image
not
available

10
8 H F
1 S

12. 8. F. 18

Hic liber est [illegible]

Quæ in hoc uolumine continentur hæc ſunt.

℃Periocha uiginti libroꝝ Antiquitatis iudaicæ ab ipſo Flauio Ioſippo compoſita: quo lector ſine ullo inquiſitionis labore admonetur, quid in ſingulis libris contineatur.

℃Periocha altera librorum ſeptem de Bello iudaico: continẽs breuem ſingulorum librorũ: & capitũ adnotationem.

℃Defenſio ipſius hiſtoriæ de Antiqtate iudaica aduerſus Apionem Grãmaticum Alexandrinũ: in qua oſtenditur hiſtoriæ ipſius ueritas cũ maxima authoris eruditione.

℃Accedit Egiſippi de Bello ſimiliter Iudaico elegãtiſſima narratio. Ex quibus operibus præter ipſarũ rerum ſynceram expoſitiõem licebit tibi lector facile intueri, facundiſſimos hos uiros copia & rerũ & uerborũ Liuio inferiores non extitere.

HIC LIBER EST CONVENTUS S. MARIAE ... FF. ERM. ... S. AUG.

Ad . . . rum . . . Laurentij Romani

¶ Tabula Rubricarum cuiuſcu͂q; capituli ſingulorum libroꝝ: tam de Antiquitatibus q̄ de bello Iudaico ſecundum numerum librorum.

¶ Liber Primus.

De creatõe cœli & terrę: & de opib⁹ ſex dieꝝ: & requie diei .vii. Ca.I.
De plaſmatione prothoplaſtorum: & de plantatiõe paradiſi: & de introductione Adam & Euæ in ipſum. cap.ii.
De trãſgreſſiõe ꝓthoplaſtorũ: & de eiectiõe eoꝝ de paradiſo. ca.iii.
De interfectiõe Abel p Cain: & de pena qua multatus eſt Cain: & de duabus colũnis latericia & lapidea: in quibus conſcripſerunt filii Adam omnem diſciplinam rerum cęleſtium quã per ſe adinuenerunt. cap.iiii.
De inundatione diluuii ſuper terram: & ubi Noe ſaluatus eſt cum generatione ſua per arcam. cap.v.
Noe poſt diluuium oblatis domino hoſtiis orat nullam aquarum inundationem ulterius induci ſuper terram. cap.vi.
Deus annuit ꝓcibus Noe: arcũ pluuialẽ deſignans ei in teſtimoniũ fœderis. cap.vii.
De morte Noe: & de filiis eius. cap.viii.
De Nembroth filio cham: & de ædificatione turris: & de diſcordia diuerſarum linguarum. cap.ix.
De diſperſione gentium in uniuerſas terras: poſt ædificationem turris. cap.x.
De filiis Iapher filii Noe: & de gentibus quæ per eos inſtitutę ſunt. cap.xi.
De filiis cham filii Noe: & de gentibus per eos inſtitutis. cap.xii.
Noe inebriatus nudatus: irriſus: irriſorem filium maledictioni ſubdit: fratribus eius maledictum patris effugientibus. cap.xiii.
De filiis Sẽ filii Noe: ſeu de gentibus p ipſos inſtitutis: & de ortu abraæ. cap.xiiii.
Abraam ſecundum pręceptum domini de chaldæa migrat in chananeã. cap.xv.
Abraam fame opprimente chananeam: ęgyptum ingreditur: ubi dignus & clarus habetur: diſciplinam ariſmetricæ: & aſtrologię contradens ægyptiis: a quibus iterum regreſſus in chananeam: partitur terram cum Ioth cognato ſuo. cap.xvi.
Sodomitę congreſſi cum aſſyriis prelio uincuntur: uicti captiui abducũtur: cum quibus Ioth captiuus abducitur. cap.xvii.
Abraã irruẽs i aſſyrios: loth & captiuos ſodomitaꝝ eripuit: cui regreſſo occurrit rex ſodomitaꝝ: & melchiſedech rex ſolimorũ: deinde accepto ꝓmiſſo diuino de poſteritate: genuit iſmael: ipſeq; circũciſus ẽ ꝓcipiẽte domĩo: & iſmael: totaq; domus eius. cap.xviii.
De abraam quõ tres angelos ſuſcepit: a qbus audiuit & Saram filiũ pituraã: & ſodomitaꝝ euerſionẽ: & de Ioth: q & ipſe ſuſcepit angelos hoſpicio: & de euerſiõe ſodomoꝝ ſimul de eruptione loth cũ tota domo eius: & quõ uxor Ioth conuerſa eſt in ſtatuã ſalis: cum reſpicit ciuitatem pereuntem: & de commixtione filiarum cum patre. cap.xix.
Quomodo abraã migrauit in gerara: & abimelech adamauit Saram uxorem abraę ſed correptus a domino: reddidit eam ipſi intactam: & de natiuitate yſaac. cap.xx.
Quõ abraã monẽte ſara: & ꝓcipiẽte domino emiſit a ſe agar cũ filio iſmaele. ca.xxi.
Abraam accepit mandatum a domino de immolatione yſaac. cap.xxii.
De morte ſara & ſepultura ipius poſt cui⁹ mortẽ abraã accepit ceturã uxorẽ. ca.xxiii.
Quomodo yſaac quadragenarius duxit uxorem rebeccam. cap.xxiiii.
Abraam moritur: & ſepelitur in Ebron cum ſara coniuge ſua. cap.xxv.
De cõceptu uel partu rebeccę: & quõ Yſaac pegrinatus eſt i gerariis tpe famis: & qa

HIC LIBER EST . . .

cũ ſenuiſſet:& caligarẽt oculi eius, benedixit Iacob cũ putaret ſe bñdicere eſau.ca.xxvi.

Iacob timens fratrẽ fugit ad laban i Meſopotamiã:ubi filias Laban Lyã & Rachel accepit uxores:cũ ancillis earum bala & zelpha:ex qbus filios.xii.genuit:& unã filiã:q̃ regreſſo Iacob de meſopotamia ad chananeã:uiolata eſt a Sichẽ filio emmor regis ſici moꝝ:quare indignati fratres eius totã ciuitatem pcuſſerũt in ore gladii. cap.xxvii.

Morit̃ Yſaac i Ebron: & ſepultura filiis ſuis:rebecca uxore prius defũcta.cap.xxviii.

Liber Secundus.

Quomodo Eſau & Iacob Yſaac filii habitacula diuiſerunt: & Eſau quidem idumeam tenuit:Iacob autem chananeam. Cap.i.

Quomodo Ioſeph iunior filiorum Iacob ſomniis ei demonſtrantibus fœlicitatem futuram inuidiam ſuſtinuerit fratrum. cap.ii.

Quomodo idem ipſe in Egyptum uenundatus a fratribus propter odium quod habebant in eum:factuſq; inſignis & clarus:ibi fratres habuit ſubiectos. cap.iii.

Iacob audito quia Ioſeph uiueret in Egypto: & clarus ibi haberetur : deſcẽdit ad eũ cum tota domo ſua. cap.iiii.

De morte Iacob & de ſepultura qua ſepultus eſt in Ebron a filiis:de morte quoq; Ioſeph & fratrum eius. cap.v.

De oppreſſiõe filioꝝ iſrael in ęgypto per Pharaonem. & de natiuitate Moiſi quem educauit filia Pharaonis: & adoptauit ſibi in filium:& de ſacrorum ſcriba qui uoluit interficere puerum conculcantem coronam regis:quam puero rex impoſuerat. cap.vi.

Poſtq̃ creuit Moiſes iniunctũ eſt ei bellũ ęthiopicũ:ubi copulata eſt filia regis ęthiopum in matrimonio. Vnde odium & inuidiã magnam contraxit ægyptioꝝ. cap.vii.

Moiſes cognitis inſidiis regis ęgypti latenter effugit & ueniens in mediam:habitauit cum raguele ſacerdote:cuius filiam accepit uxorem. cap.viii.

De rubo q uidebat̃ Moiſi q̃ſi arderet:q tamen nõ cõburebat̃:ubi audiuit mandatũ diuinũ ut reuertens in ægyptũ: liberaret filios iſrahel de oppreſſione ægyptioꝝ. cap.ix.

Moiſes regreſſus eſt in ægyptũ ſecundũ mãdatum domini:ubi faciens ſigna & prodigia maxima eduxit filios iſrahel de ægypto in manu ualida. cap.x.

Quomodo ægyptii pœnitentia ducti q̧ dimiſiſſent filios iſrahel:inſecuti ſunt eos uſq; ad mare rubrum:q̧ diuiſum uirga Moiſi præcipiẽte domino:ingreſſi ſunt filii iſrahel: & ſicco ueſtigio tranſierunt illud:ęgyptii autẽ perſequẽtes ingreſſi ſunt poſt eos: ſed reuertente mare in ſeipſum:ſuffocati ſunt fluctibus. cap.xi.

Liber Tertius.

Quomodo Moiſes populum ex ægypto ſumens duxit ad montem Syna:multo itinere fatigatum. Cap.I.

Quomodo pugnantes cum hębreis Amalechite & qui cum eis erant deuicti ſunt: & iſrahel prędam hoſtium perceperunt. cap.ii.

Quia ſoceꝝ ſuũ ietro Moiſes ad ſe ueniẽtẽ ad mõtem Syna libenter excepit.cap.iii.

Quomodo perſuaſit ei:ut diſtribueret populum per millenarios & centenarios qui prius inordinatus erat. cap.iiii.

Quomodo hęc ſingula fecit Moiſes ſocero monente. cap.v.

Quõ Moiſes aſcẽdit in Syna montem:acceptaſq; a deo leges:hębreis dedit.cap.vi.

De tabernaculo q̊d fecit Moiſes i deſerto ad honorẽ dei:ut tẽplũ eẽ uideret̃.cap.vii.

De arca qualiter facta ſit:in qua tabulas legis collocauit. cap.viii.

De mẽſa ꝓpoſitionis:in q̃ oi ſeptimana duodecim panes azimi ponebantur.cap.ix.

De candelabro aureo:& altari interiori & exteriori. cap.x.

Quę ſunt ueſtimenta ſacerdotum & pontificis. cap.xi.

Quō Aaron eligitur in ſacerdotē:& quō Moiſes purificauerit tabernaculum & ſacerdotes:& quēadmodum de feſtiuitatibus:& ſingulis diebus fuerit cōſtitutū. cap.xii.

Quia Moiſes procedens a monte ſyna cum populo:eduxit eum ad locum qui dicitur eierioth:ubi murmurantibus filiis iſrael pro deſiderio carnium dominus immiſit coturnices:& de plaga quę ſecuta eſt eſum carnium. cap.xiii.

Quō exinde Moiſes duxit pplm ad fines chanáeoꝝ:unde miſit exploratores.xii.q cōſideraret eoꝝ regiōes & ciuitates:q reuerſi poſt q̄dragita dies:terrorē & metū icuſſerūt filiis iſrael:q̄ſi nō poſſent expugnare chananeos:unde illi i deſperationē adducti cōſilio inito decreuerūt redire i ægyptū:Moiſe & Aaron iterēpto:q̄re iratus nō eos ſed filios eoꝝ terrā repromiſſiōis itraturos:ipſos āt p.xl.ānos i deſerto p̄dixit eē moraturos.cap.xiiii.

Liber Quartus.

Bellū hæbreoꝝ abſq; noticia Moiſes cōtra chananeos geſtū:atq; deuictū. Ca.i.

Seditio chore & plebis contra Moiſen & fratrē eius de ſacerdotio. cap.ii.

Quemadmodum Moiſes inſtituit decimas dare leuitis & ſacerdotibus:& de morte Mare & Aaron primi ſacerdotis domini: cui ſucceſſit Eleazarus filius ipſius. cap.iii.

Quemadmodum cōmiſerūt ſeon & ogreges amorreoꝝ bellū:uicitq; eos Moiſes & filii iſrahel.terras eorum & ciuitates tenentes & hereditate poſſidentes. cap.iiii.

De balach moabitaꝝ rege:ſeu de Balaam ꝓpheta cuius aſina humana loquela uſa eſt: q poſt benedictiones qbus benedixit filiis iſrahel cōſiliū dedit balach qualiter ſeduceret populū p mulieres madianitas:& de ultione quæ ſecuta eſt : & ſeductos hębreos: & ſeductores madianitas:& ubi Moiſes ioſue ſucceſſorem ſibi conſtituit. cap.v.

Moiſes alloquitur populum ante mortem ſuam:& tradidit ei librum legis:& quēadmodum ab hominibus eſt ablatus. cap.vi.

Liber Quintus.

Quomodo Ieſus duxit hæbreorum exercitum:& dum pugnaſſet contra chananeos:& deuiciſſet terram eorum per ſortes funiculorum eſt partitus:& de morte ipſius ioſue: & pontificis eleazari. Cap.i.

Quomodo moriente duce:filii iſrael fœliciter aliquāto tempore pugnauerūt contra chananeos. cap.ii.

Quomodo procedente tempore iſrahelite tranſcendentes patrias leges ad grandes erumnas deducti ſunt:& ſeditione facta:adinuicem pugnauerunt:huiuſmodi cauſa pro qua deleta eſt tribus beniamin præter ducentos uiros. cap.iii.

Quō poſt hanc afflictionē iſrahelite rurſus ipie agentes:opprimunť a chananeis:& a curſato rege aſſirioꝝ cui ſeruierunt ānis octo ſed poſtea libertas eis reſtituta eſt p Zenizō reſtituta beli filiū:principāte ānis quadraginta:q apud fenicas diciť iudex.cap.iiii.

Quomodo rurſus populus noſter annis.x.& octo ſeruierunt moabitis : & a quodā Aoth nomine ſeruiture priuatus ſit eo principatum annis.lxxx.tenente. cap.v.

Quomodo chananeis eos in ſeruitutem redigentibus per annos.xx.liberati ſunt p barachum & deboram:qui eorum principes fuerunt. cap.vi.

Quō pugnātes amalechite cōtra iſrahelitas uicerūt:eorūq; ꝓuinciā afflixerūt ānis ſeptē quos liberauit dominus p gedeon:q ſup populū fuit annis quadraginta. cap.vii.

Quō Abimelech filius Gedeōis ex cōcubina mortuo patre arripuit pricipatū:iterfectis cūctis fratribus ſuis excepto uno:& de pena quā exſolui ꝓ fraterna cęde. cap.viii.

Quomodo iſrahelite relinquētes legem dei opprimuntur ab ammonitis:quos liberauit dominus per iepte galaaditem qui tenuit principatū per ſex annos. cap.ix.

Prenunciatio natiuitatis Sanſon:& fortitudo eius:& quantorũ malorum auctor fuerit paleſtinis. cap.x.

Poſt mortẽ Sanſon prefuit iſrahelitis beli ſacerdos:& de noemi uxore elimelech:ſeu de ruth moabitide: quã duxit duxorẽ boos:pater obed patris ieſſe:patris Dauid. ca.xi.

De ortu ſamuelis prophetæ: qui prædixit cladem iſraeliticam: filiorum beli ſacerdotis perditionem. cap.xii.

Quomodo filii iſrahel pugnantes cum paleſtinis ceſi ſunt:filii beli ſacerdotis in bello pereunt:arca dei capta abducit: ipſe ſacerdos comperto quod factum eſt:de ſella corruens:mortuus eſt:cum tenuiſſet principatum.xl.annis. Cõtinet hic liber tempus annorum quadringentorum ſeptuaginta ſex. cap.xiii.

¶Liber Sextus.

¶Interitus Paleſtinorum & terræ eorum:per iram dei propter arcam q̃ ab eis fuerat capta:& quemadmodum eam remiſerunt ad hebreos. Cap.i.

Quemadmodum Paleſtinorum exercitus ſuper eos uenerit:& de uictoria hæbreorum:quam ducatu Samuelis prophetæ adepti ſunt. cap.ii.

Quod Samuel ꝓpter ſenectutẽ et iſirmus:ſuis filiis res deſpẽſandas iniũxit.cap.iii.

Quod dum illi principatũ bene nõ regerent:populus per irã petiuit regem. cap.iiii.

Prelium Saul ſuper ãmonitarũ gentẽ:& uictoria hoſtiũq; uaſtatio. cap.v.

Quemadmodum denuo Paleſtini pugnantes deuicti ſunt ab hebreis. cap.vi.

Bellum & uictoria Saul cum Amalechitis. cap.vii.

Quia preuaricante Saul mandata prophetæ Samuel:alius rex Dauid iubente deo latenter eſt factus. cap.viii.

Quemadmodum denuo pugnauerunt Paleſtini aduerſus hebreos adhuc regnante Saul & monomachia dauid cum golia:qui paleſtinorum erat eximius: eiuſq; perẽptio & defectio paleſtinorum. cap.ix.

Quẽadmodũ miratus Saul fortitudinẽ Dauid:ei ſuã filiam copulauit. cap.x.

Quẽadmodũ poſt hæc ſuſpectũ Dauid ſibi rex Saul perimere feſtinauit. cap.xi.

Quia ſepius Dauid per Saul periculum mortis paſſus effugit:& ſecundo cum ſuper ſe uenientem habens poteſtatem noluit interficere. cap.xii.

Quemadmodum caſtrametantibus Paleſtinis:iterum hebrei bello deuicti ſunt: & rex eorum Saul pugnando mortuus eſt una cum filiis. cap.xiii.

¶Liber Septimus.

¶Quomodo Dauid quidẽm ſuper unam tribum in Ebron ciuitate regnauit:& ſuper aliam multitudinem filius Saul. Cap.i.

Quia eo interfecto dolo amicorum omne regnum Dauid accepit. cap.ii.

Quõ obſidens Hieroſolymã Dauid:& capiẽs ciuitatem: expulit quidem ex ea chananeos:& iudeos in ea cõſtituit: & de amicitia facta inter ipſum:& irã tyri regẽ.cap.iii.

Quod ſecundo pugnantes contra ſe paleſtinos in hieroſolymis uicit:& de arca dei de cariathiarim in hieroſolymam deducta. cap.iiii.

Pugna quã habuit Dauid contra Paleſtinos & moabitas:& adrazarum regem:& damaſcenos: atq; uictoria:& de amicitia facta inter ipſum & thou regem. cap.v.

Quõ contra ammonitas:& meſopotamenos pugnauerit ac præualuerit. cap.vi.

Quoniã Dauid concubuit cũ bethſamee uxore urie:& ipſum uriam fecit occidi gladio filiorũ amon:& de uerbo nathan ad cũ miſſi pro peccato quod cõmiſerat. cap.vii.

Quoniam ammon filius Dauid mixtus eſt ſorori ſue thamar:pro qua re abſolon frater eius interfecit eum:& de fuga abſolon: & reuocatione ipſius ad patrem. cap.viii.

Quomō Dauid domeſticis contra eum ſeditionē facientibus a filio ſit expulſus:ue ro dum pugnaret contra ſuum patrem abſolon cum exercitu ſuo deperiit. cap.ix.
Quomodo poſt mortem abſolon Dauid reuerſus eſt ad regnū: & adſedem regni hyeroſolimā:& de ſeditione quā mouit contra eum ſeba filius bochri. cap.x.
De expiatione ſceleris:quod cōmiſit Saul in gabaonitas:cuius cā facta eſt fames i ꝑuicia:& de ꝑlus aduerſus paleſtinos fœliciter geſtis:ſeu de fortibus Dauid.cap.xi.
Quomodo rex Dauid iuſſit dinumerare populum contra mandatū domini: & de plaga:quæ ſecuta eſt transgreſſionem. cap.xii.
Rex Dauid fœliciter uiuēs i regno ſalomoni filio mādauit de ędificatiōe templi & quātā materiā ei auri & argēti lapidūq; ꝓcioſorū ꝓparauerit ad tēpli ędificiū.cap.xiii.
Quomodo rex Dauid ſenex factus & frigidus per adoleſcentulam uirginem nomi ne abiſag calefactus eſt & de adonia filio Dauid qui uſurpauit ſibi imperium: & quo niam Salomon unctus eſt in regē iubente Dauid patre eius:cui rurſus mādauit ędifi cationem templi:dans ei deſcriptionem & conſtitutionem ędificii. cap.xiiii.
Rex Dauid ſciēs ſe moriturū:& uocās filiū ſuū Salomonem:plenius inſtruxit eum de obſeruatiōe mādatorū dei:& de his quos nouerat pœna dignos:poſt hoc mortuus eſt & ſepultus a filio ſuo Salomone:& multę diuitię cum eo ſunt reconditę. cap.xv.

¶Liber Octauus.

¶Quomodo Salomon ſuſcepit regnum: Cap.i.
De ſapientia eius & intellectu:atq; diuitiis. cap.ii.
Quomodo primus in hieroſolymis ædificauit tēplum:& de pręuaricatione qua ꝓ uaricatus eſt circa ſenectutem: ſimul & de obitu ipſius. cap.iii.
Quō ſubiectorum quendam hieroboā fecerunt ſibi regem tribus recedentes a do mo Dauid:& in duabus tribubus regnauit filius Salomonis roboam. cap.iiii.
Quō ſeſach ægyptiorum rex caſtrametatus eſt cōtra hieroſolymam:& ciuitate deui cta: diuitias eius transmigrauit in ęgyptum. cap.v.
Bellū hieroboā regis iſrahel contra filiū roboā abiā: & triumphus abiæ. cap.vi.
Quia generationem omnem hieroboam quidam nomine Baaſa perimens: ipſe te nuit principatum. cap.vii.
Bellū ęthiopū cōtra hieroſolymitas: regnāte ſup eos aſa:& cędes æthiopū.cap.viii.
Quia generatione baaſam perempta regnauit ſuper iſraelitas amarim:& poſt eum filius eius achab. cap.ix.
Quomodo regnante Achab prophetauit Helyas: & de ſignis quę fecit:& quia di ſcipulum elegit Elizeum. cap.x.
De morte naboth & agri ei⁹ poſſeſſiōe iiuſta: & qa adah damaſci & ſyrię rex ſcđo zahab pugnauit & uict⁹ ē:& de religiōe ſeu gloria ioſaphat regis hyeroſolimoꝝ. ca.xi.
Quomodo Achab contra ſyros pugnando deuictus eſt:& ipſe diſperiit. cap.xii.

¶Liber Nonus.

¶Quemadmodū caſtrametatus eſt Ioſaphat contra moabitas:& domino pugnā te mirabiliter ſine prælio uicent eos. Cap.i.
De ochozia rege hiſrahelitarum:ſeu de mirabilibus heliæ ꝓphetæ:& q̄ ſublatus eſt ab hominibus:relinquens diſcipulum Helizeum. cap.ii.
Rex iorā:rex ioſaphat: & rex idumeæ caſtra mouētes contra moabitas:depopulati ſunt terrā eorum:& de morte ioſaphat:ſeu de mirabilibus helyſei ꝓphetæ. cap.iii.
Caſtra ſyroꝝ & damaſci contra iorā regē iſraelitarū:& quō ipſe obſeſſus in ſamaria ꝑiculum famis & obſidionis inopinabiliter & mirabiliter euitauerit:& de morte adezer

regis damaſci: cui ſucceſſit azahel ſeruus eius: q multis malis affecit iſrael. cap.iiii.

Quō equocus regis iſrael iorā rex hyeroſolimoꝝ: rerum apice potitus poſt Ioſaphat & fratres & paternos amicos occiderit: qua faciente iniqtate: idumea receſſit ab eo: & irruētibus ſup eū arabis: domus eius uxores & filii pariter corruerūt. poſt quā calamitatē & ipſe mortuus eſt: cui ſucceſſit filius qui ſolus euaſerat: nomine ochozias. cap.v.

Quia ioram rex iſrael mortuus eſt a principe equitatus nomine hieu interfectus: ſimul & hyeroſolymorum rex ochozias: qui hieu mortuo ioram regnauit in ſamaria: & exterminauit domum ahab: & culturam Baal cum ſacerdotibus eius: quare accepit repromiſſum: filios eius eſſe regnaturos uſq; iu quartam generationem. cap.vi.

Quia ahab regis filia noīe athalia: poſt mortē filii ſui ochozię hyeroſolimis imperauit: quā interficiens pontifex ioiadas: filium ochozię ioas conſtituit regem. cap.vii.

Caſtra azael regis damaſcenoꝝ ſuper iſraelitas: & quemadmodum uaſtata eoꝝ ꝓuincia & ciuitate ſamaria: rurſus poſt breue tēpus caſtrametatus cōtra hyeroſolimitas: multaſq; pecūias ab eorum rege percipiens: remeauit in damaſcū: & de morte heliſei prophetæ: ſeu de uirtute quā oſtēdit poſt mortem in mortuo ſuſcitato. cap.viii.

Quia amaſias hyeroſolimorum rex caſtrametatus contra idumeos & amalechitas: deuicit eos: & de contemptu ipſius in dominum. cap.ix.

De uindicta quæ ſecuta eſt eum per ioas regem iſraelitarum: qui pugnans deuicit eum: & captum duxit hieroſolymam: ubi deſtructa parte muri: & ablatis theſauris: regem a captiuitate reſoluit: & regreſſus eſt ſamariam. cap.x.

Bellū hieroboā regis iſraelitaꝝ cōtra ſyriā: & hiſtoria ionæ ꝓphetę: & de ozia filio amaſię rege hieroſolymoꝝ: quō gentes ī circuitu poſitas ſubiugaret: & quā clarus fuerit: q tn̄ uendicans ſibi honorem pontificalē lepra ꝑcuſſus eſt: & deficiēs obiit. cap.xi.

De malis quę prouenerūt iſraelitis ſub diuerſis regibus: a diuerſis regibus aſſyriorū: & de ioathā oziæ filio rege hyeroſolimoꝝ: & de ꝓphetia naum prophetæ. cap.xii.

De malis quę paſſus eſt rex achaz ara ſin rege ſyrię: & phacea rege iſrael: quare miſit nūcios ad regem aſſyriorum petens ab eo ſolatium: qui ueniens damaſcum cœpit: regem eius occidit damaſcenos tranſtulit: & aſſyrios in damaſco conſtituit iſraelitas quoq; grauiter afflixit. cap.xiii.

Quia rex aſſyrioꝝ oziem regem iſrael fecit ſibi tributariū: & de ezechia filio achaz rege hyeroſolimoꝝ q̄ iuſtus fuerit & religioſus: & qa ſpreuit regē aſſyriorū. cap.xiiii.

Quomō ſalmanazar rex aſſyrioꝝ caſtrametatus contra ſamaria: annis tribus eam obſidens cœpit: regem eius oziā captū abduxit: decem tribus de terra iſrael tranſmigrauit: in mediam & perſidam gentes alienigenas poſuit in ſamaria. cap.xv.

¶Liber decimus.

¶Bellū regis aſſyrioꝝ Sēnacherib cōtra hyeroſolimā: & Ezechiæ regis oppſſio. Ca.i.

Quemadmodum deperiit aſſyriorum exercitus una nocte: & rex eorū domi reuerſus filiorum inſidiis interemptus eſt. cap.ii.

Quomō Ezechias infirmatus uſq; ad mortē qndecim annis adiectis ſibi a domino ſupulxit cū pace degens poſtea defunctus reliqt ſucceſſorem regni manaſſen. cap.iii.

Quia caſtrametati contra eum chaldei & babylonii reges: & captū agentes duxerunt iu babyloniam: & multo tempore ibidem retinentes: miſerunt rurſum eum in regnum & de Ioſia rege: quam religioſus & iuſtus fuerit. cap.iiii.

Quomodo ægyptioꝝ regem Nechaon agentem exercitum cōtra babylonios: & ꝑ iudæā iter faciētem ꝓhibuit rex Ioſias: pugnaq; cōmiſſa uulneratus reductus ī hyeroſolimam defunctus eſt: cuius filium Ioacham regem hyeroſolimite fecerunt. cap.v.

Quemadmodum congreſſus eſt Nechaon contra babyloniç regem circa Eufratẽ fluuium: & reuertens ĩ ęgyptum: uocatum ad ſe Ioacham regem hyeroſolimorum filiũ Ioſiæ uinctum duxit in ęgyptum: fratrem uero eius Helyachim ĩ hyeroſolimis cõſtituit regem mutans ei nomen Ioachim. cap.vi.

Bellum Nabuchodonoſor regis babyloniorum contra Nechao regem ægypti: quo deuicto: & omni ſyria ſibi ſubiugata: quæ ante ſub rege ægypti erat: uenit hyeroſolimã: & regẽ eius Ioachim fecit ſibi tributarium. cap.vii.

Quõ tertio anno poſt diſceſſum regis babylonis: Ioachim denuo ægyptios eſt ſecutus: cui ꝓphetauit hieremias de perditione ſua & ciuitatis futura per regem babylonis: q̃ & euenit: nã non poſt multũ tp̃s Nabuchodonoſor caſtrametatus contra eũ: & ſuſceptus intra ciuitatẽ: Ioachim q̇dẽ peremit: filiũ uero eius Ioachim cõſtituit regẽ: & multos captiuos duxit ĩ babylonem: iter quos erat ezechiel propheta. cap.viii.

Quõ pnia ductus rex babylonis: eo ꝙ ioachim feciſſet regem: miſſo exercitu: eum in hyeroſolimis obſedit: qui accepto iureiurando: ut nihil pateret̃ mali: nec ipſe: nec ciuitas matrẽ & amicos tradidit obſides: ſed rex babylonis rupit iuſiurandum: nã regem cum matre & amicis: ſimul ẽt cum omni iuuentute ciuitatis uinctum precepit ad ſe adduci: patruum uero eius ſedechiam regem conſtituit in hyeruſalem. cap.ix.

Qũo ẽt hunc audiens ęgyptiis prębere ſolatia: & amicitias cũ eis habere caſtrametatus cõtra hyeroſolimã: forti eã obſeſſione cœpit: & incenſo templo ſedechiam & populum migrauit in babyloniã: in qua tranſmigratione fuerunt Daniel: Ananias: Azarias: Miſael: uaſa quoq; ſancta: quę erant in miniſterio templi aſportata ſunt. cap.x.

Quõ Godoliam præfecit prouinciæ rex babylonis: quo ꝑcuſſo a quodam iſmaele: timentes reliquię iſrael regẽ babylonis: intrauerunt ægyptum quod nõ ceſſit eis in ꝓſperum: nam rex babylonis poſt tempus intrauit ægyptum cum manu ualida: & ſubuertit eam: iudęos uero qui illo fugerant: captiuos duxit in babyloniam. cap.xi.

Viſio ſomniorum Nabuchodonoſor: & interpretatio eorũ per danielem: triũ quoq; puerorum in fornacem immiſſio: ſed nulla leſio. cap.xii.

Regem babylonicorum inuicem ſucceſſio: & per mortem ablatio regni babylonici ſub Balthazare per Cyrum & Darium ſubuerſio. cap.xiii.

Daniel ſub Dario ĩ lacum leonum immiſſio: ſed nulla leſio honor & claritas Daniel & prophetię eius. cap.xiiii.

¶ Liber Decimus primus.

¶ Qualiter Cyrus perſarum rex iudęos a babylonia ad propriam redire terram: & templum reedificare præcepit: dans eis pecunias. Cap.i.

Quõ prohibuerunt eos preſides regis templum reedificare impedientes. cap.ii.

Qualiter defuncto Cyro filius eius Cambiſes accipiens regnum interdixit omnino iudæis templum reconſtruere. cap.iii.

Quia Darius rex Perſarum Iſtaſpis filius honorauit gentem iudęorum: & templum eius ædificauit. cap.iiii.

Quia poſt ipſum filius eius Xerxes familiariter iudæos tractauit. cap.v.

Quomodo regnante Artarxerxe: gens iudaica pœne cuncta deleta eſt. cap.vi.

Qualiter Vagoſus dux Artaxerxis iunioris multa ĩ iudæos iniurioſa miſit. cap.vii.

Quãta iudæis rex macedonũ Alexander bona fecit: poſtq̃ iudæã obtinuit. cap.viii.

Liber Decimus ſecundus.

Vt Ptolomæus filius Lagi fraude uel dolis capiens hyeroſolimam uel iudæam multos migrauit ad ægyptum. Cap.i.

Qualiter filius eiuſdem Ptolomæi qui Philadelphus appellatus eſt: leges iudæorum in grecam trãſtulit linguam: multoſq; captiuos eleazaro principi ſacerdotum donauit: & ornamenta deo deuouit. cap.ii.

Quemadmodum honorauerunt reges Aſyę gentẽ iudæorũ: ciueſq; multos ex ipſis in ſubiectis ſuis ciuitatibus ſtatuerunt. cap.iii.

De infœlicitate iudęorũ quã poſtea emendauit Ioſeppus filius Tobię: componens amicitias cum Ptolemęo cognomine epiphanem. cap.iiii.

De amicitiis lacedęmonioꝝ factis cũ Onia principe ſacerdotũ iudeę gẽtis. cap.v.

Seditio potentium in inuicem iudæorum: quorum quidam tranſierunt ad Antiochũ epiphanem leges patrias relinquentes: ipſe autem Antiochus exercitũ ducens: & hyeroſolimam ciuitatem: templumq; uaſtauit. cap.vi.

Qualiter uetante Antiocho iudæos patriis uti legibus: mathathias filius Ioannis regem contempſit: & ducem Antiochi interemit. cap.vii.

De morte mathathiæ: qui ualde ſenex defunctus: filiis ſuis gubernationẽ reliquit: ex qbus iudas machabeus principatum adeptus: adiuuantibus fratribus inimicos a ꝓuincia expulit: trãſgreſſores iudæos puniuit: terrã ſuam ab oĩ malo purgauit. cap.viii.

Quemadmodum duces Antiochi Appollonius & Seron congreſſi cum iuda: uicti interierunt: & quia Antiochus liſiæ cuidam gubernationem regni relinquens: ipſe abiit in Perſida congregare pecunias. cap.ix.

Quemadmodũ Georgię uel lyſię exercitus contra Iudam ueniens uictus periit: poſt quem triumphũ Iudas ingreſſus hyeroſolimã: templum purgauit: altare ſtatuit: hoſtias deo imolauit: cum iam tres anni ꝑteriſſent uiolationis templi ſub antiocho. cap.x.

Vt Iudas bellũ gerẽs cõtra idumeos & cõtra ãmonitas triũphas ſubiecit eos. cap.xi.

Qualiter Symon frater eius militãs cõtra Tyros ac Ptolomaidẽ edomuit eos: & qa ipſe Iudas bis congreſſus cum Timotheo ducę antiochi fortiter triumphauit. cap.xii.

Qualiter antiochus nomine Epiphães apud perſas defunctus eſt. cap.xiii.

Quẽadmodũ antiochus eupator ſucceſſit patri i regnũ: q militiã cõtra iudæos cũ lyſia ꝓducẽs iudã i tẽplo cõcluſit. multoq; obſidiõis tpe trãſacto: audita fama iuaſiõis regni ſui p Philippũ quẽdã amicicias cũ Iuda fecit: & ita decẽter ab iudęa diſceſſit. ca.xiiii.

Demetrius Seleuci filius fugiens a roma: & ꝑueniens tyrum: impoſuit ſibi diadema: interfecto Antiocho eupatore: cum ducę ſuo lyſia: & de bachide quem miſit Demetrius cum exercitu compręhendere Iudam. cap.xv.

Qualr̃ dux nicanor poſt bachidẽ deſtinatus aduerſus iudã: cũ exercitu ꝑiit. cap.xvi.

Iudas mittẽs romã: rogabat p nũcios: romãos ſibi auxiliatores eẽ & amicos. ca.xvii.

Quod rurſus poſt mortẽ nicanoreis ad iudæam bachides tranſmiſſus triumphauit: & quẽadmodum pugnans proſtratus eſt. cap.xviii.

¶ Liber Decimuſtertius.

¶ Qualiter Ionathas frater Iudę: defuncto eo ducatũ ſuſcepit. Et quẽadmodũ bachidẽ debellans: facere eũ amicitias ſecũ: & a prouincia coegit abſcedere. Cap.i.

De alexandro epiſanis antiochi filio ueniente a ſyria: & ducente bellũ contra demetriũ. Et qualiter demetrius legationem ad Ionatham tranſmittens: cõponit cũ eo amicitias: donaq; ei multa prębuit. cap.ii.

Quomodo Alexander hæc audiens: & uincens Demetrium principem ſacerdotum Ionathan ordinauit. cap.iii.

De amicitiis Oniæ cum Philometore Ptolomęo: p idem factis tempus: & ut ędificauit templum quod Oniæ dicitur: ſecundũ illud quod hyeroſolimis erat. cap.iiii.

Quéadmodũ Alexáder.defuncto Demetrio:accepit regnũ Syrię:iũcta ſibi i matrimonio filia ptolomęi:& qa amicitias cũ Ionatha faciés magnificę eũ honorauit.cap.v.

Vt Demetrius Demetrii filius:nauigans in Syriam a Creta cũ exercitu conturbauit Alexandrũ fama aduentus ſui.Et de Appollonio duce Alexandri: qui bellũmouit aduerſum Ionathan:ipſo tamen Ionatha triumphum obtinente. cap.vi.

De inſidiis quas Alexáder parauit Ptolomæo: quas depręhédens Ptolomęus:iratus ablatá eius matrimonio filiá ſuá iunxit Demetrio filio Demetrii cũ quo ẽt duxit exercitũ contra Alexandrum:quo deuicto ipſe quoq; periit:Demetrio aſyę principatũ obtinẽte: q & amicitias fecit cũ Ionatha:confirmans ei principatum ſacerdotii. cap.vii.

De triphone apameno:q bellans contra demetrium: antiocho filio Alexandri tradidit principatum componens amicitias cum Ionatha. cap.viii.

Quemadmodum Triphon demetrio a parthis capto:contra fœdus fraudibus Ionathan comprębendens īterfecit.Fratremq; eius Symonem cui gens iudęorum principatum tradidit:fraudibus circumuenire uolens minime prępaluit. cap.ix.

Quõ Triphon occiſo ionatha:perfidus exiſtẽs antiocho Alexandri filio:qui Theos nominabaẗ:ipſum interemit:& obtinuit principatũ eius:cuius inſolentiá declinás exercitus cõtulit ſe ad Cleopatram uxorem Demetrii:quæ uiduata morte eius:fratrẽ ipſius Antiochũ q pius dicebatur:ad nuptias ſuas & ad imperiũ inuitabat. cap.x.

Quõ Antiochus cognomẽto pius:potiꝰ nuptiis Cleopatrę uxoris fratris ſui demetrii:& creſcẽs indies:exercitũ ꝑduxit aduerſus Triphonẽ:quẽ obſidẽs in dora caſtello: accepit auxiliũ & ſolatiũ a Symone principe ſacerdotũ:& de morte Triphõis. cap.xi.

Quéadmodũ Triphõe interẽpto: Antiochus oblitus beneficioꝶ Symõis Cẽdebeũ cũ exercitu miſit ad expugnãdũ eũ: quẽ tñ Symon pugnãs fortiter deuicit. cap.xii.

Quod a genero Ptolomæi in conuiuio dolo peremptus eſt Symon.Ptolomęus aũt uinciens uxorẽ:& duos filios eius:principatũ ipſe tenere conatus eſt. cap.xiii.

Vt nouiſſimus filiorum Symonis Hyrcanus ducatum accipiens:obſedit multo tempore Ptolomæum in caſtello quod dragon uocatur. cap.xiiii.

Quemadmodũ Antiochus exercitum ducens contra Hyrcanum:caſtra ſoluit:accipiens ab Hyrcano talenta trecenta:& amicitias cum eo compoſuit. cap.xv.

De Hyrcani militia poſt mortem Antiochi apud parthos defuncti cõtra Syriam:& ꝙ multas potentes ciuitates obtinuit. cap.xvi.

De amicitiis Alexandri Zabinnę cognomine cum hyrcano:& quomodo deuictus ab hyrcano Antiochus cizicenus amiſit iudęam: & dẽ fœlicitate uel pace iudæorũ hyrcano principatum agente. cap.xvii.

Quod defuncto Hyrcano:filius eius Ariſtobolus ſuſcipiens principatũ:primus ſibi diadema impoſuit:fratribus ſuis ꝑter Antigonũ in uincula coniectis:q ẽt matrẽ ſuam uinculis & penuria conſumens:ipſum quoq; Antigonum fratrẽ ſuum quem conſortem regni habebat accuſationibus inuidoꝶ alienatus ab eo iuſſit interfici. cap.xviii.

Quemadmodum defuncto Ariſtobolo:frater eius Alexander ſuccedens in principatu:contra Syriam & phenicem:& Arabiam exercitum ducens:multas gentes ſubegit: & de ptholomęi latiri contra Alexandrum pugna & uictoria. cap.xix.

Quomodo pugnans Demetrius eucrus contra Alexandrũ : uicit eum. cap.xx.

Antiochi q liber pater dicebaẗ militia cõtra iudęã:itẽq; ꝓlium Arethe regis contra Alexãdrũ quẽ & deuincens:cũ pactis a iudęa diſceſſit:& de morte alexãdri. cap.xxi.

Quemadmodũ poſt alexandri mortem uxor eius alexandra imperium per nouem annos rexit:& uiuens cum pace gloriaq; defuncta eſt. cap.xxii.

Liber decimus quartus.

Quemadmodum poſt mortem Alexandrę nouiſſimus eius filius Ariſtobolus:con
tra Hircanum fratrem pro regno bellauit. cap.i.

De antipatro patrę herodis q iuuabat patrē Hyrcani: aduerſus ariſtobolū. cap.ii.

Cū ſuſcepiſſet hyrcanus exercitū:& contra ariſtobolū produxiſſet:& in pugna uiciſ
ſet:ad hieroſolima cū perſecutus eſt: ubi cum exercitu obſidebat ciuitatem. cap.iii.

Qualiter Scaurum ab armenia magnus Pompeius ad partes ſyrię trāſmiſit: & ꝙ le
gati uenientes Hyrcani & Ariſtoboli auxilia petierunt. cap.iiii.

Quēadmodū Ariſtobolus cū itellexiſſet Popei cōſiliū:ad ſua diſceſſit: aduerſus quē
īdignatus Pōpeius exercitū ꝓduxit:& Ariſtobolū in alexādrū caſtellū fugauit. cap.v.

Quemadmodū ariſtobolus grauiter ferēs ꝙ ꝑter ſpē ſibi a pompeio eueniſſet:bellū
ꝑauit ſed poſtea penitens pacē poſtulauit:pecūias offerēs:quas tñ minīe ſoluit. cap.vi.

Qualiter irritatus pōpeius ariſtobolū ligauit:& ad ciuitatē obſidēdā acceſſit.ca.vii.

De modeſtia pōpei & religioſitate: qa nullatenus paſſus eſt tangere tēpli pecunias:
licet multę fuiſſent: & qa ariſtobolū romam uinctum cum filiis perduxit. cap.viii.

De ſcauro q militiā cōtra petrā urbē tunc regnū arabū abſētē produxit. cap.ix.

Quēadmodū Ariſtoboli filius Alexander fugiens Pompeiū ad iudæam ꝑuenit:ubi
multo exercitu congregato:bellū contra hyrcanū & antipatrum produxit. cap.x.

Quemadmodum cum flexiſſet Alexandrum mater ſua tradere ſe cum caſtellis:ga
binius alexandrum dimiſit. cap.xi.

De ariſtobolo qui cum a romana ciuitate ad iudęam fugiſſet:tentus a gabinio:rur
ſus captiuus tranſmiſſus eſt. cap.xii.

De craſſi ſucceſſoris gabini contra parthos expeditione & aſcenſus eius in iudæam:
pecuniarumq; templi depopulatione. cap.xiii.

Vt Cæſar Ariſtobolum ſoluere cupiens:& cum duobus agminibus in iudæam tran
ſmittere a pompeianis ueneno necatus eſt. cap.xiiii.

Qualiter ſcipio alexādrum ariſtoboli filium ſecuri percuſſit. cap.xv.

De expeditione cæſaris ad ægyptum:& quemadmodum auxiliū ei Hyrcanus & An
tipater dediſſent:iudæoſq; auxiliatores ei feciſſent. cap.xvi.

Quēadmodū antipater cū bene pugnaſſet:amicitiā cęſaris acquiſiuit. cap.xvii.

Vt cęſar antipatro tutelam iudeę credidit:& epiſtolæ cum ſenatuſconſulto de amici
tiis iudæorum directę ſunt. cap.xviii.

Qualiter ātipater filiis ſuis Hyrcāo & herodi gubernationē habēdā ꝑmiſit. ca.xix.

Quemadmodum ſextus cæſar cognatus magni cęſaris dona cœpiſſet ab herode du
cę galilę & maximum cum inferioris ſyrię principem ordinauit. cap.xx.

Vt caſſius defuncto cæſare cum cōtra iudæam aſcendiſſet:& prouinciā deuaſtaſſet
ſeptingenta talenta ab eis exegit:& qualiter Herodęs pactionē pecuniarum caſſio ſtu
dioſus apparuiſſet:& mors Malchi:qui contra Herodem ſeditionē excitauit. cap.xxi.

De morte legatorum iudeæ:qui cū ad Antonium poſt uictoriam macedonicam:in
ſyriam ueniſſent:indignantem inuenerunt: ꝙ Herodem accuſarent. cap.xxii.

De expeditione Parthorum contra Syriam:per quam Ariſtoboli filius Antigonus
regno reſtituitur. cap.xxiii.

Quemadmodum Herodes cum romam ueniſſet;multaſq; pecunias promiſiſſet:&
a ſenatu uel Cęſare rex iudeæ pronunciatus eſt. cap.xxiiii.

De nauigio Herodis ab Italia in iudęam:pugnaq; cōtra Antigonum:militiaq; ro
mana:& Sylano ducę: cap.xxv.

Quẽadmodũ hyeroſolimã ſoſſio uel herode obſidẽtibus:ãtigonus iteriit. cap.xxvi.

¶Liber decimus quintus.

¶Qualiter capta ciuitate per Soſſium & Herodem:Antonius quidem Antigonũ in Antiochia iterimiſſet:Herodes autem quadragintaquinq; ex amicis illius primates Hieroſolymorum reuerſus extinxerit. Cap.i.

Quomodo Hyrcanus primus rex iudęorum:& princeps ſacerdotum a parthoꝝ rege ariace dimiſſus:ad Herodem reuerſus eſt. cap.ii.

Quemadmodum Herodes Ariſtobolum uxoris ſuę mariannæ fratrem: principem ſacerdotum ordinauit:& paulopoſt occidit. cap.iii.

De cleopatra: ut iudæorum & arabum regnis inſidiata:partem eorum ab Antonio poſtulauit: & ad iudęam peruenit. cap.iiii.

Quemadmodum Herodes debellaſſet aretham tempore quo Antonius a cæſare in antiochia pugna deuictus eſt. cap.v.

De terremotu per iudeam facto:& internitiõe hoium uel iumentorum: & de ſermone Herodis quẽ ad iudęos de inſtauratione belli contra arabas fecit. cap.vi.

Quemadmodum herodes necario profecturus ad cęſarem uictorem:hyrcanum extinxit. cap.vii.

Qualiter a Cæſare regnum accepiſſet:cui per Syriam in ægyptum eunti aduerſus Antonium & Cleopatram ſuſceptionem parabat. cap.viii.

Quemadmodũ Herodes cũ in ęgyptũ perueniſſet a Cęſare multipliciter honorat᷑:& de interfectione uxoris ſuę:uel alioꝝ de genere hyrcani:& de miris conſtitutionibus:cõſtructionibus:adinuentionibus more gentilitio: qbus corrupit legẽ iudaicã. cap.ix.

De fame per iudæam & ſyriam facta:& ut ſeruauit populos & ciuitates herodes:& rurſus mira & clara opera eius ſeu fœlicitas: & de eſſeno quodam qui diuinationis habuit noticiam. cap.x.

Qualiter tẽplũ poſt ſexcentos annos depoſuit:& aliud duplũ condidit. cap.xi.

¶Liber decimus ſeptimus.

¶Quemadmodũ Herodes filios ſuos Alexandrum & Ariſtobolum de Roma in domum ſuam reduxit:qui reuerſi:uindicare cogitabant mortem matris ſuę in Salomę & cæteris quorum accuſatione mater earum dãnata fuit:& quia pater eorum hoc diſſimulans:uxores nobiliſſimas eis iunxerit. Cap.i.

Qualiter Herodes ad Agrippam ueniens:inuitauit eum ad Iudęam uenire:& ꝓfectio agrippę ad Oniam. cap.ii.

Vt herodes multis nauigationũ circuitionibus ſecundo uenit ad agrippã. cap.iii.

Interpellatio iudęorum ad agripam in onia preſente herode:de quibus græcos accuſabant. cap.iiii.

Quemadmodum agrippa confirmauit eis leges:Herodeſq; ad ꝓpria rediit. cap.v.

Qualiter allocutus eſt Herodes Hieroſolymitas:& quartam partem eis fiſcalium præteriti anni conceſſit. cap.vi.

Vt ꝑturbatio domus Herodis facta eſt:Alexãder & Ariſtobolus filii Herodis indignationẽ habẽtes aduerſus Salome ſororem regis:& ferora fratrem eius:ꝓpter mortem matris ſuę:& illi econtra maliuolis in eos accuſationibus utentes. cap.vii.

Quemadmodum Herodes indignatus filiis Alexandro & Ariſtobolo:ꝑpoſuit eis antipatrũ de priuata uxore gentiũ:ipſos autem ad Cęſarẽ deducens accuſauit. cap.viii.

De Alexandri ſatiſſactione coram cęſare: & reconciliatione cum patre. cap.ix.

Quemadmodum Herodes celebrauit quinquennale certamẽ in honorem cęſaris:

& mira uel clara opera eius. cap.x.

Oppreſſio iudęorum per aſyam & libyam:& legatio ipſorum pro hoc ad cæſarē:
exemplar quoq; Cęſaris & agrippę: quod pro ipſis ciuitatibus ſcripſerunt. cap.xi.

Quemadmodum egens Herodes pecūiis:deſcendit ad ſepulchrum dauid:& terro
re imaginū territus:tumultum deſuper ſtatuit:& rurſus de perturbatione magna do
mus herodis:qua etiam alexandrum filium ſuum iecit in uincula. cap.xii.

Vt Archelaus rex Cappadocię reconciliauit alexandrū patri:& ipſe ad cappado
ciā:Herodes autem Romam profectus eſt. cap.xiii.

Diſceſſio habitantium tracone a regno herodis & uaſtatio per duces eius: & de trāſ
fugis qui de tracone prouincia ad arabiam receſſerunt:quos recepit ſylleus procurator
regis arabiæ. cap.xiiii.

Qualiter Herodes a Roma reuerſus in arabam tranſfugas poſtulabat:quos cū non
obtinuiſſet exercitum contra eos produxit:arabas quoq; debellauit. cap.xv.

Quemadmodum Sylleus accuſauit coram cæſare Herodem de incurſione quam in
arabia fecerat & ꝙ indignatus Cęſar dura uel grauia reſcripſit ei:quare Herodes placa
re uolens cæſarem:miſit romam Nicolaum damaſcenum. cap.xvi.

Criminationes euricleri lacædemonis contra filios ad patrem Herodem : & quia li
gaſſet eos pater:& ad cęſarem ſcripſiſſet. cap.xvii.

Vt per Nicolaum accuſatione liberatus Herodes eſt apud cęſarem:Sylleus autem
accuſator Herodis morti adiudicatus eſt. cap.xviii.

Qualiter cæſare ꝑ̄ātē ꝓbēte:cōcilio ī beritho hito accuſauit filios herodes. cap.xix.

Mors iuuenum & ſepultura corporum eorum in Alexandrio. cap.xx.

Liber Decimus quintus.

¶Qualiter Antipater odio habitus eſt ab omni gente propter interfectionem fra
trum ſuorum. Cap.i.

Qualiter Herodes rex filios alexandri & ariſtoboli filiorū ſuorū adoptans:filiam ſe
rorę illis deſponſauit & antipatri:& qualiter antipater ꝑſuaſit patri deſpōſationē in ſuos
transferre filios: & qualiter Herodes aduerſus traconitas uolens munitus exiſtere:za
marim iudęū q de babilone diſceſſerat: & in antiochia degebat euocans ibi conſtituit:
& utebatur illo oppoſito aduerſus draconitas. cap.ii.

Qualiter Antipater oblectabatur eos qui circa feroram erant:uolens per illos inſi
diari patri & qualiter agnoſcens ſoror regis Salome: Ianculo denunciauit fratri:& de
interfectione phariſeorum regi aduerſantium. cap.iii.

Qualiter rex Herodes ꝑcepit fratri ſuo ferorę:ut excluderet uxorem ſuam:aut eius
regno diſcederet: & qualiter antipater ſuſpectus patri factus timēs cū ſcribebat amicis
in roma:ut ſcriberent patri eius ac perſuaderent:ut mitteret eū ad cęſarē cum pecuniis
quod ꝑſuaſum eſt Herodi filiūq; tranſmiſit:& de morte Feroræ fratris herodis. cap.iiii.

Accuſatio uxoris Feroræ a filiis Feroræ:ꝙ ueneno periſſet:& qualiter Herodes ex
quirens reperit contra ſe uenenum peratum a filio antipatro: & perſcrutatus antipa
tri cognouit inſidias. cap.v.

Nauigatio antipatri de roma ad patrem:& qualiter a nicolao damaſceno herodis
amico fuerit accuſatus preſidentibus in iudicio uarone quintilio & ipſo herode cū ami
cis utrorūq;:in quo iudicio antipater multifarie conuincit᷑ de facta conſpiratione in pa
trē intantum ut uenenum patri a filio preparatum:in mediū proferretur quod ad expe
rimentū iuſſu uaronis bibens unus dānatorum : ſtatim moritur. cap.vi.

Herodes antipatrum filium miſit in uincula: & legatio miſſa ab herode ad cæſarē

de ſilio. cap.vii.

De egritudine Herodis:& ſeditiõe iudęoꝝ:& qa deſperãs oẽs optimates iudæorũ ꝑcepit occidi ĩ hora mortis ſuę & qa tpe illo deportatę ſunt ei litterę ab legatis ad Cęſarẽ miſſis:habentes dãnationem Antipatri in arbitrio eius & uoluntate eſſe poſitam:& qa ĩualeſcẽte egritudine malũ purgãs:cultro ſe ĩteremiſſet ſi ꝓuentus non fuiſſet.cap.viii.

Qualiter Antipater putãs Herodem defũctum locutus fuerit cuſtodi corporis de dimiſſione ſua:& propter hæc antipatri peremptio. cap.ix.

Teſtamentum Herodis ad Cæſarem:& diſtributio inter eius filios: & qualiter Archelaum prefecit deinde mors ipſius. cap.x.

Epiſtola Herodis ad exercitum:& admonitio fidei ſeruãdæ circa filium eius Archelaum qui ſtatim eleuatur in regnum. cap.xi.

Sepultura Herodis ĩ Herodio caſtello:& fauor Archelai regis ad populum:& populi ad ipſum. cap.xii.

Qualiter populus ſeditionem mouit aduerſus Archelaum in feſtiuitate azimorũ: & qualiter Archelaus tria milia ex eis interemit:ipſe uero nauigauit ad Cæſarem: credens regnum Philippo fratri ſuo. cap.xiii.

Qualiter Archelao romã aſcẽdẽte:Sabinus q erat ĩ ſyria Cæſaris curator aſcẽdit ĩ hyeroſolimã uiolẽter expetẽs herodis pecũias & caſtella a curatorib9 archelai.ca.xiiii.

Qualiter perſuaſerunt curatores populo arripere arma:& occidere Sabinum uel romanum exercitum in Antonia conſtitutum. cap.xv.

Qualiter Cęſar teſtamentum Herodi confirmauit:ſeruans filiis eius teſtamentum & diuiſio regni iudaici in tetrarchias. cap.xvi.

De eo qui ſe mentiebatur eſſe Alexãdrum Herodis filium:& qualiter fictio iſta deprehenſa fit:inueſtigante cæſare:& poena qua multatus eſt. cap.xvii.

Qualr Archelaus accuſator a iudæis apud cæſarẽ:quẽ Cęſar ĩdignatus:regno priuauit:& truſit ĩ exiliũ apud uienniã gallie:& ſomniũ uiſum Archelao & Glafire. ca.xviii.

¶Liber Decimus octauus.

¶Qualiter Cyrinus a Cæſare deſtinatur:ut ſyriam iudæamq; cenſeret. Cap.i.

Qualiter Copinius ex æqueſtri ordine miſſus eſt in iudęam:& quia Cyrinus uenit in iudęam uniuerſorum depredaturus ſubſtantias:& Archelai redditurus pecunias:& quia iudęi moleſte ferentes:tandem perſuadente Iozaro pontificę paſſi ſunt deſcriptionem fieri ſubſtantiarum ſuarum. cap.ii.

Qualiter Iudas galonites:& quidam alter preſuaſerunt multitudini:ne ſuas deſcribi ſubſtantias paterentur. cap.iii.

Qualiter populi eorum conſilia conſecuti:ſeditiones & bella ciuilia: ſeu latrocinia exercuerunt. cap.iiii.

Quãtæ ſint hereſes philoſophoꝝ apud iudęos:uel q̃libus teneanť legibus. cap.v.

Qualiter herodes & philippus ciuitates in honorem cæſaris fabricauerunt:& qualiter ſamarite oſſa mortuorũ in templo iactantes cum feſtiuitas azimorum immineret populum reddidere pollutum. cap.vi.

Mors Salomæ ſororis herodis quõdã regis iudęoꝝ:mors ẽt auguſti: romanoꝝ ſecũdi ĩpatoris.Succeſſio tyberii cęſaris ſub quo pontius pilatus mittiť in iudæam.cap.vii.

Qualiter pontius pilatus uoluit latenter intromittere ĩ Hieroſolymam ſtatuas Cęſaris cognoſcens autem populus ſeditionem aduerſus illum commouit:donec illas ab Hieroſolymis in Cęſaream tranſmitteret. cap.viii.

De Ieſu chriſto. cap.ix.

De facto quod contigit romę in temploiſidi s:& quæ iudęis per illud tempus romę ꝑuenerint:omnibus urbe expulſis per Tyberium:& de ſeductiõe ſamaritici populi:uel oppreſſione eius per pontium pilatum. cap.x.

Accuſatio ſamareorũ aduerſus pilatum apud uitelliũ:& qualiter Vitellius romã eũ ad Cęſarẽ ire compulit:ut ibi rationẽ eorum quę contigerant redderet. cap.xi.

Vitellius aſcendens hieroſolymam:magnificus ac munificus extitit in populos: & qualiter Tyberius Cęſar ſcripſit Vitellio: ut amicitias cõponeret cum Artabano perthorum imperatore. cap.xii.

Mors Philippi fratris herodis iunioris:& qualiter tetrarchia eius diſpenſationi ſyrię: regiminiq; coniuncta eſt: & de ſimulatione quæ cõtigit inter aretham perhreum & herodem:quia eiecit herodis filiam arethę:quã duxerat uxorem:amore captus herodiadis quam ſubintroduxit loco uxoris:& quia Tyberius prouocatus ſcriptis herodis mãdat: Vitellio aduerſus aretham pugnare. cap.xiii.

De Ioãne baptiſta ab Herode paſſo:& Vitellii ꝑparatio ĩ pugnã aduerſus aretham ſecũdũ ꝙ ſcripſerat ei Tyberius: & qa Vitellius aſcẽdẽs hieroſolymã fauorabiliter ſuſcipit̃ a populo:deſcriptio quoq; ſuccincta de uniuerſa maioris Herodis ꝓſapia.cap.xiiii.

Multiformis calamitas & infœlicitas quæ prouenit agrippę:adeo ut a proprio liberto romę accuſatus: & conuictus in uincula a Tyberio ſit iniectus.mors Tyberii:ſucceſſio caii:ſolutio agrippæ de captiuitate:& coronę impoſitio per caium. cap.xv.

Qualiter Herodes tetrarcha ueniens romam:accuſatus fuerit ab agrippa:& in exilium miſſus cum herodia. cap.xvi.

Seditio iudæorum & gentilium in alexandria conſtitutorum & legatio utrorumq; ad Caium. cap.xvii.

Accuſatio iudęorum ab Apione legato partis alexãdrinorum propter quod ſtatuã Cæſaris non haberent. cap.xviii.

Qualiter iratus Caius mittit Petronium ducẽ ad ſyriam cum huiuſmodi mandatis: ut congregata manu pugnaret cũ iudæis:ſi nollent eius ſuſcipere ſimulachrũ.cap.xix.

Peſtis q̃ contigit iudæis in babylonia cõſtitutis ꝑ aſineũ & anileũ fratres: cap.xx.

Liber Decimus nonus.

¶Qualiter Caius Cæſar inſidiis a Caſſio cherea extinctus eſt. Cap.i.

Qualiter Claudius patruelis eius coactus a militibus ſuſcepit imperium:& ſeditio ſenatus & populi adinuicem:& utriuſq; partis. cap.ii.

Legatio regis agrippę ad ſenatum:& qualiter conſequentes milites qui erant cum ſenatu:ad claudium tranſire:& de morte cheręæ ſeu alioꝝ Caii interfectorum:ipſi quoq; claudio repugnantium. cap.iii.

Qualiter Claudius cęſar reddit agrippę omne regnum paternum:adiiciens etiã illi liſaniæ tetrarchiam:& libertas iudęorum:quæ prouenit eis ſub claudio:cum prius amiſiſſent eam ſub Caio:nauigatio quoq; regis agrippæ in iudæam. cap.iiii.

Epiſtola Publii petronii rectoris ſyriæ ad doritas pro iudæis:& qualiter rex agrippa hieroſolymorum muros locupletius conſtruens:ſtudium ſuum imperfectum dereliqt: prohibente Cęſare:qui opus ipſum ſuſpectum habuit. cap.v.

De honore quo beritho honorauit: & de aduentu regum ad ipſum in ciuitate tiberiada. cap.vi.

Qualiter proceſſit de ciuitate cum regibus ĩ occurſum marſi:præſidis ſyrię uel quali modo uitam finierit:cum non dediſſet honorem deo: populo ſibi attribuente honores diuinos & non humanos in theatro:quare confeſtim ſenſit plagam dei. cap.vii.

Mortuo rege agrippa:cęſarienſes uel ſebaſteni indecenter blaſphemabãt defunctũ: ſtatuas quoq; filiarum eius diripientes:contumelioſe tractauerunt. cap.viii.

Poſt mortẽ Agrippę:Claudius cęſar Cuſpiũ fadũ mittit pfectũ in iudeã:cui ẽt iniungitᶜ ulcio exercẽda in Cęſariẽſis:& ſebaſtenos p defuncti Agrippæ cõtumeliis.cap.ix.

℄Liber Vigeſimus.

℄Quemadmodum Claudius poſt Agrippæ mortẽ:in Syriã miſit ſucceſſorẽ Marſo Caſſium longinum:& quia Fadus miſſus pcurator iudeę indignatus iudęis q trans fluuiũ erant poſiti:quia præter uoluntatẽ ſuã contra Filadelfenos arma ſumpſerũt:tres uiros priores ipſorum compręhendens:unum occidit:duobus fugam imiſit:& de Ptholomæo principe latronum ad eum deducto & occiſo. Cap.i.

Quia Fadus procurator iudeæ:& Caſſius longinus præſes ſyriæ pręceperunt iudęorum primoribus ut talarem tunicam & pontificalem ueſtem in Antonia conſtituerent ſub poteſtate romanorum ſicut & prius. cap.ii.

Quomodo Claudius Cæſar rogatus ab Agrippa ſenioris agrippæ filio:conceſſit iudæis petitiones ipſorum:& Fado reſcripſit. cap.iii.

Quemadmodum Herodes frater agrippę defuncti petiit a Claudio poteſtatẽ templi & ſacerdotum ordinationem : & impetrauit. cap.iiii.

Quemadmodum Helena adiabenorum regina & eius filius iazates ſolẽnitates & ritus zelati ſunt iudæorum. cap.v.

De fame quę appræhendit ciuitatem hieroſolymorum:& mitigata per Helenam reginam adiabenorum & eius filium Iazatem qui de paganiſmo conuerſus fuerat i iudaiſmum: & de Artabano rege parthorum. cap.vi.

De mago quodã q prophetã ſe eſſe aſſerens plurimos iudæorũ ſeduxit. cap.vii.

Quomodo Tyberius Alexander in iudęam directus adminiſtrator:filios iudę galylei populum ſeducentes occidit. cap.viii.

Quõ Tyberio Alexãdro Cumãus ſucceſſit i iudęa:& qa defuncto Herode frẽ regis agrippę defũcti:Agrippa iunẽis ei⁹ hũit pricipatũ:Cęſare ſibi Claudio cõcedẽte.ca.ix.

Quia aduentu Cumani præſidis in iudęam a Cęſare deſtinati:ſub eo multi uſq; ad xx.milia iudæorum perierunt quarta die azimorum. cap.x.

Seditio iudæorum contra ſamaritas:& quia multi iudæorum extincti ſunt per Cumanum adiuuantem ſamaritas. cap.xi.

Quia numidius quadratus ſyriæ pſes audiẽs hæc:& aſcẽdẽs i iudæã primates iudęorũ atq; ſamaritanoꝝ romã iuſſit aſcẽdere:pariter & cumanũ & celerẽ: ut Claudio cæſari deberẽt ex his q̃ fuerãt geſta reddere rõnẽ:& qa quoſdã iudæorũ ipſe puniuit. cap.xii.

Quia Claudius audiẽs inter eos: iudęos quidem abſoluit a culpa:rogatus ab Agrippa rege:Cumanum uero exilio deportauit.Celerem autem millenarium & ſamaritanorum primates morte multauit. cap.xiii.

Felix mittitᶜ pcurator i iudæã:& q̃ta ptãs adiecta ſit agrippę regi p claudiũ.ca.xiiii.

Moritur claudius cui ſucceſſit nero qui matrem uxorem & alios multos generis ſui interfecit. cap.xv.

Quia felix miſſus in iudęam: & inueniens prouinciam a latronibus nimis afflictã: proſpexit ut illis interemptis:pacem tribueret regiõi:principem uero latronum Eleazarum uinctum direxit ad cęſarem & de morte ionathæ pontificis: cap.xvi.

Quia ueniẽte ęgyptio malefico:& multis iudęorum ab eo ſeductis:fœlix aggreſſus eos multos occidit. cap.xvii.

Quemadmodum iudæos & ſyros pro equitate ciuilitatis in cęſarea ſeditioſæ concer

tantes: fœlix compeſcuit. cap.xviii.

Quomodo Portio feſto in iudæam miſſo pro ſucceſſione fœlicis: contigit prouinciã ſiccanis commoueri. cap.xix.

De porticu interiore tẽpli: & quẽadmodũ eã exaltauere iudęi: & quia feſtus ob hoc indignatus iuſſit opus deſtrui: ſed iudęis rogantibus: cõcedi ſibi ob hoc legatos mittere ad Neronẽ: conceſſit miſerunt nũcios: quos audiens nero: ueniã geſti operis cõdonauit: & ędificiũ manere pmiſit: & qa moriẽte in iudęa feſto: ſucceſſor uenit Albinus. cap.xx.

Quia ſub eo a nece prouincialium ſiccarii ceſſauerunt. cap.xxi.

Quia florus ueniens Albino ſucceſſor: tantis malis iudęos affecit: ut eos ad arma cõtra romanos uenire compelleret. cap.xxii.

¶ Ioſeppi Mathathię filii hebręi genere ſacerdotis ex hieroſolymis de ãtiquitate iudęorũ contra Appionem grammaticum alexandrinum. cap.i.

¶ Elauii Ioſepi de antiquitate Iudæorum ad Epaphroditum Apologia. cap.ii.

¶ Explicit Tabula Antiquitatis iudaicę.

¶ Rubricę nup editę ſup libro Iudaico p Magiſtrũ Frãciſcũ Macęratã ordinis minoꝝ.

Liber Primus.

QValiter Antiochus qui cum Ptolomæo ſexto in ſyria bellum gerebat ſuperauit ciuitatem munitiſſimam: templa ſpoliat occidit omnes ex optimatibus: deinde ſuperato Bachide ꝓpoſito pſidiis antiochi p Mathathiã: & occiſo exactiſq; ducibus Antiochi ex finibus iudeę & mortuo antiocho: filius edii Antiochus nomine congregatis militibus iudęam iterũ inuadit & ſuperato Iuda primo natu ex filiis Mathathię & interfectis multis ex iudęis Hieroſolymam eſt profectus: & ibi relictis pręſidiis: in ſyriam reliquos milites ad hyemandum traducit. Cap.i.

Poſt diſceſſum ãtiochi: Iuda cũ ducibus eius cõgredit̃ & tãdẽ ſupat̃ & morit̃. ca.ii.

Ionata frater Iudæ reconciliatur Antiocho: ſed inſidiis Antiochi capitur: & iratus Antiochus quia a Symone fratre Ionathę fuiſſet ſuperatus Ionatham interfecit. cap.iii.

Symon frater Ionathę iterum gerit bellum cum Antiocho quo ſuperato ob hoc pontifex creatur: ſed inſidiis Ptolomęi generi ſui captus moritur: capta coniuge cum duobus filiis Symonis Hyrcanus tertius filius honorem patris defendens diu cum Ptolomæo bellum geſſit & ob miſericordiam matris: & fratrum tantum diſtulit ut annus feriatus ueniret: quo licebat dimitti bellum. cap.iiii.

Antiochus iterum iratus propter ea quę paſſus eſt a Symone irruit in iudęam contra Ioannem dictum Hyrcanum quem trecentis talentis placauit. cap.v.

Ioannes dictus Hyrcanus inuento tempore uindictę quia Antiochus bellum gerebat contra medos: perrexit contra ciuitates Antiochi & multas occupauit. cap.vi.

Gentiles ob inuidiam in ioannem cœperunt agere ſeditionem q tandẽ deuicti ſunt: & ipſe rebus adminiſtratis p triginta tres annos morit̃ relinquẽs filios poſt ſe: hic princeps pontifex & propheta fuit: prędixit filios duos maiores non regnaturos. cap.vii.

Ariſtobolus ſuccedit in regnum patri: cõtẽdit cum matre quia eam dominam rerũ reliquerat ioannes: ipſam fame necauit deceptus uerbis matris ſuũ fratrem Antigonũ interficere fecit: hoc audito tanto merore confectus ut tandem moreretur. cap.viii.

Alexander frater Ariſtoboli rex cõſtituit̃: occidit fratrẽ pugnat cũ Ptolomæo: occupat bõa Theodori a quo oĩa recuperant̃: & fere decẽ milia iudęoꝝ ĩterficiunt̃: multas

ciuitates occupat:cõgredit̃ cũ Obedio rege arabũ a quo ſupato exercitu: uix ſolus eua
ſit:hieroſolymá petit.nitit̃ redire ĩ gratiã cũ ſubditis quos nullo mõ ſedare potuit. ca.ix.

Iudęi petũt auxilium Demetrii qui ſuperat prælium:ſed timore perterritus quia ſex
milia ex iudæis ſe cõtulerant ad Alexandrum diſceſſit.meſſalim ciuitatem deuaſtat:mu
lieres earumq; filios coram matribus necabat:qua impietate perterriti octo milia iu-
dęorum profugiunt eadem nocte in iudęam. cap.x.

Bellũ gerit Antiochus frater Demetrii cũ alexandro q licet opida multa diremiſſet
& multos occidiſſet:non potuit tñ antiochũ arcere:ſed p regẽ arabũ tãdẽ deuictus eſt:
Alexander in iudęã reuertit̃ q moriẽs uxori reliquit principatũ:hęc declarat filiũ hyrca
nũ pontificẽ.Ariſtobolũ uero regẽ.hic fraude multos ſibi deuinciẽs matre morbo labo
rãte caſtella multa occupat.mater uero miſerata Hyrcanũ cõiugẽ & filios ariſtoboli
carcere cõcluſit.interim morit̃ alexãder:recõciliant̃ Hyrcanus & Ariſtobolus.cap.xi.

Antipater hortatur Hyrcanum ut imperium repetat ad regem arabiæ accedunt p
auxiliis & in Ariſtobolum uadunt & ſuperãt mortuuſq; eſſet niſi dux romanorum:ſol-
uiſſet obſidionem. cap.xii.

Ariſtobolus proſequitur & reſarcitis copiis cõgreſſus cum Hyrcano occidit ſupra
ſex milia eorum:Antipater & Hyrcanus ad Pompeium qui tũc erat in Damaſco acce
dũt ut reſtituat Hyrcanũ:Põpeius cũ exercitu ad fines iudeæ pucit.Ariſtobolus ad ale
xãdrũ cõfugit.Põpeiũ alloquit̃ paccato Põpeio policitatõibus:audita morte mitridati
prexit Hieroſolymam:decepit Põpeiũ.eo q rex pmiſſis nihil eſt factũ:iratus Põpeius
ariſtobolũ in cuſtodiã collocat & ad ciuitatẽ tentat accedere ut euertat. cap.xiii.

Heſitante Pompeio quomodo urbem caperet orta eſt ſeditio inter eos qui in ciuita
te erant.deniq; uicta eſt pars Ariſtoboli receptis romanis initis cõſiliis cum Hyrcano
quomodo aliam partem quę in locum tutiſſimum confugerat caperet tandem ſine cõ
ſilio & auxilio Pompei:nihil eſſet factum. cap.xiiii.

Tentans pompeius locũ inuadere tertio menſe uix turrim unam euerſerat. cap.xv.

Fauſtus cornelius muros primus aſcendit.multi occidunt̃ .multi ex muris ſe piiciũt:
Pompeius cũ ſuis comitibus ingreditur: in tẽplum ingreſſus neminẽ niſi pontificem ui
dit.pcepit q nihil auferret̃:poſtero die ſolẽnia celebrauit:Hyrcanũq; pontificẽ decla
rauit: Põpeius uero cum Scauro ducens Ariſtobolũ romam profectus eſt. cap.xvi.

Scaurus ĩ arabiã proficiſcit̃ .patitur multa ob aſperitatẽ locorum.Alexãder Ariſto
boli filius interim iudęam populatur.timet Gabiniũ: ppterea loca arabię munit : Ga-
binius pmiſſo Marcoantonio adiu:ẽtis aliis obuiam it Alexãdro.coactus Alexander
cõgredi cũ Gabinio:uictus effugit.Gabinius reſtaurat loca: perterritus Alexãder lega-
tos ad eũ miſit pollicens ſibi oĩa caſtella quę ipſe Gabinius eruit funditus. cap.xvii.

Gabinius Hieroſolymam deducto Hyrcano reuertitur.Ariſtobolus interim parato
exercitu alexandriũ occupat: ſed tumultu romanorum in macherunta confugit ſed tan
dem capitur & ad Gabinium perducitur.Alexander interim iudęã reduxit in diſceſſio-
nem:romanos multos trucidare decreuerat Gabinius concordiam perſuaſit ſed certan
tibus ipſis Alexander fugatus diſperſit:Gabinius Hieroſolymam reuertitur. cap.xviii.

Craſſus ſuccedit Gabinio: ſuſcipit ſyriam:aufert aurũ tẽpli:perit tranſgreſſo euphra
te:Caſſius ſyriã defendit:occidit Piſilaum colligentẽ ſeditioſos ariſtoboli. cap.xix.

Caſſius ex arabis coniugem ſuſcipit : ſociat ſibi regẽ arabũ per affinitatem.bellum
uult gerere cum ariſtobolo:Cæſar mittit e roma Ariſtobolum ſolutum uinculis ĩ ſyriã:
perit ueneno & Alexander eius filius occiditur: Ptolomæus aufert Antigonum & eius
ſorores a coniuge ariſtoboli:& minorem ſibi coniugio copulat:Antipater mortuo Põ-

peio coutulit ſe in clientelam Caſaris & mitridatis cum antipatre uictores ſiunt:& Pōpeius tandem gratia antipatris pontificatum confirmauit hyrcano. cap.xx.

Antigonus corā cęſare criminabaꝛ antipatrē:ſed Cęſar cognitis meritis antipatris hyrcanū confirmat :& cuius uelit dignitatis pręponit adoptionē:declaraꝛ ꝓcurator iudeæ: ſedat iudæā: hyrcanū reddit in gratia populis. tādē Pſaliū filiū maiorē ꝓpoſuit territorio Hieroſolymoꝝ:Herodē minorē natu curatorē galyleæ.herodiā deprahēdit cū multis aliis ex hoc cognitus eſt ſexto cęſari propinquo magni cęſaris. cap.xxi.

Compellitur Herodes ab Hyrcano qui cum tam glorioſum euaſiſſe oderat ut ad eū accedat ipſe uero perſuaſus uerbis multorum qui inuiderāt Herodi accerſiri fecit:ſed receſſit Herodes nō paratus obedire: Concitatur Hyrcanus iterum contra Herodē ſed Herodis declaratur a ſexto Cęſare dux militum in ſyria:Herodes Hyrcanum cogitat ex regno pellere ſed uerbis patris & fratris mitigatur. cap.xxii.

Oritur diſcordia inter romanos & ob diuturnitatē belli uenit marcus ſucceſſor ſexti cęſaris qui mortuus fuit a cellio baſſo fauore pompei. cap.xxiii.

Tempore quo Marcus fit ſucceſſor ſexto cęſari:Caſſius ſyriam petit.exactiones imponit:iraſcitur contra malichū eius exactorem:herodes fit carus caſſio:prafficiꝛ ꝓcurator ſyriæ:Caſſio decedente a ſyria oritur ſeditio Hieroſolymis .felix quidam uolens uindicare necem malli fratris congreditur cum herode:Herodes potitur uictoria:Accuſatur herodes antonio interfecto caſſio:pecunia cum pacauit ueniunt legati antiochię cētum uiri contra herodem & hyrcanum meſſalla defendente cos:tetrarchas ambos declarat Antonius:legatos carceri compellit: maior tumultus fit Hieroſolymis. bellum geſtū eſt contra alios legatos ab antonio ita ut multos occidiſſet.Prazaphanes cōcitās iteꝝ pacarū contra hyrcanū : tandem ab herode multi obtruncantur die pentecoſtes in ciuitate ortum eſt bellum ita ut multi occiſi ab herode:multi fugati. cap.xxiiii.

Admittitur arbiter pacis pacorus:ſimulans Pacorus uolebat antigonū adiuuare:cognitis inſidiis miſſoq; miniſtro ad necē herodis q noluit admittere habens hmōi ſuſpectos: audito ꝙ phaſelus frater eius fuiſſet corruptus ad idumeā nocte pergit : cognitus a barbaris cogitur recedere premiſſa matre & fratribus:ad maſada properabat decertans cum illis potitur uictoria:Ioſephus frater herodis obuiam herodi uenienti ex idumea fuit paucis ex cariſſimis receptis alios dimiſit:partim Hieroſolymā ueniunt:cōſtituunt regem Antigonum:Hyrcanum & Phaſelū uerberantes:dentibus auriculas trūcat Antigonus ne poſſit eſſe pontifex:Herodes cognita morte Phaſeli fratris uix euadēs romā puenit.Creaꝛ rex fauore olum & fauore antonii & cęſaris. cap.xxv.

Antigonus incluſos tenet Ioſeppū & alios q ēt exeuntes quādoq; uincebāt quādoq; aduerſo caſu reuertebāꝛ :uētidius iterim feſtinat Ioſeppo & aliis ferre auxiliū:ſed placatus muneribus antigoni diſcedit; Herodes ex italia reuertiꝛ & cōtra Antigonū ſummit exercitū:caſtris poſitis declarat populo ueniſſe bono populi & nō recordaturus offenſarū detegiꝛ corruptio Sylōis ab Herode ꝙ ipſe uinū & oleū & oīa neceſſaria deſſerri ſcripſerit i hyerecūta:herodes occupat ciuitatē & quingēta cacumina mōtiū:cōmitit bellū uictor reuertiꝛ :Herodes multos in ſpeluncis occidit:pater ſeptē filios cū matre occidit qui uolebant fœdus inire cū herode: & ſeptē ēt deſup occidit:reuertiꝛ in ſamariā cōtra antigonū dimiſſo ptolomęo ꝓpoſito q ab eis occidiꝛ :occiſis multis p herodem ferꝛ ꝙ Ioſeppus eius frater ī iudæa frangiꝛ & moriꝛ in galilea ſe cōfert:uulneraꝛ Herodes:municipia multa occupat:in fugā uertit aciē inimicoꝝ:ciuitatē ingrediꝛ cladē fecit ex illis magnā: ſed ꝓpter hyemis aſperitatē nō potuit Hieroſolymā applicare:interim uxorē ducit & in hieroſolymā petit.iterū oriꝛ diſceuſio in ciuitate: Herodes iratus quoſcūq; poſſet occidit;

poſſet occidit:Antigonus ad pedes Caſſii proſternitur:Herodes quærit pacare ciuitatē:& ſtudioſos ſuos facere amicos:antigonians neci tradere. cap.xxvi.

Cleopatra indignatus q̄ propinquus nullus ex ſanguinitate eſſet:ad extraneos occupādos ſe conuertit:moliebat̄ ut herodes & malichus interirent p antoniū q noluit:inſidiis periclitatur herodes:ex hoc recreati arabes pugnā repetunt :fugant militē herodis: ulciſcunt̄ arabes:interim alia calamitas occurrit herodi ſcilicet terremotus infiniti ut triginta milia hoīum interirent:incitant̄ hoc magis arabes:Herodes hortat̄ ſuos ad reſiſtendū facto ſacrificio congreditur & potit̄ uictoria : deſiderat̄ patronus illius gentis adiit cęſarē herodes conquerēs de Antonio:Herodē regē inſtituit & diadema īpoſuit in ægyptū ꝓficiſcitur Cæſar:& mortuo Cleopatra & Antonio regnū auxit herodi:ꝓcurator ſyriæ inſtituit̄ :cōſtruit tēpla & multa in honorem Cęſaris fecit & agrippę:oritur diſcordia īter uxores herodis:ira cōcitatus mariannē fecit occidere quē ualde pœnituit:irati filii ob matris mortē criminãt̄ apud Cęſarē: Antipatrę īterim ſuccedit in regnū:curat mortē fratrū ex pte mariānes: cōciliat filios cæſar patri:uō ceſſat antipater dolis & ſimulatiōibus fratres criminari cōſilio nouercæ illoꝝ:illis neſciētibus:Alexāder corrūpit amicos regis:intrudit̄ in carcerē:recōciliat Archelaus alexādrū herodi : Eurichides accuſat alexādrū:uincūt̄ filii & ſeparatim cuſtodiunt̄ :Mittit herodes litteras cū indiciis ad cęſarē.Saturninus & Volumnius fiūt iudices:offocāt̄ tādē iuſſu herodis:pœnitet herodē mortis filioꝝ & auūculos amplectit̄ :& ātipater iraſcit̄ patri herodi:orat̄ ātipater ab herode ut romā reuertat̄ :cōuenit herodes antipatrē priuat̄ regno & noīe regio incēdūtur uiui ſophiſte & q aquilā demiſerūt ex muro:iubet multos ex iudæis occidere ſcrūtur litterę a Cęſare de damnatiōe antipatri occidit antipatrū herodes: moritur herodes:legitur teſtamentum de inſtitutione archelai regis:fiunt exequiæ cum maximo apparatu ab archelao:ſepelitur in caſtello quod herodion dicitur. cap.xxvii.

ℭLiber Secundus.

ℭArchelaus ꝓpter turbatōes nouas cogit̄ ꝓficiſci romā:multos occidit die feſto q paſca appellat̄ .relinqt Philippū ꝓcuratorē regni & curatorē familiariū rerū:rōnē adminiſtratiōis reddit cęſari archelaus:accuſat̄ Archelaus apud Cęſarē q̄ noīe tantū Cęſarē oſtēdiſſet regē nō re ipa:deffendit̄ a Nicolao archelaus: & ad pedes Cæſaris ſe proſternit:iudęi cū relictis ab Archelao cōgradiunt̄ :Varus res cōponit petūt iudæi ut p iudices res adminiſtrant̄ .Cęſar nō ãnuēs his Archelaū tetrarchā fecit ī media parte:pollicēs regia dignitate donaturū:aliā medietatē regni aliis duobus filiis Herodis dimiſit: donauit Cæſar aliis muneribus cęteros filios & filias Herodis. Cap.i.

Iudęus quidam interim ſimulat ſe eſſe Alexandrum ob ſimilitudinem cum illo romam uenit cognoſcitur a Cęſare:patefacit ipſe Cæſari dolum & fraudē:his ridens Cęſar remigum numero inſeruit:ſuaſorem illius fraudis interficit:ponuntur quædam ſecte philoſophorum & eorum uita. cap.ii.

Decedēte regno archelai Philippus & Herodes ātipas regūt Tetrarchas ſuas:defertur ipiū ad Tiberiū poſt mortē auguſti:Pilatus mittit̄ a Tyberio ī iudæā:ob imagines Cęſaris quas intulit in templa orit̄ diſcordia maxima:Caius cæſar uult deus appellari: eius imagines & ſtatuas ꝑcipit erigi:renitentibus illis minatur eis:morit̄ Caius: Claudius rapit̄ ī regnū:mittit agrippā ad ſenatū ut placeat eū eſſe regē:nō admittit curia:remittit̄ agrippas ad ſenatum nuntians pugnā aduerſus eos. cap.iii.

Senatus uadit ad Claudium:offert uictimas deo:ipſe donat agrippam regio patrimonio moritur agrippa:Claudius regnum in ꝓuinciam redegit:& Herodes qui regnabat in calcide moritur. cap.iiii.

Poſt obitum herodis qui in chalcide regnauit: Claudius agrippam filiũ agrippę regẽ inſtituit. Cumanus curam accipit alterius prouincię: unde inter iudęos oriuntur multi tumultus in die feſti azimoꝝ: populus in fugam ſe conuertit: & propter egreſſum dę conſtipatione .xxx. milia hominum conſumpta ſunt. cap.v.

Inſurgũt tumultus latrocinantium: unde quidã per cumanum capiuntur: libri legis per militem quendam comburuntur: accenſi iudæi ex hoc conqueruntur apud cumanum: adiudicatus eſt ille ad ſupplicium ex hoc populus quieuit. cap.vi.

Conflictus oritur īter gallyleos & ſamaritanos: qdã gallyleus ad feſtiuitatẽ aſcẽdẽs īterficit̃. Cumãus ad ſedationẽ mittit ꝑcatores: hieroſolyma audito homicidio uulgus ĩpetũ ĩ ſamariã irruit: Cumanus accurrit cũ ala militũ: multos īterfecit. pricipes hieroſolimæ ꝑcatur ut ab incepto deſiſtãt: iudæi tandẽ eoꝝ ꝑcibus acquieſcũt. cap.vii.

Fiũt his tẽporibus multa latrocinia ſamaritarũ primates accedũt ad domiciũ q̃dratũ: cõquerẽtes de hmõi latronibus: cõueniunt & nobiles iudęoꝝ defendẽtes: diſtulit domitius iudiciũ: liddã uenit: audiẽs iteꝝ querelas ſamaritanoꝝ quoſdã ꝑcutit ſecuri: quoſdã delegauit: Cumanus iubetur romã ꝓficiſci: de reddenda ratiõe adminiſtratę ꝓuincię apud claudiũ: ex ſamaritis tres interficiunt̃: Cumanus iubet̃ ex urbe diſcedere. cap.viii.

Nero ſuccedit Domitio quadrato: fratrem matrem & uxorem interfecit: ad Hiſtrionum opera ſe conuertit. cap.ix.

Ariſtoboli filius regnat ĩ armenia: auget̃ regnũ agrippę reſiduũ iudeę fœlici credit̃: hic eleazaꝝ deprahẽdit mittit̃ romã cũ multis aliis: inſurgit nouũ genus latrocinantiũ ſ. ſiccarioꝝ: inſurgũt q̃dã fectę hoĩum q conſiliis & ypocriſi hoĩes decipiant. cap.x.

Egyptius quidam pſeudo propheta congregat .xxx. milia hoĩum hieroſolymã uult aſcendere: Felix cum quibuſdam armatis eos depellit & fugat: inſurgunt quidam magi qui tentant reuocare populum a ſeruitute romanoꝝ: inſurgunt tumultus in cęſaria inter populum ſcilicet iudæum & gręcum: Felix nequiens paccare ex utriſq; nobiles ad neronẽ mittit: Succedit Cæſtius felici qui plurimos latronum interficit. cap.xi.

Albinus fit ſucceſſor q fauit latronibꝰ: & poſtea Cęſtius florus q ita ſe geſſit ut multi coacti ſint relinquere patriã ob publica latrocinia: & rapinas ſuas. cap.xii.

Fit quæſtio in cæſarea inter iudęos & cęſarienſes de ſynagoga iudęorum quia impediebantur ad illuc acceſſum. Iocundus qui erat pręfectus equitũ pergebat ſedare tumultum: recedunt iudæi in narbata cum libris legis primates iudęorum ad florũ accedunt conquerentes: quos iubet uinciri propter ablationẽ librorum legis: ex hoc oriuntur iurgia maxĩa apud Hierorosolymas accuſatur Florus & eius timore populus effugit: Florus indignatus ſedens ꝓ tribunali militibus pręcepit ut forum uenalium diripiant: unde multi interfecti & ſpoliati & domus omnium dirute ſunt. cap.xiii.

Rex quidam agrippa alexandrũ proficiſcens: inuenit germanã ſuam bericẽ: uidens iniquitatẽ militum miſit ad floꝝ ut a ſede deſineret: qui noluit immo peiora operatur uenit hieroſolymã & uota deo exoluit: regina uero florum præcatur. cap.xiiii.

Multitudo clamat cõtra florũ: primatęs ſedant multitudinẽ. Florus uidens multitudinẽ ſedatam nouam quęrit inſurgere diſcordiam: multi occidũtur per romanos ſed deſperatiõe ductus populus irruit ĩ romanos: quos expulit ex urbe: uidens florus nihil poſſe agere ab urbe digreditur Cæſariam uenit. cap.xv.

Florus nõ ceſſans: iudęos apud Cæſtiũ accuſat de defectione dirigitur tribunus neapolitanus ad hęc inueſtigãda ſuſcipit̃ a iudęis bẽigniſſime: & cõq̃rũtur de floro cognita ĩhumãitate flori; uulgus uult legatos fieri ad nerone de crudelitate flori. cap.xvi.

Aduocat contionẽ iudęorũ & conſtituit ĩ ſuggeſtu beronicem germanam Flori rex

Agrippa qui oēs hortatur iudæos ad quietem & patientiam dicens hęc nō placere Cæſari:neq; eos poſſe romanis obſidere:q toti orbi iam dominātur tandem acqeſcit populus:uoleuſq; perſuadere ut Floro obediant quouſq; ſucceſſor ueniat, accenſa multitudo ex urbe pepulerunt:ipſe in regnum diſceſſit. cap.xvii.

Quidā eo tpe inſurgūt & romāos oēs interficiūt. Eleazarus dux militū prohibet romanos hoſtias īmolare:Nobiles quidā hortātur ne id fiat:ad Florū deſtinātur legati & ad Agrippā ut cū exercitu aſcenderent in ciuitatē:diuidiť ciuitas in duas partes:quidā nobiliū & pontificum cōfugerunt qdā in cloacis latuerunt. cap.xviii.

Quintadecima die menſis auguſti fit īpetus in amoniā & oēs obſeſſos ī eo ꝑſidio capiunt:poſt regē accedunt exurunt turres:ꝑcantur manaimū ut liceat aufugere qbus cōceditur relictis ſolum romanis intus:q confugiūt in turres regias:illi uero qui cū manaimo erant:irruētes illa loca diripientes ſtrato pedum incenderunt. cap.xix.

Capitur ananias pontifex & cū fratre Ezechia occiditur & īſurgūt qdā contra Manaimū:nolentes cū regē:interficiť ſophiſta a populo:interficiť Manaimus:ꝑ romanos ēt multi ex iudęis occidūtur:ita ut cęſaria uacuata iudæis remaneat. cap.xx.

Iudęi diuiſi uicos & loca alia īflāmauerūt: īmēſa cędes fit ex iudæis & aliis : Ciuitates oēs plene cadaueribus ſcythopolitæ cū iudęis dimicāt:clam tñ nocte dormiētes tertia: eos inuadūt.xiii.milia interficiunť ex iudęis & eorū ſubſtantiā diripiūt. cap.xxi.

Circumfuſis ſcythopolitis a iudęis Symon quidam qui multos ex iudęis quottidie truncauerat educens gladium nullum hoſtium interfecit & patrem & matrem & filios & uxorem interfecit prædignatione:ne hoſtium quis gloriaretur:& ſeipſum: cędes maxima fit in ſcythopoli urbes & populi uicini iudæos omnes interficiunt:multæ ciuitates alię pepercerunt eis miſeratione motę. cap.xxii.

In regno Agrippę inſurgit pernicies aduerſus iudęos:uarus multos ciues q ad agrippā & Cęſtium uenerāt poſcendi preſidii gratia in itinere occidit:hunc Varum agrippa punire non audet ſummouit eum e regione qua procurabat. cap.xxiii.

Iudęi perſuadent romanis ut deſerant caſtellum:utuntur honoribus iudęi in alexandria quos Alexāder cōceſſerat cōflictus cōtinuus cū iudæis & græcis fit. cap.xxiiii.

Alexandrini cōueniunt ut largitionē ad herodē mittant:ꝑmiſcenť iudęi cū gręcis in amphiteatro:fit diſcordia maxima inter eos: Tyberius alexander coercuit eos hortationibus q irridentes Tyberiū contumeliis appetebant.ille quaſi oēs fecit interficere:domos diripere. Zabolon ciuitas a cęſtio occupať: diripit domos & loca incēdit.ca.xxv.

Cæſtius pręmittit exercitum in ioppem que capitur: intendit eam & uiros omnes interficit. cap.xxvi.

Cęſtius mittit Ceſeniū gallum in gallyleā.ſuſcipiunt eum ciuitates qui uero nō obtemperabant inſequitur & trucidabat:progrediens multa loca inuadit:Iudæi ad diem feſtum Hieroſolymam petierunt:qui auditis militibus uenientibus:dimiſſis ſolēnitatibus in romanos irruerunt:quorum multos occiderunt. cap.xxvii.

Quærit agrippa uerbis iudęos auertere ut deſiſterent:mittit portatum & phœbum ad iudæos:perimitur phœbus:Cęſtius inducit exercitum in oppidum iudæorum incenditq; partem ciuitatis. cap.xxviii.

Quidam uocabant cęſtium patefacturi portas:q cogniti ꝓiecti ſunt ex muris. Cæſtius tentat muros aſcendere & inuadere templum:repugnātur a iudæis:recedit cęſtius & iudęi inſequuntur:dimittit quę erant impedimēto ad fugam:& niſi nox aduenīſſet totus exercitus periiſſet:nocte aufugit: inſequuntur iudæi:ex romanis mortui ſunt quinq; milia & trecenti peditū:ex equitibus noningenti & octuaginta. cap.xxix.

Poſt fugã Caſtii multi nobiliũ ex ciuitate fugiunt mittit quoſdã ad Neronẽ nunciaturos eius miſeriã: Qui ceſtiũ fugauerant reuerſi ſunt in hieroſolymã: ex romanis q ſuperant amicos ſibi ſociant: Eleazarus perſuadet populo ut ſibi pareat cõſtituuntur diuerſis locis præfecti. Ioſeppus unus ex præfectis ſubditos ſibi quærit conciliare: multos ex illis ꝑponit & ꝑficit regionibus gallyleę ſibi ſubdere munit loca omnia ꝓpter romanos quos timet īſurgit qdã inſidiator cũ multis q gallyleã depopulantur congregat pecunias: cogitabatq; diuerſa in perniciem Ioſeppi. cap.xxx.

Quidã q aggreſſi ſunt ꝓcuratorẽ berenicis & multa abſtulerũt: qa Ioſepp⁹ iuſſit ut regibus reſtituerent illa: contra eũ tumultus maximos parant: accuſantes eũ eſſe proditorẽ. irruunt in eius domũ: quærit placare illos uerbis: præualet aduerſus eos: Ioannes quidã fraudẽ molit contra Ioſeppũ inſidias: cognita fraude ut de iniuria uẽdicaret accedit cũ militibus ad Ioãnẽ. hic aũt emiſſis armatis iuſſit eũ īterfici: aufugit ī lacũ: reſumptis uiribus Ioãnes cogit aufugere tentat aliud gẽus īſidiaꝝ aduerſus Ioſeppũ. ca.xxxi.

Deſeritur Ioſeppus a ſuis: quos ipſe punit: euocans oẽs primates & aſtutia quadã ducens ſcaphis ducens ſecum in taricheas cuidam clamanti clitus noĩe iubet manus abſcidi ipſeq; ſibimet dexteram truncauit timore perterritus. cap.xxxii.

ℭLiber Tertius.

ℭSentiens Nero res geſtas nõ proſpere indignat: mittit Veſpaſianũ in ſyriam ad regẽdos exercitus & ulciſcendos iudæos rebellantes tandẽ ex iudęis.x.milia perimunt nõ ceſſant iudæi uerum aſcolonem petunt: ſed antonius poſitis inſidiis qua erant tranſituri ſup octo milia interficit cæteri aufugiunt: Niger unus ex ducibus iudæorũ ī turrim ſe recipit quẽ Antonius ſuccendit ille uero ſaltu demiſſus euadit: uidẽtes iudęi illũ gaudent ꝙ dei prouidentia dux eorũ in poſterum ſit ſeruatus. Cap.i.

Veſpaſianus Antiochiam cũ exercitu uenit: Agrippam offendit fert opem Saphoris contra iudæos. cap.ii.

Duę ſunt gallyleę opime abundantes: hoĩes pugnaces ſunt: cõtinẽt hec ꝓuincię diuerſas ciuitates q̃ irrigãtur diuerſis fluminibus quibuſq; finibus terminãt. cap.iii.

Exercitus quem dederat ſaphoritis Veſpaſianus: diuiditur ī duo: aſſidue ciuitates & loca illa incurſant deprædando Ioſeppus in ſaphoritim impetum facit ſed nihil efficit totam galyleam igne & ſanguine repleuit. cap.iiii.

Titus filius Veſpaſiani patrẽ ſuũ reperit ptolomaida q multas legiones cõparauerat multoſq; cuiuſcunq; generis ad militiã uiros congregauerat. cap.v.

Laudatur romanoꝝ prudẽtia inſtruentiũ ſeruos in militię diſciplinã: q̃q; ſunt edocti inſtruẽdis caſtris & quẽ ordinẽ ſeruant in bellicis rebus deſcribitur. cap.vi.

Veſpaſianus cũ filio ſuo ordinat exercitũ ī ptolomaide placidus interimit maximã multitudinẽ in gallylea: peruenit iotapatẽ qui receptus cũ ſuis.a iudæis illico ſunt interfecti: ex iudæis uero tres ceciderunt placidus aufugit. cap.vii.

Veſpaſianus cum armatis ſuis in gallyleã peruenit: timent oẽs Ioſeppus cõſpiciens non poſſe repugnare in tyberiada confugit. cap.viii.

Veſpſianus ciuitatem gaderenſium capit Ioſeppus mittit hieroſolymam litteras: ſi cupiant fedus uel bellum cum romanis: ſi bellum mittant cũ dignum exercitum ut poſſint repugnare romanos. cap.ix.

Veſpaſianus aggrediens reſcindere iotapata montem ubi iudæi plurimi confugerãt ciuitatem circũualare iubet per milites ipſe proficiſcitur ponit caſtra ageres facit ad oppugnandam ciuitatem Ioſeppus curat ut muri ciuitatis altius per.xx.cubitis eleuentur quod romanos multum perterruit. cap.x.

Veſpaſianus certans pluribus diebus uidés nõ poſſe capere: ciuitaté ſtatuit obſidere eã ut cogerétur inopia rei; reddere uidens nolle eos reddere: iterũ ad certandũ ſe conuertit Ioſeppus cogitat de fuga cum ſuis: populus hortatur ne recedat: ipſe dicit melius quia parabit alium exercitum quo reuocabit Veſpaſianũ ab eis: ſtatuit remanere: ſe parat ad pliũ: aggreditur multis incurſationibus romanos egrediens; Veſpaſianus nolés cũ deſperatis congredi iubet ut armati declinent impetum. cap.xi.

Admouet ueſpaſianus arieté muris: muri cõcutiũť machinis. cogitat Ioſeppus quõ ictus arietis refellat: romãi ecõtra aliud gẽus machinãť: Ioſeppus cũ ſociis igue cõcremarũt romãoꝝ ꝓpugnacula & aggeres ita ut ſpatio uniꝰ hore oĩa ſint cremata. c.xii.

Quidã uir iudæus ſaxo ſoleuato & demiſſo caput arietis fregit: hic fixus eſt qnq; ſagittaꝝ uulneribus decidit tandé: alii duo uiri romanoꝝ aciem ꝑruperunt: Ioſeppus uero & cętera multitudo incendit machinas romanis lugentibus. cap.xiii.

Veſpaſianus in planta pedis uulnerať totus exercitus turbatur ſuperato dolore uulneris ſæuius bellũ in iudæos incitauit: pugnať fortiter utrinq;. cędit murus ictibus machinarum ad matutinas uigilias illi uero muniere partem illam. cap.xiiii.

Veſpaſianus parat exercitus & machinas ad inuadendum urbem recreato prius exercitu; Ioſeppus cognito conſilio Veſpaſiani ordinat milites ad reſiſtendum: præliatur crudeliſſimo certamine. cap.xv.

Die.xx.mẽſis iunii iudęi q̄ſi defeſſi qa nõ hérét ꝓpugnatores quos mitterét: cogitauerũt oleo feruẽti ſup ĩfuſo romãos oppugnare: ac fœno gręco ſup ſparſo ut ĩde romani cederét: uidés dux ueſpaſiãus tot mala milites ꝑpeti: eos abello reuocat & a pẽa.c.xvi.

Veſpaſiãus tres turres ferro circũdatas erigi fecit plenas iaculatoribꝰ & fũdibulatoribꝰ fortiſſimis: ita ut ex his q ĩtra muros erãt deſerere defenſioné muri cogãť. ca.xvii.

Veſpaſianus mittit Traianũ in aphaca ciuitatem congreditur cum illis tandem ſuperat ciuitatem omneſq; pręter infantes occidit. cap.xviii.

Ad ſamaritas cerealis mittitur a Veſpaſiano: qa eos pronos ad tumultũ uidebat: copia qua quidẽ moriebanť: quidam ad romanos cõfugiebant: reliquos uero oẽs negens perſuaſione placare occidit: erant aũt undecim milia & ſexcenti. cap.xix.

Aggeres ſuper altitudiné murorũ iotapatenis efferunt: quidam ad Veſpaſianum uenit profugus ex ciuitate: nuncians paucitaté ciuium & facilitatem capiendi: Veſpaſianus exercitum parat nocte hora qua ille docuerat ciuitatem aggrediuntur & cuſtodes occidunt: ciuitatem ingrediuntur: quidam uero ne oppeterent per romanos ſe ipſos interfecerunt: tandem Veſpaſianus incendi fecit ciuitatem uniuerſam. cap.xx.

Ioſeppus ne a romanis inueniretur in puteũ ſe demiſit lapideq; ſupra impoſuit ne uiderét: nocte exibat perſcrutans ſi poſſet euadere: indicať p quandã mulierem mittit ad eum cum fide de uenia: timebat uero Ioſeppus in ſomnis ſimulachra ei apparent deprecatur deum. in manus romanoꝝ ſe cõmittit: habita prius oratione ad ſocios. cap.xxi.

Ioſeppus dehortatur ſuos a cęde: nequiens reuocare a propoſito: oẽs ſe ipſos interfecerunt: duciť Ioſeppus ad Veſpaſianũ iubet Veſpaſianus eum cuſtodiri ad ut Neroné mitteret: Ioſeppus alloquitur Veſpaſianũ ſeorſum cũ filio ueſpaſiani eũq; dominũ & regem orbis pędicit: Veſpaſianus eum liberat muneribuſq; uariis eum donat. cap.xxii.

Veſpaſianus in ptolomaida reuertitur multi clamant de excidio Ioſeppi ipſe nihil reſpondebat: legiones duas mittit hyematum cæſaream: quaſdam ſcitopolim. cap.xxiii.

Quidam ex iudæis q fugerãt collectis in tyoppa: fabricatis piratis nauibus inuiũ faciebant pelagus illaꝝ partium: Veſpaſianus uero illuc applicans: tũ p romanos tũ p uẽtos q illoꝝ naues in ſcopulos cõpellebant: quatuor milia & ducẽta cadauera ſuẽta ſunt.

Ciuitatē incendūt dimittitq; Veſpaſianus equites qui loca tuerentur. cap.xxiiii.

Audita captiuitate tyotapate ab hieroſolymis: maximus eos īuaſit dolor: audito q̄
Ioſeppus eſſet cū romanis ira ī eū cōcitabāt ita ut in romanos ſęuius icitarēt .cap.xxv.

Veſpaſianus ad agrippam proficiſcit: audit tyberiada & taricheas rebellare: iratus
mittit filium ſuum illuc: appropinquantes ciuitati quidam ex ſenioribus ad Veſpaſiani
pedes ſuppliciter accedunt is uero eis indulxit. cap.xxyi.

Veſpaſianus pręmittit traianum in arcem an multitudo pacē cupiat: illi apertis por
tis eum liberatorem ac benemeritum proclamāt: poſt ad taricheas proficiſcitur: caſtra
ponit: ſuperatis illis: ad nauale bellum ſe contulerunt. cap.xxyii.

Congregata multitudine ꝑpe ciuitatē in planitię uidens Veſpaſianus filiū ſuū mit
tit: ipſe uero patri nūciauit dicēs opus eſſe pluribus auxiliis: ſuos deinde hortat: eoꝝ ge
nus & aīum reminiſcēs ut ſtrenue ſint dimicaturi: Veſpaſianus mittit auxilia: gentē ag
grediūtur: oēs fugant oppidū occupant: cunctos occidūt p̄ter indigenas. cap.xxyiii.

Letatur Veſpaſianus audita uictoria filii: poſt aduerſus eos qui ad lacum deſcende
rant rates fabricari iuſſit. cap.xxix.

Declaratur natura lacus: & ubertas & rerū aeris & uicinorū locorum. cap.xxx.

Fabricatis ratibus inſeqtur illos per lacū Veſpaſianus: nemine remanēte occiſi ſunt.
paucis poſt diebus intollerabilis fetor ex cadaueribus in terrā amari cōpulſis inſurrexit:
ut nō ſolū uictis ſed romanis miſerabilis fuerit: totūq; aerem corrupit. cap.xxxi.

Reſidet Veſpaſianus ꝓ tribunali apud Tarichea quidq; de ſupſtitibus fiendū ſit de
liberat: tandē quoſdā occidit: quoſdam donat: quoſdā uendit. cap.xxxii.

ℭLiber Quartus.

ℭExciſis iotapatis reliq iudęi ſe dederūt romāis p̄ter q̄dā caſtella & ciuitates: quaꝝ
noīa ponunt & eaꝝ conditio lacū quendā gamala occupant intrantes romani: domos
hoſtiū tecta oīa circūdant: ex quo multi romani mortui recedereq; coacti ſunt. Cap.i.

Veſpaſianus cū paucis relinquit: his uero oppugnantibus reſiſtit uidētes eius aīum
quaſi diuinū reputantes impetū remittunt ipſe uero exiit caſtrum. cap.ii.

Veſpaſianus ad romanos ueniens uiſis aduerſis caſibus romanos conſolatur: horta
turq; ad ulciſcēdos hoſtes gamalenſes quantū proſunt reſiſtunt. cap.iii.

Veſpaſianus quoſdam qui berium montem occupauerant inuadit ad eos mittit. pla
cidum qui eos hortetur ad pacem: ſed illis renitentibus: placidus congreditur: fingens
fugam: aduerſus illos reuertitur multos occidit: multi cōfugiunt hyeroſolimam: reliqui
montem placido tradunt. cap.iiii.

In gamala tres milites nocte turrim effodiunt: decidit turris magno ſonitu: omnes
perturbati fugiebant quos romani trucidabant: titus urbē inuadit: occidit multos: mul
ti in arcem confugiunt: ita ut cruor effuſus totum oppidum diluat. cap.v.

Veſpaſianus ducit totum exercitum ad uerticem montis quo confugerant q ſuper
erant: eos capit: ſed quinq; milia ex his de uertice ſe praecipitarunt: p romanos quatuor
milia perempta: ſolum duę mulieres ſalue facte ſunt. cap.vi.

Mittitur Titus ad giſcala oppidum gallylcę quod reſtabat indomitū: Veſpaſianus
ad recreādos alios Cęſaream regreditur: quia reſtabat modo hyeroſolimis occupāda:
hos hortatur ut ſe dedanſine armis: appropinquāt portis: illi apertis ianuis clamāt ipm
liberatorem: munit oppidum ſicq; tota galylea liberata eſt. cap.yii.

Ex aduentu Ioannis in Hieroſolymam totus populus effuſus percunctatur quid
agant romani: ſignificato excidio giſcalis: timor eos inuadit immenſus hortat Ioannes
Hieroſolymas ad bellum: ſenes timebant excidium urbis ex hac re: oriunt multę prę

dationes & latrocinia in urbe contra multos fingebantur uaria in eoꝝ perniciē:phana conculcantur:fitq; maxima controuerſia aduerſus iſtos:fit bellū inter hos inuaſores & populum:horum cauſa erat Ioannes qui ſimulabat amorem:res tamen & conſilia populi aliis nocte aperiebat . hic iurat fidē amicitiā: fit legatus populi ad Zelotas.ca.viii.

Mittūt͛ nūcii ad idumeos ꝓ auxiliis petēdis:eo q annanꝰ uellet romāos īntroducere Ieſus increpat idumeos & eos q eos aduocarūt tāq̄ latrones q ciuitatē quottidie diſſipāt: hortatuſq; eos ut niꝉ acturi ſint: uel iudicēt q̄rū ſint factioſi hoīes.uel recedant. cap.ix.

Symon unus ex idumeis indignatus reſpondet iratus cōtra ieſum & pōtifices:accuſans eos ꝓditores contra illos q eos uocauerint:dicitq; aduerſus illos ituros. cap.x.

Idumei nocte dolo zelotarū apertis portis cuſtodibus dormientibus intrant interficiunt͛ cuſtodes:inſurgit populus idumei eadē nocte octo milia q̄ngentos interfecerunt: interficiunt͛ pontifices:queritur Ieſus cū annano q interficiunt͛ oībus inſepultis.cap.xi.

¶Liber Quintus.

¶Quęrunt idumei per ciuitatem quot inueniunt totidem interficiunt Zachariam accuſant:iudices uero ferunt pro eo ſententiā:indignantur idumei contra iudęos:interficitur Zacharias:expelluntur iudices:idumei recedunt: creſcit Zelotarum inſolentia cū c̄toſq; uel falſis criminationibus uel dolis aliis occidunt. Cap.i.

Romani oēs pręſertim duces Veſpaſianū incitant ad expugnandā ciuitatē:ipſe noluit ducens eſſe melius q ſic ipſi inter ſe diſcordes paulatim conſumerētur. cap.ii.

Acquieſcunt omnes dictis Veſpaſiani:multiq; ad romanos cōfugiunt & ſolum his licebat q ſoluebant:uolentes fugere ad romanos. cap.iii.

Ioannes quęrit aliis preeſſe ducens ſibi dedecus eſſe ſibi parem:multiq; cum metu multi gratia conſequebantur. cap.iiii.

Inuadunt ſicarii oppidum quoddam munitiſſimum apud Hieroſolymam die azimorum quando iudęi celebrant feſta pro redemptione eorum ab ęgyptiis:interficiunt quot inueniunt:uicos & omnes partes conuicinas depopulantur. cap.v.

Nunciant͛ hęc Veſpaſiano a tranſfugis qbuſdam clam.ſ.q̄dam ad romanos cōfugiebāt q hortabant͛ Veſpaſianū ut ferret opem ciuitati:accedit ꝓpe Hieroſolymā:igredit͛ gadarā clā:legati ad eum mittunt͛:occiditur doloſus ab aliis inimicis. cap.vi.

Iubet Veſpaſianus placido ut inſequatur eos qui ex gadaris fugerant:aduerſus quē illi cum quibuſdam ubi ſe receperint proſiliūt qui capta oportunitate a placido interimuntur:eoſq; ad iordanem inſequitur:coacti autem congredi placidus omnes occidit: quidam in iordanem ſe proiciunt conuicinoſq; uicos inuadit. cap.vii.

Nunciatur Veſpaſiano q gallicia motus quoſdam fecerat:ipſe magis incitatur ad bellum:multa loca capit:reſtaurat quę deſtruxerat bello:munit loca omnia militibus: narratur q̄ nobilis ſit regio hierico. cap.viii.

Deſcribit͛ natura aſphaltidis lacus: quē Veſpaſianus uoluit uidere. cap.ix.

Veſpaſianus collocat pręſidia apud hyerico: mittit quoſdam hii ciuitatem capiunt: mille iuuenes interficit:omnia dabantur flammis. cap.x.

Nunciat͛ Veſpaſiano paranti proficiſci Hieroſolymā q mortuus ſit Nero:q̄uo etiā galileę ſit creatus impator:& q̄dam alii poſt eū & de eorum diſcordia. cap.xi.

Veſpaſianus expectat quid galba ad eum de rebus bellicis agendis ſcribat:mittit filium ſuum Titum:nauigat rex agrippa ad galbā:nunciatur in acara q galba ſit interfectus & Otho ſit creatus:Agrippa ſtatuit romam pergere: Titus ad patrem nauigat Veſpaſianus cum Tito ſuſpenſi bellum negligunt. cap.xii.

In Hieroſolyma exoritur nouum bellum per Symonem Giorę filium: Symon cum

Zelotis cõgreditur:multos occidit cũ idumeis ẽt pugnat:Iacobus qdã pdere idumeos
cogitat:idumeam capit Symon totam regionem depopulatur:capitur uxor Symonis
a Zelotis:pterriti timore remittunt ei mulierem ſuam. cap.xiii.

Pręter bellum in iudæa: in italia ciuile bellum fiebat: perempto galba:Otho impe
rator creatur:cum Vitellio pugnat:audita uictoria ſemetipſum Otho occidit:q biduũ
& tres menſes imperium tenuit. cap.xiiii.

Veſpaſianus partes duas idumeæ capit alterã ẽt ciuitatẽ capit oẽs interimit:Symõ
quoq; idumeę reliquias proſequit̃:Ioannes intus multas p̃dationes pmittebat galyleis
ueſcebant̃ libidine:certant adinuicẽ Zelotæ cũ Ioanne:& Symon cũ illis. cap.xv.

Deliberant Symonem introducere & Ioannem expellere:Symon loca oĩa ciuitatis
inuadebat:congreditur cum illis qui eum receperunt. cap.xvi.

Bella fiunt in Italia per Vitellium & ſuos milites:audiens hæc Veſpaſianus ꝙ uitel
lius princeps ſit factus indignatur : milites Veſpaſianum hortantur ut romam acce
dat:eo ꝙ ipſum populus imperatorem conſtituet:renuit ipſe:ipſi cogũt uelle imperium
cogitat quomodo rem efficere poſſit. cap.xvii.

Deſcribitur qualitas portus alexandrini.mittit Veſpaſianus ad Tyberium ad Alexã
drum ut eſſet ſibi adiumento fama eſt ꝙ Veſpa ſianus ſit imperator:quaſi oẽs ad eum
accedunt congratulantes & ſubicientes ſe eius imperio:recordatus Veſpaſianus quod
Ioſeppus prędixerat:liberari iubet eum e uinculis. cap.xviii.

Veſpaſianus mittit mutianũ in Italiam:geritur bellũ cum cecinio ab antonio:ceci
nius uidens exercitũ Antonii cogitat de ꝓditione: ad ipſum mittit ſi uolunt occidere ce
cinam:certat̃:ſuperatur exercitus uitellii:Antonius in urbem ueniens cum Sabino capi
tolium nocte occupat:Vitellius cũ ſuis militibus eos inuadit:ſuperat:Sabinus occidit̃
Domitianus cum multis nobilibus euadit:Vitellius iugulatur a populo. cap.xix.

Minutianus urbem ingreditur cũ exercitu.antoniũ cũ aliis ſublatat:occidit multos
q conſenſerãt cũ Vitellio.domitianus filius Veſpaſiani rector efficitur.populus Veſpa
ſianũ clamat iperatorẽ:ad Veſpaſianũ q alexandriã iã applicauerat ueniunt legati:intẽ
dit animum Veſpaſianus in reliquias iudeę:Titũ mittit ad Hieroſolymam. cap.xx.

Liber Sextus.

Tito exiſtente adhuc apud Alexandriam hieroſolymis oritur tripharia ſeditio ze
lotarum Symonis & Ioannis:inter eos congrediuntur:ita ut templum uniuerſum inun
daretur ſanguine. Cap.i.

Deſcribitur diſcordia que inter eos fuit & ſcelera que inter eos committebãtur:poſt
qualiter omnes quaſi romanos expectabant:poſt quomodo Titus miſit diuerſas legio
nes in Hieroſolymam. cap.ii.

Deſcribitur ordo Titi & militum & oĩum aliorum in eundo Hieroſolymam:perue
nit ſuſnam opidum quod Veſpaſianus ceperat:ciuitatem tentat adire:tãdem coactus
eſt ſi uoluit euadere irruere in hoſtes: ad ſuos ſaluum ſe recepit. cap.iii.

Titus ciuitati nocte appropinquat:caſtra ponit in monte elaeõ dicto:exeunt iudęi:
in legionem decimam irruunt fugantq; romanos:nuntiatur Tito:fert auxilium:dimica
tur utrinq;: Titus tandem legionem liberat. cap.iiii.

Remiſſo aliq̃tiſp bello orit̃ diſcordia iter eos:i duas ptes ſeditio remãet: Tit9 ad ciui
tatẽ electos milites mittit:explanare fecit oĩa ita ut repletũ ſit qcqd cauũ erat.cap.v.

Iudæi romanos quærunt decipere inſtituunt quoſdam qui pacem ſimulant : roma
noſq; uelle introducere: Titus noluit quia ſuſpecta erat ei talis inuitatio. cap.vi.

Quidã ex romanis ad urbẽ uſq; accedentes eo ꝙ crediderunt illis:interficiunt̃ :mul

ti feriuntur: unde iraſcit̃ multũ Titus ꝓpter inobedientiã eorum eoſq; arguit. cap.vii.

Intercedũt cõmilitiões ꝑ illis apud Titũ: admonẽs eos indulget illis: cogitat ulciſci
iudæos: caſtra ponit prope ciuitatem: ordinat legiones circa ciuitatem: deſcribitur ſitus
ciuitatis & templi per Salomonem ędificati: & quomodo diſtinguebatur ſecundum lo
ca ſacerdotum & uirorum & mulierum. cap.viii.

Deſcribitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi: eorum quæ continebantur in
eo: quæ aduerſis fuerunt conſtituta. cap.ix.

Quõ Symon & Ioannes diſſidebãt: & eos diuiſa ciuitas ſequebat̃: & quõ unuſquiſq;
partem ciuitatis ſeorſum tenebat: Titus quęrit qua parte ciuitatẽ ſit impreſſurus: conſti
tuit agere tripartitum exercitũ circa ciuitatem: cogitant iudęi cõcordari aduerſus Titũ
& romanos coeũtq; ĩ unũ corpus exeũt iudæi aduerſus romanos fugant̃ ĩ ciuitatẽ qdã
unus iudęorũ capit̃: ſagitta demiſſa occidit̃ inde iudęis luctus maximus oritur. cap.x.

Concutitur timore exercitus romanorum eo ꝙ turris quędam lapſa ſit nocte: & ꝓ
pter maximum ſonitum timuerunt romani: credentes hoſtes caſtra inuaſiſſe: percutiũt
muros illis machinis murũq; uicinorum frangunt. cap.xi.

Ingrediuntur romani ea porta qua murus fractus erat: dimicatur poſtea unde iudęi
audacia reſiſtebant: romani uero belli peruia uincebant. cap.xii.

Iudæi ſperant ſalutem: romani uictoriã: unde ex iudęis qs fuiſſet promptior ad ꝓlia
dum is primus erat: ex romanis uero qui fortẽ ſeꝑ ferebat: qa titus ſemp aderat. cap.xiii.

Quidam Longinus in medios hoſtes irruit: duobuſq; interfectis ex mediis hoſtibus
ad ſuos reuertitur. cap.xiiii.

Caſtor qdã ex iudæis ſimulat uelle inire fedus cũ tito ut aliquãtulũ cõqeſcat: ut Sy
mon interim cõſulat de rebus occurrẽtibus: ſingitq; quoſdã ſocios uelle pacẽ: quoſdã nõ:
accẽſus his titus uehemẽti9 utebat̃ arietibus: diruptoq; muro cũ militib9 ĩgredit̃. ca.xv.

Ingreſſo tito: iudęi circũcludunt romanos: multoſq; ex eis occidũt & niſi titus ferret
opẽ uix euaſiſſẽt: ad ultimũ muꝝ ſunt expulſi. Titus iteꝝ aggredit̃: ad illũ muꝝ irruit:
totãq; partẽ illã dirimit ꝓſidia ponit munit turres & loca: alia parte ciuitatẽ aggredit̃:
eoſq; hortat̃ ut uellent ſaluari & Ioſeppus oratione patria: idẽ eos hortabatur. cap.xvi.

Ioſeppus circuit ciuitatẽ ea parte qua poſſit audiri facilius iudęoſq; orat ne uelint ro
manis reſiſtere: perſuadetq; pluribus uerbis: illi uero conuitiis eũ afficiunt. cap.xvii.

Ioſeppus clamat aduerſus iudęos adducens diuerſa exempla maiorum: ut uelint red
dere deũq; eis aduerſum eſſe: propterea amplius ne uelint reſiſtere. cap.xviii.

Clamante Ioſeppo cum lachrymis ut uellent ſedare non flexerunt animos ſeditioſi:
ſed diu perſiſtunt: ita ut cogerẽtur fame perire. Tantam famem perpeſſi ſunt ut matres
ex filiorum ore cibum raperent: ſeditioſi illi domos ui irruebãt ut cibũ caperent: ſumma
miſeria & ſumma crudelitas deſcribitur Symonis & Ioannis. cap.xix.

Multi propter famem ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi inciſis manibus
ad Symonem & Ioannem mittebantur. Tito acclamante: ne tantam uellent pati miſe
riam: ipſi conuitiis Tito & patri eius maledicebant. cap.xx.

Antiochus ępiphanes cũ macedonibus: admiratur romanos ꝙ muros non adeant:
ipſe cum ſuis muros adiit multi ex his fugiunt & multi interficiũtur: poſt a tito aggeres
fiunt: admotis ad muros Symon foſſa intus facta ſubmiſſo igne aggeres ruunt: & incẽ
duntur. Symonq; cum multis aliis proficiſcitur in machinas illas: eaſq; incẽdunt: cum
romanis congrediuntur: ita ut non diiudicari poſſit amicus ab inimico: quidamq; ex ro
manis corruptis machinis deſperabant ciuitatem captum iri. cap.xxi.

Conſulit duces Titus qd faciendũ: an aggredi muros debeant an aggeres ſtruendi:

aut pmittēdū q ipſi fame coacti ciuitatē ſint tradituri:an circūdāda ſit ciuitas ne exitū habeāt:ſicq; dicit Titus opus nō paruū ſed icxtricabile romāos eſſe facturos. cap.xxii.

Exhortatus Titus his uerbis duces iubet exercitus i opera diſtribui:murūq; circa ciuitatem cum caſtellis.ii.per ſuos conſtrui fecit mira celeritatis:noctcq; quilibet ſuo ordine ac uigilia explorabat:uigileſq; ſomnos inter ſe ſortiebantur. cap.xxiii.

Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur:unus alium mori ītuebatur:nō erat facultas ſepeliendi:latrones uero ex mortuis ēt ueſtes cū riſu expoliabant:multi ex muris in foſſas proiiciebantur: quæ uidens Titus ingemuit. cap.xxiiii.

Romani uidentes ſeditioſos fame cruciari letantur: copiam maximam frumenti iudęis oſtendendo ad maiorem dolorem: Titus ēt aggeres inchoabat ut uideret ſi uellent tradere ciuitatem miſeratus eorum calamitatē:ſeditioſi uero non placabātur.cap.xxv.

Symon mathiam cuius ciuitatem obtinuerat peremit cum tribus filiis ſuis:corpora ſepelliri prohibuit:alios etiam nobilès occidi fecit. cap.xxvi.

Quidā ex iudæis qui cuſtodiebat turrim a Symone ſibi traditam:uidens tantā crudelitatē humano conſilio cū quibuſdā ex turri romanis ſignū dedit ſe traditurū turrim: illi nō credentes:cognito hoc a Symone illū ex turri in foſſas proiecit:uidens hęc titus: & Ioſeppus ſaxo capite percutit̕ letant̕ iudæi credentes eum mortuum eſſe:reſipiuit Ioſeppus uulnere:quo cognito ſeditioſos ſtupor inuadit:multi ad romanos pfugiūt:multi ex profugis ab aſſiriis uētribus apertis occiduntur:eo q aurum ex uētre eorū p ſinū uentris exire cognouiſſent:Titus uero hac iniuſtitia cognita omnes interfeciſſet niſi eēt maxima multitudo noxiorum:increpat milites Titus: ſed occulte multi occidebantur ob inſaniam propter hoc pauci ad romanos amplius fugiebant. cap.xxvii.

Ioannes ad ſacrilegiū ſe cōuertit:Aninus ad Titum fugit:narrat maximum numerum mortuoꝝ fame: ex eo q caſtra poſuit:coactoſq; ſtercore uti p cibo. cap.xxviii.

Liber Septimus.

Aggeres ſtruuntur a romanis:querunt iudęi incendere: cum autem nequiſſent: admouent romani aggeres certatur utrinq;:murus labitur ea parte qua Ioannes ſuffoderat pro incēdendis aggeribus:moxq; alium murum ſtruit quem nemo audebat aſcēdere eo q qui prius tentaſſet certiſſimum exitium tentaſſet. Cap.i.

Hortatur Titus militones ſuos ad aſcendendum murum facta exhortatione Sabinus quidam ſirus ſe obtulit aſcenſurum: ſuſceptaq; aſta cum.xi.murum aſcendit:hoſtes in fugam uertit ipſe uero ſagittis obrutus cecidit. cap.ii.

Quidā ex cuſtodib9 aggeꝝ Antoniā accedūt primos cuſtodes occidūt:facto ſigno p buccinā cæteri fugerūt. Titus audito ſigno armat exercitū:pugnat̕ ex utraq; pte ad ſeptimā noctis horam:q romanis uiſum eſt ſatis pro tunc Antoniam obtinere. cap.iii.

Iulianus quidam uidens romanos ſuperari armatus iruit in hoſtes & ad templum uſq; fugauit cūq; non haberet auxilium multis interfectis diu reſiſtens obiīt. Iudæi romanos in Antoniam recluſerunt. cap.iiii.

Titus mittit ad Ioānē ſi uelit congredi & ſi uelit ſacra ītermiſſa celebrari per electos iudęos:conſulit Ioſeppum Titus: hebraico ſermone ſcripſit mandata Ioſeppus pro Cęſare ad Ioānē:hortat̕ ut ſe dedat:exēpla inducēs ſed magis irritant̕ in eū;ac cape q̄runt: multi ex iudęis ad romanos fugiunt quos a romanis occiſos iudęi dixerūt ne plures ad eos cōfugerēt:Romani uero eos populo oſtendebant propterea multi fugierūt. cap.v.

Increpat eos Titus q templum polluerint:pollicetur q; non paſſurum romanos templum eſſe polluturos. cap.vi.

Ioſeppus referebat dicta principis iudęis qui magis eleuabantur in ſuperbiā:ſtatuit

iterum Titus bellum gerere contra iudęos ipſo remanente in Antonia.exercitũ miſit in
iudæos: Certaturq; a nona noctis hora:uſq; ad quintam diei Tito ſpectante ab antonia
multi ex iudæis fortiter multi ex romanis fortiſſime bellum geſſerunt. cap.vii.

Septimo die reliqua manus romanorum ſubmerſis antoniæ fundamentis uiam fece
runt latam ad templum:admouent aggeres ad angulum templi: quidam congregati
propter famẽ:impetum fecerunt contra romanos:cognito ĩpetu eorꝫ p romanos dimi
catũ eſt undiq; fortiter:in uallẽ quandam coacti ſunt iudęi: capitur qdã qui ductus ad
Titum interficitur: curatq; Titus ut aggeres mature conſtruantur. cap.viii.

Porticus tẽpli incendit̃ .abrumpũt romãi ad uiginti fere cubitos ex muro:imittũtq;
ignẽ ſanctis:hiſdẽ diebus qdã ex iudæis de romãis inuitat qs uelit certare:diuq; nemine
uolente:quidã ex romanis exoſus illius audaciã cum illo certat & occiditur:romanoſq;
derident:ex romanis quidam eũ ſagitta tranſfixit: clamor excitatur maximus. cap.ix.

Iudæi ĩplent lignis ariolis ſummitatẽ tẽpli.fingũt fugã ex romãis multi aſcẽdẽtes tẽ
plũ:ſubmiſſo igne p iudęos ſuccẽſi ſunt: Titus eos miſeretur:moriẽtibus ſatis erat reme
dii q; Titus dolebat: iudæi uero qdã in porticu exiſtentes obſeſſi oẽs ceciderunt.cap.x.

Iuuenis romanus quidam qui euaſerat incendium:oratur a iudæis ut ad eos deſcen
dat:ne militiæ romanæ tantum dedecus faciat ſublato enſe ſeipſum interfecit:incendi-
turq; porticus ea parte quę ad orientalem protendit:Moriebãtur multi fame ita ut fœ
num calciamenta corigias coacti ſint comedere iudęi. cap.xi.

Maxima multitudo erat eorum qui fame per ciuitatẽ peribãt:q inter ſe erant amiciſ
ſimi propter ciburn:ſi quem inueniſſent:ad manus ueniebant:ſi qs moriebatur alii ſcru
tabantur ſiquid cibi in ſinu habebat:patiebantur ea comedere quę ne ſordidiſſimũ ali-
quod animalium comediſſet:multaq; huiuſmodi deſcribuntur. cap.xii.

Mulier quędã Maria nomine cum ſublata fuiſſent ſibi omnia per ſeditioſos filiũ ſuũ
fame comedit:cogitur oſtendere latronibus quid parauerat pro cibo: cognito ſcelere tã
to eos horror quidam inuaſit uehementiſſimus:nunciatur Tito tãta calamitas:qui deũ
placare cœpit dicens ſe uoluiſſe obliuiſci iniurias eorum : ſed illi noluerunt pollicetur q;
tantum ſcelus non permittet impunitum. cap.xiii.

Admouere iubet aggeres cum ariete muris:nihil proficientes cum ſcalis tentant aſcẽ
dere:unde multa cędes facta eſt ex romanis:iratus Titus ignem portis ſubici fecit creſcẽ
te igne conſulit proceres ſuos de templo:quidam ſuadent ruinam templi:quidam ut ſer
uetur:iubet reſtinguere ignem interim pugnatur: uidẽs Titus cum militibus electis iu
dęos profugat:in templum concludit omnes ſuccendereq; templum parat. cap.xiiii.

Quidam ex militibus romanorum ignem portat ad templum:ſuccenditur templũ:
hoc audito Titus iubet extingui ſed pro nimio clamore & quia multi ſimulabant audi
re eius pręcepta & prohibitionem ipſo inuito exuritur templum. cap.xv.

Templũ incenditur menſe & die menſis conformi incẽdio templi babylonis:in ipſa
incenſione etiam multę cędes etiam fiebat depræhenſorum:nec erat diſcretio puerorum
nec mulierum cuiuſq; ætatis:clamor ingentiſſimus fiebat: duo in ignem ſe proiecerunt
incendunt romani diuerſas porticus & loca ubi iudęi res ſuas ac pecunias depoſuerant:
quidam pſeudo prophetę perſuaſerat populo ut expectaret dei auxilium. cap.xvi.

Quędam prodigia quę ſuperuenerant iudęis deſcribuntur:q̃ in eorũ fortunã & auxi
lium interpretabantur:qdã uero ſapientes hæc eſſe ruine prodigia iudicabant.cap.xvii.

In ſacris libris erat q; cum templum quadratum redigeretur q; ciuitas erat deſtruen
da.hi uero incitabantur ad p̄lium dicentes propter dictum quoddam ambiguum inuen
tum.ſ.q; eo tempore quidam eſſet ex eorum finibus orbis terre habiturus imperium:ex

hoc dicto decepti ſunt quaſi proprium eorum iudicantes dictum cõuenire. cap.xviii.

Romani Titum imperatorem declarant in templo: Iudęi prouocant Titum ad colloquium: ipſe naturali humanitate eos recepit: alloquiturq; eos increpando: tandem in diligendo eos ſi uelint in pace uiuere nolluerunt: ipſe cognita eorum nequitia eos militibus fieri predam tradidit. interim ignis progrediebatur: quidam ſupplicant ut eis fidem Cæſar det: ſuſcipit ipſe in cuſtodiaq; eos recluſos tenet. cap.xix.

Seditioſi in domum regiam confugiunt: romanos pellunt: multi occidũtur ex popularibus: Titus uero militem quẽdam quia uiuus captus eſt ad ipſum rediens ex acie pepulit: quod grauius fuit illi morte. cap.xx.

Romani conuerſis latronibus in fugam: oĩa igni tradi dere: illi uero in ſuperiore ciuitatẽ recedebant: letãtes ꝙ nil eſſent relicturi hoſtibus & alacri uultu mortẽ expectabãt: illi undiq; per ciuitatẽ capiebantur: mortuiq; canibus proiiciebant᷑: ſpes qbuſdã erat in cloacis latere: & ignis latitantes cremabat: & qui deſcendebant necabantur. cap.xxi.

Cęſar proſpiciens ciuitatem ſuperiorem nõ poſſe capi ſine aggeribus diſtribuit milites operibus ad occidentalem partem: legiones munit hiſdem diebus idumei mittit ad Titum ꝙ ad eum uolunt confugere remittit legatos pollicens pacem: Symon hoc intellecto quoſdam occidit: quoſdam recludit: multitudo tamẽ maxima fugit. cap.xxii.

Quidam ſacerdotum promittens multa donaria Tito accepta ſide pro fuga receſſit: multaq; uaria pulcherrima donaria dedit. cap.xxiii.

Perfectis aggerib⁹ machinas romãi admouẽt: multi deſperãtes ĩ cloachas demittũt: qdã ĩ arcã cõfugiũt qdã romãos applicãtes arietes ad muros ulciſcũtur: Tyrãni priuati ſpe: ſpõte deſcẽderũt de turribus: iudęi ad ſiloã cõfugiũt: a cuſtodibus recludũtur: romani ĩ muris ſigna ponũt: ingreditur Titus admirat᷑ ꝙ tãtas munitiões tyrãni deſeruiſſẽt. admirata altitudine & cõpagine lapidũ ꝑficit Frontonẽ cuſtodiæ illoꝝ: multos in ęgyptũ mittit: multos uendidit multos ẽt beſtiis deuorãdos tradidit. cap.xxiiii.

Captiuoꝝ numerus ꝑ omne tempus obſidionis numeratus fuit decies cẽtena milia: Ioãnes ſempiternis uinculis ſeruat᷑. Symon uero ſeruat᷑ triumpho. cap.xxv.

Capit᷑ Hyeroſolima ſecũdo ãno principatus Veſpaſiani die octauo mẽſis ſeptẽbris prius qnquies capta fuerat: Cõditor primus eius fuit chanã: qui iuſtus fuit appellatus: Cæſar iuſſit ut turres & pars q̃dã ciuitatis ꝓ cuſtodibus remanerent: reliquum explanarunt: laudat Cęſar exercitũ ſuũ eiq; gratias agit de eorum uirtute & fortitudine: & ꝓ geſtis rebus dona largitur & coronas & p̃mia multa ſingulis. cap.xxvi.

Cæſar donatis oĩbus ſecundũ eorum merita: ad ſacrificia ſe conuertit deinde ad Cæſaream maritimam deſcendit reponitq; in ea multitudinem manubiarũ captiuoſq; ſeruat: quia hyemis tempus prohibebat in Italiam nauigare. cap.xxvii.

Eo tempore quo Titus Cęſar Hieroſolymis cõmoratur obſidionis cauſa Rhodum tranſmeat Titus ex cęſarea maritima reuerſus: aduenit ĩ cæſaream Philippi celebrat ibi omnia ſpectaculorum genera. cap.xxviii.

Inuenit cæſar Symonem gorgiæ filium: & quomodo captus ſit declaratur. ſeruatur pro triumpho: quod Romę eſt facturus cæſar. cap.xxix.

Cęſar inuenit multos iudæos apud Antiochiam inuidius Antiochus irruit multiq; cremantur ex his. cap.xxx.

Declaratur noua calamitas quæ accidit iudęis: accuſantur iudęi ab Antiocho ꝙ cremaſſent quadratum forum cum multis aliis: cognoſcuntur non fuiſſe in culpa per legatum ueſpaſiani. cap.xxxi.

Accipit Cęſar litteras a patre q̃ deſiderabilis ipſe peruenit Romam & quo honore

ſit ſuſceptus deſcribitur. cap.xxxii.

Deſcribitur defectio germanorum facta tempore quo Veſpaſianus erat in alexandria: qui credebant ſe poſſe liberari a dictione romanoꝝ: his auditis a Domitiano exercitus tendebat: tunc germani ſe ſponte ſubdiderunt. cap.xxxiii.

Scythæ conueniunt cum germanis in defectione: tranſgreſſi flumen Iſtrum multos ex romanis inter quos Pompeium Agrippam occiderunt: Veſpaſianus hoc audito rubeum gallum mittit qui multos occidit alii domum confugere: muniuntur loca ne barbaris amplius detur locus talia faciendi. cap.xxxiiii.

Titus reuerſus ex beriti ſpectacula per ciuitates ſyriæ celebrabat: antiochenſes expectant cum ſummo deſiderio: petunt iudæos expelli qui non exaudiuntur: ad alias petitiones ſe conuenerunt: Titus inde hieroſolymam proficiſcitur: miſeraturq; calamitatē ciuitatis curatq; captiuos in italiā aſportari: cupiēs eos triumpho ꝑterducere. cap.xxxv.

Venienti Tito romā: pater cū tota ciuitate obuiā prodiit: ordinatur triumphus cōmunis: & pōpa triūphi declaratur: & modus exeundi in triūphū: quo ordine quęcunq; ſint diſtributa & oſtenſa parantur cōuiuia ab oībus per totam ciuitatem: dieſq; gratulationis celebratur: cum ſpe finis malorum ciuilium: & fœlicitatis principio. cap.xxxvi.

Veſpaſianus peractis triūphis decernit ędificari tēplū paci: donatq; tēplū mūeribus pigmentoꝝ operibus oīa q̄ fuerant iudæorum in eodem templo repoſuit. cap.xxxvii.

Locilius baſſus in iudæam legatus mittitur: ſtatuit bellum inferre macheruntis: deſcribitur Herodion fortitudo: & ſitus inacceſſibilis: ab Herode hoc caſtellum munitum eſt: naſcitur in eius ualle herba quædam mirabilis uirtutis: ſunt balnea ameniſſima: caſtellū Locilius accipit: multos occidit: qui caſtellū tradiderunt dimiſit. cap.xxxviii.

Ad ſaltū q appellatur larden ducit exercitū Locilius: militibus cingit. bellū cōmittitur: nullus ex iudęis euaſit: Iudas dux eorum cloacis latenter effugit. cap.xxxix.

Scribit Cęſar ad Liberium procuratorem ut iudæam uendat iuſſitq; ſingulis annis ꝗ iudęi omnes binas dragmas in capitolium ferrent. cap.xl.

Accuſatꝰ Antiochus apud Cæſarē a Ceſſennio peto: ꝗ deficeret a romāis: mittit Veſpaſianꝰ ut q̄d uideatꝰ peto efficiat: Capitꝰ Antiochꝰ poſt lōgā pugnā cū filiis ſuis: ducitꝰ Romā uinctus: Audiēs Cęſar ligatū Antiochū iubet uincula auferri. filii cogitāt cōciliaturos patrē Cęſari: ueniūt Romā: cū patre aducto ex lacedęmōe. ibi māſerūt. ca.xli.

Scythæ his tꝑibus cogitant medicā terrā inuadere: colloquuntꝰ cū hyrcanoꝝ rege: adhibito aditu fines oēs populantur: ad Armeniam uſq; peruenere. cap.xlii.

Mortuo Baſſo Flauius ſiluius in adminiſtratiōe ſuccedit: Caſtellum quoddam adhuc rebelle ſupereſſe uidens mouit militem aduerſus illud: princeps caſtelli erat Eleazarus cuius mores deſcribuntur: & ſociorum eius. cap.xliii.

Flauius ſiluius aduerſus Eleazarum uenit: caſtellum cingit licet difficillimus ad cū acceſſus fuerat: per duo loca poterāt accedere homines: declaratur difficultas acceſſus: admouet machinas per unam uiam: fabricat arietem cum quo murum percutit: ignē ad muros ponit: letiq; romani cuſtodiunt ne quis eorum ex caſtro fugeret. cap.xliiii.

Eleazarus uidēs non poſſe euadere manus romanorum hortatur ut omnes combuſta urbe ſeipſos interficiant magis q̄ ſeruituti ſubiciantur: quibuſdam placuit: quidam uero molliores lachrymabantur: reiterat exhortationem Eleazarus præpones immortalitatem animæ: pulchrius eſſe pulchre mori q̄ turpiter uiuere. cap.xlv.

Orantem Eleazarum omnes interpellant decernūtq; ſibi mortem dare: omnes mortui ſunt: unus ultimus in cællula regia: gladio ſe tranſfigens occubuit: clam cū quinq; pueris mulier latuit: romani de mane per ſcalas muros aſcendunt: neminem uidentes

admirantur.mulier illa ex cloacis exiens romanis rem geſtam aperuit. cap.xlvi.

Peracto excidio Flauius ſiluius cum exercitu in Cæſareã ꝓficiſcitur:q̃dã ex iudęis in Alexandriam confugerant:hi nouas res tentabãt ex quibus multi occiſi ſunt: mortẽq; potius pati maluerunt etiam pueri: q̃ Cæſarem dominum appellare. cap.xlvii.

Lupus rector Alexandriæ hæc omnia Cęſari indicat ad quem Cęſar ſcribit ut tẽplũ iudęorum deſtruat. cap.xlviii.

Onias unus ex põtificibus ex Hieroſolymis ſugatus Alexandriã uenit:optinetq; ut templũ poſſit fabricare iuxta morem patrium : hoc autem fuit prædictum per Eſaiam q; in ęgypto futura eſſet conſtructio templi. cap.xlix.

Lupus rector ad templum accedens ablatis denariis templũ claudit. Paulinus eius ſucceſſor nihil reliquit:ſacerdotibus comminatus eſt:fecitq; ut ne ueſtigium quidem diuini cultus uideretur. cap.l.

Ionathas quidam ex iudęis perſuaſit multis ut eũ ſequerentur:nunciatur Catullo rectori libyę:compręhenſus ipſe cum multis aliis tribus milibus:qui pecunia diuites erãt non conſcii tamen ſceleris occiduntur:Curatq; Catullus ut Ionathas omnes iudæos crimineť:ẽt illos q Romã habitabãt iter quos Ioſeppus erat:Veſpaſianus noluit ut aliud efficereť: Catullus ob iniuſtitiã morbo grauiſſimo laborauit:ita ut ipſe morereť.ca.li.

FINIS.

Regiſtrum.

Quia iter quinterniones:quibus fere hoc conſtat uolumen:intercurrũt pauci terniones & quaterniones, ne librarius erret, indicẽ ſubiecimus.

¶Primus eſt quinternio continens tabulam his numeris ordinatus.i.z.3.4.5.
¶Secũdus quaternio cõtinẽs ſimiliter tabulã ſic notatus.i.ii.iii.iiii. ¶a.Flauii. Et li-
cet. irath filius. ſermo eſt. res q. ¶b.dicẽtibus requie ſuam mẽtiretur norũ
¶c.deret na ebu re ſeq; ultia ad bella. ¶d. rint defluit ſeptẽ INCIPIT
poteſtatẽ. ¶e.mũ tem uero dictis fluuiũ. ¶f. quaſdã taꝝ Hoc cõſue ca-
rũ. ¶g.dei ſit cauſam eius rationẽ. ¶h. multa ducere exerci teras Am-
mou. ¶i. Amicis uigiti circa ficultas dum ei. ¶K.q̃ quapp gd giæ ut.
¶l.diuina dixerat tos eã tus. ¶m.traria conſpi diens uita tur. ¶n.ipo
dam, accip fuiſſ templo. ¶o.ſed in quo Demõ iudicẽ peditũ ¶p.hoſti
ab io his idicauit feſti. ¶q.quan Pomp tes cõſi eius. ¶r.He Nã Cũ
ſacer cari. ¶ſ.to bentem oẽs ſtadia ab. ¶t.torũ nicolatus tas rora mõ.
¶u.Et ſeu cõti teritũ acta. ¶x.tris clemen Oſi ordi illc. ¶y.noſtra tos
Erat Vale ¶z.quen ſuſti qa aũt. ¶A.Flauii tus tre Nõ poſſet, ¶B.
ret tur pre refre pugnã. ¶C.los buiſſet cum pene miſſi. ¶D.accep ni
bus terfecit paucos prece. ¶E.ritũ remis Hieſum ro rũ. ¶F.egtũ tem
iectare rator tis. ¶G.inter ctores His ſed pſiſſent. ¶H.age refre ad
mẽbra dinẽ. ¶I.na ẽt renť as depel. ¶K.& beus eis ſerũt gnificentia.
¶L.bus ptio lo themu ¶M.Priori gentia fatiẽs cantes. ¶aa.Egeſippi
Pluri terire lum corrup. ¶bb.ſpelun re ſua noluit Barza expri. ¶cc.
uxori uxor tem rogatus uenu ¶dd.pſlu lit. nẽſ bucretur ſe pro.
¶ee.tis cladis fre ſibus ne eſt. ¶ff.fudit rentur ferri quẽ Quæ.
¶gg.uillæ portæ iudei trono regalia. ¶hh.me ſe tẽpli per ties
itur uerſi.

VITA IOSEPPI HISTORICI

IOſeppus Hiſtoriographus clariſſimus mathathię Iudei generoſiſ
ſimi uiri:genere aſamoneorum regum filiis fuit:in lege ſua(ut ex
ſextodecimo antiquitatũ capite duodecimo colligitur)ſacerdotali
clarus dignitate.Ducatus inſuper culmine iſignitus:ut ipſe primo
cõtra Appionem grammaticum libro exequitur his uerbis . Dux
enim apud nos galyleoꝝ eram: donec fuit defendẽdi facultas.Cõ
tigit autẽ ut caperer a romanis.Et habentes me Veſpaſianus & Titus in cuſtodia:uni-
uerſa ſemper inſpicere faciebãt.primo quidem uinctus:poſtea uero ſolutus : cũ Tito ab
Alexandria propter obſeſſionẽ hieroſolymorũ directus ſum.hęc ille. Erat & interpretã
dis ſomniis idoneus:& coniectare quę ambigue diuinitus dicerentur:ſciebat.Qui & ſa-
cros prophetarũ libros nouerat:q; & ipſe ſacerdos eſſet:& parentibus ſacerdotibus p-
creatus.Nã & Veſpaſiano culminis romani imperium:cũ Iotapatanis deuictis ac urbe
euerſa:captus ligaretur,ꝑdixit(ut & ipſe teſtis eſt locupletiſſimus capite tertio & uigeſi
mo quarti de bello Iudaico: uerbis ſubſcriptis)Tu quidem(inquit)Veſpaſiane tantũ
hoc puta.Ioſeppum te habere captiuũ.Ego autẽ maiorũ ad te nuntius uenio:p̄miſſus a
deo:ut Iudęorũ legẽ uiderem : & quẽadmodũ duces exercituũ mori deceret:ad neronẽ
me mittis.Quid ita?Quaſi qui neroni uſq; ad te ſucceſſuri ſint maneãt.Tu & Cęſar &
Veſpaſiane & imꝑator: atq; hic filius tuus:nũc colligatũ arctius tibi aſſeruato:nam do
minus quidem non mei ſolum es tu Cęſar:uerum etiam terrę mariſq; ac totius hoium
generis.Me autẽ ad maiorem penam cuſtodiri oportet:ſi ex tẽpore aut ſubito in dolum
iſta cõfingo hęc illic.Sed hęc ex noſtris collectaneis ſatis.Diui uero hieronymi docto-
ris eccleſiaſtici ex libro uirorũ illuſtriũ uerba in hanc ſeriẽ cõtexã.Ioſeppus mathathiæ
filius ex hieroſolymis ſacerdos a Veſpaſiano captus cũ Tito filio eius relictus eſt hiero-
ſolymis.Hic romã ueniens ſeptẽ libros Iudaicę captiuitatis imperatoribus patri filioq;
obtulit:qui & bibliothecæ publicæ traditi ſunt.Et ob hanc ingenii gloriã ſtatuã quoq;
meruit Romę.Scripſit autem & alios.xxiiii.antiquitatũ libros ab exordio mundi:uſq;
ad quartumdecimum annum Domitiani cęſaris & duos archeotecos:id eſt conflictus:
aduerſum Appionem grãmaticum alexandrinum: qui ſub Caligula ligatus miſſus ex
parte gentilium contra philonem etiam librum uituperationem gentis Iudaicę cõtinẽ
tem ſcripſerat.Alius quoq; liber eius q inſcribitur.   id eſt de potentia dicen-
di.Inde elegans habetur: in quo & machabęorũ ſunt digeſta martyria. Hic ẽt in.xviii.
antiquitatũ libro manifeſtiſſime confitetur: ꝓpter magnitudinem ſignorum: chriſtum
a phariſęis interfectum: & Ioannem baptiſtam uere prophetã fuiſſe:& propter interfe
ctionem Iacobi apoſtoli diruptam hieroſolymam.Scripſit autẽ de domino in hunc mo
dum.Eodẽ tempore fuit Ieſus uir ſapiens.Si tamen uirum eũ oportet dicere . Erat enim
mirabilium patrator operũ:& doctor eorũ qui libenter uera ſuſcipiunt:plurimos quoq;
tam de iudęis:quã de gẽtibus, ſui habuit ſectatores:& credebatur eſſe Chriſtus.Cumq;
inuidia noſtrorum principũ cruci eum pilatus addixiſſet : nihilominus q eum primum
dilexerant perſeuerauerunt in fide.Apparuit enim eis tertia die uiuens.Multa & hęc &
alia mirabilia carminibus prophetarum de eo uaticinãtibus:& uſq; hodie Chriſtiano-
rum gens ab hoc ſortita uocabulũ non defecit.Hęc hieronymus:cuius tanta eſt aucto
ritas:ut indiguũ iudicarem:ſi quis certiora quęreret teſtimonia.Quocirca receptui eſſe
cenſeo canendum.   VALE.

Flauii Ioſeppi Iudei Hiſtoriographi Viri clariſſimi Prologus in libros Antiquitatum
uiginti incipit foeliciter: de greco in Latinum traductos per Venerabilem Preſby
terum Ruffinum Aquileienſem uirum doctiſſimum.

ISTORIAM Conſcribere diſponentibus non unã: nec
eandem uideo eiuſdem ſtudii cauſam: ſed multas exiſtere: &
abalterutro plurimũ differentes. Nam quidã eoꝝ ſui ſermo
nis pãdere uolentes ornatũ: & ex hoc gloriã aucupantes, ad
partem huius diſciplinę accedũt. Alii uero illis gratiã referen
tes: de quibus ipſam deſcriptionẽ eſſe cõtigerit, in opere eodẽ
ultra uirtutem coacti ſunt laborare. Quidã autem ipſa rerũ
neceſſitate uim paſſi ſunt: ut ea quibus ĩterfuerunt, cũ ageren
tur, ſcripturę declaratiõe colligerent. Multos aũt magnitudo
rerũ utilium in occulto iacentiũ inuitauit: ut hiſtoriam ex his
ad utilitatẽ deberent proferre cõmunẽ. Harũ itaq;: quas prædixi cauſarũ, duę nouiſſi
mæ mihi etiã prouenerũt. Bellum nãq; quod inter Romanos: & nos iudęos fuit: & qui
actus ei: quiq; finis acceſſerit, experimento ipſe cognoſcens narrare coactus ſum: ꝓpter
eos qui ueritatẽ in ipſa cõſcriptione corrũpunt. Præſens aũt opus aſſumpſi: credẽs etiã
dignũ ſtudium Gręcis oĩbus aperiri. Continebit itaq; omnẽ antiquitatẽ noſtrã: & con
uerſationis ordinẽ ex hębraicis litteris ĩterpretatũ. Dudũ ſiquidẽ cũ bella cõſcriberem,
ꝓpoſuerã declarare qui fuerint in inicio iudæi: & ꝗbus ſint uſi fortũis: & per quẽ legiſla
torẽ ſint eruditi: hoc quod ad pietatẽ aliãq; uirtutis cõtinẽtiã noſcit᷑ attingere: & q̃ lon
gis pugnãtes tẽporibus inuiti nouiſſime uenerint ad certamina Romãoꝝ. Sed quoniã
ingens erat operis eius ordo: & ualde ꝑplexus, in ipſo libro diuidẽs diſponẽſq; pricipia:
atq; finem, conſcriptionẽ ipſam abbreuiare tẽtaui. Tempore nãq; ꝓcedente ſecundũ il
lud quod ſolet accidere grãdia cogitantibus: mihi quoq; ſegnicies tarditaſq; ſucceſſit tã
tam arripiendi materiã in uſum extraneę quippe linguæ: & a noſtra cõſuetudine ꝑegri
nę. Erant autẽ qui me hiſtorię deſiderio pro rebus talibus ĩuitarent: & pręcipue horum
oĩum Epafroditus, uir qui uniuerſas quidẽ diligere diſciplinas: maxime autẽ rerum geſta
rũ cognitione gauderet utiq;: cũ & ipſe magnis rebus & multimodis cauſis ĩterfuiſſet:
& in omnibus mirabilẽ naturæ fortitudinẽ: & ĩmutabilem uoluntatẽ ſuę uirtutis oſten
deret. Huic enim uiro ſemp obediens: qui utiliter & bene agentiũ cooperator exiſteret,
ne uiderer deſidia potius q̃ optimo labore gaudere, ad hoc me ꝓtinus armaui: illud quo
q; ſuper ea quæ iam dicta ſunt nõ trãſitorie cogitans: qa per hæc & de noſtra ꝓſapia ali
quid tradere noſtris uolui: & de Græcis, ſi qs eoꝝ ſcire quę noſtra ſunt, uoluerit. Cõperi
ſiquidẽ quomodo Ptolomeoꝝ ſecũdus rex maxime circa diſciplinã & libroꝝ collectio
nẽ ſtudiũ habẽs in noſtra præcipue lege opus ſuę largitatis oſtẽdit: & cõſtituta eius fe
ſtinauit græca uoce trãſferri. Pontifex uero noſter Eleazarus: nulli uirtute ſecundus nõ
inuidit: ut prædictũ regẽ hac utilitate priuaret: cui oĩno forſitan reſtitiſſet: niſi patrię no
ſtræ cõgrueret: ut nihil bonoꝝ eius remaneret occultũ. Ideoq; mihi ſcilicet ipſe cõuenire
putaui: ut magnanimitatẽ qdem põtificis imitarer: & ut regię largitati ſimiliter reſpõde
retur ab eis qui doctrinæ amatores eſſe noſcũtur. Neq; eni ille oẽm deſcriptionẽ a tran
ſlatoribus accepit: quãdo ea tantũmodo quę legis ſunt, hi qui ad explanationẽ miſſi fue
rant Alexandriã tradiderũt: cum ſint alia inumera quæ per ſacras litteras indicantur: ut
pote quinq; milium hiſtoria in iſtis expoſita: & diuerſe quidẽ in his cõtinẽtiæ ſunt. mul
tę uero ciuitatum fortunę: & fortia facta ducum: & mutabilitates cõuerſationum: quod

totū ex ipſa hiſtoria pręcipue poterit qlibet agnoſcere:ſi eam uoluerit lectitare : in qua
etiā reperit̃, qūo eis qui uoluntatē ꝓpriā non ſequunt̃ :& ea quæ bene ſancita ſunt tran
ſcēdere non pręſumūt, oīa ad terminū fidei tendētia proſpere pagunt̃ur:& honoris fœli
citas prębet̃ a deo.qn̄ uero receſſerint aliqui ab huius diligētiæ ueritate, fiūt eis oīa ſub
inopia:quę uidebant̃ in abūdantia cōſtituta:& incalamitatē īportabilem eis uertitur:
qequid quaſi bonū agere feſtinabāt.Iam itaq; eos q lecturi ſunt hos libros exoro:ut uo
luntatē ſuā deo ſubmittāt:& legiſlatorē noſtrū probēt ſi naturā eius digne cōſideraui:
& ſemp decentes actus uirtutis eius expoſui:purā rōnem de illo cuſtodiēs ab oī quę re
fert̃ ab aliis turpitudine fabularū:licet ex longitudine temporis:& ætate uetuſtiore po
tuiſſet multā figmētorū fallaciū habere licentiā.Fuit enī ante annos duo milia: In qua
longitudine ſeculi neq; ipſorū deoꝝ generatiōes poetæ niſi forte hoīum actus aut leges
dicere præſumpſerūt:itegritatē uidelicet eoꝝ quæ a me cōſcripta ſunt, ꝓcedēs ſermo or
dine ꝓprio declarauit.Hoc factuꝝ me in negotio iſto ꝓpoſui:ut nihil adiiciā:nec iterū
ꝑtermittā. Quia uero pene oīa ex Moſeos legiſlatoris ſapiētia apud nos pēdere noſcū
tur, neceſſe mihi eſt pauca de illo p̄dicere:ne qui legētiū quærāt cur noſtri ſermo ſtudiū
deſcriptionis habēs de dictis & factis in tantā naturę rationē ꝓceſſerit. Sciendū itaq;
qūo legiſlator ille oīum rerū neceſſariū iudicauit ut qſquis ſuā uitā bene gubernaturus
& legē eſſet aliis poſiturus, dei primitus deberet cōſiderate naturā:operāq; eius mente
cōtēplaret̃ :& eius exēplum imitaret̃ :& quātū eſſet uirtus hūc ſequi tētaret. Neq; enī
uel ipſi legiſlatori fuit ſufficiēs mens:dū in ipſius utiq; cōtemplatiōe deficeret : nec eis
qui cōſcripturi ſunt pro cauſa uirtutis aliquis ꝓſper euētus erit:niſi præ oībus doceant̃.
quia pater oīum & dn̄s deus exiſtēs:& uniuerſa reſpiciēs:ſequētibus ſe uitā fœliciſſimā
præbet:a uirtute uero digrediētes:maximis calamitatibus ſubdit. Hoc ergo docere de
ſiderans Moſes ſuos ciues ac populos legis cōſtitutionē nō ab ore cōmuni : nec a pro
priis placitis īchoauit:ſed ad deū & mundi fabricā eoꝝ mētes erigēs & ꝑſuadens : qm̄
creaturaꝝ terrenarū opus dei præcipuū hoīes ſumus:dū habuiſſet eos iam ad īpietatē
obediētes:de rebus reliquis eis facillime ꝑſuaſit.Alii nāq; legiſlatores fabulas ſequētes
humanoꝝ delictoꝝ cōfuſionē potius in deos ſuos ſacrilego ſermōe uerterūt : & multā
malignis peccādi licentiā præbuerūt:noſter uero legiſlator ſummā uirtutē deū habere
ꝓnunciās, infudit hoībus ea participari:& eos qui taliter nō ſaperēt nec crederēt, iuſſit
ineuitabiliter caſtigari.Secundū hoc ergo argumētū facere examinationē lecturos exo
ro.ſic enī cōſiderātibus nihil irrationabile dictū:nihil ad maieſtatē dei atq; clemētiam
uidetur incongruū.Cuncta nāq; circa naturā reꝝ affectionē conſonam hēre noſcūtur.
alia quidē apto uel ſimplici modo legiſlatore tangēte:alia uero cū ſua honeſtate alle
gorice ꝓferēte:quia qd clare dici ꝓderat hæc, māifeſte declarauit. Volentibus autem
etiam cāſ reꝝ ſingulas cōſiderare, cōtēplatio multa nimis:& ualde philoſophica repit̃.
Quod ego nūc quidē dicere ſuppono:ſed deo tēpus præbēte nobis poſt hoc opus tēta
bo cōſcribere.Conuertar aūt ad reꝝ narrationē:reminiſcens primitus eoꝝ:quæ de mū
di fabrica Moſes dixit. Hæc aūt in ſacris libris cōperi ita conſcripta.

Flauii Ioſeppi antiquitatis iudaice liber primus īcipit fœliciter. Capi. .I.

IN Principio creauit deus celum & terram : ſed dum terra ad aſpe
ctum nō ueniret:& profunditate tenebris celaret̃ :& ſpiritus dei de
ſuper portaret̃, deus fieri iuſſit lumē:quo facto cōſiderās oēm mate
riam, ſeparauit lumē & tenebras:& aliæ quidē rei nomē īpoſuit no
ctem:aliud uero uocauit diē:ueſpe & mane appellās initiū lucis &
requiē.Et is quidē eſt primus dies : Moſes aūt eum unū eſſe dixit.

Et licet ſufficiat cām huius rei ēt nunc dicere:tñ quia pollicitus ſum rationē cauſarum
ſingularum ſcorſum tradere illud ad huius rei interpretationē me neceſſariū eſt differ
re. Poſt hæc ſecunda die cœlū ſup omnia collocauit:ipſumq; ab aliis diſtinguens, in ſe
metipſo cōſtitutū eſſe præcepit. & ei criſtallū circumfigens, humidū eum. & pluuialem
ad utilitatē quæ fit ex terræ imbribus cōgrue fabricatus eſt. Tertia die ſtatuit terrā cir
ca eā mare diffundēs. Ipſa uero die repēte uirens herba & ſemē de terra ſunt orta. Quar
ta aūt die ornauit cælū ſole & luna:aliiſq; ſideribus:motus eis tribuēs atq; curſus: qb9
horaꝝ diſtinctiōes māifeſte deſignarent. Quīta die aīalia natalia & uolatilia: alia qdē
ꝓfundo:alia uero in aere eſſe cōſtituit:copulans ea ad cōionē atq; ꝑmixtionē cā prolis
ꝓfuturę:& ut eoꝝ natura multiplicari potuiſſet & creſcere. Sexto uero die creauit qua
drupedū genus maſculinū faciēs atq; fœmininū:in quo ēt hoīem finxit. Ita ergo mūdū
cūctū ſex diebus & oīa quæ in eo ſunt, facta Moſes ait Septīo die deū ab opib9 manuū
ſuaꝝ requiiſſe dicēs. Vnde etiā nos eo die laborib9 ꝓpriis uacare dignoſcimur: eū ſab
batū appellātes:quod nomē requiem hæbraica lingua ſignificat. Cap. II.

POſt ſeptimā uero diē cepit de hoīs natura Moſes reddere rōnem:ita dicēs. Fi
xit deus hoīem:puluerē de terra ſumēs:& in eū ſpiritū īſpirauit & aīam. Hic
aūt homo Adā uocatus eſt: quod nomē hębraica lingua ſignificat rubeus:
qm̄ cōſperſa rubea terra factus eſt. Talis ē.n. uirgo tellus & uera. Pręſentauit quoq; de
us Adę aīalia ſecundū genus fœmininū maſculinūq; demōſtrās:& his noīa īpoſuit:qui
bus ēt nūc uocant. Vidēs ergo deus Adā nō habētē ſocietatē ad fœminā neq; cohabi
tationē cū utiq; nō eſſet:delectās aūt in aliis aīalibus quæ copulata uidebant:una die
rū eo dormiēte auferēs coſtā eius:finxit ei mulierē:& Adā ſibi iūctā:cognouit de ſe fu
iſſe plaſmatā. Iſſa hærbaica līgua mulier appellat. Nomē uero mulieris illius erat Eua:
qd ſignificat oīum uiuētiū matrē Dicit aūt deū ēt ad orientē plātaſſe paradiſum omni
germinatiōe florentē. In hoc enī eſſe & uitę plātationē:& aliā prudētię:qua cognoſce
ret qd eſſet bonū:qdue malū:& in hūc ortū introduxiſſe Adā: & eius uxorē:præcipien
tē plātationū eos hēre ſolicitudinē. Rigat uero ortus hic ab uno flumine circa omnē
terrā undiq; ꝑfluente. Hic in quattuor diuidit ptes:& Phiſon quidē nomē eſt uni:qd
inūdationē ſignificat educt9 ī idiā:in pelago late diffundit: qd geta nūcupat a gręcis
Euphrates aūt & Tigris ī mar rubrū ferunt. Vocat Euphrates qdē foras:qd ſig. diſp
ſiōes ſeu flos. Tigris āt diligat qd īdicat acutū aliqd & anguſtū. Geon quoq; p ægyptū
fluens:oſ̄dit eū qui nobis ab oriēte reddit quē græci appellāt Nilū. CAPI. III.

DEus igit Adā & mulierē ex aliis qdē plātatiōibus guſtare pcepit:de prudētię
uero plātatiōe uoluit abſtiere:pdicēs cōtigētibus ex ea pditiōem eſſe uēturā.
Et dū illo tpe cūcta aīalia cōcordarēt:ſerpēs cohabitās cū Adā atq; muliere
īuidiā habuit:in qbus eos arbitrabat eē fœlices obediētes utiq; pceptis dei Quos repu
tās p inobediētiā calamitatis ſuccūbere, pſuaſit mala uolūtate mulieri:ut de prudētiæ
plātatiōe guſtaret dicēs in ea eſſe boni maliq; cognitionē. Quo facto:beatā eis uitā:&
cui nihil diuinæ cognitiōis deeſſet dicebat accedere:& ſeduxit qdē mulierē:ut dei man
data cōtēneret. Quę cū ex illa plātatiōe guſtaſſet:& tali epulatiōe gauderet:ēt Adę ex
inde ut ueſceret, pſuaſit. Quo facto ſemetipſos cognouerūt eſſe nudos:cōfuſionēq; ma
nifeſtā habētes, tegumētū ſibimet reqrebāt. Illa nāq; plātatio cā acumis erat & ītelle
ctus. Foliis ergo fici ſemetipſos opueūt:& hæc genitalibus opponētes, uidebant ſibi
in his magis eē fœlices quę prius reputabāt ſe difficilius iuenire. deo aūt in hortū uenié
te, Adā ne ad eius uēiret colloquiū, cōſcius iniqtatis ſuę diſceſſit. Deus itaq; ītēdēs qd
egerat:cām reqrebat pp quā prius eius alloquio delectaret: poſtea uero refugeret atq;

cōfunderet᷑.Illo ergo nihil loquēte:eo ꝙ ſe cognouerat dei trāſgreſſum fuiſſe mādatū,
de9 ait.Mihi qdē de uobis notū ē:quēadmodū fœlicē uitā extra oīum maloꝝ paſſionē
habueritis:nulla ſollicitudīe aīum uſ̄um cōturbāte:cū uobis ſpōte ad fruēdū & ad uolu
ptatis abūdātiā oriret᷑ uniuerſa:me ꝓuidēte uirētia ſine uſ̄o labore & miſeria:ſed nūc
male pn̄tib9 ſenect9 uelox uobis aduēiet:& nō lōga uita ſuccedit:quoniā mihi cōtume
liā tali uolūtate feciſtis:mea mādata ꝑuaricādo.Neq; enī uirtutis cā taciturnitate cōſtri
geris:ſed mala cōſciētia reticeris Adā uero peccati ueniā poſtulabat rogabatq; deū : ne
eū nimis afligeret:& d̄ ſcō cōiugē accuſabat:dicēs ſe ab ea ſeductū deliqſſe.Quę rurſus
de ſerpēte q eā ſeduxerat querebat᷑. De9 aūt Adā uictū cōſcilio mulieris pęnę ſubiecit:
ꝑcipiēs terrę ne qcq̄ eis ſpōte ꝓferret:ſed laborātib9 & opatiōe cōtritis:alia qdē fruges
daret:alia denegaret.Euā uero ptu & cōceptionū dolorib9 caſtigauit:quō Adā ī qb9 ipa
fuerat a ſpēte decepta ſeducēs:calāitatib9 īplicita.Abſtulit:& ſerpēti uocē:irat9 ei9 ma
lignitati quā geſſerat ī adā:& uenenū ei ſub līgua ponēs:ꝙ eēt homib9 inimicū:ꝑcepit
ut mulier ei9 capiti plagas īferret:ille uero iacēs hoib9 eēt aduerſus:& īteritū facilē eis
ꝓ uīdicta portaret.Quē ēt pedib9 priuauit:ut uolutat9 ī puluere traheret᷑. Et de9 qdē
hęc eos pati ꝑcipiēs,trāſmigrauit Adā & Euā ex horto in aliā regionē. Cap. iiii.

NAti ſunt aūt eis filii duo maſculi:quoꝝ un9 qdē prior appellabat᷑ Caī: quod
nomē īterp̄tatū ſignificat poſſeſſionē.Abel uero ſecūdus : qd̄ ſignificat nihil
hoc.Quib9 nate ſunt ēt filię.Germāi ſiqdē diuerſis ſtudiis luctabant᷑ Abel
qdē iunior iuſticiā colebat:& ī oīb9 quecūq; gerebat,deū putabat eē pn̄tē:uirtutiq;pro
ſpiciebat:cui9 erat ꝯuerſatio paſtoralis.Cain āt erat circa alia malignīſſim9:& ad lucra
ſolūmō ſemp ītētus.Terrā arare prim9 cōpit:& fratrē hmōi cā ꝑemit.Nā cū eis placu
iſſet ſacrificare deo:Cain qdē deculturę germīatiōib9 obtulerat fructū Abel āt lac: &
priogēita gręgū:agnū de9 poti9 in hoc ſacrificio delectat9 ē:ꝙ ſpōtāeis & nāliter ortis
fructib9 fuerat honorat9:& nō ī illis quę ex iuētiōe hoīs auari nata uidebant᷑ . Qua ꝑꝑ
Cain īdignat9:eo ꝙ Abel fuiſſet ei a deo ꝑpoſitus:fratrē īteremit. Quē cū necaſſet:&
mortuū occultaret:credidit latere cōmiſſum.De9 āt ſciēs qd̄ erat fcm̄:uēit ad Cain:de
fratre perqrēs ubi eēt:ꝙ cū dieb9 plurimis nō uideret dū cętero tp̄e illū cū eo cōuerſari
reſpiceret.Cain āt heſitās:nec hn̄s qd̄ deo potuiſſet dicere:ipſeq; prius ſe ꝙ fratrē nō ui
derit dicere cogitaret cū dn̄s ueheméter īſtaret & ꝑſcrutaret᷑ :īdignat9 ille nō ſe eē peda
gogū nec cuſtodē eius:nec actuū fratris affat9 ē. De9 ergo repēte Cain īcrepauit iterē
ptorē fratris effectū:& ait.ammiror ſi de fratre neſcis dicer̄ qd fcm̄ ſit:quē ipſe ꝑemiſti᷑
Cui tn̄ ſacrificiū celebrāti:atq; poſcēti:ne ob hoc irā ſuſcipet:ſeniorē penā homicidii re
laxauit maledictūq; eē cōſtituit & ei9 ſobolē uſq; ad gn̄ationē ſeptimā mīat9 ē eē puni
endā:& ex illa terra eū cū uxor̄ ꝓiecit.Quo formidāte:ne beſtiis capiēd9 īcideret:& eo
mō ꝑiret iuſſit ut nihil triſte de tali cogitatōe metueret nec ei ei ꝓpterea mali qcq̄ euēi
ret p beſtias:ac p oēm terrā cū ſine formidine ſigno ei poſito quo not9 fieret:abire ꝑce
pit. Multā ergo pagrās terrā cū ſua uxor̄ Cain collocat9 ī loco q naida nūcupat᷑ :ubi
morat9 ē quo ēt ei filii nati ſūt.At uero penā illā nō habuit ꝓ emēdatōe:ſed ꝓ icremē
to mali libidineq; poti9 nutriuit ī corpor̄:licet cū iniuria ſecū cōmorātiū hāc hēret au-
gēs domū multitudīe pecūiaꝝ.ex rapinis & uiolētia cōgeſtaꝝ. Ad luxuriā quoq; & la
trocinia ſuos familiares īuitās:quoꝝ doctor in ceľeſtis ſtudiis erat: & ſimplicitatē qdē
cū q̄ pri9 uiuebāt hoīes adiuētiōe mēſuraꝝ & pōdeꝝ permutauit:ītegrāq; eoꝝ uitā ex
eaꝝ reꝝ ignorātia & magnanimitate ad calliditatē corruptionēq; perduxit. Termīos
terrę prim9 poſuit ciuitatēq; cōſtituit muriſq; muniuit illicq; coegit ſuos cōuenir̄ dome
ſticos. Hanc ergo ciuitatem ab enoch filio ſuo ſeniore enoichā appellauit.Enoch uero

irath filins fuit:ex quo maiuahel:cuius fuit filius matuſabel q habuit filiū lamech:cui fi
lii & filię ſeptē & ſeptuagita fuerūt ex duabus uxoribus eius nati ſella & ada. Hoꝝ Io
bal qdē qui fuit de ada.tabernacula fixit:& greges amauit : tubal cōſanguícus eius exi
ſtēs:muſicā coluit:& pſalteriū:citharāq; laudauit. Tubalcain q ex altera natus ē: forti
tudic cūctos excellēs:res bellicas decēter exercuit:ex his ēt quę ad libidinē attinēt cor-
poris enutriuit:ferrariā artē prius īuenit:habuitq; ſororē noīe noēma. Et qm̄ lamech di
uinas res ſapiēter ſciēs:uidebat ſe ſubiacere pene Cain ob necē frīs:hoc ſuis uxoribus ī
dicauit. Adhuc aūt uiuēte Adā:cōtigit Cain ſobolē p ſucceſſionē eſſe neqſſimā:& aliū
alio peiorē exiſtere:q utiq; ad bella īcōtinētes erāt & ad latrocinia ꝓperabāt. Siqs eoꝝ
ſegnis eſſet ad effundēdū ſanguinē:aliis rebus peſſimis īminebat:cōtumeliā faciens &
auarus exiſtēs. Adā uero q prius de terra factus ē:& de quo nos exigit ratio adhuc hēre
ſermonē:Abel qdē extīcto Cain aūt ꝓpter necē eius effugato:de ꝓcreatiōe filioꝝ cogi
tabat:& uehemēter eū gn̄ratiōis amor hēbat:agēte annos ducētos & trigita:ſup quos
alteris uiuēs ſeptingētis defunctus ē. Fuerūt aūt ei & alii filii plurimi:iter quos ēt ſeth:
ſed de aliis q̄dē lōgū ē dicere:cōabor uero de ſeth dicere tātūmodo. Is nāq; nutritus &
perueniēs ad ętatē quę iā poſſet ea quę ſunt bōa diſcernere:uirtuti ſtuduit:& cū fuiſſet uir
egregius:imitatores ſui filios dereliq̄t. Illi quoq; oēs cū bōi fuiſſent orti:ī eadē terra ſine
uexatiōe uiuētes:feliciſſime cōmorati ſūt:nihilq; eis uſq; ad uitæ terminū crudele ꝓuēit
Diſciplinā uero reꝝ cæleſtiū & ornatū eaꝝ primitus īuenerūt:& ne dilaberētur: ab hoī
bus quæ ab eis īuēta fuerāt: aut anteq̄ ueīrēt ad cognitionē depirēt:cū p̄dixiſſet adā ex
terminationē rerū oīum:unā ignis uirtute:alterā aquarū ui ac multitudine fore uēturā:
duas faciētes colūnas:aliā ex lateribus:aliā ex lapidibus ambabus quæ īuenerāt con-
ſcripſerūt:ut & ſi cōſtructa lateribus exterminaretᷣ ab ymbribus:lapidea pmanēs præ
beret hoibus ſcripta cognoſcere:ſimul & q̄a lateralē aliā poſuiſſent:quæ tn̄ lapidea per
manet hactenus in terra ſyria. Et iſti quidē ſeptem generationibus pmāſerūt: deum iu
dicātes eſſe dn̄m omnium:& ad uirtutē ſemper inſpicientes. Cap̄. V.

Einde tpe procedēte de p̄rnis ſolēnitatib⁹ ad mala progreſſi ſunt.neq; legiti
d mos honores ulterius præbētes deo neq; circa hoies iuſtitiæ uerba facientes
ſed gelū quē prius habuerūt pro uirtute:in duplā maliciā poſtea per ea quæ
gerebāt mōſtrauerūt. Ob hoc itaq; cōtra ſe deū irritauerūt. Nam multi angeli dei mu-
lieribus coeūtes iniurioſos filios genuerūt : q oē bonū deſpiciētes pp confidētiā fortitu
dinis ſimilia his qui dicti ſunt a græcis gigātes ꝑpetrare tradunᷣ. Noe aūt grauiter fe-
rens eoꝝ actus:& habēs eoꝝ cogſilia nimis ingrata agebat ut ad meliora eoꝝ mentē
actuſq; transferret. Cū ergo uideret nō acquieſcētes ad talia : ſed uehementer eos malo
rum libidine detineri : metuens ne ipſum quoq; cū uxore & filiis & ſuis oībus interfice
rent diſceſſit ab ea terra . Deus itaq; Noe quidē iuſtitiā dilexit:condemnauit autem nō
ſolū illoꝝ maliciam:ſed omne genus humanū. Quod dum ei diſperdere placuiſſet : &
aliud conſtituere genus malignitate priuatū: & minuere hominum uitam anniſq; non
quantis prius uixerant:ſed uſq; ad centū.xx.annos eſſe menſuram tunc aridam conuer
tit in maria:& ſic uniuerſi inundatione perierunt. Noe uero liberatus eſt ſolus:dicente
ei deo:ut ſibi fabricam ad ſalutem huiuſmodi faceret ideſt arcā quattuor cameras habē
tem:& longitudinem cubitorū trecentorum:quinquaginta uero latitudinē:& triginta
altitudinē:in qua cū matre filiorū:& eoꝝ uxoribus introiuit. Et alia quidē quę ſibi pro
ſolatio uitæ erant neceſſaria poſuit cunctorumq; animaliū ad ſeruandū genus eorū ma
ſculos ſimul ac fœminas pariter introduxit aliorū uero aīaliū numerū ſeptuplum. Erat
itaq; arca pietibus atq; camera fortis:ut ex nulla pte fluctuaret. nec aquę uiolētia uin-

ceret.Et Noe quidē cū ſuis ita ſaluatus eſt. Erat aūt & ipſe quidē ab Adam decimus la
mech uero filius cuius pr̄ fuit matuſalā. Hic fuit ex enoch qui fuit iareth:iareth aūt fuit
ex malaleel:q de cainan natus ē: qui fuit ex enos cū ſororibus plurimis.Enos uero ſeth
filius fuit q natus ē ex Adā. Cōtigit quoq; hęc paſſio ſexcēteſimo anno natiuitatis noe
menſe ſecūdo:qui a macedōibus Dyo nūcupat̄:ab hæbreis āt marachat:ſeu anmarſua
ne.Hi eni ī ægypto annū cōſtituerūt. Moyſes aūt niſan menſem q eſt xanticus:primū
ī feſtiuitatibus definiuit:in quo ex ęgipto hębreos eduxit.Hic ergo apud eū ēt ī cūctis
muneribus diuinis ualde pollebat:ī uēditiōibus aūt & emptiōibus: & alia gubernatiōe
prioris ſæculi decreta ſuauit. Pluuiā euro īchoaſſe dicit die ſeptima & uigeſima pn̄tis
mēſis:& uſq; ad hoc tp̄s ab Adā qui primus creatus ē, anni fuerūt duo milia.ſexcēti qn
quagita ſex.Quod tp̄s ī ſacris libris cōſcriptū:multa itegritate ſignatū ē:una cū natiui
tatibus īſignū uiroꝝ::qui tūc fuerūt ſimul & terminis.Adā ſiquidē cū eēt ducentoꝝ an
noꝝ &.xxx.Seth filius natus eſt:qui nōgētos &.xxx.uixit annos. Seth cēteſimo & qn
to āno genuit enos. Qui cū qnq; & nōgētis uixiſſet ānis:caine filio ſuo diligentiā tradi
dit reꝝ quē genuerat āno nonageſimo. Hic uixit ānis.xii.& nōgētis. Caina cū uixiſſet
x.& nōgētis ānis:malaleel filium dereliqt:ānoꝝ ſeptuagita.Iſte malaleel cū uixiſſet no
nagita:& octigētis qnq; ānis defunctus ē:iareth filiū dereliquēs.quē genuit cū.lx.iam
&.c. eſſet annoꝝ.Cui octo &.lx.ſup hæc & nōgētis annis uiuēti:enoch filius ſucceſſit:
natus cū.lx.duoꝝ &.c.annoꝝ pater eius exiſteret. Qui uiuēs trecētis.lxv.annis:diſceſ
ſit ad deū. Vnde nō finis eius īuenit̄ eſſe cōſcriptus.Matuſalas autē enoch filius qnto ei
& cēteſimo āno natus:lamech filiū habuit cū eſſet annoꝝ.lxxvii.& centū:cui tradidit
principatū quē ipſe tenuerat annis nōgētis ſexaginta & nouē.Lamech itaq; cū habuiſ
ſet pricipatū annis ſeptigētis & ſeptē.Noe ſuū filiū rerū præceptorē oſtendit: qui de la
mech natus ē agēte annū ætatis ſecūdū & octogeſimū:quiq; qnquagita & nōgētis an
nis reꝝ extitit p̄ſul.Iſti uero anni q collecti ſunt: tp̄s quod prius cōſcriptū ē cōpleuerūt.
Nullus itaq; pſcrutetur priſcoꝝ fines qn̄ cū ſuis filiis:eoꝝq; auis aut atauis ſuā qs extē
debat ætatē:ſed tm̄ ortū gn̄atiōis coꝝ intēdat.Igit̄ decernēte deo: & incipiēte pluere:
aqua cūctis dieb9.xl.ferebatur:ita ut uſq; ad qndecim cubitos trāſcēderet terrā.Quod
ppterea factū eſt:ne plurimos fugæ occaſio liberaret. Quieſcēte aūt pluuia:aquæ uix
centū quinquaginta diebus defecere:quaſi menſe.vii. Quo inſtāte paulatim inchoauit
latēs herba parere.Deinceps dū arca circa ſummitatē cuiuſdā montis ī armenia cōſtitu
ti ſediſſet:intelligēs noe aperuit eam:& reſpiciens modicā terrā circa eā: in ſpe meliore
cōſtitutus:tunc quidē ſiluit.Poſt paucos uero dies aqua amplius recedēte miſit coruū
uolens agnoſcere:ſi quid ēt aliud terrę fuiſſet ab aqua derelictū:& ad egrediēdū iam tu
tū eſſe uideretur.Qui cūcta repiens inundātia nō regreſſus eſt ad noe. Poſt ſeptē ergo
dies columba quā miſerat ut aliquid de terra cognoſceret: lutulenta remeante ſimul &
ramū oliuæ portāte:cognoſcēs terrā diluuio liberatā: manēſq; adhuc.vii.aliis diebus:
animalia ex arca dimiſit:& ipſe cū gn̄atione ſua ſimul egreſſus ſacrificanſq; deo cū ſuis
epulabatur.Hūc aūt locū armeni egreſſoriū uocāt:illic.n.arcæ ſaluatæ reliquias nunc
uſq; puinciales oſtēdūt.Huius uero diluuii & arcę memoriā faciūt oēs q hiſtorias bar
baricas cōſcripſerunt:quoꝝ unus beroſus chaldeus narrās de diluuio:taliter eſt affatus
Dicitur & nauis eius quę in armeniā uenit:circa montē chordi eum adhuc alqua pars
eſſe & quoſdā bitumē exinde tollere:quo maxime homines ad expiationes utūtur.Me
minit āt eorū:& Hyeronim9 ægyptius:qui antiqtatē phœnicis noſcit̄ deſcripſiſſe.Sed
& manaſeas damaſcenus in nonageſimoſexto hiſtoriaꝝ libro ita de eis dicit.Eſt & ſu-
per miniadā excelſus mōs in armenia:qui paris appellatur: in quo multos cōfugiētes:

ſermo eſt diluuii tempore liberatos:& quendam ſimul in arca deuectum in montiſ oci
lę ueniſſe ſummitatem:lignorumq; reliquias multo tempore conſeruatas. Fuit autem
iſte quem etiam Moſes legiſlator iudęorum ſcripſit. CAPI. VI.

NOe uero metuēs:ne p annos ſingulos diluuiū terræ induceret : humanū ge-
nus decernēs omnino deleri:ſana īcendēs oia: ſupplicabat de cætero deū pro
ſtatu priori:ut nullā ulterius huiuſmōi uaſtationē ſup eā īduceret:quo piret ge
nus omne aīaliū: ſed punitis malis parceret eis qui ꝓpter bonitatē fuerāt derelicti: &
decreuerūt mala uitare:nā infœliciores ſcilicet eſſent ab illis & peiori afflictiōe dānati
ſi non ſaluarenť ad integrū ſed magis alteri diluuio ſeruarenť :cū priores qdem terrorē
expirementūq; uidiſſent:poſteri uero perditionē nouiſſimā ſuſtinerēt:rogabatq; ut ei⁹
hoſtias ꝓpicius ſuſcipe dignareť :& nullā iracundiam ſimilē ulterius terra ſuſciperet:ut
eius opibus impiguari & ciuitates cōſtituētes uitā habere poſſent fœliciorem: & nullo
bonoꝝ quibus ante hymbrem adepti fuerant fraudarenť :ad longam utiq; ſenectutem
& uitæ longitudinem peruenturi. CAPI. VII.

Oe ergo as effundente preces:deus ꝓ iuſticia uiꝝ diligēs annuit:ut eius uota
n ad finē uſq; pduceret:neq; defunctos dicēs ipē ſepdidiſſe ſed pœnā præ mali
cia ꝓpria peruliſſet: neq; ut tales eſſent hoies qui ita perderenť fuiſſe factos
cū utiq; caſtū eis nolleť eſſe pricibiū:neq; donaſſe uitā quę corruptione delectaretur:ſed
per quā cōtumeliā ingt me pietati & uirtuti fecerūt: p ea quoq; cōpulerūt me ut pœnā
hāc eis inferrē.Ceſſabo nanq; de cętero poſt hāc iram ab eis pro ſuis iniquitatibus pœ
nas exigere:& multo potius te rogante:& ſi in aliquo amplius aliquando peccauerint :
iam nō opus erit hymbriū magnitudo:neq; enim aqua ulterius terras ita rigabo. Mo-
neo tñ ut ab humana necͤoēs abſtineāt:& ſint ab homicidio puri:facientes quippe tale
aliquid punitur⁹ ſū.Vtimini uero cunctis animalibus his ut uultis: & deſideriū quiſq;
habuerit:dominos enim uos omnium eſſe feci terrenorū:& natalium:& quæcunq; uo-
latilē habent motū:& in aere quęcūq; uegetātur abſtinētes a ſanguine in quo eſt ani-
ma.Deſigno aūt uobis futuram requiem arcu meo . Arcus enim dei apud illos eis eſſe
putatur.Et deus hęc quidem dicēs atq; promitens ſiluit. CAPI. VIII

Oe uero cum uixiſſet poſt diluuiū trecētis & q̄nquaginta annis:oē tp̄s fœlici
n ter agēs mortuus eſt anno uitæ ſuæ nōgenteſimo qnquageſimo.Nullus ergo
ad uitā modernā:& annorū breuitatē qbus nūc uiuimus uitā comparans an
tiquoꝝ:putet falſaq; de illis ſunt dicta : & ex eo q̄ nunc uita tanto nō ducatur tēpore:
credat neq; illos ad uitæ illius longitudinē pueniſſe.Illi namq; cū eſſent religioſi: & ab
ipſo deo facti:& cū eis pabula oportuniora ad maius tēpus exiſterēt pparata: tantorū
annoꝝ circulis eſſe uiuebāt. Deinde pp uirtutes & glorioſas utilitates q̄s iugiter pſcru
tabātur.i.aſtrologiā:& geometriā:deus eis amplius uiuēdi ſolacia cōdonauit : q̄ nunq̄
añ addiſcere potuiſſent niſi ſexcētis uiuerēt ānis.Per tot eni ānoꝝ curicula magnus an
nus ipleť . Teſtes aūt mei dicti ſunt:oēs qui antiquitatē apud græcos & barbaros con-
ſcribere maluerūt.Nā & māethon q deſcriptionē fecit ægyptioꝝ:& Beroſus q chaldai
ca deflorauit:& mochus & eſtius:ad hęc & Hieronymus ægiptius q phœnicā diſpoſu
erūt:cōcordāt cū meis dictis.Iſiodus quoq; & egathe⁹:& ellāec⁹:& accuſila⁹:& inter
hos ephorus:& nicolaus ī hiſtoriis ſuis memoriā faciūt āntiquoꝝ ānis mille uiuētiū.De
his itaq; ſicut ſingulis gratū ē:ita cōſiderēt.Filii aūt noe tres erāt Sē:Chā:& Iaphet qui
añ cētū ānos diluuii fuerāt gñati.Hi primū de mōtib⁹ ad cāpeſtria deſcēderūt:ut hita
culū illic haberēt:& alios ualde metuētes ꝓpter diluuiū ad cāpos deſcēderī:& ſegniter
hñtes ab excelſis locis ad īferiora ueīr cogerēt:q̄ppe ut coꝝ fiducię imitatores exiſterēt

Et cāpus qdē ī quo prius habitauerūt:ſennar appellat̄.Deo autē iubēte eos ad cremē-
tū hoīum puēire diſperſi ſunt ne iter ſe diſſenſiões efficerēt:ſed ut multa terraꝝ īhabitā
tes ſpacia:abūdātia fructuū potiretur.Qui cū eēnt ieruditi:& deo īobediētes exiſterēt:
in calamitatibus īcidētes:ſua grauiter pcā ſenſerūt. Et quia iuuentutis multitudine fer
uebant:rurſus eos deus a ſemetipſis migrare fecit:quóniā non illius propitiatione puta
bant ſe bona habere:ſed propriā fortitudinem ſibi putabāt cauſam eſſe diuitiarū.Vn-
de appoſuerūt ut uolūtati dei inobediētes exiſterēt:putantes q̄ per inuidiā eius ab alte
rutris migraretur:ut diuiſi facilius poſſent ſubiugari deo. CAPI. IX.

f

Ecit aūt eos eē elatos ad iiuriā dei & cōtēptū nēbroth fili⁹ chā:filii noe. Qui
cū eſſet audacior & māuſortiſſimus:ſuadebat eis ut nō deo abſcriberent qa
hoībus p illū fœlicitas eueniret:ſed quod eis ꝑpria uirtute ꝓberet̄:& cogna-
tos gn̄ris ſui ad cām tyrānidis aduxit:ſolus ipſe pręſumēs hoīes a dei timore reuocare:
& ſpem ſuam in propria uirtute reponere:ulciſciq; ſe dementes in deum putabant:iuter
minantē ferre diluuiū terrę.Ob quā cauſam turrim altiorem ędificandā ſuadebat: ubi
aquę nō poſſēt aſcendere.Multitudo aūt ꝑna erat: ut nembroth praeceptióibus obedi
ret:graue putantes ſeruitiū obſequi deo:& turrim ędificabāt in nullo ſua ſtudia deſerē-
tes.Sumebat ergo altitudo facilitatē:& pluſq̄ ſperare quis poſſet:multis māibus fabri
cata creſcebat.Latitudo tn̄ ita erat fortiſſima:ut ꝑpe eā reſpiciētibus lōgitudo uideret̄
īminui.Edificabat̄ aūt ex latere cocto colligato ex bitumine:ne forte penetraret̄:ac ſol-
ueret̄ aqs.Sic illos inſaniētes deus intēdens exterminare oēs nō decreuit.quó nec aliis
dudū perditis formidabāt.ſed diſcordiā illis īmiſit diuerſaꝝ linguaꝝ:ut per multas ab-
ſonaſq; uoces intellectu carere potuiſſent locus aūt in quo turrim aedificabant: nūc ba
bylon uocat̄:dicta ꝑpter confuſionē quā circa locutionē ſuam tūc habuerūt. Haebrei
nāq; babel cōfuſionē appellant.De hac uero turri diuerſiſq; uocibus hoīum meminit &
ſibyla dicens.Cū oēs hoīes unius uocis exiſterēt q̄dā turrim aedificauerūt excelſam:tā
quā aſcēſuri p eā in coelū.Dii uero īmitētes uētos:euerterūt turrim:& uocē propriā uni
cuiq; partiti ſunt ꝑpterea:& uocari cōtigit babyloniā ciuitatē:De cāpo quoq; qui uo-
catur ſennar in regione babylonis:meminit eſtius ita dicēs.Qui de ſacerdotibus ſunt
erepti:iouis ſacra ſumētes in ſennar babylonis uenerunt. CAPI. X:

d

Iuiſit autē poſt hęc diuerſitate līguaꝝ: migrationes agētes ubiq;:& terrā ap-
pręhēdētes unuſqſq; fœlicē:& ad aquā eos deus deduceret: ita ut oīs terra p
eos cōpleret̄:mediterranea ſimul atq; maritima.Quidā ēt nauibus trāſeūtes
īſulas habitauerūt:unde & aliquę gētes ab inſtitutoribus poſitas appellatões hactēus
ſeruāt.Quidā uero placita ſibi noīa mutauerūt:alii āt ut īhabitatoribus clarius eē uiſū
ē:cōuerſationē hoīum fecerūt.Gręci tn̄ rei hui⁹ auctores:qui poſteris tpibus cōfortati:
ēt ātiquoꝝ gloriā propriā effecerūt:exornarūt & gētes noībus:ut eis ſapiēs eſſe uide-
bat̄:ornatū utiq; ponētes eoꝝ reipublicę uelut a ſe cōſtitutę. CAPI. XI.

q

Verūt āt noe filiis filii:quoꝝ nomina propter honorē gētibus īpoſuerūt ho-
mīes q quācūq; terrā apꝑhēderī potuerūt. Iaphet ergo noe fili⁹ habuit filios.
xii.Iſti habitauerūt regionē a tauro & amāo mōtib⁹ īcipiētē & ꝑtingētē ī aſiā
uſq; ad flumē tanaī.In europa uero terra gaziroꝝ cū null⁹ eoꝝ q ſupradicti ſūt ibidē ha
bitator exiſteret:gētes ei⁹ diuerſis ſe noīb⁹ appellabāt.Qui nūc a gręcis galathę nūcu
pāt̄ olī dicti ſūt gomoritę quos gomer īſtituit.Magog uero magogas a ſe noīatos īſti
tuit:iſti a gręcis ſcythae ſunt appellati.Itē filioꝝ iaphet made⁹ & ianus fuerūt:& ex ma
deo qdē ſūt gētes q̄ a gręcis medi uocāt̄:de iano uero oēs ionii ocliadiciq; deſcēdūt:q
& gręci.Vnde:& marcionicū appellat̄.Cōdidit aūt iobel iobelos q nr̄is tpibus hybe-

res q & hyſpãi:a qbus poſtea celtiberi nũcupati ſunt. Moga uero primũ dicebat̃:q̃ po
ſtea cappadocia.nũc aũt cęſarea:a romãis ſortito hocuocabulo.i.a cęſare. Moſcũ amo
rocũ plãtati ſunt q nũc capadoces nũcupant̃:quorũ antiquę appellatõis ſignũ oñdit̃.
Nã ciuitas ẽ apud eos q̃ hacten⁹ modica dicit̃:oñdẽs itelligere ualẽtibus eo q, aliquã
do oẽs gẽtes regióis ipſi⁹ ita uocatæ ſunt. Thyras aũt thyrẽſes appellauit ſuos quorũ
priceps fuit:a qbus græci traiũ nomẽ cõmutauerũt. Tãtæ ſiqdẽ gẽtes p iaphet filios iſti
tutæ ſunt Gomer aũt hñte tres filios:aſtenegas quidẽ aſtinegos inſtituít: q nũc regini
uocant̃ a græcis:Riphaat aũt ripheos:q dicũt̃ paſlagones:tygrã uero tygrameos:qui
friges a græcis ſunt nũcupati:A iano iaphet filio & ipſo tres hñte filios heliſas heliſeos
uocauit eos quorꝫ priceps fuit:q nũc ſunt eoli: tarſis uero tarſos: ſic enĩ antiqt us cilicia
uocabat̃. Tarſus nãq, apud eos maxima ciuitatũ metropolis appellat̃ thau littera pro
theta mutata. Cethim aũt cethimã inſulã habuit:quę nũc dicit̃ ciprus & ab ea oẽs in
ſulę:& maritia loca cetum hæbraice appellant̃. Teſtis.n.ẽ ſermõis mei una ĩ cipro ciui
tatũ:quæ antiquã appellationẽ ualuit retinere. Cithis enĩ ab his q ei gręcũ nomẽ impo
ſuerũt uocat̃:neq, ſic fugiẽs ſcithii nomẽ. Iaphet itaq, filii ſeu nepotes has habuerũt gẽ
tes: quæ forſan ignorant̃ a græcis hoc ergo p̃dicẽs ad narrationẽ reuertar eorũ ubi di-
greſſus ſum. Noia ſiqdẽ pp ſcripturæ decorẽ græci ad delectationẽ legẽtiũ mutauerũt.
Neq, enĩ ꝓuinciæ nr̃æ eſt hmõi formis uti: ſed licet unũ quidẽ ſcema: & finis noſtrum ſit
unus ultimas tñ nominũ ſillabas aliter illi declinãt. Noe itaq, apud eos nochus appel
lat̃:& Abraã abramus:& ſic hæc forma ĩ oĩ ſcemate cuſtodit̃. CAPI. XII.

F Ilii ãt chã a ꝓuĩcia ſyria & amã:& libano mõte cũctas terras obtinuerũt quæ
cũq, ad mare ſũt poſitę:appręhẽdẽtes ẽt eas quę uſq, ad oceanũ ſũt:& ꝓpri
as faciẽtes appellatiões tñ alioꝝ qdẽ omnino pierũt:ĩ alias uero alioꝝ trãſmu
tatę & trãſformatę nimis ignotę ſũt. Quattuor.n.filiis exiſtẽtibus chã:chuſo qdẽ nihil
nocuit tẽpus. Nã ethiopes quoꝝ priceps fuit hactenus:& a ſemetipſis:& ab oĩbus aſia
nis chuſei uocitãt̃. Seruata uero ẽt merſeis ſm appellationẽ priſca memoria. Egiptũ nã
q, merſin:& merſeos oẽs uocam⁹ ęgiptios. Inſtituit ãt & phut libyã:phutos a ſe uocãs
ꝓuinciales. Eſt autẽ & fluuius ĩ mauritania prouĩcia:q iſto noĩe nũcupat̃. Vnde & plu
rimos grecoꝝ hiſtoriographoꝝ ĩuenimus huius fluminis memoriã faciẽtes:& ex adia-
cẽti ꝓuincia quę phut uocatur ei nomẽ ĩpoſitum. Mutatũ eſt ãt ei nomẽ quod nũc eſt
ab uno filioꝝ merſain:qui libius dict⁹ ẽ. Poſt pãlulũ quoq, dicemus & cauſam pro qua
cõtingit africã nominari. Chananeus uero quart⁹ exiſtẽs filius Chã:quę nũc iudęa uo
catur ĩhabitãs regionẽ a ſe chananeã appellauit. Fuerũt itaq, filii ex iſtis:chuſo qdẽ ſa-
bas:ex quo ſabei:euilas a quo euilei: qui nũc getuli appellãt̃:ſabath ex quo ſabatheni:
qui noiantur a gręcis uſtabarri. Cõdidit ẽt ſaba ſabathenos. Rã uero rameos ĩſtituit:&
duos filios habuit:quoꝝ iudas qdem ęgiptiacã gentẽ heſperioꝝ inhabitãs: iudaís co-
gnomẽ ſuũ reliquit:ſabas ãt ſabatheos. Nembroth quoq, filius chuſi pmanẽs apud ba
bylonios tyrãnidẽ exercuit:ſicut a me primitus etiã declaratũ eſt. Porro nembroth cũ
eſſent octo filii:oẽm terrã a gaza ęgyptũ uſq, tenuerũt. Solius ãt philiſtim cognomen
ꝓuincia cuſtodiuit:cuius partẽ gręci pãleſtinã appellãt. Ex aliis uero.i.nomeo:& ana-
mia:& iabim:ſolus iabim a ſe ꝓuinciã libyã noiauit. Nedĩ ãt & petroſim: & eſſim:&
cephytos:ultra noia nihil ſcimus. Bello.n.ethiopico de quo poſtea declarabimus.coꝝ
ciuitates euerſę ſũt. Erãt & chanaã filii ſichẽ:q & ciuitatẽ ſui nominis ędificauit ĩ foeni-
ce. Sydõ uero a gręcis appellata eſt. Amat amatheos ĩſtituit:quę ẽt nũc eſt:& a ꝓuin-
cialibus amathi uocatur:macedoneſq, eã ephaniã ab uno priſcoꝝ noĩe uocauerũt. Ara
theus aradũ inſulã habuit:ruceus ãt arcẽ:quę ĩ lybano poſita ẽ. De aliis uero.vii.ideſt

cogitare. Propterea & uirtute & ſapiẽtia maior aliis fuit: & opinionẽ cũ de deo tunc cũ
ctĩ habebãt: & inouare & imutare præualuit. Primus itaq; pręſumpſit ꝓnũciare deum
creatorẽ unum eſſe cunctorũ. Reliqua uero licet ad fœlicitatẽ poſt pręceptũ prebẽtis
ſingula quæq; dari: & nõ ꝓpria ſubſiſtere uirtute cõfeſſus eſt. Hęc cõiiciebat per terræ
paſſionẽ & maris: & ea quę contingunt circa ſolẽ & lunã: & ex oĩbus quę circa cælum
ſemper eueniunt. Virtute enim eis pręſente & prouidentia ordinationis eoꝝ cuncta di
ſponi dicebat: quibus quicũq; priuarẽtur manifeſti fierent: ꝙ neq; ea quæ ad utilitatem
nobis neceſſaria ſunt ſua poteſtate potuerũt poſſidere quæ ſecundũ iuuẽtutis fortitudi
nem miniſtrant: cui bonũ ſolũmodo eſt: honorẽ & actionẽ tribuere gratiaꝝ. Propter
quę chaldeis & aliis meſopotamitis in eũ cõſurgentibus: migrationẽ eligẽs ſeq; per uo
luntatẽ & adiutoriũ dei: terram chananeã late poſſedit: ubi collocatꝰ altare ædificauit:
& hoſtias imolauit deo. Meminit ãt patris noſtri abraã beroſus: nõ qdẽ noĩans eũ: ſed
ita dicẽs. Poſt diluuiũ decĩa generatiõe apud chaldeos fuit quidã uir iuſtus & magnꝰ:
in cęleſtibus rebus exptus. Iechateus aũt ẽt memoriã eius plus aliquid fecit. Librũ enĩ
de eo cõficiens dereliquit. Nicolaus uero damaſcenus in quarto hiſtoriarũ ſic ait. Abra
am regnauit ĩ damaſco: ueniẽs aduena cũ exercitu de terra quę ſup babylonẽ dicit̃ chal
dæorũ. Igit̃ poſt nõ multũ tẽpꝰ exurgẽs etiã de hac regiõe cũ populo ſuo: terrã quę tũc
chananea: nũc uero iudea dicit̃ hitauit: & hi qui de illo multipliciter ſunt ꝓgẽiti: de q
bus in alio libro quę dicenda ſunt explanabo. Abraã nuncuſq; ĩ damaſcẽa ciuitate no
mẽ habetur in gloria: & uicus oſtẽditur: qui ab eo habitatio dicit̃ abraam. Cap. xvi.

f Ame uero poſteris tpibus apphẽdẽte chananeã, Abraã ægyptios uiuere fœli
citer audiẽs: ad eos ꝓficiſci tẽdebat: ut eoꝝ abũdãtia ꝑticiparet̃: & ſacerdotũ
ſimul auditor eẽt: & agnoſceret quę de diis exponerẽt: & aut meliores iueni
ens ſequeret̃: aut eos ſua prudẽtia in ornatũ meliorẽ trãſpõeret: deducẽs pariter ſaram:
metuẽs aũt ueſaniã ægyptioꝝ circa mulieres: ne rex eum ꝓpter uxoris ſpẽm trucidaret
hanc exq̃ſiuit artẽ: ut ſe fratrẽ eius aſſimularet: ſed & illã hoc docẽs reſpõdere eo ꝙ ſibi
ꝓdeſſe cõſideret. Qui cũ ueniſſet ægyptũ: ꝓfuit Abrãę ꝙ ipſe ꝓuiderat. Tũc enim pul
chritudo uxoris eius inotuit. Vnde & Pharao nõ ſufficiẽs de his quę de ipſa dicebant̃
ẽt ipſam inſpicere feſtinauit: arbitratus ſe ſarã cõtingere poſſe. Sed deus ĩpediuit deſide
riũ eius iniuſtũ ęgritudine ſcilicet: & tumultu caꝝ. Cũq; ꝑ libertate ſacrificaret̃: per irã
dei peſtem ſacerdotes adueniſſe ſignificabãt: eo ꝙ uxori peregrini iniuriã uoluiſſet ĩfer
re. Ille uero ꝑtimeſcens interrogauit Saram: ut diceret ipſa quæ eſſet: & ille qui eam ad
duxerat. Qui cũ ueritatẽ audiſſet: excuſabat ſe apud Abraã: dicens putaſſe ſororem: &
nõ eius uxorẽ: & feſtinaſſe circa eã cognationẽ facere ſibi: & nõ iniuriæ cauſa ſuũ deſide
rium perpetrare. Cui multa quoq; munera cõdonauit: & ut eſſet ĩter ſapiẽtiſſimos ægy
ptioꝝ inſtituit: uirtutẽq; eius & gloriã ex hoc cõtigit eſſe clariorẽ. Nam cum eſſent ęgy
ptii diuerſis moribus cõplacentes: & ad inuicẽ leges proprias reprobantes: & a ſe pro
pterea diſſidentes: ſibimet eos cõparans & unumquẽq; deſpiciẽs, uerba eoꝝ inania: ni
hilq; uerum habentia demõſtrabat. Erat igitur in admiratiõe cunctorũ tanq̃ uir ſapi
ens: atq; paratus non ſolũ ad intelligendũ: ſed ad ſatisfaciendũ: & ad loquendũ quęcũ
q; docere niteretur. Arithmeticã eis quoq; cõtulit: & quæ de aſtrologia ſunt ipſe quo
q; contradidit. Nam ante aduentũ Abraam in ęgyptum hæc ægyptii penitus ignora
bant. A chaldęis enim hæc plantata noſcunt̃ in ęgypto: unde etiam peruẽiſſe noſcunt̃
ad græcos. Et cũ ueniſſet in Chananeam: partitus eſt terram cum Loth. Dum paſto
res eorum iurgia inter ſe facerent propter loca paſturę: electionẽ tunc atq; conditionẽ
conceſſit Loth. Sumens itaq; ipſe partem ab eo relictam: habitauit in ciuitate Ebron:

quę eſt antiquior annis ſeptē:ciuitate ægyptia prothanide.Loth igitur terrā quæ eſt po
ſita in cāpo circa iordanē fluuiū hītauit:nō lōge a ciuitate ſodomoꝝ:quę tunc iam erat
bona:nūc aūt ꝓbat̃ exterminata uolūtate dei.Quā cām loco ꝓprio deſignabo. C.xvii

Llo nāq; tpe aſſyriis aſiam obtinētibus:reges ſodomitaꝝ ualde florebant diui
tiis:& iuuētute muta:quibus erāt qnq; reges:eoꝝ ꝓuinciā gubernātes:Ba illas.
Baleas:Sinnabarus Sinoborus:& Ballinoꝝ:rex.Singuli nāq; eoꝝ hēbāt ꝓpriū
pricipatū.Aduerſum quos cōgreſſi aſſyrii:& q̄ttuor ptes ſui exercitus facientes:obſide
bāt eos.Dux erat unuſqſq; ſuis ordinatus.Cōmiſſo igit̃ prelio uincētes aſſyrii: tributū
īpoſuerūt regibus ſodomoꝝ.duodecim ſiquidē annis iſti ſeruiētes:tributū ſibimet ipo
ſitū ſoluere paſſi ſunt:tertiodecimo abſtinuerūt.Quapropter exercit9 aſſyrioꝝ ſup eos
aduenit:ducētibus ſimul exercitū:Rabſido:arioco:Chodorlaonio:Thadallo.Iſti nāq;
& uniuerſam diripuerūt aſiā:& gigantū ſobolē ſubuerterūt.Qui cū uēiſſent ſodomis
caſtra poſuerūt in ualle quæ dicit̃ puteus bituminis.Illo nāq; tpe putei erāt in eo loco.
Nunc.n.exterminata ciuitate ſodomoꝝ:uallis illa palus effecta eſt:quę dicit̃ aſſatilis.i.
bituminalis.de hac itaq; palude rurſus nō poſt multa dicemus.Sodomitis igit̃ cū aſſy
riis cōgreſſis:& prelio forti cōmiſſo:multi quidē eoꝝ mortui:reliqui uero captiui ducti
ſunt:cū quibus & Loth ductus eſt captiuus qui ſodomitis aduenerat. Cap̄.xviii.

Braā cū audiſſet calamitatē eius:timor ſimul de loth cognato eius:& miſericor
a dia in eū īgreſſa eſt pp ſodomitas atq; amicos uicinos.Et cū feſtinaret eis ferre ſo
latiū:nō tardauit ſed acceſſit:& qnta nocte irruēs ſup aſſyrios circa dan:ſic.n.al
ter iordanis fons appellat̃:& īueniēs eos anteq̄ armarent̃:alios qdē in lectulis cōſtitu
tos occidit:qui neq; ſuſpectionē cladis hērent:alii uero nōdū ī ſoporē cōuerſi:præ ebrie
tate pugnare nō ualētes effugerūt.Abraā aūt pſequēs eos expoliatos uſq; ad terrā da
maſcenoꝝ:oſtēdens uictoriā nō in multitudine:nec ī plurimis māibus eē:ſed cōfidētiā
pugnatoꝝ & fortitudinē ꝓualere in deo:cōtra totius nūeri q̄titatē cū trecentis decē &
octo uernaculis & trib9 amicis tm̄ exercitū ſupauit.qcūq; igit̃ hoſtiū manus affugerūt
inglorii ſunt reuerſi.Abraā aūt captiuos eripiēs ſodomitaꝝ qui capti fuerāt ab aſſyriis:
cū pace reuerſus ē.Occurrit ergo ei rex ſodomoꝝ ad colloquēdū:in loco qui uocat̃ ual
lis regia:ī uia ſolime ciuitatis.Suſcepitq; cū rex melchiſedech:quod ſignificat rex iuſt9:
& erat utiq;:& ſine dubio talis:ita ut ꝓpter hāc cām etiā ſacerdos dei eſſet ſolimorum.
Quā ciuitatē poſtea hieroſolymā uocauerūt.Miniſtrauit aūt iſte melchiſedech Abraā
exercitui xenia:& multā abundātiā reꝝ opportunarū ſimul exhibuit:& ſup epulas col
laudare cū cœpit ac benedicere deū:qui ei ſubdiderat inimicos.Abraā uero dante ei ēt
decimas ſpolioꝝ munus accepit.Rex aūt ſodomoꝝ prędam quidē de abraam non po
ſcebat:hoīes uero qui eius eſſent recipe precabat̃:quos ab aſſyriis eripuerat. Abraam
ergo ait nō hoc ſolum ſe facere:ſed nec aliā utilitatē ex illa habiturū pręda niſi quæcūq;
pro cibo ſeruoꝝ eius īpenſa uidebant̃:partē uero quandā amicis ſuis fore præbendam:
qui cū eo pugnabāt:quoꝝ primus eſcol uocabat̃:Ner ali9:mābre tertius.Laudās igi
tur uirtutē eius deus ait.Non perdes mercedes tuas dignus es pro talibus actibus hēre
gratiam.Et quæ putas fuit nec retributio mercedis cum nondū eſſet qui ei ſuccederet:
erat enī adhuc ſine filio.Deus & filium ei ꝓmiſit generādū eēt & multā ex illo ſobolē:
& proximā ſtellarū numero pro futurā.Et ille quidē hæc audiēs:deo ſacrificiū obtulit
ab eo iuſſus hoc facere.erat enī huiuſmodi ſacrificiū:uitula triēnis:& capra triēnis: &
aries ſimiliter triennis:& turtur & colūba:q̄ diuidi iuſſerat:auiū uero nihil diuiſū ē: &
anteq̄ cōſtitueret̃ ara alitib9 ſup uolantib9 pro cōcupiſcētia ſanguinis uox affuit diuia
ſignificās malignos ꝓli eius uicinos fore ānis quadrigētis in ęgypto:in quibus afflicti

ſupeſſent inimicis:& uicētes bello chanāeos:hituri eſſent eoꝝ terras & ciuitates. Abra
am igitͬ habitauit qdē circa luzā quę uocatͬ ogyſgi. Eſt enī regio chananeoꝝ nō lōge ab
ebrō ciuitate. Et cū grauiter hēret ſup nō pariēte muliere:deprecatus eſt deū:ut ei ſobo
lē maſculi cōdōaret:deo igitͬ iubēte: uti cōſideret pro aliis oībus bonis in qbus a meſo
potamia eductus fuerat et filios promiſit ei futuros. Tūc ꝑcipiēte deo unā ancillaꝝ cui
nomē erat agar:ægyptiā gn̄re:collocauit ei tanq̄ ex ea filios hitura. Et cū cōcepiſſet an
cilla:iniuriā facere ſaræ pręſumpſit:quaſi rex foret filius:q ex ea fuerat ꝓcreatus. Hanc
dū Abraā ꝑ uindicta ſaræ tradidiſſet:fugā meditata ē:& afflictiōes nō ſuſtinēs depre
cata eſt deū:ut eius miſereretͬ occurritq꜅ p deſertū eunti diuinus angelus:iubens eā ad
dn̄os remeare:& uitā habiturā potiorē caſte uiuentē. Tunc nāq꜅ eo ꝙ in dn̄am ſuperba
ingrataq꜅ fuerat:mala talia ꝑtuliſſe:quæ ſi īobediēs eſſet deo:& longius abſcederet: eā
perire dicebat:ſi uero rediret:fieret mater pueri in illa terra poſtea regnaturi. His obedi
ens illa:ueniā a dominis reuerſa īpetrauit:& poſt nō multa pepit iſmael:ac ſi qs dicat:a
deo nobilitatā:eo ꝙ exaudierit preces Abraā. Itaq꜅ cū ſex annoꝝ eſſet & octoginta:na
tus eſt ei iſmael quē prædiximus. In nonageſimonono aūt anno eodem conſtituto ap
paruit deus:ꝓmittēs quod filius ei de ſara naſceretͬ:iuſſitq꜅ eū uocari yſaac:ſignificans
gentes magnas ex eo futuras:& reges:& qa pugnantes oēm terrā chananeā a ſydone
uſq꜅ ad ęgypti terminos obtinerēt:ꝑcepit:ut gen9 qd ei naſceretͬ:aliis nō miſceretͬ ſuaq꜅
gēitalia circūciderēt:& hoc faciēdū octaua die poſt partū. Cām uero circūciſiōis nr̄æ in
aliis indicabo. Conſulenti aūt abraam:utrum iſmael uiueret longeu9:ſignificauit deus
eum patrē gentiū fore magnarū. Et abraam quidē in his gratias agēs:repente circum
ciſus eſt:& omnes qui apud eū erant:& puer pariter iſmael qui die illa tredecim erat an
noꝝ. ipſe uero nonaginta & nouem annos habebat. Cap̄.xix.

Odē ſcilicet tēpore ſodomitæ diuitiis & abūdātia pecuniaꝝ elati:hoīb9 contūe
e liā faciebāt:& erāt īpii circa deū:ut nequaq̄ recordarentͬ beneficioꝝ eius auerſi
q꜅ ſunt a ſuſceptione pegrinoꝝ:& circa eos affectus hēre deſtiterunt. Exaſpatus
igrͬ ī his de9:diſpoſuit pūirͬ eoꝝ ſupbiā:& ciuitatē eoꝝ ſubuertere:regionēq꜅ cūctā ſimul
exterminare. Ita ut neq꜅ plātatio neq꜅ fructus ultra ex ea cōſurgeret. Cū hæc de ſodomi
tis deus decreuiſſet explere:abraā reſpiciēs tres āgelos:dū ſederet ad ilicē mābre circa
ianuas domus ſuę:putaretq꜅ eſſe pegrinos:cōſurgēs āplexatus ē.& ibidē eos retiuens:
rogabat quatenus xenia eis īpartiret. Quibus annuētibus:panes repēte de ſimilia præ
cepit fieri.& occidēs uitulū & aſſans:eis obtulit ſub quercu iacentibus. At illi ei gloriā
præbuerūt. Et cū adhuc comederēt:de muliere reqrebāt ubi eſſet ſara. Quo dicēte īus
eā eſſe:uēturos ſe ī futuꝝ eē dixerūt:& iuēturos eā iā matrē exiſtere. In hoc uero ſubridē
te muliere:& īpoſſibile ſibi fore filiū hēre dicēte, cū ipſa qdē nonaginta ānoꝝ eſſet:uir
aūt eius cētū, tūc illi iā nō ſe celare cōtinuerūt:ſed ꝓnūciauerūt ſemetipſos angelos dei
eſſe:& ꝙ miſſi ſunt ut unus ſignificaret de filio:duo uero ſodomitas euerterēt. Hęc au
diēs Abraā doluit ſup ſodomitis:exurgēſq꜅ deū deprecatus ē:ne iuſtos & bonos ſimul
ꝑderet cum malignis. Deo uero dicente:nullū ſodomitarū eſſe bonū. nam ſi inter eos
ēſſent.x.ex oībus:remitteret peccati ſuppliciū:Abraam quidem ceſſauit:angeli uero ī
ciuitatē ſodomā peruenerūt:quos Loth pro ſuſceptione rogabat:cū eſſet circa peregri
nos ualde humanus:& Abraam benignitatis diſcipulus. Sodomitę uero reſpicientes iu
uēculos nimio uult9 decorͬ præcipuos:& apud loth eos ſucceſſiſſe cognoſcētes:ad uim
& iniuriā eorū pulchritudinis ſunt cōuerſi. Loth aūt monente ut caſti eſſent: & nequa
q̄ ad peregrinoꝝ cōfuſionem accederent.ſed reuerentiā in eorum ſucceſſione haberent.
ꝙ ſi ita intemperantes eſſent filias ſuas pro illis concupiſcentiæ eorum ſe præbiturum

dicebat:neq; ſic quieuerũt. Deus ergo eoꝝ præſũptióibus idignat⁹:alios equidẽ excecauit:ita ut nõ poſſent ad igreſſum domus accedere:& ſodomitaꝝ oẽm populũ peſtifere morti dãnauit. Loth itaq; deo dicẽte ei futurã ſodomoꝝ pniciẽ:ereptus eſt cũ cõiuge filias duas aſſumẽs:quę adhuc uirgines erãt. Spõſi egredi cõtẽnentes:cõſuetudinẽ hanc uerboꝝ loth eſſe dixerũt. Deus ergo imiſit gladiũ in ciuitatẽ:eãq; cũ hitatoribus cõcremauit:terrãq; ſimili exterminauit icẽdio. ſicut dudũ a me dictũ eſt:cũ bellũ iudaicũ deſcripſiſſem. Vxor aũt Loth decedens:cũ reſpiceret ſæpius ciuitatẽ:& eius curã hẽret:interdicẽte deo ne hoc faceret:in ſtatuã ſalis cõuerſa dignoſcit̃. Vidi ſiquidẽ eã:hactenus eni manet. Fugit aũt ille cũ filiabus in paruo quodã agro ſe cõtinens ab igne liberato. qui locus ſegor hactenus appellat̃. ſic eni hebrei modicũ uocãt. Illic igit̃ deſolatione hoium:& inopia ciboꝝ afflictus hitabat. Virgines aũt oẽ genus hũanũ exterminatum exiſtimãtes:cuicunq; miſceri uoluerint ſe licere credebãt. hoc aũt faciebãt ne deficeret genus humanũ. Fuerũt igit̃ filii de ſeniore quidẽ moab:ac ſiquis dicat ex patre. iunior aũt genuit Ammon:quod nomẽ ſignificat filius generis. Et iſtituerũt:alter quidẽ moabitas:quoꝝ hactenus magna gens eſt. alter uero ãmonitas:utraq; eni gens eſt in ualle ſyriæ. Et loth quidẽ huiuſmodi eſſe contigit de ſodomitis egreſſurũ. Cap̃. xx.

Braam uero migrauit in gerara paleſtinę:in loco ſororis Sarã habẽs: ſimilia
a prioribus ſimulãs ꝓ timore. Metuebat. n. abimelech locoꝝ regẽ: qui etiã cũ adamaſſet ſarã credẽs eam ſe poſſe corrũpere: ꝓpter concupiſcentiã in ægritudinẽ incidit dei uoluntate:mediciſq; deſperãtibus cũ: conſoporatus per ſomniũ ne cõtumeliã faceret uxori peregrini iubetur. Et aliquantulũ leuigatus:amicis expoſuit:ꝙ deus ægritudinẽ hanc ei itulerat pro ultione peregrini:ut eius uxorẽ ſine iniuria cõſeruaret:quod nõ ſororem eã haberet idem:ſed lege iunctã uxorem:& ꝓmiſiſſet præbiturũ ſe ei de cetero ſoſpitatem:ſi pro uxore ille ſine timore cõſiſteret. Et cũ hæc dixiſſet:Abraam amicis ſuadentibus euocauit:nihilq; ulterius eundẽ cõiugi quaſi aliquid turpe paſſuram formidare pręcepit:deũ eius habere curã dicẽs:cuius auxilio uxorẽ ſuã permanẽtem ſine iniuria reputaret. Deo enim proteſtante cõſcientiaq; mulieris:dicebat neq; eam ſe ab initio appetiſſe ſi uxorẽ eſſe ſciſſet:ſed tanq̃ pro ſorore ſeductũ rogabat:ut mitis circa eũ eſſet:& deũ ei propiciũ faceret:& ſi apud eũ manere uellet:oẽm ubertatem ei conferret. uolẽti uero diſcedere:danda munera rerũ oium:quibus ad eũ indigens adueniſſet. Hęc illo dicẽte:abraam nõ ſe de cognatione mulieris mẽtitũ eſſe dicebat:fratris eã filiã referẽs & eo ꝙ pręter hoc figmẽtũ aduentũ ſuum nõ fuiſſe ſecurũ arbitraretur:nec eſſe ſuam culpã in illius ægritudine predicabat:& debere regẽ habere de ſalute fidutiã paratũq; ſe manere apud eũ dicebat. Abimelech aũt & terrã ei diſtribuit & pecunias:cõſtituerũtq; inter ſe:ut ſine dolo cõuerſarẽtur:faciẽtes ad quẽdã puteũ fœdus:quẽ berſabee uocãt:quod fœdus putei poterit dici:ſic. n. hactenus a ꝓuicialibus noiat̃. Poſt nõ multũ uero tpis natus eſt filius Abraam de Sara:ſicut fuerat ei a deo p̃dictum:quẽ noiauit Yſaac:quod ſignificat riſum. Nã eo ꝙ Sara riſerat dicente dño ꝙ pareret:nec iam ꝓ ſenectute ſperaret partũ, iõ filius ita uocat̃. Hęc itaq; annos tũc agebat nonaginta. Abraã uero centũ. Natus eſt ergo filius utroq; ſene:quẽ repẽte poſt dies octo circũciderũt:& ex illo poſt totidem dies mos eſt iudæorũ circũciſiões efficere. Arabes aũt poſt annos. xiii. circũcidunt̃ eo ꝙ Iſmael gentẽ eoꝝ iſtituit filius Abraæ de cõcubina. hoc fuerit tẽpore circũciſus de quo certiſſime oẽ tempus exponã. Cap̃. xxi.

Ara natũ de ancilla agar primit⁹ diligebat Iſmael:nihil i eo fauoris iminuẽs
s quẽ utiq; q̃ſi ꝓpriũ filiũ:& pricipat⁹ nutriebat heredẽ. Yſaac ãt filio ꝓcreato:nõ dignabat̃ eũ cũ Iſmael nutrire cũ ſenior eſſet: eũq; poſſet opprimere patre

moriẽte. Suadebat ergo Abraę: ut cũ in aliã regionẽ cũ matre trãſmitteret. Ille uero in initio ſuã non appoſuit uoluntatẽ ad ea quæ Sara fieri feſtinabat: crudele nimis arbitratus puulũ filiũ cũ muliere & neceſſariis idigẽtes abiicere. Poſtea uero cũ deo placuiſſet ad q̃ Sara ꝑcipiebat cõſentiẽs: matri tradidit Iſmaelẽ q nõdũ a ſe poterat gubernari & aquã i utre & panẽ ferẽtẽ iuſſit abire: quo itieris neceſſitas iparet. Dũ ergo abeũti neceſſaria deficerẽt: erãt i malis: cũ eſſet aqua difficilis: & exponẽs puerꝝ ſub arbore quadam ꝓtrahentẽ aĩam ne ea pñte deficeret: ꝓcul abſceſſit. Ad q̃ ueniẽs diuinus angelus dixit ei adeſſe fontẽ & mõuit: ut ꝓuideret puerꝝ & recrearet dicẽs grãdia eẽ ei conferenda de pueri ſoſpitate. Illa cõfidẽs de ꝓmiſſioĩbus & ſtudẽs alere puerꝝ adhibẽdo curã: decliauit erũnas. Cũ uero puer ad uirilẽ ꝑueniſſet ętatẽ: uxor ei cõiũcta ẽ ægyptia gñre: unde erat ipſa ãtiqtus oriũda: de qua filii Iſmaeli nati ſũt .xii. Nabaioth. Darꝰ. abdeilus. Marſamꝰ. Maſmarꝰ. Ydũas. Maſmiſus. Quodamꝰ. Thẽaſus. Iechurꝰ. Naphleſus. Cadõas Iſti nãqꝫ oẽm terrã ab eufrate ad marẽ rubꝝ poſitã uſqꝫ tẽuerũt. Nabatheã noĩantes ꝓuinciã. Sũt ãt iſti q gẽtẽ Arabicã ſm tribũ ab eis uocãt & ꝓpter uirtutẽ eoꝝ: & pp Abraę dignitatẽ. Yſaac aũt filiũ ſuũ pater Abraã diligebat cũ eẽt unigẽitus: eiqꝫ a deo ꝑ mũere i ſenectute cõceſſus. Prouocabat. n. ad fauorẽ amorẽqꝫ ſuũ ipſe potiꝰ puer parẽtes: eo q oĩ uirtute ſtuduerit: & pẽtũ hẽret ſollicitudinẽ: & affectũ circa dei religionẽ. C. xxii

Braam aũt cũ fœlicitatẽ ſuã filio legitio relicturus eẽt, morti uicinus hoc dei
a uolũtate ꝓmeruit. Qui tẽtare uolẽs religionẽ eius: apparuit ei: cũcta quæ pręſtitiſſet dinumerãs. & q̃m hoſtiũ melior fuiſſet effectus: & pñtem fœlicitatẽ eo ſtudio ꝑcepiſſet: & yſaac filiũ habuiſſet: eũdẽ filiũ eius ſibi ſacra imolatiõe ꝑcepit offerri: in mõte noĩe morim eleuatũ: ara ibidẽ collocata: ſic. n. apparitură religionẽ eiꝰ: ſi ẽt ſaluti filii ꝑponeret quod deo placeret. Abraã aũt in nullo iuſtũ eſſe decernẽs nõ obediri deo: ſed cũctos ei miniſtrare debere: tanq̃ eius ꝓuidẽtia uiuãt oẽs qbus eſt ipſe ꝓpitius, celans cõiugẽ dei pręceptũ: & quã ipſe habuiſſet de nece filii uoluntatem: ſed neqꝫ ſeruoꝝ cuiq̃ hoc palam faciẽs: ne forte deo ꝑere ꝓhiberet̃, ſumens yſaac cũ duobus ſeruis: & quæ erãt ad ſacrificiũ neceſſaria iponẽs aſino ibat ad montẽ: & duobus quidem diebus iter cũ eo ſerui fecerũt. Tertia uero cũ iam circa locũ mõtis eſſent, reliquos in cãpo relinquẽs qui cũ eo erant, cũ ſolo filio uenit ad mõtẽ: in quo tẽplum rex dauid poſtea collocauit. Portabant aũt cętera ſecum ſacrificio neceſſaria ꝑter uictimã. Yſaac uero cum præſentẽ fœlicitatẽ eius ſtudio ꝑcepiſſet: cũqꝫ qnqꝫ & uiginti eſſet annoꝝ, altare cõſtructo iterrogabat quid eſſet ſacrificaturus pater: cũ uictima deeſſet. Ille autẽ dicebat, deum ad prębendũ hoc idoneũ: qui etiam quæ nõ ſunt abundanter hoĩbus condonauit: & ea quę ſunt ab his qui in ſemetipſis cõfiderẽt poſſet auferre, daturũ & illi uictimã: ſi ꝓpitius ad ſacrificiũ ſuũ dignaret̃ accedere. Dũ ergo altare fuiſſet cõſtructũ: & ligna ſup iͤpoſita: & oĩa præparata, dicit ad filiũ. O puer: quẽ inumeris uotis a deo optaui mihi cõferri: & dũ ꝑueniſſes ad uitã: nihil eſt quod ꝓ alimẽto tuo nõ feci: neqꝫ me fœliciorẽ arbitrabar: niſi cũ te uiderẽ ad uirilẽ iuuẽtutẽ ꝑuẽiſſe: & moriẽs te ſucceſſorẽ mei honoris: & pricipatꝰ relinquere cũ gauderẽ: q dei uolũtate tuꝰ pater ſum factus denuo ſm eius placitũ te repono: hãc fortiter porta dicationem. Deo nãqꝫ te cędo: q hũc honorẽ a nobis dignat̃ accipe: eo ꝗ placitꝰ mihi fuit: ac ꝑ oĩa ſuffragator. Natus ergo fœliciter morere: nõ cõi mõ hãc uitã egrediẽs: ſed a pr̃e ꝓprio oblatꝰ deo pr̃i cũctoꝝ ob legitimũ ſacrificiũ. Reor. n. qa te dignũ iudicauerit: nec egritudĩe: nec bello: nec qualibet alia paſſiõe quæ ſolẽt hoĩbus accidere ex hac uita liberare: ſed cũ oꝛonibꝰ & ſacrificiis aĩam tuã ſuſcipe: & apud ſe nihilominꝰ obtiere: eritqꝫ de cetero mei curã hñs: ſenectutẽqꝫ regẽs: qua gratia maxĩe te nutriebã: hæc mihi deo ſcilicet pro te præbituro. Yſaac aũt ha-

bens patrē fortiſſimū:ſapiētiaq; delectatus:& libētiſſime eius ſermões accipiēs ait: qa
neq; iuſtū eſſet:ut initio naſceret̄:ſi dei & patris iudiciū eēt refutaturus:aut nō ſe mon
ſtraret amboꝝ uolūtatibus præparatū, quādo liceret ſolo patre hæc uolente facere, ſi
non obediret eſſet iniuſtū. Hoc dicēs acceſſit ad cędē:pariter & ad altare. Sed idē opꝰ
infirmatū ē:offerēte deo īpedimentū. Clamauit ergo noīatim deus abraā: ſuſpendens
eū a nece filii. Nō enī quaſi ſanguinē deſideraret hūanū, necē filii ſe ei īperaſſe dicebat:
neq; cuius patrē eū fecerat, hūc ei auferre cū tāta īpietate poſcebat:ſed eius mētē ꝓba
re ſe uelle:ſi etiā talia iuſſus audiret. Cognoſcēs uero eius obediētiā:& excellentiā reli-
gionis ītendēs delectari qdē ſe in his quę ei prębuerat:nec unquā fraudandū eū oī cu-
ra dicebat:& genus eius honorādū:futurūq; filiū eius longęuū fœliciterq; uictuꝝ in oī
bus bonis:præbiturūq; ſe magnū ſoboli eius pricipatū:atq; genus eoꝝ & multis gēti
bus & diuitiis eē cōſtituēdū:& mēoriā ſempiternā generis eiꝰ pricipibus affuturā:cha
naneāq; terrā filios eius armis poſſeſſuros:& exēplū bōi futuros cūctis hoībus. Hęc cū
dixiſſet deꝰ arietē ad ſacrificiū ꝓduxit ex īprouiſo. Illi uero ꝑter ſpē ſemetipſos āplexan
tes, qppe q bonoꝝ taliū ꝓmiſiōes audirēt, oſculabant̄. Altero uero die ſacrificio cele-
brato reuerſi ſūt ad ſarā:fœliciterq; d̄gebāt cūcta quę uellēt eis ꝑbēte d̄o. CA. XXIII

ET ſara nō qdē multo tpe defuncta ē:cū uixiſſet annis cētū uigīti ſeptē ſepul-
taq; ē ī hebrō ꝑmittētibꝰ chananeis. ſepulcrūq; eiꝰ publice ſcm̄ ē:Abraā emē
te agrū ſiclis q̄dringētis a quodā ephron de ebrō: & ſepulchra ſibi Abraā &
eius ſoboli cōſtituit. Poſt hęc aūt abraā duxit uxorē noīe cethurā ex qua ei filii.vi. nati
ſunt:& ad labores ualidi:& ſapiētia cauti: Zābri:Iezar:Madan:Magiani:Ieſuoch: &
Eſue. Nati ſunt ēt his filii:& Eſuæ qdē ſabbati fuit & Dadā. Huic uero fuerūt Aſurim
& iacuſim:& iōui. Madan āt habuit aphan:& apher:& Noch:& abida:& Helda. His
oibus filiis filiorūq; natis Abraā ex ꝓpriis dona prebuit:q̄ & trogoditē appræhēderūt:
& fœlicē arabiā:inquātū in mare rubrū ꝑtingit. Dicit̄ aūt quia dū apher caſtra fixiſſet
in libiā:& filiorū eius filii habitaſſent in ea, terrā illam ex illius noīe Africā uocauerūt.
Teſtat̄ meo ſermoni alexāder qui dicit̄ polihyſtor:ideſt multarū hiſtoriarū: ſic dicēs.
Cledemus āt ꝓpheta q̄ & malchus:ſcribēs hiſtoriā iudeoꝝ: ſicut ēt Moſes legiſlator
eoꝝ retulit:ait:q̄a de cethura abraę fuerūt filii multi. Dicit āt eoꝝ ēt noīa tria epherā:
ſurin:iaphran. & de ſurin q̄dē aſſyriā nūcupatā:ex duobus aūt reliquis iaphran & ephe
ran:ciuitatē abiran ꝓuinciāq; africam nuncupatā: his auxiliū prębuiſſe herculem in li
bya:& duxiſſe uꝰorē filiā iephatan nomine Ecbeam: & genuiſſe ex ea dodotum filiū
cuius filius phoron:ex quo barbari ſorophaci nominātur. Cap̄.xxiiii.

ISaac āt iā circa.xl.annos cōſtituto a p̄re Abraā ut uxorē duceret Rebeccā q̄
fuit neptis f̄ris eiꝰ nachor:filia batuelis:ſeniorē ſeruoꝝ ſuoꝝ miſit ad ſpōſādā
eā magnis fidei ſacramētis obſtrictū:q̄ hoc more faciebāt:ſub fœmore manū
mittētes deīde īuocātes deū ī teſtioniū futuroꝝ. Miſit āt & mūera ibidē cōmonētibꝰ q̄
apud illos rariora eſſēt:aut nec oīno repirēt̄ ī illa regiōe. Qui tpe multo uadēs:eo q̄ ſit
iter agētibꝰ dira meſopotāia:hyeme qdē ꝑp luti ꝓfunditatē: ęſtate uero ꝑp aquæ defe
ctionē:īſup ēt latroībꝰ ibidē cōmanētibꝰ:quos diffugere nō eēt facile:niſi ꝓuidētia uia
toribus īhereret, uēit ī ciuitatē carrēoꝝ. Et cū eēt ī ſuburbāis, uirgīes uidit plures eūtes
ad aq̄:orauitq; deū ut Rebecca ob q̄ deſpōſandā filio eū miſit abraā:ſi ſm uolūtatē eius
eēnt nuptię celebrādę, īter illas ita cognoſceret̄:ut aliis q̄dē aq̄ poſcēti negātibus illa ꝑ
beret:& ille q̄dē hāc uolūtatē hñs, uenit ad puteū:rogauitq; uirgīes:ut potū ei ꝑberēt.
Illis aūt auertētibus ſe:īdicātibuſq; aq̄ dōi portare:& nō præbere illi:quæ utiq; difficile
poſſit hauriri, una ex illis oībꝰ īcrepās eas ꝓ pegrino q̄ſi nō eēt hoībus ad illas aliq̄ñ cō

munio:qa neq; aquã participarẽt egẽo,ſola ei præbuit abũdanter. Ille aũt in ſpẽ oĩum
reꝝ ueniẽs:uolẽs cognoſcere ueritatẽ laudabat eius nobilitatẽ:atq; benignitatẽ:qa etiã
cũ ſuo labore egẽtibus ſufficiẽtiã ꝑbere minĩe declinaſſet:iterrogabat uero de qbus pa-
rẽtib⁹ eſſet:optauitq; quod illi gratiſſimũ foret:ut in domũ bõi uiri uẽiret:filios ei ꝑitu
ra germãos. Illa uero neq; hæc inuidit uolẽti cognoſcere:ſed & gen⁹ ĩdicauit:& Rebec
ca iquit ego dicor:pater aũt Batuhel fuit:ſed ille iã defunct⁹ ẽ: Laban uero frater ẽ nr̃s
qui & domui ꝓſpicit ſimul & matri:& meę uirginitatis ſollicitudinẽ gerit. Ille gaude-
bat de his quę facta fuerãt atq; dicta:deũ ita uidẽs ſuo itineri clare ꝓſpicere:& ꝓferẽs
redimicula:& alia pariter ornamẽta:qb⁹ uirgines decet uti,dedit puellæ ut ei cã popu
li hæc retributio foret & honor:iuſtũ ẽẽ dicẽs:ut talia mereret̃ quæ fuerit bona ꝑter uir
gines uniuerſas. Poſcebat aũt ſuccedere apud eos:qñ ad eã itegrius aliter ꝑuenire neq-
ret:ſibi eſſe cautius:q̃ qbus iam uidebat̃ exptus & cõiicere ex ea matris fratriſq; clemẽ
tiã:& ꝙ nihil eſſe eoꝝ uirtuti difficile:neq; ſe eos grauatuꝝ:ſed mercedẽ ꝑegrinationis
ꝑbiturũ:& ꝓpriis expẽſis uſuꝝ ẽẽ dicebat. Illa uero de ꝑentũ qdẽ ſuoꝝ clemẽtia recte
eũ aſſeruit arbitratũ:culpauit aũt de mercedis uerbo:cũ oĩa ſine mercede eſſet hiturus.
Sed ut nũciaret pri⁹ Labã:quo ꝑmittẽte accerſiẽdũ ẽẽ dicebat. Quod cũ factũ fuiſſet,
ꝑegrin⁹ adductus ẽ:& cãelos qdẽ ſumẽtes q erãt Labã famuli,eis diligẽtiã adhibebãt:
ipſe uero cœnatur⁹ cũ eo ĩgrediebat̃:& poſt cœnã ad eũ matrẽq; puellę locutus eſt di
cẽs. Abraã tharæ q eſt filius:uir̃ uero cognat⁹ Nachor.11.hoꝝ o mulier pueroꝝ auus ue
ſter ex eodẽ patre uel matre miſit ad uos:petẽs ut hãc puellã filio ſuo uxorẽ detis iũ gẽ
dã:q ſolus ẽ ei legitim⁹:ĩ oĩbus bõis enutrit⁹:cui poſſibile qdẽ fuit fœliciſſimã ĩde mu
lierẽ ei copulare:ſed noluit. Honorãs aũt genus nuptias poſtulat:cuius ſtudium ac uo
luntatem nolite cõtemnere. Dei eni uoluntate alia nunq̃ præter ꝓſpera per iter cõtige
runt:& puellã citius & ueſtrã iueni domũ. Dum ꝓximus eſſem ciuitati:uirgines uidẽs
plurimas ueniẽtes ad puteũ:oraui ut in iſtam ĩciderẽ:quod & factũ eſt. Nuptias ergo
diuina ꝑſciẽtia deſpõſatas uos quoq; firmate. Illi uero ꝑ ea quæ eis fuerãt ſecũdæ colla
ta diſpõne diuię uolũtatis ĩtellexerũt:miſerũtq; ſicut petebat uirginẽ quã duxit yſaac
potitus oĩum reꝝ Abraæ. Nã q fuerũt de cethura nati:exide migrauerũt. Cap.xxv.

Oſt paululũ uero tp̃is mortu⁹ ẽ ẽt abraã:uir qdẽ oĩ uirtute ſum⁹:& digne a
p deo ꝓ ſtudio qᵈ circa eũ hũerat honorat⁹. Vixit ãt oẽ tẽp⁹ ſuũ ãnis.clxxv.&
ĩ ebrõ cũ ſara cõiuge ſua a ſuis filiis yſaac & Iſmaele ſepult⁹ ẽ. Cap̃.xxvi.

Orro poſt mortẽ abraã cõcepit uxor yſaac:cuius uẽtre nimis ĩtumeſcẽte:hæ
p ſitãs cõſuluit deũ:rñditq; gẽinos pariturã fore Rebeccã:& in oĩbus gẽtibus
eſſe noĩandos:maioris ãt priatũ ẽẽ minuẽdũ. Pepit ergo paulatim ſm̃ diuinũ
eloqũ gẽinos filios:quoꝝ ſenior ut credim⁹ a capite uſq; ad pedes erat uehemẽter hir
ſutus quẽ iunior ꝓcedentẽ tenebat a plãta. Diligebat pr̃ ſeniorẽ qdẽ q uocabat̃ Eſau
ſecũdũ ethimologiã piloꝝ hæbrei nãq; capilaturã ſeiron dicũt:Iacob aũt iunior carus
erat gẽitrici. Fame uero ſupueniente:dũ placuiſſet yſaac:ut iret ĩ ægyptũ ubertuoſã ual
de ꝓuinciã:ꝑgebat in geraris deo ꝑcipiẽte. Hũc ſuſcepit rex Abimelech ꝓ mũeribus
& amiciciis abraã. Et cũ multo circa eũ fauore fuiſſet uſus initio:ĩ hoc ꝑmãere ſemper ĩ
uidia faciẽte eſt ꝓhibitus. Vidẽs nãq; deũ in yſaac eſſe præſentẽ:& tanto eũ fouentem
expulit eũ. Ille uero huiuſmodi ĩuidia tẽtatus per abimelech tunc eqdẽ diſceſſit in agrũ
qui dicit̃ Pharan.i.cõuallis nõ longe a geraris:ubi cũ foderet puteũ:irruentes paſtores
in lite cõgreſſi ſunt:prohibẽtes illud opus ĩpleri:quo nolẽte cõtẽdere præualuiſſe uide-
bantur. Diſcedẽtes aũt alium fodiebat:quem etiã aliis iniuriam facientibus. quibuſ
dam Abimelech paſtoribus relinquens:abſceſſit expectans bonæ uoluntatis gratio-

rem licentiā. Quod dū eſſet ei ſponte cōceſſum: ut puteū ſine ꝓhibitiōe foderet roboth
puteū appellauit: quod nomen ſignificat ſpacioſum. Priorū uero alius ꝗdem Eſcon ap
pellat̄: quod pōt dici litigiū: alius uero ſuennā: quod nomen ſignificat inimicitias: yſa
ac itaq; reꝝ magnitudine pullulabat. Abimelech aūt cōtra ſe creſcere putās yſaac: pro
pter hoc ꝙ cū eo litigās ex incertis inimicitiis egerat metuens ne prior amicitia nihil ei
ꝓdeſſet: cōuerſo yſaac ad ultionem eoꝝ quę uidebat̄ eſſe ꝓpeſſus: amicitias rurſus cū
eo firmauit: & unū ad hūc ſuoꝝ ducum philocū noīe deſtinauit. Et cū oīa quæ popoſce
rat abimelech meruiſſet ꝑꝑ yſaac bonitatem qui recenti iracūdiæ priſcā grām in ſe in q;
patrē ſuū habitā præpoſuerat: tulit eum in ꝓpria. yſaac uero filius Eſau circa quem ma
ximū habebat pater affectū, cum eſſet annoꝝ. xl. duxit uxores agamidā edonis filiā: &
alybamin euſebonis uiroꝝ inter chananeos ualde potentiū: ſemetipſum faciens dn̄m in
poteſtate nuptiaꝝ: & neq; patris cōſiliū ſumēs: quod nec ꝑmiſiſſet Yſaac: ſi in eius uolū
tate iaceret: nō. n. libēter hēbat ad ꝓuinciales ſuā copulare cognationē. Nolēs ergo mo
leſtus eſſe filio: ut iuberet eū a mulieribus abſtinere: tacere decreuit. Cū ſenex aūt eſſet:
& aſpectū penit9 non hēret: euocās Eſau: & ſenectutē īdicās: ꝙ & ꝓ cecitate & paſſiōe
uiſus īpedimentū ei iam eſſet deo ſeruire, iuſſit eū egredi ad uenādū: ut dū capet quodcū
q; potuiſſet: ei prępararet ad cœnā poſtquā dn̄o ſuplicaret: ut auxiliator ei in oī uita: &
coopator exiſteret: incertūq; eſſe dicēs: qn̄ etiā moreret̄: & ante hoc ei ſe prębituꝝ: ut
deū ꝓpiciū eius oratiōibus hēre mereret̄. Et Eſau ꝗdem ad uenationē egreſſus eſt. Re
becca uero deū pro fauore Iacob rogabat: & pręter Yſaac uolūtatē: iuſſit hædos ei occi
dere: cœnāq; prępare. Iacob miniſtrabat matri ei ſemꝑ obediēs. Cū uero fuiſſet parata
cœna hædi pelle brachia cōuoluit Iacob ut pater ꝓpter pilos eſſe crederet Eſau. Nā cū
in oībus aliis ſimilarēt eo ꝙ eſſent gēini in hoc tantūmodo differebāt: trepiduſq; Iacob
ne anteꝗ̄ fierēt orōnes reptus in hac calliditate: patrē ut cōtraria faceret irritaret: ꝓfere
bat patri cœnā. Yſaac uero ſentiēs uocē Iacob ꝓprio eū noīe uocitabat. Illo aūt bra
chiū porrigēte cui pellē circūdederat: cōtingēs eū Yſaac ait. Voce ꝗdē Iacob ꝓximus
ſm̄ pellis uero ꝓfunditatē Eſau uideris eſſe: nihilq; ſuſpicās mali cū cœnaſſet cōuerſus
ē ad orōnes & dei p̄ces. Dn̄e inqt oīum ſęculoꝝ & creator uniuerſę ſubſtantiæ tu patri
meo cōceſſiſti magnā fortitudinē bonoꝝ: & me dignū rebus p̄ſentibus effeciſti: & ex
me ꝓcedētib9 ꝑmiſiſti adiutorē: & ꝓpiciū: & datorē te ſemꝑ melioꝝ. Hęc ergo cōfir
ma: & noli me deſpicere ꝓpter p̄ntē neceſſitatē: ꝓpter quā & pręcipue a te depoſco: &
hūc filiū ꝓpicius ſerua mihi: & ab oī malo ſiue paſſiōe cuſtodi: dās ei fœlicē uitā: poſſeſ
ſionēq; bonoꝝ: quorūcunq; tibi poteſtas ē prębere. Fac eū metuēdū equidē inimicis:
amicis honorabilē atq; gratiſſimū. Et ille quidē arbitratus pro Eſau ſe orōnes efficere:
rogabat deū. Mox aūt ut ceſſauit a benedictiōe: affuit Eſau: Yſaac ſentiēs quod egerat:
ceſſabat. Eſau uero petebat ſimilia quæ fratri iam fuerāt collata. Patre negāte: eo ꝙ oēs
in Iacob fuiſſent oratiōes expēſę luctū agebat: ꝙ eſſet oratiōe fruſtratus: eiuſq; lachry
mis afflictus pater: eo ꝙ circa uenationē & fortitudinē corporis eſſet apt9 in armis: &
oībus opibus Eſau ꝓbabilem fore dicebat: eūq; fructum eaꝝ reꝝ: & gloriā ſempiternā:
etiā genus quod ab eo deſcēderet habituꝝ: fratri uero eſſe ſeruituꝝ. Cap. xxviii.

IAcob āt metuētē fratrē ulciſci ſe ī illo uolētē mr̄ eripuit. Marito āt ꝑſuaſit: ut
Iacob de meſopotāia cognatā ſuā daret uxorē: cū iā iſmaelis patrui: filiā Baſa
min eſau uxorē cōiugē accepiſſet. Nō. n. deuoti erāt chanāei circa yſaac ī p̄ori
b9 ei9 bellis ualde grauati: cū Barēati cepiſſet: circa ꝗ̄ p̄cipue laborauerat. Iacob aūt in
meſopotāiā miſſus a matre ꝑꝑ nuptias filiæ Labā ei9 germāi: ꝑmittēte yſaac nuptias ce
lebrari: eo ꝙ fuiſſet ei uxoris cōſilio ꝑſuaſū ꝑ chananeā ꝓperabat: & ꝑꝑ odiū ꝓuincia

lium apud nullũ quidẽ ſuccedere uoluit:ſed ſub diuo iacebat:caput ſuũ lapidibꝰ ſubdi
tis ſupponẽs:ibiq; per ſomniũ uidit huiuſcemodi uiſionẽ:aſtitiſſe ſibi ſcalã a terra ꝑtin
gentẽ ad celũ:& per eã deſcẽdẽtes figuras: honeſtiorẽ naturã habẽtes quã hoĩes:& ad
ultimum ſup eam deũ manifeſte ſibimet apparentẽ:nominatimq; uocantẽ:& hmõi uer
ba facientẽ.Iacob cũ patris boni ſis filius:& aui qui gloriã magnę uirtutis inuenit, fati
gare te in praeſentibꝰ nõ oportet:ſed ſperare meliora.etenim opulẽtiſſima tibi maximo
rum bonoꝝ meo ſolatio erit ubiq; praeſentia. Abraã itaq; ex meſopotamia ego huc de
duxi a cognatis expulſum:& patrẽ tuũ cunctis fœlicẽ oñdi:quorũ nõ minorẽ partẽ in
te quoq; reponã.Confidẽs ergo ex hoc itinere tuo ꝓficiſcere me ꝓtegente ſecurus.Im
petrabis enim nuptias ad quas ualde feſtinas:erũtq; tibi filii boni:quoꝝ multitudo nu
mero maior erit:& potẽtiores filios derelinquẽt: ꝗbus ego huius terrae dominatũ cõdo
nabo: eorũq; filiis:qui replebũt omnẽ quã ſol reſpicit terrã ſimul & maria. Sed neq; ul
lũ ꝑiculũ timeas: nec laboꝝ multitudinẽ metuas.me ꝓuidente oĩa quae tibi cõferenda
ſunt & in pręſentibꝰ:& multomagis ĩ ꝓſperis.Haec itaq; deꝰ Iacob praedixit:ille uero
laetꝰ effectꝰ ĩ his quae uiderat:fuerãtq; ꝓmiſſa, clarificauit illos lapides:ꝗppe cũ tãtoꝝ
bonoꝝ illic ſcm̃ ei fuiſſet alloquiũ:uotũq; fecit ĩmolaturꝝ ſe ſup eos: ſi acquirẽs uitã im
paſſibilẽ remearet:deoq; ꝓmiſſũ exoluit denuo remeãs. Nã & ipſũ agri honorãdũ eẽ
decreuit: eiq; Bethel nomẽ ĩpoſuit qđ diuinas diuitias latina lĩgua ſignificat.Procedẽs
ad meſopotãiã lõgo tpe uẽit ĩ carrã:paſtoreſq; ĩ ſuburbanis ĩueniẽs: & pueros adoleſcẽ
tulos ac uirgĩes ad quẽdã puteũ aquã haurituros:morabať cũ eis potũ quęrẽs:& uerba
cũ eis faciẽs:pcũctabaturq; ab eis ſi noſcẽt quẽdã Laban:adhuc ſi ſupeſſet.Illi uero oẽs
ſenouiſſe dixerũt:talẽq; uiꝝ eẽ q ignorari nõ poſſit: eiuſq; filiã una cũ eis gregẽ paſcere
quã mirabanť nõ eẽ pñtẽ:dicẽtes ei.Ab ipſa ĩtegriꝰ agnoſcere poteris : quęcũq; de illo
audire deſideras.Haec itaq; illis dicẽtibus:aſtitit puella cũ paſtoribꝰ:q una deſcẽderãt:
eiq; Iacob oñderũt dicẽtes.Peregrinus iſte uenit de patre tuo cõſulens.illa uero laeta fa
cta ꝑ infantiã ꝓpter Iacob praeſentiã, reqrebat eum quis eſſet:& ad eos unde uẽiſſet:&
qua cã adductus fuiſſet:orabatq; ſimul, ut eſſet poſſibile ꝑſtãdi ei ꝗbus ueniſſet egens.
Iacob aũt non ꝓpter cognatiõis cãm:neq; ꝓpter fauorẽ pñtem : ſed amore puellae ui
ctus obſtupeſcebat:pulchritudinẽ eius talẽ eſſe cõſpiciẽs ut paucę knulieꝝ ita florerẽt:
& ait.Mihi apud patrẽ tuũ:ſi tñ tu filia es Laban, familiaritas ẽ ex antiqua mea tuaq;
generatiõe cõſiſtẽs:de Thare eni Abraã & Arã & Nachor filii ſunt ꝓgreſſi.Batuel tuꝰ
auus filius eſt nachor.De Abraã aũt & Sara quae nata ẽ de aran : Yſaac pater meus ẽ.
Vicinũ & nouũ cognatiõs ꝑignus ĩuicẽ poſſidemꝰ.Rebecca aũt mea mater:laban tui
patris ſoror eſt ex eodẽ ſimul patre & matre ꝓgẽita.Cõſobrini ſiqdẽ ſumus ego & tu.
Nũc ueniẽs amplector uos:antiquãq; nobilitatẽ renouaturꝰ aſſiſto.Illa uero recordata
ſicut iuuẽibꝰ accidere ſolet, quae ꝑaudiſſet a patre de Rebecca:& parẽtes ſciẽs nomẽ eiꝰ
deſiderãter audire:pp paternũ fauorẽ ad lachrymas adducta ẽ:& ãplexata Iacob.Quẽ
cũ oſculata fuiſſet:ꝑducere maxĩa delectatiõe optabat ad patrẽ:oĩbuſq; domeſticis me
moriã matris eius eſſe dicebat:tenditq; ei totiꝰ boni retributionẽ:eũq; ad patrẽ iã uẽi
re iubebat:& ſeq ſe praecedẽtẽ:nec eius delectatiõe fraudari ampliꝰ illo tardãte poterat.
Hęc dicẽs ducebat eũ ad laban. Cognituſq; ab auũculo:& ipſe ſine formidiciter ãicos
erat:& illis delectationẽ maternã cõferebat ĩopiabiliter eis oñſus. Poſt nõ paucos itaq;
dies Laban gaudere ſe qdẽ in eius maxĩe pręſentia:& ultra quã ĩdicare poſſit ſermõe di
cebat cãm pro qua uẽiſſet:patrẽ matrẽq; ſenes derelinquẽs:& eius pñtiae ſolatiis indi
gẽtes ab eo quęrebat:prębiturũq; ſe oĩa ꝗbus opus hẽret ꝓmiſit.Iacob aũt oẽm ei cau
ſam narrabat:dicẽs yſaac fuiſſe geminos filios:ſe:& eſau:quẽ dũ ꝓ paternis oratiõibꝰ

matris ſapiẽtia ſefelliſſet: illum ſe interficere uoluiſſe dicebat: tanquã ablato ſibi a deo re
gno: & bonis quæ pater optaſſet: & hanc fuiſſe cãm ſuę præſentię: materno mandato fa
ctę. Omnibus enĩ inqt nobis ſunt fratres: ſed mater amplius illius cognationẽ metuẽs:
ita mihi ꝓſpexit: ꝙ utiq; ſolũ meæ puericię munimẽ iudicauit. Vnde deũ reſpiciens in
præſentibus ſum ſecurus. Laban aũt & ꝓpter parẽtes eius ꝓmiſit oẽm ſe ei participare
clementiã: & ꝓpter matrem pro cuius fauore licet abſentis ſtudiũ ſuum circa eum ſe di
cebat oſtẽdere: gregis ſcilicet curã cũ habitu᷑ conſtituere ſe dicebat: & pręponendũ his
exoptabat: uoluntatẽq; ad ꝓprios remeare parentes cũ talibus donis & honoribus di-
mittendũ qualibus talis cognatus iuſte ꝓmeritus eſſet. Iacob libenter hęc audiens: do-
nec eſſet qdem apud eos: hunc laborẽ ferre gratiſſime ſe rñdit: mercedẽ uero ꝓ tali labo
re Rachel nuptias poſtulauit: cũ etiã ꝓpter alia honore digno haberet᷑: & maxie quod
miniſtra eius fuiſſet aduẽtus. Amor nãq; puellæ cũ huiuſmodi uerba facere cõpellebat.
Laban gauiſus in his annuit ei puellę nuptias: nec alium generum meliorẽ ſibi optaſſe:
ſi tamẽ apud eum aliquantum maneret tempus: ad chananeos non ſe miſſurum filiam:
quando etiã de ſororis cura pœnitentiã agere ſe dicebat: ꝙ eam ibidem direxiſſet. Cum
uero Iacob hoc fieri conſentiret, ſeptẽ promiſit annos: tantũ enim ſocero iudicauit mini
ſtrandum: uirtutis ſuæ prębens experimentũ ut quis eſſet magis agnoſceretur. Laban
ſuccipiens ſermonẽ tempore tranſacto prepoſuit epulas nuptiarũ. Nocte ergo ſuperue-
niente: ignorante Iacob collocauit ei alteram filiarũ Lyam ſeniorem: & non decoram aſ
pectu. ille uero per ebrietatẽ nocte ei permixtus die, facto apud Laban de iniuſtitia que
rebatur: Qui dandã ueniam neceſſitati poſcebat: ob quam talia geſſerat: non enim per
malignitatẽ ei Lyam dediſſe: ſed alia maiore cauſa uictũ ſe hoc feciſſe dicebat: quę tamẽ
impedire nõ poſſet: ſed amanti daturũ ſe eam poſt ſeptẽ annos alios promittebat. Con
ſenſit ergo iacob nihil. ſ. aliud ei amor puellæ facere ꝑmittebat: & præteritis aliis ſeptẽ
annis rachel accepit uxorẽ. Erãt ambabus miniſtrę quas dederat pater zelpha quidem
lyę: Rachel aũt bala nõ quidẽ ancillę: ſed ſubditæ. Et lyę magna erat ſollicitudo de amo
re uiri: quẽ habebat circa ſororẽ: ſperabatq; ſe exiſtentibus filiis honorandã: & exorabat
continue deũ: natoq; maſculo filio & ꝓpter hoc cõuerſo ad eã uiro Ruben filiũ noĩauit:
eo qa dei miſericordia ei fuiſſet cõceſſus: hoc enĩ ſignificat iſtud nomẽ. Habuit aũt poſt
tẽpora ẽt alios tres filios: Simeõ: quod nomẽ ſignificat exaudibilẽ ei fuiſſe deũ: deinde
Leui quaſi firmator ſocietatis: poſt hunc iudã quod gratiarũ ſignificat actionẽ. Rachel
aũt metuẽs ne ꝓpter copiam partus ſororis minorẽ apud uirum partẽ hẽret, collocauit
cum Iacob ſuam famulam balam: ex qua naſcit᷑ Dan: quod a deo iudicatũ latina ſigni
ficat lingua: & poſt hũc Neptalim tanq̃ ex machinationibus: eo ꝙ cõtra partus ſororis
copiã arte fuerat uſa. Hoc & Lya fecit cõtra opus ſororis denuo machinata: collocauit
ei & ipſa ſuam famulã: & natus ẽ de zelpha filius Gad: quod qs potuerit appellare for
tuitũ: & poſt hunc Aſer: quod beatificũ poterit dici: qui lyæ gloriã cumulauit. Cũ autẽ
ruben ſenior filioꝝ lyę matri mãdragore mala portaret: rachel aſpiciẽs dari ſibi poſce-
bat: qa cupierat cibũ: illa nõ cõſentiẽte: ſed ſufficere ei dicẽte: ꝙ eã uiri honore priuaſſet,
rachel mitigans ſororis iram cõceſſura ſe ei dicebat: ut cũ ea uir illa nocte mãeret. Qua
hoc ꝑcipiente munus Iacob cũ lya dormiuit. Rurſus ergo nati ei filii ſunt: Yſachar qdẽ
quod ſignificat mercede factũ: Zabulõ quod ĩdicat fauoris pignus ad eã. Nata eſt aũt
& filia Dina. Poſt hæc tẽpora natus ẽ & rachel filius Ioſeph: quod ſignificat augumẽtũ
alicuius faciẽdũ. Hoc ergo oẽ tẽpus quod ſunt anni uiginti paſcebat ſoceri greges. Poſt
hoc rogabat ut ſumptis uxoribus ab eo diſcederet. Socero hoc nõ ꝑmittẽte latẽter hoc
facere cogitabat: uxores regrebat qd de ꝓfectione tractarent. Illis aũt diſcedere libẽter

dicentibus Rachel & ſimulachra deorũ quos collere patria lex erat pariter furata cum
lya ſorore fugiebat & utriuſq; pueri:& puellæ cum filiis:& quicũq; poſſeſſio eis erat. Du
cebat etiã grægum medietatẽ non reſpiciẽte laban. Rachel deoꝝ ſimulachra portabat:
licet docuiſſet eam Iacob hmõi deorum honorẽ ſpernendũ:ut ſi compræhenderentur ſe
quente patre ueniã illa ad hæc cõfugiẽs impetraret. laban aũt poſt primũ diem cogno-
ſcẽs Iacob diſceſſum ſimul & filiarũ multũ malo animo perſequebatur maxima uirtute
circũdatus:& ſeptima die in quodã colle procul eos collocatos iuenit:& tũc quidẽ quia
erat ueſpera requieuit. Viſio ergo ei apparuit monẽs:quatenus ſinens generꝝ atq; filias
cõquieſcere:nihil in eos pro furore præſumere:ſed ut pacta faceret cũ Iacob: ꝙ ſi eius cõ
tẽnens paucitatẽ:aggrederetur cũ eo pugnare ei auxilium dicebat illa uiſio præbiturã.
Laban aũt dum huiuſcemodi ei factũ a deo fuiſſet alloquiũ:orto die Iacob euocãs & ma
nifeſtans ei uiſionẽ:cui credẽs ad talia declinaſſet:cœpit eũ culpare dicẽs:qũo cũ & pau
perẽ uenientẽ ad ſe:& omniũ ſuſciperet indigentẽ:eiq; cunctã poſſeſſionis ſuæ ubertatẽ
præbuerit. Nam & filias meas inquit coniunxi tibi:fauorẽ tuũ circa nos per hæc agẽdũ
eſſe confidens:tu uero neq; matris tuæ aut cõmuniõis quã circa me per cognationẽ ha
bens:neq; uxorũ quas duxiſti pudorẽ gerẽs:neq; filioꝝ quorũ ſum auus: lege apud me
uſus es belli:poſſeſſionem meã quidẽ auferens:filiabus aũt genitorẽ ſuum fugere perſua
dens:ſacra quoq; paterna diripens:domi utiq; portaturus:quæ & a meis parentibus ho
norata ſunt:& a me religione ipſa coluntur:& hæc quidẽ quæ nec expugnantes ſuos ini
micos faciũt:tu perpetraſti cognatus:& ſororis quidẽ meæ filius:filiarũ uero maritus &
coepulator meus domui meæ talia ingerere nequaquã dubitaſti. Cum hæc dixiſſet la-
ban:ita ſatiſfaciebat Iacob dicẽs. Ego nõ ſolum deũ patriæ deſideraui:ſed etiam omnes
una cognatos:& poſt tantũ tempus dignum eſt me ad propria remeare. Pro prę da ue-
ro quod dicis alio iudicante tu potius inuenieris iniuſtus:cum te deceret gratias nobis
ſoluere pro his quæ a me cuſtodita & facta maiora ſunt:qũo in hoc iuſticia nõ priuaris:
cũ mihi ingratus exiſtis. Cur partem eius paruam abſumentes abſceſſimus. Filiæ uero
tuæ non mea malignitate ſecutæ ſunt:ſed iuſta deuotiõe quã ſcimus uxoribus legitimis
circa uiros poſſe competere. Sequuntur non tantum me quantum filios:& hæc quidem
ipſe dicebat:ne aliquod gereretur incõgruũ:quærebatur autem accuſationem quam fa
ciebat:quia cum matris eius uideretur eſſe germanus:& filias ei iunxiſſet:imperiis eum
uulneraſſet aſperrimis. xx. annis eum detinens:& alia quidẽ nuptiarũ occaſione feciſſet:
quę licet crudelia leuiter ſuſtinuiſſet:peiora tamen facta poſt nuptias: quę quilibet etiã
inimicus effugeret. Reuera ualde crudeliter laban uſus eſt Iacob. Videns enĩ ei deum ad
quodcunq; uoluiſſet eſſe prę ſtabilem promitebat ut quicquid natum fuiſſet ei prę beret:
interdum quicquid album procederet:aliquãdo uero quęq; nigra naſcerentur. Creſcẽte
ſub nomine Iacob gręcũ partu aliquãdo quidem fidem de prę ſenti non cuſtodiebat: ali
quando aũt in alterum annum præbiturum ſe eſſe dicebat:eo ꝙ multitudine gręcum ui
deret cum abũdare:cum in futuro tãtum fore potius deſperaret: fallebatq; rurſus in his
quæ nata cõſpiceret. De ſacris autem furatis iuſſit inquiſitionem fieri. Cum accepiſſet er
go Laban perſcrutandi poteſtatẽ:Rachel hoc audiens poſuit ydola in ſtratorio cameli
qui portabat eam:& ſedens naturalẽ ſibimet purgationẽ dicebat imminere. Et Laban
quidem ceſſauit amplius perſcrutari:nõ credens ꝙ cũ tali paſſione ad ydola accederet:fe
citq; cum Iacob fœdus:in nullo eorũ quę geſta fuerant memoriã habiturus: ſed & ille fi
lias ſuas ſe dilecturum. Et has pollicitationes fecerunt ſuper mõtes quoſdam:in qbus co
lumnam ſtatuerunt ſub climate aræ:unde collis ipſe dicitur galaath:ex quo hacten9 ter
ram galaditen appellant. Et cum factis pactionibus immolaſſent:laban quidẽ reuerſus

eſt:Iacob in chananeam procedente:ſubinde uiſiones apparebant:de futuro ei ſpem op
timam pollicẽtes.Et locũ illum quidẽ appellauit dei caſtra Volens autẽ noſſe quid cogi
taret eius frater:ſingula cogniturus cum integritate permiſit : metuenſq; ꝓpter priſcam
ſuſpitionem:praecepit his quos mittebat ut dicerẽt Eſau: quia Iacob putans iniuſtũ eſſe
ut hic te iraſcente conuiueret:de prouincia ſponte diſceſſit:& nunc ſufficiens tp̃s eſſe pu
tans recõciliatiõis reuerſus eſt ducens uxores & filios:cum diuitiis acqſitis:& cũ precio
ſis rebus ſemetipſum tibi traditurus:quod maximum bonum fore indicat:ut cum fratre
fruatur his:quę ei ſunt a diuinitate collata.Et illi quidẽ haec indicauerũ t.Eſau uero lętus
effectus:fratri cum quadringẽtis occurrit armatis.Iacob audiẽs uenire cum in occurſum
ſibi cum tantis armatis expauit.Deo tamen ſpem ſalutis ſuae cõmiſit:& prouidentiã re-
rum pręſentium fecit:quatenus & ipſe ſuũ ſine paſſione ſeruaret: inimiciſq; pręualeret ſi
aliquod iniuſtum facere uoluiſſent.Diſtribuens ergo qui cum eo erant:alios ęquidẽ prae
mittebat:alios aũt poſt tergum proxime ſequi iubebat:ut ſi uim paterẽt qui praemiſſi fue
rant iuſiſtente fratre refugium ſequentes haberẽt:& omnes qui cũ eo erant hoc modo di
ſponẽs:miſit quoſdam fratri munera deportantes.Erant iumenta quę mittebãtur & qua
drupedum multitudo uariorum: quae grata ſuſcipientib⁹ forent:eo ꝙ illi rarius haec habe
rent .Mittebãtur autem diuerſis uicibus ut frequenter aduenietes multi eſſe putarentur.
Placabat ergo per dona irã eius:ſi adhuc aliqua indignatio remanſiſſet.ſed etiã ſermoni
bus blandis iubebat uti:quos mittebat ad eũ . Hęc diſponẽs per totũ diẽ nocte ueniẽte
mouebat ſuos.Cũq; fluuiũ quẽdã tranſiſſet nomine Iabos:Iacob ibi remanẽti uiſio quę
dam apparuit:cũ qua luctabatur:illa utiq; uiſione initiũ certaminis faciẽte:quę etiã uo
ce uſa eſt:ſimul & uerbis:lętariq; eum in his monẽs quę facta uidebantur:nec modico ſe
pręualuiſſe crederet:ſed grãdẽ angelũ dei uiciſſe:& hoc ſignũ arbitrari magnoꝝ ſibi fore
bonorũ:& ꝙ nũquã eius deſereret genus:nec fortiorẽ hominũ quẽquã illius eſſe uirtu-
tis:pręcepitq; eũ uocari Iſrahel:quod hębraica lingua ſignificat reluctãtẽ angelo ſacro.
Hęc igit̃ Iacob poſcente illa uiſio prędicebat. Qui ſentiens angelũ dei eſſe:rogabat: ut
quã partem habiturus eſſet ei ſignificaret.Et uiſio quidẽ cũ iſta dixiſſet diſparuit.Lętat⁹
autẽ Iacob in his Phanuel locũ dęnominauit.Cũq; ei pp certamẽ dolor fuiſſet fact⁹ cir
ca neruũ latũ:& ipſe abſtinuit eo cibo:& pp illum neq; nobis eſt comeſtibilis.Proximũ
iam audiẽs eſſe fratrẽ iuſſit praecedere utrãq; cõiugẽ ſeorſum cũ ancillis ſuis:ut de longe
cõſpicerẽt opera uiroꝝ pugnãtiũ:ſi hoc uoluiſſet Eſau.Fratrem autẽ ſibi proxime ueniẽ
tẽ ipſe ſalutauit:nihil de eo doloſe cogitantẽ.Et eſau amplexus eũ requirebat de multitu
dine filioꝝ & mulierũ.Et cũ cognouiſſet:ipſe quidem uẽire eos rogabat ad patrẽ.Iacob
ergo excuſante eos de iumẽtoꝝ labore:eſau diſceſſit in ſeir:illic.n.cõmorabatur:appel-
lauitq; uillã de ſua .ſ.hirſuta capillatura.Iacob autẽ uẽit ad Scẽas.i.ad tabernacula quae
hactenus ſic uocantur .Vnde in ſiciniã quoq; profectus eſt:quae ciuitas eſt chananeoꝝ.
Sicimitis autẽ ſolennitatẽ agentibus:dina quae fuit filia Iacob:ſola tranſiuit ad ciuitatẽ
emptura ornamẽtũ prouincialiũ mulierum.Videns ergo ſichem regis emmor filius: eã
corrupit abreptam:& amore cõfectus deprecatur patrem:ut ei puellam acciperet in uxo
rem.Ille uero conſentiens uenit ad Iacob ſupplicans ut filio ſuo Sichem dinam lege con
iungeret.Iacob igitur neq; cõtradicere ualẽs pp dignitatẽ ſupplicantis neq; legitimũ iu-
dicans alienigene filiã copulare petit concedẽdum ſibi ſpaciũ : ut deliberaret de quibus
poſcebat.Abſceſſit ergo rex ſperans Iacob nuptias filio ſuo conceſſurum.Iacob aũt in-
dicans filiis:& corruptionẽ ſororis & ſupplicationẽ emmor : petebat cogitandũ eſſe qd
fieret & plurimi quidẽ tacebant:cõſiliũ non inuenietes.Symeon uero & leui puellae fres
ex matre eadẽ nati:hmõi ſibi cõſtituerũt actionẽ adinuicẽ:ut cũ eẽt feſtiuitas & ſicinitae

requie:& epulis uterenẽ :incunctanter primis cuſtodiis aſſiſtẽtes dormientes occiderẽt:
& uenientes in ciuitatem interficerent omnem maſculum : & regẽ cum eis & filiũ eius:
ſolisq; parcerẽt mulieribus. Hæc efficiẽtes pter cõſcientiã patris reuocauerũt dinã. Iacob
aũt factorum magnitudinẽ admiranti:& filiis iraſcẽti deus aſiſtens: iuſſit cũ confidere:
& purificantem tabernacula:ſacrificia celebrare:quæ prius cum iret in meſopotamiam
pro ſomnii apparitiõe deo uouerat. Cũ igitur purgaret ſuos Laban deos inuenit.neq;.n.
ſciebat a Rachel furatos eſſe:& quia eos celaſſet in terra ſub arbore quadã: hos ergo in
de tollens ſacrificabat in Bethel ubi ſomniũ uiderat cũ meſopotamiã prius iret:hinc enĩ
proficiſcẽs uenit in effrata:ubi Rachel ex partu mortuã ſepeliuit: quæ ſola inter cogna
tos in Ebron honorẽ ſepulturæ hẽre nõ meruit. Et ualde flens filiũ ex ea natũ Beniamin
appellauit:propter dolorem qui ob eum matri prouenerat. Iſti ſunt ergo filii Iacob oẽs
maſculi qdẽ duodecim:fœmina uero una. Hoꝝ octo legitimi:de Lya ſex qdẽ:duo uero
de Rachel:q̃tuor ãt de famulab9: bini ex utraq;:quoꝝ & noĩa ſupius dixi. Cap̃.xxviii.

Enit ergo hinc in ciuitatẽ Ebron poſitam inter chananeos. Illic aũt yſaac com
u morabatur:& paululũ quidẽ pariter uixerũt. Rebecã Iacob uiuã nõ repperit.
Moritur & yſaac:nõ poſt multũ q̃ filius eius aduenit: & ſepultus eſt a filiis cũ
uxore in Ebron:ubi erat ſepultura eius parentum. Fuit ergo Yſaac deo uir carus:& multa
eius prouidentia dignus:poſt Abraã ualde longæuus. Cunq; uixiſſet centũ octuaginta
quinq; annis:cum uirtute defunctus eſt.

Incipit liber ſecundus antiquitatis iudaice. Cap̃.i.

POſt mortẽ uero Yſaac filii eius inuicẽ tabernacula diuiſerunt:& nõ
ea quæ acceperant tenuerunt : ſed Eſau quidẽ Ebron ciuitatẽ fratri
dans habitabat in ſeir:& in idumea regnabat : quã regionẽ a ſemet
pſo ita uocauit. Edom enim noĩatus eſt: quã nuncupationẽ huiuſ
modi uenationis cã ſortitus eſt. Aliquãdo labore uenationis exuri-
ens rediebat:dum adhuc puer eſſet ætate:inueniensq; fratrem lentẽ
pręparantem ſibi ad prandium rubeum colorem nimis habentem:& propterea potius
incitatus rogabat ut præberet ſibi cibum . Qui uendere ſibi primatum propter cibum
per eius eſuriem cõpulit fratrem. Ille fame cõpulſus conceſſit cũ ſacramento primatum.
Quãobrem ppter ruborẽ cibi a coætaneis infantiæ tẽpore Edom uocatus eſt . Hæbrei
nãq; Edom rubeũ dicunt. Et ideo regionẽ ſic appellauit:quã græci honeſtius idumeã de
nominauerũt. Fuit aũt pater filioꝝ numero qnq;:quoꝝ Hieus quidẽ & Hielon:& Cho
re ex una muliere ſunt geniti Oolibama nomine:reliquoꝝ uero Eliphas quidẽ ex Ada:
Rabuel aũt de Baſemathethei ſunt nati. Hieus quidem filii non fuerunt:Heliphas uero
fuerũt legittimi qnq;: Themã:Omath:Sepphu:Gathan:cenes. Amalech enim natura
lis non erat:de cõcubina Thãna noĩe procreatus:iſti ſiquidẽ habitauerũt in idumea quę
Gobolitis eſt dicta & ab Amelech Amalechitis eſt appellata. Cum enim aliquãdo ma
gna fuiſſet idumea:& in tota regione nomẽ integrũ retineret:in patrib9 appellationẽ ab
habitatoribus cõſeruabat. Contigit aũt Iacob:ut ad tantã fœlicitatis magnitudinẽ per
ueniret:quæ facile ab aliis appræhendẽdi non poſſit. Diuitiis enim cunctis puincialibus
eminebat:& filiorum uirtutibus imitabilis & conſpicuus erat:nec ullius rei penitus indi
gebat:quãdo illi ad opus manuũ & laboꝝ tollerantiã erant prompti:& ad intelligentiã
pręparati:in tantum uero eius habuit diuinitas fœlicitatis curã:ut ẽt ex his quę triſtia ui
debãtur eſſe: bonoꝝ ei pręberet ſublimitas:feceritq; eũ:& qui ex eo pcreati ſunt aucto
res reuerſionis ex ægypto:quo patres noſtri huiuſmodi cã morati ſunt. Cap̃.ii.

Oſeph ex Rachel filium ſuſcipiēs Iacob:& ꝓpter honeſtatē corporis & animi
i uirtutem: cū utiq; aliis ſapientia præcelleret: cū amplius aliis filiis diligebat.
Huic ſiue paterna dilectio odiū cōcitauit fratrū: ſiue ſomnia: quæ cū uidiſſet:
patri & eis ꝓtinus indicauit: eo ꝙ profectū eius annunciarent: cū ſepius celentur hoies:
etiā ſuoꝝ fœlicitates. Viſiones quæ apparuerunt Ioſeph erant huiuſmodi. Miſſus a pa-
tre cum fratribus ut colligerēt meſſes:& maturas fruges: uidit nimis præcipuā uiſionē:
& ultra ea quæ ſolent per ſomnia ꝓuenire. Quā uiſionem dum ſurrexit fratribus ſuis tā
quā ſibi ſomniū diſcernentibus enarrauit: dicens uidiſſe ſe tranſacta nocte manipulum
ſuum de tritico ſtantem in quo eum poſuerat loco: illorum uero cōcurrentes adorare eū:
ſicut dominū ſerui. Illi intelligētes uirtutem eius:& rerum magnitudinem prædicere ui-
ſionem:& cōtra ſe poteſtatem eius futurā: Ioſeph quidem tanquā ignorātes ſomnia ni-
hil explanauerūt: conſiliū uero fecerūt: ne ad profectū ea quæ arbitrabant̄ acciderent:&
circa eū graues amplius exiſtebāt. Impugnās aūt diuinitas eoꝝ inuidiā: ſecūdā præſtitit
Ioſeph uiſionē multo mirabiliorē quā primā. Vidit eni ſolem ſimul & lunam & cæteras
ſtellas in terrā deſcendere:& ſe adorare: quā uiſionē patri nihil de fratribus mali formi-
dans: ēt his præſentibus indicauit:& īterpretari ſibi quid hoc ſignificare uelit: poſcebat.
Ille uero ſomnio gaudēs: cū expoſitionē mēte cōſpiceret:& cum ſapientia nō ſine conſi
deratione coniiceret lętabatur: magniſq; ſignificationibus fœlicitatē filio nunciabat: tē
puſq; largiente deo futurū: quo a parentibus & fratribus eſſet honorandus:& adorari di-
gnus: lunam quidē & ſolem patri & matri cōparans: eo ꝙ illa augeat & nutriat uniuer-
ſa: ille uero formet:& aliam fortitudinē præſtet: ſtellas uero fratrib⁹: cū & ipſi .xi. eſſent:
ſicut & ſtellæ uigorē a ſole & luna percipiētes. Et Iacob quidē huiuſmodi nō inſipiēter
diſcretionē protulit uiſionis: fratres uero Ioſeph uęhemēter ea quæ ſunt predicta contri-
ſtauerūt:& incitati aduerſus eum: uelut extraneū bona quæ ſignificata fuerant illis ſom
niis habiturum:& non quaſi de fratre gaudentes: dum etiā cū eo potuiſſent: his adipiſci
bonis: nempe qui cognatiōe cōmunicarēt:& fœlicitatis ſocii forēt: interimere adoleſcen
tulū ſunt aggreſſi. Cūq; hoc ſtatuiſſent conſilium ad perficiendū illud tendebant: in ſi-
cimis abeuntes. Hæc autem prouīcia paſtoꝝ eſt ouium optima:& grægū alimētis ual
de copioſa. Quo dum grægū curā haberent:& patrem ſcire non fecerūt: quia ibidem re
moti eſſent. Ille ignorans hæc: eo ꝙ nullus ad eū a grægibus aduēiret: qui quod eſſet ue
rum de filiis nunciaret: triſtemq; pro illis animū gerens:& in formidine cōſtitutus miſit
Ioſeph ad græges ut de fratribus ſuis agnoſceret:& quid agerent indicaret. Illi autē fra
trem uidentes ad ſe uenire: gauiſi quidem ſunt: ſed non quaſi familiaris ſui præſentia:& a
patre directi: ſed quaſi ſuper inimico:& manib⁹ eorū diuina uoluntate contradito. Ad
internitionem ergo eius nolentes differre præſens tēpus protin⁹ acceſſerūt. Quos dum
ruben ſenior eoꝝ inſpiceret ita conſpirare:& ad actum iam uideret unanimes: eos retine
re tentabat magnitudinē præſumptionis:& ſcelus eis oſtendens: quia malignū quidem
deo & hominibus eſſet abhominabile etiam non conſanguineum hominem perimere:
multo magis autem ſceleſtius cedem in fratrem ita perficere: quo .ſ. interfecto pater una
perimeretur:& mater in luctu ex filii non humana lege facta priuatione conſumeretur.
Etiam eis hoc dicebat ut uno animo perciperent quid ipſi paterentur mortuo ſibi filio:
& iuuēculo:& recederent a tali præſumptione deum timentes: qui inſpector ſimul & te
ſtis eſſet:& ab huiuſmodi actione recederent: pœnitētiāq; diligerēt:& potius tēperantię
deſeruirent: nam accedentes ad hoc opus: omnem pœnā ꝓ fratris nece pſoluerent: uidē
tes utiq; dei ꝓuidentiā ubiq; pſentem: cui neq; quod in deſerto: neq; quod in ciuitatibus
agitur eſt abſconſum: ubicūq; enim homo eſt: oportet ſcire illic eſſe deū: ſed ēt cōſciētiā

ſuã eos habiturã inimicã in his præſumptiõibus edicebat:quã neq; bonã habẽtes aliq;
neq; talẽ qualis in eis tunc habitaret poſt mortem fratris effugerent. Adiiciebat dictis
etiã hæc:quia fratrẽ neq; iniuſtũ aliquid facientẽ ſanctũ eſſet occidere : bonũ eſſe uero
etiã inimicis obliuiſci:ſi qd ſorte peccauerint:Ioſeph aũt in nullo malignũ circa eos ex-
titiſſe:cur cum occiderent:cuius ætatis iſirmitatẽ mẽſurare deberẽt:quãdo ipſe eoꝝ tu
telã potius expectaret. Cauſa uero huius iteritus multo peiorẽ eorũ actionẽ faceret: eo
ꝙ propter inuidiã futurorũ bonorum cũ uita priuare niterentur:quibus bonis ſimul cũ
illo uterẽtur:eius cõmunioni pariter participantes:cum non extraneus ſed domeſticus
eorum exiſteret:unde deberent ſua putare : quæcũq; Ioſeph largitas diuina conferret:
ſed & iracundiam ſupernam propterea ſeueriorem ſibimet futuram:ſi eum qui a deo iu
dicatus fuerat dignus:occiderent:& auferrent deo eum cui eſſet talia donaturus . Et ru
ben quidem hęc dicens & his potiora ſupplicans:eos a fratricidio conabatur auertere.
Cum uero in nullo eos mitiores uideret:ſed feſtinantes ad necem ſuadebat ut malũ ſce
leris aliquatenus leuigarent. Nam ulciſci ſe uolentes prius credebat flectere. Cum ue-
ro pręualuiſſent ut fratrem occiderent:dicebat nõ eſſe ualde futuros malos:ſi in his quę
nunc hortaretur obedirent in his enim eſſet & opus quo feſtinarent:non tamen huiuſ-
modi:ſed leuius in comparatione mali. Petebat eos manus quidem in fratrem non inii
cere:ſed proiectum in lacum uicinum eum illic deſinerent mori:& ſcelus manuum ſua
rum uel ita leuigari. Illis autem conſentientibus:ſumens Ruben adoleſcentulũ & cau
te ligans eum in lacũ cum quiete depoſuit:erat enim ſine aqua . Et ille quidem dũ hoc
feciſſet abſceſſit quærens loca oportuna paſturæ. CAPI. III.

i Vdas autẽ qui & ipſe filius erat Iacob uidẽs negociatores arabes ex iſmabeli
tarũ genere aromata:& onera ſyria portantes ęgyptiis de Galaath poſt di-
ſceſſum Rubẽ fratribus perſuaſit ut extrahẽtes Ioſeph uẽderẽt arabis quo lõ
gius cõſtituto:uel ſi moreretᷣ apud peregrinos:ipſi forent a ſcelere liberi. Hoc dum pla
cuiſſet:Ioſeph extrahẽtes negociatoribus uendiderunt : precio nũmorũ.xxx.cũ decem
& ſex eſſet annorũ. Ruben aũt nocte ad lacũ ueniens:latens fratres ut liberaret Ioſeph:
dum clamante eo non reſpõderet:metuens ne poſt abſceſſum eius intercĩſſent eum cul
pabat fratres. Illis quod geſtũ fuerat edicentibus:ceſſauit a luctu Rubẽ. Cũq; hæc cir
ca Ioſeph geſta uiderentᷣ a fratribus quid agerent poſtea ut extra ſuſpitionẽ patris fierẽt
exquirebant:tunicamq; qua uenerat idutus ad eos Ioſeph quã abſtulerãt dum eũ in la
cũ deponerẽt:placuit eis diſcerpere:& hirci ſanguine maculatã portare: patriq; mon-
ſtrare ut ei uideretur quaſi a beſtiis deuoratus. Quod facientes uenerunt ad ſenẽ. Et cũ
ab eis de filii cognitione inquireret:dicebant ſe quidem Ioſeph neq; uidiſſe neq; ſi qua
calamitas ei accidiſſet nouiſſe:illam uero tunicam inueniſſe ſe ſanguine maculatam at
q; diruptam & arbitrari ſe ꝙ incidens in beſtias iteriſſet:ſi tamen ex tũica agnoſceretᷣ:
& ſi hac indutus fuiſſet de domo proficiſcens. Iacob autem cũ prius in leuiori ſpe fuiſſet
tãquã forte prędato ſuo filio:hanc ſpem deſeruit:cum tunica eius mortis indicium ei fa
ceret manifeſtum:Cognouerat enĩ eum ipſa ueſtitũ cũ properaret ad fratres : & uelut
ſuper mortuũ decætero uidebatur afflictus adoleſcentẽ lugens:& tanquã ſi unius filii
pater eſſet:aliorumq; conſolatiõe priuaretur:ſic erat apud ſemetipſum male:prius fra
tribus eum ęſtimans comparatum qui a beſtiis credebatur eſſe conſumptus . Sedebat
ſacco ueſtitus:triſtitia grauiſſimus:ut neq; a filiis cõſolationẽ ſumẽs leuior fuiſſet:neq;
laborando doloribꝰ iterdicere præualeret . Ioſeph aũt uenditũ a negociatoribus cõpa
rans Putiphares uir ęgyptius qui erat ſup coquos regis pharaõis:habebat in omni ho
nore:doctrinamq; liberalium edocebat:& ali eum meliori cibo quam cõueniret : ſerui

li fortũæ iubebat:cõmiſitq; ei domeſticam curam. Ille uero cum his frueretur: uirtutem
humilitatis quę circa eum erat:neq; hac mutatione dereliquit:ſed oſtendit prudentiam
cum certiſſime affuerit præualere poſſe rebus in uita difficillimis:nec fœlicitatibꝰ ſolũ
modo tꝑalibus inhęrere. Itaq; dum uxor eius domini propter pulchritudinẽ & opor-
tunitatem actuũ eius:eſſet illius amore cõfecta:& putaret qa ſi hoc ei faceret manifeſtũ,
facile eũ ſuaderet uenire ad ſuũ concubitũ:quaſi ille iudicaret fœlicitatem eo ꝙ ei domi
na ſupplicaret:& ad figurã illius tunc ſeruitu:& non ad modũ reſpiceret caſtitatis: deſi
derium ſuum ei prodit:& uerba de permixtione fecit. Cuiꝰ reſpuebat ille preces: dicen
do non eſſe iuſtum huiuſmodi ſibi imponi ſeruitiũ: unde emptorem a quo tanta digni
tate fuerat honoratus:iniquitatis contingeret iniuriam ſuſtinere:ſed rogabat eam com
primere paſſionẽ:deſpationẽ qppe ei huius deſiderii ꝓponẽs:qa ſi nõ eſſet ſpes:hoc ei fa
cile poſſit auferri: ſe uero omnia potius ferre dicebat quam in hoc quodammodo con-
ſentire. Nam ſi ſeruum inquit dominæ ſuæ nihil facere oportet aduerſum: contra hæc
pręcepta maxime conuenit reſultare. Illius autem amor potius augebatur:eo ꝙ nõ ſpe
raret omnino deuiare Ioſeph. Et dum uęhemẽter obſideretur a paſſione: ſecundum rur
ſus fecit experimentum. Igitur dum feſtiuitas publicę celebrationis inſtaret: in qua ad
cerimonias etiam mulieres intereſſent:ęgritudinem marito ſimulauit: captans ob hoc
ſolitudinem atq; ſilentium:ut exoraret Ioſeph. Qui dum acceſſiſſet uberiores prioribus
obtulit ei ſermones:quia bonum quidem fuiſſet ut precibꝰ priſcis flecteretur:nec in ali
quo contradiceret propter reuerentiam dominę depoſcentis:& excellentiam paſſionis:
qua cogeretur domina de ſua dignitate deſcendere:ſed nunc melius ageret: ſi quę pri-
dem contempſerat emendaret. Nam ſi ſecundas preces expectaret:hoc illa etiam ſtu-
dio maiore ſe feciſſe referebat:ægritudinem ſimulaſſe:& feſtiuitati uel cerimoniis præ-
poſuiſſe eius amplexum:ſibi autem ꝙ primis ſermonibus non credendo reſultauerat:
nulla factum fuiſſe malicia iudicaret:ſignumq; crederet utilitatis bonorum præſentiũ:
ꝙ ipſa in ea uoluntate perſiſteret:quæ bona iam quaſi poſſideret ſi eius amore flectere
tur:& maioribus frueretur obediens:uindictam uero & odium cum aſſerens ſuſceptu-
rum:ſi eius contemneret dignitatem:ſed etiam dominę caſtitatem conferre uideretur.
Neq; enim hoc illum iuuare poſſe dicebat:ſed ipſa ad accuſationem accederet illius:&
tentatam ſe ab illo marito ꝓprio mentiretur: magiſq; crediturum uxoris ſermonibus
quam illius:licet eos ex ueritate proferret. Hæc dicente muliere:ſimul & flente:nec mi
ſericordia eum recedere a caſtitate ſuaſit:nec metus coegit: ſed & preces reſpuit:& mi
nis non ceſſit:metuens iniuſtitiam ſuſtinere:& pati magis quodlibet ſeuiꝰ elegit:quã
lętus uti pręſentibus:in quibus etiam cõſcius eſſet perditionis ſuę. Cõmemorabat au
tem eam nuptias:& uiri ſocietatem:& his potiora diſtribuẽda:quã tẽporalis ardoris li
bidini ſupplicabat:nam talibus perpetratis:quę pœnitentiam magis augerent:dolorẽ
ſumeret & nequaq̃ quod deliquerat emẽdaret:& timorem nimiũ eſſet habitura:quãdo
cauſa huius mali nullatenus poſſit abſcondi:uiri autem ſuę ſocietatis adeptionẽ habi
tura ſine periculo:inſuper magnã conſcientiæ apud deum fiduciã ſimul & apud homi
nes:tãquã in eius manẽs amplexibus munda & apud eum dominę poteſtatẽ: nõ pro
peccato habitura confuſionẽ:multoq; melius eſſe habere fiduciam in bõis quæ cogno
ſcunt:quã in malis quæ timore cęlãtur. Hęc dicens:& his multo maiora:ardorẽ mulie
ris retinere:eiuſq; paſſionẽ cõuertere ratione nitebatur. Illa uero ſtudio ſuo uęhemẽtius
incitata immittens manus:cũ uerbis ſuadere deſpaſſet:cũ cogere tentabat. Cumq; fu
giſſet iratus Ioſeph:illa eius tenẽte ueſtẽ qua ſe exuerat:exiliuit domo. Quæ in formi
dine cõſtituta:ne uiro ſuo hoc diceret:iniuriãq; uolẽs pręuenire:q̃tenus aduerſus Ioſeph

mentiretur:excogitauit:ut hoc modo ulciſcereť iniuriã:quæ fuerat ita ſuperbe cõtẽpta.
Præcedere uero in accuſatione ſapientiſſimũ fore ſimul & mulicbre credens: ſedebat q
dem deiecta atq; confuſa ob triſtitiam qua cupiditate ſua fuerat decepta: tẽptamẽtum
corruptionis ſuæ cum ira frangens alias iungẽs. Veniente aũt uiro:uultu turbato cau
ſamq; conſulenti fecit Ioſeph accuſationis initiũ:& uelut mortua dixit marito. Seruum
nequã cubile tuũ uiolare uolẽtem caſtiga:qui neq; qualis in domũ noſtram uenerit re
cordatus timuit:neq; quantũ ex tua bõitate ꝓmeruit:mente pcepit:ſed pro his cum re
bus oĩbus bonũ ſe præbere debuiſſet:inſidiatus nobis eſt:ut lectũ tuum contumeliis aſ
ficeret:& hęc in ſolliuitate captãs abſentiam tuã. Qui licet hũilis primitus uideretur:
propter tuũ quieſcebat metum nõ quia eſſet natura benignus. Hoc aũt factũ eſt:eo q
idigne:& pręter ſpem ad honorẽ acceſſerit. Qui dũ fidẽ totius poſſeſſionis tuæ & di
ſpenſationẽ obtinere pręualuiſſet:& ſenioribus famulis prępoſitus eſſet:tuã quoq; uio
lare tẽtauit uxorẽ. Dũ uero quieuiſſet in uerbis:oſtẽdebat ei ueſtẽ quaſi dũ tentaſſet ei
uim facere reliqſſet eã. Putiphares neq; lachrymis uxoris:neq; his quæ dicebat illa: uel
uidebat ipſe diſcredẽs:& ei⁹ amori cũcta diſtribuẽs:examiationẽ qdẽ ueritatis fieri nõ
permiſit:uxori tribuens caſtitatem Ioſeph uero nequam eſſe decernens: & illum quidẽ
malignorum miſit in carcerem:uxori uero potius caſtitatis ornamentum ineſſe teſtifica
tus eſt. Ioſeph itaque deo omnia ſua committens:neque ad ſatiſfactionem:neque ad in
tegram factorum manifeſtationem conuerſus eſt:ſed uinculis & neceſſitate tacitus mã
ſuetuſq; ſuccubuit:meliorẽ eſſe confidens deum:cauſam calamitatis:& ueritatem ſcien
tem:quã illos:qui eũ iniuſte poene cõtraderent:cuius prouidentiæ experimenta repente
ſuſcepit. Cuſtos nanq; carceris diligentiam fidemque eius conſiderans: & uidens digni
tatem eius formę ſubſtraxit uincula:& quod erat peſſimum leuius ei fecit:ciboque cum
uti quam uinctis conueniebat:meliore pręcepit. His uero qui in eiſdem calamitatibus
erant:dum ab erumnarum onere ceſſarent, ad colloquium ut aſſolet cõmunionis & ſi
milis calamitatis uenientibus:& adinuicem cauſas pro quibus condemnati fuerant re
quirentibus:pincerna regis & ab eo uehementer honoratus:eiuſq; effectu deui[n]ctus &
cum Ioſeph habens compedes, familiarior ei magis effectus ẽ. Sapiẽtia nãq; ei uideba
tur excellere: ſomniũ quod uidiſſet expoſuit:petens:ut quid ſignificaret:iſinuaret:accu
ſans quia ſupra mala regis adhuc ei diuinitas ſollicitudinem appõeret ſomniorum. Dice
bat ergo ſe uidiſſe trium palmitũ natos botros ex uno quoq; pendere:grandes iam: &
ad uindemiandũ ſpecioſos:eoſq; ſe cõprimere in poculo regis muſtumq; offerre bibitu
ro: & illum grate ſuſcipere. Quod ergo uiderat:hoc eſſe dicebat:poſcebatq; ut quẽcũq;
Ioſeph in his ſortireť intellectũ:ei ſuo manifeſtaret eloquio. Ille uero exhortabatur eum
confidere:& ſperare in diebus ſe tribus a uinculo abſoluendũ:rege deſiderante miniſte
rium eius:& rurſum in eo eſſe conſtituendũ. Fructũ enim uineæ ſignificauit in bonum
deum hominibus prębuiſſe:quod etiam ipſi libatur: & fidem hominibus amiciciamq;
paſcitur. Soluit ergo lites paſſioneſq; & triſticiam aufert his quibus offertur:& ad dele
ctationes ſpe conuertit. Hoc ergo quod dicis inquit ex tribus compreſſum botris ma
nibus ſuſcepiſſe regem tuis, bonam uiſionem ſcito tibi futuram & præſentis neceſſita
tis indulgentiam in tot diebus prænunciantem de quantis palmitibus fructum uiſus
es per ſomnium uindemiaſſe. Sed memor eſto mei cũ fueris hæc expertus: qui tibi pro
nunciaui bona:& in poteſtate conſtitutus: non obliuiſcaris in quibus nos derelinquis.
Nihil enim peccantes ad uincula uenimus:ſed pro cauſa ueritatis: & caſtitatis, ea quæ
reorum ſunt ſuſtinere damnati ſumus: quando nec in propria delatione cum qui
nobis hæc intulit iniuriam ſuſtinere uoluimus. Et pincernæ quidem ut aſſolet

audiente huiuſmodi expoſitionẽ ſomnii gaudiũ erat: expectabatq; interpretatiõis finẽ.
Seruus aũt quidã ſupra piſtores conſtitutus:cum pincerna uinctus in carcere:cũ talem
Ioſeph ꝓtuliſſet de illius uiſione ſententiã:in ſpe bona cõſtitutus:cũ & ipſe ſomniũ ui-
diſſet:petit Ioſeph:ut & illi quę præterita nocte uiderat : quid uellent ſignificarę depro
meret. Erat enim ĩquit huiuſmodi. Caniſtra tria ſuper caput meũ ferre me uidi: duo qui
dem panibus plena:tertiũ obſonio:uariiſq; cibis:& q̃lia ſolẽt regibus miniſtrari:ſupuo
lantes autẽ alites omnia conſumpſiſſe. Et ille quidẽ credebat ſibi ſimilẽ expoſitionẽ fu
turã:quã pincernę dixerat. Ioſeph autẽ concipiẽs animo ſomniũ:dixit ad eũ:uelle qui-
dem ſe interpretẽ ei fore bonoꝝ:& nõ taliũ:qualiũ uiſio demonſtraret:duas inquit ei ui
tę ſupereſſe dies:hoc dicens caniſtra ſignificare:tertia uero eũ crucifigendũ:cibũq; uo-
latilium eſſe futurum:nihilq; fore:quod ei auxiliũ poſſet ferre. Hæc ergo ſimilem termi
num in ambobus ut Ioſeph dixerat ſuſceperunt. Prædicto nanq; die cum natalis eſſet
regis:non ſicut rex agens:piſtorem quidem crucifixit:pincernam uero uinculis abſol-
uens:in proprium miniſterium reuocauit. Ioſeph uero cum duobus annis uinculorum
mala ſuſtineret:nihilq; a pincerna prędictorum memoraretur:deus eripere eum uolẽs
de carcere:huiuſmodi ei machinatꝰ eſt libertatem. Rex Pharo una nocte uiſiones ſom
niorum duas uidens:& cum his utriuſq; expoſitionẽ: ĩterpretationẽ quidem oblitus ui
ſiones recoluit:afflictuſq; in his quæ uiderat:nempe cum ei triſtia uiderentur:die facto
conuocauit ſapientes ægyptiorum:uolens agnoſcere ſomnioꝝ diſcretionem. Heſitan
tibus autem illis rex potius turbabatur. Pincerna uero regis uidente confuſionem: me
moria reddita eſt Ioſeph:eiuſq; circa ſomnia ſapientiæ:& accedens ad regem:indicauit
ei de Ioſeph:& uiſionem quam ipſe uidiſſet in carcere:pariter & euentum : & quia ipſe
dixerit crucifigendũ ea die piſtorem:& ſibi omnia ſecundũ interpretationẽ ſomnii eue
niſſe prędicente Ioſeph:uinctumq; eum aſſerens a putiphare pricipe quocorum ut ſer-
uum:cum diceret ſemetipſum non humilis hębreorum eſſe generis : nec glorię patris,
Hunc inquit euocans:nec propter modernam culpã eum calumnians:quæ tuis ſom-
niis indicantur agnoſces. Iubente rege Ioſeph ad ſuum uultum adduci:obediunt famu
li diligentia ei præcepto regis adhibita. Rex uero eius dextram appræhendens : o iuue
nis inquit:tu mihi nunc optimus:& prudentia digniſſimus teſtimonio mei famuli nun
ciatus es. His ergo bonis quibus iſte participatus eſt:etiam fac me eſſe conſortem:pan
dens quæcunq; mihi ſomniorum pręnunciant uiſiones. Nolo autem te ullo terrore cõ
ſtrictum:blandiri ſermone fallaci:& delectationem facere:ſi re uera ſit triſte quod uidi.
Putabam circa fluuium ambulans uidere me boues pinguiſſimas:ſimul & magnitudi
ne pręcipuas numero ſeptem gradiẽtes de paſcuis ad paludem:alias uero tantas nume
ro perſpexi maximas de palude concurrere ualde tenuiſſimas & ad uidendũ deformes.
Quę dum deuoraſſent pingues & magnas:nihil adiutę ſunt:crudeli fame detentę. Et
poſt hanc uiſionẽ de ſomnis ſurgẽs:& turbatus q͞d eſſet hæc uiſio apud me cõſiderans:
rurſus in ſoporẽ ſolutus ſum:& uidi ſecundũ ſomniũ multo mirabilius priori:quę etiam
me terrẽt potius atq; conturbant. Spicas .vii. uidi ex una radice natas capite grauatas
& reclinatas a fructu:& aptas ad meſſem:& ad hæc alias ſeptem ſpicas inanes: & infir
mas nimia ſiccitate. Quæ conuerſæ:ut conſumerent & comederent ſpicas ſpecioſas, ſtu
porem mihi fecerunt. Ioſeph autem reſpondens ait. Viſio quidem iſta rex licet duabus
formis apparuit unum terminũ tamen eundẽq; ſignificat futurorum. Quod enim bo-
ues uidiſti animal in aratri labore fortiſſimũ a peioribus deuoratas : & ſpicas a minori
bus fuiſſe cõſumptas, famẽ & ſterilitatẽ ægypto totidẽ annis prænũciat:e quibus ſcili-
cet primo tẽporibus fœlicitatem ferentibus, quorum ubertas totidem poſteriorum an-

norum ſterilitate conſumit. Erit ergo rerũ difficultas neceſſariaꝝ: quę inemendabilis
uehementer exiſtat. Signum autem hoc eſt: cum exhauſtę boues meliores conſumpſe
runt: ſpicariq; minime ualuerũt. Deus tamen nõ ut triſtificet: futura prędicit hominib9:
ſed ut prę ſcientibus leuiora faciat experimẽta prænunciatarũ rerum. Tu ſiquidem con
gregans bona tẽpore priꝰ futura facias: ut calamitatẽ uenturã ęgyptiorũ terra nõ ſen
tiat. Mirante itaq; rege prudentiam ſapientiamq; Ioſeph: & conſulente quẽadmodum
ubertatis tempora diſpẽſarẽtur: ut poſterior ſterilitas leuior eſſe uideretur huiuſmodi cõ
ſilium dedit: ut frugum parcitas hẽretur: & nõ affluenter ęgyptios his uti permitteret:
ſed quãtum ſufficeret ad pabulum erogaret: qua uero ſupereſſent ſterilitatis in tẽporę
ſeruati: recõdiq; monebat triticũ ab agricolis perceptũ: ut ad ſata tantũmodo miniſtra
rentur expenſa alimentoꝝ. Pharo utrunq; in Ioſeph miratur: & diſcretionẽ ſomnii pari
ter & conſilium diſpenſationẽq; eius rei ipſi cõmiſit: quatenus ageret ea: quę populo
ægyptiorum & regi ſciret utilia: inuentorem ſcilicet huiuſmodi: uitę etiam diſpenſato-
rem optimum eſſe confidens. Ille uero poteſtate ſibi a rege collata: ita ut eius frueretᷣ ſi
gnaculo: & purpura ueſtiretur: per uniuerſam terram ductus in curru uehebatur: frumẽ
tumq; agricolis ſufficiens ad ſemen: & pabulum ſingulis metiẽs: nulli ſignificabat cau
ſam: pro qua talia peragebat. Triginta ſiquidem ętatis iam annos tranſierat: & omni
honore fruebatur ſibimet a rege collato: quem appellauit Pſonpthõ panicos: uidens ei9
intellectum inopinabilem. Significat autem hoc nomen inuentorem abſconditorũ. Du
xit autẽ uxorem ualde digniſſimam: filiam Petefres: qui unus fuit heliopolitanorum ſa
cerdos: adhuc uirginem: nomine Aſeneth: cooperante ſibimet rege. Ex hac fuerunt ei fi
lii duo: ante ſterilitatis tempus: Manaſſes quidem ſenior: quod nomen ſignificat obli
uionẽ eo quod per fœlicitatẽ obliuio ei infœlicitatis acceſſerit: iunior uero Effraim: quod
reſtitutionẽ ſignificat: eo ꝙ eſſet redditus libertati maiori. In ęgypto ſiquidem ſecun-
dum ſomnioꝝ expoſitionẽ Ioſeph ſeptẽ annis beatiſſime tranſeunte: fames annum iam
tangebat octauũ & ex eo quod nõ præſenſiſſent caſurum ſuper ſe malum laborantes
in eo crudeliter omnes ad regis ianuas confluebant. Ille uero Ioſeph uocabat: qui eis fru
mentum uendidit: factus multitudinis ſine dubitatione ſaluator: & mercedem omni-
um non cõprouincialibus tantũmodo faciens: ſed etiã paratus uẽdere peregrinis: om-
neſq; homines ſecundũ cognationes ſuas ſolatium merebantur Ioſeph fœlicitate eius
utentes. His ita geſtis dum Chananea fame crudeliter uexaretur (omnẽ deniq; terram
hæc peſtis inuaſerat) miſit etiã Iacob filios uniuerſos in ęgyptum cõparaturos frumen
tũ: cõfidens licere tritici cõmertium fieri peregrinis: Beniamin tantũmodo retinens qui
ei ex Rachel fuerat generatus: & erat Ioſeph conſanguineus. Illi in ęgyptum uenientes
adierunt Ioſeph: frumentũ emere ſupplicantes. Nihil enim erat: quod non illius conſi-
lio gereretur: nam miniſtratio regia tunc utilis erat hoĩbus: quando Ioſeph exhiberetur
honor. Qui dũ cognouiſſet fratres nihil de ſe cogitantes: eo ꝙ adoleſcens quidẽ ab eis
abſceſſerit: ad hanc uero ætatẽ ita peruenerat: ut figura etiã eis ignotus eſſe uideretur:
cũ magnitudine quoq; dignitatis eis neq; ſuſpectio proueniret, tentabat eos ut dicerẽt:
quã haberent de rebus omnibus uoluntatem. Quibus frumenta quidem non uenunda
bat: exploratores uero rerum principis eſſe dicebat: & ex multis quidem locis eos eſſe
congregatos: excuſationis uero cauſa ſe cognatos aſſerere: impoſſibile dicens eſſe uiro
idiotę tales filios: & forma ita clariſſimos enutrire: cum regibus tot filiorum copia eſſet
ualde difficilis: ut per hęc etiam de patre quę proueniſſent latenter agnoſceret: ſimili-
ter & ut de fratre ſuo Beniamin audiret. Metuebat enim ne forſitan & in illum, ut in ſe
peccauerũt, aliquid deliquiſſent. Illi nãq; erãt in tumultu pariter & timore maximo cõ-

ſtituri:periculum putantes ſibimet iminere:nihilq; de fratre mēte ſua percipientes : &
aſtantes reddebant de ſingulis rationem:ruben ita concionāte primit⁹:qui eorū ſenior
exiſtebat. Nos inquit non pro leſione uenimus huc:neq; regis negociis aliqua mala fa
cturi:ſed egentes ſalute & negocio:& malorum refugio:quę noſtram regionē obtine-
re noſcuntur:ueſtram utiq; ſcientes clementiā:quos non ſolum ſubuēire ciuib⁹ ꝓpriis:
ſed etiam peregrinis mercimoniū audiuimus propoſuiſſe frumenti:ut oībus indigenti-
bus ſalutem maximā pręſtaretis. Quia uero ſumus fratres:& cōmunis nobis eſt ſan-
guis:clarum quidem hoc facit etiam familiaritas formę non ualde mutatæ. Pater autē
eſt uobis iacob uir hębreus:cuius exiſtimus filii duodecim:ex mulierib⁹ quattuor: qui
bus oībus uiuētibus fœlices eramus uno uero fratre noſtro moriente Ioſeph:res noſtrę
ad peiora conuerſæ ſunt. Nam & pater imenſum in eo trahit luctum:& nos ex calami
tate defuncti:& erumna ſenis affligimur. Venimus igitur pro comparatione frumenti:
curamq; patris & noſtrorū prouidentiam Beniamin iuniorem fratrem reliquimus. Po
teris autem mittendo ad noſtram domū agnoſcere ſi quicquam dicimus mentientes.
Et Ruben quidē huiuſmodi uerbis tentabat perſuadere Ioſeph ut de eis meliora decer
neret. Ille uero Iacob cognoſcens uiuere:fratrēq; beniamin minime deperiſſe: tūc equi
dem in carcerē eos quaſi de uacantia alias die uacanti diſcutiēdos iniecit. Tertia die de
ducens eos:quomodo inquit aſſeretis neq; pro malignitate rerum principis huc ueniſſe
& eſſe fratres:& unius patris filios de quo dicitis:hæc ita eſſe mihi manifeſtabitis: ſi re
linquentes quidem unum ex uobis apud me:nihil iniuriabile paſſurum:portāteſq; pa-
bula genitori:denuo reuerſi fueritis ad me:fratrem quem reliquiſſe uos uobiſcum pari
ter adducentes:hoc enim erit ſignum ueritatis. Illi in maioribus malis adducti flebāt
inter alterutros:de calamitate Ioſeph frequenter ingemiſcentes:tanquā ꝓpter id quod
in illum cogitauerant deo ulciſcente in eis:talia ſuſtinerent. Ruben autem nimius erat:
& eos in huiuſmodi ſermonibus pœnitentiæ icrepabat:ex qua nulla quidem generare
tur utilitas de Ioſeph illos uero quicquid mali ſuſtinerēt pro uindicta illius faciēte deo:
fortiter tolerare poſcebat. Hęc autem dicebant ad inuicem non credentes ſuā linguam
Ioſeph intelligere. Omnes autem Ruben increpante:habebat deiectio : & pœnitentia
rerum geſtarum:cum ipſi non cogitaſſent illo tempore:pro quibus eū tunc punirent:
iudicabant deum eſſe iuſtiſſimū. Videns autem eos Ioſeph ſic eſtuantes per cōpaſſionē
ceſſit in lachrymas:nolenſq; fratribus apparere diſceſſit . Et poſtq̄ reliquit eos iterum
uenit ad eos. Et retinens obſidem Simeon:pro reuerſione fratrū:illos ſumentes merci-
moniū tritici:abire præcepit:iubens miniſtro:ut pecuniā quam pro emptione frumēti
detulerant:oneribus eoꝝ latenter imittens dimitteret eos:illam pecuniā pariter porta-
turos. Et ille quidē imperata perfecit. Iacob autem filii uenientes in chananeam: nun-
ciauerunt patri quæ eis in ægypto contigerant : & quia quaſi exploratores regis illuc
ueniſſent ſunt crediti:dicentibuſq; ſe fratres eſſe undecimū apud patrem domi reliquiſ
ſe:creditum eis non ſit:& quomodo Simeon reliquerunt apud principē miliciæ donec
Beniamin iret:& fidē de his quæ a ſe apud eum dicta fuerant perficeret:rogabantq; pa
trē nihil metuentē:ut cum eis iuuenculū deſtinaret. Iacob uero nihil oīno placebat ex
his quæ a filiis ſuis geſta ſunt:& dum de Simeon detentione grauiter ferret:ſtultiſſimū
iudicabat:Beniamin quoq; his malis adiicere. Et ille quidē neq; ruben ſermonib⁹ ſup
plicantis flexus eſt:ſuos filios tradentis:ut ſi quid Beniamin in itinere pateretur:eos oc
cideret auus:Illos hęſitantes in his malis potius conturbabat argentū:quod in ſaccis
miſſum latenter inuenerant. Tritico uero quod delatū fuerat iā deficiente:fame magis
inualeſcēte:coactus neceſſitate Iacob:Beniamin deliberauit cū frībus deſtiare. Nō.n.

poterant in ægyptū uenire niſi cū ſua ꝓmiſſione ꝑgerent. Cūq; famem cotidie augeri conſpiceret: filiis ſupplicantibus: quod aliud de pñti faceret nō habeat. Iudas aūt cum eſſet & in aliis uir audax: & in his apud eū fiducialiter uſus eſt: dicēs non eū debere de fratre metuere: neq; aliud aduerſum ſuſpectionē conſpicere qūo nihil circa eum agendum foret: ubi deus adeſſet: & qa ei quicquid immineret ēt apud eū manenti oīno contingeret: eos aūt ſic palam in ꝑditiōne pueri adiicere nō debere: nec alimentū ex ubertate pharaōis permiſſum: ꝓpter puerū irrationabiliter auferendū: cogitandū uero de ſalute ſimeon: ne dum parceret̃ profectui beniamin: ille ꝑimeretur: deo aūt eſſe credendum de illo. Quo exhortante atq; dicente: aut ſaluū reuocare filiū: aut ſecum eo remanſurū atq; uicturū: credens ei: Iacob tradidit Beniamin: & duplex tritici præcium: ſimul & quę apud chananeos naſcūtur: unguēta balſami: & ſtactē: & therebintū: & mel: munera Ioſeph direxit eſſe portāda. Multę uero a patre in egreſſiōe filioꝝ effundunt̃ lachrymę: pariter & ab illis. Ille namq; ſi filios ſaluos de itinere ſuo reciperet cogitabat illi uero ſi fratrem incolumē reperirent: nihil pro eoꝝ triſtitia mali ꝑpeſſum: cotidieq; eis meror īgerebatur. Et ſenior quidē feſſus tollerabat: illi uero ībāt ī ęgyptū: ſpe meliori triſtia rebus curaturi præſentibus. Cum uero ægyptum perueniſſent: ſeceſſerunt quidem apud Ioſeph: Timor autem eos non fortuitus perturbabat: ne propter tritici precium crimini ſubiacerēt: uelut & ipſi furtū ſub calliditate egiſſent: & apud prępoſitū Ioſeph multis ſatiſfactionibus utebant̃: domi in ſuis ſaccis dicentes ſe inueniſſe pecuniā: eamq; nūc reportaſſe. Illo itaq; reſpōdēte: & ſe iā quid dicerēt ignorare: releuati ſunt a timore: ſoluenſq; repente ſimeon: cū fratribus eſſe permiſit. Veniente aūt Ioſepha miniſterio regis: ei munera proferebāt & ſciſcitāti de patre: dicebāt: ꝙ eū īcolumē reliquiſſent. Ille quoq; cognoſcens ſupeſſe beniamin: ſi is eſſet iunior frater interrogabat quē utiq; in pręſenti cerneret. Quibus reſpōdētibus eū eſſe: ait deū ſemper omniū ei eſſe ſuffragatorē. Ipſe uero paſſione motus ad lachrymas diſcedebat: uolēs ſemetipſum fratribus demonſtrari: ſūptoſq; eos ad cibos fecit diſcūbere: ſicut erāt ſoliti apud patrē. Qui dū circa cūctos recumbentes benignus exiſteret: beniamin partibus duplicibus honorabat. Dum uero poſt cœnā fuiſſent i ſoporē cōuerſi: iuſſit prępoſito ut eis triticū mēſuratū traderet: pręciūq; rurſum in eoꝝ ſaccis abſcōderet: monere uero Beniamin ēt poculū argentū quo bibere cōgaudebat īmitteret. Hęc itaq; faciebat: experimētū fratrū ſumere uolens: utrū auxiliū aliquando ferrēt beniamin pro furto detento: & patienti periculū an certe reliquentes eū: tāquā ipſi nihil gerētes mali: ad paterna limina remearēt. Cū uero famulus mādata feciſſet: die facto: Iacob filii nihil hoꝝ ſcientes diſcedebāt: recipientes etiā ſimeō: & duplici gaudio cōgaudentes: tā propter eū ꝗ etiā beniamin reuocātes: ſicut ꝓmiſerāt patri. Qui dum abirēt: inſequebant̃ eos equites: ducentes famulū a quo in ſacco Beniamī poculū uidebatur īmiſſum: & inopinabili equeſtrū īuaſione turbatos: cauſamq; ſciſcitantes: pro qua ſic ueniſſent: illi maliuolos eos appellabāt qui dū honore & muneribus potiti a dño ſuo fuiſſent: neq; munerū: neq; hoſpitalitatis Ioſeph memoriā retinētes: pręſumpſerit i eū iniqua cōmittere & ſcyphū quo ille in cōuiuio bibere congauderet auferētes: iniuſta lucra ſecū portarēt: amicitiamq; Ioſeph: ſuumq; periculū ſi inuenirētur in fraude ſecūdo loco ponētes: minabāturq; eis ſuppliciū eſſe uenturū: quia nec deū latuerit: nec cū furto fugiētes euaſerit: licet miniſterii famulū latuiſſent. Cognoſcetis igit̃ dicebant: qd ignorantes de poculo paſſi fuerimus: ſcituri tñ repente uos eſſe puniēdos. Hęc & his maiora in eo dicēs famulus icrepabat. Illi uero neſciētes factū eius uerba irridebāt: leuitatēq; uerborū illius famuli mirabant̃: quod talem cām pręſumeret uiris iferre: qui dū preciū in ſuis ſaccis inuētū nequaꝗ retinuiſſent: ſed quod

geſtum fuerat nullo ſciente reuocaſſent:multo potius ab huius maleficii uolũtate diſce
derẽt:& qa rei pſcrutationẽ negatione iudicabãt eſſe fideliorẽ, reqrere ſamulũ iperabãt:
& ſi quiſquã rapuiſſet:cũ reperiretur oẽs eſſe puniendos. Nihil enĩ ſibi conſcii fiduciã
habebãt:ut putabãt omni periculo cariturã. Illi uero iquiſitionẽ fieri exigebãt: uniuſq;
fore ſuppliciũ:qui in furto fuiſſet inuentus. Et dũ quęrerent oẽſq; iam cęteros pertrãſiſ
ſent:ſecundũ modũ iquiſitionis ad Beniamin nouiſſime puenerũt:nõ ignorantes: quo
modo in illius ſacculo poculũ abſcondiſſent:ſed ſubtilẽ inquiſitionẽ ſe facere ſimulãtes:
aliiq; de ſuo timore liberati:uidebanť eſſe ſolliciti de beniamin:confidebant tñ: qa nec
in illo poſſent maleficiũ inuenire:increpabãtq; eos qui fuerãt perſecuti: uelut eis multũ
pceſſuris impedimentũ itineris attuliſſent. Cũ uero ſcrutãtes onus de ſacculo beniamĩ
inuentum poculũ protuliſſent:in luctũ & gemitũ omnes repẽte cõuerſi ſunt: & idumẽ
ta rũpentes:flebant fratrẽ ſuũ pro furti crimine puniendũ:ſeq; mentitos patri de ſalute
Beniamin. Creſcebat aũt eis hoc malũ:eo ꝙ iam ſe credẽtes triſtitiã deuitaſſe:rurſus in
fratris ſui malis inciderent:& paternę ſup illos triſtitię cãm ſe fore dicentes: qui uim pa
tri feciſſent:ut eũ cũ eis una dirigeret. Equites ergo ſumẽtes Beniamin: ad Ioſeph addu
xerunt:fratreſq; pariter ſequebanť. Ipſe dũ cerneret illũ in cuſtodia poſitũ:illos aũt lu
ctuoſo ſcemate laceratos:quod ait:o maligni aut de mea clemẽtia:aut de prouidẽtia dei
cogitantes:talia in peregrinũ & bñfactorẽ facere praſumpſiſtis? Illis aũt in ſuppliciũ ſe
tradẽtibus pro ſalute Beniamĩ:& rurſus recordãtibus dicẽtibuſq;: beatiorẽ eſſe Ioſeph:
qui ſi quidẽ mortuus eſſet:& a uitę triſtitia liber exiſteret:ſi uero uiueret:certũ quia pro
illo ſup eos deus uindictã inferret:aſſerentibus ſe eſſe amaritudinẽ patris quia triſtitiæ
quã pro illo hẽret hactenus:ẽt de Beniamin ipſi ei rurſus adiicerent: Ruben eos ẽt uęhe
mẽter icrepãte. Ioſeph ergo dicente:illos quidẽ a ſe abſolui: a quibus in nullo fuerat le-
ſus:ſolãq; ei ſufficere poenã fratris:neq; iuſtũ eſſe illũ propter eos dimitti qui inullo de-
liquerãt:neq; illos cũ fure puniẽdos:ſed etiã abeuntibus prębere ſe ſecuritatẽ:oẽs qui-
dẽ tenuit ſtupor:& dolore huiuſmodi paſſionis obmutuerũt. Iudas autẽ qui etiã patri
pſuaſerat:ut adoleſcẽtulũ dirigeret:& i aliis erat uir efficax:pro fratris ſalute ſe decreuit
opponere. Licet crudelia iquit opera cõmiſerimus in te:& ſupplicio digna:iuſtumq; ſit
oẽs nos ſubiacere tormẽto:licet nõ ſit iniquitas oium ſed unius iunioris:tamen deſperã
tibus de eius ſalute:ſpes relicta eſt nobis de tua benignitate euadẽdi nobis te pollicẽte
piculũ. Et nũc nõ ad nos reſpiciẽs:neq; malefacta cõſiderãs:ſed ad tuã naturã cõuerſus:
uirtutẽ propicius exerce nõ irã:qua alii cũ in fortitudine pari ſint:nõ in maximis ſolum
mõ:ſed ẽt in fortuitis ſumẽtes utunť. Tu eſto magnanimus:neq; uincaris ab ira:ut eos
perimas:qui neque ſuã potuerint tueri ſalutẽ:ſed a te ſumere eam popoſcerũt. Non enĩ
mõ eã primitus nobis donas:ſed dũ frumentorũ ueniſſemus ad emptionẽ:uelociter &
opulentiã donaſti ciboꝝ:& nr̃is familiaribus uberrime deferenda pbuiſti:quę periculũ
ſuſtinentes a peſte famis eripuerunt. Ne deſpicias peuntes egeſtate reꝝ neceſſariaꝝ:nec
punias qui uidenť deliquiſſe: & circa beneficiũ quod a te nobis ſplendidiſſime collatũ
eſt:inuidiæ calamitate dãnati ſunt. Permaneat tua gr̃a:alio mõ tñ data. Saluabis enĩ:
quos ob hoc ẽt nutriſti: aĩaſq; quas fame laborare non paſſus es: a morte tuis muneri
bus liberabis:quatenus hoc ita mirabile ſit & magnũ: ut aĩas nobis dones: prębeaſq;
unde poſſint indigentibus pmanere. Reor enim deũ cãm hanc præparaſſe: uirtutẽ tuã
circa nos uolentẽ cunctis oñdere:noſq; in hac erumna conſtituiſſe: ut inigtatibus in te
peccantiũ uidearis ignoſcere:& nõ ſolis ob aliã cãm indigentibus tuæ clæmẽtiæ amici
nicula cõdonares:quãquã & hoc magnũ eſt:ſi benefiat inopibus:principale tñ exiſtet:
ſaluare quẽquã eos:qui pro delicto cõmiſſo in ſe poenas debeãt exoluere. Nã ſi paruas

ſeſſiões dimittere delinquẽtibus laudẽ attulit multis:iracundiã cohibere in his: pro qui
bus uita peccantiũ ſit obnoxia:diuinę cognoſcit̃ eſſe naturę. Et ego quidẽ niſi ſcirẽ pa-
trem quẽadmodũ in amiſſione filioꝝ affligitur: propter Ioſeph mortẽ:nequaquã quan
tũ ad nos attinet ſalutis uerba proferrẽ niſi forſan tuis morib⁹ hoc donaſſem:quoꝝ eſt
propriũ ẽt hos ſaluare:qui tribulantur in huius morte: ſed ẽt praeberemus nos paſſuros
quaecunq; uelles. Nunc aũt non nr̃i miſerentes licet iuuenes ſimus : & nundũ fruentes
uitę bonis moriamur:ſed de patre ea cogitantes:& ſenectutis illius miſerantes:has tibi
preces offerimus : & cõmendamus aĩas nr̃as:quas tibi malignitas nr̃a tradidit ad ſup-
plicia perferenda. Nã non ille malignus eſt:neq; tales nos futuros genuit:ſed cũ ſit be-
nignus:& ut experiatur talia non ſit iuſtũ ẽt nunc nobis ſuſpectus affligit̃. Cũ aũt au
dierit perditos:ẽt cãm mortis amariſſime ſuſtinebit: & ob hoc multo citius uitã ſuã de
relinquet:ita ut eũ conuerſationis nr̃ae turpitudo corrũpat:peſſimumq; faciat de praeſen
ti luce diſceſſum : & dum ad alios ſtuderet nr̃a bona plantare:ut nr̃i actus neq; ſentian
tur efficiet. In hac ergo ratione conſtitutus licet te nr̃a mala cõmoueant:tuã iuſtitiã do
na patri:ut propter illius miſericordiã maiora poſſis quã cogeris facere pro nr̃a malicia
ne ſenectus eius in deſolatione conſiſtat:aut nr̃a perditione deficiat. Verere patrũ nomi
na hoc eis condonans munus. In hoc itaq; & tuũ honorabis genitorẽ:tibiq; praeſtabis:
cum iam hac appellatione potiaris : & in ea ſine paſſione ſeruaberis a deo patre cuncto
rum:in qua per cõmunionẽ huius noĩs pie agere cõprobaueris:noſtri patris hñdo miſe
ricordiã:ne fraudatus filiis aliqd patiat̃. Tua ſunt ergo quae nobis prębuit deus habens
utiq; poteſtatẽ & auferre: & dare:nihilq; ab eius gratia differes. Nam dum quilibet in
utrũq; habuerit poteſtatẽ:optimũ eſt: ut hac in bonis utatur & poteſtatẽ quae in malo
eſt tanquã ſi nõ ſit obliuiſcatur:quaſi hoc ſolũ conceſſum ſit ut de ſalute ſit cogitandũ.
Tu uero omnes nos ſaluabis ignoſcendo fratri:in quibus infoeliciter egit:neq; enim ui-
ta nobis eſt hoc punito:quo defuncto:ad patrẽ non licet remeare. Supplicamus igitur
domine:ut ſi decreueris fratrẽ nr̃um occidi:cum eo nos pariter punias:tanquã delicti
participes. Nõ enim patimur noſipſos quaſi ꝓpter mortui tribulationẽ afficere:ſed tã
quã ſimiles eius maliciae exiſtẽtes ita debemus interimi. Et qm̃ ut iuuenis deliquit:& nõ
prudentia roboratus:& humanũ erat talibus ueniã tribui : hoc tibi relinquo:& ulterius
uerba proferre ceſſabo: & ſiquidẽ nos condemnare uolueris:ea quę dicta non ſunt non
uidebũtur nos ad triſtitiã deducere:ſi uero abſolueris illa ẽt in tuae benignitatis conſcien
tia reuoluens:nõ ſolũmodo nos ſaluabis:ſed etiã uitã redonabis: per quod poti⁹ iuſtior
appareas:qñ plus a nobiſipſis probaris de nr̃a ſalute ſollicitus . Si aũt caſtigare culpã
mauis:me magis pro illo caſtigans:hunc patri remitte:ſi uero aliquẽ tibi retinendũ iu-
dicas ſeruũ:ego utilitatibus tuis potior ero miniſter:quanto aptior ad utraſq; paſſiones
ſicut uides exiſto. Iudas itaq; oĩa ſuſtinere pro fratris ſalute libenter habẽs : ꝓſtrauit ſe-
metipſum ante pedes Ioſeph:ſi quõ eius irã flectere potuiſſet . Proſtrati ſunt ẽt fratres
uniuerſi flentes ſemetipſos pro anima Beniamin tradẽtes neci. Ioſeph aũt animi ſui paſ
ſionibus uictus:& nequaq̃ ualẽs ire tolerare figmentũ, iuſſit quidẽ abire pñtes: ut fratri
bus ſe tantũmodo demõſtraret. Diſcedẽtibus igitur oĩbus:ſemetipſum fratribus indica
uit dicẽs. Virtutẽ quidẽ ur̃am atq; fauorẽ circa fratrẽ ueſtrũ collaudo: & meliores quã
ſperabã ex his quae in me cogitaſtis inuenio. Haec aũt oĩa feci experiri uolẽs amorẽ ur̃ae
fraternitatis. Naturaliter aũt neq; circa me malignos uos arbitror extitiſſe: ſed dei uo-
luntate factum:quo bonorum etiamnunc adeptio : & in futuro ſi propicius Deus no-
bis fuerit:conferenda ſit. Patris ergo ſalutẽ inopinatã cognoſcens:taleſq; uos circa fra
trẽ inueniẽs:neq; illoꝝ quae in me cõmiſiſſe putamini ulterius recordabor. Ceſſabo aũt

& ab odio malignitatis quod ſup his habebã:& tanq̃ fuerint uoluntate dei cõpleta: &
in rebus pñtibus uos mihi eritis occaſio:gratiã me habere profiteor:uoſq; ipſos uolo illo
rum ẽt obliuionẽ ſumentes delectari magis in illo:quod tunc inconſiderate feciſtis:dũ
ad huius termini qualitatẽ cauſa peruenerit: quã confuſionẽ grauiter ferre propter hæc
quæ putamini deliquiſſe.Non ergo uideat̃ uos cõtriſtare : ꝙ aduerſum me malignã ꝑ
tuliſtis ſñiam:nec pœnitentiã eius uos afficiat: qñ impleri non potuerunt quæ fuerant
cogitata.Exultantes ergo in his quæ a deo facta ſunt:ite hæc nunciantes patri : ne etiã
pro ueſtra conſumptus ſollicitudine:ſplendorẽ meæ fœlicitatis obſcuret: ſi antequã ad
meũ ueniens uultũ:præſentiũq; regꝝ potitus:hac luce priuet̃.Ipſum ergo:ueſtraſq; cõiu
ges liberoſq;:& cunctã cognationẽ ſumentes:huc migrate. Non enim abſentes bono-
rum meorũ oportet mihi chariſſimos eſſe:in ſuper & fame annis adhuc quinq; mãſura.
Hæc cum dixiſſet Ioſeph amplexꝰ eſt fratres.Illi uero in lachrymis & triſtitia cõſtituti:
ſup hoc quod cogitauerant contra illum:potius eis uidebatur eſſe ſupplicium bona uo
luntas fratris.Et tunc quidem erant in epulis.Rex autem audiens ueniſſe ad Ioſeph fra
tres:lætatus eſt eximie:& tanquam in propriis bonis affectus prębenda eis uehicula tri
tico plena:aurumq; ſimul & argentum portandum patri decreuit: ſumenteſq; dona re
gis illi & ampliora fratris:alia quidem patri ferenda:alia uero ſibi ſinguli donata gaude
bant:maioribuſq; muneribus donato Beniamin exultãtes abibãt. CAP. IIII.

Vm ergo reuertẽtibus filiis: Iacob de Ioſeph agnouiſſet:quia non ſolũ euaſiſ
c ſet mortẽ pro qua degebat in luctu:ſed ẽt uiueret clara fœlicitate : & cũ rege
totã ægyptũ ſua prouidentia gubernaret:nihil quidẽ horum quę ei nunciata
fuerant incredibile iudicabat:cogitans de maximis operibus dei: & ipſius ęquitate: &
licet multo tẽpore afflictione defeciſſet:repente tñ profectus eſt ad Ioſeph. Et cũ ueniſ
ſet ad iuramenti puteũ:ſacrificans ibi deo:metuenſq; ne propter fœlicitatẽ ægypti filiis
amantibus habitationẽ prouinciæ : nequaquã ad chananeam ſoboles eorum reuerſa te
neret eam ſicut deus promiſerat:aut ne præter dei uoluntatem in ægyptum eorꝝ aduen
tus orirętur:formidans quoq; ne prius a uita recederet:quã ad Ioſeph faciem perueniret
dum has haberet cogitationes in ſoporem reſolutus eſt : aſtititq; ei deus:& ſecundo no
mine uocans reſpondenti quis eſſet : ait . Non eſt iuſtum te ignorare deum qui ſemper
præſidio tuis maioribus fuit:& poſt eos etiã tibi.Nam cum te pater primatu priuaſſet:
hunc tibi ego reſtitui:& meo fauore in meſopotamiam miſſus ſolus : & bonas nuptias
adeptus es:& filiorum multitudine pecuniarumq; plenus ad propria remeaſti: perman
ſitq; tibi omne genus prouidentia mea ſalubre:& ioſeph filium quem te perdidiſſe puta
bas:ad maiorem bonorum adeptionem culmenq; perduxi: & ægypto dominũ ut pau
lulum uideatur a rege differre conſtitui . Aſſum uero nunc dux tibi futurus in hac uia:
uitãq; tuam in manibus Ioſeph finiendã eſſe nunciaturus:longumq; ſęculũ tuam ſobo
lem in principatu & gloria fore ꝓnuncians : eamq; in terram quam promiſi conſtituen
dam.In hac igitur uiſione confidens: pronior in ægyptũ cũ filiis & eorꝝ omnibus prope
rabat.Erant ergo oẽs ſeptuaginta.Nomina uero eorũ ſignificare mihi non uidetur : &
præcipue propter difficultatẽ eorꝝ.Attamen attendens eos qui non arbitrantur nos de
meſopotamia eſſe:ſed ex ęgypto:neceſſariũ iudicaui nominum quoq; ferre memoriam.
Iacob quidem filii erãt duodecim:quorũ Ioſeph iam prius abierat.Eos uero qui poſt eũ
profecti ſunt:eorumq; ſobolem demonſtrabo.Ruben itaq; fuerũt quattuor filii:Enoch
phalech:Eſrom:Charmi.Simeon aũt ſex habuit : Iamuel : Iamin:Aoth:Iachin:Salier:
Saul:Leui filii tres fuerunt Gerſon:Gaath:merari.Iudę aũt filii fuerunt tres:Sylon pha
res:zare.Duo uero nati de Phares: Eſrom:& amor.Iſachar q̃tuor hũit. Tholas:Furas:

Iob:Semron. Tres uero zabulon habuit filios:Sarat:Ilon:Iachili. Hoc ergo genus de
Lya deſcendit cũ qua aſcenderat etiã filia eius Dina. Sunt ergo iſti omnes triginta tres.
Rachel filii fuerunt duo:quorum Ioſeph quidem fuerunt filii:Manaſſes:& Effraim. Be
niamin autem decem bela:Bechor:Aſbelus: Iera: Naama: Yſar: Mobim: Ophim:
Areth:ros. iſti decẽ ſuperioribus additi:fiunt numero quadragintaſeptem: & legitimũ
quidẽ Iacob genus hoc fuit. De Bala uero famula Rachel fuerunt Dan: & Neptalim:
quem ſequebantur filii quattuor:Enol:Gunis:Saris:& Sylim. Dan autem habuit uni-
genitum huius. His itaq; additis ſuper illos quos diximus: quinquagintaquattuor ad
implet̃ numerus. Gad autem & Aſer nati ſunt de zelpha:quę fuit famula lyæ: fuerũtq;
filii Gad ſeptem:Gophoron:Iaphim:Vuin:Zabron:Aurim:Rothin:Ariel. Aſer autẽ
fuit filia Sara & maſculi numero ſex quorum nomĩa ſunt:Iomonis:Iſus:ioſe:Vbbares:
Aber:& Melchel. Iſti cum ſint ſedecim: adiectis eis prędictis quinquagintaquattuor
memoratus numerus complet̃: reputato cum eis Iacob. Cognoſcens aũt Ioſeph adue
nire patrem:nam iudas pręcedens eius nũciauerat aduentum: occurſurus egreſſus eſt:
eiq; in ciuitate quæ heroum uocatur apparuit. Ille ex inoppinata magnaq; lęticia pene
uſq; ad defectum mortis peruenit:ſed cum recreauit Ioſeph: licet nec ipſe ſe retinere po
tuerit:ut propter nimiam lęticiam talia minime ſuſtineret:non tamen qua pater paſſio
nem deuictus eſt. Deinceps illum quide cum quiete uenire iubens: ipſe quinq; fratrum
ſecum ſuorũ ſumens:pergebat ad regem:dicturus ei aduenisſe genitorem ſuum Iacob.
Ille lætus hoc audiuit:iuſſitq; Ioſeph:ut diceret eis:quã uitã habere delectarẽtur:ut eos
degere ita decerneret. Ille uero optimos eos eſſe paſtores reſpondit:nihilq; aliud pręter
hoc ſolũmodo uelle:ut nõ ſeparatim ſed ut oẽs pariter habitarent:atq; prouidentiã fa-
cerent patris:quatenus & ægyptiis gratus eſſet:& nihil quod illorũ eſſet iſtis impone-
retur. Egyptiis enim erat abominabilis cõuerſatio paſtoralis. Veniente uero Iacob ad
regẽ:& ſalutante pariter & pro regno eius orante:Pharao ſciſcitabatur:quanto tpe iam
uixiſſet. Illo centũ triginta annoꝝ ſe eſſe dicẽte:longinquitatẽ uitæ Iacob miratus eſt.
Cum uero dixiſſet:quia pauciores annos uixerit quã eius maiores: conceſſit ei ut cũ fili
is ſuis in heliopolitana urbe conuerſaretur. Illic enim paſcua ẽt paſtores eius habuerũt.
Fames ergo ægyptiis augebat̃:& peſtis eos potius inopes faciebat:cũ neq; fluuius ter
ram irrigaret:non ei creſcebat ut mos erat: neq; pluerat deus:cũ utiq; per ignorantiam
futura prouideri nequerint. Ioſeph aũt ad pecunias dãte frumenta:cum eis ẽt hæ defice
rent:de ſuis opibus & mancipiis triticũ comparabant: & quibuſcũq; eſſet pars aliqua
terrę:hãc pro p̃cio alimẽti cedebant. Sic itaq; rege omnium paſſionum domino facto:
alii alibi migrauerunt:quatenus regiões eoꝝ fierent firma poſſeſſio regi pręter ſolum-
modo ſacerdotum. His enim regio ſua ſeruata eſt. Non ſolum ergo eorum corpora ad
ſeruitutem peſtis adduxit:ſed ẽt mentes:ita ut de cetero ad turpem egeſtatem alimento
rum uenire cogerẽtur. Imminuente uero ſe fame:& fluuio terras inundante: & fructus
abundanter ea ferente:Ioſeph ad unamquanq; ueniens ciuitatẽ:eiuſq; multitudine con
gregata: eandem terram quam ipſis cedentibus rex habere poterat:ſoluſq; frui in toto
redonabat:& uelut poſſeſſionis proprię laborem eos amare poſcebat:quintam partem
frugum ſolummodo regi ſoluturos pro terra quam illis dabat. Illos ergo inopinatæ ter
ræ dominos conſtitutos lætitia compræhendit:ob quam rem præcepta quoq; ſunt con
ſtituta. Hoc igitur modo dignitas apud ægyptios Ioſeph potior habebatur: maiorq;
fauor ab eis regi collatus eſt:& ut quintam frugum partem perſoluere deberent. etiam
apud reges poſteros lex iſta permanſit.

CAPI. V.

Acob autem decimo ſeptimoq; anno in ægypto cõmoratus:& languore con
i fectus pręſentibus ibi filiis: cũ optaſſet aliis quidem poſſeſſionem bonorũ:&
prędixiſſet per prophetiam quẽadmodũ ex eorũ generatione habituri eſſent
poſteri chananeã:quod etiã multis poſt temporibus eſt effectum: cũq; Ioſeph magnis
præconiis pręruliſſet:quia malorum memoriã circa fratres non habuerit:ſed benignus
potius fuerit in eos:& donauerit bonis innumeris: quę nec bñfactoribus ſoleant repen
ſari:pręcepit quoq; filiis ſuis ut Ioſeph natos ephraim & Manaſſes ĩ numerum ſuum re
ciperent:diuiſuri cum eis chananeã:de quibus poſt hęc loquemur.popoſcitq; ſimul: ut
ei ſepultura fieret in Ebron & mortuus eſt cũ uixiſſet oẽs annos ſeptem & quadraginta
& centũ: in nullo maiorũ ſuorũ cultu diuinæ pietatis inferior : retributionẽq; ꝓmeruit.
quã iuſtũ erat ita benignum accipere.Ioſeph concedente ſibimet rege:patris corpus in
Ebron reducens:multa largitate ſepeliuit.Fratribus aũt reuerti nolẽtibus cũ eo:cũ eos
terror hẽret:ne illos patre mortuo caſtigaret: propter nequitiã quã ei fecerant:nec ulte
rius circa eos mitis exiſteret:ſatiſfecit eis:ut nihil metuerent: neq; taliũ habere deberẽt
ſuſpectionẽ : multaq; bona quæ ſecũ detulerat donauit:nihilq; quod circa eos benigne
debuiſſet impendere dereliquit.Mortuus eſt aũt & ipſe:cũ uixiſſet annos centũ:& decẽ
uirtute mirabilis:& omnia ratione diſponẽs:poteſtatẽq; ſuã humiliter agẽs quod utiq;
huiuſmodi fœlicitatis cauſa fuit ei apud ægyptios:& aliunde ſcilicet ueniente: & talem
qualẽ dudũ diximus paſſum calumniã. Mortui ſunt etiam eius fratres in ęgypto fœli-
citer conuiuentes : quorum corpora in Ebron poſt mortem reportantes poſteri ſepelie
runt.Oſſa uero Ioſeph nouiſſime qñ hębrei egreſſi ſunt ex ęgypto ĩ cananeã reportaue
rũt:ſic.n.eos cõiurauerat Ioſeph. Hoꝝ igitur unuſquiſq; qualiter ſe habuerit:quibuſq;
laboribus obtinuerint chananeã ſignificabo : cãmq; narrabo primitus:pro qua ægyp
tum deſeruiſſe uideantur. CAPI. VI.

Egyptiis ſiquidẽ delicatis:& deſidioſis in labore exiſtẽtibus: & aliis libidini
a bus ualde ſubiectis : etiã propter amorẽ lucri contigit ut peſſime circa hębre
os inuidia eorũ fœlicitatis afficerentur. Videntes enim Iſrahelitarũ genus au
geri:& propter uirtutẽ & laboris ingeniũ diuitiarũ affluentia ualde nobilitatos : cõtra
ſe eos augeri ſupplicabantᷣ:oblitiq; bonorũ propter longinquitatẽ tẽporũ quæ merue
rant per Ioſep:regnoq; tranſlato ad aliã domũ:crudeliter opprimentes Iſrahelitas : ſtu
debant eis uarias inferre miſerias.Fluuiũ nãq; eos per multas deriuationes diuidere:mu
roſq; ciuitatibus ędificare:& foſſata circunducere: ut eas inundare fluuius nõ ualuiſſet:
& priamidas ędificare:præcipiebant ut nr̃m hoc mõ genus attererent.Omnes artes er
go efficientes: & in laboribus aſſueti quadringentorũ annorũ tp̃s in his miſeriis extite
runt:eratq; hæc inter eos pugna: ut ægyptii quidẽ laboribus uellent iſrahelitas expen-
dere:illos uero meliores ſemper eorum ſe præceptionibus exhiberent. Dum uero in his
eſſent rebus utriq;: cauſa pro qua potius ſtuderent in exterminatione generis nr̃i ſemp
ægyptiis huiuſmodi fuit. Quidã ſacrorũ ſcriba:cũ ſint experti de futuris prædicere ueri
tatẽ:enunciauit regi pariendũ quendã illo tp̃e inter Iſrahelitas : qui humiliaret quidem
ægyptii principatũ. Augeret aũt ſuo cremento Iſrahelitarũ genus:uirtuteq; tranſcen-
deret uniuerſos:& gloriã in perpetuũ memorabilem poſſideret.Cuius conſilio iuſſit ut
omne maſculinũ quod ex Iſrahelitis naſcereꝛ : iactantes in fluuio conſumerent.Cuſto
dienteſq; conceptus mulierũ hębrearũ : & partus earũ obſeruare præcipiens ægyptias
obſtetrices . Ab eis enim hoc officiũ iubebat impẽdi:quas propter cognationẽ crede-
bat regis non tranſcendere iuſſionẽ. Eis aũt qui contẽnerent hoc pręceptũ:& partũ ea
rum occulte ſaluare præſumerent:perimi cũ ſua generatione pręcepit. Hãc ergo illi ſu

ſtinebant crudeliter paſſionem :& non tantum dolentes ꝙ filiis priuarentur : aut quia
dum parentes eſſent ad perditionē filiorum ſibi naſcentium miniſtrarent:ſed etiã ex illa
cogitatione qua eorũ deleretur genus:quando quidē nati eorum necabantur : ipſi uero
paulatim redigebantur ad nihilũ.Et illi quidē erant in illo malo iacentes:cõtra dei uero
uoluntatē nemo poterat pręualere & ſi innũeris hoc artibus exercerent . Puer itaq; quē
prædixerat ille ſacer ſcriba:latenter regia cautela nutritus eſt: & uerax in his quę per eũ
facta ſunt ille qui prędixit inuẽtus eſt:q^d hoc modo geſtũ eſt.Amaramis unus hebreo
rum nobilis:cũ metueret pro cuncta gente:ne defectio in nutrienda iuuentute proueni-
ret:& grauiter hoc ferret ne eius uxor pareret:dũq; in heſitatiõe cõſiſteret:ad dei ſuppli
cationē conuerſus eſt rogans:ut aliquã miſerationē haberet:qui in nullo eius religionē
præuaricaſſe uiderentur:daretq; eis rerũ libertatem : pro quibus illo nati affligebantur
in tẽpore.Deus autē miſericordiã eius habens:& ad ſupplicationē aures inclinans:aſti
tit ei per ſomniũ:& nequaq̃ eũ deſperare de futuris exhortabatur: pietatiſq; eorũ ſe dice
bat habere memoriã.Et propterea retributionē eſſe prębiturũ: & dudum quidem eorũ
donaſſe maioribus:ut ex paucis magna eorũ fieret multitudo.Et abraam quidē ſolũ de
meſopotamia in chananeã ueniſſe:factumq; locupletē : & inter alia dũ uxor eius ad ge
nus primitus fuiſſe ſterilis:deinde eius uoluntate ad hoc habilis facta genuiſſet filiũ : &
reliqſſet iſmaheli quidē & qui ex eo erant arabiam regionē:ceturæ aũt filiis tragoditen:
Iſaac uero chananeã.Qui dum meo fortiter pugnaſſet auxilio: ſemper uicit.Iacob etiã
cotribulibus fuit ignotus : qui deinceps magnitudinē fœlicitatis qua uixit:ſuis poſteris
dereliquit.Quo cũ ſeptuaginta ſolũmodo in ægyptũ ueniente:ultra ſexcenta milia iam
eſtis effecti.Nunc aũt me utilitatis ueſtrę & tuæ gloriæ ſcito prouidentiã cõmuniter ha
biturũ.Is enim puer cuius generationem metuentes ęgyptii:cuncta perdere decreuerũt:
quæ ex iſrahelitico ſemine generãt̃ :tuus erit:& diſperdet quidem eos qui eius interitum
intendebant:nutrituſq; mirabiliter:hæbreorũ q̃dem genus ab ęgyptiorũ neceſſitate li-
berabit:eritq; eius memoria quantiſcũq; tẽporibus uixerit uniuerſa apud homines:non
ſolũ hæbreos:ſed etiã alienigenas gentes:me utiq; & alia ꝑbente tibi:& his q̃ de te naſci
turi ſunt.Erit aũt ei etiam frater huiuſmodi:qui meũ habeat ſacerdotiũ:& ipſe & qui de
eo fuerint cuncto tẽpore procreati.Dum ergo hæc uiſio illi oſtẽſa fuiſſet:ſurgens.Ama-
ramis indicauit hoc Iohuel coniugi ſuæ: maiorq; timor eis alloquio huiuſmodi uiſionis
inſtabat.Non enĩ de filio ſolũmodo eſſe uidebat̃ eis formido:ſed etiã pro magnitudine
futuræ fœlicitatis.His tñ quæ prænũciata fuerãt a deo: fidem partus præbuit mulieris:
qui cuſtodes latuit per conceptus ſui ſilentiũ:ex eo ꝙ non uehementer ei dolores inſiſte
rent.Et tribus quidem menſibus apud ſemetipſos occulte nutriret infantē. Deĩceps aũt
metuens amaramis ne captus regię irę ſuccumberet:& ipſe cum puero deperiret:& dei
prouidentiã excluderet:deliberauit potius hoc modo pueri conſulere ſaluti ꝓuidentiãq;
latendi eſſe hanc iudicauit.Nã illud erat incertũ:cum ꝑiculũ immineret non ſolũ puero
qui occulte nutriebatur:ſed etiã nutrienti:deumq; iudicauit oĩum habituꝝ cautelã:qua
tenus in nullo quę ꝓmiſerat eẽt mẽdax.Hæc cogitantes:uas rotundũ ex uimine cõplici
tum:uelut alueoli magnitudine præpararũt:quod ſufficeret ut ĩfans ſpacioſe ibi iaceret.
Deĩde unxerũt illud bitumine: natura enĩ bituminis eſt:ut ĩ uiminalibus uaſculis acceſ-
ſit:poſſit aqua coercere.Illic ergo infantē mittẽtes: & circa fluuiũ ponentes: eius ſalutē
deo reliquerũt.Et fluuius quidē eũ ſuſcipiẽs deportabat. Maria uero pueri ſoror matris
iuſſionē cuſtodiebat:quo illud uaſculũ deportaret̃ intendẽs. Tunc itaq; deus oſtendit:
non humana ꝓuidentia:ſed omnia quæcũq; uult ipſe fieri:effectũ optimũ protinus adi-
piſci:nec præualere quidē eos qui pro cautela ſua alios cõdemnare nitunt̃ interitu mul-

toq; ſtudio hoc implere conantur: cũ inopinabiliter illi ſaluentur: & pœnitus de medio
malorũ inueniãt periculorũ ereptionem dei ſolius uoluntate. Tale aliqd ergo circa hũc
infantẽ geſtum aperta uirtute dei probatũ eſt. Thermut igitur erat filia regis: quæ dum
circa litus fluminis luderet: portari a fluuio illud uas conſpiciens: præcepit ut ad ſe ille
alueus portaretur. Veniẽtibus aũt qui ad hoc fuerant deſtinati cũ alueo uidẽs infantẽ
ualde gauiſa eſt: propter magnitudinẽ & ſpeciẽ eius. Tãto ergo ſtudio deus circa Mo-
ſen uſus eſt: ut ab ipſis qui ꝓpter natiuitatẽ eius decreuerunt interimere gen⁹ hæbreorũ:
alimẽto & cura dignus haberet᷑: iuſſitq; mulierẽ adduci Thermut regis filia: quę daret
infanti mamillã. Quo nõ accedente ad illius ubera: ſed euitante: & hoc in multis mulie
ribus faciente: maſia aſſiſtens his quę fiebant: nõ ut quaſi uideret᷑ ex operibus: ſed inter
alias aſtare ait. Fruſtra o regina has mulieres ad nutrimentũ infantis uocas: quæ nullã
ad eũ cognationẽ habent. Si uero quandã hębraicarũ mulierũ adduci pręceperis: puto
tanq̃ cõtribuli ſuę poterit ubera excipere. Cũq; putaret᷑ bene dixiſſe iuſſit: hãc ire ut ali
quã quę lactare cũ poſſit adduceret. Illa uero accepta huiuſmodi poteſtate: reuerſa eſt:
aiens matri ſoli cognitũ: infanſq; grate quodammodo acceſſit ad eius ubera: & ſuppli
cãte regina cõmiſſum eſt ei cũ omni diligentia pueri nutrimentũ. Cui ſecundũ euentum
rerũ nomen impoſitũ eſt eo ꝙ de flumine ſit ſaluatus. Aquã enim ægyptii Moſes uo-
cant uero ſaluatus. Componentes itaq; hęc ex ambobus: Moſes ei nomen impoſuerũt:
ideſt ex aqua ſaluatus. Et erat indubitanter ſecũdum dei proloquiũ prudentię magnitu
dine & laboribus ſapentiũ hæbreoꝶ nimiũ iduſtrius. Huic igit᷑ Abraam pater ſeptius
erat. Erat .n. iſte filius amaramis: q fuit de patre chaath: q natus eſt de leui: Leui uero de
Iacob q fuit ex Yſaac filio abraã. Erat aũt ei ſapia nõ pro ętate cõceſſa: ſed ſua menſura
multo ſupior: & ſeniorẽ huius rei facultatẽ in iſantia demõſtrabat: maiorẽq; ſpem actio
eius iã tunc q̃ uiri pfecti gerebat. Et cum trimus fuiſſet effectus deus mirabiliter eius ſta
turæ eleuauit ſpaciũ. Nã quantũ ad ſpeciẽ nullus erat ita ſeuerus: ut uidens Moſen: ei⁹
pulchritudinẽ nõ amaret: multiſq; cõtingebat dũ eũ ꝯcernerẽt p plateã ferri: ut conuerte
renẽ qdẽ ad aſpectũ pueri: & ea in qbus uidebant᷑ ſtudiũ hẽre deſererẽt: delectati poti⁹
eius uiſiõe. Erat enĩ in eo multa infantulis gratia: & excellẽter decenterq; circa eum exi
ſtẽs: retinebat iſpiciẽtes. Hũc ergo cũ talis eſſet: thermut ſibi filiũ adoptauit: dũ ſobolẽ
legittimã nõ hẽret. Et cũ aliquãdo eũ portaſſet ad patrẽ: oſtẽdit eũ q̃ſi de ſucceſſiõe non
cogitaret: ſed uolũtate dei ꝓpriũ filiũ nõ hẽret dicebatq;. Nutriui infantẽ forma diuinũ:
& prudentia ualde fortiſſimũ: mirabiliterq; de fluminis gratia cõdonatũ: quẽ meũ qdẽ
filiũ eẽ decreui: tui imperii ſucceſſorẽ. Hæc dicens: poſuit in manibus patris iſantẽ. Ille
uero ſumẽs eũ: & ad pectus applicans p amorẽ ꝓfilię gratia ipoſuit ei diadema. Moſes
aũt cõuoluẽs illud ꝓiecit i terra: quaſi p iſantiam cõculcauitq; ſuis pedibus: qđ regi au
guriũ ferre uidebat᷑. Contẽplat⁹ ãt ille ſacer ſcriba: q eius natiuitatẽ ꝓdixerat: ita futuꝶ
ad humiliandum principatũ ęgypti: impetum fecit ut eum occideret: & terribiliter cla-
mans ait. Hic eſt puer ille o rex quẽ deus nobis occidendũ oſtendit: ut de cętero timore
careamus. Teſtimoniis enim oſtẽdit᷑ quia tum inuaſurus eſt principatũ. Iſto nãq; perẽ-
pto: ęgyptiis quidẽ eius timor tollet᷑: hebreis autẽ ſpes confidẽtię quã propter eũ habe-
re credunt᷑ auferetur. Quod cum dixiſſet: uix pręualebat eum abripere thermut: cũ etiã
rex ſenior eſſet ad eius necẽ: deo huiuſmodi propter prouidentiã ſalutis Moſaycę faciẽte
Alebatur itaq; multa ſollicitudie: & hębreis qdẽ i eo erat ſpes optia circa cũcta: ſuſpitio
nis uero eius crementũ generabat ęgyptiis. Et cum nullus eſſet certus: ut uel ſi occideret
rex infantem & cognatũ propter adoptionem: aut alioꝶ quilibet: quid amplius ad ęgy
pti utilitatẽ prodeſſet: quo iam nõ metuerunt de pręſentia futurorum abſtinebant oẽs

ab eius nece. CAPL. VII.

Oſes itaq; prædicto modo natus & nutritus: & tranſiens ad ætatẽ perfectã:
m ægyptiis formã ſuę uirtutis oſtendit:& ad humiliationẽ quidẽ illo⁊: augumẽ
tum uero hębreorũ factũ eſt:ut huiuſmodi occaſio proueniret. Ethiopes cũ ſint
proximi ęgyptiis negocia ſua in eo⁊ regionẽ portabãt:& referebãt ægyptio⁊. Illi irati
caſtrametati ſũt: uidicaturi cõtẽptũ ꝑlioq; cõmiſſo deuicti:alii ceciderũt:alii uero tur-
piter domi reuertentes euadere potuerũt. Secuti aũt ethiopes & arbitrantes defeciſſe il
los:ꝑſumptiõe ſua oẽm ęgypti prouinciã optinere potius exarſerunt:guſtãteſq; eorum
bona:ab eis ſe nõ aſtinebant. Cũq; uicinas partes adeuntibus nõ pręſumerẽt repugna
re:acceſſerunt uſq; ad mẽphin:& mare nulla ciuitate.ſ. reſiſtere præualente. His ergo
malis obſtricti:ad reſponſa & diuinationes ęgyptii ſunt cõuerſi:& deo eis prębẽte con
ſilium:ut auxiliatore uterent̃ hæbreo:iuſſit rex filię ut daret Moſen ducẽ a ſe conſtitu
endũ. Illa ſacramentis prębitis:ut nihil ei fieret mali:tradidit Moſen: ꝓ magno quidẽ
beneficio iudicans eius auxiliũ:& adnihilans ſacerdotes: qui eũ uelut hoſtẽ prædixerãt
occidendũ:quaſi neſcientes ꝙ aliquando utile foret eius auxilium. Moſes uero a ther
mut exoratus pariter & a rege:libenter hoc ſuſcepit opus. Gaudebãt ergo ſacri utriuſq;
gentis ſcribę:ęgyptiorũ quidẽ tanq̃ eius uirtute hoſtes deuincerent̃:& moſen ipſo do-
lo cõprimerẽt:hębreorũ aũt tanq̃ hęc eis occaſio foret:ęgyptios omnino diffugerẽ:quod
Moſes eorũ dux eſſet. Ille antequã hoſtes cognoſcerent eius inuaſionẽ ſumẽs ducebat
exercitũ:nõ ꝑ fluuiũ iter faciens:ſed per terrã:ubi ſapientiæ quoq; ſuæ mirabile fecit indi
ciũ. Nam cũ terra ualde ſit ſęua iter agentibus: propter reptiliũ multitudinẽ: quia illic
hæc oĩa naſcunt̃:ita ut ẽt quæ apud alios nõ ſunt: ſola illa terra nutriat uirtute atq; ma
licia:& aſpectu ſolito differentia:quo⁊ ſunt aliq̃ etiã uolatilia:ut cũ de terra nocere ne-
queant:ſuperuolando nõ prouidẽtes occidant:pro cautela exercitus & itinere eo⁊ inno
xio:hoc mirabiliter adinuenit. Plectas ex papiro fecit in modũ arcarum:eaſq; complẽs
de hibicibus ſecum portabat. Hoc autẽ animal ſerpentibus inimicũ eſt: fugiunt enim
eas aduenientes:& cum ſe cęlare uoluerint:uelut flatu ceruo⁊ abreptæ deuorant̃. Hi-
bices ualde ſunt manſuetę:& generi tantũ ſerpẽtino feroces. Et de his quidẽ ꝑtereo nũc
ſcribere:nõ ignorãtibus græcis quale ſit genus hibicis. Dũ uero ad terrã nutricẽ beſtia
rum ueniſſent:per eas ut dixi naturam ſerpentũ expugnabant:eiſq; uelut aduerſus ho-
ſtes utebant̃. Hoc ergo modo iter agens:anteq̃ ethiopes agnoſcerent ſuperuenit:& cõ
greſſus cum eis pugna deuicit:ſpẽq; quã habebant contra ægyptios & eorum ciuitates
abſtulit:ibatq; ſubuertens omnia:& terrã ethiopũ maxima uirtute deuaſtabat. Tunc
pro fœlicitate alias ꝑ fœlicitatẽ moſeos cum de labore ſuo guſtaſſent:ægyptio⁊ exerci
tus fatigationẽ minime ſentiebat:tanquã præter eũ ſeruitutẽ & nouiſſimum ſubuerſio
nis periculum potuiſſent ægyptii ſuſtinere. Poſt hæc autẽ inſequentibus ægyptiis cun
ctos ethiopes in Saba ciuitate regia ethiopiæ quam poſtea cambiſes meorin denomina
uit:a ſororis ſuæ nomine obſidebantur. Erat enim inexpugnabilis locus ille cũ & Ni-
lus circũdaret eũ & circũcluderet:& alia flumina aſtabus & aſtaburſas: fluctus diffici
les obiicerent̃ eis:qui illic tranſire tentarent. Ciuitas enim interrior exiſtens habitabat̃:
ut inſula muro circũdata uallo fortiſſimo:& contra hoſtes quidem ꝓpoſitos habet flu-
uios. Foſſata uero grãdia inter muros & flumina ſunt:quatenus inundari non poſſit ci-
uitas:aquæ illic uiolẽtia deportata:hacq; res illa flumina tranſeuntibus difficilẽ faciebãt
ciuitatis inuaſionem. Cum ergo grauiter ferret moſes ſegnitiem exercitus:quando ho
ſtis nequaq̃ uenire pręſumeret ad manus tunc aliqd tale prouenit. Tharbis filia regis
ethiopũ fuit. Quę dũ moſen circa muros exercitũ applicantẽ:fortiterq; uideret pugnã

tem eius efficatiam expientiáq; mirata:& deſperantibus iá pridé ægyptiis:liberatis au
thoré eũ extitiſſe bonos ſuæ euentus fœlicitatis exiſtimás:ethiopibus.ſ. exultantibus:
in his quæ circa eos geſſerant:eũq; tũc periculis ĩherere cõſpiciens ĩ amoré eius eſt lapſa
crudeliter.& cũ paſſio ꝑualeret:miſit ad eũ fideliſſimos ſeruoꝝ:ut ei de nuptiis loqueré
tur.Illo uero ſermoné eius ſuſcipiente:ut traderet ciuitatem:præbitiſq; fœderibus: ut &
uxorem eam duceret:& ciuitaté obtinens:nequaꝗ pacta tranſcenderet : effectus uerba
prçuenit:& poſt necem ethiopum gratias agens deo moſes:nuptias celebrauit:& ægy
ptios in propriam terrá reduxit.Illi uero ex quibus ſaluabant᷑ a moſe:ex his odium ad
uerſus eum habebant:& feruẽtioribus aduerſus eũ conſiliis utebant᷑ arbitrantes : non
propter bonos actus eum in çgypto ita creuiſſe:innocuerunt q; regi:quid de facta cæ-
de prouenerit.Ille itaq; apud ſe induſtriam uiri continuit:inuidia uero ducatus moſeos:
& oppreſſionis ſuæ formidine tactus:compulſuſq; a ſacris ſcribis : nitebatur iu moſeos
cçde graſſari. CAPI. VIII.

q Vui dum cognouiſſet inſidias eius latẽter effugit : & itineribus obſeſſis: ꝑ de
ſertũ fugam expleuit.Cũq; ei ciboꝝ eſſet iopia:uiribus tolerantiç præualebat:
ueniẽſq; ad ciuitaté madian circa ꝑmare rubrũ poſitá : cognomen habenté ab
uno filiorũ abraá de cethura progenito ſedens ſup quendá puteũ:ex labore atq; miſeria
quieſcebat exiſtente meridie:nõ ꝓcul a ciuitate.Quo ei actus acceſſit huiuſmodi ex uſu
prouĩcialiũ cumulũ eius uirtutis oſtẽdens: & occaſioné ad meliora ꝑbens.Nam cũ ſint
loca ĩaquoſa ꝑcedebant paſtores ne forte a puteis aquæ exhaurirẽtur ab aliis : & oues
potu neceſſario priuarẽtur.Aſtiterũt itaq; tũc ad puerũ ſeptem uirgines ſorores:rague
lis filiæ ſacerdotis:qui multo honore apud prouinciales habebat᷑. Quæ gregũ patris
curá agẽtes:eo q᷈ hoc miniſteriũ etiá mulieribus regionũ ſit trogolidarũ : ſufficientem
aquá de puteo leuauerũt:expectantes ut greges ſuos abundanti irrigatione ſatiarent .
Superuenientibus uero paſtoribus & uirgines expellentibus:ut aquá ipſi occuparent.
Moſes crudele iudicans puellas deſpicere iniuſticiá patiẽtes : uiolentiáq; uiroꝝ ſincre
potioré ꝗ uirginum:illos qdé ꝓhibuit uiolẽtos eẽ:uirginibus auté opportunũ prçbuit
adiutoriũ.Quç beneficio ĩperato:uenerunt ad patré:iniuriamq; paſtoꝝ narrantes:& ſo
lacium ſibi præbitum peregrini rogabant ne eius beneficiũ eſſet uacuum:ne retributio
ne debita priuaret᷑.Ille auté & filias approbauit circa benefactoré ita ſtudẽtes:& Mo-
ſen ad uultũ ſuum iuſſit adduci:iuſtiſſimæ gratiæ ꝑmia merituꝝ.Cũq; ueniſſet & filiaꝝ
teſtimonium ei de ſuo ſolacio declararetur:eius uirtutem admiratus:non fore eius auxi
liũ ſine bona repẽſatiõe dicebat:ſed idoneũ ſe ad reddendá gratiá:ita ut magnitudine re
pẽſationis:mẽſurá poſſit traſcendere benefacti.Fecitq; eũ quaſi filiũ: & uná filiarum ei
dedit uxoré:grægũq; ſuoꝝ in quibꝰ omnis erat antiquis barbaris poſſeſſio:eum uoluit
habere curam & dominũ.Et moſes quidem dum hæc impetraret a gecheg eth alias the
leo:hoc enim cognomé erat raguelí:degebat ibi paſcendo eius grçges. CAP. IX.

p Oſt hçc auté tempora dum paſceret grçgé in monte q uocatur ſyna : ducebat
oues qui mons eſt excel ſus : & ad paſturas egregius optimas herbas habens.
Hic dum eẽt opinio habitare deum:primitus nemo paſcebat:qa paſtores illic
minime ambulare prçſumebant quo tamé ꝓdigiũ ei mirabile nimis apparuit . Ignis
náq; depaſcẽs rubi uiriditaté:eiuſq; floré trãſit inoxius: fructiferoſq; ramos nullo incen
dio diſſipauit.Cũq; flama uçhemẽs & uelociſſima eẽt:ille ẽt ĩpam uiſioné ĩcpiabilé for
midatus obſtipuit:& potius dũ uoce ignis emitteret:& noíe eius uocaret uerbaq; fate
re uideretur:quibus etiam eius fiduciam prçſumentis ad loca accedere ubi nullus homí
nũ primitus ambulaſſet:eo q᷈ eſſent diuina redarguit eiq; ſuaſit:ut procul ab igne rece

deret:& ut ſufficerēt ei q̄ uiderat:cū eſſet bonus uir:magnorūq; proles uirorū nihil am-
plius īdagaret. Prędicatq; ei futuram gloriam & honorē apud hoīes:praſente deo:iuſ
ſitq; ut cum fiducia abiret in egyptū:dux & prīceps futurus multitudinis hebreorum
& cognatos proprios ab illorum iniuria liberaturus. Nā et terrā inquit habitabūt hāc
felicem:quam habitauerat pater ueſter Abraā:oībuſq; adepturi ſunt bonis ad hęc utiq;
te eos tuaq; ſapientia deducēte:iuſſitq; ut educens hebreos ex egypto ſacrificiū gratia-
rum actionis ueniens ad illa loca celebraret. Hæc ergo ex illo igne diuina uoce prolata
ſunt. Moiſes ergo obſtupeſcens in his quæ uiderat: multo potius quæ audierat: uirtuti
(inqt) tuę nō credere domine:quā & ipſe colo:& maioribus meis aperte apparuiſſe nō
dubito:ueſaniſſimū ſecundū meam ſapientiam eſſe puto. Verūtamen heſito quēadmo
dum uir ignarus & nullius uirtutis idoneus:aut ſua deam uerbis: quatenus cognati re-
linquentes terrā quā nunc habitant, me ſequantur:ad quā eos ipſe deducā: aut uel ſi ip
ſis ſatiſſiat:quō potero exigere Pharaonē ut dimittat hebreos:quorū laboribus & ope
ribus uirtus eius felicitatis augetur. Deus autem eum in omnibus confidere ſeq; adeſſe
ꝓmittens:& ubi qdē opus eſſet ſuaſione uerba præbiturum:ubi aūt opibus uirtutē mi-
niſtraturū, iuſſit ut baculo in terrā proiecto fieret ſerpens:quo ſigno crederet ꝓmiſſa ſe
ꝑcepturū. Hoc dū feciſſet: draco conuolutus repebat ſpiris ingentibus:& tāq̄ contra ſe
ꝑſequētes ſuū caput ſeuiſſimū īſurgebat:q deinceps factus eſt uirga. Poſt hoc uero mit
tere eum dextrā in ſinū ꝑcepit:obediēſq; eā cādidā & uelut coloris niuei ꝓtulit. Poſt qđ
tñ ad ſolitū eſt reuerſa. Iuſſus iterū aquā de ꝓximo ſumere:eā in terrā ꝓiicere:uidit colo
re ſanguineo factā:mirātēq; in his cōfidere ꝑſciebat deus:& adiutorē ſibi eū noſſe maxi
mū:& ſignis his ad credēdū apud oēs uſurū dicebatq; miſſus a me ſecūdū mea manda
ta facies inumera. Iubeo ergo ī nullo te tardantē ad egyptū feſtinare:die noctuq; labo
rātē:ne tua tarditas maius tpſ faciat hebreos ī ſuitute cōſiſtere. Moiſes aūt nō diffidens
in his quę diuinitas ꝓmittebat:īſpectorq; taliū indiciorum & auditor factus orabat:ut
hac uirtute eodē modo expiret in egypto:ſupplicabatq; ne nominis ſui deus noticiā ei
celaret:ut dū uoci eius participatꝰ fuiſſet pariter & aſpectu inſup agnoſceret:& uocabu
lū:quatēus ſacrificās noiatim eū adeſſe hoſtiis ſupplicaret. Et deus qdē ei ſuā ſignifica
uit appellationē: quā primitus hoīes nequaq̄ uidebāt audiſſe:de q̄ mihi fas dicere nō ē.
Moiſes itaq; illa ſigna nō tūc ſolūmō:ſed ſemp & ubicūq; cōtingeret faciebat. Ex qbus
oībus plus maiorē ueritatē ſignis diſtribuēs:deūq; ꝓpiciū et ſuffragatorem habituꝝ: ſe
credēs & domeſticos ſe ꝓ ſalute ſperabat:& egyptios malis afficere. Cap. X.

Vdiens quoq; egyptiorū regē Pharaonē fuiſſe defunctum:ſub quo ipſe defunge
a rat:petiit raguel ut eius ꝑmiſſu pro utilitate cognatorū iret in egyptū:ſumenſq;
Sephorā uxorē filiā raguelis:& filios quos habebat ex ea Gerſan & elieſer:teten
dit ad egyptum. Nominum uero horum gerſa quidem hebrea lingua ſignificat in terra
peregrina. Elizer aūt qui adiutore patrio deo uſus:egyptios effugiſſet. Cū uero ueniſſet
iuſta montē:frater Aaron deo iubente occurrit ei. Cui moiſes ſignificauit quæ in men-
te contigerunt:pariter & diuina mandata. Procedentibus autem eis occurrebant nobi
les hebreorum eius pręſentiam cognoſcentes. Quibus Moiſes quomodo uerbis ſuade
re non poterat:ſigna ſibimet oſtenſa monſtrabat. Illi tempore eorū quę inopinabiliter
inſpiciebant:oīno credebāt:& ex oībus erant in ſpe maxima conſtituti deo. ſ. eorū ꝓui
dente ſecuritatē Dum uero iam obediētes haberet hebreos moiſes ꝓmittens ſecuturos
ſe q̄ iuberet: libertatemq; reſpicere:uenit ad regem illum q nuꝑ ſuſcipat principatum:&
in quocūq; inuenerat olim egyptios ab ethiopibus cōpreſſos cū fuiſſet eorum direpta
prouincia declarauit:& qa militia & laboribus magnis uſus tanq̄ ꝓ ſuis:poſt diuerſa

BIBLIOT... R VITTORI...
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

pericula non dignā retributionē acceperit intimauit: pariter etiam que illi ī monte ſyna
contingerant: dcīq; uoces: & ſigna ſingula ab eo mōſtrata propter fidē rerū decēter ex-
poſuit: rogauitq; ne diſcredens in his impedimētum faceret dei uoluntati. Deridēte uero
rege: moiſes opꝫ fecit: ut cōſpiceret ſigna quę fuerāt ī mōte ſyna mōſtrata. Ille ergo de-
dignatus: illum quidem maligniſſimum appellauit: & prius egyptiorum fugiſſe ſerui-
tium: & nunc pro ſeditione remeaſſe. & prodigiorum opus ſtuporemq; factum magica
rum artium appetiſſe remedia. Cūq; hęc dixiſſet: iuſſit ſacerdotes eaſdē quas ille facere
uiſiones: tanquā egyptii etiā in hac diſciplina ſapiētes exiſterēt: & q̄ſi non ſolus moiſes
peritus eſſet rerum: quas ipſe ꝑ deū poſſit explere: ut quod erat ualde mirabile: ſi etiam
ab aliis fieret oſtēderet: quomodo humana doctrina conſtaret. Et ponentibus illis uir-
gas dracones facti ſunt. Moiſes autē non expauit ſed ait: Nec ego quidē rex egyptiorū
deſpicio ſapientiam: ſed tanto melius hęc a me q̄ horum magica arte ſunt facta quanto
humanis diuina eſſe cōſtat meliora. Oſtendam uero nō artibus magicis nec errore: ſed
ſubſiſtente ueritate: quæ mihi ſunt dei prouidētia & uirtute patefacta: Cūq; hęc dixiſſet
proiecit in terram uirgam: iuſſitq; eam ut in colubrum uerteretur. Illa obediens etiam
egyptiorum uirgas quę uidebātur eſſe dracones deuorauit: inſiliens donec conſumeret
uniuerſas. Quam ſuo ſcemate redeuntem: ſumpſit denuo moiſes. Rex autem nihil ma-
ius in hoc actu ſe uidiſſe ſimulauit ſed iratus: & in nullo eum preferri dicens egyptiorū
ſapientie & integritati iuſſit ei qui ſuper hebreos uidebatur eſſe conſtitutus ut nullā eis
pręberet requiē: ſed maioribus q̄ prius eos malis affligeret. Ille ergo cum prius eis præ-
beret paleas ad lateres: nihil ulterius dedit: ſed die quidē operibus eos faciebat affligi.
nocte uero paleas congregare Cum eis duplex hoc malū exiſteret: & erumna per illum
crudelior inſtitiſſet, Ille neq; minis regis fatigatus eſt neq; increpatōibus ceſſit hebreo-
rum: ſed animā ſuā conſtituit ad utraq; ut & laboraret: & libertatem cognatis acquire-
ret: uenienſq; rurſum ad regē ſuadebat ei ut dimiteret hebreos ad mōtē ſyna: ſacrificatu
rus deo. Hoc ei pręcepiſſe dominum dicebat & in nullo contradicendum illius iuſſioni
exorabat: dcūq; propiciū fore cūctis: ſi eos dimiteret egredi ne prohibēdo illos ſibimet
reputaret patiendū quæcūq; patiūtur qui præceptionibus dei contradicunt quādo eis q
iram in ſe cōmouerint diuinam in omnibus oboriūtur aduerſa. Ex quibus utiq; neq; ter
ra neq; aer ſuauis exiſtit: nec ſoboles eorum naturali modo progreditur: ſed inimica om
nia & aduerſa ſentire egyptios edicebat: & hebreorum populum abire ex illorum pro-
uincia etiam illis nolentibus affirmabat. Rege uero moiſi deſpiciente ſermones nullā-
q; conuerſionem ſui ad talia faciente: paſſiones peſſime quas ſingulas explanabo egy-
ptios inuaſerunt: nec prius flectebantur quam eorum experimenta perciperet ſimul &
quam ualet deus moiſen in nullo eorum quæ prędixerat monſtrari mendacem & quia
prodeſſet hominibus ut dicerent obſeruare & facere ea in quibus non poſſet offendi di
uinitas. ne ad iracundiam cōuerſus: in eorum iniquitatibus uſciſcatur. Fluuius enim eis
ſanguineus dei uolūtare profluit: & qui bibi non poſſet: cum fontem aquarum aliū nō
haberent: non colore ſolummodo talis erat: Sed etiam ſe cōtingētibus doloris amari ge
mitū īſerebat: eratq; talis egyptiis: hebreis autem dulcis & potabilis exiſtebat: licet na
turaliter uideretur eſſe mutatus. In hoc miraculo rex timēs atq; heſitans propter egyp
tios: abire permiſit hebreos. Cūq; malum fuiſſet aliquomodo releuatū rurſus ſententiā
ꝑmutauit: nec eos abire permiſit. Deus aūt illo cōtēnente poſt calamitatis ablationē: &
nolēte a ſua malicia tēpare: aliā ītulit egyptiis plagā. Ranaꝝ nāq; īfinita multitudo eo
rū terrā late depaſta ē: plēuſq; erat his ēt fluuius: & polluebat eorū potus & aīalib9 ibi
putreſcētibus fetor cūctis noxius exalabat ex aqua: eratq; cūcta regio hmōi malo ple-

na:ebulientibus ranis & morientibus:quæ ēt domeſtica eorū habitacula ualde uexa-
batdum in cibis ſepius inuenirēt:& poculis:& i cubilibus eorum iambulantes fetorq;
crudelis erat:& abhominabilis:morientibns ranis ac putreſcentibus. Dū his ergo ma-
lis egyptii ꝑmerēt iuſſit rex Moiſen tollētē hebreos abſcederē.Cunq; dixiſſet hoc:repē
te ranarum exterminata eſt multitudo: & terra ſimul & fluuius in ſuā reuerſi ſunt natu
rā.Pharo uero mox ut paſſionibus terra priuata eſt:oblitus calamitatis illius:rurſus re-
tinuit hebreos:& tanq̄ ſi plurimas paſſiones experiri uelit:nequaq̄ dimiſit Moiſen po-
pulumq; diſcedere:quē prius timore potius q̄ prudenti animo abire decreuerat. Rurſus
ergo alterius mali ꝑcuſſione eius fallaciam diuinitas uulnerauit. Pediculorū nanq; infi
nita multitudo egyptiis pullulauit ex interioribus ebulliens:ex quibus mali male cōſu
mebantur:neq; lauacris:neq; medicamentorū unguentis genus hoc exterminare ꝑualē
tes.Ob hanc ergo peſtē egypti rex turbatus metuēſq; ſimul peſtē ſui populi:licet fatue
uerecūdiam ſe deuicti uiri putaret habiturū.cogebatur tñ a malo temparе:hebreiſq; cō
ceſſit egreſſionē.Cūq; hoc iterum leuigaretur:filios obſides & uxores reuerſiōis ſue eos
relinquere ſanciebat.Vnde irritauit potius deum:credēs ſe eius quoq; ꝓuidētiā fallere:
ſicut Moiſen.Sed illū latere non potuit egyptū punientē ꝓpter hebreos:Beſtiis nanq;
multigenis & multimodis quoꝶ aſpectibus nullus occurrit:coꝶ prius īpleuit regiōem:
quibus & ipſi cōſumebantur: & terra agricolarū cultura nudabatꝰ.Siquis.n.primarū
paſſionū ꝑditionē euaderet,hoc langore & interitu hominum talia ſuſtinētiū ſuccūbe-
bat.Cūq; Pharo neq; ſic dei iuſſiōibus obediret:ſed uxores q̄dē abire cū uiris diceret:re
linquēdos uero filios poſtularet:nō defuit deo unde calliditatē eius diuerſis malis & ma
ioribus denuo ſupueniētibus caſtigaret.Crudeliter nāq; eorū corpora uulnerabātꝰ inte
rius corrupta ita paſſim egyptioꝶ multitudo cōſumebatꝰ.Rege uero neq; hac plaga tē
perāte grādo uehemēs:cū neq; prius i egypto aer aliqd tale ꝓtulerit:neq; ſimilis apud
eos hyemis tpe deſcēderet:maiorq; q̄ apud habitatores boree ꝑtis & ſeptētriōalis aeris
rigore deferretꝰ effluxit:& fructus earū uſq̄quaq; cōfregit.Deīde genus locuſtarū ger-
men qđ nō fuerat uexatū grādine deuorauit:ut eis gñaliter ſpes terrenoꝶ fructuū depe
riret.Sufficiebat nāq; quēlibet ſine caliditate fatuū ēt ea q̄ ꝑdicta ſunt mala ad itellectū
& cogitationem utilitatis adducere.Pharo itaq; tātū iprudēs quantū malignus ſentiēs
cauſam:deo tamen cōtradicebat:iuſſitq; Moiſen cum uxoribus ſuis hebreos abducere:
facultatē uero eis deferere:eorum depopulandas domus.Moiſe uero nō acquieſcēte ita
dimitti eos:quos oporteret deo ſacrificiū de ſuis rebus offerre:cū ꝓpter hāc cām multo
tpe morarentur:tenebrę ꝓfundiſſimę & partem lumis nō hñtes: egyptiis ſunt diffuſę:
pro q̄bus & uiſus eorū aeris craſſitudīe clauſi ſunt:eoſq; mori miſerabiliter cōpulerunt.
Metuebant enim ne caligine ſimul abſorberentur.Deinde his excuſſis poſt tres dies to
tidēq; noctes:dū nullatenu ꝑs penitentiam ageret pharo ꝓpter egreſſum hebreorum ac
cedens ad eum Moiſes ait. Quouſq; inobediens es uolūtati Dei? Iube dimitti hebreos.
Nō enim poteritis ab his malis eripi: niſi hęc uolueritis i plere.Rex autem iratus in his
que fuerant dicta:minatur eius ſe caput auferre: ſi ad eum ob hanc importunitatem de
nuo remearet.Tunc Moiſes nequaq̄ ſe de his uerba facturū dixit:ſed illum ipſum cum
proceribus ęgyptiorum dep̄caturum fore: ut hebrei deſcenderent . Et ille quidem cum
hęc dixiſſet abſceſſit.Deus autem oſtendens adhuc una plaga feriendos egyptios:ut di
mitterent hæbreos iuſſit Moiſen præcipere populo ut ſacrificium paratum haberent:
eſſentq; pręſtructi a decima die xantici menſis uſq; ad quartamdecimam (q apud ęgy
ptios quidem parmuthi:apud hebreos autem niſan uocatur:macedones uero xanticum
eum appellant.& egreſſuros hæbreos omniaq; portaturos aſſeruit . Et ille quidem iam

q parata hñs ad egreſſioné hæbreos:& conſtitutos p tribus ibidem retinebat. Cú aút
inſtaret quartuſdecimus dies:oés ad egreſſioné tendétes & imolantes ſanguiné domus
ꝓprias iſopi frödibus emúdabát. Cúq; cœnaſſent, reliquias carniú táquá egreſſuri có
cremauerút. Vñ hactenus ſm hunc moré ita ſacrificamus:Illáq; feſtiuitaté paſca uoca
uerút: qđ ſignificat tráſcéſioné:eo q̧ illa die deus tráſcédere eos peſté uoluit: q̄ ſcilicet
ægyptios uiſitauit. Mors eni priogéitorú ita ęgiptiis facta é:ut plurimi ꝓceꝝ cógregati
circa regalia Pharaói pſuaderét:q̄tenus hębreos ſub uelocitate dimitteret. Qui uocatú
moiſen abire ꝑcepit:arbitrat9 ut ſi de ꝓuicia recederét, iminété ægyptiorú caſtigatóem
ceſſare:mulieribuſq; honorabát hębreos:alii qdé ut citius egrederét:alii uero ꝓpter uici
nitatis eorú cóſuetudiné. Et illi qdé egrediebát:flétibus ęgyptiis & pœnitétiá agétib9:
eo q̧ fuerit eis ſic crudeles:tédebátq; ad ciuitaté noíe licus: q̄ túc erat deſerta:ubi Baby
lon poſtea fabricata eſt: dú cambiſes ægiptú deuaſtaret:celeriterq; agentes iter ad locú
Beelſephon: tertia die ad rubrú mare deuenerút. Et qa ꝓpter deſertú nihil de terra poſ
ſent héreciború, fermétata farina azimis páibus ex modico tpe tátúmó coagulatis ue
ſcebát: hiſq; trigita ſút uſi diebus:lógiori eni tpe eis nó ſuffecerút q̄ tulerút ex ægypto:
cú ét is cibus ſub neceſſitate cuſtodiret:nec ad ſatietaté eodé uterent. Vnde ad memo
riá illius iopiæ:feſtiuitaté octo dierú agimus q̄ dicit Azimoꝝ. Oís itaq; multitudo mu
lierú pariter & iſantú egreſſorú cóſiderátibus ineſtimabilis erat. Qui uero ætaté hébát
aptá ad expeditú iter:ſexcéta milia fuerút:reliq̄rútq; ægiptú méſe xantico:lúa.xv.poſt
ános.xxx.&.cccc.q̄ pater nr̄ Abraá uéiſſet i chananeá:poſt Iacob auté aduentú in ægi
pto:áno.cc.& qnto. Moiſes aút erat qdé áno iá.lxxx.frater aút eius Aaron tribus ánis
maior extabat. Portabát ét oſſa Ioſeph:dú hæc ille ſuos filios facere ꝑcepiſſet. Ca.XI.

P Orro cú ægyptios hębreorú peniteret egreſſus:rexq; grauiter ferret: tanquá ue-
neficiis moiſeos ſigna illa facta fuiſſent, deliberauerunt ſup eos irruere. Et ſumen
tes arma pſeq̄bát: táquá reuocaturi eos:ubicúq; cóprȩhédiſſent:nec eos ulterius
deo dimitterét:ſeq; cótra eos facillime prȩualere iudicabant:cú & inermes eſſenr illi:&
itinere fatigati. Et a ſingulis occurrétibus regrétes quo abirét perſequi cú ſtudio feſtina
bant licet moleſta ſit illa terra iter agentibus:nó ſolum expeditis:ſed ét ſingulariter am
bulantibus. Moiſes aút p ea loca ꝓuide ducebat hębreos:ut ſiqdé pœniteret ægyptios
& pſeq uellét hębreos: ſuppliciú malicię ſuę:& tráſgreſſióis indubitáter exoluerét. Per
paleſtiná uero grauiter ferebat tranſire:ꝓpter antiquá moleſtiá:uolebatq; quolibet mó
latere pgés. Confinis enim eſt ęgiptioꝝ hęc prouincia:& propterea uia quidem ducéte
ad paleſtiná populú nó eduxit:per deſertú uero multú iter agens:malaq; perpeſſus in-
numera ad chananeá ſtuduit puenire:inſup & ꝓpter mádata dei iubétis adduci popu-
lum ad montem ſyna : ſacrificiú illic oblaturos. Apprehenſis ergo hæbreis ægyptii ad
prȩlium parabantur:& multa uirtute ꝓſecuti:concluſerant eos in paruulo quodam lo-
co. Sexcenti enim currus eos perſequebant:& equites quinquaginta milia :& ducenta
milia pariter armatorum. Et itinera quidé clauſerunt quibus hębreos fugere iudicabát:
inter rupes intranſgreſſibiles eos & mare claudentes:ubi terminatur mons ex aſperita
te uiaꝝ nimis imenſus. Et fugá eis penitus amputantes:a maritima & mótis cógreſſióe
hębreos militibus obſederút: os ipm fuge claudétes:ut egreſſú eis ad cápeſtria denega
rét. Nó itaq; tolerabát obſeſſióis modú hębrei:ꝓpter egeſtaté neceſſarioꝝ:neq; fugę fa
cultaté habétes:armiſq; priuati q licet ſi pugnare uellét:eis ſpes rerú oíum amiſſa uide-
ret:niſi ſemetipſos traderét uoluntati ęgyptiorú. His ita factis:moiſen in oíbus culpa-
bát:oblitiq; ſignorú q̄ eis fuerát a deo ꝓ ſua libertate móſtrata:uſq; ad hoc uenerunt:ut
ét ꝓphetam qui eis ſalutis dona promiſerat, pro icredulitate lapidibus niterent obrue-

te:ſeq; tradere cogitarent:eratq; luctus & gemitus mulierũ & infantũ ante oculos ha-
bentium mortem:montibuſq; ſe & mari claudentibus ſimul & hoſtibus & fugã nulla-
tenus ex iſtis ueniẽtibus:Moiſes aũt licet eſſet in eũ exaſperata multitudo:ipſe tñ circa
prouidentiã eorũ nõ ceſſabat:ſed hæc omnia iactabat in deũ:q eis etiã iam alia quæ prę
dixerat ꝓ eorũ libertate cõtulerat:& neq; in hoc relinquẽdos eſſe inimicis dicebat:neq;
ſeruituros: neq; perituros:ſtãſq; in medio ait. Nec hoĩbus quidẽ bene cõuerſantibus cir
ca nos iuſtũ erat nõ credere:de dei uero ꝓuidẽtia uos deſperare opus nõ eſt:a quo uobis
oĩa ꝓuenerũt q̃cunq; p me ad ſalutẽ & libertatẽ ſeruitutis ueſtrę neq; ſperantibus ꝓmi
ſit:cũ potius in heſitatione ſicut putaſtis uẽiẽtes:oporteret nos adiutoriũ dei ſuſtinere:
cuius opus erit ẽt nunc in tali nos difficultate cõeluſos ex deſperatiõe ſicut uos creditis
habituros ſalutẽ:& ex hoſtibus libertatẽ:q fortitudnẽ utiq; ſuã circa nos eſt oſtẽſurus:
& prouidentiã facturus. Non enim in paruis diuinitas auxiliũ ſui fauoris ſolet accõmo-
dare:ſed potius in quibus humanã ſpẽ ad meliora nõ uidet accedere. Vnde tali auxilia-
tori credẽtes:cui uirtus eſt ẽt parua grãdia facere:& tãtarũ infirmitatẽ rerũ ſuo munimi
ne roborare. Nolite ægyptiorũ arma metuere:nec quia mare & poſteri montes uiam fu
gæ prohibent, propterea ſalutis ſpacia deſperare. fient enim uobis hæc quaſi campi dei
prouidentia:& pelagus conuertetur in terrã. Cunq; hæc dixiſſet : ducebat eos ad mare
ægiptiis intuẽtibus. Erant enim e diuerſo poſiti:& labore pſecutionis affecti:in craſtinũ
differre præliũ utile fore credebant. Dũ uero moiſes perueniſſet ad litus ſumẽs uirgã ro
gabat deũ:& auxiliatorẽ atq; adiutorẽ inuocabat dicens. Neq; tu qdẽ ignoras qa effu-
gere nobis mala pręſentia, nec fortitudine:nec auxilio licet humano:ſed tu pbe aliquod
ſalutare exercitui:tua uoluntate ægyptũ relinquẽti. Tuũ eſt enim nos eripere:qa nũc oĩ
ſpe & cõſilio deſolati ad tua ſolius ſubſidia conuolamus: & quicqd ex ꝓuidẽtia tua no
bis acceſſerit:quod nos ab ægiptiorũ ira liberare nũc poſſit inſpiciamus:welociterq; tuã
nobis oſtende uirtutẽ:& populũ deſpatione ruentẽ in peius:ad ſecuritatẽ dignare & ad
fiduciã pietatis perducere. Nõ enim in extraneis ſumus: ſed tuũ quidem eſt mare : tuus
eſt & mons qui nos circũdat: ita ut hic aperiri te præcipiente:& mare cõuerti poſſit ĩ ter
ram. Valebimus ẽt effugere per deſertũ:ſed tuæ placeat uirtuti hac etiã nos parte ſalua
re. Talia ſiquidẽ cum oraſſet:percuſſit uirga mare. Quod repente percuſſiõe ĩciſum:&
in ſe diuiſum terrã reliquit nudam:ut hębreis uia eſſet & fuga. Moiſes aũt uidẽs ad deſti
nationẽ dei & pelagus ceſſiſſe eis:propriã terram primus intrauit:& hebreos diuino iti
nere facto ꝓpter periculum pſentiũ hoſtiũ ſequi ſe præcepit. Qui delectabantur in hoc:
agebãtq; deo gratias: ꝓpter ſalutẽ quæ per eum ultra modum rationis acceſſerat. quos
iã nequaquã tardãtes:ſed cũ feſtinatiõe pgentes:uelut ſibi pñte deo: ueſanos quidẽ ęgi-
ptii primitus iudicabãt:& tãquã ad interminationẽ mãifeſtæ mortis ĩrẽtos. Cũ uero ui
diſſent eos illeſos abire:nullũq; ĩpedimentũ eis nec difficultatẽ aliquã obuiare:pſeq eos
aggreſſi ſunt: tanquã & illis pelagus ita qetũ exiſteret. Præordinãtes ergo equos:ingre
diebatur totus exercitus ĩ mare. Hębrei uero illis ſe armãtibus atq; tardãtibus:ad terrã
cõtra poſitã peruenerunt:ſine aliqua paſſione illos effugiẽtes. Quapropter illi audacio
res effecti pſequebãtur:tanquã nec ipſi aliquid eſſent paſſuri:cũ neſcirent hębreis ꝓprie
factam:& nõ eſſe cõmunẽ uiã. Quæ utiq; pro ſalute periculũ patientiũ fuiſſet oſtẽſa:&
nõ ꝓpter eos qui ad perditionẽ eorũ accedere feſtinabãt. Dũ ergo ægiptiorũ exercitus
omnis in mare intraſſet:rurſum effuſum eſt:& deſcendens uentoꝝ procella omnes ęgy
ptios comprehẽdit:hymbreſq; ſimul & tonitrua ualde grauiſſima e cælo deſcenderunt:
choruſcatiõeſq; lãpadantes:nihilq; fuit rerũ eueniẽtiũ per irã dei ad perditionẽ homi-
num qui ęis nimic tunc non acceſſit. Nox caliginoſa inſuper & fluctuoſa appræhendit.

Et iſti quidem ita ſunt perditi:ut nemo ex eis relinqueretᷣ. Hębrei uero neq; retinere po
terant gaudiū inopinabilis ſuę ſalutis:& hoſtiū perditione firmiſſimę libertatis: quādo
defecerūt qui eos ſeruire cogebant;deumq; ſic aperte ſuū adiutorem inſpiciebant. Et illi
quidem periculum ita effugientes inſuper & inimicos pēitos ſic eſſe reſpicientes ut nul
li unquam priorum hominum poterant reminiſci:hymnū tota nocte dixerunt. Moiſes
autem canticū in deum & laudem gratiarūq; actiōem propiciationis eius exametro cō
poſuit. Ego itaq; ut inueni in ſacris libris ita hęc ſingula queq; tradidi. Nullus uero di-
ſcredat uerbi miraculum:ſi antiqs hominibus & malicia priuatis uia ſalutis licet ꝑ ma-
re facta eſt ſiue uoluntate dei:ſiue ſponte reuelata: dum & eis qui cū alexandro rege ma
cedonię fuerunt olim antiquitus reſiſtentibus pamphilicū mare diuiſum ſit:& cū aliud
non eſſet iter tranſitum prębuit eis:uolente deo per eum deſtruere perſarū principatū:
hocq; confitentur oēs:qui actus alexandri cōſcripſerūt. De his itaq; ſicut placuerit cuili
bet eſtimet. Poſtea uero armis ęgyptiorū per fluctus uiolentia uentorū allatis:exercitui
hębreorū:moiſes & hoc arbitratus dei ꝑmiſſione factū:ut neq; armis egerent:hęc exiit
colligens:hębreoſq; his mūiēs:duxit eos ꝑ deſertū ad montē ſyna:illic imolatus deo:&
ꝓ ſalute multitudinis hębreorū ut dictū fuerat mūera redditurus in pace.

INCIPIT TERTIVS LIBR ANTIQVITATIS IVDAICAE. Ca.I.

IGitur inopinabiliter hębreos tali ſalute donatos grauiter iterū cō-
triſtabat:dū ſyna ducerentur in montē:eſſetq; regio ualde deſerta:
& neceſſariis alimētis egena:& aquę difficilis:quę non ſolū ut prę
beret aliqd hominibus indigebat:ſed ēt nec aliqua animalia ut ale
ret erat idonea. Eſt enī ſterilis nulluſq; nouus fructus ex ea ualet ori
ri. Per huiuſmodi ſiquidē regionē neceſſarie ꝓperabant:unde quo
irent ad aliā non habebant. Portabantᷣ aūt aquę ex locis iam tranſactis duce iubēte:&
ea expenſa ad effodiendos puteos cum labore propter terrę duriciā accedebāt:& cū inue
niretur erat inoptabilis:ſed amara ſimul & parua. Hoc itaq; modo faciētes circa meri-
diana iter:ueſpere uenerunt in locum quem ꝓpter aquę maliciam mar nominauerunt:
Amaritudo enim hebraica lingua ſic dicitur. Ibi fatigati itineris uiolentia: indigentiaq;
ciborū qui eis deiecerāt omnino manſerunt. Erat ibi puteus ualde durus:qui nec ſuffice
re quidē tanto exercitui poterat;paruā tamē eis cōſolationē prębebat:q: in illis locis fu
iſſet inuentus. Audierant enim ab exploratoribus:quia nihil ambulantes ulterius inue
nirent. Illa ſiqdē aqua amara grauiter nō ſolū hoībus:ſed ēt ſubiugalibus exiſtebat. Vi
dēs itaq; moiſes populū ī anguſtia cōſtitutū:& ſimul cām cui cōſultari nō poterat:neq;
n inimicus erat hoſtis:quatenus uim īſerēti de neceſſitate potuiſſet ſua fortitudie reſiſte
re. Et dū iſto mō eorū deficeret uirtus:īfātūq; & mulierū multitudo debilior:nihilq; ꝓ-
deſſet doctrina uerboꝝ:calamitatē oīum ſuā moiſes ꝓpriā faciebat. In unū itaq; cōcur-
rebāt:eiq; cūcti iſtabāt; mulieres qdē ꝓ paruulis:uiri aūt ꝓ ſemetipſis ne eoꝝ utilitatē
ſperneret;ſed eoꝝ ſaluti quocūq; ordie ꝓuideret. Ad hoc ergo cōuerſus ē:ut ſolūmō deo
ſupplicaret;ut aquā ex malicia ꝑſenti cōuerteret:eāq; illis potabilē cōdonaret. Et conce
dēte deo tātā gratiā:ſumēs ſūmitatē uirgę quā in ꝑnti gerebat diuiſit ꝑ mediū:& in lō-
gitudine ipſā īciſionē faciēs:deīceps iactauit ī puteū:ſatiſfaciēs hębreis:eo q: deus eius
oratiōes audiſſet:& ꝓmiſiſſet aquā ſe eis qualē cōcupiſcerēt ꝑbiturū:ſi tamē iuſſis eius
nō ſegniter ſed ꝓptiſſime miniſtrarēt. Illis uero dicētibus quod uellet ſe facturos:ſi aq
cōuerteretᷣ ī melius:iuſſit eos q iuuētute ualebāt haurire dicēs:q: prius effuſa plurima q

ultia remaneret aqua poſſit eis eẽ potabilis. Illi qdẽ laudauerũt dictũ: & aqua frequẽti-
bus cõtuſiõibus exercitata: purgataq; facta eſt potabilis. Hinc itaq; caſtrametati: uene
rũt ĩ helim: q̃ ꝓcul qdẽ bona uidebaꝰ aſpectu. Habebat enim palmarũ arbores. De ꝓ-
ximo aũt maligna cõprobabaꝰ. Nã palmę illę ſeptuaginta nõ ãplius erãt ĩcreſcibiles:
nec multũ eminẽtes a terra: ꝓpter aquæ iopiã: qa dũ eſſet locus oĩs harenoſus: neq; eis
ex duodecim fontibus humectatio quedã: aut ad rigãdũ ſpes utilis habebaꝰ: ſed dũ ger
minare nõ poſſent: ſteriles erãt ĩdubitãter & paucæ. Cũq; p harenã diſcurrerẽt: nihil eis
occurrebat: uel ſi paucũ aq̃ in mãibus ſumerent: ĩutile ĩueniebãt atq; cęnoſum. Fructuũ
uero fere erãt ille arbores nimis ĩualidæ: ꝓpter aquæ ut dixi ſterilitatẽ. Pro hac ergo cã
culpabãt ducẽ: clamabãtq; ſuã eſſe miſeriã: expimẽtũq; maloꝝ p cũ ſe pati dicebãt: tri
ginta dierũ ambulãtes uiã. Quęcũq;.n. portabãt cõſũpſerãt: & nihil pœnitus ĩueniẽtes
erãt ĩ deſperatiõe rerũ cũctarũ. In pñti nãq; malo aĩum habẽtes & nõ recordãtes quãta
eis fuiſſent a deo & moiſeos uirtute ſapiẽtiaq; collata: iraſcebanꝰ aduerſus ducẽ: & lapi
dare eũ ſimul aggreſſi ſunt: q̃ſi ipſe cã tãtę calamitatis exiſteret. Ille uero ita multitudĩe
ꝓuocata: & cõtra eũ amare cõmota: de deo cõfidẽs: & cõſciẽtia pura ꝓuidẽtiæ ſuę: quã
gerebat cõtra cõtribules ſuos: ſemetipm̃ dedit ĩ medium: & cõclamãtes: atq; ad lapides
mãus habẽtibus: cũ eſſet ille aſpectu gratiſſimus: & ad loquẽdũ multitudinẽ ſuaſibilis:
mitigare cepit iras eorũ: neq; eis priorũ beneficiorũ obliuionẽ hẽre poſcebat: ꝓpter re-
cordationẽ malorũ pñtiũ: nec qa nũc laborarẽt: iõ deberẽt ꝑpetua dei mũera proiicere:
quorũ iã magna & iopinabilia meruiſſent. Sed ſperare potius ẽt de pñti anxietate ſe dei
ꝓuidẽtia liberãdos: q eorũ uirtutẽ ꝓbare uellet: ſi haberẽt tolerantiã: & aĩo bono ꝑce-
dentia retinerẽt. Quia ſi non ad illa bona ꝓpter pñtia mala reſpicerẽt: exercereꝰ ĩ ma
lis: & arguereꝰ non eſſe boni. Neq; circa patientiã: neq; circa priſcorũ bonorũ memo-
riã: cũ ita deũ eiuſq; uoluntatẽ cõtemnerẽt: p quã ægyptũ reliquiſſent & ita circa eundẽ
miniſtrũ eius affecti eſſe uiderenꝰ: cũ in nullo fuiſſet mẽtitus de qbus dicẽdũ aut facien
dũ dei mãdato iuberet. Enumerabat igiꝰ oĩa: quẽadmodũ perẽpti fuiſſent ęgyptii q eos
cõtra domini cõpreſſerãt uolũtatẽ: & quẽadmodũ idẽ fluuius illis qdẽ ſanguineus eẽt:
ipſis uero potabilis atq; dulcis: & qũo p mare ne lõgius fugiẽtes nouã uiã aggreſſi ipſi
qdẽ ex illo ſaluati ſunt: inimici aũt eorũ prorſus abſorpti: & qa dũ arma nõ haberẽt: ẽt
hoc eis deus abũde ꝓbuerit: & alia q̃cũq; ad ꝑdendos inimicos: ipſoſq; ſaluãdos neceſſa
ria fuiſſent: eis ultra ſpẽ uirtutis ſuæ more cõtulerit. Non ergo debetis inqt ẽt in pñti de
eius ꝓuidentia deſpare: ſed ſine iracũdia ſuſtinere: & cogitare eius auxiliũ nõ qdẽ tardũ
eẽ: ſed iõ nũc differri ut uos hac difficultate ꝓbet utiq; credẽtes deũ nõ p defectũ eſſe ſe-
gnẽ: ſed ꝓ experimẽto uirtutis ueſtrę & deſiderio libertatis: & cognoſcat utrũ & ciboꝝ
iopiã: & ſterilitatẽ aquę ꝓ eo fortiter ferre poſſitis: an ſeruire potius eligatis: ſicut iumen
ta dominãtibus ſibi: & eis q ꝓpter miniſteriũ ſuũ hæc pinguiſſime uirtute cõſueuerunt
adiiciẽs ſup hæc: dicebat nõ ſe tantũ de ſua ſalute metuere: qñ utiq; nihil mali patereꝰ:
ſi morireꝰ ĩiuſte: ſed potius ꝓ illis cogitare: ne p lapides quos mitterẽt ſup eũ deũ iudi-
carenꝰ cõtẽnere. Sic itaq; mitigauit ĩlos: & ab ĩpetu lapidatiõis abſtinere fecit: & ad pœ
nitẽtiã ſceleris ꝯuertit: dicẽs eos nõ hoc rõnabilr̃: ſed neceſſitate feciſſe: cogitauitq; opor
tere: ut ad diuinã ſupplicationẽ ꝓceſq; uẽiret. Et aſcẽdẽs quẽdã ſcopulũ: depoſcebat: ut
q̃ſtũ populo auferret deus: & eos ab iopia liberaret: in ipſo enim eſſe ſalutẽ ſuã: & nullo
alio: atq; cõcederet ueniã his q̃ in pſenti fuerãt neceſſitate populi geſta: cũ generi hoĩum
res inoportũæ ꝓuenientes: & difficile placeãt: & eius accuſatio ſit amica. Deus autẽ: &
ꝓuiſurũ ſe cõpromiſit: & occaſiones eorũ deſideriis ꝓbiturũ. Moiſes uero a deo hæc au-
diẽs deſcẽdit ad plebẽ. Illi cũ uiderẽt eũ ꝓmiſſionibus lætum: a meſticia ad hilaritatem

conuerſi ſunt:ſtetitq; ille in medio:ueiſſe ſe a deo dicēs:& portare eis ꝓ heſitationibus
ꝓſentibus libertatē. Et poſt paululū ortigiarū alias ortigomerarū multitudo quas præ
cipue nutrit ſinus arabicus:tranſcenſo medio mari ſuperuolauit:& poſt laborē uolatus
quaſi ad terrenā requiē deſcendit inter hæbreos. Illi ergo tanq̄ alimentū ſibi a deo collo
catū cōprehenderunt eas. Tunc Moiſes ad oratiōes dei repente cōuerſus eſt:qui ꝓmiſ-
ſionis ſuæ cōpleuit auxiliū. Mox aūt poſt occaſionē cibi prioris:ēt ſecūdū eis deus emi
ſit. Extendēte nāq; Moiſe manus ad orationē:ros deſcēdit ex aere. Cūq; fuiſſet eius ma
nibus illinitus, Moiſes arbitratus eſt ēt hoc ad cibū eoꝝ a deo fuiſſe collatū:guſtauitq;
& lętus effectus:ignorāte multitudine:himbrē eſſe credente:& tpis eſſe pluuiarū quod
agebatur. Ille docebat eos:ꝙ nō ſecundū eorū opinionē ros e cælo deſcēderet:ſed ad ſa-
lutē eorū cibūq; ueniſſet. Et cū guſtaret:fidē credēdi ꝑbebat eis. Illi uero imitantes du-
cē:delectabant̄ in cibo. Mellis enim dulcedinē & delectationē habebat ualde ſuauem.
Simile aūt erat aromatibus præcipuis:& magnitudo eius ſimilis ſemini coriandri. Feſti
nabāt quoq; ſinguli colligere uehementer. Quibus pręcipiebat̄:ut oēs ex æquo p dies
ſingulos aſſarii mēſurā colligerēt:nec eſſet ille cibus ī craſtinū relinquēdus: hocq; fie-
bat:ne debilibus colligēdi difficultas exiſteret:uirtute ualentiū:& hoc ad necē accede-
ret. Qui tñ plus a ꝑcepta mēſura collegiſſent:nihil āplius quā labores habebāt cū ma
ius nihil illic q̄ aſſariū īuenirēt:& quod remaneret in craſtinū nulli utilitati ꝓficeret:qñ
uermes illud & amaritudo cōſumeret. Sic ergo erat ille cibus diuinus & inopinabilis:&
hmōi ultio fiebat ipſarū rerū priuatiōes ſeruantibus. Hactenus aūt ſic rigat̄ himbribus
locus ille:ſicut ēt tūc a Moiſe ꝓſtandū diuinitus miſit hunc cibum. Vocant aūt hębrei
hūc cibū māna. Māna itaq; interrogatio eſt in noſtra lingua dicētis:qd eſt hoc. Illi igiť
gaudiū in his quę eis fuerant celitus miſſa celebrabāt: Quo cibo .xl. ānis uſi ſunt:quāto
tpe in deſerto fuerūt. Cū uero inde migraſſent:uenerūt in raſidim:paſſi nouiſſimas pro
intolerabili ſiti miſerias. Nā cū ꝑcedētibus diebus paucā aquę difficultatē habuiſſent:
tunc oīno cōperientes terrā īnaquoſam:ĩn malis erāt:rurſuſq; iraſcebant̄ in ducem. Ille
ergo paululū multitudinis impetū deuitans:dei conuertebat̄ ad preces rogans ut ſicut
cibū eis indigentibus præbuit:ſic etiā potū daret:cū peteret eis gratiā cibi non exiſtēte
potu. Qui donū diu non diſtulit:ſed præbiturū ſe moiſi tātā aquę multitudinē unde nō
poſſit ſperare ꝓmiſit:iuſſitq; ut uirga percuteret petrā quę ibidē erat appoſita: & ex ea
ſumeret abundantiā rerū quibus egerent. Curabat enim ut neq; cum labore potus eis
adeſſet. Hęc ergo moiſes a deo ſumens ueniebat ad populū ſuſtinentē & in eum conſpi
cientē:uiderant nāq; iam cū de monte deſcendere. Cū uero ueniſſet:liberaturū eos etiā
de hac neceſſitate dicebat deū:donatāq; ſalutē nō ſperatā:& de petra eis fluuiū manare
ꝓmiſſū. Quibus obſtupeſcētibus hūc auditū:ſi eis ſiti & itinere fatigatis neceſſitas ad
hęc fieret:ut petrā incideret:moiſes uirga percuſſit petrā:illaq; ſciſſa:aqua manauit co-
pioſa & ualde ꝑſpicua. Illi igiť inopinabile factū mirati ſunt. Quod cū uiderēt: iā eis ēt
ip̄a ſitis cupiditas eſt ablata:bibētibuſq; dulcis & ſuauiſſimus erat potus:& quale donū
eſſe deo donante uideret̄. Tūc ergo moiſen mirati ſunt:q a deo ſic fuerat honoratus:&
ſacrificia ꝓ dei ꝓuidentia collata ſibimet ipendebat. Declarat aūt ſcriptura in tēplo re-
poſita:eo ꝙ deus prędixerit moiſi aquam hoc mō de petra manaturā. Cap. II.

Vm uero hębreorū nomen iam ualde ubiq; diuulgaret̄:& de his ſermo creſceret:
c in timore nō paruo ꝓuinciales erāt:& mittētes legatos adinuicē ſolatia depoſce
bant:ut ſimul uiros illos īterimere niterent̄. Erant aūt in hoc inſtātes:qui gobo
the petrā inhabitant. Qui uocantur qdē amalechite:pugnatores autē maximi illarum
tunc gentium exiſtebant. Quorum quinq; reges inuicē ſemetipſos: & circūhabitantes

ad bella contra hæbreos rogabant dicentes exercitum alienũ & ęgyptiorum ſeruitia fu
gientẽ: ſibi inuaſiones inferre: nec bonũ ſibi fore ſi tale factũ deſpicerent: ſed ut antequã
eorum fortitudo ad maiorẽ tenderet poteſtatẽ: & ipſi magis pugnare inciperent confi
dentes: eo ꝙ illis nullus reſiſteret: deſtruendos eos eſſe cautiſſimũ atq; ſapientiſſimũ edi
cebant. Et pœnã ẽt de deſerto & actibus quos illic geſſerant exigendã: ꝙ non ita poſſit
euenire: cũ ciuitatibus: atq; bonis eoꝝ manus iniicerent. Alii ergo inchoantẽ inimicorũ
uirtutẽ mollire & deicere optimũ eſſe: magiſq̃ iam proficientẽ prohibere credebant. Alii
uero hoc ſuperfluũ putabãt. Alii nullã occaſionẽ eis aduerſus ſe fieri pmittebãt. Hæc &
his ſimilia per multas ꝓuincias adinuicẽ legatiõibus agitantes: deliberauerãt aduerſus
hæbreos bella ſuſcipere. Moiſes itaq; cũ nihil belli ſperaret heſitationẽ & turbã habuit
repente ꝓuincialiũ: & ad congreſſionẽ iam ꝑparatã: ſubitaq; pericula hębreoꝝ multitu
dinẽ perturbabãt: quia licet oium reꝝ haberent inopiã: potiorẽ tamen neceſſitatem pu
gnandi cũ hominibus qui eſſent rebus omnibus bene conditi putabãt. Moiſes aũt con
ſolari cœpit eoſq; confidere depoſcebat: decretoq; dei credere quo ſæpe fuerant liberati.
Et quia debellarẽt eos ẽt qui eorũ hoſtes exiſterent: arbitrari exercitũ qdẽ multũ & oi
bus armis inſtructũ: ſed pecũias: alimẽta: aliaſq; res i qbus ſolẽt homines cõfiſi pugna
re: in auxilio diuino conſiſtere: & ſibi per deũ oia hæc adeſſe. Inimicorũ uero manũ par
uam: inertẽ: debilẽ: tanquã nõ fuerint quæ iſtos habere cõſtaret: ideo uolente facile ſupe
rari. Scire aũt eos oportere dicebat: qualis eorũ auxiliator fuiſſet i multis iam experimẽ
tis & grauioribus. Et quia in p̃ſenti quidẽ bello haberent laborẽ aduerſus homines: cũ
uero fuerat eis ſitis & famis inopia: & in montibus atq; mari periculũ: ubi fugã inuenire
nõ poterant: hæc oia diuino ſolatio deuiciſſent. Ergo rogabat eos prõptiores eſſe: tanq̃
oium rerũ facultas eis eſſet: ita ut hoſtibus præualerent. Et moiſes quidẽ populũ huiuſ
modi uerbis exacuens: ad pręliũ conuocauit tribuũ principes. Et poſtea ſingulos adin
uicẽ. Iuuenes qdem exorabat ſenioribus obedire. Illos aũt ut uerba ducis audirẽt. Erant
aũt eorũ aię in periculo cõſtitutę. & ad pręſentia preparatæ ſperabãtq; aliquãdo a ma
lis huiuſmodi liberari. Iubebant quoq; moiſen: ut ad bella p̃iret neq; tardaret: ne dilatio
eorũ fiduciã ipediret. Ille uero ex multitudine pugnacẽ eligens iuuentutẽ: ſup eos inſti
tuit Ieſum naue filiũ de tribu effraim ualde robuſtũ: & labores tolerare fortiſſimũ: ad
cogitandũ ſimul & loquendũ nimis idoneũ qui noſſet decẽter deũ & moiſen colere do
ctorem pietate: eſſetq; apud hębreos aptus. Paucos uero circa aquã cõſtituit. Plurimos
aũt totius exercitus circa iſantũ mulierũq; cuſtodiã: & tota nocte erãt ꝑparati: q̃cũq; fe
cerãt arma ſumẽtes: & duces ꝓprios intẽdentes: tanq̃ p̃liũ aggreſſuri dũ eis p̃ciperent.
Inuigilabat ãt & moiſes Ieſum docẽdo: quẽadmodũ exercitũ collocaret. Incipiẽte uero
die iã p̃ãdi: rurſus poſcebat Ieſum: ne minor inueniret᷑ i ope q̃ circa eũ ſpes eẽt uniuerſoꝝ:
gloriã p̃ntis militię in futuris natiõibus poſſeſſurus. Hębreoꝝ uero nobiliſſimos ſeorſũ
rogabat: cũctãq; p̃iter m̃ltitudinẽ exhortabat᷑ armatã. Et ille qdẽ cũ ita cõſtituiſſet exer
citũ ſermõib⁹ & opeꝝ ꝑparatiõibus: diſceſſit ad montẽ: deoq; ſimul & Ieſũ credidit ex
peditũ. Miſcebãt᷑ itaq; hoſtes: & i mãibus erat bellũ: fiduciaq; & uirib⁹ utebãt᷑ i iuicẽ:
Deniq; dõec moiſes mãus extẽdebat ad cęlũ: hębrei cõprimebãt amalechitas. Cũq; la
borẽ ex defectu mãuũ moiſes ferre nõ poſſet: qa quotiẽs mãus depõebat: totiẽs hębreos
p̃dere cõtingebat: iuſſit fratrẽ aarõ & ſororis marię uiꝝ noie Vir ſibi aſſiſtere: eiuſq; ma
nus utroq; latere cõtiere: & adiuuãtes eũ nõ pmitterẽt laborare. Quo fcõ hębrei amale
chitas fortiter deuicerũt: & oẽs iteriſſẽt utiq; niſi nocte ſupueĩẽte popul⁹ receſſiſſet a cę
de. Victoriã quoq; optimã atq; p̃fectã nr̃i habuere maiores: iferẽteſq; ſibi bellũ uicerũt:
& circũhabitãtes deterruerũt: abũdãtiãq; potiti ſũt magnorũq; bonoꝝ q̃ ſuis laborib⁹

hũerũt. Deuicẽtes nãq; exercitũ hoſtiũ: maxĩas diuitias & publice & priuatim poſſiderunt oẽs: cũ primitus ẽt alimentis neceſſariis indigerẽt. Fuit aũt eis nõ ſolũ ĩ pſẽnti: ſed ẽt in futuro bonorũ cã huius quã p̃diximus pugnę pfectio. Nõ tantũmodo enĩ corpora hoſtium ſeruitio ſubdiderũt: ſed ẽt mẽtes: & cũctis circũhabitãtibus poſt illoꝶ deuictionem affuere terribiles: eiſq; diuitiarum maximũ culmẽ adiectũ eſt. Nã fugiẽtes inimici magnam copiam argenti ſimulq; & auri reliquerunt in caſtris: & uaſa erea quibus ad uescendum utebantur multamq; & inſignẽ abundãtiam utrarũq; rerum: ideſt ornamentorum textilium pariter & armorum: & aliorum quæ pręparabantur ad prelium: diuerſaq; iumenta: & quęcũq; moris eſt ſequi iter agentẽ exercitũ: prudẽtiaq; repleti ſunt hæbrei ope fortitudinis: & multum deſiderium uirtutis erat in eis. Semper enim laboribus ĩſiſtebãt: omnia ſe capere iudicãtes. Huius ergo belli hic extitit finis. Poſtea uero Moiſes exuebat mortuos hoſtium: & arma fugientiũ colligebat: & hęc uiris pugnatoribus exhibebat: ducemq; militiæ Ieſum pręconiis attollebat: exercitu teſtificãte cuncta quę geſſerat. Nemo ergo hæbreorum mortuus eſt: hoſtium uero tanti: quantos neq; numero compręhendi poſſibile eſt. Pro gratiarum uero actione Moiſes ſacrificans: altare cõſtruit: quod dei uictoriã nominauit: prophetauitq; omnes fore perituros amalechitas: nihilq; eorum in futuro relinquendũ: eo q cõtra hębreos in ſolitudine dimicaſſent: & nequaq̃ poſitis ĩ calamitatibus pepciſſent. Tunc exercitũ feſſum: cõuiuioꝶ opulẽtia reparauit. Hoc ergo bello cõtra hoſtes ſuos poſt egreſſus ex ęgypto primitus ita pugnauerunt. Cum uero pacificas poſt uictoriam Moyſes hoſtias obtuliſſet: feciſſetq; nõ paucis diebus hębreos ceſſare poſt pugnam: pduxit ordinatũ exercitũ: multa nãq; eis iam copia erat armorum. Et procedens pauliſper tribus menſibus poſtq̃ mouit ex ęgypto: uenit ad montẽ ſyna: ubi ei circa rubũ multas uiſiones factas fuiſſe p̃diximus. Ca. iii.

q Vi Raguel ſocer audiẽs eius fęlicitatẽ: libẽter occurrit. Et moiſes excipiẽs cũ eo ſephorã uxorẽ ſuã & filios: delectatus aduẽtu eius: facto ſacrificio epulas copioſiſſimas populo miniſtrabat iuxta rubũ q flãmas euaſerat: & multitudo quoq; p cognatões epulis ueſcebat̃. Aaron ãt ſumẽs raguel & q cũ eo erãt: hymnos canebãt ĩ deũ: qui eius ſalutis & libertatis & egreſſionis auctor extiterat. Simulq; laudabãt ducẽ: quaſi eius uirtute cũcta eis pſpera cõtigiſſent. Et raguel qdẽ p̃cõia multa plebis apud moiſẽ de eorũ fortitudĩe dixit: qa pro cunctorũ ſalute ſic laborauerint uniuerſi. Cap. iiii.

d Einde uidẽs raguel moiſen ĩ reꝶ multitudine cõſtitutũ: cũctis ad eũ eũtibus ut lites decideret poſtulãtibꝰ: & tãtũmõ ſe iuſtitiã ĩpetrare credẽtibꝰ: ſi ille eis arbiter iudicaret: eis enĩ q uĩcebãt̃ leuius eẽ pdere uidebat̃ p iuſtitiã moyſeos: q̃ uictores ſnĩam cuiuſlibet auaricia ſuſtinere: tũc eqdẽ tacuit nolẽs ĩpedire uolẽtibus ducis uti uirtute. Cũ uero qeuiſſet a turba: ſumẽs eũ ſolũ ſeorſum: dicebatq; q eũ oporteret facere: cõſiliũq; dabat quatenus minorẽ qdẽ reꝶ curã aliis cõmitteret. De maioribus aũt & ſalute plebis ipſe tãtũmodo puideret. Nã ad iudicãdũ ẽt alios hębreoꝶ dignos ĩueniri dicebat: cogitare uero p ſalute tantoꝶ nõ quẽq̃ aliũ niſi moyſen poſſe ſolũmodo. Sciẽs inqt uirtutẽ tuã & q̃lis fueris in miniſterio dei ad ſaluandũ populũ: reꝶ arbitriũ cõmitte aliis examinãdũ. Tu uero ad ſolũ dei miniſteriũ retine temetipſum: in cogitãdo & requirẽdo quẽadmodũ populũ ab hac poſſis ĩopia liberare. Meis ergo cõſiliis utere de rebus humanis: & exercitũ pfecte diſpone p dena milia uiros: deĩde p mille: ita poſt hęc diuides eos p quĩgẽtos: & rurſus in centum: deĩde quinquagenos: & iudices conſtitues ſup eos. Qui p trĩgita rurſum diuiſi: p uicenos & denos hẽbũt pprios iudices: eoꝶ negocia finiẽtes. Sit aũt aliqs ſup iſtos unus: uocabulũ a precipuo numero ſumẽs. Et hi ſiquidẽ ſint approbati ex oĩ plebe: boni & iuſti: q diuerſis rebus iudicẽt eos: & ſi quid ẽ ſupra &

maius:ad maiores ueniat dignitates:quod uero etiā ap̄ eos difficile fuerit:hoc deducat̄
ad te.Sic enim fiet utrunq̨:quatenus & hębrei iuſtitiam impetrare mereantur:& tu ſo-
lus deo miniſtrando facias eum exercitui eſſe propitium. Cap.v.

AEc autem monente raguel:Moiſes libenter excepit:& ſecundum eiuſmodi di-
b ctum fecit:nō celans cōſilium eius:nec ſuam faciēs illius ſuaſionem:ſed inuento
rem huius rei omni populo manifeſtās.Nam in libris ſuis raguelē cōſcripſit in-
uentorē perdictę rei:optimum eſſe credens ut omnibus notam faceret ueritatem:licet
ei ſoli potuiſſent prębere gloriam:quę ab alio ſunt inuenta . Factum eſt itaq̨ quatenus
uirtus moiſi potuiſſet etiā ex hac uoluntate cognoſci. Sed de his quidē oportune in ſcri
ptura alia declarabimus.Moiſes uero cōuocata multitudie:ipſe qdē ad mōtē ſyna iturū
ſe eſſe dicebat:tanq̄ cū deo manſurus:& aliqd ab eo utile pcipiēs:ad eos ſit remeaturus:il
los uero p̄cepit iuxta montē tabernacula ſua pōere:& uicinitatē dei tenere. Cap.vi.

AEc cū dixiſſet aſcēdebat in montem ſyna:q excellentiſſimus eſt in illis regioni-
h bus:& pp altitudinē magnitudinis ſuę & ſcopulorū ꝑceritatē:nō ſolū homini-
bus iacceſſibilis:ſed ēt q uideri ſine aſpectus labore nō poſſit.Et cum ſermo eēt
circa eū deū hitare:terribilis oībus & inadibilis erat uniuerſis hębreis . Siqdē ſm moiſi
mandata tabernacula mutauerunt:& radicē mōtis ap̄hēderūt:eleuātes manus ſuas ad
deū:tanq̄ cū ꝓmiſſione bonorū q̄ eis ꝓmiſerat Moiſes reuerteret̄ a deo:& feſtiuitatē ce
lebrantes ſuſtinebāt ducē:purgantes ſemetipſos alia purgatiōe:nec nō & a coitu mulie
rū tribus diebus ſicut eis ipſe p̄dixerat abſtinētes:rogabāt deū ut placide ſuſcipet moi-
ſen:& dona p̄pararet qbus decetero uiuere bene poſſint. Vtebant̄ ergo cōuiuiis opulē-
tis:& ornamēto decēter cū cōiugibus & filiis abſtinebāt:& duobus qdē diebus erāt in
epulis cōſtituti. Tertia uero die anteq̄ ſol oriret̄:nubes opuit cunctū hębreorū exercitū:
& locū ubi tabernacula fixerant oēm circūdedit:& fulgura facta ſunt uētiq̨:uehemētes
pluuiā nimiā cōcitantes undiq̨ ferebant̄:& corruſcationes erāt uidētibus ualde terribi
les:& fulgura crebro dimiſſa:dei p̄ſītiā oibus īdicabāt.Et de his qdē unuſqſq̨ legētium
ſapiat ut uoluerit:mihi uero neceſſitas ē hęc referre ſicut in ſacris libris ſcripta ſunt.Hę
breos itaq̨ ea q̄ uiſa fuerant:& clāgor auribus redditus ualde terrebat:etiam ſermo quo
ferebat̄ qa deus habitaret in monte:retinebantq̨ ſemetipſos in tabernaculis ſuis affli-
cti.Sed & moiſen ira dei periſſe putabant:& de ipſo ſimilia ſuſtinebāt.Cū uero ita cōſi
ſterent:apparuit Moiſes lętus & nimis exultans:q & fortitudinē eis abſtulit:& de fu- formidinē
turo meliora ꝓmiſit:ſerenuſq̨ repente aer & prius q ante paululū fuerat conturbatus:
moiſe adueniente reuerſus eſt.Igit̄ inter hęc conuocabat populum in eccleſiā:ut audi-
rēt q̄ dixiſſet deus. Quibus collectis:ſtans in excelſiori loco unde cū omnes audirēt ait
ad hębreos.Deus equidē ſicut & prius ꝓpicius me ſuſcepit:uitāq̨ uobis promittēs fœ
licē:& conuerſationis ornatū:etiā nunc ipſe aſſiſtet in exercitu.Eum ſiquidem & opa q̄
pp illū nobis ſunt facta conſiderātes non deſpiciatis ea que dicunt̄:nec me qui hęc dico
reſpiciētes:nec qa per me lingua humana deus uobis loqtur attendatis:ſed uirtutē eius
excellētię quoq̨ cognoſcetis:& quō ꝓ utilitate cunctorū ad me loqui dignatus ē.Nō.n.
me reſpiciatis moiſen amarami filiū & iochabel:ſed eū q nilū ꝓ uobis conuerti fecit in
ſanguinē:uariiſq̨ plagis domuit ęgyptiorū aſtuciā q per mare iter nobis oſtendit:quiq̨
cibū de cęlo fecit heſitantibus aduenire:q potum de petra eſtuantibus manare fecit:per
quē adam de fructibus terrę mariſq̨ comedit:p quem Noe ex himbribus eſt ereptus:p
quem Abraā ꝓgenitor noſter obtinuit terrā chanaā:per quem Yſaac de ſenioribus pa
rentibus eſt editus:p quē Iacob.xii.filiorū uirtutibus eſt ornatus:p quem Ioſeph ptātis
ęgyptiorum dominus eſt factus:ille uobis me interp̄te hęc dignat̄ uerba ꝓferre. Fiant

itaq; uobis amabiliora:quã uxores & filii.Fœlicem nãq; habebitis uitã iſta ſeruãtes:ter
ráq; eritis potituri fructiferam ſine fluctibus maris: & ꝓle filioꝝ naturaliter naſcẽdoꝝ:
& hoſtibus ualde terribiles.Ad dei nanq; ego ueniẽs uultum:incorruptæ uocis auditor
effectus ſum:ille ꝓ ueſtro gẽitore alias genere ſp eius eſt ęternitate ſollicitus.Cũq; hęc
dixiſſet:eduxit populũ cum mulieribus & infantibus:ut deũ ipm ſibi loquente de rebus
agẽdis audirent ne uilior uidereť dictoꝝ uirtus ad aures eoꝝ humana lingua ꝑueniens.
Oẽſq; audiebãt uocẽ ex alto uenientẽ ad uniuerſos: ita ut nullũ effugeret.Et uerba qui
dem quæ moiſes in duabus tabulis dereliq̃t:fas nobis nõ eſt ſecundũ unũquẽq; ſermo
nẽ apte depromere:uirtutes ãt eoꝝ inſinuabimus.Docet itaq; nos primus ſermo: quia
deus eſt unus & hic ſolũmõ ẽ colendus.Secundus ãt iubet:nullius aĩalis factã imaginẽ
penitus adorandam.Tertius: ut p deum in nulla re debeat aliquis fruſtra iurare. Quar
tus:ut ſeruandæ ſint ſeptimanæ:& ab oĩ ope ceſſandum.Quintus:parẽtes honorãdos.
Sextus:abſtinẽdũ a cæde.Septimus:non adulterandũ.Octauus:furtũ non faciendum.
Nonus:falſum teſtimoniũ non dicẽdum.Decimus ãt:nullius alieni rei habẽdã eẽ con-
cupiſcẽtiam.Et plebs quidẽ cum hæc audiſſet ꝑcipiẽtẽ ipſum de rebus quibus Moiſes
fuerat locutus:gaudẽs ĩ his quæ ꝑdicta ſunt a congregatione diſceſſit. Succedẽtibus ãt
diebus aduenĩẽtes ad tabernaculũ: poſcebat ab eo ẽt leges ſibi a deo debere ꝓferri . Ille
uero & iſtas poſuit: & de oĩbus quocũq; modo gerẽda forẽt reliq̃s tꝑibus ſingula deſi-
gnauit: quoꝝ memoriã oportuno tꝑe ero facturus.Plurimas ãt leges ĩ alia ſcriptura diſ
ponã ſeorſum de ipſis expoſiturus.Igiť cum circa eos ita res a gereñť: moiſes iteꝝ ĩ mõ
tẽ ſyna cõſcẽdit prędicẽs hæbreis:eiſq; uidẽtibus aſcẽdebat.Cũq; illic tardaret:eq̃ꝫ.xl.
diebus eis abfuit:timor inuaſit hæbreos:ne moiſes aliq̃d pertuliſſet: & inter mala diuer
ſa nihil eos ſic affligebat:quã q̃ putarent ſe perdidiſſe ducẽ.Erat.n.tumultus iter hoĩes:
aliis quidẽ dicentibus eũ periſſe in beſtias incidentẽ & maxime illi hæc dicebãt: q̃ circa
eũ odiũ hẽre uidebanť:alii uero ad deũ eum receſſiſſe narrabant.Prudentes aũt & nihil
hoꝝ q̃ dicebanť a populo pro ſua delectatione alias dilectiões ſuſcipiẽtes:ſed & beſtiis
incidentẽ ꝑiſſe humanũ putantes:aut certo a deo trãſlatũ ꝑꝑ uirtutẽ propriã ueriſimile
iudicantes:minus q̃dem hęc ferre nõ faciebat:ſed ꝑſulę ſe deſolatos arbitrari:atq; tutore
qualẽ aliũ habere non poſſent:uehementer affligebanť:& neq; oppinari poterant in tã
ta mora uiro bono quid accidiſſet:neq; ſine triſticia aut deiectione degere preualebant.
exercitũ uero nequaq̃ ꝓmouere confidebant cum Moiſes eos ꝑdixiſſet ibidẽ ſuſtinere.
Cũq; iam quadraginta trãſiſſent dies:totidẽq; noctes:Moiſes aſtitit:nullo cibo hoĩbus
conſueto participatus:& gaudio apparens:totum cõpleuit exercitũ: ꝓuidẽtiãq; dei quã
circa eos hẽret expoſuit:ſimul & ordinẽ ſm quẽ uiuentes eẽnt habituri fœlicitatẽ:dicẽs
oſtenſum ſibi p hos dies & tabernaculũ:quale ſibi deus uellet fieri in quo deſcendẽs ad
eos ipſe ueniret: ut ẽt migrantes exinde illud portarent: & nequaq̃ ad montẽ ſyna ege-
rent aſcendere:qñ ad eos ipſe deſcẽderet deus:ut eorum adeſſet orationibus.Fiat inquit
tabernaculũ mẽſuris & opibus quæ ipſe monſtrauit: uobis utiq; ad hoc opus inſegniter
accedẽtibus.Et cum hoc dixiſſet:duas tabulas oſtendit eis:hñtes ſcripta illa decem ꝑce
pta:in utraq; q̃na.Erat in ea inſcriptio manus dei. Illi uero gaudentes in his q̃ uidebant
& audiebant a principe:quo poſſent eum laudare ſtudii ſui munificẽtia non ceſſabant:
ſed deferebant argentum & aurũ:ſimul & ęs:lignaq; & magnã ualde materiã:quæ ne-
quaq̃ potuiſſet putredine uiolari: caprarũq; pilos:& ouium pelles:alias quidẽ hiacinto:
alias uero coccino:alias purpureo flore tinctas:alias album colorẽ ꝑbentes:lanaſq; ꝑdi
ctis fucatas coloribus & linũ byſſinũ: lapideſq; inſertos auro : quibus hoĩes ornamenti
gratia ſolẽt uti:pecudũq; multitudinem offerebãt pariter. Ex tali nãq; materia taberna-

culū fabricatū eſt:quod migratū:& ꝑ loca diuerſa deuectum:nihil differebat a templo. His itaq; a ſingulis cū magno ſtudio oblatis:ſupra modū uniuſcuiuſq; uirtutis:atq; donatis architecto:mandato dei in his conſtituuntur operibus:quos populus elegerat ſibi poteſtate collata quorum nōia hęc ſunt:quę ſacris inſcripta libris inueniuntur. Beſeleel Viri filius de tribu iuda:& mariæ ſororis Moiſi:& heliphas iſamach filius de tribu dan. Et populus ſiquidē tanto ſtudio in cunctis rebus obediebat:ut etiam Moiſes eos ſuſpenderet:dicens ſufficere ea quę data fuiſſent. Hoc ēt artifices iam ꝑdixerant abundare. Accedebant ergo ad opus tabernaculi faciendum: & moiſes eos ſingulā quāq; menſuram ſecundū ōnſiones dei ſimul & magnitudinē:quantaq; oporteret fieri uaſa ſacrificiis miniſtratura diuinis edocebat. Mulieres autem largitatē ſuam circa ſacra uelamina: & circa alia quæcūq; huiuſmodi operibus erant neceſſaria:ꝑꝑ deū in ornamento & ꝓcioſis lapidibus offerebant. Oībus itaq; in ꝑparatione iā conſtitutis auro:argento:& ere & textilibus rebus:ꝑdicens feſtiuitatē moiſes:& ſacrificia pro uniuſcuiuſq; uirtute faciēda:ad inſtituendum tabernaculi opus acceſſit: & atrium prius menſus eſt ita. Cap. VII.

Atitudinē quidē quinquaginta cubitorū centum uero longitudinē: tabulaſq; ad
l inſtar columnaꝝ ſtatuit ereas qnq; cubitoꝝ habētes altitudinē: in utroq; latere
tabernaculi.xx.ꝑ longum:ꝑlatum uero.x. Anuli tabulis ſingulis inerant:& capita tabulaꝝ argētea. Baſes aūt deauratæ & celatæ per circuitū:& in terra confixæ:pringebantq; funes ab anulis ducti uſq; ad capita clauorū ęneorū q erant magnitudine cubiti:& per ſingulas tabulas in terrā ualide poſiti:ut ex uiolentia uentorū tabernaculum īmobile cuſtodirent. Cortina uero molliſſima ex byſſo ꝑ oīa undiq; pendebat a capite tabularū deſcendēs ad baſem uſq; concluſa alias diffuſa: & concludens oēm per circuitum locum:ut nihil a pariete differre uideretur. Sic itaq; habuerunt tria latera atrii per circuitum:quarum uero latus fuit quinquaginta cubitorū: quod frons erat totius operis:ubi.xx.quidem cubiti erant aperti: quattuor habentes tabulas in modū portarum: oēſq; opere argenti factas præter baſes erātquę ęneę. Ex utroq; enī latere portarū ternę erant tabulæ conſtitutæ:& ꝓpter portarū fortitudinē incaſtratę: & per eas cortina byſſina circūibat. Et cum eſſent portę.xx.cubitorū longitudine:altitudine uero qnq;:uelū in eis erat ex purpura:& cocco:hiacintho:& byſſo factū multis floribus:& uariis exceptis animaliū figuris ornatū. Intra ianuas aūt aſperſoriū erat ęneū: ſimilē habens baſē: ex quo ſacerdotibus manus diluere:pedeſq; perfundere moris erat: & ambitus quidem atrii erat ornatus hoc modo. Tabernaculū aūt ſtatuit in medio eius loco conuerſum:ad orientē:ut mox cum ſol orireť:in eum radios ſuos emitteret. Cuius longitudo qdē.xxx. cubitorū erat:latitudo uero.x.cubitorū habebat ſpacium:& alter quidē paries erat auſtralis:alter uero cōuerſus ad aquilonē:poſt tergum uero eius relinquebať occaſus:cuius altitudinē tantam oportebat aſcendere:quantam latitudinē eſſe conſtabat. Erantq; tabulę ex ligno:ex utroq; latere.xx.cubitorum ſcemate quadrangulo factę latitudine quidem unius & dimidii cubiti:altitudine uero quattuor digitorum. Laminæ autem factæ ex auro erant per interiorem exterioremq; partem:quibus ſingulis tabulis erant cardines bini imiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ & in ſuis foraminibus tabularū cardines ſuſcipiebant. Parietis uero occidentalis tabulæ ſex erant quidem alterutris omnes perfectiſſime copulatæ:ut aptiſſime his compaginatis:unus earū paries eſſe uideretur:intrinſecus & extrinſecus deauratę. Ex lateribus aūt erant tabulę numero.xx.quaꝝ: latitudo habebat menſuram unius & dimidii cubiti:altitudo tertiam partem palmę:& ita.xxx. cubitos adimplebant. Poſterioris uero parietis.viiii.cubitos ſex tabulę faciebant: qbus cōiunctę ſunt aliæ duæ tabulæ ex medio cubito factę:quas angulares poſuerūt ad iſtar

maiorum tabularũ. Singulę uero tabulę anulos habebant aureos per exteriores partes eminentes: uelut quibuſdam radicibus confixos per ordinẽ: adinuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati uectes imiſit: unoquoq; habẽte magnitudinẽ cubitorũ.v. erantq; ad coniunctionẽ tabularum: intrabatq; caput uectis uniuſcuiuſq; in alio uectis capite: uelutí in modum coclex alias conche: & poſtergũ parietum in longitudine poſitorum unus erat ordo: per tabulas omnes uadens: quo per uncinos utriuſq; parietis latera continebantur incaſtrationibus factis & imiſſis adinuicẽ: Quod propterea ſic exquiſitum eſt: ut neq; a uentis mouerentur: neq; alia cauſa tabernaculum conturbaret: ſed imobile ſecura quiete ſeruaretur. Intrinſecus autẽ longitudinẽ eius tripartite diuiſit: ideſt decẽ cubitos ad interiorem partẽ profuturos diſtribuit. Quibus dimenſis: in medio quattuor tabulas ſimiliter operatas ſtatuit paululum abinuicẽ diſiunctas ab alteris quę ſeparent.x.cubitos a reliquis.xx. & quod interius erat eorũ aditus uocabatur: reliquum uero tabernaculum ſacerdotum erat. Hanc itaq; tabernaculi dimenſionem ad inſtar rerũ naturę conſtituit. Tertia ſiquidẽ pars eius quę erat intra quattuor tabulas: quę ſacerdotibus intranſgreſſibilis uidebatur: uelut cęlum dei erat reliqui uero.xx. cubiti ſicut terra & mare greſſibilis eſt hominibus: ita ſolis ſacerdotibus adiacebat Per frontem uero unde ingreſſus erat factus: columnę ſtabant ex auro factæ: & eneis baſibus ſuperpoſitę numero.v. Tegebatur aũt tabernaculum cortina ex biſſino & purpureo: & hiacintino: & coccineo coloribus facta. Et cortina quidem prima cubitorum erat decẽ & undiq; eas tabulas obtegebat: quę diuidentes templum: introitum interius habebãt: & hoc erat quod faciebat: ut a nullo uideretur. Et omne quidem templum ſanctum uocabatur: quod uero erat interius & inacceſſibile: ultra quattuor tabulas ſanctũ dei. Cortina autem erat ſpecioſa: quaſi floribus uniuerſis de terra germinantibus uariata: aliiſq; oĩbus intexta quęcũq; præter animalium formas poterant exornare picturis. Alia uero huic & magnitudine: & textu & colore uicina.v.columnas in ingreſſu poſitas ob tegebat: ab angulo ſummitatis uniuſcuiuſq; columnę cortina: anulis continentibus uſq; ad medietatẽ columnæ depoſitã. Reliquũ uero ingreſſus erat ſacerdotibus accedentibus: ſuper q̃ linea erat alia cortina eiuſdem magnitudinis: funibus eam per anulos ducentibus ac retrahentibus: ut tegeret omnia: & impediret aſpectum intuendi ſacrificia & maxime in diebus inſignibus. Nam & in reliquis diebus: & pręcipue quando uideretur nubilum: textus eius tegminis fortis erat: & laborem facilem ſuſtinebat. Vnde permanſit iſta conſuetudo etiam edificantibus nobis templum: quatenus uelum huiuſmodi in ingreſſu appendatur. Decem uero aliæ cortinę erant ſingulę latitudine cubitorum quattuor: longitudine uero octo: &.xx. aureos habẽtes uncinos: ad copulandũ alterutris uncinis & anulis: ut coniũctę ſimul: unam uiderentur efficere. Quę extenſę: templum & quod erat deſuper obtegebant: & parietes a lateribus & a tergo ſtantes a terra uno pede ſuſpenſe. Eiuſdẽ uero latitudinis & alię cortinę una plus numero: i.xi. erant: longitudine tamen excellentes. Erant enim iſte.xxx. pedum: textæ uero de pellibus: ſicut illæ de lana: ſimiles omnes ſigillata uarietate contextę erant uſq; ad terram tegmine ſuo diffuſę: ad inſtar thalami culmen uelaminis exhibentes: una cortina ante frontem pendente. Vndecima nanq; cortina ad hoc erat aſſumpta: alię ſuper has ex pellibus factæ: pro tegmine & adiutorio deſuper erãt impoſitæ: propter eſtum: aut imbriũ certe diffuſionẽ: Multos itaq; ſtupor habebat inſpicientes a longe: nam colorem eius in nullo differre putabant cęlo. Hę uero ex pilis & pellibus factę pendebant: ſicut illud uelum portaę: & eſtuum pariter & imbrium iniuriis repugnantes. Hoc ergo modo tabernaculum conſtitutum eſt.

Capi. VIII.

Acta eſt aũt & arca deo ex lignis natura fortiſſimis:& quę nequaq̃ putredinẽ ſu
f ſtinerent:quæ hæbraica lingua uocant̃ herõ. Cuius conſtructio erat huiuſmodi:
longitudinis quidẽ.v. cubitoꝝ : latitudinis trium ex auro puriſſimo.Intrinſecus
aũt & extrinſecus ſic tegebat̃ :ut eius ligna celarent̃ & aureis cardinibus tegmẽ cõpa-
ginatum habuit ualde mirabile:& undiq; ſimul equale:nullaq; pars eius cõpaginatio-
nem poterat uiolare.Per utrũq; uero latus longitudinis eius anuli erant aurei bini: totũ
lignum penetrantes:& per eos uectes deaurati imiſſibiles per utrunq; latus: ut quotiẽs
opus eẽt p eos arca moueret̃ .Nõ enim in uehiculo: ſed a ſacerdotibus portabatur.Sup
tegmen uero eius erant figuratiões duæ:quas hæbrei cherubin appellant.Sunt enĩ aĩa-
lia uolatilem habentia figuram : quę a nullo hominũ eſt inſpecta . Hęc dixit moiſes ſe
uidiſſe in dei ſede figurata.In hac ergo arca duas tabulas recondidit:in q̃bus fuerant de
cem uerba conſcripta:qua quidem per ſingulas tabulas binas:ſemis aũt per unãquãq;
paginulam:& has in aditu collocauit. Capi. .IX.

N Templo uero menſam poſuit proxime uelut deificam : habentem longitu-
i dinem duos cubitos:latitudinem uero unum:& altitudinem trium palmorum.
Erant autem pedes eius ex medietate iferioris partis:facti per circuitum rotundi
& tornatiles:quod uero ad ſuperiora tendebat:quadranguli operis erat:habebatq; per
circuitum uniuſcuiuſq; lateris labiũ exornatũ:uelut quattuor digitis alto ligno circun-
eũtem ſuperiorem & inferiorem eius corporis partem:& per ſingulos eius pedes ſupius
labio erãt anuli:per quos uectes deaurati mittebant̃ in ligno quod eminebat.Sinũ enĩ
habebant:ubi anuli erãt cõmiſſi: & his p uiã portabat̃ . Ponebat̃ autem in tẽplo ad aq
lonem conuerſa:non longe ab aditu:&.xii.panes azimos in ea ponebant:ſenos p par-
tes mundos ualde:ex farina duorũ aſſariorũ: quæ menſura hæbraica.vii.cotilas atticas
hẽt.Super panes aũt ponebant̃ duę phialę aureæ thuræ plenæ . Poſt dies aũt.vii.iterũ
panes alii portabant̃ :die qui a nobis ſabbatum appellat̃ .Septimanã ſiquidẽ noſtri ſab
batũ uocant . Cauſam uero huius rei in aliis edicemus . Cap. X.

Ontra faciem uero menſę reſpicientis ad parietẽ meridianũ cõſtitutũ erat cande
c labrum ex auro factum fuſile : pondus habens minas centũ quod hębrei dicũt
cinchares:quod gręca lingua interp̃tatũ:talẽtũ nũcupat̃ . Fecit aũt & ſperulas:
& lilia: cũ calathis: & ſcyphis : erantq; omnia.lxx.ex quibus in una baſe compoſitum
erat omne cãdelabrum in altitudine:& in tantas conſtitutum partes: in quantas diſtri
buunt planetas & ſolem. Conſumaturq; in.vii.capita alterutra per ordinem cõſtitutas
in quibus lucernæ ponuntur ſeptẽ:imitãtes ſingulas planetarum reſpiciuntq; ad orien
tem & meridiem:candelabro obliquo poſito.Inter quod candelabrum & menſam inte
riorem ſicut dixi thuribulum erat & altare:de ligno quidẽ unde & priora ſunt fabricata
imputribili & forti:ex uno quoq; latere cubitum latitudinis habens:altitudinẽ uero du
plicem: eratq; craticula aurea in ea facta:habebatq; per ſingulos angulos coronas au-
reas puriſſimas ſex:& anuli & uectes inerant quibus per itinera a ſacerdotibus portaba
tur.Erat aũt & altare ante tabernaculum conſtitutũ:& ipſum quoq; de ligno:menſurã
uniuſcuiuſq; lateris quinq; cubitoꝝ:altitudine uero triũ:ſimiliter exornatũ: & ex lami-
nis aureis adopertum:cui ſuberat craticula in modum rhetiarium factum.Suſpiciebat
enim terra ignem qui de craticula ferebatur : quia baſes ei non erant ſubiectæ. Diuerſæ
aũt ponebant̃ fuſcinulæ:& phialæ:forcipes & ſciphi: & q̃cũq; alia uaſa ad ſacrificiũ fue
rãt facta:oĩa erãt ęrea:& tabernaculũ q̃dẽ hmõi erat:necnõ & eius uaſa. Ca.XI.

Actæ ſunt etiam ſacerdotibus ueſtes omnibus aliis quos chananeos uocant pari
f ter & principi ſacerdotum ,quem arabarchin appellant quod ſignificat principẽ

ſacerdotũ.Quotiens aũt ſacrificia ſacerdos adiret purificabaẽ. Lex enim purificationẽ fieri iuſſit:& aliorũ qdẽ ſacerdotũ ueſtes erãt hmõi. Primũ qdẽ induebaẽ manachaſſin: quod conſtrictoriũ poterat dici.Et aũt cinctoriũ circa fœmora ſubtile ex byſſo cõtorto contextũ:ingredientibus p cum pedibus uelut deuaſtrapis.Scindiẽ uero ultra medietatẽ deorſum:& uſq; ad lumbos aſtringiẽ.Sup hoc aũt lineo indumẽto duplicis ſindonis biſſinę ueſtitur: quod cethomone qdẽ uocatur hębraica lingua:ſignificat uero lineum. nos eni lineũ cethon appellamus.Eſt aũt hæc ueſtis tunica uſq; ad talos:corpus oẽ cõplectens:& manicis brachia ualde conſtringens: accinguntur circa pectus modice ſup illum zonã circunducente latã:quaſi digitis quattuor uarie ita contextã:ut uideaẽ pellis eſſe uiperea:in qua flores intexti ſunt coccinei purpurę:cũ iacinto & byſſo cõmixti. Stamen eius zonę eſt ſolũmodo byſſus:& ſumens initium cincturę a pectore:& circuire dare dr̃ iterum ante pectus:& uſq; ad crura dimittitur: donec ſacerdos nihil operiatur. Pro decore nanq; uidentiũ eſt ita cõpoſitũ.Cum uero ad ſtudia ſacrificiorũ: & miniſteriũ pręparatur: ne impediatur opus in leuo humero eam portat.Quod moiſes quidem arrabanech appellauit:nos autem a babyloniis diſcentes:hemſaneam uocamus.ſic eni apud eos hęc tunica nuncupatur. Sinum uero nuſquam habet hęc ueſtis: ſed larga eſt ad collum eius apertura: & naſtali ex utraq; parte oram eiuſdem ueſtimenti a parte pectoris:& ſcapularum aſtringunt: hoc etiam baſſabazan uocatur. Super caput autem geſtat pileũ in modũ paruuli calamaci: aut caſſidis quod extenditur ſup ſummitatẽ capitis & modice uerticis medietatẽ excedit:uocaturq; maſnemphtis: & taleẽ ut uideaẽ ex lini factũ textura:habens uita:quę inuolutę ſepius cõnectunẽ:ne facile dilabaẽ.Dei de aliud unũ uelamen deſup circũdaẽ:deſcẽdens uſq; ad iferiora barbę:celãs pillei illius ligaturã:& totã capitis ſupficiẽ:aptaẽ q; pfecte:ne laborãte ſacerdote circa ſacrificia corruat.Quales ſint cæterorũ ſacerdotũ ueſtes declarabimus. Princeps ſacerdotũ ornatur qdẽ & iſtis:nihil ex prædictis ueſtibus derelinquens:ſuperinduiẽ aũt tunica de iacinto facta:quæ & ipſa talaris eſt:uocaturq; mechir ſecundũ linguã noſtrã:quæ zona cõſtringitur:coloribus pręd ictis & floribus exornata:auro contexto uariata:ornatuſq; in fimbriis eius ineſt uelut malorũ granatorum:& tintinnabulorũ aureorũ multo decore factorũ:ita ut inter duo tintinnabula malũ granatũ habeatur:itẽq; iter duo malo granata tintinnabulũ.Eſt aũt hęc tunica ex duabus inciſionibus:ut ſit ſuta ſuper humeros: & p latera: ſed uno uelo in longũ undiq; circũtexta ad collũ habens tantummõ ſectionem non e latere:ſed in longũ fiſſam a pectore ad medias ſcapulas. Vita aũt ei conſuta eſt:ne poſſit eius aptio turpiter apparere.Similiter & unde manus egrediuntur apertũ eſt.Ad hęc aũt tertio induitur ueſtimẽto:quod dicitur ephot.Simile eſt aũt ſuphumerali græcorũ.Fit eni hoc mõ ut ſit textus eius magnitudine cubiti de cũctis coloribus:auroq; uariatus:amplectens oẽm pectoris locũ:& ad manus eiiciendas apertum eſt:& oĩ ſcemate tunice ſimile eſt.Huic ueſtimẽto locus uacuus in medio pectore magnitudine palmi dimittitur ubi inſeritur eſſin:quod gręca lingua logion:latina rõnale ſignificat.& cõplet totũ ephot:hoc eſt illũ locũ quẽ texentes ꝓpterea reliquerunt uacuũ:uniturq; ephot cum rõnali:anulis aureis p circulos ſingulos ſub ęqualitate commiſſis per uitam hiacintinam:quę immittitur pro ligaturis & cõlertionibus alterutris anulorum.Ne autem uacua eſſet medietas anulorum:& rationalis: filis hiacintinis ad inuentum eſt ut ea loca conſuerent.Superhumerale uero duo ſardonici lapides inſibulabant per ſingulos humeros auro clauſi:habentes per extremitatem circellos aureos: in quibus ſuſcipiunt rationales ligaturas.His lapidibus inſcripta ſunt nomina filiorũ iacob ꝓuincialibus litteris lingua noſtra ſena per lapidẽ:ſeniores aũt ĩ humero dextro

ſunt.Inſerti ſunt autē in eſſin:id eſt in rõnale duodecim lapides: magnitudine & decore
pręcipui.Hoc ornamentũ pp eminentiam eius honoris ab hominibus poſſideri nõ põt.
Iſti ſiquidē lapides per quatuor ordines terni per ſingulos ordines conſtituti ſunt:hñtes
aureas per circuitum coronas:quibus incluſi conſertiq; ſunt: ne poſſit quocunq; modo
textura corrupta defluere.Et in primo quidē ordine trium lapidũ inchoat ſardonix:to-
paſius:ſmaragdus: In ſo habet carbunculum:iaſpidē: ſaphirum.In tertio inchoat ligu
rius:deinde ametiſtus:achates eſt tertius: qui & poſt alios eſt nonus. In quarto ordine
tenet chriſolitus principatum:poſt quē onix:deinde berillus:qui eſt ultimus oĩum. Lit
teræ autem in omnibus iſtis ſculptę ſunt nominibus filiorum iacob:quos tribuum prin
cipes arbitramur: ſinguliſq; utiq; lapidibus eorum nomina referentibus ſm ordinem:
quo nati eſſe noſcuntur. Cum ergo per ſe illi quos diximus anuli ſint iſirmi:nec poſſint
pondus lapidũ ſuſtinere:alii duo maiores in extrēitate rõnalis quę reſpicit ad collũ emi
nentes:ipſam texturā faciunt q inſpiciant catenas aureas opere plectili uenīētes p fiſtu
las quaſdā ab extremitatibus humerorũ:quarum catenarũ ſumitas aſcendens pducitur
poſt tergũ:& ī circulo qui eſt ad dorſum in ſuphumerali conſerit̃: & hoc eſt rõnalis mu
nimen eximium:ne poſſit aliqua parte diſrumpi. Zona uero rõnalis cõſuitur de colori
bus prædictis auro conſerta:quæ ex utroq; latere circũducta: & iterũ reuoluta ante pe
ctus ex ambabus ſummitatibus pēdere dimittit̃: & hēt quaſdā fimbrias ex aureis fiſtu
lis miro decore cõpoſitas in utraq; zonæ ſummitate pendētes.Pilleũ aũt priori ſimilitu
dine operatũ hēt pontifex: ſicut reliqui ſacerdotes: & aliũ conſutũ ex hiacinto uariatũ.
Circundatur uero ei & aurea corona:tribus uerſibus facta:ſupra quā ſurgit ī media frõ
te quaſi caliculus qdā aureus:ſimilis herbę:quę apud nos acchoro nũcupat̃: quā gręci
hyoſcoamos dicunt. Ne qs aũt cũ non uiderit hanc herbā per ignorātiā naturam eius
ignoret:ſignifico huiuſmodi hominibus eius modũ.Hec herba frequēter ultra tres pal
mos oboritur:radicem uero rotundam habet:& quaſi rapę ſimilem:folia uero eius mē
tę propinqua ſunt.De ramis autem eius oriuntur caliculi rotundi:& in circuitu habet
oculos:unde fructus egreditur.Calicem ergo quem diximus ſupra coronā aurcam poſi
tum habet magnitudinem digiti minoris:cuius cauatio rotũda eſt:quaſi cratheris:quē
tamen latius condiſcipulis explanabo.Eſt autem quaſi ſpera diuiſa:& circa fundũ aliā
habet inciſionem a radice rotũdatam.Deinde paulatim cauatura colligitur:& ad ſupe
riora denuo decēter aperitur:& in labio ita colligitur:ut pprie uideat̃ hemiſperiũ mira
rotũditate tornatũ.Super hũc iterũ oriunt̃ inciſiones quaſi extremitates malogranato
rũ ſpinoſe:& in acutiſſimũ deficiētes cacumen:qa ſemp ſeruat:& fructũ huius caliculi
ſuperpoſitio ſeminis ſyderiditis uiciũ.Habet aũt florē ſimilē plātagini:& p circuitũ to
ta corona his floribus eſt celata:ab occipitio uſq; ad utrũq; tp̃s.A fronte uero hoc qui
dē nõ habet:ſed lamina eſt aurea:ſacriſq; litteris nomē dei habet inſcriptũ.Hoc igit̃ ē
pontificis ornamentũ.Mirari ſiquidē quilibet poterit odiũ hominũ quod circa nos ha
bere nõ deſinunt:quaſi nobis hoc mõ diuinitatē deridentibus quā ipſi nõ quieſcũt cole
re.Siquis enim tabernaculi poſitionē cõſideret:& ſacerdotalē inſpiciat ueſtē & uaſa q
bus utimur ad ſacrificia celebrāda, & legiſlatorē uirũ ſacrũ agnoſcet:& fruſtra nos ab
aliis blaſphemari pcipiet.Nā ſingula quæq; horũ ad ſimilitudinē & formā rerũ facta re
periet:ſi abſq; inuidia hæc ſapienterq; uelit cõſiderare.Tabernaculũ nanq; triginta cu
bitorũ trine diuiſum:in quo duas pres ſacerdotibus cũctis diſtribuit: q̃ſi pfanũ quēdā
cõemq; locũ terrā & mare ſignificat.Hęc utiq; greſſibilia cũctis ſunt.Tertiā partē ſoli
dicauit deo eo q cælũ ingreſſibile ſit hoibus. Super menſam duodecim panes poſiti:
ſignificāt annũ menſiũ quantitate tanta diuiſum.Per candelabrũ de partibus ſeptua-

ginta cōpoſitū: ſeptē planetarum de camonia terigit. Et ſup illud ſeptē lucernæ ipſorū
planetarū curſum oſtēdit. Tantę nāq; ſunt numero. Cortinę ex quattuor coloribus cō
textæ: elemētorū deſignant naturā. Biſſus terrā declarat: eo q̄ linū oriatur ex ea: purpu
ra uero mare: eo q̄ piſciū ſanguine coloratur. Aerē uoluit ſignificari per iacinctū: cocus
uero eſt ignis indiciū. Significat aūt & pontificis linea tunica totā terrā: iacintina uero
ueſtis polū quę p malogranata choruſcationes: p tintinnabulorū ſonitū tonitrua indi-
care dignoſcitur. Superhumerale etiam ad ſimilitudinem naturæ totius eſt: quando &
illud deo placuit ex quattuor coloribus fieri: auroq; contextum propter ſplendorē reor
q mundo diffundit. Rōnale uero in medio ſuphumerali in modū terrę conſtituit. Hoc
undiq; nāq; tenens medium locū zonæ circulo ſignificat occeanū: qui utiq; cuncta ſuo
limbo circundat. Indicat autem ſolem & lunam uterq; ſardonix quos pontifex portat
in humeris. Duodecim uero lapides ſeu menſes: quis intelligere poteſt numerum ſtella
rum: quē zodiacum circulum gręci uocant. Pileus uidetur mihi cęlum imitari: cum ſit
ex iacinto: non enim aliter poterit ſuperponi ei nomen dei. Et in corona deſignat & in
lamina aurea ſplēdor quo diuinitas pcipue gaudet. Et hæc qdē tantūmō declarata ſuffi
ciāt: cū ſepius & i multis uirtus legiſlatoris oportune poſſit exponi. Capi. XII.

Gitur cum prædictaꝝ rerū terminus euēiſſet nondū miniſtris ſacris muneribus
i dedicatis: aſtitit deus moiſi: & ſacerdotiū aaron fratri ſuo eum dare pcepit: qui p
pter uirtutis opus omnibus honore iuſtior haberet. Tū ille colligens in eccleſiā
multitudinē: uirtutem eius & ſtudium edicebat: & pp eos pericula paſſurum eſſe. Cūq;
in oībus eū populus teſtaretur: & eius ſtudiū ualde laudaret: Moiſes ait. Viri iſrahelitę:
fabrica qdē iā pfecta eſt: ſicut ipſi deo gratū fuit: nobiſq; poſſibile. Quia uero taberna-
culū oportet iam dedicari: decet prius fieri ſacerdotē ſacrificiis miniſtraturū: & pro no-
bis oratiōes facturū. Et ego quidē hac deliberatione mihi conceſſa: meipſum dignum
hoc honore iudicabā: eo q̄ natura oēs ſui potius amatores exiſtant: & maxime: qa mul
tū mihi ſum conſcius pro ueſtra ſalute laboraſſe. Nunc aūt ipſe deus aaron dignū hoc
eſſe honore decreuit: & hunc ſacerdotē nobis credidit iuſtiorē: ſciens quia dignus indue
tur ſtola deo deuota: & curā habebit altaris: & ad hoſtias offerendas oratiōes faciēdas
p nobis libenter auditurus: q curā habet generis noſtri: uirū quē ipſe magis elegiſſe di
noſcitur. Hębreis itaq; placuere q̄ dicta ſunt: & ordinationi dei pbuere cōſenſum. Erat
enim aaron propter genus: & prophetiā & uirturē fratris: honore hoc dignior uniuer-
ſis: habebatq; filios illo tpe quattuor: nadab. abiud: eleazar: ithamar. Quæcunq; uero
ad fabricam tabernaculi præparata ſuperauerant: hęc iuſſit ad tegmen cortinæ ipſius
tabernaculi: & lucernæ; & thuribuli: aliorūq; uaſorum expendi: quatenus hæc per iter
neq; pluuia neq; puluere uexarentur: & populum denuo colligens: ſingulos ad obla-
tionem iuſſit offerre dimidiū ſicli. Siclus aūt hæbreorū nummiſma quattuor dragmas
atticas habet. Illi libenter q̄ iuſſerat moiſes (erat offerentium multitudo ſexcentorum
quinq; miliū & quingentorū quinquaginta uiroꝝ) offerebantq; argenti libras uiginti:
ętate uſq; ad quinquaginta annos cōſtituti: oblatūq; circa tabernaculi opus expēdeba
tur. Purificauit aūt & tabernaculū & ſacerdotes hoc mō. Myrrhā electam ſiclos quin-
quaginta: & totidē ireos cinamomi & calami. Eſt autem & hæc ſpecies ſuauis odoris:
priorem menſuram & medietatem: iuſſit horum contuſa miſceri: oleiq; oliuarum pon-
dus menſuræ prouinciæ quæ dicitur bin: duas coas atticas capiens. Quibus permix-
tis: & coctis facta eſt arte unguentariorum unctio ſuauiſſima. Deinde ſumens ipſos
ſacerdotes: & omne tabernaculum unguens purificauit: offerens hoſtias multas &
uarias in tabernaculo: deinde aureum thuribulum. quod magni erat oneris: & reliqua

quorũ pręterco narrare naturam:ne multiloquiũ fiat legentibus.Secundo aũt die:ideſt
ante ſolis ortũ & occaſum incenſum fieri oportebat oĩno : oleumq; purgantes:ad lumi
naria conſeruabant. Quarum tres equidẽ lucernæ ſup ſacrũ candelabrũ deo tota die lu
cebãt: reliquæ uero accedebant ad ueſperum. Omniũq; facta ſunt: optimi opifices be
ſelecl:& beliab fuerunt . Nam & prioribus artificibus ipſi prępoſiti fuerant ad meliorẽ
operationẽ iugiter exercendã:& intelligentiã rerũ:quarũ inſtructionẽ primitus ignora
baut. Horũ itaq; beſelcel meliorẽ contigit iudicari. Igitur omne tp̄s ad opus faciendum
tranſiit in menſibus ſeptem:& poſt hoc ex quo ægyptum reliquerant primus annus im
pletus eſt. Inchoante ergo anno ſecundo : menſe xantico ſecundum macedonas : niſan
uero ſecundum hębreos:in nono menſe tabernaculum conſecrarũt: & omnia uaſa eius
quę iam declarata ſunt. Oſtendit autem deus ſe gauiſum in operibus hębreorũ:& non
fruſtra eos laboraſſe in pulchritudine illius edificii:ſed acceſſit & habitauit in eo tẽplo.
Pręſentiã ſuã nãq; hoc modo fecit. Cęlum ſiquidem mundũ erat:ſup tabernaculũ uero
ſolũmodo caligo facta eſt:non alta nube:ſatis aũt denſa circundãs illud: ut tempeſtas
putaretur eſſe:neq; rurſus ita ſubtilis fuit:ut ualeret per eam aſpectus aliquid contueri:
graciliſq; ros ex inde defluebat:pandebatq; dei p̄ſntiã his q & uolebãt & credebãt. Moi
ſes aũt cũ artifices q talia fuerãt opati dignis mũeribus honoraſſet:ſacrificauit in taber
naculi ueſtibulo ſecũdũ mãdatũ dei thaurũ:& arietẽ:& bedũ p peccatis. Dicturus aũt
de his q̃ ad ſacrificia ptinent:ẽt de his q̃ circa ſacrificia celebrãt indicaturus ſum ſimul
& de quibus iuſſit holocauſta fieri : & quæ comedenda tanq̃ cibos laxauit. Mactatis
igitur aĩalibus q̃ p̄dixi ex eorũ ſanguine ueſtẽ aaron ipſumq; cũ filiis aſpergebat:pur-
gãs eos fontiũ aq̃s & unguẽto:ut dei fierẽt ſacerdotes. Septẽ itaq; diebus hoc mõ ipſas
& eorũ ueſtes curabat:tabernaculũ ſimul & eius uaſa ex oleo p̄libato ſicut iam dixi:&
ſanguine hyrcorũ & thaurorũ imolatorũ per ſingulos dies ideſt unoquoq; ſecundũ ge
nus. Octauã ergo feſtiuitatẽ denunciauit populo:& quẽq̃ ſecundum uirtutem imolare
p̄cepit . Illi uero alterutros emulati:& ſacrificiis ſuperare ſemetipſos certantes : ſinguli
feſtinanter dictis obediebant. Impoſitis autem hoſtiis ſuper altare: repente ex eis ſpon
taneus ignis accenſus eſt : & ſimilis flamma fulguri choruſcationis emicuit : & omnia
quę erant ſuper altare conſumpſit. Contigit autem poſt hęc aaron calamitas quędam:
ut tanq̃ homo ſimul & pater de ea cogitaret:quã tamen fortiter tolerauit:quomodo &
circa caſus aĩo fortis erat:& hoc uoluntate domini proueniſſe iudicabat . Ex quattuor
nãq; filiis eius iã dixi duo ſeniores nadab & abiuth portantes ſuper aram hoſtias: non
quas prędixerat moiſes:ſed q̄bus primitus utebantur ſubito concremati ſunt ſuper eos
igne magno impetu ueniente:& pectora facieſq; eorũ in flãmante:ita ut nullus eũ ua-
leret extinguere:& illi quidẽ ita defuncti ſunt. Moiſes ergo iuſſit patrem eorũ & fratres
portare corpora extra caſtra deducẽtes:honore congruo ſepelire luxitq; plebs eos ni-
mis amare propter mortẽ q̃ eis ſic inopinabiliter acceſſiſſet. Solos aũt fratres eorum &
patrẽ non cogitare ex hac tribulatione moiſes exornauit:cum deberent p̄ponere dei ho
norẽ ſuæ tribulatiõi . Iã enim aaron ſacerdotii ſtola uidebat indutus. Itaq; moiſes oẽm
honorẽ reſpuens:quẽ ſibi oẽm multitudinẽ uidebat offerre:ſolũ dei miniſteriũ celebra
bat:& aliquando q̄dẽ ad montẽ ſyna ibat:aliquando uero tabernaculũ ingrediens reſ
ponſa poſcebat:de quibus ſeorſum rogabat deũ:& ſtola priuatus:& aliis ſe cũctis pu-
blicũ demõſtrabat:in nullo ab aliis differre ſtudebat:niſi ut eorũ curã prouidere uidere
tur. Inſuper ſcribebat leges ſecundũ quas deo grati uiuerent:& in nullo alterutros ac
cuſarent quas tamen dei p̄cepto conſtituit. Nunc igit de cõuerſatione eorũ & legibus
exponã. Quod uero de ueſte pontificis pretermiſi:uolo proferre. nullo mõ enim mali-

gnitatibus detrahentiū reliqui occaſionē. Si qtñ tales ſunt: ut cōtēnant dignitatē dei co
gnoſcere: oīpotentē deū ſcire negligentes derelinquunt: ſiue ad ſacra ueniant: ſiue adeē
nolint: & hoc nō ſolū hębreis uoluit eſſe manifeſtū: ſed ēt pegrinis iſta legētibus. Lapi
des āt quos ferre ſup humerū prædixi pontificē erant ſardonices. Eorū naturā puto am
plius oīum ad humanā notitiā ueniētiū effulgere. Dū ergo & ſacrificiis deus adeſſet: al
ter q in dextro hūero portabat micabat: & ex eo ita ſplēdor exiliebat: ut ēt ꝓcul poſitis
apperet: cū prius hoc lapidi nō ineſſet. Et hoc itaq; mirabile eſt: his tñ q ſapientiā nō ad
iectione diuinoꝝ operū naſciſcunt. Quod uero eſt mirabilius dicā. Per duodecī enī la
pides quos ſupra pectus pontifex in eſſim ſutos. i. in rōnale portat: uictoriā pugnaturis
deus ꝓnunciauit. Tantus ergo ſplendor fulgebat in eis: cū nondū exercitus moueret: ut
oī fieret multitudini manifeſtū: eoꝝ auxiliis adeſſe deū. Vñ græci q noſtras ſolēnitates
honorāt: eo ꝙ nihil in his cōtradicere ualeāt: eſſin rōnale uocant. Ceſſauit itaq; & eſſin
& ſardonix ſplēdeſcere annis ducentis añq̄ hęc ego conſcriberē: cū deus moleſte ferret
trāſgreſſiones legū: de qbus ſub oportunitate dicemus. Nunc aūt ad conſequētia uer
ba cōuertar. Tabernaculo iā dicato & ornatis ſacerdotū rebus: populus deū apud ſe eē
cū tabernaculo iudicauit: & ad ſacrificia ſil & requiē ē cōuerſus: q̄ſi oēm iā moleſtiā re
ſpuiſſet: & de futuris meliora deſiderātes munera deo alia qdē cōiter: alia uero ſeorſum
de ſingulis trib⁹ offerebāt. Pricipes enī tribuū bini & bini cōuenīētes uehiculū: & duos
boues offerebāt: erātq; uehicula ſex: & ita tabernaculū ī itineribus deuehebāt. Ad hęc
āt unuſqſq; eorū phyalā: thuribulūq; portabat: & capſam capiētē daricos decē: plenam
thimiamatibus. Thuribula uero & phyalę argēteę erāt: hñtia utraq; ſiclos ducētos. In
phyala tñ ſeptuagīta ſolūmō ſint expenſi. Hęc erāt plena farina: oleo cōſperſa: quibus
utūt ad ſacrificia. Sup illas āt oblatōes uitulū & arietē cū agno anniculo ad holocauſtū
ideſt totū incēdendū: & cū his hyrcū pro oblatione peccatorū offerebāt ſinguli princi
pū: ſed & alia ſacrificia q̄ ſalutares appellant p ſingulos dies boues duos: & arietes quī
q; cū agnis anniculis & hedis. Iſti enim ſacrificabant p duodecim dies: unus ī tota die.
Moiſes aūt nequaq̄ aſcendebat in montē ſyna: ſed ingrediens tabernaculū conſulebat
deū de actu legūq; diſpoſitione: quas humanā ſapientiā ꝓcellentes: oporteret firmiſſi
me oī tpe cuſtodiri: & donū dei eſſe cunctis oſtendit: taleſq; fore ut eas hæbrei nec in pa
ce p epulas: nec in bellica neceſſitate tranſcenderēt. Sed de his qdē legibus dicere ſuper
pono aliā ſcriptionē facturus: nūc tamē quarūdā memorabor paucarū: de purgatione
& ſacrificiis poſitarū. Etenim ſermo mihi de ſacrificiis faciendus eſt. Duo ſunt ſacrificia
quorū aliud qdē ab uno quoq; priore: aliud uero celebrat a plebe: & hæc qdē duobus
modis efficiunt: aliud quādo totū quod imolatur incēdit: & ꝓpterea ēt nomen holo
cauſtomatis hēt: ideſt totū incenſum: aliud uero quod pro gratiarū actiōe pſoluit: &
ad imolationē epularū exhibetur. De priori nāq; narrabo. Vir priuatus holocauſtū fa
ciens: immolat bouem: & agnū: & hedū: hæc qdē annicula. Boues aūt pmittuntur imo
lari ēt iā maiores: ſed hęc oīa maſculini generis fiant holocauſta. His ceſis: limbū alta
ris ſanguine pfundunt ſacerdotes: deinde purgātes ea mēbratī incidunt: & oīa ſup alta
re īponunt: lignis inſtructū: & ſubiecto igne inflāmatū. Pedes cū iecore purgantes: & ī
terim pinguedinē una cū aliis offerūt: pelleſq; ſacerdotes accipiūt. Et holocauſtomatis
quidē iſte ē modus. Pro gratiarū uero actione hoſtias celebrātes hęc a/alia ſacrificant:
matura quidē & anniculis grandiora: maſculina tantū fœmīnis cōbinata: immolanteſ
q; hæc: fundūt quidē ſanguinē ſup arā: renes aūt & adipes: & oēm pinguedinē cū rheti
culis iecorū: & cū his caudas agni ſupponūt are. Pectora aūt & crura dextra ſacerdoti
bus præbent & duobus diebus de reliquis carnibus epulant. Quæcūq; uero remanſe
rint: cōcremāt.

rint:cõcremant̃.Similiter prædicto modo ſacrificii ẽt pro peccatis hoſtię celebrantur.
Qui uero maiora ſacrificia nõ habẽt:offerũt colũbas aut turtures duos:quorũ alius q
dẽ fit in holocauſtũ deo: alius ſacerdotibus dat̃ ad cibũ.Certius aũt de ſacrificiis horũ
aĩaliũ in ſacrificiorũ ſermone dicemus.Qui enim ꝑ ignorãtiã in peccatũ inciderit:agnã
& hedũ fœminas eorũdẽ ãnorũ offert:& ſanguinẽ qdẽ fundit ſacerdos in arã : nõ ſicut
prius:ſed angulorũ tangit extremitates:& renes aliũq; adipẽ cũ rheticulo iecoris ſuper
altare ĩponit.Sacerdotes aũt tollunt & pelles:& adipes:& carnes ea die cõſumendas ĩ
tẽplo:lex enim ĩ cras relinq nõ ſinit.Qui uero peccati:ſibiq; cõſcius eſt:& nullũ habet
qui eũ poſſit arguere:arietẽ imolat lege ꝓcipiẽte:cuius carnes in tẽplo ſacerdotes ſimi-
liter comedũt ea die.Principes in qbus peccãt ſacrificãtes:ea qdẽ offerunt quæ priuati:
placãt uero deũ offerẽdo ad ſacrificia thaurũ & hedũ maſculos.Lex aũt ꝓcepit in publi
cis priuatiſq; ſacrificiis etiã farinã mundiſſimã adiici:in agno qdẽ aſſarii mẽſurã:in arie
te uero duoꝝ:in thauro triũ:& hoc ſanctificãt ſup altare oleo mixtũ.Nã & oleũ offert̃
ab imolantibus:in boue quidẽ hin medietatẽ:ĩ ariete autẽ huius mẽſuræ tertiam partẽ
& quartam in agno.Hin autẽ menſura hæbreoꝝ antiqua fert choas atticos duos:ſecũ
dũ quã mẽſurã oleũ offerebãt & uinũ.Vinũ autẽ circa arã libant.Siqs ſacrificiũ nõ ce
lebrãs pro uoto ſimile primitias offerat:unã dragmã ſup arã mittit:reliquã uero ad ue-
ſcẽdũ ſacerdotes accipiãt aut ad coquendũ.Nam & oleo fermentat̃ aut certe ad facien
dos panes ſacerdoti tollẽt:quodcũq; ex ea ad holocauſtũ neceſſariũ eſt.Prohibet autẽ
lex imolari alio die natũ una cũ genitrice:ſed nec aliter imolari ꝑmittit : niſi cũ octaua
dies nati trãſierit.Fiunt & alia ſacrificia pro lãguoribus euitandis:aut ꝓ aliis cauſis : &
equalia libamina cũ hoſtiis expẽdunt̃:quoꝝ in craſtinũ aliquid remanere lex ꝓhibet:
ſacerdotibus.ſ.ꝓpriã ſumẽtibus partẽ.Ex publico aũt ſumptu lex eſt:agnũ ãniculũ ſin
gulis diebus occidi:inchoãte die & terminante.Septima uero quæ ſabbatũ nũcupatur
duos occidunt:eodẽ ſacrificãtes mõ.In initio mẽſis & quotidiana ſacrificia:& duos bo
ues cũ agnis ãniculis ſeptẽ & arietẽ mactãt:hedũ uero ꝓ declinatiõe peccatoꝝ: ſi forte
per caſum obliuiõis eueniãt.Septimo mẽſe quẽ macedones hyperueretheũ uocat:adii-
cientes his quæ prædicta ſunt thaurũ & arietẽ:& agnas.vii.imolant:& hedũ pro pecca
tis.Offerunt ſup hęc duos hedos:quoꝝ alter qdã unus ultra terminos deſerti dimittit̃:
futurus pro toto populo expiatio & declinatio peccatorũ:alterum uero in ſuburbanis ĩ
locũ puriſſimũ deducentes:cum ipſa pelle totum incẽdunt:nihil oĩno purgantes.Con
cremat̃ autẽ ſimul thaurus non oblatus a populo:ſed ex ꝓprio ſumptu pontificis præ
paratus.Quo interfecto & allato in tẽplum eius ſanguine ſimul & hyrci:aſpergit digi
to contra mẽſam alias altare ſepties.Eodẽ autẽ numero & pauimentũ & totiens tẽplũ
et aureã arã:& reliquũ quod eſt circa maius ueſtibulũ:portans ſuper hæc extremitates
et renes:et adipem cũ rheticulo iecoris ſuper ĩponunt altari.Præbet et arietẽ deo ponti
fex ad holocauſtum.Quinta uero eiuſdẽ menſis et decima:tẽpore ad hyemẽ uergente:
tabernacula figere iuſſit ſingulos ꝑ familias:metuentes: frigus pro ãni cuſtodia . Dũq;
ĩ patriã perueniſſent:in illa ciuitate quã ꝓpter templũ metropolim haberent:feſtiuitatẽ
eos ſeptẽ diebus agere et holocauſta facere:et ſacrificare deo:et pacificas offerre præce-
pit:utq; in manibus portarẽt ramos mirre et ſalicis:ſummitateſq; palmaꝝ:et uirgulas
mali perſici.Prima itaq; dierũ in his fit holocauſtũ hoſtiaꝝ ex tribus et decem bobus et
agno uno aut pluribus:et arietibus duobus:adiecto hyrco pro declinatione peccatorũ
Sex aũt diebus ipſe qdẽ numerus agnorũ & arietũ cũ hyrco ſacrificat̃ : ſubtrahit̃ uero
ſingulis diebus unus bos:donec ad ſeptimũ ueniat̃:& ab oĩ tẽpore die octaua requie-
ſcunt:& deo ſicut prædiximus uitulum imolant & arietẽ:& agnas ſeptẽ:& hyrcũ pro

declinatione peccatorũ. Hęc quidẽ hębreis tabernacula figẽtibus celebrare patrii mo
ris eſt. Menſe uero xantico qui apud nos niſan appellat̃: id eſt anni principiũ quartade
cima luna ſole oppoſito in ariete quo menſe liberati ſumus a ſeruitute ęgyptioꝝ, ſacrifi
cium quod tũc egrediẽtes ex ęgypto fecerunt imolare nos annis ſingulis quod paſca di
citur celebrareq; ſanciuit: et utiq; celebramus illud per tribus noſtras: nihil imolatorũ i
craſtinũ reſeruãtes. Quintadecima ſuccedit feſtiuitas azimoꝝ: quę ſeptem diebus cele
brat̃ in qua azimis ueſcunt̃: et ſingulis diebus thauri occidũtur duo & aries unus: agni
ſeptem: et hęc holocauſta fiũt: hyrcus quoq; ꝓ peccato adiicit̃: ꝑ dies ſingulos ad epulũ
ſacerdotũ. Secũda uero azimorũ die quæ eſt ſexta et decima frugũ primitias quas me-
tũt anteq̃ ex eis ueſcãtur: deũ indicãtes iuſtũ eſſe primitus honorari: quo ſint hac uber-
tate cõpleti offerũt iſto mõ. Siccantes ſpicarũ mãipulũ: & cõtundẽtes: & mũda ad co-
quẽdũ ordea faciẽtes, arę dei aſſariũ offerũt: & unã dragmã ex eo mittẽtes: reliquũ ſacer
dotũ uſui relinquũt: & tunc iã licebit omnibus ꝓ ſua metere uolũtate. Immolant aũt in
principiis frugũ agnũ in holocauſtũ deo. Septima uero ſeptimana trãſacta poſt hoc ſa
crificiũ quoꝝ ſeptẽ ebdomadaꝝ dies ſunt quadraginta & nouẽ: penthecoſte celebrat̃:
quã hębrei a ſartha uocãt: quod ſignificat pẽthecoſten id eſt q̄nquageſimã. In qua offe
rũt deo pães de alphita ſiccata factos cũ fermẽto aſſarioꝝ duoꝝ: & ad mactãdũ agnas
duas. Hæc eq̄dẽ duo offerũtur ſolũmodo. Nã cœnã ſacerdotibus præparant: nihilq; ex
his in craſtinũ relinq̄ ꝑmittit̃. Immolãt aũt ad holocauſtũ uitulos tres: & arietes duos:
& agnas quattuordecim duoſq; pro peccato hyrcos. Nulla uero feſtiuitas eſt in qua ho
locauſtũ nõ faciãt: aut in qua ex operibus laborũ requiẽ nõ habeãt: ſed in oĩbus & legi-
tima imolationis ſpecies: & certus uocatiõis modus eſt: & eorũ q̃ ad epulãdũ imolant̃:
ex cõmuni tamen ſimila coacta fermẽto carens datur aſſariorũ uigintiquattuor: & ad
panes faciẽdos expẽdunt̃. Coquent̃ enim duo diuiſi ante ſabbatum: & ſabbato mane
oblati ſup ſacrã mẽſam ponunt̃ ſibi ab alterutris cõuerſi duabus pateuis aureis ſuppo
ſitis: thure plenis qui permanẽt uſq; ad aliud ſabbatũ: & tunc ꝓ illis alii deportant̃: illi
uero ſacerdotibus exhibẽt̃: & thure incẽſo in igne ſacro in quo omnia holocauſta fiũt:
aliud thus ſup aliud alios panes abiicit̃. Immolat uero ſacerdos de ꝓpriis expẽſis ſecũ-
do per diẽ farinã oleo mixtã & modica coctione duratã: quo fit mẽſura unius aſſarii: cu-
ius medietatẽ q̄dẽ mane: aliã uero medietatẽ meridie igni ſolẽt offerre. De his itaq; inte
griorẽ denuo nõ declarabo ſermonẽ: ſufficiẽter uero mihi ẽt nunc de his uideor enarraſ-
ſe. Moiſes aũt tribũ leui a cõmunione populi ſegregãs: ſacrã utiq; futuram ſanctificauit
fontiũ aquis ualde puriſſimis: & ſacrificia ꝓ talibus deo legittima præbens: tabernacu
lũ eis ſacrataq; uaſa: & reliqua quæcũq; ad tegmen tabernaculi uidebant̃ feciſſe cõtra-
didit: quatenus pręſidẽtibus & dicatis iã deo ſacerdotibus miniſtrarent. Et de animali-
bus diſcreuit ſingula q̃ comederent̃: & a q̄bus ſe pẽitus abſtinerẽt. De q̄bus cum nobis
occaſio huius ſcripturę ꝓuenerit dicemus adiiciẽtes & cauſas: ꝑ q̄bus motus: alia q̄dẽ
nobis ad cibũ eſſe præcepit: ab aliis aũt abſtinere impauit. Sanguinis autẽ totius uſum
ad ueſcendũ modis omnibus interdixit: animã illũ & ſpiritũ eſſe putans. Sed & carnes
ſponte mortui animalis ab eſu omnino prohibuit: & ab adipe & rheticulo caprino: &
ouino: & bubalino abſtinẽdũ eſſe p̄dixit. Expulit aũt a ciuitate ẽt leproſo corpore ma
culatos: & ſemine defluẽtes: ſed & mulieres q̄bus fit purgatio naturalis: remoueri iuſſit
uſq; ad ſeptimã diẽ: poſt quã diẽ: quaſi purgatas remeare ꝑmiſit. Similiter aũt & mor-
tuo faciẽtes exequias: poſt totidẽ dies legitimũ eſt redire. Eos aũt q̄ ſup numerũ horum
dierũ in pollutione conſiſtunt: ſacrificare legitimũ eſt agnas duas: quaꝝ alterã q̄dẽ ſan
ctificare conuenit: alterã uero ſacerdotes accipiunt. Similiter aũt imolant: et ꝓ eo cuius

defluit ſemen: quotiens hoc ꝑ ſomniū patiẽ: deſcendẽte eo prius in aquã frigidã. Idẽ facit q cū legitima uxore concubit. Leproſos aũt oĩno expulit de ciuitate: cum nullo penitus conuiuentes: & nihil a mortuis differentes. Si uero qlibet ſupplicando deo hac egritudine liberatur: ſaniq; colorẽ aliquando recipiat: diuerſa deo ſacrificia compẽſabit de qbus poſt hæc dicemus. Vnde ẽt qlibet irridebit eos: qui dicunt moiſen lepra fatigatū: & propter hanc cãm ſimiliū proiectorū ducẽ factū in chananeã ueniſſe cū eis. Si hoc fuiſſet uerū: nequaquã moiſes ad iniuriã ſuã hęc ſanxiſſet cū magis rõnabiliter ẽt aliis hoc introducentibus contradicere ꝑualeret: quando & apud gẽtes multas leproſi ſint: & fruantur honore pręcipuo: & non ſolū iniuria & expulſione priuentur: ſed ẽt militias mereantẽ inſignes: et ciuilia eis ſingula cõmittantẽ: et in ſacris: et in tẽplis ingrediẽdi habeant poteſtatẽ. Quapropter in nullo prohibeatur moiſes ſi aliqua huiuſmodi paſſiõe circa colorẽ ipſa aũt multitudo q̄ cum eo erat uexaretur, de iſtis meliora ſancire nullũq; detrimẽtū hmõi paſſionibus cogebatẽ inferre. Sed palã eſt, qũo hęc de nobis iuidia cõcitati loquuntẽ. Moiſes aũt ab his mundus exiſtens: ẽt mũdis cõtribulibus cõſtitutis: de languẽtibus hoc mõ ſanciuit: & hoc ꝓ dei honore decreuit. Sed de his eqdem unuſqſq; cogitet ut uoluerit. Mulieres uero qñ pariũt: intrare in templū prohibuit. ſacrificia cõtingere non permiſit uſq; ad quadrageſimū diẽ: ſi maſculus ſit q pariatẽ: duplicibuſq; diebus: ſi fœminam generare contigerit. Ingredientes ergo poſt ꝑdictæ dilationis tp̄s ſacrificia celebrabunt: quæ ſacerdotes ſolẽniter deo diſtribuũt. Si qs ad ulterã ſuam ſuſpicatẽ uxorẽ: offert farinæ ordeaceæ aſſarium: & unū pugillū ex ea mittens in altare: reliquum dat ſacerdotibus ad edẽdū. Mulierẽ uero conſtituat aliquis ſacerdotū ad ianuas q̄ ſunt cõuerſę ad tẽplum: & uelamẽ capitis eius detrahens: ſuperſcribi in membrano dei uocabulū iubeat ipſamq; iurare nihil uiro nocuiſſe: nec pudicitiæ uinculū diſrupiſſe: quod ſi cõmiſit: ut fœmore dextro diſiuncto uteroq; putrefacto moriatur: ſi uero amore nimio & huius rei zelo petulãter maritus hac ſuſpitione moueatẽ: ut menſe decimo ei puer maſculus genereteẽ: perfectoq; iureiurãdo: dei nomẽ diluẽs e membrana: i phiala exprimat: ſumenſq; terram de templo circa parietem iacentẽ: & ſuperaſpergens mulieri dabit bibendū. Illa uero ſiquidẽ iniuſte accuſata eſt, concipit: & partus eius nutritur in utero: ſi aũt de thoro maritali mentitẽ etiam deo: cum confuſione uitã reliquã ſuſtinebit. Nã & fœmur eius putreſcit: & uenter uertitẽ in hydropẽ. Et de ſacrificiis quidem & purgationibus eorū moiſes contribulibus ſuis ita proſpexit: leges aũt eis tales expoſuit. Adulterium quidẽ omnino prohibuit: fœliciſſimū eſſe credens: uiros circa thorū eſſe ſecuros: & ciuitatibus ſimul & domibus expedire filios eſſe ueraces. Sed & matribus miſceri tanq̄ malum maximū lex negauit. Similiter uxori paternæ & nutricibus & uxoribus: & ſororibus coire quẽquã filiorū tãquã prauã iniuſticiã nimis odiuit. Prohibuit autẽ & mulieri naturaliter pollutę miſceri: & iumẽtis & maſculis: eo ꝙ hæc libido neqſſima uideatẽ: & aduerſus eos qui hęc prępſumũt: mortis ſuppliciū prouenire decreuit. Sacerdotum uero duplicem fecit purgationẽ. Nam & ab iſtis ſimiliter eos abſtinuit: & ſuper hęc neq; meretrices neq; concubinas eos habere ꝑmiſit: neq; ancillã: neq; captiuã eis nubere uoluit: ſed & eas quę de cauponibus & pandocibus uitã agũt: & quę prius maritos habẽtes: & ꝓ cauſis quibuſcũq; dimiſſę ſunt: ab eorū cõiunctione ꝓhibuit. Sũmū pontificẽ neq; mortui uiri ꝑmiſit uxorem habere: licet hoc aliis cõceſſiſſet: huic ſoli dedit nubere uirginem eãq; ſeruare. Vnde neq; ad mortuū ſũmus ſacerdos accedit: cū reliqui nõ ꝓhibeantur ſolẽnia fratribus et parentibus et oĩbus ſuis mortuis exhibere: quos eſſe oportet ſimplices: omni uera ſimplicitate. Qui inter ſacerdotes integer non eſt: paſci qdẽ de oblatiõibus ſacerdotis conceſſit: aſcendere aũt ad altare in tẽplumq; introire ꝓhibuit.

Hos itaq; non ſolum circa ſacrificia mundos: ſed etiam circa cõuiuia & cultũ ſuũ ſtudioſos & iculpabiles eſſe pręcepit. Ob quam cauſam ſtola ſacerdotali ueſtiti imaculati & circa oĩa mundi ſunt. & ſapiẽtes exiſtunt. Bibere uinum donec ſtola ueſtiti ſunt prohibentur: inſuper & oues integras immolant: & in nullo pollutas. Hęc igitur ẽt in tẽpore uitæ ſuę geſta tradidit moiſes quorũ quędam & in deſerto degens adinuenit: quatenus dum terram chananeam pciperent: hæc ſeruarent: ideſt ut anno ſeptimo requiẽ terrę prębeant: ab aratro & plantationibus ſicut & ipſos ſeptima die ab opibus ceſſare ſanciuit: & ut quæ ſpõte oriunť de terra: eſſent uolentibus in uſum cõmunia & contribulis & extraneis: nihilq; ex eis ſeruarẽt. Hoc aũt fieri poſt ſeptimã annorũ ſeptimanã iuſſit: q ſunt ãni qnquaginta: uocaturq; ab hębreis hic annus qnquageſimus iubileus: ĩ quo & debitores a credito relaxanť: & ſerui liberi dimittunť: q a dũ eſſent cõtribuli pro quadã trãſgreſſiõe legũ eos ſeruitii ſcemate caſtigauit: mortẽq; ſuſtinere prohibuit. Inſtãte ſiquidẽ iubileo quod nomẽ ſignificat libertatẽ reſtituunt ẽt agros antiqs dominis iſto mõ. Cõueniunt uenditor agri ſimul & emptor & reputantes fructus & expenſas in agro factas fructus exuberaſſe cõpertas: uenditor recipit agrũ. Cũ uero expenſæ trãſcẽdunt: hoc quod deeſt recipiẽs ẽptor: a poſſeſſione diſcedit cõnumeratis ſcilicet ex equo fructibus & expẽſis prioribus poſſeſſoribus reddit agrũ. Eandẽ legẽ uoluit etiam in domibus obtinere: quæ per uicos quoſq; uendunť. Nã de his quæ in ciuitatibus uenũdãť aliter definiuit. Siquidẽ antequã impleatur annus recipiat pecũias: reddere domũ cogit emptorẽ: ſi uero completus annus fuerit poſſeſſionẽ cõfirmat emptori. Hanc igiť moiſes legũ cõſtitutionẽ dũ ſub monte ſyna moraretur exercitus a deo cognouit: & hæbreis ſcriptã cõtradidit. Cũ circa legiſlationem iam putaret iſta ſufficere: ab exercitii militaris iura cõuerſus eſt: habens in animo bellicas cauſas attingere: præcepitq; principibus tribuũ præter tribũ leui: ut numerum pugnare ualentiũ perfecte cognoſcerent. Leuitæ ſacrati erant: & miniſterio alio fungi nõ poterant. Examinatõe itaq; facta: inuenta ſunt milia ſexcenta & tria: & ſexcenti quinquaginta: qui potuiſſent arma producere a uigeſimo anno uſq; ad quinquageſimũ. Pro leui tamen elegit inter principes tribuũ manaſſe filiũ ioſeph: & effraim pro ipſo ioſeph. Hæc aũt fuit ſupplicatio iacob ad ioſeph: dũ feciſſet filios eius ſibi præberi ſicut prædixi. Figentes aũt caſtra tabernaculum in medio ſtatuebant: & ternæ tribus p latera ſingula tabernaculi cõmanebant: & plateas per mediũ habebant: eratq; ornatus quaſi fori rerũq; uenaliũ ſingulis in ordine cõſtitutis & opifices artiũ ſingularũ in ſtationibus erant: nulliq; aliĩ loco: quam ciuitati cõpetenter ędificatæ & collocatę ſimilis erat. Ea ſiqdẽ q̃ circa tabernaculũ erãt ſacerdotes tenebant deinde cũcta leuitæ. Exqſiti enim ſunt leuitæ maſculi: q ultra uiginti annorũ eſſent: inuẽtiq; ſunt uigintiduo milia: octingẽti octogita. Quotiẽs ſup tabernaculũ nebulã ſtare cõtingebat: tanquã deo ibidẽ cõmorãte qeſcebãt: cũ uero cõuerteretť: procedebãt. Adinuẽit aũt & modũ tubę: ex argẽto factæ: q eſt hmõi: longitudinẽ habẽs pene cubiti. Eſt aũt anguſta fiſtula cantatoria calamo capacior: pbens latitudinẽ: quæ cõuẽiat ori ad ſuſceptionẽ ſpiritus: & claſſice ſono uicina: quę hæbraica lingua uocať aſoſra. Factæ ſunt tales duæ: & una quidẽ utebantur ad iuſſionẽ & collectionẽ populi in eccleſiis celebrãdãs: altera uero: cũ oporteret ad cogitandum de rebus neceſſariis principes cõuenire: ambabus autem multitudo colligebatur. Cũq; tabernaculũ moueretť hæc fiebant: & ſonãte priore: hi q habitabãt ad orientalẽ tabernaculi ptẽ ſurgebãt: cũ uero ſecũda ſonuiſſet: q ad auſtrũ reſidebant parabanť & ita in thecã inuoluta tabernaculi medietas: pcedẽtibus ſex tribub⁹ portabať: & alia media ſequẽtibus ſex: leuitæ uero oẽs circa tabernaculũ erãt. Tertia ſonante pars quæ conuerſa erat ad occidẽtem ferebať: & quarta: q̃ circa

ſeptētrionē. Vtebantur his tubis ēt in ſacrificiis hoſtias offerētes:& ſabbatis:& cęteris
diebus. Sacrificauit aūt tūc prius ꝓ diſceſſu ex ægypto:qd paſca dr̄ i deſerto. Ca. XIII.

T poſt paululū ꝓcedens a monte ſyna:& loca quædā cōmutans de qbus dice-
e mus:ad locū qui dicit̄ eſerioth uenit. Ibi multitudo rurſus ſeditionē fecit:accu-
ſando moyſen:& neceſſitatē ꝓfectus ſui dicēdo:& qa de terra bona eis ſuaſiſſet
exire:& cū illā ꝑdiderunt ꝓ fœlicitate quā eis ſe ꝓmiſerat præbituꝝ:diuerſis miſeriis te
nerent̄ aſtricti:& aqua priuati:& ſi contingeret ut & manna deficeret:eſſent ſine cōſo
latione perituri. Cunq; multa peiora in illū edicerēt:unus quidē monebat eos:ut neq;
moiſeos laborūq; eius ꝓ cunctorū ſalute exhibitoꝝ īmemores eſſe deberēt:neq; de dei
adiutorio deſperare. Plebs aūt ad hoc potius eſt cōmota: & contra moiſen maior turba
conſurgēs erat. Moiſes itaq; confortans eos tali deſperatione deiectos:licet turpiter ab
eis fuiſſet cōtumeliā paſſus:tamē ꝓmiſit carnium eis multitudinē ſe prębituꝝ: non una
die ſed plurimis. Illis aūt nō credētibus:& dicēte quodā unde poſſet hæc tantis milibus
q̄ ꝓ̄dixerat miniſtrare:deus inquit & ego licet mala audientes a uobis nō tn̄ recedimus
opautes ꝓ uobis:& iſtud nō tarde ꝓueniet. Cūq; hęc dixiſſet:coturnicibus repletus eſt
oīs exercitus:colligebantq; eas circūſtātes. Deus aūt nō tarde hāc reddidit hębreis iniu
riā & maledictū in ſe cōmiſſum. Nō pua ſiqdē multitudo eorū mortua eſt: & hactenus
locus ipſe cognominat̄ cabrothalia:qd īterpretari pōt deſiderii ſepultura. Cap. XIIII.

Educens ergo eos exinde moiſes in terrā quę uocat̄ conuallis iuxta chananeorū
d terminos exiſtentē & ad habitandū difficilē populū in eccleſiā cōgregauit:eiſq;
in contiōe locutus eſt dicens. Cū deus nobis duo bona ꝓmiſerit:libertatē: & fœ
licis terræ poſſeſſionē:aliud deo dante iā poſſidetis:aliud eſtis pceptūri celeriter. In fini-
bus ſedem⁹ chananeoꝝ:arcebitq; nos decetero ꝓcedētes:neq; rex:neq; ciuitas:ſed neq;
omnes eorum gentes: Exercitū ergo ꝑ̄paremus ad bellū. non enī ſine labore nobis hęc
terra concedit̄:ſed maximis eā præliis obtinebimus. Mittamus autē exploratores: qui
huius terrę bona cōſiderent:& quę uirtus in ea ſit habitantiū. Antea oīa uero unanimes
ſimus:& deū q eſt in oībus nobis adiutor: & pugnandi ſocius honoremus. Hæc cū di-
xiſſet moiſes:multitudo ei honorē exhibuit:elegitq; exploratores duodecim notiſſimos
uiros:unū de unaquaq; tribu. Qui circumeūtes oēm terrā chananeoꝝ:a patribus circa
ęgyptū iacētibus uſq; ad ciuitatē emathin:ad montē libanum ꝑuenerunt: naturāq; ter
rę & incolaꝝ hoīum cōſiderātes ualidam:reuerſi ſunt, quadraginta diebus oē hoc opus
explētes:inſup & fructus quos ꝓferebat illa terra portātes:eorūq; abūdantiā & multi
tudinē bonorū terrā illā habere narrabant:& a uolūtate bellādi populū ſuſpendebāt:
metuētes ēt ſuæ paupertatis inopiā: dicēteſq; flumina īpoſſibilia trāſituros:& eſſe mon
tes inſupabiles iter agentibus & ciuitates muris ualde fortiſſimis:& ambitus eaꝝ grādi
mūimine roboratos. In ebron aūt & gigantū prolē ſe īueniſſe dicebāt. Et exploratores
qdē uidētes:qa cūctis quos ab ęgypto egrediētes īſpexerāt:maiores eēnt chanāei:& ipſi
tabuerūt:& multitudinē hoc credere cōpulerūt. Illi āt ex his q̄ audierāt poſſeſſionē ter
ræ illius difficilē ſibi iudicabāt:ſolutoq; cōcilio:cū uxorib⁹ & filiis lugētes degebāt:tāq̄
eis deus nihil opē:ſed tm̄ uerbo ꝓmitteret. Rurſūq; moiſen īcrepabāt:& īclamabāt ei:
eiuſq; frī atq; pōtifici:& peſſimā qdē licet cū illorū blaſphemiis habuerūt noctē. Mane
uero cōcurrerūt ad eccleſiā deliberationē habētes, īterfecto moiſe & aaron, ad ægyptū
denuo remeare. Vn⁹ āt exploratoꝝ Ieſus fili⁹ naue de tribu effrē:& calep de tribu iuda:
metuētes i mediū ꝓceſſerūt:tenebātq; multitudinē:cōſiderē ſupplicātes eā:& neq; deū
falſitatis arguere:neq; credere his q̄ ꝓ terrore nō uere dicebāt de chananeis:ſed ſibi po
ti⁹ q ad fœlicitatē & poſſeſſionē bonoꝝ eos decēti⁹ īuitaret:qn̄ nec mōtiū magnitudo:

nec altitudo fluuiorũ uirtutẽ colẽtibus effectũ ĩpediret: maxĩe cũ deus ſecuritatẽ ꝓbeat & eorum propugnatur exiſtat. Pergamus ergo inquint ſimul ad hoſtes: nullam timoris ſuſpitionẽ habẽtes: ſed duce credite deo: noſq; ſequimini quo uocamur. Et illi qdẽ dicentes hæc nitebant̃ irã populi mitigare. Moiſes aũt et aaron ĩ terrã ꝓſtrati: rogabãt deũ non ꝓ ſalute ſua: ſed ut qeſcere ignorantẽ faceret plebẽ: eorumq; ſedaret aĩos p̃ntis heſitationis paſſione turbatos. Aſtitit ergo & nubes: & inſtans ſupra tabernaculũ ſignificauit dei p̃ſentiã. Moiſes uero iã cõfidens in media aſtitit multitudine: deũq; per motũ pro eoꝝ p̃cabat̃ iniuria: ꝑcepturoſq; fore ſuppliciũ: non quidẽ delicto dignũ: ſed quale patres ꝓ correptiõe inferũt filiis. Cũq; trãſiſſent in tabernaculũ corã deo ꝓ futura eoꝝ perditione deflebãt: cõmemorabãtq; populũ quæ paſſi ſunt ab eo: & quãtis beneficiis participati ingrati circa eũ exiſterent: quando ẽt nunc exploratorum terrore decepti ſermones illorum potius q̃ promiſſiones dei iudicarent ueriores: & ob hãc cãm nõ equidẽ ꝑderet oẽs: neq; eoꝝ exterminaret genus: quod oĩbus potius apud ſe hẽret honoratum: chananeorũ uero terra nõ eos eſſe potituros: neq; eius fœlicitate letaturos: ſed ẽt ſine domibus & ciuitatibus in deſerto quadraginta ãnis eſſe uicturos: & hanc pœnã eos ꝓ iniquitate ſoluturos. filiis aũt ueſtris dicebat deus terrã daturũ ſe promiſit: illoſq; participaturos bonis: & dominos eoꝝ fore quæ uoſipſi uobis inuidetis accipe. Cũ hęc itaq; moiſes dei uolũtate dixiſſet: in triſtitiã & erũnã conuerſa eſt multitudo: rogabãtq; Moiſen: ut propitium eis faceret deũ: & a deſerto liberatis ꝓberet urbes. Ille autẽ dicebat deum huiuſmodi non habere conſiliũ: neq; ſecundũ leuitatẽ humanã ductũ circa indignationẽ eoꝝ: ſed habita deliberatione in eos ſententiã protuliſſe. Nõ itaq; iudicandũ eſt oportere hæc diſcredi: ſi moiſes cum uir unus eſſet: tantam malitiã hoĩum iraſcentium potuit mitigare: & ad manſuetudinis uota reducere. Deus enĩ aſſiſtens ei: ſermonibus eius uinci multitudinẽ ꝑparauit: quippe cum ſępius inobediẽtes: inutilẽ ſibimet inobedientiam fuiſſe cognouiſſent: in calamitatibus utiq; incidẽtes. Mirabilis itaq; uirtute & fortitudine fuit uir ille ad credendũ ſibi de qbuſcũq; populus audiret: & hoc nõ ſolũ tẽpore quo uixit: ſed ẽt nunc eſt. Nullus enim eſt hębreoꝝ qui non tanquã p̃ſente eo: & caſtigante ſi forte ſit moribus incompoſitus obediat ſanctionibus eius: licet alios latere poſſit. Et alia quidẽ indicia ultra humanam uirtutẽ eius exiſtunt. Olim enĩ quidã trãs euphratẽ fluuium habitantium: quatuor mẽſium itinere ueniẽtes ꝑꝑ honorẽ noſtri ſacrificii cum multis ꝑiculis ſimul & ſumptibus: ſacrificanteſq; non ualuerũt imolatione ꝑticipari: interdicẽte hoc moiſe qbuſlibet: qui nõ ſint noſtris legibus eruditi: neq; nobis ex paterna traditione coniuncti. Et alii quidẽ nec ſacrificarũt: alii uero ſemiplene ſacrificantes reliquerunt. alii aũt neq; initium ingrediẽdi tẽplum ualẽtes facere diſceſſerũt: obedire moiſeos p̃ceptis potius quã ſuã uoluntatẽ facere ꝑponẽtes: & cum prohibentẽ ſe de talibus non metuerẽt: ſolam tamẽ conſcientiam formidarunt. Sic legiſlatio q̃ uidebatur dei: fecit illum uirum meliorẽ ſua natura putari. Sed ẽt ante tẽpus modicũ huius belli Claudio romanis imperante: Iſmaele apud nos exiſtẽte pontifice: cũ fames noſtram regionẽ talis obtinuiſſet: ut quatuor dragmis uẽderetur aſſarium: allata farina ad feſtiuitatẽ azimorum in choris ſeptuaginta qui modii quidẽ ſinguli ſunt unus & triginta: attici autẽ quadraginta & unus, nullus ſacerdotum præſumpſit comedere cum ſcilicet terrã iopia tanta detineret: quippe cum metuerent legem & iram: quam ẽt ſuper iniquitates hominibus occultas ſolet inferre diuinitas. Igitur non oportet ãmirari de his quæ tunc geſta ſunt: quando ẽt nunc litteræ a moiſe derelictę tantã uirtutem habent: ut etiã inimici noſtri fateãtur: qa is q conſtituit rempublicam noſtram per moiſen eiuſq; uirtutem: deus eſt. Sed de his quidẽ ut placuerit unicuiq; conſideret.

INCIPIT LIBER QVARTVS ANTIQVITATIS IVDAICAE:QVI CONTINET TEMPVS ANNORVM.XL. Cap.I.

HAebreos itaq; deſerti moleſtia atq; difficultas cogebat:ēt ꝓhibēte
deo ad chananeos accedere.Nō enim moiſi ſermōibus acqeſcebāt
obedire:ſed etiā pręter illius uoluntatē ſuperare ſe hoſtes exiſtiman
tes:illū equidem accuſabant ſuſpitiōem habētes:eo ꝙ eorum nego
tiaretur inopiam: & ut ſemper eius uiderentur egere ſolatio. Prælio
uero aggreſſi ſunt chananeos:dicētes deū nō ꝓpter moiſen eis auxi
liari:ſed cōiter genti ſuę ferre ſolatiū ꝓpter maiores eorū:ſuamq; uirtutem quorū ſemp
prouidentiā habuiſſe uidebat̄:& qūo qui prius libertatē præbuiſſet:ēt tūc laborare uo
lētibus ferre ſolacia non tardaret:dicebantq; etiam ſolos ſe poſſe hoſtibus pręualere:li-
cet uelit moiſes deum ab eis alienare:omnibuſq; hoc expedire:ut ipſi ſui rectores eēnt:
& non ab ægyptiorū iniuria digreſſi moiſeos tyrānidem denuo ſuſtinerent:& ſecundū
eius uoluntatē uiuerent:nec deciperentur quaſi diuinitas ei ſoli utilia pro eius deuotiōe
prædiceret:tanquā non omnes eſſent de genere Abraā:ſed unus eſſet his auctor oīum:
cui deus omnia noſſe futura pręberet:qui uiderent̄ ſapere ſi eius ſuperbiā contemnētes
& deo credentes:obtinerent terram quam eis uolentibus promiſerat:& non ꝓpter p̄di
ctam cauſam ſub dei noīe reſpicerent prohibentē.Ergo cogitantes inopiā atq; deſertū
propter quæ ad hoc potius urgebantur:ad chananeorū bella ſunt profecti:deum ducē
exiſtimantes:& non ad legiſlatorē ſolatium ſuſtinentes:donec ſibi meliora fore decer-
nerent.Quo facto hoſtes aggreſſi ſunt.Illi aūt eorum non expaueſcentes ſuaſionē ſeu
multitudinem eos fortiter exceperunt:& hæbreorum multitudo eſt interēpta.Reliquę
uero militia cohortis eorum ſoluta eſt:ſectatiq; in tabernaculū turpiter cōfugerunt:&
eo ꝙ p̄ter ſpem tantę calamitati occubuiſſent:oīno deiecti ſunt: & nihil utile decetero
ſperabant cogitantes ꝙ hęc per dei iracundiā eueniſſent:accedentibus ad bellū cōtra
eius uoluntatē.Moiſes ergo uidens ſuos ꝑditione cōpreſſos:& metuēs ne uictoria cōfi
dentes inimici:& appetentes maiora ſup eos accederent, iudicauit exercitū in deſertū
ꝓcul a chananeis educere.Cūq; multitudo ei cōſentiret:quæ utiq; cognouerat:ꝙ abſq;
p̄ceptiōibus eius ꝓuidētiæ p̄ualere non poſſet:eleuato exercitu abiit in heremū:faciens
eos ibi qeſcere:nec prius chananeos adire:donec ad hoc oportunū tp̄s a deo acciperet.
Igitur, quod in magno cōtingit exercitu:& p̄cipue apud eos: qui in erūnis calumniato
res & iobediētes exiſtūt:hoc ēt iudæis euenit.Nā dū eſſent ſexcenta milia: & forte prę
multitudine cōſiliis melioribus ſe minime ſubiicerēt:inopia potius & erūnis iraſcebāt̄:
& aduerſus alterutros:& aduerſus ducē.Seditio enim talis:qualē nec apud gręcos:nec
apud barbaros factā audiuimus tunc eos apprehendit:per quam omnes deferendos a
deo atq; perditionis periculū ſuſcepturos eripuit moiſes:oblitus malorū:licet paulomi
nus ab eis fuiſſet occiſus.Pro cuius præcipibus deus nihil mali eos ſuſtinere permiſit:li
cet legiſlatorē ſuū contumeliis affeciſſent:& mandata quę ipſe p moiſen dederat deſpe
xiſſent:eripuit tamen eos quando eis pro ſeditione ſua mala prouenire potuiſſent: niſi
ipſe eorū periculo proſpexiſſet.Seditionē uero & quemadmodū poſtea moiſes conuer
ſatus eſt narrabo:prędicens cauſam propter quā talia ſunt cōmiſſa. Cap.II.

Hore hębreoꝝ: ex genere nobilis:& abūdās diuitiis:& lingua facilis:ac ad per-
c ſuadendū plurimis idoneus:uidens moiſen in maximo honore conſtitutū p inui
diā grauiter hoc ferebat.Nam cū eſſet ex ea tribu erat & eius cognatus:& mor
debatur quaſi iuſtius eſſet: ut eam gloriam ipſe obtineret: qui & ditior illo:& genere

apud leuitas non uideret̃ eſſe deterior: clamabatq; dicens eſſe crudelẽ moiſen: gloriãq;
ſibimet occupaſſe:& hãc p calliditatem queſiſſe ſub occaſione: quaſi uideret deũ:& con
tra leges aaron fratri ſacerdotiũ dederit nõ cõi placito plebis: ſed ſuo iudicio:& ſup hæc
modo tyrannico honores qbus uellet: impenderet. Seuius autẽ eſſe dicebat:& ultra uio
lentiã: qa leſionẽ niteretur inferre latẽter: quãdo non ſolũ nolentibus: ſed neq; intelligẽ
tibus inſidias eius honores auferre contẽderet: qa cum ſcierint inquit hoies nõ ſe poſſe
uiolentia preualere: hanc quidẽ uolẽtes boni uideri non inferũt: doloſa tamen arte ma-
chinãtur: quatenus deſideratum pueniãt ad effectum. His & ſimilibus ſuadebat plebis
quia utile ſolet ut dum adhuc huiuſmodi latere ſe crederẽt: punirẽtur: nec ſinerentur ad
optiorem accedere cumulum: ne manifeſte fierent inimici: adũciebatq; dicens. Quam
rõnem reddere poterit moiſes: ut aaron & eius filiis daret ſacerdotium. Si enim ex tribu
leui deus honorẽ alicui prębẽdũ eẽ decreuit, ego hũc iuſtior ſum accipere genere quidẽ
ipſo cõſiſtẽs quo moiſes: diuitiis aũt & forma potẽtior. Si uero maior tribus q̃rit̃, dignũ
eſt ut Ruben tribus potius honoret̃:& hũc accipiãt dathan:& abyron & falas. Iſti enĩ
ſeniores erãt in illa tribu:& potẽtes facultate pecuniaꝝ. Hęc itaq; chore dicẽs uolebat
uideri qdẽ cõi utilitati prodeſſe: opere uero agebat: ut honorẽ hunc in ſe populi ſuffraga
tione transferret. Et ille qdẽ hęc maliuole plebi cũ doloſo dicebat elogo: ꝓcedente uero
ſermone paulatim ad multos & creſcẽtibus auditoribus: cõtra derogationẽ aaron oĩs
exercitus ẽ agitatus. Erãt enĩ concordãtes cũ chore ducẽti & qnquaginta priores uiri:
ſtudẽtes quatenus fratrẽ moyſeos ſacerdotii iure priuarent:& p hoc eum exhonorarẽt.
Tũc itaq; populus: ut ẽt moiſen lapidaret aggreſſus ẽ:& i eccleſiã iordinate & turbulẽ
ter cõueniebãt: & añ tabernaculũ clamabãt oẽs. Exeat tyrãnus:& populus ab eius ſer-
uitio liberet̃: qui ſub occaſiõe dei uiolẽta mãdata p̃cepit. Dicebãt enĩ. Quod ſi deus ipſe
ſacerdotẽ futuꝝ eligeret: digniſſimũ ad hũc honorẽ ꝑduceret & nõ eũ multis iferiori da
ret:& ſi decreuiſſet hũc aaron dari corã populo faceret:& nõ in fratris hoc poteſtate reli
queret. Moiſes ergo cũ derogationẽ chore iam ex multo ꝑſciret: etiã irritatũ populũ nõ
expauit: ſed cõfidẽs rebus quas fideli deuotione tractabat:& ſciẽs fratrẽ dei uolũtate ſa
cerdotiũ: & nõ ſuo mũere meruiſſe, ad cõciliũ uenit: & multitudini qdẽ nihil oĩno locu
tus eſt: ad chore aũt clamãs: cũ eſſet dexter ẽt in aliis:& ad loquendũ nimis ingenioſus:
Mihi iquit o chore & tu:& unuſqſq; horũ (oſtẽdebat aũt ducẽtos & qnquagĩta uiros)
honore digni eſſe uidemini:& totũ exercitũ hmõi honore nõ priuo: licet nõ habeãt quę
uobis ex diuitiis & culmine aliæ dignitates exiſtũt. Igit̃ ſacerdotiũ aaron nõ eo q; diui-
tiis p̃cellat, cũ tu ambos nos pecũiarũ multitudine uidearis ſuperare: neq; ꝓpter gẽus:
quãdo cõe nobis hoc fecit deus: eũdẽ progenitorẽ dans nobis: neq; ꝓpter fraternũ amo
rem: q; iuſtius alter habere potuiſſet, ego hoc cõtuli fratri. Nam ſi nõ cogitarẽ de dei le
gibus, hunc honorem mihi potius prębuiſſem: qñ plus mihi ego ſum uicinus q̃ alter:&
mihi magis q̃ alteri familiaris exiſto: neq; ſapiẽs cõſiliũ erat memet ꝑiculis ſubdere: &
alio ex tali cauſa fœlicitatis dona conferre. Sed a malicia ego ſum remotus: deus uero ſe
contemni non deſpexit: neq; uos ignorare uoluit: ſed hoc faciẽtes ei pręſtatis: & ipſe eli
gens ſacerdotẽ futurum ſibi a querela uos huiuſmodi liberauit. Non enim aaron gratia
mea hoc: ſed iudicio diuino ſortitus eſt. Vnde ponat hoc deus i medio quaſi ad diſceptã
dum: ut nunc qui dignus ad hoc inuenitur: accedat. Quod dedit deus non delinqmus:
ſi uolentes accepiſſe iudicamur: cum ſit impium: honorẽ quem ille prębet non adire:&
nimis irrationabile uniuerſo tpe ſecuritatẽ promittẽte deo cõtemnere. Sed & nũc iteꝝ
ꝓbare uult eũ q. p uobis ei debeat hoſtias imolare:& preſul pietatis exiſtere. Incõgruũ
nãq; eſt o chore ut quilibet appetens honorem: deo hunc prebendi cui uoluerit auferat

poteſtatē.Igitur a ſeditione et huiuſmodi murmure quieſcite.mane uero oēs qui ſacerdo
tium queritis thuribula ſingula portantes a ueſtris domibus cū thimiamate et igne ue
nite.Sed et tu chore cede deo iudiciū:et in his eius expecta ſniam:et non temetipm̄ deo
uelis facere meliorē:ſed potius adeſto:de hoc honore taliter iudicādus:necnō et abiron
arbitror intereſſe iudicandū:cum et eiuſdē ſit generis:et nullo poſſit de rebus ſacerdotii
iuſte culpari:cōuenietēſq; pariter corā omni populo incēſum facite:et cuiuſcūq; ueſtrū
ſacrificiū ſuaue iudicauerit deus:hic uobis ordinabit̄ ſacerdos:et ita derogatiōe fraterna
tāq̄ ei honorē ſacerdotii ego donauerim liberabor.Hæc moiſe dicēte:et a turba:et a ſua
ſuſpitiōe multitudo ceſſauit et laudauerūt cūcti quæ dicta ſunt.Erat enim uir optimus:
et loqui utilia uidebat̄.Tūc ſiqdē cōciliū eſt ſolutū.Altera aūt die cuncti cōgregati ſūt
in eccleſia:ut adeſſent ſacrificio et electiōi de ſacerdotio cōcertantiū:eratq; populus cō
turbatus:cū eēt multitudo ſuſpēſa ſpe futurorū:et aliis delectabant̄:ſi moiſes malignus
oſtēderetur:ſapiētes uero ſi hmōi ſeditiōe liberarētur. Metuebāt enim:ne ꝓcedēte tur-
ba ordinator eorū diſciplinę potius depiret.Omne ſiquidē uulgus cū naturaliter queri
cōgaudeat de eis qui in poteſtate ſunt conſtituti:ad ea quæ forte placuerūt ſummopere
ſuiam tumultus efficiebat.Moiſes aūt miſſis ad dathan & abiron miniſtris:eos ſecūdū
conſtitutū uenire iuſſit:& ſacerdotiū expectare.Cum uero nec obedire eos nuncii retu-
liſſent:nec uelle dicerēt moiſi quaſi contra omnem populū malignitate creſcēte ſuccū
bere:audiēs hæc ab eis moiſes ſequi ſe maiores natu p̄cipiens:ibat ad dathan & abiron:
nec indignū eſſe putabat ad ſuperbos accedere.Illi uero nihil contradicētes ſecuti ſunt.
Dathan autē & qui cum eo erant cognoſcētes moiſen cū nobilibus populi ad ſe uenire:
accedentes cum uxoribus & filiis ante tabernaculum reſpiciebāt quæ moiſes eſſet actu
rus:erantq; circa eos conſtituti famuli:ut ſi uellet aliquā uiolentiā moiſes facere:uindi-
carent.Ille uero cum ueniſſet in proximum:manus ad cęlos tendens:multūq; clamans
ita:ut populus cunctus audiret ait.Domine cęli & terrę:& maris:tu enim mihi meorū
actuū fideliſſimus teſtis exiſtis:quomodo omnia tua uolūtate feci:tu fugientibus p̄bui
ſti obuiam miſericordiā:in omnibus ſatiſfaciens neceſſitatibus hębreorū:eſto meus &
in his uerbis auditor.Tibi nāq; nec quod agitatur:nec quod cogitatur abſcōſum eſt:&
ideo neq; cōprimis ueritatē:ut horū contra me uelis defenſare ingratitudinē.Antiquita
tem meę generationis tu noſti certiſſime:non auditu cognoſcens:ſed uiſu his quę facta
ſunt tūc aſſiſtens.In his ergo quæ de me,licet ueritatē aperte ſcientes,iniuſte ſuſpican-
tur,te teſtē mihi precor exiſtere.Et ego uitam ſimplicē habēs:mea quidē uolūtate:tua
uero uirtute:hanc mihi raguel relinquente ſocero:bonorū illorū adeptionē deferentes:
meipſum tradidi pro iſtorū erūnis:& primo pro libertate eorū:nūc uero pro ſalute ma
ximos labores toleraui:omniq; piculo me ꝓ eis ſubieci.Nūc uero quoniā ut malignus
in ſuſpitione ſum uiris:quorū uita meo labore ſubſiſtit:tu qui mihi locutus es in monte
ſyna:& tuæ tūc uocis auditorē eſſe uoluiſti:& inſpectorē prodigiorū:quæ in illo loco fe
ciſti:& iuſſiſti ad ęgyptū properare:& tuā uoluntatē his innoteſcere:qui ęgyptiorū mo
uiſti fœlicitatē:& a ſeruitute his prębuiſti refugiū:mihiq; poteſtatē pharonis paruulā
demonſtraſti:& in terram naſciētibus itinera nobis pelagus cōuertiſti permixtūq; ma
re ęgyptiorū necibus conturbaſti:q nudis armorū munimina contuliſti:qui corruptos
fontes nimis heſitantibus potabiles feciſti:potūq; nobis ex lapidibus produxiſti:qui a
terrenis cibis inopes:maritimis ſatiaſti:qui etiam cibū celeſtē præbuiſti primitus non
inſpectū:qui legum modum condidiſti:& ordinē noſtrę reipublicæ demonſtraſti,ueni
domine omnium iudex & teſtis meus:ad quē ſuffragia ulla non redimunt:tu noſti q̄
nullum munus contra iuſticiam ab hebreis accepi nec contempſi propter diuitias pau

pertatem:nec contra uniuerſitatis leſionē conuerſatus ſum:q nūc in extraneas meorum
ſtudiorū ſuſpitiones incurri: tanq̄ te non iubente: ſed mea potius.uolūtate ſacerdotium
aaron dederim:oſtende nūc:quia oīa tua ꝓuidētia gubernātur & nihil fortuitu:ſed tuæ
uoluntatis interpoſitiōe proueniūt ad effectū:& quō geris ſollicitudinē generis hębreo
rū:uindica in abiron & dathā:qui de īſenſibilitate te cōtemnūt:quaſi mea uideant̄ arte
cōpreſſi.Fac itaq; ſup eos apertū iudiciū prouenire:ita cōtra tuā gloriā ſeuientiū:nō eos
cōi mō faciēs tranſire de uita:nec humana lege moriētes ſæculo pręſenti facias recedere:
ſed deglutiat eos ſimul & generationē & ſubſtātiā eoꝝ terra quā calcant. Hæc enī erit
tuæ uirtutis oſtēſio:atq; doctrina cūctorū ſic eos caſtigabis:q talia de te nō bene ſuſpi-
cant̄:ſic ego miniſter ꝑceptorū tuorū fidelis oībus apparebo.Si aūt uere cōtra me dero
gaſſe noſcunt̄:illos qdē īnoxios ab oī leſione ſeruato:necem uero quā illis optaui facito
me ī:& pœnā ab eo exige q tuā uoluit nocere plebē:ut decetero pax concordiaq; ſucce
dat.Sana multitudinē tuis ꝑceptis obediētē:illeſā cuſtodiēs eā:& a pœna peccati huius
exſortē.Tu ſiqdē noſti:quoniā iuſtū nō eſt ſuppliciū ꝓ eoꝝ malicia cōiter ſuſtinere cū-
ctos iſrahelitas.Hæc eo dicēte ſimul & flēte:repēte terra cōmota eſt:& ueluti uiolētia
uēti turbatis fluctibus agitata.Populus aūt cunctus expauit:grauiq; & duriſſimo ſtre
pitu ꝑ eoꝝ tarbernaculū cōcitato:terra ſciſſa eſt:& oīa q̄ erāt illis gratiſſima:ī ea ſūt ꝑ
ſus abſorpta.Quibus ſic exterminatis:ut ne occurrerēt qdē illud agnoſcere:mox aptio
terræ ſup eos reducta eſt:& ita reintegrata:quaſi nihil hoꝝ q̄ ꝑdicta ſunt factū eē uide-
ret̄ inſpiciētibus.Et illi ita pierūt.Probatiōe uero diuinæ uirtutis effecta:cognati qdē il
lorū dolebāt nō ſolū calamitatē q̄ digna gemitu uideret̄:ſed etiā ꝓximitatis affectu.Sa
piētes aūt quos euidēter uolūtas latebat illoꝝ:euētus iudicii certos fecit:& decernētes:
qa ueluti erratici deperiſſent:q fuerāt cū dathan:de eoꝝ nece nō cōtriſtabant̄.Igit̄ moi
ſes euocauit eos q de ſacerdotio cōtēdebant ad ſacerdotū probationē:ut ſcirēt cuius ſa-
crificiū deus ſuſciperet:& illū cōſtitui ſacerdotē.Couēientibus aūt ducentis quinquaginta
uiris: q & ꝓpter patrū uirtutē honorabant̄ a populo:et ꝓpter ſuam illos ēt tranſcēde-
bant:ꝓceſſerūt quoq; aaron & chore:& āte tabernaculū oēs ſanctificauit in thuribulis
quæ ferebāt.Ignis uero repente tantus effulſit:quātum nullus opifex uidit:nec de terra
prolatus:uel cōcurſione fluctuū:aut uiolētia ſpiritū materia adinuicē ꝑcuſſa:ſponte ali
quando uiſus eſt exilire:ſed q̄lis potuit dei uolūtate ſuccendi:clarus & flameus:quo ue-
niente ſuper eos cūcti ducenti quinquaginta extincti ſunt:& chore ſimul:ita ut nec cor
pora eorū alicubi uiderentur.Solus aūt liberatus eſt aaron nihil ex igne leſus:q utiq; a
deo uidebatur electus.moiſes igitur his pereūtibus:uolens pœnā eorū reſeruare memo
riæ:& futuros agnoſcere:iuſſit eleazarū filiū aaron thuribula eoꝝ circa altare eneū collo
care:ut in memoriam eſſent futuro generi:quæ illi ſunt paſſi qui putabant uirtutē dei ſe
poſſe deludere.Et aaron quidē iam nō mūere moiſeos ſacerdotiū ſe habere credebat:ſed
dei iudicio patefacto:cū filiis firme ipſo honore fruebatur.Seditio tamen neq; ita ceſſa
uit:ſed multomagis augebatur:& crudelius accreſcebat.Erat tumultus ualde deterior:
& nunq̄ hoc malū finiri putabatur:ſed longo tempore ꝑmanere.Homines nanq; iā ni
hil præter dei prouidentiā geri credētes:et hæc abſq; dei gratia circa moiſen geſta mini
me iudicantes:culpabant moiſen:eo ꝙ tanta ira dei nō tā propter iniuſticiā punitorū:
q̄ ꝓpter fauorē moiſi prouenerit.Illos enī periſſe dicebāt:nihil delinquētes niſi ꝙ circa
dei religionē ſtudiū haberent:moiſen uero in interitu taliū uirorū et oīum optimoꝝ po
pulū deleuiſſe:inſuper et fratri ſacerdotiū dediſſe quod auferri nequiret:nullūq; aliū ad
hoc ulterius ꝓmoueri:cū priores uiderēt ita periſſe.Sup hęc ēt et a cognatis extinctorū
ſupplicatio multa fiebat ad populū:ut gloria moiſeos minueret̄:hoc enī ad ſuā cautelā

accidere iudicabant.Moiſes aũt diu in tumultu populũ cõſtitutũ patiẽter audiebat:me
tuẽſq; ne quid iterũ ſeditionis emergeret:& magnũ malũ aliquod ꝑueniret in eccleſiã
congregauit multitudinẽ: & ſuſtinẽs audiebat:nec ad ſatiſſactionẽ ueniebat: ne magis
uulgus exacueretur auditu.Hoc uero ſolũ principibus tribuũ ꝑdixit:ut noia tribuũ ſuis
uirgis inſcripta portarent.Illũ enim ſacerdotiũ dicebat habiturũ:in cuius uirga deus in
diciũ gloriæ deſignaſſet.Portauerũt ergo oẽs alii uirgas: & aaron ſcribens in uirga ſua
tribũ leui:eaſq; moiſes in tabernaculo dei collocauit.Altera uero die ꝓtulit uirgas:erãt
eni cognitę.Cũ uero oẽs eas ſinguli uiri ſignaſſent:& coram multitudine deportaſſent:
alias quidẽ in quo ſcemate eas moiſes accepit: in eo ꝑmanſiſſe uidebant:de aaron aũt
uirga germen & ramos ortos:& fructũ ſpecioſum amigdale ex eo ligno proceſſiſſe mi
rabanẽ.Tunc obſtupeſcentes huiuſmodi uiſionẽ:& licet aliquod fuiſſet odiũ circa moi
ſen & aaron:linquentes hoc continuo:mirariq; cœperunt in illis dei iudiciũ & decetero
placito diuino fauentes ſinebant aaron pontificatum habere.Ille ſiquidem tertio iã cũ
deũ ordinante,hunc honorẽ firmiſſime poſſidebat: Hębreorũ itaq; ſeditio licet multo
tempore uiguerit:hoc tamen modo quieuit. Capi.III.

Gitur moiſes leuitarũ tribũ ſeruiturã deo a ꝓliis & milicia ſegregauit:ne propter
i inopiã aut queſtũ neceſſariũ ad uitam præſentem eſſent circa ſacrificia negligen
tes:iuſſit ut ſecundum dei uoluntatem chananeã obtinerent hæbrei:leuitis octo
& quadraginta ciuitates bonas & ꝑcipuas diſtribuerent:ſed & terrã ante muros duorũ
miliũ cubitorũ ad eos ꝑtinere deſcripſit.Sup hæc aũt & populũ cõſtituit annuorũ fru
ctuũ decimas ipſis leuitis:ſacerdotibuſq; ꝑbere.Hæc eni ſũt q̃ accepit hæc tribus a po
pulo.Neceſſariũ aũt iudicaui:ipſorũ ſacerdotũ quę ſint ꝓpria declarare.Quadraginta
octo quidẽ ciuitatũ:tredecim ex eis leuitis cedere ꝑcepit:& decimarũ quas a populo ꝑ
annũ accipiũt decimas eis diuidi:inſuper ẽt primitias omniũ frugũ:de terra naſcentiũ:
deo populo iuſtum eſſe offerre ſanciuit.Quadrupedum quæ ſacrificiis offerunẽ quod
primitus naſcitur:ſi maſculus ſit imolandũ præberi ſacerdotibus iuſſit:& ut ipſi cũ do
mo tota epularenẽ in ciuitate.Sacratorũ uero q̃ comedi non pñt ab eis ſecundũ patrias
leges:dominus ſiclũ & dimidiũ eis pręberi fecit:pro hoĩs uero primogenito quiq; ſiclos
Sunt aũt eis primitiæ ẽt tõſionis ouiũ & meſſiũ:uñ panes facti eis ſolẽniter miniſtrãẽ.
Siquis eorũ uouerit quos nazareos appellant comã nutrire: & uino non uti: iſti dũ ca
pillos ſuos dedicant ꝓpter ſacrificia uenientes ad ſacerdotes corban offerunt deo:quod
ſignificat munus:mulier qdẽ triginta ſiclos:uir aũt quinquaginta. De his uero qui eo
ſunt egeni pecuniis:ſacerdotibus licet ut uoluerint iudicare:ſed ẽt his qui domibus im
molant epulationis cauſa non religionis:neceſſe eſt offerre ſacerdotibus pectus & dex
trũ brachiũ pecoris.Et ſacerdotibus qdẽ moiſes ex his quę pro peccatis populus ſacrifi
cans præbet ſicut in precedenti libro ſignificauimus:hoc dari conſtituit:oĩum uero q̃
ſacerdotibus offeruntur:ꝑticipari conſtituit:& ſeruos & filios:& mulieres:abſq; hoſtiis
quæ offerunẽ pro peccatis.Illa enim in tẽplo ſoli maſculi ſacerdotes ea die conſumũt.
Cum hęc moiſes conſtituiſſet:ſurgens cum oĩ exercitu ad terminos idumeæ uenit:& le
gatos ad regẽ idumęorũ miſit:poſcens uiam ſibi concedi:quam ſe confidebat accipere
& illũ cum nihil lederet ſine dubitatione præbere.Neceſſaria nanq; exercitui ſe mini
ſtrare dicebat:& aquę pręciũ eos iubebat accipere.Ille uero his quæ moiſes petebat nõ
conſentiens:neq; uiã cedens:ſed caſtrametatus occurrit:prohibiturus eos qui tranſire
uiolẽter pręſumerent.Moiſes aũt cũ deus pugnę initium fieri non iuſſiſſet recedebat:
per deſertum iter faciens.Tunc itaq; ſororẽ eius mariã finis uitę accepit:cum quadrage
ſimũ expleſſet annum ex quo ægyptum dereliquit:decimi xantici menſis initio ſecũdũ

lunā:ſepelieruntq; eam publice nimis ſplendide : ſuper quēdā montē qui uocatur ſyn
et poſt triginta dies a fletu populum moiſes hoc mō purgauit . Vitulā fœminā aratro
et cultura inexpertā:totāq; rubeā paululū ab exercitu procul ductā:in loco mūdiſſimo
pōtifex īmolauit:et eius ſanguine ſepties digito aſperſit, tabernaculum dei:deinde incē
ſa:ut erat tota uitula cum pelle atq; uiſceribus:lignum cedrinū in mediū ignē miſerunt:
& hyſopū & lanam coccineā: colligenſq; oēm cinerē uitulę uir mundus : poſuit in locū
puriſſimū.Hi ergo qui morte polluti erant: paululū in fontē cineris mittentes:& hyſo
pum baptizantes:& hoc cinere ſpargentes tertia & ſeptima die:erant in reliquo mun
di.Hoc ēt uenturos ad ꝓmiſſam ſortē ſeruare p̄cepit.Poſtq̄ uero ꝓpter luctū ſororis in
exercitu hmōi purgatio facta eſt:duxit populū p deſertū & per arabiā:uenitq; ad locū
quē arabes metropolim ſuā putāt:primo qdē archim noīatum:qui nunc petra uocitat̄.
Hic itaq; cū eſſet excelſus mons:aſcendens in eū aaron moiſe ſibi manifeſtante qa mo
riturus eſſet:uidente cuncto populo:erat enim e diuerſo locus:ubi erat populus conſtitu
tus:exutus pontificali ſtola:tradit eam eleazaro filio ad quē propter ętatē pontificatus
uenit:& mortuus eſt populo cum uidēte: ipſo qdē anno quo ſoror uidebatur eſſe defun
cta:cum uixiſſet annis tribus:& triginta & centū.Defunctus aūt eſt ſecūda luna initio
menſis qui uocatur apud athenienſes ecatonbeon:apud macedones autē lochis : apud
hæbreos uero ſadebat:apud romanos nuncupatur auguſtus . Cunq; luctus ſuper eum
diebus triginta fuiſſet expletus poſt hæc ceſſauit. Cap. IIII.

Vmēs igitur moyſes exinde exercitū uenit ad fluuiū arnon:q de mōtibus arabię
s deſcendens:& per totum deſertum fluens in ſtagnum aſſaltiten erumpit:diuidēs
moabatidem:& amonitidem.Hęc autem terra eſt fructifera : & hominum mul
titudine nobilis:alere bonis ibi naſcentibus copioſa . Ad ſeon itaq; regē illius regionis
moiſes miſit:populo uiā petēs:ut fœderibus qbus uellet ille crederet factis : q; in nullo
lederētur: neq; terra:neq; qui ſub eo conſtituti eē uidebant̄ : ſed etiam uenalia populo
ſub p̄cio fore uendenda ſicut illorū procuraret utilitas:& aquā peregrinis ut uellent eos
uenundare depoſcens.Seon autē hæc negans propriū armauit exercitū:ut hæbreos ar
non fluuium trāſire prohiberet. Tunc moiſes uidens hoſtiliter Amorreum inſiſtere:nō
paſſus ut hębreis p inertiam proueniret inopia:primitus acceſſit ad eos: & cū eſſet diffi
cile ut præualeret aduerſus ſeon:conſuluit deū:ſi eū pugnare permitteret . Cunq; deus
uictoriam promiſiſſet:fiducialiter ipſe ad certamē uenit:& exercitū totū exacuit:dicens
eos bellandi nunc deſiderio potituros:quod diuinitas iubebat . Illi uero ut deſiderabāt
poteſtate percepta:ſumentes arma ad prælia repente profecti ſunt.Amorreus itaq; inſi
ſtentibus populis cum iā non eſſet ęqualis:ipſe quidē obſtupuit hæbreos:exercitū aūt
eius fortē ſe nō ope ſed timore rēdit.Primā ergo cōgreſſionē nō tolerātes:nec ſuſtinere
hæbreos ualentes ī fugā cōuerſi ſunt:hæc ſibi potius pro ſalute quā pugnare utile iudi-
cantes.Confidebāt enim in ciuitatibus ualde munitis:in quibus cū recluſi fuiſſent:ni-
hil profuit eis.Hæbrei nanq; dū eos fuga declinare reſpicerēt inſiſtebāt:& irrumpētes
eorū aciē:eos inſecutione pterruerunt.Illi ſiquidē diſrupti fugiebant ad ciuitates:hębrei
uero pſequentes nequaq̄ fatigabant̄ :quando & ad labores p̄parati:& uti fundibulis ex
perti:& in oibus iaculis propter facilitatē armorū ad perſequendū uidebant̄ aptiſſimi:
ita ut dū hoſtes longius eſſent:fundibulis & iaculis ſternerent̄ ut proximi.Multa ergo
cedes effecta tunc noſcitur:quādo ēt fugientes uulneribus uexabantur:laborabātq; po
tius propter ſitim quā propter pugnā.Erat enim tempus ęſtatis.Et cum multi ſitis de
ſiderio ad fluuiū cōcurrerent fugientes, circundantes eos hębrei percutiebant: omneſq;
illos iaculatos ſagittatoſq; peremerū:ita ut etiam Seon eorum rex ſimul extinguere-

tur.Hębrei uero mortuos ſpoliabant:prędãq; ſumebant: multãq; copiã habuerunt ex
illa terra:cum eſſet adhuc fructibus plena. Tunc igitur exercitus ſine terrore iã captis
hoſtibus egrediebať ad epulas.Nullũ enim eis erat impedimentum pugnæ:cũ oẽs pa
riter deperiſſent.Amorreos ſiqdẽ hmõi peremptio comprahendit qui nec prudentia ui
debantur aſtuti:nec opere neceſſario boni:quorum hębrei terram late ceperunt. Eſt ãt
hic locus inter tria flumina poſitus:quaſi naturã inſulę tenens.Quẽ locũ arnus qdem a
meridiana parte circundat: iaboch ſeptentrionis circuit latus: qui in iordanis fluuiũ de
ſcendẽs illi ẽt nomen tradidit.Occidentalẽ uero partẽ eius regionis: iordanis ripa con
cludit.Cum ergo res illæ ita conſiſterent:iſrahelitis inſtabat oggaladine & galanitidis
rex:ducẽs exercitũ copioſum:& feſtinans tanq̃ ſolaciũ amico ſeon præbiturus.Cũ uero
eum iam cognouiſſet extinctũ:ẽt tunc deliberauit congredi cũ hębreis putans ſe pꝫuale
re:eorũq; uirtutẽ experimento cognoſcere. Cumq; fuiſſet ſpe ſua deceptus, & ipſe bello
mortuus & omnis eius exercitus eſt peremptus.Moiſes aũt iaboch fluuiũ tranſiens: re
gnũ Ogregis perambulabat:ciuitates deſtruẽs: & oẽs habitatores eius occidẽs:qui &
diuitiis oibus in illa terra:& uirtutibus & opulentię magnitudine præcellebat.Ogregis
regis magnitudo & pulchritudo uehemens erat:qualis eſt paucorum.Erat enim manu
uir fortis:ut operibus uirtutis magnitudo & pulchritudo corporis uidereť ęqualis.For-
titudinis uero & magnitudinis eius ſunt expti:q lectũ eius uiderũt in ciuitate rabbatha
regni ammanitidũ factum ex ferro:quattuor cubitorum latitudinem habentem:longi-
tudinem duplicem:& uno cubito fortiorem. Hoc igitur cadente nõ ad pręſens ſolum-
modo hębreis rerũ fiducia eſt cõceſſa:ſed etiam in futuro cauſa eis bonorum moriẽs eſt
effectus. Nam quadraginta urbes clare nimis munitas illicq; ſubditas tenuerunt:pręd-
dãq; copioſam & ſeorſum ſinguli & cõmuniter oẽs adepti ſunt. Capi.V.

Oiſes itaq; caſtrametatus deduxit exercitũ ad iordanẽ circa magna cãpeſtria:
m contra hierico ciuitatem opulentiſſimã: & palmas atq; balſamũ q̃ ſolet ferre co
pioſe. Cœperunt autẽ proni eſſe iſrahelitę:& deſiderium habere bellandi.Porro
moiſes cũ paucis diebus deo pacificas hoſtias imolaſſet populũq; epulari feciſſet: par
tẽ quandam armatorum miſit:q terram madianitarum explorarent:& eorum patrias
obſiderent. Cauſa uero bellandi aduerſus eos huiuſmodi fuit.Balach moabitarum rex
cũ amicicias paternas haberet:atq; ſocietatem circa madianitas: & iſrahelitas uideret
tanto cremento proficere, ẽt de rebus ſuis in formidine nimis erat conſtitutus. Deniq;
non credebat terrã aliam hæbreos quęrere niſi ſuam:cũ ꝓmiſiſſet utiq; deus chananeã
illos fore poſſeſſuros:uelociterq; ſtuduit amicos de hac re ſuis tẽptare ſermõibus:& pu
gnare quidẽ ipſe in fœlicitate cõſtitutus: cõtra illos qui obſtrĩgerenť erũnis nõ iudica
uit:ſed prohibere magis eos:ne potiores efficerenť: deliberauitq; legationẽ pro eis ad
madianitas protinus deſtinare.Ad illi dũ eẽt qdã ab eufrate propheta ꝑclarus illoꝝ tẽ
porũ: eiſq; nimis amicus ad hunc miſerunt legatos cũ balach uiros de ſuis fide digniſſi
mos:rogãtes ut ueniret ille propheta: quatenus ꝑ ꝑditõe iſrahelitarũ maledictiões effi
ceret.Qui uenientes legatos ſuſcepit:& largitatẽ eis hoſpitalitatis exhibuit.Cumq; cœ
naſſet:dei uoluntatẽ cõſuluit: qui forent de quibus madianitę rogarent. Cũ uero deus
impedimentũ eorũ uoluntati feciſſet:ad legatos rediit:deſideriũ quidẽ ſuum & ſtudiũ
eis oſtendens circa ea quæ ab eo requirerent:ſed deum reſiſtere ſuæ uoluntati dixit qui
eũ ad tantã gloriã propter ueritatis eloquium ꝑduxiſſet:exercitumq; pro quo maledi-
cendo eum uenire rogarent:eſſe nimis deo amabilem: ſuadebatq; eis ſimul:ut propter
hanc cãm inimicicias ſuas ab iſrahelitarum gente ſuſpẽderent.Cũq; hęc dixiſſet:lega
tos dimiſit.Madianitę uero balach uehementer inſiſtẽte:& preces maximas offerente:

miſerunt iterũ ad balaam. Tunc ille ſtudens aliquid uiris illis pręſtare: denuo conſuluit
deum. Qui uolens eum rẽ experimẽto probare: iuſſit ne legatis in aliquo cõtradiceret:
ſed cum eis iret. Qui arbitratus deum hęc ei nõ pro deceptione iuſſiſſe: cũ legatis mox
ibat: Angelo ſancto occurrente ei per uiã quodã anguſtiſſimo loco: qui erat accinctus
gladio bis acuto. Aſina aũt in qua Balaam ſedebat intelligẽs ſpiritũ diuinum eẽ: decli
nauit balaã ad unã maceriã: non ſentiens plagas quas ei balaã inferebat: dum pcuſſus
ad maceriã uexaret̃. Cum uero angelus inſiſteret: aſina pcuſſa uoluntate dei uocẽ lo-
quẽtis emiſit: balaã accuſans uelut iniuſtũ: qa dum prioribus miniſteriis nihil quod de
ea quereretur haberet: tunc ei plagas inferret: non intelligẽs: qũo uoluntate dei prohi-
beretur ab his quę feſtinaret implere. Cunq; balaã humana loquẽte aſina pturbaret̃:
palã ẽt Angelus apparuit eũq; increpare de plagis aſinæ cepit: tanq̃ non eſſet hęc cul
pa iumenti: ſed q eius iter contra dei uoluntatẽ fieri ꝓhiberet̃. Metuens aũt balaã: ſtu
duit remeare: ſed deus eũ confortauit ut iret: p̃cipiens: ut qcqd eius in mente poneret:
hoc ille manifeſtaret. Et ille qdẽ: cum hæc deus iuſſiſſet: uenit ad balach. Rege uero
decẽter ualde eũ ſuſcipiente: petebat ut ductus ad quendã montiũ: conſideraret quẽ-
admodũ hæbreorũ exercitus eſſet conſtitutus. Balach aũt ipſe p ſe deduxit prophetã
cũ regio miniſterio in montem qui ſupra eorũ caput uidebat̃ exiſtere: aberat enim ab
exercitu ſtadiis ſexagita. Vidẽſq; eos ille: p̃cepit: ut ſeptẽ aras rex cõſtitueret: & totidẽ
tauros & arietes adduci iuberet. Cũq; rex celerrime miniſtraret: ille hæc imolauit holo
cauſta. Quo facto: cepit e diuerſo benedicere dicẽs. Hic populus felix: cui dabit deus
multorũ poſſeſſionẽ bonorũ: eritq; eius auxiliator i oĩbus: & p̃ſulẽ ꝓuidẽtia ſua ei cõ
cedit: ita ut nullũ hũanũ genus ſit qđ non uirtutẽ eius & ſtudia iudicet optĩa: & ab oĩ
malicia ſegregata. Hęc itaq; & uos iquit habebitis: & melioribus filiis relinquetis. Deo
quippe uos ſolos homines intendente: & ubicunq; fueritis in omni terra ſub ſole poſita
fœliciores habente: terram in quam uos ipſe miſit obtinebitis: ſeruituram ſemp filiis
ueſtris: quorum gloria cõplebitur oĩs terra ſimul & mare: & ſic abũdabitis in orbe ter
rarũ: ut oĩ terrę habitatores ex ueſtro genere præbeatis. O admirandum te atq; beatũ
exercitũ qui tantus ex uno patre creatus es. Sed nunc quidẽ uos adhuc paucos chana
neorũ terra ſuſcipiet: ſcituri orbẽ terrarũ ueſtrum fore habitaculum in eternum. Nam
multitudo ueſtra ita & in inſulas dilatabitur: & in oẽs terras ſicut nec in cęlo numerus
eſt ſtellarum. Et cum tanti fueritis: nec ubertatem uobis negabit deus: in pace oĩa bona
miniſtrando: & uictoriam atq; potentiã in bello largiet̃: & filios inimicorum qui con
tra uos aliqua p̃ſumptione contenderint ſubiugabit. Non enim ultra reuertetur aduer
ſarius noſter uictor: q filios ſuos letari faciat aut uxores. Tãta uobis fortitudo prouidẽ
tia dei p̃ſtabit̃: cui grãdia minuere uirtus eſt: & latius augere q̃ parua ſunt. Talia ſiqui
dẽ ille ſua ſacratione proferebat: cum non eſſet in ſemetipſo: ſed dei potius ſpiritu uince
retur. Balach aũt contriſtato & proclamante: eo q pacta traſcenderet: quibus fuiſſet
a ſuis amicis magnis muneribus inuitatus: & qũ ueniſſet pro maledictione hoſtiũ: eos
ditaret: & beatiores oĩum hominũ oſtenderet: ait ad eũ balaam. O balach: de cunctis
rebus cogitare putas i nobis eſſe: de talibus quicq̃ dicere ſeu tacere: quãdo dũ nos ſpi
ritus dei percipiet: uoces & uerba quæ ipẽ uult nihil ſcientibus nobis emittit. Ego ue
ro recordor: quomodo tu: & madianitę ſupplicãtes me deſiderabiliter huc adduxiſtis:
propterea ueni: fuitq; mihi uotiuũ in nullo tuũ deſideriũ uiolare. Sed melior deus eſt
horũ quã q̃ ego tibi p̃ſtare credebar. Nimis enim inſani ſunt: qui p̃ſentiam humanarũ
rerũ apud ſemetipſos ita ſuſcipiunt: quatenus non ea quę diuinitas dictat edicant: ſed
magis illius uiolentiã faciant uolũtati. Ego ſiquidẽ hunc exercitũ neq; laudare propo

ſui:nec in quibus bonis genus eoꝝ deus habiturus ſit aperire: ſed deus ꝓpicius eis exiſtens:& feſtinãs eis fœlicẽ uitã gloriãq; pbere ppetuã:hæc mihi uerba ꝓmiſſionũ taliũ miniſtrauit. Nunc aũt quo mihi uotũ eſt tibi & madianitis pręſtare:quorũ pces repellere me nimis indecẽs eſt:ueni rurſus erigamus aras alias:& ſacrificia ꝓxima prioribus celebremus:ſi forte flectere potero deũ:ut me pmittat hos oẽs maledictionibus obligare. Cunq; balach fieri pmiſiſſet:& ſecundo ſacrificãti nequaq̃ diuinitas ut iſrahelitas malediceret annuiſſet:cadẽs ꝓnus in terrã:prędicabat regibus affuturas paſſiões & quęcunq; ciuitatibus erant euentura eximiis : quarũ aliquas qdẽ nec habitari contingeret. Quæ ẽt facta ſunt:dum hęc tpibus priſcis per terram ſiue per mare uſq; ad memoriam meã hoĩbus eueniſſent. Et cum hæc oĩa talem terminũ excepeřint : qualẽ ille prædixit: quilibet conĩicere poteſt:quomodo & in futuro ſic erit : quẽadmodum pręfatus eſt ille Balach aũt idignatus eo ꝙ nõ maledicti eſſent iſrahelitę:remiſit balaã nullo honore remuneratũ. Ille uero iã deſcendens & circa trãſitũ eufratẽ ueniẽs:& balach pricipibuſq; madianitarũ uale dicens ait. O balach & madianitę pñtes oportet me hęc & pter uolũtatẽ dei pſtare uobis. Hæbreorũ qdẽ genus nulla peſtis pœnitus appręhẽdit:nec bella:nec aliqua neceſſitas:nec ſterilitas fructuũ terrẽorũ:nec alia q̃libet eos ueſania corrũpit . Eſt enim cura deo liberare eos ab oĩ malo:nullamq; pmittere ſup eos uenire hmõi paſſionẽ quatenus oẽs debeant deperire. Euenient aũt eis pauca:& ad modicũ tp̃s: quibus humiliari uidebuntur. Sed deinde intelligent:ꝙ pro timore fuerit illa eis talis uexatio. Vos quaſdã uictorias ad breue tp̃s aduerſus eos deſideratis : quod impetrabitis:ſi hæc quę moneo feceritis:filiarũ ueſtrarũ ſpecioſas pcipue uirgines:qbus ſubdi & deludi caſtitas poſſit inſpicientiũ pp pulchritudinis honeſtatẽ: circa exercitũ eorũ proxime deſtinate:& ſupplicantibus eorũ iuuenibus:ut earum amplexibus miſceantur pcipite: quatenus dũ eos concupiſcẽtia obligatos uiderint: deferant rogantibuſq; manere eas: nõ primitus audiãt:quã eos patrias leges relinquere iubeant:ſimul & honorẽ dei q eas poſuit eis:& madianitarũ atq; moabitarũ colere ritũ cogant. Sic enim illis indignabiẽ deus. Cũq; hęc ille dixiſſet:abſceſſit. Madianitę uero dum miſiſſent filias ſuas ſicut ille monuerat:hæbreorũ iuuenes decepti ſunt pulchritudine puellarũ:& ad earũ colloquia uenientes:rogabant quatenus earũ pulchritudine fruerent :nec conſuetudinis proximitate recederent. At illæ libenter hęc uerba ſuſcipientes conſenſerunt eis:obligantes eos amore ſuo. Quibus dũ cõcupiſcentia creuiſſet, eos illę cepere deſerere. Dũq; illos anguſtia de mulierũ diſceſſione crudeliter inuaſiſſet, uberrimis fletibus exorabãt:ne eos illę deſererent. ſed futuras uxores & dominas omnium poſſeſſionũ uel ſubſtantiarũ ſuarũ manere poſcebant. Hæc aũt cũ iuriſiurandi religione firmabant:deumq; mediatorem in promiſſione faciebant flentes:& undiq; ſemetipſos miſericordia dignos oſtendentes mulieribus. Illę uero dũ eos ſeruitute iam captos eſſe cognoſcerent & oĩ uinculo fœdę conſuetudinis obligatos, eis talia cœperunt dicere . Nobis quidẽ o fortiſſimi iuuenes domus paternæ ſunt:& magna poſſeſſio bonorũ parentũ atq; domeſticorum fauor & dilectio:nihilq; horũ egentes uenimus ad ueſtrũ eloquiũ:nec queſtũ ſpecioſi corporis requirentes ueſtrã nobilitatẽ adiuimus:ſed uiros bonos & iuſtos exiſtimantes:honorare uos xeniis qbus indigetis aduenimus. Nũc quando dicitis circa nos habere dilectionẽ:& noſtro contriſtari diſceſſu:neq; nos ueſtras preces abiicimus:ſed tantũmõ fidem uolumus fauoris ueſtri pcipere:p quã nos credere digniſſimũ iudicamus:ut ueſtrã conuerſationẽ uidentes:uxores eſſe poſſimus. Formidamus & enim:ne dũ fueritis ſatietate noſtræ conſuetudinis adimpleti:deinceps cõtumeliis affectas ad parẽtes nos proprios remittatis. Rogantibus aũt illis:& ut uellent fidẽ daturos ſe pollicentibus:& ob amo

tē in nullo contradicentibus: dixerunt illę. Qūo hęc qdem uobis placent: moribus & uita utimini: ut ab oībus alienati populis ſitis: ita ut ēt cibos proprios hēatis: & pocula cum nullo cōia: neceſſe erit uolentibus uobis habitare nobiſcū: ēt deos colere noſtros: nec erit indiciū circa nos aliud ueſtri fauoris: niſi eoſdē deos quos nos adoretis: nulluſq; culpabit uos: ſi terrę ad quā ueniſtis: eius colatis & numina: cū dii nr̄i ſint cōes oībus: ueſter uero in nullo ſit talis: dicebantq; eis: ut aut quæ eſſent oīum: ea facerent: aut aliā quęrerent terram: in qua poſſent legibus propriis conuerſari. Illi aūt amore earū deuicti: optima illas dicere iudicantes: & ſemetipſos tradere uoluptatibus earū, patria iura tranſgreſſi ſunt: deoſq; plurimos iā putantes: imolare eis lege ꝓuincię proponentes: cibis ēt extraneis congaudebant: & oēs ad libidinē mulierum contra leges proprias iſurgebant: ita ut ēt p oēm exercitum iuuenes agerent contra legē: & ſeditio priore multo peior incideret: cum oīno ſolēnitates iam proprię deperirent. Nam dum ſemel iuuenes mores attigiſſent extraneos, eos uberius appetebant. Sed & ſiqui priorū uirorū pp uirtutes patrū nobiles erāt: cū eis uitio ſubiacebāt. Dēiq; Samarias priceps tribus ſymeō: dum haberet chorami madianitidē mulierē ducis cuiuſdā filiā: uiri inter illos ualde potentis: uxore iubēte añ ſolēnitates moſaicas quod illā magis delectaret: effecit: non imolādo lege patria: ſed alieniginę nuptias eligēdo. Et dū hęc ita gererent: moiſes metuēs ne qd peius accideret: congregans populū in eccleſiā nullū eqdē noīatim culpauit: nolens quēq̄ deſperatione deiicere: qa dū laterēt poterāt pœnitere. Dicebat aūt: qūo non agerēt digna ſe: aut ſuis patribus oportuna: dū libidinē deo ꝓponerēt: & ei placētia uiolarēt: oportere tn̄: ut dum adhuc bn̄ eis eſſet: reuerterent ad fortitudinē: arbitrantes nō ad uim inferendā leges eſſe poſitas: ſed ad concupiſcētiā repellēdā. Sup hęc adiiciebat nō eſſe rōnabile ut q caſti fuiſſent i heremo: nūc cōſtituti iter bona tāta peccarēt: & rerum quas adepti fuerant per indigentiā tpe ubertatis amitterent. Et ille quidē hæc dicēs conabatur emēdare iuuenculos: & ad pœnitentiā eorū quæ geſſerāt reuocare. Poſt quē ſurgēs Samarias: ait. Tu quidē Moiſes utere legibus quas poſuiſti: ex ipſa conſuetudine eis firmitatē attribuens: & quomodo iā frequenter caſtigaſti hæbreos qui non bene ſeducuntur: me in his quæ tyrannice imperas non habebis ꝓbnoxiū. Non enim aliud quicquā hactenus ſub figmento legū dei: quā iugū ſeruitutis nobis inferre machinaris: & tibimet defendere principatum: auferendo nobis deſideriū: & propriū uiuendi arbitrium: quod eſt liberorū & dominū nō habentiū. Itaq; crudelior circa hæbreos ut ſolus eris ęgyptiorū: caſtigare nos uolens: & ſecundū leges tibi placitas ſingulorū uoluntates aſtringere. Sed multo iuſtius eſt: ut tu potius puniaris: quando ea quę oībus indubitanter bene ſe habere uident: ſolus exterminare contendis: & cōtra oīum placita tuā ualere ſuiam. Mulierē itaq; peregrinam ſicut aſſeris duxiſſe me fateor. A me enim audies meos actus ſicut a libero. Non enim latere propoſui: nec pro me alter delator erit. Et ſacrificaui diis: quibus ſacrificandū non iudicatis iuſtū exiſtimās p multos me debere acquirere ueritatē: & non uelut ſub tyranno uiuere & omnē ſpē ſemp ex unius conuerſatione pendere. Dū hęc aūt Samarias de his quę ipſe: & alii male geſſerāt edixiſſet: populus eqdē quieſcebat formidine futurorū legiſlatorē itēdens: nolentē illius ſupbiā ex aduerſo litigio prouocare. Metuebat enim ne multi ꝓpter luxuriā uerborū eius imitatores facti multitudinē pturbarent: & in his quidē dimiſere conuentū: ſed cā mali potius augebat. Cūq; Samarias ex tali cā mortuus nō fuiſſet: Fines uir & i aliis qdē rebus melior exiſtens multorū iuuenū & dignitate patris tranſcendens coętaneos uniuerſos: elazari ſacerdotis filios & fratres: moiſeos nepos: dolens in his quę geſſerat ſamarias: & anteq̄ per licentiā fortior efficeretur iniuria; opere uolens ultionē inferre: &

iniquitatē ne creſceret amplius prohibere: dum adhuc qui hæc arripuerant minime pu nirētur aīo ſimul & corpore ſic audacia confortatus eſt, ut non prius decertare quieſce ret quā uictoriā in eo facto pciperet. Tunc ad tabernaculū ſamariæ ueniēs: ipſum euaginato gladio & chorami ſimul extinxit. Iuuenes aūt oēs quibus erat uirtutis amor: & Fines imitatores eſſe uidebāť: phibebāt eos q in culpa ſamariæ ſimiles exiſtebāt. Multi ſiquidē iniq̃ gerentiū horū uirtute pempti ſunt: oēſq; peſtilētia pierunt: deo illis poſt hęc immittēte languorē: & qcūq; eorū cognati fuerant: & cū phibere deberēt: magis ad iniuriā dei eos exacuerant pariter ſunt extincti. Perempti ſunt itaq; ex eorū cętibus: nō minus uigintiquq; milia uirorū. Hac itaq; cā exaggeratus moiſes ad iteritū madiāitarū miſit exercitū: de quorū prælio poſt paululū edicemus: narrātes primitus quod reliquimus. Iuſtū nāq; eſt legiſlatoris uoluntatē: nequaq̄ iu hoc fine laude tranſire. Balaā enī qui petitus fuerat a madianitis: ut malediceret hębreis: & hoc qdē complere diuina puidentia non p̄ualuit: ſed conſiliū dedit: quo hoſtes utētes: hębreorū populū pene cōſumerēt: moiſes magnifice nimis honorauit eius diuinatiōis uerba deſcribēs: cū poſſet huius gloriā propriā facere: quando nullus q mendaciū pbans argueret teſtis extaret. Illi nāq; teſtimoniū reddidit: & eū memoria dignū fecit. Et hæc qdē ſi uolucrint qcūq; cōſiderēt. Moiſes itaq; p quibus p̄dici rebus ad terrā madianitarū miſit exercitū ex unaquaq; tribu: duodecim milia uiros eligēs: quorū ducē ſtatuit Fines: cuius fecimus paulo ante memoriam: qui leges cuſtodiuit hæbraicas: & zamariā trāſgredięte eas ipſe pcuſſit. Madianitę uero uidentes exercitū contra ſe uenire & quantus nūquam aduerſus eos acceſſerat, congregantes prouinciæ multitudinem expectabant hoſtes: & undiq; muniti excipiebant eos. Venientibus autem eis congreſſione facta: madianitarum cecidit multitudo quæ computari non poſſet: numerumq; tranſcenderet. Sed & reges eorum quinq; pariter ſunt perempti: quorum nomina erant Och: & Sur: Obeth: & Huir: Quintus uero rex eſt Arach: de cuius cognomine ciuitas in terra arabum conſtituta. Hactenus ab oībus de nomine regis edificātis arachen uocatur. quæ apud gręcos dicitur patras. Hoſtibus igitur effugatis, hębrei eorū tenuere prouinciā: multāq; ſumentes p̄dam: & poſſeſſores cum mulieribus perimentes ſolas uirgines reliquerunt. Hoc enim moiſes duci Fines iuſſerat. Qui reuerſus icolumē reduxit exercitū: & prædā ualde copioſam: ideſt boues quinquagintaduo milia: & ſexagintaſeptem: aſinos aūt ſexaginta milia: auri uero & argēti uaſa innumerę multitudinis qbus utebanť in domo. Nā per longā fœlicitatē erant ualde locupletes. Deductæ ſunt aūt & uirgines: quaſi triginta uero milia. Moiſes itaq; diuiſa in duas partes p̄da: alterius quidē quinquageſimā partē eleazaro dedit & ſacerdotibus: leuitis aūt alterius quinquageſimā: reliq̄ uero uniuerſo populo diſtribuit. Viuebantq; decetero ualde fœliciter: eratq; eis p uirtutē oīum bonorū copia: nullaq; triſticia eorū uoluptates impediebat. Moiſes igiť cū eſſet ſenex, Ioſue ſucceſſorē ſibi conſtituit: ad prophetias: & ad militiæ principatū: ſicubi neceſſariū foret iubente deo: ut iterū teneret imperiū. Ioſue aūt oī doctrina legū: diuiniſq; miniſteriis moiſe docente erat inſtructus. Inter hęc duæ tribus gad: & ruben: & manaſſe dimidia quadrupedū multitudine & oībus aliis ualde diuites: habentes cōe conſiliū: rogabant moyſen: ut eis pręcipue amorreā concederet: quę paſcuis optima uidebatur. Ille uero exiſtimans eos timuiſſe chananeorū pugnam: & occaſionē honeſtā quaſi pro paſcuarum diligentia requiſiſſe: malignos eos appellabat: & turpē occaſionē timoris adinueniſſe: ipſoſq; uelle ſine labore delicare: dū oēs adhuc in ęrumna conſiſterent: & terrā ideo peterent obtinere: ne decetero cū eis laborarent: qbus terrā traditurū ſe deus promiſerat: trans iordanē & aduerſas gentes interempturū. Illi ergo conſpicientes ira

tũ ducẽ & contra ſe iuſtiſſime prouocatũ:reſpondentes ſatiſſaciebant non pro timore
periculorum neq; propter laboris defectum hoc petere:ſed ut p̃dã in oportunis conſti
tuẽtes locis:expediti ad certamen & ad bella uẽire poſſent:dicebantq; ſe p̃paratos : ut
dum poſſiderẽt ciuitates ad cuſtodiã filiorũ & uxorũ & facultatis ſuę: ubiq; cum exer-
citu properarent. Porro moiſi dũ iſte ſermo placuiſſet:uocans eleazarũ ſacerdotẽ et ie-
ſum:et ad ultimũ uniuerſos: conceſſit eis Amorream: ita ut auxilia conferrẽt cognatis
ſuis:donec oĩa complerẽtur. Accipiẽtes itaq; iſta conditione prouinciã: et ciuitates for
tiſſimas poſſidẽtes filios et cõiuges:et alia quæcunq; poterant circumeuntibus ĩpedimẽ
tũ facere in eis apte conſtituerunt. Edificauit aũt et moiſes decẽ ciuitates:quę in nume-
ro quadragintanouẽ forẽt:quarũ tres diſtribuit:ut ad eas qui nolẽtes facerent homici-
diũ confugerẽt. et tp̃s fugę conſtituit hñtes ptãtẽ ſcilicet pempti cognati occidere ho-
micidã:ſi eum extra terminos ciuitatis ad quã fugerat inueniſſent:quod nulli alii p̃miſ-
ſum eſt perpetrare. Hæ ſiquidẽ ciuitates fugacibus diſtributę ſunt:boſor q̃dẽ in arabiæ
finibus:arimnan aũt in terra galaditorũ:galalim uero in bataltidẽ regionẽ. Cunq; etiã
chananeorum terram obtinerẽt:tres alias ciuitates inter urbes leuitarũ moiſes fabricã-
das ad habitaculum fugacium delegauit. Moiſes aũt adeuntibus eum maioribus natu
tribus manaſſe: & dicẽtibus uirum inſignẽ in tribu ſua fuiſſe defunctũ nomine oropha
tim:& filios quidẽ maſculos non reliquiſſe ſed filias:& conſulẽtibus ſi earum fuiſſet he
reditas:ait ſiquidem aliquos de tribu ſua ducerẽt:cum hereditate ad eos irent:ſi uero ex
alia tribu alicubi nuberent:hereditatem in paterna tribu relinquerent : & tunc manere
uniuſcuiuſq; hereditatem in propria tribu conſtituit. Cap. .VI.

c Vm uero iam quadraginta minus triginta dies implerentur:moiſes congregaus
ad iordanem:ubi nunc ciuitas eſt abilal:locuſq; palmarum conuenitum:uniuerſo
populo ita locutus ẽ. O uiri cõmilitões:& ſicut deo placuit calamitatis lõge p̃ti
cipes:centũ uiginti annis ſenectute cõſectũ oportet me ab hac uita deſcedere . In his q̃
gerẽda ſunt trans iordanẽ:iã nõ ero ueſter adiutor:neq; pugnabo uobiſcũ:a deo prohi-
bitus. Iuſtũ igit̃ credidi neq; nũc meã deponere pro ueſtra fœlicitate curã:ſed propriã
iudicare ueſtræ ubertatis adeptionẽ:& memoriã meã in abundantia bonorũ referre ue
ſtrorũ. Nũc igit̃ explanans:quẽadmodũ uos fœlices eritis:ueſtris filiis bonorũ ueſtro
rũ relicturi poſſeſſionẽ ab hac uita diſcedo:dignuſq; ſum:ut mihi fides habeat̃:& pro-
pter priſtinas uirtutes & eo q aïæ ad uitę huius terminũ uenientes:cũ oĩ loquant̃ inte
gritate. O filii iſrahel cunctis hominibus cã bonæ poſſeſſionis propicius deus eſt. Hic
eñi ſolus dignis hoc diſtribuere:& auferre in ſe delinquẽtibus põt:cui uos exhibentes
quales uos ipſe uult eſſe: ſimul & ego uoluntatẽ eius ſciens:aperte uos moneo. Nõ eñi
eritis beatiſſimi:& oĩbus mutabiles aut fœlices:ſi ex illius mãdatis aliquãdo ceſſaueri
tis. Poſſeſſio nanq; bonorũ quã nũc tenetis:firma manebit:& p̃ſentiũ rerũ celerrimam
ſecuritatẽ habebitis:ſi ſolũmõ quę uos deus uult ſequi obediatis:neq; legũ alienarũ or
dinẽ proponatis:neq; pietatẽ quã nũc circa deũ geritis ſpernentes:admodũ aliũ cõuer
tamini. Hæc aũt agẽtes:fortiſſimi cunctorũ eritis bella ferre:& inimicorũ nulli ſuccum
bere. Deo eñi uobis auxiliatore p̃ſente:cunctos ſuos poſtponere rõnis nõ ẽ:p̃mia ſiqui-
dẽ magna uirtutis uobis ſunt poſita:q̃ oĩ uita poſſideatis. Virtus & eñi primitus bona
rũ cauſarũ eſt pręmiũ:deinceps ẽt aliarũ rerũ p̃ſtat augmentũ:ita ut dũ inter uos ca uſi
fueritis:magnã cõferat uobis uitã:& inter alienigenas glorioſos efficiat:& apud poſte
ros eminẽtes oñdat. Hęc itaq; poteritis adipiſci:ſi legibus quas dictãte mihi deo cõſti
tui obediatis:eaſq; cuſtodiatis:& earũ ſapiẽtiã meditemini. Ego gaudens diſcedo in ue
ſtris bonis:cõmẽdans uos caſtitatis legi: & bonæ cõuerſatiõis ornatui:uirtutibuſq; du

cũ:q prouidentiã ueſtræ utilitatis exhibebunt. Deus aũt qui hactenus ueſtri p̃ſul extitit
pro cuius uolũtate & ego uobis utilis fui:nõ uſq; ad p̃ñs ſtare faciet prouidẽtiã ſuã:ſed
quãto tp̃e ipſi uolueritis cũ habere patrocinantẽ:in uirtutis ſtudiis p̃manẽtes tanto p̃ſi
dium eius habebitis. Conſilia nanq; uobis prębebunt optima:quę ſequẽtes: fœlices eri
tis:pontifex eleazarus et ieſus: necnon et ſeniores:et principes tribuum quos audire uos
conuenit:ſciẽtes q̃m omnes qui bene ſub principe conſiſtunt:et principatum tenere:et
libertati pręeſſe poſſunt: nec indignemini in his quæ uos agere duces ueſtri popoſcerit.
Nunc et enim ut bñfaciẽtibus iniuriam faciatis in hoc fiduciã ponetis:ꝙ decetero decli
nãtes meliores cauſas hẽbitis:nec huiuſmodi iram aliquãdo ſumatis quali circa me uti
ſępius p̃ſumpſiſtis. Noſtis enim ꝙ frequẽter peiora a uobis quã ab hoſtibus mortis pi-
cula ſuſtinui. Et hęc nõ improperia ferens uobis edico: nõ enĩ in exitu uitę dolẽtes cõtra
me relinquere uolẽs hęc ad memoriam reuoco : quãdo nec tempore quo hæc patiebar
iratus agnoſcor:ſed ut de futuro a talibus tẽperetis:& in nullo ueſtris p̃ſulibus iniuriam
pp diuitias faciatis:quæ uobis iordanẽ trãſeuntibus & chananeã obtinẽtibus afflueter
aduenięt. Nã ſi ꝑeaces fueritis contẽptores effecti:& uirtutẽ deuotionẽq; perdideritis:
quã circa deũ geritis:eũ primitus habebitis inimicũ:& terrã quã armis obtinuiſtis iterũ
cũ magnis obprobriis amittetis: totũq; diſperſi ꝑ orbẽ ueſtro ſeruicio omnem terrã &
mare complebitis:eritq; uobis dum horum oĩum expti fueritis inutilis iam penitentiæ
memoria legum non ſeruatarum. Vñ ſi uultis hęc apud uos p̃manere dũ hoſtibus prę-
ualueritis, nullũ relinquatis ex eis: ſed omnes perire decernite:ne uiuẽtibus eis illoꝝ ſtu
dia deguſtãtes a cõuerſatione paterna recedatis. Sed & aras & lucos & tẽpla quęcũq;
habuerint deſtruẽda cõmoneo:& genus & memoriã eorũ igne cõſumi. Sic & enĩ bono
rũ ueſtroꝝ uobis erit firma ſecuritas. Ne uero ꝑ ignorãtiã melioris rei natura ueſtra ad
peiora declinet:& leges uobis dictãte mihi deo copoſui:& ordinẽ bonę cõuerſatiõis iſti i
ta ieiuius ſeruãtes ornatũ fœliciſſimi eritis oĩum rerũ. Hęc dicẽs dedit eis ĩ libro leges
et cõuerſatiõis modũ ibi cõſcriptũ. Illi uero flebant:et multũ q̃rebant̃ ducẽ:memoriã
periculorũ eius habentes:et quãta ꝑ eorũ ſalute geſſiſſet:deſperãtes ẽt de futuris:quaſi
nullus ei princeps ſimilis foret:minuſq; iã deũ ſui curã prouidere credẽtes:eo ꝙ moiſes
eũ potius exoraſſet. Tũc eorũ q̃ ĩ deſerto ei cũ ira locuti fuerant penitẽtiã agentes inge
miſcebant:ita ut oĩs populus in lachrymas prorũperet:& pluſq̃ ſermone dici põt, gemi
tus cũ dolore proferret. Moiſes aũt conſolabat̃ eos licet indignos:utq; magna uterenẽ
conuerſatione poſcebat. Tunc ergo cõuentus ita dimiſſus eſt. Cap. VI.

Olo aũt cõuerſatiouẽ dicere primitus moiſeos:eiuſq; dignitatis uirtutes expone
u re:ut q hęc legerit agnoſcant:qualia initia noſtri habuere maiores:& ſic ad alia
rũ rerũ uenire narrationẽ. Scripta ſunt hęc oĩa ſicut ille reliq̃t nihil nobis adiiciẽ
tibus ad ornatũ:quod a moiſe relictũ nõ eſt. Hoc tantũ nobis placuit mõ nouitatis in
ducere:ut ſecundũ genus nobis ſingula diſponãtur:diſperſe q̃ ab illo in ſcriptis relicta
ſunt:& quẽadmodũ deũ in ſingulis quibuſq; conſuluit. Propterea nãq; neceſſariũ iudi-
caui hæc p̃dicere:ne aliqua nobis a cõtribulibus hãc ſcripturã legẽtibus q̃ſtio generet̃.
Hic ergo ordo eſt legũ in noſtra conuerſatione cõpetentiũ. Quas aũt nobis cõiter ad
alterutros dereliquit:has de moribus & cãis explanare & referre diſtuli: ſed adiuuante
deo poſt nobis inſinuare propoſitũ eſt. Ait enim. Dũ chananeorũ terrã poſſederitis:&
ad uſum bonorũ ꝑueneritis:& ciuitates iam edificare ceperitis:ea facientes q̃ deo placi
ta ſunt:fortiſſimũq; pignus fœlicitatis habebitis, ſit uobis una ciuitas ſacra ĩ terra cha
naneorũ in loco optimo & uirtute p̃claro quãcũq; deus ſibi ꝑ prophetã elegerit:& tem
plũ unũ in ea ſit:& altare unũ ex lapidibus non manu dolatis:ſed paſſim iacentibus q

dealbati erunt:& ad decorē ualde puriſſimi: acceſſus aũt ad eũ ſit nõ ꝑ gradus. In alia uero ciuitate nec altare:nec tēplũ ſit. Deus enī unus & genus hæbreorũ eſt unum. Qui blaſphemauerit deũ, lapidatus ſuſpēdatur ꝑ diē: & ſine honore turpiterq; ſepeliat̃. Cõueniant aũt in ciuitatē in qua tēplũ conſtruũt ter in anno a finibus terræ quã hæbrei tenuerint:quatenus deo & pro illis quæ poſſident gr̃as referant: & de futuris ꝓces effundant:& conueniētes adinuicē tunc epulantes amici ſint. Bonũ eſt enī:ut ſemetipſos alterutrũ cõtribuli nõ ignorēt:ſed ſua ſtudia ſibi cõicent. Hoc aũt eis ex hac ſocietate ꝓueniet:ut & aſpectu:& loquela memoriã ſui ſemꝑ obtineãt. Si enī alterutris impmixti ſunt, extranei ſibimet putabunt̃. Sit & decima exceptio frugũ uobis ꝓter eã quã diſtribuit dominus ſacerdotibus & leuitis dare: quæ uēdatur quidē ꝑ ꝓuincias & ad epulas miniſtretur & hoſtias: quę in ſacra urbe ſunt celebrandę. Iuſtũ eſt enī ex his quæ de terra naſcuntur quã deus nos poſſidere cõceſſerit:ut ad honorē eius qui hæc tribuit ꝑfruãtur. Ex mercede mulieris fornicariæ nõ ſunt ſacrificia celebranda. Nunq̄ enī ex his quæ de cõtumelia procedunt diuinitas delectatur. Nihil nimirũ confuſione corpoꝝ ꝑeius ē. Similiter aũt ſiquis ꝑ coitu carnis:aut uenatu: aut cuſtodiis gregũ mercedē acceperit, nunq̄ exinde deo ſacrificandum eſt. Nullus blaſphemet eos quos principes alię ciuitatis eſſe putant. Sacra peregrina nõ ſunt curanda:neq; uas denoiatum alicui deo ē ſumēdũ. Nullus ueſtrũ texta ex lana & lino tunica ueſtiatur. Hæc enī ſolũmõ ſacerdotibus eſt conceſſa. Conueniente uero multitudine in urbe ſacra ad imolandum:poſt .vii. ãnos inſtante feſtiuitate quę uocatur ſcenophegia .i. tabernaculoꝝ defixio, ſummus ſacerdos ſtãs in excelſo tribunali unde poſſit audiri legatiõibus leges:& neq; uxor:neq; filii audire ꝓhibeant̃:ſed neq; ſerui. Bonũ ē enī:ut a manibus īſcriptæ leges:ēt memoria cõſeruent̃:qua nunq̄ deleri poſſint. Sic ergo neq; peccabũt nõ ualētes dicere:eo q, decreta legũ ignorare uideant̃. Leges itaq; multã hēbunt cõtra peccãtes audaciã:utiq; ꝓdicētes eis q̄ ſint paſſuri delinquentes: & aïabus eorũ inſcribentes q̄ ꝑcipiunt ꝑ auditũ:quatenus oïno in interioribus eorũ conſiſtat uolũtas legũ:ī qua cũ deficiũt: auctores ipſi ſuę leſionis exiſtunt. Diſcant ēt pueri primũ leges:q̄ eſt doctrina optima: & cã fœlicitatis eximia. Secundo aũt ꝑ ſingulos dies mane & ueſpere teſtificãda ſunt dona dei:q̄ libertatis de terra ægyptiaca cõceſſit. Iuſta ē enī naturaliter gratiarũ actio q̄ refert̃:& ꝓ compenſatione rerũ iã factarũ:& pro inuitatione futurorũ. Inſcribenda uero in ianuis ea in q̄bus eis deus benefecerit & brachiis ſingula quæq; declaranda:q̄ uirtutem dei ualeant deſignare:& fauorē eius circa uos oſtendere:quatenus undiq; circa eos illuceat dei fauor. Pricipes aũt ſint in unaquaq; ciuitate uiri .vii. q & uirtute & iuſticiæ ſtudio ſunt exēpti: unicuiq; uero principatui duo uiri miniſtri ꝓbeant̃ ex tribu leuitarũ. In oĩbus honorē q in urbibus iudicare cõſtituti fuerint habeant ita ut illis ꝓſentibus neq; blaſphemare:neq; aſpere agere liceat aliq̄bus:ſic utiq; reſpiciētibus pudorē dignorũ hoïum:tanq̄ ſibi deũ in illis cõtēnere uideant̃. Iudices aũt ꝑtãtem habeant ꝓnunciandi quodcũq; uidet̃ eis:niſi forte pecũias eos q̄libet accepiſſe ꝓ iudicii diuerſitate demõſtret:aut aliã cãm ꝓferat:ꝑ quã eos nõ bene iudicaſſe cõuincat. Non enim lucrũ attendentes:aut dignitatē conuenit iudicare:ſed iuſticiã rebus oĩbus ꝓponētes. Nã hoc nõ agēs:deũ q̄libet cõtēnere putat̃:cũq; īfirmiorē credere quã illos: q̄bus cõtra iuſticiã timore ꝑtãtis ſñiam propriã ꝓſtare cõtendit. Dei enim uirtus iuſticia ē. Quiſquis igit̃ ꝓſtat eis q aut nõ iuſte q̄rũt aliquod:aut nõ iuſte in dignitate ſunt cõſtituti, illos potius deo potiores facit. Si uero iudices nõ intelligũt de rebus ſibi creditis iudicare:quãdo multa talia ſolent hoïbus ꝓuenire, integrã cãm in urbē ſacrã remittant:& cõuenientes põtifex & ꝓpheta:& ſeniores q̄ eis uident̃ iuſta, ꝓnuncient. Vni teſti nõ credat̃:ſed tribus:aut ultimũ duobus:

mũ duobus:quoꝶ teſtimoniũ uerũ faciat uita prior.Mulierũ teſtimoniũ nequaq̃ reci
piendũ ꝓpter leuitatē:& ꝓcacitatē generis eaꝶ.Sed neq; ſerui teſtimoniũ ꝓhibeat:t ꝓ
pter ignobilitatē al:quos aut ꝓpter lucrũ:aut ꝑp timorē ueriſſime põt credi non poſſe
uere teſtari.Siquis aũt falſe teſtatus eſt,cõuictus ea patiat̃ q̃ paſſurus eēt is:cõtra quē
teſtimoniũ dixit.Si homicidio facto in aliqua regione nõ iueniatur hic q fecit:ne in ſuſ
pitiõe ſit aliqs q̃ſi ꝑodiũ ꝑpetrauit:q̃ratur qdē homicida cũ multo ſtudio:& de eo nun
ciando ꝓponant̃ edicta.Cũ uero nullus eũ nũciauerit,principes ciuitatũ uicinarũ re
giõis illius ĩ qua cędes facta ē:& ſeniores cõuenientes metiant̃ a loco ubi iacet mortuus
regionē:& ꝑs q̃ fuerit uicinior ciuitati populi eius emētes uitulã:& deferentes eã ad ual
lē:& ĩ locũ iutilē aratro & plãtatiõibus ĩcidãt ceruices bouis:& ſumētes aquã lauēt ma
nus ſuas ſupra caput bouis ſacerdotes & leuitę ſimul:& ſeniores illius ciuitatis:& excla
mēt ab homicidio mũdas ſe mãus hēre:neq; geſſiſſe:neq; factori cõicare:& iuocēt deũ
ſibi ꝓpiciũ fore:& nunq̃ tã malã paſſionē in illa terra cõtingere.Optima inqt eſt hmõi
diſpoſitio:& cõuerſatio talis:nec uobis alterius reipublicę ſit affectus:ſed hanc diligite:
dominas leges habētes:& ſecũdũ ea oĩa faciētes.ſatis eſt enĩ:ut deus ſit ueſtri princeps.
Si adheſerit uobis regis amor,ſit qdē iſte contribulis:ſitq; ei iuſticię ꝓuidentia ſemp:&
uirtutis alterius magnitudo.Sciat ãt is legibus atq; deo plurimũ ineſſe ſapiẽtiã:nihilq;
gerat p̃ter pontificis ſeniorũq; ſñiam:nec multas nuptias uſurpet:neq; abũdãtiã ſectet̃
pecuniarũ:nec ornatus equorũ:quibus rebus ſibi collatis ultra leges ſuꝑbus erit.Prohi
beat̃ ēt ſiqs horũ ſtudium habuerit fieri:ultra modũ utilitatis ueſtræ potētior.Termi
nos terrę moueri nõ licet:nec ꝓpriæ nec alienæ:ꝑ quos uobis ſeruabit̃ pax:ſed hẽantur
firmi ĩęternũ poſiti ſicut diuina ſñia:tanq̃ pręliis ex hoc & ſeditiõibus mundus uexatur:
dũ accedere ultra terminos auari uoluerint.Nãq; procul non eſt:ut tranſcendat leges q
terminos uoluerit ꝑmutare.Qui in terra plãtauerit:ſi ante quartũ ãnũ fructũ attulerit:
neq; deo ex hoc primitias offerat,nec ipſe comedat.Nõ enĩ ſecũdũ tp̃s hoc illatũ eſt:dũ
naturæ p̃ter tp̃s uim feciſſe uideat̃.Vnde hoc neq; deo:neq; ꝓprio domino competit ad
utẽdum.Quarto uero ãno uindemiet oẽ quod naſcitur.tũc enim maturũ eſt:colligẽſq;
ad ſacrã deportet urbē:& cũ decimis aliarũ frugũ expẽdat cũ amicis propriis epulãdo:
& cum pupillis & uiduis.Quinto aũt anno ſint domini ſui q̃ fuerint nata.Qui terrã ui
neis plantat nõ ſeminet eã:ſatis eſt enim hãc enutrire hoc germē:laboribuſq; aratri eſſe
priuatã.Bobus terra aranda eſt:& nulla cũ eis altera aĩalia iungẽda ſunt:ſed ꝓpriũ hoc
genus ſit ad arandũ.Semina uero ſint munda & ĩpermixta:& nõ duobus aut tribus ge
neribus ſeminentur.nõ enĩ cõione diſſimilium natura letatur neq; iumẽta ꝑmiſceant̃:q̃
cũq; cognata nõ ſunt.Metuebat enim legiſlator:ne ꝑ hoc iniuria trãſiret ad hoĩes:ini
tium a minoribus & turpibus prio ſumens.Nihil ergo hmõi debet eſſe licitum:ex quo
per ſimilitudinē cõuerſio q̃dã in cõionibus rebus habere poſſit acceſſum.Quapropter
neq; de rebus uilibus leges negligẽtiã habuerunt:ſciẽtes omnibus ꝓuidere:ne in aliquo
uiderẽtur eſſe culpabiles.Metẽtes inqt & manipulos colligẽtes nõ oẽm decet meſſem
excutere:ſed relinquere aliquos manipulos:q ſint egẽtibus alimentũ.Similiter autē &
de uinea racemuſculos pauperibus relinquendos:& oliuaꝶ quendã fructum reſeruãdũ
colligentibus:& eſcam propriã non habẽtibus.Nõ enĩ tanta abundantia ex nimia col
ligendi diligentia domino utilis erit:quanta gratia ex indigentiũ ſatietate ꝓueniet.Tũc
diuinitas terrã ad illationē fructuum proniorem efficiet:eorum qui nõ ſuæ tantũmodo
utilitati proſpiciunt:ſed etiam pro aliorum cibo cogitare noſcuntur.Sed & boum ora
dum ſpicas terunt in area non ſunt liganda.Non enim iuſtum eſt:ut q ſimul laboraue
runt in fructu & circa natiuitatem eius fatigati ſunt:participare prohibeantur.Neq; po

ma matura cõtingere iter agẽtes arcendi ſunt:ſed tãq̃ de ꝓpriis eos debet permittere ſa
ciari:ſiue ꝓuinciales ſiue ſint peregrini:& cũ gaudio ꝓbẽdũ ẽ eis ad comedẽdũ:porta
re uero eis nihil liceat. Neq; uindemiãtes ex his q̃ ad torcular portanẽ guſtare ꝓhibeant
ſibimet occurrẽtes. Iniuſtũ eſt enĩ bona q̃ dei uolũtate ad utendũ data ſunt, inuidere deſi
derantibus ea comedere:dũ pomũ ſit in maturitate ſicut deo placuit:& mox abire feſti
net. Et licet per uerecundiã aliq cõtingere non ꝑſumant, rogantes eos cũ ſint q̃dem iſra
helitæ tanq̃ ſocii:& propter cognationẽ pariter dñi:& ex loco alio ueniẽtes:ut munera
ſuſcipiant deꝑcandi ſunt:quæ deus eos uidere conceſſit. Damna ſiquidẽ iudicanda non
ſunt : quæcunq; per benignitatem tranſeuntibus conferuntur:quando deus ubertatem
bo 10 um præſtat hoibus: non ut utãtur ſoli:ſed ut ẽt aliis largianẽ:uolẽs hoc modo fa
uorẽ ſuũ circa iſraheliticũ populũ & fœlicitatis eorũ adminiſtratiõnẽ aliis apparere:cũ
eos ſuam abundantiã aliis participare præcepit. Qui uero præter hæc fecerit .xl. minus
una plagas habena publica accipere uoluit: & liberũ pœnã hanc turpiſſimã ſuſtinere:
quia dum lucro ſeruit, fecit iniuriã dignitati. Bene inquit uobis erit exptis ærũnarũ ægy
ptiarũ atq; deſerti:ſi habeatis curã eoꝝ: qui nunc in ſimilibus cõſtituti ſunt: & adepti di
uitias ex miſericordia & ꝓuidẽtia dei, eaſdẽ ſimiliter egentibus diuidatis. Sup decimas
aũt duas quas annis ſingulis prædixi celebrandas, aliã quidẽ leuitis:alterã uero ad epu
latões:tertiã quoq; p annũ tertiũ expedit fieri ad diſtributionẽ inopũ:mulierũq; uidua
rũ:& infantũ & pupillorũ. Germina quæcunq; prius naſci cõtingit:ad tẽplũ praeferãt:
& pro terra hęc proferẽtes quã eis præſtitit poſſidere:deũ benedicẽtes: ſacrificia q̃ leges
offerre eos iubẽt celebrantes, horũ primitias ſacerdotibus templi diſtribuant. Cũ uero
hæc quilibet impleuerit:& oẽs decimas una cũ primitiis quas leuitis:& ad epulandum
dari mos eſt obtulerit, diſceſſurus domi ſtans e diuerſo templi gratias quidẽ agat deo:
qui eos ab ęgyptiorũ iniuria liberauit:terrãq; eis magnã frui:multãq; conceſſit:teſtimo
niũ perhibeat:q, & decimas ſecundũ leges moiſcos obtulit:exoret deũ ſibi propitiũ &
placidũ ſemper eſſe:& cõiter cũ hębreis omnibus pmanere atq; ſeruet bona quæ dedit
eis:& addat quęcũq; donare põt. Vxores aũt ducant nobiliũ tẽpore cõſtituto:uirgines
liberas:bonis parentibus procreatas. Qui uero uirginẽ ducturus nõ eſt, ei non iungaẽ:
quã diſcedere ſuaſit ab alio:neq; cõtriſtet priorẽ maritũ eius. Ancillas liberi non ducãt
uxores:nec ſi per amorẽ ad hoc aliqui compellantur. Concupiſcẽtiã nãq; eſt decoꝝ re
tinere:& cõgruũ libera dignitate. Sed neq; fornicarię ſequẽdę ſunt nuptię: p q̃bus cor
poris iniuriis nuptiales hoſtias non ſuſcipit ſumma diuinitas. Sic itaq; prudẽtia filiorũ
erit libera:& ad uirtutẽ rectitudinis ꝑparata:ſi non fuerit de turpibus nuptiis neq; de cõ
cupiſcẽtiis non legitime conuenientiũ ꝓcreati. Siquis uirginẽ deſponderit:deinde nõ eã
talẽ inueniat:cauſam dicturus:ipſe quidẽ accuſet:utens ad probationẽ documẽtis ſuis:
reſpondeat aũt puellę pater aut frater:aut quicũq; poſt eos genere uicinor eſſe monſtra
tur:& dum iudicatũ fuerit puellã non eſſe culpabilẽ:cũ accuſatore pmaneat nullam ha
bẽte uiro ulterius poteſtatẽ dimittendi eã:niſi magnę cauſę proceſſerint: & cõtra quas
ne reſpondere poſſit. Is q audacter aut petulãter puellę cauſam uiciauerit:& derogatões
intulerit multas:cõdẽneẽ .xl. minus una plaga. & .l. ſiclos patri dare cogatur: Si cõuice
rit puellã fuiſſe corruptã: ſiquidẽ popularis ſit:eo q, caſte uirginitatẽ uſq; ad legitimas
nuptias non ſeruauerit lapideẽ:ſi uero de ſacerdote ſit nata : uiua protinus cõcremetur.
Siquis duas uxores habuerit:& alia quidẽ in honore magno & fauore fuerit:aut ꝓpter
amorẽ:aut pulchritudinẽ:aut ob aliã cãm:altera uero in minori apud eũ parte cõſiſtat,
ſi ex dilecta filius cũ ſit iunior ab illo qui ex alia procreatus eſt petat ꝓpter fauorẽ pa
tris quẽ circa matrem habet priuilegia ſenioris:q̃tũs duplicem ſubſtantię paternę par

tē accipiat:ſicut in legibus diffinitū eſt:nō ei cōcedatur. Iniuſtū nāq; eſt:ut q natiuitate
ſenior ē:eo ꝙ minus mater eius a patre diligitur debita parte fraudetur. Qui puellā cor
rupent alio deponſatā:ſiqdē ſuadēs ei & ad corruptionē ſibi conſentiētē habuerit:cū ea
moriatur. Maligni enī ſunt utriq;:ille qdē eo ꝙ turpitudinē puellā uoluntarie ſuſtinere
ſuaſerit:& nuptiis liberis hæc mala ꝑferre coegerit:illa uero ꝙ ſemetipſam propter libi-
dinē ꝓpriā:aut ꝓpter lucrū ad cōtumeliā perſuaſam ꝑbuerit. Si alicubi eā ſolā iuēiens
nullo adiutore pñte cōpreſſerit:ſolus ipſe moriatur. Qui uirginē corruperit nondum ali
cui deſponſatā, ipſe eā ducat uxorē. Si uero puellę non placeat ut habeat eū:patri.l.ſin
clos preciū iniuriæ ſoluat. Ab uxore copulata ſibi uolēs diſiūgi ꝓpter quaſcūq; cauſas:
quæ multimode hominibus ꝓuēire ſolent: ex ſcripto eo ꝙ nunq̄ poſtea cū ea conue-
niat cōpromittat. Sic enim habebit poteſtatē aliæ copulari:nā prius illa alteri iungi nō
pōt. Si aūt & illo moriēte uoluerit eā prior uir recipere:nō ei liceat. Quæ ſine filiis fuerit
a marito derelicta:frater illius eā accipiat:& natū filiū mortui nomine uocans:heredita
tis nutriat ſucceſſorē. Hoc enim & publicis utilitatibus ꝓderit: domibus minime deſti
tutis: & cognatis pñt ſubſtātię cōſeruari:& mulieribus releuatio calamitatis auferri:qñ
priorū maritorū ꝓximis cōiungent. Si uero noluerit eam ducere frater:ueniens mulier
apud ſeniores teſtimoniū huius rei ꝑhibeat:ꝙ uolentē eā domi manere: & filiū ex eo ha
bere nō ſuſcepit:iniuriā faciens fratris defuncti memorię. Requirētibus uero ſenioribus
pro qua cauſa nuptiis eius abſtineat:ſiue maximā cauſam ſiue paruā dixerit, ad hoc ue
niēdū eſt:ut ſoluēs uxor fratris caligula illius uiri:& expuēs i faciē eius dicat:hoc dignū
eſſe ab ea pati:iniuriā defūcti memorię faciēti. Et ille qdē a ſenioribus abſcedat:hoc ob-
probriū habēs oī tpe uitæ ſuæ:illa uero ſi uoluerit aliū cuilibet ſe petentiū nubat. Siquis
captiuā ceperit uirginē:ſiue iā nuptā:uolēs ei copulari, non primitus liceat eius cubile
cōionemq; contingere:anteq̄ illa radens caput ſuum:& lugubre ſcema percipiēs:paren
tes defleat:& amicos quos in bello ꝑdiderat:qtūs de eorum triſticia ſanata:ſic deinceps
ad epulas cōuertatur & nuptias. Bonum eſt enim & iuſtū, accepturus de qua filiū habi
turus eſt: ut eius ſatiſfaciat uoluntati:& non tantūmodo libidinē ſequēs propriā quod
uxori futuræ carū poſſit eſſe contēnat. Triginta uero in luctu diebus expletis:ſufficiunt
enī iſti dies ſapientibus ad lachymas amatorū:tunc ꝓcedat ad nuptias. Si uero cupidita
te plenus:habere eā cōtēnat uxorē:ad ſeruiciū eam deducere non habeat poteſtatē:ſed
ubicunq; uoluerit mulier ire diſcedat:hāc libertatē habens. Quicūq; iuuenū cōtemnūt
parētes ſuos:& eis honorē nō præbēt:aut propter uerecundiā:aut ꝓpter inſipiētiā iniu
riā faciētes eis, primū qdē ſermonibus eos moneant ipſi parētes:ſufficiūt enim ad hæc
huiuſmodi iudices:dicētes nō ſe ꝓpter delectationē fuiſſe coitu naturali ꝑmixtos:neq;
ꝓ augmēto pecuniaꝝ:dū eſſent facultates parēti utriq; cōes:ſed ut ipſi filios haberēt:q
eos in ſenectute gubernarent:& qbus egerēt ꝑ eos haberēt:quod dū grato fiet:deo prę
cipue carū eſt:adiciāt etiā hæc uerba dicētes: fouentes ſtudio magno nutriuimus:nul-
liq; rei pepcimus:q̄ ad ſalutē tuā tenderet:& utilitatē optime tibi eruditōis afferret:nūc
aūt qm̄ decet ueniā tribui iuuenū delictis:monemus te:reſpue in quocūq; ꝓ noſtra ex-
honoratiōe minor inuentus es:& ad modum temperamenti cōuertere:ſciēs ēt deum ea
quæ contra parentes præſumuntur nimis ingrate ferre:quomodo & ipſe totius humani
generis pater eſt:& una cum illis exhonorari uidetur:qui eandē appellationem habere
noſcuntur. Indignum eſt ergo a filiis hæc ſuis ſuſtinere:cum & lex talium ſit ultrix ineui
tabilis:cuius te filii experimentum ſumere non optamus. Et ſi in his uerbis iuuenū tem
peretur audacia, ab obprobriis liberantur quæ ex ignorantia proueniunt. Sic enim & le
giſlator bonus inuenietur:& patres fœlices erunt:non uidentes nec filiū puniri nec filiā

uero ſiclos eius domino lapidati dñs dari damnet̃. Bos aũt ſi a boue ꝑcuſſus mortuus
fuerit:uendat̃:& q mortuus eſt & q ꝑcuſſit:et ꝑciũ amborũ eorũ domini ſibi diſtribuãt.
Qui puteũ:ſiue lacũ effodiũt: diligentiã hẽant:ut tabulare illic faciãt tegumẽtũ: nõ ut
aliq̃ haurire ꝓhibeant̃:ſed ut nullũ ibi ſit cadẽdi piculũ. Et ſi in hmõi ꝓfũditatẽ nõ clau
ſam icidẽs iumentũ alicuius moriat̃:eius pręciũ domino ꝓprio ſoluat̃. Circũdanda eſt
quoq; maceria in puteis ſiue lacis:q̃ ꝓ muro ſit:q̃tenus nõ ſinat aliquos illic deuolutos
extingui. Depoſitũ ſiq̃s accepit:tãq̃ rẽ ſacrã aut diuinã ita cuſtodiat: nulluſq; fraudare
creditorẽ ſtudeat neq; uir neq; mulier:nec ſi imẽſam auri lucraturus ſit quãtitatẽ:ſper-
nens quaſi nullus ſit:q eũ poſſit arguere. Generaliter itaq; cõuenit unũ quẽq; ſuã cõſcië
tiã ſciẽtẽ bñ agere:& teſtimonio ſuo ſibi ſufficiẽtẽ uniuerſa agere q̃ ab aliis poſſint lau
dis ꝓmia cõdonare:& maxime reſpicientẽ ad deũ:quẽ nullus malignorũ latere põt. Si
uero nihil agens doloſe perdiderit, cui creditũ eſt depoſitũ:ueniens ad ſeptẽ iudices:iu-
ret ꝑ deũ:q, neq; eius cõſilio uel malicia ꝑiit:neq; aliq̃ rei ꝑditę pte ſit uſus:& iculpabilis
tũc abſcedat. Si uero uel i aliq̃ pte uſus fuerit:rẽ ſibi creditã iþe ꝑdat, ẽt uniuerſã:& q̃cũ
q; accepit:reddere cõdẽnet̃. Sicut aũt de rebus depoſitis ſancitũ eſt:ita & ſiq̃s mercedẽ
fraudet opantiũ corporibus ſuis hẽat̃ odibilis. Vñ nõ eſt fraudãda uiri paupis merces:
ſciẽtibus uniuerſis:qa ꝓ terra aliiſq; poſſeſſiõibus ei deus hoc ꝓſtitit. Sed neq; differẽda
ſolutio eſt: ſed ſub die ꝓbẽda:tãq̃ nolẽte deo fraudari quẽq̃ uſu laboris ſui. Pro iniuſticia
patris nõ dẽre filios ꝓũiri:ſed ꝑ ſuã potius uirtutẽ eis miſericordia ꝓbenda eſt nõ leſio:
qa filii peſſimoꝝ fuere patrũ:neq; odio habẽdi ſũt ab iniq̃s nati. Sed neq; patribus filio-
rũ ſunt repẽſanda peccata:cũ multa iuuenes extra noſtrã doctrinã ſibimet arrogẽt ꝑ ſu
ꝑbiã:nolẽtes q̃ ſunt utilia doceri & coitũ fugere:per quẽ una ſecũ & maſculi uirtutẽ &
fructũ filioꝝ ꝓcreatiõis ammittũt:quã nobis hoibus ad augmẽtũ generis ꝓbuit deus:
qñ in nece futuroꝝ filioꝝ agit̃:& per hoc eorũ exterminatur initiũ. Nã ſicut aniæ illoꝝ
debilitant̃:ita & q̃ ſunt corporis ꝑmutant̃. Similiter aũt q̃cquid putat̃ eſſe uidentibus
mõſtruoſum:nõ liceat fieri neq; de hoibus neq; de cęteris animalibus. Hęc ſiq̃dẽ uobis
legũ ueſtræ reipublicæ ſit pacifica cõſtitutio:& deus ꝓpicius eius decorẽ inuiolabilem
cõſeruabit. Nullũq; fiat tp̃s quod in aliquo aliquis hæc inouet:& in contrarium mutet.
Quia uero neceſſe eſt humanũ genus incõſiderata picula aut uolũtarias turbas incide
re:ẽt de his breuia colloquemur q̃tenus ꝓſcientes q̃ oportet fieri:ad opus ſalutis ſitis ido
nei:& nõ tũc req̃rẽtes q̃ nos conueniat facere, minus inſtructi tp̃ibus ſuccũbatis. Terrã
quã uobis ſine laboribus ꝓbuit deus:& ſine uirtutũ exercitatõe cõceſſit:ꝓſtet q̃dẽ:ut ea
ſine bello fruamini:neq; aliis i ea cõtra uos ꝓliãtib9:neq; iteſtina ſeditõe cõcuſſis:ꝑ quã
cõtraria ueſtris patribus gerẽtes:q̃ ab illis ſunt cuſtodita ꝑdatis: ſed utẽtes legibus bõis
q̃s uobis deus ꝓbuit ꝑſiſtatis. Si uero caſus belli aut nunc uobis:aut ueſtris filiis poſtea
forte ꝓuenerit extra terminos hoc agat̃. Bellaturi legatões & ꝓcones mittite ad uolũta
rios hoſtes:Añ arma nãq; bonũ eſt apud eos uti ſermõibus declarãtibus:q̃m & militiã
copioſam habẽtes:& equos & arma:& añ hęc ꝓpiciũ deũ:& uobiſcũ ꝑiter dimicantẽ:
tñ petite:ut nequaq̃ cũ eis pugnare debeatis:ne res eoꝝ auferre cogamini. Et ſiq̃dẽ ꝯſen
tiũt:bonũ uobis eſt ſeruare pacẽ:ſi uero cõfidẽtes i ſe:q̃ſi uirtute ꝓcellant: & uos uexare
conent̃, exercitũ ſup eos inducite:principe q̃dẽ utentes oĩpotẽte deo ſub principẽ uero
cõſtituite unũ: q cunctos uirtute ꝓcellat. Multorũ nãq; principatus his q agere q̃cquã
celeriter cõpellunt̃ ipedimẽtum eſt:& potius nouit ledere q̃ iuuare. Exercitus ãt ducat̃
mundus:& iter oẽs corporis robore & animi audacia ualde ꝓpoſitus timidi uero deſerẽ
di ſunt:nedũ circa cõgreſſionẽ belli cõuertunt̃ ad fugã:hoſtibus magis uires adiiciant.
Eos q nuꝑ edificauerint domos:q̃bus tẽpus annale nõ fuit ad fruendũ: & q plantaue-

rũt:& necdũ ꝑticipati ſũt fructibus in ꝓuincia dimittendos cẽſemus:ſed ẽt eos q ſponſi
ſũt:& q nuꝑ uxores duxerũt ne deſiderio earꝫ ꝑcẽtes uitæ & ſeruãtes ſemetipſos:ut illis
fruanť:arma tractare cõtẽnãt. Cũ uero caſtra ĩquit ducitis ꝓuidete ne qd mali geratis.
Obſidẽtes ciuitatẽ & lignis egẽtes ad machinatõis opus:nõ incidatis arbores terrę fru
ctiferas:ſed parcite ſcientes: eas a deo ꝓ utilitate hoĩum eſſe ꝓductas. Quæ ſi uocẽ ha-
berẽt iurgiũ uobis ĩferrẽt:qa cũ nõ ſit in eis cã bellorũ:iniquæ ſectionis ꝑiudicia patiãť:
et ſi uirtus eis foret:ẽt demigrarẽt:et ĩ aliã terrã recederẽt. Vincentes aũt ĩ pugna rebel
les occidite:alios uero ad tributa reddẽda ſeruate:abſq; gente chananea. Hos eñi cũ oĩ
domo cũctos oportet exterminari. Cuſtodite ĩ bello ꝑcipue:ut neq; mulier utať iſtru-
mẽto uirili:nec uir tunica muliebri. Hmõi ſiqdẽ moiſes hæbreoꝝ rẽpublicã dereliquit.
Leges aũt prius quadrageſimo anno cõſcriptas tradidit:de qbus ĩ alia ſum cõſcriptiõe
dicturus. Reliqs uero diebus frequẽtes benedictiões per eccleſias eis dedit: & ſuꝑ eos q
nõ legitime uiuerẽt:ſi q̄ in eis ſunt definita trãſcẽderent maledictiões ĩpoſuit:deinde exa
metrũ eis carmẽ effecit:quod in libro dereliqt in ſacrario conſeruãdũ:eloquiũ continẽs
futurorũ:ſecũdũ quod oĩa facta ſunt atq; fient:nullaq; ueritate priuať. Hos igiť libros
ſimul & arcã in qua decẽ uerba duabus tabulis conſcripta recõdidit:& tabernaculũ tra
didit ſacerdotibus:& populũ adoratus eſt:ut dũ obtinerẽt terrã:& collocarenť:ut ĩ ea:
amalechitarũ non obliuiſcerenť iniuriam:ſed caſtrametati ſuper eos:poenã de eis ſume
rent:eo q̄ eos in deſerto poſitos afflixiſſent. Capta uero terra chananeorũ: & oẽm eius
multitudinẽ perimi iuſſit & altare erigendũ:quod ad ſolis reſpiceret ortũ:tũ non longe
ab urbe ſicimorũ inter duos montes:garizeo quidẽ a dextris poſito:a leuo aũt eo q he-
bal nũcupatur:diuiſoq; exercitu per ſex tribus in duobus mõtibus:& cũ eis leuitis & ſa
cerdotibus:primũ quidẽ eos qui in monte garizeo eſſent orare ſanciuit:bõa ſuꝑ eos acci
dere:q circa religionẽ dei legũq; cuſtodiã ſtudiũ haberent:nec offenderẽt in his q̄ moi-
ſes ĩperauit:& his fauere alias tribus:rurſumq; his orãtibus:ſex alias rñdere benedicen-
tes:deinde tranſgreſſoribus ponere maledicta:& in eorũ cõfirmatiõe ſibi tribus adinui
cẽ conſonare. Cõſcripſit aũt benedictiões eorũ:ut nequaq̄ longo tpe hæc doctrina defi
ceret. Quas ẽt moriens in altaris latere utroq; cõſcripſit:ſtãte populo: & ſecũ ſacrificia
& holocauſta celebrãte:quod nequaq̄ ulterius fecit. Hęc igiť conſtituit moiſes: & hæ-
breorũ gens hæc mãdata ſequẽdo cõſtituit. Altera uero populũ cũ mulieribus & infan
tibus in eccleſiã conuocauit:ita ut famuli etiam adeſſent & ei iuſiurãdũ pro legũ cuſto
dia celebrarẽt:ut de dei uoluntate perfecte cogitantes:neq; cognatis fauẽtes:neq; terro
re ꝓmoti:neq; aliã quãlibet fortiorẽ cãm q̄ legũ cuſtodiam arbitrãtes:earũ ꝑcepta tran
ſcenderent:ſed ſiue qſq̄ eorũ cõſanguineus temptaret huius cõuerſatiõis iura cõfundere
ſiue ciuitas foret:in eis ulciſcerenť & ſingulariter & cõiter:& cũ eis præualerẽt:ẽt funda
menta ſubuerterẽt:ut neq; pauimentũ cõtemnẽtiũ ſi eẽt poſſibile remãeret: ſi uero neq
rẽt inferre tormẽtũ:hoc ipm oſtẽderẽt:quia nõ ſua uolũtate feciſſent. Et in his qdẽ mul
titudo iurabat. Docuit ãt eos queadmodũ ſacrificia ꝑcipue deo placerẽt: & qũo ꝑliãtes
digni fierẽt utentes coniectura lapidũ:de qbus primitus declaraui. Prophetauit uero &
Ieſus ꝑſente moiſe. Igiť moiſes cũcta quę forẽt pro populi ſalute faciẽda in bellis ſimul
& in pace tractãs:legibuſq; cõpoſitis:& diſtributis reipublicæ pariter ornamẽtis dicit:
qa ei diuinitas indicauerit q̄ ſi tranſgrederenť eius religionẽ hæbrei expirenť aduerſus:
ita ut eorum terra armis hoſtiũ cõplerentur & urbes deſtruerenť: & cõcremareť tẽplũ:
& uiri ueriditi ſeruituri forent nullo eorum calamitatibus miſerante:eoſq; cũ talia ſuſti-
nerẽt:fruſtra eſſe penituros. Deus tamen inquit qui uos creauit: & ciuitates ciuibus ue
ſtris templũq; reſtituet: eritq; harum rerũ calamitas non ſemel ſed ſæpius affutura. His

dictis:exhortans Ieſum ad chananeos exercitum ducere tanq̄ deo cooperāte in his q̄cū
q; tentarent:& omni multitudini benedicēs quomodo ego inquit ad noſtros pergo ma
iores:& deus hoc die me ad illos ire decreuit gratias quidē ei adhuc uiuens uobiſq; præ
ſens refero:propter prouidentiā eius:quā non propter libertatē ſolūmodo ueſtrā gerēs:
ſed ēt pro mūeribus optimis ſemper exhibuit:laborātiq; mihi & oēm ſollicitudinē ad-
hibēti pro meliori ueſtra cōuerſatiōe ſua ſolacia non negauit:& in oībus placidū nobis
præbuit ſemetipſum: magis aūt ipſe fuit:q ēt bonā cōuerſationē dedit:ſinēq; conceſſit:
me utens principe pariter & miniſtro:in quo ueſtrum populum uoluit adiuuare.Pro q-
bus oībus benedicere uirtuti dei cui cura erit & in futuro cogitare ꝓ uobis: moriēs opti
mū iudicaui:& ipſe utiq; hoc debitū deo reſtituens:et uobis ad memoriā derelinquens:
qa colere uos ſemper hunc oportet:& honorare: & leges rerum oīum quas ꝑſtitit:placi
duſq; pmanens adhuc præbebit:tāquā optima bona ſeruare:qa peſſimus inimicus eſt
& homo nequiſſimus:q legiſlatori facit iniuriam:& leges ipſas fruſtra poſitas arbitrat̄.
Deū ergo nō ꝓuocetis ad iracundiā legibus neglectis:quas ipſe generans uobis dedit.
Hæc aūt moiſe ad finē uitę dicente: & cū benedictione ſingulis tribubus futura ꝓphe-
tante:populus ceſſit cūctus ad lachrymas:ita ut ēt mulieres tūdētes ſua pectora:demō
ſtrarent in eius morte lugubrē paſſionē.Sed & puuli flētes:cū adhuc magis ad retinen
dā triſticiā iualidi forēt declarabāt:qūo & ipſi uirtutē eius & magnitudinē ultra ipſam
īfantiā ſentiebāt.Erat itaq; iuuenibus ac ſenioribus erūna magnæ triſtitię.Alii nāq; ſciē
tes:quali tutore priuarent̄:de futuro lugebant:aliis uero maximus ob hoc erat luctus:
q; cum nondum bene eius uiderentur deguſtare uirtutem : tali principe fraudabantur.
Nimietatē uero gemitus populi:atq; doloꝝ cōiicere poterit unuſquiſq; ex eo:q; tūc ipi
legiſlatori ꝓueniſſe dinoſcit̄.Nā cū omni tpe ſuaderet nō oportere quēq̄ ꝓ futura deiici
morte:tanq̄ hāc uolūtate dei & legis natura ferēte, in his tamē q̄ gerebantura populo:
uictus ē ut defleret.Igitur ꝓperantē quo erat auferēdus:cūcti cū lachrymis ſeq̄bantur.
Moiſes aūt alios qdē manu ſilētiū faciēs: ꝓcul qetos manere ꝑcepit : ꝓximos uero ſuis
cōſolabat̄ ſermonibus:ne ſequentes lugubrē ei facerent finem.Illi ēt hoc ei ꝑſtandū iu-
dicantes:ut ꝓpria uolūtate diſcederet:ſemetipſos in aliis locis detinuere flētes:& abeū
tē lachrymis currētibus ituētes:quē ſolūmodo ſeniores deduxerūt:& pōtifex eleazarus:
& princeps Ieſus.Cūq; ueniſſet ad mōtē qui uocat̄ abarim:qui eſt excelſus & e diuerſo
poſitus hiericho terrā optimā chananeorū & amplā intuētibus ad uiuēdū ꝑbens:ſenio
res dimiſit:& dū ſalutaret eleazarū:& ieſum:eiſq; adhuc loq̄ret̄:nube ſubito ſup eū aſtā
te:in quadam conualle ſublatus eſt.Scriptū eſt autē in ſacris libris:eū fuiſſe mortuū pp
metum ne pp excellētiā uirtutis quæ erat circa eū ad diuinitatē abiſſe putaretur . Vixit
itaq; oē tēpus annoꝝ.xx.& cētum:ex quibus parte tertia princeps fuit:minus uno mē
ſe.Defunctus eſt aūt ultimo mēſe anni:qa macedonibus uocat̄ diſtrus:apud nos autē
adari mēſis initiū eſt: ſapiētia cūctos homines qui fuerunt quocunq; tpe ſuperās:& op
time his quæ intelligebat utēs:ad dicendū uero & ad loquēdum populo ualde gratiſſi-
mus:& alia multa bona poſſidendo nimis idoneus:ſic quoq; cunctis abſtinens paſſio-
nibus:ut neq; eſſe in eius anima putarent̄:ſed ſolūmō eoꝝ noīa ſciret:& in aliis potius:
q̄ in ſe eſſe cōſpiceret.Et dux quidem inter paucos illi ſimilis fuit:propheta uero qualis
ille:alter nullus: ita ut quicquid eum contigiſſet loqui:deus putaret̄ audiri.Luxit hunc
populus triginta diebus:& nunq̄ triſticię magnitudo hębreos tanta detinuit:quāta fuit
in tranſitu moiſeos.Diligebant etenim eum non ſolum qui fuerunt experti:ſed etiā qui
eius legebant leges:queſtioneſq; uehementiſſimas faciebant:& eius uirtutē conſidera
bant.Finis itaq; moiſes declaratus a nobis hoc modo ſufficiat.

INCIPIT LIBER QVINTVS. CAP. .I.

MOiſe itaq; predicto mō ab hoībus abeunte Ieſus oībus iam in eo le
gitimis finē habētibus:& luctu quieſcente:p̄cepit ut populus eēt p̄
paratus ad expeditū miſitq; exploratores ad hiericho : q & uirtutē
eoꝝ:et q̄ ipſi uolūtatē habere uiderent, agnoſcerēt. Ipſe uero diſpo
nebat exercitū:tanq̄ iordanē oportuno tp̄e trāſiturus:et cōuocans
principes tribuū ruben et gad:et p̄ſides manaſſę:nā et huius tribus
mediā ptē in arnō aſcripſerat habitare:q̄ eſt chananeoꝝ terræ pars ſeptima, cōmemora
bat eis quæcūq; moiſi ꝓmiſiſſent:atq; poſcebat:ut p̄ſtātes & illius ꝓuidētiæ q neq; dū
moreretur circa eos defeciſſet:& utilitati cōmuni ſemetipſos ad ea q̄ p̄cipiebat promiſſi-
mos exhiberēt:& cū equitibus quinquaginta milibus armatoꝝ a loco q dicit̄ abela ad
iordanē acceſſit in ſtadiis .lx. Cūq; fuiſſet illic caſtrametatus:repēte exploratores adue-
nerūt nihil horū quę agebantur apud chananeos ignorātes. Latēter eni prius oēm ur-
bē eoꝝ: licēter cōſiderauerūt ſimul & muros qcūq; fortes:& qui nō ita cauti eē uideren
tur:ſed & portas:q̄ dū eſſent fragiles:oportunū p̄berēt iuaſuris introitū. Non aūt cura
bāt ciues qcūq; uidebāt eos iſta conſiderare putātes uiſiōis gratia peregrinos aptiſſima
eos ciuitatis loca ſingula pſcrutari nō uolūtate tamē hoſtili. Cūq; ueſpere factū fuiſſet:
& deſcēdētes in habitaculū quoddā muro uicinū ueniſſent in quo cenaturi erāt: eſſetq;
eis addiſcēdi cura:nūciatū eſt regi cœnanti:eo ꝙ exploratores qdā ex hæbreoꝝ exerci-
tu uenietes eēnt in raab habitaculo:cū multa latēdi ꝓuidētia cōſtituti. Ille uero repēte
eos p̄cepit cōphēſos adduci:ut eos torquēs agnoſceret, qd agere uolētes adeſſent. Cūq;
iuaſionē eoꝝ raab agnouiſſet:nā ſupra muꝝ ſtipulā lini ſiccabat:exploratores qdē illic
abſcōdit. His aūt q miſſi fuerāt a rege dicebat:ꝙ pegrini qdā ignoti fuerint añ paululū
q̄ ſol occūberet apud eā:& cœnātes abſceſſerūt. Quos ſi timorē ciuitati : & regi piculū
ferētes uēiſſe putarēt ſine labore cōprehēderēt pſequentes. Illi uero muliere ita loq̄nte:
nullū eius ſentiētes dolū abſceſſerūt:neq; pſcrutātes habitaculū eius. Cūq; prexiſſent p
uias p q̄s eos p̄cipue ire credebant:& q̄ duceret ad uada iordanis & nullū ſignū agnoſce
rēt:a labore qeuerūt. Tumultu aūt ſedato:raab deducēs uiros & piculū ꝓ eoꝝ ſalute fa
ciēs ſuū:q ſi capi in eorū occultatōe potuiſſent, nequaq̄ ſupplicia regis euaderet:ſed cū
oī domo peſſime deperiſſet rogauit ut haberent ſui memoriā:& dū chananeorū terram
obtinerēt, huius ſalutis repenſationē eos ſibi cōferre poſcebat. Quo facto:dimiſit abire
eos ad ꝓpria:iurātes:ut eā liberarēt & q̄ cū ea forent:dū uenientes in ciuitatē uaſtarent
eā:& oēs habitatores eius:ſecūdū ſniam apud ſe p̄finitā una pimerēt. Hæc eni illa ſcire
ſe dicebat ſignis dei uirtute mōſtratis. At illi de p̄ſentibus gratias referētes:& de futuris
iurabāt ope ſe repēſaturos fore:& ſuadebant:ut dū ſentiret capiendā ciuitatē:oēm poſ
ſeſſionē ſuā atq; domeſticos in illo habitaculo reconderet:et ante ianuas coccineū funē
appenderet quatenus ſciens domū princeps ne qd ei mali fieret cuſtodiret. Adiiciebāt
eni. Nunciamus ei:qa tuo fuerimus ſolatio liberati. Siqs uero pugnādo ceciderit tuoꝝ:
aut tu:nequaq̄ nobis hoc aſcribas : qui propter deum quem iurauimus nunc tibi pro-
ponimus ut in nullo debeas quaſi de iuriſiurandi tranſgreſſiōe dubitare. Et illi qdē hęc
promittentes abibant dimiſſi p murū:& ad ſuos puenietes nunciauerūt q̄cūq; in urbe
geſſiſſent. Ieſus aūt pōtifici eleazaro & ſenioribus dixit q̄ fuerāt ab exploratoribus iura
ta raab:q iuſiurādū ſua quoq; ſnia firmauerūt. Metuēte uero duce trāſitū fluminis : cū
eēt grādis eius ipetus et nō pōtibus trāſiret̄ :nā primitus nō erat iūctus:q ēt ſi uellēt ei
pōtē facere:nequaq̄ ſe arbitrabāt̄ pp hoſtes habere pmiſſionē iter hęc deus et trāſibilē

fluuiũ fieri ei ꝓmiſit:magnitudinẽ eius īminuẽs:& duobus tranſactis diebus Ieſus trāſ
poſuit cũctũ exercitũ:totāq; multitudinẽ tali mõ.Precedebāt eqdẽ ſacerdotes habẽtes
arcã:deide leuitę tabernaculũ & uaſa q̃ ad ſacrificiorꝫ miniſteria ſunt neceſſaria deferen
tes.Seq̃bat̃ aũt leuitas p tribus ſuas oīs exercitus habẽs in medio īfantes atq; mulieres.
Metuebāt enim ꝓpter eos:ne uim paterent̃ in fluuie.Cũq; ſacerdotibus primis īrocũ
tibus meabilis iã fluuius uideret̃:altitudine qdẽ eius īminuta : alueo uero eo q̧ multus
nõ eẽt fluctus:quaſi ad ſicci pauimẽti iſtar expoſitio:oẽs iã cõfidẽter fluuiũ trãſmeabāt
& q̃lẽ eũ deus futurꝫ eẽ p̃dixerat:talẽ eſſe cõſpiciebāt.Steterũt aũt ī medio ſaccerdotes
donec turba trãſiret:& ſecuritatẽ attingeret.Oībus itaq; trãſeũtibus:egreſſi ſũt ſacerdo
tes:liberꝫ iã fluuiũ relinquentes:ut more ſuo decurreret.Et fluuius qdẽ egreſſis hebreis
denuo creuit:& magnitudinẽ ſuã recepit.Illis uero qnq̃ginta ſtadiis ꝓcedentibus exerci
tus uſq; ad decẽ ſtadia hierichuntis acceſſit.Ieſus aũt altare ex lapidibus quos ſinguli
principes tribuũ tulerāt de ꝓfundo iordanis iubẽte ꝓpheta cõſtituẽs ꝓ futuro ſigno ī-
errupti fluminis:ſup eũ ſacrificauit deo:& feſtiuitatẽ paſcę ī illo loco cũctus populus ce
lebrauit:& oīa q̃ eis deerāt primitꝰ facillie tũc abũdabāt.Nã & meſſem iã maturã cha
naneorꝫ metebāt:& cætera opulẽtiſſima poſſidebāt.Tunc eis ẽt cibus mãnę defecit:ex
quo aliti.xl.fuerũt ãnis.Cum hæc uero iſrahelitę facerẽt:& chananei nequaq̃ cõtra eos
exirẽt:ſed clauſi muro qeſcerẽt,Ieſus eos obſidere deliberauit.Et pria die feſtiuitatis fere
bāt arcã ſacerdotes:p̃cedebātq; ſeptẽ bucinis ſuis tubas mittẽtes:rogabātq; ſimul exer
citũ:ut uiriliter circuirẽt murꝫ:ſenioribus ſuis ſequẽtibus:& tubas mittentibus ſolũmõ
ſacerdotibus.Quo geſto:ea die nihil ãpliusfaciẽtes ad caſtra reuerſi ſunt.Cũq; hoc.vi.
diebus feciſſent.vii.die oẽm populũ colligẽs armatorꝫ Ieſus:captiuitatẽ urbis ãnũcia-
bat:& qa eis illa die deus eã ſine eorꝫ labore cõtraderet:muris eius ſpõte ꝓſtratis:oīa tñ
occidẽda q̃cũq; aīo placuiſſet hẽre p̃cepit:& nullo labore ab hoſtiũ nece qeſcẽdũ: & ut
neq; miſericordia cedẽdi:neq; circa p̃dã uacãdã fugiẽtes cõtẽnerẽt inimicos:ſed aīantia
cũcta pimerẽt:& nihil ad uſũ ꝓprie uoluptatis auferrẽt:aurũ uero & argẽtũ quodcũq;
Iueniret̃ iuſſit auferri:ut deo p̃cipue geſtorũ primicię ſeruarent̃ : q̃ primũ fuiſſẽt ciuitate
ſubacta p̃cepte:ſolã uero raab liberãdã decreuerũt:& generationẽ eius eo q̧ ei explora
tores p̃buerāt iuſiurãdũ.Hęc dicẽs Ieſus:atq; diſponẽs exercitũ deduxit ad ciuitatem.
Circuibāt aũt iterꝫ urbẽ arca p̃cedẽte:& ſacerdotibus ad opus populũ cõmonentibus.
Cũq; ſepties circuiſſent:& paulati qeuiſſẽt repẽte cecidit murus:neq; machīa:neq; alia
uiolẽtia muro ab hębreis illata.Illi uero īgrediẽtes urbẽ hiericho oīa ī ea pemerũt:iopi-
nabilẽ muri ruinã obſtupeſcẽtibus:mẽtibus utiq; eorũ ad defenſionẽ ſuã īutilibus ſubi
to cõſtitutis.Necabant̃ aũt per itinera cõſtipati:& in domibus ap̃phenſi:nulliq; peni-
tus parcebat̃:ſed oẽs pariter occidebant̃:uſq; ad mulieres etiã & īfantes:eratq; ciuitas
plena mortuorũ corporibus:& nullus effugit necis incurſum.Ciuitatẽ quoq; cũctã īcẽ
derũt:ſimul & regionẽ.Raab uero ad illud cœnaculũ cũ ſuis confugientẽ exploratores
eripuerunt.Quãdũ ad ſe Ieſus uenire feciſſet:gratias egit ꝓ exploratorꝫ ſalute:& ꝓ tali
bñficio dixit nõ ſe retributiõis fore minorẽ:dõauitq; eã repẽte multis agris:& rebus ma
ximis honorabat.Siquẽ locũ ciuitatis ptrãſibat:ignis eũ deſtruebat:& ſup habitatores
eius deiiciebat.Sed & ſiqs uaſtatã poſtea uellet īſtruere maledixit quatenus q fundamẽ
ta murorũ iaceret:priore filio careret:q uero pficeret:& nouiſſimũ ſimul amitteret.Hoc
uero maledictũ nõ neglexit diuinitas:ſed īpoſterũ dicturus ſum paſſionẽ q̃ ꝓpter eã fa
ctã aduenerit.Cõgregata eſt igitur innumera multitudo argẽti ſimul & auri : necnõ &
eris:cũ nulli placuerit aliqd exinde ſuſtuliſſe nec ad utilitatẽ ꝓpriã ea diripuiſſe. Et hęc
qdẽ Ieſus ſacerdotibus theſaurorꝫ recõdenda contradidit.Hoc ergo mõ periit hiericho.

Achar uero charini filius ex tribu iuda dū īueniſſet clamidē regiā totā auro cōtextā: ha-
bentē auri maſſam: hoc ē ſiclorꝫ pōdus ducētorꝫ, crudele iudicās: ſi is q pi̇culum habue-
rat lucrum inueniēs qd in ſua utilitate cōferret: daret hoc deo: & nō magis egēti: foueā
faciēs ualde ꝓfundā in ſuo tabernaculo ſupſodiēs eā: latere ſe iudicās deū: ſicut potuit
latere cōmiliationes. Vocatus eſt aūt locus in quo caſtrametatus eſt Ieſus galgala: qd
nomē ſignificat libertatē. Trāſeuntes enī fluuiū: iā ſemetipſos ab ęgyptiis: & ab erūnis
deſerti cōfidebāt eſſe ſecuros. Poſt paucos ergo dies uaſtatōis hiericho: miſit Ieſus .xxx.
milia armatorū ī ciuitatē adan: poſitā ſup hiericho quatenus dimicarēt. Et cōgreſſis ho-
ſtibus: ceciderūt hæbreorꝫ uiri ſex & triginta. Cūqꝫ hoc nunciatū fuiſſet iſrahelitis: ma-
gnā triſticiā & crudelē anguſtiā ꝓtinus habuerūt: & nō tm̄ ꝓpter cognatos amiſſos: li-
cet oēs uiri boni & nimis exerciti piſſent: quātū ꝓpter deſperationē ſuā. Credētes enī iā
ſe terrā obtinuiſſe: & a ꝑliis iā exercitū uacare: hoc deo taliter ꝑmittēte, potiores īopina-
biliter uidebāt hoſtes: & ſaccos ſupinduētes ſtolis ſuis: tota die erant in luctu & lachry-
mis cōſtituti: nulla re īherētes: nec cibo caſu ſiqdē q cōtigerat grauiſſime uidebanť af-
flicti. Vidēs āt Ieſus exercitū ita ꝑcuſſū: & ex oibus iā rebus peſſima deſpatōe deiectū,
audacter acceſſit ad eū & ait. Nō noſtra petulātia uenimus ut hāc terrā armis ſubiicere-
mus: ſed moyſe famulo tuo ad hoc nos adhortante ꝓceſſimus dū multis ſignis poſſeſ-
ſionē huius terræ ꝑbiturꝫ te nobis eſſe ꝓmiſeris: exercitūqꝫ armis hoſtiū facere meliorē.
Quæ ſūt hæc q̄ nobis repēte uenerūt. Nūc aūt ꝑter ſpē decepti uidemur: & tanq̄ nō fir-
ma ſint tua ꝓmiſſa q̄ moiſes prędixit afficimur: & deterior nunc de futuris metus nos
deſpabilis habet: primū expimēto talia ſuſtinētes. Sed tu dn̄e qūo tibi uirtus eſt malis
his adhibere medicinā & pn̄ti noſtræ triſticiæ ꝑbere uictoriā: et de futura deſpatiōe tuo
fauore nos libera. Sic eqdē Ieſus ꝓnus ī terra iacēs depcabať deū. Cui rn̄ſio a deo data
eſt: ut ſurgeret & exercitū a ſua pollutiōe purgaret: pp furtū rerū ei dicatarum hāc deui-
ctionē nūc ſup eos eueniſſe dicēs. ſi uero reqrereť q fecerat ac puniret: uictoria eis ſemp
de hoſtibus ꝓueniret. Hęc ergo populo Ieſus enarrabat: & uocās eleazarū pōtificē: &
principes tribuū: ſortē ſup eos mittebat. Cūqꝫ hoc delictū in tribu iuda factū eſſe decla-
rareť: rurſum per genus ſortē miſit: & ueritas huius iniquitatis circa cognationē achar
illuxit. Tūc denuo per unūquēqꝫ uirū inqſitiōe facta: apprehēſus eſt achar. Ille uero cū
nō potuiſſet negare deo: dū eū ita cōſtrinxiſſe ꝓbabať, furtū cōfeſſus eſt: et ꝓtulit ī me-
diū ueſtē. Et ille qdē repente pereptus turpē pœnā et incūctāter cōgruā ſuæ ꝑſūptioni
promeruit ſepulturā. Ieſus ergo purgatū exercitū deduxit ad adā urbē: & nocte circa ci-
uitatē inſidias conſtituēs: diluculo hoſtibus eſt conſgreſſus. Iſrahel autem cum fiducia
pp priorē uictoriā ſup eos euntibus: ſimulando ſe recedere populus hæbreorū: hoc mo-
do longius eos pſequentes traxit a ciuitate: et tanq̄ de uictoria confidentes. Dum uero
reſiliſſet exercitus contra faciem eorum: dediſſetqꝫ ſigna que conſtituerat eis: quos in
inſidiis collocauerat: eoſqꝫ excitaſſet ad pugnam: tunc illi in ciuitatē īgreſſi ſunt. Dūqꝫ
eſſent circa muros ciues intēti: aliq uero et circa aſpectum eorum q egreſſi fuerāt mēti-
bus occupati illi qdē ciuitatē cœperunt: et oēs occurrētes ſibimet extinxerunt: Ieſus āt
ꝓcedētibus illis ad ꝑliū occurrēs oēs conuertit in fugā. Cūqꝫ refugerēt quaſi ad itegrā
ciuitatē: cū & ipſam captā inſpicerēt: et īcenſam cum mulieribus et filiis agnouiſſent: ꝑ
agros diſperſi ſunt: defendere ſemetipſos ſolitudine non ualētes. Cum talis calamitas
hoſtes apprehēdiſſet: infantū turba capta eſt atqꝫ mulierum: et rerū aliarum uaſorūqꝫ
īnumera multitudo necnō greges pecudum hæbrei cœpunt: ac multas pecunias. Erat
enim locus idoneus. Et hęc omnia Ieſus ī galgalis poſitis militibus partitus ē. Gabao-
nitę uero hitātes iuxta hieroſolymā: uidētes paſſiōes q̄ ꝓuenerunt hiericho & adanitis

et ad ſemetipſos trāſire hāc uaſtationē exiſtimātes, Ieſum ꝗdē apte rogare noluerunt:
neq; eni hoc ipetrare ſe quaſi aliquid mediocre putabant. dum in īteritu potius chana-
neoꝝ gētis cū pugnare cognoſcerent. Cheſeritas aūt & chiatcrimitas q uicini eis erant
ad auxiliū popoſcerūt: dicētes neq; illos periculū declinare: ſi iſtos iſrahelitę deuicerēt:
adunati uero poſſent magnitudinē eorū uirtutis euadere. Et dū hęc uerba placuiſſent,
miſerūt legatos ad Ieſum amicicias poſtulātes: quos ꝓcipue iudicabant idoneos ut age
rēt ꝗ oībus expedirēt. Illi uero cōfiteri ſe chananeos icautū exiſtimātes: fugere ſe hmōi
ꝑiculū crediderunt ſi dicerent: nihil ſibi cū chananeis quolibet mō cōpetere: ſed longiſſi
me ab his habitare & ueniſſe ſe ꝓ fide uirtutis eoꝝ: ambulantes itinere multo: & ꝓ con
iectura ſermonis huius ueſtimēta monſtrabant. Veſtes enī cū noue fuiſſent qn̄ egredie
bantur: lōgo itineris tpe atritas ſibimet aſſerebāt. Cilicinis enī ut eoꝝ uerbis crederetur
ueſtibus utebantur. Stātes ergo in medio dicebāt ſe miſſos a gabaonitis: & uiciniis ciui
tatibus multū ab ea terra remotis: facturos cū eis pacē: more fœderis patrię ſue: agno-
ſcentes dei gratia atq; dono chananeorū terram eis poſſidere cōceſſam: his tributarios
fore gratanter et ciues eorum fieri promereri. Hęc itaq; illi dicētes: & iudicia itineris oſ
dentes: rogabant hębreos ad pacta amiciciaſq; deſcēdere. Ieſus aūt dictis eorū credens:
quod non eſſent de gente chananeorū: amicias fecit cū eis. & Eleazar pontifex cū ſenio
ribus ꝓbuit iuſiurandū habituros amicos & ſocios: nihilq; cogitare ſe aduerſus eos iniu
ſte: populo .ſ. in iureiurando una conſentiente. Et illi quidē ꝗ uoluerant callido conſilio
ꝓmerentes ad ſemetipſos ibant. Ieſus uero caſtrametatus contra chananeos in cōfinio
gabaonitarū: & agnoſcens non ꝓcul ab hieroſolymis gabaonitas inhabitare: & chana
neorū generis eſſe: uocās eorū priores de falſitate culpabat. Illis aūt non aliā ꝓter hanc
ſalutis occaſionē ſe habuiſſe dicētibus: & propterea ad hęc ex neceſſitate ueniſſe: cōuo
cabat pontificē eleazarū & ſeniores: eiſq; conſentibus publicos eos famulos, ne iuſiurā
dū tranſgrederet, eſſe: decretū eſt. Et illi ꝗdē pro calamitate cōprehenderant eos: hanc
ſui cautelā atq; cuſtodiā iuenerunt. Cū uero rex hieroſolymarū grauiter ferret: eo quod
gabaonitę cū Ieſu pacta feciſſent uicinarū gentiū reges contra eos pugnaturos ad ſola
cia rogabat. Quibus eis ꝓbentibus: quattuor enī erant: & cū eo caſtrametātibus circa
quendā fontē non ꝓcul a ciuitate: dum iam pararent obſeſſionē gabaonitę auxiliatorē
aduocauerunt ieſum. Ad hoc enī uentū erat ut a ſuis ꝗdē perimi ſe putarent: & ab eis q
ad interitū chananeorū gētis caſtrametabant ſaluari ſe pp amicicias exiſtimarēt. Ieſus
aūt cū oī exercitu ad eorū ſolacia ꝓperare feſtinās: & die noctuq; ꝑambulans: diluculo
uenit ad hoſtes: & fugientes ſequebat: pergens in deſcenſu bethoron: ubi ēt dei quoq;
operatiōe cognouit ſignificatū ſibi tonitruis & fulminibus: & grādinis demiſſione ma
iore quā ſolitū eſt: inſup ēt die creſcente: ne nox ſuccedens hebreorū impetū refrenaret,
Ieſus reges in quadam ſpelunca celatos circa maceda uenit: oēſq; puniuit. Quod uero
longitudine tūc dies extenſus eſt: & plus ſolito creuit: palā eſt ꝑ ſcripturas: q ſunt in tē
plo repoſitę. Sic igitur exterminatis regibus q eduxerant contra gabaonitas exercitū,
reuerſus eſt rurſum ad chananeę montana Ieſus: & multa cedē in ea facta: ſumēs ꝑdā
uenit ad exercitum galgalis conſtitutū. Et cū hębreorum uirtute ꝑ circuitum habitan
tes ſermo diſcurreret: & ſtupor haberet oēs audientes multitudinē peremptorum, ca-
ſtrametati ſunt ſuper eos reges chananei: q circa montē libanum habitabant: & chana
nei qui cāpeſtribus erant: paleſtinos ſecum ducētes: ueneruntq; ad ciuitatē berothi ga-
lileę ſuperioris & deſerſe: q locus non ꝓcul a galileis eſt. Totus autē exercitus armato
rum erāt .ccc. milia: & duo milia curruū. Turbabat itaq; haec multitudo & ipſum ieſum
& iſrahelitas: & ſperare meliora propter timoris magnitudinē dubitabant. Deo uero

arguẽte timorẽ eorũ:& ſi magis ſolaciũ ab eo quęrerent: promittẽte ut deuincerent ini
micos:& iubente equos hoſtiũ ſubneruare:currus incendi, audax in promiſſionibus dei
factus fidens perrexit ad inimicos:& qnta die ueniens circa eos:cõgreſſus eſt: pugnaq;
fortis effecta eſt & cędes fide potior:quã poſſit audiri.Perſequens aũt eos multũ pam-
bulauit:& oẽm exercitum hoſtium praeter paucos extinxit:regeſq; ceciderunt uniuerſi:
deficiẽtibus hoibus ad interficiendos:eo quod ieſus eorũ equos occidit: & currus incen
dit.Quo facto prouinciã licentius poſſidebat nullo p̃ſumente bellũ ei inferre: ſed ciui-
tates obſeſſione capiebat:& quicquid potuiſſet ſumere deuaſtabat.Quĩtus iam annus
tranſierat:& nullus remanſerat chananeorũ:niſi q munitione murorũ effugerant.Ieſus
aũt de galgalis denuo caſtrametatus ſacrũ tabernaculũ conſtituit circa ciuitatẽ Sylo.
locus enim opportunus pulchritudĩe uidebat᷑: donec edificari tẽplũ gẽtis cã ꝑmitteret.
Et inde procedens ad ſicimam cum oĩ populo altare conſtituit deo:ubi moiſes quoq; p̃
dixit:& diſtribuens exercitum in monte quidem garizi cõſtituit medium:& in bael di-
midium:in quo & altare edificauit: necnon & leuitas ſacerdoteſq; diuiſit.Sacrificantes
uero & maledicta faciẽtes: & eas in ara conſcriptas relinquẽtes:ad ſyloã denuo ſunt re
uerſi.Ieſus aũt cũ eſſet ſenex & chananeorũ ciuitates non facile capi uideret:tam pp lo
corũ munitionẽ:in qbus erant q̃ pp fortitudinẽ murorũ:quos pro naturali ciuitatũ cu-
ſtodia circũduxerant:& credebãt hoſtes deſperatione captionis ab obſidione recederet
nam ꝓpter ſuũ interitum chananei cognoſcentes iſrahelitas egreſſos ab ęgypto,oĩ illo
tpe erant ad faciendas ciuitates fortiſſimas occupati.Congregari ergo Ieſus tunc popu
lum in eccleſiã ſylo pręcepit.Quibus cum ſummo ſtudio concurrentibus: cõmemorãs
eis: & qbus fuerant iam potiti:et actus quos geſſerant quã eſſent optimi:et deo p̃bẽte
digni:et q̧ uirtute legum quas ſequebantur.xxx. et unum reges p̃ſumentes eis bellum
inferre deuicerant:& oẽm exercitũ quicunq; ſperauerant contra eorũ ſe fortitudinẽ di-
micare ita necauerant:ut neq; eorũ generatio relinqueret᷑:cũ uero ciuitates aliae qdẽ iã
captae uiderent᷑:apud alios aũt lõgo tẽpore oppreſſiõe adhuc opus eſſet ꝓpter muroꝝ
munitionẽ:& habitantiũ in eis audaciã, petebat eos qui trans iordanẽ erant:ut laborã
tes cũ eis:& in periculo adiuuantes fratres ſuos ſortibus propriis fruerent᷑:grates utiq;
eis ꝓ labore reſtituendas.Tunc ẽt ſingulos ait p tribus de qbus teſtimoniũ daret᷑: eo
q̧ uirtute p̃cellerent dirigendos q terrã metienes fideliter: & in nullo malignantes eius
magnitudinẽ ſine dolo renũciarent.Et Ieſus qdẽ haec uerba faciens:populũ ſibi habuit
fauentẽ:& uiros q terrã eorũ deberent metiri direxit: dans eis aliquos terrae menſores
doctos: quos ꝓpter artẽ ueritas non lateret mãdans eis:ut in ea menſuras eſtimarent:
& foelicẽ terrã & q̃ minus eſſet idonea.Natura nãq; terrę chananeorũ hmõi eſt:ut &
planiciẽ magnã habeat:& fructus ferre ſit copioſa.Quę cõparata qdẽ aliae terrae credit᷑
eſſe foelix cũ locis aũt hierichuntis:& hieroſolymitarũ eſtimata putat᷑ ualde uiliſſima.
Licet oĩno haec ſpacia parua:& eorũ multa montana ſint:magnitudine uero fructuum
& ad cibos aptorũ ex pulchritudine alia ſimilis non eſt:& ꝓpterea eſtimandas potius
quã metiendas decreuit has ſortes:dũ ſepius unũ iugerũ pro mille ſit dignũ.Viri aũt q
miſſi fuerant cũ eſſent decẽ circumeuntes & eſtimãtes terrã:ſeptimo ad cũ mẽſe reuerſi
ſunt ad ciuitatẽ ſylo:ubi tabernaculũ conſtituerat.Tunc Ieſus eleazarũ & ſeniores cũ
principibus tribuũ ſumens diuiſit hęc nouem tribubus & dimidię tribui manaſſe:ſecũ
dũ magnitudinẽ ſingularum tribuũ menſurã efficiens.Cunq; miſiſſet ſortẽ iudę quidẽ
tribus ſorte cadente elegit ſuperiorẽ idumeam.Quę in longũ qdẽ extendit᷑ uſq; hiero-
ſolymã:latitudine uero uſq; ad paludẽ q̃ ſodomę conſtituta eſt.In hac aũt ſorte ciuita
tes erant aſcalon & gaza.Simeon uero in ſecunda ſorte ꝓuenit idumea q̃ circa ęgyptũ

eſt & arabię montē. Beniamitę uero ſortiti ſunt a iordane qdē flumine uſq; ad mare lō
gitudinē:latitudinē uero quę hieroſolymis bethcliſq; terminatur. Hæc ſors anguſtiſſi-
ma fuit propter terræ fœlicitatē:dierichō eni et hieroſolymitarū tulerūt urbes. Effraim
aūt tribus a Iordane flumine uſq; ad gazara longitudinē hūit:latitudinē uero quācūq;
habuit bellis quę uſq; ad campum maximum terminatur:manaſſe uero medietas a ior
dane quidem uſq; ad ciuitatē doron:latitudinē aūt ad bithiſanos : quæ nunc ſcitopolis
appellatur. Poſt hos aūt yſachar carmelum montē:& fluuiū in longitudine habuit ta-
burium montem uero in latitudine. Zabulonitę uero uſq; geneſar deſcendentem circa
carmelum & mare ſortiti ſunt:& conuallē quæ carmelum nocupatur: eo ꝙ ēt hmōi ſit.
Aſſeritę uero oēm terram quæ ad ſidonem conuerſa eſt habuerunt. Ciuitas aūt arce in
hoꝝ parte fuit:quæ etiam hactipos nūcupatur. Partē uero ad orientē cōuerſam uſq; ad
damaſcū ciuitatē:& galileam ſuperiorē neptalite ſumpſerūt uſq; ad montē libanū:fon
teſq; iordanis:quorum de montibus eſt fluctus collectus. Danite autem loca conuallis
ad occaſum ſolis poſita tenuerunt:azoto & doris: determinationēq; Iamniam ſimul &
geth abethoron uſq; ad montē:ex quo tribus iuda pēdebat. Sic itaq; diuiſit ieſus terrā:
& nouem atq; dimidiæ tribui eam tradidit poſſidendam. Nam amorreā quæ & ipa ab
uno chananei filio ſic uocata eſt moiſes dudum capiens:tribubus duabus:dimidięq; di
ſtribuit. Hoc autem & primitus indicaui. Loca uero circa ſidonem & archeos:& ama-
theos & aritheos inculta tunc erant. Ieſus autem cum eum iam ſenectus impediret: ut
non poſſet ea quæ cogitabat efficere: & dum qui poſt eum erant prīcipatum ſumpturi
negligenter in cōmuni utilitate conuerſarentur:præcepit ſingulis tribubus ut nullū de
chananeorū genere i terra quā ſunt ſortitę relinquerēt. Hāc eni cautelā eis atq; cuſtodiā
paternaꝝ ſolēnitatū fore:hanc etiā moyſen prædixiſſe cōmemorans : et hoc ei eſſe cre-
dendū dixit:ſed & leuitis octo &.xxx.ciuitates eē reſtituendas:q iā prius accepant in
amorrea.x. Quarū tres diſtribuit fugacibus habitandas.i.de tribu iuda ebron. Sichen
uero ex effrem:& cades de neptalim. Eſt aūt hic locus ſupra galileā. Diuiſit eis cūctas
pdę reliquias. Erat nāq; terra ampla:et magnas diuitias obtinebant. Abundabant eni
et cōiter oēs et eorū ſinguli auro et ueſtibus:et aliis uaſis:et quadrupedū copia:quorū
numerus cōpręhendi non poterat. Poſt hęc autē exercitu in eccleſiā conuocato:eis q ſu
per iordanē in amorrea conſtituti erant: quorū exercitus quinquaginta milium arma-
torū eſſe uidebatᷣ:ita locutus eſt. Cū deus pater & dominus generis hæbreorum hanc
terrā nobis poſſidere conceſſit:& poſſeſſam ſemp ſe nobis ſeruare promiſit : pro cuius
mandato cognatis indigentibus pͥmptiſſime uos obtuliſtis ad oīa:iuſtū eſt nulla uos diffi
cultate ulterius detineute quiete ēt frui ſecuris utiq; nobis de uoluntate ueſtra:qa ſi rur
ſus opus fuerit ad neceſſaria eā inſigniter offeretis:neq; poſt hos labores eritis aliquan
do tardiores. Gratias ergo agimus uobis ꝓ periculis in qbus uixiſtis non mō ſolū : ſed
ēt ſemp acturi ſumus:& qa cū ſitis boni memoriā habebitis oium:& mente retinebitis
quæcunq; p uos ꝓuenerunt nobis:& quō uſum bonorū ueſtrorū ꝓpter nos diſtuliſtis:
& laborantes primitus in qbus nunc dei fauore conſiſtimus poſtea ueſtra ſorte frui uti
le iudicaſtis. Acceſſerunt aūt ſupra ueſtra bona ex laboribus:quos nobiſcū habuiſtis
multæ diuitiæ pdā pcioſiorē augentes:& aurū & argentū ſup hæc oia quod maius eſt
ueſter fauor. Ob quā rē ita nos ad quodcūq; uolueritis in repenſatione paratos habebi
tis:ꝗ neq̄q̄ horū q̄ moiſes pdixit eſtis obliti:illo ēt in oibus certū habetote non eſt qcq̄
in quo uobis gratiarū debita non ſoluamus. Gaudentes ergo uos ad ſortes ueſtras di-
mittimus:& rogamus ut nullū eſſe terminū noſtrę cognationis exiſtimetis: nec quia
inter nos iſte fluuius eſt:alteros nos:& non hębreos nos eſſe credatis. Oēs eni ſumus

HIC LIBER EST
CONVENTUS IESU MARIAE
FF. EREM. EXCAL.
S. AUG.

ex Abraã qui hic & illic habitamus:unuſq; deus q & noſtros maiores & ueſtros ad illo
rũ perduxit uitam:cuius religionis habetote curam et cõuerſationis:quã per moiſen ipſe
cõſtituit. Perdurantes enim in iſtis fauorẽ dei et eius ſolatium ſemper habebitis:cõuer-
ſis uero uobis ad imitationẽ gentium externarum auerſabitur ueſtrũ genus. Hęc cũ di-
xiſſet ſingulos maiorꝶ: & cõiter eorꝶ multitudinẽ ſalutans:ipſe qdẽ reſtitit. Deduxit aũt
eos populus:non tñ ſine lachrymis: & uix ſemetipſos abinuicẽ dimiſerunt. Tranſiẽs ãt
fluuiũ tribus rubem & gad:& qcunq; de manaſſe piter ſequebant̃:altare ſup ripã collo
care iordanis decreuerunt:ut memorabile ſignum generationis futurę cognationis eo-
rum: q intra iordanẽ habitare uidebantur exiſteret. Audiẽtes aũt qui ĩtra iordanẽ erãt:
quia dimiſſi ab eis altare conſtituiſſent. Et neſcientes qua hoc uoluntate feciſſent: ꝑ no
uitate tñ culturę deorum peregrinorꝶ hoc celebratũ credentes & ſacrę religioni deroga
tũ uериſimile iudicantes erãt armati ad ultionẽ eorꝶ qui collocauerant altare fluuiũ trã-
ſituri & punituri eos quaſi ꝓ paternarꝶ deſtructione ſolẽnitatum. Non enĩ uidebat̃ eis
iuſtũ ut cognationẽ reſpicerent:aut dignitatẽ eorꝶ:qui auctores fuerãt harꝶ rerꝶ: ſed dei
amplectabant̃ mandata:& cõmodo honorari cõgaudebãt. Et illi qdẽ armati ſunt ꝓ fu
rorẽ:retinuit aũt eos Ieſus & põtifex Eleazarus:& piter ſeniores ſermõibus ſuadẽtes: ut
prius expimenta eorꝶ uolũtatis accipent:deiñ ſi malę uolũtatis agnoſcerẽt eorꝶ mẽtes:
tũc armis ſup eos icederẽt. Miſerũt itaq; legatos ad eos: fineen filiũ Eleazari:et decẽ ali
os apud hębreos honoratos:cogituros ſapiẽter cur altare trãſeũtes ſup ripã flumĩs ſta
tuiſſẽt. Cũq; illis trãſeũtib⁹:et ad eos ueniẽtib⁹ fuiſſet eccl'ia cõgregata:ſtãs finees hęc
dicebat. Magis eqdẽ deliqſtis q̃ poſſitis correpti de futuro ſermõibus emẽdari:uerũtñ
nõ ſecundũ magnitudinẽ iniqtatis nos reddituri uobis ad arma repẽte ultionẽq; deſcẽ
dimus. Cognatos nãq; uerbis prius corripe uolẽtes:hãc celebrauim⁹ legationẽ:qten⁹
agnoſceremus cãm pro qua acceſſiſtis: ut altare fabricetis:ne petulãter uideremur armis
adire uos:utrũ uoluntate bona feciſtis hoc:an reuera culpa conuincatur:unde in uobis
iuſtius ulciſcamur. Non enĩ credimus uos ipſo experimento dei uoluntatẽ ſępius agno
ſcentes: et auditores legũ:quas ipſe nobis contulit exiſtentes diuiſos a nobis:& in pro
priã ſortẽ uenientes quã dei gratia & ipſius circa uos prouidentia meruiſtis, obliuionẽ
eius habere:& tabernaculũ arcãq; deferentes:& altare quod nobis eſt propriũ:peregri
nos introducere deos:chananeorũ mala ſectãtes. Sed nihil inique feciſſe optamus:agẽ
tes pœnitentiã:& nequaq̃ ueſanientes ulterius legũ paternarũ pudorẽ : memoriamq;
ſumentes. Si uero in delicto conſiſtitis:nequaq̃ laborẽ pro legibus refutamus:ſed tran
ſeuntes iordanẽ defendimus eas:& ante oĩa deũ nihil uos a chananeis differre credẽtes:
ſed ſicut ipſos uos quoq; ſimiliter perimentes. Nõ enim putetis q̃ qa tranſiſtis fluuiũ:
ẽt a dei uirtute eſtis extranei. Vbiq; in his q̃ ſunt ipſius eſtis:& effugere poteſtatẽ eius
atq; iudiciũ nullo mõ poteritis. Si uero creditis hunc locũ ubi nunc eſtis poſiti ĩpedimẽ
tũ eſſe correptionis:nihil prohibet denuo terrã diuidere:eãq; ad pecudũ paſcua deputa
re. Sed agite tẽperanter:& a nouo delicto recedite. Rogamus ergo uos ꝑ filios & uxo-
res:ne nobis faciatis neceſſitatẽ huius defenſiõis:quod nec ueſtrae:nec ipſorũ ſaluti aut
cauſis expedit ſit cogitare:ut nõ uerbis uinci potius quã experimentũ uelitis ſuſtinere
ꝑliorũ. Hęc finee dicente:ꝓſules eccleſiae & oĩs multitudo ceperunt de q̃rimoniis ſatiſfa
cere:& ꝓfiteri:neq; ab eorũ ſe cognatiõe receſſiſſe:neq; ꝓ nouitate altare cõdidiſſe: ſed
& deũ unũ noſſe:q hæbreis eſt oĩbus cõmunis:et illud altare poſitũ ante tabernaculũ
ad ſacrificia faciẽda. Hoc aũt pp altare q̃d et ſuſpecti eſtis facti:dicebant non ꝓ religio
ne collocatũ:ſed ut ſignũ fieret:et indiciũ in futuro ueſtrae familiaritatis. Et neceſſe eſt
nobis tẽperare;et in patriis legibus ꝑmanere:nõ utiq; tranſgreſſionis iudiciũ ſicut ſuſpi

camini facere. Teſtis aũt nobis ſit deus: q̃ iſtud altare nõ ꝓ tali cã conſtruximus. Vñ
meliorẽ de his hñtes opinionẽ nihil culpetis ulterius: neq; nos extra ſortẽ iudicãdos eſſe
credatis: nec eoꝝ ſimiles q̃ cũ generis Abraã ſint: ad nouas ſolẽnitates accedũt. Hęc di
cẽtes laudãs finees reuerſus eſt ad ieſum: & eoꝝ uerba populo nũciabat. Ille uero gau-
dẽs q͛ neq; ulla pugnãdi foret neceſſitas: nec ad ſanguinẽ bellũq; deducerent͛ cõtra co
gnatos: pacificas deo ꝓ his hoſtias imolauit: & dimittẽs poſt hęc multitudinẽ i ꝓprias
ſedes: Ieſus ipſe in ſichem cõmoratus eſt. Poſt hæc anno. xx. ſenior iã exiſtens euocabat
honoratos maxĩe ciuitatũ & pricipes & ſeniores: & multitudinẽ quantãcũq; cõgrega
ri eẽt poſſibile. Quibus in unũ cõuenientibus cũcta bñficia dei cõmemorabat. Erãt eni
multa: ꝑ quæ ab humili forma ad hãc gloriã & ſubſtantiã ꝑueniſſent: & ſeruari dei uolũ
tatẽ: quæ talis circa eos eſſet orabat. Et pie cunctos poſcebat agere: ꝑ quã ſolã eis grata
diuinitas ꝑmaneret. Hoc eni bñ ſe habere dicebat: ut trãſiturus a uita hmõi eis monita
derelinqueret: poſcebatq; ab illis: ut quę ille diceret memoria retinerẽt. Et ille q̃dẽ talia
pñtibus loquẽs: defunctus eſt cũ uixiſſet annis centũ & decẽ: quorũ cũ moiſe q̃dẽ pro
doctrina utiliũ rerũ cõmoratus eſt quadraginta: dux aũt poſt illius mortẽ ſex & uiginti
annis fuit uir neq; ſapiẽtia idignus: nec earũ quæ cogitabat ut multa ſapienter ediceret
inexpertus: ſed ubiq; ſũmus & ad opa ꝑiculaq; magnanimus audaxq; bella diſponere:
& in pace dexter: & in oĩ tpe ꝓcipua uirtute cõueniens. Sepultus eſt aũt in ciuitate thã-
na in tribu effraim. Eodẽ uero tpe mortuus eſt & Eleazarus põtifex fineæ filio ſacerdo
tium derelinquens: cuius ſepultura eſt facta in gabatha ciuitate. Cap. II.

Oſt horũ itaq; tranſitũ finees prophetauit ſecundum dei uoluntatem ad delen-
p dũ chananeoꝝ genus tribui iudę præbendum eẽ principatum. Erat. n. ſtudium
populo cognoſcere: quod etiam placeret deo. Tunc aſſumpta eſt etiam tribus
Simeon ad pugnandũ: quatenus exterminatis hoſtibus ſub ditione ẽt eos q̃ in ipſa ſor
te cõſiſtebant efficerẽt. Chananeis aũt uiuẽtibus apud ſe illo tpe rebus cũ magno exer
citu eos in bezedin expectabant: regi bezidinorũ adoni bezech principatũ credentes:
quod nomen ſignificat dominus bezedinorũ: adoni eni hębrea lingua dominus indi-
cat͛. Sperabant eni uincere iſrahelitas mortuo Ieſu. Cõgreſſi uero iſrahelitę duabus tri
bubus: quas ꝓdixi: magnifice pugnauerunt: & occiderunt eorũ q̃dẽ. x. milia: fugantes
aũt reliquos: & inſequentes: adonibezech quoq; ceperunt: eiuſq; manuũ ac pedũ ſum-
mitates inciderunt: non enim poterat deũ latere. Ille aũt hęc patiens fert͛ dixiſſe. Quæ
contra uos egi: & ſeptuaginta regibus facere nõ erubui: digna recõpenſatiõe hodie red
ditũ eſt mihi. Et uiuũ q̃dẽ illũ tulerunt ad hieroſolymã morientem uero ſepelierunt: &
egrediebantur uaſtantes ciuitates: & plurimas capientes. Inter hęc obſederunt hiero-
ſolymã: ſed hanc q̃dẽ longo poſt tpe capientes: oẽs in ea habitantes interemerũt. Erat
aũt eis ualde grauis deſuꝑ munitio murorũ: & loci natura reſiſtendo. Vnde caſtrameta
ti ſunt in hebreon: & hanc capiẽtes oẽs interfecerũt. Relinquebat͛ adhuc genus gigan
tũ: q̃ ꝓpter corporũ magnitudines atq; formas in nullo aliis hoĩbus proximabãt: ultra
modũ mirabiles: ut hactenus eorũ oſſa monſtrãt: I nullo his de q̃bus fides habet͛ equa
lia: quorũ genus leuitę ꝓcipue deleuerunt. Munus ẽt cũ duobus milibus cubitis terrã
denuo dederunt nato moiſeos: hic eni fuit unus exploratorũ: quos miſit moiſes in cha-
naneã. Dederunt aũt & filiis iethro madianite q̃ fuit gener moiſi terrã ad poſſidendum.
Nã patriã relinquentes ſecuti ſunt eos: & fuerunt in deſerto cũ eis. Tribus itaq; iuda &
ſimeon ciuitates q̃dẽ chananeas in mõtanis ceperunt: in campeſtribus aũt & ad mare
poſitarũ aſcalonẽ & azotũ. Euaſit uero eos gaza & acearon. Nã dũ eſſent in campeſtri
bus: & copioſam haberẽt curruũ abũdantiã: irruentes ſibimet confligebãt. Et iſte q̃dẽ

tribus maxime bellando locupletatę ad ciuitates ꝓprias receſſerunt:& arma depoſue-
runt. Beniamin uero: quorũ erat hieroſolyma habitatores ſuos cõceſſerunt tributa per
ſoluere:& ita quieſcentes omnes alios quidem interfecere: alios uero pericula ſuſtinere:
ad terrarum ſe tradidere culturam. Hoc aũt & reliquæ tribus imitantes beniamitas fa-
ciebant:& eoꝝ tributa percipientes permittebant chananeos ſine ꝑliis eſſe. Tribus aũt
effrem cum obſediſſet bethelã: finẽ dignum tempore:& magna laborum obſeſſione in
uenire non potuit: quando illi licet affecti in obſeſſione omni modo perdurabant. Dein
de efframitę capientes quendã in ciuitate commorantẽ: & neceſſaria eis deferentẽ fidẽ
dederunt: ut ſi ciuitatẽ traderet: ſaluarent eũ & cognatos eriperent. Et ille in his iurabat
ciuitatẽ ſe traditurum. Qui tradens urbem: cum ſuis hoc modo ſaluatus eſt. Illi autem
interimentes cunctos inhabitantes ibi tenuerunt decetero ciuitatem. Cap. .III.

Gitur poſt hęc circa hoſtes qdẽ molliores erant iſrahelitę: circa terrã uero & eius
i operã diligentiã potius exhibebant. Qui ad diuitias ſe tradẽtes per epulas & li-
bidinẽ iam uirtute deficiebant:& in conuerſatione legũ integri nõ erãt: in his idi
gnata diuinitas ſuſcitauit primum qdẽ ut ita dicam ſua uoluntate chananeos qui poſt
ea ſecundum eorum actus multa contra eos crudelitate uſi ſunt. Hæbrei nanq; & circa
ea quę dei ſunt negligentes erant:& circa bella difficiles: cũ multa chananei eis abſtu-
liſſent: & ad labores iam erant propter epulas diſſoluti: agebaturq; ut eorum optima
iam conuerſatio deperiret & ſeniores non audiebant: nec aliud præceptum: nec priorũ
ulla ſolemnia conſeruabant. Erant autem in agris libidine lucrorum intenti:& propter
multã requiẽ ſeditio eos crudelis iterũ compręhendit:& ad hoc uſq; ꝑducti ſunt: ut adĩ
uicẽ hmõi pugnarent cauſa: pro qua deleta eſt tribus beniamin: pręter ſexcentos uiros.
Vir de populo leuita: qui erat ſortis effrem & ibi habitabat: de bethleem duxit uxorẽ.
Hic aũt locus eſt tribus iudæ. Cunq; uehementer amaret coniugem:& eius pulchritu
dine uictus afficeret̃: quãdo ab illa non ſimiliter amabat̃:& ille propter paſſionis eius
amorẽ potius uteret̃, lites frequentet inter eos eueniebant. Ad ultimũ uero mulier his
grauata relinquens uirũ abiit ad parentes menſe quarto. Vehementer aũt graue ferens
uir ꝓpter amorẽ uenit ad ſoceros: ſolutiſq; litibus placatus eſt circa eã. Et qdẽ quattuor
diebus ibidẽ cõmoratus ꝑbentibus ei hoſpitalitatẽ puellæ parentibus, quinta die abie
runt:& circa meridiẽ ſunt egreſſi. Tardius enim dimittebant parentes filiã:& dei iã tar
ditas accedebat. Vnus aũt famulus eos ſequebat̃:& aſinus erat eis in quo mulier uehe
bat̃. Cũq; ueniſſent circa hieroſolymã ambulantibus ſtadiis .xxx. perſuaſit famulis ut
manerent: ne & propter noctẽ ambulantes difficultas aliqua cõprahenderet: dum nec
procul hoſtes exiſterent:& tp̃s frequenter incautũ faciat ſuſpecta ẽt ꝗ putantur eſſe tu
tiſſima. Illis aũt non placuit apud alienigenas uiros ſuccedere. Erat uero ciuitas chana
neoꝝ: ſed accedẽtes .xx. adhuc ſtadiis optabant ad propriã deſcendere ciuitatem. Cũq;
hæc ſnĩa ualuiſſet uenit in gabaa tribus beniamin iã ueſpere. Et cũ nullus ciuiũ eum in
manſione ſuſciperet, ſenior qdã ex agro deſcendẽs: q de tribu qdẽ erat effrem in gabaa
uero cõmorabatur, uidens eũ qui eſſet interrogabat:& ꝓpter quas cauſas non mittens
eũ iã eſſent tenebrę neceſſaria coenæ requireret. Ille leuitã qdẽ ſe dixit eſſe: mulierẽ aũt
a parentibus reducere: ad propria remeare: habitationẽ uero ſignificabat habere in ſor
te effrem. Quæ ſenior & pro cognatione:& eo ꝙ eandẽ poſſederat tribũ:& ꝓpter col-
loquiũ ad ſuũ duxit hoſpitiũ. Quidã uero iuuenculi gabaonitarũ mulierẽ in platea ui-
dẽtes:& pulchritudinẽ ſtupentes: dũ apud illũ ſenẽ eã ſucceſſiſſe cognoſcerẽt, contẽnẽ
tes eorũ infirmitatẽ & paucitatẽ uenerunt ad ianuas eius. Et cũ eis ſenior ut abſcederẽt
ſupplicaret: et ut ne uiolentiã inferrent hoſpiti: nec iniuriã, illi petebant: ut data ſibi mu

liere a rerũ mãſione recederẽt. Senioreuero dicẽte ꝙ & cognata eẽt leuitę: & ꝑ libidinẽ
inique in lege delinquerẽt: deficiẽtes circa iuſticiã, minabãturq; ſe eum interficere: eo ꝙ
eoꝝ cõcupiſcentiã ĩpediret. Cunq; in neceſſitate uenisſet nolens hoſpites in contumelia
magna relinquere: ſuã eis filiã ceſſit: dicens minus eẽ peccati ſi cõcupiſcẽtiã ſuã in ea cõ
plerent: quã ſi iniuriã ꝑegrinis ĩferrẽt: & iniuſticiã nõ ꝑferre quos ſuſceperat: hoc mõ pu
tabat. Cũ uero illi nequaq̃ a ſuo feruore pro ꝑegrina recederẽt: ſed iminerẽt ut eã accipe
rẽt, ille qdẽ ſupplicabat: ut nihil iniq; p̃ſumerent. At illi rapiẽtes & adiiciẽtes ꝓ libidie
uiolẽtiã: ad ſemetipſos mulierẽ deduxerũt: & ꝑ totã noctẽ uſq; ad principiũ diei in eius
corpore ludibria ſunt extẽti. Illa uero defecta in his quę ꝓuenerant ad hoſpitẽ rediit: &
cõtriſtata pro his quę ꝑtulerat: prę uerecũdia ad faciẽ mariti minie p̃ſumebat accedere.
Cũq; circa ſe ꝓ his quæ contigerãt incurabilẽ reputaret: lectulo decũbens aĩam dereli
qt. Vir aũt eius arbitratus ſopore graui mulierẽ detineri: nihil mali metuens excitare eã
tẽtabat & cõſolari: qa raptoribus non ſpontanea uolũtate ſe p̃buiſſet iniuriis. Cũ uero
certe defunctã cognouiſſet a maloꝝ magnitudine: ĩponens iumẽto mortuã ad ſe porta
re uxorẽ: & diuidẽs eã ꝑ mẽbra in ꝑtes duodecim: ꝑ tribus ſingulas deſtinabat mãdatũ
dãs portantibus: ut ꝓderent auctores mortis eius: & eiuſmodi crudelitatẽ cũctis tribu
bus indicarẽt. Illis aũt & aſpectu & auditu graui hoꝝ maloꝝ affectis nullum ſumẽtes
primitus hmõi exẽplũ ira intemperata & iuſtiſſima concitati in ſylo ſunt ante taberna
culũ congregati: et in arma procedere repẽte tentabant: & inſilire gabaonitis: ut hoſti
bus. Retinuerunt aũt eos ſeniores ſuadẽtes non oportere ſic cito cõtribulis ĩferre bellũ
anteq̃ uerbis agerent de criminibus: quando nec lex circa extraneos permitteret prẹter
legationẽ iſrahelitas bella tractare: ſi forte pœnitentiã agerẽt qui iniuſte aliquid p̃ſum
pſiſſent: bonũ eẽ ut legi obedientes ad gabaonitas mitterent: & mali auctores expete
rent: quibus præbitis eos punirẽt: cõtẽnentes uero armis adirent. miſerunt ergo ad ga
baonitas accuſantes iuuenes de muliere: & eos dari ad ſupplicia depoſcẽtes: q legitime
non egiſſent: quaſi non eſſet iuſtũ: ut pro oĩbus illi potius morerent̃. Gabaonitę uero
neq; iuuenes tradiderunt: & crudele iudicauerunt timore belli alienis obedire p̃ceptis: in
nullo ſe putantes eſſe minores armis: neq; multitudine: nec bellandi p̃ſumptione. Erãt
aũt nimis iſtructi: & ſup alias tribus induſtrii deſpexeruntq; illos: & indignati ſunt e di
uerſo tanq̃ cõpreſſuri uiolentia facientes. Cũq; talia fuiſſent iſrahelitis enunciata: iuſiu
randũ fecerunt: nullã ſuarũ uiro beniamiti dare nuptiis filiã: ſed armari ſuper eos: & am
plius eis quã aduerſus chananeos reſiſtere: quos hẹbrei ſepius expugnaſſent. Repente
ergo eduxerunt ſup eos exercitũ quadringenta milia uirorũ. Beniamitę uero habuerunt
xxv. milia armatorũ: & aliorũ ſexcentorũ: q ſiniſtris manibus fundibularii uidebantur
experti. Et cõmiſſo p̃lio circa gabaa fugauerũt iſrahelitas beniamitę uiri: cecideruntq;
ex eis. xxii. milia: fuiſſentq; plurimi forte necati: niſi nox eos retinuiſſet: & pugnã ſoluiſ
ſet. Et beniamite gaudentes abibant in ciuitatẽ: iſrahelite uero obſtupeſcentes ſe ita ui
ctos: ad exercitũ remeabant. Altera uero die rurſum cõgreſſi beniamitę uicerũt: & mor
tui ſunt decẽ & octo milia iſrahelitarũ: metuentesq; exercitũ reliquerunt. Venientes aũt
in ciuitatẽ bethleẽ proxime conſtitutã: ea die ieiunantes: altera die deprecabantur deũ
ꝑ fineen ſacerdotẽ: ut eius ira quieſceret: & ei in duabus eorũ deuictionibus ſatiſfieret:
daretq; eis potentiã contra hoſtes atq; uictoriã. Deus aũt hæc fieri finee prophetante
promiſit. Duabus itaq; partibus diuidentes exercitũ: mediã qdẽ partẽ in inſidiis circa
urbẽ nocte collocauerant: medii uero beniamitis congreſſi: paulatim eis iminentibus
recedebant: & beniamite ꝑſequebantur: hæbreis paulatim refugientibus: & oĩno uo
lentibus oẽs eos ab urbe protrahere: quos quaſi fugiẽtes inſequebantur: ita ut ẽt ſenio

res & iuniores in ciuitate ꝓpter infirmitatẽ relicti di currerẽt:adire uolẽtes hoſtes . Cũ
uero multũ a ciuitate receſſiſſent:fugere qdẽ hæbrei ceſſauerunt:conuerſi aũt ſteterunt
ad pugnã:& illis qui in iſidiis erãt dederunt ſignũ. Qui ſurgẽtes cũ clamore hoſtes ag
greſſi ſunt.Illi uero ut ſenſere ſe eſſe deceptos:in anguſtia conſtituti: in quodã coacti &
cõcauo loco collecti ſunt:& ibi iaculis ſauciati:ita ut oẽs interirẽt pręter ſexcẽtos uiros:
Quiq; conuerſi & conſtipati : & p medios hoſtes trãſeuntes effugerunt ad uicinos mõ
tes:quos tenẽtes ibidẽ cõmorati ſunt.Illi uero circa uiginti & quiq; milia ſunt extincti.
Igiť iſrahelitæ & gabaa ciuitatẽ igne cõcremauerũt:& mulieres:& iſantulos maſculos
peremerunt:aliis beniamitaꝝ ciuitatibus ſimilia faciẽtes:ſicq; erãt cõtra eos iſeſti:ut ẽt ia
bitas q erant galaditidis regionis:eo q᷑ eis auxiliũ nõ ꝑbuiſſent contra beniamitas mit
tẽs.xii.milia de ſuis armatis:iuberẽt oẽs interimi:occiderantq; hi q fuerant miſſi oẽs pu
gnaces ciuitatis cũ filiis & uxoribus ꝑter quadringentas uirgines tanta ira ſuccẽſi ſunt
pp paſſionẽ corruptæ mulieris:& armorũ ab eis eiecta cõditiõe.Poſt hæc aũt iſrahelitæ
ꝓ calamitate beniamitaꝝ pẽniti ſunt:& ſup hoc ieiũare ꝓpoſuerũt:licet iuſta paſſi eẽnt:
eo q᷑ in lege peccauerint:tũc ſexcẽtos q fugerãt euocãt legationibus.Erãt eni ſup quã
dã petrã quæ ſuas appellať . Legati uero nõ illis tantũmõ calamitatẽ proueniſſe:ſed ẽt
ſibi cognatis pereuntibus igemiſcẽtes:ſuadebãt eis ut patiẽter ferrẽt:& ad illorũ cetũ cõ
currerẽt: ne oĩno q̃tũ ad ſe beniamitaꝝ tribũ exterminari decernerẽt:dicebãtq; eis. Cõce
dimus uobis terrã & ꝑdã q̃tũcũq; tollere potueritis:illi uero his cõtra ſe dei decreto geſtis
qñ i ſua iniqtate ſciẽtes pugnauerãt ad alias ↄtra tribũ primã obediẽtes uocãtib᷒ adue
nerũt.Iſrahelitę uero uxores eis q̃drigẽtas uirgĩes iabitidas dederũt:& de ducẽtis reliqs
cogitabãt:quõ & illi hẽrent uxores ut filios ꝓcrearẽt:cũ utiq; iuraſſẽt añ bellũ:ut ſuas
filias nulli bẽiamitę ↄiũgerẽt.Et alii qdẽ ſuadebãt illud iuſiurãdũ nõ dẽre ſeruari:qᵈ p
irã nõ uoluntate nec iudicio ꝓueĩſſet:nihilq; foret deo moleſtũ:ſi tribũ pitur ã ſalua
re poſſent: adiicientes piuriũ non qñ neceſſitate fit eſſe peſſimũ:ſed qñ fuerit malignita
te cõmiſſum.Cũq; ſeniores piurii nomen ualde metuerent:qdã ait.Hoc conſilio & iſti
uxores habebunt: & religio iuriſiurandi ſeruabiť . Ter in anno in Sylo ad mercimoniũ
fit conuentus:ſequunturq; mulieres & uirgines.Sinanť ergo beniamite ut raptu ducãt
uxores quaſcunq; potuerint:nobis neq; inuitantibus:neq; prohibentibus.Et dũ patres
eorũ q̃ſti fuerint uindictãq; popoſcerint, dicemus eos potius eſſe culpabiles q cuſtodiã
nõ habuerunt filiarũ.Oportet eni beniamitas irã euadere:qua iã circa eos uſi ſumus im
mẽſa.His itaq; conſentientes decreuerunt beniamitas raptu nuptias celebrare.Inſtãte
uero feſtiuitate:illi qdẽ.cc.uiri bini uel terni ante ciuitatẽ p uineas & loca:in qbus ſe la
tere credebant poſiti:inſidiabanť uirginibus uenientibus.Illæ aũt cũ luſu:nihilq; me
tuentes ſine cuſtodia properabant. Tunc illi ſurgentes tenuere diſperſas eo mõ,ducen
tes uxores:& ad opera ſe terrę dederunt ſtudentes ut ad ſecũdã fœlicitatẽ denuo remea
rent.Hoc itaq; mõ tribus Beniamin cũ pene tota periſſet:iſrahelitarũ ſapientia repara
ta ẽ.Floruit itaq; repente:& opulentię magnitudine; aliiſq; dirata rebus eſt.Hoc itaq;
bellũ ita ſedatum eſſe dinoſcitur. Capi.IIII.

Orũ uero ſimilia ẽt tribũ dan ex hmõi cã contigit ſuſtinere.Cũ iſrahelitę bello
rum iã ſtudiũ reliquiſſent: & ad opera ſe terrę dediſſent, chananei contẽnentes
eos:nec aliqd ſe ab eis pati credentes:ſuũ collegerunt exercitũ:firmam habẽtes
ſpẽ:quaſi hębreos affligerẽt.& decetero ciuitates licẽter inhabitarẽt: curruſq; faciebãt:
& exercebanť armis: & urbes adinuicẽ ſibi conſentiebant.Et de tribu qdẽ iuda aſcalo
nã ciuitatẽ:& accaron abſtulerunt:& alias multas in cãpeſtribus conſtitutas: & ipſos
danitas in montana fugere cõpulerũt:nec paululũ eis locũ in cãpeſtribus relinquẽtes.

Et dũilli nec ad bellãdũ eẽnt idonei:nec terrã ſibi iã ſufficẽtẽ hẽrẽt:miſerũt de ſuis.v.ui
ros ad loca mediterranea:qui terrã iſpicerẽt:in qua habitare decetero potuiſſent. Illi ãt
nõ ꝑcul a monte libano : & iuxta iordanis fontes circa maximũ campũ ſi dñs ciuitatis
uiã triũ dierũ perãbulantes cõtemplãteſq; terrã bonã & nimis uberrimã ſignificauerũt
eis.Quo cũ exercitu ꝑcedẽtes:edificauerũt illic urbẽ dan cognominatã ab uno filiorũ
Iacob:ex quo & ipſa tribus appellata uidebaẽ. Iſrahelitis aũt & cũ iã eẽnt in labore diſ
ficiles:& in diuinitatis cultu deficerẽt,aduerſa ꝑueniebãt.Nã dum fuiſſent a ſua cõuer-
ſatione tranſgreſſi:ferebanẽ ad libidinẽ:ut pro ſua uiuerent uoluntate:ita ut iminẽtibus
chananeis:malis oĩbus implerenẽ.Iratus eſt igiẽ eis deus:& fœlicitatẽ quã inumeris la
boribus acqſierant,ꝑꝑ epulas amiſerunt. Caſtra ſiquidẽ contra eos agẽte cuſarto rege
aſſyriorũ,multi pugnãtes pierunt:& obſeſſi fortiter capti ſunt:qdã uero ꝑꝑ timorẽ ſpõ
te ſe illi contradiderunt:& maiora quã poſſent tributa impoſita ſibimet exſoluebant:&
diuerſas iniurias pferebant per annos.viii.poſt quos hoc modo liberati ſunt. Zenes q-
dã de tribu iuda uir induſtrius : prudẽtiaq; fortiſſimus reſponſo ſibi dato ne deſpiceret
hæbreos i neceſſitate hmõi cõſtitutos:ſed ut potius reducere eos ad ius libertatis adiret
paucos quoſdã in his laboribus ꝑceptis diuinis adhibẽs ſibi qbus tunc i illis rebus po
ſitis aut pudor eſſet:aut quos ſpes cõfidẽtiæ nimis acueret primũ qdẽ cuſarti caſtra di-
rupit.Cũq; plurimi hebreorũ ad certamẽ accederẽt:eo q bñ eis prior confidẽtia ꝑceſ-
ſiſſet:cũ aſſyriis congreſſi ſunt:eoſq; ualde pſecuti eufratẽ traſmeare coegerunt. Zenes
autem cum ipſo fortitudinis opere præbuiſſet effectum principatus accepit honorem:
ut populum iudicaret:in quo ſcilicet.xl.annis conuerſatus eſt. Cap. .V.

h Oc autem moriente:denuo res iſrahelitarum ſine principe uexabantur. Et dum
honorem deo non referrẽt:nec legibus obedirent,magis ac magis afflictionibus
ſubiiciebanẽ:ita ut Eglon rex moabitarum deſpiciẽs inhoneſtã cõuerſationẽ eo
rum,bellũ eis inferre pſumeret:& multis eos pliis obtineret ac ſubderet:& oẽm poteſta
tẽ eorũ prorſus humiliaret:eoſq; iuberet tributa pſoluere.Conſtituens aũt ſibimet re-
gnũ in hiericho,nihil mali reliquit:quod populo non impoſuit:eoſq; ad inopiã perdu-
xit annis octo & decẽ.Miſertus aũt & deus in his q̃ patiebantur:& eorũ ſupplicationi
bus inclinatus:ab iniuria moabitarũ hoc mõ eos eripuit.Quidã iuuenculus noĩe aoth:
de tribu beniamin:ex patre Gera:audaciaq; fortiſſimus:& corpore ad opera exercen-
da robuſtus:in leua manu maximã fortitudinẽ habẽs : cũ in hiericho habitaret,eglon
regi factus eſt notus muneribus eũ placans:ita ut per hæc ẽt cæteris qui erãt circa re-
gẽ carus exiſteret.Aliquãdo aũt cũ duobus famulis munera regi ferens:latẽter gladio
in dextro fœmore ligato:introibat ad eũ.Erat aũt eſtatis tẽpus.Cũq; iam dies medius
eẽt:regię quieſcebant cuſtodię:ꝑpter eſtũ cũctis ad prãdia recedẽtibus.Cũ ergo iuuẽ
culus eglon munera ꝑbuiſſet:cõmoranti in quodã loco caloris temporibus oportuno,
eius ſecretũ petiit.Aderant aũt ſoli famuli regis.Cũq; rex famulos abire iuſſiſſet:& cũ
aoth loquereẽ:& ſederet ſuper ſoliũ ſuũ:& aoth terror ingreſſus fuiſſet:nec eũ fortiſſi-
me percutere ualeret:relaturũ ſe ei ex dei ꝑcepto ſomniũ dixit.Cum ergo ille lętus pro
ſomnii recitatione de ſolio ſurrexiſſet:aoth eũ in corde percuſſit : & gladiũ derelinquẽs
egreſſus eſt clauſam ianuã derelinquens.Miniſtri uero quieſcebant:credentes regẽ in
ſoporẽ cõuerſum.Aoth uero iericuntis latenter hoc idicans:exhortabaẽ eos ut ſuam
defenderẽt libertatẽ.At illi gratiſſime hoc audiẽtes tubis utebantur.Mos enim eſt pa
trius his populũ conuocari Miniſtri itaq; eglon diu q̃ ei contingerant ignorantes:cum
adueſperaſceret:metuentes neqd ei inopinabiliter accidiſſet:in eius cubiculum ſunt in
greſſi:eũq; mortuũ cõperientes in ſtuporẽ conuerſi ſunt:& anteq̃ ſua caſtra colligerẽt:

iſrahelitarũ ſup eos irruit multitudo. Et alii qdẽ repente peremptí ſunt: alii in fugã uerſi:
tanq̃ in terra moabitida liberandi. Erãt aũt peremptorũ ultra .x. milia. Viri iſrahelitę ue
ro pͦoccupãtes iordanis tranſitũ: eorũ multos iterfecerũt: & nullus eorũ manus euaſit.
Et hæbrei quidẽ hoc modo ab iſtoꝝ ſeruitute priuati ſunt. Aoth uero ob hanc cauſam
principatu honoratus a plebe: defunctus eſt: dum hanc ptãtẽ .lxxx. tenuiſſet annis uir-
tutiq; etiam preter hanc cauſam maxima laude dignus exiſtens. Et poſt hunc Sanagar
filius anath electus ad principatũ: primo anno uitã expleuit. Cap. VI.

Gitᷓ iſrahelitæ calamitates quas paſſi fuerũt nõ colẽdo deũ: nec legibus eius obe
i diẽdo: correptionẽ non aſſignantes deo: anteq̃ a moabitarum ſeruitio reſpirarẽt,
a rege chananeoꝝ Iabin noĩe ſubiugati ſunt. Hic aũt ortus qdẽ uidebatᷣ de ciuita
te Aſeroth: q̃ poſita eſt ſup paludẽ ſamachonitidẽ: habebatq; armatorũ .ccc. milia equi
tum .x. milia: & curruum tria milia poſſidebat. In hac itaq; militia dux erat Syſara: apud
regẽ honore primus. Qui ueniens ad iſrahelitas: uehementer eos afflixit: ita ut tributa
eis iponeret. Quæ .xx. quidẽ annis ſoluere paſſi ſunt: cũ nec ipſi per infœlicitatẽ ſuã reſi
piſcerent: & deus maiore tempore eos domare uellet: ꝓpter eoꝝ iniurias & ĩgratitudĩes
nimis iniuſtas. Decetero aũt tẽperãtes a malis ſuis: & agnoſcentes has calamitates ſibi
pro legũ cõtemptu ueniſſe: quãdã prophetiſſam nomine Debborã: quod nomẽ hæbraĩ
ca lingua ſignificat apim, rogauerunt ut deprecaretur deum: quatenus miſericordiã ha
beret eorũ: ne deſpiceret eos a chananeis oppreſſos. Deus aũt annuit eorum ſaluti: & du
cẽ elegit de tribu neptalim Barach: quod nomen choruſcationem hębrea lingua ſignifi
ficat. Euocãs igitur cũ debbora: iuſſit eligere iuuenũ .x. milia: & ad hoſtes ꝓcedere: p̃ſu
mebat enim p̃dicẽte deo & uictoriã promittente. Cumq; barach dixiſſet, nõ ſe exercitũ
fore ducturum: niſi & illa quoq; una procederet, irata dixit. Tu quidem cedis mulieri
dignitatẽ quã deus tibi cõtulit: ego uero nõ refutabo. Et cõgregantes .x. milia uiros ca
ſtrametati ſunt apud thabor montẽ. Quibus ſyſara rege p̃cipiente obuiã uenit: & nõ ꝓ
cul ab eis caſtra fixit. Iſrahelitę uero & barach obſtupeſcẽtes multitudinẽ hoſtiũ: cũ de
fuga iã cogitarent: debbora retinebat eos: & ipſa die dimicare p̃cipiebat: uictoreſq; eos
deo auxiliãte pollicebatᷣ. Cõgreſſis ergo atq; ꝑmixtis: eis hymber magn⁹ ĩfluxit. Et qa
nimia ſimul & grãdo & pluuia in faciẽ chananeorũ uerſa: & uẽtus eorũ aſpectibus ĩmi
nebat: ita obcecati ſunt: ut arcus eorũ & fundibulę iutiles fierẽt: & armati ꝓpter frigus
uti gladiis nõ ualerẽt. iſrahelitas uero tẽpeſtas ĩmiſſa: cũ eis poſt terga eſſet: minus no
cebat. Qui auxilio dei ſumebãt ualde fiduciã: & hoſtes in mediũ circumdantes: multos
eorũ iterfecerũt. Et alii qdẽ ab iſrahelitis extincti ſunt: alii uero excuſſi ꝓpriis ceciderũt.
ita ut ẽt multi eorũ conculcati curribus morerentᷣ. Syſara uero exiliens de curru cũ ui-
deret fugã exercitus ſui factã: fugiens uenit ad quandã mulierẽ cenideiarũ: noĩe Ialis.
Quẽ rogantẽ ut celaret eũ ſuſcepit: & petenti potũ dedit lactis. Erat enĩ fatigatus. Et
cũ nimie bibiſſet: conuerſus in ſomniũ eſt. illa uero dormienti ferreũ clauũ p tp̃s imiſit:
& cũ malleo ꝑcuſſum ad terrã uſq; depoſuit: & hominibus barach poſt paululũ uenien
tibus eũ oſtẽdit terra confoſſum. Sic ergo uictoria conſtitit ſecundũ ea q̃ a debbora di-
cta ſunt: ut per mulierẽ hic triumphus accideret. Barach aũt agens exercitũ ſuper aſſur
& obuiã uenientem interemit iabin. & cadente principe ciuitatẽ uſq; ad fundamenta
deiiciens princeps fuit per .xl. annos hæbreorum. Capi. VII.

Odẽ tp̃e moriente Barach & debbora madianitę rogantes amalechitas & ara-
e bes caſtrametati ſunt ſup iſrahelitas: & cõgreſſos ſibimet uiros pugnantes ĩtere
merunt: eoſq; manibus alligãtes cuncta dep̃dabantᷣ. Hoc aũt facientibus illis p
annos .vii. iſrahelitarũ populus per mõtana collectus eſt: & cãpeſtria dereliquit: foueas

quaſdā & ſpeluncas faciētes ut fugiētes ab illis potuiſſent quodāmō liberari. Nā ma-
dianite eſtatis tpe agētes exercitū: p hyemē iſrahelitas colere terrā pmittebāt: ut laborā
tes cōprimere facillime poſſent. Erat igit̃ fames: & ciborū maxima difficultas. Tūc er-
go cōuerſi ad deū pcibus hebrei: ut eos eripet exorabant. Gedeon aūt iaſi filius de tribu
manaſſe paucos manipulos ſpicarū ferens: latēter eos terebat in torculari: cū metueret
hoc publice in area facere ꝓpter hoſtes. Tunc uiſio apparuit ei in forma iuuenculi: dixit
q; eū fœlicē & carū deo: hocq; eſſe maximū eius ꝓpiciationis indiciū: eo q; tunc uteret̃
ꝓprio torculari. Cūq; pciperet eū fiduciā habere & feſtinare: quatenus defenderet liber
tatem: ille hoc impoſſibile eſſe dicebat: qñ tribus ex qua eſſet multitudine priuaret̃: &
puer eſſet ad tantaq; rerū opus infirmior. Deus aūt quod deerat ſe ipleturū eſſe dicebat:
eoq; duce iſrahelitis ſe uictoriam pbiturū. Et cū hoc gedeon qbuſdā iuuenibus enarraſ
ſet: creditūq; fuiſſet ei: ac repēte ad certamina decē milia uirorū uideret̃ ppatatus exerci
tus aſtitit gedeon p ſomniū deus imbecillē naturā hominū ſibi placere declarauit: & q̄
eſſet fortitudine pcipua refutauit: ut uictoriam nō ſibi: ſed deo ꝓprie reputarent: tanq̄ ſi
multo hoc dignoq; gereret̃ exercitu: & crederēt: qa eius auxilio uictorię opus fuiſſet im
pletū: pcepitq; ut circa mediū diē in ſolis ardore ad fluuiū faceret uenire exercitū: eoſq;
q inclinati biberēt magnanimos eſtimaret: q uero cū feſtinatione turbatā biberent aq̄:
eos crederet hoſtiū formidine detineri. Et cū gedeon ſecūdū dei iuſſionē hoc adipleſſet:
trecēti uiri repti ſunt: q aquā manibus cū timore & turba lamberēt: dixitq; deus: ut iſtis
ducibus hoſtes adiret. Poſuerunt itaq; caſtra ſup iordanē die altera tranſituri. Et cū ge-
deon cū timore conſiſteret quomodo ei pdictū fuerat: ut nocte hoſtes inuaderet: uolens
eū deus a formidine reuocare: præcepit: ut ſumens unū militē iuxta tabernacula madia
nitarū accederet: ab eis cōſiliū belli confidentiāq; ſumpturus. Obediens autē & ſumēs
ꝓprium famulum nomine phara: accedēs ad quoddam tabernaculū: inuenit uigilātes
in eo: & iuuēculum aliquem ſuo cōmilitoni ſomniū recitantem: ita ut gedeon audiret.
Erat enim huiuſmodi uiſio: quam dicebat: quaſi uidiſſet panem ordeacium: qui pro uili
tate ſua icomeſtibilis eſſet hominibus: per exercitū reuolutū regis apphendiſſe taberna
culum necnon & cætera deieciſſe. Ille ergo uiſionē interitum exercitus ſignificare pro-
nunciauit: dicens unde etiam hoc uideretur ei: omne inquit ſemen quod uocatur ordea-
ciū conſtat eſſe uiliſſimum: & inter omnem populū iſrahelitę uidentur abiecti uelut ge-
nus ordei & apud iſrahelitas nūc Gedeon exultat & eius exercitus. Quod uero panem
te uidere dixiſti: q tabernacula noſtra uaſtauit: metuo ne deus contra nos gedeon uicto
riam condonet. Gedeon autē ſomnium audiens ſpem magnā habuit pariter & fiduciā:
iuſſitq; ſuos armari: narrans eis ēt hoſtium uiſionem. illi uero in his quę dicta fuerāt prę
parati ſunt: & circa primā uigiliā gedeon ſuum ducebat exercitū tripartite diuiſum: por
tabantq; cūcti uacuas pharetras & lampades ardentes: quatenus grauis hoſtibus uide
retur inuaſio: & in dextra manu cornua ferebant: quibus pro tubis utebantur. Multum
itaq; locum hoſtiū tenebat exercitus: habebātq; multitudinē camelorum: & ſecundum
gentium morē paſcentes in uno circuitu erant omnes. Hæbreis autem prædictum fue-
rat: ut dum ueniſſent circa hoſtiū caſtra: ſigno dato tubis canerent: pharetraſq; concu-
tientes cum lampadibus impetū facerent iubilantes: q; uictoriam deus gedeon confer-
ret. Quod cum feciſſet: ſtupor cōpræhendit homines adhuc dormientes: erat enim nox:
& hoc deus fieri ita pceperat: ſuntq; perempti pauci quidem ab hoſtibus: plurimi uero a
ſemetipſis: eo q; linguis propriis diſcordarēt. Nam dum fuiſſent in turbā redacti: unuſ
quiſq; perimebat ꝓximū: dū eū crederet inimicū: & facta eſt magna cædes. Fama uero
uictorię gedeonis ad iſrahelitas pueniente: cuncti ſimul armati ſunt pſequētes hoſtes: &

cōprahēderūt eos in q̄dā ualle ſcopulis ualde circūdatā:q̄ trāſire nō poſſent:& circūſtā
tes occiderūt oēs:duoſq; ſimul reges oreb & zeb. Reliq uero duces relictos milites col
ligētes:q erāt q̄ſi.viii.&.x.milia: caſtrametati ſunt multo ꝓcul ab iſrahelitis . Gedeon
aūt labore non feſſus:ſed pſequēs cū oi exercitu:eiſq; cōgrediens fortes uniuerſos fundi
tus interemit:& reliquos duces zebin & zarnō apphendēs captiuos duxit.Mortui ſunt
aūt in ea pugna madianitarū & arabū q eis ſolatia pbuerūt q̄ſi centū uiginti milia: mul
taq; pda auri & argēti & ueſtiū & camelorū:& ſub iugaliū hębraice tūc ē collata uicto
riæ.Gedeō aūt uadēs in effrē ꝓpriā regionē:occidit quoſq; madianitarū reges . Tribus
aūt effrē ex qua erat gedeon cū grauiter ferret: q̄ cū ea minime dimicaſſet: exercitū ſup
eū feſtinabat inducere:qa eis nō indicaſſet qñ hoſtes inuaſerat.Gedeon uero cū eſſet hu
milis aio & oi uirtute ſūmus:dicebat nō ſe auctoritatis ſuę cōſilio contra hoſtes:ſed deo
iubēte pugnaſſe:uictoriā uero nō minus eorū q̄ ſui laboris eē fatebat̄ .His ergo ſermoni
bus eorū mitigās irā:plus hæbreis ꝓfuit q̄ hoſtiū pda:eoſq; a pcipicio inteſtinæ ſeditōis
eripuit.Iniuriæ tñ huius pœnā illa tribus excepit:quā ſcilicet oportūo tempore declara
bimus.Gedeon itaq; pricipatū ponere uolens: coactus retinuit illū ānis iugiter.xl.po
puli iura diſponēs:& diuerſis ad eius iudicia cōcurrētibus:q̄cūq; dixiſſet:firmiſſime oīa
ſeruabant̄ .Qui cū ſenex defunctus fuiſſet:in effrē regione ſepultus eſt. Cap.VIII.
S habuit q̄dē filios liberos.lxx.plures enim habebat uxores:unum aūt filium ha
i buit ex cōcubina droma noie abimelech:q poſt mortē patris pgens in ſychē ad
coguatos ſuæ matris unde fuerat orta:& ſumēs ab eis pecunias : quoniā iniquita
tum magnitudine uidebat̄ inſignis:cum eis ad paterna quoq; pdia regreſſus eſt:& oēs
fratres occidit abſq; ſolo ioatha.Hic eni fugæ beneficio eſt liberatus.Abimlech aūt aſ
ſumpta tyraunide:dominum ſe pro legitimis filiis in his q̄ uellet facere declarauit: quod
uehemēter iuſticiæ pſulibus erat acerbum.Igitur dū quodā tpe publica in ſychē feſtiui
tas eſſet:cūctaq; illic multitudo cōſiſteret:frater eius ioathā quē fugiſſe pdiximus,aſcē
dens in mōtē garizim qui ſicimorū ſupeminet ciuitati, clamauit:& multitudine prebēte
ſilētiū præcatur ut quod diceret libēter audirēt:factoq; ſilētio dixit : q̄ arbores facto ſui
cōcilio hūana uoce petiſſent ficū:ut ſupra eas regnaret.Qua denegāte:eo q̄ honore fru
ctus ꝓprii frueret̄ :nec alium q̄rere deberet extraneū, arbores rurſum cogitationē regni
nō reliquerūt:uiſumq; eis eſt ut honorē uiti pberent.Sed & uitis electa hiſdē uerbis qui
bus ficus uſa reſpuit regnū:Hoc ipſum facientibus & oliuis:ramnus quā arbores petie
rant ut regnū ſumeret ſup eas(hoc eni genus eſt inter ligna quod habet ignē ꝓferendi
naturā)ꝓmiſit ſe regnū ſuſcipere & iſigniter impare:ita tamē ut ſub eius umbra requie
ſcerēt.Si uero ei cōtraria forēt:eius igne cōcremarent̄ .Hoc aūt inquit nō riſus cā dico:
ſed q̄ño multorū bonorū experti gedeonis ea quæ nunc gerunt̄ deſpiciunt:uidētes abi
melech principē hi qui meos cū eo fratres iteremerūt:cum utiq; nihil ab igne differat.
Cūq; talia dixiſſet abſceſſit:& habitabat lateuter in montibus annis tribus timens abi
melech.Hinc poſt nō multū tēpus:ſycimitæ pœnitētiā agentes ꝓ nece filiorū gedeon:
expulerunt ab urbe abimelech pariter & a tribu.Ille ergo cogitabat affligere ciuitatē.
Tempore aūt ſupueniente uindemiæ metuebant colligere fructum:ne quid eis abime
lech faceret mali.Veniente uero ad eos quodā principe: gaal nomine:cum armatis co
gnatis ſuis:ſycimitæ quęrunt ſibi ab eo preberi mūitionē:donec uidemias cōgregarēt.
Quo eorum faciēte petitionem:procedebant ad opus ſuum:& cum eis gaal ſuos duce
bat armatos.Cūq; fructus fuiſſet cū ſecuritate collectus:& per ſingulos choros abime
lech aperte iam preſumerent blaſphemare : ſed & principes inſidiis loca circa ciuitatem
apprehēdentes:multos abimelech latēter interfeciſſent: zebul q̄dam princeps ſychemi

taq; :cũ eẽt extraneus abimelech eis qbus populũ gaal exacuebat: abimelech miſſis nũ
ciis indicauit : & monuit ut inſidias poneret ante urbẽ ſeq; ſuaſu; gaal ut egrederet̃ de
ciuitate : quo facto irruere ſup eũ deberet abimelech & agere : ut in eo ſe defenderet: &
deinceps populi ſibi amicicias copularet. Cũq; abimelech in inſidiis reſediſſet : & gaal
incaute moraret̃ in ſuburbano: & cũ eo zebul uidẽs paulatim ordinatos accedere gaal:
ad zebul ait inſiſtere ſibi uiros armatos. Quo reſpondente umbraculũ eſſe petrarũ : cũ
magis appropinquaret: uerius hoc aſpectu conſiderans: nõ umbrarũ eſſe: ſed uirorũ di-
xit inſidias. Reſpondit ad eũ zebul. Nonne tu maliciã abimelech accuſabas. Cur itaq;
tuæ uirtutis magnitudinẽ non oſtendis: & cũ eo pugnã cõgrederis? Gaal ergo turbatus
congreſſus eſt cũ abimelech: & ceciderunt equitũ aliqui de eis armatis: ipe uero fugit in
ciuitatẽ: ut alios euocaret. Et denuo zebul egit: ut gaal expelleret̃ ex urbe: accuſans eũ
quaſi cõtra milites abimelech melior extitiſſet. Abimelech uero cognoſcens egreſſuros
ad uindemiã denuo ſychemitas: loca circa urbẽ inſidiis occupauit. Quibus procedenti
bus: iam qdem ps exercitus apprehendit portas: ut ciuibus auferret ingreſſum: alii uero
diſperſos interemerunt: & ubiq; cædes effecta eſt: & ciuitatẽ ad fundamẽtũ uſq; ſubuer
tens: ſal quoq; ſup eius ruinas ſeminãs uictor abſceſſit. Omnes itaq; ſychemitę hoc mo
do perempti ſunt. Quicunq; uero p prouinciam diſperſi pericula fugierunt: ſuper quãdã
petrã munitiſſimã cõgregati morabãt̃. Cũq; eã mutare niterentur uoluntatem eorum
abimelech prenoſcens, ſuper eos cũ exercitu uenit: collectiſq; de ſilua lignis: iuſſit ut hęc
etiam exercitus faceret uniuerſus. Velociter autem ſaxo circundato lignis ſubiectus eſt
ignis: & flamma ſurgente: nullus ex eo ſaxo defugit: ſed una cum uxoribus & filiis ſunt
extincti: uiri quidem circa mille & quingentos. Reliquã uero omnẽ multitudinem ſy-
chemitarum: huiuſmodi calamitas interemit. Quibus hæc afflictio nata eſt : eo q; ſuper
uirum ſibimet utilem: eiuſq; genus mala talia protuliſſent. Abimelech autem iſraheli-
tas malis ſycimorum perterrens: præſumebat etiam maiora tentare: & nequaq̃ uiolen-
tiæ ſuæ modum imponere donec perderet uniuerſos. Veniebat ergo ad thebes & ciuita
tem quidem facto diſcurſu coepit. Cunq; eſſet in ea maxima turris: in qua uniuerſi cõfu
gerant: obſidere hanc uolens: dum proxime ueniſſet ad murum ſumens mulier quędam
fragmentũ molę caput eius repente percuſſit. Qui dum cecidiſſet ſaucius: armigerũ ro-
gauit: ut eum occideret: ne mors eius opus mulieris eſſe uideretur. Et ille quidem præce-
ptum fecit. Abimelech autem huiuſmodi poena ꝓ fraterna morte : & his quæ in ſyche-
mitas præſumpſiſſe probabatur, exſoluit. Hęc ergo calamitas ſecundum diuinationem
ioathan uidetur impleta. Exercitus uero qui cum abimelech fuit eo cadente diſperſus di
ſceſſit ad propria. Cap. IX.

Srahelitarũ principatum poſt eum Iamer galatinus ex tribu manaſſe ꝑcepit: uir
i & in aliis fœlix: & filios bonos habẽs. xxx. numero: & in equitatu p̃claros & prin
cipatũ ciuitatũ galadinarũ habẽtes. Hic duo & .xx. annis obtinens principatũ:
ſenex defunctus eſt: & ſepulturam in gamon galadinorum ciuitate promeruit. Res eq-
dẽ hæbreorũ ad inhoneſtam uitam: & iniuriam dei legumq; ferebantur. Quos ammo-
nitæ deſpicientes & paleſtini: cum magno exercitu prouinciã deuaſtabãt : omnemq; re-
gionem trans iordanem detinẽtes: reliqua comprimere pręſumebant. Hębrei uero ma
lis afflicti: ad ſupplicatões dei conuerſi ſunt: & ſacrificia celebrabant: rogantes eũ ut pla
catus eorũ precibus ab ira quieſceret. Deus uero placatus eis ſuũ cõceſſit auxiliũ. Inter-
ea ammonitis caſtrametantibus ĩ terra galadinorũ: prouinciales occurrerũt ad montẽ
egentes duce. Erat autem quidã nomine iepte : uir nomine paterno potens ad exercitũ
diſpenſandum: quẽ ſub mercede poſcebant. Ad hunc ergo mittentes rogabant ut cum

eis pugnaret: ꝓmittentes ut ei cuncto tpe principatũ exercitus ſui concederent. Ille ue
ro nequaq̃ ꝑcibus obediuit: culpans eos quod nõ ei ꝓbuiſſent auxiliũ: dũ iniuſticiã ꝑpeſ
ſus aperte fuiſſet a fratribus. Non enim conſanguineus eis erat: ſed pegrinus. Cuius uti
q; matrẽ ꝓpter amoris ardorẽ filiis ſuperinduxerat pater, Ergo fratres expulerunt eũ:
deſpiciẽtes eius infirmitatẽ. Et ob hoc in ꝓuincia galaditica morabať: & omnes de lon
ge ad ſe uenientes ſub mercede ꝓpria retinebat. Illis uero ſupplicantibus atq; iurantibus
omnem ſe principatum eidẽ fore prebituros, tandẽ aliq̃n conſenſit: & uelociter diligen
tia rerũ habita in urbe maſphat exercitu cõſtituto, legatiõem miſit ad regem ammoni
tarum: cauſam eius inuaſionis accuſans. Ille remittẽs potius iſrahelitaꝝ accuſabat egreſ
ſum ex ægypto: petebatq; ut ab amorreo recederẽt: quaſi patrũ eius a tempore antiquo
fuiſſet. Cui reſpondens iepte ait: ꝙ irrationabiliter progenitores iſrahelitaꝝ de amorrea
culparet: ſed potius eis gratias agere deberet pro ammanitide terra ſibi conceſſa: qa dũ
poſſibile fuiſſet ſecũdũ moiſi iuſſionẽ ut eã tollerẽt, iſti eos illic degere permiſiſſent: quã
poſt annos trecentos dei auxilio reparauerant: ob quã rẽ pugnaturum ſe fore dixit. Et
hæc quidẽ effatus legatos abire dimiſit. Ipſe uero deũ pro uictoria deprecatus: & ſacrifi
cium promittẽs: ut ſi uiuus reuerteretur quicqd ei prius occurreret imolaret. Cõgreſſus
copioſe uicit: & occidens hoſtes ꝑſecutus eſt uſq; ad ammanitã ciuitatẽ. Et inde digreſſus
in ammanitẽ multas uaſtauit urbes: prædamq; collegit: & a ſeruitute domeſticos libe
rauit: quã decẽ & octo ſuſtinuerant annis. Reuerſus autẽ calamitatẽ incurrit: nullo mõ
priſcę fœlicitati equalem. Nam eius filia unigenita & uirgo: tũc ei primitus cum uene
rat: occurrit. Qui grauiter ingemiſcens magnitudine tanti doloris afflictus filiã ſibi ob
uiã ueniſſe culpabat: quã ſacrificandã deo deuouerat. Quæ tamen in illo caſu nõ doluit
pro patris uictoria & ciuiũ libertate moritura. Petit autẽ duos menſes ſibi cõcedi: ut iu
uentutẽ ſuam cũ ciuibus lamentareť: & tũc uota ꝑferat. Quo tempore tranſeunte: filiã
pater imolauit: nec legitimũ faciens holocauſtum: nec deo carum: nõ utiq; deliberans
apud animũ ſuũ: qualis apud cæteros huius facti cauſa uideretur. Igiť cũ tribus effrẽ ſu
per eũ exercitũ niterenť inducere: eo ꝙ bellũ ammanitarũ eis nõ idicaſſet: ſed abſq; ipſis
uoluiſſet prædam habere & gloriam: hoc ſatiſfaciebat dicens: eo ꝙ primo quidẽ nõ eos
latuiſſet cognatorũ oppreſſio: ſed etiam uocati ad auxiliũ non ueniſſent: cũ oportuiſſet
eos ante preces occurrere. Deinde dicebat ꝙ hoſtibus quidem iniuſte pugnantibus nõ
præſumerẽt reſiſtere: poſtea uero cognatis inferre bella tẽtarẽt: & icterminatus eſt: ſi nõ
tẽperarent a talibus: deo auxiliante ab eis pœnas exigeret. Quibus dũ ſatiſfieri nõ po
tuiſſet: ſed contra eũ cũ exercitu a galatina terra uenientes pugnarẽt: amplũ eoꝝ dilatuit
interitũ: & ꝑſequens fugiẽtes: & ꝑoccupans exercitu ꝑmiſſo uada iordãis: pene q̃dragin
ta duo milia uiroꝝ occidit. Ipſe uero cũ principatũ tenuiſſet ſex annis defunctus eſt: &
ſepultus in ſebaſti patria ſua q̃ eſt in terra galadinæ. Moriẽte uero Iepte tenuit principa
tum abſanis de tribu iuda ciuitatis bethleem. Hic filios habuit. lxxxx. maſculos: & reli
quas uirgines: quos omnes dimiſit uiuos: filias uiris tradens: & filiis dans uxores. Qui
dum nihil geſſit in ſeptem annis ſermone & memoria dignum: in ſenectute defunctus
eſt: & ſepulturam in patria ſua promeruit. Igitur abſani moriente: neq; is qui poſt eum
decem annis habuit principatum: noĩe chilon: de tribu zabulon: aliq̃ egit uirtutem pre
cipuam. Poſt hunc abdõ hilonis filius de tribu effraim ciuitate pharathonitorũ exiſtens
principatũ habuit: qui pro ſola eruditione poterat habere memoriam: nullũq; opus pro
pace rerũq; licentia nec ipſe clarũ exercuit. Hic aũt filios habuit quadragita: & alios ex
eoꝝ ſemine deſcendẽtes. xxx. erantq; ſimul oẽs ſeptuaginta: eqs exerciti. Quos oẽs ſup
ſtites derelinquẽs ſenectute defunctus ẽ: & opinabilẽ in pharathuni ꝓmeruit ſepulturã

Hoc aũt mortuo iſrahelitis paleſtini ꝓualuerũt, ita ut ab his ꝑ q̃draginta ãnos tributa
ꝑciperent . aqua ſeruitute hoc modo liberati ſunt. Capi.X.

Vidã Manue de tribu dan:inter paucos egregius : & patriæ ſine dubio primus
q habuit uxorẽ pulcherrimã:& q̃ inter centũ cõprouinciales fœminas eminebat.
Et cũ filios non haberet grauiter ferẽs deũ ꝓ cara ſucceſſiõe rogare cœpit inſub
urbano ſuo in cãpo maxio frequenter aduenieus cũ uxore.Erat aũt & nimius in uxoris
amore:& ob hoc ſine tẽperatione zelus ipſius.Et quodã tpe cũ mulier eẽt ſola, apparuit
ei angelus dei pulchro iuueni ſimilis & procero:eiq; maſculũ filiũ futurum dei ꝓuidẽtia
nunciauit:q foret optimus:& fortitudine precipua clarus a quo creſcẽtes paleſtinos cõ
primẽdos al ſeruit:monuitq; ut eius comę minime tonderẽtur:nullum potum niſi aquæ
deo præcipiente biliturus.Et cũ hæc dixiſſet:abſceſſit.Illa uero marito ueuienti indica-
uit angeli uiſionẽ:& admirãdi iuuenis pulchritudinẽ atq; proceritatẽ ita:ut ille zelatus
in eius laudibus obſtupeſceret: & ſuſpitionem quaſi ex eius amore extraneo conceperit.
At illa uolens irratiõabilem eius triſticiam mitigare:rogauit deum:ut angelum denuo
deſtinaret:quatenus maritus eius eũ inſpiceret.Et itẽq; ꝑ dei gratiã angelus uenit ĩ ſub-
urbano illorũ: & apparuit mulieri:uiro remoto.Quem rogabat:ut ſuſtineret donec ma
ritũ adduceret:ꝑmittenteq; angelo:manue uocatus uenit.Qui cum uidiſſet nec tũc a ſu
ſpitione ceſſauit:rogauitq;:ut quæcunq; uxori eius dixerat:illi pariter declararet.Cunq;
dixiſſet angelus:ſufficere ut noſſet illa quę dixerat:rogabat eum:ut ei manifeſtaret quis
eſſet:quatenus filio nato:gratias ei & munus offerrẽt.Illo uero dicẽte:ꝙ nihil horũ ege
ret:nec ob hanc cãm futurũ eis filiũ nunciaret:petiit:ut expectaret:quatenus ei aliquod
munus offerret:Qui dũ primitus non annuiſſet:poſtea eo precibus inſiſtẽte conceſſit:
ut aliqd ei dono daret.Tũ manue occidẽs hedũ:cumq; coquẽdũ uxori prebẽs:dũ geſtũ
hoc fuiſſet:præcepit ut poneret ſupra ſaxum & panes & carnes abſq; uaſis.Quo facto:
uirga quam tenebat angelus tetigit carnes:& igne protinus emicante:carnes cum pani
bus ſunt abſumpti.Tunc angelus ſuper fumum quaſi in curru eis cælum aſcendere ui-
debatur.Cunq; manue metueret:ne quid ei propter uiſionẽ dei ꝓueniret aduerſum : cũ
uxor ut conſideret confortabat:& pro ſua utilitate deũ ſe uidiſſe fatebatur.Cũ uero con
cepiſſet:cuſtodiam habuit mandatorum:natumq; appellauerũt ſamſon : quod nomen
ſignificat robuſtum.Creſcebatq; puer uelociter:& tam per abſtinẽtiam ciborum:q̃ ca
pillorũ remiſſionem propheta iam futurus agnoſcebatur.Hic itaq; ueniens cum paren
tibus thamna paleſtinorum ciuitatẽ:dum celebraretur ibi feſtiuitas:uirginẽ prouincia-
lium cõcupiuit:rogauitq; parentes ut ei puellam peterent in uxorem.Quibus neganti-
bus:eo ꝙ eſſet de aliena gente ꝓgenita:deũq; dicẽtibus ei nuptias ex hębreis congruas
præbiturum, uicit eius petitio ut ei uirgo deſponſaret.Dumq; frequentur ad eius paren
tes iret, occurrit leoni: & cum eſſet inermis:tenens eũ manibus ſuffocauit:& in ſilua ite
riore extra uiã ꝓiecit.Rurſumq; dum iret ad puellam, inuenit agmen apum: fauũ mel-
lis in leonis illius ore feciſſe:& tollens exinde tres fauos mellis cũ donis reliquis quę por
tabat:puellæ contradidit.Cũq; thamnitæ oẽs eſſent in epulis nuptiaꝝ:metuentes forti
tudinẽ iuuenis:triginta circa eũ pubertate præcelſos conſtituerunt : ſermone qdẽ uelut
ſocios futuros:opere uero cuſtodes : ne qd uellet forte cõmittere conuiuiorum ſocietate
creſcente.Cunq; in ludo conſiſterent:qualis ſolet tali tẽpore ꝓuenire:ſamſon ait . Pro-
ponam uobis parabolam:& ſi ſolueritis ſeptem diebus propoſitam queſtionem:lineas
ſingulas & ſtolas totidẽ ꝓpter honorẽ ueſtræ ſapientię me dante percipietis:& cũ hac
largitate gloriã quoq; & lucrũ ſapientiæ poſſidebitis . Illiſq; petentibus ut diceret ait.
Qui cuncta uorat:cibũ genuit de ſemetipſo ſuauẽ:licet ipſe nimis ſit inſuauis.Illis aũt ꝑ

tres dies queſtionē non ualentibus inuenire:& dicētibus puellæ ut a uiro cognoſcēs eis annunciaret:cui etiā minati ſunt incendiū:niſi hoc ſtuderet implere. Samſon puella rogāte ut diceret:primū qdē reſtitit. Cūq; illa nimis īſiſteret & ad lachrymas pueniſſet & indiciū hoc noſſe quereret ꝙ eā ſamſon minus amaret:indicauit ei quēadmodū leonē interimeret:& qūo apes in ore eius inueniens:tres fauos mellis portaſſet ei. Et ille quidē nihil doloſum metuēs oīa declarauit:illa uero ſermonē hūc petentibus rurſus expoſuit. Septima uero die cū tēpus eſſet ut ꝓpoſitā exoluerēt queſtionē:anteq̄ ſol occūberet cōuenientes dixerūt:neq; a leone cōphēſis qcq̄ inſuauius eſſe:neq; dulcius utētibus melle: Quibus ſamſon r̄ndit. Nec qcq̄ aliud muliere doloſius:q̄ uobis idem expoſuiſſet uerbū. Et illis qdē dedit q̄cūq; ꝓmiſerat:facta p̄da aſchalonitarū q ei p iter occurrerūt:nam & iſti paleſtini ſunt. Ille ergo nuptias refutauit:& puella quæ cū ꝓuocauit ad iracūdiā:duxit eius amicū. Pro qua iniuria exaſpatus ſamſon:deliberat ut paleſtinos oēs cū ea affligeret. Cūq; eſſet tp̄s eſtatis & fructus meſſiū p̄paratus appropinquaret:cōphēdens trecentas uulpes:& caudis eaꝝ ligās ardētes lāpades:dimiſit in meſſes paleſtinoꝝ:& hoc mō eoꝝ depopulatus eſt fructus. Paleſtini uero ſciētes eſſe opus ſamſon & cām ꝑ qua talia ppetraſſet, miſerūt pricipes ī rhamna:uxorēq; eius cū parētibus ſuis īteremerunt: tanq̄ q mali huius auctores exiſterēt. Samſon aūt cū multos in paleſtinorū cāpeſtribus occidiſſet:habitabat in etham:eſt enim ſaxum ualde mūitū ī tribu iuda. Paleſtini itaq; cōtra tribū iuda caſtrametati ſunt. Illis uero dicētibus iniuſte eis inferri ſuppliciū ꝓpter delicta ſamſon:dū utiq; tributa pſoluerēt, dixerunt ut ſi hoc nollēt pati:ſamſon cōtraderent alligatū. Qui uolentes euadere:uenerūt ad ſaxū ubi ſamſon habitabat cum tribus milibus armatorū:& culpantibus eū ꝓ his quæ cōtra paleſtinos uiros egerat:q poſſent oī generi hæbreorū calamitates inferre:rogabant ut deſcenderet:quatenus cum ditioni illoꝝ cōtraderent:poſceb ātq; ut hoc ſponte pferret. Qui cū iuſiurandū accepiſſet: eo ꝙ nihil ei plus fieret q̄ ut hoſtibus traderet̄:deſcēdens de ſaxo:ſemetip̄m cōtribuloꝝ ſuoꝝ poteſtati cōtradidit:ibiq; eū duobus funibus alligantes:ducebāt ut traderēt paleſtinis. Et cū in quēdā locū ueniſſent q nūc maxilla nūcupat̄: ꝓ fortitudine q̄ in ſamſon uidebatur:cū nomen primitus non haberet:nō ꝓcul paleſtinis caſtrametātibus & occurrentibus cū gaudio & clamore:tanq̄ ea quæ cupiebāt deſiderabiliter adimpleſſent:diſrumpens uincula ſamſon:& arripiens aſini maxillā q̄ in præſenti iacebat:in hoſtes inuectus eſt:& pcutiēs eos cū maxilla quaſi mille qdē peremit:alios uero turbatos ī fugā uertit. Samſon igit̄ pluſq̄ oportebat exultans:nō dei coopatōe credebat hoc factū:ſed ſuis uirtutibus aſcribebat:eo ꝙ p maxillā alii qdē hoſtiū ceciderunt:alii uero in fugā ſunt uerſi. Quē dū ſitis fortiſſima tenuiſſet:cōſiderans ꝙ nihil eſt uirtus hūana:dei cūcta eſſe teſtatus:rogabat ne ꝓpter hoc iraſcens eū traderet inimicis:ſed ut potius illi auxiliū ī neceſſitate cōferret:& a malis eriperet. Cuius p̄cibus miſertus deus:fontē circa quādā petrā de aſini maxilla ſuauē copioſumq; ꝓduxit. Inde ſamſon ip̄m locū uocauit maxilla: & hactenus hoc noīe nuncupat̄. Poſt hanc pugnā ſamſon decipiēs paleſtinos uenit in gazam:& in quodā diuerſorio morabat̄. Agnoſcentes ergo gazæ pricipes eius p̄ſentiā fecerūt īſidias ante portā:ut egrediēs nō lateret. Samſon uero dū hoc cognouiſſet circa mediā noctē ſurgens:arripuit portas:ipſaſq; ſimul clauſuras & uectes:& alia eoꝝ ligna ſup humeꝝ tollēs:ea ſup mōtē hebron deferēs collocauit. His itaq; geſtis:trāſcēdebat iā leges patrias:& edicta ꝓpria relinq̄bat. mores imitādo pegrinoꝝ:quod ei initiū mali fuit. Cōcupiſcēs enī mulierē meretricē noīe:dalilā:apud paleſtinos habitātē, cū ea degebat. Vn̄ tūc iudices paleſtinoꝝ uenïētes ad eā:ꝓmiſſiōibus aſtrinxerūt:ut a ſamſon diſceret:q̄ cā fortitudinis eius eēt:p quā uici nō poſſet. Illa uero dum circa potū & hmōi

conſuctudine eſſet conſtituta.& miraret᷑ eius actus:arcius agebat:ut agnoſceret:quẽad
modũ tanta uirtute p̄cclleret.Samſon aũt dũ adhuc ſapientia fortis eſſet:fallebat eã di-
cens.Si ſeptẽ uinearum palmitibus:qui adhuc flecti poſſunt:unctus fuero:cunctis infir
mior ero.Illa ergo tunc q̄dẽ tacuit:poſtea uero indicans principibus paleſtinis:celebat
aliquos militũ intra domũ.& dormientẽ hæbreum artiſſime palmitibus alligauit: deſ
de excitans:dixit inſiſtere aliquos ſuper eum:Ille ruptis palmitibus tãq̄ contra inimicos
nitebatur inſurgere.Tunc mulier eo ſibi loquẽte grauiter ſe ferre dicebat:ſi propter icre
dulitatẽ fauoris ſui & tãq̄ nõ celaturc quod ei proderet:nollet edicere ueritatẽ.Cunq; ro
gantẽ rurſus falleret dicẽs:ſeptẽ ſi funibus eſſet alligatus:p̱deret fortitudinẽ:dũ & hoc
quoq; faciens:nihil geſſiſſet:tertio alligari comas ſuas dixit.Cũ uero neq; hoc uerax in
ueniret᷑: nimiũ ſupplicãti:ad ultimũ cũ iam ei calamitas ĩmineret:uolens præſtare dali-
læ ait.Mei deus curam habet:& eius prouidentia natus:hanc nutrio comã:iubente deo
ne tondear:mea ſiquidẽ fortitudo in huius augmento eſt.Hoc illa cognoſcens:abraſis
crinibus eius:eum tradidit paleſtinis: cũ iam non ualeret ab eorũ ſe inuaſiõe defendere.
Qui auferẽtes eis oculos:ligatũ circũduci undiq; fecerũt.Procedẽte uero tp̄e:coma ſam
ſon creuit:& dũ eſſet feſtiuitas publica:paleſtini principes atq; nobiles cũ epularent᷑ ſi-
mul in fano: cuius edificiũ duę columnę portabãt: adductus eſt ibi ſamſon ad cõuiuiũ:
ut ei oẽs illuderent.Ille crudelius hoc arbitratus:eo q̄ ad iniuriis defendere ſe nequiret:
puero ducẽti ſe pſuaſit:ut diceret eo q̄ poſt laborẽ requieſcere opus haberet:& cũ ad colũ
nas reclinaret.Vbi dum aduenisſſet:cõmouit eas:ſimulq; cũcta deſtruxit:ſubuerſiſq; cũ
fano columnis tria milia hominũ ſunt extincta:inter quos & ſamſon una defunctus eſt:
cũ tenuiſſet principatũ iſrahelitarum annis.xx.Dignũ eſt igitur laudare uirtutẽ:& fortitu
dinẽ:& magnanimitatẽ huius uiri etiã circa mortẽ:& irã quã uſq; ad finẽ ſui contra ho
ſtes exercuit.Nã quod a muliere captus eſt:humanæ naturę oportet aſcribi: quæ eſt ad
uicia facilis:uirtutis uero eius coronã memorabilia neceſſe eſt habere p̄conia.Cuius co
gnati ſumẽtes corpus ſepelierunt in ſaraſa regione cũ cognatis eius. Cap.XI.

p Oſt mortẽ ſamſon:p̄fuit iſrahelitis ſacerdos hæli.Sub hoc prouinciã eorũ appræ-
hendẽte fame:elimelech q̄dã de bethleẽ ciuitate tribus iudę famẽ ferre non ua-
lens:uxorem ſuã noemi:& filios ex ea natos:cellion & mallion ſumẽs : migrauit
in terram moabitarũ.Dũq; ei cũcta bene p̱cederent:filii ſui moabitidas duxere uxores:
cellion quidem orſam:malion autem ruth.Trãſactis aũt annis.x.&.viii.elimelech & fi
lii eius in breui defuncti ſunt.Noemi amare ferẽs q̄d ei p̱uenerat:& deſolationẽ carorum
nõ ſuſtinens filiorum: propter quos & de patria ſua uidebatur egreſſa:rurſus reuertebat᷑ ad
iudeã.Audierat enĩ q̄ iã p̱ſpera de ipſa regione nunciarentur.Cuius nurus deſeri ab ea
nõ tolerabãt:ſed nec ipſa refutando eas ſecum p̱ficiſci poterat euitare.Et cũ inſiſterent:
optans fœliciores nuptias eis: quã q̄bus fuerãt iã priuatæ:& filios:aliaq; bona conferri:
eas illic remanere poſcebat:nec cum ea debere p̱ficiſci:in rebus cęteris & terram pro-
priam deſerentes.Et orſa q̄dẽ manſit.Ruth autẽ cũ ei a ſe recedere pſuadere non potuiſ
ſet:ſociam ſibi duxit:in omne q̄cquid emergeret.Veniẽte itaq; ruth cũ ſocru ĩ bethleẽ,
boos elimelech cognatus ſuſcepit eas.Et cũ noemi nomine ſuo uocarent,ait illa.Iuſtius
marame uocate.Significat enim lingua hębraica noemi q̄dẽ fœlicitatẽ:mara dolorẽ.
Ruth interea tempore meſſis egreſſa eſt permittente ſocru p̱oſt metẽtes ſpicas collige
re:ut alimentũ haberent:uenitq; in agrum boos.Veniens autem poſt paululũ boos:ui
denſq; puellã,de ea agri met ſuũ prepoſitum requirebat.Ille uero dũ iam ab ea primitus
agnouiſſet,domino declarauit.Qui de fauore ſocrus atq; memoria mariti ſibimet copu
lati gratias agens:et ei experimẽtũ rerũ bonarũ exoptãs,ſpicas q̄dẽ eã colligere noluit:

ſed metere qcqd poſſet ſibi portare pmiſit:pcipiés uillico ut nihil eam tollere ꝓhiberet:
prandiūq; & potū ei pbuit: dū meſſores hora cōpetēti comederēt. Ruth autē tollēs ab
eo alpheta ſocrui cōſeruauit:& ueſpe cū ſpicis ad eā uenit. Seruauerat aūt ei noemi par-
tes ciboꝝ:quos ei uicini pbuerāt. Narrauitq; & ruth ea q̄ illi dixerat boos. Cūq; illa idi-
caſſet q cognatus eēt:& ꝓpter pietatē ei ſuā ꝓuidētiā exhiberet:rurſus ſequētibus die
bus egreſſa eſt ad colligēdas ſpicas cū ancillis boos. Veniēs aūt non poſt multos dies
boos, cū iā eēt meſſis ordearia maturata:ad areā ꝓpriā ibi dormiebat. Hoc cū audiſſet
noemi:cogitabat quēadmodū cū eo ruth collocare poſſet. Iudicabat autē utile: ſi boos
ruth hēret uxorē:aitq; puellę ut circa pedes eius clā dormiret. Illa ergo dū nephas eē iu
dicaret:ut ſocrus ſuæ iuſſiōi reſiſteret:feſtinās ad areā:tūc qdē latuit boos ꝓfundiſſime
dormiētē. Excitatus uero circa mediā noctē:reqrebat q̄ eēt. Illa ſuū nomē dicēte:& petē
te ut tāq̄ dn̄s eā cubare pmitteret:tūc eqdē qeuit. Diluculo uero anteq̄ ad opus famuli
mouerēt:excitās eā iuſſit ut tollēs ordei quātū poſſet:ꝓperet ad ſocrū anq̄ ibi dormiſſe
uideret ab aliqbus: dicēs caſtitatē in talibus derogationibus eſſe ſeruandā:& maxīe qn̄
nihil ppetrat aduerſū. De reliqs uero ſic ait. Eſt mihi ꝓximior genere q te ducere poſſit
uxorē:& ſi uoluerit neceſſarie ſequeris illū quo te repudiāte cōiugē:te ego ſecūdū leges
habebo. Hęc illa ſocrui referēte:ſecuritas eas tenuit:ſpē habētes q ꝓ eis boos decetero
cogitaret. Ille ergo iā media die ueniēs in ciuitatē:& ſeniores colligēs:mittēs ēt uocauit
ruth atq; cognatū. Quo ueniente:elimelech iqt:& filioꝝ eius hereditatē tenes. Illo con
fitēte hanc ſibi ꝓximitatis lege cōpetere:boos ait. Ergo non ex media parte oportet le-
gū habere memoriā:ſed ut ſecūdū eas uniuerſa facias. Mallionis eni uxor hic uenit:& ſi
uis partē agri obtinere:oportet te & uxorē eius ſecūdū leges accipere. At ille boos & he
reditatē & uxorē ceſſit. cū & ipſe cognatus eſſet defuncti:q & uxorē habere dixit ſenam
& filios. Boos itaq; teſtificans ſeniores:iuſſit mulieri ut eius calciamētū ſolueret ſecūdū
legē:& in faciē eius expueret. Quo facto:boos ruth duxit uxorē:eiſq; poſt annū maſcu
lus eſt filius ꝓcreatus:quē noemi ſumens cōſilio mulieꝝ uocauit obed:eo q in eius ſene
ctute nutriret. Obed eni hæbraica līgua ſignificat ſeruiēs: Porro obed habuit filiū ieſſe:
ex quo natus eſt Dauid: q regnauit & principatū ſuis filiis p.xx. & unā generatiōes ui-
rorum lōgo tēpore dereliqt. Hæc qdē neceſſariæ quæ de ruth geſta ſunt explanaui: oſtē
dere uolens dei potentiā:q ei poſſibile eſt ad dignitatis culmē euehere quoſcūq; uolue-
rit:& qualē pduxit etiā Dauid:huiuſmodi ortū initiis. Cap.XII.

Aebrei itaq; iebuſeorū afflictiōe pręgrauati bellū rurſum ob huiuſmodi cauſam
h habuerunt cū paleſtinis. Heli ſacerdoti erāt filii duo:oſni & finees:circa homines
iniurioſi:& circa diuinitatē impii:nulliq; iniquitati parcebāt:& alia qdem mune
ra ab oblaturis ꝓpter honorē ſibimet ſequeſtrabant:alia uero rapinę modo tollebant:
& mulieribus religionis cauſa uenientibus cōtumelias inferebant:aliis quidem uiolen-
tias facientes aliis uero perſuadentes donis:nihilq; eorū uita a tyrannide peſſima diffe-
rebat. Quorum pater grauiter hæc ferebat:ſed ut decebat nō corripiebat:populus aūt
quāto non ſperabat uenturum dei ſuper eos fore ſupplicium:tanto uehementius gemi-
ſcebat. Cūq; futuram cladem filiorum eius deus expoſuiſſet & heli & ſamuel qui illo tē
pore puer erat:tunc palam ſuper filiis habuit luctum. Volo itaq; primitus de propheta
loqui:& poſtea de heli filiis enarrare:necnon & infœlicitatis caſum:quem habuit popu
lus hæbreorū. Helchana uir leuita inter medios ciues effrē fortis exiſtens:& ramatha i-
habitans ciuitatem:duas uxores duxit:annam & fenennā:ex qua etiam ei filii ſunt pge
niti. Qui tamen annam cum eſſet ſine filiis diligebat. Veniente ergo cū ſuis cōiugibus
helchana in ciuitatem ſylo:ubi erat dei tabernaculū conſtitutum ſicut prædiximus:dū

12 - 73

eaꝝ uir per epulas uxoribus & filiis diſtribueret partes:anna reſpiciēs alterius mulieris
filios circa matrē ſuam:deſcendit ad lachrymas:eo ꝙ non habuerit filios:& magna ſol
licitudine ingemiſcebat:dumq; conſolatione uiri contriſtari ꝓhiberetur:uenit ad taber
naculum rogans deum:ut ei ſobolē concederet:filiiq; faceret eſſe matrē:uotum uouēs:
ut primogenitum ſuum miniſtraturum deo dicaret:nec eum ſimilem cū priuatis homi
nibus uictum habere pmitteret.Et dum in orationibus multo tēpore moraretur:heli ſa
cerdos ſedens ante tabernaculū:uelut ebriā abire præcepit.At illa dū nuſq̄ ſe bibere fa
teref:nec ebriā eſſe:ſed ꝓpter ſterilitatē filiorū afflicta rogaſſet deū fiduciā eā exhorta
baf habere:deū ei filiū donaturū eſſe promittens.Cū bona itaq; ſpe ueniens ad mari
tū:cibum laſſa percepit:& reuertentibus eā in patriam:concepit & peperit filium quē
appellauerunt noīe ſamuel:quaſi a deo poſtulatū.Quibus uenientibus:ut pro natiuita
te filii hoſtias īmolarēt:& decimas offerrēt:recordata mulier orationis ſuæ & ꝓmiſſiōis
quā de filio uouerat deo:tradidit eū heli dicatū deo futurū ꝓphetā:creſcebatq; eius co
ma:& potus eius erat aqua.Et ſamuel quidem nutritus in templo cōmorabaf:helcha
næ aūt ex anna alii filii:& tres filiæ progenitæ ſunt.Porro ſamuel pleno iam āno duode
cimo ꝓphetauit.Quē quodā tempore dormientem:nominatim deus uocauit.Ille uero
putans ſe a ſacerdote uocatum:uenit ad eū.Sacerdote uero dicēte eū ſe nō uocaſſe:tertio
deus hoc fecit.Quod dū heli cognouiſſet:dixit ad eū.Primo quidē ſamuel ſilui:nūc aūt
dico tibi deū q uocat:& nota quæ dicat.Cūq; deus iterum locutus fuiſſet audiēs petit:
ut quę uellet ꝑciperet:in nullo eius miniſteriū dilaturus. Cui deus:quō inquit ades co
gnoſce cladē futurā iſrahelitis omni narratione:& crudelitate maiorē:& heli filios una
die morituros:& ſacerdotiū a domo heli eſſe migrādum. Heli nāq; plus ſuos filios etiā
cōtra eoꝝ utilitatē elegit diligere:q̄ mihi placere.Cūq; iureiurādo cogeret heli ꝓphetā
ſamuelē:ut hæc ei indicaret:nolebat enim eū contriſtare ſamuel de tali ſermōe tamen eo
dicente:certiorē magis habuit expectationē de eorū perditione.Samuel autē magis ac
magis gloria augebaf:cū utiq; q̄cūq; ꝓphetabat:ꝓbarenf eſſe ueracia. Cap.XIII.

O itaq; tempore paleſtini caſtra mouerunt ſup iſrahelitas:circa ciuitatē afech:le
c uiterq; hoc iſrahelitis ferētibus ad potiora uenerūt.Vicerunt paleſtini:& occide
rūt hæbreorū uſq; ad tria milia:reliquā uero multitudinē uſq; ad caſtra ꝓpria ꝑ
ſecuti ſunt.De ſumma ergo ꝑditione formidantes hæbrei:miſerunt ad ſeniores & ponti
fices:ut arcā dei deferrent:qua ꝑſente congreſſi hoſtibus ꝑualerent:ignorantes quō ma
ior eſſet ab arca:qui eis calamitatē īferre decreuerat.Aderatq; arca pariter & pontificis
filii:quibus ꝑceperat pater:ut ſi capta arca uiuere uoluiſſent:ad eius faciē non uenirent.
Finees enim iam ſacerdotii fugebatur officio patre hoc propter ſenectutem ſibi pmittē
te.Quo facto:ſecuritas data eſt multa nimis hæbreis tanq̄ per aduentū arcę poſſent ho
ſtibus præualere.Inimici uero ſtupeſcebant iſrahelitas:metuētes arcæ ꝑſentiā:ſed utriq;
parti nō ſicut putabāt acceſſit.Facta nāq; cōgreſſione uictoria quā hębrei ſperabāt pa
leſtinis allegata eſt:& ꝑditionē quā illi metuebant:ſuſcipientes hębrei cognouerūt fru
ſtra ſe habuiſſe in arca fiduciā.Repēte nāq; in mānibus hoſtiū deuenerunt:& amiſerunt
uſq; ad triginta milia uiroꝝ:inter quos ceciderūt quoq; filii ſacerdotis:& arca ab hoſte
ablata eſt.Nūciata uero ꝑditione in ſylo & arcę captiuitate per quēdā iuuenculū benia
miten qui īterfuerat bello:cūcta ciuitas luctu repleta eſt.Porro heli ſacerdos ſedebat ad
portas in altiori ſede:& audiēs ciuitatis plāctū atq; putās aliq̄d noui circa ſuos effectū:
euocato iuuene dū agnouiſſet ea q̄ in bello fuerant geſta de filiis & aliis quę de exercitu
pariter dicebantur:leuiter habuit tanq̄ per deū preſcius futurorum:q̄ñ ualde ea mala cō
fundunt quæ præter ſpem repente ꝑueniūt.Cū uero etiam arcam audiſſet ab hoſtibus

captá:dolore turbatus eo q̄ ei p̄ter ſpem tátum oém acceſſerat:ruens de ſede defunctus
eſt:dū octo & nonaginta uixiſſet annos:quoꝝ quadragita tenuerat principatū.Ea ita-
q̄ die defuncta eſt & cōiunx finees eius filii:dū poſt occaſum mariti nequaq̄ uiuere tole
raſſet:Cui pregnanti nūciatus eſt luctus uiri.Pepit aūt filiū ſeptē menſiū:quē iccaboth
appellauerat:quod nomē deſignat ingloriū:eo q̄ illo tp̄e exercitui hmōi deformitas ac
ceſſit.Habuit autē principatū primus heli ex domo ithamar:q fuit unus filiorū aaron.
Ná primitus de domo eleazari ſacerdotis erant: ex quo honoré filius a patre p̄cipiebat:
& heli finees filio ſuo tradidit.Poſt quē abiezar eius filius hūc honorē accepit:quē bozi
ſuo filio dereliq̄t.Cui rurſum ozi filius ſucceſſit ſuus: & poſt hūc heli tenuit ſacerdotiū:
de quo nūc nobis ſermo eſt habitus:cuius genus uſq̄ ad tēpora imperii ſalomonis hoc
habuit:tunc enim ſacerdotium ex domo eleazari denuo receperunt.

INCIPIT LIBER .VI. ANTIQVITATVM QVI CONTINET TEMPVS ANNORVM.XXXII. CAP.I.

IGitur tenētes paleſtini captiuam ſuorum hoſtiū arcā: ſicut dudum
predíximus in ciuitatem axorum portauerunt eam : & apud deum
ſuum dagon quaſi tropheum aliquod poſuerunt.Sequenti uero die
diluculo igreſſi templum ut deum ſolēniter adorarēt inuenerūt deū
ſuum circa arcam iacētem:iacebat eni euulſus de baſe ſua in qua ſta
tutus eſſe uidebatur:quē denuo eleuātes ſtatuerūt: grauiter de eius
caſu dolentes.cūq̄ frequenter uenientes dagon inuenirent iacentem:& arcam ſimiliter
adorantem:in anguſtia & confuſione grauiſſima conſtituti ſunt.Nouiſſimæ azotorum
ciuitatem atq̄ prouinciam diuinitus peſtis inuaſit.Moriebātur enim crudeli paſſiōe diſ
ſenterie & anteq̄ uelox eius interitus proueniret anteq̄ animæ bona reſoluerentur a cor
pore:inteſtina eoꝝ corrupta corporis putredine ferebantur.Prouinciam uero conſurgēs
multitudo murium deuaſtabat:ita ut neq̄ arboribus neq̄ fructibus abſtineret.Dūq̄ in
his malis azoti tenerentur:& reſiſtere calamitati nō poſſent, intellexerūt hanc ſibi da-
dem propter arcam domini proueniſſe:uictoriāq̄ eius non ſibi pro bono fuiſſe.Miſerūt
ergo ad aſcalonitas:petentes:ut arcam domini ipſi ſuſcipent.Quibus azotorum ſuppli
catio non erat ingrata: ſed eis quodammodo gratias retulerunt:arcam uero percipien-
tes:in malis ſimilibus conſtituti ſunt.Secundum paſſiōes nāq̄ azotorum: paſſiōis aſca
lonitis arca deuexit.Quā denuo ad alios aſcalonitę miſerūt:ſed neq̄ apud illos manſit.
Nam cum & ipſi hiſdem paſſiōibus turbarent̄, eā uicinis ciuitatibus tradiderūt.Et iſto
modo arca ciuitates paleſtinorum quinq̄ tranſiuit: quaſi p̄dā quādā exigēs:paſſiōibus
ſingulas ciuitates quaſſans.Deſperati uero malis hi qui iam uidebātur experti: & dum
audiētibus hæc nota fierent:nec arcā ulterius aliqui ſuſcipere uellent:hmōi imminente
mercede:& ultimū cogitabant quēadmodū ea carere poſſent:conuenienteſq̄ q̄nq̄ ur
biū principes:geth & accaron:& aſcalon necnō & gazæ:& azoti:tractabāt:quod fieri
cōueniret.Et primū q̄dē placuit:ut arca remitteret̄ ad ſuos:cū deus eā p̄prius uindica
ret:& ob hoc peſtes illis īferret urbeſq̄ uaſtaret.Erāt aūt q dicerēt hoc eq̄dē fieri nō de
bere:nec falli:ut arcæ paſſionū cāſ aſcriberent cum ei p̄tās hmōi aut fortitudo nō eſſet:
quando ſi habuiſſet deus curam eius:nequaq̄ tradita fuiſſet hominibus: ſed quieſcēdū:
& cām harū paſſionum dicebant leuiter tolerādā:quod utiq̄ non deberent niſi ſolūmō
reputare naturæ:q̄ corporibus:& terræ & arboribus:& oībus q̄ ex ea conſiſtūt p̄ tēpo
rū caſus hmōi mutationes ingenerat. Prædictas itaq̄ ſententias cōſilia uirorū q priſcis

tēporibus intellectu ꝓcedebāt atq; prudētiā ſupabāt: & maxīe quādo in rebus ſuadere
cōgrua uidebanť: neq; remittēdā arcā: neq; retinēdā eſſe dicebant: ſed quiq; ſimulacra
aurea ꝓ unaq̄q; ciuitate dedicāda deo ꝓ gratiaꝝ actione: quō eoꝝ ſaluti ꝓuiderit: eoſq;
uiuere fecerit: & paſſionibus qbus ꝑualere nō poterāt liberaret: totidēq; aureos anulos
& mures q eoꝝ regionē depaſti fuerāt atq; corrupāt: & hęc in loculū eē mittēda & ſup
arcā ponēda: faciēdūq; uehiculū nouū: & boues q nuꝑ genuerāt eē iūgēdas: quaꝝ ptus
claudēdos ac retinēdos: ne ſequētes mřes īpedirēt: ſed ut eoꝝ deſiderio celerrimū potius
iter facerēt: tūc illas depulſas portāteſq; arcā ī triuio deferēdas: eiſq; cōmittēdū quā uel
lēt agere uiā: & ſiqdē ad hæbreos irēt: & eorū regionē aſcēderent: arcā arbitrandū cām
fuiſſe paſſionū: ſi uero alibi fortuitu ꝓperarēt: reuocādā eſſe dicebant: & cognoſcerent:
eo q arca nullā uidereť habere uirtutē. Hæc itaq; recte ſe habere iudicantes repēte fieri
decreuerūt. Agētes aūt ea q̄ ſunt ꝓdicta uehiculū cū bobus deduxerūt in triuiū: illudq;
relinquētes ibidē receſſerūt. Bobus aūt recta uia uelut quodam ductore ꝓcedēte ꝑgēti-
bus paleſtinorū principes ſequebanť: quo ſtarēt: aut quo uenirēt uolētes agnoſcere. Eſt
aūt qdā uicus in tribu iuda: noīe bethſamis: in quo uenerūt boues. Cūq; in cāpū maxi-
mū deueniſſent: ulterius accedere ceſſauerunt: ſtatuēteſq; illic uehiculū: gratū miraculū
habitatoribus uici illius præbuerunt. Eſtatis nāq; tp̄s erat: dum oēs in agris eſſent pro
colligēdis fructibus. Cū aūt uidiſſent arcā: delectatione rapti: & opus manuū relinquē-
tes: repēte cucurrerunt ad eā: & deponētes arcā & uas in quo erāt recondita ſimulacra
ſimul & mures poſuerunt ſup quādā petrā q̄ erat in cāpo: & mox īmolantes deo: & ue-
hiculū ſimul & boues holocauſtū offerētes ꝑiter epulati ſunt. Hæc uidētes paleſtinoꝝ
iudices ad ꝓpria ſunt reuerſi. Ira uero atq; īdignatio dei. lxx. uiros bethſamitis: & quin
q̄ginta milia plebis occidit: eo q nō fuiſſent digni arcā cōtigere: q nec ſacerdotes erāt
q ad eā acceſſerāt interemit. Quos talia patiētes fleuerūt ſui ꝓuinciales: & luctū ī eis leua-
uerunt: qualē potuiſſent habere ꝓ malo diuinitus miſſo: ſuūq; mortuū unuſquiſq; luge-
bat: & in dignos ſe iudicantes ut apud eos conſiſteret: mittentes ad oēs hębreos indica-
uerunt arcā a paleſtinis fuiſſe reuocatā. Qui cognoſcentes hoc: reportauerunt eā in ca-
riathiarim proximā ciuitatē bethſamitarū ubi ī domū cuiuſdā leuite amminadab noīe:
qui uidebať eſſe iuſtus & uita religioſus arcā introduxerunt: uelut in loco deo digno: in
quo habitaret uir iuſtus. Miniſtrabāt enī arcę eius filii: & huic curæ annis. xx. ꝓfuerūt.
Tātis enī tp̄ibus fuit ī cariathiarim dū apud paleſtinos mēſibus. vii. habitaſſet. Ca. II.

Vniq; oīs populus illo tp̄e quo ciuitas cariathiarim haberet arcā in orationibus
c & ſacrificiis dei deditus eſſe uidereť: & maximū circa eā religiōis exhiberet offi-
ciū: ſamuel ꝓpheta uidēs fiduciā eorū quaſi oportunū eſſet ut talibus loquereť
de libertate & bonis eius fecit alloquiū: ſecundū q credebat eorū mentibus eſſe gratū:
& ait. O uiri quibus adhuc hoſtes ſunt grauiſſimi paleſtini: & deus iā incipiens eſſe pro-
picius & amicus: non ſolū concupiſcenda libertas eſt: ſed etiā faciēda ꝑ q̄ uobis eius bo-
na proueniat. Non enim optare debetis ab hoībus liberari: & agere ꝓ qbus potius ſer-
uiatis: ſed eſtote iuſti: & maliciā depellētes ab aīalibus ueſtris: eaſq; purgantes totis mē-
tibus inuitate deū: eūq; bonis actibus honorate. Hęc enim uobis faciētibus bona pro-
uenient: ſeruituſq; fugabiť: & de hoſtibus repente triūphus affereť: quē promereri non
poteritis armis: non robore corporū: non multitudine populorū. Non enim malis deus
promittit ſe talia ꝓbiturū: ſed bonis exiſtentibus atq; iuſtis. Ego aūt uobis digna gerēti-
bus huiuſmōi promiſſorū aſtipulator adero. Cūq; dixiſſet hæc: uniuerſus populus ei fauit:
& eius exhortatione gauiſus eſt: ſimul & annuerunt oēs obedire deo. Quo facto cōgre-
gauit eos ſamuel in quadā ciuitate quę uocať maſphat: quod nomen deorſum īſpicere

hebraica lingua ſignificat. Hic haurientes aquã imolauerunt deo: & tota die ieiunantes in orationibus cõuerſati ſunt. Qui tñ ibidẽ cõgregati: paleſtinos minime latuerunt. Nã cognoſcẽtes cõuẽtũ eoꝝ: magno exercitu atq; uirtute: ut nõ ſuſpicantibus bellũ & imprepatis inferrẽt hebreis aggreſſi ſunt. Illos aũt hoc ualde terruit: & ad tumultũ formidineq; ꝑduxit: & recurrẽtes ad Samuel aĩas ſuas corruiſſe & morti ꝓximas iã perditione dicebãt. Et ꝓpterea q̃ſcẽdũ: nec uirtutẽ hoſtiũ cõmouendã: q̃ñ nobis te duce ad oratiões & ſacrificia & iuramẽta uenietibus: ſup nudos & inermes caſtrametati ſunt inimici. Spes ergo nobis alia nulla ſalutis eſt: niſi ꝑ te exoret deus: ut euadere nobis cõceſſerit paleſtinos. At ille & fiduciã hñdã dixit: & deũ allaturũ eis adiutoriũ ꝓmiſit. Et ſumẽs lactantẽ agnũ ſacrificauit pro populo: rogauitq; deũ ut eos cõtra paleſtinoꝝ bellũ ſua dextra tueret: nec eos perituros deſpiceret: qui ſecundo iam uidebant afflicti. Exaudiuit itaq; deus orationes hoſtiaſq; placitas: & auxiliatrici mẽte ſuſcipiẽs: annuit eis uictoriã & potentiam conferẽdam. Dũq; adhuc eſſet ſup altare dei ſacrificiũ poſitũ: & nõdũ ſacra fuiſſet flamma cõſumptũ: ꝓceſſit e caſtris hoſtiũ multitudo: & acie cõſtitit ad pugnandum: tanq̃ ſpe multa uictorię. Dũ utiq; iudęi in anguſtia uiderent incluſi: quãdo nec arma haberent: nec ad pugnandum ibidẽ cõcurriſſent. Inciderant enim inopinate in rebus talibus: quæ etiam ſi p̃dictę fuiſſent: nõ facile cõgregarent. Paleſtinis igit primũ deus terrã mouit eãq; tremere fecit: & eis dubiã demonſtrauit: ita ut ex eis baſis ſubtrahi uideret: & ſciſſa ĩ diuerſis aptionibus ſorberet. Deĩde tonitruis cõcrepãtibus: & igneis coruſcatõibus lõge micãtibus: uelut incẽdẽs eoꝝ uultus nimis eos affecit: & ex eoꝝ mãibus arma diripiẽs nudos ĩ fugã uertit. Quo fcõ: ſamuel eos cũ multitudĩe pſecutus ẽ: & plurimos interfecit: pſecutuſq; uſq; ad locũ quẽdã q uocat correbe: ibi lapidẽ fixit: uelut terminũ uictorię & hoſtiũ fugę: eũq; lapidẽ fortitudinẽ appellauit: q̃ſi eis ſignum eſſet diuini ſolacii contra hoſtes adhibiti. Inimici uero poſt illã plagã nequaq̃ ſuper iſrahelitis egreſſi ſunt: ſed timore & memoria rerũ quę ſuper eos acciderat quieſcebant. Fiducia ſiquidẽ quæ dudum fuerat paleſtinis aduerſus hebreos: poſt hanc uictoriã facta eſt hæbreorũ. Porro ſamuel ſup eos caſtra ducens: peremit multos: eorũq; ſupbiã ad nihil deduxit & abſtulit regionem illam: quam primitus uictis iudęis rapuerũt. Hęc aũt erat uſq; ad ciuitatẽ accaron: a finibus geth extenſa. igitur illo tẽpore inter iſrahelitas & reliquos chananeos frequenter agebantur bella: deoq; pro obſeruantia legũ propicio: iudęi ſupauerũt chananeos Propterea uero Samuel diſpoſito populo: eiſq; reddita ciuitate I ea eos cõuenire p̃cepit: ut de diuerſis actibus adinuicẽ diſceptarẽt: ipſe uero ſemel ĩ anno circuiens ciuitates iudicabat: & multo tpe equitate oĩa expleuit. Capi. III.

d Einde ſenectute grauatus: & agere ſolẽnia p̃peditus: filiis ſuis populi tribuit principatũ: quorũ ſenior qdẽ dicebat Iohel: iunior aũt abia. Præpoſuit aũt aliũ qdẽ in bethleẽ ciuitate: ut illic ſederet & iudicaret: aliũ uero in berſabee diuidens populũ q eorũ iudiciis obedirent. Iſti ſiquidẽ facti ſunt exẽplũ & indiciũ manifeſtũ cuiuſdã: ne ſimiles parẽtibus ſuis filii exiſterẽt: ſed ut boni quidẽ & moderati ex malis: & mali producerentur ex bonis. Nã & patris ſui ſtudiũ non recordantes: ſed uiã contrariam ambulantes: & muneribus turpibus lucris iuſticiã cõprimebant: & iudicia nõ uera: ſed ſecundũ præmia proferebant: & ad epulas p̃cioſaq; conuiuia declinantes: primũ quidẽ: quæ erant inimica deo gerebant: ſecundo aũt patri uidebantur aduerſi: qui multo ſtudio ac prouidentia geſſerat: ut ẽt plebs ſciret ſeruare iuſticiam. Populus itaq; dum contumeliam priori conuerſationi prophetæ filii facerent: grauiter hoc ferens ad patrem denuo remeauit: qui in ramatha ciuitate cõmorabatur: eiq; iniuſticias filiorum oẽs expoſuit: & quõ cũ ſenex eſſet: & a tẽpore iã defectus rebus præeſſe nõ poterat: ſupplicabãt

ei:atq; rogabant:ut aliquẽ eorũ regẽ eligeret:q & pncipatũ gentis haberet & paleſti
nos affligeret:q eis erãt prioris iniuſticię debitores. Cap. .IIII.

h Aec ergo uerba cõcuſſerũt ſamuel ꝓpter iſertã ei iuſticiã:& odiũ circa reges. Op
timã enĩ illius tũc cõuerſatiõis electionẽ deus ualde diligebat quę dũ eẽt ſanctat
beatos ẽt ciues utẽtes ſe faciebat:nimiaq; cogitatiõe afflictus. his dictis neq; cibi
memoriã habuit:neq; ſomni:ſed facta nocte tẽꝶ cogitatiões euolués ſine ſopore pman
ſit. Cũq; talia cogitaret:apparuit ei diuinitas: eũq; cõſolata eſt dicens: ne pro petitione
populi deberet affligi:quaſi nõ in illo ſuperbi fuerint: ſed magis i ſe:ne ſolus ſup eos ipe
regnaret:& hęc opa exquo egreſſi ſunt ab ægypto molitos:non tñ poſt multũ tpus eos
grauiſſimã eẽ poenitẽtiã habituros:per quã nihil eqdẽ qᵈ geſtũ fuerit:ineffectũ erit. Ar
guent aũt eẽ cõtẽtores:& cõſilia non pacifica circa me: & circa tuã ꝓphetiã habuiſſe.
Pręcipio ergo tibi ut eis ordines quẽcũq; monſtrauero regem p̄dices tñ eis:quales erũt:
& quæ ſub rege mala paſſuri ſint: poſtea qualem mutationem habere feſtinant. Hæc
ſamuel cum audiſſet:mox die facto conuocatis iudęis:ait daturum ſe eis regem: ſed pri
mitus quidem narrare eis deberet:quæ illis eſſent futura per reges:& quibus forent affli
ctionibus atterendi. Scitote inquit:q; primũ quidem filios ueſtros auferent:& alios qui
dem curruum agitatores eſſe uidebunt:alios uero equites & armigeros:& precurſores:
alios millenarios: & centenarios: facientq; alios armoꝶ artifices:& opifices curruum:
& inſtrumentorum fabros: & agrorum ſuoꝶ cultores: uinearũq; foſſores:& nihil erit:
in quo nõ obediant his quæ iubentur:ſeruientes ad ſimilitudinem eoꝶ qui precio com-
parantur in plebe. Sed & filias ueſtras inquit unguentarias habebunt et conqueſtrias
et molarias: efficientque omne opus ſub neceſſitate: quaſi ſamuele plagas metuentes
& uerbera. Sed & ueſtras poſſeſſiones auferẽt: & eas eunuchis ſuis et armigeris con-
donabunt:& iumentorum greges eis diſtribuent. Et ut breuiter ſit dicendum ſeruietis
cum oibus ueſtris regi ſimiles ſeruorũ eius effecti: horũq; ſermonũ memoriã tũc hẽbi
tis:quãdo hæc paſſi fueritis & poenitentiã ducti rogaueritis deũ ut ueſtri miſereatur:et
donet a regali munere uelociſſimã libertatẽ: q ueſtras nõ ſuſcipiet p̄ces. ſed eas:reſpuẽs
ueſtras ſinet:ut malorũ conſiliorũ tormenta ſuſtineatis. Erat aũt populus in hac prophe
tia faturarũ rerũ ualde fatuus & difficilis:ut conſiliũ quod ſemel in mente collocarat ex
pleret. Nã neq; audientes talia ſunt conuerſi:neq; eiſdẽ ſermonibus eos ꝓpheta perter-
ruit:ſed magis uehementer inſtabant & regẽ ſibi ordinari Nimie poſtulabant:nec cogi
tandũ deuenturo eſſe cenſebant:ſed fore neceſſariũ ſecũ pro afflictione inimicorũ habe
re pugnaturũ regẽ:quando nulla prouinciarũ in tali conuerſatione ſine rege conſiſte-
ret. Videns aũt eos Samuel nec in his q̃ fuerant prædicta conuerſos. ſed potius imminẽ
tes ait. Nunc equidem ad propria ſinguli quiq; recedite:oportune uero uos euocabo:dũ
quẽ uobis daturus ſum regẽ a deo cognouero. Erat igitur quidã de tribu beniamin uir
nobilis moribus & laudabilis noie. Cis Huius erat filius iam iuuenculus:formaq; pul
cherrimus:& corpore ualde procerus:quiq; multos mente ac prudentia p̄cedebat:uoca
baturq; Saul. Hic uero cis dũ aſini p̄cipui de grege eius erraſſent i qbus nimis:& ſicut
in nullo alio iumento delectabatur:filiũ ſuum ad requirendos eos cũ uno famulo deſti-
nauit. Qui dũ tribum patriã requirendo aſinos circuiſſet:uenit ad alias:& dũ neq; in eis
inueniſſet:diſcedere cogitabat ne patri de ſe moleſtiam cogitationis inferret. Cũq; in ra
matha ciuitate ueniſſet:& puer qui cũ eo erat dixiſſet ei:in ea eſſe prophetam uerũ:dediſ
ſetq; conſilia ut ad cũ irent:ac p eũ de aſinis quos quærebant agnoſcerent:reſpondit ni-
hil habere præ manibus quod euntes deberẽt offerre prophetæ:quoniã uiæ pecunia iã
fuiſſet expẽſa. Tũc famulus dixit eẽ quartã partẽ ſibi ſicli:& hoc ei datũ poſſe ſufficere.

Errabãt eni ignorãtes:eo ꝙ nõ acciperet ꝓpheta mercedẽ.Cũq; uenissent añ portas:&
uirgines inueniẽtes ad aquã euntes:iterrogauerũt eas de domo ꝓphetæ.Quæ cũ idicas
ſent:adiiciebãt ut feſtinarẽt:añq̄ ad comedẽdũ accederet. Multos eni cũ ea die dicebãt
paſcere:& ex his q uocati fuerãt eũ primũ diſcũbere.Samuel aũt ꝓpterea multos tunc
ad cõuiuiũ uocauerat. Nã dũ p̄cedẽti die deprecabat̃ deũ ut ei p̄diceret quẽ cõſtitueret
regem:indicauerat ea hora altera die miſſurum ſe aliquem iuuenem de tribu beniamin.
Porro Samuel in domo ſedens: tp̄s quod ei ꝓmiſſum fuerat expectabat. Quo ad im-
pleto deſcẽdẽs ibat ad mẽſas:occurritq; ei Saul: cui deus ꝓtinus idicauit hũc eẽ regna
turũ hæbreis.Saul aũt acceſſit ad Samuel:eũq; ſalutãs ſupplicauit:ut ei domũ ꝓphetę
monſtraret:quã ſcilicet ut ꝑegrinus ſe ignorare dicebat.Cũq; ſamuel ſe eẽ dixiſſet:eũq;
duceret ad cõuiuiũ:icolumes eſſe ꝑ qbus quærẽdis miſſus fuerat aſinos idicauit: & oĩa
ei bona regni eſſe cõferẽda ꝓmiſit. Cui ſaul:minimus inqt ſum dñe mi hac ſpe: & de ul
tima tribu q̄ regibus apta nõ ẽ:& ex iferiori patria urbiũ cæterarũ: ſed tu me de hac ſpe
magis illudis:& ꝑ ridiculo me fatigare cõtẽdis:de rebus maioribus: quã ut mihi cõue
nit nunc loquendo. Quem propheta deducens ad conuiuium: recumbere fecit ſimul
& ſequentem puerum:ſuper eos qui fuerant inuitati. Erant enim numero ſeptuaginta.
Præcepitq; ut pars ei regalis apponeretur. Et cum hora dormiendi aduenifſet: ſinguli
quiq; ad propria diſceſſerunt.Saul autem apud prophetam cum famulo ſuo ſoporatus
eſt.Die ergo facto ſamuel eum excitans duxit foras.Et cum extra ciuitatem uenifſent,
famulum quidem pręcedere iuſſit:illum uero remeare:quaſi aliquid nullo alio præſente
dicturus.Dumq; Saul puerum premiſiſſet, ſumens propheta uas olei ſuper iuuenis ca
put effudit:eumq; cõplexus ait.Eſto tu rex cõſtitutus a deo:et cõtra paleſtinos uindica
turus hębreos.Hoc autem erit tibi ſignum quod te uolo præſcire. Cum ꝓfectus fueris
inuenies tres uiros in uia euntes in Bethel adorare deum.Quorũ primũ quidem tres pa
nes efferre uidebis:ſecundũ uero hędũ & tertiũ utrẽ uini.Iſti te ſalutabunt:& libenter
te ſuſcipient: & dabunt tibi duos panes.Tu accipiens:exinde uenies ad ſepulchrũ ra-
chel:ubi cognoſces:eo ꝙ inuenti ſint aſini.Poſt hęc ueniens in gabatha:& eccleſiã in-
ueniens prophetarũ:& diuinitus inſpiratus:prophetabis cũ eis:ita ut oẽs habẽtes ſen
ſum cũ uiderint obſtupeſcant:atq; mirent̃ dicentes.Vnde ad hanc fœlicitatẽ peruenit
filiꝰ cis:ut poſſit ẽt ꝓphetare.Cũq; hęc ſigna oĩa fuerint facta, ſcito eẽ deũ tecũ:& ſaluta
bis patrẽ tuũ atq; cognatos:ueniesq; poſt hęc uocatus a me i galgala: ut ꝓ his deo paci
ficas hoſtias imolemus.Hęc aũt p̄dicens:dimiſit eũ.Porro ſaul oĩa ſecundũ prophetiã
ſamuel euenerunt.Cunq; uenifſet in domũ, cognato ſuo abner quẽ præ oĩbus parenti
bus diligebat interrogante de profectione eius:& quid accidiſſet, aliarũ qdẽ rerũ nihil
abſcondit:neq; ꝙ apud ſamuelem prophetam fuiſſet:neq; ꝙ ei aſinos inuentos eſſe di
xiſſet.de regno aũt & eius euentibus:quę ẽt ſi audirentur:& inuidiã & incredulitatẽ pa
rerent, tacẽdũ eſſe decreuit:quod nec amico:& amplius ſanguinis uicinitate cõiuncto
cautũ aut ſapiens credidit indicare:dubitans ut reor de humana natura quippe cũ uerũ
ſit: ꝙ ꝑfecte nemo deuotus:nemo amicus:neq; cognatus:neuſq; in dei donis purũ ali
quis ſeruet affectũ:ſed circa prouectus ſublimiũ:maliuoli & inuidioſi eſſe noſcũtur.Sa
muel aũt conuocauit populũ ad ciuitatẽ Maſphat:& apud eũ diuino mandato uerba
diposuit dicens.Quõ cũ eis deus p̄ſtiterit libertatẽ:& ſubdiderit hoſtes, beneficiorũ ſint
eius imemores:& deũ quidẽ regno priuauerint:neſciẽtes quomodo nimis utilliumũ eſt:
ab oĩum rerũ excelſo iuuari:cũ deus utiq; oĩum ſit ſolus excelſus:elegerint aũt habere
ſe hominẽ regẽ qui eis uelut iumẽtis ſubditis conſilio et deſiderio ſuo aliiſq; uoluntati
bus ſit uſurus et poteſtatẽ ſuam ſine aliqua parcitate oĩbus ſit illaturus: quiq; non ita

ſicut deus ꝓpriũ opus atq; facturã tueri genus hoim feſtinauit: quod deũ ſolũ ſemp conſtat efficere. Sed quõ uobis inqt placuit: & hęc iniuria ꝓualuit cõtra deũ: ordinamini oẽs per tribus & ſceptra: & mittite ſortes ueſtras. Quod dũ hębrei feciſſent: ſors cecidit tribui beniamin. Et dum fuiſſet denuo ſors miſſa p genus: exit ꝓgenies metri. Cũq; per uiros ipſius generis ſors miſſa fuiſſet: ad ſaul filiũ Cis ſors regni pducta ẽ. Quod dũ iuuenis agnouiſſet: ſemetipſum abſcondit: nolens uideri ut arbitror ſponte ſuſcipere pricipatũ: ſed tantã ſui abſtinẽtiã & temperantiã demonſtrauit: ut dũ multi nec in parua fœlicitate gaudiũ ualeant retinere: ſed oĩno cõſpicui eſſe deſiderent: ille nõ ſolũ ſemetipm pro tali regno: & tantarũ gẽtiũ futurus dominus nõ oñdit: ſed ẽt cõſpectui eorũ qbus erat regnaturus eripuit: & quęrẽdũ ſe nõ ſine eorũ fatigatione fecit. Quibus difficultatẽ patiẽtibus & cogitãtibus eo q nõ adeſſet: rogauit ꝓpheta deũ: ut ei ubi eſſet oſtẽderet: & iuuenẽ manifeſtũ efficeret. Dũq; cognouiſſet a deo locũ in quo erat celatus ſaul: miſit qui eum adduceret. Et cum ueniſſet: eum in medio populi collocauit. His enim omnibus eminebat: & ipſa ꝓceritate regius erat. Dixitq; ꝓpheta. Hunc uobis deus dedit regẽ: uidetis q & melior cunctis eſt: & imperio dignus. Cũq; optaſſet populus regi ſalutẽ: ea quę illis erant futura ꝓpheta cõſcribens: rege audiẽte legit: & librũ i tabernaculo dei reuoluit: ob teſtimonium eoꝝ quæ ꝑdixerat uenturus generationibus offerendum. Dum hæc itaq; ſamuel celebraſſet dimiſit populum propheta: & ipſi quidem in amathin ciuitatẽ patriæ ſuę profectus eſt. Cum uero ſaul iret in gabath: ex his q erant multi quidem bonorum uirorum ſecuti ſunt: honorem regi debitum exhibentes: plurimi uero maligni: & illũ contẽnebant: & alios irridebant: & neq; munera offerebant: neq; ſtudio aut ſermone ſaul ſibi placere demonſtrabant. Cap. .VI.

p Oſt menſem uero honoris eius initium belli cauſa cõtigit contra naas regem ammonitarum. Hic enim multa mala iudęis habitantibus trans iordanem intulit: & cũ multo ac pugnaci exercitu eos afflixit: urbeſq; eorũ ſeruituti ſubegit. Quorũ fortitudinẽ ui propria ad ꝑſens ſuæ ſubdidit ditioni: ſapientia uero atq; tractatu ſic infirmos reddebat: ut neq; rurſus iugũ potuiſſent euadere ſeruitutis. Eorũ nãq; ẽt q ad eum aut fide data ueniſſent: aut quos lege bellica cepiſſet: dextros oculos euellebat. Quod ideo faciebat: ut ſiniſtrã partẽ uultus ſui ſcutis celantes: ad bellandũ nimis forẽt inutiles. Et hæc quidẽ ammonitarũ cũ feciſſet habitantibus trans iordanẽ: ſuper galadinos abiit: & caſtra ponens circa ciuitatẽ iabes: legatos ad eos miſit ꝑcipiens ut ſe ei traderent: quatenus eorũ oculos dextros auferret. Quod ſi nollent: p obſeſſionẽ eorum ciuitatẽ ſe interminabat euertere: electionẽ uero in ipſis eſſe: utrũ uellẽt partẽ corporis amittere: aut certe uniuerſi perire. Galadini uero merentes in talibus: neutrũ horũ promittere ꝑſumpſerũt: neq; ſemetipſos tradere: neq; repugnare. Septẽ uero dierũ inducias popoſcerunt: ut ad contribules legationes mittẽres: ſolatiũ ab eis poſcerent. Et ſi quidẽ auxiliũ ueniret pugnarent: ſi uero huius rei foret inopia: tradere ſe dixerũt paſſuri quod cunq; placeret hoſti. Naas aũt ſpernens multitudinẽ galadinorũ: eorũq; reſponſum: dedit eis inducias: & ſolatia a quocũq; uellẽt poſtulare pmiſit. Illi ergo repente per ciuitates iſrahelitarũ miſerunt: indicantes q̄ eis faceret naas: & in qua tenerent anguſtia. Qui uſq; ad lachrymas magnãq; triſtitiã hoc audito uenerũt. Timor aũt eis aliud quicq̄ facere non pmiſit. Cũq; legati in regis ſaul ciuitatẽ ueniſſent: & in quibus eſſent iabite periculis nunciaſſent: populus quidẽ idẽ fecit quod illi priores: flebãt enĩ oẽs cognatorũ calamitates. Saul aũt ab ope agri reuerſus in opidũ uenit: inuenitq; flentes ꝓprios ciues: & dũ cãm eorũ triſtitiæ & confuſionis inquireret: agnouit quod contigerat a legatis: diuinituſq; inſpiratis iabitas quidẽ remiſit: promittens eis in auxiliũ ſe uenturum

die tertia:& ante ſolis aſcẽſum hoſtes eſſe uictur ũ:ita ut uictores eos & timore liber os
ortus ſolis inſpiceret:iuſſit eorũ aliquos pro ducatu itineris ſuſtinere. Igitur uolens po-
pulũ ad ammonitaꝝ bellũ dãni timore cõuertere:eis quo citius ſubueniret:incidẽs boũ
ſuoꝝ neruos:hęc ſe facere cũctis interminatus ẽ:ſi nõ armati alia die cõcurrerent ad ior-
danẽ:eumq; ſequerent̃ & ſamuelẽ:ubicũq; eos educerẽt.Illis aũt pp timorẽ imminẽtis
damni definito tpe currẽtibus in ciuitatẽ balã dinũerata multitudine: iuenit eoꝝ nũerũ
ꝑter tribũ iuda ſeptigẽta milia fuiſſe collectos:illius aũt tribus ſeptuagita milia uiri fue
rũt. Tranſiẽs ergo iordanẽ:& decẽ finiũ tota nocte faciẽs iter: oriẽte ſole exercitui in tri
bus partibus conſtituto:repẽte & inopinabiliter ruit ſup hoſtes:factaq; pugna: & alios
multos ãmonitarũ pemit ſimul & regẽ. Hoc igitur opus clarũ fecit ualde ſaul:& apud
oẽs hębreos eum laudabilẽ demõſtrauit:magnãq; fecit gloriã fortitudinis adipiſci. Nã
ſi qui primitus fuerant qui eum ſpreuerant:tunc conuerſi ſunt ut eũ honorarẽt:& melio
rẽ cunctoꝝ principatum eius iudicarent. Non enim ſufficit illi ſolũmodo iabeſſenos eri
puiſſe:ſed etiam cunctam ſtuduit pugnando ammonitarum ſubuertere regionẽ: ꝑdãq;
exinde copioſam ſumẽs:clarus ad propria remeauit. Populus ergo pro rebus quę geſtę
fuerant a ſaul:magna delectatione gaudebant & ꝙ regẽ talẽ ordinauerant exultabant.
Contra illos uero qui eum nihil rebus ꝓdeſſe dixerant exclamabant: ubi ſunt nunc illi
exoluant poenas:& reliqua ſimul adiiciebant:ut ſolet uulgus foelicitate detenta euome
re:& contra illos qui in principiis hmõi rerum eſſe uidẽtur auctores. Saul aũt hoꝝ qdẽ
circa ſe fauorẽ ampiectabat̃ & uoluntatẽ:iurauit aũt nullũ ſe nocere cõtribuliũ:nec illa
die necari ꝑmittere:cũ eſſet nimis incõgruũ: ſi data a deo uictoria: ꝓprii generis ſangui
ne foedaret̃:ſed deceret ut gratiã hñtes adinuicem feſtiuitatem potius celebrarẽt. Cũq;
ſamuel dixiſſet ſecundã ordinationẽ in cõfirmatiõe regni ſaul oportere fieri: oẽs congre
gati ſunt in galgalã ciuitatẽ. Illic enim eos uenire ꝑceperat:& rurſus uidente populo ꝓ
pheta unxit ſaul oleo ſancto:& ſecundo denunciauit regẽ. Itaq; iſto mõ hæbreoꝝ reſpu
blica ad regum iura conuerſa eſt. Nã tempore moiſi & Ieſu eius diſcipuli:qui poſt eum
dux fuit:optima ducis conuerſatione regebant̃:poſt illorũ uero mortẽ annis .x.& octo
populus eorũ ſine principe fuit. Poſtea ad conuerſationẽ priſtinã ſunt reuerſi:ei q bello
& fortitudine cunctos excelleret tribuentes iudicii ꝑtãtem:& propterea tps cõuerſatio
nis hmõi nimis eximiũ uocauerunt:Samuel aũt propheta congregatis hæbreis ait. Cõ
iuro uos ꝑ maximũ deũ:q fratres illos optimos moiſen & aaron deduxit ad uitã:& pa-
tres noſtros ex ægypto:de domo ſeruitutis eripuit:ut neq; uerecundiæ aliqd conſerua-
tes:neq; timore perterriti:neq; alia qualibet paſſione detenti:dicatis:& ſiqd a me ꝑuum
aut iiuſtiũ: aut lucri gratia:aut auaricia cã geſtũ eſt, arguite me ſi cuius aliqd accepi:
aut ſi uitulũ:aut ouem:aut cibũ recepi:aut ſi cuius iumenta ad utilitatẽ meã tollens ali
quẽ contriſtaui:ex his ergo oibus ſiquid abſtuli dicite corã rege. Illi uero clamabant ho
rũ nihil ab eo factũ eẽ:ſed iuſte & ſancte fuiſſe eũ cũ populo hæbreorũ. Samuel aũt cũ
audiſſet cũctorũ hmõi teſtimoniũ fuiſſe de eo prolatũ ait. Quõ iudicaſtis mihi: ꝙ nihil
incongruũ de me dicere ualeatis corã rege nunc audite cũ fiducia me dicentẽ. Quõ im
pie nimis egiſtis in deo petentes regẽ:cũ uos oportuiſſet habere memoriã, ꝙ cũ ſeptua
ginta ſolũmõ noſtri generis auus Iacob ꝓpter famẽ uenit in ægyptum:& illic multis
milibus procreatis:quę ad peſſimũ ſeruitiũ ęgyptii ꝑduxerunt:oratione patrũ abſq; re
ge tantã multitudinẽ ex neceſſitate deus eripuit:mittens eis moiſen & aaron fratres:q
uos eduxerunt in terrã hanc:quã nunc utiq; poſſidetis. Et his adeptis ꝑ deũ bonis:didi
ciſtis pietatẽ atq; religionẽ dei:quos ille hoſtibus ſubditis liberauit:& primũ quidẽ aſ-
ſyriorũ rege & eorũ fortitudine potiores effecit:deinde ꝑbuit uictoriã ammonitarum:

nouiſſime uero paleſtinorũ:& hęc oĩa conceſſa ſunt non hũibus regẽ:ſed cũ iepte & gedeon duces extiterunt. Quæ uos ergo tenuit ſtulticia:ut fugiẽtes a deo hoĩs eſſe uelitis ſub regno. Et ego qdẽ hunc uobis inſtitui:quẽ deus elegit:ut tñ uobis manifeſtũ ſit deũ iraſci:& ingrate ferre petitionẽ ueſtrã in regno:faciã ut deus ipſe hoc uobis oſtendat ap tis indiciis:quod nullus aliquando ueſtrũ hic uidit factũ meſſis tpe imbrẽ deũ deprecor effundere. Cũq; hęc ſamuel dixiſſet ad populũ:tonitrua ſubito:& choruſcatiões: & grãdinis ĩpetus diuinitatis iuſſione ꝓrupit:ueritatẽ ꝓphetę apud cũctos oñdens:ita ut obſtupeſcẽtes:& in formidine conſtituti:ſeſe peccaſſe cũcti ꝓfiterent̃:& in hoc pignorantiã ĩcidiſſe:utq; deũ propheta uelut optimus pater & mitis rogaret:quatenus propicius eſſet eis:peccatũq; quod ꝑ incuriã & iniquitatẽ cõmiſerant:dimitteret exorabãt. At ille ꝓmiſit deũ ſe rogaturꝝ:ut eis uineã concederet meritoꝝ: monuit tñ eos: ut ſi iuſti forẽt & boni:& haberent ſemꝑ memoriã eoꝝ in quibus ꝑuaricationẽ uirtutis inciderant:& ſignoꝝ dei & legiſlationis moyſi:eis cũ fœlicitate regia ſalutis eſſet affectus: ſi uero hæc negligerent:uenturã eis eorũq; regi a deo plagã maximam prophetauit. Igitur ſamuel dum hęc dixiſſet hębreis confirmato ſecundo Saulis regno: populum remeare dimiſit ad propria.

Cap. .VII.

Aul igit̃ eligẽs quaſi tria milia uiroꝝ ex oĩ plebe: duo milia qdẽ ipẽ recipiẽs:mo
s rabat̃ in ciuitate betheleẽ: iõathe uero ſuo filio mille dedit armigeros:eũq; miſit
in gabaa Ille autem obſidebat caſtra paleſtinorum nõ procul a galgalis. Paleſtini nãq; qui in gabaa morabãt̃:arma iudęis abſtulerant: & munitiſſima loca: ſuiſq; caſtris opportuna detinebant:interdicẽtes hębreis uti ferro. Propter quam cãm agricolæ ſi quod inſtrumentum eis eſſet neceſſarium ad culturam uenientes ad paleſtinos: fabricabant illud. Cũ ergo paleſtini cognouiſſent caſtra ſua ab hębreis obſeſſa indignati & contentũ hæbreorũ magnã iniuriã iudicantes, iudęis preliũ intulerunt.cc.pedeſtriũ: qdẽ.ccc.milia curruũ uero.xxx.milia:& equitũ ſexaginta milia:caſtraq; poſuerũt circa ciuitatẽ magnã. Quod cũ cognouiſſet ſaul rex hębreorũ deſcendit in galgalã ciuitatẽ: & in oẽm prouinciã miſit populũ ꝓpter libertatẽ ad bellũ contra paleſtinos inuitans: eorũq; potentiã uiliſſimã eſſe declarans & nimis ĩdignã:ut ꝑ timorẽ ꝑicula ſuſtinerẽt: Dũq; populi q erant cũ ſaul multitudinẽ paleſtinorũ inſpicerent, ualde ſunt territi: & alii quidẽ in ſpeluncis & cauernis & cloacis ſemetipſos celauerunt:plurimi uero trans iordanẽ fuga dilapſi ſunt:qui erant pręcipue ex tribu gad & ruben. Miſitq; ſaul ad prophetã uocans eũ:ut cũ eo de bello & rebus ꝑſentibus cogitaret. Ille aũt ſuſtinere eũ ibi ꝑcepit:& hoſtias ꝑparare:poſt ſeptẽ uero dies uenturũ ad eũ:ut ſeptima die ſacrificantes ita congrederent̃ ad bellũ. Qui ſuſtinuit quidẽ ſicut propheta mandauit:mandatũ uero nequaq̃ cũ ꝑfectione ſeruauit:ſed cũ uideret prophetã quidẽ morari:ſe aũt a militibus derelinqui:celebratis hoſtiis cũ audiſſet ſamuel uenientẽ:eius in occurſum feſtinãter egreſſus eſt. Ille ergo non recte eũ feciſſe dixit:eo ꝙ orationes & ſacrificia q̃ dei uoluntate erant facienda pro populo:offerre petulanter ipſe ꝑſumpſiſſet. Saul uero ſatiſfaciente & dicente ſuſtinuiſſe ſe quidẽ ꝑfinitos dies:ſed pro neceſſitate & diſceſſu militũ: & ꝓpter hunc timorẽ & inimicorũ aduentũ: cũ in magno eſſet metu:eo ꝙ auditi fuiſſent hoſtes in galgala deſcendiſſe:ad offerenda ſacrificia ſe fuiſſe compulſum. Reſpondens ſamuel ait. Sed tu qdẽ ſi iuſtus eſſes & mihi non inobediẽs: nunq̃ in his quæ pro ꝑſentibus pręcepit deus primitus defeciſſes quã in rebus neceſſariis expediret: ut tibi tuæq; ſoboli regnare plurimo tpe licuiſſet. Et ſamuel quidẽ ferens grauiter in his q̃ fuerant facta:diſceſſit ad ꝓpria. Saul aũt in galgala ciuitatẽ habens ſecũ ſexcentos ſolummõ uiros:cũ ionatha filio ſuo uenit:quorũ plurimi arma nequaq̃ habebant:dũ ferrum

utiq; in ꝓuincia minus eēt:& qui arma facere potuiſſent. Non enim ſinebant eos paleſtini:ſicut dudum iam declarauimus hæc habere. Igiť diuidētes tribus agminibus exercitum paleſtini:& per totidem itinera diſcurrētes:hæbreoꝝ ꝓuinciā deuaſtabant: uidētibus ſcilicet ſaul rege & eius filio ionatha:& terrā defendere cum eſſent ſexcēti ſolūmō non ualētibus. Cunq; reſideret ipſe & eius filius: & ſacerdos achias qui erat de ꝓle hæli ſacerdotis ſuper collē excelſum:terramq; populari reſpicerent:eis in maxima anguſtia conſtitutis:ſaul filiū cum ſuo armigero conſtituit : ut latenter ad hoſtium tabernacula properarēt:turbatiſq; eis ſequēdo modum cōmotionis inferrēt. Dūq; armiger eius ꝓnū ſe eum ſecuturum aſſereret:etiam ſi mors īmineret:ſumēs ſolaciū iuuenis & de colle deſcēdentes:ad hoſtes pariter ibant. Erant igiť caſtra hoſtium ſup ſcopulum habentē ſubtiliſſimam longitudinē:tribus uerticibus acutiſſimis prominentē: ſcopulis ꝑ circuitum euntibus:& quaſi propugnaculis inuaſiones pugnantium prohibētibus. Vnde cōtigebat ut cuſtodes minorem haberent ſollicitudinem caſtrorum:ꝗ natura locus ille oībus uidebatur eſſe munitus:& ad capiēdum ualde difficilis: eo ꝗ non ſolum aſcendere illic: ſed etiam accedere difficile uideretur. Dum ergo ueniſſet ad caſtra ionathas : armigerū confortabat exacuēs ut ad hoſtes accederent: ſignum eis hoc uictoriæ iudicarent:ſi eos ad ſe uocarent:ſi uero nihil loquerenť:tanq̄ eis non uocantibus reuerti deberent. Accedentibus igitur ad exercitum hoſtium apparente iam die: uidentes paleſtini eos alterutris dicebant. Ecce de cauernis & ſpeluncis egrediuntur hębrei. Et ad ionathan eiuſq; armigerum dicebant. Venite aſcendite ad nos:ut uos digne pro ueſtris pręſumptionibus puniamus. Quam uocē ſuſcipiens grate ſaul filius: tanq̄ ei uictoriā deſignantē:tūc quidem ab illo loco in quo hoſtibus fuerant uiſi receſſerunt : mutanteſq; locum uenerunt ad petram quæ erat propter munitionis locum deſolata cuſtodibus: & ex inde quaſi reptando trahentes ſemetipſos cū multo labore naturā loci uicerunt:ut ad inimicorū caſtra conſcenderent. Irruenteſq; eis dormientibus:occiderunt qdē uiginti:turbā uero ſtupore uehementius impleuerunt: ita ut alii qdem effugerent arma oīa relinquentes: alii uero ſemetipſos non agnoſcentes:eo ꝗ congregati ex multis gentibus eſſent:credentes inimicos & irruiſſe ſup ſe iſrahelitas putantes:& non hoc duorū hominū p̄ſumptione cōmiſſum:ad alterna bella conuerſi ſunt. Quorū alii quidē perempti moriebantur:alii uero fugientes ꝑ ſaxa p̄cipites collabebanť. Dūq; exploratores ſaul dicerent regi:paleſtinorū caſtra ualde turbari:requirens ſaul ne quis ſuorum deeſſet : audiuit ſuum abiſſe filiū & eius armigerū:iuſſitq; ut pontifex ſumpta ueſte ſacerdotali de futuris rebus ei ꝓpheraret:Cūq; ille cōuincere eū:& hoſtibus fortiter p̄ualere dixiſſet:paleſtinos inuaſit: & turbatos aggreſſus eſt:qui ſe inuicē peremerunt. Qui aūt refugerant petriſq; ſe celauerant iudæi audientes ſaul eſſe uictorē:congregati quaſi decē milia hæbreorū:ꝓſecuti ſunt inimicos:cuncta regione diſperſos. Igiť ſiue ꝓpter inopinatæ uictoriæ gaudiū dū ſæpe fœlices contingat extolli:ſiue ignorantia faciente, palmæ illius decus peſſima lamentatione fœdatū eſt. Volente eni ſaul funditus interimere paleſtinos & pœnā exoluere:maledixit hæbreis:ut ſi qs ſe a cæde retinens inimicorum anteq̄ nox futura ueniret comederet:& ab interfectione hoſtiū:aut a ꝓſecutōe ceſſaret:maledictus eſſet. Cunq; ſaul hoc dixiſſet:ueniens ad quandā quercū excelſam in ſorte effrē conſtitutā:ionathas filius eius dū illic apum contingiſſet eū inuenire cubilia:& maledictū patris ignorans: & populi ſup eo ꝓfuſionē non agnoſcēs expreſſo mellis fauo comedit. Inter hæc agnoſcens:quomodo cū maledictiōe eius pater īterdixit:aliquē guſtare cibū ante ſolis occaſum:comedere qdē ceſſauit:non aūt recte patrē prohibuiſſe dixit:quādo cū maiori potius fortitudine atq; fiducia perſequentes cibo ſumpto plurimos inimicorum capere &

interficere potuiſſent.Multa ſiqdē milia paleſtinorū interficiētes:circa ueſperam ad ſpo
lia hoſtium ſunt conuerſi:magnamq; prædam & pecora ſumētes occidebāt. Hoc ergo
a ſcriba nunciatū eſt regi:quō populus peccaret in deū: & occiſis pecudibus:anteq̄ ſan-
guis bñ dilueret :nondū purgatis carnibus ueſcerent :iuſſitq; ſaul uolui lapidē magnū
in medio:& p̄dicari in populo ut ſup eum interficerent: & carnē cū ſanguine non come
derent:cū hoc nequaq̄ deo placeret.Cunctis uero iuxta regis preceptum faciētibus: ſta
tuit illic altare ſaul:& holocauſtū ſup illud deo celebrauit.Hoc aūt altare conſtituit pri
mū.Mox itaq; uolens ad hoſtiū procedere caſtra:ut quæ in eis uidebantur diriperet añ
diem:militibus inſigniter eum ſequentibus:& cū multa fiducia eius preceptis obedien-
tibus:uocauit rex achitob ſacerdotē:iuſſitq; ut cōſuleret:ſi deus ānueret:ut eūtes ad ini-
micorum caſtra:hoſtibus denuo p̄ualerēt.Dicente uero ſacerdote deum reſponſa nō da
re: ſaul dixit.Non ſine cauſa conſultus deus uocem nobis non reddidit:qui primitus an
teq̄ interrogaret oia nunciauit.Sed hęc taciturnitas ait alicuius latentis cauſa peccati ē.
Vnde per eundem ipſum deum:licet filius meus ionathas peccaſſe reperiatur:interficio
eum:& deū ita placabo:quātomagis extraneo & nihil mihi competēti pſonę ſuppliciū
inferre cognoſcat.Cūq; hoc fieri populus exclamaſſet:repēte cunctos in uno loco cōſti
tuit : ſtetitq; ipſe in alia parte cum filio: & eum qui dereliquerat inſtanti ſorte regrebat:
inuentuſq; ionathas peccaſſe : interrogatus a patre eſt quid feciſſet : & quid in ſua uita
non recte nec ſancte peccaſſet.Cui dixit pater:nihil aliud ſcio : niſiq; ignorans eſterno
maledictum ac iuſiurandum a te prolatum perſequēs inimicos : fauum guſtaui melli :
Quem ſaul occidere ſe repente iurauit:quatenus & generi & naturæ: ſimul amori hoc
modo præponeret iuſiurandum . Qui nequaquam mortis interminatione perterritus:
ſed animam ingenue nimis magnanimiterq; componens: nec ego ſupplico inquit pa-
ter parcendum mors mihi ſuauis eſt : quæ pro tua geritur pietate:& populi magna ui
ctoria.Maxima ſiquidem mihi conſolatio eſt:hæbreos de paleſtinis reliquiſſe uictores.
In his itaq; omnis populus doluit: & nimis ingemuit:iurauitq;:non ſe mori pmittere Io
nathā: uictorię huius auctorē.Et ipſi qdem abripuerunt cū a maledicto patris:oratiōes
pro eo facientes:ut ei peccatum quoq; dimitteret deus.Saul uero reuerſus ad propriam
ciuitatē:uſq; ad ſexaginta milia hoſtiū īterfecit:regnauitq; fœliciter:& uicinas prouin-
cias:genteſq; belli iure ſubiecit:ideſt ammonitarū:& moabitarū:& paleſtinorum : idu
meorū & reges eorū tributarios fecit.Fuerūt aūt ei filii maſculi quidem tres:ionathas:
& Ieſus:& melchis:filiæ uero duę:merob & micol:habuitq; militiæ principem patrui
filiū:abner filiū ner.Ner aūt & Cis pater Saul fuerunt fratres:filii Abihel.Habebatq;
Saul curruū multitudinem:& equeſtrium & cum quibuſcūq; pugnaret : cum uictoria
remeabat:hæbreoſq; ad excelſam magnitudinem fœlicitatis euexerat:& aliarum gen
tiū potentiſſimus demonſtrarat.Iuuenes aūt proceritate & pulchritudine præcellentes
elegit: eoſq; armigeros ſuos effecit. Capi.VIII.

u Eniens igitur ſamuel ad ſaul:miſſum ſe dixit a deo ut eū cōmoneret:qa eū electū
ex oibus regē fecit:& propterea debere eū obedientē ſibi eſſe : cū ipſe qdē habe
ret gentiū principatū:deus uero & ipſius eſſet & rerū oīum dominator:adiicie-
batq; dixiſſe eū:quō multa mala amalechite hæbreis in deſerto fecerunt:quando egre
dientes ex ęgypto ueniebant in regionē q̄ nunc eſt eorū:ideo bello perimendos amale
chitas:quibus ſubditis:nullum eorum debere uiuum pœnitus relinquere : ſed omnem
necandā ętatē:incipiētes a mulieribus pariter & infantibus: & hoc ſuppliciū eos q; ma
iores noſtros afflixerunt ſuſtinere.Sed neq; iumentis neq; aliis pecudibus ob utilitatē
propriamq; poſſeſſionē ait eſſe parcendū:ſed cuncta dicanda deo : & nomen amalech

ſecundum moyſi mandata delēdum. Saul uero ꝓfeſus eſt ſe pręcepta complere: & obe
dientiā non ſolum in hoc credidit: ut cōtra amalechitas pugnaret: ſed ut ēt uelociter ꝑ
peraturū eſſe monſtraret: congregauit cunctum exercitum: eūq; dinumerās in galgalis
inuenit iſrahelitarum abſq; tribu iuda circa .xl. milia uiroꝝ: illa nāq; tribus ſola .xxx. mi
lia armatos habebat. Tunc ergo ſaul amalechitarū regionē ingreſſus: inſidias occultas
circa torrētem fecit: ut nō ſolū aperte alias ab arce pugnās: eos affligeret: ſed ēt inopina
te ſup eos p incertas uias irrueret: & circundatos deuaſtaret. Igiť cōgreſſus in pugnā: fu
gauit hoſtes multoſq; pemit: & reliquos pſecutus eſt fugiētes. Cūq; illud opus propicia
diuinitate compleſſet: amalechitarū urbes obſedit: & alias quidē molitiōibus: alias uero
ſuffoſſionibus cloacarum & muris extrinſecus e diuerſo edificatis: alias aūt fame & ſiti:
alias uero modis aliis obſidens: & fortiter capiens ad necem cunctorum infantū & mu
lierū ſimul inuectus: nihil crudele: nec ultra humanā naturā ſe facere credens: primū q
in hoſtes hęc agebat: deinde q præcepto diuino cui non obedire foret grande piaculum
miniſtrabat: cœpitq; regem hoſtium agag captiuum. Cuius corporis pulchritudinem
magnitudinemq; miratus: decreuit eſſe ſaluandum: non hoc faciens diuina uoluntate:
ſed iudicium proprium ſequens: & ſine cauſa ei cedens uitam quaſi miſericorditer: unde
illi poteſtas ſine ſuo periculo miſerendi non eſſet. Deus nanq; ſic odiuit amalechitarum
genus: ut neque infantibus parceretur: quibus potius miſereri natura eſt. Saul itaq; re
gem agag & malorum quæ contra hæbreos geſta uidebantur: auctorem a morte ſerua
uit: & hoſtis pulchitudinem præceptis dei præpoſuit. Peccauit quoq; cū eo ſimul & po
pulus. Nā & illi iumētis pecudibus pepercerunt: eaq; ſibi diripuerūt: iubēte deo nō eſſe
ſeruāda: ſed & alias res diuiciaſq; collegerunt. Siqd uero dignū poſſideri nō erat cōſum
pſerunt. Cunq; uiciſſet ſaul uniuerſos a peluſio ęgypti uſq; ad rubrum mare reſidentes
hoſtes: ſicimitarū gentē ſolūmō dereliquit. Iſti nanq; in regione madian in medio habi
tabant. Quibus ante pugnā denunciauit ut abſcederent: ne forte amalechitarū calami
tati cōmunicarent. Nam dū eſſent cognati raguel ſoceri moiſi: credidit eſſe ſaluandos.
Saul igiť tanꝗ in nullo prophetæ mandata ꝑuaricans ꝗ acceperat: dū contra amalechi
tas pugnaturus exiret: & uelut oībus integre cōſeruatis: deuictis hoſtibus: cū letitia re
uertebať ad propria. Deus aūt pro amalechitarū uita & rapina pecudum quā populus
geſſerat contriſtatus eſt: quō hæc fuerant eo prohibente cōmiſſa. Dirū nāq; iudicabat:
ut cuius fortitudine fuerant adepti uictoriā: eū ſpernerent: & nec tanꝗ humani regis ꝑ
ceptionibus obedirent: dicebatq; propheta penitere ſe: eo q ſaul ordinauerat regē: cū
eius iuſſa non faceret: ſed uteretť propria uoluntate. Hæc audiens ſamuel: ualde confu
ſus eſt: & deū cœpit tota nocte rogare: ut eſſet propicius ſaul: ſeq; ab eius indignatione
ſuſpenderet. Qui ueniā ſe dare ſaul ēt propheta poſcente non annuit: iniuſtū eſſe decer
nens: ſe tantis peccatis indulgentiam condonare: non ob aliā cauſam aſſerens mala ge
nerari: niſi cum aliqui iniuſtitiam paſſi: ad uindictam negligentiores extiterint. Aucu
pantur enim inquit gloriam benignitatis meæ & patientiæ: & latenter hæc pariunt.
Dū ergo deus ꝓcibus ꝓphetę denegaſſet: nec parceret: die facta Samuel ad ſaul uenit
in galgala: uidēſq; eū rex: cucurrit & oſculatus eſt dicens. Gratias ago deo q dedit mihi
uictoriā: & quia oīa pro eius uoluntate ſunt geſta. Cui reſpondens ait ſamuel. Vnde er
go audio clamorē iumentorū & ouiū in exercitu. Cui reſpondit populū hęc ad ſacrifi
cia reſeruaſſe: genus aūt amalechitarū mādato diuino oē ſe deleuiſſe nullūq; fuiſſe dere
lictū niſi tantūmō regē: de quo qd oporteret fieri dicebat adinuicē qd cogitandū. Cui
propheta dixit: deū non ſup ſacrificia delectari: ſed ſup bonos & iuſtos hmōi aūt illos
qui eius mandata conſiliūq; ſecunť: & nihil aliud bene ſe agere iudicant: niſi quod pro

dei fecerint

dei fecerint uoluntate. Is enim contemnit̃: nõ quando ei ſacrificatur: ſed quando in obe
dientię ſpiritus adhibetur. Ab his enim qui ei ſubditi nõ ſunt: nec cum uera religione co
lunt: neq; dum multas hoſtias et magnas obtulerint: neq; dũ ornamento ex auro argen
toq; facta dicauerint ſuſcepit hęc libenter: ſed potius auerſatur: et magis ſtudiũ hoc neq
cię iudicat non eſſe pietatẽ. Ad illos aũt qui ſolũmõ quod ꝑcepit diuinitas recordantur:
& mori potius eligunt q̃ pręuaricari aliqd quod iubetur: ſemper conuertitur et neq; ſa-
crificium ab eis exquiret: ſed & dum ſacrificauerint ſiue ſimplex aliquid: ſiue uiliſſimũ:
gratius eorũ parua munera: quã ditiſſimorũ maximã ſuſcipiet opulentiam. Tu ſiquidẽ
ſcito tibi deũ iratum: ſpreuiſti nanq; et neglexiſti ea q̃ tibi mãdauit. Quõ igitur arbitra
ris eum ſacrificia reſpicere: ex his rebus q̃ decreuit ille perire: niſi forte ſimilia iudicas illa
peccata: & ꝓ ſ iis deo offerenda ſacrificia. Scito igitur regnum tibimet auferẽdum: & po-
tentiam quã a deo tibi neglexiſti collatam fuiſſe: alii conferendam. Porro ſaul fatebatur
quidẽ iniq; ſe feciſſe: & peccatũ ſe negare non poſſe: tranſgreſſumq; ſe mandata prophe
tæ dicebat: ſed pro timore ac metu exercitũ nõ prohibuiſſe prædam diripientẽ nec tantã
multitudinẽ retinere potuiſſe: ſed ignoſce inquit: & eſto mitis nunc: decetero enim obſer
uabo ne peccẽ. Rogabatq; ꝓphetã: ut reuertẽs hoſtias deo pacificas imolaret. Ille uero
cum deum illi nõ parcere ꝓuideret: remeauit ad ꝓpria. Saul autẽ uolens retinere ſamuel
appræhendit eius pallium: uiolenterq; tractum: eo ꝙ ſamuel ĩpetu facto diſcederet: ueſtẽ
eius diſrupit. Cui propheta dixit. Sic tuum ſcindetur ĩperium: & accipiet illud uir bonus
& iuſtus: quando deus permanet in ſuo decreto: nec mutatur atq; conuertitur. Nam mu
tare ſententiam paſſionis humanæ: non fortitudinis eſt diuinæ. Saul aũt impie qdem ſe
geſſiſſe fatebatur: infecta uero facere quæ fuerãt facta nõ poſſe: rogabatq; eum: ut ſe co
ram multitudine honoraret: & cum eo ueniens adoraret. Quod cum feciſſet ſamuel ue-
niẽs adorauit deum deductuſq; ad eũ eſt rex amalechitarum agag. Et dũ diceret agag:
quã eſſet amara mors ait ſamuel. Sicut tu multas hæbreorum matres pro filiis ingemi-
ſcere lugereq; feciſti: ſic ingemiſcet in tua morte genitrix tua. Iuſſitq; repẽte eum in gal
galis mori. Ipſe uero in ramatham ciuitatem abiit. Cap. IX.

r Ex ſaul ſentiens quę mala paſſurus eſſet: qui ſibi deum in regno fecerat inimicũ
aſcendit in gaba: quod nomen interꝑtatũ ſignificat collem: & poſt illam diẽ non
uidit ſaul Samuelẽ. Cũq; ꝓpheta propterea triſtis eſſet: iuſſit deus: ut a cogitatõi-
bus quieſceret: & ſumẽs uas olei ĩ betleẽ ciuitatẽ iret ad ieſſe filiũ obed: & eius ungueret
natũ: quẽ ipſe monſtraret in regẽ. Cũ uero metueret ire: ne cognoſcẽs ſaul: & aut latẽter
aut palã eũ occideret: dicẽte deo & dante ſecuritatẽ: ꝑdictam ꝑuẽit ad ciuitatem. Quem
cuncti ſalutauerũt cauſam eius inquirẽtes aduẽtus. Quibus dicebat ueniſſe ſe ut deo ſa
crificaret. Tunc ſacrificio celebrato: uocabat ieſſe cum filiis ad altare: & inſpiciẽs filium
ſeniorẽ procerum & optimum: credidit propter pulchritudinem hunc eſſe futurum re-
gẽ: ſed prouidẽtia diuina fruſtratus eſt. Dũ enim cõſuluiſſet deũ: ſi iuuenẽ ungueret: quẽ
ipſe admiratus fuerat: & dignũ ĩperio iudicabat: reſpõdit deus: nõ ea uidere hoĩes q̃ deus
ĩtẽdit: ſed tu inqt pulchritudinẽ iuuenis reſpiciẽs: hũc arbitraris regno placere: ego autẽ
nõ corporis pulchritudinẽ ac ſpeciẽ apicẽ facio eẽ regalẽ: ſed animi ſine dubitatõe uirtu
tẽ: Ille ſiqdẽ ꝑfecte pulcher eſt: q pietate & iuſticia eſt ſimul & fortitudine: necnõ & obe
diẽtia ſplẽdidus: & oĩbus ex qbus aĩæ pulchritudo cõſiſtit. Cũq; dixiſſet hęc deus: ꝑce-
pit ſamuel ieſſe: ut oẽs ei ſuos filios demõſtraret. At ille alios quoq; uenire fecit: quoꝝ qs
ſenior qdẽ erat eliab uocabat̃: ſecũdus uero aminadab: ſammaa terti9: quartus uero na
than: qntus aũt rachel: ſextus aſam. Uidẽs aũt & iſtos ꝓpheta ĩ nullo mĩores pulchritudi
ne ſenioris: conſuluit deũ quẽ hoꝝ eligeret fore regẽ. Quo dicente nullum: denuo reqſi-

nit ieſſe:ſi præter iſtos haberet alios filios. Qui dixit eſſe aliũ nomine Dauid paſtorem
ouiũ curã habẽtem:iuſſitq; eum ſamuel uelociter uocari:ĩpoſſibile dicẽs eos eẽ cõmeſu
ros anteq̃ ille ueniret. Cunq; ueniſſet Dauid uocatus a patre:puer colore qdẽ rubeus:&
pulcher aſpectu:tacite ſamuel dixit ad eum. Hic eſt qui deo placuit ad regnãdũ. Tũc &
ipſe diſcubuit:fecitq; iuuenẽ ſub ſe diſcũbere:& ieſſe cũ reliquis filiis. Deinde uidẽte Da
uid:ſumẽs oleũ unxit eum:eiq; adhuc tacite dixit atq; ſignificauit:quomõ regnare eum
deus elegerit:monuitq; iuſtum eſſe debere:& eius præceptis obedire. Sic & enim regnũ
ei multo tpe fore manſurũ: domũq; claram ac famoſiſſimam habiturũ: uaſtaturũq; pa
riter paleſtinos. Sed & cũ quibuſcũq; gẽtibus congrederetur uinceret:& ingentẽ gloriã
poſſideret:quod & ipm habere & poſteris relinquere ꝓmittebat. Samuel quidem dum
hęc monuiſſet abſceſſit:diuinitas aũt ad Dauid ſaul relicto migrauit. Et ille quidem ꝓ
phetare cœpit:ſancto ſuper ſe ſpiritu ueniẽte:ſaul uero q̃dã paſſiones & demonia repen
te cõprehenderũt:ſuffocationes ei & anguſtias inferẽtes:ita ut medici ei ſalutis nullum
remediũ inuenirent. Siquis tamẽ cantare eſſet pitus:& in cithara pſallere doctus:hunc
adduci iuſſerunt:ut cum eũ demonia inuaderẽt & turbarẽt:ſuper caput eius aſtans pſal
leret:& hymnos ediceret. Ille uero hæc nõ diſſimulauit efficere:ſed queri hmõi hominẽ
protinus imperauit. Cũq; ei quidam ſuorũ dixiſſet:uidiſſe ſe in ciuitate bethleem quẽdã
ieſſe filium:adhuc ætate iuuenculum:pulchrũ atq; decorũ & aliis ſtudiis ualde dignum
necnõ pſallere & hymnos cantare doctũ:inſup & eximiũ pugnatorẽ:mittẽs ſaul ad ieſſe
Dauid ſublatum a gregibus ad ſe uenire p̃cepit:mandãs ei uelle ſe iuuenculum uidere:
de cuius pulchritudine ac fortitudine cognouiſſet. Ille uero miſit filiũ:dãs ei mũera ſaul
portare. Quo ueniẽte gauiſus eſt:fecitq; eum armigerũ ſuũ:& bonis omnibus honora
uit. Delectabatur enĩ in eo:maxime in inuaſione demoniorũ:qui cũ ad eũ accederẽt:ſo
lus erat medicus:hymnos dicẽdo & pſallẽdo rurſus in cithara:& ſaul a mẽtis oppreſſio
ne reuocãdo. Miſit igiẽ ſaul ad patrem pueri ieſſe:petens ut apud eũ Dauid maneret:eo
ꝙ eius præſentia delectaretur:yſai uero ſaul non contradicendo conceſſit. Cap. X.

Oſt nõ multa ſiqdẽ tpa paleſtini denuo congregati:& magnum ſup iſrahelitas
p oẽs exercitũ colligẽtes:inter ſocho & azecha caſtrametati ſunt. Cõtra quos de
nuo ſaul ꝓduxit exercitũ:& ſup q̃ndam montẽ caſtra ponens coegit paleſtinos
priora qdẽ caſtra relinquere:& ex aduerſo montis quẽ ſaul appręhenderat aduẽire:diui
ſitq; eorũ exercitus medius mons: qui erat poſitus inter eos. Igiẽ deſcendẽs qdã de exer
citu paleſtinorũ nomine goliad de ciuitate geth:uir ualde procerus:cuius altitudo quat
tuor erat cubitorum. & palmi unius:accinctus armis quæ pro magnitudine ſua natura
eius corporis exigebat:indutuſq; lorica cuius erat pondus quinq; milium ſiclorum eris:
galeã uero et tibialia habebat erea:quę talis uiri & magnitudine et inopinabilia potuiſ
ſent membra ꝓtegere: haſta uero eius erat non leuis dextrę portatio:ſed quã ipſe geſta
bat in humeris:cuius ferrum ſexcentorum ſiclorum fuit: ſequebãturq; eum multi arma
portantiũ. Hic igiẽ goliad ſtans inter medias acies:uocẽ emiſit grandẽ contra ſaul et
hæbreos dicẽs. A pugna hunc et periculo uos abſoluo. Quę enĩ neceſſitas eſt noſtrorũ
exercitus depetire. Sed date aliquẽ ueſtrũ cõtra me pugnaturũ:et totũ bellũ unius uicto
ria terminetẽ:ſeruiatq; pars altera illis:quorũ fuerat ille q uicerit. Eſt enĩ multo melius et
tẽperantius:unius periculo ꝓmereri:quod ptãte adeſt multorũ. Hæc cũ dixiſſet:caſtra
remeauit ad ꝓpria. Altera uero die rurſum uenit: ac eadẽ uerba fecit:et ſimiliter uſq; ad
diẽ quadrageſimum hoſtes ad prędictas cõditiones ꝓuocare nõ deſtitit:ita ut terreret
et ipſe ſaul:et eius exercitus. Cõſtituebãt equidẽ acies quaſi pugnaturi:ad congreſſionẽ
uero minime ueniebant. Bello itaq; conſiſtente inter paleſtinos et hæbreos:ſaul remi

ſit Dauid ad patrē ſuum ieſſe:cū ei eius tres alii filiī ad ſolacium et periculum pugnę ſufficerēt. Ille ergo tunc quidē ad ouilia et paſturas pecudum remeauit non multo poſt ad caſtra reuerſus hæbreorū miſſus a patre:ut neceſſaria fratribus deportaret:& qd ageret agnoſceret. Cūq; goliad denuo reuertēs & ꝓuocans exprobraret:quaſi nullus inter eos uir eſſet qui contra eū pugnare præſumeret:cū fratribus loquens Dauid ea quæ mandauerat pater: & audiēs illū blaſphemātem exercitum:& pariter affligentē indignatus eſt & fratribus ait:paratū ſe eē ſolum cū hoſte pugnare. Cui ſenior fratrū aminadab iterminatus eſt:& p̄ſumptionē hēre eū p̄ter ętatē dicēs:& i expertū huius officii iuſſit ad patrē & ad paſcua remeare. Qui reuertitus qdē fratrē diſceſſit:& apud quoſdam militū ē locutus:q; uellet cū paleſtino ꝓuocāte pugnare. Illis aūt repēte Saul iuuēis idicātibus uolūtatē:rex eū uocauit:& dū q̄reret:ut qd uellet ediceret dixit. Nō deficiat mēs tua rex:nec metuas.ego ſupbiā huius hoſtis pugnādo ꝓſternā:& ita ſublimē & ꝓcerū ſubdā & ſic iſte qdē irridebit̃ tuus uero exercitus glorioſus iuenict̃:ſi neq; a uiro bellatore habet in acie pire. ſed ꝓuocatus a puerili ætate moriat̃. Saul aūt eius p̄ſumptionē atq; magnanimitatē ualde mirātē:nō tñ in eo habēte fiduciā ꝓpter ætatē:ſed infirmū eē:ut cōtra peritū hoſtē bellū ſuſciperet:ea dicēte Dauid ait. Polliceor hoc:cōfidēs in deo q mecū ē:cuius ēt adiutorio fungor expimēto. Nā dū aliqñ leo ouiculas meas inuaſiſſet:& agnum arripuiſſet:ſequēs appræhēdi eū & agnū qdē ex ore eius eripui: ipm uero dū cōtra me ipetū feciſſet:a cauda cōphēſum:& pcuſſum i terra pemi. Idē & urſo faciēte:i eo ultus ſum. Putet ergo ille hoſtis unū ſe eē huiōi beſtiarum:diu exprobrās exercitui:& noſtrū blaſphemās deū:qui eū faciet mihi ſubiectū. Saul igit̃ uoluntatē pueri atq; p̄ſumptioni ſimilem orans deo terminū dixit. Vade ad pugnā Et accinxit eum lorica ſua ſimul & gladio: & apponēs ei galeā deſtinauit. Dauid aūt oneratus his armis:cū nō eſſet exercitatus in eis ait. Iſta quidē rex tua ſint ornamēta:cui fortitudo eſt hæc geſtare p̄cipua:mihi uero tā q̄ ſeruo tuo concede ſicut ego uolo pugnare. Ergo poſitis armis ſumpto baculo: & quinq; lapidibus de torrente in paſtorali pera:& fundā in dextera māu portās:ibat ad Goliad. Vidēs aūt eū Goliad ſic uenientē ſpreuit: & iniuriā ei fecit quaſi non arma gerēs hoīum pugnaturus uēiret:ſed qbus canes repelli ſolēt:dicēs. Nū me canē exiſtimaſti: Ille aūt nō canē:ſed deterius aliquid eū ſe putare reſpondit. Cōmouitq; Goliad ad iracundiā:ut ei maledictū apponeret ex uocabulo dei ſui:& iterminatus eſt:daturū ſe carnes eius terrēis beſtiis.& cæli uolatilibus deuorandas. Cui reſpondit Dauid. Tu qdē uenis contra me cū gladio: & haſta:& lorica:ego āt uenio ad te armatus deo:qui & te & oēm ueſtrū exercitū noſtris manibus pditurus eſt. Hodie nāq; tuū caput abſcindemus: & reliquū corpus tuū ſimilibus canibus apponemus:ſcientq; cuncti:quō deus p̄ſul eſt hæbreorū: & arma noſtra ipſe ē ſemp & fortitudo. Nā oīs exercitus et reliquus apparatus inutilis ē abſente deo. Paleſtinus aūt armorū pōdere grauatus:cū currere nō ualeret:paulatim uenit ad Dauid:cōtemnēs eū et ſe nudū cōfidens ſimul et adhuc ętate puerulū ſine labore pimere. Occurrit aūt ei iuuenis cū deo auxiliatore ſuo:q ab hoſte non uidebat̃ :et ſumens de pera unum lapidum quos de torrente collegerat:et emittens eum de fundibula percuſſit repente goliad in fronte:& uſq; ad cerebrum pertranſiuit: ita ut mox cōfracto capite goliad caderet pronus in terram. Tunc ſtetit Dauid et caput eius incidit. Cadens ergo goliad: factus eſt paleſtinis occaſio maximę fugę. Nam dum pitiſſimum ſuorū cecidiſſe cōſpexerunt:de rebus oībus deſperantes:reſiſtere non ualuerunt:ſed uidētes ſe uictos turpiq; fugę ſe tradētes:conabant̃ liberari. Saul autem & cūctus exercitus hębreorum clamore facto ſuper eos exilierunt et multos interemerunt : et perſecuti ſunt uſq; ad terminos geth : et portas aſchalonis. Mortui itaq; ſunt paleſtinorum.xxx.milia:et

totidem uulnerata. Porro ſaul reuerſus ab exercitu hoſtiũ:eorũ caſtra diripuit & ſimul
incẽdit. Caput autem goliæ Dauid ad tabernaculum proprium deportauit: & haſtam
dicauit deo: Porro circa Dauid inuidiam atq; odium ſaul regis uirgines mulieresq; pro-
uocauerunt. Occurrẽtes enim uictrici militiæ cum chymbalis & tympanis: delectabãt
omni letitia milites: mulieres quidẽ ꝙ multa milia ſaul paleſtinorum interemiſſet: uir-
gines aũt ꝙ multa dena milia exterminans Dauid cœpit. Hæc audiens rex ꝙ millena-
rio numero teſtimoniũ ipſe ꝑciperet: & denũ milium multitudo iuuẽculo uoueretur: &
cogitãs ꝙ nihil poſt hunc tã clarum fauorẽ niſi regnũ minus eſſet Dauid cœpit eum ti
mere: & nimis hẽre ſuſpectũ: et a priori quidẽ officio quẽ utiq; ſuum armigerum fecerat
eũ amouẽs: ne dũ nimis proximus eſſet: eũ poſſet occidere: cõſtituit eũ millenariũ: dans
ei locũ quidẽ meliorẽ: & ut putabat ſibimet cautiorẽ: uolebatq; eũ ad hoſtes & ꝓlia mit
tere: ut in his pericula ſuſtinẽdo periſſet. Cap. XI.

Auid ergo deum habẽs ubiq; ducẽ: quocũq; uẽiſſet ꝓualebat: & optime agere ui
d debat: ita ut propter excellentiam fortitudinis & populus eum & regis filia uir-
go cõcupiſceret: & amore detẽta cũctis ita fieret mãifeſta: ut hoc eius deſiderium
ꝑduceret ad patrẽ. Ille uero quaſi ꝑcepta occaſione in morte Dauid: hoc libẽter audiuit
daturumq; nuptiis eius ſe uirginẽ hæc ſibi nunciantibus ait: ſi ducẽta ei capita hoſtium
aduehieret necatorum. At ille honore ſic claro ei propoſito: uolens ex ope ꝑiculoſo & i-
credibili gloria magis procedere: tẽdebat ad cauſam. Saul autẽ cogitabat eum ab hoſti
bus perimẽdum: & decẽter ſua uota complere: ſi ꝑ alios & non eo faciẽte moreretur: iuſ
ſitq; ſuis famulis ut uolũtatẽ Dauid expirẽtur qualis circa puellæ nuptias eſſet. Illi uero
cœperunt cum eo loqui: ꝙ diligeret eum rex ſaul una cum populo: & uellet ei ẽt ſuam fi
liam copulare. Qui dixit. Non modicum uidere putatis me generum eſſe regis. Mihi ue
ro nihil tale ſubſiſtit: præcipue cũ ſim abiectus: & a gloria uel honore ſegregatus. Saul
aũt dũ famuli Dauid reſponſa dixiſſent: ait. Dicite ei nõ me pecuniis egere: nec honori-
bus: qbus rebus uẽdit filia potius quã nuptiis collocat: ſed eligere generũ habẽtẽ forti
tudinẽ: aliaſq; uirtutes; quas te hẽre manifeſtum eſt: & uelle me recipere ab eo ꝑ nuptiis
filiæ: nõ aurũ nec argẽtũ: neq; ut hæc de domibus paternis eiiciat: ſed ꝑꝑ ſupplicium ho
ſtiũ: capita ſexcẽta paleſtinorũ. Et mihi eñi ipſi nullũ potius quã hoc: nullũ clarius mu
nus erit. Sed & meæ filiæ multo ſolẽnius honoribus ẽ ꝑcipuũ uiro tali & tanto teſtimo
nio de hoſtiũ triũphis decorato poſſe coniungi. His uerbis delatis ad ſe Dauid gauiſus:
quaſi ſaul ſtuderet eũ ſibi cognatiõe coniungere: neq; conſiliũ expectauit: nec ſi poſſibi
le aut difficile eſſet: opus pręſens animo cogitauit: ſed repente cum ſotiis ad hoſtes pro
nuptiarũ pollicitatiõe profectus eſt. Deus enim erat qui cuncta facilia Dauid & poſſibi
lia faciebat. Cũq; multos iteremiſſet: abſcidẽs ſexcẽta capita uenit ad regem. Et harum
rerum ꝓbatõe facta nuptias exigebat. Saul aũt cũ nõ haberet unde promiſſa refugeret:
& mentiri peſſimum iudicaret: aut ꝑ inſidias eũ occidere: cum forſitan etiam in hoc fru
ſtrari ſuo conſilio poſſet: dedit ei ſuam filiam nomine michol. Cap. XII.

Vm ergo ſaul non eſſet recta uoluntate manſurus: uidens etiam Dauid & apud
c deũ & apud homines approbari: expauit eum: & metum celare nõ ualẽs: timo
re magnarum rerum ideſt regni ſimul ac uitæ: ne priuaretur utroq;: cogitauit eũ
crudeli calamitate perimere: eiuſq; mortem ionathæ filio: et reliquis familiaribus dele-
gauit. Filius autem admirans permutationem patris circa Dauid: cum non poſt multã
eius deuotionem non mediocriter in eum: ſed ad mortem uſq; ſeuiret: et cum iuuenem di
ligeret eiuſq; uirtutem: dixit ei ſecreto uoluntatem patris ſui: ſuaſitq; ut die futuro ſe cu
ſtodiret: ipſe uero ſalutaturum ſe patrem dixit: eiq; pro eo opportũo tempore locuturũs

cauſamq; cogniturũ:& ei exprobraret:q; occidi uoluiſſet iniuſte q̃ tãta bona fuerat ope
ratus:q ẽt ſi ualde peccaſſet ueniã pro.uereri debuiſſet:dixitq; ei ſe poſt hęc patris mu-
care ſniam.Dauid aũt cõſilio benigno obediẽs:egreſſus eſt a rege. Altera uero die iona
thas uenit ad ſaul: & dum eum letum & exultantẽ aſpiceret, cœpit de Dauid ꝓferre ſer
monẽ dicens . In qua maiori uel minori iniquitate inuenies culpabilẽ Dauid:ꝑcepiſti cũ
pater interimi:uiꝝ qui tibi quidẽ magnæ ſalutis cauſa fuiſſe ꝓbatus eſt:paleſtinis autẽ
ualde ſuppliciũ:ab illuſione & iniuriis ſimul eripiens populũ hæbreorũ:quas diebus .xl.
ſuſtinuit nullo utiq; præſumente ꝓuocationis certamina ſuſtinere:& qui poſt hęc iuſſio
ne tua deferens hoſtiũ capita:ſororẽ meã præmio accepit uxorẽ:cuius mors tibi ipſi gra
uior erit:non ꝓpter ſolam uirtutẽ eius:ſed ẽt propter ipſam cognationẽ:quãdo eius mor
te ẽt filia tui uexabit̃ pene ante gaudiũ coniugii ueniens ad uiduitatis opprobriũ.Hæc
ergo cogitans pater:ad clementiã conuertere nihil cõmittens in uirum: primum quidẽ
q; nobis magnum beneficiũ ꝑſtitit tuæ ſalutis:quando malo ſpiritu & demonibus in te
reſidentibus:illos expulit:pacemq; tuæ animæ condonauit:ſecundo autem: quando &
in tuis hoſtibus ultus eſt.Hæc etenim obliuiſci: turpiſſimum eſt.His ergo ſermonibus
mitigatus ſaul:iurauit filio:nihil Dauid iniuſte fore paſſurũ.Sermo enim iuſtus:& iracũ
diã regis ſubiecit:& metũ.Ionathas aũt euocato Dauid:indicauit ei de ſua ſalute:quam
impetrarat a patre:eumq; deduxit ad regẽ:& erat in conſpectu eius ſicut prius.Eodẽ ue
ro tempore:paleſtinis bella gerẽtibus denuo ſuper hębreos: ſaul cõtra hoſtes Dauid cũ
exercitu deſtinauit.Et congreſſus aduerſus eos multos eorum proſtrauit:uictorq; reuer
ſus eſt ad regem.Quem ſaul non ſicut ſperabat poſt bella ſuſcepit:ſed potius eius fœli
citate contriſtatus eſt:tanq̃ illius bonis actibus uideret̃ ipſe deceptus . Cũq; regem rur
ſus pueris aſtantibus demõ ageret:ſpirituſq; turbaret:uocans Dauid in domo in qua ia
cebat tenens lanceã:eũ pſallere & hymnos cantare ꝑcepit.Quo iuſſa faciẽte: inſurgens
in eum:lanceam iaculatus eſt:eamq; Dauid ꝓuidens declinauit:fugitq; in domũ ſuã &
in ea tota die pmãſit.Nocte uero mittes rex:iuſſit eũ uſq; ad diluculũ cuſtodire:ne latẽ
ter effugeret:quatenus mane deductus ad publicũ traheretur ad mortem. Michol aũt
Dauid coniunx:filia regis:cognita uoluntate p.tris:Dauid indicauit:dubiam ſpem eius
uitæ conſpiciens:et de anima ſua pariter diffidens . Neq; enim ſe credebat poſſe haberẽ
uitam:ſi fuiſſet illius amore priuata.Et ergo dixit. Non te hic coniunx ſolis ortus inue-
niat:nam te ulterius non uidebo : ſed fuge citius:dum tibi præbet nox fuge pręſidium:
faciatq; tibi hãc dominus longiorẽ.Scito enim te a patre meo ſi inuentus fueris occiden
dum.Quo dicto:eũ p feneſtrã depoſuit & dimiſit.Deinde conſtituit lectulũ quaſi egro
tantis:et ſub ſaga iecur ſpirãs capræ ſuppoſuit.Die uero ſecundo miſit pater eius ut Da
uid deduceret̃ ad eũ.Illa uero nunciãs:eo q; nocte fuiſſet factus infirmus:& oñdens eis
lectulũ cooptũ:dũ iecur quod ſub ſaga iacebat palpitaret:egrotum uere eſſe & dormire
Dauid qui miſſi fuerant crediderunt.Renũciantibus aũt illis infirmum factũ eẽ nocte:
iuſſit eum ſic adduci:ſe uelle eum perimere dicens.Qui ueniẽtes ad lectulũ:diſcooperiẽ
tes & deceptionem inuenientes factam ab eius uxore:renunciauerũt regi. Quam dum
rex culparet pater:eo q; eius quidem liberauerit inimicum:illum uero deceperit:ſatiſfe-
cit ei uériſimile loquens:quaſi eam ad hęc nõ conſentientẽ:Dauid occidere uoluiſſet: &
hoc pro ſalutis ſuę timore feciſſet:pro quo ei deberet ignoſcere:q͡a hoc neceſſitatis cauſa
non uolũtatis efficeret:adiiciẽs atq; dicẽs.Arbitror ego pater:q; ita uoluiſti illũ ꝑimere:
ſicut me potius liberare.Et ſaul equidẽ ueniã puellę dedit.Dauid ergo declinauit a peri
lo:& uenit ad ſamuel ꝓphetam in ramatha:eiq; regis inſidias ĩdicauit:& q; iaculo eius
pœnę fuiſſet extinctus:dũ neq; circa eũ extiterit inimicus:neq; circa hoſtiũ certamẽ ĩſir

mus:ſed in omnibus ꝓnus & fœlix:q̃ magis cauſa Dauid inuidiã generauit. Cognoſcẽs
itaq; propheta regis iniuſtitiã:ramathã ciuitatẽ reliqt:& deducẽs Dauid ad quẽdã locũ
nomine galboa:cõmorabãtur illic cũ eo. Cũq; nunciatum fuiſſet ſaul eo ꝙ Dauid eſſet
apud ꝓphetã miſit armatos eũq; ad ſe cõprehendẽdũ iuſſit adduci. Qui cũ ueniſſent ad
ſamuel inueniẽtes eccleſiã ꝓphetarũ participãti ſancto ſpiritu ꝓphetare cœperũt. Saul
aũt audiẽs hoc ſup dauid, alios deſtinauit et illis idẽ facientibus denuo miſit alios. Pro
phetãtibus aũt et ipſis q tertio fuerãt miſſi ad ultimũ iratus ipſe pexit. Cũ uero iã erat
in ꝓximo anteq̃ eũ uideret ſamuel ꝓphetare cœpit ueniẽſq; ad eos ſaul ſpiritu uehemẽti
cõpulſus:amens factus eſt:& exutus ueſte tota die canebat & nocte:Dauid & ſamuele
uidente. Ionathas uero ſaul filius occurrente ſibi Dauid:& de patri eius inſidiis ingemi-
ſcentem & dicentem: quia dũ nihil iniq; geſſiſſet neq; peccaſſet:cũ pater eius occidere
feſtinaret, rogabat ut nihil ſuſpicaret tale:neq; derogantibus ſiqui forte hmõi eſſent cre
deret:ſed ut ad ſe reſpiceret & ſecurus eſſet:nihil tale in eo cogitãte patre. Nã ſi cogitaſ-
ſet:ei ſine dubio pandidiſſet:dum pater eius utiq; conſiliũ eius oẽ non celaret. Porro Da
uid iurauit ita eſſe:& ſupplicabat ut credens prouidentiã eius haberet: potius quã eum
ſperneret quaſi mendacẽ:eiq; renunciaret quicquid a rege pro ſe aut cognoſceret aut ui
deret:dicebatq; ideo nõ ei de ſe dixiſſe patrem:ꝙ ſciret illum circa ſe amiciciæ affectum
habere. Cõtriſtatus ergo ionathas:eo ꝙ Dauid huiuſmodi patris eius eſſe circa ſe crede
ret uoluntatẽ:interrogauit eum quid uelit ut faceret. Ille autem:noui inqt oĩa te mihi cõ
ferre & pręſtare uelle. Craſtina die initium menſis eſt:& habeo cõſuetudinem ſedens co
medendi cũ rege. Si tibi uidetur a ciuitate egredior & maneo in campo latenter:tu uero
quęrẽti ſaul reſponde me profectũ eſſe in regionem bethleem in tribum meam:ad feſti-
uitatem ibidem celebrandã:adiiciẽs ẽt ꝙ tu me ire pmiſeris. Et ſiquidem ut aſſolet dici
de canticis proficiſcentibus:cũ bono uadat aut aliquid ſimile dixerit, ſcito nihil in eo cir
ca me fore doloſum nec inimicum:ſi uero aliter reſponderit:hoc tibi erit indicium:quo-
niam aduerſum me fuerit cogitatum:& renunciabis mihi uoluntatem patris: miſericor
diæ hoc & affectui cõmuni diſtribuens:per quem fidem a me accipere:& idem tu domi
ne famulo tuo dare uoluiſti. Si uero inuenis in me malignum aliquid: ipſe me perime:ut
ſic proficiſcaris ad patrem. Quæ uerba nouiſſima a Dauid ionathas nõ egre ſuſcipiens:
promiſit ſe ea quæ prius popoſcit eẽ facturũ. Et ſiquidẽ triſte aliquid:aut ꝙ eius odium
panderet pater reſpõderet:ei renũciare:& ut eum potius ſecurum redderet:egreſſus ſub
diuo:nihil ſe pretermiſſurum pro Dauid ſalute iurauit dicens. Nũc deum quem magnũ
eſſe uides & ubiq; præſentẽ:& anteq̃ mentem meam ſermonibus prodam:iam preſcien
tem eum:in cõmuni pacto teſtem promiſſionis adduco. Quoniam non ceſſabo frequẽ
ter tentans patris animum cognoſcere:donec mihi eius animi ſecreta pandantur: quæ
cum didicero:non celabo:ſed protinus tibi nũciabo:ſiue mitis circa te:ſiue ſit ualde cru
delis. Nouit autem hoc deus qualem eum circa te ſemper eſſe exoro:qui & nunc tecum
eſt:nec te derelinquit:faciatq; te inimicorum tuorum:ſiue pater meus eſt:ſiue ego, eſſe
meliorem:tu autem horum eſto memor:& licet me finire uitam contingat: filios meos
ſerua:& pro rebus præſentibus illis tuam retribue benignitatem. Dumq; iuraſſet hæc:
dimiſit Dauid:& ad quendam campi locum ire præcepit: in quo erat ſolitus ſe exerce-
re: quæcunq; cognouiſſet a patre nunciaturum ſe ei promittens hoc modo ut deduce-
ret puerum & mitteret ſagittas tres:& ſi iuberet puero ſagittas afferre quæ ante eum ia
cerent, cognoſceret: nihil eſſe apud patrem maliciæ: ſi diuerſi aliquid audiret:illo di-
cente a rege contraria ſimiliter expectaret: ſecuritatem ſe ei præbiturum dicens: ne
quid ſuſtineret incongruũ: utq; fœlicitatis tempore horum memor eſſet et utilitatem

eius filius exhiberet. Dauid itaq; a ionatha hanc fidem accipiens:ad locum proximũ eſt ꝓfectus. Altero uero die cum eſſet menſis initium purificatus ſolẽniter rex ad conuiuiũ uenit:et ſedẽtibus circa eũ filio ionatha a dextris:et principe militiæ abner a ſiniſtris:ui dẽs eſſe locũ Dauid uacuũ tacuit:ſuſpicatus eũ nõ eſſe a coitu mundũ. Cũq; ſecũda die noui menſis non affuiſſet, requiſiuit a filio ionatha, ubi iret tranſacto die:et p̃ſenti conui uio ieſſe filius non adeſſet. Ille uero ait abiſſe eũ ſe pmittẽte ſecũdũ ſolẽnitatẽ ad ꝓpriã regionẽ eo ꝙ tribus eius feſtiuitatẽ ageret:et rogatũ ſe piter:ut ẽt ipſe cũ eo ad ſacrifi cia celebranda cõcurreret. Et ſi p̃cipis inquit pater:et ego poſt eũ uado. noſti enĩ quõ illi deuotus ſum. Tunc igit̃ ionathas ſaul iniq̃tatẽ circa Dauid agnouit:et apte uolũta tẽ eius aſpexit. Nã iratus ſaul blaſphemauit eũ:natũq; de muliere uiros ultro appetẽtẽ et ꝓpriũ hoſtẽ dixit: et ſociũ Dauid et cooperatorẽ eius et nec ipſum erubeſcere nec eius matrem talia facientẽ nec uolentẽ intelligere ꝙ donec Dauid uiueret, regnum eorũ eẽt incautum:dixitq; ut eum uocaret:quatenus pœnas exolueret. Reſpondente uero iona tha:qd iniquũ fecit ut puniatur, non ad uerba iam & blaſphemias iraq; ſaul acceſſit:ſed arrepta lancea ſuper eũ ut reſpõdentem interficeret inſiluit:& hoc quidẽ nõ ipleuit ꝓhi bitus ab amicis. Manifeſtũ aũt apparuit:ſaul inimicũ eſſe Dauid & ꝙ eum deſideraret occidere. ita ut propter illũ pene ꝓpria manu filiũ interficere uoluiſſet. Tunc ergo regis filius declinato periculo:& nihil aliud prę triſtitia ualẽs:ſed deflẽs eo ꝙ & ipẽ pene mor tuus fuerit & Dauid necem definitã eſſe cognouerit, matutino facto prexit:& quaſi ex ercitaturus exiuit in campum :ut amico ſicut cõſtituerat regis proderet uoluntatẽ. Fecit ergo ionathas ſicut pollicitus eſt:& ſequẽtẽ puer; in ciuitatem dimiſit:ut Dauid ĩ deſer to loco ad faciẽ loqueretur. Quo uiſo Dauid cecidit ad pedes ionathę eũq; adorãs ſalua torẽ animę ſuæ uocabat. Quẽ ionathas eleuauit a terra:& alterutros ãplexantes ualde, ſemetipſos oſculabant̃ & flebant ætatẽ ſuam iuidiæ malignitate cõſumptam:& futurã ſeparationẽ quæ nihil differret a morte. Deinde quieſcentes a gemitu:& memoriam iu riſiurandi apud alterutros conſtare poſcẽtes diuiſi ſunt. Cap. XIII.

e T Dauid qdẽ fugiẽs ſaulẽ & iminẽtẽ ab eo mortẽ declinãs:uenit ĩ ciuitatẽ nobe ad abimelech ſacerdotẽ. Qui dũ eũ ſolũ uenire uidiſſet:& nec amicũ:nec famulũ cũ eo eſſe p̃ſentẽ, miratus eſt:& cãm cur nemo eſſet cũ eo quæſiuit. Ille uero cãm ait ſibi ſecretã iuſſu regis iniunctã:ad quã nõ eũ hẽre multos comitatus oportere dicẽs: ꝙ conſtituiſſet ad quẽdã ſibi locũ famulos occurſuros:petebatq; ut ei itineris neceſſaria non negaret:per quæ opus amici faceret:& p̃ſentibus neceſſitatibus ſubueẽiret. Quibus adeptis:etiã arma ſibi dari ſi qua eſſent prę manibus poſtulabat. Aderat aũt illic ſeruus ſaul:genere qdẽ ſyrus:noĩe doech q mulas poſcebat ſaul. Tũc ad Dauid ſacerdos ait ni hil eqdẽ ſe tale hẽre ſed eẽ lanceã Golie:quã ipſe illo perẽpto deuouerat deo:eãq; ſumẽs Dauid:ex oĩ hæbreorum regione fugit in geth:quę eſt in regio palestinorũ:ubi regna uit achis. Cũq; cognitus fuiſſet a famulis regis:eiq; mãifeſtatus illis dicẽtibus : qũo Da uid eſſet q multa milia paleſtinor; peremiſſet, metuẽs Dauid ne ab eo necaret̃ : & picu lũ ꝙ declinauerat a ſaul ab illo ſuſcipet:ſimulauit ſe eẽ furioſum:& rabidũ ita ut ſpumã ex ore proiiciens:& alia q̃ furioſi ſunt faciẽs:fidem regi uere paſſionis oſtẽderet. Qui fa mulis indignatus:eo ꝙ ueſanũ hoiem apud eũ introduxiſſent:uelociter a ſe Dauid iuſ ſit expelli:& ita liberatus de terra geth:uenit in tribũ iuda:& habitãs in ſpelũca circa ci uitatẽ modollã miſit ad fratres ſuos: eiq; ubi eẽt ipẽ mãdauit. Illi uero ad eũ cũ oĩ cogna tiõe ſua uenerũt. Sed & alii qbus aut odiũ aut timor erat regis ſaul:ad eũ piter concurre rũt:facturoſq; ſe q̃cũq; placerẽt illi dicebãt:fuerãtq; oẽs ſimul q̃drigẽti. Tũc ille ſecurus qa auxiliũ ei fuiſſet adiectũ:ſurgẽs ide uenit ad regẽ moabitarũ:rogauitq; eũ ut parẽtes

eius donec ipſe de ſuo fine cognoſceret:ĩ regiõe ſua ſuſceptos hẽret.Quo ãnuẽte:parẽtes
eius oĩ tpe quo apud eũ fuerũt:dignis mũeribus honorati ſũt.Præcipiẽte uero ꝓpheta ut
deſertũ qdẽ Dauid relinqueret & ad tribũ iuda ꝑgens ibidẽ habitaret eidẽ obediit & de
moab reuerſus:uenit in ciuitatẽ ſarmut:& in ea moratus ẽ.Saul ãt audiẽs Dauid uiſum
cũ multitudine non in timorẽ fortuitũ corruit et tumultũ:ſed ſciẽs uiri prudentiã atq; ꝓ
ſumptionẽ ꝙ non ex eo ſibi paruus timoris ſonus exurgeret qa & dolũ & labores infer
ret:conuocans amicos & principes tribus ex qua ipſe erat in collẽ ubi regnũ hẽbat et ſe
dens in ſegete(ſic eni locus ille uocabat̃)dũ circa eũ eſſet ordo ciuilis piter et armigeri
cũctis ait.Viri contribules noui qdẽ ꝙ meorũ bñficiorũ nõ eſtis imemores qm̃ et agro
rũ quoſdam dños feci et honores populares et officia ꝓbui.Interrogo uos ſi maiora his
dona et ampliora ieſſe filium uobis dare confiditis.Noui quoniã oẽs illi potius cõſentia
tis:qñ meus filius ẽt ionathas ita ſapit:& uos ad talia pſuaſit.Nõ eni ignoro ꝙ iuſiurã
dũ cũ Dauid & fœdera celebrauit:necnõ ꝙ cõtra me ionathas tractator eius & coopa-
tor exiſtit:nulliq; ueſtrũ curę eſt:ſed tacẽtes rei exitũ ſuſtinetis.Cũq; rex tacuiſſet: alius
qdẽ ꝓſentiũ nemo reſpondit.Doech uero ſyrus paſtor mularũ eius ait:ꝙ uidiſſet Dauid
in nobe ciuitatẽ ueniſſe ad abimelech ſacerdotẽ:ut futura ſibi ꝓphetãte cognoſceret:ꝑ-
ceptiſq; ab eo ſumptibus:& haſta golie:ad quos ire uolebat ab eo fuiſſe directũ. Tunc
uocans ſacerdotẽ & cũctã eius generationẽ ſaul ait.Quid mali paſſus a me:ſeruũ inuti
lẽ ieſſe filium ſuſcepiſti:eiq; ſumptus dediſti & arma:cũ mei regni nimius inimicus exi-
ſtat.Cur ẽt futurorũ ei reſponſa ꝓbuiſti.Non eni te latuit ꝙ me fugeret:& odio meã do
mũ haberet.Sacerdos aũt q̃ facta fuerãt nõ negauit:ſed cũ fiducia ſe hæc ꝓbuiſſe cõfeſ-
ſus eſt:nec ſe Dauid ꝓſtitiſſe ſed regi dicens:nõ eũ tuũ nouimus inimicũ:ſed fidelẽ ſociũ
& præcipuũ ſeruũ & millenariũ:& ꝙ horũ maius eſt generũ piter & cognatũ:& hęc nõ
inimicis hoibus ꝓſtiti:ſed ei q circa te opus ſuæ deuotionis exhibuit.Prophetã aũt ei nõ
mõ ſolũ:ſed ſepius.Dicẽte nãq; cũ magna feſtinatiõe fuiſſe ſe directũ:ſi ei qbus egebat
minime prębuiſſem:nõ illi putaret;ſed potius tibi reſtitiſſe.Quapropter nihil doloſum
aduerſum me cogitare debes:neq; in his quæ nũc audiſti meã tunc fuiſſe debes credere
uoluntatẽ.Amico nãq; & regis genero & millenario hæc impendi:nõ hoſti.Hæc dicẽs
ſacerdos: nequaq̃ ſatiſfecit regi ſaul.Qui cũ eſſet in magno terrore:neq; uerã confeſſio-
nẽ crederet:iuſſit armatis circũſtantibus ut eũ cũ ſua cognatiõe ꝑimerent.Cunq; illi nõ
preſumerẽt contingere ſacerdotẽ:ſed diuinitatẽ formidarẽt:potius quã regi parere uel-
lent:tũ ſyrodoech rex ſacerdotis imperauit interitũ.Qui ſumẽs ſuę malicię ſimiles:occi
dit abimelech eiuſq; progeniẽ.Erant autẽ oẽs q̃dringenti qnq;.Quo facto miſit quoq;
ſaul in ciuitatẽ ſacerdotum nobã:et omnes occidit:non mulieri:non infanti: non alię pe
percit ætati:eãq; ſuccendit.Vnus filius ide abimelech tãtummodo abiathar nomine li
beratus eſt.Hæc ſiqdẽ cõtigerũt ſicut deus ſacerdoti heli ꝓphetauit:ꝓpter iniquitates
duorum filiorum eius:dicens prolem eius radicitus euellendam .Porro ſaul rex crudele
ſic opus efficiens:et totam generationẽ ſacerdotalem interimens:& neq; infantibus mi
ſericordiã:nec ſenibus reuerentiã habens:ſed & ciuitatem diſperdens quã patriam ſacer
dotũ ꝓphetarũq; nutricẽ diuinitas elegerat et ſolã tales uiros hẽre decreuerat.Hoc actũ
oẽs fecit agnoſcere:& humano mõ cõſiderare:ꝙ donec fuerit aliq ſimplices & humiles:
nec fuerint abuſi natura:nec uolũtatẽ ſuã iplere ꝓſumpſerint:manſueti ſunt atq; mites:
ſectãturq; ſolã iuſticiã:& circa eã oẽm ſtudẽt hẽre deuotionem: tunc ẽt in diuinitate cõ
fidũt.q̃ omnibus q̃ fiũt in hac uita preſens eſt:et nõ ſolũ opera:ſed etiam mẽtẽ unde ꝓ-
cedũt hæc anteq̃ fiãt aptæ conſiderat:cũ uero ad poteſtatẽ ueniunt:et ſuperbiæ cumulo
dilatant̃ tunc omnibus illis uirtutibus exui : et uelut iſcena:uultus:& mores:& mode-

rationẽ actuũ reponẽtes:ſuſcipiunt audaciã:ſupbiã:& contẽtũ,rerũ humanarũ & diui narũ:& dũ pcipue pietatẽ iuſticiãq; ſpernũt:& in oĩbus q̃ cogitant aut agunt ſibimet arrogauerunt:tunc quaſi non uideat eos deus aut certe poteſtatẽ eorũ nõ habeat peſſimis graſſant̃ ĩ actibus & quicqd aut audire metuũt:aut odio habẽt reſpuũt:q̃ aũt irratiõabiliter diligũt hæc gratia firma uera & hoĩbus placita ſimul & deo credunt. De futuris uero rebus nullus eis fit ſermo ſed eos ptulerũt multas laboꝝ miſerias exhonerãt: et eos habẽtes odio ſimul inuidiã his cõflant deducẽteſq; eos ad mediũ non ſolum adeptos honores eis auferũt:ſed per calũniã etiã uita eos priuare nitunt̃:puniuntq; non ppter opa digna ſupplicio:ſed derogatiõibus & accuſationibus nequaq̃ examinatis extinguũt:nõ quos oportet hæc pati:ſed in qbus iniuſte nitunt̃ ulciſci. Hoc igit̃ nobis ſaul filius Cis qui primus poſt illũ ducẽ optimũ rẽpublicã regebat in iſrahel manifeſtũ eſſe monſtrauit:occidẽs tricẽtos ſacerdotes pphetas:p ſuſpitiõe quã habuit in abimelech: deiiciens ẽt eorũ ciuitatẽ:& ſtudẽs quodãmodo deus ſacerdotibus prophetiſq; priuare: dũ tantos ſimul occideret:& neq; patriã eoꝝ manere pmitteret:ut poſt illos aliqd poſſet oboriri. Abiathar itaq; abimelech filius:qui ſolus fuerat de ſacerdotibus a ſaul iterfectis ereptus:fugiẽs ad Dauid:erumnã ſuorum omniũ:& patris iteritũ declarauit. Qui ait:non ſe hæc eis ignoraſſe futura:ſed uidens doech ſuſpicatum fuiſſe:q, ſacerdotẽ regi declararet:ſeq; dolebat q̃ſi huius calamitatis auctorẽ:& poſcebat:ut cũ eo decetero cõmaneret:tanq̃ qui in alto loco latere non poſſet. Eo itaq; tpe audiens Dauid paleſtinos ceilanoꝝ puinciã deuaſtare:cõſuluit deũ p pphetã:ſi eũ pugnare pciperet. Quo dicente: q, diuinitas uictoriã pmiſiſſet:cũ ſociis paleſtinos hoſtes ſuaſit:multãq; eoꝝ cædẽ effudit:& pdã tulit. Cũq; apud ceilanos eſſet:donec areas ſuas fructuſq; ſine timore colligerent, regi ſaul nunciatũ eſt:q, apud eos habitaret. Opus enim illud & magnus effectus apud quos geſtum eſt celari nõ potuit:ſed fama ẽt ad extraneorũ auditus aduenit:& ad regẽ uſq; delatum eſt. Gauiſus ergo eſt ſaul cũ audiſſet Dauid in ceila cõmorari dicens: deũ illũ eius manibus tradidiſſe:qñ coactus ſit uenire in ciuitatẽ:murũ & portas:& feras habẽtẽ:iuſſitq; omni populo:ut ad ceilam uanimiter cõuenirent:& obſidentes eã: capiẽteſq; Dauid interimerẽt. Hæc itaq; ſentiens Dauid & agnoſcẽs a deo:quõ eũ forẽt ſaul tradituri ceilite:ſumẽs quadringẽtos qui cũ eo erant:de ciuitate pfectus eſt in deſertũ zyf. Et rex cũ audiſſet eũ fugiſſe de ceila:ab eius perſecutione ceſſabat. Dauid aũt fugiens exinde:uenit in quẽdã locũ ziſimq; uocat̃ noua:ubi ionathas filius ſaul ueniẽs ad eũ:& oſculatus ſecuꝝ eẽ dixit:& ſpẽ bonã hẽre futurorũ:nec pſentibus rebus eũ debere deficere:qm̃ regnaturus foret habitaturuſq; ſub ſe hæbreorũ oĩum poteſtatẽ:cũ gratiora eſſent:quæcũq; magnis laboribus euenirẽt. Et rurſus iuſiurãdo celebrato inter alterutros p deuotione uitę totius & fidei: & deũ uocans teſtẽ ionathas:maledixit ſibi:ſi trãſcẽderet cõſtitutum & in cõtraria mutaretur. Tunc ionathas Dauid ibidẽ reliquẽs:paululũ a timore & ſollicitudine releuatũ:ad ſaul ipſe reuerſus eſt. At ziphei uolẽtes gratiã pſtare ſaul:indicauerũt ei : apud ſe cõmorari Dauid:promiſerũtq; ei:ut ſi ueniret illũ cõtraderent:quẽ ſcilicet dum anguſtia ziphenoꝝ appræhendiſſet:non poſſet ulterius alibi deuiare. Quos laudauit rex:& gratias egit:indicantibus inimicũ:eiſq; pollicitus eſt:nõ tardare eorum recompenſare deuotionem:miſitq; qui quererent Dauid:& deſertũ omne pſcrutarentur: dicens etiam ſe cõtinuo ſecutuꝝ. Et illi quidem qui directi fuerãt pro inueſtigando & capiendo Dauid:præcedebant regẽ ſtudentes fauore ſuo nõ ſolum nunciare inimicum:ſed etiam manifeſtatum in regiam poteſtatem contradere. Hi tamen iniuſta & maligniſſima uolũtate fruſtrati ſunt:qui cum nihil mali ſuſtinere potuiſſent: ſi non hunc indicaſſent ſauli:ppter blandimenta regia uirum religioſum:& ad mortem

iniuſte quęſitum:& qui latere poterat ꝑdiderunt:& ſe eũ tradere ꝑmiſerũt. Cognoſcẽs
aũt Dauid maliciam ziphenoꝝ & regis inuaſionẽ:anguſtias quidẽ illius regionis dereli
qt:fugit aũt ad petram maximã in deſerto maon cõſtitutã. Cũq; ſaul eũ ibi ꝑſequeret:
cognouit in itinere Dauid ab illis anguſtiis diſceſſiſſe:q̃ſi ad aliã petre partẽ. Et cũ ſaul
ex alia parte conſiſteret:ut eũ pene iam cape potuiſſet:audiẽs ſaul paleſtinos hæbreorũ
regionẽ ualde uaſtare:a Dauid ꝑſecutiõe diſceſſit:& cõtra eos qui naturaliter hoſtes erãt
dimicãdũ magis neceſſarium iudicauit:quã inimicũ propriũ ꝑſequẽdo, uaſtationẽ ſuæ
terræ deſpicere. Sic ergo Dauid ĩopinabiliter declinato periculo:uenit in anguſtias en-
gaddi. Cũ uero ſaul expuliſſet alienigenas:uenerũt q nũciarẽt ei Dauid ĩ engaddi mõti
bus habitare. Qui ſumens tria milia armatorũ abiit ſup eũ & cũ nõ eſſet ꝓcul a locis il-
lis:uidit circa iter ſpeluncã ꝓfundã atq; rotundã multa longitudine & latitudine nimis
aptam:in qua Dauid cũ quadringentis erat abſconſus. Dũq; ſaul naturaliter uẽtris pur
gandi neceſſitate cogeret:ingreſſus in eã ſolus eſt. Quẽ dũ uidiſſet qdã hoĩum Dauid:
& dixiſſet in eius inimicũ tp̃s a deo datũ:& ſuaderet ut ultõis cã ſaul caput abſcinderet:
quatenus graui ꝑſecutiõe & miſeria priuaret:ſurgẽs Dauid abſcidit qdẽ ſummitatẽ ue-
ſtis ſolummõ:qua ſaul erat indutus:& repẽte pœnitẽtia tactus ait:nõ eſſe iuſtũ ut ſuum
occideret dominũ:& qui.ſ.a deo fuerat regnare preceptus. Nã licet iſte inquit circa nos
malignus exiſtat:me tamen apud eũ non decet eſſe talem. Cunq; ſaul de ſpelunca fuiſ-
ſet egreſſus:accedens Dauid exclamauit a longe:petẽs ut ſaul audiret. Conuerſo autem
rege adorauit eũ ſecundũ morem proſtratus in terram:& ait. O rex non te oportet ma
lignas & falſas derogationes confingẽtibus aures accõmodantẽ illis credere:& in ſuſpi
tione diligẽtes te uiros habere:ſed magis operibus affectũ conſiderare cunctorũ. Dero-
gatio nãq; multorũ eſt:deuotiõis uero clara ꝓbatio actuũ ueritate conſiſtit:& ſermo q-
dem cuiuſlibet in utroq; habitus:tenet ſimilitudinẽ ueritatis & falſitatis:opa uero nudũ
habent ueritatis intuitum. Conſidera igitur ex iſtis qualis ego circa te tuãq; ſim domũ:
& q̃ mihi oportet credi:& nõ accuſantibus & dicentibus ea quæ neq; aĩo concepi: neq;
facere potui. Cur apponis ꝑſequi animã meam:& nihil die noctuq; cogitare niſi animę
meæ interitum:quam iniuſte ꝑſequeris. Quõ enĩ non falſam opinionẽ de me ſumpſiſti:
quaſi occidere te uolucrim:aut quõ nõ impie agis in deo occidere concupiſcẽs & inimi
cum tuũ credẽs hoĩem qui poteſtatem hodie habuit ꝑĩre te:& a te pœnas exigere:ſed
noluit: cum tẽpore ad hoc uſus eſſem oportuno. Quod ſi contra me tibi idem licuiſſet:
nequaq̃ ſic captus ꝑteriſſem. Quãdo enim tuæ ueſtis incidi partẽ:potui etiã caput aufer
re. Et oſtendẽs pannum ueſtis eius:rei fidẽ exhibuit. Et ego quidẽ iuſtã inqt ultionẽ reti
nui:te uero iniuſtum cõtra me habere odiũ noueris. Sed deus hęc iudicet: & utriuſq; no
ſtrũ arguat uoluntatẽ. Saul aũt ſuã inopinabiliter admiratus uitam fuiſſe ſeruatã:& hu
militatẽ iuuenis naturam eius obſtupeſcens ĩgemuit. Cũq; & Dauid hoc feciſſet:reſpon
dit cum gemitu ſaul illũ potius eſſe iuſtum. Tu inqt cauſa bonorũ mihi fuiſti: ego uero
tibi calamitatum:& oſtendiſti hodie priſcoꝝ te habere iuſtitiã. Quis enĩ inimicos ſuos
in deſerto cõpræhenſos ſaluandos eſſe duxerit? Confido itaq; quia deus regnũ tibi con
ſtruet:& oĩum hæbreorum te poteſtas expectat:ſed da mihi iuriſiurãdi fidem:ne meum
genus extermines:neq; habẽs maloꝝ memoriã:ſtudẽs meũ nomẽ eradicare:ſed ut meã
domũ & ſalues & ſerues. Iurante uero Dauid ut popoſcerat:Saul quidẽ ad ꝓpriũ reuer
ſus eſt imperiũ. Dauid aũt cũ ſuis abſceſſit ĩ anguſtias maſpha. Hoc itaq; tp̃e & ſamuel
ꝓpheta defunctus eſt:uir q nõ fortuito honorẽ apud hębreos habuerat: cuius uirtus ẽt
apparuit in hoc opere quod ꝑ eius deuotiõe populus multo tẽpore luctũ duxit circa ſe
pulturã eius atq; ſolẽnis largitatis ſtudiũ magnũ cõpetẽter exhibuit. Sepelierunt autẽ

în patria ſua in ramatha:multiſq; fleuerũt cũ diebus:nõ îcõmuniter hoc facientes:uelut
î extranci morte:ſed tanq̃ ꝓpriũ ſinguli quiq; lugẽtes.Fuit eni uir iuſtus: & natura beni
gnus:& ꝓpterea magis amicus deo qui pręfuit populo ſolus:poſt mortẽ quidẽ ſacerdo
tis helii annis duodecim cũ ſaul uero rege annis decẽ octo.Et ſamuel qdẽ hmõi habuit
finẽ.Erat igitur qdã ziphenoꝝ:de ciuitate maon diues & multa pecora poſſidens : triũ
nãq; miliũ ouiũ gregẽ habebat in paſcuis:& mille caprarũ.Has ergo Dauid illeſas:&
ſine uexatione cuſtodire ſuos praecepit:ut neq; deſiderio:neq; egeſtate:neq; pro loco de
ſerto:& ubi potuiſſet latere aliquis eorũ uexare pſumeret.Sup hęc aũt illud ſeruandũ di
cens:ut nihil iniuſtũ fieret:& aliena tegere peſſimũ iudicarent :neq; deum offenderent.
Hoc aũt docebat eos:homini bono praeſtare ſe credens & dignũ eũ eſſe : bñficiũ hmõi
ꝓmereri.Erat enim illi nomẽ nabal:uir durus & ſtudiis maligniſſimus:habens uitã de-
teſtabilẽ:cui erat uxor bona:ſimul & caſta:& ſpẽ nimis eximia . Igiť ad hũc nabal tpe
quo tondebat oues miſit Dauid uiros decem ut eos ſalutarẽt:& optabat ut hoc multis
annis efficeret & quod eſſet ſibi poſſibile ab eo pberi popoſcit: cognoſcens a ſuis paſto
ribus q̄ nihil eõs aliquãdo nocuerint:ſed ẽt cuſtodes eoꝝ gregũq; fuerũt dũ multo tpe
in deſerto piter habitaſſent:& q̄ nõ eũ penituerit ſiqd Dauid ſua largitate pberet .Na-
bal aũt his q miſſi fuerant inhumane nimis & dure reſpondit Dũ eni interrogaſſet eos
quis eſſet Dauid:& reſpondiſſent:filiũ ieſſe:ait. Nũc uideo:qa ualde in ſemetipſis ſup-
biũt fugitiui:& gloriantur ſuos dominos relinquẽtes. Quod dũ fuiſſet Dauid renuncia
tũ:iratus & quadringẽtos qdẽ armatos ſeq ſe pcipiens:ducentis ad rerũ cuſtodiã dereli
ctis:ibat contra nabal:iurans illa nocte domũ ſe & omnẽ poſſeſſionẽ eius exterminare
non ſolũ uero ob hoc iratus eſt Dauid:qa uidereť ingratus: & nihil dediſſet eis qui mul
tã benignitatẽ circa eũ habuerãt:ſed ẽt quod blaſphemaſſet:& maledixiſſet eis: a qbus
in nullo fuerat contriſtatus.Interea qdã ſeruus & cuſtos ouium nabal dominę qdẽ ſuę:
illius uero cõiugi dixit:quod miſerit Dauid ad uirũ eius non ſolũ nec aliqd uile pceperit:
ſed ẽt iniurias & peſſimas in eum dixerit blaſphemias:dũ oi ꝓuidẽtia & cuſtodia circa
eos fuerit uſus in gregibus aſtirmans hoc in malũ domini ſui & ipſius profuturũ. Quo
dicto:abigail uxor nabal eiiciẽs decẽ aſinos:& onerans eos multis muneribus: nihilq;
marito dicẽs:cũ p ebrietatẽ ipſe ſenſu careret, profecta eſt ad Dauid.Cui aſcendẽti mon
tis anguſtias Dauid occurrit:cũ quadringentis uiris ueniens ſup nabal.Quẽ cũ uidiſſet
mulier, de aſina eſiluit:& pſtrata in faciẽ adorauit ſupplicãs: ut nequaq̃ nabal uerba re
ſpiceret:qui utiq; nabal recte uocareť : quod nomẽ dementẽ lingua ſignificat hębrea.
Satiſfaciebat aũt dicẽs:non ſe eos uidiſſe qui ab eo fuerãt miſſi: & debere ſe ueniã ꝓme
reri:utq; magis ipſe ageret deo gratias : qui eũ a ſanguinis humani pollutione ꝓhibuit
exorabat. Nã cũ tu inquit benignus ſis, ille uindicat a malignis. Quae enim nabal inge
mala ſuſtineat, ſup caput inimicoꝝ tuoꝝ eueniant. Eſto mihi ꝓpicius qdẽ & iudica me
dignã:p quã haec dona ſuſcipias:irã uero atq; furorẽ quẽ ſup maritũ & eius habuiſti do-
mũ, mihi remitte. Hęc eni te decẽt:cũ ſis placidus atq; clemẽs:& quod maius ẽ, regna
turus. Suſceptis aũt illis muneribus ait. O mulier:propicius te hodie ad nos deus addu
xit. Non futurũ uideris diẽ:cum iuraſſet domũ nabal hac nocte diſperdere:ut nullus ue
ſtrũ pẽitus remãeret:cũ utiq; ſit uir ille îgratus & callidus circa me & ſocios meos: nũc
pueniſti:& meũ curante deo mutaſti furorẽ:& nabal qdẽ licet mõ ꝓpter te relinquatur
inultus, non tñ effugiet poenas: ſed alia cã q̃ ei cõpetit eueniet. Haec dicens dimiſit mu
lierẽ. Illa domi reuerſa eſt:& inueniens uirũ cũ multis uino ſolutũ:& in ebrietate iacẽtẽ,
tunc quidẽ nihil horum quae geſta fuerant indicauit. Cui altera die cuncta ſignificauit:
ſicq; eum triſtẽ reddidit:et ad ſolutionẽ membrorũ:ut pene ad mortẽ uſq; deduceretˀ:et

non amplius q̃ decẽ dies poſtea uiuens nabal defunctus eſt . Dauid aũt audiens mortẽ
eius ultũ ſequidẽ a deo dixit nabal uero propria malignitate defunctũ dediſſeq; illi pœ
nas et ſe ab eius cuſtodiſſe ſanguine mundã habẽtẽ dextrã. Tũc etiã agnouit, eo quod
maligni diuinitus urgeanť: & nullus iter homines deſpiciať a deo: qui dat quidẽ bonis
ſimilia: malis uero refert digna ſupplicia. Et mittẽs ad eius uxorẽ petit: quo eam ſibimet
copularet. Illa uero his q miſſi fuerant: dicẽs ſe nõ dignã fore ut illius uel pedes tãgeret:
tñ cũ oĩ proprio apparatu uenit: eiq; coniuncta eſt: quæ ad hunc honorẽ uenire promc-
ruit: tã ꝓ mõ caſtitatis q̃ ꝓ ſpetie ſuę formę. Habuit aũt Dauid uxorẽ: quã primitus du
xerat de ciuitate chiſar. Michol aũt Saul regis filiã quæ fuit Dauid uxor: pater eius ſalti
filio lais cõiunxit: qui erat de ciuitate gallim. Cũq; hæc fuiſſent geſta: quidã ziphenorũ
ueniẽtes indicauerunt ſaul quod rurſus Dauid eſſet in corũ regione & poſſent uiolenter
eum compræhendere ſi ſua præberet ſolatia. At ille cum tribus milibus armatorum ſuꝑ
eum egreſſus eſt. Cũq; ſuperueniſſet nox caſtra poſuit in loco quodam qui dicitur ceila.
Audiens uero Dauid contra ſe ueniſſe ſaul, miſſis exploratoribus: iuſſit ſibimet nuncia
ri ad quẽ locum iam ueniſſet. Quibus dicẽtibus in ceila eum eſſe: ſurgẽs nocte: ita ut la
teret ſuos uenit ad caſtra ſaul: ducens ſecum abiſai natum ſororis ſuæ ſariuæ: & achime-
lech getheũ. Saul itaq; dormiẽte: & circa eum ꝑ circuitũ armatis: & abner pricipe mili-
tię cõſtitutis, Dauid ingreſſus caſtra eius: nec ipſe pemit eũ inueniẽs eius ſtratũ: & lan-
ceã quæ erat fixa ad caput eius: nec abiſai ꝑmiſit uolẽtẽ eum occidere: & in hoc uehemẽ
ter inſtantem: ſed dicens ordinatum a deo regem occidere eſſe nimis iniquũ: licet ille ſit
malus: uenturamq; ei pœnam oportuno tempore ab eo qui ei præbuit regnum: retinuit
impetum eum uolentis occidere: et pro ſigno ꝙ eum potuiſſet interimere: et potius ab-
ſtinuerit: ſumens eius lanceam & urceolum aquæ appoſitum dormienti ſaul nullo ſen
tiente in exercitu cunctiſq; iacentibus latenter egreſſus eſt cũ oĩa facere potuiſſet q̃ &
ipſum tp̃s offerret: et contra regẽ digna ꝓ̃ſumptio ſuaderet. Tranſiens uero torrentẽ et
in uerticẽ montis aſcendens: unde potuiſſet audiri clamans uoce magna militibus ſaul
& abner principi militiæ: excitauit eos a ſomno. Hũc enim uocauit & populũ. Audien
te uero principe militiæ: & requirente quis eũ uocaſſet, Dauid ait. Ego ſum filius qdẽ
ieſſe: ueſter uero fugitiuus. Cur inqt cũ ſis magnus: & apud regem honore ꝓ̃cipuus cor
pus eius ita cuſtodis: ut ſomnus ſit tibi dulcior: q̃ illius ſalutis affectus. Hæc quippe di
gna morte ſunt atq; ſupplicio. Dudũ enim ingreſſus eſt quidã in ueſtrũ exercitũ ſuper
regẽ: & ſuꝑ alios uniuerſos: & non agnouiſtis. Quere lanceã regis: & urceum aquę: &
agnoſces quãtũ malũ uos latuit intrinſecus cõſtitutos: Saul aũt cognoſcens Dauid uo
cẽ: & uidens qa dũ eũ captiuũ habuiſſet ſopore confectũ: cuſtodibus negligentibus nõ
occidit: ſed pepercit ei: quẽ iuſte perimere potuiſſet: pro ſalute ſua gratias egit: & roga-
uit ut confidens: nihilq; ab eo mali iã metuens iret ad ꝓpria affirmans credere ſe ꝙ nec
ſemetipſum aliquis ita diligeret: ſicut Saul a Dauid amaretur: & accuſans ſeipſum: ꝙ
eũ quidẽ q illũ cuſtodire poſſet: & multa indicia circa eũ ſui fauoris oſtenderet, ꝑſeque
reť iniuſte: & tanto tp̃e dubitantẽ de aĩa ſua degere in fugã cõpelleret: ab amicis & co-
gnatis deſolatũ: ipſe uero ab eo ſepius liberatus non quieſceret: ſed eius animam aperte
deſideraret auferre. Quo dicto: Dauid iuſſit ut aliquis puerorũ eius ueniens: tolleret lã-
ceã: & urceũ aquę dicens. Deus utriuſq; noſtræ uoluntatis & actuũ iudex ſit q nouit ꝙ
ẽt ꝓ̃ſenti die cũ te occidere potuiſſet: tui miſertus abſtinui. Et ſaul qdẽ ſecundo Dauid
manus effugiens ad regnũ propriũ remeauit. Metuens aũt Dauid ſi ꝑmanẽs ibi aliquã
do in Saul manus incideret, decreuit ad paleſtinos deſcendere: & illic habitare. Tunc
cũ ſexcẽtis q erãt circa eũ uenit ad achis regẽ geth. Erat aũt hæc una quinq; paleſtinæq;

urbiũ. Cũq; eum rex ſuſcepiſſet cum uiris: & habitaculũ ꝓbuiſſet: hñte eo ſimul & duas
uxores achinoẽ & abigail: morabatur in geth. Saul aũt haec audiens ulterius uoluntatẽ
non habuit: ut mitteret ſuper eum: aut ipſe forſitan properaret: cum ſecũdo pene tale pi-
culũ ptulerit: ut ab illo potius potuiſſet cõprachẽdi. Porro Dauid nõ placuit ut in ciuita
te geth: habitaret: ſed regẽ rogauit q eũ clemẽter exceperat: ut ei locũ aliquẽ in prouincia
donaret: ubi cũ ſuis degere potuiſſet: pudori eẽ dicẽs: ut ſi in ciuitate maneret: ſe ei onero
ſum exiſtere. Cui dedit rex quendã uicũ ſicelech nũcupatũ: quẽ uicũ ita dilexit: ut cũ re
gnaſſet Dauid: eũ ipſe & eius pueri quaſi primã poſſeſſionẽ honorarẽt. Sed de his ĩ alio
loco dicemus. Tp̃s itaq; quod cõmoratus eſt Dauid in ſicelech paleſtinorũ fuit menſiũ
quattuor: & uiginti dierũ. Vnde latẽter inſurgens cõtra paleſtinos in uicina regione cõ
ſtitutos ſerritas & amalechitas, eorũ prouinciã deuaſtabat: multãq; predã iumẽtorũ &
camelorũ ſumẽs: reuertebať ad ꝓpria: & ab hoibus abſtinebat: metuens ne eũ diuulga
rent ad regẽ: partem tñ ei pradę domum mittebat. Cũ uero requireret. rex quos uaſtaſ-
ſet: prędamq; tuliſſet: dicendo eos qui ad auſtrũ iudaeos cõuerſabanť: & in cãpeſtribus
habitabãt ſe eſſe depopulatũ, ſatiſfecit regi: ſperabat enim ꝙ Dauid odio haberet ꝓpriã
gentem: & ſeruus eius foret donec apud eum conſiſteret. Cap. XIIII.

Odem tempore paleſtinis circa iſrahelitas pugnare uolentibus: & mittentibus
e ad omnes amicos ut eis adeſſent in bello in ſcla: ubi congregati erãt exituri ſuper
haebreos: Achus rex geth Dauid rogauit: ut cum ſuis armatis ei ſolatium contra
haebreos prẹberet. Illo uero gratiſſime promittente et dicente inueniſſe ſe tempus: in
quo ei beneficiis reſpõderet: et ſuſceptionis munus exolueret, promiſit rex cuſtodem ſui
corporis poſt uictoriam et belli certamen cum ſe eſſe facturum honores et fidei promiſ
ſione uolens uolũtatem eius augere. Saul itaque rex hẹbreorum omnes diuinos et uẽtri
riloquos: & omnem huiuſmodi artẽ de ſua expulerat regione abſq; prophetis. Audiens
autem paleſtinos iã eſſe ꝓſentes: & iuxta ſuã ciuitatem ĩ cãpo poſitam caſtra fixiſſe, ad
eos cũ oĩ exercitu ſuo ꝓfectus eſt. Cũq; ueniſſet ante montẽ quendã gelboe: & uidiſſet
e diuerſo hoſtiũ multitudinẽ, timore fortuito conturbatus eſt: dũ eſſet eorũ exercitus po
tior: & multo melior: deũq; conſuluit p ꝓphetas: ut ei de ꝓlio & eius fine ꝓdiceret. Deo
aũt non reſpondente Saul magis expauit: & aĩo corruit: malũ ſibi aperte iminere pro-
ſpiciens: cũ utiq; deũ arbitrareť ꝓſentẽ ſibi non eſſe: iuſſitq; ſibi q̃ri mulierẽ uentrilo-
quã habẽtẽ ſpiritũ: & uocantẽ animas defunctorũ: ut ualeret agnoſcere: ſi in rebus im
minentibus ꝓualeret. Genus enĩ uentriloquorũ euocando mortuorũ aĩas: p eas ſolet
poſcentibus futura ꝓdicere. Cũq; fuiſſet a quodã famulo ei nunciatũ: eſſe hmõi mulie-
rẽ in ciuitate endor, latenter oẽm exercitũ relinquens: exutus ueſte regali: ſumens duos
famulos: quos nouerat fideliſſimos, uenit in endor ad mulierẽ: rogauitq; eam ut diuina
ret: & animã ſuſcitaret: cuius ipſe dixiſſet. Muliere uero repugnãte atq; dicente non ſe
poſſe regẽ ſpernere: q genus hoc diuinantiũ expuliſſet: ſed nec illũ bene facere: q dũ ni-
hil p eã fuiſſet leſus, ei pararet inſidias: ut prohibita facientẽ penę contraderet iurauit
ne cuiq̃ eius diuinationẽ proderet: nec periculũ fore. Cũq; iureiurando ſatiſfeciſſet non
eã debere metuere: ſi ei animã Samuel euocaret, illa neſciens qs eẽt ſamuel, eam ex in-
ferno euocabat. Cũq; apparuiſſet uidens mulier uirũ ſanctũ deo decibilẽ: cõturbata ẽ:
& tunc eius faciẽ obſtupeſcens: nonne tu es inqt rex ſaul. Hoc enim ei Samuel indica
uerat. Quo confitente: & ꝑturbationẽ eius q̃rente: ait uidiſſe ſe uirũ ſimilẽ forma deo: eo
q; iubente imaginẽ eius formã & ſtatũ eius quẽ uiderat explanare: ſignificauit ſe ſenẽ
iã glorioſum: & ſacerdotali pallio uidiſſe circũamictũ. Ex qbus cognouit rex hunc Sa-
muel eſſe: et procidẽs in terrã ſalutauit et adorauit. Anima uero Samuel inquirente cur

eã cõmouiſſet, ſaul ingemiſcebat neceſſitatẽ incũbere:& hoſtes ſibi grauiter iminere: &
eẽ in heſitatiõe rerũ pñtiũ cõſtitutũ:a deo utiq; derelictũ:& neq; mſum ꝓmereri:neq; p
ꝓphetas:neq; p ſomnia:& ꝓpterea inqt ad te q mihi ſemp pius extitiſti cõfugi.Samuel
aũt uidens eũ fini uitę iã ꝓximũ:ait.Supflue a me aliqd uis cognoſcere:cum a deo ſis de
relictus.Sed regnũ qdẽ tuũ ad Dauid transferet :quod in hoc bello ſcias eſſe uenturum:
te uero tuũq; principatũ cũ uita eſſe finiẽdũ:cum inobediẽs fueris deo in amalechitarũ
bello:& eius nequaq̃ mandata ſeruaueris:ſicut uiuẽs tibimet ꝓphetauit. Igitur ſcito te
ſubdẽdũ: & populũ inimicis:& te cũ filiis tuis die craſtina in bello cadẽtes:mecũ eẽ mã
ſuros.Hęc audiẽs Saul triſtitia faciẽte loquẽdi amiſit officiũ:& ꝓſtratus eſt in terra pp
dolorẽ qui ei fuerat indicatus potius q̃ ꝓpter abſtinẽtiã.Quia enĩ p̃cedẽti die aut nocte
cibum non ſuſceperat:facile non ualebat exurgere:uix tamen recipientem ſpiritum coe
git mulier ut guſtaret: hoc munus petens ſibimet repenſari pro diuinatione : quã ſui pe
riculo ei præparabat:cum ei propter timorem ipſius non licuiſſet.Quę licet ignoraſſet
qui fuerit tamen ei præualuit ut cõcederet pro quibus rogauit appoſitum cibum ſume
re:quatenus recepta uirtute ad caſtra propria remearet.Cunq; ille refutaret:et nimis ad
uerſaretur in anguſtia conſtitutus compulit et perſuaſit ei : & habẽs unum uitulum mã
ſuetum a ſe domi nutritum:in quo ſolo requieſcebat occiſo & carnibus preparatis ei: ut
comederet:eiuſq; ſeruis appoſuit.Quo facto ſaul noctãter ad ſua caſtra reuerſus eſt.Iu
ſtum eſt aũt laudare mulieris largitatẽ : qa licet eius ars a rege fuiſſet exerceri ꝓhibita:
tñ dum ueniſſent in domũ eius quos nunq̃ uiderat prius nõ habuit mali memoriã uitu
perãdo eũ qui eius ꝓhibuerat diſciplinã:nec auerſata eſt pegrinũ : & cuius cõſuetudinẽ
nequaquã habuerat : ſed condoluit:& conſolata eſt dum eum cognouiſſet regem & cir
ca quẽ potuerat aĩo ingrata conſiſtere, eũ potius ut comederet inuitabat:& q̃ ei ſolum
mõ in paupertate fuerat:hoc libenter largiterq; conferebat:nõ aliquã retributionẽ eius
expectans:non munus aliquod aucupans:quippe quẽ proxime moriturũ agnouerat:
cũ plerunq; natura ſit hominũ:boni aliqd aut repenſaturis beneficiũ exhibere:aut a qui
bus aliqd ſe credunt accipere, his mutuare.Bonũ eſt ergo illã imitari mulierẽ : & bene
facere cunctis egentibus:& nihil arbitrari melius eſſe:nec amplius aliquid generi hu-
mano cõpetere potius q̃ hoc ut deũ propiciũ:& boni largitorẽ ſemp habeamus.Igitur
de illa muliere dixiſſe ſufficiat.Sermonẽ uero nunc faciamus ciuitatibus & populis &
gentibus profuturũ:& bonis oĩbus congruũ:ex quo prouocent̃ uniuerſi ſectari uirtu-
tẽ:& eternæ decus appetere glorię:ſed & q ſapientibus & regibus gentium:& principi
bus populorũ multũ deſideriũ:& ſtudiũ rerũ bonarum adiiciat:& pro ſalute patriæ ad
pericula mortis libenter adducat:& cuncta quę uident̃ grauia doceat eſſe contẽnenda.
Habeo rei huius auctorẽ ſaul hæbreorũ regẽ.Hic enĩ licet futura iam noſſet:& mortẽ
ſibi iminere propheta p̃dicente cognoſceret, non fugit:nec amore uitæ ſuũ exercitũ pro
didit inimicis:nec regię contumeliã intulit dignitati:ſed potius cũ oĩ ſua domo ſemet-
ipſum tradens ſimul & filiis:optimũ iudicauit cũ eis magis cadere ꝓ ſubiectis pugnã
do:& filios una perire:licet boni fuiſſent:quã eos in incerto relinquere : quaſi regni ſuc
ceſſionẽ & generis habituros.Is ergo & iuſtus:& caſtus:& fortiſſimus ſolus mihi eſſe
uidet̃ :& ſiquis fuit talis:aut fuerit cunctorum teſtimonio uirtutis adoptione digniſſi-
mus.Nã eos q ſub ſpe uictorię proficiſcunt̃ ad bellũ:& incolumes ſe redire confidunt:
quãuis geſſerint clarũ, non uident̃ benefacere q eos fortes uoluerint appellare:quod de
talibus in hiſtoriis:& aliis conſcriptionibus inuenitur:quãuis & illi ſint approbãdi ma
gnanimes aũt & grandia p̃ſumentes:& rerũ terribiliũ contẽptores ſoli dicẽdi ſunt oẽs
q ſaul imitant̃.Illi nãq; q neſcientes quod in bello futurũ eſt nequaq̃ aĩo deficiunt:ſed

in incertũ ſemetipſos emittunt:licet aliquid grande faciant: non tñ ualde mirandi ſunt.
Cum uero utile nihil uenturũ aio cogitatur: ſed iam mors futura præſcitur. & ſolũmodo
hoc paſſuri dimicant aliqui:& neq; terrentur:neq; pro mortis ꝑiculo obſtupeſcũt hmõi
uiros ꝑfectæ fortitudinis eſſe decerno. Hoc igitur fecit Saul oſtẽdẽs ꝙ cunctos deſiderã
tes gloriæ palmam habere:poſt mortẽ talia conuenit adimplere:& maxime reges quos
ꝓpter cumulũ principatus non ſolũ malos nõ licet eſſe circa ſubiectos:ſed neq; medio-
criter eſſe bonos. Plurima qdẽ de Saul magnanimitate potui dicere : maximã mihi hoc
argumẽto p̃bẽte materiã:ſed ne diu eius laudibus uidear inherere: denuo ad ea reuertor:
unde egreſſus eſſe agnoſcor. Paleſtinis igit̃ caſtra ſicut p̃diximus metãtibus & ꝑ ſingulas
generationes & tribus & ſatrapas exercitũ diſponẽtibus, ibat cũ ſuo exercitu rex achis:
& poſt eum Dauid cum ſexcentis armatis ſequebatur. Et cum duces paleſtinorũ uide-
rẽt inter eos hæbreos:qui cum Dauid in auxilium regis uenerant:ꝑcontabantur a rege:
qui nam eſſent. Qui dixit Dauid eſſe qui fugerat Saul dominum ſuum : quẽ ad ſe uenie
tẽ ipſe ſuſceperat:& nunc uelle ſibi eum beneficia rependere:& ſaul interficere: ꝓpterea
in ſolatio ipſius aduenisse. Quo dicto culpatus eſt a ducibus paleſtinorũ:eo ꝙ uirũ ini-
micum ad ſolatium adduxerit: eumq; redire ſuadebant:ne forte latẽter mali aliqd circa
eos efficeret:habẽdo tp̃s & cauſam:per quã ſuũ dominũ placare poſſet : Sed ſi uellet ei
proſpicere:remitteret eũ cum ſuis ad locũ quẽ dederat illi prius. Adiiciebant aũt. Nõne
hic eſt Dauid:de quo cantabãt uirgines hæbreorum quia multa milia peremiſſet. Et cũ
audiſſet rex geth utiliter dicta cognoſcens uocauit Dauid:& ait. Ego quidem cum ſim
teſtis ſtudii tui circa me atq; deuotionis: ꝓpterea te ad ſolatiũ meũ adduxi: principibus
autem non places. Sed facto die perge ad locum quẽ dedi tibi : & ibi meam cuſtodi ꝓ-
uinciam:ne quis hoſtium ad eam accedat: es enim animo meo pars magna ſolatii. Da-
uid itaq; iubente rege geth uenit ſiceleeh. Eo tp̃e quo fuerat egreſſus ad ſolatiũ paleſti
norũ gens amalechitarũ ingrediens ſicelech fortiſſime ceperat eã:qua incenſa:multãq;
p̃dã ex ea & aliis paleſtinorũ regiõibus ſumpta diſceſſerat. Inueniẽs ergo Dauid uaſta-
tã oẽm prouinciã:& oĩa fuiſſe direpta:& duas uxores ſuas:& eos q cũ eis erant una cũ
filiis in captiuitatẽ ductas, continuo ueſtẽ ſcindens: flens & gemens cum ſotiis & ami
cis, ad hoc uſq; ꝑuenit:ut ẽt dolentibus captiuitatẽ uxorũ ac filiorũ lachryme nimiæ eo
rũ fletu deficerent. Sed ipſe periculũ paſſus ẽ:ita ut a ſociis dolentibus captiuitatẽ uxo-
rũ ac filiorũ poene lapidaret̃:ipſum enim ſolũ rei principẽ:ipſum unuſquiſq; malorum
dicebat auctorẽ. Igitur ſternebatur:& mentẽ ſuã ad deũ conuertens : rogauit abiathar
pontificẽ:ut indutus ueſte ſacerdotali conſuleret deũ & propheraret:ſi ꝑſequens amale
chitas:cõpræhenderet eos:& liberaret uxores ac filios:& ulciſceret̃ in hoſtibus. Sacer-
dote uero iubente ut eos ꝑſequeret̃ conſurgens armatos ꝑſecutus eſt hoſtes. Cũq; ue-
niſſet ad torrentẽ boſor inuenit uirũ errantẽ ægyptiũ genere ethiopẽ : & fame defectũ
q tribus diebus in deſerto ſine cibo ꝑmanens primũ cibo potuq; eũ confortans:& refi-
ci faciens inquirebat:cuius eſſet aut unde. Tunc ille qdẽ ſe genere ſignificat ægyptiũ
& ꝓpter infirmitatẽ a ſuo domino derelictũ:eo ꝙ nõ ualeret ſeq : pariter ẽt eſſe indica
uit ſe ex eis q incendiſſent:& diripuiſſent iudæã ſimul & ſicelech. Hunc ergo Dauid ha
bens ducẽ ſup amalechitas apræhendit eos in terra iacentes:& alios quidẽ prandentes
alios iã ebrios & uino ſolutos:& de re acta:& de captiuitate uxorũ ac filiorũ gaudenti-
bus & fruentibus:deoſq; ſuos laudantibus repente irruit ſuper eos:& letitia qua gaude
bant fruſtrauit. Nudi enim & nihil hmõi ſuſpicantes:ſed ad potũ & ad epulũ conuerſi
oẽs remiſſiores erant. Et alii qdẽ eorũ menſis adhuc appoſitis:appręhẽſi ſup eas extin
cti ſunt:& ſanguis eorũ cibo ꝑmixtus eſt:alios uero inuicẽ ſe ad pocula iuitãtes occidit:

multos ẽt in ſoporẽ conuerſos extinxit:quicunq; uero occurrere & armis inuolui: & ex
aduerſo conſiſtere potuerunt:hi ẽt facilius quã illi qui iacebãt nudi perempti ſunt. Quos
ab hora prima interficiẽtes uſq; ad ueſperã pmanſerant ita ut amalechitarũ nõ remane-
rent amplius quã quadrigenti:qui tñ in camelis curracibus aſcẽdẽtes uix euadere potue
runt. Eripuit ergo Dauid alia oĩa quæ tulerũt hoſtes:ſed ẽt uxores ſuas & ſociorũ. Cũq;
reuertẽtes ueniſſent ad locũ ubi ducẽtos qui eos non potuerunt ſequi reliquerant ad ca
ſtra cuſtodiẽda, & illi quidẽ quadringẽti partẽ prędæ eos accipere non cẽſebant:q ſecũ
non fuerant:cũ utiq; deberet ſufficere:ſi uxores cũ filiis:aliaq; ſuppellectile mererentur
ſuſcipere:ſeq; meliores & digniores: quippe q laborẽ ſuſtinuiſſent hoſteſq; peremiſſent
præda direpta. Dauid aũt malignã hãc & iniuſtã dixit eſſe ſnĩam cum eſſent digni deo
prębente:ut & ulciſcerẽt̃ in hoſtibus:& oẽm p̃dã cũ his qui una ad perſequẽdũ egreſſi
fuerant:ex equo diuiderent:quãdo ad diuerſorii cuſtodiã remanſiſſent:& ex illo lex iſta
pmanſit:ut tantũ accipiant q cuſtodiũt caſtra:quantũ illi q pugnãt. Veniẽs aũt Dauid
in ſicelech:oĩbus in iudæa amicis:& neceſſariis partẽ prædę diuiſit. Et uaſtatio qdẽ ſice
lech:& amalechitarũ hmõi fuit interitus. Paleſtinis igit̃ dimicãtibus:& pugna graui cõ
miſſa paleſtini quidẽ ulciſcunt̃:& multos ſuoꝝ hoſtium pemerant. Saul aũt rex iſrahe
litarũ:& eius filii fortiter decertantes:& utẽtes oĩ fiducia tanq̃ gloria eorũ in bona mor
te:& in hoſtiũ dimicatiõe cõſiſteret:nihilq; hoc p̃cioſius eſſe iudicantes, oĩum inimicoꝝ
cohortẽ contra ſe cõuertentes undiq; circundati piter ſunt extincti: multos tamen pale
ſtinorũ forti dimicatione pemerunt. Erant uero ſaul & ionathas:& amminadab:& mel
chis. His ergo cadẽtibus hębreoꝝ populus cõuerſus ẽ in fugã:& turpitudo & confuſio
facta eſt ex interitu Saul:& de grauiſſimis hoſtibus undiq; ſup eos ĩgruẽtibus. Saul aũt
hoc mõ peremptus ẽ. Dũ eſſet hoſtiũ multitudine cõſtipatus:paleſtinis crebro ſup eũ ia-
cula dirigentibus:oĩbus pene proſtratis: paucis exinde fugiẽtibus:ipſe clariſſime decer
tatus eſt:q uulnera ĩ ſe multa gerẽs:ita ut nequaq̃ iam poſſet tolerare:nec ferre plagas:
ſemetipſum quidẽ perimere erat inualidus:iuſſit aũt armigero:ut cũ gladio educto peri
meret: ut nequaq̃ uiuum cum cõpræhenderẽt hoſtes. Armigero non prę
ſumenti domi-
num ſuum occidere ipſe gladium ſuũ educens: & in terra configẽs irruit in mucronẽ:&
cum negret ſibi uim ultimę mortis inferre:nec ferrum eius membra tranſiret:conuerſus
& uidens quendã iuuenẽ requiſiuit quis eſſet. Quẽ cum cognouiſſet amalechitã:roga-
uit ut educto gladio eũ morte qua uellet occideret. Quod cum feciſſet ſublato auro ex
eius brachiis:& corona regali fugit. Videns autẽ armiger eius Saul extinctum, occidit
& ſemetipſum:nulluſq; de cuſtodibus corporis eſt relictus:ſed omnes ceciderunt ĩ mon
te qui dicit̃ gelboe. Audiẽtes aũt hæbrei qui habitabãt in cõualle trans iordanẽ:& qui ĩ
cãpeſtribus ciuitates habebant:q̃ Saul cecidiſſet & eius filii:& oĩs cum eo periſſet exer
citus, relinquentes proprias ciuitates:ad loca occultiſſima fugierunt. Paleſtini iuenien-
tes urbes derelictas atq; deſertas habitauerunt in eis. Cunq; ueniſſent hoſtes exuere, in-
uenerunt corpus Saul & filiorum eius. Quos expoliantes eorum capita truncauerũt:&
ĩ omnẽ prouinciã prouulgauerũt hoſtes ſuos cecidiſſe. Quoꝝ arma quidẽ cõſecrata ſũt
in aſtaroth tẽplo:corpora uero ſuſpẽderunt ſuper muꝝ ciuitatis bethſan:quæ nunc ſcy-
topolis appellat̃. Cũ ergo audiſſent habitatores ciuitatis iabes galaad die tertio q̃ trun
caſſent Saul mortuũ & eius filios paleſtni crudele iudicantes eũ inſepultum deſpicere,
egreſſi uiri fortiſſimi:& p̃ſumptiõe p̃cipui, cum ip̃a ciuitas & corpibus:& aĩalibus uiros
habuerit ualde robuſtos, tota nocte iter agentes uenerunt ad ciuitatem bethſan:& acce
dentes ad muros hoſtium:& deponentes corpus Saul & filiorum eius:detulerũt in ia-
bes hoſtibus propter fortitudinẽ eoꝝ nequaq̃ phibere ualentibus aut p̃ſumẽtibus. Viri

aũt iabes cum omni populo flentes ſepelierũt corpora eorũ i optimo loco prouiciæ:quã ſegeté appellant:et ieiuniũ ſeptem dierũ cũ mulieribus & infantibus ſup eos celebraue runt tundentes pectora ac lugẽtes regem & filios eius:& exercitũ domini:nec cibũ deſi derantes guſtare uel potũ. Hunc itaq; finẽ Saul prophetante ſamuel habuit:quia obe diens deo nõ fuit ,ppter mandata q̃ cõtra amalechitas acceperat:& q; abimelech ſacer dotis generationẽ:& ipſum abimelech:& ſacerdotũ una peremit urbẽ. Regnauit ergo ſaul ſamuel quidẽ uiuẽte annis decem & octo: moriente autem ſamuel alios duos qui huiuſmodi habita conuerſatione defunctus eſt.

INCIPIT LIBER SEPTIMVS. CAP. I.

Rædictũ itaq; pliũ geſtũ ẽ die qua Dauid uictis amalechitis reuer ſus eſt in ſicelech. Et cũ iã ibi duos habitaret dies:tertia die uenit q dã liberatus a pugna:quæ contra paleſtinos fuerat geſta:& q Saul interemerat ſciſſa ueſte:& aſperſo capite cinere. Qui dum adoraſ ſet Dauid interrogatus unde tali mõ uenerit, ait:ab iſrahelitarũ pu gna:quibus infelicem terminum prouenniſſe dicebat:& multa qui dem hæbreorum milia fuiſſe necata & regem pariter eorum ſaul cum filiis interemp tum:ſignificabatq; uidiſſe ſe & hæbreorum fugam:& fugienti quoq; regi fuiſſe preſen tem:quem etiam ne comprehenderetur ab hoſtibus ipſe rogatus ab eo iugulaſſe fate batur:quia dum gladio ſuo incubuiſſet propter uulnerum magnitudinem non ualebat ſeipſum occidere. Cum hæc dixiſſet ſigna mortis eius oſtendit aurum brachiorũ regis & coronam:que cum expoliaſſet mortuum ſaul ei detulerat. Dauid itaq; cũ iam non di ſcrederet:ſed apta ſigna mortis eius inſpiceret, ueſtẽ qdẽ repẽte diſrupit:deflens autẽ & lugẽs cum ſuis totã diẽ in fletu & lamẽtatione ,ptraxit:cui maior triſtitia nata ẽ ,p mor te ionathæ:q fideliſſimus amicus fuerat:& ei cauſa ſalutis extiterat. Tantã eni ſui uirtu tẽ Dauid circa deuotionẽ ſaul oſtendit:ut non ſolũ finẽ eius luctuoſe ſatis habuerit:licet ſæpius p eũ mortis pericula paſſus ſit:ſed etiam punierit eius interfectorẽ. Nam cum di xiſſet ei:qa ipſe ſui accuſator erat q regẽ occiderat: & eũ cognouiſſet:qa de genere ama lechitaq; eẽt, repẽte eũ pcepit interimi. Conſcripſit aũt epitaphiũ ſicut fieri aſſolet in ſe pulchris quod lamẽtationes cõtineret:& laudes ſaul & ionathæ:quod ẽt uſq; ad meum pmanſit tps. Cum uero hoc mõ regi exhibuiſſet planctũ eius finito luctu p ,pphetã con ſuluit deum quã ei ciuitatẽ daret ad habitandũ de tribu iuda. Cunq; dixiſſet daturũ ſe ei ebron, derelicta ſicelech uenit ad eã deductis duabus uxoribus ſuis:& q erant cũ eo cũ ctis armatis. Ad quẽ conueniens oĩs populus illius tribus eũ conſtituere regẽ. Qui cum audiſſet q; ſaul & eius filios ſepeliſſent uiri iabes habitatores galaditis, miſit ad eos lau dans & approbans eorũ opus:& uirtutẽ:& agens gratias pro ſtudio: quod circa defun ctos habuerant:pariterq; dicens q; tribus iuda eum cõſtituiſſent regẽ. Abner itaq; prin ceps militiæ ſaul:filius aũt ner uir efficax : & optimus ualde natura:cũ uidiſſet cecidiſſe regẽ:& ionathan:& duos alios filios eius, ueniens ad caſtra filiũ ſaul qui relictus fuerat nomine hiſboſeth abripiens regẽ ſup eos qui trans iordanẽ erant:& totius populi p̄ter ordinauit:p̄ter tribũ.ſ.iudæ:ſtatuitq; regnum eius in terra:quę ſecundũ patriã quidẽ lin guã uocat manaim:ſecũdũ grecos dicit caſtra. Abner ergo exinde ,pmouit electũ exer citũ nimis ut cõgrederetur cũ tribu iuda:iraſcebatur enim aduerſus eos a quibus rex Da uid fuerat ordinatus. Huic aũt occurrit miſſus a Dauid Ioab filius ſariuę ſororis eius de patre ſar natus:hic eni erat cõtra abner cõſtitutus militiæ princeps. Cum quo ẽt fuerãt

& ſui fratres abyſai:et azahel:et oēs armati, Dauid itaq; ueniens ad quendam fontem in ciuitate gabaa aciē conſtituit ad pugnādū. Dicente uero abner ad eū uelle ſe probare:q̄s eorū robuſtiorē haberet exercitū:cōuenit inter utroſq; ut duodecim uiros pugnaturos mitterent:et procedentes inter medias acies:q̄ ex utraq; parte ducū fuerāt ad certamen electi:eductiſq; gladiis uiri Dauid:et tenentes capita hoſtiū eorū lumbos et latera ſuis gladiis pforarunt:donec oēs quaſi ex uno conſtituto perimerēt. His aūt cadentibus ēt reliquus direptus eſt exercitus:& dimicatione fortiſſima procedente abner populus uictus eſt:fugienteſq; ioab pſequi nō ceſſabat:p̄cipiēs armatis ut poſt eorū ueſtigia feſtinarent:& nequaq̄ occidēdo deficerēt. Cuius ēt fratres decertati ſunt promiſſime:inter quos clarior p̄cipue fuit iunior aſahel:q̄ tantā gloriā habuit in pedum uelocitate: ut non ſolū hoīes:ſed ēt equos ad currendi certamina ſuparet. Is igit̄ pſequebat̄ principē abner:recto greſſu in neutrā partē declinans. Cūq; reſpexiſſet abner:& cōſideraſſet ipetū ſe ſequentis:& dixiſſet ut unius militis arma ſumēs ab eius pſecutione quieſceret:& ruṙſus ille nequaq̄ a ſuo conamine poenitus abſtineret:monente illo denuo ut recederet:nec coactus eū pcuteret:& ante eius fratres ulterius fiduciā non haberet, uerba eius illo deſpiciēte:fugiēs poſt tergū lanceā coactus emiſit:eūq; repēte mortali uulnere penetrauit. Hi uero q̄ cū eo pſequebāt̄ abner:cū ueniſſent ad locū ubi iacebat aſahel mortuus circūſtātes nequaq̄ pſecuti ſunt hoſtes. Ioab aūt & frater eius abyſai ptrāſeūtes uiderūt cadauer illius:& maiorē ire fomitē cōtra abner hn̄tes: p morte fratris magna uſi uelocitate uſq; ad locū quēdā noīe gabaon pſecuti ſunt abner. Et cū ſol occūberet:aſcēdēs i quēdā collē cū tribu beniamin:expectabat hoſtes ſimul & abner. Qui dū clamaret & diceret ad Ioab nō eū oportere uiros cōtribulos tāto certamie p̄lii exacuere:ſed ēt fratrē eius aſahel deliquiſſe:q̄ dū eū moneret ut a pſecutiōe ceſſaret nec aquieſceret: ppterea pcuſſus occubuiſſet, ſapiēter faciēs ioab:& hæc uerba ſatiſſationē eē decernēs: miſſa tuba reuocauit exercitū:& ab uehemēti pſecutiōe retinuit. Et ioab qdē i illo loco moratus ē:abner aūt tota nocte iter faciēs:& tranſiēs fluuiū iordanē uenit ad caſtra ad ſaul filiū biſboſeth. Altera uero die dinumerās Ioab corpora defunctorum:ſepeliuit uniuerſos. Ceciderunt autem de exercitu quidem abner milites quaſi trecenti & ſexaginta: de Dauid uero decē & nouē: & azahel . Cuius corpus reportantes ioab & abyſai in bethleē:& in monumento paterno ſepelientes:ad Dauid regreſſi ſunt in ebron. Cœpit igitur ex illo tempore bellum inteſtinum inter hębreos fieri:& multo tp̄e permanſit: proficientibus ſemper eis qui cum Dauid erant:& amplius ad bella creſcētibus:filii uero ſaul exercitus pene quotidie defluxit. Quo tp̄e nati ſunt Dauid filii numero ſex : ex totidem mulieribus. Quorum ſenior quidē qui de achinoe matre progenitus: appellatus eſt ammon:ſecundus aūt de uxore abigail noīe eliab:tertius abſolon qui natus eſt de maacha filia tholmai regis geſſur:quartum uero habuit de muliere agit:quē uocauit adoniā:quītum habuit de ſaphatia filium habital:ſextū ietram de egla natū denoīauit. Cūq; inteſtina bella conſiſterent:& ſæpius ad opera belli cōtra ſe ueniſſent utriuſq; regis exercitus, abner princeps militię filii ſaul cum eſſet ſapiens:& ualde populū uideret̄ habere deuotum, egit ut oēs cum biſboſeth eſſent:qui ēt cum eo magna deuotione conſtricti multo tp̄e pmanſerunt. Poſt hæc aūt abner in quodam crimine compręhēſus: cuius hęc cauſa fuit:q̄ cum ſaul concubina concūberet:nomine reſpha filia haia culpatus eſt a rege. Vñ dolēs & grauiter indignatus:q̄ non iuſtam retributionē mereret̄ ab eo p quo rāta iſtātia laborans interminatus eſt regnū ſe traſlaturū ad Dauid:& oſtenſurū: q̄ non ſua fortitudine ſapiētiaq; regnaret biſboſeth ſup eos qui erāt ultra iordanē: ſed illius potius opibus atq; fide. Tunc mittēs in ebron petiit ut a Dauid fidei iuſiurandum acciperet: & cū

ſociũ & amicũ haberet: ꝓmittens ſe ſuaſurũ populo: ut a ſaul filio recederet: & ipm̃ regẽ
totius ꝓuinciæ cõſtitueret. Dauid aũt q̃ poſcebat ipleuit. Letatus eni i his q̃ abner apud
eũ egiſſet primũ initiũ fœderis hoc petit ut ei ſuã uxorẽ reduceret: quã magnis bellorũ
ꝑiculis cõpaſſet: qppe ꝓ qua ſexcenta capita paleſtinorũ ſaul obtulerat regi. Et uxorẽ
qdẽ eius michol ſublatã falthi: cui tũc erat copulata, remiſit abner ad Dauid. In qua re
ẽt biſboſeth coopator acceſſit: ſcripſerat enĩ & illi Dauid: ut uxorẽ iuſte reciperet ſuam.
Cõuocatis itaq; ſenioribus plebis & tribunis & millenariis uerba hæc abner retulit ad
eos dicens. Sæpius qdẽ paratos ut ab biſboſeth recederetis: & ꝑtingeretis ad Dauid, ab
hac uos ego uoluntate retinui: nunc aũt ſi uultis hæc iplere: permitto: ſciẽs q deus ꝑ ſa
muelẽ prophetã Dauid promiſit hebreorũ oĩum regnũ: & ꝑdixit q paleſtinos ille ua
ſtaret: & ſubiectos efficeret. Hæc audientes ſeniores & principes: q & abner princeps
militiæ uoluntatem cum ſua quam & primitus habuerant circa rerum effectus habe
ret, unanimes conſenſerunt: ut Dauid ſe regno traderent. Cũq; ad talia cõſpiraſſent: cõ
uocauit abner tribũ beniamin (oẽs eni ex ea cuſtodes corporis erãt biſboſeth) qbus ẽt
iſta locutus ẽ. Cũq; nullũ uideret ſibi reſiſtere: ſed magis ad oĩa q̃ uellet ipſos paratos
haberet, ſumẽs ex eis .xx. uenit ad Dauid ut ꝓmiſſam iuriſiurãdi religionẽ firmaret: fi
deliora eni erũt q̃ p noſipſos gerimus quã q̃ ꝑ alios ꝓ nobis agunt̃ ut hæc uerba q̃ cũ
eo haberet: principibus diceret ut ad oẽm tribũ q̃ ipſe ꝑ ſe gereret indicaret: quẽ dũ ſplẽ
dide ſuſcepiſſet: & ꝑ multos dies opulentis & pręcioſis conuiuiis refeciſſet: petit ut di
miſſus ab eo deduceret ad eũ populum quo præſente atq; uidente ei traderet principa
tũ. Cũq; Dauid dimiſiſſet abner: adhuc eo ab ebron nõ ꝓcul abeunte uenit ioab q erat
ꝓ eo militiæ princeps: & agnoſcẽs qa ueniſſet ad regẽ abner: & ante paululũ dimiſſus
eẽt fœderibus celebratis ꝓ regno Dauid: metuẽs ne illũ qdẽ i honore primi ordinis cõ
ſtitueret: ut haberet regni ꝑticipẽ: & cum in rebus aliis eẽt aſtutus: & ꝓuidus ille certis
proficeret tẽporibus: ipſe uero decreſceret: & militiæ amitteret pricipatũ, uiã peſſimã &
maligniſſimã cogitauit: & primũ quidẽ tẽtauit: ut ei detraheret apud regẽ monẽs ut ſe
cuſtodiret & ꝓmiſſiones non reſpiceret abner: hæc facere dicẽs illũ: ut ſaul filio cõfirma
ret imperiũ: & qa ꝓ fallaciis atq; dolo ueniſſet ad eũ & uellet ſpẽ & diſpenſationẽ regni
eius agnoſcere & ſic ad ꝓpria remeare. Cũ uero his uerbis non potuiſſet ꝑſuadere regi:
nec eũ uideret exacui, deteriorẽ ruinam ruſus aggreſſus eſt. Et cũ deliberaſſet: ut abner
interimeret, miſit qui ſequerent̃ eũ: & cõpræhenſum ex Dauid nois ꝑceptione reuoca
rent: tanq̃ eẽt aliqua ei detecturus: quæ ipſo p̃ſente uidebat̃ oblitus. Abner aũt dum hęc
audiſſet a nũciis (apphenderant enim eũ in quodã loco noĩe ſyra: qui aberat ab ebrõ ſta
diis quaſi uiginti) nihil metuẽs futuroꝝ regreſſus eſt. Cui occurrens ioab ante portã &
ſuſcipiẽs eũ quaſi maxime deuotus piter & amicus (ſæpe enim fingũt uere ſe eẽ bonos
& malignæ ſuſpitionis extraneos: q aliquid iniquũ tentare p̃ſumunt) ſegregauit quidẽ
eũ ab aliis hoibus: tanq̃ in ſecreto ei locuturus: & in locum portæ deſertiorẽ ductũ: cum
eſſet ipſe ſolus & abyſai frater eius: euaginato gladio eius latus effodit. Et abner quidẽ
hoc mõ ioab dolo pemptus ẽ ꝓ morte quidẽ ſicut ipſe dicebat fratris aſahel: quẽ ꝑſequẽ
tẽ ſe interemerat abner in pugna facta in gabaon: ſed ut tunc ueritas habuit: ꝓ metu ſui
principatus & honoris quẽ habere putauerat eũ apud regẽ. Ex his itaq; debet conſidera
re qlibet: quanta & qualia p̃ſumunt hoĩes propter auaritiæ zelũ: et principatus affectũ:
cum nulli hęc cedere uolunt. Nã concupiſcentes hæc adipiſci per multa mala ad ea ꝑue
niunt. Quæ ruſus metuentes amittere: multo deterioribus actionibus ut ea retineant
implicant̃: tanq̃ nõ ſit equale malũ adipiſci uelle tantũmodo magnitudinẽ ꝑtãtis: et dũ
aſſueuerit quilibet eius bonis uti, ea ruſus amittere cum in retinẽdo potius excelſior ſit

erſina:propterea crudeliora moliuntur : et prętimore ne amittant quę adepti ſunt, com
mittere grauiora praeſumunt. Sed de his quidē breuiter indicaſſe ſufficiat. Porro Dauid
audiens interitum abner:aīo quidē grauiſſime doluit: & corā oibus teſtificatus eſt:ten-
dens ad deum dexterā ſuam:& clamans ꝗ non fuiſſet in abner interitu conſentiēs : nec
eius mādato aut cōſilio fuiſſet extinctus:& maledicta poſuit ualde grauiſſima cōtra eū
q illū occiderat:& domū eius uniuerſam:& eos q hoc egerāt, ꝑ defuncto pœnis eē fecit
ſubiectos. Erat eni ſollicitus:ne cōtra fidē & iuſiurandū ageret quod exhibuerat abner.
Pręcepit aūt deflere & lugere & lamētationes fieri ſup uirum: & eius corpus ſolēnibus
honorare obſequiis:cum:& ipſe uestē diſruperit ingemiſcēs:& ſacco uideretur indutus.
Hęc quidē facere ꝑcepit praecedētes loculum: ipſe aūt lugēs & deflēs ſequebatur cum
ſenioribus atq; proceribus:oñdens deuotionē circa uiuos:& triſticiam circa defunctos:
& ꝗ non eius cōſilio fuiſſet extinctus. Sepelierunt aūt eū in hebron:dicētes: & cōſcribē
tes lamētationes ſup eius ſepulcrū. ipē ſtans primitus ſup monumētū fleuit:& aliis hoc
celebrare contradidit. Sic eū mors abner aflixit:ut neq; cibū cogētibus amicis ſumeret:
ſed iuraret nihil ſe guſtaturum uſq; ad ſolis occaſum. Hoc itaq; factum deuotionē ei po
puli adiunxit. Nam amici abner honorē collatum mortuo gratiſſime ſuſceperūt:& Da
uid cuſtodē ſidei crediderūt:& ꝗ omni dignitate: et rebus ſolēnibus cum tanq̄ parentē
et amicum colere potuiſſet:cui non ut inimico contumeliā fecerat:nec turpi cū:aut ne-
glectae ſepulturae tradiderit. Oēs ergo pro optima et mitiſſima regis natura laetabantur
unoquoq; credēte talē futurā regis in ſe ꝓuidētiā:qualē eū in abner morte uidebant. In
his ergo geſtis Dauid ꝑcipuam gloriam habere uidebatur. Vnde factū eſt:ut nullus ſu
ſpicaretᷣ abner uoluntate eius occiſum . Locutus ergo eſt ad populū:ꝗ ipſi quidē triſti
cia non fortuita prouēiſſet optimi uiri morte ſauciato : nec parua detrimenta fore hae-
breis illius uirtute priuatis:qui eos conſiliis optimis & uirtutemanuū cōtra hoſtiū for
titudinem defendere potuiſſet. Sed deus inquit cui cura eſt rerum omnium: non huius
ſanguinem deferat indefenſum . Ego noui ꝗ ioab & abyſai ſariue filiis nihil praeualeo
facere:cū ſint meipſo potentiores:ſed uicem eis reddat pro huiuſmodi preſumptione di
uinitas. Igitur hoc modo abner defunctus eſt. Cap. II.

Vdiens mortē eius ſaul filius hiſboſeth:non leuiter eſt afflictus : cum fuiſſet co-
a gnato priuatus:& qui ei cauſam regnandi praebuerat:multūq; cōdoluit:& mor
tē abner uehementer ingemuit. Sed nec ipſe multo tempore ſup eum uixit:ſed a
filiis rēmon:ideſt bana & rechab paſſus inſidias interemptus eſt. Iſti enim cum eſſent
genere beniamitę in priori ordine conſtituti cogitauerunt:ꝗ ſi perimerent hiſboſeth,
maxima dona a rege Dauid & principatū militiae:aut aliud quoddam munus accipere
mererenť :ſolūq; eū reperiētes meridie dormientē:& neq; praeſentes eſſe cuſtodes:neq;
puellā quae ianuas erat obſeruare ſolita uigilantē:ſed & ipſam labore & opere conſucto
ſimul & eſtu in ſoporē fuiſſe cōuerſam:ingreſſi domū:in qua ſaul filius dormiebat:oc-
ciderunt eū:eiuſq; caput abſindētes tota die iter egerunt:& uelut fugiētes eos quos leſe
rant:& feſtinantes ad eū cui erant ſua beneficia ꝑbituri:ac ꝑ eū adepturi ſecuritatē:ue-
nerunt in hebron oſtendenteſq; Dauid caput hiſboſeth cōmendabāt ſemetipſos quaſi
deuotos & interfectores inimici eius imperii. At ille non ſicut ſperabant eorum ſcelere
delectatus ait. O peſſimi uiri & ultionē repēte ſuſcepturi:neſcitis ꝗ ego iterfectorē ſaul
peremi:qui eius mihi coronā aureā deportauit:licet ille rogatus hoc feciſſet: ne ſaul cō
prachēderēt hoſtes. An certe mutatū me:et nequaq̄ eſſe huiuſmodi credidiſtis:ſed quaſi
laetarer cū malignis hoībus:et munus crederē peſſimas actiones interfectorum ꝓprii
domini et necantiū in ſuo lectulo uirum iuſtum:qui nihil operatus eſt mali:et uoſ ipſes
multa ꝓuidētia

multa prouidentia & honore glorificauit. Quapropter illi quidẽ nũc debetis pœnas: a
me excipientes digna ſupplicia: qui putaſtis me libẽter mortẽ illius habiturũ. Non enĩ
aliter gloriã meã fœdare potuiſtis: quã ut me talia uelle crederetis. Cũq; dixiſſet hęc, oĩ
eos tormento puniri iuſſit: caput uero hiſboſeth in tumulo abner honore maximo ſepeli
uit. His igiẽ finitis uenerũt oẽs maiores natu hębreorũ ad Dauid ĩ hebron: et millenarii
& duces corꝝ: tradiderũtq; ſemetipſos: deuotionẽ quã circa eũ adhuc uiuẽte ſaul habue
rant recordantes: pariter & honorẽ quẽ ei cũ eſſet millenarius ꝓbuiſſent: necnon et quõ
ꝑ ſamuelẽ ꝓphetã a deo rex fuerat ordinatus: et quõ hębreorũ prouinciã eius dimicatio
ne contra paleſtinos habita, deus liberari conceſſerit. Ille uero hunc fauorẽ gratiæ ſuſci
piens: rogauit ut in hac uoluntate perſiſterẽt: nec eos huius rei cauſa pœniteret. His er
go cõuiuiis opulẽtiſſime ſaginatis: miſit ut oẽm populũ undiq; cõuocarent. Et cõgrega
ti ſunt ex tribu quidẽ iuda quaſi ſex milia octingẽti ferẽtes arma: & ſcuta: & lanceas: iſti
nãq; ſaul filio miniſtrabãt: qbus prætermiſſis, tribus iuda regẽ fecit Dauid: ex tribu aũt
ſymeõ ſeptẽ milia centũ: ex tribu leui: quatuor milia ſeptingenti: habẽtes principẽ iudã:
cũ qbus erat princeps ſacerdotũ ſadoch: cũ uiginti & duobus cognatis & ducibus: de tri
bu aũt bẽiamĩ: armati quattuor milia: hæc.n. tribus adhuc ſuſtinebat: credens quẽq̃ de
ſaul genere regnaturũ: de tribu aũt effrẽ uigĩti milia & octingẽti potentiſſimi: & ſummo
robore ꝓcellẽtes: de dimidia uero tribu manaſſem ſedecim & octo milia: de tribu aũt iſa
char ducẽti qdẽ ꝓnoſcẽtes futura: armati uero uigĩti milia: de tribu aũt zabulon armati
electi: qnquagita milia: hæc enĩ tribus ſola ad Dauid tota conuenit. Iſti ſiqdẽ eadẽ arma
habuerãt q̃ & tribus gad: ex tribu aũt neptalĩ uiri ĩſignes & ꝓriceps mille armis utẽtes
ſcuto ſimul & lãcea: quos ſeq̃bañ tribus ſua: q̃ nũero cõphẽdi nõ poterat: ex tribu ãt dã:
electi uigĩti ſeptẽ milia ſexcẽti: ex tribu azer q̃dragita milia: ex duabus ãt tribubꝰ & me
dia mãaſſes: q̃ trãs iordanẽ habitabãt: armati ſcutis: & lãceis: & caſſibꝰ: & loricis: & gla
diis: cẽtũ uigĩti milia: ſed & reliq̃ tribus gladiis utebãñ. Hęc itaq; multitudo cõgregata
ẽ ad Dauid ĩ hębrõ cũ multo apparatu pãis & uini: & oĩum q̃ ad cibũ ꝑtiere noſcũñ: &
uno decreto Dauid cõfirmauere ĩperiũ. Cũq; tribus diebus feſtiuitatẽ ppl'ſ celebraſſet:
& in hæbrõ epulas habuiſſet: exurgẽs exide Dauid cũ oĩbus uẽit ĩ hieroſolymã. Ca. III.

Ebuzeis aũt habitãtibus ciuitatẽ: q erãt ex genere chananeorũ: & claudẽtibus ei
i portas: cecos aſpectu: & claudos: oẽſq; leproſos: ad deriſionẽ regis cõſtituẽtibus
ſuper murũ & dicentibus: q; prohiberent eum ceci ingredi ciuitatẽ: quę agebant
deſpicientes eũ proxima munitiõe murorũ, iratus rex hieroſolymam obſidere cœpit: &
multo ſtudio & labore conari: ut eam caperet: quatenus ĩ ipſo principatus initio ſuã for
titudinem demonſtraret. Interminatus itaq; & ipſis: & aliis ſiqui forte haberẽt aduerſus
eum reſiſtendi conamen inferiorẽ ciuitatẽ magna uirtute cœpit. Cũq; adhuc arcẽ obti
nere non poſſet: cœpit honores & munera ꝓmittẽdo rex pronius ad opus bellicũ cõmi
litones prouocare: ut quicũq; per ſubiectos colles in arcem conſcẽderet eamq; caperet,
principatum militię totius populi poſſideret. Cũctis itaq; conſcendere feſtinantibus: &
nullo labore pro muneris promiſſi retributione tardantibus, ſariuæ filius ioab præuenit
uniuerſos: & aſcendens in cacumine clamauit ad regẽ exigẽs militiæ principatũ. Expul
ſis itaq; rex de ſumma arcæ iebuzeis: & redificãs ciuitatẽ: eam hieroſolymã nũcupauit:
& omni tempore ĩ ea ſui habitauit imperii. Tempus aũt quo ſuper tribum iuda habuit
principatum in hæbron fuerant anni ſeptẽ: & mẽſes ſex. Cũq; regnũ ſuum conſtituiſſet
hieroſolymis: rebus potius clarioribus utebañ: deo ſemꝑ ei meliora ꝓuidẽte: & gloriam
eius latius ãpliãte. Inter hæc ãt miſit ad eũ yrã rex tyri: & amicicias cũ eo ſocietatẽq; fir
mauit: miſitq; ei ẽt dõa: ideſt ligna cedrina & artifices uiros fabros lignarios: & ĩſtructo

res:q regiã domũ in hieroſolymis cõſtruxerũt.Dauid aũt ſuperiorẽ muniẽs ciuitatem:
eiq; copulans arcẽ:unũ undiq; corpus effecit:et cũcta muro circũdedit:ſuper opus autẽ
murorũ cõſtituit eſſe ioab.Primus itaq; Dauid iebuzeis expulſis hanc ciuitatẽ hieroſo-
lymam nũcupauit.Nam ſub Abraam noſtro pẽte ſolyma uocabatur. Quidã uero di
cunt:et q̃ homerus poeta hieroſolymã nuncupauit.Hieron enĩ hębrea lingua munitio
eſt.Fuit autẽ hęc extranea ab hębreis oẽ tempus:ab illo quo Ieſus princeps iſrahelitarũ
contra chananeos pugnauit:eiſq; deuictis terras eorum dimiſit hębreis pręter hieroſoly
mam:unde non potuerunt iſrahelitæ expellere chananeos:uſq; dum eos Dauid obſediſ
ſet:annorum quingẽtorũ quindecim.Faciã memoriam cuiuſdam nomine oſni:uiri qdẽ
inter iebuzeos ualde locupletis:q tamen in poſſeſſione hieroſolymorum non fuerit inter-
fectus a Dauid:propter fauorem quem habuerat apud hæbreos:et quoddam ſtudium
quod etiã circa ipſum regem oſtendiſſe uidebatur quæ tamen poſt paululum opportu
nius declarabo.Accepit autem Dauid pterea eas quas habuit alias uxores:et cõcubĩas:
et filios genuit numero nouem quos etiam nominauit: amnam:elluncban.Nathan: Sa
lomonẽ:Iebar: Helieb:Falna: Inna:Fininas:Hellifali:necnõ et filiam Thamar:quorũ
nouẽ quidem ex generoſis feminis erant nati: duo uero quos ultimos nominauimus:de
concubinis.Porro thamar conſanguinea fuit abeſſalon. Cap.IIII.

Ognoſcẽtes itaq; paleſtini regẽ Dauid factũ ab hæbreis, uenerunt ſuper eum in
c hieroſolymã:& apphendentes cõuallẽ q̃ uocatur gigantũ(eſt enĩ locus nõ ꝓcul
ab urbe)illic caſtra poſuerunt.Rex autẽ iudæoꝝ:cũ nihil abſq; prophetia deiq;
iuſſiõe faciebat:uolens eius uoluntatẽ agnoſcere:& uelut aſtipulatorẽ eũ habere:pręce-
pit principi ſacerdotũ:ut quid deo placeret:& qualis terminus foret ĩ hoc bello cõſulto
prædiceret.Quo ꝓphetante uictoriã:cõtra paleſtinos eduxit exercitũ:& habita pugnę
congreſſione:ipſe poſt tergũ irruens ſuper hoſtes:alios robore magnæ uirtutis occidit:
alios effugauit.Nemo tamẽ credat modicum ueniſſe paleſtinorum exercitum ſuper hæ
breos:eo q̃ hoſtes fuerit ſic facillime ſuperati:& aut nihil aut nõ forte dignũ aliquid me
moria fecerint:ſed cuncti ſciant omnẽ ſyriã:& uniuerſam fœnicẽ:& ſuper hęc alias mul
tas:& pugnaces gentes fuiſſe cũ eis hac dimicatiõe cõmunes.Cuius rei hoc maximum
erit indiciũ:qa cũ ſępius iam paleſtini deuicti fuiſſent:& de ſuo exercitu multa milia per-
didiſſent:ſine dubio cũ maiori ueniebant uirtute ſuper hæbreos.Deniq; & hoc prælio ui
cti:denuo cũ triplici manu ſup Dauid uenerũt:& ĩ eo loco caſtra poſuerũt. Quo facto:
rurſus iſrahelitarũ rex cõſuluit deũ de prelii huius euẽtu: ꝓphetauitq; ſacerdos:ut ĩ ſilua
q̃ uocatur planctus:retineret exercitũ:erant aũt nõ ꝓcul ab hoſtibus:& nec primitus ſe
moueret:nec inciperet dimicare:donec arbores uẽto flãre mouerẽtur.Cũ uero ſilua cõ-
cuſſa fuiſſet:& tp̃s quod ei pdixerat deus aduẽiſſet, in nullo moratus egreſſus eſt:quaſi
iam ad pparatã certãq; uictoriã.Cuius ĩpetũ non potuit multitudo hoſtiũ ſuſtinere:ſed
mox ad primã cõgreſſionẽ in fugã cõuerſos paſſim pſequẽdo ꝓſtrauit.quos etiã pſecu
tus eſt uſq; ad ciuitatẽ gazathenam:quæ eorũ terminat regionẽ. Diripuit autẽ eorũ ca
ſtra:in qbus & multas diuitias cõperit & deos eorũ ſimul exterminauit.Hoc igit̃ bello
huiuſmodi qualitate finito, placuit Dauid habito concilio cũ ſenioribus:& principibus:
& millenariis:ut ex omni prouincia:& ex oĩbus tribubus cunctam iuuentutẽ ad ſe face
ret euocari:deinde ſacerdotes atq; leuitas:& euntes in cariathiarim arcã dei exinde ĩ hie
roſolymam deducerent:& culturam ei debitã exhiberẽt ſacrificiis & honoribus:quibus
mos eſt placari diuinitatẽ:quod ſi regnante adhuc ſaul egiſſent, nihil mali poterant ſu
ſtinere.Igitur omni populo congregato ſicuti tractauerant:uenit ẽt rex ad arcam.Quã
portantes de domo amminadab ſacerdotes: & imponẽtes ſuper uehiculum nouũ:eam

ducere fratres ſuos ac filios cũ bobus pmiſerunt. Rex aũt pcedebat arcã: & cũ eo popu
lus uniuerſus: hymnũ dicentes deo: & totius puinciæ modulatione cantantes: cũ uario
ſono pcuſſionũ: & diuerſæ ſaltationis ingenio necnon & pſalmis: & tubis ſimul & cim-
balis: arcã deducẽtes in hieroſolymã. Et cũ ueniſſent ad quẽdã locũ: quocat' area che-
don: accedẽs ad arcam Oza, ira dei repẽte pcuſſus eſt. Nã cũ boues declinaſſent arcã,
extendens ille manũ ſuã & uolẽs eã retinere cum ſacerdos non eſſet: quõ eam attingere
pſumpſit: extinctus eſt. Et rex qdẽ: & populus uniuerſus: in morte eius affligebãtur. Lo
cus autẽ in quo defunctus eſt, ozæ cõciſio hactenus appellat'. Metuẽs aũt Dauid & co
gitãs: ne forte hoc pateretur ipſe: ſi apud ſe ſuſciperet arcã ĩ ciuitate quod oza pculerat: q
eo q ſolummõ manũ ad eã ptẽderat, ita uidebat' extinctus, arcã qdẽ nõ ſuſcepit ad ſe-
metipm ĩ ciuitate: ſed pcepit: ut ĩ agro uiri cuiuſdã: nomĩe obidã gẽere leuite recõderet':
quę tribus mẽſibus ibi mãſit: domũq; obidã nimis amplificauit: cui deus p eã bõa mul
ta cõceſſit. Audiens aũt rex: quõ hęc pueniſſent obidã: & ex priori paupertate & humili
tate: opulẽtię magna ubertate polleret: ita ut zelũ circa eum oẽs inſpicientes haberẽt, ſe
curus quia nihil pateretur mali, arcã ad ſuam regalẽ urbẽ reportauit. Quam ſacerdotes
quidẽ deferebãt: ſeptẽ uero chori quos rex cõſtituebat pcedebãt. Ipſe aũt ludebat in ci-
thara atq; plaudebat: ita ut ẽt uxor eius michol ſaul filia primi regis: uidẽs cũ faciẽtẽ ta-
lia derideret, Deferẽtes aũt arcã poſuerunt in tabernaculo: quod ei Dauid conſtituerat.
Tũc ĩmolauit hoſtias copioſas atq; pacificas. & oẽm populũ ad cõuiuia cõuocauit: ita
ut & mulieribus & uiris: & puulis diſtribueret collíridas panis: & aſſaturã: & laganũ fri
xum & partẽ ĩmolationis. Cũq; populis hmõi epulas pbuiſſet: dimiſit eos: ipſe uero do
mũ ppriã uẽit. Cui dũ aſtitiſſet filia ſaul michol uxor eius: pro aliis quidẽ rebus orauit
deũ: ut ei bona pberet: q̃ ipſe ppitius cõferre potuiſſet: culpauit uero illum: eo q tantus
rex ludẽdo ſaltatiõibus ante ſeruos & famulas fuiſſet turpiter renudatus. Cui Dauid rñ
dit: nõ ſe uereri facere: q̃ deo placerẽt q utiq; eũ ppoſuiſſet & patri eius: & cęteris: & lude
re ſæpius & ſaltare: & nihil quod famulis eius uel ei turpe uideretur attẽdere. Hæc itaq;
michol ex Dauid qdẽ filios minime pcreauit: iũcta uero ei cui illã pater ſuus tradiderat
Dauid abrepta: qnq; filios genuerat de qbus loco pprio declarabimus. Vidẽs autẽ rex
pene quotidie dei uoluntate ſua negotia pmoueri: delinquere ſe putauit, ſi ipſe qdẽ habi
taret in domibus cedrinis & excelſis: & optima conſtructiõe decoratis: arcã uero dei in
tabernaculo deſpicere cõmorari. Ob quã rẽ uoluit tẽplum edificare deo: ſicuti pdixerat
moiſes. De qbus rebus cũ locutus fuiſſet nathã pphera: ad faciẽdũ opus aggreſſus eſt:
tanq̃ deus ei in oĩbus coopator exiſteret. Et cũ haberet iã pparatã ad fabricã tẽpli mate
riã, illa nocte deus nathã pphetã uiſitauit in ſomniis pcipiẽs: ut Dauid diceret qa uolũ
tatẽ qdẽ eius & deſideriũ approbaret, cũ nullus primitus cogitaſſet ei templum edifica
re: & ipſi qdẽ habẽti hmõi uolũtatẽ nõ cõcedi cõſtruere tẽplum: eo q multis pręliis de-
certãdo eſſet hoſtiũ ſanguine maculatus: poſt mortẽ uero eius longa ſenectute ſuſcipiẽ
dã faciẽdum tẽplũ ſalomoni eius filio q ei foret ſucceſſurus in regno: cuiq; ſe ita pſpicere
ſicut pater filio cõpromiſit: & regnũ qdẽ filiorũ ſe nepotibus ſeruaturũ & traditurũ: ipm
uero ſi delinqueret languore terræ ſterilitate puniendum. Hæc ergo audiẽs a propheta
Dauid: & lętus effectus in eo q ſuis nepotibus regnum ſeruaturum fore cognoſceret: &
quia firmiſſime eius domus clarior foret: repente uenit ad arcã & proſtratus in facie ſua
adorauit deum: & ex omnibus gratias egit: tã pro his: quæ ipſi iam præſtiterat: et ex hu
mili ac paupe tanta regni magnitudine ſublimarat et ad glorię culmẽ euexerat: quã p
regno eius nepotibus compromiſſo necnon et ppter prouidentiam quã hębreis: et corũ
libertati contulerat. Hęc cũ dixiſſet: et deũ laudaſſet abſceſſit. Cap. V.

Ntermiſſo ſiqdē pauco tpe:cogitauit ut bellū paleſtinis inferret : ne ullā pigritiā
i aut deſidiā generari ſuis rebus inſpiceret:& ſicut ei p̄dixerat deus ſubuerſis hoſti-
bus:in pace decetero relinqueret poſteris ſuis īperiū: & cōuocato rurſus exercitu
denūciās ut eēt bello paratus, cūctis rite diſpoſitis ſurgēs de hieroſolymis uenit ad pale
ſtinos. Quos dū bello uiciſſet:& multā ꝓuinciā tenuiſſet:adieciſſetq; terminis hębreo-
rū, bellū conuertit ad moabitas:& duas quidē ptes eorū exercitus uictas dimicādo con
ſumpſit:reliquos aūt captiuos accipiens : & ānua tributa eis imponēs:rurſus cōtra adra
zarū:filium quidē arai:regē uero ſophinę cōuertit exercitū:de cuius acie habita cōgreſ-
ſione circa eufratē fluuiū pedeſtriū quidē pemit quaſi uigiti milia:equeſtriū quoq; milia:
cœpitq; currus eius:quoꝝ plurimos incēdit: cētū tantūmō reſeruauit. Audiēs autē da-
maſci ſyriæ rex adadus:ꝙ Dauid expugnaſſet adrazarū tanq̄ amicus ad eius ſolatia cū
maximo uēit exercitu:eū ſicut ſpabat ab opp̄ſſiōe liberaturus:& cōgreſſus denuo apud
eufratē contra Dauid:bello deuictus ē. Ceciderunt enī feriētibus eos hæbreis de exerci-
tu adadi quaſi uigiti milia:reliq uero in fugā uerſi ſunt. Meminit aūt regis & Nicolaus
in quīto hiſtoriarū libro ſic dicēs. Poſt hęc autē trāſacto iā multo tpe:qdā ꝓuincialium
noīe adadus: ualde fortiſſimus in damaſco & alia ſyria præter phenicē imperauit: & ha
buit cōtra Dauid iudeæ regē. Cūq; multis præliis dimicaſſet, nouiſſime circa eufratē ui
ctus eſt:q tūc optimus regū robore & fortitudine uidebat᷑. Ad hæc āt ēt liberos eius di
cit qa poſt illius mortē ſuſciebāt ab alterutris et regnum & nomen:his uerbis. Siquidē
illo moriēte:eius nepotes uſq; ad decimam generationem regnauerunt:ſingulis qbuſq;
a patre mox in ipſo principio nomē accipientibus: ſicut in ægypto ptolæmei quorū ter
tius ualde potens:& reparare uolēs aui ꝑditionem, bello illato iudæis uaſtauit ꝓuintiā:
quæ modo ſamaria nuncupat᷑. Nō eſt aūt hiſtoriographus ueritate priuatus. Is ē utiq;
adadās:q pugnauit in ſamaria:regnāte achab apud hębreos:de quo poſt hęc loco ſuo
narrabimus. Igit᷑ Dauid caſtrametatus ad damaſcū:oēm reliq̄ ſyrię regionē ſuę ditioni
ſubiecit:& munitiones in ꝓuitia uniuerſa cōſtituens:tributaq; eos inferre decernens:
reuerſus eſt:aureamq; pharetrā & arma diuerſa q̄ cuſtodes corporis adadi gerebāt, deo
dicauit ī hieroſolymis:q̄ poſtea ęgyptioꝝ rex ſeſach dū pugnaſſet cōtra eius nepotē ro
boā cœpit:& multas alias ex hieroſolymis ſecū diuitias ad ꝓpria deportabat. Hęc ita
ꝙ dū in loco ꝓprio uenerimus, ſingula queq; narrabimus. Rex igit᷑ hębreoꝝ deo ſibi
met cooperāte:& oīa bella ſubdēte:ēt cōtra alias adrazari regis ciuitates caſtrametatus
ē:ideſt bachā & machoneas q̄s capiēs magna uirtute uaſtauit. Inuētū ergo ī eis ē aurū
multū:necnō & argētū:īſup & ęs:qd auro melius eē dicebāt:ex quo ēt ſalomō illud ma
gnū uas qd mare uocabat᷑:effecit:optimos cātharos. cū deo tēplū edificaſſet. Cūq; rex
emathenus audiſſet adrazar & eius exercitū fuiſſe uaſtatū:metuēs ne Dauid ſup eū quo
q; ueniret, amiciciis & fide eum uoluit obligare:miſitq; ad eum adaram filiū ſuū:egitq;
gratias ꝙ inimicus eius adrazar fuerit expugnatus:utq; ſocietatē cū eo & amicicias fa-
ceret exorauit. Cui ēt magna munera direxit:ideſt uaſa antiq̄ opatiōe facta aurea & ar
gētea ſimul & erea. Dauid aūt facto fœdere cū thou rege emattheno:eiuſq; dona ſuſci-
piēs:filiū ipſius cū honore cōpetenti utriuſq; dimiſit:ea uero q̄ ab illo fuerāt deſtinata:
& auꝝ aliud & argētū quod de ciuitatibus diuerſis & gētibus habuerat ſubiugatis, ſe-
cū portās dicauit deo. Nō āt ipſi ſolūmō dimicāti:& exercitū ꝓducēti uictoriā cōtulit
deus:ſed ēt miſiſſet abeſſa fratrē ioab cū magna manu ī idumeā:p illū quoq; uictoriā ei
cōceſſit:idumeoꝝ quoq; decē & octo milia uiros abyſai dimicādo pemit. Tūc enī oēm
idumeā rex ī ſua ditiōe pcipiēs tributa pro terra & ꝓ uniuſcuiuſq; capite ab eis accipie
bat. Erat āt & naturaliter iuſtus:& iudicioꝝ cōtēplatiōe ueriſſimus. Pricipē uero totius

exercitus habuit ioab:ad conſcriptiones autē geſtorū ioſaphat filiū agilud. Inſtituit aūt
de domo finces principē ſacerdotum abiathar:qui eius amicus erat: ſcribā uero fecit ſa
raiam:banaiæ aūt filio ioiadæ cuſtodiendorū corporum prębuit pricipatū. Seniores aūt
filii eius circa corpus & eius cuſtodiam erant. Recordatus autē eſt ēt fœderis:et iuriſiu
randi quod habuerat cū ionatha filio ſaul:& amiciciarū atq; ſtudii illius oblitus nō eſt.
Nā īter alia bona memor etiam erat eorum:qui ei preterito tēpore beneficia ꝓbuiſſent.
Præcepit ergo requiri:ſi aliqs de ſaul genere ſupereſſet:cui retributiōis debitum ꝓ iona
thę amiciciis repenſaret. Et cū quidam fuiſſet adductus de domo ſaul qui potuiſſet ſcire
ſiqs adhuc genere ſupereſſet:iterrogauit eū: ſi aliquē noſſet uiuere de cognatione iona
thę:ut pro beneficiis illius ei ſua munera repēſaret. Qui reſpōdit relictū eius eſſe filiū:no
mine memphilos:ueſtigiis claudicantē. Is enim dū pater eius & auus nunciati fuiſſent ī
bello cecidiſſe:a nutrice ſua raptus:& ea fugiente lapſus eius ex humeris : greſſus ualde
uexauerat. Dumq; cognouiſſet ubi uel apud quem nutriretur, miſit ad machir in ciuita
tē lodabar:apud quē ionathæ filius alebatur. Quo facto uenit memphibos ad regē : &
proſtratus ī faciē adorauit eū. Dauid autē iuſſit eū habere fiduciam : & ſperare meliora:
deditq; ei domū paternā:& oēm ſubſtantiā:quā ſaul auus eius habuerat:fecitq; cum cō
uiuiā ſuū:præcipiens ut in illo die ab eius menſa non recederet. Cunq; puer adoraſſet:&
retuliſſet gratias pro uerbis pariter & pro donis:uocauit Dauid ſiba dicēs:paternam ſe
domū & oēm ſaul ſubſtantiā ionathæ filio condonaſſe. Illi uero præcepit:ut operaretur
terrā:& collectos redditus uniuerſos in hieroſolymam deportaret:atq; quotidie ad mē
ſam regis deduceret puer:ipſumq; ſibā & filios eius numero quindecim:& famulos nume
ro uiginti memphibos filio ionathæ donauit. Hæc itaq; conſtituēte rege: ſiba famulus
adorās:& cūcta ſe promittens facturū eſſe diſceſſit. Ionathæ ergo filius in hieroſolyma
habitauit:habēs cum rege cōuiuium:cui omnis diligētia ueluti filio regis exhibebatur.
Habuit uero & filium quem appellauit michā. Ergo qui relicti fuerāt de genere ſaul &
ionathæ hunc honorē apud Dauid habuiſſe noſcūtur. Cap. VI.

Llo itaq; tēpore naas amico Dauid ammonitaꝝ rege defuncto:eiq; filio ī regno
i ſuccedēte. miſit Dauid ut eū cōſolaret:mortē patris leuiter ferre monens: atq; in
amicicia quā cū patre eius habuerat ꝑmaneret. Quod pricipes ammonitarū ma
la uolūtate:& nō ſecūdū Dauid cōſiliū ſuſceperūt:exacuerūtq; regē ſuū:dicētes explo
ratores miſiſſe Dauid q eoꝝ prouinciā & exercitū clementię occaſione cognoſcerēt: &
cauenda eorū colloquia ſuaſerunt:ne incaute periculū alicuius calamitatis incurrerent.
Hæc itaq; credēs bn̄ tractaſſe ſuos iudices ammonitarū rex:legatos qui a Dauid miſſi
fuerant:grauiſſimis affecit iniuriis. Radens enim medietatē barbæ eorū:& ueſtiū eorū
medietatē abſcindēs:relaturos operibus & nō uerbis dira reſpōſa dimiſit. Rex autē iſra
helitarū hæc cognoſcēs indignatus eſt:& iniuriā factā ſibi nequaq̄ deſpiciēs:cōtra āmo
nitas parauit bellū: ut contumeliā quę fuerat legatis ſuis impoſita:regis ꝑiculū uindica
ret. Porro neceſſarii regis āmonitarū & principes uidētes qa fœdera diſrupiſſent:& poe
nas ꝓ tali ꝓſumptione luere deberēt:ſemetipſos ad ꝓlia ꝑparabāt. Tū uero mittētes ad
ſyrū meſopotamiæ regē mille talenta:ſocium eū ſub hac mercede fieri popoſcerūt. Ha
bebat autem iſte rex pedeſtrium uiginti milia. Conduxerunt autē & regē ꝓuintiæ maa
cha:& quartū nomine abiſtob. Sed & iſti habebāt duodecim milia armatoꝝ. Dauid au
tem nō expauit:neq; hoꝝ ſolatiū:neq; ammōitarū exercitū:ſecurus de deo q iuſte cōtra
eos erat pro hmōi iniuria pugnaturus. Et cū dediſſet ioab principi militię florē totius
exercitus, miſit eū cōtra illos ad ꝓliū. Qui circa metropolim āmōitarū charan achan ue
niēs caſtra fixit. Igitur hoſtibus egredītibus:& aciē nō ſimul:ſed in duas partes diſpo

nẽtibus:quoꝝ auxiliatorũ qdẽ manus in cãpo curio cõſtituta eẽ uidebať:ãmonitarum
aũt exercitus circa portas aduerſus hæbreos, uidẽs hoc ioab cõtraria molitõe tractauit:
& fortiſſimos qdẽ uiros eligẽs ſe oppoſuit ſyro:& regibus qui cum eo erãt:reliquã uero
partẽ fratri ſuo abyſai tradidit:ut cõtra ammonitaꝝ aciẽ dimicaret:dicens: ut ſi uideret
ſyros ſibi & ꝑualere & fortiores eſſe:acie cõuerſa ferret ei ſolacia:ſi ãt illũ ammonitę cõ
primerẽt:ipſe cũ ſimiliter adiuuaret. Cũq; inuitaſſet fratrẽ:atq; rogaſſet:ut magnanimi
ter & fiducialiter ageret uniuerſa:& graue uerecundiã metuens decertaret:illũ qdẽ cum
ãmonitis pugnaturũ dimiſit ipẽ aũt ſyros aggreſſus eſt. Qui primo qdẽ fortiter reſtite
rũt multos tñ eorũ peremit ioab oẽs aũt cõuertit in fugã. Quod uidentes ãmonitæ me
tuẽſq; abyſai & eius exercitũ non reſtiterũt. ac ſuos imitati: in ciuitatẽ repente fugerũt.
Hoſtibus ergo ita deuictis ioab ad regẽ cũ claro triũpho ĩ hieroſolymã remeauit. Hæc
ergo deuictio nõ ꝑſuaſit ãmonitas:ut a bello quieſcerent:neq; dũ cognoſcerẽt Dauid ui
ctorẽ, a prçliis abſtinuerunt ſed mittẽtes ad regẽ ſyrorũ adadezer trans eufratrẽ eũ ad
ſolatiũ cõduxerũt q habebat quindecim pricipes militiæ ſabbatorũ pedeſtriũ uero octo
gintamilia et equitũ mille. Cognoſcẽs aũt rex hębreorũ rurſus ammonitas tantũ ſupra
ſe exercitũ congregaſſe non iã aduerſus eos ꝑ duces ſuos pugnare decreuit:ſed ipſe cum
oĩ uirtute tranſiens iordanẽ fluuiũ eis occurrit:& cõgreſſus ĩ pugna uicit egregie:& in-
terfecit milia pedeſtriũ quadraginta:equitũ uero uſq; ſeptingẽtos. Proſtrauit aũt in acie
principem militię chadã noĩe ſobach:cũ quo uulnere mortuus eſſe noſcitur. Meſopota-
miæ uero dũ pugna fuiſſet hoc modo terminata, tradiderũt ſe Dauid : & dona miſerunt
ei. Et ille quidẽ ſolus eſt reuerſus in hieroſolymã. Cum autẽ uer inchoaſſet : miſit Dauid
principẽ militiæ ioab:ut cũ ammonitarũ gẽte pugnaret. Ille uero proficiſcens: oẽm eoꝝ
depopulatus eſt regionẽ:& ipſos in metropoli rabath clauſos obſedit: Cap. VII.

Ontigit igiť ea tẽpeſtate Dauid peſſimũ uiciũ:cũ eẽt natura iuſtus: atq; religio
c ſus& patrias leges magna uirtute ſeruaret. Is enĩ dũ hora meridiana iã ad ueſpe-
rã declinãte:in ſupiora regalia ſolito more deãbularet:uidit mulierculã ſpecie ual
de pulcherrimã:& cunctis fœmis ꝑponẽdã in domo ꝓpria aqua frigida ſe lauãtẽ : noĩe
bethaſbee. Cuius mulieris pulchritudĩe ſtupẽs:cõcupiſcẽtiã retinere nõ potuit. Quã dũ
uocari feciſſet:cũ ea cõcubuit. Quæ cõcipiẽs:miſit ad regẽ:& ut cogitaret ĩſinuauit:qͣte
nus cõmiſſum ſcelus potuiſſet abſcõdi ne ſecũdũ leges patrias morireť adultera. Dauid
aũt uirũ eius noĩe uriã q erat ioab armiger:de obſeſſiõe bellica fecit euocari. Quo uẽiẽte:
de exercitu ac de obſeſſione requirebat. Illo aũt referẽte oĩa ei ꝓſpere ꝓuenire:tollẽs epu
las de ſuo cõuiuio dedit ei:iuſſitq; ut ꝑgens ad ſuã coniugem:in eius recũberet amplexi-
bus. Vrias aũt hoc quidem non fecit:dormitauit aũt inter alios armigeros regis. Quod
dũ cognouiſſet rex, reqſiuit:cur poſt tantũ tp̃s ꝓpriã non ueniſſet ad domũ:nec ad uxo
rẽ: dũ oẽs de peregrinatiõe remeantes hanc hẽbãt uoluntatẽ. Cui reſpondit:non eſſe iu
ſtũ ut dũ comilitones eius:& dux in terra caſtrorũ & in hoſtiũ regione dormitarent:ipſe
cũ uxore propria requieſceret:& epulis ĩdulgeret. Et cũ hæc ille dixiſſet:prçcepit:ut illa
die ibi mãeret: altera uero die pergere dimitteretur ad ducẽ. Vocatus ergo rurſus ad cœ
nã urias a rege:& ad ebrietatẽ uſq; ꝑductus:inuitante eo ſtudio ſe rege frequenter ad co
polã:nihilominus iterũ dormiuit ad ianuas regis:nullo deſiderio cõcitatus uxoris. Quo
facto nimie rex contriſtatus:ſcripſit ioab uriã quaſi in eo deliquerit ꝑcipiens puniendũ.
Significauit etiã ultionis modũ ne fieret ipẽ in ſuo ſcelere manifeſtus dicens:ut parte qua
eſſet hoſtiũ grauis manus:& poſſet pugnãdo periculum ſuſtinere:ibi eũ poneret:& cõ-
miſſo prælio iuberet cũctos ab eo recedere:ut ſolus in mortis periculo remaneret. Et cũ
hęc ſcripſiſſet:& ſuo ſignaculo muniſſet epiſtolã ioab deferẽdã dedit urię. Ioab autẽ lit

teras ſuſcipiens:& uoluntatē regis agnoſcēs: ad locū ubi hoſtes nouerat fortiter īmine
re uriā cōſtituit. Dedit itaq; ei quoſdā militū optimorum: ſeq; dixit oīum uirtuti ſolatia
prębituꝝ:ſi forte poſſent partē muri deiicere:& ad interna ciuitatis intrare. Quē petit:
ut cū eſſet miles ualde fortiſſimus:& haberet gloriā apud regē, oēm exercitum ad hoc
non dedignaret̄ ad hoſtiū incurſionē accedere:ſed potius hmōi res agere congauderet.
Cūq; urias fiducialiter acceſſiſſet, ioab ſeorſum cū eo pugnaturis dixit:ut cū ſolū facta
hoſtiū incurſione defererent. Hæbreis igit̄ ad ciuitatem accedentibus:ammonitæ me-
tuentes:ne illo loco ubi urias cōſtitutus erat uenientes inimici muros ciuitatis aſcende
rent, eligentes fortiſſimos uiros:& repente portas aperientes magno curſu & īpetu ini
micos aggreſſi ſunt. Quod dū uidiſſent:omnes q erāt cū uria ſicut eis pdixerat ioab re
ceſſere poſt tergū. Vrias aūt dū cōfunderet̄ fugere:aciēq; deſerere, ſuſtinuit hoſtem:&
īpetū eoꝝ ſua uiuacitate ſuſcipiens pemit qdem nō paucos. Circūdatus aūt & captus ī
medio uulneratus interiit:cū quo etiā qdā alii de ſociis ſunt extincti. His ita geſtis:nun
cios ioab miſit ad regem:pcipiens eis ut dicerent:q; ſtuduiſſent qdem capere ciuitatē:
& cū acceſſiſſent ad muꝝ:multis ibi cadentibus abſceſſiſſent:& ſiqdem iraſceret̄, urię
mortem piter indicarent. Hęc igit̄ audienre rege:& grauiter ferente:& dicente eos īcau
te feciſſe:ut ad murū urbis accederent:cū magis deberent p cuniculos aut alias machi-
natiōes cape ciuitatem:dū utiq; exemplū haberēt filii gedeon abimelech qui dū turrim
thebes expugnare uellet:uiolēter a fene muliere petra pcuſſus pbaretur extinctus & cū
eſſet uir fortiſſimus: ppter difficultatē rei turpiter ſit perēptus: qua memoria oportuiſ-
ſet eos muros hoſtiū nō adire:cū ſit optimū apud oēs:ut ea quæ gerunt̄ ī præliis ſeu bn̄
ſeu male:memoria teneantur:quatēus alia quidē imitanda ſint alia fugiēda. Cūq; heſi-
taſſet rex:& de caſu bellico cogitaret:uriæ morte a nunciis indicata, repēte ab indigna-
tiōe ceſſauit:iuſſitq; ut reuertētes ioab dicerēt:humanum eſſe quod contigit & bella hu
iuſmodi ſemp habere naturā mutabilē:ut aliquando qdē inimici ſupiores ſint:aliquādo
uero ſubiecti:deceter uero in obſidione prouidēdū:ne denuo in aliqua parte delinque-
rēt:ſed uallis & molitionibus diuerſis obſiderēt:& pualētes ciuitatē quidē omnino ſub-
uerterēt:& habitatores oēs piter trucidarēt. Nuncius itaq; ioab ea quæ fuerāt a rege di-
cta portabat. Vxor aūt uriæ bethſabeæ mortē ſui uiri cognoſcēs multis eum diebus fle
uit. Quieſcēte uero triſtitia eius & lachrymis:mox eā accepit uxorem:& filius maſculus
ex ea proceſſit. Quas nuptias deus nō libēter īſpexit:ſed iratus cōtra Dauid apparuit in
ſomniis propheta nathā:regē culpans in his q̄ male cōmiſerat. Nathan ergo cū eēt uir
urbanus & ſapiēs:& cogitaret qa reges dū in irā incitant̄, amplius eā:q̄ iuſticiæ iura re-
ſpiciunt:intermīnationes quidē dei tunc tacere decreuit:& alia uiro uerba utilia loq di-
ſpoſuit:& dicēs ei huiuſmodi cām:qd de ea ſentiret:manifeſtū ſibi fieri poſtulabat. Duo
inqt uiri in una ciuitate degebār quoꝝ: unus idoneus erat:& multos greges iumentoꝝ:
boumq; & ouium poſſidebat:alter paupculus:qui unam tantum agnam habebat quā
cū ſuis filiis enutriebat:cū qua ēt cibis propriis ueſcebatur:& quā nō aliter:quā filiā dili
gebat. Cūq; hoſpes ueniſſet ad diuitē:nihil de ſuis pecudibus uoluit occidere:ut epulas
amico pberet:ſed miſit ad agnā paupis:& eā ſublatā:pegrino cōuiuiū miniſtrauit. Hic
itaq; ſermo uehemēter cōmouit regē:malignūq; pnūciauit illū hoīem corā nathan:qui
talia ppetraſſet:& quadruplū dixit p agna iuſte redditurꝝ:& ſup hoc morte multādū.
Nathan aūt rādēs ait:ipſum eſſe quē pati talia decreuiſſet:qa opus malū ualde cōmiſe
rit:reuelauit ei:& apte māifeſtauit irā dei:q eū regē cūctorū fecerat hæbreoꝝ:& oīum ī
circuitu gētiū multaꝝ atq; magnaꝝ cōſtituerat dnm:& a māib9 ſaul antea liberauerat
dederatq; ei cōiuges:qbus iuſte fuerat & legaliter copulatus:ſed qa nūc eū ſpreuiſſet:&

impie cõtēpſiſſet:eo ꝙ alienã uxorem tuliſſet:& uiꝝ eius necandũ hoſtibus tradidiſſet,
deo eũ pœnas exoluere:& uxores eius ab uno dicebat filio uiolentias ſuſtinere:ſeq; ipm
fore eius iſidiis expellendũ: & dũ eius peccatũ occulte fuiſſet geſtũ:illud cũctis uidenti
bus agerēt:moriturũq; piter & puerũ:q ex ea eſſet ꝓcreatus.In his ergo rege turbato:
& ualde cõfuxo:& cũ lachrymis & triſticia impie ſe geſſiſſe cõfeſſo(erat eni deicola uir
q nil oĩno ĩ ſua uita p̃ter ĩ caſu uxoris uirię deliquerat)miſertus ē deus:& recõciliatus ei:
ſeruatuꝝ ſe eius uitã:regnũq; pollicitus eſt agēti penitētiã de his:q̃ male geſta fuerãt.
Cũq; nathã regi prophetaſſet:domi reuerſus eſt.Puerũ uero q de uxore uriæ fuerat ge
neratus, grauis diuinitus languor inuaſit.Pro quo rex nimis aflictus:cũ a cibo ſeptē die
bus abſtinuiſſet:adhortãtibus ſępe famulis nõ comedit:ſed ueſtibus atris indutus:atq;
ꝓſtratus ĩ cilicio iacebat ĩ pauimēto:& deo ꝓ ſalute pueri ſupplicabat:quia ualde eius
matrē amabat.Septima ergo die puero:moriēte:nõ p̄ſumebãt hoc regi famuli nũciare:
cogitãtes:qa ſi cognoſceret:& a cibo & ab alia ſui diligētia potius abſtineret:tanq̃ ĩ lu-
ctu filii cõſtitutus:qppe cũ eo languēte talia p triſticiã ptuliſſet.Sētiēs autē rex famulos
pturbari:& ea pati quæ p̄cipue ſolēt aliqd celare uolētibus ꝓuēire:intelligēs mortuum
puerũ:& uocãs unũ de famulis:ac ueritatē audiēs:repēte ſurrexit & lauit:& ſumēs can
didã ueſtē uēit ad tabernaculũ dei:iuſſitq; cibos apponi:Quo facto multus ſtupor eius
cognatos:& famulos apprahēdit:quia cũ nihil horũ puero lãguēte feciſſet : eo mortuo
ſimul hęc omnia celebraret.Cũq; ab eo huius facti cauſam requirerēt:aſſerēs eos nimis
indoctos:ait:adhuc quidē uiuente puero dum ſpē ſalutis eius haberet, hæc oĩa faciebat:
credēs p hæc ſe placare diuinitatē:quo deficiēte uita uana triſticia nihil ꝓdeſſet. Quod
cum dixiſſet:regis ſapientiam laudauerunt.Poſt hæc aũt ingreſſus eſt ad mulierē bethſa
bee.Quæ concipiēs maſculum filium procreauit:quē iubente nathan ꝓpheta ſalomon
appellauit.Porro ioab ãmonitas obſeſſione fortiter affligebat:aquã eis auferēs : & rerũ
cæterarũ ubertatē:multũq; eos cogebat cibi & potus inopia laborare.Ex modico nãq;
puteo bibebãt oēs:& licet illis eſſet fontis auxiliũ:ne tamen deficeret.nõ eo largius ute-
bantur.Quo facto ſcripſit hęc regi ſignificans:& rogans eũ ut ueniret ad ciuitatē qua-
tenus eius nomini uictoriam deſignaret.Quod cum ſcripſiſſet ioab, approbãs rex eius
uoluntatem:& deuotionis fidem:ſumpto ſecum exercitu:uenit:ut rabath depopularet
urbem.Quam dum bellica lege cæpiſſet:milites eam uaſtare permiſit:ipſe uero tulit co
ronam regis ammonitarum:habentem pondus auri talentum & lapides præcioſos:& ĩ
medio ſui ſardonicem:quã ſemper Dauid geſtabat in capite. Multa ſiquidem alia & p̃
cioſa ſpolia in ea comperit ac rapuit ciuitate:uiros aũt eius tormentis affecit. Hoc itaq;
modo ēt ammonitarum urbes quas cœpit euertit. Cap.VIII.

Euertēte igitur in hieroſolymã rege:dominus eius turpi iuicio maculata eſt.Erat
enim illi filia uirgo noĩe thamar:pulchritudine ualde p̄cipua:ita ut oēs fœminas
ſpecioſas euinceret.Huic frater erat abſolon:ex una gēitrice procreatus.Hãc am-
mon filiorũ Dauid ſenior cõcupiuit:& cũ neq; ꝓpter uirginitatē eius:neq; ꝓpter cuſto-
diã ſuo potiri deſiderio p̄ualeret, crudeli ꝑcuſſus uulnere carpebat.Dũq; eius corpus in
teriori lãguore tabeſceret:& iã dolorē macies pmutaret:inotuit ionathæ cuidã cognato
eius pariter & amico.Erat uir iſte ſapiēs:& itellectu nimis acutus . Vidēs ergo quotidie
ammon nõ naturale corpus habētē, accedens interrogauit ut ei cãm rei huius ediceret:
dicebatq; arbitrari ſe hęc illũ amoris occaſiõe pferre.Cũq; cõfeſſus fuiſſet ei ammõ paſ
ſionē ſuã:& qa ſororē ſuã cõſanguineã cõcupiſſet, cõſiliũ ei ſuũ deſideriũ adipiſcēdi hoc
mõ dedit:monēs ut egritudinē ſimularet:& ueniētē ad ſe patrē peteret:ut ei ſororē exhi
beret:ut cõpetens egrotanti miniſteriũ deſtinaret:qđ ſi fieret:priuaret citius languore.

Ammõ ergo ponẽs ſemetipſm in lectulo ſecũdũ ionachæ cõſiliũ ſimulabat īfirmitatẽ ut
dũ ad eũ uiſitãdũ pater uẽiſſet: popoſciſſet ſororẽ ei dirigere. Quã dũ pater incũctanter
iuſſiſſet adduci: ea uẽiẽte pcepit: ut ei manu ſua faceret panes frixos: dicens ſuauiter ſe ex
eius mãibus cõmeſſuꝝ. Illa uero uidẽte fratre cõſparſa farina faciẽs collíridas: eaſq; fri-
gẽs obtulit fratri. Et ille qdẽ nequaq̃ guſtauit ex eis. ſed iuſſit famulos ut oẽs a domo re
pellerẽt: ut q̃ſi qete dormiret. Cũq; famuli quod iuſſerat īpleuiſſent: iuſſit ſorori: ut ei ci-
bũ ad interiorẽ locũ domus afferret. Quod dũ puella feciſſet appræhẽdens eã: ut cũ eo
cõcuberet ſuadere tẽtauerat. Puella uero clamabat dicẽs. Noli uiolẽtiã facere nec impie
tatẽ mihi frater inferre: noli leges trãſcẽdere: & te iniquiſſima cõfuſione miſceri: ſed qeſce
a re tã iniuſta: & ex ſceleratiſſimo deſiderio: ex quo obprobrium & turpitudo noſtrę do-
mui ꝑpetua conferatur adiiciẽs qa ſi de hac re loquereť pater coniugiũ eius nõ denega-
ret ei. Et hęc qdẽ dicebat uolẽs ad p̃ſens īpetũ eius petulantẽ declinare. At ille nõ acqe-
uit: ſed nimietatę amoris illius inflamatus: & robore eius paſſiõis ualde ꝑplexus uim itu
lit ei. Quẽ repẽte odiũ poſt ſtuprũ ſororis inuaſit: & iniuria ꝑpetrata: eã ſurgere & abire
pcepit. Cũq; illa in hoc deteriorẽ ꝓclamaret iniuriã ſibi irrogatã nec uſq; ad noctẽ eam
manere ꝑmitteret: repẽte eam diſcedere iuſſit in die: ut ẽt teſtimoniũ ſuę confuſionis in-
curreret. Qua reſiſtẽte iuſſit famulo ut eam prorſus expelleret. Illa uero dolẽs iniuriã ſi-
mul & uiolẽtiã: diſrupto colobio quibus antiquæ uirgines utebantur: habẽte manicas
& ad talos uſq; ꝓfuſas: ne facile uiderẽtur: & cinere aſperſo capite ibat ꝑ mediã ciuitatẽ:
clamãs & ingemiſcẽs uiolẽtiã ſibimet irrogatã. Quã dum inuẽiſſet frater abſolon: reqſi
uit qua cauſa ꝓuciẽte hoc ageret. Et cũ factã ſibi dixiſſet iniuriã: quieſcere & mediocri-
ter ait ferre germanã: & iniuriã non putare: q̃ corrupta eẽt a fratre. Cui dum ſatiſfactũ
fuiſſet clamare: & uiolẽtiam ſuã multis indicare ceſſauit: & multo tꝑe apud fratrẽ abſo-
lon uidua tollerauit. Quod dũ cognouiſſet Dauid doluit quidẽ ſed cum ammon ſeniorẽ
filium ſuũ ualde diligeret eũ noluit cõtriſtare. Quẽ abſolon crudeliter abhorrebat: & la
tẽter oportunũ tꝑs ultionis delicti illius expectabat. Igitur ſecũdus iam ãnus corruptõis
ſororis eius exceſſerat: & cum greges ſuos tonſurus aſcẽderet in ciuitatẽ baaſor (eſt aũt
hæc in ſorte tribus effraim) rogauit patrẽ ut cũ fratribus ad eius cõuiuiũ cõueẽiret. Quo
recuſante: ne illi grauis uidereť exiſtere, uel fratres dirigi ſupplicauit. Quibus deſtinatis:
iuſſit abſolon famulis ꝓpriis ut cũ uiderẽt ãmon ebrietate diſſolutũ, illo ãnuẽte iterfice
rẽt eũ: nullũq; metuerẽt. Quo facto fratres cũctos terror grauis & tumultus inuaſit: &
de ſe quoq; ſinguli formidãtes: aſcẽdẽteſq; in equis reuertebať ad patrẽ. Quidã uero p̃-
cedẽs nunciauit patri q̃ſi cũctos fratres iterfeciſſet abſolon. Tunc Dauid quaſi oẽs uere
ſimul extincti ſint & hoc a fratre, triſticia q̃ uſq; ad mortẽ fere uidereť amara nimis iua
ſit & eo dolore neq; cãm reqſiuit: nec aliud qcq̃. Poſt hoc tãti mali facinus cognoſcere
uouit: neq; ſuſtinuit: ſed repẽte ueſte dirupta ꝓſtratus in terra iacebat: lugens filios uni-
uerſos: & q mortui nũciati fuerãt: & ſimul q eos occiderat. Ionathas uero filius ſemmaa
fratris Dauid cõſolabať eũ: ut a triſticia tãta recederet: nec crederet filios alios itereptos:
qa nec cã talis extaret: ſed eſſet credibile: qa hoc feciſſet abſolon in ſolũ ammon: ꝓpter
thamar ſuæ ſororis iniuriã. Inter hæc aũt ſonus equoꝝ & tumultus quorũdã uẽiẽtiũ at-
tẽtos eos fecit. Erãt aũt filii regis: qui a cõuiuio fugiebãt. His fugiẽtibus triſtis pater oc-
currit: & pręter ſpem uidẽs quos ante paululum periſſe crediderat, eos amplexatus eſt.
Erat itaq; cũctis luctus & gemitus: illis qdẽ ſupra mortuũ fratrẽ: regi uero ſup filiũ iter-
emptũ. Abſolon aũt fugit in geſſur ad auũ maternũ: uirũ ꝓuinciæ illius potentẽ: apud
quem triũ ãnoꝝ tꝑe cõmoratus eſt. Cũq; Dauid uolũtatẽ hẽret: ut ad reuocãdũ abſolõ
filiũ deſtinaret: nõ ad uindictã: qñ erat ira iam longo tꝑe leuigata: ad hãc rem princeps

militię ioab eū potius incitauit. Pręparauit enī quādā mulierē iā ętate ꝓuectā: ut eū ſub
ſcemate luctus interpellaret: et hmōi uerba ꝓferret. Quę ait. Duo filii mihi rex erant q
in agro fuerant in cōtentionem conuer ſi: nulloq; praſente qui eos placare potuiſſet, ab
altero alter percuſſus interiit. Cognatis autem interfectorem petentibus: et uolētibus
eū occidere, ſupplico ut mihi ſalutē pręcipias filii cōdonari: nec reliquā ſpem meę ſene
ctutis ſinas auferri: & prohibeas cunctos: qui meum filium interficere moliuntur. Non
enim aliud illi poterūt ſeq nisi quod timor regis īperauerit. Regeitaq; mulieris ꝓcibus
annuēte: rñdēs denuo mulier regi: gratias inqt ago tuæ bēignitati: q meę miſertus es ſe-
nectutis: & pene ſine filiis deſolatā filiū habere feciſti. Sed ut firma mihi ſint tuæ dona
clemētię, ꝓcor tuo filio eſto ꝓpitius: eiq; remitte delictū. Quō enī creditura ſum ſecurita
tis mihi in hoc ꝓbuiſſe bñficiū: cū te uideam in cā ſimili cū tuo filio manere ſemp iratū?
Factū nāq; eſt: ut cū filius unus cōtra uoluntatē patris mortuus ſit: ſponte hac cā appo
nat̃ & alius. Intellexit itaq; rex hoc cōſilium ſtudio ioab īmiſſum: & īterrogata muliet-
cula dū cognouiſſet hoc uerū eē, rex uocās ioab: ait īpetraſſe ſtudii ſui uotū: eūq; abſolō
reuocare ꝓcepit. Nō enim circa eū iā ulterius ſe dixit eſſe crudelē: ſed irā indignationēq;
remittere. Ille uero cū adoraſſet regē: & eius ſermonibus gratias retuliſſet: repēte profe-
ctus eſt in geſſur: & aſſumpto abſolon: in hieroſolymā remeauit. Pręmiſit aūt rex dū ue
nire filiū cognouiſſet: & ꝓcepit: ut ad domū ꝓpriā remearet: nō enim iuſtum credidit: ut
mox uenientē ſuſcipet: aut uideret. Ille uero patre iubēte eius declinauit aſpectū: cui tñ a
familiaribus debitū exhibebat̃ officiū. Huius itaq; pulchritudo licet ī triſticia poſiti: &
diligētiam cōpetētē regis filio nō habēti nequaq̄ depoſita eſt: ſed erat ſpecioſus: & ſplē
debat omni decore: & corporis magna ꝓceritate: ita ut eos q erāt in epulis cōſtituti trāſ
cēderet. Cuius capitis erat tāta cęſaries: ut uix octo diebus tonderi potuiſſet: & erat ton
ſuræ eius pondus ſiclorum ducētorū q faciūt quq; minas. Habitabat autē in hieroſoly
mis annis duobus: habuitq; tres filios maſculos: & filiā unam nimis ſpecioſam: quā rex
poſtea roboā ſalomonis filius accepit uxorē: ex qua natus eſt puer nomine abias. Inter
hæc mittēs abſolon ad ioab popoſcit ab eo: ut ꝑfecte placaret patrē: & peteret: quatēus
eū ad ſuū aſpectū & colloquium reuocaret. Negligēte uero ioab mittēs aliquos ſuorum
confinē ſegetē eius incēdit. Quod cum ille cognouiſſet: ad abſolon uēit: culpans eū: &
cauſam rei huius inquirēs. Cui reſpondit. Hoc conſilium compi: ut te ad uos ducere po
tuiſſem negligētē uerba quę ibi pro paterna reconciliatione mandabam. Quapropter
pręſentē te ꝓcor ut mitiges genitorē meū. Ego nāq; peius a fuga eſſe iudico huc me ue-
niſſe: patre mihi hactenus iraſcēte. Ioab autē neceſſitatē eius cognoſcēs & miſertus me-
diator exiuit apud regē: eiq; locutus de filio egit: ut libēter eū ſuſcipet. Quo ueniēte: &
in terram proſtrato: ac ſupplicante: ut uēiam impetraret: porrexit dexteram & alleuauit
eum & geſtorum obliuionē ſe habere pollicitus eſt. Cap. IX.

Bſolon aūt dū ei hoc fuiſſet a patre cōceſſum in ꝑuo tpe multos equos: & mul-
a tos ſibi currus inſtituit: & armigeros qnquaginta: & diebus ſingulis ſurgens di-
luculo ad regalia ueniebat: & q cauſas habebāt: & minores inueniebant̃ in eis:
delectabiliter alloquebat̃ quaſi nō habente bonos cōſiliarios patre: ſed iniuſtos in ſuis
ſentētiis exiſtētes: quorū iudicio grauarēt̃. Pro q̄ re fauorē ſibi oīum collocabat: adiicie
bat ꝑiter dicēs qa ſi haberet hanc poteſtatē ipſe cūcta ſub legū eqtate diſponeret. Hęc
itaq; eo agēte: populo ſibi placato: cū iā deuotionē cūctorū ſe obtinuiſſe cōſideret poſt
recōciliationē pris ānis q̄ttuor iā trāſactis ſupplicauit ut ei pater ī hebrō ire ꝑmitteret:
q̄tenus ꝓmiſſa deo ſacrificia celebraret: quę fugiēs deuouiſſet. Dauid ergo cōcedēte ꝓ
fectus eſt ad quē multus populus eo inuitāte confluxit. Aderat aūt ei & cōſiliarius da

uid achitofel gilmoneus:& ducēti uiri ex hieroſolymis:neſciētes qdē conamē hmōi:ſed
uelut ad ſacrificiū euocati. Hoc itaq; conſilio rex ab oibus ordinatus eſt. Quod dū fuiſ
ſet Dauid nūciatū:& inopinabiliter hoc filiū feciſſe cognouiſſet:metuēs impietatē eius
ac præſumptionē miratus: quia nec peccati ueniam recordatus eſt:ſed ſuper illa ſcelera
potiora & iniquiora cōmiſerit:primum quidē ut regnum a deo datū uellet auferre:ſecun
do ut patrē uita priuaret, deliberauit ut fugeret trausiordanē:& uocatis amicis ac neceſ
ſariis:& de filii ſupbia eis pticipato cōſilio:cūctaq; cōmittēs deo, decē cōcubinas cuſto
des regaliū derelinquens: diſceſſit ex hieroſolymis:& alia multitudine cū eo fiducialiter
egrediēte:ſimul & ſexcētis armatis:q ſaul ueniēte fuerāt ei in fuga priori pticipes. Abia
thar aūt & ſadoch ſacerdotibus:& oibus leuitis uolētibus ſimul egredi cū arca dei, ſua
ſit ut magis in ciuitate cōſiſterēt cū eū poſſet deus ēt arca nō portata liberare: manda
uitq; eis ut latēter geſta queq; ei nunciarentur. Habuit aūt fideles ad omnia miniſtros:
achimaā filium ſadoch:& ionathā filiū abiathar. Ethai aūt ietheus cum eo pfectus eſt:
licet Dauid eum manere in ciuitate uoluiſſet. Cui dū acquieſcere noluiſſet, ei puritatem
potius ſuæ deuotionis oſtēdit. Aſcēdēte aūt Dauid p montē oliueti pedibus nudis:& cū
ctis cū eo fluētibus, nunciatum eſt achitofel eſſe cū abſolon:& eius parti fauere. Quod
dū audiſſet, triſticia eius magis accreuit:deū rogabat:& eū ſuppliciter exorabat: ut ab
alienaret mētē abſolō a cōſiliis achitofel. Formidabat enī ne cōtra ſe ei dādo cōſilia pua
leret. Erat enī uir aſtutus:ad pſpiciēdā utilitatē nimis argutus. Cūq; i mōtis uerticē pue
niſſet ciuitate reſpecta cū multis lachrimis q̄ſi amiſſo regno dn̄o ſupplicabat. Occurrit
aūt uir qdā fidelis noie chuſi:& ipe aīcus. Quē cū uidiſſet Dauid ſciſſa ueſte:& aſpſo ca
pite cinere flētē atq; lugētē, cōſolatus ē eū:& a triſticia ceſſarī poſcebat: Et poſt hęc ſup
plicabat ut iret ad abſolō:q̄ſi ei cōſētiēs & ei9 ſecreta cōſideraret:cōſiliiſq; reſiſteret achi
tofel:qa ſi cū Dauid pgeret: tantū pdeſſe nō poſſet. Obediēs ille Dauid eo derelicto ue
nit hieroſolymā:quo ēt nō poſt multū uenit abſolon. Paululū itaq; exinde procedente
Dauid, ſyba famulus mēphibos quē curatorē inſtituerat poſſeſſionū quas donauerat
filio ionathę, occurrit cū duobus aſinis oneratis rebus in itinere neceſſariis:ex qbus ipſe
& q cū eo erant refici debuiſſent. Requirēte uero Dauid:ubi relinqueret mēphiboſeth:
ait in hieroſolymis: expectantē ordinari regē ſe in p̄ſenti ſeditiōe: pp̄ter memoriā be
neficiorū ſaul. In his aūt indignatus Dauid:oia quæcūq; conceſſerat mēphibos : ſybę
donauit:multo iuſtius eſſe credens:ut hic q̄ ille potius hæc haberet. Et ſyba quidē hoc
facto gauiſus eſt. Igitur ueniente. Dauid in locū choran:progreſſus eſt qdā de cogna
tione ſaul:nomine ſemei:filius gere:& lapidabat eū:ac peſſimis ſermonibus accuſabat.
Circunſtantibus aūt amicis:adhuc amplius blaſphemabat:& ſanguinariū eū:multo
rūq; malorū dicebat auctorē:increpans eū quatenus ex illa terra ueluti pollutus exce
deret:deo gratias referendo q eū priuaſſet regno:& per propriū filiū pro eo q; peccaſſet
in dominū ſuū rite pœnas exigeret. Oibus aūt ſupra modū per motā iracundiā prouo
catis & p̄cipue abyſai, uolentē interficere ſemei Dauid ab ira retinuit dicens:ne malis
pręſentibus opus nouæ occaſionis admittamus. Non enim circa hunc rabidū canem
mihi reſpectus aut pudor eſt:ſed ad deū intentio: pp̄ter quē iſte ſup nos ita uidetur inuē
ctus. Nec eſt admirandū:ab iſto me talia ſuſtinere:quando ēt filii uideor expertus īpie
tatē. Sed forſan aderit nobis miſericordia dei:& pręualebimus inimicis:quo adiuuante
ſecuro itinere properemus. Semei aūt p aliā montis ptē currebat:& crebas ei faciebat
iniurias. Cūq; Dauid ueniſſet ad iordanē, reficiebat ibidē ſuos itinere fatigatos. Igitur
cū ueniſſet abſolon & achitofel conſiliarius in hieroſolymā cū oī populo:uenit ad eum
amicus Dauid chuſai:& cū adoraſſet abſolon;optabat regnum eius in ſęcula & oī tpe

pmanere.Illo uero ei dicēte: cur cum præcipuus patris eius ēt amicus eiq; fidelis ad oīa
uideret,non cum eo tunc eſſet:ſed illo derelicto tranſiſſet ad eū:tēperate ſe facere dixit:
ſeq deū: & totius populi iudiciū . His inqt dn̄e tecū manētibus: recte & ego te ſequor.
Regnū enim tibi a deo collatū eſt: quapropter eandē fidē atq; deuotionē tibi præbebo
quā patri.Non enim pro rebus pn̄tibus indignari fas eſt: qn̄ nō extraneā ad domū mu
tatum eſt regnum:ſed in ea pmanſit filio ſuccedēte patri.Hęc dicens:ſatiſfecit cū prius
utiq; uideretur eſſe ſuſpectus.Et uocato achitofel:qd oporteat agi tractabat.Qui ſuaſit
ei ad concubinas ſui patris accedere: ex hoc eni populū ſciturū:crediturūq; dicebat: qa
circa patrē nulla ei iam reconciliatio ſupeſſet:ex hoc cum multa fiducia aduerſus eū oīs
multitudo pugnaret:hactenus apertas inimicicias eos habere:metuere credētes:poſſe pa
trē cum filio quoq; tpe concordare.Hoc ergo conſilio flexus:iuſſit famulis ut tētoria in
ſolario regio figerēt:& uidēte populo accedēs:ad patris ſui cōcubias ingreſſus eſt.Hęc
aūt geſta ſunt ſecundum nathan prophetiam:quā Dauid olim de filii inuaſione ſigna-
uerat.Cū uero feciſſet abſolon quæ mouuerat achitofel,rurſus ſecundū cōſiliū de patre
cōtra patrē eum pferre poſcebat.Cūq; ille decē milia electos ſibi dari petiſſet: ut & pa
trē eius interimeret:& eos qui cum eo pgerēt incolumes reuocaret:ut tunc firmum ha-
beret imperiū cum pater eius extingueretur,dum hæc ſnīa placuiſſet, uocauit ēt chuſi
amicū ſui patris antiquum:ſic enim ille eum uocabat.Cui dū ſnīam achitofel indicaſſet:
quid etiam ei uideretur de eadē cauſa requirebat.Ille uero cognoſcens:quia ſi fierēt quę
ſuadebat achitofel,Dauid in mortis piculum pueniſſet:contrariam ſnīam nitebat̄ affer
re.Non ignoras inquit o rex tui patris & eorum qui cum eo ſunt fortitudinē : quia mul
tis pliis dimicauit:& ſemp ſuperatis hoſtibus eſt reuerſus. Nunc eqdē credo illū in exer
citu conſtitutum:eſt enim ſicut noſti bellicoſus:& idoneus oīa puidere:& dolos ſuper
uenientiū hoſtiū declinare certiſſimus:circa ueſperā aūt relinquere ſuos:aut in aliqua
aula ſe celaret:aut circa petras inſidias facere:dūq; contigerit:ut noſtri congrediant̄ ad
pliū,illius qdē uiri ad modicū ſe ſubducūt & dū ſecuti fuerint de regis auxilio, reſiſtūt.
Et inter hæc illis pugnantibus repēte cum alio exercitu tuus pater apparēs:ſuis quidē
fortitudinē præbebit ad bellū:tuos uero inopinabili ſuperuētu proſternet.Fac igit̄ ope
rationē mei conſilii: & cognoſces eius utilitatem:achitofel refutata ſentētia mittens in
oēm prouinciā hębreorū pręcipe contra patrē tuum ut cūctus congreget̄ exercitus:&
ſumens ipſe plii militiam uniuerſam eſto dux eorū:ut nulli alii cōmittas hoc bellū.Fa-
cillime enim te credo fore uicturū:ſi eum cū paucis compræhenderis:cum tu multa mi
lia pugnantium habeas:deuotionē ſuam tibi prebere uolētiū.At ſi pater tuus fuerit ob
ſeſſione circundatus,machinationibus:aut troclearū effuſionibus ciuitatē illā facillime
capiemus.Hæc cū dxiſſet probabilior apparuit q̄ achitofel.Nā ultra eius conſiliū ab-
ſolon potius huius elegit.Deus enim erat:q in eius mēte conſiliū chuſi melius eſſe facie
bat.Quo facto feſtinabat chuſi ad ſacerdotes ſadoch & abiathar:conſilium achitofel:
necnon & ſuum pandēs:& qa placuiſſent quę ipſe monuerat indicauit : & exhortatus
eſt repēte:ut mittētes hæc renunciarēt Dauid:q̄ ab aduerſariis tractata uidebātur ape
rirēt:adiiciēs:ut ſtuderet uelociter tranſire iordanē:ne eū ſuus filius pſequi feſtinaret:&
anteq̄ illi ſe m uiſſent:poſſet a filio compræhendi.Sacerdotes aūt oportune ſuos filios
ad hoc officiū extra urbē celatos habebant.Quibus mandantes p fidelē ancillam quę
tractabat abſolon,pręceperunt ut Dauid cū feſtinatione hęc ſignificarent.Illi uero nul
la dilatione tardantes:ſed mandata ſeruantes patrū:pii fideliſq; miniſterii & officii uelo
citatem & neceſſitatis inſtantiā cito iudicantes implendā:feſtinabant ad Dauid.Cūq;
duobus ſtadiis a ciuitate proceſſiſſent:uidentes eos qdā equites:indicauerunt abſolon,

ille continuo ut cõprehenderentur miſit. Quod cognoſcentes filii ſacerdotũ ab itinere
declinantes in uicũ quẽdã nõ longe ab hieroſolymis: cui nomen erat bochom inuenien
teſq; quandã mulierculã rogauerũt ut eos celaret et munitionem metuentibus exhibe
ret. Illa uero iuuenes illos in puteũ repente depoſuit & expãſis deſuper pellibus os eius
operuit. Cũq; pſequẽtes eos ueniſſent: & de eis mulierẽ requiſiſſent: illa uidiſſe quidẽ ſe
nõ negauit: dicens apud ſe eos ſumpſiſſe potũ: & continuo diſceſſiſſe: tamen ſi cũ uelo
citate ſequeref: facile eos cõprẹhendi poſſe dicebat. Cũ ergo diu ſecuti non cõprahẽdiſ
ſent eos reuerſi ſunt. Mulier aũt uidens eos remeantes: & nullũ iam periculũ iuuenibus
cõprahenſionis iminere conſpiciens: abſtractos e lacu dimiſit ad propriũ itineris opus.
Qui multo ſtudio feſtinantes: uenerunt ad Dauid & cuncta ei quæ tractabat abſolon
ſubtiliter indicauerunt. Tunc ille licet iã nox eſſet: pcepit tñ ſuos iordanẽ trãſire cũ feſti
natione. Achitofel autẽ uidens ſuã ſniam fuiſſe reprobatã aſcendẽs iumẽtum ſuũ uenit
ad regionẽ gilon: conuocatiſq; oibus ſuis: cõſilium quod dederat abſolon eis expoſuit:
& quia eo q auditus ipſe non fuerat: nõ eius tardaret interitus indicauit. Dicebat enim
Dauid poſt uictoriã in regnũ continuo rediturũ: & melius ſibi fore ut libere & magna
mine abrũperet uitam: quã ſe Dauid reſeruaret ad poenas: contra quẽ abſolon talia con
ſilia prẹbuiſſet. Et hæc cũ dixiſſet: accedẽs in locũ domus ſuæ ſecretiorẽ, laqueo ſe ſuſpẽ
dit. Igitur achitofel iudicio ſuo hmõi morte damnatũ deponẽtes ſui de laqueo ſepulturẹ
tradiderũt. Dauid aũt ſicut prædiximus tranſiẽs iordanẽ: uenit in caſtra optima: & mu
nitiſſimam ciuitatẽ: ſuſceperuntq; eũ libentiſſime cunctæ priores ,puinciæ: & fugã illius
tpis reuertentes: & honorẽ ei fœlicitatis priſtinẹ conferentes. Erant aũt bergilcus: gala
ditis: & ſypha potentiſſimus: & amandias: & machir terræ galaditis primus. Hi nanq;
rerum omnium copiam Dauid & q cum eo erant opulentiſſime prẹbuerunt ita: ut neq;
lecti ſtrati deeſſent: nec panes aut uinũ: ſed ẽt ubertatẽ pecudum miniſtrarẽt: quatenus
& quietẽ laborantibus: & ciborum utilium copiã eis ad ſacietatẽ exhiberent. Et hi qdẽ
hoc modo erant conſtituti. Cap. X.

Bſolon itaq; congregato magno hæbreorum exercitu ſuper patre: & tranſiens
a fluuium iordanem non longe a caſtris uenit in galaditidẽ regionem: conſtituitq;
principem totius exercitus amaſam in loco ioab conſobrini ſui. Erat enim de pa
tre getheo: & matre abigea progenitus: Abigea uero & ſaruia mater ioab Dauid ſoro
res fuere. Dauid uero eos qui cũ eo erant cũ recẽſuiſſet: & inueniſſet uſq; ad quattuor mi
lia armatorum, noluit expectare quando ſuper eum abſolon ueniret: ſed conſtituit ſup
ſuos millenarios & centenarios: diuiſo exercitu tripartite: & aliã quidẽ patrẽ Ioab prin
cipi militiæ dedit: aliam uero fratri eius abyſai: tertiam commiſit etheo qui erat amicus
eius de ciuitate geth. Cumq; uellet ipſe ad bellum ſimul exire, amici non permiſerunt:
cõſilio eum ſapientiſſimo retinẽtes. Dicebant enim quia ſi cum illo deuincerent, oẽm
ſpem utilitatis amitterẽt: ſi uero una parte uicta ad eũ reliqua remearẽt, poſſent denuo
prẹliũ reputare: quãdo ẽt hoſtes arbitrarent aliũ exercitũ manere cũ rege. Hoc cõſiliũ
libẽter accipiẽs Dauid: ipſe qdẽ in caſtris manere decreuit: & duces & amicos ad prẹ
liũ deſtinans: rogabat ut fortitudinẽ ſui & fidẽ & memoriã exhiberent: utq; puero abſo
lon uictores parcerent: ne illo moriente: aliqd in ſe mali cõmitterent: obtãſq; cũctis ui
ctoriã: dimiſit exercitũ. Ioab itaq; aciẽ conſtituit contra hoſtes in cãpo: habens poſt ter
gũ ſiluã. Eduxit aũt e diuerſo abſolon & ſuũ exercitũ: & facta congreſſione, belli opera
pcipua manuũ: & maxime prẹſumptionis ex utraq; pte gerebant: alii quidẽ ut regnũ
Dauid recipet, elaborabant: & oĩ magnanimitate deſudabant: alii uero: ne & eo priua
ref abſolon regno: & daret patri pro ſua prẹſumptione ſuppliciũ in nullo ſegnes erant:

aut facere aut pati quodcũq; belli caſus afferret. inſup metuebant ẽt: ne ab ioab: & eius
paucis militibus tanta multitudo ſubiũgaretur. Inter hec uicit Dauid exercitus robore
magnitudinis & exercitatione bellorũ: fugiẽteſq; p ſiluas & colles pſecuti ſunt: & alios
qdẽ coeperunt: alios aũt interfecerunt: ita ut plurimi caderẽt fugiẽtes: q̃ in acie repugnã
tes. Et illa quidẽ die quaſi uiginti milia uiroꝝ ceciderũt. Exercitus aũt Dauid acceſſit ad
abſolõ (erat enĩ cũctis ꝓceritate & pulchritudine manifeſtus) Qui metuẽs ne eũ cõpre
hẽderẽt hoſtes aſcẽdẽs in mula regia fugiebat. Cũ uelociter ueheret̃: & ipſe in toto le-
uis exiſteret arbori maxię & ramis extẽſę eius reflexa ceſarie inopinabiliter eſt appẽſus:
& iumẽtũ qdẽ uelocitate ſua quaſi dominũ adhuc portaret abſceſſit: ille uero ramis co-
maꝝ alligatione retinebat̃ aſtrictus. Quẽ cũ uidiſſet qdã militũ Dauid ioab indicauit.
Quo dicẽte: qnquaginta ſiclos ſe ei dediſſe ſi pemiſſet abſolõ: nec ſi mille ſiclos ei ꝓmit
teret: occidere ille ſe filiũ domini ſui dixit: dum oĩbus audiẽtibus pater eius ei parci roga
uerit. At ille oñdi ſibi p̃cipiẽs: ubi eũ uidiſſet appẽſum: & locũ inueniẽs: in corde eũ iacu-
lãs itteremit. Armigeri uero ioab circũſtãtes arborẽ cadauer eius depoſuerũt: eũq; in fo
ueam ualde profundam proiiciẽtes: aceruum ſuper eum lapidum poſuerunt: ita ut figu-
ra ſepulchri fieret: & ingentem tumulum locus ille ſeruaret. Ioab autem ſigno dato: a
perſecutione reuocauit exercitum: parcens contribulibus ſuis. Igitur abſolon conſtitue
rat ſibi ſtatuam marmoream in ualle regia: quę duobus ſtadiis ab hieroſolymis aberat:
q̃ appellauit ſuam manũ dicens: quia ẽt filiis eius moriẽtibus nomẽ eius in ſtatua ꝑma
neret. Erãt enĩ ei maſculi filii qdẽ tres: foemĩa uero una thamar. Quę cõiũcta ſalomonis
filio roboã: pepit filiũ abia: q pr̃i ſucceſſit in regnũ. Et de his qdẽ poſtea declarabimus.
Igit̃ poſt mortẽ abſolon populus qdẽ ad ꝓpria loca diſpſus ẽ. Achimaas autẽ ſadoch
ſacerdotis filius rogabat ioab: ut p̃ueniens ipſe Dauid uictoriã nũciaret: & qa dei ſolatiũ
et ꝓuidentiã ipſius habuiſſet. Cui nõ cõceſſit hoc ioab dicens quia cũ ſemper boni nun
cii homo fuiſſet: mõ non deberet regi mortem filii nunciare. Vocãs ergo chuſi: ei opus
hoc iniunxit: ut quod ipſe uidiſſet: regi ẽt nũciaret. Cũq; iterũ achimaas rogaret: ut eũ
nũciare ꝑmitteret dicens: qa rex circa ſolã uictoriã attentus: nequaq̃ de abſolon cauſare
tur, conceſſit ei: ut ꝑgeret ad Dauid: tenẽſq; cõpendioſam uiã quẽ ipſe ſolus nouerat, p̃-
uenit chuſi. Cũq; ſederet Dauid inter portas: expectans quando ei aliquis geſta bellica
nunciaret, qdã exploratorũ uidens achimaam currentẽ: & qs eſſent non agnoſcens: ait
ad Dauid: uidere ſe aliquẽ uenientẽ. Qui cũ dixiſſet bonũ fore nũciũ: poſt paululũ aliũ
quendã ſequi ꝓnunciauit. Cũq; & ipſum bonũ nunciũ aſſereret: uidens explorator p̃cur
rere: iãq; uicinũ eſſe achimaam ſadoch filiũ ſacerdotis indicauit. Qui gauiſus eũ bonoꝝ
nunciũ eſſe dixit: & aliqd optabile de ꝓlio portaturũ. Cũq; hec dicerent̃ a rege: ueniens
achimas adorauit: & interrogatus de pugna: regi uictoriã nunciauit. Quo requirẽte de
filio eius quid cognouiſſet: ait qa mox ut uidiſſet hoſtes fugatos: rogatus ipſe ad eũ ꝑge
re feſtinaſſet: & audiſſe ſe magnas uoces pſequentiũ abſolon: & nihil amplius potuiſſe
cognoſcere: eo q̧ cogeret̃ nimis miſſus a ioab uictoriã nunciare. Venienti aũt chuſi: &
adorante regẽ & uictoriã nunciante: de filio eũ Dauid continuo requiſiuit. Tunc chuſi
hęc inquit proueniant tuis inimicis: quę recepit abſolon. Quod uerbũ uictorię gaudiũ
nec apud ipſum manere: nec habere exercitũ ꝑmiſit. Aſcendẽs enim Dauid in locũ ciui
tatis excellentiſſimũ: flebat filiũ: tundens crebro pectora & capillos capitis ſui dilace-
rans: & oĩ ſe afflictione caſtigans clamabat dicens. Vtinã mihi & non tibi o filii adue-
niſſet interitus. Nã cum eũ diligeret p naturam huiõi mortis eius euẽtui potius condo
lebat. Exercitus aũt & ioab audientes: qa rex filiũ ita lugeret reuerſi ſunt non triũphali
ſcemate q̃rẽtes ingredi ciuitatẽ: ſed dolẽtes & flentes & quaſi deuicti potius intrauerũt.

Cūq; rex capite uelato reſideret et filii interitū ingemiſceret, introiuit ad eū ioab et con
ſolatus eſt eū dicēs. O domine rex apte demōſtras ex his quę agis: q̄a diligētes te & ꝑ
te ꝑicula ſuſtinētes: nec non & te tuāq; generationē ꝑrſus abhorres: & diligis inimicos:
& illos cōcupiſcis potius qui iuſte pœnas ſoluētes obierūt. Nā ſi abſolon uiciſſet: & ſpe
riū firmiſſimū tenuiſſet & nullius noſtrū cadauer remaneret: ſed oēs a teipſo & a tuis fi
liis incipiētes: fuiſſemus ſine dubitatiōe ꝓſtrati: nullo noſtroꝝ hoſtiū flēte: ſed cunctis
potius congaudētibus: inſup ēt punietibus eos: ſiqs forte noſtrorū miſerati fuiſſent. Tu
uero hęc agere ſup maxīo nō cōfunderis inimico: q̄ cū tuus filius eēt: nequaq̄ in te impia
cōmittere formidauit. Igiť recedēs ab hac iniuſta triſticia ꝓcede: & militibus oſtēde te
metipſum: eiſq; ꝓ uictoria & labore certaminis gratias age. Ego nāq; optime noui: q̄a
ſi in hoc actu permanſeris, hodie a te populus uniuerſus abſcedet: et alteri regnum tra
det: & tunc amariſſimum ac uerū habebis. Hęc dicēs ioab: regem a triſtitia reuocauit:
& ad cauſas reipublicæ utilitatis adduxit. Trāſformatus enī a fletu Dauid: & opportūe
cōpoſitus ꝓ aſpectu populi ſedit ad portas: ita ut audiens populus uniuerſus concurre
ret: oēſq; eum libētiſſime ſalutarēt: Hęc itaq; talia hoc modo ſunt geſta. Cap. XI.

Orro q̄ cum abſolon fuerāt: & de ꝑlio fugerant: reuertētes ad ſemetipſos: ſinguli
p mittebāt ꝑ ciuitates cūctas: Dauid beneficia cōmemorantes: & libertatē quā eis
reſiſtēdo cunctis hoſtibus ꝓbuerat edicētes: culpanteſq; ſemetipſos quia eum ex
puliſſent a regno: et alium ordinaſſent: quo tunc defuncto principe qui ab eis fuerat cō
ſtitutus, rogare deberent Dauid ut ab indignatione quieſceret eiſq; faueret: & recepto
regno ſuam eis ꝓuidentiā nō negaret. Hæc itaq; Dauid crebro nunciabanť. Sed ēt ille
nihilominus miſit ad ſadoch & abiathar ſacerdotes: ut principibus loquerenť tribus iu
dę quia turpe fuerit: ut aliæ tribus ante illā Dauid conſtituerent regē: cum illi & cognati
eſſent et ſanguinis cōparticipatione gauderent. Hęc eadem et ad amaſam principē mi
litię eius ꝓcepit edicere: q̄a cū filius ſororis ſuę eſſet, non ſuaderet populo ut Dauid reſti
tuereť imperiū: pro qua re nō ſolū regi reconciliari poſſet: ſed totius militię principatū
ſicut abſolon ei præbuerat optineret. Et ſacerdotes q̄dē ad principes tribus iuda locuti
ſunt: & amaſam deflexerunt: promiſſiōes regias edicentes: ut in eius ꝓcibus conſiſteret.
Hoc itaq; facto tribus iuda miſit ad regē legatos: rogantes ut ad propriū remearet im
periū. Hoc aūt & oēs iſraheliťę fecerunt adhortante eos amaſa. Igiť accedentibus lega
tis ad eū ut ueniret in hieroſolymam: oēs ꝓuenit tribus iuda ut regi ad iordanis flumen
occurreret: & gera filius ſemei cum mille uiris quos de tribu beniamin ducebat: & ſyba
libertus ſaul: & filii eius quindecim & uiginti ſerui. Iſti nanq; cū tribu iuda pontē flumi
nis effecerunt: ut facile rex eū tranſiret cū ſuo exercitu. Cūq; ueniſſet ad iordanē, iuda
eū libentiſſime ſalutauit. Qui dū pōtē aſcenderent proſtratus eſt ante eū ſemei: & deti
nens pedes eius ueniā poſtulabat in his q̄ peccauerat rogans: ut non circa eū eſſet acer
bus: nec ꝑtāte recepta eū iuberet dari ſupplicio: ſed potius conſideraret: q̄a geſta peni
tentia iri his q̄ prius deliquiſſet: primus ei occurrere feſtinaſſet. Cūq; in his ſupplicaret
atq; depoſceret: abyſai frater ioab ait. Nunquid propterea non morieris q̄ conſtituto a
deo rege nequaq̄ blaſphemare metuiſti. Tunc Dauid conuerſus ad eū ait. Non ceſſas
ſaruie fili has cōmouere denuo nobis ſuperiores turbas: & ſeditiones inſtantes. An igno
ras q̄a initiū mei regni eſt hodie. Quapropter oībus ipie in me agentibus: iuro dimitti
eius ſupplicia: & nulli ſua delicta ſeruari. Tu inquit o ſemei ſecurus eſto: & nullū mor
tis habeto metū. Qui mox adorans: cū cęteris ꝓcedebat. Inter hæc aūt occurrit et mē
phiboſeth de cognatione ſaul ſordida ueſte circūamictus: comāq; gerens profuſam &
hiſpidā barbā. Nā poſt fugā Dauid neq; tonſus fuerat ꝓ triſticia: nec ueſtē depoſuerat

ſuã ſeq; in hac afflictione deuouerat ꝑmanere donec regiã uideret conuerti calamitatẽ.
Hunc aũt accuſauerat ſyba ſeruus apud Dauid iniuſte. Qui dum ſalutaſſet eiq; ꝓſtra-
tus eſſet coepit interrogare Dauid cur nõ fuiſſet egreſſus et eius fugæ participatus ille a
ſyba fuiſſe dicebat ſe contẽptum cui dum iuſſiſſet: ut ei itineris neceſſaria pręparaset, cu
rare neglexerit ſed uelut cuiuſdam ſeruulum contẽpſiſſet qui ſi greſſus habuiſſet incolu
mes, nõ ab eo aliquo mõ receſſiſſet: cũ poſſet ẽt pedibus uti fuga: adiiciebat pariter nõ
ſolũ in his inquit domine nocuit mihi: ſed ẽt apud tuã circa me pietatẽ derogare: & men
tiri maligna uoluntate præſumpſit. Sed noui: quia nihil hoꝝ tua mens recepit: cum ſit
iuſta & ueritatẽ diligat: quã uult ubiq; ſemꝑ pręualere diuinitas. Nam cum a meo auo
paſſus fuiſſes magna ꝑicula; & omnis mea generatio ꝓ illius debuiſſet ſcelerib⁹ depe-
rire, tu humilis & benignus exiſtẽs: & quod præcipuũ eſt illoꝝ malorũ obliuionẽ agẽs
qñ ꝑtãte ſumpta priora uindicare poteras, amicũ me tuũ eſſe iudicaſti: & in mẽſa quoti
die regia poſuiſti: nihilq; mihi defuit quod honorato parẽti debuit exhiberi. Cunq; hæc
dixiſſet ille: neq; memphibos rex uoluit caſtigare: nec ſybã tanq̄ fallacẽ abiicere: ſed cũ
oĩa iam donaſſet ſybæ: cum memphibos occurriſſet: & ueniam mẽphibos dedit: & me-
dietatẽ ſubſtantię reddi ꝑcepit. Cui memphibos cuncta inquit ſyba habeat o rex: mihi
uero ĩperium te recepiſſe ſufficiat. Beregel aũt galaditen: uirũ ꝑcipuum atq; bonũ: & q
multa in caſtris ei ꝑbuerat: & regẽ uſq; ad iordanẽ deduxerat, rogabat Dauid ut cũ eo
ueniret ad hieroſolymã: promittens eius ſenectutem oĩno decorandam: & eius tanq̄ pa
tris habere ꝓuidẽtiã. Qui deſiderio ſuorũ cũ eo ſe poſſe degere refutabat: dicẽs ſenectu
tẽ ſibi ſic ĩminere: ut ẽt in rebus ſuauibus delectari nõ poſſit: eũ utiq; octogita eẽt ãnorũ
& de ſepulchri termino cogitaret. Qui magis e diuerſo rogabat: ut ſi ei ꝑſtare uellet, cũ
cederet eũ ad propria remeare, quando tꝑis longeuitate: nec cõuiuiorũ epulas diſcerne
ret: et auditus iã obduratos haberet: nec ſonũ calamorũ: aut modulationũ aut taliũ in-
ſtrumentorũ q̄ reges ſolent inter conuiuia mulcere, ſentiret. Quo nimium ſupplicante
Dauid ait. Te equidẽ dimitto. tuũ uero filiũ achimã mihi concede: ut ei oĩum rerũ bona
rũ debeã munus impendere. Tunc Beregel dimiſſo filio adorans regẽ: et optans ei uti-
lia prouenire, ſicut deſiderabat domi eſt reuerſus. Dauid itaq; uenit in galgala habens
ſecum iã mediã partẽ populi: & pariter tribum iuda ueneruntq; ad eũ in galgala primi
prouĩcię cum grãdi pariter multitudĩe: et tribum iuda culpabãt eoq; ei latẽter occurre
ret, cũ oẽs ad eũ debuiſſent una uoluntate cõcurrere. Principes aũt tribus iuda hoc mõ
ſatiſfaciebant dicentes, ne ferrent grauiter: eo q; illi preceſſiſſent: q tanq̄ eius cognati: &
propterea cũ potius diligentes pręuenirent: & q̄a non quaſi munera ꝑcepturi hoc fece
rant: ne illi q uenerant poſtea mouerentur. Hæc aũt dicentibus tribus iudæ principibus
nequaq̄ aliarũ tribuũ principes ceſſauerunt: ſed dixerũt: admiramur nos equidẽ fratres
q; uos ſoli regẽ cognatũ ueſtrũ eſſe dicitis. Nã qui oĩum noſtrorũ poteſtatẽ a deo ꝑce-
pit, oĩum iudicatur eſſe cognatus. Quapropter populus equidẽ noſter undecim partes
habet: uos aũt unam: & ſeniores nos ſumus. Non ergo benefeciſtis occulte & latenter
uenientes ad regẽ. Cũ hæc igit̃ inter ſe tribuũ principes loquerent̃, uir quidam iniquus
& ſeditione ꝑcipuus: cui nomẽ erat ſeba: filius bochri de tribu beniamin, ſtans in me-
dio populi cũ magno clamore dixit. Non habet aliquis noſtrũ partẽ apud Dauid: nec
ſortẽ apud filiũ ieſſę. Et poſt hæc uerba tuba canens bellũ ſignificauit fieri contra regẽ:
oẽſq; ſecuti ſunt eũ relinquentes Dauid: ſola tantũ tribus iuda cũ eo remanſit: eũq; in
hieroſolymis regẽ eſſe conſtituerunt. Qui cõcubinas quidẽ ſuas ad quas filius eius ab-
ſolon ingreſſus fuerat, in domũ aliã tranſmigrauit: eiſq; oĩa ꝑcepit neceſſaria miniſtra-
ri: ipſe uero nequaq̄ copulatus eſt illis. Conſtituit quoq; & amaſam principẽ militiæ: &

locū ei in quo ioab fuerat dedit:iuſſitq; ut congregaret quantū colligi poſſit exercitus
ex tribu iuda:& poſt tres dies ueniret: quatenus ei militiā daret uniuerſam eūq; pugna
turū contra ſeba bochri filium deſtinaret. Egrediēte uero amaſa & circa congregationē
exercitus remorāte:dum die tertia nō rediret, dixit rex ad ioab. Nō eſt utile dilationē da
re ſeba:ne longo tpe poſſit exercitū congregare:& deterioris cladis exiſtat auctor q̄ ab-
ſolon. Noli inqt tardare:ſed p̄ſentē ſumēs exercitū piter & ſexcētos uiros cū abyſai ger-
mano tuo hoſtes pſequi feſtinato:& ubicūq; reperis ei cōgregere:& feſtina eum cōpre-
hēdere:ne capiēs munitiſſimas ciuitates certamina nobis:& multos poſſit ſudores īfer-
re. Ioab aūt nullomodo moratus:ſed ſumēs fratrē pariter ac ſexcētos uiros:& omnē ex-
ercitū q erat in hieroſolymis:pſecutus ē cū omni feſtinatiōe ſeba. Cūq; lucabao uicū p-
cul ab hieroſolymis ſtadiis quadraginta ueniſſet, occurrit ei amaſa cū nō multo adhuc
exercitu cōgregato. Ioab uero accinctus gladio & lorica ueſtitus, uenietē ad ſe amaſam
ut ſalutaret eū arte quadā quaſi cadere gladiū de uagia finxit:eūq; ſe de terra colligere:
& altera manu uenietē pxime amaſa quaſi ei oſculū daturus a barba cōprahēſum:ipro
uido gladiū fixit in utero:eūq; pemit impiū nimis & ſceleſtiſſimū opus efficiēs:in bono
iuuēculo pariter & cognato:& qui nihil ei nocuerat:habēs p pricipatu militiæ:& equa
litate honoris inuidiā. Pro hac eni cā & abner iteremit:ſed in illo ſcelere occaſiōe dictāte
quaſi p uindicta fratris aſahel ueniā habere uidebat:Perēpto autē amaſa nullū fomitē
excuſatiōis potuit inuenire. Ioab tāto igit perempto duce:triduo pſequebat ſeba:dere-
linquēs unū ad eius corpus q clamaret exercitui quō amaſa iuſte perēptus eēt:q uero re
gi fauerēt ſequerētur ducē ioab:& abyſai eius fratrē. Cūq; cadauer illius caderet in uia:
& oīs populus ſup eū cōflueret:& eū quadā defuncti miſericordia moraren:& ioab ſeq
tardarent:tollens inde cadauer illius cuſtos eius portauit in quēdam locū ab itinere ſe-
gregatum:& illic eū poſitum ueſte cooperuit. Quo facto ioab uniuerſus populus eſt ſe-
cutus. Cūq; pſequeretur ſeba per oēm iſrahelitarū prouinciā, quidā indicauit eū in ciui
tate munitiſſima abelmacha reſidere. Quo dū ueniſſet ioab obſidebat urbē:uallis undi
q; circunductis:militibuſq; iuſſit:ut eius muros oī uirtute deponerent. Nā dū eū ciues
loci illius ſuſcipere noluiſſent:& ſuper eum crudeliter inſiſterent, tunc quædā mulier ca
ſta ſimul & ſapiens uidens patriam in nouiſſimo periculo conſtitutam, aſcendēs in mu
rū uocauit inter armatos ioab. Quo ueniente:cœpit ad eum huiuſmodi uerba proferre.
Quia cū reges & principes deus cōſtituiſſet ut hæbræorum hoſtibus reſiſteretur:& iſra
helitis pacis iura p̄berentur, tu inquit feſtinas metropolim iſrahelitarū quæ nihil deliqt
euertere atq; uaſtare. Tunc ioab iurauit ſibi propicium deum fore: & quia non haberet
hmōi uoluntatē:nec ullū de populo uelle occidere: quantomagis tātā perdere ciuitatē:
ſed ſi acipet ab eis rebellē regis ad pœnā ideſt ſeba filiū Bochri, ab obſeſſiōe exercitū cō
tinuo reuocaret. Quod dū audiſſet mulier, ad ioab puulas idutias poſtulabat : ut hoſtis
caput de muro repēte piiceret. Quo facto deſcēdit ad ciues eiſq; locuta eſt dicēs:cur uel
lēt peſſime cum filiis & uxoribus deperire pp̄ter malignum hoiem nec cognitum unde
eſſet:quē regem uellent habere pro Dauid:qui eis tanta beneficia cōtuliſſet: & una ciui
tas ſtuderet tanto exercitui reſultare: Hoc dicto ſuaſit eis:ut ſebæ caput abſciſum ī ioab
piiceretur exercitum. Quo facto ioab miſſa tuba obſeſſionem repente diſſoluit & reuer
ſus in hieroſolymam:totius populi princeps militiæ conſtitutus eſt. Ordinauit autē rex
etiam banaiā ſuper corporis cuſtodes:& ſuper ſexcentos armatos. Adoram autem fecit
ſuper tributa:& ſibacha & bachillā ſup geſtor̄ conſcriptores:ſuſam uero ſcribā:ſadoch
autem & abiathar ſacerdotes inſtituit. Cap. XII.

i Gitur poſt hæc cum fames prouinciam inuaderet, rogauit dominū Dauid:ut po

puli miſereret̃. & cãm ei pariter: et medelã peſtis illius indicaret. Cui ꝓphetæ dicebãt:
uelle deum ut gabaonitæ uindicarentur: quos rex ſaul impie interfecerat: et conculcaue
rat iuſiurandum quod eis ieſus princeps militię præbuerat ſenioreſq; firmauerant: et ſi
ultio quã gabaonite expeterẽt pro defunctis exhiberetur eis, poſſet ꝓpitiari deus: & po
pulus a peſte liberari. Dauid autem audiẽs a prophetis hęc uelle deum: euocatis gabao
nitis: eos quid uellent fieri requiſiuit. Illis aũt ſeptem de genere ſaul filios ad ſupplicium
poſtulantibus: requirẽs rex dedit eis: parcẽs tantũmodo mẽphibos filio ionathę. Sumẽ
tes gabaonitę uiros quos uoluerunt, punierunt eos. Quo facto: cœpit deus repẽte plue
re: & terrę germina ad fructũ reuocare: liberauitq; a priore peſte: & ad ubertatẽ hębreo-
rũ ꝓuinciã hoc facto reſtituit. Igit̃ nõ multo poſt tpe rex Dauid caſtrametatus ẽ cõtra
paleſtinos: & cõmiſſo ꝓlio cum eos uertiſſet in fugã, ſolus pſequẽdo repertus eſt. Cũq;
eſſet fatigatus: qdã hoſtium noie achimon: filius aſaphat: qui erat de prole gigantũ: hẽ-
batq; haſtã cuius pondus erat trecẽtorũ ſiclorũ: & loricam cõcatenatam & gladiũ, fe-
cit impetum quaſi regẽ ſuorũ hoſtiũ ꝑempturus. Erat enĩ iã labore diſſolutus. Tunc ſu
bito exorſus abyſai frater ioab: & regẽ a repẽtina morte proteſſit: & hoſtẽ ꝑiter trucida
uit. Quo facto: ꝑiculũ regis & pene mortẽ grauiter tulit exercitus: cũq; principes coniu
rauerunt: ut neq̃q̃ cũ eis exiret ad bellũ ne ꝑꝑ fortitudinẽ atq; fiduciã ſuã aliqd mali paſ
ſus: & bonis q̃ ꝑꝑ eũ fuerãt ſæpius ꝓbita priuaret̃: et q̃ eo uiuẽte adhuc poterãt adipiſci.
Cõuenictibus itaq; paleſtinis in gazã ciuitatẽ, audiẽs hoc rex ſup eos miſit exercitũ. In
ter quos tũc bellator optius extitit: et ꝓbatiſſime dimicauit Saboch & eus: q erat unus
fortiſſimorũ Dauid. Hic enĩ multos hoſtiũ īterclus̃os interemit ex ꝓle gigantũ nimis in
audacia ſuæ fortitudinis exultantium fuitq; uictoriæ huius auctor apud hębreos. Poſt
hanc uero cõpreſſionẽ: paleſtini denuo pugnauerunt ſup quos exercitum mittente Da
uid: fortis apparuit ephan cognatus eius. Nam cõtra ſingulos fortiſſimos paleſtinorũ
ſolus pugnando pemit eos: & alios cõuertit in fugã: quorũ ẽt multi in prælio ceciderũt.
Paruo itaq; tpe paleſtini quieſcentes: denuo caſtra poſuerunt circa ciuitatẽ q̃ erat non
longe a finibus hæbreorũ: eratq; uir inter eos quidã ꝓceritate ſex cubitorũ: habens ẽt
digitos in utroq; pede necnõ & manu: uno pluſq̃ ſolet natura concedere. Contra quem
de exercitu Dauid ionathas filius ſammaa pugnans deuicit: pulſiſq; hoſtibus de ciuita
te totius uictoriæ auctor effectus maxime gloriæ culmẽ accepit. Nam & ille paleſtinus
gloriabatur ſe de prole gigantũ exiſtere: Poſtq̃ pugnã nequaq̃ cõtra iſrahelitas habue-
re certamina. Expeditus itaq; Dauid a pręliis & ꝑiculis: cũ pace iã altiſſima frueretur,
cantica in deũ: hymnoſq; uario metro cõpoſuit: alios qdẽ trimetros: alios quidẽ quinq;
metros: diuerſaq; faciens organa: docuit: ut leuite ſecundũ ea deo hymnos edicerẽt per
ſabbatorũ diẽ aliaſq; feſtiuitates. Organorũ aũt ſpecies hmõi ẽ. Cauora cithara quidẽ
decẽ chordis coaptata: & hæc cũ plectro ꝑcutit̃: nabla uero duodecim ſonos habẽs di-
gitis tangit̃. Erant & cimbala erea: & grandia & lata. Et de his q̃ dicta ſunt ſufficiant:
ne oĩno horũ organorũ natura neſciat̃. Circa regẽ igit̃ erant oẽs ualde fortiſſimi quorũ
inſigniores & actionibus clari octo & uiginti fuerunt. Horũ enim quinq; tantũ opera
narrabo: ꝑ quos ẽt uirtutes aliorũ poterunt iudicari. Erant ſic enĩ ualidi: ut prouinciam
regerent: & gentibus pręualerent. Primus itaq; euſebius filius achame qui aciẽ hoſtium
frequenter irrũpens: nequaq̃ pugnando ceſſauit: donec ex eis nongẽtos occideret. Poſt
hunc erat elcazar filius dodi: q cũ rege fuerat in ſarpha. Hic aliquando iſrahelitis formi
dantibus paleſtinorũ exercitũ: & ab hoc fugientibus ſolus reſtitit: irruenſq; ſup hoſtes:
occidit eorũ multos: ita ut ſanguine occiſorũ gladius eius hereret dextræ. Et cũ paleſti
nos tũc iſrahelite uiderent in fugã eſſe conuerſos: deſcendẽtes de montibus pſecuti ſunt

eos:& mirabilis ac famoſiſſima uictoria tunc prouenit:cũ eleazar tantos interfeciſſet
hoſtes:eoſq; iſrahelitę pſequerent̃ :et ſumerent ſpolia itereptoꝝ. Tertius ãt filius heli:
noie ſemeias. Et eni in paleſtinorũ certaminibus:dũ in locũ q dicit̃ maxilla aciẽ poſuiſ-
ſent:& rurſus hæbrei metuẽtes eorũ exercitũ refugerẽt:ſolus eoꝝ aciẽ exercitũq; porta-
uit:quorũ alios qdẽ ꝓſtrauit:alios aũt nõ ferẽtes eius uim & fortitudinẽ pſecutus eſt cõ
uerſos in fugã. Hæc igit̃ opera manuũ ac pliorũ tres iſti demõſtrauerunt. Quo tpe rex
cũ eſſet in hieroſolymis:paleſtinorũ ad bellãdũ ſupuenit exercitus. Tunc Dauid qdẽ in
arcẽ ciuitatis aſcẽdit ſicut pdiximus: ut de bello conſuleret deũ:caſtra uero inimicorum
erãt in ualle fixa uſq; ad ciuitatẽ bethleẽ:quæ ab hieroſolymis procul eſt ſtadiis uiginti.
Dauid itaq; ſotiis ait. Bonã aquã habemus in regione mea. Et pcipue laudabat eã:quæ
erat in puteo iuxta portã:mirabaturq; ſi eſſet qui ex eo poculũ ei pręberet quod magis
optaret: quã ſiquis ei magnã pecuniã ad tps pſens offerret. Et hæc cũ audiſſent iſti tres
uiri:mox occurrẽtes:& p medium hoſtium iter facientes:uenerunt ad bethleẽ:& haurie͂
tes aquã:denuo ad regẽ p eorũ caſtra reuerſi ſunt: ita ut paleſtini eorũ fiduciam & ma-
gnanimitatẽ obſtupeſcẽtes:qa ſic pauci eos contẽnerent:a dimicatione ceſſarent. Dela
tam itaq; aquã noluit bibere rex: quaſi de periculo & ſanguine hoĩum ſibi fuiſſet aduec-
ta:& propterea non eſſet bibẽda:libauitq; eã deo & de ſalute gratias egit uirorũ. Poſt
iſtos aũt fuit frater ioab abyſai. Is enim una die hoſtiũ nongẽtos occidit. Quintus fuit
banaias genere ſacerdos q ꝓuocatus a uiris inſignibus in moabitide regione ſua eos uir
tute ĩterfecit. Rurſus aũt cũ uir ægyptius gñe: ꝓceritate mirabilis cũ ꝓuocaſſet, nudus
armatũ ipſius iaculo ꝓſtrauit ac pdidit:nã auferẽs eius iaculũ:et uiuũ adhuc pugnãtẽ-
q; ſpoliãs:armis eũ ꝓpriis ĩteremit. Annumeret̃ aũt & hoc pdictis eius actionibus aut
tanq̃ primũ magnanimorũ eius operũ:aut quaſi non diſpar. Quadã tẽpeſtate cum nin
geret, in puteum lapſus incidit leo. Et cũ os putei eſſet anguſtum: latebat abſconſus ne
appareret:erat eni ipſum orificũ niue dãnatũ. Nullũ ergo egreſſum leo uidens:nec ſalu
tis exitũ rugiebat. Banaias aũt audiẽs beſtiã proclamantẽ:dũ iter tunc ageret: accedẽs
ad puteũ in eo deſcendit:& baculo quẽ portabat in manu beſtiã repẽte proſtrauit. Ta
les igit̃ uirtute fuerunt:et reliqui numero trigintatres. Cap. XIII.

Ex aũt Dauid uolens agnoſcere: quot eſſent milia populi totius, eſt oblitus mo
r niti moſaici:quo prædictũ fuerat:ut ſi dinumeraretur populus : pro uniuſcuiuſq;
capite deo ſiclus pberetur. Pręcepit ergo ioab principi militiæ:ut pergẽs uniuer
ſum dinumeraret exercitũ. Quo dicente:non eſſe neceſſe hoc:non qeuit:ſed iuſſit nume
rũ hæbreorũ inſigniter adimpleri. Ioab uero ſumens tribunos & ſcribas:& pagrãs iſra
helitarũ prouinciã:conſiderataq; multitudine quanta eſſet hieroſolymã remeauit ad re
gẽ:poſt menſes nouẽ & uiginti dies obtulitq; numerũ regi:abſq; tribu beniamin:Hãc
enim denumerare non poterat:neq; tribũ leui. Pœnituit aũt Dauid q dinumeraſſet po-
pulũ:eo q deliquiſſet in deũ. Fuit ergo aliorũ iſrahelitarum numerus nongẽta milia ui
rorũ arma ferentiũ:& militiã exercere ualentiũ:iudæ uero tribus p ſe ſolã habuit.xl.mi
lia. Prophetis itaq; declarantibus Dauid:quia deus ei iraſceretur:ſupplicare cœpit eũq;
rogare:ut propicius eſſet:& ueniã peccato concederet. Tunc gad prophetã miſit ad eũ
deus:tres ſupplicii cõditiones portantẽ:ut earũ quã probaret eligeret:utrũ uellet famẽ
in ꝓuincia generari annis ſeptem:an tribus menſibus pugnãdo uinceret̃ ab hoſtibus:
an certe morbus & langor accederet tribus diebus hębreis. Ille uero in anxietatẽ huius
electionis oium rerum peſſimarũ incurrens tribulabat̃ :& uehementer aio uidebat̃ eſſe
confuſus. Cũq; ꝓpheta diceret:hoc oĩmodis ĩminere:& reſponſum ueolciter exigeret:
ut electã ab eo conditionem deo renunciaret:cogitans rex:quia ſi famẽ eligeret:contra

alios hoc facere uideretur: quando ipſe quidem habens multa frumenta non pateretur
inopiã: reliquis uero eēt anguſtia: itē ſi eligeret triũ menſiũ uictoriã hoſtiũ: ipſe quidem
habēs circa ſe uiros fortiſſimos: et cuſtodes: nihil oīno metueret: neci uero eius exercitus
ſubiaceret: inter hęc aũt cōem potius paſſionē: et regum et ſubiectorum elegit: in qua ti
mor oībus eſt equalis: dicens quia multo melius eſt in dei magiſq̃ in hoſtiũ manu s ini
dere. Hęc audiēs ꝓpheta: renũciauit dño. Qui morbũ & interitũ miſit in exercitum hæ
breoꝝ. Moriebant̃ eni non uno mō: ut facile languor potuiſſet agnoſci: ſed mors quidē
inerat multis languorũ occiſiōibus: & qa nō poſſent cognoſci: facile ꝑibant. Alius ergo
ſup aliũ moriebat̃: & latēter iminens malũ uelociter ferebat interitũ. Alii ſiqdē repente
cũ uehemētibus doloribus: & amaro gemitu aīam relinquebãt: alii uero ipſis paſſioni-
bus marceſcebant: ita ut neq; curã exhibere corporibus ꝑualerēt: ſed præ labore defice-
rēt: alii aũt repētinis e tenebris eorũ conatus abripiētibus ſuffocati ꝓtinus expirabant:
alii ſup mortuos quos ſepeliebant ipſi quoq; moriebãt̃: imperfectas relinquētes pariter
ſepulturas. Incipiēte itaq; peſtifero languore eos ab hora matutina ꝑimere: uſq; ad horã
prandii conſumpta ſunt milia ſeptuaginta. Extenditq; angelus manũ ad hieroſolymã:
ut ēt illic peſtē languoris inferret. Rex aũt ſacco amictus ſedebat in terra: rogãs deũ &
ſupplicans: ut morientiũ leuigaretur interitus. Tunc reſpiciens interea: & uidēs angelũ
euaginato gladio in hieroſolymam properantem: clamauit ad dominum dicēs: iuſtum
eſſe ut ipſe puniretur: qui paſtor erat: & greges quæ nihil deliquerant ſeruarentur: & ip̄e
poſcebat iram dei conuerti in ſe: & in generationē ꝓpriã potius prouenire ſuppliciũ: ut
innoxio populo parceret̃. Exaudiens uero deus eius preces: ceſſare fecit interitũ: & mit-
tens gad prophetam præcepit ut ad aream iebuſei orna repente conſcenderet edificans
illic altare ut hoſtias immolaret. Audiens hoc Dauid non ſiluit ſed mox in locũ ubi pręc
ceptũ fuerat properauit. Orna uero terebat frumētũ. Cũq; uidiſſet regē & oēs eius pue
ros uenientes: occurrit ad eũ: & adorauit. Erat eni genere qdē iebuſeus. Dauid aũt præ-
cipuus amicus: & propterea ei nihil mali fecit: quando ciuitatē ſicut ꝑdiximus deuaſta
uit. Cũq; orna interrogaret cur dominus ueniſſet ad famulũ ſuũ, dixit: ut areã cōpara-
ret ab eo: quatenus altare in ea conſtituens domino hoſtias immolaret. Qui & areã di
xit & aratri boues ad holocauſta ſe prębiturũ & deũ oraturum: ut ſacrificiũ grate ſuſci-
peret. Rex aũt eius quidē ſimplicitatem & magnanimitatem diligere ſe profeſſus eſt:
munuſq; ſuſcipere: pręcium uero eum rerum oīum accipere poſtulabat: dicens non eſſe
iuſtum: gratis ſacrificia celebrare. Dicente autem orna: ut cum uellet efficeret: quinqua-
ginta areã ſyclis ab eo comparauit. & edificato altari ſacrificia fecit: & holocauſta cele
brauit: & hoſtias pacificas immolabat: quibus placatus dominus: & denuo propitius
eſt effectus. In illo ſiquidē loco aliquando contigerat offerre Abraam ſuũ filiũ Yſaac:
quando cũ iam paratus eſſet occidere filium: & in holocauſtum exhibere: ex improuiſo
aries apparuit & altare circunſtetit: quē Abraam pro filio ſicut ꝑdiximus imolauit. Vi
dens aũt rex Dauid orationē ſuã exauditã a deo: & ſacrificiũ grate ſuſceptum: decreuit
ut ille locus area potius populi uocaretur: quã uocē nimirũ oportune iã tunc pro tēplo
illic deo edificando pręmiſit. Deus eni miſit ad eũ ꝓphetã dicens: templũ illic eius filiũ
eſſe facturum: qui eſſet ei ſucceſſurus in regnum. Cap. XIIII.

Oſt hanc itaq; prophetiam iuſſit rex numerari colonos: & inuenti ſunt: centum
p & octoginta milia. Ex his inſtituit lapidum ceſores octoginta milia. Aliam uero
multitudinem ut lapides ueherent deputauit: ex quibus tria milia quingentos
laborantibus prępoſuit. Pręparauit autem ferrum: & ęs ad opera: & ligna cedrina ual-
de procera: hęc mittentibus ſydoniis: qbus mandauerat: ut ei hanc materiã miniſtraret.

Amicis uero ſuis dicebat:hęc ſe tũc gerere ut regnaturo poſt ſe filio p̄paratã materiã ad opus fabricę derelinqueret:& nõ tũc cũ eẽt nouus & iexptus pp ætatẽ circa talia labora ret:ſed hẽns hęc p̄parata:citius opus ipleret. Vocãs aũt filiũ Salomonẽ p̄cepit ei ut ſuc-cedẽs in regnũ:tẽplũ edificaret deo dicẽs:qa eũ uolẽtẽ hoc facere ꝓhibuiſſet deus bellis & hũano ſanguine ſordidatũ:& prędixiſſet:quia ſalomon iunior filius eius edificaret tẽ plum:& quia ut hoc nomine uocaretur:non ipſe tanq̃ pater proſpexiſſet ſed deus:& ꝓ-miſiſſet prouinciam hębreorũ eius tẽpore fore fœlicẽ:& nõ ſolum in aliis bonis & pace quod eſt oĩum ualde p̄cipuũ:ſed & belloꝝ atq; ſeditionũ iteſtinaꝝ futurã maximã liber tatẽ. Tu igiť inquit eũ & ante natiuitatẽ a deo rex forte monſtratus es, nitere ẽt in aliis eius prouidẽtiæ dignus eẽ: & pius exiſtere:ſimul & iuſtus & fortis:mandata quoq; eius & leges quas nobis p moiſen tradidit:& tu ſerua & alios nequaq̃ præuaricare pmittas. Tẽplum aũt quod te regnãte ſibi p̄cepit fieri, deo reddere feſtinato:nõ paueſcas magni tudinẽ opis nec labore terrearis:cuncta nãq; tibi ante meum obitum praparabo. Scito ſiquidẽ auri talẽta iam collecti decẽ milia:argẽti uero cẽtum milia talẽtorũ:ferri uero & eris pondus quod & numeꝝ poſſet excedere p̄parauí:lignorũ & lapidũ maximã copiã. Habes aũt ſup hæc & qui lapides poſſint cedere:& fabricas iuſtruere milia multa uiro rum:& ſiquid his defuerit:adiicere non moreris. Eſto igitur optimus gubernator:deum habẽdo patronum. Pręcepit aũt pricipibus populi quos fabricare pręceperat filiũ adiu uare:& bonis omnibus abundantes:circa dei uacare religionẽ dicẽs ꝓ his fruituros pa ce ſimul & equitate quę deus iuſtis:& piis omnibus conſuetus eſt repẽſare. Edificato ſi-quidẽ tẽplo arcam eum pręcepit illic & ſancta uaſa recondere dicẽs:eo q̄ ante multum tẽpus hoc tẽplum habere debuerant:niſi patres noſtri deo inobediẽtes fuiſſent:cũ deus utiq; ſibi tẽplum poſtq̃ hanc terram obtinuerunt edificare pręcepit. Hæc itaq; ad prin-cipes ſuos Dauid & ad filium ſuum eſt locutus. Cap. XV.

T cum iam eẽt ſenex:& corpore frigidus:ita ut propter ętatẽ ſic algeret: ut neq;
e multis pellibus adoptus calefieri poſſet, congregati medici:& conſilium faciẽtes tractauerũt ut ex omni regione ſpecioſa uirgo eligeretur quę cũ eo dormiret. hoc ei contra frigus fore remediũ:ut cum puella uirgo foueret. Ad quã rẽ una adoleſcẽtula i ciuitate repta eſt:quę mulieres pulchritudine ſua cunctas excelleret:nomie abyſag:quę dormiens ſolummodo cum rege calefaciebat eum. Rex autẽ ad cauſas uenereas quę iã ſenectute defecerãt:& ad coitum mulieris nõ ualebat. Quartus igiť filius Dauid iuuẽis ſpecioſus:atq; procerus ex muliere agit ei natus nomine adonias:qui poſt abſolon fue-rat ꝓcreatus:habẽs regnãdi ſupbiam:dicebat amicis:quia ipſum oporteret i regnũ ſuc cedere:fecitq; ſibi currus & equites:& qnq̃ginta uiros pręcurſores iſtituit. Quę cũ uide ret pater:nõ corripuit eũ:neq; impetũ uolũtatis eius prohibuit. donec agnoſceret ꝓ qua cauſa talia cogitaret. Habuit aũt adunias huius rei coopatores principẽ militię ioab & abiathar ſacerdotẽ:cui ſolummodo reſiſtebat ſadoch ſacerdos:& propheta nathan:& banaias:qui ſupra corporis cuſtodes fuerãt:& ſemeias amicus Dauid:& oẽs uiri fortiſſi mi. Cũq; p̄paraſſet adonias cœnam extra ciuitatẽ circa fontẽ qui erat in orto regali:& oẽs fratres p̄ter ſalomonẽ illic uocaſſet:necnõ & pricipẽ militię ioab:& abiathar:& pri cipes tribus iuda, ſadoch tantũmõ ſacerdotẽ: et nathan prophetam & banaiã et oẽs di uerſæ uolũtatis ad cõuiuiũ nõ uacauit. Hęc ãt mater ſalomõis bethaſbeæ nathan ꝓphe ta nũciauit dicẽs. Adonias rex eſt:et Dauid hoc ignorat:deditq; ei cõſiliũ ut ſaluaret ſe: et filiũ ſuũ ſalomonẽ:et ingreſſa ad Dauid ſola diceret ei:quia ipſe qdẽ iuraſſet poſt ſe re gnaturꝰ fore ſalomonẽ et quia adonias iam teneret imperium. Qua ad regẽ loquẽte ꝓ-pheta ſe aſſeruit ingreſſuꝝ:et eius uerba ſuo teſtimonio firmaturum. Credẽs autẽ uer-

bis ꝓphetæ betſabeæ introiuit ad regē:& cū ſolēniter adoraſſet, ſilentio petito: oīa ei q̄
propheta monuerat explicauit conuiuiū adonię:& uocatos ab eo abiathar ſacerdotē:&
ioab principē militię:& eius filios abſq; ſalomone:& neceſſarios eius amicos īſinuans:
dicebatq; quia oīs populus ſuſtiueret:quē rex ordinare uellet:rogās ut haberet ī aīo:qa
poſt mortē eius ille regnans:& eam & eius filiū una pimeret. Cūq; adhuc loqueretur cū
rege mulier, nunciauerūt ei:qa nathā eū uidere uellet. Rege iubente ut ueniret, īgreſſus
nathan īterrogabat:ſi ea die regē feciſſet adoniā:et ei pricipatū populi tradidiſſet:dicēs
eū ſplendidum ualde feciſſe cōuiuiū:et oēs regis filios pręter ſalomonē ibidē inuitaſſe:et
pricipē militiæ ioab:qui cū plauſu nimio epulari et ludo eternū eius optabāt effici prin
cipatū:adiiciēs neq; me īquit:neq; ſacerdotē ſadoch uocauit nec banaiā qui ſupra corpo
ris cuſtodes erat poſitus et iuſtū eſſe ut oēs agnoſcerēt ſi per eius factū fuerit uolūtatē.
Hęc dicēte nathan:ꝑcepit rex uocari bethſabeę paululū nāq; e cubiculo diſceſſerat īgre
diente ꝓpheta. Cūq; ueniſſet mulier, rex ad eā iuro inquit tibi per deū noſtrū excelſum:
filiū tuū ſalomonem eſſe regnaturum ſicut et primitus iam iuraui et hunc ſuper meū ſo
lium fore ſeſſurum et hoc hodie celebrādū. Cū ergo mulier adoraſſet eū & longeuā eius
optaſſet uitā, ſadoch ſacerdotē & banaiā uocari ꝑcepit. Quibus uenientibus cū iuſſiſſet
ut ſumpto nathan ꝓpheta:& armatis q circa aulā regiā reſidebant:iponentes eius filiū
ſalomonē in iumēto regio:foras ciuitatē ducerēt ad fontem qui dicit geon:& unguētes
oleo ſancto cū cōſtituerent regē:& ſadoch ſacerdotē:& nathan prophetā hoc celebrare
ꝑcepit:ſequenteſq; p mediā ciuitatē tuba canerent clamantes:ineternū uiuere regē ſalo
monē:& eū ſedere in regio ſolio conſtituerēt:ut agnoſceret omnis populus:ꝙ ei traditū
a patre fuiſſet impiū. Salomoni uero mandauit de regno:ut pie & iuſte circa hæbreā gē
tem & tribum iuda uiueret. Cūq; banaias optaſſet:ut eſſet deus ſalomoni propitius:re-
pente inſigniter:& nullam habentes moram impoſuerunt ſalomonē ī regia mula:edu
centeſq; eum extra urbem ad fontem:& oleo eum ungentes introduxerunt rurſus in ci-
uitatem:fauentes:& regnū eius longeuū fieri deprecantes:deinde ueniētes ad domū re-
giam ſedere fecerunt eum in ſolio regis. Tunc omnis populus mox conuerſus ad epulas
& feſtiuitatē lætatus in calamis:aliiſq; muſicis organis:delectabatur exultans:ita ut di
uerſitate organorū:& melodia muſica oīs terra & aer reſonaret. Cūq; ſenſiſſet clamorē
adonias:& qui eius conuiuio præſentes erant turbati ſunt:dicebatq; ioab non ſibi place
re ſonū tubę quā audiebat. Dum ergo cunctis in conuiuio conſtitutis: nullus guſtaret ci
bum:ſed omnes diuerſis cogitationibus inhererent:cucurrit ad eos ſacerdotis abiathar
puer nomine ionathas. Cūq; uidiſſet adonias iuuenem:& dixiſſet boni eum nuncii fore
portitorem:ille eis pandit uniuerſa de ſalomone:& uoluntatē regis Dauid aperuit. Exi-
lientes igitur mox e conuiuio adonias & omnes qui uocati fuerant:a ſede regali fugie-
runt. Metuens autem adonias regem pro his quę fuerant geſta, ſupplex factus eſt ei. Et
dum cornu altaris teneret, hoc feciſſe nunciatum eſt ſalomoni:& quia rogaret:ut ab eo
acciperet iuſiurandum:quia non haberet rex circa eum huius facti memoriam:nec ma-
li aliquid ſuſtineret:ille manſuete miſit temperanterq; agens:ab illo quidem delicto eū
dimiſit illeſum dicens:ꝙ ſi inciperet aliquid denuo nouitatis proferre, ipſe ſuæ punitio-
nis auctor exiſteret. Et mittēs iureiurando præbito:euocauit eum. Qui dum ueniſſet:&
adoraſſet, iuſſit eum ad domum propriam remeare:nihil decetero metuentem:ut tamē
bonum ſe pro ſua utilitate maxime exhiberet admonuit. Volens autem Dauid oſtēdere
totius populi regem ſe filium effeciſſe, cōuocauit principes uniuerſos in hieroſolymā:&
ſacerdotes & leuitas:& dinumerans populum inuenit ab anno triceſimo uſq; in quin-
quagesimum exiſtere trigintaocto milia:ex quibus inſtituit curatores fabricæ templi:

uigintitria milia iudices populi:& ſcribas eorum ſex milia:& totidē q hymnos dicerent deo:cantātes in organis q̄ Dauid ſicut p̄diximus inſtituit. Diuiſit etiam eos per generationes:& ſegregans ex tribu ſacerdotes:inuenit eorū generatiōes uiginti quatuor:ex domo qdē eleazar ſedecim:& de ithamar octo et p̄cipiēs:ut unaquæq; generatio miniſtraret deo p dies octo a ſabbato uſq; ad ſabbatū:et ita oīum generationes ſortē acciperēt: p̄ſente Dauid & ſadoch & abiathar ſacerdotibus et pricipibus uniuerſis. Et prima qdē generatio cōſcendens cōſcripta eſt prima et ſecunda piter et tertia:et cōſequēter uſq; ad uigeſimāquartā:et diuiſio hęc permanſit uſq; ad p̄ſentē diē. Fecit aūt et de tribu leuitarū partes uiginti et quattuor:et ſortiti eodē modo conſcēderunt:utq; ſecundū modū ſacerdotū octo diebus ipſi quoq; miniſtrarēt, īſtituit. Eos uero qui erāt de germine moiſi: hos eminentius honorauit. Fecit enī eos cuſtodes theſaurorū dei atq; uaſorū: quæ reges deo dicare contingeret: iuſſitq; oībus de tribu leui ſimul & ſacerdotibus: ut die noctuq; deo ſeruirēt:ſicut eis præceperat moiſes. Poſt hæc diuiſit exercitū in cohortes duodecim cū ducibus ſuis & cētenariis & tribūis. Habebat uero unaquęq; cohors uigīti quatuor milia uirorū:quos obſeruare pręcepit p tricenos dies a prima hora uſq; ad nouiſſimā ſalomonē regē cū millēariis & cētenariis. Cōſtituit aūt iudicē uniuſcuiuſq; cohortis quē bonū iudicauit & iuſtū:& tutores theſaurorū: & uitiū:& agrorū:alioſq; iumētoꝝ: quoꝝ nomina nō credidi neceſſariū reminiſci. Cūq; hęc ſingula prædicto modo diſtribuiſſet, conuocans in eccleſiā iudices hæbreoꝝ:& principes tribuū:& duces cohortium: & q in unoquoq; actu:aut q ſup poſſeſſionē regiam fuerat cōſtitutus, ſtans excelſiore ſolio rex ait. Fratres cōſcios uos eſſe uolo:quō templū deo edificare deliberās: aurum multū præparaui:pariter & argentū centū milia talentorum. Deus autē prohibuit me per nathan prophetam propter bella quæ pro uobis geſſi: ex inimicorū cedibus pollutam habens dexteram:ut ei templum edificarē:ſed filiū mihi ſucceſſurum in regnum, hoc īplere pręcepit. Nuncio itaq; quoniam dum pater noſter iacob duodecim filios habuiſſet, noſtris iudā fuiſſe regem:& meipſum cū ſex fratres haberē præpoſitū:& a deo recepiſſe regnū: & nullū eorū grauiter hoc tuliſſe:& ego depoſco meos filios:ut nō in alterutros ſeditiones exerceant ſalomōe regnū ſuſcipiente:ſed agnoſcentes q; deus eum elegerit:ferant eū libenter ut dominum. Non eis grauis debet eſſe dei uoluntas quando non extraneo ſeruiunt:ſed magis lætentur in fratre:honorem īperii poſſidentē eumq; una participantes. Oro itaq; ut promiſſiones dei perducant̄ ad finē:& fœlicitas in cuncta prouincia ſeminetur:omniq; tempore maneat ſicut etiā ſub rege ſalomone eſt ipſe pollicitus p̄biturū. Erunt autem hæc firma:& terminū bonū habitura:ſi pium & iuſtum:& cuſtodē paternarum legū temetipſum o fili præbueris. Si uero has trāſcenderis:mala te ſcito eſſe paſſurum. Rex itaq; dum hęc compleſſet uerba ceſſauit. Deſcriptionē uero & conſtitutionem edificii tēpli omnibus ſuadentibus ſalomoni tradidit:quēadmodū fundamenta domus & ſupiora eius:& quanta & qualis latitudo & altitudo fieret:necnon & quāta uaſa aurea & argentea:quorū pondus ipſe decreuit:monuitq; eum quoq; ſermonibus: ut oī inſtantia īmineret in ope:utq; principes & leuitarum tribus cū eo piter laborarēt, pp̄ter eius ætatē:& quia cū deus illū elegerit:qui & fabricæ tēpli:& præſul eſſet imperii:facile illis & nō ualde laborioſum edificiū fore dicebat:cū ipſe multa auri talēta:plurima uero argenti & ligna:dū & fabroꝝ multitudinē:et lapides cedētiū p̄paraſſet:necnon & ſmaragdos & alios lapides præcioſos:ſed et nunc oblationis primitias faciēs:alia tria milia talentoꝝ auri puriſſimi ſe prębiturū eſſe dicebat ad adytum et currū dei faciēdū ex quo et cherubin eſſent ſub quas conſtituerent arcam. Cūq; tacuiſſet Dauid: principibus et ſacerdotibus atq; leuitis multū ſtudium oblationis habentibus:et p̄miſſiones claras et

magnificas exhibentibus:q̃ ēt ſunt īpletę ab eis:obtulerunt auri q̄dē talenta quinq; mi
lia:& ſtateres decē milia:ferri talēta multa milia. Sed et quicūq; ꝓcioſos lapides habuit
obtulit:et in theſauros dedit cōſeruādos:quorū agebat curā ꝓnepos moiſeos Salius. In
his itaq; oīs populus exultabat. Sed et Dauid uidens ſtudiū et munificentiā ꝓcerꝰ ac ſa
cerdotū et ſimul uniuerſorum:deū benedicebat magna uoce:patrē eū et genitorē oīum
eſſe proclamās:ſed et opificē reꝝ humanaꝝ et diuinaꝝ:et quibus cū īpſe ꝓpoſuiſſet ꝑlu
lē:ſimul et curatorē feciſſet generis hębreorū:et fœlicitatis eoꝝ:quoꝝ ei ꝓbuerat princi
patū. Inter hæc autē orans et oī populo bona ſemꝑ optans:et ſalomoni filio mentē ſanā
et iuſtā:et in cūctis partibus uirtutis incolumitatē, iuſſit ut ēt populus benediceret deū.
Illi uero proſtrati in terrā adorauerūt:egerūtq; gratias Dauid ꝓ oibus:quæ eo regnante
potiti ſunt. Altera uero die deo hoſtias celebrauit:uitulos mille:& totidem arietes:& a
gnos mille quos in holocauſtis obtulerunt:ſacrificaueruntq; pariter & pacificas:multa
milia ouium occidentes:& tota die rex feſtiuitatem habebat cū omni populo. Sed & ſa
lomonem ſecundo unxerunt oleo regemq; fecerunt:& ſadoch pontificem uniuerſæ ple
bis:deducentes ad regalia ſalomonem:et ſedere facientes in ſolio patris. Ab illo nanq;
tempore:ei cunctus populus ſeruiebat. Cap. XVII.

p Oſt paululum uero tp̄s Dauid et egritudine & ſenectute confectus ſciēs ſe mori
turū uocauit ſalomonē filiū & hęc ei locutus eſt. Ego q̄dē o fili iam ad uniuerſoꝝ
debitum ad patres procedo meos cōe gradiens iter oīum q ſunt nuncq; futuri
ſunt:illuc pergens unde non licet ulterius remeare:& quę in hac uita geruntᷣ agnoſcere.
Quapropter uiuens adhuc & iuxta mortē cōſtitutus:ea te moneo quæ dudum & dixi
ſuadēs tibi:ut ſis q̄dem iuſtus circa ſubiectos:pius autē circa deū qui tibi dedit imperiū
atq; mandata ſerues & leges:quas ad nos ꝑ moiſen ipſe trāſmiſit:& neq; gratia:neq; ini
miciciis neq; cōcupiſcētia:neq; alia paſſione cōſtrictus has forte cōtemnas. Dei enim fa
uorem amittis:ſi leges ꝓuaricatus fueris: & e diuerſo ꝓuidētiā eius in te cōuertis: ſi talis
fueris:qualē eſſe rectorē decet impii. Sed ego etiā deū exoro:ut genus noſtrū regnū tpe
uniuerſo poſſideat:nec altera domus hæbreorū habeat principatū:ſed ut noſipſi ꝑ ſæcu
la eterna regnemus. Eſto aūt memor iniq̄tatis ioab:q per zelū occidit duos militiæ prin
cipes iuſtos & bonos:abner filiū ner:& amaſam filiū iethra. Quoꝝ mortē ut fuerit uiſū
tibi defēde:q̄ quō potior me atq; potētior exiſtēs ioab:pœnā hactenus declinauit. Cōmē
do aūt & tibi filios berzellai galaditidis:quos in oī honore & ꝓuidētia cōſeruabis:hoc
munus ꝓſtādo mihi. Nō eis eni initiū bn̄faciēdi cōferimus:ſed ea potiꝰ recōpēſamus:q̄ a
patre eoꝝ mihi ī fugæ tpe miniſtrauit. Sed ſemei filius gera de tribu bēiamī q multū mi
hi in fuga poſito blaſphemauit ꝓficiſcēti:& poſtea remeāti occurrit ad fluuiū iordanis:
& fidē accepit:q; nihil mali tūc pateretᷣ nūc cām rōnabilē reꝑtēs:decēter ulciſcere. Dū
ergo filiū hęc monuiſſet:de oībus:& amicis:& de his quos nouerat pœna dignos:defun
ctus eſt:cū uixiſſet annis .lxx. Ex q̄bus regnauit ſeptē ānis in hebron ſuꝑ tribū iuda:&
mēſes ſex:in hieroſolymis āt regnauit ſuꝑ ꝓuinciam uniuerſam ānis trigita tribus. Hic
enim uir fuit optimus & oī uirtute plēus quos eē oportet in regibus:q̄bus tātaꝝ gentiū
cōmittitᷣ ſalus:fortis qualis nō fuit alius. Nā in certaminibus q̄ ꝓ ſubiectos habuit, pri
mus ad pericula ꝓperabat:laborare & pugnare milites īuitabat ipē operādo potius:nō
ſicut dominus īperādo ad ītelligēdū & cōſiderandū de futuris:& ad diſpēſationē p̄ntiū
nimis idoneus, caſtus: māſuetus:benignus:circa eos q ī calamitatibus erāt iuſtus & ni
mis humāus In his āt q̄ regibus ꝓcipue cōueniūt, ī nullo pēitus niſi circa uxorē uriæ ma
gnitudie ꝑtātis deliq̄t. Reliq̄t āt & diuitias quātas nullus alius regū:neq; hębreoꝝ:neq;
gētiū aliaꝝ. Sepeliuit āt eū filiꝰ ſalomō ī hieroſolymis decēter nimis:& aliis rebꝰ q̄ ſolēt

circa exequias regias miniſtrari:& multas diuitias cū eo recōdidit. Quaꝝ magnitudinē
ex his quæ dicturus ſum poterit qlibet agnoſcere. Poſt tempus enim annoꝝ mille trecē
toꝝ: hircanus pōtifex dū ciuitas obſideretur ab antiocho rege q pius cognominatus eſt
filio demetrii, uolens ei dare pecunias ut ab obſeſſione recederet:& exercitum ſuū auſer
ret, nō habēs unde hoc adimpleret, aperuit unum locum ſepulchroꝝ Dauid: et ſublatis
exinde tribus milibus talentorū: partē dedit ātiocho: et ita nimietatē obſeſſiōis amouit:
ſicut ēt in aliis īdicabimus. Poſt hęc aūt multo annoꝝ tēpore iā trāſacta rurſus herodes
rex alium locum aperiens: plurimas exinde pecūias tulit. Nullus aūt coꝝ loculos regū
inuenit. erant enim ſub terra mechanico modo recōditi: ut īgredientibus in monumentū:
nullatenus poſſent eſſe manifeſti. Sed de his qdē hęc nos īdicaſſe ſufficiat.

INCIPIT LIBER OCTAVVS ANTIQVITATVM. CAP. I.

DAuid itaq; quot uirtutū: quātorūq; bonoꝝ auctor extiterit cōtribu
libus ſuis: quātaq; bella pugnaſq; geſſerit: & lōgeuus ſit mortuus,
ī pcedēti declarauimus libro. Salomone uero eius filio adhuc ętate
iuuēculo ſuſcipiēte regnū: quē adhuc uiuēs pater dñm populi uni-
uerſi uolūtate dei cōſtituit ſedēte ī ſolio patris, oīs eqdē populus ſo
lēniter fauit: ut aſſolet initio quatenus ei9 res optīe regerēt: & uſq;
ad ſenectutē fœliciter pmaneret ī regno. Adonias āt q̇ eius ēt patre adhuc uiuēte tētaue
rat regni culmē īuadere, īgreſſus ad regis matrē bethſabeæ: eaq; humiliter ſalutata: req
ſitus ab ea: ut ſi p aliq̄ petitiōe uēiſſet ediceret: pmittēs ſe tota uolūtate cōferre. Adōias
itaq; locutus eſt. Noſti qdē & ipſa regnū & pp ætatē: & pp populi uolūtatē fuiſſe meū:
ſed decreto dei ad ſalomonē tuū filiū pueīſſe: me tñ āplecti pfiteor: & gratis ſeruire ei: &
libēter agere q̄ iuſta ſunt. His dictis piter poſtulauit: ut apud filiū eius ſuū fratrē īterccde
ret: eiq; ſuaderet: dari ſibi abyſag: q̄ cū eius patre dormierat uxorē dicēs: qa p ſenectute
eā pr̄ nō agnouiſſet: ſed adhuc uirgo cōſiſteret. Bethſabeæ uero & miniſtraturā ſe ī hoc
negocio ſtudioſe pmiſit: & nuptias promereri pp utrūq;: qa & rex ei uellet aliqd pſtare:
& illa p eo pna uolūtate depoſceret. Adonias āt ſpe nuptiarū lętus abſceſſit. Salomōis
ergo mater repēte prexit ad filiū: locutura de qbus adonię ſupplicāti pmiſerat. Et occur
rēte ſibi filio eāq; cōplectēte: cū deduxiſſet eā ad locū ubi ſoliū erat regni cōſtitutū, rex
aliud ſoliū a dextris matri iuſſit appōi. Cūq; ſediſſet bethſabeę: unū inqt o fili munus mi
hi petēti cōcede: & ne uelis q̄ſi difficile denegare: triſtēq; deſerere. Cui ſalomon ſe iplere
qđ uellet ait: qa ſanctū eēt matri cūcta pbere: culpabat tñ eius petitōis initiū: qđ tanq̄
nō habēs firmiſſimā ſpē adeptōis hmōi uerba pferret: & adhuc qcq̄ ſibi negari metue-
ret. Tūc illa rogabat: ut uirginē abyſag adōię fratri dōaret uxorē. Hoc uerbū rex iracū-
de ſuſcipiēs dimiſit qdē mrēm dicēs: quō adōias cās nimis eminētes appeteret: & mirari
ſe quō ei poſceret ēt regnū: q̄ q̄ſi ſeniori abyſag dādā rogaret uxorē: q potētes hēret ami
cos: ioab pricipē militiæ: & abiathar ſacerdotē: mittēſq; banaiā: q erat ſup corporis cu-
ſtodes fratrē adoniā pcepit occidi. Vocās igit & abiathar ſacerdotē dixit ei. A morte q-
dē hoc te liberat qa & cū prē meo ſępius laboraſti: & arcā cū eo ī hanc regionē uexiſti:
hoc āt tibi ppono ſuppliciū: eo q fueris cū adōia cōiūctus eiq; cōſenſeris: ut neq; hic mo
reris neq; ad faciē meā īgrediaris: ſed pgēs ī tuā patriā ī agris dege: & hāc cōuerſatiōem
dōec uiuas exerceto: quō peccaſti: & nō eſt iuſtū te hēre ſacerdotiū. Sic ergo dom9 itha-
mar ſacerdotii honore priuata eſt: pp pdictā cām ſicut ſamuel heli pdixerat: trāſiuitq; ad
genus finees. i. ad ſadoch. De gēere uero finees tpe quo ad domū ithamar ſacerdotiū trāſ

migrauit:heli prio pontificatũ accipiẽte:iſti deſcẽdiſſe noſcunt̃ q̃ a ſacerdotio ſunt priua
ti:uochar filius ioſeph ſũmi ſacerdotis:huius filius ioathã.ioathã ãt meroth:meroth aſo
phi:aſophi aũt achitob:achitob aũt ſadoch:q̃ primũ a rege ſacerdos eſt factus.Ioab igi
tur princeps militię pemptũ audiens adoniam:ualde pterritus eſt.Erat enĩ eius amicus
potius q̃ ſalomonis regis:et hoc periculũ ꝓpter illius fauorẽ nõ irrationabiliter ſuſpica
tus eſt:fugit ad altare credẽs ſibi cautelã religiõis ĩteruẽtu pietate regia ꝓfuturã.Quod
dũ fuerat regi nunciatũ:mittens banaiã eum iuſſit adduci:ut in eius iudicio ſatiſfaceret.
Ioab autem ait non ſe relicturũ eſſe ſacrarium:ſed ibi potius q̃ in loco alio moriturum.
Quod dum banaias renunciaſſet regi:pręcepit ſalomon ibi ſicut uellet caput eis abſcin
di:et hanc eum recipere poenam pro duobus militię principibus:quos idecẽter occide
rat:& eius cadauer ſepeliri: ut peccata q̃ geſſit eius nunq̃ deſererẽt genus:& a ioab mor
te ipſe:eiuſq; pater eſſet ĩnoxius.Quod dum feciſſet banaias ipſe prĩceps millitiæ totius
exercitus cõſtitutus eſt.Sadoch aũt ſolum fecit ſacerdotẽ in loco abiathar quẽ remouit.
Semei uero p̃cepit:ut domũ ſibi ędificaret in hieroſolymis:ibiq; mãeret:& torrentẽ ce
dron trãſgredi nõ auderet: quod ſi tranſcẽderet:ultiõem mortis incurreret:& ſup hãc cõ
minationẽ iuriſiurãdi cũ religione conſtrinxit.Semei autẽ hoc præcepto ſalomonis gau
dere ſe dicens atq; ſeruare:inſuper adiiciens iuſiurandũ:relicta patria in hieroſolymis ha
bitabat.Trãſactis aũt annis tribus audiens duos ſeruos q̃ ei fugerant in geth cõmorari:
prexit ut quereret eos.Quod cũ ei reuertenti cognoſceret rex:qa & mandatũ eius & iuſ
iurandũ reſpuiſſet:grauiter hoc tulit:eoq; uocato:tu inqt iuraſti:nõ te me eſſe relicturũ:
neq; ab hac ciuitate ad aliã aliquatenus egreſſurũ.Non ergo iuriſiurandi effugies ultio
nem ſed ẽt pro quibus patrẽ meũ fugiẽtẽ iniuriis affeciſti:dabis nũc poenas.Agnoſcas
quia nihil lucrantur:qui non repente pro ſua iniuſticia puniũtur:ſed omni tpe quo ſe pu
tant nihil patiendos ſine timore conſiſtere:creſcit eorũ poena:& cã maior efficit̃:q̃ pec
caſſe noſcunt̃.Tunc ſemei banaias iuſſu regis occidit. Cap.II.

Vmq; ſalomon iam regnũ haberet firmum:punitis oĩbus inimicis,duxit uxorẽ
c filiã pharaonis regis ęgyptioꝝ:ędificatis muris hieroſolymoꝝ multũ potioribus
atq; munitionibus q̃ primitus extiterũt.Decetero maxĩa pace gubernauit impiũ
in nullo p iuuẽtutẽ circa iuſticiã legũq; cuſtodiã aut paternorũ memoriã mandatorum
minor exiſtens: ſed cũcta quęcũq; ætate ꝓuecti ſapientiaq; pfecti faciunt:cũ integritate
p̃cipua celebrabat:placuitq; ei ut ueniẽs in hebron:in altari æreo quod fecerat moiſes ſa
crificaret deo.Tunc itaq; mille oues obtulit ĩ holocauſtũ.Quod dũ feciſſet: p̃cipue deũ
uiſus eſt honoraſſe:apparuitq; illi ea nocte per ſomniũ p̃cipiẽs:ut quæ uellet ſibi pro cul
tu pietatis peteret dona ĩferri.Salomon aũt optima & eximia poſtulabat:q̃ & deus gra
te pręberet:& utiliter homo perciperet.Non igitur aurũ nõ argentũ nõ alias diuitias ut
homo & iuuenis ſibi dari dep̃catus eſt:hæc enim apud multos ſola putantur magna &
dei dona p̃cipua eſſe:ſed da mihi inquit domine mentem ſanã:& prudentiã bonã:ut cir
ca populũ iuſtũ poſſim uerũq; ꝓferre iudiciũ.His petitiõibus placata diuinitas: & iam
alia cũcta quorũ memoriã in p̃ce non fecerat dare ſe dixit ideſt diuitias:ſæculi gloriã:de
inimicis uictoriã:& pręoĩbus intellectum ac ſapientiã:qualẽ nullus alter hoĩum habuit
nec regũ:nec priuatorũ:ſeruaturũq; ſe etiã nepotibus eius ĩperiũ multo tpe cõpromiſit:
ſi iuſte uiueret: & ei obediret:& patris ſui in optimis actiõibus imitator exiſteret.Hæc
ſalomon audiẽs dicta a deo:repẽte exiliuit e ſomno:& adorans cũ ad hieroſolymam re
meauit:& ante tabernaculũ ſacrificia celebrauit:epulaſq; uniuerſis exhibuit.His itaq;
diebus iudiciũ apud eũ deductũ eſt:cuius crimen erat inuenire difficile.Cãm uero unde
in iudiciũ ſalomon ꝓuenerat:neceſſariũ iudicaui referre:ut legẽtibus iurgii nota ſit diſ

ſicultas:& ſi tale aliquod contigerit:quaſi ex imagine egregii decreti:cito poſſint hmōi
ꝓferre ſentētiā.Dux ad eū mulieres ſocia de cōuerſatiōe cōuenerūt:quarū q̄ lęſa uideba
tur:prima cœpit hæc uerba proferre.Habitamus inqt o rex ego & hęc in una domo:cō
tigit aūt ambabus:ut una die eadē hora pareremus.Trāacta iā tertia die:dormiēs hæc
ſupra ſuū filiū incubuit:& eū uiolēter occidit:tollēſq; meū ad ſe cōtulit:& mortuū i ul-
nas meas dormiētis appoſuit.Mane facto dū ubera porrigerē filio:meū qdē non reppi:
huius aūt mortuū adiacere mihi cognoui:& miſera certius hoc turbataq; cōſiderans:fa
ctū ſcelus inſpexi.Vnde repetens meū filiū & non recipiēs:ad tuū domine remediū cō
uolaui.Dū enim ſolæ ſimus & nullū q nos arguat metuamus:cōtemnens hęc denegare
perſiſtit.His dictis reqſiuit rex:qd allegare uellet & altera.Qua negāte ꝙ hoc feciſſet:
& dicēte ſuū uiuere filiū:& aduerſarię ſuę defunctū,cū nullus poſſet huius rei iudiciū di
ſcernere:ſed i eius deſcriptiōe oium mens hereret ſolus rex hmōi queſtionē iopinabiliter
exoluit iuſſitq; deferri et mortuū et uiuū infantē:uocauitq; quendā armigerū præcipiēs
ut euaginato gladio:ambo diuiderent̄ iſantes:& utraq; medietatem & eius q mortuus
erat:& q uiuebat acciperet.In hoc ergo iudicio omnis quidē populus ignorās ſententiā
deridebat:quaſi ab adoleſcēte rege ꝓlatā.Inter hæc aūt uera matre ꝓclamāte ne hoc fie
ret:ſed potius ut iſantulus eius ſociæ traderet̄:ſibi ſufficere dicens:ut tantū uiueret:cūq;
uideret:licet alterius eſſe putaret̄:& e diuerſo altera ꝑparata eſſet ut diuiſum uideret iſan
tē:iſuper uerā matrē tormētis affici poſtularet:cognoſcēs rex utriuſq; uoces de uero fon
te cordis prolatas,reclamanti qdē ne ꝑimeret̄ iſantulus:iuſſit filiū redonari uerā matrē
eā agnoſcēs:alterius uero maliciā accuſauit:quæ necato ꝓprio filio:ēt ſuę amicę natum
uidere cupiebat extinctū.Hoc itaq; magnū exemplū & ꝑcipuū ſapientiæ & prudentiæ
eius iudiciū populus credidit uniuerſus:& ex illo die tanq̄ diuinū habentem ſenſum oēs
inſpiciebāt.Iſti itaq; principes militiæ & duces erāt ei in oī ꝓuintia:in tribu qdē effraim
urias:in regione aūt bethleē erat dochis:dorēſem aūt & maritimoꝝ regionē abiā:adab
habuit ſub poteſtate ſua duces duxitq; filiā ſalomonis uxorē.Cāpus aūt maximus erat
ſub banaia filio bachi cui adiecta terra eſt ad iordanē uſq; protēſa.Galaditē uero & gau
laditē uſq; ad montē libanū:& centū ſexaginta ciuitates maximas atq; munitas habēs
ſub ſe gabiar gubernabat eas.Achinadab aūt totius galileæ uſq; ad ſydonē curā hēbat
& ipſe duxit filiā ſalomonis noīe baſinia.Maritima uero q̄ circa arcē & ciuitatē poſita
ſunt habuit banach:ſabath aūt montē tabirū:& carmeliū:& iſeriorē galileā:regionēq;
uſq; ad iordanē fluuiū cōſtituta baſan diſponebat.Semei aūt ſors beniamitides erat iniū
cta:gabar aūt habuit regionē poſitā trās iordanē:& ſup oēs hos unus erat poſitus prin
ceps.Mirabile itaq; icremētū habuit & populus hæbreoꝝ & tribus iuda:cōuerſi ad ter
ræ culturā.Nā pace potiti:& a bellis atq; tumultibus ulterius abſtracti:inſup & deſide
ratā libertatē adepti:itēpantes erāt circa ſubſtātias cōgregatas:& eas ſemꝑ potius ex-
tēdēdas.Erāt regi & alii duces:q ſyroꝝ terras & alienigēarū a fluuio euphratē diſtētas
uſq; ad ægyptū gubernabāt:tributa colligētes ex gētibus.Inferebāt aurē & eius menſę
quotidianæ ad regale cōuiuiū ſimilæ choros trigīta:farinæ expēſæ choros ſexaginta:bo
ues ſaginatos decē:& de paſchuis uigīti:agnos ſaginatos cētū Hęc oīa ꝑter illa quæ de
uenatiōibus capiebāt.i.ceruos & uolatilia:ſed et piſces ab alienigēis portabant̄.Tantā
uero multitudiuē curruū habuit ſalomō:ut quadraginta milia ꝑſepia equoꝝ ſubiugaliū
eſſent:& pręterea erāt duodecim milia equeſtriū:quorū medietas qdē regē in hieroſoly
mis obſeruabat:reliq uero ꝑ uicos regios diſpſi manebāt.Idē uero dux:cui cōmiſſę erāt
mēſę regalis expēſę,etiam equis neceſſaria miniſtrabat:deuehens hęc ad locum ubi rex
ipſe morabatur.Tantam itaq; deus præbuit ſalomoni prudentiam ac ſapiētiā:ut etiam

hoíes antiquos excelleret:et nec ęgyptiis q ſapiẽtia oíbus differre dicunť compatus:uel
modicũ minor eſſet:quoꝝ utiq; multã nimis ſapiẽtiã p̃cedebat. Trãſcendit ſua ſapiẽtia
ẽt eos q apud hębreos tũc ſapientia clarere uidebanť:q̃ oía nõ pręteribo. Erãt aũt ethã:
et theman:et chalgal:et dardanus filii madanis. Cõpoſuit aũt et libros de cãticis & mo
dulationibus quinq; et mille: et pabolarũ atq; ſimilitudinũ fecit libros tria milia:p unũ
quodq; enĩ arboris gebus pabolã dixit:ab hyſopo uſq; ad cedrũ. Eodẽ mõ et de iumen
tis:et de reliq̃s terrenis:necnon aquatilibus:et aeriis aíalibus diſputauit. Nullã nãq; na
turã ignorabat:inexaminatãq; p̃teriit:ſed de oíbus philoſophatus eſt:et diſciplinã pro
prietatũ earũ eminẽter expoſuit. Praeſtitit aũt deus ẽt ei:ut cõtra demões artẽ ad utilita
tẽ hoíum & eorũ curas ediſceret:& incantatiões inſtituit:q̃bus egritudines ſoleant miti
gari. Modũ etiã cõiurationũ:q̃bus obſtricti demones ne denuo redeãt effugantur inue
nit:& haec cura hactenus apud nos multũ p̃ualere dinoſcitur. Vidi etenim quẽdã eleaza
rũ de gẽte noſtra p̃ſente ueſpaſiano & eius filiis & tribunis:alioq; ſimul exercitu:curãtẽ
eos:q a demonibus uexabanť. Modus aũt medicinae fuit hmõi. Intulit naribus eius q a
demonio uexabať anulũ habentẽ ſubter ſignaculum radicẽ a ſalomone monſtratam:
deinde demoniũ p nares odorãtis abſtraxit:& repẽte cecidit hõ. Poſtea cõiurauit eũ:iu
ramẽtũ obiiciẽs ſalomonis:ne ad eũ denuo remearet.i.cantica q̃ ille cõpoſuit ſup eũ di
cẽda. Volẽs aũt ſatiſfacere atq; ꝓbare p̃ſentibus eleazarus hanc ſe habere uirtutẽ:pone
bat ante eos aut calicem aut peluim aquae plenũ:& demonio ĩperabat:ut haec egreſſus
ab homine euerteret:& uidẽtibus p̃beret idiciũ q; hominẽ reliquiſſet. Quo facto:ſapien
tia ſalomõis cũctis ĩnotuit:ꝓpter quã ut omnes magnitudinis eius naturã cognoſcerẽt
atq; religionẽ:& ut nullius rei uirtus de oĩ genere ſub ſole eũ lateret:haec dicere ſum cõ
pulſus. Audiẽs ergo yrã rex tyri:q; ſalomon Dauid patri ſucceſſiſſet ĩ regno: & ualde lae
tatus quõ Dauid fuerat amicus:miſit ad eũ ſalutãs:& ꝓpter praeſentia bona gaudens.
Deſtinauit uero ad eum denuo ſalomon litteras haec habẽtes. Rex ſalomon yram regi.
Scito patrẽ meũ uoluiſſe deo edificare templũ:& bellis frequentibus fuiſſe ꝓhibitũ:nõ
enim primo deſiit inimicos extiguere:dõec eos tributarios ſibimet ſubiugaret: ego uero
gratias ago deo pro pace p̃ſenti : ꝓpter cuius deuotionẽ nõ dubito edificare domũ:ipſe
nanq; meo patri dixit a me hãc eſſe faciendã. Quapropter rogo:ut aliquos mittere iu
beas cum meis ad montẽ libanũ:qui ligna ſecare poſſint:ad ſectionẽ nãq; ſiluarũ ſydo
nii ſunt doctiores noſtris:mercedes uero quas decreueris ego ĩcidentibus ligna p̃bebo.
Legens aũt yrã hãc epiſtolam:& in his quae ſcripta fuerant delectatus:ſalomoni ita re
ſcripſit. Rex yrã regi ſalomoni. Dignũ eſt q̃dem ut benedicatur deus:q; tibi patriũ prae
buit principatum ſapiẽti uiro:& omni uirtute pollenti:ego aũt in his oíbus delectatus,
quęcũq; mandaſti libentiſſime miniſtrabo. Incidens enim ligna procera & multa cedri
na pariter & cipraeſſina p meos ad mare deſtinabo p̃cipiens:ut ratibus factis:nauigãtes
ad locũ quemcũq; uolueris ea deponant:ut tui haec ad hieroſolymã deferant. Sed tu ꝓ
his praebe nobis frumenta:eo q; horum nobis eſſe uideatur inopia. Quapropter ſuppli
camus in hoc te eſſe ſolicitum. Harum igitur epiſtolarum hactenus reſcripta ſeruantur:
non in noſtris ſolummodo libris : ſed etiam apud tiros:& ſiquis haec uoluerit integre co
gnoſcere, rogaus cuſtodem monimentorum publicorum tiriae ciuitatis inueniet ea con
ſona horũ quę a nobis edicta ſunt. Haec dixi uolens lecturos agnoſcere:q; nihil amplius
extra ueritatem proferimus:neq; ex ueriſimilibus quibuſdam aut fallacibus aut delecta
bilibus rebus hanc hiſtoriam componentes:examinationem quidem fieri non declina
mus:& ut nobis credatur exigimus imo ĩ nullo potius hęc recipi deprecamur:niſi adhi
bita ꝓbatiõe & manifeſtis indiciis uirtutẽ ipſius ueritatis habeamus. Rex itaq; ſalomõ

dú ei fuiſſent litterę tiri regis allatæ, eius uoluntaté & fauoré ualde laudabat: & ei q̄ po
poſcerat repenſauit: miſitq; ſingulis annis tritici uiginti milia choros: & totidé olei ba-
tos: Batus aũt capit ſextarios ſeptuagintaduos: eádé uero menſurá ẽt uini pbebat. Ami
cicię ſiquidé yrá & ſalomonis ac potius largitates creuerũt: et iurauerũt has eſſe iugiter
pmanſuras. Rex aũt indixit oí populo tributa triginta miliũ operarioꝝ: quatenus opus
prę multitudine ſine labore conſtaret: diuiſitq; eos ualde prudẽter. Decé milia enĩ fecit
incidere uno menſe in libano monte: ut duobus menſibus remeantes ad ppria requie-
ſcerent: donec iterũ uiginti milia diffinito tpe ſuum opus implerent: itaq; contingebat
quarto menſe ut priores denuo ad laboré remearent. Sup hos enĩ laboratores curator
inſtitutus eſt adorá. Erãt aũt ex his quos reliquerat Dauid ad portandos lapides aliáq;
materiá ſeptuaginta milia uiri: & eorũ q lapides incidebãt octoginta milia & eorũ prę-
poſiti tria milia trecenti:520velociterq; ſecabant lapides eximios ad fundamẽta tẽpli quos
primitus poliebãt & copulabãt in mõtibus & ad ciuitaté deferebãt fiebãtq; hæc nõ ſo
lũ a puincialibus ſtructoribus ſed ẽt ab artificibus quos miſerat rex yrá. Capi. III.

Epit aũt ſalomon edificare tẽplũ anno quarto regni ſui: menſe ſecũdo: qué mace
c dones artemiſia uocãt: hæbrei aũt hyaro: anno quingenteſimo ſecundo filiorum
iſrahel pfectionis ex ęgypto. Poſt mille aũt & uiginti annos aduentus Abraá ad
chananeá de meſopotamia: a tpe uero diluuii ãno milleſimoquadringeſimo: ab Adam
autem protoplaſto uſq; ad edificationé templi ſalomonis pręterierunt ſimul ãni tria mi
lia centum & duo qua tempeſtate coepit edificare templum. Tunc ſiquidem undecimũ
iam in regno tiri yram annum habebat a tiri uero conditiõe uſq; ad edificationem tem-
pli fuit tẽpus ãnorum quadraginta & ducentorũ. Depoſuit itaq; rex fundamẽta templi
in nimiá terræ profunditaté: de lapidibus ualde fortiſſimis & qui poſſent longo tẽporé
permanere: qui eque conſtipati ſibiq; conferti terræ pauimentũ & fortitudo ſuper edifi-
cati templi eſſent: & propter iferioré ſui fortitudiné ſine defectu impoſitá magnitudiné
& præcioſam una pulchritudiné ſuſtinerẽt: quæ utiq; fundamenta nõ minus pondus ha
bitura erant q̄ alia quæ erant tanta celſitudine & faſtigio quaſi ad inſtar mũdi: & ad ma
gnificentiá fabricanda. Eleuatum itaq; templũ uſq; ad cameráexlapide albo cõſtructũ
cuius altitudo fuit ſexaginta cubitoꝝ: & longitudo ſexaginta tantundẽ: latitudo autem
uiginti. Super hoc aũt erat aliud edificiũ equa mẽſura: ita ut eſſet oís altitudo templi cu
bitoꝝ centũ uiginti: eratq; conuerſum ad orientem. Cuius ueſtibulum habebat longitu
diné cubitoꝝ uiginti quantá & latitudiné templi: latitudiné uero cubitorũ decé in altitu
diné ſurgens cubitis centũ & uiginti. Edificauit auté in circuitu templi uiginti paruulas
domus: quę ſui copulatione tẽpli totũ ſpaciũ extrinſecus ambiebant. Nam & ingreſſus
earũ ita fecit adinuicé: ut ex alia intraretur ad aliá. Harum náq; ſingulæ domus latitudi
ne quidé habebãt quinq; cubitorum & tantundé longitudinis: altitudinis uero uiginti.
Erãt aũt ſupra edificatę his aliæ: et rurſus alię ſuper eas equales. & mẽſuris: & numero:
ita ut oẽm altitudiné haberẽt pxime ſicut domus inferior: ſuperior náq; circumedificata
nõ erat: opiebatq; eas camera cedrina: et domibus quidé ſingulis erat hoc ppriũ: & ſpu
tribile tegumẽtũ. Aliarũ uero erat tectũ cõe lõgiſſimis trabibus adopertũ & cũcta te-
gentibus: ita: ut medii pietes ab eis trabibus cõſtipati firmiores exiſterẽt. Cameras quæ
ſub trabibus erãt de lignis eíſdé fecit: celatis ope laqueario: auroq; ueſtitis. Parietes auté
cedrinis tabulis exornauit eaſq; piter deaurauit: ut oé tẽplum nimis effulgeret: et uultus
igredietiũ faceret auri lumine reſplédere. Fabrica uero totius tẽpli multa arte cõfecta eſt
de lapidibus politis: arteq; cõpoſitis: et nimis limpide cõſtitutis: ita: ut neq; mallei neq;
alterius inſtrumẽti fabrilis aliquod cõſiderãtibus appareret indiciũ: ſed pter hunc uſum

omnis materia cōgruenter explicita uideretur : ut naturali armonia potius quā ferramē
torū crederetur neceſſitate confecta. Excogitauit aūt rex aſcēſum ſuperioris domus per
latitudinē pietis efficere . nō enim habuit ianuam grandē ad orientē ſicut domus iſerior
ſed a lateribus erāt ingreſſus ianuaꝝ ualde puaꝝ. Veſtiit aūt tēplū intrinſecus de lignis
cedrinis uicinis fortibus colligatis quatennus hoc pro munimine et fortitudine cōſtaret
magna : diuiſitq; tēplum in duas partes ut iterior qdem domus uiginti cubitoꝝ adituū
eſſet quadragita uero cubitis ſecūdo tēplo ſecerneret. In piete quoq; diuidēte aditum a
reliquo tēplo ianuas de cedro ſtatuit auro multo & diuerſis hiſtoriarū celaturis ornatas
ſuſpenditq; ante eas uela ex magnis colorū floribus. i. iacinti et purpuræ et cocci et byſſi
molliſſimi ſplēdidiſſimiq; cōtexta. Recōdidit aūt in aditu quod erat latitudine cubitoꝝ
uiginti: et totidē lōgitudine duo cherubin tota ex auro puriſſimo : habebātq; utraq; alti
tudinē cubitorū qnq;. Duæ alæ erāt in cherubin quinis cubitis extēſę. Quapropter non
pcul a ſemetipſis aberāt: ita, ut alis ſuis una tāgeret parietē auſtralē: alia uero poſitū ad
aqlonem: alię uero alæ ſemetipſas cōtingentes: arcā quæ in medio eorū poſita erat ope
riebant. Hęc uero cherubin nullus quales fuerūt dicere: neq; cōiicere poteſt. Strauit aūt
pauimētū templi petalis aureis: poſuitq; in portā tēpli ianuas ſecundū altitudinē pietis
mēſuratas habētes latitudinē cubitorū uiginti: eaſq; pulcherrime deaurauit: & ut breui
ter dicā: nullā ptē tēpli reliqt extrinſecus & intrinſecus: quę non eēt deaurata: operuitq;
ſimiliter etiā has ianuas ſicut iteriores uelis uarie decoratis. Porta uero ueſtibuli nihil ha
buit hoꝝ. Miſit ergo rex ſalomon ad yrā: & ab eo accepit artificē noīe chirā: habētē ma
trē ex genere neptalim: & patrē uriā generis iſrahelitici: q totius quidē operis erat edo
ctus: pcipue tamē artifex ad operādū auꝝ & argētū & ęs: p quē. ſ. uniuerſa p uoluntate
regis in tēplo ſunt diuerſis machinationibus adimpleta. Fecit itaq; is artifex chirā duas
colūnas ereas cū canalibus: cauatione quattuor digitorū: quarū erat proceritas decē &
octo cubitorū: & ambitus ī circuitu duodecim cubitoꝝ: & ſuprapoſuit utraeq; columnę
capitella fuſilia liliata: altitudine cubitorū qnq; ſupra quas erant erea retia facta: q ope
riebant lilia capitum colūnarū: de quibus pendebāt bini ordines malogranatoꝝ ducen
toꝝ. Harum ſiquidem columnarū aliam cōſtituit in parte dextra ante portā in ueſtibu
lo templi: uocauitq; eā thalamū iachi. aliam uero in pte ſiniſtra: quā noīauit booz. Fudit
autē & mare eneū in ſcemate hemiſperii: quod opus æreū ppter ſui magnitudinē mare
uocatū eſt. Erat enim uelut cātharus ingens: habebatq; eius diametrū. i. ab angulo uſq;
ad aliū angulū cubitos decē: & groſſitudo eius erat fuſilis digitorū quattuor: habebatq;
fundū in medio alphei ſui loco: opere rotūdū: decē coronis explicitū. Huius diametrum
erat cubiti unius. Circūſtabant autem in eo mari uituli duodecim reſpiciētes ſinguli ad
quattuor uentorū regiones: hoc eſt tres uituli p unāquāq; regionē : quorum terga intus
reſpiciebāt: & ſup eos hemiſperiū icūbebat. Cuius emiſperii rotūditas ad iteriora tende
bat: capiebatq; hoc mare batos tria milia. Fecit aūt decē cantaris baſes ereas quadrāgu
las: & unicuiuſq; latitudo fuit cubitoꝝ qnq;: latitudo quattuor: altitudo ſex: cōcluſumq;
eſt opus particulariter ita ornatū. Erāt colūnellæ quattuor quadrangulæ p angulos ſtā
tes: latera baſis ex utraq; pte in ſe habētes inſerta: erātq; trinæ diuiſæ: & ſingulæ eaꝝ ha
bebāt celaturas ſuas: ideſt alibi erat leo: alibi thaurus: alibi aqla: & in columnellis ſimili
ter per latera erant huiuſmodi celaturę: quaſi criſpantibus petalis factę: quarum altitu
do fuit cubiti unius & dimidii. Erat mirum uidere orbes rotarum : quēadmodum erant
celatę & baſiū iūctę lateribus. Angulos uero ſupiores cōcludebāt humeri expāſis utiq;
māibus animaliū: ſup quas ſedebat fundus cantari reclinatus: ideſt incūbēs ſup manus
aquilę & leonis: quod opus ita erat ſibimet coaptatū: ut naturaliter inſertū quodammō

uideretur. Inter hęc aũt erãt et arbores celatæ palmarũ. Hmõi ergo erãt decẽ baſes effe
ctę. Fecit aũt ad hæc et decẽ cãtaros rotũdos ęreos quorũ ſinguli ferebãt quadragenos
choros eratq; altitudo eorũ quattuor cubitorũ et tãtundẽ ab alterutris eorũ labia rece-
debant poſuitq; decẽ hos cantaros ſup decem baſes quæ uocabantur melchonoth q̃nq;
cantaros ſtatuens a parte ſiniſtra templi quæ erat ad aquilonẽ et totidẽ à latere dextro
ad auſtri partẽ reſpiẽtes ad orientẽ: quod ẽt mare cõſtituit aqua plenũ: diſpoſuitq; mare
ut ingredientes ſacerdotes tẽplum in eo lauarent manus et pedes aſcenſuri ſcilicet ad al
tare: & cãtaros ad animaliũ interanea diluẽda: ſimul & pedes eorum quæ erãt holocau
ſtis imponẽda. Fecit aũt altare ęreum: cubitorũ uiginti longitudine: & totidẽ latitudine
altitudine uero decẽ ad holocauſta celebrãda. Fecitq; eius uaſa ęrea: inſup & ollas & cal
darias: & trullas: & arpagones: & oĩa uaſa operatus eſt ex ere: cuius ſplẽdor & pulchri-
tudo ſimilis erat auro: obtulitq; rex multitudinẽ menſarũ: & unam quidẽ ualde p̃cipuã
aureã: ſuper quã ponebantur panes dei: & huic ꝓximas decẽ milia altero modo factas:
ſup quas uaſa iacebãt: ideſt phiale & patere aureæ quidem decem milia: argenteæ uero
quadraginta milia: fecitq; candelabra decem milia ſecundum pręcepta moyſi: ex q̃bus
unũ in tẽplo condidit: ut per diẽ luceret ſecundum legem: et menſam unam ſup quã po
ſiti erant panes ad partẽ tẽpli reſpiciẽtem: & ad aquilonem e diuerſo poſitũ candelabrũ
quod in auſtrali p̃te cõſtituit. aureum uero altare inter hæc medium erat. Hęc enim oĩa
domus habuit quadraginta cubitorũ ante uelũ adyti: ubi erat arca recõdita. Fecit itaq;
rex uini fuſilia octoginta milia: & fialas aureas decẽ milia: argenteas uero duplici nume
ro: pateras aureas ad offerendã in eis ſimilam conſperſam ad altare octoginta milia: &
argenteas duplici numero crateras in quibus ſimilam cum oleo fermentabant aureas
quidem quinquaginta milia: argenteas uero dupliciter: menſuras quoque ſimiles eis
quę moſaicę uocabantur aſſarones aureas quidẽ uiginti milia: & argenteas dupliciter:
thuribula uero aurea q̃bus offerrẽ incenſum uiginti milia: ſimiliter & alia thuribula in
q̃bus portabant a maiore altare ignẽ ad minus altare quod erat ĩ tẽplo: quinquaginta
milia ſtolas ſacerdotales pontificibus cũ his quæ pendebant ad pedes & ſup hũerales
& rõnales ex gẽmis mille. corona uero in qua deũ moiſes inſcripſerat una fuit q̃ ad hũc
diem uſq; p̃manſit ſacerdotales ſtolas ex byſſo contextas & zonas purpureas ſingulas
decẽ milia: & tubas ſecundũ p̃ceptũ moiſi ducenta millia item ſtolas leuitarũ hymnos
dicentiũ ex byſſo ducenta milia: et inſtrumenta muſica et ad hymnos dicendos adin-
uenta quæ uocantur nabla: et cinara ex electro conſtituit quadraginta milia. Hæc oĩa
ad honorẽ dei ſalomon copioſe & magnifice fabricatus eſt: in nullo p̃cus exiſtẽs: ſed cir
ca ornamenta tẽpli uſus eſt p̃cipua largitate: quæ ẽt in theſauris dei recondidit. Circum
dedit aũt templũ p ambitũ uniuerſum: quod propria q̃dẽ lingua giſon: latine maceria:
ſeu cancellus nuncupatur: tribus cubitis eius erigens altitudinẽ: ut ab ingreſſu templi
cæteros ꝓhiberet: & ſolis ſacerdotibus hoc licere ſignificaret: extrinſecus uero huius tẽ
pli aliã edificauit aulã quadranguli ſcemate factã: erigẽs maximas porticus atq; latas:
& portas excelſas & amplas per quattuor mundi p̃tes in eo conſtituens. quarũ ſingulæ
ad unumquẽq; uentũ quattuor angulis attendebant: ubi ianuas aureas collocabat. In
hoc ergo ſacrario oĩs populus q̃bus purgatio & obſeruatio legitimorũ inerãt introibãt.
Si quidẽ mirabilis & oĩno præcipua fuit & populoſa ad ſuſcipiendos aduenientes: & ſi
dici poteſt ẽt cõtemplationẽ uiſionis ipſius excedebat aula q̃ foris erat. Magnas enim
effodiens profunditates quas ꝓpter infinitã celſitudinẽ non poterat aliquis ſine terrore
conſpicere: & erigens fabricas in quadringentis cubitis earũ altitudinẽ equales eas uerti
ci montis in quo templũ edificabatur effecit: & ꝓpterea aula q̃ erat exterius ſub diuo:

ſacta erat ęqualis tēplo. Circūdedit aūt porticibus hanc aulā duplicibus columnis eas
ex lapide naturali portātibus quarum camerę erant de cedro et ex laquearibus ſculptis
baſes aūt in his oībus fecit argēteas. Cū hæc igitur opa et magnitudine et decore edifi-
ciorū atq; ſacrorum templi miniſteriorū rex ſalomon ſeptē ānis expleſſet: diuitiarū ma
gnā faciēs & uelocitatis oſtēſionē: ut qlibet inſpiciēs oī tpe putaret expleri uix potuiſſe
quod ſic breuiter uiſus eſt quātū ad operis tēpli magnitudinē terminaſſe: ſcripſit princi
pibus & hębreoꝝ ſenioribus: iubens oēm populū ad hieroſolymam cōuenire: uiſurum
ſimul & tēplū: & dei arcā ibidē portandam. Cūq; nūciatū fuiſſet oībus ut ad hieroſoly
mā properarent: uix conueniunt primo mēſe: qui lingua patria theſeri: a macedonibus
hyperueretheus appellatur. Eodē tpe ēt feſtiuitas concurrit ſcenophegiæ: ideſt poſitio-
nis tabernaculorū quæ ſatis apud hębreos excelſa atq; p̄cipua eſt. Portātes itaq; taber-
naculum quod fixerat moyſes: & oīa uaſa ad miniſteriū ſacrificiorū dei cōſtructa intro-
duxerunt in templum. Præcedebat autem eam hoſtiis & ipſe rex: et populus uniuerſus
et leuitę libaminibus et multo ſacrificiorum ſanguine iter totū implētes: et incēſum infi
nitū: et hoſtiarū multitudinē portātes: ita: ut oīs undiq; aer impleretur: et etiā longe cō
ſiſtētibus odor ſuauitatis occurreret agnoſcentes aduentū dei: et habitaculū ſecundum
humanā opinionē crederēt in noua domo ei nuper dicata eſſe faciēdū. Nam neq; hym
nos dicētes neq; choros agētes donec puenirēt ad tēplū aliquo mō quieuerunt. Hoc itaq;
mō arca migrata eſt. Cūq; eam in aditu iā oporteret induci: alia qdē plebs receſſit: ſoli
uero ſacerdotes q portauerant inter duos cherubin eā collocauerūt: quæ eā ſuis alis am
plexatæ ſunt. Sic enim erāt ab artifice fabricatæ: ut arcā uelut quoddā tabernaculū aut
camerationē ptegerent. Habuit aūt arca nihil aliud: quā duas tabulas lapideas: quæ
decē uerba a deo moyſi dicta in monte ſina ſcripta retinebant. Candelabrū uero & mē
ſam: & altare aureū ſtatuerūt in tēplo ante aditū in hiſdē locis in qbus & olim in taber
naculo poſita erant: & quotidiana ſacrificia miniſtrabant. Altare uero ęreū ſtatuit ante
tēplū contra ianuas: ita: ut eis apertis ad faciē eſſet uidentiū ſacrificia & hoſtiarū maxi
mas opulentias: reliqua uero uaſa congregans intus in tēplo recondidit. Cūq; oīa ſacer
dotes circa arcam conſtituiſſent egreſſi ſunt: & repente nō qdē tumens neq; qualis hye
mali tpe hymbre plena ſolet nubes aſſiſtere: ſed diffuſa eſt: & tēperate effluxit: & tem-
plū oē cōpleuit: & facies qdē ſacerdotū obumbrauit: ita: ut ſe inuicē uidere nō poſſent:
mentibus aūt oīum fantaſiam quandā & opinionē prębuit quaſi deus deſcendiſſet in
tēplū: & libenter habitaret in eo. Talē equidē hanc habuerunt oēs opinionē. Rex autē
ſalomon de loco ubi ſedebat exurgens: fecit ad deū uerba: q̄ diuinæ naturæ credidit eſſe
decentia. Tibi inqt domine perpetuā domū quā ipſe fabricatus es eſſe nouimus cælū &
terrā: ſimul & mare: & cū tibi nequaq̄ hęc uniuerſa ſufficiant, hoc tuo nomini conſtitui
tēplū: ut ex eo orationes ad te ſacrificantes & imolantes emittamus in aera: & confida
mus: q cū nobis ſis p̄ſens: non a tuis ſedibus procul abes. Vt enim oīa uideas & audias
uniuerſa: non a loco ubi nunc habitas recedens: oībus uicinus: & unicuiq; noctu & die
ſemp aſſiſtis. Cū ergo hæc dixiſſet ad deū, uerba conuertit ad populū: manifeſtans eis
dei potentiā & puidentiā eius q Dauid eius pater oīa futura ſicut iā multa puenerant:
& forent uentura reliq̄ p̄dixiſſet: quod ipſi quoq; nondū nato impoſuit nomen: & q tem
plū ipſe edificaturus: eſſet primus poſt obitū patris regnaturus: & cū oīa ſecundū illius
prophetiā fierent: ſupplicabat ut deo benedicerent uniuerſi: & in nullo de eius pmiſſio
nibus deſperarent: quas pro eorū fœlicitate p̄dixerat: ſed crederent hęc implenda ex his q̄
fuerant iā tranſacta. Cūq; hæc dixiſſet ad populū expanſis manibus ait. Operibus qui
dē impoſſibile eſt: ut ualeant homines p his q̄ meruerūt deo munera debita cōpenſare

diuinitas enĩ nullius eget:& oĩum rerũ cõpenſatione ſuperior eſt. In quo enim aliis aĩa-
libus per te dñe meliores ſumus effecti, in eo tuã benedicimus maieſtatẽ:& pro his quę
ſtirpi noſtrę ꝓbuiſti pius, neceſſariũ eſt gratias agere populũ hębreorũ. Nullũ enĩ aliũ
magis optamus habere propiciũ:& in eo tuã circa nos deuotionẽ cognoſcimus per mu
nera:quia per te eſt nobis uox quã ex aere habemus:& per eũ iterũ nouimus aſcẽdentẽ
Per hanc ergo gratias tibi referimus primitus de hoc tẽplo : quod ex inuiſibili ad tantã
gloriã ꝑduxiſti:deinde pro meipſo cui oĩa uſq; ad pñtem diẽ ſicut a te ꝓdicta ſunt cõdo
naſti. Supplico ergo de cętero, ut mihi miniſtres quęcũq; deũ hominibus honoratis ꝓ
bere poſſibile eſt:& noſtrã domũ oĩbus bonis adaugeas:ſicut Dauid meo patri & uiuẽ
ti:& circa obitũ ꝓmiſiſti: & quõ apud nos manebit regnũ, genus illius infinitis regnũ
ſucceſſionibus adhonorabis. Hęc ergo nobis largire ſufficiẽter:meiſq; filiis uirtutẽ quę
tibi ſit grata concede. Sup hęc aũt & oro:ut pars aliqua tui ſpiritus hoc tẽplũ ĩhabitet:
quatenus & in terra circa nos eſſe uideris. Tibi ſiquidẽ habitatio paruula eſt ẽt oẽ cęlũ
& alpheus qui ſub eo eſt omnium exiſtentiũ:non dicã hoc paruiſſimũ tẽplum : q; ꝑcor
ut cuſtodias ab omni uaſtatione bellorũ:& tanq̃ propriæ poſſeſſioni feras auxiliũ. Sup
plico ꝑiter:ut ſi peccauerit populus aliquãdo:deinde plaga quædã peſſima peccatis di
gna a te terris illata:aut ſterilitas:aut corruptio:aut fames:aut huiuſmodi paſſio quam
iuſte tranſgreſſoribus ſoles inferre prouenerit: & congregatus ad hoc confugerit tẽplũ
rogãdo te: ut a peſte ſaluet, exaudibilis eis effectus uelut intus habitãs miſericordiã ꝓ-
beas:& a malo ſuę calamitatis euellas. Hoc auxiliũ non hębreis ſolũmõ a te rogo con
ferri peccantibus:ſed ẽt totius terrę finibus:q dũ aduenerint:aut de quolibet loco & ꝓ
aliquo bono preces effuderint:exaudi clemens & poſtulata concede. Sic enĩ oẽs agno
ſcent:q; tu quidẽ ipſe a nobis tibi domũ fieri uoluiſti. Nos autẽ non inhumani natura-
liter ſumus, quando non eos q contribuli non ſunt extraneos iudicamus:ſed cõmuni-
ter oĩbus tuũ adiutoriũ & bonorũ effectũ adeſſe ſuppliciter exoramus. Hæc dicens ꝓ-
ſtratus in terra:& deuotius adorans deũ poſt iſta ſurrexit:& in tẽplo obtulit hoſtias:&
replens illud ſacrificiis manifeſte deũ uidit ſacrificiũ grate ſuſcipentẽ. Ignis enĩ ex aere
deſcendens oĩbus uidẽtibus ad altare, hoſtias totas abripuit & abſumpſit. Hac igitur
apparitione monſtrata:populus quidẽ manifeſtationẽ hanc eſſe diuinę habitationis in
tẽplo cõiiciens: ꝓcidens adorauit in terra. Rex aũt cœpit benedicere deũ:cunctoſq; ut
hoc facerent adhortari:habentes iã circa ſe diuini fauoris inditiũ:utq; orarent ſemꝑ ſibi
ab illo talia prouenire:& ut mentẽ ſuã purã ab oĩ malicia conſeruarent ad iuſticiã diui-
namq; culturã:ad ſeruanda mandata quæ ꝑ moiſen eis clementia diuina contulerat:qa
ſic foret fœlix gens hębreorum:& totius generis humani beatior:rogabatq; pariter:ut
memoriã haberent quemadmodũ bona ꝓſentia conquiſiſſent : eaq; firmiter obtinerẽt:
& maiora & ampliora decætero ſuſtinerent. non enĩ percepta hęc ſolũmõ ꝓpter pieta-
tẽ atq; iuſticiã:ſed ẽt obtinenda ꝑ hęc ꝓmia curarẽt:q; eſſet apud homines præcipuum
non tantũ aliquid conquirere:quantũ acquiſita ſeruare:& nihil pro eorũ amiſſione de-
linquere. Hęc ergo locutus ad populũ dimiſit eccleſiam:cũ ſacrificia celebraſſet pro ſe:
& uniuerſis hębreis id eſt uitulos q̃dẽ.xxii.milia: oues centũ.xx.milia. Tunc enĩ primũ
in tẽplo ſacrificia celebrata ſunt:& in eo epulati ſunt omnes hębrei cũ uxoribus ſuis &
filiis:inſuꝑ ẽt & feſtiuitatẽ q̃ uocat̃ ſcenophegia faciẽs ante tẽplum clare nimis & ma-
gnifice diebus quatuordecim rex cum oĩ pôpulo pariter epulatus eſt. Cũq; hęc fuiſſent
ſufficienter exhibita:nihilq; deeſſet circa pietatis diuinę culturã, dimittente rege ſinguli
ad propria remearunt:agentes gratias regi ꝓpter prouidentiã quã habuiſſet:& opera
quę feciſſet:& orantes deũ:ut eis regẽ ꝓberet longeuo tpe ſalomonẽ. Agebãt reuertẽtes

cū gaudio ſuū inter & cū delectatione hymnos decātātes:ita ut cū ea iocūditate ſinela bore ad ꝓpria remearent. Sic itaq; dū arcā deduxiſſent in tēplū: eiuſq; magnitudinem pulchritudinēq; uidiſſent ſacrificiis maximis & feſtiuitatibus impertitā, ad ſuas ciuitates ſinguli ſunt regreſſi. Apparuit igitur regi ꝑ ſomniū deus:ſignificans ꝙ eius exaudiſſet orationes:& quia cōſeruaret tēplū:et in eo ſemper habitaret:nepotibus ſcilicet eius: & oī multitudine faciente iuſticiā:ipſumq; primū ſi in patris ſui monitis ꝑmaneret:ad excellentiā & fœlicitatis infinitū cum plurima ſecuritate aſſeruit uehendū: & regnaturos ſemꝑ in ea ꝓuincia ex eius genere principes: & de tribu iuda:Si uero mandata contēneret:obliuioniq; mandaret:& ꝑegrinos imitatus coleret deos, eſſet radicitus abſcidēdus: & neq; reliquias ex eius genere remanſuras:ſed neq; in iſrahel ulterius nominandas:populūq; terra quā patribus eorū dederat multis iuſtificationibus eſſe priuandū:multiſq; bellis & malis exterminādū:et a terra quā eorū patribus prębuit eiiciendos: incolaſq; alienæ terræ eſſe futuros: tēplū quoq; edificatū incēdendū:diripiēdū ab inimicis:ſed & ciuitatē hoſtiū manibus ſubuertēdā:& eorū erūnas ſe facturū fabularū relatione digniſſimas:propter multitudinē nimiæ infœlicitatis:& incredulitatis:ita ut uicini eorum audiētes mirarent̃ calamitates:ſed & cauſas inquirētes ꝓ q̄bus ita hębrei odio haberētur a deo:qui primitus ab eo fuerant ad tantæ glorię atq; diuitiarū culmē euecti:ab his a q̄bus requirebant:audirēt:q̄a ꝓ peccatis & p̄uaricatiōibus legū paternaꝝ talia ꝑtuliſſent. Hæc enī ei ꝑ ſomniū deū dixiſſe cōſcriptū eſt. Poſt tēpli uero fabricā:quā ſeptē ānis p̄diximus fuiſſe ꝑfectā, ędificiū domuū regaliū cōſtruere cœpit: quod tredecim ānis uix impleuit. Non enī huiuſmodi ei erat feruens ſtudium ſicut in templo. Sed illud quidem licet eſſet grande & operatione mirabile:& cunctis ſimul inopinabile:cooperante deo cui fiebat:terminū p̄dictis annis accepit:regię uero domus multū templi dignitate minores erant:cū neq; materia tanto tꝑe aut largitatis fuiſſet opulentia:& eo ꝙ regū habitatio:& non eſſet dei futura, tardius eſt effecta. Hęc q̄dē ſecundū fœlicitatē hębraicę religiōis ac merito regis edificata ſunt:quorū totam expoſitionē & ordinē dicere neceſſariū eſt:ut ex hoc oēs coniiciant magnitudinem:ut cum legentes uiderint huius rei deſcriptionē. Erat magna baſilica nimis & pulchra:hæcq; innumera columnarū multitudine portabatur. Quā ad iudicia rerūq; cognitiōes diſtribuit:ut poſſet capere populi magnitudinē ad iudicia uenientē. Cuius longitudinis magnitudo erat cubitoꝝ centū: latitudinis quinquaginta:altitudinis triginta:colūnas quoq; quadrangulatas oēs habebat:tegebaturq; cedro opere corinthio:phyalis equalibus:& ſcutulis arte mira celatis: eratq; robuſta:& uariis decoribus exornata. Itē alia erat baſilica in medio totius amplitudinis conſtituta:habens latitudinē cubitorū.xxx.& contra tēplū ualidis colūnis extenſum:eratq; in ea ſoliū ualde decorū:in quo ſedens rex iudicia proferebat. Huic erat iuncta alia quoq; regione baſilica & reliqua habitacula & ſedilia:ubi poſt cauſas explicitas reſidebat:ſtrata oīa tabulis cedrinis. Et alia q̄dē edificauit ex marmoribus.x.cubitorū:alia uero tabulis ueſtita ſectilibus & p̄cioſiſſimis exornauit ſecundū decus tēplorū:& miraculū habitationū regaliū:cuius pulchritudo tribus ordinibus opere intexta aſſyrio. Quarta pars celaturis ornata:miraculū artis uidentibus offerebat. Erātq; illic ſculptæ arbores & uniuerſa poma quaſi ramis & ex eis pendentibus foliis obumbrata: ita ut propter miraculū ſubtilitatis agitari quodāmō putarent̃:alia uero pars dealbata erat:et uariis picta coloribus. Edificauit aūt ſuꝑ hæc domus alias epularum et porticus ualde protenſas in domo regali poſitas:inter quas unā fecit oīno præclaram ad regum conuiuia neceſſariā:et undiq; deauratā:necnon et alia uaſa quæcūq; ſunt epulis oportuna oīa fecit ex auro. Difficile itaq; ē nūerare magnitudinē et uarietatē domuū aularūq;

regaliū:quanta erant maxima:et quanta horū inferiora : et quanta ſub terra quę uideri
non poterāt:necnō et pulchritudinē ſolarioꝝ et uiridarioꝝ: quę erāt facta delectabiliter
ad aſpectū:quo exuſta corpora poſſent ab eſtus ardore refugere.Et ut breuiter dicā:to
tā regiā domū ex albo lapide & cedro:& auro:& argēto ſplēdide nimis & opulētiſſime
inſtruxit:cameras & parietes ueſtiēs auro: quō dei tēplū reſplēdētes exhibuit. Fecit ēt
ex ebore ſoliū magnitudine nimis eximiū:atq; celatū ſcemate tribunalis:habebatq; ſex
gradus: & in ſingulis eorum ex utraq; pte duo leones ſtabāt:& in ſupioribus gradibus
alii totidē in reclinatione uero manus erāt portātes regē : eratq; ipſa reclinatio in uitulo
reſpiciēte poſt tergū:& ex oī pte tribunal auro circūdatū.Hęc ſalomō uiginti annis edi
ficauit.Cui multū aurū & agētū rex yrā ad edificiū contulit: inſuper & ligna cedrina &
cypreſſina: quē ſalomō magnis quoq; cōpēſatiōibus redonauit:mittēs ei p ānos ſingu
los triticū:uinū & oleū:qbus maxie rebus, eo ꝙ hitaret i iſula(ſicut dixius)idigebat.
Ad hęc āt & ciuitates galileę regiōis uiginti nūero ei nō ꝓcul a tyro poſitas cōdonauit
Quas dū circuiſſet atq; conſideraſſet diſpicuiſſetq; ei donū:mittēs ad ſalomonē dixit ſe
ciuitatibus nō egere:& ex tūc hę appellatæ ſunt terra gabalō : & eni interpretatū lingua
phœnica:diſplicer ſignificat.Miſit itaq; pdictus rex yrā ad regē ſalomonē rogās eū:ut
q̄dā ſoſphiſmata & uerba pabolarū q̄ ei dixerat apiret:& q̄ſtionū difficultates abſolue
ret.Qui cū eēt aſtutior & intelligēs:nihil hoꝝ ignorās:ſed in oibus rōne pualēs:& coꝝ
cās agnoſcēs:oēs obſcuritates eorū pduxit ad lumē.Meminit aūt horū duoꝝ & menā
der q ex phœnica lingua antiqtates ſydoniorū in uocē cōuertit helladicā ita dicēs. Mo
riēte āt abybalo ſucceſſit in eius regnū filius eius yrā: q dū uixiſſet ānis ququaginta tri
bus regnauit trigintaquatuor.Hic eſtodit āplū terræ ſpaciū: et aureā colūnā q̄ in iouis
tēplo dicauit: inſup et lignorū materiā a mōte ſybāo icidit ad tecta tēplorū et deſtruēs
antiqua ſacraria tēplū edificauit herculi et aſtarte:et primū herculis hoc erexit menſe
pyritio:et contra eucheos tributa non reddentes egit exercitū : eiſq; ſibi ſubditis denuo
remeauit.Huius temporibus erat abdemonis filius iuuenculus q ſemper propoſitiōes
quas iperaſſet rex hieroſolymorū regi yrā ſoluebat.Meminit illius ēt dyon hiſtoriogra
phus ita dicens.Abybalo moriente filius eius yrā regnauit . Hic partē ciuitatis poſitā
ad orientē diruit:& maiorē urbē effecit:& olimpii iouis tēplū deſtruens: mediū locum
ciuitati coniunxit.& aureis anethimatibus exornauit:aſcendenſq; in montē lybanum
ſiluā maximā ad ſacrorū ſecuit edificia.Et adiecit hæc: regē hieroſolymarū ſalomonem
miſiſſe ad irā tyri regē:figuras quaſdā:& petiſſe ab eo ſolutionē ita:ut ſi non poſſet di
ſcernere:ſoluenti pecunias daret.Cūq; fateret̃ yram non poſſe ſe illa diſſoluere:foretq;
multa pecuniarū detrimenta paſſurus:p Abdimū quendā tyriū q̄ propoſita fuerant ſo
luta ſunt:& alia ab eo propoſita quæ ſi ſalomon non ſolueret:yrā regi pecunias multas
daret.Et hæc qdē dyon ſic dixit.Cūq; rex ſalomon uideret muros pro munimine turri
bus indigere aliaq; tutione(uā ſecundū ciuitatis meritū oportebat ēt copioſam firmita
tē eſſe murorū)hęc effecit:& turribus ciuitatem pcipuis ualde circumdedit.Conſtruxit
aūt ciuitates:inter pcipuas urbes annumerandas:aſor:& magedon:& tertiā zazarum.
Quę cū fuiſſet in regione paleſtinorū:pharao rex ęgyti caſtrametatus:& obſidens eam
cœpit:& oēs eius habitatores occidit eāq; ſubuertit:deditq; eam poſtea dono ſuæ filiæ
ſalomonis uxori.Quapropter edificauit eā rex:cū eſſet natura munita:& ad bella tem
porūq; motus utiliter oportuna.Non procul ab hac duas alias edificauit urbes quarū
altera bitchora:altera uocabat̃ balech. Vltra has aūt fecit & alias ad uoluptatē & epu
las oportunas:& rerū tēperamentis:pomorūq; fertilitate:et aquarū frigidiſſimarū po
culis abundantes.Pergens uero et in deſertum ſupioris ſyrię:eāq; capiens:conſtituit ibi

maximã ciuitatẽ duoꝝ dieꝝ itinere a ſyria ſupiore diſtãtẽ:ab euphrate uero unius : et a maxia babylõe ſex mãſiõibus ꝓcul extãtẽ. Vt ãt hęc ciuitas a ptibus habitabilibus ſyriæ ita diſtaret:hæc cã eſt eo ꝙ in inferiori terra aqua nuſq̃ inueniť:in illo ãt loco ſolũmõ fontes & putei nimis abũdẽt. Hãc itaqȝ edificãs ciuitatẽ:& muris eminẽtibus eam circũtegẽs thadamur appellauit:& hactenus apud ſyros ita dicebať:quã græci palmirã uocãt. Hæc itaqȝ ſalomõ illo tpe rex agebat. Propter eos aũt q quærũt:quõ oẽs ægyptioꝝ reges a minco q mẽphis edificauit:& ante multos ãnos quã fuit noſter ꝓgenitor Abraã:dum inter hęc uſqȝ ad ſalomonẽ &ille & triginta alii q trãſierunt pharaones uocati ſunt a quodã rege pharaone:qui poſt priores his tpibus imperauit: pharaonũ uocabulũ aſſumẽtes explanare hoc neceſſariũ iudicaui:ut & caliginẽ eoꝝ ignorationis auferã:& cauſam huius nois declarare contendam. Pharaonis nomẽ ſecundũ ægyptios ſignificat regẽ. Reor aũt eos ab infantia quidẽ aliis noibus appellatos: uenictes uero ad regnũ hoc ꝙ lingua patria ſignificaret imperiũ eos fuiſſe participatos. Nã & alexãdriæ reges cũ primitus aliis noibus uocarenť:uenictes ad regnũ uocati ſunt ptolemei:& romanoꝝ imperatores a natiuitate aliis uocati noibus cęſares appellanť : cũ poteſtas & principatus eis nomẽ iponat:& nõ hiſdẽ ꝑmaneãt appellationibus quas a genitoribus ſuſceperunt. Puto ſiqdẽ & herodotũ alicarnaſcũ ꝓpterea poſt mineũ q mẽphim edificauit dixiſſe tricẽtos triginta fuiſſe reges ęgyptiorũ:nequaq̃ eorũ noĩa declaraſſe: qa pharaones cõmuniter uocabantur. Nã poſt hoꝝ obitũ regnantis mulieris uocabulũ poſuit noĩe nicaulam eam uocitatam fuiſſe declarans: quia maſculi quidem reges pharao appellationem habere poterant:fœminæ uero nequaq̃ & propterea naturale huius nomẽ dixit. Ego aũt & in libris noſtræ ꝓuinciæ repperi:quia poſt pharao ſocerum ſalomonis nullus rex ægyptiorũ hoc uocabulo nuncupatus eſt : & quia poſtea uenit ad ſalomonẽ mulier quã p̃dixi ęgypti ethiopięqȝ regina:de qua nõ poſt multa denuo referemus. Horũ ideo nunc memini:ut oſtenderẽ:qa noſtri libri et ęgyptiorũ de multis rebus concordare noſcunť. Rex itaqȝ ſalomon chananeos q in monte libano morabanť uſqȝ ad ciuitatẽ amathi non obedientes ſubdidit:& tributa eis ĩpoſuit: ut ei miniſtrarent ac ſeruile opus efficerent:& agriculturã exhiberent. Ex his quoſdã annis ſingulis eligebat:qa nullus tunc ſeruiebat hæbreorũ. Non enim erat rationabile:ut cũ deus eis multa milia gentium ſubdidiſſet:& ex his oporteret eos habere ſeruitia, ipſi in hoc ſcemate ꝑmanerent: quando oẽs armati equis & curribus militabant potius quã ſeruitia peragebant. Chananeis aũt quos ad ſua miniſteria tulerat:conſtituit principes quingentos & quinquaginta:q ſup eos oẽm a rege poteſtatẽ ꝑceperant:ut eos docerent opera ſeu negocia : in qbus neceſſarii eſſe uiderenť. Fecit aũt rex etiã : multas naues in ſinu ægyptiaco maris rubri:in quodã loco q aſyon gaber appellať:non ꝓcul a ciuitate hellena:q̃ nunc beronica uocatur. Hęc enim regio fuit primitus iudęorũ. Habuit uero ad edificandas naues beneficia regis yrã. Ipſe nanqȝ multos uiros gubernatores:& in marinis rebus edoctos miſit: quos iuſſit nauigare cũ diſpenſatoribus ſuis ad locũ q olim ophyra:nũc terra aurea nũcupatur(eſt aũt in india)ut aurũ deferrent:& colligentes quadringenta talenta: ad regẽ denuo ſunt reuerſi. Igiť reginã ægypti & ethiopæ ſapientia plenã:& aliis ualde mirandã audientẽ crebro ſalomonis uirtutẽ atqȝ prudentiã:& habentẽ deſiderium eius multũ:& eorũ q̃ illi de rege quotidie dicebanť:ad eũ ſemetipſam adduxit:ut experimẽto & non auditu potius ſatiſfacere potuiſſet:quando opinio mendax ſæpius inuenitur: & proferentis narratione ſuſcipiť. Cũ ergo ad eũ uenire uoluiſſet:ut in p̃ſenti ſapientiæ eius experimenta ꝑciperet:ſtuduit ẽt queſtiones proferre:& earũ ſolutionẽ exigere. Venit ergo hieroſolymam cum magna gloria:& apparatu multo diuitiarum:cum auro &

aromatibus et lapidibus p̃ciosis: eamq; rex grate ſuſcepit:et circa eã in oĩbus extitit ual
de largiſſimus:et ꝓpoſitiones ſophiſmatum intellectu ſuo cito cõcipiens: uelocius quã
ſpari poterat exoluebat. Cuius illa ſapiẽtiã ita ſe tranſcendentẽ et potiorẽ quã audiebat
agnoſcens, uehementer obſtupeſcebat:et maxime culmina regalia mirabat᷑ : eorumq;
pulchritudine mira et magnitudine delectabat᷑ egregia nihilominus et diſpoſitione ua
ria fabricarum in qua multã regis prudentiã aſtutiãq; cernebat:plus tñ eam obſtupeſce
re faciebat domus:quę ſilua lybani uocabat᷑ :& quotidianaꝝ opulẽtia cœnaꝝ: & appa
ratus eius & miniſteriũ & ueſtes miniſtrantiũ:eorumq; decens circa ſuũ officiũ diſcipli
na:p̃cipue tñ ſacrificia quę quotidie deo celebrabant᷑ : & ſacerdotũ circa hęc necnõ ma
xima diligẽtia leuitarũ.Hęc uidens diebus oĩbus nimis admirabat᷑.Et cum non poſſet
tacere miracula q̃ uidebat uerbis uoluntatẽ ſui cordis aperuit dicens ad regẽ qbus ſuã
mẽtẽ uictã eſſe mõſtrabat.Cuncta inqt o rex quæ p auditũ ueniunt ad notitiã:cũ qua-
dã incredulitate ſeu dubitatiõe ſuſcipiunt᷑ : tuoꝝ uero bonorũ quę & ipſe in te poſſides:
hoc eſt ſapientiã & prudentiã:& quę tibi p̃ſtant᷑ ex regno:non eſt mẽdax fama:ſed ue-
ra:licet multo minor q̃ in pręſenti cõſpicio.Nã opinio auribus qdẽ aliqd ſuadere nitit᷑:
dignitas uero rerum nõ ita fieri nota:ſicut aſpectu & ipſa pręſentia cõprobatur.Ego ſi-
quidẽ neq; his quę nũciabãtur pp multitudinẽ & magnitudinem credẽs:multo potio-
ra cõſpexi:& beatũ dico populũ hębreoꝝ ſeruoſq; tuos pĩter & amicos:q quotidie tuo
uultu fruunt᷑ :& ſapiẽtiã audire ꝓmerent᷑.Qui ẽt nõ bñdicat deũ:ſic hãc diligẽtẽ ꝓuin
ciã & eius hĩtatores:ut te ad regni culmẽ eueheret᷑.Oñdẽs ãt poſt uerba hec quẽadmo
dũ eius regis habuiſſet effectũ:ẽt muneribus aperuit ſuę mẽtis indicium.Viginti nãq;
auri talenta regi dedit : & aromatum innumeram multitudinem : & lapides precioſos.
Dicunt aũt:quia & radicem balſami quam hactenus fert noſtra prouincia:ipſe dederit
regi.Cui ẽt e diuerſo ſalomon bona multa donauit:et maxime q̃ ipſa deſideranter elige
ret:nihilq; fuit quod poſtulanti nõ p̃beret:pronius dabat q̃ illa petierat:quã q̃ ipſe ma-
gis offerret:eãq; ſuæ largitatis munere p̃currebat.Regina itaq; ægyptiorũ et ethiopiæ
dans:et ruſum dona recipiens quę p̃diximus:ad ꝓpria remeauit.Eodẽ tpe delati ſunt
regi a terra q̃ uocat᷑ aurea lapides p̃cioſi:et ligna pinea qbus uſus eſt ad fortitudinẽ tẽ-
pli domũq; regalẽ et ad inſtrumenta muſicorũ fecitq; ex eis cytharas et nablas ut dice
rent deo hymnũ leuite.Oĩum uero rerũ q̃ fuerant quocũq; tpe regi delata:ea q̃ illo die
deuecta ſunt magnitudinẽ & pulchritudinẽ p̃cellebant.Nullus igit᷑ arbitraret᷑ ꝙ ligna
pinea quę nunc ꝓpter præcia uendentiũ ſic appellant᷑ illis uicina ſint:illa ſiquidẽ uiſio
ne rotunda quaſi pinea ſunt:ſed multa candidiora:& ualde fulgentia . Hoc aũt dixi ut
nullus naturã uere pinus ignoret.Quia uero ꝓpter utilitatẽ regis eius memoriam feci-
mus oportunũ ẽẽ iudicamus:ſignificare allati auri illo tpe quantitatem: q̃ fuit pondere
talentorũ ſexcentorum ſexagintaſex:nõ reputatis eis:q̃ negociatores emerant:neq; q̃
dono arabie toparchie:regeſq; mittebant.Conflauit ergo aurũ:ut ducentas lanceas fa
ceret: q̃ ſiclos ſexcentos haberent.Fecitq; & ſcuta trecenta uno quoq; habente auri mi-
nas tres:poſuitq; eas in domũ q̃ ſilua libani uocat᷑ : necnõ & coopcula ex auro & lapi-
dibus p̃cioſis ad conuiuia neceſſaria p̃parauit.Dũq; uno p̃cipuo artifice hęc feciſſet:etiã
alia uaſorũ opa largitate auri u taceret exqſiuit.Non enim aurũ aut argentũ uendeba-
tur aut emebat᷑ :ſed multæ fuere naues quas rex in mari tharſico cõſtituerat:ut interio
ra gentiũ penetrarent:& oĩa cõpararent:& cõparatũ aurum argentũq; regi deferrent:
necnon & elephãtes:& pauos:& ſimias.Nauigio uero euntes & redeũtes tribus annis
ĩplebant.Tunc enĩ regis illuſtris opinio oẽs in circuitu ꝓuincias circuibat:uirtutẽ eius
ſapientiãq; ubiq; diuulgans:ita ut oẽs undiq; reges deſiderarent eius aſpectũ : propter

incredulitatē reꝝ quæ de eo referebanť:magniſq; muneribus ſuū circa eū ſtudiū demōſtrabant. Mittebāt itaq; ei uaſa aurea et argētea:ueſteſq; purpureas:& aromatū genera multa & currus & equos: & onagros:mulaſq; quæ uirtute et pulchritudine regi placerēt:ita ut curribus et equis priſtinis ex his q dirigebāť accreſceret curruū numerus quadringētorū:erāt enim primitus mille:et iter equoꝝ duo milia:cū primitus fuiſſent .xx. milia. Nutriebanť aūt ut eſſent pulchri pariter et curraces:et cōparatiōe facta:nec decētiores alii nec uelociores inuenirentur. Exornabantur aūt et aſcēſores eorū:primū decora iuuētute florentes:habēteſq; magnā ꝓceritatē:et ſatis alios excēdētes:lōgāq; diffundētes in equoꝝ ſeſſiōe cesariē: ex purpura tyria ueſte circūamicti:auriq; tincturā quotidie in ſuis comis adiicientes:ut equoꝝ capita ꝑcuſſo ſole auro radiante fulgerent. His circa eum armatis exiſtentibus:arcuſq; ferentibus:rex uectus in curru: & alia ueſte circūamictus:ſolitus erat exire ad quendā locum qui ab hieroſolymis duobus funiculis abeſt uocaturq; hortus:aquaꝝ rigatiōibus gratus & locuples. Huc ergo cauſa delectationis egrediebať circa res oēs maxima ꝓuidētia & ſtudio ſp utēs:& ubiq; cultus ac decorus exiſtēs:neq; uiaꝝ deſidiā habuit: ſed regias uias quę ad hieroſolymā ducerēt:lapide nigro ſtrauit:ut ēt ambulantibus non poſſent eē difficiles: & oñderēt diuitiaꝝ et impii dignitatē. Diuidēs aūt currus:et diſponēs ut ſingulis ciuitatibus certus coꝝ nūerus eſſet: paucos qdē circa ſe retinuit: urbes aūt ubi diſperſi ſunt ciuitates curruū nolauit. Argēti uero tātā multitudinē fecit rex in hieroſolymis abūdare: quāti erāt et lapides : ſed et lignis cedrinis q̄ prio nō fuerāt: ſicut arboribus mori cāpos iudeę ita cōpleuit. Iuſſit āt et negociatoribus cōmercita ex ægipto deferētibus:ut uēderēt ei currū unū cū duobus eqs dragmis argēti ſexcētis:quos ipſe regibus ſyrię et trās euphratē habitantibus deſtinabat. Qui dum fuiſſet omnium rerum glorioſiſſimus atq; religioſiſſimus : et prudētia et diuitiis excelleret uniuerſos:q ante eū hębreorū tenuerunt principatū : non in his uſq; ad terminū uitæ ſuæ ꝑmanſit:quando relinquens ſolēnitatū cuſtodiā paternarum:non ſine ſimili rerū quas de Dauid p̄diximus conuerſatus eſt:ſed circa mulieres & ueneriam intemperantiā turpiter exardeſcens non prouincialiū ſolūmō delectationē habuit fœminarū:ſed ēt multas ex alienigenis gentibus duxit uxores:ſydonias:& tyrias:ēt ammanitidas & idumeas:& leges eſt p̄uaricatus moſaicas:qbus ille cōtradixit alienigenis mulieribus hębreos debere miſceri:& deos illarum cœpit colere : ut mulieribus earūq; amori placuiſſet:cū legiſlator p̄dixiſſet :ne hæbreus alienæ regionis uxores duceret:ne forte illarū ſolēnitatibus mixtus & deos earū coleret:& a ueneratione proprii dei ꝓpiter ſe abſtineret. Sed hæc qdē deſpexit ſalomon irrōnabili amori conſtrictus:& ducēs uxores principū inſigniū uirorū filias numero ſeptingentas:& trecentas concubinas:ſuper has aūt & filiā regis ægyptiorū:repente captus ab eis eſt:ita ut earū ſectareť quoq; culturas. Et ideo cogebať fauoris ſui præbere & dilectionis inditia: ut more earū patriæ uiueret:& quæ illis eſſent grata cōpleret. Aetate ſiquidē ꝓcedente:& ratione propter tp̄s pariter infirmante:cū iā non poſſet ſtudia patria retinere:deū quidē ꝓpriū non ſolum illicitis uxoribus iugiter inhonorabat:ſed ēt ante hęc peccauerat:& circa legū cuſtodiā iā deceptus fuerat:quando boū ęneorū ſimilitudines fecit : quos mari ſubiecit:et leonū quos in ſuo ſolio regali decoris cā diſpoſuit. Non enim hęc facere fas erat: dū optimum et familiare paternę gloriæ et uirtutis habuiſſet exemplū:quod ei ꝓpter dei pietatē fuerat relictū. Hoc ergo non imitatus cū ſecūdo cū deus ꝑ ſomniū patrē monuiſſet ſequi: in gloria huius rei expers effectus eſt. Venit ergo propheta miſſus a deo dicens. Quia neq; iniquitas eius lateret eū:neq; diu in his eſſet leraturus:incriminatus ſimul : quia ei qdē non auferret iperiū:quō Dauid patri eius fuerat ꝓmiſſum:moriente uero eo:citius

filiũ hoc amittere:non tñ oẽm ab eo populũ receſſurũ:ſed decẽ qdẽ tribus eius traderet
ſeruo:duas aũt nepoti Dauid huius filio reſeruaret:et pp illũ q dilexit deũ:et ꝓpter hie-
roſolymoꝝ urbẽ:in qua tẽplũ habere decreuit. Hęc audiẽs ſalomon cõtremuit:et ual-
de turbatus ex oĩbus pene bonis in quibus erat repẽte eſt mutatus non multo tpe tran
ſeunte ex quo hæc eniipſa ꝓuenere quę p̄dicta fuerũt a propheta. Mox ſuſcitauit ſup eũ
deus inimicum adat noĩe:quaꝝ inimiciciarũ cauſa fuit hmõi. Hic adat puer erat gene-
re idumeus de ſemine regio natus. Qui dum ioab princeps militię Dauid uaſtaſſet idu
meã:& oẽs qui armis uti poterant ſex mẽſibus pemiſſet:fugiẽs uenit ad pharaonẽ ægy
ptioꝝ regẽ qui eũ magna largitate ſuſcipiẽs dedit ei domũ & ꝓuinciã ad habitandũ. Et
cũ creuiſſet dilexit eũ: ita ut ei uxoris ſuæ ſororẽ noĩe talphim daret uxorẽ:ex qua natus
eſt ei filius:& inter filios regis eſt nutritus. Audiens ergo in ægypto Dauid mortẽ pĩter
& ioab, accedẽs ad pharaonẽ rogauit ut eũ ad ꝓpria remeare pmitteret. Cũq; regreret
rex cur hoc peteret:aut quid paſſus eum relinquere deſtinaret: cũ ſæpius ei inoportune
& nimis inſiſteret atq; rogaret, tunc qdẽ dimiſſus nõ eſt:ſed tpe quo iã ſalomon in ma-
lis erat pp p̃uaricationes p̄dictas & deinde pariter irã, dimiſſus adat a pharaone uẽit in
idumeã. Et cũ eã nõ potuiſſet a ſalomone exercitu retollere:qa multis p̄ſidiis ſeruabat:
nec eẽt facilis eius inuaſio, ſurgens inde uenit ſyriã. Iunctus aũt illic cuidã raam noĩe:q
regẽ ſophone adrazaꝝ dominũ ſuũ fugerat:& ꝓuinciã latrociniis deuaſtabat:eiq; ami
ciciis copulatus:cũ haberet ille circa ſe latronũ maximã multitudinẽ aſcendens & ten-
dens ſyriã:rex eius effectus eſt. Tunc quoq; diſcurrens iſrahelitaꝝ prouinciã affligebat
& adhuc uiuẽte ſalomone uaſtabat. Et hæc qdẽ hębreis prouenerũt per adat. Inter hæc
autem hieroboam filius nabath ſurrexit contra ſalonem et quoſdam contribules ſuos
ſecundũ prouinciã olim ſibimet dictã. Is cum eſſet puer a patre derelictus et erudiretur
a matre, uidens ſalomõ robuſtũ et nimis ſtrenuũ eũ ſup edificiũ murorũ eſſe conſtituit:
quãdo munitionẽ ꝓpugnaculorũ in hieroſolymis fecit. Qui ita in hoc opere laborauit:
ut rex eũ approharet: eiq; principatũ militiæ ſup tribũ ioſeph conferret. Illo itaq; tpe cũ
hieroboã ueniret hieroſolymis, occurrit ei propheta de ciuitate ſylo noĩe achia. Quẽ dũ
ſalutaret deflexit eũ paululũ ex itinere ad quẽdã locũ ubi nullus alius intereſſet:et diui
dens ſuũ palliũ quo erat indutus in duodecim partes:iuſſit ut hieroboam decẽ ex his ſu
meret p̄dicens ꝙ deus hæc uellet:ut ſciſſo principatu ſalomonis:filio quidẽ eius propter
promiſſionẽ Dauid duas relinqueret tribus:& illi decẽ:quõ ſalomon in eo peccaſſet: &
mulieribus earũq; diis ſe lprouide ſubdidiſſet:ſciens inqt cãm ꝓ qua deus ſuã dilectio-
nẽ a ſalomone ſubtraxit: eſto iuſtus & eius cuſtodi p̄cepta propoſitã habens palmã de
pietate & honore dei p̄cipuã. Talis utiq; futurus:qualẽ noſti fuiſſe Dauid. Elatus itaq;
hieroboam ex ꝓphetæ ſermonibus cũ eſſet natura feruenti iuuenis: & rerũ grandium
appetitu imenſus non qeſcebat:ſed cũ ueniſſet ad exercitũ:habens memoriã eorũ quæ
ei dixerat achias, repente niſus eſt populo ſuadere:ut a ſolomone recederet:& regnũ ei
contraderet. Cognoſcens uero ſalomon eius uoluntatẽ & dolũ q̃rebat ut eũ cõpręhen-
dens:uelociter interimeret. Quod dũ cognouiſſet hieroboam:fugit ad ſeſach ægyptioꝝ
regẽ:& uſq; ad ſalomonis obitũ ibi moratus eſt:& ne quid pateretur lucratus & futuro
ſeruandus iperio. Mortuus eſt itaq; ſalomon:ualde longeuus:qui regnauit quidẽ annis.
xl. uixit aũt quattuor & nonaginta:& ſepultus eſt in hyeroſolymis:cunctos fœlicitate
& prudentia & diuitiis reges excellẽs:p̄ter illa in quibus circa ſenectutẽ deceptus mu-
lierũ ardore preuaricatus eſt:de quibus & de malis quę propterea prouenirẽt hæbreis:
oportunius explanabo.

Cap. IIII.

p Oſt mortẽ ſalomonis iſ eius regno filio ſuccedẽte roboã:ex muliere ammanitide

naama noĩe ꝓcreato, repẽte miſerũt ĩ ęgyptũ prĩceps populi:et reuocauerũt hieroboã.
Qui dũ ueniſſet ad eos in ciuitatẽ ſycimorũ, ẽt roboã uenit in eã. Placuerat enĩ ut illic
cõuenientes iſrahelitæ eũ cõſtituerent regẽ. Adeũtes ergo eũ principes populi ſimul et
hieroboã:rogabant dicẽtes ut aliqd de ſeruitio relaxaret: et melior eẽt patre:cuius fue-
rant ꝑgrauati iugo:ut et ipſi deuotiores eẽnt:et propter manſuetudinẽ potius q̃ timorẽ
ei ſeruirẽt ac diligerẽt. Qui dũ poſt tres dies reſponſurũ ſe eoꝝ petitiõibus dixiſſet, mox
qdẽ eos ſuſpectos fecit:cur nõ repẽte quæ petebat̃ annueret. Nam rẽ bonã & humanã
eſſe iudicabant:& magis in iuuene: attamẽ & in eo ꝗ cogitare ſe dixerat:& non repẽte
negauerat:ſpem aliquã faciebat. Qui cõuocatis paternis amicis:tractabat cũ eis quale
deberet populo ꝓbere reſponſum. Illi uero quę deuoti facerẽt naturã uulgi utiq; ſciẽtes:
monebant ut manſuete loqueret̃ ad populũ: & cõmunius quã regibus exigeret faſtus:
ut Ita fauorẽ ſibimet obligaret:dũ naturaliter diligant ſubiecti potius mãſuetudinẽ re-
gũ:quã cõminationẽ. Tunc ille optimũ cõſiliũ forſitan deo uolẽte deſpiciẽs: uocãs ado-
leſcẽtulos ſecũ nutritos:eiſq; pandẽs ſenioꝝ conſiliũ:quod oporteret fieri iuuenes exq-
ſiuit. Illi uero cum neq; iuuẽtus: neq; deus meliora eos tractare ꝑmitteret:monuerũt ut
aſperius reſpõderet ad populũ:& inferiorẽ ſuũ digitũ:lumbis paternis diceret uaſtiorẽ.
Et ſeueritatẽ quã fuerant in illo cõperti:in ſe multo potiorẽ agnoſcerẽt: & ſi ab illo fla-
gellis caſtigati ſunt:cedi a ſe ſcorpiis expectarẽt. In his delectatus rex:et credẽs dignita-
ti regiæ cõuenire reſpõſum:cũ die tertia plebs auditura ueniſſet: et oĩs populus uideret̃
ſuſpẽſus eẽ:ut uerba regis audiret:credẽs aliqd fore clemẽtius:relinquẽs ille conſiliũ ſe-
nioꝝ reſpondit adoleſcentiũ. Hæc aũt dei uoluntate gerebant̃:ut quæ ꝓdixerat achias
perducerentur ad terminum. Tunc ergo cuncti ei ſermonibus uelut opere iam percuſſi:
& dolentes quaſi iã experimẽto ipſaꝝ rerum quę dicerẽtur afficerẽtur:indignati ſunt et
oẽs pariter uoce magna clamauerunt:nihil ſibi poſt illum diẽ eſſe cõmunem ad genus
Dauid uel q erant ex eo progeniti:ſed ſolũ templũ ei cedere quod pater eius edificaſſet:
cumq; interminati ſunt ſe relicturos:& ſic amare iracundiã ſeruauerunt:ut dum miſiſſet
rex roboã quendã nomine adorã ſup tributa conſtitutũ:q eos aliquõ mitigaret:& poſt
ſermones q petuãlter ab ętate iuuenili ꝓlati fuerant:ad concordiã reuocaret, paſſi non
ſunt:ſed cũ lapidantes interemerunt. Quod dũ uidiſſet roboã: credens quoq; ſe lapidã-
dũ:metuens ne & ipſe tale aliqd ſuſtineret:aſcendens in currũ fugiẽs mox uenit in hie-
roſolymam. Et tribus qdẽ iuda ſimul & beniamin eũ cõſtituere regẽ:reliqua uero plebs
ab illa die recedens a filiis Dauid:dominũ rerũ hieroboam eſſe conſtituit. Roboã uero
ſalomonis filius cõuentu facto duarũ tribuum in qbus regnabat:ſumens ex eis electos
milites centũ octoginta milia uirorũ:contra hieroboam & cõtra populũ dimicare cogi
tabat:quatenus eũ ſubderet ſibi bello ſeruiturũ. Prohibitus uero ẽ a deo p ꝓphetã Ra-
meũ:ut bellũ inferret:eiſq; dicebat non eſſe iuſtũ ut aduerſus cõtribules dimicarent:cũ
ab eo dei uoluntate populus receſſiſſet. Quo facto:nequaq̃ egreſſus eſt ad ꝓliũ. Diuiſo
itaq; regno prius narrabo q̃cũq; hieroboã iſrahelitarũ rex egit. Deinde q̃ a roboã duaꝝ
tribuũ rege geſta ſunt explanabo. Sic enĩ totius ordo hiſtoriæ ſeruabit̃. Igit̃ hieroboam
inſtitutus in ſycimorũ ciuitate regalibus: ibidẽ morabat̃: quod ẽt in phanuel ciuitate
fecit. Dũq; non multo poſt ſcenophegiæ feſtiuitas imineret:cogitans hieroboam qa ſi
ꝑmitteret populo ut deum in hieroſolymis adoraret:pergens & feſtiuitatẽ illic ſolemni
ter agens pœnitentia duceretur:& propter templum:& propter dei religionem forſitan
metuens ne eum quidẽ relinqueret:ad regẽ uero priſtinum temearet. Et ob hoc mortis
ꝑicula ſibimet imminerẽt:opus hoc malignum ſua cogitatione molitus eſt. Fecit duas
uitulas aureas & totidẽ tẽpla conſtruxit;unum quidẽ in ciuitate bethel;aliud circa dan:

q̃ ad fontes

q̄ ad fontes iordanis minoris uidet̃ exiſtere:poſuitq; has uitulas in tēplis quas p̄diximus
ciuitatū:& rex inuocās decē tribus quibus ipſe regnabat:his uerbis cōtionē fecit ad po
pulū. Viri cōtribuli noſſe uos puto:q; oīs locus habeat deū:& non oſtēdit̃ locus in quo
ꝓprie p̄ſens eſt ſed ubiq; ſemp exaudit:& cultores ſuos intēdit. Vnde mihi nō uidet̃ ne-
ceſſitatē uos pati ad hieroſolymā properandi ad hoſtiū utiq; ciuitatē:ut adoretis deum
longo itinere fatigati. Homo enim illic edificauit tēplū : & ego feci duas uitulas aureas
deo equiuocans.quarū unā quidē in bethel ciuitate dedicaui:aliam uero in dan urbe cō
ſtitui:quatenus quicunq; ueſtrū eis urbibus ſunt uicini adorent in eis deum. Conſtituā
ergo ex uobiſipſis ſacerdotes earūq; leuitas ut tribu leui nequaq̄ neq; aarō filiis egeatis
ſed q uoluerit eſſe ſacerdos offerat uitulū deo & arietē unū quod & primum pontificem
aaron feciſſe dicunt. Quod dū dixiſſet ſeduxit populū ut a patria religione recedēs ꝑua
ricaretur leges. Hoc itaq; hæbreis malorum fuit initiū & qui cuncta deuicerant p̄liis in
alienarū ſunt gētiū ditione ſubiecti. Sed hęc quidē opportune narrabimus. Igit̃ dū iſta
ret.vii.mēſe feſtiuitas,uolēs & ipſe eā ita i bethel agere ſicuti duæ tribus in hieroſolymis
celebrabant:ante uitulā qdē edificauit altare & ipſe pōtifex factus cū ſacerdotibus ad al
tare conſcēdit. Cūq; eſſet hoſtias & holocauſta corā populis oībus oblaturus: uenit ad
eū hieroſolymis propheta noīe iadan:miſſus a deo. Qui ſtans in media multitudīe:ſtāte
etiā rege:faciēs ad altare ſermones:deus inquit futurū quendā eſſe p̄dixit ex genere Da
uid noīe ioſiam:q non tm̄ tēporis illius ſupra te & altare falſos pimat ſacerdotes : ſed ēt
oſſa hoꝝ populoꝝ ſeducētiū & errorū eorū & ipiorum ſup te tunc ſimul exurat. Vt aūt
credant hoc futurū:ſignū eis nunc prædico faciēdum:ſubito enī rumpetur hoc altare:&
oīs pinguedo ſacrificioꝝ ſup illud poſita fundet̃ in terrā. Hæc dicēte ꝓpheta:īdignatus
hieroboā:manū extendit: præcipiens eum cōtinuo cōprahendi. Cuius manus mox eſt
arefacta:nec ualuit eam deīuo reuocare:ſed habuit eam marcidam & ſolutā . Ruptum
ergo eſt repēte ſacrariū:& ſicut ꝓpheta prædixerat cūcta diffuſa ſunt. Cūq; uideret ſera
cē hominē:& pręſentiā diuinā habere cognoſceret :rogauit ut ſupplicaret deo:quatenus
eius dextera curaretur. Quo rogante deū:manū ſibi naturaliter reſtitutā gaudebat:ꝓ-
phetāq; rogabat enixe:ut eius conuiuiis intereſſet. Iadan uero dixit:nō ſe pati ut ingredi
ret̃ ad eū: nec panē aut aquā in ciuitate guſtaret:hoc ſibi pręceptū a deo dicens:ut ēt &
alio quā unde uenerat itinere remearet. Huius igitur abſtinētiā rex miratus:erat ī timo-
re poſitus:& p mutationē rerū ex his quæ dicta fuerant:nō ꝓſpera ſibimet īminere crede
bat. Erat aūt quidā in ciuitate ſenior:malignus homo:falſuſq; ꝓpheta quē hieroboā ma
gnis ſtudiis honorabat:cū eo dicēte quę illi grata forent crebro decipetur. Iſte itaq; tunc
erat in lectulo pp ſenectutis infirmitatē. Filiis aūt indicantibus ei ꝓphetā q de hieroſoly
mis uenerat:& de ſigni effectu:& quō arefacta manus dextera hieroboā:illo orante fue
rat reſtituta:metuēs ne pegrinus eēt melior apud regē:& potiori honore frueret̃ :præce
pit filiis:ut ei repēte ad iter aſinum ſtratū prępararēt. Quibus p̄ceptū feſtinanter iplen-
tibus:aſcēdēs proſecutus eſt prophetā:& inueniēs eum ſub alta & umbroſa ilicis arbore
quieſcētē:ſalutauit primū deinde culpauit:cur apud eū non intraſſet : & eſſet eius hoſpi
talitate participatus . Quo dicēte ſe a deo prohibitū:ut apud quēquā in illa ciuitate gu
ſtaret:nō inqt ꝓhibuit diuinitas ut meā mēſulā deuitares. Nam & ego ꝓpheta ſum &
in ea tecū religione cōis:& adſum nūc miſſus a deo:quatenus te comeſſurū ad me dedu
cā. Ille uero credēs mētiēti:reuerſus eſt. Quibus adhuc prandētibus & pariter epulanti
bus:deus apparuit iadan:eiuſq; mandata preuaricantem dixit ſupplicia ſuſtinere: & q̄li
tatem poenę continuo declarauit:leonem ei occurſurum in itinere quo laceraretur:& q;
ſepultura patria priuaretur dixit. Hęc autem facta reor uoluntate diuina:ut hieroboam

nequaq̃ uerba iadan metueret:quaſi fallacis & ita defuncti.Remeãte ſiqdẽ iadan rurſus
in hieroſolymã:occurrit leo:& deiiciens cũ de aſino peremit:& aſinum qdẽ in nullo no
cuit:ſe cũ eo ſedẽs & illũ & corpus ꝓphetę magna tuitiõe ſeruabat:donec aliq iter agẽ-
tium uidẽtes hoc:& uẽiẽtes in ciuitatẽ falſo ꝓphetę denunciarẽt.Qui miſſus filiis:eius
corpus deuexit ĩ ciuitatẽ:ac ſplẽdida pompa eius celebrauit exequias:pręcipiẽs filiis ut
ipſum mortuũ cũ illo ſepelirẽt:dicẽs ꝙ omnia qdẽ uera eſſent quęcũq; ille prophetaſſet
aduerſus illã urbẽ:& altare & ſacerdotes:necnon & cõtra falſos ꝓphetas:& ꝙ ipſe poſt
mortẽ non pateret̃ iniuriã:ſi cũ eo ſepultus:& eius oſſibus copulatus:propter ſocietatẽ
oſſiũ ꝓphetę nõ poſſet agnoſci.Sepeliẽs ergo ꝓphetam:& filiis iſta pracipiẽs:cũ eſſet
malignus & impius:acceſſit ad hieroboã eiq; dixit. Quare turbatus es uerbis fatui ui-
ri?Cũq; illi rex de ſacrario & manu ſua narraret:ſanctum uere & prophetam egregium
eum uocans:cœpit deſtruere eius opinionẽ:& uериſimilibus utens : rerũ geſtarum credi
tam ĩminuere ueritatẽ.Nitebatur enim ſuadere:quia pro labore portandi multa ſacrifi-
cia:eius manus obſtupuiſſet:& deinde cũ requieuiſſet:ad naturã propriã denuo remeaſ
ſet.Altare autẽ cum prius fuiſſet uacuũ:ſuſceptis multis hoſtiis & ingentibus : propter
onus impoſitorum fuiſſe ruptũ & cecidiſſe dicebat:ſignificauitq; ei ſimul ita mortẽ eius
qui hæc ſigna prædixerat:eo ꝙ fuiſſet a leone diſcerptus:& nihil eſſet quod propheta lo
cutus eſt.Hæc ergo dicẽs regi ſatiſfecit:eiuſq; mentẽ pœnitus auertit a deo:& a ſanctis
operibus:& ad actus impios euocauit. Qui rex tantã deinceps contumeliam diuinitati
fecit:& ita contra leges atrociter inſiluit:ut nihil aliud quotidie quereret:quã ut aliquid
noui ſuper ea quæ iam perpetrauerat ſcelera cumularet.Igitur de hieroboã hæc ĩ præſen
ti dixiſſe ſufficiat.Filius autem ſalomõis roboã:qui ſicut prædiximus ſuper duas regna-
uit tribus:edificauit munitiſſimas ciuitates & magnas:bethleẽ & icã & thecos & beth
ſura & ſocho & odollã:& hipam:& mereſam:& zipha:& adoram:lachis:& zetherã:&
hellum:& ebron.Has quidẽ in ſorte iuda primas edificauit : fecitq; & alias ꝑcipuas in
ſorte beniamin:muriſq; circundãs:cuſtodes iſtituit uniuerſis:& principes multumq; fru
mentũ ſimul & uinum & oleum:& alia quę ſingulis ciuitatibus pro cibariis eſſent ne-
ceſſaria:largiſſima ubertate recondidit:inſuper aũt & ſcuta & iacula nimis ĩnumera.Cõ
uenerũt aũt ex oĩbus iſrahelitis ſacerdotes ad eum in hieroſolymam pariter & leuitæ:&
qcũq; alii de populo erãt boni uel iuſti:relinquentes proprias ciuitates:ut culturã dei in
hieroſolymis exhiberẽt:minimeq; libenter audiebant dũ compellerentur uitulas adora
re:quas fecit hieroboã:& auxerunt imperiũ roboã per tres annos.Qui dum cognatam
quãdam duxiſſet uxorẽ & tres ex ea filios ſuſcepiſſet : poſtea quoq; duxit nomĩe machã
natã de thamar:filiã abſolonis:quę & ipſa uidebat̃ eſſe eius cognata:de qua natus eſt ei
filius maſculus:quẽ abiam appellauit:habuitq; filios ex aliis coniugibus:ſed ſup oẽs po
tius diligebat machã.Habuit aũt lege ſibi coniunctas uxores decẽ & octo : cõcubinas
uero triginta.Et filii qdẽ ei nati ſunt octo & uigiti:filię uero ſexaginta . Succeſſorem ſui
regni conſtituit abiã ex macha ꝓcreatũ:cui et theſaurũ et munitiſſimas credidit ciuita-
tes.Reor enim q͞a ſæpius cã malorũ et iniqtatis exiſtat hoĩbus magnitudo rerũ:carũq;
ad potiora conuerſio.Vidẽs nãq; roboam regnũ ſuum his cremẽtis augeri:ad impias et
iniuſtas cõuerſus eſt actiones:et ſpreuit dei religionẽ:ita ut et populus eius imitaret̃ ini
quitatẽ cũ maioribus.Nã cũ ꝑcipuum moribus corrumpitur conuerſatio:ledit̃ deuotio
ſubiectorũ:et cũ uiderint illorũ luxurias:ſuę caſtitatis merita reſpuẽtes quaſi uirtutẽ eo
rũ imitari nitunt̃ illecebras.Nõ enim opera principum approbare uiderẽtur:niſi etiam
ſimilia agerent.Hoc igit̃ accidit ſubiectis roboam.Nam cũ ille ageret ĩpie et iniq;:ſtu
debant et illi non eſſe iuſti:ne rex uideret̃ oſtendi. Cap.V.

Vapropter uindicem ſuper hębreos miſit deus regẽ ægyptiorum nõie ſeſach : de
q quo narrans Herodotus:actus proſtremo eius adiũxit. Hic enĩ ſeſach q̃nto ãno
regni roboam cum multis milibus exercituũ caſtrametatus eſt . Sequebanť enĩ
illum currus mille ducenti equitum uero ſexaginta milia & quadraginta milia peditũ:
quorum plurimos habebat libyas & ethiopes. Inuadẽs itaq; regionẽ hębreorũ:mũitiſ
ſimas roboam ciuitates ſine dimicatione detinuit & nouiſſime armatus ad hieroſolymã
uenit:ubi roboam et eius exercitus propter militiã ſeſach tenebatur incluſus: deũq; ro⸗
gabãt ut eis uictoriã ſalutẽq; cõferret. Quos tñ non exaudiuit deus nec eis pugnaturus
ſpẽ uictorię ꝓmiſit. Propheta quoq; ſameas ait deũ eis interminari:eoſq; relicturũ ſicut
ipſi eius uidebanť deſeruiſſe culturã. Hęc audientes aĩo ſunt ſoluti & dũ nullã uiderent
in ſe ſalutẽ confitebantur oẽs q̃ eos deus iuſte deſpexerit cũ ipſi circa eũ impie crudeli⸗
terq; geſſiſſent & eius legitima ſpreuiſſent . Quos uidens deus ita deiectos et ad pñiam
fuiſſe pductos non ſe perditurũ eos ꝓphetæ dixit ſed ægyptiis tantũ fore ſubdendos ut
agnoſcerẽt:utrũ hoibus ſeruire eſſet infatigabilius:an certe deo. Capiẽs ergo ſeſach non
lege bellica ciuitatem:ſed pactis præcedentibus roboã eũ ſuſcipiẽte propter timorẽ:in⸗
greſſus fœdera nõ ſeruauit:ſed & templum expoliauit & theſauros dominicos & regios
exhauſit:auri & argenti multa milia & innumerabilia ſecum deuehens ornamẽta:& ni
hil omnino illic derelinquens. Abſtulit aũt & aureas lanceas:& ſcuta q̃ rex fecerat ſalo
mon:ſed neq; pharetras aureas dimiſit:quas Dauid ſumptas a rege ſephone deo dicaue
rat. Quod cũ idẽ ſeſach feciſſet:ad propria remeauit. Meminit aũt huius prelii & Hero
dotus alicarnas:qui ſolummodo circa regis nomen errauit. Sed q̃a & gentes alias mul⸗
tas inuaſit & paleſtinam & ſyriam ſubiugauit:capiens ſine prælio cunctos in ea regiõe
degentes, unde palam eſt quia noſtrã gentem ſubditã ægyptiis indicare uult. Ait ergo:
q̃ũo & ſtatuas eorũ qui ſine prelio ſe tradiderunt reliquerit:& mulierum genitalia in eis
celauerit. Roboã & enim rex noſter ei tradidit ſine prelio ciuitatem. Dixit aũt ethiopas
ab ægyptiis didiciſſe genitaliũ circunciſionẽ phœnices aũt & ſyri ĩ paleſtina fatenť hoc
ſe ab ægyptiis didiciſſe & palã eſt: q̃ũo alii nulli circuncidunť ſyrorum ĩ paleſtina habi
tantiũ ꝑter noſtros. Sed de his ſentiat q̃s quod uoluerit. Igiť diſcedẽte ſeſach:robã rex ꝓ
aureis lanceis & clippeis:erea eiuſdẽ numeri fecit:cuſtodibus regalibus ſeruãda tradidit
& q̃ cũ ſplendẽti principatu & claritate rerũ debuerat impare:& ſub multo ſilẽtio & ti⸗
more regnauit:fuitq; hieroboã regi cunctis tẽporibus inimicus. Mortuus eſt aũt cũ ui⸗
xiſſet q̃nquaginta & ſeptẽ annis:in q̃bus regnauit decẽ & ſeptẽ uir ſupbus:& fatuus:&
nolens paternis amicis credere:pdiderat principatũ:ſepultuſq; eſt in hieroſolymis in tu
mulis regũ. Roboã itaq; ſucceſſit ĩ regnũ filius abia:cum hieroboam octauũdecimum
annũ haberet in regno. Et quidem huiuſmodi fine conſumpta ſunt. Cõſequens eſt nũc
ut de hieroboã dicamus:quemadmodum & ipſe fuerat conuerſatus. Is enim non quie⸗
uit iniquitates facere corã deo:ſed quotidie in excelſis montibus erigebat aras:& ſacer⸗
dotes de populo eligebat. Contra quas impietates ſupplicia non poſt longum tempus
in eius caput & totius generatiõis ipſius erat relatura diuinitas. Illa ſiquidem tempeſta
te cum eius filius nomine abimen egrotaret:dixit uxori ſuæ ut mutata ueſte priuatũ ſce
ma ſuſcipiens:iret ad achiam ꝓphetã:aſſerens eũ uirũ eſſe mirabilem: & futura predice
re:qui ẽt de regno ei ſignificaſſet:& ab eo quaſi peregrina requireret:ſi puer languorem
poſſet euadere: Quæ mutata ueſte ſicut maritus ei preceperat:uenit ĩ ſylo ciuitatẽ: ubi
morabatur achias. Cũq; foret domũ illius ingreſſura:cũ eſſet iã ꝓphetæ uiſus ſenectute
grauatus:apparuit deus ei:utrũq; denũciãs: & q̃a hieroboã regis ad eum ueniret uxor:
& quid deberet pro quibus aderat reſpõdere. Qua in eius domũ ueniente:uelut priuata

ſimul & pegrina:Ille clamauit.Ingredere uxor hieroboā.Quid te celas.Deū latere nō
potes q mihi & te uētura eē denunciauit:& imperauit quæ tibi dicā. Reuertere igit̃ ad
maritū:& dic ei hęc dixiſſe deū.Quō te magnū ex paruulo & nihil exiſtente cōſtitui re
gē:& ſcindens regnū a genere Dauid tibi cōtradidi:tuq; horū nō recordatus:meāq; re-
ligionē deſerēs:fuſileſq; deos efficiēs illos potius honoraſti:deiiciā te denuo:& oē tuū
genus exterminabo & canū uoracitati uolatiliūq; præbebo :& qdā a me ſuſcitabit̃ rex
totius populi:q de genere hieroboā nullū penitus remanere pmittat.Participabat̃ aūt
iſto ſupplicio ēt populus:et copioſa terra hac priuabit̃ :et trās eufratē ulterius diſpget̃ :
quō cuncti regis īpietates ſecuti:deos ab eo factos adorauerunt:et meā religionē uene-
rabilē reliquerūt. Tu uero mulier hæc marito feſtina renūciare: filiū uero tuū īuenies eē
defunctū. Te nāq; īgrediente ciuitatē:ſpiritū mox amittet:ſepelieturq; planctu populi
cōiter honoratus. Hic nāq; ſolus ex genere hieroboam bonus fuiſſe uidebat̃ .Hæc itaq;
ꝓpheta dicēte:exiliens turbata mulier de morte filii lamentans:p uiam feſtinanter ibat
lugens & ingemiſcens:filium utiq; quem in ſpe reliquerat uiuū ulterius non uiſura:quē
continuo moriturū eſſe crederet. Quæ dum ueniſſet in ciuitatē:filiū qdem ſicut ꝓpheta
dixerat inuenit extinctū:regi uero cuncta narrauit. Cap. VI.

Ieroboam itaq; nihil hoꝝ cogitans:multo exercitu congregato cōtra abiā filium
roboā:q ī duabus tribubus patri ſucceſſerat:caſtrametatus eſt:deſpiciebat enim
illū ꝓpter ætatē. Qui dū hieroboā inuaſionē audiſſet:obſtupefactus eſt:uerūta-
mē ultra prudētiā iuuētutis ad ſpē bellādi roboratus:electo ex tribub⁹ duab⁹ exercitu:
occurrit hieroboā ad quēdā locū q uocat̃ mons amorreorum:& caſtra circūfigēs:bello
neceſſaria pparabat. Erat eni eius exercitus quadraginta milia uiroꝝ:hieroboā uero ma
nus duplex erat. Cūq; exercitus ex utroq; ad opus bellicū & certamina cōmittēda eſſet
iam in acie conſtitutus:ſtās in loco excelſiore rex abia māu ſilētiū impauit:& hieroboā
petiit ut cum quiete prius ſe audiret:factoq; ſilētio cœpit hæc dicere. Nec uos eqdē igno
ratis:q deus principatū Dauid & eius ſoboli in tpe uniuerſo conceſſerit: miror aūt qūo
recedētes a meo patre:ſeruo ſuo hieroboā idecēter adheſeritis: & cū eo pugnaturi cōtra
eos q a deo regnare decreti ſunt nūc aduenistis:ut eorū regnū his pręliis auferatis. Ha-
ctenus itaq; regnū hieroboā iniuſte detinuit:quod nō reor maiori eū tpe poſſeſſuꝝ:q iō
pœnas etiā de pterito nūc ſoluēs:ab iniqtatibus & iniuriis nō ceſſabit:quas ei hactenus
inferre præſumpſit:ſed & uos talia perpetrare coegit:q nullā a meo patre paſſi cōtume
liā:& tū qa nō quæ uobis placerēt in cetu locutus eſt malignis hominibus credens:illū
quidē ut putatis ira faciente reliquiſtis:quod autem uerius eſt:a deo uos & eius legibus
abſtraxiſtis:cū potius iguoſcēdū fuerat nō uerbis ſolūmodo durioribus uiro iuuenculo
& contentionis ignaro: ſed etiā ſi ad aliquā difficultatē operis per iuuētutem fuiſſet ex-
pitiāq; pductus:eſſet pferēdus ꝓpter ſalomonē patrē illius:& beneficia uobis ſæpe col
lata:quę danda ſunt utiq; peccatis filiorū:pro beneficiis & affectu parentū. Vos autem
nihil eorum cogitaſtis:neq; tunc:neq; mō:ſed ſup nos tantus uenit exercitus. Vel ī quo
de uictoria cōfiditis? An in uitulis aureis & aris in montibus conſtitutis? quę ueſtrę ſunt
impietatis & non religionis indicia? An certe ſpem uobis multitudo præbuit? quia no-
ſtra caſtra tranſcēdit. Sed nulla uirtus illic eſt:ubi licet cū multis milibus aliqs pugnat
iniuſte: ſolūmō enim iuſticia & pietate diuina ſpes uictoriæ conſtat īmota:quæ ſcilicet
& apud nos eſt:ſeruantes a principio leges:& deū ꝓpriū uenerantes:quē nō manus de
putreſcibili ſilua fecerunt:nec excogitatio mali regis ꝓ populi ſeductione cōſtruxit:ſed
cuius eſt opus principiū finiſq; cūctoꝝ. Vnde ſuadeo ēt nūc uobis: pœnitētiam pterito
rū ut habeatis & meliora cogitētes:dimicare ceſſetis:paternaſq; leges recolatis: & ge-

quid ad magnitudinẽ uos tãtæ fœlicitatis euexit. Hæc equidem abias eſt locutus ad po
pulũ. Adhuc aũt eo loquente: quoſdã militum hieroboã latẽter imiſit: ut abiã ex aliqui-
bus partibus circundarẽt: qua exercitus nõ uideret. Qui cum inter hoſtes apparuiſſent:
exercitus quidẽ eius conturbatus expauit. Abias aũt cõfortauit eos: & in domino ſpem
habere poſcebat. Tunc illi pariter inuocãtes dei ſolatiũ: ſacerdotibus tubis clãgẽtibus:
cũ clamore hoſtes aggreſſi ſunt. Et illorũ qdẽ audaciã ac iuuentutẽ diſſoluit deus: exerci
tũ aũt abiæ fecit excelſiorẽ. Nã quãta i illo bello referẽ cędes fuiſſe cõmiſſa: neq; gręco
rũ: neq; barbaroꝝ referũt hiſtoriæ. Abia aũt & filii iuda & beniamin de exercitu hiero-
boã mirabilem & famoſiſſimã poeperunt deo conferrẽte uictoriam. Quinquaginta mi-
lia enim hoſtiũ bello ꝓſtrata ſunt: eorũq; munitiſſimas ciuitates dirupuerũt: iſup bethu
liam eiuſq; regionem forti dimicatione tenuerũt. Hieroboam itaq; hac dimicatione fati
gatus: nequaq̃ uires habuit: quãtocũq; tẽpore poſt hæc abia uixit. Qui tamen poſt hãc
uictoriã ꝑuo tẽpore ſuperueniens: obiit cum regnaſſet annis tribus & ſepultus eſt in hie
roſolymis: in monumentis paternis. Reliquit autẽ filios quidẽ duos & uiginti filias aũt
decẽ & ſex: quos oẽs de uxoribus uigintiſeptẽ ꝓcreauit. Huic ſucceſſit i regno filius aſa:
cuius iuuenculi fuit mater nomine maacha. Hoc ergo mõ abię filii roboam nobis geſta
ſunt tradita. Mortuus eſt aũt & hieroboam rex decẽ tribuũ: cũ uiginti & duobus annis
tenuiſſet imperium: ſucceſſitq; ei filius nadab: ſecũdo iam anno regis aſa trãſacto: regna
uitq; hieroboam filius annis duobus: patris ĩpietati malitiæq; cõcordans. Cap. VII.

i N his autem duobus annis caſtrametatus eſt contra gebethon ciuitatẽ paleſti-
norum. Cũq; eam foret obſeſſione capturus: dolum paſſus a quodam amico no
mie baaſa meheli filio mortuus eſt. Qui poſt eius obitũ potitus ĩperio: omne ge
nus hierohoam interemit & euenit: ut ſecundum prophetiam dei: alii quidem cognatoꝝ
hieroboam in ciuitate mortui lacerarenẽ a canibus atq; conſumerentur: alii uero in agris
a uolatilibus deuorarẽtur. Et domus qdẽ hieroboã pro eius ĩpietate atq; iniquitate per-
tulit ultionẽ hac uice dignam. Cap. VIII.

c r Ex aũt hieroſolymoꝝ aſa dũ moribus eẽt egregius: ſemperq; ad diuinitatẽ reſpe
xerit nihilq; gereret neq; cogitaret: quod nõ eſſet pietati conueniẽs: aut ad legũ
cuſtodiã ꝑtineret ſuũ cõpoſuit regnũ: abſcidẽs cũctã ab eo nequiciã: & ab oĩ ma
cula emundans. Habuit autem exercitũ electoꝝ uiroꝝ arma gerentiũ ſcuta & lanceas:
de tribu quidem iuda trecenta milia: de beniamin autẽ ſcuta arcuſq; portantiũ: ducenta
quinquaginta milia. Cũq; iam decem regnaſſet ãnis: caſtra cõtra eũ mouit cũ maximo
nimis exercitu zara rex ethiopię: ducẽs pedeſtriũ qdẽ ducẽta milia: eq̃ſtriũ uero decẽ mi
lia: & currus trecẽtos. Qui dum uſq; ad ciuitatẽ moriſam quæ eſt in tribu iuda cũ exerci
tu ſuo ueniret: occurrit ei aſa: & caſtris cõtra eũ poſitis: i quadã cõualle noĩe ſabatatha:
nõ ꝓcul a ciuitate: cũ uidiſſet ethiopũ multitudinẽ: poſcebat a deo cũ clamore uictoriã:
& ut multa milia hoſtiũ ipſe ꝑimeret. Neq; eni & in alio cõfidẽdũ eſſe dicebat: quã in eo
q poſſet ẽt paucos multoꝝ potiores oſtẽdere: & facere ĩfirmos fortiſſimis ꝓualere. Hęc
orãte aſa ſignũ uictoriæ deus oſtẽdit: & cũ gaudio: diuinitatiſq; auxilio bello cõgreſſus:
multos ethiopũ ꝑculit: et cõuerſos in fugã ꝑſecutus eſt uſq; ad geraritidẽ regionẽ. Relin
quentes aũt occiſionẽ hoſtium: ad direptionẽ gentium ciuitatis gerarctine cõuerſi ſunt
quã ceperant: eorũq; ad caſtra protinus acceſſerunt: ita ut tollerent multum aurũ: mul
tũq; nimis argentũ: prædãq; deueherent ualde mirabilẽ camelosq; & ſubiugalia: & pe
cudũ greges inumeros. Aſa igiẽ & eius exercitus ſumpta hmõi a deo uictoria atq; p̃da: i
hieroſolymis remeauit. Quibus uenientibus occurrit in uia azarias noĩe propheta: & ꝑ-
cipiens ut paululum a greſſu itineris abſtinerẽt: cœpit ad eos dicere: q̃ illa uictoria fuiſ

ſet eis a deo cōceſſa. eo ꝙ iuſtos ſe ſanctoſq; ſeruaſſent: & omnia dei uolūtate feciſſent. Quos in eius mādatis ꝑmauentes dixit ſup hoſtibus ꝓualere: & habituros diuina uirtute fœlicitatē: relinquētes aūt eius religionē in cōtraria deuenire: futurūq; tp̄s: in quo nullus iueniret̃ uerax ꝓpheta in eo populo: neq; ſacerdos: q iuſte aliqd reſpōderet: ob quā rē ita ciuitates ſubuertēdas: & gentē in oī terra diſſeminādā: & uitā miſerabilē & inopē habituros: ſuaſitq; eis: ut dū hæc haberent bene agerent: & nequāq̄ a diuina deuotione recederēt. Hæc audiēs rex: & populus gauiſi ſūt: multū ſtudiū & oēs ī cōe: & ſinguli circa iuſticiā exhibebāt: miſitq; rex in oēm ꝓuinciā ꝓcipiēs ut legitima diligēter ubiq; ſeruarēt. Sic igit̃ aſa duaꝝ tribuū regis actio gerebat̃. Reuertar aūt ad regē baaſa q iſraheliticū populū poſſidebat: occideratq; nadab filiū hieroboā: & eius tenuerat principatū. Hic eni iter ſauli ciuitatē degēs: & hitaculum ibi cōſtituēs regnauit qdē ānis uiginti & q̄ttuor ſed fuit malign⁹ & ipius ultra hieroboā & filiū eius: & populū multis malis afflixit: & deo fecit iniuriā. Qui mittēs ad eū gimō ꝓphetā: dixit & ſe & oē gēus eius exterminaturū: & hiſdē malis qbus domū hieroboā ꝑdiderat ꝑdituꝝ ꝙ rex ab eo conſtitutus: bn̄ficiū nō repēſauit: ut iuſte & pie populo p̄ſideret: cū hæc primitus ipſis ꝓdeſſent: deide gratiſſima deo ſemꝑ forēt: ſed magis imitatus eſt peſſimū hieroboā: cuius dū depiſſet aīa uiueret tn̄ eius in iſto malignitas: dicebatq; ſuppliciū maloꝝ illius hūc habiturū q ei ſimilis extitiſſe uidebat̃. Baaſa aūt q̄uis ꝑ ꝓphetā audiſſet futurā ſibi ſuoq; generi ꝓ cōmiſſis ſceleribus ultionē: tn̄ de reliquo nō q̄euit: neq; reſpexit ꝙ male agēdo depiter igloriose: ſi nō pēitēdo ꝓ malis p̄teritis a deo uēiā mereret̃: ſed tanq̄ illi qbus p̄miū ꝓponit̃ laborare nō ceſſant: donec ad ꝓpoſita dona uēiāt. Sic & baaſa ꝓpheta p̄dicēte ſibi futura tāquā ſi ad magna bona cōcurreret: in ꝑniciē ſui generis: & totius domus interitū peior fieri quotidie nō ceſſabat. Nāq; uelut athletha neqciei ī his agebat̃ malis. Nouiſſime uero exercitu ſumpto: rurſus nō ignorabilē quādā ramath ciuitatē obſederat: q̄ quadraginta ſtadiis ab hieroſolymis aberat: eāq; capiēs: cogitauit ut in ea exercitū derelinq̄ret: q̄tēus & inde ꝓcedēs: terrā aſa regis īuaderet. Metuēs ēt aſa cōamē hoſtis qa poſſit exercitus q ramath cepat eius uiolare ꝓuīciā: miſit ad regē damaſcēoꝝ legatos: ſimul & aurū & argētū: petēs ab eo ſolaciū: & cōmemorās qa amiciciā antiqtus habuiſſent. Ille uero & pecūiaꝝ opulētiā grate ſuſcepit: & ſolatia p̄buit: ſoluēs amiciciā quā habuerat cū baāſa: miſitq; ad ciuitates q̄ baaſan uidebāt̃ ipio ſubiacere: ut eas affligeret. Qui alias qdē īcēderūt alias populati ſunt. i. eleō: & abella: et alias mſtas. Hæc audiēs rex iſrahelitaꝝ edificare qdē ramath atq; munire ceſſauit: reuerti uero cū ſtudio feſtinauit: ut ꝓpriis ferret auxiliū. Igit̃ aſa ex apparatu edificioꝝ quē baaſa congregauerat | cōſtruxit in eo loco duas fortiſſimas ciuitates: quarum altera gabaa: altera uero maſpha uocabat̃. Cap. IX.

e T poſt hoc tp̄s nō habuit iā baaſa pugnādi aduerſus aſa. Perēptus ē enim a creone: et ſepultus ī ciuitate therſa: cui ſucceſſit filius helan. Hic cū regnaſſet duobus ānis defūctus ē: quē occidit zamarias equorū ordinis dimidii princeps. Nā dum epularetur apud diſpēſatorē ſuū noīe oſa: ſuaſit qbuſdā eqtibus ut ſubito deſerētibus cū armigeris & principibus: deſolatū reperientes occiderēt. Illi nāq; cuncti circa obſeſſionem gabathenæ ciuitatis in paleſtina poſitæ occupati uidebāt̃. Perimēs itaq; helā regē princeps equoꝝ zamarias: ipſe regnauit: & omne baſan genus ſecūdum prophetiam gimon interemit. Eodem nāq; modo eius domus ꝓpter impietatem radicitus eſt euulſa: ſicut genus hieroboā piſſe deſcripſimus. Exercitus q gabathon obſidebat audiēs quod de rege cōtigerat: et ꝙ zamarias occidēs eū īuaſiſſet īperiū et ipi pricipē ſuū amari cōſtituere regē. Qui a gabathena urbe mouēs exercitū: uenit ī therſa: et accedēs ad ciuitatē: manu bellica eā cœpit. Zamarias aūt uidēs ciuitatē fuiſſe deſertā: fugit ad locū aulæ re-

gię ſecretiorē:& ſuccedēs eā ſemetipſum pariter cōcremauit:cū regnaſſet diebus ſeptē. Moxq; iſrahelitarų diuiſus eſt populus & alii qdē themā regnare uolebāt alii aūt amari. Cūq; uiciſſet pars amari interēptus ē themā & in toto exercitu regnauit amari. Triceſimo aūt anno regis aſa amari ſuſcepit imperiū & tenuit annis duodecim. Quorų qdē ſex annis ĩ therſa fecit reliquos āt in ciuitate ea q̄ mareō appellat̃ a grecis uero ſamaria. Hic aūt noīauit eā ſomareon a ſomaro quodā:q ei montē uenundauerat in quo ciuitatē cōſtituerat. In nullo āt differebat a ſtudiis priorū regū:niſi q; peior erat: oēs enim q̄rebant modū:quatenus ſuis ĩpietatibus quotidie populū facerēt a deo recedere:& ꝓpterea extinxit eos:& nullum permiſit ex eorum genere ſupereſſe. Et is ergo defunctus eſt ĩ ſamaria ſucceſſitq; ei filius ahab. Ex his namq; cognoſcitur:quātam ꝓuidentiam humanarų rerū ꝓbatur hēre diuinitas:& q̄uo bonos qdē diligat:malos aūt abhorreat & a radice diſꝑdet. Iſrahelitarum deniq; reges ꝓpter ſuā iniquitatē & iniuſtitiā alter ſup alterų irruentes multi paruo tēpore perierunt:& eorū genus exterminatū eſt. Cap. X.

Za aūt rex hieroſolymorū qui duabus tribubus p̄ſidebat:& propter pietatē atq; iuſtitiā ad longā fœlicēq; a deo pductus ē ſenectutē:& cū regnaſſet quadraginta duobus ānis:bona morte defunctus eſt. Quo moriēte ſucceſſit ei filius ioſaphat: de abida matre ꝓcreatus. Hūc āt imitatorē ꝓaui ſui Dauid pietate atq; fortitudine cūcti ipſis operibus decreuerūt. Sed de hoc rege non eſt mō referēdi neceſſitas. Igit̃ ahab iſrahelitarū rex habitabat ĩ ſamaria:tenuitq; pricipatū ānis uiginti:& mēſibus duobus: nihil āplius renouās:q̄ priſci fecerāt reges:niſi q; mali magnitudine tenderet ad peiora: ſupans oēm eorū neqtiā:& quod ad diuinā ptineret iniuriā uiuaciter imitatus:& ꝑcipue cōſtructas adorauit uitulas:& ſup hec alia peiora molitus eſt. Duxit uero uxorē filiā iotabal regis tiri & ſydonis noīe iezabel: p quā didicit eius adorare deos. Erat enī mulier nimis accerrima ſimul & audax. Quæ ad tātā uēit luxuriā atq; ueſaniā:ut ēt deo tiri & ſydonis quē baal appellabāt tēplū edificaret:& plātaret oium arborų lucos. Conſtituit aūt & ſacerdotes:falſoſq; ꝓphetas huic deo ſeruituros. Sed & ipſe rex multos hmōi circa ſe fouebat:ſtultitia atq; nequitia omnes priores ſuos excellēs. Quidā igitur propheta ſummi dei de ciuitate thelbites galaditidis regionis ueniēs ad ahab:dixit ei. Quia dixerit deus:neq; hymbrē:neq; roſillis ānis ĩ ea ꝓuincia ſe miſſurų:niſi ipſe rurſus apparuiſſet. Et ĩ his dictis cū iuraſſet acceſſit ad ptes auſtrales:& habitabat circa torrentē quēdā unde poculi habebat auxiliū:nā corui cibū ei quotidie deferebāt. Cūq; fluuius ſiccitate nimia defeciſſet in ciuitatē ſareptā nō ꝓcul a ſydone tiroq; deuenit:q̄ ciuitas in harų medio cōſtituta eſt. Deus enī ꝑceperat cuidā illic mulieri uiduę:ut cibū ei preberet. Cūq; nō ꝓcul eēt a porta:uidit mulierē uiduā ſibimet colligentē ligna. Cui cū deus ſignificaſſet hanc eſſe q̄ ei cibū miniſtratura foret:accedēs ſalutauit eā:& ad bibendum aquā ſibi tribui poſtulabat. Quæ cū procederet:denuo uocans eam:etiā panē ſibi poſcit afferri. Illa cum iuraſſet nihil ſe intus ĩ domo habere:niſi modicū farinæ & paululū olei:& ꝓpterea prexiſſe ad colligēda ligna:ut cōſperſa farina ſibi ſuoq; filio panes faceret:qbus expēſis cum aliud nihil ſupeſſet ut fame morerētur, ait ꝓpheta. Cōfidēs pge:& ſpe meliori cōſi ſteſaciēs primitus mihi paululum defer. Prædico naq; q; non tibi deficiet hidria farinæ: neq; uas olei:dōec dei gratia hymbrē fundat ĩ terras. Hęc ei dicēte ꝓpheta:ueniens ea q̄ dixerat fecit. Et ipſa habuit paululū:& ex hoc filio miniſtrauit piter & prophetæ:nihilq; horų defuit eis:donec ſiccitas defecerat. Meminit ēt ſiccitatis & menander in geſtis uali thiorų regis ita dicēs. Et ſiccitas ſup eos facta eſt a mēſe hiperueritheon uſq; ad aliū ānū hipuerithei. Qui dū deo ſupplicaret multa flumia ſunt emiſſa. Iſq; ciuitatē botrā edificauit ĩ pheuice & aazou ĩ bliphſa. Et hoc qdē ait:ſub ahab factā ſignificās ſiccitatē. Hoc

eni tpe ithabalus cuius menāder fecit mētionē:regnauit ī tiro.Mulier itaq; quā paulo-
ante diximus pabulū prophetę p̄buiſſe:cū cecidiſſet eius filius in languorē:ita ut aīam
dimitteret & mortuus eē uideret̄ deflēs & mãibus ſemetipſam ualde diſcerpēs uoceſq;
quas dictabat luctus emittēs accuſabat apud ſe ꝓpheta p̄ſte factā iniuriā:q̄ſi ipſe pecca
ta eius argueret:& ideo puer fuiſſet extinctus.Ille uero eā equo aīo eſſe ꝑcipiēs ſibi filiū
cōtradi dicēs uiuū ſe eū reſtituere ꝓmiſit.Qua tradente portans eū ad locū in quo ipſe
degebat & in lectulo collocās clamabat ad deū dicens q̄ nō fuiſſet bene mulieri repen
ſatū q̄ illū ſuſcepat & nutrierat cū eius filius eēt ablatus rogabatq; ut denuo aīam' puer
recipet atq; uiuendi copia p̄beret̄.Cūq; deus & matris habuiſſet miſericordiā & uellet
ꝑcibus ꝓphetę rogātis annuere ne uideret̄ ad eā ꝑ leſiōe ueniſſe cōtinuo ultra oēm opi
nionem reuixit puer.Illa uero gratias ꝓphetę referens tūc apte ſe cognouiſſe dicebat q̄
loq̄ret̄ ei uere diuinitas.Trāſacto itaq; paruo tpe:ex uoluntate dei ꝑgebat ad regē ahab
futurꝫ ei nūciaturus hymbrē.Erūna eni & neceſſariorū īopia ꝓuinciā nimis īuaſerat:ita
ut nō ſolū hoīes ꝓpter ſiccitatē:ſed ēt cætera aīalia fames afficeret.Rex igitur reuocās
quēdā abdiā:q erat ſup eius iumēta:dixit ei:ut ad fontes aquarꝫ & torrētes ꝑgeret:qua-
tenus paſcua aīalibus inuēiret.Qui dū iā miſiſſet in cūctū orbē terrarꝫ:ad q̄rēdū ꝓphe
tā helyā:nec īuēiſſet:p̄cepit ut eū ēt ipſe reqreret.Quod dū fieri placuiſſet:& rex & ab-
dias ꝑ ſingula itinera precerūt.Cōtigerat itaq; tpe quo iexabel regina ꝓphetas domini
occiderat:ut cētū ꝓphetas iſte in ſpelūcis abſcōderet:eoſq; ſolummō pane & aqua nu-
triret.Cū igit̄ abdias receſſiſſet a rege:ꝓpheta ei helyas occurrit.A quo reqſitus qs eēt
& agnoſcēs eſſe ꝓphetā ꝓtinus adorauit.Cui ꝓpheta:ꝑge īquit ad regē:& dic quomō
aſſum.Cui ille r̄ndit.Quid mali paſſus a me:illic me dirigis:quo poſſim īdubitāter occi
di.An ignoras:q̄uo nullū reliqt locū rex:quo non direxit:ut te reptū ad caſum necis ad
ducat.Pręcauebat enim:ne dum regi nūciaret:helya alibi diſcedēte:mentiri uideret̄:ac
morte ſuccūberet:cōmemorabatq; ei quēadmodū cū iezabel ꝓphetas occideret:centū
ipſe abſcōſos:& multos alios in ſpeleo liberaſſet.Cui ꝓpheta:nihil metuēs inqt ad regē
feſtinus a coede:p̄buitq; ei iuriſiurādi religionem:q̄uo illa die ad ahab ipſe quoq; uēiret.
Dūq; regi nūciaſſet:q̄ uidiſſet helyā:& mox occurrit ahab:regrēs cū ira grandi:ſi ipſe
eſſet q in populo hæbreorꝫ īpietatis auctor exiſteret.Tūc propheta in nullo formidans
ait:eū potius mala oīa ꝑpetraſſe:eiuſq; gēus q in illā ꝓuinciā deos alienos ītroduxiſſet:
ac deū q ſolus eſt reliqſſet.Sed nūc īquit oēm populū ad mōtē carmelū p̄cipe cōgrega
ri:necnō ꝓphetas tuos pariter & uxoris tuę quocūq; ſunt numero:ꝓphetaſq; locorꝫ q̄ſi
quadringētos.Qui dū oēs precatū ad montē ahab euocāte uēiſſent:ſtās in medio eorꝫ
helyas ait.Quouſq; diuiſam mētē & uolūtates habētes in hac cōuerſatiōe cōſiſtitis.Si-
qdē putatis noſtræ ꝓuinciæ deū uerꝫ & ſolū:eū ſequimini eiuſq; mādata ſeruate:ſi uero
hoc nō exiſtimatis:ſed peregrinos creditis & illis exhibēdā ēt putatis eſſe culturā:eis ni-
hilominus obedite.Cūq; nihil populus ad talia r̄nderet:petit helyas ꝓ experimēto forti
tudinis aliēorꝫ deorꝫ:& ſui cuius remāſerat ſolus ipe ꝓpheta cū illorū eēt nūero quadrin
gēti:ut ſumeret bouē:& eū occiſum ſuper altare poneret:nequaq̄ igne ſuppoſito:ſimilr̄
etiā illos faciētes ꝓprios deos inuocare:quatenus eorū hoſtias concremarēt:hoc inquit
facto cognoſcetis uerā dei p̄ualere naturā.Quod dum placuiſſet:ait helyas:ut eligentes
bouē illi prius occiderēt:& deos proprios īuocarēt.Quorum dū nō audiret̄ oratio:de-
ridēs helyas magna eos uoce ad deos ſuos clamare monebat:quia aut ꝓfecti aliquo fuiſ
ſent:aut forte dormirēt.Illis aūt a matutino uſq; ad diē mediā hoc facientibus:& ſemet
ipſos more patrio cultris & gladiis incidentibus:& nihil agentibus cum ipſe eſſet iā ho
ſtias oblaturus:illos quidem abire pręcepit:populum uero in proximo iuſſit accedere:

ut uiderẽt & cuſtodirẽt eũ ne lignis ignem latẽter immitteret. Cumq; populus acceſſiſſet: ſumẽs .xii. lapides. ſecundum tribus hębraici populi conſtituit ex eis altare: & circam illud fecit foueam ualde profundam: & impoſuit ligna ſup altare: & eis ſuppoſuit hoſtias praeceptiq; ut quattuor ydrię de fonte complete deferentur ſup altare: donec fouea quae aquam ſparſam exalrari ſuſcipiebat: impleta maneret. Quo facto coepit orare deũ: atq; clamare: ut errãti populo multo iam tpe: ſuam manifeſtam faceret poteſtatem. Cumq; hoc dixiſſet repẽte ignis de caelo uidẽte populo cecidit ſup aram: & conſumpſit hoſtias uniuerſas: ita ut etiam aqua ipſa concremarentur & locus ad cinerem uſq; pduceretur: & hactenus ita perdurat. Hoc uidẽtes iſrabelite ceciderunt in terram & adorauerũt unũ deum: ſolum: maximum: uerumq; clamantes: alios uero fallaciter ſe & uana opinione coluiſſe. Tunc comprahendentes prophetas ſuos: cunctos haelya pręcipiẽte pemerunt. Dixitq; propheta regi. Perge ad conuiuium tuum: nihil decetero cogitans: poſt paululũ nanq; a deo ymbrẽ largiſſimũ uidebis effundi. Igitur ahab poſt haec uerba diſceſſit: helyas aũt in culmen carmeli montis aſcendens: poſitis in terra genibus: eiuſq; coniungẽs caput orauit. Quo facto iuſſit ut eius miniſter pergens in quendam ſcopulum ad mare reſpiceret: & ſi aliunde nubẽ ſuſcitari uideret: & referret. Tunc etenim erat aer ualde puriſſimus & ſerenitate pſpicuus. Quo aſcẽdente ſaepius. nihilq; uidere ſe dicente: dum ſepties hoc feciſſet: ait ſe uidere aerẽ aliquo modo non tamen amplius quam unius hominis ueſtigio nigreſcẽtẽ. Quod dum audiſſet helyas: miſit ad ahab iubens: ut ad ciuitatẽ citius abiret: anteq̃ ymbrẽ prorumperet. Qui mox in urbem iezrahel feſtinus aduenit. Tunc repente ſiquidem aere obducto caligine & nubibus adopto ſpecie uehemẽs ortus eſt & uberrimus hymber effuſus. Propheta uero diuinitus inſpiratus: ante currum regis ad ciuitatem iezrahel uſq; perrexit. Audiẽs itaq; uxor ahab iezabel: & ſigna quae fuerãt ab helya celebrata: & ꝙ prophetas eius iterimeret: indignata miſit ad eũ nũcios: & per eos interminata eſt ſe eum ita interfecturum: ſicut perdiderat ille eius prophetas. Tunc formidans helyas: fugit in ciuitatẽ nomine berſaheae: haec eſt aũt in ultimo fortis iudę: in terra idumeorum: quo relinquẽs ſuum miniſtrum: abſceſſit i heremum: & orauit ut moreret̃: nõ enim ſe meliorẽ eſſe patrũ dicẽs: ut illis perditis ipſe uiuere aliquatenus exoptaret. Quo facto circa quandã arborẽ obdormiuit. Et cum eum aliquis excitaſſet: ſurgens inuẽit cibum & aquã. Comedẽs autã & percipiẽs ex illius cibi refectione uirtutem: uẽit ad montẽ ſyna: ubi moiſes leges a deo dicitur accepiſſe: inueniensq; in eo ſpeluncã quãdam: ingreſſus in eam cõmorabatur. Cũq; eum uox quẽdam ex incerto facta requireret ut quid illic adeſſet: & cur relinq̃ret ciuitatem: ait eo ꝙ occidiſſet prophetas alienigenorũ deorũ: & populo cõprobaſſet: qa unus ſit deus quẽ ab initio coluiſſent: & ob hoc ad ſuppliciũ quereret̃ a regis uxore. Rurſus aũt audiẽs: ut ſub diuũ pcederet: & qd oporteret fieri altera die cognoſceret: ex ſpelunca digreſſus eſt: & facto ſubito terremotu: ſplendorẽ fulgẽtis ignis inſpexit: factoq; ſilẽtio uox diuina nequaq̃ eum timere pręcepit: quẽ nullus detinere poſſet inimicus: iuſſitq; ut domi reuertẽs: ungeret populo regẽ hieu: nãſi filium in damaſco uero ſyriae azabel: pro ſe autem prophetã conſtitueret helyſeũ de ciuitate abela: ut totius impios populi perimeret: alios quidẽ azahel: alios autẽ hieu. Haec audiẽs helyas ad regionẽ reuerſus eſt hębreorum: & inueniens helyſeum filium ſaphat arantem & cum eodẽ alios uſq; ad iuga duodecim accedẽs: proiecit ſuper eum pallium ſuum. Helyſeus autem coepit prophetare & relictis bobus ſecutus eſt eum: rogans eum ut permitteret quatenus parentes proprios ſalutaret. Quo iubente ut faceret ualedicẽs eis ſecutus eſt & fuit helyae cũcto tempore eius uitę diſcipulus & miniſter. De hoc itaq; propheta hęc dixiſſe ſufficiat.

Cap. XI.

Vidam igitur naboth de azari ciuitate regio agro uicinus:rogante rege ut ei uici
q num agrum quolibet ꝑcio uenundaret:quatenus eo coniuncto poſſeſſioné face-
ret potioré qui ſi nollet pecunias:accipet ex eius agris qué uellet eligere : naboth
dicéte:hoc ſe facere nolle:ſed paternam ſorté eligere ac poſſidere cótriſtatus rex:q alias
ꝙ aliéum prędium non poſſet accipere:neq; lauacris uſus eſt:neq; cibis.Iezabel autem
uxor ſua requiſiuit:cur ita tribularetur:cum neq; balnea:neq; prádium appeteret : neq;
coenam narrauit ei naboth ſupbiam : & quia dum præ manſuetis ſermonibus & inferio
ribus a regia dignitate locutus ei fuiſſet.non impetrando quæ popoſcerat:ptuliſſet iniu
riam.Illa uero rogabat:ut puſillanimitate triſticiaq; recederet : ſuo corpori ſolemniter
prouideret:ſe dicés de naboth ſupplicio cogitare.Quæ miſit litteras ad iudicé iſrahelita
rum ex nomine ahab:iubés ut ieiunarét omnes:& habito conuétu: naboth facerét præ
ſidere:cum utiq; inſignis eét genere & inſtruerét tres quoſdam uiros audaces:qui cótra
eum teſtimonium quaſi deum blaſphemaſſet & regé:& hoc modo pimeretur. Naboth
itaq; ſecundum ſcripta reginæ & teſtimonio contra ſe phibito quaſi deú blaſphemaſſet
& regé:lapidatus & mortuus eſt Audiés aút hæc iezabel:ad regé ingreſſa mox eſt:eiq;
dixit:ut uineam naboth gratis accipet.Ahab aút lætatus in his quę acta ſunt:exiliés de
cto:pgebat uineam naboth inſpecturus.In hoc indignatus deus:miſit ꝓphetá helyam
ad agrum naboth:quatéus ad ahab accederet:eiq; de his quæ fuerant geſta loqueretur:
& ꝙ occidés uerum dominú agri:ipſe illius hereditaté poſſideret iniuſte . Cúq; ueniſſet
ad eum:dicéte rege quid uellet:ait qa peccato pollutum eum inuéiſſet:in illo loco i quo
naboth mortuus a canibus uidebatur fuiſſe deuoratus:eius ſanguiné & uxoris funden-
dum:& omne géus eius eſſe piturú: eo ꝙ huiuſmodi ipietates effecerint:& contra leges
patrias ciué iniuſte pemerint.Contriſtatus aút ahab:& poenitétiá agens:ingreſſus eſt:
& indutus ſacco nudis pedibus ambulabat:non appetés penitus cibum:& peccata ſua
confitens:& deú hoc modo placare contédens.Tunc deus prophetæ dixit:ahab quidé
uiuéte:eius generis differédum eſſe ſupplicium:ſed eius filii temporibus inferendum.Et
hæc quidé helyas regi dixit:& abſceſſit.His itaq; temporibus adadus filius adadi regis
ſyriæ & damaſci:collecto ꝓuincię totius exercitu & triginta duorum regum ſolatiis ha
bitantium trans eufraten:contra ahab caſtrametatus eſt.Ille uero cum par nó eſſet exer
citu ad dimicandum non pręſumpſit accedere: ſed omnia neceſſaria i ciuitatibus muni
tis includés.ipſe manſit in ſamaria.Habebat enim hæc muros ualde fortiſſimos:& erat
inexpugnabilis obſidétibus.Rex uero ſyrorú exercitu ſumpto uenit ad ſamariá: & obe
diés eá:ꝑconé miſit ad ahab:petés:ut eius legatos ſuſciperet:& quid uellét agnoſceret.
Quod dum rex iſrahelitarum fieri pmiſiſſet:ueniétes legati ante regé dixerunt:diuitias
filios & uxores ahab adado regi dandas:& ſi promitteret hæc ita faciéda:ut tolleret bo
rum quæcúq; uellet:caſtra ſolueret:& ab obſeſſione ceſſaret.Ahab auté legatis dixit:ut
euntes ſuo dicerét regi:quia & ipſe & omnes eius poſſeſſio forét.Hæc illis renuncianti-
bus:miſit denuo dicens : alter die miſſurum ſe famulos:qui eius regalia perſcrutarétur
& amicorum & cognatorum domos:& quicquid in eis optimú reperirét auferrét: & q̄
diſplicerét:ſola relinquerent.Ahab itaq; ſecunda legatione ſyrorꝫ regis ueheméter affe
ctus:collecto populo in eccleſiam dixit:quia ipſe quidé paratus fuerit ꝓ ſalute & pace
cunctorum & uxores ſuas:& filios & oém dare poſſeſſioné:& quia hæc ſyrorum prima
legatione queſiſſet nunc inquit denuo miſſa legatione petit pſcrutandas domos:ut qc-
quid in eis optimum inuenire:poſſit auferat:& occaſioné hanc machinans ad pugná:
& ſciés quia meis rebus nó pepercíſſet:ad ueſtras acceſſit:ego uero quod uobis placue
rit exhibeo.Populus aút reſpondit:ei non obediédum:ſed potius contémédú eſſe : et ad

pugnãdũ ſe pparatos exiſtere. Legatis itaq; rex reſpondit: ut abeũtes dicerẽt: qa primę
gdẽ petitiõi eẽt paratus obedire mauere aũt p ciuiũ ſecuritate ſe ſollicitũ dicẽs: nec ſe
cũdã petitionẽ poſſe implere: dimiſit eos. Adadus aũt audiẽs hęc potius indignatus: ter
tiã legationẽ miſit ad ahab interminãdo atq; dicẽdo: q altiorẽ terræ congeriẽ muris de
qbus ille pſumebat erigeret: ſingulos terrę pugillos de exercitu eius unuſqſq; portaret:
& his eũ interminationibus deterrebat. Ahab aũt reſpondẽte qa non deberet gloriari q
eẽt accintus: ſed q bello ſupior demonſtratus: legati ueniẽtes: & regẽ cum triginta duo
bus regibus q in eius ſolatio uenerant inueniẽtes in epulis: ei renunciauerunt reſpõſum.
At ille repẽte pcepit circũdari ciuitatẽ: & aggeres circa eã extolli: & nullo modo obſeſ-
ſionẽ relinqui. Ahab aũt his geſtis: erat cum oĩ populo in anguſtia conſtitutus. Tũc tñ
ſecurior factus eſt: a formidineq; releuatus: cum ad eũ qdã ppheta ueniret atq; dixiſſet
pmiſiſſe deũ: ut tanta hoſtiũ milia eius ditioni cõtraderet. Quo requirẽte p quos hęc ui
ctoria proueniret: p filios inquit principũ: te ſcilicet eorum impitiã pcedẽte. Conuocans
aũt filios principũ rex: inuenit quaſi cẽtum trigintaduos: agnoſcenſq; ſyrũ ad conuiuiũ
fuiſſe cõuerſum: aperiẽs portas: filios principũ mox emiſit. Exploratoribus aũt renun-
ciantibus adado quid gereretur: deſtinauit qui eis occurrerẽt pcipiẽs ut ſiquidẽ ad præ-
lium uenirẽt: eos ad ſe legatos adducerẽt: ſi uero pacifici eſſent: idẽ efficerẽt. Ahab autẽ
exercitum habuit alium intra murum in ſubſidiis. Porro filii principum congreſſi ſyro-
rum cuſtodibus: multos eorum interemerunt: & alios uſq; ad caſtra ſecuti ſunt. Videns
autem eos rex iſrahelitarum uincentes: etiam alium exercitum dimiſit exire. Qui repen
te in ſyros irruentes: præualuerunt eis. Non enim ſyri ſuperabant eos ſuper ſe ſic inopi-
nabiliter fuiſſe uenturos. Quos propterea inuenientes nudos & ebrios: ita pſecuti ſunt:
ut illi ẽt relinquerent fugiẽtes: & uix in equo rex potuiſſet euadere. Ahab aũt multos in
itinere pſecutos interfecit ſyrorũ: & eoꝝ caſtra diripuit: & inueniẽs in eis diuitias auri &
argẽti nõ puas & currũ adadi: & equos q̃ ſumẽs in ciuitatẽ denuo remeauit. Dicẽte uero
ppheta: ut pparaꝛet exercitũ: qa futuro anno denuo ſup eũ ſyri reuerterenť: ahab in ci
uitate hęc agebat. Adad aũt cum quanto potuit exercitu de prælio liberatus cũ amicis
ppriis cogitabat: quẽadmodũ cũ iſrahelitis denuo dimicaret. Qui in montibus equidẽ
non pugnandũ eẽ dixerunt: quaſi deus eorũ in locis talibus pualeret: & propterea tunc
ab eis eſſent uicti: ſed ſi in cãpo gererẽt bella deuincerẽt. Sup hoc conſilium dabant: ut
reges q uenerunt in ſolatium: ad propria remeare dimitteret: & eorũ exercitũ ad præliũ
retinens: ſatrapas ordinaret: & in loco occiſorũ exercitũ de prouincia eorum eligeret: &
equos: curruſq; ſuppleret. Credens hæc ſibi bene fuiſſe dicta rex ſyrorũ: diſponebat exer
citũ: ueriſq; tpe caſtra mouens: accedebat ſup hæbreos: ueniẽnſq; in ciuitatẽ apheca: in
magno campo caſtra conſtituit. Ahab uero occurrens ei cũ ſua uirtute e diuerſo taber-
nacula ſua fixit. Erat aũt quantũ ad ſyrũ puus ualde eius exercitus. Tunc rurſus acceſſit
ad eũ propheta: & uictoriã deũ dare: promiſit: ſuamq; uirtutẽ oſtendere: qui non ſolũ in
montibus: ſed ẽt in campis uictor exiſteret: quod apud ſyros non ita conſtaret. Igiť die
bus ſeptẽ caſtris poſitis quieſcebant ſeptima uero diluculo pcedẽtibus hoſtibus aciẽq;
conſtituẽtibus: ad pugnandũ e diuerſo & ahab ſuũ egit exercitũ. Tunc congreſſi robu
ſtiſſima dimicatione cõmiſſa: hoſtes conuertit in fugã & ad eorũ interitũ proſequẽs imi
nebat. Illi uero ſuis curribus ipediti ab inuicẽ ſunt extincti: paucíq; diffugere ualuerunt
in ciuitatẽ aphecath. Sed & ipſi ſunt mortui: muris enim cadẽtibus ſup eos uigintiſeptẽ
milia defecerunt. In plio aũt centũ milia ſunt occiſa. Rex aũt ſyrorũ adadus fugiẽs cũ q
buſdã fideliſſimis ſeruulorũ ſub terraneo loco ẽ celatus. Cui dũ dixiſſent ſerui: qa clemẽ
tes eſſent & miſericordes iſrahelitæ: & poſſent mõ conſueto roganti ſalutẽ ei conferre: ſi

cũtes rogarẽt ahab dimiſit eos hoc agere. Tunc illi induti ſaccis & reſtibus capita ſua
alligantes ſic enim olim captiui rogabant ſyri ad ahab uenerunt petẽtes eũ ut adadus
rex mereretur ſalutẽ quæ gratia eius proprius foret ſeruus. Ille uero dicẽs ſe libẽter eum
ſuſcipere ſi uiueret nec in ꝑlio defeciſſet: honorẽ quoq; atq; deuotionẽ exhibituꝝ ſe ei ut
fratri debitã promiſit. Tũc illi accipiẽtes iuſiurandũ: ut nihil pateret̃ aduerſum: eduxe-
runt eũ de loco: in quo uidebat̃ eſſe celatus: & ſedenti in curru ahab obtulerunt. Qui cũ
adoraſſet eum: dans ei ahab dexteram lauauit eum in currũ: & oſculatus eſt eũ: iuſſitq;
eſſe ſecuꝝ: dicens: ut nihil mali deberet decetero formidare. Adad autẽ gratias egit: &
nullo tẽpore ſe obliuiſci hęc beneficia cõpromiſit: ſed ẽt ciuitates iſrahelitaꝝ quas abſtu
lerant reges ante eum reddituꝝ ſe dixit & damaſcum: ut ita rex hæbreoꝝ egrederet̃ ad
ſua: ſicut maiores eorum in ſamariam. Celebratis itaq; federibus inter eos ahab multis
muneribus donatum adadum: ad proprium dimiſit imperium. Igitur bellũ adadi regis
ſyroꝝ quod habuit aduerſus ahab: & iſrahelitas: hoc mõ terminatũ eſt. Interea qdã ꝓ-
pheta nomine micheas: accedens ad unũ iſrahelitaꝝ: petit ut eum in capite pro uolunta
te dei ꝑcuteret. Quo nolẽte: ꝓdixit ei: quia eo q; inobediẽs eẽt deo: eiuſq; pręcepto: leone
occurrẽte perimeretur. Quod dum illi hõi cõtigiſſet: acceſſit ꝓpheta rurſus ad aliũ: &
idẽ ut faceret imparauit. Qui dũ ꝑcuſſiſſet eũ & eius uerticẽ cruciaſſet: alligato capite ac
ceſſit ad regẽ dicẽs: qa dum eẽt in exercitu conſtitutus: accepiſſet a quodã tribuno ſer-
uãdũ captiuũ: ſibiq; ab eo dictũ: ut ſi captiuus fugeret: ipſe moreret̃: quo fugiẽte is q eũ
tradiderat mortẽ ei minaret̃ inferre. Tũc reſpondẽte ahab mortẽ ei iminere iuſtiſſimã:
ſoluẽs caput agnitus ẽ micheas eẽ ꝓpheta: Hac eni parabola utebat̃: ꝓp ſermões quos
erat ei dicturus. Ait nãq; qa cũ deus ei cõceſſiſſet ut ſuppliciũ hoſtis euaderet: ipe inimi
cũ eis adadũ q deũ blaſphemauerat dimiſiſſet: ꝓpterea deus decreuiſſet ipſum quidem
ab illo perimi: populũ uero ab eius exercitus inuaſione conſumi. Iratus ergo ahab pro-
phetæ: illũ qdẽ clauſum ſeruari iuſſit. Confuſus aũt michee ſermonibus: ad ſuã domũ
remeauit. Igit̃ de ahab hæc dixiſſe ſufficiat. Reuertat̃ autem ad regẽ hieroſolymarum
ioſaphat: is enim agens ſuũ iperiũ exercitũ in ciuitatibus: & ſubiectorũ prouinciã uni-
uerſam conſtituens: non minores quã auus eius abias tpe quo hieroboã ſup decem tri-
bus regnauerat munitiones ubiq; collocauit. Habuit enim propiciã & cooperatricem
ſibi diuinitatẽ: cũ eẽt iuſtus & pius & quod boni corã deo faceret: ſingulis diebus ĩqui-
reret. Honorabant aũt eũ reges in circuitu conſtituti conferentes pecunias: ita ut diuini
tas haberet ampliſſimas: & gloriã ualde preclarã. Anno ſiquidẽ tertio regni ſui: conuo-
cans prouincię principes & ſacerdotes iuſſit ut peragrantes ubiq; oẽm populum ſub eo
conſtitutũ: docerent ꝑ ſingulas ciuitates moſaicas leges: ut eas ſine ꝑuaricatione ſerua-
rent: & circa eius religionẽ deuoti ſuper exiſterẽt. In his etenim cuncta multitudo ita ga
uiſa eſt: ut nec amplecteretur potius: neq; diligeret q̃ ſeruare leges. Sed ẽt cõfines nimis
amabant ioſaphat. Cũq; ẽt pacis fœdera celebrarent: eiq; paleſtini ſolita tributa redde
rent: & arabes annis ſingulis miniſtrarent: agnas duo milia & totidẽ arietes: muniuit
maximas ciuitates atq; fortiſſimas: & exercitus in eis contra hoſtes & arma ꝑparauit.
Tunc enim erat ei ex tribu qdẽ iuda armatorũ exercitus trecenta milia uirorũ: quorum
principatũ hẽbat edorus: ioannes aũt ducentorũ miliũ princeps erat: hos ipſe duxi. Tri
bũ beniamin habuit archarius: ducẽta milia. Alter aũt princeps militiæ noĩe gozonat:
armatorũ habebat cẽtũ milia: & poſt hos alia cẽtũ milia q regi famulabant̃: quos di-
rexit ad muniſſimas ciuitates Is filio ſuo iorã accepit uxorẽ filiã ahab: q decẽ tribubus
impabat: noĩe gotholiã. Cũq; poſt tpſ ad ſamariã prexiſſet: opulẽter eũ ahab ſuſcepit:
& populo q eũ ſecutus fuerat: clarã ualde largitatẽ hoſpitalitatis exhibuit: ideſt tritici &

uini & pecudũ ubertatem rogauitq; ut cõtra regem ſyrorũ ei ſolatia nõ negaret q̃tenus
ramoth ciuitatem in galaad cõſtitutũ auferret q̃ eius patris primo fuerat & a patre tũc
regis ſyriæ uidere᷑ ablata. Promittens uero ioſaphat ſolatia ſe daturũ q̃uis non ab illius
minor erat eius exercitus: & euocãte ex hieroſolymis ad ſamariã ſuũ populũ: egreſſi fo-
ris ciuitatẽ ambo reges & in ꝓpriis ſolis utriq; reſidẽtes: ſuũ exercitũ diſponebãt. Ioſa-
phat aũt inter hæc iuſſit: ut ſi ꝓphetarũ quidã adeſſent: euocati cõſulerẽtur: ſi eẽt eo tpe
ꝓliũ cõtra ſyrũ agendũ. Fuerat nãq; tunc pax ahab una cũ ſyro pmanens annis tribus:
exquo eũ poſt captiuitatẽ dimiſerat ad propria remeare uſq; ad illum diẽ. Vocans ergo
ahab ꝓphetas ſuos quaſi numero quadringẽtos: iuſſit conſulere deũ: ſi ei uictoriã cõtra
adadũ pugnandi concederet: & captionẽ ciuitatis ꝓpter quã bellum ꝑpararet inferre.
Prophetis aũt dicentibus pugnare ſimul & uincere: & ſyrum eſſe captiuandum ſicut &
prius: intelligens in eorũ ſermonibus ioſaphat qa ſunt falſi ꝓphetę: requirebat ahab re-
gẽ: ſi alter aliquis eſſet ꝓpheta dei ut certius de futuris agnoſceret. Ahab aũt eſſe quen-
dã dixit: ſed inuiſum ſibimet hoiem: eo ꝙ mala ꝓphetaret: & ꝓdixiſſet eũ moriturũ a ſy-
rorũ rege deuictum: quapropter tũc in cuſtodia teneret᷑: cuius nomẽ erat micheas filius
obedi. Cũq; petiſſet ioſaphat eũ uocari: miſit eunuchũ & eduxit eũ. Et dum eunuchus
iſſet: indicauit ei oẽs alios ꝓphetas regi uictoriã ꝓdixiſſe. Ille uero dicẽs nihil ſe aliud de
rege fore dicturũ: niſi qđ deus in ore eius poſuiſſet: cũ ueniſſet ad ahab eũq; cõiuraſſet:
ut id quod uerũ eẽt ediceret: ait oñdiſſe ſibi deũ fugiẽtes iſrahelitas: et cẽi pſecutiõe ſyro-
rũ: & ab eis cunctos diſpergi per mõtes ſicut greges paſtoribus deſolatos: dicebatq; ſi-
gnificatũ ſibi eo ꝙ alii quidem reuerterentur ad ꝓpria: ipm uero ſolũmõ in ꝓlio perimi.
Cũq; micheas hæc dixiſſet ad ioſaphat Ahab ait. Nõne pauloãte ſignificaui tibi: qua-
lis ſit circa me hominis huius affectus: & ꝙ peſſima prophetaret. Et cum micheas dice-
ret ꝙ eũ oporteret oĩa q̃ a deo ꝓdicebant᷑ audire & ꝙ falſi qdem prophetę eum exacue-
rent ut ſpe uictorię egrederet᷑ ad bellũ iminerct aũt caſus eius in ꝓlio erat ahab triſticia
remiſſus. Interea ſedechias qdã falſus ꝓpheta accedens ad regẽ ait: non eſſe reſpiciendũ
micheã q nihil diceret ueritatis: & inditio ſimul utebatur helyam ꝓphetaſſe in iezrael
ciuitate in agro nathei ſanguinẽ eius a canibus lambendũ: ſicut & nabuthei: q p eum a
populo fuiſſet occiſus. Quibus ab illo ſic prophetatis: micheam dicebat eſſe mendacẽ:
quando meliori ꝓphetæ dicere uidebat᷑ cõtraria: & ꝙ rex tertia die moreret᷑. Cognoſce-
tis inqt repẽte: ſi uera ſunt q̃ dicit iſte: aut ſi põt ſpiritus ſancti habere uirtutẽ. Ceſus a
me palmis non nocebit meæ manui: ſicuti ladã dextrã regis Hieroboã aridã fecit: dum
eũ cõprachẽdere uoluiſſet. Hoc eni oĩbus notũ ẽ. Cũq; pcuſſiſſet micheã & nihil fuiſſet
paſſus cõfortatus ahab in ſemetipſo: cõtra ſyrorũ mouit exercitum. Vincebat arbitror
illud quod iminebat: & falſi ꝓphetæ uerba plus q̃ erat ueritas credibiliora faciebat: ut
ex occaſiõe pueniret᷑ ad finẽ. Tũc ſtans ſedechias & faciẽs cornua ferrea dixit ad ahab:
unũ ei manifeſtaſſet deus: i illis oẽm ſyriã ſubuertẽdã. Michea uero dicẽte: qa ſedechias
poſt non multos dies in cubiculo ſe celaret & q̃reret poenã declinati ſui mẽdacii: iuſſit
rex micheam in cuſtodiam duci amon & ioas principũ ciuitatis: & nihil aliud amplius
ei præter panem & aquam miniſtrari.

Cap. XII.

Gif ahab & ioſaphat hieroſolymorũ rex ſumẽtes exercitũ: uenerunt in ramoth
i galaditis ciuitatẽ. Rex uero ſyrorũ audiẽs eorũ aduentũ: ſuũ eis obiecit exercitũ:
& non ꝓcul a ramoth caſtra fixit. Conſtituerũt aũt inter ſe ahab & ioſaphat: ut
ahan regiũ ſcema deponeret hieroſolymorũ rex propria ſtola ueſtitus aſtaret in acie. Et
illi q michee dicta contẽpſerat: ꝑter habitũ regium & quod debebat᷑ euenit. Adad nãq;
ſyriæ exercitui ꝓceperat uniuerſo poſt principes ſuos: ut nullum alium perimerent: niſi

tantũmõ iſrahelitaꝝ regẽ. Syri uero fcã cõgreſſione uidẽtes ante aciẽ regẽ ioſaphat aſtã
tẽ:& eũ credẽtes eſſe regẽ ahab:ĩpetũ fecerũt eũq; circũdederũt. Dũq; appropinquãtes
ĩpſum nõ eẽ cognoſcerẽt receſſere poſt tergũ. Ab ortu nãq; diei uſq; ad ueſperã pugnã
tes & ꝑualẽte mãdato regis neminẽ occiderũt quęrẽtes ahab interficere ſolũ & inueni
re nequerunt. Quidã uero aſtadi regis puer noĩe adam cum ſagitaſſet inter hoſtes regẽ
ahab per loricã in pulmone ꝑcuſſit. At ille caſum ſuũ exercitui manifeſtare noluit:ne cũ
more cõuerteret̃ in fugã:ſed aurige ꝑcepit:ut conuerſo curru a prȩlio declinaret. Graui
ter enim & mortaliter fuerat ſagittatus:& uſq; ad occaſum ſolis factus exanguis inte-
riit. Igit̃ ſyroꝝ exercitus nocte ſupueniẽte ſignũ dãte pręcone diſceſſit a caſtris:& agno
ſcẽtes cũcti mortuũ ahab: ad ꝓpria ſunt reuerſi. Corpus aũt ahab ſui ad ſamariã referẽ
tes ſepelierunt:currũq; eius abluerũt in iazara fonte ſamariæ regis ſanguine cruentatũ:
& tunc cognouerunt helyæ ꝓphetiã fuiſſe uerã. Canes nãq; eius linxerunt ſanguinẽ:&
meretrices ad fontẽ quod erat reliquũ diluerunt. Mortuus eſt nãq; in ramoth: michea
hunc ꝑdicẽte caſum. Dũ ergo hæc ahab regi a duobus ꝓphetis ꝑdicta uideant̃: oportet
magnã iudicari diuinitatẽ:& honorari ſemp & coli:& quæ uera ſunt recipi: quã ea quę
ꝑ cuiuſq; libidine dicunt̃ cõpleri & arbitrãdũ:q nihil utilius eſt q̃ uirorũ taliũ pñtia ꝓ-
bẽte ſecundũ deo:quod unuſq̃ſq; debeat obſeruare:& cogitandũ ex his quę regi ꝓuene
runt: qa quod debetur neq; dum ꝑſcitũ fuerit euitat̃: ſed repit in alas hoĩum inutili ſpe
blandiendo:& hoc modo ſeducendo:donec a deo debita paſſio cõpleat̃. Hoc ergo mõ
uidet̃ ẽt ahab deceptus: ut ꝑdicẽtibus qdẽ ꝑditionẽ ſuã non crederet: ꝓphetantibus ãt
ea quæ delectabat̃ de ſe credẽdo moreretur. Cui ochozias ſucceſſit filius in regnũ.

INCIPIT LIBER.IX.ANTIQVITATIS IVDAICAE: QVI CONTI-NET TEMPVS ANNORVM.CL.ET MENSIVM.VI. CAP.I.

IOſaphat itaq; rege ad hieroſolymã remeante poſt bellũ quo ſola-
tiũ ꝑbuerat achab cõtra adadũ regem ſyrorũ ſicut ꝑdiximus occur
rẽs hieu ꝓpheta culpauit eũ cur achab ſolatia ꝑbuiſſet homini ĩpio
pariter & maligno deũ dicens moleſte qdẽ hoc pertuliſſe ſed licet
peccaſſet ualde:tamẽ ꝓpter naturã eius optimã:ab incurſu hoſtiũ
pepercisse. Et tũc quidẽ ad gratiarũ actionẽ rex & ad ſacrificia dei
conuerſus eſt. Poſt hæc aũt cœpit oẽm ſuã ꝓuinciã circuire:& populũ edocere ut leges
per moiſen a deo datas oĩno ſeruarent:& pietatẽ circa deũ nihilominus exhiberent. Cõ
ſtituenſq; iudices in unaquaq; ſui ĩperii ciuitate:ꝑcepit ut ꝓ nulla re ita cogitarent: quã
ut iuſticia populis exhiberent:& neq; munera:nec cuiuſpiã dignitatẽ propter iudiciale
factũ aut diuitias aut genus conſiderarent:ſed oĩbus equa iura tribuerent:ſcientes quia
ẽt q̃ occulte gerunt̃:a deo non ignorant̃. Hæc cũ docuiſſet in unaquaq; ciuitate duarũ
tribuũ:in hieroſolymã denuo remeauit:cõſtituitq; ẽt ibi iudices a ſacerdotibus:& leui-
tis:atq; primatibus:monẽs:ut diligenter & iuſta iuſticia cuncta diſponerent:ſin aũt de
rebus maioribus qdam contribuliũ ex aliis ciuitatibus eos conſulerẽt:cũ maximo ſtu-
dio eis & iuſtiſſime reſponderent:quando rectũ deberet eſſe iudiciũ in ea ciuitate cõſti
tutũ:ubi & templũ dei & habitaculũ erat ĩperatoris. Horũ aũt principes cõſtituit ama
ſiã ſacerdotẽ:& ſabadiam q erat de tribu iuda. Rex igitur hoc mõ cuncta diſpoſuit. Eo
namq; tempore caſtrametati ſunt aduerſus eum Ammanitæ & Moabitæ: ſumentes
ſecũ arabum maximam legionẽ & caſtra poſuerunt apud gaddi ciuitatẽ quæ eſt circa
paludẽ aſſaltidẽ trecenti ſtadiis ꝓcul ab hieroſolymis:in qua naſcitur palma præcipua

ſimul & opobalſamũ. Audiens aũt ioſaphat: quõ hoſtes tranſeuntes paludẽ: in eius ꝓ-
uinciã deueniſſent: & metuens: conuocauit in cetu populũ hieroſolymorum in diuino
ſacrario: & ſtans contra faciẽ tẽpli orabat: & inuocabat deum ut ſibi ſuum auxiliũ ꝑbe
ret & robur: quatenus hoſtibus prȩualeret: dum & is qui templũ ipſum edificauerat hoc
rogaſſet: ut ipſe contra hoſtes dimicaret: & præſumẽtes contra eos manus inferre cõpri
meret q utiq; ob hoc uenerũt: ut terrã quã eis ipſe præbuerat: molirentur auferre. Hæc
ãt orauit deflẽs: ſimul & populus uniuerſus cũ uxoribus atq; filiis ſupplicauerũt. Quo
facto: qdã iezel ꝓpheta ꝓgreſſus in mediũ cetũ: clamauit ad populũ dicens & regẽ: qa
deus eoꝝ ꝑces audiſſet: & cõtra hoſtes ſine dubio debuiſſet dimicare: ꝑcepitq; ut altero
die electo exercitu occurrerẽt hoſtibus: eoſq; inuenirẽt ab hieroſolyma in aſcẽſu gaddiꝰ
q lucis diciꝰ culmẽ: & cõtra eos qdẽ non dimicarẽt: ſed tantũmõ ſtarẽt: uidẽtes quõ di-
uinitas eos expugnaret. Hȩc uero dicẽte ꝓpheta: rex eqdẽ & populus in terra proſtra-
tus: deo gratias retulerunt: leuite aũt in organis ſolẽnibus inceſſanter dicebãt hymnos.
Die itaq; facto: procedẽs rex in deſertũ ſub ciuitate thecua: dixit ad populũ qa oporte-
ret prophetæ audire uerbũ: & ad bellũ die illa nõ congredi: ſed ꝓponi debere ſacerdotes
cũ tubis & leuitas ut hymnum dicentes: ſic deo gratias agerent: quomodo hæbreorum
ꝓuinciam ab hoſtibus liberaſſet. Placuit ſentẽtia regis: & quȩ ꝑceperat agebantꝰ. Deus
ãt terrorẽ maximũ & tumultũ ſup ãmanitas imiſit: & cedentes inter ſe hoſtes ſuos: mu
tuis ſe uulneribus occiderũt: ita ut ex tãta militia nullus poenitus euaſiſſet. Ioſaphat aũt
reſpiciẽs in cõuallẽ: ubi hoſtiũ erat exercitus: & uidẽs eã plenã corporibus mortuoꝝ: læ
tatus ẽ in dei ſolacio ſic iopinabiliter euidẽterq; allato: ut nõ laborãtibus illis ipe uicto
riã cõtuliſſet: iuſſitq; ut exercitꝰ hoſtiũ caſtra diriperet: & mortuos expoliaret: diebuſq;
tribus exuẽtes eos pene defecerũt: tãta erat mltitudo utiq; pemptoꝝ. Quarto uero die
oĩs populus cõgregatus in q̄dã cõualle: de uirtute & ſolaciis benedixit deũ: ꝓ qua re ẽt
locus ipſe uocatus eſt cõuallis benedictiõis. Exinde ducẽs exercitũ ad hieroſolymã rex:
multis diebus ad hoſtias eſt cõuerſus & epulas. Igiꝰ poſtq̄ hanc eius uaſtationem alie
nigene gentes audiebant: oẽs ualde ſunt territi: deũ eius auxiliatorẽ eſſe aperte uidẽtes:
Ioſaphat itaq; ex illo tpe cũ magna gloria & iuſticia: diuinæq; pietatis amore degebat.
Fuit aũt amicus & achab filio iſrahelitarũ regi. Cum quo cõmunione facta in conſtru-
ctione nauium quæ a portu nauigarent in ophir traciarũ: nequaq̄ animum ſuum imple
re ꝑualuit: naues enim præ magnitudine perierunt: & propterea naues ulterius non in-
ſtruxit. Circa ioſaphat igitur hȩc ſunt geſta.

Cap. II.

Chab uero filius regnauit in iſrahel in ſamaria degens malignus homo: & ꝑ oĩa
a ſimilis utriq; parẽti: & hieroboã: q prius iniquitatẽ fecerat: & populũ decipere in
choauerat. Cũq; iã in regno ſecũdũ haberet annũ: rex moabitarũ rebellauit ei: &
tributa q̄ ahab eius pater reddebat: miniſtrare ceſſabat. Contigit aũt ut ochozias cum
deſcenderet de ſupioribus domus ſuȩ caderet: & cũ langueret: miſit ad deũ acharo mu-
ſcã: hoc enĩ erat nomẽ illi deo: & conſuluit de ſalute ſua. Apparuitq; deus heliæ ꝓphetȩ
ꝑcipiens ut miſſis a rege nũciis occurreret: eoſq; requireret ſi deũ propriũ iſrahelitarum
populus non haberet: & ideo miſiſſet rex eoꝝ ad alienũ deũ: ut de ſalute ſua cõſuleret:
ſimul & ut faceret eos ad regẽ reuerti: eiq; dicerent: ꝙ nõ euaderet hũc languorẽ. Helia
uero dei faciente ꝑcepta: audientes nũtii ad regẽ ſunt cõtinuo regreſſi: admirãtiq; reuer
ſionis uelocitatẽ: & reqrenti cãm: dixerunt occurriſſe ſibi quendã hoĩem: q prohibuiſſet
qdẽ eos ulterius ꝓcedere: reuertẽtes aũt nos tibi dicere ex mandato iſrahelitarũ dei mã
dauit: ꝙ non poſſis ab hac egritudine liberari. Rege ꝑcipiente: ut ei hoĩem q talia dixe
rat indicarẽt dixerunt eſſe uirum hyrſutum: & pellicia zona circundatũ: Ille uero ꝑ hæc

agnoſcēs heliā eſſe quē nuntii deſignabāt: miſit ad eū tribunū & quinquaginta arma-
tos: ut eū adduceret. Tribunus āt q miſſus fuerat inueniēs heliā in mōtis uertice reſidē
tē: petebat ut deſcēdens ueniret ad regē quō ille iuſſiſſet: qui ſi nollet: duceretur inuitus.
Cui helias: ut agnoſcas inquit me prophetā uerū exiſtere: deſcēdens ignis e cęlo conſu-
mat & milites tuos & te. Continuo ueniēs flāma: conſumpſit & tribunū: & qui cū illo
pariter eraut. Hac ꝑditione regi denunciata: nimis iratus ad heliā tribunū alium cum
totidē miſit armatis. Qui cū ueniſſet ad ꝓphetā: credēs ſe eū uiolēter adducere: ſi noluiſ
ſet ſponte uenire: orans iterum ꝓpheta & eū ſicut priorē fecit igne conſumi. Agnoſcens
hoc rex: ēt tertiū deſtinabat. Ille uero cum eēt ſapiēs & more ualde mitiſſimus: ueniens
ad locū ubi erat helias: ei nimis blāde locutus eſt: dicēs ꝙ inuitus regiæ iuſſiōi parēs ue
niret ad eū: & priores nō uoluntarie ſed coacti neceſſitate ueniſſent: rogabatq; ut illius
& q cū eo uenerāt armatoꝝ hēret miſericordiā: & deſcēdēs ueniret ad regē. Helias aūt
ſuſcipiēs manſuetudinē: & uerboꝝ eius urbanitatē: deſcēdēs ſecutus eſt eū. Cūq; ueniſ-
ſet ad regē: ꝓphetauit ei dicēs: hęc ſibi indicaſſe deū eo ꝙ rex eū ſpreuiſſet quaſi nō eēt
deus: & nō uere de eius languore prædicere ualuiſſet: ac miſiſſet ad deū acharon ut cōſu
leret qualis ei terminus languoris accederet ob quam rem inquit cognoſce te morituꝝ.
Et ille itaq; paruo tempore tranſacto: ſicut ꝓ̄dixerat helias extinctus eſt. Cui ſucceſſit
in regno frater eius iorā (nā ſine filio mortuus eſt) hic uero ioram par fuit achab mali-
gnitate: regnauitq; annis. xii. homo iniquitate circa deū & impietate plenus. Nā relin
quens culturam ſui dei deos uenerabatur extraneos: erat enim in aliis nimis acerbus &
peſſimus. Illo ſiquidem tempore helias ab hominibus eſt ablatus: & uſq; ad hodiernū
diem nullus finem eius cognouit. Diſcipulum uero ſicut prædiximus reliquit helizeū.
De helia tamen & enoch qui fuit ante diluuium in libris ſcriptum eſt: quia ſublati ſunt
quorum mortē nemo cognouit. Cap. III.

Vſcipiens itaq; regnū iorā: cōtra regē moabitarū mouit exercitū: q ſicut ſupradi
ximus ab eius fratre receſſerat: dū pater eorū achab tributa ſolueret: ouiū cum la
nis ſuis ducenta milia. Congregās ergo iorā exercitū: miſit ēt ad ioſaphat: rogās
eū cū eſſet olim eius patris amicus: ut ei ſolatiū contra ammanitas pugnaturo ꝓ̄beret:
q ab eius receſſiſſent iperio. Tunc ille nō ſolū ſe adiutorē eſſe compromiſit: ſed ēt regē
idumeæ q ſub eo erat cōpulſurum: ut ei quoq; ad pugnā occurreret. Ioram aūt talibus
ꝓmiſſionibus ſolatiorū ab ioſaphat rege perceptis: ſumpto exercitu uenit in hieroſoly-
mā: & clare nimis ab hieroſolymorū rege ſuſceptus eſt: placuitq; eis ut itinera ad hoſtes
per deſerta facerent idumeę: non credentibus inimicis: qa exinde eis fieri potuiſſet inua-
ſio. Tres ergo reges ab hieroſolymis ꝓperabant: hoc eſt rex hieroſolymorū: & iſrahelita
rū & idumeę: & dū ſeptē diebus peragraſſent iter: ad inopiā aquæ exercitus & iumenta
uenerunt: cū duces eorū ignorantia itineris oberraſſent. Et oēs hi qdē erant in anguſtia
conſtituti: pręcipue tamē iorā: q nimia triſtitia faciēte clamauit ad dominū. Quid mali
facientes deduxiſti tres reges: ut ſine bello tradanť regi moabitaꝝ? Quē ioſaphat cōfor
tabat cū eſſet iuſtus. Qui mittens in oēm exercitū: requirere ꝓ̄cepit: ſiqs in eo eſſet dei
ꝓpheta ut per eū audiret uoluntatē dei: & cognoſceret qd faciendū eſſet. Et dū qdā fa-
mulus iorā dixiſſet eē illic heliæ diſcipulū helizeū filiū ſapha: monēte ioſaphat: ad eum
pariter reges tres aduenerunt. Dūq; ad ꝓphetæ caſtra ueniſſent (habebat autē habita
culū ſuum extra tabernacula conſtitutū) conſulebāt eū de futura militia ꝓ̄cipue tamen
iorā. Qui dū diceret: ut illi moleſtus non eſſet: ſed potius ad ꝓphetas patris ſui matriſq;
ꝓperaret: quos illi uenerareť quaſi ueri eēnt, rex rogabat: & ſupplicabat: ut ꝓphetaret:
et a periculo eos liberaret: illo uero iurante ꝑ deū qa nō reſpōderet: niſi ꝓpter ioſaphat

ſanctum et iuſtum: deducto ad mediū quodā hoie ſciente pſallere: diuinitus inſpiratus:
præcepit regibus:ut iu torrente multos lacus effoderent:dicēs. Neq; nube neq; ſpiritu
aliquo flāte:neq; hymbre diffuſo uidebitis fluuiū aqua plenum:ita ut hoies & iumenta
ubertatis poculo ſaniētur:& id uobis nō ſolū deus donabit:ſed ēt hoſtes ſuperabitis: &
urbes moabitarū munitiſſimas capietis:& arbores qdē incidetis pomiferas:& uaſtabi
tis ꝓuiciā: fontes aūt fluuioſq; dānabitis. Hęc ꝓpheta dicēte:altera die priuſq̄ ſol orire
tur:torrēs uehemēter īfluxit. Cōtigerat āt ut tribus diebus I idumea uehemēs hymber
effunderef:ita ut exercitus & iumēta abūdantia nimia irrigarētur. Cūq; audiſſent āmo
nite tres reges ꝑ deſertum contra ſe uenientes collecto exercitu rex eorum iuſſit:ut mō-
tana exercitus eius aggrederef:ne latēter hoſtes ꝓuinciā inuaderent. Et cū non eēt hæ
breorū moabitis ꝓcul exercitus:reſpiciētes moabite orto ſole aquā in torrēte ſanguine
ſimilē:ſuſpicati ſunt:ut tres reges ſe inuicē pemiſſent: & fluuius eorum ſanguine redun
daret. Quod cū arbitrati fuiſſent:petierūt a rege ſuo: ut eos ad ſpolia hoſtiū deſtinaret.
Et impetu facto quaſi ad diuitias præparatas ad inimicoꝝ caſtra uenerūt: & ſpe ſua de
cepti ſunt. Nā circundātes eos iſrahelitæ: alii qdē eoꝝ pempti:alii ꝑ uniuerſam ꝓuinciā
ſunt diſpſi. Tres ergo reges īgrediētes moabitarū ciuitates:& eas ſubuerterūt:& agros
eoꝝ depopulati ſunt:& uehemēter exterminauerunt: replētes eos ex lapidibus torrētis
& arbores optimas abſciderūt:& fontē aquarū piter obſtruſerūt: ac muros uſq; ad fun
damēta depoſuerūt. Rex āt moabitaꝝ dū pſecutionē & obſeſſionē nimiā pateref & ui
deret ciuitatē capi poſſe: īpetū fecit cū ſeptigētis uiris:ut īter hoſtiū caſtra quoquo poſ
ſet mō effugeret:qđ tñ īplere nō potuit. Nā ad q̄ndā locū ueniēs ualde mūitū dū fugeꝛ
nō ualuiſſet:reuerſus in ciuitatē opus deſpatiōis & crudelis neceſſitatis īpleuit. Filiū enī
ſeniorē q erat ei ſucceſſurus in regnū:eleuās ſup murū:ita ut a cunctis hoſtibus uideref:
deo īmolauit holocauſtū. Reges aūt uidētes hoc factū:eius neceſſitatis habuerunt miſe
ricordiā:& hūana cōpaſſione detēti obſeſſionē ſoluerūt:& ſinguli ad ꝓpria remearūt.
Ioſaphat aūt reuerſus in hieroſolymā in pace degebat:et cū paucū tpis poſt illud ꝓlium
uixiſſet defunctus eſt. Qui uixit annis qdē ſexaginta:īperauit quinq; & uiginti magni-
ficāq; meruit in hieroſolymis habere ſepulturā:ſimiliſq; fuit magnorū operū Dauid. Re
liquit aūt filios multos:ſucceſſorē uero habuit ſeniorē filiū iorā. Is enī nomen hēbat fra
tris matris ſuæ regis iſrahelitarū filii ahab. Veniens aūt de regione moabitide rex iſrahe
litarū in ſamariā habebat helizeū ſicut ꝓphetā cuius actus uolo narrare. Sunt enī ual-
de ꝑcipui & hiſtoria digni:ſicut ex libris ſacris datur agnoſci. Ad hunc enī cū acceſſiſſet
uxor abdie diſpēſatoris ahab:ei q̄ dixiſſet qa nō ignoraret:quō uir eius liberaſſet a mor
te ꝓphetas dū requiſiuit ahab uxor iezabel eos occidere:& contracto ex debito ſcentū
ex eis occulte pauiſſet:& poſt eius mortē a creditoribus urgeref:atq; eius filii ad ſerui-
tiū deducerent:ob quā cām rogabat ut eius meritis miſeref operibus:& aliquod ſola-
tiū ad neceſſitatē pberet. Qui dum requiſiſſet ſi quid hēret in domo:aliud nihil eſſe ſibi
reſpondit:niſi paruū uas olei. Tunc propheta ꝑcepit:ut multa uaſa uacua ſibimet a ui-
cinis accōmodaret:& clauſis ianuis domus ſuæ ex illo oleo in oīa uaſa diffunderet: qa
deus ea cuncta īpleret. Quod dū mulier feciſſet: & eius filii unūquodq; obtuliſſent:cū
īpleta fuiſſent oīa:& nullū uacuū remanſiſſet:ueniens ad ꝓphetā:nunciauit hoc ei. Ille
uero conſiliū dedit:ut oleū uenderet:& ꝑciū creditoribus daret:& ex ipſo olei ꝑcio quod
remaneret:ad alimentū filiorū eius efficeret. hoc ergo mō helyzeus mulierē a debito &
a creditorū iniuria liberauit. Inter hęc aūt miſit helyzeus ad iorā.ammonens:ut cuſtodi
ret locū quendā in quo eſſe ſyrorū uolentiū eū occidere dicebat inſidias. Tūc rex ad ue
nationē præparatam nequaq̄ egreſſus eſt obediens ꝓphetę. Adadus aūt rex ſyroꝝ dū

ſuos utreq; maſculos:et ſingulis diebus comederēt eos. Et ego inqt meū occidi:& p̄teri
to die meū ambe comedimus. hæc aūt nō uult hoc facere:ſed pacta tranſcēdit:et filium
ſuū ne comedat̄ abſcondit. Hęc cū audiſſet iorā: uehemēter afflictus eſt:& ſciſſa ueſte:
crudeli uoce clamauit. Deinde iratus:helizeum ꝓphetā interficere uoluit: qa nō ſuppli
caret deo:cū potuiſſent oēs hoc mō a malis p̄ſentibus liberari:& repēte miſit: q eius ca
put auferret. Ille itaq; ad necē ꝓphetę pgebat:helizeum uero regis ira non latebat. Se
dens aūt in domo ſua cum diſcipulis ſuis indicauit eis:quia iorā homicidę filius miſiſſet
qui caput eius auferret ſed uos inqt dum uenerit q miſſus eſt & intrauerit: obſeruantes
ianuas claudite:eumq; paululum retinete:ſecutus eſt nāq; ueniens ad me rex eo ꝙ cum
penituerit ſui p̄cepti. Tunc illi helizei dicta fecerunt. Ioram uero penitētia ductus:ob irā
ſuam circa ꝓphetā & metuens ne eū qui miſſus fuerat occideret: feſtinauit ut necē ꝓhi
beret:& ꝓphetā a morte reduceret:ueniēſq; culpabat eū:cur a deo abſolutionē maloꝝ
præſentiū minime poſtularet:ſed ſic eos interire deſpiceret. Helyzeus autē altera die ea
hora qua uenerat rex ad eū ꝓmiſit multā ciboꝝ copiā affuturam:ita ut uenderet̄ in pu
blico duobus ſyclis ſatū ordei:& uno ſyclo ſimile ſatū. Hoc aūt dictū et iorā et qui cum
eo erant cōuertit in gaudia: ꝓphetæ nāq; nō poterant diſcredere ueritatē: ꝓpter reꝝ p̄ce
dētiū cōfirmationē:inopiāq; illius diei atq; miſeriā:ſpes iam futuræ abundātiæ leuiga
uit. Princeps aūt partis tertiæ cū regi amicus eſſet: ſupra quē tunc ipſe rex incūbebat:
incredibile eſt inqt o ꝓpheta quod dicis:et ſicut impoſſibile eſt:ut de cataractis cęli ot
deū pluat deus aut ſimilā:ita nō pōt credi quod a te nūc dicit̄ adipleri. Ad quē ꝓpheta
hęc iqt uidebis hoc mō fieri:ſed nō guſtabis ex eis. Quę ſcilicet ſicut ab helyzeo fuerāt
p̄dicta cōpleta ſunt. Lex igit̄ erat in ſamaria:ut hn̄tes leprā:a tali paſſiōe mūdi nō eēnt
corpore:ſed extra ciuitatē manerēt. Quattuor ergo uiri pp hanc cām manētes ante por
tam:cū nullus eis ꝓ famis nimietate aliqd deferret:& in ciuitatē ingredi propter legis
mādata non poſſent:qbus uel ſi liceret ingredi pro fame ibi necarent̄, cogitauerūt iter
ſe dicentes:qa ſi illic manerent ꝓpter inopiā deperirēt:& propterea tradere ſe hoſtibus
magis eligerēt:q aut parcēdo aut necādo famis eos neceſſitatibus liberarēt. Hoc apud
ſe conſiliū cōfirmantes:nocte ad caſtra hoſtiū deuenerūt. Incipiebat aūt deus iā terrere
& cōturbare ſyros:& ſonū curruū & armorū eis inferre:tanq̄ exercitus ſup eos grandis
accederet:& paulatim tubarū fragor eorū auribus īcrepitaret:q ita repēte turbati ſunt:
ut relinquentes caſtra ꝓpria:cōcurrentes ad regē dicerent:qa iorā rex iſrahelitarū con
ducto ſolatio regis ægyptiorū & inſulaꝝ ſup eos accederet:qbus uenīētibus ſonū tubę
uehemētis audirent. Hæc eis dicētibus:ēt adezer cū ad eius aures ſonus ſimilis aduen
ret populo credidit:& cū multa turba atq; confuſione relinquētes in caſtris equos atq;
iumenta:innumeraſq; diuitias:repente conuertunt̄ ad fugā: Leproſi aūt q diſceſſerant
a ſamaria:ad caſtra ſyrorū uenientes:& in eorū tabernaculis multū ſilentium taciturni
tatēq; repperientes:ingreſſi ſunt in unū tabernaculū:dumq; nullū prorſus inſpicerent
comedētes & bibētes:portanteſq; multas ueſtes et aurū:et extra caſtra celantes:dein
de in aliud tabernaculum accedentes:ſimiliter res exinde ſibi placitas tollētes:dum hoc
quater feciſſent:et nullus eos omnino uideret:arbitrati hoſtes abſceſſiſſe: culpabant ſe
metipſos:cur hæc ioram regi et ciuibus minime nunciarent. Tunc illi uenientes ante ci
uitatis muros et cuſtodibus clamantes:indicauerunt eis quę de hoſtibus contigiſſent.
Illi autem hæc regis cuſtodibus indicauerunt:a quibus audiens rex hęc ioram:uocauit
amicos ſuos et principes: quibus ait pro inſidiis arte calidiſſima ſyrorū diceſſiſſe regē:
eo ꝙ deſperaret fame capi poſſe ciuitatē:ut quaſi fugientibus illis:et egreſſis ad caſtro
rū direptionē nobis:latenter irruerent et interficerent:et ciuitatem pariter deuaſtarent.

diuina docuit quoq; uulgus & ī aliis eē malū & extraneos adorare deos p athaliā Ahab filiā uxorē ſuā. Et deus quidē ꝓpter dauid regis ꝓmiſſionē genus eius noluit extermina re: ioram uero nihil ꝑtermittebat quo minus aliqd quottidie nouæ īpietatis efficeret. & quod nō ad uaſtationē paternę traditiōis attēderet. Illo itaq; tpe ab eo recedētibus idu meis: & primo qdē interficiētibus regē: q erat eius patri ſubiectus: & cōſtituētibus quē ipſi uoluerāt: iorā cū eqtibus & curribus noctāter in idumeā uenit: & eos qdem q uicini eius regno eē uidebant occidit. Lōgius aūt nō abiit: nihil tamē dū hoc feciſſet utilitatis exhibuit. Nā omnes ab eo receſſerunt: ſimul & qui prouinciā labennā habitabant. Erat aūt ita ueſanus: ut ēt populū cogeret in excellentiſſimos mōtes aſcēdere: & deos aliēos adorare. Cumq; hęc ageret: & omnino leges patrias a mēte ſua repelleret: delata eſt ab helia ꝓpheta ad eū epiſtola in qua pandebat magnā pœnā eū fore paſſurū: quoniā pa trū ſuorū non eſſet imitator: ſed iſrahelitarū regū impietatē ſequeretur: inſup & cogeret tribum iuda & ciues hieroſolymitas relinquere ſancta patrii dei culturā: & ad ydola con uenire: quæ ahab rex iſraelitarū in ſuo regno feciſſet: & quia fratres intermiſſet: & bo nos uiros & iuſtos pariter occidiſſet: ſuppliciūq; quod pro his ſuſcepturus erat: ꝓpheta in litteris indicabat: ideſt cladē populi: & corruptionē uxorū regis & filioꝝ & quia ipſe quoq; moreret egritudine lōga nimis afflictus: uiſceribus ꝓpter nimietatē internæ cor ruptiōis effuſis: ita ut uideret ſuā calamitatē: nec ſibi poſſet ullatenus ſubuenire. Et hæc quidē epiſtola ſignificabat heliæ. Poſt breue itaq; tēpus exercitus arabum iuxta ęthio piam habitantiū & aliēigēaꝝ iorā regnū aggreſſi ſunt: & ꝓuinciā uaſtauerunt: & regis domū: inſuper & eius filios occiderunt pariter & uxores: & unus qdē ſolūmodo filiorū eius nomine ochozias: hoſtes effugiēs derelictus eſt. Qui poſt hanc calamitatem prædi ctam ſibi a ꝓpheta: languorē incurrens: multo tēpore fatigatus diuino nutu: eius uiſce ribus īminente miſerabiliter ſuperna indignatione defunctus eſt cum uiſcera ſua diffuſa uidiſſet. Quē ēt populus mortuum contumeliis multis affecit: ut reor credētes ita mor tuum ira fuiſſe diuina pēptū: nec exequiis regalibus eum fecere dignum: nec in pater nis ſepeliri monumētis: nec alium ei exhibuerūt honorē: ſed ueluti priuatum tumulo tra diderunt. Qui uixit annis quadraginta: regnauit octo: tradiditq; principatum eius hie roſolymoꝝ populus filio eius ochozię.

Cap. VI.

i

Gitur Iorā rex iſraelitarū poſt mortē adezer ſperās ramoth capere ciuitatē: & eā ſyris auferre: cū magno apparatu caſtrametatus ē ſuper eos. In qua obſeſſione a quodam ſyro nō mortifere ſagittatus abiit in ciuitatē iezraelē: ut uulnus ſuū poſi tus in ea curaret: derelicto in ramoth omni exercitu ſimul & duce nomine Hieu: qui fi lius erat Namſi: ut poſt curā reuerteret ad pugnam. Helyzeus uero ꝓphetā unū diſci pulorum ſuorum dato ei oleo ſancto miſit in ramoth: ungeret hieu: eiq; diceret: quomō eum regē diuinitas elegiſſet: cui & alia pariter indicaret præcipiēs ei: ut ſub modo fugæ faceret iter: quatenus cunctos illic proficiſcēdo lateret. Qui dum uēiſſet in ciuitatē: hieu quidē inuenit cum principibus militum reſidentē in medio ſicut ei prędixerat helyzeus: & accedēs ad eum ait: quędam ſe ei fore dicturum. Qui dum ſurrexiſſet & in cubiculū ſecutus eum fuiſſet: ſeorſum ſumens eum iuuenis oleo eius caput infudit dicens eum un ctum a deo rege ad Ahab generis peremptionem: & ad uindicandum ſanguinem pro phetarum: qui ab iezabel nequiter fuiſſet effuſus: ut domus eorum ſicut naboth nabu thei & baaſa propter impietatem propriam radicitus deperiret: & nullū ſemen de ahab genere remaneret. Et ille quidem cum dixiſſet hæc de cubiculo ꝓtinus exiliuit: ne ab ali quo in exercitu uideretur. Hieu autem uenit ad locum unde ſurrexerat: & cum aliis prin cipibus reſidebat. Quibus requirentibus ut eis diceret: cur ad eum iuuenculus adue

niſſet inſup & ueſanium eum eſſe dicentibus:recte inquit iudicaſtis:nam uerba ueſanie
locutus eſt. Quibus feſtinantibus ut ea audirent:atq; rogantibus:ait eũ dixiſſe:qa ipſe
fuerit electus a deo rex. Hæc itaq; cũ dixiſſet unuſqſq; exuens ſe quod habuerat:ueſtes
ei proprias ſubſternebant:& mittẽtes tubas hieu regẽ eſſe clamabãt. Illo uero exercitu
congregato:pgebat ad ioram in ciuitate iezrael:in qua ſicut prediximus pro uulnere cu
randus abierat:quam ceperat cum obſideret ramoth. Contigit aũt:ut eo tẽpore hieroſo
lymitarũ rex ochozias uẽiſſet ad iorã:erat enim filius ſororis eius ſicut dudum diximus:
ut uiſitaret eũ propter uulnus quod ĩ obſeſſione acceperat. Hieu ergo ſubito uolens ſup
iorã irruere:rogauit ut nullus militũ deſcedẽs:regi ioram quę geſta fuerant nunciaret di
cẽs: hanc eſſe maximam eorum circa ſe deuotionẽ:ſi eum regẽ hoc ordine demonſtra
rẽt. Illi uero in his quę fuerant dicta gratãter itinera cõſeruabant:ne quis latenter pgẽs:
quod geſtũ fuerat indicaret. Et hieu quidẽ ſumptis eqtibus electis:ſedens in curru ibat
in iezrael. Cumq; pximus fuiſſet ciuitati:explorator quẽ rex cõſtituerat ioram ut ad ciui
tatẽ ueniẽtes inſpiceret:uidẽs cum multitudine uenientẽ hieu nunciauit ioram regi uide
re ſe equites uenientes. Ille uero repente aliquẽ mitti iuſſit equeſtriũ qui ei occurreret:&
quis eſſet agnoſceret. Qui dum ueniſſet ad hieu:de exercitu reqſiuit:dicẽs a rege ſe miſ
ſum. At ille nihil de his reſpondens requirenti:ſequi ſe iuſſit. Quod dum explorator uidiſ
ſet: ĩdicauit ioram:ꝙ qui miſſus fuerat equeſtris:mixtus multitudini ueniret una cũ eis.
Iterũ rege mittente & alium:etiam is multitudini admixtus eſt:hoc enim eũ facere hieu
imperauit. Quod dum explorator ioram indicaſſet:nouiſſime in curru ipſe conſcendẽs:
cum ochozia hieroſolymorum rege in eius occurſum egreſſus eſt. Hieu aũt cum multa
moderatione & diſciplina agebat iter. Cũq; ioram ueniſſet in agrũ naboth requirebat:
ſi in exercitu recte omnia gererentur. Et cum ei hieu amariſſime malediceret:matremq;
eius ueneficã ac meretricẽ clamaret:metuens rex:& nihil eum cogitare quod eſſet ſalu
bre credens:conuerſo curru ſuo ut poterat fugiebat:dicens ad ochoziam eo ꝙ inſidiis &
dolo fuiſſet captus. Hieu uero ſagittam poſt eum mittens: eius cor ſuo iaculo penetra
uit:& ioram quidem repẽte cadens:flexo poplite animam dereliquit. Hieu autem cõti
nuo iuſſit Vadacro principi tertiæ partis ut corpus iorã ĩ agro proiiceret naboth:recor
dans prophetiam heliæ: quã patri eius qui fuit ĩterfector naboth prædixerat:quomodo
& ipſe & eius genus in illius agro perirent. Hęc enim cum ſederet tunc poſt tergum cur
rus achab:uidiſſe ſe propheta narrante dicebat:quod etiã ſecundum illius prouenit elo
quium. Igitur cadente ioram:metuẽs ochozias de ſua ſalute:currum in aliã itineris par
tem conuertit credens ꝙ taliter effugeret hieu. Ille uero perſecutus eſt eum ad quendam
aſcẽſum:comprehendenſq; ſagitta emiſſa eum percuſſit. Qui derelicto curru:aſcẽdens
in equo:fugit hieu in magedon:ibiq; curãdus:poſt paucum uulneris illius tẽpus & ipſe
defunctus eſt:portatuſq; ĩ hieroſolymorum ciuitatem:illic ſepultus eſt:cũ regnaſſet anno
uno. Fuit autem malignus & plus ualde quam pater eius. Cum autem hieu intraſſet in
iezrahelẽ urbem:iezabel ornata ſtans ſupra turrim:bonus inquit ſeruus qui occidit do
minum ſuum. Ille uero reſpiciens ad eam:quæ eſſet ĩterrogauit:& deſcẽdentem ad ſe ue
nire præcepit. Nouiſſime uero eunuchis imperauit:ut eam de turre deiicerẽt. Quæ dum
pręcipitata fuiſſet:murum ſanguine ſuo aſperſit:& conculcata equorum pedibus expi
rauit. His ita geſtis:hieu igreſſus palatium cum ſuis amicis:& ſemetipſum reficiebat:&
illos cõuiuiis aliiſq; rebus præcepitq; famulis qui iezabel peremerant:ut eã propter de
cus generis ſepelirent:erat enim ex regibus. Sed nihil de eius corpore quibus hoc impe
ratum fuerat inuenerunt:niſi tantũmodo ſummitates manuũ: aliud uero corpus a cani
bus eſt abſumptum. Hęc audiens hieu:helię prophetiã obſtipuit:is enim in iezrael prę

dixerat:hoc eam interitu fore perituram.Interea dũ ahab filiĩ ſeptuaginta in ſamaria nu
trirent̃:miſit hieu duas epiſtolas:aliam pedagogis eorum:aliam principibus ſamarita
norum:dicens: ut fortiſſimum filium ahab conſtituerẽt regem cum & currus haberent
multos & equos: & arma ad militiam:& ciuitates munitas:quod dum facerẽt:domino
ſuo repẽſarent.Hæc aũt ſcripſit:uolens ſamaritanorum mentes agnoſcere.Relegentes
ergo litteras principes ac pedagogi timuerunt excogitantes:ꝙ nihil poſſent cõtra eum
facere q magnis duobus præualuiſſet imperatoribus:ſcripſeruntq; profitentes: ſe eũ ha
bere dominũ:& facere quæcũq; pręciperet.Ille uero ad hæc reſcripſit:ꝑcipiens:ut ſi obe
dirẽt filiorum achab abſcindẽtes capita deſtinaret.Tunc principes euocãtes nutritores
infantum iuſſerũt ut occidẽtes eos:capita eorum abſcinderẽt:et mitterent ad hieu.Hęc
illi nihil reſiſtentes egerũt:et cõponentes in qbuſdã uaſculis de uimine factis eoꝝ capita
deſtinauerunt.His aũt allatis ad hieu cũ amicis cœnanti:nunciatũ eſt:ꝙ capita filiorũ
ahab uiderẽt̃ eſſe allata q iuſſit ante portã ex utraq; parte ex eis capitibus aggeres fieri.
Factoq; die:ad ea uidenda:proceſſit et inſpiciens dicere cœpit ad populũ:quia ipſe qdẽ
contra ſuũ dominũ militaſſet:et illũ peremiſſet eoſq; cognoſcere depoſcebat de genera
tione ahab:qã omnia ſecũdũ dei ꝓuidentiã fuerant geſta et domus eius ſicut helias ꝑdi
xerat deperiſſet.Cũq; necaſſet eos q apud iezraelitas ex ahab genere ſunt inuẽti:cũ eqs
ad ſamariã properabat:per iter aũt inueniens aliquos fratres ochozię hieroſolymitarum
regis:interrogabat eos quo properarent.Illis uero dicentibus:quia uenerint ut ioram ſa
lutarent: & regem ſuum ochoziam:neſcientes ꝙ ambo ab eo occiſi fuiſſent:hieu eos cõ
ꝓhenſos præcepit occidi.Erant enim numero quadraginta & duo. Poſt hæc occurrit
ei uir quidam bonus & iuſtus:ionadab olim amicus eius.Qui cum ſalutaſſet eum:cœ-
pit laudare eum ꝙ omnia cum dei uolũtate feciſſet:& ahab genus exterminaſſet .Hieu
aũt rogabat ut aſcendens in currum ad ſamariam cum eo ueniret:ei ſe demõſtraturum
dicens ꝙ nulli parceret malignantiũ:ſed & falſos prophetas & falſos ſacerdotes & ſua-
dentes plebi:ut magni quidem dei religionem defererent:& extraneos adorarẽt,ipſe pu
niret:cum eſſet utiq; optima nimis hæc inſpectio:atq; gratiſſima:ut bonus & iuſtus uir
uideret malos tormentis affligi.His conſentiens ionadab:aſcẽdens in currum:uenit pa
riter in ſamariam.Hieu autem requirẽs omnes cognatos ahab:iterfecit:uolẽſq; nullum
de falſis prophetis:neq; ſacerdotibus ydolorum ahab ſupplicium declinare, deceptione
quadam & dolo compræhendit uniuerſos.Congregato ſiquidem populo dixit:uelle ſe
duplices deos introductos quos ahab colebat adorare:rogans ut eorum ſacerdotes:&
prophetæ:& ſerui pariter aduenirent:quatenus copioſa ſacrificia:& pręcipuas diis ahab
hoſtias imolarent:& eſſet morte multandus ſacerdos qui tunc nõ fuerit inuentus.Deus
ahab baal appellatur.Conſtituit itaq; diem:quo uellet ſacrificia celebrare miſſis i oẽm
iſraelitarũ regionẽ nuntiis: qui ad illum baal ſacerdotes adducerent. Quibus pariter cõ
gregatis iuſſit hieu pontificibus ut darent omnibus ueſtes : eiſq; ſumẽtibus ingreſſus in
domum cum amico ſuo ionadab:præcepit:ut cũ diligẽtia quereret̃ ne quis iter eos alie-
nigena aut peregrinus inueniretur:cũ nollet: ut ſacerdotibus ydolorum:alius intereſſet
fideliũ:illis uero dicentibus: nullũ intereſſe ꝑegrinũ:& inchoãtibus ſacrificia celebrare:
conſtituit a foris octoginta numero milites armatos:quos nouerat fideliſſimos :iuſſitq;
eis ut falſos prophetas occiderent:& ipſi in paterna ſolẽnitate ꝑmanerent:a qua multo
iam tempore deſtitiſſent:& ſimul iterminatus eſt:ut ſi q effugerẽt pro illis animas eoꝝ
auferret.Illi ergo & omnes uiros interemerunt:& domum baal igne cõcremauerunt:&
hoc modo a peregrinis ſolemnitatibus ſamariam liberauerunt . Hic itaque baal tyriorũ
fuerat deus:achab autem uolens pere ſocero iobal:qui rex tyriorũ tunc erat:& ſydonis

tēplū ei fecerat in ſamaria:ſacerdoteſq; inſtituit et oēs eos cultura religionis honorauit
cū hic igit̄ deus fuiſſet exterminatus: aureos tamen uitulos iſraelitas hieu adorare pmi
ſit.hęc uero dū feciſſet et pro impiorum caſtigationibus cogitaſſet deus ei per prophetā
predixit:q; in quattuor generatōibus ſup iſrael eſſent eius filii regnaturi. Igit̄ circa hieu
talia gerebantur. Cap.VII.

Thalia uero ahab filia:audiēs ioram fratis ſui mortē et ochozię filii:et totius ge-
a neris regum tuam perditionē:ſtuduit:ut nullum de dauid domo relinqueret:ſed
omne genus exterminaret:ut nullus ex eis ad regnum ulterius perueniret:et hoc
quidem ſicut potuit fecit. Euaſit autem unus filius ozochię mortē hoc mō diffugiens.
Ozochias ex uno patre habuit ſororē nomine ioſaphat cui copulatus erat pontifex ioia
da.Hæc ingreſſa regiam domū:ubi erāt interfecti filii regum nomine ioas infautulum
anniculū celatum inueniens cum nutrice:et portans in cubiculū clauſit:et latenter aluit
ipſa et uir eius ioiada in templo ſex annis: qbus in hieroſolymis ſup duas tribus athalia
regnauit.Septimo uero anno ioiada hunc ſermonem pandidit quinq; uiris centurioni-
bus:eiſq; ſuaſit ut ei conſentirent contra ea:quæ ab athalia: fuerant perpetrata:& regnū
infanti traderent:percepturus ab eis iuſiurādū:q; ſecuritas talia gerentibus pparaetur:
prodidit eis quæ gerenda forent atq; complenda. Tunc uiri qbus ſacerdos ioiada ſuum
cōſilium cōmiſerat: circumeuntes omnem prouinciam ſacerdotes & leuitas congregan
tes ex ea ſimul & principes tribuum:omnes hieroſolymis ad pontificē deduxerūt. Qui
mox fidem ab eis cum iureiurando petit:ut quod ab eo cognoſcerent cum taciturnitate
ſeruarent: donec niſus eius intentionis potuiſſet impleri. Quibus iurātibus ſecurus effe-
ctus deducens eum quem de genere dauid nutrierat: iſte inquit uobis rex ex illa domo
erit quā noſtis deum prophetaſſe ſuper nos omni tempore regnaturā. Moneo itaq; ut
tertiam partē ueſtri cum cuſtodire faciatis in templo:quartamq; in omnibus templi ia
nuis ſtatuatis reliqua uero pars teneat portam quæ ducit ad tecta regalia:alia maximis
multitudo conſiſtat in templo:nullumq; armatū permittatis intrare:niſi tantūmodo ſa
cerdotes.Eis quoq; pręcepit:ut pars aliqua ſacerdotum & leuitarum circa ipm regē aſ-
ſiſteret eum euaginatis gladiis circūdantes:ut ſi quis armatus in templū intrare pſume
ret:repēte perimeretur:& nihil metuentes regem tam fortiter obſeruaretur:Illi uero con
ſilio pontificis obedientes: ſuam uoluntatem opere declararunt.Interea ioiada aperiens
armamētariū quod erat in tēplo a dauid conſtitutū diuiſit cēturiōibus & ſacerdotibus:
pariter & leuitis arma quęcunq; illic inuenit:lāceas & pharetras & quodcūq; aliud ap-
præhēdit genus armorū:armatoſq; circa tēplū ſtatuit: ut manu ſua totū cōſtipare uide
rent̄ ingreſſum:& quaſi murū habita teſtudine molirentur:pcipiēteſq; in medio puerū:
ei regiū diadema ipoſuerunt:& ungēs eū ioiada:regē ſolēniter ordinauit. Populus itaq;
gaudēs clamauit. Viuat rex. Porro otholia tumultum & laudęs inopinabiles repēte co
gnoſcēs uehemēter perturbata cū ſuo exercitu de regalibus exiliuit.Et cum ueniſſet ad
templum: ſacerdotes quidem eā protinus exceperunt:armatos uero qui ſequebant̄ in-
troire probibuerunt.Erant enim a pontifice prepoſiti ſicut dictum eſt ut templi aditus
obſeruarent. Tunc athalia uidens puerum ſtantem ſupra tribunal regiū eiq; diadema re
gale ſuper impoſitum:ſciſſa ueſte ſua uehemēter exclamans iuſſit occidi qui ei fecerat i-
ſidias & principatum auferre tentauerat.Ioiada uero uocans centuriones:iuſſit ut edu-
centes athaliam in conualle cedron:eam ibi perimerent:ne tēplū occidentes illic ueneſi
eam uiolarent:unū pcipiens:ut ſi qs ei ferre uellet auxilium: pari ſorte perimeret̄. Tunc
quidā cui fuerat eius iniūcta perēptio:ſumēs athaliam deduxit eam ad portā mulaꝶ re
gis:& illic iterfecit.Cunq; hęc circa athaliam fuiſſent geſta:cōuocans populū & arma

tos ioiadas in tēplū: cōiurauit oēs: ut regi fauerēt: & eius ſaluti ꝓſpicerēt qn̄ in deuotiōe
regia deū potius honorarēt: & ne trāſcenderēt moſeas leges: iuſiurandū quoq; cōpulit
exhibere. Poſt hæc cōcurrentes ad domū baal: quā athalia & iorā uir eius iuſtruxerāt ad
iniuriā paterni dei & houorē achab eam funditus euerterunt: & ſacerdotē eius matā no
mine peremerūt: diligētiā uero atq; tēpli cuſtodiā ſacerdotes & leuitas ioiada hēre ꝑmi
ſit: & ſecūdū regis dauid ꝑceptū iuſſit eos ſecūdo ideſt bis in die holocauſta & ſacrificia
ſoléniter imolare: ut ſecundū legē incēſum offerrēt. Fecit aūt & quoſdā leuitarū porta-
rios ad tēpli tuūimen: ne illic ſordidū aliquod latēter intraret. Hęc itaq; uniuerſa diſpo
nens cū centurionibus & oī populo: ſumens puerū de tēplo ioiadas eū cū uniuerſis ad
regalia uſq; ꝑduxit. Quo ī regio ſolio reſidēte: cūctus populus cū fauore ſoléniter accla
mauit: & ad epulas cōuerſi ſimul feſtiuitatē multis diebus egerunt. Ciuitas ergo eadem
habebat pacē. Athalia de rebus humanis ablata. Ioas itaq; adeptus regnū erat annorū
ſeptē cuius mater fuit noīe Ioſabeth ex regione Barſabe multāq; habuit cuſtodiā legū:
& culturā diuinæ religiōis exhibuit oī tpe quo uixit ioiada. Aetate cōgrua duxit uxores
duas dāte ſibi pōtifice: ex qbus et maſculi ei et fœmiæ natę ſūt. Igitᷣ de rege ioas: et quē-
admodū inſidias athalię diffugerit: et regnūq; ꝑcepit: his indicaſſe ſufficiat. Cap. VIII.

Zahel aūt ſyrorū rex: dū pugnaret cōtra iſraelitas: & contra regē eorū hieu: ua-
a ſtauit prouinciā trans iordanē: quæ erat ad orientē tribus ruben: & gad & manaſ
ſe: & galaath: & batchaneā percurrēs ubiq;: & cūcta diripiēs: & uim reſiſtētibus
inferēs uniuerſis. In quo non potuit qdē ulciſci hieu: dum cunctā ꝓuinciā deuaſtaret: ſi
circa diuinitatē ſuperbus & cōtēptor exiſtens: & legitima ſancta deſpiciēs: mortuus eſt:
cū regnaſſet ſup iſraelitas annis ſeptē & .xx. ſepultus eſt aūt in ſamaria: ſucceſſorē prin-
cipatus ioachā filiū derelinquēs. Regē uero hieroſolymorum ioas quoddā deſideriū ap
prehēderat: ut templū inouaret. Quadam ergo die euocans pontificē ioiadā: iuſſit ut in
oēm mitteret regionē: & leuitas & ſacerdotes exigeret pro uniuſcuiuſq; capite dimidiū
ſicli argēti ad fabricā & renouationē templi: quod ad iorā & athalia: & eorum filiis ui-
debatur eſſe deſtructū. Pontifex aūt hoc equidē non fecit: ſciens ꝙ nullus cōferret argē
tū. Tertio uero & uiceſimo anno regni ſui ioas euocās: & ioiadā ipm & leuitas: & quaſi
inobediētes ſui pręcepti culpans: iuſſit ut pro hac re in futuro anno ꝓ renouatōe templi
ꝓſpicerēt. Quo facto cōſilio pontifex uſus eſt ꝓ cōgregatiōe pecuniarū: quod populus
libēter habuit: & gratāter impleuit. Fecit nāq; ligneā arcā & undiq; muniēs eam: unum
foramen apuit quā ponens in templo iuxta ſacrariū: iuſſit ſingulos quātū uellēt ī eam
mittere per foramen pro tēpli reparatione. Ad hoc igitur opus omnis populus libenter
acceſſit: & multū argēti: multūq; auri largitus eſt. Quo facto euacuantes arcā rege præ
ſente: ſcribe ſimul & ſacerdotes gazophilatiorum dinumerātes: quod fuerat cōgregatū:
deinde eandē archam in ipſo loco repoſuerunt: & hoc diebus ſingulis faciebant. Cumq;
populus quod ei uiſum fuerat obtuliſſet. miſerūt pontifex ioiada: & rex ios: ut ceſores la
pidū inſtructoreſq; cōducerēt & ligna maxima de optima ſilua deponerēt. Tēplo itaq;
reparato: aurū quod remanſerat: & argentū non paruū ad pateras: & uini fuſoria & co-
opercula: & uaſa reliqua deputarunt: ſacrificiiſq; quottidie adolēdis altare regebant. Et
hæc qdē tpe quoad uixit ioiadas competenti ſtudio gerebantᷣ. Cū uero is mortuus fuiſ
ſet q uixerat annis cētum triginta iuſtus & p oīa uenerandus: & ſepultus fuiſſet in hiero
ſolymis in regiis monumētis: quomodo generis dauid reparat imperiū: rex ioas curā ꝑ-
didit diuinæ religionis: cū quo etiam primates plebis pariter incitati ſunt: ut circa ſolem
nitates et legittima iura delinquerent. Deus autem dure ferens tranſgreſſionem regis et
aliorum miſit prophetas qui cōteſtarentur eos ut ab huiuſmodi geſtorum malignitate

recederēt.Illi uero in tali malorū more et deſiderio pmanſerunt ut nec alios qui ante ſe
propter legitimorū iniurias fuerant caſtigati:neq; pphetas q pdicabāt ut penitentiam
agerent:& conuerterent̄ ab iniquitate reſpicerēt.Nā et zachariā filiū pontificis ioiadæ
lapidibus in templo rex iuſſit occidi beneficiorū patris eius oblitus. Quē cum deus p-
phetā cōſtituiſſet:ſtans in media multitudine ſuadebat eis ſimul et regi:ut iuſticiā face
rent:et qa magna ſupplicia ſuſciperent:ſi nollent dei pręceptiōibus obedire. Qui tamē
cū moreretur:ſuarū paſſionū teſtem deū et iudicē proclamauit:qa pro bono cōſilio : et
p his quę pater eius prēſtiterat regi Ioas:ille amare et uiolēter occumberet.Rex aūt nō
poſt multū temporis ſpatiū iuſtiſſimas poenas horū in quibus pręuaricatus eſt exoluit.
Veniente nāq; Azahel ſyrorū rege in eius prouinciā:et Geth deuaſtante atq; depopu
lante:cū eſſet iā ad hieroſolymam deducturus exercitū:metuēs Ioas obſeſſionē:euacua
tis omnibus dei theſauris atq; regalibus et miniſteriis templi:miſit ſyrorū regi:his redi
mens eū:ne ciuitas pateret̄ oppreſſionē: aut periculū rerū oīum ſuſtineret. Cui dū ſa-
tiſfactū fuiſſet ingenti multitudine pecuniarū nequaquā ad hieroſolymā caſtrametatus
eſt.Ioas tamē cū peſſimū languorē incurriſſet:inſtātes amici q mortē zachariæ Ioiadę
filii defendebant:ei inſidias faciētes interemerunt eum: & ſepultus eſt qdē in hieroſoly-
mis:non aūt in monumentis patrū:qa fuerat inimicus diuinæ religionis . Vixit aūt an-
nos qdē.vii.&.xl.in eius uero imperio ſucceſſit filius eius amaſias. Viceſimo aūt & pri-
mo anno regni Ioas iſraelitarū principatu potitus eſt Ioachā filius Hieu ī ſamaria quē
& habuit annis ſeptē & decē:patris qdē ſui:nec ipſe imitator exiſtens: ipie uero gerens:
ſicut & primi reges q deum ſpreuiſſe uidebantur.Hunc aūt humiliauit Azahel: & eum
extenta poteſtate contriuit:dū aduerſus eū decē milibus armatis: & qnquaginta mili-
bus eqtū caſtra mouiſſet.Nam & ciuitates ei plurimas & maximas abſtulit:& eius mi
lites trucidauit.Hæc itaq; paſſus eſt iſraelitarū populus ſecundū Helyzei pphetiā: qū
Azahel q occidit dominū ſuū regnaturū eſſe pdixerat ſup Syros & Damaſcenos.Cūq;
Iochā in his anxietatibus teneretur, ad preces dei:ſupplicatiōeſq; cōfugit:rogans:ut cū
de Azahel manibus liberaret:nec pateret̄ :ut ſub illius eū ditione uideret.Deus aūt peni
tentiā prouirtute ſuſcipiens:& corripere magis q̄ pdere hoiem hmōi uolens: conceſſit ei
quatenus belli pericula declinaret. Pace itaq; pcuicia rurſus ad ſtatū priſtinū copiamq;
regreſſa eſt.Poſt mortē uero Ioacham filius eius Ioas ſuſcepit regnū.Cū ſeptē iā &.xxx.
annos haberet in regno Ioas ſup tribū iuda: tenuit principatū iſte Ioas in Samaria ſup
populū iſrael.Nam & ipſe idē habebat nomē:quod hieroſolymorū rex:tenuitq; regnū
annis ſedecim:fuitq; bonus : & in nullo paternæ naturæ conſimilis.Illo qdem tpe dum
Helyzeus ppheta iā in ſenectute cōſiſteret:& egritudinē incurriſſet:uenit iſraelitarum
rex uiſitaturus eū.Et dū eū in nouiſſimis inueniſſet:flere coepit eo uidēte: & īgemiſcere
patrē eū uocans:& ſcutū ſui regni: ppter eum dicens nunq̄ cōtra eū hoſtes armis egiſſe:
ſed ſe pſpere ſine dimicatiōe uiciſſe:q dum a uita diſcederet : hæbreos ſyris relinqueret:
& aliis inimicis captiuādos.Quapropter nec ipſam uitā ſecurā ulterius fore dicebat:ſed
gratū ſibi eē:ut cū eo a pręſenti luce recederet.Hæc dicēte atq; gemēte rege, Helizeus
conſolabat̄ eū:iuſſitq; allatū ſibimet arcū extendere.Qui cū præparaſſet arcū contin-
gens manus eius ppheta iuſſit ut ſaggittaret.Cūq; tres ſagittas dimiſiſſet:atq; ceſſaſſet
ait.Si plures dimiſiſſes:eradicaſſes ſyrorū regnū.Quia uero in tribus ſolūmō geſſiſti:to
tiens congreſſus ſyris pugnādo ꝑualebis:& regionē:quā abſtulerūt a tuo patre rurſus
obtinebis.Et rex qdē dū hæc audiſſet abſceſſit.Poſt non multū uero tpis & ppheta de-
functus eſt uir iuſticia famoſiſſimus: & in dei ſtudiis ualde preclarus. Miracula nāq; &
inopinabilia opa p ſuas pphetias oſtendit:& apud hæbreos memoriā clarā & magnifi

cam ſepulturā habere ꝓmeruit: & qualē uiro ita religioſo decebat īpendi. Illo ſiqdē tpe cōtigit: ut qdā latrones in helyzei ſepulchrum mortuū: quē ipſi uidebantur interfeciſſe ꝓiicerēt. Cuius cadauer dū eius fuiſſet corpori ſociatum: cōtinuo ſuſcitatū eſt. Et de Helyzeo qdē ꝓpheta: & quęcūq; prędixit: & quomodo poſt mortē uirtutē diuinā habuit: hec declarata ſufficiant. Defuncto itaq; rege Syrorū Azahel ad filiū eius addā imperiū peruēit: cōtra quē ioas iſraelitarū rex cum dimicaret: & tribus congreſſionibus eū uincens: oēm prouinciā ab eo retraxit: & quaſcunq; ciuitates & uicos eius pater Azahel de iſraelitarū regno ſubtraxerat liberauit. Hoc itaq; ſecundum prophetiam Helyzei puenit. Cūq; cōtigiſſet ut etiā ioas moreret̄: ille qdē ſepultus eſt ī ſamaria: regnum uero ſuo filio Hieroboā nomine dereliquit. Cap. IX.

Nno ſecundo Ioas regis iſraelitarum: regnauit ſup tribum iuda in Hieroſolymis
a Amaſias: Cuius mater erat nomine Iodā. Genere uero ciuis & iuſticiæ ꝓuiſione mirabilis q cū iuuenis eſſet: ueniens ad regnū: cogitauit ut inimicos qui patrem eius occiderāt: puniret: & compręhenſos omnes occidit: filiis autē eorū pepercit ſequēs moſeos leges qui non ſanciuit propter peccata parentum filios occidendos. Deinde eligens exercitū de tribu iuda & Beniamin: q in flore iuuentutis & circa triginta annos exiſterent: & ex his congregans quaſi trecēta milia: conſtituit ſup eos cēturiones: mittēſq; ad regē iſraelitarū: cōduxit argēti talentis centum milia armatorū. Deliberauerat enim ut amalechitarū gentibus: & idumeis: & Gabaonitis inferret bellū. Cunq; prępararet̄ ad prælium: & iā uideret̄ poſitus in procinctu: ſuaſit ei propheta: ut dimitteret iſraelitarum exercitum: quia eſſet impius: & deus eum uinci ꝓdiceret: utq; ſuorum ſolūmodo ſolatio uteretur: & hoſtibus præualeret cum paucis contra eos uolente deo pugnandum. Cū ergo grauiter hoc ferret rex: q mercedes iſrahelitis iam ꝓbuiſſet ingentes: monebat propheta ut ageret quod deo placeret: cū poſſent pecuniæ ex ipſius muneribus abundare. Et illos quidem dimiſit: cedens ēt quas dederat rex mercedes: ipſe uero cum ſuo exercitu ad prędictas gentes acceſſit. Et pręlio geſto uincens. x. quidē milia occidit & totidem uiuos cœpit: eoſq; deducēs ad magnā petrā quæ eſt in Arabia conſtituta: prędam autē & diuitias ex his gentibus abſtulit infinitas. Dū itaq; in his amaſias conſiſteret: iſraelite quos cū mercede data remiſerat īdignati ſunt: & credētes iniuriā q quaſi ꝑ uituperatiōe fuiſſent ab eo remiſſi: eius regni terras aggreſſi ſunt: & uſq; Bethoron ꝓcedētes dirupuere ꝓuinciā: & multa qdē abſtulere iumēta & tria milia hominū occiderunt. Amaſias in uictoria ex his q̄ geſta fuerāt eleuatus: deū quidē qui ei horū omniū auctor extiterat cœpit ſpernere: ac deos illos quos de amalechitarum prouincia uexerat adorare. Tunc accedens propheta mirari ſe dixit cū eos deos rex arbitraret̄ adorandos: q ſuos: & a qbus honorabātur iuuare nō potuiſſent: nec ab huius manibus liberaſſent: ſed ꝑeuntes deſendere contempſiſſent: & ipſi quoq; in hieroſolymā ad iſtar hoſtium captiuorū uicti deducti fuiſſent. Hęc itaq; regi mouerunt iram: & ꝑcepit ut deberēt dicere ad ꝓphetā interminātes eum ſe puniturum ſi amplius loqueret̄. Et propheta quidē tacere ſe dixit: prędicens non eſſe prębiturum deum ea quę rex facere moliretur. Cap. X.

Maſias uero dū ſe abſtinere non poſſet in rebus fœlicibus cōſtitutus: quas a deo
a pceperat: eiq; faceret iniurias: ſcripſit ad regē iſraelitarū ioas: ut obediret ei & ipſe & populus uniuerſus: ſicut & prius obaudiebant parētibus eius: dauid & ſalomoni. Qui parere nollent: ſcirēt: q bellum terminū cauſæ perciperet. Cui ioas rex ita reſcripſit. Rex Ioas regi amaſię. Erat in libano monte cipreſſus omnino potens: et carduus exinde miſit ad cipreſſum: petens ut filiam eius filio ſuo daret uxorē. Et dū hæc agerēt̄ beſtia quędam tranſiens carduū cōculcauit. Hoc ergo erit tibi exēplū: ut maiora nō ap

peras:nec qũo amalechitas uiciſti:in hoc exultans tibi et tuo regno uidearis inferre peri
cula.Hęc legẽs amaſias:ad bellũ potius incitatus eſt:iõ ut arbitror ad hoc eũ impellen
te:ut ꝓ his quę fuerant ab eo cõmiſſa pœnas exolueret . Cũq; ꝓduxiſſet exercitũ cõtra
Ioas eſſetq; iã pręliũ cõmiſſurus:milites amaſiæ repẽtinus terror et ſtupor ĩuaſit:qualẽ
nõ ꝓpicius deus ĩmittit:et antequã uenirẽt ad manus in fugã animi pauore cõuerſi ſunt.
Illis igiẗ terroribus diſperſis:cõtigit:ut amaſias deſolatus ab hoſtibus caperetur:eiq; Ioas
mortẽ interminatus eſt, ſi hieroſolymitis non ſuaderet:ut apiẽtes portas: eũ cũ exercitu
ĩ ciuitatem ſuſciperẽt.Et amaſias qdẽ mortis terrore compulſus ſucipi fecit hoſtẽ . Qui
deſtruens partẽ muri quaſi quadringẽtorũ cubitorũ:curru ingreſſus eſt hieroſolymam
amaſiamq; captiuũ ducẽs:et dominus hoc mõ hieroſolymitaꝝ ciuitatis effectus:et dei
theſaurũ abſtulit:& aurũ argentũq; quod in amaſię erat regalibus exhauſit:& ita cũ a
captiuitate reſoluens:regreſſus eſt ad Samariã.Hęc itaq; geſta ſunt circa hieroſolymi-
tas ãno quartodecimo regis amaſię.Qui poſt hæc paſſus ĩſidias amicorũ:fugit qdẽ in
ciuitatẽ lachis:ĩterfectus eſt aũt ab eis mittẽtibus:q eũ illic ĩterimerẽt.Cuius corpus re-
ferentes in hieroſolymã regaliter tumulauerunt.Igiẗ amaſias hoc mõ finiuit uitã ꝓpter
ſupbiã & cõtẽptum quẽ habuit circa deũ:qui uixit annos qdẽ quattuor & qnquaginta:
regnauit aũt uigintinouẽ.Huic ſucceſſit filius ſuus noĩe Ozias. Cap.XI.

Nno qntodecimo regni amaſiæ regnauit in iſrael filius Ioas Hieroboã in ſama-
a ria annis undecim.Hic aũt rex circa deũ qdẽ iniurioſus:& iniquus extitit uehe-
mẽter:ydola colẽdo:& multa incõgrua:& opera extranea faciendo:populo uero
iſraelitarũ multorũ bonorũ operum occaſio fuit.Huic qdem Ionas ꝓphetauit:ꝙ opor
teret eũ ſyros uincere dimicantẽ:& regnũ propriũ dilatare in partibus aquilonis:uſq; ad
Emath ciuitatẽ a meridie uero uſq; ad aſpaltiden paludem.Antiqtus enim termini cha
nanei iſti fuerunt:ſicut princeps Ieſus ea loca determinauit.Igitur Hieroboã caſtrame-
tatus cõtra ſyros:oẽm eorũ ꝓuinciam ſicut Ionas prophetauerat deuaſtauit.Neceſſariũ
uero iudicaui integritatẽ rerũ cõtradere:ſtudẽs quæcunq; & de iſto ꝓpheta in ſacris li-
bris inueni cũſcripta omnia declarare.Hic enim iuſſus a deo ut iret ad Niniue regnum:
& ibidẽ p̄dicaret:ꝙ eſſet amiſſura ciuitas principatũ:metuens nõ perrexit:ſed fugit deũ
in ioppe:& inuẽta naue ingreſſus in tharſũ ciuitatẽ cilicię nauigabat.Cũq; tẽpeſtas im
mineret aſpime:& nauis ſubmerſiõis ꝑicula ſuſtineret : nautæ qdẽ & gubernator: & ipe
naucleurus fundebãt oratiões:quatẽus ꝑiculũ maris euaderẽt.ionas aũt opiẽs ſemetipm
iacebat:& nihil metuebat horũ ꝗ uidebat eos afficere.Cũ ergo tẽpeſtas poti9 augereẗ:
& uiolẽtibus uẽtorũ nimietate mare attollereẗ in cumulũ:cogitãtes ſimul:qa aliqs na
uigãtiũ huius tẽpeſtatis auctor exiſteret:cõſtituerũt ut qcũq; is eẽt forte ꝓdereẗ.Qui-
bus hoc faciẽtibus ſors cecidit in ꝓphetã.Interrogãtibus aũt illis unde eſſet : & qd age
ret:genere ſe qdẽ dixit hæbreũ:prophetã uero ſummi dei:eiſq; ſuaſit:ut ſi uellẽt p̄ſens pi
culũ declinare:eũ in pelagus ꝓiicerẽt:quia tẽpeſtatis eorũ auctor exiſteret.Et illi qdem
prius nõ hoc facere præſumpſerunt impium iudicantes:ſi peregrinũ hominem: & q eis
ſuã cõmiſerat ſalutẽ:ad hæc mala compellerẽt:cum utiq; nondũ nauis ſubmerſio ꝓue-
niſſet:a ꝓpheta uero poſt hæc compulſi:& timore ſuæ ſalutis aſtricti eũ in pelagus ꝓie
cerunt:& tempeſtas qdẽ remota eſt. Ille uero ut ſermo eſt:ꝙ a ceto deuoratus poſt tres
dies totidẽq; noctes in Euxino põto uiuus euomitus eſt in nulla parte corporis macula
tus:q ſupplicans deo:ut ei uẽiã cõcederet ꝓ delicto:ad niniue profectus eſt ciuitatẽ : &
aſtans in medio p̄dicauit:ꝙ poſt breuiſſimum tẽpus aſyæ ꝑderẽt principatũ.Hæc ergo
eis indicans eſt reuerſus.Hãc itaq; narratiõem explicaui:ſicut ſcriptã inueni.Igiẗ hiero
boam rex cũ omni fœlicitate uitã degens:& regnans:annos.xi.defunctus eſt:& ſepul-

tus in Samaria: cui ſucceſſit ĩ regnũ eius filius Zacharias. Eodem modo & Ozias ama
ſiæ filius quarto & decimo iam anno regni hieroboam duabus tribubus in hieroſolimis
imꝑauit: cuius mater fuit Athelamas nomine: genere uero ciuis. Erat autẽ hic bonus &
naturaliter iuſtus atq; magnanimus: & ad rerꝫ prouidẽtiã nimis induſtrius. Caſtrame-
tatus cõtra paleſtinos: eoſq; bello deuincẽs: ciuitates eorũ cœpit poſt Geth: & Iãniã: ſed
& muros earũ deſtruxit. Poſt hãc militiã aggreſſus eſt Arabas uicinos ægyptiis: & edifi
cans ciuitatẽ circa mare rubrũ: cõſtituit in ea cuſtodiam. Deinde ammonitas ſubdẽs &
tributa eis imponẽs & oĩa uſq; ad terminos ęgyptiorꝫ ſuę ditioni ſubiiciẽs cœpit decæ-
tero hieroſolymitarũ hẽre curã: nã qcũq; muri fuerãt lõgo tpe aut regum priorꝫ deſidia
iam deſtructi: eos rurſus edificauit: & reparauit: necnõ & quoſcũq; deſtruxerat iſraelita
rum rex quãdo patrẽ eius amaſiã captiuũ tenens ingreſſus fuerat ciuitatẽ. Edificauit aũt
& turres multas: ſingulis quibuſq; cẽtum & qnquagita cubitos habẽtibus altitudinis.
Fecitq; & in deſertis magnas ualde munitiões: & multos aquæductus inſtituẽs. Habe
bat aũt iumẽtorũ & aliorũ alaliũ innumerã multitudinẽ quãdo & prouĩcia fertilis erat
ad paſcua: eratq; pręcipue terrę cultor: & curã habebat circa plantatiões: & ſemina fru-
ctuũ diuerſorũ. Exercitũ circa ſe habuit electorũ trecẽta octoginta milia uirorũ: quorũ
duces & tribuni: & millenarii erãt ualde fortiſſimi: & q ſuo robore poſſent ferri numero
duo milia. Cõſtituit aũt ꝑ cohortes totũ exercitũ: & oẽs armauit: dans unicuiq; iaculatu
rã & ſcutũ & loricas ereas: & arcus & ſplẽdonas. Sup hæc aũt & machinamenta multa
ad oppreſſiones inſtituit: qbus petræ dimitterent & iacula & arpagones: & his ſimilia
ꝑparauit. Dũq; hæc ita cõſtituiſſet mẽtis elatiõe corruptus: & ſubſtãtia mortali ditatus:
cõtra immortalẽ omni tpe agere nitebat. Eſt aũt ĩmortalis ſubſtantia: pietas circa deũ:
& cuſtodia mandatorũ. Lapſus eſt itaq; fœlicitatis euẽtu: & ad paterna peccata deſcen
dit: quæ ẽt illũ poſtq̃ claritatẽ bonorũ & rerũ magnitudinẽ dereliquit appræhẽderunt.
Hic eni inſtãte inſigni die & generali feſtiuitate indutus ſtola ſacerdotali intrauit in tẽ-
plũ: oblaturus incẽſum in aureo altari deo. Pontifice uero Azaria cũ aliis octoginta ſa-
cerdotibus eũ prohibẽte ne faceret: quomodo hæc ſolũmodo his adiacerẽt: q ex genere
aaron erant: & clamantibus ei ut exiret: & nõ ageret cõtra dei leges: iratus ĩterminatus
eſt eis mortẽ: niſi taceret. Inter hęc aũt terremotus factus eſt magnus: & ſtupeſcẽte po
pulo claritas ſolis nimis effulſit: & icidit in faciẽ regis: et illi quidẽ lepra cõtinuo ꝓuẽit.
Ante ciuitatẽ uero in loco qui dicit Eroge ſciſſa eſt media pars montis ad occidentẽ: &
ſua uolubilitate ꝑ q̃ttuor ſtadia procedens: ad orientalẽ reſtitit montẽ: ita ut ei uias clau
deret & regios ortos opprimeret. Cumq; ſacerdotes regis faciẽ lepram appræhẽdiſſe cõ
ſpiciunt: pandebant ei calamitatẽ ſuã: hortãtes ut tanq̃ pollutus exiret a ciuitate. Ille ue-
ro cõfuſione huius euẽtus affectus: & dũ illi iam nulla eſſet fiducia tremefactus quod iu
bebat ĩpleuit. Qui licet fuiſſet ultra humanas mẽtes elatus: & ꝓpter hęc ĩpie geſſiſſet ĩ
deo miſerabilẽ tamẽ hãc & uilẽ ꝑtulit paſſionem: et tẽpus quidẽ aliquod extra ciuitatẽ
cõmoratus in uita priuata degẽs: filio eius licet ſuſcipiẽte regnũ: deinde meſticia faciẽte
defunctus eſt. Qui uixit quidem annos octo et ſexaginta: qbus regnauit qnquaginta &
duobus: ſepultus eſt aũt in hortis ſolus. zacharias autẽ filius Hieroboã dum menſibus
ſeptẽ regnaſſet in iſrael dolũ paſſus occiſus eſt a quodã amico nomine Sellũ: filio Iota-
uis: qui poſt eũ regno ꝑcepto nõ amplius q̃ diebus triginta tenuit regnũ. Priceps enim
militię Manaen illo tpe: cũ eſſet in ciuitate tharſo: et audiret quod de zacharia fuerat ge
ſtum: ſurgens inde cum omni militia uenit in ſamariam et cõmiſſo prælio Sellum pere
mit: et ſemetipſum conſtituit regẽ: ſurgenſq; exinde in Thabrain ciuitatem uenit: cuius
ciues obſeruantes portas eius: regem ſuſcipere noluerunt. Ille uero ulciſcens in eis: et

q̃ foris erãt depopulatus eſt:et ciuitatẽ obſeſſiõe fortiſſima accepit:et grauiter ferẽs: qd'
fecerunt eius ciues:oẽs ſimul occidit:neq; paruulis parcẽs:& quicquid ad culmen ptine
bat ferocitatis & ſeuiciæ nõ reliqt. Nã quod neq; alienigene capiẽtes eos facere potuiſ-
ſent, hoc iſte de ſuis cõtribulibus opatus eſt. Itaq; Manaen hoc modo regnauit ãnis .x.
fuitq; puerſus & rerũ omnium ualde ſeuiſſimus. Cap.XII.

Vnq; aduerſus eũ caſtra mouiſſet Phoialus aſſyriorũ rex:ad certamina qdẽ pu-
c gnę cõtra aſſyrios nõ acceſſit:ſed mittẽs ei mille argẽti talẽta: egit ut bello diſce
deret. Ad hanc itaq; cãm profuit populus regi Manaẽ. Nã unuſquiſq; pro capi-
te ſuo quinquaginta p̃buit dragmas:poſt hęc defunctus ẽ: & ſepultus in Samaria Pha
ceiã uero ſuũ filiũ ſucceſſorẽ regni proprii dereliqt. Qui ſequẽs paternã crudelitatẽ duo
bus tantũmodo regnauit ãnis:deinde in cõuiuio dolo cũ amicis ppriis pemptus ẽ. Pha
aceias enĩ millenarius filius Romeliæ ei fecit inſidias: q & ipſe Phaceia tenuit ãnis prin
cipatũ .xx. Fuit aũt impius & iniquus. Rex uero aſſyrioꝝ Teglat Phalaſſer noĩe caſtra
metatus aduerſus iſrahelitas & cunctã Galaditẽ regionẽ uaſtans:& trãſiordanẽ:& quę
gabbani nuncupanẽ & Trala & Aſaran habitatores una captiuos ducẽs: eos in regnũ
ſuũ migrauit. Igitur & de aſſyriorũ rege hæc nos declaraſſe ſufficiat. Ioathã itaq; filius
regnauit in hieroſolymis ſup tribum iuda cuius mater fuit ciuis illius ciuitatis q̃ uocatur
Itrafis. is rex nulla uirtute minor fuit:ſed & rebus qdẽ diuinis pius. apud hoĩes aũt exta-
bat iuſtus:hũitq; curã rerũ ciuitatis: & q̃cunq; reparatione & ornatu pariter indigebãt:
hæc largiſſime pcurabat:fecitq; porticus ĩ tẽplo:& eius ĩgreſſus ornauit: muros quoq;
q ceciderũt rurſus erexit:turreſq; pceres & inuincibiles in eis edificauit & in reliqs oĩbus
q̃ ĩ regno neglecta uidebanẽ :opus fabricationis exhibuit. Qui dũ ammonitis intuliſſet
bellũ atq; uiciſſet:eos ãnis ſingulis tributa p̃cepit exoluere talẽta auri cẽtũ:& tritici de-
cẽ milia choros:tãtũdẽ & ordei. Sic aũt ppriũ auxit regnũ: ut hoſtibus qdẽ eſſet ualde
terribilis:familiaribus uero p̃cipue fœlix. Eo itaq; tpe fuit propheta qdã nomine Naũq
de aſſyrioꝝ ſubuerſiõe & Niniue urbe prophetans hoc dicebat. Niniue quaſi piſcina aq̃
cõmota:ſic & populus omnis turbatus:& fluctuans cõmouebiẽ fugiẽs cunctis dicẽti-
bus ad alterutros ſtate & manete:aurũq; uobis & argẽtum diripite: & nullus hãc uolũ
tatẽ agẽdi habebit:cum animas ſuas oẽs magis q̃ faculates ſalutare feſtinent. Crudelis
enĩ alterutros decertatio habebit:& luctus & ſolutio magna membrorũ:& uultus coꝝ
terrore palleſcunt. Vbi tũc erit habitaculũ leonum:& mater catulorum leonum. Dicit
aũt tibi deus Niniue:quomodo exterminabo te:ut nequaq̃ leones pgrediẽtes ex te im-
perẽt mũdo. Sup hæc aũt & multa alia prædixit iſte propheta de Niniue:q̃ dicere neceſ
ſariũ nõ putaui:ne legẽtibus uiderer importunus oſtẽdi. Hæc aũt omnia prouenerũt in
niniue poſt annos cẽtũ & .xv. De his ergo nunc a nobis ſufficiẽter expoſitum eſt. Porro
Ioathan mutauit uitã:cũ uixiſſet annos unũ & quadraginta:ex qbus regnauit ſedecim:
ſepultuſq; eſt in regiis monumẽtis:uẽitq; regnũ ad eius filiũ Achã:q impius circa deum
exiſtẽs:& paternæ p̃uaricator legis:reges iſraelitaꝝ imitatus:ĩ hieroſolymis ydolorum
aras iſtituit:& ſup eas ſacrificauit:in qbus etiã ſuũ in holocauſtũ obtulit filiũ more cha-
naneorum:& ſup hæc multa alia ſcelera ppetrauit. Cap.XIII.

Vnq; circa hæc ita ueſanus exiſteret:caſtrametatus eſt aduerſus eũ ſyrorũ et da-
c maſcenorũ rex Raſin:et Phaceias iſraelitarũ:erãt enim amici et recludẽtes eũ in
hieroſolymis:multis eã tẽporibus obſidebant: ppter murorũ munitionẽ eã cape
nõ ualẽtes. Syrorũ uero rex capiẽs ciuitatẽ Ailach ad mare rubrũ poſitã et habitatores
eius occidẽs in ea uiros ſtatuit:et aliis ĩ circuitu ciuitatibus ita fecit:pimẽs ubiq; iudeos:
q multã deuehẽs p̃dã:ĩ damaſcũ cum ſuo remeauit exercitu. Rex aũt hieroſolymorum

cognoſcẽs ſyros ad ꝓpria rẽaſſe:& credẽs ꝑualere ſe cõtra iſrahelitaꝝ regẽ:exercitũ ſuũ
aduerſus eũ armauit:& congreſſus bello faciẽte ira dei deuictus eſt: pp impietates ſuas
multas & maximas: Ea nãq; die cẽtũ & .xxx.milia eius militũ ab iſrahelitis occiſi ſunt:
& amaſias princeps militię Zachariã filiũ regis Acha in bello pemit: & tutorẽ totius
regni Ericã conſtituit:& principẽ militiæ tribus iudę noĩe Elicã captiuũ tulit:& ex tri-
bu Beniamin mulieres & infantes:multãq; ſimul diripiẽs ꝑdã: in Samariã ſunt reuerſi.
Quidã uero Odidas illius tpis ꝓpheta cũ eſſet in Samaria exercitui ante muros occur-
rẽs magna uoce clamauit dicẽs uictoriã eis nõ ꝓpria uirtute collatã:ſed pp irã dei quæ
hũit ſup Achã regẽ:culpauitq; eos cur eis nõ ſufficeret ſua fœlicitas: ſed ẽt ꝑſumpſerint
ex tribu iuda et beniamin cognatos ſuos captiuos abducere: ſuaſitq; illis ut eos conti-
nuo ſinerẽt ad ꝓpria remeare:q; ſi nõ obedirẽt deo ſubderent̃ repetiti prælio. Populus
igit̃ iſrahelitaꝝ in cetu cõueniẽs:qd de his fieret cogitabat. Tũc qdã Barachias noĩe cũ
eẽt in republica ꝓbatiſſimus:ſurgẽs in medio:et cũ eo tres alii dixerũt. Nõ ẽ pmittẽdũ
ut captiui in urbẽ introducant̃:ne oẽs a deo pariter peamus. Sufficiant prima peccata
ſicut ꝓphetę domini:et non nouas impietates adiiciamus. Hęc ergo milites audiẽtes:
pmiſerunt eis ut facerent quodcunq; crederent expedire. Sumẽtes ergo ꝑdicti uiri capti
uos lauauteſq;:et diligẽtiam exhibẽtes:et itineris dantes expẽſas innoxios ad ꝓpria re-
miſerũt. Nihilominus quattuor uiri uenere cũ eis:et uſq; ad hiericho deducẽtes eos non
ꝓcul ab hieroſolymis i ſamariã ſunt reuerſi. Rex ãt Achã hęc paſſus ab iſrahelitis mit
tẽs ad regẽ aſſyrioꝝ thadaphaſarũ: popoſcit ab eo belli ſolatiũ aduerſus iſrahelitas: et
ſyros:et damaſcenos multas pecũias ſe ei daturũ eẽ ꝓmittens miſitq; ei et munera ual
de ꝑclara. Ille uero legatis ad ſe ueniẽtibus uenit in auxiliũ regis Acham et caſtrameta
tus aduerſus ſyros et regionem eorum depopulatus eſt et damaſcum bellico iure cœ
pit:inſup & regẽ Raſin occidit. Damaſcenos aũt in ſuperiorẽ mediã deſtinauit: & quoſ
dã aſſyriorũ in ciuitate damaſcena conſtituit:hiſraelitarũ uero terrã nimis affligẽs mul-
tos ex ea captiuos abduxit:dũ hæc contra ſyros egiſſet rex hieroſolymorũ auferens au-
rũ quodcunq; erat in regalibus theſauris pariter & argentũ:& quod erat in tẽplo dei:&
qcqd fuit optimũ ornamentũ in tẽplo:deuehens hæc uenit in damaſcũ:& ſecũdũ ꝓmiſ
ſiones dedit hęc aſſyriorũ regi:& gratias ei ꝓ oĩbus referens:in hieroſolymã remeauit.
Hic aũt rex fuit ſtultus:& circa modũ ſuæ utilitatis a ratione alienus:qa neq; dũ bello
cõprimeret̃ ab aſſyriis deos eorũ adorare ceſſauit:ſed in eorũ ueneratione pmanſit: qua
ſi poſſet ei cõferre uictoriã:& deuictus aſſyriorũ denuo cœpit colere deos:& oẽs potius
uidebat̃ honorare:q̃ paternũ uerũq; deũ cuius ira fuerat eius ꝑditionis cã. Qui ad tantã
inſaniã: cõtemptumq; dei ꝑuenit:ut oĩno clauderet tẽplũ:et ſolẽnes offerri hoſtias pro-
hiberet et ornamenta eius auferret. His igit̃ rebus iniuriã faciẽs deo, mortuus eſt cum
uixiſſet annis ſex et triginta ex qbus regnauit ſedecim. Cui filius Ezechias mox ſucceſ
ſit in regno. Eodẽ tpe mortuus eſt ẽt rex iſraelitarũ phaceia:dolo cuiuſdã amici nomine
Ozias:q tenuit regnũ annis nouẽ:fuitq; malignus dei contemptor. Cap. XIIII.
Ontra hũc aũt caſtrametatus eſt aſſyriorũ rex Salmanaſar:eũq; cũ utiq; Ozias
e deũ non haberet propiciũ nec adiutorẽ fecit ſibimet ſubditum:et tributa definita
cœpit euoluere. Anno itaq; quarto Ozię regis:regnauit i hieroſolymis Ezechias
filius Achã:et Abię q fuit ex genere eius. Erat ãt huic uiro natura benigna iuſta et ual
de religioſa. Nihil eni ob aliud ſe credidit ueniſſe ad regnũ:neq; aliqd neceſſariũ:nec uti
lius ſibimet eiq; ſubiectis arbitratus eſt eſſe q̃ ut coleret dei religionẽ. Et cõuocans oẽm
populũ pariter ſacerdotes et leuitas contionẽ habuit apud eos dicens. Non ignoratis:
quõ patris mei peccato q tranſgreſſus eſt dei ſanctam honorabilemq; culturã: multa et

maxima mala eſſis expti et ab eo ueſtra mẽs corrupta ẽ et quõ ſuaſit quos ipſe colebat uos deos ſuos pariter adorare. Hortor itaq; uos poſtq̃ ope cognouiſtis: quõ peſſimũ eſt agere ĩpie: ut illoꝝ obliuionẽ hñtes purgetis uos a priore pollutione: & cũ ſacerdotibus atq; leuitis cõuenientes apiatis tẽplũ: & purgãtes illud cũ ſolẽnibus ſacrificiis: ad honorẽ antiquũ & patriũ reuocetis. Sic eñi deus uobis ꝓpicius erit: & iraſci ſup ueſtra peccata ceſſabit. Hæc dicẽte rege ſacerdotes apuerunt tẽplũ: & eiiciẽtes pollutiones: uaſa dei & ſolẽnia ſacrificia ſup altare ĩpoſuerunt. Mittẽs ãt rex in ꝓuinciã ſibi ſubiectã populũ ad hieroſolymã conuocauit: ut feſtiuitatẽ celebrarẽt azimorũ: multũ nãq; p̃terierat tp̃s ꝑ iniquitatẽ prædictoꝝ regũ: quod nõ fuerat actum. Miſit uero pariter ad iſrahelitas: inuitãs eos: ut relinquẽtes malã cõuerſationẽ & cõſuetudinẽ reuerterẽtur ad priſtinã dei culturã: dicẽs concedere ſe uenientibus in hieroſolymã: ut azimorũ feſtiuitatẽ agerẽt: & cũ eis pariter epulas exercerẽt. Hęc dicebat: monẽs tantũ nõ ſibi eos ſubiectos facere ſtudẽs: ſi tñ nollent: quod ſi qdẽ uoluiſſent: utiq; beati fuiſſent. Iſrahelite uero uenientibus legatis: & eis regis ꝓprii mãdata nũciantibus: nõ ſolũ nõ acqeuerũt ſed ẽt legatos tanq̃ fatuos irriſerunt. Pariter ẽt ꝓphetas hæc monẽtes & p̃dicãtes quę paterent: ſi ad pietatẽ dei conuerti nollent: ſpreuerunt: et ad nouiſſimum eos cõprahẽdẽtes interemerũt. Et neq; in his ſolis iniquitatibus ꝑſtiterunt: ſed horũ quoq; peiora faciebãt nec prius quieuerunt donec deus uindicans in eis: hoſtiũ eos ſubderet ditioni. Et de iſtis qdẽ poſtea declarabimus. Multi tñ de tribu Manaſſe: et Zabulõ: et Iſachar obediẽtes monitiõibus ꝓphetarũ: ad pietatis iura cõuerſi ſunt. Et iſti oẽs ad Ezechiã in hieroſolymã cõcurrerũt ut adorarent deũ. His aũt uenientibus rex Ezechias aſcẽdens in templum cum principibus et omni populo: ſacrificauit pro ſe thauros ſeptem et totidem arietes: et agnas ſeptem. et totidẽ hircos: imponẽteſq; manum ſuper capita pecudum ipſe rex et principes ſacerdotibus ſolemnia ſacrificia facere ꝑmiſerunt: Et illi qdẽ ſacrificabant et holocauſta faciebant: leuitæ uero circunſtantes cum muſicis organis cantabãt hymnos in deũ atq; pſallebãt: ſicut docti fuerant a dauid: reliqui ſacerdotes tenentes tubas cũ hymnis dicentibus concrepabant. His itaq; factis proſtratus in faciem et ipſe rex et populus uniuerſos adorauerũt deum deinde ſcrificauerunt boues ſeptuaginta thauros centũ agnas ducentas. Populis uero ad epulas condonauit boues qdẽ ſexcentos: reliquaq; pecora tria milia & oĩa qdẽ ſacerdotes ſecundũ legis conſuetudinẽ cõplebant. In his itaq; rex delectatus epulabat̃ cũ populo gratias agens deo. Inſtantẽ uero azimorum feſtiuitatẽ celebrantes ideſt paſchalia de cætero ſacrificia diebus ſeptẽ exhibuerunt. Populo uero p̃ter illa q̃ imolata ſunt: donauit rex thauros quidẽ tria milia: pecudũ diuerſorũ ſeptẽ milia. Idẽ aũt fecerunt & principes: mille nãq; thauros dederunt ei: & pecora mille & quadraginta. Et dũ hoc mõ a ſalomonis regis tp̃e celebratio non fuiſſet affecta: tunc primum ſplendide & largiſſime probat̃ exhibita. Cumq; feſtiuitas fuiſſet impleta: egreſſi in prouinciã purgauerunt eã: ſed & ciuitatẽ ab ydolorũ oĩum pollutione mundauerunt. Conſtituitq; rex ut quottidiana ſacrificia ex eius ꝓpriis celebrarent̃ ĩpenſis ſecundũ legẽ: & ſacerdotibus atq; leuitis dicatas dari a plebe decreuit primitias frugũ: ut ſemp circa religionẽ obſeruarent: & a dei cultura ſeparari nequirent: & populus qdẽ offerebat oĩs fructus: ut moris erat. Domus eñi & cubicula rex edificãs: ſingulis ſacerdotibus diſtribuit: & leuitis: eorũq; filiis & uxoribus: et ita ad antiquã dei culturã denuo ſunt reuerſi. Hæc itaq; p̃dicto mõ rex ſtatuẽs: bellũ egit aduerſus paleſtinos: eiſq; deuictis tenuit oẽs ciuitates hoſtiũ a gaza uſq; in geth. Rex aũt aſſyriorũ mittẽs interminatus eſt: oẽm ſe eius ſubuertere principatũ: niſi tributa q̃ pater eius dabat prius exolueret. Ezechias aũt de interminationibus nõ curabat: ſecurus de pietate dei et ꝓphetia Eſayæ a quo futura oĩa

certiſſime cognoſcebat. Et de hoc quidẽ rege hæc in pñti dicta ſufficiãt. Cap. XV.

Almanaſar aũt aſſyriorum rex: dum ei nunciatum fuiſſet: quia iſrahelitarum rex
ſ Oſias latẽter miſiſſet ad Suſam ęgyptiorum regẽ: petẽs contra eum ab eo ſola
tia iratus caſtrametatus eſt in Samariã anno ſeptimo regis Oſię. Et dum eũ rex
ſuſcipere noluiſſet: annis tribus obſidẽs Samariam: cœpit eam nono quidẽ anno regni
Oſiæ ſeptimo Ezechiæ regis hieroſolymorũ: & iſrahelitarũ regnũ uehementer extermi
nauit: & oẽm populum tranſmigrauit in mediã & pſida. Inter quos & regẽ Oſiã uiuũ
cœpit atq; migrauit: aliaſq; gẽtes & quodam loco nomine Authi: qui ex flumine pſico
ita uocatur: in Samaria & iſrahelitica regione conſtituit. Migrauerunt ergo decẽ tribus
iſrahelitarum de iudea poſt annos numero nongentos quadraginta & ſeptẽ: a quo tpe
egrediẽtes ex ægypto maiores eorum hanc tenuere ꝓuinciam ſub principe ieſu: ex quo
aũt recedẽtes a Roboã qui fuit ex genere dauid: regnum hieroboã tradiderunt: ſicut &
prius a me ſignificatum eſt: anni tunc erant ducenti & quadraginta: & mẽſes ſeptem &
dies ſeptẽ. Hic ergo finis apphendit iſrahelitas tranſgrediẽtes leges: & prophetis non
obediẽtes: qui eis hanc pdixere calamitatẽ: nec ab impietatibus recedẽtes Cœpit autẽ
malorũ eorũ cauſa fabricari: ex quo ſeditione facta circa Roboã nepotẽ Dauid Hiero-
boã eius ſeruũ fecerunt regẽ: q in deũ peccando fecit eũ uniuerſis populis inimicũ ĩmitã
tibus ſuum malũ. Et ille qdẽ quã dignus erat exoluit pœnam. Rex autẽ aſſyriorũ inua
ſit pugnando cunctam Syriam: & phœnicem uniuerſam. Nomen uero huius regis in
Archiuis Tyri conſcriptum eſt. Pugnauit is aduerſus Tyrum: cum in ea regnauit Hy-
lyſeus. De quibus teſtatur et Menander qui temporum facta conſcripſit: & tyriorum
antiquitatem in grecã linguã cõuertens ſic ait. Hylyſeus nomine regnauit annis trigin
ta et ſeptẽ: hic recedẽtibus Cetheis nauigãs reduxit eos cõtra quos denuo Salmanaſar
aſſyriorũ rex inſurgẽs cunctã phœnicẽ bellis inuaſit. Qui facta pace cũ oibus poſt ter
ga ſua reuerſus ẽ. Receſſit ãt a Tyro ciuitas Sydon: et arce et antiqua Tyrus: et multę
alię ſimul urbes: q̃ ſemetipſas aſſyriorũ regi tradiderũt. Quapropter tyris nõ ſubiectis:
denuo rex aduerſus eos egreſſus ẽ phœnicibus exhibẽtibus ei naues ſeptuaginta: & re
miges octoginta. Cõtra quos tyri nauigãtes cũ duodecim nauibus diſperſis hoſtiũ na
uibus cœpere captiuos uiros quingẽtos. Vnde honor tyriorũ pp hæc creuit eximie. Re
uertens aũt aſſyriorũ rex diſpoſuit cuſtodiã ſup fluuium: & aquę ductus ciuiũ: ut tyrios
haurire pocula ꝓhiberẽt. Et dũ hęc quinq; annis fuiſſet factũ: tulerũt de effoſſis puteis
bibẽtes aquã. Hæc itaq; in archiuis tyriis de ſalmanaſar aſſyriorũ rege conſcripta ſunt.
Igit̃ dũ fuiſſent in ſamaria tranſmigrati chuthei. hoc enĩ uocabulo hactenus utebant̃:
eo q, a ꝓuincia Perſide: & a quodã flumine quod chuta uocat̃ migrati uiderẽt̃, ſinguli
eorũ ſecundũ gentẽ propriã deos in ſamariã portauerunt: erant aũt quinq;. Et cum eos
more proprio colerent: ad iracundiã & furorẽ deũ maximũ ꝓuocarũt: uenitq; peſtilẽtia
ſup eos: p quã corrupti: cũ nullã malorũ medicinã inuenire poſſent: deũ maximũ colere
pro ſalute cœperunt. Mittentes itaq; ad regẽ aſſyriorũ legatos: ſupplicauerunt: ut ſacer
dotes eis ex captiuis iſraelitarũ: quos pugnando tenuerat deſtinaret. Quo mittente ſa-
cerdotes: leges & dei culturã eos edocuerũt. Et cũ cepiſſent eũ in ſumma deuotiõe uene
rari: peſtilẽtia repẽte ceſſauit: & hactenus ipſas ſolẽnitates celebrare noſcunt̃. Hi ſiqui
dẽ ſecundũ eloquiũ hębreorũ chuthei ſecundũ genus: gręce autem ſamaritæ uocant̃: &
ꝓpter rerũ motũ ſeperari ſunt: & quãdo uident iudeos eſſe fœlices cognatos appellãt:
& quaſi de ioſeph nati uideant̃: & ex illo cum eis habeant ſocietatis initiũ: quando uero
detectos uidẽt: nequaquã eis deuotione aut genere cõmunicare uolũt: ſed & trãſmigra
tos & alienigenas ſemetipſos dicunt. Sed & de his qdẽ oportunius edicemus.

¶INCIPIT LIBER.X.ANTIQVITATVM.QVI CONTINET TEMPVS ANNORVM.CLXXX.ET DVORVM MENSIVM ET SEX DIERVM. CAP.I.

CVm Ezechias duarum tribuũ rex quartũdecimũ ãnũ haberet in regno aſſyrioꝝ: rex nomĩe Sennacherib cũ maxima manu aduerſus eum caſtrametatus:forti brachio oẽs tenuit ciuitates tribuũ iuda & Beniami. Cũq; hieroſolymã tenderet: ꝑuenit cũ miſſis legatis Ezechias ꝓmittẽs & obedire ſe ei:& tributa q̃ imparet exoluere. Sẽnacherib uero cognoſcẽs q̃ legati ferebãt dignũ iudicauit bello deſinere:& ꝑcautiũ ſuſcipere dignitatẽ tunc ꝓmiſit. Qui accipiẽs trecẽta argẽti talẽta:& auri xxx. amicus diſcedit:dãs legatis iuriſiurãdi fidẽ:qa ei nihil diſcedẽdo noceret. Ezechias aũt credẽs & euacuãs theſauros:miſit ei pecũias ſpans ſe a piculo belli & regni ãiſſione liberari. Aſſyrius aũt hęc ſumens:ex his quæ ꝓmiſerat nihil cogitauit: ſed ipſe ꝓfectus ad ęgyptios & æthiopas:principẽ militiæ rapſachẽ cum multo exercitus robore & duobus aliis ad uaſtandam hieroſolymã dereliquit:quoꝝ nomina erant tharathã & arachitis. Tunc itaq; uenictes ante muros caſtra fixerunt: miſeruntq; ad ezechiam petentes: ut cum ipſo poſſent habere colloquiũ. Ille uero per ſe quidem propter metũ non abiit: tres autem neceſſarios ſibi miſit amicos:hoc eſt helyachim tutorem regni: & Sobaneã & Ioan: qui ſupra ſcribas erat. Iſti procedentes ediuerſo principum militiæ aſſyriorum ſteterunt. Quos dum uidiſſet Rapſaches princeps militię petit:ut euntes dicerẽt ezechiæ. Rex magnus Sennacherib requirit ab eo de quo præſumens atq; cõfidẽs refugit dominum ſuum:& obedire nõ uult:neq; ſuſcipe exercitum eius. An certe pp ægyptios ſperans exercitum ſuum illoꝝ ſolatio ſubleuari. Si hoc expectat fatuus ẽ:& ſimilis homini incũbenti calamo fracto:q cũ ceciderit ſup eũ:manu uexata ſentiet plagam. Sciat aũt qa ẽt uoluntate dei contra cũ caſtrametatus eſt:q conceſſit ei iſraelitarũ uaſtare regnũ:ut eodẽ mõ ſubiectũ ei diſperderet regnum. Dũ hæc Rapſaches hæbraica lingua diceret:habebat eñi linguæ huius experimentũ:helyachĩ metuens ne populus audiens metu corrueret:popoſcit ut ſyro magis loquerẽ eloqo. Ille uero intelligens ſuſpitionẽ eius:& metũ maiore uoce amplius clamans reſpondit hębraice dicens. Audiãt oẽs ꝑcepta regis:& q utile eſt eligant:& ſe nobis tradant. Palã enim eſt qa rex & uos populũ ſpe uana decipitis:& repugnare ſuadetis. Si uero ꝑſumitis & exercitũ noſtrũ uos repellere dicitis dante me duo milia equos de exercitu mihi cõmiſſo:totidẽq; aſcenſores prębentes:ueſtrũ exercitũ nobis oſtendite:ſed non hẽtis tot homines. Quid igiẽ tardatis tradere uoſmetipſos maioribus:q uos capturi ſunt & inuitos:dũ ſpontanea traditio ſecurior uobis ſit in uita uero ualde periculoſa:ut cauſa calamitatis exiſtat. Hæc audiẽtes & populus & legati:dicente aſſyriorũ principe:ezechię renunciauerunt. Ille ergo hæc audiens indutus ueſte regali & indutus ſacco & habitu miſerãdo lege patria:ꝓſtratus in facie rogabat deũ:ut ſe adiuuaret:nullã aliã habentẽ ſpem ſalutis:mittẽſq; & amicos quoſdã & ſacerdotes ad Eſaiã ꝓphetã:popoſcit ut oraret:& factis ſacrificiis ꝓ ſalute cõmuni rogaret deũ:quatenus ſpem hoſtiũ frangeret:& populo ſuo miſericordiã condonaret. Propheta hæc faciens monitus a deo confortauit regẽ: & eius amicos prędicens: qa ſine bello deuicti hoſtes turpiter ab urbe recederent: & non cũ fortitudine illa: quã ſe hẽre credebãt:deũq; prouiſurũ ut fortiter uaſtarenẽ. Sed & ipſum regẽ aſſyriorum Sennacherib non ꝑualentẽ aduerſus ęgyptios cũ ad propria remearet ferro periturum eſſe ꝑdixit. Ipſo ſiquidẽ tpe ſcripſerat Ezechiæ aſſyrius epiſtolas:in qbus fatuũ eum eſſe

dicebat: credentē ꝙ eius ſeruitiū poſſet euadere:q multas gētes & maxias ſubdidiſſet:
et interminabat̃ funditus ſe eū diſperdere dū capet urbē:niſi portas aperiēs ſpōte in hie
roſolymis exercitū eius exciperet. Quæ dum relegiſſet ezechias: ſpreuit propter ſpē ꝗ hē
bat in deo epiſtolā uero replicans intēplo repoſuit. Rurſus aūt cū deo uota et orationes
effunderet pro ciuitate & pro ſalute cūctoꝝ, Eſaias ꝓpheta cū aſſeruit auditū:& nec in
præſenti tpe eſſe ab aſſyriis obſidendū:& in futuro oēs qui ab illo iam capti fuerant eſſe
reuerſuros:& tertio anno cum pace opus ſuum facturos: & ꝓpriarum poſſeſſionū ſine
timore diligētiam habituros. Interea paruo tpe trāſeunte:aſſyrioꝝ rex bello quod ægy
ptiis intulerat fruſtratus ab huiuſmodi cauſa ſine effectu remeauit ad propria. Is eni cū
multo iam tpe fuiſſet cōmoratus in obſeſſione peluſii: & dū aggeres contra muros ele-
uati fuiſſent:quibus ciuitati nitebantur iuſiſtere: audiuit ęthiopum regem tharachē cū
multo exercitu ad ægyptiorum uenire ſolatium: & per deſertum iter facere:ut ſubito in
aſſyriorum caſtra irrueret. Turbatus ergo eſt rex Sennacherib ad ſacerdotē qui uulcani
caſtrametati quaſi rex iſte ad eum regem ægyptiorum ueniſſet:q eſſet uulcani ſacerdos
& obſeſſionem peluſii huiuſmodi cauſa diſſoluit. Cap. II.

Rāte itaq; rege hieroſolymoꝝ ad deū: & deus exaudiēs maximā plagā miſit in
o eū:& multi pempti ſunt. Herodotus aūt errorē ideo facit: quia nō aſſyriorum di
cit regē:ſed arabum: adiiciens quia ſuricum multitudo una nocte arcus & arma
reliqua comedit aſſyrioꝝ: & propterea cum non habuerit rex arcus: exercitum e pulſio
reuocauit. Et hæc quidē herodotus. Beroſus aūt qui chaldaicā conſcripſit hiſtoriā mēi-
nit regis ſennacherib:et qa regnauit ſup aſſyrios:et caſtrametatus eſt in oēm ſyriam et
ęgyptū: ita dicēs. Reuerſus aūt ſennacherib a ꝑliis ægyptiacis ad hieroſolymam: cū in
ueniſſet exercitū quem rapſaci dimiſerat in ꝑiculo peſtilētię conſtitutū:deus eni morbū
populo eius īmiſerat:ita ut prima nocte eorū q obſidebant deperirent centū octoginta
quinq; milia uiri cū iudicibus et tribunis ꝓpter calamitatē hanc in nimio timore et an-
guſtia conſtitutis:de cuncta iā militia metuens effugit cū ſua manu ad ꝓpriū regnū in
ciuitatē ꝗ appellatur Niniue. Et dū modicū tpſ ibidē cōmoratus fuiſſet:dolo a ſeniori
bus filiis adramalach & ſeleuſtro eſt peremptus in proprio tēplo quod dicit̃ Araſci. Et
illi qdē ꝓ cede patris effugati ad armeniā diſceſſerūt:ſucceſſit aūt in regno eius aſaracod
das. Terminus obſeſſiōis aſſyriorū cōtra hieroſolymitas tali occaſiōe ꝓuenit. Cap. III.

Zechias aūt inopinabiliter a terroribus liberatus gratificas hoſtias cū oī popu-
e lo celebrauit deo: & cognoſcēs:qa nulla alia cā hoſtes alios qdē peremiſſet:alios
uero timore mortis ſimul effugaſſet ab hieroſolymis:niſi diuio ſolatio, oī ſtudio
& largitate uſus eſt circa dei cultū. Non poſt multū uero graui languore detētus a me-
dicis qdē deſperatus eſt: nihilq; nec ipſe de ſe:nec eius amici ſpei ulterius ſuſtinebant.
Adiiciebatur aūt & alia anguſtia magna regi: eo ꝙ filios non haberet:& ꝙ moriturus
eſſet deſolatā relinquens domū:nec ſucceſſorē ſui generis habiturus. Dūq; nimis in hac
parte fatigaret̃:rogauit deū ut ei paruo tpe uitā concederet:donec filios habere poſſet:
& non prius aīa priuaret̃ anteꝗ fieret pater. Cui miſertus deus petitionēq; ſuſcipiēs: qa
non dolebat:eo ꝙ priuandus eſſet bonis īperii:ſed ut filios haberet:q in eius principatū
ſuccederēt, mittēs Yſaiā iuſſit ei dicere quia poſt tertiā diem euaderet caſum languoris:
poſt hæc annis quindecim ſupuiueret:& filios generaret. Et dū hæc mandata dei ꝓphe
ta dixiſſet ꝓpter nimietatē languoris:& ea ꝗ inopinabiliter promittebant̃ non credēs
ſignū aliquod & indiciū petit ut faceret Yſaias:quatenus hęc dicenti ſibi crederet:& a
deo eū miſſum uere cognoſceret. Nā ea ꝗ ultra rationē ſunt:& ſpe fortiora uidēt̃ hmōi
rebus credunt̃ eſſe ueracia. Et dum ꝓpheta interrogaſſet eū:quod uellet fieri ſignum:

umbrā ſolis petiit decē gradibus ad ea loca unde uenerat remeare. Et dum ꝓpheta ro-
gaſſet deū ut fieret: audiēs rex impletū eē quod uoluit: repēte diſſolutus a lāguore cōſcē
dit in tēplū: et adorās deū uota debita celebrauit. Eo ſiqdē tpe cōtigit aſſyrioꝝ regnū a
medis ſolui: quod tñ in aliis indicabo. Rex itaq; babylonioꝝ Baladas miſit legatos ad
ezechiā portātes munera: et ab eo popoſcit ut ei eēt ſocius et amicus. Ille uero legatos li
bēter excipiēs: et theſauros eis oſtēdens: et armoꝝ inſtructionē et aliā copiā quā in au
ro & gēmis habebat: ſimul ēt munera præbens regi balado deferēda dimiſit eos. Tunc
Yſaias ꝓpheta uenit ad regē: & reqſiuit unde fuiſſent qui uenerāt. Qui dixit de babylo
nia eos a ſuo rege ueniſſe: & oſtēdiſſe ſe eis uniuerſa: ut uidētes diuitias & uirtutē regni
cognoſcerēt: & regi ſuo renunciarent. Cui ꝓpheta reſpōdens. Scito inqt nō poſt multū
tp̄s ad babyloniā filios tuos: & diuitias trāſmigrādas: inſup & nepotes tuos eunuchos
eē faciēdos: & amiſſuros uirile nomē: & regi babylōiæ ſeruituros. Hęc enī p̄dixit deus
Ezechias cōtriſtatus in his q̄ dicta fuerāt ait: nō ſeqdē uelle ſuā gentē in talibus erūnis
incurrere: ſed qa īpoſſibile ē quæ apud deū deliberata ſunt poſſe mutari: rogabat ut uſq;
ad uitā ipſius pax ꝑmāeret. Meminit aūt baladi regis babylōioꝝ beroſus. Cū itaq; ꝓ-
pheta Yſaias indubitanter et mirabiliter de ueritate confideret: et nihil falſi penitus lo-
queretur: oīa quæcūq; ꝓphetauit: ſcribēs dereliquit in libris ut ex effectu poſtea oībus
appareret. Et non ſolus iſte propheta: ſed et alii numero duodecim idē fecerūt: et omne
ſiue bonum ſiue contrarium quod apud nos fit: ſecundum illorum dictum prouenire
dinoſcitur. Sed horum ſingula denuo declarabimus. Ezechias aūt rex dum ſuper uixiſ-
ſet tempus quod prędiximus: et omne illud ſpacium in pace degiſſet, mortuus eſt anno
uitæ ſuæ quinquageſimo et quarto: in quibus regnauit uiginti et nouem. Cui ſucceſ-
ſit in regno filius proprius nomine manaſſes: de matre quidem nomine abhifida: qui
paternis uolūtatibus abſciſſus: & ad diuerſa conuerſus: oē genus malignitatis oſtendit:
& nihil impium dereliquit: ſed iniquitates iſraelitarum imitatus eſt: qbus in deū delin-
quētes affligebanť. Præſumpſit ēt templū dei polluere ſimul: & ciuitatē oēmq; pariter
regionē. Nā ſpernendo deū ad hoc uſq; peruenit: ut oēs hæbreoꝝ iuſtos occideret: neq;
prophetis parceret: quoꝝ quottidie ſingulos ꝑimebat: & eorū ſanguine hieroſolymorū
plateas irrigabat. In his iratus deus miſit ꝓphetas ad regē & populū p quos intermina
tus eſt eaſdē ei futuras calamitates: i quibus incurrerāt fratres eoꝝ iſraelite: cum ei iniu
rias intuliſſent. Illi uero nō credidere eoꝝ uerbis: qbus lucrari potuerūt ut nihil mali pa
terenť. operibus aūt cognouerūt fuiſſe uera q̄ a ꝓphetis prædicta ſunt. Cap. IIII.

Gīť dū in eis pſeuerarent: bellū ſup eos intulit rex babyloniorū & chaldeorū. Is
i enim miſſo exercitu in iudeā & regionē eorū depopulatus eſt: & regē Manaſſen
dolo captū & ad ſe deductū: habuit ad ea q̄ uoluit tormēta ſubiectū. Manaſſes
aūt tūc intelligens in qbus malis eſſet: & horū oium ſe arbitratus auctorē: ſupplicabat
deo ut ei hoſtē ſuum clementē faceret atq; miſericordē: cuius orationē deus exaudiens:
hoc ei conceſſit: & remiſſus a rege babyloniorū ad ſua regna reuerſus eſt. Cūq; ueniſſet
ad hieroſolymā: priorū qdē delictorū q̄ circa deū geſſerat penitens: ſtudebat ēt memo-
riā ſi eſſet poſſibile ab aīo ſuo repellere: & ad ſeruitiū eius & oēm cultū diuinæ religiōis
accedere: templumq; purgare & ciuitatē: et ad hoc ſolū erat decætero cōſtitutus: ut gra
tias deo ꝓ dono ſalutis exolueret: quatenus in oī uita eius ei propicius ꝑmaneret. Hæc
aūt ipſe et populū agere docuī: agnoſcens in qbus calamitatibus incidiſſet ꝓpter ritū
q ſanctę conuerſationi erat aduerſus: et edificans rurſus altare ſolēnes hoſtias imolabat
ſicut moiſes diuīnā exponēdo culturā. Eodē itaq; mō et ꝓ hieroſolymorū cautela cogi
tauit: ita ut etiam muros antiquos cū multo ſtudio repararet: et alios ultra eos exigeret: et

turres eminētiſſimas exaltaret: cuſtodias uero q̄ ante ciuitatem fiunt multa munitione
firmauit: et ſic in oībus a priori cōuerſatiōe mutatus ē: et poſt hęc hūit beatiſſimā uitā:
ut multi imitatores eius eſſent: ex quo cœpit dei colere pietatē. Qui cū uixiſſet ānis. lx.
et ſeptē: et regnaſſet quinquaginta et qnq; defunctus eſt et ſepultus in ortis ſuis. Cuius
regnū peruenit ad eius filiū ammō: & nomen eius matris fuit Maſſelmis de ciuitate le-
chabath. Qui dū imitaretur opera patris eius quę ille in iuuentute ſua p̄ſumpſerat: dolū
paſſus a ſuis in domo ſua peremptus eſt: cū uixiſſet ānos quattuor & uiginti: & in regno
fuiſſet tres. Populus aūt eius pemit interfectorem: eūq; cū patre ſepelierunt: regnūq; Io
ſię eius filio tradiderūt cū eēt ānoꝝ octo. Cuius mater qdē de ciuitate fuit uoſcheti noīe
ezi. Erat uero ille natura benignus: & ad uirtutē uiriliter p̄paratus: & in ſtudiis dauid re
gis: & intētiōe & regula totius diſpoſitiōis eius intētus. Cūq; ad duodecimū ętatis ueniſ
ſet ānū: pietatē & iuſticiā in ſe mirabilē eē mōſtrauit. Cūctūq; nāq; populū correxit &
monuit: ut derelicta ydoloꝝ ſecta: q̄ſi nō eēnt dii colerēt patriū deū: & opa ſimul maio
rū patrū in qbus deliquerant uelut ſenior emēdabat: quæ uero bñ & oportune facta co
gnouerat: obſeruabat: & hoꝝ imitator erat: & per ſuā ſapiētiā & intellectū naturalē ſi-
milia celebrabat: cōſiliis utiq; bonis & traditionibus tradens ſenſum. Sequēs enī leges
uelut ordinē ciuitatis: & pietatem circa deū gerens: oīa ꝓſpere gubernabat: & maxime
q̄ a prioꝝ regū iniqtate recedebat. Qui & oēm ciuitatē & ꝓuinciā purgauit: & lucos
extrāeos q facti fuerāt abſtulit: et ornaméta q̄ i eis a prioribus fuerāt ad iniuriā dei obla
ta depulit: et tali mō populū ab huiuſmodi ſecta retractū ad religionis diuinæ iura con
uertit. Qui et legitias obtulit: et holocauſtoꝝ ſacrificia altari ſolēniter rurſus exhibuit:
et in utraq; eā iuſticiā nō minus q̄ aię ſuę coluit medicinā: miſitq; in totā ꝓuīciā iubēs
ut q uellēt aurum et argétum deferrent ad reparationē tēpli ꝓ ſua uoluntate atq; uirtu
te. Dū itaq; pecunię allatę fuiſſent ad ſollicitudinē tēpli et eius expēſas: p̄poſuit amaſiā
q erat et ſupra ciuitatē ſcriptorē et ſaphan: et ſcribā monumentorū ioan: et pontificem
helyachim. Qui dilationē nulla ſegnicie facientes: ſed inſtructores: et oīa q̄ erāt neceſſa
ria pręparabant: et hoc mō reparatione tēpli celebrata pietas regis oſtenſa eſt. Qui dū
octauūdecimū impīi haberet annū miſit ad helyachim ſacerdotē: iubens ut pecūie quę
remanſerant conflarent: & fierent exinde crateres: & libatoria & phialæ ad miniſteriū
dei: & ſup: & q̄tūcūq; aurū & argentū eſſet in theſauris: ēt hoc proferret ad crateras: &
ad uaſa hmōi facienda. Proferens aūt helyachim pontifex aurū: inuenit librum ſacrum
moiſeos in templo poſitū quē ſimul eiciens dedit ſcribæ ſaphę. Qui dū relegiſſet uenit
ad regē: & dū oīa q̄ iuſſerat fieri: terminū habere ſignificaſſet: relegit ei & librum illum.
Tunc ille cū uerba libri eius audiſſet: ſciſſa ueſte ſua uocauit pontificem helyachim: &
ipſum ſcribā: & neceſſarios ſimul & amicos: miſitq; eos ad quādā mulierē ꝓphetiſſam
nomine Holdā uxorē Salomi cuiuſdā inſignis uiri & nobilitate p̄clari: iuſſitq; ut eūtes
conſulerent eā: ſi propitius fieret deus: cū metueret ne p̄uaricando moiſeos leges & mā
data maiorū piculū tranſmigratiōis incurrerēt: & ad extraneas terras uenientes uitam
agerent miſerabilē. Audiens aūt ꝓphetiſſa q̄ fuerant a rege mandata: iuſſit ut remeātes
dicerent regi: qa diuinitas qdē decretū quod iā contra eos protulerat p̄cibus infirmari
non poſſet. i. ut populus non piret: aut non de prouincia pelleref: aut bonis tunc p̄ſen-
tibus minime priuarenf: dū tranſgreſſi fuiſſent leges: & tāto tpe penitentiā nō egiſſent:
ꝓphetis utiq; monentibus ut ſobrie uiuerent: & ipietatis ſupplicia deuitarēt: q̄ faciēda
dicebat ut crederent: qa deus eſt: & nequaq̄ mentitus in uerbis q̄ p ꝓphetas ſuos p̄nun
ciauit: ꝓpter iuſticiā tamen regis retinendas iſtas erūnas: & poſt eius obitū definita ſup
plicia populus inferenda. Igitur illi qui miſſi fuerant muliere prophetante: remeantes

nunciauerũt regi. Tunc ille mittẽs ubiq; iuſſit populũ ad hieroſolymã cõuenire: et ſacerdotes atq; leuitas: et oẽm ætatẽ ſimul adeſſe p̄cepit. Quibus cõgregatis: primũ qdẽ eis ſacros legit libros: & ſtans in tribunali in multitudine media: coegit cunctos fidẽ & iuramẽta præbere: ut apud deũ flerent: & moyſeos leges per oĩa cuſtodirẽt. Illi uero ꝓmptiſſime & iurauerũt: & p̄cepta regis implere ꝓmiſerũt. Mox itaq; ſacrificia celebrãtes: deũ ſibi poſcebãt eẽ propiciũ. Rex aũt ſacerdoti p̄cepit ut ſi quod aliud uas a pentibus eius oblatũ ydolis aut diis extraneis inueniret̃ ut tẽplo ꝓferret. Et dũ fuiſſent multa collecta: cõburẽs ea cineres eoꝝ diſperſit ĩ fluuiũ: & ſacerdotes ydoloꝝ q ex genere nõ erãt aarõ interfecit. Dũ hęc ergo feciſſet in hieroſolymis: ꝓceſſit in uniuerſam ꝓuinciã: & lucos q ab hieroboã rege ad honorẽ deoꝝ extrãeoꝝ facti uidebant̃ exterminauit: & oſſa falſoꝝ ꝓphetaꝝ ſup altare quod prius hieroboã cõſtruxerat cõcremauit. Ea igit̃ q ueniẽs ꝓpheta ad hieroboã: cũ ille ſacrificaret: & populus audiret quę futura eẽ p̄dixerat: modo terminũ p̄ceperũt: quãdo ex genere dauid ioſias noĩe fecit ea quæ prædicta ſunt ante annos trecentos ſexaginta & unum. Poſt rex ioſias ꝓfectus eſt ad cunctos iſrahelitas qui captiuitatem & ſeruitium aſſyrioꝝ effugierunt: eiſq; ſuaſit: ut impios actus: & honores deorum extraneorum relinquerent: & patriũ maximũq; colerẽt deũ: eiq; dicarent & domos & uicos. Perſcrutatus eſt aũt & ciuitatẽ: ne quod forte ydolũ habentes intra ſua tecta celarent: necnon & currus qui ædificati fuerant a prioribus regibus: & quæq; alia hmõi erant quæ uelut deos adorabant: pariter cuncta amputauit: et hoc mõ purgata oĩ prouincia ad hieroſolymam oẽm populum conuocauit: et ad azimoꝝ feſtiuitatẽ quæ paſca dicit̃: eos adduxit: donauitq; populo in paſca nouellos edos et agnos trigiuta milia: boues aũt ad holocauſta tria milia. Præbuerunt aũt et primi iudeorum ꝑꝑ paſca ſacerdotibus agnos quinq; milia: et leuitis agnos duo milia: ſexcẽtoſq; eorum p̄ſules obtulerunt: boues uero quingẽtos. Et dũ eſſet hæc abundãtia quadrupedũ ſacrificia faciebãt moiſeos legibus hoſtias ſingulas enarrantibus ac miniſtrantibus: nec fuit alia ſimilis feſtiuitas apud hębreos a famuelis ꝓphetę tp̄ibus. Cã uero eius feſtiuitatis hæc erat: ut oĩa ſecũdũ legis antiquã traditionẽ paternæ ſolẽnitatis efficerent̃. Cap. V.

p

Oſt hæc aũt dũ Ioſias in pace atq; diuitiis & gloria ſup oẽs excelleret: Nechao rex ægyptiorũ caſtra poſuit ad Eufratẽ fluuiũ: ut contra medos & babylonios dimicaret: q aſſyriorũ ſoluerũt principatũ. Habebat enim deſideriũ ut regnaret in aſia. Et dũ ueniſſet ad ciuitatẽ Medin: ꝗ erat de regno Ioſię, ꝓhibebat eũ rex Ioſias p ſuã ꝓuinciã contra medos iter efficere. Tunc mittens legatos ad eũ Nechao ſignificauit non ſe contra exercitũ ducere: ſed ad Eufraten fluuiũ ꝓperare: adiiciens ꝙ eũ non deberet prouocare ad ſua bella: prohibẽdo ne aliena iret ad pręlia quo tendebat. Ioſias uero non aquieſcebat uerbis Nechao: ſed inſtabat ne iter ſuũ p eius faceret regionem timor urgebat eũ: ut quod imminebat accideret. Nã dũ aciẽ exercitus ſui componeret: & in curru uectus a cornu tranſiret a cornu, qdã iaculatus eũ ægyptiorũ a belli feſtinatiõe ſuſpendit. Mox enim uulnere nimis affectus iuſſit exercitũ reuocari ad Hieroſolymãq; remeauit. Qua plaga defunctus eſt: ſepultuſq; magnifice in patriis monumentis. Qui uixit annis triginta & octo: regnauit aũt ex eis unum & triginta: omniſq; populus eum multis diebus magno luctu gemituq; defleuit: ſed & Hieremias propheta mortis eius carmen lamentabili modulatiõe cõpoſuit: quod hactenus noſcit̃ permanere. Hic uero propheta ẽt futurã ciuitatis cladẽ predixit: ſcripto reliquit ſimul & captiuitatem nunc apud nos habitã: & babyloniorũ una migrationẽ. Et nõ ſolũ iſte p̄dixit hęc populo eſſe uentura: ſed & propheta Ezechiel primus de his duos libros cõſcribens: plebi reliquit. Erant aũt ambo genere ſacerdotes: ſed hieremias qdẽ in hieroſolymis eſt commoratus

a tertiodecimo ãno regis Ioſiæ uſq; dũ ciuitas uaſtaref̃ et tẽplũ. Quę uero de hoc ꝓpheta ꝓuenerunt loco ꝓprio declarabimus. Mortuo ſiqdẽ Ioſia ſicut pdiximus ei ſucceſſit in regnũ filius Iochã cũ triũ et uiginti eẽt annorũ. Et hic qdẽ regnauit in hieroſolymis: matrẽ uero habuit Amital de ciuitate Abana: fuitq; impius et ſceleſtus. Cap. VI.

Ex igitur ægyptiorũ dum fuiſſet a pugna reuerſus euochauit Ioacham ad ſemet
r ipſum de ciuitate ſyriæ quę dicitur Emath. Qui dum ueniſſet eum repẽte uinxit:
& ſeniori fratri eius ex eodem patre ꝓgenito nomine Eliachim: tradidit regnum mutans ei nomen Ioachim. Prouinciæ uero tributum poſuit centum argenti talenta: & unum auri. Ioachim ergo has pecunias exoluebat. Ioachim autem deduxit in ęgyptũ: qui ẽt mortuus eſt in ea dum regnaſſet tres menſes: & dies. x. Ioachim uero mater uocabatur Zabud de ciuitate abunia. Hic uir erat natura iniuſtus & ualde nequiſſimus: & neq; circa deum ſanctus: neq; circa homines manſuetus. Cap. VII.

Vmq; quartũ regni haberet annũ: babyloniæ principatũ quidam nomine Na-
d buchodonoſor accepit: eodẽq; tpe cum magno apparatu ad Circamin ciuitatẽ
uenit: quæ eſt iuxta Eufratẽ: pugnaturus contra regem ægyptiorum nechao ſub hoc enim ſyria erat uniuerſa. Dumq; cognouiſſet regis Babyloniæ uoluntatem: nechao poenitus nõ expauit: ſed cũ magno brachio ſup nabuchodonoſor ad eufratẽ uẽit. Qui facta cõgreſſiõe deuictus eſt: & multa milia uariis rebus belli amiſit. Tranſiẽs ãt eufraten babyloniæ rex oẽm Syriam uſq; ad peluſium coepit præter iudeam. Quarto igitur anno Nabuchodonoſor: qui erat octauus ioachim regis hæbreorum cõtra iudeos cum magno exercitu caſtrametatus eſt rex babylonię tributa exacturus ab ioachim: aut certe dimicaturus. Ille uero metuens eius minas: & pacem habere deſiderans: præbuit ei tributa quæ præceperat annis tribus. Cap. VIII.

Ertio anno audiens ęgyptios denuo contra Babyloniã pugnaturos tributa non
e redidit: ſed ſpe ægyptiaci belli deceptus ẽ. Nã pugnare cõtra cũ ęgyptii minime
pręſumpſerunt. Propheta itaq; hieremias quottidie pdicabat: qa fruſtra egyptiorũ ſpe tenerent: et quia immineret ciuitati ut a rege babylonio uaſtaref̃: et rex Ioachim ſubderef̃ ab eo. Sed hæc nulla utilitate dicebat: quando q crederet nullus erat. Nam & populus & principes audientes hæc negligebant: & indignantes ſup his q̃ dicebantur quaſi auguriũ aduerſus regẽ propheta ferret: accuſabant eũ & ſubiectum iudicio ut ad ſuppliciũ quoq; traderef̃: contra eũ dari ſniam poſtulabãt: quod multi quidẽ aduerſus eũ fieri decreuerunt: ſeniores aũt receſſerunt. Qui ea uoluntate qua iuſte prophetã abſoluerant: & ipſa ẽt aliis ſuadebant ne qd mali fieret hieremiæ dicentes: qa nõ ſolũ iſte ciuitati prædiceret futura: ſed & Micheas ante eũ olim talia pdixiſſet: & multos ſcirẽt hmõi uerba dixiſſe. quorũ nullus a regibus aliquid ptuliſſet: ſed quaſi prophetę dei honorati fuerant. His itaq; uerbis mitigantes turbas: eripuerunt hieremiã a diffinito ſupplicio. Qui oẽs prophetias ſuas ſcribens: ieiunante populo: & in eccleſiã congregato in tẽplo menſe nono: quinto anno regis ioachim: relegit librũ quem de futuris rebus ciuitati & populus & tẽplo conſcripſiſſe uidebaf̃. Audientes itaq; principes tulerunt ab eo librũ: iuſſeruntq; eũ & ſcribã baruch de medio tolli: ne quibuſdã forent manifeſtati. Ipſi uero librũ portantes regi dederunt. Qui pſentibus amicis iuſſit ſcribã ſuũ relegere: & audiẽs q̃ ſcripta noſcebanf̃ in libro: iratus rex diſrupit eũ & igne cremauit: & requiſitos hieremiã & baruch iuſſit ad ſe puniendos adduci. Illi ſiquidẽ eius tunc irã declinauerunt: nõ poſt multũ uero tp̃s uenientẽ contra ſe cũ magno exercitu regẽ babyloniorum foederis iure ſuſcepit ꝓpter metũ eorũ: q̃ dicta fuerant a propheta credens nihil ſe fore paſſurũ: neq; p obſeſſionẽ neq; p pugnã. Dumq; rex babylonię intraſſet in ciuitatẽ: fidẽ nequaq̃

ſeruauit: ſed & iuuenes fortiſſimos & pulchritudine decoros hieroſolymitanoꝝ occidit una cũ rege Ioachim. Quẽ ẽt ante muros inſepultũ ꝓiici iuſſit: filiũ uero eius Ioachim cõſtituit regẽ uniuerſæ ꝓuinciæ. Eos aũt qui erãt in dignitatibus cõſtituti numero tria milia captiuos duxit in babyloniã inter quos erat ꝓpheta ezechiel cũ eẽt adhuc puer. Hic ergo finis habuit Ioachim regem: qui uixit quidem annis ſex & triginta: regnauit autem duodecim. Succeſſor uero eius regni Ioachim de matre nomine Onas: regnauit menſibus tribus & diebus .x. Cap. IX.

r Egẽ ergo Babyloniorũ q Ioachim conceſſerat principatum repẽte timor inuaſit. Formidatus eſt enĩ ne forte hñs mali memoriã pro nece paterna ꝓuinciã eius inuaderet. Et mittens exercitũ regẽ Ioachim in hieroſolymis obſidebat. Ille uero cũ eẽt natura benignus & iuſtus noluit ciuitatẽ ꝓpter ſe uidere pericula ſuſtinere: ſed ſumens matrẽ & cognatos tradidit obſides ducibus q fuerant a babylonia regeq; directi accipiẽs ab eis iuſiurandũ ut nihil mali pateret̃: nec ipſe nec ciuitas: quoꝝ fides nequaquã manſit inuiolata. Non enĩ ſeruauit eã babylonię rex: ſed p̃cepit principibus ſuis: ut oẽs qui erant in ciuitate iuuenes captiuos ſumerẽt pariter & artifices: eoſq; ad ſe ligatos adducerẽt: qui oẽs fuerunt decẽ milia & octingẽti triginta & duo: ſimul & Ioachĩ cum matre piter & amicis: quos deductos ad ſe habuit in cuſtodia: Patruũ uero Ioachĩ noie ſedechiã cõſtituit regẽ: accipiẽs ab eo iuſiurandũ ut ei ꝓuinciã cuſtodiret & nihil hoſtiliter ageret: nec faueret ęgyptiis. Sedechias aũt erat qdẽ annoꝝ uiginti & duorũ quãdo accepit regnũ: & nomẽ matris eius Amias. Fuit enĩ cõtra iuſticiã ſupbus: circa quẽ impii locũ maximũ hẽre uidebant̃. Quapp̱ & ꝓpheta hieremias ad eũ ueniẽs crebro teſtabat̃ dicẽs: ut reliquas qdẽ impietates & iniqtates deſereret: & iuſticiã ꝓuideret: & neq; duces q eſſent maligni reſpiceret: neq; falſis ꝓphetis eũ ſeducentibus crederet: quaſi nequaq̃ cõtra ciuitatẽ babyloniæ rex dimicaret: qa ægyptii contra eũ bella rurſus inferrent & uincerẽt: quaſi hęc uerba nõ eſſent: nec hoc mõ uentura forẽt. Sedechias aũt dũ audiret ꝓphetã dicentẽ: conſentiebat ei p oia tanquã uera loquenti: & quaſi ꝓdeſſent ei ut eius crederet uerbis: ſed rurſus eius amici ſubuertebãt eius mentẽ & a ꝓphetæ dictis ad ea q̃ uoluerant adducebant. Prophetauit aũt Ezechiel in babylonia futuras populi calamitates: & hæc miſit in hieroſolymam: ſed ſedechias eorum prophetiis nõ credidit propter hmõi cãm. Alia ſiquidem uniuerſa conſona a prophetis edicta ſunt: quomodo & ciuitas uaſtaretur: & ipſe ſedechias duceretur captiuus in babyloniam: diſcordabat autem Ezechiel dicens quia ſedechias babyloniam non uideret cum Hieremias dixiſſet: quia uinctum eum rex babyloniæ duceret: & eoq; non idem uterq; dixiſſent: etiam illa quæ concordabant: non eſſe uera dicebat: licet ei omnia ſecundum eorum euenirẽt prophetias: quæ tamen opportunius declarabimus. Igitur ſocietatem babyloniorum quã habuit annis octo: diſſoluit: & ſemetipſum ad ægyptios tranſtulit: ſperans cũ illis contra babylonios pręualere. Cap. X.

i Nterea dũ hoc cognouiſſet babylonię rex caſtra mouit aduerſus eum: & afflicta ꝓuincia: & munitiões eius una diripiẽs: ad ipſam hieroſolymorũ ciuitatẽ obſidẽdã cũ magno ueniebat exercitu. Rex ergo ęgyptius audiens quia ſedechias eius amicus eſſet obſeſſus: ſumpta uirtute maxima bellatorũ uenit ad iudeã quaſi eius ſoluturus obſeſſionẽ. Babylonius aũt receſſit ab hieroſolymis: & occurrit ęgyptiis: eiſq; cõgreſſus p̃lio ſuperauit: & eos in fugã uerſos de ſyria coegit exire. Dũq; diſceſſiſſet babyloniorũ rex ab hieroſolymis: deceperũt falſi ꝓphetæ ſedechiã dicentes: qa neq; babylonius rex denuo pugnaret: & cõtribuli eoꝝ quos de ꝓuincia ad babyloniã demigrauerat cum dei uaſis oibus quę rex tulerat ad hoc tẽplũ reuerterentur. Sed Hieremias his contraria atq;

traria atq; uera tranſiens in medium prophetauit: dicens:quia male quidem facerēt illi
qui regi talia ſuaderent quando per ægyptios nihil iuuari poſſent:quos utiq; deuincens
babylonię rex in hieroſolymam remearet: eamq; fortiter obſideret: & populū fame cor
rūperet ac reliquos captiuos abduceret: ſubſtantiaſq; diriperet:ſimul & templi diuitias
exhauriret:& illud īſupēr concremaret: ciuitatemq; ſubuerteret: & eſſent ſeruituri baby
lonię regi:eiuſq; nepotibus annis.lxx.A quorū ſeruitio nos inqt tunc remouebunt perſe
et medi babyloniorum deſtruētes īperium:et ad hanc remeantes urbē:edificabimus tē
plum rurſus:et hieroſolymā denuo reparabimus.Hęc dicente Hieremia plurimi qdem
crediderunt: pricipes aūt et īpii exceſſiſſe eum a ſua mente dicebāt:eūq; ſub hoc fomite
deridebant.Igit̃ cum ei placuiſſet ad patriam properare:quę dicitur anathoth:uiginti ſta
diis ,pcul ab hieroſolymis conſtituta iueniens eum in itinere qdam principum cōpręhē
ſum detinuit:calumniā faciēs ei quaſi ad babylonios iret . Ille mentiri qdem illum et ca
lumniari ſibi:crimenq; īferre: ſe uero ad patriā properare dicebat. Qui ad hęc uerba nō
flexus uinctū deduxit ad iudices magiſtratuum:a qbus oīa uerbera et tormēta ppeſſus:
ad necis ſupplicia reſeruabatur:q quoddam per tēpus hęc quę prædiximus iniuſte ſuſti
nuit.Anno nono ſedechię regis:decima die mēſis decimi:babylonię rex ad hieroſolymā
caſtrametatus eſt:et ſedens circa eam decē et octo menſes:cum ſtudio magnæ uirtutis
obſedit:obſeſſoſq; hieroſolymitas duo mala alia et maxia deprimebant morbi languor
et fames eis uehemēter īſiſtens.Hieremias uero propheta cū eſſet in cuſtodia non ceſſa
bat:ſed clamabat:p̄dicebatq; aperte monēdo populū ut regē babyloniorū portas ape
rientes exciperēt:hoc enim facto eos cū omni domo poſſe ſaluari : aliogn radicitus aſſe
rebat euelli:p̄dicabatq; pariter qūo ſi q manſerint ī ciuitate oīno pirent:aut fame cōſum
pti aut gladiis hoſtiū.Si uero ad hoſtes cōfugerēt:& inimicos & mortē quodāmō decli
narent.Principes hæc audientes inter ipſa mala conſiſtentes non patiebant̃ eius uerba
animo ſuo pcipere:ſed cū ira uenientes īdicauere regi:& accuſantes cū quaſi ueſanū oc
cidendū eſſe ,pphetā poſcebant qui corū animos frangeret:& malis ,pmiſſionibus auda
ciā populi ualde molliret:quando dū parati eſſent oēs pro eo & patriæ ſalute pugnare
iſte moneret ut ad hoſtes fugerent uniuerſi:quia ciuitas capiēda foret:& omnes in ea pa
riter perituri.Rex uero ipſe quidē pro bonitate & iuſticia iratus non eſt.Sed ne principi
bus tali tēpore uiderer̃ eſſe cōtrarius:pmiſit eis ut facerēt prophetæ quod uellent . Qui
hoc ſibi agere conceſſo:mox ingredientes in carcerē:& ſumentes eū ī quendam lacum
plenū cœno depoſuerunt: ut morte propria ſuffocatus extingueretur . Ille ergo uſq; ad
guttur in luto depoſitus in his degebat anguſtiis.Quidam uero ſeruorum regis honori
bus decoratus genere ethiops erumnas prophetæ regi nunciauit:dicēs nō recte amicos
& principes eius feciſſe ut prophetā in cœno ſubmergerent:quod opus oī morte & uin
culis eſſet amarius.Hęc cū audiſſet rex penitētia ductus:quia prophetam principibus
tradidiſſet iuſſit ethiopi:ut ſumptis triginta regis miniſtris & funibus:& quicquid expe
diret ad ſalutis eius utilitatē:cū feſtinatione Hieremiā abſtraheret.Ethiops aūt ſumens
quod pręceperat rex:prophetam de lacu reduxit:& ſine cuſtodia eſſe permiſit . Euocan
te uero eū rege latenter:& requirēte ſiquid ei diuinū in rebus pręſentibus poſſet edicere:
ille habere quidē ſe quod diceret aſſerebat ſed non ſibi fore credēdū:nec dū moneret au
diendū:quando iā quaſi malum aliquid agētē amici perdere decreuiſſent. Vbi ſunt in
quit nunc qui babyloniū nequaquā dimicaturū eſſe dicebant:audienteſq; fallebāt. Sed
& ſi nunc ueritatē dixero:morte me condemnabis.Cunq; ei rex iuſiurandum præbuiſ
ſet: quia nec ipſe eum perimeret:nec principibus ſupplicii iure cōtraderet:data fide ſecu
rus:ſuadebat ei:ut babyloniis traderet ciuitatem.Hęc enim dicebat ei deū p ſe ,pphe

tare ſi liberari uellet:& pſentia picula declinare:& neq; ciuitatē uſq; ad fūdamēta deiici
nec tēplum ab hoſtibus concremari:quod ſi non fieret:ipſe malorū auctor et ſibi et ciui
tati huius calamitatis exiſteret. Hęc audiens rex:uelle ſe qdē q̄ monebat facere dixit:et
expedire ſibi:ſed metuere cōtribules:qui ad regē babylonię pręxiſſent:ne accuſantibus
eū periculo ſubiacerēt. Quē ꝓpheta cōſortabat:et fruſtra ſupplicium ſuſpicari dicebat:
nihil mali paſſurū:ſi babyloniis traderet ciuitatē:nec ipſum:nec filios:nec uxores eius:
īſuper et qa tēplum maneret illeſum. Et Hieremiam quidē cum hęc dixiſſet dimiſit rex
p̄cipiēs:ut nulli ciuiū quę locuti fuerant proderet:ſed neq; principibus apiret:q ſi cogno
ſcētes eū a rege uocatum requirerent:ut quid cū eo locutus fuiſſet:eis quoq; narraret, di
ceret qa popoſciſſet:ne in uincula aut in carcerē dēuo traderetur. Qui ſcilicet eis hoc di
cebat:dum uenientes ad prophetam requirerēt qd locutus fuiſſet ad regē. Hęc qdē ita
ſunt geſta. Babylonius aūt obſeſſionē grauius inferebat faciens turres cum magnis edi
ficiis: et aggeres īgētes exaltās ex qbus reſiſtebat de muris pugnare nitētibus: multaſq;
machinatiōes erexit equans muris p circuitum ciuitatis. Illi ſiquidē q ītra urbē erant for
titer et promptiſſime reſiſtebāt: neq; fame neq; languore fatigati et licet itus his paſſiōi
bus angerent aīo: tamen fortes uidebantur: ad pręlium: ī nullo adiuētiones inimicorū
& machinamenta expaueſcentes:ſed cōtrarias machinatiōes in omnibus quę faciebāt
illis opponere cogitantes:ita ut magnū certamen eſſet babyloniis ſimul & hieroſolymi
tis uelocitatis atq; prudētię:his qdem nihil arbitrātibus amplius cōmodi quam captio
nem illius ciuitatis:his aūt ſalutē ſuam non in alia cauſa ponentibus:niſi ut magno ſtu
dio laborarent:& non deſperarent excogitare quibus modis hoſtiū machinamenta de
ſtruerent. Et haec paſſi ſunt menſibus octo & decē donec fame uaſtarētur & iaculis quę
turribus iaculabanṫ aduerſus eos hoſtes. Capta eſt ergo ciuitas undecio anno ſedechię
regis quarto mēſe:die nono:cœperuntq; eā principes babyloniorum quibus obſeſſio a
rege Nabuchodonoſor uidebaṫ eſſe cōmiſſa. Ipſe autem in reblatha ciuitate cōmoraba
tur. Nomina principum qui hieroſolymā ſubdiderunt haec ſunt:hergella : ſarrare:matu
ſe:megarus:nabuzardan:ſaris. Capta itaq; ciuitate circa mediā noctem : & principibus
hoſtium ingreſſis in tēplum:agnoſcens haec ſedechias rex:ſumptis uxoribus: & filiis:&
principibus:& amicis:de ciuitate fugit p deſertum ualde tutiſſimum. Quod diuina q-
buſdā traditis principibus babyloniorum indicatum fuiſſet diluculo eum perſequi ſunt
egreſſi. Quem dum circa hiericuntē appręhendiſſent:eum circundederunt. Amici uero
& principes ſedechiæ fugiebant dum hoſtes proximos eſſe conſpicerēt:diſperſique ſunt
relinquentes eum:alter ad alium locū fugiens & unuſquiſq; ſe liberare contendēs. Quē
cōpræhenſum cū paucis:hoſtes cū uxoribus atq; filiis duxerunt ad regē. Veniētē quoq;
ad ſe regē:nabuchodonoſor īpium & infœlicē uocare cœpit:& iuriſiurādi Imemorē qd
prębuerat ut ei prouinciā cuſtodiret. Sup hęc aūt cum obiurgauit eum Igratum : qa dū
ab eo percepiſſet imperium quod ab eius fratre tulerat & illi tribuerat:contra munificū
largitorem egiſſe uidebatur hoſtiliter. Dixitq; poſt hęc. Magnus deus:qui habēs tuam
nequitiam odio:noſtro te ſubiugauit imperio. His igitur uerbis uſus aduerſus ſedechiā:
filios eius iuſſit pariter & amicos cōtinuo perimi:ipſo ſcilicet ſedechia & aliis captiuis i-
ſpicientibus deinde oculos eruens ſedechiæ eūq; uinciens:perduxit ī babyloniam. Hęc
uero prouenerunt ei quæ hieremias & ezechiel prophetauerant:quia compręhenſus du
ceretur ad babylonicum regem:& loqueretur ei ex ore ſuo & uideret ſuis oculis eius ocu
los ſicuti hieremias dixit : cecatus autem & ductus ad babyloniam : eam non uidit:ſi-
cut Exechiel pręd ixit Hęc igitur quæ ſufficienter poſſunt dei manifeſtare naturam ne-
ſcientibus explanauimus: quomodo diuerſa eſt atq; multimoda & uniuerſa ordine ſuo

conſpiciens & q̄ congruant agi p̄dicens ignorantiaq; hominū & in;ſidelitatē redarguēs
p̄ quas curari nequiuerunt ab his quæ erant paſſuri. Nam cum ea qu ę prędicebantur cu
ſtodire nollēt: calamitatibus noſcuntur eſſe contraditi: ita ut eſſet impoſſibile uti ab ea
declinarent. Igitur qui de genere Dauid regnauerunt: huiuſmodi conuerſationē habere
noſcuntur. Fuerunt aūt uiginti & unus uſq; ad ultimum regē: regnaueruntq; oēs annis
nongentis: & quatuordecim & mēſibus ſex diebuſq; decē. Ex quibus principatū tenuit
primus eorū Saul annis uiginti: non tamē ex ea tribu conſiſtēs. Porro babylonius miſit
principē militiæ ſuæ nabuzardam ī hieroſolymam: ut expoliaret tēplum præcipiens: ut
& illud incēderet: & regalia pariter: & ciuitatē ad pauimētum uſq; deponeret: & popu-
lum in babyloniā migraret. Qui dum uēiſſet ad hieroſolymā undecimo anno ſedechiæ
regis: & tēplum ſubuertit: & uaſa dei aurea argēteaq; tulit necnon & maximū cantarū:
quē impoſuit Salomon: īſuper & columnas ereas: & capita earū: aureaſq; mēſas: & can
delabra et hæc auferēs tēplum quoq; ſuccēdit: mēſe quinto: initio mēſis āno undecimo
ſedechię: octauo decimo aūt nabuchodonoſor. Succēdit aūt & regalia ciuitatēq; deſtru
xit et tēplum ita concrematum eſt poſt trecētos & ſeptuaginta ānos & mēſes ſex: dieſq;
decē ex quo illud conſtat edificatum ab egreſſu autē populi tunc erant anni mille.lx.
duo mēſes ſex dieſq; decē a diluuio uero uſq; ad uaſtationē tēpli oē tēpus fuit annorum
mille: nongentorum quinquaginta ſeptē: mēſium ſex: dierum decē: ex quo uero factus
eſt adā uſq; ad ea q̄ prouenerunt tēplo: anni ſunt tria milia quingēti tredecim: mēſes ſex
dies decē. Tantus ergo numerus ānorū erat. Quæcūq; geſta ſunt: ſingula ut prouenere
manifeſtauimus. Princeps itaq; regis babylonis poſtq̄ hieroſolymam & tēplum ſubuer
tit, ſumēs captiuos: migrauit eos & pontificē: & Zardā & ſacerdotē ioſedech ſecunda-
riū eius & cuſtodes tēpli: & tres eunuchos q̄ erāt ſup armatos: & amicos ſedechiæ ſeptē:
& ſcribam eius: & alios principes ſexaginta: quos oēs cū uaſis quæ deprædatus eſt dedu
xit ad regē in reblata p̄uincię ſyrię ciuitatē. Rex autē pontificis quidē & principum ibi
capita iuſſit abſcidi: ipſe uero omnes captiuos & ſedechiam deduxit in babyloniā: uin-
ctum quoq; circumegit & ioſedech pontificē filium ſaraæ pontificis: quē occidit babylo
nius ī reblata ſyriæ ciuitate: ſicut dudū iam deſignatum eſt. Igitur quia gētis regum ex-
planauimus: & qui fuerant: & eorum tēpora cuncta narrauimus: neceſſarium iudicaui:
ēt nomina referare pontificū: qui pontificatum regum tēporibus habuerunt. Primus ſi-
q̄dē ſadoch pontifex tēpli fuit: quod ſalomon edificauit: poſt eū filius Achimaas in eius
honore ſucceſſit: poſt Achimaam Zarias: poſt hūc aūt ioram & poſt eum anxi ioram:
deinde fideas: poſt fideam ſudeas: poſt hunc bilus: bilo uero ſucceſſit ioathā: cui rurſus
urias urię uero nerias: poſt neriam odeas fuit: poſt hunc ſallom: deīde belchias poſt hūc
zaroch: & poſt hunc fuit ioſedech: qui captiuus in babyloniam ductus eſt. Iſti itaq; oēs
in pontificatum filius patri per ordinem ſucceſſerunt. Veniēs aūt in babyloniā rex: ſede
chiam habuit donec aduixit in carcere. Quē dum regaliter ſepeliſſet: uaſa quę in hiero-
ſolymorū tēplo fuerat deprędatus: diis dicauit ſuis: & populum in babyloniorū regione
conſtituit: pontificē uero ſoluit a uinculis. Cap. XI.

P Rinceps itaq; militię nabuzardan dū captiuaſſet populū hæbreorū: pauperes &
eos q ſe tradiderunt dereliqt: conſtituēs eis principē nomine godoliā filiū Aichā:
de nobilibus natum: manſuetū & iuſtum: iuſſitq; ut opus in terra prouincię faciē
tes: regi definita tributa p̄ſoluerēt. Hieremiam uero prophetā ſoluit de carcere: eiq; ſua-
ſit: ut ad babyloniam cū eo ueniret: fuerat enim ei hoc a rege iuſſum: ut illi p̄ omnia pla
cida miniſtraret: qui ſi nollet hoc facere: ut indicaret ubi manere uellet: quatenus hoc re-
gi ſignificaret Propheta ergo nec ſ́ qui uoluit: nec alibi commorari: ſed libenter ſe abire

dixit in deſerta patrię:& cũ miſerrimis habitare reliquiis. Cognoſcens aũt eius uolũtatẽ
militiæ princeps:godolię quẽ cõſtituerat in hieroſolymorũ urbe pręcepit:ut eius proui
dentiã in omnibus haberet:eiq; miniſtraret qbus egeret:& donans ꝓphetã multis præ
cioſiſq; muneribus dimiſit ad ꝓpria. Et Hieremias qdem mãſit apud godoliã i ciuitate
ꝓuícię quę dicit̃ maſphat:rogabatq; nabuzardan:ut cũ eo dimitteret diſcipulũ baruch
filiũ neriæ:ex magna ualde familia:& qui lingua patria ꝑcipue fuerat eruditus. Hæc dũ
feciſſet nabuzardan in babyloniã ꝓfectus eſt. At illi q obſeſſa hieroſolymorꝝ urbe diffu
gerãt:diſperſi p certa loca:dũ receſſiſſe babylonios cognouiſſent et quaſdam reliqas in
hieroſolymorũ terra reliquiſſe:& q eã incolerent ſupereſſe:undiq; collecti uenerũt ad go
doliã in maſphat. Erãt ãt principes eorꝝ Ioab filius carę et zareas et iezomas ſimul et
alii. Porro de genere regio erat qdã iſmahel uir malignus & callidus q dum obſideretur
hieroſolima ad regẽ euaſit ãmanitarꝝ noie bachalim et ibi illo tpe moratus eũ. Igitur q
ad hieroſolymã cucurrerant:fecit eos godolias ibi mãere:nequaq̃ babylonios metuẽtes
colenteſq; terrã:nihil mali paſſuros eſſe dicebat & hæc iuramẽto firmauit: adiiciens qa
ſolatiũ cunctis ꝓberet:& ſiquis ab aliquo grauaret̃ illius mereret̃ auxiliũ:ſuaſit ut ſingu
li in qua uellent ciuitate morarent̃: & ut mitteret cum eis qui eorum habitaculã repara
rent:& ipſe quoq; faceret dum tempus eſſet:ut triticum:& uinum:& oleũ reconderent:
quatenus hyemis tempore pabulo nõ egerent. Hæc cum dixiſſet: dimiſit eos ad ꝓuin-
ciæ loca quę unuſquiſq; uoluerat. Fama uero diſcurrẽte ad gentẽ iudeę:qa uenientes ad
ſe de fuga godolias clementiſſime ſuſciperet:& ad terram colendam omnes habitare ꝑ-
mitteret:ut regi babylonis tributa perſoluerent: concurrerunt omnes ad godoliam:& i
prouincia habitarunt:conſiderantesq; ꝓuinciã in pace regi:& godoliæ benignitatẽ atq;
clementiã: Ioannes & principes qui cum eo erant ualde dilexerunt eũ:dicebantq; mittẽ
dum ad regẽ ãmanitarum bachalim:ut iſmael latenter occideret:quatenus ipſe ſecurus
eſſet in iſrael:quia ille erat de regio genere:qui ſolus poterat debellare. Cuius dolũ dice-
bant poſſe declinare:ſi potius iſmahelẽ ipſe perimeret ut metum decætero non haberet:
adiicientes inſuper ſe timere:ne godolia magis ab illo pempto:funditus iſraelitarum re-
liquię deperirent. Ille uero acqeſcere noluit:dicens:non eſſe rectũ contra uirum qui adhuc
nihil malignitatis geſſerat: inſidias exercere:non enim uериſimile eſſet:quia in tali deſo-
latione huiuſmodi malitiam exerceret:& quem in tanta neceſſitate fouerat & ab inimi
cis aliis eripuerat:ipſe pimeret:ſed & ſi e diuerſo faceret ille dolum:melius eſſe ut ipſe pi
meretur ab illo:quam homo qui ad illum cõfugerat:ſuãq; ſalutẽ ei tradiderat:& cõmen
dauerat uitam:dolo perimeretur iſtorum. Et ioãnes quidem:& principes qui cũ eo erãt
cum non potuiſſent perſuadere godoliæ:protinus receſſerũt. Tempore itaq; dierũ. xxx.
tranſacto: uenit ad godoliam in ciuitatẽ maſphat iſmael cum uiris decem:quos godo-
lias ſplendidis epulis muneribuſq; ſuſcepit. Tunc godolias inter conuiuia iſmael ſæpius
ut aſſolet inuitato:debriatus eſt. Quem iſmael uidens ita uino repletum:& uelut inſen
ſatum:& in ſoporem ebrietatis conuerſum:ſurgens cum decem ſuis amicis eum occidit:
& qui cum eo in conuiuio recumbebant. Et poſt horum peremptionem egreſſus per no
ctem:cunctos pariter in ciuitate iudeos & milites trucidauit: qui a Babyloniis fuerant
derelicti. Altera uero die cum muneribus ueniebant ad godoliam de prouincia octogin
ta uiri:nihil ſcientes:quod de eo fuerat geſtum. Quos cum ueniſſet iſmael: eos quaſi ad
godoliam acceſſuros:interius euocauit. Quibus ingreſſis aula clauſa cunctos occidit:
eorumq; corpora in lacum profundiſſimum ne uiderentur abiecit. Ex his itaq; octogin-
ta uiris aliqui reperti erepti ſunt:qui ſe rogauerunt non prius occidi: antequam occultas
in agris diuitias & pallia ſimul & ueſtes reconditas: & frumenta monſtrarent. Hęc au-

diens iſmael:pepercit eis . Populum uero qui erat in maſphat cum uxoribus et filiis ca-
ptiuum duxit:inter quos et filias ſedechię regis quas nabuzardan babyloniorum prin-
ceps godoliæ reliquerat cōſeruādas tulit. Et dū hæc egiſſet:uēit ad regē āmanitarū. Au
diēs aūt ioānes et principes ꝗ cū eo erāt quæ ī maſphat fuerāt geſta ab iſmael : mortēq;
godoliæ:nimis exaſperati ſunt:aſſumētēſq; ſinguli arma ſua: egreſſi ſunt:ut iſmael uirili
ter expugnarēt. Quē dū apphēdiſſent:circa fontē chebron illi ꝗ ab iſmael captiui duce
bantur:uidētes ioānē et pricipes:et ad ſolatiū ſibi ueniſſe iudicāres:releuati ſunt:et relin
quentes eū ꝗ illos coepat:ad Ioānē ſe cōtulerunt. Iſmael itaq; cum uiris octo ad regē fu
git ammanitarū:Ioannes ergo ſumēs:quos de māibus eripuerat iſmael:et eunuchos:et
mulieres: et infantes:uēit ad quendā locum quē Caulas appellāt:et illo die ibi manſit.
Deliberauerāt aūt ut inde ſurgētes:abirēt in ægyptū:metuētes ne eos babylonii pime-
rēt ꝓpter godoliæ mortē:ꝗ ab eis dux fuerat īſtitutus. Et dū ī tali cōſilio permanerent:
petierunt Hieremiā ꝓphetā Ioannes & principes ꝗ cū eo erant ut deū conſuleret:quate
nus eis in anguſtiis cōſtitutis qd deberēt facere demonſtraret:facturos ſe iurantes:quic
qd eis Hieremias diceret. Cunq; ꝓpheta oraturū ſe ꝓ eis apud deū cōpromiſiſſet : poſt
dies decē apparuit ei deus dicens:ut īdicaret Ioāni & principibus ſuis: & uniuerſis:quō
conſiſtētibus eis in illa ꝓuincia ferret prouidentia diuina ſolatium & a babyloniis quos
metuebāt ſeruaret illeſos:ꝓficiſcētes aūt in ægyptū pituros:& ab ęgyptiis illa paſſuros
quæ olim fratres eoꝝ conſtat eſſe paſſos. Hęc cū dixiſſet Ioanni & populo deū ꝓpheta
ꝑdicere:nō ei credebāt:ꝗa deus eos ꝓuinciā habitare ꝑceperat:ſed ut præſtaret Baruch
ſuo diſcipulo:mētiretur qdem de diuino mādato:ſuaſerit aūt eis ibi manere:ut a babylo
niis interirent. Populus ergo & Ioannes nō obedientes conſilio dei quo eos monuerat ꝑ
prophetam diſceſſerunt ad ægyptum:ducētes:& hieremiā pariter & baruch. Dūq; illic
eſſent indicauit prophetæ diuinitas uenturū regē babylonioꝝ ad ęgyptū:iuſſitq; prædi
cere populo:ægypti uēturam captiuitatē: & quia eoꝝ occideret:alios captiuos ſumens
in babyloniā perduceret. Et hæc ita cōpleta ſunt. Quinto ſiqdē anno captiuitatis hiero
ſolymorum qui eſt tertius & uiceſimus regni nabuchodonoſor caſtrametatus eſt idē na
buchodonoſor ī inferiorē ſyriā:eamq; detinens:expugnauit & ammanitas & moabitas.
Cūq; ſubdidiſſet has gentes:perrexit ad ęgyptū eamq; ſubiugauit:& regem qui tūc erat
ibi occidit:aliumq; ei ī ea conſtituens:denuo iudeos captiuos duxit in babyloniā: & hæ
breorum quidem genus huiuſmodi terminum eufraten tranſiſſe pcepimus. Igitur per aſ
ſyrios corruit populus decē tribuū de ſamaria cū regnaret apud eos Oſias:deinde duaꝝ
tribuum multitudo nabuchodonoſor rege babyloniorum:& caldeorum captis hieroſo
limitis eſt uaſtata. Salmanaſar trāſmigrans iſraelitas:in eorum regione inſtituit cutheo
rum gentē ꝗ prius in interiori parte ꝑſidis & medie morabantur:tūc tamē ſamarite uo
cati ſunt:uocabulum prouincię ſumentes: in qua habitare uidebantur . Babyloniorum
uero rex cum duas tribus captiuas duxiſſet:neq; gentem aliam in eorum habitare fecit
prouincia:& propterea deſolata omnis iudea & hieroſolyma et templum annis ſeptua-
ginta permanſit. Omne itaq; tempus a captiuitate iſraelitarū:uſq; ad duarū tribuū trāſ
migrationem:fuit annorum centum triginta mēſiū ſex:dierūq; decē. Cap. XII.

Orro rex babylonioꝝ nabuchodonoſor ſumēs oēs iudeoꝝ nobiliores: & cogna
p tos regis eoꝝ ſedechię:ꝗ & pubertate corpoꝝ & aſpectus pulchritudine reſplēde
bāt: pedagogis eos ꝓ diligētia exhibēda contradidit: eoſq; caſtrauit: quod ēt eis
quoq; quos coepat ex aliis gentibus quas uaſtauerat cū eſſent ī ętatis huius pulchritudi
ne cōſtituti feciſſe dinoſcie :iuſſitq; eis miniſtrari de mēſa ſua cibos:& erudi ꝓuinciali-
bus litteris pariter & chaldeis. Erāt autem iſti ſapientia qdē idonei: habētes exercitium

iocundũ.Inter quos erãt aliqui de genere ſedechiæ quattuor optimi & natura benignis
quorũ alius qdẽ Daniel:alius aũt Ananias:alius Miſahel:quartus uero uocabaᵗ Aza-
rias.Horũ babyloniorꝫ rex nomina cõmutauit:& aliis iuſſit appellari uocabulis:& Da
nielẽ qdẽ uocabat Balthazar:Ananiã Sydrach.Miſahel Miſach:Azariã uero abdena-
go.Hos aũt rex cũ eſſent nimis ingẽioſi:& circa litterarũ doctrinas aſſidui:hẽbat i ho-
nore & dilectiõe p̃cipua.Placuit uero Daniel cũ cognatis ſuis:ut ſe a cibis regiæ menſæ
ſuſpẽderẽt:& ab oĩbus animatis generalr̃ abſtinerẽt.Et accedẽtes ad aſchan eunuchũ:
cui eorũ diligẽtia fuerat a rege cõmiſſa:rogauerunt eũ:ut ea q̃ rex iuſſerat eis expẽdi ipſe
pcipere:& eis legumina comedẽda p̃beret:uel qd aliud ĩanimatũ uellet : ad iſtos cibos
ſe eſſe dicẽtes deditos:& alios ſibi ualde cõtrarios.Ille uero paratum qdẽ ſe eſſe dicebat
eorũ uolũtatibus obedire ſed metuere regẽ:ne p corporis maciẽ uultuſq; mutationẽ p-
derenᵗ regi:eo q, ab epulis abſtinerent:dicens eſſe cõſequẽs:ut p qualitate ciborũ corꝫ
quoq; color & corpa mutarenᵗ:ut dũ alii pueri bene refecti a rege uiderenᵗ iſti enĩ picu
li & ſupplicii auctores exiſterent.Dũ igiᵗ aſchãis formidinẽ hanc haberet:pſuaſerũt ei:
ut p experimẽto decẽ diebus hæc miniſtraret illis : & dũ habitus eorũ corporis minime
uerteretur ad peius:ĩ his ſine dubio permanerẽt:tanq̃ ex hoc ledi nõ poſſent:ſi uero eos
ſubtiliores ĩſpicerẽt:& deteriores ab aliis:ad priora cõuiuia reuocaret.Quos dũ nõ ſolũ
cibus ille nõ noceret:ſed ẽt magis q̃ aliorũ pinguiora atq; decentiora eorũ corpora repe
riret:ita ut illi qbus regalia conuiuia p̃parabanᵗ inferiores eſſent,Daniel aũt & q cũ eo
erãt crederenᵗ in magna copia epularũ cõuiuari:ex illo tpe audacter aſchanis ea q̃ qdẽ
de menſa regis quottidie illis pueris mittebanᵗ ipſe ſumebat : & illis q̃ dicta ſunt mini-
ſtrabat.At illi dũ & animæ eorũ pp̃ter hoc eſſent limpidæ & ad doctrinas erectæ cor-
poraq; eorũ ad laborẽ acta cõſiſterẽt:nõ enim aut animas hebetes habebãt:& pro cibo
rum uarietate cõfuſas: aut corpora per eas epulas molliora:omnes uelociter didicere do
ctrinas quęcũq; & apud barbaros erant:& apud chaldeos:p̃cipue tamen Daniel ſapien
tia erat idoneus:& ad ſomniorũ interp̃tationes expertus:eiq; reuelabat apte diuinitas.
Igiᵗ poſt annũ ſecundũ ægyptiacæ uaſtationis:rex nabuchodonoſor uidit ſomniũ ual-
de mirabile:cuius explanationẽ ipſe ei per ſomniũ deus aperuit. Quã dũ euigilauit obli
tus mox chaldeos uocauit & magos:atq; diuinos: ſeq; uidiſſe dixit ſomniũ & expoſitio
nẽ eius:& hæc ſimul oblitũ:iuſſitq; ut dicerent & ſomniũ:& qd ſignificare uidereᵗ.Illis
uero dicẽtibus hoc iuẽire eſſe hoĩbus ĩpoſſibile:ſed ſi uiſionẽ exponeret : ſomni explana
tionẽ ab eis audiret:interminatus eſt eis mortẽ:niſi ſomniũ edicerẽt.Et dũ faterẽtur nõ
poſſe quod uidebat fieri oĩs una p̃cepit occidi.Daniel aũt audiẽs:qa oẽs ſapiẽtes rex iuſ
ſiſſet ĩterimi:inter quos & ipſe cũ ſuis cognatis piculo ſubiaceret:acceſſit ad quẽdã ario
chim cui fuerat pricipatus cõmiſſus ſup regis armigeros:eũq; rogauit:ut ei cãm edice-
ret: p q̃ re rex oẽs ſapiẽtes & chaldeos:& magos iuſſiſſet occidi:& dũ de ſomnio cogno
uiſſet:& qa iuſſiſſet rex ĩdicari ſibi quã uiderat uiſionẽ:quod dũ nõ potuiſſent facere:ad
ſuũ ĩteritũ puocaſſent regẽ rogauit ariochim:ut ĩgreſſus ad regẽ:unã noctẽ peteret: ut
a magorũ nece ſe retineret:ſperare dicẽs:q, ea nocte ſupplicans deo:ſomniũ regis agno
ſceret. Ariochis uero nũciauit regi indutias q̃s popoſcerat Daniel. Tũc ille puer cũ ſuis
cognatis ad habitaculũ pp̃riũ ueniẽtes:tota nocte rogauit deũ:ut ei ſomniũ ĩdicaret ne
magi:& chaldei:et ĩter eos et illi perirẽt:ſed ut eos potius ab ira regis eripet:atq; oſtẽde
ret uiſionẽ:quã rex reuelatã ſibi nocte preterita noſcebatur oblitus.Deus aũt miſericor
diã habẽs illorũ q periculo ſubiacebãt:ſimul et Danielis:et ſomniũ ei & modũ eius ex-
planationis ĩnotuit:ut ab eo rex etiam q, ſignificaretur cognoſceret. Daniel ergo a deo
ſibi reuelata cognoſcens gauiſus ſurrexit et hoc fratribus indicans:illos quidem quia de

uita iã deſperauerant: & parati uidebant̃ ad mortẽ ad ſecuritatẽ & ſpẽ uitæ reduxit. deo
aũt gratias pcipuas egit: q miſericordiã eoꝝ arcanis hũiſſet. Facto quoq; die uẽit ad ario
chum: petẽs: ut eũ introducere deberet ad regẽ: ac dicẽs: debere ſe ſomniũ qd̃ uiderat trãſ
acta nocte narrare. Ingreſſus igit̃ ad regẽ Daniel: hoc prio popoſcit: ne ſapiẽtior puta
ret̃ ab aliis chaldeis & magis: qa dũ illi ſomniũ nequaq̃ iuẽire potuiſſẽt: ipſe idicaturus
accederet: qñ nõ experimẽto humão nec qa maiori ſtudio mẽte ppria laboraſſet hoc ſci
ret: ſed miſeratus ſq̃t deus oium q iã mortis uidebant̃ piculo cõſtituti: & mei ſimul & q
eiuſdẽ ſunt gẽtis: ſomniũ & eius explanationẽ mihi apuit. Nõ eñ minus p illis quã pro
nobiſipſis uitę terminũ te iubente multatis ſolicitus erã: dũ utiq; iniuſte uiros bonos et
optimos mori pceperas: quos nihil quod ſit hũanę ſapiẽtię pcepiſti facere: ſed quod dei
ſolius eſt ab eis exigere uoluiſti. Tibi itaq; cogitãti q poſſent mũdi totius pricipatũ te
nere: uolẽs deus regnaturos oſtẽdere: hmõi ſomniũ reuelauit. Vidiſti enim ſtatuã ualde
pcerã: cuius caput qdẽ erat aureũ: humeri & brachia argẽtea: uẽter aũt & femora erea:
crura pedeſq; ferri. Deinde uidiſti lapidẽ de mõte abruptũ cecidiſſe ſup ſtatuã: eãq; p
ſtratã cõtriuiſſe totã & nullã eius ptẽ integrã reliqſſe: aurũ & argẽtũ & ĉeplus farina cõ
tritũ: & ſpũ uehemẽte flãte direptũ atq; diſperſum lapidẽ uero creuiſſe tñ ita ut oĩs ter
ra ab eo uideret̃ ĩpleta. Somniũ itaq; quod uidiſti hoc ẽ: cuius ĩterpretatio hũc hẽt modũ.
Caput qdẽ aureũ te ſignificat et q añ te ĩ gẽte babylonia regnauerũt. Duæ ĩnq̃t manus
& humeri ĩdicãt: qũo a duobus regibus ueſter poſſit deſtrui pricipatus. Illorũ denuo al
ter qdẽ ab occidẽte erit deſtructurus ĩperiũ: ſimilis eramẽto cuius rurſus regnũ ceſſare
facit q ferro uidet̃ eq̃lis: tenebitq; oĩa: qa ferri natura eſt robuſtior auro & argẽto ſimul
& ere. Significauit qdẽ & de lapide regi: quod mihi nõ placuit ĩdicare: ſed pterita q̃ ſunt
iã facta deſcribere: nõ futura tractare. Si qs aũt integritatẽ deſiderãs uult hæc pſcrutari:
& de incertis utrũ fiãt ſtudet agnoſcere: feſtinet librũ legere Danielis: quẽ ĩueniet ĩter lit
teras eẽ diuinas. Rex itaq; nabuchodonoſor hæc audiẽs & ſomniũ ſuũ agnoſcẽs: obſtu
puit ĩgeniũ Danielis: & pcedẽs in faciẽ eo modo quo deus adorat̃ ſalutauit Danielem:
eiq; ſacrificari q̃ſi deo pcepit. Cui ẽt ppriũ dei ĩpoſuit nomen: & curatorẽ totius regni eũ
cõſtituit: cũ cognatis ſuis: q p inuidiã & dolũ picula ſuſtinuerũt & regẽ ex hmõi cã of
fendiſſe uidebant̃. Interea rex dũ feciſſet ſtatuã auream altitudine ſexaginta cubitoꝝ: lati
tudine ſex: & eã ſtatuiſſet ĩ maximo cãpo babyloniæ dedicaturus eam: cõuocauit ex oĩ
terra cui perat pricipes uniuerſos eis prio pcipiẽs: ut dũ audirẽt tubæ ſonum: pſtrati ſta
tuã piter adorarẽt: q uero hoc nõ facerent: eos in ignis caminũ ĩterminatus ẽ eſſe mittẽ
dos. Oĩbus ergo poſt tubæ ſonũ adorãtibus ſimulacrũ: Daniel & cognati eius minime
hoc feciſſe dicunt̃: nolẽtes utiq; leges puaricare paternas. Qui dũ uĩcti fuiſſent repẽte:
& in ignẽ miſſi ĩopinabiliter diuina pUidẽtia liberati: mortis picula fugierunt. Non eñ
cõtigit eos ignis. Reor itaq; eo q cũ nihil iniuſte feciſſẽt: ĩ caminũ miſſi: nõ ſunt ab igne
cõtacti: & facta eſt flãme natura debilior: habẽs ĩ ſe dei miniſtros q eoꝝ corpa eſſe talia
pparauit: ut nõ potuiſſent ab igne cõſumi. Hoc ergo factũ oſtẽdit eos apud regẽ iuſtos
atq; religioſos: p quo habebant̃ ab eo ĩ honore pcipuo. Poſt paululũ uero tẽpus denuo
uidit in ſomnis rex aliã uiſionẽ: qa caſurus de regno cũ beſtiis eſſet habitaturus & cum
degiſſet hoc modo annis ſeptẽ in deſerto: reciperet denuo principatũ. Hoc cũ uidiſſet ſom
niũ magos denuo cõuocauit: eiſq; referens quod uiderat interpretationem cõgruã exi
gebat. Ex aliorũ qdem nemo potuit uirtutẽ ſomnii cõprehendere neq; rẽ manifeſtare: Da
niel uero ſolus & hoc expoſuit: & ſicut ei pdixerat: ita puenit. Nã cũ habitaſſet pdictũ
tempus in heremo: & nullum ſceptrum detineret: ſupplicans deo ut regnum reciperet:
denuo reuerſus ad iſtud eſt. Nullus igitur culpet me eo q ita narrauerim ſingula ſicut

in antiq̄s libris inueniunt̄ ſcripta. Nā ipſo hiſtorię meę principio ꝓpter eos q̄ q̄ſtiones
faciunt: et in aliquo culpare nitunt̄: aſtruxi dicēs trāſlatuꝝ me libros hebraicos in elo-
quiū grecū: et hos uolētibus apire neq; adiicere ipſe aliqd ſeorſum: neq; ſubtrahere me
promittens. Porro nabuchodonoſor dū uixiſſet ānis quadraginta defunctus ē: uir indu
ſtrius: et prioꝝ regū ualde fœlicior. Memīt huius actuū et Beroſus ī libro tertio hiſtorię
chaldeorum ita dicens. Audiēs autem eius pater nabuchodonoſor: quia ſatrapa q̄ cōſti
tutus fuerat in ægypto et locis ſyrię inferioris et phœnicis: receſſiſſet ab eo: cū ipſe iā fati
gari nō poſſet: cōmittēs filio nabuchodonoſor iuueni quādā partē exercitus: miſit aduer
ſus eū. Nabuchodonoſor āt filius cōgreſſus aduerſus eū q̄ ab eius pr̄e receſſerat: fcā di
micatiōe et eū uicit et ꝓuinciā ex iſto principio ſuo ſubiugauit impio. Cap. XIII.

O itaq; tēpore cōtigit: ut pater eius nabuchodonoſor egrotaret in babylone ciui
e tate et a uita recēderet: qui regnauit ānis uiginti et unū. Nabuchodonoſor filius
nō poſt multū tēpus mortē patris agnoſcens: et diſponens cās ęgypti reliquāq;
ꝓuinciam et captiuos eius et phenicū et ſyroꝝ et gentium ęgyptiorū et pręcipiens prin
cipibus q̄buſdā amicis ut cū magna uirtute et oī utilitate ad babyloniā cūcta deferrēt:
ipe cū paucis p̄ deſertū uēit ad babyloniā et potitus reꝝ q̄ gubernabant̄ tūc a chaldeis:
a quodā uiro optimo ſibimet reſeruanti totius regni paterni dominus eſt effectus. Ca-
ptiuis aūt uenientibus habitationē cōſtituit in locis oportuniſſimis babyloniæ ciuitatis:
ipſe uero de diuitiis quas acceperat de manibus hoſtiū & tēplū bellis & reliqua largiſſi-
me nimis ornauit: & antiquæ ciuitati alia quoq; contulit: & priſca repauit: ita: ut nequaq̄
obſidētes ualerēt fluuiū cōuertere: & ciuitati aliquo mō p̄ualere: erexitq; tres porticus i-
trinſecus: & tres extrīſecus de latere cocto: decētercq; muniēs eas & exornās ualde ma-
gnifice: paternis quoq; regalibus alia ꝓxie regalia fabricatus eſt: quorū ſpacia: & reliquā
pulchritudinē dicere credo ſupuacuū. Verūtamē hoc ſciēdū: q̄a dū eſſent hęc magna &
nimis eximia: diebus tm̄. xv. cōſumata ſunt. In iſtis uero regalibus lapides poſuit: quorū
ſimilitudo erat iſtar mōtis: & plātauit diuerſas arbores: fecitq; hortū quod ſuſpēſile dice
bat̄: eo q̄ uxor eius poſitionē regionis ꝓpriæ uidere deſideraret quæ nutrita fuerat ī lo-
cis medię. Horū itaq; meminit ēt megaſtenis ī quarto indicorū libro: ubi nitit̄ approba
re hūc regē fortitudine & actuū magnitudine herculē trāſcendiſſe. Dicit aūt eū uaſtaſſe
libiæ ciuitatē: & hiberiā. Sed ēt Dycles in ſecundo colonoꝝ libro meminit huius regis:
& Philoſtratus ī indicis & phœnicis hiſtoriis dicit: q̄a iſte rex obſedit tyrū annis tribus
& decē menſibus: cū illo tp̄e Tyro regnaret ioathabales. Hoc mō ergo diuerſi ſcripto-
res huius regis fecere memoriā. Poſt mortē uero nabuchodonoſor Amilmadapacus q̄
& Abimatadocus filius eius ſuſcepit regnū: & hieroſolymitarū regē Iechoniam qui &
Ioachim ſoluit a uinculis: eūq; īter amicos neceſſarios habuit: & multa ei dona cōceſſit:
fecitq; eum in babylonia inter reges haberi. Nam pater eius fidē non ſeruauerat Iecho-
niæ: qui ſe utiq; cum uxoribus & filiis & omni cognatione ſponte tradiderat pro ciuita-
te: ne ſicut p̄diximus obſeſſione capta uaſtaret̄. Moriēte uero amilmadapaco poſt ānos
octo & decē ſui regni: Egreſſarius filius eius tenuit principatū. xl. annis. Eo quoq; mor-
tuo: ad eius filiū Laboſordachum ꝑuenit imperiū. Quod dum nouē menſibus hūiſſet:
regnū eo defuncto tranſit ad Balthazar qui naboar nuncupatur. Cōtra hunc itaq; regē
caſtramerati ſunt Cyrus pſarum rex & Darius medorū. Qui dū obſiderēt eū in babylo
nia: mirabile quoddā ꝓdigium contigiſſe dinoſcitur. Iacebat nanq; cœnans ī domo ma
xima & conuiuiis regalibus oportuna cū ſuis concubinis ꝑiter & amicis placuitq; ei: ut
de proprio tēplo uaſa dei deportarentur: quæ hieroſolymis dep̄datus nabuchodonoſor:
uſus quidē eis nō fuerat: ſed in tēplo ſuo dicauerat. At ille ſupbia ductus eſt: ut eis utere-

tur ad pocula:& hoc mõ blaſphemaret in deo. Tunc itaq; uidit de muro ueniẽtẽ manũ:
& ĩ piete quaſdã ſyllabas ſcribentẽ. Qua uiſione turbatus cõuocauit magos atq; chal-
deos:& oẽ genus ſimiliũ quod iter barbaros ſomnia & hmõi ſigna diſcernere ꝓualebãt:
ut ei q̃ fuerãt ſcripta mãifeſtarẽt. Cũq; magi nihil penitus iuenire neq; itelligere ſe poſſe
dicerẽt ĩ anguſtia rex cõſtitutus:& multa triſtitia propter hãc ſic ĩnopinabilẽ cãm:in oĩ
prouincia pdicari fecit ut qui litteras illas & q̃ p eas ſignificarẽtur poſſet exponere:ei tor
quẽ aureã:ueſtẽq; dari purpureã ſicut regibus chaldeis mos erat uti:& tertiã partẽ ei ſui
piter principatus offerret. Quo facto:dũ multi magi cõcurrerẽt:ut ꝓpoſitã mũificẽtiã
regis haberẽt:inuẽtionẽ aut ſignificationẽ litteraꝝ nequaq̃ inuẽire poterãt. Dũq; regẽ
uideret in anxietate ſua auia cõſtitutũ, cepit eũ cõfortare ac dicere:eo q, eſſet qdã de iu
dea captiuus ex eoꝝ genere quos deduxerat nabuchodonoſor cũ hieroſolymã deuaſtaſ
ſet:cui nomẽ erat Daniel:uir ſapiens et argutus ut poſſit res iuẽire difficiles et q̃ ſoli deo
nota uiderent̃:q ẽt nabuchodonoſor regi cũ nullus alter potuiſſet dicere qbus egebat:
ad agnitionis lumẽ adduxerat quod q̃rebat adiiciens:ut eũ euocaret & peteret: q̃tenus
de litteris eo narrãte cognoſceret:quod nullus poterat iuenire:ſi triſte aliquod ſignũ ſi-
gnificaret̃ a deo. Hæc audiẽs Balthazar:Daniel ad ſe uenire ꝑcepit. Cui cũ dictũ fuiſſet
de eo: eiuſq; ſapia:qa ſanctus ei ſpũs ieſſet:& ſolus iuenire poſſet:q̃ alii nec mente cõce-
perãt:poſcebatur ut ei q̃ ſcripta fuerãt & q̃ ſignificare poterant idicaret. Quod ſi faceret:
purpura ueſtiendũ:& torquẽ aureã circa collũ eius dãdã eſſe ꝓmiſit:iſup ei & tertiã par-
tẽ regni ꝓ honore ſapiæ cõferẽdam ut ex eis ĩ ſignis uidẽtibus appareret. Quo facto:Da
niel dõa qdẽ eũ retinere apud ſe dixit:ſapiẽtiã nãq; & diuinitatẽ ſine ſuffragiis ſemp exi
ſtere:& gratis prodeſſe querẽtibus:ea uero q̃ ſcripta uidebant̃ ei ſignificaturũ ſe eẽ ꝓmi
ſit:dicens:hæc eius uitæ indicare ſubuerſionẽ:eo q, neq; ex his ex qbus parẽs eius ꝓpter
iniurias dei fuerat caſtigatus, ille didicit eẽ pius & nihil ultra humanã cogitare naturã:
qñ & Nabuchodonoſor mutatus in beſtiã ꝓpter ea q̃ impie geſſerat:poſt multas ꝑces
ac ſupplicatiões miam potuit ꝓmereri:& ad humanã redire cõuerſationẽ:ac regna pri
ſtina reparare:q ꝓpter hæc ſolũ deũ oẽm habere uirtutẽ & humão generi ꝓuidere donec
aduxit aſſeruit. Tu inqt obliuionẽ hoꝝ habẽs multũq; diuinitati blaſphemãs:in eius ua
ſis una cũ tuis cõcubinis tibi miniſtrari feciſti. Quæ uidens deus & iratus:p ea q̃ ſcripta
ſunt ꝓnũciauit:q tibi terminus ſit futurus. Illæ uero litteræ deſignabãt hæc. Mane qđ
latina lingua ſignificare põt numerũ:qa uitę inqt tuæ deus tẽpus & regni dinumerauit:
& paruũ tibi ſupereſſe decreuerit. Techel & idẽ hoc ſignificat põdus. Apponderãs inqt
de us tuæ uitæ tẽpus:iã illud declinare prouunciat. Phares ſed & hoc fragmentũ ſignifi
cat lingua romana. Frangit inquit deus regnũ tuũ:& medis illud pſiſq; diſtribuit. Cũq;
daniel hæc indicãs:dixiſſet q̃ fuerãt ĩ pariete cõſcripta balthaſar eqdẽ regiã triſticiã q̃lis
poterat ꝓ tãtæ calamitatis ſignificatiõe ꝓuenire detinuit:nõ tñ ꝓphetę q̃ſi malaꝝ reꝝ
indici dona q̃ ꝓmiſerat denegauit:ſed cuncta cõceſſit:cogitans:qa illa quidẽ ꝓ qbus da
rentur propria eius:& non prophetãtis eſſent : illum uero qui hæc uere diſcreuerat uirũ
bonum dicebat ſimul & iuſtum. Igitur nõ poſt multum tẽporis & ipſe eſt captus:& ci
uitas cyro perſaꝝ regi aduerſus eum fortiſſime dimicanti tradita . Balthaſar enim is eſt
ſub quo capi contigit babyloniam:cum regnaſſet iam decem et ſeptem annis:nepos na
buchodonoſor regis:cui talem fuiſſe terminum percepimus. Darius autem Aſtiagis fi-
lius:q babyloniorũ principatũ deſtruxit cũ Cyro cognato ſuo: annũ habebat ſexageſi
mũ ſecundũ:cũ babylon fuiſſet inuaſa :qui tñ alio noĩe uocabat̃ a gręcis:quiq; danielẽ
ꝓphetã ſumẽs ad ſe in mediã duxit et oĩ honore eum celebrauit; eratq; unus inter tres
Satrapas quos Darius ſuper trecentos ſexaginta Satrapas inſtituerat. Cap.XIIII.

Aniel itaq; dũ eẽt apud darium ĩ honore pręcipuo:ita ut quaſi ſoli cũcta uiderẽt
d eſſe cõmiſſa:iuidie apud ceteros crimine laborabat.Mordent̃ enĩ: qui quoſdam
apud principes pluſq̃ ſe ualere conſpiciũt.Et dum quererẽt occaſionẽ:& deroga
tiõis fomitẽ:uidẽtes eũ apud dariũ eẽ probabilem nullam inuẽiebant cauſam.Nam dũ
eſſet & ſup theſauros & oẽ ſuffragiũ oblatum a quocũq; deſpiceret:cui turpe uidebaur
aliquid ẽt pro bonis rebus accipere nullã criminis cãm accuſatores iuenire faciebat.Illi
uero cum nihil haberẽt quod contra danielẽ dicẽtes:regio eum poſſent honore priuare,
alium queſiuere modum:quo eum minorẽ apud gratiam regis oſtẽderẽt.Vidẽtes nãq;
cum tertio in die orantẽ ad deum:occaſionẽ ſe inuẽiſſe putauerũt:p quã pderẽt danielẽ.
Et uenientes ad darium nũciauerũt ei:quia ſatrapis & eius principibus placuiſſet:ut tri
ginta diebus populus requieſceret:quatẽus neq; ipſum aliquis neq; deos eorum adiret:
ſimiliter nec exoraret:& horũ ſiquis ſentẽtiam tranſcẽderet in lacũ leonum piturus iclu
deret̃.Rex aũt eorum nequitiã non intẽdẽs:nec hæc quoq; contra danielem arbitratus
facta molimina:dixit placere ſibi quę ab eis decreta uidebant̃:& eoꝝ ſentẽtiam confir-
mare promiſit:propoſuitq; decretum ĩ populo:quod ſatrapũ placita deſignabant.Et cę
teri quidẽ iuſſa cuſtodiẽtes ne trãſcẽderẽt q̃ pcepta uidebant̃ a rege quieſcebant:danieli
uero nulla fuit in iſtis cura:ſed ut erat ſolitus:ſtans deũ cũctis ĩſpiciẽtibus adorabat.Sa
trapæ occaſione ſumpta:quã cõtra danielẽ inuenire querebant:mox uenerũt ad regem
accuſantes tanq̃ ſolus Daniel eius præcepta tranſcẽderet: quia dũ nullus alter apud eos
orare præſumeret: quod nõ quidẽ ppter ĩpietatẽ: ſed ppter cuſtodiã fieret pceptorũ ille
cõtẽnens pcepta:ad ſuũ oraret deũ.Credẽtes eteni:qa ppter magnũ fauorẽ quo eũ da-
rius diligebat:ẽt illoꝝ decreta contẽnens danieli ueniã daret:in hoc potius habẽtes inui
diã:magis inſtabant:& ad nullã manſuetudinẽ recedebãt:ſed eũ ſecũdũ legẽ datã in la
cũ leonũ piciẽdũ eſſe poſcebant.Sperans aũt darius quia eũ eriperet deus:& nihil a be
ſtiis ſuſtineret aduerſum:cõſolabat̃ eũ ut fortiter ferret euentũ.Rex itaq; dũ fuiſſet ĩ lacũ
miſſus daniel:ſignato lapide:q pro ianuis in eius poſitus erat ore diſceſſit:& incœnatus
totã noctẽ duxit in ſomnẽ:meſtus & p daniele nimis aſſlictus.Die uero facto:ſurgẽs ue
nit ad lacũ & inueniens eũ ſanũ:ſignaculũ quo lapidem obſignauerat aperiẽs:clamauit
uoce magna daniel:reqrens ſi ſanus eẽt.Quo reſpõdẽte regi:qa nihil paſſus fuiſſet mali
iuſſit eũ repẽte de lacu protrahi beſtiarũ.Inimici ergo uidẽtes nihil mali ptuliſſe daniel:
dicebãt regi:nõ eũ diuina puidẽtia cuſtoditũ:ſed ſaciatos leões corpus eius cõtigere no
luiſſe.Ille uero eorũ nequitiã uidẽs:iuſſit leõibus multas carnes apponi:eiſq; ſaciatis ini
micos danielis in lacũ præcepit imitti:ut ſi reuera p ſacietatẽ ad eos minime leones acce
derẽt:hoc apte cognoſceret.Quo facto & ſatrapis ĩ lacũ depoſitis:dario manifeſtatũ ẽ
qa diuinitas ſaluauerit danielẽ.Leones.n.nulli eorũ penitus pepcerũt:ſed oẽs pariter di
ſcerpſerũt:quaſi rapida fame pleni: & nulla cibi copia recreati.Arbitror enim qa nõ fue
rũt ad hoc fame puocati leones: q utiq; pauloante uidebant̃ carniũ abũdantia ſaciati:
ſed hominũ neqtia ẽt irrationabilibus erat aĩalibus manifeſta:ſimul & qa dei uoluntate
uocabant̃ ad pœnã.Peremptis itaq; hoc mõ daniel inimicis:rex clarius quod actũ fue-
rat diuulgauit ĩ oĩ puĩcia:laudãs deũ quẽ daniel colebat:eũq; ueꝝ & oĩpotẽtẽ aſſerẽs eẽ
ſolũ.Habuit ãt ẽt daniel ĩ honore pceſſo:principẽ eũ ſuoꝝ faciẽs aĩcoꝝ.Cũ ergo daniel
ſic eẽt iſignis & clarus:eo q religioſus exiſteret:edificauit ĩ echbathãis medie manſoleũ
ualde pclaꝝ:& mirabilr nimis iſtructũ:qd eqdẽ mãet hactenus & uidẽtibus credit̃ nup
edificatũ:ita ut ea die q̃ cõſpicit̃ putet̃ eẽ conſtructũ.Sic eius pulchritudo noua uidet̃:
& ſolida:nullaq; ſenectute tã magni tpis lõgeuitate cõfecta:cũ eadẽ edificia q̃ ubi hoĩes
ſpaciant̃:& ad uetuſtatẽ ueniãt:& ſua fortitudine longeuitate careant:ac pprii decoris

amiſſiõe marceſcāt. Hactẽus enī ſepeliunť ibi medoꝝ reges abſq; pſaꝝ piter & pthorū
& cui hæc cura cõmittiť: ſacerdos eſt iudęoꝝ: & hoc fit uſq; ad p̄ſens tp̄s. Dignū eſt enī
de daniele dici quod maxie qlibet audiēs debeat admirari. Qui dū mirabiliter & quaſi
uno quodā loco maxio poſitis oīa ꝓphetaſſet: & uitę ſuę tpe apud reges & plebē in ho
nore fuit: & gloriā & memoriā poſſidēs ſempiternā. Oēs itaq; libri quoſcūq; cõſcribēs
dereliqt: legunť hactenus apud nos & ex his credimus: qa danieli loquebať deus. Non
ſolū enim futura ſicut alii quoq; ꝓphetæ p̄dixit: ſed ēt tp̄s definiuit: quo hæc neceſſe ſit
adimpleri. Prophetis nāq; prioribus mala dicentibus: & propterea a regibus & populo
nõ bene ſuſceptis: daniel bonarū rerū ꝓpheta fuit apud eos: & ꝓpter famā reꝝ quas p̄
dicebat: fauorē uidebať habere cūctoꝝ: ꝑeuentū uero cauſaꝝ ueracius acqrebat dicto
rū fidē & opinionē diuinitatis hēbat in populo. Reliqt.n. nobis ex his q̄ conſcripſit: unī
integritas eius ꝓphetiæ: & nulla mutatio poſſit agnoſci. Ait.n. qa cū eēt in ſuſis in me
tropoli pſide: cū ſuis ſodalibus exiuit in cāpū: & repente terremotu facto: relictus ſit ſo
lus: amicis eius per diuerſa diffugientibus: cõturbatuſq; in faciē ſup ambas cecideriṫ ma
nus. Tum quodā tangente eū: & inter hæc ut ſurgeret imperāte: quatenus ea quæ erāt
poſt multas generatiões ciuibus euentura cõſpiceret: dū ſurrexit oſtēſum ſibi dixit arie
tē magnū multa quidē cornua hñtem: nouiſſimū uero eorū p̄celſum: deinde reſpexiſſe
quidē ad occidentē: & uidiſſe hircū exinde ferri ꝑ aerē: congreſſuq; arieti: & cū ſecundo
cornibus impetu ꝓſtrauiſſe in terrā: & undiq; conculcaſſe deinde ſe uidiſſe hircū de frõ
te cornu maximū ꝓduxiſſe: quo facto: orta ex eo loco cornua quattuor: & ad uentos ſin
gulos eſſe cõuerſa: inter q̄ aliud puulū ortū fuiſſe cõſcripſit. Quod dū creſceret dicebat
deus q hæc mõſtrabat: hoc expugnatuꝝ fore eius gētē: & ciuitatem fortiter eē capturū
tēplumq; concrematuꝝ: & ſacrificia fieri ꝓhibiturum diebus mille: ducētis: et ſexagin
ta ſex. Hæc qdē i cāpo q ē i ſuſis Daniel ſe uidiſſe cõſcripſit: & tali mõ deū ſibi hãc ape
ruiſſe uiſionē expoſuit: arietē qdē regnū pſarū & medorū ſignificare dicēs: cornua: eos
q regnaturi forēt: nouiſſimū uero cornu ſignificare dicēs ultimū regē: & hūc diuitiis &
gloria prioꝝ eſſe p̄cipuū. Hircū aūt ſignificare narrabat: qa aliqs de græcis regnaturus
eēt: q ſecūdo cõgreſſus aduerſus pſam: eū bello deuinceret: & oēm gloriā eius principa
tus auferret: & maximo cornu qđ erat in hirci frõte primū ſignificari regē et orū q̄ttuor
cornuorū illo cadēte: q ad q̄ttuor ptes terrę uidebať aſpicere: ſucceſſionē uniuſcuiuſq;
poſt obitū primi regis dixit annūciare: et diuiſionē regni iter eos eē faciēdā: dū ille prior
nec filios: nec cognatos habiturus eēt: multiſq; annis i terraꝝ orbe eēt regnaturus: & ex
eis quēdā oriri regē: & expugnaturū gētē eius: & leges atq; cõuerſationē pariter ablatu
rū: & tēplū dep̄caturū: & ſacrificia celebrare tribus annis eē ꝓhibituꝝ. Et hęc utiq; gēs
noſtra ſuſtinuit ꝑ Antiochū q appellatus ē Epiphāes: hoc ē p̄clarus: ſicut uidit Daniel
& añ multos cõſcripſit: q̄ oīa illi deo ſibi mõſtrāte cõſcribēs reliqt: uti legētes & q̄ iā ꝓ
uenere cõſiderātes: credāt i honore diuino fuiſſe danielē: & ꝑ hęc q̄ ſunt ita ueriſſima epi
chureos errare cognoſcebāt: q & ꝓuidētiā uitę negāt: & deū res humanas curare nõ exi
ſtimāt: neq; a btā icorruptibiliq; ſubſtātia ꝓ ſtabilitate cūctoꝝ gubernari iudicāt uni
uerſa: ſed hūc mundum ſine rectore: & ſine cura aliq̄ ferri ſpõte cõfirmāt. Quę ſi ita ſunt
ſine p̄ſule: ſicut naues gubernatoribus deſolatas uētoꝝ uiolētia ſubmergi cõſpicimus:
aut currus ſine agitatore cõfringi: ita & mūdus ſine ꝓuidētiæ regimine olī potuit deiici
& ꝑire q̄ſſatus Ego itaq; ut daniel dicta hæc reſpiciēs: ualde puto a uera opiniōe recede
re eos q nullā ꝓuidētiā humanarū rerū dicūt habere deū. Non enī ſi hęc ſpõte gererēť
ſecūdū illius ꝓphetiā oīa ꝓuenire cõſpiceremus. Ego ſiqdē ut de his ueni & legi: ita cõ
ſcripſi. Siqs autem uult opinionē aliā ſeq: crimē ꝓ diuerſa ſnīa non habebit.

INCIPIT LIBER.XI.ANTIQVITATVM:QVI CONTINET TEMPVS ANNORVM.CCLIII.MENSIVM.V. CAP.I.

PRimo imperii anno regis perſarꝫ cyri:Qui ſeptuageſimus cõcurrebat:ex die quo noſtrũ populũ cõtigit ex ꝓpriis finibus ad babyloniã migrare:miſeratus ẽ captiuitatis deus:et illius calamitatis infœlicitũ iudeorꝫ: et ſicut ꝑ Hieremiã ꝓphetã añ ꝑdixerat q̃ ciuitas euerteret͛: poſtq̃ ſeruierũt Nabuchodonoſor:et nepotibus eius:et hanc ſuſtinuerũt ſeruitutẽ ꝑ ãnos fere ſeptuaginta, rurſus eos ad ꝓpriã reſtituit terrã:et tẽplũ reedificare et pterita frui fœlicitate decreuit. Concitãs igit͛ aĩum cyri:fecit eũ ꝑ oẽm aſiã ſcribere. Cyrus rex hęc dicit. Quõ me maximus orbis terrarꝫ deus regẽ cõſtituit:credo hũc eẽ quẽ genus iſrahel adorat. Is.n.& meũ ꝑdixit nomẽ ꝑ ꝓphetas:quõ tẽplum eius edificaturus eſſem in hieroſolymis in terra iudea. Hęc aũt cognouerat Cyrus legens librum quẽ inter ſuas prędicationes iſaias reliquerat ante ducenteſimum & decimum annum. Sic enim in archano ꝑdicauerat dixiſſe deũ. Quõ uolo cyrũ quẽ multarũ & magnarũ gentiũ regẽ cõſtitui mittere populũ meũ ad ꝓpriã terrã: & tẽplũ mihi conſtruere. Hęc iſaias ꝑdicauerat:ante annos cẽtũ.xl.deſtructiõis tẽpli. Quæ dũ legeret Cyrus:et miraret͛ nomen dñi ĩpetus eũ qdã accepit:ut magnificã ſcripturã ĩpleret. Cõuocãs aũt clariſſimos iudeorũ:q babylõe habitabãt:dixit ſe cõcedere ad ꝓpriã iudeos remeare ꝓuinciã:et ciuitatẽ hieroſolymã: et templũ dei reconſtruere ſe eos.ſ.adiuuante. Tunc ſcripſit ſuis ducibus illius terræ uicinis:ut aurum conferrent et argentũ ad tẽpli renouationem:inſup ad immolandũ pecora. Hæc cyrus cum iſraelitis dixiſſet:egreſſi duarum tribuũ principes:iudæ ac beniamin:una cũ leuitis & ſacerdotibus:ad hieroſolymã ꝑuenerunt. Multi uero reſiderũt babyloniæ:minime paſſi poſſeſſiones ſuas relinquere. Quo dũ ueniſſent:oẽs amici regis adiuuabant eos:& conferebant ad tẽpli renouationẽ:alii aurũ:alii argentũ:quidã aũt & equos: ac iumentorũ multitudinẽ:& uota deo reddebant:et conſtitutas ſecundũueterẽ cõſuetudinẽ imolationes celebrabant:tãq̃ recreatã et antiquã religionis conſuetudinẽ rediuiuã. Tranſmiſit ẽt Cyrus uaſa dei:q̃ auferens a tẽplo Nabuchodonoſor ad babyloniã uſq; portauerat. Quæ reuehenda tradidit mitridati cuſtodi ſuorũ theſaurorũ ꝑcipiens ea dari ſeruanda abaſſaro: donec tẽplũ redificaret͛: ꝑfecto aũt eo:traderet ſacerdotibus & principibus uulgi reponenda in tẽplo. Direxit ẽt epiſtolã rex cyrus aſſyrię ſatrapis:hæc cõtinentẽ. Rex cyrus ſiſinnio:& ſatrabanę ſalutẽ. Iudeos terrã meã inhabitantes q uoluerunt ad ſuã patriam redire:ꝑmiſi:& ciuitatẽ renouare tẽplũq; dei in hieroſolyma rurſus edificare i eodẽ loco in quo prius fuerat conſtitutũ. Miſi aũt & mitridatẽ pecuniarum mearum cuſtodẽ:& Zorobabel principem iudeorũ:ut fundamenta reſtituant:templũq; recondant. Cuius altitudo ſit cubitorũ ſexaginta:eorundẽ & latitudo & faciant tres parietes lapideos ex lapide polito:& unũ parietẽ ligneũ ex materiis ipſius ꝓuinciæ:ſimiliter & altare:ſuper quod immolent deo. Sumptus uero de meis in his oĩbus uolo fieri. Tranſmiſi ẽt uaſa q̃ de tẽplo rex Nabuchodonoſor abſtulerat:tradens ea mitridati pecuniarum cuſtodi:& Zorobabel principi iudeorũ:quatenus ea ad hieroſolymã reportent: & tẽplo dei reſtituãt. Quorum numerus eſt tantus. Refrigeratoria aurea.l.argentea.lx.ſitulę aurę.l.argenteæ quingentæ:libatoria aurea triginta: argentea duo milia:pateræ aureæ quadraginta:argenteæ quadringentę:& uaſa alia maxima mille. Concedo ẽt eis honorẽ quo potiebant͛ parentes eorũ:pterea pro iumentis:& uino:& oleo:dragmas ducentas:quinq; milia quingentas:& ad ſimilã tritici:uigintiquinq; milia:quingentas artabas: q̃ iubeo

ꝑberi detributis ſamariȩ faciantq; ei imolationes in hieroſolymis ſacerdotes ſecundum leges moſaicas: et offerentes ſupplicent deo pro ſalute regis & generis eius:ut regnum pſarũ pmaneat. Eos uero q hæc contēpſerint uel infirmauerint, iubeo crucifigi:ſubſtantiaſq; eorũ eſſe regales. Et epiſtola qdē hæc habuit. Hi aũt q ex captiuitate ad hieroſolymã conuenerunt:fuerũt milia quadragintaduo:q̄dringenti:ſexaginta. Quō ꝓhibuerũt eos præſides regis:templum reedificare impedientes. Cap. II.

Ed dũ mitterent tēpli fundamēta:& nimis circa edificia feſtinarent:oēs in circuitu gētes:ꝓſertim cuthei quos a medea & pſica terra Salmanaſar rex aſſyriorum migrans:habitare fecit ſamariã:cũ exinde populũ iſrael tuliſſet, petebãt ſatrapas et eos q edificia curabãt:ut ĩpedirent iudeos ne inſtaurarēt ciuitatē tēplũq; cōſtruerēt q pecũiis corrupti uendiderũt cutheis negligētiã et ſocordiã edificationũ. Hæc Cyrus ad bella occupatus ignorabat q exercitũ ducēs cōtra maſſagetas uita priuatus ē. Cap. III.

Ambiſe aũt filio Cyri principatũ ſuſcipiētiq in aſſyria:& phœnice:& amanitide & moabitide ac ſamaria morabant̄:epiſtolã mittunt hæc cōtinentē. Domine ſerui mirabimur oīa accidētia ſcribētes:& Semeli9 ſcriba:& curia ſyriȩ:iudiceſq; phœnice. Cognoſcere te rex oportet iudeos q ad babyloniã deducti fuerãt ad nos rediſſe & ciuitatē rebellē ac maliuolã acſora eius:ac muros edificare templũq; reconſtruere. Scito aũt his perfectis:neq; tributa eos pati reddere:neq; obedire:ſed ēt regibus reſiſtere: & magis ĩperare q̄ obſeq feſtinare. Dum ergo edificatur tēplũ & fieri feſtinatur optimũ nobis uiſum eſt:reſcribere tibi quatenus monumenta parentũ tuorũ inquiras: in quibus inuenies rebelles iudeos & regibus inimicos:ideoq; ciuitatē eorum fuiſſe deſtructã. Propterea uiſum eſt uobis & uobis certũ facere quod fortaſſis neſcit̄: quō ſi ciuitas renouata:& undiq; muris munita fuerit:uia tibi claudet̄ ad inferiorē ſyriã & phœnicē. Poſtq̄ uero cambiſes hãc legit epiſtolã:natura maliuolus exiſtēs mouet̄: & ſcripſit hęc dicēs. Rex cambiſes rathimo accidētia ſcribēti:& belleſemio: & ſemelio ſcribe:& reliqs cōſtitutis & habitantibus phœnicē & ſamariã:hęc dicit. Legens miſſos a uobis apices:iuſſi parentũ meoꝝ inquiri uolumina:& inuenta eſt ciuitas inimica regibus ſemp exiſtere:& ſeditiones:ac bella habitatores eius cōmouiſſe: regeſq; eorũ cognouimus potenter & uiolenter tributa inferioris ſyrię & phœnicis exegiſſe. Igit̄ ꝑcipio minime cōcedi iudeos ciuitatē edificare:ne plus creſcat eorũ malitia:qua ſemp contra reges uſi ſunt. Cũ has litteras legiſſent Rathimus & Semelius ſcriba & q cũ eis erant:ſtatim eqs deuectũ ꝑpere ad hieroſolymã ducentes ſecum multitudinē, aduenerunt:& ciuitatē & tēplum edificare iudeos uetabant. Quę qdē opa p annos nouē ſunt impedita:uſq; ad ſecũdũ annũ darii regis perſarum. Nam cambiſes ſex annis regnauerat. Qui cum ſubiectis ęgyptiis reuerteret̄:defunctus eſt in damaſco. Cap. IIII.

Oſt magorũ uero interitũ:q defuncto cambiſe principatũ perſarũ tribus annis tenuerunt:hi qui ſeptē domini nuncupant̄ apud pſas:filiũ Iſtaſpis Dariũ regem ordinauerũt. Qui dũ priuatus eſſet deũ orauit:& ſi fieret rex:oīa dei uaſa quanta babyloniæ inuenirent̄:ad tēplũ hieroſolymitarũ mittere ſe promiſit. Contigit aũt eodē tpe ꝓficiſci Zorobabel ducē captiuorũ iudeorũ ab hieroſolymis ad dariũ:q regi quondã amicus extiterat. Vnde ēt corporis eius cuſtos cũ aliis duobus dignus iudicatus:quē ſperauerat honore potitus eſt. Primo uero ĩperii anno: Darius ſummo apparatu coenã exhibuit amicis:& uernaculis ſuis:et ſatrapis pſarũ:& ꝑfectis indiæ: & ethiopię:magiſtratibuſq; centũ uigintiſeptē prouinciarũ. Cũ aũt cōpletis dapibus unuſquiſq; ad dormiendũ rediſſet:rex Darius ad cubiculũ uenīēs:paucũ noctis requieſcens:expergefactus quod noctis reſtabat:reliquũ inſomne ꝑ egit:ſermoneq; ad tres corporis ſui cuſtodes

conuertit:ꝓmiſitq; ſummo honore fulciendū q eius interrogationi ſapienter et uere re
ſpondere ualuiſſet: et ueſtimento purpureo indui et in poculis aureis bibere et ſup aurū
dormire curruq; frenis aureis ornato et cidari biſſina ac torq; aurea uti et poſt ſeipm ſe-
dere ꝓpter ſapientiā affinēq; ſuū eſſe uocitādū. Cū igit̄ hec illis doda ꝓmiſiſſet primū
conſuluit utrū fortius ſit uinū ſecundo utrū rex tertio utrū mulieres aut ſi his oībus ma
gis fortior ſit ueritas. Has cum illis ꝓpoſuiſſet qōnes requieuit. Luceſcente autē die cō
uocauit oēs magiſtratus: & ſatrapas: & prefectos pſarum: & medorū: ſedenſq; in ſolio
quo ſolebat: unūquēq; corporis cuſtodē corā oībus iuſſit ꝓnunciare: qd eis de ꝓpoſitis
queſtionibus uideret̄. Tunc primus excellentē uini fortitudinē oſtendēs ait. Cum uini
fortitudinem cōiicio: omnia id hoc modo uincēs inuenio. Nam mutat & decipit biben
tium mentes & aīos. Reges etiam pupillo & infanti ſimiles facit: ſeruo quoq; ac libero
audaciā cōcitat pauperes diuitibus ſimiles pat. Conuertit eni & reformat aīas: & calami
tatibus cōpreſſas reficit: meſticiā extinguit: alienarq; debitores pecunię ad obliuionē p-
ducit: ita diſponēs eos ut ſe oībus ditiores putēt: nihilq; uile loquant̄: ſed memores diui
tiarū ſe felicibus utant̄ uocabulis: & reges magiſtratuſq; contēnāt. Amicoꝝ quoq; ſolitā
expellit memoriā. Nam ſcit hoies ēt cōtra amiciſſimos armare: ſocietates diſſoluere: &
ad ſobrietatē cū per noctē uino relinquēte puenerint: excitant̄ nihil penitus de his quę
in ebrietate cōmiſerunt cogitantes. Hec ergo cōſiderās oībus fortitudinē uini cōperio
potiorē: & uiolēter oīa uincētē. Poſtq̄ hec primus q̄ dicta ſunt de fortitudīe uini diſſerui
it, ſecūdus dicere cepit de regis fortitudine: oñdens eū ſuperiorē ac potentiorē his quę
ualida dicunt̄. Modū aūt ꝓbationis hinc aſſumpſit: et dixit. Dum oīa ſub hoium coer
ceantur poteſtate: qui maria ac terras cogunt competenter ſibi ſeruire: etiam ipſi hoi
mines ſub manu regū ac poteſtate degūt. Qui ergo ſup tā potens et ualidū animal do-
minant̄: cur nō inſuperabiles illi uirtute ac fortitudine iudicent̄. Illi et bella: et pericula
ſubiectis ipōnentes audiunt̄ et eos contra inimicos dirigentes propter ſuā fortitudinē
habēt obedientes montes quoq; dirui muros ac turres deponi iubentes p̄terea occidi ac
interfici faciūt ne regū p̄cepta tranſcendere uideant̄. Vincentes aūt p̄dā quā ipſis abſtu
lerint bellis regi reportant. Hi quoq; q non militant ſed terrā colunt arantes cum plabo
rauerint: et oēm operū miſeriā tolerauerint: meſſem facientes ac fructus colligētes: tri-
buta regibus offerunt: et quod uel dixerint uel iuſſerint ſine dilatione cōplet̄. Qui cum
oī luxuria uel libidine ſaturati dormierint: aliis uigilantibus cuſtodiunt̄: itaq̄ ipſo timo-
re uicti: minime auderent dormicutē relinq̄re uel diſcedere: ac ſibi ꝓuidere: ſed unū opus
hoc exiſtimant neceſſariū: ut ꝑmanentes cuſtodiant regē. Cur itaq; non uidet̄ rex cun-
ctos fortitudine ſuparē: cui tot populi obſecundare p̄cipiunt̄. Iſto quoq; tacēte de mulie
ribus & ueritate tertius zorobabel cepit docere dicēs. Sic eqdē forte uinū & rex fortis
eſt: cui omnes obediūt: ſed his potēcior pulchritudo mulieris exiſtit. Nam regem enixa
mulier ad uitā edidit: & eos q uites plantauerunt unde ꝓfluit uinū: mulieres creauerūt
& aluerunt. Nihil aūt eſt: quod nō ab his habemus. Nā & ueſtes nobis ab his texunt̄:
& domus noſtre p has curant̄ atq; ſeruant̄: & non poſſumus a mulieribus ſegregari.
Sed ēt aurū multū & argentū ſi poſſideamus: & qcqd aliud fuerit p̄cioſum & induſtria
dignū: cū uidemus decorā mulierē: oīa relinquentes ſpeciē eius obſtupeſcimus: & pati-
mur oīa cōcedere q̄ poſſidemus ut deſiderata pulchritudine potiamur: patres & altricē
terrā: ſepius & amicos obliuiſcimur ꝓpter uxores: & animas una cū ipſis perdere non
timemus. Sic ergo p̄cipue cōſiderate mulierū fortitudinē. Nōne laborantes & oēm to
lerātes miſeriā p mare ac terrā: cū aliqd p labores acquirimus: totū offerētes uxoribus
tanq̄ dominis tradimus. Regē quoq; uidi aliquando tantorū dominū a filia Rabezaci

Themaſi nomine Apama cõcubina eius alapis ꝑcuti:& dyadema tollentē capitis eius
ſibimet imponentē:et hęc oīa tollerantē ridebatq; cũ illa riſiſſet:et cũ irata fuiſſet meſti
cia confuſus:blandimentis placauit mulierē:rogans eã & ſe nimis humilians:ſi quando
triſtē uidiſſet.Poſt hęc inuicē reſpicientibus ſatrapis & ducibus.Itē Zorobabel diſpu-
tare de ueritate cœpit: euidēter qdē oñdens:quãtũ mulieres fortes exiſtũt:debiles tñ &
iſtę:ſimul & rex ad cõparationē ueritatis apparent. Nã ſi terra maxima eſt & cœlũ al-
tũ & uelox: hęc oīa uolũtate dei mouent̃ .Verus aũt deus & iuſtus eſt:& ex eadē cauſa
oportet ueritatē fortiſſimã iudicari q̃ nihil contra eã iniquitas ualet:inſup & cętera qdē
quę fortia uidentur mortalia & citius deficiētia ꝓbantur. Veritas ãt & imortalis eſt &
ſempiterna:nobiſq; nõ & pulchritudinē tpe tabeſcētē accõmodat:neq; ſubſtantiã caſi-
bus auferẽdã:ſed iuſta & religioſa diſcernēs ab his quę iniuſtã uel iniqua mouſtrantur.
Cũ terminaſſet zorobabel de ueritate ſermonē:laudante multitudine optime eũ dixiſſe
quõ ueritas fortitudinē imotabilē & nõ ſeneſcentē ſola poſſidet iperauit ei & rex petere
ꝑter ꝓmiſſa quę uellet:nã præſtaturũ ſe dixit:eo q̃ ſapiētior et prudētior aliis apparuiſ
ſet.Iuſſitq; ēt ſecum eũ ſedere:& affinē uocari . Tũc zorobabel ammonuit eum ut uotũ
quod deuouerat ſi regnum perciperet, adimpleret. Votum autem quod ꝓmiſerat hoc
erat, redificarē hieroſolymam: templumq; conſtruere : et uaſa reſtituere : quę auferens
Nabuchodonoſor ad Babyloniam portauerat : et dixit hanc eē eam petitionem quam
nunc me iubes poſcere:propter quod iudicatus ſum prudēs ac ſapiēs.Rex aũt in hoc lę
tatus ſurrexit:et eũ oſculatus: Toparchis et Satrapis ſcripſit ꝑcipiēs ut deducerēt zoro
babel: necnõ et eos q̃ ad tēpli renouationē cũ eo ꝓfecturi eſſent.Præterea mandauit ſy
rię ac phœnicię magiſtratibus ligna cedrina a lybão deciſa hieroſolymã trãſmittere:et
cũ eis recõdere ciuitatē.Scripſit ēt liberos eſſe oēs iudeos:qui a captiuitate redierunt ad
terrã iudeã:prohibuitq; Satrapas & curatores ſuos iudeis opera imperare regalia.Sup
hęc ꝑcepit & oēm terrã quã colere ualuiſſent:ſine tributis eos poſſidere:iuſſitq; ēt idu-
meos & ſamaritas: & eos q̃ humilē ſyriã habitabant: reddere uicos iudeorũ quos tene-
bant inſup ad tēpli edificationē quinquaginta milia dari talenta mandauit : ſacrificare
quoq; eos legitimas imolationes ꝑmiſit:oēm aũt ipenſam & ſacrã ueſtē qua ſeruiunt in
tēplo principes ſacerdotũ & reliqui ſacerdotes a leuitis inſtrumenta in quibus domino
cãtent: de ſuo fieri ꝑcepit:cuſtodibus quoq; ciuitatis & tēpli:iugera terrę per ſingulos
annos:& pecunias ſtatutas ad neceſſaria uitę dari decreuit. Tranſmiſit ēt uaſa:& oīa q̃
Cyrus ante ipſum de iudeorũ reſtitutiõe facere uoluit:eadē Darius definiuit iplere.His
oībus a rege donatis:zorobabel exiēs de regia domo:reſpexit ſurſum ad cœlũ & cœpit
agere deo gratias ſapientię:p quã uictoriã dario ꝑſente ꝑceperat dicens.Nequaquã his
dignus fuiſſet:niſi tē domino propicio.Ita deo gratias agens de ꝑſentibus:petebat ut ei
in futuris adiutor exiſteret.Peruenit aũt ad babyloniã: & contribulibus ſuis regis man
data patefecit.Audientes illi deo gratias offerebant:q̃ eos patrię ſuę reſtituebat:& ad
potũ cõuiuiaq; cõuerſi:p ſeptē dies ſumma letitia fruebant̃ :reſtaurationē regreſſionēq;
patrię feſtiua gratulatione celebrabãt.Poſtea oēs principes tribuũ ad hieroſolymã ꝓ-
fecturi cũ uxoribus & filiis ac ſubiugalibus elegerũt homines darii:quos cũ eis rex uſq;
ad hieroſolymã deſtinauit:& cũ letitia & iocunditate cũ cãtibus tibiiſq; ac ſonantibus
cimbalis ibant.Pręcedebat aũt eos et reliqua multitudo iudeorũ cũ ludis.At illi ad hie
roſolymã conſcendebant:ab unaquaq; patrum tribu certus numerus exiſtēs. Sed mihi
minime uiſum eſt noīa patrũ recenſere:ne legentiũ aīos a rerũ conſequentia ſuſpendēs:
obſcurã illis facerē narrationē.Septuaginta cantatores et cantatrices ducentę.xlv.cõ-
ſcendũt:cameli quadringenti.xxx.Sũma uero multitudinis euntiũ:q̃ circa duodecimũ

annũ ętatis habebãtur:ex tribu iuda et beniamĩ:fuerũt q̃ter mille milia:et ſexcenta.xx.
et octo milia leuite.iiii.milia.lxx.Mulierũ aũt ĩfantũq; cõmixtim corpa fuerũt.xl.milia.
ſeptingenti.xlii. Pręter hos leuite cãtores fuerũt cẽtũ.xxviii.ianitores cẽtũ.x.ſerui tẽpli
trecẽti nonaginta duo:inſup et alii ſexcenti.lii.dicentes qdem ſe iſrahelitas:nullo mõtñ
ualẽtes ſuum oſtẽdere genus.Repulſi uero ſunt quidẽ a ſacerdotali honore:qui uxores
ſibi copulauerant alienigenas.Hi nec ſuũ genus dicere ꝑualebant:nec in generatione le
uitarũ uel ſacerdotũ: q inuenti fuerunt quaſi qngenti.xxv.Mancipiorũ uero multitudo
ſequebatur eos q ad hieroſolymã ꝑgebant: numero ſeptẽ milia trecẽti.xxxv.ſubiugalia
qnq; milia:qngenti.xxv.Dux uero dinũeratæ multitudinis zorobabel fuit:filius Sala-
thiel:ex filiis dauid genitus de tribu iuda:& Ieſus filius Ioſedech: princeps ſacerdotum:
necnõ & Mardocheus:& Iſrebreus: q a populo principes fuerunt conſtituti & contule
runt:auri qdẽ minas cẽtum:argenti aũt quinq; milia.Sacerdotes ergo & leuite pſq; to-
tius populi iudeorũ: q̃ta ĩ babylõe fuit ita ad hieroſolymorũ reſidẽs ciuitatẽ ibidẽ habita
uit:reliqua uero multitudo ad ſuas patrias diſceſſit.Cũq; ſeptius uenisſet menſis:ex quo
de babylone egreſſi ſunt:mittens Ieſus princeps ſacerdotũ:& zorobabel iudex cunctos
ex ꝓuincia hieroſolymis congregauit.Qui ſine dilatione cõſtruxerũt altare in loco quo
prius edificatum fuerat: & legitimas ſup ipſum hoſtias obtulerunt ſecundũ legẽ Moiſi.
Dumq; hęc facerẽt:gẽtes offendebantur uicinæ quę eis odioſę erant.Celebrauerunt ãt
illo tempore dies tabernaculorum:quemadmodum legiſlator Moiſes pręceperat.Prę-
terea et oblationes domini: & quas dicunt endehelciſmus: & hoſtias ſabbatorum: et
omnium ſanctorum dierum ſacrificabant uota reddentes. A primo die ſeptimi menſis:
coeperunt etiam renouare templum: multas pręſtantes pecunias lapidum ceſoribus
et edificatoribus: inſuper et alimenta operantibus miniſtrabant.Sydoniis uero leue et
ſuaue uidebatur a libano ligna cedrina deponere: quæ ligantes in modum ratium: ad
portũ Ioppe transferebant.Nã ſic ante ꝓceperat Cyrus:ſed tunc iubente Dario fiebãt.
Quę ſecundo anno ꝓfectionis iudeorũ ad hieroſolymã uecta ſunt menſe ſecundo:cũ et
tẽpli renouatio urgeretur:et fundamẽtis reſtitutis ſuperedificaret a prima die ſequẽtis
menſis anni ſecundi.Operibus uero ꝓpoſuerunt leuitas:uiceſimũ iam annũ ætatis agẽ
tes:et ieſum et filios:et fratres eius Obdoilum fratrẽ iudæ ex Aminadab:et fratres eius.
Itaq; tẽplũ oĩ ſtudio fabricantibus eis q edificationẽ curabant propere conſumatio quã
ſperabat euenit.Perfecto aũt templo: ſacerdotes cũ tubis:ornati habitu ſolẽni:& leuite
& filii Aſaph ſurgentes laudauerũt dominũ laudibus quas Dauid primus eis oſtende-
rat.Cumq; ſacerdotes: & leuite:& ſeniores ꝓuinciarũ uetus recordarent tẽplũ ingenti
magnificentia conditũ:& nouũ uiderent p inopiã non ita conſtructũ:arbitrati quantũ
ꝓterita foelicitate minores exiſterẽt:triſtes ac dolorẽ tenere minime ualentes:ad lachry-
mas lamentationeſq; proruperũt.Populus uero ꝓſentia diligebat: & de tẽpli edificatiõe
letabat:qa nullã prioris memoriã faciens:nec antiqua cõparatiõe cruciabat.Vincebãt
ergo tubarũ ſonos:& populi letitiã ſacerdotũ & ſeniorũ lamentationes eo q uidebatur
minor tẽpli conſtructio inſtitiſſe.Cũq; clangores tubarũ audiſſent ſamaritæ:odiũ erga
tribũ Iudæ & Beniamin habentes:concurrerunt cãm tubæ uolentes agnoſcere:uiden-
teſq; q captiui iudei a babylone redeuntes:templũ edificaſſent: petierunt zorobabel:
& Ieſum:& principes tribuũ:ut ipſis quoq; ꝑmitteretur una cũ eis templũ renouare:&
in cõmune adorare.Nã non colimus dicebãt minus ab illis deũ:quõ & religiõis cupidi
ex illo tpe ſumus:ex quo nos hic Salmanaſar rex aſſyrius a Chutia & Media migrauit.
Poſtq̃ hæc ſunt locuti:zorobabel & Ieſus principes ſacerdotũ:& duces tribuũ iſrael re-
ſponderunt quidẽ impoſſibile eſſe ſe eis cõicare:quõ ipſis ꝑmiſſa eſſet tẽpli innouatio:

prius quidē a Cyro:nunc aūt a Dario:adorare uero ſi uellent licere: & hoc ſolū illis eſſe cōmune:et oībus hoībus uenićtibus in tēplum adorare deū. Cū uero hoc audiſſent cuthei(nā hac appellatōe ſamaritę uocabant̄) idignati pſuaſerunt gentibus ſyrię petere ſuos ſatrapas eodē modo quo prius ſub Cyro et cābiſe:ut cū ipſis tēpli renouationē ꝓhiberent:feſtinantibus iudeis ne morā afferrent ac tarditatē. Per idē tēpus aſcenderunt ad hieroſolymā Siſinnius ſyrię ac phœnicie pfectus et ſarobazāes cum aliis et interrogauerūt iudeoꝝ magiſtratus quis eis cōceſſiſſet tēplū ſic edificare ut magis caſtrū uideret̄ eē quā templū uel cur porticus et ciuitatē tā munito circūdediſſent muro. zorobabel & princeps ſacerdotū ieſus:ſeruos quidē ſe eē maximi dei dixerunt: hoc uero tēplū ipi deo quondā a rege ſuo fœliciſſimo:& qui omnes uirtute uicerat fuiſſe cōſtructum : multiſq; tēpibus pmanſiſſe:ſed cū ſui patres iniquitatē corā deo geſſiſſent, Nabuchodonoſor rex chaldeoꝝ & babyloniæ ſua potētia ſuperans ciuitatē euertit:tēplūq; populatus incendit:& populū captiuum ad Babyloniā migrauit. Cyrus aūt qui poſt ipm pſaꝝ & babyloniæ rex imperiū ſumpſit:ſcripſit ut tēplū redificaret̄:& oīa quæ exinde Nabuchodonoſor extulit ornamēta & uaſa: Zorobabel & Mitridati cuſtodi pecuniaꝝ tradidit pcipiens:ut hęc iterum ad hieroſolymā reportarēt: & in ꝓprio renouato reſtituerēt tēplo. Hoc enī mādauerat feſtināter fieri:ïōq; ſabaſſiriū aſcēdere iuſſit ad hieroſolymā : & opi faciendo omnimodis īminere. Qui poſtq̄ a Cyro litteras accepit: ueniēs ſtudioſe fundamēta depoſuit:& ex illo tempore hactenus hoc cōſtruxit:ſed ꝓpter maloꝝ inuidiā imperfectū adhuc remanſit. Igitur ſi uultis ac ꝓbatis : ſcribite dario:ut ingrat imperatoꝝ monumēta:et inueniet nihil nos penitus fuiſſe mentitos. Hęc dicente zorobabel et principe ſacerdotum: Siſinnius et qui cū eo erant edificationē uetandā iudicauerunt:donec regi dario ſignificaent. Statim uero propter hęc ei conſcripſerunt. Tunc iudei timentes et exterriti:ne aliud q̄ prius iuſſerat regi uideret̄ ad tēpli cōſtructionē:fiduciā a duobus ꝓphetis q per idē tps apud eos erant Aggeo et zacharia acceperunt : dicentibus nihil penitus a Perſis durū eſſe metuendū:cū deus tēplū pdixerit innouari. Qui cum crediſſent ꝓphetarū ſententiis edificationē curabant nullū pmittentes diē. Dario uero ſcribentibus ſamaritis:et accuſantibus p epiſtolā iudeos:quia ciuitatē munirent:et tēplū caſtello magis ſimile q̄ tēplo conſtruerent:et dicentibus non ea quæ fiunt ei ꝓdeſſe:inſup epiſtolas oſtendentibus p quas cambiſes tēpli edificationē fieri uetuiſſet cognoſcens rempublicā ſuā non eſſe tutam hieroſolymis reſtitutis cum litteras legiſſet a Siſinnio & qui cum eo erant directas : iuſſit in monumentis regalibus de his inquiri:& inuentus eſt in echathanis conſtructa turre in regiōe mediæ codex:in quo hæc conſcripta legunt̄. Primo īperii ſui anno rex Cyrus iuſſit templū in hieroſolymis renouari:cuius altitudo eſſet cubitoꝝ ſexaginta:latitudo eorūdē ex tribus parietibus lapideis lapide polito:& ligneū parietē unum ex materiis ipſius regionis & altare. Sumptus aūt a rege fieri diſpoſuit:& uaſa q̄ abſtulit Nabuchodonoſor:& ad Babylōiā portauit reddi hieroſolymitis. Quoꝝ cura ſua ſub Aſſaro ſyriæ & phœnice pfecto & magiſtratibus collegis eius iniunxit:ut ipſi qdē a locis illis recederēt: ſeruis uero dei iudeis & magiſtratibus eoꝝ tēplū edificare pmitterent. Iuſſit quoq; ut adiuuarent eos ad opera:& ex tributis ꝓuincię quā curabant darent iudeis īmolationis cā thauros & arietes:& agnos ac edos & ſimilā:oleūq; & uinū:& alia q̄cunq; peterent ſacerdotes:ut orarent ꝓ ſalute regis atq; pſarum: eos uero q mandata contēnerent:crucifigi pcepit:& eorū ſubſtantias regiæ domui deputare deprecatuſq; eſt orationibus deū:ut ſi qs auderet edificationē tēpli fedare:hunc talē puniti:eūq; a ſua iniquitate ſuſpendi. Hęc inueniens in cōmentis Cyri Darius:reſcripſit Siſinnio & collegis eius dicens. Rex darius ſiſinnio equitū præfecto et ſarabateno:et collegis eius

ſalutē. Exemplar epiſtolę quā in monimētis inuenimus tranſmiſi: et iubeo oīa fieri quę
in ea cōtinētur. Valete. Igitᷣ ꝑ epiſtolā cognoſcētes Siſinnius et q cū eo erāt: regis uolū
tatē de reliquo cōpetētia faciebāt. et inſtabāt ſacris operibus adiuuātes ſeniores et ma
giſtratus iudeorū: et ꝓcedebat ſummo ſtudio tēpli cōſtructio: ꝓdicētibus Aggeo et za
charia ſecundū mandata dei. et cū uolūtate Cyri et Darii regiū tēplum edificatū ē ſecū
do ſeptē annis. Nono aūt imperii anno darii: uiceſimatertia die mēſis undecimi quē hę
brei uocāt Adar: macedōęs diſtrios ſacerdotes & leuite et reliqua iſraelitatū multitudo
poſt captiuitatē pro renouatione ueterū bonorū & dedicatione obtulerūt hoſtias thau
ros cētum: arietes ducētos: agnos quadringētos: & hircos duodecim ꝓ duodecim tribu
bus. Nā tātę ſunt tribus iſrahel: ꝓ ſuis unaqueq; peccatis. Sacerdotes uero & leuite ſecū
dū legē ordiauerūt ianitores ꝑ ſingulas ianuas. Nā edificauerāt iā iudei tēpli porticus:
in circuitu interioris ſacrarii. Veniēte aūt die feſto azimoꝝ: primo mēſe quē macedones
xanticum: nos aūt niſan nominamus: oīs populus ab agris in ciuitatē confluxit: dieſq;
feſtos ſanctificati: cū ſuis uxoribus & filiis ſecundū patriā legē celebrauerunt. Sacrificiū
ēt quod paſcha dicitᷣ quartadecima die eiuſdē mēſis immolauerunt: & ꝑ ſeptē dies nul
lis abſtinuere delitiis: Holocauſtū quoq; offerētes: deo ſacrificabant: agētes ei gratias:
q̄ iterū eos terræ patriæ ſuę legibuſq; reſtituiſſet: mētēq; regis pſarum ꝓpiciam eis prę
bere dignatus eſt. Quibus rebus admoniti: deo munifice nimis & locuplebiliter imola
bāt. Habitabāt āt in hieroſolymis: & optimatū gubernatiōe regebantᷣ. Nā ſacerdotes
tractabāt eorū negotiū: uſq; quo regnare cōtigit nepotes aſamonei. Et enī añ captiuita
tē & tranſmigrationē: a Saul & Dauid q primi imperiū gētis iudaice ſuſceperunt: alia
illis erat forma reipublicę ꝑ qugentos triginta duos ānos: mēſes ſex: dies decē. Añ hos
āt reges: ꝯſules eos regebāt: q appellabantᷣ iudices & mōarchi. Et hac republica uſi ſūt
ānis plus qngentis: poſt mortē moiſi & ducis Ieſu. Hæc qdē reductis a captiuitate iu
deis: tēporibus Cyri & Darii oīa cōtigerūt. Samaritæ uero inuidi uel moleſti aduerſum
eos erecti: mala multa in iudeos operati ſunt: diuitiis confidētes & cognatiōe pſarū: qūo
ex his fuerant ꝓgreſſi. Nā quanta iubebantᷣ a rege immolationis cā de uectigalibus ꝓ
beri nullatenus dare uolebant & ꝓfectos equitū fauentes ſibi in hoc & cooperātes habe
bant aliaq; multa qbus nocere iudeis ꝑ ſe aut ꝑ alios potuiſſent nō eos pigebat efficere.
Placuit igitᷣ hieroſolymitis mittere legationē ad regē dariū quo accuſarent ſamaritas.
Legatus itaq; miſſus eſt zorobabel & alii quattuor de magiſtratibus. Cū uero crimina
& cās quas contra ſamaritas ferebant a legatis rex cognouiſſet: dedit eis epiſtolā repor
tandā ad equitū ꝓfectos: & curiā ſamarię: quæ hmōi erat ſcripta. Rex darius tangane &
ſambale ꝓfectis equitū: & ſadrace: & ueluenī ſamaritis: & reliqs conſeruis eorū in ſama
ria cōſtitutis. zorobabel: & Ananias: & Mardocheus legati iudeorū uos accuſant: tanq̄
moleſtos & impedientes tēpli conſtructionē: & nullatenus uelle ꝓſtare ad hoſtias quos
uobis ꝓcepimus ſumptus. Volo igitᷣ: ut legentes pſentē epiſtolā ꝓbeatis his ex regali
bus theſauris: & tributis ſamarię oīa q̄ illis ad imolationē ſunt utilia: quēadmodū ſacer
dotes uobis indixerint: ut nō ꝓtermittant diurnis ſacrificiis: & ꝓ me & ꝓ perſis ſuppli
care deo. Epiſtola qdē hęc continebat. Cap. V.

Ario aūt defuncto: filius eius Xerxes regnū ſuſcipiens: uolūtatis paternæ colēdi
d & honorandi deū heres aparuit. Oia nāq; faciebat q̄ religionis erant patrēq; ſecu
tus: & iudeis liberaliter utebatᷣ: Per illud tp̄s princeps fuit ſacerdotum filius Ieſu
noīe ioachim. Erat & in babylone uir iuſtus: & gloria magna potitus apud multitudi
nē: primus populi ſacerdos nomine Eſdras. Qui cū legū moiſeos integrā haberet expe
rientiā Xerxi regi amicus eſt factus. Ad hieroſolymā aūt aſcēdere deliberans: & ducere

ſecũ quoſdã a babylone iudeos:a rege popoſcit epiſtolam ſibi ad Satrapas ſyrię dari:p
quã noticiæ eo℞: q̄s ẽẽt intimaret̃. Rex aũt ad ſatrapas hm̃õi direxit epiſtolã. Rex regũ
xerxes: Eſdre ſacerdoti: & lectori legis dei ſalutẽ. Opus eſſe meæ clemẽtiæ putãs: apud
eos q uolunt ex iudea gẽte uel ſacerdotes uel leuitas ſub noſtro regno conſtitutos pge-
re ad hieroſolimã p̃cipio: ſi q deſiderãt ut eãt queadmodũ mihi & ſeptẽ meis cõſiliariis
uiſum eſt quatenus uiſerent iudeã ſecũdũ ritus legũ dei: & portẽt dona deo iſrahel: quæ
deuoui ego & mei amici. Aurũ ẽt & argentũ quantũ inuentũ fuerit in terra babyloniæ
deo dicatũ: hoc oẽ ad hieroſolymã deportet̃ p ſacrificiis dei: necnõ & quodcũq; uolue
ris uel ex auro & argẽto cõſtruere: liceat tibi cũ tuis fratribus facere. Vaſa quoq; ſacra q̃
tibi tradita ſunt depone: & quicq̄d mente cogitaueris ut fiat: impẽdi in his iuſſimus: ut
ex regalibus theſauris efficias. Scripſi ẽt cuſtodibus pecunia℞ ſyriæ & phoenicie: ut dili
gentiã habeant circa ea quæ p Eſdram ſacerdotẽ uel lectorẽ legũ dei mãdata noſcunt̃.
Igit̃ ne quã de me aut de nepotibus meis iram deus aſſumat: oĩno p̃cipio ad uſq; tritici
modios cẽtũ deo ſecundũ legẽ dari. Et uobis dico ſacerdotibus leuitis: ac ſacris cantori
bus & ianitoribus: ſacriſq; ſeruis: & tẽpli ſcribis: ut nullo modo aut tributa ponatis: aut
aliquid captioſum: aut oneroſum. Sed ẽt tu Eſdra ſecũdum dei ſapiẽtiã ceſores ordina:
qui omni ſyriæ & phoenicie tuãq; legẽ ſcientibus indicent: eãq; diſcẽdam ignorãtibus
trade. Et ſiquis ex gẽte tua dei ſui legẽ uel iperatoris tranſgreſſus fuerit puniat̃: ut nõ tñ
q̃ ignorans uideatur tranſgredi: ſed cognoſcẽs, audacter negligere comprobetur. Ergo
huiuſmodi cõtẽptores: aut morte: aut pecuniis condẽnent̃. Valete. Tunc Eſdras hanc
epiſtolam accipiens: letatus deum adorare coepit: & regię beniuolentiæ ipſum confite
bat̃ auctorẽ. Ideoq; oẽs ipſi grãtias dicebat eſſe referendas. Legens aũt epiſtolã: iudeis
babyloniæ conſtitutis: eam deſignauit. Exẽplum quoq; eius ad oẽs iſraelitas & mediã
habitantes tranſmiſit. Hi uero cognoſcentes regis circa deũ pietatẽ: & fauorem quẽ in
Eſdrã hẽre p̱babat̃ oẽs eũ dilexerunt. Multi itaq; facultates ſuas deportantes: ad baby
loniã uenerũt: cupiẽtes ad hieroſolymã deſcẽdere. Totus aũt populus iſrael in illa p̱uin
cia p̄manſit: ideoq; duæ tãtũ tribus conſiſtũt p Aſiam et Europã obſequẽtes romanis.
Decẽ aũt tribus hactenus trans eufratẽ cõmorari probant̃: quarũ multitudines ineſti
mabiles minime poſſunt numero cõprehendi. Venerũt ẽt ad eſdrã multi ſacerdotes et
leuite: et ianitores: cantoreſq; ac ſerui agri: quos cõgregans de captiuitate: trãs eufratrẽ
tribus diebus moratus ieiunia eis ĩpoſuit: ut deo uota p̱ ſalute ſoluerent: ne quid in uia
paterent̃ aduerſum aut p hoſtes: aut p aliã quandã difficultatẽ forſitã accidentẽ. Nam
Eſdras regi p̃dicẽs: q̄ deus eos pduceret, iã non petiit q eos pducerent eq̄tes: ſed poſtq̃
uota pfecerũt ab eufrate ſurgentes: die duodecimo primi menſis: ſeptimo imperii anno
Xerxis ad hieroſolymã peruenerũt: q̄nto menſe eiuſdẽ anni. Et ilico eſdras cuſtodibus
pecuniarũ de ſacerdotali genere exiſtẽtibus reſtituit ſacras pecũias: argenti talẽta ſexcẽ
ta quinquaginta uaſa argẽtea talentorũ centũ: uaſa aurea talentorũ uiginti: & uaſa erea
auro meliora: habentia pondo talenta duodecim. Hæc nãq; rex & conſiliari eius & oẽs
iſraelite babyloniã habitantes donauerũt. Cũq; eſdras tradidiſſet ea ſacerdotibus: obtu
lit deo legitimas hoſtias in holocauſtũ: thauros tredecim: p cõi uero populi ſalute arie-
tes nonaginta: agnos ſeptuaginta duos: edos p̱ purgatione delictorũ duodecim. Regis
quoq; diſpenſatoribus & p̃fectis oĩbus ſyriæ ac phoenicie: regias litteras obtulit: q de-
nunciationẽ eius agere cõpellebant̃: gentẽq; honorabãt: & oẽ opus bonũ cũ eis elabo-
rabãt. Hæc igit̃ queadmodũ & ipſe eſdras deliberauerat proceſſerũt: deo de eo ut arbi
tror dignũ ĩ his q̃ uoluit iudicãte, p̱pter iuſticiã ac benignitatẽ eius. Quẽ pauco tp̄e trãſ
euntẽ aliq adierũt: accuſantes q̄ qdã ſacerdotũ & leuitarũ tranſgreſſi ſunt patrias leges

uxores alienigenas ducentes:et genus ſacerdotale confundentes:petebantq; ut legibus ſubueniret: ne cõmunis ſuper oẽs ueniens ira calamitatibus iterũ eos inuolueret. Quæ cum audiſſet, mox præ merore ueſtẽ diſrupit: et caput barbãq; contumelioſe dilacerãs ſeſe proſtrauit in terrã:q; tale facinus populi primates cõmiſiſſent:exiſtimans: qa ſi pci peret eis uxores cum earũ filiis deſerere, nemo obediret: et iõ pmanebat in terra iacens. Concurrebant aũt omnes mediocres eorũ ad eum:& dolorũ eius in his quę facta ſunt, participes erant. Cum aũt Eſdras a terra ſurrexiſſet: & manus ad cælum tetendiſſet: di cebat. Confundor qdem a deo propter populi delicta ueniã ſuſcipere:q ẽt de ſua memo ria parẽtum noſtrorum iniquitatẽ remiſit. Rogabat uero deum q ſemen aliquod & reli quias ab illa eorum captiuitate ſeruauerat:& rurſus ad hieroſolimã & ppriam terrã re ſtituerat: q & reges pſarũ impẽdere eis miſericordiam pparabat, ueniã ſolita pietate cõ cedere:ſe uero morte qdem digna cõmiſiſſe: bonitatis aũt dei eſſe hos tales a tormentis eripi. Qui poſtq̃ orando conticuit, cunctis lugentibus q cum uxoribus & filiis ad eũ cõ uenerunt, qdam Achanonius noĩe primus hieroſolymitanus:accedens ad eum dicebat ipſos qdẽ peccaſſe: cohabitantes cum alienigenis uxoribus: pſuadebatq; ei oẽs iurare: quatenus ſuas uxores cũ earũ filiis amouerent:& eos punirẽt:q legi obedire cõtẽnerẽt. Flexus igitur eſdras fecit principes tribuum ſacerdotum:& leuitarũ:& iſraelitarũ iurare q, uxores ſuas & filios ſecundũ achanonii conſilium incunctanter abdicarẽt. Suſcipiẽs ergo ſacramẽta ſtatim egreſſus eſt tẽplum:habitaculũ uero Ioãnis ingreſſus filii eliab: & nihil poenitus illo die propter merorẽ comedẽs ibidẽ cõmoratus eſt. Facta aũt pdica tione iubẽs oẽs q ex captiuitate redierant ad hieroſolymã colligi:& hos q añ biduũ aut tres dies occurriſſent alienari a multitudine:& ſubſtantias eorum auferri decernens:ſe cundum iudicia ſeniorum: conuenerũt intra tertiam diem ex tribu iuda & beniamin:in uiceſimo die noni menſis:q ſecũdũ hębreos caſſeu:ſecundũ macedones appelleos uoca tur. Cumq; in ſuperiori loco tẽpli conſediſſent:pſentibus ſenioribus: et ppter zelũ uehe menter afflictis: ſurgens Eſdras criminabat̃ illos q præter legis conſuetudines alienige nas duxiſſent uxores:nũc uero facturos eos rẽ deo gratã:et ſibi utilẽ dicebat: ſi uxores eiicerẽt. Cũ ergo oẽs ſe id pfecturos clamarẽt:ſed abundantẽ eſſe multitudinẽ:tẽpuſq; hyemale: et hoc opus non huius aut duorũ eſſe dierũ: ſed oportere ut duces & alii q cũ alienigenis habitabãt uxoribus tpſ acciperẽt dilationis: et ſeniores cohabitãtes cũ alie nigenis uiſitare multitudinẽ. cũ hæc decreuiſſent: cæperũt q̃rere a primo die menſis de cimi eos qui cũ alienigenis habitabant uſq; ad primum diem ſecundi menſis:& inuene runt multos ex nepotibus principis ſacerdotum ieſu:& fratrũ eius ſacerdotum.& leuita rum: & iſraelitarum: qui uxoribus filiiſq; earũ dilectionem magis legum ſuarum præ ponentes eas ilico refutarent. Quo facto hoſtiis placantes deũ immolantes arietes ob tulerunt. Quorũ nomina minime uiſum eſt nobis dicere neceſſarium. Igitur prędictum nuptiarum peccatũ ſic Eſdras purgauit:ut decętero hæc conſuetudo non permaneret. Septimo uero menſe ſcenophegiam celebrantes:& toto tunc populo congregato:aſcẽ dentes ad ſuperiora tẽpli ad orientalem portã eſdram rogabant:ut leges eis moſaycas legeret. Qui ſtans in medio populi a ſolis ortu legit uſq; ad mediũ diem. Et cũ audiſſent recenſitas leges, iuſticiam quidẽ ad præſens:& impoſterũ docebantur:de præteritis aũt gemebant:lachrymaſq; fundebant & recordati ſunt:q, ſi legẽ cuſtodiſſent:nihil ex tot ſupradictis malis perpeſſi fuiſſent: Cũq; uideret Eſdras ſic eos afflictos præcepit ad ſua diſcedere:& lachrymis abſtinere ppter feſtos dies:in qbus minime liceret affligi:horta baturq; magis ad epulatiões eos conuerti:& facere q̃ ſunt grata & cõuenientia celebra tioni pſenti:penitentiã & meſticiã de prioribus peccatis habendã & obſeruandũ:ne qd

in poſterum

ipoſterum eis ſimile ꝓueniret. Poſtq̃ uero eos Eſdras hortatus eſt, cœperunt habere leti
ciam. Cumq; hoc per dies octo in ſuis tabernaculis egiſſent: ad ꝓpria diſceſſerũt: laudã
tes deũ: ꝑ emundatiõe oĩum peccatorũ: eſdręq; gratias referebãt. Cui cõtigit poſt glo
riã quã habuit, demum in ſenectute uenerãda finire uitam: & in hieroſolymis cũ multa
ſepeliri liberalitate. Sub idẽ tp̃s & Ioachim defuncto principe ſacerdotũ: filius eius Elia
ſibi ĩ pricipatũ ſacerdotalẽ ſucceſſit. Quidã aũt ex captiuis iudeis Xerxe regis pincerna
nomine Neemias: occurrens quibuſdã pegrinis aute metropolim perſarũ ſuſi ex longo
itinere ad ciuitatẽ intrãtibus: & audiens eos adinuicem hębraice loquẽtes: cõſulebat uñ
eſſent profecti. Illis aũt reſpõdẽtibus: ſe a iudea ueniſſe, rurſus ĩterrogabat: qualiter ha
beret ſe eoꝝ multitudo: & metropolis hieroſolyma. Cũq; dixiſſent: male hẽre ciuitatem
et depoſitis in ſolum muris multa mala gentes in circuitu poſitas inferre iudeis: et die to
ta percurrere: deuaſtantes prouinciam: & nocte tanta mala conferre: & multos a ꝓuin
cia uel ab ipſis hieroſolymis captiuos abducere & omnes uias ſingulis diebus cadaueri-
bus plenas inueniri occiſorum, tunc Neemias propter ſuorum calamitatẽ fleuit: & extẽ
dẽs palmas ad cælũ dixit. Domine uſq; quo deſpicis quæ noſtra patiť generatio. Sic ra
pina uel ſpolia ab omnibus ſumus effecti. Remoranti aũt eo in porta: & hæc deflẽti q-
dam nunciauit iam regẽ accumbere præparatum. Qui ſtatim ſicut erat illotus: ad mini
ſteriũ poculi regis feſtinauit. Vt aũt rex cœnauit: ſuauitate plenus ad iuuenẽ reſpexit me
ſtũ: & querebat cur triſtis eſſet. Tunc ille deum deprecatus ut gratiam ei quandam po-
ſtulanti præſtaret: quõ inquit poſſum tibi rex non talis apparere: qualem mærorẽ in cor
de teneo: dũ audierim patriæ meæ hieroſolymorum in qua & monumenta & ſepulchra
meorũ ſunt parẽtũ, muros in terra iacẽtes: & portas eius incenſas. Sed præſta mihi pro-
ficiſcẽti muros reſtituere: partẽq; templi cadentẽ denuo reconſtruere. Tunc rex ãnuit da
re ſe donationẽ ei quamcũq; ſupplicaſſet: & ad ſatrapas litteras deportandas: quatenus
eum honorarent: & omnia quę opus haberet pręberẽt ei dicẽs. Repelle triſticiã: & dere
liquo gaudens nobis miniſtra. Igiť Neemias deum adorans: & regi gratias agens me-
ſticiam uultus confuſionẽq; ſuam pollicitationis hilaritate mutauit. Poſtea aũt die con
uocans eum præbuit ad ſyrię & phœnicię & ſamarię pręfectum Addo epiſtolam defe-
rendam: in qua de honore iuuenis: & de impẽdiis edificationis mandauerat exhibendis.
Veniens ergo ad babyloniam & multos gentis ſuę ſponte eũ ſecutos adducens, ad hie
roſolymam peruenit uiceſimoquinto anno regnante Xerxe: & demonſtrãdas epiſtolas
porrexit Addo & aliis præfectis equitum: & congregãs oẽm populũ ad hieroſolymam
ſtetit in medio tẽpli: talẽ ad eos fundẽs orationẽ. Vos ſcitis uiri iudei deum quidẽ ĩ me-
moria patrum Abraã & Yſaac & Iacob ꝑmanere: & per illorum iuſticiam non derelin
quere prouidẽtiã noſtri. Vnde & adiuuit me: ut acciperẽ a rege poteſtatẽ muros ueſtros
refabricare: ac reliquã partẽ tẽpli perficere. Volo aũt uos uicinarum gentium certe ſcire
inimicicias: & quia ſi cognouerint magnificenter nos edificia reparare reſiſtent: & mul
ta molientur: ut nos ĩpedire ualeant. Primũ ergo in deum confidere debemus: qui illorũ
inimiciciis poteſt reſiſtere: nec die uero nec nocte ſtudiũ edificandi relinquere: dum tem
pus oportunum exiſtit. Cũq; hęc dixiſſet: iuſſit & magiſtratibus muros metiri: & opera
eius diuidere populo per uicos & ciuitates: ſecũdum uniuſcuiuſq; poſſibilitatem: pollici
tus & ſemetipſum cum ſuis ſeruis edificationẽ adiuuare. Solutaq; contione iudei ſtatim
opus aggreſſi ſunt. Iudei uero dicti ſunt ex die qua a babylone profecti ſunt ex tribu iu-
da: quę prior ad illa loca peruenerat. Vnde & ipſi: & prouincia a tali appellatione uoci
tantur. Audientes uero murorum edificationem accelerari ãmanite: & moabite: uel ſa-
marite: & omnes qui inferiorem ſyriam habitabant, moleſte ferebant: & meditabantur

ĩſidias contexere:quatenus uoluntaté eorum impediréť:multoſq; interficiebant iudeos:
ipſum ét Neemiã dilacerare querebant quoſdam aliẽigéas conducentes:qui cum pme
rent.Propterea in timoré & turbã diſperſis rumoribus eos mittebant: tanq̃ multis géti
bus paratis contra eos arma ꝓferre: quibus turbati rumoribus conſtructioné poene reli
querũt.Neemias aũt nullo modo his permotus ſtudiũ operis dereliquerat:ſed cuſtodie
cauſa corporis ſui armis ſatellitũ circumſeptus:ſine uulnere permanebat: operis deſide
rio tribulationé non ſentiens.Ita ſiquidé intentus agebat ac ꝓuidebat ſue ſaluti:non ti
more mortis:ſed cognoſcés poſt ſuũ interitũ minime cõcedi ſuis ciuibus muros cõſtrue
re.Vnde ꝑcepit ĩpoſterũ: ut armis edificatores cincti fabricarent.Igitur edificatores:uel
ĩpéſarũ portitores gladios habebũt:clypeos aũt iuxta eos poni decreuit.Bucinatores ét
qngentis pedibus ſtatuit: ꝑcipiens ut ſi hoſtes appareréť:ſignificaréť populo:quatenus
armati reſiſterent:ne eos nudos inermeſq; oppugnarent.Ipſe uero nocte circuiens ciuita
tem:minime aut opibus:aut ſomno:aut cibo fatigabatur:nihil aũt hoꝝ ſuauiter:ſed ſub
neceſſitate utebať.Quos labores ſuſtinuit per annos duodecim & méſes quattuor.Nã
tanto tempore hieroſolymoꝝ ſunt muri perfecti:octauo & uiceſimo anno, & menſe no
no imperii Xerxe.Sed poſtq̃ muri perfectioné acceperunt, Neemias & reliqua multitu
do ſacrificauerunt deo pro eoꝝ edificatione:ac ꝑ octo dies ſunt epulati. Gentes igitur q̃
ſyriam habitabant audientes factã cõſtructioné muroꝝ, grauiter augebanť.Neemias
aũt in ciuitate uidés paucos hoĩes hĩtare, rogauit ſacerdotes & leuitas:ut uicos relinqué
tes: ad ciuitatem migrarent: & in ea manerent:fabricans eoꝝ domicilia ꝓpriis expéſis.
Populũ ét agros colenté decimas fructuum ad hieroſolymã iuſſit offerre:ut habentes ſa
cerdotes & leuitæ alimenta:ꝑpetua religionis iura non derelinquerent.Et hi quidé libé
ter ſequebanť decreta Neemiæ.Ciuitaté uero exinde contigit hominũ multitudine cõ
pleri.Multa ét alia bona laudibus digua cum ſumma feciſſet magnificentia Neemias:
ad ſenectuté ꝑueniens:defunctus eſt:uir benignus & natura iuſtus atq; magnificentiſſi
mus erga ꝓpriã géte: qui in memoria eterna ſui muros hieroſolymitanos reliquit Hæc
ergo imperii Xerxe ſunt anno.xxviii.menſe nono. Cap.VI.

Efuncto uero Xerxe: regnũ ad eius filiũ Cirũ: qué græci Artarxerxen uocant:cõ
d tigit trãſferri.Quo regéte pſarum imperiũ:periclitata eſt tota gens iudeorum ut
cum mulieribus & filiis deperiret.Cauſam uero paulopoſt demonſtrabo . Nam
decet primum de rege differere:quéadmodum iudeam duxit uxoré de regio genere quã
noſtram dicunt ſeruaſſe genté.Nam cum regnum Artarxerxes accepiſſet:& ordinaſſet
ab india uſq; ad ethiopiam cétum & uigintiſepté ſatrapas, tertio imperii ſui anno ami
cos ſuos & gentes perſis ſubiectas cum ducibus earum magnifice pauit:ſicut regé opor
tuit:qui diuitiarum oſtentationé ꝑ cétum & octoginta dies parauerat:Poſtea gentes ac
legatos earũ in ſuſis per ſeptem dies delitiis ſaginauit:quorum conuiuiũ huiuſmodi erat
inſtructum.Tabernaculum enim fixerat ex aureis argenteiſq; columnis:uela purpurea
ſuper eas extendens: ut multa milia diſcumbentium operirent.Miniſtrabatur ergo po
culis aureis: & lapidibus precioſis ad delectationé ſimul & ſpectaculũ preparatis.Præ
cepit itaq; & miniſtris: ne cogerent bibere eos:potioné eis offerentes quod apud perſas
fieri ſolet:imo concederéť cuiq; diſcũbétium:ut quéadmodũ uellet epularetur.Miſit au
tem ꝑ omnem ꝓuinciam:denuncians:ut opa relinqueréť:multiſq; diebus pro eius impe
rio letarentur.Regina quoq; mulierum cõuiuium in aula collegit.Quam rex prudenti
bus uolens oſtendere,ad conuiuium iuſſit accedere pulchritudine cunctas mulieres pre
cedentem.Quæ pro legum cuſtodia perſarum:prohibentium ab extraneis alienas con
iuges uideri, non acceſſit ad regem .Cunq; ſæpius eunuchos ad eam mitteret inuitan

dam, nihilominus ſuum denegans permãſit aduẽtum. Vnde rex ira cõmotus ſoluit cõ
uiuiũ:& ad ſe cõuocãs ſeptẽ ꝑſas:apud quos legũ mandata ſeruãtur, accuſabat uxorem:
dicẽs qualiter fuiſſet ab ea cõtẽptus:cũ ſępius ad cõuiuiũ uocaretur:& nec ſemel paruiſ
ſet. Pręcepit ergo:ut ꝓnunciarẽt cõtra eam quandã legis definitionẽ. Tunc unus ex his
nomine Nocheus:locutus eſt dicẽs: nõ ipſi ſoli hanc iniuriã factã fuiſſe:ſed oĩbus perſis
periculũ uitę patiẽtibus:ut turpiter a ſuis cõtẽnant̃ uxoribus:nullo enĩ iam pudore te-
nebunt̃: exemplũ reginę ſuperbiæ aduerſum te oĩum rectorẽ habentes:& hortat̃: ut eã
quę ſic iniuriata fuerat regem:maximis damnis afficeret:& hoc facto cunctis gentibus
denunciaret:q̃ ſunt in reginã decreta. Placuit ergo:ut regina uaſthi proiiceret̃:& honor
eius alię mulieri pręberet̃. At ille amore cõiugis detẽtus:grauiter diſiunctionẽ eius fere
bat: & conciliari quidẽ ꝓpter legẽ nõ poterat:triſtis tñ in ſollicitudinibus permanebat.
Quẽ uidẽtes amici nimio merore cõfectũ:perſuadebant:ut memoriam quidẽ uxoris &
amorẽ nihil ꝓfuturũ deponeret:& quereret per uniuerſam terrã uirgines decoras ex q-
bus pulchriorẽ haberet uxorẽ, extingui enim prioris ſic poſſe cupidinẽ alia introducta:
& paulatim deſiderium a muliere ꝓiecta ſubtractũ ad cohabitantẽ poſſe cõuerti. Hoc
flexus conſilio ſtatim quibuſdam iuſſit de palacio eligere pręcellentes uirgines pulchri
tudine:& ad ſe deducere. Cũ uero cõgregatæ multæ fuiſſent, inuẽta eſt quędã puella in
bablonia ambobus orbata parẽtibus:q̃ apud auunculũ noĩe Mardocheũ nutriebatur.
Is eni fuerat ex tribu beniamin. Omneſq; primas iudeoꝝ heſter (hoc enĩ nomẽ ei erat)
pulchritudine ſuperabat:& gratia uultus ſui reſpiciẽtiũ magis delectabat aſpectũ. Quę
traditæ cuidã eunucho ꝓ diligẽtia:cuncta regꝝ ꝓuidentia fruebant̃: affluẽtia aromatũ:
odore & largitate unguẽtorũ quibus corpora utũtur irrigabant̃:& his fruebant̃ ꝑ men
ſes ſex:numero quadringẽte. Cunq; putaſſet uirgines ꝑ prædictum tẽpus diligẽtie ſatis
habuiſſe:& dignas iã regio factas cubiculo:per ſingulos dies ad cõcubitũ unã regi mit-
tebat. Qui poſt cõcubitũ ſtatim eã ad eunuchũ remittebat. Veniẽte uero ad eum heſter
delectatus eſt:in amoreq; incidẽs puellæ:legitimã ẽt duxit uxorẽ:& nuptias celebrauit
imperii ſui anno duodecimo:mẽſe qui dicitur adar. Deſtinauit aũt ꝑ oẽs gẽtes eos q ag-
garii dicunt̃, præcipiẽs eis ꝓ ſuis nuptiis feſta celebrare. Ipſe aũt ꝑſas & primos gẽtium
paſcebat per totum mẽſem pro nuptiis ſuis. Quã cum introduxiſſet ad aulã corona eã
induit. Habitauitq; cũ eo heſter:minime ei prodens: ex qua eſſet natione. Tranſiẽs aũt
& auunculus eius a babylone ad perſicam ſuſin:& habitans illic:ſingulis diebus in pa-
lacio cõmorabat̃: requirẽs qualiter puella conuerſaretur:quã tanq̃ filiam diligebat cũ
legẽ rex poſuiſſet:ut nemo familiarium ad eũ non uocatus accederet:cum ſuper ſolium
ſederet. Sedebat itaq; ẽt rex uirgã aureã ferẽs. Quam cum aliquẽ liberare uoluiſſet:ho-
rum q non uocati uenirẽt:porrigebat ei:& cum tetigiſſet uitabat periculum mortis. De
his quidẽ ſufficiẽter a nobis dictũ eſt. Interiecto uero tẽpore inſidiantibus regi batha:&
theodeſto:bargani eunuchus ſeruus alterius eunnchi:genere iudeus: cum ĩtellexiſſet inſi
dias:reginæ auunculo indicauit:Mardocheus aũt ꝑ heſter manifeſtans inſidiatores ꝓ-
didit regi. Rex autẽ turbatus ueritatẽ iuẽiens:eunuchos qdẽ crucifixit:mardocheo autẽ
tunc nihil præſtitit:quãuis ſalutis eius nuncius extitiſſet:nomẽ tamen eius ãnalibus mo
numentis inſcri pręcepit:& in palacio cum ꝑmaneret:ut amicus regi neceſſarius exiſte-
ret. Quo tẽpore aman amadathi filium genere Amalechitam: ad regẽ introeuntẽ ꝑegri
ni & perſæ ſalutabant. Nam hunc ei honorem Xerxes ab oĩbus iuſſerat exhiberi. Mar
docheum uero propter ſapiẽtiam & patrias leges non adorantẽ Aman cuſtodiri fecit:
& interrogauit eũ ex quo genere eſſet. Audiens autem iudeum eſſe idignatus dixit. Om
nes liberi perſę adorant me:hic ſeruus exiſtens hoc facere dedignatur. Et punire uolens

mardocheū: ipſum quidē a rege petere:ad tormenta paruum putauit:gētē aūt eius de-
creuit totā una pimere. Nam iudeos ī odio ſatis habebat:quoniā amalechitarum genus
e qbus ipſe fuerat ab ipſis omne pierat. Audiens ergo regē accuſabat dicens: gentē eſſe
malignā diſperſam p uniuerſum orbē:qui eius ſeruiret imperiis:nec mixtā: nec aliis gen
tibus coadunatā: nec eādē cum cæteris religionē colētē:quæ nec legibus inqt ſimilibus
utitur:& inimica moribus & pfeſſionibus tui populi & hoībus cunctis exiſtit. Sed ſi uis
aliquod ſubiectis beneficiū cōmodare: iube radicitus eam pire:nec eius reliqas aliquas
remanere:nec aliquos eorꝝ ad ſeruitutē aut ad captiuitatē ſeruari. Verūtamē:ut nullum
patiaris damnū:tributa eorꝝ de propria ſubſtantia ipſe me prębere polliceor:quadragin
ta milia pecuniarum talēta ubicunqꝫ præceperis. Has aūt pecunias libēter offero:ſi pa
catū ab his malis tuum fuerit imperiū. Poſtq̄ Aman hæc intimauit, rex ei & pecūias &
homines donauit:quicquid de his uellet efficeret. Deſiderio autē adepto: Aman ſtatim
mādat tanq̄ a rege p oēs gentes præcepta hunc modū continentia. Rex maximus Ar-
tarxerxes ab īdia uſqꝫ ad ethiopiam:cētum uigintiſeptē prouinciarū principibus & iudi
cibus:qui eius īperio ſubiecti ſunt:ſalutē dicit. Cū pluribus gētibus impaſſem:& uniuer
ſum orbem meæ ditioni ſubiugaſſem, uolui nequaq̄ abuti potētiæ magnitudine:ſed cle
mētia & lenitate gubernare ſubiectos:ut abſqꝫ ullo timore uitā ſilētio trāſigētes:optata
cūctis mortalibus pace fruerētur. Querente aūt me a cōſiliariis meis: qūo hoc poſſet im
pleri, unus q ſapiētia ac fide cæteros precellebat:& erat poſt regē ſecūdus Aman noīe:
indicauit mihi in toto orbe terrarū populū eſſe diſpſum:q nō noſtris uteret legibus: &
cōtra oīum gētiū faciēs cōſuetudinē regū iuſſa contēneret:& uniuerſarꝫ cōcordiam na-
tionū ſua diſſenſiōe uiolaret. Quod cū didiciſſemus:uidētes unā gētē rebellē aduerſum
oē genus hoīum pūerſis uti legibus:noſtriſqꝫ iuſſiōibus cōtrariare:& turbare ſubiectorꝫ
nobis puinciarꝫ pacē atqꝫ cōcordiā, iuſſimus ut quoſcūqꝫ aman q oībus puinciis p̄po-
ſitus eſt:& ſecūdus noīs mei pater mōſtrauerit:cū cōiugibus ac liberis deleantur ab ini
micis ſuis:nulluſqꝫ eorꝫ miſereat̄ q̄rtadecima die mēſis adar āni p̄ſentis:ut nefarii hoīes
uno die ad īferos deſcendentes:reddant pacē impio noſtro quod turbauerunt. Hoc p ci
uitates & puincias ueniente præcepto:oēs ad īteritū iudeorū cōſtituta die parabantur:
quod ēt in ſuſis pabat̄. Rex uero & Aman epulationibus uacabāt: ciuitates uero turba
bant̄. Quod Mardocheus cognoſcēs:ueſtē rupit & ſacco indutus:cinereqꝫ pſuſus:ciui-
tatē circuibat:clamās īterimi gentē q̄ nihil peccauit. Et hoc dicens ad aulā puenit:& an
ipſam ſtetit. Nā minime ei licebat ingredi:tali circūamictū habitu. Idē ēt oēs fecerūt iu
dei p ciuitates qbus de hoc litteræ pponebātur:lugētes & plāgētes nunciatas ſibi cala
mitates. Cū uero qdā reginæ nūciaſſet mardocheū ī tā miſero ante aulā habitu ſtantē:
audito ſermone turbata:miſit q eius ueſtimētū mutarēt. Quo nolēte ſacco exui:qa nō-
dū erat malū finitū: p quo ſaccū īduerat:uocās aſſiſtentē eunuchū Acratheon:ad mar-
docheū deſtinauit:īterrogās qd ei triſticiæ contigiſſet:qꝫ hūc habitū nec ea petēte depo
neret. Tunc Mardocheus indicauit eunucho cām:& litteras cōtra iudeos per oēs puin
cias ſub rege cōſtitutas tranſmiſſas:& pmiſſionē pecuniarꝫ:p quā a rege perditionē gē
tis cōparauerat Aman. Harū ēt exemplū ad heſter tradidit reportandū:quę ppoſita in
ſuſis fuerant:mādans ei quatenus de his regi ſupplicaret:nec recuſaret p ſalute gētis ha
bitū humilē accipe:p quē regi oſtenderet iudeis periculū iminere. Aman inquit q ſecun
dū honorē poſt regē obtinet:accuſando iudeos:regē aduerſum eos incendit. Hęc cū re-
gina cognouiſſet, ruſum mittit ad Mardocheū:dicēs:qꝫ non eſſet a rege uocata:& ſiqs
ad eū nō uocatus intraret moreretur:niſi uolēs quendā ſeruare:porrigeret ei uirgam au-
reā. Nā inuocato & ad eū intrāti:ſi hoc rex fecerit:hic ſolus nō īterimeretur: ſed ueniam

accipiẽs liberat̃. Mardocheus uero ea uerba deportanti ſibi ad heſter eunucho renũcia
re pcepit: nõ ſuæ ſaluti puidere: ſed totius gentis piculũ amouere. Nã ſi nũc ipſa cõtem-
pſerit: adiutorẽ qdẽ gẽti deũ oĩbus modis futurũ: ipſam uero & paternã eius domũ ab
illis quos cõtẽpſerat perituram. Heſter aũt denũciauit Mardocheo p eundẽ miniſtrũ:
ut pgẽs ad ſuſis: conſtitutos illic iudeos ad contionẽ cõgregaret: & ieiunare cũctos tri-
duo p ipſa præciperet: quod & ipſa cũ ſuis agens ancillis: pmiſit ſe præter legẽ adire regẽ:
& ſi mori oporteret non recuſaro. Mardocheus aũt ſecundũ heſter mãdata populũ fecit
ieiunare: deũq; ſuũ petere: ut nec eam: nec gentẽ eius piturã contẽneret: ſed ut ſeculi ſalu
tẽ puidit: & peccãti ueniã cõceſſit: & nũc a denũciato dudũ interitu liberaret. Nõ eñi pp
aliquod peccatũ ita cogebatur ſine gloria depire: cũ & ipſe dominus noſſet cãm furoris
Amã q cũ nõ ſalutabat. Neq; eñi inqt honorẽ quẽ tibi domine offerebã hũc illi quoq;
patiebar offerre: ideoq; iratus cõtra eos q tuas leges nõ tranſgrediunt̃ talia machinatus
eſt. Eaſdẽ ẽt uulgus uoces emittebat: petens deũ puidere ſuę ſaluti cunctoſq; iſraelitas
p oẽm liberare terrã a futura calamitate: nã iam prę oculis eã ſperabant: & ſimul habe
bant. Rogabat ẽt heſter deũ pro patria ſe lege pſternẽs in terra lugubriq; ueſte circũ-
amicta. Cibũ aũt & potũ: oĩaq; ſuauia renuebat p tres dies deũ petẽs ut adiuuaret eam
quatenus regi uideret̃ ſupplicãs ſuauis eloquio: ſpecie uero pulcherrima: ut ex utroq; ſu
ſtẽtata: & ipſa piculũ euitaret: & gentis ſuæ ſalutẽ acquireret: in aman quoq; regis odiũ
cõcitaret. Sic deũ p tres dies deprecãs: lugubrẽ ueſtẽ depoſuit & habitu mutato ornata:
ſicut oportebat reginã: ibat cũ duabus ancillis: quarũ una leuiter eã incũbentẽ ſuſtẽta-
bat: altera uero ſequens longitudinẽ ueſtis: q uſq; ad terrã profuſa erat: ſumens eã digi-
tis deportabat. Quę ita facie rubore plena: uerecũdũ ac modeſtũ habens decorẽ adibat
regẽ ẽt cum timore. Cum uero ad faciem eius ſedẽtis in ſolio deueniſſet: & audiſſet eum
circundatũ ornatu: q ex uaria ueſte: uel auro ac lapidibus pcioſis ualde fulgebat: terribi
lioreq; magis eũ ppter hęc intuens: cũq; & ille aſperius eã: uultuq; iracundo aſpiceret:
mẽbrorum eã debilitas cõprehẽdit: & ſup ãcillas quæ ppe latera eius erãt: repẽte collapſa
eſt. Rex aũt uoluntate arbitror dei mentẽ mutauit: & timẽs ne qd mali uxor eius timo-
re pateretur: ſurrexit a ſella: ſuoq; eam gremio colligens fouebat & oſculabat̃ blandeq;
loquebat̃: confidere petens eam: ne aliqd metueret q ad eũ nõ uocata ueniſſet: nã legẽ
iſtam propter ſubiectos eſſe poſitam: ipſam aũt ſimiliter cũ eo regnãtẽ omnem habere
licentiam. Hæc dicens ſceptrumq; in manu eius ponens: uirgã ſup ceruicẽ tetendit eius:
ppter legẽ: liberans eã a mortis diſcrimine. Ille uero reſpirans: domine inqt: non habeo
facultatẽ explanandi: quę mihi ſubito contigerunt. Nam ut te uidi maximũ & pulchrũ
atq; terribilẽ: ſtatim ſpiritus meus receſſit: & a mea aĩa ſum relicta. Vix illa cũ debilita-
te hæc loquẽte: ẽt regẽ anxietas habuit: deinde confidere: melioraq; ſperare heſter inuita
bat. Nã mediũ ei regnũ ſe cõcedere ſi hoc peteret pmittebat. Heſter uero ad cõuiuium
eũ cũ Aman amico ad ſe uenire ſupplicabat: paraſſe ei cœnã ſe dicẽs. Cũq; ãnuiſſet: &
adueniſſet: inter poculorum leticiam iuſſit rex heſter aperire quod uellet: nihil enim ſe ne-
gaturum eſſe promiſit: etiam ſi mediam partem regni poſcere uoluiſſet. Tum illa in po
ſterũ diẽ explanaturum ſe ſuum conſiliũ pmiſit: ſi rurſus ad cõuiuium cum Aman cõ-
ueniret. Cũq; rex promiſiſſet: Aman egreſſus eſt gaudens: q ſolus apud heſter cum re-
ge meruit epulari: dum nullus alius talẽ honorẽ potuiſſet adipiſci. Videns uero in aula
Mardocheũ: nimis indignatus eſt: q nõ aliquam ab eo uenerationem ſibimet exhiberi
ſenſiſſet. Tũc ingreſſus ad ſemetipſum: uxorẽ Zaraſam cũ amicis uocauit. Quibus prę
ſentibus honorẽ expoſuit quo frueret̃: non apud regem tantum: ſed & apud reginã: &
qualiter illo die ad eã cum rege ſolus accitus eſſet: & in poſterum diem rurſus inuitaretur.

Dicebat aũt:nõ ei placuiſſe:q̃ Mardocheum uiderat in aula iudeum. Cui reſpõdit uxor
ſua Zaraſam. Iube lignũ ſecari quinquaginta cubitorũ: & mane pete Mardocheum a
rege crucifigẽdum. Cuius conſilium laudans:præcepit famulis lignum paratũ in atrio
conſtituere:quod ad pœnã Mardochei ſeruaretur. Deus aũt ſpem malignã Aman deri-
debat:& accidẽtia præuidens:de futuris delectabat̃. Nam regi ſomnum per illã noctẽ
abſtulit. Qui nolẽs in ocio uigilias perdere:ſed ad gubernationẽ ſui principatus eas ha
bere:ſcribã iuſſit libros afferre prædeceſſorum ſuorum:& factoꝝ eoꝝ monimenta rele-
gere. Cunq̃ detuliſſet:& recenſeret:iuenti ſunt quidã:qui pro uirtute ſua pręcium agros
acceperant:quoꝝ & nomen ſignatũ erat:alter uero pro fide donatiouẽ ĩpetrauerat. Poſt
hæc legendo uenit ad bagathan & theodeſtũ eunuchos ĩſidiatores regis: quos Mardo
cheus ĩdicauerat. Et cũ hoc tantũ ſcriba pronũciaſſet:& ad alterius tranſiſſet actus:rex
eũ detinuit:cõſulens ſiq̃d ei pro remuneratiõe datum ſcriptũ haberet̃. Scriba reſpõdit,
Nihil. Tunc rex iuſſit eum tacere:& iterrogabat eos quibus hoc cõmiſſum fuerat: q̃ ſit
hora noctis. Audiens autẽ iam diluceſcere:præcepit:ut quẽ ĩuenirent amicorum ante au
lam præſentem nunciarent. Euenit aũt Amau ĩueniri. Nam pręter ſolitã horã maturius
proceſſerat mortẽ Mardochei petiturus. Cunq̃ ſerui renũciaſſent Aman ante edem ſta
re:pcepit eum uocari Cum ergo intraſſet:amicũ ĩquit te ſciẽs ſolũ fidelẽ:peto ut cõſiliũ
mihi præbeas:quẽadmodum debeã ſecundum meam magnificentiã honorare quendã
ualde chariſſimũ. Amau uero putans:cõſilium quod dediſſet hoc ſibi ꝓfuturũ: nã ama
ri ſe ſolum credebat a rege:quã exiſtimabat optimã eſſe ſententiã : regi declarabat & di
xit. Si uis quẽ dicis hoĩem dilectum gloriæ meritis honorari:fac eum ſup equũ ꝓcedere
tua ueſte ĩdutum:& torquẽ aureã habere:& pręcedere unũ ex tuis neceſſariis amicis:cla
mantẽ p totã ciuitatẽ: q̃ tale beneficium merebit̃:quẽ rex honorificari uoluerit. Igitur
Aman huiuſmodi largitatẽ arbitratus ad ſe uenturã:talia pſuaſit. Rex uero delectatus
hac ãmonitõe:uade ait habẽs equũ:& ſtolã & torquẽ:regre Mardocheũ iudeũ: & his il
lum ĩnduens;antecede equũ eius. Nã tu inq̃t amicus es mihi præ cunctis. Ergo perfice
cõſilium cuius utilis pſuaſor extitiſti: & hæc ei a nobis donent̃:qui meã aĩam liberauit.
Poſtq̃ hęc præter ſpem oẽm audiuit:mente confuſus & meſticia pculſus exiit:equũ du-
cens:cũ purpura & auro & Mardocheũ reperiens: ante aulam ſacco ĩdutũ:iuſſit exutũ
purpura circũdari. Tum neſciens ille ueritatẽ:ſed deludi ſe putans:peſſime inquit oĩum
hoĩum:ita calamitatẽ meã derides. At uero certe cognouit:q̃ ei rex hũc honorem dona
uerit ꝓ ſalute quã illi prębuerat;inſidiatores eunuchos redarguens purpura induit̃:quã
rex ſæpe ueſtitus gerebat:& torquẽ ceruice circũdatus:& ſup equum ſedẽs totã circui-
bat undiq̃ ciuitatẽ:pręcedẽte Aman & pręedicante:q̃ hmõi fruitur donis:quẽ rex ama
uerit:& dignum honore ꝓbauerit. Cunq̃ totam circuiſſet ciuitatẽ:Mardocheus ad re-
gem ingredit̃. Aman aũt ex cõfuſione ad ſe recedens: cum lachrymis uxori & amicis q̃
cõtigerant:ĩdicauit. Illi nequaquã puniri poſſe Mardocheum dicebant:deum enim eſſe
cum ipſo credebãt. Dumq̃ hæc adinuicẽ loquerent̃:uenerunt Heſter Eunuchi: Aman
urgentes ad cenam. Sabuchadas uero unus ex eunuchis: uidens crucẽ fixã ĩ domo Amã
quã Mardocheo parauerat:cõſuluit aliquẽ ſeruoꝝ:cuius cauſa eã paraſſet:& audiẽs re-
ginæ auunculo:quia Aman a rege eũ petiturus erat ad pœnã:tunc quidẽ tacuit. Cunq̃
rex una cum Aman epulans ĩterrogaret reginã:quã uellet ab eo donationẽ impetrare:
cõpletuꝝ enĩ ſe eius deſideriũ ꝓmittebat, tũc regina ꝓ populi depræcabat̃ periculo:eo
q̃ tradita fuiſſet ad perditionẽ cum ſua gente:ideoq̃ ſermones ad eũ facere decreuiſſet.
Neq̃ enim moleſtum ſibi dicebat:ſi amaram eius ſeruitutẽ imponeret: paruum enim ei
hoc eẽ malum : ſed ſupplicabat hęc amoueri. Itaq̃ interrogaute rege:a quo hęc ſancita

ſuiſſent:accuſabat iam manifeſte Aman:& maliuolum contra eos exiſtentē:has moli-
tū inſidias arguebat. Tunc rex ad hoc turbatus:a conuiuio ad hortos egredit̄ . Heſter
uero reginā Aman petere cœpit:ut ueniā pro peccatis expoſceret:nā ītellexerat:ī qbus
iam malis eſſet. Cūq; ſuper lectum procidēs reginā peteret ſuperuenit rex:& hmōī uiſu
magis incitatus dixit. Peſſime oīum uxori meę iam uiolentiā irrogare conaris. Ad quod
Aman obſtupuit:& nihil potuit rn̄dere. Tunc Sabuchadas eunuchus cœpit aman ac-
cuſare:quēadmodū inueniſſet ī atrio eius paratā crucem ad mortem Mardochei:nā hoc
illi iterroganti ſeruus īdicauerat:cū ad ipm inuitaturus cū ad cœuam ueniſſet:crucē aūt
dicebat eſſe altitudine cubitorū qnquaginta. Quod rex audiēs:in illa eum pœna trade
re decreuit:quā contra Mardocheum ipſe tractauerat ſtatimq; iuſſit cruci ſuspenſum ſte
rni. Vnde mihi cōtigit mirari nomen dei:& ſapiētiā:& iuſticiam eius agnoſcere:q nō
ſolum maliuolentiā Amā puniuit:ſed q excogitata contra aliū tormenta ī eum conuer
tit:& cæteros hoc ſentire permiſit:qūo qui contra alium quædam molitus fuerit hæc in
ſe primū parata cognoſcat. Itaq; aman honorē quē a rege pceperat ſupra modū abuſus:
huiuſmodi cruci cōfixus eſt. Rex aūt ſubſtātiā eius reginę donauit: & Mardocheū ad-
uocans: dedit ei anulum quē aman ipſe pſtiterat. Nam iam heſter ad notitiā eius perdu-
xerat cognationē quam ad illū habebat. Donauit uero & regina Mardocheo aman poſ
ſeſſionē:& ſupplicauit regi liberari a mortis metu gentē iudeorū:cito nota ei faciēs:quę
per uniuerſas puincias ſcripſiſſet aman filius amatdathi. Nam patria gēte ſua perēpta:
nullatēus ſe uitā poſſe tolerare dicebat. Cui rex pmiſit:nihil eam fruſtra petere: nec ſtu
dio eius aliqd cōtrarium puenire. Vnde pcepit:ut ſcriberet q̄ uellet de iudeis noīe regio:
ſignaretq; eius ſigillo:& trāſmitteret p omne eius imperiū ut ſiqs legeret ſignatas epi-
ſtolas ſigillo regio:minime ſanctiōībus obuiaret. Scribas ergo regales uocans:iuſſit ſcri
bere gētibus & primatibus:& magiſtratibus pro iudeis:ab īdia uſq; ad ethiopiam cen-
tum uiginti & ſeptē puinciaꝝ. Epiſtolæ aūt hunc ordinē continebant. Rex magnus ar
tarxerxes ab india uſq; ethiopiā:centum uiginti & ſeptē prouinciaꝝ ducibus ac pricipi-
bus:qui noſtræ obedrunt ditioni ſalutē dicit. Multi bonitate principū & honore q ī eos
collatus eſt abuſi ſunt in ſuperbiā & nō ſolum ſubiectos regibus nitunt̄ opprimere: ſed
datā ſibi gloriā non ferētes in ipſos qui dederunt moliuntur inſidias agitare:nec cōtenti
ſunt gratias non agere beneficiis:& humanitatis in ſe iura uiolare:ſed dei quoq; cuncta
cernentis arbitrant̄ ſe fugere poſſe ſniam:& in tantū ueſanie prorūpere ut eos qui credi-
ta ſibi officia diligenter obſeruant:& ita cuncta agunt ut omniū laude ſint digni, men-
daciorum funiculis conentur ſubuertere:dū aures principum ſimplices & ex ſua natura
alios exiſtimantes calida fraude ſubuertunt. Quæ res & ex ueteribus probatur hiſtoriis
& ex his q̄ geruntur quottidie:quō malis quibuſdam ſuggeſtionibus regum ſtudia de-
prauantur. Vnde prouidēdum eſt paci oīum prouinciarum: nec putare debetis:ſi diuer
ſa iubeamus ex animi noſtri uenire leuitate:ſed pro qualitate & neceſſitate temporum:
& ut reipublicæ poſcit utilitas ferre ſentētiam. Et ut manifeſtius quod dicimus intelliga
tis:Aman filius Amatdathi:& animo & mente macedo:alienuſq; a pſaꝝ gente:pietatē
noſtrā ſua crudelitate cōmaculās:pegrinus ſuſceptus eſt a nobis:& tantā in ſe expertus
eſt humanitatē:ut pater noſter uocaretur:& adoraretur ab oībus poſt regem ſecundus.
Qui ī tantum arrogātiæ tumorē ſubleuatus eſt ut regno nos priuare niteret̄ & ſpū. Nā
Mardocheū cuius fide & beneficiis uiuimus:& cōſortē noſtri regni Heſter cū omni gē
te ſua nouis qbuſdam atq; inauditis machinis expetiuit ad mortē hoc cogitans:ut illis
interfectis:inſidiaret̄ noſtræ ſolitudini:& regnū perſarum transferret ī macedonas. Nos
autem a peſſimo mortalium iudeos neci deſtinatos:ī nulla penitus culpa reperimus:ſed

econtrario iuſtis utẽtes legibus: & filios altiſſimi & maximi ſemperq; uiuẽtis dei eſſe: cu
ius beneficio: & patribus noſtris: & nobis regnũ eſt traditum: & uſq; hodie cuſtoditur.
Vnde & eas litteras quas ſub noie noſtro ille direxerat: ſciatis eſſe irritas. Pro quo ſcele-
re ante portas huius urbis .i. ſuſis: & ipſe qui eſt machinatus: & oĩs cognatio eius pẽdet
in patibulis: non nobis ſed deo ei reddẽte quod meruit. Hoc aũt edictũ quod nunc mit
timus: in cũctis urbibus proponat̃: ut liceat iudeis uti legibus ſuis. Quibus debetis eſſe
adminiculum: ut eos qui ſe ad necem eoꝝ parauerant poſſint interficere .xiii. die menſis
duodecimi: q uocat̃ adar. Hanc enim diem oĩpotens deus meroris & luctus eis uertit ĩ
gaudiũ. Vnde & uos iter ceteros feſtos dies hãc habetote diẽ: & celebrate eam cum oĩ
letitia: ut & ĩpoſterum cognoſcat̃, oẽs qui fideliter pſis obediunt: dignam pro fide reci
pere mercedẽ: q aũt inſidiant̃ regno eoꝝ perire pro ſcelere. Omnis aũt ꝓuincia & ciui-
tas: quę noluerit ſolẽnitates huius eſſe particeps: gladio & igne depeat: & ſic deleat̃: ut
non ſolũ hominibus: ſed ẽt inuita ſit beſtiis in ſempiternum pro exẽplo contemptus &
inobediẽtiæ. Igitur equites epiſtolas deportantes exierunt: & uiã propoſitã pagebant.
Mardocheus uero regia ĩdutus ſtola: & corona aurea & torque proceſſit ornatus. Quẽ
uidẽtes ita honorificatũ a rege iudei in ſuſis habitantes: cõem exiſtimauerunt eorũ fœ-
licitatẽ. Preterea gaudium & ſalutare lumẽ propoſiti regalibus ſanctionibus p ciuitates
& ꝓuinciaſ iudeos circũdedit ita: ut ẽt multæ gẽtes ꝓpter timorẽ iudeorũ perterrerẽt̃: li
bertatẽ ex periculo eoꝝ cõparatã inſpiciẽtes. Nã duodecimi mẽſis quattodecimo die: q
apud hæbreos adar: apud macedones diſtrios uocatur: portitores regalium litterarum
nunciabant: quemadmodum deberent die quo ipſis periculũ imminebat inimicos cõſu
mere. Tunc perſidis ſatrapæ & tirãni: & regis ſcribæ ſuum iudeis reddebant honorem:
quoniã timor mardochei eos ad tẽperantiã coaceruabat. Poſtq̃ edictũ regis per omnes
prouincias lectum eſt: in ſuſis iudei inimicorum quingẽtos interemerunt. Cumq; rex p-
emptoꝝ in ciuitate numeꝝ heſter nunciaſſet: & in prouincia quod factũ fuiſſet ambige
ret: ſiquid amplius uellet ĩterrogauit eã. Illa uero petiuit eũ: ut præciperet iudeis: & ipo-
ſteꝝ diẽ ita facere ĩ reliquos inimicos ſuos: & ut .x. Aman filii crucifigerent̃. Quod qdẽ
iudeis rex conceſſit: nequaq̃ reſiſtere uolẽs heſter. Iudei uero parati .xiiii. die menſis occi
derunt rurſus aduerſariorum trecentos: nihil penitus poſſeſſioĩs eoꝝ tangẽtes. Interfecti
ſunt ẽt p prouinciam aliaſq; ciuitates a iudeis ſeptuagita ſex milia inimicoꝝ: quos ſtra-
uerũt tertiadecima die mẽſis: quẽ feſtum celebrauerũt. Similiter aũt & iudei in ſuſis col
lecti: die .xiiii. & .xv. eiuſdẽ menſis epulati ſunt. Vnde hactenus oĩs in orbe terraꝝ iudei
hos celebrãt dies: pticulas de cõuiuiis ĩuicẽ mittẽtes. Scripſit ẽt Mardocheus oĩbus ſub
ĩperio artarxerxis degẽtibus iudeis: quatenus hos obſeruarẽt dies ſemp eos celebrantes:
& nepotibus traderẽt p omnia tẽpora celebrandos: ne alicui obliuioni traderẽtur: ꝙ in
his fuerant ab amã pituri: iuſtũq; eſſet: cum uitaſſent periculum: & inimicos puniſſent:
honorare eos: gratias agentes deo. Vnde p̃dictos dies iudei celebrant: appellantes eos
conſeruatores. Mardocheus autẽ magnus erat & clariſſimus apud regem principatũq;
eius regebat: & potiebatur cõmuni cõuerſatiõe cũ regina. Tunc iudei ſuper omnes liber
tatis licentia fruebantur. Hæc quidem ſub imperio artarxerxis geſta ſunt. Cap. VII.

Efuncto autem Heliaſib principe ſacerdotũ: iudas filius eius principatũ ſacerdo-
d talẽ ſuſcepit. Defuncto uero & hoc: Ioannes filius eius honorẽ ſuſcepit. Propter
quẽ uagoſus dux alterius artarxerxis tẽplum uiolauit: & tributa iudeis impoſuit:
nec prius dimiſit quotidianas offerri hoſtias: quã ꝓ uno quoq; anno uectigal exigeret:
dragmas quinquaginta. Hoc aũt ex hmõi cã contigit. Frater erat Ioãnis Ieſus: cui uago
ſus amicus exiſtẽs: ꝓmiſit ei ſacerdotii pricipatũ dare. Qua cõfidentia Ieſus altercatus ĩ

tēplo aduerſus Ioānē ſcitauit fratrē:ut eū interficeret:& tantū in tēplo facinus Ioānes ſ
fratrē cōmitteret:quod nunq̄ prius:nec apud græcos:nec apud hæbreos:ita ſcelerate fa
ctum eſt. Vnde nec deus hoc impune dimiſit:ſed populū propter hanc cām ad ſeruitu-
tē redegit:& tēplum uiolari a perſis dimiſit:dicēte uagoſo. Auſi eſtis homicidium in ue
ſtro tēplo comittere:Ego pemptore illo in tēpore mundior ſum. Et hæc uerba faciēs: in
tēplum ingreſſus eſt. Hac igitur uſus occaſione uagoſus:āno ſeptimo Ioannē pro nece
Ieſu puniuit. Finiēte uero uitā Ioanne ſucceſſit principatui ſacerdotū filius eius Iaddus.
Erat aūt ēt & huic frater manaſſes noīe. Cui ſanaballath miſſus a dario ad ſamariā:ſa-
trapa genere cutheus:ex q̄bus ſamaritę deſcenderunt:audiēs claram eſſe ciuitatē hiero-
ſolymam: & reges eius multa aſſyriis:& habitatoribus humilis ſyrię p̄icula feciſſe: libē
ter manaſſe copulauit ſuam filiam nomine Yſacha: arbitratus p affinitatē obſidē ei fu-
turam ad fidem gentis iudeorū. Cap. VIII.

Er idē tp̄s & philippus rex macedonū ab egeſia pauſania filio ceraſte:genus ab
p oreſte trahēte inſidias paſſus p̄imit̄. Succedēs uero filius eius alexander īperio
trāſiit heleſpōtū:& duces darii deuicit:ſup grānicū flumen cōfligēs cū eis. Cūq̄
p̄curriſſet lidiā & ioniā captiuaſſet frigiāq̄ p̄daſſet:ad loca pāphilię puēit;quod alibi
explanatū eſt. Hieroſolymoꝝ uero ſeniores indignabant̄:q̄d principis ſacerdotū Iaddi
frater Manaſſes:alienigenę cohabitās uxori ſacerdotii p̄ticeps exiſtebat. Arbitrabātur
enī hoc cōnubiū initiū fieri occaſiōis p̄ſtandæ uolētibus leges trāſgredi p uxorū copula
tiōibus: quas ab aliēigenis ſibi cōiungere feſtinabāt. Nā extitiſſe etiā priorē captiuitatē
p hæc cōiugia mala putabāt:q multi ī his peccaſſent: dū nō uxores p̄uīciales ducerēt.
Iubebāt ergo manaſſe diſiungi ab uxore:aut nō ītroire ſacrariū. Pricipes quoq̄ ſacerdo-
tū cū populo hoc īdigne ferebāt. Manaſſes āt phibitus a fratre ad altare accedere:ad ſo
ceꝝ ſanaballan puēit:amare ſe dicēs filiā eius Yſacha:ſacerdotalē uero honorē maximū
eſſe apud gentē & ciuitatē: & genus iudeoꝝ:nec uelle p̄pter hmōi coniunctionē ſacer-
dotii iure priuari. Itaq̄ ſanaballath non ei ſolū ſacerdotiū: ſed ēt principatū ſacerdotii &
potentiā: ac honorē oīum locoꝝ ſibi ſubiectorū dare promiſit:uolēs ſuā apud eū filiam
p̄manere. Dicebat etiā tēplū ei edificare ad iſtar hieroſolymorū ſup montē garizin: q al
tior oībus ſamariæ mōtibus appebat:ſed hoc facere cū regis darii ſnīa. His p̄miſſiōibus
eleuatus manaſſes:p̄manſit apud ſanaballath principatū ſacerdotii arbitratus ſe acce-
pturū dario conferēte. Nā iam ſanaballath uergebat in ſeniū. Multis uero ſacerdotibus
& iſraelitis hmōi ſibi ſubiectis uxoribus:nō p̄ua ſeditio hieroſolymitas habebat:dū plu-
res ad manaſſen tranſirent. Quibus ſanaballath pecunias miniſtrabat:& terram colen
dā:habitationēq̄ deputabat:oībus modis genero ſuo concordans. Eodē tp̄e Darius au-
diēs Alexandrū helleſpontū trāſiſſe:ſatrapaſq̄ ſuos ſup granicū fluuium pugna uiciſſe:
& ulterius acceſſiſſe:exercitū equitū peditūq̄ colligēs:occurrere ſtatuit macedonibus:
priuſq̄ oēs p̄currētes aſyam deuaſtarēt. Tranſiēs ergo fluuiū eufratē & montem cilitiæ
thaurum:hoſtes in ipſa cilitia ſuſtinebat:illic ſperās eos expugnare. Tunc Sanaballath
p̄pter deſcenſum darii gauiſus:ilico manaſſen dicebat: p̄miſſa cōpleri:dario poſt capti
uitatē hoſtium reuertēte. Nam credebat nō ipſe tantū:ſed ēt omnes aſyam habitantes:
nec ad manū belli macedonas cum pſis p̄pter multitudinē eē uēturos. Aliter uero quā
ſperabat̄ euenit. Nam cōgreſſus cū macedonibus rex ē uictus:multāq̄ partē exercitus
p̄dēs:& captis matre:pariter & uxore:ſimul & filiis ad pſas fugiēs remeauit. Alexander
aūt ad ſyriā ueniens damaſcū cœpit:& ſubiugata ſydone:tyrū obſidebat. Litteras uero
ad pricipē ſacerdotū iudeoꝝ direxit īuitans eum auxilia ſibi mittere & uenalia exercitui
præparare:& quāta prius dario cōſecrabat: ei præberet:eumq̄ īuitauit amicitiā mace-

donũ eligere:ne impoſterũ peniteret.Cũq; priceps ſacerdotũ litteratũ portitoribus rñ
diſſet ſacramẽta dario ſe dediſſe:ne cõtra eũ arma portaret:nec poſſe uiuẽte dario conſti
tuta tranſcẽdere Alexãder ĩcitatus tyrũ quidẽ relinquere nõ decreuit: paulopoſt capi fu
turã qua uicta:minabatᷣ cõtra principẽ ſacerdotũ gẽtis iudeoꝝ exercitũ mittere:ut oẽs
ꝑ eũ diſcerent:qbus deberẽt cõſtituta ſeruare.Quapropter intẽtius in obſidiõe ꝑſeuãs:
uaſtauit tyrũ.Cũq; eã cœpiſſet ad ciuitatẽ gazã ꝑuenit eãq; cũ duce ſuo babima ſiu obſi
debat.Arbitratus aũt Sanaballath oportunũ inueniſſe tp̃s:dario iam deſperato:eligẽs
de ſuis octo milia:ad alexãdrũ ꝓficiſcitᷣ:quẽ reperit inchoantẽ tyri obſidionẽ. Cui et ꝑ
miſit dare loca ſub ſua poteſtate cõſtituta: magiſq; ip̃m dominũ libẽter hẽre quã dariũ.
Cũq; ſe intellexiſſet:grate ſuſceptũ:confiſus iã et de p̄ſentibus fretus:uerba ꝓferebat:di
cẽs ſe generũ habere manaſſen:fratrẽ iaddi principis ſacerdotum iudeæ gẽtis: multoſq;
alios cũ eo p̄ſentes ex eadẽ gente: quos uelle aiebat ſub eo tẽplum locis conſtitutis edifi
care:hoc aũt ipſi ꝓfuturũ dicebat:ſi diuideretᷣ in duas partes iudeoꝝ potẽtia.ne eadẽ cõ
cordia gens cõiuncta debellaret:aut ĩ aliquo regibus obuiaret:queadmodũ prius & aſ
ſyriorũ regibus cõtingebat.Cõcedẽte uero Alexãdro:oĩ ſtudio anniſſus ſanaballath edi
ficauit tẽplũ & ſacerdotẽ manaſſen cõſtituit:maximũ arbitratus præmiũ ex filia nepoti
bus futuꝝ.Septẽ aũt menſibus ĩ obſidione tyri trãſactis:& duobus ĩ gaza:ſanaballath
defunctus eſt.Alexãder aũt capta gaza:ad ciuitatẽ hieroſolymitaꝝ aſcẽdere feſtinabat.
Quod priceps ſacerdotũ iaddus audiens: ĩ pauore & timore cõſtitutus:moliebatᷣ quẽ
admodũ macedonibus feſtinus occurreret rege ĩdignãte: & putãte timorẽ eſſe cõtuma
ciã.Præcipiens igitᷣ populo ſupplicationẽ & ĩmolationẽ offerre deo: ipſe deprecabatur
ſubuẽire gẽti:a uẽturiſq; eã liberare piculis.Obdormiẽte uero eo poſt ſacrificiũ deus p̄ce
pit ut cõſideret:ſertiſq; ciuitatẽ ornaret:portaſq; ꝓtinus aperiret:& alios qdẽ cũ ueſte al
ba:ip̃m aũt & reliquos ſacerdotes cũ legitimis ſtolis iuſſit occurrere: nihil ſeuũ ſperãtes
pati:deo ꝓuidente.Cunq; a ſopore ſurrexiſſet:ualde cõgaudẽs:nocturnũ oraculum om
nibus ĩdicauit:& quæ uidit ĩ ſomno cũctis facere demandans:regis p̄ſentiã expectabat.
Quẽ audiẽs nõ lõge eſſe a ciuitate: ꝓceſſit cũ ſacerdotibus:& ciuili multitudine:ſacram
& maiorẽ aliis gentibus ei p̄parans occaſionẽ:ad aliquẽ locũ qui ſaphin appellatᷣ:quod
nomẽ latine trãſlatũ ſcopulũ ſignificat:ex quo loco hieroſolymã tẽplũq; potuiſſet uide
re.Phœnices uero & chaldei regem ſecuti:putabant:quia qcqd potuiſſet furor impialis
ꝑmittere in ciuitatẽ:ipſe cõmitteret: & pricipẽ ſacerdotũ ſummis afficeret contumeliis.
Quod e diuerſo contigit euenire.Nam Alexander p̄uidens multitudinẽ ueſtibus albis
indutam: antiſtites uero cum biſſinis ſtolis:& principẽ ſacerdotum iacinctinã & aureã
ſtolã:ſuper caput hadentẽ cidarim:& ſup laminã aureã: in qua ſcriptum erat dei nomẽ:
adiit eum ſolus:& numẽ adorauit:& principem ſacerdotum primus ueneratus eſt.Om
nibus uero iudeis una uoce Alexãdrum ſalutãtibus:circumaſtãtes ſyriȩ reges:& reliq:
hoc facientẽ ſtupuerunt:corruptãq; regis mentẽ putauerũt.Parmenion uero ſolus eum
ĩterrogauit dicens:cur omnibus eũ nõ adorãtibus ipſe adoraſſet principẽ ſacerdotũ gen
tis iudeæ.Cui ille non hunc inqt adoraui:ſed deũ cuius pricipatu ſacerdotii functus eſt.
Nam ꝑ ſomniũ in huiuſmodi eũ habitu cõſpexi:adhuc ĩ odio ciuitate macedoniæ cõſti
tutus.Dũq; mecũ cogitaſſem:quẽadmodũ poſſem aſyam uincere:ĩcitabat me nequaq̃
negligere:ſed confidẽter tranſire.Nam ſemp ductuꝝ meũ dicebat exercitũ & ꝑſaꝝ tra
diturum potẽtiam:ideoq; neminẽ alium in tali ſtola uidẽs:cum hunc animaduertiſſem:
habẽs uiſionis & ꝓbationis nocturnæ memoriam:ſalutaui.Exinde arbitror diuino iuua
mine me directum:Dariumq; uiciſſe:uirtutemq; ſoluiſſe perſarum.Propterea ſimul etiã
oĩa quȩ in eo corde ſperantur:prouentura confido.Poſtquam hæc parmeoni locutus eſt

principē ſacerdotū honorans:occurrētibus: reliqs ſacerdotibus ad ciuitatē uſq; peruenit:& ad tēplū aſcendens:ſacrificauit deo:ſecūdū ſacerdotis oſtenſionē.Ipſe aūt ſacerdotū principi:& reliqs ſacerdotibus munificēter multa donauit.Allato uero ei uolumine Danielis:in quo ſcriptū erat:quēdā graecorū regē pditurū pſarū potētiā : arbitratus ſeipm eē quē ſcriptura ſignificabat:gauiſus eſt:& tūc qdē multitudinē dimiſit.Poſtera āt die cōuocans eos iuſſit petere:& quas uellent donatiōes accipere.Principe ergo petēte: ut liceret patriis uti legibus:& ſeptimū annū ſine tributis eē:mādauit:et oīa conceſſit. Cūq; ab eo poſtulaſſet:ut iudeos in babylōe et media gēte pciperet ſuis potiri legibus: pmiſit libenter facere q̄ poſcebat. Dicēte uero ipſo ad multitudinē:ſiqs elegerit ei militare:pmanēs ī patriis legibus:et ſecūdū eas uiuēs: paratū ſe eos ducere:ſe pugnaturos cum eo dixerunt.Igitur Alexander ita diſponens hieroſolymā: duxit ad reliquas exercitum ciuitates:omnibus eum ad quos peruenit amabiliter ſuſcipientibus . Samaritæ uero metropolim tunc ſicimam nomine habētes:poſitā iuxta garizin montē:in quo trāſgreſſores habitabant iudei:uidētes ab Alexandro ita magnifice iudeos honoratos: coacti ſunt ſe fateri iudeos.Nam hmōi ſamaritę naturę ſunt:ſicut prius alibi demonſtrauimus:in calamitatibus merſos iudeos negant eſſe cognatos:ueritatē confitētes:& cū uiderint clarum eis aliquod oblatū: tunc ſocios ſe iudaici generis pfitentur : originē ſuā a nepotibus ioſeph:effraī & manaſſe recēſentes . Tunc ergo claritatē & multū animi ſui affectū oſtēdētes:occurrerunt regi:paulominus quā hieroſolymitæ.Cūq; laudaſſet eos Alexāder: ſicimitę adierūt eū cū militibus:quos ad eū ſanaballath trāſmiſerat petētes: ut ad ciuitatē pueniret:& tēplū apud eos poſitū honoraret q reuertēs:ad ipſos ſe uenire pmiſit.Petētes aūt tributoꝝ ſeptimi āni cōceſſionē:nā neq; ipſi ſemināt in eo cōſuluit: qui eſſent qui talia poſtularent . Cunq; reſpondiſſent hębreos ſe quidē eſſe ſicimitas autē a ſydonio nuncupari:iterū interrogauit eos:utrū iudei eſſent illis aūt dicentibus non eſſe : & ego inquit hęc iudeis conceſſi:ſed reuerſus quidem et a uobis certius edoctus q̄ uiſa fuerint agam Et ſicimitis qdē ita poſtulationē negauit.Similiter uero amicos ſanaballath ſeſeq̄ pcepit ad ægyptū : ibi daturū ſe eis iugera terræ pmittēs:quod & poſtea fecit:thebaidā cuſtodire prouinciā eis iniungens.Igit̄ defuncto alexrandro:& principatu a ſucceſſoribus eius diuiſo:templum ſup Garizin montē pmanſit.Et ſiquis culpā habuiſſet apud hieroſolymitas:aut de cibo illicito:ſeu de tranſgreſſione ſabbatorū: aut de huiuſmodi peccato ad ſicimitas recedebat dicens ſe iniuſte culpari.Defunctus eſt autē illo tpe princeps ſacerdotū laddus:& Onias filius principatū ſacerdotalem ſuſcepit.Et in his conſtituti hieroſolymitæ degebant.

INCIPIT LIBER.XII.ANTIQVITATIS IVDAICAE.QVI CONTINET GESTA.C.LXX.ANNORVM. CAP.I.

ALexander rex Macedonū ubi regnū perſarū diſoluit:iudeamq; diſpoſuit ut pdictū eſt a uita diſceſſit.Cumq; multos principatus ſui ſucceſſores reliquiſſet.Antigonus qdē Aſyam appręhendit.Seleucus aūt babylonē:genteſq; uicinas obtinuit.Liſimacho ceſſit Helleſpontus . Macedoniam rexit Caſſander . Ptolomeus filius Lagi Aegyptū poſſedit.Qui dū aduerſum ſe ſeditiones haberent:ſuūq; dilatare contenderent principatū:diuturnis bellis ciuitates cōcuſſæ:multis ciuibus inter certamina pereuntibus ingemiſcebant.Tūc & oīs ſyria ſub Ptolomeo filio Lagi q ſaluator nuncupatur:contraria ſui nominis eſt perpeſſa.Nāq; hic ēt

Hieroſolymã depugnauit:fraudibus & dolis ciuitatẽ die ſabbatorũ igreſſus ſub ſpecie
ſacrificii nequaquã iudeis reſiſtẽtibus quõ hoſtile nihil exiſtimarẽt: & ideo ocioſi ueluti
nihil ſuſpecti ſegnes erant. Qui cũ ſine labore ciuitatẽ apprehendiſſet:crudeliter eis do
minabatur. Teſtis eſt oratiõi meæ Ouidius Sabatarcides:qui ſucceſſorꝫ Alexãdri acta
conſcribẽs ſuperſtitionẽ noſtrã ꝓ qua libertatẽ amiſimus exprobrauit: cũ hæc diceret.
Eſt gens quę iudea dicitur ciuitatẽ munitam & magnam hieroſolymã detinẽs: quę cõ
tẽpſit ſub Ptolomeo conſtituta dum arma capere deuitaſſet: & ꝓpter ſuperfluã ſupſti-
tionẽ ſeuiſſimum dominum ꝑtulit habere. Sabatarcides quidẽ hęc de gẽte noſtra cõſcri
pſit. Ptolomeus uero multos captiuos a mõtanis iudeę:uel a uicinis locis Hieroſolymo
rũ.i.a Samaria uel a Gariſi trahens ad Aegyptũ cõmigrauit. Sed cum cognouiſſet eos
quos ab Hieroſolymis abſtraxerat firmos iuriſiurandi uel fidei cultores exiſtere cũ Ale
xandro legationẽ ad eos mittẽti ſic reſpondiſſent Dario uiuẽte contra eũ arma nequaq̃
ſumere:poſt Darii expugnationẽ multos ad caſtella deputauit: & pes cũ Macedõibus
Alexandrię ciues ſtatuit:fideq; ab ipſis recepit: ut nepotibus ſuis ſocietatẽ cuſtodirent:
cum & alii nõ pauci iudei ſponte ad Aegyptũ ꝑueniſſent opulẽtia locorũ. Ptolomeiq;
munificẽtia inuitati;quorꝫ nepotes ſeditiones contra ſamaritas dũ ſuę gẽtis patriã obla
tionẽ ſeruare feſtinarent excitabant. Nam Hieroſolymitę defendebant: dicentes ſuum
templum ſanctum exiſtere:& immolationes illic tranſmitti oportere. Sichimitę uero ad
Garizim montem deſtinari iubebant. Cap. II.

p Oſt decimũ & ſecũdũ ãnũ ipſi Alexandri:& poſt quadrageſimũ Ptolomei ſalua
toris:regnũ Aegypti Philadelphus obtinuit ꝑ ãnos trigintanouẽ: qui & legẽ iu
deorꝫ ĩterꝑtatus ẽ:& famulãtes in Aegypto Hieroſolymitas a ſeruitutis uinculo
reſoluit uſq; ad centũ uiginti milia ex huiuſmodi cã. Demetrius Falareus ſuꝑ bibliothe
cam regis conſtitutus dũ ſtuderet oĩa ꝑ uniuerſam terrã inuenta uolumina congregare:
& acquirere ſi qd audiſſet dignũ induſtria uel uoluntate regis:quẽ erga collectionẽ codi
cũ munificẽter accẽdi cognouerat:interrogatus a Ptolomeo:quot millia codicũ habe-
ret:cũ uiginti milia iã reſpondiſſet: ſed tpe poſt pauco uſq; ad qnquaginta milia poſſe
ꝑuenire:& nunciatũ ſibi diceret:multa apud iudeos legum eorũ eſſe conſcripta: ſtudio
uel bibliothecę regali digna:q̃ figuris litterarũ uel ſermone illorũ:cõpoſita:laborẽ non
paruũ præberẽt:ſi in grecũ mutarent̃ eloquiũ:cum uideant̃ Syrorũ litteris ſimiles eorꝫ
eſſe figuræ:equa pronunciatione uocis:nihil ergo ĩqt ꝓhibet tuarũ pecuniarũ ſumptu
eas interpretari:dũ in bibliotheca tua illorũ quoq; leges contineant̃. Igitur ex optima
Demetrii ſnĩa delectatus:poſtq̃ ſtudium ſuũ multos colligendi codices demonſtraſſet:
ſcripſit ad principes ſacerdotũ gentis iudeę hæc fieri demandans. Ariſtenus aũt amicus
regi neceſſarius:ꝓpter humilitatẽ morũ ab eo dilectus:cũ ſæpius ante niſus eſſet Ptolo
meũ pẽtere:quatenus dimitteret captiuos iudeos q ſub ĩperio eius eſſent tp̃s hoc petitio
nis proſperũ arbitratus: ante loquit̃ primatibus cuſtodũ regis corporis:Soſibio Taren
tino & Andreæ ut ſimul laborarent:de qbus petiturus regẽ accederet. Quorũ ſnĩa con
firmata: cũ hm̃õi ſermonibus regẽ adiit dicens. Minime rex oportet una nos ſpe negli-
genter decipi:ſed ueritatẽ intimare. Nã ſi legẽ iudeorum non tantũ tranſcribere:ſed etiã
interpretari ꝓ tua gratia ſtudemus:qua ratiõe poſſit hoc fieri:tot iudeis in regno tuo ſer
uientibus. Quos benignitate tuę munificentiæ decet a p̃ſenti iugo ſeruitutis abſoluere:
ac deo q leges expoſuit ꝓ tui regni tutela remittere. Nã cũ multa ſæpius indignaſſem:
cognoui factorẽ eos oĩum deũ colere:quẽ nos zena.i.iouẽ nominamus: q; oĩbus indul-
get zẽ.i.uiuere. Quapropter ad honorẽ dei quẽ maxima religione placant:liberos eos
patriæ & moribus ſuis reſtitue. Cognoſce tamẽ princeps me nec affinẽ eſſe eis:nec ab

eadē gētium natione.ut pro illis hęc ſuggerā:ſed dum omniū hominū factorē deū ſcirē
ſuauiter ſuos benefactores amplecti:ad hāc petitionē ꝑueni. Poſtq̄ hæc Ariſtenus locu
tus eſt & rex in eū hilari uultu ridētiq; conſpexit:quanta inquit arbitraris milia poſſe di
mitti. Tunc Andreas reſpondit dum interfuiſſet: dixitq; pauloplus quā cētū milia poſ
ſunt exiſtere. Nō paruā inqt a nobis Ariſtene donationē poſcis. Soſibio uero cū p̄ſen
tibus dicēte dignū eē munificētię ſuę:ſi deo q regnū ei donauit has gratiarū uices offer
ret:rex ſapiēti uſus cōſilio:ne cōtra eos milites qui eos captiuauerant facere uideretur:&
quorū ſtipēdia captiuorū abſolutiōe minui uiderētur: de ſuo eos erario redimere ſtatuit
dū militibus merces ānone p̄ſtaretur:& ꝓ ſingulo captiuo apud eos cōſtituto dragmę
centū uiginti darent. De q̄bus ēt pręcepta proponere ꝓmiſit: per quæ munificētiā ſuā:
& Ariſteni petitionē confirmaret. Pręterea uoluntas dei affuit:ꝑ quā non tātū illos q a
patre eius uel exercitu illius tranſlati fuiſſent:uerū ēt illos: q ſub regno eius p̄extitiſſent
abſolutioni donaret:uel ſi q poſtea ſuꝑueniſſent:ꝓ quorū redēptione pluſq̄ q̄dringenta
talēta ſunt a rege largita. Vn̄ & exēplū ſanctionis ad manifeſtādā poſteris regis munifi
cētiā cuſtodiri decreuerūt: quod erat hmōi. Quicūq; ſub noſtri patris īperio militātes ſy
riā & phœnicē cū eo iudeāq; uaſtauerunt: & captiuos adductos ad noſtras ciuitates &
ꝓuincias uēdiderūt:hos & q olim ſub meo regno exiſtūt: & ſi quos nūc ſuꝑduxerūt di
mittāt ꝓ ſingulo corpore accipiētes dragmas cētū uigīti:& milites qdē cū ānonis ſuis:
reliq uero a regali menſa redemptionis p̄ciū accipiant. Arbitror enim eos ſine uolūtate
mei patris contra iuſticiā deprędatos: ꝓuinciamq; eorum fuiſſe uaſtatā. Vn̄ & multos
milites profectos eſſe cagnouimus:dū ad ægyptū eos traducerent. Iuſtum ergo conſpi
ciens miſereri eis:iubeo conſtitutos in ſeruitute iudeos oēs dominis eorum antedictam
accipientibus ſummam abſolui: nec quenquam in hac re fraudem aliquam agere: ſed
his potius conſtitutionibus obedire. Diſpoſitiones aūt meas p̄cipio:ex quo miſſę ſunt
ꝑ tres dies ꝓponi:quatenus ad iudices domini conueniant:corpora ſtatim oſtendētes:
hoc enī meo credo ꝓ futurū īperio. Contumaces uero liceat cuiq; uolenti nunciare:qua
tenus eorū ſubſtantię regis poſſeſſionibus socient. Cū hæc ſanctio regis lecta fuiſſet:&
uiſa eſſent oīa iuſte decreta:tantū uero deeſſe de abſolutione priorū:& horū q poſtea du
cti iudei fuiſſent:ipſe de his ſua liberalitate p̄cepit. Præterea ſciens ſubitaneā diſtributio
nē difficilē exiſtere iuſſit rex miniſtris & regiis cācellariis pecūias ſeponere. Quo facto
intra ſeptimū diē oīa regis p̄cepta impleta ſunt:& talenta ſuꝑ quadringenta:ſexaginta
ꝓ redemptione partita noſcunt:dū & ꝓ infantibus domini centū uiginti dragmas exi
gerent:ſicut rex pro his demandaſſet:ſcribendo pro ſingulo corpore p̄dictā ſummā ex
hiberi. Cū hæc ſecundū regiā uoluntatē munificenter diſpoſita fuiſſent:iuſtū uiſum eſt
demetrio de iudaicis codicibus tranſcribendis:eius allegare decretū. Nā nihil fruſtra a
regibus diſpenſat:ſed oīa cū multa diligentia gerunt. Quapropter allegationes:uel epi
ſtolarū exemplū deſignauimus:& ornamentorū tranſmiſſorū multitudinē:& qcqd in
unoquoq; conſtructū eſt. Vnde poteſt optime opificū ars ꝑſpici. & uaſorū oium excel
lentia agnoſci. Allegationis aūt exemplū hmōi probat. Maximo regi demetrius. Pręci
piente te o princeps de his q̄ hactenus ad cōſumationem bibliothecę deſunt:quatenus
colligant:& de his q̄ corruerunt ut debitā diligentiā īpetrarent:oī ſtudio uſus in his: ad
noticiā ueſtrā ꝑduco legiſlationis iudaicæ uolumina nobis cum aliis deeſſe. Nā figuris
hæbraicis:& uoce gentili conſcripta: inexplicabilia nobis exiſtunt. Contigit ēt minus
diligenter ea quæ habent transferri:dū regalē ꝓuidentiā minime percepiſſent: neceſſa
riū tamen eſt hæc apud te cautius expoſita reponi. Nā ſapientiſſima & integra legiſla
tio:ſic a deo data uidet exiſtere. Quapropter inqt Acatius abdiripetas:ſeu cōſcriptores

hiſtoriaꝝ nullatenus meminiſſe eius: nec uiroꝝ qui ſecundũ eiuſdẽ legiſlationis ꝑcepta uixerunt: eo ꝙ caſta nimis exiſteret: ac nõ oporteret eã ꝓfanis linguis exponi. Si uideť ergo tibi rex: ſcribe principi ſacerdotũ gentis iudeæ: q̃tenus trãſmittat ſeniores ab unaquaq; tribu legũ peritos: ut cũ eis codicũ explanationẽ & cõſonãtiã cognouerimus: & interpretationis rerũ cautã expoſitionẽ acceperimus: dignos codices tua uolũtate reponamus. Igiť tali ſuggeſtione facta: ꝑcepit rex: ut ſcriberẽt de his Elezaro principi ſacerdotũ gẽtis iudeę: ſimul ẽt de abſolutiõe ſeruientiũ apud eos iudeoꝝ: ꝑterea mandarent ei: q̃ trãſmiſiſſent ad faciẽdas crateras & libatoria: põdus auri talẽta q̃nquagĩta: lapidũ uero ꝑcioſoꝝ ineſtimabilẽ multitudinẽ: denũciãs ẽt cuſtodibus arearũ in q̃bus lapides ſeruabanť: ut electionẽ illoꝝ darẽt opificibus: quatenus quos uellẽt ad ſpeciẽ opis tollerent necnõ ĩperauit: ut pecuniæ ꝓ imolatiõibus & reliq̃s cauſis cẽtũ talẽta ſacerdoti darenť. Narrabo igiť factas & modũ cõſtructiõis eoꝝ, cũ declarauero exẽplum epiſtolę principi ſacerdotũ eleazaro a rege conſcriptę: q principatus honorẽ pro tali cã ſuſcepit. Defuncto principe ſacerdotũ Onia: filius eius Symon ſucceſſor extitit: qui iuſtus eſt appellatus: ꝓpter pietatẽ quã in deũ: & fauorẽ quẽ erga regẽ habuiſſe uidebať. Quo mortuo & filiũ infantulũ relinquẽte nomine Onia: frater eius Eleazarus de quo ſermonẽ fecimus principatum ſacerdotii ſuſcepit: ad quẽ Ptolomeus hm̃õi litteras deſtinauit. Rex Ptolomeus Eleazaro principi ſacerdotũ ſalutẽ. Multis habitãtibus imperio meo iudeis quos pſę cũ potẽtes fuiſſẽt ad captiuitatẽ traxere: quoꝝ aliquos pater noſter ad militiã maioribus ſtipendiis deputans: honoratus eſt: aliis autem in ægyptum cum eo ambulantibus: caſtella & eoꝝ cuſtodiam demãdauit: ut ſint ęgyptiis in terrorem: Cum uero ego principatum ſuſcepiſſem: omnes clementer tractaui præſentes ciues tuos: quorum plus centum milia captiuos & ſeruientes remiſi: poſſidẽtibus eos pro redẽptione pecunias perſoluens: ętatibus aũt uigentes numeris militaribus deſignaui: multoſq; q mihi uel aulæ potuiſſent fidẽ ſeruare in palacio conſtitui: arbitratus deo iocundũ ꝓ mea ꝓuidentia uotũ ei hoc maximũ deuouere. Porro uolens & iſtis & oĩbus per uniuerſam terrã iudeis ꝓſtare: leges ueſtras litteris græcis ab hębraicis tranſlatis: in noſtra bibliotheca decreui reponere. Bene ergo facies: eligendo uiros optimos ſeniores ſex: ab unaquaq; tribu dirigere: qui per ætatẽ legũ ſunt periti: ualebuntq; interpretationẽ earũ caute nobis exponere. Nã opinor his perfectis: maximã nobis gloriã ꝑparare. Tranſmiſi uero q deberent de his uobiſcũ diſputare, Andreã primatẽ cuſtodũ mei corporis: & Ariſtenũ mihi dilectiſſimos: ꝑ quos ẽt primitias uotorũ ad templũ: & ꝓ ĩmolationibus: & aliis rebus: tranſmiſi talenta centũ. Tu aũt manda nobis q̃ uolueris fieri: quod gratius amplectimur. Cũ regis epiſtola Eleazaro fuiſſet porrecta: nimiũ liberaliter ad eũ ita reſcripſit. Princeps ſacerdotũ Eleazarus: Ptolomeo regi ſalutẽ. Valẽtibus uobis cũ arſiõe regina: uel filiis: bene nobis oĩa conſtant. Cũ uero epiſtolã ſuſcepiſſemus: ſatis de tua uoluntate ſumus gauiſi. Congregantes aũt multitudinẽ legimus eã quatenus oſtenderemus: quã pietatẽ erga deũ habeas. Demonſtrauimus ſecundũ eas pateras quas miſiſti aureas uiginti: argenteas triginta: crateras quinq; ad menſam dedicandã: & q̃ directa ſunt ꝓ ĩmolatione uel renouatione eorũ q̃ templo deſunt: talenta centũ: deportata ꝑ Andream & Ariſtenũ clariſſimos tibi amicos: uiros optimos: & doctrina præcellentes: tuaq; uirtute dignos. Cognoſce uero nos pro tuis utilitatibus: & ꝑter naturã aliq̃d uelle pati dũ reddamus tuis beneficiis q̃ multipliciter in noſtros ciues largiris. Statim ergo ꝓ te: tuaq; ſorore: uel filiis hoſtias obtulimus: & multitudo uota ꝓſoluit: ut uobis eueniant q deſideratis: & tuus principatus in pace cuſtodiať. Ad interpretandã uero legem quã pro tuis commodis accipere poſtulas: elegi uiros ſex ab unaquaq; tribu: quos dixerimus legem

ferẽtes. Erit aũt ueſtræ pietatis uel iuſticiæ: ut poſt legis trãſcriptionẽ ad nos eã caute cũ
portitoribus remittatis. Vale. Hęc q̃dẽ princeps ſacerdotũ reſcripſit. Mihi uero non eſt
neceſſariũ uiſum: ſeptuaginta ſeniorũ ab eleazaro miſſorum nomina declarare: licet inti
mata fuiſſent ſub epiſtola. Vaſorũ tñ magnificẽtiã ad cõſtructionẽ quę deo rex direxit:
nõ incongruũ exponere putaui: quatenus oĩbus munificẽtia regis erga deũ dilucidetur.
Siquidẽ ipſe largos ſumptus p̄ſtitit: & ſemp opificibus opera trãſmittebat: nihil cõſtrui
deſidioſe concedens: quorũ de ſingulis qualis fuerit magnificẽtia narrabo: quamuis hi-
ſtoria narrationẽ eoꝝ minime depoſcat: regis enim diligentiã uel munificẽtiã ita legẽti
bus arbitror apiri. Prius aũt de mẽſa diſſeremus. Igiť habebat rex in ꝓpoſito ſuo ualde
maximã mẽſam cõficere. Pręcepit aũt dedicatę in hieroſolymis mẽſę quãtitatẽ cogno-
ſci: ſi poſſit maior fieri. Cũq; ꝑcepiſſet q̃lis eſſet illic cõſtituta: & q̃a nihil ꝓhiberet maio
rẽ cõſtrui dixit q̃ntuplã magnitudinẽ uelle ſe facere: ſed timere ne ad miniſteriũ pro ma
gnitudinis quãtitate inutilis fieret. Nã nõ eã tãtũ ad ſpectaculũ deuouere: ſed ẽt mini-
ſteriis abilem uoluit dedicare. Quapropter arbitratus mediocrem priorẽ menſam auri
inopia confectam: magnitudine quidem ſuperare priorem noluit: uarietate uero uel
pulchritudine materiali clariorem conficere iudicauit. Sagax ergo ad diſcernendum ua
riarum rerum naturam erat: & inuenire nouas ammirandaſq; facturas: quæ ſine deſcri
ptione fuiſſent. Harum ipſe prudenter inueniebat effectum: & oſtẽdens artificibus: ita
perfici enunciabat: ut quę deſcripta fuiſſent: eorum cautã ſimilitudinẽ euidẽter opifices
imitarenť. Promiſſa ergo complẽtes: menſam deſcribere feſtinamus. Huius duorum ſe
mis cubitorum longitudinem: latitudinem unius ſemis conſtruxerunt: totã de auro for
mantes eam. Coronam quidem in palmam conferunt: frontiſpicia uero uerſatilia ſcul
pturam habentia: ornatam in ſpeciem reſtis ex tribus partibus mare ſimilantis. Trian-
gulis enim exiſtentibus frontiſpiciis unuſquiſq; angulus eandẽ formæ diſpoſitionẽ ha-
bebat. Quę dũ uerterenť: unã & nõ diuerſam ſpeciẽ demonſtrabat coronæ. Porro pars
q̃ ſub menſa erat incluſa: pulchre conſtructa fulgebat: pars aũt quæ de foris apparebat a
artificii decore plus cuncta ſplendebat: q̃a uiſui uel ſpectaculo patebat. Vnde ꝓceritate
partiũ ambarũ acutã fieri cõtigerat: ne ullus angulus triũ ut p̄diximus exiſtentiũ in trãſ
ductiõe minor uidereť. Diſpoſiti uero erant in modũ funiũ torno factorũ pręcioſiſſimi
lapides: aureis ſperulis ꝑ foramina concluſi. Partes aũt q̃ ꝑ latera coronę cernebanť: in
ſpeciẽ ouorũ optio labide factorũ figurate nitebãt: ſculpturæ uirgulas imitatę: q̃ ſpiſſe
circa menſam uoluebantur. Quorũ aũt diſpoſitionẽ circunduxerũt opifices: ornatamq;
oĩum fructuũ naturam: uuas pendentes: ariſtas ſurgentes: malagranata concluſa. Lapi
des aũt ſecundũ genus p̄dictorũ fructuũ ad ꝓpriũ uniuſcuiuſq; colorẽ formatos: circa
totã mẽſam ex auro ligauerũt. Sub corona quoq; ouoꝝ ſimilis ordo: ſeu uirgaꝝ cõſtite
rat: ut ex ambabus ꝑtibus eãdẽ opis uarietatẽ cauãq; ſpeciẽ menſa cõſtructa proferret:
ne frontiſpicii uel coronæ poſitio in alterã partẽ menſæ conuerſa fieret diuerſa: ſed eadẽ
uſq; ad pedes facies opis extẽdereť. Nã ductile aurũ quattuor digitis latũ: ſecundũ totã
menſæ latitudinẽ ſuper quod pedes eius imponerẽt: fecerũt: deinde ſperulis & clauſuris
eos cũ corona menſæ conſtruxerunt: ut eundẽ artificii uel magnificẽtiæ uiſum p̄berent,
in quancunq; partẽ menſa cõuerterenť. Sup menſam aũt Meandrũ fluuiũ ſculpſerunt:
lapides p̄cioſiſſimos in medio eius tãq̃ ſtellas uario colore ponẽtes. Nã carbunculũ uel
ſmaragdũ iocundo aſpectu fulgentes miſerũt: aliorũq; genera lapidũ q uel induſtria uel
emulatione digni: ꝑ excellentiã naturę cunctis exiſtunt. Poſt meandrũ aũt completũ: in
ſpeciẽ funis q̃ddã circunferebatur: in medio figurã ſublongã & rotundã habens: ſuper
quod chriſtallinus lapis erat electrum ĩpoſiti pari pene formaꝝ aſpectu: q delectationẽ

mirã intuentibus p̃ſtabant. Capita uero pedũ eius ſimilia liliis fabricauerãt: curuationẽ
brachioꝝ habẽtia ſub mẽſa reflexã: intus uero rectũ inſtar lilii germẽ uidebat᷑: quos la
pis carbunculus in palmũ factus: figurã crepidinis oñdens: & latitudinẽ octo digitorũ
hñs ſuſtẽtabat. Nã ſup eũ pedũ oẽ pondus innitebat᷑. Sculpſerunt ẽt tenuiſſimo uel la
borioſiſſimo torno unũquẽq; pedũ: in q̃bus hederę uel uitis palmites cũ uuis exiſtenti
bus eminebãt: ut nihil a ueris diſcrepare putarent᷑. Siq̃dẽ ad aure flatum p tenuitatẽ &
extẽſionẽ ſummitatis ſuę cõmotæ: imaginationẽ naturaliũ arte p̃bebãt. Verũetiã figu
rã totius mẽſę tribus tabulis cõſtruxere: cõpagine ptiũ in inuicẽ ita colligata: ut inuiſi
bilis exiſteret: nec intelligeret᷑ coꝝ inſertio. Groſſitudo uero menſæ non minus dimidio
cubito fuiſſe dinoſcit᷑. Talis ergo uotiua menſa multa regis munificẽtia: uel p̃cioſitate
materiæ: ac uarietate pulchritudinis: & iduſtria artis artificũ ſtudioſe pfecta eſt: & licet
magnitudine prioris deo deuote menſę non diſtaret: artificio tamen & nouitate: uel cla
ritate facturæ: ualde melior & ſplẽdidior elimata fulgebat. Crateras ẽt aureas duas fece
runt: ſculpturam uiperam ad inferiore parte uſq; ad cingulum habẽtes: lapidibus uariis
in ſquãma cõcluſis. Dehinc ſuper eos fecerunt Meandrum altum cubito: compoſitione
lapidum diuerſorum: ſpecie magna fulgentẽ: in quo uirgarum ordo inſtabat: de quibus
complexionibus ſimul uſq; ad labrũ protrahebatur. Per medium quoq; quattuor digi
torum ſculptura pulchris lapidibus inſerta: decorẽ craterum oſtendebat: quorum labra
liliorum foliis: & uuarum floribus in orbẽ productis corona complectebatur. Et aureas
quidem crateras duas: capientes utraſq; amphoram hmõi cõſtruxerunt. Argentæ uero
clariorẽ ſpeculis ſplendorẽ emittebant: ut certius in his facies aſpicientiũ uideret᷑. Inſup
fecit rex pateras triginta ex auro necnon lapide præcioſo: & circũdate foliis hederę: uel
auroſis bratteis: quaſi uitis celatura artificioſe obumbrabantur. Hæc ideo ita fiebant ꝙ
per ſcientiã opificis arte mira reliquos anteirent: & multomelius ſtudio uel munificentia
regis formabant᷑. Non enim tantũ iceſſanter & large artificibus impendia præſtabat:
quanto ẽt publicorũ negociorũ relictis regiminibus: ipſe operãtibus ſemp inſtabat: &
frequẽter artifices uiſitabat. Quapropter opera opificũ diligentia regis & induſtria fer
uente propenſius iminebat. Cũq; hęc ad hieroſolymã trãſmiſſa ptolomei uoto fuiſſent:
& princeps ſacerdotũ Eleazarus ea deo dicaſſet: portitores eorũ honorans: donaq; regi
deportanda p̃ſtans ad eũ remiſit. Ergo poſtq̃ alexandriã puentũ eſt: & Ptolomeus p̃ſen
tiã eorũ cũ ſeptuaginta ſenioribus audiuit: ſtatim Andreã & Ariſtenũ] legatos euocari
p̃cepit. Qui uenientes: epiſtolas quas a principe ſacerdotũ deportauerunt obtulerũt: &
ea q̃ uerbis eos diſſerere iuſſerat edixerũt. Studens aũt colloqui ſenioribus ab hieroſoly
mis pro interpretatione legũ directis: diuerſos quidẽ qui pro ſuis cauſis aderãt denũcia
uit dimitti: mirabilem hanc & p̃ter conſuetudinẽ faciens dimiſſionẽ: ut qui ꝓpter hmõi
cauſas ducebant᷑: poſt quintũ diem eum adirent. Legati uero poſt menſam a rege tunc
dimiſſi: illos ab Eleazaro deſtiatos expectabat. Dũq; ſeniores illi cũ dõiſquę regi depor
tãda princeps ſacerdotũ eis dederat aduenĩſſent: cũ uoluminibus tranſierunt: in quibus
litteris aureis cõſcriptę leges continebãtur. Et rex eos de codicibus percũctabat᷑. Cũ ue
ro reuelarent: & oſtenderent tenuitatẽ mẽbranę: uel in cõpręhenſibilẽ eorũ cõpaginem
rex miratus eſt: ꝙ ita fuiſſent compacta. Dũq; hoc diu feciſſet: gratias inquit ago: uobis
quidẽ ꝙ ueniſtis: maiores uero illi quos deſtinauit: ſed ante oĩa deo: cuius hæ leges uene
randę ꝓbant᷑. Cunq; clamaſſent ſeniores: uel hii qui p̃ſentes erant: orantes ꝓſpera regi
diuinitus euenire: nimiũ delectatus: prorupit ad lachrymas. Nã ſępius natura hoc ſum
mo gaudio patit᷑: quod ẽt dolentibus ſolet accidere. Tũc iuſſit Codices primatibus offi
cii deſignari: uiros aũt oſculatus equũ dixit eſſe: primũ ad eos facere ſermonẽ pro q̃bus

eſſent uocari: imo & diẽ quo ad eũ deducti fuiſſent: clarũ ſingulis annis p totũ uitæ ſuæ
tp̃s celebraſſe ꝓmiſit. Nã euenit eundẽ eſſe primũ præſentiæ illorũ: & uictoriæ diẽ: quo
Antigonũ nauali p̃lio uicerat. Epulari ẽt ſecũ eos p̃cepit: hoſpitiaq; in arce denunciauit
eis oĩa deputari. Nicanor aũt ſup ſuſceptionẽ peregrinorũ conſtitutus: Dorotheũ uocãs
q̃ de his curã habebat: iuſſit ſingulis neceſſaria p̃parare. Nã ita diſpoſitũ a rege fuerat:
ut alimenta q̃bus ſingulę ciuitates utunt̃: exhiberent̃ diligenter conſuetudini peregri-
norum ad eos uenientiũ: & eis oĩa ad nutũ eoꝝ pararent̃: quatenus cibis ſolitis magis
delectarent̃: ne forſan corrupti extraneis grauarent̃: quod & circa iſtos effectum ẽ. Do
rotheo uero quẽ ꝓ ſinceritate uitę ſup hęc rex cõſtituerat: p quẽ & p̃parauerat oĩa: q̃ ad
hmõi conuenirẽt cõuiuia hæc implẽte: partẽ q̃dẽ mediã eoꝝ ad dexteram ſuã: reliquos
ſũt poſt eius accubitũ: nihil p̃termitens: quod ad eoꝝ honorificẽtiã ptineret. Poſtq̃ aũt
ita diſcubuerunt: iuſſit Dorotheo ſolita miniſtrare: q̃bus oẽs iudei ad eũ uenientes ute-
bant̃. Tunc itaq; ſacros p̃cones & imolatores & alios qui uota faciũt recuſauit: & unũ e
ſenioribus nomine Heliſeũ ſacerdotẽ exiſtentem: rex petiuit facere orationẽ. Qui in me
dio ſtãs regi bona & ſubiectis eius optauit: & poſt plauſus cũ gaudio & clamore oĩum
ſurrexerũt: & reſidẽtes ad epulationẽ & delicias paratas ſe cõtulerũt. Præterea rex quã-
tũ ſatis ei uiſum eſt cœpit philoſophari: & unũquẽq; eoꝝ naturales pcunctari ſermões:
& ad contẽplationẽ queſtionis accendere: cauteq; illis ad oĩa reſpondentibus q̃ eis obie
cta eſſent & explanantibus gauiſus p duodecim dies hoc conuiuiũ inſtruxit. Et q̃ uult
ſingula cognoſcere: quæ in cõuiuio præparata ſunt: legat uolumina Ariſteni: quæ pro-
pter hæc conſcripſerat: & agnoſcet. Mirante uero eos non tantum rege ſed etiam Mene
dimo philoſopho: dicente oĩa per ꝓuidentiã diſpenſari: ideoq; uirtutem & pulchritudi-
nẽ uideri: deſtitit rex quidem de his facere ſermonem. dicebat autem maxima ſibi bona
per p̃ntiam eorũ fieri: nam ꝓfuiſſe ei: q̃ didiciſſet ab illis: quẽadmodũ deberet regnare:
iuſſitq; dari ſingulis talẽta tria: & deputauit illis: qui eos pducere ad diuerſoria deberẽt.
Poſtquã uero tres exceſſerunt dies: cõgregans eos Demetrius: tranſiit ad ſtudiũ maris:
& unũ trãſiens pontẽ: adiit partes aquiloni cõiunctas cõciliũq; fecit in domo ꝓpe litus
ſtãte: & apta ſecretis ad cognitionẽ negociorũ. Vbi eos pducens: petebat oĩa quę opus
habebant ad legis interpretationem ut ipſis præſentibus dicerent: ut inceſſanter opus
implerent. Cũq; illi munificenter & laborioſe cautã interp̃tationẽ facerẽt: uſq; ad horã
nonã in hoc ſedẽtes: ad curã corporis uertebant̃: ita inuitante eos Dorotheo: uel opulẽ
ter conuerſationis ſalubria præbẽte. multaq; ẽt ex his quæ regi parabantur. Mane autẽ
ad aulã uenĩẽtes: Ptolomeũ ſalutabãt & rurſus ad eũdẽ locũ redibãt: & manus in mari
lauantes: & ſeipſos purificantes ita legis interp̃tationi uacabant. Itaq; trãſcripta lege &
ope interp̃tationis ad effectũ per. lxxii. dies tranſacto. Cõgregãs Demetrius iudeos oẽs
ad locũ in quo traſlatæ leges fuerant: præſentibus ẽt interp̃tibus legit eas. Cũq; multi-
tudo: amplexa legẽ: uel ſeniores eius interpretes: Demetriũ eo q̃ magnarũ rerũ inuentor
eſſe uideret̃ laudaſſet rogauit ẽt: ut & p̃ſidibus ſuis daretur legẽda: & petierunt omnes
ſacerdotes interpretes: ſeniores: & p̃poſitos gentis: ut bene interpretata: pmaneret imo
bilis. Cum uero oẽs ſnĩam laudaſſent: iuſſerunt: ut ſi quod aut ſuperfluũ: aut minus ali
q̃d ſcriptũ uiderent in lege: hoc deſpicerẽt: & manifeſtũ faciẽtes emẽdarẽt: hoc caſtigã
tes: ut quod ſemel iudicatũ fuerat bene ſe habere: ſempiterna memoria remaneret. Gaui
ſus ergo rex & uidens uoluntatẽ ſuã ad utilẽ rẽ eẽ ꝑfectã: & delectatus relictis legibus:
& ſenſum: & ſapientiã: & legiſlatores obſtupeſcens: ad Demetriũ ſermones facere cœ-
pit: q̃ ita mira exiſteret legiſlatio q̃ nemo neq; hiſtoriographus: neq; poeta mẽiniſſet.
eius. Cui Demetrius reſpondit: neminẽ fuiſſe auſum: harũ legũ tangere conſcriptionem

ꝙ diuina & uenerabilis eſſet:& ꝗa leſi ſunt ꝗdā a deo hoc ꝓſumētes.Significabat uero:
qualiter Theopompus uolēs in hiſtoria aliꝗd de his conſcribere:fit mēte turbatus:plus
triginta diebus:& cum ad ſe reuerſus cum humilitate a deo ueniam ſupplicaret:dei ſibi
clemētiam factam ſuſpicatus eēt:necnō & in ſomnis uiderit:ꝙ ei ideo accidiſſet:ꝗa di-
uina ſcrutatus eſſet:& ꝓferre ea ad hoīes impuros uellet:cum cōſcribere quieuiſſet rece-
pit ſenſum.Referebat āt & de Theotecto tragœdiarū poeta dicēs:quia cū niſus fuiſſet
in aliquo dragmatheoꝝ meminiſſe:quæ in diuino uolumine continētur:oculis obſcura
tis recognouit cauſam ſuæ cecitatis:& ita liberatus eſt a paſſione deo ueniā indulgente.
Hęc ergo rex pure ſuſcipiēs petiuit interp̄tes:frequēter ad ſe de iudea ꝓficiſci:hoc enim
eis ad honorē & ad donationē ab eo profuturum dicens:nunc uero iuſtū eſſe eos dimit
ti dicebat:ſponte aūt ad eum ueniētes:oīa quę ęquū eſſet ſapiētiā eoꝝ impetrare:& pro
ſua maieſtate dignū largiri promiſit.Et ꝗdē tunc remiſit eos donans unicuiꝗ optimas
tres ſtolas:& auri talēta duo & calicē unius talēti:totūꝗ conuiuatorium.Principi autē
ſacerdotum Eleazaro deſtinauit ꝑ eos lectos cū aureis pedibus decē:& conuenietē eis
ſuppelectilē:& calicem talentorum triginta:inſuper ſtolas decem:& purpuram:& co
ronam decoram:& lineas de byſſo centum:præterea & pateras:& trullā:& libatoria:
& crateras aureas duas deuouēdas.Petiuit āt & ꝑ epiſtolas:ut ſi quis de his uiris uoluiſ
ſet reuerti ad ſe:eū permitteret:dum nimium delectaretur cum eruditis habere ſermonē
& diuicias ſuas libenter talibus impiri.Huiuſmodi quidē cauſam ad honorē & gloriā
iudeorum Ptolomeo nomine philadelpho fieri contigit. Cap.III.

Mpetrauerunt aūt & a regibus Aſyę honorē:quō cū eis caſtrametati ſunt.Nā
i Seleucus noīe Nicanor in ciuitatibus quas per Aſyā edificauerat:& in inferiore
ſyria et in ipſa Metropoli Antiochia republica ſua dignos eos effecit et æquum
eis honorē cū habitatoribus macedonibus & gręcis deputauit.Hactenus in eadē con-
uerſatione eos aliquando manſiſſe ſignū eſt:ꝙ iudei nolentes alienigenarū uti oleo:acci
piunt diffinitā quandā a principibus olimpiaci certaminis ꝓ pręcio olei pecuniā:popu
loꝗ Antiocheno in p̄ſenti bello uolenti ſoluere conſuetudinem:Mutianus p̄ſectus tunc
ſyrię cōſtituta ſeruauit:& poſt hæc imperatoribus Veſpaſiano & Tito orbis terrarum:
ſupplicauerunt Alexandrini & Antiocheni:ut eis ius reipublicæ de reliquo cū iudeis nō
deberet eē cōe:nec impetrauerunt.Vnde pōt conſiderari romanorū modeſtia:& potius
magnificētia Veſpaſiani & Titi.Qui cū multa p̄icula bellando contra iudeos ſuſtinuiſ
ſent:acerbe ferētes ꝙ ſe tradere noluiſſent:ſed uſꝗ ad finē pugnantes ꝑmāſiſſent,nihil
penitus eis de hoc quod dudū p̄ſtitum fuerat abſtulerunt:ſed ſimul & priorē irā & peti
tionē magni populi Alexandrini & Antiocheni uiuaciter expulerunt:dū nihil neꝗ pro
amiciciis ad gratiā iſtorū:neꝗ ꝓ inimiciciis deuictorū concederēt:quatenus ꝑſoluerēt
aliꝗd priſtinæ iudeorū utilitatis:dicentes eos in pugna dediſſe pœnas:ꝗ arma cœperūt:
inſontes aūt non eſſe iuſtū ſua poſſeſſione priuari.Simile uero & Marcū agrippā erga
iudeos ſenſiſſe cognouimus.Nā motis contra eū cretēſibus:& petētibus Agrippam:ut
conuerſationē quā eis Antiochus Seleuci nepos:ꝗ apud græcos deus nūcupatꝰ,dederat
ſoli poſſiderēt & dicētibus:ut ſi cognati eſſent eorū iudei:colerēt ꝓprios eorū deos:ha-
bito iudicio iudei uicerunt:ut ſuis utantꝰ moribus:defendente eos Nicolao damaſceno.
Nā Agrippa interlocutus eſt:nihil innouare eis licere.Siꝗs aūt certius hęc uult noſſe:
legat nicolai centeſimā & uiceſimātertiam & quartā hiſtoriā:& Agrippæ ꝗdē iudiciū
non eſt forſitā admirandū.Nō.n.pugnabat tunc gēs noſtra aduerſus romanos.Veſpa
ſiani ēt & Titi magnificētia ꝗlibet decētius obſtupeſcitꝗ poſt tot bella tantaꝗ certa-
mina ꝙ̄ contra nos habuerunt tā pie diſpoſiti ſunt.Repetam aūt orationē:unde ad hæc

uideor eē digreſſus. Iudeos igiť ſub iperio magni Antiochi regētis Aſyā cōſtitutos cōtigit multa tolleraſſe: dū terra eoꝝ diuerſis calamitatibus ſubiaceret: cū illis q humilē ſyriā hītare uidebanť. Nā cū Antiochus pugnaſſet cōtra Eupatorē ptolomeū: & eius filiū Ptolomeū: cognomine epiphanē: laborare cōtigit eos cū uincēte & uicto: & eadē pa ti ut pares exiſterēt naues turbate & tēpeſtatibus fluctuātes: dū inter fœlicitatē & calamitatē antiochi fuiſſent cōmuniter cōſtituti. Cūq; uiciſſet Ptolomeū: Antiochus iudeā recepit. Defuncto uero Ptolomeo filio Eupatore: filius eius magnā uirtutē militū miſit: & ducē Scopā noie: contra humilē ſyriā: multaſq; eoꝝ ciuitates cepit. Ex quo noſtra gēs expugnata adiecta ei eſt: & nō poſt multū Antiochus Scopā uicit: cōfligēs contra eū iuxta foutē iordanis: & multos ab exercitu eius ꝓſtrauit. Poſtea uero antiocho capiēte ſyriæ ciuitates: quas Scopa tenuerat: ex ſamaria ſponte gens iudeorū ad eū trāſiēs: in ciuitatē oēm eius exercitū ſuſcepit: & elephātis abūdāter alimēta ꝑbuerūt: & obſidēte eos q ab Scopa in arce hieroſolymoꝝ relicti ſunt cuſtodes: ꝓno aīo auxiliū ꝑſtiterunt. Igiť Antiochus iuſtū arbitratus iudeoꝝ erga ſe ſtudiū liberaliter remunerandū: ſcripſit magiſtratibus et amicis teſtimoniū exhibēs q; ab eis bñ tractatus ē: ſed et dōatiōes q̄s eis ꝓ gratia retribuere cogitauit: manifeſte illis inotuit. Referā uero epiſtolas q̄s magiſtratibus de ipis ſcripſerat: ꝓponēs teſtimōiū: qđ nobis ꝑbet Polibyus megelopolitāus in undecima hiſtoria ſua ita dicēs. Ptolomei dux Scopa ad ſupiora uadēs loca: ſupauit hyemis tpe gētē iudeoꝝ. Dicit nāq; et in eodē uolumie: qualiter Scopā Antiochus deuicens Bythyniā et Samariā: et Abella: et Gadera cepiſſet. Paulopoſt uero tradiderūt ſe ei iudei: q circa tēplū habitabant. Factę aūt apparitionis in templo: ad aliud tp̄s narrationē differamus. Polibyus qdē hęc iu hiſtoria cōſcripſit. Nos aūt reducamus orationē ad narrationem priorem: intimantes epiſtolas regis Antiochi. Rex Antiochus Ptolomeo ſalutē. Iudei mox ut prouinciā eorū ingreſſi ſumus: liberalitatē circa nos ſuā oſtēderūt: & uenientes ad ciuitatem clare nos ſuſceperunt: cū ſenioribus & principibus occurrentes: & abunde miniſtrauerunt militibus: & elephantis uictualia & nobiſcū ad arcem pugnauerunt cōtra cuſtodes ægyptiorū. Ergo dignū & nos iudicamus eos remunerari: & reficere ciuitatem deſtructā: & rurſus in eā habitatores cōgregare diſperſos. Et primū conſtituimus ꝓpter pietatem eis ꝑſtari ad īmolationes uictimarū: & uini & olei & libaminis ꝑciū argenteorū uiginti milia: & ad ſimilā ſecundū ꝓuincialem legem tritici modios mille quadringentos ſeptuagintaquinq;. Præberi aūt hęc inquit eis uolo ſecundū mea mandata: & opus tēpli cōſtrui: & porticus: & ſi qd oportet aliud reſtitui. Materies aūt lignorū deponať ex ipſa iudea: & ab aliis gentibus: & a libano: nullo ꝓ his exigēte uectigal. Similiter & in aliis in qbus oportet clariſſimā tēpli fieri uolumus edificationē. Conuerſeť oē genus eorū ſecundū ꝓprias leges: relaxenť & ſacerdotes & ſcribę tēpli: & cantores ſacri a tributis: q̄ pro ſuo capite dabāt: & regio uectigali: uel ab aliis cunctis oneribus: ut pro opere eorū ciuitas habitationibus hominū apta reddať. His quoq; qui uel nūc habitāt: uel habitaturi cōueñiūt: dōamus tributa uſq; ad mēſem biperheretheū: & p tres annos liberamus a tertia parte fiſcaliū: quatenus eorū leſio releueť. Et quicūq; ab ipſa ciuitate ad iuga ſeruitutis abſtracti ſunt: ex ipſis genitos libertati donamus: & ſubſtantias eis reddi ꝑcipimus. Epiſtola quidē hæc cōtinebat. Ornato aūt tēplo: edictū p oē ſuū tranſmiſit imperiū: in quo cōtinebať neminē alienigenarū intra muros tēpli ingrediēdi habere licentiā: nec iudeos niſi qbus mos eſt purificatos ſecūdū patriā legē: neq; inferre ciuitati equinas carnes: neq; mularū: neq; ferarū māſuetarū uulpiū: aut luporū: aut leporū: aut pardorū: et generaliter oīum animaliū q̄ iudeis interdicta ſunt: ut nec pelles eorū liceret afferre: neq; horum aliqd intra ciuitatē paſcere: ſed ſolitis parentum

uictimis.ex qbus & deo oportet ſacrificare:uti ꝑmiſſum eſt. Qui aũt aliquid hoꝝ trãſ
greſſus fuiſſet:iuſſit ut multatus pecuniæ p̄ſtaret ſacerdotibus dragmas tria milia. Scri
pſit ẽt teſtimonia noſtræ pietatis:& fidei p̄bẽs:cũ rebelles phrygas & Lidos adiſſet:co
tp̄e: quo ad ſupiores Perſarũ ierat ꝓuincias iubens Zeuſidi cariſſimo: ut mitteret quoſ
dã noſtroꝝ a babylõe ad phrygiã:ita ꝑ epiſtolã ſuã mãdãs rex Antiochus Zeuſidi pñ
ſalutẽ. Si ſani eſtis:bñ eſt: ſanus & ego ſum. Audiens aũt phrygas & lidos rebellare ma
gna cogitatione ꝑmotus cõſiliũ aĩo ꝑcepi qd oporteret fieri. Placuit aũt ad caſtella uel
neceſſaria loca meſopotamiæ & babyloniæ iudeoꝝ domus duo milia cũ apparatu ſuo
deducere: credo enĩ fideles nobis eos cuſtodes futuros ꝓpter pietatẽ: quã circa deũ ha-
bent. Nã teſtificantur parẽtes noſtri fideles eos: & ꝓnũ aĩum hẽre in his quæ petiti fue
rint. Volo igit̃ licet difficile eſſe credã migrari:ut ꝑmittas eos legibus ꝓpriis uti: & cũ
eos ad prædicta loca migraueris:ad edificandas ſibi domos locũ unicuiq; diſtribui: ter
ramq; colendam dari:& uitium plantationes & tributa fructuũ terrę cõcedere per ãnos
decẽ. Accipiant uero uſq; quo fructus colligant triticum ad cibum ſeruorũ quod eis ſuf
ficiat: ut noſtram impetrantes clementiam:proniores ſeipſos erga nos præbeant. Præte
rea prouidentiam faciens eorum gẽtis ſecundũ poſſibilitatẽ:quatenus a nullo moleſtiã
patiãtur. De amicitia quidem magni Antiochi & iudeorum:hæc a nobis ꝓ teſtimonio
dicta ſint. Poſtea uero ut amicitiam & fœdus Ptolomeus cum Antiocho cõpoſuit: de-
dit ei filiam ſuam Cleopatram ad nuptum:concedens ei humilem Syriam:& Samariã:
et Iudeam:et Phœnicen dotis nominę. Diuiſis autẽ in utrũq; regẽ tributis unuſquiſq;
ſublimiſſimus patriæ ſuæ colligens uectigalium ſummam ſtatutã regi offerebat. Eodẽ
uero tempore ſamaritæ infœliciter agentes:multa contra iudeos mala fecerunt: terrãq;
eorum depopulantes:multos inde captiuos trahebant: quæ facta ſunt ſub principe ſa-
cerdotũ Onia. Nã defuncto Eleazaro principatũ ſacerdotii patruus eius Manaſſes ſuſ
cepit: cuius poſt finẽ uitę Onias eo in honore ſucceſſit filius exiſtẽs Simonis:cognomi-
ne iuſti:q Simon frater Eleazari:ſicut prędiximus:erat. Cap. IIII.

S aũt Onias paruulus mente:& pecuniis auarus exiſtens: ꝓ populo regibus ue-
i ctigal quod patres eius ex ꝓpriis dabãt ideſt uiginti talẽta pecuniarũ nõ reddens
ad irã regẽ Ptolomeũ cõmouit:q & legatũ tranſmittens ad hieroſolymã: culpa
bat Oniã nõ reddentem tributa:& interminabat̃:ut ſi nõ acciperent tributa:terrã eoꝝ
ad iugera metiret̃ & mitteret ad habitãdũ illic milites. Audiẽtes uero mãdata regis iu-
dei turbarbant̃: hunc aũt Oniã nihil horũ flectebat ꝓpter auaritiã ſuã. Ioſeppus aũt q-
dã iuuenis ætate:ſed ꝓpter caſtitatẽ & ſuã prudentiã iuſticiæ gloriã habens apud hiero
ſolymitas:patre Tobia:& ex ſorore Oniæ principis ſacerdotũ ꝓgenitus:mandante ma
tre legati p̄ſentiã dũ ille eſſet ad ficulã uicũ:ubi natus erãt:ueniẽs in ciuitatẽ increpabat
ſacerdotẽ:non prouidentẽ innocentię ciuiũ:ſed ad pericula mittere uolentẽ gentẽ pro-
pter pecuniarum priuationẽ: dum ꝑipſum populum dignitatẽ accepiſſet:& principa-
tum ſacerdotalis honoris impetraſſet. Si aũt cupiditate haberet pecunias:ita ut propter
ipſas & ꝑiculũ fieri patrię:& ciues ſuos afflictos uidere pateret̃:ſuadebat ei ad regẽ ire &
petere:ut ei aut oẽs pecuniæ aut pars concederet̃. Tunc Onias neq; principatũ uelle ſe
gentis habere reſpondit imo & ſacerdotalẽ honorẽ ſi eſſet poſſibile paratũ ſe eſſe depo-
nere:ne tãtum ad regẽ accederet. Et dũ nihil ad ſe de his ꝑtinere dixiſſet:ioſeppus inter
rogauit eũ:ſi ſibi concederet legationẽ ad Ptolomeũ gerere pro gẽte. Cũq; conceſſiſſet
Onias:aſcendit ad tẽplũ ioſeppus:& conuocata multitudine ad contionẽ nihil turbari
eos uel timere ſuadebat propter auunculi Onię circa eos negligentiam:ſed rogabat:ut
deponerent cordis meſticiã:qua ꝓ regis mãdatis affligebant̃. Nam legationẽ facturũ
ſed ad regẽ

ſed ad regē ꝓmiſit:ut flecteret eū:quo nihil iniqtatis ī eos efficeret. Multitudo qdē hæc
audiēs. Ioſeppo gratias egit:ipſe āt a tēplo deſcēdēs:in hoſpitiū ſuſcepit Ptolomei lega
tū: donauitq; ei magnificētiſſima munera:& ꝑ multos dies munificētiſſime eū pauit:&
ad regē remiſit: ꝓmittens ei ut & ipſe ſequeret̃. Nā ꝓnior factus erat ꝓficiſci ad regē le
gato inuitante:& cōcitante eū ad Aegyptū peruenire:& ꝓmittēte oīa quæ a Ptolomeo
peteret per ſe eū īpetraturū:qa modeſtiā morū eius nimis amabat. Cūq; legatus ad ęgy
ptū perueniſſet:& regi nunciaſſet indeuotionē Oniæ: & utilitatē Ioſeppi: quē uenturū
ad eū dicebat:& ſatiſfacturū pro exceſſu Oniæ:qui ēt regē patronū eſſe cōſideret:tanta
laudū magnitudine ꝓ adoleſcēte utebat̃:ut regē & uxorē eius Cleopatrā prius familia
rē faceret habere Ioſeppū quā eū haberent p̄ſentē. Ioſeppus aūt mandās amicis ad Sa-
mariā:& mutuā ab eis accipiēs pecuniā: & parās cōuenientia ꝓfectiōi:ueſtes & pocula
& ſubiugalia:q̄ oīa ad uiginti milia dragmas eſſent ad Alexandriā uſq; ꝑuenit. Cōtigit
āt ꝑ illud tp̄s oēs primat⁹ & magiſtratus aſcēdere ciuitates Syriæ & Phœnicię:ut uecti
galiū ſuſciperent exactionē. Nam ſingulis annis potētibus ꝑ ciuitates eā rex cōmittere
cōſueuerat. Vidētes autē hi ꝑ uiā Ioſeppū deridebāt eius paupertatē & inopiam. Cūq;
ad Alexandriam perueniſſet:in Memphi Ptolomeū eſſe cognouit:cui occurrere feſtina
uit. Sedēte aūt ſup currū rege cū uxore & amico Athenione:q cū legatione ad Hieroſo-
lymā deſtinatus:& a ioſeppo hoſpitio clemēter exceptus eſt. Vidēs Athenio mox regi
innotuit:dicēs hūc eē:de quo ab hieroſolymis ueniens nunciauit:quā bonus inquit iuue
nis & liberalis. Ptolomeus uero primus eū ſalutauit:& aſcēdere ſuper currū fecit. Poſtq̄
uero ſedit cœpit rex Oniā accuſare. Tunc Ioſeppus ait. Veniam ei queſo pręſta propter
ſenectutem. Non enim uos latet q̨ ſenes & infantes eandem mentem cōtingit habere.
A nobis aūt reddit̃ tibi ratio:ut ei penitus iraſci nō debeas. Gauiſus aūt rex de prudētia
atq; beniuolentia iuuenis:plus eū quippe iam expertū diligere cœpit:iuſſitq; in aulā re-
giam ſuſcipi:& quottidie ſuæ menſę eſſe conuiuā. Cūq; ueniſſet ad Alexandriā rex: uidē
tes Syrię priores conſedentē Ioſeppum:egre ferebant. Inſtante uero die quo ſuſcipi habe
bant uectigalium ſolēniter exactiones, diuerſarum ciuitatum nobiles data pecunia ſuæ
patrię exigenda fiſcalia cōducebant:q̄ uſq; ad octo milia talenta humilis Syriæ & Phœ
nicię & Iudeæ & Samariæ colligebantur. Audiens ergo Ioſeppus culpabat eos qui con
ducebant:tanq̄ paruo munere exigenda regi uectigalia promiſiſſent. Ipſe autē duplum
dare pollicitus eſt:& fiſci iuribus peccantium ſubſtantias applicare. Nam & hoc cum
uectigalibus tradebatur. Rex itaq; libenter audiuit q̨ ad eius ærariū expectaret augmē
tum: & petente Ioſeppo confirmari ſibi uectigalium conductionem interrogauit ſi ſe-
cundum ꝓmiſſionem ſuam uades idoneos habere potuiſſet. Ille uero facile reſpondit.
Dabo inquit homines bonos & optimos de quibus confidas. Cūq; diceret rex:qui ſunt
iſti uades:quos te dare promittis: Ioſeppus:te inquit o rex & tuā uxorem pro utraq; par
te ſpōſores prębebo tibi. Cuius uerba libēter ſuſcipiēs Ptolomeus ſine fideiuſſoribus ue
ctigalia eum habere permiſit. Quod factum nimis contriſtauit eos qui de ciuitatibus
Syrię ad ęgyptum uenerant:q̨ ſimili non fuerant benignitate tractati:unde cū magna
confuſione ad ſuas unuſquiſq; prouincias receſſere. Ioſeppus uero accipiens a rege duo
milia peditum:petiuerat enim aliquod auxiliū ut uires haberet contra contumaces ac
rebelles exigere:tunc mutuans propter expenſas ſuas ab amicis regis quingenta talēta
de alexandria in Syriam eſt profectus:q poſtq̄ uenit in aſcalonā uectigalia exigens aſca
lonitas quō nihil dare uolebant: ſed ēt contumeliis eum grauibus afficiebant: capiens
priores ipſoꝝ uiginti trucidauit:& ſubſtantias eorum uſq; ad mille collectas talenta re-
gis utilitatibus applicauit:intimans ei quæ cōtigerunt. Miratus autem Ptolomeus pru-

dentiã eius:& laudãs q̃ facta fuerãt:pmiſit ei agere q̃ uellet. Hęc audiẽtes Syrii obſtu
puerunt aſcalonitarũ cõtumacię exẽpla:metuentes ciuitatibus ſuis:& ideo foribus ciui
tatũ reſeratis deuotis animis aduentũ ioſeppi ſuſtinebant. Nitẽtibus uero ſcitopolitanis
cõtumeliis eũ afficere: & uectigalia denegare q̃ prius ſine dilatõe reddebãt:horũ quoq;
priores iterfecit: ſubſtãtiaſq; eorũ fiſci iuribus applicauit. Colligẽs uero pecũias multas:
& maximũ faciẽs lucrũ ab exactione uectigaliũ abutebat̃ collecta pecũia:ut ei poten
tia pmãeret, occaſionẽ ſibi:& cãm fœlicitatis ſeruare putans ex his q̃ congregauerat:&
multa large regi & cl copatre uel amicis eorũ bona dirigebat patrocinia ſibi eorũ fauo
rẽq; cõciliãs. Potitus uero hac fœlicitate p ãnos uigĩtiduos:& pater factus ab una qdem
uxore ſeptẽ filiorũ:habuit ẽt ex filia fratris ſui Solini, unũ nomĩe hircanũ:quã accepit ex
tali cauſa:cũ fratre quondã Alexãdriã pgẽs:ducẽte ẽt ſecũ filiã nuptiis iã maturam: ut
eã cõiungeret alicui ſublimi iudeorũ: dum apud regẽ cœnaret:& intraſſet Pantomima
ad cõuiuiũ cõcupiuit eã:fratriq; nunciauit deſideriũ ſuũ:petẽs eum celare ſuũ peccatũ.
Nã apud iudeos lege ꝓhibet̃ alienigene cõuenire mulieri:quapropter petebat ut fideli
ter cauſam eius cupiditatis expleret. Frater aũt eius libenter miniſteriũ ſuſcepit ornanſq;
ſuã filiã:nocte adduxit ad eũ et collocauit. Ille ex ebrietate neſciẽs ueritatẽ cũ fratris filia
cõcubuit:quo ſępius facto ualde dilexit eã: dixitq; ad fratrẽ ꝙ uita eius piclitaret̃ ſi rex
ei minime cõcederet Pantomimã. Fratre uero petẽte nihil eũ debere metuere:ega dicebat
ei frui muliere uxorẽq; habere:& uerũ apiẽs ei:ac dicens magis ſe uelle filiã iniuriã ſuſti
nere quã illũ uidere ad confuſionẽ deteſtabilem peruenire:laudans eũ Ioſeppus de con
cordia fraternitatis filiã eius duxit uxorẽ & filiũ ex ea gẽuit Hircanũ ut p̃diximus. Qui
cũ adhuc tertiũdecimũ annũ agens demonſtrabat naturalem fortitudinẽ & prudentiã:
ut ẽt acerbã emulationẽ fratribus ſuis excitaret. Ioſeppo uero ualẽte cognoſcere quis de
filiis ſuis uirtute melior exiſteret:unũquẽq; ad doctorũ ſublimiũ ſtudia deſtinauit. Et cę
teri qdẽ deſidia diſciplinarũ indocti fatuiq; redierunt. Poſt illos aũt adoleſcentulũ hirca
nũ direxit:dãſq; ei trecẽta iuga boũ:trãſmiſit uiã duorũ dierũ ad ſolitudinẽ ſeminare:ce
lans lora quibus ligarent̃:quæ nõ habẽs hircanus:aratorũ qdẽ ſentẽtiã reprobauit ſua
dẽtiũ:ut ad patrẽ mitteret quoſdam deferre lora. Tempus aũt nõ arbitratus nõ oporte
re ſe pdere dum expectaret illos qui tranſmittẽdi erãt:excogitauit uirile quoddã & ma
ius ętate ſua. Occidens enĩ decem iuga:carnes quidẽ opariis diſtribuit:pelles uero eorũ
incidẽs retinacula fecit:per quæ iuga ligauit:& hoc modo ſeminans terrã quã ei p̃cepe
rat reuerſus eſt ad eũ: quẽ pater ſuſcipiẽs nimis dilexit ꝓpter prudẽtiã & argutiã mẽtis:
& fiduciã eius laudans tanq̃ ſolum propriũ filiũ diligebat: ꝓpter quod fratres eius cõtri
ſtabant̃. Vt uero nunciauit qdam Ioſeppo per illud tẽpus filiũ regi ptolomeo gẽitũ:&
ꝙ oẽs priores ſyrię:& ſubiectarum prouinciarum celebrarẽt natalis pueri diẽ:cũ appa
ratu maximo ad alexandriã ire ipſo quidẽ ſenio prohibebat̃:filios aũt interrogauit q ſil
lorũ ad regẽ uellet ire:maioribus uero recuſantibus:& ad tales cõuẽtus indoctos ſe eſſe
dicẽtibus: fratremq; hircanũ poſſe ad regẽ ire firmãtibus cõſuluit eũ. Qui cũ ſe ꝓmiſiſ
ſet iturũ dicẽs ſe in uia non multas opus habere pecunias:dũ ſoleret bibere modeſte: &
ei decẽ milia dragmæ habunde ſufficerent:gauiſus eſt de ſobrietate filii. Deferens autẽ
parũ puer patri ſuadebat dona quidem exinde ipſi regi non mitteret dare uero epiſtolã
ad diſpenſatorem in alexandriam:quatenus ei pręberet pecunias ad comparationẽ eoꝝ
quæ optima uel præcioſa poterat inuenire. Qui opinatus decẽ talenta ſufficere ad ſum
ptum regii muneris: filium collaudãs:ut bene admonentem ſcripſit diſpenſatori Arioni
qui oẽs per Alexandriã eius diſpenſabat pecunias:non minus tria milia talenta exiſten
tes. Nã Ioſeppus a Syria pecuniã ad Alexãdriam mittebat. Et conſtituto die ueniente:

in quo aſſignari regi oportuiſſet. Arioni ſcribebat: ut eas redderet. Igitur Hircanus ſug
gerés patri: accepit epiſtolã ad alexãdriãq; perrexit. Egreſſo aũt eo fratres eius ſcribunt
omnibus regis amicis: ut eũ occiderẽt. Qui ut ꝑuẽit ad Alexandriã: porrexit Arioni epi
ſtolã. Quo interrogante eũ quãta uellet accipere talenta: nã ſperabat eũ querere decem
tantũ: aut his pauco plus: cũq; dixiſſet milie opus habere iratus icrepabat eũ: quaſi uo
lentẽ luxurioſe uiuere: & dicebat quẽadmodum pater eius ſubſtantiam collegiſſet labo
re uel abſtinentia: & imitatorẽ fieri gẽitoris inuitabat. Dare aũt nõ plus niſi decẽ talẽta
ſe dicebat: & hęc ad regiã donationẽ. Tunc furore cõmotus adoleſcens in uincula Ario
nem miſit: cuius uxor ad Cleopatrã demãdãs petiit quatẽus puerũ increparet: nã ualde
Arion apud eam honoribus ꝓcellebat: quod etiam ad regia notitiã Cleopatra ꝑduxit.
Itaq; Ptolomeus ad Hircanum mittens admirari ſe dicebat ꝙ a patre ad ſe tranſmiſſus
nõ eum uidiſſet: inſuper et diſpẽſatorẽ ligaſſet. Vẽire ergo eũ: & cãm ſibi pro qua uẽiret
idicare ꝓcepit: quẽ ferũt nũcio regis ita reſpõdiſſe legẽ eſſe penes iudeos: quę ꝓhibet cõ
munes epulas prius attingere: quã in tẽplo dei imolare. Et ideo diſtuliſſe, ne ſine donis
a patre tranſmiſſis ad regẽ perueniret. Propter hanc cauſam nõ ad eũ ueniſſe: ſeruũ autẽ
puniſſe nõ obſecutũ iuſſionibus ſuis dũ nihil diſtaret iter magnũ & minorẽ dominum:
ſed ſi taliũ cõtumaciã nõ emẽdaſ: et tu inquit ſpera ſimiliter a ſubiectis contemni. Quę
Ptolomeus audiens ad riſum cõuerſus magnanimitatẽ adoleſcẽtis miratus eſt. Cũq; au
diſſet Arion ꝙ ita rex reſpõſum accipiẽs nullũ ei auxiliũ pręberet: dedit adoleſcẽti mille
talẽta: et a uinculis eſt ſolutus. Tres uero differẽs hircanus dies regẽ reginãq; ſalutauit:
quem illi libẽter ſuſcipiẽtes uiderunt: & amicabiliter pauerunt propter honorem patris.
Qui latẽter ad negociatores accedens comparauit ab eis pueros centũ litteras ſcientes
unũquenq; talẽto uno: & cẽtum uirgines ſingulas eodẽ pracio. Cunq; inuitatus ad re
gis conuiuiũ diſcubuiſſet cũ prioribus ꝓuinciaꝝ: ultimus omniũ & tanq̃ puer ab his q
loca ſecũdũ dignitatẽ habebãt cõtemnereſ, Cunq; oẽs cõuiue regis oſſa ciborum ante
hircanũ in mẽſa ꝓiecerẽt: ipſo tacẽte Triſon q ad conuiuia & ad riſus conuiuiarum erat
aptus: rogantibus ſe cõuiuis iuxta mẽſam aſſiſtens regi ait. Vides dñe antepoſita oſſa
Hircano. Ex hoc conice ꝙ & pater eius ſic omnẽ Syriã dẽudauit: quẽdmodũ hæc oſſa
iſte carnibus expoliauit. Ridẽte uero ad uerba Triſonis rege: & iterrogante Hircanũ:
cur tanta ante eum oſſa iacerent: apte iquit domine: nã cães ſemp oſſa cũ carnibus deuo
rant: ſicut iſti fecerunt. Idẽ de accũbentibus dicẽs: quoniã iſta ãte eos minime oſſa iace
bant: hoĩes uero carnes cõedunt: oſſa aũt iactãt quod & ego tanq̃ hõ nũc feci. Rex aũt
miratus eius reſpõſum tã ſapiẽter dictũ oẽs plaudere iuſſit uerbũ eius laudãtes. Poſtera
uero die ad unũquenq; regis amicũ pergens: & ad potẽtes aulę hos qdem ſalutabat: fa
mulos autem iterrogabat: quæ dona daturi ſunt regi die natalis filii eius. Illis uero dicẽ
tibus: quoſdam decẽ daturos talẽta: alios autem nobiles plus ſecundũ magnitudinem
ſubſtantię ſuæ: cõtriſtari ſe ſimulauit quaſi nõ ualẽs talẽ donationẽ offerre: nam pluſq̃
quinq; talenta ſe non habere affirmabat: quod ſerui audientes dominis nunciauerũt: q
gauiſi ſunt ſperantes ioſeppum regem offendere: propter munerũ paucitatẽ: inſtante ue
ro die cæteri quidem regi offerentes talenta nõ plus uiginti: qui magnũ uidebãſ offerre
munerũ quantitatẽ, hircanus quos comparauerat pueros centum & uirgines totidem:
unicuiq; dans talẽtum portare: obtulit pueros quidẽ regi puellas aũt cleopatrę reginę:
omnibus munerũ magnificẽtiã admirantibus & ipſis regibus & amicis eoꝝ: inſuper &
regis ſeruiẽtibus: quia digna dona multis talentis obtuliſſet: unde etiã & mortis pericu
la declinauit hircanus: quę fratres eius zelo ducti parauerunt. Tũc ptolomeus magnani
mitatẽ adoleſcẽtis miratus imperabat ei donationem quã uellet accipere: ille nihil plus

petiuit ab eo in ſe fieri quã ut patri eius ſcripta dirigeret. Honorans ergo liberaliter: & donationes copioſas pſtans patri et fratribus et oībus magiſtratibus ſcripta tranſmiſit. Audiētes aũt fratres eius Hircanũ a rege talia meruiſſe: magnoq; cũ honore redeũtē: i occurſum eius ſe egredi ſimulantes interficere illum ēt patre ſciente oīmō decreuerunt: iraſcebat̃.n.ei pater ,ppter pecunias quas regi obtulerat: et nō curabat ſalutē eius. Et irã qdē quã circa filiũ Ioſeppus habebat regē timēs celabat. Cōmittentibus uero aduerſus eũ fratribus pugnã: multos eoꝝ q eos ſequebāt̃ occidit cũ duobus fratribus ſuis. Cæteri aũt ad patrē hieroſolymã cōfugerunt: q poſtq̃ ad ciuitatē uenit nullo ſe ſuſcipiēte diſceſſit trans iordanē fluuiũ: ubi remoratus uectigal a barbaris exigebat. Per idē aũt tp̃s regnabat in aſia Seleucus q Sother nominabat̃ filius magni Antiochi: tũc moritur et pater Hircani Ioſeppus uir bonus et magnanimis q populũ iudeorũ a paupertate et debilitate ad clariſſimas rerũ cauſas uſq; pduxit. Is ēt uiginti et duobus annis Syriæ et phœnicie et ſamariæ tributa diſpenſauit. Defunctus eſt uero et auunculus eius Onias principatum ſacerdotii Simoni filio derelinquens. Cap. V.

Ortuo quoq; & iſto: filius eius Onias in honorē ſucceſſit: ad quē rex lacedæmoniorũ aruis legationē direxit & epiſtolas: quarũ hmōi cōtinebatur exēplar. Rex lacedæmoniorũ aruis Oniæ ſalutē. Legētes ſcripturã aliquã iuenimus ex uno genere iudeos & lacedæmones extitiſſe: & familiaritatē cũ Abraã ſocialiter habuiſſe. Iuſtũ eſt ergo cũ fratres exiſtatis trãſmittere ad nos & petere quæ uobis neceſſaria iudicatis: facimus uero & nos idē: & ueſtra ,ppria ſimul: & noſtra cōmunia reputamus. Portitor litterarũ Dimotilis epiſtolas uobis defert quadrãgulo ſcriptas ſignaculũ habētes: aqlã draconem unguibus deportantem. Epiſtola igitur a lacedæmoniorũ rege deſtinata textum hmōi cōtinebat. Defuncto aũt Ioſeppo populũ cōtigit ſeditionē pati propter filios eius. Nã maioribus bellũ gerentibus cōtra hircanũ ultimũ filioꝝ Ioſeppi: diſſenſit ab inuicem multitudo: pluresq; maioribus auxiliũ ferebãt cũ principe ſacerdotũ Simone qui cognatus eorũ & affinis extabat. Hircanus aũt redire quidem ad Hieroſolymam minimē iudicauit. Sedens uero trans iordanē frequenter arabas debellabat. Edificauit ergo turrim fortiſſimã ex lapide albo cōſtruens eã & totam uſq; ad terram ſculpſit animalibus diuerſis: & in circuitu fecit magnũ & altũ euripum: id eſt fluuium. Ex petra aũt contra poſiti montis cuius incidens ſiniſtrã extenſionē ſpeluncas multorũ ſpatiorũ in longitudinē ibi cōſtituit. Deinde domos quaſdam in ea ad cōuiuia & ſomnũ: & cōuerſationē fecit aptiſſimã multitudini: cameratas ēt currentium aquarũ delectatione gratiſſimas ad ornamentũ totius aulæ. Oſtia uero ſpelũcarum aperuit minora: ut unus & nō multi p ea poſſint intrare: & hoc cuſtodiæ gratia cōdidit: ut obſeſſus a fratribus minime piculo ſubiaceret. Inſup edificauit & atria magnitudine excellētia: & paradiſis ornauit egregiis: & talē pficiēs locũ tyrũ eũ nominauit. q locus eſt inter arabiã & iudeã poſitus trãs iordanem non longe a Sebonitide regione. præfuit ergo partibus illis per ãnos ſeptem omni tempore: quo Seleucus ſyriæ regnauerat. Hoc enim iam defuncto: poſt frater eius Antiochus: q epiphanes uocabatur regnum obtinuit. Moritur etiã Ptolomeus rex ægyptiorũ: qui ſimiliter epiphanes nuncupabat̃: relinquēs duos filios minores ætate: quorũ unus qui & maior erat Philometor dicebatur: minor uero Fiſcon. Hircanus autem uidens magnam Antiochum uirtutem habentē: & timens ne tentus ab eo tormētis afficeretur pro his quæ cōtra arabas egerat uitam propriæ manus intemitione cōcluſit: cuius ſubſtantiã Antiochus ſuis cōmodis applicuit. Cap. VI.

Er idem tp̃s defuncto Onia principe ſacerdotum: fratri eius Antiochus ſacerdotii contulit principatum. Nam filius quem Onias reliquerat adhuc infans erat

Demóſtrabimus aũt ſingula ĩ loco ꝓprio q̃ ad hũc puerũ pertinere uidebunť .Ieſu uero
nã hic frater erat Oniæ principatũ ſacerdotii rex abſtulit iratus:et dedit eũ iuniori fratri
eorũ noĩe Oniæ:Symoni aũt tres filii hi fuerunt:q ad tres principatus ſacerdotii ſicut p̃
diximus peruenerũt. Et Ieſus qdẽ Iaſonẽ ſe nominauit. Onias aũt menelaus eſt nũcupa
tus. Seditionẽ itaq; prius princeps ſacerdotũ Ieſus aduerſum Menelaũ cõcitauit: & diui
ſa ĩ utrũq; populi multitudie:ꝓ parte Menelai filii tobię cõſiſtebãt populi uero pars plu
rima Iaſonẽ adiuuabat. Vnde et laborãtes Menelaus et filii Tobię ad Antiochũ diſceſ
ſerũt. ad noticiã eius ꝑducẽtes q uellẽt patrias relinquere leges:& couerſationẽ & mo
res obſeruare græcorũ. Rogauerũt ergo eũ ut ꝑmitteret eis edificare Gymnaſiũ hiero
ſolymitis. Cũq; cõceſſiſſet circũciſionẽ ſuã uelauerunt:ut nõ apparerẽt ĩ denudatiõe græ
cis eſſe diſſimiles:cæteraq; oĩa relinquẽtes: quæ illis mos patrius impõebat: aliaꝝ facta
gẽtiũ ritusq; ſequebãť .Antiochus aũt ꝓ ſuo fœliciter impio exercitũ ducere delibera
uit ad ægyptum tractus deſiderio eius contẽnens filios Ptolomei ut debiles:ac nequaq̃
tãta negocia regere ꝑualentes. Peruẽiẽs igiť cũ magna uirtute ad peluſiũ:& dolo philo
metorẽ Ptolomeũ circũueniens ęgyptum occupauit. Et cũ adiſſet loco mẽphiticæ ciui
tatis:eã capiẽs cõtra alexandriã ut obſidẽdo ptolomeũ caperet ambulauit. Expulſus ue
ro eſt:nõ ab alexãdria tantũ ſed ẽt a toto ægypto:romanis ſibi denũciãtibus ut diſcede
ret a ꝓuĩcia:ſicut prius & alibi demonſtrauimus. Exponam ergo ꝑ partes de hoc rege:
quẽadmodũ iudeã & tẽplũ pariter occupauit. Nã in patria mea cõſcriptõe capitulatim
eorũ memoriã feci:nũc neceſſariũ putaui ad certiorẽ eorũ narrationem denuo remeare.
Reuerſus ergo ꝓpter romanorũ timorẽ ab ęgypto rex antiochus ad hieroſolymorũ ci
uitatẽ ducit exercitũ:quo ꝑuẽiẽs ãno centeſimo quadrageſimotertio:poſt regnũ primi
ſeleuci centeſima qnquageſima tertia olimpiade:uiceſimo & qnto die mẽſis caſleu quẽ
macedones appelleon nominãt:capit eã ſine cõflictiõe cuiuſpiã apiẽtibus ei portas his
qui uolũtati eius cõſentiebant. Ingreſſusq; ciuitatẽ hieroſolymoꝝ multos interemit ſibi
cõtraria ſapiẽtes:necnõ ẽt eos q portas aperientes ciuitatẽ ei tradiderunt:ꝓpter templi
diuitias ĩterfecit:multaſq; ab eo auferẽs pecunias ad antiochiã reuerſus eſt . Poſtq̃ ergo
expoliauit tẽplũ ita ut uaſa dei aſportaret & lucernas aureas:& arã aureã:& mẽſam : &
ſacrariũ neq; de uelis abſtinuit:q̃ ex biſſo & cocco erãt. Exhauriẽdo aũt & theſauros ni
hil pẽitus relinquens: ad maximũ iudeos luctũ ꝓpter hęc uſq; perduxit. Nã & quotti
dianas ĩmolatiões quas deo ſecũdũ leges offerebãt celebrare ꝓhibuit. Depdãs uero to
tã ciuitatẽ:quoſdã interfecit:alios captiuos cũ uxoribus & filiis deduxit:ita ut numerus
multitudinis captiuorũ uſq; ad decẽ milia exiſtere uidereť .Incẽdit ẽt optima eius loca:
& deponens muros arcẽ edificauit in interiori parte ciuitatis:nã alta & eminentior erat
prius a tẽplo: & ꝓpter hoc mũiẽs muris altis & turribus cuſtodiã macedonũ ibi diſpo
ſuit. Mãebãt ẽt in arce nihilominus hoĩes impii & moribus maligni a qbus ciues multa
& acerba ſubĩde patiebãť .Edificãs uero & ĩ ſacrario arã:ſup eã porcos ĩmolauit:hoſtias
nõ legittimas:nec patrię religioni iudeorũ cõgruas. Coegit itaq; eos relinquẽtes religio
nẽ patriã idolũ uenerari:edificare ẽt ĩ unaquaq; ciuitate & uico tẽpla deorũ : & aras co[
locãtes ĩmolare ſup eas porcos omni die p̃cepit: & ne quis circũcidereť [aut ne filii eorũ
Interminatus eſt & tormẽta grauiſſima:ſiquis p̃ter hęc facere inuẽiretur. Cap. VII.

Onſtituit itaq; p̃poſitos:q cogerẽt ĩperialia mãdata pficere. Et multi quidem iu
c deorũ ſponte:alii uero ꝓpter timores imminẽtes:regis p̃cepta ſequebanť .ꝓbatiſ
ſimi ãt et generoſi deteſtabile facinus execrãtes:priis legibus adheſerũt:ꝓpterea
diebus ſingulis poenis afflicti:et amara paſſi tormenta trucidabantur. nam et uerberati:
et diuerſis cruciatibus fatigati: adhuc uiuentes crucis patibulo figebantur. Vxores uero

& filios quos circunciderunt ꝑter uoluntatẽ regis laqueis ſuffocabãt: parẽtũ eos ceruici
bus illigãtes. Nã & ſi apud aliquẽ uolumẽ: inuentũ fuiſſet ſacrũ: aut lex: & is quoq; cru
deli ſorte moriebat̃. Vidẽtes ſamarite iudeos hęc pati: dereliquo negant ſe neq; cogna
tos ipſoꝝ: neq; tẽplũ ſup garizim maximi dei ut prius eſſe fatebant̃: conſuetudinem ſuę
faciẽtes naturę: de q̃ ſupius cõſtat expſſum: ſed dicebãt ſe medorũ pſarũq; colonos. Mit
tẽtes ergo ad antiochũ legatos & epiſtolam q̃ ſubter ſunt ſcripta ſignificauerunt Regi
antiocho epiphani relatio a ſichimitis ſidoniorũ. Noſtri maiores ꝓpter crebras ꝓuintię
peſtilẽtias ſecuti priſcã quãdã ſuperſtitionẽ: cõſuetudinẽ fecerũt colẽdi q̃ dicit̃ apud iu
deos ſabbatorũ dies: edificanteſq; ſine numine ĩ garizim monte tẽplũ offerebãt ĩ eo de
uotas ĩmolatiões. Vobis aũt malignitatẽ iudeorũ digne repẽdẽtibus: ueĩẽtes iudices ue
ſtri: & arbitrati ꝑ cognationẽ illorũ nos eadẽ facere: ſimilibus nos poenis afficiũt: dũ ab
initio ſidoni eſſe noſcamur quod mãifeſtũ eẽ publicis cõſtat annalibus: petimus ergo te
bñficũ & ſaluatorẽ denũciare appollonio noſtrarũ partiũ iudici & nicanori regalia tra
ctãti negotia: ut nihil nos debeãt moleſtare: quaſi iudeis aliqua ſupſtitõe cõiũctos: cũ ge
nere & moribus ab eis ꝓbemur alieni. Tẽplũ uero edificatũ: quod adhuc ſine cuiuſq̃ dei
nomine cõſtat: grzci iouis illud appellatiõe petimus dedicari. Quo facto: uitamus ĩpor
tũas moleſtias ſuſtinere: opibuſq; ſedulo uacãtes: tibi ſoluimus redditã quãtitatẽ. Hæc
petẽtibꝰ ſamaritis: rex iſta reſcripſit. Antiochus rex nicanori. Sichimitæ ſidonii porrexe
rũt mihi publicã relationẽ. Sed q̃a cogitãtibus nobis de ſtatu regni cũ amicis: docuerũt
ab eis miſſi, q̃ criminibus iudeorũ ĩ nullo ꝓbant̃ eẽ participes: q̃n moribus græcorũ ui
uere potius elegerũt: abſoluimus eos a iudeorũ poena nocẽtiũ: & tẽplũ eorũ quẽadmo
dũ petierũt greci iouis appellatiõe dedicet̃. Eadẽ & appollonio partiũ iudici ſcripſit: ſex
to & q̃dragefimo ãno. mẽſe echato octauodecimo die. Eodẽ tp̃e erat habitãs aliq̃s ĩ mo
diu uico iudex nomine mathathias filius Ioãnis filii Simonis filii Samoni: ſacerdos de
uice Ioab hieroſolymitis. Erãt aũt ei filii q̃nq;. Ioãnes q uocat̃ gaddis. & Simõ q dictus
eſt Thaſi. & Iudas: q uocabat̃ machabeus. & eleazarus. q dictus ẽ apphus & abaron q
dictus eſt Ionathas. Iſte ergo Mathathias plãgebat apud filios ſtatũ rerũ: & ciuitatis ra
pinã & tẽpli nuditatẽ: & calamitates plebis: dicebatq; melius illi eẽ: ꝓ p̃riis mori legibꝰ
quã ita ſine gloria uiuere. Vẽiẽtibus ãt ad Modin uillã a rege directis ut cogerẽt iudeos
facere: q̃ ꝓcepta uidebant̃ a rege: & iubẽtibus illic cõſtitutis idolis ĩmolare: ſecũdũ regis
iuſſionẽ: & primũ mathathiã: q doctrina uel fama glorię reliquos ãtcibat ſacrificare cõ
pellẽtibus, Mathathias recuſabat hoc facinus dicẽs. Licet alii oẽs iuſſiõibus antiochi ꝑ
timore obtempent: mihi tñ & meis filiis tale ſcelus nullatenus ĩponit̃. Cũq; tacuiſſet ac
cedẽs q̃dã ex iudeis ĩmolauit ĩ medio ſicut ꝓcepit Antiochus: iratuſq; mathathias irruit
ſup eũ cũ filiis ſuis habẽtibus gladios: eius ſanguinẽ ſup arã effudit: & iudicẽ regis Ap
polloniũ q eos ad talia cogebat: cũ ſuis paucis militibus ĩteremit: & arã deponẽs clama
uit. Si q̃s emulat̃ patrias leges & dei religionẽ: ſeq̃tur me. Et hæc dicẽs cũ filiis ad ſolitu
dinẽ exiit: relinq̃ns oẽm ſuã poſſeſſionẽ. Idẽ multi faciẽtes cũ filiis & uxoribus ad ſolitu
dinẽ cõfugerũt. Audiẽtes uero iſta iudices regis: auxilia cõuocãtes q̃ ĩ arce hieroſolymo
rũ ꝓ cuſtodia permanebant: prius q̃dẽ conabant̃ uerbis eos flectere: ut ad pẽitẽtiã pue
nirent: & eligerent potius illa que ꝓſunt: ne aliqua neceſſitate cogente eis tãquã hoſti
bus uterentur. Quibus nõ accipiẽtibus uerba: ſed cõtraria ſapiẽtibus: cõflixerũt die ſab
batorũ: & ſicut erãt in ſpeluncis ibi eos atroci ĩcẽdio cremauerunt: dũ repugnare ꝓpter
diẽ feſtũ noluiſſent: ne in malis ſuis honorem ſabbati tranſgredi uiderent̃. Nam uacare
in eo nobis legitimũ eſt. Mortui ergo ſunt cum uxoribus & filiis in ſpeluncis: globis fu
miferis ſuffocati numero mille. Multi autem liberati ſunt adiũcti mathabię: & illũ ſibi

iudicē ordinauerūt:q & ſabbatis eos docebat pugnare dicēs. Quod ſi hoc non fecerint obſeruantes legē: ſibimetipſis erūt hoſtes: in illo die cōtra eos uenientibus inimicis. Hoc dicens perſuaſit eis: & hactenus permanet nobis conſuetudo pugnādi: et ſi tali die bella cōſurgāt. Colligēs ergo ſibi Mathathias armatā multitudinem: aras depoſuit ydolorum: peccantes in eos quantos manu capere potuit interemit. Nam multi eius timore diſperſi ſunt ad gentes propinquas. Et pueros non circunciſos iuſſit circūcidi: expellens eos qui ut talia prohiberent fuerunt conſtituti. Cap. VIII.

i Geſt eo magiſtrāte uno āno: dū morbo grauiſſimo ꝑmeret̄ cōuocauit filios ſuos: & circunſtantibus, Ego qdem īquit o filii decretam proficiſcor uiā. Cōmēdo aūt uobis patrias leges obteſtans: nec eaꝝ tranſgreſſores: ſed potius cuſtodes eſſe debeatis. Paternæ uero uoluntatis memores: ritus patrios cuſtodite: & periclitātē antiquā cōſuetudinē reſtaurate: nō ſeducti ab his q ſponte aut neceſſitate cadunt: ſed digni meo īſtituto: oēm uiolētiā & neceſſitatē tollerādo ſupate. Ita uos ꝑparātes: ut ſi oporteat pro legibus grata mēte moriamini. Sciētes hoc qa deus tales nō deſpiciet ſed ueſtrā uirtutē inſpiciens reddet uobis & libertatē: & tribuet quādoq: ut cū ſecuritate ueſtris moribus ꝑfruamini. Nā corpora noſtra mortalia & tēpalia ſunt: factoꝝ uero monumenta īmortalitatis ordinē cōſequunt̄. Quod deſiderātes uos decet appetere gloriam: q̄ nullo fit fine claudēda. Cōcordiā uero uos hēre cōmōeo & ī quo aliqs melior exiſtit: altero cedēte uobis īuicē ꝓpriis miniſtrare uirtutibus: & Symonē fratrē ſapiētia ātecedentē uobis patrē putate. Et qcqd ille ꝑſuaſerit cuſtodite. Machabeū uero militiæ ꝓpter uirtutē & fortitudinē habebitis ducē. Nā gētē defendēs hoſtes uiriliter expugnabit. Suſcipiētes uiros iuſtos & religioſos: ueritatē eoꝝ fouete. Iſta filiis locutus eſt: deū orans adiutorē eis fieri. Et ut populo leges ꝓpriæ cōſeruēt: fideli corde ſupplicās uiuendi finē cōi ſorte ſuſcepit. Et ſepelit̄ in Modin: magnūq: luctū oīs populus ſup eū pagens ſuſcepit gubernationē. rerū filius eius iudas q & Machabeus cēteſimo & ſexageſimoſexto anno: & adiuuantibus ſe ꝓ ſuo fratribus: cæteriſq: religioſis: inimicos a ꝓuintia expulit. Et trāſgreſſores legū paternarū iudeos occidit: & purificauit ab oī malo ſuā terrā. Cap. IX.

h Aec cū audiſſet Appollonius dux Samariæ: colligens exercitū egreſſus eſt cōtra iudā. Ille aūt occurrit ei: & cōmittēs cū eo pugnā uicit: & multos eorū īterfecit. Inter quos & ducē Appolloniū armis exuens interemit multāq: prædā ab exercitu hoſtiū auferens: diſceſſit. Seron ergo dux inferioris ſyriæ audiēs ꝙ multi tranſirent ad iudā: & magna iā uirtute circunſeptus ad bellum accederet: ſtatuit contra eū dimicare: & colligens ſub ſe conſtitutos: uel trāſgreſſores iudeos: contra machabeū produxit exercitum. Perueniens uero uſq: ad bethoron: uicum iudeæ ibi exercitū locauit. iudas autem occurrens ei: & confligere diſponēs: quia milites ad pugnam uidebat propter paucitatē & ieiuniū deſides: hortabatur dicens. Non per multitudinem uincendos hoſtes aut expugnandos eſſe credatis: ſed pietate: & hoc euidētiſſimum habemus exemplū: maiores noſtros: qui propter iuſticiā & proprias leges certantes: multa ſepius milia deuicerunt. Nam nullum leſiſſe maxima uirtus extitit. Hęc dicens ſuaſit eis contemnere multitudinem. confligens ergo cum ſyris: duce eorū interfecto cūctos ad fugam uertit. Secutus autē eos uſq: ad campum: cecidit octo milia: reliqui fugati: ad maritia loca diſceſſerunt. Quæ audiens rex Antiochus: maximo furore cōmotus: oēm ꝓpriam uirtutem congregās: & multos ab inſulis mercede conducens: parabat circa ueris initiū dimicare contra iudeam. At uero militibus ſtipendia diſtribuēs: uidit theſauros deficere: nō eni oia uectigalia ei reddebātur propter ſeditiones gentium. Nam cum magnanimus eēt: ei minime ſufficiebāt q̄ dudū collegerat. Deliberauit itaq: primū ad ꝑſida ire tributaq: ꝓuinciæ cō

gregare.Relinquens aũt pro regnĩ gubernatiõe quẽdã Lyſiã: gloriã apud ſe maximam
poſſidẽtẽ:ut regeret ꝓuĩcias a fluuio eufrate uſq; ad fines ægypti et īferioris aſyæ:et ptẽ
exercitus:et elephantes ei tradẽs ꝑcepit ei filiũ ſuũ Antiochũ diligẽter nutrire:et uaſtare
iudeã:et habitãtes in eã ducere captiuos:et euertere Hieroſolymã:et gẽus eoꝝ oĩno diſp
dere.Hęc qdẽ ꝑcipiens Lyſiæ rex Antiochus:abiit ad pſida : cẽteſimo et q̃dragēſimoſe
ptimo anno:et tranſiens eufraten ad ſuperiores aſcendit ꝓuincias. Cap.X.

Yſias uero eligens Ptolomeũ dorimenis et nicanorẽ:et Gorgiam uiros potentes
l amicos regis:et tradens eis peditũ quadragĩta milia:eqtũ uero ſeptẽ milia trãſit
cõtra iudeos.Qui uſq; Emaus ciuitatẽ uenĩẽtes:ĩ campo exercitũ locauerũt . Su
ꝑuenerũt uero eis ad auxilia de ſyria uel a finitimis locis:et multi trãſfuge iudeis necnõ
et negociatorũ qdã ſperantes iudeorũ ſe emere captiuos:argẽtũ et aurũ pro eoꝝ precĩis
deportantes.Exercitũ aũt et multitudinẽ aduerſariorum iudas intendens:ſuadebat ſuis
militibus confidere:hortabaturq; ſpem uictoriæ ĩ deũ habere:& ut patria lege cũ ſaccis
ĩduti rogarẽt:& ſolitũ habitũ petitiõis oſtẽdentes ſupplicarent: quatenus præberet eis
cõtra inimicos auxiliũ. Quo facto diſponẽs eos ſecundũ antiquũ & patriũ modũ p mil
lenarios & illos dimittẽs:qui pauloante uxores duxerant: & eos q poſſeſſiones paulo-
ante acquiſierant:ne ꝓ eorũ deſiderio minus audacter pugnarẽt: reliduos talibus horta
bat affatibus. Tp̃s qdẽ uobis non aliud inqt neceſſariũ eſt o ſocii: niſi ut fortiter contẽ-
natis picula.Nunc enim licet uiriliter certando accipere libertatẽ:quã & ꝓpter ſeipſam
uobis carã & pro diligẽtia colendi deũ plus deſiderabilẽ eſſe cõfido.Tanquã ergo ĩ hoc
ſolo uobis poſitis:ut accipiẽtes eã fœlicẽ & beatã renouetis uitã:& ut ſecũdũ leges & cõ
ſuetudines cõuerſemur:agite ne forte p negligentiã ueſtrã iudaicę gentis ſemen itereat.
Ita ergo pugnate:mortẽ ꝓ maximo lucro putãtes:ut ſi uiceritis cũ libertate & patriis le
gibus eternã gloriã conquiratis.Parate ergo uos craſtina die audacibus animis bellũ ꝓ
lege patria comittẽtes.iudas qdẽ incitãs ſocios:ita locutus eſt.Hoſtibus uero trãſmit-
tentibus Gorgiã cũ qngentis peditibus & mille equitibus: quatenus per noctẽ irruerẽt
ſup iudã:& ad hoc ꝑuios eis dãtibus aliquos deſugiẽtibus iudeorũ,Sẽtiẽs filius Matha
thiæ; ſtatuit & ipſe caſtra hoſtiũ latẽter inuadere.Cũq; cœnaſſet:focos plurimos dere-
linquens:tota die ꝓficiſcẽs: in aduerſariorũ caſtra ad locũ Emaus peruẽit. Gorgias aũt
explorans caſtra iudeoꝝ:nec eos ĩueniẽs arbitratus ĩ mõtibus eos diſceſſiſſe:ubi eẽnt q̃re
re decreuit.Luceſcẽte uero die apparuit hoſtibus ĩ Emaus iudas cũ tribꝰ militibus plus:
minus armatis utcũq; ꝓpter paupertatẽ.Qui reſpiciẽs aduerſarios optie ſeptos:& ſtudio
militari diſpoſitos:iuitauit iudeos dicẽs:et nudis corporibus pugnare debemus :& deũ
ĩuocare: q ſepiꝰ nos iermes cõtra plures & armatos uictoriã fecit acqrere.Sermõe finito
iuſſit tubicines clãgore ſignificare militibus ſuis: quatenus inopinatos hoſtes iuaderẽt.
Quorũ multos reſiſtẽtes occidit:reliquos pſecutus eſt uſq; ad Gazara.Et campos idu-
meę:& Azoti:& iãnię.Proſtrati ſunt autẽ tria milia eorũ iudas ergo iubebat militibus
ſuis hoſtiũ prædam cõtemnere: dũ adhuc certamẽ eis & pugna Gorgię ſupereſſet.qbus
expugnatis eẽt prędę licẽtia.Adhuc eo dicẽte hęc ad milites: reſpexerũt illi qui cũ Gor
gia erant:exercitum quẽ in caſtris reliquerunt eſſe deuictũ:caſtraq; incenſa. Nã fumus
a longe eis quę acciderant indicabat.Vt ergo hęc ita eſſe qui erãt cũ Gorgia cognoue-
rũt:& eos qui cũ iuda erant ad aciem paratos attenderũt: mẽte ad fugã cõuerſi ſunt.iu
das aũt ſine pugna deuictis Gorgiæ militibus:reuerſus tulit hoſtiũ ſpolia:multũq; au-
rũ & argentũ:& purpurã & iacinctum auferẽs:ad propria remeauit cum letitia :laudãs
deũ de his quę potuit obtinere.Nam hęc uictoria deſideratã eis contulit libertatẽ.Tũc
Lyſias cõfuſus de ꝑditiõe exercitus quẽ direxerat:ſtatim alia ſexagnta electoꝝ milia

peditũ:& quinq; milia equitũ cõgregans:uenit protinus ad iudeã.Et aſcendẽs ſup mon
tana Bethſure: uillã iudeæ caſtrametatus eſt.Occurrit aũt ei cum decẽ militibus Iudas.
Et multitudinẽ hoſtiũ uidẽs:adiutorẽ ſibi deũ fieri poſtulauit.Et cõfligens cũ ꝑcurſori-
bus aduerſariorũ:ſine aliqua dilatione ſuperauit.Proſternẽſq; quinq; milia eorũ:factus
eſt reliqs in timorẽ.Attẽdens ergo Lyſias audaciã iudeoꝝ:q͂a parati ſunt mori:niſi eis
uiuere cũ libertate licuiſſet:et timens eorũ deſperationẽ tanq̃ fortẽ: colligens reſiduum
exercitũ rediit ad Antiochiam: et remorabat̃ ibi præſidia congregãs pegrinoꝝ:ut cum
maiori expeditiõis apparatu cõtra iudeos uenire potuiſſet.Totiens igit̃ uictis Antiochi
regis ducibus iudas cõtionẽ faciẽs ſuadebat:ut poſt tantas donatas ſibi diuina diſpẽſa-
tiõe uictorias:aſcẽderẽt ad Hieroſolymã & tẽplum ab ydolis expiarent:legitimaſq; ho
ſtias imolarẽt.Qui dũ cũ tota multitudine ad hieroſolymã peniſſet:tẽplũ deſertũ inue
niẽs:& incẽſas portas: & ſiluas ĩ tẽplo p longã ſolitudinẽ pululaſſe,lugere cœpit cũ p-
priis ſociis pro tẽpli uiſione.Eligẽs aũt quoſdã milites.iuſſit eis expugnare eos,qui arcẽ
cuſtodiebãt.Dũ ipſe tẽplum a ruinę feditate purgaret.Quod diligẽter emũdans: ĩtro-
duxit noua uaſa:candelabrum:& mẽſam aramq; ex auro factam.Recõpoſuit aũt & ue
la ĩ igreſſu:& ianuas ipſas reſtruxit.Deponẽs quoq; altare:ex lapidibus nouis aliud edi
ficauit.Quinta uero & uiceſima mẽſis Gaſleu: quẽ macedones Appelleon uocãt: accẽ
derũt lumina ſup cãdelabrũ:& adoleuerũt holocauſta ĩ nouo altari.Hæc aũt facta ſunt
poſt tres ãnos:eodẽ die quo mutata eſt eorũ religio ad pphanã ydolorũ cõſuetudinem.
Nã tẽplũ deſtructũ ab Antiocho:ſic tribus ãnis pmãſit.Quinto ergo ãno & q̃drageſi-
mo & cẽteſimo:ĩ tẽplo facta ſunt hæc: q̃nto & uiceſimo die appelli mẽſis olĩpiade cẽte-
ſima & q̃nq̃geſimatertia.renouatũ uero eſt in eodẽ die q̃nto & uiceſima appelli mẽſis:
octauo & q̃dtrageſimo & cẽteſimo ãno:olimpiade cẽteſima q̃nquageſimaq̃rta. Deſola
tionẽ ergo tẽpli cõtigit fieri ſecundũ Danielis ꝑdicationẽ:q̃ ãte q̃dringẽtos & octo ãnos
ꝑdixerat:p quã ſignificauit:ꝙ macedones illud deſtruerẽt.Celebrauit itaq; iudas cũ ci-
uibus p renouatõe tẽpli ſacrificia p dies octo:nullũ genus deliciarũ reliquẽs:ſed ꝑcioſiſ
ſimis dapibus eos paſcẽs deũ ãt laudibus & pſalmis glorificabãt:ſeſeq; mutuo cãtibus
delectabãt.Pro renouatõe uero ſolẽniũ:poſt multũ tẽpus ĩſperata religiõe recepta legẽ
poſuerũt:ut poſteri p octo dies hãc renouationẽ tẽpli celebrarẽt.Vnde & ab illo tpe ha
ctẽus hãc feſtiuitatẽ celebramus: uocãtes eã lumina:eo quod ꝑter ſpẽ hoc nobis ſplẽdi-
dũ lumẽ colẽdæ religiõis apparuit.Murũ aũt ĩ circuitu ciuitatis cõſtruxit:& aduerſus i-
curſiões hoſtiũ turres edificauit altiſſimas:cuſtodes ĩ eis deputans:ſed & Bethſurã noĩe
ciuitatẽ műiuit: q̃tenus p caſtello ea aduerſus neceſſitates hoſtiũ uteret̃. Cap.XI.
Is ita factis:gẽtes finitime p reparatione uel fortitudine iudeoꝝ hæc ĩdigne fere-
h bãt.Quapropter ĩſurgẽtes:multos iudeorũ p ĩcurſiones & inſidias opprimebãt.
Aduerſus quos frequẽter bella Machabeus educẽs:ab incurſionibus & a malis
quæ iudeis ĩferebãt eos arcere tentabat.Et ſuper filios Eſau idumeos aduẽniẽs per ſum-
mitates:in ea multos eorum incendit uiroſq; proſtrauit.Deinde contra ammanitas p-
rexit: exercitum magnũ habentes:quorum dux erat Timotheus.Subiicientes autem &
iſtos:azororum cœpit ciuitatem & uxores: & filios eorum ducẽs captiuos & ciuitatem
incendens reuerſus eſt ad iudeam. Cap.XII.
Vdientes ergo eum uicinę gentes reuerti:congregantur in galaditiden contra iu
a deos ſibi finitimos.Qui fugientes ad Theman caſtellum:trãſmiſerunt ad iudã:
mandantes ei ꝙ feſtinaret Timotheus capere locum in quo confugerant.Cumq;
legerentur epiſtolę:a galilea nuncii quoq; ſuperuenerunt:indicãtes cõgregari eos qui in
ptolomaide:et tyro:et ſyuode:& aliis erãt galilęę gẽtibus.Ergo ex utraq; parte hoſtib9

ꝑnũciatis:cogitans iudas qd deberet fieri.Symonẽ quidẽ fratrem pręcepit tria milia ele-
ctos acciperet& in ſolatiũ galileoꝝ exire:ipſe uero cum Ionatham fratre ſuo & octo mili
bus militũ exiens in galaditiden:reliqt ſup cęterũ exercitũ Ioſeppum filiũ Zachariæ &
Azariã:ꝑcipiẽs eis ſeruare diligẽter iudeã:& cũ nullo hoſtiũ bellũ cõmittere:donec ipſe
reuerteretur.Igiť Symon peruẽiẽs ad galileã & cõfligens inimicis: ad fugam eos cõuer
tit:& uſq; ad portas Ptolomaidis ꝑſequẽs:occidit tria milia eorũ:& ſpolia tollẽs perem
ptorũ:captos ab eis iudeos:& ſarcinulas eoꝝ auferẽs ad ꝓpria remeauit.Iudas uero ma
chabeus & frater eius Ionathas:tranſeũtes iordanẽ fluuiũ: & uiã triũ dierũ ambulãtes.
Nabutheos cum pace occurẽtes iueniũt.Qui narrãtes:quę in galaditide cõtigiſſẽt & q̃
multi eorũ tribularẽť ꝑ caſtella & ciuitates galaditidis:ſuadẽteſq; ei ꝓperare cõtra alie
nigẽas:ut poſſit a ꝑiculis iudeos eruere:flexus reuertiť ad ſolitudinẽ: & irruẽs primũ ſup
habitãtęs bethſurã:& oẽm maſculũ ætate ualidũ trucidauit : & ciuitatẽ incendit.Facta
aũt noctę:nec ſic abſtinuit.Sed ꝓfectus in caſtellũ quo Timotheus iudeos obſidebat:
mãe ad eũ ꝑuenit.Et iueniẽs iã ad muros accedẽtes aduerſarios:& quoſdã ſcalas ut aſcẽ
derẽt apponentes:machinamẽta: iuſſit tubicinẽ ſignũ dare.Adhortatuſq; milites ꝓ fra
tribus et ꝓpinquis ꝓno animo laborãdũ:in tres partes diuidẽs exercitũ: hoſtes a tergo
inuadit.Sentiẽtes ergo hi qui cum Timotheo erãt:quia Machabeus eſt:experti iã prius
per bella uirtutes & fœlicitates eius: ad fugã conuerſi ſunt.Secutus ãt eos Iudas:interfe
cit octo milia eoꝝ.Deueniens quoq; ad Modollam ciuitatẽ alienigenã: cepit eã & oẽs
maſculos iterfecit.Ciuitatẽ uero ipſam incendit:exienſq; inde Caſtomachi & Boſor:ac
multas ciuitates Galaditidis euertit.Interiecto uero tẽpore:Timotheus maximũ prępa
rãs exercitũ:aliaq; præſidia colligẽs:& Arabas mercede cõducẽs:uenit trans torrentẽ
ꝓpe Rephon ciuitatẽ:exhortatuſq; ẽ milites dicẽs.Si pugnã cũ iudeis cõmiſeritis: ꝓno
certate animo:neq; torrẽtẽ trãſeatis.Nam ſi tranſieritis:ꝑditionẽ uobiſipſis iminere co
gnoſcite.iudas ãt audiẽs præparatũ ad pugnã Timotheũ:cũ uniuerſis ſuis militibus ſe
ſtinabat ad bellũ.Et tranſiens torrentẽ irruit ſuper inimicos: & quoſdam eorum occur-
rentes occidit.Aliis aũt timores incutiẽs:arma ſua proiicere coegit.Quorũ quidã ad lo
cũ qui diciť Graua fugiẽtes:ſeperauerunt ſalutẽ.iudas uero ciuitatẽ capiens:eos iterfe-
cit:& locũ incẽdit:uaria uſus ſpecie ad hoſtiũ necẽ . Cumq; hæc peregiſſet : colligẽs eos
qui in Galaditide erãt cũ uxoribus & filiis:& omni eorũ ſuppellectile decreuit ad iudeã
reuerti.Cũ ergo uenissent ad aliquam ciuitatẽ quæ dicitur Efron in uia poſitam:dũ nec
aliud iter ꝑgere potuiſſet:nec reuerti uellet: miſit ad ciues in Efron rogans eos:quatenus
licẽtiã daret ei per ſuã ciuitatẽ tranſire.Nã illi portas lapidibus obſtruxerunt: & exitus
itineris occupauerũt.Quibus minime acqeſcẽtis:iudas adhortatus ſuos circũdedit obſi
dione ciuitatẽ.Quam una die uel nocte expugnans cepit: & omnem maſculũ in ea oc
cidit:incendẽs totam.Quo facto per eã ſibi uiam apperuit uniuerſam. Tanta aũt perẽ-
ptorum erat multitudo:ut etiam ſuper mortuos ambularent. Tranſeũtes uero iordanẽ:
uenerunt ad magnum campum:cuius in proſpectu iacet ciuitas Bethſan:quæ grece di-
citur Scitropolis.Inde ad iudeam perrexerunt: cantantes & laudantes:& ſolitos pro ui
ctoriis ludos agentes.Ibiq; ubi immolauerunt ſacrificia: gratias agentes ꝓ his quæ pe
regerunt: & ꝓ ſalute exercitus.Nam nullus iudeorum ĩ his pręliis eſt defunctus. Ioſep-
pus uero Zachariæ filius & Azarias:quos præſides reliquerat iudas:tempore quo Sy-
mon in Galilea Ptolomaidẽ expugnabat Cum & ipſe iudas cũ fratre ſuo ionatha ĩ Ga
laditide debellarẽt: uolentes:& ipſi gloriam acquirere ducum fortiſſimorũ . Omne ſub
ſe conſtiturũ auxiliũ colligentes: ad Iamniã uenerũt:Et Gorgię duci iamniæ occurren
tes:prælioq; facto:duo milia ſuorum militum amittentes:ad iudeam fugierunt.Euenit

uero eis hęc calamitas:quod nō obedierūt p̄ceptis iudę dicētis: ut cōtra neminē pugnā
aā ſuū aduētū cōmitterēt. Nā ſup oēs alios eius bellicos: tractatus in hoc mirādus exti
tit:quod Ioſeppi et Azarię peccatū futurū p̄dixerat:ſi trāſgrederētur eius p̄cepta. Iudas
āt et fratres eius pugnare cōtra idumeos nō ceſſabāt:ſed undiq; eis īminebant. Et Che
bron ciuitatē capiētes munimina eius depoſuerūt. Et turres incēdentes: deprędabant
terrā oēm alienigenarū: Ad Marcſan uero ciuitatē & Azotū uenientes: tenuerunt eas: &
multa ſpolia exinde ducētes: ad iudeam reuerſi ſunt. Cap. XIII.

Odē tpe rex Antiochus ſuperiorē prouinciam percurrens: audiuit ciuitatē per
e ſarum diuitiis excellentem Helimaidam noīe: prętioſiſſimūq; tēplū in ea dianę
& omni ſpecie ornamentoꝝ plenū: inſuper & arma: & loricas: quas reliquiſſe ibi
audierat filium Philippi regem macedonū alexandrū. Commotus ergo egredit contra
Helemaidam: & obſidebat eam. His uero qui in ea erant minime territis impetu eius:
neq; obſeſſione: ſed ptinaciter repugnantibus: ſpe deceptus diſceſſit. Nam exeuntes ci
uitatem: fugauerunt & perſequebant eum uſq; ad Babiloniam. Vbi cum poſt multam
ſuorum militū amiſſionē ueniſſet: quidam ei nunciauit & ducum pditionē: quos pugna
re contra iudeos reliquerat: & creuiſſe fortitudinē iudeorum. Super priorē itaq; curam
hoc creſcente malo: incurrit in egritudinē. Qua diu ſe tenente: & creſcentibus paſſioni
bus intellexit ꝙ moreretur: conuocanſq; amicos morbum ſuum eis atrocem indicauit:
cōfeſſus hęc ideo ſe pati: ꝙ iudeorum gentem affligens templum expoliaſſet: deūq; cō
tēpſiſſet. Quo dicto ilico expirauit. Vnde miror polibium magelopolitā: ꝙ uir bonus
exiſtens: dicit ideo piſſe Antiochum: quia uoluit templum dianę in pſide deuaſtare. Nā
q nullatenus egit peccatū: ſed tantū cogitauit: nullo reatu facti tenetur. Si aūt polibio
uidet ideo Antiochum uitam finiſſe: multo plus ueriſimile creditur propter tēpli Hie
roſolymitani uaſtationem ſacrilegum regem periiſſe. Sed ob hoc nō reſiſto magelopo
lite: cū noſtra opinio uera uideat. Antiochus ergo priuſq̄ moreret: cōuocans Philippū
unū ex ſociis ſuis: tutorē eū regni cōſtituit: & dans ei diadema: & ſtolā & anulū: filio ſuo
Antiocho iuſſit deportare: & cēſuit ut puideret eius educationē: & cuſtodiret ipſius īpe
riū. Defunctus uero eſt Antiochus nono & q̄dragesimo: & cēteſimo anno. Cap. XIIII.

Iſias aūt mortē eius nuncians multitudini: filiū eius Antiochum quē ipſe nutrie
l bat: regē conſtituit uocans eū eupatorē. Eodē tpe hi q erant in arce hieroſolymo
rū cuſtodes macedonū: & tranſfuge iudeorū multa in iudeos aduerſa fecerunt.
Eos. n. q aſcendebant in tēplū immolare: repente inuadentes: hoſtiliter īprimebant. Nā
arcis culmen tēpli altitudinē ſuperabat. His igit accidētibus: Iudas deuaſtare cuſtodiā
arcis deliberauit: & colligens oēm populū: arcē inſtantius obſidebat: anno principatus
ſeleuci centeſimo & quadrageſimo. Cōſtruēs igitur machinamēta: & aggeres accumu
lans: capere arcem laborabat. Multi ergo ex tranſfugis ea nocte egreſſi ad prouinciā: &
aliquos ſimiles & īpios congregantes ad Antiochū regē uſq; uenerunt: petētes nō debe
re ſe deſpici: dū a contribulibus ſuis atrocia paterent: q̄ ideo ſuſtinerent: ꝙ religione ſua
relicta: patris eius īperio obediſſent & tunc picula ſuſtinerēt p iudā & uiros eius: necnō
& cuſtodes a rege deputati: niſi aliquod ab eo p̄ſidiū mitteret. Hęc audiens adoleſcens
Antiochus: ualde iratus: & duces: & amicos conuocans: p̄cepit colligēdū exercitū: ſine
peregrino ſolatio. Congregatuſq; eſt exercitus peditū qdē centū milia: equitū uero ui
ginti milia: & elephantorū ducenta & triginta quinq;. Quiq; producens exercitū egreſ
ſus eſt ab Antiochia cū lyſia habente totius exercitus gubernationē: & perueniens ad idu
meā: exinde bethſurā aſcendit: ciuitatē nimis fortē & munitā: et circūdās ciuitatē obſide
bat inſtanter. Reſiſtētibus ergo bethſureis ac p̄parationem machinamentorū eius in-

cendentibus:multũ tẽporis in obſidiõe conſumptũ eſt. iudas uero audiẽs regis aduẽtũ
deſtitit qdẽ ab obſidione arcis. Occurrit aũt regi caſtrametatus in anguſto quodã loco
q dicit Beduſcarit:decẽ militũ ſtadia ab hoſtibus diſtante. Rex quoq; egreſſus a Beth
ſura: p anguſta duxit exercitũ ad caſtra Machabei:factoq; diluculo: milites ordinauit
in acie:& elephãtos quidẽ ſequi ſeipſos inuicẽ fecit: ꝓpter locorũ anguſtiã:non ualentes
in latitudine collocari. In circuitu uero uniuſcuiuſq; elephãtis ꝓperabant pedeſtres qdẽ
mille:eqtes qngenti. Geſtabant aũt elephãti turres excelſas:& arcerios in eis: reliquãq;
uirtutẽ ex utroq; latere montis fecit aſcẽdere:amicos exercitui præponens:& iubẽs clã
gorẽ fieri: & ad hoſtes acceſſit aureos enudans clypeos ſimul & ereos:ut nimiũ fulgorẽ
ſuæ claritatis emitterẽt:monteſq; eis fremẽtibus reſultarẽt. Hæc iudas inſpiciẽs territus
nõ eſt:ſed fortiter excipiẽs inimicos ex eoꝝ pcurſoribus uſq; ad ſexcẽtos occidit. Eleaza
rus aũt frater eius quẽ Mauronẽ uocabant:uidẽs ſublimiorẽ elephãtũ ornatũ loricis eẽ
regalibus:& putans in eo ſedere regẽ acceſſit ad eũ uirtute & multos circa elephantum
pimẽs:alios diſperſit & fugere cõpulit:& ſub uentrẽ elephãti ingreſſus eũ pcuſſit. Qui
mortali plaga pcuſſus moriẽs cecidit: & Eleazarũ ſuis cõpreſſum põderibus interemit.
Sic enim magnanimiter multos inimicoꝝ diſperdẽs uita priuatus eſt iudas igit hoſtiũ
fortitudinẽ cõtẽplatus diſceſſit ad hieroſolymã: & obſidionis neceſſaria pparabat. An
tiochus inter hæc partẽ expeditionis in Bethſurã miſit:ut eã deuaſtaret. Cũ reliqua aũt
multitudinis uirtute:ipſe ad hieroſolymã ꝓfectus eſt. Bethſurite ergo territi fortitudine
aduerſariorũ: & ſua uidẽtes neceſſaria defeciſſe:ſeipſos accepta fide tradiderunt. Antio
chus itaq; capiens ciuitatẽ:oẽs ciues nudatos abiecit:et ſuos ibi cuſtodes reliqt. Multo
uero tempore templum obſidens in hieroſolymis ſedebat: pertinaciter intus repugnan
tibus ciuibus. Nam ad ſingula quæ contra eos ſtatuerat rex machinamẽta: et illi econ
trario ad ſuã defenſionẽ inſtrumenta bellica requirebãt. Quibus & alimenta defecerũt:
fructibus prioribus oĩbus cõſumptis. Et terra illo anno nõ erat culta:qa ſeptimus annus
inſtabat:quo ſecundũ legalia inſtituta relinquebant uacuã terrã. Multi uero obſeſſorũ
refugiebant: ꝓpter inopiæ neceſſitatẽ. Vnde relicti ſunt in tẽplo pauciſſimi. Et his qdẽ
q in tẽplo obſidebant:tales res accidebant. Lyſias uero dux & rex Antiochus:quõ Phi
lippus a pſide ueniens nunciatus eſt eis cõmendatũ ſibi pſumpſiſſe iperiũ:& rẽ publicã
Antiochi ſibi uelle defendere:ꝑtermittentes obſidionẽ:ire aduerſum Philippũ decreue
runt. Quod cõſiliũ nequaquã manifeſtũ cæteris ducibus facere uoluerunt:ſed iuſſit rex
Lyſiam ducibus dicere:diuturnã obſeſſionẽ nihil eis ꝓficere poſſe:quãdo & locũ aduer
ſariorũ conſtaret eſſe munitũ:& ſibi uictualiũ neceſſitas irrogeť: & expediret pacẽ face
re cũ iudeis:eoſq; relinquere propriis uti cerimoniis. Vnde a nobis hactenus ꝓhibiti exi
ſtere uident aduerſi. Hęc dicens de Philippi tyrannide tacendũ eſſe decreuit: ne exerci
tus ſui dubia corda pciperet. Hæc lyſia dicente:exercitui & ducibus ſnĩa placuit. Tunc
mittens rex ad iudã:pacẽ ꝓmiſit obſeſſis: & patriis legibus eos uiuere polliceť. Hi uero
ſuſcipientes uerba:& confirmatis ſacramẽtis & fide exierũt a tẽplo. Intrans uero Antio
chus:et aſpiciens munitũ locũ:ĩpudẽter ſacramenta tranſgreſſus eſt iuſſitq; oẽm exerci
tũ in circuitu ſtantẽ:deponere muros uſq; in ſolũ. Poſt hæc reuerſus eſt ad Antiochiã:
ducens Oniam principẽ ſacerdotum:q et Menelaus dicebat. Nã Lyſias perſuaſit regi
Menelaũ occidere:ſi uellet iudeos eſſe pacatos:dicẽs hunc fuiſſe initiũ malorũ:q flexit
patrẽ ſuũ cogere iudeos religionẽ patriã relinquere. Mittens ergo rex Menelaũ ad Ve
riã ſyriæ ciuitatẽ:interfecit eũ:poſt decimũ annum principatus ſacerdotii eius:& ut ipſe
principatũ obtineret:impulit iudeos tranſgredi leges. Princeps uero ordinatus eſt poſt
Menelai interitum alchimus: q et Ioachim uocatus eſt. Rex aũt Antiochus inueniens

Philippũ iã rebus ĩperantẽ:debellabat eũ. Quẽ ſub ſua faciens poteſtate:occidit. Filius
aũt principis ſacerdotum Oniæ: de quo ꝑdiximus adhuc puerulus defuncto patre reli
ctus:uidẽs ꝙ auunculũ ſuũ Menelaũ rex interfeciſſet:& principatũ ſacerdotii Alchimo
dediſſet: nõ exiſtẽti de gñe ſacerdotũ:ſed a Lyſia flexus:ut trãſponeret honorẽ ab ea fa
milia ad aliã domũ: fugit ad Ptolomeũ regẽ ægypti:& honorẽ meruit ab ipſo:& uxorẽ
eius Cleopatra:locũq; petiit in regione heliopolitana:ubi ſimile Hieroſolymorũ ędifi
caret templum. De his quidem tempore opportuno exponemus. Cap. XV.

Odẽ tpe fugiens Demetrius ſeleuci filius a Roma: & ꝑueniens ad tyrũ impoſuit
e ſibi diadema:& colligẽs quoſdã mercede cõductos ſatellites: ingreſſus eſt aulã:
oibus libẽter eũ ſuſcipiẽtibus. Cõpręhẽdẽtes uero & Antiochũ regẽ cũ Lyſia:ui
uẽtes ꝑducũt ad eũ. Qui ſtatĩ iubẽte Demetrio interẽpti ſunt: cũ regnaſſet Antiochus
annis duobus:ſicut iã & alibi demonſtratũ eſt. Conuenerunt aũt ad eũ multi iudeorũ
maligni & transfuge:cum quibus & Alchimus princeps ſacerdotũ accuſabant uniuer
ſam gẽtẽ:& iudã:& fratres eius:dicẽtes ꝙ oẽs amicos regis interfeciſſent:oẽſq; eius fau
tores ꝑdidiſſent:ſeipſos quoq; a ꝓpria terra iactatos:extorres patrio ſolo factos & roga
bant ẽt mitti aliquẽ ex iudeis amicis eius:q certius de facinoribus iudæ renũciaret. De
metrius ergo cõmotus:miſit Bachidẽ:amicũ regis Antiochi epiphanis:cui oĩs meſopo
tamia credita erat:dãs ei exercitũ:& pricipẽ ſacerdotũ Alchimũ cõmẽdãs:ꝑcepitq; pi
mi iudã:& eos q cũ illo erãt. Egreſſus itaq; de Antiochia Bachides:ꝑuenit hieroſolymã
direxitq; nũcios ad iudã & fratres eius de amicicia uel pace loquẽs:dolo uolẽs illũ cape
re. Ille uero minime credidit: uidẽs cum tanta multitudine exercitus eũ adeſſe:quãta ad
bellũ: & non ad pacẽ ueniſſet. Sed quidam ex populo attendentes quæ bachides cõcio
nabat:& exiſtimantes nihil ſe ab Alchimo ſeuum pati:conſanguineo exiſtente:ad eos
tranſierũt:& ſacramentũ ab utriſq; acceperunt:nihil eos pati:neq; illos q eiuſdẽ fuerũt
uoluntatis. Bachides uero tranſgreſſus ſacramentũ:ſexaginta ex eis interfecit:& alios q
ad eũ tranſire cogitabant remorari fecit:prioribus fidẽ non cuſtodiens. Deſcendens aũt
ab hieroſolymis:cũ ad uillã q̃ dicitur brizitho ueniſſet:multos cœpit transfugas:& ali
quos populi. Quos oẽs occidens:denunciauit prouincialibus cunctis:ut ioachim obedi
rent. Cui aliquã militũ partẽ relinquens ad prouinciam cuſtodiendã:ad regẽ Demetriũ
antiochiam reuerſus eſt. Ioachim uero principatũ ſuũ uolens confirmare:& credens:ꝙ
ſi fidẽ ꝑpararet multitudini:tutiorẽ ſibi magiſtratũ acquireret:oẽs ſeducebat uerbis &
ad libitũ unicuiq; loquens nimis uelociter manu ualida transfugarũ circũſeptus eſt. Cũ
qbus miniſtris circuibat ꝓuinciã:& quantos in ea iudeos non ſibi conſentientes inue
niſſet:occidebat. Vidẽs aũt iudas ioachim magnũ fieri:multoſq; ĩterfeciſſe uiros bonos
& uenerabiles:ipſe quoq; circuiens prouinciã occidebat partiũ eius fautores. Quod cũ
uidiſſet ioachim:& itellexiſſet minime ſe cõtra iudã ualere ad auxilia regis Demetrii cõ
uertit̃. Veniẽs igit̃ ad antiochiã incitauit eũ Iudã accuſans:quaſi multa ab eo mala ꝑ
peſſus eſſet:& ampliora toleraturũ niſi citius uindicaret̃. Cap. XVI.

. Vnc Demetrius hoc & ſuis rebus noxiũ putans eſſe:ſi negligeret tanta iudę faci
t nora. Nicanorẽ fideliſſimũ amicũ cũ exercitu deſtinauit:q cũ eo a Roma ciuita
te fugerat:præcipiens ei nullatenus genti parcere iudeorũ. Nicanor uero ꝑueniẽs
ad hieroſolymã:pugnare mox aduerſus iudã minime decreuit. Dolo aũt opprimere eũ
cupiens:mittit ei uerba pacifica dicens: nulla neceſſitate pugnandi ueniſſe:ſed ſacramẽ
tũ ꝑſtare:ꝙ nihil ſeuiſſimũ a rege pateret̃. Hæc dicente Nicanore: iudas & fratres eius
flexit:nullamq; fraudem ſuſpicati:data fide ſuſcipiunt Nicanorẽ cũ exercitu. Qui ſalu
tans iudã:dũ ſermocinat̃ dedit ſignũ propriis militibus:quatenus iudã cõpręhẽderẽt

Qui cũ inſidias intellexiſſet:exiliuit & ad ſuos confugit. Patefacta uero uolũtate ſua:&
aptis inſidiis:bellare Nicanor cõtra iudã decreuit: & pugnã pparans cõflixit cũ eo in ui
co Cafarſamala. Quẽ uictũ cõpulit ad arcẽ hieroſolymorũ confugere. Cui deſcẽdẽti ab
arce ad templum: occurrentes aliqui ſacerdotũ & ſeniorũ ſalutabant eũ:& imolationes
oſtẽdebant:quas ꝓ rege deo offerri dicebant. At ille interminatus eſt eis tẽplũ ſe de po
nere:niſi redeũti ſibi traderẽt iudã. Et hęc qdẽ interminatus:exiit ab hieroſolymis. Sa
cerdotes aũt ꝓpter dictorũ eius merorẽ:in lachrymas ꝓruperũt:& deo ſupplicabãt eos
ab interminatis piculis liberare. Cũq; Nicanor ab hieroſolymis egreſſus:in aliquo uico
q bethorõ dicit̃ puenisſet: ibi caſtra conſtituit:ubi & alia pſidia de Syria deſtinata ſuſce
pit. iudas ãt in adaſſis altero uico:ſtadiis diſtãte trigita a Bethorõ caſtrametatus ẽ:mil
le tãtũ ſocios pugnę habẽs quos hortatus ne ptimeſcerẽt multitudinẽ aduerſariorũ:ſed
q ſint & de qbus pmiis picula paterẽtur cogitãtes unanimiter hoſtes inuaderẽt: ꝓcedit
in pugnã:& cõmittens fortiſſimũ pliũ cũ nicanore:aduerſarios ualde contriuit. Deinde
ipſe nicanor cũ atrociter decertaret occiſus eſt. Quo cadẽte:ducẽ pdens exercitus terga
uertit ad fugã. Quos pſequẽs iudas interficiebat:& ſono tubaꝝ in circuitu poſitis ſigni
ficabat ꝙ hoſtes plio ſupati diſcederẽt. Quod audiẽtes armati exibãt: et fugiẽtibus oc
currẽtes occidebãt eos. Ex quo plio nullus euaſit dũ nouẽ miliũ nũerus extitiſſet. Quæ
uictoria cõtigit tertiadecima menſis q dicit̃ apud iudeos adar:apud macedones diſtris.
Hãc celebrãt p oẽm annũ:feſtũ colẽtes diẽ. Et ex illo qdẽ tpe breui ſpacio gens iudeo
rũ ab illis calamitatibus requieuit:ſed poſtea ad certamia rurſus & picula redierũt. Prin
cipẽ aũt ſacerdotũ ioachim uolentẽ deponere murũ ſanctuarii ueterẽ:& conſtructũ ab
antiquis ꝓphetis:plaga q̃dã dei repentina pcuſſit:ex qua murus in terrã cecidit:& tor
tus per multos dies deteſtabiliter expirauit:principatum ſacerdotii tenens annis quat
tuor. Quo defuncto ſacerdotiũ populus Iudæ contradidit. Cap. XVII.

Vi audiens uirtutẽ romanorũ ꝙ expugnaſſent gallias:& hiberniã:& chartagi
q nem libie:necnon & græciã ſubiegiſſent:et reges pſeum et philippũ et magnum
Antiochũ deliberauit cũ eis amicicias copulare:mittens romã amicos ſuos: eu
polemũ filium Ioannis & iaſonẽ eleazari:rogabatq; p eos romanos auxiliatores ſibi &
amicos eſſe:& demetrio ſcribere quatenus non confligeret cũ iudeis. Cũq; ueniſſent ro
mã legati iudæ:ſenatus eos libenter excepit:& ea q̃ petierũt celeriter annuit. Faciẽs ergo
ob hoc ſenatuſconſultũ:exẽplũ qdẽ ad iudeã trãſmiſit:ipſum uero tabulis ereis ſcriptũ
in capitolio collocauit. Erat aũt hmõi ſenatuſconſultũ:de auxiliis & de fide circa gentẽ
iudeorũ. Neminẽ ſubiectorũ romanis debellare contra gentẽ permittimus iudeoꝝ:nec
alicui bellanti pbendũ auxiliũ cenſemus:triticũ aut naues: aut pecunias:& ſiquis cõtra
iudeos putauerit eſſe bellandũ:ſciat eis nos auxilia pſtaturos:& rurſus ſi romanorũ qli
bet inuaſerit terrã:iudeos eis oĩbus modis obſtaturos. Et ſi qd de hoc pacto gẽs iudeoꝝ
uoluerit uel addere:uel auferre cõi ſnĩa populi romani faciendum eſſe conuenit. Scriptũ
eſt aũt hoc ſenatuſconſultum per eupolemum Ioannis filium:& iaſonem Eleazari:ſub
principe ſacerdotũ iuda: duce Symone fratre ipſius. Hæc quidẽ prima inter romanos:
& iudeos amicicia cognoſcitur contigiſſe. Cap. XVIII.

Emetrius aũt nunciata ſibi morte nicanoris:& pditione militię: rurſus ad iudeã
d Bachidẽ cũ exercitu deſtinauit. Qui ab Antiochia egreſſus:puenit ad iudeam &
arbellis ciuitate galileę caſtra conſtituit:& eos q ibi in ſpeluncis habitabant cũ
multi ad eas confugiſſent captos ſuis partibus aggregauit:exindeq; mouẽs: ad hiero
ſolymã properabat. Qui audiens iudã in aliqua uilla nomine barziton caſtra locantẽ:
contra eũ alacriter feſtinabat cũ peditũ uiginti milibus:& equitũ duobus milibus. Iudę

uero fuerũt oẽs duo milia. Qui multitudinẽ Bachidis timẽtes tentoriaq; relinquẽtes: fugierunt oẽs p̄ter octingẽtos. Iudas aũt ꝓpriis militibus destitutus: & hostibus iminẽtibus: nec tp̄us habens congregandi exercitũ non dubitabat cũ octingẽtis pugnam contra Bachidẽ cõmittere hortatusq; suos: ut hostes inuaderent: & pugnã uiriliter sustinerent: cum illi dixissent: se non esse ad tantã magnitudinẽ exercitus idoneos: & suaderẽt nũc qdẽ discedere: & a ꝑiculis liberari postea uero inimicis collectis uiribus obuiare: nõ hoc inqt uideat solis aspectus ut terga mea hostibus nudẽ: sed licet oĩmodo imineat ꝑire pugnantẽ: fortiter stabo: oĩa uiriliter ꝑferens futura ꝑicula. Bachides uero ꝓducẽs de castris exercitũ ad ꝓliũ: p̄parabat eqtes in utroq; cornu disponẽsq; fundibularios leuiores & arcarios ante oẽm aciẽ: ipse in dextro cornu constitit. Qui cũ sic aciẽ ordinasset: iussit tubicinẽ signũ dare. Hoc idẽ faciẽs & iudas: cõmittit cũ hostibus pugnã: & cõstãter ãbobus certantibus: ꝓliũ usq; ad occasum solis extensum est. Videns uero iudas Bachidẽ cũ electis suis in dextro cornu ordinatũ congregans aĩosiores uiros inuadit illã ꝑtẽ exercitus: & cõfligẽs ibi ordinẽ eorũ dirrupit: & medos ad fugã cõuertit: secutus eos usq; ad gazara. Vidẽtes ergo fugã dexteræ patris in sinistro cornu erant: circũuenerũt: & iudam sequentẽ in medio cũ obsederũt. Qui fugere minime ualẽs: circũseptus ab hostibus: stãs pugnabat cũ suis: multosq; interficiẽs aduersariorũ: ꝑcussus interiit. iuda uero interfecto: socii eius tali duce priuati: terga uerterunt. Cuius corpus ab hostibus sub pacto symõ & ionathas fratres redimẽtes: perduxerũt ad Modin uillã: ubi & pater eoꝝ sepultus erat: lugẽte eũ per multos dies populo hebreoꝝ: & honorãte secundũ cõem & legitimã consuetudinẽ. Finis qdẽ talis iudã inuenit: uiꝝ fortẽ & magnũ & bellicosum: & mandatorum patris sui memorem: & oĩa pro libertate ciuium & facere & pati paratum. Tali ergo uirtute plenus: magnã sibi gloriã & monimenta seruauit: liberãs gẽtẽ a Macedonũ seruitute. Qui cũ principatũ sacerdotii tribus annis habuisset: defunctus ẽ.

INCIPIT LIBER. XIII. ANTIQVITATIS IVDAICAE. CAP. I.

QVibus modis gens iudeorũ macedonibus in seruitute eã tenentibus libertatẽ recepit: & q̄ ꝑ tanta certamina dux eorũ iudas transiens defunctus est: ꝑ ipsis bellans in uolumine interiore monstrauimus. Post interitũ uero iudę: iterũ quicũq; erãt ipii & transgressores patriæ legis: uenerunt cõtra iudeos: & undiq; eos pessime molestabãt. Adiuuabat aũt eoꝝ malitiã fames q̄ tũc ꝓuinciã oẽm occupauit: ut multi propter inopiã necessariorũ non tolerantes ambas calamitates famis: & inimicorũ: transfugerent ad macedones. Bachidẽs interea iudeos q̄ patria reliquerunt solennia: & cõmunẽ uitã elẽgerent congregans: custodiã eis ꝓuinciæ tradidit. Qui tenentes amicos iudæ bachidi ꝓdebãt: quos torquens crudeliter occidebat. Tantis ergo iudei calamitatibus opressi: reliqui ex amicis iudæ uidẽtes miserabiliter gentẽ pereuntẽ adeuntes fratrẽ eius Ionathan: rogabãt eũ: ut imitaret̃ fratrẽ suũ: & illius erga suam gentẽ ꝓuidentiam hortabant̃: adhiberet: & ne despiceret populum sine defensore pereuntẽ. Ionatha uero promittente paratũ se esse mori ꝓ cunctis: & credentes eũ suo fratri parẽ existere: ducẽ iudeorũ ordinauerunt. Quod bachides audiens & timens: ne regi uel macedonibus concitaret bella Ionathas: sicut olim iudas dolo eũ interficere statuit. Cuius uoluntas non latuit ionathan neq; fratrem eius Symonẽ. Qui colligentes socios oẽs ad deserta confugierũt: & uenientes sup aquã q̄ dicit̃ lacus affar: ibidẽ cõmorabant̃. Bachides aũt sentiens eos: discessisse: & in illo loco conuersari: cõtra

eos oī cum ſua uirtute ꝓgreſſus eſt:et trans iordanē caſtra ponēs refouebat exercitū.Io
nathas cognoſcēs Bachidē contra ſe ueniſſe : mittit fratrē ioannē q Gaddi dicebat ad
nabutheos Arabas:ut apud ipſos deponerēt ſuppellectilē: uſq; quo pugnarēt cōtra Ba
chidē:erant enim amici.Ioanuē ergo euntē ad nabuthcos: inſidiis collocatis in nabath
ciuitate filii Amri:capiūt eū una cū ſuis:& rapiētes oīa quę portabāt: occidunt ioanuē
& oēs ſocios eos. Vindictā uero quā ꝑ hoc receperūt a fratribus eius: poſtea demōſtra
bo.Bachides aūt cognoſcēs ionathan iu nemoribus iordanis caſtra poſuiſſe : obſeruās
ſabbatoꝝ diē cōtra eū uenit: tāq̄ nō in ea pugnatuꝝ pp legē.Ille ſocios hortatus:& aię
eos ꝑicula pati dicēs:in medio cōprehēſos fluuii & hoſtiū:& qa aufugere nō hērent: dū
hoſtis ante faciē:fluuius a retro ꝓhiberēt:orans ad deū ut uictoriā ſibi pſtaret: cōmittit
pugnā cū hoſtibus.Quoꝝ multos occidēs: cū uideret temerariū ſe Bachidē appetērēr
dextrāq; ad feriēdū extēdētē:ꝓuidens plagāq; deuitās:cū ſociis in fluuiū exiliuit:& ꝑna
tans trans iordanē:ꝑiculum mortis euaſit.Nā bachides fluuio relicto:ad hieroſolimoꝝ
arcē diſceſſit:uſq; ad duo milia ſuorū amittēs.Qui ēt multas iudeę ciuitates capiēs:mu
niuit hiericho & Amatūtē & Bethorō:& Bethulā: & Phānathan:& Faratonē:& Tho
choā:& gazara:& turres in unaquaq; ciuitate cōſtituēs:& muros circūdās eis ualidos:
& magnitudine pcellētes:cuſtodiā in eis ſtatuit: ut exinde iudeos affligeret . Arcē uero
hieroſolymoꝝ cautius mūiuit:& tollēs filios nobiliū iudeoꝝ:obſides ī arce cōcluſit.Eo
dē tpe ueniēs qdā ad ionathā & fratrē eius ſymonē : nūciauit filios Amri celebrare nu
ptias:& nouā nuptā nobilē duci a Madaba ciuitate & Arabas cū pōpa munificētiſſi
ma.Ionathas tūc & Symō tps putātes ꝓſperū ſibi ad fratris ioāuis apparuiſſe uidictā
cū multa potētia ſociorū egrediunť ad Madaba:& inimicos inter mōtes īſidiis colloca
tis pſtolabanť.Vt aūt uirginem & ſponſum uiderunt: & multitudinē amicorū cum eis
ſicut in nuptiis:exilientes ab inſidiis oēs occiderunt:& ornatū cū oī pda tollētes reuerſi
ſunt:pœnā ꝓ fratre ioanne a filiis amri talē exigentes.Nam ipſi cū ſequentibus amicis
& uxoribus uel filiis:numero quadringenti perempti ſunt.Symon itaq; & ionathas ad
orā iordanis reuerſi ibidē pmanebant.Bachides aūt oēm iudeā muniens:ad regē reuer
ſus eſt.Iudei uero duobus annis a bellorū tumultu requieuerunt.Tūc transfuge uel ipii
uidentes ionathā cū ſuis multā licentiā habere libertatis:dixerunt ad regē Demetriū:
petentes mitti Bachidē ut ionathā debellaret:quod facilius euenire pollicebanť:ſi una
nocte inopinabiliter eū inuaderent.A rege ergo Bachides deſtinatus: ꝑueniens ad iudeā
oibus ſcripſit amicis: & iudeis auxiliari ſibi: quatenus ionathan cōprahenderēt.Feſtinā
tibus aūt eis & nō ualētibus ionathan tenere:qa nimis ſe caute tractabat, Bachides ira
cōmotus trāſſugarū primos quinquaginta:q ſibi & regi mentiti ſunt occidit.Ionathas
uero cū fratre uel ſociis ad Vithalagā uillā timens Bachidē abſceſſit:edificanſq; turres:
et muro circūdans:eā habebat ualde munitā.Quod audiens Bachides:milites ſuos cū
ſudeorū auxiliatoribus pducens contra Ionathan ꝑuenit: & ad eius munimina accedēs:
ꝑ dies multos obſidebat eū . Qui obſidiōi fortiter reſiſtēs Symonē qdē fratrē ſuū expu
gnaturū bachidē in ciuitate dimiſit:ipſe uero furtim egrediť in prouinciā:& congregās
manū multā:nocte Bachidis inuadit exercitū & multos occidens:Symonē fratrē fecit
aduentū ſuū cognoſcere.Qui ſentiens hoſtes interimi egrediť:& macedonū machina
menta obſidioni pparata ſuppoſitis flammis incēdit:& multos eorū uiriliter interfecit.
Vidēs āt Bachides ab īimicis ſe circūſeptū:quorū alios qdē aň ſe alios āt retro cōſpiciēs
turbatus hęc inſperate ſibi eueniſſe:in tranſſugas tanquā in deceptores ſuū furorē con
uertit:uolebatq; ſi poſſet obſidione ſoluta ſine dedecore ad ꝓpria remeare.Cuius uolun
tatem cognoſcens Ionathas:legatū ad eū pro amiciciis deſtinauit:quatenus redderent

inuicem ſibi quos ceeperant utriq; captiuos.Putās autem hanc honeſtiorem Bachides
diſceſſionem:paciſcitur cum Ionatha & iurauerunt utriq; nunquam contra ſe arma p̄-
ſumere:et captiuos dantes & recipientes: in antiochiā Bachides receſſit.Qui poſt hanc
diſceſſionem: nequaquam ad iudeam deinceps peruenit . Ionathas uero hanc libertatē
acquirēs in Machina ciuitate populorum negotia diſponebat : & maliuolis uel impiis
cruciatis:iudeorum gentem purgabat. Cap.II.

Nno ſexageſimo & centeſimo Epifanen Antiochi filiū contigit ſyriā aſcēdere:&
a Ptholomaidā capere ciuitatē: per ꝓditionē militū intus cōmorantiū . Erāt enim
ingrati circa Demetriū ꝓpter ſupbiā ſuā:qa dum ſe clauſiſſet in quadam turre re
gali quam non longe ab Antiochia conſtruxerat:a nemine uidebat̃:ſed & rē publicam
ut ſeditioſus negligebat. Vnde & odium ei a ſubiectis exortū eſt ſicut iam alibi demon-
ſtrauimus.Igitur in ptholomaidē Demetrius audiens Alexandrum perueniſſe oēm cō
tra eum produxit exercitum . Direxit aūt & ad Ionathan legatos pro auxiliis:nā prace
dere Alexandrum ſtatuit:ueritus ne ille prius auxiliū eius poſtularet:aut Ionathas me-
mor malorum ſeſe cum inimicis coniungeret. Denunciauit ergo eum multitudinē con
gregare:obſideſq; iudeoꝝ recipere : quos Bachides in arce hieroſolymoꝝ concluſerat.
Talibus inter hæc a Demetrio Ionathas ad ſe nunciis uenientibus ad hieroſolymā pue
nit:& epiſtolas regis audiēte populo uel arcis cuſtodibus hilaris intimauit.Quibus reli
ctis trāſfuge uel ipſi trepidauerūt:p̄cipiēte rege quatenus ionathas exercitū cōgregaret
& obſides reciperet.Quos cū accepiſſet:ſuis unumquēq; parētibus reddidit.Equidē iona
thas in hieroſolymis māſionē faciebat renouans ciuitatē: ſuaq; uolūtate ſingula cōſtru
ens:& edificās muros ciuitatis lapidibus quadratis: ut forent aduerſus hoſtes munitiſſi
mi . Quæ uidētes cuſtodes muniminū : iudeā relinquentes oēs in Antiochiā fugerunt
p̄ter illos q in Bethſura ciuitate & in arce hieroſolymorū erant:quorū plurima pars im
piorū & tranſfugarū fuit iudeorū.Quapropter caſtra non reliquerunt. Cap.III.

Ognoſcens aūt Alexander ꝓmiſſiones quas Demetrius fecerat Ionathę:& forti
c tudinē eius:& quanta diſpoſuerat bellans cōtra macedones:& iterū qualia ipſe
ꝑtulerat a Demetrio:& Bachide duce Demetrii:& melius nihil inuenire : quam
Ionathæ p̄ſidiū:ad amicos dicebat in p̄ſenti tp̄e.Ionathas q & contra hoſtes fortis exi-
ſtit:& odiū hēt propriū in Demetriū a quo multa mala perpeſſus eſt:ſi uidet̃ amicū eū
facere contra Demetriū nūc debemus:nō alias utilius eſt rogare eū ad auxiliū cōferen
dū.Cūq; ei & amicis placuiſſet:tranſmiſit ad Ionathan ſcribens talē epiſtolā.Rex Ale
xander Ionathę fratri ſalutē.Fortitudinē qdem & fidē tuā iā dudū audiuimus. Et ideo
tranſmiſimus ad te ꝓ auxiliis:& ordinauimus te hodie principē ſacerdotum iudeorū:&
amicū noſtrū uocari p̄cipimus.Iccirco ēt deſtinaui tibi ꝓ munere purpuream ſtolā:&
aureā coronā:& peto honoratū te a nobis:ſimilē erga nos fieri.Suſcipiens epiſtolā Iona
thas:induit̃ qdē ſacerdotali ſtola celebratiōe tabernaculorū inſtante:poſt quartū annū
mortis Iudę fratris ſui.Nā neq; p ipſum tp̄s princeps ſacerdotū aliquis conſtitutus eſt.
Collegit uero & multū exercitū:& armorū copiā quā ipſe cōſtruxerat.Quod factū ut
puenit ad Demetriū:nimis eū multūq; cōtriſtauit: ſuāq; cepit accuſare tarditatē:q, nō
an̄ Alexandrū eſſet ipſe demeritus erga Ionathan, Verūtamē nec ſic diſtulit ſcribere ad
Ionathan:& ad populū eius.Cuius exēplar taliter exiſtebat. Rex Demetrius ionathæ
gentiq; iudeorū ſalutē.Quō noſtram ſeruaſtis amiciciā tentantibuſq; uos inimicis non
conſenſiſtis.Hanc ueſtrā qdē laudo fidē:& in his ꝑmanere queſumus:recipiētes a no-
bis uicē uel gratiā: per quā mereamini uectigaliū ueſtroꝝ releuationē. Et qcqd p̄deceſſo
ribus meis regibus uel mihi hactenus prębebatis:oīa noueritis noſtra uobis largitate

cõceſſa.Sup hęc ẽt p̃ciũ ſalis uobis: & coronaꝝ quas uobis offerebatis uel quod ꝑ ter-
tia pte frugũ; & medietate fructus lignorũ quod parti meæ cõpetebat: uobis ab hodier
no die remitto.Sed & cẽſum ſinguloꝝ habitantiũ in iudea: q noſtro erario proficiebat:
Necnõ & triũ finitimaꝝ uobis ꝓuinciaꝝ:Samariæ:uel Galileæ:& trãs iordanẽ:uniuer
ſa uobis concedo:a nunc per oia tpa.Ciuitatẽq; hieroſolymoꝝ ſacrã & inuiolabilẽ pri-
uilegia ſua poſſidere:liberãq; cũ ſuis cõfinibus a decima parte uectigaliũ eẽ p̃cipio.Ar-
cem uero cõmitto ſacerdoti ueſtro ionathę:ut quos ipſe ꝓbauerit fideles amicos:cuſto
des in eã deputet nobis ſeruandã.Captiuoſq; iudeoꝝ & ſeruiẽtes apud nos:liberos eos
eſſe concedo.Nec poſt hãc ſanctionẽ iudeoꝝ iumẽta uiolẽtiis angariaꝝ ſubiaceãt.Sab
batũ aũt uel oẽs dies feſtos & tres ante eos dies:ſine uectigalibus eẽ denũcio.Eodẽ mõ
iudeos noſtrã terrã habitantes: liberos ac ſine leſione dimitto.Licentiãq; mihi militare
uolentibus uſq; ad triginta milia p̃ſtamus:eadẽ quibus & meus utiť exercitus:ubicũq;
ierint accepturi.Ordinabo ergo quoſdã eoꝝ in caſtris:quoſdã cuſtodes mei corporis:&
duces in aula mea conſtituã.Pręcipio uero magis ueſtris uti legibus: eaſq; cuſtodire: &
tribus ꝓpoſitis in iudea legibus obedire.Principẽq; ſacerdotũ diligẽtiã hẽre uolo:ne qs
iudeoꝝ aliud tẽplum niſi hieroſolymitarũ ueneretur.Prębeo etiam ad ſumptus imola-
tionum per ſingulos annos:centum quinquaginta milia dragmas: quæq; ſuperfuerint
pecunias ueſtras eſſe uolo.Decẽ milia autem dragmas quas reges a templo accipiunt:
uobis cedo:qa ſacerdotibus miniſtrantibus templo cõpetunt.Quicũq; itaq; ad hieroſo
lymoꝝ tẽplũ uel intra eius fines cõfugerint: debitores regaliũ pecuniarũ: ſiue qualibet
cã faciẽte:licentiam eis indemnitatis cõcedo:ſaluaſq; eoꝝ poſſeſſiones eẽ.Renouari ue
ro templum impendiis ex meo factis muroſq; ciuitatis ſpondeo fabricari: turreſq; altas
conſtruere.Et quicquid ad munimẽ ueſtrum neceſſe fuerit: meis ſtipendiis reſtaurare
polliceor.Tantũ eſt:ut quas cœpiſtis amicicias nobiſcũ et fœdus:ſine ſimulatiõe ſerue-
tis.Hęc quidẽ promittens et blandiens Demetrius iudeis ſcripſit.Rex uero Alexander
magnũ colligens conductũ exercitũ:& milites q de ſyria tranſierunt ad eũ cõtra Deme
triũ duxit:pugnaq; cõmiſſa:cornu ſiniſtro demetrii aduerſarii ſunt fugati:& ꝑſecutione
diuina multi eoꝝ occiſi ſunt caſtraq; direpta:dextrũ quoq; cornu in quo Demetrius p̃lia
bať deuictũ eſt: & alii qdẽ oẽs receſſerunt.Demetrius aũt fortiter pugnans nõ paucos
hoſtium ꝓſtrauit.Cumq; fugans alios equus eius ceni baratro inheſiſſet minime fugere
ualens occidiť.Nã uidentes hoſtes quod ei contigiſſet:reuerſi circũdederũt eũ:& oibus
in eũ iacula deſtinãtibus:cũ ille pedeſtris fortiter reſiſteret:poſtea multis ꝑfoſſus uulne
ribus:nec ualẽs ſuſtẽtare collapſus ẽ.Demetrii qdẽ talis extitit finis:q regnũ ꝑ undecim
annos rexit:ſicut & alibi demonſtrauimus.

Cap.IIII.

Niæ uero principis ſacerdotũ filius:eodem nomine quo pater nuncupatus: quẽ
o alexandriã fugiſſe ad Ptolomeũ regẽ cognomine Philometorẽ diximus:uidens
iudeã a regibus macedonũ mala pati:uolenſq; memoriã & gloriã eternã ſui relin
quere ad Ptolomeũ regẽ & reginã Cleopatrã tranſmiſit:petens licentiã quatenus tẽplũ
edificaret in ægypto:ſimile hieroſolymorũ:leuitaſq; uel ſacerdotes de genere ſuo conſti-
tueret:quod deſiderabat confidens in propheta Yſaia:q ante ſexcentos annos p̃dixerat
ꝙ oporteret in ægypto tẽplũ edificari maximo deo ꝑ uirũ iudeũ.Iccirco elatus Onias
Ptolomeo uel Cleopatrę hmõi deſtinauit epiſtolã.Multa uel maxima uobis bellorum
conficiens opera:& cũ dei auxilio perueniẽs ad humilẽ Syriã:& phœnicẽ & in Ienonũ
ciuitatẽ Heliopolim:perq; alia loca multa ueniens p̃ter conſtitutiones tẽpla iudeos cõ-
ſtruxiſſe reperi:quapropter & ꝑfidos extitiſſe quod ẽt ęgyptiis accidit:ꝓpter tẽplorum
multitudinẽ uariarũ regionũ.Opportunũ autem locũ inueni qui diciť agreſtis bibaſte

caſtrũ plenũ uaria materia:uel ſacris aialibus:& peto concedẽdũ mihi cũ dño tuo ſegregatũ:quatenus purgare tẽplũ ibi dirutũ:& edificare maxĩo deo poſſim mẽſura eadẽ & ſimile hieroſolymo⁊: ꝑ te tuaq; cõiuge:uel filiis:q̃tenus hẽant ęgyptũ habitãtes iudei: quo cõueniẽtes ſecundũ cõcordiã quã adinuicẽ hñt:poſſint tuis utilitatibus miniſtrare. Nã & Yſaias ꝓpheta ꝓdixerat eẽ in ęgypto domino deo ſacrificiũ multaq; talia de iꝑo ꝓdicauit. Hęc qdẽ Onias regi Ptolomeo ſcripta tranſmiſit. Conſiderent tñ aliqui pietatẽ eius & Cleopatrę ſuę ſororis uel cõiugis ex epiſtola quã ſcripſerũt. Nã peccatũ & legis trãſgreſſionẽ ſup caput Onię poſuerũt ſcribẽtes hęc. Rex Ptolomeus & regia Cleopatra Onię ſalutẽ. Legimus tuã petitionẽ in qua ſuggerebas ꝑmitti tibi in Leonũ ciuitate tẽplũ heliopolitanũ dirutũ purgare quod appellat᷑ agreſtis bibaſte: Quapꝑ miramur ſi deo gratũ ſit tẽplũ quod edificaturus ſis in tã luxurioſo loco: plenoq; ſacris aïalibus. Sed quõ dixiſti Yſaiã ꝓphetã iã dudũ hoc ꝓdicaſſe cõcedimus tibi: ſi contra legẽ ueſtrã nõ eſt:ut nihil uos in deũ peccaſſe uideamur. Accipiẽs igit᷑ locũ Onias edificauit tẽplũ araq; deo ſimilẽ hieroſolymo⁊:minus tñ & pauperrimũ. Mẽſura uero eius & uaſa minime uiſum eſt mihi nunc deſcribere. Nã in ſeptimo libro iudaicę antiq̃tatis inſerta ſunt. Inuenit & Onias quoſdã ſui ſimiles iudeos ſacerdotes & leuitas ibi religionẽ colẽtes. Sed de hoc tẽplo late narrauimus. In alexãdria uero iudeos & ſamaritas q tẽplũ tẽporibus Alexandri macedonis ſup Garizĩ mõtẽ cõſtruxerunt:contigit contra ſe ſeditionẽ excitare:& ꝓpter tẽpla corã ipſo Ptolomeo certare: iudeis quidẽ dicẽtibus: ſecundũ legẽ moyſi tẽplũ ſe in hieroſolymis conſtruxiſſe:ſamaritanis aũt in garizĩ: & ſupplicauerũt ut cũ amicis rex cõſederet:audiẽs de his altercationẽ uictoſq; morte multaret᷑ cũ pro ſamaritis Sabbeus & Theodoſius intimaſſent:pro iudeis uero & hieroſolymitis andronicus meſalmis: iurauerunt ꝑ deũ corã rege ſecundum legem dicta ſua probare: petiueruntq; ptolomeũ quatenus iuſiurandi tranſgreſſores perimeret. Rex ergo multos ſecũ amicos in conciliũ congregans:ſedit ꝑtes audire. Tunc iudei alexandria conſtituti timebãt nimis de uiris q pro tẽpli hieroſolymitani ꝑte diſſerebãt:nã atrociter ferebãt:ſi hoc tã antiquũ & nobile ꝑ uniuerſum mundũ tẽplũ ſolueret᷑. Cũq; Sabbeus & Theodoſius cõceſſiſſent ut primus Andronicus uerba faceret:idẽ Andronicus approbationẽ facere ſuã cœpit ex lege uel ꝓdeceſſoribus principũ ſacerdotũ qs ex quo genere honorẽ ſacerdotii a patre ſuſcepiſſet:& quõ oẽs aſyę reges tẽplũ uariis oblationibus & clariſſimis donis honorauerũt:de garizĩ uero tẽplo neminẽ ſermonẽ feciſſe. Quę dicẽs Andronicus: & his multa ſimilia:regẽ flexit ſniam ꝓnũciare decernẽdã:tẽplũ hieroſolymita⁊ ſecũdũ leges moiſi fabricatũ fuiſſe: Sabbeũ aũt & Theodoſiũ interficiẽdos. Hęc ſunt q̃ contigerunt iudeis in alexandria tẽporibus Ptolomei Philometoris. Cap. V.

i Taq; Demetrio in pugna ꝑempto:ſicut ſupius indicauimus:Alexander accipiẽs regnum ſyrię: ſcripſit ptolomeo:ut acciperet in matrimonio ſuo filiã eius:iuſtũq; hoc dicebat eſſe:cũ paternũ obtinuiſſet principatũ:& ꝑ dei ꝓuidentiã in eo ꝑductus fuiſſet poſt ꝑditionẽ Demetrii:ſed ẽt ꝑ alia multa dignũ:in ſe eius familiaritate:uel cognatione dicebat. Ptolomeus uero libenter ſponſalia accipiens reſcripſit dicẽs:gauiſum ſe eſſe q̃ paternũ ſuſcepiſſet principatũ:daturũq; ei ſuam filiã promiſit:& occurrere iuſſit eũ ad ptolomaida:quatenus ei filiã ſuã iure traderet nuptiali. Tunc ipſe puellã ad ptolomaida ab ęgypto producendã:ibiq; coniugendã eſſe conſtituit. Ptolomeus qdem hęc ſcribens:prope ad ptolomaida peruenit:filiã Cleopatrã ſecũ adducens:ubi ſecũdũ conſtitutũ:alexandrũ repperit. filiãq; ſuã ei cõiunxit:dotẽ argento uel auro ſecũdũ regiã quantitatẽ complens. Cumq; nuptię celebrarent᷑ ſcribens Alexander Ionathę principi ſacerdotũ:iuſſit eũ ad ptolomaida feſtinare. Qui perueniens ad reges:munificenter eis

offerēs donať claro apud eos honore potiebať. Tunc Alexander cōpulit eū ꝓpria ueſte
exutū purpura indui: ſimulq; ſup tribunal ſecū ſedere: iuſſitq; duces cū eo ꝓcedere: perq;
mediā ciuitatē clamare: nemini contra eū qcq̄ dicere: uel cauſas licere cōnectere. Quod
cum duces feciſſent regis: erga Ionathæ inuidētes hi q parati fuerāt eum accuſare: ſimul
eū inimicis eius ꝓfugerunt ueritine qd peſſimū paterenť. Tāto uero ſtudio rex Alexā
der dilexit Ionathā: ut primum eum ſuorum deſcriberet amicorum. Cap. VI.

Entefimo & ſexageſimoqnto āno: Demetrius Demetrii filius cū multis cōductis
c quos ei Laſthenus cretenſis præſtiterat a Creta ad Ciliciam nauigauit. Quod
Alexāder audiens in pauore turbaq; conſtitutus continuo de Phœnicia ad An
tiochiam feſtinauit ut prius q̄ huc ꝑueniret Demetrius: eam tute diſpōeret. Reliqt uero
humilis ſyriæ ducē appolloniū: cognomine Titum: qui cū multo exercitu profectus ad
Iamniam: Ionathæ principi ſacerdotū mandauit dicens. Iniuſtū eſſe eum ſolū cū licen
tia uel poteſtate uiuere: nō obediētē regi ſibiq; dicebat hoc magnum obprobriū ab oī
bus inferri: q; eum non ſubigeret regi. Non ergo te inqt in montibus abſcōdas: arbitra
tus fortitudinem te habere: ſed ſi confidas tuæ uirtuti deſcēde: quatenus ꝑ campū noſtri
milites confligant: & fortiſſimi belli euentus demonſtret uictoriam meis uel tuis. Scito
tamen optimos ab unaquaq; ciuitate mihi cōmilitones iunctos: qui ſemp tuos ꝓauos
uicerunt. Contra nos autem in tali terra certandum eſt: ubi non lapidibus ſed armis
decet fortiſſime præliari: ne ſit locus tibi quo ualeas deuictus effugere. His incitatus Io
nathas: decē milia militum eligens ab hieroſolymis egreditur cum fratre Symone: ꝑue
nienſq; ad Ioppē: caſtra iuxta ciuitatē diſpoſuit. Nā ioppenſes portas cōcluſerant: intus
habētes cuſtodias ab Appollonio cōſtitutas: Cumq; Ionathas obſidere paraſſet eos: ti
mentes ne ſuā ciuitatē deuaſtaret portas aperiūt. Apollonius uero captā audiens Iop
pē a Ionathā: tria milia equitū ſumens: & octo milia ꝓeditū ad Azotū ꝑuenit: & exinde
tacite paulatimq; uiā ſibi ꝑfecit. Cū ergo ueniſſet in Ioppē tamq̄ recedēs: Ionathā trahit
ad campū: cōfidens equitibus & ſpē in eis habēs ſuę uictoriæ. Cūq; ꝓceſſiſſet Ionathas
ſequebať eū ad Azotū appollonium: q cū ad campum uidiſſet hoſtē ueniſſe: conuerſus
pugnā cū eo cōmiſit. Mille itaq; equites appollonius ad inſidias in aliquo torrēte diſpo
ſuerat: q retro inimicis inſiſterent. Quod ſciens Ionathas: nō eſt turbatus: ſed ordinās
in quadro exercitū. ut ꝑ ambas partes inimicos exciperēt: hortatus ē: ut fortiter ante uel
retro pugnātibus ubiq; reſiſteret. Prælio āt uſq; ad ueſperā ꝓcedēte dans fratri Symoni
partē exercitus: iuſſit aduerſarioꝝ eū aciē inuadere: ſuiſq; ꝓcepit: teſtudine facta ſagittas
equitū excipere. Qui cū ꝓcepta feciſſēt nihil ledebāť: q̄uis hoſtes ſup eos frequētia tela
librarent: uſquequo ſuas euacuaſſent pharetras. Nā ſagittæ corpora clypeis ſepta: mini
me cōtingebant: cū cōſtipatione teſtudinis tela uenientia refugarenť. Cū uero a primo
mane uſq; ueſpere iaculantes aduerſarii defeciſſent: intelligēs Symon laſſos eos: inuadit
aciē: fortiterq; cū ſuis militibus dimicans: fugauit inimicos. Vidētes aūt equites pedites
ad fugā conuerſos: & ſpe eorū decepti ſine decore & turpiter abſceſſerūt: & ꝑ oēm cam
pū diſperſi fugerunt. Quos ſecutus Ionathas uſq; ad Azotū multos occidit eorū. Qui
de ſua ſalute deſperantes: ad tēplū Dagonis confugerunt: quod erat in Azoto. Capiens
aūt incurſione ſua ciuitatē ionathas: incēdit eā: & oēs circa eā uicos. neq; pepercit tēplo
Dagonis: ſed ēt flammis conſumpſit: & eos q ibi confugerāt interfici. Multitudo uero
q̄ in illo concidit ꝓlio una cū illis q in tēplo confugerant: octo milia fuerunt. Vincens
ergo tantū Ionathas exercitū: ab Azoto diſceſſit: & ad Aſcalon uenit: & foras ciuitatē
caſtra conſtituenti: territi aſcalonitæ: in occurſum ei exierūt dona portantes. Qui laudās
eorū uoluntatē reuerſus eſt ad hieroſolymā: multā ꝓdam ferens: quā uidebatur a uictis
hoſtibus abſtuliſſe

hoſtibus abſtuliſſe. Alexander aũt deuictũ audiens ducẽ ſuũ appollonium: ſimulauit gaudium: q̄ pter eius ſniam cũ ionatha cõflixiſſet: q eius amicus erat: mittitq; teſtimonium ionatæ: pbens pmiũ & honorẽ: & torquẽ aureum: ſicut ſolet affinibus regis dari: eiq; cõmiſit Accaronis prouincię magiſtratum. Cap. VII.

e Odem tempore rex Ptolomeus philometer dictus: naualem ducẽs exercitum & pedites ad Syriam uẽiebat Alexandro ſuo genero ſolatia præbiturus. Quem omnes ciuitates ſtudioſe alexandro præcipiente ſuſcipiebant: & deducebant uſq; ad Gazotum: ubi omnes proclamabant: accuſantes Ionathan q̄ tẽplum incendiſſet & deſtruxiſſet: prouinciamq; uaſtaſſet: multoſq; eorum interemiſſet. Quę Ptolomeus audiens tacuit. Ionathas autem in Ioppen occurrit Ptolomeo dona clariſſima uel honorem ab eo percipiens: & producens eum uſq; ad fluuium qui Eleutherus appellatur ad hieroſolymam: remeauit. Perueniens ergo Ptolomaidem: pręter omnem ſpẽ paulominus habuit iterfici Ptolomeus inſidiis Alexandri quas ei per ãmonium amicum parauerat. Manifeſtis autem factis inſidiis Ptolomeus Alexandro ſcribit: ad poenam Ammonium petens: & dicẽs inſidias ſe ab eo paſſum: & uindictam ſumere iuſtum eẽ. Alexãdro uero nõ cõcedente Ptolomeus intellexit illũ cãm inſidiarũ extitiſſe: Quapropter ei factus eſt odioſus. Antiochenis aũt & prius erat odibilis Alexãder ppter Ammoniũ: multa nãq; p eũ paſſi fuerãt: & poenã q̄dẽ ab ammonio p eius delictis exegerũt: occidentes eũ qui tanq̄ mulier ſe pperabat abſcõdere habitu circũdatus foeminco: ſicut alibi dictũ ẽ. Ptolomeus itaq; accuſans eũ ut pditorẽ nuptiarũ filię ſuę: trãſgreſſorẽq; auxilii quod ei cõtra Demetriũ deduxiſſet: ſoluit affinitatẽ. Nã & auferẽs ſuã filiã: ad Demetriũ legationẽ direxit: amicitiã cũ eo cõponens: filiãq; daturũ ſe illi uxorẽ & reſtituere paterno eum principatui cõpromitteus. Demetrius uero gaudẽs: ſuſcepit legationẽ & nuptias. Tũ nimius iã ptolomeo labor reſtabat: flectere antiochenos: ut Demetriũ ſuſciperẽt: nã inimici eius fuerunt: eo q̄ a patre eius Demetrio multa peſſima paſſi fuiſſent: & alexãdro tamen antiocheni ppter ammoniũ iraſcebant̃: ut p̄diximus. Qui pulſus ab antiochia: in ciliciã uſq; puenit. Ptolomeus ergo ad antiochenos ueniens: rex ab illis & militibus ordinatur: coactuſq; duo ſibi duodemata ſuperpoſuit: unũ aſyæ: alterũ ęgypti. Beniguus aũt & iuſtus exiſtẽs: nec cõcupiſcens aliena: ſed & futura puidens recuſare regnũ decreuit: ne romanos offenderet: ideoq; antiochenos in cõtionẽ cõgregans: flectit eos ut Demetriũ ſuſciperẽt: dicens eũ nequaq̄ p patre dolorẽ ſeruaturũ: ſi bene mereret̃ ab eis: doctorem autẽ in bonis & ducẽ ſe illi eẽ: nec ſe fallacibus negociis immiſcere: ſibi aũt dicebat ęgypti regnũ ſufficere. Quę diſſerens flectit antiochenos Demetriũ ſuſcipere. Alexandro uero cũ magna militia uel apparatu ad Syriam a Cilicia profecto: terrãq; antiochenorum prædante Ptolomeus cũ genero contra eum duxit exercitũ. nã iã filiam ſuã matrimoniali iure Demetrio contradiderat: & uincẽs Alexandrũ: ad Arabiam fugauit eũ. Contigit autem in p̄lio: ut equus ptolomei uocẽ elephantis audiens: ptolomeum iactaret. Quod cũ uidiſſent hoſtes: impetum ſuper eũ fecerũt: multiſq; uulneribus caput eius perforantes: ad periculum mortis eũ adduxerunt. Sed cuſtodes corporis eius rapiẽtes eum liberauerunt: & ita per quattuor dies defectus iacuit: ut nec loqui nec itelligere potuiſſet. Alexandri uero caput arabũ potentiſſimus Zabilus abſcidẽs ptolomeo trãſmiſit. Qui die quinto releuatus a uulnerum dolore: ſuauem ſibi rem ſummũq; ſpectaculum alexandri morte ſimul & capite uidit: qui tamen paulopoſt uitam finiuit: pro alexandri morte gaudio ſummo completus. Regnauit ergo aſyæ Alexãder qui dictus eſt Balans annis quinq;: ſicut in aliis demõſtratum eſt. Suſcipiens uero principatum Demetrius qui Nicanor appellabatur: fraudibus corrũpere coepit ptolomei militiam obli

tus:& ꝙ ſocer eius & auxiliator fuiſſet: & affinis per connubimu Cleopatræ. Quapropter milites ptolomei ad Alexandriam cõfugerũt: Elephãtos autem Demetrius cõprehẽdit. Ionathas interea princeps ſacerdotũ ex omni iudea ſibi milites congregans: arcẽ hieroſolymoꝝ obſidebat: ubi cuſtodia macedonũ: & trangreſſoꝝ multitudo locata uidebaẽ. Et hi qdẽ cõtẽnebant Ionathan faciẽtẽ machinamẽta: cõfidẽtes loci munitionibus. Noctu uero qdã maliuoli iudei exeuntes: uenerunt ad Demetriũ: arcis obſidionem nũciantes. Qui nũcio incitatus: exercitũ cõtra ionathan ab antiochia eduxit. Cunq; ad ptolomaidẽ puenifſet: ſcripſit ionathæ: pcipiens ad ptolomaidẽ eũ citius occurrere. Ionathas aũt obſidionẽ qdẽ minime ſoluere decreuit: ſeniores uero populi. & ſacerdotes cõgregans: & aurũ & argentũ & ueſtẽ: cũ multitudine donoꝝ deportãs: ad Demetriũ uſq; peruẽit. Quæ cũ obtuliſſet: irã eius molliuit: & honoratus firmũ ab eo principatũ ſacerdotii ſuſcepit: quẽ a regibus ante ipm donatũ poſſidebat: accuſantibuſq; eũ tranſfugis: Demetrius eis nõ credidit: ſed & petenti quatenus pro omni iudea: uel tribus puinciis: Samaria: uel Ioppe: uel Galilea trecẽta tantũ daret talenta pro omnibus his epiſtolam ei pſtitit: quæ uerba huiuſcemodi continebat. Rex Demetrius Ionathæ fratri: gentiq; iudeoꝝ ſalutẽ. Exẽplũ epiſtolæ quã Laſtẽi cognato nro ſcripſimus: trãſmiſimus uobis: ut eam noueritis. Rex demetrius Laſteni patri ſalutẽ. Iudeorũ gẽti nobis amice: noſtraq; iuſſa ſeruanti: pro fide decreui dona pbere: & tres poſſeſſiones Afferema: Belſcelida: uel Ramathe: quæ additæ ſunt iudeis de Samaria: & his attinentia: & quãtacũq; ab imolãtibus hieroſolymorũ reges accipiẽbãt añ me: uel q̃cũq; de fructu terrę: uel plãtatis: oĩaq; alia quæ noſtro cõpetunt iuri: uel paludes ſalis uel pro coronis q̃ nobis offerebanẽ eis cõcedo: & nihil extorqueaẽ ab his ãmodo & ĩpoſterũ. Cura igiẽ ut huius epiſtolę fiat exẽplar & deẽ ionathæ: quatẽus in nobili loco tẽpli reponatur. Hęc ſcripta fuerãt. Videns ergo demetrius pacẽ: nullũq; ſupereſſe piculũ: nec belli timorẽ: ſoluit exercitũ ſtipẽdiaq; eorũ iminuit: & ſolis illis ſumptus pbebat: q cum eo a creta uel aliis inſulis uenerant. Vnde odiũ uel inimiciciæ militũ cõtra eũ cõflatę ſunt: qbus ipe qdẽ nihil pbebat: reges uero ante ipſum eis annonas etiam in pace ſubminiſtrabant: ut eos in certaminibus ſi oporteret p ſe fideles & pronos haberent: atq; paratiſſimos in re bellica & pacis cũ omni haberent confidentia expetere. Cap. VIII.

i Ntelligẽs itaq; odiũ militũ circa demetriũ alexãdri qdã dux: apamenus genere: diodotus nomine: qui & triphon dicebaẽ: uenit ad malchũ arabum: qui filium alexandri antiochũ nutrierat: manifeſtanſq; ei inimicicias exercitus quas contra demetrium habebant dari ſibi petebat antiochum: nam regẽ eum facere: uel paternum principatũ ei ſe reſtituere dicebat. Qui primũ reſiſtebat: minime credens: poſt uero multo tpe triphone petente: uinciẽ malchus: flexuſq; uoluntate ſua eſt ad ea q̃ triphon petebat. Princeps aũt ſacerdotũ ionathas capere uolẽs arcẽ hieroſolymorum: & iudeos trãſfugas: uel ipios omneſq; qui per totam prouinciam cuſtodes erant: tranſmittentes ad demetriũ legatos cum donis: rogabat ut de caſtellis iudę cuſtodes eiiceret. Cui rex non hæc tantũ ſe præbere: ſed ẽt his maiora promittebat: poſt finẽ belli quod prę manibus habebat: petebat uero eũ & auxilia tranſmittere: mandans ꝙ exercitus ſuus ab eo receſſiſſet. Tunc ionathas tria milia militum eligens deſtinauit. Antiocheni uero demetrium propter hęc quę paſſi fuerant abhorrentes: & ppter patrẽ eius: qui multa cõtra eos mala cõmiſerat: tempus ſeruabant quo potuiſſent eũ iuadere: uidẽteſq; auxilia ueniſſe demetrio ab ionatha: arbitratiq; ꝙ multa congregaret auxilia niſi precederent cum arma ceperunt: & circumſtantes aulam obſidionis mõ: coacto exercitu parati regẽ conabanẽ opprimere. Ille ergo uidens populũ hoſtiliter ſe cũ armis iuadere: colligẽs conductos &

ab ionatha trāſmiſſos iudeos:cū antiochenis cōfligit quoꝝ uim nō ferēs uincit᷑. Viden-
tes autē iudei ſic Antiochenos atrociter expugnātes ſuper palacii culmē aſcēderunt.unī
illos uulnerātes ipſi qdē ꝓpter altitudinē tectoꝝ minime ledebantur illos uero telis ꝓ-
ſternebāt quę de ſuperioribus ad īferiora iactabant & ſic eos de ꝓximis domibus repu
lerunt Deinde igne ſuppoſito flamma totam ciuitatē ex lignis cōſtructā tectorum ſpiſ
ſitudinē deuorauit.Antiochēi uero nequaquā ualentes extinguere ignē ad fugā conuerſi
ſunt & cū iudei de tecto ad tectū deſilirēt & ita eos pſequerentur āmirabilē contigit fieri
antiochēſiū depulſionē.Rex autē ut uidit ātiochenos filios ſuos & uxores ſuas uelle ſal
uare:quapropter & pugnā reliquiſſe:p anguſtas uias inuadit eos:& cōfligēs cū eis mul
tos interfecit:ita ut cogerent᷑ armis proiectis ſe demetrio:qui ueniam eis ꝓ facinoribus
cōceſſit: ſeditionēq; cōpeſcuit.Donauit ēt iudeis partē prædæ.Cām itē uictoriæ ſuæ fa-
ctos eos ꝓfeſſus:gratias agēs ionathæ ad hieroſolymā tranſmiſit:laudans eū ꝓ auxiliis
deſtinatis.Poſt aūt maliuolus cōtra eū extitit: ꝓmiſſioneſq; fraudauit: bellūq; minatus
eſt:niſi cūcta redderet tributa:quę iudeorū prioribus regibus ſyrię pſoluebat.Et hęc fe-
ciſſet:niſi triphon impetū eius ꝓhibuiſſet:& apparatum eius contra ionathan:erga ſuas
uertiſſet curas.Reuerſus enim triphon ex arabia cū puero antiocho:imponit ei q̄uis ado
leſcenti diadema.Cunq; oēs milites tranſiſſent ad eum:demetriū deſerentes:bellum cō
tra demetriū ꝓducit: & cōfligens cū eo uictoriā obtinuit:& elephantos cum antiochen
ſiū ciuitate ſubiecit.Demetrius uero uictus ad ciliciā receſſit.Antiochus āt legatos ad io
nathan deſtinans & litteras:amicū eū ſibi parauit:& principatū ſacerdotii confirmauit
& quatuor ꝓuincias quæ terrę iudeoꝝ additę fuerant:inſup & aurea uaſa uel pocula:&
purpureā ueſtē ei trāſmiſit: hiſq; hoībus ei uti ꝑmiſit: & fibulā aureā ei donauit primūq;
amicū ſuum uocauit . Symonē āt fratrē eius ducē ſup oēm militiā a regione tyri uſq; ad
ęgyptū cōſtituit.Ionathas ergo de donatiōibus antiochi gauiſus mittēs ad eū: & ad tri
phonē legatos:amicū ſe eis ꝓfeſſus eſt:& pugnare cū eo cōtra demetriū inſinuās ꝓ p̄-
miis laboꝝ nō parua mala a demetrio ſe eē ꝑpeſſum.Cōcedēte igit᷑ antiocho a ſyria uel
phenice ut cōgregaret exercitū:quatenus cū ducibus demetrii cōfligeret:ſtatim ad ciui
tates exiit.Quę cū eū ſplendidiſſime ſuſcepiſſent:exercitū dare nō diſtulerūt . Veniens
autē ad aſcalonā ciuitatē:& mūiſicēter eū donis ſibi occurrētibus: hoſipſos petebat:&
unāquāq; humilis ſyrię ciuitatē a demetrio deſiſtētē ad partes antiochi trāſire:ac ſecum
bellū ꝓducere ꝓ ultiōe demetrii:ex his q̄ quōdā in eis peccaſſet:eſſe dicēs dignas occa
ſiōes ꝑ quas hęc cogitare deberēt.Cunq; flexiſſet ciuitates auxiliū antiocho mittere ꝑ-
uenit ad gazā:ſperans ſe & hoꝝ fidē ad antiochū cōuertere.Multū uero p̄ter quod ſpe-
rauerat aliter gazeos inuenit:q duriſſima obiectione nō eū ſuſcipere: nec demetriū relin
q̄re decreuerūt.Quo dū ionathas:cōcitatus eēt:ad obſeſſionē eoꝝ & afflictionē ꝓuincię
parat᷑ .Nā partē militię circa gazā diſponēs:cū reliqua ip̄e percurrēs:cūcta p̄dabat uel
incēdebat.Quę cū uidiſſent gazei:nullūq; auxiliū a demetrio ſibi ueniſſe cōſpicerēt: &
periculū p̄ſens:adiutoriū uero lōge & incertū eē utrū ueīret,optimū eē decreuerūt:hūc
dimittētes illi obedire.Faciētes igit᷑ ad ionathā amicicias auxilia ꝓmiſerunt.Hoīes enī
an̄ maloꝝ peritiam utilitates nō ītelligūt ſuas ſed cū in malis fuerint cōſtituti:tūc mēte
percipiūt & agunt: q̄ nihil leſi facere debuerunt.Ionathas cōſentiēs eis de amicitiis:tol
lēſq; obſides ad hieroſolymam tranſmiſit:ipſe uero totā ꝓuinciā pcurrit uſq; ad damaſcū
dum demetrii duces audiſſet ad cedeſſam cum multa manu ueniſſe.Cedeſſa īter tirū &
galileam cōſiſtit.Nā hoc deſiderabāt duces demetrii:ut de ſyria eū ad galileā traherēt:
putantes minime eū pati galileos ſibi ſubiectos affligi.Cunq; ionathas eis occurriſſet:
ſymonē fratrē in iudea ducē reliquit , Qui multū exercitum de prouincia congregans:

bethſurã obſidebat:locũ iudeę müitiſſimũ:nã tenebat eã demetrii cuſtodia:ſicut & pri⁹
a nobis demonſtratũ ẽ. Vt ergo aggerẽ cõpoſuiſſe ſymonẽ uiderũt: & machinamenta
cõſtituiſſe:multaq; uſũ idustria cõtra bethſuræ obſidionẽ:timuerũt cuſtodes ne capto
loco interirẽt.& mittẽtes ad ſymonem:petebãt fidẽ accipere:ne quid ab eo peſſimũ pa
terenť. Qui cũ fidẽ dediſſet:illos qdem de ciuitate tulit:ſuãq; cuſtodiã ibi cõſtituit. Iona
thas itaq; exiens a galilea ab aquis quæ gẽniſaron dicunť:nã ibi ſua caſtra poſuerat:ad
campũ q dicitť aſor puenit:neſciẽs illic hoſtes exiſtere. Demetrii uero duces cũ ante unũ
diẽ cognouiſſent cõtra ſe Ionathan uenire:inſidias ei per montẽ collocauerũt: ipſiq; cũ
electis mil:tibus i cãpo ei occurrerũt. Quos cũ uidiſſet ionathas ad pugnã paratos: hor
tabať ſuos. Illi uero q a demetrii ducibus per iſidias erãt locati:a retro iudeos inuadũt.
Qui cũ timerẽt ne i medio capti perirẽt: ad fugã ſe dederũt. Et ibi qdẽ oẽs reliquerũt io
nathan:pauci uero cũ eo numero quiquaginta remanſerũt:& mathathias ſalomõi:& iu
das calfi:q duces erãt totius exercitus: Hi audacter & inſperate ſuper inimicos irruẽtes:
atrociter eos fugauerunt. Tunc uero milites ionathæ q diſceſſerãt:ut uiderũt hoſtes ad
fugã uerſos cõgregati pſequebanť eos:& hoc fecerũt uſq; ad cedeſſam:quo caſtra ho
ſtiũ erãt. Victor igiť ionathas in illa pugna refulſit:duo milia pſternens inimicorũ: &
ad hieroſolymã reuerſus eſt. Qui cũ uidiſſet oĩa ſibi dei puidẽtia ſecũdũ ſuã accedere uo
luntatẽ:legatos romã deſtinauit:reuocare cupiens olim cũ gente iudeorũ amicicias cele
bratas:ſuiſq; legatis præcepit:ut redeũtes ab Italia:p ſpartiatas trãſirẽt: quos deberent
ad memoriã amiciciæ uel cognatiõis reducere. Qui cũ romam ueniſſent:& igreſſi ad ſe
natũ:mãdata pricipis ſacerdotũ Ionathæ dixiſſent:q eos mitteret amicicias renouare:
q̃ prius p ſenatũ de iudeorũ amicitiis fuiſſent ſtatutæ: Senatus dedit eis reportãdas epi
ſtolas ad oẽs aſyæ reges:& magiſtratus ciuitatũ:quatenus p eos illeſi ad ppria remea
rẽt. Reuertẽtes aũt ad ſparciatas uenerũt:& epiſtolas Ionathę eis porrexerũt:cuius ex
emplũ hmõi fuerat. Ionathas princeps ſacerdotũ gentis iudeoꝝ:uel curia & collegiũ ſa
cerdotũ:pręſidibus & ſenatui:& populo lacædemonioꝝ ſalutẽ. Si ſalus uobis publica
uel priuata bene pcedit:ſic eſt ut uolumus:ſalui aũt ſumus & nos in prioribus tamẽ tẽ
poribus epiſtola noſtro pricipi ſacerdotũ oniæ a ueſtro rege areo:& ab oĩ populo miſſa
eſt de ueſtra ſimul & noſtra cognatiõe:cuius exẽplũ ſubiacet epiſtolę:quã quidẽ libẽter
ſuſcepimus & populo & areo fautores facti ſumus:nõ egentes huius rei approbatione:
qa p ſacras noſtras litteras hoc eſſe credimus. Initio ergo recognitiõis non credidimus
nos primi facere:ne p̃ripere uideremur ueſtrã gloriã. Multo uero trãſacto tpe: ex quo fa
miliaritas cõmunis extitit:in ſacris & cõſtitutis diebus deũ p ueſtra ſalute uel uictoria
ſacrificiis deprecamur:& cũ multa nos circunſtetiſſent bella p auaritiã uicinorũ nec uo
bis nec aliis ppinquis moleſtos nos eſſe decreuimus. Poſtq̃ aũt hoſtes expugnauimus:
legatos ad romãos trãſmiſſimus:numerũ antiochi:& antipatrũ iaſonis ſenatorio apud
nos ſeptos honore:qbus dedimus ẽt ad uos epiſtolã:quatẽus renouent uobiſcũ cogna
tionẽ. Bene igitur facietis ſi & uos reſcripſeritis & mãdaueritis ſiquid forſitan indigetis
minime dubitãtes:nos erga ueſtrũ affectũ impigros exiſtere. Lacædemonii uero libẽter
legatos ſuſcipiunt.& cõponentes pacta cum eis de amicitiis dimiſerunt. Eodẽ tpe tres
hereſes iudeorũ fuerãt:quę de rebus humãis diuerſa credebant:quarũ una phariſea dice
batur: altera ſadducea:tertia eſſenorũ. Igitur pariſei dicebant:fata non omnia:ſed aliqua
gubernare:altera uero quę accidunt p ſe cõſiſtere:genus aũt eſſenoꝝ: omnia ſub fato eẽ
confirmat:& nihil eſſe: quod hominibus nõ illius decreto pueniat. Sadducei fatũ qui
dẽ nihil eſſe exiſtimãt:neq; p eũ humana cõcludi:ſed omnia noſtrę ſupponunt poteſta
ti:bonorumq; nos ipſos autores fatentur:& peiora per noſtram eligi demẽtiam. Sed de

phariſeoꝝ heresis
heresis eſſenoꝝ
saduceoꝝ heresis

his quidem certius iu ſecundo hiſtoriæ iudaicæ libro demonſtrauimus. Demetrii aũt du
ces cum uellent pugnam in qua uicti ſunt reſtaurare: ampliores priori exercitu uires cõ
gregantes: contra Ionathan uenerunt. Qui cũ audiſſet hoc: citius eis ad anathetidinem
occurrit: neq; tardare decreuit: uſq; quo ingrederetur iudeam: caſtraq; diſponens nõ lon
gius ab hoſtibus qnquaginta ſtadiis mittit ſpeculatores qui caſtra deberẽt hoſtiũ per-
ſcrutari. Cũq; omnia enũciaſſent: & aliquos nocte cœpiſſent: q aduerſarios ſupuẽturos
idicabant: cuſtodias extra diſpoſuit: & exercitũ p totã noctẽ armatũ habebat: pcepitq;
ut forti animo eſſent: & ſi oporteret ẽt nocte pugnarẽt: ne repẽtino ipetu turbarentur.
Demetrii uero duces cũ audiſſent Ionathan cognouiſſe ſuum conſiliũ: perturbati q, ini
mici manifeſtati fuiſſent: nullomõ ualebant per inſidias eos iuadere. ex eo q, ſe credebãt
nõ eſſe pares Ionathæ. Nã militibus fugã meditati ſunt multaq; facientes incẽdia diſceſ
ſerunt: ita ut hęc uidentes iudei: putarẽt eos eſſe manſuros. Ionathas aũt cum ad caſtra
eorum mane ueniſſet: inuenit ea deſerta. Cũq; intellexiſſet eos fugiſſe perſequebat̃ quos
nullatenus ualuit compręhendere. Nam iam liberum nomine fluuiũ tranſierant. Vnde
reuerſus ad arabiam nabutheos expugnabat multamq; eorum prędam abigens capti
uoſq; duces peruenit ad damaſcum ubi oĩa ille repoſuit. Per idẽ tẽpus frater eius ſymon
omnẽ peragrãs iudeã & paleſtinã: uſq; ad aſcalon muniuit caſtella. Quę ædificiis & cu
ſtodiis tuta cũ feciſſet: ad ioppẽ peruenit: & occupans eã: magnam iutroduxit ibi cuſto
diã. Nã audierat ioppenſes uelle ducibus demetrii tradere ciuitatẽ. Hęc ergo poſtquam
Ionathas & ſymon tractauerunt: ad hieroſolymam ſunt reuerſi: Cunq; oẽm populũ ad
templum cõgregaſſent, ſuadebant muros hieroſolymorũ refabricãdos: & dirutã partẽ
muri tẽpli recõſtruendã altiſq; turribus muniẽdã: necnõ & ĩ media ciuitate aliũ ædifica
re murũ: ut cuſtodibus arcis alimentorũ copia negaret̃: inſup ẽt caſtella quę ſunt ĩ ꝓuin
cia facerent tutiora uel fortiora. Cui dũ & populus de bene ꝓpoſitis cõſenſiſſet: ipſe qdẽ
menia ciuitatis ædificabat: ſymonẽ uero miſit prouinciã cõmunire. Demetrius autẽ trã
ſiens ad meſopotamiã pũeit. Quã cũ uellet cũ babylone & ſuperioribus ꝓuinciis obti
nere: ut exide occaſiones de toto acciperet imperio: tunc græci uel macedoniam habitã
tes ut eis prope modum cõueniret legationem ad eũ miſerunt: promittentes ei ſubueni
re ſi ad illos tranſiret: & tradere ſe: uel expugnare cum eo regem parthorũ arſacen. Qua
ſpe ſubito egreditur ad eos: ut ſi parthos deuinceret: uireſq; reſumeret: regẽ triphonem
poſtea debellaret: lõgeq; eũ a ſyria pelleret. Quẽ cum prono ſuſcepiſſent animo prouin
ciales: & multos congregaſſet uiros: bellũq; & militiam omnẽ aduerſus arſacen produ
xiſſet ipſe uiuus capitur: ſicut alibi iam retulimus. Cap. IX.

Riphon aũt cũ mortẽ demetrii cognouiſſet: pfidus antiocho cœpit exiſtere. Inſi
t diabat̃ enim: qualiter eũ interficiens: ipſe regnũ teneret. Impediebant uero ĩpetũ
eius & uolũtatẽ amicicię ionathę: quas cũ Antioco habebat. Vnde primũ iona-
than ſtatuit occidere: & tũc aduerſus antiochum accedere. Fraudibus ergo uel dolo co-
gitans ionathan cõſumere: ad bethſurã ab antiochia uenit: quã græci ſcitopolim appel
lant: ubi cũ electis quadraginta millibus ei ionathas occurrit: putãs ad bellum eum ue-
niſſe. Triphon uero cũ ionathan uidiſſet ad pugnã paratũ: donis eum pacauit: ſuiſq; du
cibus ut ionathæ obedirent pręcepit: per hæc fidẽ ſuam uolens confirmare: cunctamq;
ſuſpitionem depellere: quatenus confidentem: & incautum: nihilq; ꝓuidentem caperet:
& perſuaſit ei ut exercitum dimitteret: quem fruſtra dicebat eſſe fatigatum ab eo ne-
quaquam bello exiſtente: & undiq; pacem rebus habentibus: ſed tenere paucos & pto
lomaidẽ ſimul uenire ſupplicabat: nã tradere ei ciuitatem: & omnem prouinciæ modera
tionẽ: ſe ueniſſe ꝓfitebat̃. Ionathas ergo nihil mali ſuſpicatus: ſed uera fide uel uolũtate

triphonē hæc ſuadere credēs:exercitū dimiſit:tria milia ſecū ſola tenēs.Ex q̄bus in gali-
lea duo milia relinquens:cū mille tātū militibus ad ptolomaida triphonē com itatus ſu
peruenit.Vt uero intrauit ptolomaida:portas ſtatim ciues ſeruauerunt:ſecundū q̄ eis a
triphone erat p̄ceptū:& ionathan uiuū capientes:oēs q cū eo erant interemerunt.Miſit
quoq; triphon ilico ad galileā: q relicta duo milia interficerēt.Sed hi cū fama peruenien
te captionē ionathæ comperiſſent:antequā uenirēt a triphone miſſi armis circūdati ꝓ-
uincia ꝓceſſerunt.Tūc ſatellites triphonis cum uidiſſent eos ꝓ anima decertare: nullā
eis moleſtiam inferētes:ad triphonem reuertunt̄.Hieroſolymitæ aūt cū audiſſent iona
than captum:& cum eo milites periſſe:flebant illius interitū: & ſumma de ipſo queſtio
apud omnes fiebat magnuſq; timor eos inuadēs:contriſtabat ne eis uirtute uel ꝓuiden
tia ionathæ priuatis:uicinę gētes inimicæ:& propter ionathæ mortē iniquitate:contra ſe
bellū conſtituerēt:& ad mortis pericula peruenirent:quę ſicut ſuſpicabant̄ euenerunt.
Nam gentes mortē ionathæ cum audiſſent:contra iudeos bellare cœperunt tanq̄ indi-
gentes duce.Triphon ergo exercitū multū congregans:ad iudeam aſcendere ſtatuit:ut
hieroſolymā debellaret.Symon aūt uidens hieroſolymitas metuentes cœpit eos alloq
cōfirmare quatenus forti aīo eſſent:nec ꝑtimeſcerent triphone ſupueniēte.Et cōuocans
in tēplo populum alacriorem cum ſuis uerbis effecit:hinc allocutionis initium ſumens.
Pro ueſtra inquit libertate o uiri iudei me dudū cū patre uel fratribus mori paratū:quis
ignoret?Siquidē exempla mihi plurima non deſunt.Mori enī ꝓ legibus uel patria reli-
gione noſtram familiam nullus timor inuadit:qui hanc uoluntatē ab anima noſtra poſ
ſit eiicere:ſed introducat magis deſiderium uitæ:uel gloriæ.Quapropter non uti indigē
tes duce magno qui laborare:uel pati pro uobis recuſet:ſequimini me prono animo ubi-
cūq; perduxero:nec enim melior meis fratribus exiſto ut meæ peccata animæ: neq; pe-
ior:ut quod illis uiſum eſt optimum ꝓ patiis interfici legibus:uel pro dei religione deui
tem:ſed in quibus me oportet proprium illis fratrem oſtendere:in his me demonſtrabo
conſimilem.Cōfido enim in deo ultionem ab inimicis expetere:uoſq; omnes cum uxo-
ribus uel filiis ab eorū uiolentia liberare:templūq; incolume cum dei auxilio reſeruare.
Nam uideo gentes contēpſiſſe uos:tanq̄ ducem non habentes:bellaq; pręparaſſe.Cū
hęc ſymon uerba ad plebem feciſſet:cōfeſtim depulſo populus animis metu audaciam
ſumpſit:deſperāſq; ad ſpem bonam repēte mutatus eſt:& unanimiter exclamauit nutu
dei eſſe ſymonem ducē & iudę uel ionathæ fratrē principatum tenere dignum:ſe quoq;
omnibus eius præceptis obſecuturų promittens:ducis ei contulit dignitatem.Tunc ſy-
mon congregans omnes ſui exercitus bellatores feſtinauit ciuitatis muros recōſtruere:
turribuſq; altis & fortibus eam munire.Deſtinauit etiam ionathan quēdam amicū ſuū:
filium abſalomi cum militibus ad ioppē:imperans habitatores eius eiicere: nā timebat
ne ciuitatem traderent triphoni:ipſe uero hieroſolymam tuebatur.Triphon autē exiens
ab ptolomaide cum multo exercitu ad iudeam uenit:ionathan ligatū ducēs.Cui ſymō
occurrit ad iadam ciuitatē:quæ ſuper montem iacet:unde etiam iudeę campi pareſcūt.
Cum uero triphon a iudeis audiſſet:ducem ſymonem conſtitutū: direxit ad cū: fraudi-
bus uel dolo cupiens hūc quoq; circūuenire:iubetq; ei ſi uellet fratrem ionathan redime
re:ut mitteret argenti talenta centum:duoſq; filios ionathæ quatenus fides illi haberet̄
poſt dimiſſionem:ne iudeam in ſua ditione redigeret:quia & tunc non pro alia re: niſi ꝓ
debito uectigalium eum ſe ligaſſe confixerat.Tum ſymon intelligens artem triphonis:
quia ſi & argentum mitteret:ille tamen fratrem eius minime laxaret:ſed & filios eius ho
ſti tradi fruſtra cognoſcēs:tñ territ9 ne a populo accuſaret̄:ſe cām fraternæ necis extitiſ
ſe: ꝙ nō pecunias:nec filios pro ip̄o contraderet:colligens exercitum mādata triphonis

indicauit dicens:q̄ hæc dolo uel inſidiis plena ſint:tñ optabilius eē pecũias:ſed & filios
eius trãſmittere:q̄ ꝓpoſitis a triphone nõ obediens.Putaret̃ nõ uelle fratrẽ abſolui:ini
toq; cũ ſuis ſymon tractatu: filios ionatæ pecũiaſq; trãſmiſit.Quas triphon cũ accepiſ-
ſet:nec fidẽ ſeruare:nec ionathã abſoluere uoluit:ſed mox exercitũ colligens:ad propria
remeauit:ordinatoq; itinere p idumeã ad hieroſolymã aſcẽdere cupiẽs:uenit ad doram
ciuitatẽ idumeæ.Præcedebat uero eum exercitu ſymon:caſtra contra eum ſp diſponẽs.
Quod cognoſcẽtes hii q in arce erãt hieroſolymitana ad triphonẽ dirigunt:rogantes eũ
ad ſe ocius ꝓperare:quatenus alimenta eis præberet.Ille ergo per noctẽ illam eqtatũ pa
rauit:quaſi hieroſolymã aſcenſurus ſed niue uehementi ea nocte cadente:iter inuiũ repe-
rit equis uel peditibus ſuis.Qua cauſa obſtãte:nequiuit ad hieroſolymam triphon aſcen
dere:ſed reuertẽs ad ciriẽ:& prope galaditiden ingreſſus:ionathan ibi perimi uel ſepeliri
iuſſit:& ita ad antiochiã pueñit.Symõ aũt ad iaſca ciuitate transferẽs oſſa fratris ſepeliit
in patria ſua:luctũ maximũ oi ſuper eum populo faciẽte.Tunc ſymon ingẽs mauſoleũ
fabricans:patri ſuo:fratribuſq; ſepulturã ex albo & polito lapide cõſtruxit: opus mirabi
le:cõſpicuũq; faciẽs:cuius & portã undiq; colũnis ſuſtentãtibus ex uno lapide uiſu mi-
rabilem ſtatuit:inſuper & pyramidas ſeptẽ parentibus:uel unicuiq; germãoꝝ ſingulas
ſuperpoſuit:magnitudine uel decore lucẽtes:quæ hactenus ſeruant̃.De ſepultura qdem
ionathæ:& de ædificatione monumentorũ:hoc ſtudium ſymonis agnouimus.Defun-
ctus ergo eſt ionathas:principatũ agens ſacerdotii:perq; ãnos quatuor gẽtem cõtinuit
iudeorũ.Et de labore quidem mortis eius in mutuis documẽtis:publiciſq; monimentis
primi anni ſymonis benefactoris:& iudeoꝝ pricipis ſcriptũ eſt.Itaq; iudei fœliciter ad-
uerſarios uicinos ſuperauerunt:cum ſymon gazaram ciuitatẽ:uel ioppen: uel iamniam
deuaſtaret:arcẽq; hieroſolymoꝝ deponeret:ne forte inimicis refugiũ eſſet unde pcurren
tes ledere eos poſſent.Quod cũ feciſſet:optimum & utile putauit etiã montẽ ſuper quẽ
arx conſtituta erat deſtruere.Quo multitudo cũctiq; ingreſſi:montẽ deſtruebãt:& nec
die nec nocte ceſſantes p tres ãnos:depoſuerũt eum ad ſolum:campumq; planiſſimum
fecerunt:ita ut eminentius templum excelleret: arce uel mõte depoſitis.Ea quæ tempo
ribus ſymonis geſta ſunt:hunc continẽt modũ. Cap.X.

Oſt capiuitatẽ demetrii:nõ multo poſt alexãdri filiũ ãtiochũ:q theos noĩabatur:
p triphon iteremit tutor eius quarto impii eius ãno:amicos ãt & familiares ſuos ad
milites trãſmiſit:& multas dare pecunias pollicet̃:ſi eũ regẽ ordinarẽt.Nã deme
triũ a patribus captũ nũciabat teneri:fratrem uero eius antiochũ ſi pricipatũ optineret:
multa peſſima eis factuꝝ eẽ dicebat:dũ ꝓditionẽ coꝝ ulciſceret̃.Qui cũ ſpaſſent afflu
entia pecuniarũ ſub regno triphonis frui:principẽ eũ cõſtituũt.Triphon ergo ut regni
iſignia ſuſcepit:cõtinuo nequitiã ſuã patefecit:& inotuit oibus:qa q̄ priuatus humiliter
multitudini obſeqbat̃:nõ hoc uolũtate bona:ſed ipoſſibilitate faciebat.Poſtq̄ uero re-
gnũ adeptus ẽ:exuẽs ſe ſimulationẽ uerus triphon apparuit:cœpitq; potius extraneos
q̄ clientes diligere.Pro q̄ re exercitus eius recedens ab eo ad cleopatrã demetrii uxorẽ cõ
tulit ſe:q̄ tunc in ſeleutia cũ filiis erat concluſa.Errantẽ uero fratrẽ demetrii ãtiochũ:q ſo
ther alias pius dicebat̃:nullaq; ciuitate eũ admittẽte triphonis timore:mittit cleopatra:
ad ſuas eum nuptias:& ad imperiũ inuitans.Quem ad hoc inuitauit ſuadentibus ami
cis:& timore uolentibus triphoni ciuitatẽ ſeleuciã aperire. Cap.XI.

Vmq; intraſſet ſeleuciã antiochus:& fortitudo eius per ſingulos dies creſceret:
c exiit pugnaturus cõtra triphonẽ.Quẽ uicẽs:a ſupiore ſyria repulit ad phœniciã:
& i dorã caſtello muĩto cõcluſum obſidebat:mittitq; ad ſymonẽ pricipẽ ſacerdo
tũ iudeoꝝ legatos ꝓ amiciciis uel auxiliis.Qui cũ libẽter petitionẽ ſuſcepiſſet: pecũias

multaſq; cũ alimentis:militibus dorã obſidẽtibus large prębuit:ut antiochus cũ iter ne-
ceſſarios amicos pauco tpe pateret᷑.Nã triphon dũ a caſtello dora ad apamiã fugeret:
captus in ea cõcluſione peremptus eſt:tertio ſui regni anno. Cap.XII.

Ed ãtiochus auaritia uel prauitate ſua ſymõis obliuionẽ una cũ miſtratis pecũiis
s & alimẽtis cõcepit:uireſq; militares cuidã cẽdebeo amico tradẽs:ad dep̃dationẽ
iudeę captiuitatẽq; ſymõis miſit.Sed cũ ſymon audiſſet ãtiochi p̃uaricationẽ li-
cet ſenex eſſet:tamẽ eoq; nihil ab antiocho iuſtũ fieri uidebat:cõcitatus ad audaciã ſup
ętatẽ ſuã iuuenilẽ fortitudinẽ accepit:& diſpoſuit qdẽ filios cũ bellicoſiſſima pte militũ
ipſe uero p aliã ptem militũ cũ reliqs uiribus perrexit ad bellũ:multoſq; in uallibus mõ
tium ad inſidias locabat:nulluſq; conatus eius euaſit:ſed oẽm hoſtiũ uincẽs exercitum:i
pace reliquã uitã agebat.Nã & ipſe cũ romanis de auxiliis cõpoſuerat. Cap.XIII.

Gitur ãnis octo pricipatũ ſacerdotii iudeoꝝ regẽs:mortꝰ ĩ cõuiuio p inſidias pto
i lomei generi:& uxorẽ eius cũ duobus filiis capiẽs:& uinctos habẽs:miſit:ut ter-
tiũ ioãnẽ qui & hyrcanus uocabᷓ apphẽderet.Quod cũ ſenſiſſet iuuenis : euaſit
piculũ:& ad ciuitatẽ feſtinauit:cõfidẽs de populo ppter patris ſui beneficia:ptolomeiq;
odiũ.Properantẽ uero p aliã portã ptolomeũ ĩtrare populus expulit:nã hyrcanũ rece-
perat.Hinc ptolomeus ad aliquod caſtellũ noĩe dagon ĩ hiericho diſceſſit. Cap.XIIII.

Ccipiẽs ãt paternũ pricipatũ hyrcãus deũ hoſtiis placauit:& ita cõtra ptolomei
a militiã pduxit exercitũ.Et cũ ad locũ puciſſet:ĩ aliis oĩbus hoſtẽ circũueniẽs ſ̃upa
lebat:uincebatᷓ tñ matris & fratrũ amore:quos ſup murũ ptolomeus trahens in
cõſpectu eius torquebat:& p̃cipitare minabatᷓ ſi nõ ab obſidione diſcederet.Hyrcanus
ãt quãtũ remitteret de obſidionis iduſtria: tñ cariſſimis putabat offerre ſubſidia : nedũ
male paterentᷓ:eius crudelitati reputaretᷓ.Mater ãt protẽdẽs manus petebat: ne pp eos
differret:ſed multomagis ĩpetu caſtellũ ĩuaderet:inimicoq; ſuę ptãti ſubacto: p cariſſi-
moꝝ tormẽtis redderet retributionẽ:ſibi quoq; extimans hoc eẽ utillimũ ſi p ſuã mortẽ
hoſtes atrocius depirẽt.Hyrcanũ ergo petitiõibus matris ĩceſum: caſtellũ capiẽdi furor
tenebat.Rurſus uero cũ uidiſſet matrẽ cedi uel diſſipari ſoluebatᷓ:& p ĩgeſtis matri tor
mẽtis:ĩpetũ deponebat obſidiõis:taliq; neceſſitate obſidiõis protractus ſeptimũ ãnum
expleuit:in quo ſemp iudei uacant.Nã per ſeptẽ hunc obſeruãt:ſicut in ſeptimis diebus.
Quapropter ptolomeus a bello ſolutus: occidit matrẽ & fratres hyrcani:& fugit ad ze-
nonẽ qui cotilas appellabatᷓ:in philadelphia tyrãnidẽ exercẽtẽ. Cap.XV.

Ntiochus aũt infeſtus ſymoni de ĩteritu ſui exercitus:cõtra iudeã acceſſit quarto
a ãno ſui imperii:primo uero hyrcani olĩpiade cẽteſima ſexageſimaſecũda.Cunq;
deuaſtaſſet prouinciã: hyrcanũ in ciuitate ĩcluſit:quã ſeptẽ aciebus circũdedit:ni
hil tñ proficiebat: ppter muroꝝ munimina:& ppter obſeſſoꝝ uirtutẽ:necnon & aqua-
rũ inopiã:qua ppter ſiccitatẽ domabatᷓ.In pte uero planiſſima:turres ſtatuit celſiores:
numero cẽtũ tres:tecta unaquaq; habẽte ſup quas militares ordines diſpoſuit: multoſq;
quotidie labores cõgreſſus ĩferebat:foſſamq; latam & altiſſimam cõſtruens:muros ciui
tatis depoſuit.Iudei ergo multas incurſiones cõtra moliebantᷓ:& ſiqdẽ incautos aduer
ſarios inueniſſent: peſſime eos cõterebãt ſi uero præſentes eſſe eos cognoſcerẽt:innocui
redibant . Vt uero noxiã multitudinẽ intra ciuitatem hyrcanus attendit conſumendis
citius neceſſariis:nihilq; populo pdeſſe cõſpexit inutilem eius partem ſecernens foras ci
uitatem emiſit:quæ uero bellicoſa & fortis erat:hanc tantum tenuit.Antiochus autem
proiectos egredi uetabat.Qui dũ inter muros errarẽt:ſeuiſſimis tormentis miſerabiliter
aĩas exalabãt.Cũ uero feſti dies tabernaculorũ uẽiſſent miſerati eos ĩtra ciuitatẽ denuo
receperunt.Hyrcanus itaq; ad ãtiochũ legatos direxit:petens ĩdutias ſeptẽ dieꝝ: ppter

feſtiuitatē deiq; ſupplicationē. Qui cum audiſſet: reſpondit legatis: Immolate. Nec non
ēt ad ſacrificiū magnificētiſſimum deſtinauit thaurū cornibus iauratis & pocula plena
oībus aromatibus aurea uel argentea: quod ſacrificiū adductū ſuſceperūt: q ante portas
ſtabāt & ad tēplū duxerūt. Antiochus aūt iſte exercitui melius antiocho epiphanæ cla
ruit: nā ille capiēs ciuitatē: porcos ſup arā imolauerat: & ius carniū p totū tēplū ſparſe
rat: ēt leges iudeorū: paternāq; religionē cōfuderat: ꝓpter q̄ gēs rebellauit: & minie recō
ciliari paſſa eſt: hūc uero antiochū ꝓpter pietatē religiōis: oēs piū uocauerūt: laudātq;
modeſtiā eius. Hyrcanus ēt aīaduertens ſtudiū ipſius erga deū: petiuit eū ut patriā eis
cōuerſationē reſtitueret: Qui cū refutaſſet peſſimū cōſiliū: ſuadentiū gētē cape legibus
diſſonātē: ad oēm pietatē flexus: legatis reſpōdit: ſi traderēt arma: ꝑtēq; tributoꝝ ioppe
aliarūq; ciuitatū circa iudeam exiſtētiū ſoluerēt: & cuſtodias ī ciuitate ſuſciperent, cōfir
mans pactū: finiret bellū. iudei uero oīa ꝑferre p̄ter cuſtodiā cōſentiebant: quam nō ꝓp
aliud niſi ꝑ diſſimili cōuerſatiōe recuſabant: ꝑ cuſtodia tñ obſides dare ꝓfitebanť: & ta
lēta argēti qngēta: ex qbus ſtatī trecēta cū obſidibus obtulerūt: iter quos erat & frater
hyrcani. Quę cū ſuſcepiſſet rex antiochus & coronā ciuitatis depoſuiſſet: obſidionē ſol
uēs diſceſſit. Hyrcanus uero ſepulchrū dauid apiens: q multo ditior quōdā regibus fuit:
tria milia talenta pecūiaꝝ exinde ꝓtulit: ex qbus primus iudeorū cœpit ꝑegrinos alere.
Cōpoſuit ēt cū antiocho amicicias ſuſcipiēſq; eū itra ciuitatē: mūificēter habūdeq; mili
tibus oīa neceſſaria miniſtrabat. Cūq; exercitū antiochus cōtra parthos duceret: cū eo
hyrcanus egreſſus eſt. De his eſt teſtis Nicolaus damaſcenus: ſic in hiſtoria docēs. Tro
pheū ſiſtēs antiochus iuſta fluuiū licum: ubi uicerat dathim parthorū ducē: ibi duobus
diebus remoratus ē: petēte hyrcano iudeo: aliquā patriā ꝑp iudeorū celebrationē: ī quā
nō erat legitimū eos ꝓficiſci. Et qdē hęc nō eſt mētitus. Nā qnquageſima feſtiuitas poſt
ſabbatū inſtabat: ī qua minime licet nobis uel in ſabbatis uel in feſto die uiam cōficere.
Tunc enim ātiochus cū arſace pthorū rege cōfligens: & multū ꝑdens exercitū interiit.
In regno āt ſyriæ frater eius demetrius ſuccedit: arſace eū a captiuitate ſoluēte eo tēpore
quo antiochus ꝑthorū terrā ingreſſus eſt: ſicut prius demōſtratū eſt. Cap. XVI.

Ircanus uero Antiochi morte cognita: ſtatī ad ſyriæ ciuitates expeditionē pauit:
h arbitratus impatas eas & deſertas pugnatoribus defenſoribuſq; īuenire: quod ēt
euenit. Nā medabā cū multū exercitus eius laboraſſet: ſexto menſe capit: poſt ēt
ſamogam: uel illas quæ uicinæ fuerūt: necnon etiam ſicimā: garizim: gentēq; cutheorū
quę tēplum ędificatū ad ſimilitudinē hieroſolymitani poſſidebat: quod alexandri man
dato ſanaballath dux cōdidit: propter manaſſen ſuum generū: fratrē iaddo principis ſa
cerdotū: ſicut ſupius intimauimus. Contigit uero tēplū hoc dirui poſt annos ducentos.
Hyrcanus ergo ciuitates idumeę aboracum: mariſſam: cūctoſq; cū domuiſſet idumeos
permiſit eis prouinciam habitare: ſi circūciderenť: legibuſq; iudaicis uterenť. Qui deſi
derio patriæ terræ circūciſionē & aliā cōuerſationē iudeoꝝ ꝑtulerunt: ideoq; ex illo tpe
cœperunt eē iudei. Quo facto: hyrcanus princeps ſacerdotum ſocietatem romanorum
renouare cupiens legationem ad ipſos direxit. Cūq; ſenatus ſcripta eius ſuſcepiſſet: com
poſuit amicicias hoc modo. Fannius marci filius conſul ſenatum oēm octauo idus fe
bruarias: in cāpum iuſſit cōuēire: pręſente Lucio manlio: lucii mētinii filio: & gaio ſem
pronio falernę filio: ꝓpter hoc quod legati iudeorum petiuerunt: ſymon filius doſithei:
& Appollonius Alexandri: & diodorus iaſonis: uiri optimi a populo iudeorū deſtinati:
de ſocietate uel auxiliis exhibēdis: quā cū romanis de publicis rebus habuerunt ut iop
pe: & portus: & zora uel fontes: & ciuitates: inſuper & uillas quas antiochus pugnans
contra ſenatuſconſultum tenuit reſtituantur: & quatenus nec regii milites per terrā eoꝝ

cũ ſubiecti ſint tráſeát ut ét illa q̃ p antiochũ geſta ſunt: cõtra ſenatuſcõſultũ cenſeant:
& legatos mittát:quatenus recipiát q̃ ab antiocho ablata ſunt:& ꝓuinciá ęſtimét uaſta
tá:utq; eis ad reges & populos liberos litteræ darent:quatenus ad ꝓpriá domũ illeſi re
uerterent.Placuit igit amicicias & auxilia cũ hoibus bóis:& a bono populo uel amico
tráſmiſſis eſſe renouádas.De rebus aũt ablatis rńderunt cõſulares:cũ a ſuis negociis ſe
natus uacauerit:feſtinabit ĩpoſterũ nullam in eos iniqtaté ab aliquo fieri:decernétes da
re cõſulé fanniũ publicas pecunias expédédas:dũ ad patriá remearét.Et fannius qdem
legatos iudeoꝝ remittit: pecũias publicas eis pręſtans ex ſenatuſcõſulto:ꝑ quod debuiſ
ſent cũ tutella ad ſuá redire patriam.In his qdé príceps ſacerdotũ hyrcanus erat.Interea
rex demetrius cũ exercitũ aduerſus hyrcanũ colligeret:nec tépus ei:nec occaſio data ẽ:
cũ milites:& ſyri malitiam eius abhorrerent:& per legationé peterent ptolomeũ fiſco
né cognominatũ:quatenus de genere ſeleucii tranſmitteret eis:qui deberet accipere pri
cipatũ.Ptolomeus aũt cũ alexandro zebẽna exercitũ mittens:pugnaq; cõmiſſa deme
trius ſupatur.Qui dũ fugeret ad cleopatram ſuam uxoré in ptolomaide:ab ea nõ ſuſce
ptus:tirum recedés,tentus:multaq; paſſus ab inimicis:interiit. Cap.XVII.

Lexander aũt regnũ accipiens:& amiciciam cum Hyrcáo príncipe ſacerdotum
a cõponens:interiecto tandé tpe:expugnatus ab antiocho filio demetrii criſpi noie
occiditur.Cũq; antiochus ĩperiũ ſyrię tenuiſſet:cõtra iudeá exercitũ deſtinare ti
muit.Audiens uero germanũ ſuũ & ipſum noie antiochũ ex eadé matre ꝓgenitũ:mul
tas uires cõtra ſe a cizico cõgregaſſe:cũ intra ꝓuinciá ſtatuit expectare:q̃tenus obuius
incurſionibus fratris átiochi reſiſteret:qui cizicenus dicebatur:q; ĩ illa ciuitate nutritus
eſſet:filius auté fuerat antiochi q ſother nũcupabat:& uitá bello parthico terminarat.
Hic ét frater erat demetrii criſpi patris.Cõtigit uero ambos fratres unam uxorem cleo
patram duxiſſe quéadmodum & alibi retulimus.Cizicenus át antiochus ad ſyriá perue
niés:diu cũ fratre bella cõmiſit.Interi Hyrcanus omni tempore illo pace fruebatur.Ná
& ip̃e poſt mortem antiochi a macedonibus deſtitit:dum neq; ut amicus:uel ſubiectus
aliqd eis præbuiſſet:Cuius res abundæ creuerũt temporibus alexandri zebénei:& ma
gis tunc quando hi fratres cõtra ſe pugnabant.Ná dum bello occupati fuiſſent:Hyrca
nus iudeam cũ licentia poſſidebat: multáq; pecuniaꝝ ſummá collegit: amboſq; inter ſe
dimicátes conténens:expeditioné contra ſamariá ciuitaté ualde munitam produxit:de
qua ſuo loco referá:qualiter ab herode ſit cõdita:& ſebaſte noiata.Accedés igitur ad eá
ſtudioſe obſidebat: memor maloꝝ quæ ſamaritæ contra mariſſenos colonos & auxilia
tores iudeorũ cõmiſerunt:obedientes ſyroꝝ regibus.Cũ ergo mœnia undiq; circũdediſ
ſet:duplici muro cincta ſtadiis octogita:filios ſuos obſidioni prępoſuit:antigonũ & ari
ſtobolum.Quibus innitentibus in tantá neceſſitaté famis ſamaritæ inciderunt: ut ét il
licita tágerét: & uocarét adiutoré átiochũ cizicenũ.Qui ſtati ueniés ad defenſioné:uin
cit ab ariſtobolo:fugatuſq; a fratribus:uſq; ad ſcitopolim currens:euaſit piculum.Hi
rurſus ad ſamaritas reuerſi:cõcludũt eos ĩtra muroꝝ: ut ſecundo neceſſitate coacti ſamari
tę: adiutoré uocarét antiochum:qui dũ a ptolomeo lathiro ſex milia uiros petiſſet quos
ptolomeus inuita matre direxit:ná necdũ a prĩcipatu eũ expulerat:primũ p̃datorio mõ
inuadit hyrcani prouinciá cũ ægyptiis:nõ audés aperte pugná cõmittere.Ná uires ſuas
ſciebat impares:ſed ſperás populatiõe terræ cogere Hyrcanũ a ſamariæ obſidione rece
dere.Cũq; multos milites perderet inſidiis circunuẽtos diſceſſit ad tripolim:calliman
dro & epicrati bellum iudaicum cõmittés.Callimander ergo aduerſariis fugam ſimu
látibus:& poſt reuerſis ſtatim cõſumit:epicratis aũt manifeſte pecuniis ſeductus:ſcito
polim cũ uicinis locis prodidit iudeis:ſamarię uero obſidioné ſoluere non potuit.Igitur

Hyrcanus ſub anni concluſiõe capiens ciuitatẽ nõ hoc ſolo cõtẽtus eſt: ſed totã deleuit ſamariã. Nã ſic eã uertit: ut uallũ magis quã ciuitatẽ fuiſſe illic qſq̃ iudicaret. Mirabile tñ aliqd de principe ſacerdotũ Hyrcano dicit̃: queadmodũ ei deus locutus ẽ. Nam refe rũt illo die quo filii eis cũ cizico no cõflixerãt: dũ ipſe i tẽplo ſolus ſacerdos adoleret thu ra: audiſſe uocẽ ꝙ filii eius uincerẽt antiochũ. Qui cũ a tẽplo proceſſiſſet: hoc oĩ populo manifeſtũ fecit: quod ita cõſtanter euenit. Hyrcanus qdẽ i his degebat. per idẽ uero tp̃s non ſolũ hieroſolymorũ iudei: ſed & ꝓuinciales & alexandriã habitantes: & ægyptũ: & ciprũ fœliciter agebant. Nã cleopatra regina cõtra filiũ ptolomeũ lathirũ ſeditionẽ mo uẽs: ordinauit duces chelchiã & ananiã filios oniç: quẽ ſupius retulimus tẽplũ ædificaſſe in terra heliopolitana ad ſimilitudinẽ ſacrarii hieroſolymorũ. Cleopatra tñ cum dediſſet his exercitũ: ſine ſnia eorũ nihil tractabat: ſicut teſtatus ẽ ſtrabon capadocus: ita dicẽs. Nã plures & q cũ eis deſcẽderũt: & quos poſtea cleopatra mittebat: in cipro ſtatim ad ptolomeũ tranſibãt: ſoli uero iudei q oniç dicebãt̃ apud cleopatrã ꝑmanſere reginã: ꝑ chelchiã & ananiã. Hæc ſtrabon diſſeruit. Hyrcano aũt inuidiã mouit apud iudeos fœ licitas: magis aũt phariſei. Nã mala eũ ualebant pati: q tantũ apud populũ uolebãt: ut ſiqd contra regẽ & principẽ ſacerdotũ dixiſſent: facile crederet̃. Diſcipulus tñ & Hyrca nus fuerat: & nimis ab eis diligebat̃. Sed cũ eos ad conuiuium uocaret: & amicabiliter paſceret: nimiſq; delectari uidiſſet: dicere cœpit. Scitis me uelle iuſta oĩa agere: ꝑ q̃ deo & uobis placeã. Rogo aũt: ſiqd me peccantẽ uideritis & recta uia de uiantem: reuocate atq; corrigite. Qui dum ei teſtimoniũ ꝓberent, oĩ uirtute ornatũ eſſe lętatus eſt. Tum unus ex accumbentibus: eleazarus nomine maliuolus: & ſeditionibus gaudens quo niam inquit dixiſti: te uelle ueritatẽ cognoſcere: uis iuſtus eſſe: depone principatũ ſacer dotii: & tantum ſufficiat tibi populi regere magiſtratũ. Hyrcano uero cãm conſulente, quapropter deponeret principatũ: quoniã inquit audiuimus a ſenioribus captiuã fuiſſe matrẽ tuã ſub antiocho æpiphanę: quod falſum fuerat. Contra quẽ irritatus hyrcanus: oẽſq; phariſei ualde indignabant̃. Tũc ionathas qdam de ſaduceorũ hereſi: quæ cõtra ria phariſeis exiſtit: ualde Hyrcano amicus: dicebat: ſciẽtibus oĩbus phariſeis eleazarũ blaſphemiã feciſſe & hoc manifeſtũ illi fieri poſſe ſi reqreret illos: qua dignus eẽt pœna ꝓ uerborũ qualitate multari. Cũq; Hyrcanus phariſeos interrogaſſet: qua iudicarẽt eũ pœna meritũ: nõ enĩ credo inqt cũ ueſtra ſnia factã iniuriã: tũc illi cũ eũ honorari uellẽt dicebãt ad mẽſurã pœnæ plagas & uincula ſufficere: nã non uidebatur digna cõtume lia morte multari: & qa moleſti ſunt naturaliter ad tormẽta phariſei ualde cõtriſtabat̃: unde illorũ ſniam maledictiones eleazarũ putabat ſibi feciſſe. Incitator uero irę eius Io nathas flexit eũ: relictis phariſeis: ad ſaduceorũ partẽ tranſire: ut & leges ab eis populo diſpoſitas ſolueret: cuſtodeſq; eorũ puniret. Vnde ſũmũ ei uel filiis odiũ a multitudine cõcitatũ eſt. Sed de his qdẽ iterũ diſſeremus. Nunc aũt uolo demõſtrare: quas leges po pulo patrũ ſucceſſione tradidiſſent phariſei: quę non ſunt inter moſaicas leges cõſcriptę ideoq; ſaduceorũ gẽs has expulit: dicẽs illas debere tenere leges quę cõſcriptę ſunt: illas uero quæ a patribus traditæ fuiſſent minime cuſtodiri. Et de his multa queſtio: uel alter cationes maxime fiebãt: & ſaduceos copioſi uel diuites ſequebãtur: populares uero nõ eis obſequebãtur: ſed phariſeos unanimiter adiuuabãt. De his tñ duabus hereſibus atq; aſſenorũ in ſecundo uolumine iudaicæ hiſtoriæ diſſeruimus. Hyrcanus aũt poſt ſeditio nẽ ſedatã fœliciter uixit: & principatũ optime rexit ãnis trigintauno: defunctuſq; reliqt filios qnq;: q maxĩe his tribus rebus dignus a deo iudicatus eſt: magiſtratu populi prin cipatu ſacerdotii: & ꝑdicatione ꝓphetiæ. Nã deus cũ eo erat: & futurorũ ꝑſentiã ei do nauit ita enim cognoſcebat & ꝑdicabat: ut ẽt duobus filiis ꝑdiceret: ꝙ rerũ domini non

diutius pmaneret. Quorum interitum opere precium eſt narrare: quatenus ſentiamus:
quãtum indigni fœlicitate patris fuiſſent. Cap. XVIII.

Efuncto enim patre: maior ariſtobolus magiſtratũ ad regiam dignitatẽ trāſferre
d decreuit: primuſq; ſibi diadema impoſuit: poſt quadringentos octoginta & unũ
ãnos: & tres mẽſes: ex quo de captiuitate babylõica populus liberatus ad ꝓpria
remeauit. Amans autem fratrem ſuum ſecundum antigonum: ſimili dignitate eum or
dinauit: alios uero uinculis tenebat aſtrictos: incluſit etiam & matrem pro magiſtratu
altercantẽ: nam illã Hyrcanus dominã eſſe relinquerat: q ad tantã crudelitatẽ pductus
eſt: ut uinculis eam penuriaq; conſumeret: inſuper addidit matri etiam antigonũ quem
amare uidebatˀ: & cõis regni hẽre cõſortẽ: accuſationibus alienatus ab eo: qbus primũ
qdẽ nõ credebat: aliqua amore nõ admittẽte aliqua uero p inuidiã arbitratus dicta. Sed
cũ antigonus clarus ab expeditione rediſſet: tpe quo feſtiuitatẽ tabernaculorũ deo cele
brãt: cõtigit ariſtobolũ qdẽ morbo teneri. Tũ antigonus agẽs dies feſtos ad tẽplũ aſcẽ
dit: ualde ſplẽdidiſſime ornatus cũ ſuis armatis: & multũ ꝓ ſalute fratris orauit. Mali
uoli uero cupiẽtes eorũ ſeparare cõcordiã: occaſionẽ ſe cepiſſe põpã antigoni putauerũt
& uictoriã eius corã rege: põpãq; maliuole dilatabãt: quo mõ in celebratione taberna
culorũ ſublimis apparuit: ut nõ hęc a priuato fieri uiderẽtur: ſed regiæ munificẽtiæ oſtẽ
tatio crederẽtˀ: cũq; cũ multitudie militũ uẽturũ ad fratris īteritũ nũciabãt. Ariſtobolus
aũt cum his accuſationibus inuitus crediſſet: timens ne in fratris ſuſpitionẽ incideret:
ſimulq; ſuã cuſtodiã curãs: diſponit cuſtodes ſui corpis: in ſubterrãneo uel tenebroſo lo
co. Iacebat ãt ipe in turrę quæ antoniana dicebatˀ: & pcepit ut inermẽ occiderent nullũ
fratrẽ aũt antigonũ ſi armatus intraret īterficerẽt: mãdauitq; ãtigono: ut ſine armis ue
niret. Regina uero inſidiatoribus antigoni pſuaſit mandata portanti contradicere. qa
frater tuus inqt audiens conſtruxiſſe te arma: ornatũq; bellicũ: petit ut ingrediaris cũ
armis: quatenus uideat eorũ facturã. Quo nuncio antigonus nihil arbitratus doloſum:
ſed confidẽs de fratris affectu: ſicut erat armatus ad ariſtobolũ ingrediẗ: ut armorũ de
monſtraret ornatũ. Cũq; ad turrẽ q̃ ſtratonis diciẗ pueniſſet: ab eis q in tenebroſo loco
fuerant collocati ꝓſterniẗ. Cuius mors oſtendit: nihil inuidia: nihil accuſatiõe ualidius:
neq; magis aliud ſecernit fidẽ: ſeu naturalẽ familiaritatẽ quam iſtę paſſiones. Ammirari
põt qlibet & iudã eſſeum genere: q nunq̃ in his q̃ pdixit mentitus eſt. Nã hic cũ uidiſſet
antigonũ p templu tranſire clamauit ſociis ſuis & notis: q gratiã pdicẽdi futura doctri
næ eius obſeruabant. Melius eſt mihi inqt mori: quã ſi mortẽ fuero mentitus antigoni
quẽ hodie uideo piturũ in turræ ſtratonis. Locus uero ſtadiis ſexcentis diſtabat: ubi cũ
prędixit interfici. Diei quãplurima pars trãſierat: ut ẽt dubitare de uaticinatõe uidereẗ.
Cunq; hæc dixiſſet: triſtiſq; eſſet: nunciaẗ ei antigonũ eſſe defunctũ in ſubterraneo. Nã
& ipſa turris ſtratonis dicebatur: eodẽ noĩe quo maritima cæſarea nuncupaẗ. Igiẗ uatẽ
hoc pturbauit. Ariſtobolũ aũt fraternę cedis penitentia fletuſq; poſſedit: necnon etiam
egritudo mẽtẽ eius celeri dolore puaſit: & intollerabilẽ paſſionem corruptis uiſceribus
ſuſtinebat: copiam quoq; ſanguinis euomebat. Quod dũ puer aliqs portaret lapſus eſt
in loco quo maculę ſanguinis adhuc antigoni permanebant: ut arbitror dei ꝓuidentia
diſponente. Quo facto: clamor uidẽtiũ fuſum ſanguinẽ eleuatus eſt: dũ exiſtimarẽt hoc
puerũ ſponte feciſſe. Clamorẽ uero cũ Ariſtobolus audiſſet: cauſamq; requiſiſſet tacen
tibus amplius minabaẗ diſcere uolens clamoris cãm: homines enim ſuſpicanẗ in his q̃
taceнẗ: & ſemp eſſe peiora putant. Vt uero cogenti & interminanti ueritatẽ aperuerũt:
confundiẗ eius mens: percuſſa conſcientia ſua: gemenſq; cũ lachrymis ex alto pectore
dixit. Nũquit latere deũ potui in tã impiis & crudelibus factis: ut non ſcelere fraternæ

cedis ueloci pœnę cõſumeret. Vſquequo improbũ corpus ꝓhibes aiam ad umbras fra
tris et matris accedere. Cur nõ eã celeriter reddis: ſed paulatim libo ſanguinẽ intercẽptis.
Quæ cũ dixiſſet: morit̃ regni ſuo primo anno q ẽt dictus ẽ filellin: ideſt amator græcoꝝ.
Multum uero patriæ profuit. Nam ſubegit iturcos: plurimamq; eorum prouinciam iu
deis adiecit: & compulit habitantes in ea: ut ſi uellent in prouincia permanere: circunci
derentur ſecundum leges moſaicas. Erat autẽ naturæ ualde moderatæ: uel pudoris inge
nui: ſicut teſtimonium præſtat ſtrabon nomine timagenis: ita dicens. Modeſtus fuerat
hic uir: & nimium iudeis utilis. Nam prouinciam eis acquiſiuit: & partẽ gẽtis iturcorũ
ſibi circumciſionis uinculo coniunxit. Cap. XIX.

Efuncto tñ Ariſtobolo: Salomoni uxor eius quę apud græcos alexãdra noĩatur
d ſoluẽs fratres eos quos ligatos Ariſtobolus tenebat: ut ꝓdictũ eſt: Iãncũ q & ale
xãder dicebat̃, regẽ ordinauit ętate maiorẽ. q nũquã ad faciẽ patris uenit. Cauſa
uero huius odii: talis fuiſſe dicit̃. Cũ diligeret priores filios ſuos hyrcanus antigonum &
Ariſtobolũ: & apparuiſſet ei deus in ſomnis: & interrogaſſet eum: quis filioꝝ ſucceſſor
eius exiſteret: deo demonſtrante uultũ iſtius: cõtriſtatus q, oium bonoꝝ ſuoꝝ hic heres
exiſteret: genitũ in galilea nutriri dimiſit. Deus uero nequaq̃ mẽtitus eſt hyrcano. Nãq;
regnũ poſt ariſtoboli finẽ iſte ſuſcepit. Qui unũ e fratribus ſuis nitentẽ regnũ ꝑſumere
interfecit: alterum uero uolentem innocẽter uiuere honorabiliter tractabat. Is eni dum
principatum ſuum ſicut & ei uidebatur utile diſpoſuiſſet: expeditionem contra ptholo-
maidã egit: pugnaq; cõmiſſa: uictor in ciuitatẽ hoſtes cõcludẽs: obſidebat eos. Nam
ex ciuitatibus maritimis: ptolomais & gaza ſole ut ſubiicerent̃ reſtabãt: necnõ ẽt zoili
tyrãni ſtratonis: & dora. Sed philometore antiocho: fratreq; eius antiocho ciziceno in-
uicẽ decertãtibus: ſuaſq; uires ꝑdẽtibus: nequaq̃ ptolomaite ſperabant ab illis auxiliũ.
Quibus obſidione exhauſtis: zoilus q turrẽ ſtratonis dorãq; tenebat: agmen militare
nutriens: tyrannidẽ meditatus eſt: dũ reges contra ſe bellarẽt: & paululũ ptholomaitis
ſubueniebat: qa nec reges talẽ familiaritatẽ circa eos habebãt: ut cõfiderẽt ab eis mereri
ſolacia. Vterq; enim tolerabat: quod ſepius athletis contigit: qui cũ uiribus diffidunt:
erubeſcentes credere: otio uel quiete certamina differunt. Reliqua ptolomaitis ſpes erat
in rege ęgyptiorũ ptolomeo latiro q cũ a matre depulſus a regno fuiſſet: ciprũ habita-
bat. Igit̃ mittentes ad eũ ptholomaitę petebãt auxilio uenire: quatenus eos a manibus
alexandri periclitantes eriperet. Spẽ uero non minimã ẽt ei legati excitauerũt dicentes:
ſi trãſiret ad ſyriã: haberet gazeos & zoilũ. inſup & ſydonios ac multos alios: ꝓ ptholo
maitis ſecũ pugnantibus. Quibus incitatus nauigare feſtinauit. Per idẽ tp̃s demetrius
orator eloquentiſſimus: pſuaſit eis ſuiam ꝑmutare: melius eſſe dicens: incertũ iudeorum
ſuſtinere periculũ: quã manifeſtã ſuſcipere ſeruitutẽ: dũ ſe traderent domino: quo facto
non ſolũ ꝑſens haberẽt bellũ: ſed multo maius ab ægypto ſparẽt. Nã & cleopatrã ne-
quaq̃ pati filiũ uicinũ exercitũ aggregare dicebat ſed uenturã cũ maximo contra eum
exercitu: quæ ꝓperabat & a cipro filiũ eiicere: & cũ ptholomeus nihil proficeret: rurſus
ciprũ fugeret: ipſi uero nouiſſimũ haberẽt periculũ. Ptholomeus uero: q̃uis p uiã cogno
uiſſet ptholomaitarum uoluntatẽ mutatã: non minus tamen nauigauit: & applicuit in
ſycamina: ibiq; uires ſuas depoſuit. Oĩs uero exercitus eius erat cũ æquitibus & pediti-
bus triginta milia. Quos cũ iuxta ptholomaidã produxiſſet & applicuiſſet: ualde cogi
tabat: quõ neq; legatos eius ſuſciperent: neq; uerba audirẽt. Sed cũ ueniſſet ad eũ zoilus
& gazai: appeterentq; auxiliũ ſibi ꝓberi: q, terra eorũ a iudeis & Alexandro depopula-
ret̃: ſoluit obſidionẽ Alexander ptholomei timore: reuerſuſq; ad propriã terrã: deinceps
bella diſponebat latẽter qdẽ cleopatrã cõtra ptholomeũ inuitans: aperto uero amicitias

& obtineret:neq; cōtēneret tā optimā multitudinē iudeoꝝ ſibi ſubiicere. Cūq; ananias
contradicens ſuaderet iniuſtum eē: ſi hoiem auxiliatorē priuaret ꝓpria ptāte:uerū ēt &
cognatos ſuos eſſe: nec te minime uolo inqt ignorare regina quō ꝓpter hāc iniqtatē ini
micos oēs iudeos hēbis. Hæc ergo anania perſuadente cleopatra flectiť nihil pœnitus
alexandrū ledere:ſed ſocietatē cū eo cōpoſuit in ſcitopoli ſyriæ. Qui cum a ptholomei ti
more liberatus eēt:exercitū ſtatī cōtra humilē ſyriā ꝑduxit & expugnauit gadara decē
mēſibus oppſſam: & amathunta magnū ꝓpugnaculū habitantiū ſup iordanē:ubi op
tima uel induſtria digna theodorus zenonis pſidebat: qui inſpate iudeos inuaſit:& decē
milia interfecit ſarcinaſq; Alexādri diripuit. Quo facto nequaq̄ pturbať alexander: ſed
mox iuxta maritima loca ducit exercitū: & raphiā & anchidonā expugnauit q̄ poſtea
herodes agrippiadā noiauit. Cumq; uideret ptholomeū a gaza ad ciprū rediſſe:matrēq;
eius cleopatrā ad ægyptū: gazeis iratus:quō ptholomeū auxiliatorē conuocaſſent:ciui
tatē obſedit:ꝓuinciāq; ipſoꝝ depredauit. Sed aplodotus dux gazenorū cū duobus mi
libus pegrinis:& decē milibus ciuiū in exercitū irruit iudeorū:& quādiu nox erat: gazei
uincebāt:arbitrātibus iudeis rurſum ptholomeū ſupueniſſe. Poſtero āt die facto:cogno
ſcētes iudei ueritatē:reuerſi gazeos inuadunt & ꝓſternūt mille. Quibus adhuc reſiſtē
tibus:neq; multitudine moriēte pterritis:geſſere prœliū:& qcqd aduerſi accidiſſet tolle
rare paſſi ſunt:ne hoſti ſubiicerētur. Exhortabať aūt eos rex arabum arethas magnani
mus uir:q ſuperabať in auxiliū eorū uenturus. Sed contigit antequā ueniret aplodoto
perēpto:ciuitatē capi. Nā liſimachus frater eius inuidēs: q̄ ei magna gloria a ciuibus p̄
bebať:interfecit eum:militarēq; cōgregans phalangē:ciuitatē alexādro ꝓdidit:q ſtatī
cū ingreſſus fuiſſet quieuit. Poſt aūt milites gazeis imiſit:ut eos cruciarēt:& per diuerſa
loca proſternerēt:nec tamē gazei aīas debiles:ſed paratas habentes:uenientibus iudeis
reſiſtebant:& nō paucos dilaniabant:alii uero deſolatias domos ſuas incendebāt:ne ali
qua ſpolia aduerſanī poſſent inuenire:alii & liberos cū uxoribus ſuis manibus īterficie
bant:q̄tenus ſeruitutē inimicorū uel taliter euitarent. Cūq; qngenti ex primatibus eorū
in tēplū appollinis confugiſſent quoꝝ cōſenſu p̄dictio facta erat:hos abſtrahēs Alexan
der occidit:ciuitatēq; poſt anni obſidionē deponens: ad hieroſolymā remeauit. Eodem
tēpore & Antiochus q criſpus dicebať moriť:inſidiis herēdiani:anno uitę ſuę quadra
geſimoquinto:īperii uero uiceſimonono. Cuius principatū cū filius eius Seleucus ſuſce
piſſet: bellauit ēt contra fratrē patris antiochū q ciziccenus noiabať:quē cum uiciſſet &
cepiſſet interfecit. Nō multo uero poſt:ciziceni filius antiochus:& Antonius pius cū ꝑ
ueniſſent in arodo:coronāq; ſibi īpoſuiſſent cōfligunt cū ſeleuco:quē poſt uictoriā ex oī
ſyria depulerūt. Qui cū fugeret in ciliciā: & pueniſſet inopſueſtiā:iterū ab eis pecunias
exigebat. Tū populus inopſueſtenus indignatus palaciū eius incendit:eūq; cum amicis
extinxit. Antiocho uero ciziceno adhuc ſyriæ regnāte:ſeleuci frater Antiochus bellū cō
tra eū ꝑduxit:uictūq; cū ſuo ꝓſtrauit exercitu. Poſt ipſum uero & frater eius Philippus
cū īpoſuiſſet ſibi diadema:in parte ali ſyriæ regnabat. Ptholomeus uero latirus quartū
fratrē eorū demetriū:q ceraunus dicebať a gnido deducens:in damaſco regē cōſtituit.
His aūt duobus fratribus ptinaciter Antiochus reſiſtens:citius occidiť. Nam laodiciæ
gaminorū reginæ cōtra parthos bellāti cū ſocius aduenīſſet: uiriliter pugnās occubuit.
Syriā uero duo fratres eius tenuerūt: demetrius & Philippus ſicut alibi demonſtratū ē.
Alexander aūt dū cōtra eū ſui ſeditionē mouiſſent in die qua feſtiuitas tabernaculorum
agebať:& ſup arā ſtaret imolaturus:uirgis cedrinis iaculabanť eū. Nam legytimū eſt
apud iudeos in ſcenophegiis unūquēq; portare uirgas ex palmis cedrinis. Demonſtraui
mus aūt hęc ēt in aliis. Nec ſolū hac iaculatione contenti.uerū cōtumelioſe eū aggreſſi

ſimul cũ damaſcenis ciuitatẽ philippo tradidit. Ingratus uero mileſio philippus extitit:
cũ nihil oĩno ꝓ traditiõe ciuitatis ei donaret:nã timore putabat mileſiũ ꝑdidiſſe. Qua-
ꝓꝑ in ſuſpitione eũ hẽbat:q rurſus damaſco depellit̃. Nã cũ philippus ad circũ exiſſet:
mileſius clauſit damaſcũ:& ãtiocho ſeruauit. Quod factũ cũ audiſſet de philippo ãtio-
chus:reuerſus ad arabiã:expeditionẽ ſtati cõtra iudeã parauit:pedites qdẽ octo milia:
ęqtes ãt octingẽtos. Cuius alexãder cõgreſſionẽ timẽs foſſam altiſſimã fodit:circa ca-
farſalam:q̃ nũc antipatris uocat̃ initiũ eius faciẽs:uſq; ad ioppẽ. Cũq; muꝝ ędificaſſet
& turres ligneas erexiſſet:ꝑ ſtadia centũ qnquaginta:Antiochum expectabat. Ille autẽ
hæc incẽdio cremans:exercitũ ſuũ ad arabiã exinde tranſduxit. Cui rex arabũ cedẽs pri
mũ: deinde ex improuiſo cum decẽ milibus ęquitũ aduenĩes: occurſionẽ antiochi forti
ter debellauit. Dũq; uinceret:antiochus occidit̃ auxiliũ parti laboranti ferendo. Poſtq̃
uero cecidit antiochus:milites eius ad canã uillã confugiũt:ubi plurima pars eoꝝ fame
cõſumitur. Poſt hunc imperat inferiori ſyrię arethas: exceptus in principatu a damaſce
nis:ꝓꝑ ptolomei iuuẽis odiũ. Qui cũ militiã cõgregaſſet cõtra iudeã & circa idida uicũ
ꝑlio uiciſſet alexãdrũ:cũ pactis a iudea diſceſſit. Alexãder ãt iteꝝ cũ inuaſiſſet Diẽ ciui
tatẽ:cõtra eſſemon ꝓduxit exercitũ:ubi plurimæ uel mirãdę res zenonis fuerãt: quã tri
bus aggeribus circundãs:pugnãdo inuaſit. Exinde cõtra gaulã & ſeleuciã pgit: & has
cũ cepiſſet:ſubegit ẽt uallẽ quę antiochi dicit̃ caſtellũ quoq; gamala. Sed cũ multi de-
metriũ ducẽ locoꝝ illoꝝ accuſarẽt:nimis cũ indignatus dãnis affecit: & tertiũ ãnũ cõ-
plẽs:ſoluta expeditiõe ad ſua reuerſus ẽ:quẽ iudei grate oĩno ꝓꝑ fœlicitatẽ eius accipiũt
Per idẽ tp̃s iã ſyroꝝ:& idumæoꝝ: & fœnicũ ciuitates iudei poſſidebãt: iuxta mare qdẽ
ſtratõis turrẽ:appollõiã:ioppẽ:iãniã:azotũ: gazã:ãtidonẽ:rafiã:rinocora:ĩ medi terrãe
is uero ꝑ idumeã:aborã:mariſſã:oẽmq; idumeã:ſamariã:carmelũ:& ithabriũ mõtes:ſci
topoli:gadarã:gaulanitidẽ: ſeleuciã:gabala: moabitidẽ:ſebõ: midabalẽ: baoronecę:ma
gna:& onzora:cilicũ: aulonẽ: pellãtẽ: hanc ẽt deſtruxerũt cũ nõ ꝓmiſiſſent hitãtes ĩ ca
patrios iudeoꝝ ſeniores ſuſcipere:alias quoq; ſyrię ciuitates euerterũt. Poſt hęc rex alexã
der crapulæ multũ indulgẽs:in ualitudinẽ incidit:& tribus annis q̃rtano tipo laborãs,
nec ſic ab expeditiõe quieuit, donec in laboribus expiraret. Mortuus ẽ aũt ĩ mõte gera
ſenorũ rabagã caſtellũ trans iordanẽ obſidẽs. Quẽ cũ uidiſſet regia ꝓpinquantẽ leto:
nullãq; ſpem ſalutis habentẽ deplorans futurã deſolationẽ ſuã & filiorũ ait. Cui me ita
relinquis cũ filiis:alterius auxiliis egentẽ:dũ ſic ſcias aduerſariã tibi gentẽ exiſtere. Tũc
ille pſuaſit ei mãdata ſua cuſtodire:q̃tenus certũ cũ filiis regnũ tutaret̃:& ut mortẽ mili
tibus eius celaret:uſquequo caſtellũ caperet:dehinc ut ad hieroſolymã uictrix & ſplẽdi
diſſima rediret:& phariſeis ptãtẽ daret qd uellẽt agere:eoſq; honore ꝑferret:q̃tenus illi
laudantes eã ꝓpter honorẽ ſibi illatũ:fidẽ ei gentẽ cõſtituãt. Nã poſſe hos multũ apud
iudeos dicebat: & lędere ſi quẽ abhominarent̃:& ꝓdeſſe cui fideles exiſterẽt:cũ nimiũ
eis a populo crederet̃ qcqd uellẽt de aliquo ſeuiſſimũ referre:ſeq; ideo offendiſſe multi
tudinẽ aiebat:q, phariſeos aliquãdo cõtriſtaſſet. Tu igit̃ inqt cũ ad hieroſolymã ꝑuene
ris:cõuocatis militibus eis meũ corpus oſtẽde:& ꝑmitte eis q̃liter uelint uti meo cada-
uere:ſiue cõtumelioſe uelint & inſepultũ relinquere: q, a me iniq; ꝑpeſſi ſunt:ſeu aliqd ĩ
corpus meũ deſeuire:cõcede: neq; ſine illorũ cõſilio uelis aliqd in tuo regno decernere.
Quod ſi hæc ad eos dixeris:ego qdẽ clariore dignior ab eis funere:quã a te habebor:cũ
ita poſt mortẽ in aliquo nõ ſeruet̃:tu uero firmũ tibi cõficies principatũ. Hæc cum ſuæ
pſuaſiſſet uxori:deceſſit ĩperii ſui uiceſimoſeptimo anno:ætatis uero q̃drageſimonono.
Alexandra itaq; cũ caſtellũ cepiſſet:ſecũdũ mariti mãdata phariſeos alloquit̃:& illo-
rum ptãti mariti corpus:& regni gubernationem cõmendat:& ita irã qdẽ eorũ quã in

alexandrū habebant:extinxit:fideles uero eos amicos ſibi parauit. Qui ſecundo populū
ad reconciliationē conuocantes:res geſtas alexandri explanauerunt: regē ſe iuſtū dicē-
tes & magnū perdidiſſe & tātum populo luctū & meſtitiā laudibus regis intulerunt:ut
exequias ei meliores quam cæteris regibus exhiberent. Cap.XXII.

Lexāder aūt liberos relīquēs Hyrcanū & Ariſtobolū uxori alexādrę regnū tra
a didit & ex filiis eius alter hyrcāus reꝝ gubernationē ignorās uitā ocioſam elege
rat nouiſſimus uero ariſtobolus efficax & audax erat. Igit̄ a populo mulier dili-
gebat̄:eo ꝙ uidebat̄ contriſtari:de qbus maritus eius peccaſſet. Quæ principē qdē ſa-
cerdotū Hyrcanū ꝓp ętatē: magis aūt ꝓp innocētiam ordinauit: phariſeis tn̄ oīa facere
ꝑmittens: qbus obedire multitudini ꝑcepit:& ſi qd legū Hyrcanus ſocer eius ſoluiſſet:
quod phariſei ſecundū patriā traditionē introduxerāt:hoc iteꝝ reſtituit. Nomē regiū tā
tū ipa ferebat:oēm uero ꝑtātē phariſei poſſidebāt. Nā & trāſfugas educebāt & ligatos
ſoluebant: & nihil a dominis pœnitus differebant. Verūetiam regina ꝓuidentiā ſui fa-
ciebat:dum multos conductos milites contineret: ſuaſꝙ uires duplas oſtēderet:ut iam
ī circuitu reges terreret: & caperet obſides ab eis miſſos. Pacē uero oīs hēbat ꝓuincia
ꝑter phariſeos. Nā hi rēpublicā cōturbabāt:reginā flectere moliētes: q̄tenus occideret
cōſiliarios alexādri: q cū hortati eēnt octingētos īterficere:ex qbus ipſi unū occiderunt
dyogenē:& poſt ipm alios multos:uſquequo potētiſſimi eoꝝ in aulā ītrarēt cū ariſtobo
lo:cui uidebant̄ moleſta facta phariſeoꝝ. Apparebat aūt:ꝙ uellet occaſiōe accepta ma
trē a regno deponere. Qui cū īgreſſi fuiſſent: āmonebant eā:quanta feciſſent:ꝑ q̄ firmā
fidē ſuo dn̄o cōſeruaſſent:pro quibus ēt multa ab eo merita accepiſſent:& petebant:ne
oīno ſpē eoꝝ euerteret. Nā cur fugerēt aduerſariorū pericula:ſi domi ab inimicis ultio-
nē tanq̄ pecora tolerarēt. Dicebant ēt:ſi cōtēti eēnt aduerſarii mortuoꝝ interitu:ꝓpter
mortuorū fidē ſe patienter ea q̄ cōtigerūt ꝑferre:ſi uero in hiſdem phariſei ꝑmanſerint,
petebāt dari ſibi licentiā recedēdi. Nā ꝑter iuſſionē eius nullatenus aiunt pati ſaluti ſuæ
ꝓuidere:ſed libēter ī aula eius morari:ne ꝑfidos eos poſt diſceſſum putaret:obpropriū
uero reginę eſſe:ſi neglecti ſocii mariti eius aduerſariis traderent̄. Nā gaudium arethæ
arabo erit:tot & tales uiros a te alienari quorū prius terribile fuerat nomen auditum. Si
uero phariſeos ꝑpōere iudicas unūquēꝙ ī caſtellis diſpone & ſi ita aduerſarios uis erige
re ſine nos in humilitate cōſiſtere. Multa talia cū ei dicerēt & ad miſericordiā mortuoꝝ
& ꝑiclitantium umbras Alexādri īuocarēt, oēs q aſſiſtebāt lachrymis cōpleti ſunt:ſed
amplius ariſtobolus q dum ſuā oſtenderet uoluntatē multa cōtra matrem locutus eſt.
Sed illi qdē ſuæ calamitatis cā fuerunt:dū ambitioſe furēti mulieri ꝑter cōſtituta regni
cōmitterēt moderamina. Quæ dū nihil ſciret quod ageret:ad poſtulationē eorū cuſto-
diā caſtellorū illis credidit ꝑter Hyrcaniā:& alexādriā:& macheruntā:ubi plurimæ &
ꝑcioſiſſime res eius repoſitę uidebant̄. Non multo poſt tamen ſuū filiū ariſtobolū cum
exercitu deſtinauit ad damaſcū cōtra ptolomeū q mineus dicebat̄:q nihil ſtudio dignū
agētes:ad hieroſolymā reuerſi ſunt. Eodē tpe nunciat̄ tigranis cū trecentis milibus ar-
matorū cōtra iudeā uenturus:quod nimis reginā & gentē ꝑterruit:ut dona multa nobi
liſſima ꝑ legatos deſtinaret:quē obſidentē ptolomaidē inueniūt. Nā regina ſuaſit habi
tatoribus ptholomaidis: ut tigranē excluderēt. Qui cū peterent eū ꝓ ſua regina:proꝙ
ſua gēte: laudat eā tigranis:ꝙ ex longinquo legationē ei cū donis tranſmiſiſſet:ſpem ēt
eis bonam ꝓmiſit. Capta uero ptholomaide nunciat̄ tigrani:ꝙ mitridaten dū ſequeret̄
lucullus:illū qdē fugientē ad hyberos minime potuiſſet cōpręhendere:armeniam uero
depopulat⁹ obſediſſet. Quę cū cognouiſſet tigranis:domi reuertit̄. Interiecto uero tpe
alexandra regina cū in ualitudinē ſeuiſſimam incidiſſet:placuit Ariſtobolo rēpublicam

inuadere:& ꝑ noctē cū uno famulo egreſſus ad caſtella ꝑrexit:ubi paterni ſui amici de-
gebāt.Nā olim de actibus matris ſuæ cōquerebat᷑.Tūc uero magis ueritus ē:ne matre
defuncta:& phariſeis tenētibus oē genus ſuū deperiret.Prouidebat.n.futurū: ꝙ nō poſ
ſet principatui ſuccedere:dū frater eius maior extaret.Cōſcia uero facti uxor eius fuerat
quā illic cū ſua generatiōe dimiſit.Cūq; primū ꝑueniſſet in gabatha:ubi potētiſſimus
galeſtis eius amicus erat:a quo ēt ſuſcipit᷑: & poſt diē regina cū Ariſtoboli fugā ſenſiſ-
ſet:diuq; putaſſet diſceſſionē eius nō ꝓ rebellione fieri:uenerūt qui nūciarent iā tenuiſſe
illū primū caſtellū & ſecūdū:& reliqua oīa. Nā uno cōpręhēſo:ſimul ad illius uolunta
tē oīa feſtinabāt.Tūc cūcta gēs iudeoꝝ cū regina in maxis cœpit eē terroribus. Nam
ſciebāt nō longe eē Ariſtobolū:q̄tenus ſibi pricipatū defenderet:timebāt ēt:ne ultionē
exigeret de illatis ſibimet cōtumeliis . Placuit igit᷑ uxorē eius cū genere in ſupiori cuſto
dia tēpli conſtitui.Ariſtobolū aūt cū multi frequenter nunciaſſent regio circundatū or
natu: & intra quindecim pene dies loca uigintiduo occupaſſe:unde ēt militiā cōgrega-
ret a libano uel traconitide: uel monarchis:tunc ſeniores iudeoꝝ & Hyrcanus ad regi-
nam intrantes:petebant ut ſnīam de rebus ferret inſtātibus. Nā Ariſtobolus iam pene
cuncta poſſederat: tantis locis occupatis . Inhoneſtum.n.ꝑutabant q̄uis in egritudine
laboraret: ſine ea aliquod conſiliū capere : imminere uero ſibi nō longe ꝑiculum clami
tabant.Cūq; illa p̄cepiſſet eis agere:quæ exiſtimarent ꝓdeſſe: multas quoq; cās eis uti
les adeſſe demōſtrabat.i.gentē ualidā:exercitū potētiſſimū pecuniaꝝ copiā:ſibiq; defi
ciēte ia corꝑe uanū eſſe:ꝑ talibus laborē īpendere.Hęc cū dixiſſet:nō multoplus deceſ
ſit:āno ſui regni nono:ætatis uero.lxxiii.mulier q̄ debilitate ſui ſexus nūq̄ ſuccubuit:cal
lida circa regni detētionē:quod ex ipſis opibus euidēter oñſum ē:& q̄ p̄poneret futuris
p̄ñtia:& q̄ potētię nihil p̄poneret pricipali:cū nec bonū aut iuſtū attēderet:ad ſūmā ca
lamitatē negocia domus ſuę ita ꝑduxit:ut poſt multa ꝑicula & labores ꝑtātē q̄ poſſedit
non multo tpe: tracta cupiditate perderet.Inimicis eni generis ſui quam habuit tradidit
ꝑtātē: & principatū potētiū amicorū gubernatione priuauit:& miſeriis regnū poſt ſuā
mortē cōpleuit propter malā diſpoſitionē.Sed q̄uis ita regnaſſet:gentē tamen in pace
cuſtodiuit.Alexādra ergo finem inuenit huiuſmodi.

INCIPIT LIBER.XIIII.ANTIQVITATIS IVDAICAE. CAP.I.

ALexandrę reginæ morte in ſuperiori uolumine demonſtrata:ſequē
tia referamus:nihil feſtinātes aliud:niſi minie qeq̄ de geſtis rebus
memoriæ ꝓuidēdo p̄terire.Nam q cōſcribūt hiſtorias:& res uete
res īdicant:oportet eos ꝓpter antiquitatē narratiōi decus īponere
uel explanationi rerū ſtudere ꝓpter legētes,q̄tenus cū aliq̄ gratia
uel delectatione experientiam poſſint rerum concipere.Super oīa
uero certius cōſcriptores debēt & ueritatē dicere:ut rerum ignari
poſſint credere lectiōi.Centeſima octogeſimatertia olympiade.Q. Hortenſio:& quin
to metello cretico conſulibus bellū contra Hyrcanū Ariſtobolus præparauit:pugnaq;
facta prope hierichunta multi milites Hyrcani ad fratrē eius tranſfugerūt.Quo facto:
Hyrcanus ad arcē ubi Ariſtoboli uxor & filii a matre eius erant cōcluſi confugit.Cui
Ariſtobolus de recōciliatione uerba faciens inimicicias depoſuit:ut ipſe qdē regnū tene
ret:frater aūt priuatus uiueret: in ſua poſſeſſione contentus.Cunq; hæc diſpoſuiſſent in
tēplo:& iuſiurandū & dextras dediſſent: oī populo uidente, diſceſſerunt:ille quidem in
aulam regiam:Hyrcanus uero ut priuatus in Ariſtoboli domū. Cap.II.

Micus igiť qdã Hyrcani genere idumeus antipater dictus multas poſſidẽs pecu
a nias & uir efficax: Ariſtobolo ſuſpectus hẽbať pp Hyrcanũ. Nicolaus tamẽ da
maſcenus ait hũc genere nobiliſſimũ iudeoꝝ fuiſſe: ex illis q ad iudeã a babylone
reuerſi ſunt. Hęc ãt refert ad gratiã Herodis filii eius quẽ regẽ iudeoꝝ cõtigit poſtea fie
ri: de quo apto tpe dicemus. Hic ergo antipater q prius antipas appellabať: & eodẽ pa
tris noie uocabať: cum eũ alexander rex: & uxor eius ducẽ totius idumeæ ordinaſſent:
amicicias iniſſe cũ finitimis arabis: & gazeis & aſcolonitis phibeť: multis & maximis
donis illos ſibi cõiungẽs: & cum Ariſtoboli potẽtiã iunior antipater formidaret: timẽs
ne qd ab eo pateret ꝓpter inimicitias: latẽter excitat cõtra eum iudeoꝝ ualidiſſimos ui
ros iniuſtũ eſſe dicens negligere: dũ uiderẽt Ariſtobolũ iniq; principatũ habere: fratrẽq;
eius priorẽ eiectũ: cui magis ꝓpter ætatẽ imperiũ debebať. Et cũ hęc ad Hyrcanũ uer
ba frequẽter faceret: & diceret piclitari uitã ſuã: niſi ꝓuideret ſibi: fecit eũ diſcedere. Nã
indicabat Ariſtoboli amicos nullũ tps ꝑtermittere in quo nõ pſuaderent eũ interfici: q-
tenus firmũ ſibi gereret principatũ. His hyrcanus uerbis minĩe credebat: dũ natura bo
nus eẽt: & accuſationẽ facere nõ admitteret: faciebat aũt eũ inocẽtia & mẽtis remiſſio:
ut debilis & inualidus putareť cũ contrariæ naturę Ariſtobolus eſſet. Nã facinoroſus
& arrogans erat. Sed cũ antipater uidiſſet Hyrcanũ non attẽdere uerba ſua: nullatenus
parcebat ſingulis diebus accuſationes fictas de Ariſtobolo illi inſerere: tanq̃ eũ interfi-
cere feſtinaret. Quẽ uix impulit ad arethã arabũ regẽ confugere. nã ꝓmittebat ei auxi
liatorẽ illũ quoq; futuꝝ. Igiť cũ hęc audiſſet Hyrcanus: arbitratus ꝓdeſſe ſibi ad finiti
mã iudeæ arabiã diſcedere: ꝑmittit antipatrũ ad arabũ regẽ fidẽ ab eo acceptuꝝ: q; refu
giẽtẽ ad ſe ñ traderet inimicis. Cũ uero accepiſſet fidẽ: ãripť ad Hyrcanũ hyeroſolymã
remeauit: cum quo pauco poſt noctu de ciuitate egrediť. Cũq; multam feciſſent uiã ad
petrã ciuitatẽ ꝑueniunt: ubi palatiũ arethæ erat. Cap. III.

Ntipater aũt dũ multũ amicus regis eſſet & rogaret eũ ut hircanũ ad iudeã de-
a duceret: & hoc ſingulis diebus ſine ulla intermiſſione faceret: ſed ẽt dona ꝓmitte
ret flectit arethã. Necnon ẽt hircanus pollicitus eſt ſi reſtitueretť patriæ regnũq;
ſuſciperet: oẽm terram & decẽ ciuitates quas ſuus pater alexander ab arabis acceperat
reddere: Fuerũt aũt medaba: labias: nabalota: arabata: galathone: iazora: mõſlimgon:
ediſſa: ribdaluſa: oriblo. Cũ has ꝓmiſſiões audiſſet: cõtra ariſtobolũ exercitũ qnquagin
ta milia eqtũ & peditũ ꝓduxit. Sed cũ in ꝑlio uiciſſet: & multi poſt uictoriã ad hircanũ
refugiſſent: deſolatus ariſtobolus ad hieroſolymã ſeceſſit. Arabũ aũt rex oẽm agẽs exer
citũ: & applicãs ad tẽplũ: ariſtobolũ obſidebat: & adiecto populo iudeorũ hircano pari
ter obſidẽte: ſoli ſacerdotes cũ ariſtobolo ꝑmanſere. Igiť arethas cum exercitu arabũ &
iudeorũ circũdans ciuitatẽ fortiter obſidioni iminebat. Quæ cũ fierẽt: tpe celebrationis
azimorũ q̃ paſcha diciť ꝓbatiſſimi iudeorũ ꝓuinciã relinquentes: in egyptũ receſſerũt.
Onias uero qdã uir iuſtus deoq; amabilis: q dũ nõ plueret: orauit deum q̃tenus ſolueret
ſiccitatẽ: & audiẽs deus pluit: dũ tũc oclatũ eũ haberẽt ꝓpter ſeditionẽ abſtraxerũt: & i
exercitũ iudeoꝝ ꝓduxerũt: petẽtes: ut ſimiliter oraret cõtra Ariſtoboli milites ut ſolue
renť: ſicut ſoluta ẽ pluuia. Cũq; diu reſiſteret recuſans a multitudine cõpulſus in medio
ſtetit ita orando dicẽs. Deus oĩum rex: cũ hii q mecũ conſiſtunt tuus exiſtit populus: &
q obſidenť tui ſacerdotes ſunt: peto: ut neq; iſtos exaudias cõtra illos petẽtes neq; illos
cõtra hos orãtes. Cũq; hęc oraſſet, maliuoli iudei adorti ĩterfecerũt eũ. Deus aũt ſtatim
ab eis ultionẽ crudelitatis exegit. Nã pœnã exegit ꝓ morte onię hoc mõ. obſeſſis ſacer
dotibus: & ariſtobolo: celebratio paſcæ ꝓuenit: ĩ q̃ ſolemus multas ĩmolatiões offerre.
Cũq; indigerent uictimis ariſtoboli ſocii & petiſſent iudeos: ut pro uictimis acciperent
quãtas uellent

quantas uellēt pecunias: tunc illi mille dragmas ꝑ ſingulo capite dari dixerunt. Cunq; libenter ariſtobolus & ſacerdotes promiſiſſent: per muros pecunias depoſuerunt: quas illi cum accepiſſent nequaquā uictimas reddiderunt: ſed maliuolentia tracti fidei tranſgreſſores & impii coram deo pro fraudatione hoſtiarum extiterunt. Sacerdotes aūt orauerunt ad deū: quatenus hoc illis impune nō cederet. Qui non remoratus pœnā procellam uehementem accerrimāq; in fructus totius prouinciæ mittens: conſumpſit eos ita ut modius tritici: dragmis. xi. emeret. Cap. IIII.

Nterea Scaurum Pompeius dum in armenia adhuc tigranem ipſe debellaret: ad
i ſyriā deſtinauit. Qui cū damaſcum ueniſſet & a Iolio & metello nuper captam ciuitatem inueniſſet in iudeam prexit. Vbi dum ueniſſet ad eum legati Ariſtoboli uel Hyrcani ingrediuntur: petentes auxilia. Sed dum ariſtobolus promitteret quadringenta ſe dare talenta: & nihilominus hęc etiam eadem Hyrcanus offerret, Scaurus magis Ariſtoboli promiſſa ſuſcepit. nam & diues & magnanimus Ariſtobolus erat & omnino paruum ei erat: quod dari poſtulabatur: Alter uero & pauper & tenax: & de moribus perfidam promiſſionem protendebat. Nam & ſimile non erat ꝙ petebant idem uirtute ciuitatem nimis munitiſſimam & potētiſſimam capere & tranſfugas cum multitudine nabutheorum bello depellere. prędictis ergo cauſis flexus ſcaurus: cū pecūias accepiſſet ſoluit obſidionem: precipiens aretham recedere: ne romanis hoſtibus appareret. Igitur Scaurus ad Damaſcum iterum diſceſſit. Ariſtobolus autem cum multis uiribus cōtra Arethā & Hyrcanum parauit exercitum. Quibus cōfligens circa locum qui capirō dicitur uicit eos: multa milia hoſtiū proſternens: iter quos etiam & celaphon frater antipatri cecidit. Sed non multopoſt cum Pompeius in damaſcū perueniſſet: & inferiorem ſyriam percurriſſet uenerunt legati ab ægypto: & ab omni ſyria uel iudea: p quos miſerat ei donum maximum. Ariſtobolus autem auream miſit coronā quingentorum talentorum cuius mentionem fecit etiam ſtrabon capadox ita referens. Venerunt uero ex ægypto legati cum corona aurea quatuor milia ſolidorum: & a iudea uittis: uel torques aurea: quem nominabant tepnon ideſt delectabile. Hoc uero donum nos quoq; uidimus in templo romæ capitolini iouis ſacratum fuiſſe titulum habens Ariſtoboli filii Alexandri regis iudeorum quod eſtimatum eſt quingentis talentis. Igitur ariſtobolus iudeorum potentiſſimus: hoc donum dicitur miſiſſe. Interiecto uero tempore: rurſus legati ad eum uenerunt ideſt antipater pro Hyrcano nicomedis pro Ariſtobolo qui etiam accuſabant Gabinium & ſcaurum ꝙ pecunias accepiſſent: ille trecenta talenta: alter quadringenta. Cap. V.

Vnq; iuſſiſſet Pompeius certantes ad Damaſcum uenire īſtante tempore ueris:
c congregans Pompeius apamenum exercitum de locis hyemalibus ad Damaſcū properauit q in trāſitu ſuo mox apamenam arcem euertit: quam Antiochus muniuerat: ciziceuus dum Ptolomei minei prouinciam conſiderauit: uiri maliuoli: & pene Dionyſio tripolitano deterioris: qui ſecuri fuerat percuſſus. Et dum morte dignum inueniſſet: acceptis ab eo mille talentis ex quibus ſtipēdium militibus ſuis donauit: abſoluit eum: necnō & liſiadem oppidum cœpit ubi tyrannus ſilas iudeus erat. Cunq; ciuitates Heliopolim & Calſidem trāſiſſet in medio poſitū montem aſcēdit & ad inferiorē ſyriā damaſcūq; peruenit. Vbi & comperit: ꝙ iudei cum ſuis principibus Hyrcano & Ariſtobolo haberent diſcordiam: motāq; audiuit gentē contra utroſq; dicentē non debere ſub regali ditione eſſe: ſed patrio ritu ſacerdotibus obedire: quos deus uenerari præcepit. Hii nāq; dum nepotes exiſterent ſacerdotum: non contenti eo honore ad alium magiſtratū cupiebant gentem tranſducere: & ſeruitutis uinculis obligare. Hyrcanus aūt accuſabat

ꝙ maior frater eſſet:& Ariſtobolo partē paruā prouinciæ datā teneret.aliā uero Ariſto
bolū uiolentia cœpiſſe confirmans:necnon etiā incurſione cōtra finitimos & latrocinia
illū perpetrare criminabat̄:neq; gentem iudeoꝝ a ſe niſi per illius uiolētiā ad ſeditionē
deſcendiſſe.Cui ēt hæc alleganti teſtimoniū plus mille optimates iudei p̄bebāt:antipa
tro ſuadēte.Ariſtobolus aūt principatu dicebat eū cecidiſſe ꝓpter ſuā naturalē & ineffi
cacē ſeniciē: pro qua contēptibilis uidebat̄:ſe quoq; aiebat:non tantū ꝓ regni ambitio
ne ſumpſiſſe principatū:quantū metu:ne forte ad alios migraret.Appellari aūt ſe regē
patris ſui nūcupatiōe & teſtes cōuocabat iuuenes ꝓmptiſſimos quorū cultus purpurę:
uel comæ:necnō & falerę:aliuſq; ornatus ſic ei aſtipabatur:ut nō ad iudiciū intrare:ſed
ad pompam ꝓcedere putaret̄.Pōpeius tamen cū hæc audiſſet:Ariſtobolū de uiolentia
culpans:dimiſit eos:leuiter allocutus.Nā dixerat ad prouinciā eoꝝ ſeſe uenturum,quo
certius ſingula poſſet agnoſcere:cum nabutheoꝝ primū ꝓuinciā peruideret:& interim
eos pacē habere p̄cepit.ariſtobolo aūt blādiebat̄: ne ꝓuinciā faceret rebellare:adituſq;
uiæ concluderet:quod euenit. Cap.VI.

Riſtobolus enim a Pōpeio regreſſus:nec aliquid eorū quæ ille monuerat curās:
a in delō ciuitatē ꝑuenit:exinde iudeā prexit.Quapropter iratus Pōpeius expeditio
nē quā cōtra nabutheos parauerat in damaſco a ſyria:legioneſq; romanoꝝ cōtra
Ariſtobolū ꝑduxit.Cūq; peltam & ſcitopolim trāſiſſet:in coreas ꝑuenit:quæ initiū eſt
iudeæ mediterraneæ:unde munitiſſimū oppidū ſuper montē poſitū uidet̄ Alexandriū
nomine quo Ariſtobolus cōfugerat.Tunc pompeius deſtinans ad eū:iuſſit deſcēdere:
multiſq; ſuadentibus romanis non rebellare:deſcendit.Cūq; diſputaſſet contra fratrem
de principatu:rurſus in oppidum pompeio cōcedente diſceſſit:& hoc bis & tertio fecit:
ſperans regnū obtinere:ad omnia quę pompeius pręceperat obedire ſe ſimulans:donec
recederet ad munimina ſua:timens ne regno ſpoliaretur & hircano principatus trade-
retur.Pompeius autem cū iuſſiſſet ei ut caſtella traderet:& cuſtodibus ꝓpria manu ſcri
beret:quatenus eū ſuſciperent:noluit obedire nec ſcribere. Cap.VII.

Eſcendens aūt ad hieroſolymam bellum parauit:interiectoq; tempore pompeio
d exercitū contra eū ducente:quidā ex ponto ueniens nunciauit mitridatē hauſto
ueneno defunctū:quod illi filius ſuus farnaces confecerat.Cūq; in hierico caſtra
poſuiſſet:ubi maxime naſcitur opobalſamum:cuius cū flos acuto lapide inciſus fuerit
diſtilat: mane hieroſolymis aſcendit.Tunc Ariſtobolus pœnitēs ad pompeium deſcen
dit:pecuniaſq; offerens:in hieroſolymis eū ſuſcepit:rogabatq; bello deſinere:& quę uel
let cum pace diſponeret.Pompeius autem ueniam ei petenti preſtitit:& mittit gabiniū
cum militibus ad ciuitatem ut pecunias obtineret.Sed cum nihil horum penitus egiſ-
ſet:gabinius rediit:negatiſq; pecuniis de ciuitate excluſus eſt. Nam ariſtoboli milites
pactis minime conſenſerunt. Cap.VIII.

Vapropter Pōpeius iratus:ariſtobolū recluſit in carcerē: & ad ciuitatē peruenit:
q undiq; munitiſſimā:p̄ter ſeptentrionalem partem.Circuit enim eam uallis latiſſi
ma: & altiſſima:intus templum concludens:lapideo muro fortiſſime conſtru-
ctum.Sedicio itaq; intus hoīum de p̄ſentibus rebus erat:quibuſdā dicentibus:pompeio
tradi ciuitatē: ariſtoboli uero ſocii excludere eum & expugnare perſuadebant:& illum
haberi uinctum:Qui cum in templo refugerent:ponte abſciſo qui ciuitati iungebatur:
ſeſe ad obſidionē parabant.alii aūt exercitū pompeii ſuſceperunt:& aulā ei tradiderūt.
Pōpeius ergo piſonē legatū cū exercitu deſtinauit palatiū cuſtodire:& domos uel tēplū
obſeruare.Qui prius quidem uerba pacifica in templo concluſis offerebat:ſed hii dum
non obediſſent: loca iuxta tēplū poſita muris circundedit:ad oīa hyrcano miniſtrante.

Pópeius aũt mane circa tẽplũ a patre aquilonis:unde expugnare eos potuiſſent milites
collocauit.Fuerant nãq; p illã partẽ turres altiſſimæ:& foſſæ altiſſimæ q̃ ualle circunda
bant.Ponte nãq; deciſo munitior extiterat: in qua ualle põpeius cũ aggerẽ in circuitu
ſiluã incidentibus romanis imponeret:& uideret ſatis foſſam coequatã:machinamenta
uel inſtrumẽta bellica tiro deportata ſuperimpoſuit:p q̃ ẽt tẽplũ depoſuit.Sed ſi nobis
patrius mos non fuiſſet ſeptimo die uacare nullatenus aggerẽ cõſtruere iudeis repugnã
tibus potuiſſent.Nã bellãtibus & occidẽtibus reſiſtere lex cõcedit:ſi qd uero aliud ad-
uerſarii uelint facere:nulla nobis daṫ licentia ſabbatis eos ꝓhibere.Quapropter nõ cer
tantibus iudeis:nec manus armantibus turres erigere: uel machinamẽta romanis licuit
fabricare:qbus poſtero die utebãtur. Vnde põt noſtra erga deũ pietas legiſq; cuſtodia
cognoſci:q nihil timore obſidionis ad imolandũ ipediti fuiſſent ſed ſecũdo in die mane
& circa nonã ſup arã imolabant:& neq; inflictione belli ſacrificiũ remittebãt.Nã cum
capta ciuitas fuiſſet tertio mẽſe ieiunioꝝ::centeſima ſeptuageſima olympiade:gaio anto
nio:& Marco Tullio Cicerone cõſulibus:hoſtes tẽplũ ingreſſi cũctos pemerũt: q ſacri
ficiis occupati nullatenus ſacra ruperũt:haud timore aĩæ cõturbati:haud dolore morien
tiũ expulſi:ſed oĩa uoluerunt circa ipſas aras pati:putantes melius eſſe mori q̃ ſacrificia
iperfecta relinquere.Et hãc non eſſe laudẽ mendacẽ p quã pietas noſtra apparet:ſed ue-
rã extitiſſe cuncti teſtanṫ qui põpeii geſta cõſcripſerunt: inter quos ſunt & ſtrabon : &
nicolaus:necnon & Titus liuius romanæ cõſcriptor hiſtoriæ.At cũ machinamentũ pri
mũ illatũ fuiſſet: turris maxima cõmota cecidit:& aperuit partẽ tẽpli:per quam hoſtes
irruperũt.Quorũ primus Cornelius Fauſtus ſylle filius cũ ſuĩs militibus ſup murũ aſcẽ
dit:poſt eũ ẽt p alterã partẽ Furius Centurio cũ ſuis:in medio aũt Fauius & ipſe Centu
rio cũ turba fortiſſima.Tũc oĩa cede iudeorũ cõplebanṫ.Quidã.n.a romanis:alii uero
ſemetipſos occidebãt.Erãt q & p̃cipites ſeſe flãmis inter domos iniicerent:minime ualẽ
tes uiolentiã ſuſtinere.Cũq; ꝓſtrati uigintiduo milia iudeorũ:romanoꝝ uero pauci de-
functi fuiſſent:capiṫ ẽt abſcaloni patruus:ſimul & ſocer ariſtoboli.Non ergo parua in
tẽplo cõmiſſa ſunt: dũ ea q̃ priori tpe inuiſibilia uel inacceſſibilia erant adiſſet Põpeius:
& cũ eo nõ pauci uidiſſent q̃ non liceret niſi ſacerdotibus intueri:Inuenerũt aũt mẽſam
aureã: & circa eã candelabra uel libatoria non pauca:necnon & aromatũ multitudinẽ:
in theſauris uero ſacras pecunias duo milia talenta. Cap.IX.

Vas Pompeius penitus contingere noluit propter pietatem:& hoc dignum ſua
q uirtute fecit.Cũq; in poſterũ miniſtris tẽpli p̃cepiſſet illud purgare & legitima
offerre deo:Hyrcano principatum ſacerdotii donauit:eo q ei utilis apparuiſſet:
& prouinciales prohibuiſſet Ariſtobolo auxilium præſtare:auctores que belli ſecuri p-
cuſſit.Fauſtum uero cum aliis qui propenſius murum aſcenderant: pręmiis dignis ho-
norauit:& hieroſolymã ſub conditione fiſcalium romanis expoſuit.Ciuitates etiã quas
prius iudei de inferiori ſyria ablatas ſubegerant ſub ſuo principatu eſſe cõſtituit:& oẽm
gentem prius nimis extẽnſam:ſuos intra fines aſtrinxit:necnon & gadaram pauloante
dirutã ædificauit:demetrio donans gadarenos ſuo liberto:reliquas aũt ioppẽ & ſcitopo
lim:& pella uel diõ:& Samariã: & inſuper mariſſam & azotũ:& iamniã:& arethuſam
habitatoribus reddidit:q̃ mediterraneę fuerant p̃ter alias dirutas.Gazã uero maritimãq;
& ioppen: & dorã:& ſtratonis turrim quã poſtea herodes magnifice cõdidit:& cũ porti
cibus uel templis eam ornaſſet:cæſaream eam cognominauit: Põpeius liberas reliquit:
& a prouincia diſceſſit.Horum malorũ hieroſolymis auctores Hyrcanus & Ariſtobo
lus extiterunt:cum inuicem inter ſe bella geſſiſſent.Nam tunc libertatẽ depoſuimus &
ſubiecti romani ſumus & ꝓuinciam:quã armis poſſidemus a ſyris ablatã.Hãc Syris cũ

pulſi ſumus dẽuo reſtituere. Et ĩſup decẽ milia talẽta pauco tpe romani a nobis exege
rũt:& regnũ quod antiqͥtus ſecũdum generationẽ principibus ſacerdotum dabatur:po
pulare factũ eſt. De his qdẽ cõpetẽti loco dicemus. Pompeius aũt cũ inferiorem ſyriam
uſq; ad eufraten fluuium & ęgyptum Scauro tradidiſſet:& duas legiões romanas, per
ciliciam romam perrexit. Ducebat cũ ſua generatiõe Ariſtobolum uinctũ:cui duę filiæ
uel totidem filii fuerunt:quorum Alexãder euaſit:nouiſſimus autem antigonus cum pa
tre uel ſororibus romã deportatus eſt. Cap.X.

Caurus itaq; cõtra petram arabię cum exercitum produxiſſet:propter difficulta
s tem ciuitatis ĩ circuitu terram deuaſtabat. Sed exercitui romano fame fatigato:
antipater obediens pręceptis Hyrcani: a iudea triticum uel quęcũq; erant neceſ
ſaria deſtinabat. Cumq; miſſus ab Scauro legatus ad arethã perrexiſſet pro amiciciis q̃s
cum eo habere debuerat: flexit eum pecuniis ne prouincia prædaret̃. Qui ẽt fideiuſſor
eius pro trecentis talentis extitit & in his bellũ Scaurus ſedauit. Sicq̃dẽ nõ minus & ipſe
quã aretha concupiuit idẽ fieri. Cap.XI.

Nteriecto uero tpe cũ Alexander Ariſtoboli filius iudeã inuaſiſſet: dux exercitus
i gabinius de roma ad ſyriã uſq; puenit:q inter alia q̃ miranda fecit:cõtra alexãdrũ
ꝑduxit exercitũ: nullatenus ualente hyrcano uiribus illius reſiſtere:cũ ẽt erigere
hieroſolymoꝝ murũ feſtinaret quẽ Pompeius depoſuerat quod ne faceret: ꝓhibuerunt
eũ romani ibi conſtituti. Circuens aũt ꝓuinciã:multos iudeorũ armauit:& maturius q̃
ſperabat̃ collegit decẽ milia pedites:& mille qngentos æquites:alexãdriũ ẽt caſtellum
ualde munitũ & macherunta iuxta montes arabiæ cœpit. Igit̃ Gabinius cõtra eũ uenie
bat:cũ iã Marcũ antoniũ cũ romanis alioſq; duces ꝑmiſiſſet. Qui cũ romanis militibus
& ſubiectis iudeis quos phitolaus & malchus ducebãt:aduuantes ſibi & ãtipatri ſocie
tatẽ Alexandro obuiam ueniret: quos ſeq̃bat̃ ẽt Gabinius cũ legione. Alexander autẽ
ꝓpe hieroſolymã acceſſit:ubi cũ hoſtihus ꝑlio facto:peremerũt romãi tria milia iudeoꝝ:
capiunt ẽt nõ minus tria milia uirorũ. Interim Gabinius cũ alexãdriũ peruiniſſet caſtrũ:
inuitabat cõcluſos ad pacẽ: ueniãq; de prioribus ſuis delictis pollicebat̃ eis. Vbi cũ plu
res hoſtiũ foras uallorũ ſtarent:Marcus antonius fortiter decertans:in cõgreſſione mul
tos ꝓſtrauit. Gabinius uero exercitus partẽ cũ ibi reliquiſſet:& caſtellum uaſtaret:ipſe
reliquã iudeã circuibat:quantaſq; inueniſſet dirutas ciuitates renouari ꝓcepit:& cõſtru
ctæ ſunt Samaria uel Azotus:Scitopolis & Antidõa. Raſia uel Dora:Mariſſa & Gapa
& alię nõ paucę. Cumq; oẽs gabinii ꝓceptis obediiſſent:ciuitates multo tpe deſertę ſuos
habitatores acquiſiuerunt. Cap.XII.

Væ cũ ageret p ꝓuinciã rediit in alexãdriũ caſtellũ. Vbi dũ obſidionẽ ſtatueret:
q legationẽ ad eũ alexãder deſtinauit:ueniã ſibi de prioribus cõmiſſis poſtulãs:&
tradere caſtella:hircantã uel macheruntã: poſt ẽt alexandriũ pollicet̃. Quæ gabi
nius accepta euertit. Mater uero alexandri cũ ad eũ perueniſſet: nam fauebat romanis:
marito eius & aliis filiis romam abductis cõceſſit ei gabinius q̃ poſtulaſſet. Cũq; diſpo
ſuiſſet pacẽ cum ea: Hyrcanum ad hieroſolymã reduxit habiturum tẽpli diligentiam.
Quinq; tamen curias cõſtituit:æqualibus turmis gentẽ diuiſit:quarũ una hieroſolymis
degebat:alia in gadaris:tertia in amathunte:q̃rta uero in hierichunte:quinta in ſeſſoris
galileæ: q regia poteſtate liberati:ſub optimatũ gubernatione uiuebant. Cap.XIII.

Ed cũ ariſtobolus roma ad iudeã cõfugiſſet:& alexandriũ quod nuper dirutum
f fuerat renouare deſideraret:gabinius milites cum ducibus ſiſinnio & antonio &
ſeruilio mittit:ut eum oppidum reconſtrui prohiberent:ſimul & caperent. Multi
itaq; iudei ad ariſtobolũ tranſiebant:propter ueterem eius gloriam nouis rebus ſtuden

tes:necnõ & phitolaus dux hieroſolymorũ cũ mille ad eũ uenerat: qui tamen inermes
erant: quos decreuit in macherũte ponere. Ariſtobolus ergo eos q armis inopes erant:
dimiſit: armatos aũt octo milia exeuntes cũ collegiſſet: perrexit ad bellũ. Quos romãi
fortiter inuadẽtes: ꝑlio facto uicerunt. Et licet iudei ꝓpenſius decertarẽt: tamen atrocita
te hoſtiũ ad fugã couertunt͛: quorũ quinq; milia proſternunt͛: reliq uero diſperſi ut unuſ-
quiſq; ualuit: per fugã ſibi ſalutem quęſiuit: tamen plus mille ariſtobolus habens in ma
cherunte munitiſſimũ oppidũ receſſit. Cũq; male pugnaſſet: nihilominus ſpem ſibi bo
nam ꝓmittebat. Per duos tamen dies obſidiõi reſiſtens: multis perfoſſus uulneribus: ca
ptiuus cũ antigono filio qui de roma cũ eo fugerat ad gabiniũ trahit͛. Ariſtobolus qdẽ
his caſibus uſus: rurſus ad romanã ciuitatẽ trãſmittitur: quo ligatus tenebatur: cũ regnũ
& ſacerdotii principatum tribus annis & ſex mẽſibus geſſiſſet: uir clarus & magnani-
mus: filios ãt eius ſenatus matri remiſit: gabinio ſcribente hoc ei ꝓmiſſum fuiſſe ꝑ caſtel
lorũ proditiõe: ſed hi qdẽ i iudeam remearũt. Gabinius ãt cũ cõtra ꝑthos exercitũ duxiſ
ſet: & eufraten fluuiũ tranſiſſet: placuit ei ad ægyptum reuerti: quatenus ptolomeũ ibi
reſtitueret. Hæc uero & per alios hiſtoriarũ cõſcriptores demõſtrata ſunt. Gabinii dein
de militibus antipater miniſtrauit triticũ & arma & pecunias: & iudeos ꝓpe peluſium
auxiliatores effecit: q cuſtodes ęgyptiorũ adituũ fuerãt. Cũq; ex ęgypto remeaſſet: & ad
ſyriã ꝑueniſſet: ſeditiõibus & turbis eã inualeſcentẽ inuenit. Siqdem alexander ariſtoboli
filius recipiẽs rurſus ꝑ uiolẽtiã principatũ: multos iudeorũ ſubtraxerat: magnoq; cũ ex-
ercitu ꝓuinciã inuadens: oẽs romanos quãtos inuenit et occidebat: refugientes ad mõtẽ
garizim: Gabinius aũt hęc audiẽs: antipatrũ ut prudẽtẽ ꝓmittit ad illos q rebellabant:
ut eoꝝ ſedaret amentiam: quatenus ad meliorẽ ſenſum redirẽt. Qui cũ ꝑrexiſſet: multos
qdẽ caſtigauit: & ad cõpetẽtia reſtituit. Verũtamẽ alexãdrũ cõpręhẽdere nõ potuit: dũ
exercitũ haberet triginta milia iudeoꝝ: quiq; cũ gabinio cõfligens: uincit͛: decẽ milibus
ſuis ꝓpe itabriũ montẽ ꝓſtratis. Gabinius itaq; cũ diſpoſuiſſet hieroſolymoꝝ ciuitatẽ:
antipatri uoluntati obediens: contra nabutheos expeditionẽ ꝓduxit: quos cũ in pugna
uiciſſet: parthorũ tranſfugas mitridatẽ & orſanẽ dimiſit: q fide nõ ſeruata: ad proprios
remearũt. Sed gabinius cũ opera maxima uel clariſſima in expeditiõe feciſſet: romã re-
diit craſſo tradẽs ducatum. De põpeii & gabinii cõtra iudeos expeditiõe cõſcribit Nico
laus Damaſcenus & ſtrabo capadox: nihil unus altero ãplius exponẽs. Cap. XIIII.

Raſſus ãt cũ cõtra ꝑthos militiã ꝓduceret: ad iudeã peruenit: & pecũias tẽpli ꝗs
c põpeius nõ tetigerat: duo milia talẽtoꝝ abſtulit: necnõ & totũ reliquũ aurũ uſq;
ad octo milia talẽtoꝝ. Tulit ẽt & trabẽ aureã uerſatilẽ: trecẽtas minas pẽſantẽ.
Mina uero apud nos duæ & ſemis librę extimant͛. Tradidit ei ergo hãc trabẽ cuſtos pe
cuniaꝝ eleazarus noĩe ſacerdos: nõ maliuolo aĩo: nã iuſtus & bonus erat ſed dũ cõmiſſa
fuiſſet ei cuſtodia uelorũ tẽpli: q̃ mira pulchritudine uel cõſtructione ꝓcioſiſſima reſplẽ
debãt in hac trabe pẽdẽtia: & craſſum uidiſſet cũctũ tẽpli ornatũ auferre: aureã ei trabẽ
ꝓ redẽptõe oium ꝓſtitit: dũ & iuſiurãdũ ab eo accepiſſet: nihil aliud a tẽplo tollẽdũ: ſed
ſolo cõtẽtũ eẽ auro ab eo tradito quo multa milia põdo poſſet inuenire. Hãc ãt trabẽ
alia lignea circũdabat: ideoq; latebat. Craſſus uero licet iuraſſet: nihil aliud de tẽplo tã
gere: poſt acceptã tñ trabẽ trãſgreſſus: oẽ tẽpli aurũ depoſuit. Nemo itaq; miret͛: ſi tan
tę diuitię in noſtro tẽplo fuiſſent dũ has oẽs per diuerſam terram iudei deũ colentes ibi
ex antiquis tꝑibus obtuliſſent. Nec magnitudo ꝓdictaꝝ pecũiarũ teſtimonio caret: nec
arrogantia noſtra ꝑ tantam magnitudinẽ diuitias extulit: ſed multi & alii conſcriptores
nobis teſtimoniũ ferunt: necnon & ſtrabon capadox itẽ dicens: Tranſmittens mitrida
tes in choo: tulit pecunias: quas ibi cleopatra regina depoſuerat: uerũ etiam & iudeorũ

octingenta talenta. Nobis itaq; pecunię publicę non ſunt: niſi dei tantũ. Vnde manifeſtũ eſt iudeos per aſyam conſtitutos ueritos mitridatẽ: has pecunias in choo tranſmiſiſſe. Non enim ex iudea fuerunt in choo pecunię dum ciuitatẽ & tẽplum munitiſſimũ haberẽt ſed neq; alexandriam habitantes iudeos uериſimile eſt hoc feciſſe: dum nihilo mitridatẽ timerent. Teſtis eſt nobis idem ſtrabon & alio loco q tẽpore quo tranſit ſilla in hellada cõpugnaturus mitridati: lucullũ tranſmiſiſſe fertur ĩ cirenẽa ciuitatem: propter noſtræ gentis ſeditionem: quę totum orbẽ compleuit ita dicens. Quatuor in ciuitate cireneoꝝ ptes exiſtunt: ciuiũ: & agricolarum: tertia uero colonoꝝ: & quarta iudeoꝝ. Hęc per omnes ciuitates iam diſperſa eſt: & nullus locus mundi facilis inueniẽ quo nõ hanc gentẽ uidemus. Nam ægyptus & cirenea dum ſub uno regno fuiſſent: omnem cõuerſationem hoꝝ emulatę ſunt: ita ut ſcripturis coꝝ uterenẽ: & preſertim pecunias ſecũdum patrias leges iudeoꝝ congregarent. In ægypto ergo ſummã partẽ habitaſſe iudeoꝝ demonſtraẽ: & alexandriæ ciuitatis maxima pars huic gẽti deputata eſt. Ordinaẽ uero ẽt princeps qui cauſas coꝝ & inſtrumẽta publica debeat curare: & ꝓcepta dare tanq̃ princeps perfectę reipublicę. In ęgypto tñ hæc generatio cõualuit: eo q, initio iudei ægyptĩ fuiſſent: & quia iuxta prouĩciã iudeam: ægyptus iacet: necnõ & ꝓpter illos qui exinde ad ęgyptũ peruenerunt. Ad cirenã aũt ideo trãſiit: eo q, ipſa finitima ęgypto extitiſſet: quemadmodũ & iudea: & q, ſub uno regno prius fuiſſẽt: Strabon qdẽ hæc retulit. Craſſus aũt cũ omnia diſpoſuiſſet quẽadmodum uellet: contra parthos egreditur: ubi cũ toto ſuo defecit exercitu: ſicut & alibi demonſtratũ eſt. Sed caſſius dum ad ſyriã peruenĩſſet: & uindicaſſet eam ex ĩcurſionibus parthicis: qui nimis per craſſi perditionẽ audaciores fuerant: rurſum ad tirũ peruenit: & exinde ad iudeã aſcendit. Iarachenam uero ciuitatem inuadens ſtatim prędauit: & triginta milia uiroꝝ captiuauit: pytolaum etiã ſeditionis ariſtoboli ſucceſſorem cœpit: antipatro inuitante. Qui etiam cũ apud eum multũ ualuiſſet: idumeis amicus erat de quibus & uxorẽ nobiliſſimã nomine ciprin ſibi cõiunxit: ex qua quatuor liberos procreauit: faſelum & herodem: qui poſtea rex fuit: & ioſippum: & ferorã: filiam quoq; ſalomen. Hic aũt antipater dum cũ aliis potẽtiſſimis amicitias & hoſpitium copulaſſet: arabo potius ſe ſociauit: cui etiam filios ſuos dũ bellaret cõmendauit. Igiẽ caſſius cum expeditionem ſuper eufraten duxiſſet prohibuit illam deuaſtari prouinciam: ſicut & ab aliis relatũ eſt.

Cap. XV.

Nteriecto uero tẽpore cũ cęſar romã teneret: poſt pompeii uel ſenatus fugam: ſol
i uens a uinculis ariſtobolũ ad ſyriã tranſmiſit: duas ei tradens legiones quatenus
paratam illi ut poſſet facere iudeã. Ariſtobolus autem potentia a cęſare donata minime potitus eſt. Nam pompeiani ꝓoccupãtes ueneno eũ corruperunt: & ſepelierũt eum cęſaris ſocii: qui multo tempore ita iacuit uſq; quo antonius eũ ad iudeã remitteret & in regis monumentis poni pręciperet.

Cap. XVI.

Cipio ãt mãdat põpeio alexandrũ ariſtoboli filiũ occidẽdũ: dũq; culparet eũ de
s his quę prius cõtra romãos egiſſet ſecuri eũ ꝑcuſſit. Quo in antiochia defuncto:
fratres eius ptolomeus minei filius: q habitabat apud calcidẽ: prope libanũ montem cõſtitutã detinuit. Qui cũ filiũ ſuũ philipponẽ in aſcalon ad ariſtoboli uxorem direxiſſet: iuſſit eã deſtinare filiũ antigonũ cũ eius ſororibus: e qbus alterã philippion cũ dilexiſſet: uxorẽ eã habuit. Quẽ poſtea ptolomeus pater eius occidẽs: matrimoniali iure eam duxit uxorem: & prouidentiam fratribus eius impendebat.

Cap. XVII.

Oſt mortem uero põpeii: dum cæſar cõtra ęgyptum pugnaret: antipater iudeo
p rũ potentiſſimus mandatis hyrcani obediẽs multũ illi utilis apparuit. Nã mitri
dates ꝑgamenus dum per coricum trãſiret: & minime potuiſſet ꝑ peluſium uiam

cõficere:ſed ĩ aſchalone cõmoraret̃:antipater ei tria milia armatos iudeos adduxit: nec-
nõ & arabũ nobiliſſimos auxiliatores illi parauit:& ꝓpter eũ oẽs ſyri ꝓpenſius cæſaris
partes adiuuabãt. Verũ ẽt & ãplicus potẽtiſſimus:& ptolomeus filius eius libanũ mõ
tem habitãtes cũ omnibus ciuitatibus eandem pro cęſare mẽtem habebãt. Mitridates
aũt ſurgens a ſyria:cũ ad peluſiũ pueniſſet:& eũ non ſuſcepiſſent:ciuitatẽ obſidebat: cu
ius maxia uirtute ãtipater primus ptẽ muri deiecit:& reliquis uiã ingredi ciuitatẽ pauit:
& peluſiũ quidẽ ita deuaſtatur. Antipatrũ deinde & mitridatẽ euntes ad cęſarẽ cũ ægy
ptii iudei tranſire prouinciam uetarent quæ oniæ dicitur: antipater eos flexit ad cęſaris
amicitiam: & principis ſacerdotum litteras eis oſtẽdit. Quas cũ audiſſet menſitidem ha
bitantes:ſimili modo mitridatem ad ſe inuitarũt. Ad quos cũ profectus eſſet:& ad locũ
qui dicitur delta pueniſſet:cõfligit cum hoſtibus circa locũ qui dicit̃ iudeorum expedi-
tio. Habebat aũt dextrũ cornu mitridates:leuum uero antipater. Sed ꝓlio cõmiſſo incli
nat̃ cornu:quo mitridates pugnabat q piclitatus eſſet niſi p ripã fluuii cũ ſuis militibus
antipater currens deuictis iã aduerſariis:mortis eũ periculo liberaſſet. Nã uictores ęgy
ptios ad fugã conuertens:& pſecutus caſtra eorũ deuaſtauit:mitridatẽq; fugientẽ reti-
nuit. Cuius ceciderunt milites octingẽti:antipatri uero octoginta. Cap. XVIII.

Ed cum mitridates cæſari demandaſſet uictoriam ſimul & ſalutẽ quam per anti
ſ patrum meruiſſet:antipatrum quidem tantum dilexit:ut etiã uteretur eo per oĩa
bellorum pericula. Quapropter & uulnerari antipatrũ ſeuiſſime contigit. Ergo
bello finito cæſar cum ĩ Syriam nauigaſſet:Hyrcano quidẽ principatum ſacerdotii fir-
mum indulſit:antipatrum uero ciuem romanum & ſine cenſu conſtituit. Dicitur autem
Hyrcanus huic quoq; militiæ ĩ ægypto ſocius extitiſſe:ſicut teſtatur ſtrabon capadox:
ex nomine aſinii ita referens. Poſt mitridatis & Hyrcani principis ſacerdotũ ĩ ęgyptum
profectionem. Idem ſtrabon alibi ex nomine hipſicratis rurſus ita retulit:mitridatẽ ſolũ
exiſſe:uocatum aũt ſecũdo:cui antipater iudeæ tutor in aſchalone tria milia militũ pre-
parauit:& alios potentiſſimos inuitauit ſociatum etiam Hyrcanum principem huic mi
litiæ dicens. Hæc quidem ſtrabon expoſuit. Sed cũ ueniſſet antigonus ariſtoboli filius
tunc ad cæſarem:& patris ſui calamitatẽ defleuiſſet:qualiter propter ipm ueneno fuerit
ĩterẽptus:fraterq; ſuus ſecure a ſcipiõe ſit pcuſſus:petebat ſe miſereri a regno depulſum
pręterea Hyrcanum & antipatrum accuſabat: ꝙ male gentẽ regerent: & ĩ ſe crudeliter
egiſſent. Antipater aũt cum affuiſſet:ſatiſſaciebat de illatis ſibi criminibus:rebellẽ anti
gonũ cum ſuis ſociis diſſerens:& narrabat quantũ ipſe laboraſſet ĩ expeditiõe corã ipſo
cęſare:& dicebat ariſtobolum romæ tractũ: ꝙ ſemper romanus hoſtis extitiſſet: fratrẽ
uero eius latrocinii cauſa pœnam a ſcipione meritam ſumpſiſſe. Cap. XIX.

Vm hęc antipater uerba feciſſet:cęſar Hyrcanum quidem principẽ ſacerdotum
d ordinauit ãtipatro uero poteſtatẽ donauit quã ipſe eligeret: tutorem cum totius
iudeę cõſtituens. Hyrcão quoq; cõceſſit patrię muros reſtituere: cũ hanc ille gra
tiã ab eo petiſſet: nã adhuc diruti iacebant:ex quo põpeius eos depoſuerat:unde a cõſu
libus in capitolio ſenatuſcõſultũ hoc modo ꝓlatũ eſt. Lucius ualerius lucii filius cõſul:
cõueniẽte ſenatu idibus decembris:in tẽplo concordiæ:pręſente lucio copinio:lucii col
linę filio:& cepario quirini. De his q̃ alexander iaſonis:& miminius antiochi:& alexan-
der dorothei:iudeoꝝ legati:uiri optimi uel auxiliatores locuti ſũt:renouãtes cũ romanis
grãs:& amicitias exhibentes:clipeũ aureũ ꝓ iditio auxiliorum deuouerũt qnquaginta
miliũ ſolidorũ:& petiuerunt litteras ſibi dari ad oẽs liberas ciuitates:quatenus prouin-
ciæ uel portus eoꝝ nullã uiolentiã paterentur. Placuit igitur amicicias & ſocietatẽ cum
eis cõponere:& oia q̃ ſupplicauerunt concedere:clippeũq; ſuſcipere. Hæc acta ſunt ſub

Hyrcano principe ſacerdotũ & rectore gentis .ix. anno: mẽſe paneſo. Hyrcanus aũt ẽt
ab atheniẽſiũ populo laudatus ẽ: cũ multũ ei apparuiſſet bẽignus: nã miſerũt ei ſcriptũ
hmõi decretũ: ſub iudice uel ſacerdote dionyſio: filio aſclepiadis: mẽſe paneſo: uiceſimo-
quito die latũ eſt magiſtratibus decretũ athenienſiũ ſub p̃ſide athode quod eudes menã
dri abimuſius ſcriba expoſuit munichionis. Vndecio die cõcilio iudicũ facto in theatro:
ſuffragiũ tulit dorotheus priceps ſacerdotum cũ quo aſſidẽs dionyſius dixit. Qũo Hyr-
canus Alexãdri ſacerdos & rector iudeorũ p̃manet cum populo noſtro uel ſingulis ciui
bus fidelis exiſtit: & oĩ circa eos utit̃ induſtria: ibiq; uenientes atheniẽſes uel legationis
cã: ſeu priuatim munificẽter ad ſe ſuſcipit: & ꝓuidet q̃tenus illeſi redeãt: decretũ q̃dẽ de
his & prius factũ ẽ nũc uero dionyſio dorothei ſuniẽſi ſuggerẽte: & de uiri uirtute popu
lo admonẽte: qũo uolũtatẽ habet bñ nobis ſemp̄ quod potuerit facere: placet honorare
uirũ aurea corona optĩa ſecũdũ legẽ: & dedicare ei imaginẽ aureã ĩ tẽplo populi uel gra
tiaꝝ: decernere uero coronã ĩ theatro cũ libero pr̃i tragedie ſolẽnia celebrãt̃: & ĩ panathe
neis: & eluſiis: & ĩ gimnicis certamibus: diligẽtiã uero magiſtratus hẽat: ut ſi p̃maſerit &
ſeruauerit fauorẽ noſtrũ: oẽ qđ excogitemus ꝓ gratia uel honore uiri mũificẽter cõplea
tur: q̃tenus cũ hęc ita facta fuerint appareat: populus noſter optimus cũ ãplecti: uiceſq;
reddere gratiaꝝ: ut ille noſtrũ ſtudiũ iã honoribus affectus imitet̃: imo ẽt debemus eli-
gere ab oĩbus atheniẽſibus q decretũ ei deportẽt: ut cũ honorẽ ſuſcepit feſtinet bñfacere
nr̃æ ſp ciuitati. Romanoꝝ ergo uel populi athẽiẽſiũ erga Hyrcanũ merita demõſtraui-
mus. Cæſar ãt cũ iudeã diſpoſuiſſet: ſyriã nauigauit. Antipater uero ut cæſarẽ ad ſyriam
deduxit: ĩ iudeã reuertit̃: & ſtatĩ muros a põpeio dirutos recõſtruxit: ſeditionẽq; ꝓuicia-
liũ ſedat ĩterminatiõibus ſimul & pſuaſiõibus requeſcere eos iuitãs cũ diceret. Si qs hyr-
cano cõſenſerit: fœliciter uitã ſuã põt p̃agere. Qui uero ad ſpẽ rebellandi p̃uenerit: & lu-
cro priuatur: & meipſum ꝓ patrono dominũ: Hyrcanũ aũt ꝓ rege tyrannũ ſentiet: ro-
manos uero & cæſarẽ pro rectoribus amaros hoſtes: nã minime patiunt̃ amoueri: quẽ
ipſi principẽ cõſtituerunt. Quæ cũ diceret prouinciam peragrauit. Cap. XX.

Ed cũ tardũ & ſegnẽ Hyrcanum uidiſſet: priorem filium ſuũ ducem ĩ hieroſoly
s mis ordinauit: ſecundum uero herodem galileę tutorem demõſtrauit: adhuc oĩo
iuuenem: nam quindecim annoꝝ erat: cui nihil obfuit iuuentus: dum prudentiã
ſup̄ ętatem haberet. Qui cũ occaſionem īuueniſſet: ſtatim ad uirtutis oſtentationẽ pro-
rupit. Siquidẽ ezechiã principem latronum cõpręhenſum: qui ſyriã cum magna turba
uexabat: fecit ĩterimi cũ multis predonibus. Quo facto nimiũ a ſyris amplectitur: unde
& in amorem eius exarſerunt: q̃ a latrociniis prouincia eorum eſſet erepta. Laudabant
ergo eũ per ciuitates & p̄ uicos: q̃ pacẽ eis preſtitiſſet: & tuitionẽ prediorum ſuoꝝ fue-
niſſent. Quapropter & ſexto cæſari cognato magni cęſaris tũc totã regẽti ſyriã: amicus
factus eſt. Cũ uero emulatio ꝓ factis herodis faſelũ fratrẽ eius intraſſet ſtuduit nõ mi-
nor tali gloria reperiri: & hieroſolymitas fauore ſibi parabat: dum & ciuitatem haberet:
& populi negocia nõ ignare tractaret. Quę ita antipatrũ extollebãt ab omni gente tan
q̃ eſſet oĩum dominus. Honorari igit̃ ex tali claritate cũ cœpiſſet: qualia ſepius contin
gunt Hyrcani fidẽ tranſgreſſus eſt. Potẽtiſſimi uero iudeoꝝ antipatrũ uidentes cũ filiis
extolli per fauorẽ gentis: & redditus iudeæ uel pecunias Hyrcani nimis inuidebant ei.
Nã antipater amicitiã cũ imperatoribus romanorũ cõpoſuerat: & cum flexiſſet Hyrca
nũ pecunias trãſmittere: tanq̃ ſuas: & nõ hyrcano p̄ſtãte eas romanis principibus deſti
nabant. Vnde manifeſte antipatrũ accuſabant: dicẽtes hyrcano. Vſq; quo iſtas pateris:
aut nõ uides antipatrũ cũ filiis principatu p̃cinctos: teq; nomen tantũ regium poſſide-
re. Sed nec te lateat: nec putes ſine periculo tuo negligere negocia: dum antipater & filii

eius totã nũc auctoritatẽ cõtineant:& hãc ſiue tuis iuſſionibus diſponãt. Nam herodes
filium eius ezechiã & eos q cũ eo erãt pemit:noſtrãq; legẽ trãſgreſſus eſt:q̃ hoĩem ꝓhi-
bet occidi licet malignus ſit niſi prius in cõcilio cõdẽnatus ſit. Ille uero dũ nullã a te ſu-
ſcepiſſet ptãtem:hæc auſus eſt cõmittere. Quæ cũ Hyrcanus audiſſet, flectit̃:plus aũt
iram eius incenderunt fratres eorum: quos herodes interfecerat: dum per ſingulos dies
in templo cum peterent:ut herodes ante cõciliũ ad actis ſuis redderet rationem. Cõmo
tus igitur Hyrcanus herodẽ uocauit ſatiſfacturũ de criminibus ſibi illatis. Qui ſuaſioni
bus patris impulſus uenit. Nam ſic ei p̄ceperat ut nõ priuatus: ſed cum tutella & cuſto
dia corporis adueniret. Qui cũ & galileã ut putauit ꝓdeſſe ſibi diſpoſuiſſet:militũ par-
ua manu circundatus uiam ſecabat:ut nec terribilis uideretur Hyrcano cũ maxima ue
niẽs multitudine. Nec nudus uel incautus corã iudicibus eſſet:imo & Sextus Syriæ re-
ctor ſcripſit Hyrcano:ſupplicans ut liberaret a iudicio herodẽ:ſimul & interminabatur
ei:ſi nõ obediret:ſed ſexti litteræ occaſio fuerant:ne quod pateret̃ a ſententia cõcilii hero
des:ſed magis abſolueret̃. Nã diligebat eũ Hyrcanus tanq̃ filiũ. Herodes aũt cũ in me
dio una cũ ſuis militibus aſtitiſſet:oẽs pterruit:nec auſus eſt aliquis ex his eũ accuſare:
qui primũ contra eũ exclamabant:ſed omnes ſub quiete & ſilentio rei exitũ ſuſtinebãt.
Qui cũ ita ſediſſent:unus qdã nomine ſameus uir iuſtus & propter hoc nomẽ deuitans
piculũ:ſurgens ita locutus eſt. Viri iudices & rex neminem ſcio ad iudicium a uobis uo
catũ ita conſtitiſſe:neq; uos noſſe qcquam ſimile opinor:ſed omnis qcũq; ĩ hoc iudicio
peruenit exquirendus:humiliter aſtitit:miſericordiam a uobis expetens: capillis proli-
xis:& ueſte nigra indutus: hic autẽ herodes optimus iuuenis:reus pro homicidio ſatiſfa
cturus:de tali crimine uocatus: ueſte purpura circundatus: & caput ornatum habens
cõpoſitione crinium: ſtipatuſq; armis:ut ſi condẽnatus ſecũdũ legem fuerit:nos quidẽ
interficiat: ipſe uero uim faciens ueritati liberetur. Sed herodem de his non culpabo ſi-
quidem ſuum cõmodũ pluſq̃ legẽ fecit:ſed uos uel regẽ accuſo:q tantã ei licentiã dedi-
ſtis. Scitote tñ maximũ eſſe deũ:q̃ hunc:quem nunc propter Hyrcanum multis abſolue
re:qui quandoq; uos & ipſum regem torquebit. Nihil autẽ hæc dicendo mentitus eſt.
Nã herodes cũ regnũ accepiſſet:oẽs occidit in concilio tunc inuentos cum ipſo Hyrca-
no: præter ſameum:quem nimis dilexerat ꝓpter iuſtitiã eius:& q̄ ciuitate poſt hac ob-
ſeſſa ab herode uel ſoſio pſuaſiſſet populo ut herodem acciperent:dicens:propter pecca
ta eum nõ poſſe deuitari. De his quidem ſuo loco dicemus. Hyrcanus autem cum uidiſ-
ſet propenſiores iudices ad necem herodis: iudiciũ in poſtero die diſtulit: & mittens ad
herodem furtim perſuaſit ei ciuitatem relinquere:ut poſſet periculũ declinare. At ille cũ
diſceſſiſſet in damaſcum fugiens regem:& ad ſextum cæſarẽ perueniſſet. apud ſe ita de-
creuit:ut ſi uocãdus ad iudicium eſſet non obediret. Indignabantur autem iudices Hyr
cano dicentes:quomodo hec omnia contra eum eſſent. Illum uero cũ nihil lateret:nihil
agebat amentia uel imbecillitate ſua. Cap. XXI.

s Ed cũ ſext⁹ herodẽ ducẽ ĩferioris ſyrię ordinaſſet:nã hoc ei pecũiis uẽdidit, Hyr
canus timebat eũ neqñ cõtra ſe exercitũ duceret. Nõ multis aũt trãſactis diebus
hoc euenit. Herodes enĩ aduerſus eũ expeditionẽ deducẽs iraſcebat̃:eo q̄ ad iudi
ciũ uel uocatus ſatiſfacturus eẽt. Prohibuerũt tñ eũ obuiã ueniẽtes pater ãtipater:& fra
ter:ĩpetũq; eius retinuerũt:rogãtes ne accederet ꝓpe hieroſolymã:& aliquod opus nite
ret̃ facere cõtra eos:q cõceſſerũt ei ad talẽ puenire dignitatẽ. Deprecabant̃ ẽt ut indi-
gnationẽ deponeret:q̄ uocatus ad iudiciũ eſſet:ſed abſolutionis gratiã pocius recorda
ret̃:nec ita dolorẽ conſideraret: ut ſaluti ingratus exiſteret:animaduertendo q̄ & bel-
loꝝ caſus deus diſpẽſat:quapp uictoriã nõ oĩno ſperaret:expugnando regẽ & amicum

q multum ei profuiſſet:nihilq; ſponte in eũ cõmiſiſſet aduerſi:ſed p maliuolos ſuaſores
actũ:quod difficultatis umbrã pſtiterit.Flexus his herodes:& arbitratus ſatis ſibi factũ
q ſuã fortitudinẽ genti demonſtraſſet:reuerſus eſt.Per iudeam ergo taliter ſeſe res habe
bant.Caeſar ãt cũ romam ueniſſet:parabat ad africã nauigare:q̃tenus Scipionẽ uel ca
tonẽ expugnaret.Ad quẽ Hyrcanus dirigens legatos:petiit cõfirmare cũ eo amicitias.
Videt̃ mihi neceſſariũ ex hoc exponere:q̃liter romanoꝝ principes cũ noſtra gente ſunt
pacti:ne lateret aliquos:qa & aſię & europae reges ſtudiũ habuerũt ſociare noſtram ſibi
fortitudinẽ:dũ eorũ fidẽ dilexiſſent.Sed q̃uo multi ꝓpter odiũ noſtrũ minime credunt
pſicis uel macedonicis cõſcriptionibus de nobis:eo q nõ eadem ubiq; in publicis locis
demõſtrant̃:ſed apud nos tñ & alios quoſdã ex barbaris:de romanis tñ decretis nõ eſt
ambigẽdũ:nã & publicis locis repoſita hactenus & in capitolio tabulis ereis cõſcripta
cõtinent̃.Nã & iulius caeſar alexandrię iudeos p ereã tabulã demõſtrauit alexandrinos
ciues exiſtere.Vnde initiũ approbationis faciã dũ pando ſenatuſcõſulta:& iulii caeſaris
de Hyrcano uel gẽte noſtra decreta.Gaius iulius caeſar:iperator & pontifex & dictator
ſecundo magiſtratibus ſydonioꝝ:uel curię:uel populo ſalutem.Si ſani eſtis bene eſt:&
ego ſanus ſum cũ meo exercitu.Exẽplũ facti de graecia ad Hyrcanũ filiũ alexandri prin
cipẽ ſacerdotũ:& rectorẽ gentis iudeoꝝ uobis deſtinaui:q̃tenus in publicis ueſtris an
nalibus reponat̃.Volo uero uos graece uel latine ĩ erea tabula cõſcriptum hoc ponere:
quod hmõi eſt.Iulius caeſar imperator & pontifex:ſecũdo dictator.Cum deliberata ſen
tentia decreui:quõ Hyrcanus alexandri iudeus:& nunc:& in prioribus annis ĩ pace uel
bello fidẽ uel ſtudiũ ſuũ demonſtrauit:cui multi ẽt cõſules teſtimoniũ p̃bent:iſuper &
ĩpropinquo alexandriae loco:cũ mille qngentis militibus auxiliatoribus nobis occurrit
& ad mitridatẽ a me deſtinatus cum omni deuotione fidelis apparuit:pp has ergo cãs
Hyrcanũ alexãdri filioſq; eius rectores iudeoꝝ eẽ:uel principatũ ſacerdotii gentis iudai
cae ſemper habere ſecũdũ mores patrios pręcipio:ipm quoq; filioſq; eius auxiliatores uo
bis inter uiros amiciſſimos eſſe cẽſendos:& q̃tacũq; ſacerdotalia iura ſunt:eũ uel filios
eius poſſidere decerno.Si qua uero interfuerit queſtio de iudaicis rebus:placet nobis iu
dicium de his adhibere:exhyemationes uero militũ:aut pecunias exigendas ab eis mini
me ꝓbaui.Gaii cęſaris dictatoris cõſulis:data cõceſſaq; decretaq; ſic ſe habẽt:ut filii eꝰ
principatũ gentis iudeorũ:& donata ſibi loca poſſiderent:ut princeps ſacerdotum idem
& rector gẽtis iudeoꝝ uim paſſis adeſſet & qa tranſmiſiſſet ad Hyrcanũ alexandri filiũ
principẽ ſacerdotum:iudeoꝝ legatos q de amicitiis uel auxilio cũ eo loquerent̃:& dedi
caſſent tabulã ereã in capitolio in ſydone uel tiro:uel aſcalone:& in tẽplis apicibus ſcri
ptã graecis uel latinis quę infra expoſita continent̃.Vt uero hoc decretũ oĩbus p ciuita
tes curatoribus & iudicibus & amicis inoteſceret:& hoſpitia legatis pſtarent̃:& ſanctio
nes ubiq; deſtinarent̃ p̃cepit.Gaius cęſar impator cõſul honoris uel uirtutis:uel clemẽ
tiae cã cõceſſit ꝓ cõmodis ſenatus & populi romani:Hyrcanũ alexandri filiũ:liberoſq;
eius principes eſſe ſacerdotũ:uel antiſtites hieroſolymorũ gentis:iure quo & ꝓaui eorũ
ſacerdotiũ ſuũ geſſerũt.Gaius cęſar qnquies cõſul decreuit hos habere uel munire hiero
ſolymorũ ciuitatẽ & gubernare eã Hyrcanũ alexandri filiũ principẽ ſacerdotũ iudeoꝝ
rectorẽ gentis ſecundũ ſuã uoluntatẽ ut iudeis in ſecundo anno locationis ex reditibus
chori.i.triginta modii ſubducant̃:neq; ut aliq eis calũnient̃:neq; tributa ab eis exigan
tur.Gaius caeſar ſecundo dictator ſanxit ut p ſingulos ãnos ioppenſes tributa hieroſoly
morũ ciuitati pſtẽt excepto ſeptĩo ãno:quẽ ſabbaticũ annũ appellãt:quõ in eo neq; fru
ctũ agrorũ colligunt neq; ſeminant.necnon ẽt Hyrcano & filiis eius decimas p̃beant:
quas & proaui eis praebebant:ut nullus uel praeſes:uel dux:uel legatus in finibus iude

orū auxilia colligat:uel militibus liceat pecunias exigere ad exhyemādū:aut ꝓ noīe ali
cuius:ſed eē undiq; liberos.Quęcunq; poſtea habuerunt:uel emerunt:uel tenuerūt:uel
poſſederunt oībus his eos potiri:& ioppē ciuitatē:quā ab initio habuerunt iudei: & cū
āicitias cū romanis feciſſent eoꝝ eē ſicut & nobis prius placuit imꝑamus.Ex qua ciuita
te Hyrcanū alexādri filiū liberoſq; eius a poſſeſſionibus terrę:uel a portu tributa cōſeq
iubemus:de ſydōe modios.xx.milia ſexcētos ſeptuagintaqnq; ꝑ ſingulos ānos excepto
ſeptīo āno quē ſabbaticū uocāt: in quo neq; arāt neq; fructū arboꝝ colligūt. Prædia āt
in maxīo cāpo:quæ Hyrcanus & ꝓaui ei prius poſſidebāt placeat ſenatui hæc Hyrca-
nū & iudeos hēre eodē iure quo & prius poſſederūt: manere quoq; iura q̄ ab initio iter
iudeos uel principes ſacerdotū fuerūt: & inſtitutiōes q̄s populo uel ſenatu decernēte ha
buerunt:ꝑterea eodē iure liceat illis uti. Et I lydia loca ēt uel terras quas ꝓ hoſpitalitate
reges ſyriæ uel phœnicis ꝑ donatiouē romanoꝝ poſſederūt:eas ſenatus ꝓbauit Hyrca
num rectorem gentis iudeorum habere:dari etiam licentiam Hyrcano:omnibuſq; ab eo
miſſis ut cum ſenatoribus in ludo monachorum & beſtiarum ſedentes ſpectent& ſi pe
tierint dictatorē uel magiſtrum equitum ut in ſenatū eos introducāt:& rñſa eis tradant
intra decimū diē:hoc fiat poſt ſenatuſcōſultū.Gaius cæſar quater īperator qnq̄es cōſul:
imperpetuū dictator hmōi uerba fecit de iure Hyrcani alexandri principis ſacerdotū:
& rectoris gētis iudeoꝝ.Prædeceſſores mei īperatores in prouinciis cū teſtimoniū Hyr
cano principi ſacerdotū iudeoꝝ:& iudeis corā ſenatu uel populo rōano ꝑbuiſſent: cūq;
gratias ei populus & ſenatus egiſſet:bene nobis uiſum eſt memoriā hēre & ꝓuidentiā:
quatenus Hyrcano & iudeorum genti filiiſq; Hyrcani a ſenatu & populo romano : ꝓ
ſuo erga nos fauore gratiæ retributionis redderent̄.Iulius gaius dictator & cōſul roma
norū magiſtratibus parianorū curię ac populo ſalutē.Interpellauerūt me iudei in delo:
& qdā de colonis iudeorū ꝑſentibus ueſtris legatis:& demonſtrauerūt decretū ꝑ quod
uos eos ꝓhibetis patriis moribus & ſacrificiis uti.Ergo mihi non placet in noſtros ami
cos & auxiliatores talia fieri decreta:uel ꝓhiberi eos ſecundū ſuā uiuere conſuetudinē:
ſeu pecunias ad cōuiuia & ad uictimas inferre:quando hęc facere nec romę qdē ꝓhibe
rent̄.Nā gaius cæſar noſter conſul dū in ſanctionibus ſuis uetaret collegia ꝑ ciuitates
cōgregari:hos ſolos nō ꝓhibuit:ſed pecunias ad cōuiuia parare iuſſit : & ego quoq; alios
ꝓhibens:iſtis ſolis ꝑcipio ſecundū patrios mores & leges cōuenire.Bene ergo facitis:ſi
ꝓlatā ſniam contra noſtros amicos uel auxiliatores ꝓpter noſtrū erga eos ſtudium &
fauorē aufertis.Poſt gaii mortē:marcus antonius:& publius dolabella cōſules cū ſena-
tū congregaſſent:& Hyrcani legatos introduxiſſent:locuti ſunt de qbus petierunt: &
amicitias cū eis fecerūt & oīa hæc cōcedi eis ſenatus decreuit:q̄cunq; poſtularēt:ſubiun
ctō ēt ſenatuſconſulto:quatenus ꝓbationē dictorū habeant q hanc hiſtoriā relegunt:q.
tale fuit ſenatuſconſultū ab erario conſcriptū de tabulis publicis ſub qnto rutilio: erarii
cuſtode:datū.iii.idus aprilis:in tēplo cōcordiæ:dū ſcriberet̄ ꝑſente lucio calphurnio:uel
reliquo ſenatu.Publius dolabella:& marcus antonius conſules dixerūt.De his q̄ ꝑ ſena
tuſconſultū gaius cæſar ꝓ iudeis decernēs in erario deponere occurrit:ſic placet nobis:
ſicut & ſenatui uiſum ē:ut hęc in tabulis ereis deponant̄:& ꝑ ſingulas ciuitates trāſmit
tant̄:q̄tenus curent & illi in tabulis reponere quod decretū eſt:quinto idus februarias:
in tēplo concordiæ.Legati aūt principis ſacerdotū fuerunt liſimachus pauſaniæ:alexan
der theodori:patroclus cereæ ionatha oniæ.Miſit quoq; ex his legatis unū Hyrcanus
ad dolabellā:tunc aſyæ ꝓconſulē:petēs eū ſoluere iudeos a militia:ut patriā cuſtodirēt
cōſuetudinē:quod facilius impetrauit.Siqdē dolabella cū ſuſcepiſſet litteras Hyrcani.
nihil remoratus:ſcripſit ꝑ totā aſyam ꝓ iudeis:& ad epheſinam ciuitatē primā totius

aſyę:quæ hmõi legebant̃:ſub iudice artimione:mẽſe limonis die prima. Dolabella imperator epheſiorũ curiæ:& magiſtratibus uel populo ſalutẽ. Alexander theodori:legatus Hyrcani: filii alexãdri principis ſacerdotũ & rectoris iudeoꝝ intimauit mihi: ꝙ nõ poſſent ciues ſui militare:dũ nec arma portare poſſint:nec iter facere diebus ſabbatoꝝ: nec alimẽtoꝝ ſecundũ patrias leges copiã hẽre: iccirco ego ſicut ꝓdeceſſores mei imperatores ꝓbeo eis militiæ remiſſionẽ: & cõcedo patriis uti legibus ſecũdũ ſolẽnes & ſacras Imolationes:& congregare ſicuti ſolẽt ꝓ ſacrificiis pecunias & uolo uos hæc ꝑ ſingulas ſcribere ciuitates. Hanc quidẽ dolabella Hyrcano legationem mittẽte noſtris donauit licentiam. Lucius autem lentulus conſul dixit. Ciues romanos iudeos templa habẽtes epheſei ante tribunal religionis cauſa a militia dimiſi.xii.Kalẽdas.octobris. Lucio aũt lentulo:& Gaio marcello cõſulibus pręſente ſenatu: Baldus legatus & uicarius : epheſioꝝ magiſtratibus:curiæ populoq; ſalutẽ. Iudeos ꝑ aſyã cõſtitutos lucius lentulus conſul me ꝓ ipſis petẽte a militia dimiſit. Poſtulans uero poſt hęc & faniũ tribunũ plebis: & luciũ antoniũ erariũ ĩpetraui. Vos aũt cupio curare:ne quis eis moleſtiã inferat. Decretũ delíorum ſub præſide biuito:mẽſe targilõe:uiceſima articulatiõe iudicũ. Marcus phiſon legatus adueniẽs in ciuitatẽ noſtrã ꝓ delicto militũ conuocãs nos & multos ciuiũ ꝓcepit:ut ſi qui ſunt iudei ciues romani:nequaq̃ militare cogantur:eo ꝙ cornelio lẽtulo cõſuli religionis cauſa iudeos dimittere placuit. Quapꝑ obedire uos cõſuli oportet. His ſimilia ſardiniani quoq; de nobis decreuerũt. Gaius fannius gai filius dux & cõſul magiſtratibus coorũ ſalutẽ. Volo uos ſcire: quõ legati iudeorũ adierũt me petendo accipere ſenatuſcõſulta ꝓ ipſis cõſtituta: quæ ẽt ſubiũcta ſunt. Igit̃ uolo uos curare uel ꝓuidere his hoibus ſecundũ ſenatuſcõſultũ q̃tenus ꝑ ueſtrã ꝓuinciã ad patriã incolumes reuertant̃. Lucius lẽtulus cõſul dixit. Ciues romanos iudeos q tẽpla iudaica hẽre epheſi uident̃:religiõis cã dimiſi. Hoc factũ ẽ.xii.Kal.iulii. Lucius antonius:marci filius:uicarius erarii uel ꝓconſul:ſardiniorũ magiſtratibus curiæ:populoq; ſalutẽ. Iudei ciues noſtri adeuntes ꝓbauerũt nobis conſiliũ hũiſſe ꝓpriũ ſecundũ patrias leges ab initio: & locũ ꝓpriũ:in quo negocia uel iudicia inuicẽ mouerũt:& hoc petierũt:quatenus liceat illis hoc facere:quod cuſtodiri uel ꝑmitti decreui. Marcus publius:publii filius: & marcus lucius marci publii filius dicũt. Lentulũ ꝓconſulẽ adeũtes intimauimus ei:de qbus doſitheus cleopatrę filius alexãdrinus uerba fecit:ut ciues romãos iudeos tẽpla iudaica facere ſolitos ſi illi uiſum fuerit religiõis cã eos feciſſe dimittat:& dimiſit.xii.iulii. Lucio lentulo & gaio marcello cõſulibus:lentulus decretũ ꝓtulit. Ciues romãos iudeos ſacraria iudaica ſolitos facere : epheſei ante tribunal religionis cã dimiſi. Laodicenſium principes. C. Rabilio gaii filio cõſuli ſalutẽ: Soſipater Hircani principis ſacerdotũ legatus porrexit nobis epiſtolã tuã:ꝑ quã deſignauit nobis: ab Hyrcano principe & ſacerdote iudeorũ deſtinatos quoſdã cũ litteris quę ꝓ ſua gente cõſcriptæ ſunt:quatenus ſabbata iudeis liceat ſecundũ patrias leges celebrare:ut ne qs eos quicq̃ impediat: quõ amici & auxiliatores noſtri ꝓbant̃ :aut ne qs eis uiolentiã inferat in ueſtra ꝓuincia: & licet traliani palã contradicant nõ ſibi placuiſſe q̃ ꝓ his decreta ſunt:tamen ꝓcepiſti hæc ita fieri. Poſtulamus aũt:ut & nobis eadẽ de his ſcribas obſequentibus tuis ꝓceptis. Epiſtolam aũt porrectã ſuſcepimus:quã repoſuimus inter publica noſtra munimenta:& de reliqs q̃ ꝓcepiſti ꝓuidemus:quatenus in nullo culpemur. Publius ſeruilius:publii galbę filius proconſul: mileſiorũ magiſtratibus curię:& populo ſalutẽ. Pritanis mercurii filius ciuis ueſter dũ in tralibus negocia tractarẽ:inſinuauit mihi ꝓter noſtrã ſniam iudeis uos inquietudinẽ inferre:& ꝓhibere eos ſabbata celebrare:uel templa patria ꝑficere:fructuſq; ſua conſuetudine colligere. Volo igit̃ uos ſcire:quõ audiẽs uerba eius uel eorũ q contra

ſp̄m diſſerebant:decreui ne ꝓhiberent̄.Decretū ꝑgamenorū ſub iudice Cratippo mēſe
illo:ſn̄iaq; principū. Quō rōani ſequētes ſuos maiores ꝓ cōi oīum hoīum tutela ꝑicula
ſuſcipiūt:& ſtudēt auxiliatores & amicos ſuos in fœlicitate uel firma pace conſiſtere:cū
trāſmiſiſſet ad eos Hyrcanus prīceps ſacerdotū gētis iudeę legatos:ſtratonē theodori:
appolloniū alexandriæ antipatri:ariſtobolū a conyte:ſoſipatrū philippi uiros optimos:
& hii ſingula demonſtraſſent: decreuit ſenatus de his quæ poſtulauerunt:quatenus ne-
quaq̄ rex antiochus antiochi filius legatos iudeoꝝ auxiliatores rōanoꝝ noceret:imo &
caſtella:& portus:uel prouinciā: & ſiqd ab eis abſtulit redderet:& liceat eis a portubus
deportare q̄ uolūt:& ut nullus rex uel populus a portubus iudeoꝝ uel uectigalibus ali
qd auferat excepto ptholomeo rege alexandrino: qa & ipē auxiliator his & amicus no-
ſter exiſtit:imo ēt cuſtodiā ab ioppe depelli ſicut petiuerūt.Noſtrę uero curię lucius pe
cius uir optimus iuſſit:ut hęc curemus ita fieri:quēadmodū ſenatus decreuit:& ꝓuidea
mus:quatenus incolumes legati ad ꝓpria poſſint redire: necnō ēt theodoꝝ in curia:uel
cōuentū ſuſcepimus:Qui cū nobis epiſtolā ex ſenatuſcōſulto porrexiſſet : uerba faciēs:
demōſtrauit Hyrcani uirtutē & liberalitatē:q̄ publice uel priuati cūctis ꝓdeſt q ad eū
cōuenerint : litteras uero īter publica conſcripta repoſuimus:& nos quoq; oīa ꝓ iudeis
agere tanq̄ auxiliatores rōanoꝝ ſecūdū ſenatuſcōſultū decreuimus.Quippe ēt poſtula
uit theodorus dū epiſtolā nobis porrigeret:q̄tenus a magiſtratibus noſtris mittatur ad
Hyrcanū exēplar decreti:intimātis nr̄i populi ſn̄iam : & petētis cuſtodiri uel āpliari no
ſtras cū eo āicitias:ut mēinerit:tꝑibus abraā:q oīum iudeoꝝ pr̄ extitit nr̄os maiores āi-
cos ei fuiſſe:ſicut & ī publicis cōſcriptis īuenimus . Decretū alicarnaſeoꝝ ſub ſacerdote
mēneo ariſtidis filio.Placuit populo marco alexādro īſinuāte.Quō iudei pietatis oī tpe
ſtudiū habent:populi romani oīum hominū benefactores ꝓ iudeorū amicitiis uel auxi
liis ad noſtrā ciuitatē ꝑcepta miſerunt:quatenus ꝑmittant̄ imolatōes ſolennes efficere.
Placuit igit̄ & nobis concedere iudeis uiris uel mulieribus ſabbata celebrare:uel ſacrifi
cia ꝓducere ſecūdū leges iudaicas.Siqs uero hos ꝓhibuerit:militię reus & debitor ciui
tatis exiſtat.Decretū ſardinianorū.Placuit curiæ:uel populo:ducibus intimātibus:quō
noſtrā ciuitatē habitantes iudei:multa uel maxima beneficia a populo ſæpe meruerūt:
nunc quoq; cū ingreſſi fuiſſent in curiā a populo petere:quatenus reſtitutis ſuis legibus
uel libertate a ſenatu populoq; romano ſecundū cōſuetudinē cōgregent̄:& iudicia ſua
diſponāt: datus eſt illis locus in quo cū uxoribus uel filiis poſſint celebrare deo patrias
oratiōes.Igit̄ uiſum eſt curię uel populo:cōcedere eis cōuenientibus certis diebus agere
ſecundū ſuas leges:deputari ēt eis locū quē aptū ędificationibus uel habitaculis puta-
uerunt.Habeant ēt curatores annonę ciuitatis diligentiā:ut ſi qua opus habuerint ali-
menta:faciant eis introduci.Decretū epheſioꝝ ſub iudice mino filio menſe artimino:pri
ma die nicanor euphini dixit.Placuit populo intimātibus ducibus:quō interpellauerūt
in ciuitate iudei marco iulio bruto ꝓconſule:quatenus agerent ſabbata & oīa fecerent
ſecundū patrias leges:nemine penitus impediente:ꝓconſul cōceſſit.Placuit igit̄ popu
lo ꝓpter romanos non ſolū illū diē imo concedere eis oīa facere:ſecundū iudaicas ſuas
leges.Multa quoq; talia decreta ſenatū uel iperatores romanos ad Hyrcanū pro gente
noſtra deſtinaſſe cognouimus:necnō & aliarū ciuitatū iudicata:uel litteras a magiſtrā
tibus reciprocas noſtris ępiſtolis:ex qbus hęc q̄ demonſtrauimus flectere ſine inuidia
legētes putauimus.Nā euidentiſſima ſigna de amicitiis romanorū & noſtris demon-
ſtrant̄ ereis tabulis:hactenus in capitolio ꝑmanētibus & in poſteris ꝑmanſuris.Oīum
uero expōnētāq̄ ſuperfluā & faſtidioſam recuſaui:nullū credēs tā difficillimū inueniri:
q uel opinetur romāoꝝ humanitatē minime circa nos extitiſſe:quā ſepius oſ̄derūt:nos

quoq; de qbus retulimus nequaq̃ mentitos eẽ eos cognouimus. De amicitiis qdẽ roma
norũ & noſtris illis tpibus factis retulimus. Eodẽ uero tpe ſeditionẽ per ſyriã ac occaſio
nẽ cõtigit fieri. Baſſus cecilius põpeianaꝝ partiũ fautor: inſidias ſexto cęſari faciẽs iter-
fecit eũ: ipſe uero cũ ſuis militibus reꝝ gubernacula tenuit. Tũc ẽt maximũ bellũ circa
apamiã cõmiſſum eſt cũ ducibus cæſarianis: qbus & antipater auxilia cũ filiis deſtina-
uit: memoriã hñs beneficioꝝ cęſaris. Quapropter & pũire pẽptores eius iuſtũ putauit.
Bellũ uero cõtraheret̃: marcus qdẽ uenit a roma ad ſexti ſucceſſionẽ. Cæſar ãt iterficit̃
a caſſio uel bruto in ſenatu: cũ principatum tenuiſſet tribus annis: & mẽſibus ſex: quod
& per alios conſcriptores dictum eſt. Cap. XXII.

Oſt cæſaris aũt internitionẽ: cum bellũ cõflatũ fuiſſet principibus romanorum:
p oĩbus ꝓ exercitu cõgregando diſpſis: caſſius ad ſyriã ꝑuenit. Qui cũ apamencũ
exercitũ accepiſſet obſidionẽ ſoluẽs: ambos ſibi coniungit: baſſum & Marcũ: &
ciuitates circũeundo: milites cũ armis conglomerabat: & fiſcalia grauia eis ĩponebat: a
iudea uero plus quã ſeptingenta talenta pecuniaꝝ exegit. Antipater aũt cum uidiſſet in
maximo timore uel turba negocia conſtituta: diuidit pecuniarũ exactiones: utroq; filio
eas tradens: herodi quas difficilius exigi putabat: reliquas uero aliis præcepit colligere.
Cunq; primus Herodes a galilea collegiſſet quanta fuiſſent ei ſtatuta: necarius inter
amicos a caſſio recipit̃. Nam ſtatuerat romanis obſequi: & fauorẽ eorũ ſibi laboribus
alienis parare. Alii aũt ꝓcuratores ipſas ciuitates cum habitatoribus uendebant: quaꝝ
caſſius quatuor maximas captiuauit. i. goſnam: & amathuntem: necnon & liddam &
thamnã: qui ẽt malchum pene perdiderat: niſi hyrcanus per antipatrum centum talẽ
ta de ſuo ei miſiſſet: & ita impetũ eius fregiſſet. Sed cũ caſſius cum multis pecuniis a iu
dea diſceſſiſſet malchus inſidias antipatro parabat: dũ interitũ eius pricipatui hyrcani
tutelã fore putaret. Quod antipater itelligẽs: diſceſſit trans iordanẽ: ubi exercitũ arabi-
cũ: ſimul & prouincialẽ congregauit. Malchus aũt callidus exiſtens: iureiurãdo iurabat
ſe inſidias ipſi: uel filiis eius non feciſſe: ſatiſſaciens ei. Nã faſelo hieroſolymam regente:
Herode uero tenẽte armorũ cuſtodiã nequaq̃ ſe talia facere uel in aĩo habuiſſe dicebat.
Vnde reconciliabat̃ cũ antipatro. Sed cũ marcus ſyriã procuraret: audiuit nouis rebus
ꝑ iudeã malcũ ſtudere: & uenit: quatenus eũ interficeret. Quod paulominus cõtigiſſet:
niſi antipater eũ petendo liberaſſet: neſcius ꝙ ſuũ interfectorẽ malchũ liberaret. Igitur
caſſius & marcus exercitu congregato: ducẽ herodẽ totius ſyriæ fecerunt naues ei cum
toto exercitu cõmendantes: ꝓmiſerunt ẽt regẽ eũ iudeæ poſt bellũ ordinare quod iam
tunc contra Antoniũ & iuuenẽ cæſarẽ iminere. Tunc magis ueritus malchus: antipa-
trũ repellere cogitabat. Cũq; hyrcani pincernã pecuniis redemiſſet: nã uterq; apud eum
epulabat̃ ueneno hũc uirũ interfecit: & milites armatos habẽs ciuitatẽ obtinuit. Et cũ
inſidias malchi contra patrẽ ſuum herodes uel faſelus intellexiſſent: & uindictã inferre
cogitaſſent: malchus iureiurando antipatris negabat interitũ. Cuius uita ſummis labo
ribus patriã ꝓtegens: ita finẽ inuenit. Filius uero eius herodes: ultionẽ qdẽ patris exige-
re cogitauit: & cũ exercitu contra malchum uenit: faſelo uero priori placuit dolo magis
hoiem ſuperare: ne belli ciuilis initiũ facere putarent̃: & ſatiſſactionẽ malchi ſuſcepit: &
credere ſimulauit: nihil eũ ad patris interitũ cõmiſiſſe. Sepulchrũ ẽt patris ornatiſſimũ
conſtruxere. Sed cũ herodes ad ſamariã ꝑuenĩſſet: & inueniſſet eã afflictã refouebat: &
ita inter eos certamen eſt diſſolutũ. Interiecto deinde breui tpe celebratione tabernacu
lorũ inſtante: cũ militibus ſuis herodes in ciuitatẽ aduenit. Quod cũ malchus cognouiſ
ſet ueritus hyrcanũ flexit: ut nequaq̃ ꝑmitteret cũ igredi ciuitatẽ. Hyrcanus qdẽ paruit:
cãmq; talẽ interdictionis propoſuit: ꝙ non deberet multitudinẽ alienigenarũ ieiunanti

populo ſuperiducere.Sed Herodes ꝓcepta negligēs:noctu ciuitatē ingredit̃. Tūc mal
chus licet metueret: diſſimulationē tamē nō refutauit: ſed antipatrū ut amicū antiquū
manifeſteplangebat:cuſtodiā uero corporis ſui latēter habebat.Placuit uero ēt herodi:
nō redarguere diſſimulationē eius:ſed econtrario muneribus ei blandiebat̃. Caſſius tñ
de patris iteritu herodi mādauit:quatenus malchi crudelitatē cognoſceret. Qui ſcripſit
ꝑcipiēns ei patris obitū uindicare:millenariis quoq; intro mādauit: herodis ſequi uolun
tatē.Tpe uero quo caſſius laodiceā cœpit: acceſſerunt ad eū optimates pariter coronas
ei:uel pecunias deportantes.Herodes itaq; ſuperat malcho ei ueniēte ſe ulciſci .Sed cū
ad tirū phœnicię pueniſſet malchus: cāmq; opinatus eſſet:maius qdē conatus ē agere:
ita ut filium in tiro obſidē cōſiſtentē:in ciuitatē ingreſſus furtim uoluiſſet auferre: & ad
iudeam reuerti credens gentem iudeorum cōtra romanos excitaturum:& deiecto hyr-
cano regnaturum:dū bello caſſius ab Antonio occupat̃.Conſiliis tñ eius deus reſtitit.
Herodes quoq; eius intelligēs uoluntatē:trāſmiſit famulū:quaſi hoſpitalia paraturum
ga cūctos ad cōuiuiū inuitauerat.Et licet hoc ſimularet:ad millenarios tñ uere dixerat :
quatenus āmoneret eos contra malchū cū gladiis exire.Qui cū exiſſent: & iuxta ciuita
tem cum conueniſſent:per latus hominem uulneribus confoderunt.Hyrcanus uero cū
factum intellexiſſet:obſtupuit:rediēſq; ad ſe cōſuluit herodem:quod eſſet factū: uel q
malchū interfeciſſent.Cūq; herodes reſponderet: caſſium hoc iuſſiſſe: laudauit factum
nam maliuolum & nimis patriæ eum pſūaſorem eſſe criminabatur. Hanc ergo pro ini
quitate in antipatro cōmiſſa malchus pœnam ſoluit.Caſſio uero diſcedēte de ſyria:ma
xima p iudeā cōcitat̃ turba in hieroſolymis: cum fœlix cōtra faſelū una cū militibus ar
maret .Herodes āt ad fanium rectorem damaſci ꝓficiſcens:cum hoc audiſſet:& in fra-
tris ſolacium feſtinare cuperet: egritudine ꝓhibetur . Faſelus tamen fœlicem ſuperans:
in aliqua eū turre concludit: quē poſtea ſub pactionis fœdus dimiſit : Hyrcanū pene
accuſans:q, multa ſua beneficia ꝑtermittens:inimicis ſuis fauorē īpenderet. Itaq; frater
malchi multa tunc occupās loca obtinuerat:& maſadā oīum munitiſſimā:contra quē
herodes inualitudine liberatus exercitū duxit:& auferens oīa loca q̄ cōpręhenderat ſub
pactionis lege eū dimiſit.Antigonus aūt Ariſtoboli filius ut militiam congregauit:&
fauiū pecuniis redemit.Ptholomeus minei eū ꝓpter cognationē ad iudeā ducebat:auxi
liumq; ēt ei ꝓbebat marion quē reliquerat caſſius tiriorū tyrannū.Nā hic ſyriā omnem
potentia capiēs cuſtodiuit.Marion aūt galileæ finitima inuadēs:tria eius caſtella occu
pauit.Contra quē herodes cū ueniſſet: oīa q̄ ille tenuerat abſtulit . Tiriorū uero cuſto-
des cū humanitate dimiſit:qbuſdā ēt & dona ꝓſtitit:ꝓpter ciuitatis fauorem.Cum hæc
ergo ægiſſet obuiauit antigono:& ꝓlio commiſſo uicit:& pene altiora iudeę tenentem
fortiter expulit: uictoriaq; potitus ad hieroſolymā uenit:ibiq; coronas ei tam hyrcanus
quā populus ob uirtutis ꝓmiū offerebant.Nā cognatus hyrcani p affinitatē credebat̃ :
ideoq; magis defendebat eū ueluti ducturū neptē ſuā fratris Ariſtoboli filiā:ex qua triū
maritus extitit: & duarū fœmiarū pater.Habuit ſiquidē priorē uxorē noīe doir popula
rē ex gente noſtra:ex qua prior filius ei concipit̃ antipater.Caſſium itaq; cū Antonius
& Cæſar in philippenſi cāpo uiciſſent:ſicut & ab aliis demonſtratū eſt:poſt uictoriam
Cęſar ad Italiā rediit:Antonius aūt ad aſyā regreſſus ē.Cūq; ueniſſet in bithiniā:lega
tiones undiq; obuiauerunt ei. Tunc & iudeorū nobiliſſimi accuſabāt faſelum & herodē:
dicentes:noīe tantū hyrcanū regē extare : hos uero oēm ptātem ui poſſediſſe Herodē
tamen Antonius maxime honorauit:cū ad eū ueniſſet ſatiſfacere pro accuſationibus:
ꝓpter quod accidit aduerſarios eius nec ſermone aliqd īpetraſſe:nam hoc acquiſierat
pecuniis herodes ab antonio.Sed cū æpheſi perueniſſet antonius:deſtinauit hyrcanus

princeps ſacerdotũ:noſtraq; gens legationẽ ad eũ: aureã deportantẽ coronã:& ſupplicãtẽ:quatenus iudeos a caſſio abductos nõ extante bello ſcriberet ad prouinciã liberos relaxati:terrãq; tp̄ibus caſſii ſubreptã reſtitui. Antonius uero iuſtas iudeoꝝ poſtulationes cõſiderans:reſcribit iudeis & hyrcano:mãdans ẽt ſimul & tyriis decreta hmõi continẽtia. Marcus antonius iperator:hyrcano principi ſacerdotũ & rectori gentis iudeoꝝ ſalutẽ. Si ualetis letamur: ualeo & ego cũ exercitu meo. Liſimachus pauſanie:uel ioſippus minei:uel alexander theodori legati æpheſi ad me ueniẽtes priorẽ romæ cõfectã legationẽ renouarunt: & hãc quoq; pro te tuaq; gẽte ſedulo diſpoſuerũt:dũ demõſtrarẽt tuũ erga nos fauorẽ. Quod dũ itellexiſſem ex decretis & ſermonibus familiaritatẽ erga nos ſeruare:moreſq; optimos ueſtros & religionẽ cõſideraſſem: ꝓpriũ te nobiſcũ eſſe iudicauimus. Sed cũ totã aſyam noſtri populiq; romani aduerſarii ꝑcurriſſent:q nec ciuitatibus nec tẽplis pepercerunt:nec iuſiurandũ quod ſtatuerãt qcq̄ ſeruauerunt:nos non tam ꝓ eoꝝ tãtum crimine:ſed uelut ꝓ cõi olum ſalute in auctores ſceleꝝ quæ in iudeos uel alios cõmiſſa ſunt uindicauimus. Quoꝝ facinore ſolẽ auerſum exiſtimauimus:q̄ talia in cęſare cõmiſerunt. Impias uero eorũ inſidias macedonia tanq̄ in ſuo nefandiſſimo receptaculo ſuſcepit cum ſceleratiſſimas eoꝝ malignitates partes philippẽſes cãpi obtineãt:quę loca maxima uſq; ad mare:monteſq; munitos occupauerant : ut pene cũctos tranſitus ſicut unum introitum cuſtodirent:quos ad eorũ damnationẽ ꝓ cõatibus iniuſtis grauatos deuicimus. Sed & brutus cum philippis cõfugiſſet:circũſeptus a nobis: eiuſdẽ ꝑditionis merito cui caſſius particeps inuentus eſt. Quibus oppreſſis:impoſteꝝ pace frui licebit:& aſyam reſpirare a belloꝝ afflictione liberatam. Igitur cõem pacẽ facimus cum auxiliatoribus a deo nobis donatã:& tanq̄ de maxima peſte aſyã releuatã: per noſtrã refouemus uictoriam. Memores ergo ueſtri gẽtẽ iudaicã curauimus reddere letiorẽ. Litteras quoq; per ciuitates ꝓpoſui:quatenus ſiqui liberi ſeu ſerui uenundati ſint: ſub gaio caſſio:ſeu ꝑ duces eius abſoluant̃: Sup̄ hęc & donationibus a me uel dolobella clementer oblatis:uos uti cupio:necnõ & tirios uiolentos uobis eſſe prohibeo:uel quantacũq; poſſident iudei cõpetentia:reſtitui p̄cipio:coronã uero quã deſtinaſtis accepi. Marcus antonius iperator:tiriorũ magiſtratibus curiæ populoq; ſalutẽ. Cum mihi occurriſſent ępheſi Hyrcani principis ſacerdotũ:& rectoris iudeorum legati:dixerunt ꝓuinciã uos eorũ tenere:quã inuaſiſtis ſub aduerſariorũ noſtrorũ tyrannide. Quod uos ꝓ iperio bellũ ſuſcipientes: iuſta & pia ꝓuidentia uindicauimus : obliuioſos gratiæ: uel tranſgreſſores iuſiurandi punientes. Volo ergo & ueſtrã pacẽ cũ auxiliatoribus noſtris conſtare:q̄ ab hoſtibus accepiſtis:hęc nõ cõcedimus niſi reſtituant̃. Nã neq; ꝓuincias: nec exercitũ quiſq̄ illorũ ſenatu p̄ſtante ſuſcepit:ſed uiolẽter ſurripuit:dũ auxiliũ eis p̄berent q iniqua concupiſcunt. Quapropter cũ illi pœnam dediſſent: noſtros auxiliatores p̄cipimus ſine mora recipere q̄ prius poſſediſſe noſcunt̃. Vos quoq; ſiqua p̄dia hyrcani rectoris iudeorũ pauloante gaio caſſio bellũ illicitũ ꝓducente contra noſtrã ꝓuinciam ablata poſſidetis reddite:nec aliquã uiolentiã eis ingeratis:unde lędi poſſint. Siqd uero iuſtũ contra eos habetis:dũ ad locũ uenerimus:liceat allegationibus uti:nos aũt auxiliatoribus ſingula iuſta cõſideratiõe ſeruauimus. Marcus antonius iperator:tiriorũ magiſtratibus curię populoq; ſalutẽ. Edictũ meũ uobis deſtinaui:de quo curiam uos habere p̄cipio:quatenus in tabulis publicis deſcribat̃ lr̄is latinis uel græcis:& loco eminẽtiſſimo deſcriptũ ponat̃: unde ab oĩbus relegi poſſit. Marcus antonius iperator ac triumphator dixit. Quõ gaius caſſius alienã prouinciã ſub exercitu conſtitutã & auxiliatores dep̄dauit:& deuaſtauit iudeorũ gentẽ: amiciſſimã populo romano : arrogantiam illius armis conculcantes:edictis & decretis ab illo depredata renouamus:ut reſtituant̃ hæc

noſtris auxiliatoribus:& quãta corpora iudeorũ uenũdata ſunt ſicut prius libera remit
tantur : & poſſeſſiones prioribus dominis reſignentur . Siquis autem his noſtris edictis
non obedierit ulciſci in eo ſatiſfacientes cauſę promittimus. Hęc eadem & ſydoniis: &
antiochenis:& arabis cõſcripſit:quæ tempore oportuno referemus:ut ſigna ꝓuidentiæ
romanorum circa noſtram gentem extitiſſe clareant. Cap.XXIII.

p Oſt hæc aũt dũ Antonius ad ſyriã pgeret:cleopatra ei p ciliciã obuiauit & amo
re ſuo detinuit: ubi iterũ centũ potentiſſimi iudeorũ ad eum perueniunt:accuſan
tes Herodẽ cũ faſelo. Cõtradicebat aũt eis meſſalla defendẽdo iuuenes: hyrcano
pſente:qui ſocer iam herodis erat. Cũq; ambas partes Antonius audiſſet;conſuluit hyr
canum:qui magis gentem obtinerent. Illo uero reſpondẽte herode:& fratre eius : Anto
nius familiaritatẽ cũ eis habẽs ꝓpter paternã hoſpitalitatẽ:quam cũ gabinio pater eo
rũ pſens fecerat: hos qdẽ ãbos tetrarchas ordinauit : & cõmiſit eis iudeoꝝ negocia. xv.
ãt ex reſiſtẽtibus ligauit ut eos occideret:niſi recuſaret Herodes . Sed neq; ita de relega
tiõe reuerſi requieſcebant. At cũ Antonio rurſus in tiro occurriſſent: multis iã corruptus
pecuniis ab herode uel fratre eius Antonius:pſidibus locorũ pcepit legatos iudeoꝝ no
uis rebus ſtudẽtes torquere: & Herodi pbere principatũ: Mox aũt Herodes ſedens añ
ciuitatẽ cũ hyrcão nũciauit:& petiuit eos recedere:ne ad certamẽ uenirẽt:ne magnũ ma
lũ eis eueniret. Cui dũ qdã nõ cõſentirẽt recedere:& quaſi cõtrarii reſtitiſſent:mox rõa
ni milites decurrẽtes cũ armis eos īuadũt:& qbuſdã ex ipſis perẽptis:multos uulnerib9
laniabãt: reſiduiq; fugiẽtes:cũ nimio metu ad ꝓpria redierũt. Clamãte uero populo cõ
tra Herodẽ:incitatus Antonius uinctos interfecit. Secundo tñ ãno ſyriã obtinuit paco
rus regis filius & barzafranes ſatrapa pthus . Quo tpe & ptholomeo minei defuncto:
filius eius liſanias in regno ſuccedẽs:cõponit amicitias cũ antigono Ariſtoboli filio:ſa
trapãq; pdictum ſibi coniunxit:cuius & amicitiis nimis confidebat. Cap . XXIIII.

a Ntigonus aũt promittit mille talenta: & quingentas mulieres parthis offerre:ſi
hyrcanũ principatu priuarent & ipſi traderent:herodemq; cũ ſuis interficerent.
Quod non cõpleuit:licet parthi contra iudeã expeditionẽ paraſſent:ducente eos
antigono. Nã pacorus p maritima:ſatrapa uero barzafranes p mediterraneã ingredit.
Tunc tirii excludunt pacorũ:ſydonii aũt uel ptholomenſes ſuſcipiũt turmã equitũ:quã
idẽ pacorus in iudeã deſtinauerat:uexaturã ꝓuinciã:& antigonũ adiuturã ducẽ pincer
narũ regis eis ꝓponens. At cũ a carmelo monte qdã iudeorũ ad antigonum ueniſſent
parati ad auxilia:p quos ſperabat partẽ aliquã ꝓuinciæ antigonus capere.i.ad locũ q
primi nũcupat:dũq; ei qdã occurriſſent:ad hieroſolymã cũ ſuis aſcẽdit: ubi ẽt cõgrega
tis multis: contra regiã aulã puenire ſtatuit:& hãc expugnare:niſi faſelus & herodes p
lio p foꝝ cõmiſſo eos uiciſſent:& cũ eum in tẽplo concluſiſſent:dirigunt armatos ut p
pinquas domos tenerent:quos populus cũ ipſis domibus igne cõſumpſit:quã iniqtatẽ
paulopoſt herodes a reſiſtẽtibus ultiõe exegit. Cũq; ſingulis diebus inter ſe iacularent:
expectabat populus multitudinẽ de ꝓuincia in qnquageſima celebratione uenturam.
Inſtante ergo feſtiuo die: cum in ciuitatẽ multa milia hoĩum armata uel inermia cõgre
garent :cõpleuerunt tẽplũ cũ ciuitate q uenerunt: pter aulã quã herodes cũ paucis mili
tibus cuſtodiebat. Cũq; faſelus murũ ſeruaret:Herodes cũ ſuis excurrebat ſup hoſtes.
Qui cũ fortiter pugnaret:& multa milia fugaret:multi ad tẽplũ:qdã ẽt ad exteriorem
uallũ confugerunt. Nam & faſelus fratrẽ adiuuabat. Pacorus aũt dux parthorũ cũ pau
cis equitibus antigono petente ad ciuitatẽ peruenit:in ꝓſpectu qdẽ tanq̃ ſeditionẽ ſolu
turus:uerũ antigono pricipatũ pſtaturus. Cui dũ faſelus occurriſſet:& hoſpitio ſuſcepiſ
ſet:pacorus dolũ aliquẽ meditatus flectit eũ legationẽ ad barzafranẽ deducere. Faſelus

itaq; nihil ſuſpicatus acqeuít:licet herodes minime approbaret ꝓpter barbarorũ ꝑfidiã.
Sed tamẽ pacoro aliiſq; ꝓperare hortantibus prexerunt legationẽ ferẽtes Hyrcanus &
faſelus.Pacorus uero cum ducẽtos eqtes & decẽ hoꝝ qui liberi dicunt̃ eis reliquiſſet p̄-
ceſſit.Cũq; galileã intraſſent: cum armis eis occurrũt ꝓuinciæ cuſtodes barzafranis:&
primũ qdẽ eos ſtudioſe ſuſcepit:ac munera p̄ſtitit:poſt uero eis cõtexebat inſidias. Faſe
lus tñ cum ſuis ꝓpe mare reuertebat̃. Vbi cum audiſſet antigonũ ꝓmiſiſſe pthis mille
talẽta & mulieres qngẽtas:in ſuſpitione iam barbaros hẽbat. Necnõ & noctu inſidias
ſenſerat:dũ qdã nunciaret ei ſubito cuſtodiã circundatã. Tunc qdẽ capi habuiſſent:niſi
expectaſſent parthi uſq;quo hieroſolymis herodes cõprehenderet̃:ne his prius interfe-
ctis: ille ſentiens diffugeret.Faſelo ergo cum pſuaderent qdã fugiẽdo piculũ euitare: p-
penſius aũt ofellius qa hoc a ſaramalla ditiſſimo tunc ſyrioꝝ audierat : nauesq; ad fugã
tunc ꝓmitteret.nã iuxta mare fuerãt:ille minime Hyrcão relicto fratrẽ adiuuare paſſus
eſt.Cũq; ad barzafranẽ aceeſſiſſet:nõ equa inqt te facere uideo:dũ talia de nobis cogi-
tas.Nam ſi pecuniis eges:plures tibi ab Hyrcano ꝓferent̃ quã antigonus ꝓmiſit:imo
ẽt nimis acerbum eſt, ſi legatos qui ad te cum fide uenerunt interfeceris. Tũc barbarus
eo dicẽte hęc: iurabat nihil uerum eſſe:ſed falſa cũ ſuſpitione turbari.Et hæc dicens: ad
pacorũ prexit.Quo eunte:parthi qdã Hyrcanũ & faſelũ ligauerũt: multa de piurio p-
thos increpantẽ. At ille pincerna q contra Herodẽ deſtinatus fuerat habẽs mãdata ut
eũ foras murũ procedentẽ cõprephẽderet: anteq̃ hoc faceret nuncii miſſi a faſelo indica
uerũt pthorũ pfidiã.Cũq; audiſſet herodes ab hoſtibus eos ligatos:cũ q̃relis accedit ad
pacoꝝ: pthorũq; nobiliſſimos:qui oẽm cãm ſciẽtes diſſimulabãt : & dicebant eũ opor
tere exire foras murũ ad occurſum litteras deportãtiũ:ne ab aduerſariis teneret̃ .nã uẽiſ
ſe dicebãt ut demõſtrarẽt quãtũ faſelus profeciſſet.Quibus herodes mĩie credidit:au
diens ab aliis fratris cõpręhenſionẽ:necnon & ſuaſionẽ filię Hyrcani quã ſibi deſpõde
rat:de parthis ſuſpicabat̃ .Quã cũ alii nõ attẽderẽt:ipſe obediebat mulieri ſapiẽtiſſime.
Dũq; parthi cogitarent:qd fieri oporteret.nã nõ eis uiſum eſt palã tã maximũ principẽ
cõprahendere:& impoſterũ diſtuliſſent:herodes credẽs magis q̃ de fratre uel de partho
rũ inſidiis audierat:quã aduerſariis cõſentire: ueſpere ueniente deliberauit euitare aduer
ſariorũ picula.Igit̃ egreſſus eſt cũ armatis.Cũq; mulieres ſup iumenta ĩpoſuiſſet:matrẽ
ſuam & ſororẽ:& quã matrimonio ducturus erat alexandri filiã:q fuit Ariſtoboli filius
& huius matrẽ hyrcani filiã:& nouiſſimũ fratrẽ:oĩaq; in uia neceſſaria:& reſiduũ popu
lũ ad idumeã feſtinauit hoſtibus ignorãtibus.Quorũ nullus tã duriſſimus natura repe
riri potuit:q non cũ p̄ſentia cerneret miſeraret̃ eorũ:uidẽdo mulieres cũ infantibus duci
lachrymantes & cõgemẽtes q; a patriã diſcederẽt:& nihil iam de ſe bonũ expectarent.
Sed Herodes fortiter atrocitatẽ rei ſuſtinens:& magnanimus contra oẽ periculũ : per
uiam unũquẽq; confidere hortabat̃ ne traderet ſe meſticieq̃ poſſet eius fugæ nocere in
qua ſola ſpes ſalutis eorum depoſita eſſet.Et illi qdẽ Herodis pſuaſionibus calamitatẽ
ſufferre tẽtabant:ipſe uero pene ſeſe interemit:dũ iugo conuerſo mater eius mortis peri
culũ ſuſtineret.Cuius ꝓpter paſſionẽ & timorẽ ne hoſtes eos pſecuti remorantes: circa
paſſionis curã cõprachẽderent:ſuum gladium euaginauit: ſeq; pimere conantẽ tenuerũt
p̄ſentes uiri dum dicerent:nõ oportet inimicis ſatiſfacere.Nã nõ hoc eſſe fortis : ſi quidẽ
ſe de piculis liberans:amatos tradere inimicis.Quibus uerbis cõpulſus: facinus quod
in ſe cogitauerat p̄termiſit:matrẽq; curãs pgebat uiã ꝓpoſitã: & celerius ad maſada ca
ſtellũ peruenit.Cũq; multas pugnas contra parthos excurrẽtes egiſſet:totas obtinuit.In
fuga uero nec iudeis pepercit:q eũ a ciuitate.lxx.ſtadiis ſunt hoſtiliter pſecuti . In illo er
go loco ubi iudeos confudit:poſtea regnũ accipiens: aulã optimã cõſtruxit : ciuitatẽq;

ędificauit:quã herodion appellauit.Cunq; ad idumeã in riſa uico peruniſſet: frater eius
ioſippus obuiauit ei:cũ quo cõſiliũ de oibus qd fieri debuiſſet aſſumpſit:nã magna mul
titudo eum ſequebat̃ p̃ter pegrinos cõductos milites. Oppidũ uero maſada in quo p-
poſitũ eis erat effugere:paruũ erat ut tantũ ſuſciperet populũ:e qbus pluſq̃.ix.milia di-
miſit:p̃cipiens p idumeã ſeſe liberare:p̃ſtans eis uiæ ſtipẽdia:neceſſarios uero in oppidũ
adducẽs puenit.Cũq; ibi depoſuiſſet mulieres quę octingẽtæ fuerunt:tritico uel aquæ
uel aliis opportunis aſſumptis in oppido ſufficiẽter cõſtitutis: ipſe ad petras arabię re-
ceſſit.Parthi uero mox die facto:cũ uniuerſam hieroſolymã: & palaciũ deprædaſſent:
Hyrcani tantũ pecunias nõ tangebãt:quæ uſq; ad trecẽta talẽta fuerunt. Sed & mulie
res Herodis euaſerũt: illę magis quas deportauerat p puidẽtiam ſuã ad idumeã.Dũq;
parthis ciuitatis pecunię nõ ſuffeciſſent:puinciã exeuntes uaſtabant:& mariſſam potẽ
tiſſimã ciuitatẽ expugnauerunt.Antigonus itaq; cũ ſic ad iudeã a parthorũ rege intro-
duceretur:faſelum & Hyrcanum uinctos ſuſcepit:nimis aũt cruciabatur q mulieres fu
giſſent: quas hoſtibus dare promiſerat. Nam has p mercede cum pecuniis pactus eſt.
Veritus aũt ne multitudo Hyrcano quondã regnũ reſtitueret: dũ adhuc a pthis cuſto-
diret̃,aures eius amputauit:molitus ne poſſit rurſus ad eũ principatus ſacerdotii perue
nire pp̃ter hanc diminutionẽ:dũ lex hunc honorẽ iuſſiſſet integros tantũ obtinere.Sed
faſeli miret̃ qſq; fortitudinẽ.Qui cũ ſciret ſe occidendũ:nõ mortẽ putauit atrocẽ eẽ.Sed
ſub inimico perire amariſſimũ iudicauit. Cũq; nõ haberet manus a uinculis ſolutas: &
aptas ad interficiendũ ſe ipm:ſaxo caput ſuũ percutiẽs:uitã finiuit.Dicunt aũt:q uulne
re maximo confectũ p̃cipiẽs antigonus medicis tanq̃ curandũ interemit: mortiferis me
dicaminibus ſuperpoſitis in uulnere. Cũ itaq; necdũ integram aiam amitteret faſelus:
a quadam muliere audiẽs fratrẽ herodẽ aduerſarios uitaſſe: ſatis intemitionẽ uiriliter &
pne ſuſtinuit:dũ relinqueret mortẽ ſuã uindicaturũ:& ſuper inimicũ ulciſci ualẽtẽ.He
rodẽ interea magnitudo circũuenientiũ malorũ nõ perterruit:ſed faciebat eũ ſagaciorẽ.
Nã ad malchũ arabũ regẽ multa prius ſibi beneficia debẽtẽ:remũerationẽ accepturus
perrexit:& q magis opus habuiſſet tũ pecunias ſumere:ſeu ſibi debitas:ſeu per donatio
nẽ dandas:q a multa impetrauerat malchus ab eo.Qui dũ fratris interitũ nõ audiſſet:
ęſtimabat eũ ab hoſtibus redimere tiriis argẽti trecẽta talẽta pmittẽdo. Adducębat ãt
& faſeli filiũ:ſeptimũ ãnum ętatis ducentẽ: quatenus pignus cũ arabis deponeret.Sed
cũ nũcii obuiaſſent: & dixiſſent ei malchũ iuſſiſſe ut a puincia ſua diſcederet:quodq; p-
thi p̃cepiſſent nequaquã herodem ſuſcipi: qua occaſione uſus eſt ne debitum ſolueret:
Nam & nobiliores Arabes ad hoc eum irritabant:quatenus pecunias lucraretur depo
ſitas:uel acceptas prius ab antipatro:reſpondit herodes nihil eos grauare ueniſſe ſe: ſed
locuturũ rẽ tantũ neceſſariã ſuis negociis.Poſtq̃ autẽ ei uiſum eſt diſcedere: caute pge-
bat cũ paucis ad ęgyptũ: ueniẽſq; in quoddã tẽplũ remoratus eſt. Poſtero uero die cũ
andrinocorura perueniſſet:interitũ fratris ſui audiuit.Malchus aũt pœnitẽs perſequebat̃
Herodẽ:cui minime ppinquauit ad peluſiũ feſtinãtẽ. Cũq; inueniſſet claſſem applica
tã:phibebant eũ alexandriã nauigare.Ille uero p̃ſides appellauit:a qbus cum multa ue
neratione perductus in ciuitatẽ:a cleopãtra ſuſcipit̃: q̃ nullatenus eũ potuit ibidẽ deti-
nere romã feſtinantem licet tẽpeſtas eſſet & Italia plena ſeditionibus nunciaret̃.Vnde
cũ nauigaſſet ad pamphiliã hyeme atrociſſima: uix ad rhodũ deducit̃. Quo duos ſibi
amiciſſimos occurrere cũ uidiſſet:ſabinũ & Ptholomeũ & inueniſſet ciuitatẽ bello Caſ
ſii deuaſtatã:q̃uis inops eſſet: tamen benefacere eũ nõ piguit:ſed & ſuper uires ſuas lar
gitus ad eã renouandã donauit pecunias: Cũq; triremes conſtruxiſſet & nauigaſſet cũ
amicis ad Italiã in brunduſium deducitur:& exinde romã perrexit.Vbi prius Antonio

retulit quę contigiſſent ei p iudeā & qualiter frater eius faſclus a parthis interemptus
& Hyrcanus captiuus teneretˀ:& q̱ antigonum regē ordinaſſent mille talenta promit
tentē:& mulieres qngentas q̄ ex primoribus & de genere ſuo fuiſſent:& q̱ ſuas noctu
p̱duxiſſet & uitaſſet inimicorū manus:multas paſſus calamitates.Poſt uero deflebat
periclitari ſuos familiares dū obſiderentur:& quēadmodū hyeme nauigaſſet:cōtēnens
p̱icula:dū feſtinaret ad eū: i quo ſolo ſpes ſuas & auxiliū firmū poſſideret.Cap.XXV.

Ntonius aūt miſericordia mouetˀ ꝓ Herodis calamitatibus deflens: q̱ & in tali
a dignitate conſtitutis hominibus fortuna dominetur:necnon & memor amicitię
patris eius antipatri:& ꝓmiſſionis pecuniarū: quas herodes p̄bere ꝓmiſerat:ſi
rex eſſet:quēadmodū & prius tetrarcha ordinatus:multomagis tamen propter odium
antigoni:dū ſediciosum & romanis eū inimiciſſimū arbitraretˀ ꝓpenſior erat Herodes
apud eū,Cęſar quoq; ꝓpter antipatri expeditiones quas ad ęgyptū patri ſuo perduxit
& hoſpitiū uel omnibus fauorē quē exhibuit:praſtans Antonio nimis ꝓ Herode ſtu-
dens ad petitiones & ad auxiliū de qbus Herodes petierat:paratior erat.Cunq; ſenatū
congregaſſet meſſal & atratenus herodē p̄ſentātes:de patris eius intimabant:& quem
circa romanos ipſe habuiſſet fauorē:ſimul etiam antigonum accuſabant: hoſtem eum
manifeſtum pronunciantes:non ſolum ex his quae prius commiſerat:ſed quomodo &
nunc a parthis principatū romanis neglectis acceperat.Cum uero ſenatus pro his cō-
motus fuiſſet:Antonius inſinuabat quēadmodum & contra parthorum pugnam hero
dem regnare prodeſſet.Cunq; hoc omnibus placuiſſet:decreuerunt eum creari regem.
Summum tamen fuerat Antonio erga herodem ſtudium:quomodo ei & tantum prin-
cipatum inſperate acquiſiuit:quem minime petiturus aſcenderat.Nunq̄ enim putabat
romanos ſibi daturos regnū:quod ſoliti erāt generi ſacerdotali donare:& ideo fratri ſuę
uxoris id p̄bere uolebat: q nepos p patrē quidē ariſtoboli:p matrē uero hyrcani fuerat:
quē poſtea interfecit:quod apto tp̄e referemus.Sed cū intra ſeptimū diē contuliſſet ei ſe
natus quod nullatenus ſperauit:& ab Italia diſcedere feciſſet:ſenatu dimiſſo:Herodem
mediū hn̄tes Antonius & Caeſar exierunt p̄cedētibus aliis cōſulatibus:imolaturi & de-
poſituri ſenatuſconſultum in capitolio.Herodē āt primo die regni pauit Antonius: cu
ius initiū fuit cēteſima uel octogeſimaquarta olympiade:cōſulibus Gaio Demetrio Al
bino ſecundo: & Gaio aſinio. Quo tp̄e Antigonus maſada obſidebat:plenā oībus ꝓ-
ſperis:tantū uero deficientē aqs.Quapropter & frater Herodis Ioſippus dū cū ducētis
familiaribus fugere cogitat ad arabas:dū audiret malchū ſe pœnitere ꝓ his quę in hero
de cōmiſerat:ꝓhibuit eū deus:q nocte tātā pluuiā miſit:ut receptacula ciſternarū cūcta
cōplerentˀ.Qua copia recreati exeuntes cōtra antigonū cōfligebant:qbuſdā palā:aliis
uero furtim: quorū ēt multos in congreſſionibus ꝓſtrauerunt.Vētidius aūt eodē tp̄e ro
manis dux trāſmiſſus quatenus pthos a ſyria ꝓhiberet: iudeā p̱uenit: manifeſte qdem
tanq̄ ioſippū adiuturus. oīs uero eius machinatio erat:ut ab antigono pecunias accipe
ret.Igitˀ cū ꝓpe hieroſolymā caſtra poſuiſſet:& ſatis pecuniarū ab antigono ſumpſiſſet
ipſe qdē cū ampliori militia diſceſſit: & ut nō manifeſtaretˀ pecuniarū acceptio:ſilonē
cū quadā parte militū ibi reliquit:quē ſimiliter antigonus remunerabat:ut nihil ſe mo-
leſtaret:ſperans rurſus ſibi parthos adiutores. Cap.XXVI.

Erodes aūt ab Italia cū ad ptholomaidē nauigio ueniſſet:& congregaſſet nō p-
h uam expeditionē ex peregrinis ſimul & iudeis:per galileam cucurrit ſuper anti-
gonum.Conueniebat ēt cum eo ſilo:& uentidius per dolum compulſi:qui tranſ
miſſus ab Antonio fuerat:ut herodē deduceret. Ventidius ergo dum componeret tur-
bas q̄s p ciuitates pthi cōmouerant in iudea pecuniis ab antigono corruptus degebat:

Herodi uero

Herodi uero quotidie uires creſcebant: cui ſe pene oīs galilea tradiderat. Cunq; īpetū
feciſſet Herodes in maſadā: neceſſariū putans circūſeptos in oppido cognatos liberare
ſit illi īpedimento ioppe. Nā aduerſariā eā exiſtentē oportebat prius apprehendere: ne
haberet poſt ſe relictū oppidū inimicorū ad hieroſolymā ꝑgens. Cūq; ſilonis uoluntate
rebellarēt iudei: Herodes cū paucis militibus eos iuadit: & ad fugā cōuertit: ſilonē ue-
ro incaute confligentē a periculo liberauit: ioppē quoq; expuguās: de maſada familia-
res ſuos eripere feſtinabat. Tunc qdā prouincialiū ꝓpter paternā amicitiā ſubueniebāt
ei: multi uero ꝓpter eius gloriā: imo ēt & alii ꝓpter remunerationē beneficiorū quæ ex
ambobus acceperāt: plures uero ꝓpter ſpem quā in eū tanq̄ ī regē habebāt. Antigonus
aūt oportunos trāſitus eius inſidiis & fraudibus ꝑoccupans, nihil: aut ꝑ paruū hoſtes le
debat. Herodes ergo de maſada familiares ſuos eripiens: & riſan caſtellū capiēs: ad hie
roſolymā ꝑperauit una cū exercitu ſilonis. Et cū multi fortitudinē eius caſtraq; ad occi
dentalē partē poſita ciuitatis cernentes metuerēt: partis illius cuſtodes ſaggittarii eius
impetū amouebant: quidā uero excurſione facta cū hoſtibus decertabant. Herodes pri
mū quidē iuſſit ꝑconari circa murū: ꝙ bono populi præſto eſſet pro ſalute ciuitatis: nec
manifeſtorū aduerſariorū malitiā recordaretur: ſed ēt inimiciſſimis abolitionē delictoꝝ
quæ in ſe cōmiſerant reſtaturū eſſe promiſit. Antigono uero cōtra dicta Herodis cla-
mantē ſiloni uel exercitui romanorū: quia pręter ſuam iuſtitiā egiſſent: dum herodi pri
uato & idumeo .i. non integro iudeo regnū darent: cū ſoliti fuiſſent hoc generi ꝑbere di-
gno: nā & ſi nunc deſeuel de regno ſuo grauiter ferrent: tamen ſacerdotes q nihil in ro-
manis peccauerūt iniuſta paterent: ſi de honore deiicerēt. Cum hęc ad inuicē dixiſſent
& ad blaſphemias perueniſſent: antigonus repellere prope murum uenientes ſuis pręce
pit: quia iaculando uel ꝓpenſius pugnādo facile procul a turribus eius depulerunt. Tūc
& ſilo pecūiarum acceptionē reuelauit. Nā multos ex propriis militibus remiſit: dum
indigentiā ſumptuum reclamarēt & pecunias ad alimenta poſtularent: quoſdam uero
ad hyemalia loca deſtinauit. Nam circa ciuitatē loca deſerta erāt: eo ꝙ a militibus an-
tigoni oīa diruta fuiſſent: mouitq; exercitū & diſcedere tentabat. Herodes aūt perebat
duces ſilonis uel milites ut non ſe relinquerent a Cæſare uel Antonio uel a ſenatu hono
ratum: nā prouidere eorum inopię & facile præbere quæcunq; quererēt ſe promiſit. Poſt
petitionē autē ſtatim ad ꝓuinciā egreditur: nullā occaſionē diſceſſiōis ſiloni relinquēs.
Siquidē multitudinē quanta nemo ſperabat neceſſariorū deportauit a ſamaria: familia
ribus ſuis aminiſtrantibus triticum uel uinum & oleum: & pecora ſimul & alia diuerſa
in hierichunte deducentibus: præuidens ne per ſex dies aliquid militibus deeſſet. Quæ
cū non latuiſſent antigonum: ſtatim miſit per ꝓuinciā: qui deberent īſidiis ꝓhibere de-
portatores alimentorū. Cunq; pręceptis antigoni pręueniſſent: grandē multitudinē ar
matorum circa hierichuntē congregantes: ſuper montes locati: cuſtodiebant alimenta
deducentes. Sed dū hęc aguntur Herodes non ocioſe degebat: ſed .x. turmas ſuſcipiens
quarū quinq; iudeorum erant: alię uero mercede conductę: necnō & ęquites paucos: ad
hierichunta peruēit. Cūq; ciuitatē deſertā inueniſſet: quingētos uero excelſa ꝑoccupaſſe
cū uxoribus & cognatiōibus: hos quidē ipſe dimiſit: romani tñ irruentes ciuitatē deprę
dauere: dū plenas domos pecuniis reperiſſent. Igitur cuſtodiam rex ī Hierichunte relin-
quens reuertitur: & romanorum militiam ad Hyemalia dimiſit in Idumea uel Galilea:
uel Samaria. Impetrauit aūt & Antigonus a Silone pro pecuniarū munere: ut partem
exercitus Romani in liddis ſuſciperet ꝓ Antonii ſatiſſactione. Romani itaq; in deliciis
erant: & ab armis quieti: Herodi uero minime uiſum eſt otium habere: ſed ad iudeā fra
trē ioſippum cū duobus millibus peditum: & quadringentis ęquitibus deſtinauit. Ipſe

uero cũ ad ſamariã ꝑueniſſet:& ibi depoſuiſſet matrẽ & alios cognatos ab maſada de-
ductos ad galileã uſq; peruenit:capturus q̃dam loca: q̃ cuſtodes antigoni pręoccupaſ-
ſent.Perueniẽs aũt in ſephori:cuſtodibus antigoni fugatis:ĩ abundanti ꝓſperitate erat.
Poſtinde contra quoſdam latrones in ſpelũcis habitãtes ęquitũ alã & peditũ tria agmi
na tranſmiſit:quatenus ꝓhiberent eos:ne latrociniũ exercerent.Hæc aũt iuxta uillam
uocabulo arbilon fiebant ubi ipſe.xl.die cũ oĩ expeditione ꝓfectus eſt.Hoſtes uero cũ
conflexiſſet uerterunt leuũ cornu agminis eius:quos ipſe inuadens fugauit:ſuos aũt fu-
gientes eo loco cõſtituit: permanſit uero cõtrarios perſequẽs uſq; ad iordanẽ fluuiũ: cũ
per alias & alias uias diffugerẽt.Itaq; cũ totam galileam cœpiſſet:ꝑter eos q ĩ ſpeluncis
habitabant: & diuiſiſſet pecũias unicuiq; uiro cẽtũ & qnquaginta dragmas ꝑbens : du
cibus autẽ multo plus:ad hyemalia eos loca remiſit.Sub idẽ tp̄s & ſilo cũ ſuis ducibus
ad eũ uenit:eo ꝙ uoluiſſet antigonus alimẽta per hyemalia cõſtitutis ꝑbere.Nam plus
menſe nõ eos pauit:ſed & miſit ĩ circuitu p prouinciã præcipiẽs:ut oĩa diſſipaſſent: & p
montes cõfugerent:quatenus de neceſſariis nihil habẽtes romani fame cõſumerentur.
Herodes uero ꝓuinciã eorũ fratrẽ ſuũ habere pręcepit:ſimul & alexandriũ oppidũ mu
ro circũdare.Qui celerius abundantiã neceſſariorum militibus præparauit & alexãdriũ
olim dirutũ recõſtruxit.Eodẽ tẽpore Antonius quidẽ athenis morabatur.Per ſyriã autẽ
uentidius ſilonẽ accerſiens cõtra parthos: primũ quidẽ mandauit herodẽ adiuuare:dein
de uero ad ſe auxiliatores cõuocare.Cũq; Herodes contra latrones in ſpeluncis feſtina-
ret:ſilonem quidẽ ad uentidiũ tranſmiſit:ille uero contra illos expeditionẽ ꝑduxit. Erãt
n.latronũ cubilia in montibus abruptis conſtituta:& per mediũ altiſſimos habẽtia trã
ſitus ſaxis acutiſſimis circũdatos:ubi cũ oĩbus ſuis familiaribus latebant.Rex autem ar
cas conſtruens:ferreis cathenis ligans:per machinã & uerticem montis ſuper eos depo
nebat:dum nec ab inferioribus aſcẽdere propter acutũ montẽ potuiſſent:neq; de ſupe-
rioribus cõtra eos aſcẽdere.Arcę uero militibus armatis plene erant: falces longiſſimas
habentibus:cum quibus reſiſtentes latrones abſtractos occidere ꝓualerent.Sed depoſi
tionẽ arcarum contigit incaute diſponi.dũ nimis ad alta deſcendiſſent. Habebant uero
intus ſẽt neceſſaria.Cum itaq; arcæ depoſitæ fuiſſent: nec auderent qdẽ ab ſpelũcis exi-
re:unus ex militibus gladio accinctus:& ambabus mãibus cathenã tenẽs ex qua arca
pendebat:deſcendit in ſpeluncã:abhorrens morã non audentium exire latronũ . Cum
uero prope unam ſpeluncam uẽiſſet:primũ quidẽ iaculis multos fugauit poſt aũt falce
reſiſtẽtes impellebat ad ꝑcipicia ruere.Cũq; intus ingreſſus eſſet:multos occidit:& re-
uerſus in arcã quieuit:timor uero reliquos gemitum audientes:& ſalutis deſperatio cõ-
pręhẽdit.Rei aũt terminũ nox prohibuit: & multi rege cõcedẽte ſeſe ſubiectos tradide
runt.Sed & eo mõ altera die in cõflictionibus uſi ſunt:ut ab ſpeluncis latrones exirent:
& ante ianuas pugnarent.Milites aũt ĩ circuitu ſiluæ ignem miſerunt:& ita multos in-
cenderũt.Tunc ſenex quidam intus cũ.vii.filiis & uxore relictus eſt:quibus petentibus
quatenus eos dimitteret ad hoſtes exire ſtans ſup oſtiũ ſpeluncæ:unũquẽq; filiorũ ſuo-
rũ exeuntẽ proſternit:uſq; quo cunctos interemit poſt aũt & ſuã uxorẽ . Cũq; ĩ ꝑcipicio
cadauera iactaſſet:ſup illa ſe quoq; dedit:mortẽ ꝓ ſeruitute ſuſtinens:multaq; prius in
herodẽ uociferatus & infirmitatem exprobrans:licet rex dexterã ei tetendiſſet : & oẽm
licentiam promiſiſſet.Igitur his actis:iam oẽs ſpeluncas obtinuerat rex.Vbi ducẽ pto
lomeũ ordinans:ad Samariã cũ ſexcentis ęquitibus & tribus milibus peditũ diſceſſit:
tã q̃ antigonũ expugnaturus.Ptolomeo uero nõ bene ceſſit hæc militia : ſiquidẽ hi qui
prius galileam turbabant:inuadentes eũ interemerũt.Cũq; hoc feciſſent in nemoribus
& in difficillimis locis cõfugiunt:ꝑdantes & rapiẽtes oĩa:quos reuerſus herodes pũiuit.

Nã multos tranſgreſſores interfecit:& eos q in munitiſſimis locis cõfugerant:obſidiõe capiens occidit:& caſtella depoſuit. Multauit ẽt ciuitates rebellibus extinctis:cẽtũ talẽtis. Interea pacoro bellis ruẽte:cũ pthi fugiſſent:mittit uentidius macherã adiutorẽ Herodi cum duabus cohortibus & mille æqtibus ãtonii p̃ceptis obſecutus. Machera itaq; antigono uocãte p̃ter ſniam Herodis pecuniis corruptus pperabat exploraturus eius negocia. Cuius negocia ſuſpecta habẽs ãtigonus aduẽtũ eius nõ ſuſcepit:ſed fundis cũ phibuit:& demõſtrauit eius uoluntatẽ. Quod ubi machera ſenſit:& Herodem optime ſibi perſuaſiſſe cognouit:ſeq; peccaſſe nõ audientẽ ãmonitionẽ illius:ad ſamaii ciuitatẽ diſceſſit:iudeos uero p uiã occurrẽtes amicos uel inimicos pſtrauit:iratus in his q̃ paſſus eſſet. Rex aũt his incitatus:ad ſamariã pertexit. Vnde ad Antoniũ cũ ppter hæc deliberaret pficiſci & fugere: q talibus auxiliatoribus non egeret q magis ei quã hoſtibus nocerẽt: ſeq; ip̃m ſufficere ad expugnationẽ antigoni:macheras ſecutus ſupplicat ei ut pmaneret:ſi tñ oĩbus modis iturus eſſet:fratrẽ ſuũ ioſippum ſibi p̃poneret;ut debellaret antigonũ. Itaq; petitus a machera reconciliat̃ ei. Cũq; reliqſſet ioſippũ cũ militia:pſuaſit ei ne piclitaret̃:neq; macherę aduerſaretur. Ipſe porro ad Antoniũ feſtinauit:q ſamoſata oppidũ iuxta eufratẽ obſidebat:cum ęqtibus & peditibus auxiliatoribus. Cũq; ad antiochiã peruẽiſſet:iueniſſetq; cõgregatos:q ad antoniũ pergere feſtinabãt: timore tñ q ĩ uia barbari multos inuaderẽt & iterimerẽt nõ audẽtes tranſire ipſe eos adhortatus dux itineris factus eſt. Sed cũ tñ duas mãſiones ſamoſatorum ĩueniſſet:inſidiæ barbarorũ ibidẽ locatę:euntes ad antoniũ inuadebant. Nã ſpinis obſtruebant cãporum aditus ubi etiam equitũ nõ paucos ocioſe ſedere barbari diſpoſuerũt:ut cũ ad campũ peruenirent:impetũ ſuper eos facerent. Sed ut primi tranſierũt:& retro obſeruaret herodes: barbari ſubito ab inſidiis qngenti ſecuti primos ad fugã uerterunt. Tunc rex impetũ cum ſuis militibus in eos faciens:ſtatim hoſtes inuadit. Quos cum in fugam uertiſſet. audaciam ſuorum excitauit:& cõfidẽter eos fecit reuerti:q prius fugiebant. Tũc rege a tergo pugnãte:undiq; barbari circũdati proſternebantur. Sed cũ multa iã direpta fuiſſent uaſa uel ſarcinulę uel mãcipia:uniuerſa rex hæc eripiẽs pergebat. Porro tamen cum multi de ſilua propinquãte eo campis coutra eũ exiſſent:his confligẽs ipſe cũ cohorte fortiſſima:uertit eos in fugã:multos interimens:oportunãq; ſequẽtibus uiam p̃ſtabat qui ſaluatorẽ & propugnatorẽ eũ uocauerunt. Cũ aũt prope ſamoſata pertexiſſet:tranſmittit Antonins exercitum cũ ornatu ad occurſum:herodis:hũc ei honorẽ retribuẽs auxilii cã nam barbarorũ iuſidias & impetũ contra eos factũ audierat. Cunq; pręſentem alacriter uidiſſet & cognouiſſet ab eo quænam acciderãt: amplectebat̃:& uirtutẽ eius laudibus efferebat:& oſculabat̃ eũ. & preponebat ſibi quẽ pauloante regẽ ipſe mõſtrauerat. Sed cum antiochus nõ multo poſt oppidũ traderet:& a bello deſineret:ſoſſio qdẽ antonius præcepit auxiliũ herodi pręberc:ipſe uero ad egyptum diſceſſit. Tũc ſoſſius duas legiones cum herode premiſit ad iudeã:ipſeq; cũ ampliore exercitu ſequebat̃. Contigit ioſippũ ẽt in iudea tali modo pire. Hic immemor pręceptorũ fratris ad Antoniũ euntis:exercitum per montes produxit. Nam quinq; cohortes ei machera dederat ad hierichũtẽ pperanti: dũ uellet triticũ metere:& romani militibus nouis adhuc & bellorum inexpertis exiſtentibus quorũ multi a ſyria delati fuiſſent:aduerſariis eum inuadentibus relictis in difficillimis locis:fortiter pugnans interimitur: cunctum pene exercitum perdens: ſiquidem ſex turmæ extinctæ ſunt. Antigonus autem cum inimicos uiciſſet:caput ioſippi ĩcidit:quod quinquaginta talentis frater eius ferora redemit. Sed etiam poſt hæc deſerentes galilei potentes gentis ſuę: ſocios herodis in palude mergebaut: multi quoq; & ĩ iudea rebellauerunt. Machera autem oppidum gittam munitiſſimum capit.

Nũcii uero cũ regi in daſne antiochiæ nũciaſſent fratris caſum:& ipſo q̃dẽ hoc ſperante
ꝓpter uiſiones q̃s euidenter i ſomniis de morte fratris ſui uidiſſet:feſtinans ꝓficiſcebat:
Et cũ ad montẽ libanũ peruenïſſet:octingẽtos exĩde ſumẽs:habẽs ẽt romanũ exercitũ
ad ptolomaidẽ ꝑuenit: unde noctu ſurgẽs:cũ expeditiõe galileã adiit.Cui cũ hoſtes oc
curriſſent:& ꝓ̃lio uicti fuiſſent:in aliquo oppido concludunt:unde & prius egreſſi ſunt.
Dũq; cõgreſſiones facerẽt:multa tẽpeſtate cõmota:nihil ualẽs cõficere exercitũ ad uil-
las ꝓpinquas ꝑduxit.At cũ ab antonio ſecũda legio ueniſſet:& q oppidũ tenebãt:terri
ti nocte ip̃m relinquũt:& rex ad hierichũtẽ urgebat:ultionẽ exacturus ꝑ fratre.Vbi cũ
ꝓfectus eſſet:potẽtiſſime ſuos pauit.Poſt cõuiuiũ aũt cũ ad ſupiorẽ domũ aſcẽdiſſet:di
miſit oẽs qui præſentes erãt:ubi mirãda affuit dei circa regẽ ꝓuidẽtia.Nã tectũ domus
ſubito cecidit:& neminẽ cõpreſſit.Vnde oẽs crediderũt herodẽ dei amatorẽ eſſe:dũ tã
maximũ & mirandũ periculũ uelociter euitaſſet.Poſtremo die aduerſarii cũ a ſummita
te montiũ ſex milia ad pugnã deſcẽderent:timorẽ romanis ĩmiſerũt.Qui cũ acceſſiſſent
iaculis lapidibuſq; regis ſocios exeũtes uulnerabãt:& ip̃m q̃dã telo circa ꝑcordia ꝑcuſ-
ſit.Antigonus autẽ ad ſamariã ducẽ mittit pãpum nomine:cum aliquãto exercitu:cu-
piens hoſtibus opinionẽ de ſe:tanq̃ de bellatore preſtare.Machera uero duci pãpo aſſe-
debat.Herodes inter hęc quinq; ciuitates cũ cœpiſſet:relictos ibi duo milia exiſtentes
interfecit ipſaſq; ciuitates incẽdens:rediit cõtra pampũ:q caſtra ſua cõtra uillã adſunã
uocabulo diſpoſuit.Dũq; multi cõfluerent ad eũ ab hierichũte:& ab iudea:iuxta hoſtes
acceſſit:eoſq; audacter percurrẽtes cũ eis cõfligens deuicit.Quos ꝑſequẽs:ꝑ fratris ſui
uindicta occidebat.Quorũ multi dũ in domibus armati cõfugiſſent:tectis auulſis:lapi
dibus eos deſup oppreſſit.Quod factũ aduerſarioꝝ magis animos confregit:ſperantiũ
futura deteriora exiſtere.Nã non latuit multitudo ad uillã fugientium:& niſi tunc tẽpe
ſtas grãdis deſcẽdiſſet:& rex ad hieroſolymã exercitũ de uictoria cõfidente deſtinaſſet,
oẽ opus tunc perfeciſſet:antigono iam fugã meditãte:& a ciuitate diſcedere.Rex autẽ
ueſpere facto:cœnare milites pręcepit.Ipſe uero cũ aliquã domũ laſſus ĩtraſſet ubi bal
neum erat:pene maximum periculum incidit:quod prouidẽtia dei uitauit.Nã dudum
& cũ uno ſequẽte puero lauantẽ:hoſtium quidam qui armati in eadẽ domo pro timore
celati fuerant ĩuadunt.Quorũ unus exiit gladium tenens:& per ianuam currit:& poſt
hunc ſecũdus & tertius ſimiliter armati:nihilq; tamen regẽ leſerunt.Poſtero die interẽ
pti pampi caput ferora decidens:pro ultione fratris:herodi tranſmiſit.Nã is manu ſua
illius ĩterfector extiterat.Deſinẽte uero hyeme regreſſus:inde prope hyeroſolymã pue-
nit:& iuxta ciuitatẽ caſtra ſua locauit:tertio regni ſui ãno:ex quo romæ ordinatus erat.
Poſtea rurſus ſua caſtra iuxta murũ accedens tranſmigrauit:unde potuiſſet ante tẽplũ
ciuitas expugnari:ſicut & prius a pompeio:& tribus aggeribus locum circundãs:tur-
res erexit.Cũq; mylta manu ad opus uſus fuiſſet:& ſiluã decidiſſet:& oportunos operã
tibus ꝑpoſuiſſet:ipſe ad ſamariã ꝑ nuptiis diſceſſit:ducturus alexandri filii ariſtoboli fi
liam:nam hanc ſibi deſponderat:ſicut & prius retulimus. Cap.XXVII.

p Oſt nuptias aũt uenit ſoſſius per phœnicẽ cũ exercitũ per mediterraneã ꝑmiſ-
ſet:uenit ẽt multitudo equitũ & peditũ.Tunc rex quoq; regreſſus eſt a ſamaria:
nõ paruã ſup priorẽ expeditionem producẽs:ſiquidẽ triginta milia fuerant.Oẽs
aũt ꝓpe hieroſolymorum muros congregabantur:ubi circũſedebant ꝑ aqlonis ptẽ mu
ros ciuitatis.Quoꝝ exercitus erat undecim cohortes peditum:& ſex milia equitũ:nec
non & auxiliatores ſyri:& duo duces ſylo & ſoſſius:qui & ab antonio miſſus eſt auxilia
tor.Herodes autẽ decertabat pro ſe quatenus ab antigono principatum reciperet:q ro
mæ dudũ hoſtis fuerat iudicatus:& ꝑ illo rex herodes per ſenatuſcõſultum ordinatus.

Cũ multa aũt alacritate uel certaminibus iudei q̃ ĩtra muros cõcluſi fuerãt:herodi repu
gnabãt multaq; ꝓ tẽplo diuulgabãt:multa ẽt ꝓ ſolaciis populi:tanq̃ liberãte eos a pi-
culis deo:& oĩa foras ciuitatẽ diſtrahebãt:neq̃d ad alimẽtũ uel hoĩum uel iumẽtorũ re-
linquerent:& latrociniis furtim uſi ĩopiã eis parabant. Quæ cũ herodes perſpexiſſet ad-
uerſum latrocinia quidẽ in oportuniſſimis locis inſidias parauit: de expẽſis aũt longius
agmina militũ tranſmittẽs uenalia cõgregabat:ut intra paucũ tp̃s multã affluentiã eis
neceſſariorũ faceret abũdare:mãuq; multa frequẽter operãtes:tres aggeres citius erigũ
tur. Eſtas eni erat:& nullũ uel ab aere:uel ab operãtibus ĩpedimẽtũ fiebat:ſed machina
mẽta inferentes:murũ ꝑmouebant: & oĩbus experimentis utebant̃: nec tamẽ terrebãt
intra ciuitatẽ exiſtẽtes. Nã illi reſiſtẽtes: cõtra iſtos nõ pauca excogitabant: q̃dã adhuc
ĩperfecta ĩſtrumẽta: alia uero ꝑfecta cõburentes. Cũq; ad manus ueniſſent:nõ minores
romanis audẽdo fuerũt:niſi quia diſciplina deerat militaris aduerſus machinas. Namq;
muros cõſtruebant:iã prioribus edificiis euerſis: & ſub terrã fodiẽtibus occurrẽtes con-
fligebant:& deſperatiõe tñ potius quã ꝓuidẽtia belli uſq; ad ultimũ ꝑmãebãt: licet ma
gna expeditõe obſeſſi:uel fame magna fatigati: uel iopia neceſſarioꝝ fuiſſent exhauſti.
Nã ſeptimus tunc annus acciderat. Interea aſcẽdũt q̃dẽ ſup muꝝ uiginti priores:poſtea
uero cẽturiones ſoſſii. Nã primus murus captus iã fuerat diebus quadraginta:ſecundus
aũt q̃ndecim: & aliquę circa tẽplum porticus incẽſę ſunt:quas herodes antigonũ incen
diſſe dicebat:odiũ ei mercatus iudeorũ. Sed poſt dũ ibi capta exterior pars tẽpli fuiſſet:
& inferior ciuitas:ad interius ſacrariũ:& ad ſuperiorẽ ciuitatẽ iudei confugerunt. Cũq;
timuiſſent ne ꝓhiberẽt eos romani deo quotidianas ĩmolationes offerre per legatos ſup
plicãt:permitti uictimas ſolitas ĩtroduci. Herodes aũt dũ putaret eos iã quieuiſſe cõſen-
ſit. Sed cũ nihil uideret fieri q̃ putaſſet:ĩmo fortiter repugnare ꝓ antigoni principatu ĩ-
ſtanter accedẽs:ciuitatẽ expugnabat:& oĩa ſtatim internitionibus ſunt cõpleta. Siq̃dẽ
romani pro mora obſidiõis iraſcebant̃:herodes aũt nullos ab iudeis aduerſarios relinq
uolebat. Occidebant igitur per uicos & p domos quoſcũq; inueniſſent:fugantes eos &
in tẽplo concludentes: neq; infantibus:neq; ſenibus:neq; infirmitati mulierũ miſericor
diã ꝑſtantes;ſed & rege deſtinãte & petente ut parcerent:nemo fuit qui dextrã retineret
ĩmotã:ſed furioſi cunctã ętatẽ extinguebant. Vnde & antigonus nec priorẽ nec præſen
tẽ fortunã cõſiderans:a turre deſcẽdit: procidens ante pedes ſoſſi. Ille nequaq̃ eũ miſer-
tus pro calamitate:ſed plauſibus incõtinenter uſus: antigonã eũ tanq̃ fœminam nomi-
nauit:quẽ non ut mulierẽ ſine cuſtodia remiſit. Et ille quidẽ ligatus cuſtodiebatur:hero
des uero ꝓuidebat prohibẽdo alienigenas auxiliatores. Nã feſtinabat multitudo pere-
grina tẽplum uidere:& ſancta in ſacrario cõſtituta. Rex aũt quoſdã petẽs:aliis intermi
natus multos aũt & armis uetabat: ꝑditionẽ priorẽ uictoriã eſtimans:ſiq̃d inuiſibiliũ ui
ſum fuiſſet. Reſecabat ẽt rapinas ciuitatis multũ cõtra ſoſſiũ altercatus dicẽdo. Si pecu
niis & hoĩbus romani ciuitatẽ euacuauerint:deſertæ regionis meæ regẽ relinquẽt:ſed &
ante ciuibus proſtratis:breuẽ uniuerſi iudei principatũ iudicari: ꝓ repenſione necis hu-
iuſmodi. Ille uero cũ ꝓ obſeſſione militibus iuſte prædã ꝑmitti dixiſſet:reſpondit ipſe ſe
pecunias de ſuo mercedem ſingulis pręſtaturũ:& ita reliquã ciuitatẽ ꝓmiſſionibus cõ-
pletis liberauit. Nam ita munificẽter ſingulis militibus & ducibus merito regali:& ipſi
Soſſio donauit ut omnes pleni pecuniis abirent. Hęc paſſio hieroſolymoꝝ ciuitati con
tigit:conſulibus marco agrippa:& canidio gallo:centeſima & octogeſimaquinta olim
piade tertio menſe:in celebratione ieiuniorum: tanq̃ reuerſa calamitate quæ ſub pom-
peio iudeis illata eſt. Nã tũc eodẽ die captiuitatis uigintiſeptẽ ãni eſſe noſcunt̃. Soſſius
uero cum auream deo coronã deuouiſſet reuerſus ab hieroſolymis:antigonum ligatum

ad antoniũ pduxit. Herodes quoq; ueritus ne cuſtoditus ãtigonus ab antonio: & romæ
pductus: allegationibus ſuis ſenatui demõſtraret ſe qdẽ ex regalibus deſcẽdẽtẽ: herodẽ
ãt priuatũ: & q; oporteret filios eius regnare ,ppter genus ſi ipſe romanis peccaſſet: mul
tis pecuniis cõpulit Antoniũ: ut Antigonus interficeret. Quod cũ factũ fuiſſet: Hero
des quidẽ depoſuit. Deſtitit aũt hoc mõ Aſamouci principatus poſt centũ uigĩti ãnos.
Nã de familia clariſſima genere uel honore ſacerdotali fuerat. Cuius cũ multa ,p gente
iudaica parẽtes ægiſſent: ,ppter mutuã ſeditionẽ principatũ amiſerunt. Tranſit autẽ ad
Herodem antipatris filiũ de familia populari: uel genere priuato: & ſubiecto regibus.
Nos igitur hunc terminũ cognationis aſamoneorum accepimus.

INCIPIT LIBER. XV. ANTIQVITATIS IVDAICAE. CAP. I.

SOſſius quidam & Herodes qualiter hieroſolymam cœperũt: nec
nõ & Antigonũ captiuũ in ſuperiore uolumine demonſtrauimus:
ſequentia uero tunc explanabo, Cũ totius iudeæ principatum He
rodes ſumpſiſſet: quantoſcũq; priuatos ſui fautores inuenit: in di
gnitatibus eos cõſtituit: illos aũt qui contraria elegerant: nõ deſti
tit tormẽtis ſingulis diebus affligere. Honorabãt apud eũ Polion
phariſeus: & Sameas diſcipulus illius. Siquidẽ obſeſſis hieroſolymitis: iſti perſuadebãt
Herodẽ ſuſcipi: pro quo & recompenſatione gratiarũ fruebant. Nã hic erat Semeas: q
quondã in iudicio dum Herodi pepercĩſſet Hyrcanus: prædixerat indicans ei uel iudi
cibus: q; herodes liberatus eos oẽs perſequeret: quod & factum eſt: deo ſermones illius
adimplente. Eodem tpe cum Hieroſolymam tenuiſſet Herodes: oẽm ornatum ciuium
auferens. in aula colligebat. Ex quo multũ pondus argenti uel auri antonio: uel amicis
eius donabat. Interfecit ẽt quadragintaqnq; priores partes Antigoni. Nã cuſtodes per
portas muri diſpoſuerat: ne quid deportari poſſit cũ defunctis. Mortui uero cũ excruta
rentur: ſiqd argenti: aut auri: aut aliud neceſſariũ fuiſſet iuentũ: regi deferebatur: nullus
uero malorũ terminus erat. Nã auaritia rectoris: male conquiſita deterius expendebat.
Prouincia aũt inculta permanſit: ſeptimo anno cogente: in quo agriculturã exercere il
licitũ nobis eſſe probauimus. Antonius itaq; cum captiuũ Antigonũ ſuſcepiſſet: delibe
rauit ligatũ in triumpho ſeruare. Sed audiens gentẽ rebellare Antigono fauentẽ: doniſq;
herodis redemptus: iudicauit in antiochia illum perimere: quia nullatenus iudei quieſce
rent. Quod teſtimonio Strabonis capadocis confirmatur: ita dicentis. Antonius anti
gonũ iudeum in Antiochia perductum interfecit. Et uiſus eſt hic primum iudeorum re
gem occidiſſe: dum non æſtimaret: alio modo ſententias iudeorum flectere: quatenus ſu
ſciperent pro illo conſtitutũ herodem. Nam nec tormentis ſubditi: regẽ eum appellari
patiebantur: tanq̃ magnũ aliquid de priore principe retinẽtes. Infamiam igitur uel odiũ
Herodis ita minuere putauit. Hęc quidem Strabo locutus eſt. Cap. II.

d Vm uero Herodẽ pricipatũ tẽuiſſe Hyrcanũ priceps ſacerdotũ audiſſet: q capti
uus apud parthos tenebat: rediit ad herodẽ: de captiuitate tali mõ ſolut⁹. Barza
franes & pachorus pthorũ duces cũ captiuos Hyrcanũ principẽ ſacerdotũ prius
conſtitutũ: poſt aũt & regẽ: & fratrẽ Herodis faſelum ad parthos perducerent: faſelus
non tolerãs uinculorũ obprobrium: & oĩ uitę ,pponens mortẽ glorioſam: ipſe ſuus pem
ptor ſicut pdictũ ẽ apparuit. Hyrcanũ uero ad pthos perductũ: Phrabates parthorũ pri
ceps modeſtius attẽdebat: dũ nobilitatẽ de ,pſapia eius audiſſet. Quapropter remiſſũ a
uinculis: babylonię ſeruari conceſſit ubi & multitudo iudeorũ Hyrcanũ tanq̃ principẽ

ſacerdotũ & regẽ:& oẽs uſq; ad eufraten iudei habitantes honorabãt. Qui dũ his fruere
tur:& audiret Herodẽ principatũ ſuſcepiſſe mutauit ſpẽ ſuã: ab initio ei amiciſſimus exi
ſtens: quẽ & gratię memorẽ putauit: q eũ a q̃ſtione & mortis dãnatione: uel piculo tor
mẽtiſq; liberaſſet. Sermones ergo iudeis pferebat: feſtinando ad eũ pficiſci. Qui ueta-
bant & rogabãt eũ pmanere dicẽtes: q officiorũ ſimul & honoris in ſacerdotali uel prin
cipali dignitate nihil apud eos minus habuiſſet: p̃ſertim dũ nihil ab hieroſolymitanis
poſſet pmereri p diminutiõe corporis: quã ab antigono ptuliſſet. Retributiões aũt nõ
ſimiles a regibus dant quas priuati a benefactoribus accipiunt. nã mutat eos fortunæ
puentus: Talia cũ ei ſuggererẽt. Hyrcanus deſiderio eundi tenebatur. Cui ſcribẽs hero
des petebat fratrẽ & illic iudeis ſupplicare: quatenus nõ inuiderent ei una ſecũ cõmune
regnũ poſſidere. Nam extitiſſe dicebat: quo ipſe gratias ei redderet pro beneficiis: cũ ab
eo nutritus & ſaluatus eſſet. Hæc ſcribens Hyrcano: mittit ad fratrem legatũ ſaramal-
lã: & dona multa: ſupplicãs: ne impediret gratias redderet quas beneficio deberet. Erat
aũt ſtudiũ eius non pro hoc: ſed qũo præter meritum principatum obtinuerat: timebat
ne illi rationabiliter auferret: & Hyrcanum pperabat ſub poteſtate ſua redigere: uel pe
nitus eũ diſperdere: q & poſtea fecit. Tunc tamẽ flexo ptho: pecũiaſq; iudeis ei dãtibus
ut ueniret: cũ oĩ eũ honore ſuſcepit & ĩ cõuentu primũ ei locũ: & in conuiuiis primũ ei le-
ctũ cõcedebat: quẽ ẽt decipiebat patrẽ uocando: & oĩbus modis inſidias inopinatas ei
parabat. Diſponebat ẽt reliquas cũ eo ſui principatus utilitates: unde & in familia eius
ſeditio exarſit. Nã dũ obſeruaret ne nobiliſſimus qdã princeps ſacerdotũ dei haberetur:
inuitauit aliquem ex ignobiliſſimis ſacerdotem de babylone: nomine Ananclũ: & huic
principatũ ſacerdotii deſignauit. Quod non pertulit alexandra filia Hycani: uxor Ale
xandri filii Ariſtoboli regis: ex quo filios habuit: unum qdem pulcherrimũ ariſtobolum
noĩe & herodis coniugalẽ mariãnẽ: forma nobiliſſimã. Turbata ergo & moleſte ferens
infamiam filii q illo ſuperſtite: alter aduena principatũ ſacerdotii meruiſſet: ſcripſit cleo
patrę: ſodali ſuo litteras deportante: ut peteret antoniũ prĩcipatũ ſacerdotii filio ſuo p̃ſta
re: Sed antonio negligẽte petitionẽ: amicus eius gellius ad iudeã cũ ppter aliquas cau-
ſas peruiſſet: & uidiſſet ariſtoboli pulchritudinem & magnitudinem & iuuẽtutem: mi
rabat: nõ minus etiam mariannem regi cohabitantẽ ſtupebat. Vnde Alexandrã bono
rũ liberorũ matrẽ exiſtimans: & ad ſermones eius ueniens: flectit eam pingere amborũ
imagines: & antonio deſtinare dicens: cũ eas uiderit: petitiões eius modis oĩbus adimple-
bit: His elata uerbis: alexãdra imagines antonio direxit. Cui gellius referebat dicens: nõ
ab hoĩe putari: ſed a quodã deo eſſe liberos alexandræ: dum uellet ad libidines antoniũ
emollire. Qui puellam qdã erubeſcẽs herodi nuptã accerſire: uerũ etiam cleopatrã me-
tuẽs cõtriſtari: ſcripſit ergo puerũ trãſmitti cũ honore: addens ſibi gratũ iuuenẽ uiſum fo
re. His deportatis ad herodẽ litteris nõ cautũ extimauit iuuenẽ excellentẽ ariſtoblũ: &
tũc iã ſedecim ãnos ducentẽ: genere nobiliſſimo: ad antoniũ deſtinare potentiſſimũ ro
manorũ: & patũ ſuæ luxurię ſupponere puerũ: q ẽt libidinoſus p potẽtiã exiſtebat. Re-
ſcripſit ergo dicens: ſi puer exierit a puincia: ſtatim oĩa bello uel ſeditõibus cõplebunt:
iudeis ſperãtibus rerũ nouarũ mutatiõem. Quibus reſcriptis cum Antoniũ excuſaſſet:
iudicauit nõ ultra puerũ uel Alexãdrã humiliare: ſed ẽt uxore ſua Mariãne ualde peten-
te: quatenus fratri ſuo prĩcipatũ ſacerdotii redderet: quod prodeſſe arbitratus eſt: dũ nec
ad antoniũ pficiſci poſſet tali prędirus adoleſcens honore. Conuentũ itaq; faciens ami
corũ: multũ alexãdram accuſabat: dicendo: latenter inſidias egiſſe pro principatu dum
per cleopatram ageret: quatenus ipſe quidem regno priuaretur: puer autem p ipſo rerũ
gubernationẽ ab antonio ſuſciperet: & hæc quidẽ illa non iuſte poſtulaſſe: q & filium

ſuũ a poſſeſſo iã honorare priuaret: & ſeditiões in regno moueret: cũ multũ ipſe laboraſſet ut poſſideret multis & nõ fortuitis periculis: uerumetiã nullatenus memor ipſe malorũ illius: ſed beniuolus circa eos eẽt: & nũc puero principatum ſacerdotii pberet: ideoq; olim ordinaſſe dicebat ananelũ q; ualde puer eẽt ariſtobolus. Cũ tamen hæc non incaute dixiſſet: ſed ꝓ deceptiõe mulieꝝ & pſentia amicoꝝ: læta & non ſpans alexãdra cũ lachrimis ſatiſfecit: dicẽs: & ꝓ ſacerdotio qdẽ oĩa: & ꝓ infamia feſtinaſſe: regnũ uero nec deſideraſſe inqt: nec ſi oblatũ eſſet cupide ſuſcepiſſe: cũ & nũc nimiũ honorem habeam ꝓpter principatũ eius & tutelã: cuius uirtute totũ genus meũ effulget honoribus: nunc quoq; bñficiis uicta: ſuſcipio filii honorẽ: & ĩpoſterum ad oĩa ero ſubiecta. Petebat ergo: ut ſiqd pp genus & pſentẽ ſibi fiduciã temerariũ ꝓ ĩdignatiõe feciſſet: ignoſceret. Poſtq̃ ãt locuti ſunt dextris datis reconciliantur oĩ ut uidebatᷓ ſublata ſuſpitiõe. Cap. III.

Taq; rex herodes ſtatĩ principatu ſacerdotii ananelũ pter legem exuit: ſeditiões
i domeſticas pacãdo: nam nõ licebat aliquẽ honore ſemel accepto fraudari: quod prius autiochus epiphanes deſtruxit: dũ auferret ab Ieſu ſacerdotiũ: & ordinaret fratrẽ eius ouiam: ſecundus ãt ariſtobolus Hyrcanũ fratrẽ ſuũ priuauit: tertius herodes principatũ ſacerdotii adoleſcenti tradidit ariſtobolo. Tunc qdẽ putabat ſedaſſe contẽptionẽ: & licet reconciliati fuiſſent: non tamen ſecurus degebat: dum alexandrã ex pteritis conatibus ne tẽpus nouarum rerũ capet ualde timeret. Quapropter pcepit eã ita in aula conuerſari ut nihil ſub poteſtate ſua haberet: diligẽter ẽt cuſtodiebatur occulte ne quid pter quotidianam cõuerſationẽ niteretur quæ paulatim magis illã exacerbabãt: & in odio ſuſcitabant: nã ſuperbia mulieris diligentiã cuſtodie indignabatur habere: dum oĩa potius uellet pati q̃ fiducia priuari: & fucoſum honorẽ cũ ſeruitute uel metu poſſidere. Ad cleopatrã igitur in quibus exiſteret frequẽter ſe lamẽtando deſtinabat: poſtulans ſibi auxiliũ præberi. Quę iuſſit ei furtim cum filio in ęgyptum ad ſe cõfugere. Cũq; hęc ei placuiſſet: tale aliquid excogitauit. Duo locula tanquã ꝓ mortuorũ exequiis parauit: in qbus ſeipſam & filiũ mitti dixit. præcipiens cõſciis famulis ea noctu deferre: & exinde uiam ad mare facere ubi nauẽ ĩ qua nauigarẽt ad ęgyptũ pręparatã habuiſſet. Hęc ſabbioni amico alexandri eſopus ſeruus eius edixit. Quod cũ ſabio audiſſet & inimicus herodis eſſet q; inter inſidiatores antipatri de ueneno conſcius putaretᷓ: odiũ lenire per iditatõis fauorẽ ſperauit: & regi nunciauit inſidias alexandrę. Qui cũ eã uſq; ad conatũ ꝓcedere dimiſiſſet: in ipſo facinoris opere detinuit: ſed inuitus cõceſſit culpã: dum putaret nullatenus cleopatrã ceſſare: ſi contra ſe cãm ĩueniſſet. Palam ergo magnanimitate uel modeſtia ueniã ei largitus eſt. Propoſuit tamen oĩbus modis adoleſcentẽ pimere: ſed tacito ꝓpter ueriſimilẽ diſſimulationẽ. Cũ ergo tabernaculorũ feſtiuitas uẽiſſet quę apud nos cũ ſumma ueneratione celebratur: tunc quidem diſtulit: & in deliciis ipſe & reliqua multitudo mouit tamen eũ feſtinare uoluntatẽ ſuã conficere inuidia. Nã cum adoleſcẽs ariſtobolus octauũ & decimũ annũ ducens ſecundũ legẽ ſup aram aſcenderet uictimas ĩmolaturus & ornatu ſacerdotali circumdatus celebraret religionis conſequẽtia: magnitudinem ſuper etatem oſtendens necnon & generis dignitatẽ: populi ſui excitauit fauorem: & ariſtoboli aui ſui pręſens memoriã eis reduxit. Qui paulatim prouocati: uoluntates ſuas iam demonſtrabant: gaudentes ſimul & leticia perfuſi: uoceſq; laudabiles in eũ orationibus mixtas emittebant: ut manifeſtus fieret populi fauor & temerarius: ſub regno itaq; conſtituti: cum aliorũ præterita beneficia memoraret. Inter hæc oĩa ſtatuit herodes uoluntatẽ quã in adoleſcentẽ habuiſſet implere. Celebratione ãt tranſacta dũ in hierichunte maneret: & in conuiuiũ eos alexandra peteret: herodes adulabatur adoleſcẽti: & illicebat ad affluentiã potionis: paratus cõludere: uel iuueniliter ad gratiã illius io-

tari:& loco eſtiuo illic exiſtēte: collecti ſimul exierūt refrigerium captantes. Cūq; fon-
tibus aſſiſterent:calorē meridianū aura tēperare:prius quidē natantes ſeruos & amicos
ꝓſpiciebant:poſt āt adoleſcens cū irritaretur:herodis amici qbus hoc præceptū fuerat
tenebris iā tenētibus:ſæpe eū mergentes:tanq̄ ludentes non emiſerunt uſq;quo eū præſ
ſum fontibus ſuffocarēt. Ariſtobolus itaq; extinctus eſt:decimū & octauū annū agens
ætatis:cū principatū ſacerdotii anno āplius tenuiſſet:quē rurſus ananelus ſuſcepit. Quo
malo mulieribus nūciato:icēſſabilis eas ſtatim defuncti dolor iuaſit. Ciuitas ēt rumore
delato lamentis cuncta completa ſunt:oībus calamitatē tanq̄ ꝓpriā & nō alienā dolēti
bus. Alexandra uero plus cōſumebat̃ cōſcia ꝑemptionis: nā dolorē ampliorē ab ipſo fu
neris actu ferebat. Sed ſuſtinere neceſſariū putauit:licet ſepius ſua manu uitā finire nite-
ret̃: deſit tñ ſi poſſit uiuens ſufficere ad ultionē inſidiaꝶ ꝑēpti. Vnde potius ſuā uitam
tenebat:ne daret ſuſpitionē filiū ſuū inſidiis periſſe per hanc enī diſſimulatiōem ſperauit
ſatius ſe oportuno tpe uindicare. Illa quidē ſic continenter dolorē tolerabat: herodes āt
oībus ueriſimilis uidebat̃: nō inſidiaꝶ adoleſcētis auctor extitiſſe. Nā nō tantū q̄ ad fu-
nus pertinerēt peragebat:ſed ēt lachrymis uſus aīæ cōfuſionē uerā eē mōſtrabat. Inter-
dū ēt & dolore uicēte: eū ex aſpectu pulchritudinis plangebat:& licet adoleſcētis mors
ꝑ eius tutela putaret̃: manifeſtus tñ erat q ꝓ ſatiſfactione iſta faceret. Siqdem munifi-
cēter exequias eius honorans multū apparatū circa locellos:& multū aromatū fecit:ni
miūq; ornatū ſimul ſepulturæ ut dolorē mulierū plene deleret:& conſolaret̃ eas ꝑ iſtam
ptem. Alexandrā tñ nihil tale deuicit:ſed ſemꝑ mali memorē meſticia incitabat:& ſcri-
pſit cleopatrę herodis iſidias:& filii perditionē. Quę dū feſtinaret petenti ſubuenire:ca-
lamitates alexandrę miſerata ꝓpriā omnem cauſam cōfecit:& petere antoniū uindica-
re adoleſcentis interitū nō ceſſabat:cū diceret nō eſſe dignū herodē per eū regē ſtatutū
in regno: quod nō ad eū pertineret:in ueros reges tales iniqtates oſtendere. Quibus cū
flexus antonius eſſet:ad laodiceā ꝑueniens mittit p̃cipiens herodē ad ſe ꝓficiſci. ſibiq; ꝓ
morte ariſtoboli ſatiſfacere:nā nō recte inſidias confectas eſſe ſi per eum extitiſſent. Qui
cū cauſam timuiſſet:& cleopatrę cōtrarietatē quę nō ceſſabat antonium ſuadere: qua-
tenus eum damnaret:ſtatuit quidem obedire:iam enī nihil aliud erat quod ageret. Cun
q; patruum ſuum ioſippum procuratorem regni & rerum reliquiſſet:demandauit ei ſe-
crete:ut ſi quid ab antonio paſſus eſſet:continuo mariānem occideret. Nā dilexiſſe uxo
rem profitebatur:& timuiſſe:ne contumeliā poſt eius mortem pateretur: dum pulchri-
tudo illius ab aliis deſiderari poſſet:per quę demonſtrabat impetum antonii quē ī eam
habuiſſet:cum olim de pulchritudine illius audiſſet. Herodes quidem hęc percipiēs ſpe
incerta ad antonium perrexit. Ioſippus autem cum in deſpenſatione reꝶ regni ſtatutus
eſſet:& propter hoc frequenter mariamnem cōueniret:& de negociis honoris cauſa re-
ginam percōtaretur fauorem uel amorem circa eam herodis inſeruit. Mulieres autem
cū illum adulationibus emoliſſent:plus autem ab Alexandra ſeductus Ioſippus:ſentē-
tiam regis demonſtrauit:& mandatum explanauit:dum fidem illis uellet facere:q poſt
mortem ſine ipſa non poſſet uiuere dum diceret ut ſi quid acerbum ab antonio patere-
tur:non ſufferret ab ea nec poſt interitū ſeparari. Hęc quidem ioſippus:mulieres autem
non hoc amorem affectus herodis putauerūt:ſed timuerunt: ne reuerſus tyrannica cru-
delitate ſibi mortem inferret:ideoq; de uerbo ſuſpitionem non paruam perceperūt. Eo-
dem tempore rumor in ciuitate hieroſolymorum ab inimicis herodis diſperſus eſt q an-
tonius tormentis eum affeciſſet & occidiſſet. Quę fama cūctos qdem in aula turbauit
plus uero mulieres. Cum alexandra ioſippum flectit:ut cum ipſis ad romana ſigna cō
fugeret:nā romanū agmen tunc iuxta ciuitatē ſub duce iulio pro regni cuſtodia caſtra

poſuerat: dicẽs primũ ſiqua turba in aula cõcurreret: ipſe in tuto exiſterent, dũ romanos
ꝓpicios haberẽt: ꝑterea ſi mariamnem Antonius perſpexerit: & principatum recipe ſpe
ramus: nec ĩ aliquod poſtea ſeruitiũ de propagine regii generis deſcẽdemus. Cũ has rõ
nes fugę cogitaſſet: litteræ ab herode de oĩbus ſuis cauſis deportant̃ priori rumori cõtra
riæ. Nã cũ ad Antoniũ perueniſſet: cõfeſtim eum donis de hieroſolymis deportatis recõ
ciliauit: & ſermonibus dicere compulit: ut nequaq̃ contrariæ quidẽ de ſe haberet: & cleo
patræ uerba nihil aduerſus ſuã ſatiſſactionẽ ualere. Nã non inquit iuſtũ eſt antonius: ut
rex de ſuo principatu depoſitus pœnã luat: quia q honorẽ ei dederũt: ipſi ei uti poteſtatę
permiſerũt. Quo dicto flexa eſt cleopatra: ſciens nequaquã alienũ principatum ſcrutari
prodeſſe. Cũ de his ſcriberet herodes: alioſq; narraret honores: quos ab antonio in con
uentu uel in cõuiuiis quotidianis haberet: & hæc obtineret: licet in accuſatiõibus cleopa
tra nimis moleſta exiſteret: q̃ prouinciæ deſiderio oĩbus modis perire illũ feſtinaſſet: ſed
qa antoniũ iuſtũ circa ſe cognoſceret: nihil iã difficillimũ ſperaret: q; aũt tardaret fauore
firmiore circa ſe ãtonii ſperaret cleopatræ cõciliari aĩo poſſe: & ſe hoc facere dicebat: nã
antoniũ petitiões ſuas adipleſſe: & ſibi inferiorẽ ſyriã cõceſſiſſe denũciauit: & p hoc ſola
tiũ refutaret: uel reiiceret appellatiões quas cleopatra ꝓ iudea feciſſet: cũ hæc litteræ pue
niſſent: deſierũt ab ĩpetu: quẽ tanq̃ de mortuo habuiſſẽt: ut ad romana ſigna cõfugerẽt:
nõ tñ latuit earũ uoluntas. Nã ꝓceſſit antoniũ rex ad parthes euntẽ: & ad iudeam reuer
titur: ſtatimq; ſoror eius ſalome: materq; eorũ cõſiliũ quod habuiſſet alexandra cũ ſuis
aperiũt. Salome uero & cõtra maritum ioſippum accuſationẽ protulit dicẽs: q; cũ ma
riamne frequẽter conuẽiſſet. Hęc uero dicebat inimiciriarũ cauſa: eo q; frequenter igno
bilitatẽ generis eius in iurgio deprauaret. Herodes aũt callidus ſemꝑ: & nimis mariãnẽ
amans licet ſtatim cõturbatus fuiſſet: nõ tñ patit̃ amore mariamne aliqd temerariũ in
ea cõficere: ſed in utroq; anxius. ſecrete eam inquirit utrũ uera eſſent de ioſippo q̃ audie
rat: an falſa. Illa uero cũ iuramento affirmante & ſatiſfaciente: q; ĩ nullo peccato fuiſſet
ei cõmixta: paulatim rex deflectit̃: & ita deleta coniugis amore ſuperat̃. Et ut iam ſatiſ
factum ſibi de his crederet q̃ audiſſet: honeſtati eius multas agere gratias: fauorẽ quoq;
quẽ erga ipſam uel amorẽ haberet pandebat: uel qualia ſępe amantibus contingunt: cõ
lachrymabant inuicẽ magno ſuo ſtudio ſeſe pariter diligentes. Cũ uero rex ſuũ affectũ
iã ꝑtermiſſa emulatiõe firmaſſet: nũ amantis eſt inqt mariãnes: q; mandaueras ioſippo:
ut ſi qd patereris ab antõio moleſtũ: ne ꝑimeret: q̃ nihil tibi peccaſſem. Quod uerbũ ut
audiuit herodes: exardeſcens in furorẽ: ſtatim eã ab amplexu dimiſit: clamans: & ſuos
capillos dilacerans: dicendo manifeſtũ ſignũ cœpiſſe ioſippũ cũ ea habuiſſe cõmunio
nẽ: nã nullatenus prodidiſſet: quod ſecrete audierat: niſi maxima fides illis interfuiſſet:
credenſq; de crimine: pene ſuã interfecit uxorẽ: niſi uictus amore: furoris impetũ refre
naſſet: ſeipſum conſumens: ioſippum tamen ulterius: nec ad ſuã faciem uenire permiſit:
alexandrã uero tanq̃ totius mali cauſam reſeruari ꝑcepit. Cap. IIII.

Nterea per ſyriam turba commouebat̃: cleopatra non deſiſtente Antonium fle
i ctere: quatenus oppreſſis regibus potentiã ſingulorũ ablatam ſibi donaret: mul
tumq; ualebat: deſiderio ſui illo inflammato: quæ cum in natura auara exiſteret:
nihil iniuſtum reliquit. Siquidem fratrem ſuum: quem iam habiturum regnum ſciret:
uenenis aggreſſa conſumpſerat: quintum & decimum ętatis annum agentem. ſororem
autem arſionẽ epheſi ad templũ dianę cõfugientem per Antoniũ extinxit. Iã pecuniarũ
gratia & tẽplũ: uel corpora uiolabat: neq; ſacrariũ tã caſtũ fuit: aut aſili priuilegiũ tutũ
cuius ornatũ ipſa nõ abſtulit: nec tã ꝓfanũ uel inceſtũ erat: quod ſolũ potuiſſet auaritię
illius ſatiſfacere. Et cũ oĩa expoliaret: fœmineis cupiditatibus nullatenus ſatiſfaciebat:

ſiquidē cuncta deeſſe ſuis deſideriis ſemper putabat. Quapropter & Antoniū cōpello-
bat aliqd ab aliis auferentē ſibi donare. Nā cū tranſiſſet ad ſyriā cū eo: & eam cogitaret
poſſidere: liſaniā qdē Ptolomei filiū accuſans: qa parthos contra rempublicam duxiſſet:
occidit. Petiuit aūt ab Antonio ēt iudeæ uel arabiæ reges occidi. Antonius aūt cum ex
oībus amore fœminæ uictus eſſet: ut non tantum uerbis: ſed ēt ueneuis uideret̄ obedire:
manifeſtā qdē iniquitatē uidens: petebat eam: ne ſe tantum ut peccaret compelleret: ne
cuncta negaret ei: & ne quanta illa pręcepiſſet perficiens: palā iniquus uideret̄. Ideoq;
partes ꝓuincię uniuſcuiuſq; retollens donauit ei præſtans ēt ciuitates q̄ intra fluuium
eleutherum uſq; ad ęgyptū erant: excepto tiro: uel ſydone quas a maioribus liberas eſſe
cognouerat: licet multum cū illa ſibi & eas pręberē ſupplicaſſet. Cū hęc cleopatra obti
nuiſſet: & deduxiſſet Antoniū uſq; ad eufraten contra armenios euntem reuertitur: &
intrat apaimiā & damaſcum: inde etiam ad iudeam peruenit. Quam cū herodes ſuſce-
piſſet: conduxit ab ea reditus Hierichuntis: nam balſamū terra illa generat: quod prę-
cioſiſſimū eſt: & nuſq̄ alibi naſcit̄: & palmas multas: uel optimas. Et dū multū tempus
faceret cū herode: tentabat cum eo concumbere: nā naturaliter & euidentrr libidinibus
exardeſcebat: forſitan & aliquod amatoriū paſſa eſt: ſed quod ueriſimilius ē: regno eius
īſidiabat̄: ſi quō iniuriā a ſe factā poſſet per accuſationē adipiſci: deſiderio uero uictam
ſe eſſe monſtrabat. Herodes aūt licet olim nullatenus faueret cleopatræ: dū ſciret eam
oībus eſſe moleſtā: tunc tamē & ampliori odio eius detētus: q͛ ꝑ luxuriā uellet illa inſi
dias ei parare: uerba qdē eius in ꝑſenti refutauit: conſiliū uero cū amicis ſuis ſumpſit: ut
eā ſub poteſtate ſua poſitā occideret: ut & ſe & multos malis eius liberaret: qbus iā gra
uis facta uel fieri poſſe putabat̄. Nā hoc ipm & antōio ꝓdeſſe: qa neq; illi fidelē eā eē di
cebat. Cū hęc cogitaſſet, ꝓhibebāt eū amici: primū qdē ſuggerētes: q͛ nō dēret maximū
ꝑiculū & manifeſtū ꝓ re tāta ſuſcipere. Cūq; ꝑmanſiſſent ſupplicātes: ne qd temerarie
conaret̄: nā nullatenus Antoniū poſſe pati dicebāt quāuis eū muneribus redimere puta
ret: eū amore eius potius incēderet̄: & uideret uolētia: uel inſidiis illius ſe eius amore pri
uatū: nec mediocre qdā ꝓ ſatiſfactiōe poſſet edicere: ſi contra fœminā hoc ageret: q̄ per
illud tēpus oēs dignitate ſupabat: utilitatē āt quā Antonio dicit futurā: uerēdū eē ne po
tius ille temeritatē exiſtimet q͛ affectu tali eū priuaret: unū nō ē incertū dicebāt: q͛ maxis
uel cōtinuis malis principatus eius uel generatio cōpleret̄: refutare uero concubitū: quē
illa poſtularet ꝓ tpe honeſte ſuadebāt: q cū hæc deſignarēt: & ꝑicula merito demōſtra-
rēt: conatus eius cōpreſſerunt. Tū herodes cleopatrę donis & muneribus ſatiſfaciēs: de-
duxit eā ad ęgyptū. Antonius aūt cū armeniā cepiſſet: artabazin tigrani filiū cū ſatra
pū filiis ligatū in ęgyptū deſtinauit: donās eos cleopatrę: cū oī regio co℞ ornatu. Arme
niæ uero principatū tenuit artaxias maior illius filius q tūc euaſerat. Quę cū archelaus
& nero cęſar expuliſſent: tigranū nouiſſimū eius fratrē ordinauerūt. Hęc qdē poſtea cō
tigerunt. Vectigalia uero quæ debuiſſet de terra donata ab Antonio cleopatræ ꝓbere
herodes iuſtū iudicauit: ne occaſionē ei odii ꝓſtaret. Cap. V.

Rethas āt cū herodes reditus eius cōduxiſſet: tpe qdē aliquāto reddebat duo mi
a lia talēta: poſt āt indeuotus extitit: uix partē aliquā ꝓbens. Herodes qdē hoc mō
defraudātē: nihilq; ſecundū iuſtitiā facere uolētē: ꝑſeq deliberauit: ſed interim ꝓp
bellū romanū hāc diſtulit exactionē. Nā dū in actiaco littore ſperaret̄ pugna: q̄ cēteſi-
ma octogeſimaſeptima olympiade cōtigit: & cęſar cū antonio de republica decertaret:
herodes ex opulēti ꝓuincia ſua multo tpe redditibus & uiribus collectis. Antonio depu
tauit auxilia diligēter ꝑparare: Sed antonius nihil auxilio eius egere ſe dixit: arabū autē
ꝑſequi ꝑcepit. Nā iā audierat a cleopatra perfidiā eius. Petebat enim hoc cleopatra dum

ſibi putaret ꝓdeſſe:ſi unus ab altero:ſterneret͛.Cũ hoc ab antonio iuſſum fuiſſet:Hero
des milites cõgregauit:tanq̃ cõfeſtim arabiã ingreſſurus:parataq; eqtũ & peditũ mul-
titudine:in dio ciuitatẽ ꝑuenit.Cũq; illic & arabes occurriſſent: pugna maxīa cõmiſſa
eſt:in qua uicerũt iudei.Poſtea multũ exercitũ arabũ in chana uico cõgregatũ qui eſt in
inferiori ſyria:audiẽs Herodes uenit ſup eos:ducẽs maiorẽ partẽ ſuæ militiæ:& ꝓpe ca-
lon ſua caſtra metatus eſt:uñ oportune pugnaret.Cũq; hęc diſponeret populus iudeoꝝ
clamabat mora dimiſſa cõtra arabas impetũ facere:dũ crederẽt ſe in hoc paratos eẽ:qa
in priore pugna uictores extitiſſent.Igit͛ ſuũ ſtudiũ milite oſtẽdẽte:rex ſtatuit magnani
mitatẽ eorũ nõ remorari:dicẽs non ſe deeſſe uirtuti eoꝝ & primus ſe armãs oẽs ꝑduxit
ad aciẽ.Statim aũt terror arabis incidit.Contra quos modicũ reſiſtẽtes:ut uiderũt inex
pugnabiles:oĩq; plenos uirtute: plurimi fugerunt fuiſſentq; ꝑempti:niſi athenou He-
rodẽ & iudeos inuaſiſſet:nã hic erat dux cleopatræ ibi cõſtitutus: & inimicus Herodis:
futuraq; nõ imprudẽter ꝓſpexit:ut ſi qd clarũ agerẽt arabes: ipſe qeſceret:uictis aũt eis
quod & cõtigit ex ꝓpriis paratis militibus inuaderet iudeos:quos tunc laſſos:& iã uicis
ſe putãtes ſubito ſuperueniẽs ꝓſternebat.Nam alacritatẽ aĩ cõtra manifeſtos inimicos
aſſumẽtes iudei:& poſt uictoriã remiſſiores:citius a recẽtibus hoſtibus obterunt͛: in lo
cis aſperis & ſaxoſis:quoꝝ noticiã inimici amplius habuerũt.Arabes ergo prius uicti ſe
recuperantes reuerſi occidebãt:fiebatq; diuerſa ꝑditio.Rex aũt Herodes ꝓ actione pu
gnę uectus æquo ducere tẽtauit auxiliũ:ſed nõ ualuit:licet feſtinaſſet ſubuenire. Sed ca
ſtra iudeorũ cũ arabes cepiſſent non mediocrẽ foelicitatẽ & ſine ſpe tenuerunt:nã victo
riã quã prius perdiderant:poſt obtinuerunt: plurimũ aduerſariorũ ꝓſternẽtes exercitũ.
Exinde latrociniis utebat͛ Herodes: multãq; arabum terram diſcurrens : uexabat:dum
ſuper montes caſtra diſponeret : & omnino recuſaret manus cum eis ex equo conferre:
frequenter tamen laborũ diligentia lucrũ ſibi acquirebat:nã & proprios milites oĩbus
modis fouebat ruinã cupiens emendare. Cap.VI.

Nterea acciaco bello inter cæſarẽ & Antoniũ geſto ſeptimo imperii anno hero-
i dis terra iudeorũ cõmota eſt:qualiter nunq̃ animaliũ peſtilẽtia p ꝓuinciã geſta:
perempta ſunt a ruinis ẽt hominũ decẽ milia.Milites uero cũ ſub diuo degerẽt:
nihil ab oppreſſione ſunt leſi.Quę cũ arabes inquirerent: & pluſq̃ in ueritate erat:audi
rent:q̃ facta fuiſſent tãq̃ prouincia hoſtiũ euerſa:& hominibus peremptis nihil ulterius
ſibi aduerſum credebant ſurgere.Quo cũ legati iudeorũ perueniſſent : pãcẽ ꝓpter hæc
q̃ euenerant facturi:arabes peremerunt eos:& cũ alacritate contra milites eorũ ꝑpara-
bant͛.Qui nec inuaſionẽ arabũ ſuſtinuerũt:licet calamitatibus oppreſſi:& bellare de-
cernunt:dum non pares ſeſe ꝓliis eorũ putarent:neq; auxiliũ haberent rebus ſuis domi
ſubuerſis.Quos ita diſpoſitos rex flectere ſermone tentauit : ut recuperaret eis antiquũ
alacritatis aĩum:& exhortatus aliquos optimatũ:auſus eſt iã & ad populũ ſermocinari
nã prius pigebat eũ:nc male ꝓpter calamitates ſuſciperet͛ ab eis.Petebat ergo talẽ ora
tionẽ ꝓferens.Nõ ignoro ſocii quõ multa p hoc tp̃s facta ſunt cõtra noſtrã republi-
cã:& fortaſſe nec hi mõ de ſe confidunt:q multũ uirtute ꝑcellunt:ſed quõ compellimur
pugnare:nec eſt aliqd quod ſemel factũ:nõ poſſit rurſus bene tractatũ emendari:petere
uos elegi ſimul & docere:p quę poſitis in proprio alacritatis aĩo ꝑmanere.Volo tamen
prius uobis oſtendere:ꝙ iuſte bellũ id conamur cõmittere:ꝓpter iniurias aduerſariorũ:
nã maxima magnanimitatis hęc cã nobis exiſtit:poſt uero declarare ꝙ nihil ſint q̃ nũc
nobis mala ſuperuenerunt:ſed multas nos ſpes uictoriæ poſſidere.Exordiar aũt princi
pia:teſtes uos faciens mei ſermonis.Nã arabũ iniquitatẽ noſtis:& circa alios oẽs: ita p
fidã tãq̃ barbarorũ:& qa nec deũ cogitẽt:ſepius cuĩ nos offenderũt auaritia uel inuidia

ſua. Et ꝙ multa dicimus: dũ imineret eis: ut a ꝓprio principatu deciderent: & cleopatrę
ſeruirẽt: qs alter eos de hoc timore liberauit: niſi mea amicitia ꝗ cũ Antonio poſſidebã.
Et illius circa nos affectus nihil hos iportunũ ſuſtinere dimiſit: nã Antõius cauebat age
re ꝙ poſſet nobis in ſuſpitione puenire. Tñ & cũ uellet cleopatrę ptes aliquas ab utraq;
ꝓuincia pbere: hoc quoq; ego diſpẽſaui: multaq; munera ſecretius offerẽs: tutelã utriſq;
acqſiui. Expẽſas aũt ipſe ſuſcepi ducẽta pſtando talẽta: duo milia uero fide dicẽdo: ꝗ ẽt
ꝑ reditibus adimpleui: unde nos nihil ab eis ſuſcepimus: & oportebat qdẽ nulla tributa
ꝓuincię iudeos debere: quod & ſi pbendũ eſſet pro nobis: nõ ẽt ꝓ arabis dareẽ: q nobis
nec gratias aguut: nã ꝓ beneficiis iniqua circa nos egerunt: prius ꝙ nos amicos nõ ho-
ſtes reditibus priuauerũt. Nã ſi fides hoſtibus neceſſario ſeruatur: multo melius amicis:
ſed nõ apud nos eſt ita: q modis oĩbus optimũ putãt inigtatẽ eligere: ſi ſolũ lucrũ eis poſ
ſit acqri. Eſt ergo queſtio nobis utrũ oporteat iniuſtos punire: dũ hoc ẽt deus deſideret:
& pcepit ſemp inigtates & cõtumelias execrari: quę nõ tantũ uerbo: ſed ẽt iuſſit ꝑ bel
lũ ulciſci: nã quod uideẽ iniuſtũ apud graecos & barbaros hoc ſi dici fas ẽ: i noſtros lega
tos cognoſcit perpetratũ. Graeci ſiquidẽ ſacros & inuiolatos dicunt eos eẽ: nos ãt opti
mũ & beatũ decretũ in lege a deo dicimus. Hi nãq; & hoĩbus deũ placãt: & aduerſarios
hoſtibus reconciliant. Qualis igiẽ poſſit iniquitas peior agi: ꝗ ſi legati q pro iuſtitia lo-
quunẽ intereant. Quẽadmodũ aũt poſſint uitã ſuã innoxiã cuſtodire: ſeu circa bellũ fœ
liciter agere: dũ talia perpetraſſent: mihi qdẽ non uidetur. An forſitã rectũ & iuſtũ nobi
ſcum eſt: illi uero fortiores ob hoc putantur. Sed primum quidem indigum eſt uos hæc
credere. Nam ubi iuſtum eſt: ibi deus: deo uero pręſente: multitudo cum fortitudine prę
ſto eſt. Vt ergo de nobiſipſis requiramus: uicimus primo praelio: in poſteriore uero non
ſubſtiterunt: ſed ſtatim ceſſerunt: non ſuſtinentes noſtrę alacritatis impetum: uincen-
tes nos atheni o inuaſit: bellum inferens non praedictum. In primo uero plio nomen &
fortitudo noſtra apparuit: in poſteriori aũt iniquitate uel inſidiis concidimus. Cur igiẽ
minora ſapimus in his ubi maiores ſpes poſſidemus. Quõ autẽ ſtupeſcimus eos q cum
palã decertant: ſemp uincunẽ: cũ uero ſic uincunẽ ab iniquitate: illis hoc euenit: Virtus
ergo non in expugnatione debilium: ſed in oppreſſione fortiũ appareret. Si tamen quęꝗ
illa terrent: ꝗ domi contigerunt: & in terremotu acciderunt primũ quidẽ ſciat: quõ hoc
ipſum & arabas decepit: dũ maiora quã contigerunt: putarent. Pręterea nõ debent hęc
aut illis audaciã: aut nobis timorẽ immittere. Illi namq; noſtris laboribus uel calamita
tibus ſpes ſibi aſſumunt: quas nos egreſſi contra eos uiriliter auferemus. Vos aũt accipi
te alacritatẽ pugnandi: neq; enim in tantũ ſumus contriti: neq; ira dei uulnerati: ut qdã
putant: quę potius accidentia ſunt dicenda. Quæ ſi dei ſnĩa prouenerunt liquet: & iam
ſecundũ illius iudiciũ ira deſiit: dũ ſatius uindictã de factis noſtris accepit. Nam ſi uellet
amplius nobis nocere: nequaꝗ flexus fuiſſet. Bellũ ãt ga & uult fieri: & iuſtũ eſſe cogno
uit: & nobis oſtendit: ꝙ multis ꝑ ꝓuinciã terremotu peremptis: nullus armatus interiit
deo euidenter oſtendente: ꝙ ſi oẽs cum filiis uel uxoribus militarent: nihil penitus eis
inoportunũ accidiſſet. Hæc ergo reputantes: ꝙ in oĩ tpe dei patrocinium poſſidetis: pſe-
quimini fortitudine iuſta iniquos amicos pfidos maliuolos circa legatos: ſemperq; ue-
ſtra uirtute deuictos. Cũ hęc audiſſent iudei multũ audaciæ ſumentes: ad pugnã para-
banẽ. Herodes aũt hoſtiis celebratis cũ magno ſtudio: eos cõtra arabas tranſiens iorda
nẽ fluuiũ ꝓduxit: & ꝓpe aduerſarios caſtra diſpoſuit. Tũ uiſum ei eſt caſtellũ in medio
poſitũ occupare: quod ſibi multũ ꝓdeſſe putauit uolenti maturius pręliũ uel cõmittere:
uel differre. nã oportuno uel munito loco cõſtiterat: Cumq; idẽ ꝓuiderent arabes: bellũ
pro caſtello cõmittiẽ: & primũ quidẽ protelatio: deinde uero multis ex utraq; parte ad

manũ ueniẽtibus:arabes afflicti recedũt. Quod ſtatĩ ſpes iudeis nõ minores erexit:uirtutẽq; accẽdit. Dũq; magis oĩa uellẽt arabes pati: quã decertarẽt: & iudei caſtra eorum inuaderẽt:arabes coacti recedunt:nullas uincẽdi ſpes habẽtes:ſed tantũ a multitudine audaciã ſumẽtes. Itaq; pugna maxĩa facta:multiſq; ab utraq; p̃te cadẽtibus arabes recedũt: quoꝝ plurimis mors fugiẽdo euenit. Nã nõ tantũ ab aduerſariis terrebant̃:ſed ipſi fugiẽtes: ſua multitudine cõtriti moriebant̃. Vnde qnq; milia defuncta ſunt: reliq uero ad caſtra confugierũt:minime ſpes ſalutis firmas hñtes neceſſarioꝝ inopia:& quod peius erat:aquaꝝ indigẽtia. Iudei aũt licet pſequerent̃:tñ inuadere caſtra minime p̃mittebant̃:ſed obſidẽtes erga uias eoꝝ fugere uolentes arcebãt. Igitur in his arabes cõſtituti legatos ad herodẽ dirigunt:primũ quidẽ diſſolutionẽ belli petẽtes: nã ſitis eos urgebat oĩa pati:dum tãtũ in p̃ſenti licẽtia aquas acciperẽt hauriẽdi. Qui nec legatos:nec dona ſuſcepit:neq; mediocre qdẽ pactus eſt:dum obſtinate p̃maneret ulciſci trãſgreſſiones in ſuos ab illis factas. Qui ſiti cõpulſi nimia ſemetipſos tradiderũt:ut p qnq; dies quatuor milia caperent̃:ſexto uero die reliq de caſtris egreſſi: decertare cũ aduerſariis nitebant̃: eligẽtes oĩa pati:ne paulatĩ ſine gloria deperirẽt. Quæ cũ deliberaſſent: nullatenus decertare uoluerunt:nã aĩo uel corpore calamitatibus afflicti pro lucro mortẽ eſſe putauerũt:ne in tribulationibus uitã extenderẽt:quoꝝ ſeptẽ milia priori p̃lio cõſternuntur. Cũ his ergo caſibus uterent̃:arrogantiã priorẽ deponunt: miratiq; Herodis prudẽtiã ceſſerũt:patronũ eũ ſuæ gẽtes ꝓnunciantes. Qui cum multa fœlicitatis gloria reuertit̃: maximam acquirens ſua fortitudine dignitatem. Cap. VII.

Git̃ licet optime p bellũ Herodes res ſuas diſpoſuiſſet: tamẽ in p̃iculum incidit.
i Siquidem pro republica decertans Antonius:in acciaco litore a cęſare uincitur.

Tum in deſperationẽ ſui Herodes uenit: dũ amici & inimici putarẽt non impune amicitias ei ꝓuenire:quas cũ Antonio habuiſſet. Quapropter amici qdẽ deſperabant: inimici uero licet in ꝓſpectu contriſtarent̃:tamen clãnimiũ letabant̃:ſperãtes meliora ſibi rerũ mutatione uentura. Herodes aũt Hyrcanũ ſolũ uidens in dignitate regia cõſtitutũ:prodeſſe ſuis rebus opinatus eſt mortẽ illius:ne iminente ſibi a cęſare periculo:ille daret occaſionẽ:q ſolus regio uidebat̃ ex genere. Cũ hæc cogitaret:nec daret occaſionẽ Hyrcanus:nã modeſtia morũ illã rerũ gubernationẽ curabat & rebus ſtudebat bonis: oĩa concedens fortunę:alexandra nimis pertinax:& ſpẽ rerũ mutationẽ incontinenter credens:uerba ad patrẽ fecit:ne ſuſtineret Herodis iniquitatẽ:in familiam ſuã ꝓcederet: ſed cuſtodiret ſpes eorũ:petebat ut & malcho arabiã tenenti ſcriberet:quatenus ſuſciperet eos ad ſe refugiẽtes:nã ſi mors uenerit inimico cęſari Herodi ad ſe principatũ uenturũ & ꝓpter populorũ fauorẽ:& propter generis dignitatẽ. Dũ his eũ flectere uerbis niteret̃ Hyrcanus uerba depellebat. Sed pertinacia muliebri dũ illa p̃manens:nec noctu: uel interdiu deſinens Herodis erga ſe inſidias accuſaret: cõpellit eũ epiſtolã dare Doſitheo cuidã amico: in qua ſcriptũ erat:ut arabes equites qui deberent eũ ad ſe perducere mitteret prope paludem bituminis q̃ diſtat ab hieroſolymis ſtadiis .cc. Credebat enim Doſitheo:dũ nimis eũ ſibi ipſe & alexandra exiſtimarent propter inimicitias: quas cũ Herode haberet:ut ioſippi cognatus quẽ ille p̃emerat qa & illorũ q tyro ꝓſtrati fuerãt ab Antonio:prior frater exiſteret. Sed hęc Doſitheũ nullatenus Hyrcano fidũ in miniſterio parauerunt. Nã præponẽs illis regis amicitias:porrigit Herodi epiſtolã:q cum ꝓ fide non tantũ laudauit: uerũ ẽt iuſſit ei:ut miniſtraret reliquę cauſę:quatenus epiſtolã traderet Malcho:litteraſq; ab illo reciperet:cũ nõ illiꝰ paruũ putaret & ſniam cognoſcere. Quæ cũ Doſitheus alacrius miniſtraret:arabs reſcripſit & ipſum Hyrcanũ ſe ſuſcipere uel oẽs qui cũ eo uenirent. Deſtinauit ẽt qui deberent eos caute p̃ducere. Vt uero

& hanc epiſtolã Herodes ſuſcepit:cõfeſtim uocato Hyrcano:de factis eius cũ Malch-
pactis requirebat.Cũq; ille negaſſet:epiſtolas corã cõcilio demõſtrans:uirũ interfecit.
Hæc nos conſcripſimus q̃ in animalibus regis Herodis continebant̃.Alii uero nõ ita
exiſtimãt:ſed magis Herodẽ inſidias contra Hyrcanũ contexiſſe:quatenus eũ interfice
ret:dicunt ita ſcribentes in aliquo conuiuio ſine ſuſpitione quẽdã ſermonẽ Hyrcano in-
tulit:ſi quas epiſtolas a Malcho ſuſcepiſſet.Qui dũ ſe confeſſus eſſet:ſalutatorios api-
ces accepiſſe:ille rurſus interrogans:ſi qua ſup hæc ẽt dona recepiſſet:nihil amplius re-
ſpondit quã .iiii.iumenta tranſmiſſa ſuſcepiſſe.Occaſione hac inuenta:dona eſſe corru
ptionis:ſ uel proditionis uociferans:uirũ iuſſit occidi.Signa uero ſunt minime Hyrcanũ
peccaſſe:quatenus termino tali occũberet:modeſtia morũ eius:q̄ nihil in iuuentute ſua
atrocius aut acrius egiſſet:qa & cũ ipſe regnũ habuiſſet:plurimam gubernationẽ anti-
patro cõmiſerat:cũ iã octogeſimũ duceret annũ:& cũ multa tutela ſciret herodẽ regnũ
poſſidere:& eufraten tranſiſſe:honorantes eũ:q̃ oĩa deſpexiſſe eum:& aliquid nouitatis
molitũ:nimis ĩcredibile eſt:qa nec naturæ illius aptũ erat:ſed molitiõe Herodis occiſus
eſt.Ita quidẽ finẽ uitę inuenit Hyrcanus:diuerſas & uarias calamitates expertus.Nã
in principio ut mater eius Alexandra regnauit:principatus ſacerdotii gentis iudeorum
nouẽ annis honorẽ obtinuit:matreq; defuncta cũ imperiũ ſuſcepiſſet:& hoc tribus mẽ
ſibus gubernaſſet:depellit̃ ab Ariſtobolo fratre:reſtituit̃ aũt iterũ a Pompeio:&.xl.
annis honore uſus:ſecundo regnũ p Antigonũ pdidit:& corporis diminutionẽ paſſus:
apud parthos captiuus perductus eſt:& exinde ad ꝓpria poſt tp̃s remeãs propter ſpes
ab Herode promiſſas:nihil ſicut ſperauit executus eſt.Itaq; multis uitę paſſionibus in-
uolutus:& quod peſſimũ eſt ut diximus in ſenectute:nõ dignũ uitæ terminũ ĩpetrauit.
Siquidẽ modeſtus & mediocris in oĩbus exiſtebat:& plurima ſui ĩperii ſub diſpenſato-
ribus innocẽs tractabat:neq; callidus regnũ diſponere:antipatro herodiq; uſq; ad hoc
conamen aperuit iter.Herodes aũt hyrcano interfecto:a cęſare nihil optimũ ſperans de
rebus ſuis propter amicitias quas cũ Antonio habuiſſet laborabat.Cumq; in ſuſpitione
Alexandrã haberet ne tp̃s nanciſceret̃:& multitudinẽ & turbã in regno uel rebus ſuis
concitaret:cõmendauit oĩa fratri ſuo ferorę:matrẽ aũt cypriã cũ ſorore:& cognationẽ
cunctã in maſada cõſtituit iubẽs:ut ſi quod de ſe piculũ audirẽt:principatũ ſibi aſſume
rent mariamnẽ uero ſuã uxorẽ:q̄ nõ potuiſſet ut inimica cũ ſorore uel matre conuerſari:
in Alexandrio cũ Alexãdra matre ſua depoſuit:Ioſippum & ituracum ſoenium ſup eas
dimittẽs fidos ſibi amicos:quos ſub ſpẽ honoris cuſtodire mulieres reliquit.Quibus ẽt
mandauerat:ut ſi qd de ſeipſo piculoſum audirent:ambas interficerẽt:regnũ uero filiis
ſuis cũ fratre ferora cuſtodirent.Cũ hęc mandaſſet:ipſe Rhodo ad cæſarẽ properabat.
Cũq; in ciuitatẽ delatus eſſet:depoſuit qdem diadema:aliud uero nihil de dignitate ſua
diminuit.Vt uero cõmunẽ ſermonẽ cũ cęſare inſeruit:tũ multo potius ſuã magnitudi-
nẽ:ſuęq; maieſtatis honorẽ ſeruauit:dũ nec ad preces:neq; ad petitiones conuerteretur
tanq̃ de peccatis ſatiſfaciens:& ratione actuũ ſuorũ confidens ſine dubitatione cæſari
dicebat amicitias ſibi maximas cũ Antonio fuiſſe:oĩaq; ꝓ uirtute ſua egiſſe:quatenus
ille rerũ potentiã ſortiretur:militię tamen eius nullatenus cõmunicaſſe:eo q̄ occupatos
arabas expugnaret tranſmiſiſſe uero & pecunias & frumenta:nõ tñ minus ad dignita-
tẽ ſuã.Nã q fatetur amicũ uel benefactorẽ aliquẽ habere debet uiribus animæ uel cor
poris aut ſubſtantię participẽ ẽt ad periculũ exhibere:quod ego nõ minus inqt quam
oportebat effeci.Illud uero integre geſſi:qa q̃uis uictũ in acciaca pugna nõ reliq:neq;
manifeſte:tranſiui:cũ & ipſa tranſiret fortuna:ſed ſeruaui ei fidem quãq̃ non oportunus
auxiliator:tamen conſiliarius fideliſſimus exiſtens.Nã cauſa ſalutis & rerum poteſtas

qualiter ꝑdeſſet oſtēdi:dū cleopatrā hortaret occidi:& ſi pempta illa fuiſſet:nullatenus
a rerū principatu concidiſſet: imo magis & tuas facilius indignationes euitaſſet.E qui-
bus nihil ille agendo: ſibi qdē incommode : tibi uero utiliter profuturam præponendo
dementiā periit.Nunc ergo ſiquidē pro Antonii ira noſtrā fidē fuiſſe iudicas:non ſum
denegaturus:qa pui neq; meum erga illū fauorē euidenter prædicans recuſabo:ſi uero
perſona ablata:qs ſim circa benefactorem : uel qualis amicus requiras:poteris a factis
me cognoſcere.Nā licet nomen ablatum fuerit:nihilominus amicitiarum firmamentū
in nobis poterit approbari. Cap.VIII.

V m hæc dixiſſet:& oibus ſuę animæ libertatē oſtēdiſſet:nō mediocriter Cæſaris
c liberalitatē:uel indulgentiā meruit:intantū ut criminū cauſas pro fauore eius uin
dicari depoſceret & tūc diadema rurſus ſibi repoſuit:Cæſare inuitante:dum nihil
ſecus circa eū:quā prius erga Antoniū appareret. Tunc cæſar oēm ei honorem addidit:
cęteris regibus ſcribēs: cū oī alacritate herodē ſibi occurriſſe.Poſtq̄ uero hāc ſatiſſactio
nē p̄ter ſpē ſuſceptā cognouit:uidēſq; ſicut prius firmiorē ſibi principatū a Cæſare datū
decretūq; romanoꝝ: ſibi ꝑ ſtabilitate ſua mercatū:ſecutus ē cæſarē ad ęgyptū ambulā
tē.Cūq; ſup uires ſuas amicis dona obtuliſſet:liberalitatē magnanimitatēq; ſuā oſten-
dēs:petebat: ne Alexāder amicus Antonii aduerſi aliqd pateret̃.Sed hoc nō īpetrauit:
qa iā iureiurando cęſar p̄occupatus fuerat.Rediit aūt iterū ad iudeā cū ampliore hono-
re:& ſperantibus contraria:ſtuporē cū metu incuſſit: q̄ clarior a piculis dei prouidentia
remeaſſet.Cōfeſtim ergo ſuſceptionē cęſari ꝑ ſyriā in ęgyptū eunti parabat.Itaq; cū eū
ſuſcepiſſet cū oī regio apparatu ptholomaide:& prębuiſſet exercitui ſumptus affluēter
omnino inter fideliſſimos reputatus eſt.Dūq; expeditionē cæſar deputaret : in centum
qnquaginta domibus ornatis:eū cū amicis ſuſcepit:Prębuit aūt ꝑ loca arida tranſeunti
bus neceſſariā humanitatē ita ut nec uinū nec aqua:quæ potius militibus acceptabilis
erat:alicui deficeret:ipſi ēt cęſari octingēta talēta donauit:oibuſq; demōſtrauit:q̄ plus
clarior in regno ſuo remunerando eū apparuiſſet:ut magis fidē eius & alacritatē cæſar
probaret.Cui & redeūti rurſus Herodes ab ęgypto nō minus priorē largitatē exhibuit.
Tūc quoq; cū ad regnū ſuū rediſſet:turbatā oēm domū inuenit:ac grauiter ferētē uxo-
rē ſuā:& matrē eius alexādrā:dū putarēt nō ꝑ corpoꝝ tutela in illo oppido ſe poſitas:
ſed tanq̄ in carcerē:cū nihil ille neq; de ſuo neq; de alieno in poteſtate haberēt.Marian
nes qdē amorē regis:diſſimulationē & deiectionē putabat.Angebat̃ autē:q̄ ſi qd ille
piculoſum pateret̃:nec ſpem uitæ poſſet habere:mandataq; ioſippo data recordabat̃.
Quapropter cuſtodes cū nimia diligentia mitigabat:magis uero ſoemū dū illi putaret
oēm poteſtatē creditā.Soemus aūt in initio fidelis:nihil pœnitus de mandatis herodis
palā fecit:ſed cū ſermonibus uel donatiōibus mulierū flexus paulatim deuictus eſſet in
ultimo cuncta regis mandata dilucidauit:dū tamen non oīno ſperaret eū cum eadem
ptāte reuerſurū:ſed & potius periculum fugeret:ne rediret inſignior: ideoq; non parua
mulieribus putauit p̄ſtare:utiq; ampliorē beneficiorū retributionē ſe acceptuꝝ:ſi regna
rent:q̄ ſi proſpere cuncta gerens herodes reuerteret̃ : nequaq̄ contra uoluntatē uxoris
eū poſſe facere ſciret:dū cognoſceret oi ratione regis amorē erga mariānem ampliorē
exiſtere.Itaq; cū hmōi illum fefelliſſet ſpes:ſecreta oia indicauit.Mariānes hęc grauiter
audiens:nec finē ſibi de piculis herodis inuenire putans:cui & infeſta fuerat:nullatenus
eū æquitatē īpetrare orabat:& licet difficilē uitā ſuā poſt mortem illius putaret:nihil tñ
de ſui animi paſſionibus cęlauit:nā cū ille maximas res p̄ter ſpē impetraſſet:nauigauit.
& primū uxori ſuę de his bonis nunciauit:ſolamq; pręponens oibus ꝑpter amorem &
conſuetudinē quā cū ea habuiſſet ſalutauit.Cui dū fœlicitatē ſuam referret : nullatenus

gaudentẽ:ſed & potius grauiter ferentẽ intellexit. Non hęc celare dolorẽ poterat: ſed pro decore nobilitatis ſuæ ad oſcula gemebat: narrationibus uero eius nequaq̃ letabat̃ ſed potius contriſtari ſe demonſtrabat. Vt uero non ſuſpecta tantum: ſed ẽt manifeſta Herodẽ facta turbarent: contriſtabat̃: animaduertens irrationabile circa ſe uxoris odiũ non celatũ: iccirco duriter tolerabat: dũq; amorẽ ferre non potuiſſet: nec in ira: nec amore ꝑmanebat: ſemꝑ ab altero in alterũ tranſiens: in utroq; inconſtans erat. Sic ergo inter odiũ uel amorẽ deſtitutus: ſepius parauit uindicare in illa ſuperbiã: ſed timuit: ne p̃occupatã ſuã aĩam cupidie debilitaret: & nullatenus occidere eã pertulit: dũ uereret̃ ne ꝑempta illa: maiorem pœnã pro amore illius interitus ſuſtineret. Intelligẽtes ergo eũ ita de mariãne ſoror eius & mater optimũ putauerunt tꝑs pro illius odio recepiſſe: & loquebãtur non pauca Herodẽ incitantes in odiũ: q nec inſuauiter hæc uerba attendebat: neq; facere quicq̃ in uxorẽ tãq̃ credulus p̄ſumebat. Peius ergo dolorũ paſſione ſuccendebat̃: dũ neq; illa odiũ celaret: neq; iſte amorẽ. Cõfeſtimq; aliquid nefandiſſimũ actũ fuiſſet: niſi cæſar nunciatus eſſet contrarios uiciſſe: & interemptis Antonio & cleopatra cũctã ægyptũ poſſediſſe. Quapropter feſtinans ad Cęſarẽ: reliquit domũ ita diſpoſitã. Cui ꝓficiſcenti mariãnẽ ſoemo cõmendans: multas habere gratias ei ꝓ diligẽtia ꝓfitebat̃: & partẽ magiſtratus a rege ꝓmeruit: & ille qdẽ honorẽ hũc obtinuit. Cap. IX.

Erodes uero cũ in ægyptũ ꝑueniſſet: cęſari cũ ampliori fiducia ſermonẽ inſeruit:
h tanq̃ iã amicus. Siqdẽ de ſatellitibus gallis cleopatræ quadringentos ei donauit: & terrã ei ruſus reddidit: quã ꝑ illam ꝑdiderat. Addidit ẽt regno eius gadara: uel ioppẽ & Samariã necnõ & maritimã gazã uel antidonẽ uel ioppẽ: & ſtratonis turrim. Cũq; hęc acquiſiſſet: & Cæſarẽ comitatus uſq; ad antiochiã eſſet: reuertit̃: & quantum res ſuas extrinſecus fœliciter tractabat: tantũ domeſticis laboribus affligebat̃: p̃ſertim circa coniugẽ: de qua potius fœlicitatẽ quõdã uidebat̃ habuiſſe: nã amorẽ non minorẽ illis ꝑtulit: quos in hiſtoriis cognouimus cupidine retentos. Sed hic merito mariãnem dilexit: q̃ cũ in aliis caſta uel fidelis eſſet: muliebre uel modeſtũ quiddã naturaliter habebat. Nã dominabat̃ marito ſeruienti libidini: & ſepius contumelioſe eum aggreſſa eſt. Quod ille diſſimulans portabat blandiebat̃ tñ licet matris eius uel ſororis ignobilitatẽ illa derideret & detraheret. Illo uero tꝑe maioribus accuſationibus a ſuſpitione nutritis: anni ſpatiũ complet̃ ex quo herodes a cęſare reuerſus erat: & cũ iãdudũ culpa uolueret̃ tunc erupit alia occaſione data. Meridie nãq; dũ uoluiſſet requieſcere accerſiit mariãnẽ amore quẽ in ea ſemꝑ habebat aſtrictus. Quę cũ intraſſet: non cũ eo incubuit: ſed feſtinanter eũ depulit: & improperauit ei ſui patris uel fratris interitũ. Qui cũ grauiter tuliſſet contumeliã: & paratus ad facinus eſſet: ſentiens ſoror regis Salome paratũ olim pincernã regiũ intromittit: pręcipiens diceret: qualiter ſuaderet ei mariãnes amatoriũ confeciſſe regi: & ſiquidẽ ille turbaretur: & interrogaret quale hoc fuiſſet reſponderet: uenenum illã tenuiſſe: petentẽq; ſeipſum ſubminiſtrare. Si uero nullatenus de amatorio rex cõmoueretur: dimitteret uacuũ: dũ nequaq̃ hoc ei periculũ ferret. Hæc dicens: eum hoc tꝑe locuturũ intromittit. Qui tanq̃ ueriſimilia ducturus cũ ſtudio ingreditur: aſſerens mariãnẽ præmia ſibi p̄ſtitiſſe dũ flecteretur amatoriũ regi porrigere. Cunq; ad hoc rex cõmotus fuiſſet: uenenũ inqt erat: quod illa monebat dari. Cuius uirtutẽ ipſe ſe non ſciſſe fatebat̃ ideoq; nunciaſſet: quatenus ipſe requireret. Itaq; cũ talia uerba Herodes audiſſet: & dudũ iã furibundus: tunc potius excitat̃: & eunuchũ qui mariãne fideliſſimus erat: de ueneno torquebat cognoſcens: q ſine illo tale aliqd non feciſſet. Qui cũ neceſſitatibus intereſſet nihil quidẽ totius de ueneno dixit uxoris aũt odiũ quod in eũ haberet propter ſermones quos ſoemus explanaſſet: manifeſtauit ei. Cũ hæc dixiſſet iratus rex

exclamauit dicēſ:nullatenus ſocmū ſibi fideliſſimū prioribus tpībus hęc ꝓdidiſſe man
data:niſi quid amplius inter eū & mariānem ꝓueniſſet.Et ſocmū qdē ꝓtinus interimi
ꝑcepit: uxori uero iudiciū colligens:familiariū accuſationē parauit:ſtudioſeq; executus
eſt de relationibus amatorii uel ueneni.Eratq; ſermone incontinens:& iracūda: quā ita
ſentientes q pręſentes erant:mortiferā in eā ſniam protulerūt.Dū hæc ſnia pronuncia-
retur:ſubuenit quidam ei uel aliqbus præſentibus:ne ita temerarie illā interficerent:ſed
deponerent eā in aliqua regali cuſtodia.Tunc Salome cū ſuis feſtinauit e medio mulie
rē abducere:quę potius regē īpulit:caue inquiens ſeditionē multitudinis: ſi illa uixerit.
Mariānes interea ita trahebat̄ ad necē.Conſiderans aūt alexandra tp̄s : & q paruam
ſpem haberet:eadē ab Herode paſſura:contra priorē ſuā fiduciā nimis ualde cōmuta-
bat̄ .Nā uolens oſtēdere ſe ignoraſſe cām exiens multa mala contra filiā uociferata eſt:
& oībus audientibus clamabat:malā circa maritū:& ingratā extitiſſe.quapropter iuſte
pati:q audacter ei reſtitiſſet:nec retribuiſſet beneficiorū tantorū remunerationē . Inter
hęc talia & inhoneſta ſimulantē:& audētē ēt capillos ſuos euellere:multa qdē in ea ab
aliis uituperatio deformis diſſimulationis apparuit.Quod potius a pereūte cōprobatū
eſt:cū nec uerbū in initio dediſſet:nec ad illius improperationes turbata reſpexiſſet ſed
qualiter animi grauitate peccatū matris ferret:euidenter demonſtrabat.Ipſa ſiquidē nō
timido greſſu neq; mutato corporis colore ad mortē ducebat̄ :generoſitatē ſuā nequaq̄
in extremitate demutans.Et illa qdē ſic interiit: fœmina q̄ ad continentiā & magnitu-
dinē animi optima erat:mediſtia uero ei nō defuit:pulchritudine aūt corporis & affabi
litatis dignitate magiſq̄ ſiquis exiſtimare poſſet oēs mulieres anteibat:occaſio tamen
exinde maior prouenit:ne cū gratia regis uel delectatione uiueret.Nā dū ſemp potiret̄
illius amore:& nihil difficile ab illo ſperaret:fiduciā immoderatā habuit contriſtabant
aūt eā quæ erga ſuos euenerāt. Hęc oīa ei queādmodū paſſa fuiſſet dicendo:ad ultimū
inimicas ſibi aperuit matrē uel ſororē regis:& illū ſimul in quo tantū cōfidēs nihil quod
moleſtū ſibi oriret̄ ſperabat. Poſtq̄ iteriit:regis potius deſideriū exarſit:ut ſæpius nomē
illius inuocaret.Moliebatur aūt oīa facere q̄ potuiſſent ſolaciū afferre : conuiuia: collo-
quia: quę nihil ei ꝓfuerunt:gubernationes ēt regales recuſabat:& tantū doloribus tene
bat̄ :ut aliquando mariānem uocare miniſtris tāq̄ uiuētē ualētēq; præciperet . Cum ſic
haberet̄ : ſuperuenit egritudo peſtifera:quę plures populi uel amicorū eius extinxit : &
oībus ꝑbuit ſuſpicari:p iram dei hęc cōtigiſſe: ꝑ iniquitate erga mariānē cōfecta.Ideoq;
ad peiora rex peruenit:ut ultimo ſolitudines eligeret ſub occaſione uenationis.His con
fectus cogitationibus:non potuit multos dies ꝓtrahere:ſed incidit in difficillimam in-
ualitudinē.Nā inflammatione uel aſtrictione gutturis:mentiſq; mutatione tenebatur:
& q̄ potuiſſent curā exhibere:nihil penitus ꝓfuerunt:ſed contraria inueniebant̄ .Vnde
poſtea deſperatione facta medici dū nequaq̄ medicaminibus allatis egritudo decreſce-
ret:& rex nihil potuiſſet accipere:oīa q̄ ille uellet iuſſerunt ei ꝑbere deſperationē ſalutis
caſui deuouentes.Et ille qdē in Samaria ſebaſta nominata inualidus iacebat:alexādra
uero in hieroſolymis habitans:cū audiſſet ī qbus eſſet herodes: feſtinauit cuſtodias ciui
tatis obtinere:q̄ duę fuerāt:una qdē ipſius ciuitatis altera uero tēpli:quas ſiqs ſub pote
ſtate ſua cōpręhendiſſet:oēm gentē ſibi ſubdebat.Nā īmolationes nullatenus ſine his
fiebant:quas non exercere impoſſibile iudeis uidebat̄ :parati utiq; magis uitā amittere.
quā religionis dei ſolitū ſacrificiū non implere.Igitur cuſtodibus earū alexādra obtulit:
q oportuiſſet ipſi uel filiis herodis eas tradere ne quis eas alter ꝑoccuparet: illoq; defun
cto:rerū poteſtatē teneret:dicens qa ſi a morbo quo detinet̄ euaſerit:tutius eas poterit
cuſtodire.Cū hæc uerba feciſſet:non patienter tulerunt ſed fideles prioribus tēporibus

extiterunt:tunc magis & ꝓpter odiū Alexandrę:putātes non ſe optime Herode uiuētę
deſperare. Quorū unus conſobrinus regis nomine mane:cōfeſtim nūciauit regi Alexā
drę ſniam. Qui nihil remoratus:interfici eam pcepit. Ipſe uero uix & multo labore cum
egritudinē euitaſſet:aīo uel corpore debilitatus ſimul:& faſtidioſus in omnibus cauſis
factus:ad pœnam peccantiū paratior erat:iccirco & amicos ſibi neceſſarios interemit:
cuſtodibarū:uel liſimachū:uel antipatrū:Gadiam uocatū:necnon & doſitheū:ex hac
occaſione. Cuſtodibarus genere qdē idumeus:erat inter primos dignitate:q a proauis
ſacerdotes uidebantur:goze:quē deū indumei arbitrabantur. Hyrcano uero rempubli
cā eorū ſub iudaicas leges redigente:cū herodes regno ſucceſſiſſet iudicē cuſtodibarum
idumeæ uel gazæ declarauit:& dat ei ſororē ſalomen: Ioſippum occidens priorem eius
maritū ſicuti demonſtrauimus. Cū hęc cuſtodibarus pter ſpē libenter impetraſſet:eleua
tus fœlicitatē paulatim excedebat:putans non eſſe bonū:ſe iudicem herodis præcepta
pficere neq; Idumeos ſub lege iudaica exiſtere. Quapropter deſtinauit ad cleopatrā di
cens:idumeos ſemp illius maiorū fuiſſe:ac ꝓpter hoc iuſtū eſſe:ut peteret ꝓuinciam ab
Antonio. Nā ſeparatū cōfirmabat trāſferre fauorē ſuū ad illā. Agebat tn̄ hæc: nō ꝙ po
tius cleopatrā dominari deſideraret:ſed ęſtimabat:ſi pluribus uiribus Herodes priuare
tur: facilius iā poſſet ſibi gentis iudeoꝝ principatū uendicare:occaſione generis & pecu
niaꝝ quas ꝑpetuo p illicita lucra acquiſierat. Et cleopatra qdē Antoniū perēs: ꝓuinciā
minime obtinuit. Nunciant̄ aūt hęc uerba herodi. Qui paratus cuſtodibaꝝ interficere:
matris petitionibus uel ſororis:ueniā ei donauit:ſed non in ſuſpectū eū impoſterū prio
ribus conatibus dereliquit. Tpe uero interiecto:cū cōtigiſſet Salomen a cuſtodibaro di
ſcordare: mittit ſtatim ei repudiū:connubiū renuens:non ſecundū leges iudeorū. Nam
marito qdē apud nos licet hoc facere: uxori uero nullatenus ſeparare & ducere aliū niſi
prius a priore marito dimittat̄. Salomę tn̄ non generali lege:ſed ptātis ſanctione cōnu
biū ſeparauit:& ad fratrē Herodē dicebat: ꝓ illius fide maritū ſe reliquiſſe:dū cognoſce
ret eū cū antipatro uel liſimacho uel doſitheo nouis rebus ſtudentē:fidē uero ſermōi de
Babe liberis imponebat ꝙ ſeruarent̄ apud eū duodecim annis:quę multū ſtuporē regi
pter ſpem uerba fecerūt. Nā babe liberos deſtinauit olim pſequi ꝙ inimici ſui fuiſſent:
tunc uero p tpis longitudinē de memoria eius exciderant. Quoꝝ inimicitiæ & odiū hic
ortū eſt. Cū Antigonus regnū haberet:& Herodes ciuitatem hieroſolymorum obſide
ret:neceſſitate uel malis quanta obſeſſis aſſiſtunt plures inuocabant herodē: & ad illū
clamabant:babe aūt filii dignitatibus pcellentes & apud populū ualidi:ꝑmanebant cū
antigono:& herodē accuſabant:& ſeruandū regio generi principatū ſuadebāt. Ciuitate
uero capta:cū herodes rempublicā tenuiſſet:cuſtodibarus exitus ciuitatis obſtructurus
ordinat̄:quatenus non recederent ab ea: qui ciuiū rei aut regi cōtrarii extitiſſent: ſciens
in opinione uel in honore populi babe liberos eſſe: & putans magnā partē ſibi eos fore
in rerū mutatione. Qui illorū ſaluti ſtudens:abſcondit in propriis pſidiis:tunc qdē iure
iurando herodē flexit nihil de illis ſciſſe ſe. Quare liberatus eſt a ſuſpitione. Rurſuſq; edi
cto a rege poſito:& oēm modū excogitante ut eos inueniret:non eſt confeſſus. Sed cū
primū negaſſet:non ſine pœna ſui putauit poſtea uiros oſtendere:& non fide iā tantū:
ſed & neceſſitate eos celare feſtinabat. De his cū nunciatū a ſorore fuiſſet:rex deſtinans
ad loca ubi cōmorabantur ſimul cū aliis accuſatis illos occidit: ut iam nihil eſſet reſidui
de genere Hyrcani:ſed regnū ſuo poſſideret arbitrio:nemine in dignitatibus exiſtente:q
iniqtatibus eius reſiſteret. Icciro potius a patriis moribus excedebat:peregrinis inuen
tionibus ueterē ſtatū corrūpebat:q nullatenus maculari debuiſſent:unde non minora
nobis impoſterū mala prouenerunt: diuerſis recedentibus maiorū pietate corruptis:&

primũ qdẽ certamen quinquẽnale cæſari conſtituit: & theatrũ in hieroſolymis cõdidit:
rurſum in cãpo maximo amphitheatrũ: utraq; cõſpicua: moribus uero iudaicis aliena.
Siqdẽ uſus aut apparatio taliũ nequaq̃ tradita fuerat. Celebrationẽ qdẽ illã clariſſimã
ꝑ quinquẽniũ conſtruebat: nunciãs finitimis: & conuocans ab oĩ gente athletas: & oĩa
certamina & de tota terra inuitabat: ut ſpe ꝓpoſitoꝝ ꝑmiorũ & uictoriæ gloria conue
nirent. Igiᵗ collecti ſunt capitales artifices: non tantũ hii q exercitationibus corporis ꝑ-
ualerent: ſed & muſica ꝑcellentes: quos timelicos uocant: ꝓponens maxima uictoriȩ ꝑ-
mia: oẽſq; nobiliſſimos ad cõflictionẽ cõuenire uocitabat. Cõſtituit quoq; quadriiugis
& biiugis: & unius æqui curſui nõ parua dona: & oĩa q̃ munificentia uel decore apud ſin
gulos ꝑfulgebant: uolẽs habere clariora: ſpectaculũ liberalitate cõpoſuit: theatrũ uero
circa cæſaris imagines habebat: & trophea gentiũ quas bellando ille deuicerat: auro ſci
licet uel argento puro cũctis inſtructis: & neq; de ueſte neq; de uaſis: aut lapidibus ꝑcio
ſiſſimũ aliqd defuerat: quod nõ certantibus offerebat. Apparatus ẽt ferarũ fuit. Nã leo
nibus multis cõgregatis: & aliiſque eminerẽt ferocitate: & raro ueniunᵗ: quorũ inter ſe
altercationes & pugnȩ cõtra hoĩes excogitabanᵗ: peregrinis qdẽ ammiratio ſumptuũ
& delectatio ſpectaculi uidebaᵗ: ꝓuincialibus aũt euidentiſſima ſolutio morũ: q apud
nos coluntᵗ. Impiũ enĩ eſt: feris hoĩes ꝓ hoĩum ſpectaculo ſubdere: iniquũ ẽt peregrinis
moribus ſolita permutare: ſup oĩa uero cõtriſtabant eos trophea: dũ putarent imagines
eſſe armis obſitas: quia non patriũ illis fuerat talia colere. Quod nec herodẽ latebat: q
uiolentiã qdẽ eis inferre oportunũ nõ putauit: loquebaᵗ aũt & conſolabaᵗ ut ſuperſti-
tionẽ eorũ auferret: ſed nullatenus ꝑſuadebat: dũ grauiter illi tuliſſent ea quæ uidebant
ſoluta lege committi. Illi uero unanimiter clamabant dicentes. Licet oĩa exiſtimemus
tolerabilia: tamen hominũ imagines uel trophea non eſſe patriũ in ciuitate admitti ꝓſi
temur. Herodes autẽ turbatus & intelligens non facile eos reſiſtentes deuinci ſine ſola
tio: accerſit quoſdã primos eorũ ad theatrũ: & oſtendes trophea conſuluit quid illis hæc
uiderenᵗ. Qui cũ clamaſſent hoĩum imagines: prȩcipiens auferri ornatũ impoſitũ: oſtẽ
dit ligna nuda: quȩ ſtatim ſpoliata riſum plurimũ ſpectantibus incuſſerunt. Tali modo
multitudinis ĩpetũ mitigauit herodes: ut iã plurimi mutati nõ offenderenᵗ. Quidã uero
ꝑmanebant in difficultatibus ſuis: q̃ ſolita minime contuebanᵗ: & putabant initium
patriis legibus deſtruendis. Vnde optimũ exiſtimauerunt magis pericula pati quã mu
tatã rempublicã negligi: dũ Herodẽ ꝓſpicerent uiolenter introducere quæ non ſolita
fuiſſent: & uerbo qdẽ regẽ: operibus aũt hoſtẽ oĩum demonſtraret. Vnde cõiurauerunt
omne ꝑiculũ ſe ſubire decem ciues: & gladios ſub ueſtimẽto portabant. Inter quos fuit
qdã oculis captus: qui per indignationem eorũ quæ audiebat fieri: ſe ipſum pati quȩ &
illi firmabat: qui nõ mediocrẽ eis impetũ in conatibus periculoſis immiſit. Quod con-
ſiliũ cũ deliberaſſent: ex compoſito ad theatrũ pergebant: ſperantes non poſſe Herodẽ
fugere: ſi ſubito eũ inuaderent. Cũq; parati cũ audacia ꝓperarent: unus eorũ qui perſcru
tantes ſingula renunciabant regi: eorum conſpirationem intelligens: parato regi thea-
trum ingredi indicauit. Qui cõfeſtim ſciens odiũ quod plures in eum habuiſſent: & ſedi
tiones quotidianas: diſcedens ad aulam: nominatim accuſatos uocauit. Qui cum a mi-
niſtris euidenter capti fuiſſent: ſcientes q̃ non euitarent periculũ ornauerunt neceſſariũ
uitæ finẽ: nullam deponentes animi ſui fiduciam. Nec enim negauerunt actum ſed &
demonſtrauerunt gladios: confeſſiq; ſunt bene: & pie coniurationẽ ſe feciſſe: lucri quidẽ
nullius cauſa neq; pro ſuis doloribus: ſed pro cõmunibus cauſis: quas ſeruare: aut ꝓ his
mori cunctis dignũ uidereᵗ. Talia quidẽ illi de uoluntate inſidiarũ fiducialiter ꝓlocuti
a regalibus miniſtris circũſepti ducebantur: oẽmq; pœnam paſſi perimunᵗ. Non mul

toplus cũ

toplus eũ qui talia nunciauit odio quidá rapientes non tantũ interfecerunt:ſed & mem-
bratim dilacerantes: canibus appoſuerunt. Videbát aũt multi ciuium q̃ ſiebát:& nemo
nunciauit: uſquequo Herodi acerbiorẽ & certiorẽ facienti inquiſitionẽ quędá mulieres
torte confeſſi ſunt:quæ hæc uidiſſent. Herodes uero eos q facinus commiſerunt ſimul
cum tota domo perimit. Concurſus uero & audacia populi quam pro legibus habebant:
non remiſſiorem faciebát herodem:ſed multo potius cautiorẽ qui ſtatuit undiq; ſeſe mu
nire:ut ſiq nouis rebus ſtuderẽt: manifeſta fieret eorũ cõſpiratio:dũ ciuitas ab aula qua
conuerſabat̃:& a templi cuſtodia tutaret̃ quę antonia dicebatur. Samariá quoq; deli-
berauit muris circundare: quá mutato nomine ſebaſtiá appellauit putans ẽt prodeſſe
prouinciæ locũ munire qui de hieroſolymis aberat unius diei uia:& olim uocabat̃ ſtra-
tonis turris ẽt eũ conſtructũ cæſariá nominauit: & in maximo campo electos equites
deputans:locum ædificauit:qui in galilea gaba uocatur: & trans fluuium ſebonitidẽ.
Hæc ergo paulatim ſemp̃ pro tutela ſua molitus perfecerat: circundans cuſtodiis totá
gentem ut nequaq̃ poteſtatem haberet ſeditiones promptas agere:quibus paruo motu
facto frequenter utebant̃:nec laterent ſi mouerent̃: aſſiſtentibus ſemp̃ in proximo qui
cognoſcerent:& multos quidẽ auxiliatores ſuos plures aũt ex finitimis inhabitare illic
fecit:dũ munificentia ductus tẽplũ cõſtrueret:quo ſimile prius nec in nobiliſſimis ciui-
tatibus exiſtebat:quod magis pro tutela ſua conſtruens:in honore auguſti cæſaris ſeba
ſten appellauit:& ꝓuinciæ partẽ meliorem quę ꝓpe fuerat diſtribuit habitatoribus:ut
prono aĩo conuenientes in ea conuerſarent̃:muroq; firmiſſimo circundans altiora loca:
cuſtodiis cõmuniuit:ne magnitudine minor eẽt maximis ciuitatibus. Ná uiginti ſtadia
habuit intus: in medio uero mẽſura unius & ſemis ſtadii locũ ſtatuit undiq; decoratũ.
In quo tẽplũ altitudine uel publica pulchritudine excellens ędificauit: paulatimq; totá
ciuitatem exornans: munitioni quoq; proſpexit eius:cuius pulchritudinem ob memo-
riá poſteris uoluit ſuę relinquere largitatis. Cap.X.

Odem tp̃e tertiodecimo anno regis herodis inſtante:magnę calamitates prouin
e ciá occupauerunt:ſiue de ultione:ſeu caſu ſic occurrente. Siquidẽ prius gelu ꝑcuſ
ſa terra: fructus nullatenus inferebat:pręterea & ciues per inopiá frumenti mor
bus & paſſio peſtifera poſſidebat. Qui continue malorum diuerſitate compræhenſi:dũ
ĩdigerent cura uel alimentis: plures peſte moriebantur:morbus ita pereuntium & ui-
uentiũ ſolacia auferebat. Nam corruptis frugibus terræ:horreiſq; exhauſtis: nulla ſpes
alimentorũ ꝓpter peſtilẽtię malũ ullatenus ſpectabat̃. Neceſſitas ergo plurima inopię
nõ minus ipſi regi quá populo imminebat. Siqdẽ uectigalia q̃ de terra ſolitus erat acci
pere:minime colligere pręualebat:& pecunias cõſumpſerat: largiſſime ciuitates ędificá
do:nec erat quod dignũ auxilio uideret̃. Interea deliberabat tẽpori cõferre p̃ſidiũ quod
difficillimũ fuerat:dũ nec uicini habuiſſent unde alimenta pręberẽt:qa nec ipſi leuiora
toleraſſent:& pecuniis deficientibus licet potuiſſent pauca plurimis cõparare: bene tñ
arbitratus:nequaq̃ auxiliũ negligere:ornatũ regium incidit:neq; præcioſiſſimis uaſis:
neq; artificio p̃cellentiſſimis parcens. Mittebat aũt pecuniá ad ęgyptũ Petronio p̃ſidi
a cęſare cõſtituto:& cũ non pauci ad eũ cõfugiſſent ꝓpter eandẽ neceſſitatẽ:& amicus
Herodis priuatim exiſteret:uolẽs ſubiectis eius ſubuenire primis ipſis deportare triticũ
conceſſit:p oĩa eos & in emptione & in nauigatiõe releuans:ut maxima pars ipſe huius
auxilii fieret. Ná Herodes his deportatis:non tantũ ſuas inhorrere ſe prius habẽtiũ mu
tauit:imo maximá oſtentationẽ ſui fauoris & patrocinii lucidauit. Siquidẽ primum his
quantũ potuiſſent p ſe panificare triticũ diuiſit. Pręterea multis exiſtentibus qui ſenio
uel altera infirmitate tenti non ſufficerent alimenta ſibi præparare:prouidebat eis con

ſtruendo piſtores q paratos panes uenderent. Diligentiā aūt ne cū periculo hiemarēt habuit cū cōprehendiſſet eos ēt ueſtiū inopia. Nā corruptis & oīno conſumptis pecoribus: neq; lanę: neq; alioꝝ ueſtimentoꝝ copiā habuerūt. Quę cū iā ꝓcuraſſet: & ciuitatibus finitimis conabat̄ ꝓdeſſe ſemina ſyris p̄bendo. Quod multū ēt ei ꝓfuit dū gratiā exinde ſibi acq̄ſiſſet. Terra eni poſt hæc fructus ſuos uberius oſtēdente: non minus quinquaginta milia hoīum quos ipſe pauerat ad ꝓpria deſtinauit. Cū hoc modo calamitatibus oppreſſum regnū oī munificētia uel īduſtria recuperaſſet: non parū & in circuitu finitimos ſimilibus paſſionibus afflictos releuauit. Nā non fuit q per neceſſitatem ad eū ueniens: nō eius auxiliū inueniret ſecundū ſuam dignitatē. Sed & populi: uel ciuitates & priuati ad eū confugientes ſolaciū ipetrarunt: in tantū ut æſtimaretur indigentibus extraneis plus decē milia tritici choros expēdiſſe. Chorus aūt habebat modia attica decē. In ip̄o uero regno ſuo .lxx. milia expēdit. Hāc eius diligētiā & ſolicitudinē apud iudeos tñ cōtigit p̄ualere & diuulgari apud alios: ut antiqua in eum odia cōmota ꝑ p̄uaricationibus legū: p quas ēt regno totius gentis pene priuari putaret̄: liberalitate ſua ꝓrſus extingueret: animi ſui magnificētiā præter opinionē demonſtrans: populū āt intantū mutauit: ut talē eum arbitrarentur: nō qualē experti ſunt dudū: ſed qualē in neceſſitatibus ꝓbauerūt. Eodē tpe & auxilia cęſari quingentos electos ſui corporis cuſtodes deſtinauit: quos elegiſeus gallus ad mare rubrū pduxit. Poſt hæc ad meliora rebus ſibi ꝓuenientibus palacia in ſuperiore ciuitate cōſtruxit: magnas exigens domos & ornatu p̄cioſiſſimas ut plures uiros ammiratione ſui capere potuiſſent: ſecundū menſurā aūt & appellatōes eis ipoſuit: nā una cęſaris: alia agrippæ uocabat̄. Deſiderio deīde cōmotus: cū nihil p̄poneret ſuæ libidini filiā ſymonis ſibi cōiunxit: q hieroſolymita filius buti cuiuſdā alexandriui ſacerdos īter nobiliſſimos cū filiā haberet optimā: & tūc in hieroſolyma noīata: huius pulchritudo aīum Herodis inflammauit & ne ſuſpicaret̄ uiolētia uel tyrānide hoc agere melius arbitratus eſt nuptiis puellam ducere. Ideoq; ſymonē dignū regia cognatione iudicās: dū ſuū deſideriū cōplere uellet per honores euexit: ſtatimq; Ieſum ſoabetis filiū a pricipatu ſacerdotii depoſuit: & ſymonē ordinauit: atq; affinitati ſuę cōiunxit. Cū uero nuptiæ pfectæ fuiſſent: ædificauit caſtellum in loco quo prius iudeos cū a principatu p antigonū pene decidiſſet, euicerat: quod eſt ab hieroſolymis ſexaginta ſtadiis natura munitū: ad ædificationē oportuniſſimū: inſtar collis manu factum: ut eēt in rotundo circuitio eius. Cōcludit̄ aūt ī circuitu turris: rectū habens ſcenaſum ducentis gradibus ędificatū: intus aūt domus regię p̄cioſiſſimę & ad munimē & ad ornatum ſimul effectæ. Circa initiū ergo collis habitacula conſtructiōis perſpicuę: & aquæductus fecit: nā nō ille locus ꝓprias habuit aquas: ſed longe pplurimis ſumptibus deductas. Circa campū uero ciuitas erat ędificata: quæ collē pro arce habebat. Cūq; oīa ei ſecundum ſpem eueniſſent: ſeditiones cōtra regnum nequaq̄ ſperauit oboriri duobus modis ſubiectos regens: timore quidem: q; eſſet ad pœnam non meritis diligentia uero q; in neceſſitatibus magnanimus appareret. Circundedit autem tutelam extrinſecus tanq̄ murum ſubiectis parans: nā & ciuitates extraneas diuerſarūq; regionū reges patriis muneribus ad amicitias ſuas flectebat. Vnde magnificentia ſua cęſarē: & romanoꝝ potētiſſimos placabat: tranſgrediēdo leges: dum tēpla erigeret ritui noſtro cōtraria. Nā nobis interdicta ſunt delubra uel figuras more paganoꝝ honorare: q̄ foras prouinciā iudæ ꝓ cæſaris fauore faciebat in ciuitatibus: pro quarum cōſtructiōe multas pecunias expēdebat. A ttendens uero prope mare locum oportunum ciuitati: q quondā ſtratonis turris dicebatur: non qualemcūq; urbem illic ſed lapide albo palatiiſq; præcioſiſſimis ciuitatē conſtruxit. Portum quoq; trāquillum magnitudine ſimilē pirco totūq; cōfugiū nauibus p̄-

beutẽ cõſtituit. Quæ ciuitas iacet in fœnice ſecũdũ pelagus ad ægyptũ inter ioppen: &
dora oppida maritima: q̄ ſtationẽ nauiũ difficilimã habent ꝓpter africi procellas. Cui
difficultati remediũ p̄ſtans: decripſit in circuitu portũ: q ſufficeret maximis claſſibus lo
cũ p̄bere refugii: lapides ingentes in altũ ulnis uigintiquinq; deponẽs: quorũ lõgitudo
xxv. pedũ erat: altitudo aũt nõ minus decẽ & octo: latiudo nouẽ: ſup quos turres diſpo
ſuit: quarũ maxima druſus nominaẽ a druſo cęſaris priuigno: oſtia uero portus cõtra aq
lonẽ extabãt: in medio aũt turris erat ſup quã tẽplum cæſaris poſitum nauigãtibus ap
parebat: habẽs ſtatuas: unã qdẽ romę: alterã ãt cęſaris. ciuitas uero cæſarea uocabatur:
quę ſubtus cloacas nõ miores ſuperioribus ędificiis habet: quarũ alię quidẽ modicę ſpa
tio nõ longo ad portũ & ad mare fundunt: una uero media eſt: omniũ receptaculũ pur-
gamentorũ: q̄ hymbribus & mari influente diluuntur. Edificauit etiam theatrum ab au
ſtrali latere portus: amphiteatrũ quoq; multa milia hominũ capiens: in conſpectu pela
gi cõſtruxit. Itaq; perfecta ciuitate: duodecio ãno: cũ nec ab re laſſaretur: neq; rex ſum-
ptibus deficeret: deliberauit filios ſuos romæ tranſmittere ad cęſarẽ: alexãdrũ uel ariſto
bolum. Qui cũ aſcendiſſent: & in domo pollionis: uiri nimis ſtrẽnui: & herodis amici cõ
uerſarentur, cæſar eos cum omni humanitate ſuſcepit: pollicitus licẽtiã herodi præſtare:
quẽ uellet ſibi ſucceſſorem relinquere: inſup & prouinciã draconẽ & bataniam uel aura
nitẽ ei cõceſſit: hmõi occaſione. Zenodorus quidam cõductor domus liſaniæ fuit. cui dũ
reditus non ſufficerent: de latrociniis ꝑ traconẽ amplius acquirebat. Quæ loca habitãt
latrones damaſcenorũ prædã agentes. Hos zenodorus minime prohibebat propter cõ
munionẽ lucri. Cum ergo mala paterentur finitimi: uarronẽ tũc præſidẽ interpellabãt:
rogantes: ut cæſari patefaceret iniquitatẽ zenodori. Cęſar aũt delata ſuggeſtione reſcri-
pſit latrocinia exterminari: prouinciam autem deputari herodi: tanq̄ illius diligẽtia indi
gentẽ: qa difficillima domicilia & aquarũ receptacula: & depoſita frumenta habentes:
poſſent diu ſuſtinere pericula: mũiti ſpeluncis. Cũ hęc gratia cęſaris herodes accepiſſet:
ad ꝓuinciã traconẽ ꝑgens: maliuolos latrones oppreſſit: & in circuitu deſideratã pacem
oĩbus p̄buit. Zenodorus aũt contriſtatus: primũ ꝙ a magiſtratu depoſitus fuiſſet: ma
gis aũt inuidia: ꝙ præfectura herodi tradita eſſet: aſcẽdit romę accuſaturus eũ unde ni-
hil agens reuerſus eſt. Interea agrippę ſucceſſori cęſaris trans ioniũ miſſo: circa mitilenẽ
locuturus herodes occurrit: priſtinaq; amicitia renouata rediit ad iudeã. Gadatenſiũ ãt
quidã ad agrippã peruenerũt accuſantes herodẽ: quos ille nullo reſponſo dato: ligatos
regi trãſmiſit. Arabes quoq; iã dudũ infeſti pricipatui herodis: ſeditionẽ conabantur re-
bus eius inferre occaſione hmõi nata. Zenodorus enĩ cũ iã de ſe d ffideret: præfecturæ
ſuę ꝑtẽ aliquã auranitidis: qnquaginta talẽtis uendidit: quę cũ ĩ donatiõe cęſaris habe-
rẽt: tanq̄ iniuſte ea ſublata contẽdebant ſepius qdẽ incurſionibus uiolẽtiã ĩferre: necnõ
& iopes milites flectebãt expectãtes rebellionẽ quã deſiderant: q ſtudent male uitę ſuæ
cõſulere. Quæ cũ cognouiſſet herodes de ꝓuĩcia ſua ſeditionũ auferebat occaſiões. Igiẽ
ſeptimodecio anno regni herodis: cęſar ad ſyriã ꝑuenit: ubi gadarenſiũ plurimi herodẽ:
accuſabant: grauẽ eũ ſibi: & tyrannũ in p̄ceptiõibus intimantes. Hęc aũt dicere cõpelle
bat zenodorus: cũ iuraſſet: nullatẽus eos relinquere: uſq; quo ab herodis ĩperio eos aufer-
ret. Quibus cõmoti gadarẽſes: & cõfitẽtes ꝙ nihil paſſi fuiſſent ab herode: cui eos agrip
pa tradidiſſet: q crudelis qdẽ ĩ ꝓprios: humãus aũt erat ĩ alioꝝ peccatis: accuſabãt rapi
nas & cõtumelias: ꝓbãtes & euerſiões tẽplorũ. Et herodes qdẽ idignatus: paratus erat
ſatiſfacere: cæſar ãt ãplectebaẽ eũ: nihil de fauore ſuo dicẽs ꝑ ſeditionẽ multitudinis cõ-
mutãdũ. Et ĩ prio qdẽ die de his ſermões ꝓlati ſũt: ĩpoſterũ uero nulla ꝓceſſit cognitio.
Si qdẽ gadarenſes uidẽtes cæſaris & cõcilii ĩtentionẽ: timore territi: ne regi traditi affice

rētur:qdā ſeſe noctu gladio pcuſſerūt: alii pcipites ſeſe dederūt:qdā ī fluuio ſponte ſub-
merſi defecerunt:q̃ uidebātur temeritatis:non peccati fuiſſe ſupplicia. Quapropter ne-
quaq̃ cæſar remoratus:herodē a reatu ſoluit necnō occurrit ēt nō mediocris ei fœlicitas
Nā zenodorus pcordiis ruptis malo ſanguine pfluēte:in antiochia ſyrię uitam finiuit.
Cęſar aūt & huius poſſeſſionis partē nō paruā herodi cōceſſit: quę inter draconē & ga-
lileā erat:ulatha:uel paniada: & in circuitu terrā. Dimiſit aūt eū:& curatoribus ſyrię p-
cepit:ut ſecūdū illius uolūtatem omnia tractarētur:& in tantū fœlicitatis proceſſit: ut cum
duo iſti romanorū iperiū regerent: cęſar uel agrippa:tertiū ſibi amicū cōiunxerūt hero-
dem. Qui cū in tanta fiducia conſiſteret:fratri ſuæ ſerorę petiuit tetrarchiā a cęſare:cētū
talentorū fideiuſſor exiſtens:ita ut ſi quid ille pateret filii eius immunes euaderent. Sed
cū cæſarē comitatus eſſet uſq; ad mare:rediēs in terra zenodori pulcherrimū ei tēplum
cōſtruxit iuxta paniada ubi ſpelūcha pulchra in monte conſiſtit:ſub qua terrę altitudo
inacceſſibilis eſt aquis imobilibus plena:indeq; fontes iordanis fluuii naſcunt. Quem
locū tēplo conſtructo:cæſari deuouit. Tunc ēt tertiam partē tributorum conceſſit ſubie
ctis ſuis occaſione ſterilitatis:plus autē reconcilians eos: ne aduerſarent ulterius. Nam
in talibus operibus pietate ſoluta moleſte de puaricatis legibus referebāt adinuicē. Qui
dū his incitarent:diligentiam habuit hæc ſedare:auferēs quidē otiū:& præcipiens ſem
per in laboribus eos occupari. Nā neq; cōmunis deambulatio fiebat:neq; cōuentus ī ci
uitate:ſed omnia cuſtodiebant: & ſeuiſſima tormēta captis inferebant:cū multi palam
uel furtim in carcerē Hyrcani tracti illic extinguerent:& intus ī ciuitate pariter & in uiis.
nā erāt q cōuenientes ī unū ſpeculabant eos. Dicūt ēt:nec ipſum hoc neglexiſſe:ſed ſe-
pius priuatū accipiēs habitū:nocte cū populis cōuerſabatur:experimentū faciēs quid
de principatu ſuo ſentirent: & ſi quos omnino atroces:nec approbantes ſua opera inue
niſſet:oībus modis perſequebat:& reliquā multitudinē ſacramentis impellebat ſibi fi-
delē exiſtere:& cogebat fauorē cū iureiurādo ſibi:uel principatui cuſtodire. Quoq; mul
ti placātes eū:uel timentes:ueniebant ad quod poſtulaſſet:alios uero ſeruantes ſuā opi
niouē:& grauiter ferētes q cogerētur, modis oībus occidebat. Flectebat aūt & pollio-
nē grauiter phariſeū:& ſameā:ſocioſq; illorū ſibi iurare. Qui licet non obtemperaſſent:
tamē nō ſunt torti, dum uenerationes eius per pollionē impetraſſent. Liberati ſunt ēt de
hac neceſſitate hii qui dicūtur apud nos eſſeni. Genus aūt hoc eſt:quod cōuerſatiōe uti-
tur:quā apud græcos pytagoras tradidit. De his itaq; ī aliis certius explanabo. Eſſenos
aūt ex hac cā ſic honorabat:quia maius quiddam de his ſentiebat: q̃ de mortali natura
dicere puto. Nā non inhoneſtus ſermo uidebitur: ī hiſtoriarū genere de his talibus inti-
mare. Quidā eſſenorū noīe manaemus fuit:p oēm uitā benigna uolūtate pbatus pſcien
tiā a deo futurorū habēs. Is dum adhuc herodē puerū ad doctorē euntē uidiſſet:ut regē
iudeorū ſalutauit. Qui illuſum ſe reputans cōmonebat eū ſermonē adhuc priuatus. Ma
naemus hic ridēs:& feriens manu poſteriora eius:regnabis inqt fœliciter:nā iam a deo
dignus iudicatus es:recole manaemi plagas:ut hoc tibi ſit ſignū de peccatis ī regno cō
mittēdis. Iā optima eſt ratio:ſi iuſtitiā & dei pietatē dilexeris:& modeſtiā circa ciues ha-
bueris:ſed non talē & futurū intelligo dum oīa cognoſcā. Fœlicitate nāq; oēs pcellis:&
habebis gloriā eternā:obliuionē uero pietatis uel ęquitatis poſſidebis. Hęc nō latebunt
deū in ultimo uitæ p tuo facinore. Quibus nullatenus aīum intēdit:dū ſpes herodi de-
eſſet: paulatim uero:cū eleuatus uſq; ad regnū fuiſſet:& fœliciter principatum ægiſſet:
accerſiit manaemū:& de tpe quantū regnaret cōſuluit eū. Manaemus aūt cū oīno nihil
dixiſſet:ſed tacuiſſet: interrogauit ſi decē tantum anni regni ſui eſſent: reſpondit:&.xx.
&.xxx.ſed finē nō addidit. Herodes aūt iſtis cōtentus:manaemū cū honore dimiſit: &

oẽs eſſenos ꝓpter illũ honorabat. Hæc ſibi licet mirãda legẽtibus demonſtrare feſtina
uimus: & oſtendere: multos apud nos talẽ diuinatiõis habuiſſe noticiã. Cap. XI.

Nterea decimo & octauo anno regni herodes poſt ꝑdicta ędificia: opus nõ mini
i mũ inchoauit. Siqdẽ dei tẽplũ maximũ cõſtruere: & murũ altũ & decorũ erige-
re iudicauit: dũ putaret id nobilius oĩbus ſuis factis perficere: & ad eternã memo
riã peruenire. Sed dũ nõ facile populo perſuaderi cognoſceret: ꝓpter operis magnitudi-
nẽ: conuocans eos hac oratiõe mulcebat. Alia q̃ a me i regno ſunt facta o uiri cõtribuli
ut de his laudẽ proferã: credo ſuperfluũ tanq̃ mihi qdẽ minorẽ: licet uobis utilitatẽ ma
iorem ferre uideant̃. In difficultatibus enim nec neglexi quæ ad ueſtra cõmoda pertine
rent: neq; in extructionibus mihi magis: quã uobis oĩbus feſtinaui tutelã impendere: &
puto ꝙ dei cõſilio ad hanc fœlicitatẽ euectus ſum: ad quãtã non prius gens iudeorũ ali
quãdo peruenit. Conſtructæ nãq; ſunt per prouinciã ciuitates: quas habitatoribus ple-
nas: munitiõibus ornãtes genus noſtrum exaltauimus: quas operoſum uidet̃ mihi ſciẽ
tibus enumerare. Quod aũt nitor efficere oĩ pietate ꝑcellentius: explanabo. Bene enim
noſtis: ꝙ iſtud maximo deo tẽplum noſtri patres ædificauerunt: cũ a babylonia remeaſ
ſent: & quia deſunt ei ad magnitudinẽ in altum cubiti. lx. ſecũdũ inſtar illius: quod ſalo-
mon cõſtruxerat. Nemo negligentiã pietatis parentum noſtroꝝ accuſet: nõ culpa illoꝝ
factum eſt breuius tẽplum: ſed cyrus & Darius idaſpe filius huiuſmodi menſurã ędifica
tionis fieri ꝑceperunt. Quibus illi ſeruiẽtes: uel ſucceſſoribus eorũ: & poſt illos macedo
nibus: non habuerunt aptum tp̃s quod ad eiuſdẽ antiqui formã iſtius menſurã perduce
rent. Nunc autẽ qñ nutu dei principatui meo pax larga conceſſa eſt: & diuitiarũ poſſeſ-
ſio: & multitudo redditũũ: & quod maximum eſt: amicitia fauorq; romanorũ: qui oĩum
rerum domini exiſtũt: cur nõ ſtudemus relictũ neceſſitate ſeruitutis tp̃e opus corrigere:
& integrũ deo ꝑbere pro beneficiis eius in meo regno collatis. Talia cõcionãte herode:
multis ammirationẽ ſermo pronũciatus ꝑter opinionẽ impoſuit: nec aliqua deſperatiõe
cõmoti ſunt niſi ꝙ anxiabãt̃: ne eo ſoluto aliquid emergeret: & opus moraretur ad finẽ
uſq; ꝑduci. iccirco maior illis & difficilis putabat̃ magnitudo conaminis. Quos cũ he
rodes cerneret dubitãtes: adhortabatur eos dicens: ſe non prius deponere tẽplum: niſi
oĩa prępararent̃: quæ ad perfectionẽ eius pertinerẽt. Nã neq; mentitus eſt: ex hoc quod
promiſerat. Ille enim plauſtra parauit: quæ lapides ueherẽt: decẽ milia elegit peritos ar
tifices & mille numero ſacerdotes: qui & ſtolas ſecundũ eorũ honorẽ habitũq; parauit:
ſed & quoſdam cementarios: alios aũt fabros: alios lignarios eruditos ad tẽpli fabricam
hortabatur. Cũq; oẽm apparatũ alacriter aggregaſſet: antiquis fundamẽtis ſolutis no-
ua impoſuit: ſuper q̃ templũ erexit: longitudine centũ cubitorũ: latitudine centum cubi
torũ: altitudine centũ uiginti. Qui uiginti cubiti: per tp̃s fundamentis deſiccatis reſede-
rũt: quod poſt hæc tp̄ibus Neronis renouare deliberauimus: Edificatũ eſt uero tẽplum
ex lapidibus albis & tenaciſſimis: quoꝝ magnitudo i longitudine uigintiq̃nq; cubitoꝝ
altitudine octo: latitudine duodeci erat. Totius Nãq; tẽpli circuitus & porticus undiq;
humillima: altiſſimũ uero mediũ fuit: ut a multis ſtadiis cõſpiceretur & i ꝓuincia cõſti-
tutis: & cõtra habitãtibus aut accedẽtibus cerneretur: ianuas aũt itroitus & ſuplimina-
ria: necnõ & uela: iuxta tẽpli magnitudinẽ uario ornatu decorauit. Aureos flores ãbiẽ-
tes colũnas fecit: ſup quaꝝ capita uitis tẽdebat̃: botros aureos habẽs pẽdẽtes: q mirã-
dã magnitudinẽ & artificii claritatẽ uidẽtibus exhibebãt propter materiei pulchritudi
nẽ. Circundedit ẽt & porticibus maximis oẽ tẽplum: & ſecundũ quãtitatẽ uniuſcuiuſq;
rei ſumptibus oĩa priora ſuperauit. Porticus uero duę maximis parietibus fulciebantur:
ipſi autem parietes opere inaudito cõſtructi erant. Nã collis erat ſaxoſus: paulum cre-

ctus a parte orientali ciuitatis pronus ſuper arcem:quẽ dudũ rex ſalomon ꝑ dei ꝓuiden
tiã magnis opibus muro circũdederat:ab inferioribus partibus incipiens:quẽ uallis al-
tiſſima circũdabat.Saxa uero ab affrico expoſita plumbo ligauit:ut iteriora loca cõple
cterentur multũ ſpaciũ ſtructura cõprehendẽte:& in alto quadrangulo facto:ut uaſti-
tas lapidũ a fronte uideret̃:ab iteriore uero parte ferro ligati:cõpaginẽ munirẽt imobi-
lẽ per oĩa tẽpora.Cunq; ita factũ opus cõtinuaret uſq; ad ſummitatẽ collis perduxit:&
foſſas circa muꝝ poſitas cõplens:planũ ſuper equalẽq; confecit:quadriporticus ĩ circui
tu:unaquæq; porticu longitudinẽ ſtadiĩ concludẽte:& ĩtra hanc porticum:circa ipſam
ſummitatẽ alius murus ſuperius ſaxoſus ambiebat oĩa.Ad oriẽtali uero parte pari lon-
gitudine porticũ duplicẽ habebat cõtra tẽpli ianuas cõſtitutã:quã multi reges priores
conſtruxerant circa oẽm uero ſacrarii orbẽ ſpolia barbarorũ fixa:q̃ rex herodes deuouit
addens ẽt quę & ipſe a barbaris cœperat.Per latus aũt aquilonis turris alta:anguloſaq;
munita ualde fuerat quã ante Herodẽ reges & ſacerdotes generis Aſamoneorũ cõſtru-
xerunt:& Barin denominauerant:ut illic ſacerdotalem ſtolã deponerẽt:qua cum opus
habuiſſet ut imolaret princeps ſacerdotũ induebatur.Hãc rex herodes ſuo loco reſerua
uit:poſt cuius obitũ:ſub romanis fuit uſq; ad tẽpora tyberii cęſaris:ſub quo uitellius ſy-
rię ꝓcurator cum profectus hieroſolymis:& ſuſceptus a populo clariſſime fuiſſet:uolẽs
eis uices retribuere:ut ſacerdotalẽ ſtolã ſub ſuã poteſtate haberent:ſcripſit Tyberio cęſa
ri:& ille cõceſſit.Et ꝑmanſit ſtola ſub poteſtate iudeorum:uſq;quo obiſſet rex agrippa.
Poſt quẽ caſſius longinus cui tũc ſyria parebat:cũ cuſpio fado iudeæ ꝓcuratore ĩpera-
uerunt iudeis ĩ antonianã turrim eam deponere:dicẽtes:romanis oportere dominos eẽ
ſicut & prius.Deſtinauit igit̃ legatos ad cladium cęſatẽ:ut de his peterent.Qui cũ ꝑue
niſſent:iuuenis agrippa romę rex conſtitutus:petens ab ĩperatore poteſtatem eius acce
pit:ſcribẽte uitellio ſyriæ procuratore.Prius aũt ſub ſygillo principis ſacerdotũ:& cuſto
dũ pecuniarum fuerat:qui ante unũ diem celebratiõis ad principẽ cuſtodiæ romanorũ
aſcẽdentes:& reqrentes ſuum ſygillum ſtolã tollebãt:tranſeunte uero feſtiuitate in eo-
dẽ loco deportantes:& principi cuſtodiæ oſtendẽtes:ſimiliter cum ſygillis deponebat.
Hanc aũt barin:ideſt turrẽ:iudeoꝝ rex Herodes munitiorẽ conſtruens pro tẽpli cuſto
dia ad gratiã Antonii amici qdem ſui:principis uero romanoꝝ:antoniam nominauit.A
parte aũt occidẽtalis muri quatuor porte ſtabant:quarũ una ad aulã tendebat interpoſi
ta ualle quę erat ĩ medio eius uię:die aũt ad ſuburbana:quarta uero ad ciuitatẽ:multis
gradibus ad inferiorẽ uallẽ tendentibus:& exinde ruſus ad ſuperiora aſcẽdẽtibus.Nã
ex aduerſo tẽpli ciuitatis in modũ theatri iacebat:circundata ualle altiſſima:ꝑ oẽm au-
ſtralẽ tractum.Quarta ãt frons q̃ ad meridianũ ſola poſita erat:habuit & ipſam qdem
in medio portas ſup quas regia porticus triplici longitudine terminata:ab oriente ualle
incipiẽs:ad occidentalẽ finita amplius tendi non potuit.Opus autẽ fuerat dignũ narra
ri omnibus q ſub ſole ſunt.Siqdẽ altiſſima uallis ſic erat:ut nullatenus uideri potuiſſet:
ſiquis eius altitudinẽ attendiſſet:ſup quã porticus ille ſteterat.Ex qua ſiquis a ſummo:
ideſt a tertio tecto notaſſet:& profunditatem edificioꝝ uidere uellet:tenebris profunde
batur:ita ut non poſſet uiſus ad immenſam altitudinem peruenire.Columniarum autẽ
ordines conſiſtebant in quadra longitudine nã quartus paries colligebatur pariete lapi
deo:groſſitudo uero uniuſcuiuſq; columnæ tres cõiunctas ulnas habebat:lõgitudo au
tem pedes uigintiſeptẽ:duplici ſpina ſuppoſita:multitudo autem omnium centũ ſexa-
ginta duæ fuerunt.Capita uero columniarum ſecundum modũ corinthium ſculpta am
miranda propter magnitudinem operis.Cũq; qnatuor ordines fuiſſent:tres qdẽ media
loca tenebãt:quoꝝ duo eodẽ mõ facti:latitudinẽ habebant pediũ triginta:longitudine

ſtadia tres altitudine qnquaginta pedibus tēdebāť: medius uero ordo latitudinē uigin
ti pedū habebat:altitudinē centū:nā dupla ſup utrūq; fuerat. Tecta uero lignis ſculptis
i figuras diuerſas apparebāt:medię uero porticus altitudo in imenſum tendebat:habēs
colūnas cōpoſitas politas undiq; quarū cōpago incōpręhenſibilis oībus uidebať. Ta
lis qdē primus murus fuerat:a medio uero nō multū ſecūdus diſtabat:gradibus paucis
aſcēdēdus:quē paries circuibat lapideus:titulū habēs: q ꝓhibebat alienigenas ingredi
morte interminata. Interior aūt murus ꝑ auſtralē partē & aqlonis tractū:tres in pariete
ianuas habebat a ſeſe diſtantes:per orientalē uero unā maximā per quā tranſiebamus:
purificati cū mulieribus. Inacceſſibile aūt ſacrariū fuit:intra quod tertiū erat:ubi ſacer
dotibus ſolis ingredi licebat. Ante quod ſacrariū ara erat:ſup quā imolationes & holo
cauſta deo iponebanť. Horū atriū nullomō rex herodes intrauit, cū utiq; prohiberetur
q̃a ſacerdos non exiſteret:ſed operibus muros & porticus exteriores curabat. Quę cum
octo ānis edificaſſet:tēplo ꝑ ſacerdotes i uno āno:& qnq; menſibus peracto:oīs popu
lus letitia cōpletus eſt:& primū qdē pro celeritate gratias deo agebant:deide de alacri
tate regis quā i dedicatiōe habuit laudibus eū extollebāt. Rex aūt trecētos boues optu
lit deo:& alii ſecūdū uires ſuas:quorū numerus nullatenus ęſtimabať. Nā cū occurriſ
ſet tēpli dedicatio:regiſq; natalitius dies quo principatū aſſumpſerat: iſignis eſt celebra
ta feſtiuitas. Cōſtruxerat & effoſſam uiā ad aulā ab Antonia intra tēplū ducentē ꝑ ia
nuā orientalē:ſuper quā & turrē ędificauit:quatenus & ſubterraneū haberet aſcenſum:
ꝓpter populi ſeditiones. Dicitur aūt ꝑ illud tp̄s dum templum cōſtrueretur:quia in die
quidē non plueret: nocte uero hymbres deſcēderent quatenus tēpli cōſtructio nō ꝓhi
beretur. Quod uerbū noſtri patres tradiderunt:nec eſt incredibile:ſi & aliā dei ꝓuiden
tiam aliquis conſideret. Tēplum quidem hmōi conſtructione finitū eſt.

INCIPIT LIBER.XVI.ANTIQVITATIS IVDAICAE. CAP.I.

Nam miniſtratione rerū ſtudium Herodes habens rex oēs iniqui
tates ꝓhibere quæ per ciuitates & ꝓuincias fiebant: legem ſtatuit
nullatenus priori ſimilem in qua ipſe firmauit fures uēdi. Quæ res
non poena tātum grauis: ſed ad cōfuſionē patriæ: ſolutionēq; con
ſuetudinis exiſtebat. Nam alienigenis & non eundem uitæ modū
habentibus ſeruire in his quæ imperaſſet:peccatum in religionem
non poena excedentium erat:dum i prioribus cautum fuiſſet de hac poena. Nam iube
bant leges quadruplum fures reddere:non habentē uero tantum uenundari non tamē
alienigenis:neq; imperpetuū ſeruire iudeum:ſed ſexto anno abſolui. Ergo preter conſti
tutionem & preter legem reddi hanc poenam ſuperbum uidebatur:nec regis ſed tyrāni
in uniuerſos ſubiectos tormētum atrociſſimum excogitatum:quod populi parabat di
ſcordiam. Eodē tempore herodes ad Italiā nauigauit Cæſarē deſiderans ſalutare: & ui
dere filios ſuos romæ degētes. Cæſar quidē amicabiliter eum ſuſcipiens:ꝑfectos ei do
ctrina filios reddidit:quos & ad propriam domum reduxit. Cum uero ab Italia rediſſēt
ſtudium populi circa iuuenes erat:& ꝑſpicuos eos omnibus fecit magnitudo corporis:
& regius ornatus forma nō deficiente. Et inuidioſi ſtatim uiſi ſunt Salomæ ſorori regis:
& illis qui accuſationibus mariānem damnauerant:dum putarent:ſi pręualerent ultio
nem exigerent de his quæ i matrem ſuam cōmiſſa uidebantur. Cauſam uero timoris ad
illorum criminationē tranſferebant: dum dicerent:non libenter cū patre eos commo
rari propter matris interitum:& quia iniuſtum eis uideretur ſimul cum interfectore ge

nitricis mãcre:& ex ueritate ſumẽtes initiũ ad uerifimilitudinẽ deſcẽdẽtes affligere eos
tentabãt:& fauorẽ patris quẽ erga filios habebat auellere. Quod non manifeſte ei dice
bant:ſed in multitudinẽ rumorẽ ſpargẽtes:Herodi nũciari credebant:unde odiũ in eos
patris exarſit. Interea omni ſuſpitione uel accuſatiõe prætermiſſa:rex amore filiorũ ho-
nores largitus eſt & uxores eis nobiliſſimas iunxit. Ariſtobolo qdẽ filiã Salomę beroni
cẽ: Alexãdro uero Archelai regis capadocũ filiã Glafiram. Cap.II.

Vm hæc diſpoſuiſſet:& audiſſet Marcum agrippã nauigaſſe rurſus ab Italia ad
c aſyã:feſtinauit ad eũ:a quo petiit: ut ad regnũ eius accederet:ut obtineret q̃ opor
tebat ab hoſpite uel amico. Qui cũ flexus eẽt:lætus ad iudeã puenit. Herodes au
tẽ nihil quod ei placuerit reliqt: in nouis ciuitatibus eũ ſuſcipiẽdo : ędificia demonſtran
do ampliſſima:& omni deliciarũ apparatu reficiẽdo eum cũ amicis in ſebaſtia:uel cęſa
reæ portu a ſe conſtructo:& in oppidis Alexandrio : & Herodio uel Hyrcanio . Duce-
bat etiã ad eũ ad ciuitatẽ hieroſolymorũ:occurrẽte cũcto populo cũ laudibus. Agrip-
pa aũt deo qdẽ cẽtũ boues imolauit: pauit ẽt magnifice populũ. Qui licet multos dies
illic uellet remorari:tñ ,ppter tẽpus nauigationis feſtinauit rurſus ad Oniã: muneribus
ab Herode multis donatus:una cũ ſuis amicis nobilibus peruenit. Cap.III.

Ex aũt poſt hyemẽ ueris tpe ,pperauit rurſus ad eũ:ſciens exercitũ ad boſphorũ
r ,pducturum. Cunq; per rhodum & choo nauigaſſet: putauit eum in leſbo ĩueni-
te. Flatu uero aquilonis in chio remoratus eſt:ubi multos ſibi occurrẽtes donis re
galibus honorabat. Cunq; ciuitatis porticum uidiſſet dirutam: quã ĩ bello mitridatico
depoſitam:non facile ,ppter magnitudinẽ & pulchritudinẽ reſtaurari contigerat:pecu-
nias prebens quãte ſuperabũdare potuiſſent ad operis perfectionẽ:præcepit ciuibus:ut
non negligerent: ſed citius ornatũ ſuæ ciuitatis erigerent. ipſe uero ceſſante procella:ad
mitilenã acceſſit:& exide ad bizantiũ profectus: cum audiſſet ultra cerulas cautes iam
agrippã nauigaſſe: feſtinauit & ad ſinopẽ ponticam deſcẽdẽs:ſubito illi inſperatus ap-
paruit:a quo libẽter exceptus:honoribus fruebatur. Cũ quo & totius expeditiõis tẽpo-
re labores partitus eſt. Cunq; prouincias ponticas ordinaſſent:per paflagoniã & capa-
dociã:& exinde per maximã phrygiã profecti:epheſi peruenerunt:unde ad ſamũ naui-
gauerunt. Multa uero per ciuitates ſingulas beneficia regis ſecundum petitiones ĩterpel
lantium fiebant:dum largitionibus minime parcerent : ſed & ſi qui aliquid ab agrippa
petiſſent: arbitrio ſuo poſtulata cõplebat. Cũq; bonus & largus præſtando petentibus
eſſet:nullũq; cõtriſtaret:agrippã ſimiliter ad bñficia ,puocabat. Nã ilienſibus & militen
ſibus eũ reconciliauit iratum:perſoluit & pecunias quas ,pcuratoribus cæſaris chii debe
bant:aliorum quoq; petitiones munificẽter complebat. Cap.IIII.

Vmq; ad oniam pueniſſent:iudeorũ populi p ciuitates habitantes:tẽpus & fidu
c ciã nacti uiolentias referebãt quas patiebãtur dũ & legibus ,ppriis uti nõ ſineren
tur:damnata etiam calũnia exactorũ in feſtis diebus darent & pecũias quas ad
hieroſolymam trãſmittebant:& multis calamitatibus opprimerentur:romanis ſemper
pręcipientibus eis ſecundũ ,pprias leges uiuere. Quæ cum ſuggeſſiſſent herodi:pręſen-
tauit eos ut audiret agrippa eorum allegationes:Nicolaum autẽ quendã ex ſuis amicis
dedit: q pro eis peroraret. Agrippa uero romanoꝝ nobiliſſimos:& reges & potentes q
tunc præſto erãt cum ad conciliũ ſecum pduxiſſet:Nicolaus ita pro iudeis locutus eſt.
Omnes quidẽ o maxime agrippa indigentes oportet pro neceſſitate confugere ad eos:
q uiolentiã poſſint auferre. Hi uero qui nunc interpellant:fiduciã prius a uobis datam
quã ſepius optauerunt:nullatenus ſe pdere p uos poſtulant qui dediſtis. Petũt enim ut
hęc quę acceperũt a uobis qui ſoli poteſtis pręſtare, ſeruenẽ. Nã damnis afficiuntur:nõ

ab aliquo meliore:ſed ab his quos pariter ſecum ſubiectos uobis eſſe cognoſcunt. Et ſi
quidē maxima ſunt quæ a uobis meruerūt laudabiles uident̃:q; ita ſe probauerunt bñfi
cíis dignos:ſi uero minora ſunt:inhoneſtū eſt: ſi nec hæc firmauerunt q̃ pſtiterūt. Hi q̃
uiolentiā iudeis ingerunt niſi putarent bonos eos eſſe:q; a uobis talia meruiſſent:nō eis
inuiderēt:& ueſtra beneficia ceſſare niterentur. Quod ſiquis interroget:utrū uelint pa
triis legibus ipſi priuari.i.imolatiōibus & pōpis quia factis diis offerūt:ſcio libēter eos
omnia pati:quam patrias leges amittere. Nā & bella propter hoc multi amplectuntur
uerētes:ne tranſgrediātur patrias leges:& libertatē q̃bus nūc uniuerſum hoīum genus
per uos potitur: quod nos ēt petimus ut liceat nobis per ꝓuinciam ſeruare ſolēnia. Cur
ergo hi quæ pati uolunt:in alios cōmittunt. Illud uero conſideremus, Nūquid eſt popu
lus:aut ciuitas:aut gens aliqua hominū: quibus maximū bonū apparuit cōtinentia ue
ſtri imperii:uel potētia romanorum: uel audet aliquis eorū beneficia infirmare: licet ſit
amens. Nā nemo eſt:qui nō horum particeps:uel publice uel priuatim exiſtat. Quod &
ſiq̃s auferat quæ uos donaſtis:nihil firmū:neq; ſibi quod per uos habuerit obtinebit. Ve
ſtra enim beneficia q̃s enumerare præualeat. Si recordatus fuerit regnū antiquū & mo
dernum imperiū:multa exiſtunt:quę a fœlicitate ueſtra conceſſa ſunt. Noſtra uero licet
clara ſunt:nō tamen inuidioſa: ꝓpter uos qui donaſtis. Hoc tantū perfrui poſtulamus:
ut ſine impedimēto patriam religionē ſeruemus. Quod & per ſe inuidioſum eſſe nō de
bet:ſiquidem deus letatur honoratus. Ex noſtris uero ſolēniis nihil īhumanū eſt:omnia
enim religioſa & iuſtitia ſalutari deuota. Neq; celamus mandata:quibus utimur moni
mentis pietatis & humanarū ꝓfeſſionum. Septimū uero remittimus doctrina noſtrorū
ſolēniū ībuti. Quapropter nullatenus peccamus:bonę nāq; probant̃ leges quas coli
mus ſiquis per ſe eas requirat:& antiquæ exiſtētes:licet & aliquibus non ſic eſſe uideant̃:
ut earum honor p̃ longitudinē tēporis non facile repellat̃ ab his qui & eas caſte cuſto
diunt:quibus nos priuant p̃ uiolentiā. Pecunias nāq; quas deo cōferimus: rapiētes ma
nifeſtum ſacrilegium cōmittunt. Vectigalibus uero grauantes nos ī feſtis diebus:ad iu
dicia & ad mercemonia nō neceſſaria nos pertrahunt:pro contumelia religiōis quā nos
colere cognoſcūt: de qua non iuſtum odiū habēt. Siquidē ueſtrum imperiū q; omnibus
dominatur probitatē quidē laudat:cōtumelias autē fortiter abhorret. Poſtulamus igit̃
maxime agrippa uiolētias auferri:ut non prohibeamur legyptimis noſtris in ſolēnitati
bus perfrui:& ne ſubſtantiæ noſtræ rapiant̃ ab his quibus nullam uiolentiā inferimus.
Nā petimus non tantū iuſta:ſed ēt a uobis primo donata:poſſumuſq; pro his ſenatuſ
conſulta:& tabulas in capitolio poſitas legere quas certum eſt experimento noſtræ cir
ca uos fidei datas. Et ſi nullatenus fideles uobis apparuiſſemus:deberent tamen firma
eſſe quę donaſtis:& nō tantū nobis:ſed etiā oībus hoībus pſtatis: eos beneficiorū largi
tionibus ampliantes:quorum ſingula ſiquis enumerat poſt immenſam orationem longo
ſermone cōficere. Nos uero hæc iuſte impetraſſe ſi uelimus oſtendere:ſufficiat nobis ut
priora taceamus hic noſter rex: q̃ uobiſcū pſens reſidet. Qualiter eius fides erga ueſtrā
familiā claruit. Quis enī fauor eius:aut quis ī uos nō cogitatus eſt honor:aut cauſa qua
defuit. Quis cohibet ueſtra circa nos numeranda beneficia explanare. Sed bonū puto:
prius patris eius antipatri res geſtas explicare. Qui cū ęgyptum cęſar intraſſet: cū duo
bus milibus armatis ei auxiliaturus occurrit:nec in terreſtribus certaminibus:neq; na
ualibus minor apparēs. Et q̃d oportet dicere:quantū profecit illo tp̃e:tot donationibus
cæſaris accumulatus. Singulas uero mēorare cęſaris epiſtolas q̃s tūc ſenatui ꝓ ipſo de
ſtinauit: publicos ēt honores:q; ciuē romanum ordinaſſet:ſupfluum puto referre. Suffi
cit enim me demonſtrare:iuſte nos beneficia ueſtra poſſediſſe:quę per uos poſtulamus

confirmari: quę et ſi prius nō extitiſſent ſperabamus affectū circa uos noſtri generis: &
ueſtri erga nos acqrere. Nunciat̄ .n. nobis ab hieroſolymorū iudeis: qualiter ꝓuinciam
ingreſſus eſſes: & deo pfectas imolationes: honorādo eū integris ſupplicationibus pſol
uiſſes: & qūo populū pauiſſes & ab illo munera ſuſcepiſſes: quæ p gētes & ciuitates ſi-
gna uel iudicia hoſpitalitatis & amicitię ueſtræ putantur: quę meruit iudeorū gens per
herodis prouidētiam. Hæc admonētes una cū iſto tibi confidēte rege petimus te nihil
ſupfluum: ſed ut quæ uos dediſtis ne concedatis ab aliis auferri. Cum hæc Nicolaus diſ
ſeruiſſet: nulla eſt facta a gręcis controuerſia. Non enim in iudicio hęc: ſed in conuentu
uentilabantur: hac tamen occaſione pro ſatiſfactione uſi ſunt dicentes: ꝙ inquilini p ꝓe
uinciam iudei uiolentiam habitatoribus eius ingererent: dū illi indigenas ſe demonſtra-
bant: & licet ſuis ſolēniis uſi: tamen nihil lederent eos. Cap. V.

Rgo intelligēs agrippa uiolentiā eos pati: hæc reſpondit: propter herodis amici
e ciam uel fauorē: paratum ſe eſſe cuncta iudeis concedere. Tamen iquit quę poſtu
lant p ſe iuſta pſpiciuntur: & ſi amplius petiſſent: non me piguiſſet: quę nō lede
rent romanū imperium eis concedere. Sed qūo hęc & prius acceperunt: infirmari nulla
tenus concedo: quos uolo ſine moleſtia propriis ſolēniis potiri. Cū hæc iterlocutus fuiſ
ſet: concilium dimiſit. Herodes autem affectui eius gratias exoluebat. Ille pariter eum
amplectabatur: & ita tunc diſceſſerunt. Cap. VI.

Ex aūt domi reuerti uolens: nauigauit: & ad cęſarem ductus: non multis diebus
r ꝓſpero flatu uētorū ad hieroſolymam puenit. Vbi cōciliū totius populi congre-
gans: cū multi ex ꝓuincia cōueniſſent: cōtiōe habita: orationē totius ſuę pfectio-
nis explanauit: & q̄ iudeis in aſya per eū ꝓueniſſent: ut ſine uiolētia iposterum poſſent
degere. Narrauit ēt quæ fœlicitas uel gubernatio ſui principatus eis profuiſſet: necnon
& quartam partē fiſcalium pręteriti anni conceſſit. Qua illi oratiōe uel gratia lętati: cū
ſumma exultatione: bona orantes regi receſſerunt. Cap. VII.

Rocedebat aūt ſeditio domeſtica: & acerbiorē accipiebat prouectum: cum tanq̄
p hereditarium odium ſuſcepiſſet circa adoleſcētes ſalome: & ſumpſiſſet de matris
eorum morte audaciam: dumq; uellet neminē illis relinquere: qui poſſet mortē
eorū uindicare. Cūq; adoleſcētes a genitore diſcordarent: memoria matris quę falſis ac-
cuſationibus fuerat interempta: & imperii cupiditate: rurſus ſimile malum priori ortum
eſt: dū derogationes ab illis circa Salome & ferora fierent: inſidiæ uero ab his circa ado
leſcentes. Nam odium par pro alterutris fuerat: modus autem odii non ſimilis dum illi
qdē manifeſte detraherēt: inhōeſtū putantes irā celare: illi uero nō tali mō: ſed callide &
maliuolis accuſatōibus uterētur: ſeducētes: ſemp adoleſcētes quorū audaciam putabāt
ad necem poſſe fieri genitoris. Qui nullatenus pro matris flagitio confundebantur: nec
eam credebant iuſte periſſe: immo magis feſtinabant in auctorem homicidii uindicare.
Deinde cuncta ciuitas iſtis ſermonibus completa miſerabatur innocentiam adoleſcen-
tium: diligentia uero Salome creſcebat: & ab illis occaſiones accipiebat: dum ſic cōtri
ſtarentur propter indignum matris interitum. Dicebant enim: miſere quidem cōtigiſſe
matris obitum: ſe uero miſeriores: qui compellerentur cū interfectoribus matris cohabi
tare. Hæc autem ad peiora abſentia regis procedebant. Cap. VIII.

Vm ergo herodes rediſſet: & populo iterlocutus eſſet ſicut p̄diximus: ſtati ſermo
c nes ad eū p ferorā & ſalomen ꝓferebant̄: magnū ei ab adoleſcētibus periculum
iminere: ꝙ minime ſuſtinerent inultū matris interitum. Addebant ēt: ꝙ archelai
capadocis ſpe niterentur: tanq̄ per illum ad cęſarem profecturi: & patrem herodem ac-
cuſaturi. Per quæ confeſtim conterritus herodes obſtupuit: quod & alii eadem nunciaſ-

ſet. Recordabatur aũt priſcas calamitates:q̧ nec uxore priuatus:ſeditionibus liberata
domus eius fuiſſet:quę priorũ grauiora & peiora pateretur. Quapropter contriſtabať:
q̧ oia preter ſpem fœliciter ei forinſecus deus pręſtitiſſet:& domeſticis calamitatibus
uincereť. Turbatus ergo & hmői calamitatibus afflictus:in deiectione adoleſcentium
antipatrũ filiũ ſuum aute principatũ ſibi genitũ de priuata uxore illis pręponens:oia in
eũ tranſtulit: dũ putauit ſic conterere filiorũ fiduciã mariamne: & temeritatẽ eorũ dam
nare:dũ illi crederent aliũ pręter ſe patri ſuccedere:depoſitoq̧ de antipatris ꝓuectione
ſupcilio poſſet eos ad meliora cõuertere. Quod non ſicut putauit euenit:nã pueris oino
ſua deiectio grauis apparuit. Qua antipater fiducia potius quã prius non habuit feſtina
uit fratres affligere:eorũq̧ accuſatoribus cõſentire:qbus pater facile credebat:alienatus
a filiorũ amore. Sodalibus ergo miniſtris uſus ne ipſe in ſuſpitionẽ ueniret:patris animũ
in fratres accẽdebat:nã multos iam acquieſcerat ſuę uoluntatis miniſtros ꝑpter ſpem
quã de regno iã habuit:fide uero patris putabať hęc facere:unde plus triſtitię adoleſcẽ
tibus occaſiones creſcebãt. Nã ſæpius ab eis lachrymæ ꝓ contẽptu ſuo & matris recor
datiõe fundebanť: patremq̧ manifeſte apud amicos tanq̃ iniuſtũ accuſabãt. Quæ ma
liuoli ꝑ antipatrũ herodi renunciantes:non paruã in aula ſeditionẽ cõmouebãt. Quare
exacerbatus rex accuſationibus humiliare nimis mariãne filios uolens:maiora in hono
rẽ antipatri excogitabat:adeo:ut & matrẽ eius dudũ contemptã reduceret:& cęſari ſę
pius ꝓ eis ſcriberet. Agrippa uero poſt diſpenſationẽ decẽnalẽ aſyæ romam aſcendẽte:
rex a judea nauigans ad eũ ſolũ antipatrũ ſecum duxit. Cui eũ cũ multis donis cõmen
dauit:quatenus romæ cæſari amicũ faceret:ut iã oẽs crederent contẽptis adoleſcẽtibus
in illũ regnũ patris transferri. Ipſe quoq̧ ſcribens romę multis amicis antipatrũ cõmen
dabat. Qui contriſtabatur:q̧ abſens fratres ſuos ſolite accuſare minime p̃ualeret:time
bat enim:ne mutatus pater:modeſtius filios mariamne diligeret. Cũq̧ hæc cogitaſſet:
ſua maligna uoluntate uſus: exinde incitare patrẽ ſperabat:unde cõtra fratres frequẽter
ſcribens:uereri patris interitum ſimulabat:uſquequo herodẽ ad tantã irã uel furorẽ per
duxiſſet:ut iã a patre cõtra filios utereť. At ille ne tãtũ facinus perpetraret:melius puta
uit romã nauigare:& filios apud cæſarẽ accuſare:nihilq̧ ſibi tale ꝑmittere:quod ꝑpter
magnitudinẽ impietatis p̃iculoſum exiſteret. Cũ uero romã perueniſſet:& ad aquileiã
ciuitatẽ prexiſſet:cęſarem compellare feſtinãs:tpe apto de maximis ſuis calamitatibus
intimauit:filioſq̧ ſuos præſentans:inſolentiã & audaciã eorum accuſauit:q̧ feſtinaſſent
patrẽ ſuũ ꝑimere:regnũq̧ tyrannico more inuadere:dũ ipſe licentiã haberet non neceſ
ſitate:ſed recto iudicio tradere regnũ ꝑmanenti filio circa paternã pietatẽ quã a cæſare
pręcepiſſet:ut quẽ uellet ſibi ſucceſſorẽ relinqueret:cũ illi nõ ſolũ regno ſed & uita me
rereť priuari:qui tale facinus in patrẽ moliti ſunt:quorũ temeritatẽ diu portans:nunc
cogeretur cæſaris aures talibus uerbis polluere:cũ nihil paſſi ſint moleſtũ aut grauatẽ a
patre:cur uero iniuſtũ eis uidereť:ſi principatũ quẽ multis laboribus uel periculis ſuis
acquiſiuit concederet & p̃beret ei quẽ meritũ eſtimaret. Nã hoc inqt p̃miũ cũ aliis iuſti
tiæ donis exiſtit:ſi meritis quiſq̃ gratiã p̃cedentẽ recompenſauerit ei q talẽ diligentiã ha
buerit:ut retributione tanta dignus exiſtat. Impiũ enim eſt uel de hoc ipſo cogitare:dũ
nõ poſſint ad regnũ niſi patre perempto accedere:qbus hactenus pater honores uel di
uitias adminiſtrauit:cõiugeſq̧ nobiliſſimas genere copulauit:ariſtobolo qdẽ filiã ſuæ ſo
roris:alexandro uero filiã archelai regis capadocũ. Pro qbus cõmiſſis dũ talia feciſſent:
poteſtatẽ habens nõ in eos ſe uindicaſſe dicebat:ſed ad cõem benefactorẽ cæſarẽ addu
xiſſet:& auferens a ſe totũ quantũ aut pater læſus:aut rex inſidiatus potuiſſet agere pa
riter eos in iudicio ſecũ fecit aſtare: & reliquũ eſſe:aut eos occidi:ne cũ timore maximo

ipſe uiueret:aut ſe opprimi:quatẽus utriq; fabula hoium uel obprobriũ forẽt.Cap.IX.
Vm hæc herodes apud cæſarẽ filios ſuos accuſando dixiſſet:iuueneſq; eo dicente
c lachrymarent:& confuſi de tali accuſatione licet liberũ ſermonẽ ac fidelẽ a con
ſcientia poſſediſſent:tñ patris criminationibus difficilẽ ſatiſfactionẽ putabãt fo
re:dũ arbitrarent honeſte & cũ fiducia patrẽ redarguere.Erat ergo eis inopia dicendi &
lachrymę cũ gemitu:dũ timerent:ne putarent mala cõſcientia ſatiſfactionẽ non inue-
nire.Turbationẽ aũt eorũ cęſar attendens:ſicut erãt innoxii:credidit:ꝙ conſcientia non
facinoroſa:ſed iperita modeſtia minime ſeſe pręualerẽt purgare.Vnde ẽt facti miſeratio
ne digni cũctis præſentibus patrẽ cõmouerũt ad uerã miſericordiã:uidẽteſq; ꝓpitiũ eũ
& cæſarẽ:& alios pręſentes:unus eorũ alexander accuſationes diſſoluere niſus eſt.Pater
inqt:tuus qdẽ erga nos affectus euidenter manifeſtus:ex ipſo iudicio apparuit.Nã ſiqd
in nos crudele recogitaſſes:nõ nos ad oium ſeruatorẽ cęſarẽ deduxiſſes:dum tibi quod
uelles liceret ut patri.Nemo eni quẽq̃ uolens interficere:ad tẽpla eũ ſacrariaq; producit:
unde uita congrit:quæ morte nobis peior exiſteret:ſi tale aliqd in patre cogitaſſemus.
Siquidẽ ſermonẽ fiducia ueritatis inuenit:cũ beatos nos fore ſciamus:te mitigantes:&
picula fugientes:ſi uero accuſatio præualuit:ſolẽ iã uidere ſupfluum iudicamus.Quod
ergo dicis:regnũ deſiderare nos ueriſimilis contra iuuenes cã uidet:& ꝙ de miſere ma-
tris interitu ſubiungis:a priori calamitate argumenta percipiens:nobis ingeris crimen.
Conſidera tñ:quia nec cõmunia cunctis exiſtunt:& ſimiliter in aliis dici poſſunt:dum
nihil prohibeat:ſi regis:filii ſint iuuenes:& matre eorũ defuncta:oẽs in ſuſpitione patris
eſſe tãq̃ inſidiatores.Sed opinio eorum ad talẽ crudelitatẽ nõ ſufficit.Dicat uero qſquã
ſi tale aliqd præſumptũ eſt a nobis:unde credibilia hæc appareant.Nunquid hoc mani-
feſtis indiciis poterit approbari:aut ueneni cõfectio: aut ęqualiũ cõiuratio:aut ſeruorũ
corruptio:aut litterę contra te deſtinatæ:dũ & hæc poſſent licet nõ facta criminationi-
bus confingi:domo regia non cõcordante.Principatũ ẽt quẽ tu dicis pręmiũ eſſe pieta
tis:ſæpius euenit cãm fieri malignę rei.Culpã nãq; noſtrã nullus probabit.Accuſatiões
uero quẽadmodũ ſoluat:q excuſatiões non uult audire.Locuti ſumus quiddã : ſed non
contra te:nã hoc iniuſtũ eſſet:ſed in eos:q ſiqd dictũ fuerat minime tacuerunt.Matrem
uero qdẽ noſtrã planximus:non ꝙ defuncta eſſet:ſed quia derogabatur ei ab indignis:
uolẽtibus principatũ inuadere.Scimuſne patrẽ poſſidere qcquã & nos nõ poſſidemus.
Et dũ regis honoribus fruamur:fruſtra feſtinamus:ſi te occidendo regnũ tenere uolueri
mus:qbus pro hoc facinore nec terra peruia:nec mare nauigabile uidet.Nunquit ſubie
ctorũ pietas:& gens religioſa concedere habuit parricidas rempublicam obtinere : aut
ſanctiſſimũ a te confectum ingredi templũ.Vt uero hæc oia omittã: homicidiũ multũ
uiuente cæſare poſſet dimitti.Sed neq; filios impios creaſti:neq; ſtultos: ſed infœlices:
teq; indignos.Si uero neq; cauſas habes neq; inſidias iuuenis: qd tibi ad fidẽ ſufficit: in
tali crudelitate.An putas de matris interitu coniecturã ſumere:q̃ nos non incitare:ſed
magis mitigare poſſet.Ampliorẽ qdẽ ſatiſfactionẽ uolebamus ſermone inſerere:ſed nõ
recipiunt prolixiorẽ orationẽ:quæ minime cõmiſſa cernuntur.Quapropter ante oium
dominũ cæſarẽ pſenti tpe paciſcimur:ſi ſine ſuſpitione tua cũ ueritate circa nos tuũ affe
ctum oſtendis:pariter poſſumus uiuere: licet non fœliciter:qa maxima mala ſæpius ex
falſo crimine generant pmanente utiq; in te aliquo merore culpę noſtrę.Nã nobis uita
iocunda non uidet:ſi tu eã ut imeritis largiaris.Cũ hęc dixiſſet:& cęſar: nec prius ma-
gnitudinẽ criminationis crederet:tũc magis placabat:& frequenter Herodẽ attendẽs:
uidebat mitigare.Cũq; pſentiũ miſeratiõe rumor in aula diuulgatus eſſet:regẽ faciebat
inuidioſum incredibilis accuſatio.Nã adoleſcẽtũ ætas:corporis pulchritudo mirãdũ eis

auxiliũ conferebat:plus uero:qa oratio cõueniẽter & ſapienter in alexandri uerbis occurrerat. Cæſar autẽ modicũ remoratus:ad adoleſcentes q̃dẽ licet ab accuſatione extranei uiderenẽ:hoc ipſũ tñ peccaſſe eos pnunciauit:q̃ nõ tales ſe patri pbuiſſent:ut nõ darẽt criminationi occaſionẽ. Herodẽ uero petebat:ut oẽm opinionẽ abiiciens reconciliaret cũ filiis:dũ non eſſet credibile ab eis ſcelus hoc potuiſſe cõmitti. Cum hęc perſuaſiſſet: iuuenibus innuit ad ueſtigia patris ſeſe proiicere. Qua ſupplicatiõe pater eos lachrymabiliter & flebiliter eſt amplexus:quod cernentes q aderat flexi miſeratiõe in lachrymas facile proruperunt. Illi aũt gratias cæſari agentes pariter diſceſſerũt:& una cũ his antipater ſimulans letitiã p eorũ reconciliatione celebrata. Poſtero die Herodes q̃dẽ cęſari donauit trecenta talenta:ad ſpectacula & munera populo romano tribuẽda. Cæſar aũt metalli ei ęris cyprii dimidios redditus: & dimidiã pcurationẽ pbuit:& hoſpitalitatibus eũ & muneribus honorauit:& de regno poteſtatẽ conceſſit:quẽ uellet filiorũ ſucceſſorẽ relinquere:uel partiri unicuiq; regnũ: ut ad oẽs peruniret: illo tñ uiuente hoc agere non pmiſit dicens:oportere eũ dũ uiueret & regni:& filiorũ donationẽ poſſidere. Hæc dum ordinaſſet rurſus rediit ad iudeã. In cuius abſentia nõ parua pars regni defecerat traconitidis:quos relicti iudices iterũ ſub impiũ eius redegerunt. Herodes aũt cũ filiis dũ nauigaret:& pueniſſet in eleuſiã cilitię:quę poſtea ſebaſte dicta eſt:inuenit cappadocię regẽ archelaum expectantẽ: & de filiorũ reconciliatiõe gaudentẽ:& q̃ alexander q filiã eius habuit ab accuſatione ſolutus eſſet:donationeſq; ſibi inuicẽ ut reges dederunt. Vnde cũ herodes ad iudeã puteniſſet:& ingreſſus in templũ fuiſſet:de ſuis proſperis actibus allocutus eſt populũ cæſaris in ſe munificẽtiã explanans. In fine uero ad perſuaſionẽ filiorũ ſermonẽ conuertit:ut in aula:& in aliis cunctis cõcordarent:quos & poſt reges futuros demonſtrauit:primũ antipatrũ:poſtea uero filios mariãne:alexandrũ & ariſtobolum: hortabaturq; eos dũ ipſe uiueret ſibi in oibus obedire: qa nec p ætatẽ impediret: nec p ſenectutẽ ſuã rempublicã gubernare. Cũ hæc dixiſſet:contione dimiſſa multi ſub expectatione filiorũ eius nouis rebus ſtudebãt.

Cap. X.

e Odẽ tpe pfecta eſt cæſarea:quã edificauit decennali tpe: uiceſimooctauo anno regni ſui:olympiade cẽteſima:& nonageſimaſecũda:cuius in dedicatiõe celebratio uel apparatus munificentiſſimus fuit. Nã pceperat carmina muſica uel paleſtras conuenire. Prępauerat ẽt feras:uel gladiatores:curſuſq; equorũ:& reliqua mirãda ſpectacula in honorẽ q̃quennalis cæſaris. Cui cæſar cũ ſua uxore iulia p dedicatiõe ciuitatis maxima liberalitate ſummũ direxerãt apparatũ:quoꝝ ſumma q̃ngentis talentis eſtimata eſt. Cũq; multitudo ad ciuitatẽ cõueniſſet p ſpectaculis & legatiões quas populi deſtinauerant beneficiis eius gratias agẽtes pariter occurriſſent: cũctos ſuſcepit in diuerſoriis & conuiuiis p dies quindecim:ac ſpectacula uel delitias miniſtrauit:unde inſignis eius magnanimitas potuit diuulgari. Quapropter perhibent cæſarẽ uel agrippã ſæpius dixiſſe:q̃ magnitudini Herodis ĩperium eius deeſſet:& dignũ eum eſſe ſyrię uel ægypti regnũ poſſidere. Poſt huius urbis dedicatiõnẽ in campo q cafarſalam uocabat loco aquoſo & optima terra arboribus:& fluuio circundata ciuitatẽ edificauit:q̃ nomine antipatri antipatridã nuncupauit:pulchritudine uel amenitate decoratã: necnon & nomine matris locũ iuxta hierichuntẽ ędificans munitiõe uel domiciliis optimũ cyprũ nominauit: imo & nomine fratris faſeli: ppter amorẽ quẽ in eum habuerat conſtruxit turrim in ea ciuitate:non minorẽ faro alexandrino p munitione ciuitatis: quã in fratris memoriã faſelũ uocauit. Appellatiõis uero eiuſdẽ & ciuitatẽ circa hierichuntẽ cõdidit. Beneficia ipſius q̃ aliis ciuitatibus p ſyriã & ellada uel apud quos eum contigit pficiſci donauit, minĩe poſſumus explanare:nobiliſſima uero uel maxima facta eius in rhodios

extiterunt.Siqdē pithiū ipſe ſuis ſumptibus conſtruxit:& ꝓbuit multa talenta ad nauiū
confections.In nicopolitana ēt ciuitate: quā in acciaco cęſar edificauerat:multa publi
ca loca condidit.Antiochenis magnā ciuitatē ſyrię habitātibus plateā longā in media
ciuitate poſitā ex utraq; pte porticibus ordinauit:& uiā lapide polito ſtrauit:ad ornatū
& uoluptatē habitantiū:necnō & olympiacū certamen appellatione dignū ꝓpter pecu
niarū inopiā melius redditibus deputatis effecit:& immolationibus uel reliquo ornatu
celebrationē eius inſignē reddidit.Pro qua munificentia perpetuus agonitheta nomina
tus eſt.Aliis qdē mira uidet̃ differentia uoluntatis naturę eius.Nā ſi largitiones cōſide
rēt̃:quas oībus donauit hominibus:quis pōt negare munificentiſſimę naturę eū fuiſſe.
Si uero tormenta & iniquitates in ſubiectos uel domeſticos eius attendant̃:duriſſimus
& ferus oīq; pietate alienus putat̃.Vnde inconſtantē & ſibi cōtrariā eius uoluntatē eſti
mabant.Quod ergo minime puto:dū unā cām in utroq; dominantē cōſidero:uā dū ad
imenſam largitionē munificentiāq; pduceret̃:ſi alicubi præſentis gloriæ ſpes occurriſ
ſet uel futuræ:ſumptibus ꝓfuſis alacriter eā emere feſtinabat.Quapropter cōpellebat̃
ſeuus in ſubiectos exiſtere:dū pſentibus cōſumptis pecuniis:alias uellet acquirere.Cūq;
cognoſceret ꝓpter uiolentias ſuas ſe ſubiectorū odio teneri:corrigere qdē uitia nō facile
poterat:conabat̃ aūt odiū ſuū occaſione pecuniarū ulciſci.Familiariū uero q eū uerbo
nō placauiſſet:ſe ſeruū dicēdo:aut ſi ſuſpicatus fuiſſet aliquē de principatu cogitare:nul
latenus ſe poterat moderari:ſed pſequebat̃ & cognatos & amicos:tanquā hoſtes.Et dū
uellet ſolū ſe honorari,talibus delictis ſuccubuit.Teſtimoniū & enim phibēt hmōi paſ
ſionis eū fuiſſe:in cæſarē uel agrippā:uel in alios amicos honores exhibiti.Nā qualiter
ipſe adulabat̃ maioribus:ſimiliter ſibi a ſubiectis fieri expetebat.Sed gens iudeorū lege
hoc agere ꝓhibet̃:& cōtēpta inani gloria:ſolam expectat iuſtitiā.Vnde rex eos exoſos
habebat:q nō potuiſſent cū tēplis uel imaginibus honorare.Huius rei gratia arbitror
in ſuos qdē ſeuiſſimū:in extraneos uero munificū paruiſſe. Cap.XI.

Nterea iudei p aſyā & libiā atrociter affligebant̃:dū non eiſdē legibus ſicut ſub
i antiquis regibus uterent̃:ſed uiolentia paganorū opprimerētur.ut pecūias ſacras
uiolenter amitterēt:ideoq; ad cæſarē ꝓ his legationē deſtinauerūt.Qui ſcribens
p ꝓuinciā:ſuis eos legibus uti præcepit:quarū exēpla ſubiungimus q̄ demōſtrant uolū
tatē quā ab initio ꝓ nobis romani īperatores habuerūt.Cæſar auguſtus pontifex:tribu
nitię ptātis dicit.Quō gens iudeoꝝ fidelis non ſolū præſenti tpe:ſed ēt priori:& magis
patri meo dictatori Cæſari populoq; romano:& princeps Hyrcanus apparuit:placuit
mihi & ſenatui:cum ſnīa populi romani iudeos ſuis legibus:& patrio iure frui pmittere:
ſicut ab Hyrcano principe ſacerdotū altiſſimi dei:& ſacraria eorū inuiolata pmanere:
& pecunias ab eis ad hieruſalē trāſmiſſas reddi cuſtodibus pecuniarū:neq; uadimonia
ſabbato uel ſexto die ab hora nona exigi.Siquis aūt inuētus fuerit auferens ſacros eorū
codices:aut pecūias a ſynagogis:hmōi ſacrilegiis teneat̃:& ſubſtātia eius publico romę
deputet̃.Suggeſtionē uero eorū ꝓ pietate mea quā habeo ſup oēs hoīes:p gaiū marciū
cenſorinū mihi porrectā:& hoc decretū pcipio ꝓponi in nobiliſſimo loco:quē oīs aſya
meo nomini dedicauit.Siqs aūt tranſgreſſus fuerit hanc conſtitutionē:non mediocrem
pœnā exſoluat.Scriptū ē in tēplo cęſaris.Cęſar norbano flacco ſalutē.Iudei q antiqua
conſuetudine ſolent pecunias ſacras ad hieroſolymā tranſmittere ſine impedimēto hoc
faciāt.Hæc qdē cęſar iuſſit.Agrippa uero ſcripſit ꝓ iudeis hoc mō.Agrippa magiſtra
tibus:ſenatui:populoq; æpheſiorū ſalutē.Pecuniarū ſacrarū q̄ in hieroſolymorū tēplū
tranſmittūtur:diligentiā & cuſtodiā in aſya iudeos habere pcipio:ſecūdū patriū morē.
Hos aūt q ſacras pecunias iudeorū auferūt:& ad aſylū cōfugiūt iubeo retrahi:iudeiſq;

tradi:quos iure ẽt ſacrilegiũ retrahunt.Scripſit uero ſilano magiſtratũ gerenti ne ſabba
to iudei cõpellant̃ uadimonia ꝓbere.Marcus agrippa:cirenenſium magiſtratibus:ſena
tui & populo ſalutẽ.Iudei qui ꝑ cirenẽ habitant:ꝓ qbus iam auguſtus ſcripſit in libia
fabio magiſtratũ gerenti:aliiſq; ibi ꝓuinciæ ꝓcuratoribus:quatenus ſine impedimento
pecuniæ hieroſolymis ſecundũ morẽ ſuũ tranſmittant̃:nunc me interpellauerunt : q ab
aliqbus calũniatoribus affligunt occaſione tributorũ q̃ nequaq̃ debent: & ꝓhibentur
ſolẽnia ſua ꝑagere:quod nullo mõ impedire admoneo Sed & ſi quas ſacras pecunias ci
ues ab eis abſtulerunt:has ipſis reddi ꝓcipio:& in reliquo corrigi:ne talia cõmittantur.
Gaius norbanus flaccus ꝓconſul:ſardinenſiũ magiſtratibus & ſenatui ſalutem.Cęſar
ſcripſit mihi pręcipiens nequaq̃ iudeos ꝓhiberi patria cõſuetudine pecunias colligẽtes
ad hieroſolymã tranſmittere.Scripſi ergo uobis: ut ſciatis: quoniã cęſar & ego ſic uolu
mus.Nihilomnius & iulius ꝓcõſul ſcripſit ita.Epheſiorũ magiſtratibus:ſenatui & po
pulo ſalutẽ.Per aſyam iudei habitantes idibus ſebrua.epheſum mihi iudicanti: demon
ſtrauerunt cęſarẽ auguſtũ:& agrippã cõceſſiſſe eis ꝓpriis uti legibus: imo & primitias
qua ſinguli eoꝝ ſua uoluntate: pietatis cã quã in deũ habent ſolent trãſmittere:habeãt
licentiã ſine impedimento hoc agere.Petierunt aũt ut ego ſimiliter cũ decretis a cæſare
uel agrippa meã ſniam cõfirmare.Volo igitur uos cognoſcere: quõ decretis auguſti &
agrippę parẽs:pręcepi eos uti & ſeruare ſine ĩpedimento ſua ſolemnia.Hæc ideo expla
nauimus:quõ conſcripta noſtra amplius apud græcos uentura ſunt: ut demonſtrẽ eis:
qa cũctũ honorẽ ab initio ĩpetrantes:nihil ex patriis legibus ꝓhibiti ſumus a magiſtra
tibus agere:ſed & defendebamur religionẽ & honores in deũ ſeruantes quorum factio
ſæpius mentionẽ: ut mutatis ſeculi odiis cauſæ q̃ nobis ob hoc uel illis irrationabiliter
inſertę ſunt euellant̃.Nã legibus hiſdẽ nulla gẽs ſemꝑ utit̃:dũ & ꝑ ciuitates multa reli
gionis differentia ſeruet̃ iuſtitię uero a cunctis hominibus ſimiliter ſtudeat̃:q̃ cõmoda
gręcis uel barbaris exiſtit:de q̃ noſtræ leges multã rationẽ habẽtes oẽs homines debẽt
nos ut amicos: & hoſpites amplecti.Nã oportet non differentia religionũ nos alienos
facere:ſed non ſeruatus benignitatis affectus:q̃ oium hoium cõem uitã poterit cuſtodi
re.Redeo uero ad reliqua monumenta cõſcriptionis. Cap.XII.

Git̃ herodes ſicut ꝓdixi conſumptis ſuis pecuniis audiens Hyrcanũ ante ſe regẽ
i apuiſſe tumulũ dauid:& tria milia talẽtoꝝ inueniſſe:multoplus credẽs depoſita:
q̃ ad oẽs ſumptos ſuos ſufficerent tumulũ ingredit̃ noctu:dũ nequaq̃ uellet hac
ciuitatẽ ſentire.Vnde fideliſſimos amicos tantũ ducens:pecunias qdem depoſitas ſicut
Hyrcanus nõ inuenit:ornatũ uero:& uaſa aurea plura tulit.Dũq; oẽ ſtudiũ poneret:&
inqſitionẽ diligentiorẽ faceret:ac uellet interius ingredi ad urnas:in qbus dauid uel ſalo
monis corpora poſita erãt:duo eius ſatellites flammis exuſti ſunt ab interiori ꝑte occur
rentibus.Tũc ille timore ꝑterritus egredit̃:& ꝓ piaculo monumentũ ex laide candido
ante ianuã magnificentiſſimus conſtruxit expẽſis.Cuius & Nicolaus hiſtoriographus
meminit:ſed deſcenſum regis obticuit:dũ inhoneſtũ hoc factũ cognoſceret:quod ſemꝑ
in ſuis egit conſcriptis.Nã uiuẽte rege: & cũ eo degẽs ad gratias eius & fauorẽ illa tan
tũmõ dicebat q̃ ad gloriã eius ꝑtinebant:multas uero iniquitates eius mutabat:& cum
multo ſtudio celabat quæ ad gloriã eius pertinebat: multas uero iniquitates eius muta
bat:& cũ multo ſtudio celabat . Nã mariãne filiorũq; eius mortes crudeliter factas ad
ſatiſfactionẽ cupiens ꝑducere ut luxurioſam illã:& adoleſcẽtes patris inſidiatores accu
ſauit.Rex geſtas aũt regis:amplioribus laudibus extollẽs:delictis eius ſtudioſe ſatiſfe
cit.Cui uenia danda eſt:qa non hiſtoriã:ſed laudẽ conſcripſit.Nos uero genere aſamo
neorũ regũ propinqui:& cũ honore ſacerdotiũ habẽtes:aliqd mentiri fœdũ putauimus

ideoqꝫ cũ ueritate geſtorũ memoriã recenſemus. In domeſticis uero malis Herodes cõ
ſtitutus affligebat̃: nam multi ex regis ira capientes audaciã: accuſabant ꝓpinquos &
amicos eius. Quibus ita inter ſe diſpoſitis nulla requies erat. Siqdẽ ſalome inimica filiis
mariãnę: ariſtobolo ſuã filiã coniunctã nullatenus fidẽ eius ſeruare dimittebat: dũ flecte
ret eã ut qcquid locutus ſecrete fuiſſet nũciaret ſibi: & in altercationibus q̃ inter coniu
gales ſępius contingũt: cogebat puellã dicere: q̃ de marito ſciebat. Illa uero dicebat: ꝙ
ſępius memoriam ſuæ matris mariãnę faceret: & ꝙ patrẽ odio haberet: frequenter aũt
interminaret̃: quia ſi principatũ obtineret: filios quos herodes ab aliis uxoribus habe-
bat traditos magiſtris litterarũ: in agris cõſtitueret: dum magis apti eẽnt ad hoc opus:
quã haberent circa ſtudia diligentiã: uxores uero ſi quando uideret maternũ indui orna
tũ: ꝓ p̃ſentibus ornamẽtis cilitiis intercludi: ne ſolẽ uiderent. Quę cõfeſtim ꝑ ſalomen
regi nunciata: dolorẽ eius inflammabant. Vrgebat̃ uero multo peius oibus credens: &
inuicẽ ſe accuſantibus. Tunc aũt filiis interminatus: ſatiſſactionibus eorum ad pręſens
molitus: imposterũ atrocius exarſit. Nã ferora cũ ad Alexandrũ ueniſſet filiã Archelai
Glafirã ſicut p̃diximus habentẽ Salomen inqt dicentẽ audiui: ꝙ Herodes in amorem
Glafiræ ſuę nurus incidiſſet: & minime deſiderii ſolaciũ poſſit inuenire. Quod ille audiẽs
adoleſcentia uel emulatione cõmotus: q̃ honoris cã circa puellã ab Herode fiebant: ꝓ-
pter amorẽ hęc eũ facere ſuſpicabat̃. Dolorẽ ergo minus tolerans: patri nunciauit cum
lachrymis: quæ ferora dixiſſet. Herodes aũt multomagis feruens: & mendaciũ impudi
ce criminationis nõ ferens: turbabat̃: & ſæpius exclamans maliuolẽtiã familiariũ, qua-
lis ipſe erga eas fuiſſet: & quales eos inueniſſet cõuocauit ferorã. Quem hmõi aggreſſus
peſſime inqt oium: in quo ad tã imẽſã uel infandã indeuotionem perueniſti: ut talia de
nobis exiſtimes aut loquaris. Nonne uideo tuã uoluntatẽ: quã non in meã iniuriam te
talia uerba ꝓducere: ſed inſidias & uenena imittere filio ꝑ mea ꝑditione feſtinaſti. Quis
enim alter niſi bonitate dei retentus quã hic puer in ſe habet: portare potuiſſet in patrẽ
non uindicare tã crudelẽ opinionẽ. Primus enĩ gladiũ in dextra: quã hoc uerbum in aĩo
eius debebas imittere cõtra patrẽ. Quid aũt canis male loquendo de me: niſi ut eorum
fauorẽ fraudibus tibi concilies. Nã talia dixiſti: q̃ tuæ tantũ impietati fuiſſet cogitanda.
Abſcede iã peſſime circa fratrẽ ac benefactorẽ: & tecũ qdẽ hæc malitia conſcientię cõui
uat. Ego uero uindico ſicut ſoleo in meos: nec uindicans merito in eis: ſed magis benefi
ciis exornans: qbus indigni eſſe noſcunt̃. Talia qdẽ rex. Ferora ſtatim meſtitia plenus:
Salomen inqt hęc pſuaſit: & ab illa ſermões audiui. Quę mox ut audiuit nã p̃ſens erat:
exclamauit: ꝙ nihil tale ab ipſa dictũ fuiſſet: & ꝙ feſtinarent oẽs ad odiũ regis eã ꝑduce
re: cunctiſqꝫ modis eã occidere: ꝓpter fidẽ quã erga eũ ſemp habere cognoſcerent in p̃-
ſenti ſibi inſidiari: qa ſola reflecteret fratrẽ: ne uxorem quã nunc haberet repudiaret: re-
giſqꝫ filiã in matrimonio ſibi cõiungeret. Quapropter me falſis inqt accuſationibus eſt
aggreſſus. Cũ hæc dixiſſet: crines ſuos dilacerans: & pectora manibus tundẽs uerisimi
lis ad negationẽ eſſe cõſtabat: maliuolentia uero morũ: diſſimulationem redarguebat.
Feroras aũt in medio reſtitit: nullã habẽs ſatiſſactionẽ. Nã Alexãdro ſe dixiſſe cõfeſſus
eſt: audiſſe uero a Salome minime cõprobauit. Vnde diu cõfeſſione ſermonũ inter eos
facta: rex fratrẽ uel ſororẽ auerſatus: filiũ ꝓ conſtantia laudauit: ꝙ ſibi ſermones feroræ
nunciaſſet: Hac lite facta. Salome ut accuſationis cõmotæ caput oium odio tenebat̃:
quã uxores regis ut maliuolã abhorrebant: ꝙ natura malignã eã cognoſcerent. Occa-
ſione ergo data. ſemp eã accuſabant Herodi: quarũ fiducia ex hmõi cã magis accreuit.
Rex arabũ oriadas nomine naturaliter regnis & regni negociis pene inefficax: habe-
bat diſpenſatorẽ regni ſui aſtutũ iuuenẽ: & in oibus nimis ornatum: cuius edictioni oĩs

arabia ſubiacebat.Is pro cā quadā cū ad Herodē perueniſſet:& coenaret cū rege:uidit
Salomē:& deſiderio eius captus eſt:audiens pſertim q̄ uidua eſſet:amplius inflamma
tus loq̄tur de nuptiis eius.Salome uero male tūc a fratre tractata:iuueniſq̧ accenſa deco
re:libenter conſentit ad nuptias.Et cū rurſus ad coenā conueniſſent:monſtrabant non
mediocria ſigna cupidinis eorū.Quæ mulieres regi nunciauerunt:deridētes īpudentiā
illius.Herodes uero cū ferorā interrogaſſet & obſeruare pcepiſſet in coena qd illi face
rent inter ſe,nunciauit ei q̄ nutibus uel oculis nō laterēt de ſuo pudore.poſt hæc arabs
qdē in ſuſpitionē ueniens receſſit.Cūq̧ tribus mēſibus remoratus eſſet:rurſus rediit ad
huc ipm ſermonē Herodi facturus:poſtulans dari ſibi matrimoniali iure Salomen:dū
nō incōmoda ei foret affinitas eius:cū arabū principatu:quē iā ſibi nunc adeſſe:magis
uero futurum ex plano credebat.Cūq̧ hūc Herodes ſermonē ſorori retuliſſet interro
gans:ſi ad nuptias cōſentiret:illa ſine mora cōſenſit.Tū illū quoq̧ inquirit:ſi uellet in
ſcribi legibus iudeorū & circuncidi:eo q̄ aliter non poſſet Salomę poenitus ſibi iungi,
Ille reſpondit:nullatenus iſta cōſentire:quia ſi actū fuerit:ſe ab arabis nō ſolū regno:ſed
& uita priuari.Quo dicto receſſit.Salomen aūt ex illo die ferorās iā de luxuria criminari
coepit:nec tñ tantū quantū regis uxores:quæ dicerent eam adulteria cōmiſiſſe.Puellā
nāq̧ quā fratri ſuo ferorę rex deſponſauerat:ipſe qdem non accepit uictus amore:ſicut
pdiximus:uxoris abſentis.Salome aūt rogabat filio ſuo decuſtobaro nato eā cōiunge
re:& diſuadet rex a ferora:dū adoleſcentē ſuſpectū haberet ꝓpter patris interitū:iuſtius
aūt eſſe:ut duceret eā filius ſuus:q magiſtratus tetrarchiæ ſucceſſor extabat.Cūq̧ prio
re pacto ſoluta puella duceret a filio ferore:pſtitit rex dotē centūtalenta.Itaq̧ diſſenſio
nes familiares nō ceſſabant:ſed maiores ei turbę creſcebant:& incidit tale aliqd ex cau
ſa nō honeſta:& citius ad difficultatē uſq̧ ꝓceſſit.Fuerūt enī eunuchi regi propter pul
chritudinē nō mediocriter acceptabiles:quorū unus pincerna:alter infertor:alter uero
lectuli regis creditarius qui & cōſilio eius intereāt.De qbus nunciauit qdā regi:q̄ hii ab
alexandro multis pecuniis corrupti eſſent.Qui requirenti regi de facta qdē cōmunione
uel pmixtione cōfeſſi ſunt:aliud uero nihil acerbū ſcire de patre dixerunt.Cunq̧ magis
torquerent:& in neceſſitatibus eſſent:ſemperq̧ miniſtri atroces in eos inſiſterēt ad gra
tiā antiparri:hoc cōfeſſi ſunt:quod odiū circa patrē & inimicitias Alexāder haberet:&
perſuaderet eis Herodē ſpernere:uelut ſuperfluū:& cooperientē ſenectutis ſuæ tpa:dū
annos ætatis celaret:& ad ſe iā recipire:tāq̄ regnū habētē inuito patre:& quod alii nul
latenus ſed ſibi citius primus locus uenturus eſſet:non ꝓpter genus tantū:ſed pparatio
nibus patratā ei dominationē eſſe qa plures ex ducibus & amicis ſecū haberet:q cūcta
p ſe pati uel facere eſſent parati.Hęc cū Herodes audiſſet:totus in furore metuq̧ tra
ctus:ea q̄ ad contumeliā dicta cognouit moleſte tulit.Aliā uero ſuſpitionē periculoſam
ſuſcepit.Vnde ex utriſq̧ incitatus timebat:ne p ueritate cōflata fuiſſet in eū coniuratio
fortior priore:& cuſtodias undiq̧ cōmuniens:ſecrete queſtionē fecit.Speculatores aūt
eis de qbus ſuſpicabatur oppoſuit:& dū in opinione uel odio cunctos haberet:arbitriū
p tutela concipiens:multū cōtra inſontes acerbus factus eſt.Sed magis ac magis uali
di uidebantur ei & terribiles:quos non frequenter nominabat:ꝓpter inſolitā cōuerſatio
nē:& ſi forte uocaſſet:ſtatim de interitu ſuo ſecuri nō erant.Poſtea uero oēs propinqui
dū nihil habuiſſent firmū ad ſpē ſuæ ſalutis:contra ſe conuerſi exiſtimabant utile:ſiqs
anticipans aliū accuſaſſet:& hoc ſibi ſalutē poſſe cōferre:ſi ſuis facinoribus alios onera
rent & eo cadebant in quo cæteros inſidiabātur imittere.Nā regis penitentia ne filios
occideret q̄ non manifeſte peccaſſent intercedebat:ipſi uero quod peius eſt non deſiſte
bant ſimilia cōmittere:ſed ad poenā currebant parem:dū ulciſcerētur in eos q prius eos

accuſaſſent. Talis ergo cũ fuiſſet in aula turbatio: multis amicis rex palaciũ interdixit.
Quã interdictionẽ maxime cõſtituit his: q̃ fidutiã potiorẽ habebant. Siqdẽ Androma
chũ & Gemellũ uiros ab initio amiciſſimos: q̃ multũ in republica eius legationibus &
conſiliis domeſticis ꝓfuerunt: eiuſq; filios docuerant: & q̃ præ filiis primũ fiduciæ locũ
haberẽt recuſauit ſuſcipere: Andromachũ qdẽ: q; filius eius Demetrius amicus Alexan
dri eſſet: Gemellũ uero fidelẽ illi ſciens: qa & in conuiuiis & in ſtudiis romæ cũ ipſo de-
gebat. Quos honeſte qdẽ expulit ne indecens aliqd contra uiros nobiliſſimos conſti-
tuere uideretur: ſed caute agens: fiduciã eorũ cũ honore amputauit: ne ꝑ potentiã aliqd
in eũ cõmitterent. Horũ aũt oium malorũ auctor erat antipater: qui patris inconſtantiã
intellexerat: cũ iã dudũ ei conſediſſet. Vnde magis ſuadere uidebatur: ut auferetur unuſ
quiſq; potentiũ. Tunc ergo rex Andromacho cũ cęteris expulſo de colloquio uel fidu
cia: reliquos fideliſſimos Alexandri cũ tormentis interrogabat: ut ſiqd contra ſe cõflatũ
ſcirent, edicerent. Eqdẽ moriebant̃ dũ nõ haberent quod dicerẽt. Ille uero cõſumebat̃:
qa tales quales exiſtimabat nõ inueniebat. Callidus aũt antipater: q; ex ueritate ad cõ-
ſtantiã & fidẽ deducere nõ ualebat: plus incitabat requirendo a pluribus latentẽ coniu
rationẽ. Proinde cũ aliqui ex pluribus retuliſſent: q; cognoſcerẽt adoleſcentẽ cũ laudare
tur corporis ſui magnitudo: uel ſagittãdi peritia: cũq; alia quę ad uirtutẽ ſup oẽs haberet:
hæc ſibi dixiſſe potius bona naturę officere: dũ pater inuideret: & iccirco ambulãdo cũ
eo ſeſe humiliare: ne longior appareret: in uenationibus uero cũ ſagittarẽt illo ꝑſente nõ
recte iaculari ꝓpter genitoris inuidiã: quã de gloria ſua haberet. Cũq; uerbũ ſcrutaret̃:
& remiſſio poenarũ corporis interueniſſet: addebat: q; fratrẽ Ariſtobolũ conſciũ habe-
ret: ut in uenatione patrẽ ꝑimentes: ad romã cõfugerent: regnũq; peterẽt: repertas uero
& litteras adoleſcentis ad fratrẽ Ariſtobolũ: in q̃bus patrẽ accuſabat nõ iuſte feciſſe: dũ
terrã tribuiſſet antipatro ducentoꝝ talentorũ reditus. Quibus dictis putauit Herodes
uerũ exiſtere: quod de filiis ſuſpicabat̃: & ſtatim appræhendens Alexãdrũ ligauit. Dein
de uero remiſit ſuã atrocitatẽ: dũ nec q̃ audiſſet crederet: & ęſtimaret nihil dignum pro
inſidiis ex his cõflatũ apparuiſſe: ſed querela eſſet uel iuuenilis temeritas: & q; eũ mani
feſte interficientes romæ confugerent: non ueriſimile uidebat̃. Et maius aliquod ſperãs
inuenire iniquitatis filii ſignũ dicebat nõ ſibi placere temerarie filiũ colligaſſe. Torquẽs
aũt amicos nobiliſſimos Alexandri nõ paucos: nihil poenitus de q̃bus ſuſpicabat̃ con-
feſſos inuenit. Cũq; in hoc multus apparatus exiſteret: & terrore uel turba palaciũ ple-
nũ eſſet, unus qdã iuuenis: ut in neceſſitates ꝑuenit: romã dixit tranſmiſiſſe Alexandrũ
& petiſſe: ut citius euocaret̃ a cęſare: habere ſe manifeſte cãm ſuggerere contra patrẽ q;
regẽ parthorũ mitridatẽ contra romanos ſibi reconciliaſſet: addens qa uenenũ ẽt Ale
xander in Aſchalonæ ei paraſſet. Tũ Herodes hæc audiens: & credens q; ſolaciũ temeri
tatis inueniſſet: ſtatim de ueneno pręcepit inquiri quod tñ nullatenus potuit inuenire.
Magnitudinẽ ergo malorũ Alexander uolens cõfirmare: negare qdẽ diſtulit incitando
temeritatẽ patris ad multo maiora delicta: forſan aũt & ꝑ hoc amputare uolens foelici-
tatẽ eius q̃ in accuſationibus credendis habebat: tamen nullatenus obtinuit: dũ omne
regnũ cõcutere uoluiſſet. Siquidẽ litteras in quatuor libris deſtinauit dicens: q; nõ opor
teret torqueri quẽq̃: nec ulterius hoc ꝓcedere: qa reuera inſidię factæ eſſent: in quas cõiu
raſſe ferorã uel fideliſſimos amicos eius aſſerebat: ſalomen aũt noctu ſup ſe igreſſam: &
cũ inuito cõcubuiſſe: cũctoſq; ſimul illic cõtra eũ iure uenturos: q̃tenus eũ occidẽtes: ꝑ-
ficerent: quod ſemp in expectatione meditaſſent. Inter hos ẽt Ptholomeus & ſapinius
fideliſſimi regis accuſantur. Nã nihil aliud uidebat̃: quã ſi rabies quædã incidiſſet bel-
luaꝝ more: aut amiciſſimi cõtra ſe armarent̃. Iccirco nec ſatiſſactio ueritatis habebatur

ſed indiſcrete pditiones pnunciabanť.Cũq; aliqbus uincula:& aliis mortes:aliis uero
inſperatos dolores infligeret:turpiter regnũ a priore fœlicitate dehoneſtatũ eſt.Et ſæuiſ
ſima erat Herodi uita:dũ turbatus nemini crederet:magnũq; expectationis tormentũ
haberet:quod ſępius ſuperuẽturũ ſibi filiũ crederet.Itaq; noctu uel die turbatus: in furo
rẽ & inſaniã pœnæ lapſus eſt. Cap.XIII.

Rchelaus aũt rex cappadociæ:cũ hæc de herode audiſſet: territus pfilia:uel de
a adoleſcente cõtriſtatus:p tantis amici turbationibus in iudeã uenit:nec in contẽ
tu q̃ contigerat ponens diligenter prius cũcta percunctatus eſt:nec tñ in aliquo
quaſi culpans Herodẽ:q temerarie feciſſet aggreſſus:uerens ne p reconciliatione ad
furorem eũ pduceret: ſed aliũ ordinẽ tenens:emei:dare quæ acciderant cœpit.Nã iuue
ni interminabať:Herodẽ aũt mitẽ dicebat : dũ nihil temerarie feciſſet:matrimonium
quoq; filiæ ſoluere pmittens:& nec ipſi parcere:ſi in aliquo reperta illi conſcia nõ iudi
caſſet. Cũ talẽ pręter expectationẽ Herodes Archelaũ uidiſſet:& qa plus ipſo furorẽ
ſuũ demonſtraſſet:rex mutatus ab iracundia ſua:dũ putaret iuſte acta q̃ feciſſet: paula-
tim ad patris affectũ rediit.Miſericordia ergo inter utroſq; apparuit:cũ aliq p iuuene
ſatiſfeciſſent: & Herodes ab ira mutareť.Tũ Archelaũ ſimiliter increpantẽ attendens
petit ne nuptias ſolueret quod minatus eſſet:qa q̃uis parũ irę adhuc habebat in his quę
iuuenis cõmiſerat Archelaus tñ ut modeſtiorẽ eũ faceret:criminationes in amicos refe
rebat:dicens illorũ eſſe:quod iuuenẽ malignitate ſua corrumperent:fratremq; regis in
ſuſpitionẽ mittebat.Nã dũ Herodes iram cõtra ferorã habuiſſet: & ferora indigeret re-
gis recõciliatione:ſimulq; credens: quã cũ Archelaus flectere potuiſſet:acceſſit ad eum
cũ ueſte nigra petens:ut fratrẽ p eo peteret.Quẽ Archelaus nec ſpreuit:nec confeſtim
ſe Herodi ſuadere poſſe pmiſit:immo hortatus eſt ad regẽ eũ accedere : & ſupplicãdo
confiteri ſe oĩum malorũ auctorẽ extitiſſe:quia pdeſſent hæc ad eius indignationẽ miti
gandã pluſq̃ ſua ſuggeſtio.His flexus ferora q̃ inter ſe ambo conſtituerant:pter ſpẽ ado
leſcentis accuſationes abſoluit.Cũq; & ferorã Archelaus reconciliaſſet:ad cappadociã
reuertiť:gratus tãq̃ nemo alter illo tpe factus Herodi.Quapropter & muneribus eum
munificentiſſimis ornauit præ oĩbus magnifice: & inter neceſſarios amiciſſimũ arbitra
tus eſt.Conſtituit & romã proficiſci:quõ de his cæſaris ſcripta ſuſceperat.Et uſq; Antio
chiã eis ſimul eũtibus ſyriæ procuratorẽ ticiũ:inimicũ Archelai:ei Herodes amicũ fecit
Cũq; romæ fuiſſet:& inde reuertiť:factũ eſt bellũ inter ipm & arabas ex hmõi cã.Qui
traconẽ habitant regionẽ:quã Cęſar a Zenodoro tollens:Herodis prouincię addidit,
latrocinãdi licẽtiã nõ habebãt:ſed agrũ colere:uel ſub qete uiuere cogebanť:qd illis mi
nime cõmodũ erat: multaq; Herodi gloria p hac diligẽtia ſua ſurrexerat. Cap.XIIII.

Giť quãdo nauigauit romę:ut filiũ Alexandrũ accuſans:cæſari antipatrũ cõmẽ
i daret:fama uulgauit mortuũ eũ eſſe.Qua cõperta traconitide habitantes ſubtra
hentes ſe ab eius principatu:rurſuſq; ad ſolitũ reuerſi morẽ finitimos agros depo
pulabanť:cõtra quos egreſſi pcuratores regis:oẽs domuerũt.E qbus q̃draginta princi
pes latronũ cũ cognatiõe ſua a tracõe puincia ad arabiã receſſerũt:ſylleo ſuſcipiẽte eos
p eã ire quã habebat negatis nuptiis Salomæ.Quibus cũ locũ munitũ dediſſet:illi nõ
tantũ iudeã ſed & inferiorẽ ſyriã deprędabanť:refugia ſibi pſtante ſylleo. Cap.XV.

Erodes aũt roma reuertẽs:cõperit plurima regni ſui a latronibus male tractata:
b nec poſſe duces ſuos latrones cõpræhendere nec habere qualiter tutelã ſuã mu-
nirent: illis arabũ patrociniis ful Cũq; grauiter ferret:ipſe traconẽ pueniẽs fa-
miliares eorũ peremit.Vnde illi potius ad iracundiã incitati:legẽq; habentes ut in eos
uindicarent:q familiares eorũ occidiſſent,cũctã herodis terrã uexabãt:& deprædabãť.

Ille uero referebat hęc Cęſaris ducibus ſaturnino & uolūnio : uolens latrones ad pœnā
petere. Nā illi fortiores & plures facti: oīa pturbabant: affligendo regis Herodis; ꝓuin
ciā. & uillas deprędando: & captos homines interimendo: ut bello ſimilis eſſet uiolētia
quā faciebāt: nā iā plus mille extabant. Herodes aūt latrones quidē petebat: & debitū
quod p Sylleū mutuaſſent Obado talenta qngenta: iā conſtituto die tranſacto: in quo
ſtatutū fuerat pecunias reddi. Sylleus aūt obadū deſpiciēs: dū ipſe gubernaret: latrones
qdē denegauit p arabiā eſſe: de pecuniis uero differebat. Quapropter cognitiones corā
ſaturnino uel uolūnio ꝓcuratoribus ſyrię cōmittebantur. Qui ſtatuerūt intra triceſimū
diē Herodē pecūias debere recipe: & eos q de utroq; regno cōfugiſſent inuicē reddere.
Et apud Herodē qdē arabū nullus pœnitus eſt: nec p affectionem: nec alio mōtentus.
Arabes aūt paſſi ſunt latrones apud ſe teneri. Cūq; conſtitutus dies tranſiſſet: nec ſyl-
leus de quo ſtatuerat aliqd cōpoſuiſſet: romā abſcedit. Redditionē uero pecuniarū uel
latronū Herodes exequebatur. Cū ſaturninus & uolūnius pcepiſſet indeuotos pſequi:
exercitum aſſumens herodes: arabiā ingreſſus: tribus diebus ſeptē manſiōes fecit: Cūq;
ꝓpe caſtellū ubi latrones erant perueniſſet: cœpit qdē oēs eos inſidiis : euertit uero ca-
ſtellū quod Repta uocabat cū neminē penitus leſiſſet. Itaq; arabis ad auxiliū uēiētibus
cū nacebo duce pugna cōmittitur in qua pauci qdē Herodis naccbus autē dux arabū
cum uigintiquinq; ſuis ceciderūt: reliq uero ad fugā cōuerſi recedunt. Puniens aūt horū
rex tria milia circa traconē idumeoꝝ locauit exercitū: & latrones ibi cōſtitutos arcebat:
& de his ducibus circa fœnicem exiſtentibus mandauit demonſtrando: quia nihil am-
plius in indeuotos executus arabas quam oportebat egiſſet. Quæ illi quidem requiren
tes: inueniebant nequaq̄ mendacium eſſe. Cap. XVI.

Vncii uero Sylleo cum romæ geſta indicaſſent: & magis ſingula exaggeraſſent
n & ille in aula permaneret tūc iter cæſaris amicos ſtatim hęc audiēs : mutata ni-
gra ueſte ad cū ingreſſus: ſuggeſſit q bello cūcta arabia conflicta: totūq; regnū
cōmotum ab Herodis exercitu fuiſſet: & lachrymis fuſis: qngentos quidē cum duobus
milibus arabum primates piſſe dicebat: interfectū aūt & ducem eorū naccbū ꝓpinquū
& affinē ſibi: diuitias aūt reptis caſtello cōſtitutas depdaſſe: dum pro egritudine cōten-
tus obadus ei non ſuffeciſſet occurrere: quia nec ipſe nec exercitus arabum interfuiſſet.
Talia ſylleo dicente: & inuidioſe inſuper addēte: & nec ipſe rediret ad ꝓuinciam: niſi cre
deret: quia cęſar de pace oium cogitaret: neq; ſi pſens fuiſſet cōmodum eſſet cū Herode
bellum cōmittere: his dictis cæſar irritatus: pſentes herodis hoies percōtatus eſt: q tunc
a ſyria ueniſſent ſi exercitū Herodes ad Arabiā deduxiſſet. Qui cū ei hoc dicere cōpel-
lerentur nec cauſam facti ſuggererent ira cęſar cōmotus ſcripſit: Herodi cūcta quidem
grauia: ſumma uero epiſtolę huius erat. Olym amico nunc uero ſubiecto. Scripſit autē
de his ſylleus arabis. Qui releuati neq; latrones ad ſe fugientes reddiderūt: nec pecūias
reſtituerūt: ſed ēt & paſcua quę mercede tenebant minime ſolito reditu poſſidebant: iu
deorum rege cęſaris furore humiliato. Tunc quoq; traconitide habitantes cum arabis
aggreſſi cuſtodiam iudeorū: afflixerunt eos: non tantū pro ſua utilitate: ſed & memoria
prioris belli: per Herodem ſibimet irrogati. Quę rex ferebat perdita fiducia quā in cæ-
ſaris amicitiis habuerat: dum ſecūdo legationes ſuas ſatiffacturas pro culpis non ſuſce-
ptas cognoſceret. Eſtuabat etiam de ſylleo: cui credebatur a cęſare: qui pſens romæ co-
nabatur defuncto obado rege arabum in regnum ſuccedere: multis cęſari ꝓmiſſis pecu
niis: aliiſq; in aulę potentibus. Interea obado uicte: dinea: qui poſt arethe dictus eſt:
regnum arripuit. Cæſar autem arethę minabatur q regnare pręſumpſiſſet: priuſq̄ ſibi
de hoc ſcriberet. Ille uero cum donis multis Cęſari coronam auream multorum talen-
torū deſtinauit:

torũ deſtinauit:& æpiſtolã ꝑ quã ſylleũ criminabat᷑ ut maliuolũ ſeruũ:& obadũ ueneĩs
eius ꝑemptũ:uxoreſq; arabũ ab eo adulteratas: dũ cauſas reipublicæ rege uiuente gu-
bernaret:imo & ere alieno ſibi uellet ꝑ pecunias principatũ acquirere. Quibus nullate-
nus aĩo cęſar intendens:remiſit dona. Arabia uero uel iudea pluribus malis affligeban
tur:dũ regũ unus qdẽ qa nec dũ firmũ ĩperiũ habebat ꝑ̄datores nullatenus prohiberet:
Herodes aũt iratũ cęſarẽ ꝓ ſua uindicta uidens:oẽs illorũ iniquitates portare cogeba-
tur. Deinde tantis circũ inſtantibus malis:iudicauit iterũ romam tranſmittere:ſi poſſet
mediocriter ꝑ amicos cæſarẽ placare. Direxit aũt Nicolaũ damaſcenũ. Domus aũt eius
uel filii ſui multo peius illo tempore erant diſpoſiti: & licet ſine ſuſpitione nunquã fuiſ-
ſent:malũ tñ ex huiuſmodi cauſa præualuit. Cap. XVII.

Acedonius euricles:nobilis domi:malus autem animo luxurioſuſq; ad herodem
m ueniẽs multis donis eius fauorẽ cõparauit:ut inter neceſſarios amicos eius de-
putaret᷑. Qui manens apud antipatrũ:aditũ uel conſuetudinẽ cũ alexandro ha-
bebat. Nã archelai cappadoci ſeſe dicebat hoſpitẽ:& ideo per glaphirã ualde honora-
bat eũ:cunctiſq; blandiebat᷑. Semꝑ aũt dicta uel facta notabat: ut exinde poſſet accu-
ſationibus conſertis gratias Herodis conquirere:unde ſinguli exiſtimabant multũ ſibi
fidelem exiſtere. Quapropter Alexander ut adoleſcens & dolẽs de his quæ paſſus fuiſ
ſet, narrauit quam pater alienatus fuiſſet:& mater ſua interfecta ab eo periſſet:antipa-
trũ aũt ſibi præpoſuiſſet:quẽadmodum ille intolerabilia de eo patri dixiſſet:& ad odiũ
illũ incitaſſet:ut nec in conuiuiis cum nec conuentu dignaret᷑ adeſſe. Cũ uero talia do-
lens defleuiſſet:ſtatim euricles antipatro oĩa nunciauit dicens. Non pro mea utilitate
tibi hęc nuncio:ſed tuis iam uictus honoribus & rei magnitudine:pręcipio cauere Ale-
xandrũ. Nã hæc non ſine dolore dicens:ineſſe ſuis uerbis audaciã demonſtrabat. Igit᷑
antipater cũ eũ ſibi fidelem eſſe exiſtimaſſet:magnas ei donationes optulit:& deinde
flectit herodi eadẽ explanare. Qui non ſicut ab Alexandro audiuerat intimauit:ſed uer
bis ſuis aliquã ueritatẽ accuſationi addens:animum regis immutabili odio filiorũ com
pleuit. Quia a rege donationem quinquagninta talentorum accipiens ad archelaum re
gẽ cappadocię profectus:Alexandrũ modeſtum:uel bonum referebat:multũq; labo-
raſſet quatenus eũ recõciliaret patri. Quapropter ab illo quoq; multa dona ſuſcipiens
receſſit. Qui nec in lacedemõia talia facere deſiſtẽs:multis iniquitatibus ĩmerſus:patria
priuatus exceſſit. Rex aũt iudeorũ non ſicut prius contra Alexandrũ uel Ariſtobolum
tantũmodo accuſationes audiebat:ſed & ſi nullus aliqd ei nunciaſſet:ipſe perſcrutabat᷑
licentiamq; dedit uolentibus quiddam contra eos referre. Tũ uero euaredum quendam
licet uellet tamẽ non libenter accuſantẽ audiuit:qa & ipſum ut conſcium abhorrebat.
Superuenit autẽ contra adoleſcentes aliquid peius dũ omnes ꝑ̄miorũ promiſſione dice
rentur:aliquid acerbum contra hos nunciare:& tãq̃ pro ſalute regis dicentes:etiam fal-
ſa ſuggerebant. Duo enim fuerunt Herodi fortitudine uel magnitudine corporis præ-
cellẽtes: iocũdus & tyrannus noie. Qui cũ offendiſſent regẽ expulſi:Alexandrũ ſecuti
in exercitationibus ab eo honorabant᷑:pecuniaſq; & donatiões accipiebant. Quorũ ſta
tim rex in ſuſpitione ductus:torquebat eos. Qui cũ multo tꝑe ſuſtentaſſent: poſt uicti
dicebant: ꝙ eis ſuaſiſſet Alexander Herodẽ in uenatõe feras ſequentẽ ab equo deiicere:
ut ita facile cũ ĩ ſuis ꝓfoderent. Quod olim ei contigebat. Demonſtrauerunt ẽt aurũ in
oppido celatũ:& ꝓ̄poſitũ uenationis conuincebant ꝙ ſibi tela regalia Alexandri iuſſio
nibus dediſſet. Poſt hæc princeps cuſtodię Alexandri oppidi apprẽhẽſus torquebat᷑:
quaſi uellet ſuſcipere cuſtodiã adoleſcentium: & præbere eis in caſtello poſitas regales
pecunias. Et ille quidem nihil tale confeſſus eſt:filius uero eius iſta facta fuiſſe dicebat:

litteraſq; porrexit: quaſi manu Alexandri factas: q̃ ita continebant. Cũ dei auxilio quę
propoſuimus oĩa confecta ſunt, Ergo ueniemus ad dos: ſed ſicut promiſiſtis in caſtello
nos ſuſcipite. Poſt hanc æpiſtolã: Herodes qdẽ de filiorum inſidiis credidit. Alexander
aũt dyoſantũ inquã ſcriptorẽ imitatũ ſuã manũ: & has ꝓpter antipatrũ litteras aſtute
ſcripſiſſe. Dioſantus eñi talis erat. Quapropter in hmõi & aliis rebus cõiunctis interiit.
Rex aũt cũ coram multitudinẽ ꝓduxiſſet in hierichunte filios & accuſatores eorũ: hos
qdẽ multi manu iaculantes interemerunt. Cũq; impetũ & ſuper Alexandrũ occidendũ
feciſſent, rex eos per Ptholomeũ & ferorã prohibuit. Cuſtodiebantur autẽ: ne qs ad eos
ingrederetur & ſpeculabant̃ ne quid facerẽt uel dicerẽt. Et quid amplius. Cum dãnato
rum infamia tenerent̃ horum unus Ariſtobolus: exiſtimas ſuã ſocrum cõdolere ſuis ca
lamitatibus: & regẽ in odio habere: & tu inqt periculo ꝑditiõis cõicas: dum accuſata de
nuptiis ſyllei cuncta putaris ꝓdere. Hęc aũt illa ſtatim fratri nũciauit. Qui nullatenus
ſeſe continens ligari eos & diſtractos ab inuicẽ quę male de patre ſenſiſſent: ſcripto por
rigere præcepit. Qui pręceptis coacti ſcribũt: iſidias quidẽ cõtra eum nec cogitaſſe nec
inſtruxiſſe: fugã uero meditatos: & hãc ꝓpter neceſſitatem: dũ in ſuſpitiõe uel difficul-
tate uitã ſuã haberent. Eodem tẽpore cum ab archelao de cappadocia legatus mela no
mine nobiliſſimus perueniſſet: Herodes uolens erga ſe perfidiã archelai manifeſtam fa
cere: uocauit Alexandrũ ſicut in uinculis erat: & rurſus cõſuluit de fuga qualiter: & ubi
ſtatuiſſet diſcedere: cũ Alexander ad Archelaũ dixiſſet: & ab eo ꝓmiſſum ſibi fuiſſe: ut
romę deſtinaretur: nihil uero aliud neq; importunũ: aut acerbũ in patrẽ cogitaſſe: nec
ea quæ per maliuolentiã aduerſariorũ cõficta eſſent uera exiſtere: ac uelle ſi adhuc tyrã
nus uideret: ut q̃ſtione cautiore facta ueritas appareret: ſed hunc citius periſſe: antipa-
tro per amicos populũ incitante. Cũ talia retuliſſet: iuſſit melam cum Alexandro ſimul
ad Glafirã duci: ut interrogaretur: ſiquid ea cognouiſſet de inſidiis in Herodẽ conſtru-
ctis. Qui cũ ueniſſent: ſtatim Glafira ligatũ Alexandrũ uidens: caput ſuũ percuſſit: &
ſtupefacta nimis ingemuit. Fuerunt aũt adoleſcentis & pręſentium lachrymę: & ſpecta
culũ dolore plenũ: nec diu potuerunt interrogare uel reſpondere. Dein multo poſt Pto-
lomeo q iuſſus erat eos perducere interrogante Glafirã: ſiqd de his q̃ fiebant cognoſce
ret: Alexander reſpõdit. Quid malũ hæc ignoraret q̃ aĩa mea plus mihi diligit̃: dum &
cões filios haberemus. At illa clamauit: ꝙ nihil cognoſceret importunũ: ſi tñ aliqd ſalu
ti eius ꝓdeſſet non recuſaret ẽt mentiendo cõfiteri. Alexander ãt nihil impiũ inqt: nec
quod pater ſuſpicabat̃: qa nullatenus hoc ipſe cogitaui. Tu uero mulier: qd aliud ſcis
niſi ꝙ ad archelaũ fugere deliberauimus: & exinde romã aſcendere. Eadẽ & illa cõfeſſa
eſt. Herodes aũt in archelaũ de ꝑfidia ſuſpitionẽ habuit: deditq; olympho & uolũnio lit
teras: ꝓcipiens eas tranſmittendo per Eleuſiam ciuitatẽ cilitiæ archelao tradere: culpãs
eũ ꝙ inſidiarum particeps cũ filiis ſuis eſſet: & exinde romã nauigarent: ubi ſi Nicolaũ
inuenirent aliquid ꝓfeciſſe: ne Cæſar in eadem difficultate permaneret: darent litteras
uel argumenta: quæ contra iuuenes conſtructa deſtinauerat. Archelaus autem litteras
accipiens: ſuſcipere ſe qdem adoleſcentes confeſſus eſt: qa prodeſſet eis uel patri: ne qd
per eius diſcordiã eueniret: ad Cæſarem autem tranſmittere: uel aliud perfidum contra
illum agere: nihil adoleſcentibus penitus ꝓmiſiſſe. Legati uero cum hæc audiſſent: &
romam perueniſſent: litteras porrexerunt: qa cæſarẽ placatũ inuenerunt. Nam de lega
tione Nicolai taliter euenit: ut hic ad aulã aſcendit: primum quidem non pro quo uene
rat: ſed ſylleũ accuſare deliberauit. Quod multi intelligentes: Nicolaũ adeuntes: iniqta
tes oẽs ſyllai nunciabant: & ꝙ multos obadi peremiſſet: Quorũ indicia manifeſta ex
litteris eius demonſtrabantur. Cap. XVIII.

n Icolaus fœlicitatē quādā ſibi exiſtimās oblatā: moliebaťꝑ accuſationē ſyllei cæ
ſarē Herodi reconciliare. Sciebat enī: qa ſi uellet ſatiſfacere de factis eius non ꝑ
mitteretᷣ: ſi uero ſylleū accuſaret: tp̄s ꝓ Herode dicēdi poſſet iuenire. Cōſtituto er
go die Nicolaus p̄ſentibus legatis arethę accuſabat ſylleū & cum ceteris addebat regis
multorūq; arabū ſimul īteritū: & pecūias quas mutuas accepiſſet ꝓ nullo reipublicę cō
modo: necnō & adulteria: nō tantū per arabiā: ſed ēt romanaꝝ mulierū. Addebat aūt:
quod acerbius cōcitaret regis aīum: nihil ueꝝ docuiſſe de factis herodis. Cūq; ad hūc lo
cū ꝑuēiſſet: cæſar qdē īterrogauit: ſi Herodes exercitū cōtra arabiā nō duxiſſet: nec duo
milia qngentos occidiſſet: nec captiuos traxiſſet: ꝓuinciāq; deuaſtaſſet. Ad quē Nico-
laus rn̄dit: ꝓ his magis ſe uelle ſuggerere: q̄ nihil: aut multo minus ut audierat factum
fuiſſet. Sed tu inqͣt ut iuſtus hæc atrociter eſtimaſti. Quod cū p̄ter opinionē cęſar audiſ-
ſet: & iuſſiſſet ut diceret: Nicolaus ſatiſfaciēdo: qngētoꝝ talētoꝝ cōſcriptionē ꝓduxit.
In qua cautū fuerat: licere herodi cōſtituto die trāſacto pecūiiſq; nō redditis totā arabiā
īuadere. Introductā uero ꝑ ꝓuīciā militiā: nō expeditionē dicebat: ſed multitudiīē ſuas
pecūias uolentē exigere nec cōſtituto die: ſed multo poſt ītroductā. De qua re cū ſępius
qui dē ſaturninū & uolūniū procuratores ſyriæ interpellaſſet: deinde corā illis in beritho
cū ſylleus ꝑ tuā fortunā iuraſſet: ītra triceſimū diē pecūias ſe p̄bere: necnō & eos q a re-
gno Herodis tranſfugiſſent: nihil horū eo faciēte: rurſus ad ꝓcuratores herodes ꝑuenit.
Cui cū p̄cepiſſent pignora ſumere: ſtatim ꝓuinciā cū ſuis ingreſſus q̄ iſti bellū dicit ad
inuidiā ꝓcuratorū tuorū q hoc fieri denūciauerunt ſecundū cōſcriptionum ſtatuta. Iſte
uero inqͣt non tantū deos: ſed & tuū numen ꝑiurans decepit. Reſtat mihi iam de capti
uis diſſerere. Latrones traconē habitantes: quadraginta primū: deinde multi tormenta
factoꝝ timētes: refugiū ſibi fecerūt arabiā: quos ſylleus cū ſuſcepiſſet: cōtra oēs hoīes ua
ſtabat terrā: quā eis habitādā: dēerat & lucra latrocinii cū eis ꝑtiebaťᷣ. Spopōdit āt ꝑ ea
dē ſacramenta & eos reddere: die quo ꝓmiſerat ſe debitū ſolutuꝝ. Quid ergo? Poteſtne
monſtrare in præſenti quēq̄ aliū ex arabum prouincia quā hos abſtractos quos refero:
nec cunctos ut ait: ſed q nequaq̄ latere potuerunt. Ita ergo. calumnia de captiuitate de-
clarata: maximū cęſar intellige mendaciū: & falſitatē ad tuā excitaudā irā ab iſto cōfi-
ctā. Nā cū ingreſſus arabiā noſter exercitus fuiſſet: & unus uel alter de ſociis herodis cō
cidiſſent: coactus reſiſtere: nacebū ducē eoꝝ cū uigintiquinq; proſtrauit. Quorū ꝓ uno
quoq; centū iſte referens: duo milia quingentos periſſe dixit. Hac oratione cęſar ꝑmo
tus: & ad ſylleū cōuerſus: furore plenus: interrogauit quanti arabū periſſent. Qui cōtur
batus: erraſſe ſe dixit. Deinde pacta debiti leguntᷣ: litteræq; imperatoꝝ & ciuitatū quæ
latrocinia criminabantᷣ. Mutatus ergo cæſar: ſylleum qdē mortis ſententia damnauit:
Herodi uero reconciliatᷣ: ſatiſfaciens: q̄ ex falſa criminatione atrociter ei ſcripſiſſet. Nā
ita ſylleo reſpondiſſe perhibetᷣ. Quis eſt iſte: qui me īpulit mendoſa ſuggeſtionē uirum
mihi amicū offendere. Sylleus qdē pecūias creditoribus redditurus & poſt puniendus
deſtinatur. Cæſar aūt adhuc iraſcebatur arethæ: qa principatū non ſuis p̄ceptis: ſed ꝓ-
pria p̄ſumptione cœpiſſet. Cogitabat ergo & arabiam Herodi tradere ſed impedierunt
litterę quas rex miſerat per olymphiū & uolūniū. Qui cū cęſarē audiſſent placatū: ſta-
tim præcepto herodis litteras uel probationes quas de filiis miſerat porrexerunt. Quas
cū cęſar legiſſet: principatū alium addere ſeni & male ſentiēti de filiis nō ęſtimauit. Vi-
dens ergo legatos arethæ: & īproperans q̄ temerare niſus eſſet nō ab ſe regnū accipere:
dona ſuſcepit: & principatū ei firmauit. Cap. XIX.

h Erodi uero ſcripſit: q̄ placatus ei fuiſſet & de filiis eius contriſtaretur: p̄cipiens ut
ſiqd acerbum contra eum pręſumpiſſent: perſequeretur tanq̄ in patris pręuarica

tores:nā hmōi ptātē ei dedit: ſi uero fugā tantummō cogitaſſent:ut ſproperans mitiga ret eos:ne aliqd crudele pagerent. Admonuit uero: ut cōcilio in beritho cōgregato:quo multi romani habitant:& ſimul iperatoribus ſyriæ & archelao rege cappadociæ:quantoſq; alios exiſtimare amicitiis eius uel honoribus clariſſimos:eorū ſentētiis quod oporteret ipleret. Herodes aūt cū litteræ ueniſſent:lętus ꝓ reconciliatiōe:& ꝙ ſibi poteſtas ſup filios fuiſſet cōceſſa:ſtatim accerſiit cunctos a cæſare cōſtitutos ad concilium: pter archelaū:quē ꝓpter offenſam noluit intereſſe:nequid uoluntati ſuę ipediret. Cunq; in beritho iperatores & alii cōueniſſēt:filios nō pmiſit ad cōciliū accedere:ſed in uilla quadā ſydoniorū paleſtū nomine iuxta ciuitatē reliqt:ut uocati ad conciliū præſentarent. Solus aūt ingreſſus.cl.uiris conſidentibus:accuſabat filios:& cauſa qdē non erat acerba:quantū ad ueritatis indicia:multū uero diſſimilis patris filios criminantis. Nam uiolenter perorabat:& approbatione cauſa turbabat:& maximi furoris uel ferocitatis ſigna monſtrabat. Defendebat etiā tanq̄ uera:quæ in odio filiorū dicta fuerant:& q̄ ipſe contra filios ſcripſerat legebat in qbus inſidiarū nulla cōſcriptio fuit:tantū uero ꝙ fugere cogitaſſent:& derogationes quædam:& obprobria ꝓpter odium quod in eos habebat. Quæ cū legiſſet:clamauit iurando:ꝙ melius uita priuaretur:quā talia uellet audire. Deinde cum dixiſſet:ꝙ & natura & cæſare concedēte poteſtatem haberet: addidit & patriam legem ſibi pręcipere:ſi quando parentes filios accuſarēt:& ſuper capita eorum manus ſuas imponerent: neceſſe populos circūſtantes eos lapidare:& huiuſmodi morte pimere:quam legem ipſam paratam in patria quidem uel in regno facere uoluiſſet:ſed expectare illorū iudicia:cognitores aūt inueniſſe eos in manifeſtis filiorꝝ & non paruis criminibus:ut tempus habentes dignum:nullatenus deberēt negligere:ne aliis talia prouenirent. Cū hęc rex itaq; dixiſſet: nec adoleſcentes ad ſatiſſactionem tranſiſſent:uidentes iudices ꝙ modeſtiā uel reconciliationē minime aſſumeret rex:poteſtatē ei confirmauerunt. Et primus quidē ſaturninus:uir cōſularis:& in dignitatibus clariſſimus:mitē ſententiam ꝓtulit dicens. Damno filios Herodis interfici uero non iuſtum arbitror:qa & ipſe filios habeo:& regē puto ſic uelle:q̄uis infœlices filios ſe habere conſentiat. Poſt quē ſaturnini filii tres qui erant ligati:ſententiā eandē cū patre ꝓtulerunt. Volumnius aūt econtra morte puniendos filios herodis reſpōdit:ita circa patrē iniquos inuentos. Eadē cū plures dixiſſent:ut nihil ambiguū eſſet quo minus itelligeret morte damnatos adoleſcentes:ſtatim Herodes ad tyrum ꝑuenit:ducens miſeros adoleſcētes. Cūq; nicolaus ad eū roma delatus eēt:& prius ipſe ſentētias in beritho de filiis ꝓnūciatas audiſſet:herodes conſuluit qd amici eius de hoc romæ deliberaſſent. Ille ait. Quod & mihi uidet:ſcilicet impia eſſe q̄ illi de te ſenſerant:oportere uero ligatos & cuſtoditos cohercere:& ſiquid tibi aliud uiſum fuerit. Prouide tū:ne plus iracundia quam modeſtia uſus eſſe uidearis: Nam minime dimitti ſolutos puto: ne talia committant:quæ nullatenus poſſent corrigi. Multi ēt tuorum amicorum eadem romæ deliberauerunt. Herodes aūt cū tacuiſſet meſticia tentus:poſt iuſſit nicolaū ſecum nauigare. Moxq; ut ad cęſareā delatus eſt: rumor a populo de filiis eius euolabat:cunctis ſuſtinentibus ubi cā eueniret. Dū ſic periclitarent & doloribus eorū condolerent dicere aliqd palā:aut dicentē audire ſine piculo nō erat. Vnde miſericordiā cū dolore cōcluſam ſine uoce cōprimebant. Vnus aūt miles noie tyro:cū filio ſuo ęquęuo uel amico alexandri:cūcta q̄ alii timore tacita dolebant cū libertate loquebat: & ſepius clamabat inter multitudinē dicens: ꝙ piſſet ueritas:ꝙ iuſtitia ab hominibus receſſiſſet. Vigent inqt mendacia uel malignitas:eaq; tāq̄ nebulā humanis negociis intulerunt:ut maxime calamitates uel miſeria pro nihilo iudicentur. Cumq; talia ſepius exclamaſſet:licet non ſine diſcrimine: ueri

tas tñ oẽs mouebat. Quapropter ſinguli timẽtes ſe occultabãt: ſed hęc illũ dicentẽ libẽ
ter audiebãt. Qui cũ regẽ petiſſet: ut ſolus ſoli q̃ uellet ediceret: cõceſſumq; ei nõ fuiſſet:
nõ poſſum inq̃t rex cõtinere pro tali dolore fiduciam uel audaciam meam neceſſariam
q̃dẽ tibi & cõmodã: ſiquid utile uelis ab ea ſuſcipere: meæ uero tutelæ cõtrariã. Deinde
ſubſecutus ait. Quo tua mens ſagaciſſima receſſit: aut cur ſuperabũdans ſapiẽtia ſenſu
multat̃: quo plures uel maximos acq̃ſiſti triũphos. Quid eſt: q, cognati uel amici remo
rãtur petitiõibus tuã flectere pietatẽ: quos tibi minime iudico eſſe cognatos uel amicos
ſi deſpexerint tale ſcelus: in tuo beatiſſimo fieri principatu. Tu uero non præuides quid
eueniat ſi duos adoleſcẽtes ab uxore tibi regia creatos: & in oĩ ſummitate uirtutis præ-
cellentes occidis: teq; ſolũ in ſenectute relinquis: cũ uno filio male uitã tuã diſponẽte: &
cũ cognatis quos totiẽs iam morte damnaſti. Nõne cogitas: q, multitudo tacẽs crude
litatẽ tuã conſpicit & odit: exercitus quoq; cũctus & primatus eius miſericordiã q̃dem
de infœlicibus: odiũ uero in te hęc faciẽte cõcupiuit. Cũ hæc rex in initio nõ libẽter au-
diſſet: & cõmouiſſent eũ uerba tyronis: p quæ mãifeſte familiariũ pfidiã exprobrauerat
paulatim imẽſa & militari fiducia uſus tyro cõcidit: & turbatiõe cõpleuit herodẽ. Qui
cũ magis increpari q̃ admoneri ſe putaſſet: & q̃a milites eũ abhorrerẽt: & primatus eo-
rũ idignarent̃: p̃cepit noĩatos cunctos cũ tyrone ligatos ĩ cuſtodia detineri. Cũ hoc fa-
ctũ fuiſſet: & triphon q̃dã tonſor regis inuẽta occaſiõe regẽ adiſſet: ait. Suaſit mihi tyro
ſæpius dicẽs: ut regẽ tondens: guttur eius inciderẽ: nã inter primos apud Alexãdrũ po-
teris eſſe: magnaſq; donatiões ab eo accipere. Quæ cũ dixiſſet: eũ rex cõpræhẽdi p̃cepit
& tormẽtis tyronẽ: & eius filiũ: atq; tonſorẽ ſubdi. Cũq; tyro ita cõſiſteret: uidẽs filius
patrẽ ſuũ crudeliter laceratũ: nec habẽtẽ ſpẽ ſalutis: futurũq; ſibi iudicium ex tormẽtis
paratũ intelligẽs: ſe inq̃t ueritatẽ nunciare: ſi uerbo cõfirmaret tormẽta patris & ſua re-
mittere. Cũq; rex fidẽ dediſſet: dixit ſibi cõſtituiſſe tyronẽ manu ſua regẽ adire & occi-
dere ſi copia daret̃: ut ſolũ eũ inueniret: multaq; pati quatenus Alexãdro p̃ſtaret. Quę
cũ ille dixiſſet: patrẽ a neceſſitate ſoluit. Incertũ aũt eſt: utrũ hęc ueritate an neceſſitate
retulerit: ut aliquod perfugiũ in pręſentibus malis inueniret. Cap. XX.

Erodes aũt licet deliberaſſet iam dudũ filios ĩterimere: tũc tamen feſtinauit cru-
h delitati ſue finẽ imponere: & contionẽ producẽs: trecẽtos priores militũ reos fa-
ctos cũ tyrone filioq; eius: & accuſatore tonſore: criminabatur corã oĩbus. Et il-
los q̃dem multitudo peremit: Alexãder autem & Ariſtobolus in cæſaream tracti patre
p̃cipiente laqueo perimuntur. Corpora uero noctu Alexãdrium ponuntur quo matris
eorũ pater: pluresq; cognati: uel proaui poſiti eſſe uidebantur.

INCIPIT LIBER. XVII. ANTIQVITATIS IVDAICAE. CAP. I.

ANtipatro autem poſtq̃ fratrum extitit accuſator: & ĩ primis faci-
nus extreme ĩpietatis & crudelitatis impulſor: haud ſane ꝓ uoto
ſpes uitæ ſequẽtis apitur. Nã q̃uis amittendi regni metu fuerat li-
beratus: q, iam uidelicet illud cũ fratribus ſe cõmunicaturum fo-
re nõ cerneret: operoſius tamen & ambiguum regnũ ſibi fieri ma
gis magiſq; ſentiebat. Siquidem odium uniuerſe gentis aduerſus
illum erat exortũ. Fuit uero illi etiam hoc ualde contrarium: q, to
tam contriſtabat militiã: dum aduerſam ab ea gereret ptinus uoluntatẽ: in qua ꝓcul-
dubio oĩa regni mũimẽta cõſiſtũt: & maxime quotiẽs gentẽ aut populũ uniuerſum no
uarũ rerũ cupidine perturbari contingeret. Tantum etenim periculum ei fratrum pro-

curauit interitus. Verũtamẽ cũ patre pariter participaret regnãdi negociũ: nõ aliter quã
ſi rex ẽt ipſe cõſiſteret: amplioraq; ei negocia credebãtur: & unde pire debuiſſet: firmita
tẽ magis fauoris inuenerat: q; quaſi pro Herodis tutela fratrũ ſuorũ ꝑditor extitiſſet &
nõ inimicitia qua circa illos & circa patrẽ ipſum detinebatur. Talibus enim cũ mallo-
quiis induxerat. Quæ omnia machinationes erãt uiã cõſtituentes qua aduerſus Hero-
dem tenderet: ut antipater accuſatores non haberet de his quę patrare cogitabat: He-
rodes aũt omni refugio nudaret: non habens qui ſibi auxiliaret: cũ antipater hoſtis ma
nifeſtus exiſteret. Proinde odio paterno illas fratrũ inſidias perpetrabat. Pulſabat autẽ
amplius ut ab incepto non deſiſteret: q; cernebat moriẽte quidẽ Herode certe ſibi prin
cipatum eſſe uenturũ: prolixius aũt uiuente multa ſibi ſurrectura pericula: ſi eius facto
proderetur cuius extabat ipſe cõpoſitor: & quę ſi palã fieret hoſtem illi patrẽ cõpellebat
exiſtere. Propter quę ad donandũ erat largus & affluens: & ẽt eos qui circa patrẽ erant
lucris pulſabat ingentibus ut aduerſus eũ hoiũm odia concitarent: & maxie illos quos
romæ poſſidebat amicos miſſionibus magnorum muner; ſibi beniuolos comparabat.
Ante omnes autẽ ſaturninũ q tunc curã ſyriæ gerebat iducere magna ſpe incitabatur:
ſed etiã ſaturnini fratrem promereri feſtinabat. Ad hęc ſororem regis uiro inter primos
apud Herodẽ cõiunctã: ſuo modo utens: ad ſe uolebat attrahere. Erat quippe ad fingẽ
das amicitias colloquẽtibus ſecum callidus & ad odiũ diſſimulãdũ ualde credibilis: &
ad celãdũ ſemetipſum ſatis aſtutiſſimus. Nõ tamen decipe ualebat ſuã nutricẽ q̃ illum
iam ante abunde cognouerat: & ab eo falli nõ poterat. Sigdem omnibus eius factioni-
bus iam antea fuerat reluctata: ob morũ eius improbitatem: q̃uis eius filiã hẽret uxorẽ
prouidẽtia matris antipatri: & eius ipſius inſtãtia illã ſuſcipiens: quæ primo fuerat Ari
ſtoboli ſociata connubio. Nã alterã calleas filius uiri eius habebat uxorẽ ſed nullũ hoc
ei tutamen erat: quo minus eius intelligeretur iniquitas: ſicut nec prius cognatio quicq̃
obſtiterat: quominus odibilis haberetur. Interea Salome feſtinantẽ ſylleo arabo coniu
gi corporali libidine cõcitatã: Herodes cõpellit cũ alexa inire connubium cooperante
quoq; illi Iulia: & pſuadente Salome: ne illius renueret nuptias: ne inimicitiæ inter eos
maturius orirent. Iurabat qppe Herodes: nunq̃ ſe circa Salomẽ beniuolũ fore: niſi con
iugiũ alexę ſuſciperet: & obediret Iuliæ utpote cęſaris cõiugi: ad hæc ẽt utilia ſuadẽti. In
terim filiã archelai regis Herodes ad ſuũ deſtinat patrẽ: q̃ fuerat Alexãdro iugata: dotẽ
ẽt reſtituens: ut nullũ inter eos certamen oriret. Cap. II.

Pſe aũt enutriebat filior; filios diligenter admodum. Erant enim alexandro qui-
i dem ex glafira uirilis ſexus duo: ariſtobolo autẽ ex berenice ſalome filia maſculi
tres: puellę duę & ſæpius amicis pręſentibus coram ſe Herodes eos conſtituens
filiorum quoq; fortunam cauſamq; deplorans: orabat: ne tale quicq̃ filiorum filiis acci-
diſſet: ſed & cum uirtute creſcentibus uiciſſitudinem illi nutricationis & educationis
exoluerent. Deſponſabat autem eis maturo iam tempore decurrente maiori natu qui-
dem alexandri filiorum filiam ferorę: ariſtoboli uero filio filiã antipatri: filiam uero ari-
ſtoboli denominat antipatri filio alteram uero ex filiabus ariſtoboli herodi filio ſuo: fue
rat autem is regi natus ex filia pontificis. Paternus qppe mos erat: ut ſimul plures habe
remus uxores. Agebat aũt filiorũ deſponſationẽ rex mirã infantulorũ parentibus orba
torum: ad beniuolentiam eorũ p ſocietatẽ coniugalem antipatrũ prouocare deſiderãs.
Antipater aũt non ceſſabat circa infantulos ea uoluntate uerſari: q̃ circa fratres quoq;
fuerat agitatus. Incitabat aũt eum ſtudiũ patris quod circa infantulos gerebat: ſperans
eos maiores ac meliores ſuis fratribus fore: pręſertim cũ in uirilẽ ætatem prorumperent:
archelao etiam auxilium nepotibus præbituro: uiro in regni culmine conſtituto: & ſe-

rora in nurũ unã ex eis ſuſcepturo filiã:tetrarches enim erat iſte.Excitabat aũt eum uni
uerſa quoq; multitudo:q̃ circa infantulos qdẽ miſericordi mẽte mouebat̃:aduerſus cũ
odiũ autẽ in oĩbus gerebat: ꝓpter quod claruerat tante in fratres iniquitatis aſtructor.
Machinabat̃ quoq; diſſoluere q̃ patri placuerant aduerſum ſibi reputans:ſi tanta con-
tra ſe taliũ adunaret̃ potentia.Et differebat qdẽ herodes ſequi poſtulationes antipatri
ut ipſe qdẽ ariſtoboli filiã in cõnubio ſuſciperet:ferore uero filius fratris eius alexandri
filiam.Et ſponſiones qdẽ nuptiarum hmõi gerebant̃ : rege tamen inuito.Herodi uero
ea tempeſtate uxores erant nouẽ:antipatri mater & filia põtificis:ex qua ẽt omonimus
illi filius fuerat ꝓcreatus.Erat aũt ei ẽt fratris filia coniuncta:cũ ea neptis altera:ex his
quidẽ proles nulla germinauerat.Erat ẽt in uxoribus ex gente ſamareorũ una : ex qua
filii extiterant antipas & archelaus & filia oliſphias noĩe: & hac qdẽ poſtea ioſippus ſuſ
cepit uxorẽ: q regi fuerat fratruelis.Archelaus aũt & antipas romæ apud quendã fami
liarẽ educabãt̃.Coniuncta illi erat ẽt cleopatra ſed hieroſolymites: & filii ex ea fuerant
nati:herodes & philippus q ẽt romæ educabant̃.Erat in uxoribus ẽt pallas:q̃ faſelũ ei
pepererat filiũ.Sup has quoq; fedra:& helpis erant uxores:ex quibus duæ filiæ fuerant
ꝓcreatæ:examana noĩe:ac ſalome.Filiæ aũt maiores natu:ex una matre ꝓcreatæ cum
alexãdro quarũ intuebat̃ ferora nuptias:cõiunctæ erant una qdẽ antipatri ſororis filio:
altera uero faſelo:& iſte quoq; fratris herodis fuerat filius:& hoc qdẽ ex diſpoſitione fa
ctũ erat herodis.Tunc aũt uolẽs aduerſus traconitas munitus exiſtere, cogitauit uicũ
iudeis edificare non diſtantẽ magnitudine ciuitatis:ut ꝑ hoc inacceſſibiles hoſtibus fa
ceret limites ſuę ꝓuinciæ.Et cognoſcẽs uirũ quẽdã iudeũ ex babilonia:cum equitibus
quingentis & ſagittariis plurimis:cognatorũ ẽt multitudinẽ:uſq; ad centum ferme nu-
merũ uirorũ eufraten fluuiũ tranſmeaſſe:& in antiochia in loco q dicit̃ dafne ſyrię con-
uerſari cum ſaturnino qui tunc ibidẽ imperator militię conſiſtebat:illũ ei locũ ad habi-
tandũ benigna largitate cui balatha nomen erat cedere promiſit.Euocabat ergo eum
cũ tota multitudine omnium qui eum fuerant conſecuti : ſpondens daturũ ſe terram in
regione q̃ dicit̃ bathanea . Deſtinauerat enim eũ intra traconitidẽ conſtituendum uo-
lens eius habitationẽ obſtaculũ contra hoſtes habere.Promittebat itaq; illam regionẽ
ſine tributis eſſe daturũ:& liberos fore q̃ moris erat illius regionis habitatoribus exhi-
bere:immunẽq; eis terram & nullis illationibus obnoxiam præbiturum . His pſuaſus
babilonius uenit:& ſuſcipiens regionem: oppida: & municipia plura conſtruxit.Et ui
cum bathyra nomine cõſtituens:obſtaculum erat & oppoſitum quoddã ille uir aduer-
ſus traconitas iudeis de babilonia hieroſolymã ꝑ ſacrificiorũ tpa uenientibus:ne qs eos
latrociniis traconitarũ inſidiiſq; lederet̃ & aduentabãt ad eũ plurimi:maximeq; illi un
diq; cõcurrebãt:a qbus paternus mos iudeorũ & inſtituta colebant̃.Quibus rebus illa
regio breui populoſa facta eſt: ꝓpter quod imunis ab oĩbus functionibus pmanebat:
uiuente dũtaxat herode.Cęterũ poſtq̃ philippus filius eius principatum regni ſuſcepit:
modicas ꝑuo tpe illis functiones ĩpoſuit.agrippas uero maior & filius eius qui omoni-
mus quoq; illi conſtabat eos admodũ grauauere:non tñ eis de libertate ipſorum cũ poſ
ſent ullã intulere modeſtiã.Sed rõani deĩde dominatũ illius regionis adepti:libertatis q-
dẽ eorũ ẽt ipſi ſeruauere dignitatẽ ĩpoſitionibus ãt eos functionũ uſquequaq; grauaue
rũt.Et hæc qdẽ oportuno tpe diligenter exequar oratione ꝓcedẽte.Zamaris ãt baby-
lonius inter hæc uita defungit̃:q ad poſſidendã illã regionẽ ab herode fuerat acqſitus:
qq; cũ uirtute uiuens:filios quoq; optimos reliquerat:iacimũ qdẽ q fortitudine clarus
extabat:is eqtes babylonios q ſub illo fuerãt cõtinebat:& hely:quos rex afficiebat abũ
de muneribus.Sed iacimus in ſenectute defunctus:Philippum filiũ dereliquit:& manu

bonũ:& aliis uirtutis artibus uſui ſupra quélibet accõmodũ. Ob hoc fida illi amicitia: & firmiſſimus fauor cũ agrippa rege ꝓuenerat:militiãq; totã quã rex habebat:iſte cura bat:& ubicũq; deducendã rex poſtulabat:eius regimine ducebaẗ.   Cap.III.

h Erode aũt in qbus retuli cõſtituto:in antipatrũ ſpectabant cuncta negocia:propterea qa utilis ac promptus a rege putabaẗ:& rex hanc firmitatẽ non amiſerat poteſtatis:quã ei pater promptius indulgebat: ſpe quaſi fauoris eius ac fidei. Ad hæc erat ẽt ad deriuandã in ſe audaciſſimus:quomodo incognita erat patri eius negtia: & quõ ad fidẽ faciendã in dicendo callebat. Erat ẽt cunctis terribilis:non tantũ magnitudine poteſtatis:quantũ peruerſitate morũ:& quod erat ad male loquendũ procaciſſimus. Maxime autem eũ feroras accurabat:uiciſſimq; curabatur. Nã cũ callide ualde circũuenerat antipater:& maxime p mulieres ad occupandos eius animos ambigerat. Deditus qppe fuerat feroras uxori matriq; eius atq; ſorori:licet mulieꝶ genus horreret: ob iniuriã filiarũ ſuarũ uirginũ:uerũtamen has patiebaẗ: ab hiſq; ducebaẗ: & nihil ab eo ſine illis mulieribus agebaẗ. Nã hominẽ illum ẽt medicaminibus accurabant:ſed & ſibimet inuicẽ cooperari nequaq̃ mutuo fauore ceſſabant. Ita eni eas omnimodis antipater induxerat:partim per ſemetipm̃:partim etiã per ꝓpriã matrẽ. Nã idem hę quatuor mulieres ſentiebãt:idemq; loquebãtur. Ferore tamẽ circa antipatrũ in nonnullis minimis ſane rebus ſentẽtia habebatur. Erat aũt illis in cõtrarium nitens regis ſoror:iã diu cuncta circũ iſpiciens:& amicitiã eorũ in pnicié herodis conſtrui cernens:& ãnunciando nõ abſtinens. Illi aũt ſentientes moleſtam eſſe regi ſuã adinuicẽ beniuolentiã: conſilium inuenit:ut mãifeſta eorũ amicitia non eſſet neq; palã conteptũ facerẽt:odiũ autem & maliloquia ubi tempus exigeret contra ſemetipſos confingerent:maxime ãt ſub Herodis præſentia:ut ad eũ de ſemetipſis talia deferrent: ſecrete uero beniuolentia inter eos firmior certiorq; conſtaret. Et ſic qdẽ illi gerebant:ſalome aũt nihil prorſus latebat:neq; primũ eorũ propoſitũ ad hm̃oi negocia feſtinare neq; tunc:quãdo ſecretas machinatiões cõſtruebant. Cũcta qppe illoꝶ mulier indagabat:q̃ ãplificans & atrociora faciens:ad fratrẽ propriũ perferebat ſecretos eoꝶ conuentus iſinuans & conuiuia:& cõſultatões occulte ĩmotimq; cõſertas: quæ ad eius interitũ tenderẽt:niſi maturius ꝓderentur. Indicabat quoq; illos in mãifeſto qdẽ aduerſarios ſuimet quaſi conſtare: & ad leſiones mutuas ficte loqui:ſiuemq; feſtinare:ſecrete & ab alterutris remoti beniuolentiã in ſe cõfirmare maximã & quotiens in quibuſq; negociis ſingulis fierent illud agere quod amicitia poſtularet: & polliceri ſibi ẽt pugnare cõtra quos opus eſſet:mõ ut illud aſtu uel fauore mutuo nõ ſentiretur efficere. Illa qdem hæc & hm̃oi iueſtigabat oĩa: & itegra ad fratrẽ cõueniẽs cuncta deferebat:ſentientẽ quidẽ iam ẽt ipſum plurima p ſemetipm̃:ſed ad audẽdũ aliqd licet excitatus eſſet ſororis accuſatiõibus retardãtẽ. Erat eni porcio q̃dã iudeoꝶ hoium de ſcropuloſitate & ſubtilitate paternæ legis gloriantiũ: & culturã diuinitatis ſimulãtiũ:a qbus iducebãtur mulieres ille ſupra memorate. hi dicebãtur phariſei:q poſſent maxime regi nõ modicũ afferre p̄ſidiũ. Erãt eni ꝓcaces ad bellũ gerẽdũ:legioneſq; iſerẽdas imaturius eleuati. Cũ igitur cuncta gens iudaica iure iurãdo iuraſſet cæſaris ſe ꝓpriã fore: & oĩbus regis regionibus fauere:iſti uiri non iurauerunt. Erãt aũt numero ſupra ſex fere milia:quos rex pecũiario dãno multauerat. Quod damnum uxor pro eis ferore contulerat. Illi uero beniuolẽtiã quaſi pro uiciſſitudine referentes: futurorũ ſibi agnitionẽ nutu diuinitatis iſuſam eẽ p̄dicabant: qa herodi uidelicet terminus regni iam eſſet ex ſuperna maieſtate decretus:tã ipſi:quã uniuerſę cognationi eius:illã autem regnũ poſſeſſuram:atq; ferorã:uel filios: qui ex eorum ſemine deſcenderent. Et hæc quidem regi nunciabantur:non enim ſalomen iſta fugiebãt:& quo-

mō plurimos regalis aulę corrumpere niterent̄. Rex aūt interfecit phariſeos: q cā ſedi-
tionis extiterāt: & Vagoan eunuchū: & ſibi carū quendā: q tūc pmatū inter eos habe
bat honeſtatis dignitate decoratū filioſq; eius peremit: oēſq; ei cognatione uel familiari
tate cōiūctos: qb⁹ ille phariſeus pſagabat. Magnificabat̄ apud eū ēt uagoa ſicut i pater:
& plurimis rebus bene meritus ac pfuturus apud regē futurū. In manibus eni eis cūcta
fore pdicabat: pbente illi & cōiugii firmitatē: & filioꝝ: ueluti ꝓpriis filiis. Cap. IIII.
Erodes itaq; ultus ex phariſeis q fuere conuicti: conuentū congregat amicorū &
b accuſationē ferorę coniugis: iniuriamq; uirginū & audaciā illius mulieris expo-
nens & crimen uxoris ad diminutionē dignitatis illius referens & honoris: q̄ ei
certaminū ſeditiones aduerſus fratrē: & bellum ex illius ingenio ac uerbis operibuſque
conſurgerent: quātum poterat hortabatur ut illa inter eos ſimulatio ſolueretur: quod ſo
re firmabat: ſi ſocietatem illius effugeret propter illa quæ geſſerat. Nihil enim cum fra-
tre ferora gratiæ permanere poſſe definiebat: ſi ſecum illam haberet: quę bonum inge-
nium circa ſe fratris euerteret. Iubebat igitur uxorē abiicere: quę inter fratres cā belli cō-
ſtaret: & ſi magni precii conſanguinitatē ſuā duceret: illam coniugaret: ſic enim poſſet
nullomodo caritas fraternitatis iminui. At ferora licet illo ſermone moueretur: tamen aſ
firmabat neq; aliquid iuris ex germanitatis neceſſitudine detracturū: neq; dilectionē cō
iugis abnuere: eligere ſe potius mori dicebat: q̄ illa muliere priuari: quę ſibi gratia cōſta-
ret: Herodes uero differebat circa feroram ſuper hoc iracundiam q̄uis cuperet ſumere p
rebus geſtis ultionē. Antipatro tamen interdixit & matri eius cum ferora miſcere collo
quiū: uel cum illis mulieribus: quę cū illo erant: obſeruarentq;: ſi alias ne i unū aliquate
nus cōuenirent. Illi uero profitebantur quidē: conueniebant tamē quando tēporis opor
tunitas prouocabat: & ſimul etiā conuiuabant̄ feroras & antipater. Ferebatur etiā ſer-
mo: q̄ antipater ferorę coniugi miſceretur: cooperante illis ad cōuentus faciēdos anti-
patri matre. Suſpectum aūt patrem habēs & timens antipater: ne circa ſe amplius eius
odium proceſſiſſet ſcribit amicis romæ: poſtulans ut ſcriberēt herodi: quatenus celeriter
antipatrum mitteret: ſimulq; cū eo munera digna: mādaret teſtamētum etiā i quo poſt
regē declararet antipatrū q̄uo iam defunctus erat herodes: qui ei ex filia pontificis fue-
rat procreatus. Quo facto: pergit una quoq; cū antipatro: & ſylleus arabs: nihil ex his q̄
pręceperat cęſar peragens: unde quoq; antipater ante cæſarem eius accuſator extiterat:
pro quibus Nicolaus patiebat̄ iniuriā. Accuſabat̄ etiam & ab aretha ſylleus: eo q̄ plu-
res occideret in petra caſtello benemeritorū hoīum pter ſuā conſcientiā: maxime autem
ſondū uirum omni uirtute decoratū: iuſtitiaq; pollentē: ſed ēt ſabatonē cæſaris ſeruum
Sylleus autē cauſas habuit ex hiſdē criminibus propagatas. Erat quidem corinthus he
rodis regis unus cuſtodū corporis: cui maxime cura plurima cōmittebatur. Huic pſua-
det ſylleus pecūias maximas pollicens ut Herodē occideret: hoc etiā pmiſerat. Quod
agnoſcens ſabatus ſylleo indicāte: ſtatim regi denūciauit. Ille uero corinthū tormentis
examinās: fecit oīa depalari. Detinuit aūt ſecū duos arabas: cōfeſſiōi corinthi credēs: &
filarchū: q̄ ſyllei fuiſſet amicus. Qui ēt ipſi: nā eos rex tormētis affecerat: cōfeſſi fuerant
quod eos exhortaret̄: nunciās corinthū nō agere molliter: & ſicubi opus eēt rei: ferro co
operarētur ad ppetrandū facinus iter eos cōplicitū. Ad hæc etiā ſaturninus oībus ei ab
herode denunciatis romę eos deſtinat. Ferorā uero fortiter in amore cōiugis pmanērē: di
ſcedere ad ꝓpria herodes præcepit. Ille uero gratāter accipiēs: ad ſuā tetrarchiā nō mo-
ratus abſceſſit: plurimū ſe iureiurādo cōſtringens: non prius reuerti: anteq̄ mortē hero-
dis aduerteret. Proinde ab herode morte cōſtricto petitus: ut ueīret pro aliqbus ſibi mā
datis ſi mors cōtingeret iniungēdis: nullo mō perſuaſus eſt aduenire: ne iuriſiurādi uio-

lator exiſteret.Nō tamē herodes ī his rebus imitat̃ illius exēplum:meliorē circa ferorā
uoluntatē ſuę mentis oſtendēs.Nā paulopoſt:ipſe cœpit egritudine laborare . Ad quā
herodes nō ſolū nō euocatus aduenit:ſed ēt mortuū eum recepit atq; ad hieroſolymam
detulit:& iuxta morē exequias ei honorabiliter:magnificeq; celebrauit:ingētēq; luctū
ſup eū ſupra q̄ quiſq̄ ratus erat expoſuit.Hoc antipatro licet romā nauigaſſet : malorū
tñ extitit aduerſitatūq; principiū:ex hinc enī iam cœpit fratricidii factio denudari.Nar
rabo itaq; oēm ſuper hoc hominis rōnem:exēplum generi humano in futura tēpora p-
manſurū:ad utilitatē his qui uoluerint uirtutis eſſe cultores. Cap.V.

Erora igit̃ mortuo:humatoq; celebritate magnifica:duo ex liberis eius:q ab eo ī
f honore habebant̃ :ad herodē ueniūt poſtulātes:ne iultā mortē fratris relinq̄ret:
qn potius inqſitionē faceret acerbę mortis & calamitoſæ repentinęq; trāſlatōis:
Illo aūt attonito facto liberoꝝ ſermonibus fidelia nāq; narrabāt apud cōiugē die ꝓxi-
ma anteq̄ egritudinē incurreret eū cœnaſſe retulerūt:uenenum aūt in cibo ſumpſiſſe:ex
eoq; piſſe:quod uenenū allatū eēt ab arabica muliere: amoris faciendi gratia.A mare ſe
nāq; fingebat:re aūt uera ad interitū erat feroræ petitū.Sunt qppe ad uenena cōficiēdā
artificioſiſſimę arabicę mulieres.Perſuaſum enī illi dicebāt: ut uenenū uenūdaret:ad lo-
ca qppe illa ueniſſe referebant matrē ferorę cōiugis & ſororē:unde illud uenenū ad por-
tātes:cœnā illi pparauere:in qua ille ueneno ſumpto piit.His uerbis ꝓtinus excitatus:
ancillas earū mulierū tormētis examinat:īter quas ēt aliquas liberarū.Et adhuc ī occul-
to remanēte negocio:qa nulla eaꝝ aliqd depalauerat:nouiſſime q̄dā inflictis ei magnis
ex tormēto doloribus:nihil qdē aliud dixit:niſi deū inuocans:ut talibus ſuppliciis antipa
tri matrē traderet īprecata eſt:q̄ oium illorū malorū cā cōſiſteret . Hæc ad inſtigandū
herodē magis magiſq; coegerūt:ut cuncta mulierū illarū ſecreta tormētis erueret. Tūc
oīa palam facta ſunt:& cōuiuia:& cōuentus ſecreto facti ſepiſſime:ſed ēt ſermociatio-
nes: quæ ad ipſos & ad filiū ſolū fuerant factæ uel illa quæ ab eo ad mulieres feroræ defe
rebant̃ .Erant aūt munera centū talentoꝝ: ut ſecreto ferorę perſuaderēt:quicquid anti-
pater impetraret.Prodebatur ēt odium quo in patrē concitarent̃ :& lamētatiōes:quas
ad matrē propriā frequētabāt: quod tā prolixe pater aduiueret:ſibi iam īminere ſeniū:
ut ēt ei ſi regnū ueniret:non liceret iocūde iam uiuere p ętatis grauitudinem atq; mole
ſtiā:ad hęc ēt multos ſibi fratres in regno illo coaleſcere:& fratrū plures filios : ex qbus
oībus minus ſpē ſuā tutā haberet.His ēt addebatur dixiſſe q; p idem iā tpſ fratri potius
in regno ſuo licētiā habere cōcederet:crudelitatē quoq; plurimā regis accuſare:& filioꝝ
cedes:ſe quoq; timeret:uſq; ad ipſum hoc malū pertingeret.Arcē quoq; romā pgendi cō
ſiliūq; narrabat:ferorā quoq; ad ſuam tetrarchiā ex eius diſceſſiſſe ſententia.Quibus he
rodes auditis:cognoſcebat ſororis ſuæ ſermones quos ad ſe ſepe detulerat.Incitabat̃ aūt
rex ſuper antipatri nequitia:iuſſitq; matrē eius ornamenta ſua cuncta contradere : quæ
multorū præcio conſtarent talentoꝝ.Quæ poſtq̄ abſtulit:reiecit eā:& in amicitiā mu-
lierū ferorę pro damnatione dicauit.Amplius autem aduerſus filiū iracundiam regis ī-
cendebat uir ſamarites antipater nomine qui filio regis antipatro curator extabat . Nā
cum alia quidem ei in tormentis aperuiſſet: illud quoq; prodiderat:qūo uenenū morti-
ferum confecerat:dederatq; ferore:iubens:ut poſt eius abſceſſum cum iam ſpatium ali-
quanti tēporis cucurriſſet:ubi ratio ꝓuocaret:patri ꝓtinus ꝓpinaret:& dicebat attuliſ-
ſe illud uenenū ex ęgypto antifalū unū ex amicis antipatri:tranſmiſſum aūt ferorę per
theudionē fratrē matris antipatri:& hoc mō ad uxorē ferorę deueniſſe: dāte marito ad
cuſtodiendū.Quod illa quoq; fatebatur rege ſcrutante negocium : & procurrens tanq̄
uenenū allatura:miſit ſe de tecto deorſum:non tamen interiit : quōd cadens in pedes:ce

ra ſuſcepta ſit:ac deinde poſtq̃ recreauit animã:promittit ei herodes salutẽ:eiuſq; dome
ſticis dũmõ ab ea nequaq̃ occultaret̃ ueritas neq; ſe illi malũ ꝓ ingratitudine redditurũ
iurabat:ſi cũcta cũ ueritate ꝓderet:uel modũ quo geſta cõſtarent. Ad hæc illa dicebat
iſta ab aliis enunciata:firmabatq; allatũ eſſe uenenũ ex ægypto ab antifalo:modicum
qppe eſſe fratrẽ eius aiebat a quo ꝓuiſum fuerat:p theudionẽ aũt uiro ſuo trãſmiſſum:
ſe uero cuſtodire illud a ferora ſuſceptũ:aduerſum ipſum ſane ab antipatro præparatũ.
Cũ igit̃ feroras egritudine inqt teneret̃:& cũ aduentu tuo cõſolationeq; curares:uidẽs
circa ſe beniuolentiã tuã condidit mente directa & me conuocãs:o mulier inqt induxit
me antipater aduerſus patrẽ ſuũ fratrẽ meũ: conſilia iniqua conſtituens. Nã uenenum
in eius perniciẽ nundinatus eſt. Nũc itaq; quõ frater erga me nec ante iniquũ aliqd geſ
ſit:& nunc ꝓpoſitũ bonę uoluntatis oſtendit:me aũt non poſt multũ de hac luce ſentio
receſſurum: age:ne cũ conſcientia fratricidii ad noſtros ꝓgenitores abierim:illud uene
nũ adportãs:epiſtolãq; antipatri:me uidente combure. Ego aũt plurimũ eius igni con
tradens:aliquantulũ reſeruaui:ut ferora defuncto: ſi me o rex male fortaſſis attenderes:
illo uſa ſeculi huius neceſſitates effugerẽ. Hæc dicens:uenenũ & pixidẽ in mediũ protu
lit. Sed & frater antifali & mater eius eadẽ fatebant̃:tormentorũ uehemẽtia cõpulſi: &
pixidẽ illã quoq; nihilominus agnoſcebant. Accuſabat̃ quoq; filia pontificis: uxor re-
gis:tanq̃ oĩum conſcia fuiſſet:ſed ea celate maluerit. Ob q̃ illã herodes emiſit: filiũ aũt
eius ex teſtamẽto deleuit in cęteris ꝑmanente:ſed ẽt ſocerũ pontificatu priuauit ſymonẽ
boeti:ſubſtituit uero mathiã theophili hieroſolymitã genere. Dũ ea geruntur bathillus
quoq; libertus antipatri uenit ex roma & tormentis examinatus inuenit̃ uenenũ aliud
attuliſſe quod matri antipatri daret:ab illa ferorę tradendũ:ut ſi primũ uenenũ minus
fortaſſe regẽ peremiſſet:& hoc maturius uteret̃. Apportabat ẽt litteras ab amicis hero
dis romę conſtitutis conſilio antipatri & dictatione cõpoſitas accuſationem habentes
archelai atq; philippi: ꝙ quaſi de patre quererẽt̃ ꝓ nece ariſtoboli & alexandri:ſemet-
ipſos quoq; herodi miſereri nunciabãt:& euocabant̃ qdẽ a patre:ueluti nõ ob alias res:
niſi ut ẽt ipſos extingueret. Hęc qppe magnorũ munerum amici gerebant opitulantes
antipatro. Scripſit ẽt antipater pater de fratribus:culparũ genera magna cõfingens oĩ
mõ eos adiudicãs:ætatẽ eoꝶ auſam aſcribens:qua ĩpelli poſſent negtiã ſui patrare ꝓpo
ſitĩ. Ipſe uero certamini quod cũ ſyleo gerebat:magno ſtudio fuit intẽtus:& accuſatiõi
primorũ uiroꝶ romæ cõſtitutoꝶ ſe totũ dederat. Monilia quoq; ꝑcioſa ducentis talẽtis
empta parauerat. Miret̃ fortaſſe aliquis:quoniã tantis aduerſus eũ in iudea motis turbi
nibus ferme. vii. mẽſiũ tpe decurrẽte nihil illi fuerit nũciatũ. Cã uero huius rei erat obſer
uatio uiaꝶ atq; cuſtodia & odiũ hominũ quo circa eũ execratiõe tenebãt̃. Nullus eteni
erat:q ꝓnus eſſet ꝓprio ꝑiculo illius tutamen ſalutẽq; conquirere. Cap. VI.

Erodes ſane antipatro ſcribente ꝙ cũcta q̃ oporteret pagẽs:maturius adueniret
b celans ſuã indignationẽ:reſcribit iubens:ne ulla deſidia ĩpediret̃ ne qd in eius ab
ſentia ipſe forte pateret̃. Et ſimul quoq; de matre ipſius minimũ qddã expoſtulã
do cãtur:ꝑmittẽs tñ ei ſe reconciliatũ iri:ſi cũ ipſe ꝓtinus adueniret:& in oĩbus erga eum
dilectionẽ ſuæ mentis aꝑiebat:formidans:ne forte quicq̃ ſuſpicãs differret ineundæ uiæ
negociũ:atq; romę demorans:aliq̃s ſibi difficultates pareret:& in regno romano rumo
ris alicuius fieret adminiſter. Has itaq; in cilicia litteras accepit:alias ãt tarẽto:in quaꝶ
textu ferorę declarabat̃ caſus. Quibus lectis:egre ſatis tulit & aſpere:nõ ꝓpter ferora
gratiã: ſed qa patris interitu:ut ꝓmiſerat:non pacto defecerat. Circa celenderũ autem
celiciæ ueniẽs:cœpit de cã nauigationis ambigere: utrũ deberet domũ ſicut inſtituerat
tendere: abiectione matris adductus in dubiũ. Tũc ex amicis pars ſuadebat expectare:

donec agnoſceret:quæ domi mota geſtaq; fuiſſent. Alii uero hortabanť ne nauigationẽ
domi differret:ſolutuꝝ enim ſuo aduentu oẽs cauſas aduerſitatis aiebant:nam neq; tũc
aliunde illos fluctus eueniſſe:niſi ꝙ eius abſentia facultatẽ accuſatoribus uirtutẽq; ꝑ-
buiſſet. His ꝑſuaſus ꝓtinus nauigauit:& exceptus eſt portu nomine ſebaſta: quẽ hero
des magnis opibus cõſtructũ:ſebaſtã ad honorẽ cęſaris appellauit. In apertis aũt iam
malis erat antipater:nullo ad eũ cominus accedente:nullo colloquente:ſicuti cũ fuiſſet
egreſſus uotis eũ ac ſecundis ꝑcibus ꝓſequebantur:nunc ecõtra aduerſis eũ maledictis
nõ ꝓhibebanť excipere. Verebantur enim cuncti:ꝙ pœnã eſſet fratribus ꝓ ſua impie
tate ſoluturus. Ea tempeſtate contigerat forte uarũ quintiliũ in hieroſolymis agere: qui
ſucceſſor ſaturnini ad ſyriæ regionem fuerat deſtinatus. Venerat quippe cõſultatũ hero
di:ab eodẽ poſtulatus: ꝓ cauſis in quaꝝ diſpoſitionibus heſitabat . Quibus una cõſeſ-
ſum habentibus:uenit antipater:cunctis illi rebus incognitis. Quiq; cũ ingreſſus eſſet
aulam regiã:indutus purpura ipſum qdẽ ianitores excipiunt : amicos aũt q circa illum
erant:aulam accedere ꝓhibebant. Cœpit itaq; perturbari:in q̃ mala deueuerit manife-
ſto cognoſcens. Deniq; pater ſalutatũ accedẽtẽ repulit: fratricidii ſimul accuſans:& cõ
ſilia obiectans ſup ſuimetipſius interitũ: quoꝝ olum auditorẽ ac iudicẽ in craſtinũ uarũ
fore confirmat. Et ille qdẽ tanto malo audito pariter atq; imminente:ipſa magnitudine
fatigatus abſceſſit. Cui mater & uxor accurrunt:q̃ reſidue fuerant de filiabus antigoni:
q ante herodẽ in iudea regnauerat: ex qbus uniuerſa cognoſcens:cœpit ſe certamini iu-
dicioq; ꝑparare : Sed die poſtera cõſeſſum faciunt uarus ſimul atq; rex : amici ẽt utro-
rũq; conuocanť. Aderant quoq; regis cõſanguinei:& ſalome ſoror: & ſi q nunciaturi fo
rent:q̃ ꝓdiderant examinatione tormentoꝝ:ſerui deniq; antipatri ex materno illi iure
cõuenientes:q ante fuerant cõpręhenſi:epiſtolã deferentes antipatro:quæ fuerat in hanc
perſcripta ſniam: ne ad patriã repedaret : ꝙ cuncta uidelicet ad patris noticiã reuelata
perueniſſent: ſolũq; illi ſuffugiũ remanſiſſe:uel apud cęſarẽ:& ſub patris poteſtate nõ ca-
dere. Antipatro uero patris genibus ꝓuoluto:atq; depræcanti:ne iudciũ de illo rebus
incognitis ꝓmereť quin potius facultate ſibi auditoris cõtributa purgatũ iri ſe apud pa
trẽ poſſe firmabat:quẽ iubens herodes in mediũ ꝓduci:ipſe lamentari primitus cœpit
ꝙ tales illi filios habere contigiſſet:ꝑ quos ei fortunæ tales exurgerent aut inde tantam
diuinitatis indignationẽ comparauerat:ut ſua ſenectus in antipatri nequitias incidiſſet.
Memorabat ẽt enutritiones:& educationes:quas filiis ſtudioſe præbuerat : opũ quoq;
& facultatũ affluentiã:in qbuſcunq; tẽporibus ipſi cuperent:ſemp illis ꝓtinus adiacere:
& ꝙ nullũ eſſet impedimentũ quo eorũ cõſilio periculũ mortis incideret : dũ illi regnũ
impie rapere feſtinarẽt anteq̃ ipſe legi naturæ concederet. Vnde ſe ualde mirari dicebat
antipatrũ:quoꝝ ſpe ſubleuatus auderet ſine ulla refrenatione ad talia tãtaq; ꝓrumpere
quando qdẽ eũ regni ſucceſſorẽ ẽt ſcribendo declaraſſet:ſed ẽt uitæ ſuę tẽpore in nullo
minor exiſteret:non claritudine dignitatis non uirtute potentię:quinquaginta deniq; illũ
talenta ex reditibus ſumere:ad hęc trecẽta talẽta romam eunti dona dediſſe. Increpa-
bat ẽt illũ de fratribus:ꝙ ſi uelut malignos accuſauerit:cur eorum imitator extitiſſet:ſi
uero innocẽtes fuiſſent:inique aduerſus conſanguineos crimina confeciſſet:nã illa oĩa
q̃ de illis nũciata fuiſſent:a nullo alio niſi ab illo ſemetipſum ꝓtinus aduertiſſe:cõſilio-
q; eius geſſiſſe cũcta:q̃ aduerſus illos fuerint geſta:quos nunc ꝑrius abſolueret:iſto illis
in patricidii facinore ſuccedẽte. Hæc ſimul dicẽs ꝓfundebat & lachrymas:q̃ illũ inter-
cluſa uoce loq amplius nõ ſinebãt. Veꝝ nicolaus damaſcenus:regis amicus:& in oĩbus
cũ eo una ſemp uerſatus:& modũ quo res geſtę fuerit aſſecutus:rogabať a rege:ut ipſe
reſidua loquereť:quæcunq; ad demonſtrationem cauſę redarguitionẽq; ꝑficerẽt . Sed

antipater econtra conuerſus ad patrē:ſemetipſum excuſare nitebat᷑. Emuniebat itaq;
cuncta ſuæ circa illū beniguitatis exēpla:honoreſq; ſibi a patre cōceſſos:quos minime
percepiſſet:niſi uirtute dignus & officiis erga illū meritis haberet᷑: eniuero ꝓuidiſſe ſe
ſemꝑ q̄ uſui neceſſaria forent: conſiliūq; ſemꝑ circunſpectis rationibus antecepiſſe: ac
ſi quando ad rē explanandā manu opus eſſet:ſuo labore negotia cūcta peregiſſe:neq;
credibile cōſtaret:ut q ſæpius ex aliorū inſidiis patrē ſtrenue liberaret:nūc ipſum inſi-
diatorem patris effici:ut deleret oia ſuæ uirtutis uetera monimenta molimine repentini
facinoris:prɇſertim:cū ſucceſſor iā regni fuiſſet oſtēſus & ſimul ēt bonorū:rerū:hono-
rūq; potiret᷑:quæ uſq; ad prɇſens tp̄s eū habere cōſtaret:neq; illud eſſe ueriſimile ꝓfius
aiebat:ut q cūctarū reꝝ dimidiū ſine ſui ꝑiculo:& cū uirtutis honeſtate teneret:uelle to
tū cū crimine atq; periculis appetere:incertus utrūne ualeret affectū ſuæ cupidinis obti
nere:ꝓſertim cū ꝓtali cā ſuos fratres uidiſſet extinctos quoꝝ facinoris & nunciatorē &
accuſatorē ipſum eſſe cōſtaret:q̄ niſi ab ipſo ꝓderet᷑ occultū ꝓcul dubio permaneret:
quorū ēt poſtmodū q̄ eēt malignitas eorū circa patrē ad fidē ꝑducta punitor extaret.
Et ibi qdē hɇc ſua dicebat eſſe monumenta:qbus cōuerſationē ſuā cū magna beniuo-
lentia circa patrē agitaſſe ꝓbaret᷑. Romɇ uero q̄ geſſerit:teſtē cæſarē conuocabat:quē
iuxta ac deū fallere nemo poſſet:quoꝝ fidē facere litteras ab eodem cɇſare deſtinatas:
qbus litteris haud recte eſſe fortiores aut fideliores reputare accuſationes hominū uolē
tiū inter eos turbas & iurgia cōcitare: quas accuſatiōes a ſuis inimicis cōfictas aiebat:
quas ſe reuerſo ultra iā habere nō poſſent. Cauſabat᷑ ēt de tormentis:q̄ eorū uiolentia
factū eſſet ut falſa dicerent᷑: doloris quippe ac neceſſitatis eā eſſe naturā:ut doceat eos
q ſubiecti ſunt illa loqui q̄ uiderint grata dominantibus quorū ſe poteſtate tormentis
adigi ſentiunt. His dictis:mutatio eſt totius facta conſeſſus. Satis etenim miſerabant᷑
antipatrū ꝓfuſione lachrymarū:& uultus humilitate miſerabilē: ita ut ēt inimicis la-
mentabilis appareret. Nā flectebatur quoq; herodis animus inclinatus:licet conaret᷑
ſuā mentē aliis nō eſſe manifeſtā. Nicolaus aūt exorſus ab illis uerbis qbus rex princi
piū fecerat:cām amplificare cœpit:& cūcta q̄ uel tormētis eruta:uel teſtibus erāt rela
ta ꝓferens congregabat undiq; criminis ꝓbamenta:maxime uero uirtutē regis & cle-
mentiā longa narratione ꝓſerebat: qualiter nutritiones & edificatiōes in ſtudiis doctri
narū filiis ſuis īpenderat:q̄rū rerū labor ī nullo ei ꝓfuiſſet ac quomodo in alias ab aliis
calamitatibus irruenti:quā q̄ ſe non imitari diceret ꝓpriā filiorū inconſiderationē:q̄ &
adhuc fuiſſent adoleſcentuli:& decepti facile a prauis ſuaſoribus corrupti:in tranſuer-
ſum declinaſſent:naturæq; iura reliquiſſent:ut īmaturius quā oporteret regnandi cupi
dine reperirentur: antipater uero furiā admodū ſe prorſus expaueſcere:nō modo ꝓpter
paterna beneficia:in qbus eū affatim fuerat muneratus q̄ cū eſſent tā magna:multaq;:
eius tñ animū lenē reddere nō queunt more uenenatorū repentium:licet illa repentia
quamlibet ſint aſperſa:beneficiis aliquatenus leuiunt᷑. Non ſolū ergo in hoc expaueſce
re ſe dicebat prauitatē antipatri:uerumetiā q̄ fortunɇ iā fratrū ꝓ exemplo p̄cederent:
quo minus imitator eorū exiſtens:impetū ſuū a crudelitate retineret: quā q̄ inquiens o
antipater q temeritatis fratrū nunciator extitiſti: & documentorū ſcrutator:& punitor
redargutorū: cur non repuliſti aīo q̄ in illis te prodente culpamus: ſed potius ad imitā
dū flagitiū illorū inſania & libidine raptus es. Vnde claret:q̄ nec illa a te ꝓ tutamine
geſta ſunt patris:ſed pro fratrū infœliciū interitu feſtinata: ut illorū odiū oſtentando:
amator quaſi patris crederetis:q̄tenus poſſis ad eius inſidias iter facilius adipiſci:pote
ſtatē a patre ꝑcipiens:quod ēt ipſis operibus approbatur. Ambiebas eni:ut fratres in-
terimerētur; de nequitia redarguti:ut aūt conſcii eis ꝓderentur : minime curaſti. Vnde

certũ eſt: te quoq; cũ illis aduerſus patrẽ inſidias cõſtruxiſſe: accuſationẽ illis p̄parãdo: ut ſi forte ad effectũ ueniſſent: tibi lucrũ patricidii ꝓueniſſet: ut ex duobus ꝑcertaminibus tu fructus ꝑciperes gaudiorũ: tuis moribus cõpetentes. Et circa fratres quidem qualis extiteris manifeſtus es: nã ſup eorũ morte uelut de rebus gloriabare magnificis. Quod q̄dẽ eſſet dignũ ira te ſapere: ſi tu non deterior extitiſſes. Sed te occulto aduerſario patris extante: claret: q̄a illos nõ ueluti patris inſidiatores habebas exoſos: nã haud ita exorbitares ſimilẽ nequitiã cupiens ꝑpetrare: ſed timens: ne regni fierent ſucceſſores: quos tibi uidebas iuſtius poſſe p̄poni: patrẽ ſup fratres extinguere feſtinabas: ne celeriter tua aduerſus fratres factio ꝓderet̃: & ꝑ q̄bus tu merebaris pœnas luere ab infœlici patre ſuppliciũ ſumere conabaris: ac patricidiũ nõ cõe cogitaſti: ſed quale uix a quoquã nunc in uita hominũ uel uideri potuit uel audiri. Nõ ſolũ enĩ filius patri inſidias p̄parabas: uerũ diligenti quoq; & beneficia multa pręſtanti. Socius quippe regni cõſtabas: ſucceſſor in nomine: in diſpoſitionibus particeps: in fruendo cõmunis. Nã & ſucceſſor ante iã denunciatus: & iocunditatẽ ac fructũ regni iã ante capere in nullo ꝓhibitus. ad ſpẽ ẽt futuri gerendã ex ſuia es patris ac litteris communitus. Sed tu non ex herodis clementia rerũ iudex eras: ſed tua uolũtate ac nequitia opera paterna penſabas: uolens patri in oĩbus tibi obedienti ẽt partẽ quã poſſediſſet abripere: & cõfingebas uerbis uelle ſeruare eũ: quẽ rebus ipſis & operibus interimere nitebaris. Et nõ ſolũ tu malignus extabas: uerumẽt matrẽ prauis tuis replebas inuentiõibus: fratrũq; uolũtatẽ aduerſam: ſeditioſamq; reddebas: q ẽt patrẽ beſtiã appellare auſus es: cũ habeas ipſe mentẽ omni ſerpente peiorẽ. Siq̄dẽ illoꝝ aduerſus patrẽ uenena colligebas. Et quẽ patrẽ? q te tantis beneficiis muneratus eſt. Econtra cũ auxilia diuerſa poſtulabas: & artibus uariis ꝑ uiros atq; mulieres utebaris: quatenus interimeres hominẽ ſenio & ętate cõfectũ: quaſi ad nocendũ non ſufficeret ſola tua: mentis iniquitas. Et nunc ueniſti poſt tormenta liberorũ atq; ſeruorũ: q̄ ꝓpter te uiris ac mulieribus conſtant inflicta: & contra denũciatiões cõiuratorũ tuorũ inficiatũ ire feſtinas: Et nõ ſolũ patrẽ hominibus auferre conatus es: ſed ẽt leges: uirtutẽq; uari: & ipſius iuris naturã: ipſamq; conaris iterimere ueritatẽ. Ita ne confidis in tua ĩpudentia: ut ẽt tormẽtis temetipſum ſubiici uelis? cũ cauſeris de tormentis eorũ qui examinati ſunt: ut illi q̄dẽ quia ea dixerũt quæ ad liberationẽ tui patris attineãt ueritatẽ minime tenuiſſe uideant̃: tormẽta uero q̄ tibi fuerint adhibita uelis ĩdagaſſe ueritatẽ. Nõne ſaluas o Vare: nonne liberas regẽ: factionẽ a ſuo ſanguine ſuſtinentẽ? Per maieſtatẽ imperii romani: per uirtutẽ tuã obteſtamur: ut hanc atrociſſimã beſtiã: quæ ꝓ perditione fratrũ patri ſe beniuolũ eſſe ſimulabat: quatenus poſſet ſolitariũ & oĩ conſanguinitate deſertum de regno ꝓpellere: adiudices: atq; condẽnes. Nõ ꝓnuncias hũc ſceleratum ducẽdũ ad necẽ. Scias q̄uo patricidiũ cõmunis iniuria eſt: & naturæ ipſius: & totius uitæ hominũ: neq; minus facinoroſus reputãdus eſt q cogitauerit: tametſi cũ effectũ nõ contigerit adipiſci. Naturã ipſam iniuriat: q talibus ſupplicia non ĩportat. Addebat ẽt illa q̄ mater antipatri ad aliquos muliebri ter locuta eſt: ariolatões quoq; ac diuinatiões ſup rege factas: & ſacrificia memorabat. Aiebat itẽ & q̄cq̄d antipatet cũ feroræ mulieribus laſciuire dicebat̃: cõmeſſatiões quoq; ſordidas amoreſq; narrabat. Deniq; examinatiões tormentorũ: & teſtificatiões plurimas inferebat: quę ſane plurime conſtabant. Nã alias quidẽ ante parauerat: alias ex repentinis nũciis ſummitates acceperat: ex q̄bus priora magis firmabãt̃. Plurimi quippe hoĩes: q̄ antea timore antipatri ſilẽtio p̄tereũda mãdabant: cernentes eũ accuſatiõibus patriis adhibilẽ: & aduerſa fortuna inimicis eius aperte ꝓmpteq; cõtradictũ: quia odio ineffabili aduerſus eũ nitebantur oĩa tunc ꝓdebãt. Incitabãtur quoq; ad accuſandũ nõ ſolũ honore factorũ eius.

& magnitudine ſcelerũ eius quę uel patrauerat:uel patratũ ire pſumpſerat:ſed ẽt im:pro
bitate quã circa patrẽ & fratres exercuerat parricidiis & ꝙ ſup eũ ſenſerant neq; odium
merito:neq; amorẽ benignitate circa quẽpiã habuiſſe: ſeu ſuę tñ cõmoditatis intuitu.
Quorũ oĩum illud eũ amplius adgrauabat:ꝙ nulli extiterãt:q res ex equo bonoq; iu
dicabãt:ꝙ eorũ animus odio amicitiaq; iure careret. Dicebãt ergo ſe olim iſta ſcuiſſe:
ꝓhibitoſq; ſemp ãnunciãdo:libertate uero data in mediũ cuncta deferre. A qbus ꝓfere
bãt̃ multiformia ꝓbamẽta nequaq̃ accuſari de falſitate ualẽtia:quod neq; benignitate
circa herodẽ:neq; timore piculoſo tacerent:ſed ſolo rerũ iudicio iniquitatẽ antipatri ꝓfe
rebant:dicentes:ꝙ non in ſuis actibus antipater utilitatẽ Herodis & munimen attende
ret:ſed ſola nequitia ad illa facinora fuerit cõcitatus: ꝓpter quod oĩ pœna dignũ eſſe lo
quebant̃. Multa ẽt a plurimis ſine ulla interrogatione dicebant̃:ita ut antipater quãq̃
in oĩbus rebus ĩpudens:& ad metuendũ ꝓmptiſſimus atq; callidiſſimus eſſet:tñ tunc
tanta cõfuſione fuit oppreſſus:ut neq; negare:neq; contradicere ualuiſſet. Nicolao igit̃
finẽ dicendi redarguendiq; faciẽte: Varus iubebat antipatrũ: ut ſe de tantis criminibus
expurgaret:ſ. aliquas aſtructiones haberet: qbus obnoxius illorũ q̃ importata erãt nõ
eſſe monſtraret̃:nã ipſe quoq; optare ſe patre certo noſſe dicebat:ut in nullo cõtra ſe co
gitaſſe fieret manifeſtus. Ille uero in faciẽ ꝓuolutus: in deo rẽ oĩbuſq; cõmendabat:qui
ſibi teſtificarent̃:nihil ſe ĩprobũ cogitaſſe:atq; ſignũ a deo fieri poſtulabat: inſidiatorẽ
ſe patris pœnitus nõ fuiſſe. Solent quippe uniuerſi qbus iuſtitia deeſt:quando facinoꝝ
aliquoꝝ ꝑpetratores exiſtunt dicere:ſibi liberꝝ arbitriũ ex diuinitate cõceſſum: quãdo
uero in picula ceciderint iuſtũ recipientes iudiciũ:p inuocationẽ eius oĩa teſtimõia conã
tur auertere:quod ẽt antipatro cõtingebat. Cũ tanta nãq; uelut abſente diuinitate ante
geſſerit:tũc aũt iuſto eũ dei iudicio undiq; cõcludẽte:defectu purgationũ ad dei iudiciũ
abſolutionẽ accuſationũ criminũq; ferebat:potẽtiæ diuinæ cãm tribuens:ut eius teſti
monio in medio ueniret:quãta ꝓ patre geſſerit:quãtaq; piculoſa ꝓ eius ſalute pſumpſe
rit. Varus aũt cũ ſępius iterrogaret antipatrũ: & nihil amplius ille quã dei ꝓferret inuo
cationẽ:uidens in infinitũ rẽ pergere:iuſſit uenenũ in mediũ ꝓferri:ut experiret̃:q̃ nam
eſſet uis eius. Et adductus qdã eoꝝ qfuerant morte damnati:bibit iubente uaro:confe
ſtimq; morit̃. Tunc exurgens: abibat cõſeſſu:& die poſtera in antiochiã prexit:ubi fre
quens illi fuerat cõuerſatio:eo ꝙ ſiroꝝ regnũ ibi fuerat cõſtitutũ. Cap. VII.

Erodes aũt cõtinuo in uinculis filiũ obſtringi iuſſit. Incertę aũt erãt plurimis cõ
b fabulationes uari q̃ ad regẽ habebant̃. Dicebant nõnulli:ꝙ ex eius ſnĩa fecerit:
q̃cũq; de antipatro geſta ſunt. Ligãs ergo eũ:deſtinauit romã ad cęſarẽ litteras:
oẽ declarãtes negociũ:ſed ẽt q pſenti relatione cęſarẽ docerent nequitias antipatri. De
prehendit̃ aũt in his diebus ẽt epiſtola ab antifalo ad antipatrũ ſcripta. In ægypo autẽ
erat iſte. Quę ſoluta a rege talia declarabat. Miſi tibi epiſtolã ab acmes:nõ parcẽs ani
mæ meæ. Scis eñi:quõ piclitabor a duobus domeſticis:ſi hoc fuerit agnitũ. Tibi autem
proſperitas ad gerendã cãm ꝓueniat. Et epiſtola qdẽ talia loquebat̃. Rex aũt querebat
alterã epiſtolã:q̃ tñ inueniri nõ poterat. Nã & ſeruus antifali:q lectã adportauerat epi
ſtolã aliã ſe ſuſcepiſſe denegabat. Cũ aũt heſitaret rex:unus amicoꝝ herodis inſpiciens
interiorẽ tunicã ſerui:nã duabus erat indutus: arbitratus eſt in interiori tunica litteras
obcelari:& erat ita. Inuenit̃ ergo epiſtola in qua erãt ſcripta hęc. Acmes antipatro. Scri
pſi patri tuo qualẽ uoluiſti ꝓrſus epiſtolã:& reſcriptũ faciẽs epiſtolę q̃ ad meã dominã
ueluti a ſalome directa eſt deſtinauit. Quã cũ legerit certo ſcio punituꝝ ſalomẽ:tãq̃ inſi
diatricẽ. Erat aũt epiſtola tanq̃ ſalome ad dominã ſuã ab antipatro dictata:ſub ſalome
noĩe:quantũ ad ſententias ꝑtinebat:ſtilo aũt acmes cõpoſita:in qua continebant̃ iſta.

Acmes regi herodi. Ego ſtudiū habens ne te qcq̄ lateat q̄ aduerſum te gerunt: inueniēs
epiſtolā Salomę ad meā dominā contra te cōſcriptam: cū periculo qdē meo: ſed cū tua
tñ utilitate conſcripſi: tibiq; direxi. Hanc aūt illa conſcripſit: uolens Sylleo coniungi.
Scidi igiť hanc epiſtolā: ne fortaſſis ego de mea uita periclitarer. Ad ipſum aūt antipa
trū epiſtola ſcripta erat: q eius iuſſionibus miniſteriū geſſerit: ut ad herodē ſcriberet: eo
q quaſi Salome īſidias illi pparare feſtinaret. Sed ēt reſcriptū eius epiſtolæ q̄ quaſi ad
ſuam dominā fuerat a Salome deſtinata direxerat. Erat aūt acmes iudea qdē genere: in
ſeruitio aūt erat iuliæ cæſaris cōiugis: & hæc gerebat amicitia quā cū antipatro iunxe-
rat: comparata ab eodē antipatro magnis pecuniaq; muneribus: ut eius aduerſus patrē
& nutricē ſuffragareť inſidiis. Herodes aūt ſtupefactus magnitudine nequitiarū anti-
patri: ipellebať qdē: ut cōfeſtim eū pimeret uelut pcilā magnarū turbinēq; cauſaq; &
nō ſolū ipſum: ſed ēt ſororē inſidiantē domūq; cęſaris ſua iniquitate corrumpētē. Acce
debat aūt ēt Salome: crebro pectus pcutiens: & ſe interfici poſtulans: ſiqd forſitan tale
in ea pbareť. Herodes cōuocans filiū interrogabat: iubens: ut ſiquid haberet aperiret:
increpabaturq; a patre dicente. Quō inimicus oīno reptus es: age nunc: & q tecum ad
hęc negocia opam dedere, nullomō moreris apire. Ille aūt in antifalū cūcta referebat:
nullūq; aliū cām horū extitiſſe firmabat. Herodes uero admodū dolens uolebat romā
ad cæſarē filiū deſtinare: ut ſuppliciū p ſuis factionibus ſumeret: ſed timēs ne fortaſſis
amicorū ſuffragio ualeret effugere: ipſum qdē uinctū ſicut & antea cuſtodiebat. Verū
legatos miſit ad accuſandū filiū cū litteris: intimandaq; oīa: q̄ acmes illi ad pficiēdā fa
ctionē fuerat ſuffragata: exēplaria quoq; tranſmiſit epiſtolarū. Interea legati romā pfi
ciſcūť docti: in pſentia q̄ loqui uel reſpondere debuiſſent. Cap. VIII.

ſ Ed rex morbo pgrauatus: teſtamentū ſcribit: iuniori filio regnū retribuens: odio
quod circa archelaū philippūq; ex antipatri accuſatione conceperat. Cęſari uero
mille talenta dereliquit: iuliæ quoq; cęſaris uxori: & filiis & amicis: & libertis cę
ſaris quingenta filiis ēt ſuis: filiorūq; filiis pecunias & reditus diſtribuit. Salomen ſoro
rē magnifice locupletauit: q eā ſcilicet erga ſe beniuolā ſemp agnouerit: & nūq̄ aliquid
ex aduerſo molientē. Deſperans aūt contra morbū ſe poſſe ſubſiſtere: nā annū agebat
circiter. lxx. exaſperatus eſt: irrationabili furia: & amaritudine mentis incenſus: uolebat
ſi potis eſſet: iudeorū cūcta diſperdere. Cā uero huius rei erat: q ſe contēni putabat: eo
q caſum ſuū iocunde gentē totā extimabat accipere. Sup hæc quoq; qdā popularium
hominū ſeditionē excitauerant: ppter hmōi cām. Erat qdā iudas ariſei: & mathias mar
galothi: iudeorū erudītiſſimi: & ſupra cęteros legis expoſitores doctiſſimi populo etiā
amabiles: ppter iuuentutis eruditionē. Semp enī eos totos conſumebant dies cūcti: q-
bus ierat ſtudiū: & cura uirtutis. Iſti igiť audiētes regē morbo pgrauatū: & remedii mi
nime receptabilē: oēm excitauere iuuentutē: ut opera q̄cunq; a rege pter patriā legem
facta fuiſſent: euertētes p lege dei glorioſa niterenť exercere certamina. Etenim ppter
eius pſumptionē: & ppter quod pter humanū morē fuerat cōuerſatus in plures: oīa illi
mala cōtigiſſe firmabāt: egritudinē quoq; pſentē non ei ob aliud accidiſſe. Fecerat enim
herodes q̄dā contra legē: q̄ iudas & mathias uociferabanť. Nā cōſtruxerat ſup portam
tēpli munus quaſi deo ppoſitū: aquilā aureā imanē uel qualitate uel quātitate opulen
tā. Probibet aūt lex imaginū eleuationes uel animaliū ppoſitiones cōſtituere: his q uo
lunt ſecūdū eius pcepta cōuerſari. Proinde hortabanť illi ſophiſtæ aquilā illā loco diuel
lere. Enim uero mortalibus inquiunt multo iocūdius debet eſſe periculū: quod p cōuer
ſatione paternę legis: & p uirtute ſuſcipiť: quā uitę quantacūq; dulcedo. Nā morte q-
dē fama & laus ſempiterna conquiriť: & naſcituris hoībus memoria iocūda relinquiť.

exemplũ uirtutis & glorię. Nã ẽt ſi quiſq̃ ſine pꝛiculo ualeat aliquod præclarũ opus effi
cere: poſt paululũ tñ uenturã mortẽ naturæ lege nõ ualebit effugere. Proinde pulchrũ
eſt his q ſtudiũ habent amoreq; uirtutis: cũ laudibus & cũ honoribus de hac uita diſce
dere. Leuigatio q̃ppe maxima eſt: ꝓ bonis opibus interire: q̃ non niſi medicatione pꝛicu
li conquirunt̃ filiis atq; cognatis uel aliis q̃buſcũq; q ab eodẽ ſtemate deducunt̃ : ſiue
fuerunt uiri: ſiue mulieres: ſiue quilibet alteri: quibus ꝓuideri debet in poſterũ: ut ad eos
utilitas gloriæ ꝑueniat. Et illi q̃dẽ h̃mõi uerbis iuuenes excitarunt. Defert̃ ad eos repen
te rumor: regẽ uita deceſſiſſe q ſophiſtis illis ad modũ ſuffragatus eſt: mediaq; die aſcẽ
dentes: euulſere aquilam & ſecuribus cõcidere. Cũq; plurimus eſſet tumultus in tẽplo
ecce dux regis cũ militibus uenit nunciatus quippe illi fuerat niſus eorũ: & exiſtimans
ex maiore illos cõſpiratione ẽt manu cõgreſſuros ad prœliũ: ampliorẽ ſecũ numerũ mi
litũ duxerat: q poſſent impetũ ſuſtinere illorũ: q moliebant̃ anathema templi deiicere.
Quo irruẽte ſuper eos: nequaq̃ uim eius ſuſtinere ualuerunt: ſed ſicut ſolet turba uulga
ris ꝑſumptione magis ſtulta: quã cauta ꝓuidentia cõgregata: oẽs cõtinuo fugierunt. Ex
q̃bus .xl. ſoli iuuenes animi cõfidẽtia remanſere: quos dux cõprahendit: cũ principibus
factiõ iuda & mathia. Ingloriũ enim iudicauerũt loco cedere: aduentũq; ducis effugere
Hos oẽs ꝑducit ad regẽ. Quos cũ interrogaſſet: cur in tantã audaciam prorupiſſent: ut
ornamenta tẽpli euellerẽt: illi geſſimus inquiunt q̃ geſta ſunt: & cõſulto nos illa geſſiſſe
ꝯfitemur: q̃ ad uirtutẽ attinent: quã uiros docere certũ eſt. Siquidẽ prudentũ eſt defen
ſare dignitatẽ legis & numinis. nec mirari debes: ſi tuis inſtitutis inſtituta præferimus
q̃ nobis moiſes iſpiratiõe dei cõſcripta dereliquit. Mortẽ quoq; ac ſupplicia quęlibet ap
portes: cũ iocunditate ſubibimus. Nõ eni pro iniuſto facinore: ſed pro amore pietatis no
bis ſuſtinẽda ſunt. Et illi quidẽ talia loquebant̃ in nullo minora uerba quã fuerat cõmiſ
ſi ꝑſumptio ꝑferentes: Rex aũt uinculis eos cõſtringi ꝑcipiens: euocauit ex Hierichũte
iudeorũ principes. Quibus aduenientibus: cõuentus oĩum congregat̃: ipſe uero i lecto
recũbebat q; prę inualitudine ſtare nõ poterat. Enumerabat igitur ꝑſumptiões ſeditio
ſorũ iuuenũ: in q̃bus ſæpius fuerãt depręhẽſi: tẽpli quoq; ornamẽta quæ ſuis fuiſſent ma
gnis ſumptibus conſtructa memorabat: qualia per ãnos .c.xxv. neq; aſomeũ regẽ con
ſtruere: neq; ꝑſapiam eius ualuiſſe narrabat: ſe aũt ad honorẽ diuinitatis illud tẽplũ ana
thematibus alias fabricis admiratiõe dignis ornaſſe: quo poſt eius mortẽ gratã ſui me
moriã iocũdãq; relinqueret. Exprobrabat ẽt q; iniurias illi nõ dubitarẽt ingerere. Ca te
rũ pręſumptũ facinus uerbo quidẽ ad ſuas ꝑtinere iniurias: re aũt ipſa & ueritate ſiquis
uellet meritũ examiare facinoris: ſacrilegiũ cõmiſſum eſſe firmabat. Ad hęc illi pp eius
crudelitatẽ ne cõtra ſe quoq; fortaſſis exaſperatus ultiones in eos aliquas moliretur: hu
militer reſpõderũt dicẽtes: neq; ex ſua ſentẽtia cõtigiſſe neq; illa cõmiſſa multa eſſe de
bere. Ille uero circa cęteros quidẽ quaſi mãſuetus extiterat. Mathiã aũt pontificẽ ſacer
dotio remouit uelut cõſciũ: & cãm ſeditiõis extantẽ ꝓmouit aũt azarũ pontificẽ: fratrẽ
uxoris ſuę. Mathię aũt pontificatus tpe: prouenerat alterũ extitiſſe pontificẽ: ad unius
uidelicet diei functionẽ: quã iudei cũ ieiunio celebrant. Cauſa uero talis erat. Mathia ſa
cerdotali fungẽte officio nox in ſolẽnẽ luceſcebat diẽ: in qua futurũ erat ieiuniũ. Tũ ui
ſum eſt ſibi oĩno mulieri eſſe cõmixtum: ꝓpterea q; ſacerdotio ꝑfungi non potuit: ſed Io
ſephus elimi filius: cognatus eius ſecũdũ carnẽ: pro eo mũere ſacerdotali ꝑfungit̃. Nũc
ergo mathiã Herodes pontificatu remouerat: alterũ uero mathiã qui ſeditionẽ excita
uerat: & aliquos uiros ex ſociis ſeditiõis illius: uiuos igni cõtradidit. Sed ẽt luna eadẽ no
cte defecerat. Herodẽ porro amarior in dies morbus urgebat: ſupplicia deo cõmiſſi ſce
leris expetẽte. Ignis quippe lentus inerat non tamen cõflagrationẽ inſuꝑficiẽ corporis

agentẽ ꝓdens quãtum extrinſecus creſcẽs operabatur incẽdiũ. Auiditas quoq; ĩexple
bilis ſemp inerat cibi:nec tñ facietas unq̃ rabidis incitata faucibus ualebat iplere inglu-
uiẽ. Intetſtina interius ulceribus tabida putreſcebãt doloribus quoq; coli ſęuiſſimus cru
ciabaẽ:humor liquidus ac luridus erga pedes tumidos oberrabat. Similis illi quoq; &
circa pubẽ erat afflictio:ſed & uerẽda ipſa putredine corrupta ſcatebant uermibus: ſpi
ritus quoq; incredibilis erecta tentigo q̃ fuerat ſatis obſcena diritate fetoris:& anhelitus
reſpiratione creberrima:cõtractus quoq; p cuncta membra ſubſiſtens:uim noxiã opera
baẽ: quę oẽm tolerantię contulerat firmitatẽ. Dicebaẽ igiẽ ab his: qbus inerat diuinan
di pitia:diuinitus has poenas ob impietatẽ eius & multa crudeliter geſta depoſci. Ipſi tñ
multũ ſpes ſalutis inſtabat:ſi forte poſſet cõtra morbos aliqua reme... ꝓuidere. Medi
cos quoq; aduocans ut uterenẽ ſi quid poſſent ad ſalutẽ ꝑficere poſtulabat:& trãſiens
iordanẽ fluuiũ: aquis calidis q̃ ſunt circa calliorã:die noctuq; fouebaẽ. Hæc igiẽ aquæ
calidę ſup aliaque ...bebãt cõmoda ẽt portabiles erant. Pergebat aũt aqua illa in palu
dẽ:q̃ ſulphurifera uocitaẽ. Præterea uiſum eſt medicis:ut eũ in dolio oleo pleno confo-
uerent. Vbi cũ miſſus eſſet:ita defecit:ut ab oibus mortuus putareẽ. Tunc grandis ſet
uorũ ululatus exortus eſt. Cũ igitur nulla iã de eo ſpes ſalutis exiſteret:iuſſit militibus
quinquagenas dragmas aureas diſtribui:plurima quoq; ducibus & amicis ſuis munera
tribuebat. Deinde reuerſus in hierichuntẽ præualentibus nigris coleribus:exaſperatus
iniquius eſt:ut ipſo moriente:indignũ facinus agereẽ. Venerãt quippe ex locis oibus p
eius p̃ceptũ iudeorũ optimates:& erant plurimi:ſiquidẽ ex oĩ gente fuerant conuocati.
Ad hęc ẽt fuerat mors cõtentoribus præcepti ꝓpoſita. Magna igitur in oẽs regis furia
concitata eſt:propterea culpabiles & inculpabiles in hyppodromio concludens:ſororẽ
ſuam Salomẽ:uirũq; eius a lexã conuocat & mortẽ ſuã non in longũ differri denunciat
tantis ſe doloribus circũuentũ fore cunctis ſatis optabile:ſe autẽ fine luctu & deplora-
tione pituꝝ:ꝙ regibus: maxime aũt ſibi magni meroris eſſe firmabat: neq; ſuũ arbitra
tũ iudeorũ falli ꝓpoſito:ꝙ & eis ſua mors amabilis foret & grata: nã ẽt ſe uiuẽte ſepius
illos & ſeditiones & ſucceſſiones fuiſſe molitos: & in eius ſemp iniurias fuiſſe feſtinos:
cęteꝝ leuigationẽ quandã illis natã eſſe dicebat ꝙ talibus ipſe doloribus urgereẽ: ꝓin
de petere ſe ab illis:ꝙ eos ſciret contra eius gloriã in nullo uenturos:ut agerent:qualiter
eius exequiæ honorabiles ſup cęteros reges: & luctus amplior agereẽ: Quod futuꝝ di-
cebat:ſi peregiſſent ut iudei ex animo in eius morte deplorare lamentariq; cogereẽ.
Cũ igiẽ me inqt aĩam uideritis expirãtẽ:circũuallantes hyppodromũ oĩ militia nec dũ
mea morte uulgata:cõfeſtim oẽs illos iclusos iaculari ꝑficite: & ita cũctis ſtereuntibus
duo cõmoda ꝓuentura:ꝙ & regnũ illis poſt ſuã mortẽ firmũ perſeueraret:hoſtibus am
putatis:& ſuper ſuã mortẽ luctũ celebrandũ eſſe magnificũ. Et ille qdẽ lachrymandus
talia lamentaẽ:& cognatos oẽs beniuolentiã circa ſe fidẽq; ſeruare poſtulat inuocatio-
nẽ diuinã interponẽs:ne cũ inhonorificẽtia ſua mors:& cũ idignitate tractaretur. Illi ue
ro ꝓfitebãtur in nullo ſe eius p̃cepta trãſgreſſuros. Sed ego cõperi illius hois mentẽ cõ
ſiderans:ẽt per præſentia mãdata nihil humanũ poenitus habuiſſe. Siq dẽ de hac uita di
ſcedẽs ꝓcurabat:quatenus oẽm gẽtẽ orbatã & deſertã parẽtibus dilectiſſimis relinque
ret:iubens unũ ex unaquaq; domo interimi:q nihil iniuſtũ neq; in ipm: neq; ĩ alios ad-
miſiſſe fuerant deprahẽſi. Hæc igiẽ illo ſuis parẽtibus demãdante:deportãtur & litte-
ræ ab legatis: qui ad cęſarẽ romã fuerant miſſi. Quarũ hęc erat ſententia: ꝙ actnes in-
dignatiõe cęſaris extincta ſit: ꝓ facinoribus q̃ cũ Antipatro perpetrare tentauerat:ipm
aũt antipatrũ in patris uolũtate dimiſſum:ut quod placeret ex eius ſentẽtia fieret:ipſum
eteni & patrẽ eſſe & regẽ:ſiue illũ ĩ exiliũ detrudi ſiue illũ morte multari uellet:ĩ eius ꝑ-

poſito cõſtitutũ. His auditis Herodes: pauliſper animũ refouit: uoluntate ſcriptorũ & morte acmes i ſuperbiã ſubleuatus. & poteſtate puniẽdi quã acceperat in filiũ. Sed ꝑua lẽtibus creſcẽtibuſq; doloribus: interitui ꝓpinquabat: & quãq̃ in multo defectu cõtineretur appetebat tñ cibũ: & poſtulans malũ q̃ſiuit cultrum. Erat enĩ illi talis mos: ut ipſe ꝑ ſemetipſum malũ accurans: & ꝑ partes modicas reciderct: & comederet. Sumẽs ergo cultrũ: circũſpicienſq; ne quis adeſſet: uoluit ſemetipſum interimere quod forſitã ꝑfeciſſet: niſi ꝑueniens manũ eius atiabus contineret: nepos enĩ eius erat: & magnũ clamans: ſtatim ululatus per totã aulã exortus eſt & tumultus. Cap. IX.

Vę cũ ad Antipatrũ perueniſſent: credidit ſuũ patrẽ uitæ terminũ ſuſcepiſſe ꝑcipienſq; fiduciã tã uerbis q̃ motibus ita totus aĩo geſtiebat: tãq̃ ſi fuiſſet liberatus e uinculis: & regnũ in ſuis manibus ſine ullo labore peperit. Tunc cœpit cũ cuſtode ergaſtuli de ſua dimiſſione fabulari: magna ſe cõtinuo ſpondens dona ei tributurũ. Ille uero non ſolũ non acqeuit ut faceret q̃ uolebat antipater: uerũ ẽt cũcta regi denunciat: intimans ei eius mentẽ: & q̃ ab eo munera ſpondebanť. Tunc Herodes q̃uis & ante non minore odio ferreť in filiũ: cũ audiſſet cuſtodẽ ergaſtuli illa narrantẽ: magnũ ꝓtinus exclamauit. Tunc quaſſans caput: quãq̃ in extremo uitæ teneretur & cubito ſeſe attollens ſtatim deſtinãs quẽdã armigerorũ ſuorũ ſine ulla dilatiõe celeriter necari iubet antipatrum ſepulturãq; eius in Hyrcania ſine ullo honore fieri. Cap. X.

Eſtamentũ interea ſcribebat mente mutabili: & Antipatrũ qdẽ quẽ ſibi ſucceſſorẽ in regno deſignauerat: tetrarchã facit galileę regionis atq; peroe: Archelao uero regnũ cõtribuit. Gaulanitidẽ aũt & thraconitẽ: & Bathaniã: & Baniadam Philippo filio qdẽ ſuo: fratri aũt Archelai germano tetrarchię iure cõceſſit: iamniã uero & azotũ & faſelidam. Salomæ ſorori diſtribuit: ſed & argẽti ſignati Miriadas quinquaginta. Diſpoſuit ẽt de cæteris ſuis cognatis: atq; cõſanguineis: opibus eos reditibuſq; locupletans. Cæſari ſane argenti ſignati mille miriadas: ꝑter uaſa quędã aurea: quędã argenta: & metallis ꝑcioſa: & artificis opere uenuſtiſſima dereliquit: indumenta quoq; ꝑcioſa. Iuliæ uero Cæſaris coniugi: & aliis nõnullis quingentas miriadas. His diſpoſitis: quinto die poſtq̃ Antipatrũ filiũ necauerat defungitur regnãs poſtq̃ Antigonũ interemit: annos. iiii. & xx. poſtq̃ aũt a romanis regnũ peperat. vii. & xxx. uir crudelis in oẽs equaliter: ire qdẽ ſubditus: a iuſtitia uero effrenatus: fortuna uero propicia ſuper quẽlibet affluenter abuſus: ex plebio in regnũ aſſurgens: & pericula plurima eludẽs: quibus ſępius fuerat circũſeptus: diuturnitate uitæ ꝑfunctus eſt. domi circa filios quãtũ quidẽ ad eius ſnĩam ẽt ibi proſperitate potitus eſt: eo q; ſe ſuos inimicos ſuperaſſe cenſebat: meo uero iudicio: ſuper oẽs infœliciſſimus. At Salome & Alexas: anteq̃ mors regis diuulgata foret: ex hyppodromo iudeos abire ꝑmittunt: ad ꝓprias domos: dicẽtes: regẽ iuſſiſſe: ut unuſquiſq; in ſuas regiones abſcederẽt. Hoc aũt fecerunt: beneficiũ illi genti pręſtare cupientes. Interea mors magis diuulgatur. Cap. XI.

Vnc Salome & Alexas cunctã militiã cõgregãtes i Amphiteatro quod Hierichũte erat: primũ qdẽ æpiſtolã regis legi fecerunt: quã ad milites fecerat: deinde gratias eius in eos pro fide ac beniuolẽtia quã circa eũ exhibuerunt inſinuãt: petitiões quoq; eius: ut ſimiles ſe circa Archelaũ filiũ eius exhiberẽt: quẽ regẽ conſtituit itimabant. Ptholomeus ẽt cui fuerat teſtamentũ a rege creditum: anuluſq; de quo ſignauerat cõmiſſus: cõtinentia teſtamẽti denunciat: quod teſtamẽtum non poſſe robur firmitatẽq; ſuſcipere dicebať: niſi cuncta q̃ in eo eſſent deferrenť ad Cæſarẽ. Fit continuo fragor ingens: honorãtiũ Archelaũ: regemq; proclamantiũ: milites quoq; cũcti: & uniuerſi duces fauorẽ: & beniuolentiã promittebant: paratoſq; ſe ac promptos ad omnia

proſitentur adiutoréq; deũ ſupplicationibus aduocabant. Cap.XII.

E hinc ſepulturã regi pparabãt. Curę nãq; fuit Archelao: ut exequiæ patris quã
d magnifica poſſent celebritate gererentur: atq; memoratũ pferrent cũ rege mor
tuo pducendũ. Portabatur itaq; ĩ lecto aureo: lapidibus depicto uariis atq; pcio
ſis: ſtramina uero oſtro erãt auroq; cõtexta: eratq; ipe mortuus circũamictus purpureis
ueſtimentis: caput eius diademate coronatũ: ſceptrũ quoq; ĩ manu eius uelut ſi a uiuo te
nerecť erat appoſitũ: circa lectum aũt erat frequẽtia filiorũ: multitudo cognatorũ. Cir
ca quos oĩs militia ſtipata pergebat: p pprias diſtincta natiões: & diſcreta nominibus.
Erãt aũt tali ordine diſtributi. Nã primi qdẽ pergebãt eius armigeri: poſt quos oĩs thra
cum manus: poſt iſtos ẽt natio germanorũ: atq; galatharũ. Hos itẽ ſequebatur cũ or
natu maximo cũcta belligeratoria multitudo. Cętera uero militia poſtrema ſequebať:
in eũ ſcilicet modũ digeſti: qualiter ſolebant in bellum pcedere: & ſuis ducibus ordina
ri. Poſt hos ſequebanť ſeruoꝝ eius qngenti: odores uarios: & aromata deportãtes. Per
gebant aũt in herodiũ ſtadiis diſtans octo: illic enim eſt eius ſepultura ex eius iuſſione
cõfecta. Et Herodes quidẽ hoc mõ defungitur. Archelaus autẽ per .vii. dies luctum ſup
patrẽ honore regio ex more gerit: tantos etenim dies lex paterna pcepit obſeruari. Con
uiuia itaq; celebrans: & luctum exoluens: aſcẽdit in tẽplũ. Ibi magnis ei clamoribus fa
uebatur: magniſq; prædicabatur laudibus: ſecundũ q uniuſquiſq; arbitrabatur maiora
quã alius cõferre pconia. Tũ uero tribunal ille cõſcendẽs quod ſibi fuerat præparatũ &
cõſidens: oĩbus benigna loquebatur: & ſibi ppitios cõparabat: gaudio fauoris oĩum &
uoluntati quã ex beniuolentia circa ſe cũctoꝝ accepat gratias ſe illis habere narrabat:
q leſi a patre nihil circa ſe mali ab illis reciprocaretur: ſe aũt adniſurũ: ut eis bonorũ ui
ciſſitudinẽ redderet: eorũq; remũeraretur alacritatis affectũ: rogaret uero: ut nũc iterim
paterẽt nomine illũ regis honorare: ſufficere ſibi dignitatẽ poteſtatis aiebat: quã tunc
firmã eſſe dicebat: cũ teſtamentũ a patre ſcriptũ a Cæſare firmaretur. Obquã cauſam
neq; in hierichunte cũcta militia diadema illi ĩponere cupiente uoluerat ſuſcipere: ambi
guum honorẽ eſtimans ex tali re ſibi prouentuꝝ: q eſſet adhuc incerta uoluntas eius: q
poſſet illi regnũ pprie firmiuſq; cõcedere: nõ ſibi defuturã circa illos benignitatẽ: q̃ be
niuolentię eorũ uiciſſitudinẽ reportaret. Feſtinare quippe ſe in oĩbus enarrabat meliorẽ
ſe ſuo patre circa illos oſtẽdere. Illi uero ut plebeia multitudo conſueuit: in ipſis primis
diebus uidentes regis lene principiũ: uolũtates ſuas laudibus & fauoribus aperiebãt: &
quanto manſuetius cũ eis loquebať Archelaus tãto amplius nomẽ Archelai pdicabãt:
deinde ad munerũ petitiones: interceſſioneſq; uertunť. Alii qdẽ functionũ publicarum
leuigationẽ cũ clamore poſtulabãt: pars uero uinctorũ ſolutiões expetebat: q fuerãt ab
Herode deuincti: alii uero grauedines quas Herodes ĩ emptionibus & in publicis nun
dinis cõſtituerat: auferri uociferabãť. Archelaus porro ĩ nullo illis cõtraria rñdebat ſed
in oĩbus accurate: ęſtimãs regni fore ſuffragiũ: ſi multitudinis beniuolẽtiã cõparaſſet.
Dehĩc ad ſacrificia offerẽda deo cõuertiť: & cũ amicis cõuiuia celebrãda. Cap.XIII.

Vm hæc interim aguntť: cõgregantur iudeoꝝ iuuenes plurimi: nouaꝝ rerũ cupi
c dine cõcitati: & cœperũt de morte mathiæ aliorũq; cũ eo ab herode interẽptoꝝ
tumultuoſa uoce cauſari: dicẽtes: q iniuſte pempti: ẽt exequiaꝝ honore herodis
timore caruerant. Erant aũt iſti: p qbus turba loquebatur: qui fuerant auulſione aureæ
aquilę pempti. Magnũ ergo turba pclamante: & clamitatiõibus utẽte: quaſdã ẽt iniu
rias quaſi ex hoc poſſet ad illos mortuos aliqua leuigatio puenire: proterue pcaciterq;
iactante: cõgregabatur magis magiſq; numeroſa multitudo: & ultionẽ mortuorum ab
archelao fieri debere poſcebãt: ſuppliciis eorũ qui ſub Herode fungebantur honoribus.

Et primũ

Et primum quidē olum ſacerdotio remoueri pontificē quē Herodes fecerat proclama-
bant:uirum mundū:& ſecundū leges ſuas dignū ad pontificatū ꝓmouendum eſſe dice
bant.Archelaus autem licet iſta grauiter ferret: annuebat tñ:impetū coꝝ mitigare feſti
nans: donec iter ad romā quod propoſitū habebat ſine tumultu perageret:& cū de ſeſe
uoluntatē Cęſaris agnouiſſet:reſpicere dixit: quid agendū foret & de cunctis repetitio-
nibus eorū legitimę diſpoſiturum:neq; tunc tempus eſſe diſſenſionis:aut contumelias
ingerendi:magis aūt unitatis atq; cōcordię donec ex praecepto Cęſaris ad eos cū firmi
tate regni recurreret:tunc quippe in cōe cōſulere:de quibuſcūq; tractandū eſſe uideret̄:
tunc aūt ſuſtinendū eſſet:ne forte ſeditionis quoq; crimē icurrerent.Et ille qdē hęc dicēs
ducēq; ſuū edocens: mittit ad eos.haec ipſa locuturū.Illi porro ꝓclamantes:ducem loq
poenitus non ſinebat: periculum quoq; minabātur:ſiquis eos ab aſſumptione ſua reuo
care uoluiſſet & inſtabant ſuam libidinē magis explere:quam imperantiū ſubiacere cō
ſiliis.Graue nāq; illis uidebat̄: ſi cum Herode uiuēte amicis priuati fuiſſent:eodē mor-
tuo nullā ultionē fieri mortuoꝝ.Illud enim iuſtum legytimumq; dicebant:non ꝙ ra-
tio dictaret: ſed ꝙ eorum libidini uoluptatē poſſet afferre:ſatū ad prouidendū: quātū
illis eſſet ex ea re periculū naſciturū.Plurimis itaq; ab Archelao miſſis:ut tumultum ſe
ditionemq; mitigarent aliis ex regis perſona loquentibus aliis aūt ex illius quidem ſen
tentia: ſed ueluti ex ſua mente monentibus: illi nullū poenitus aduertebāt:ſed amplior
fremitus:& turba moue batur:cōcurrente ēt plurima multitudine:ꝙ illa tempeſtate iu-
deis dies feſtus iminebat:quando azima ſecūdū obſeruationem paterni moris exercēt.
Paſcha eni illa feſtiuitas uocitatur:ad recordationem & memoriam exitus ex aegypto:
& ſacrificatur ab eis illo die cum alacritate magna pecudū etiam numeroſa multitudo:
quanta in nulla alia ſolēnitate.Concurrit ergo ex uniuerſa regione magna copia popu
lorum:plures ēt ex montāis locis adueniūt:religionē numini ſoluturi.Sed iuuenes qui
ſeditionē excitauere:iudā mathiamq; lamentantur:ueluti doctores expoſitoreſq; legis
antiquae:& ꝑſiſtebant in templo:ſuffragione quoq; uictualium abunde ſubſiſtente.Nā
ſeditioſis hominibus turpe nō ducebatur ab aliis cibos expetere.Auxius āt Archelaus
ne in deterius eorum ꝓceſſiſſet audacia:cohortes deſtinat armatoꝝ cū qbus ēt tribunū
militarē mittit:ut eoꝝ coherceat īpetum: & primū quidē:ut illos ſediciosos repellerent:
& ab alia multitudine ſepararent.Sed uenientibus militibus:illi ſeditioſi cū ingenti ala
critate: excitata ſecū etiam turba:ſuper tribunum ac tota ꝑſidia cum uoce magna inui
cem hortantes impetunt faciunt:ex quibus plurimi fuſi:pauci autem cum tribuno ſau-
ciati diffugiunt.Archelaus autem cuncta peſſumdare cenſebat niſi multitudinis illius
impetum frangeret:tumultumq; illum reſecatum extingueret.Cunctam igitur mittit
militiam:ut eos qui ſibi in templo habitacula conſtruxerant:exinde repellerent.Cedū-
tur itaq; ab ęquitibus circiter tria milia hominum: reliqua uero in montes proximos re
fugit multitudo.Cęterū ex edicto cunctos ad ſuas regiones diſcedere iubet Archelaus.
Quiq; continuo diſceſſerunt: feſtiuitatem deſerentes minime celebratā:maioris timo-
re periculi propulſati:licet eſſent in mortis temeritate pręcipites.Interea Archelaus ad
mare proximum cum matre deſcendit: Nicolaum ſecū & Ptholomeū habens: & ami-
corū plurimū comitatum:Philippoq; fratri omnia gubernanda dereliquit; domum ei
regnumq; commendans.Salomę quoq; ſoror Herodis cū eo ſimul egreditur:omnem
ſecum ducens pro ſapiam:ad hęc ēt plurimi cognatorū:uerbo qdē:ueluti cum Arche-
lao conlaboraturi:ut ei regnū a Caeſare firmaretur:re aūt uera:ut aduerſus eū niterent̄:
maxime illa quae ab eo in templo geſta ſunt accuſando ꝓponere.Obuiā fit Archelao
Sabinus caeſaris curator:earū rerum quas in ſyria poſſidebat:in iudeam ꝑgens:pro con

ſeruatiōe theſauroꝝ Herodis.Quē uarus ab hac intentione reuocauit:ꝑ Ptholomeum
qui tranſibat ab Archelao conuocatus.Sabinus ergo uari gratia neq; arces obtinuit q̄
cūq; fuerāt i iudeoꝝ ciuitatibus cōſtitutę: neq; theſauros cōſignauit:ſed oīa ſub iure di-
miſit Archelai:donec quid de his Cæſari uideretur agnoſceret.Proinde in Cæſarea ſe ſu
ſtinuit ſic enim repromiſerat ſe eſſe facturū. Cap.XIIII.

ſ Ed cū romā nauigaſſet Archelaus:uarus prexit Antiochiam:Sabinus aſcendit i
hieroſolymā:& aulas regias obtinet:euocanſq; omnes oppidorum præfectos:&
quotquot rerum diſpenſatores fuerāt ratiocinari cœpit:& arces ut ſibi traderent
multos expetere.Ex hoc iam illi quos prefecerat cuſtodes Archelaus:mandata eius i-
plere non poterant:ſed cuſtodiebant oīa ſecundū interdicta Sabini:uſq; ad Cęſaris ꝑce
ptū.Nauigat ēt romā in illis diebus antipater Herodis filius:regnū etiā ipſe petiturus
hortatu Salome & ꝓmiſſionibus incitatus dicentis:iuſtiores cauſas illum habere Ar-
chelao ad regnū ꝑcipiendum ꝙ primū teſtamentum in quo is ſucceſſor regni fuerat cō
ſtitutus:firmius:qa illud ſanamente feciſſet Herodes: hoc aūt iam ſenſu pra ualitudine
diminuto cōſcripſerat.Ducebat ſecum etiā matrem:& fratrē Nicolai Ptholomeū:ami-
cum Herodis ſatis honorabilē: ſed ēt ſibi ualde gratiſſimum atq; fauentē.Maxime aūt
eum incitabat ad regnū yreneus rethor uir opinione clarus:& ad dicendum acerrimus.
Idcirco ēt freti:eos qui ꝑſuadebant cedendū archelao:ſiue ꝙ regio teſtamento ſucceſſor
fuerit inſtitutus:ſiue ꝙ maior natu eſſet aduertere contēdebant.Sed cū romā ueniſſent:
omnes cognati ab Archelao diſcedentes ad iſtū conueniunt:non beniuolētia circa eum
aliqua couſtricti: ſed odio quo aduerſus Archelaum irritabant̄.Maxime āt libertatem
deſiderabāt: & romanorum iudices magis:q̄ reges ꝓprios habere cupiebant.Quod ſi
hoc minus ꝓcederet:antipatrū magiſq̄ Archelaū ſibi regē cōducibilius ęſtimantes:ipe
trare laborabant.Sabinus quoq; accuſationē Archelai apud cęſarē depoſuit. Inter hęc
cæſar ſuſcipiens ab Archelao litteras:in quibus iura a patre ſibi relicta ꝓpoſuit teſtamē
tū quoq; cognoſcens:& ratiocinia theſauroꝝ herodis cū anulo conſignatorio quē Ptho
lomeus apportauerat:cœpit cōſpicari quē ordinandū ratio poſtularet.Legēs quoq; lit
teras uari & epiſtolas Sabini:ſummā quoq; theſaurorū uel quid pecuniæ per ſingulos
annos īpenderetur aduertens litteras quoq; quas antipater pro regno ꝓmerēdo trāſmi-
ſerat recenſens,cōgregabat ad cōſultandū oēs ſenatorii ordinis:& amicos i q̄bus etiam
Caiū filiū Agrippę:& Iulię ſuę filię adoptiuū.Deinde illis oībus in cōceſſum iductis:co
piā facit:ut quiſq; de quibus moneretur ediceret.Ibi primū Salomę filius antipater dicē
di potentiſſimus:& Archelao ſatis infeſtus: hmōi uerba locutus eſt: dicens Archelaum
uerbo q̄dem pro regni petitione ſe fingere laborare:opere uero oēm regni potentiā poſ-
ſidere:anteq̄ ei a cęſare in quo cūcta poteſtas ſita eſſet indulgeret̄.Huius teſtimonium
eſſe dicebat eius audaciā:quā ꝓſumpſerat in die feſto multos interimere.Qui ſi iniuſtū
aliquid geſſiſſent:aliis iter eos deberet ulciſci:qui eos poſſit legitima & ordinata ptāte
cōpeſcere:& non ab illo tantā cędē fieri oportere.Qui ſi ut rex illud feciſſet:contumeliā
grandē cęſari intuliſſe firmabat ꝙ ignorās q̄d de eo adhuc diſpoſiturus eſſet regia iam
uti ptāte ꝓſumeret.Si āt uti priuatus illa geſſiſſet:amplius eū deliquiſſe narrabat:ꝙ re-
gnū nō poſſidens:ſupplicia quibuſlibet intulerit:de q̄bus decretū cęſaris debuit expe-
ctari.Opponebat illi ēt iudicum militariū mutationes & ordinationes:ad hęc ēt illū in
ſolio regali & cās plurimas iudicaſſe:ac determinaſſe ꝓclamabat: tanq̄ a rege legitime
ius ptātis integrū poſſidente petitionū quoq; plurimorū ꝓmiſſa publice facta memo-
rabat:nec quid eū āplius iuris ac ptātis habiturū:dū i regno a cęſare firmaret̄. Oppōe
bat illi ētiā ꝙ ex hyppodromio uictos ſpōte dimiſerit:& plurima alia:ſiue q̄ facta fuerāt

ſeu q̃ facta qdē non erant:ſed credibilia uidebãt̃ pp naturam ſui:quod fieri poſſe iudica
batur a iuuene:tum ēt ab accenſo regnãdi cupidine. Dicebat ēt luctum eum patris pe
nitus neglexiſſe:prohibitos quoq; oēs a rege cũ moreret̃ uidendo: unde initiũ quoq; ſe-
ditionis affirmabat exortũ:q; eũ uidebãt circa patrē ſuũ mortuũ q ei multa & magna
bona ꝓſtiterat tam nequiter cõſeruari:ut uelut in ſe lachrymas per diē publice confingē-
tem occulto aula uoluptate regni pcepti perfrui & noctes ĩ deliciis agitare:erga caſarē
quoq; hmõi ſe ꝓbiturũ archelaũ:cũ ei regnandi iura tribueret:qualē ſe circa patrē exhi
buiſſe cognoſcit̃:tripudiare nãq; & cantus exercere in morte patris:tanq̃ ſi hoſtis aliqs
interiret: & q; nũc aduenifſet ad cæſarē calliditate uſum dicebat:ut ſi regni pcipere fir-
mitatē deſiderare ſimularet:cũ oĩ iam uſus eſſet ptãte:quanta illi nec amplior a cæſare
rege domino poſſet attribui. Maxime uero eadē quę in tēplo facta fuerant uerbis exag-
gerabat:& impietatē obiectabat:q; ĩ die feſto ſacrificiis diuinis inſtãtibus:multa milia
hoĩum cęſa fuiſſent: in qbus multi peregrini plurimi inſontes ĩdigne miſerabiliter occu
buerint:tēplũ quoq; plenum cadaueribus mortuorum:nõ alienigena forte perimente:
ſed eo q ſe regni iura legitime percepiſſe iactabat. Vnde apparet inqt illud opus crude-
litatis libidine peregiſſe:ut integre ſe plenũ tyrannidis negociũ proſecutum eſſe teſtet̃
per iniqtatem admiſſam qua cunctis hoĩbus conſtaret odibilis. Feſtinabat enĩ quoquo
mõ regnũ accipere:ſciens q; pro ſui merito nunq̃ poſſet uel in ſomnis regiam ptãtem le
gitimo iure ꝓmereri. Nã & patri ſuo certos eſſe ſuos mores agnouerat:unde ſe regni ab
eo ſucceſſorem diſponi ꝓculdubio deſperabat: niſi per egritudinem ac morbos quibus
non ſolũ corpore confecto defecerat:uerũetiã animo parũ ualido erat. Cæterũ quando
mens eius ſoſpes fuiſſet & ſana. & corpore forti ut digne ac merite negocia cũcta diſpo
neret:in antipatrũ poteſtatē regnandi contulerat:teſtamento iure legyttimeq; cõfecto:
nã qualis porro rex iſte poſſit exiſtere: q aut contento Cęſare ius ſibi totius poteſtatis
arripuit:aut ſi a Cæſare ſe dominũ fieri:& ab eo regnũ ſperabat accipere: cur ciues ſuos
ſine illius præcepto priuatus adhuc:& in tēplo die feſto inſtante tã crudeliter interemit.
Et Antipater quidem huiuſmodi uerba locutus:teſtes etiam introduxit:& plurimos ex
cognatis:per quos ſua dicta firmaret. Cũque is loquendi finē faceret ſurgit Nicolaus ꝓ
Archelao uerba facturus:dicebat namque illa quidem que in tēplo contigerant:potius
eorum qui paſſi ſunt quam Archelai poteſtate contigiſſe:ſiquidem tantum eos facinus
aggreſſos fuiſſe:ut non ſolum iniurias contumeliaſq; iactarent:ſed etiam eos qui deuoti
humiliterq; uiuere diſponebant:ulciſci pertenderent. Cunq; hoſtilia multa operarentur
uerbo quidem aduerſus archelaũ:rei aũt acerbitate aduerſus cæſarem:neceſſariũ arche-
laus iudicauit:ut eós ab ĩſolentia & improbitate reuocaret. Sed illi eos quos Archelaus
ad ſedandas turbas miſerat:ĩterimere feſtinabant:ſine ulla dei uel loci uel feſtiuitatis re
uerentia. Mirari ſe ſane dicebat: nõ confundi antipatrũ:q; talium defenſor exiſteret:dũ-
modo inimicitiæ ſuæ quã contra archelaum gerebat libitum faceret:& odio magiſq̃ na
tura iuſtitiæ iudicaret: illos purgare geſtiendo qui cuncto ſcelere aduerſus ſuos princi-
pes arma corripuerint. Cętera uero de quibus archelaũ accuſauerant:in eos ipſos accu-
ſatores referebat:dicens nihil ſine ipſorũ conſultatione uel cõſenſu factũ: geſtumue fuiſ
ſe:ſed aĩo lędendi nũc in tranſuerſum ab equitate diſcedere. Nã neq; ſcirent taliter res eē
diſpoſitas:qualiter accuſabant:ſed ad inuidiam archelai cũcta deprauare:& tantã illos
cupidinē inuaſiſſe obſiſtendi archelao:uiro quidē cõſanguinitate ꝓpinquo:cõuerſatiõe
aũt eis familiari per omne tempus adiuncto. Teſtamentũ ēt patrē ſana mente conſcri-
pſiſſe narrabat:firmiuſq; illud eſſet quod poſterius fuiſſet ſcriptũ:q; ĩ hoc poſteriore do
minũ cunctæ ordinationis cęſarē cõſtitueret:quē minime illoq; improbitatem imitatu-

rum dicebat:qui herodi iniuriā faceret:in cuius uita oībus eſſent bonis omniq; poteſta
te pfuncti.Nunc aūt ad cōtumelias qdem uoluntatis eius & intellectus in oībus feſtina
rent:ſed nequaq̄ cæſarē iniurias illius uiri admittere:qui & amicus fuerit & auxiliator:
& oīa in ſua poteſtate dimiſerit: neq; pati ut teſtamentū eius ſolueret̄ : quod de ſua fide
fretus ſcripſerit:neq; uirtutē cæſaris imitaturā eſſe illoꝝ: accuſatoꝝ:criminatorūq; neq;
tiam:fidem eius in oī mundo ad exemplar ꝓpoſitam & indubitatā cunctis gentibus cē
referebat: unde nequaq̄ poſſit herodi alienationē & furiā mentis aſcribere:quē per mul
tum tp̄s optime regnū geſſiſſe cognouerit:ſucceſſionēq; optimo filio dicaſſe:ſed neq; iu
diciū regis circa electionē ſucceſſoris peccaſſe firmabat: imo magis prudenter & opti-
me iudicaſſe:q; oīa ad uolūtatē:poteſtatēq; cęſaris redegiſſet.Poſtq̄ hęc Nicolaus enar
rauit: & finē loquendi fecit:cęſar Archelaum ſibi ad genua procidentem cum honorifi-
centia ſubleuauit:pronuncians eum dignum regni perceptione:magnūq; ſuę mētis mo
mentum gratiamq; declarauit.& non aliter eſſe ſe facturū:niſi quęcūq; teſtamento cō-
tinerentur.Interea cūcti Archelao fauere:non tamen certum aliquid fuerat definitum.
Igitur facta ſolutione confeſſus apud ſeipſum cæſar cōſiderabat:utrūne archelao regnū
cōfirmare deberet: an omni herodis generi diſpertiri. Interea mater Archelai morbo ꝑ-
grauata defungitur:ſed ēt a uaro qui in ſyria militię magiſter erat:litterę ueniunt:ſigni-
ficantes ſeditiones deceſſioneſq; iudeorū.Poſtq̄.n.Archelaus nauigauerat:cuncta gens
uariis moribus fuerat:tumultuatiōibuſq; turbata.Sed uarus adueniens eos q causa ſedi-
tionis extiterant:ſuppliciis & tormētis adegit:rebuſq; compoſitis in Antiochiā repeda-
bat: unū ordinē militum in hieroſolymis derelinquens q iudeis ſi forte aliquid ſeditiōis
molirent̄:obuiam irent:ſed nec ſic tn̄ ſeditio terminat̄.Nā poſtq̄ uarus abſceſſit, Sabi-
nus curator cęſaris illic remanens iudeos cœpit opprimere: ex militia ſibi multos armi
geros faciens:quoꝝ: ſatellitio aduerſus iudeos affligendos utebat̄. Vnde illi perturbati
ad ſeditiones excitandas neceſſitatē cogebantur. Cap.XV.

ſ Ed ēt arces uiolenter obtinuerat:& theſauros regios ſcrutatus ſumpſerat lucrorū
& rapinarū cupidine concitatus.Imminente igitur penthecoſte: feſtiuitas nāq;
hæc apud nos ſic paternaliter appellat̄:nō tantū religionis gratia: quantū indi-
gnatione ſuccenſi pp improbitatem & oppreſſionē Sabini multa milia cōgregata ſunt
hominum galileoꝝ: & hierichūtinoꝝ: immēſa multitudo:& quotquot trans iordanē flu
uiū habitabant:ſed ēt incolarum magna manus adunata:qui plus aliis incenſi: in ultio
nem ſabini conſpirauerant.In tres itaq; partes diuerſa loca occupant.Et una qdem pars
hyppodromū tēuerat. Cæterarum uero duarum altera pars ab aquilone uſq; ad auſtrū
uerſa circa templum erat: altera uero ad orientē loca poſita detinebat.Tertia uero pars
hyppodromū:ſicut diximus ad occidētē occupauerat: quo loco etiam aula regalis ex-
tabat.Erat autem illius tota feſtinatio ut romanos incluſos obſeſſoſq; conſtringerent.
Sed ſabinus timens tā ēt multitudinē eoꝝ:q̄ mobilitatē igenii:quippe quibus mors cō
tentui erat:dummodo cœpta perficeret confeſtim ſcribit ad uarum:poſtulans:ut q̄ citiſ
ſime ſubueniret:in magno picūlo eſſe cunctā a ſe ibi militiā derelictā:ipſe aūt altiſſimā
turrim arcis aſcendens cognomento faſelum:in honore fratris herodis faſeli edificatam
atq; ita nominatā:qui in prœlio parthorum defecerat:ānuebat romanis: ut iudeos exe
untes aggrederentur:cumq; ipſe neq; ad amicos auderet ullo pacto deſcendere:alios an̄
ſe p ſuarum facinore papinarum mortem hortabatur appetere.Sed romanis egreſſis cū
fiducia:pugna utrinq; aſperſa ſatis exorta eſt:& licet romani opere bellico: & experien
tia ſuperiores exiſterēt:& plures ex iudeis occūberēt:obſtinatio tn̄ iudeoꝝ nequaq̄ tādi
ra belli facie frangēbant̄:ſed circūeuntes pene tēplū aſcendūt in porticus quæ fani areā

continebant:& ibi multũ prœlium ꝓfligatur:ſaxa q̃dam manibus uoluebant: q̃dã fun
dis uel tormentis cæteris emittebant:ad hęc ẽt cũ arcubus intermixti romanorũ pluri-
mos ſauciabant.Nã oportunitate loci iudei ſuperiores extiterãt.Romani uero ĩ incerto
poſiti:nec ictus ancipites euitare : nec hoſtẽ ullis iaculis poterant uulnerare.Proinde cũ
in huuc modũ nõ breui tpe pugnaretur:poſtremo romani impune ſe talia perpeti:ignẽ
porticibus ſubmittunt:iudeis quia ſemꝑ porticus erant non ſentientibus:ignis porro a
plurimis appoſitus:cõtinuo ĩ flãmas exeſtuat:tectaq; corripuit: quoꝝ materies: q̄ erat
cum pice ceraq; puncta:& in ſupficiẽ deaurata:ignẽ cõfeſtim ſuſcepit:quo incendio opa
illa magna & admiratione digna diſpereunt.Sed ẽt eos qui ſuꝑ porticus propugnantes
aſtiterant:repẽtinus corripit: & iſperatus iteritus:alii ſimul cũ tectis concidentibus peſ-
ſum ibant:pars hoſtiũ confixi perire uulnerati:pleriq; defectu cõſilii: & ſub talis cladis
ſtupore:aut igni ſeſe cõtradunt:aut gladiis abuſi ſuis intereunt:ut malũ quaſi quo ſe ui-
debant circũſeptos effugerent.Quotquot aũt retrorſum uia qua aſcẽderent recurrẽtes
a ruina uel incẽdio liberant̃:a romanis cõtinuo ſine ullo negocio necant̃.Quippe nudi
armis & animi timore ſoluti:ueniebant ĩ manibus romanoꝝ.Proinde ex cũctis q̃ tecta
cõſcenderant:nullus ualuit pœnitus euadere.Romani ãt ꝑ illud ĩcendiũ in fiduciã ſuble
uati:interius ꝓgrediunt̃:& erariũ ubi tẽpli opes ſeruabant̃ arripiunt:& plurima qdẽ a
militibus furata ſunt Sabinus aũt uix inde quadringẽta talenta ĩ publicã ualuit rationẽ
cõquirere.Interea iudeos plurimũ cõtriſtabat tã ĩteritus ſocioꝝ q̃ erarii: anathematũq;
direptio:& tñ quotquot eoꝝ uel peruerſitate mẽtis obſtinati uel pugnaces promptiq;
conſtabant:aulam regiam undiq; uallantes:minabant̃ incendiũ:& cunctos ibidẽ una
interitui dare.niſi celer abſceſſiſſent.Nã ſe quoq; copiam illis exeundi ſi id eligerent da
turos.Sabino quoq; ſi ẽt ipſe uellet exeundi tribuere facultatẽ:pollicebantur.Dum iſta
geruntur:nõnulli ex regiis militibus ad iudeos tranſeunt.Rufus aũt & Gratus tria mi-
lia pugnatorũ ex militia herodis ſub ſe habebãt: uiros corpore exercitatos & ſtrenuos.
Cum his igitur oĩbus ſeſe romanis adiiciũt.Rufus ẽt equites aliquãtos habebat : ipſos
quoq; ſecũ romanis auxilio duxerat. At iudei obſidionem minime negligebant:ſed etiã
menia cuncta circuibant:hortabanturq; oẽs ut illam oportunitatẽ ſe ſaluandi: & ĩ liber
tatẽ paternã reſpirandi non perderent.Sabino uero optabile fuit:ut egrediens abſcede-
ret:ſed cõmittere ſemetipſum non audebat:ſuoꝝ conſideratione factorum:& q̄ hoſtes
admodũ infideli mente eſſe cognouerat:ſimul etiã uari ꝓ̄ſtolabatur aduẽtũ:cũq; ſi ad-
eſſet obſidionem illam eſſe ſoluturũ.Ea tẽpeſtate etiã alia plurima:turbis tumultibuſq;
pleniſſima ꝓuenerunt:quę totam iudeę regionẽ grauiter deſolabãt . In q̄buſcũq; nãq;
locis:alii lucri cupiditate concitati: pars inimicitia iudeorũ ad excitanda bella ferebãt .
Militauerunt quondam Herodi duo milia hoĩum hincinde congregatorum.Hi ergo ĩ
unũ collecti:& ſeorſum a cæteris decedentes:aduerſus regios milites pugna cõgrediũ-
tur.Vtebantur aũt alcibiade duce:Herodis nepote:quem ſibi ꝓ̄fecerant:qui tam ĩ cam
pis ad pugnã ſtrẽnue ferebatur:q̃ in locis aſperis arte ꝓ̄ualebat: ꝓpter experiẽtiam quã
ex uſu belli perceperat.Iudas q̄dam erat filius ezechię ꝓ̄poſiti latronũ:qui multũ quon
dam ꝓ̄ualuerat:ſed tẽporibus herodis cũ magno fuerat labore deꝓ̄henſus.Iſte igitur iu
das circa ſeforim galilcę congregans multitudinẽ uiroꝝ ꝑditoꝝ:atq; deſperatoꝝ: cum
eis aulã regiã pugnaturus iuadit.Ex qua copiã armoꝝ:q[illegible]cunq; ille locus habebat
abripuit:exinde ſuos omnes armat ſumit etiam cunc[illegible]s quę ibidem pro cuſtodia
fuerant derelictę . Hic terribilis uniuerſis effectus e t . Nam huc atq; illuc agebat:&
ducebat exercitum:libidine rei maioris accenſus:& emulatione regnandi ſine ulla uir-
tute ullaq; prudentia:ſed ad uim inferendam tantum : & ledendum pronior & procli-

uis extabat:ſperans ex hoc ſibi dignitatẽ gloriamq; uenturam. Extitit erat quoq; Symon
ſeruus qdem Herodis regis: uerũ decorus uir magnitudine corporis ac fortitudine prę-
ſtans cui magna fuerant credita cõmiſſaq; negocia:is igitur rerũ itemperantia ſubleua
tus:diadema ſuo capiti p̃ſumpſit iponere:& aliquanta multitudine congregata:rex ꝓ-
nunciatur iſania ſimul:furiaq; populoꝝ:ſed ẽt ipe dignũ ſemetipſum exiſtimans ſuper
omnes q regnũ ante geſſiſſent: aulã regiam i hierichunte ſuccẽdit:& oĩa quæ ibi habe-
bantur abripuit. Multa itaq; in diuerſis locis per uniuerſam ꝓuinciã:ubi regia conſiſte-
bant tabernacula cõburebat:cũctaq; exterminio dabat:ignibus cõcremãdo. Ampliora
quoq; iſte gereret:& amplius ab eo illa regio deleretur: ni celeriter mutatio contigiſſet:
nã exercitus militum regioꝝ q ſe romanis addiderat:tota manu:totaq; uirtute congre-
diens: occurrit Symoni:ubi multa ui die longo certatũ. Sed plures q ex locis trans iorda
nẽ cũ Symone fuerant congregati:neq; ordinis:neq; diſpoſitiõis bellice gnari: ſiqdem
temeritate magiſq̃ diſciplina pugnabãt:a regiis occubuere militibus:ſed ẽt ipm Symo
nem p fugas ſe & per mõtis fauces ſaluari cupiẽtẽ Gratus occurrens:caput ei abſcidit.
Incẽſus eſt ẽt illis diebus ſuper iordanẽ locus nomine emachoes a qbuſdam hoibus Sy-
moni cõſimilibus. Sic igitur i illa gente multa demẽtia uagabatur: propter quod regẽ
proprium non habebant:q populum uirtute ac moderatione diſponeret:& ꝓpter quos
alienigene irruperant: per quod ſeditioſe mentes occaſionem accipientes:ad bella cõci-
tanda ſuccenſę ſunt: intentiõe ſola deuaſtandi & aliena rapiendi. Cęterum & athonges
uir neq; generis dignitate cõſpicuus:neq; uirtute decoratus:ſed opũ tantũ confiſus abũ
dantia (Paſtor enim erat iſte:& cunctis in oĩbus rebus obſcurus:ueꝝ magnitudine cor
poris & robore præualens) auſus eſt ẽt ipſe in regni conſpirare potentiam. Erant qppe
illi fratres quatuor ẽt ipſi corpore magni:& de fortitudine gloriãtes:& ex hoc credebãt
ſeſe regnum oĩbus modis obtinere:nam unuſquiſq; eorum turmã propriam ductabat.
Congregatur itaq; ad eos plurima multitudo. Et illi qdem ductorũ fungebãtur officio:
& ſicubi opus erat diſcurrebant:bellicos exercendo cõflictus. Ille uero diadema ſuo ca-
piti circũponens:ad conſultandum concilium conuocabat:ut qd facto opus eẽt decer-
neret. Videns autẽ cuncta in ſua poteſtate: coepit inſania ferri maxime ꝙ rex a populo
uocabatᷣ:ꝙ ſibi ad regendũ q̃ uellet nihil eſſe ipedimento cernebat. Deniq; tã ipſe quã
fratres eius magna conſpiratione frementes:odio romanorũ & regiorũ militũ bellũ ge
rere feſtinabant. Nã equaliter aduerſus utroſq; infeſta mente ferebantᷣ:aduerſus regios
qdem milites propter iniurias:quas eos ſub Herode perpetraſſe reputabãt:aduerſus ro
manos aũt ꝙ eoꝝ in præſenti poteſtas exiſteret. Igiᷣ aſperitas huius mali tpe percurrẽ
te creſcebat:nulluſq; interitum poterat euitare. Nam alios quidem ſpe lucri extermina-
bant:alios aũt occidendi conſuetudine perimebant. Incurrunt ẽt aliquando romanoꝝ
turmæ circa emmaũ: & circũdãtes Arium centurionem qui ductabat exercitum:qua-
draginta ex eis uulnerauerũt q fuerant manu excitatorie meliores: cæteri uero timore fu
gientes: a grato q multitudinẽ regiæ militiæ ductabat defenſati ſaluanᷣ:ſuos mortuos
relinquentes. Et multa parte diei romanæ legionis milites inſequentes plurimos ſaucia
bant:ſuperanᷣ tamen poſtea: & cõpręhenduntur:alius qdem cum grato cõfligens:al-
ter aũt cũ Ptolomeo. Maiorem uero fratrem Archelai milites comprehendunt. Nouiſ
ſimus aũt eoꝝ ſup his q [illegible] gebant merore cõfectus heſitare coepit, qualiter ſaluareᷣ.
Nã ſe ſolum remanſiſſe ce [illegible] & omni manu militum ſpoliatũ:fidei patruelis arche
lai ſe cõmittit ac tradit:ſed hęc quem poſtea contigerunt. Igitur ſic iudea latrocinantiũ
facta fuerat habitatio. Si qs enim manũ aliquã cõgregaret:q̃ ſecũ ad ſeditiones facien-
das conſpirare præſumeret:ſtatim rex efficiebatur:exurgens ad cõmunem regionis in-

teritũ. In breui q̃dem & in minimis rebus iudei romanis noxii cõſiſtentes: inuidia tamẽ
contribulium ciuiũq; ſuorũ ad oĩa nequitię opera ferebantur. Interea uarus mox ubi q̃
geſta ſunt Sabino ſcribente cognouit: timens illi legioni quam in hieroſolymis dereli-
querat: duas reliquas legiones aſſumens: tres quippe in Syria fuerant cõſtitutę: aſſumẽs
ẽt equitũ alias quatuor: & auxilia q̃ reges tetrarchę diuerſi mandauerant: maturabat p̃
ſidium illis qui in iudea obſidione tenebanẽ afferre. Dicebant aũt omnibus q Ptholo-
maidam pergeret. Dant illi ẽt bericii tranſeunti ſubſidiũ mille quingentoꝝ uiroꝝ. Man
dat illi & arethas quoq; petreus: qui odium circa Herodẽ & amicitiã ãt cũ romãis ad-
duxerat non paruam peditũ & equitũ manum. Congregato itaq; in Ptolomaida omni
exercitu: exinde patrẽ filio tradens: unũ amicorum ſuorũ deſtinat galileos expugnatũ:
qui ſuper Ptholomaidã habitabant, Ille aũt galileã igrediens: magna ui pugnare coe-
pit. Et primũ ſeforin capiens: habitatores q̃dem oẽs captiuos abduxit: ciuitatẽ aũt igni
bus tradidit. Varus aũt Samariam cum omni manu ingredit̃: ſed a ciuitate abſtinuit:
erat enĩ crimine ſeditõis imunis: ſed quodam uico Ptholomeiarus noĩe collocat: quẽ ui-
cum arabes odio Herodis hoſtili more cõburũt. Iter quoq; agentes: alium uicum ſaſſo
noĩe: magnũ atq; opulentũ: iidẽ arabes cõprehendentes: incendio cõcremarũt: & qua-
qua uerſum exercitus ibat: igne cũcta & cęde teplebant̃: ſuccenditur ẽt emmaus caſtel
lum: uaro iubente gratia mortuorum. Hinc itaq; ĩ hieroſolymam tendit. Illi porro q ad
obſidiones fuerant congregati: faciem ipſam non ferentes exercitus: paſſim cũcti diffu
giunt: imperfecta ſeditionis opera relinquentes: q uero in hieroſolymis fuere iudei: uaro
grauiter incuſante: excuſatiõibus diuerſis ſemetipſos purgare nitebantur: q multitudo
illa ꝓpter feſtiuitatẽ fuerit cõgregata: bellũ ãt nequaq̃ ex eorum ſnĩa contigiſſe: ſed te-
meritate aduenarũ fuiſſe cõmotum: ſeipſos aũt cum romanis obſeſſos potius q̃ obſiden
di geſſiſſe propoſitum. Venerunt aũt in occurſum uaro Ioſeppus herodis regis nepos:
& gratus atq; rufus oẽm exercitũ quem ſub ſe habebant: ſecum pariter adducẽtes: oc-
currunt ẽt romãi: qui obſidione tenebant̃. Sabinus ãt nõ uolens in faciẽ uari uenire: ex
alia parte hieroſolymis egrediens: mare uerſus abſceſſit. Interea uarus per oẽm regionẽ
partem militię mittit: quęſitum eos qui cauſa ſeditionis extiterant. Dep̃henſis aũt q ma
nifeſtabantur: alios qui cauſa mali extitere ſuppliciis cruciabat: quoſdã uero dimittit: in
q̃bus culpa leuior inuenitur. Fuere aũt qui ꝓpter hanc cauſam in crucẽ acti ſunt: ferme
duo milia hoĩum. Hoc igitur modo rebus collectis: atq; cõpoſitis: maximã partem mi
litię ad ſedes ꝓprias dimittit: grauem eam illis locis exiſtimãs: nã ĩ plurimis exceſſerãt:
& eius iura contẽpſerant lucroꝝ ac rapinę cupidine. Ip̃e uero decem milia iudeoꝝ ĩ unũ
locum fuiſſe congregatos audiens: feſtinus occurrit: ut eos cõprehẽderet. Illi aũt anteq̃
cõp̃henſi fuiſſent: ſemetipſos tradidere hortatu aciabi. Tunc uarus multitudini q̃dem
ueniã contribuit: ipſos aũt ductores: qui cauſam ſeceſſionis excitauerant ad Cęſarẽ mit
tit. Caeſar uero pleroſq; ex eis dimittit: illos autẽ qui Herodis cognati fuere: ſuppliciis
adegit: q nullum iuſtitię gerentes reſpectum: cõtra familiares & ſanguineos arma ten
tauerant. Et uarus quidem iſta diſponens: & ꝓpter ꝑſidia unam legionem quã ẽt primo
dimiſerat hieroſolymis derelinquens in antiochiam repedare feſtinat. Cap. XVI.

Rchelao uero apud romam cõmorante: alioꝝ negocioꝝ principia pullulabant:
a quoꝝ hęc erat cauſa. Venerat Romã legatio iudeorũ: ſuper octo milia hoĩum:
petentiũ ut ſuis legibus uiuerẽt: & legati q̃dẽ q ex decreto totius gentis fuerant
miſſi q̃nquagita fuere. Cętera uero multitudo romę ad eos uenerat. Caeſare ãt cõcilium
faciente cum amicis: cęteriſq; romanorum primatibus: & ĩ Appollinis templum cõgre
gante: quod ab ipſo fuerat magnis opibus ĩpenſiſq; fundatũ, Legati q̃dẽ cum uniuerſa

multitudine indigentiũ iudeoꝝ: cãm acturi cõueniũt. Archelaus aũt ecõtra cũ amicis
aderat. Quotquot uero regis fuere cõſanguinei: ab archelao per odiũ ſeparantur: iudeis
aũt aduerſus eũ conſociabãtur: nõ tñ ſemetipſos publice demonſtrabant: graue putan-
tes: & ad confuſionẽ ꝓpriã pertinere: ſi ante cæſarẽ cõtra cõſanguineũ & familiarẽ loq
præſumerent. Aderat ẽt philippus de Syria ueniens: uari concitatus hortatu: prima qdẽ
cã ut fratri adeſſet. Nã ei plurimũ uarus fauebat. Enimuero arbitrabatur: qa illo regno
ſoluto ꝑ partes: poſſet diſtribui: ſiquidẽ plures eẽnt: qui ſuis legibus uiuere poſtulabãt.
Vnde uero Philippum hortabaẽ ut pro ſe laboraret: quo poſſet ẽt ipſe partẽ aliquã re-
gni percipere. Data igitur iudeoꝝ legatis copia dicendi: cœperũt pro diſſoluẽdo regno
multa loqui: & primũ ex iniquitatibus herodis argumenta multa ſumere: dicẽtes eum
nomine tantũ fuiſſe regẽ: re aũt uera tyrãnidis facinora perpetraſſe: & multã per eũ de-
ſolationẽ rerũ factã eſſe iudeoꝝ: naturaliter eũ ẽt ad nouitates inueniendas ꝓnum fuiſſe
ꝓclamabant: & tantos qdẽ iudeoꝝ eius crudelitatibus interiſſe: quãtos nunquã ex hi-
ſtoria ꝑiſſe cognoſcerent: ſed multo amplius ſemet qui uiuerent infœliciores exiſtere: nõ
ſolum eis qbus oſtenſione uultus aſper: & indignatiõe mẽtis terribilis apparebat: ſed ẽt
eis qbus ſubſtantias ſuas arripuit: ciuitates qdẽ extraneas & ab aliẽigenis habitatas eũ
ornare & locupletare: cum perditõe & exterminio eorum qui ſub eius regno habitabãt:
omnem gentem penuriꝺ & neceſſitati contraditã: cũ paucis ãt regno deliciiſq; frueref:
plurimos quoq; ex nobilibus ciuitatibus: & nobili natos genere ꝑimeret: nullis ratio-
nabilibus ſubſiſtentibus cauſis niſi ut eoꝝ ſubſtãtias rapuiſſet: & quib⁹ uitam fortaſſe
cõceſſiſſet: rerũ ſuarũ amiſſione damnaret. Iam uero exactiõibus inquiunt functionem
aliam quidem pro muneribus publicis cũ augmentis annalibus exigebat: alia uero lu-
croꝝ gratia poſt functiones a ſeruis exactoribus: uel amicis eius diripi ſolere cauſaban
tur: nec ſolum iſta quæ ad damnũ auri & argẽti ꝑtinebãt agi: ſed uirgines ẽt corrumpi:
matronas pollui: q̄ pudorẽ ſui tacebãt: ſicut ab illis q gerebant deſiderabatur qui uideli
cet facinora ſua timebant: ne in publicum proderẽtur: tantaſq; ſub herode ſe iniurias &
cõtumelias paſſos fuiſſe quantas nec ulla beſtia poſſet ingerere: ſi facultas daref ut ho
minibus imperaret. Et multas quidẽ ſæpius calamitates ſuã gentem paſſam dicebant:
ſed nunq̄ ſe in tantã infœlicitatẽ: tantamq; cladem ꝓrſus incidiſſe: exemplũ namq; ini-
quitatis & facinoris herodẽ uniuerſæ genti fuiſſe. Et optabiliter ſe archelaũ qdẽ regem
denominaſſe firmabant: qa poſt Herodẽ quodlibet malũ ferẽdũ & tolerãdũ utiq; de-
cernebant qui tñ ipſis initiis ſe quaſi mitiorẽ herodi conabatur oſtendere: uerum poſtea
uerens: ne nõ ꝓprius herodis filius crederetur: nihil ultra diſtulit: ſed ſtatim aperuit ſuæ
mentis indicia: & cũ nondũ erat regni cõſecutus integrã firmitatẽ: q in cæſaris arbitrio
cõſiſteret: illius regni poteſtatẽ uel tribuere: uel negare: dedit tñ igenii ſui ꝓpoſitiq; mo
nimẽta: qualiter poſſet in futuro illud regnũ gerere: ex his q̄ i ipſis initiis ꝑpetrare ꝑſum
pſit: ut ciues in tẽplo die feſto uelut numini eos offerens: auderet occidere: unñ iuſte uni-
uerſæ genti illũ fuiſſe exoſum: ꝑꝑ merita ſuæ crudelitatis & ſceleris. Ob id quoq; & has
querellas: legationẽ totam gẽtem deſtinaſſe firmabant. Petebant ergo: ut eoꝝ ꝓuincia
regibus careret: & ſyriꝺ iungeref: ut ab illis iudicibus regerẽf: q illuc ex roma ad guber
nandã ꝓuinciã mitterentur: & tũc cognoſci poſſe dicebant: utrũ ne ſeditioſi eſſent: & tu
multuũ cõcitatores: an ſubiecti & deuoti ſi ꝓbis iudicib⁹: & rectoribus uterẽf. Talia iu
deis dicentibus: nicolaus regẽ criminibus expurgabat: Herodẽ qdẽ: qũo per oẽ tẽpus
quo aduixerit nunq̄ fuerit accuſatus: nõ eni uera poſſe dicere cõfirmabat eos q cũ habe
rẽt aliquid unde cauſarenẽ: illo uiuẽte prꝺtermittentes quando poſſet: in quibus leſi fue
rant uindicari: illo mortuo querellas importune cõfingerent: illa uero quꝺ ſub archelao

acta eſſent:ad illorũ ĩprobitatem iniuriaſq; redigebat:qui contra ius & contra leges ta-
lia cõmiſiſſe pręſumpſerint quiq; cædis fecere principium in eis qui ſe a tumultibus phi
bebant. Incuſabat eos etiã q; ſeditionis libidine tenerentur:& q; puicaces eſſent ad obe
diendum uel legibus uel iuſtitię: dum cuperent in omnibus ſuis aſſumptionibus uince-
re. Hæc itaq; Nicolao dicente:cæſar hincinde quę dicta ſunt audiens:conuentũ dimiſit
& poſt paucos dies: Archelaum quidẽ nõ pronunciat regẽ:dimidię uero iudeę regionis
quę herodi tributa reddebat tetrarchã conſtituit:ſpondens ei quoq; regiã dignitatem:ſi
laboribus & fauoribus circa ſemetipſum meritus appareret alterã quoq; dimidiam biſa
riã diſtribuit alteri herodis filiis:philippo uidelicet:& antipatro:q cõtra fratrẽ archelaũ
de uniuerſo regno certauerant. Et huic quidẽ regio trans iordanem galilea tributa red-
debat quæ conſtabãt in talentis ducẽtis per ſingulos annos. Philippo aũt bathanea cũ
traconitide & auranitis:cũ aliqua pte domus quæ zenodoti dicebatᷣ:reddebant talen-
ta centũ. Cæterũ archelao idumea: & iudea:& Samaria. Hęc.n.leuigatę fuerant quar-
ta parte functionũ ex decreto cæſaris:propter quod in ſeditione cęterę multitudini par
ticipes nõ fuere. Erant aũt ciuitates q̃ archelao tributa reddebant:ſtratõis turris & ſeba
ſta cum ioppe: & hieroſolymis:gaza uero & gadara:& ipſe fuere græce ciuitates : quas
abſcidens a diſpenſatione ſyriæ additamento iudeę regioni coniunxerat. Accedebãt er-
go archelao tributa per unumquẽq; annum talenta.cccc.ex omnibus regionibus quas
in ſua poteſtate ſuſceperat. Et hæc quidem de filiis herodis ordinata ſunt. Salomæ autẽ
ſuper illa quę frater in teſtamento reliquerat:erat autẽ iannia & azotus:& faſelis argen
ti ſignati miriade quinquaginta:cæſar etiam donat ei ad habitandum aulam regiã quę
fuerat in aſchalone conſtituta. Intrabant etiã & huic reditus ex omnibus ſuis talenta p
annos ſingulos.lx.domus autem eius in regionibus erant quę ſub archelai fuere pote-
ſtate. Accipiunt:quoq; conſanguinei regis quęcũq; in teſtamento declarãtur. Duabus
autem filiabus eius uirginibus pręter illa quę pater reliquerat:cęſar etiã utriq; dona lar
gitur uicenas quinas miriadas argẽti ſignati:eaſq; coniunxit ferorę filiis:cuncta uero q̃
illi fuerant dimiſſa:per filios herodis diſtribuit. Erant autem quinquaginta & mille talẽ
ta pauca ſibi ſumens uaſcula:quę non tam ei magnitudine uel precio:quam recordatõe
regis accepta conſtabant.

Cap. XVII.

h Is igitur a cæſare diſpoſitis: iuuenis quidam iudeus quidem genere:ſed apud ſy-
donios nutritus:a quodam romanorũ libertino: qui eum in cognitionẽ herodis
induxerat:ſimilitudine forme prouocatus:quæ uidebatur alexandro cõſimilis fi-
lio herodis qui fuerat interemptus:teſtificabantur quoq; illi cũcti:quorũ aſpectibus oc
currebat ex hoc occaſionem ſibimet eſſe reputabat quo regnum poſſet excipere:& aſſu
mens ſecum adiutorem ſuæ gentis hominem ſcientem cuncta quę in palacio gereban-
tur:& ingenio callidum ad magna negocia perturbanda:eo ſibi huius factionis magi-
ſterium prębente conſcendit. Dicebat ergo ſe alexandrũ eſſe herodis filiũ ex morte ſer-
uatum ab his quibus ut eum perimerent fuerat delegatus:occidentes quippe alios per,
quos imaginẽ cõpletę iuſſionis oſtenderẽt:& expectatores fallerent:illumq; & eius fra
trẽ ariſtobolũ ſaluauiſſe. His igitur figmentis & ipſe i ſuperbiã extollitur:& alios quot
occurrerent eludebat. Interea cretam appulſis iudeorũ omnibus q cum illo colloquium
miſcuere:perſuaſio facta eſt. Vnde illi quoq; pecũiarũ abundantia cœpit affluere:pluri
mis hinc inde donantibus. pręter uenit ad meliũ:ibi quoq; cõgregat meliora. Nã ei plu
res offerebantᷣ pecũię fide qua ex regio ſanguine illũ deſcẽdere iudicabãt:& ſpe q; poſ
ſet paterni regni iura pcipere:uicẽq; pſtãtibꝰ reportare. Ibat igitur romã plurimis i eius
obſequio ueniẽtibus:& dicearcheã appulſus:ibidẽ quoq; q habitabãt:iudeos ſimilibus

ſallaciis illudere decipereq; nõ deſiſtit. Accurrebant nãq; illi ueluti regi: & alii qdẽ aliis
maxime tamẽ illi q familiaritatẽ & amicitiã cũ herode poſſederãt. Cauſa uero maxima
deceptiõis erat hoibus q illum cũ uoluptate a referentibus aduertebant. Ad haec etiam
accedebat fides ex formę uultuſq; ſimilitudine: etenim ẽt qui plurimũ fuerant cũ alexã-
dro conuerſati: nihilominus inducti fuerant ad credendũ: illũ non fuiſſe alterũ: ſed alexã
drum herodis filiũ: ita ut ẽt aliis neſciẽtibus iurare p̄ſumerent. Proinde igredienti romã:
& fama ſui cũcta replenti in occurſum egreditur iudeoꝝ plurima multitudo: inſtar mi
raculi ſalutẽ eius factam diuinitus admirantes: & cũ gaudio illũ maiore ſuſcipiũt: maxi
me ꝑpter maternũ genus: quod erat ualde clariſſimũ. Proinde cũ ciuitatem intraret: p
plateas & uicos i ſella portabatur: cũcto regali cultu cõpoſitus ex opibus & queſtibus:
quos p diuerſa loca perceperat. Congregat̃ itaq; ad eũ maxima multitudo: uoces pluri
mę: clamoreſq; cũ fauore reddebãtur: & oĩa fiebant q̃ ſolent ad gaudia mentes hominũ
cõcitare: p̄ſertim in tali euentu: ubi p̄ter ſpem ſalutẽ illius factã eſſe mirabant̃. Sed ubi
cęſari nũcius ille allatus eſt: nõ qdẽ credebat: ꝑpter quod ſciret herodẽ non facile poſſe
in qbuſlibet negociis decipi p̄ſertim in illis in qbus aium intenderet: tñ ſperans potius
ſe contingere: celatũ quendam ſuũ libertũ q ſæpius fuerat cũ illis infantulus collocutus
mittit: ut uideret alexandrum. Ille autẽ cum uidiſſet nulla meliori diſcretione uſus eſt q̃
uſa fuerat multitudo. Verum cęſar decipi oĩo non potuit: quõ erat qdẽ ille ſimilis alexã
dro: ſed non ita ut eos poſſet inducere: qui prudenter inſpicere: diſcernereq; ualerẽt. Siq-
dem iſte falſus alexander ex labore & opere ualde conſtabat attritus: illũ aũt delicatu
do ex deliciis: & fortitudo de frequẽti exercitatiõe cõcurrerant: huic autẽ durius & groſ-
ſius erat corpus. Intuens igit̃ mendacia conſpirantẽ iuxta diſcipulũ atq; doctorẽ: & cũ
fiducia uerba ꝓferentes examinabat: rem ẽt de ariſtobolo cunctã perquirens. qd de illo
quoq; fuerit factũ: & ſemetipſum obſtupere ſimulans: rogabat̃ ob quã cauſam ariſto-
bolus quoq; nõ ueniſſet: quo regnum ẽt ipſe dignitatẽq; ſibi depoſceret. Cumq; ille rñ-
diſſet in cypro illũ inſula remanſiſſe. marinis piculis ſimul fatigatũ: & territũ: ut ſi forte
ſibi aliquid inoptabile ꝓueniſſet: ſaltim ille ſaluaretur: ne omne genus marianne poeni-
tus interiret: talia enim illũ doctor ille reſpondenda docuerat: cęſar illũ ſemotim adole-
ſcentulũ a cęteris abducens: tibi inquit mercedis gratia ſalus a me pręſtabitur ſi nõ ten
taueris etiam me arte deceptiõis inducere. Dic itaq; mihi qs tu ſis: & qs te ad talia con-
fingenda ptulerit: maior quippe eſt tua ætate hęc adinuenta calliditas. Tũc ille: neq;. n.
ultra mentiri potuit: in periculo conſtitutus: apte cęſari omne figmentum: uel quali mo
do: uel a quo fuerit cõmentatũ. Tunc cæſar falli quidẽ alexandrũ nequaq̃ contra quod
promiſerat fecit: uidẽs aũt eum aptum laboribus: in ordine cõſtituit numeroq; nautaꝝ:
illũ uero q talia p̄ſumenda perſuaſit: morte cõdemnat. Melienſibus aũt cõdemnatio ſuf
ficiens uiſa eſt: ut quantoſcunq; ſumptus uel pecunias in falſum alexãdrum erogaſſent:
irreparabiliter amiſiſſet. Et circa falſum equidem alexandrum res cum magna temeri-
tate pręſumptę: finem huiuſmodi perceperunt. Cap. XVIII.

Rchelaus aũt tetrarchiam ſuſcipiens: mox ut iudeam attigit: iozarum boethii de
a pontificatu remouit: exprobrans ei: q cum ſeditioſis una conueniret: eleazarũ ãt
fratrem eius ad pontificatum ſubrogat. Edificat ẽt in hierichunte aulam regiam:
cum elegantia & decore mirabili: medietatẽ quoq; aquarum quę ad irrigationem agro
rum influebant: tractu ductuq; cõſtructo diuertit in campum: quod ab ipſo fuerat pal
marum arboribus conſitum. Vicum etiam edificat: cui nomen archelaidem conſtituit:
paternã quoq; legem tranſgrediens: glafiram archelai quidem filiam: alexandri uero fra
tris cõiugẽ: ex qua filios quoq; ſuſcepat: ſibimet acceſſit uxorẽ. Iudeis uero fas nõ erat

fratrũ uxores accipe. Sed neq; eleazarus in pontificatu diuturno tpe pſeuerat. Siqdẽ ẽt
ſup ipſum cõſtituit ieſum oſeæ filiũ. Interea decimo anno principatus archelai: ois nobi
litas iudeoꝝ primateſq; ſamariæ: non ferẽtes crudelitatẽ eius: moreſq; tyrannicos: apud
cæſarẽ accuſationes ei inſtituunt: maxime qa cognouerant eũ cęſaris mandata trãſgreſ
ſum. nã ei p̃ceperat: ut manſuete: clementerq; conuerſaret̃ ad populũ. Cęſar igit̃ ut hęc
aduertit indignatione cõmotus: curatorẽ eiuſdẽ archelai rerũ earũ q̃ romæ fuere (arche
laus ẽt ipſe dicebat̃) ꝓtinus aduocat: cęterũ ſcribendũ archelao indignũ exiſtimat: illũ
aũt deſtinat: ut archelaũ celeriter exhiberet. Ille continuo ſine ulla dilatione nauẽ aſcen
dens: nauigat celeriter: & in iudeã uenit: archelaũq; occupat cũ amicis epulũ celebran
tẽ: mentẽ ei cæſaris aperuit: atq; ut confeſtim egrederet̃ ciuitatẽ cõpellit. Cæſar aũt ue
niente archelao aliquibus accuſatoribus aſtantibus: cãm hincinde cognoſcit: ſed ubi ſe
parum expurgat archelaus: in exiliũ trudi p̃cipit̃: in uiẽna ciuitate gallię habitaculo cõ
tributo: pecunias uero eius rõnibus iuſſit ſociari fiſcalibus. Sed anteq̃ romã fuiſſet uoca
tus archelaus ſomniũ ſuis amicis tale recitauit. Vidiſſe ſe nãq; dicebat ſpicas decem nu
mero: plenas turgenteſq; frumentis uigorẽq; integrũ poſſidẽtes: quas uidebat a bubus
comedi. Sed hoc uidens magnis fluctibus eius aĩus fatigabat̃: a qbus dũ ſciſcitaret̃: illi
p diuerſas cõtrariaſq; opiniones ſolutioneſq; diſcindunt̃. Tũc Symon: uir eſſeus ueniẽs:
mutationẽ rerũ illo ſomnio ſignificari dicebat: archelao nõ ſane in rebus ſecundis aut cõ
modis ꝓuenturã. Boues nãq; labores & miſeriã ſignificare firmabat: ꝓpter quod ſoleat
illud genus animaliũ laboribus affligi & cõteri: mutationẽ aũt rerũ illo ſomnio demon
ſtrari dicebat: quod terra boũ laboribus & operibus exarata in ſeipſa permanere pœni
tus non ſinat̃: perſpicax aũt. x. periodũ decẽ annoꝝ terminari manifeſtabat. Vnã qppe
futurã ęſtatẽ & tp̃s ſuppleri aſſeuerabat archelao quo de principatu ſuę poteſtatis exi
ret. Et ille qdẽ hoc mõ ſomniũ illud expoſuit. Quinto uero die poſtq̃ illud ſomniũ arche
lao fuerat demonſtratũ: euocator eius archelaus ꝓcurator ſuus in iudeã uenit a cæſare
deſtinatus. Similiter & glafirę uxori eius: & regis archelai filiæ ꝓuenit. Quæ prio ſicut
ſupra oſtendimus: alexandro in coniugiũ ſociata conſtabat herodis qdẽ filio: ſed fratri
archelai. Poſtea uero quã idẽ alexander a patre fuerat interemptus iobato lybiorũ regi
coniungit̃. Quo defuncto: itẽ illã uiduatã in capadocia a patre archelaus in coniugium
ſuſcepit: marianne excludens: q̃ ſibi fuerat coniugata. Tantus ſiqdẽ illũ glafirę amoris
ardor incenderat. Cũ uero iuncta eſſet archelao: tale ſomniũ ipſa quoq; contuet̃. Vide
bat quaſi alexandrũ ſibi aſtantẽ: & ſe qdẽ illi adgaudere: eũq; libenter & alacriter am
plexari: illũ uero exprobrationes ei ꝓtinus imputare dicentẽ. O glafira: nempe uel nũc
confirmas ꝓuerbiũ quo dicit̃: fidẽ mulieribus non habendã. Nonne mihi iureiurando
conſtricta es: ſed & iugali fœdere uirgo ſociata. Poſtq̃ filios quoq; ſuſcepimus: amores
noſtros oblita es ſecundarũ cupidine nuptiarũ: ſed neq; hoc tibi ſufficere iudicaſti: quin
ẽt cũ tertio ſponſo cõcumbere p̃ſumpſiſti: & ſine pudore domũ noſtrã ingrediẽs: thorũ
genialẽ polluiſti: cũ archelao ius coniugale conſocians ut illũ uirũ haberes: quẽ meũ fra
trẽ eſſe conſtaret. Verũ ego nunq̃ tui pœnitus obliuiſcar: neq; beniuolẽtię quã ſemp cir
ca te detentus ſum carẽ. Liberabo ſane te uniuerſis obprobriis: meã ſicuti fuiſti firmã
ſtabilẽq; pficiens. Quæ cũ illa familiaribus retuliſſet: poſt paucos dies uita defungit̃.
Hæc ergo haud ſane iportuna huic noſtro operi ratus inſerui: primo qdẽ: qa ea q̃ circa
ipſos reges cõtigiſſe noſcunt̃ innotuit: deinde ut exẽplo uera ꝓbentur dicere illi a qbus
imortalitas diſputat̃ animarũ: aut ẽt ut appareat diuina ꝓuidentia rerũ humanarũ cun
cta diſpoui: ne incredulitate hmõi rerũ hoies ledant̃ in moribus. Enĩuero q hęc credide
rit: nullo mõ ꝓhibet̃ p dies ſingulos ad uirtutis augmẽta ꝓcedere. Archelai uero regio

tributaria facta:ſyriæ diſpenſationi cõiungit̃.Interea cyrinus uir cõſularis a cæſare de-
ſtinatur:cenſum in Syria diſpoſiturus:& domũ rediturus.

INCIPIT LIBER.XVIII.ANTIQVITATIS IVDAICAE. CAP.I.

CYrinus autem unus de his qui ſemper in conſultatione cõgregabã-
tur:uir per omnium magiſteriorum & pricipatuum officia celebra
tus per cunctas adminiſtratiões conſulatus culmen aſcendẽs:& in
cũctis adminiſtrationibus:& aliis dignitatibus clarus:cũ paucis ue
nit ad ſyriã cenſor gentis a cæſare deſtinatus:& appreciator uniuſ-
cuiuſq; ſubſtantiæ. Cap.II.

Irtit̃ ẽt cũ eo Copinius ductor totius æqueſtris agminis:poteſtatẽq; iudeorum
m oium gerens.Venit ẽt Cyrinus iudeam:nã diſpenſationi ſyriæ fuerat adunata:
uniuerſoꝝ deprędaturus ſubſtantias:& Archelai redditurus pecũias.Porro iudei
licet in ipſis initiis deſcriptionis nomen dirũ haberent:ſubiiciuntur tñ ne amplius ſubſi
ſterent pſuadẽte illis pontifice Iozaro:boethi nãq; erat iſte filius.Et illi qdẽ cũcti ratiõe
pontificis:deprædari ſuas pmiſere ſubſtantias:nihil amplius heſitantes. Cap.III.

Ed iudas gaulonites:homo ex ciuitate:cui nomen erat Gamalas:ſaddocũ phari
f ſeũ ſibi cõiũgẽs:receſſionẽ facere feſtinabat:nã depdationẽ & cẽſum nihil aliud
eſſe dicebãt q̃ integrã ſeruitutẽ.Proinde ad defendendã ſuã libertatẽ totã plebẽ
diuerſis exhortationibus incitabãt:oẽm quoq; illis cooperaturã eſſe creaturã:ſi p bono
libertatis honorẽ ſuũ & gloriã magnanimitate tueret̃ ſed ẽt deũ nõ aliter illis auxiliato
rẽ fore:niſi talibus conſiliis ad agendũ procederent. Cap.IIII.

Is itaq; diebus amplius coꝝ animus incitat̃:ut ẽt ab homicidiis ſe nullo mõ arce
h rent:quoniã cũ magna uoluntate qcqd ab illis dicebat̃ hauriebãt:atq; hoc mõ
in magnũ malũ ſeditio illoꝝ & audacia prorumpebat:nihilq; fuit malorũ quod
p illos nõ pullularet uiros:& ſupra:quã dici põt:illa gens continuationibus eſt repleta
belloꝝ & clades inter eos & latrocinia:deprędationeſq; gerebãt:obtentu qdẽ utilitatis
defenſioniſq; cõis:ſed reuera propriorũ lucroꝝ gratia tota ſeditio gerebat̃.Multæ itaq;
cædes ciuiũ ſociorũq; ppetrantur:poſtremo in inuicẽ conuertuntur:nõ ſecus quã cõtra
hoſtes infenſius agerctur bellũ.Itaq; quotidie deprędationes:captiuitates cædes:ubiq;
concurrebant:ita ẽt ut tẽplũ dei ignibus cremaretur.Tantũ ualuit nouitas & inſtitutio
nũ mutatio paternarũ.Siquidẽ iſte iudas & ſaddocus quartã philoſophiã nouiter intro
duxerant:cuius amatores copiã conquirentes:ſeditiõibus ac tumultibus repleuere rẽ-
publicã.Sed ẽt maloꝝ futuroꝝ radices peſſimas plantauere per inſolentiam inconſuete
philoſophiæ:de qua uolo pauca diſſerere. Cap.V.

Vdeis igitur philoſophiæ tres erant:etiã inde ab initio in inſtitutis patriis derelĩ
i ctæ eſſenoꝝ:ſadduceoꝝ:& tertia qua philoſophantur:q dicebantur phariſei:&
quãq̃ de eis explanauerim in ſecundo libro iudaici belli:tñ ẽt nunc cõmemoratio
nis gratia breuiter attingã.Phariſei enim quotidianam conuerſationẽ exiguã habẽt:&
prorſus abiectã:nihil mollitudini aut delicatudini penitus indulgẽtes ſe quęcũq; iudi-
cio rationis oportere cõperta ſunt illa ſequuntur:prępoſitis nullo mõ reluctantur:maio
res natu cõpetenti honore uenerantur:ita ut nec contrariũ qddã alicui aliquando reſpõ
deant:fato gerioĩa credunt:ſed neq; liberũ arbitriũ hominis auferunt:iudiciũ dei futurũ
eſſe ſentiunt:illic cunctos homines ppria merita recepturos:tã eos qdẽ qui ſecundũ uir
tutẽ uixerunt:quã illos q nequitia deprauati ſunt.Animas aũt Imortales dicunt:ſed ẽt

phariſei vi-
uendi mores

in inferno cōgrua unicuiq; habitacula pmerito:uel uirtutis uel iniquitatis attribui:ſicut
unicuiq; uiuenti gerebat ſtudiū & alias qdē animas eternis trudi carceribus: alias aūt
facilitatē reuiuiſcēdi pcipere:& ob hęc populis qdē ſūt acceptabiles credibileſq;.Quā
tācunq; itē ad culturā diuinitatis pertinent orationū celebrationes:tēplorū cōſtitutio-
nes:expoſitionibus ſuis facienda eſſe pdicat.Nā tantū uirtutibus eorū prolatū eſt teſti-
moniū: ut ad eos plurimę ciuitates:& maxima multitudo cū ſtudio grandi confluerēt:
opinione adducti:qa meliores cæteris eſtimant.Sadducei aūt aīas mortales exiſtimāt:
ſimulq; cū corporibus interire.Nullas uero alias obſeruatiōes pter legē cuſtodiūt:ad-
uerſus doctores aūt philoſophiæ ſuę certari & reniti glorioſum annumerāt:ſed ad puos
admodū doctrina eorꝫ puenit:& modus exercitationis.Primates aūt apud eos dignita-
tibus honoribuſq; celebrant.Eſſeni aūt ad deū cuncta redigunt:īmortalē animā dicūt
iuſtitiā aūt rem pcioſam: p qua ēt uſq; ad mortē pugnandū eſſe pdicant: in tēplo ana-
thenata pponēda phibent:ſacrificia uel hoſtias cū populo non celebrāt: q ſe plurimū
ab eis putāt mūdicia uel ſanctitate differre:& merito ſe a cōi cōgregatione diſcernūt:re
motim ſacrificia faciētes:cultu uero morꝫ atq; conuerſationibus optimi ad colendā ter
rā & exercendā oī ſtudio intenti.Illud ēt habent dignū:& ualde mirabile q in aliis non
inuenias gentibus tā grecorꝫ q̄ ēt barbarorꝫ:q oēs illis opes in medio ſunt:& ab eis oīa
poſſident: nihil amplius inter eos ditior fruitat :nihil pauperior defraudatur:ac ſi nihil
oīno poſſideat.Et illi qdē hoc mō de ſe gerūt.Sunt aūt ſup quatuor milia hoīum nūero.
Vxores non ducunt:neq; ſeruos habere feſtinant:aliud quippe iniquitatis:aliud ſeditio
nis oportunitatē eſtimant.Iſti ergo ſemotim apud ſemetipſos adiuiunt:mutuas ſibi ui
ciſſitudines miniſtrantes:ſuſceptores aūt reddituū promouent:curatoreſq; conſtituūt:q
cuncta q̄ terra pfert in uſus neceſſarios adminiſtrent.Sacerdotes optimos uiros eligūt:
cibus illis ſimplex eſt:habitus inſumptuoſus & mūdus: Cuius ergo philoſophię iudas
princeps extitit:cuius fecimus mentionē.Huius ius ſequaces in ueſtitu:in habitu: cęte
riſq; aliis phariſeis conſentiunt: circa libertatē uero īmobilē retinent atq; īmutabilē ſen
tentiā.Nā huius rei cupido magna eorꝫ mentibus eſt infixa.Solū eni principē & domi
nū dicūt deū oīum:mortis aūt multas & uarias ſpecies ſuſtinere p nihilo pendunt:uel
cognatorꝫ ſupplicia:uel amiſſiones amicorꝫ oīno contēnunt:dūmō nullū hoīem domi
nū dicere cōpellant.Nōnulli nāq; uiderunt:qualiter ſæpius aliq corꝫ in ſuppliciis īmu
tabiles pmāſere.Vnde plurimi quoq; illius gētis hoc ſtultitię morbo inſanabiliter egro
tarūt:geſſio fluuio principatū huius uanitatis obtinente.Nā ex hac quoq; ſuperbia ad
ſeditiones excitandas romanis:recedēdiq; ab eis:& ipſe pcipitatus eſt:& alios pcipites
dedit.Et philoſophiæ qdē genera hæc atq; hmōi ſunt apud iudeos.Interea cyrinus opi
bus reſtitutis archelai:deſcriptioneq; pfecta:q̄ facta ē triceſimo ſeptimo anno:poſtquā
antonius acciaco bello fuerat a cęſare ſuperatus:iozarū quoq; pōtificē:ſeditionē a mul
titudine paſſum ſacerdotali deponit officio:ananū in pōtificatu ſubſtituēs. Cap.VI.

Erodes aūt & philippus tetrarchiā ſuā eorꝫ unuſquiſq; ſuſcipiens:herodes ſepho
b rin muro circundedit:ad inſtar & ſimilitudinē galileæ:quā anthocratoridan ap-
pellat.Alia aūt betharanta ciuitas:ēt ipſa eſt:quā muro circumſpiciens : iuliā ex
noīe iuliæ uxoris cæſaris nominat.Philippus aūt paniadā q̄ eſt circa fontē iordanis flu
minis cōſtruens cæſareā nūcupauit.Tū ēt bethſaidā pximā ſtagno geneſar edificat:&
dignitatē ei ciuitatis attribuit:habitatorūq; multitudine replet:aliarūq; neceſſariarū re
rū copia refertā facit: & iuliā omonimā cæſaris filiæ uocat.Copinio aūt iudeā illo tpe
gubernante:quē ſupra docuimus cū cyrino deſtinatū:hmōi factū in iudea puenit.Azi
morꝫ dies agebant:quā feſtiuitatē paſcha uocamus:in qua mos erat:ex media nocte

portas tēpli a ſacerdotibus aperiri. Et tūc itaq; apertis portis: uiri qdē ſamarite occulte
in hieroſolymā uenientes p tēpli cunctas porticus: & p totū fanū oſſa iaciūt mortuoꝝ.
Et ex illo cœpit in tēplo cuſtodia maior a ſacerdotibus exerceri. Cap. VII.

Opinius aūt non poſt multū tēporis romā reuertiť: cui ſucceſſor regendę ꝓuin
c ciæ marcus efficiť: ſub quo ēt Salome herodis regis ſoror uita defungiť: iuliæ
cęſaris uxori derelinquens iamniā & oēm ſuā topatchiā: & in cāpo faſelidā & ar
chelaidā cōſtitutas quæ ēt plurimis conſite fuere palmitibus: quorū fructus optimus &
ualde ꝑcipuus. Sed huic quoq; ſuccedit annius ruſus: ſub quo ēt cæſar emoriť: romano
rū ſecundus imperator. vii. & .l. ī īperio annos aduiuens menſes. vi. dies aliquātulū ſuper
duos ex qbus. xiiii. annis ſimul cū eo antonius reipublicæ gubernacula rexerat. Viuens
itaq; annos. lxxvii. uita deceſſit. Huic ſuccedit in principatu Tyberius uero uxoris eius
Liuię filius q fuit romanis. iii. imperator: ſub quo quintus iudeoꝝ rector ualerius gratus
efficiť: ānii ruſi ſucceſſor. Is ananū remouēs ſacerdotio hiſmahelū filiū iabi pōtificē de-
ſignauit. Sed & hūc non multo poſt abiiciens: & eleazarū anne pontificis filiū ſacerdo
tio ſurrogauit. poſt annū uero ēt hūc arcet officio: & ſymoni cuidam camithi filio mini
ſteriū pontificatus attribuit. Sed non amplius & ipſe quā unius anni ſpacio eodē pfun-
ctus officio: ioſeppū cui caiphas nomen fuit: habuit ordine ſucceſſorē. Et gratus qdē ta
lia gerens: romā reuertiť poſtq̄. xi. annos in iudea cōpleuerat. Huic ſucceſſor pontius
pilatus effectus eſt. Herodes aūt tetrarcha ad magnā amiciciā tyberii pucnit: edificans
ciuitatē: quā ex eius cognomento tyberiadā denominauit: menibus eā firmis fontibuſq;
circundans: in regione galileæ iuxta ſtagnū geneſar: unde aquæ calidę non longe diſta
bant: ī uico cuius nomen erat amathus. In hanc confines plurimi confluxere: atq; ēt ex
tota galilea non parua multitudo concurrit. Ex oī quoq; regione quę ſub illo fuerat con
ſtituta: ab eo coacti cōueniunt: ut ibidē cōmanerent. Multi ēt ex nobilitate illuc habitā
di gratia trāſtuleruť. Suſcepit ēt quotquot hincinde ueniebāt inopes & ęgenos: pleroſq;
ēt quos liberos nō eſſe conſtaret: qbus tamen ſecuritatē libertatis attribuit & beneficia
plura cōtulit: ut hoc inuitamēto nollent ex illa ciuitate diſcedere. Priuatas ēt domos ex
ꝓpriis opibus fabricabat: terras largiebať: ut ī his oībus ſtabiles habitatores efficeret:
maxime aūt ex paterna lege tranſcribens: in qua ſignificatur ut habitatio ſeptē dierum
ciuē loci pficiat. In illis diebus moriť ēt fraates parthorum īperator: inſidiis illi a fraate
filio ꝑparatis ſecundū hunc modū. Fraates īperator poſtq̄ legittimos filios habuit: aſci-
uit ſibi italici generis cōcubinā: cui nomen erat thermuſa. A cęſare iulio cū aliis mune-
ribus hæc ei fuerat cōdonata: & primū qdē ea ſicut dixi pro concubina utebať: captus
mira pulchritudine mulieris. Procedente uero tpe filio ex ea fraate ſuſcepto: coniugem
eā legittime deſignauit: quā honorabiliter tractabat in oībus: qcquid diceret ei obedie-
bat. Itaq; feſtinans: ut parthoꝝ principatus filio ſuo contingeret: quod uidebat aliter fie
ri nō poſſe: niſi exinde legittimos filios aliquibus argumentis excluderet: perſuadet īpe-
ratori ut illos romā obſides deſtinaret. Proinde illi: nō enī facile fuit fraati: diſpoſitioni-
bus thermuſe reſiſtere: romā a patre mittuť: & ſolus in regno fraatis filius enutritur.
Sed poſtq̄ adoleuit graue reputans ac malitioſum: ut principatū patre tribuente ſuſci-
peret: īſidias pręparat patri: cooperante ſibi ēt matre. Nā ſermo quoq; ferebať: q ei cō
cubitu miſceret. Itaq; pro utroq; facinore gēti factus eſt exoſus: tā parricidio quā amo
re matris nefando: ſeditionibus excitatis anteq̄ amplior fieret: ex regni poteſtate depul
ſus emoriť. Concordantes itaq; in unū parthoꝝ fortiſſimi cementeſq; ſine pricipe ſe nō
ualere conſiſtere: cœperunt inſpicere: qſnam illis ex genere arſacidarū fieret īperator: nā
aliunde fieri non licebat: unde quoq; uſq; in hodiernū diē pollutū dicunt: & iniuriatū ex

ſemine mulieris italicę illud ĩperium. Herodem itaq; p legatos aſciſcunt. Sed poſtq̃ iſte
quoq; ſuſcepit ĩperiũ: cœpit inuidioſus eſſe multitudini: atq; ſuſpectus ꝓpter imenſam
crudelitatẽ: erat qppe ita ſeuerus: & oĩbus modis imitis. Hunc ergo congregati ſimul
extinguunt. Pleriq; autẽ dicebant: q; eũ in ſacrificiis iter altaria pemerunt: nã eis moris
erat ĩ diuinis celebrationibus cultros portare. Apud plurimos tñ opinio illa eſt: q; dum
uenatũ pergit: occiſus eſt. Legationẽ itaq; romã mittunt: unũ ex obſidibus ad ĩperium
poſtulantes: & mittit̃ illis Bonones: cęteris ſuis fratribus antelatus: q; iudicabat̃ fortu
nã ſuã: poteſtatẽq; non ĩſolenter aut nimiæ tractaturus. Sed barbare multitudini celer-
rima cõuerſio ſuborit̃. Siqdem ſunt ẽt natura mutabiles. Manſuetudinẽ itaq; eius cepe
runt cõtemnere: indignũ putantes: ut ſeruo ſubiicerent̃ alieno. Nã obſidatũ ſeruitutẽ eẽ
definiebant: neq; eni iure belli datũ: ſed quod peius putabant in pace ad iniuriã ſuę gẽ
tis & regni alienigenis eſſe contraditũ. His ergo querelis gens uniuerſa cõmota: illũ ꝑ-
turbat imperio: confeſtimq; artabanũ euocant medoꝝ regẽ arſacidarũ genere deſcen-
dentẽ. Perſuaſus artabanus uenit cũ oĩmilitia. Cui bonones occurrit: & multitudine cõ
gregata parthoꝝ: cũ eo bello congredit̃. Artabanus aũt uictus confugit ad mõtes me-
dię: & nõ poſt multũ tp̃s congregãs ẽt ipſe magnas turmas exercitus cũ bonone cõfli
git: & uictus bonones cũ pauco ad ſeleuciã cõfugit equitatu. Artabanus aũt fuſum par
thorũ exercitũ inſequens: magnã ſtragẽ operatus eſt. Tũc barbaris grãdi metu cõpreſ-
ſis ad cõtextiſontũ cũ magna multitudine pergit. Illo itaq; parthis ĩperante bonones ĩ
armeniã uenit: & primo qdẽ ĩ illa regiõe cœpit ĩperare: deinde uero ad romanos legatio
nẽ mittit. Sed ubi tyberius petitionẽ eius abnuit: ille itẽ ad pthos cõuertit̃ & bellũ arta
bano denunciat: quando qdẽ nulla illi recuperandi regni machinatione ſuccurrebat. Cę
terũ armeni q circa niſatẽ habitant: artabano fuere ſociati: a qbus detentus bonones ſy
lano ſyrię rectori contraditur. Ille aũt ex uerecondia: quõ eũ romæ nouerat: cuſtodiuit:
honorificeq; tractauit. Armeniã: eſt aũt orodi artabanus uni ſuoꝝ filioꝝ tradidit. Ea tẽ
peſtate morit̃ ẽt cõmagene rex Antiochus: & plebs aduerſus nobilitatẽ ſcindit̃: & mit
tit utraq; ps legationẽ ad romã: nobilitas qdẽ ſtatũ reipublicę habitũq; mutare deſide
rãs: ut p̃ſidali diſpenſatiõe regeret̃: multitudo uero regnũ habere ꝓprio more cupiebat.
Senatus aũt utraq; legatiõe ſuſcepta: ex decreto germanicũ mittit: cũcta ſyrię forte ne-
gocia correcturũ agente fortuna quo facilius interiret. Nã ueniens ĩ partibus oriẽtis: &
ĩ melius cũcta diſponẽs: a piſone ueneno pimit̃ ſicut iam ĩ aliis ĩdicatũ eſt. Cap. VIII.

P Ilatus aũt iudeæ rector exercitũ de cęſarea ſecũ aſſumens: tendit ad hieroſolymã:
ut leges ſolueret iudęoꝝ. Nã ſecũ ſtatuas cęſaris: q̃ in ſignis militaribus ĩnerant
intromittit. Imagines aũt: aut aliqd hmõi facere lex noſtra ꝓhibet & ꝓpter hoc
ante illũ oẽs iudeę rectores: ſine ſignis ingrediebant̃ menia ciuitatis. Primus itaq; pila-
tus ignorantibus populis ĩtrogreſſus: ſigna q̃ ſecũ apportabat ĩ ciuitate conſtituit. Illi
uero mox ut rẽ cognouerũt: cõgregati ueniũt cæſareã: diebus plurimis ſupplicãtes: ut
imagines de hieroſolymis auferrentur. Pilato uero abnuente: q; iniuriã cæſari facere ſi fie
ret eſtimabat: iudei nullo mõ diſcedunt. Tunc ille occulte ĩĩſidiis armatos milites collo
cat. Cũq; ꝓ tribunali ſediſſet: quod ei fuerat ĩ ſtudio (nã eũ locũ in inſidiis quas p̃para
uerat aptũ eſſe pſpexerat) iudeiq; iterum ſupplicarẽt: ſigno dato: milites proceſſere: iu
deis undiq; circundatis: cœpit pilatus mortẽ cõminari: niſi quieuiſſent. At illi mortẽ ſe
potius electuros: quã conſtitutiones legis ſuæ tranſgreſſum iri firmabant. Tũc pilatus
admirans fortitudinẽ iudeoꝝ in conſeruandis legalibus cõſtitutis: confeſtim imagines
de hieroſolymis auferri p̃cepit: cęſareãq; pduci. Voluit ẽt ex opibus tẽpli aqueductũ p-
gentẽ in hieroſolymã fabricare: ſuſcipiens initiũ torrentis quod ſtadiorũ duum milium

interuallo diſtabat.Sed iudei non libenter accipiũt & circa eos q operabãtur multa mi
lia hoíum cõgregata:clamabant ut ab illo opere ceſſaretur.Pleriq; ẽt maledictionibus
utebãtur:cõtumelias quoq; iactantes:ſicut uulgaris ſolet multitudo.Ille uero milites a
dorſo iudeos circũuenire ꝑcipiẽs:iubebat ut decederẽt.Illis aũt ad cõtumelias iniuriaſq;
cõuerſis:dato ſigno militibus:iuſſit ut iudeos iuaderẽt.Milites porro ampliora quã iuſſi
erant ꝑpetrãtes:multitudinẽ magna cæde ꝓſternũt.Plures igitur ibi deficiunt:pleriq;
aũt ſauciati diſcedũt.Itaq; hoc mõ ſeditio illa terminatur. Cap.IX.

Vit aũt hiſdẽ tẽporibus IESVS ſapiẽs uir:ſi tñ uirũ eũ nomiare fas eſt.Erat eñi
f mirabiliũ operũ effector:& doctor oíum eorum hoíum q libẽter audiunt q̃ uera
ſunt.Et multos qdẽ iudeorum:multos ẽt ex gentibus ſibi adiunxit.Chriſtus hic
erat.Hunc accuſatione primoꝝ noſtrę gentis uiroꝝ:cũ pilatus in crucẽ agendũ decre
uiſſet:nõ deſeruerũt hi q ab initio eũ dilexerũt.Apparuit eñi eis tertia die iterũ uiuus ſe-
cundum ꝙ diuinitus inſpirati prophetæ uel hæc:uel alia de eo innumera miracula futu
ra eſſe prædixerant.Sed & in hodiernum chriſtianorum qui ab ipſo nuncupati ſunt:&
nomen perſeuerat & genus. Cap.X.

Iſdẽ temporibus alia iudeos ſeuiora perturbãt.Nã ẽt in templo iſidis:quod romę
h fuerat cõſtitutũ factũ quoddã turpitudine plenũ obprõbrioq; contigit quod pri
mũ explanabo:tũ demũ ad illa q̃ apud iudeos euenere tranſibo.Paulina q̃dã mu
lier erat romæ:maiorũ dignitate præclara ſtudio caſtitatis intenta:honeſtatis opinione
ꝑſpicua.Erat ẽt opũ magnitudine locuplex.& uultus pulchritudine decora ſa ætate aũt
quando maxime mulieres pudicitia decorantur.Hęc nupta erat ſaturnino:ẽt ipſo gene
re:opibus cęteroq; cultu cõſimili.Huius itaq; amore detinet᷑ iuuenis qdã nomine mun
dus:ex numero equeſtri:ſed in gradu iã emerito conſtitutus:& dignitate magna ſubli
mis:idoneus ẽt ad munera largienda:ſumptuſq; faciendos.Nã memoratę quoq; mulie
ri maiora dona ꝓmiſerat:q̃ illa contemnente maximo fuerat amore ſuccẽſus:ut ẽt.xx.
miriadas dragmarũ atticarũ ſe daturũ ꝓ uno cõcubitu ſpopõdiſſet:ſed neq; ſic illa de-
flexa eſt.Tũ ille nimiã infœlicitatẽ morbi ſuſcipiens:ſiquidẽ nec cibũ ualebat accipere:
morti ſe addixerat:hoc unũ ſibi iudicans tanti mali fore remediũ.Et ille qdẽ tale decre-
tũ animo infigens:ꝑ dies ſingulos agebat:ut celeri morte raperet᷑.Erat aũt mũdo liber
ta q̃dã ex parentibus noĩe ida:oíum maloꝝ & iniquitatũ coagulũ.Hęc grauiter ferẽs:
ꝙ ille iuuenis ſe damnaret in mortẽ:nã clarebat oíno periturus:accedens erexit eum:&
cœpit cũ eo talia fabulari:q̃ aíum eius bonę ſpei facerent.Promittebat ſe nãq; acturam
apud paulinã:ut qnq; miriadas accipiens:concederet iuueni quod uolebat.His itaq; di
ctis:iuuenẽ de morte reuocans:ſumpſit ab eo pecunię quantũ placuerat:ſed nõ eadem
uia paulinã aggredit᷑:qua fuerat ante tentata:cernens aíum mulieris nullo mõ capi pe
cuniis.Sciẽs uero ꝙ admodũ eſſet illa cultura iſidis occupata:tale aliqd machinat᷑.Ac
cedit ad quoſdã ex tẽplo iſidis ſacerdotes:qbus interpoſitione iurandi fidẽ ſeruare ꝑſua
ſit:dans ẽt in pręſenti duas miriadas & dimidiã:ꝓmittens ẽt aliud tantũ:ſi quod uellet:
habuiſſet effectũ.Tũc cãm aperit:amorẽ iuuenis indicat:orat ut & mulierẽ qbus poſ-
ſent modis inducerent.Illi aũt pecuniarũ cupidine capti ꝓmittũt qcqd ſperaret ꝓtinus
ĩpleturos:ꝑſertim aũt ipſe maximus ſacerdotũ:ut paulinã cõueniret:ac ſuis uerbis ĩpelle
ret pollicet᷑.Finxit aũt ſe ex ægypto ueniſſe:ab anubio deſtinatũ:ꝙ is grãdi circa pauli
nã amore teneretur:eũq; deũ ſibi iuſſiſſe ut romã ueniret:mulieriq; præcepta numinis
apportaret.Libenter illa & optabiliter ſuſcipit atq; ad amicas gloriãdo denũciat:ꝙ ab
anubio tali merito digna iudicetur.Hoc ẽt intimauit marito:ꝙ amborũ cœnã anubius
concupiſcat.Ille aũt grate cõceſſit pudicitiã coniugis non ignorans.Illa igit᷑ pergit ad

tēplum & cū cœnaſſet:tēpuſq; quieſcendi ueniſſet uniuerſæ ianuæ a ſacerdote claudun
tur. Cūcta quoq; lumina ſubtrahuntur:mundus aūt intro latebat occultus. Qui poſtq̄
factū ſilentiū eſt ad mulierē deuenit. Illa aūt exiſtimans deū eſſe reuerenter accipit:atq;
ita cū ea mundus pnoctans:circa uicinū lucis abſceſſit. Illa aūt manefacto cōſurgens:
atq; ad ſuū uirū ueniens:aduentū ad ſe numinis enarrauit. Similiter ēt loquitur ad ami
cas:magnā ſibi ex hoc glorificationē reputans ꝑueniſſe:& qa uerba quoq; ad illā feciſ
ſet: anubius indicabat. Sed ex audientibus aliī non credebant:naturā inſpiciētes rei:ps
aūt credebat:qa dū uerū ad miraculū ducebant:pudiciciā attendentes:dignitatēquoq;
referebant. Tertia uero die poſtq̄ factū eſt occurrens ei mūdus:o paulina inquit: ſalua-
ſti mihi.xx.miriadas:quas poſſes familiaribus tuis rebus adiicere:nūc aūt nec meis po-
ſtulationibus defuiſti:& damnificatione liberaſti. Nā in tēplo tota nox a te cū mundo
peracta eſt:nec mei nominis itereſt uoluptate p̄cepta. Nihil ad pficiendū negociū ob-
fuit:q; anubius uocitatus ſum. Et ille qdē talia locutus abſceſſit: illa uero in mentē ſuā
rediens:tunc primū illud facinus intellexit:& ſciſſis ꝓtinus ueſtimentis ad uirū cucur-
rit:factionēq; aperuit:tā magni facinoris deprecata:ne ſuā iniuriā neglexiſſet. At ille i-
peratori cuncta denunciat. Tunc tyberius diligenter cauſam examinans:uniuerſum ſa
cerdotū ſcelus inuenit:& ipſos qdē cū ipſa q̄ cā totius iniquitatis extiterat: adegit in cru
ces:tēplū aūt ipſum funditus euertit:ſtatuamq; iſidis in tyberim fluuiū iactari p̄cepit:
mundū aūt exilio condemnauit:dignū eū maiore pœna non iudicans:q; amoris uehe-
mentia deliquiſſet. Et ea qdē q̄ in templo iſidis ꝓuenere:tali fine cōcluſa ſunt. Nūc ad
rem redeo:ut explicē q̄ iudeis romę eodē tpe contigerunt:ſicut ēt ante p̄ſtrinxi. Erat q-
dē uir genere iudeus: de ſua patria ꝓfugus:accuſabat̄ aūt legaliū tranſgreſſione p̄cepto
rū:unde apud ſuos quoq; reus habebat̄: ēt malignus in oībus. Iſte ꝑ multos dies legē
ſe moiſi exponere ſimulabat:& tres uiros in omnibus ſimiles ſibi conſocians:ſeducunt
Fuluiam quandā unā de cetu nobiliū ut legi iudaicę animū ſuū dederet. Cui perſuade-
bāt:ut oſtri & auri plurimū in hieroſolymā mitteret:tēpli ornatui ꝓfuturū. Quod illi
ſumentes ꝓpriis uſibus abſumpſere:ꝓpter quod ēt argumētis & fallaciis antea cuncta
peregerant. Tunc tyberius:nā & totū negocium ſaturninus inſinuat:uir Fuluię pariter
amicus & tutator iubet roma cunctos iudeos excedere. Cōſules uero quatuor milia ex
iudeis militantes mittunt in ſardorū inſulam:plurimos aūt militare nolentes ꝓpter le-
gis paternę cuſtodiā affecere tormentis; atq; hoc mō ꝓpter nequitiam quatuor hoīum
uniuerſa multitudo pellitur ex urbe. Sed neq; ſamarcoꝝ gēs turbis fuit exps:uel tumul
tibus aliena. Hos.n.ꝑuertit uir qdā mentiri ꝓculdubio iudicās caphedon noīe:q oēm
plebē ſuaſionibus artificioſis induxerat ut in montē garizim oēs accurrerent:q; eū ſan-
ctum haberent ac uenerabilē. Pollicebat̄ enim ſe aſcendentibus oſtenſurum uniuerſa
uaſa:q̄ ibidē a moſeo fuiſſent obruta. At illi perſuaſi uerbis illius armantur: & cōſidūt
in quodā uico:cuius eſt nomen tirathua:atq; hincinde plurimos cōgregabāt:ut cū ma
xia multitudine montē aſcenderēt. Sed hos in ipſo aſcenſu pilatus occupat:oēm equita
tū p̄cedere iubēs:& ductu uelociſſimos:atq; ibi circa memoratū uicū pugna cōmittit̄:
& alios obtruncāt:pleroſq; in fugā uertunt:maximā partē capiunt:quoꝝ ſeditioīs prin
ceps uel eos q in fugiendo tunc plurimū ualuerant:pilatus interfecit. Cap. XI.

ſ Ed ex hoc ſameoꝝ gente turbata cuncti priores ad uitelliū ueniunt:q ꝑ id tp̄s ge
rebat principatū ſyrię:atq; apud eū pilatū accuſant:q; iniuſte tantos occiderit.
Non eni a rōanis diſcedendo: ſed iniuriā Pilati declinando:in tyrathua cōgrega
tos eſſe promebant. Tunc Vitellius marceliū unū ex ſuis amicis q curaret in iudæa cō
ſtituit. Pilatū aūt romā pergere: ut de his quę a iudęis accuſabat̄:ſe in iudicio Cæſaris

expurgaret. Tūc Pilatus poſtq̃ in iudęa decimū cōpleuit annum:pergit romā Vitellii
iuſſione cōpulſus:nō enī poſſet eius diſpoſitionibus reluctari. Sed anteq̃ pilatus romā
ueniret: Tyberius ex humanis rebus abſceſſit. Cap. XII.

Itellius aūt ueniens in Iudęam: aſcēdit hieroſolymā: & erat forte tūc feſtiuitas
u a maioribus inſtituta: q̃ Paſcha uocat̃. Vitellius itaq; magnificus ac munificus
extitit in populos: nam & uenaliū rerum ꝑcia leuigauit: & in aliis plurimis circa
eos liberalis apparuit: ſed ēt ſtolam pontificis: uniuerſumq; eius cultū atq; ornatū in tē
plo haberi ꝑmiſit: & ſub pontificū poteſtate ſeruari ſecundū inſtitutionē moris antiq.
Nā anteq̃ Vitellius ueniſſet: in Antonia ſeruabatur. Arx enī hmōi noīe cenſebatur. Vt
aūt ibidē ſeruaret̃: talis extiterat cauſa. Pontificū q̄dā Hyrcanus noīe: unus ex multis:
nā plures hoc uocabulo fuerant nuncupati: prius in loco tēpli uicino tabernaculū con
ſtruxerat: & ibi ex maxima parte degebat: ubi ēt ſtolā pōtificalē habuit. Nā cuſtos eius
extabat: ꝓpter quod ea ſoli licebat induere: quando intrabat tēplū. Cæterū quando in
ciuitatē exiebat: priuatis indumentis utebat̃. Hác itaq; cōſuetudinē & ipſe & filii eius:
& eorū filii multo tp̃e conſeruabāt. Sed poſtq̃ Herodes acceſſit in regnū: illud taberna
culū oportuno loco ſibi exiſtimans ſitū opulentius cōſtruit: & Antoniā ex nomine An
tonii: q̄ ei amicus erat appellat: ſed ēt ſtolā ſicut eā ibi reperit: ita ēt præcepit cuſtodiri
exiſtimās ex hoc nihil ſeditionis aduerſus ſe populū cōmoturū. Similiter ēt fecit Arche
laus filius eius: poſtq̃ Herodi ſucceſſit in regnū. Et deinde Archelao excluſo: a romanis
ſeruabat̃ ſtola pontificis in illo tabernaculo ex lapidibus fabricato: ſub ſigillo ſane pon
tificū & in gazofilatio habebatur: a quo & cætera tēpli ornamēta & candelabrū quoq;
ſeruabat̃: quod tantū ꝑ dies feſtos ad uſum pontificū tradebat̃. Tranſacta uero feſtiui
tate: iterū in loco ꝓprio reponenda reddebat̃: & ꝑ tres utiq; feſtiuitates ſingulis q̄buſq;
annis & ꝑ ieiunia dabat̃ atq; reddebat̃. Vitellius aūt tunc ſecundū morē antiquū ſtolā
illā pontificū poteſtati contribuit neq; ꝑmiſit: ut quando uſui opus eſſet: a gazofilatio
peteret̃. Hoc itaq; beneficium iudęis indulgēs pontificē Ioſippū cognomēto Caiphan
ſacerdotali remouit officio: cui Ionathā filiū Anne in pōtificale miniſteriū ſubrogauit.
Quæ cū egiſſet: tunc confeſtim quod in antiochiā ducit ingreditur. Mittit ēt Tyberius
ad Vitelliū litteras: iubens ei: ut amiciciā cū Artabano parthorū imperatore cōficeret.
Terrebat enim eū: q̄ inimicus extaret: & Armeniā inuaſiſſet: ne forte amplius eius con
cepta ꝓgrederetur audacia: monetq; ut nō aliter eius amicicię crederetur: niſi ſuos filios
obſides ꝓbuiſſet. Hęc itaq; ad Vitelliū ſcribente Tyberio: ille magnis muneribus per
ſuadet hibeorū: & labanorū regi: ut cū Artabano ſine ulla dilatione pugnaret. At illi a
pugna q̄dē abſtinent: uerum ſcithas conceſſo eis tranſitu aperientes caſpias pilas: in ar
tabani regiones īmittunt: atq; ita deuaſtat̃ armenia: omniſq; terra parthorum hoſtibus
impletur & cladibus. Nā primi eorū paſſim ubiq; perimūtur: turbis & luctu cuncta cō
plentur. Filius ēt ipſius īperatoris in ea pugna perimitur cū exercitu numeroſo. Nam
multe miriades ibi defecere parthorū: ipſumq; Artabanū per munera Vitellius corru
ptis amicis eius: & cōſanguineis pene perdiderat. Sed cū dolos ītelligeret Artabanus:
ſeq; circumuentū irremediabiliter agnouiſſet: nā erant plures q̄ ei inſidias parabant: cū
paucis fidelibus ad ſuperiores Satrapias abſceſſit atq; ita ſe inſidiantium dolis eripuit.
Poſtea uero magnā manū decoarū ſuorūq; congregans: cū reſiſtentibus ſibi pugna cō
greditur: & ſuperans ſuū tutatus eſt principatū. Hæc Tyberius audiens iuſſit poſtea cū
Artabano amiciciā fieri: quod ēt ille libenter amplectitur. Hoc aūt quando gerebatur:
circa Eufraten fluuiū erant Artabanus & Vitellius: atq; ibi de pacis fœdere conlocun
tur: in medio ſibi ponte fluminis occurrentes: paucos ſecū uterque q̄ ſibi munimento

ſorent adducens.Ibi poſtquá de pace locuti ſunt:Herodes eis Tetrarcha conuiuium in
loco medio pparat:tabernaculū ex uelamentis pcioſis exornans. Tunc Artabanus dat
obſidē Tyberio Danū ſuū filiū:cū quo ēt munera magna multaq; tranſmittit.In qbus
ēt hominē magnitudine ſeptē cubitorū:genere iudeū:noīe Lazarū miſit:q ppter cor-
poris uaſtitatē gygas uocabat̃.His itaq; peractis:uitellius ad antiochiam artabanus
autē in babyloniá reuertit̃.Herodes aūt uolens ſemetipſum tali nuncio cōmendare:lit
teras p hmōi deſtinat portitores; in qbus intimat pacē factā:obſidēq; ſuſceptū:poſtre-
mo cuncta denunciat:q̄ ad negociū pertinebant:nihil pœnitus ptermittes.Poſtea uero
cū a uitellio de his rebus deſtinarent̃ epiſtolę:reſcribit̃ a cęſare:q; cuncta iá āte cogno
uerit:herode de oībus edocente.Ex hoc uitellius ſupra quá quiſq̄ ratus erat indignatio-
ne turbatur:non tamen ſuum animum aperit:ſed iram mente ſeruabat:donec reuertere
tur:gaio ſummente regimen principatus. Cap.XIII.

Vnc ēt philippus herodis huius frater uita defungit̃ : uiceſimo qdē ſecūdo anno
t imperante tyberio:ipſe aūt p.xxxv.annos rector aduixit : ſub ſuo iure poſſidens
traconitidis & gaulonitidis regionē.Ad hæc ēt uanutaneoꝝ uniuerſam gētē ſuo
regimine gubernabat.Is moderatū & manſuctū ſe cunctis qbus iperabat exhibuit:nul
las oppreſſiones aliquibus importans:nā eius ad ſubiectos cōuerſatio talis erat.Proce-
debat cū paucis electis:ſibiq; gratiſſimis:in cauſis iuſta iudicia pferebat : in itinere oc-
curſantibus uel opus ægentibus auxiliabat̃ ipigre: ac ſi forte oppreſſionē ſenſerat alicu
ius:ſtati in ſolio conſidens cām audiebat:iuſte pti adiutor iniuſte punitor exiſtens.Hic
ergo morit̃ in ualida:unde magnis exequiis in monimētū defert̃:quod ab ipſo ante fue
rat cōſtitutū.iuxta paniadá:exequięq; ſunt illi magnificę celebratę.Principatū aūt eius
tyberius cæſar:aſſumens:ſiqdē nullū reliquerat filiū:diſpenſationē ſyriæ regiminiq; cō-
iunxit:functiones aūt tributarias q̄cūq; colligerent̃ in eadem pcepit tetrarchia ſeruari.
His quoq; tēporibus inter arethā petreū:& herodē regē ſimultas magna contigit:p-
pter hmōi cām.Herodes tetrarches uxorē habuit arethe filiá cū qua nō paruū tempus
aduixerat.Sed cū romā euocaret̃ :trāſiēs in domo herodis exceptus eſt.Frater eius erat
ēt ipſe:ſed nō ex una matre pgenitus.Herodes enim ex filia Symonis ſacerdotis fuerat
pcreatus.Cūq; ibi eſſet herodiadis amore captus eſt:uxoris alterius herodis:filia enim
erat iſta ariſtoboli ſoror aūt agrippæ maioris.Audet igit̃ de muliere de nuptiis incūdis
miſcere ſermonē. Illa uero ſuſcipiente pacta firmant̃ : ut cū roma reuerſus fuiſſet;illa cō
nubii iura ſuſciperet.Erat enī in pactis:ut filiá arethe regis excluderet.Et herodes qdem
romá talibus pactis firmatis aduehitur.Sed cū reueſus fuiſſet:peragens romæ ppter q̄
fuerat euocatus uxor eius fideliter cuncta cognoſcens:quę inter eū fuerant herodiadēq;
cōpoſita:anteq̄ eá ille cuncta cognouiſſe ſentiret:rogat uirū:ut in macherūta ubi limes
erat arethæ herodiſq; regionis:ab eo mitteret̃ :nihil ſuæ uoluntatis aperiens.Hoc hero-
des libenter accipiens:mittit uxorē:nihil eam ſenſiſſe pœnitus arbitratus.Illa uero p-
miſerat eum ante multum tempus ad patrē:ut ei apud macherunta omnia pararentur
quę itineris uſus expoſceret:a ductoribus arethe ſuſcipitur: confeſtiq; intrat arabiá atq;
ibi ab illis ductoribus ad alios:ab illiſq; rurſus ad alteros tranſmiſſa cū ſumma celerita
te patri pducitur:cui cunctá Herodis aperit uoluntatē.Ille uero exhinc inimiciciarum
ſumpſit initiū:atq; ab utroq; exercitu congregato in regione gamalica bello confligit̃:
non qdē ipſis pſentibus:ſed ductoribus ab utraq; parte tranſmiſſis. Pugna itaq; facta:
& exercitu Herodis afflicto:pditione profugarū:qui de Philippi tetrarchia ad Herodē
quaſi auxiliandi cá conuenerant:hæc Herodes ſcribit ad Tyberium.Ille autē indigna
tus q; arethas talia perpetrauerit:ſcribit uitellio:ut ei incunctanter bellum inferret aut

uiuum eum uinctũ adduceret: aut certe mortui caput auferret. Tyberius quidem ut hęc
ageret: rectori ſyriæ demandabat.

Cap. XIIII.

Vibuſdã aũt iudęorũ uidebatur ideo periſſe Herodis exercitũ ꝙ in eũ ſatis iuſte
q indignatio diuina cõmota ſit: ꝑ uindicta iohannis: q uocabatur Baptiſta. Hunc
enim Herodes occidit: uirũ ualde bonũ q præcipiebat iudęis uirtuti operã dare:
iuſtitiã colere: in deũ ſeruare pietatẽ: & ꝑ baptiſmũ in unũ coire: tũ demũ eni baptiſmũ
acceptabile fore: ſi non ſolũ ad abluenda peccata ſumatur: uerũ ẽt ad caſtimoniã corpis
atq; ad aïæ iuſtitiã purificationẽq; ſeruetur: oĩumq; pariter uirtutũ uelut ſignaculũ &
cuſtodia quędã fidelis habeat᷑. Quæ cũ ab eo ꝑcepta hmõi docerentur: atq; ad audiẽdũ
eũ ꝑ plurima multitudo concurreret: ueritus Herodes: ne forte doctrinę eius perſuaſio
ne populi a ſuo regno diſcederent: uidebat enim: ꝙ pręceptis eius ac monitis parata eẽt
plebs in oĩbus obedire melius credidit priuſq̃ noui aliquid fieret: pręuenire hoĩem necet
quã poſtmodũ turbatis rebus: ſerã pœnitudinem gerere. Ex ſola hac ſuſpitiõe Herodis
uinctus in caſtellũ macherunta abducitur iohannes: ibiq; obtruncatur. Iudęis aũt ſicut
iã diximus uidebat᷑ pro eius ultione interitũ illius exercitui deũ importaſſe quo herodes
ſumpſiſſet digna ſupplicia. Vitellius uero cœpit oĩa pręparare: ut bellũ cũ Aretha pera-
geret. Sumens igit᷑ duas legiones: & peditum & equitum uniuerſam manum: cũctoſq;
auxiliarios ex regibus qui ſub romanis erant ſimul adducens: pergebat per iudęam tran
ſitũ facere. Sed uenientes in occurſum eius primates iudęorum: poſtulabant ne per eo-
rũ regionem iter ageret: ne compellerentur contra legẽ ſuã imagines & ſigna ſuſcipere.
Quibus auditis ille perſuaſus: mutata ſententia quã ante conſulto prouiderãt: per cãpũ
magnũ ire ꝑcepit exercitũ: ipſe aũt cũ herode tetrarcha & amicis aſcendit hieroſolymã
de hoſtias immolaturus. Nã dies feſtus iudęorũ propinquus inſtabat. Ad quã feſtiuita
tẽ occurrens: fauorabiliter ac decenter ab omni multitudine iudęoꝝ exceptus ibiq; pera
gẽs dies feſtos: iõathan põtificali remouit officio: quod theophilo eius fratri cõtradidit.
Quarto aũt die allatæ ſunt illi litterę: in quibus ſignificabatur mors tyberii: & ut oẽm
multitudinẽ cõgregãs: ad deuotionẽ Caii: iurare compelleret. Milites quoq; & auxilia
cuncta ad loca propria dimittebat: ꝙ bellũ iã gerere nõ ualeret neſciens Caii ꝓpoſitũ:
in quẽ poteſtas rerũ tranſlata cõſtaret. Dicebatur ẽt ꝙ hoc arethas ex augurio antea co
gnouiſſet. Nã cũ ad eũ uitellius nũcium belli miſiſſet: fertur uitellii miltibus reſpondiſ-
ſe: impoſſibile eſſe prorſus: ut ad petreos romanus exercitus aduenerit: antea enim unũ
ex principibus moriturum: uel eum qui bellum imperauiſſet: uel illum qui imperantis
propoſito miniſtraret: uel illum aduerſus quem prœlium pararetur. Vitellius interea in
antiochiam repedauit. Agrippa uero Ariſtoboli filius: anno anteq̃ tyberius moreretur
romam uenit: uolens apud imperatorẽ agere: ut ſibi aliquam tribueret poteſtatem. Vo
lo igitur plenius explicare: de uniuerſo Herodis genere: qualiter fuerit propagatum: ſi-
mul enim & ſermo ad hanc hiſtoriam pertinens amplius eniteſcet: per quem proba-
bitur nihil prodeſſe uel exercitus uim: uel corporis ualitudinem: uel alia quæ uidet-
tur mortalibus appetenda: ſine pietate qua colitur deus. Siquidem intra. c. annorũ ſpa-
ciũ præter paucos: nã admodũ plures erant: cuncta Herodis origo conſumpta eſt. Su
per hæc ẽt ad humilitatẽ & modeſtiã humanum genus adducitur: cum illius familię ca
lamitates audierit poſtremo etiam: omnis res agrippæ declarabitur: digna maiore mira
culo: qualiter & priuatus & abiectus ad tantã magnitudinẽ poteſtatis aſcendit: quod
nullus ſcientium cum de illo homine aut ſperare poſſet: aut credere. Dixi quidem etiam
antea de his: tñ nũc quoq; diligentius explanabo. Herodi maiori fuere ex mariãne hyr
cani filiæ duę: ex quibus una: ideſt Salome nupta fuerat faſelo nepoti ſuo: filio faſeli fra

tris Herodis:hãc enĩ pater ipſe tradiderat:altera uero:ideſt cypris antipatro:ẽt ipſa ne-
poti qdem Herodis:filio aũt ſororis eius Salome.Et faſclo qdem ex Salome procrean
tur filii.v.antipater:herodes & Alexãder:filię autem Alexandra & cypris:quã in coniu
giũ acceperat Agrippas filius Ariſtoboli.Alexandrã aũt honorabilis uir Cyprianus ex
nobilibus habebat uxorem:ſed nullos ſuſcipiens filios cypris emoritur. Verũ ex Agrip
pa qdem pueri procreantur duo:filiæ aũt tres:berenice:mariãne:druſilla. Agrippa aũt
& druſus pueri uocabantur:quorũ druſus:anteq̃ ad adoleſcentiã ueniret emorit᷑ .Agrip
pa aũt a patre nutriebatur.Herodes aũt & Ariſtobolus:& berenice:ẽt hii quoq; filii fue
rũt Herodis maioris:berenice aũt cuſtodibari fuit & Salome filia ſororis Herodis.Hos
Ariſtobolus infantulos dereliquerat:occiſus a patre cum Alexãdro fratre:ſicut ante iã
diximus.Sed hii poſtq̃ adoleuerunt:ducunt quidem Agrippę frater mariãnẽ filiã olym
piadis:Herodis regis filiæ:& Ioſippi qui erat Herodis regis frater Ariſtobolũ.Tertius
aũt Agrippę frater Ariſtobolus ducit iotapatam Sigerãmi filiã emeſorũ regis: ex q-
bus naſcitur puella cuius audiendi ſenſus fuerat obiuratus nomine iotapata:& iſti qdẽ
maſculorum filii fuere:Herodiadis quoq; erat his ſoror progenita:quę herodi herodis ma
ioris filio fuerat iuncta:quẽ ex mariãne ſuſceperat Symonis pontificis filia.Ex iſtis etiã
Salome filia procreatur qua procreata:herodiadis legẽ paternã tranſgrediens: Hero-
di coniungitur:fratri uiri ſui:ex uno patre progenita:uiuum deſerens uirum.Hic autem
cui coniuncta eſt:tetrarchiã habebat galileæ:filia uero eius Salome Philippo filio Hero
dis nupta eſt:tetrarchę traconitidis regionis.Sed iſto ſine filio moriente Ariſtobolus eã
in coniugium ſuſcepit:filius Herodis:frater Agrippæ.Ex qbus filii quoq; naſcũtur.iii.
herodes:agrippa:ariſtobolus.Et Salome qdem tali modo ꝓſapia propagatur . Ei autẽ
ex antipatro filia ꝓcreatur cypris:quã alexas ſelcias ſumit uxorem.Alexe uero huiuſq;
mulieris filia:fuit itẽ cypris.Herodes aũt & Alexander:quos fratres diximus antipatri:
ſine filiis moriuntur.Alexãdro autem Herodis regis filio qui a patre fuerat iteremptus:
Alexander & Tygranes filii generant᷑:ex archelaicha pradocorum regis filia & tygranes
quidẽ cum regnaret ĩ armenia:accuſatus in roma:ſine prole defungitur.Alexãdro ãt ty
granes omonimus fratris eius gignitur filius.Et iſte Alexãder q duxit antiochi cõma-
genorũ regis filiã iotapatã noĩe:leſidi cilicię ciuitatis a ueſpaſião rex efficit᷑.Et alexãdri
qdẽ origo cõfeſtim ut pullulauit:culturã gentis ſuę dereliquit:ad ritus trãſiens moreſq;
gentiliũ:cęteræ uero filię herodis:nullã ꝓlem poenitus habuere.Herodis aũt quã me-
moraui ꝓſapia pmanſit uſq; ad tẽpus quo agrippa maior regnũ accepit. Cap.XV.

Is itaq; de Herodis genere declaratis:nũc de agrippa narrabo:uel qualis illi ad-
h uerſitas fortunę ꝓuenerit:uel qualiter oẽs calamitates effugerit:atq; ad magnã
dignitatẽ poteſtatẽq; conſcenderit.Ante paucũ igitur tempus q̃ rex Herodes de
uita diſcederet:agrippa apud romã erat:ubi maximã familiaritatẽ cũ druſo tyberii filio
conquiſierat:& cum Antonia druſi maioris coniuge:propter quod hęc matrem eius in
honore magno hẽret:& uenerabiliter appellaret.Agrippa uero magnus & natura lar-
gus exiſtens:& ad donandũ ualde munificus uiuente quidẽ matre ſuã uoluntatẽ non ua
lebat oſtendere:ueritus ne illã in aliquo contriſtaret.Mortua uero matre:& proprii fa-
ctus arbitrii:coepit opes ſuas abundanter effundere:& alia qdẽ quotidiani uictus gra-
tia opulẽter erogaret:alia muneribus in diuerſis expenderat plurima uero ĩ libertis cęſa
ris dabat:q; p eos poſſet aliquid adiuuari.Proinde hoc mõ ſemetipſum exhibens:breui
ad magnã penuriã egeſtatẽ peruenit.Acceſſit ẽt illi aliud:unde romę pmanere ꝓhibe-
retur.Cõtigit enĩ tyberii filiũ mori.Quo mortuo:Tyberius ꝓhibuit oẽs amicos filii ſui
omneſq; familiares ante faciem ſuã accedere:ne illis uiſis recordatiõe filii facta:dolor ei

luctuſq; moueretur. Ob hanc igitur cãm in iudeam agrippa nauigando perrexit: uidẽs ſe apud romã miſerabiliter uiuere: propter quod omnes ſuas opes amiſerat: & nullus illi aditus eſſet: unde poſſet aliquos queſtus hẽre: nã multas ẽt ibi pecunias ſub fœnore acceperat: a ꝗbus cũ urgeretur: unde debitũ cõſolueret: non habebat. Defectu igiẽ cõſilii & cõfuſione ꝙ ſe aliter uideret: diſceſſit in quandã turrẽ quę in malathoes fuerat conſtituta: addicens ſemetipſum: ut de hac luce defungeret. Quæ cũ uxor eius cypris ita eſſe ſentiret: cœpit omnibus modis laborare: ut eũ a morte prohiberet. Inuenit ergo cõſiliũ: ut ad ſuam ſororẽ herodiadẽ ſcriberet: quam herodes tetrarcha uxorẽ acceperat itimãs ei in ꝗbus agrippa eſſet cõſtitutus uel qualiter ſe uellet morte damnare: oportere illam ꝓpter conſanguinitatẽ auxilium ferre. Illi uero euocantes agrippam: habitationẽ illi in tyberiada conſtituũt: & aliquantũ eris per ſingulos dies: quod ad uictum eius ſubminiſtraretur dare pręcipiuut. Sed in hoc Herodes non multo tẽpore perſeuerat licet ẽt ipſa quæ darentur ſufficientia non fuiſſent. Nam cũ aliquo die per uinũ hoc Herodes exprobraret agrippæ: agrippa impatiens exprobratiõis abſceſſit: atq; inde perrexit ad flaccũ uirũ cõſularem cum quo romę amicitiã non paruã induxerat. Is enim tũc gubernationem ſyrię diſpẽſabat. Cumq; ſuſpectus eſſet a flacco: apud eum interim degebat. Retinuit ẽt ibi flaccus Ariſtobolũ fratrẽ agrippæ: ſed ſimulate diuerſum: haud ſane per hoc in aliquo prępediebantur: quo minus amiciciam conſulis honoremq; mererenẽ. Sed nõ tamen Ariſtobolus aduerſando ceſſabat: donec eum flacco quoq; reddidiſſet inuiſum: huiuſmodi cauſam offenſionis iueniens. Damaſceni cũ ſydoniis pro militibus certamẽ exercebant. Cũq; inter eos flaccus auditurus foret: illi cognoſcentes agrippã: qđ apud eum plurimũ poſſet: rogabant ut eoꝝ partis fautor exiſteret argentũ ei plurimũ ꝓmittentes. Et ille quidem omnia ſtudioſe gerebat: ꝙ damaſcenis ſuffragaretur auxiliũ. Ariſtobolus aũt: nõ enim eũ latuit pecuniarum quæ fuerat facta ꝓmiſſio: cauſam deportat ad flaccũ. Quæ cũ fieret examinatione manifeſtior a ſua gratia repellit agrippã. Ille autẽ extrema penuria circũſeptus ad ptolomaidã pergit: atq; ibi neceſſitate rei familiaris ſtrictus: cõſiliũ capit in Italiã nauigandi. Sed cũ eũ ſumptuũ ꝓhiberet inopia: marſiũ libertũ ſuũ rogabat ut ei in tanto molimine adiutor exiſteret: ab aliquibus pecunias mutuando: & marſias primũ quẽdã berenice matris agrippæ libertum ſed iure teſtamenti eius: factũ ditionis antoniæ: poſtulat ut ei aliquas pecũias daret ſcriptura & fide mediãte. Ille uero querebaẽ de agrippa ꝓ cuiuſdã fraude pecuniæ: & compellit marſiam: ſub cautione dare miliũ atticarum facereq; ut duo milia minus ꝗngentos acciperet. Ille porro cõceſſit: ꝗa nõ erat aliud quod egiſſet. Sumpta itaq; pecunia agrippa athedonã uenit & reperiens nauẽ tunc ꝓpoſitũ pagebat. Hoc agnoſcens erẽnius capito: iannię curator milites mittit: ut ab eo argenti .xxx. miriadas exigerẽt: quæ romæ theſauris Cęſaris debebantur. Quicq; uenięntes: agrippam pecuniam dare compellunt. Ille uero facturum ſe quod uidebatur aſſimulans: nocte Alexandriam profugit: ubi Alexãdrum deprę catur alabarthum: ut ei .xx. miriadas mutuas largiretur. At ipſe quidem ſibi daturum ſe nõ ꝓmiſit. Cypriæ aũt ſimilia poſtulanti nõ abnuit: obſtupeſcẽs ſtudiũ dilectionis eius erga ꝓprium uirum: & ꝙ eam uidebat honeſtatis cuncto genere decoratam. Alexãder igiẽ quinq; illis talenta in Alexandria mutuaẽ: ꝓmittens: ut cũ inde Archeã ueniret: ibi reliquum daret: timens Agrippam: ꝙ eſſet in expenſis profuſior. Et Cypris qdẽ exinde uirum in Italiam nauigaturum dimittens: ipſa cũ filiis ĩ Iudeam reuertitur. Agrippa uero puteolis appulſus: ępiſtolam ad Tyberium Cęſarem ſcribit: qui tunc capreis agebat: ꝑſentiam ſuã ſignificans: ut dignus fieret uultui cęſaris apparere: quo cõtinentiã ab eo mereret. Petebat ergo: ut ei caprę as uenire cõcederet. Tyberius aũt nihil dilatiõe ꝓducẽs

clementer illi & humane reſcripſit:inter alia quoq; ſe gaudere ſignificãs illũ ad ſe ſoſpitẽ
repedare. Cũq; ille capuas aduenıſſet:nihilminus ei cęſar alacritatis exhibuit:q̃ ꝑ litteras
oſtẽderat. Nã & amplexatus eſt eũ:& magnifica hoſpitalitate ſuſcepit. Sed poſtero die
allatis litteris ab herẽnio capitone:in qbus ſignificabat̃:ꝙ agrippa.xxx.miriadas de-
bens ſoluendo nõ adeſſet: & ob id tẽpore quo ſe ſpoponderat redditurũ ꝓfugit ex acto
res deuitans animus cęſaris imutatus eſt. Nã cũ illã legiſſet epiſtolã:indignatiõe cõmo
tus:ingreſſum ad ſe interdixit:donec ab eo debitũ redderet̃. Ille autẽ nequaq̃ ex cæſaris
indignatione cõmotus: antoniã depræcabatur germanici matrẽ:& Caiũ:qui poſtea cæ
ſar effectus eſt:ut ei.xxx.miriadas mutuas impartiretur:ne ab amicitia tyberii decidiſ-
ſet. Illa uero berenicę matris agrippę recordatiõe nã ſe hæ mulieres admodũ diligebãt:
ſiqdẽ pariter Caio lac præbuerant:pariterq; illũ enutrierant:argentũ quod poſtulat im
ꝑtitur. Quod cũ ꝓ debito reddidiſſet:nullomõ poſt hęc ab amicitia tyberii ꝓhibet̃. De
inde tyberius cæſar eũ ſuo nepoti coniunxit:iubens:ut ei in oĩbus ꝓceſſionibus adheſiſ
ſet: Agrippa nero:ꝓpter quod ab antonia cũ magna gratia fuiſſet exceptus:cœpit ei ni
ſu agere:ut Caium eius filiũ in oĩbus accuraret:qui fauore matris in magnis habebatur
honoribus. Erat ibi forte qdã genere ſamareus libertus cęſaris:ab eo mutuat̃ miriadas
centũ:ex qbus antoniæ reſtituit quod debebat:ex reliquo autem Caiũ amplius accura
bat:unde apud eũ maiorẽ adipiſcitur dignitatẽ. Per dies igit̃ agrippa circa Caiũ in me-
lius ꝓcedẽte:quodã die ſermo fit de tyberio. Cũq; agrippa ex affectu uota ꝓfunderet:
ut celeriter defuncto tyberio. Caio daretur Imperiũ. quẽ meliorẽ digniorem q; in oĩbus
eſſe firmabat:inter auditores hoꝝ uerboꝝ forte fuit quidam etiam euthicus agrippæ li-
bertus & auriga:& tunc quidem ſilentio quod audiuerat tradidit:poſtea uero cum eũ
agrippa furti argueret pro ueſtibus aliquibus: & reuera aliqua ueſtimenta ſubtraxerat
fugiens compræhenditur. Cunq; ad piſonem duceretur:qui tunc cuſtos fuerat ciuitatis:
cauſam fuge requiſitus:uerba quædã ſecreta cæſari ſe nũciare dicit:eius munimini ſalu
tiq; profutura. Proinde uinctum mandat ad capreas. Tyberius aũt more ſuo utens:ha
buit eũ in uinculis cuſtoditũ. Magnã enim ſollicitudinẽ ꝓ ſemetipſo gerebat:ſup quẽli
bet aut iperatorẽ cogitans aut tyrannũ. Nã neque legationes facile ſuſcipiebat:neq; du
cum ſuorũ:uel curatorum:uel aliorum in cæteris conſtitutorum officiis remotiones:uel
ꝓfectiones celebrabat:niſi forte:cum quiſq̃ in aliqua deprę hẽderetur offenſa. Alioquin
nulli ab eo dabatur niſi morte ſucceſſio nã uinctorum aliquas ſecretas denũciat omnes
ſuſpectas habebat. Vnde cũ amici cauſam huius diſpoſitionis inquirerent reſpondiſſe
fertur legationẽ uinctorũ ſe quidem ideo nec facile ſuſcipere nec cito dimittere ne cęteri
uidentes alios facilius abſolutos:ex hoc plures ad ſe uenire incitarentur & ſibi frequẽtia
legatorũ moleſtiã inquietudinis apportaret pręſertim cũ neceſſe eſſet ẽt eis dona largi-
ri. Magiſtratus aũt ſemel datos ideo ſe iugiter ꝑmittere dicebat illis quibus fuerint con
ceſſi ꝙ intelligeret conſuli ꝑ hoc & ꝑ̃ſtari ex magna ꝑte ſubiectis. In ꝓnatura nãq; oẽm
adminiſtrationẽ hoc habere firmant:ut circa opes acquirendas faceret hoĩes ſtudioſe ſe
ſtirtare. Cum ſibi non ſe aliquis perennem in officio ꝑmanere proſpexerit:manifeſtũ:ꝙ
oẽ gerat ſtudium: ut anteq̃ arceat̃ officio:q̃ plurimũ poſſit aegrat. Vnde quoq; ad furta
plurimi & rapinas concitantur. Si uero perſeueraturos ſe in adminiſtratiõibus certo co
gnoſcant licentia plurima cõquirẽdi pigriores & quietiores fiũt ad furta uel fraudes ali
quas faciendas. Cũ aũt celeres ſucceſſiones dant̃ hominibus:nequaq̃ ſubiecti ſufficiũt
ducibus deprędantibus quibus largitas non eſt tꝑis attributa quo repleti eſſent ſtudiũ
omne lucrandi deponere. Exemplum ẽt eis ꝓferebat quendam uulneratũ:ad cuius uul
nus muſcæ congregabantur plurimę. Quẽ quidam tranſeuntium cũ uidiſſet:miſeratus

eſt eius calamitatẽ: ratuſq; q; imbecillitate nimia muſcas illas a ſe nõ poſſet abiicere:&
opus haberet alterius beneficio:interrogauit eum cauſam cur ſibimetipſe nõ auxiliaret
moleſtiam repellendo muſcarum. Cui ille reſpondens amplius inquit mihi leſionis im-
portas: ſi has præſentes fugaueris. Iſtę quidem iam repletæ ſanguine: non eo modo mo
leſtę ſunt: quin etiam aliquãtulum remiſſius inſiſtũt: ſi uero his amotis aliæ famelicę cõ
gregentur: ita illud uulnus inuadunt: ut etiã ſi intereant: non ualeant effugari. Propter-
ea igit̃ & ſeipſum dicebat ſubiectis per rapinas iudiciũ fatigatis cõſuleret per hoc quod
non crebro in adminiſtrationibus alios ſubſtitueret: qui more muſcarũ cum naturaliter
ad lucra referent̃ tum ẽt remotionis timore: amplius incitarentur ad rapiendi cupidinẽ.
Teſtificatur autem huic meo ſermoni q; huius eſſet naturę tyberius: ipſum eius opus i-
ſpectum: quomodo quidem duobus &.xx. annis imperio actis: duos tantum diſpẽſato
res in iudeam miſit: quorũ illa gens gubernatiõe regeretur: Gratum atq; Pilatum: q ei
ſucceſſerat: nec in ſola iudea forte talis extitit: ſed etiam in cęteris regionibus non aliter
apparuit. Sed ẽt uinctorũ examinationes ſe differre ꝓpterea dicebat: qa ſi cõdẽnati mo
rerent̃ liberatio p hoc hominũ malignorũ imminentiũ illis adeſſet: cum uero in cuſto-
dia tenerentur maiorem illis ſicut meriti eſſent iferri calamitatem. Propter has igitur &
huiuſmodi cauſas etiam Euthicus auditus non fuerat: ſed retinebatur in uinculis. Tem
pore uero procurrente: tyberius ex capreis tuſculanum uenit: diſtantem a roma interual
lo ſtadiorum cẽtum. Agrippa uero rogabat antoniam: ut ageret: quo euthici aduerſum
ſe diſcuteretur accuſatio. Honorabilis quippe apud tyberium habebatur antonia & co
gnationis & dignitatis gratias: nã druſi fratris eius extiterat: ſed etiam uirtute pudicitię.
A etate nãq; uiridi uiduata permanſit: ſpernens ſecundi uiri coniugium: cum etiã a ſeba
ſto cuicunq; nubere iuberetur: omnemq; ſuã uitam liberã detractionibus geſſit. Tybe-
rio quoq; beneficium grãde prẹſtiterat: cum fuiſſent a Seiano iſidię ꝓparate: amico uiri
ſui: & potẽtiam magnam tũc habente: eo q; multarũ tunc mulierũ ductor exiſteret &
q; in cõſiliũ eius plures ex nobilitate cõcurrerẽt: libertorũq; ſe ad eũ magna manus ad-
diderit: ſed & militia omnis fuerat ante corrupta. Igit̃ oĩbus p dies augmẽtũ accedebat
iſidiis: & pene ſeianus totum opus impleverat: niſi Antonia ſeiani malignitate prudẽtior
ſuã exercuiſſet in hac cauſa fiduciã. Nã cũ cognouiſſet: quæ de tyberio tractarẽtur: ſcri-
bit ad eũ oĩa diligẽter: & per Pallantem quẽdam ſeruorũ ſuorum fideliſſimum: litteras
in capreas deſtinat ad tyberiũ. Ille aũt inſinuata cognoſcẽs ſeianum cũ conſciis uniuer-
ſis interimit: Antoniam autem licet ẽt ante uenerabilem haberet: uenerabiliorẽ tamen
ex eo habuit eiq; in oĩbus obediebat. Ab hac igit̃ tyberius rogatus ut examini daret eu
thicũ: ſiqdẽ inquit tyberius mẽdacium eſt: aduerſus agrippam quod dicitur: meritũ ha
bebit euthicus dignũq; ſibi ſupplicium: ſi uero in examine datus: quæ dicit uera clarue-
rint: i illũ qui cauſam examinari compellit omnis pena reuertetur. Sed agrippa cum ei
hęc ab Antonia dicerentur magis inſtabat: depcans examinationẽ cauſę fieri. Antonia
uero: non enim ualebat agrippam contẽnere: q; erat uehemens in petendo: tẽpus opor
tunum inueniens: procedente etiã agio eius filio & agrippa pro meridiano: iam quippe
panci proceſſerant poſtulabat tyberiũ: ut uocato euthico: celebraret̃ examen. Tũ ille
ſciunt inquit Antonia dii: quia non ex mea ſententia: ſed a te coactus geram: quicquid i
hac cauſa fuerit geſtũ. Hęc dicẽs: iubet macronẽ qui ſeiano ſucceſſerat: ut adduceret eu
thicum. At ille ſine ulla dilatiõe cum eſſet adductus: cœpit eũ tyberius pcontari: qd nã
dicendũ haberet aduerſus eũ: qui ei libertatis munus indulſerit. Tũ ille: o domine inqͣ:
uehebatur carruca Caius & agrippa cum illo: ego autem ante pedes eorum aſſidebam
& cum multi ſermones uerterentur: hoc etiam inter plura locutus eſt ad Caiũ agrippa.

O ſi ueniat aliquando dies: quãdo iſto ſene defuncto mundi tu ſuſcipias principatũ:ni-
hil enĩ tyberius filius eius impediet:q̄ a te facile ualebit occidi. Tũ enim mũdus beatus
erit & ego cũ eo beatus efficiar. Tunc tyberius credibilia quę acta ſunt reputans: ſimul
etiam q̄ ītam ueterẽ reſeruaret agrippę: ꝓpter quod eum iuſſerat tyberium ſuum filiũ:
nepotem druſi frequentare ſuis conuentibus:& curare: quã iuſſionẽ agrippa contẽpſe-
rat:totumq; ſe Caio dediderat:hũc inquit macro uinciri facito. Sed macro non ſatis itel
ligẽs:de quo illud uerius imperaret:nã nec ſperabat eũ de agrippa tale unq̄ aliquid co-
gitare:ſed interrogauit:ut certius quod iuberet agnoſceret. Cũq; cęſar in hyppodromo
deambularet:ꝑuenit ad agrippã:eũq; manu comprehendens:dixit. O macro:hunc iuſſi
uinciri. Illo ẽt tum inquirenti quẽ nam ꝑciperet:agrippã inquit. Et agrippa ſubito ꝑtur
batus ad dep̃cationes conuertitur:cõmemorationẽ eius filii faciẽs:cũ quo fuiſſet una nu
tritus:& tyberii:cum quo pariter fuerat educatus. Haud tamẽ proficiebat aliq̄d:ſed du
cebat̃ oſtro ueſtitus in uinculis:& erat ardor magnus:nã æſtatis tp̃s extabat : & ex ui-
no quo in epulis multo fuerant uſi:cœpit ſiti uehemẽter incendi. Vnde quoq; anxius fa
ctus:p̃ter decus atq; dignitatẽ cœpit cũcta reſpicere:unde poſſet ſitis inuenire remediũ:
conſpiciensq; quẽdam ex famulis Caii taumaſtum nomine: aquam in uaſe portantem:
petiuit bibere. Illo autem porrigente: ſuſcepit atq; auide bibit:& ſpero inquit o puer : q̄
in bono tibi hęc effecta fuerit miniſtratio. Nã cum hæc effugero uicula: nullomodo tar
dabo libertatem tibi a Caio promereri q̄ mihi ẽt uincto miniſteriũ ꝓbuiſti : ſicut etiam
ante nunq̄ neglexiſti:cum fuiſſem ĩ dignitate conſtitutus. Neq; enim hęc dicens menti
tus eſt:ſed uiciſſitudinẽ ei meritam reddidit. Nã poſt modum rex effectus:taumaſto li-
bertatem a Caio ꝓmeruit:curatoremq; eum fecit ſuæ ſubſtantiæ:ſed etiam moriẽs filio
ſuo agrippæ & berenicę filię in eodẽ miniſtraturũ officio dereliquit:atq; in hoc honore
ſenio grãdeuus defungitur. Et hęc quidem poſtea facta ſunt. Agrippa uero tũc uinctus
ſtabat ante palatium:in quadam arbore prę anxietate reclinatus cum plurimis : qui ſi-
mul fuerant uincti: & quodã alite conſidente ſuper arborem ĩ qua fuerat agrippa recli-
natus:quem bubonem romani uocant:quidã ex uinctis germanus nomine contempla
tus:interrogauit milites:quiſnam eſſet ille:qui oſtro ueſtitetur:& agnoſcẽs : q̄ agrippa
uocaret̃:genere aũt eẽt iudeus:ex his q̄ in illa gente primates haberent̃: petiuit cõliga
tum ſibi militem:ut ad eũ copiam acciperet accedendi:q̄ uellet ab eo de patria eius ali
quid ꝑcontari. Quod cũ ei cõcederet̃ acceſſit & ꝑ interpretem:o iuuenis inquit:affligit
q̄dem te repentina mutatio:magnam tibi fortunam calamitatis importans: ſed uerba
tibi denunciabo:q̃ tibi ex numine diuino fugam totius mali portendũt. Scito ergo, deos
tibi tam meæ patriæ quã huius loci teſtes inuoco: ex quorum prouidẽtia hæc nobis uĩn
cula prouenerũt:q̄ neq; cupidine fallendi neq; uanũ tibi gaudiũ afferre deſiderãs:dicã
quę dixero. Siquidem tales pręnunciationes quę non ualent ipſis operibus approbari:
magis faciunt meroris augmentũ quã ſi nihil uerboꝝ illoꝝ aduertas:ideoq; iuſtum pu
taui hoc deoꝝ pręſagium nunciare. Impoſſibile nãq; eſt:nõ te cõfeſtim de his uinculis li
berari:& ad prouectũ diuturnum magnę dignitatis & poteſtatis aſcendere: ita ut inui-
diam ab uniuerſis habeas:qui te nunc miſeranter attendunt:exitus etiam uitæ in beati-
tudine te repperiet cõſtitutum:diuitiaſq; plurimas:omniaq; quæ prima mortales dicũt
tuis filiis qui tibi nati fuerint derelinquens. Memineris autem quomodo cũ iterum hũc
alitem uideris : intra quinq; dies finem uitæ tibi uenturum. Et hæc quidem tibi cuncta
complentur:niſi uano hęc a numine diſponunt̃ : cui placuit pręnũciandi cauſa illum ali
tem deſtinare. Ego autem iniuſtum putaui ſi talia cognoſcens:te quoq; ne cognoſce-
res defraudarem. Nam utile tibi fore iudicaueris paululum afflictum eſſe meroribus:cũ

in manus tuas cuncta mortaliũ bona deuenerint:& oẽm infœlicitatẽ ĩ qua nunc detra
himur effugeris.Et germanus qdem talia prędicens:tantum riſum excitauit agrippæ:
quãtum poſtea apparuit dignus miraculo.Antonia uero grauiter ferens agrippæ cala-
mitatem:intercedere quidem pro eo apud tyberium ſuſpectum eſſe cernebat. ad hęc ẽt
infructuoſum fore.Sane inuenti ſunt ei a macrone milites tales.qui eum ſine diſtrictiõe
ſeruarent.Adhibetur etiã talis centurio:qui illis pręeſſet militibus.ſed ẽt qui cũ eo liga
retur talis inuentus eſt.Lauacra quotidiana concedebantur ſed ẽt copia libertis & ami-
cis ad eũ intrãdi tribuitur aliaq; omnia permittuntur quibus ſollicite curaretur.Intra-
bant aũt ad eum amicus ſylas & ex libertis marſias & ſtocheus cibos afferẽtes quos li
bẽter habebat.aliãq; diligentiã quæ neceſſaria ſolet eſſe in rebus talibus exercebãt: in-
dumẽta quoq; deportantes:ſub oſtentu uendendi.Cum autẽ noctis adeſſet aduentus:
ſtramina cõponebant:conſciis fauentibus militibus. Nam eis macro cõmendans autẽ
prędixerat.Et hæc qdem agebantur per menſes ſex:quibus agrippa ĩ his infortuniis ha
bebatur.Tyberius ãt reuerſus in capreas:febriũ ardore corripitur:& primũ quidẽ me-
diocriter:ſed in peius egritudine procedente contrariã de eo ſpem habebat euodus amã
tiſſimus ei oĩum libertorꝝ.Is iuſſit ad eũ filios eius adduci.Oportere nãq; dicebat: ut cũ
eis loqueretur:anteq̃ terminũ uitæ ſuſciperet.Erant aũt illi filii:nõ qdẽ ꝓprii ſed adopta
ti:nã druſus eius filius iam fuerat mortuus:cuius filius tyberius fuerat adoptatus cogno
mento gemellus:& Caius germanici fratris filius:iam adoleſcẽtibus:& liberalibus ap-
prime diſciplinis ĩſtitutus:q ẽt & populo honorabilis erat & carus ꝓpter germanici pa
tris eius uirtutẽ.Nã hic ad magnũ honorem apud populos fuerat ſublimatus : propter
mãſuetudinẽ morum:& ꝓpter affabilitatẽ qua cunctis grãtus extabat.Et cum ipſe cla
rus eſſet:non ſe tamen ꝑferebat:ſed omnibus par eſſe uolebat.His igitur rebus non ſo-
lum apud populum:ſed ẽt apud ipſum ſenatum magnus habebatur. Ad hæc ẽt unuſ-
quiſq; diuerſarũ gentiũ:alius confabulationis gratia alter fide ac manſuetudine quã in
eius moribus motibuſq; cernebat:ad amorẽ fuerat excitatus.Cęterũ eius morte luctus
magnus apud uniuerſos expoſitus eſt:nõ ſicut aſſolet:ut principi placaretur:ficto dolo
re monſtrato:ſed uera cuncti triſtitia merebant. Nã eius mortẽ unuſquiſq; propriã ſuã
reputabat:ita eius mores eiuſq; colloquia cũctis hominibus grata fuerãt. Vnde ad filiũ
quoq; ipſius amor cunctorꝝ fauorq; puenerat:maxime aũt oĩs militia eius amore tene-
batur:ita ut gloriã reputarent pro eo mori ſi ratio poſtularet quo ipſe ſuſciperet princi-
patũ.Sed tũc tyberius euodo iuſſit: ut ſub ipſo diluculo infantulos illos adduceret.Ipſe
autem diis primis ſupplicabat:ut ei ſignum manifeſtum oſtenderent quiſnam poſt eũ
in impiũ ſuccederet:feſtinans qdẽ ut nepoti ſuo principatũ relinqueret maiorẽ tamẽ cre
dens ſua ſnĩa:ſuoq; conſilio diuinæ diſpenſationem prouidentiæ:ideo a diis ſibimet de-
monſtrari deſiderabat.Supplicãti deniq; illi omen tale monſtrat̃:ad illũ uidelicet uen-
turũ eſſe prĩcipatum:qui ad eum ſequenti die primus ex omnibus adueniſſet. Hæc ille
cognoſcens:mittit ad nepotis ſui pedagogũ: iubens ut primo mane puerꝝ ad ſe perdu-
ceret:putans ulla re numinis ſuperare ſententiam.Sed deus econtra de imperio decerne
bat.Illo igitur talia cogitante:ecce dies illuxit:& iubens euodo: ut quiſquis foris eẽt in-
fantulus: eũ ad ſe primitus euocaret:illeq; egreſſus:Caiũ ante tabernaculum reppit:nã
tyberius necdum aderat:ciborũ acceptiõe tardatus.Ille aũt ignorãs totũ quid agebat̃
q̃dq; tyberius cuperet:ueni inquit: uocat te pater.Et hoc dicto:eũ in tabernaculum itro
duxit.Tyberius autem ut uidit Caium:tum primũ intellexit maieſtatis ſupernę poten
tiã:& ꝙ non ſit in hoĩum poteſtate de imperii conſtitutione decernere.Tunc ille primũ
lamentatus eſt ſemetipſum quidem:ꝙ eius conſilium fuerat infirmatum : & ei poteſtas

ordinandi quē uellet ablata: Tyberiū aūt nepotē: q̄ nō ſolum de imperio decidiſſet: ſed ēt ipſam ſalutē & uitā agere non illi ſine piculo fore cernebat: ad hæc ēt inuidiam illi ex cognatiōe futurā eſſe. Nam timore uel odio ſuſpectum fieri Caium rebatur: tam ex eo q̄ principatū accipere feſtinauerit: quā ex eo q̄ cum inſidiaturum ſibi putaturus eſſet: credēs: quaſi feſtinaturū in ſe redigere poteſtatem. Et tunc qdem in his malis erat tyberius ex illo euētu augurii: quod ei prȩſagum fuerat: eo q̄ eius nepos amiſiſſet imperiū. Vnde multum anxius: ſe quoq; culpabat: q̄ illud auguriū poſtulaſſet accipere: & q̄ cū liceret de hac uita meroribus liber abſcedere ignoratiōe futurorū: per ſuā ipſius imprudentiā factum eſſe: ut cū infœlicitate magna: & magno dolore diſcederet. Tunc tamen licet ualde turbatus: q̄ impetum ad quos nollet cernebat eſſe uenturū, pugnauit cū animo ſuo: ut huiuſmodi uerba loqueretur ad Caium. O fili inquit cū habeā propinquiorē tyberiū: tamen tibi ex mea ſentētia deorūq; decreto: imperii cōtribuo poteſtatē. Rogo aūt te: ut nihil aduerſus aliquē recorderis: qui mihi i principatu adminiſter extiterit: uel qui mihi beniuolentiam exhibuerit aut fauorem ne aliquē lædas pp me: q̄ te ad tantam ſublimo magnitudinē dignitatis: neq; circa tyberium minus aliqd charitatis exhibeas: q̄ te & cognationi debere cognoſcis: & mihi: q̄ tibi tantoꝝ bonoꝝ auctor exiſto: ut dignam uiciſſitudinē meȩ circa te beniuolentiȩ reddas: & ſimul tyberium cures: ut ēt cōſanguinitati quod debes exhibeas: & munimen tibi uel prīcipatus uel ſalutis acquiras: cum tibi eum feceris adiunctum. Nam ſolitarius quiſq; amplus pater periculis maxime cum in tanta rerum celſitudine quiſq̄ fuerit conſtitutus: ad hæc quoq; qa nec dii impunitū qcq̄ reliquūt: quod cōtra fas aut ius: aut cōtra fœdus naturȩ fuerit perpetratum. Et hæc quidem tyberius loquebatur. Caius autē & ſi ficta locutū tyberiū ſenſerat: & ipſe longe aliter in animo gerebat: tamen pro tpe benigne reſpondit: & facturū ſe omnia pollicetur. Cȩterum in imperiū ueniens: & tyberium extinxit: & ipſe nō poſt multū tēpus inſidiis interemptus eſt. Sed hȩc poſtea. Tunc autem Tyberius Caium ſucceſſorē in principatu pronuncians: paucis diebus aduiuens uita defungitur. Imperauit autem dies. iii. menſes: vi. annos. ii. &. xx. Caius aūt quartus romanoꝝ efficitur iperator. At romani audiētes tyberii mortē: hilares agere cœperunt: pſpero letificati nūcio: non tamē ad credendum: uel exercendum gaudium fiduciam gerebāt: nō quia forte nollent: nam multis ſuis pecuniis comparare diligerent illum nūciū uerum eſſe: ſed timuere: ne ſi falſo nuncio concitati gaudia ſua pderent: ab illo cogniti perirent. q̄ eius morte gauderēt. Plures qppe ille nobiles romanorū extinxerat. Nam erat importabilis: in ira irreuocabilis ad quicquid perpetrandū cupiditas impuliſſet: & ſine ratione quoq; iudeorum occiſionē inueniens: in oībus quȩ facienda decernebat aſper agreſtiſq; conſtabat. Ob hȩc illi mortem eius audientes ſuā leticiam manifeſtare uerebant. Interea marſias agrippæ bonum deportans nuncium: cum in balneo reperiſſet: iā egredienti noto ei ſigno dato hæbreaq; lingua locutus: mortuus eſt inquit leo. At ille uerbū intelligens: gaudio cœpit extolli. Tibi inquit ſuper oīa p hoc etiam bono nuncio gratiȩ abundantes repoſitæ ſunt: tantum ut uera ſint quæ dicuntur. Tunc centurio qui agrippȩ cuſtodiendo perat: intendens tam feſtinationē marſiæ qui aduenerat q̄ gaudiū agrippæ quod ex eius uerbis illi contigerat: ratus nouitatem quandam ſignificatam interrogabat eos quid uellet ille ſermo qui fuiſſet allatus. Illi tantiſper ſecretum auferre trepidabāt ſed dum urgeret: nihil heſitans indicauit agrippa. Iam enim amicitiam magnam induxerat. Ille autē gaudium magnum ille ſermone prȩcipiens q̄ ēt proſperitatē ex hoc agrippȩ cernebat conuiuium ponit. Eis epulantibus: potuq; indulgentiore procedente: uenit quidā dicēs uiuere tyberium & intra paucos dies in ciuitatem uenturum. Tunc centurio aſpere ual

de illo ſermone turbatus: ꝓpter quod cernebat morte digna ꝙ geſſerat: ꝙ morte cęſaris
audita: cũ illo uincto gaudẽs cõuiuiũ celebrauerit: ex lecto ponit agrippã. Tu ĩquit fal-
lere feſtinaſti: mortẽ iperatoris falſo denũcians: ſed ſcito hũc ſermonem pœna tui capi-
tis expiãdũ. Hęc dicens: cõfeſtim ligari iubet agrippã: & cõſtringi arctiore cuſtodia. Et
nocte qdẽ illa agrippa in malis fuerat cõſtitutus: ſequẽti uero die per oẽm ciuitatem de
morte tyberii ſermo firmatur: & iã iamq̃ hoĩes illũ ſermonem cõfidenter ac publice ꝓ-
ferebant. A caio quoq̃ deſtinanť ępiſtolę: una quidẽ ad ſenatũ: mortẽ tyberii nũcians:
altera uero ad piſonem cuſtodẽ tunc tpis ciuitatis: in qua iubebat agrippã ex militũ au
ferri cuſtodia: & ad domũ transferri in qua primitus habitabat: anteꝙ habereť in uin-
culis: & ibi tũc interim erat in remiſſiori cuſtodia. Sed caius poſtꝙ romam uenit tyberii
corpus ſecum adducens: iuſta ei ſecũdum morem patrium opulẽter magnificeq̃ cele-
brauit. Agrippã uero cum ipſa die cuperet abſoluere: antonia prohibuit: nõ odio aliquo
circa uinctum: ſed opinioni conſulens Caii: ne putaretur mortẽ tyberii gratanter accipe
ſi eũ tam celeriter abſoluiſſet: quẽ ille cinxerat. Verũtamen non multis diebus ꝑtereun
tibus: eũ accerſiuit in domũ tondiq̃ ꝑcepit: & ueſtibus cultuq̃ mutato: dyadema capi
ti eius impoſuit & regẽ confirmat tetrarchię philippi: donans ei ẽt liſanię alterã tetrar-
chiã. Pro catena uero ferrea quam gerebat aureã ei parẽ pondere cõdonauit. Magiſtrũ
aũt ęquitũ in iudea cõſtitutoꝝ maxillũ deſtinat. Verũ ſecundo anno Caii cęſaris agrip
pa poſtulat: ut nauigare permitteretur ad ꝓpria: quo prouinciam ſibi cõmiſſam: & ali-
qua neceſſaria certo diſpenſans moderamine: reuertatur. Et ꝑmittente imperatore: uẽit
in patriã: & pręter ſpem omnium rex ab omnibus cernebatur cum magno miraculo &
in hoc cunctis apparebat: quantam habebat in omnibus fortuna licentiam. Omnes ẽt
heſitabant cõparantes penuriam hominis in quam tempore priori deuenerat: & ꝓſpe-
ritatem pręſentem qua fuerat ſublimatus. Plęriq̃ etiam beatificabant hominem: ꝙ nõ
fuerit defraudatus recuperatione fortunę. Alii etiã pene incredibilia putabant: licet ſuis
intuerentur obtutibus. Tantaq̃ quippe ĩ Agrippa rerum mutatio cernebatur: ut quo-
rundam mentes uerterentur in dubium. Cap. XVI.

Erodias aũt ſoror agrippę quę herodi cuncta fuerat: tetrarcha enĩ erat iſte gali-
h leę ꝓuincię & trans iordanẽ poteſtatẽ fratris ex inuidia non ferebat: ꝙ eũ in ma
iori dignitate cerueret ꝙ maritum: & ꝙ de prouincia quidem cum fuga diſceſſe-
rit: debitum non ualens abſoluere: reuerſus autem eſſet cum ampliſſima dignitate. Cõ-
triſtabatur igitur grauiterq̃ portabat: tantam mutationẽ fratris: maxime aũt quando
eum intuebatur cum regalibus inſigniis ĩcedentẽ: atq̃ hincinde circũferre multitudine
populorũ: infœlicitatem ſuę tollerabat inuidię. Sed uiri aĩum concitabat: exhortando:
ut romã nauigaret: ſimilemq̃ ſibi dignitatẽ imploraret a cęſare: intolerabilẽ nãq̃ ſibi-
metipſi uitã eſſe firmabat: ſi agrippa filius Ariſtoboli: q culpatus a patre: mori merue-
rit: inopia magna compreſſus: ita ut aliter non poſſet euadere creditores niſi nauigatiõe
diffugeret: atq̃ hoc modo patria decedens: cũ regali fuiſſet dignitate reuerſus: ipſe uero
cũ cẽt filius regis: & frater eius qui tetrarchiã illã ante poſſederat: unde magis ei cogna
tiõis iure debereť: ſederet ĩ humilitate priuatę degens uitę. Quod ſi antea nihil herodẽ
cõtriſtabat: ꝙ minorẽ honorẽ parente proprio poſſideret: ſaltẽ tunc excitari deberet cõ
ſanguineitã praeclariſſima dignitate: neq̃ ſe pati debere ſuperari ab eo: cui pecunia ſua
ſubuentũ eſt: cõfuſioniq̃ debere deputare ut ille pręiret honoribus: q anteriori tempore
ſua ſuſtentabať miſericordia. Verũ romam inquit pergamus: nec labori percentes: nec
ſumptibus: nõ enim pro auro re peritura debemus prohiberi: ne ad honores ualeamus
ampliores aſcẽdere: ſed omne quicquid nobis eſt expẽdamus: ut regnũ ualeas adipiſci.

Ille uero repugnabat ociũ diligens & qetẽ & moleſtiã romę declinans:moliebaẗ eam
ratiõe deplacare. At illa quanto uidebat eũ quieſcere cupientẽ:tanto amplius inſtabat:
iubẽs ne aliquid agendũ prætermitteret:quo poſſet regnũ a cæſare promereri. His igiẗ
illa nullo mõ ceſſabat donec ſepius fatigando:in eũ ſuã fecit trãſire ſententiã. Ille igitur
ꝑparans opulẽter uniuerſa:& nihil ſumptibus parcẽs:nauigat romã:ſimul ſecũ herodiã
adducens. Agrippa uero intentionẽ eoꝝ intelligens:uel qualiter ꝑparabantur attẽdẽs:
ẽt ipſe ſeipſum ꝑparabat. Cũ aũt nauigaſſe eos cognoſceret mittit ẽt ipſe romã quendã
de libertis ſuis nomine fortunatũ:plurima cęſari munera deportantẽ:& epiſtolã aduer-
ſus herodẽ. Ipſum etiam inſtruit:quę ore proprio caium edoceret oportunitate reperta.
Qui cum ſubſecutus eſſet herodem: epiſtolas cęſari reddidit. Nã ſimul in dicearcheam
uenientes: caium apud baias non inueniunt:quę ciuitas eſt parua campanię.v.ſtadio-
rũ interuallo diſtans a dicearchea. Habitacula quoq; ibi iperialia opulenter conſtructa
ſunt opibus diuerſorũ per tẽpora ꝑricipum magnifice perornata. Lauacra callida ille lo
cus exhibet:aquis ex terra ultro manantibus:aptis ſaluti corporũ:quos ibi lauari conti
gerit. Caius autem mox ut herodẽ ſuſcepit & primũ ſermõem cũ eo cõmiſcuit:cõfeſtim
agrippæ ſuſcepit epiſtolas:qbus accuſationes continebantur herodis. Accuſationes aũt
erant huiuſmodi:cõſiliũ habuiſſe herodem cum ſeiano aduerſus tyberium:& cũ artaba
no partho aduerſus caium. Probamentũ aũt huius rei dicebatur:q; haberet herodes cõ
ſtructionẽ imenſam armorũ.que.lxx.milibus pugnatorum ſuffeciſſet:hãc in armamẽ-
tario herodis repoſitam dicebat aſſeruari. Quibus lectis motus caius percontatur hero
dem:ſi uerum eſſet quod de armis nunciaretur. Ille uero cũ aliter dicere nõ poſſet:ne ue
ritate cõuinceretẗ:reſpondit eſſe arma. Tunc cæſar uerã credẽs accuſationẽ tetrarchiam
eius abſtulit:& agrippę regnũ cõiunxit:ſed ẽt oẽs eius opes ſimiliter agrippę cõtribuit:
ipm aũt eterno condẽnauit exilio:habitaculũ illi conſtituẽs in lugdunenſi galliæ ciuita
te. Cognoſcẽs uero herodiadẽ agrippæ eſſe ſororẽ: opes & alia q̃cunq; ꝓpria eſſe ꝓba-
rentur ei reſtituit: arbitrans in cõſilio uiri cõſciã non fuiſſe tutabatur enim eã q; ſororem
agrippæ cognouerat. At illa:tu quidem inqt iperator magnifice ſatis ſicut dignitatem
tuã decebat hæc mihi largiris:uerũ ego tuo uti nõ poſſum beneficio:tuiſq; mũeribus ꝓ-
pter dilectionẽ qua marito meo cõſtringor:cui ſocia in ꝓſperitatibus exiſtẽs iuſtũ non
exiſtimo:ut eũ in hac fortuna derelinquã. Tum ille magnitudinẽ animi eius indigne ſu
ſcipiens:ſtatim eam cũ Herode miſit in exilium:eiuſq; ſubſtãtiam Agrippæ cõtribuit.
Et Herodiadi qdem pro inuidia quam circa fratrem gerebat:& Herodi ob id q; mulie
bres oratiões & uanitates aduertit tale iudiciũ ex ꝓuidentia diuinitatis illatũ eſt. Caius
aũt primo quidem ac ſequẽti anno magnifice rebus utebatur:& mediocrem ſemet ex-
hibẽs:fauor illi per dies tã apud romanos:q̃ apud cęteros ſubiectos amplior augebaẗ.
Sed ꝓcedente tẽpore magnitudine dignitatis:humanum perdidit intellectũ:& ſeſe uo
lebat diuinitate quæ uera eſt honorari. Cap. XVII.

i Llo tẽpore cũ in alexandria ſeditio ꝓueniret inter iudæos ibidẽ habitantes: atq;
paganos:terni ex unaquaq; parte legati mittũtur ad Caium. Cap. XVIII.

e Rat uero inter alexãdrinoꝝ legatos unus:Appio nomĩe:q iudæos plurimũ blaſ
phemabat:multa qdẽ & alia dicẽs:illud aũt eos præ cæteris accuſabat:quoniã
cęſaris honores haberent oĩno cõtẽptui. Nã cũ romano imperio ſubiectos:tem-
pla Caio fundare altera cõſtituere:atq; alia ſicut diis celebrare firmaret:a ſolis iudęis du
ci ꝓclamat inglorĩũ:debere quoq; iſtos ſimulacris honorare cęſarẽ: nomenq; eius habe
re iurabile. Hęc igitur appione:& alia hmõi duriſſima ꝓlocuto:quibus eum in ſuper-
biã eleuari poſſe cẽſebat. Philo econtra ſuſcepit:q pręerat legationi iudęoꝝ:uir in cibus

utiq; magnę gloriæ:nā alexandri alabarchæ germanus extabat philoſophiæ quoq; nō
expers: idoneus ēt defenſare cauſas:& perorare q̄cunq; accuſationibus ſubiacebāt. At
hunc ex ſecretario Caius iubet excludi:abſentemq; fieri. Nā indignatione ſuccēſus eſt:
ut crederetur aliq̄d ſeuiſſimum perpetrare. Tum philo egrediēs e ſecretario dixit ad iu-
dæos qui forte circa illum fuerāt:ut aīo confidentes exiſterent:neq; caii furore terrerenť
nam ꝓpe eſſe:ut ipſis operibus deū repugnare clareſceret. Cap. XIX.

Nterea Gaius grauiter ferens:ꝙ in tanto deſpectu apud iudęos ſolos exiſteret le
i gatū in ſyriā mittit Petroniū ſucceſſorē uitellio:iubens ut cū numeroſa manu iu
dæam inuaderet:& ſi quidem ſponte ſuſciperent eius ſimulacrū: erigeretur in tē
plo dei: ſi uero reſiſtere molirentur pugnando ſuperans:idipſum incunctanter efficeret
atq; ita Petronius ī ſyriā decreta cęſaris exigens ꝑgebat:ut mādatis cęſaris miniſter exi
ſteret. Cūq; auxilia plurima quanto potuit cōgregaret duaſq; romanæ militiæ legiones
aſſumeret:ptolomaidā uenit:ibiq; hiberna peragens: ut primo ueris tēpore ꝓlium poſ-
ſet agere cū iudęis: inde quoq; cōſilium ſuū cęſari ꝑ litteras intimauit. Ille aūt laudabat
eius ſententiā:iubens ut nullo modo prętermitteret:& ſi minus obediētes eſſent:pręliū
iudęis intentius importaret. Interea iudæorum multa milia ueniunt ad petronium ī pto
lomaidam deprecantes:ne ad ſolutionē:& ad tranſgreſſionē paternę legis cogerentur.
Si aūt modis oībus ſtatuiſſet ſimulacrū in hieroſolymā inferre:ibiq; cōſtituere: ſemet-
ipſos primitus ſi placeret interimi poſtulabant. Neq; enim poſſumus inqunt quoad ui-
uimus rem iſtam admittere:quę nobis ne fieret īterdicta eſt:ab eo legiſlatore:cuius au
toritatē non ualemus omnino cōtēnere:neq; illas cōſtitutiones paruipēdere poſſumus:
quos proaui maioreſq; noſtri uſq; ad ſuum interitū ſeruare. Petronius aūt reſpondit. Si
in primis eſſem:ut meis uterer ad agendū quod oporteret cōſiliis:iuſta uobis ad me hęc
eſſet oratio:nūc aūt cęſare iubēte incubuit mihi multa neceſſitas: eius decreta cōpleu-
di:ne ſi contēpſero:aliud ꝑiculū maius incurrā. Tūc iudæi:quoniā inqunt ita ſapis o pe
troni:ut trāſgredi cęſaris mādata nō audeas: neq; nos legis diuinę p̄cepta trāſgredimur
q uirtute maiorū noſtroꝝ & laboribus inſtituti: nūc uſq; ſine trāſgreſſiōe uiuimus:neq;
in tantā auſi fuerimus nos p̄cipitare neqciā:ut q̄ a deo īterdicta ſunt fecerimus:uel aliq-
bus bonis illecti:uel metu mortis adacti ſed fixū aīo tenemus ut ꝓ ſeruatione legis nr̄æ
cūcta ꝑicula ſubeamus. ſpem gerētes fortiſſimā deū nobis auxiliaturū ī ꝑſecutia:& mer
cedē poſtea redditurū:ſi ꝓ eius cultura fuerimus aliqua mala ꝑpeſſi. Si uero uoluerimus
tibi obedire:nō ſolū īfamiā debilitatis īcurrimus ꝙ timore trāſgreſſores legis efficimur
uerūetiā īmaniter offendimus deū:q ēt te iudice multo ātiqor tpe cenſeť eſſe q̄ Caius.
Tūc Petronius cōſiderās ex uerbis eoꝝ īmutabile firmūq; ꝓpoſitū: & ſine pugna non
poſſe caii p̄cepta ꝑficere ī eius erigēdo ſimulacro:nec ſine multa cęde negociū illud cura
dere:aſſumēs oēs amicos:& cūcta ſua ſeruitia:ī tyberiadē ꝑgit uolēs iudęoꝝ & cōſtitu
ta cognoſcere uel cuiuſmodi eēnt: uel qualibet ordinibus habereuť. Iudęi uero magnū
qdē ſibi ex bello romāoꝝ cernebāt īmiere ꝑiculū:ſed magis iudicabāt ſubigi: q̄ ipi ieſſi
cereť ī deū. Multa itaq; milia petronio ī occurſum uēiūt ad tyberiadē undiq; cōfluētes:
& ſupplicatōibus uebāť ne cogereť ad talia: neq; pollueret ciuitas erectiōe ſimulacri.
Ad hęc Petrōius:& pugnab[illegible]s iqt cōtra cæſarē:neq; illius potētiā neq; ueſtrā reputan
tes īfirmitatē. At illi: minime nos īqunt pugnare diſpōimus:uerūetiā ſumus mori aň pa
rati:q̄ legis nr̄ę mādata ſoluamus. Simulq; ī faciē ꝓſtrati pimi ſe paratos eē firmabāt.
Et hæc qdē ꝑ dies. xl. gerebāt: culturā quoq; terrę negligētes cū maxīe tp̄s exigeret. Nā
iā ea pars āni uertebať: qñ ſolēt ſemīa terræ mādari tātus qppe eos fauor moriēdi accē
derat ne ſimulacrū aliqd pōereť ī ciuitate. Talr igiť rebus habētibus ariſtobolus agrip

pæ regis frater:& elicias maior:& alii quoq; optimi uiri ex eadē ipſa familia: & plures
de primatibus ad petroniū uenere depcãtes ut bene de negocio pſenti conſuleret:nec q
de tantæ multitudinis pditione cogitaret: quin potius ſcribēdū Caio decerneret:ſigni
ficans imobilem animū iudæoꝝ:neq; eos cōſtitutionē ſimulacri uelle ſuſcipere:omnem
quoq; culturā terrę negligere:ſed in occurſum ſuū ueniſſe:& pugnare qdē nec uelle nec
poſſe:mori tñ incunctanter paratos:anteq̃ tranſgreſſores ſuæ legis exiſterēt:debere igi
tur conſuli:ne in aliud intenta multitudine:terra inculta remaneat:& poſtea per inopiā
latrocinia perpetrarent̄.Fortaſſis eñi poſſit Caius tyberius emoliri:& nihil crudele de-
cernere:neq; alia diſponere qbus ad ſeditionē populus excitetur.Et ariſtobolus quidē:
aliiq; q cū illo erant:talibus petroniū depręcant̄.Petronius uero inſtante ariſtobolo &
cęteris:uidens quoniā non pro rebus minimis ſupplicant:uidens ēt iudæoꝝ conſtantiā
ſeuū quoq; ratus:ut multa milia hominū per ipſum darent̄ i mortē:ſi uellet Caii furiæ
miniſtrare:ſimul ēt ſe deū oſtēſuꝝ:& cū peſſimis poſtea ſpeciebus aduiuere:multo me-
lius iudicat:ut ſcriberet caio:aut eius animum mitigans:ut nihil p eū iniquū continge-
ret:aut ſi forſitan indignatione cōmoueretur q eius minime mādata cōpleuerit:& ad-
uerſus eum aliquid mali decerneret:bene contentum eſſe iudicabat pro meliore cauſa:
& ꝓ tanta hominū multitudine ſubire diſcrimen.Conuocans igit̄ in tyberiadā magnā
multitudinē iudęoꝝ:nam multa milia illuc fuerant congregata:& cōſtituens in circui
tu cunctas militias & turmas:uiſus eſt primo nō ſuā:ſed cęſaris ꝓferre ſententiā dicēs:
timere ſe iracundiā caii: ꝓinde acceſſuꝝ ad pficenda q̃ ſibi p̄cepta ſint oportere ſe firma
bat: q tanto fuiſſet ex eius beneficiis honore ſublimatus:ut nihil cōtrariū eius uolunta-
ti peragere.Verū non arbitror inquit iuſtū eſſe ut ſalutē honoremq; meū non ꝓ uobis
qui tā plures eſtis īpendā: nec permittā:ut per me paternæ ueſtræ legis inſtituta ſoluan
tur:neq; adeo dignitatē tēpli dei contēnere:ut p poteſtates principū:iniurię ueſtris reli
gionibus ingerantur:ſed ſcribā ad Caium ueſtras illi uoluntates intimans quantū poſ
ſum eām adiuuans:& ueſtrū in bono propoſitū:& ſpero qa aderit deus:cuius poteſtas
potior eſt oi humano molimine: humanaq; uirtute:potens eſt eñi:& nos in cōſeruatio-
ne legis ueſtræ ꝓtegere: & me tutari:ut nec ab ipſis ēt excidā humanis honoribus:q ſi
ēt exaſperet̄ forſitan Caius:ut irā ſuā in me uellet effundere:ſummā omne p̄iculū:oēm
miſeriā:quęcūq; corpori poſſit infligi:ne uos tantos ꝓ rebus optimis p̄euntes intuear.
Ite igit̄ unuſquiſq; ueſtrū ad opus ꝓpriū: & terrę ueſtrę culturā impendite.ego uero ro
mā litteras deſtinabo:& oia ꝓ uobis:tā p me q̃ p amicos:quæ rei conueniant agere nō
omittā.Hęc dicens: iudæoꝝ dimitti congregationē iubet ut culturę terrę diligētiā ex-
hiberent:Oēs aūt nobiles populos alloquio adhortabat̄ ut ſpē meliorē gererent.Et ille
qdē hoc mō multitudinē letificare feſtinabat.Deus aūt ſuā manifeſtauit repente p̄ſen-
tiā & adiutoriū ſuū in oibus fore petronio.Simul eñi ut finem loquendi fecit: confeſtim
ingens deſcendit pluuia p̄ter ſpē oium.nā illo die ab ipſo ſolis ortu ſerenitas magna fu
erat:nullumq; ſignū pluuię in cęlo fuerat uiſum:ſed ēt ois annus magna fuerat aridi
tate ſiccatus:ita ut deſperatio fuiſſet exorta:non ſolū pluuię:ſed ēt ſi unq̃ poſſet coelum
tectū nubibus apparere.Tunc igitur ēt p̄ter cōſuetudinē tanta inundatio uenit aquaꝝ
ut iudæis ſpes magna fuerit i nullo fruſtratū iri petroniū ꝓ eoꝝ negocio laborantē.Pe
tronius aūt amplius obſtupuerat:uidens manifeſtiſſime deū iudæoꝝ ſe conſolaturum
oſtendere:& multū ſuā declaraſſe ſniam:ita ut nec illi forte contradicere ualerent:qbus
religioni noſtræ reluctari tota laborat intentio.Scribit ergo ad caiū poſtulans: ne tan-
ta milia hoium cōtemneret:quæ non poſſent ſine bello & ingenti cęde a tranſgreſſione
ſuę religionis impelli:perire quoq; tanta tributa quæ ab illa gente darentur:memoriam

ẽt nõ bonã romani nominis in poſteriora tẽpora relinqui:ſup hoc quoq; uirtutẽ diuinã
iudęis prebere p̄ſidiũ.Nã ꝓbatũ eſſe firmabat ꝓ iudæis euidẽter indiciũ.Et Petronius
qdẽ hmõi litteras deſtinauit:Agrippa uero rex iã enĩ tunc romę fuerat amplius in ami
cicia Caii gratiaq; creſcebat.Et forte quadã die epulũ p̄parauerat cæſari:ubi magnam
īpenderat diligentiã:ut oium in cibis elegantiã uinceret:oẽſq; ſuauitates:& delicias ſtu
dioſius ꝓuideret ita ut non ſolũ cæteros anteiret adinuentioibus epularum:ſed nec ipſe
Caius multũ cupiens ei poſſet equari.Tunc Caius admodũ admiratus tã ingeniũ eius
q̃ magnificentiã animi:q; ſup uirtutẽ ſuã ſumptus expẽderet ut ſibi placeret:uoluit mu
nificentiã agrippæ remunerare.Tũ itaq; ex deliciis & uoluptate:ac uino hilarior effe-
ctus cũ ab agrippa ad potũ inuitaret̃:& primũ inquit quã tibi honorificẽtiã exhibui ꝓ
beniuolẽtia & fauore quẽ circa me ſemꝑ habuiſti:ut etiam apud tyberiũ periculũ īgens
incurreres,uerũ quia in oibus te uideo & uirtute p̄ditũ:& nos amore ſuperãtẽ:inde coꝝ
exiſtimo tuo circa me ſtudio ſuperari.Volo itaq; quod antea minus feci:modo ꝑficere:
& tantas tibi munerũ copias attribuere:ut magnũ nomen tuis opibus:& tuis accedat
honoribus.Et ille qdẽ hæc dicebat:exiſtimãs q; poſſet aliquos redditus ſibi denodare:
uel ciuitates exhibere.Ille aũt quãuis pręparatũ haberet:quod petere cupiebat:timens
uero ſuam noluit aperire ſententiã:ſed cõfeſtim reſpondit caio:qa neq; primo lucro:ſed
eius gratia delectatus:ut contra tyberii p̄ceptũ ſtudiũ accuratioĩs ei īpenderet:neq; mõ
ſe aliquid agere intentione lucri:ſed ſola eius gratia ſemꝑ fuiſſe contentum.nã & multa
ſibi ab eo & maiora fuiſſe donata:q̃ ſi tua ingt uirtute tuaq; potentia minora ſunt:meo
tñ hoc eſt accipientis merito & dignitate mea:multũ cõſtat eſſe maiora.Caius aũt ob-
ſtupeſcens eius continẽtiã magis inſtabat : ut diceret quod ſibi cuperet donari.Ille quõ
inquit o domine magnanimitate nimia dignũ me muneribus tuis exiſtimas,poſtulẽ:
nihil qdẽ quod ad diuitias opeſq; pertineat:nã me anterioribus tuis muneribus admo-
dũ locupletẽ reddidiſti:ſed illud peto:quod tibi & opinioẽm pietatis efficiat:& diuini-
tis mereat̃ auxiliũ:una etiã mihi gloria fuerit apud audientes:q; nihil a te petierim:ad
uſus ꝑtinens temporaliũ rerũ.Poſtulo igit̃:ut erectionẽ ſtatue quã in tẽplo iudęorum
faciendã petronio præcepiſti:ultra nolis effici.Et ille qdẽ licet periculoſum exiſtimaret
illud expoſcere:nã niſi rectũ quod petebatur iudicaret cęſar:nihil aliud niſi mortẽ aufer
ret illa petitioẽ:ergo quãuis periculoſum eſſe cenſeret:tamen cõtentis aliis ſibi neceſſa
riis:& utilibus:illud a cęſare poſtulauit.Caius aũt:tũ ab eo q; ab agrippa taliter fuerat
accuratus:qa indignũ exiſtimabat mendax corã tantis arbitris apparere:ante quos ala
criter compellabat agrippã: quod uellet expetere: paululũ ſui penitens:mox uero uirtu
tẽ agrippæ miratus:q; ſuũ regnũ non redditibus nõ pecuniis non alio quocunq; mune
re amplificare cupiuerit:ſed pro conſeruanda lege culturaq; diuinitatis illibata celebrã
da interuentor exiterit:conceſſit:ac ſcribit ad petroniũ:laudans qdẽ eũ:q; exercitus in-
ſtruxerit:pugnareq; cũ iudeis fuerit p̄paratus:& oĩ niſu laborauerit iniuncta perficere.
Verum ſtatuam inquit:ſi te contigerit erexiſſe:ut cõſtituta eſt ꝑſeueret:ſi uero necdum
erecta eſt:nihil ultra fatigandũ exercitũ: & auxilia dimittenda:teipſum uero ad ea quæ
miſſus es curanda conuenit ꝓficiſci:nã ultra iã opus nõ habeo ut erigatur ſtatua.Hoc
enĩ agrippæ gratię cõceſſum eſſe uolo:uiro honorabili mihi ſemꝑ:ſed nunc amplius ho
norando.Et caius qdẽ talia ſcribit petronio:anteq̃ ſeditio maior oriret̃.Nã ita iã men-
tes oĩum tumebant:atq; talia uoluntatũ coꝝ indicia monſtrabant̃:ut ſi forte contra-
rius nuncius aduenirent:parati eſſent apertũ bellũ gerere cum romanis.Sed caii amicus
erat obnoxius turpitudini:alienus bono cõſilio:& in qibus quæ facienda decerneret:ita
magis pertinax ad implendũ:moderari ſe nullomodo ſciens: ſed beatitudinẽ iudicans:

ſioē quod ſibi eſſet uoluptati ꝑficeret. Poſtea ſcribit petronio hm̄oi uerba. Quō inquit
dona quæ tibi iudei dedere: meliora iudicas: q̄ mea cōplere præcepta: & cūcta quæ illis
libita ſunt ſtudes efficere: mea mandata cōtemnens: iubeo tui temetipſum iudicē fieri:
& eligere q̄d debeas pati q̄ me ad tantā iracundiā cōcitaſti: ut exēplū efficiare cūctis &
ꝑſentibus & futuris q; nullus audeat īperatoris mādata cōtēnere. Hanc igiť epiſtolam
deſtinauit q̄dē petronio: non tn̄ ipſo uiuente perduciť. Petronius aūt tardius eā aliquā
to ſuſcepit: remoratis nauigio portionbus: intantū ut ēt ante hanc epiſtolā alias petro
nius litteras accepiſſet in q̄bus de morte cæſaris certior redderet. Nō eni obliuiſci pote
rat deus tantoꝝ periculorū: quæ petronius cū alacritate magna ſubierat: ut iudeis in ho
nore eius religionis gratiā præſtitiſſet: & caiū de medio auferens: mercedē illi dignā ꝓ
illius ipietate reſtituit cooperatus eſt aūt petronio. Nā tanta illi dilectio compata eſt: tā
romę: quā in uno quoq; regno: ut dei gratia ſuper eū euidēs appareret. Romæ quoq; ſe-
natori ordinis & quotquot dignitatibus eminebāt: tā uirtutis merito: q̄ odio Caii: quod
ꝓpter eius crudelitatē iniquitatēq; conceperant: circa petroniū magno fauore ferebať.
Mortuus aūt eſt: non poſt multū tēporis quā fuerat epiſtola ſcripta petronio: in qua eū
morte damnarēt. Cauſam aūt ꝑ quā extinctus eſt: & totū ordinē inſidiarū: narrabo ꝓ-
cedente ſermone. Petronio uero primo uenit epiſtola: mortē indicans Caii: poſt aliquan
tū uero tp̄is ea in qua propria manu ſemetipſum interimere iubebať. Vbi miranda eſt
diuinę clementię ꝓuidentia quō ſine ulla dilatione tantā illi retributionē mercedis in-
dulſerit ꝓ honore quē exhibuit templo dei: & pro adiutorio quod iudæis pręſtitit: ut ꝑ
eū beneficiū ſalutis acciperent. Cap. XX.

Otigit ēt ꝑ id tempus iudęis illis q̄ in meſopotania & babylonia habitabāt ual
c de magna calamitas: ubi quoq; multa cędes accidit: quanta nūq̄ ante referť in hi
ſtoria. De qua cuncta diligenter abſoluā: ut cauſas ipſas ex q̄bus ꝓuenit inſinuē.
Neerda diciť babylonię ciuitas: admodū populoſa: habens circa ſe plurimā fecundāq;
regionē: q̄ cū aliis plurimū bonis tū ēt hominibus referta eſt: hoſtibus quoq; ipſa diciť
inadibilis. Nā eā eufrates undiq; circumueniens: in medio continet uniuerſam. Ad hæc
ēt menibus eſt munita firmiſſimis. Eſt aūt alia ciuitas: cuius niſibus uocabulū eſt: circa
eiuſdē fluminis fluenta conſtructa: unde iudęi quoq; natura confidentes locoꝝ: cenſum
quē ſolent in honore dei tribuere: ibidē cuſtodiendū illo tēpore deponebant. Sed ēt alia
munera decora tēploꝝ illis ciuitatibus habuere: nā eis ueluti poeno: uel promunctorio
munitiſſimo ſecurius utebantur: hinc aūt in hieroſolymam cum tp̄s expeteret pecunias
dirigebāt. Plura quoq; inde hoīum milia paſcebanť. Erāt itaq; duo q̄dē hoīes: aſineus:
& anileus nomine neerdatienſes q̄dē genere: & inter ſe germani fratres. Hos ꝑpeperat
mater: nā patre orbati fuere: ut nauiū operarenť uelamina: quia non indecoꝝ apud eiuſ
dē loci ciues hoc opus habebať: ita ut ēt plures apud iudæos uiroꝝ: eis exerceātur ope
ribus q̄ uſui marino ꝓficiant. Hos quadam die magiſter qui eidem operi præerat: apud
quē ēt ipſam artē didicerant: de aduentu & tarditate culpauit: in eoſq; uerberibus ultus
eſt. Illi ergo grauiter hoc ferentes: arma quęcunq; in eius domo ſeruabanť abripiunt: &
ꝑgunt in quendam uicū: q̄ diruptio fluminū uocabať: ubi optima ſolebant paſcua ger-
minare: ea q̄ ibi repoſuerūt. Quo facto: congregantur ad eos plurimi iuuenes: quotquot
egeſtate laborant. Hos armis inſtruunt: ipſi uero ueluti ductores agebant. Ibi quandā
ſibi extruentes arcem: demandat uniuerſis: q̄ ꝑ illa paſcua armenta ſua ductabāt: ut eis
cenſum redderent: atq; ex hoc & cū eis amiciciam haberēt: & aduerſum hoſtilē q̄dē po
pulū ſi forte ꝓrumperet auxilio ſe fore firmabant. Illi uero dicto obaudientes fuere: nō
enī aliter facere ualebant: & ex pecoribus mittebāt quantacūq; iubebanť. Hinc ꝓinde

manus illis & uirtus amplior accedebat:& poteſtatē habebant quęcūq; animus uellet
efficere:alios fugare uel ledere: alios regere uel curare:non ſolū incolas regionis:ſed ēt
quos forte tranſire contingeret: nomēq; eorum formidoloſum ſatis habebatur & p dies
ſingulos de eis ſermo creſcebat:donec ad regē parthorū uſq; peruenit auditus.Satrapa
uero babyloniæ poſtq̄ iſta cognouit uoluit eos in ipſis initiis reprimere anteq̄ eis licen-
cia creſcente malū amplius oriretur.Et congregans manū quāplurimā potuit: ſed ēt
ex parthis:babyloniiſq; quāplurimos,aduerſum eos repente: tendebat:nolēs eos nun
ciū ſui anteq̄ ueniret accipere:per occulta ductans exercitū.Et ueniens in quēdā nemo-
roſum locū:ibidē latuit.Et ſequenti die(illuceſcebat nāq; ſabbatū:quo iudęi nihil ope
rant̄)ratus eſt reſiſtere non auſuros:atq; hoc mō ſine pugna uinctos poſſet abducere.
Paulatim ergo ac pedetentim accedebat ad locū:ut cū pximus fieret ſtatim in eos irrue
ret.Sed aſineus ſicut forte cū aliis nōnullis conſederat:ante quos arma fuere iacentia:o
uiri inqt:hinnitus equoꝝ meas aures allapſus eſt:nō equaꝝ amore:ſed equorū uiros ue
hentiū hinnitus exiſtere nā ēt ſtrepitū frenoꝝ ſimul aduerto.Vereor itaq; ne nos circū-
fuſi hoſtes aggreſſi ſint.Sed citius qſpiā ex uobis ſpectatū pcurrat:q nobis qd nā iſtud
ſit maniſeſte denunciet.Opto aūt falſa me locutū fuiſſe:& deceptū potius ueri ſimilitu
dine ſonitus:quā uera ſenſiſſe.Et ille qdē hmōi uerba locutus eſt.Cū ecce ſimul qdā ad-
ueniunt ſpectabili negocio:& celeriter accurrentes:neq; tu inquiunt falleris:ſed integre
coniectaſtis quę aduerſus nos gerunt̄.Ab hoſtibus circūdati quippe ſumus dolo:nihil
brutoꝝ animaliū differentes.Nā plurimus equitatus inuadit:eo præſertim tpe:quando
nudi omnibus armis extamus:ob id:q lex paterna uacare nos:& nihil agere præcipiat.
Aſineus porro non ſecūdū ſpeculatoris ſniam q deberet fieri decernebat:ſed legale ma
gis exiſtimās:ne dimiſſis manibus pereuntes leticiā hoſtibus exiberent:oportere iudica
bat:ut nō ſine hoſtiū ultione operarent̄.Arma itaq; corripit:alios q circa illū erāt ſimili
ter adhortat̄:eos in audaciā excitans:ut uirtutis memores: hoſtes itinere feſſos inuade-
rent:atq; impetū facientes:multos obtruncant:alios effugauerūt.Nā eos ſecuritas quā
ſe putauerant quaſi cūcta parata reperturos:ignauos & molles effecerat.Parthorū aūt
imperator cū ei tale nunciū adueniſſet:obſtupefactus ſuper illoꝝ fratrū audacia:deſide
rauit eos uidere:& cū eis miſcere colloquiū: & mittit ex armigeris fideliſſimū q diceret
quō impator Artabanus quāuis læſus a uobis & q̄uis ſua puincia depredata: tñ nulla
circa uos indignatione qua debebat accenſus eſt:ſed conſideratione uirtutis ueſtrę ma-
gis in ueſtrā gratiā factus attonitus miſit me:dextrā uobis fidemq; p̄biturū:ut ad eum
ueniatis:& eius habeatis amiciciā:nullū dolū:aut inſidias formidantes:dona ēt ſe datu
rū pmittit:& honorib⁹ ſublimare:ex qbus potētia uobis maior accreſcat.Tūc aſineus
ipſe qdē diſtulit:ſed fratrē ſuū anileū cū muneribus mittit q̄ pręparare potuerūt.Et ille
qdē ita perrexit:atq; pueniens:ad īperatorē ingreditur.Artabanus aūt audiens anileū
ueniſſe:interrogabat cauſam:cur ēt aſineus non ſimul aduenirer.Cūq; audiſſet q timo
re ſuū aduentū ſubtraxerit:tunc per deos cœpit patrios cōteſtari:nihil ſe mali facturum
in eos:ſi ſe eius cōmitterent fidei.Inter illos barbaros eſſe ſolet indicium: ut nunq̄ quiſq̄
inter eos poſtq̄ dextram prębuerit mentiat̄:nec quiſq̄ de fide dextrā dantis dubitauerit.
Et artabanus qdē iſta gerens:mittit anileū perſuaſurū fratri:ut ad eū ēt ipſe pariter ad-
ueniret.Agebat aūt hęc imperator:opus habens illis fratribus:pro tutamine illius ſa-
trapię: ppter quod in illa regione facile poſſent ab eius imperio decedere:ut anteq̄ tale
aliquid cōtingeret:ipſe illos per amiciciā occuparet.Timebat ēt ne in babylonia pluri-
mi ſe aſineo coniungerēt: & ille manu ualida congregata præſertim in illis locis tā mu-
nitiſſimis: facile ſe a perſarū imperio defenſaret.Et ille qdem talia reputans:dimittebat

anileũ. Anileus aũt perſuaſit fratri: intimans ei munificentiã & alacritatẽ ĩperatoris: tũ
ẽt iuſiurandũ quod ei præbuerat: proinde ad artabanũ cũ alacritate pergebant. Ille aũt
cũ gratia magna eos ſuſcipiens: admirabaẽ aſineumq; ita magnanimus extitiſſet: cum
corpus poſſideret ad uidendũ breue: & quod contentui ab intuentibus haberetẽ: eiuſq;
prudẽtiã ſtrenuitatẽq; cõſiderans: ferẽ ad amicos dixiſſe: quod maior eſſet anima corpo
re tã minore. Oſtendenſq; aſineũ uni ductoꝝ ſuoꝝ: abdagati noie: atq; eius nomen in-
dicãs: omnemq; uirtutẽ & ſtrenuitatẽ eius intimans: qualis extitiſſet in bello: Abdaga
tes poſtulabat permiſſum ſibi contribui: ut eũ occideret: atq; iniurias eius & depopula
tiones quas in ꝓuincias cõmiſerat: ultũ iſſet. Non pmittã inqt ĩperator hæc fieri in eũ ui
rũ q mea fide prẽſumens: dexteram a me: iurationẽq; deoꝝ accipiens: uenire ꝓperauit.
Tu qa uir bonus extas in bello: nihil periuriis meis opus eſt: ut parthoꝝ iniurias ulciſca
ris: deſcendentẽ uero ſi cupis in ſequere: cum ſi poteris ui belli ſupato. Mane itaq; facto:
accerſiri iubet aſineũ. Tp̃s tibi eſt inquit: o iuuenis ad ꝓpria deſcendendi: ne forte pluri
mos ad te ductoꝝ irrites: & ſine mea cõſcientia pereas. Cõmẽdo aũt tibi babyloniæ re-
gionẽ: ut eã ledi a latrõibus nõ pmittas: ſed tua uirtute a malis oĩbus defendatẽ. Dignus
nãq; ſum a te optimo hoĩe hãc reciprocationẽ accipere: q tibi fideles amicos oĩno ſerua
uerim: neq; ad eos attendi: q fuerãt ad tuũ interitũ irritati: ſed ad ſalutẽ tuã tutandã ſe-
dulo ſeſtinaui. Hęc dicẽs eũ donatũ muneribus cõpetẽtibus: in ꝓpriã deſtinat regionẽ.
Ille aũt domũ reuerſus: opida cõſtituit & caſtella: q̃ prio fuere reſtaurãdo cõfirmat: atq;
ita ex breui magnus effectus eſt: tantaq; p eũ negocia gerebantẽ: quanta nunq̃ ab alio
ante ipſum geri potuerũt. ergo fuerat factus: ut ẽt ab ipſis parthorũ ductoribus honora
retur: q ad illã regionẽ p tẽpora mittebantẽ. Nã ſolã babyloniorũ honorificẽtiã habere
minorẽ ducebat: quã ſuę uirtutis merito debere iubebat exolui. Omnia igiẽ negocia q̃
in meſopolitamia gerebantẽ: ex eius ptãte pendebãt: & amplius eius fœlicitas p annos
xv. amplificata creſcebat: & bonoꝝ oĩum uigore ac flore pollebat. Sed dũ tali ꝓſperita
te fruerentẽ ſubito maloꝝ illos occupauere principia: q̃ hmõi de cauſis acciderũt. Poſtq̃
eni ſtrenuitate ac uirtute ad magnã peruenere potentiã: conuertuntẽ ad iniurias ꝑpetran-
das: & trãſgreſſiones paternaꝝ legũ: cupiditatibus in trãſuerſum agẽtibus. Deniq; par-
thoꝝ quendã ductorẽ inuadũt q ad gubernandã illã miſſus fuerat regionẽ. Quẽ ẽt ꝓ-
pria uxor fuerat comitata. Hæc cũ in aliis pluribus rebus laudabilis extitiſſet: tũc pul-
cherrime cũctas fœminas antcibat: ita: ut magnũ decoris miraculũ ſpectantibus appor
taret. Hãc anileus ſiue pulchritudinẽ eius auditu cognoſcens: ſiue ꝓprio uiſu ꝓſpiciẽs:
adamauit. Deinde cœpit inſidias eius uiro preparare: eũq; hoſtiliter inuadẽs interimit:
illã aũt abripiẽs ſibi cõiunxit. Quę mulier haud eqdẽ ſine magnis calamitatibus anilei
domũ ingreſſa eſt ſed tã ipſi quã aſineo fratri: magnorũ malorũ deportauit aggerẽ per
hmõi cauſam. Cũ eni illa poſt mortẽ uiri deoꝝ ſuorũ ſimulachra ſumpſiſſet: q̃ more pa
terno tã ab ipſa quã uiro eius religione colebantẽ: cœpit ea domi habere: & ſimili ea cul
tu uenerari: ſed ẽt cũ alicubi forte pgebant in exteras regiões: ſecũ illa ſimulachra porta
bat. Et primo qdẽ latenter hunc ritũ religionis exercebat: poſtea uero cœpit ẽt marito
monſtrare: quali mõ uel lege deos illos cũ primi ſui coniuge coleret. Tũ ſocii eorũ: q ab
eis inter primos honorabantẽ: primũ qdẽ inter ipſum anileũ locuti ſunt: qa non deceret
hæbraico ritu cõtẽto: & neglectis ſuis legibus eã mulierẽ accipere: q̃ cõtrario ritu aliã
religionẽ habens: interdicta ſibi ſacrificia diis extraneis exhiberet: debere illũ aiebant re
bus ſuis bene conſulere: ne forte amore mulieris & uoluptate corporis captus illa cele
brari permitteret q̃ ſe regnũq; ſuũ peſſundaret. Sed cũ nihil ꝓficerẽt talia cõmonentes.
uirũ ẽt quẽdã illorũ q maxime inter eos honore fungeretur: quomodo ampliore fiducia

locutus ſit:interemit. Ille uero moriens:male dixit ipſi anileo:fratriq; ipſius aſineo:cum ĉtiſq; ſociis:ut ſimiliter ab hoſtibus interirẽt:ipſi qdẽ:ꝙ tale in ſe facinus ꝑpetraret:illis aũt ꝙ non ꝓhibuerint neq; ullũ auxiliũ tulerint homini ꝓ legibus paternis:& pro tota gente proloquenti. Cuius mortẽ oẽs qdẽ grauiter ferebant tolerabant tñ non ob aliud: niſi quia illoꝝ potentia ad infœlicitatẽ ducebatur. Cũ aũt culturã ẽt deoꝝ parthoꝝ audiſſent:ultra tolerandũ non eſſe iudicabant opus anilei ꝙ in legẽ patriã iniuriæ gerebantur. Itaq; plurimi congregati ad aſineũ acceſſerũt:& cũ magnis uocibus increpabãt dicentes. Bene qdẽ eſſet: ſi neq; primũ tale aliquid fieret. Sed qa iam factũ eſt: ſaltẽ nunc correctio conſequat̃: anteq̃ illud peccatũ tã illi: quã ceteris oibus adducat interitũ:eiq; exprobrabant ꝓpter nuptias cũ alienigena muliere confectas:contra cõſuetudinẽ legis ipſoꝝ & ſuperſtitionẽ mulieris q̃ ad iniuriã dei ſui fuiſſet inducta. Ille autẽ:q̃uis peccatũ fratris cognoſceret magnoꝝ maloꝝ fuiſſe cãm & fore:uerũtñ uictus cõſanguinitatis fauore tolerabat:ueniãq; fratri dabat:ꝙ fortiore malo libidinis uincebat̃. Sed cum plures ad eũ ꝑ dies accuſatiões a pluribus aduenirent:tũ de his anileo loq cõpulſus ẽ:increpãs eũ & qeſcere de cetero iubens ab illis operibus: & ut mulierẽ ad ſua propria:parenteſq; reuocaret. Sed nihil coꝝ uerboꝝ ꝑcipiebat effectũ. Mulier aũt ſentiens tumultũ q ꝓpter ſe populos obtineret:uenenũ inter cibos dedit aſineo. Quo ille accepto:defunctus eſt. At illa ſine ullo timore poſtea degere cœpit:ſolũ ſui iudicẽ habens: quem ſentiebat ſuo amore conſtrictũ. Porro anileus ſolus regni moderamina excipiens:exercitũq; ſumens: uicos mitridatis inuadit uiri apud parthos in primo loco cõſtituti:& regis artabani filiã in coniugio poſſidentis. Vbi cũ irrumperet:oia ꝑde dedit:& multas pecunias inde:multoſq; captiuos abripuit:& numeroſum pecus abduxit:& alia plurima q̃ ad diuitias opulentiãq; ꝑtinere noſcũt̃. Sed cũ hæc mitridates audiſſet:ꝙ talis in ſuis uicis ꝑda & captiuitas fuiſſet effecta:grauiter ferens:ꝙ ipſe ante nihil leſiſſet anileũ anileus uero ꝙ exordiũ tantæ ſumpſiſſet iniuriæ:tanta in ſe dignitate contenta:cõgregans q̃plurimũ potuit equitatũ:ſed ẽt ætate feruentiũ nõ minimã manũ:aduerſus anileũ uenit:& cõtendebat: ut cũ eo bello decertaret. Sed anteq̃ ad eũ ueiſſet: ĩ quodã uico occulte caſtra diſpoſuit: ut inde ꝓxima die in hoſtes irrumperet:quõ ſabbatũ illuceſcebat quoniã a iudæis ocio & uacuitate exercet̃. Anileus aũt iſta cognoſcens a quodã hoie ſyro: alienigena ex alio uico q cũ alia integre nunciaret: tũ ẽt uicũ intimabat:ubi mitridates manſionẽ fecerat: milites itaq; paratos faciẽs:caſtris egreſſus eſt:cũctis ignorãtibus ꝙ aduerſus parthos tenderet. Et circa noctis fere quartã cuſtodiã hoſtes inuadit:alios dormiẽtes obtruncat: pleroſq; in fugã conuertit. Mitridatẽ aũt uiuũ tenens:ſecũ ducebat ſup aſinũ nudũ iponens:quod ualde ignominioſiſſimũ apud ꝑthos habet̃. Cũq; ad locũ ꝓpriũ ꝑuenit hortabant̃ amici ut mitridatẽ extingueret. Sed contra ipſum cõſiliũ ille aliud dicebat:non rectũ eſſe dicens:ut mitridatẽ extingueret:uirũ primo genere apud parthos ortũ:& neceſſitudine connubii apud regẽ Artabanũ magnifice honorabilẽ:nunc aũt ut cũq; tolerabile cenſeat̃ eẽ quod factũ eſt:quoniã ac ſi iniuriatus eſt mitridates:uerũtñ beneficio ſalutis:erit ſe liberantibus gratiã debiturus:ſi uero quicquã patiat̃:nequaq̃ regẽ artabanũ patiẽter laturũ:ſed magnã cladẽ iudæis ĩportaturũ babylõia cõſtitutis. Parcere itaq; illi melius uidet̃:& ꝓpter conſanguinitatẽ qua regi cõiunctus eſt: & ꝓ tanta dignitate qua inter ſuos honorabilis ac magnus habet̃. Et ille qdẽ talia in cõtiõe loquẽs:oibus ꝑſuaſit. Dimittit̃ igit̃ mitridates. Sed ei reuertẽti:eius mulier exprobrat:niſi feſtinaret utpote regis gener in tãta dignitate cõſtitutus: ſupplicia ſumere de his q cõtumeliã ingeſſiſſent. Turpe nãq; illi eſſe dicebat:ut ſalutẽ eligeret poſtq̃ captiuus in manus hominis uenit:& nũc aut ultũ ire ſuã iniuriã intẽderet:aut ſe ꝑ deos iurare cõiugi federa ſolutură.

Has illę exprobratiões p dies ſingulos minime ferens magnanimitatẽ ẽt mulieris me-
tuẽs:ne inter eos cõiugiũ ſolueref :nõ ſponte qdẽ neq; uolẽs cõgregãs manũ quã pluri-
mã potuit aduerſus iudęos tendebat in ollẽnã:ſalutẽ eſtimans:ſi parthus ipune fuiſſet
a iudęis repulſus belli certamine. Anileus aũt ut cognouit ad ſe tendẽtẽ cũ multa manu
mitridatẽ:ingloriũ iudicauit ſi in locis ſuis maneret:& non magis anteueniens hoſtes
occurreret:ex proſperitate prima confidens:iterũ ſe pugnaturũ credens:audentibus uir
tutis ẽt robur accreſcere. Multi itaq; ſe illi ſuperioꝝ exercitus cõiunxere:ſperãtes p̃dã ſe
ſicut antea relaturos:& ipſa prima facie horrorẽ hoſtibus illaturos. Pergũt itaq; illo die
ſtadia.xc.p loca uaſta & inaquoſa iter faciẽtes. ſed medio die ardore ſolis ingens ſitis iu
dęos occupat. Mitridates ãt apparẽs cõtinuo:feſſos itinere:ac ſiti fatigatos inuadit. Illi
nec eſtũ: nec arma ferre ualentes ꝓfugiũt. Parthi uero inſequentes:magnã cędẽ faciũt:
iudæoꝝ multæ miriades occumbunt. Anileus aũt: & quotquot circa eũ erant:in ſilua ſe
recipiunt. Mitridates itaq; magnã uictoriã ſumens:magno gaudio cœpit exultare. Con
gregat̃ aũt ad Anileũ infinita multitudo hoĩum peſſimorũ:& ſuã ſalutẽ paruipendẽtiũ
quos Anileus ſuſcipiebat:uolẽs ex his recõpẽſationẽ efficere multitudinis q̃ bello perie
rat:ſed haud ſane ſimiles illis:q bello perierãt. Nã erat uulgus inexercitũ. Sed tñ cũ hac
multitudine irrupit in uicos babylonioꝝ:eoſq; paſſim depopulat̃. Tũ babylonii q̃uis
ad bellũ parati:mittunt tñ in Neerdã:ad iudæos qui ibidẽ habitabãt:tradi ſibi Anileũ
expetentes. Illi uero nequaq̃ illoꝝ ſermonẽ accipientes: ꝓuocabant eos ad p̄liũ. Verũtñ
aditũ legatis babylonioꝝ p̄miſere:ut ad Anileũ p̄uenirent:& cũ eo qcqd uellẽt ꝓtinus
loquerent̃. ſ. babylonii locũ integre ſpeculantes:quo ſe cõſtituerat Anileus:& cũcta dili
genter inſpicientes occulti nocte ſomno depreſſos inuadunt:necant quantoſcũq; repe-
riunt:ipſumq; Anileũ obtruncant: atq; hoc mõ babylonii iniuriis Anilei: & grauedine
liberati ſunt. Impreſſio nãq; eis illa magna cõſtabat: odio quo circa eos detinebat̃. Nã
pene ſemp inimicicias exercebãt. Cã uero huius ire fuit lex eorum paterna:quã ille oppu
gnabat:& ꝓpterea ſibi ſemp inuicẽ emulabant̃:unde ſuoꝝ quiſq; oportunitatẽ inuene
rat ab iniuriis nõ parcebat. Tũc itaq; hoc mõ pereunte Anileo cœpere babylonii iudęis
inſtare. Illi uero & grauiter ferẽtes ipreſſionẽ babylonioꝝ: & repugnare pœnitus nõ ua
lentes:in ſeleuciã cũ ſuis oĩbus emigrarũt. Seleucia ciuitas eſt ad modũ opulens & deco
ra:quã ſeleucus nicanor fabricatus eſt. Habitant aũt eã macedonioꝝ plurimi: & græco
rũ abũdatiſſimi. Eſt ibi ẽt ſyriorũ nõ minima multitudo. In hãc igit̃ iudæi refugiũt:& p
.v.qdẽ annos illeſi: & inexperti maloꝝ fuere. Sexto uero anno:nã babylonię corruptio
eoꝝ magna cõtigit & ruina:& ob hoc plurimi in ſeleuciã magis magiſq; cõfugiũt : eos
amplior ibi clades ſuſcepit: ꝓpter cãm quã breuiter enarrabo. Gręcis in ſeleucia habitã
tibus aduerſus ſyros ex maxima parte inimicicię uitæ gerebãtur:ſed græci ſemp ſuperio
res extabant. Tũc itaq; cohabitabant eis & iudæi q aduenerant. Syri aũt ſeditionẽ mo
uentes:cœperũt ſuperiores exiſtere ex cõſenſu & auxilio iudæoꝝ: hoĩum cõſiderate ſe in
periculo p̃cipitantiũ:& intentionẽ ſolã ad bellũ gerendũ habentiũ. Tunc iudęi hac ſedi
tione ſuperant. Illi uero nullã aliã rõnẽ cernebant:qua poſſent ſtatũ ſuũ priſtnũ digni
tate reformare:niſi ſyros a iudæis ſeperarent. Vnuſquiſq; igitur coꝝ uerba faciunt ad ſy
ros cũ quo qſq; ſe familiaritatẽ habere cernebat:atq; hoc mõ pacẽ inter ſe:amiciciamq;
cõponũt. Primates itaq; uiri ex utraq; parte pacta qbus & pax & cõcordia ſeruaret̃ in-
ſtituũt: atq; hoc mõ inuicẽ exhortãtur:ut cũ iudęis bellũ gerãt. Quos ex cõſtituto repẽ
te inuadũt:interimuntq; ſup quinquaginta milia hoĩum. Pereunt igitur oẽs p̃ter admo
dũ paucos:q̃ forte aut amicoꝝ aut uicinorũ miſericordia conſeruati ſunt. Et cũ iã ibidẽ
uiuere nõ poterant:diſcedunt exinde in theſifontẽ ciuitatẽ uicinã ſeleucię: ubi conſuetus

eſt parthoꝝ rex ꝑ ſingulos ãnos hiberna pageretubi ẽt plurimæ eius opes:& plurimus
regni cultus aſſeruat̃. Nulla tñ iá eis ſpes uiuẽdi fuerat derelicta:nã ẽt ibi oĩs gẽs iudęo
rũ terrore regis ꝑmebatur. Nõ eni tam babylonios q̃ ſeleucos formidulaſos habebant:
ſed ẽt oĩs multitudo ſyrorũ:quę in illis locis habitabat ad ipſum cũ ſeleucis loquebanꝛ
tur:ut bellũ gererent cũ iudęis. Ob hoc ergo diſcedunt ẽt inde in Neerdã:& in niſibis:
& ꝓpter munimentũ illarũ ciuitatũ tutos ſe eſſe poſſe cenſebant. Sup hæc ẽt habitaban
tur ille ciuitates ab hominibus bellicoſis. Et ea qdẽ q̃ circa iudęos babyloniæ conſtituꝛ
tos:acta ſunt huiuſmodi fuere.

INCIPIT LIBER.XIX.ANTIQVITATIS IVDAICAE. CAP.I.

CAius nõ in ſolos iudæos:qui in hieroſolymis fuere:& eos qui in his
regionibus habitabant:iniuſtitie ſuę demonſtrabat inſaniã:ſed per
oẽm terrã & ꝑ oẽ mare ſuper eos ꝑcepta deſtinabat:quaqua uerꝛ
ſum imperiũ romanũ ꝓtẽdit̃:& pluribus cũcta calamitatibus adꝛ
impleuit:quales ante nũq̃ hiſtorię ꝓdiderũt. Maxime aũt oĩum ro
ma cladẽ ꝑpetiebat̃:quã in nullo honorabiliorẽ cęteris ciuitatibus
eſtimabat. Nã cũ oẽs exteros libenter tractaret:haud alias non ita ſenatũ:& oẽs quanꝛ
ticũq; ex nobilibus uel generoſis clariſſimi conſtabant. Multa ẽt crimina perpetrabat
aduerſus equites romanos. Quidã hoc dignitatis noĩe cenſebantur:opibus aũt pene pa
res ſenatoribus exiſtebant:ꝓpter quod ẽt in cõuentu ſenatus intereſſe ſolebãt:quos ual
de inhonoros habuit:plurimoſq; ex eis morte dãnabat:quoꝝ ẽt pecunias auferebat. Nã
multas ẽt cædes non ob aliud:niſi ut eorum auferret pecunias perpetrabat. Diuinũ uero
ſibi cultũ & honores uolebat nõ cũ hoĩbus exhiberi:ſed ẽt in tẽplũ Iouis ueniens: quod
capitoliũ qdẽ uocant:magis uenerabile aũt illis eſt oĩum temploꝝ: fratrẽ ſe iouis eſt au
ſus appellare. Sed ẽt alia quæ gerebat:non erãt furoris aliena. Nã ẽt ex dicearchia ciuita
te q̃ i campania cõſtituta eſt:ad meſanã q̃ alia quoq; eſt maritima ciuitas:graue putãs
ut remis tranſitũ faceret putanſq; ſubiicere ſibi ãt hoc elemẽtũ poſſe:uelut domino ma
ris exiſtente:talia ẽt uolebat fluctibus gerere:qualia ſolet terræ natura ſuſtinere. Voluit
ergo & a litore ad litus ſtadia ferme.ccc.in medio mari:& intra tã uaſtũ ſinũ pontẽ con
ſtruere:ſup quẽ carrucis & diuerſis uehiculis itinera ualeret efficere. Sed ẽt temploꝝ pa
ganoꝝ nullũ deſpoliatũ reliqt. Quæcũq; enim pictura aut ſculptura uenuſta fuere:uel
alio quolibet opificio pulchra ſimulacra: atq; oĩmodo ãnathematizata:deferri iuſſit ad
ſe. Non eni alibi pulchras res eẽ dicebat oportere: niſi in pulchriore loco. Hunc aũt roꝛ
mã eſſe firmabat. Non ſolũ aũt ſuã domũ:ſed ẽt hortos aliaq; ſua habitacula ubicunq;
terrarũ italiæ cõſtabant: ex talibus repleuerat ornamentis. Nã ẽt iouẽ olimpiũ qui maꝛ
xime apud gentiles uenerabilis habetur:quẽ fidias ataneus fecerat auſus eſt in romanã
transferre ciuitatem:nec tñ ad effectũ res ꝑducta eſt:architectis dicẽtibus ad Meminiũ
regulũ:cui res illa fuerat iperata:eo q; ſi illud moueretur ſimulacrũ:aliquid malũ poſſet
accidere. Fertur aũt Meminius ẽt ꝓdigiis ꝓpter hoc multis acceptis diſtuliſſe negociũ.
Verũtamen eiuſmodi uerba ſcribit ad caiũ:unde periculũ mortis illi ꝓtinus imminebat:
euaſit tñ quõ Caius morte ꝑuentus eſt. Intantũ ẽt proruperat eius inſania:ut cum ei filia
fuiſſet exorta:eã ꝑducẽs in capitoliũ ſup genua ſimulachri cõſtitueret:communẽ ſibi na
tã:iouiq; confirmans:duos patres uni proli cõſtituens. Et hęc illũ talia perpetrantẽ: ꝓh
nefas hoĩes tolerabant. Molitus eſt ẽt ſeruos ad accuſationẽ excitare dominoꝝ:quęcũq;
uellent in publicũ crimina deportare. Ille aũt q̃cunq; illis peſſima oriebant̃ in animo:

nulla ꝓhibebant̃ dicere ratione:cernentes gratũ illi fore:qcqd mali dixiſſent : ita:ut ẽt
claudiũ auderet polideuces ſeruus eius accuſare:& ille patiebat̃ aduerſus patriũ ſuũ geri
capitale iudiciũ:ſperans ẽt ipſum quo faciliorẽ potentiã aduerſus cæteros adipiſceretur
extinguere:non tñ aſſecutus eſt quod uolebat.Repleta igit̃ uniuerſa republica diuerſis
malis:diuerſiſq; calumniis ex audacia ſeruorũ aduerſus dominos ubiq; inſidię gerebãt̃:
ab aliis qdẽ ut ſuas iniurias ꝓ his q̃ paſſi ſunt defenſarent:ab aliis aũt ꝑuenire hoĩes cu-
pientibus cũ ſibi ab eis ꝓ culpis ſuis aliquod ſuppliciũ imminere ſentirent.Proinde quõ
corruptis legibus & hominibus in afflictione cõſtitutis:nõ paruũ beatitudinis momen
tũ: illius mors hominis apportauit:ſed ẽt genti noſtræ:q̃ breui iã oĩs interiret:niſi mors
illũ celeriter occupaſſet:uolo ſup eo cũcta diſſerere.Nã alias de deo quoq; magnã fideli
tatẽ confert hoĩbus:& ſolatiũ in calamitatibus conſtitutis:at ẽt correctionẽ his : q pu-
tant ꝓſperitatẽ eſſe ꝑpetuã docetq;:ne rebus ſecũdis quiſq; peſſime cõmutet̃ : ſed uirtu-
te ſtudiũ eſſe ꝑcolendũ . Vias eqdẽ tres mors illa parauerat:& harũ unuſquiſq; uiri bo
ni primatũ in cõſiliis habebãt. Emilius enĩ regulus ex corduba hiberię ciuitatẽ originẽ
ducens:congregauerat plurimos:ut ſiue p illos:ſiue p ſemetipſum alacriter Caiũ interi
meret:alterius aũt principatũ gerebat Caſſius chereas tribunus:ſed ẽt minutianus non
paruã partẽ hoĩum ad hoc opus cõgregauerat.Cã aũt erat illis odiũ:quo circa Caium
uniuerſi tenebant̃.Et regulus qdẽ iracundiã eius & iniuſticiã qua in cunctos utebantur
horrebat.Gerit qppe indignatiõis aliqd animus liber ut iniquitatẽ ferre nõ ualeat.Hic
ergo cũ multis aduerſus Caiũ cõſiliũ capit:cũ amicis & cũ aliis:q efficaces ei uidebant̃
ad cãm.Minutianus aũt:ut lepidũ ulciſceretur amicũ ſuũ:hunc enĩ cũ aliquibus ſuis cõ
ciuibus Caius extinxerat.Sup hoc quoq; ſibi timebat:ne a Caio ſimiliter pateret̃.Nã
uidens ex aliis exemplis ſibi mortẽ iminere: feſtinabat ſuũ ꝑuenire periculũ . Chereas
uero cõfuſionẽ ſuã & Caii obprobria non ferebat:qbus eũ arguebat:q; quaſi nihil in ſe
fortitudinis gereret: inſup ẽt plurimũ ſibi p ſingulos dies imminere cernebat . Mortem
quoq; Caii oẽs honeſtũ opus & liberũ:libenter excipere reputabant:cęteri uero cupie
bant ſup hoc habere cõe cõſiliũ uidentes tantas iniurias: & exemplũ paruũ dari cupien
tibus principatũ.Oẽs ergo ut tantis cladibus liberarent̃ : deſiderabant aduerſus Caiũ
aliqd geri:decereq; ad talia negocia bonos uiros accedere:pro ſalute pietatis:& imperii
macula auferenda:aiebant cũ ſuo diſcrimine.Sup oĩa aũt chereã ad opus gerendũ exci
tabat melioris famę cupiditas:& qa cernebat facilẽ ſibi aditum fore ad Caiũ: tribunus
nãq; erat:& p hoc ſe oportunitatẽ reperturũ putabat:qua perimeret Caiũ.Interea ludi
curules agebant̃:circa q̃ ſpectacula magnũ gerit̃ a romanis ſtudiũ.Concurrũt enĩ ala
criter ad circũ & ꝓ qbuſcũq; rebus opus habuerint:ab ĩperatoribus congregatione fa
cta depoſcũt.Illi uero q; multitudini non iudicant reſiſtẽdũ:cõfeſtim grate petita cõce
dunt.Rogabant itaq; tunc Caiũ:cũ oĩ intentione poſtulationibus utentes:ut cẽſuum
releuationes efficeret:& grauedines cũctas auferret.Ille uero nolebat iſta concedere.At
illi uoces amplius eleuabant. Tũ ille diuerſos p diuerſa loca mittens : iubet clamantes
abripi:& ſine ulla dilatione cõfeſtim interimi.Et ille qdẽ talia iuſſerat:qbus aũt ꝑceptũ
erat:iuſſa cõplebant.Plurimis itaq; ꝓ hac cã morientibus:populus ſpectãs:clamare ceſ
ſauit. Tunc oĩbus ſuæ facultates in cõtentu fuere uidẽtibus alios ꝓ ſuis opibus ad inte
ritũ ꝑuenire . Hæc & hmõi chereã excitabant : ut magnanimiter ingrederetur cãm: &
inſidias quas parauerat caio ꝑficeret:ut eũ tã neqter aduerſus hoĩes exaſperatũ reprime
ret.Et ſępius cõuiuio Caii uolebat rẽ aggredi:& tñ cõſideratiõe reuocabat̃:nõ ſcernẽs
ĩuenire oportũitatẽ:qualẽ negocio tãto eſſe iudicabat:uerens:ne fruſtra ad tantũ opus
accederet:ſed ita rẽ moderabatur:ut cõſiliũ ſui animi cõſequeretur effectũ.In hoc igitur

multo tp̃e militabat:nõ l·benter conuerſationẽ ſuſtinens Caii.Cũ aũt eũ conſtituiſſet
Caius ſup oẽs publicas functiones:& cætera alia q̃ Cæſaris erãt: inferenda theſauris:p
illud oẽ opus a rato negocio priuabat᷑.In quo tñ maiorẽ ſibi uirtutẽ iplendi opis aggre
gabat: ꝙ more ſuo magis rebus utebat᷑ quã Caii obediebat ĩperio: parcebat eñi humili
bus: atq; depreſſis.Vnde ad iracũdiã quoq; ꝓuocauit Caiũ:ita ut eũ de mollicie prius:
& de ſocordia criminatet᷑:non ualentẽ ſicut ipſe uellet pecunias congregare.Contume
lias igit᷑ illi plurimas ingerebat:& muliebria oppingebat nomina:oĩ cõfuſioue pleniſſi
ma.Et hæc qdẽ:cũ in aliis increparet ipſe magis gerebat:in qbuſdã celebrationibus mi
niſteriorum: quas ipſe conſtituerat.Stolas nanq; muliebres induebatur & circampoſi-
tionem complicatorum crinium adhibeus:aliaq; quæ ad ornamentom cultumq; mu-
liebrem pertinent:ipſe ſuſtinens·huius confuſionem criminis audebat aliis exprobare.
Chereas autem : quando hęc ueſtimenta Cęſar ſumebat indignatione ferebatur: ma-
xime cũ illa ueſtimẽta miniſtris irridentibus redderet:ita ut ẽt tribuni in deriſionẽ eũ ha
berent & obprobriũ.Nã cũ ſumpturi eſſent miniſtri a Cęſare muliebria ueſtimẽta ꝑdi
cabãt:aliquas ut cõſueti erãt ad luſum illũ ꝓferre facetias.Propter hoc ẽt ei fiducia ma-
ior acceſſit:ut ſocios quoſdã acciperet:qbus ſe oſtẽderet nõ ꝓ cauſis minoribus indigna
ri.Nã erat ẽt Põpidius ſenatorius: q pene ꝑ oẽs ordines & gradus adminiſtrationis trã
ſierat.Epicureus ãt erat:& ꝓpter hoc:ocii & quietis ſtudioſus.Hũc dimidius inimicus
eius accuſauit eo ꝙ poſſet caiũ maledqs turpibus ĩfamare & eo aſſumẽs quintiliã mu
lierẽ q̃ in rebus ſcenicis erat ꝑꝑ pulchritudinẽ clara:& pulchritudine plurimoꝝ amorẽ
habebat & ſtudiũ:nã ẽt ab ipſo Põpidio diligebat᷑: accuſatio aũt fuerat falſa . Illa uero
graue iudicãte teſtimoniũ in eã mortis aduerſus amatorẽ ꝓferre:puniri eã dixit debere
dimidius.Tũ Caius excitatus iubet chereã ſine ulla dilatione cõtinuo tormentis exami
nare quintiliã.Nã & ĩ rebus capitalibus:& ubicũq; tormẽtis opus eẽt:eodẽ cherea ute
bat᷑: ꝓpter quod eũ crudelius arbitrabat᷑ miniſteriũ exhibere:timẽtẽ: ne ab eodẽ molli
cie & ſocordie culparet᷑.Quintilia itaq; dũ ad tormenta duceret᷑:cõſociorũ cuiuſdã pe-
dẽ calce deprimens:ſignauit eos debere cõfidere: & nihil de tormẽtis eius poenitus time
re.Chereas tñ eã ac ſi nolens adegit:timẽs ꝑꝑ illã ipſe ſubire periculũ.Et nihil differẽs:
eã in conſpectũ Caii deducit:fedatã tormẽtis atq; deformatã ut ẽt ab amatoribus ſuis
ſine ulla uoluptate uideret᷑.Tũc Caius illã ſpeciẽ nõ ſuſtinẽs:ſed admodũ cõpaſſus quĩ
tilię:eo ꝙ grauiter tormentis fuiſſet affecta:liberã crimine:abſolutãq; ꝓnũciat: & cũ ea
ſimul Pompidiũ.Ipſam ẽt pecuniarũ dono mũeratur:unde illi ſolatiũ eẽt: ꝑꝑ quod gra
uiter erat debilitata tormẽtis.Nã nõ ſolũ ſanitas eius corporis ſuppliciis corrupta erat:
ſed ẽt pulchritudo defedata.Hęc igitur grauiter chereã cõmouerũt ꝙ ꝑ eũ hoĩes torque
rẽtur.Vnde quoq; ſuã iracũdiã nõ ſuſtinẽs dixit ad clemẽtẽ:atq; papiniũ:quoꝝ clemẽs
qdẽ ſup militiã cõſtitutus erat.Papiuius ſup eos q Caii fuere cuſtodes.O clemens inqt
minus fecimus in agẽdo q̃ ꝓ iperatore cõſtabãt.Nã ẽt eos q aduerſus eius principatũ
coniurationẽ fecerãt multa ꝓuidentia uigilãtes:& laboribus deſudãtes:alios qdẽ extin
ximus:alios aũt tormẽtis affecimus:intantũ:ut ẽt ipſi caio miſerabiles uiderẽtur.Ita no
ſtrã militiã cũ nimia ſeueritate tractamus.Tacẽte aũt clemẽte:grauiter qdẽ ſe ferre quę
iperabantur:tã oculis erat quã uultu: & colore manifeſtus:uerbis aũt inſaniã iperatoris
aperire iniuſtũ eſſe iudicauit.Chereas aũt clementẽ ꝓuidẽter ꝑparãs:cœpit fiducialibus
uti ſermonibus & ad eũ enarrabat mala:q̃ ciuitatẽ: & illud obtineret iperiũ:& ꝙ uerbo
qdẽ caius illoꝝ eſſe cã malorũ diceretur:ſi uero qſq̃ rẽ inquit cũ ueritate diſcutiat:inue-
niet o clemẽs ꝙ ego ſim totius mali cã:& hic papinius:& tu:q romanis & uniuerſæ hu
manitati ꝓ bonis oĩa tormenta:& oẽs clades ingerimus:non imperiis cõpulſi Caii: ſed

noſtra in

noſtra in hoc uolũtate ꝓgreſſi.Feſtinemus igiť cõprimere tãtũ iniuriatorẽ in ciues:ſo-
cios:oẽſq; ſubiectos:cui nos miniſteriũ exhibeam⁹:& ueluti ſatellites atq; carnifices ad
eius crudelitates iplẽdas exeamus:& arma q̃ aduerſus hoſtes ꝓferre debemus:i noſtros
ciues cõuertamus:nõ ꝓ libertate: nõ ꝓ iperio romano:ſed ꝓ ſalute eius:q ſuę iniquitati
feſtinat cuncta ſubiicere.Nã ſimul & noſtra corpora & noſtras conſcientias ꝑ ſingulos
dies polluimus tormẽtis & ſanguine miſeroꝝ:donec etiam alter aliqs inueniať:q in nos
quoq; tale caio miniſteriũ exequať.Nõ enĩ ꝓpter hęc q̃ gerit cũ fauore circa nos cõuer
ſabiť:magis aũt cũ ſuſpitiõe.Ad hæc ẽt cũ pereuntiũ multã ſtragẽ effecerit:nõ enĩ po
terit caii unq̃ ſeuicia terminari:quõ non iudicio in talibus cauſis intẽdit:ſed ſola libidine
ad hominũ cædẽ ipelliť:tũ demum ẽt nos cunctis pereuntibus coniunget.Ad hæc cle-
mẽs cõſiliũ cherecę manifeſtius approbabat:taceri aũt iubebat:ne in plures ſermo ferre
tur:& diffuſis paſſim rebus q̃ gererent: anteq̃ res cõſequať effectũ:ſecreto ꝓdito: & inſi
diis ꝓpalatis: ipſi ducerẽtur ad pœnã ſed tpe ꝓcedente rẽ ſpei cõmittere:ut oportunita
tẽ fortũa tribuente opus nouiter adimplerent:ſe tñ dicebat ꝑ ſenectutẽ non poſſe auda-
ciã gerere:ad tantũ negociũ inchoandũ.His uero q̃ a te o cherea tractata dictaq; ſunt:
cautius aliqd fortaſſis inueniã:decentius aũt qs poterit inuenire.Et clemens qdẽ conti
nuo mutare ſnĩam:oĩa quę audierat:quęq; ipſe dixerat:cœpit efferre ꝑ plurimos.Che-
reas aũt formidans:perrexit ad Sabinũ:extantẽ uirũ dignũ:quem ẽt libertatis cognoue
rat amatorẽ:& propterea diſpoſitiones illoꝝ tẽporũ hoſtiliter abhorrentẽ.Opus itaq;
putans ut celeriter quæ cogitabat inciperet:oportunũ eſt ratus:ut cum eorum cõicaret
maximo duce timore:ne a clemente ſecreta ꝓderentur.Sup hæc ẽt dilationes tẽporum
aliqd cõtrarii reputabat allaturas.Cũ aũt libenter Sabinus ad talẽ cogitationẽ talemq;
uoluntatẽ conſentiret: tunc qdẽ tacere ſe dixit:& ad nullũ de tali re ſuam proferre uolun
tatẽ:nec manifeſtaturũ eſſe firmabat:ſed ſi aliqd inqt uiriliter uolumus efficere: nihil di
latiõis pœnitus detur.His igiť dictis:exinde cõuertunť ad minutianũ:ipſis qdẽ ſtudiis
& uirtute parẽ:& ſimilia ex animi magnitudine cupientẽ: conſanguineũ tñ caii:ſed ſuſ
pectũ ꝓpter mortẽ lepidi.Multam nãq; inter ſe amiciciã Minutianus lepiduſq; poſſide
bant:& ꝓpterea etiam ipſe timore periclitabatur: ne ſimiliter eum perimi contingeret.
Erat quippe Caius oĩ nobilitati terribilis:ut putaretur aduerſus unũquẽq; ſingulari in-
ſania ꝓrupturus.Propter hoc enĩ alterutri ſibimet erãt ꝑ reꝝ neceſſitate formidini:& uo
luntatẽ quã circa odiũ Caii gerebãt idicare nõ poterant.Ob cuius utiq; ſuſpitionẽ: nec
deuotionẽ ſibimet aperte ipendere p̃ſumebãt.dũ igiť cõuenuiſſent:& Minutião honorẽ
ſicuti prius exhibuiſſent:erat enĩ dignitate p̃clarus ciuiũ & cunctoꝝ ore laudatus: inter
principia ſermonũ p̃cedẽs ille uerba fecit ad chereã:reqrens quod ſignũ illa die ꝑcepit.
Per totã nãq; ciuitatẽ grata cheree uidebatur iniuria:quã ꝓ ſignorum datiõe ipſe porta
bat.Et ille inter uerba iocanda nihil motus: Minutiano reſpõdit: eiq; ſermonẽ de rebus
talibus faciẽdũ eſſe cõmiſit:& tu mihi inqt da libertatis ſignũ.Gratias ago tibi:qui me
amplius acuiſti:q̃ ego ꝑ memet iplere cõſueui.Neq; mihi ſermonibus iã pluribus opus
erit:ſed hoc ſufficere iudico:ſi ẽt tibi idẽ placeat quod & mihi:qñ ẽt priuſq̃ cõueniremus:
eius noſcimur fuiſſe cõmunionis.Vno itaq; gladio ſum accinctus:q ſufficere poſſit am-
bobus:in quo cõſenti fortiter:& accedamus ad opus.Princeps aũt ſi uis ipſe cõſiſto:iu-
bens operibus iminere.Quod ſi cepero tui cooperationẽ ſolatii: ꝓſequar graſſatione fer
ri cõceſſa mihi te cõfirmante fiducia:ꝑ hoc enĩ ipſum quoq; ferrũ efficacius ſolet exiſte-
re.Impellor enim ad actum:non pro his quę patior ego:dũ ſpe ipſe circũferar.Nõ utiq;
hęc lenitas mea pericula tantummodo me conſiderare permittit:dum & liberæ patriæ:
atq; legibus:& ademptæ uirtuti:& tantę condoleam peſti : quę cunctos ſimul propter

caiũ appræhẽdit. Dignus enĩ ſum apud tꝫ iudicẽ fide rerũ hm̃oi: qñ ẽt tu ſapere talia cõprobans. Tũc Minutianus cõſiderans ardorẽ ſermonũ eius: libenter amplexatus eſt: & eius audaciã approbauit atqꝫ laudauit: & uale dicto cũ uotis cũ p̃cibuſqꝫ dimiſit. Quidã enĩ aſſeruabant ea q̃ cogitabantur quodã auſpicio fuiſſe firmata. Nã dum chereas ingrederetur curiam uox cuiuſdam de populo fertur emiſſa: quę quaſi admoneret dicens. Perfice quod agendũ eſt: opitulante diuinitate. Quo facto: primũ quidem chereas expauit: ne quis coniuratoꝝ uideretur prodidiſſe ſecretũ: nouiſſime uero conſiderans: qa hęc ꝑ inuitatione dicerentur: ſiue cõmonente aliquo conſcioꝝ: ſeu certe deo: q cũcta humana reſpicit cõſulente: oĩbus ad confortationẽ inſidiarũ cã patuiſſet: uniuerſi ſimul armati ſunt: alii qdẽ ex ordine ſenatorio: alii uero romanoꝝ & equitum qui conſcii eſſe uidebantur. Neqꝫ enĩ erat uir nobilitate ſeu fœlicitate p̃ditus: qui caii tranſitũ non ardenter appeteret. Quapropter oẽs quo poſſent ſtudio ut uita priuaretur: totaqꝫ confidẽtia atqꝫ uirtute ad tyranni cędẽ erant & ſermonibus & operibus p̃parati. Nã & caliſtinus libertinus caii: uir unus potẽtia ſummi culminis eleuatus: q nihil aliud poteſtate ſua q̃ tyranno equus eſſe putaretur timore cunctoꝝ & magnitudine pecuniarum q̃ ei nimis acceſſerãt eo q eſſet in muneribus accipiendis: & iniuriis exercendis acerrimus: & uigorẽ ultra modũ haberet: cũ naturã caii ſtabilẽ eẽ ſciret: & in qbus declinaſſet nequaq̃ poſſe reuocari: & multas qdẽ alias periculi cauſas: necnon & magnitudinẽ pecuniarum haberet: accedit latenter ad Claudiũ ſperans qa ſi ei cęderet principatus deficiente caio: honorẽ ſimilẽ ei p̃beret: eo q illi gratiã & uerba clementię ĩpendiſſet primitus. Ait ergo qa iuſſus a Caio Claudiũ ueneno perimere crebras huius rei dilationes exquiſiſſet: ne talia ꝑpetraret. Sed mihi uidetur: quia fingebat hęc Caliſtinus uolens capere Claudiũ. Nam neqꝫ Caius ſtudẽs interfici Claudiũ: honeſtas poterat occaſiones exquirere: neqꝫ Caliſtinus iuſſus optabilẽ rẽ Caio perpetrare ſi diſtuliſſet mãdata domini ſui pericula potuit declinare. Sed Claudiũ diuinitas qdẽ a Caii ueſania liberauit. Caliſtinus aũt pro cõmẽdatione ſui finxit hanc gratiã: q̃ ei nequaq̃ ꝓbabatur iniuncta. Hii qdem q circa chereã erant: differebãt quotidie dũ multos ſegnicies detineret: chereas aũt nullã moram gerebat: ſed oẽ tẽpus ad agendũ oportuniſſimũ iudicabat. Nam dũ Caius in capitoliũ aſcẽdiſſet: ut ꝓ filia ſacrificaret: uenit frequẽter ad eũ: & in ĩperialis loci culmine ſtãtẽ uidens ac populo auri & argenti pecunias diſpergẽtẽ: dũ hęc in miniſteria gererentur: p̃cipitẽ ex eminẽti loco cogitauit ĩpellere: cũ ſe a nullo uideri putaret. nec Iſidias feciſſe crederetur: & licet nõ optata mors eueniſſet: ipſi tñ acceſſiſſet audacia ut ẽt p̃ter ferrũ perimeret caium. Tantum habuit cum coniuratis chereas ardorem: metuens ne tempora oportuna diffluerent. Illi uero uidebant quidem eum pro ſua libertate ſollicitum: poſcebant autem: ut paratum tempus: uſqꝫ ad ſolẽnitatem ſpectaculorum differret: ne dum conamen nequiuerit implere turba fieret ciuitati dum conſcii requirerentur a Caio: & inſidiarum non ualeret utilitas in futuro ſed hoc utile foret: ut celebratione ſpectaculorum res potius tẽtaretur agi. Hæc ſpectacula in palacio ob honorem Cæſaris in paruo eius rotundo templo aguntur: qui primus poteſtatem populi conuertit in ſeipſum: quæ ſcilicet Romani nobiles cum filiis ſimul & coniugibus libenter ſpectare noſcuntur. Tũc enim Caius negligens: ad omnes ita facilis erat incurſus quãdo multa milia hominum paruulo concurrerant: ut potuiſſet quilibet ad eius necem audacter accedere: abſentibus quoqꝫ cuſtodibus: qui licet uellent: non tamen ei preſidium facile deportarent. Spectabat ergo chereas: & uenientibus ſpectaculis: prima die nitebatur: ut quod fuerat pręcogitatum: ſine dilatione fortunę ſolaciis adimpleret: qui tamẽ tribus diebus ludorum tranſactis: uix die nouiſſimo opus ualebat terminare. Itaqꝫ chereas aduocans coniura-

tos: ſatis inqt: o ēt ꝑteritū tp̄s noſtrā pater obiurare ſegnicē: ꝓ his q̄ cū tāta uirtute tractata ſunt & neglecta noſcunt̄. Et melius eſt: ne ꝑditōe facta pereat cā: & potius caius nos afficiat: cūctorūq; auferat libertatē his diebus quos nos tyrānidi eius adiicimus: cū & nos decætero debeamus eē liberi: & aliis cām ꝑbere fœlicitatis: ꝑteritiq; ſæculi honorē & miracula reparare. Illis uero nequaq̄ cōtradicētibus: q̄ſi nō bene fuiſſet hortatus neq; actū hūc aduerſe ſuſcipiētibus: ſed potius conticeſcentibus: cur inqt o fortiſſimi ſegnes eſtis? An nō uidetis hodie ſpectaculoꝝ diē eē nouiſſimū: & Caiū ferri ad alexādriā nauigaturū: ut ægyptū cōtēplet̄? Bonū ergo uobis eſt: ut ueſtris māibus romanę glorię auferatis obprobriū: & hoc terra mariq; diuulget̄. Nā quō nō iuſte erimus cōfuſiōis obnoxii: ſiqs cū ægyptius uideatur pimere: iniuriā nō ferēs libertatis oppreſſe. Ego ſiqdē nequaq̄ cogitatōes ueſtras differre potero: ſed hodie ad picula ſimul accedo grate ferens: qcqd ex eis euenerit: aio ſcilicet cōſiſtēs ad picula oīa ꝑparato: quā ut mihi huius laudis poſſit euenire priuatio. Hęc ille dicēs: & ipſe audaciis armatus ē: & reliqs fiduciā ꝑparauit: cūctiſq; iā erat deſideriū: ut conamen attingeretur nihilq; differēs diluculo ad palatiū multitudo equeſtriū armata cōuenit. Mos erat tribunis enſe cinctis petere ab iperatore ſignū quod ei cōpetebat: ut ſignū acciperet. Cōcurrebāt ergo ad palatiū oēs: ut ꝓ ſpectaculo loca ſibimet occuparent. Cūq; multa plebe atq; cōpreſſiſſe. Caius exultaret ita ut præ multitudine: neq; ipſo ſenatui: nec romanis eqtibus locus eſſet: ſed oēs ꝑmixti ſederēt: cū uiris piter mulieres: & liberi una cū ſeruis: Caius proceſſu ſibimet facto: pio Cęſari ſolēniter imolabat: cuius ēt ſpectacula celebrabat. Et dū de ſacrificiis aliqd ſanguinis cecidiſſet cōtigit: ut ex eo cruore cuiuſdā ſenatoris aſprene noīe ueſtis adipleret̄: quod factū caio qdē ꝑbuit riſum: aſprene uero auguriū fuit apertum: qui ſcilicet una cū Caio pemptus eſt. Fertur itaq; caium ultra ſuā naturā illa die mitiſſimum: ita ut omnibus eius humilis ſalutatio mira uideret̄. Qui poſt ſacrificia ad ſpectacula ueniēs ꝑſidebat & circa eū primi ꝓceꝝ. Eſt aūt ipm ſpectaculū: ubi ānis ſingulis exhibet̄ i duabus cellis quaꝝ altera qdē ducit ad atriū: altera uero ad porticū: igreſſibus & egreſſibus apta: q̄tenus nō turbētur q interius eſſe noſcūtur. Eſt eni illic & alia cella: in q̄ luſores exerceri ſolēt atq; cantores: Reſidēte itaq; populo & cherea cū tribunis nō ꝓcul a caio: dextrū nāq; cornu Cæſar tenebat: qdā batibius ex ordine ſenatoꝝ: uir militaris cluditū cōſularē uirū iuxta ſe reſidentē nullo audiēte reqrebat: ſiqs ei aliqd dixerit nouitatis. Quo dicēte: nihil ſibi ea die nunciatū: o cludite inqt hodie tyrānicidii certamē agitur. Tunc cluditus: o fortiſſime inqt tace: & mox uerſus ſubiunxit homeri dicens i græco quod eſt in latino: ne qs alius maliuolus ſermonē exaudiat. Cūq; multa poma i theatro ſpectantibus ſpargerētur: & pariter aues inumerę: & q̄ ꝓ raritate ſua ſunt cōparantibus ꝑcioſe: Caius lites & rapinas pp hæc actas libēter iſpiciebat. In illo ſiqdē ſpectaculo duo ei auguria ꝓuenerūt. Mimus nāq; eſt itroductus quo actū ē: ut iudex depħēſus crucifigeret̄ & panthomimus fabulā ſaltauit cynar in q̄ & ipſa occiſa: & eius filia mirra uidebatur: atq; ſanguis mimica arte diffuſus: & circa iudicē crucifixū: & circa cynar: atq; mirram: Cōſtat aūt: qm̄ & dies ipſe fuit: quo Philippū aminthe filiū: macedonū regē i ſpectaculū igredientē unus ſocioꝝ ſuſtinet i ſpectaculo uſq; ad finē: eo q; nouiſſim⁹ erat dies: an certe uſus balneis: atq; cibis illic deinde remearet ſicut. & prius. Minutianus iuxta caiū ſedēs: ac metuēs: ne i uacuū tp̄s effluerret: ſurgēs cū ēt cherā uideret egreſſum: pgebat ut cōfortaret eū. Tūc egredientē tenuit Caius a ueſte: & q̄ſi p amciciam: quo inqt pgis o beatiſſime. At ille reueritus Cæſarem cū timore ſedit. & paululū quieſcēs: dēuo ſurrexit & abiit. Cui egredienti nō ipediuit iter Caius: credens eū ad neceſſaria ꝓgredi. Aſprenas quoq; cum eſſet & ipſe particeps operis admonebat Caium ſicut & prius ut igreſ-

ſusad balnea atq; prādiũ ad ſpectacula remearet: q̃rens:ut ad finẽ ſua tractata ꝓducerẽtur. Illi ſiqdẽ q circa chereã erãt elaucebant alterutros: quaſi tp̃s eſſet ſingulos ꝑparari: ne ad opus abeuntes inuenirenť: & negligẽtes oportunũ tp̃s amitterent. Erat nãq; ẽt dies iá circa horã nonã. Chereas itaq; tardãte Caio erat patus ut ingrederet̃ ad ſedẽ eius ꝓſcius tñ: qa illic necẽ principis cũ multo ſanguine ſenatoꝝ & ſimul equeſtriũ adimpleret liceτq; arderet: melius tñ eſſe iudicauit: oium tutamen libertatẽq; ſeruare. Cũq; eẽnt oẽs ad ſpectaculoꝝ uota cõuerſi: caius ſignũ ſurgẽdi fecit: turbaq; repente facta: cõuerſi ſunt cõiurati: & populos impellebant: ut quaſi caio ſecreti officiũ ꝓberent: ope uero uolentes habere licentiã: ut eũ in ſilẽtio trucidarẽt. Precedebat itaq; Claudius patruus eius & Marcus minutianus ſororis cõiunx: necnõ & Valerius aſyaticus quos ẽt ſi uoluiſſent repellere: ꝓpter dignitatis reuerentiã nõ ualebãt. Caius uero ſequebatur cũ paulo aruntio. Cũq; iã eſſet intra regalia: rectũ dimiſit iter: ubi cõſtituti erant famuli: q ei gratifice miniſtrabãt. Claudio ſcilicet ꝓcedente: & conuerſus eſt ad locũ quendã anguſtũ: atq; ſilenter iturus ad balnea: ſimul & pueros q uenerant ex aſya cõtẽplaturus q eoꝝ forent utiles ad hymnos miniſterioꝝ q̃ erat celebrare cõſuetus: aut q ad pyrrhicã ĩ theatris apti eſſe uiderentur. Tũc itaq; occurrit ei chereas: ut ſignũ peteret. Quo quaſi ad eius illuſionẽ ſignũ dante languentiũ nihil ille moratus: iniuriis utebatur aduerſus caiũ: & euaginato gladio ei intulit plagã uehementẽ nõ tñ oĩno mortalẽ. Sũt q dicunt: hoc ꝓuidentia chereæ factũ ne Caius unius plagę uulnere moreret̃: ſed plagaꝝ multitudine ſauciatus: maiori dolore cremaret̃. Sed mihi nõ uidet̃ hic ſermo credibilis: eo ꝙ in hmõi actibus timor talẽ nõ exigit rationẽ. Nã ſi chereas ita cogitauit oium ſtulticiã ꝓceſſiſſe credendus eſt: uoluptatẽ magis furori ꝓbens: quã p celeritatẽ ſibi & cõiuratis ꝑiculoꝝ euaſionẽ acquirens: dũ poſſent multę machinationes auxilioꝝ Caio cõferri: anteq̃ potuiſſet mori. Vnde certũ eſt qa chereas non circa ſupplicia Caii reſtitit: ſed de ſe & amicis ut potuit cogitauit: quando ẽt acta cã ſilẽtio magis eſt: ut iudiciũ fugeret ac iracũdiam: & quatenus res geſta celaretur: ſermonibus uſus: & p ſe ꝑderet: ſimul & tp̃s. Et hęc qdẽ licet ut uoluerit unicuiq; tractare. Caius itaq; uulneris dolore ferebat̃: inter humeꝝ enĩ & collum enſis illatus iuguli eſt oſſibus retentus: ne ulterius poſſet accedere. Quo facto: neq; clamauit: nec uocauit quẽlibet amicoꝝ: ſeu incredulitate: ſiue imprudentia: ſed dolorẽ fortiter ferens: anterius fugiebat. Quem ſuſcipiens Cornelius Sabinus: & ipſe iam ſua mente ꝓſtructus impulit. Tũ genu flexo cadentẽ multi circunſtantes: ſinguli adinuicẽ gladiis & quaſi ad certamina diſcerpſerunt. Conſtat aũt: qa ultimus aquilas ei mortis intulit plagam. Oĩs itaq; cã chereæ indubitanter attribuenda eſt. Nã licet cũ multis hoc opus effecerit: tñ primus cogitauit quẽadmodũ gereretur & primus cęteris hoc auſus fuit edicere: qbus ſuſcipientibus in illius necẽ uerbo: ſubinde alios congregauit & ſapienter cũcta diſponens: ubi erat ſuarũ adhibẽda ꝓfeſſio: ẽt ſermonibus locutus eſt utilibus: non neceſſitatẽ ſuæ præſumptionis ĩponens ut dũ tempus exigeret: manibus uterentur. Is quoq; rẽ prior aggreſſus eſt: & uirtutẽ illius necis adimpleuit: atq; uiſum facilẽ caio iã moriente conceſſit. Quapropter iuſtũ eſt ut ẽt q̃cũq; cæteri geſſerunt: cherec̨ cogitatiõi: & labori manuũ: ac uirtutibus applicent̃. Caius itaq; hoc mõ multis uulneribus iacebat extinctus. Chereas uero & cæteri ꝑimentes caiũ: ꝑ eadẽ itinera reuertẽtes euadere ſe impoſſibile iudicabant ꝓp hæc utiq; q̃ fuerant geſta. Nõ enĩ paruũ erat periculũ peremiſſe principẽ ſtultitia populi ſepius honoratũ cum & a militibus nõ ſine ſanguine de morte eius eſſet facienda ſeditio. Ita dũ eſſent anguſtę uiæ: in quibus hoc opus effectũ eſt: & maxima turba repleret eas militũ: qui illo die ꝓ cuſtodia principis aderãt ꝑ uias alias diſcedentes ad domũ uenere germanici patris caii: quẽ tunc ẽt peremerunt.

Erat enĩ hęc domus coniuncta regalibus:eo ꝙ hii q in eminentia cõſtituti ſunt diebus
potẽtię in talibus habitare noſcunť:& declinantes multitudinis inuaſionẽ:eſſe iã debe
batur in requie. Cum itaq; lateret adhuc peſtis illata caio: primum a germanis eſt agni
ta. Erant enĩ armigeri equocũ gentis ſuę celticę habentes tacina:quoꝝ patrię mos eſt
ĩportabili uti furore ſicut hiſpanis: aut cæteris barbaris:eo ꝙ oẽs hmõi hoĩes rõne mino
res ſint:corpis robuſti:& ĩpetu prio qbuſcũq; cõgreſſi hoſtibus ꝑualẽtes:cũ nõ haberẽt
uirtutibus diſcretionẽ ꝑ utilitate cũctoꝝ:ſed tãtũ ſibi ꝓſpicerẽt:qbus Caius cariſſimus
ob hoc erat:ꝙ pecuniarũ muneribus eos ſibi placauerat. Euaginatis ergo gladiis ingreſ
ſi ſunt domũ ꝑſcrutantes Cæſaris peremptores quoꝝ tribunus Sabinus erat:q nõ tantũ
uirtute & fortitudine maioꝝ:quantũ ſuo robore cũ monomachus eſſet hãc obtinuerat
dignitatẽ. His itaq; regrẽtibus aſprenas primus occurrẽs exoluit pœnas:cuius ueſtem
ſanguis ſacrificioꝝ ſicut diximus cruentauerat & non ei bonũ feciſſe auguriũ uidebať.
Poſt hũc occurrit eis barbarus Norbanus:fortiſſimus ciuiũ:& de cuius maioribus ĩpera
tores multi ꝓceſſerãt cuius ẽt ciues eminentiã nõ ignorabãt. Is cũ eſſet ualitudine robu
ſtus:prio ſibimet occurrẽtiũ abripiẽs gladiũ:ꝑmixtus aliis cõtẽdebat:ne ſine alioꝝ inte
ritu moreref. Qui multoꝝ agmine cõſtipatus:frequẽtiũ uulneꝝ illatiõe defunctus eſt.
Tertius ãt anteius ex ordine ſenatorio:Germãis ſicuti priores occurrit. Is ut uideret caiũ
iacẽtẽ & letaref aduenerat: qa patrẽ illius eiuſdẽ nois effugauerat:eũq; ne ſic ſaciatus:
militibus deſtinatis occiderat. Aderat ergo Anteius ut caii uideret funus turbataq; ſubi
to domo:dũ ſe uellet occulere:furẽtes germanos & tũc & ſubtiliter ingrẽtes:q caiũ occi
derãt ẽt innoxios una ꝑimẽtes latere nõ potuit. Et illi qdẽ ita ſunt mortui. Dũ igitur in
theatro dẽ caii morte ueniſſet ſermo:admiratio & incredulitas facta eſt. Alii nãq; ualde
delectabanť in eius morte:& licet dudũ ſcirent ſibimet utilẽ fore hoc nõ ſinebanť crede
re ꝑ timorẽ. Quibuſdã uero hoc in deſpatiõe erat:cũ neq; uellent circa caiũ hmõi aliqd
ꝓuenire:nec uere hoc crederẽt:q̃ſi nõ poſſet aliqs hoium opus huius uirtutis ĩplere. Erãt
enĩ qbus nõ erat grata mors caii:mulieres:& infantes & qdã militũ:alii ꝑꝑ mercedẽ:&
nihil aliud quã tyranno conueniente ad iniurias potẽtiſſimoꝝ ciuiũ illius miniſterio ꝑ-
parati:mulieres aũt ac iuuenes ꝓpter ſpectaculoꝝ:& monomachoꝝ munera:in qbus
ſolet uulgo delectatio miniſtrari:& ꝓpter carniũ dilaceratiões q̃ in ludis agebat caius:
ut q̃ſi populo uoluptatẽ exhiberet:ꝓ ueritate ãt ad faciẽdã ſuę crudelitatis iſaniã. Serui
itaq; dominos cõtẽnebãt:& ad iniuriãdũ eos:eius fulciebãť auxilio. Facile nãq; eis mẽ-
tiẽtibus cõtra dominos credebať:eorũq; pecũias oſtẽdẽtibus & libertas & diuitię ſucce
debãt:nec accuſatõe metuebãt pœnã:qbus erãt ꝓpoſita ꝑmia:octaua ps ſubſtãtię ſena
toꝝ. Igiť uel ſi aliqbus in theatro credibilis uidebať de caii ꝑemptione ſermo:eo ꝙ aut
ꝑſeciſſent iſidias:aut optaſſent de his q̃ nũciabãť:nõ ſolũ gaudia retinebãt:ſed ẽt audire
hoc aut dicere fugiebãt:metuẽtes:ne cũ uerũ nõ apperet pene ſuccũberent q̃ſi notã ſuę
uolũtatis apientes. Illi uero q inſidias ꝑſciebãt:amplius ſe celabãt formidãtes dũ alicui
amatori tyrãnidis hoc panderẽt:ꝓdẽtes uiuẽte caio punirenť. Nã & alius ſermo fuerat
diſperſus in populo:qa res qdẽ a cõiuratis fuiſſet tẽtata:nõ tñ Caius extinctus ſed abla
tus a medicis:ductus fuiſſet ad curã:nulluſq; uerax cui ſe qcũq; cõmitteret:aut ſuã pade
ret uoluntatẽ. Nã & ſiqs amicus erat:propter fauorẽ tyranni uidebať eſſe ſuſpectus &
multomagis odioſis nõ poterat credi. Dicebatur ut ſenatoribus a quibuſdã eoꝝ animos
ꝑturbantibus:eo ꝙ inter pericula atq; uulnera ut erat ſanguine cruẽtatus uẽiſſet in foꝝ:
& contionem habuiſſet ad populum:quæ reficiebant eorum mentes:neq; loca ſuæ cu-
ſtodię reliquerant:formidantes ne illis quælibet impingeretur culpa:quando non qua
uoluntate diſcederent accuſari poterant:aut dãnari:ſed quemadmodum uellent accuſa

tores aut iudices. Cũ itaq; turba germanorũ euaginatis gladiis ſpectaculũ circundediſ
ſet: cũctis ſpectantibus metus ſuę perditionis acceſſit: & ex oĩbus additibus terror erat:
quaſi repente ingredientiũ gladiis caperet͛ & neq; diſcedendi ſecuritatẽ habebãt: nec in
theatro poterant morari ſine periculo. Illis igit͛ irruentibus in theatro fragor eruptus eſt
ſupplicantiũ atq; dicentiũ qa & q̃ cogitata fuiſſent: ſi tñ aliqd ꝑueniſſet: & q̃ dicebant
geſta neſcirent: & deberent parcere: nec alienã ꝑſumptionẽ eis q non eſſent culpabiles
irrogarent: ſed exquirerent cõmiſſores: ſi tñ aliquod ſcelus ꝓbaretur eſſe cõmiſſum. Et
illi qdẽ hęc & his potiora cũ lachrymis & proſecutione uultus ſepius clamitabant: fa-
cientes ea q̃ periculi & mortis uicinitas exigebat. Ad hęc militũ ira ceſſauit: & ꝑſentia
ducti ſunt in ſpectaculo conſtituros occidere. Erat enim crudele ẽt illis: licet uiderentur
exaſperati: portabãt enĩ capita aſprenę: & eorũ quos una peremerũt. Quę cũ uiderẽt in
ſpectaculo poſiti: amplius ſunt concuſſi ꝓ dignitate uiroꝝ: & miſericordia hmõi caſuũ.
Quapropter & ſemetipſos a talibus erumnis euadere non credebãt: & incertũ ſibi fore:
ſi tãta pericula poſſent declinare. Ideoq; licet aliq aperte & iuſte odiũ circa Caiũ habuiſ
ſent: eius alacritatis munus expulere: cũ ad tanta ꝑicula ꝑueniſſent: & ſpe totius cecidiſ
ſent uitæ. Fuit igitur Arruntius qdã gratus homo inter precones rerũ uenaliũ: & ꝓpte
rea magnitudine uocis utebatur: indutus ueſtibus diuerſi coloris: ad inſtar nobilium ro
manorũ: habebatq; potentiã agendi q̃ uellet in ciuitate in his quæ tunc & poſtea gere
bantur. Is aptauit ſemetipſum ueluti dolentẽ. licet & ipſe odio caiũ haberet: eratq; timo
re ſuperior eius contio atq; militia: qua nitebat͛ ſalutem in rebus ꝑſentibus appetere: &
oẽm apparatũ & ornatũ quaſi decariſſimi principis morte ammiſſi confingens ꝓgreſ-
ſus eſt in theatrũ: ut mortẽ caii denunciaret. Quo facto quies hoĩum affuit: ne poſſent
ulterius ignorantia fluctuari. Deinde ẽt ſtatuas Arrũtius & loca ſingula circuibat: reuo
cans germanos: & cũ eo tribuni iubentes recondi ferrũ: atq; manifeſtantes: Caiũ fuiſſe
defunctũ. Hoc ergo factũ aperte in theatro collectos eripuit: & uniuerſos q furorẽ icur-
rerant germanoꝝ: a morte ſeruauit: nã prius ſpẽ habentes uiuere Caiũ: a nulla factione
pœnitus abſtinebant. Tantã enĩ deuotionẽ circa eũ habuerant: ut ẽt poſt amiſſionem
aĩæ eius fauorabiles eſſent. Qui dũ aperte mortuũ cognouiſſent: ab iracũdia diuerſoꝝ:
& ſupplicio quieuerunt: eo ꝙ uindicta illis utilis iã nõ eſſet: nec foret q eis ꝓ talibus re-
penſaret. deinde timentes ad potiorẽ iniuriam prorumpere: ne ſenatum contra ſe prouo
carent: ſi ad eos imperii ſummitas deueniret. Igit͛ germani a ſua rabie quę eos inuaſerat
pro Caii morte quieuerunt. Chereas autem: dum nimis cẽt de minutiano ſollicitus: ne
germanorum inſania fuiſſet extinctus: ſingulos militum de eius ſalute requirebat. Et
minutianum quidem clemens adduxit in medium: ad cheream uero cõuerſus cum mul
tis aliis ſenatoribus: iuſtitiæ & uirtuti atteſtabatur eius laudans cogitationem & actum
ſine formidine completum tyrannidẽ dicens ad nihilum fuiſſe perductam: eo ꝙ iniuria
rum uoluptate fuerit eleuata: quippe cum non poſſet fœlix uita illi pręberi: qui uirtuti
probaretur odibilis ſed cum tali calamitate deficere quali caius: qui etiam ante coniura
torũ conſenſum propriũ facinus ſibi conſtituit inimicum: agendo iniurias diuerſorũ: &
prouidentiã legis exterminãdo: ut quos habebat caros: ſibi hoſtes efficeret: & ſermone
qdẽ alios eius eſſe ꝑemptores: ope uero ſemetipſm ſine dubio ꝑdidiſſet. Iã ergo ſurgebãt
de theatro cuſtodię: q̃ principio ꝑnitioſe fuerãt: qñ oẽs abſcedere feſtiabãt. Cuius mali
tũc cã fuit Altion medicus abreptus qdẽ q̃ſi ad curã aliquoꝝ uulneratoꝝ: & mittens q
cũ eo erat: ut q̃ſi ad mediciuã neceſſaria deportarẽt: quos exide ꝓ ueritate dirigebat: ut
ꝑicula declinarẽt. Interea cõuẽtus agit͛ ſenatoꝝ & plebis in foro. Et populus qdẽ inq̃ſi
tionẽ de caii ꝑemptoribus uehementius faciebat. Aderat & ſenatus: iter quos aſyaticus

Valerius: uir conſularis:ſtans in populo:tumultuātibus illis & dirū eſſe clamātibus:eo
q̄ īperator eis ignorantibus uideret occiſus:dū & cūcti regrerent:q ſunt q Caiū intere-
merūt:utinā inq̄t ego. Ad hęc aūt & conſules edicta propoſuerūt accuſantes Caiū atq̄
iubētes populo ſimul & militibus:ut ad ꝓpria remearēt:populo qdē multā requiē ꝓ-
mittentes:militibus aūt honores:ſi tm̄ cū ſolita diſciplina cōſiſterent:& nulli quodlibet
contumelię genus inferrent. Erat eni metus ne forſan exaſperati mala ciuitati facerēt:&
ad rapinas:aut ad tēplorū ſpolia uerterent. Cōuenerat itaq̄ oīs multitudo ſenatorū:&
maxime conſentientes aduerſus Caiū:fiducia iā utentes:& in cōtentu maximo conſtitu
ti:quaſi in eis reſpublica reſideret. Cap. II.

Nterea ſubito de domo raptus eſt Claudius. Milites eni facto concilio : alterutri
i de rebus agendis dedere ſermonē. Videbant eni impoſſibile fore: ut tantis rebus
exiſtētibus qs rempublicā gubernaret:nec ſibi utile ſiquis illoꝝ q cooperatores
in nece caii fuerūt:ad īperiū pueniret:ſed bonū eſſe:ſi nō dū pfectis rebus Claudiū prin
cipē facerēt: defuncti patruū: & oium ſenatoria dignitate p̄cipuū:uirtute maiorū fultū:
militari diſciplina pariter eruditū. Hunc deliberauerunt in medio ſtatuētes īperatorem
facere: dignisq̄ ſolēnitatibus honorare. Sentius itaq̄ ſaturninus licet Claudiū cognouiſ
ſet raptū:& qa idē uidebat ad hoc inuitus accedere:non tm̄ declinabat integra uolunta
teſtans in medio ſenatus:nihilq̄ metuens:apud liberos forteſq̄ uiros porauit hæc dicēs.
Licet incredibile ſit o romani libertatis nos acquiſiſſe dignitatē:eo q̄ longo tpe nobis
abfuerit:uerū tm̄ tenemus eā incertā qdē:quantū ad magnitudinē priſtinæ ſeruitutis ſed
tamen alacritatē ferre poſſibilē.ſi eius fœlicitatem nequerimus amittere. Satis eſt enim
& una hora ſenſum uirtutis habentibus cū ſecura uoluntate in patria libera degere : &
legibus florentibus aliquando cōicare. Ego ſiqdē iā prioris libertatis oblitus:quā olim
qdē amiſimus: nunc aūt magna beatitudine retinemus:reuerentiā exhibendam his qui
geniti in ea atq̄ nutriti ſunt: & nō minorē a diis honorē his uiris p̄bendū eſſe decerno:
q licet ſero & in hac ętate nos ēt guſtare fecerūt ita ut ēt in futuro ſæculo eius p̄mia te-
neamus. Sufficiet itaq̄ ēt hęc dies & iuuenibus noſtris & quicunq̄ ſenuimus quidem:qn̄
eius cōſpicientes libertatē:cū dulcedine moriemur:iunioribus aūt eo q̄ ſit eis doctrina
uirtutis. Vnde cōſtat uiros eſſe iſtos: quoꝝ labore cōſiſtimus pp hæc q̄ nup geſta no-
ſcunt: quia nihil q̄ cū uirtute degere maius eſt:de qua cōſueuit libertas humana ſolū-
mō cogitare. Ego ſiqdē antiqua noui auditu cognoſcens:q̄ uero uiſu cōſpexi:ualde ſunt
grauia. Malis eni in gentibus inuaſerūt rempublicā principes tyrānide ꝓhibentes utiq̄
oēm uirtutis modū:& magnanimitatis officiū libertati derogātes:docentes blandimē
ta pariter & timorē:eo q̄ nō principibus cūcta ſubiiciantur. Ex quo enim Iulius Cæſar
poteſtatē populi ſoluit:& ornamenta legū cōprimens rempublicā conturbauit: iuſtitiā
p̄uaricatus & ſua delectatiōe uictus:nihil eſt mali quod nō irruit ciuitatis ſucceſſoribus
adinuicē imperiū ſibi detrahentibus:ad deſtructionē ſcilicet patriæ libertatis:& ut p̄ci-
pue in defectū robur ciuium deueniret:arbitrati ſuā eſſe munitionē:ſi uicioſis uterentur
hoībus:& uirtute p̄celſos:nō ſolū gloriæ imanitate priuarēt:ſed ēt ad mortē uſq̄ pduce
rēt. Singuli nāq̄ regnantiū quęq̄ grauia cōmiſerunt. Quorū Caius qui hodie mortuus
eſt:amplius extitit ſeuior uniuerſisq non ſolum in ciues ſed etiam in cognatos pariter &
amicos effrenatam intulit ſuæ ferocitatis inſaniam iniuſte pœnas exigens:& ueluti fu-
rioſus in homines atq̄ deos ferus exiſtens. Nil etenim Tyrannus ſuauitatis habere po
teſt. Nonnecum iniuria uobis eſt. Nōne in pecuniis uos & in coniugibus contriſtauit.
Nonne omne uotum ueſtrum precibus angebatur inſiſtentibus inimicis. Aduerſa ſi-
quidem Tyrannis cuncta libertas eſt : nec eis unq̄ fauere poteſt:ſed nec ipſi : qui con-

ſentiūt eis patiunť turpia ſuſtinere.Sentiētes nāq; Tyranni qbus malis inſignes uiros affligāt:& eos uidentes ipatiēter talia ſuſtinere:nec tñ ignorare quod geriť : ſed ſolatiū expectare:hoc ſolūmō ſuā credūt compare ſecuritatē:ſi eos potuerint pœnitus amputare.His igitur erepti malis:& ſub alterutra ueſtri ditiōe cōſtituti quod reipublicæ maxime ꝓdeſt & ad p̄ſentē reſpicit deuotionē:inſidiis amputatis:& reſtituta ciuilitate: iuſtū eſt cōi utilitati ꝓuideatis:& ꝙ placet nou iminente periculo cenſeatis: quando non erit dominus q rēpublicā gubernaturus eligiť ut ciuitatē ledere: & iperiali iure cuilibet loquenti pœnaꝝ multa genera poſſit inferre.Sub tyranno ſiquidē ꝙ illi diſpliceat dici poteſt:nec diuerſa ſnīa reluctari.Hactenus igiť amittentes delectationē pacis:& conſueti degere mō ſeruili:iportabiles incurrentes ærūnas:ēt ꝓximis maloꝝ uidebamur auctores:fugienteſq; cū uirtute mori:nouiſſima confuſione periuimus.Quapropter primitus tyrannicidis decernite honores egregios:& maxime Caſſium chereā principē fortium uirorū annunciate:qui cū aliis uir unus & conſilio & opere acquiſitor noſtrę libertatis apparuit:cuius nūq̄ dignū eſt obliuiſci:qui cōtra Tyrannidē noſtra ꝓ libertate primus cōſilium ſumpſit:& ſemetipſum p̄iculo ꝓ ſalute noſtra ante cūctos ingeſſit.Opus eſt enī optimū:& uiris liberis oportunū:beneficiū p̄ſtātibus aliqd repenſare dignū.Qualis ſcilicet uir iſte circa nos extitit Nō ſimilis Caſſio & Bruto:q Caiū Iuliū pemerūt Illi nāq; principia ſeditionis belloꝝ ciuiliū:ſubuerſionēq; ciuitatis excitauerūt:hic aūt cum tyrānicidii graſſatione ēt malis eius priuauit urbē.Sentius itaq; his ſermōibus uſus eſt: ſenatu delectabiliter audiēte & ęquitibus romanis q p̄ſentes erant.Quo facto:qdā Trebellius maximus inſiliens:anulū de digito traxit:habentē lapidē incluſum: in quo forma Caii celata uidebať:quē ille ſibi ſtudio dicēdi q̄ ſuadebat ipleri fuerat oblitus detrahere.Et celatura qdē eſt agnita nox aūt cōtinuo ſubſecuta eſt.Chereas uero cū ſignū a cōſulibus petiſſet:& illi libertatē ei dediſſent:miraculū fuit cūctis:& uelut incredulitas: q̄ reuerſa uidereť ad cōſules hæc poteſtas.Hii ſiqdē anteq̄ tyrannus inuaderet ciuitatē rebus ciuilibus & militaribus p̄ſidebant:q ſenatui conſentiebant.Erant autē cohortes quattuor:qbus uiuere ſine principe magiſq̄ ſub tyrannide cōplacebat.Milites itaq; cū tribunis abibant.& populi diſcedebant leti hāc ſpē habētes atq; cogitationē:quaſi ipſi gubernationē reipublicę rurſus acqrerent: & nequaq̄ alii ſubiacerēt:inter quos chereas p̄cipuus exiſtebat.Igiť chereas p̄iculū credens ſi Caii uxor & filia ſupeſſent:& non oīs domus eius p̄iter dep̄iret:qñ ſiqs ex eis derelinqueretur:nō hoc ſine peſte ciuitatis lętoq; cōſtaret inſuper & ꝓpoſitū ſuū p̄ficere:& odiū quod circa Caiū habebat explere feſtinans:miſit lupū,unū tributorum q uxorē Caii filiamq; p̄imeret.Erat enim is lupus cognatus clementis cui hoc officiū tradiderunt:quatenus uel hoc opere uirtutis tyrannicidii particeps eſſet: & q̄ſi in oībus uidereť inſidiis prioribus conſenſiſſe.Quibuſdā uero cōiuratoꝝ crudele uidebatur:ut cōtra mulierē taliter utereť :dicentibus Caiū ſua magis natura malis uſum:quā uxoris cōſilio facinora moliū:quibus & ciuitas uexata eſſet:& flos ciuiū deperiſſet.Et illi qdē his aſſertiōibus eā defendere nitebātur.oīum aūt maloꝝ q̄ geſta fuerāt a Caio:hæc erat caput.Caio nāq; dederat poculū:ut eius mentē ſuo potuiſſet ſubiugare ſeruitio & amori:icātatiōibuſq; ad ueſaniā transformatū ita ſibi deuinxerat:quatenus fortunæ oīum romāoꝝ & totius urbis cui p̄ſidebat ei ſubditę uiderētur. nihilq; defenſores eius ualere potuerūt.Miſſus itaq; lupus:ī nullo moratus ē miniſteriū eo momēto differre:ne culpabilis eēt in his quæ ꝓ utilitate publica uidebātur iniuncta: ueniensq; ad palatiū iuenit Ceſoniā Caii cōiugē iuxta uiri corpus humi proſtratam & oēs ī luctu poſitos ſicuti moris ē mortuis exhiberi corporibus:eratq; ſanguine uulnerū eius plena:& maxima calamitate circundata:necnō & filia iacebat ſimul : nihilq; aliud

illic audiebaẽ:niſi culpa Caii:tanq̃ nõ bene gubernantis:& qa uxor eius frequẽter uen
tura talia p̄dixiſſet.Hæc eni rõ & tũc & nũc ſimul eſtimaẽ:& ſolum mẽtes ita eſt circa
eos q cõpatiunẽ.Alii nãq; dicebãt qa ſuaſiſſet Caio:ut recedens a ſeuicia & crudelitate
ciuiũ:humilr & cũ uirtute rẽpublicã gubernaret:q cũ in ſua ſeueritate uiueret:pptere
taliter depiſſet:alii uero:qa cũ ſermo de cõiuratis pueniſſet ad Caiũ ſuaſiſſet illa:ut ſine
ulla dilatiõe uelociter cunctos placaret:qa licet nihil iniuſte tentaſſe aliqui ꝑdarenẽ:tñ
hoc agens cuncta picula declinaret.Quę uero a ceſonia dicta ſunt:& q̃ de ea hoies dice
bant:hęc ſunt.At illa cũ uidiſſet uenientẽ lupũ corpus Caii mõſtrabat:& ut ad ꝓximũ
uẽiret eũ cũ lachrymis exorabat Cũq; eũ uidiſſet mente attonitũ:& nulla compaſſione
motũ:cognoſcẽs ad qđ uenerat:ei ſuũ iugulũ p̄parabat:& lugẽs ꝓmptius ea faciebat
q̃ agere ſoliti ſunt:q in uitæ deſpatione cõſtituunẽ.Tũ inuitauit eũ; ut q̃ decreta fuerãt:
non moraretẽ iplere.Et illa qdẽ magnanimiter a lupo hoc mõ pempta eſt:& ſup eã filia
piter extincta eſt.Hæc dũ egiſſet lupus:ſe uertens:chereæ & eius ſociis idicauit. Caius
igitur.iiii.impii ſui ãno:minus.iiii.mẽſes:ita defunctus eſt:uir & ante regnũ negtia ſum
mus:libidinibus ſubiugatus:derogatiõibus amicus:in rebus terribilibus timidus:& ſp
auidus ptãtis:in qbus nõ oportebat nimie largus:acquirens diuitias occidẽdo:& cõtra
leges agẽdo:& diuinitate ac legibus maiorẽ ſe eſſe ſtudens:atq; uideri uolens.Is fauore
populi ſępe deceptus:q̃cunq; leges tanq̃ turpia ſapiunt ſua credidit eẽ ornamẽta.uirtu
tis & amiciciarũ imemor:qñ cõtra hęc cũ illatiõe ſupplicii frequenter exorſus eſt:inimi
cũ ſibi eſtimans qcqd uirtuti eſſet aptiſſimũ:& in his q̃ cõcupiſceret nullo cõtradicẽte
cedens.Vnde ẽt ꝓprię ſorori pmixtus:odiũ ciuiũ maxime cœpit habere:eo ꝙ ſimile ali
quid longo tpe minime factũ eſſe cõſtaret.Opus aũt magnũ aut regium nihil ab eo ad
utilitatẽ p̄ſentiũ tpum: aut futuroꝝ repitur geſtũ:niſi ꝙ circa regiũ & ſyriã pp aduentũ
nauiũ frumenta ex ęgypto deferentiũ horrea decenter inſtituit:hoc eni cõſtat maximũ
& nauigãtibus ultimũ:quod tñ non uenit ad effectũ:ſed ſemiplenũ ab eo dũ ſegnius cõ
ſtruiẽ derelictũ eſt.Cuius morę hæc cã fuit:eo ꝙ rebus inutilibus ſibiq; placitis uolũta
tibus ſtudens:& illic expẽſas efficiẽs:melioris opis dereliquit utilitatẽ.Inſup & fuit rhe
tor optimus:græca lingua pariter & latina ad dicendũ uelociſſimus & ad intelligẽda
aliena opera p̄paratus:ita ut maiori oratiõe dictis cõtradiceret alienis:& acerrimo inge
nio:meditatiõiſq; labore ſuũ magis opus excellere dictiõis fortiudine cõprobaret.Hũc
nãq; Tyberius tanq̃ fratris nepotẽ:quẽ ẽt habuit ſucceſſorẽ:magna neceſſitate ſtuduit
erudiri:cũ ipſe eiſdẽ annis prio floruerit.Caius itaq; puer colebat hęc quaſi cognatus &
imago principis.Ob quã rẽ ciuibus meruit p̄ſidere:quod non tñ obtinere p̄ualuit:neq;
ex eruditiõis ope bona cõgregata ſeruare:ſed abuſus ptãte:puenit ad mortem.Difficile
nãq; eſt ut illis poſſit acqri uirtus:qbus facile uideẽ agere quo trahũtur. Initio ſiqdem
faciẽte eruditiõis cã amicis ſtudebat dignis: zelo melioꝝ rerũ poſtea perductus ad iniu
riã:onus & odiũ quod circa eũ hoies omiſſa priori deuotiõe gerebãt ad iduſq; deſcẽdit:
ut ab eiſdẽ inſidias paſſus extingueretẽ.Claudius igitur ſicut dixi ſuperius interruptiõe
facta uiaꝝ:egrediebatur de theatro:Qui caio mortuo:& domo cæſaris nece turbata: in
anguſtia ꝓ ſua ſalute cõſiſtẽs: & in quodã artiſſimo loco deueniẽs ſe celabat:nullã pi
culoꝝ cãm:niſi ruboꝝ formidãs.Is enim cũ priuatus eſſet:mediocriter ſe tractabat iter
oẽs ſufficiẽter doctus:& diſciplina maxie gręca cõpoſitus:q ẽt ſe ab oi turbarũ inquie
tudine ſubtrahebat.Tũc itaq; dũ trepidatio populos obtineret:& oẽ palatiũ ferocitate
militũ plenũ eſſet:& terror atq; indiſciplinatio cũctos priuatos appręhẽdiſſet:ſũmi du
ces i curia de his q̃ forẽt agenda tractabant.Et caii qdẽ interitũ paruipendẽtes:eo ꝙ iu
ſte uideretur extinctus:q̃ ſibi eẽnt utilia potius cogitabãt:quẽadmodũ bene cũcta di

ſponerent̃.Cunq; germani ad necẽ ꝑemptores Caii regrentes: ſuę magiſq̃ cunctoꝝ uti
litati cõſulerent:Claudius turbatus & nequaq̃ de ſalute ſua ſecurus:maxime:qa capita
ferri uiderat aſprene:& quos cũ eo cõſtabat occiſos:ſtabat ĩ quodã loco ſup paucos gra
dus:obſcuritate cælatos. Tũc Gratus qdã militũ ĩ palatio uidẽs eũ:nec ꝑfecte p̃ obſcu
ritate cognoſcens:credens hominẽ eſſe:q magis in eo loco inſidias faceret: ꝓxie ueniẽs
cũq; apprę hendens agnouit:ſeq; ſequentibus ait. Iſte germanus eſt:eũ cõſtituamus ĩpe
ratorẽ. Claudius uidẽs eos in ſuo raptu p̃paratos:& metuens:ne ꝓpter Caiũ ipſe quoq;
moreret̃:parcẽdũ ſibi eſſe poſcebat:eiſq; ſua facta cõmemorabat. Tũc gratus ſubridẽs
dexterã ei porrexit: & noli inqt de tua ſalute puſillanimis eſſe:cũ te magis oporteat ma
gnanimiter de ĩperio cogitare:quod dii auferẽtes Caio:mũdoq; ꝓſpicientes:tuę cõceſſe
re uirtuti. Perge nunc:& maioꝝ tuorũ recipe ſoliũ. Supportabatq; eũ:nequaq̃ ualẽtem
ãbulare pedibus: ꝓpter timorẽ ſcilicet:gaudiũq; dictoꝝ. Cõcurrebant ãt circa gratũ ẽt
multi militũ:& uidẽtes claudiũ duci quaſi ad ſuppliciũ rerũ geſtaꝝ: tanq̃ ꝓ uiro ſua ui
ta geto: & multa ꝑicula ĩ principatu Caii ꝑpeſſo dolebant. Pluribus ãt militibus aggre
gatis : factiſq; turba:fuge totius plebis exorte ſunt. Tũc claudio ꝓpter corporis debili
tatẽ fugere nõ ualẽte:eũ in uehiculo rapiẽtes ꝓ eius ĩcolumitate ſollicití:cũ fuga ad pa
latiũ uenerũt. Qui locus ut ſermo tradit prius in ciuitate romana habitaculũ dedit boi
bus. Cũq; iã rẽpublicã tenere uideret̃: multomagis militũ cõcurſus ꝓcedebat : cunctis
utiq; aſpectũ claudii libẽter inſpiciẽtibus:eũq; principẽ ſtatuere feſtinãtibus : ꝓ fauore
germanici eius fratris:q magnã gloriã ſuæ uitæ reliquerat uniuerſis:ĩſuper ẽt cogitanti
bus de auiditate ſenatorię ꝑtãtis:& q̃ ꝑridẽ ſuo principatu deliquerant. Inter hæc ẽt rur
ſus cogitabãt:qa ĩperiũ deductũ ad unũ ꝑiculo nõ careret:qñ quodcũq; uellet ſolus effi
cere ꝓ fauore ſenatui gratiã ꝓpenſaret ſufficienter inter alterutros cogitabãt:& q̃ ſolẽt
ꝓuenire quotidie loquebant̃. Erãt ergo diuiſę hę ſñiæ populi atq; ſenatus. Hi dignitatẽ
priſtinã appetebant:& onerosum ſeruitiũ ꝓ tyrãnorũ iniuria declinabant: populus aũt
inuidiã circa ſenatũ habens:& auaritiã eius effugiẽs in raptu claudii ꝓ ĩperatoris ordina
tiõe gaudebat. Tũc itaq; pene bellũ iã ciuile ſub põpeio flagrabat:quod tñ ĩperatore cõ
ſtituto ſedatũ eſt. Inter hæc ſenatus agnoſcẽs claudiũ a militibus abreptũ:miſit ad eum
uiros de ſuo cetu uirtute claros:q eũ admonerẽt:ut ꝓ adeptiõe regni nullã uim faceret:
ſed magis ut ſenatui tantoꝝ uiroꝝ unus cęderet:& cõem utilitatẽ ꝓſpiciẽtibus legibus
ſubiaceret:utq; memor eſſet: quoꝝ maloꝝ priſci tyrãni occaſio fuerint ciuitati: & q̃ ſub
Caio ẽt ipſe cũ eis ꝑicula ꝑtulerit neq; imitaret̃ tyrãnidis onus:& iniuriã ab aliis grauí
ter irrogatã:ſponte ad ſubuerſionẽ patrię coarmaret:ſed ut magis priorẽ uirtutẽ ſuę ge
tis oſtẽderet:quatenus ei honore liberioꝝ ciuiũ:& legũ decreta ſuccederẽt:quo facto fa
uorẽ ĩperãtiũ:& qbus ĩperat̃ acquireret:qa ſi neq; mortẽ tẽperare uellet:nec cæderet au
ctoritati ſenatoriæ: grãdẽ manũ ad reſiſtẽdũ haberẽt:& armatoꝝ copiã & multitudinẽ
famuloꝝ:qbus aduerſus eũ fortiter uterent̃ maximũ uero ſibimet eẽ remediũ ſpei atq;
fortũæ:ſed ẽt deos nõ aliis p̃bituros eſſe ſolaria:niſi eis q cũ uirtute & bono principio ad
cõgreſſionẽ certaminis aduenirẽt: cũ ipſi.ſ. ꝓ patriæ libertate pugnarẽt. Et legati qdẽ
ueuarius & braccus ambo tribuni his utebãt̃ uerbis:& ꝓſtrati claudiũ ſuppliciter exo
rabãt:ne belloꝝ ac ſubuerſiõis foret occaſio ciuitati:uidentes utiq; eũ militũ multitudi
ne circũſeptũ & in cõparatiõe illius exercitus cõſules nihil eſſe:ſuadebãtq; ſimul:ut ſi ap
peteret principatũ:a ſenatu magis ſibi datũ acciperet quod eẽt ꝓſperius atq; fœlicius:ſi
nõ cũ iniuria:ſed cũ fauore decernentiũ potius ĩperaret. Claudius igitur ſciebat qdẽ cũ
qua ſenatus arrogantia uerba hęc direxiſſet:& ad p̃ſens miti ſnia mediocriter ſe tracta
bat:ſed tã ꝓpter metũ & inſtantiã militũ:quã regis agrippæ p̃ceptũ cogebatur tantum

principatũ q ſponte uenerat cædere nõ debere. Cap.III.

Ic ergo agrippa cõpletis ſolẽnibus circa mortem Caĩi a quo fuerat honoratus &
h eius lectũ lugubriter ꝓſecutus:agnoſcẽs claudiũ a militibus raptũ feſtinabat ad
eũ.Quẽ turbatũ inueniens & paratũ ut ſenatui cęderet:exacuit monẽs:ut iperiũ
ſibi defenderet.Cũq; talia dixiſſet abſceſſit.Quẽ cũ ſenatus euocaſſet ad curiã:unguẽs
caput unguentis quaſi ab ſcorto remearet:Senatũ iterrogabat:qd de claudio gereretur.
Illis ãt q̃ geſta fuerãt dicentibus & cõſulentibus quã ipſe ſniam poſſideret: paratũ ſe q-
dẽ mori ꝓ gloria curiæ ſermone ꝓfeſſus eſt:& tractandũ ſuaſit de utilitate cũctoꝝ:opus
eſſe dicẽs: ſi reſiſtere claudio uellent armis atq; militibus:qbus eũ uiriliter expugnarẽt:
ne forſitan impati incidere uiderent̃ in malis.Rñdente uero ſenatu armoꝝ copiã & pe
cũias abũdare:ſed ẽt militũ aliquã partẽ cõgregãdã:quatẽus libertas ſeruis emergeret:
opto inqt agrippa & curiã pagere & uos q̃ deſiderii ueſtri ſunt:dicẽdũ tñ eſt idubitãter
q̄ credo fore ꝓ ueſtra ſalute.Scitis militiã: q̃ ꝓ claudio pugnat:longo tpe armis imbu
tã: noſtra uero pars hoium eſt incerta:fluctuatio & turba multoꝝ: & ſeruitute iopinabi
liter liberata retineri difficilis.Nos ergo aduerſus exptos bella ſuſcipimus : ꝓducẽtes ui
ros:neq; gladios ſciẽtes educere.Quapropter mihi uidet̃ eſſe mittẽdũ ad claudiũ:q ſua
deãt cõponẽdã eſſe hmõi cãm.Si cenſetis ẽt me legatiõe fungi: paratus ſũ.Hęc cũ dixiſ
ſet:cũctis cõſentiẽtibus:miſſus cũ aliis:Claudio tumultũ ſenatus expoſuit : eũq; magis
latẽter exacuit iperialiter & dignitatis ptãte rñdere.Tũc Claudius ait nõ eſſe mirabile:
ſi impatorẽ nõ libẽter excipet curia:q̃ crudelitate prioꝝ principũ fuerat uulnerata. Sed
dũ eius mãſuetudinẽ ꝑguſtaret:cũ noie tantũ ipſe princeps foret:ope uero cõitas ipera
ret:eo ꝓ multaꝝ uariarũq; rerũ uideret̃ exptus: ꝓſpere uero imperiũ ſibimet obueniſſe
gauderẽt.Et legati qdẽ hęc audiẽtes uerba reuerſi ſũt ad ſenatũ.Claudius ãt cõgregato
exercitu loquebat̃ :ab eis iuſiurãdũ ſecũ ꝑmanẽdi accipiẽs:donauitq; ſingulos cuſtodes
corpoꝝ qnq; milibus dragmis:& ducibus nũerũ ꝓmeritã portionẽ largitus eſt : ſed &
militibus abſentibus ſimilia cõpromiſit.Cõſules itaq; cõuocare ſenatũ ad tẽplũ trium-
phatoris adhuc nocte exiſtẽte: quoꝝ alii qdẽ ſemetipſos i ciuitae celarunt:cõſultationẽ
refugiẽtes coꝝ:alii uero in agros ꝓprios ſunt egreſſi: ꝓſpiciẽtes: quõ ſi res ad effectũ ue
niret:i libertatis deſperatiõe cõſiſterẽt ꝓ̄ſtantius iudicãtes ſine piculo ſeruiendi cũ ſegni-
cie uiuere:q̃ poſſidẽtes dignitate patrũ ſub ſalute dubia cõmanere.Verũtñ niſi ãplius.c.
collecti ſunt:qbus in cõe de pñti ſtatu tractãtibus repẽte clamor cõgregati exercitus eſt
emiſſus:petentiũ ut militaris Impator eligeret̃ : & nequaq̃ principatus romãus a mul-
tis ſolueretur.Et hoc qdẽ milites apud ſemetipſos decreuerãt ne cũctis ſimul:ſed uni tra
deret̃ iperiũ:hoc tñ ſenatui cõcedẽtes ut ipſis q dignus uideret̃ eligerẽt.Ob quã rẽ cõ-
traria erãt uota ſenatus & populi: multo magis aũt tã ꝓ amiſſiõe glorię libertatis:quã
ꝓ formidine Claudii.Erãt uero q eligerẽt aliquos ex genere nobiliũ:dignitatibus & cõ
iunctiõe cõiugũ ptepollẽtes.Minutianus nãq; marcũ ſortitudine dignũ q Iuliã Caii ſo
rorẽ habebat uxorẽ ſtudebat eligere: ut reꝝ culmine potiretur.Cõſules uero diuerſis oc
caſioibus differebãt.Sed ẽt ualeriũ aſyaticũ Minutianus anteponebat: & pene homi-
cidia facta ſunt deſiderãtiũ principatũ:ut Claudio quoquo mõ repugnaret̃ .Monomar
chorũ uero turba nõ parua militũ p noctẽ ad ciuitatis cuſtodiã poſitoꝝ concurrebat ad
claudiũ.Quapropter alii nõ ante urbis libertatẽ: alii quoq; Claudiũ metuẽtes a cõſuli-
bus abſceſſerũt.Diluculo ãt Chereas cũ ſociis ad mediũ tranſeuntes uerba facere nite-
bant̃ ad milites.Quos cũ multitudo uidiſſet:ſilentium poſtulãtes:& dicẽdi initia faciẽ
tes cõtinuo diſturbauit: nõ acqeſcẽs eis ut aliqd allegarẽt: eo q̄ ipſi ad mononarchiam
pariter cõſpiraſſent.Tum regnaturo fauebãt:tãq̃ nõ patiẽtes Senatui cedere ptãtẽ:q ẽt

ſi ĩperare niterẽtur:milites nõ ſinerẽt ĩterfectores Caii regnare.Inter hæc igit̃ Chereas
ĩrã non ferẽs:ĩperatorẽ poſcẽtium populoꝝ datuꝝ repromiſit ducẽ:q ei ſignum abeũti
deportaret.Erat enĩ hic ethicus:agitator Piſani:gario & militibus circa ſolẽnitates cir
cẽſium:& ſeditiões:atq; opa ĩhoneſta deuotus:multaq; chereas obprobria ſibi reluctã
tibus ĩferebat:ſed & caput Claudii ſe dicebat ablatuꝝ.Peſſima nãq; eſt ĩſipiẽtia cũ fu-
rore milites ergo nõ reuerẽtes uerba Chereæ:ſed euaginãtes gladios:& ſigna tollẽtes
ad Claudium deuenerunt.cõicaturi illis q ẽt ꝑbuerant iuſiurandũ. Senatus aũt & cõſu
les in deſolatiõe relicti ſunt:nõ differentes aliqd a priuatis: eratq; eis formido pariter &
anguſtia:ignorãtibus qd paſſuri forẽt:dũ Claudius ꝓualeret:& ſemetipſis adinuicẽ de-
rogabãt:& pœnitentiã facti gerebãt.Sabinus aũt unus ĩterfectoꝝ Caii trãſiens ad me-
diũ:primitus ſemetipſum interficere minatus eſt:quã Claudiũ pricipẽ cõſtituere :& ſer
uitutẽ damnari uidere. Sed & chereas hãc magnanimitatẽ aſſequi cõpulit. Qui dũ cõtẽ
pſiſſet Caiũ:& primus auctor bonæ fuiſſet uitæ:neq; ſic patriæ uindicare potuit liberta
tẽ. Chereas ãt de morte quod in nullo dicebat eſſe dubitãdũ:uel tñ mentẽ Claudii trutĩ
nare:& illi qdẽ in his erãt. Ad milites oĩs undiq; populus cõcurrebat . Interea qntus Põ
peius dũ accuſaret milites:& ꝓ libertate ſenatui ſupplicaret:ĩpetu facto euaginatis gla
diis niſi mitis Claudius ꝓhibuiſſet opus in eũ necis ĩpleuerant. Tũc Claudius ereptum
cõſulẽ a ꝑiculo: fecit ſibimet aſſidere. Senatores ãt q cũ qnto fuerãt:nõ ſimili honore ſu
ſcepit. Nã qdã coꝝ ẽt plagis affecti ſunt:& ad eũ uenire cõpulſi. Antonius ãt uulnera-
tus effugit:eratq; ꝑiculũ uniuerſis. Tũc rex agrippa accedens ad Claudiũ:poſtulauit ut
circa ſenatũ mitis exiſteret:dicens qa ſiqd crudelitatis exerceret̃ ĩ curia:nõ eẽt ſup quos
eius cõſiſteret iam ptãs. Claudius ãt his flexus. Senatũ ad curiã cõuocauit. Cũq; de pa-
latio ꝑ ciuitatẽ ipſe ꝓcederet:obſequẽtibus in eius ꝓceſſu militibus:cũ multo nimis im
petuq; a ridiculo Caii ĩterfectores in publicũ ꝓruperũt:chereas & ſabinus ꝓhibẽtes eũ
mãdato pollionis:quã ante paululũ Claudios ducẽ cuſtodũ corporis inſtituerat. Clau-
dius itaq; dũ ad palatiũ denuo ueniſſet:cõgregãs alios ꝓtulit ſententiã in chereã:cuius
opus qdẽ uidebat̃ eſſe ꝓ̃clarũ. Sed pollioni ꝓ̃cipue cãm mortis applicabant:q tñ opus
fieri ꝑſuaſerat & ut ipſe pariter ꝓ metu futuri tpis depiret:iuſtũ eẽ clamabãt. Ducebat̃
itaq; Chereas ad mortẽ:& cũ eo lupus:ſequebãt̃ q; multi romanoꝝ. Dicit̃ aũt qa Che
reas magnanimiter hãc cladẽ excepit:nõ ſolũ uultu nequaq̃ depoſito:ſed ẽt lupũ reſolu
tũ in lachrymas obiurgando. Cũq; turba ad uidendũ ꝓſequeret̃:dũ ueniſſet ad locum:
requirebat militẽ:ſi ĩterficiẽdi meditationẽ haberet:rogauitq; ut gladiũ ad necẽ ſuã defer
ret:quo Caiũ ipſe uidebat̃ occidiſſe. Et fœliciter ergo mortuus eſt chereas:unius uulne
ris ꝑcuſſiõe finitus:lupus ãt crudeliter eſt extĩctus plurimarũ ictu plagarũ:eo q; ceruicẽ
mollius ꝑ̃paraſſet ad necẽ. Poſt paucos uero dies ĩminẽte feſtiuitate:romani honoraue-
rũt facta chereę: petẽtes expiationẽ fieri:eo q; eius memorię fuiſſent ingrati. Hoc itaq;
mõ chereas uita priuatus eſt. Sabinus aũt dũ eũ Claudius non ſolũ abſoluiſſet a culpa:
ſed ẽt dignitatẽ quã habuerat remiſiſſet:iniuſtũ credẽs ut relinqueret cõiuratos: ſemet-
ipſm occidit gladio:ſic icũbẽs:donec eũ uſq; ad capulũ uulnus abſorberet. Cap.IIII.

Laudius itaq; ſuſceptos milites diſpergẽs:edicta ꝓpoſuit:& pricipatũ agrippæ:
c quẽ Caius ei ꝓ̃ſtiterat ipſe cõfirmãs:regẽ quoq; collaudãs:adiecit ei oẽm herõ-
dis:quod ad uſus eius ſup iudæos & ſamaritas habuerat. Et hęc qdẽ debitũ pro-
prĩi generis ei reſtituit. Abelan uero liſaniæ:& q̃cũq; in libano monte ſunt:ei de ſuo pa-
riter adiecit ĩperio:& publice ĩ media ciuitate romana cum agrippa fœdera celebrauit.
Antiocho quoq; regnum auferẽs quod hẽbat:ciliciã & cõmagenẽ donauit ei. Diſtinxit
ãt lyſimachũ ante ſibi amicitiarũ iure cõiunctum:q ẽt antoniæ matris eius tutor extite-

rat:& circa Caiũ deuictus erat:cuius filius Berenice agrippæ filiã duxit uxorẽ. Quã dũ
marcus alexãdri filius fuiſſet mortuus reſumẽs uirginẽ fratri ſuo herodi agrippa cõiũxit
petẽs ei regnũ chalcidis a claudio. Hoc itaq; tpe ſeditio ĩter iudęos atq; paganos in ale
xãdrina ciuitate ſurrexit. Moriẽte nãq; caio ſub cuius pricipatu ab alexãdrinis uidebaƭ
afflicta iudæoꝝ gẽs recepta fiducia repẽte ueniũt ad p̄lia. Claudius aũt ægypti p̄ſecto
mãdauit ut ſeditionẽ amoueret. Et ſupplicãtibus ſibi regibus agrippa pariter & herode
edictũ miſit in alexãdriã atq; ſyriã:hmõi oratiõe cõſcriptũ. Tyberius:Claudius:Cęſar:
Pius: Germanicus:tribunitiæ ptãtis dicit. Notũ eſt iudæos in alexãdria cõſtitutos:q ẽt
alexandrini uocantur:cohabitaſſe tẽporibus priſcis alexandrinis:& patria ciuitatis iura
a principibus ĩpetraſſe. Quod palã eſt ex reſcriptis eorũ pariter & dictis. Sed poſtq̃ no
ſtro ĩperio alexãdria p ſebaſtũ noſcitur ſubiugata:ſeruata eis ſunt iura ſua a p̄ſectis p di-
uerſa tẽpora deſtinatis & nulla de legibus eoꝝ mutatio facta ẽ tpe quo aliquis in alexã
dria fuit. Moriẽte uero ſebaſto principe gẽtis eoꝝ:ſic fuerũt ut ſinguli eoꝝ in ſuis ſolẽni
tatibus pmanerẽt:neq; coacti ſunt religiõis paternę iura trãſcẽdere. Quapropter alexan
drinos eleuatos cõtra iudęos ibidẽ cõſtitutos:q tẽporibus caii cæſaris ꝓuehemẽti eius
ſuperbia ſimul & ĩpudẽtia:q̃ nollet gẽs iudęoꝝ patriã religionẽ trãſcẽdere:& illũ deũ
appellare humiliati ſunt: p̄cipio:ut nequaq̃ pp ĩprudẽtiã caii de iure iudęoꝝ aliqd auſer
ri nitaƭ:ſed ſeruata eis iura priora maneãt utiq; in ſuis ſolẽnitatibus:quãobrẽ ptẽ utrãq;
p̄cipio magnã habere curã:& poſtq̃ hęc dicta fuerint ꝓpoſita nulla decętero turba fiat.
Edictum ſiqdẽ in alexãdria ꝓ iudęis miſſum hoc eẽ dinoſcitƭ. Quod uero ĩ oĩ orbe dire
ctũ eſt:his cõtineƭ eloquiis. Tyberius claudius: pius germanicus tribunitię ptãtis cõſul
ordinarius ſecũdo dicit. Petẽtibus me regibus agrippa & herode cariſſimis:q̃tenus eadẽ
iudęis una cõcederẽ in oĩ imperio rõanoꝝ:potiuſq; ĩ alexãdria cõſtitutis:libẽter hoc p̄bui:
nõ ſolũ petẽtibus hoc cõcedẽs:ſed ẽt ipſos ꝓ qbus rogatus ſum dignos exiſtimans pp
fidẽ & amicitiã romanis ĩpenſam: p̄cipue iuſtũ eẽ decernẽs:ut neq; græcoꝝ ulla ciuitas
eoꝝ iure priuareƭ:quõ ad dei culturã hęc ſeruare noſcũtur. Optimũ ergo iudico iudæos
in oĩ mũdo ſub nobis cõſtituto paternas ſolẽnitates ſine ꝓhibitiõe celebrare: qbus iam
nũc p̄cipio:ut meã hãc mãſuete cuſtodiãt:& ipi aliaꝝ gẽtiũ religionẽ nequaq̃ adnihila
re ptẽtẽ:ſed ſuas leges obſeruẽt. Hoc igitur edictũ meũ iudices ciuitatũ atq; coloniaꝝ:
& municipioꝝ ĩtra italiã & extra eã:regeſq; pariter & potẽtes p ꝓprios legatos trãſcri
bere uelint:ꝓpoſitũ nõ minus .xxx. diebus eẽ in loco:unde ex humili ab oĩbus legi poſ
ſit. His igiƭ edictis in alexãdriã & oẽm terraꝝ orbẽ directis:oſtẽdit cæſar claudius quã
uolũtatẽ circa iudęos habuerit. Mox ãt ẽt agrippã reddito ei regno: maximis cumula-
tũ donis remiſit ad ꝓpria principibus ꝓuinciaꝝ atq; p̄ſidibus litteris ſuis ſcribẽs:ut ei
honorẽ debitũ exhiberẽt. Ille uero dũ meliori fuiſſet fortũa ꝓuectus:cũ celeritate reuer-
ſus eſt:ueniẽſq; ad hieruſalẽ: gratificas hoſtias celebrauit: nihil quod erat legitimũ de-
relinquẽs:unde & multos nazarenos tondi p̄cepit. Aureã uero catenã quã ei dederat ca
ius:factã ad inſtar põderis ferreę catenę:in q̃ manus regię fuerãt obligatæ:ut triſtis for
tunę memoriã reuocaret:& teſtimoniũ de rebus melioribus perhiberet:ĩ tẽplo ſuſpẽdit
ſupra gazophilatiũ ut & maximũ eius indicaret & caſum:& ſimul oſtẽderet:poſſe eũ q
corruerit denuo ſuſcitari. Hoc enĩ illius catenę oblatio oĩbus ĩdicabat:quã rex agrippa
ex parua cã anteq̃ dignitatẽ fuerat alligatus: & poſt paululũ cõpedibus abſolutus: ad
regnũ probatur clarius euectus. Propter hæc ergo oportet intelligi:qa res hominum &
lapſum faciẽtẽ corruũt:& ĩclinata ad culminis faſtigiũ ſępius reducũtur. Perfecto igitur
agrippa cultu exhibito deo:ſeophilũ qdẽ ionę filiũ põtificatu ſemouit:& boetho ſymo-
nis:cui cognomẽtũ erat canthera:honorẽ eius attribuit. Duo eteni erãt fratres Symoni

& boethus pater: cuius filiã habuit rex herodes uxorẽ: ſicut ſuperius declaratũ eſt. Cũ
fratribus ergo ſacerdotiũ habuit. Symonis aũt oniȩ tres filii in macedonicoꝝ principatu
fuerũt: ſicut in priori ſcriptura cõtradidi. Rex igiť agrippa hoc modo ſacerdotes cõſti-
tuens hieroſolymitis cõpenſationẽ eoꝝ deuotioni reſtituit: & uniuſcuiuſq; modũ bene
diſponẽs: affectuoſam ꝑbuit largitatẽ. Prȩfectũ uero militiȩ totius fecit ſylã: uirũ q mul
tis laboribus ei ſȩpe cõicauerat. Igiť tpe paruo ꝑtereunte dorite iuuenes ꝑponẽtes uene
ratiõi ꝑſumptionẽ: cũ natura uidereť audaces: tollẽtes cæſaris ſimulachrũ in ſynagoga
ſtatuere iudȩoꝝ. Quod opus agrippã uehemẽter exaggerauit. Videbať nãq; ad deſtru
ctionẽ paternaꝝ legũ eſſe celebratũ. Pro q̃ re ad publiũ petroniũ ꝑſidẽ ſyriæ feſtinanter
aduenit: & cõtra doritas cõqueſtus eſt: q nõ minus indignatus, cũ utiq; & ipſe trãſgreſ
ſionẽ legũ factã nimiã eẽ iudicaret ĩpietate indiſciplinatoꝝ doritaꝝ, hæc cũ magna in-
dignatione ſcripta direxit. Cap. V.

Vblius Petronius legatus tyberii: claudii cæſaris: pii germanici: primatibus dori
p tẽſiũ dicit. Audiuimus: quoniã qdã ueſtrũ tãtȩ ſuperbiȩ ꝑſumptõe abuſi ſunt: ut
nec dictis cæſaris Claudii: pii germanici ſubderenť: qbus ſancitũ ẽ ꝫ iudæos ob-
ſeruatiõe paternarũ legũ eſſe dimittẽdos: uoſq; oĩa cõtraria feciſſe cognouimus: ſynago
gã ꝓhibẽtes cõſiſtere iudȩoꝝ: cũ ĩ ea poſueritis cȩſaris ſimulachrũ: ꝑuaricationẽ ſcilicet
agentes nõ ſolũ cõtra iudæos: ſed cõtra ipſum ĩperatorẽ: cuius ſimulachrũ melius pone
retur in oĩ iudȩoꝝ tẽplo: quã in debito loco: cũ utiq; decreto cȩſaris ſit ſancitũ: unum-
quẽq; habere in locis ꝓpriis ptãtẽ. Verũtñ cũ edictũ ĩperatoris ꝑcipiẽtis: ut iure ſolẽni
tatibus ſuis utanť: & cũ grȩcis pariter cõuerſentur: cõtempſeritis: riſibile eſt ſi dicã cur
mei iudicii fueritis ĩmemores. Quapropter eos q cõtra dictũ cȩſaris talia cõmiſerũt: cũ
ẽt eoꝝ iudices indignẽtur qñ nõ ꝓpria uolũtate aſſerũt: ſed ĩpetu plebis ĩpletũ a centu
rione ꝓclo uitellio ad me duci ꝑcipio quatenus poſſint geſtoꝝ reddere rõnẽ. Primates
uero ſeu prĩcipes moneo: ut ſi nolint uideri hãc querelã ſua uolũtate celebratã: culpabi
les pſonas cẽturiõi demõſtrẽt: nullã ſeditiõis aut litis relinquentes occaſionẽ: quã ſcili-
cet maliuoli uenerari his operibus demõſtrãtur. Mihi nãq; & cariſſimo meo regi agrip
pȩ nulla potior cura eſt: quã ne gens iudæoꝝ occaſionẽ ſumat uindictȩ gratia: ut ad tu
multũ ſeditiõis accedat. Vt ãt apertius ſciatis qd & cæſar ex hmõi cã ꝑcepit: dicta eius
alexãdriȩ deſtinata, huic ſcripturȩ ꝑpoſui q̃ licet oĩbus nota eſſe uideãtur: tunc ẽt apud
tribunal meũ cariſſimus mihi rex agrippa hæc legit: allegans: ut nõ oporteat eis dona
ĩperatoris auferri. Agite itaq; me ꝓnũciante ut decætero nulla ſeditiõis aut turbȩ ğra-
tur occaſio: ſed unuſquiſq; ſuȩ religiõis iura ſectetur. Petronius igiť hoc mõ q̃ fuerãt cõ
miſſa correxit: ut denuo nihil poſſet hmõi ꝑpetrari. Rex aũt agrippa ſymonẽ cantherũ
põtificatu priuauit: & denuo ionã anne cõſtituit: eũ ſcilicet exiſtimans digniorẽ: cui tñ
gratũ nõ fuit tãtã recipe dignitatẽ: ꝓ qua re ſupplicabat: hæc dicẽs. Tu qdẽ o rex meo
honori cõgaudẽs: hãc mihi coſtituis ꝓprio cõſilio dignitatẽ: licet me ad põtificatũ nũq̃
dignũ iudicauerit deus: ſemel tñ cũ indutus ſim ſtola ſacerdotii ſufficit mihi: prius eñ
ſum dignus indutus: quã nunc denuo recepturus. Tu uero ſi mõ uis: ut accipiat dignior
hũc honorẽ agnoſce: qa oĩ peccato mundior eſt apud deũ & apud te rex frater mihi: q
poſſet ad hũc honorẽ dignus accedere. In his ergo ſermonibus rex agrippa collaudans
ionȩ uolũtatẽ ꝑbuit mathiȩ eius fratri pontificatũ: & nõ multo poſt tpe petronio ſucceſ
ſit marſus q ſyriã gubernabat. Sylas igiť ꝑfectus regis agrippæ: quoniã in oĩ fortuna ei
fidelis extiterat: & nec in piculoꝝ eius cõmuniõe receſſerat: ſed cũ eo in manifeſtis labo
ribus atq; neceſſitatibus ſuccubuerat: circa eũ magnã habebat fiduciã cõcedere ſibi pe
tiit apud eũ parẽ honorẽ ꝓ amicitiarũ priſtina firmitate: & nequaq̃ patiebatur ei legali

ter obedire:ita ut maxima ab eo beneficia poſtulādo: honeroſus eſſe uideret᷑:cū ſemetipſum īmenſa arrogatiōe glorificaret:& regi ſæpius ad memoriā cās triſtitiæ ꝓduceret ut ſtudiū quo tūc circa eū gerebat oſtēderet. Quod cū crebro faceret ut mihi uidet᷑ īproperare beneficia noſcebat᷑. Cuius rex apertā fiduciā tolerare nō potuit. Nō eſt enī tēporū ignobiliū grata memoria:neq; ſuauis agnoſcit᷑: q frequēter ea quæ ꝑſtat:īproperat. Quid plura dū frequenter ſylas regis ꝓuocaret irā:& ille plus indignatiōi quā rōni tribueret:nō enī remouit a ꝑfectura ſolūmō: ſed ēt tradendū uinculis in patriā deſtinauit. Cūq; eius ira lōgo fuiſſet tpe mitigata & ꝑſpecta rōne in memoriā reuocaſſet:quātos ꝓ eo labores ille ꝑtulerat:eius remiſit culpā. Die ſiqdem feſtiuo natiuitatis ſuæ:dū cuncti qbus īperabat in letitia magna conſiſterēt:ſylā reuocari iuſſit ſecū ſcilicet cōmeſuꝝ. Ille uero modū libertatis quē iuſtū eē credebat:uenientibus ad ſe nō tacuit dicēs. En ad quē me honorē euocat rex:quē denuo poſt paululū ablaturus eſt. Quippe nec primos honores deuotiōis exhibite cuſtodiuit:q iniuriis me afficere nō qeuit. Cū qua ergo fiducia: aut qua cōſciētia ad eū ueniā? Quantis eū malis eripui:ꝑicula quanta ſuſtinui ut illi ſalus acqreret᷑ & honor? ꝓ qbus oībꝰ retributionē merui: uincula & carcerē tenebroſum. Nunq̄ ergo horū obliuiſcar maloꝝ:mihi enī ꝓ bōis actiōibus:ēt poſt ſolutionē carnis & animæ hęc memoria reſeruat᷑. Hęc loquens poſcebat ut regi dicerent᷑ agrippæ. Qui dum eū cognouiſſet:aīo nō poſſe mitigari:dimiſit eū in carcere cuſtodiri. Hieroſolymorū uero muros:q circa nouā reſpiciūt ciuitatē:publicis ſumptibus munitiſſimos latitudine & altitudine fabricatus eſt. & oī humāo reddiderat tutamine fortiores:niſi marſus ſyrię ꝑſes Claudio cęſari:quod agebat᷑ ſuis litteris indicaſſet. Quā orbē Claudius rebellandi cā ſuſpicatus hoc fieri agrippæ mandauit: ut a murorum edificatiōe ceſſaret. Qui mox ut iuſſum agnouit: reluctandū ei nō cenſuit. Fuit etenim rex iſte natura bonus: & ad beneficia munificeꝑ̄paratus:& ciuitatē ꝓpriis ſumptibus exornare nō tardus:ita ut ſua claritate:muneribuſq; gauderet:& fauorabiliter ſuę uitæ iura diſponeret:in nullo ſimilis herodi regi. Illi nāq; erat mens callida ad ſupplicia pręparata:& aduerſus odioſos ſine retentatiōe ꝑniciofa:gręcis magiſq̄ iudeis familiaris exiſtens:& alienigenaꝝ ciuitates ſæpe nobilitans:īpenſa magna pecuniaꝝ balnea: theatra:& tēpla: porticuſq; cōſtituens:iudæoꝝ uero ciuitatē nulla fabrica reparauit:nec aliquā eis ꝑ̄buit īpenſam: unde potuiſſent hēre eius mēoriā. Mores āt agrippæ erāt māſueti circa oēs bñficia ſimilia cōferebat. Alienigenis quoq; erat clemēs ēt in illis dona ſuæ uolūtatis oſtendēs: circa ſuā gentē ꝓ modo benignus:& potius cōpaſſione ꝓnus. Grata ſiqdē ei cōmoratio:atq; frequens in hieroſolymis erat:ſeq; in paterna ſolēnitate ſeu puritate ſeruabat: nullaq; dies ꝑ̄teribat:hoſtiis uiduata ſolēnibꝰ. Quidā igit᷑ ī hieroſolymis uir noīe ſymon q putabat᷑ mandata legitima ꝑfecte diſcernere multitudine in eccleſia cōgregata:cū rex cæſaream precīſſet:eū accuſare ꝑ̄ſumpſit:quaſi non ſanctū:& iuſtū:ſuadens:uti rex ꝓhiberetur a tēpli limine:quo niſi dignis īgredi nō liceret. Hæc ergo regi litteris indicata ſunt a pręfecto: qa Symon talia cōcinatus eſſet. Quē rex euocatū dū tunc eſſet in theatro: ſedere iuxta ſe fecit:& ſub ſilentio mitiſſime requiſiuit. Dic mihi qd hoꝝ q̄ hęc agunt᷑ cōtra legē eſſe cenſet᷑? Ille uero nihil habēs quod reſpōderet:ueniā poſtulabat. Tūc rex circa eū magis placatus q̄ ab aliquo crederet᷑:iudicans ēt manſuetudinē cōuenire regi potius q̄ furorē muneribus honoratū remiſit ad ꝓpria.

Cap. VII.

Et cū multis multa cōceſſerit:ꝑ̄cipue bericios honorauit. Inſtruxit enī theatrum amplitudine & pulchritudine ꝑ̄cipua decoratū:& amphiteatrū copioſa īpēſa cōſtructum:ſed & balneas & porticus celſis operibus exaltauit:nullaq; tenacitate ſumptuū: aut pulchritudinē fedauit: aut magnitudinē quālibet īminuit:quoꝝ oīum de-

dicationē largiſſime ac magnifice miniſtrauit. Cū igit̃ in theatro ſpectacula celebraret:
muſica quoq; illic inſtrumēta pduxit: & uaria delectationū opa affluenter exhibuit. In
āphiteatro āt multitudini monomachorū ſuā largitatē cunctē oſtēdit. Vbi uolens nu-
meroſitate cōcertantiū delectationē ſpectātibus exhibere: alios ſeptingentos pugnatu-
ros emiſit: quoſcunq; malignos habuit: in hac actione diſtribuens: ut & illic hoc modo
pugnarent: & opus belli uoluntas pacis exiſterent. Hos itaq; paſſim hoc modo cūctos
extinxit. Quibus ſpectaculis celebratis: ī tyberiadā urbē galileæ migrauit: eratq; inter
alios reges ualde cōſpicuus: ad quē uēit cōmagenēſis rex antiochus: & damaſcēoꝝ ſibi
germanus: & cōtis minoris armēię q ēt ī ponto polemōiaco regnabat: pariter & Hero
des frater eius q & ipſe calcidis hēbat īpiū: habuitq; colloquium apud eos ſuſceptiōe &
amicitiis ualde digniſſimū ita ut oſtēderet ſuæ ſapiētiæ culmen: & in p̄ſenti eos uideret
regalr̃ honorare. Sed his apud agrippā ita degētibus: marſus ſyrię p̄ſes aduēit. Ca. VII.

u Erū Agrippa rex ſciēs eū honorabilē romanis eē, pceſſit e ciuitate: occurſurus ei:
quaſi ab ſtadiis. vii. Hoc eteni principiū inimicitiarū circa marſum fuit. Sedens
eni in tribunali Agrippa inuitauit alios reges: quoꝝ cōcordia marſo: & tanta pa-
riter amicitia in ſuſpitionem repente uenit: & nō credēti expedire romanis: reges hmōi
habere cōſenſum. Mox itaq; ad unumquēq; mittens: mandauit: ut nō ſegniter ad ꝓpria
remearent. Hęc agrippa dolēter accepit: & ꝓpterea qdē marſo factus eſt inimicus. Ma
thia uero pōtificatu ſpoliato: ꝓ eo cōſtituit ſacerdotē Elioneū canthere natū. Igit̃ cū ter
tiū annū iudeæ cōpleſſet in regno: uenit ī cæſareā ciuitatē: q̄ primitus turris ſtratonis ap
pellabat̃: ibiq; ſpectaculū ad honorē Cęſaris pro eius ſalute celebrabat: ad quā feſtiuita
tē oīs ꝓuinciæ multitudo nobiliū: ſimul & ꝓcerū una cōuenerant. Secūda uero ſpecta-
culoꝝ die: ſtola ueſtitus undiq; argento cōtexta: ita ut textus eſſet ualde mirabilis: uenit
ad theatrū incipiente die: & primis radiis ſole oriente dimiſſis: argenti claritas repcuſſa
fulgorē reddit ualde pſpicuū: & oculis inſipientibus formidandū. Mox aūt adulatores
uoces fauorabiles emittebant: q̄ nec illi bone ꝓ ueritate uidebant̃: deū ſcilicet appellan
tes eū: atq; dicētes ꝓpicius eſto nobis: qa licet hactenus te uelut hoīem timuerimꝰ: attñ
iā nūc ſuperioris naturę te eſſe cōſpicimus. Has aūt uoces rex nequaq̄ cōpeſcuit: nec im
pia eoꝝ uerba cōpreſſit. Poſt paululū uero reſpiciens uidit ſupra ſuū uerticē in quodam
culmie ſedentē bubonē: quē ēt mox eſſe maloꝝ caſum ītellexit q fuerat ei aliqñ bonoꝝ.
Mox ergo paſſionē mortiferā corde ſuſcipiēs: & uehementer uteri dolore pcuſſus: reſpi
cienſq; ſuos amicos: ergo īquit ueſter deus uitā iā mutare cōpellor. Repēte nāq; īcrepi
tus ſum: cū mēdaces ad me clamarent. nā q uocabar īmortalis a uobis: ecce iā ducor ad
mortē. Suſcipiēda eſt ſententia q̄ ꝓfert̃ a deo. Viximus eteni nō praue: ſed claritatē bea
titudinis appetētes. Hęc cū dixiſſet: creſcente dolore cōprimebatur. Tū cū feſtinatione
ad regalia reportatus eſt: & ſermo apud cūctos egreſſus eſt: qa indubitanter moriturus
eſſet. Mox itaq; cūcti cū cōiugibus ſimul & liberis lege patria in ſaccis iacentes: depre-
cabātur ꝓ rege deū & oīa luctu gemituq; cōplebant̃. Rex aūt cum ī domo ſublimiore
iaceret: deorſum reſpiciēs: atq; uidēs eos proſtratos eſſe: nec ipſe a lachrymis potuit ab-
ſtinere. Quinq; uero diebus cōtinuo uētris dolore cōfectus uita priuatus eſt habēs ānū
ętatis q̄rtū & quīquageſimū: ſeptimū uero regni. Quatuor nāq; ſub cęſare caio regnauit
ānis ſub philippo tetrarcha tribus: q̄rtū uero cū Herode tres āt reliquos ſub Claudii cō
pleuit īpio ī qbus & iudęā pcepit: & ſamariā: atq; cęſareā: & tributa ſui innumera auxit
īperii. Multū tñ a diuerſis mutuū ſumpſit. Nā cū eēt ualde munificus ſupplicātibus lar
ga munera cōferebat: & dona ſine aliq̄ parcitate p̄bebat. Igit̃ cū mors eius populis eēt
ignota: cōſpirātes ſimul herodes calcidis rex: & thelcia p̄fectus: & regis amicus ariſtonē
quendā fideliſſimū

quendam fideliſſimũ miniſtrorum deſtinauerunt & ſylam quomodo eorum erat inimi-
cus quaſi iubente rege peremerunt. Cap.VIII.

Ex igit' Agrippa hoc mõ conuerſatus diſceſſit a uita:q de ſuo genere filiũ dereli-
r quit Agrippã nomine:agentẽ ſeptimum & decimũ ætatis annum: & filias tres:
quaꝝ alia quidẽ nomine beronice ſexto decimo ætatis anno herodi patris fratri
uidebatur eſſe coniuncta:uirgines aũt duę erant:maria & druſilla:maria qdẽ decimum
agẽs annũ:druſilla uero ſextũ.Eratq; deſpõſata a ſuo patre maria archelai Seleuci filio:
druſilla uero filio antiochi cõmagenenſis regis q dicebatur epiſanes.Cũq; mors agrip
pę cunctis innotuiſſet:cæſarienſes & ſebaſteni benefactorũ eius imemores peſſimas res
egerũt blaſſemãtes uehemẽter idecẽterq; defunctũ.Sed & militũ q̃ tũc aderat multitu
do i domũ eius abeuntes:& ſtatuas filiarũ regis uirginũ diripiẽtes:piter ad loca fornica
ria detulerũt:& ſtatuẽtes eas in publico reclinãtes:eis fedas cõtumelias inferebãt: & tur
piora facinora quã dici fas ẽ ſceleſtis actibus adiplebãt:celebrãtes cõuiuia publica coro
nati:& madẽtes unguẽtis & oleo:ſacrificia piter exhibẽtes:prãdiaq; ſibimet alterutri ꝑ
regia morte reddẽtes.Erãt ãt imemores ñ ſolũ agrippę:q multas eis ꝓbuerat largitates:
ſed ẽt aui eiꝰ herodis:q ipas ciuitates iſtruxerat:porticuſq; ſimul & tẽpla claris ꝓbabat'
fabricatꝰ ipẽſis:filius uero defuncti agrippa erat tũc romę:& alebat' a cęſare.Cap.IX.

Vnc Claudius audiẽs Agrippã fuiſſe defunctum:& ſebaſtenos atq; cæſarienſes
t mortuo cõtumelias ituliſſe: graui dolore pculſus eſt:eratq; p̃paratus ut eius filiũ
Agrippam in illius regnũ dirigeret ſucceſſorẽ: uolens ẽt iuſiurãdũ quod cũ illo
habuerat cõfirmare.Et cõuocatis amicis indicauit:quod deliberarat ſup cõmẽdato ſuæ
fidei puero:iterrogans qd & ipſis uideretur utrũ cogitata de hoc manere uel nõ, decerne
rent.q pſpecto cęſaris aĩo prudentius aliqd cõſiliati ſunt:collaudantes qdẽ benignitatis
eius ꝓpoſitũ:uoluntatẽ aũt eius icautã eſſe dicẽtes:ut puero:q nec iſantiles ãnos exceſ
ſerat: magnitudinẽ tãti regni cõmitteret:cui eſſet ipoſſibile tãta gubernacula detinere.
Cũq; uideret eos recte locutos cæſar:p̃fectũ in iudæã totũq; regnũ direxit cuſpiũ fadũ.
quo facto ẽt honorẽ defuncto pſtitit:ne marſum ad eius regnũ:q illi fuerat inimicus eue
heret.Prę oĩbus aũt fado p̃cepit Claudius:ut cæſariẽſes & ſebaſtenos ꝓ defuncti contu
meliis coerceret.Cohortes uero cęſarienſiũ & ſebaſtenoꝝ qnq; numero in pontũ tranſ-
ferri iuſſit ut ibidẽ militarẽt:& ex neruis romãoꝝ i ſyria cõſtitutis eligerent' milites qui
eoꝝ loca cõplerẽt.Sed nequaq̃ tali iuſſiõe migrati ſũt.Mittẽtes nãq; legationẽ ad Clau
diũ ſupplicauerũt:& in iudęa cõſiſtere meruerũt. Vnde ẽt futuris tpibus cã maximarũ
calamitatũ iudæis effecturi ſunt:ſumẽtes in initio ſemina belli ſub floro. Quãobrẽ tpe
quo Veſpaſianus uicit:ſicut poſt paululũ referemus:eos ex illa regione migrauit.

INCIPIT LIBER.XX.ANTIQVITATIS IVDAICAE. CAP.I.

MOriente itaq; Agrippa rege: ſicut i libro p̃cedente narrauimus:Cæ
ſar Claudius miſit ſucceſſorẽ Marſo Caſſiũ longinũ: memoriæ cõ-
ferens hoc defuncti: a quo uiuente rogatus fuerat:ne Marſus ulte-
rius ſyrię pſideret.Fadus inter hęc dũ pfecturę culmine in iudęã ue-
niſſet cõperit iudęos habitãtes trans fluuiũ cõtra Filadelfenos ha-
bentes cõtentionẽ ꝓ finibus uici: cuius nomen eſt meas.Erantq; il-
lic armatorũ plurimi cõgregati:q p̃ter uoluntatẽ primatũ ſuoꝝ: ſumentes arma:multos
Filadelfenorũ peremiſſe noſcunt'.Hæc audiẽs Fadus:uehemẽter accenſus eſt:eo q; non
eius reſeruaſſent iudicio q ſe dicebant a Filadelfenis fuiſſe leſos:ſed uſq; ad manũ ueniſ-

ſent.Qui ſumẽs tres priores ipſius ſeditióís alligari præcepit.Deinde quendam eorum
Antibã nomine iuſſit occidi: duobus aũt reliqs:Amaraco & Eleazaro fugam immiſit.
Ptolomeus autem princeps latronũ:& qui multa mala idumeis & arabis frequẽter itu-
lerat:nõ multo poſt ad eum deductus:morte multatus eſt.Hoc itaq; mõ cuncta iudæa
latronibus eſt purgata:Fadi ꝓuidentia atq; ſollicitudine. Cap.II.

S quoq; fadus tũc cunctos uocans ſacerdotes & priores hieroſolymitarũ admo-
i nuit eos:ut talarẽ tunicã:& ſacerdotalẽ ſtolã qua ſolus põtifex indui ſolet:in an-
toniæ caſtro reponerẽt: ut ſicut prius in romanoꝝ ptãte iacerẽt.Illi uero nequaꝗ̃
contradicere p̃ſumpſerũt:ſed rogabãt Fadũ atq; Longinũ(nã & ipſe cũ multo exercitu
ad hieroſolymã uenerat)mutuẽs ne p̃ceptis Fadi multitudo reſiſteret iudæoꝝ:& ab eis
ſuppliciter exorabant:ut ſinerent legationẽ ad Claudiũ deſtinari: quatenus ab eo pete-
rent:ut ſacerdotalẽ ueſtẽ haberent in ꝓpria poteſtate:& ipſi ſuſtinerent donec Claudii
reſponſa ꝑciperent.Illi uero ita ſe hęc p̃ſtare dixerunt:ſi eoꝝ filii obſides p̃berẽt.Qui-
bus obedientibus filioſq; dãtibus legati ſunt miſſi.Cũq; romã ueniſſent:audiẽs Agrip
pa iuuenis defuncti filius cãm aduentus eoꝝ.Erat nãq; ſicut p̃diximus apud prędictum
Claudiũ, Cæſari ſupplicauit:ut eiſdẽ iudęis concederet: mittens ad Fadũ ſua ſcripta : q̃
de ſacerdotali ueſte poſcebant.Vocãs itaq; Claudius legatos iudęoꝝ:ꝓmiſit ſe cõcede
re q̃ petebant:iuſſitq; ut Agrippæ gratias dignas exoluerent : cuius p̃cibus hæc eis iura
donaret.Quãobrẽ hmõi ad Fadũ miſit epiſtolam. Cap.III.

Laudius cæſar germanicus:tribunitię poteſtatis:q̃nquies cõſul:ordinarius qua-
c ter:iperator decies:pater patrię:hieroſolymitaꝝ principibus:curię populo iudęo
rũ:& cũctę genti ſalutẽ.Agrippa meo cariſſimo:& piiſſimo:quẽ ego cõnutriui:
& habeo mecũ ꝑducente ad me legatos ueſtros:gratias agentes:eo ꝙ habeã gentis ue-
ſtræ ſollicitudinẽ & cũ ſumma deuotione ꝓ ſacerdotali ueſte atq; corona ſupplicante:
ut ſub ueſtra poteſtate conſiſtant : q̃ ſunt a me poſtulata concedo ſicut uir fortiſſimus:
& mihi cariſſimus uitellius fecit.Huic itaq; uoluntati conſenſi:primũ q̇dẽ propter pie-
tatẽ meã:uolens unumquemq; exhibere ſuã in paterna traditione culturã:deinde ſciens
q̇a dũ hęc fecero:& ipſius regis herodis:& ariſtoboli iuuenis potẽtiũ ꝑſonaꝝ:quoꝝ cir
ca me pietatem & circa uos ſtudium eſſe cognoſco:ampliſſimas amicitias collocabo.
Scripſi uero ob hãc cauſam & cuſpio fado meo ꝓcuratori.Nomina uero litteras deferẽ
tium hęc ſunt. Cornelius:leo:triſon:theodionis Dorotheus:Nathelis: Ioãnes:Iouit.pa
tris data.xiiii.Kal.Iulii.conſulibus ruſo: & pompeio:ſiluano. Cap.IIII.

Etiit ãt a claudio cęſare & herodes frater Agrippæ defuncti:cui illo tp̃e calcidis
p regnũ uidebat̃ eẽ cõmiſſum ptãtẽ tẽpli & ſacerdotũ ordinationẽ:& oĩa p̄ter ipe
trauit.Ex illo uero fuit apud oẽs liberos eius hęc ptãs:uſq; ad belli finẽ.Herodes
itaq; a pontificatu remouit cantherũ:& ioſeph cani filiũ ei ſucceſſorẽ dedit. Cap.V.

O ſiquidem tempore helena adiabenorum regina: & filius eius Iazates ad ſolẽ-
e nitatẽ iudæorũ hæc cauſa proueniente migrauerunt.Monobazus adiabenorum
rex: cui cognomẽ erat bozeus:ſororem helenã amore captus duxit uxorẽ.Quæ
dum ex eo haberet in utero:contigit : ut dũ ea dormiente ſup uentrẽ mulieris manũ po
neret p̃ ſoporẽ:quandam ſubito uocem audierit:pręcipientem ut manum de uentre eius
auferret ne infantem in ea uexaret:qui prouidente deo & principium eſſet & finem fœ-
liciſſimum poſſeſſurus.Qua uoce turbatus:repẽte ſurgens:hęc dixit uxori : & natum
filium iozatum nuncupauit.Habebat autem ex helena & alium ſeniorem filium.nomi
ne monobazum:& alios filios ex aliis mulieribus procreatos: maximam tamen deuo
tionem quaſi unigenito iazati deſiderabiliter impendebat.Pro qua re ille inuidiã fratrũ

ſuſtinebat.Habebat & odiũ quando cuncti cõtriſtabanť:qa eũ pater oĩbus ꝑponebat.
Hoc pater aperte cognoſcens:illis qdẽ ignouit:ſciẽs qa nõ hæc agebant ꝓ malicia:ſed
quõ ſinguli fauorẽ patris deſiderabant.Iazatẽ uero cũ ꝓ eo ualde metueret:ne odio fra-
trum mali aliquid ſuſtineret:multis mũeribus farcinatũ:ĩ caſtro paſmi miſit ad Abneri
gum regẽ:cõmendans ei nati ſalutẽ.Abnerigus aũt libenter eũ excepit:& ꝓ multa de-
uotione filiam ſuam amacos nomine ei dedit uxorẽ:donauitq; ꝓuinciã ex qua percipe-
ret multa tributa.Monobazus ãt cum iam ſenectute grauaret : & paucũ ſibi tempus ui
uendi ſupereſſe uideret:uoluit aſpectum filii anteꝗ̃ moreretur inſpicere:& uocãs eũ:dele
ctabiliter eſt amplexus.Cui dedit quoq; ꝓuinciã quæ dicitur carrorũ:terra fertilis amo
mi:ĩ qua ẽt reliquię ſunt arcę noe:quę ex hymbrium diluuio liberata fertur:& hactenus
uidere uolentibus demonſtrať.Cõmorabať itaq; iazatis ĩ hac regione: & dartabanem
parthicũ ad iudæã deſtinauit.Cũ eni legibus crederet iudæoꝝ:ſtudebat & ipſe cõuerti:
& credens ſe perfectũ nõ eẽ iudæũ:niſi ſignũ circũciſionis acciperet:erat hoc agere ꝑpa-
ratus.Quod dũ cognouiſſet mater eius: ꝓhibuit:dicens ei fore ꝑiculũ:qa cũ eẽt rex mul
toꝝ acqreret inimicitias ſubiectoꝝ:cũ peregrinas ſolẽnitates & ſuę genti extraneas ad-
impleret:nec pati eos ſup ſe regnare iudæũ.Et illa qdẽ hęc dicens : oĩno ꝓhibuit.At ille
ad ananiã uerba referebat.Qui matri dixit:atq; interminatus eſt: qa niſi acqeſceret:repẽ
te decederet.Cui mater ait:metuere ſe:ne cã oĩbus iudicata:ꝑiculũ ipſe ſupplicii ſuſtine-
ret:q quaſi auctor & doctor exiſteret opeꝝ indecentiũ apud regẽ.Tunc ille audiẽs hęc:
rñdit:qa poſſet ẽt pręter circunciſionẽ colere diuinitatẽ ſi apud ſe oĩno decerneret leges
iudaicas obſeruare: & hoc eſſe firmius:quã circunciſionẽ accipe:ueniãq; illi daturũ deũ:
opus hoc nõ implenti ꝓpter neceſſitatẽ:ſubiectorũq; formidinẽ.Tũc ergo rex hmõi ſer
monibus acqeuit.Poſt hæc ãt cũ nequaꝗ̃ ſuũ deſideriũ abieciſſet:iudæũ quẽdam alium
de galilea uenientẽ:melazarũ nomine:& leges eruditũ patrias:ĩuitauit: ut circũciſionis
opus impleret.Qui cũ intraſſet ad eũ:& ĩueniſſet legẽ Moiſeos legentẽ ignoras ĩquit o
rex Moiſeos iura: & ꝑ hoc deo facere uideris iniuriam.Nõ enim ſolum facere te oportet
cas:ſed primitus facere ꝗ̃ præcepta ſunt. Quãdiu ſine circunciſione permanes : legibus
nequaꝗ̃ noſceris obedire.Sed ſi nondũ ex hoc legiſti legẽ: ut ſcias quapropter hoc gera
tur:uel nũc lege.Hęc audiẽs rex: actũ differri nõ pertulit:ſed ad aliã cõuerſus eſt domũ
& uocans medicũ quod præcipiebať ĩpleuit.Tũc euocata matre: & anania doctore:eis
quod egerat explanauit.Qui repẽte nõ mediocri timore ſunt territi:ne cauſa cũctis ma
nifeſtata rex periculũ defectionis incurreret:nõ patiẽtibus ſubiectis uiꝝ extranei dei cul
torẽ ſibimet ſupereſſe:ipſiq; pariter periculũ ſuſtinerent:quaſi huius rei uiderentur auto
res.Deus aũt ꝑ̃ſens erat:qui illoꝝ metũ nõ perduxit ad terminũ.Nã cũ multa pericula
& iazates & eius filii ſæpius incurriſſent:eũ ex ingentibus liberauit anguſtiis : & ſalutis
dona conceſſit:oſtendens:qa reſpiciẽtibus ad eũ:& ipſi ſoli credẽtibus nequaꝗ̃ fructus
pietatis auferť.Sed hęc quidẽ poſtea explanabimus.Igitur Helena regis mater uidens
regẽ pacifice gubernari:& ſuum filiũ eſſe beatũ:& ultra cunctas gentes ꝓuidentia diui-
na religioſum:deſideriũ habuit hieroſolymitaꝝ conſpicere ciuitatẽ:atq; cunctis hoĩbus
diuulgatũ dei tẽplum ſuppliciter adorare:& hoſtias pacificas offerre. Ob quã rem filio
ſupplicauit.Quo mater petente prone cõſentiente:& multã pręparationẽ itineris faciẽ
te: & plurimas dante pecunias:deſcẽdit ĩ hieroſolymã:etiam filio multo eam itinere de-
ducente.Cuius aduentus hieroſolymitis tunc profuit ualde. Cap.VI.

Am dũ eorum ciuitatem illo tẽpore fames appręhendiſſet:& multi fuiſſent ege-
a ſtate cõſumpti, Helena regina miſit quoſdã ſuorũ: alios qdem ad Alexandrino-
rum urbẽ:ut frumẽta ex eius pecuniis cõpararẽt:alios cyprum:quatenus caricas

ex abundanti deferrēt. Cūq; ueniſſent hęc onera deportantes: alimēta indigentibus illa
diuiſit. Quapropter genti noſtræ beneficioꝝ ſuoꝝ maximam memoriā dereliquit. Cu-
ius filius Iazates audiens hanc famē: multas pecunias hieroſolymitaꝝ primatibus deſti-
nauit. Et alia quidē multa bona hi principes in noſtra ciuitate geſſerunt: quæ poſtea de-
clarabimus. Artabanus itaq; rex parthorum ſentiens ſibimet ſatrapas inimicos: degere
apud eos ſibi iudicauit incautū. Quapropter ei uiſum eſt: ut pergeret ad Iazatem regē:
ſalutem apud eū inuenire ſe credens: & ita ad regnū ꝓpriū remeare. Sumptis ergo co-
gnatoꝝ atq; familiarium circa mille uiros: uenit ad regē Iazatē. Cūq; ipſe illum aperte
noſſet: Iazates uero artabanū penitus ignoraret: inueniens eū in itinere conſtitutum &
aſtans ei: prior ſecundū morem patriū adorauit. Deinde: o rex inquit: ne me deſpexens
tuū ſeruū: nec circa ſupplicē ſis ſuperbus: miſer enim rerū mutatione factus exiſtens ex
rege priuatus: tuū poſco ſolatiū. Perſpice ſiquidē inconſtantiā fortunæ: & hanc ſcito eſſe
cōem: & uim ſimilē habiturā. Nā ſi me ſine uindicta deſpexeris: erunt audaciores pluri
mi circa alios ēt reges. Hæc ergo Artabanus cum lachrymis edicebat: capite reclinato
deorſum. Iazates aūt ut eius nomen audiuit: & Artabanū ſuppliciter ſibi reſpexit aſtan
tem: mox ex equo reſiliens: habe inquit fiduciā o rex: nec te præſentia facta confundant.
Velociter enim erit tibi mutanda triſtitia: amicum namq; me & auxiliatorem inuenies
pluſq̄ credis: aut enim in parthoꝝ regno te rurſus: aut in meo cōſtituā regē. Hęc dicens:
regē Artabanū impoſuit equo: ipſe uero pedibus ſequebatur: honorem tribuēs ei: quaſi
regi maiori. Reſpiciens igiť hoc Artabanus grauiter tulit: & per præſentem fortunā ho
norēq; iurauit: deſcenſuꝝ ſe: niſi ille rurſus aſcenderet atq; preiret. Tunc ille in equo aſcē
dens: eūq; ad regalia ſua perducens: oēm ei honorē libenter exhibuit: & in cōſeſſu atq;
conuiuiis primū recubitū ei parauit: nō pręſentem fortunā intendens: ſed eius priſtinam
dignitatē eūq; ratione frequēter conſolatus eſt: quia cōes ſunt oibus fortunę ꝑmutatio-
nes hoibus. Scripſitq; parthis ſuadēs eis ut Artabanum ſuſciperēt regē ꝓmittens eum
priſtinorū in ſe non habere memoriā: ſimul & iuramenta præbens. Parthis uero ſuſcipe
re quidē ſe uelle eū nō negantibus: ſed nō poſſe dicentibus habere regē: eo q̄ cinnanum
iā cōſtituiſſent pricipē ne forte iter eos emergeret ſeditio: agnoſcēs eoꝝ cinnamus uolū
tatem: mandauit ut ueniret artabanus: regnū ꝓpriū recepturus. Cui utiq; credens Arta
banus reuerſus eſt: occurritq; cinnamus: & adorans eum: & regē ſimul appellans: auſe
rens de ſuo capite: impoſuit eius uertici dyadema. Sic igitur Artabanus per Iazatē rur-
ſus in regno unde per proceres ſuos ceciderat reſtitutus eſt: nec fuit imemor beneficioꝝ
in ſe geſtorū: ſed Iazatem magnis muneribus reditauit. Nam & thiara recta permiſit ei
uti: & in aureo lecto quo ſolis parthorū regibus licet dormire conceſſit deditq; ei maxi-
mam & optimam regionē regis armenioꝝ: cuius terrę nomen eſt niſibis: in qua ēt pri-
mitus fecerunt Antiochiam ciuitatē: quam Migdoniā nuncupauerunt. His itaq; mulie
ribus a rege parthorum Iazates honoratus eſt. Poſt paululū uero tp̄s Artabanus regnū
Perdani filio dereliquit. Is ueniēs ad Iazatē: ſuadebat ei ut ſibi contra romanos pugna-
turo ferret auxiliū: cui tamen ſuadere nō potuit. Iazates enim romanorū ſciens potentiā
atq; fortunam: putabat eum impoſſibilia bella tentare. Inſuper dum miſiſſet quinq; fi-
lios ętate nouellos ut linguā noſtræ patrię & eruditionē ſub integritate cōdiſcerent: ſed
& matrē: ut templum ſicut p̄diximus adoraret: erat ſegnior ad bellandū. Sed & parda-
nē ſępius prohibuit narrans ei romanorū uirtutes: & credens eum ꝑ talia uerba terrere:
quatenus a deſiderio cōtra romanos bellandi recederet. In his ergo parthoꝝ rex idigna-
tus: bellū aduerſum Iazatē repente ꝓnunciauit. Sed nullā in hec utilitatē habere ꝓme
ruit: deo ſcilicet ſpem eius adnihilante. Agnoſcentes enim parthi pardanis uoluntatē &

ga cõtra romanos bellũ ſuſcipere decreuiſſet:illũ qdẽ extinxerũt: principatũ uero cotar
di eius germano contradiderunt. Cui ẽt poſt paululũ per iſidias rebus humanis ablato:
ſucceſſit frater bologeſſis:qui duobus ex eodem patre germanis ſuis prębuit poteſtatẽ:
paccoro quidem ſeniori medorum : tiridati uero iuniori dedit armeniã. Monobazus igi
tur regis frater: pariter & eius cognatio:uidentes iazatem ꝑpter pietatem quam circa
deum habebat ultra omnes homines excellentẽ:habuerunt & ipſi deſiderium: ut mo-
res patrios relinquentes iudaicis ſolẽnitatibus obedirẽt. Horũ niſus ſubiectis fuit ualde
gratiſſimus:& in hoc proceres indignati:iram equidẽ retinebant expectantes oportunũ
tempus:ut in eis ulciſcerent̃. Quãobrẽ ad abiam regem arabiæ ſcripſerũt:multas ſe da
turos pecunias promittentes:ſi cõtra eoꝝ regẽ caſtra moueret:ſimulq; profeſſi ſunt cir-
ca primam cõgreſſionem cum ſe quoq; deſerere:quẽ uellent ꝑpter odium quod eorum
cultum reliquerat pœnas exoluere. Dictis ergo ſacramento firmatis:feſtinabant ad ter-
minum peruenire. His itaq; flexus arabię rex:cum multo exercitu uenit ad iazatẽ. Tũc
in ipſa prima cõgreſſiõe:anteq̃ ad manus accederẽt:facto ſigno oẽs Iazatem uelus uno
uincti funiculo reliquerũt:& dorſum hoſtibus dantes effugierunt. Nõ tñ Iazates expa-
uit:ſed conſiliũ proditionis agnoſcens a primatibus factum & ipſe cũ exercitu diſceſſit:
cauſamq; requirens; ut agnouit cõſtitutũ ad arabas factũ:auctores qdẽ interfecit. Alte
ra uero die cõgreſſus plurimos occidit:oẽs aũt ſimul in fugã uertit:ipſmq; regẽ pſequẽs:
in quodã caſtro arſanũ nomine circũclauſit. Quo tñ forti dimicatiõe pręualuit:captoq;
caſtro dũ abiam regẽ non inueniſſet uiuũ: quoniam ſe ipſe peremerat:abripiens omnẽ
prædã quę in eo uidebat̃ eſſe magna amplitudine conſtituta:madiabenorum regreſſus
eſt regionẽ. Primo quidẽ conamine adiabenorũ proceres nõ ualentes aduerſus regem:
deo ſcilicet eos eius poteſtati tradente:neq; tunc quieſcere uoluerunt:ſed ſcripſerũt par-
thorũ regi bologeſſi:rogãtes eũ:ut iazatẽ occideret:& eis principẽ de parthorũ genere
conſtitueret: dicentes ſe odio habere ꝓpriũ regem:qui iura patrię deſtruxerat:& extra-
nea diligebat. Hæc audiens rex parthoꝝ:eleuatus ad bellũ eſt:& cũ iuſtã belli nõ inue-
niret occaſionẽ:datos ei a patre honores repetit:& reſiſtẽti bellũ ſe inferre minatus eſt.
His auditis: Iazates nõ mediocriter turbatus eſt:& iudicans turpitudinẽ ſibi fore:ſi ꝓ-
pter metũ collatis honoribus cædere uideretur:ſciens inſuper:quia ẽt ſi his cęderet:par-
thorũ rex ab eius inimicitiis nõ ceſſaret : decreuit magis deo curatoris oium animæ ſuæ
pericula cõmittere:eũq; maximum habere ſe arbitratus auxiliatorem:filios qdẽ & cõiu
ges conſtituit in munitiſſimis locis: cũctaq; frumẽta & fœnum: & pabula cõgregauit.
Quibus geſtis: hoſtiũ ſuſtinebat aduentum. Veniente uero parthorum rege cum exer-
citus ſui multa uirtute pedeſtriũ pariter & equeſtriũ: & cũ magna uelocitate faciẽte ual
lum circa flumen medorũ ſcilicet & adiabenorum ꝓuinciam terminantem:etiam Iaza
tes caſtra poſuit nõ ꝓcul ab eo habẽs circa ſe equeſtriũ quaſi.vi.milia. Quo facto:uenit
ad Iazatẽ nuncius a parthorum rege directus qui eorũ uirtutem ediceret:quõ ab eufra-
te fluuio uſq; ad betroꝝ terminũ reſideret:ſimul & ſubiectos reges ei adeſſe dicens iter-
minatus pariter:quia pœnas Iazates exolueret:eo ꝙ circa ſuũ dominũ eſſet ingratus: a
cuius manibus:neq; deus eũ poſſet quem colebat eruere. Hæc dicente nuncio: Iazates
noſſe ſe quidem parthorũ exercitum dixit ſuo abundantius potiorem. Sciendũ tamen
quia cunctis hominibus melior eſſet deus. Et hmõi dato reſponſo : ad ſupplicationẽ dei
conuerſus terrę ſe proſternens:& cinere caput implens:cũ filiis & uxoribus ieiunauit:i-
uocans deum atq; dicens. Dominator domine: ſi non fruſtra me tuę dignitati ſubiecit
& iuſte oium te ſolum & primũ dominum eſſe cognoui : aduenı auxiliator:nõ ꝓ me ſo
lũmodo ulturus in hoſtibus:ſed quia etiam contra tuã uirtutem cum nefanda preſum-

ptione locuti ſunt. Et ille qdē hoc modo ingemiſcens: cū lachrymis ſupplicabat: quē re-
pēte deus exaudiuit. Ea nāq; nocte Bologeſſus accepit epiſtolas: ī qbus ſcriptum erat:
quia Dacus & Iſacus cū maxima manu cōtemnentes eius abſentiam ad diripiēdā par
thorum ꝓuinciā deueniſſent. Quapropter nihil agens: retrorſum denuo remeauit. Sic
itaq; Izates deo ꝓuidēte ꝑthici regis interminationē effugit. Poſt paululū uero tpſ: cū
quinquageſimū: quintū ætatis: & uiceſimūquartū regni cōpleſſet annū: reliquēs filios
maſculos. xxiiii. & filias. xxiiii. uita priuatus eſt: ſucceſſionē regni fratrē Monobazū ha-
bere ꝑcepit: repēſans ei: quia p eius abſentiā poſt mortē patris regnū ei fideliter cōſeruaſ
ſet. Cuius mater Helena audita filii morte: grauiter qdē tulit: & ſicut potuit mater q̄ piiſ
ſimū filiū uidebať amiſiſſe: uerūtn̄ cōſolata eſt: audiens regni ſucceſſionem ad ſeniorem
ſuum filium fuiſſe ꝑductā: ad quē ēt ꝑgere feſtinabat. Cūq; ueniſſet ad regionē adiabe
norum: nō multo ipe ſup filiū Izatem uixit. Monobaſus autem & illius oſſa pariter &
germani mittens in hieroſolymis: ſepelire ꝑcepit in mauſoleis: quos mater tribus procul
ſtadiis ab hieroſolymis cōſtruxiſſe uidebatur. Sed quęcunq; rex Monobaſus in uitę ſuę
tempore geſſerit: poſtea declarabimus. Cap. VII.

Gitur dum Fadus iudæā ꝓuinciam gubernaret: qdam uir magnus nomie theo
i das populo multa ſuaſit: ut ſumētes ſubſtātias ſuas ſequerenť cū ad iordanē flu-
uium: ſemetipm aſſerens eſſe ꝓphetā: & ꝑcepto fluuium diuidere: ut eis facile trā
ſitum ꝑberet. Hæc ergo dicens: ſeduxit quidem multos: non tamen ꝑmiſit eos fadus ad
experimentū ſuæ inſipientię peruenire: ſed repente cohortem miſit equeſtrum ſup eos:
quę inopinabiliter irruēs: multos quidem peremit: plurimos autem uiuos cœpit: ipmq;
theodam copręhendentes: capitis ſectione multauerunt. Hęc ſunt ergo quæ iudęis cō-
tigerunt: tēpore quo Fadus in eorū ꝑfuit regione. Cap. VIII.

Enitq; fado ſucceſſor Tyberius Alexāder Alexādri filius: q ēt alexādrię fuit Ala
u barchis: ideſt pricepſ ſalis: genere diuiciiſq; alexādrinoꝝ cūctos excellēs ſed ēt fi-
lio ſuo Alexādro diuina cultura melior: qppe cū ille in paternis ſolēnitatibus nō
ꝑmāſit. Hoꝝ ergo tpibus cōtigit illa maxia fames: quā ēt Helena regina multis pecu-
niis frumēta cōparans ex ęgypto: indigētibus ſicut ꝑdiximus eſt partita. Inſup aūt Iaco
bū atq; Symonē: & filios iudę galilei: qui populū a romanoꝝ ꝑtāte ſubducere nitebāť
ſub Cyrino iudeę ꝑſide ſicut ꝑdiximus crucifigi Alexāder iperauit. Cap. IX.

Erodes aūt rex calcidis remotiorē ſucceſſionē hāc Ananię nibidei cōtribuit. Ty
h berio aūt Alexādro Cumanus ſucceſſor aduēit. Defunctuſq; eſt Herodes frater
regis Agrippę maioris: octauo āno Claudii principatus: tres filios derelinquens
Ariſtobolū: q ei de priori fuerat uxore ꝓgēitus: & ex Berenice fratris filia Berenicianū:
& Hyrcanū. Cuius regnū Claudius cæſar agrippę iuueni tradidit. Cap. X.

Editione igiť incidente ī hieroſolymitaꝝ ciuitate: dū cumanus in iudęa ꝓ rerum
ſ gubernatione cōſiſteret: multi iudæorum perempti ſunt: ſed primitus cām narra
bo ꝓpter quā talia prouenerunt. Inſtante feſtiuitate paſchæ ī qua mos eſt nobis
azima offerre: dū undiq; ad feſtiuitatem hanc populus cōueniſſet: metuens Cumanus:
ne qua p multitudinē turba aut res uel actio naſcereť: iuſſit militibus: ut unā aciē arma
torum facientes: circa pontifices templi conſiſterent: ut ſi forte tale aliquid naſceretur:
tumultuantium inquietudinem ꝓhiberent: hoc enim & priores ꝑſides iudeæ in hmōi fe
ſtiuitatibus faciebāt. Cumq; quarta dies eius celebratiōis exceſſiſſet, quidā militum re-
uelans genitalia ſua populo demonſtrabat. Quod illi uidētes ad irā furoremq; perducti
ſunt: nō ſemetipſos cōtumeliā paſſos: ſed ī deo impietatē geſtam eſſe dicētes: quidam ue
ro procaciores: cumanum blaſphemātes: aſſerebāt milité ab eo ſummiſſum. Cumanus

aũt audiẽs:& ipſe nõ mediocriter ꝓuocatus eſt. Verũtamẽ hortabaṫ eos a ſeditione qe ſcere ne in feſtiuitate ingetudines excitarẽt. Quibus dũ ſuadere nõ poſſet: & illi ad blaſphemias magis accẽderenṫ: iuſſit oẽs milites arma ſumẽtes ad antoniã cõuenire. Erat enim hoc caſtrũ ſicut p̃diximus ſuppoſitũ tẽplo. Multitudo itaq; uidẽs ibidẽ milites cõgregari: ꝑterrita cœpit effugere. Et dũ ſe milites pſeq crederẽt: p anguſtos egreſſus piter cũ timore fugiẽtes oppreſſi ſunt: & multos adinuicẽ cõterẽtes iteremerũt. Vigiti milia enĩ ãnumerati ſunt q ĩ illa turba defecerũt. Quapropter erat eis ꝓ feſtiuitate luctus: & oẽs obliti rõnũ: atq; ſacrificioꝝ: ad lamẽtatiões lachrymaſq; conuerſi ſunt. Has ergo paſſiões unius militis luxuria generauit. Nõdũ uero luctus quieuerat: & alter ĩcidit denuo ſup eos. Quidã enĩ q ex illa turba fugiẽtes euaſerunt uia publica uenientes quaſi cẽtũ ſtadiis ꝓcul a ciuitate: & ſtephanũ cęſaris ſeruũ iter agẽtem more latrocinii ſpoliates oẽm eius diripuere ſubſtãtiã. Audiẽs hoc Cumanus milites cõtinuo deſtinauit: p̃cipiẽs uicinos diripi uicos: & nobiles eoꝝ uinctos ad ſe adduci. Igiṫ uaſtatiõe facta: qdã militũ leges moiſeos ĩ quodã uico reperiẽs: eaſq; ſumẽs cũctis uidẽtibus rupit: & multas blaſphemias atq; cõtumelias eis ĩpoſuit. Iudęi uero hęc audiẽtes: & multi pariter cõcurrẽtes ĩ cæſareã deſcẽderũt. Illic enĩ Cumanus erat. Ad quẽ acceſſerũt dicẽtes: nõ ſe: ſed deũ ad cuius ĩiuriã hęc facta uidebanṫ ultuꝝ: ſe ãt nolle uiuere: dũ leges patrias ſic tractari uiderẽt. Cumãus ãt metuẽs: ne denuo tumultũ pplus excitaret: ſuadẽtibus amicis militię q cõtumeliã fecerat legibus ſecure ꝑcuſſo: occaſionẽ ſecũdæ ſeditiõis abrupit. Cap. XI.

p Oſt hęc igiṫ inter ſamaritas atq; iudæos inimicicię hmõi cauſa prouenerũt. Mos erat galileis tpe feſtiuitatũ ad ſacrã cõcurrere ciuitatẽ: & iter facere p ſamariam.

Dũ ergo aliquando iter haberent per uicum nõie ginais inter ſamariam & campũ maximũ conſtitutũ: quidam conſerentes litem: multos eoꝝ interemerũt. Primi itaq; galileorum audientes quæ geſta fuerant ad cumanũ uenerunt rogantes eum ut interemptorum necẽ inquireret. At ille pecunias a ſamaritis accipiens: neglexit hoc facere. Tũc galilei dolentes: multitudinem excitauere iudęorum: ut arma ſumerent: & ſuã defenderent libertatem: ſeruitutem amariſſimam eſſe dicentes: & iniurias importabiles: in talibus nõ defendi. Primatibus aũt eorum eos compeſcere uolentibus ac promittẽtibus qa faceret uindictam cumanus: illi pœnitus non acquieſcentes: ad manus progreſſi ſunt: & ſumentes in auxilio Eleazarũ dinei qui per multos ãnos latrocinia faciebat ĩ montibus: uicos aliquos ſamaritanorũ incẽdentes: cuncta diripueret. Cumanus autẽ hoc audiens: atq; ſumens ſebaſtinorum cohortẽ & pedeſtriũ .iiii. ordines: & coarmans pariter ſamaritas ſup iudæos egreſſus eſt: factaq; cõgreſſione: multos qdem peremit: plurimos aũt uiuos cœpit. Primi uero hieroſolymoꝝ genere pariter & honore: uidentes ad quãtã calamitatũ magnitudinẽ deueniſſent: induti ſaccis: & cinere capita ſua complentes: oĩo eis q reſultauerant ut quieſcerent ſupplicabant: ponentes ante oculos eoꝝ ſubuertendam ꝓpriã regionẽ: & tẽplum pariter cõcremandũ: uxorũ ac filiorũ captiuitates futuras: & iõ rogabant ut mutarent uoluntatẽ: & ꝓiicientes arma quieſcerent: & decętero ad propria remearent. Hæc ergo dicẽtes: flexerat eos. Quorum alii receſſerũt: latrones aũt ad munitiora loca profecti ſunt. Ex illo oĩs iudęa latrociniis eſt impleta. Cap. XII.

ſ Amaritanorũ uero primates ad numidiũ quadratum ſyriæ p̃ſidem: qui illo tpe in tyro erat aduenĩẽtes accuſauere iudęos: qa uicos eorũ ĩcenderint ac diripuerint.

Et pro his quidem quæ ipſi paſſi fuerant: non tantum ſe dolere dicebãt: niſi quia romanoꝝ contẽpſerint ꝑtãtem: ad quorum iudiciũ debuerant pro ſua ſiqua fuiſſet leſione cõcurrere. Nũc autẽ quaſi romanos iudices non haberent: hęc ab eis acta dicebant: & propterea uindictam fieri poſtulabãt. His ergo ſamaritæ querebantur: iudęi uero &

ſeditiōis & litis auctores ſamaritas fuiſſe dicebant: & ante omnes cumanū munerū ob-
latione corruptum: qui peremptorū necē uoluerit uindicare. Quadratus aūt cum audiſ
ſet diſtulit uindicare: dicens: tunc ſe ſnīam prolaturum: cum iudęā ueniens ueritatē ſub-
tiliter indagaret. Et illi quidem nihil agentes reuertebātur. Poſt paululum uero tempus
quadratus in ſamariā uenit: ubi auctores ſeditiōis audiēs: & quoſdā ſamaritanoꝝ ac iu-
dæoꝝ īdiſciplinatos iueniēs: crucifixit eos: quos cumanus captiuos habuerat. Et ex inde
ueniēs ī quēdā uicū noīe liddā: nō breuiorē magnitudine ciuitatis: ſedēs in tribunali: &
ſecūdo ſamaritas audiēs: a quodā ſamareo didicit: quō qdā primus iudęorū noīe dortus:
& aliq cū eo iuuenū numero quatuor populo ſuaſiſſent: ut a romanoꝝ poteſtate recede
rēt. Et illos qdē quadratus p̄cepit occidi: Anianū uero pontificē: & Anianū magiſtrum
alligans: romā direxit: q̄tenus de his q̄ geſta fuerāt: redderēt Cæſari claudio rationē: iuſ
ſitq; primatibus ſamaritanoꝝ atq; iudæorum pariter & Cumano & celeri millenario &
uiolentiarū inhibitori: ut ad īperatorē pgerent ꝓ alterutris inter ſe q̄ſtionibus audiēdis.
Ipſe uero metuēs: ne multitudo iudæoꝝ ſeditionē iterū incitaret: hieroſolymis uenit: ſue
nitq; urbē in pace degētē: & feſtiuitatē patriā deo celebrantē. Cōfidēs ergo nihil ab eis
inquietudinis generari: relinquēs eos feſtiuitate: reuerſus eſt antiochiam. Cap. XIII.

Vmanus aūt & q cū eo erant: necnon & primi ſamaritanoꝝ romam directi: acce
c perunt ab īperatore conſtitutū diē: quo deberent rerū ſuarum cauſas exponere.

Habebant enī patrociniū Cumanus & ſamaritæ libertorum Cæſaris & pariter
amicorum: qui ſcilicet p̄ualere potuerant contra iudæos: niſi agrippa iuuenis cum romę
conſiſteret: & primos iudęorum opprimi uideret: uxorem imperatoris agrippinam ſup
pliciter exoraſſet: ut marito ſuaderet: quatenus decenter audiens: ſua iuſtitia ſeditionum
puniret auctores. Claudius aūt his p̄cibus p̄ſtructus: cām audiens: cum agnouiſſet ma
lorū principes fuiſſe ſamaritas: eos qdē q aſcenderant ad eū: iuſſit occidi: Cumano aūt
fugā dedit. Celerē uero millenariū præcepit in hieroſolymam duci: & omnibus uidenti-
bus per totam urbem tractum laceratumq; diſpergi. Cap. XIIII.

Iſit āt & Claudiū felicē pallātis fratrē ī iudęā p̄ſidē: q rebus in regiōe iudeę p̄ſide
m ret. Cūq; decimū principatus cōpleſſet annū: Agrippę Philippi tetrarchiā dona
uit & bathaniā: & traconitidē ſimul adiecit: una cū abela q̄ fuerat de tetrarchia li
ſaniæ. Calcidē uero ei abſtulit: cui .iiii. p̄fuerat annis. Agrippa āt ſumēs donatiōes Cęſa
ris: a Ziazo regi amaſoꝝ uolēti ſe circumcidere ſororē druſillā dedit uxorē. Epiſanes. n.
antiochi regis filius: eius nuptias refutauit: nolēs iudæoꝝ ſolennitates ſequi: licet hoc fa
ctūrū ſe eius cōpromiſerit patri. Mariā uero dedit archelao helicii filio: cui agrippa patre
fuerat primitus deſponſata. Quibus nata eſt filia: noīe beronice. Nuptiæ aūt inter druſil
lā & aziazum celebratæ non multo tpe interueniente hmōi cauſa ſolutę ſunt. Dū felix
in iudæam ueniſſet amminiſtrator: uidens hanc cunctas mulieres pulchritudine p̄cellen
tē: eius ſpeciē concupiuit: & quēdā iudęum Symonem noīe amicū ſuum: genere cipriū
magū mittens ad eā: ſuadebat: ut derelicto uiro nuberet ei: ꝓmittens eā beatā fieri. Illa
uero non benefaciēs: & declinare uolens inuidiā beronicis ſororis ꝓpter pulchritudinē
ſuā: tranſcendere paternā ſolēnitatem flexa eſt: & felicis nuptias eſt ſecuta. Ex quo ſuſ
ceptū filiū uocauit ad agrippā. Sed quēadmodū iſte iuuenis cū uxore p incendiū bebii
mōtis tēporibus titi cæſaris deperierit: poſtea declarabimus. Beronices uero poſt hero
dis mortē q eius fuerat maritus & patruus: multo tpe uiduata: fama diſcurrēte: qa cū fra
tre coiret ſuaſit polemoni regi licię: ut circumciſus eā haberet uxorē. Sic enī iudicabat fal
ſas oblocutiōes poſſe mōſtrari. Polemon aūt flexus ē: maxime pp diuitias eius. Nō mul
to tamen poſt coꝝ nuptię pmanſerunt: ſed beronice ꝓpter nimietate coitus ut dixerunt

polemonẽ dimiſit. At ille ſolutis nuptiis: ẽt ſolẽnitates iudæoꝝ pariter dereliquit. Eodẽ
uero tp̃e & Maria repudians Archelaũ: cõiuncta eſt Demetrio alexãdrino: iudæo gene-
re & diuitiis ualde claro: tũc.n. & Alabarches erat. Suſceptũq; ex illo filiũ. agrippæ uo-
cabulo nũcupauit. Sed de ſingulis hoꝝ ſubtiliter poſtea declarabimus. Cap. XV.

Laudius interea Cæſar defunctus eſt: cũ imperaſſet ãnis tribus & decẽ: & mẽſi-
c bus. viii. diebus. xx. Eſt autem ſermo quorũdam: quia ab uxore Agrippina fuerit
ueneno perẽptus cuius Agrippinæ pater fuit germanicus cęſaris frater: uir autẽ
eius Domitius Aenobarbus nobiliſſimus romanorũ. Quo moriẽte: uiduatã multo tp̃e
Claudius duxit uxorem: habentẽ filiũ: q patris nomĩe Domitius uocabatur. Claudius
ergo ꝓpter zelum agrippinæ: meſſalinam peremit uxorẽ: ex qua filios habuerat. Brit-
tãnicum & octauiã. Erat aũt ei & antonia filia ſenior prima uxore nomĩe petina. Octa
uiã itaq; deſponſauit neroni: ſic enim eũ poſtea uocitauit: cũ cęſar eũ filium adoptaſſet.
Agrippina aũt metuens ne britanicus creſcens regnũ a patre pcip̃eret: & uolens impe-
riũ ſuo filio pręparare: de morte Claudii ſicut erat ſermo tractauit. Quo mortuo: repẽte
miſit principẽ militię burrũ: & cũ eo tribunos libertorũ ualde p̃potentes: q deducerẽt p
caſtra Neronẽ: & cũ more principis adorarent. Nero itaq; hoc mõ principatu ſumpto
Brittãnicũ quidem ueneno latenter occidit: matrẽ uero ꝓpriam interemit: hoc ei retri-
butiõis munus ĩpendens: nõ ſolũ ꝓ matris officio: ſed ẽt q, ei ſuis machinamentis roma
noꝝ prębuerat principatũ. Peremit ẽt Octauiã ſuam uxorem: multoſq; uiros inſignes:
quaſi inſidias ei feciſſent. Sed de his qdẽ deſino plura narrare. multi nãq; de Nerone hy
ſtorias conſcripſerunt. Quoꝝ qdã ꝓ gratia beneficioꝝ eius neglexere ueritatem: alii ue
ro ꝓpter odiũ & eius inimicitias ſic impudenter mendaciis inuoluti ſunt: ut aperta rep̃-
henſione ſint digni. Mirãdi tñ a me nõ ſunt: qui de Nerone mẽtiti eſſe noſcunt̃: dũ neq;
prioꝝ geſta cõſcribẽter: ueritatem uideant̃ hyſtoriæ cuſtodiſſe: licet circa eos neq; odiũ
habuiſſe noſcantur: cũ longis poſt eos temporibus extiterunt. Sed de his qdẽ q ueritatẽ
hyſtorię ꝓuidere nolunt: liceat ſcribere ſicut uolunt. Probant̃ enim hoc habere grauiſſi
mũ. Nos autem propoſitum ueritatis: perfectionẽ præſentis negocii breuiter compre-
hendere nitimur: & quę nobis iudęis euenerunt enunciamus nõ negligentes aut calami
tates: aut delicta reſerare ſtudentes. Reuertar igitur ad narrationẽ caſuũ gentis noſtrę.
Primo itaq; imperii Neronis anno: moriente aziazo amaſorum rege: frater eius ſucceſſit
in pricipatu. & minoris armenię p̃ſulatus Ariſtobolo Herodis regis calcidei filio a Ne-
rone commiſſus eſt. Sed Agrippę donauit Cęſar partem quandã galilęę tyberiadis te-
trarchiæ præcipiens: ut ei eſſet ſubiectus: deditq; ei & Iuliadem ciuitatem: trãs fluuium
conſtitutam: & uicos cira eam poſitos. xiiii. Cap. XVI.

Es itaq; iudęorum crementum ſemper a peiori ſuſcipiebant. Latronum nãq; de-
r nuo & Magorum hominum turbis ſeducentium populum eſt repleta prouin-
cia. Quorum multos quotidie cum latronibus capiens felix necabat: pariter &
Eleazarum diei filium: qui latronum ordinem inſtituerat: per inſidias cœpit uiuũ. Dans
enim fidem: quia nihil mali ſuſtineret: flexit eum ad ſe uenire: quem uinctum romam di
rexit ad Cæſarem. Habens autem inimicicias felix apud pontificẽ Ionathan: eo q, eſſet
pius: & ab eo moneretur: ut rebus iudęorum melius preſideret: ne querelam a plebe ſuſ-
ciperet: cum populus petiſſet a cęſare: ut ipſe in iudęam dirigeretur adminiſtrator: occa
ſionem quærebat per quam remoueret eum: qui uideretur ei ſępius importunus. Graue
nãq; eſt nocere uolentibus ſi crebrius arceantur. Pro hac igitur cauſa fœlix fideliſſimum
amicorũ Ionathę quendam nomine Ioſeph: genere hieroſolymitã: multarum pecunia-
rũ promiſſione flexit: ut ſuper Ionatham latrones induceret: qui eum uita priuarent. Ille

autē ſumpto conſilio hoc mō ꝑ latrones necē illius appetiuit. Aſcenderunt qdā eorum
ad ciuitatē: quaſi adoraturi deū: gladioſq; ſub ueſte portātes: & ꝑmixti populis: pereme
rūt eū. Cūq; mors eius inulta remanſiſſet: deceterro cū oī fiducia latrones in feſtiuitati
bus aſcēdebāt: & gladios abſconſos habentes: quos uolebāt inimicoꝝ ꝑmixti populis
ꝑimebant: & nō ſolū in reliqua ciuitate: ſed ēt in tēplo quoſdā interimebant. Nā & ibi
ſæpius cędes facere ꝓſumpſerūt: nihil ſe agere ipietatis exiſtimantes. Ob quā cām arbi
tror ēt deū auerſatū noſtrā urbē & tēplū: uelut nequaq̄ ſuo habitaculo mundū tradidiſ
ſe romanis: & ut purgatio fieret ciuitatis: ignē & ſeruitiū intuliſſe: dū uellet nos cū uxo
ribus atq; filiis crebris caſtigare calamitatibus. Opera itaq; latronū hoc iplebant ſocie
re ciuitatē. Magis uero & ſeductores populos ſuadebāt: ut eos in heremū ſequerēt: dicē
tes ſe dei ꝓuidētia ſigna & ꝓdigia monſtraturos. Multiq; in hac inſipientia flexi ſuppli
cia ꝑtulerūt: quoniā dū ad hoc acceſſiſſent: a fœlice puniti ſunt. Cap. XVII.

Oc enī in tpe uenit aliqs ex ægypto in hieroſolymā dicens ſe eſſe prophetā & ꝑo
h pulari multitudini ꝑſuaſit: ut cū eo ad montē qui dicit̄ oliuarum poſitū e diuerſo
ciuitatis ꝓcul ſtadiis. v. conſcenderent: uelle dicēs eis exinde monſtrare: qa eo ui-
uente hieroſolymorū muri corruerent: unde ingreſſum eis faciendū eſſe ꝓmittebat. Fœ
lix aūt dum hæc audiſſet: iuſſit militibus ut arma ſumerēt. Quo facto cum multis eque
ſtribus impetu facto ab hieroſolymis irruit ſup eos: quadringentos quidem eoꝝ gladiis
interemit. ducentos uero uiuos cœpit: ipſe autem ęgyptius lapſus fuga diſparuit. Rurſus
itaq; latrones populū contra romanoꝝ ꝑlia cōcitabant ſuadentes: ne eis ſubiacere debe
rent: & ſibi reſiſtentiū uicos incendebant atq; diripiebant. Cap. XVIII.

Nter hæc aūt iudæi habitatores cęſareæ: contra ſyros ꝓ eqtate ciuilitatis hmōi ſe
i cere ſeditionē. Iudęi nāq; primos ſe eſſe dicebant eo q̄ cōditor cęſareæ rex Hero
des de genere fuerit iudęoꝝ. ſyri uero de Herode quidē ita eſſe profitebantur: di-
cebant autem cæſaream ſtratonis turrim primitus uocitatam: & tunc nullum habitato
rem ipſius ciuitatis fuiſſe iudęū: Hęc audientes ꝑfecti ꝓuincię: ſumenteſq; ex utraq; par
te ſeditionis auctores: plagarum affecere uulneribus: & tempeſtatem litis eoꝝ ad breue
tpꝰ hoc opere ſedauerunt. Rurſus quoq; iudæi habitantes in ciuitate: diuitiis cōfidentes:
& propterea ſpernentes ſyros: blaſphemiis ſtudebant eos ad iurgia denuo ꝓuocare. Illi
uero pecuniis qdē minores: ſed ſapientia fortiores dū multi cæſarienſium & ſebaſtenorū
ſub romanis ibidē militarēt: pauco tpe & ipſi iudęis iniurias ſermonibus inferebāt. Poſt
alterutros ſe ita lapidauerunt donec ex utraq; parte uulnerati conciderent: uerūtn̄ uice-
re iudęi. Fœlix aūt cū uidiſſet belli mō eoꝝ eſſe certamen: metuens petebat iudęos: ut a
lite ceſſarent. Quibus nō audiētibus milites armatos miſit: & multos qdē eorum pere-
mit: plurimos aūt uiuos cœpit: & domos quorūdā multis pecuniis refertas expilari mi
litari irruptiōe ꝑmiſit. Iudæoꝝ uero modeſtiores & dignitate nobiliores: metuentes pro
ſemetipis rogauere fœlicē: ut milites miſſa turba reuocaret: eiſq; decetero ꝑceret. Quod
fœlix facere eoꝝ ꝓcibus acquieuit. Hoc itaq; tpe: rex Agrippa dedit pontificatū hyſma
heli filio Siab. Exorta eſt enim & pōtificū cōtentio cōtra ſacerdotes & hieroſolymitarū
primates. Vnuſquiſq; enī eoꝝ cateruas ꝓcaciū & ſeditioſoꝝ hoīum colligēs: uidebatur
eſſe princeps. Et conferentes ſemetipſos ad lites: alterutris derogabant: & ſe lapidibus
obruebant. Qui autem ꝓhiberet nō erat: ſed ut in ciuitate ſine ꝓſule: audaci poteſtate ab
omnibus talia gerebantur. Tantam ſiquidem impudentiam atq; ꝓſumptionē pontifi-
ces obtinuerant: ut etiam ſeruos ſuos ad areas deſtinare ꝓſumpſerint: q decimas ſacerdo
tibus competentes auferrēt. Vnde fiebat: ut ſacerdotes per inopiam deperirent. Sic enī
in quietorum uis oppreſſa grauitate iuſtitię præualuerat. Cap. XIX.

[p]Ortio ſiquidē ſeſto directo a Nerone ꝑ ſucceſſione fœlicis primi iudæorū cæſareā habitantes:aſcenderunt romā:accuſaturi fœlicē.Qui ſine dubio poterat pœnas exoluere ꝑ leſione iudęorū:niſi plurimum cinero pro fratris pallantis pręcibus indulſiſſet; cui tunc honorem maximum impendebat. Interea primates ſyrorum cæſarienſium Berillo pedagogo Neronis:qui officium ſuper græcos habebat:per æpiſtolas multis pecuniis ſuaſerunt:ut a Nerone peteret:daret eis ępiſtolā:per quam ius ciuilitatis quod cū eis habebant iudęi communiter pœnitus non fieri intimaret.Berillus ergo imperatorem rogauit atq; promeruit:ut huiuſmodi ſcriberetur epiſtola:quę tamē genti noſtrę poſtea ingentium malorum fuit occaſio.Agnoſcentes nāq; iudęi cæſarienſes:quę fuerant ſcripta pro ſyris : tantas ſuſcitauere ſeditiones:donec bella ſuccederent. Feſto igitur in iudæam ueniente contigit ut ꝑuincia a latronibus uaſtaretur & uici oēs incenderentur.præcipue nāq; ſiccarii abundabāt utentes gladiolis magnitudine ſimilibus perſicorum enſium: cum ſummitatibus obuncis : & quales ſunt romanorum ficæ: quibus etiam uocabulum ſiccariorum latrocinantes habuerunt.Hii nāq; latenter permixti:in feſtiuitatibus populorum ſicut prius diximus ad ciuitatem pro cultura diuina conuenientium:quos uolebant facile perimebant.Sępius etiam cum armis ad uicos inimicorum uenientes diripiebant:& cuncta pariter concremabant.Interea diuerſis rebus turbata ꝑuincia: Seſtus multitudinem deſtinauit equeſtrium atq; pedeſtrium:ſuper populos qui decepti fuerāt a quodam mago:ſalutem eis:& malorum requiem promittente:ſi eum ſequi in deſertum contenderent.Quo facto:& ipſum ſeductorem & ſeductos: irruentes qui miſſi ſunt occiderunt. Cap.XX.

[h]Oc tpe rex Agrippa fabricatus eſt edificium magnitudine ualde ꝑcipuum:in palacio hieroſolymorꝝ: iuxta theatrū.Quod palaciū factū eſt olim a filiis Aſamonei:in loco eminenti poſitū.Quod ēt uolentibus ciuitatē reſpicere delectabilem conferebat aſpectum:unde rex inclinatus:inſpiciebat ea q̄ gerebantur in templo.Hæc itaq; uidentes hieroſolymorū primates grauiter habuerunt.Non enim patriū erat:ut ea quæ fiebant in templo:& maxime cū ſacra diſpēſaretur:aliqs exceptis ſacerdotibus aſpiceret.Quapropter parietē excelſum edificauerūt circa ędē:quę erat in interiori ſacrario ad occidentē uerſa.Hic ergo paries non ſolū triclinii regalis aſpectū abſtulit:ſed ēt occidentalis porticus quę erat in exteriori tēplo: ubi cuſtodias in feſtiuitatibus propter tēplū habere romani ſolebant.in his igitur indignatus rex Agrippa:& pręcipue Seſtus ꝑfectus:p̄cepit eis: ut opus edificatū repente deſtruerent.At illi rogauerūt ut eis poteſtas daretur: quatenus ob hoc legatos dirigerēt ad Neronē:dicentes nō ſe uitā habituros:ſi q̄dā pars tēpli deſtrueretur.Tunc ꝑmittente ſeſto:miſerunt de ſuis primatibus decem: ſimul & hyſmaelē pontificē:& helchiā gazophilacē.Nero aūt audiens eos:non ſolum ueniā geſti operis condonauit:ſed ēt edificiū manere ꝑmiſit:hoc beneficiū pōpeię coniugi religioſæ: ꝑ iudæis ſupplicanti condonans.Qui decē qdē q uenerant redire p̄cepit: helchiā uero & hyſmaelē obſidū loco retinuit.Rex igiť hęc agnoſcens pontificatū dedit Ioſeph filio Symonis pōtificis:qui cognomen habebat cadis.Porro Cęſar miſit Albinū in Iudeā pręfectū:mortē ſeſti cognoſcens.Rex aūt denuo Ioſeph qdē pontificatu priuauit:& Anani filio q & ipſe Ananus uocabatur eius ſucceſſionē dedit.Hunc etenim ſeniorem Ananum dicunt fuiſſe fœliciſſimum:filios namq; habuit:qui omnes dei pontificatu ſunt functi:dū & ipſe primitus hunc honorem plurimis temporibus habuiſſet: quod nulli pontificum apud nos ꝑueniſſe dinoſcitur.Ananus autem iunior cum pontificatum ſuſcepiſſet:erat uehemēter aſperrimus & audax:ſecta ſadduceus:qui circa iudicia ſunt ultra omnes iudæos ualde crudeles:ſicuti iam declarauimus. Cap.XXI.

Vm ergo huius ſecte Ananus eſſet:credens ſe iueniſſe tp̄s oportunū: Sexto mor
c tuo & Albino in itinere conſtituto:concilium fecit iudicū:& quoſdā deducēs ad
ſemetipſum inter quos & fratrē Ieſu q dicitur Chriſtus:nomine Iacobū:quaſi cō
tra legē agentes accuſans: tradidit lapidandos. Qui autem uidebantur moderatiſſimi
eſſe ciuitatis:& circa legis integritatē habere ſollicitudinē:grauiter hæc tulere:miſerūtq;
latenter ad regē:rogātes eū:ut ſcriberet Anano:ne talia pperraret:cū neq; prius recte fe
ciſſet. Quidā uero eorū ēt Albino occurrerūt: ab Alexandria uenienti:eūq; docuerunt:
qa non liceret Anano p̄ter illius uoluntatem congregare conciliū. Albinus aūt eorum
ſermonibus flexus:cū iracūdia ſcripſit Anano:interminatus eū pœnas exoluere. Qua-
propter & rex Agrippa ſublato ei pontificatu:q tribus habuerat mēſibus: Ieſum dānei
filiū in eius loco cōſtituit. Cūq; Albinus in hieroſolymitarū ueniſſet urbē: oī ꝓuidentia
niſus eſt ut ꝓuincia pacē haberet:& ideo ſiccariorū plurimos interemit. Pontifex igitur
Ananus p ſingulos dies ad meliorē gloriā cōſcendebat & fauorē ciuiū habebat pariter
& honorē. Erat enī locuples:& quotidie Albinū atq; pontificē muneribus cōplacabat.
Habuit aūt famulos ualde laborioſos:q cū ꝓcacibus conuerſati uiris:pgentes ad areas
ſacerdotū decadas accipiebant:tū facientes: & non abſtinentes a cæde nō dantiū:ſed ēt
alii pontifices ſimilia ſeruorū illius peragebant:cū nullus utiq; ꝓhiberet. Quapropter
ſacerdotes q olim ex decadis alebant̄:tunc inopię neceſſitate deficiebant. Rurſus igit̄
ſiccarii feſtiuitatis tp̄e noctu ciuitatē ingredientes:cōprębenderunt unū ſcribā magiſtra
tus Eleazari filiū Ananiæ pontificis:& alligantes eduxerunt e ciuitate. Deinde mittētes
ad Ananiā:dixerūt ita ſeſe ſcribā remiſſuros ad eū:ſi albino ſuaderet:ut decē uiros quos
ex eis cœperat:& uinctos habebat abſolueret. Ananias āt ꝓpter neceſſitatē Albino ut
hæc faceret pſuaſit:quod opus maximorum maloꝝ fuit initium. Latrones nāq; ſemper
moliebantur ut aliquos familiarium caperent annanię:quos non aliter:niſi quoſdā ſica
riorum reciperent:dimittebant. Cūq; numerus eorum iterum acreuiſſet: capta fiducia
rurſus prouinciā affligebat. Hoc itaq; tēpore rex Agrippa Philippi cæſareā amplius fa
bricatā: ad honorē Neronis nerodiā appellauit:& Beriçiis theatrū pecuniis multis in-
ſtructū annalibus ſpectaculis cōdonauit:innumeras illic expenſas efficiens. Frumenta
nāq; populo copioſa:& oleū opulenter exhibuit:& oēm pariter ciuitatē ſtatuarum pul
chritudine:& antiquoꝝ imaginibus exornauit:& pene omne decus regiū ibi migrauit.
Quapropter creſcebat aduerſus eū odiū ſubiectorū eo q illorū pompam auferēs:orna
ret extraneā ciuitatē. Ieſus aūt gamelielis filius a rege ſucceſſionē pontificatus accepit:
ieſu dānei honore priuato:& ꝓpterea ſeditio inter alterutros orta eſt. Facientes enī colle
ctionē prauoꝝ hominū:frequenter uſq; ad lapides blaſphemiis p̄cedentibus inciderēt.
Ananus autē pręcellebat eos; quādo diuitiis ſuis paratos accipere pecūias redimebat.
Cuſtobarus enim & Saul maximā ei multitudinē congregabant:cum eſſent de genere
regio:& ꝓpter agrippę conationem populi fauorem haberēt:uolenti ſcilicet iura & res
infirmorum diripere præparati. Ex quo præcipue contigit noſtram ciuitatem languere
magis:cum utiq; res eius ad peiora proueheretur. Cap. XXII.

Lbinius itaq; cū audiſſet ſibi ſucceſſorē geſſiū florū fuiſſe directū: uolēs aliquid
a hieroſolymitis p̄ſtare:ꝓducens uinctos qui erant indubitāter morte digni eos p̄-
cepit occidi. Alios aūt q ex parua quęrela tenebātur in carcere:pecuniis ſumptis
abire p̄cepit:& ita geſtum eſt:ut carcer quidem purgaretur a noxiis:ſed ꝓuincia latro-
nibus impleret̄. Interea ex tribu leui quicūq; erāt hymnorum dictores:pſuaſerunt regi
ut facto cōcilio eis cōcederet quatenus ſtola linea proxime ſacerdotibus uterentur eius
regna decere dicentes:ut memoriā de nouitate introducta pręciperet. Quod petentes:

ípetrauerűt. Rex eteni cű uoluntate eorű q concilio pſidebant hymnidicis hoc cőceſſit·
ut poſita ueſte prima, linea ſicut uoluerant uterent. Oia cőtraria paternis legibus age
banť:qbus ſpretis nou poterant pene non ſolui. Igiť cű iá tunc ét templű uidereť eſſe
pfectű:& ciues cőſpicerét:artifices ultra decé & octo milia uacantes operibus & labore
indigentes unde mercedes acciperét:qbus ſcilicet ex opere tépli aliméta miniſtrabanť
pecuniaſq; repoſitas ppter timoré romanorű habere non ualere:tunc habito cőſilio:ut
cura habereť artificű:& eis potius liceret expendi theſauros:quando ſi una hora qlibet
operareť mercedes acciperet:regi perſuaſerunt:ut orientalé porticű altius eleuaret. Erat
aűt hęc porticus in exteriori téplo poſita in conualle pfunda quadringentorű cubitoꝝ
parietes habens:ex lapide quadrato alboq; cőſtructos:Singulorű eni lapidű erat lőgitu
do cubitoꝝ uiginti:altitudo uero ſex:opus Salomonis regis:q primitus téplű oé cőſtru
xit. Rex aűt dű ei a Claudio tépli fuiſſet cura cőmiſſa:iudicans qa oís operis diſtructio
qdé eſſet facilis inſtructio uero difficilis: & pcipue ad hanc porticum & tpe & copioſis
pecuniis opus eſſet:hoc qdé ſupplicantibus fieri denegauit ciuitaté uero ſterni albo lapi
de non phibuit. Ieſu aűt filio Gamalielis pontificatű priuato dedit hűc honoré Mathię
theophili:ſub cuius pontificatu:& bellű romanorű contra iudæos ſumpſit initiű. Neceſ
ſariű inter hæc credo & hiſtoriæ pſenti eſſe conueniens: narrare de pontificibus quő in-
choauerunt:& qbus fungi hoc honore pmiſſum eſt:& quanti fuerunt uſq; ad belli finé.
Primű itaq; oíum dicunt aaron fratré moiſeos pontificatum ſumpſiſſe diuinű: quo mo-
riéte ſucceſſiſſe mox filios:& ab aliis eorű denuo liberis honoré unius diſtributű. Vnde
legittimű eſt nullű poſſe pontificatű pcipere:niſi de ſanguine fuerit aaron:ex alio náq;
genere neq; ſi in regno cőſtitutus ſit:pontificatű pőt adipiſci. Fuerűt itaq; oés ab aaron
ſicut diximus primo uſq; ad finaſum q belli tpe p diſcordiá pőtifex ordinatus eſt:nume
ro. lxxxiii. Ex qbus in deſerto téporibus moiſeos conſiſtente tabernaculo quod moiſes
deo dicauit:uſq; dű ad iudęam populus aduenisſet:ubi Salomon rex edificauit téplum:
pontificatű habuerunt uiri numero. xiii. Primi náq; douec uitam finirent morte: habe-
bant inerumpibiliter hunc honoré, poſtea uero etiam uiuentibus ſucceſſio præbebatur:
Sed hii quidem. xiii. aaron exiſtentes ex genere:per ſucceſſioné ſumebát honorem. Fuit
aűt hæbreorum reſpublica primo quidem ſub populi poteſtate: poſt hoc aűt ſub unius
principatu ſita:tertio uero ſub regibus. Tempus ergo quo iſti. xiii. habuere principatű:a
die qua ęgyptű patres noſtri moiſe duce reliquerunt:uſq; ad ędificationé tépli quod Sa
lomon rex hieroſolymorum in urbe couſtruxit:fuit annorű. xii. & ſexcentorű. Poſt illos
itaq;. xiii. pontifices. decé & octo alii hanc tenuere poteſtaté:a Salomonis regis tempo
ribus hieroſolymis ſibimet ſuccedétes:uſq; ad aduentű Nabuchodonoſor babylonioꝝ
regis:q caſtrametatus eſt aduerſus urbé:téplum quidem concremauit: genté uero no-
ſtrá in babyloniá migrauit:& pontificé Ioſedech captiuum duxit. Tempus enim ponti
ficatus hoꝝ quadringentorű. lxvi. fuit annorű:menſium ſex: dierumq;. xx. cű utiq; iudęi
ſub regibus eſſent cőſtituti. Poſt tempus aűt annoꝝ. lxx. captiuitatis geſte per babylo-
nios cyrus perſarű rex dimiſit ex babylonia iudæos ad propriam remeare terrá:atq; con
ceſſit téplű edificare captiuis. His itaq; remeantibus: Siſon pontificatű ſumpſit: & ex
eius genere alii. xv. uſq; ad tpſ regis Antiochi:q uocabatur eupator hűc habuere pſula-
tű. Conuerſabať aűt populari poteſtate annis quadringentis. xiiii. primuſq; Antiochus
qué pdiximus:& priceps eius militiæ lyſias:oniá cui erat Menelaus cognoméntű pőtifi
catu depoſuerunt:perimentes eű in heroea & conſtituerunt pőtificé Ioachim ex genere
qdé Aaron: nő autem ex iſta domo. Propterea autem & Onias defuncti fratuelis & no
mé referés patris:ueniens i ægyptű Ptolomei philometoris amicus effectus & Cleopa

tre eius uxoris:ſuaſit eis:ut ſecundũ heliopoliticá legẽ deo conſtituerent templũ: hiero
ſolymitano ſimile:& cũ pontificem ordinarent. Sed de tẽplo apud ęgyptum edificato:
ſępius declarauimus. Ioachim uero cũ tribus annis habuiſſet pontificatum defunctus
eſt cui nemo ſucceſſit:ſed per annos.vii.ciuitas fuit ſine pontifice. Igitur Ionathas frater
iudę machabei ipſo tpe ſuſcepit põtificatum quem tenebat.iiii.annis. Quo per inſidias
moriente dolo Triphonis:ſicut ſuperius iam quodã loco narrauimus: accepit hunc ho
norẽ Symon germanus eius. Huic ꝑ dolũ quoq; generi in conuiuio morienti:filius ſuc-
ceſſit Hircanus. Qui cũ tenuiſſet pontificatũ annis.xxxi.in ſenectute moritur cũ & põ-
tificatũ tenuiſſet & regnũ. Quo defuncto:Ariſtobolus eius maior filius ei ſucceſſit:qui
primus ſibi diadema impoſuit:ac poſt annum moritur. Cuius uxor alexandra fratrem
eius alexandra conſtituit in regno. Alexander aũt:cum & regnaſſet:& ſacerdotium te-
nuiſſet annis.xxvii.uita priuatus eſt:alexandræ coniugi pręcipiens: ut ipſa pontificẽ or
dinaret. Quę pontificatum quidem Hircano ſuo filio dedit: regnum uero ipſa retinens
annis.ix.defuncta eſt. Cuius filius Hircanus per tempus pontificatum obtinuit. Poſt
mortem nãq; alexandrę:dimicauit aduerſus eũ frater eius Ariſtobolus:& dum uiciſſet:
illum quidem pontificatu remouit:ipſe uero & regnũ tenuit:& dei pontifex fuit. Huius
anno tertio regni: menſe ſimiliter tertio:ueniens Pompeius:& hieroſolymitarum ciuita-
tẽ forti dimicatione deuincens:ipſum quidem romę cũ filiis uinctum miſit:Hircanum
uero denuo in pontificatu reſtituit:quẽ gentis quidem pręſidatum habere permiſit: dia
demate uero uti ꝓhibuit. Habuit aũt Hircanus hanc poteſtatem ſuper nouem priores
alios annos.xl. Barzafranes autem & pacorus pthiæ potentes:tranſeuntes eufratem:&
pugnantes aduerſus Hircanũ:ipſum quidem cęperunt:Ariſtoboli uero filium Antigo
nũ conſtituere regẽ. Qui dũ tribus annis & menſibus totidem tenuiſſet regnum: Soſ-
ſius & Herodes obſederunt eum:captumq; tranſmiſerunt Antonio:Antonius uero de-
functũ Antiochię trucidauit. Herodes uero cõmiſſo regno ſibimet a romanis nequaq̃
conſtituit ex genere Aſamonei pontifices:ſed quibuſdam ignobilibus & qui ſolummo
do de ſacerdotibus eſſent pręter Ariſtobolum tribuit hũc honorem. Ariſtobolum nãq;
filium Hircani:qui a parthis captus fuerat: pontificem conſtituens: ſororem eius ma-
riannem duxit uxorem. Ob quam rem fauorẽ populi ſibimet collocauit: ꝓpter Hircani
memoriã. Deinde metuens:ne cuncti ad Ariſtobolũ declinarent:eũ in hierico ſuffocari
dolo machinatus eſt eum nataret:ſicuti iã declarauimus. Poſt hũc aũt nequaq̃ alicui ex
genere Aſamonei pontificatus tribuit poteſtatẽ. Similia quoq; geſſit in conſtitutione ſa
cerdotũ Archelaus Herodis filius:pariter & romani poſtea ſuper iudęos obtinentes ipe
riũ. Sunt ergo uiri qui ab Herodis tẽporibus pontificatũ habuerũt uſq; ad diẽ qua titus
templũ & ciuitatẽ capiens concremauit: cuncti ſimul uigintinouẽ. Tempus aũt horũ:
anni ſunt centũ & ſeptem. Quorum qdã conuerſati ſunt ſub Herodis regno:& filii eius
Archelai. Poſt horũ uero mortẽ populi qdẽ poteſtate cũcta gerebantur:ꝓſulatũ tamen
gentis pontifices obtinebant. Hęc ergo de pontificibus dicta ſufficiãt. Geſſius itaq; Flo
rus miſſus a Nerone ſucceſſor Albino:plurimis malis iudæos attriuit. Erat nanq; gene
re Dazonius:habuit autem uxorem nomine Cleopatram:quę dum eſſet amica Põpeię
Neronis uxoris:& malignitate marito non minor:per eam uir eius infulas huius digni
tatis adeptus eſt. Sic autem Florus circa poteſtatem malignus fuit & uiolentus:& præ
magnitudine malorũ eius Albinũ quaſi beneficii largitorem iudæi laudarent. Ille nãq;
malignitatẽ celabat:& ne pœnitus deprehenderet̃ a turba quodãmodo ꝓuidebat. Geſ
ſius aũt Florus quaſi ad docendam nequitiã miſſus iniquitates ſuas in gentem noſtram
aperta malignitate operabat:neq; direptioni parcẽs:neq; modũ iniuſti ſupplicii derelin

quens.Erat enim inflexibilis ad miſerandũ:& oĩbus lucris auarus q ẽt in latronũ dire-
ptione cõmunicabat.Sine timore nanq; multi ad hoc accedebãt cũ illius pmiſſione: ut
de ſua ſalute minime cogitarent.Quod opus non erat mediocriter cõdolendũ.Quapro
pter infoelices iudæi cũ non ualerent uaſtationes ſuſtinere latronũ:cogebantur a ppriis
ſolẽnitatibus recedẽtes cuncti diffugere:ut melius ubicũq; liceret apud alienigenas ha
bitarẽt.Florus igiť fuit qui nos cõtra romanos bellũ fecit aſſumere: melius iudicans ci-
tius q̃ paulatim:& p tpa nos pire.Initiũ qppe ſumpſit hic pliũ ſecundo qdem ãno ãmi-
niſtrationis flori.xii.aũt Neronis imperii.Sed ea quidem quæcũq; aut facere coacti ſu-
mus:aut pati:pfecte ſcire poterũt qui legere uoluerint libros a me de iudaica dimicatiõe
conſcriptos.¶Hic igiť ponã terminũ antiquitatis hiſtoriæ:poſtq̃ ẽt bellum cœpi con
ſcribere.Continet autẽ hoc opus a prima hominis natiuitate traditionẽ uſq; ab.x.annũ
neronis imperii.Ea ſiqdem q̃ nobis iudęis prouenerũt in ægypto:& Syria:Paleſtina:&
quæcũq; ppeſſi ſumus ab aſſyriis & babylonüs:uel circa nos Perſe ſeu Macedones ege
runt:& poſt eos romani;ſicuti reor ſunt cũ integritate cõpoſita.Niſus ſum aũt ẽt deſcri
ptione cõſeruare:qui per annos duo milia cõſtituti ſunt. Conſcripſi ẽt ſine errore ſucceſ
ſiones regũ:actus eoꝝ:& cõuerſationes enuncians:& monomarchorũ poteſtates enar
rans;ſicut ex ſacris libris de rebus oĩbus deſcriptio cõtineť.Hoc enim i principio hiſto-
rię me facere compromiſi.Dico ſiquidẽ cũ fiducia:operc iã perfecto:qa nullus alter licet
uolũtatẽ habuerit:neq; iudęus:neq; alienigena potuit hoc negociũ gręcis ita ſubtiliter
explanare.Habens enim indubitanter a cõgentilibus meis maximã eruditionẽ noſtræ
prouinciæ ẽt gręcas ſtudui litteras adipiſci.Artis nãq; grãmaticę experimentũ ſumpſi:
integritatẽ uero prolationis uerborũ:poſſidere me paterna conſuetudo phibuit:quippe
cũ apud nos nõ recipiant eos: qui elocutionẽ multarũ gentium didiciſſe noſcũtur eo q
cõmune putem hoc officiũ non liberis tantũmodo ſed ẽt uolentibus ſeruis. Sapiẽtiam
uero illos teſtanť habere tantũmodo:qui leges ſub integritate cognoſcunt:& uirtutem
ſacrarum litterarũ interpretari poſſunt.Propterea multis in hoc ſtudio laborãtibus: uix
duo qdẽ aut tres adepti:& laboꝝ fructu repente potiti ſunt. Nõ erit forſan inuidioſum
etiã de genere meo:& uitę actibus poſtea breuiter enarrare. In his ergo dicere ulterius
de antiquitate ceſſabo:libris exiſtentibus.xx.habentibus uero.lx.milia uerſuũ. Et ſi di-
uinitas cõceſſerit: p diſcurſum:cõmemorabo rurſus & cauſas belli:& eorum quæ ad p̃-
ſentẽ pertinent diẽ:q eſt tertiidecimi qdẽ anni Domiciani cæſaris principatus: mihi aũt
a natiuitate quinquageſimi & ſexti.Propoſui quoq; uobis conſcribere noſtras etiã ideſt
iudæorũ ſectas:in.iiii.libris:de deo eiuſq; ſubſtantia:& de legibus & cur ſecundum eas
aliud facere permittimur:aliud phibemur. FINIS.

IMPRESSVM MEDIOLANI APVD ALEXANDRVM
MINVTIANVM LVDOVICO HORNK ID IN PRIMIS
SVADENTE.ANNE A SALVATORIS NOSTRI NATA
LI.MDXIIII.DIE.X.IANVARII.

[illegible]

Flauii. Ioſeppi Mathathię filii hębrei genere Sacerdotis ex Hieroſolymis De bello Iudaico in libros ſeptem Prologus per Ruffinum Aquileienſem traductos.

Liber Primus.

QVoniam bellum quod cum Romanis geſſere Iudęi omnium maximum quę noſtra ætas uidit:quæq; auditu percepimus ciuitates cum ciuitatibus:genteſue commiſiſſe cum gentibus, quidam non quod rebus interfuerint:ſed uana & incongrua narrantium ſermones auribus colligentes oratorum more perſcribunt: Qui uero preſto fuerunt aut Romanorum obſequio:aut odio iudæorum contra fidem rerum falſa confirmant:ſcriptis autem eorum partim accuſatio: partim laudatio continetur:nuſquã uero exacta fides reperitur hiſtorię, Iccirco ego ſtatui quæ retro barbaris antea miſi:patria lingua digeſta, Græca nunc his qui Romano reguntur imperio exponere. Ioſeppus Mathathiæ filius Hæbreus genere:ſacerdos ex Hieroſolymis: qui & in initio cum Romanis bello conflixi:poſteaq; geſtis:quæ neceſſitas exegit interfui. Nam cum hic ut dixi motus exortus eſſet grauiſſimus, Romanum populum domeſticus morbus habebat: Iudæorum autem qui ætate ualidi & ingenio turbulenti erant manu ſimul:ac pecunia uigentes adeo temporibus inſolenter abuſi ſunt : ut pro tumultus magnitudine hos poſſidendarum ſpes:illos amittendarum partium orientis metus inuaderet. Quoniam iudei quidem cunctos qui trans Euphraten eſſent:gentiles etiam ſuos ſecum rebellatores eſſe crediderant : Romanos autem & finitimi Galathæ irritabant:nec manus celtica quieſcebat:diſſentionumq; erant plena omnia poſt Neronem: & multos quidem Reges tempus adhortabatur. Lucri autem cupidine pars militaris mutationem præſentium deſiderabat. Itaq; indignum eſſe duxi errantem in tantis reb9 diſſimulare ueritatem:& Parthos quidem ac Babylonios Arabumq; remotiſſimos: & ultra Eufraten gentis noſtrę incolas:itemq; Adiabenos mea diligentia uere cognoſcere unde cœpiſſet bellum:quantiſq; cladibus conſtitiſſet:quoue modo deſiiſſet. Græcos uero & Romanos qui militiam ſecuti non eſſent figmentis ſiue adulationibus captos iſta neſcire:atq; in hiſtorias audent ea inſcribere:qui præter hæc(ut mihi quidem uidetur) quod nihil ſanum referunt, etiam de propoſito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos oſtendere, Iudeorum res extenuant:& in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo quonam pacto magni eſſe uideantur:qui parua ſuperauerint. Et neq; longi tẽporis eos pudet:quo bellum tractum eſt:neq; multitudinis Romanorum: quam in ea militia labor exercuit. Neq; ducum magnitudinis:quorum profecto gloria minuetur: ſi cum multum pro Hyeroſolimis deſudauerint, reb9 pereos geſtis aliquid derogetᷣ. Nec tamen ego contentione romanas res extollentium gentiles meos amplificare decreui: ſed facta quidem utrorumq; ſine ullo mendacio proſequatur. Dicta uero de factis reponam:dolori atq; affectioni meę in deflendis patrię cladibus indulgens. Nam quod domeſticis diſſentionibus eſt euerſa:& in templum ſacroſanctum inuitas Romanorũ manus:atq; ignem iudeorum tyranni traxere, teſtis eſt qui eam uaſtauit ipſe Cęſar Titus per omne bellum miſeratus quidem populum : q a ſeditioſis cuſtodiretur. ſępe autem conſulto differri paſſus ciuitatis excidiũ:protracto obſidionis ſpatio:dum belli pœniteret auctores. Quod ſiquis me aduerſus tyrannos:eorumq; latrocinium accuſatorie putet loqui:uel patrię miſeriis ingementem calumniati pręter legem hiſtoriæ, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim quę romano imperio parent : ſolam noſtram ciuitatem

contigit ad ſummũ fœlicitatis gradũ procedere eamq; ad ultimos caſus deponi. Deniq;
omniũ poſt condita ſęcula res aduerſas: ſi cum iudęoꝝ calamitatibus conferantur ſupe
ratũ iri non ambigo. Et hoꝝ auctor nullus externus eſt: unde nec fieri poteſt: ut a queſti
bus temperetur. Si quis autem durioris miſericordię ſit iudex, res quidem tribuat hiſto
rię: lamenta uero ſcriptori: quãquã merito gręcorum diſertos increpauerim: qui tantis
rebus ſua memoria geſtis: quarum comparatione pręterita olym bella exigua monſtrã
tur, iudices reſident aliorum facundię detrahentes. Quorum & ſi doctrina ſuperant: uo
luntate uincuntur. Ipſi uero Aſſyriorum & Medorum geſta perſcribunt: ueluti minus
recte a ſcriptoribus antiquis fuerint expoſita: cum in ſcribendo tantum eorum uiribus
cędant: quantum ſententię. Erat enim unicuiq; ſtudium, quę uidiſſet facta ſcribere: quo
niam interfuiſſet rebus geſtis efficaciter quod promittebat impleret: mentiriq; apud ſci
entes inhoneſtum eſſe uideretur. Enimuero noua quidem neq; ante cognita memoriæ
tradere: ſuiq; temporis res commendare poſteris, laude ac teſtimonio dignum eſt. Indu
ſtrius autem habetur non qui alienam diſpenſationem atq; ordinem transfert: ſed qui
noua dicendo etiam corpus proprium conficit hiſtorię: Sed ego quidem ſumptu ac la-
bore maximo, qui cum eſſem alienigena, Grecis ſimul & Romanis geſtarũ rerum me
moriam repono. Ipſis autem indigenis ad queſtum quidem ora patent: ac lites: lingueę
q; ſolute ſunt. Ad hiſtoriam uero: in qua uerum dicendũ eſt: ſummaq; ope negocia col
ligenda ſunt, obmuteſcunt: conceſſa infirmioribus neq; ſcientibus licentia ſcribendi res
a principibus geſtas. Honoretur itaq; apud nos hiſtorię ueritas: quę a grecis negligi
tur. Ab origine quidem Iudeos repetere: qui fuerint: quoue pacto ab egyptiis diſceſſe
rint: quaſq; regiones errando peragrauerint: & quas uel quotiens incoluerint: & quem
admodum inde migrauerint, neq; huius eſſe temporis: & pręterea ſuperuacuum exiſti
maui: quoniam multi ante me Iudeorum de maioribus huius gentis ueriſſima compo
ſuerunt: & nonnulli gręcorum, quę illi ſcripſerant patria uoce, proſecuti non multum a
ueritate deuiarunt. Ex inde autem hiſtorię principium ſummã: quo ſcriptores eorum &
noſtri prophetæ defecerunt: & bellum quidem meis temporibus geſtum latius quaq; po
tuero diligentia referam. Quę uero ætate maiora ſunt, ſumme breuiter percurrã. Quo
modo Antiochus cognomento epiphanes deuictis pœnitus Hyeroſolimis cum per tri
ennium ſexq; menſes eam tenuiſſet a Somanei filiis expulſus eſt. Deinde quod eorum
poſteri de regno diſſentientes ad res ſuas occupandas populum Romanũ Pompeiũq;
traxerunt: quoq; Herodes Antipatri filius eorum potentiam depoſuerit auxilio Soſſii:
Quomodo Herode mortuo & Octauião cæſare plebis in eos orta ſeditio eſt: Auguſto
quidem imperante romanis. Quintilio autem Varo in locis degente. Quodq; bellum
anno duodecimo poſt imperium Neronis erupit: quãq; multa per Soſſium acciderint:
quantaq; ad primos impetus armis iudæi perſuaſerint: quoq; modo accolas præmunie
rint: & quod Nero propter Celtii peccata ſummæ rei metuens bello Veſpeſianum pręę
poſuerit: & quod is cũ maximo filiorum iudęam intrauerit: quantumq; romanorum
exercitum ducens: quantaq; manus auxiliorum per omnẽ cęſa fuerit galileã: & ꝙ eius
ciuitates quaſdam uictoria ceperit: alias deditione. Vbi etiã romanorũ in bello diſcipli
nam curamq; rerum: & utriuſq; Galileæ ſpacia: & naturam fineſq; Iudeæ: nec non & pe
culiarem terrę ęqualitatem: lacuſq; & fontes: captarumq; ciuitatum mala cum fide ſi
cut uidi: aut pertuli expediã. Nec etiam miſerias meas cælauerim: cum ſcientibus eas
relaturus ſim. Deinde quod iam feſſis rebus iudæorum Nero quidem morte obierit. Ve
ſpeſianus autem in hyeroſolymam properans imperii cauſa retractus ſit: quæq; ſigna
de hoc ei contigerunt: romęq; mutationes: & ꝙ inuitus a militibus imperator declara

tus ſit.& q; eo diſponendæ reipub.gratia in ægypto digreſſo:iudęorum ſtatus ſeditioni
bus agitatus ſit:quoq; modo tyrannis ſuccubuerint:eorumq; inter ſe diſcordias moue-
rint.Et q; ex ęgypto Titus reuerſus:bis iudęorum fines ingreſſus ſit:quoq; modo exerci
tum:& quo in loco congregauerit:uel qualiter:& quotiens ciuitatem affecerit ipſo præ
ſente ſeditio.Aggreſſus numeroſos & quantos erexerit aggeres triumq; murorum ambi
tum & magnitudinem ſiue menſuram & munitionem ciuitatis & fani templiq; diſpoſi
tionem.ad hæc arę ſpacium menſuramq; diligentiſſime dicam feſtorum quoq; dierum
mores aliquos ſeptemq; luſtratiōes & munera ſacerdotum. Itemq; pontificis ueſtes:ſan
ctaq; templi cuiuſmodi fuerint ſine aliqua diſſimulatiōe uel adiectiōe memorabo.Nar-
rabo deinde tyrannorum in ſuos gentiles crudelitatem. Romanorumq; in alienigenas
humanitatem:quotienſq; Titus ciuitatem ſimul ac templum ſeruare cupiens ad concor
diæ fœdera diſſidentes prouocauit. Diſcordiam uero populi & uulnera & calamitates
quamq; multa mala nūc bello:nunc ſeditionibus:nunc fame perpeſſi poſtea capti ſunt.
Nec uero aut perfugarum clades aut captiuorum ſupplicia prætermittam uel quemad
modum templum inuito Cæſare conflagrauerit:quamq; multa ſacræ opes flāma raptæ
ſint ac totius quæ reliqua erat ciuitatis excidium & quę pręceſſerant portenta atq; pro-
digia uel Tyrannorum captiuitatem:uel qui ſeruitio abducti ſunt multitudinem: aut
cui quiſq; fortunæ ſit diſtributus:& quod Romani quidem belli reliquias perſecuti ſunt
uicorumq; munimina funditus eruerunt. Titus uero peragrato territorio cuncta reſtitu
it:eiuſdemq; reuerſionem in Italiam ac triumphum. Hęc omnia ſeptem libris compræ
henſa perſcripſi:neq; uituperatiōes rerum ſcientibus:& qui bello interfuerunt ſuſtineā:
uerum amantibus prout uerius potui cuncta explicaui. Narrandi autē initiū faciā hoc
ordine quo capitula ſunt digeſta.

Ruffini Aquileienſis traductio in Ioſeppum hiſtoriographum clariſſimum de bello iu
daico Liber primus.

Capitulum Primum.

CVm potentes Iudeorum inter ſe diſſiderent:eo tempore quo de tota
Syria cum Ptolomeo ſexto Antioch9 qui Epiphanes dictus eſt ami
gebat. Erat autem illis contentio de potentia:q; honoratus quiſq;
grauiter ferret ſimilibus ſubiugari. Onias quidem de pontificibus
poſtquā pręualuit, Tobiæ filios expulit ciuitate. Illi autem ſuppli
ces ad Antiochum confugerunt petentes:ut ſemet cum ducibus in
iudeā irrumperet.Idq; regi perſuaſum eſt iam pridem ſic animato. Quare cum magnis
militum copiis egreſſus:& ciuitatem fortiter expugnatam capit: & maximam eorum
multitudinem:quibus Ptolomæus carior erat interfecit. Dataq; paſſim militibus prę
dandi licentia:ipſe & templum ſpoliauit:& cotidianæ religionis aſſiduitatē per annos
tres ſexq; mēſes inhibuit.Pontifex autem Onias effugit ad Ptolomæum:acceptoq; ab
eo in Heliopolitana regione ſolo:ibi oppidum condidit Hieroſolymis ſimile: templū
q; ædificauit:de quibus iterū oportune referemus. Verūtamen Antiocho neq; præter
ſpem uicta ciuitas:neq; populatio:neq; tantæ cędes ſatis fuere. ſed intemperantia ui-
tiorum:eorumq; memoria quę in obſidione pertulerat iudæos cogere cœpit:ut abroga
to more patrio:nec infantes ſuos circumciderent:porcoſq; ſuper aram immolarent qui-
bus omnes aduerſabantur. Optimus uero quiſq; propterea trucidabatur.Et Bachides

præſidiis ab Antiocho præpoſitus ad naturalem crudelitatẽ ſuam pręceptis impiis obſecundans omnimodam iniquitatem exceſſit cum & ſigillatim uiros honorabiles uerberaret: & communiter cotidie ſpeciem captę urbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum qui ea patiebantur ad uindictę audaciam irritauit. Deniq; Mathathias Aſamonei filius unus ex ſacerdotibus ex uico cui nomen eſt moneir cum manu domeſtica (Nam quinq; filios habebat) ſic his armatis Bachidẽ occidit: & ſtatim quidem pręſidiorũ multitudinẽ ueritus in montes refugit. Multis uero ex populo ſibi ſociatis recepta fiducia deſcendit: Cõmiſſoq; prælio ſuperatos duces Antiochi ex iudęę finibus exegit. Secundis autem rebus potentiã nactus: ſuiſq; uolentibus: ut ab alienigenis eos liberaſſet, imperans moritur relicto Iudę principatu: qui filiorũ ſuoꝝ natu maximus erat. Ille autem (nec enim ceſſaturum exiſtimabat Antiochum) & indigenarum conflabat exercitum: & cum romanis primus amicitiam pepigit: Antiochum Epiphanemq; iterum fines ſuos ingredientẽ uęhementiſſima percuſſum plaga repreſſit. Adhuc autẽ feruente uictoria in præſidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cęſa fuerant: habitoq; conflictu: milites de ſuperiori ciuitate: qua pars ſacra dicitur: ad inferiorem compellit. Fano autem potitus: & locum purgauit omnem muroq; cinxit: & uaſa noua diuinis rebus curandis fabricata in templum intulit: ueluti prioribus profanatis: aramq; aliam ædificauit: & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito moritur quidem Antiochus. Regni autem eius in iudęos filius Odii Antiochus heres exigit. Quare congregatis peditum milibus quinquaginta: equitum autem prope ad quinq; milia: octoginta uero elephantes montana iudęæ per partes aggreditur. Et Befferon quidem municipium capit. In loco uero cui Bergazzarię nomen eſt: qua tranſitus erat anguſtior: Iuda cum ſuis copiis occurrit. Et priuſquã congrederentur agmina, Eleazarus frater eius preſpecto pręter alios excelſo elephante turriq; maxima: & munimentis aureis ornato, illic antiochum eſſe ratus a ſuis procul excurrit: ruptaq; hoſtili acie ad elephantem uſq; peruenit. Sed illum quidem quem regẽ eſſe opinabatur: cõtingere, quod multum ſupereminceret, minime potuit. Beluam uero in aluo percuſſam ſuper ſe depoſuit: & obrritus interiit: nulla re alia geſta niſi ꝙ magnum opus conatus aggredi poſt uitam gloriam habuit. Qui tamen regebat elephantum priuatus erat. Et ſi caſu fuiſſet Antiochus, nihil plus Eleazaro pręſtitiſſet audacia: quã ut ſola ſpe præclari facinoris mortem uideretur optaſſe. Hoc autem fratri eius totius pręlii pręſagium fuit. Nam fortiter quidẽ iudęi: diu q; decertauerunt: ſed a regiis ſecunda fortuna uſis: numeroq; pręſtantibus ſuperati ſunt: multiſq; interfectis Iuda cum cæteris ignoſniticam toparchiã refugit. Antiochus autem ad Hieroſolymam profectus: ibiq; dies paucos cõmoratus utenſilium penuria inde digreditur: relicto quidem ibi pręſidio quod ſatis eſſe arbitrabatur: cætera uero multitudine ad hyemandum ducta in ſyriam. Cap. II.

¶ Diſceſſu autem regis Iuda non quieſcebat: ſed acceſſione multorum ſuæ gentis animatus. aggregatis etiã quos ex pręlio receperat apud uicũ adaſa cũ Antiochi ducibus congreditur. factiſq; fortibus in pręlio cognitus: multis hoſtibus ĩterfectis occubuit. Et in diębus paucis frater eius Ioãnes occidit̃: inſidiis eorũ captus qui cũ Antiocho ſentiebant. Cap̃. III. Cum autẽ ſucceſſiſſet ei frater eius Ionatha & in aliis quæ ad idigenas ptinerent. cautius ſeſe aggeret: ſuãq; potẽtiã romanoꝝ amicitia corroboraret: Antiochi quidẽ filio recõciliat̃. Non tamẽ hoꝝ ei qcq̃ ꝓfuit ad depellendũ piculum. Nãq; Triphon tyrannus antiochi qdẽ filii tutor: ſed inſidiis cũ captãs: & ꝑter hęc amicis nudare cupiẽs Ionathan cũ ad Antiochũ paucis comitatus Ptolomaida ueniſſet dolo cõpręhẽdit. Eoq; uicto cõtra iudęã mouit exercitũ. Vñ repulſus a Symõe Ionate fra

tre quodq; ab eo ſupatus eſſet iratus eundē ionathan interfecit. CAP.IIII.
Simon aūt fortiter regēdis reb9 intētus Zachen & Iopā & iamnā capit. Euertit aūt
& Acharan ſubactis pſidiis: aduerſus Triphonē antiocho auxiliū prębuit. quē doris an
te militiā quā in melos habuit obſidebat. Sed regis auiditatē ſatiare non potuit quanq̄
neci triphonis ſuā quoq; operā adhibuiſſet. Non multo enim poſt Antiochus cendebeū
ex ducibus ſuis ad uaſtandā iudæā: opprimendūq; ſeruitio Symonē cum exercitu miſit.
Ille aūt quanq̄ ſenior erat bellū: tamē iuueniliter adminiſtrat. & filios q̄dē ſuos cū uali-
diſſimis pmiſit: patrem uero multitudinis comitatus alio latere aggredit᷑: multiſq; per
multa loca inſidiis ēt montana depoſitis in oībus ſuperat. Clariſſimaq; potit9 uictoria
pontifex declarat᷑: & .clxx. poſt annos iudęos liberata dominatione Macedonū: & hic
morit᷑ in conuiuio captus inſidiis Ptolomæi generi ſui: qui eius cōiuge duobuſq; filiis in
cuſtodia concluſis certos miſit qui Ioannē tertiū cui ēt Hyrcanus nomen fuit interfice
rent. Cognito aūt impetu q parabat᷑ adoleſcens ad ciuitatē properabat: multoſq; popu
lo fretus & pp memoriā paternę uirtutis & iniquitas Ptolomęi cunctis eſſet inuiſa. Vo-
luit aūt Ptolomęus ēt alia porta ingredi ciuitatē: ſed a populo reiectus eſt: qui maturius
Hyrcanū ſuſceperunt. Et is quidē ſtatim receſſit in aliquod ultra hiericuncta caſtellum
quod Dagon uocat᷑. Hyrcanus aūt paternū honorē pontificis aſſecutus: poſtq̄ deo ſa-
crificia reddidit uelociter: Ptolomęū petiit & matri ſimul & fratribus adiumento futu-
rus: caſtellūq; aggreſſus: aliis quidē rebus ſuperior erat: iuſto aūt dolori cædebat. Pto-
lomæus enim quotiens pmeretur matrē eius fratreſq; in murū productos palā ut poſ-
ſent cōſpici flagellabat eoſdēq; præcipitaturū: niſi quā primū recederet minabatur: Vn
de Hyrcanum quidē plus timor ac miſericordia quā iracundia cōmouebat. Mater uero
eius nihil plagis aut intentata nece perterrita manus prætendens filium precabatur ne
uel ſuis fractus iniuriis parceret imperio. Sed quidē ipſa ſibi mortē a Ptolomæo propo
ſitam īmortalitate duceret meliorē: dūmodo ille poenas eoꝝ quę in domum ſuā contra
fas admiſiſſet expenderet. Ioannes aūt nunc obſtinationē matris cogitans ac pces eius
audiens ad irruendū impellebat᷑: modo uerberari eam lacerariq; cōſpiciēs effęminaba-
tur: totuſq; plenus doloris erat. Ob hoc aūt diu tracta obſidiōe feriatus annus aduenit.
Quē ſeptimo quoq; orbe apud iudæos ceſſare moris eſt: exēplo ſeptimoꝝ dierū. Et in
hoc Ptolomæus obſidionis requiē nactus fratribus Ioānis una cū matre occiſis ad Ze
nonē cōfugit: qui cotila cognominatus eſt Philadelphiæ tyrannū. Cap̄. V.
Antiochus aūt ob ea quæ per Simonē paſſus fuerat iratus in iudæam ducit exerci-
tū: ibiq; aſſidēs Hieroſolymis Hyrcanū obſidebat. Ille aūt patefacto ſepulchro Dauid
qui regum ditiſſimus fuerat: ablatiſq; inde pecuniis plus quā tribus milibus talentorū
& Antiocho perſuaſit: datis ei trecentis talentis ab obſidione recedere primuſq; iudeo-
rū priuatis opibus alere peregrina coepit auxilia. Cap̄. VI. Rurſuſq; tamē
quando Antiochus contra medos bello ſuſcepto tempus ei uindictæ præbuit: cōfeſtim
contra ciuitates perrexit: uacuas propugnatorib9 eſſe ratus quod uerū erat. Medabā q
dem & Samagā cum pximis uicinō & Sicimā & Argarizin ipſe coepit: & ſuper his cu
theorū genus adiacentia fano loca incolentiū: exemplo eius quod eſt Hieroſolymis ędi
ficato. Capit autem idumeæ non paucas alias ciuitates: & præterea Adoreon & Mare
ſam. In Samariam uero uſq; progreſſus ubi nunc eſt Sebaſte ciuitas ab Herode rege cō
dita ex omni ea parte concludit: filioſq; ſuos Ariſtobolum & antigonū obſidioni pfecit.
Quibus nihil remittentibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatē uenerunt: ut ēt inſuetā
carnē cogerentur attingere. Igit᷑ Antiochus adiutorē ſibi aduocauit ſpōdiū ſibi cogno
minatū. Qui cū ei prompta uoluntate paruiſſet, ab Ariſtobolo & Antigono ſupat᷑. Et il

le q̄dē ad Scitopolí uſq; pſequētibus cōmemoratis fratribus effugit. hi uero ad Sama
riā reuerſi & multitudinē tantā intra muroꝝ cōpellūt:& expugnata ciuitate ipſam q̄dem
diruūt. Habitatores uero eius captos abducūt. Proſpere aūt ita cædētibus rebus alacri
tatē refrigeſcere nō ſinebāt:ſed cū exercitu Scitopolim uſq; progreſſi:& ipſam peruaſe
runt:& agros intra carmelū oēs intra ſe partiti ſunt. CAP. VII. Secunda
rum autē rerum Ioannis & filioꝝ eius inuidia ſeditionē gentiliū concitauit:multiq; ad-
uerſus eos collecti non quieſcebāt:donec aperto bello deuicti ſunt. Reliquū uero tp̄s Io
annes cū fortunatiſſime uiueret:& optime rebus per annos triginta & tres adminiſtra-
tis, quiq; relictis filiis moritur. Vir plane beatiſſimus:& qui nullam dediſſet occaſionē:
cur eius cā de fortuna quiſpiā quęreretur. Deniq; tria uel maxime p̄cipua ſolus habebat.
Nā & gentis pričeps & pōtifex erat:& p̄terea ꝓpheta cū quo deus ita loquebat᷑:ut fu-
turoꝝ nihil pœnitus ignoraret. Quinetiā de duobus maioribus filiis ſuis ꝙ reꝝ dn̄i per
māſuri nō eſſent:anteuidit atq; prædixit. Quoꝝ uitę qui fuerat exitus narrare nō idignū
uidet᷑:quantūq; a paterna fœlicitate diuerterint. Cap̄. VIII. Patre nāq; mor
tuo natu maior Ariſtobolus tranſlato in regnū principatu diadema ſibi primus impo
ſuit:quadringentis &.lxxx. annis ac tribus menſibus poſt̄q̄ populus in eam terrā deue
nit:ſeruitio quod apud Babylōios ſuſtinuit liberatus. Fratrē uero a ſe ſecūdū Antigonū
(nāq; illum diligere uidebat᷑)in honore pari producebat:alios uero uinctos cuſtodię
tradidit. Matrēq; itidem colligauit:auſam aliquid de poteſtate contendere. Nāq; hanc
reꝝ dominā Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitas proceſſit ut uinctā fame necaret. Hoꝝ
aūt facinorū pœnas Antigonus nihilominus Ariſtobolo fratri morte pſoluit:quē plu-
rimum amabat:quēq; regni participē habebat. Nam & hunc īteremit adductus crimi
nationibus per maliuolos regni cōpoſitis. Itaq; primo quidē Ariſtobolus dictis fidē nō
habebat:quin ut fratrē pderet. Plęraq; fingi liuore arbitraret᷑. Sed cū Antigonus ex mi
licia clarus rediiſſet:feſtiuis diebus quos tabernaculis poſitis deo celebrare mos patrius
exigebat, euenit eodē tp̄e:ut aduerſa ualitudo Ariſtobolū corriperet. Antigonus uero
circa eſtoꝝ ſolemniū finē aramatis comitatus ad eū adorādū q̄ maxime potuit:pluſq;
in honorē fratris aſcendebat ornatus. Tūq; delatores nequiſſimi regē adeūtes:& arma
toꝝ pompā & Antigoni arrogantiā priuata fortuna maiorē eſſe criminabat᷑. quodq;
maxima multitudine ſtipatus ut illum interficeret eo ueniſſet. Nec enī perpeti honorē
ſolū & regnū habere:cui ipſū liceat regnū obtinere. His paulatim:q̄uis inuitus:tn̄ credit
ariſtobolus. Ac ne uel ſuſpicari quicquā uideretur proſpiciens:& ut incerta præcaueret:
ſuos ſatellites in quēdam ſubterraneū & tenebroſum locū trāſire iubet. Ipſe aūt iacebat
in caſtello bariante:poſt aūt Antonia cognominato ut & inermi q̄dē parcerēt. Occide
rēt aūt Antigonū p̄cepit:ſi cū armis adiret. Nec nō & ipſi antigono q̄ p̄ciperent miſit:
ut inermis ueniret. Ad hæc regina ſatis callidū cū inſidiatoribus conſiliū capit. Namq;
his qui ad eū miſſi fuerāt pſuadet:ut mādata q̄dē regia taceāt dicāt uero antigono quod
frater audiſſet:arma ſibi q̄ pulcherrima in galilea:ornatūq; bellicoſum fabricaſſe:quę
ne ſygillatim īſpiceret morbū impedimēto fuiſſe:nūc aūt p̄ſertim cū alio diſceſſurus ſit:
libenter eū uideret armatum. His aūt Antigonus, nec q̄d enim mali ſuſpicaret᷑, fratris
ſuadebat affectus, cū armis uelut oſtenſurus ſe ueniēs properabat. Sed ubi ad obſcurū
tranſitū qui ſtratonis pyrgus uocabatur acceſſit, a ſatellitibus interēptus eſt:cæterūq;
documentū p̄buit, Omnē beniuolentiā iuſq; naturę criminatiōibus cædere:nullāq; op
timarū reꝝ affectionē tantū ualere:ut inuidiæ perpetuo poſſit obſiſtere. In hoc aūt etiā
iudā quis nō recte miret᷑? Eſſeus erat genere qui nūquā diuinando peccauit neq; mēti-
tus eſt. Is Antiguo tranſeūte p templū mox ut eū uidit ad notos q̄ aderāt, exclamauit.

Nõ Paucos aũt diſcipulos papas ſiue cõſultatores habebat. Nũc mihi pulchꝝ eſt mori
quando ante me ueritas interiit: mearũq; prædictionũ aliquod mendaciũ deprahenſum
eſt. Viuit enim iſte Antigonus qui hodie debuiſſet occidi. Loc⁹ aũt neci eius apud ſtra
tonis pyrgũ fato fuerat diſtributus: & ille qdem ſexcentorũ ab hinc ſtadioꝝ interuallo
diſtat. Horę uero dici ſunt quatuor: ſed uaticinationem tp̃s effugit. Hæc locutus ſenior
męſto uultu & mente ſollicita ſecũ multa reputabat. Et Paulopoſt interfectus Antigo
nus nunciabat̃ in loco ſubterraneo: qui eodẽ noĩe quo maritima cęſarea ſtatiõis pyrgus
appellabat̃: & hoc fuit quod uatẽ fefellit. At uero ariſtobolo confeſtim ſcęleris plenitu-
dine morbus ingraueſcit: ſemp facinoris cogitatiõe ſollicitus pturbato aĩo tabeſcebat.
Dõec męroris acerbitate uiſceribus laceratis ſubito ſanguinẽ uomeret. Hunc ergo un⁹
e ſeruulis eius miniſterio deſtinat⁹ foras efferens ꝓuidẽtia diuinitatis errauit: & ubi An
tigonus erat occiſus ſuper extantes adhuc cędis maculas cruorẽ ĩterfectoris effudit mi
re. Vlulatu aũt continuo ſublato ab his qui puerũ tãquã de ĩduſtria ſanguinẽ libaſſe cõ
ſpexerant, clamor regis ad aures ꝑuenit: cãmq; requirebat: & cũ eam prodere nullus au
deret ad reſciendũ magis ardebat. Ad extremũ aũt minitanti uimq; adhibẽti ueꝝ quod
erat ĩdicauerũt. atq; ille cũ lachrymis oppleſſet oculos: quãtũq; poterat ĩgemuiſſet hęc
dixit. Sperãdum certe nõ erat ut maximũ dei lumẽ facta mea nefaria laterẽt. Nam cito
me ultrix cognate cędis iuſtitia perſeqtur. Quotenus o corpus improbũ fratri matriq;
damnatã aĩam detinebis? Quãdiu paulatim illis libabo ſanguinẽ meũ. Simul totũ ac-
cipiãt: neq; iam meoꝝ uiſcerũ inferius fortunã derideant. His dictis illico moritur cũ nõ
plus anno regnaſſet. Cap. IX. Vxor uero fratrẽ eius uinculis diſſolutis regẽ cõ
ſtituit Alexandrum: qui ętate maior erat: & modeſtia pręſtare uidebatur. Sed ille pote
ſtatẽ adeptus fratrem quidem alterũ regna appetentẽ occidit: alteꝝ aũt uita contentũ
ablatis rebus ſecũ habebat. Prælium ẽt cum Ptolomæo cognomento Laziro cõmiſit: q
oppidũ achobin cœperat: & multos qdem peremit hoſtiũ: ſed uictoria in Ptolomęi par
te propenſior fuit. Poſtea uero quã ipſe pulſus a matre cleopatra diſceſſit in ægyptũ: &
Gadara obſidione capit alexãder: & caſtellũ amathũtis oĩum maximũ: quæ trans iorda
nẽ ſita erant: ubi precioſiſſima quęq; bonorũ Theodori filii Zenonis habebant̃. Repẽ
te aũt Theodorus aggreſſus & propria recepit: & ſarcinas regis aufert: iudęorũq; fere
decẽ milia interficit. Veꝝ hoc uulnere ſuperior fit alexander. Cõuerſus nãq; ad mariti-
mas regiones Raſaim capit & Gazam: itẽq; antedonẽ: quę poſt a rege Herode grippi
as noĩata eſt. his aũt ſeruitio domitus concitat̃ in eũ feſto die populus iudęoꝝ. Nã plę-
rũq; epulæ ſeditiones accendũt. Nec uidebatur ĩſidias poſſe cõprimere: niſi peregrinos
haberet auxilio piſidas & cilicas. Syros mercenarios reſpuebat ꝑꝑ ingenitã cũ iudęorũ
gente diſcordiam. Cæſis aũt ſupra quã octo milibus ex turba rebelliũ arabię manus po
ſtea attulit. Ibiq; Sadamitis ſubiugũ miſſis: tributoq; his ĩpoſito ad amathũta regreſſus
eſt. Cũq; theodoꝝ metus ſecũdis eius ſucceſſibus pculiſſet: caſtellũ ſine pręſidio repente
funditus eruit. Mox aũt congreſſus cum obedio rege arabũ qui locũ fraudi oportunum
in galenſi regiõe prępuenerat, captus inſidiis totũ amiſit exercitũ in ualle altiſſima cõpul
ſum atq; obtritũ multitudine cameloꝝ. Ipſe uero elapſus in hieroſolymã olim: ſibi gẽtẽ
infenſam ad nouarũ rerũ motus magnitudine cladis accendit. Fit autẽ ẽt tunc ſuperior
crebriſq; pręſidiis nõ minus. l. milibus iudęoꝝ per ſex annos ĩterfecit. Nequaq̃ tamẽ ui
ctoriis lętabat̃: quoniã regni ſui uires cõſumeret. Vnde armis omiſſis ſermone placido
cũ ſubiectis redire in gratiã conabat̃. Illi aũt inconſtantiã eius morũq; uarietatẽ tanto-
magis oderant: ut percontanti cauſam quonam pacto eos ſedare poſſet: dicerent ſi mo
reretur. Nam uix etiã mortuo daturos ueniam qui multa ſcelera feciſſet. Cap. X.

Simul autẽ Demetrii auxiliũ cui cognomentũ Acero fuit acceſſunt. Qui cũ his ma
ioꝝ ſpe facile paruiſſet:ueniſſetq; cum exercitu:miſcent̃ cum auxiliis iudæi circa Sici
mã. Vtroſq; tunc Alexander mille quidem equitibus: ſex aũt peditũ mercenarioꝝ mili
bus excepit:cũ haberet ex iudæis quoq; prope ad decem milia bene ſibi cupientiũ:aduer
ſæ aũt partis eſſent equitũ tria milia:peditũq; milia .xl. Et priuſq̃ ueniret̃ ad manus in
tercedentib9 nuntiis & ꝓconibus regis transfugia tentabãt. Demetrius quidẽ alexãdri
mercenarios: Alexander aũt iudæos: & Demetriũ dum ſequerent̃ obtemperaturos ſibi
ſperantes. Sed cum neq; iudæi ſacramenta neq; fidem græci contẽnerẽt armis iam com
minus decertabant. Superatq; ꝓlium Demetrius:q̃uis Alexandri mercenarii uirtutẽ ſuã
multis & animi & manus operibus demonſtraſſent. Finis aũt pugnæ præter ſpem cędit
utrinq;. Nam neq; uincẽtem Demetriũ qui eius auxiliũ petierant expectare uoluerũt: &
immutatæ fortunæ miſericordia ſex iudæoꝝ milia ſe ad Alexandrũ qui in montes effu
gerat contulerũt. Huius inclinatiõis momentũ Demetrius ferre non potuit: ſed Alexan
drum iam quidẽ collectis uiribus bello idoneum eſſe ratus: oẽm uero gentem ad eũ cõ
meare mox inde digreſſus eſt. Non tamẽ reliqua multitudo abſceſſu auxilioꝝ ſimulta
tes depoſuit: bello aũt aſſiduo tãdiu cum Alexandro decertabat: donec pleriſq; interfe
ctis cęteros in meſelim ciuitatẽ coegit: eaq; uaſtata in hieruſalẽ captiuos abduxit. Verũ
ĩmoderata eius fecit iracundia: ut credelitas eius ad ĩpietatẽ uſq; procederet. Octingen
tos .n. captiuorũ in media ciuitate cruci ſuffixis: mulieres earũq; filios in cõſpectu ma
trum necauit: atq; hoc potãs: & cum ſuis cõcubinis recubans proſpectabat. Tantus au
tem populũ terror inuaſit: ut etiam diuerſæ partis ſtudioſi proxima nocte octo milia ho
minũ extra totã iudęam profugerint. Quoꝝ exilii mors alexandri finis fuit. Cũ eiuſmo
di factis tãdẽ egreq; regni otium quæſiſſet ab armis requieuit. Cap. xi. Rurſus au
tem fit ei turbarũ initiũ Antiochus: qui etiam Dionyſius dictus Demetrii quidẽ frater:
ſed eorum nouiſſimus qui Seleucum generis auctorem habebant. Hunc enim timens
Arabas paratum bellum pulſare: totum quidem ſuper antipatrida montibus proximũ:
& inter Iopes littora ſpatiũ: foſſa & altiſſima ualle diremit. Ante foſſam uero murum
ędificauit excelſum: turreſq; ligneas: ut faciles aditus obſtrueret fabricauit: nec tamẽ an
tiochum arcere ualuit. Exuſtis enim turribus foſſiſq; repletis cum ſuis copiis tranſgreſ
ſus eſt. Vindictaq; poſt habita qua deberet: in eum a quo prohibitus erat ulciſci: proti
nus contendit in Arabas. Horum autem rex in locis ſuę nationis cõmodioribus agens
ad pugnam: deinde iopam cum equitatu reuerſus: habebat autem numerum decem mi
liũ: ex hic ĩparatos ex improuiſo antiochi milites inuadit. Forti autem prælio depugna
to quãdiu quidem ſuperat antiochus durabat eius exercitus: q̃uis eum paſſim arabes tru
cidarent. Vbi uero procubuit ſuccurrendo enim uictus ſemper in periculis erat, omnes
terga uerterunt: maximaq; pars eorum: tum in acie: tum in fuga conſumitur. Reliquos
autem in uicum anna delapſos alimentorum penuria pire conrigit pręter paucos. Hinc
Damaſceni Ptolomęo mẽnęi filio infenſi arechea ſibi ſociant: ſyriæ cœles regem conſti
tuunt. Qui bello illato Iudę poſtquã pugnauit alexandri pactione diſceſſit Alexander
autem bello capta geras petiuit: rurſus opum Theodori cupidus triplici ambitu circum
datis defenſoribus locum pugnando cœpit. necnon & Gaulenem & Seleuciam quę
antiochi pharanex dicitur ſub iugum mittit. Ad hęc autem capto gamala caſtello uali
diſſimo eiuſq; rectore Demetrio multis criminibus inuoluto in iudeam regreditur: ex
pleto in militia triennio: Letuſq; a gentilibus ob res proſpere geſtas excipitur. Belli au
tem requiem ſecutum eſt morbi principium. Et quoniam quartanis febrium circuitio
nibus fatigabatur: depulſum iri ualitudinem credens ſi rurſus animum negociis occu

paſſet, intempeſtiuis militiæ laboribus ſeſe dedit:& ultra uirium efficaciam corpus im
pellens inter ipſos tumultus trigeſimo & ſeptimo poſt regni anno moritur:idq; Alexan
der coniugi ſuę reliquit: iudęos eius uel maxime dicto obedientes fore non dubitans:
quod longe ab eius crudelitate diſcrepans & iniquitati reſiſtens beniuolentiam ſibi po
puli comparaſſet. Nec ſpes eum fefellit. Nāq; opinióe pietatis obtinuit muliercula prin
cipatum. Quippe morem gentis probe norat patrium: & qui ſacras leges temeraſſent
ab initio deteſtabatur: Hyrcanum Alexandra mater regem conſtituit: cum autē duos
filios Alexandro generatos haberet natu quidē maximū Hyrcanum & propter ætatē
declarat pontificem:& quod preterea ſegnior eſſet quā ut poteſtate regia moleſtus cui
quā uideretur regem conſtituit. Minorē autem Ariſtobolum priuatū uiuere maluit: ꝙ
feruentioris eſſet ingenii. Iungit autē ſe eiuſdem mulieris ditioni quoddam iudęorū col
legium. Phariſei qui pręter alios pietatem colere putarentur:& peritas leges exponere.
ob eam cauſam proprius eos aſpiciebat. Alexandra diuinæ religioni ſuperſtitioſe deſerui
ens. Illi autem paulatim fęminæ ſimplicitate decepti: omnes pro ſua libidine ſūmouen-
do:deponendo:itemq; uinciendo ac ſoluendo quos uellent iam procuratores habeban
tur: Prorſus ut ipſi quidem regiis cōmodis fruerentur expenſas uero ac difficultates Ale
xandra perferret. Sed eadem mire callebat res adminiſtrare maiores: itaq; agēdis copiis
ſemper intenta duplicem conflauit exercitū neq; pauca peregrinoꝝ parauit auxilia qui
bus non modo ſtatū ſuæ gentis roborauit: ſed etiam metū reddidit externę potentiæ.
Imperabat autē aliis uerum phariſeis ipſa ultro parebat. Deniq; Diogenem quendā in
ſignem uirum qui Alexandro fuerat amiciſſimus interficiunt eius factū conſilio crimi
nati: ut octingenti quos ſupra memoraui regis iuſſu tollerentur in crucē. Nihilominus
autem Alexandræ ſuadebant ut & alios quibus authoribus Alexander in eos fuiſſet ex
citatus occideret. Cūq; his nimia ſuperſtitione nihil abnuendū putaret: quos ſibi libuiſ-
ſet ea ſpem trucidabant: donec optimatū quiſq; ad Ariſtobolum cōfugerit: quorū peri
culum agebatur. Atq; ille matri perſuaſit: ut his propter dignitatē parceret: ciuitate au
tem pelebat quos nocentes exiſtimaret. Illi quidem data ſibi copia per ęgros diſpſi ſunt.
Alexandra uero in Damaſco cōmiſſo exercitu quoniā Ptolomęus ſine intermiſſione ci
uitatē pręmebat illam quidē nulla re memorabili geſta ſuſcepit. Regem autē armenio
rum Tygranē qui admoto Ptolomaiden milite cleopatrā circūſedebat pactionibus do
niſq; ſollicitabat. Sed illū domeſticarū turbarum metus ingreſſo in Armeniam Luculo
iamdudū inde traxerat. Inter hęc Alexandra morbo laborante: minor eius filius ariſto
bolus cū ſeruis ſuis quos multos habebat: oēſq; pro ętatis feruore fidiſſimos uniuerſa ca
ſtella obtinuit:& pecunia quam ibi reperit conductis auxiliis regem ſe declarauit. Ob
hoc miſerata querelas Hyrcani mater coniugem ariſtoboli cum filiis includit apud ca
ſtellum quod a ſeptentrione fano adiacens baris antea uocabatur ut diximus poſtea uę
ro antonia cognominata eſt imperante antonio quēadmodū auguſti & agrippæ noīe
Sebaſte:& agrippias alię ciuitates appellatæ ſunt. Ante tamen alexandra moritur: quā
in ariſtobolum fratris eius Hyrcani contumelias uindicaret: quē deiici regno curaue
rat: quod ipſa nouē annos adminiſtrauit:& heres quidem omnium fit Hyrcanus cui re
gnū etiā uiua cōmiſerat. Verum ariſtobolus uiribus atq; authoritate pręſtabat. Habito
autē inter eos circa hiericunta de rerū ſumma conflictu: plęriq; Hyrcano relicto tranſe
unt ad ariſtobolū. Hyrcanus aūt cum reliquis fugiens peruenit caſtellū antoniā: ibiq; ſa
lutis obſides natus: erat aūt coniunx ariſtoboli cū filiis: priuſq̄ graue quid fieret ea lege
in concordiam rediit: ut regnū quidē ariſtobolus haberet. Hyrcanus uero excederet qua
ſi frater regis aliis honoribus contentus. Hoc modo in fano reconciliati cum in conſpe

ctu circũſtantis populi benigniſſime alter alteꝝ ualere iuſſiſſent. Domus permutant: & ariſtobolus quidẽ recedit in regiã: Hyrcanus aũt in ariſtoboli domo: Metus uero & alios eius inimicos præter ſpẽ dominationis occupat: & maxime antipatrũ iamdudũ ariſtobolo inuiſum. Erat aũt genere idumæus & nobilitate ac diuitiis aliarumq; rerũ copia gentis ſuæ princeps. Cap. xii. Is igitur & Hyrcanũ ut ad aretã regẽ arabię confugerẽ eiuſq; auxilio regnũ repeteret hortabat: & ipſe arete ut Hyrcanũ ſuſciperet atq; in regnũ deduceret ſuadebat: multa detrahẽs ariſtoboli moribus multiſq; Hyrcanũ laudibus prædicans. Simulq; admonebat quod eũ decet regno clariſſimo præſidentẽ iniquitate oppręſſis manũ porrigere. Hyrcanũ aũt iniuriã pati qui principatu iure ſucceſſiõis ſibi debito caruiſſet. Sic inſtructis & pręparatis ambobus nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; curſu in oppidum quod petra dicitur Saulus euaſit. quod regni ſedes eſſet arabiæ. Ibi poſtquam Hyrcanum in manu regis arete tradidit: multis dictis multiſq; muneribus ut auxilium præberet quo in regnum deduceretur efficit. Erant autem peditũ equitũq; milia cẽtũ qnquaginta q̃bus nequaq; reſtitit ariſtobolus. Sed primo impetu ſuperatus in Hyeruſalem fugere cogitur: atq; omnino captus eſſet: niſi dux Romanoꝝ Scaurus aduerſis horum tẽporibus imminens ſoluiſſet obſidionem. Nãq; is ex armenia quidem in Syriam miſſus erat a Pompeio magno qui cum Tygrane bellum gerebat. Sed ubi Damaſcum uenit recens a Metello & Lolio captam reperit: his inde ſummotis cognitoq; in iudæa quid ageretur: illuc uelut ad quęſtum cucurrit. Deniq; mox ut fines igreſſus eſt legati ad eũ ueniunt a fratribus utroq; ſibi ut potius adiumẽto eſſet orantibus. Sed trecentis talentis quæ ariſtobolus ei miſerat iuſtitia poſt habita eſt. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanum & arabs legatos dirigit. Romanorum eius & Pompeii nomen intentans: niſi obſidione deſiſterent. Itaq; & aretas ex iudęa in Philadelphiam recedit metu perculſus & Scaurus damaſcũ rediit. Cap̃. xiii. Ariſtobolus aũt quod captus non eſſet: ſatis ſibi eſſe non credidit: ſed omnibus quas haberet copiis congregatis perſequebatur hoſtes: & circa locũ quẽ Pampirioma uocant pręlio cõmiſſo ſupra ſex coꝝ milia cædit in quibus erat Phallion frater antipatri: Hyrcanus uero & antipater arabum priuati auxilio ſpem in aduerſarios contulerunt. Et cũ Pompeius Syriã tranſgreſſus Damaſcũ perueniſſet ad ipſum confugiunt. Multiſq; muneribus ei datis illa tantũ quibus apud aretam uſi fuerant allegantes magnopere prędicebantur ut ariſtoboli uiolentiam odio dignam putaret: regnoq; Hyrcanum reſtitueret: cui tam ætate quam moribus deberetur: ſed nec ariſtobolus ſibi defuit corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum poterat ornatus cultu regio: deinde offenſus obſequiis: neq; ferendum exiſtimans abiectius quam regem deceret: utilitati deſeruire a Dioſpoli ſegregatur. Ob hoc iratus Pompeius etiam Hyrcano eiuſq; ſociis hoc precantibus poſt Ariſtobolum periit: & Romano ſimul exercitu & Syriorum inſtructus auxiliis. Cũ uero pellam & Scitopolim prætergreſſus coratas ueniſſet unde iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca ſubeuntibus. Cognito ariſtobolum in Alexandrum confugiſſe. Id autem caſtellum eſt in monte præcelſo poſitum ſatiſq; liberaliter accuratũ mittit per quos eum iuberet inde deſcendere. Ille autem decreuerat: quia pro imperio uocaretur periclitari potius q̃ parere. Sed populum uidebat phorreſcere: & amici monebãt ut Romanam uim cogitaret quam ſuſtinere non poſſet. Itaq; horum conſiliis obediens deſcendit ad pompeium quodq; iuſte regnaret multis proſecutis in caſtellum rediit. Et cum iterum deſcendiſſet prouocatus a fratre ac de ſuis iuſtitiis cũ eo concertaſſet: denuo regreditur non prohibente pompeio. Erat autem inter ſpem timorẽq; medius: & ueniebat quidã uelut exoraturus põpeiũ ut ſibi cuncta permitteret ad montem uero reuerte

batur ne quid regiæ dignitati derogare uideretur. Quia tamen caſtellis cum pompe-
io cedere placebat. Iſq; prępoſitos monere litteris ut abſiſterent quibus præceperat ut
nõ niſi manu ſua ſcriptis epiſtolis obtemperarent: iuſſus quidem facit: ſed in Hiero
ſolymam cum indignatione diſceſſit: belloq; iam congredi cum pompeio cogitabat.
Ille autem nec enim tempus aptaret: nec initiandum putauit ſtatim conſequitur. Mul
tum quippe alacritati eius addiderat circa Hiericuntam mitridatis mors nuntiata. Vbi
pinguiſſima hydumęa regio & palmarum plurimum ac balſamum nutrit: cuius inci
ſo lapidibus acutis robore ſtillantem lachrymam ex uulneribus colligunt. Cumq; il
lic pernoctaſſet mane in Hieroſolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus
Ariſtobolus ſupplex occurit: pecunia pollicitus quodq; ſemetipſum ei cum ciuitate per
mitteret. Pompeiũ mitigat ſeuientẽ. Nec tamẽ quicquã eorum quę promiſit effectum
eſt Gabinium.n.q ad ſuſcipiendã pecuniã miſſus fuerat: nec in oppidũ quidẽ Ariſtobo
li ſocii receperunt. His cõmotus Põpeius Ariſtobolũ in cuſtodiã collocat: ad ciuitatem
profectus explorabat qua facilior eſſet acceſſus. Nã & murorũ eius firmitatẽ oppugna
ri poſſe facile nõ uidebat. Vallemq; pro mœnibus horribilẽ fauũq; illic cernebat pro-
ximum: a ꝗdeo tutiſſima munitione circundatũ: ut etiã ſi ciuitas caperetᷣ: ſecundum eſſet
hoſtibus profugium. Cap. xiiii. Hoc autem diu quid faceret hęſitante: ſeditio in
tra ciuitatem orta eſt. Ariſtoboli quidẽ ſociis belligeri potius regemq; liberare dignum
eſſe firmantibus: qui uero cum hyrcano ſentirent põpeio portas aperire; Metus autem
hos plures faciebat romanorum conſtantiã reſpicientes. Deniq; uicta pars Ariſtoboli
conceſſit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abſciſſo ut ad ultimũ uſq;
reſiſteret inſtruebatur. Cum autem alii romanos recepiſſent in ciuitatem his ꝙ domũ
regiam tradidiſſent: ad hæc obtinenda Pompeius unum ex ducibus ſibi obedientibus
piſonem cum militibus intromittit. Hiſq; preſidiis in ciuitate diſpoſitis: quia nemini
eorum qui in templum confugerant pacem perſuadere potuit. Omnia quæ circum erãt
expugnare parabat: hyrcano eiuſq; amicis ad conſilia conferenda: & ad efficiẽda quæ iu
beret alacriter animatis. Ipſe uero partes ſeptẽtrionales foſſamq; uallẽq; replebat om
ni genere materiæ per milites comportato: cũ per ſe opus eſſet difficillimũ propter im-
menſam altitudinẽ: & præterea iudæi modis omnibus deſuper obſiſterent. Manſiſſetq;
opus imperfectum niſi Pompeius obſeruatis diebus ſeptimis quibus religio iudæos ab
omni opere manus abſtinere cõpellit per eos aggerem cumulare præcepiſſet inhibitis
a prelio militibus. Pro ſolo.n. corpore iudæos ẽt ꝑ ſabata pugnare licet. Cap. xv.
Igitᷣ iam ualle repleta: & impoſitis aggere turribus admotiſq; machinis cito porta
tis moliri tentabat. Deſup obſtantes lapidibus repellebant. Cum diu turres obſidentiũ
magnitudine ſimul & pulchritudine pręſtantes uim repugnantiũ ſuſtinerent. Verũta
men romanis tunc plurimum defatigatis: Pompeius iudęorum tolerantiam & in aliis
admiratus eſt: & pręcipue ꝙ nihil de ſuperſtitionis ſuæ ritu intermedia tela pereuntes
derogati paſſi ſunt: ſed uelut in alta pace ciuitas ageret: & quotidie ſacrificia & uictimas
omnemq; dei cultum deligentiſſime celebrarũt: nec uel in ipſo excidio cum ad aram in
dies ſingulos trucidarentur: legitimis religionis ſuę muneribus abſtinuerunt. Menſe
nanq; obſidionis tertio uix una turre deiecta fanum irruptum eſt. Cap. xvi. Pri
mus autẽ murũ tranſcendere auſus eſt cum ſuis agminibus Sylle filius Fauſtus Corne
lius & poſt cũ centuriones duo Furius & Fabius cũ ſuis agminibus. Et circunſepto un-
diq; fano alios confugientes uel etiã pauliſper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi
ſacerdotum quãq̃ hoſtes ſtrictis gladiis irruentes uidebãt intrepidi tamen in peragen
dis reb9 diuinis pſeuerabãt: & in ipſo libandi templũ adolẽdi miniſterio mactabantᷣ ſa

luti quoq; pręferentes religióis obſequium. Multos autẽ ſui gẽtiles aduerſæ ptis ſtudio-
ſe trucidabant plurimi ſemetipſos in rupes præcipitabant. Nonnulli furibundi cunctis
quę circa murum erant in deſperatione & ſuccenſis pariter cõflagrabant. Itaq; iudęorũ
quidẽ milia. xii. occubuerunt romanorũ uero pauci ſed plures ſauciati ſunt. Nihil autem
grauius in illa clade iudæorũ genti uiſum eſt: quam ſanctũ illud arcanũ neq; cuiq̃ prius
uiſum alienis eſſe directũ. Deniq; Põpeius una cũ ſuis cõmitibus templũ ingreſſus ubi
neminem præter pontificem adeſſe fas erat: quę intus erant candelabra cũ lychinis &
menſas in quibus libare atq; adolere moris erat: uaſcula ex auro cuncta proſpexit: cõ
geſtãq; pigmentorũ molem ſacręq; pecunię prope ad duo milia talentorũ. Nec tamen
uel hęc uel aliud quicq̃ de ſacroſanctis opibus ſiue inſtrumentis attigit. Sed poſtero die
poſt excidiũ curare templũ ne quid habere ſordidũ edituos iuſſit: & ſolemnia ſacra cele
brare. Ipſe autẽ hyrcano põtifice declarato. q; ſe & in aliis rebus alacrem obſidionis tẽ
pore prębuiſſet: promptãq; ad bellũ agreſtium multitudinẽ ab ariſtobolo reuocaſſet: p
quę ſicut imperatorẽ bonum decuit beniuolentia potius quã timore plębem ſibi recon
ciliauit. Inter captiuos etiã cõprachenſus ariſtoboli ſocer idemq; patruus tenebatur: & il
los quidem qui maxime belli cauſa fuiſſet ſecuri percuſſit fauſtum uero & qui una forti
ter fecerant pręclaris præmiis donat: & in hieroſolymis tributũ indicit: ablatas autẽ gẽ
ti etiã quas in ſyria cœperat ciuitates romanorũ qui tunc erant militum ducibus pare-
re iuſſit: propriiſq; tantũ terminis circũclauſit. Inſtaurat autẽ in gratiam cuiuſdam ex li
bertis ſuis Demetrii gaderenſis etiã gadara quã iudęi ſubuerterant. Mediterraneas prę
terea ciuitates eorũ de poteſtate liberauit quas pręuenti non exciderant hyſpion & ſci-
topoliũ & pellam & ſamariã & mariſſã: itemq; azotum & iamniã: maretuſam: necnõ
& maritimas garã & iopã & doram & pridẽ ſtratonis pyrgus uocabatur. Poſt autẽ ab
herode clariſſimis ędificiis tranſformata cęſarea nominata eſt: eaſq; omnes indigenis ci
uibus redditas uiri prouincię ſyriæ non iunxit. Huius aũt & iudęæ cunctorũq; admini
ſtratione ad ęgyptos fines & flumen euphratẽ cum duabus cohortib9 ſcauro permiſſa
Romã ipſe per ciliciã properauit captiuũ ducens ariſtobolũ cum familia. Erant aũt filię
duę totidemq; filii: quorũ unus alexander ex itinere fugit: minor autẽ Antigonus cũ ſo
roribus romã uectus eſt. Cap. XVII. Interea ſcaurus in arabiam ingreſſus ad pe
tram quidẽ regionum aſperitate prohibebatur accedere: quę autẽ circum erant omnia
uaſtabat: multis & i hac malis afflictus. Nã exercitũ fames cõprimebat. Cui tamẽ hyr
canus p antipatrũ uictui ſuppeditabat neceſſaria. Quẽ uelut arete familiarẽ etiã ſcau-
rus ad eũ allegauit: ut bellũ pactiõe deponeret. Itaq; perſuaſũ eſt arabis. ccc. talentis de
cedere: atq; ita ſcaurus ex arabia tranſduxit exercitũ. Alexander autẽ ariſtoboli filius q
pompeiũ fugerat: magna manu dilapſo interea tempore congregata hyrcano grauius
imminebat iudęãq; populabatur. Quam quidẽ mature debellare poſſe credebat: quoniã
diſturbatũ quoq; a põpeio murũ hieroſolymis renouatũ eſſe cõfidebat niſi gabinius in
ſyriã miſſus qui ſcauro ſuccederet: cum in aliis fortem ſe prębuiſſet tunc etiam in alexã
drum mouiſſet exercitũ. Huius aũt ille impetũ ueritus: & ampliorem militũ manũ con
gregabat: donec facta ſunt decem millia peditũ: & mille quingenti equites: uillaſq; op
portunas muris hoc eſt alexandrum & Hyrcanum & Macherunta non longe arabiæ
montibus muniebat. Igitur gabinius cũ parte militũ pręmiſſo Marco antonio ipſe cũ
toto exercitu ſequebatur. Lecti autem antipatri comites: aliaq; iudęorũ multitudo quo
rum Malichus & Pytholaus principes erant: iunctis cum Marco antonio uiribus ſuis
alexandro obuiam proceſſerunt: neq; ita multopoſt aderat cum ſuis copiis Gabinius.
alexander autem cum quidem in unũ conſertam hoſtium multitudinem ſuſtinere non

poterat abſceſſit. Cũq; hieroſolymis propinquaſſet coactus prępliũ ſuſcepit. Amiſſiſq;
ſex milibus quorꝝ tria uiua capta ſunt tria uero proſtrata cũ reliquis effugit. Gabinius
autẽ ubi alexandriũ uenit quia multos deſeruiſſe caſtra cognouit, ꝑmiſſa delictorꝝ ue-
nia conabat᷑ ſibi eos ante plurimũ coniungere. Cũ aũt illi nihil mediocre cogitarent:
plęriſq; interfectis: reliquos in caſtellũ cõcludit. In hoc pręlia dux marc⁹ antonius mul
ta præclare geſſit: & quãuis ſemper & ubiq; uir fortis apparuiſſet: tamen tunc etiã ſuũ
uicit exemplũ. Gabinius aũt relictis qui caſtellum expugnarent ipſe ciuitates adire: &
intactas quidem confirmare: ſubuerſas aũt erigere curabat. Deniq; iuſſu eius ſcitopolis
habitare cœpit: & Samaria & Antedon: & Appollias: & Iamnia: & Arabia: & Mariſ-
ſa: & Dora: & Cadara: & Azotus taliæq; multę lætis ciuib⁹ atq; icolis ad eas cõcurrẽ-
tibus. Is ãt recte diſpoſitis regreſſus ad Alexandriũ uehemẽtius urgebat obſidiũ. Qua
re territus alexander oibus deſpatis legatos ad eũ miſit: & ignoſci delictis orans & quę
ſibi parerent caſtella macherunta & Hyrcaniũ tradere non dubitans: quinetiã Alexã
drium ei⁹ poteſtati permiſit. Quę quidem Gabinius oĩa conſilio matris Alexãdri fun
ditus eruit: ne rurſus belli alterius receptaculũ fierent. Aderat ãt quo ſuis Gabiniũ pal
paret obſeqis uiro ſuo cęteriſq; captiuis metuens q Romã fuerant adducti. Cap. xviii.

Poſt hæc uero Gabinius Hyrcão Hieroſolymã deducto: eiq; fani cura mandata cæ
teris reip. partibus optimates præfecit. Omnẽq; iudæorũ gentẽ in cõuentus quinq; di-
uiſit. uno Hieroſolymis: altero Doris: itemq; tertio ut apud Amathunta reſpondeat: de
ſtinatis quarto hyerico: & quĩto ſophoris Galileæ ciuitas attributa eſt. Singulari autem
unius dominatione liberati: libenter ab optimatibus regebant᷑. Verumtamen nõ mul
to poſt euenit: ut turbarum his qui fieret initiũ elapſus Roma Ariſtobolus qui magna
iterum iudæorum manu conflata partim cupida mutationis partim quibus olim dile-
ctus erat: primum occupat Alexãdriũ: idq; recingere muro tẽtabat. Deinde cognito ꝙ
Gabinius Siſennã & Antonium & ſeruilium duces contra ſe cum exercitu miſit in ma-
cheruuta concedit. uulgiq; ĩbellis onere depoſito ſolus armatus prope ad octo milia mi
litum ſecum duxit inter quos erat Pitholaus ſecundarum partiũ rector cum mille uiris
& Hieroſolymis profugus. Romani autem ſequebantur: habitoq; conflictu aliquam
diu cum ſuis Ariſtobolus fortiter dimicando perſeuerabat: donec ui Romanorum ſub
acti: cæſa ſunt uirorꝝ quinq; milia. Prope uero ad duo milia in quendã tumulum confu
gerunt. Cæteriq; mille cũ Ariſtobolo perrupta Romanorũ acie in macherunta coacti
ſunt. Vbi rex cum in ruinis prima ueſpera tetendiſſet: ſperabat quidẽ aliam ſe manum
per indutias belli poſſe contrahere: caſtellumq; bene munire. Impetũ autẽ Romauorũ
ſupra quam poterat per biduum remoratus poſtremo capitur: & cum Antigono filio q
romæ ſecum fuerat uinctus ad Gabinium atq; inde Romã perductus ẽ. Sed illum qui-
dem ſenatus cuſtodia coercuit. Filios uero eius in iudæam remiſit quia Gabinius ſcri
pſerat per Epiſtolas id pro traditione caſtellorum coniugi Ariſtoboli ſpopondiſſe. Pa
rato autem Gabinio bellum parthis ĩferre Ptolomæus impedimento fuit. Qui reuerſus
ab Euphrate petebat ęgyptum Hyrcano & Antipatro amicis uſus ad omnia quæ mili
tię neceſſitas exigebat. Nam & pecuniis & armis eum & frumento: Antipater auxiliis
adiuuit. Et iudæis in ea parte uias quę peluſium ducerent obſeruantibus tranſmittere
Gabinium perſuaſit. Alia uero Syria diſceſſu Gabinii commota & iudęos iterũ alexan
der Ariſtoboli filius ad diſceſſionem reduxit: & maximã multitudinẽ conflata Roma-
nos oẽs qui per omnẽ terrã degerent obtrũcare decreuerat. Quã rem Gabinius metu-
ens iam.n ex Egypto redierat. Hoc tumultu inſtãte nõnullis diſſidentiũ pręmiſſo An
tipatro concordiã pſuaſit. Cũ alexandro aũt milia. xxx. remãſerant: & ille ad bellũ ꝑm

ptus erat. Itaq; ad pugnā egredit̃. Occurrũt aũt iudęi & circa mentē itabiriũ cõgreſſi:
decē milia ſternunt̃: cęterā uero multitudinē fugus diſperſit. Et gabinius in hieroſoly-
mā regreſſus. id .n. antipater uoluit rēp. eius cõpoſuit. deindę hinc ꝓfectus Nabatheos
pugna ſupat: & mitridatē & orphanē a parthis ꝑ fugas clam dimittit. eoſq; militibus
aufugiſſe firmauit. Cap. xix. Interea craſſus ei ſucceſſor datus ſyriā ſuſcepit. is in ꝑ
thice militię ſumptũ & omnē aliud aurũ tẽpli quod Hieroſolymis erat abſtulit: & a q-
bus Pompeius tẽperauerat duo milia talentoꝝ. Euphratē uero tranſgreſſus & ipſe pe
riit & exercitus eius: de quo nõ eſt huius tẽporis cõmemorare. Poſt craſſum aũt ꝑthos
in ſyriā properantes caſſius inhibuit receptus. Prouīcia aũt fauore eius quęſita in iudęā
feſtinabat: captiſq; taricheis prope ad tria milia iudæoꝝ adducit ī ſeruitiũ. Occidit aũt
etiā piſilaũ ſeditioſos ariſtoboli colligẽtē: cuiꝰ necis ſuaſor erat antipater. Cap. xx.

Huic aũt nupta fuit ex araba nobilis fœmina noīe Cypris: unde filios. iiii: phaſelũ &
regē herodē & ioſephũ & pherorā & Salome filiā habebat. Cũ aũt omniũ q ubiq; potē
tes eſſent amicitia hoſpitiis familiaritates cõquireret: ꝓcipue regē arabũ ꝑ affinitatē ſi-
bi ſociauit: eiuſq; fidei cõmẽdans filios ſuos ad eũ miſit. qm̃ bellũ cum ariſtobolo gerē
dum ſuſceperat. Caſſius autē cõpulſo ad orium per cõditiones alexandro ad euphratē
reuerſus eſt parthos tranſitu prohibiturus de qbus alio loco referemus. Cæſar aũt poſt
ſenatus & põpeii fugā trans mare ionium rebus omnibus romaq; potitus ſolutũ uincu
lis Ariſtobolum cũ duabus cohortibus uelociter in ſyriā miſit: & hanc facillime & cun
cta Iudęæ proxima ꝑ illum ſubiici poſſe ratus. Verũ & ſpem cæſaris & ariſtoboli alacri
tatem pręceſſit inuidia. Nã ueneno peremptus a põpeii ſtudioſis aliquãdiu etiam ſepul
tura in ſolo patrio carebat: corpuſq; mortui ſeruabatur melle conditũ. Donec ab anto
nio iudæis iuſſum eſt in monumentis regalibus ſepelliendũ. Occiditur autē alexander
quoq; filius eius a ſcipione ſecuri percuſſus antiochæ ſecũdũ pompeiũ litteras accuſa-
tione pro tribunali prius habita ſuper his quæ in romanos admiſerat. Ptolomæus aũt
manei filius qui apud calchida ſub libano morabat̃ captis eius fratribus filiũ ſuum phi
lippionē qui eos accerſeret: mittit aſcalonē atq; ille abſtractum ab ariſtoboli coniuge
antigonũ eiuſq; ſorores adducit ad patrem. Amore aũt minorem earũ coniugio ſuo co
pulat: ob eamq; poſtea cauſam a patre occidit̃. Accepit .n. ptolomæus in matrimoniũ
alexandrā perempto filio: huiuſq; affinitatis gratia fratris eius propenſiore cura tueba
tur. Antipater autē pompeio iam mortuo in clientelā cęſaris ſeſe cõtulit: & qa mitrida
tes pargamenus ab acceſſu peluſi prohibitus cũ exercitu quē ducebat in ęgyptũ apud
aſcalonē morabatur. Non ſolũ arabas quamuis hoſpes eſſet auxilium ferre perſuaſit.
Verum & ipſe armata iudæorũ tria circiter milia ſecum mouit. Excitauit autē pręſidio
ſyriæ quoq; potentes & incolam libani ptolomęum etiā plicum & ptolomęum quoq;
gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarũt. Iamq; fretus mi
tridates auctis propter antipatrũ copiis peluſiũ proficiſcitur. Et quia tranſire uetarent̃
ciuitatē obſidebat. Antipater uero & in hac oppugnatione clarus enituit. Effracto .n.
ex parte ſua muro primus iu ciuitatē cum ſuis comitibus inſiluit. & peluſium quidē ca
pta eſt: ulterius autem progredi non ſinebant: iudæi & ægyptii terrarum incolæ qui ap
pellantur onium. Quibus tñ antipater non modo ne obſtarent uerumetiam ut uictui
neceſſaria præberent militi perſuaſit. Vnde factũ eſt ut nec mẽphite in manus uenirēt:
ultroq; ſeſe traderent mitridati atq; ille delato peragrato pugnam cum cæteris commi
ſit ægyptiis in loco cui nomē eſt iudęon ſtraton pedon: eũq; in acie omni dextro cornu
periculo liberauit antipater circũgreſſus fluminis ripā. Leuum .n. cornu contra ſe po-
ſitum ſuperabat. Facto aũt in eos impetu qui mitridatē proſequerent̃ multos occidit:

tamdiu quę reliquos fugientes angebat:donec etiam caſtris eoꝝ potitus eſt.lxxx.tan-
tum de ſuoꝝ numero amiſſis.Octingentos aũt fere mitridates cũ fugerat perdidit.Præ
ter ſpẽ uero ſeruatus ex ꝑlio uacuus inuidia teſtis reꝝ ab antipatro geſtaꝝ fuit apud cæ
ſarẽ.Vnde ille tũc quidem antipatrũ petit laudibus incitatũ ad ſubeunda pro ſe pericu
la reddidit prõtionem.In quibus oĩbus bellator audaciſſimus cõprobatus:multaq; per
peſſus uulnera toto corpore gerebat:ſigna uirtutis diſertæ. Poſtq̃ aũt rebus in ægypto
cõpoſitis ad Syriã rediit & Romana cũ ciuitate ſimul & immunitate donauit:aliiſq; re
bus honorando amiciſſimeq; tractãdo dignũ emulatione cõſtituit:eiuſdẽq; gratia etiã
pontificatũ cõfirmauit hyrcano. Cap.xxi. Eodẽq; tpe Antigonus quoq; Ariſtobo
li filius cũ ueniſſet ad cæſarẽ maioris pręter opinionẽ fœlicitatis cãm prębuit Antipa-
tro.nam qui de patris morte quęri deberet ꝑꝑ inimicitias põpei : ueneno quantũ puta
bat̃ perempti:& crudelitatis in fratrẽ accuſare ſcipionẽ:nullũq; inuidię dolorẽ admiſce
re miſeriis.Vltro hoc Hyrcano & Antipatro criminabat̃ ueluti ſe patrio loco cum fra
tribus iniq̃ſſime pellerent:multiſq; gentẽ iniuriis afficerent: dummõ ſociarent̃ q̃q; in
ęgyptũ auxilia ipſi cæſari nõ beniuolentia:ſed timore ueteris diſcordiæ miſerint : & ut
amorẽ põpei deprecarent̃ .Ad hęc Antipater ueſte proiecta multitudinẽ uulnerum de
monſtrabat:& qua fide quidẽ cęſarẽ coluiſſet uerbis non eſſe opus dixit.Nã corpus ẽt
ſe tacente clamare:antigoni aũt mirari audaciã:qui cũ hoſtis Romanoꝝ ſit filius & fu
gitiui Romanoꝝ nouarũq; reꝝ ſtudiũ uotũq; ſeditioſum patris habeat apud Roma-
noꝝ principẽ alios accuſare conet̃ :boniq; aliquid adipſci tentaret quẽ hoc ſolũ oporte
ret amplecti:quod uiueret.Nãq; eũ tam nunc propter inopiã deſiderare facultates: ſed
ut in eos qui ſe dediſſent iudæorũ ſeditiones accẽderet.Quæ ubi cæſar audiuit Hyrca-
num quidẽ pontificatu digniorẽ eſſe pronunciauit Antipatro autẽ cuius uelit poteſta
tis detulit optionẽ.Qui ꝑmiſſa dignitatis mẽſura ipſi qui daret iudęę procurator decla
ratus eſt.Et pręter hoc impetrauit ſubuerſa patrię męnia renouare ſibi licere.hos q̃dem
honores cęſar incidendos in capitoliũ miſit:ut iuſtitię ſuę uirtutiſq; ſignum Antipatri
memorię traderet̃ . Antipater uero ubi de Syria cæſarem proſecutus eſt in iudæã reuer
ſus ante omnia patrię muros a pompeio dirutos reparabat : omniaq; luſtrãdo ne quid
in illis regionibus turbatũ eſſet:nunc in terminando:nunc etiã ſuadendo curabat unũ
quẽq; admonens:q̃ ſi cum Hyrcano ſentirent in otio atq; opulentia uicturi eſſent:for
tunis ſuis & omni pace potituri ſint ſpe uana ducerent̃ :eorũ qui priuati quęſtus gratia
res nouas optarent.Se quidẽ non procuratorem ſed dominũ omnium Hyrcanũ uero
tyrannum pro rege : itẽq; romanos & cæſarẽ hoſtes pro amicis & rectoribus habituri:
neq; eñ paſſuros huius poteſtatẽ labefactari;quem ipſi regẽ conſtituiſſent.Sed quam
uis hoc diceret tamen etiã per ſe quoniam Hyrcanum ſegniorem uideret:nec tam effi-
cacem ſicut regni poſceret ſollicitudo:ſtatim prouincię componebat . Et ſic phaſelum
quidem natu maximum filiorum ſuorum militi præpoſitũ Hieroſolymis eiuſq; territo
rio pręfecit.Herodem uero ętate poſteriorem nimiſq; adoleſcentem galilęę deſtinat ſi
milia curaturum: qui cum natura ſtrenuus eſſet cito materiam ubi ad magnitudinem
exerceret inuenit : captumq; latronum principem Ezechiam quem pręclari maximo
agmine continentia Syriæ depręhendit : ipſumq; aliosq; latrones multos interfecit .
Eaque res adeo grata fuit Syriis:ut per uicos & opida caneretur herodes ueluti per eũ
pace reddita & poſſeſſionibus reſtitutis.Ex huius deniq; operis gloria ſexto etiam cęſa
ri propinquo magni Cęſaris & Syriam tunc adminiſtranti eſt cognitus. Cap. xxii.

Quin & phaſelus fratris indolem contentione bona ſuperare certabat augẽdo erga
ſe beniuolentiam hieroſolymis habitãtiũ atq; illam quidẽ ciuitatem poſſidens nihil

autem contumelioſe per inſolentiam poteſtatis admittens . hinc antipater & obſequiis
regalibus ab ea gente colebat᷑; & honores ei tanq̄ rerũ domino omnes habebant᷑ . Nec
tamen ipſe propterea minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verũ fieri nõ poteſt ut li
uorẽ quiſq̄ in ſecũdis rebus effugiat. Nãq; hyrcanus quamuis & antea tacite ſua ſpõte
mordebat᷑ adoleſcentiũ gloria maxime rebus ab Herode bene geſtis & crebris nuntiis
laudes eius per ſingula facta prædicantibꝰ augebat᷑ . A multis tamen inuidis qui regnis
adhęrere ſolent: ꝗbuſq; antipatri eiuſq; filiorũ ꝓbitas officiebat inſtigabat᷑ : dicẽtibꝰ ꝙ
Antipatro & filiis eius rebus traditis ſolo cõtentus & hac poteſtate uacuo regis nomine
ſederet. Et quamdiu ſic errabit ut in ſe reges producat . Nec enim eos uel ſimulare iam
procuratione͂ : ſed certe eſſe dominos ipſo reiecto: cuius nec mandatis nec epiſtolis præ
ter iudæorum legem tãtam multitudinem peremiſſet Herodes: illumq; niſi regnet: ſed
adhuc priuatus ita ad judicium uenire debere ratione͂ tam ipſi regi quam patriis legi-
bus redditurum: quæ indẽnatos occidi nõ finerent. His paulatim accẽdebatur hyrca
nus . Ad extremum autem ad iracundiam prouocatus cauſam dicturum herode͂ iubet
accerſiri: atq; ille & patriis monitis: & ꝙ ei fiduciã res geſtæ darẽt munita prius galilea
præſidiis ad regem proficiſcitur. Ibat tamen cum forti caterua ne uel derogare uideret᷑
hyrcano: ſi plures duceret uel inuidię nudus pateret. Sextus aute͂ cæſar adoleſcenti me-
tuens ne quid apud inimicos depræhenſo mali fieret ad hyrcanum mittit: qui ei manife
ſtę denũciarent: ut homicidii crimine liberaret herodem. Hyrcanus autem qui eum dili
geret: per ſe quoq; id cupie͂s abſolutionem decernit. Atq; is inuito rege fugiſſe ratus da
maſcum receſſit ad ſextum: nequaq̄ paratus obedire ſi denuo fuiſſet accitus. Rurſumq;
a nequiſſimis irritabatur hyrcanus firmatum herodem abiiſſe firmantibus: & ut ſe con
tra eum inſtrueret properaſſe. Hæc autem rex uera eſſe exiſtimans quid ageret neſcie-
bat: quoniam potentiorem inimicum uidebat. Cum uero a ſexto cęſare dux militũ per
Syriam itemq; ſamariam declaratus eſſet herodes: neq; ſolum propter gentis fauorem:
ſed etiã uiribus ſuis terribilis putaretur: ad timorem ultimum decedit: iamiãq; illum cõ
tra ſe credens cũ exercitu eſſe uenturum. Neq; opinione deceptus eſt . Nanq; herodes
intentatæ ſibi occiſionis iracundia : conflatam militum multitudinem hieroſolymam
ducebat: ut hyrcanũ regno deponeret. Idq; feciſſet niſi pariter egreſſi pater & frater fre
giſſent eius impetum deprecãtes ut & ipſe ad uindictam miniſtrandã : ſolaq; indigna
tione mitigaretur: regi autem parceret ſub quo ad hoc potentię proceſſiſſet: ac ſi ꝓpte
rea ꝙ in iudiciũ uocatus eſſet idignaretur quia tame͂ abſolutus eſt gratias ageret: neq;
triſtibus quidem paria referret ſaluti uero eſſet ingratus. Quod ſi etiã momenta bello
rum reputanda uiderentur iniqtatem militiæ cõſideraret: neq; omnino de uictoria bene
ſperaret qui cum rege cõgreſſus eſſet una ſecum educato: & ſæpe quidem benemerito:
ſeuo aute͂ nunq̄: niſi ꝙ maliuolorum conſiliis impulſus umbram ei tantum iniquitatis
admouiſſet. paruit his herodes qui ſperatis putauerat poſſe ſufficere: ſuaſq; uires demõ
ſtrare nationi. Cap. xxiii. Et inter hęc diſcordia Romanorũ circa appamiã
bellumq; domeſticum oritur: quoniam Cecilius baſſus fauore Pompei ſextũ cæſarem
dolo necauerat: eiuſq; milite͂ occupauerat. Illi uero cæſaris duces mortis eius ulciſcen-
dæ gratia cunctis uiribus baſſum petebant. Quibus cum tam interempti quã ſuperſti
tis cæſaris cauſa ambobus eſſet amicus antipater per filios ſuos miſit auxilia. Cũ aũt
bellũ traheretur ex italia qdem ſucceſſor antedicti ſexti uenit Marcus. Cap. xxiiii.

Eodem tempore bellũ inter romanos cõflat᷑ : dolo Bruti & Caſſii Cęſare interfecto:
Poſtq̄ triennium ſeptemq; menſes tenuit principatum. maximo autem motu cædis eius
gratia concitato; & optimatibus inter ſe diſſidentibus, propria ſpe quiſq; ducebatur ad

id quod exiſtimabat eſſe commodius. Itaq; Caſſius ſyriam petit occupaturus Militem
qui Apameam circunſedebat: ubi & Marcū & diſſidentes cohortes Baſſo cōciliauit: ſi-
mulq; obſidione liberauit Apameam. ipſe uero exercitū ducens ſtipēdium ciuitatibus
īdicebat: nec modus erat exactionū. Cū āt iudęos ſeptīgēta quoq; talēta iuſſiſſet īferre,
minas eius ueritus Antipater filiis ſuis & aliis amicis maturæ pecuniæ cogendæ curā di
ſtribuit. & īter eos malicho cuidā ex inimicis neceſſitas adeo urgebat. Primus aūt hero
des caſſii fauorē promeruit: qui ex galilea parte ſua centū talenta portauit: proptereaq;
īter eximios amicos nūerabaᵗ. At uero cęteros tarditatis arguēs caſſius īpis ciuitatibꝰ
iraſcebaᵗ. Eoq; Reguſnā & Tamaū & duas alias ex uilioribus depopulatus: ibat q̄dē
quaſi malichū interfecturus: q, remiſſior in exigendo fuiſſet. Verū & huius & cęterarū
ciuitatum interitū repreſſit antipater centū illico talentis caſſio delinito. Nequaq̄ tamē
Malichus poſt obitū caſſii beneficiorum antipatri memor fuit. Sed illi ipſi quē ſępenu
mero ſeruatorē fuiſſe ſui nouerat periculū moliebaᵗ iniquitatis ſuę impedimentū abo
lere feſtinās. Itaq; antipater & uires eius & calliditatē metuens: flumen trans iordanem
abiit ad ulciſcendas inſidias congregaturus exercitū. Deprehenſos autē malichus anti
patri filios inprudentia ſuperat. Nam & phaſellū apud hieroſolymā præſidis appoſitū:
& herodē qui cuſtodias curabat ad murū multis excuſationibus & ſacramentis circun
uentos impellit: ut ipſis intercedentibus reconciliareᵗ antipatro. atq; ita denuo per anti
patrum exorato Marco tunc in Syriam militē regente ſeruatus eſt: qui malichū ſtatue
rat occidere: quod nouis rebus ſtuduiſſet. Cæſare uero adoleſcente: & Antonio cū Bru
to & Caſſio bellū gerentibus: marcus & Caſſius exercitu de ſyria cōflato: q, magna pꝭ
ubi uſus poſcit Herodes fuiſſet: ipſum q̄dem totius Syriæ procuratorē pręficiūt equitū
illi manu peditūq; attributa. Si aūt bellū deſiſtet: regnum quoq; iudeę caſſius ſe eidem
delaturꝫ eſſe pollicitus eſt: Euenit aūt ut antipatro & ſpes & fortitudo & filii cā mortis
fieret. Horū.n. metu malichus miniſtro quodā regio pecunia corrupto mixtū ei uene-
no poculū dari perſuadet. Atq; ille q̄dē iniuſtitię Malichi palma fuit: poſt cōuiuiū mor
tuus uir ad alia ſtrenuus rebuſq; adminiſtrandis idoneus: & qui regnū recuperatū con-
ſeruaſſet Hyrcano Malichus infenſum propter ſuſpitionē ueneni populū purgādo pla
cabat: ſimulq; ut ualidior eēt: armatorꝫ ſibi copias conquirebat. Nec.n. Herodem ceſſa
turum arbitrabaᵗ: quin etiā mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed pha
ſeli fratris conſilio qui eū palam minime perſequendum eſſe dicebat: ne uulgi ſeditio cō
citaretur: & purgātem ſe tūc Malichum patienter admiſit: & ſuſpitione liberū eſſe cōce
dens clariſſimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuerſus aūt in Samariā & ciuita
tem cōpoſuit ſeditione turbatā: per quæ dies feſtos in hieroſolymā remeabat pręmiſſis
comitibus armatis: nā timens impetū cōpellebat Hyrcanus. Malichus aūt alienigēas
introduci ſuper indigēas quod dies feſtos agerēt prohibebat. Herodes aūt & ipſi quoq;
parebat cauſiſq; cōtēptis nocte ingreſſus eſt. Iterūq; Malichus ad eū ueniēs antipatrū
flebat. Contra quod ille ſe falli cū uix dolorē perememeret ſimulabat. & tū de nece patris
apud Caſſiū ꝑ epiſtolas queſtus eſt. Cui præterea Malichus iuiſus erat. Itaq; nō modo
ut mortē patris ulciſcereᵗ ei ſcripſit: ſed etiā chiliarchis: quibus ut in cauſa iuſta herodi
opē ferrent occulte pręcepit. Et quoniā capta laodicea undiq; ad herodē conuenerāt op
timates cū muneribus & coronis, ipſe quidē hoc ultioni tēpus deſtinauerat. Malichus
aūt id tyri forte ſuſpicabatur: & filium ſuum tunc apud Tyrios obſidem ſtatuit ſubdu-
cere: & in iudęam fugam parabat. Salutis autem deſperatio ſtimulabat: ut etiam maio
ra cogitaret nam & Iudęorum gentem contra Romanos excitaturum ſe credidit: dum
bello aduerſus caſſius Antoniū occupabaᵗ: deiecteq; hyrcano faciliime regnaturꝫ. Sed

profecto irridebat eius ſpem ſatale decretum. Et enim quo intenderet animũ ſuſpicatus:
herodes & ipſum hyrcanũ prope aſtantẽ ad cenãuocat. Deinde ſeruoꝝ quendã inſtruen
di conuiuii ſpecie introĩittit. Sed res erat ut chiliarchis prædiceret ad inſidias egredi: atq;
illi præceptorũ caſſii memores ad litus ciuitati proximũ armati gladiis exierunt. Ibiq;
circũſeptũ malichũ multis uulneribus iterficiũt. Hyrcanus autẽ ſtatĩ cõcidit ſtupore diſ
ſolutus: uixq; anima recepta herodẽ percunſtabat: quis malichũ occidiſſet. Et cum ex
chiliarchis unus reſpondiſſet caſſii præceptũ, plane inquit & me & patriã meam caſſius
ſeruabit incolumẽ: qui amborũ inſidiatorẽ peremit. Vtrum autẽ id inuidia dixerit: an ꝙ
timore factum probaret, incertũ eſt. Sed enim in malichũ hoc eſt modo ulctus herodes.
Poſtꝗ̃ uero caſſius exceſſit e ſyria, iterum hieroſolymis orta ſeditio eſt. Cũ Fœlix in pha
ſellum mouiſſet exercitum: & in herodem fratris pœna uellet necem malichi uindicare:
Caſu autẽ herodes cum Fabio romano duce apud damaſchũ habitabat. Et ne cupiens
auxilio forct morbo impediebant. Interea tamẽ phaſellus etiã ſine cuiuſꝗ̃ pręſidio ſupe
rauit Fœlicem: probrũq; ingrati obiiciebat hyrcano: qui & fœlici ſtuduiſſet: fratriq; ma
lichi caſtella occupanti coniurauerat. Iam enim multa tenuerat: omniũq; tutiſſimũ ma
ſadã. Nec tamen ei quicꝗ̃ contra uim herodis potuiſſet ſufficere: qui mox ut conualuit
alia recepit. Et illũ ex maſada ſupplicem dimiſit: & Marionem tyriorum tyrannum ex
galilea pepulit. Trienniũ caſtella poſſederat: tyriiſq; quos cœperat uitam cõceſſit om-
nibus: nonnullos etiã donatos abire permiſit: una & ſibi ciuitatis beniuolentiam: & ty
ranno comparans odium. Marion autẽ a caſſio quidem meruerat tyrannidem: qui tot
ſyrię tyrannos præfecerat. Sed ob herodis inimicitias etiã Antigonũ & Ariſtobolũ ſe-
cum ducebat & ptholomeum ꝓpter fabianum quẽ antigonus pecunia ſibi ſociatũ ad-
iutorẽ incepti habebat. Cuncta uero ſocer ptholomeus antigono ſubminiſtrabat. Con
tra quos herodes inſtructus in aditu iudęę commiſſo prælio uictoria potitur. Fugatoq;
antigono redit in hieroſolymam: pro merito geſte rei omnibus carus: ut etiã quibus an
tea deſpectus erat: tunc in eius familiaritatem ſeſe dederint propter hyrcani affinitatẽ.
Nanq; is herodes iam pridẽ ex indigenis habebat uxorem non ignobilem quæ Doſis
uocabatur: & antipatrũ ex ea ſuſceperat filium. Tũc autẽ dux erat alexandri: cuius pa
ter fuit ariſtobolus: filiã mariãnẽ hyrcani neptẽ ex filia atq; ide regi familiaris erat. Sed
ubi caſſio circa philippos interfecto Cæſar in Italiã: & Antonius in ſyriam diſceſſerunt:
& legatis ab aliis ciuitatibus ad antoniũ miſſis in bithyniam etiã iudæorum optimates
accuſatũ ueniunt phaſellũ & herodẽ. ꝙ illis rerum ſummã ui poſſidentibus nomen tan
tum honorabile ſupereſſet hyrcano. Atq; herodes qui præſto erat magna pecunia pla-
catum ſic Antonium affecit: ut ne uerbũ quidem inimicorum eius pateretur audire. &
tunc quidem ita digreſſi ſunt. Cum autem denuo iudæorum pincipes centum uiri an-
tiochię proximam daphriem ad antonium ueniſſent iam amori cleopatræ ſeruientem
delecti a cæteris qui eloquentia & dignitate præſtabãt aduerſus fratres accuſationem
proponũt. Reſpõdebat autem Meſſala cauſæ defenſor aſtante etiam propter affinita
tem hyrcano. Auditis deinde utriſq; partibus antonius percontabatur hyrcanum: qui
nam eſſent regendis rebus aptiſſimi. Cumq; is herodem eiuſq; fratres aliis prætuliſſet,
uoluptate repletus (Nam & hoſpes eorum paternus erat: humaniſſimeq; ab antipatro
ſuſceptus eo tempore quo in iudæam cum gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat:
totius eis iudeæ procuratione permiſſa. Legatis autem id egre ferentibus. xv. eorum
correptos carceri tradidit: quos etiam pœne occidit. Cæteros autem reiecit cum iniu-
ria: unde maior tumultus Hieroſolymis excitatus eſt. Deinde mille legati iterum ty-
rum miſſi ſunt: ubi commorabatur Antonius in Hieroſolymam paratus irruere.

Et contra eos uociſerantes magiſtratus tyriorum directus:data ei licentia ut quos con
prehendiſſet, occideret:præceptoq; ut eorꝫ poteſtaté confirmare curaret:q tetrarchæ ip
ſius eént antonii ſuffragio cõſtituti. Ante hoc aũt herodes uſq; ad litus cũ hyrcano pro
greſſus multis eos admõebat:ne & ſibi interitus & patriæ belli cã fierent:dum incõſide
rate cõtendũt. Illis aũt tãto magis id idigne ferẽtib9, Antoni9 miſſis armatis multos
occidit:multos ẽt uulnerauit. Quorꝫ & ſaucios cura: & mortuos ſepultura hyrcãus di
gnat9 eſt. Nõ tñ ideo q effugerant, qeſcebant:pturbãdo eni ciuitaté antoniũ irritabãt:
ut ẽt quos i uinculis haberet, occideret. Brazaphane aũt parthorũ ſatrapa Syriã bien
nio poſt cũ regis filio Pacoro detinẽti Lyſanias patris ſui mortui ſucceſſor Ptolomei ma
nei filii mille ſatrapæ talẽta pollicitus:& mulieres quingẽtas: ei pſuadet ut Antigonũ i
regnũ induceret:hyrcanũq; deponeret. Impulſus igit̃ ab eo pacorus ipſe qdem per ma
ritima loca perrexit. Barzaphanem aũt itinere mediterraneo iuſſit irrumpere. Sed mari
timorꝫ tyrii pacorũ excluſerunt. Cum ptolomeus eũ:& ſidonii receperũt. Ille aũt quen
dam regiũ miniſtrum cognomine ſuũ: equitatus ei parte attributa ad iudęos iuſſit acce
dere:& exploraturum hoſtiũ conſilia:& ubi uſus exegiſſet, præſidio futurũ antigono.
Plurimi aũt eorꝫ qui carmelum populabant̃ iudęi, ultro ad antigonũ currunt ad irruẽ-
dum acriter animati. Ille aũt ad locũ qui drimas dicit̃ occupandũ, eos pmittit:ubi cõ-
miſſa pugna:depulſiſq; hoſtibus & fugatis, hyeroſolimã curſu petebãt:auctiq; multi-
tudine uſq; ad regiã proceſſerunt. Excepti aũt ab hyrcano & phaſelo, forti acie in foro
cõfligunt. Ibiq; hoſtes in fugã uerſos:pars herodis in fanũ cõcludit:cuſtodeſq; his ſexa
ginta uiros apponit:p ædes pximas collocatos. Sed hos qdẽ infenſior fribus ppl's igni
cõſumit. Herodes aũt iracundia peremptorꝫ, cõgreſſus cũ populo multos obtruncat:
inq; dies ſingulos inuicẽ ſeſe per inſidias incurſantibus aſſidue cædes erant. Inſtante ue
ro die feſto qui pentecoſte uocat̃:omnia circa templũ:totaq; ciuitas plebe ruſtica reple
ta eſt:& plæraq; armata. Et phaſelus quidẽ muros:herodes quidẽ cum paucis domũ re
giã cuſtodiebat. Inuaſiſq; de improuiſo hoſtibus in ſuburbão cõplures quidẽ peremit:
omnes aũt in fugã cõuertit. Et hos i ciuitate:alios in fanũ:alios in extremũ uallum con
cludit. Cap. xxv. ❡ Interea pacis arbitrũ pacorꝫ Antigonus & petit & admit
tit. Exoratus aũt phaſelus & ciuitate & hoſpitio cũ equitibus quingentis parthũ rece-
pit:ſed ante quidẽ ſpecie cõcordiæ uenientẽ. Re aũt uera ut adiuuaret antigonũ. Deniq;
phaſelũ dolo pepulit ad Brazaphanẽ legatos de cõpoſitione mittere: quãuis multa diſ
ſuadente herode:atq; ut inſidiatorẽ occideret. Neue ſe eius fallacis dederet:admonente
n. natura barbaros fidẽ negligere. Exiit ẽt pacor9 cũ hyrcano quo minus ſuſpectus eẽt:
nonnulliſq; relictis eqtibus apud herodẽ:quos eleutheros uocãt:cũ cæteris phaſelũ p-
ſequebat̃. Sed ubi ad galyleã uenerũt:idigenas qdẽ diſſidentẽ atq; armatos offendunt.
Satrapã uero cõueniunt ſatis callide: & officiis amiciciæ dolos tegentẽ. Deniq; poſtq̃
dona eis dedit redeũtibus iſidias poſuit. Illi ãt in maritimũ quendã locũ deducti cui no
men ẽ edipon:fraudẽ intelligũt. Ibi.n. de pmiſſis mille talẽtis audierũt:& ꝙ Antigon9
plęraſq; mulieres ex his q̃s ipſi haberẽt iter qngẽtas partes deuouiſſet:quodq; ſibi ſem
per a barbaris pſtruerent̃ iſidiæ. Olym.n. capti eẽnt niſi mora fuiſſet: dũ hieroſolymis
caperet̃ herodes:ne ſibi pręſciens quę de his agerent̃ caueret. Hęc iam non uerba erãt
ſolum:nã & cuſtodes haud procul abeſſe cõſpiciebat. Et tamẽ phaſel9 hyrcanũ deſere-
re nõ paſſus eſt:quamq̃ eũ ſępius moneret ut fugeret:cui Saramalla ſyrorꝫ tunc ditiſſi
mus dixerat:quemadmodũ eſſent oĩa de inſidiis cõſtituta. Sed cõuenire ſatrapã maluit
atq; mox exprobrare:ꝙ ſe inſidiis appetiiſſet:ac maxime quia pecuniæ cauſa talis exti
tiſſet:cũ plus ipſe pro ſalute daturus eſſet: q̃ pro regno promiſiſſet antigonus. Ad hoc

parthus ſubdola ſatiſfactiõe: iuriſq; iurãdi ſuſpitionẽ deprecatus perrexit ad pacorum.
ſtatimq; a parthis qui remanſerant: quibus iuſſum erat phaſelus atq; hyrcanus cõprę
henderentur: per iniuriã ſimul ac per inuidiã execrantes. Et interim miniſter ad hoc miſ
ſus herodem capere moliebatur. Eumq; fallere ut extra murũ procederet: ſicut ſibi man
datũ fuerat conabatur. Ille autẽ ſuſpectos habere ſolitus ab initio barbaros: & tũc mini
me dubitans in hoſtes incidiſſe litteras: quæ inſidias proderent indicare nolebat: quãq̃
ſatis idoneam cãm pacorus prętenderet: epiſtolas portantibus obuiam ire debere: nec
enim aut ab hoſtib9 eſſe captos: aut quicq̃ de inſidus: ſed quę phaſelus geſſiſſet his cõti
neri. Iamdudũ autẽ ab aliis audierat herodes fratrem ſuũ phaſelum eſſe corruptum: &
hyrcanũ filia Mariãne prudentiſſima fœminaꝝ: multis cum precibus ne proderet ora-
bat: neue ſe crederet manifeſtis iam conatibus barbaroꝝ. Adhuc aũt Pacoro cũ ſociis
deliberante: quonammodo clam pararet inſidias: nec eni fieri poſſet ut tantę ſapientiæ
uir ex aperto circũuenireť. Nocte herodes cũ propinquiſſimis ſibi perſonis ad idumeã
ignaris hoſtibus proficiſcitur. Eo cognito parthi eũ preſequebanť. Et ille matrem qdẽ
fratreſq; ſuos: deſponſatãq; puellã cum matre: minimoſq; fratres prætẽdere iter iuſſit.
Ipſe autẽ caute cum famulis ſuis barbaros retentabat: multiſq; per omnes cõflictus in-
terẽptis: ad caſtellũ Maſada properabat. Grauiores autẽ in fuga parthis iudæos exper
tus eſt. Qui cũ ſemper moleſti fuiſſent: a ſexageſimo tñ ciuitatis ſtadio aliquãdiu etiam
acie decertauerunt. Vbi herodes uictoria potitus cum multos interfeciſſet: ipſumq; lo
cum in memoriam clari facinoris ędificatũ locupletiſſima exornauit regia: arcemq; ĩ eo
munitiſſimã cõdidit: ac de ſuo nomine herodion uocauit. Et tũc quidem cũ fugeret mul
ti ſe applicabant. Poſtea uero quã de idumea uenit occurrit ei frater Ioſippus: turbãq; ſe
quentiũ diminui perſuadet: nec enim capacẽ eſſe multitudinis maſadam. Erat aũt ſupra
quã nouem miliũ multitudo. Itaq; paruit herodes eius cõſilio: & impares quidẽ neceſſi
tati per idumeam dimiſit cũ uiatico: lectiſſimos autẽ maximeq; neceſſarios tenuit: atq;
ita in caſtellũ receptus. Deinde octingẽtos qui mulieres defenderẽt: itẽq; cõmeatu qui
ſatis eſſet obſeſſis ipſe in petram ciuitatẽ arabiæ precit. Parthi autẽ apud hyeroſolimã ĩ
prædã uerſi: in fugientiũ domos ac regiam irruebant: ſolis hyrcani pecuniis obſtinẽtes:
quę .ccc. talenta ſuperabant: alioꝝ uero ſpe minores inueniebant. Quoniã herodes iam
pridem barbarorum perfidiam ſuſpicãs: quicquid erat in opibus præcioſum idumęam
multo ante cõportauerat: eiuſq; ſociorũ itidẽ quiq; fecerat. Verumtamẽ poſtq̃ pręda po
titi ſunt parthi ad hoc iniurię proceſſerunt: ut omnem terrã illam bello implicato reple-
rent. Mariſacũ quoq; ciuitate uaſtata: nec ſolũ antigonum regẽ conſtituerent: uerũ etiã
phaſelũ & hycanũ uinctos ei traderent uerberandos. At ille hyrcãi qdem auriculas dẽ
tibus truncat: ne ſolutus quidẽ mutatis rebus unq̃ pontificatũ recipiat: ab itegris enim
celebrari ſacra oportet. Phaſeli uero uirtute pręuentus eſt. Qui cũ nec ferri copiam: nec
manus liberas haberet: ad ſaxum fracto capite interiit: atq; ita probato ꝙ uerus herodis
frater eſſet: hyrcanuſq; degeneraſſet uiriliter uita functus: dignũ operibus humanis obi
tum aſſecutus. Fertur tamen & aliud ꝙ ex illa quidẽ plaga reſipuerit: ſed ueluti curan
di eius cã miſſus ab Antigono medicus uenenis malis uulnus expleuerit: eoq; illum pa
cto peremerit. Vtrumuis aũt uerius ſit: præclarũ habet initiũ. Deniq; aiunt eum priuſq̃
efflaret animã: cognito ex quadã muliercula ꝙ herodes euaſiſſet dixiſſe. Nunc bono
animo decedam: qui ultorem inimicorũ uiuum reliquerim. Ille quidẽ ſic moritur. parthi
autem quamq̃ mulieribus caruerunt quas maxime cupiebant: rebus tñ cũ Antigono
apud hyeroſolimam compoſitis: uinctũ in parthiam hyrcanum ducunt. Herodes autẽ
obſtinatus in arabiã uelut adhuc uiuo fratre ſuo feſtinabat: ut pecunias ab rege accipe

ret quibus ſolis exoratã iri pro phaſelo ſperabat auaritiam barbarorum. Etenim reputa
bat ſi arabs minus memor fuiſſet paternę amicitiæ: animoq; liberali parcior: uel mutuũ
ab eo ſumere: quod redẽptionis cauſa pręberet: pignori oppoſito ipſius filio quẽ redime
ret: Secũ enim habens fratris filium ſeptẽ annis natum. ccc. quæ talenta dare decreuerat
interpoſitis precatiõe tyriis. Sed profecto ſtudiũ fortuna pręuenerat: & phaſelo mortuo
ne q̄cq̄ fratrem diligebat herodes. Non tamen uel apud arabas ſaluã eſſe amicitiã reppe
rit. Deniq; Malichus rex coꝝ pręmiſſis qui hæc admonerent quãprimũ reuerti cũ a fini
bus ſuis iubet: ſimulatione quidẽ parthos per legatos petiſſe: ut herodẽ arabia pelleret.
Certa uero cauſa fuit ꝙ uicem Antipatro debitã negare ꝓpoſuerat. Neq; beneficiis ab
eo perceptis aliquid eius filiis gratię rependeret conſolatione egentibus. Impudentię ue
ro ſuaſores habebat qui antipatri uellent obiurare. Depoſita erant aũt circa eum poten
tiſſima. Proinde herodes quidem ubi arabas ex ea cã hoſtes eſſe deprędendit: unde ami
ciſſimos exiſtimabat: eaq; reſpondit nuntiis quę dolor imperabat: ægyptum uerſus rece
dit. Et prima quidem ueſpera in quoddã agreſte fanũ dũ poſt ueniẽtes recipiebat tendit.
Poſtero aũt die cũ rinocururã peruenuiſſet: fratris ei mors nũtiat᷑. Acceptoq; tanto luctu
quanto curaꝝ depoſuit: ibat ulterius. Itaq; arabã ſero facti pęnituit: & qui reuocarẽt eũ
quẽ contumelioſe tractauerat uelociter miſit. Herodes aũt etiã tũc in peluſium ꝑuene
rat: ibiq; tranſitu prohibitus: ab eius rei ſpeculatoribus rectores addit: & illi eum famã
uiri dignitatẽq; reueriti: alexandriã proſequũtur. Trãſgreſſus aũt ad ciuitatẽ a Cleopa
tra honorifice ſuſceptus eſt: ducẽ ſibi militũ fore: eũ ad ea quę parabat exiſtimante. poſt
habitis aũt reginę precibꝰ: neq; hyemis aſperitatẽ: neq; marina diſcrimina: quominus
nauigaret romã extimuit. Circa pamphiliam uero periclitatus maiore oneris parte reie
cta: uix in rhodum uehementer bello caſſii ſollicitante ſaluus euadit. Amicorum autem
ſuorum Ptolomęi & Saphini receptus hoſpitio: licet rei pecuniariæ premeretur inopia:
maximam tamen ædificat nauem triremem: eaq; cum amicis delatus Brunduſium: at-
que inde continuo Romam profectus: familiaritatis paternæ gratia primum conuenit
Antonium: eiq; tam ſuas q̄ totius generis clades expouit: quodq; affectibus ſuis in ca-
ſtello at obſidione derelictis ad eum hyeme ſupplex nauigaſſet. Itaq; tãtæ miſerationis
caſum miſeratus Antonius: & memoria quidem iunctæ cum antipatro dexteræ: tũc ue
ro ipſius qui erat contemplatione uirtutis: etiam tunc regem cõſtituere propoſuit iudæo
rũ: quoniam ipſe tetrarcham ante fecerat. Non minus autem quam fauore herodis odio
ducebatur antigoni. Hunc eni & ſeditioſum & romãis inimicum eſſe arbitrabat᷑. Cæſa
rem quidem habebat multo quam ipſe paratius renouantẽ Antipatri expeditiões quas
in ęgypto cum eius patre pertulerat: & hoſpitiũ & in rebus cũctis beniuolentiã: cũ præ
ter hæc ipſius quoq; herodis efficaciam cerneret. Verũtamen & ſenatũ cõuocabat: ubi
Meſſala: & poſt eũ Attratinus aſtante herode patris eius merita: & ipſius circa populũ
romanũ fidẽ perſequebant᷑: quo ſimul & hoſtem antigonũ demonſtrarent: nõ ſolũ ꝙ in
tra breue tẽpus bis diſſidere cœpiſſet: uerum etiã ꝙ antea quoq; populo romano deſpe
cto parthoꝝ ſuffragio regnũ curauiſſet accipere. His aũt cõmoto ſenatu cũ Antonius
bello contra parthos gerẽdo: utile eſſe dicebat herodẽ regẽ creari oẽs aſſentiunt. Dimiſ
ſo conſilio Antonius quidẽ & Cęſar egrediebant᷑ mediũ ſtipantes herodẽ. Conſules au
tem cũ aliis magiſtratibus antecedebã: caeſuri hoſtias: decretũq; ſenatus in capitolio de
poſituri. Primo autẽ die regni herodis apud Antonium cœnatũ eſt. Cap̃. xxvi.

Eodem uero tẽpore Antigonus apud maſſalda incluſos obſidebat: aliis qdẽ uictu ne
ceſſariis abundãtes: aquæ autem inopes. Vnde Ioſephus quoq; frater regis eum ducen
tis familiaribus ſuis ad arabas confugere cogitabat: audito ꝙ coꝝ quę in herodem con-

miſerat malichum pœniteret : caſtellumq; reliquiſſet:niſi circa noctem qua egreſſurus
erat plurimũ imbrium contigiſſet effundi. A qua enim repletis puteis fugiendi cauſa nõ
erat ut iam ultro in antigoni militem eruptionis auderent:multoſq; nunc aperto prelio:
nunc inſidiis neci darent: non tamen illis oĩa pro uoto cedebant : ſed ipſi quoq; interdũ
cum aduerſo caſu reuertebantur. Interea dux romani militis uentidius prohibitũ miſſus
parthos a ſyria poſt illos in iudæã uenit:uerbo quidẽ ut Ioſepho: & qui una obſidebant
ferret auxiliũ:re aũt uera ut pecunias auferret antigono. Itaq; cum non longe ab hiero-
ſolymis tetẽdiſſet quæſtu expletus:ipſe quidẽ cum plurima exercitus parte diſcedit. Silo
nem uero cum paucis ne furto deprehenderetur ſi oẽs abduxiſſet reliquit. Antigonus au
tẽ ſperans iterũ parthos ſibi adiumẽto fore, Silonẽ iterim placabat: ut pẽdẽte ſpe nihil
inquietaret. Iam uero naui ex italia in ptolomaidã deuectus herodes : non parua manu
coacta extraneoꝝ atq; gentiliũ per galyleam aduerſus antigonũ properabat uentidii &
ſilonis fultus auxilio:quibus dellius ab antonio miſſus ut herodẽ in regnũ adducerent
perſuaſit. Horũ aũt uentidius qbuſdã turbas in ciuitatibꝰ quę ꝓpter parthos euenerant
componebat. Silonem uero antigonus in iudæa mercede corruperat . Non tamen hero
des opis egebat. In dies enĩ ſingulos quo magis iter promouebat:augebant̃ eius copiæ.
Præter paucos enim omnis ei galylea cõſenſit:& propoſitũ habebat præmiũ neceſſariũ
maſadã ut primũ affectꝰ ſuos obſidiõe liberaret:ſed ĩpedimẽto fuit ioppe. Hęc.n.priꝰ q̃
hoſtilis eſſe eximẽda uidebat̃ :ne dum ipſe peteret hieroſolymã tutamẽ a tergo aliquod
inimicis relinqueretur. Etiã ſilio iungit agmina ſueniſſe gaudens reſiſtendi occaſionẽ:q̃
eum perſecutio pręmeret iudæorum. Hos aũt herodes paruę manus excuſſione perterri
tos mature in fugam uertit:& ſilonem male repugnantẽ periculo eripit. Deĩde capta iop
pe ſuos deliberaturus ad maſadã feſtinabat:cum indigenarum alios amicitia paterna ſi
bi ſociaret:alios ipſius gloria:nõnullos utriuſq; uiciſſitudo debita beneficiis:plurimos ta
men ſpes ut a rege certiſſimo. Iamq; uallidiſſimas quæſierat militũ copias:& antigonus
iter eius ĩpediebat:loca inſidiis oportũa pręueniẽs:unde nullum aut minimũ afferebat
hoſtibus detrimentũ. Herodes autem facile receptis ex maſada pignoribꝰ ſuis & rebꝰ:
a caſtello in hieroſolymã perrexit. Cui ſe tam ſilõis milites:q̃ cęteri de ciuitate iunxerũt:
uirium eius timore ꝑculſi. Caſtris aũt poſitis in occidua regiõe oppidi cuſtodes eius par
tis ipſum ſagittis & iaculis impetebãt. Ab aliis uero per cuneos excurrentibꝰ primę fron
tis acies tẽtabant̃ . Herodes aũt primo circa muros pręconaria uoce declarari iuſſit: po
puli ſe bono & ciuitatis aduenĩſſe:pœnaſq; ab nullo quãuis manifeſto inimico repetitu
rũ:ſed diſcordiſſimis etiã offenſarũ obliuionẽ daturum. Deinde cũ allocutionibus cõtra
riis pars antigoni obſtaret:quotainus aut præcones exaudiret:aut uoluntatẽ mutare q̃ſ
piã poſſet quod reliquũ erat ſuis imperat muroꝝ defenſores adulciſci:atq; illi ſtatim ſa-
gittis cunctos ex turribus in fugã ueterũt. Ibiq; tunc ſilonis detecta corruptio eſt. Mul
tis enim militũ ſubornatis qui rebus egere ſe neceſſariis acclamarẽt : pecuniãq; alimen
tis poſcerent. atq; hyemãdi gratia in loca oportuna dimitti. Nam ciuitati proxima deſer
ta erant. Ita omnibus ab antigono ante prouiſis & incitabat exercitũ:& ipſe recedere co
nabatur. Herodes aũt nõ ſolũ rectores qui ſiloni parerent:ſed etiã milites ubi eſſent plu
rimi cõueniẽdo rogabat:ne ſe deſtituerent quẽ ſcirent a cęſare & Antõio & ſenatu dedu
ctũ in uno die pollicitus eoꝝ penuria ſoluere. Deinde hoc precatꝰ ipſe in agros abiit: tan
tãq; his copiã cõmeatus exhibuit:ut ſilonis oẽs cauſatiões pimeret:ſimulq; ꝓſpiciẽs ne
uel in poſterũ miniſtrare deſinerẽt:accolas ſamarię per epiſtolas admõebat. Nã ciuitas
eius ſe cliẽtelæ dederat:ut alimẽta & uinũ & oleũ & pecora i hiericũta deferrẽt. Hæc ubi
audiuit antigonus ſtatim qui frumẽto hoſtes ꝓhiberẽt atq; inſidias quibus opprimerẽ

tur per agros dimittit.Illiq; iuſſis obediunt:& magna iam manus armatoꝶ ſuper hieri
cunta fuerat congregata.Diſcreti autẽ montibus inſidebant: ſi qui exportarẽt uictui ne
ceſſaria ſpeculantes . Non tñ herodes ocioſus erat:ſed decẽ cohortibus comitatus:qnq;
romanoꝶ & qnq; iudęoꝶ:qbus pmixti erãt ẽt mercede cõducti.ccc.pedites ac prӕterea
paucis equitibus hiericunta peruenit:& ciuitatẽ quidẽ uacuam habitatoribus repperit:
quingentos uero cum mulieribus ac familiis montiũ occupaſſe cacumina:& hos quidẽ
captos dimittit.Romani aũt in reliquã ciuitatẽ irruunt eamq; diripuere:cum plenas do
mos offendiſſent oĩgenum conditionũ.Rex autẽ apud hiericunta prӕſidio collocato re
uerſus eſt rõanũq; militẽ in his quę ſibi ceſſerant ciuitatibus hoc eſt idumӕa & galylea
& ſamaria hyematurũ dimiſit.Antigonus quoq; ſilonis corruptione meruit:ut exercitus
partẽ loddis ſuſciperet in antigoni gratiã.Et romani quidẽ armorũ cura ſoluti rebus oĩ
bus abundabãt.Herodes nõ qeſcebat : ſed idumeam duobus milibus peditum & qua
dringentis equitibus:miſſo etiã fratre ſuo ioſeppo cõmouit:ne quid noui cum antigono
fieret.Ipſe autem matre cũ aliis quos ex maſada liberauerat affectibus ſuis in ſamariam
tranſlata:ibiq; tutiſſime collocata: ut ceterę Galyleӕ ſubueniret atq; antigoni pręſidiũ
expelleret proficiſcitur.Cumq; ſemphorim licet u ehemẽtiſſime ningeret peruenifſet: fa
cillime ciuitatem capit:cuſtodib⁹ eius ante aggreſſionẽ fuga dilapſis:ibiq; ſuis militibus
quos hyems fatigauerat recreatis.Erat enim magna copia cõmeatus aduerſus latrones
in ſpeluncis agentes direxit animũ:qui plęraq; illius regionis ĩcurſantes : nõ minoribus
quã belli cladibus afficiebant.Pręmiſſis autem tribusp editum cohortibus unaq; ala eq
tum in uicũ arbella:ipſe diebus quadraginta poſt cũ reliqua manu ſuperuenit . Nec tñ
eius incurſum hoſtes extimuere:ſed armati obuiam procedebãt peritia bellatoris ſiſi &
ferocitate latronis.Deniq; pręlio cõmiſſo:dextro ipſorũ cornu ſiniſtrum herodis in fugã
pellitur.Ille autem de ſuo dextro circungreſſus uelociter ſubuẽit:& ſuos quidem a fuga
retrahit.Irruendo autẽ in hoſtes ĩpetum perſequentiũ refrenabat:donec a fronte pugnã
tis uiolentię conceſſerũt:qui tamẽ eos uſq; ad iordanẽ cӕdendo pſequebatur:& magna
fugientiũ parte perempta, ceteri trans fluuiũ diſiecti ſunt:& galylea metu eſt purgata:
niſi ꝙ in ſpeluncis latitantes reliquerãt:eorũq; cauſa diutius ibi morandũ fuit . Quãob
rem primũ laboris fructum militibus rependebat.cl.nũmorũ drachmas ſingulis diuidẽ
do:eorũq; rectoribus multiplicatã ſummã ad hiberna mittẽdo.Pherorę autem fratri mi
nimo ſcripſit:ut & foro uenalium conſuleret:muroq; caſtellũ alexãdriũ cingeret : quӕ
ab illo curata ſunt.Itaq; circũ athenas uerſabatur antonius.Ventidius autẽ ad bellũ con
tra parthos ſilonem atq; herodem accerſit:mandato eis per epiſtolas : ut iudęę ſtatũ an
te cõponerent.Sed herodes libenter ad uentidium ſilone dimiſſo:ipſe aduerſum latrões
in ſpeluncis habitantes mouet exercitũ.Iſtę aũt ſpeluncę in pręruptis montibus erant
undiq; inacceſſӕ:tranſuerſoſq; tantum ac peranguſtos aſcenſus habebant:ſaxumq; ab
eaꝶ fronte uſq; ad fauces altiſſimas pertinebat:rectum uallibus ĩminens : ut aliquãdiu
qdẽ rex incertus eſſet ꝑ loci difficultate qd ageret.Poſtrẽo aũt placuit ut munimine ute
retur ſatis incauto . Etenim ualentiſſimus quiſq; dimiſſis arculis exponebatur in hoſtia
ſpeluncarũ.Hiq; cum familiis eos mactabãt:ignẽq; repugnãtibus iniiciebãt. Cũq; ali
quos ex his cõſeruare uellet herodes:ut ad ſe accederẽt uocę ꝑcõis edixit.Sed illoꝶ neq;
uoluntariũ ſe qſq̃ ei tradidit.Sed quos uis coegerat:multi eoꝶ mortẽ captiuitati ꝓtule-
rũt.Vbi ẽt ſenior qdã ſeptẽ filioꝶ pater orãtes cũ matre pueros ut egredi ſibi ad fœdera
ꝑmitteret occidit hoc mõ iuſſit ſingulis exire:ipſe ad hoſtiũ ſtabat:& ꝓdeũtẽ quẽq; filio
rũ trucidabat.Herodes ãt e ſpecula hęc ꝑſpiciẽs:& dolore cõficiebat : & ut filiis pceret:
ſeni dexterã cũ ꝑcib⁹ porrigebat.Ille aũt dictis ei⁹ nequaq̃ mitior factus: inſup uelut bu

milis animi cõtempſit herodẽ. Et poſt filios occidit uxorem:deiectiſq; deſuper mortuis:
poſtremo ſemetipſum percipitẽ miſit.Speluncis & qui in his erãt ita ſubactis.Herodes
relicta exercitus parte quantũ ne quis rebellare tentaret ſatis eſſe arbitrabatur:eiq; pto-
lomęo prępoſito in ſamariã redit: armatoꝝ quidẽ tria milia: ſexcentos uero equites in
Antigonũ ducentes. Tũcq; propter eius abſceſſum nacti licentiã qbus galylcã turbare
mos erat.Ptolomęũ uero militũ rectorẽ aggreſſi nec opinantẽ interficiunt. Agros autẽ
uaſtabant in paludes atq; in abditiſſima loca refugientes.Quibus cognitis herodes ma
ture ſuccurrit:& magnam quidẽ multitudinem morte conſumit. Omnibus autẽ caſtel
lis obſidione liberatis huiꝰ mutationis cauſa mulctam exigit a ciuitatibus centũ talẽta.
Iam uero parthis expulſis occiſo etiã pacoro Ventidius Antonii litteris mõitus equitũ
mille auxilia duarumq; cohortum aduerſus Antigonũ mittit herodi. Eorum autem du
cem Macheram ut ſe adiutum ueniret per epiſtolas rogauit antigonus & de uita hero
dis multa cõquęſtus:& pecuniã dare pollicitus.Sed uentidius nec enĩ a quo miſſus erat
negligẽndũ putabat cum praeſertim plura daret herodes proditione quidẽ ei non paruit
ſimulata uero amicitia res Antigoni exploratũ prexit nõ admiſſo herodis cõſilio diſſua
dentis id fieri.Antigonus autẽ quia pręſenſit quid cogitaret ciuitatẽ ei clauſit:& tanquã
hoſtẽ ex mœnibꝰ ulciſcebatur.Donec macherã incepti puduit & in Amatuntam ad he
rodẽ receſſit.Iratus autẽ q, res aliter ceſſerat quoſcũq; iudaeos offendiſſet interficiebat:
nec uel herodianis parceret:ſed Antigonianis oĩbus abutebatur.Hęc cũ agere ferret he
rodes in macherã quidem uindicare uoluit:tanquã in hoſtẽ iracũdiã uero repreſſit:& ad
Antonium approperabat:apud eum accuſaturus macherę iniquitatẽ. Ille autẽ delicta
ſua reputans uelociter regẽ conſequiť:utq; in gratiã ſecum ualeat multis precibus effi
cit.Neq; tamen herodes a propoſito reuocatus quominus ad Antoniũ pergeret.Sed cũ
audiſſet cum magnis uiribus oppugnare Samoſatã iuxta Euphraten ualidiſſimã ciuita
tem acrius feſtinabat.Opportunũ hoc tempus eſſe proſpiciẽs demonſtrãdae uirtutis:&
ut magis magiſq; placeret antonio.Deniq; mox ut ad eum uenit finem detulit obſidio-
ni multis barbaris interfectis.Magnaq; praede parte deſtinata:ut Antonius quidẽ quã
quã eius uirtutem ante mirabatur:tamen etiam tunc magis eandem opinionẽ haberet:
multũq; ad honores eius ſpemq; regni adderet Antiochus uero tradere Samoſata coge
retur.Dũ hęc agerẽtur:res herodis in iudęa fractae ſunt.Reliquerat enim ioſephũ fratrẽ
qui omnia procuraret cum mandatis huiuſmodi:ut ne quid ante reuerſionẽ ſuam aduer
ſus antigonum cõmoueret:quia non firmũ eſſet auxilium Machesae quantum delictis ſu
perioribus probaretur.Verum ioſephus ubi fratrem procul abeſſe cognouit immemor
praeceptoꝝ hiericuntha cum quinq; cohortibus a Machera ſecum miſſis petit: ut matu
ro meſſium tempore frumenta diripiat.In curſu autem hoſtium per montana atq; aſpe
ra loca oppreſſus & ipſe cadit magnam uiri fortis in ea pugna gloriã conſecutus:& om
nes romani milites pereunt.Decem enim lectę de ſyria cohortes erant:nec ueterum mi
litum quẽquã permixtũ habebant:qui belli poſſet ex operibus opitulari. Antigonꝰ au
tem uictoria minime contentus:ſed eo proceſſit iracũdię ut mortuum quoq; Ioſephum
uerberaret.Deniq; nactus corpora mortuoꝝ etiam caput eiꝰ ante abſcidit:quam .l.talẽ
ta pheroras frater eius precium redemptionis offerret:tanta uero nouitas poſt antigoni
uictoriam galylęę res occupauit:ut qui partibus eius magis fauerent productos optima
tes herodis ſtudioſos lacu ſummergerẽt multaq; in idumęa mutarentur: ubi macheras
caſtelli cuiuſdam inſtaurabat mœnia cuius nomẽ eſt tougitha nec hoꝝ qdẽ quicq̃ hero
des audierat captis enĩ ſomoſatis antoniꝰ & pręposito ſyrię ſoſſio:iuſſo quoq; ut herodẽ
aduerſus antigonũ adiuuaret diſceſſit in ęgyptũ.Soſſius aũt duabus cohortibꝰ in iudęã

pręmiſſis quarum herodes vterer' auxilio ipſe cum cętera manu militũ ſequebat'. Hero
di autẽ prope degenti apud Daphnen antiochiæ mortem fratris ſomnia manifeſta ſigni
ficaut. Cũqꝫ turbatus ꝓſiluiſſet ſtratis ecce nuntii cladis intrabãt: quare pro dolore pau
lulum queſtus maxima ꝑte luctus delata in hoſtes properabat ultra uires iter accelerãs.
Et ubi ad libanũ uenit octingentos mõtis accolas aſſumit auxilio: nãqꝫ his iungit roma
norum cohortẽ. Cum quibus non expectata luce in galyleam ingreſſus eſt: hoſteſqꝫ ob
uios in eum quem reliquerant locum auertit: & aſſidue quidem caſtellum oppugnare
tentabat. Sed priuſꝗ id caperet: aſperima hyeme coactꝰ in uicos ꝓximos recepit exerci
tũ. Paucis autẽ diebus poſt auctus etiã alterꝰ pręſidio cohortis: quã Antoniꝰ miſerat:
tanto hoſtibꝰ terrori fuit: ut caſtellum nocte desererẽt. Iamqꝫ per hiericũtha properans
ibat: ut quamprimũ interfectores fratri ſui poſſet ulciſci. Vbi etiã mirabilis ei mõſtroqꝫ
ſimilis caſus euẽit. Vnde ꝑter ſpem liberatus: & opinionẽqꝫ deo carus eſſet adeptus eſt.
Nam cũ multi honorati ueſpera illa cęnauiſſent: poſtꝗ dimiſſo cõuiuio oẽs egreſſi ſunt:
confeſtim cœnaculũ concidit. Id aũt cõmune ſibi tam periculo; quã ſalutis indiciũ quã
tum ad futurum bellum pertineret eſſe coniiciẽs: mane primo caſtra cõmouet: hoſtiũqꝫ
ſex milia circiter de mõtibus decurrentes prima tentabãt agmina: & manũ quidem cũ
romanis conſerere non ſatis fidebant. Lapidibus autem ac telis eos dũmodo plurimos
ſauciarẽt eminus appetebant. Vbi herodes quoqꝫ ipſe pręteriens: latus iaculo uulnerat'.
Antigonus autem ſe non ſolum audacia ſuorum: ſed etiam multitudine ſuperiorẽ uide
ri cupiens: pappum quendã ex contubernalibus ſuis: cũ manu militũ in ſamariam mit
tit. Quibus quidem Macheras erat palma uictorię. Herodes uero terram peruagat' ho
ſtilem: & municipia capit. Duoqꝫ habitatorũ milia conſumit. Exuſtiſqꝫ domibꝰ ad exer
citum redit circa uicũ qui appellatur Camacome tendentẽ. In dies aũt ſingulos magna
ei multitudo iudæorũ: uel ex ipſa hiericuntha: uel ex aliis regionibus accedebat: Cũ hos
odium moueret Antigoni: alios ipſius herodis præclara facinora. Enimuero multos ra-
tione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc aũt congredi feſtinante pappi mi
lites neqꝫ multitudinẽ hoſtium neqꝫ impetu perterriti: acriter ad pugnã ex altera parte
procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt: cæteri quidẽ pauliſper reſtiterũt. Herodes au
tẽ fraternæ cędis recordatione periculoſius dimicans: dũmodo ulciſceretur authores: ad
uerſam aciem facillime ſuperat. Deinde ſemper integros aggrediendo uniuerſos in fu-
gam uertit. Erat enim plurima occubentiũ ſtrages: cum alii quidem in uicũ unde uene
rant compellerentur. Nouiſſimus aũt ipſe inſtaret: atqꝫ infinitos occideret. Poſtremo ru
ens inter fugientes hoſtes: in ciuitatem incidit: cum oẽs quidem armato; domus eſſent
refertę: plenaqꝫ propugnatorũ deſuper tecta: & quoniã foris deprahenſos facillime ſu
perabat: diſturbãdo ædes intus abditos extrahebat: alios cõuulſis obrutos faſtigiis mul
tos ſimul necabat. Si quis autem ſubterfugiſſet ruinam cum gladiis armati milites exci
piebant. Tantaqꝫ cadauerũ per omnes uias multitudo congregata eſt: ut etiã uictoribꝰ
ipſis tranſitus obſtrueretur. Hanc plagã hoſtes adeo non tulerunt: ut confluentiũ turba
conſpectisꝙ in uico periiſſent: fuga diſcederẽt. Statimqꝫ ſucceſſu fretꝰ herodes ad hiero
ſolymã pertexiſſet: niſi eũ hyemis aſperitas ꝓhibuiſſet. Hæc enim perficiendę uictorię
fuit impedimentũ. Et ne pœnitus opprimeretur antigonus obſtitit: qui ciuitatẽ iam de
ſerere cogitabat. Herodes autẽ ad ueſperã cum laſſos amicos reficiendi corporis gratia
dimiſiſſet ipſe adhuc ab armis callidius: more militis lauatũ ibat. Siquidẽ unꝰ tantũ pu
er eum ſequebatur. Et priuſꝗ in balneũ perueniret: obuius ei quidam ex hoſtibus gladio
armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures. Hi confugerãt armati ex acie in bal
neum: ſed perculſi etiam tum metu: ac latitantes ut regẽ uiderũt: illũ quidem ſtupore de

bilitati ac trementes:cũ inermis eſſet prętereunt. Exitus uero qua fugerant curſu petre-
bant.Itaq; cum alius caſu qui eos comprehenderet nullus adeſſet.Herodi autẽ nihil pa
ti ſatis fuiſſet:oẽs effugiunt.Poſtero autem die pappum quidem Antigoni militũ ducẽ
abſciſſo capite obtruncat.Id pherore magiſtro exercitus fratri ſuo mittit:in perẽpti fra-
tris ultionẽ.Nãq; pappus erat qui Ioſephũ interfecerat. Vbi autẽ rigor hyemis ceſſit in
hieroſolymã profectus eſt:muriſq; admoto milite annus autẽ tertius agebat' ex quo ro
mæ rex fuerat declaratus:pro tẽplo caſtra poſuit:qua facilior erat expugnatio: & antea
põpeius cœperat ciuitatẽ.Exercitu autẽ in opera diſtributo ſuburbanis diuiſis tres qui
dem leuare aggeres:& ſuper eos turres ædificare iubet . Relictis aũt qui operibus inſta
rent efficaciſſimis amicorũ:ipſe in ſamariã uadit uxorẽ accepturus alexãdri filii ariſtobo
li filiam ſibi deſpõſatã:ut diximus:& domũ obſidet qui ſubciſiua opera nuptias curatu
rus quippeiam hoſtẽ deſpiciebat.Igitur ubi eã duxit ad hieroſolymã rediit auctus mili
tũ copiis eiq; ſoſſius cũ magna manu equitũ peditũq; ſociatur:quę mediterrãeo itinere
pręmiſſa per phœnicẽ ipſe remeauit. Vniuerſo aũt exercitu congregato ad peditũ legio
nes undecim equitũq; ſex milia pręter auxilia ſyriorũ non pro minima parte ducenda:
prope a ſeptentrionali muro caſtra collocarunt.Ipſe quidẽ herodes ſenatuſconſulto frę-
tus:quibus rex fuerat declaratus.Soſſius uero antonio a quo milites quibus præerat ſci
ret miſſos herodis auxilio.Iudęorũ aũt intra ciuitatẽ agẽtiũ populus uarie turbatus erat.
Nam circa templũ infirmior multitudo conueniens furore agebatur:multaq; ueluti diui
nitus de temporibus dictitabat:& qui audaciores eſſent in collegio conglobati multis
modis latrocinabãtur;maxime:& locis oppido proximis uictui neceſſaria diripiẽtes:ne
q; aut equis aut uiris alimenta relinquebant.Bellatorũ autẽ conſtantiores obſidentib9
oppoſiti e muris opus aggerũ prohibebant & contra iſtrumenta oppugnantiũ ſemper
nouũ aliquod obſtaculũ moliebãtur. In nulla autẽ re ſicut in cuniculis ſuperabãt. Rex
autem aduerſus latrocinia quidẽ occultas excogitauit militũ inſidias quibus eorũ repri
merentur excurſus:inopiã uero alimentorũ longinquis tranſuectionibus adiuuare diſpo
ſuit:ac pugnę intenti quãuis omnem modũ audaciæ ſupergrederent' ;romanorũ tamen
peritia uincebantur.Nihilominus aperte cum his certa morte propoſita confligebant.
Ex iprouiſo aũt romanis per medios emergentibus in cuniculis priuſq̃ muri aliqua pars
dirueretur:alteram eius uicem muniebãt.Prorſus neq; manibus neq; machinis deficie-
bant;quoniã uſq; ad ultimũ repugnare decreuerant.Deniq; tanto exercitu circũſedẽte
per quinq; menſes obſidium tolerauerũt:donec quidam ex his quos lectos habebat he
rodes auſi murũ tranſgredi ciuitatem irrupere:& poſt eos ſoſſii cẽturiones . Igitur ante
omnia fano proxima capiebantur: & infuſo exercitu plurima ubiq; mox capta erant:ro
manis quidem propter obſidionis moras iratis.Herodianus uero manu iudaica ſummo
intenta ſtudio:ne quis pœnitus ex aduerſariis reſideret. Mactabãtur autẽ quãplurimi:
& per anguſtiores uicos oppidi:& in domos compulſi : uel ſi ad templum etiam confu
giſſent:nec ulla erat aut ſenectutis aut mulieribus ifirmitatis miſeratio.Deniq; licet rex
ubiq; dimicans rogaret ut parcerent;nemo tamen dexteram continuit:ſed ueluti furen-
tes omnem perſequebantur ętatem.Ibi tunc etiam Antigonus:neq; priorem neq; præ-
ſentem fortunam cogitans domo deſcendit:& ad pedes ſoſſii proſternitur.Ille autem ni
hil eum tantæ mutationis cauſa miſeratus;& intemperanter direſit & Antigonã appel
lauit.neq; tamen etiam cuſtodia liberum dimiſit ut fęmineã. Itaq; ille quidem uinctus
aſſeruabat'.Herodes autem quoniã hoſtes uiciſſet;ut externa quoq; auxilia ſub iugum
mitteret prouidebat.Viſendi enim templi ſanctorum quę eius ſtudio omnis multitudo
peregrina fuerat incitata ; Ob eamq; rem hos minis alios precibus nõ nullos armis etiã:

refreuabat: acerbiorē ꝗ ſi uictus fuiſſet exiſtimans fore uictoriam ſi quod uideri nephas eſſet: culpa ſua uiſum fuiſſet. Mox autē etiā rapinas in ciuitate prohibuit: multa ĩuectus in Soſiū: ſi uacuefacto uiris & pecuniis oppido romani regē ſolitudinis reliquiſſent: qui pro tanta ciuiū cæde totius orbis terræ imperium uile precium iudicaret. Illo aūt iuſtū eſſe dicente: ut pro labore obſidionis prędrū licentiā milites haberent: ipſe de ſuis facultatibus mercedem ſingulis diſtributurū eſſe firmauit. Atq; ita redemptis patriæ reliquiis ꝓmiſſa compleuit. nanq; militū quēq; liberaliter & pro merito duces: ipſumq; ſoſſium regia largitate donauit: ut nemo egens pecuniis abiret. Poſt hæc ſoſſius aurea corona deo dedicata ex hieroſolymis remeauit: antonio uinctū antigonū ducens. Et illū quidem uana ſpe cupidū uſq; ad ultimū diem ignauia digna ſecuris excepit. Rex aūt Herodes diſcreta multitudine ciuitatis: ſuaꝶ quidem partiū ſtudioſos quo magis beniuolos faceret ſibi honorificetractabat. Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecunię defeciſſent: quicquid ornamentoꝶ haberet, diuiſum Antonio eiuſq; comitibus miſit. Non tamen omnino nequid pateretur ademit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore corruptus: in omni re cupidini ceſſerat. Cap. xxvii. Etenim Cleopatra ubi totam cognationem ſuam ſæuitia perſecuta eſt: ut neq; propinquus ei ſanguine ſupereſſet: cædis rabiem contulit in extraneos: ſyriorumq; optimates apud Antonium criminando ſuadebat interfici: ut eo modo cuiuſq; poſſeſſiones domino ſuo facile quæreret. Poſtea uero ꝗ in iudæos atq; arabas uſq; extendit auaritiam ut reges eorum herodes & Malichus interirent occulte moliebatur. Deniq; cum uel in parte præceptorum reſipuiſſet antonius occidere quidem bonos uiros tantoſq; reges iniuſtum eſſe dixit: ꝙ autem his morte prorius erat: inter amicos ultra non habuit: ſed multa terra & horum præciſa finibus: & quod erat in hiericuntha palmetum quo Balſamum gignitur: ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen eleutrum ipſi dedit. Quorum potita dominio ad Eufratem uſq; parthis bellum inferentem: ſecuta Antonium per Appamiam & Damaſcū in iudęam uenit. Atq; hic Herodes licet magnis muneribus infenſum eius animum mitigaſſet: tamen ducentis talentis annuis abſciſſas regno ſuo poſſeſſiones impetrat ſibi locari. Ipſamq; omnibus obſequiis placans: in peluſium uſq; duxit. Nec multum interea tempus & Antonius ex parthis aderat: captiuumq; Artabazen tigranis filium dono cleopatrę ducebat. Nam cum pecuniis omniq; præda parthus illi ſtatim condonatus eſt. Concitato autē bello actiaco herodes quidem cum Antonio proficiſci paratus erat. Et aliis per iudęam turbis liberatus: & hyrcania potitus quem uicum Antigoni ſoror tenebat. Verumtamen Cleopatra callide ne periculorum antigoni particeps fieret: interclusus eſt. Regibus enim ut diximus inſidias tendens bellum in arabas ut herodi cōmitteret perſuadet antonio. Quos ſi uiciſſet: arabię domina: ſin autem uictus eſſet: iudęę domina conſtitueretur: alterūq; potentatum per alterum peſundaret. Sed hęc eius uoluntas ad herodis ceſſit arbitrium. Nāq; primū pignoribus hoſtiū captis maximū quē conflauerat equitatum: circa dioſpolim in eos imittit: & quāuis fortiter reſiſtentes ſuperauit. Cum autem iam uicti eſſent maiore motu arabes ſuſcitantur: & ĩfinita manus in uicum ſyrię celeſcanthan congregata expectabat iudæos. Vbi rex eos herodes cum exercitu aggreſſus: bellum conſultius adminiſtrare tentabat: caſtraq; muro cingi pręcipiebat. Non tamē ei paruit multitudo: ſed priore uictoria freti arabas impetunt. Et prima coitione in fugā uerſos urgebant. In perſecutione uero inſidiis periclitatur herodes: uici Nanathan indigenis ab Athenione dimiſſis: qui ex Cleopatrę ducibus ſemper ei fuerat inimicus. Nāq; horū incurſu recreati arabes pugnā repetunt: iunctiſq; agminibus circa ſaxoſa loca & deuia herodis militē fugāt: plurimis cęde ꝓſtratis. Qui uero ex ꝓlio ſeruati

ſunt:in uicum Ormizam confugiunt. Vbi etiã caſtra coꝝ cum hominibus circungreſſi
arabes ſicut erãt plena cœperunt. Neq; multo poſt accepta clade herodes aderat cũ au
xiliis ſerius q̃ uſus popoſcit. Huius ei uulneris cauſa fuit ꝓpoſitorum militibus cõtuma
cia:q; iuſſis obedire noluerint. Non enim repentino cõmiſſo prælio ullũ Athenõ inſidiã
di tẽpus habuiſſet. Rurſus tamẽ ultus eſt arabas:aſſiduis coꝝ fines incurſiõibus inquie
tans:quodq; ſemel uictus eſt:ſæpe reuocauit. Sed dum inimicos perſequit̃:incurrit ei di
uinitus alia calamitas:ſeptimo regni anno & actiaco bello feruente. Nãq; ueris initio ter
remota infinita quidẽ pecoꝝ:triginta uero hominum milia peremit:cum exercitus man
ſiſſet incolumis:quoniã ſub diuo tẽdebat:ibiq; tamen arabas in maiorẽ ferociam fama
ſuſtulit:tribus nuntiis grauius ſemper aliquid affigẽs. Vnde uelut omni ſubuerſa iudęa
terræ obtinẽdæ ſpe: quia neminẽ ſupereſſe credebant:in eam ruunt legatis prius inter
fectis qui ad ſeuenerant a iudęis. Herodes autẽ aduentu hoſtiũ perterritã ſuoꝝ multitu
dinẽ tanq̃ magnitudine quã aſſiduitate calamitatũ fractam ad repugnandũ in ciuitate
tentabat. Hęc dicens rationẽ habere non uidetur: cur non pręſens formido pertulerit.
Nam diuinę quidem indignationis plagas merori uobis eſſe non miror. Ignauum eſt
autẽ perpeti enim idem:cum incurſus hominum impellendi ſunt. Ego autem tantũ eſti
mo ut hoſtes poſt terremotum pertimeſcam quod magis putauerim deum hanc illis il
lecebram dimiſiſſe ut pœnas redderent. Non enim tantũ manu armiſq; freti quantũ no
ſtris calamitatibus ueniunt. Fallax aũt ſpes eſt quę non ſuis uiribus nititur: ſed alienis
aduerſis. Neq; uero uel ſecundæ res uel contrarię apud homines certę ſunt:ſed in utran
q; partem uideas fortunam mutare uiciſſim:& exempla uobis propria demonſtrabũt.
Nam per pręlia ſuperiora uictores:poſt ab hoſtibus uicti ſumus & nunc ergo quantũ
exiſtimare licet illi capientur uictores ſe fore credentes. Nimis enim confidens incautus
eſt:metus autem prouidentiam docet. Itaq; mihi quidem hoc ipſum quod timetis fidu
ciam ſuggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuiſtis:& pręter uoluntatem meã
in hoſtes egreſſi eſtis. Atheinon inſidiandi tempus inuenit. Nunc autem ueſtra conta
tio & minus alacer animus:ut uidetur:certam mihi uictoriam ſpondet. Conuenit autẽ
ante pręliũ ſic eſſe affectos in ipſo autem opere uirtutem erigere:cõſceleratiſq; hoſtibus
planũ facere q; neq; humanum aliquod malum:neq; ira cęleſtis unquã deprimit fortitu
dinem iudæorum:donec ſpiritũ uitæ ducant:uel coꝝ quiſquã in bonis ſuis arabas domi
nari patietur:quos aliquotiens pœne captiuos abduxi. Nihil autem uos terreat rerũ ani
ma carentiũ metus:neq; arbitremini terrę cõcuſſionẽ alicuius fortunę eſſe uel cladis por
tentum. Naturalia nanq; ſunt ęlementoꝝ quoq; uitia: nullumq; damnum inferunt niſi
quod ex ipſis euenerit. Nam peſtilentiæ quidem uel famis uel terremotꝰ ſignũ aliquod
tardius fortaſſe præceſſerit. Ipſa uero cum extiterint ſui magnitudine finiuntur. Cęterũ
quod nobis amplius quã terrę concuſſio bellum nocere poterit etiam uictis? immo enim
uero maximum imminentis exitii monſtrum non ſponte ſua neq; alienis manibus inimi
cis accedit:qui legatos noſtros pręter omnium hominũ legis crudeliter imolauerunt. ta
leſq; deo pro belli euentu hoſtias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lu
men inuictãq; dexterã. ſed continuo pœnas dabunt:ſi primo repleti ſpiritu in uindictã
uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quiſq; nõ pro cõiugibus neq; pro liberis aut
pro patriæ periculis pugnaturi:ſed legatoꝝ cędis ultores. Illi melius q̃ nos qui uiuimus
exercitũ regent:uobiſq; mihi obediẽtibꝰ ꝑiclitabor ipſe præ cęteris. Pro certo enĩ ſciatis
fortitudinẽ ueſtrã ſuſtineri nõ poſſe niſi temeritate lędat̃. His adhortatꝰ milites ubi eos
alacres uidit ſacra deo celebrauit. Deĩde cũ exercitu iordanẽ fluuiũ trãſgreſſus ẽ. Caſtris
aũt philadelphię poſitis:haud ꝓcul ab hoſtibus quaſi de interiacẽte caſtello cõtẽderet:

pugnam eminus irritabat:quãprimũ cupiens congredi.[Nam & hoſtes permiſerant qui
caſtellũ occuparent.Sed illos quidẽ regũ facile repulerunt:colleq; tenuerunt. Ipſe uero
quotidie producto ad pręliũ milite: inſtructaq; acie arabas laceſſebat. Cum aũt nemo
contra procederet:quędã enim eos uehemens formido tenebat: & ante multitudinem
dux Alchinius timore obrigauerat:uallũ eoꝝ diſturbat ipſe aggreſſus:eoq; modo coa-
cti ad pugnã confuſis ordinibus:mixteq; cũ peditibus equites egrediuntur:& ſi multitu
dine ſuperiores a iudęis tamen alacritate impares:quaſi audaciores eos faceret uictoriæ
deſperatio. Et quamdiu quidem ſteterint:non magna eorum cędes facta eſt. Vbi uero
terga nudauerunt multi a iudęis:multi a ſemetipſis conculcati perierunt. Deniq; milia
quinq; in fuga ceciderunt:cęteraq; multitudo in uallum cõpulſa eſt.eoſq; ſtatim circum
ſeptos obſidebat herodes.Et licet armis prope adeſſet excidium:tamẽ aquę penuria ue-
hementer urgebat.Cũ rex arrogantius eoꝝ legatos deſpiceret & talenta quingẽta pro
redẽptione offerentibus magis inſtaret.Deniq; ardeſcente ſiti:cateruatim exeuntes ul-
tro ſe iudęis tradebant adeo ut quinq; diebus quatuor milia uincirentur: ſexto reliqua
multitudo ad pugnã deſperata ſalute ꝓcederet.Quibus congreſſus herodes iterũ ſeptẽ
milia circiter ſtrauit:tam magna plaga ulcus arabiam extincto uirorũ eius ſpiritu tan-
tum profecit:ut etiam patronus ab ea gente optaret̃.Mox autẽ illũ excepit preſumpta
rerum ſollicitudo:ꝓpter amicitiam Antonii poſt uictoriã cæſaris apud actium: Verum
tamen plus timoris habebat quam ipſe patiebat̃.Nec enim cæſar uictum iudicabat an
tonium:donec herodes cum eo ſupereſſet.Itaq; rex piculis decreuit occurrere:rhodumq;
tranſmiſſus ubi cęſar eo tempore morabatur:adit cum ſine diademate:ueſte quidem cul
tuq; priuato:ſed faſtu regio:neq; diſſimulata ueritate corã hęc dixit.Ego cæſar rex fact9
ab Antonio:fateor utilem me fuiſſe regem Antonio. Neq; dubitauerim dicere ꝙ omni
modo armis quoq; me gratũ expertus eſſes:niſi arabes prohibuiſſent. Verũtamẽ & au
xilia ei pro uiribus meis miſi:& multa frumẽti milia:ſed nec accepta apud actiũ plaga:
bene de me meritũ deſerui.Nã cum auxilii minus cõmodarem: optimũ ei conſiliũ unã
eſſe dicens cleopatræ mortẽ aduerſorum correptionẽ. Quam ſi occidiſſet: & pecunias
ei & muros ad tuitionẽ:& exercitum & memetipſum belli contra te ſocium pollicebat.
Sed profecto eius aures Cleopatræ amores:& deus qui tibi uictoriã donaret obſtruxit.
Vna ergo cum Antonio uictus ſum:& regni coronã cum eius fortuna depoſui.Ad te au
tem ueni:ſpem ſalutis de uirtute preſumens:& ne in examen adducerer properans: qua
lis amicus alicuius fuerim.Ad hæc cæſar:imo uero ſaluus eſto inqt:& nunc regnato cer
tius. Nam meritus es qui plurimos regas:cum amicitiã tanta fide tuearis. Experire aũt
ut etiã fœlicioribus fidus permaneas.Siquidem ego pręclariſſimã ſpem de tua magna
uimitate mihi promitto.Recte tamen fecit antonius qui magis Cleopatrę quã tibi pa-
ruit. Te nanq; lucrati ſumus propter eius dementiã.Prior ab officiis autem cœpiſti quã
tum appareat:cũ ad eorum gladiatores idonea auxilia miſiſſe perſcribit. Quare interim
tibi decreto firmitatẽ regni prębeo. Experiat autem ipſe quoq; bene tibi aliquid facere:
ut non queras Antonium:huius ſermonis humanitate regem ne quid pœnitus de amici
tia ſua dubitaret hortatus:& diadema illi impoſuit:& indulgentiam decreto conſignat.
In quo multa honorifice in eius laudẽ locutus eſt.Ille autem prius cũ mulieribus delini
tum rogabat:ut alexandrum quendam ſupplicem ex amicis antonii iuberet abſolui.Sed
uicit iracundia cæſaris multa illum & grauia pro quo rogabat̃ admiſiſſe dicentis:qu.b9
repulit deprecantem.Poſtea uero ad ęgyptũ euntẽ per ſyriam cæſarẽ herodes cũctis ac
ceptis regni diuitiis:tuncq; primũ cum eo militẽ inſpiciente: circa ptolomaida eque ue
ctus eſt:cœnãq; illi cũ oibus amicis exhibuit:atq; inſup exercitui epulis cũcta diſtribuit.

Proſpexit enim ut per arida loca proficiſcẽtibus ad peluſiũ atq; inde redeuntibus aqua
rũ copia nõ deeſſet. Nec defuit cuiq̄ utenſiliũ quod deſideraret exercitus. Pro his deniq;
meritis paruũ eſſe herodis regnũ tam caeſar quã milites aeſtimabant. Ideoq; poſtq̄ uenit
in aegyptũ: iam Cleopatra & antonio mortuis, non ſolũ ceteros eius honores auxit: uerũ
etiã regno ptẽ finiũ addidit: quã Cleopatra dempſerit. Et preterea gadaran hippon ſam
mariã: maritimarũq; inſuper ciuitatũ gazam & Athedonã: & ioppen & pirgon ſtrato
nis: & ad hec ſatellites quadringẽtos galathas ei donauit: quos antea Cleopatra ſtipa
tores habebat. Nulla res autẽ magis liberalitatẽ caeſaris incitauit quã magnus animus
accipientis. Poſt primam uero atiadam etiã regionẽ quae tracon uocat eius ditioni ſub
didit: eiq; continentẽ Bataniã: itemq; aurantẽ. Ex huiuſmodi cauſa Zenodorus qui do
mus liſarie conductor erat non ceſſauit unquã ex regione que tracon dicitur: latrones
damaſcenis imittere. Illi autẽ ad uarronem tunc rectorem ſyrie confugerunt: cũq; depre
cati ſunt: quo ſuas miſerias ceſari declararet. Ceſar autem his cognitis ei reſcripſerat: ut
latrocinium poenitus curaret extinguere. Varro autem cum milite aggreſſus loca ſuſpe
cta expurgauit latronibus terram ipſam zenodoro abſtulit. Quã ceſar ne latronum de
nuo contra damaſcum receptaculũ fieret, herodi dedit: eumq; praeterea totius ſyriae pro
curatorẽ conſtituit. Et decimo anno reuerſus iterum in prouinciam: ne quid eo in cõſul
to procuratoribus liceret adminiſtrare precepit: ac zenodoro mortuo terram omnẽ que
inter draconem & galyleam erat eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus exi
ſtimabat herodes a ceſare quidem poſt aggrippam amabatur: ab aggripta autẽ poſt ce
ſarem. Hinc ad ſummũ foelicitatis euectus: & ad maiorem ſubleuatus animũ: maximã
prouidentiae partem obſequio pietatis impendit. Itaq; anno regni ſui quintodecimo &
templum inſtaurauit: & duplum terre ſpatium quam fuerat circa templũ muro ample
xus eſt: ingenti ſumptu & munificentia ſingulari. Augumento erant in ambitu fani ma
gne porticus: eiq; iũctum a ſeptẽtrione caſtellum: Et illas quidem a fundamentis erexit.
Hoc autem nulla re minus: quam regni ſedes eſſet largis opibus renouatum, Antoni
am uocauit in honore Antonii. Qui etiam domo ſibi regia in ſuperiori parte ciuitatis ex
tructa duas aedes in ea maximas atq; pulcherrimas: quibus ne templũ quidem uſq̄ con
ferri poſſet edificauit: eaſq; amicorum uocabulis unã Caeſariam: Agrippium alterã no
minauit. Nec uero ſolis tectis memoriam eorum & cognomina circumſcripſit: ſed in to
tas etiam ciuitates ſtudium liberalitatis extendit. Nam in ſamaratica regione oppidũ
muro pulcherrimo per uiginti ſtadia circundatũ ſebaſten appellauit: deductis eo ſex mi
libus colonorum terraq; foecundiſſima his attributa. Vbi templũ quoq; maximũ inter
edificia collocauit: & circũ id aream triũ ſemis ſtadiorũ ceſari dedicauit: eiuſq; oppidi ha
bitatoribus praecipua legum beneficia praeſtitit. Inſuper his alterius terre adiectione do
natus a Caeſare aliud templum circa iordanis fontẽ candido marmore poſuit: qui locus
appellatur panium. Vbi montis quidam uertex in precelſum aeditus propter ſubiecti
lateris uallem ſpecus aperit umbroſum: qua profundae altitudinis rupes ad immenſum
liquentis gutte receptaculum concauatur: & ſtagnantis aquae copia dimittentibus ali
quid donec terram inueniat longitudo nulla ſufficiat. Foris autem de ſpelunce radici
bus oriuntur fontes: & ut quidã putant: hoc eſt iordanis principiũ. Sed ueri fidem im
poſterioribus indicabimus. Quin & apud hiericũta inter caſtellum cyprũ & priores do
mos regias: meliores alias: & quae cõmodiorem uſum preberẽt aduenientibus fabrica
tas eorũdẽ amicorũ nominibus uocitauit. Prorſus nõ eſt idoneus regni locus: quẽ hono
re ceſaris nudũ reliquerit. Poſtea uero quã fines ſuos tẽplis repleuit in ꝓuincia quoq; ho
nores ſuos effudit & multis ciuitatibꝰ tẽpla que ceſaria uocãt iſtituit. Cũ aũt inter mo

ritimas ciuitates uidiſſet unã uetuſtate feſſam quę ſtratonis pyrgus uocabať: & ꝑ loci
natura munificentiæ ſuæ capacē. Totã eam cãdidiſſimo ſaxo reparatã clariſſima regia
decorauit:& in ea maximã innatã ſui animi magnitudinē demonſtrauit. Nam inter
doram & ioppen:quarum media ciuitas ſita eſt, Omnis ora maritima adeo fuit impor
tuoſa:ut omnes qui ad Egyptũ ex Phœnicē nauigarent in ſalo fluctuare cogerētur, mi
nas Africi metuens: Cuius etiam mediocris aura tantas undarũ moles ad ſcopulos eri
git: ut remeante ęſtu gurgitis ꝑ aliquantũ ſpatiũ maris feritas augeatur. Sed rex libera
litate ac ſumptibus deuicta natura pyreo maiorē portũ fabricauit: & in eius penetrali-
bus alias nauibus ſtationes fecit altiſſimas. Et quãquã omnis ei locus aduerſabatur:ta
men ita cum difficultate certauit:ut firmitas quędã ſtructurę nequaquã mari cederet.
Pulchritudo uero tanta eſſet:quam nulla res ardua perpediſſet ornatũ. Metitus enim
quantũ diximus portui ſpatiũ per uiginti ulnas in profundũ ſaxa demiſit. Quorum plę
raq; pedũ quinquaginta longitudinis:& altitudinis nouē:& latitudinis decem. Nonul
la uero etiã maiora fuerunt. Expleto autē ſpacio quod unda eclabat:in ducentorũ pedũ
murũ dilatauit. Ex quibus centũ repellendis erant fluctibus ante conſtructi unde etiã
procymia dicebatur: Cæteri autē ſaxeo quo portus cingitur muro ſubiecti ſunt magnis
turribus interpoſitis:quarũ maxima atq; pulcherrima ex parēte Cęſaris druſum cogno
minata eſt; Crebri autē fornices ad ducēda quæ portus haberet proq; fornicibus: & cir
cum eos pila ſaxea & lata quę naues egredientes exciperet ambulatu. Aditus autem a
ſeptentrionali erat. Ventorũ enim pro ſitu loci placidiſſimus eſt boreas. Ad hoſtiũ ue-
ro ſtatuę ſiue coloſſi tres utrinq; fulti columnis: quarũ a leua quidē intrantibus ſtantis
ſolida turris ſuſtinet. Dextra uero duo proceri lapides iuncti: & partis aduerſæ turris
magnitudinē ſuperantes. Domus autē portui connexe candido itidē lapide:pariq; men
ſura ſpatiorũ ciuitatis uiæ tendentis in portũ. Contra hoſtiũ uero portus in colle cęſaris
tēplum magnitudine ſimul & pulchritudine pręcipuũ:ſtatuaq; in eo cæſaris ſiue coloſ
ſus non minor quam iouis apud olympiã:cuius ad exemplar factus Romano autē par
& Iunoni quæ argis eſt. Oppidũ autem prouinciæ dedicauit:rebuſq; aducctitiis portũ
cæſaris uero conditoris honorē:unde ciuitati cæſarię nomē impoſuit. Quinetiã cętera
opera forũ theatrũ amphitheatrũ digna uocabulo collocauit: & quinquennali certami
ne inſtituto nomen ei cęſaris donauit. Primuſq; ipſe in centeſima nonageſima & ſecun
da olympiade maxima pręmia propoſuit: ut non ſolũ uictores: ſed & proximi & tertii
ſucceſſores eorũ regalibus diuitiis potirētur. Anthedona quoq; reparatã:quã bella ſub
uerterant Agrippiũ uocauit:nimiaq; beniuolentia nomen amici etiã portę inſcripſit:
quã ipſi in tēplo ędificauit. Sed nec parentes ſuos ita quiſquã dilexit:nam & patris mo
numento optimo regni cãpo ciuitatē condidit:fluminum arborũq; ditiſſimam: eãq;
antipatridam nuncupauit. Et ſuper hiericunta caſtellũ natura tutum & pulchritudine
pręcipuum muro cinxit:atq; in honorē matris Cyprum uocauit. Fratriq; phaſelo turri
cognomine hieroſolymis dedicauit:cuius habitus & in magnitudine claritas poſtea de
clarabitur. Aliamq; ciuitatē in regione qua de hiericunta in boreã itur phaſelum nomi
nauit. Cognatis autē & amicis ęternæ glorię traditis:nec ſui quidē fuit immemor: ſed ca
ſtellum contra montē arabici lateris propugnaculo permunitũ de ſuo nomine Herodi
um uocauit:tumulumq; aſta idem qui manu factus ſtadiorũ ſexaginta ſpatio ab hiero
ſolymis aberat:ſimiliter nominatũ munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem
turribus cacumen eius amplexus eſt. Ambitũ autem compleuit ędibus regiis liberaliſ
ſime exornatis:ut non ſolum interna membrorũ facies clarior eſſet:uerũ etiam foris pa
rietes ac macerię tectaq; largis infuſa diuitiis elucerent. Aquam enim plurimã ingenti

ſūptu ac labore ex longo interuallo induxit:perq; ducenta gradus marmoris candidiſſi
mi fabricauit aſcenſum. Erat autē totius collis manufactus & clementer excelſus. Qui
& aliam circū radices eius regiā ac diuerſoria quę ſarcinas & amicos recipere poſſent
ędificauit:ut pro rerū quidē omnium copia ciuitas eſſe uideretur. Caſtellū uero domus
regalis circumſcriptione:tantis autē conſtructis ædificiis animi ſui magnitudinē in plu
rimis etiā externis ciuitatibus demōſtrauit. Namq; apud Tripolim & damaſcū & pto
lomaida publicas balneas quę Gymnaſia dicunt. bibli autē murū:excedras uero & por
ticus fora:quę & tēpla briti ac tyri: necnon & ſidonē apud & Damaſcū theatra condi
dit. Maritimis autē laodicēſibus aquę ductū:apud Aſcalon uero Nymphea ſiue lacus
ornatiſſimos & balneas. Itemq; periſtilla tam opere quā magnitudine miranda conſti
tuit. Sūt qbus etiā lucos portuſq; prębuit. Multę ciuitates ab eo tanq̄ regni ſocię agris
quoq; donatæ ſunt. Ad exhibitionē uero Thermarū aliis redditus annuos ac perpetuos
delegauit:quemadmodū comis ne quando beneficii gratia deficeret. Ad hęc frumenta
cunctis miniſtrauit egentibus:& inſulis rhodiorū ad inſtruendā claſſem pecunias ſæpe:
multiſq; in locis prębuit:incenſum quę Pythiū in meliorē formā reparauit ſumptibus
ſuis. Quid dicā eius in Lichios aut Samos libertatē:quę per omnē ioniā eoꝝ quę deſi-
deraſſet quiſq; largitiones. Nonne Athenienſes & lacedemonii & Nicopolitani: & in
Miſia pergamus Herodis ſunt plena donariis. Nonne Antiochenſiū ſyriæ platheā cū
plena cœni eēt ab oībus uitaretur per uiginti ſtadia prolixam ſtatuit: polito marmore
declinandiſq; imbribus quā longa eſſet ornauit. Sed hæc quidē propria quis dixerit il-
lorū quibus ea detulit populoꝝ. Quod autē elidenſibus pręſtitit:non ſolum Achaię cō
mune:ſed etiā totius orbis terrę munus eſſe uidetur:per quē Olympiaci certaminis glo
ria diffunditur. Nā cum hos deficere ſumptuū uideret inopia:quodq; ſolū ex ueteri græ
cia reſtabat effluere:nō ſolum Agonitheta ipſe factus eſt:eo luſtro q̄ cum romā naui-
garet offendit:ſed perpetuos pecuniarū quæſtus īſtituit:ut nūquā eius memoria agoni
thetę munere fungi deſineret:inextricabile opus erit debitorū remiſſiones exponere: ſi
cut phaſelitas & balaonetas. Alia quæ circa Ciliciā municipia leuauit annuis penſioni
bus:licet multū eius animi magnitudinē timor fregerit: ne quam pateret̄ inuidiā uelu
ti maius aliquid aucuparetur:ſi beneficiis amplioribus afficeret ciuitates:quam qui eas
haberent. Quin & corpore uſus eſt quod animo conueniret. Cūq; ſummus uenator eſ
ſet:in hoc tamē ipſo equitandi peritia quę cuperet aſſequebat̄. Deniq; uno die quondā
quadraginta feras ſubegit. Eſt autē aprorū altrix illa regio:ſed magis ceruis & onagris
frequētatur. Bellator aūt erat qui ſuſtineri non poſſet. Itaq; multos etiā in exercitatione
terrebat:quibus & torquēdo iaculo directiſſimus: & ſagittarū librator uidebat̄ egregi
us. Præter animi autē corporiſq; uirtutē:fortuna quoq; ſecunda uſus eſt. Raro aūt con
tra uotum eius belli ceſſit euentus. Et ſi quando id accidit:non ipſius culpa:ſed aut pro
ditione quorundā:aut temeritate militū factum eſt. Vt uero publicā ei fœlicitatem me
mores inuidere domeſtici:& aduerſi caſus ex muliere cœperunt:quā maxime diligebat.
Nam quia regis meruit poteſtatē:repudiata quā priuatus acceperat uxore ex hieroſoly
mis genus ducente quę doſis uocabat̄. Mariannē ſibi coniunxit Alexandri filiā Ariſto
boli filii:unde domus eius in diſcordiā uēit. Et ante quidē maxime uero poſtquā roma
egreſſus eſt. Nam primum Antipatrū ex doſide filiorū cauſa:quos de marianne ſuſcepe
rat expulit ciuitate:ſolis feſtis diebus eo commeandi facultate conceſſa. Deinde auum
coniugis Hyrcanū ex parthis ad ſe reuerſum propter inſidiarum ſuſpitionem peremit.
Quē captum quidem occupata ſyria Barzaphranes adduxerat:miſerati uero gentiles li
berauerunt:qui ultra euphraten colebant. Et ſi monitis eorū paruiſſet ne ad Herodem

tranſiret:non interiiſſet. Verū mortis eius fuit illecebra neptis matrimoniū. Hoc enim
fretus multoq; amplius patriam deſiderans uenit. Herodē autem cōmouit non q̄ re-
gnum affectaret:ſed q̄ ipſi iure deberet. Quinq; aūt filiorū quos ex Marianne ſuſce-
perat:duæ fœminę cæteri mares erant. Horūq; minimo romæ in ſtudiis mortuo: duos
maiores & propter matris nobilitatē:& q̄ iam regnanti ſibi fuiſſent geniti regie pro-
ducebat. Sed enim fortior amor his Mariannes ſuffragabatur:quæ in dies ſingulos pro
ficiēs ſuccendebat adeo herodē:ut eorū nihil ſentiret:quæ propter dilectā ſibi dolerent.
Tantū nanq; in eum Mariānes erat odium:quantū ipſe illam amabat. Habens igitur
ex rebus quidē ipſis inimicitiarū probabiles cauſas: ex amore uero fiduciā meo ei quę
Hyrcano auo ſuo feciſſet obiiciebat:quæq; in fratrē ionathen egiſſet. Nec eni uel huic
quicquā qui puer erat parcebat:quē pontificem in decimoſexto ętatis āno creatū: poſt
honorē ſtatim occidit. Atq; ille quidē cum ſacra ueſte amictus ad aram acceſſiſſet feſto
die populus omnis illachrymauit:& tamen noctu miſſus in hiericūta: ibi ſicut manda
tū fuerat lacu ſubmerſus a galathis interiit. Hęc igitur Herodi Mariāne probro dabat:
ſororemq; eius & fratrē maledictis atrocioribus dehoneſtabat. Sed ille quidem amore
mutus erat. Graui autē indignatione mulier ſęuiebat: & quo maxime cōmoueretur he
rodes inſimulabat eum adulterū. Præter alia multa quę ueriſimilia fingerentur hęc ac
cuſantis:q̄ in ægyptū imaginē ſuam miſiſſet Antonio:proq; immoderata libidine ab-
ſentem ſe properaſſet oſtendere uiro mulierū cupidine inſanienti:& qui uim poſſet affer
re. Id ueluti fulmē aliquod emiſſum perturbauit herodē:maxime quidem amoris cauſa
ęmulatione ſucceſum. Deinde etiā cogitante Cleopatræ ſæuitiā:cuius gratia & liſanias
rex:& Malichus arabs erant perempti. Non enim cōiugis amiſſionē: ſed morte ſua pe
riculū metiebat. Itaq; profecturus romā Ioſippo Salomę ſororis ſuę uiro quē fidum ha
bebat:& pro affinitate beniuolū commēdabat uxorē: mandato ei clam ut eam interfi
ceret:ſi etiā ſe occidiſſet Antonius. Verũ Ioſippus non maligne: ſed regis amorē mulie
ri cupiens demōſtrare:q̄ ab ea neq; mortuus pateret diuelli: ſecretum ei ſermonē ape
rit. Et illa reuerſo Herode multaq; inter fabulas de affectu iurante: quodq; nunq̄ eſſet
alterius mulieris amore captus:ualde inqt amor nos tuus mādatis Ioſippo comproba
tus eſt:quibus ut me occideret pręcepiſti. His auditis quę occulta credebat amens erat
herodes ilico:nec unq̄ Ioſippū mādata ſua proditurū fuiſſe ratus:niſi eā corrupiſſet prę
dolore inſaniebat. Cūq; ſtratis exiluiſſet in regia ſpaciat: ibiq; tunc Salomę ſoror eius
accepto tpe criminandi ſuſpitionē de Ioſippo confirmauit. Vnde Herodes immodera
to æmuli dolore furens confeſtim utrūq; iuſſit interfici. Deinde pœnitudo ſequebatur in
ſaniam:& poſtq̄ iracundia cōcidit:amor iterum caleſcebat. Tanta uis autem cupidinis
erat:ut ne mortuā quidem putaret eam: ſed ęgritudine quaſi uiuam alloqueretur. Do
nec proceſſu tēporis funere cognito mœroris magnitudine quā ſuperſtitem dilexerat
ęquauit affectū. Maternę autē iracundiæ ſuccedūt filii: & immanitatē ſcęleris reputan
tes:non aliter ſuſpectū patrē quam ſi hoſtis eſſet habebant. Idq; & antea quādiu romę
in ſtudiis erant:& multo magis poſtquā in iudęam reuerſi ſunt. Siquidē cum ætatibus
eorum mentium quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi cōiugio unus amitę ſuę
Salonies quę matrem amborū accuſauerat filiā duxit: alter Archelai cappadocum re
gis. Vnde acceſſit etiā libertas odio: & occaſiones ex eorū confidentia delatoribus da
tæ ſunt. Itaq; apertius quidam cū rege loquebatur:q̄ ei per utrūq; filiū inſtruerentur in
ſidię. Alter quidē ultrices materni exitii ſimul cū fratre armaret manus. Alter uero hoc
eſt Archelai gener ſocero fretus etiam fugā pararet: ipſum apud Cęſarē accuſaturus
herodē. His igitur criminationibus repletus Herodes ueluti propugnaculo ſibi futurū

aduerſus filios adducit Antipatrum ex doſide ſuſceptũ. Hiſq; illum proponere mediſ
omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationẽ tolerabilẽ non putarent: ac priuata matre
æditũ proficientẽ uiderent: indignationẽ cohibere pro ſua nobilitate non poterant: ſed
in ſingulis quibus offenderentur iram prodebãt. Et illi quidem in dies ſingulos magis
magiſq; negligebantur. Antipater autẽ ſui cauſa fauorabilis erat: nam & patri blandiri
callide nouerat: & uarias inter fratres ſuos calumnias conferebat: quędam ipſe dictãs:
amicos uero ſuos ad alia uulganda ſubmittẽs: donec omnino ſpem regni abſcidit fratri
bus ſuis. In teſtamento enim ipſe quoq; aperte iam ſucceſſor fuerat declaratus. Deniq;
tanquã rex etiã ad cęſarem miſſus eſt: cultuq; regio & cæteris obſequiis pręter diadema
utebatur. Tempore autẽ ſequenti ualuit ſuã matrem in cubile Mariãnes inducere: duo
buſq; armorum generibus in fratres uſus: blanditiis & opinationibus regi obrepſit: ut
etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrũ quidem ſecũ romam pater
abſtractũ: ueneni ſibi dati reum apud Cæſarem poſtulauit. Ille autẽ uix deplorandi co
piam nactus: & licet imperitiſſimũ iudicem: tamen Herode & Antipatro prudẽtiorem:
delicta quidẽ patris uerecunde repreſſit: in ſe uero delata crimina diluit: periculorũq; ſo
cio fratre purgato: mox de Antipatri calliditate & de ſuis iniuriis quęſtus eſt: cũ præter
innocentiæ conſtantiã eloquentia iuuaretur. Erat autẽ accerrimus in dicendo. Poſtremo
prolocutus ꝙ eos pater libẽter occideret: auxit facinus & lachrymas quidẽ cũctis excuſ
ſit. Verũ Cęſarem ſic affecit: ut eorum accuſationibus ſpretis Herodem ſtatim reuoca
uit in gratiã. Hac aũt lege reconciliatio facta eſt: ut adoleſcentes quidẽ patri in oibus
obedirẽt: ille autẽ relinqueret regnũ cui uellet. Poſtea rex roma reuerſus: licet ſoluiſſe cri
minibus filios uideretur: nondum tamẽ erat ſuſpitionibus liberatus: quoniã argumen
tum odii ſequebatur antipater: & ſi uerecundia reconciliatoris palã proferre inimicicias
non auderet. Cum uero Siciliã prætenauigans Eleuſinam ueniſſet: ſuſcepit eum beni
gniſſime Archelaus: pro ſalute generi gratiã referens: & reintegratę concordiæ cauſa lę
tus: quippe nihil moratus amicis romę ſcripſerat: ut in cauſa dicenda ſuffragarentur ale
xandro: & uſq; ad zefiriũ deduxit talentis triginta donatũ. Poſtea uero quam hieroſoly
mam peruenit herodes: populo conuocato tribuſq; filiis prope ſe ſtantibus cãm reddit
profectionis: multaſq; deo gratias agit: multas etiã cęſari qui domus ſuæ perturbationẽ
ſedaſſet: quod regno maius eſſet: cõcordiam filiis præſtitiſſet: quã ego inquit arctius cõ
pilabo. Nam ille quidẽ me regni dominũ & ſucceſſoris iudicẽ conſtituit: Ego autẽ cum
mea cõmoditate grĩas illi refero: treſq; filios meos reges diſigno: huiuſq; ſentẽtiæ me ſo
ciũ primum dominũ fieri precor: deinde uos. Nanq; huic ætas: illis nobilitas ſucceſſio
nem regni cõciliat quidẽ magnitudo eius etiam pluribus ſufficit. Quos autẽ Cęſar uin
xit: pater conſtituit obſeruare. Non iniuſtis eos neq; diſparibus: ſed meritis colentes ho
noribus. Nec enim tanta quis reficiet cũ lętitia qui præter ętatẽ obſequitur: quantũ ei
quem deſpiciet doloris infliget. Quos autem ſingulis coniunctos eſſe oporteat: propin
quos atq; amicos ego diſtribuã: & concordiæ ſponſores illos conſtituã: pro certo ſciẽs
ſeditionũ contentionumq; cauſas ex cõtubernalium naſci malitia. Hoſq; ſi boni fuerint
affectiones tueri. Rogo autẽ ut non ſolũ iſti: ſed etiã primates ordinũ exercitus in me ſo
lum ſpẽ habeant in præſentia. Non enim regnũ: ſed regni honorem filiis meis trado: &
iocunditatẽ quidẽ quaſi rectores potientur: pondus autẽ rerũ tametſi nolim meũ eſt.
Conſideret autẽ quiſquis ueſtrũ ætatem meã: uitaq; inſtitutũ nec nõ etiã pietatẽ. Nam
neq; ſenex adeo ſum ut de me cito deſperetur: neq; uoluptatibus aſſuetus: quæ adoleſcẽ
tium quoq; uitã ſpacio breuior concludunt. Diuinitatẽ uero ita colimus: ut in longum
uos ęuũ progreſſuros eſſe credamus. Quod ſi quis in cõtemptum meũ filiis meis pla

cere maluerit:etiã pro illis mihi ſuppliciũ dabit. Ego enĩ non ꝙ inuidiam de me genitis honorifice eos haberi ueto:ſed quia noui hęc adoleſcentibus ſtudia ferociæ nutrimenta ſuggerere. Itaq; ſic cogitent qui ad eos ſe applicant: bonis quidẽ apud me paratũ eſſe pręmiũ:ſeditioſis uero apud ipſos quibus lenocinabunt̃: infructuoſam fore malignitatem. Omnes profecto mecũ hoc eſt cũ filiis meis ſentirent. Nãq; his expedit me regnãte neq; his eẽ concordem. Vos aũt o boni filii ſacram primũ retinentes mente figurã: cuius affectiones inter feras beſtias ſaluę ſunt. Deinde Cęſarẽ qui nos reduxit in gratiã meq; tertiũ qui ea quæ iuberet liceat rogẽ fratres permanere. Iam nunc autem uobis: & ueſtimenta & obſequia dabo regalia. Deumq; oro conſeruare iudiciũ meum ſi concordes eritis. Hæc locutus ſingulos benigne cõſalutauit:populumq; dimiſit alia conueniẽtia dictis eius optantes qui uero mutationis erant cupidi nec audiſſe quidẽ ſe quicquã ſimulantes:fratres autẽ diſſenſio non reliqt:ſed peiora ſuſpicantes alius de alio degreſſi ſunt. Namq; Alexander & Ariſtobolus ægre ferebant confirmatũ eſſe antipatro meritũ. Antipater autẽ ſuccenſebat uel ſecundo loco fratres haberi. Sed tñ ille pro uarietate morũ & reticere ſecreta nouerat: & quanto ſibi eſſent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate in lingua erat quicqd ueniſſet in mentẽ. Et multi quidẽ his inſtigandis operã dabant:plures autẽ amicorũ ſeſe explorandi cauſa inſinuabant. Itaq; omne quod dictum eſſet apud Alexandrũ ſtatim apud Antipatrũ erat: & ab Antipatro ad Herodẽ cum adiectione deferabatur. Nec uel ſimiliter aliqd prolocutus:adoleſcens innoxius habebat̃:ſed cuncta eius uerba in crimina uertebant̃:maximaq; minimis aſfingebãt̃:ſic ubi liberior paulo fuiſſet. Semper autẽ qui eum irritarent ſubmittebat antipater:ut mẽdacia ſua ueras occaſiones haberent:multiſq; falſo uulgatis unum quid cõꝓbatũ fidẽ oibus faceret. Sed huius qdẽ amicorũ q̃ſq; aut natura taciturnꝰ erat:aut muneribus parabat̃:ne quid occultũ exprimeret negaſſet aliquis ſi antipatri uitã malitiæ dixiſſet arcanũ: Alexandri uero familiares aut pecũia corruptos aut impulſos blanditiis q̃bus expugnauit oĩa:proditores ac fures eorũ quæ contra ſe dicerentur:ſiue agerent̃ effecerat. Cũ caute uniuerſa cõmitteret:aſtutis etiã criminationibus aditus ad Herodem moliebat̃:fratriſq; perſonã gerens aliis delatoribus utebatur. Si quid in alexandrũ nunciaſſent fauore ſimulato id quidẽ primo reprahendiſſet:mox otioſe adſtruendo regis iracundiã prouocabat:omniaq; ad inſidias referebat: & ut necẽ patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorẽ fidem calumniis ſuggerebat quã ſi eum purgaret antipater his accenſus Herodes quantũ in dies ſingulos de affectu adoleſcentiũ detrahebat: tantũ adiiciebat antipatro. In eandẽ uero partẽ inclinati ſunt etiã qui regno parebant: hi uolentes alii pro imperio ſicut Ptolomæus amicorũ cariſſimus:regiſq; fratres ac tota progenies:omnia nanq; in antipatro ſita erant: & quod Alexandro fuit acerbiſſimum cuncta in eorũ perniciem matris antipatri cõſilio gerebant̃. Nouerca enim ſęuior erat: multoq; plus q̃ priuignos oderat:quos regina mater ędiderat. Sed quãquam omnes ut Antipatro magis obſequerentur ſpes inducebat: non minus tñ pręcepta regis quenq̃ ab adoleſcentibus ſeparabant:qui cariſſimis dixerat:ne quis ad Ariſtobolũ uel eius fratrem accederet:aut ſe ad eos applicaret:nõ ſolis enim regalibus erat formidini:uerũ etiã externis. Nulli enim regũ tantum poteſtatis Cæſar dederat: ut fugitiuos ſuos q̃uis ex ciuitatibus non ſubiectis ei liceret educere. Adoleſcentes autẽ delata in ſe facinora neſciebant:hiſq; propterea capiebant̃ incautius. Nullus enim palã incauſabatur a patre:ſed affectu refrigeſcente paulatim intelligentes dolorẽ aſperius excitabantur. Eodẽ autem modo etiã Pherorã patruum & Salomen amitã cõtra illos cõmouit antipater aſſidue: uelut cũ uxore ſermocinando:quibus in eos inſtigaret̃. Huius autẽ inimicitiis conſpi

ꝛabat Alexandri quoq; uxor Glaphira multa de ſua nobilitate cõmemorans: cunctarũ q; ſe quæ in regno uiuerent dominã eſſe dictitãs: paternũ enim genus a temeco: mater nũ ab Dario hiſtaſpis filio ducere: multũq; ignobilitatẽ deſpiciens ſororis & uxoris herodis: quarũ quæq; propter formã non propter nobilitatẽ eſſet electa. Nã multas ei fuiſſe diximus uxores: quod licet & iudęis more primo plures habere: quodq; rex pluribꝰ oblectaretur. Omnibus igitur propter ſuperbiã & contumelias Glaphirę inuiſus erat Alexander. Salomẽ autẽ ariſtobolus: & ſi ſocrus eius erat: ipſe inimicã ſibi reddidit: & ante quidẽ propter maledicta Glaphirę ſequentẽ: & frequenter ei humilitatem generis obiiciebat uxori quodq; ipſe plebeiã: regiã uero frater ſuus duxiſſet alexãder: hoc Salomes filia cum fletu matri nũtiauit. Addebat autẽ q aliorũ quoq; fratrũ matres idẽ alexãder & ariſtobolꝰ ſi regnũ obtinuiſſent: textrices cũ ancil lis facere minitarentꝰ ipſos quoq; uicorũ ſcribas ſcilicet irridentes q litterarũ ſtudiis operã darent. His commota Salomes q iracundiã cohibere non poſſet herodi cuncta indicauit. Satis autẽ idonea uidebantꝰ cõtra generũ dicens. Et præter hæc alia quædã criminatio diuulgata eſt: quæ ſuccendit animũ regis. Audiuit enim Alexandrũ & Ariſtobolũ crebro matrẽ implorare: caſumq; eius cũ gemitu atq; imprecationibus conquęri: ac ſępe illũ quędã ex Mariannes ueſtimentis poſterioribus diuidentẽ cõiugibꝰ minitari ſolitos eſſe q cito ꝓ regalibꝰ delitiis eas ſactis ueſtibꝰ iducerẽt. His de cauſis Herodes licet pręſtantẽ animũ adoleſcentiũ formidaret: tñ ne ſpem correptionis eis abſcinderet: ad ſe eos uocauit. Romam enim nauigaturus erat: & quaſi rex pauca interminatus pluribus quaſi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerẽt promiſſa priorũ peccatorũ uenia ſi poſt hæc meliores fierent. Illi autẽ criminationũ inuidiã deprecando fictas eas eſſe dicebant: purgationiſq; ſuæ fidẽ rebus ipſis poſſe cõſtare: uerũ quoq; ipſum debere omiſſa facilitate credendi aditũ maledictis obſtruere. Nunquã enim calumniatores defore: dũ cui perſuadeatur extabit. Cũ his cũ mature placuiſſent: qui ut patrẽ præſenti metu reiecto: de poſt futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen ſibi eſſe infenſam: & patruũ pheroram: utriq; autẽ ſęui & graues erant: ſed amplius pheroras qui totius quidẽ regni præter diadema ſocius erat: proprios autẽ redditus habuit. c. talenta totiuſq; trans iordanẽ fructus ipſe caperet a fratre ſibi dono data. Quin etiã Tetrarchã eũ fieri beneficio Cęſaris idẽ Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat: ſorore uxoris ſuæ nuptũ ei collocata. Et poſt illius mortẽ deſponderat ei filiarũ ſuarũ maximã. ccc. talentis in dotem datis. Sed regale cõiugiũ pheroras ancillæ amore captus refugerat. Quamobrem iratus Herodes filiã quidẽ nuptum dedit fratris filio: qui poſt a parthis occiſus ẽ. Mox autẽ morbo pherore uenia data indignationẽ remiſit. De hoc etiã erat opinio q uiua regina herodẽ opprimere uoluiſſet ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat: ut q̄uis amantiſſimus frater eſſet herodis: fide tamẽ eorũ quæ audiſſet adduceretꝰ ad metũ. Itaq; de multis qui ſuſpecti erant habita queſtione poſtremo ad pherore amicos uenit: quorũ nulla quidẽ fuit de maleficiis aperta confeſſio: ſed q amita ſuſpecta in parthos cogitaſſet effugere prodiderunt. Huius aũt conſilii & fuge cõſcium eſſe Ariſtobolũ Salomes maritũ cui rex eã tradidit. Poſtq̄ ſuperior adulterii cauſa peremptus eſt: ſed nec Salomæ criminatione libera manſerat. Nã & hanc pheroras accuſabat q cũ Sillaco procuratore obedire regi Arabũ de nuptiis cõſtituiſſet quẽ: inimiciſſimũ Herodes haber: cõuicta autẽ & in hoc & in oĩbus: quę pheroras detulerat indulgentiã męruit: atq; ipſum etiã pherorã criminibus ſoluit. Domus uero tempeſtas in alexandrũ tranſiit: totaq; capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regi cariſſimi: & ex genere famulatus neminẽ id latebat. Vni enim uinũ miniſtrare fuit cura: alteri cœnã apponere: tertius aũt dormitũ

eum collocabat:& cũ ipſo cubabat:hos muneribus maximis Alexãder cupiditati ſuæ
ſubiecerat. Itaq; poſtquã regi hæc ſunt indicata ui tormentoꝝ coacti & ſtuprũ confeſſi
ſunt:& quibus eſſent ad hoc promiſſis inducti aperuerunt:quomodo eos fefelliſſet Ale
xander nullã in herode ſpẽ habendã eſſe:improbo ſene commemorans:& qui capillos
inficeret:niſi ob hoc ſolũ eum etiã adoleſcentẽ putarent:uerũ ſe coli oportere:qui etiam
inuito eo regni eẽt futurus ſucceſſor. Neq; multo poſt ab inimicis pœnas repeteret:for
tunatoſq; amicos ſuos beatoſq; faceret ac præ ceteris ipſos. Quin & obſequia potenti-
um Alexandro clam parare:militũq; rectores. Itemq; ordinũ principes occulte ad eũ
couenire dixerũt. Hęc Herodes adeo ptimuit:ut nõ auderet ſtatim delata proferre:ſed
exploratores die noctuq; ſubmittens dicta factaq; ſingula ſcrutabatur:& de quibus ſu
ſpitio eſſet illico trucidabat. Itaq; regnũ eius acerbiſſima iniqtate repletũ eſt. Nam ꝓ
ſuo quiſq; odio uel inimicitiis calũnias fingere: multiq; regis iracũdia cędis cupida cõ
tra aduerſarios abutebantur:& mendacio qdem cõfeſtim fides habebatur. Erant autẽ
criminationibus ipſis uelociora ſupplicia. Deniq; accuſabatur q modo accuſauerat:&
cum eo qui ante iuſtus eẽt ducebatur ad pœnã. De uita nãq; periculũ regis quæſtiones
breuiore cõpendio terminabat. Ad hoc autẽ ſęuitia proceſſerat:ut nec eoꝝ quamq̃ hu
manitus aſpiceret:qui accuſati nõ eſſent:uerũ etiã amicis immitiſſimum ſeſe pręberet.
Itaq; multis ẽt regno interdixit:& in quos poteſtatem nõ haberet in eos dictis aſperis
ſęuiebat. Acceſſit malis Antipater collectaq; amicorũ caterua nullũ criminationis ge
nus omiſit. Tantus etiam ineptia ſua regẽ cõmentiſq; delatoꝝ timor inuaſit:ut ſtricto
inſtare ſibi gladio uideret Alexandrũ. Deniq; ſubito & ipſum correptũ in uincula conie
cit:& in amicoꝝ eius tormenta perrexit:multi aũt taciti moriebantur: nulla uitę ſupra
conſcientiam proditi. Alii uero qbus mẽdacium impatientia doloris extorſit:de patris
eum inſidiis cũ fratre Ariſtobolo cogitaſſe dixerunt tẽpuſq; obſeruare: ut illo dum ue
naretur occiſo romã profugerent. His tametſi ueriſimilia non erant:ſed neceſſitate cru
ciatus ex tẽpore fingebantur:libenti tamen animo rex credebat pro conſolatione acci
piens uincti filii ne id feciſſe uideretur iniuſte. Verũ Alexander ſuſpitionẽ patris nullo
modo aboleri poſſe arbitrabatur:ultro malis aſſentiendũ putauit ac digeſtis aduerſus
inimicos .iiii. libris fatetur inſidias:eorũq; ſe plurimos ſocios habere proſcribit: ante oẽs
autẽ Pherorã & Salomen. Hanc enim etiã ſtupro ſibi quondã eſſe mixtã:cum uim no
ctu adhibuiſſet inuito. Iamq; libri in manibus erãt herodis:multa & grauia de optima
tibus fere clamantes cũ mature in iudæã Archelaus uenit metuens genero ſimul ac fi
lię quibus etiã prouidentiſſimo cõſilio ſuccurrit:regiſq; minas arte diſſoluit. Mox enim
cũ eo cõgreſſus ubi nam eſt:clamat exitialis gener meus:aut ubi parricidiale caput aſ-
piciam? quod meis manibus ipſe lacerabo:addãq; filiam meã bono marito nouo. Nã
& ſi conſilii particeps non eſt: quia tñ eiuſmodi uiri coniunx fuit inquinata eſt. Miror
autem patientiã tuam cuius periculũ agitur ꝗ adhuc uiuit alexander:ego namq; ita ex
cappadocia properans ueniebam:ut qui & illũ olym reperirem dediſſe ſuppliciũ:& de
filia quæſtionẽ tecũ haberem:quã uitę atq; contẽplationis dignitate illi deſponderam.
At nunc de utroq; nobis conſulendũ eſt:licet nimiũ pater ſis:& ad puniendũ inſidiato
rem filium minus fortis. Permutemus dexteras:& alter alterius iracundię uicariæ ſuc-
cedamus. Talibus increpans q̃uis pertinacẽ fallit herodẽ. Itaq; quos Alexander ꝓſcri-
pſerat libros legendos ei præbet ſinguliſq; capitulis inſiſtens cum eo deliberabat. Vn
de occaſionẽ ſui conſilii nactus Archelaus paulatim cauſas in eos qui ſcriptis contine-
bant:& in pheroram contulit. Cũ autẽ ſibi credere regẽ uideret: conſiderandũ eſt inqt
ne forte adoleſcentulus tot nequiſſimoꝝ inſidiis circũueniatur:non tu ab adoleſcentu-

lo:nec enim apparere cām cur in tantum ruerit ſcelus:qui & nunc regno potiret̄:& ſuc
ceſſioné regni ſperaret niſi aliquos haberet huius perſuaſionis auctores: qui ad ſiniſtrā
partem lubricū ætatis impellerent.Ab eiuſmodi nāq; hoibus non ſolū adoleſcentulos
falli:uer℞ etiā ſenes domoſq; clariſſimas totaq; regna ſolere ſubuerti.Cōſentiebat dictis
herodes:iramq; paulatim remittebat in alexādro:& in pherorā excitabatur. Nāq; hoc
erat libro℞ quatuor argumentū:qui ubi propenſioré eſſe regis aīum ſenſit; & in oībus
apud eū amiciciā Archelai prȩualere:quā honeſte non poſſet ex impudentia ſalutē quȩ
ſiuit.Relictoq; Alexandro cōfugit ad archelaū. Et ille nō inquit uidet quo ſe pacto exi
mat tātis criminibus inuolutū:qbus manifeſte cōuinceret̄ regē inſidiis uoluiſſe decipe
re omniumq; malo℞ præſentiū adoleſcenti cā fuiſſe: niſi malit omiſſis artibus callidis
& negandi pertinacia qbus inſimularet̄ oīa confiteri:& a fratre p̄ſertim cū dilectus eēt
ueniam petere.Nāq; ad hoc ei modis oībus ſe quoq; opē laturū.paruit Archelao phero
ras:atraq; ueſte cū lachrymis:ut quā miſerabilis appareret inſtructus ad pedes herodis
acceſſit:ſicq; meruit ueniā poſtulans:& ſe qdem ſceleratū eſſe fatebat̄.Nāq; oīa quæ ſi
bi obiicerent̄ feciſſe.Horū aūt cauſam eſſe dicebat diminutioné mentis atq; inſaniā ex
mulieris amore conceptā.Itaq; poſtq̄ ſtetit pheroras ſemetipſe accuſator ac teſtis tunc
cū iam Archelaus excuſando herodis iracundiā mitigabat propriis uſus exēplis. Etenī
ſe quoq; a fratre multo grauiora p̄peſſum. Naturale ius dicebat antepoſuiſſe uindictæ
quippe in reguis uelut in magnis corporibus ſp aliquā partē pondere ipſo tumeſcere:q̄
recidi qdē nō oportet:leniter uero curari.Multa in hūc modū locutus archelaus.Hero
dē quidē pherorȩ placidū reddidit:ipſe aūt Alexandro tādiu manebat iratus: filiamq;
ab eo diſtractā ſecū abducturū eē firmabat:donec Herodē compulit ultro pro adoleſcē
tulo dep̄cari:ut iter℞ ei filiā deſponderet.Satis aūt cum grauitate archelaus cui uellet eā
præter Alexandro collocari promiſit:maxime enim impendere quæ iura iter ſe affinita
tis inuiolata permaneant:rege aūt ſibi filiū ab eo donatū iri firmāte niſi matrimoniū di
remiſſet:q & liberos iam haberent:uxor quoq; ab adoleſcēte diligeret̄: quæ ſi remane
ret:peccato℞ foret obliuio:ſi uero diſcederet cā de oībus deſperandi molliorē nāq; fieri
audacia:ſi domeſticis affectionibus diſtrahatur. Vix tandē ceſſit:unaq; & ipſe rediit cū
adoleſcente in gratiā & patrē eius reduxit.Proculdubio tamen cū Romā mitti deberet:
ait cū cæſare collocaturū:de oībus enim ſeſe litteras ad eū feciſſe.Conſiliū quidē Arche
lai quo gener℞ periculo liberauit peractū erat:& reintegrata gratia in epulis & humani
tate cōuictus familiariter uerſabant̄.Abeuntē aūt muneribus talento℞ ſeptuaginta:ſo
lio quoq; aureo gēmis ornato.Et eunuchis & cōcubina donat herodes quæ panichis uo
cabat̄.Itēq; amico℞ eius quēq; pro merito:quin & cognati regis oēs iuſſu eius Arche
lao dona dederunt:eūq; tam ipſe quā optiates eius Antiochiā uſq; proſecuti ſunt. Non
multo aūt poſt qdam in iudæā uenit Archelai cōſiliis multo potentior:q non ſolum re
conciliationē gratiæ Alexādro quȩſitā fecit irritam:uerūetiam cauſa fuit ut periret. La
co erat genere noīe Ericles ad regni deſideriū amore pecūiæ corruptus. Iam enī luxū
eius regia tolerare nō poterat.His ampliſſimis donis herodi oblatis: uelut to℞ quȩ au
cuparetur illecebra:cū ſtatim multiplicata recepiſſet imaculatā liberalitatē nihil eē du
cebat:niſi regnū ſanguine cōparaſſet.Itaq; regē adulatione falſiſq; de ipſo laudibus:&
ſermonis calliditate circūuenit: matureq; proſpecto eius ingenio dictis ſimul & factis
quȩ illi placerent inter primos eius amicos habetur.Nā & rex & oēs eius comites libē
ter ciuē ſparthæ patriæ cā præcipuo dignū honore ducebant. Ille aūt poſtq̄ fragilitatē
domus animaduertit:fratrūq; inimicicias: & quēadmodū pater i ſingulos eſſet aīatus:
Antipatrique qdem hoſpitio prȩuentus erat.Simulata uero amicicia fallebat Alexan

drũ olym ſe & Archelai ſociũ eſſe mentitus:quo etiam citius quaſi probatus obrepſit.
Moxq; ab eo fratri quoq; Ariſtobolo cõmendatus eſt. Pertentatis aũt perſonis oibus
aliã alio modo ſubibat. ac primũ fit antipatri mercenarius & alexandri proditor: illũ ex
probando caſtigans q cũ fratrũ ſit maximus ſpei ſuę negligit inſidiatores. Alexandrũ
uero q regina creatus & regię coniugis uir filiũ priuatæ mulieris pateretur regno ſucce
dere. Pręſertim cũ habebat magnã occaſionẽ Archelaũ quę quidẽ adoleſcenti uera fide
ſuadere uidebatur:q amicitiã ſimulaſſet archelai. Vnde nec Alexander quicq̃ metuens:
& de antipatro quæ ſe mouerent apud eũ querebatur. & q nihil mirũ faceret herodes ſi
cũ matrem illoꝝ interemit:ipſis quoq; regnũ auferret. quoꝝ cauſę Euricles & miſereri
eos & dolere pariter ſimulãs etiã ariſtobolum ad ea dicenda pellexit: atq; ita querelis i
patrẽ utroq; deuicto referens ad antipatrũ ſecreto diſceſſit:aſtricto inſidiaꝝ quoq; men-
dacio quas ei fratres firmaſſe parabat:ac pene iam ſtrictis gladiis in eũ irruere. Ob hoc
autẽ multa pecunia donatus ab antipatro laudator eius erat apud patrẽ:& ad extremũ
necis alexandri:& ariſtoboli redẽpta opera ipſe accuſatoris partibus fungebat̃. Cumq;
adiiſſet Herodẽ uitã ei ſe rependere beneficiis ſibi prodelatis:& lumẽ referre dixit hoſ-
pitio. Nãq; olym alexandrũ exacuiſſe gladiũ & cõfirmaſſe dexterã:ueꝝ a ſe ſceleri tãto
fuiſſe impedimento q ſocietatẽ facinoris aſſimulaſſet. Alexandrũ enim dicere nõ bene
ſecũ Herodẽ actũ putarẽ: q regnũ obtinuiſſet alienũ:& poſt matris coꝝ necẽ principatũ
eius dilaceraſſet:niſi ẽt degenerẽ coaptaret heredẽ: auitũq; ipſoꝝ regnũ antipatro ſpu
rio propinaret. Proinde ſemet hyrcani manes & Mariãnes ultũ iri. Nec enim decere ſuc
ceſſionẽ regni ab huiuſmodi patre ſine cęde ſuſcipere:multis enĩ rebus ad hoc excitarĩ
quotidie:qa nihil ſibi oĩno loq ſine calũnia liceret. Nã ſi de nobilitate alioꝝ fiat mẽtio ſi
ne ratione ſe contumeliis affici patre dicente ſolus generoſus alexãder:& cui pater ſit ꝓ
ignobilitate dedecori inuẽtionibus quoq; offendere ſi taceat. Si uero laudet cauillatorẽ
appellari prorſus ubiq; immitẽ ſibi patrẽ offendere:ſoliq; antipatro indulgentẽ:ob quę
uelle mori nõ recuſare:niſi ex uoto inſidiæ ſucceſſiſſent: ſin eum occidiſſet:primum ſa-
lutis occaſionem fore archelaum ſocerum ſuum ad quem facile poſſit effugere. Deinde
cæſarem qui nunc uſq; ignoraret mores herodis. nec enim ſic ei aſtaturum ut antea pa
tris præſentiã formidando:nec de ſuis tantũ criminibus locuturꝰ: ſed primũ totius gen
tis ęrũnas:& quos ad necẽ uſq; tributis opprimeret uulgaturũ. Deinde in qbus delitiis
qbuſq; actibus parte ſanguine pecunię conſumptę ſint:& qui uel quales ex illis fuerint
locupletati. qua cã ciuitates plagatę:ibi aũt quęſiturũ: & aui & matris necẽ: oĩaq; ſce
lera regis retexturꝰ:quibꝰ cognitis nemo ſe iudicauerit parricidã. His Euricles in alexã
drum falſo delatis antipatri laudes proſequebatur illũ ſolũ qui patrẽ diligeret eſſe cõfir
mans. quiq; adhuc inſidias retardeſſet. Rex aũt nondũ pręteritę ſuſpitionis dolore cõ
preſſo intolerabilis iracũdię feritate turbatur. in hoc tẽpus nactus antipater alios accu
ſatores fratribus ſubornauit: qui eos dicerent cũ iocundo & tiranno clã colloqui ſolitos
eſſe equitũ regis olym principibus:tunc uero propter quaſdã offenſiões ordinibus mo
tas. Hac deniq; indignatione ſuccenſus:confeſtim eos tormẽtis Herodes ſubdidit. Illi
autẽ nihil eorum ſe quę crimini darentur ſcire confeſſi ſunt. ſed oblata eſt quędã uelut
ad propoſitũ caſtelli alexandri ab alexãdro ſcripta epiſtola dep̃cante:ut cum Ariſtobo
lo fratre ſe in caſtellũ reciperet: ſi patrẽ interfeciſſent:itam armis quam aliis ſubſidiis eos
uti permitteret: hanc alexander diophanti cõmentũ eſſe dicebat: qui regis erat notarius
homo audaciſſimus:& cuiuſlibet manus litteras imitari ꝑcallidus. Itaq; multis ſępe fal
ſo cõſcriptis ob hoc poſtremo occiſus eſt. Torto aũt caſtelli quoq; præpoſito: nec eius
indicio quicq̃ Herodes eorum quę delata erant uera eſſe cognouit. Sed q̃uis nullũ do-

cumentũ ualidũ proferret:filios tamẽ interim abſolutos aſſeruari pręcepit.Euriclea ue
ro domus ſuę peſtẽ ac totius ſceleris fabricatorẽ bene de ſe meritũ datoremq; ſalutis ap
pellans:talentis quinquaginta donauit . Ille aũt priuſq̃ certũ fama nũciaret ad Arche
laũ properat:auſuſq; dicere:ꝙ Herodẽ reconciliaſſet alexandro:ab illo quoq; pecunias
capit.Deinde in achaiã tranſgreſſus ad ſimilia facinora malequęſitis abuſus eſt. Poſtre
mo apud Cęſarẽ accuſatus ꝙ diſſenſionibus repleuiſſet achaiam & ciuitates ſpoliaret:
inde fugatur:atq; hoc eum mõ poene Alexandri & Ariſtoboli perſecutæ ſunt.hoc loco
dignũ eſt Coum euariſtũ huic ſpartiatę conferre . Nãq; is cũ amiciſſimus eſſet alexan
dro;eodẽq; tẽpore quo Euricles ibidẽ erat adueniſſet:percõtanti regi ſuper his quæ ille
inſimularet:iuratus nihil ſe ab adoleſcentibus audiſſe firmauit.Nec tamen id quicq̃ mi
ſeris profuit apud herodẽ ſolis maledictis aures paratiſſimas aperientẽ eumq; gratioſiſ
ſimũ ſibi iudicantẽ:qui ſecũ eadẽ crederet:hiſdẽq; moueretur.Incitabat pręterea Salõe
crudelitatẽ eius in filios:Nãq; hanc Ariſtobolus quo periculis inuolueret:quã & ſocrũ
habebat:& amitã monitũ miſerat:ut ſaluti ſuæ conſuleret:quaſi rex eã decreuiſſet occi
dere iterum inſimulatã quoꝝ ante fuerat accuſata . ꝙ enim Sylleo arabi nubere cupiẽs
quẽ ſciret eius inimicũ:occulta illi ſecreta regis nuntiaret.Et hoc fuit extremũ quo tanq̃
tempeſtate oppreſſi adoleſcentes:non ſecus ac turbine peſſundati ſunt . Salome enim
protinus contendit ad regem eiq; monita ariſtoboli prodit:atq; ille ulterius durare non
paſſus:utrũq; filium uinxit:& ſeparatos aſſeruari præcepit.Deinde uolũmũ militię ma
giſtrũ:& ex amicis ſuis olymphũ deſcripta ferẽtes indicia proficiſci iuſſit ad cæſarem:q
poſtq̃ Romã naui delati ſunt:regiſq; litteras reddiderunt:uehementer quidem cęſar in
adoleſcentes exarſit:ueꝝ etiã poteſtatẽ in filios a patre auferendã eſſe nõ duxit.Deniq;
reſcribit ei ut ipſe ſui dominns eſſet arbitri:melius tamẽ facturum dicens : ſi in cõmuni
cõſenſu propinquoꝝ ſuorũ ꝓuinciæq; rectoꝝ de inſidiis quæreret:eoſq; ſi delato crimi
ni reperiret aſtrictos occideret.Si uero fugã tantũ eſſe meditatos mediocri ſupplicio cõ
tentus eſſet.Parit ſcriptis herodes:cũq; Berytũ quo cęſar iuſſerat perueniſſet cogit iudi
ciũ.Pręſederũt autẽ iudicio rectores: quibus a cęſare ſcriptũ fuerat : Saturnius & Pena
ius legati:& cũ his uolumnius procurator.Itẽq; proquinqui regis & amici : necnon &
Salome & Pheroras:& poſt hos optimates Syrię præter Archelaũ regem. Nãq; hunc
Herodes ꝙ Alexãdri ſocer eſſet ſuſpectũ habebat . Sed filio quidẽ ſatis prouido cõſilio
in iudiciũ non produxit : ſciebat enim ꝙ ſi tantum uiſi fuiſſent oĩ mõ ad miſericordiam
cunctos impellerent:ſi uero etiã dicendi copiã nacti eſſent facillime alexandrũ obiecta
diluere.Igit̃ illi quoq; cuſtodiebantur in platene uico ſidoniorũ.Exorſus aũt rex ueluti
cum p̃ſentibus ageret cõmouebatur:& inſidias quidẽ timide obiiciebat Nã probationi
bus deficiebat maledicta uero & probra & iniurias:& peccata plurima in ſe admiſſa ꝓ
ſequebatur:eaq; morte grauiora eſſe cõfeſſoribus demonſtrabat.Poſtremo cum nemo
cõtradiceret ſemetipſum argui miſerabiliter queſtus:acerbãq; uictoriam uincere ſingu
los ſententiã rogat in filios:& primus ſaturnius condẽnandos eſſe adoleſcentulos : ſed
non morte pronũciauit:nec enim fas eſſe cũ tres ipſe aſtantes habet filios mortẽ alienis
decernere.Idẽ etiã duobus legatis uiſum ẽ:eoſq; nõnulli alii ſecuti ſunt. Triſtẽ uero ſen
tentiã primus uolũnius dixit cunctiq; poſt eũ Herodis ęmulatione uel odio : neq; indi
gnatione quiſq̃ necandos eſſe adoleſcentes iudicauit. Tunc aũt uniuerſa iudæa & Syria
ſuſpẽſa quidẽ opperiebatur huius tragoediæ finẽ : ſed nemo ęſtimabat herodis crudeli
tatem ad parricidiũ uſq; proceſſurã.Ille tantũ filios tyrũ traxit:atq; inde naui Cęſareã
deuectos quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidã regis miles Ty
ro noĩe:qui & filiũ habebat Alexandro aſſuetũ atq; amicũ:& ipſe diligebat adoleſcẽtu

los:prę nimia indignatione mentis in poſtremo hos circũiens clamitabat conculcatam eſſe iuſtitiã:ueritatem periiſſe:naturã eſſe confuſam:uitamq; hoīum iniquitatis eſſe plenam:& omnia quę dolor contemptori uitæ dictaſſet:deinde ipſum ẽt regem auſus adire: mihi uero inquit omnium uideris eſſe infœliciſſimus:qui contra cariſſimos nequiſſimis credas. Siquidem pheroras & Salome fidem apud te aduerſus filios habent: quos ſæpe ipſe mortis ſupplicio dignos eẽ iudicaſti:neq; aduerſus hoc eos agere:ut iuſtis ſucceſſoribus deſtitutus cum ſolo remaneas antipatro capi facile regem optantes. Verũtamen cogita ne ille quoq; militibus odioſus ſit propter cędem omnium fratrũ Nullus enim eſt qui non adoleſcentiũ miſereatur: Principum aũt plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens ſimul eos:quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem ſtatim illos & ipſum cum filio comprehendi iubet. Ibiq; cum aliis quidam regalis tonſor nomine Tripho: neſcio qua exagitatus inſania ſemetipſum indicans proſilit: ac mihi quoq; Tyro inquit iſte perſuaſit ut occaſione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis herodes:& tyronem eiuſq; filium: & tonſorem ſubdidit queſtioni. Cũq; illi pernegarent:tonſor aũt amplius nihil diceret tyronem uehementius torqueri iuſſit: tumq; filius eius patris miſeratione commotus cuncta ſe regi:ſi eum ſibi condemnaſſet indicaturum promiſit. Eoq; relaxato ipſius occidendi patrem ſuum habuiſſe uoluntatem:dixit impulſum ab alexandro: Hoc autẽ quibuſdam factũ ab adoleſcente uidebatur:quo tormentis eriperet patrem. Nonnulli uero eſſe firmabant. Herodes tamẽ & militum principibus & tyrone pro contione accuſatis ſic in eos armauit populum:ut ibidem cum tonſore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in ſebaſten miſſos:quos non longo a cæſario interuallo diſtaret:offocari præcepit: eaq; re mature perfecta in caſtellũ alexandrium mortuos aſportari cum Alexandro materno auo ſepeliendos. Hic finis quidem ariſtobolo & alexandro uitę fuit antipatro cum iam ſine controuerſia ſucceſſorem regni ſperaret:intolerabile gentis excepit odium cunctis ſcientibus illum oẽs fratribus ſuis cõſeruiſſe calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris ſollicitabat cenſente ſobole peremptorũ. Erant enim alexãdro ex Glaphira filii duo Tygranes & alexander:itemq; ariſtobolo ex Beronice Salomes filia herodes & agrippa & ariſtobolus filięq; Herodias & Mariãne. Sed Glaphirã quidẽ Herodes cũ dote ſua in Cappadociã dimiſit poſtq̃ alexandrũ interfecit. Beronicẽ autem ariſtoboli coniugẽ auũculo antipatri nuptui dedit: qui ut Salomen quã offenſam hẽbat ſibi reconciliare iſtas nuptias excogitauit. Idẽ uero ẽt pherorã muneribus aliiſq; obſequiis atq; amicos præterea cæſaris ambiebat:magnas romam mittẽdo pecunias. Saturniũ enim cum aliis oĩbus apud Syriam donis expleuerat hoc aũt magis inuiſus erat contis quo plura dõabat:uelut opes tãtas nõ munificentia largiretur; ſed metu cõſumeret. Itaq; eueniebat ut nec accipiendũ beniuolentia quięq profecerit quibuſq; nihil dediſſet acruiores inimicos haberet In diſtributionibus munerũ quotidie largior erat:cũ præter ſpem uideret orbos pueros ab Herode curari quantumq; illũ peremptorũ cordis pœniteret prolis eorũ miſeratione ſignificari. Conuocatis enim ꝓpinquis ac amicis ſuis:& pupillis aſtãtibus cum lachrymis oppleſſet oculos dixit:horũ quidẽ mihi patres fortũa quędam triſtis eripuit ipſos aũt orbitatis miſericordia cũ natura cõmendat. Experiar itaq; ut ſi pater infortunatiſſimus fui:auus tamẽ ſim ꝓuidentior:& a qbus poſt me regarum amantiſſimos mihi relinquã. Deſpondeo igiẽ filiã tuã Pherora maximo filio ꝑ alexãdri ut ei curator ſis neceſſarius. Tuo uero antipater filio ariſtoboli filiã:eris enim hæc n odo pater orbatę. Sororẽ uero eius meus Herodes accipiet:& põtifice auo materno ꝓnatus. Et de his quidẽ ſit iudiciũ meũ:neq; priuſq̃ dirimet quin me amabit. Precor aũt deũ etiam

C

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

bono regni mei:meorumq; nepotum copulare nuptias : atq; hos pueros placidioribus:
quam patres coꝝ oculis aſpicere. Poſtq̃ hæc locutus effleuit & pueroꝝ dexteras iunxit:
benigniſſime conſalutatis ſingulis dimiſit conſiliũ : ſtatum diriguit antipater quantũq;
dolore affectus eſſet neminẽ latuit pupilloꝝ. Nãq; honorem apud patrẽ quoq; ſibi dero
gatum exiſtimabat: iterũq; de rebus cunctis periculũ fore: ſi alexãdri filius præter arche
laum ẽt pheroram adiutorem haberet. ad hoc reputabat odium ſuum & orbitatis miſe
rationem qua tota gens flectebatur quãto uiuentiũ puerorum ſtudio: & quanta memo
ria mortuoꝝ ipſius ſcelere tenerent̃ iudæi. Itaq; omnimodo dirimere ſponſalia ſtuduit:
& callide quidem patri ſurripere timuit ſæuienti: acriterq; uigilanti ad ſuſpicandũ. Palã
uero eum ſupplex adire auſus eſt coramq; depoſcere : ne ſe honore priuari quo dignus
eſſet iudicaſſet: nudũq; regis nomen habere uellet: regni aũt ſubſtantiã penes alios eſſe:
nec enim poſſe reg obtinere dominatum: ſi præter auum Archelaum ẽt Pheroras alexã
dri filio ſocer eſſet adiunctus. Inſtantiſſime uero precabat̃ : qa numeroſa eſſet regia pro
genies nuptias permutari. Nouem nanq; regi uxores erant: ſed harum ſeptẽ unde filios
ſuſceperat ipſum antipatrũ ex doſide: herodem aũt ex Marianne pontificis filia : itemq;
antipan & archelaũ ex Marthace ſamaritide filiãq; Olympiadem: quã frater eius Ioſe
phus habuerat: ex hieroſolomytide uero Cleopatram Herodem & Phylippũ: necnon ex
Pallade Phaſelum. Habebat aũt filias quoq; alias Boſamen & Salomen: unam ex Phę
dra : & alterã ex Iopide: duaſq; uxores ſine filiis conſobrinam & ſororẽ ac præter has ale
xandri & ariſtoboli ſorores duas ex marianne. Cum igitur tanta prolis copia ſupereſſet
aliter nuptias iungi poſtulabat antipater. Rex autem perſpecto eius animo quid de pu
pillis cogitaret, uehementer iratus eſt: quippe filioꝝ quos interfecerat caſum reputãs for
midabat: ne ẽt hi quandoq; criminationũ antipatri præmiũ fierent: ſed tunc quidem ſe
nioribus dictis protelat. Poſtea uero blanditiis eius abductus ſponſalia reformauit : ac
primũ ipſi antipatro Ariſtoboli filiam collocat: filiũ uero eius iungit filię pherore. Hinc
licebit aduertere quantũ antipatri ualuerit adulatio: q; ipſi in ſimili cã impetrare ſalome
non potuit. Hanc enim quãuis ſoror eſſet: atq; hoc ſępe intercedente Iulia uxore cæſaris
poſtulaſſet, arabũ regi nubere nõ paſſus eſt: ſed inimiciſſimã ſibi fore iurauit: niſi ab hoc
ſtudio deſtitiſſet. Poſteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis ſuis in matrimoniũ dedit:
eiuſq; filiarũ unã alexandri filio: alterã antipatri auunculo tradidit. Natarũ autem Mari
annes una ſororis filium habebat Antipatrũ: Altera fratris phaſelum. Sic interrupta pu
pilloꝝ ſpe antipater & pro ſua cõmoditate affinitatib9 iunctis expectatiõe certa nitteba
tur: adiectaq; malignitati fiducia nequaq̃ erat tolerabilis : nã quia ſinguloꝝ odiũ uitare
nõ potuit, ſecuritatẽ ſibi extorquere quęrebat. Cũ præterea pheroras ei ueluti iã cõfirma
to regi obſecũdaret: quin & mulierũ conflata in aula cõflictio nouas turbas excitabat.
Etenim pherorę uxor cũ matre ac ſorore ſua: necnõ & matre antipatri multa in regno i
ſolenter agebat: auſa etiã duas regis filias cõtumelioſe tractare: cui rei maxĩe ab antipa
tro erat obiecta. Itaq; cũ illi inuiſę eẽnt: alias qdẽ morigeras habebat: ſola uero ſalome
aduerſabat̃ coꝝ cõcordiæ: q̃q; nõ bono regis coirent apud ipſum inſimulabat. Cogni
ta uero eius delatiõe mulieres quodq; herodes ægre tuliſſet apto qdẽ cõuentu & familia
ritate abſtinuerũt: cõtra uero ẽt diſcordare iter ſe rege audiẽte ſimulabant. Cũ his adeo
colluderet antipater: ut palã pherorę minĩe dubitaret offendere: occultos ãt cœtus & no
cturnas cõmeſſationes habebãt: eaꝝq; cõfeſſionẽ fecit obſeruatio firmiorẽ: cũ hoꝝ nihil
ignoraret Salome. ſed herodi cũcta nũciaret. Ille ãt ardẽs iracũdia maxĩeq; cõtra phero
rę cõiugẽ q; eã prę cęteris accuſaret ſalome cõuocato cognatoꝝ amicoꝝ cõſilio: & talia
multa mulieris & filiaꝝ cõtumelias crimini dedit: quodq; phariſęis mercedẽ cõtra ſe pre

buiſſet:fratréq; ſibi hoſté reddidiſſet expugnatū uenenis. Poſtremo cōuerſus ad phero-
rā:utrū ait ſe fratré an uxorem uellet optare. Cunq; ille ſe citius uita dixiſſet quā cōiuge
cariturū, incertus quid ageret ad antipatrū ſermoné contulit:ac ne cū pherora: uel eius
cōiuge:aut quouis alio qui ad eam pertineret unq̄ colloqueret̄ edixit. Verum ille palam
præcepta cuſtodiēs in occulto cū his pernoctabat. Metuēſq; obſeruationé ſalomes per
amicos in italia degētes ut romam proficiſceret̄ effecit:ipſorū perlatis litteris ubi antipa
trū aliquanto poſt tépore ad cæſarem mitti oportere perſcriberent. Igitur Herodes ni-
hil moratus eū miſit cunctis quę uſui forent magnaq; pecunia liberaliter inſtructū. Te
ſtamentūq; una portandū ei dedit:in quo Rex ipſe antipater inſcriptus erat. Et antipa-
tri ſucceſſor Herodes ex Marianne pōtificis filia procreatus. Quin & Sylleus arabs iti-
dem Romam neglecto cæſaris præcepto nauigauit. De his cum Antipatro certaturus:
de quibus cū Nicolao cauſam antedixerat. Nō leue aūt cū areta rege ſuo certamé habe
bat:cuius & alios amicos interfecerat:& Semiū in petra oppido potentiſſimū: redépto
q; Phabato diſpenſatore cæſaris fautore utebat̄ etiā in herodem. Sed maiore pecunia da
ta herodes phabatū a ſilleo remouit:ac per ſemetipſum quę cęſar iuſſerat exigebat. Ille
aūt cum nihil dediſſet, accuſabat apud cæſaré phabatū diſpenſatoré eſſe dicens:nō quæ
ipſi:ſed quæ herodi expedirent. Quibus cōmotus ad iracūdiā phabat9 adhuc aūt apud
herodem maximus habebatur:ſecretorum ſillei proditor factus é regiq; indicauit:q̄ Sil
leus Corinthū eius ſatellitem pecunia corrupiſſet:eumq; aſſeruari oporteret:neq; rex id
facere dubitauit:quoniā corinthus iſte licet in aula regis eſſet educatus:ex Arabia tamē
fuerat oriūdus. Igitur mox non illū ſolum corripi: ſed ét duos alios Arabas iuſſit apud
eum repertos unū ſillei amicū:alterū philarchū. Qui ſubditi quęſtioni magna pecunia
corintho ut herodem occideret, perſuaſiſſe confeſſi ſunt. Illi quidē ét a Saturnino rectore
ſyriæ interrogati Romā trāſmiſſi ſunt. Herodes aūt pherorę uehemētius īminebat: ut
repudiaret uxoré. Aliquid enim quod mulieré plecteret excogitabat quia multas in eā
odii cauſas haberet:donec ipſum etiā fratré cū ea ſupra modum indignatus eiecit. Phe-
roras aūt æquo animo accepta iniuria in tetrarchiā ſuam receſſit:iuratus unum ſui exilii
finem ſibi fore morté herodis. Neq; ſe ad eū reuerſurū eſſe dum uixerit. Deniq; nec ægro
tum quāuis ſæpe accitus fratrem uiſere uoluit cum quibuſdā mandatis eū quaſi moritu
rus uellet inſtruere. Sed ille quidem pręter ſpem conualuit. Poſtmodū aūt pheroras in
morbū incidit:tūq; herodis patientia demōſtrata eſt. Nam & uenit ad eum & humaniſ
ſime curatum uoluit. Sed morbū ſuperare non quiuit:in diebus enī paucis eſt mortuus.
Quem licet ad ultimum uitę diem dilexiſſet Herodes:tamen q̄ illum quoq; ueneno pe
remerit fama uulgatū eſt. Verum eius corpore in hieroſolymam portato luctum maxi
mū cunctæ genti denuntiauit:clariſſimaq; funus ſepultura dignatus eſt. Vnus quidē in
terfector Alexandri & ariſtoboli hunc exitum uitę ſortitus eſt. Tranſiit autem in Anti
patrū authoré pœna ſceleris ex interitu pherorę nacta principium. Quidā enim ex eius
libertis cū regem triſtes adiiſſent, fratrem ipſius pherorā ueneno interemptum eſſe dice
bant. Nam quendā ei cibum obtuliſſe coniugem ſuam non eo quo ſolebat modo condi
tum:eoq; ſumpto illum morbo protinus eſſe correptū. ueniſſe autem ante biduū matris
ac ſororis eius accitu quandam ueneficā muliérculā ex Arabia:ut uenenum pheroræ cō
ficeret amatoriū:& pro amatorio dediſſe mortiferum ſillei conſilio. Nanq; illi notum fu
iſſe. Perculſus igitur plurimis ſuſpitionibus rex:ancillas & nonnullas libertinas quęſtio
ni ſubiicit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens. Deus cœli terræq; rector in
matrem Antipatri quę horum nobis malorum cauſa eſt, uindicet. Hoc rex indicium na
ctus perſequebatur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri fa-

miliaritatem eam pherora eiuſq; uxoribus & occultos eorum conuentus: aperuit quoq;
pheroras & antipater redeuntes a rege tota cũ illis nocte potare ſoliti eſſent ſeruis oibus
excluſis & ancillis. Vna quidem libertinaꝝ hoc indicauit. Cum aũt ancillæ ſeparatim:
ſingulę torquerent̃: patuit oium dicta congruere: qua de cauſa romam quidẽ antipater
ex cõpoſito pheroras aũt trans flumen recedere curauiſſet. Nam ſæpe illos in ſermone
dixiſſe ꝙ poſt alexandrũ & Ariſtobolũ ad ipſos eorumq; cõiuges tranſiturus eſſet hero
des. Nec alicui poſſe parcere: q marianne eiuſq; filiis minime pepercisſet: ideoq; melius
eſſe ab hac beſtia: quã longiſſime fugere. Sæpe aũt dixiſſe matri antipatrũ conquerentẽ
ꝙ cum ipſe iam canus eſſet pater in dies ſingulos iuueneſceret ſeq; fortaſſe priuſq̃ regna
re icipiat moriturũ: aut nunq̃ ille deceſſerit quãdo aũt iſtud fiet: uoluptatẽ ſibi ſucceſſio
nis omnino fore breuiſſimã. Pullulare præterea hydrę capita hoc eſt Alexandri & ariſto
boli filios: ſibi aũt filiorũ quoq; ſpem ademptã eſſe patris iniuria: qui non eoꝝ quenquã
poſt mortem ſuam regni ſucceſſorem: ſed Mariannes filiũ ſcripſiſſet herodem. Qua qui
dem in re prorſus eum ſenectute delirare: ſi teſtamentũ ſuum ſtandũ arbitraret̃. Te nã-
q; ut ex eius progenie nemo ſupereſſet: curaturum. quinetiã cum oẽs patres quibus in-
uiſi unquã filii fuerunt odio uincat. Plus tamen eum etiam fratres odiſſe. Deniq; nuper
ſibi ne cum pherora colloqueret̃. c. talenta donaſſe atq; cum pheroras diceret quid enĩ
per nos lędabatur: reſpondiſſe Antipatrum utinam cunctis ablatis nudos ſe dummodo
uiuos relinqueret. uerum hoc nequaq̃ fieri poteſt ut tam peſtiferã beſtiam quiſquã effu
giat: ſub qua nec amicis eſſe palam liceret. Deniq; nunc occulte inquit conuenimus: lice
bit autem aperte ſi uiroꝝ ſpiritum manuſq; habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodi
derunt: & ꝙ pheroras cum illis petram fugere cogitaſſet: ut omnibus autẽ dictis hero-
des crederet. c. talentis effectum eſt. De his enim ſoli antipatro dixerat. Igitur ante alios
in doſiden antipatri matrẽ furor eius erumpit: eamq; omni ornatu quẽ illi dõauerat ſpo
liatam multis comparato talentis expellit. Deinde ita depoſita pherore mulieres a tor-
mentis recreabat. Timore autem pauidus erat & ad omnes ſuſpitiões excitabatur mul
toſq; innocentes metu ne quẽ nocentiũ pretermitteret in tormẽta ducebat. Hinc ad ſa
maritã ſe conuertit antipatrũ qui procurator erat antipatri: & ex illius cõmentis compe
rit necandi ſui cauſa ex ægypto antipatrũ uenenũ malũ petiiſſe per aliquẽ antiphili col
legã: idq; ab eo antipatri auũculũ accepiſſe heſdionẽ ac pherore tradidiſſe. cui mãdaſſet
antipater: ut Herodem occideret: dũ ipſe romæ abeſſet: ac ſuſpitione careret: pherorã ue
ro uenenũ uxori ſuæ dediſſe ſeruandũ. Itaq; hanc euocatã ſtatim rex quod acceperat af-
ferre iubet. Illa uero quaſi allatura egreſſa de tecto ſe præcipitẽ dedit: ut eo modo expro
brationis & regis uerbera preueniret. Sed dei prouidẽtia ſicut apparet quæ ab antipatro
poenas repeteret non in caput: ſed in alterã delata partẽ periculũ mortis euaſit. Portata
q; ad regem ubi reſipiſcere potuit. Nã caſus eã perturbauerat: & quamobrẽ ſe pręcipi-
taſſet iterrogata iurãte rege: ꝙ uera dicenti remitteret omne ſupplicium: ſin falſa prome
re maluiſſet: corpus eius tormẽtis abſumeret. Neq; ſepulturę qcq̃ relinqueret: pauliſper
tacuit. Deinde qd inquit ſecreta cuſtodio cũ pheroras obierit Antipatro qui nos oẽs pdi
dit ſeruatura? Audi rex & tecũ deꝰ teſtis ueritatis qui falli nõ põt. Cũ pherore morituro
lachrymãs aſſiderẽ: tũc ille me ad ſe uocauit: & multũ inqt de mulier fratris erga me aio
ſum deceptus. Nã qui ſic me diligeret inuiſum habui: & necare cogitaui: q tãto nũc mei:
licet nec dum mortui: dolore cõfundit̃. Sed ego qdem ob impietatẽ preciũ fero: tu uero
quod in eum ſeruas relictũ nobis ab Antipatro uenenum huc affer properet meq; uiden
te conſume: ne ad inferos quoq; ultricem huius ſceleris conſcientiam deferam. Ita ut iuſ-
ſit attuli: & magnam quidem ueneni partem ſub obtutibus eius in ignem effudi: modi

cum uero mihi per dubios caſus & quę te metuerē reſeruatū. His dictis illa quidem oſno paululū quiddam ueneni habētem pixidem profert. Rex quidem in matrem fratremq; Antiphili contulit queſtionē. Verum hic quoq; antiphilum ex ęgypto attuliſſe pixidem fatebatur: illumq; uenenū a fratre apud Alexandriā exercente medicinā accepiſſe dicebant. Totū autem regnum circūeuntes Alexandri & Ariſtoboli manes ipſi erant incertarū rerū exploratores atq; indices: & a ſuſpitionib9 rēotiſſimas approbatiōes trahebāt. Deniq; etiam pontificis filiam mariannē conſciā eſſe maleficiorū patuit. Hoc enim totis eius fratribus demonſtratū eſt. Rex aūt matris audaciā filii quoq; penuria coercuit. Nam quē illa pepereat herodē Antipatri ſucceſſorē ſcriptū ex teſtamento deleuit. Poſt hæc ēt Batillus nouiſſima conſiliorū antipatri fides documentis acceſſit. Nanq; is erat quidem libertus eius: aliud autem uenenū ferens: hoc eſt aſpidum uirus: aliorūq; ſerpentum ſucos: ut ſi prius fuiſſet inualidum: hoc ſe pheroras cum coniuge in regem armaret. Idem uero præter ſuſceptam contra ſalutē patris audaciā uelut operam ſubſciſiuā habebat epiſtolas aduerſum fratres cōpoſitas ab Antipatro. Erant aūt romæ in ſtudiis archelaus & philippus iam adoleſcētuli magniq; animi regis filii quos antipater uelut imminentes ſpei ſuæ remouere feſtinans: quaſdā in eos litteras ipſe finxit amicorū nomine romæ degentiū. Nonnullis aūt corruptis ſcribere perſuaſit. q multis patrē maledictis carperent: Ac de Alexandri & ariſtoboli nece manifeſte quęrerentur: ſeq; accitos eſſe grauiter: iam enim pater eos redire pręceperat: idq; maxime ſollicitabat Antipatrū. Quinetiam priuſquā pficiſceret in iudęa cōſtitutus Antipater: eiuſdem modi contra eos romæ litteras mercabatur: patrem adeundo uitandæ ſuſpitionis cauſa fratres purgare ſimulabat: quędam falſa ſcripta: quędam uero adoleſcentię peccata eſſe cōmemorans. Quo quidem tempore ſcriptorib9 epiſtolarū quas in fratrum perniciē ſimulabat: plurimis pecuniis datis ſumptum cōfundere tentabat indicia. ueſtem precioſam: uariaq; ſtragula: poculaq; argentea: necnon & aurea cōparando: aliaq; plurima inſtrumēta: ut preciorū magnitudine mercedes falſariis erogatas cęlaret. Deniq;.cc. talenta retulit expēſa & maxima fuit occaſio cauſa ſillei. Vniuerſis autē malis eius tunc minoribus maiore cōceptis: cum omnia quidem tormenta de parricidio: epiſtolę uero de iteratis fratricidiis conclamarent. Nemo tamen ex iudęa uenientiū: quo in loco fortunæ domus eſſent nunciauit: quāuis inter ſcelus probatū & eius reditum ſeptem menſiū interualla fluxiſſent. Ita erat inuiſus omnib9. Fortaſſe autē etiam quibus indicandi uoluptas fuit: per interfectorū fratrum manes obmuteſcebant. Deniq; Romam litteras miſit continuo ſe cōuenturū eſſe: quodq; honorifice dimiſſus eſſet a cæſare nuntians. Rex autem inſidiatorum manus tenere deſiderans: timenſq; ne ſi quid præſciſſent forte cauerent ipſe quoq; litteris beniuolentiam ſimulans: & alia familiariſſime ſcripſit: & ut reuerſionē ſuam maturaret orauit. Nam ſi properaſſet matris ſuæ quoq; offenſionē poſſet componere: quā expulſam eſſe non ignorauit Antipater. Primam quidē de morte pherore acceperat epiſtolam apud tarentū cumq; uehementer luxerat: id aūt nonnullis de patruo laudabile uidebat: ſed quātum intelligi datur cauſa doloris erat q inſidię pro uoto non ceſſerant. Neq; tam pheroram flebat quā maleficiorum miniſtrum. Præterea metus eum quidā ob ea quæ confecerat occupabat: ne quando forte deprehenderetur uenenū: Tum aūt in Cilicia patris epiſtola ſibi reddita quam ſupra memoraui: ſtatim quidē feſtinabat: ſed poſtq̄ in celenderim delatus eſt: ſubit eum quædam materni caſus cogitatio anima iam per ſemetipſam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei ſuadebant: ne prius patrem conueniret: quā pro certo cognoſceret. quibus ex cauſis matrem ſuam repudiaſſet. Nanq; timere ne forte criminationes eius auctæ fuiſſent. Minus autem prudentes & uiſendæ pa-

triæ cupidi magis quã ꝙ antipatro eſſe utile cõſiderantes ut properaret monebant: ne
ex ipſa mora & patri cauſam prauæ ſuſpitionis & calũniam præberet calumniantibus.
Nunc enim ſi quid motum eſt in abſente eſſe factum nec eni pręſente illo quẽquã id au
ſurũ fuiſſe. Abſurdum enim uideri propter ſuſpitiones icertas certis bonis carere. Neq;
enim mature ſe patri reddere: ab eoq; regnum accipere quo ſolo ipſe niteretur. Paruit his
antipater impellente fortuna trãſmiſſuſq; in ſebaſtum cęſarię portũ defertur. Occurrit
autem illi pręter opinionẽ maxima ſolitudo: cum oẽs eum deuitarent: nulluſq; auderet
accedere. Nam & ſi ſemper ęque inuiſus erat odio tamen ut proderetur: tunc data liber
tas eſt. Multos autem auertebat ex rege formido: quoniã cunctas iam ciuitates de anti
patro fama repleuerat: ſoluſq; de ſe quid ageretur antipater ignorabat. Nec enim uel cla
rius eo quiſquã deductus eſt: cũ romam nauigaret: uel ignobilius inde ſuſceptus eſt. Eni
uero clades ille domeſticas itelligẽs calliditate celabat: metuq; pene mortuus uultu cõ
fidentiã ſimulabat. Et neq; fugę ſpes ulla erat; neq; ex circũſtantib9 malis emergere po
terat: certũq; nihil ei de domo ne ibi quidẽ nũciabatur: id enim regis interminatio prohi
buerat. Vnde interdũ etiã ſpes eũ pertentabat hilarior: aut nihil eſſe deprehenſum: aut ſi
quid eſſet. Hoc ſeſe ĩpudentia ſua diluiturũ ac dolis quę ſola inſtrumẽta ſalutis haberet.
Itaq; his armatus ſine amicis in regiã uenit ꝙ a prima ianua cũ iniuria ſunt repulſi. For
te autẽ Varus ſyriæ rector intus aderat. Ingreſſus inde ad patrẽ confirmatuſq; audacia
uelut eius ſalutãdi cã ꝓpius accedebat. Cũ ille obiecta manu & capite declinato excla
mabat. & hoc parricidæ eſt ut me amplexari uelis: qui tot maleficiis inuolutus corruptũ
habes impium caput: neq; me attingas priuſq̃ criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudi
ciũ & iudicẽ qui opportune præſto eſt uarum. Vbi & quemadmodũ te purges in diem
craſtinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obſtu-
pefactus Antipater quia reſpondere nihil potuit; reuerſus eſt. Cum autem ad eum ueniſ
ſet mater & uxor cunctas enim probationes expoſuerũt. Tumq; recepta mente quo pa
cto ſeſe defenderet cogitabat. Poſtero aũt die rex exhibito propinquoꝝ atq; amicoꝝ con
ſilio antipatri quoq; amicos uocat. Ipſe aũt cum Varo reſidens: cũctos iudices iuſſit ad-
duci in quibus erant ſerui matris antipatri quidã pridem comprehenſi qui ab ea litteras
ad eum portauerunt huiuſcemodi. Quoniã illa omnia patri tuo cognita ſunt: caue ne ad
eum uenias: niſi aliquod auxiliũ a cæſare impetraueris. Itaq; is una cum aliis introductis
ingredit᷑ Antipater. Cunq; pronus ante pedes patris cecidiſſet: oro inquit pater ne quid
de me præ iudices: ſed integras aures ſatiſfactioni meę prębeas. Demonſtrabo enim me
innoxiũ ſi tu uelis. Ille aũt magna ei uoce impetrato ſilentio ad Varum locutus eſt: ꝙ &
tu uare & quilibet iuſtus iudex antipatrũ morte dignum iudicauerit certe ſcio. Vereor
autẽ ne mea quoq; tibi ſit inuiſa fortũa omniq; calamitate dignũ depures qui tales filios
genuerim. An qui magis hoc tibi miſerãdus uideri debeo: ꝙ erga tam ſceleſtos indulgẽ
tiſſimus pater fui. Nã illis prioribus adhuc adoleſcẽtulis regnũ detulerã eoſq; romę edu
catos amicos cæſaris feceram. Sed quos aliis inuidendos Regibus æmulandoſq; cõſtitui,
meę ſalutis hoſtes iueni quoꝝ tamẽ iteritus Antipatro magis profuit. Iſti enim ꝙ adole
ſcens & ſucceſſor meus futurus eſſet maxime ſecuritas quęrebat᷑. At uero hic adoleſcen-
tulus belua patientia mea pluſq̃ neceſſe expletus in me ſatietatẽ ſuã profudit: eiq; diu ui
uere ſum uiſus. meãq; ſenectutẽ grauiter tulit rexq; fieri nõ niſi parricidio paſſus eſt: quæ
quidẽ nõ ꝑfecto iniqua rõne cogitauit: ꝙ ex agro abiectũ reduxeri: & excluſis quos mi
hi regina ꝑpereat filiis regni mei uicariũ declarauerim. Equidẽ tibi uare cõfiteor meę mẽ
tis errorem. Ego illos cõtra me filios irritaui qui antipatri gratia ſpes eoꝝ iuſtas abrupi.
Quid enim tantũ de illis quantũ de iſto bene ſum meritus: cui uiuus et poteſtatẽ meam

pene conceſſi. aperte aũt regni ſucceſſionẽ teſtamento reliqui: & pręter deſtinatos ei ſeparatim quinquaginta redditus talentoꝝ ſumptum paſſim mea pecunia ſubminiſtraui: ac nuper Romã quoq; nauigaturo dedi. ccc. talenta quẽq; ſolum ex omni familia mea tanq̃ patris ſeruatorẽ celari cõmendaui. Aut quid illi tantum ſceleris quantum antipater admiſerunt: quod ne de his habui tale iudicium quales demonſtraui huius inſidias: at ẽt probo qui auſus eſt aliquid parricida rurſumq; ueritatem dolis quęrat obtegere: quod tibi Vare cauendum ſit. Nam ego iſtam beluam noui: & quã ſit uериſimilia dicturus: iam nunc proſpicio fletuſq; ſimulatos. Hic eſt qui me quondam monebat ut uiuum Alexã drum cauerẽ. neq; meum corpus omnibus crederẽ. Hic eſt q uſq; ad cubile meũ ſolebat ingredi & circũſpicere ne quis mihi pararet inſidias. Hic ſomni mei cuſtos erat. & ſecuritas dator qui conſolaretur ſomniũ peremptoꝝ & uiuentium fratrum beniuolentiã diiudicaret. Hic propugnator & ſatelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentẽ uenerit: & quemadmodũ ſingula ſimulaſſet uix me credo uiuere tanq̃ grauẽ inſidiatorẽ quo pacto effugerim miror. Verũtamen quia fortuna quędam excitat contra me domum meam mihi amiciſſimi ſemper infenſi ſunt: ego quidẽ fatorũ iniquitatẽ flebo: & mecũ ipſe ſolitudinẽ gemam. Nemo aũt qui meum ſanguinẽ ſitierit ebibetur: etiã ſi per omnes filios meos indicia uentura ſint. Hęc dicens ipſe quidẽ interrupto ſermone tacuit dolore confuſus. Nicolao aũt uni ex amicis probationes iuſſit exponere. Inter hęc aũt. Antipater ſublato capite: cum proſtratus ante patris pedes maneret exclamat. Tu pater meas partes defendiſti. Nam quomodo ego parricida quem tu ſemp ſeruatorẽ te habuiſſe cõmemoras. Aut ſi ficta ut dicis ſimulataq; mea pietas fuit. Cur in aliis tam callid9 in hec adeo demens fui: ut non intelligerẽ ꝙ ſi homines lateret tanti ſceleris cogitatio: cęleſtẽ latere iudicẽ omnino non poſſet: qui ubiq; preſto eſſet: & cuncta conſpiceret. An fratrũ exitum ignorabã: quos ob ea deus ultus eſt: quæ de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua ſalus offenderit? Spes regni? Sed regnabã. Odii ſoſpitio? Sed diligebar. An ex te metus aliquis? An quin tui ſeruans aliis timẽdus erã? Sed egeſtas cauſa fuit? multo minus. Quis enim magis expenſarũ habuit ptãtem? Si aũt oĩum hominum perditiſſimis eſſem: immaniſq; beſtię animũ gererẽ: certe manſueti patris beneficiis uinceret: quẽ ſicut tu dixiſti reduxeris: totq; filiis antepoſueris uiuuſq; Regẽ declaraueris: aliorumq; bonorum magnitudine reddideris inuidendũ. O me miſerũ acerbiſſimamq; peregrinationem meam: quam longum laboris tempus: magnumq; inſidiantibus ſpatium præbui. Sed tantum tibi pater tuiſq; rebus aberam: ne Silleus tuam contemneret ſenectutem. Roma mihi teſtis eſt pietatis: & princeps orbis terrę cæſar: qui me patris amatorem ſępe uocitabat. Accipe pater has eius litteras fictis in me criminatiõibus uerioreſ: hiſq; me defendo. Hæc affectus erga te mei argumẽta certiſſima recordare: quã ingrate hinc nauigantẽ ſcis: latẽtes in regno cõtra me inimicitias nõ ignorantẽ. Tu pater inuitus me pdidiſti: tu cõpuliſti ut darẽ accuſandi tempus iuidię. Verũ ad indicia ueniã. Ecce adſum terra mariq; nihil uſquã parricida perpeſſus. Sed nondũ me hoc argumẽto diligas. Nam & apud deum & apud te pater condemnatũ me eſſe ſcio. Condẽnatus deprecor ne alioꝝ tormẽtis fidẽ habeas in me feratur ignis: p uiſcera mea pergãt iſtrumenta pœnarum: ne parcas ſceleſto corpori. Nam ſi parricida ſum tormẽtorũ expers mori nõ debeo. Talia cũ lachrymis atq; ululatu uociferans: & omnes alios & Varum ad miſericordiam ꝓuocauit: ſolum autẽ Herodem quo minus fleret iracũdia continebat documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus iuſſu regis multa de Antipatri calliditate præfatus & miſericordiæ ſpem ſuſtulit: & accuratiſſimam accuſationem inſtituit: cuncta quidem regni maleficia illi aſcribens: maxime uero fratrum interitum: quos ipſius

calumniis interfectos eſſe demonſtrans etiam ſuperſtitibus eũ inſidiari quaſi ſucceſſiõis captatoribus affirmabat, Nam qui patri uenenũ paraſſet multo minus a fratrib⁹ abſtineret. Cũ aũt ad ueneni probationes ueniſſet: per ordinẽ proferebat indicia: etiã de phecrora crimen exaggerans ueluti illum quoq; antipater fratricidam feciſſet: corruptiſq; regis amiciſſimis ſcelere oẽm domũ repleuiſſet. Atq; ita multis aliis dictis exprobratis po rauit. Varus autẽ cum reſpondere iuſſiſſet antipatrum & ille nihil aliud elocutus: quam deus teſtis eſt innocẽtiæ meæ ſileus iaceret: uenenũ petiit: idq; alicui damnatorũ capitis ex cuſtodis bibendũ dedit: eoq; ſtatim mortuo quędam in ſecreto cũ Herode ſermocinatus geſta in concilio cęſari ſcripſit. Poſteroq; die ide diſceſſit nihiloq; minus Rex Antipatro uinculis tradito cladis ſuę nuntios ad cęſarem miſit. Poſt hęc etiam Salomẽ appetiſſe inſidiis arguebatur Antipater. Quidã enim de ſeruis Antiphili Romã uenerat epiſtolas ferens alicuius Acmes nomine ancillæ iulię. quibus ad regẽ ſcriptis idicauerat Salomes epiſtolas inter litteras iuliæ repertas clã ei beniuolẽtię cauſa miſſæ. Ipſius aũt Salomes epiſtolis & maledicta in regẽ acerbiſſima: & accuſatio maxima cõtinebatur. Sed omnes antipatro erant fictæ. Iſq; acmen pecunia corruptã ad Herodem eas mittere perſuaſerat. Epiſtola enim eiuſdem mulierculę ad ipſum ſcripta id prodidit cui⁹ uerba hęc ſunt, Sicut uoluiſti patri tuo ſcripſi: & illas epiſtolas miſi: certo ſciens regẽ ſorori ſuę minimæ poſſe parcere: ſi eas recitauerit. Bene autem facies ſi conſumatis oibus pollicitationũ tuarũ memor fueris. Hac epiſtola & quę in ſalomẽ ſunt cõpoſita deprahẽſis regẽ ſubiit cogitatione forte etiam Alexander falſis epiſtolis fuiſſet oppreſſus. quodq; pene ſororem ꝑpter Antipatrum occidiſſet anxius erat. Itaq; non eſt ultra cunctatus: quo minus ab eo ſumeret oĩum cauſa ſupplicium: ſed ne propoſitis ſatiſfaceret graui morbo impeditus eſt. De acme tamẽ ancilla & in ſalomen factione cõflata dedit litteras ad cæſarẽ: ac propterea teſtamẽto mutato exemit nomẽ Antipatri regemq; ſcripſit ex archelao & philippo natu maiorem. Nam & hos antipater inſimulauerat. Cęſari autẽ poſt alia pecuniaria munera mille talenta: & uxori eius ac filiis itemq; amicis ex libertis prope. l. cęteris omnibus agrorũ: & pecunię non parum diſtribuit: ac ſororẽ ſalomẽ clariſſimis donis honorauit. In teſtamento quidẽ iſta correxit. Morbus autem ingrauẽſcebat q eũ ſenectus pariter ac mœror urgebat: & annos iam. lxx. natus: & filioꝝ cladibus animum adeo habebat afflictũ. ut nec in bona ualitudine quicq̃ iocunditatis admitteret. Acriorẽ aũt faciebat egritudinẽ q Antipater uiueret. Hũc enim nõ opere ſuperuacuo: ſed cũ ipſe conualuiſſet cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit ẽt populi quidam tumultus. Erant in ciuitate ſophiſtę duo qui ſumme ſcire leges patrias uidebantur. Et propterea per oẽm gentẽ maxima gloria prædicabantur: iudas fili⁹ ſepherei: & alter magnali mathias. Hos nõ pauci adoleſcentium ſectabantur: cum leges exponerent: & in dies ſingulos puberũ exercitus congregabant. Qui cum regem audiſſent mœrore ac morbo tabeſcere: apud notos loquebanẽ opportunum iam tẽpus eſſe ut deus uindicaretur: fabricataq; aduerſus leges patrias opera deſtruerentur. Siquidem in tẽplo nefas ſit: imagines aut uultus aut cuiuſlibet animalis cognomine ſimulachrũ haberi. Hoc ꝑpterea dicebatur q ſupra maximã portã templi rex aquilam collocauerat auream. Eamq; tunc monebant ſophiſtæ ut tollerent pulchrũ eſſe dicentes: etiã ſi quod inde periculum iminueret: pro legibus patris mori nõ recuſare. Sic enim decedẽtibus & aĩam immortalẽ & bonaꝝ rerum ſenſum manere perpetuo: minus autem fortes: & ſapientiæ ſuæ neſcios amare animã: imperitia magiſq; morbo cupere quam uirtute defungi. Dũ hoc illi diſſererent rumor ſubito peruagaẽ regẽ fereiam mori. Vnde ẽt confidẽtius adoleſcentes conamen adorti ſunt: ipſoq; meridie cum plurima multitudo uerſaretur in tẽplo: craſſis di-

miſſi funibus aquilã ex tecto aureã ſecuribus abſcindebant. Quare ſtatim regis duci nũ
ciata: non parua ille manu comitatus ad templũ cueurrit: & prope ad quadraginta iuue
nes cõpræhenſos regi exhibuit. Qui primũ interrogati an aquilã ipſi auream concidere
auſi eſſent feciſſe confeſſi ſunt. Deinde quo iubente lege patria reſpõderunt. Cũ uero qd
exultarent tantũ: quibus mors immineret ab his quæreret: quia poſt mortẽ bonis pluri
mis frui ſperarent aſſeruerunt. His itaq; rex cõmotus magnitudine morbũ ſuperat: atq;
in contionem ꝓcedit. deinde multũ in eos quaſi ſacrilegos inuectus: & q_ occaſione legis
patrię quædam maiora tẽtaſſent uelut impios ſupplicio dignos eſſe iudicauit. Populus
autem metu ne per multos quęſtio iret precabatur ut primũ facinoris ſuaſoribus dein
de in eo compræhẽſis pene ſubditis cæteris indignationẽ remitteret. Tãdem igitur exo
ratus: & ipſos rex qui funibus demiſerant cum ſophiſtis uiuos incẽdit. Et reliquos q una
cõpręhenſi ſunt: obtruncandos carnificibus tradidit: Hinc totũ corpus morbo occupa
tũ uariis doloribus afficiebatur. Nã febris quidẽ non mediocris erat: prurigo aũt intole
rabilis habebat oẽm corporis ſuperficiẽ. Aſſiduis enim uexabatur colli tormẽtis: pedeſ
q; tanq̃ ex intercutis uitio tumuerant. Quin & iflatio uẽtriculi putredoq; teſticuloꝝ uer
miculos generans: ac præterea creber anhelitus: & irrupta cum ſuſpiria: membrorũq;
omniũ contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatẽ referrent pœnas eas eſſe dicerent
ſophiſtarũ. Ille aũt quamuis cum tot uitioꝝ cruciatibus luctaretur: uitæ tantũ cupidus
erat: & remediis excogitatis ſalutem ſperabat. Deniq; iordanẽ trãſgreſſus apud calliro
en aquis calidis utebatur: quę in lacum feracem bituminis quæ aſphaltidis uocatur ef
fluentes pro dulcedine potui ſunt. Vbi autẽ corpus eius q_ medicis oleo calidiori foueri
placuerat in arcam plenã demerſum ita diſſolutũ eſt: ut ẽt lumina quaſi mortuus reſolu
ta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant ad clamorẽ quidem illorum reſpice
re iuſſus eſt. Deſperata uero ſalute militibus quinquagenas dragmas multam q; pecuni
am rectoribus atq; amicis diuidi iuſſit. Cum autẽ rediens & ad hiericunta ueniſſet, atra
iam bili correptus: & pene ipſi morti minitabatur: factum nephariũ excogitauit. Colle
ctos enim cuiuſq; uici & oĩ iudæa nobiliores in locum cui nomen eſt hippodromo cõclu
di pręcepit. Deinde ſalome ſorore & Alexandro marito eius ad ſe uocatis ſcio inq̃t mor
tem meam feſtis gaudiis celebraturos eſſe iudeos. Verũ per alios lugeri potero & præ
clariſſimos honores ſepulturæ conſequi ſi quę præcipio feceritis: Hos uiros qui habẽtur
in cuſtodia cum aĩam efflauero ſtatim militibus circundatos occidite: ut etiam in uita
omnis mihi iudęa: omniſq; domus illachrymet. Et ſimul his mandatis legatorũ quos
romam miſerat epiſtolę ſunt allatę: quibus acmen ancillã iuſſu cęſaris interemptam: &
antipatrum morte damnatũ eſſe iudicabat. Qui & ſi pater eum in exilium dare mallet:
id quoq; permiſiſſe cæſarem ſcriptum erat. Herodes autem paululũ hoc nuntio recrea
tus doloribuſq; rurſum uictus. Nam inedia tuſſiſq; pariter uiolentia diſtendebatur fatũ
pręuenire conatus eſt: ſumptoq; malo etiam cultellum popoſcit: ſectum enim comedere
conſueuerat. Deinde circũſpecto ne quis arbiter impediret: tanq̃ ſe percuſſurus dexterã
ſuſtulit. Cum uero Aciabus conſobrinus eius adcucurriſſet: manũq; cõtinuiſſet: ululatꝰ
maximus in regia ſtatim quaſi rex mortuus eſſet excitatus eſt. Eoq; propere audito An
tipater fiduciã repetit: Letuſq; iam cuſtodes promiſſa etiam pecunia rogabat ut ſe ſolue
rent atq; dimitterent: quod eorũ princeps non ſolũ ne fieret obſtitit: ſed etiam regi uelo
citer nunciauit. Ille aũt fortius exclamans q̃ uires ęgrotantis ualebant, continuo ſatelliti
bus miſſis occidit antipatrum: mortuũq; ſepeliri præcepit in hyrcania. Deinde rurſum
corrigit teſtamentum: & ſucceſſorem quidem Archelaum natu maximum Antipę fra
trem ſcripſit: tetrarcham uero Antipam. Poſt interitum autem filii quinq; diebus exa

ctis moritur: annos quidem triginta quattuor ex quo interfecit Antigonū regno potitus
triginta & ſeptem poſtq̄ rex a Romanis declaratus eſt. Et in aliis qdē oibus ſecūda for
tuna uſus eſt ac ſi quis alius. Regnū enim quod priuatus ſibi queſierat tanto cōſeruato
tempore filiis ſuis reliquit. In rebus aūt domeſticis infoeliciſſimus fuit. Salome autē an
tequā reſciſceret mortē regis exercitus cum marito progreſſa uinctos abſoluit: quos oc
cidi mandauerat: ipſum dicens mutaſſe conſiliū & unumquenq; iuſſiſſe domū dimitti.
Atq; ita his abeuntibus militibus indicatur. Quibus in contionē cum alia turba in Am
phiteatrum apud hiericunta collectis. Ptolomaeus annuli regis cuſtos: quo ſignare ſoli
tus erat: & fortunatū illū eſſe coepit dicere: & multitudinē conſolari. Relictamq; ab eo
militibus epiſtolā recitauit in qua multū rogabat: ut beniuolo animo ſucceſſorē ſuū fo
uerent. Deinde poſt epiſtolam teſtamentū legebat: in quo philippū quidem haeredem
trachonidis proximarūq; regionū. Tetrarcham uero ſicut ſupradiximus Antipam Re
gem aūt Archelaum ſcripſerat: eidēq; anulū ad caeſarē ferre mādauerat: obſignatamq;
regni adminiſtrati notitiam. Omniūq; nāq; diſpoſitionū ſuarū dominum & cōfirmato
rē caeſarem eſſe uoluit: cętera uero ſeruari iuxta ſuperius teſtamentū. Quo perlecto con
feſtim clamor ſecutus eſt oium Archelao gratulantiū: militeſq; per cuneos & populos
adeuntes ſuamq; ꝓmittebant deiq; beniuolentiā precabantur. Hinc ad ſepeliendū re
gem operā contulerunt. Nihil aūt munificentiae praetermiſit Archelaus: ſed omnē orna
tum extulit regium i funeris pompa ducendū. Lectus quidem totus erat gemmis auro
q; diſtinctus: thorus aūt purpura uariatus: corpuſq; ſuper eum uelatum itidem purpura.
Capiti autem diadema erat impoſitū. Corona uero deſuper aurea: ſceptrūq; ad dexterā:
& circa lectū filii cū propinquis. Preterea ſatellites agmenq; tetrarchium: germaniq; &
galathae uelut ad bellū inſtructi oēs antecedebāt. Caetera uero militū manus armata
duces ſuos ordinūq; principes ſequebantur. Quingēti autē ſerui ac liberti odores fere
bant corpus aūt per. cc. ſtadia portatū eſt in caſtellū Herodion ibiq; ſecundū ipſius re
gis mandata ſepultū eſt. Et Herodis quidem hic finis fuit.

DE BELLO IVDAICO. LIBER SECVNDVS INCIPIT.

Capitulum Primum.

TVrbaq; autem nouarū principiū fuit Archelao romā ꝓficiſcendi ne
ceſſitas. Diebus enim ſeptē in lugendo patrē conſumptis: epuliſq;
ferialib9 ꝓlixe populo exhibitus. Hic aūt mos apud iudeos neceſſa
rios multos ad inopiā redegit. Nā qui eū neglexerit impius eſtima
bit: & cādida ueſte indutus ꝓcedit ad tēplū. Ibiq; uariis fauoribus ex
cept9 a plebe ipſe quoq; in excelſo tribūali ſolioq; aureo reſidēs hu
māiſſime uulg9 admiſit: eiſq; & q̄ ſepulturā patris ſedulo curauiſſent gratias egit: & q̄
ſibi quaſi certo iā regi magnos honores adhibuiſſent. Verū ſe tñ ait nō poteſtate ſolū īte
rim: ſed ēt ipſo regis noīe tēperare: donec a Caeſare ſibi fuerit cōfirmata ſucceſſio: qui ēt
teſtamēto regꝭ eſſet oium dñs conſtitutus. Iccirco eni ſe apud hiericūtha uolūtati exerci
tus reſtitiſſe cū ſibi diadema uoluiſſet imponere. Cęterū alacritate ac bēiuolentia aeque
militibus ēt populo plenā ſe uiciſſitudinē relaturū ſi ab his quorū etiam imperiū certus
rex declaratus eſſet: ſtudiūq; ſibi eſſe: ut erga illos rebus omnibus patre melior appare
ret. His gauiſa multitudo ſtatim eius mentē magnis tētare petitionib9 coepit. Nāq; alii
tributa leuari: alii uectigalia tolli: quidā ſolui cuſtodias acclamabant. Cūctis aūt poſtu

latis in gratiã populi facile annuebat archelaus. Deinde celebratis hoſtiis cum amicis
erat in epulis. Ecce autẽ ſubito poſt meridiẽ congregati non pauci nouarũ rerũ ſtudioſi:
ubi cõmunis luctus de rege ceſſauit: propria lamenta ſuſcipiũt flentes eoꝶ caſum quos
propter abſciſſam ex porta tẽpli aquilã aureã Herodes morte damnauerat. Dolor autẽ
nõ occultus erat: ſed clariſſimis queſtibus fletuqꝫ iuſto & plãctu ciuitas pſonabat uiro
rum cauſa uidelicet: quos pro tẽplo ac legibus patriis interiiſſe dicebant. Eorũ autem
mortis penas ab illis quos Herodes pecuniis donaſſet repetendas eſſe clamitabant:
ac primũ quẽ his cõſtituerat pontificẽ reiiciendũ: aliũqꝫ pietate preſtantẽ: magiſqꝫ pu
rum cooptari debere. Quibus & ſi mouebatur Archelaus ad ultionẽ: tamẽ eum profe
ctionis feſtinatio cõtinebat metuens ne ſi multitudinẽ reddidiſſet inimicam: motu eius
impendiret. Quamobrẽ monendo magis quã ui experiebatur ſedare turbatos: miſſoqꝫ
magiſtro militũ ut quieſcerent rogabat. Sed illũ ſeditionis authores ubi ad templũ ue
nit: priuſqꝫ uerbũ faceret: lapidibus perturbarũt: & aliis poſt eũ mulcendi ſui gratia miſ
ſis: multos enim allegabat Archelaus iracunde oĩa responderũt. Neqꝫ ſi numero aucti
fuiſſent: ocioſi fore uidebant. Itaqꝫ inſtante azimorũ die feſto qui apud iudeos paſcha
uocitatur: plurima uictimarũ copia plenus: infinita qdem ad tẽplum ex agris multitu
do religionis cauſa deſcendit: eũ illi qui ſophiſtas lugebant: in tẽplo conſiſterent nutri
menta ſeditioni querentes. Hoc aũt metu archelaus anteqꝫ omnẽ populũ morbus iſte
corrũperet: cohortẽ militum & chiliarchum qꝫ etiam ſeditionis principes comprehende
rent eo dirigit: contra quos omne uulgus excitatum multos lapidum ictibus interfecit.
Sautius uero Chiliarchus uix elabitur. Et illi quidem ſtatim ueluti nihil mali actum eſ
ſet ad celebranda ſacra conuerſi ſunt. Sed Archelao ſine cede iam multitudo compri
mi poſſe nõ uidebatur. Quamobrem totum illis immiſit exercitum pedites per ciuita
tem ſimul oẽs equiteſqꝫ per campum qui cũ ſacrificiis occupatos ſingulos inuaſiſſent: ꝓ
pe ad .ix. milia hominum occidunt: reliquã uero manũ per muros proximos deiecerunt.
Preconesautẽ ſequebant Archelaũ iuſſu eius unũquemqꝫ ut domũ rediret admonen
do. Itaqꝫ cuncti neglecta diei feſtiuitate abiere. Ipſe autẽ cũ matre necnon & popla &
Ptolomeo & nicolao amicis ad mare deſcendit relicto Philippo regni procuratore: itẽ
qꝫ rerum familiariũ curatore. Vna uero egreſſa eſt cũ filiis ſuis Salome fratriſqꝫ regis fi
lii generqꝫ: ſpecie quidẽ uelut Archelao ad ſucceſſionẽ firmandam adiumento futuri: cer
ta uero cauſa que contra leges in templũ admiſſa fuerant delaturi. Interea fuit illis Ce
ſarie obuiam ſabinus ſyrie procurator ad iudeam ueniẽs ad pecunias cuſtodiendas he
rodis. Quẽ ulterius progredi uariis inhibuit multis accitus Archelai precibus interce
dente Ptolomeo. Et tunc quidẽ ſabinus in gratiã Vari neqꝫ ad arcas uenire properauit:
neqꝫ theſauros paterne pecunie clauſit Archelao: ſed uſqꝫ ad cognitionẽ Ceſaris ſe otio
ſum manere pollicitus apud ceſariã commorabatur. Poſtea uero quã ſibi obſtantium
unus Antiochiã petiit: alter hoc eſt Archelaus romã nauigauit: mature profectus in hie
roſolymã regiã tenet: cuſtodũqꝫ principibus idẽqꝫ diſpenſatoribus euocatis: rationes pe
cuniarũ diſcutere conabatur: & arcas occupare tentabat. Non tamen immemores Ar
chelai mandatorũ cuſtodes erant ſed in obſeruando ſingula queqꝫ perſeuerabant: cãm
cuſtodie magis Ceſari quã archelao tribuentes. Cũ hoc autẽ antipas quoqꝫ de regno
certabat: poſteriore ſuperius herodis teſtamentũ firmus eſſe defendens in quo res ipſe
antipas fuerat ſcriptus: eiqꝫ tam Salome qꝫ multi alii cognati qui cum archelao nauiga
rent ſuffragio eſſe promiſerãt. Ducebant autem ſecum fratrẽ matrẽqꝫ nicolai Ptolemei
in quo pro fide apud herodẽ probata non nihil uidebat eſſe momenti. Nanqꝫ illi fuerat
amicorũ cariſſimus. Oratori autẽ hirinio ꝓpter dicendi acrimoniã plurimũ cõfidebat

unde etiã qui ſe monerent ut archelao pro ętatis merito & ſecundi teſtamenti uoluntati
cederet audiendos eſſe non cenſuit. Romę uero migrauerunt ad eũ cunctorũ ſtudia ꝓ
pinquorũ quibus inuiſus erat archelaus: quiq; pręcipue liberi omnes ſuiq; iuris eſſe cu
piebãt: & aut rõano magiſtratu adminiſtrari aut ſi hoc nõ ĩpetrarẽt antipã regẽ hẽre ad
hoc etiam ſabini ope nitebat. Antipas qui archelaũ per epiſtolas accuſauerat apud cæ
ſarẽ: antipã uero multũ laudauerat. Itaq; digeſta crimina ſalome & cęteri qui cũ ea ſenti
rent cæſari tradiderunt & poſt eos Archelaus geſtorũ ſuorũ perſcripta capitula patriſq;
anulũ per Ptolomęũ rationeſq; adminiſtrationis in tromiſit ad cęſarẽ. Ille aũt pręmedi
tatis eis quę ab utraq; pte dicerentur: ubi & regni magnitudinẽ multitudinẽq; reddituũ
animaduertit: Atq; inſuper herodis familiã numeroſam: pręlectis etiã uari ac ſabini lit
teris optimates romanorum ad cõſilium uocat. In quo tũc primũ ex agrippa quoq; ac fi
lia ſua natũ Caiũ ſedere iuſſit filium adoptiuũ: atq; ita partibus ꝓſequendi copiã dedit.
Igitᷣ Salomes filius antipater: Nanq; eis erat orator acerrimus corum qui aduerſabantᷣ ar
chelao: accuſationẽ ꝓpoſuit inſimulãs archelaũ quaſi uerbis quidẽ nunc de regno ui
deretur contendere: re autẽ uera iã dudũ rex eſſet effectus: & apud aures modo Cæſaris
cauillaretur: quẽ iudicẽ ſucceſſionis expectare noluiſſet. Nam poſt Herodis mortẽ q
buſdã ut diadema ſibi imponerent ſubornatis regis eũ more in ſolio aureo reſidentem
partim ordines militię permutaſſe: partim condonaſſe promotiones: & inſuper his oĩa
annuiſſe populo: quę uelut a rege impetrãda petiiſſet: maximorũq; reos criminũ quos
pater ſuus uinxerat abſoluiſſe quiq; iſta feciſſet: modo regni umbrã a domino poſtula
turus ueniſſe: cuius ſibi corpus ipſe rapuiſſet: ut nõ rerũ: ſed uocabulorum dominũ eſſe cę
ſarem demonſtraret. Ad hæc ei ꝙ etiã luctum patris aſſimulaſſet obiiciebat: cũ interdiu
quidẽ perſonã componeret in mœrorẽ: noctu uero ad commeſſationes uſq; potaret.
Deniq; ſeditionẽ uulgi ex hac indignatione cõflatã eſſe dicebat: totius aũt orationis ſuę
uires eorũ multitudine qui circa templũ cęſi fuerant abſtruebat. Hos enim ad diem fe
ſtũ quidẽ ueniſſe: ad hoſtias uero quas ipſi mactauerant crudeliter eſſe iugulatos: tan
tumq; in tẽplo funerũ eſſe congeſtum quantum nullũ ab externis illatũ bellũ impla
cabile cõgeſiſſet. Itaq; huius crudelitatis Herode præſcio ne ſpe quidẽ regni unq̃ cũ di
gnum eſſe uiſum: niſi cũ ſanę mentis inops erat: anima deterius ægrotante q̃ corpore:
& quẽ in ſecundo teſtamẽto ſucceſſorẽ ſcriberet ignorabat: pręſertim qui priore teſtamẽ
to ſcriptũ incuſare nihil poſſet: ſed incolumi corpore omniq; uitio purgata mente feciſ
ſet. Vt tamen quis firmius eſſe ponat morbo laborantis arbitriũ ipſum ſe Archelaũ ab
dicaſſe regia dignitate: multis in eam cõtra leges admiſſis. Nam qualẽ fore ſi acciperet
a Cæſare principatũ: qui anteq̃ acciperet tantũ populũ peremiſſet? Multa in hunc mo
dum perſecutus Antepater multis ex numero circunſtãtium propinquorum in ſingula
crimina teſtibus exhibitis perorauit. Surrexit autẽ nicolaus defenſor Archelai & ante
oĩa cędem in templo neceſſario factã eſſe perdocuit. Nã quorũ necis argueretur: non re
gni ſolũ ſed etiã ipſius iudicis id eſt cæſaris hoſtes fuiſſe: aliorũ autẽ criminum ſuaſores
aduerſarios demonſtrauit. Secundũ uero teſtamentũ iccirco ratũ manere poſtulabat: ꝙ
Herodes in eo ſucceſſoris ſui firmatorẽ Cæſarẽ conſtituiſſet. Nã qui tantum ſaperet ut
rerum domino poteſtate ſua cęderet. Nec unq̃ in herodis erraſſe iudicio: ſed ſano corde
quẽ conſtitueret elegiſſe: qui per quẽ conſtitui deberet non ignorauit. Cũ autem omni
bus expoſitis etiam Nicolaus peroraſſet in mediũ ꝓgreſſus Archelaus ad genua cæſa
ris accedit ocius. Quo benigne a Cęſare erecto eo ꝙ paterna quidẽ ſucceſſione dignus
eſſet: oſtendit: certũ uero nihil pronuntiauit. Sed illo die dimiſſo conſilio: ſecũ ipſe de co
gnitis deliberabat: utrum ex his qui teſtamẽto cõtinerentur aliquem regni oporteret cõ

ſtitui ſucceſſorē: an toti familię diſtribui principatum. Multitudo enim perſonarū ege
re ſubſidio uidebatur: ſed anteq̄ de his quicq̄ ſtatueret a cæſare mater archelai marcha
ce morbo corrupta moritur. Et uariæ litteræ de ſyria prolatæ ſunt iudæos defeciſſe nun
ciantes q. uarus ferre proſpiciens Hieroſolymā poſtq̄ Archelaus nauigaret aſcendit ut
incenſores ſeditionis cohiberet. Et quia multitudo ceſſatura nō uidebat̄ ex tribus quas
e ſyria duxerat ſecū cohortibus unā in ciuitate reliquit; atq; ita in Antiochiā ipſe remea
uit. At ſabinus cum poſtea in Hieroſolymā ueniſſet cauſas nouarū rerū iudeis prębuit:
modo uim cuſtodibus ut Acras ſibi idest arces traderent adhibendo: nunc maligne re
gis exquirendo pecunias. Non autem ſolis relictis a Varo militibus fretus erat ſed etiā
ſeruorum ſuorū multitudine: quos etiam omnes armatos auaritiæ miniſtros habebat.
Feſto autē quinquageſima dieq; penthecoſte a iudęis uocatur: ſepties ſeptē diebus ex
actis rediens ex eorum numero uocabulū nacta nō religionis ſolemnitas populū ſed in
dignatio congregauit. Deniq; cōcurſus infinitę multitudinis ex galilea idemq; idumea
& hiericunte transiordanemq; poſitis regionibus factus eſt: cū indigena ex ipſa ciuita
te populus iudæorū & numero ſimul & alacritate præſtaret: & tripartita manu terna
caſtra collocauerunt: una in ſeptentrionali regione templi; altera in meridionali Hip-
podromū uerſus; tertiaq; in occiduo prope regiā tractu circumſeſſoſq; Romāos undiq;
obſidebant. Sabinus autē multitudine pariter eorūq; ſpiritu perterritus: crebris quidē
Varū nunciis precabatur: ut q̄ mature ferret auxilium quaſi lanianda cohorte ſi qd mo
re interueniſſet. Ipſe uero in altiſſimā caſtelli turrim: quę Phaſelus uocabat̄ euadit fra-
tris Herodis cognomine: quē Parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis: ut in hoſtes
irruerent ſignū dabat. Nā præ timore quibus ipſe prę erat deſcendere nullus audebat.
Eius autē pręceptis milites obedientes in templū uolant: uehementiq; cum iudęis pu-
gna confligunt: inqua dum nemo deſuper adiuuaret imperitos belli peritia ſuperabāt.
Poſtea uero quā multi iudæi porticibus occupatis a uertice ſagittis eos appetebant: plu
rimi conterebantur; & neq; ex alto iaculātes ulciſci facile poterant; neq; cominus dimi
cantes ferebant. Ab utriſq; tamen afflicti ſuccendunt porticus: opere magnitudine atq;
ornatu mirabiles. Ibiq; cum multi flamma ſubito cōpręhenſi aut ea cōſumebantur: aut
in hoſtes deſilientes ab ipſis occidebant̄: alii introrſum cedentes pręcipitantur ex mu-
ro. Nonnulli deſperata ſalute incendii periculū ſuis gladiis præueniebant. Qui tamē ex
mœnibus obrependo in Romanos feciſſent impetū metu attoniti nullo negocio ſubi
gebantur; donec omnibus aut interemptis aut timore deiectis theſauro dei defenſoribus
deſtitutę manus milites attulerunt: & quadringēta ex eo talenta diripuere. Quorumq;
furto ſublata non ſunt congregauit Sabinus. At iudęos multo plures: magiſq; pugnan
tes tam uirorū quā opum interitus in romanos contraxit. Obſeſſaq; regia minitabant̄
exitium: niſi quamprimū inde ſecederent: Sabino ſi uellet una cū cohorte militum abe
undi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regaliū plurimi qui ad eos ſponte trāſ
fugerant. Pars tamen bellicoſior. Erat ſebaſtenorū tria milia. Hiſq; rufus & gratus prę
poſiti unus peditū rector: at uero equitū rufus. Quorū uterq; ui corporis atq; pruden-
tia: etiā ſi nullam manum obedientē haberent: magnū tamen momentū belli romanis
addidiſſent. Itaq; iudęi quidē inſtare obſidioni ſimul: & caſtelli mœnia tentantes & ad
Sabinum clamātes: ut nullo impediente diſcederet: habituros tanto poſt tēpore patriā
libertatem. Sabinus autē quāq̄ optaret euadere: fidē tamen pollicitationibus non ha-
bebat: ſed eorum lenitatē inſidiarū eſſe illecebram ſuſpicabatur: ſimulq; auxiliū uari ſpe
rans obſidionis periculū perferebat. Eodē tempore per iudæam plurimis locis tumul
tus erat multoſq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in idumea quidem duo

milia ueteranorũ qui ſub Herode militauerunt cõgregati armis inſtructi cũ regalib9
decertabant. Quibus Aciabus regis conſobrinus ex uicis muniti ſſimis repugnabat cã
peſtre prælíũ declinando. Inferiori autẽ galileæ iuda filius Ezechiæ latronũ principis ab
Herode quõdã rege capti: qui tunc illas regiones uaſtauerat: non parua multitudie col
lecta raptiſq; regis armentariis: & omnibus quos circa ſe habebat armatis cõtra poten
tiæ cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq; Simõ quidã ex regalibus ſeruis pul
chritudine ſimul & uaſtitate corporis fretus ĩpoſito ſibi diademate cũ latronibus quos
congregauerat ipſe circuiens: & apud hiericunta regiã: & multa alia magnifica diuerſo
ria igni corripit: facilẽ ſibi prædã ex incendio cõparans. Omneſq; habitationes in quib9
aliquid decoris erat concremaſſet niſi gratis regionũ peditũ rector ex Trachone ſagit
tarios: itemq; ſebaſtenorũ pugnaciſſimos ducens properaſſet occurere. Vbi peditũ qui
dem in pugna multi conſumpti ſunt: ipſe autẽ Simonẽ compendio præuenit ardua ual
le fugientẽ: & ex tranſuerſo percuſſum in uertice deiecit. Incenſæ ſunt autẽ & quæcunq;
Iordani proxima fuerunt ſedes regiæ apud Becherantes quorundã aliorũ manu confla
ta ex locis ulterioribus: tunc etiã paſtor quidã cui nomẽ erat Atrunga eo regnũ affecta
re auſus eſt: quod ut ſperaret ui corporis animæq; fiducia mortẽ contemnẽtis impulſus
eſt. Ac præterea fratrũ ſibi ſimiliũ robore quorũ ſingulis tanquã ducibus & Satrapis at
tributa manu armatorũ ad incurſus utebatur. Ipſe autẽ ueluti rex maiora negocia pro
curabat. Et tũ quidẽ ſibi etiã coronã impoſuit: non paruo autẽ poſt tẽpore cũ fratribus
ſuis uaſtando territoria & occidendo præcipue romanos itemq; regios perſeuerauit: cũ
nec iudæorũ quiſquã effugeret: qui lucrũ aliquod ferens ueniſſet ĩ manus. Auſi ſunt aũt
apud Amathontã cõpertum romanorũ agmen obſidere: qui frumenta cohorti atq; ar
ma portabant. Vbi ariũ quidẽ centurionẽ: & .xl. fortiſſimos iaculis confecere. Cæteri
uero in periculo cõſtituti ſimilia ſuſtinendi auxilio grati qui cũ ſebaſtenis aduenit elapſi
ſunt. Multis in hunc modum cõtra indigenas itemq; alienigenas per omne bellũ geſtis
poſt aliquod tẽpus tres ex his compræhenſi ſunt natu quidem maximus ab Archelao.
Duo uero qui ætate ſequebantur in manus grati ac ptolomæi delati. Nam quartus Ar
chelao pactione cõceſſit. Sed hic finis eos poſtea ſecutus eſt. Tunc autẽ latrocinali bel
lo cunctam inflammabãt iudęam. Varus autẽ acceptus ſabini & principiũ litteris to
ti cohorti metuens opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis cohortibus &
quatuor aliis equitũ in ptolomaida profectus eodẽ regum atq; optimatũ auxilia conue
nire iuſſit. Ad hæc ab Ericiis etiã cum per eorum trãſiret oppidum: mille & quingentos
accepit armatos. Vbi uero in ptolomaidem tam cętera manus auxiliorũ quã propter
herodis inimicitias arctas rex Arabũ non cum exiguo numero equitũ peditũq; perue
nit, ſtatim exercitus partẽ in galileã quę ptolomaidi propinquior erat dirigit amici ſui
galli filio his rectore præpoſito. Qui mox & aduerſus quos ierat omnes in fugã uertit:
& ſephore ciuitatẽ captam ipſam quidẽ incendit: nicolas uero eius ſeruitio ſubiugauit.
Varus autẽ ipſe cũ omni exercitu ſamaria potitus ciuitate quidẽ abſtinuit: q inter alio
rum turbas nihil eã mouiſſe depræhend castris autem ad uicũ poſitis qui appellatur
Aron ptolomęi poſſeſſionẽ ꝑpterea direptã a barbaris: & ab amicis herodis qui ptolo
męo infenſi erant. Inde ſapho progreditur alterum uicũ tutiſſimũ: quem ſimiliter oẽſq;
redditus ſibi repertos fuerant depopulati. Cędis autẽ igniſq; plena erãt omnia: nec præ
dę Barbarorũ quicq̃ obſtabat. Exuſta eſt autẽ emaus iuſſu uari neceſſarii cęterorũq; in
digne ferẽtis habitatoribus eius fuga diſperſis. Hic progreſſus ad hieroſolymã cũ exer
citu ſolo uiſu: iudęorũ caſtra diſiecit: & alii quidem per agros abiere fugientes. Qui ue
ro intra ciuitatem degebant ſuſcepto eo ſeditionis cauſas in alios conferebant: nihil qui

dē ſe pœnitus nouiſſe dicentes ſed propter diem feſtum receptā neceſſario multitudinē
in ciuitate obſeſſos eſſe potius cū romanis quam cū ſeditioſis conſpiraſſe. Ante uero ob
uiam ei uenerant Ioſephus Archelai conſobrinus: & cū grato ruſus agentes exercitū re
gium & ſebaſtenos: & ex romana cohorte milites ornatos ornatu conſueto. Sabinus. n.
nec in eos Vari uenire paſſus iamdudū ex ciuitate ad mare diſceſſerat. Varus autē diſ
partitū aduerſus authores tumultus per agros dimiſit exercitū: multiſq; ſibi exhibitis:
quos minus turbulentos inueniſſet cuſtodię tradidit: maxime uero nocentiū prope ad
duo milia crucifixit. Adhuc autē ſuper idumeam ſupereſſe decē armatorū milia nuntia
to. Confeſtim Arabas domū redire iubet: quia eos non auxiliantiū more uti militia: ſed
pro ſua libidine & ultra quā ipſe uellet agros uaſtare perſpexit: & ſuis autē conuocatis
agminibus in aduerſarios properabat. Verū illi ſe Varo antequam in manus uenirent
Achiabi conſilio tradiderunt. Varus autē multitudini uenia data duces eos interrogan
dos miſit ad cęſarem. At ille cū ignouiſſet cæteris: nōnullos regis cognatos: erant enim
quidā inter eos herodis propinqui: ſupplicio ſubiugari pręcepit quia omnino contra re
gem ſuum arma accepiſſet. Varus autē hoc modo rebus apud hieroſolymā compoſitis
eademq; cohorte quę dudū in prędidio ciuitatis fuerat ibi relicta Antiochiam abiit. Ro
mę autē Archelao alia rurſus cū iudęis cauſa conflata eſt: qui ante ſeditionem permiſſu
Vari legati exierant: ius genti ſuę liberū petituri. Erant autē numero quinquaginta qui
uenerant aſtantibus una cū populo qui romæ degerent octo milibus iudęorū. Itaq; cō
uocato a cęſare optimatū romanorumq; amicorū concilio in palatini Appollinis templum
quod priuatū ipſius erat ędificium admirādis opibus exornatū: multitudo quidē iudęo
rum conſtitit cum legatis cōtraq; Archelaus cū amicis. Coguatorū autē amici ab utra
q; parte ſecreti aderant. Nā & cum Archelao ſtare propter odium atq; inuidiam recuſa
bant: & cū accuſatoribus conſpici pudore cæſaris prohibebantur. Inter quos erat etiam
philippus archelai frater beniuolo animo duabus ex cauſis pręmiſſus a Varo ut & Ar
chelao ſubueniret: & ſi regnū herodis nepotibus diſtribui placuiſſet: partē aliquā mere
retur. Iuſſit autē accuſatores exponere quę nam contra leges feciſſet herodes: primū nō
ſe regē ſed omniū qui uſq; fuiſſent: tyrannū crudeliſſimū toleraſſe dicebant. Deinde mul
tis ab eo trucidatis ea pertuliſſe ſuperſtites ut beatiores mortui putarentur. Non enim
tormentis ſolū eum laceraſſe corpora ſubiectorum: ſed etiā gentis ſuę ciuitatibus defor
matis exterras ornauiſſe: populiſq; alienis iudęę ſanguinem condonaſſe. Pro antiqua
uero fœlicitate ac patriis legibus nationē ſuam tanta egeſtate ſimul ab eo: atq; iniquita
te repletā: prorſus ut plures ex herode clades paucis annis ſuſtinuerint: quā oī euo maio
res ſui poſtquā ex babylone diſceſſere perpeſſi ſunt. Xerxe tunc regnante ad diſcordiā
concitati. Verū ſe tamen ad hanc mediocritatē & aduerſæ fortunę conſuetudinē proceſ
ſiſſe ut etiā ſucceſſionē uoluntariā acerbiſſimæ feritatis ſubirent qui & Archelaum tan
ti tyranni filiū patre mortuo regē appellaſſent: nihil morati: & una cū eo luxiſſent mor
tem herodis: ac pro eius ſucceſſore uota celebraſſent. Illū aūt quaſi metueret: ne non cer
tus eius filius uideretur ex cęde triū miliū ciuiū regni ſumpſiſſet primordia: & quia prin
cipatū meruit tot immolaſſe deo hoium uictimas: tot feſto die templū cadaueribus im
pleuiſſe. Recte igiť eos q de tantis malis ſupereſſent: aliquando reſpexiſſe calamitates
ſuas: & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora prębere: atq; ab romanis pcari: ut
iudęę reliquias miſericordia dignas exiſtimarent: ne ue quod ex ea natione reſtaret his
obiiceretā quibus crudeliſſime lacerabať: ſed patriam ſuā coniungi ſyrię finibus ac per
iudices romanos adminiſtrari decernerēt. Hoc enim modo probatū iri iudęos: qui nūc
ueluti turbulenti ac belli cupidi repręhēduntur: moderatis rectoribus obedire. Iudęorum

quidem: accuſatio eiuſmodi petitione concluſa eſt. Cũ aũt ſurrexiſſet contra Nicolaus
primũ criminibus quę in reges erant propoſita diſſolutis: nationẽ cœpit arguere: quia
neq; gubernari facilis eſſet natura quę regibus uix pareret. Vna uero etiã propinquos
Archelai qui ſe accuſatores cõtulerant inſimulabat. Sed tunc quidẽ partibus Cæſar au
ditis cõuentum diremit. Paucis aũt diebus poſt mediã regni partem ſub tetrarchę noſe
dedit Archelao: etiã regem ſi ſe dignũ præbuiſſet factuꝝ eſſe pollicitus. Reliquã uero
dimidiã in duas tetrarchias diuiſit: duobuſq; aliis Herodis filis attribuit: unã Philippo:
alterã illi qui cũ Archelao de regno certauerat: Huius aũt parti ceſſerat trans flumẽ re
gio quaꝝ ducenta talenta redditus erant. Bathanea uero & Tracon & aurãites: & quę
dã pars domus zenonis circa Iammã uicum Philippo deſtinata ſunt quę talentorũ. c.
redditus miniſtrabant. Archelai uero ethnarca idumeã omnẽq; iudęã & ſamariã habe
bat: quarta tributorũ parte leuata pro munere quia non rebellaſſet cũ cæteris. Ac ciuita
tes qbus imperaret & ei traditę ſunt Stratonis Pyrgus & Sebaſte & Ioppe & Hieroſo
lyma. Gręcas uero Gazã & Gadaram & Hioppon regno auulſas Syriæ Cęſar adiecit.
Erant aũt redditus archelai. cccc. talenta. quin & Salomę pręter illa quæ teſtamento
regis ei relicta erant iãnie dominã & azoti & phaſelidis idẽ Cæſar conſtituit: regiamq;
apud Aſcalonã largitus eſt ex quibus omnibus talentoꝝ. lx. redditus colligebantᷣ. Do
mũ uero eius Ethnarchie ſubiugauit archelao. Cũ autem cęteris herodis propinquis te
ſtamento relicto ſoluiſſet: duas eius filias uirgines extrinſecus quingentis milibus pecu
nię donauit: eaſq; nuptũ pheroræ filiis collocauit. Diuiſo autẽ Herodis patrimonio etiã
ſibi relictas ab eo facultates ad mille talentũ: hiſdem diſtribuit: exceptis ſuo nomine q
buſdã rebus uiliſſimis propter honorẽ defuncti. Cap. ii. Interea quidã iuuenis na
tione iudęus apud aliquẽ libertinũ romanoꝝ in ſidoniorum oppido educatus: illum ſe
format ſimilitudine quẽ Herodes necauerat. Alexãdrum eſſe mentitus fallendi ſpe Ro
mam uenit. Huius aũt facinoris habebat ſociũ quendã gentilem ſuum: oẽs regni actus
optime ſcientem: a quo inſtructus affirmabat eoꝝ ſe miſericordia qui ſui atq; ariſtoboli
occidendi cã miſſi fuerant ſimilibus corporibus ſubditis morti eſſe ſubreptos. Deniq;
his multos iam iudęos fefellerat in creta degentes: ac liberaliter illic acceptus Miletũq;
inde tranſmiſſus ibiq; ampliore quęſtu cumulatus etiã hoſpites ſuos magna ueriſimili
tudine romã ſecum nauicare pellexerat. Poſtremo delatus inde in Acaiam multiſq; mu
neribus ab iudæis eius loci donatus quaſi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc
enim fidei proceſſerat formę ſimilitudo: ut qui Alexandrũ illũ uiderant: planeq; noue
rant hunc cũ eſſe iurarent: igitur oẽs etiam romę uiſendi eius ſtudio circumfuſi propera
bant: & infinita multitudo per uicorum anguſtias quocũq; referebatur conueniebant.
Tanta nãq; dementia multos cœperat ut illũ ſella portarent: ac regale obſequiũ pro
priis eius ſumptibus exhiberent. Sed Cęſar alexãdri uultũ optime ſciens: accuſatus enĩ
fuerat ad eũ ab Herode: & ſi priuſq̃ uideret hoĩem: fallaciã ſimilitudinis aĩaduerterat:
hilariori tamen animi ſpe nõ nihil indulgendũ putauit: & ladũ quendam q Alexandrũ
bene cognoſceret miſit: ut ad ſe adoleſcentẽ adduceret. Quo ille conſpecto ſtatim perſo
nę differentiã coniectura dephendit. Maxime aũt ubi corporis eius duritiam & ſeruilẽ
formam cõſiderauit: intellexit omne cõmentum. Satis aũt cõmotus eſt dictoꝝ eius au
dacia ariſtobolũ pcontantibus ſaluũ quidem illũ eſſe memorabat cõſulto uero non ad
eſſe: quia apud Cyprũ degeret cauendo inſidias: minus enim ſe circũueniri poſſe diſtun
ctos. Itaq; ladus ei ab aliis ſeparato uitã dixit a Cæſare primũ fore tantę fraudis ſi pro
didiſſet authorẽ. Id aũt ſe facturũ pollicitus ad cęſarẽ ſequitur: & iudęum indicat: q for
mæ ſuę ſimilitudine abuſus eſſet ad quæſtũ. Tanta enim dona ex ciuitatibus cum ſingu

lis abſtuliſſe docuit: quanta uiuus alexander accepiſſet. Riſit his Cæſar & falſum quidẽ
alexandrũ propter habitudinẽ corporis remigũ numero inſeruit: ſuaſorẽ uero eius interfi
ci iuſſit. Melius aũt ſumptũ detrimentũ pro amẽtiæ ꝓtio ſatis eſſe indicauit. Ethnarchia
uero ſuſcepta memor diſcordię ſupioris archelaus nõ ſolũ iudæis: ſed etiã ſamarientib9
crudeliter abuſus eſt. Nonoq; pricipatus ſui anno legatis cõtra ſe ab utriſq; ad Cæſarẽ
miſſis: ipſe quidẽ in exilium pellitur. Viennã gallicę ciuitatẽ: patrimoniũ uero eius the
ſauris Cęſaris adiudicatur. Quẽ quidẽ priuſquã euocaretur ad cęſarẽ huiuſcemodi ſom
nium uidiſſe cõmemorauit. Nouẽ ariſtas plenas: & maximas a bobus comedi ſomnia-
uit. Accitos deinde uates chaldeorũq; nonnullos quidã illo putarẽt indicari ſomnio cõ
ſuluerat. Aliis autẽ aliter interꝓtantibus Simon quidã eſſeus genere dixerat. Ariſtas an
nos arbitrari boueſq; rerum mutationes: eo quia agros arando uerterent ac mutarent.
Ideoq; regnaturũ eſſe tot annis quot ſignificaſſet numerus ariſtarum: uarias aũt rerum
mutationes expertũ eſſe moriturũ. His auditis quinq; diebus poſt idẽ archelaus ad cau
ſam dicendã eſt euocatus. Dignũ aũt duxi memoria etiã coniugis eius Glaphiræ ſom
niũ Archelai filię Cappadocũ regis referre. Qua cum alexander primus habuiſſet uxo
rem: frater huius de quo loquimur Herodis filius a quo ille interfectus eſt: ſicut iã deſi
gnauimus poſt illius mortẽ. Iubę regi libyę nuptã: eoq; defuncto domũ reuerſam: do-
miq; apud patrẽ in uiduitate degentẽ. Ethnarches Archelaus ubi cõſpexit ad hoc amo
ris accenſus eſt: ut eã ſtatim repudiata coniuge ſua Mariãne ſibi copularet. Hęc igitur
in breui tẽpore poſtq̃ in iudęam rediit: uidere uiſa eſt inſtantẽ ſibi Alexandrum dicere.
Satis fuerat tibi libycum matrimoniũ: ſed tu illo nõ contenta rurſus ad meos penates
reuerteris audaciſſima uiri tertii quodq; grauis eſt: fratris mei iuncta matrimonio. Equi
dẽ non diſſimulabo contumeliã: te quę licet inuitã recuperabo. Atq; hoc expoſito ſom
nio uix biduũ ſuperuixit. Igitur Archelai finibus in ꝓuinciã circũſcriptis procurator eq
tum apud romanos componius a Cęſare miſſus eſt ea ſibi a cęſare poteſtate mãdata.
Hoc diſceptante Galileus quidã Simon noie defectionis arguebantur: quia indigenas
increparet: ſi tributũ romanis pẽdere paterentur: dominoſq; poſt deum ferre mortales.
Erat aũt proprię ſectę ſophiſta: nulla in re aliis ſimul. Etenim tria ſunt apud iudęos ge
nera philoſophię. Horũ unũ phariſęi profitentur: alterũ ſaducei: tertiũ autẽ qd & proba
bilius habetur Eſſei colũt: gẽte quidem iudæi. Verum inter ſę mutuo amore coniunctiſ
ſimi & qui pręter cęteros uoluptatẽ quidem quaſi maleficia uitare. continentiã uero ſer
uare neq; cupiditati ſuccũbere: uirtutẽ maximã ducere. Itaq; nuptias quidẽ faſtidiunt:
alienos uero filios dum adhuc molles ſunt erudiunt: traditos pro cognatis habẽtes ſuis
moribus diligenter inſtituunt. Non quia cõiugia uel humani generis ſucceſſionẽ cenſe
ant ꝑimendã: ſed quia cauendam putent intẽperantiam fœminarũ nullã earũ uni uiro fi
dem ſeruare credentes. Quin & diuitiarũ contemptores ſunt: rerũq; apud eorũ cõicatio
admirationi habetur: neq; inuenias alteri alterũ opulẽtia ꝓſtare legẽq; ſibi dixerũt: ut q
diſciplinã ſuã ſectari uellent: bona contubernio publicarent. Ita enim fore ne uel pau-
pertatis humilitas: uel diuitiarũ dignitas appareret: ſed permixtis facultatibus ueluti
inter fratres unum eſſe omniũ patrimoniũ. Probo autẽ ducunt oleũ: & ſi quis uel inuit9
unctus fuerit: mũditiis corpus abſtergere: quoniã ſqualorẽ decori putant dũmodo ſem
per in ueſte ſint candida. Deſignatos aũt cõium rerum procuratores habent: & ad uſus
oium ſingulos indiuiſos. Non eſt autẽ illis una ciuitas certa: ſed in ſingulas multi domi
cilia transferunt: & aliunde aduenientibus ſectę ſuę profeſſoribus quid habeant prom-
ptũ exhibent quaſi propriũ. Deniq; tanq̃ ſuetiſſimi ad eos ingrediuntur quos nunquam
ante uiderunt. Hinc eſt quia cũ peregrinantur propter latrocinia tantũ armanẽ: neq;

pręterea quicquã ferunt . In ſingulis aũt ciuitatibus ex eodẽ collegio ſpecialis curator
hoſpitum cõſtituitur:qui eoꝝ ueſtimenta cęteraq; uſui neceſſaria tueatur.A mictus aũt
cultuſq; corporis oĩbus pueris in metu & ſub cura magiſtri agentibus par eſt.Nec uero
ueſtitũ ſiue calceos mutant:niſi aut oĩno conciſis prioribus:aut lõgi tẽporis: uſu cõſum
ptis.Nihil aũt inter ſe mercantur aut uendunt : ſed egenti quiſq; quod habeat præbens
refert ab eo quod ipſe nõ habeat.Quãuis etiã ſine permutatione cunctis libera ſit facul
tas a quibus libuerit accipiendi quod opus ſit . Pręcipue circa deũ religioſi ſunt . Nãq;
ante ſolis ortũ nihil profani loquuntur:ſed ei patria quędã uota celebrant:quaſi ut oria
tur ꝑcantes.Deinde ad quas uenerunt ſinguli artes a curatoribus dimittuntur.Cumq;
ad horã quintã ſtudioſe fuerint operati rurſus in unũ cõgregantur: linteiſq; pręcinctis
uelaminibus ita corpus aquis frigidis abluunt . Atq; hac luſtratione in eadẽ ſecreta co
eunt: quo neminẽ alterius ſectæ hoiem aſpirare conceſſum eſt: ipſiq; purificati:uelut in
ſanctum quoddã templũ in cęnaculũ conueniũt:quibus cũ ſilentio ſedentibus piſtor q
dem panes ordine : unum aũt uaſculũ ex uno pulmento ſingulis cocus apponit.Dein-
de uoce cibũ ſacerdos anteuenit:neq; guſtare quẽquã fas ẽ: niſi pri⁹ deo celebratur ora
tio.Poſt finẽ quoq; prandii uota repetunt. Nã & cum incipiunt & deſinunt quaſi dato
rẽ uictus deum laudibus canunt. Tunc ueluti ſacris illis depoſitis ueſtimentis uſq; poſt
meridiẽ ad opera ſe cõferunt.Reuerſiq; inde ſimiliter cœnant conſedentibus etiã hoſpi
tibus ſi quos fortaſſe interueniſſe repererint.Neq; uero clamor unq̃ tectum illud: neq;
tumultus inquietat:cum etiã loquendi ordine aliis alii cedant:eorumq; ſilentiũ extra te
ctũ conſtitutis arcanũ quoddã uideatur horribile . Cuius quidẽ rei parpetua ſobrietas
cauſa eſt:quodq; apud eos edendi aut potandi modus ſaturitate diffinit̃ .Sed quamuis
aliquarũ rerũ nihil ſine precepto faciunt curatoris:tamen in his duob⁹ hoc eſt ĩ iuuãdo
& miſerẽdo ſui iuris ſunt.Nam & ſubuenire dignis cum opus eſt ſuo arbitrio cuiq; licet
atq; indigentibus alimenta porrigere.Sane cognatis dare aliquid ſine curatoribus ĩter
dictũ.Iidem iracundię moderatores iuſti ſunt:indignationẽ cohibent:fidẽ tuẽtur: paci
obſecundant:& omne quod dixerunt iureiurando fortius habent.Ipſum autẽ iuſiuran-
dũ quaſi periurio deterius uitãt.Iam enim mendacio condẽnatum arbitrantur:cui ſine
deo nõ creditur.Summũ autẽ ſtudiũ ueterũ ſcriptis adhibent ea maxime inde:quę ani-
mę & corpori expediant eligentes.Hinc illis morborũ remedia ſtirpes medicas quãq;
uim propriã ſinguli lapides habeant rimãtibus conquiruntur.Sectæ uero ſuę ſtudioſis
non ſtatim cũ eius uita collectio:ſed per annũ integrũ extrinſecus cõmoranti cuiq; eun
dem uictus ordinẽ tribuunt . Dolabram quoq; & quod prædictũ eſt perizoma & albã
ueſtẽ tradentes.Cũ uero proceſſu tẽporis experimentũ cõtinentiæ dedit:accedit etiam
ad cõmunem cibũ:& purioribus ob caſtificationẽ ſcilicet aquis participat:neq; tamen
in conuictũ aſſumitur . Poſt oſtenſionẽ quippe continentiæ duobus annis aliis mores
eius probantur.Cũq; dignus apparuerit tunc demũ in cõſortium aſſumitur.Prius uero
quã incipiat cõmunem habere cibũ magnis execrationibus abiurat ſe primũ quidẽ co
lere deũ:deinceps quoq; erga homines ſeruare iuſtitiam: & neq; propria ſponte nocere
cuiquã:neq; ex præcepto obeſſe:quinimmo iniquos omnes odiſſe : & cũ labore ſemper
iuſtitiæ ſectatoribus fidem omnibus ſeruare maxime uero principibus.Neq; eñi abſq;
uoluntate dei cuiquã conſentire poſſe ad principatus potentiã accedere.Si uero ipſe cę
teris præſit nunquam abuti nunquã ſe abuſurum uiribus poteſtatis ad cõtumeliã ſubie
ctoꝝ:ſed neq; ueſte aut ambitioſo aliquo ornatu reliquis eminere:ueritatẽ ſemper dilige
re:& habere propoſitũ conuincere mentientes.Manus uero a furto & animã puram ſer
uare ab iniuſtis cõpendiis:& neq; aliquid de myſteriis conſecrancos cęlare.Neq; profa

nis eoꝝ quippiã publicaretetiam ſi intentata quiſpiam morte cõpellat. Super hęc aũt
addunt nihil ſe de dogmatibus aliquid quã ipſi ſulceperiut tradere. Fugere autẽ latroci
nia:& conſeruatũ iri ſimiliter dogmatis ſui libros:angeloꝝ nomina his quidẽ execratio
nibus explorant; & quaſi pręmuniunt accedentes. Depręhenſos uero in peccatis a ſua
congregatione depellunt:& qui taliter fuerit condẽnatus miſerabili pleruq; morte con
ſumitur:illis quidẽ ſacramentis:ac ritibus obligat⁹:neq; capere ab alus oblatũ cibũ po
teſt. Herbas uero pecudũ more decerpens:& tame exaſa membra corrũpuntur. Ob q̃
etiã plurimos plærũq; miſerati:& extremũ ſpiritũ agẽtes receperũt ſufficientẽ pro pec
catis eoꝝ quæ uſq; ad mortẽ adduxerat poenam fuiſſe cenſentes. In iudiciis uero ſunt di
ligentiſſimi atq; iuſtiſſimi. Diſceptant autẽ non minus quã centũ in unum coacti:quod
aũt ab his decretũ fuerit immobile manet. Veneratio quoq; apud eos poſt deũ magna
legiferi eſt:ita ut ſi quis eũ blaſphemauerit morte dãnet. Senibus uero obedire: & plu
rimũ quorũq; deprobabile arbitrãtur officiũ:cum ſimul deniq; ſederint.x. nullus unus
nouẽ loquitur inuitis. Expuere quoq; in medium eoꝝ uel in dexterã ſui partẽ quiſq; deui
tat. Sabbatis quoq; operationẽ aliquam contigiſſe oibus iudæis diligẽtius cauent neq;
cibũ ſibi ſolũ pridie præparant:ne uidelicet illo die ignẽ accendãt:ſed neq; uas aliquod
transponere pręſumunt imo nec aliũ purgant. Aliis aũt diebus fodientes foueam uno
uerbi gratia pede altã cũ illa dolabra quã tradi nuper accedentibus diximus de
miſſa ueſte ſeſe diligentiſſime contegentes:ne ſcilicet ſplendori diuino iniuriam faciãt:
in ead em fouea ab onere uentris leuantur: ac deinceps terram quam effoderant redu
cunt:idq; ipſum faciunt in locis ſecretiſſimis:& nempe cũ naturalis ſit iſta purgatio: ni
hilominus tamen ſolẽnem habent ut quaſi ab immunditia diluantur: decernũt autẽ in
ter ſe ſecundũ ſuſceptę abſtinẽtię tẽpora in ordines.iiii.tãtumq; hi qui iũiores ſunt iferio
res pręcedentibus ęſtimãtur ut ſi aliquos eoꝝ contigerit quaſi a cõtrectactu alienigenę
diluanẽ. uiuunt aũt quã longiſſime:ita ut plurimi eoꝝ uſq; ad centenariã præferãt ętatẽ
propter ſimplicitatẽ.ſ.uictus: quod eis nimirũ accedere puto propter inſtitutionẽ bene
in omnib⁹ ordinatã. Sunt aũt aduerſorum cruciatus ſiquidẽ uincunt firmitate conſilii.
mortẽ uero ſi cũ decore obeunda ſit iudicant ẽt ĩmortalitate meliorẽ. prodidit aũt eorũ
in oibus negociis animos bellũ geſtum cũ romanis. Tunc ſiquidẽ per artuũ confractio
nes & ignea ac per tormenta omnigena trãſeuntes: ut uidelicet in legiſlatores aliquid
loquerentur iniuriã:uel ciborũ quippiã quos nõ ſolent ederent: ad neutrũ horũ potue
rũt impelli:ſed neq; deprecari ſuos tortores:aut ipſa ferre ſupplicia ĩ mediis quinimmo
cruciatibus ſubridentes:& eis qui tormenta admouerant:illudentes conſtãtes animos
cũ quadã hilaritate reddebãt.ſ.quaſi qui eos eſſent denuo recepturi. Opinio q̃ppe apud
illos firmata conſiſtit: corruptibilia quidẽ eſſe corpora: materiamq; eorũ non eſſe per
petuam:animas autẽ immortales ſemper manere:& de ęthere ſubtiliſſimo cõmeantes
quaſi carceribus ita corporibus i[m]plicari:uelut quas illecebra carnalis attraxerat. Cũ
uero fuerit a carnalibus releuatę uinculis quaſi de ſeruitute longiſſima liberatas ita illi
co lætari:eas ſublimeſq; ferri. Et quidẽ bonis concinentes in hoc græcorũ ſententiis pro
nunciant ultra Oceanũ degere:ubi eis ſit impoſita perfruitio: illic quippe eſſe regionẽ:
quę neq; imbribus:neq; niuibus:neq; ęſtibus aggrauetur: ſed quã Oceano oriens ze
phyrus & leniter aſpirans amenet. Malis autẽ animabus procelloſa loca & hiberna de
legant plena gemitibus exercendarum ſine fine pęnarum. Videntur aũt mihi ſecundũ
hanc ipſi intelligentiã gręci quoq; fortibus ſuis quos Heroas & Semideos uocant bea
torum inſulas ſequeſtraſſe:improborũ autem animabus locũ apud inferos impioꝝ: in
quo ẽt cruciari quoſdã cõmẽtati ſunt: ſiſyphos uidelicet & tãtalos & ixiones & tityos

principio quidē immortales eſſe animas exiſtimantes:ob adhortationem utiq; uirtutis
dehortationēq; nequitiæ bonos quippe fieri in huius uitę cōuerſatione meliores per ſpē
bonorū etiā poſt lucem redibendoꝝ:improborū autē impetū retardari æſtimātiū:quo
niam & ſi huius uitæ ſpatio latuerint:poſt obitū tamen ſint īmortalia tormenta paſſuri.
Hęc ſunt ergo:quæ Eſſei de diuinitate animæ philoſophantur.Plancillecebrā ineuitabi
lē eis qui ſemel deoꝝ ſapientiā guſtauerit reponētes.Sunt autē in eis qui etiā futura noſ
ſe promittant : ſacris uidelicet libris & uariis ſanctificationibus: prophetarūq; dictis a
primis ætatibus adhærentes:raro aūt accidit:ut prædictiōes eoꝝ fruſtratio conſequat̃.
Eſt āt aliud etiā Eſſeorum collegiū cibos quidē & mores legumq; ſimilia cū prioribus
habēs.Diſtat aūt opiniōe cōiugii maximā ſiqdē uitę hominū partē ſucceſſionē.ſ.ampu
tare eos:qui abſtineant nuptiis arbitrantur:quippe ſi in eandē uelint ire ſententiā : defe
ctuꝝ confeſtim genus humanū fore.Nihilominus tantū ipſi tanta moderatione conue
niunt ut per trienniū explorent ualitudinē fœminarū. Et ſi conſtanti purgatione appa
ruerint idoneę partui ita eas in matrimōia adſiſcunt. Nemo tamē eorū cum prægnante
concūbit:ut oſtendant:quia non uoluptatis nuptias:ſed cauſa inierint liberorū.Lauan
tib9 aūt fœminis:ita ut uiris perizomatū ineſt amictus:tales mores huius collectionis.
duo aūt priorū quaſi ordines ſunt.Ex quibus phariſęi dicuntur qui certiorē legaliū ritu
um notitiā profitentur:& hi primū dogma hēnt:ut imarmene & deo uniuerſa deputent:
& quidē uel agere quæ iuſta ſunt uel negligere ſecundū maiorē partē eſſe beniuolentiæ
in hominibus profitenrur adiuuāte tantū in ſingulis & imarmene:animā aūt quidē om
nem incorruptā eſſe:tranſire aūt in alia corpora ſolas bonoꝝ:improborū autē intermi
nabili ſupplicio cruciari. Saducei porro.i. ſecunda collectio imarmenē oī ſariā negant:
& deum extra oēm mali patrationē inſpectionemq; conſtituunt.Aiunt aūt electioni ho
minum uel bonum uel malum eſſe propoſitū: & ſecundum uoluntatem propriam alter
utrum unumquemq; coniungi . Animarum autem generaliter uel ſupplicia denegant
uel honores:& phariſæi quidem ſociabiles:& qui ſtudeāt ſe mutua dilectione complecti.
Saducei uero & inter ſe feris moribus diſcrepantes:& conuerſatio eorum ita circa partici
pes ut erga exteros inhumana: hęc ſunt quæ de iudęorum philoſophis dicenda repperi:
nunc ad inceptum reuertor. Cap. iii. Archelai regno in ordine prouincię iam de
cedente reliquit ideſt Philippus & herodes qui cognominabat̃ antipas tetrarchus ſuas
regebant.Salome autem moriens Liuiæ auguſti coniugi regionem quā rexerat:& iam
niam & in phaſelide palmitam teſtamento reliquit.Delato autē ad Tyberium Liuię fi
lium romano īperio poſt mortē.ſ.auguſti qui p̄fuit rebus annis ſeptem & quinquaginta
mēſibus ſex diebus duob9 manētes in tetrarchiis ſuis:Herodes.ſ.ac Philippus: hic qui
dem iuxta fontes ipſos:de quibus iordanis flumen exoritur in paniada cōdidit ciuitatē:
quā cęſariam uocitauit:aliamq; inferiori gaulauite:quā Iuliadē nominauit.Herodes ue
ro in galylea Tyberiadā īperio aūt cognomine Iulię.Miſſus aūt a Tyberio in iudęā Pi
latus qui curandā acceperat regionē nocte īntempeſta opertas in hieroſolymā īntulit ima
gines cæſaris quæ res poſtridie grandē inter iudæos ſuſcitauit tumultū : nā q aderāt ſtu
pore p̄moti ſunt:quaſi iam profanatas leges ſuas uiderent.Nullū enim fas eſſe dicūt col
locari in urbe ſimulachrū.Ad quęrelā autē eorum qui in ciuitate erāt:ſubito ēt de agris
multitudo cōfluxit.Euntes autē illico Cęſariam ad Pilatum intētiſſime deprecabant̃:
ut ab Hieroſolymis auferrentur imagines:& eis iura patria ſeruarentur.Pilato autē ſup
plicantibus abnuente circa domū eius proni corruerant: & immobiles quinque diebus
continuis noctibuſq; manſere.Poſt autem Pilatus tribunal aſcendens in ſtudio magno
conuocat multitudinem iudęorum quaſi qui eis uellet dare reſponſum cū ſubito milites

accepto ſigno:ſic enim fuerat pręparatũ : armati circunſteterunt iudæos : circundataq;
triplici acię. Iudæi quidem ſtuporis erant pleni uidẽtes inſperatã rerum faciem. Tũc Pi
latus denuntians trucidaturũ ſe oẽs niſi imagines Cęſaris ſuſcepiſſent: ãnuit militibus:
ut educerent gladios. Iudæi autem quaſi ex uno conſilio omnes ſubito corruerũt : & cer
uices nudatas ad excipiendos ictus pararunt uociferantes uniuerſi magis ſe interfici uel
le quam legem. Tunc Pilatus circa religionem ſtudium populi demiratus confeſtim de
Hieroſolymis ſtatuas iuſſit auferri: deinde uero cõturbationẽ alteram cõmouebat : erat
apud eos ſacer theſaurus quem Chorboan dicunt: hunc ad inductionẽ aquarũ iuſſit ex-
pendere: erat autem inducenda aqua ab ſtadiis. ccc. ad hoc itaq; uulgi oriebantur quere
lę ita ut etiam pilati qui hieroſolymã uenerat cũ clamore circũdarent tribunal: ille autẽ
preuiderat: ſed quidem tumultũ eoꝝ populo permiſcuit armatos milites: qui tune eſſent
priuatoꝝ ueſtibus induti. Pręcepit gladiis quidem non uterentur: fuſtibus aũt acclamã
tes ferirent. Sicq; cõpoſitis rebus dat ex tribunali ſignũ confeſtimq; cædebantur iudæi:
quoꝝ multi quidem perierunt plagis: multi uero ſe inuicem trucidãtes in fugam miſera
cõtritione uerſi ſunt. tũc ad calamitatem interfectorũ ſtupens multitudo conticuit: atq;
ob hoc accuſator Herodis tetrarchæ agrippas fuit filius ariſtoboli: quẽ pater herodes in
terfecit: ad Tyberiũ uenit. Illo autem non ſuſcipiente accuſationẽ reſidens romę ad ali-
quoꝝ quidem potentiũ notitias ambiebat. Maximis autem colebat officiis germanici
filium Caium cũ adhuc eſſet priuatus. Et quodã die inter copioſum epularũ apparatũ
quibus eũ demerebatur: ad ultimũ extenſis manibus aperte deum cœpit precari: celeri-
ter illum mortuo Tyberio dominũ cunctoꝝ uidere. Hoc cum quidã de familiaribꝰ eius
Tyberio nunciaſſet ſtatim concludi iuſſit Agrippam qui & ſub grandi ęrumna uſq; ad
mortem Tyberii in carcere per menſes ſex tenebatur. ſed defuncto eo poſt regnũ anno-
rũ duoꝝ & uiginti dieꝝ trium ſuccedens imperiũ. C. Cęſar abſoluit Agrippam uinculis
& Tetrarchiam Philippi: iam enim iſte deceſſerat ei tradidit: regemq; appellauit. Cum
ueniſſet aũt in regnũ agrippas: Herodis tetrarchæ cupiditas per inuidiã ſuſcitauit. Irri-
tabat autẽ eum maxime in ſpem regni Herodias uxor: exprobrans ei ſecordiã & dicẽs:
ꝙ per id quod uoluerat ad Cæſarẽ nauigare careret poteſtate maiore: nam cũ Agrippã
ex priuato regem feciſſet: quomodo dubitaret illũ ex Tetrarcha eodem honore donare.
His adductus Herodes uenit ad Caium: a quo ob auaritiã uehemẽter increpatus ad hi
ſpaniam fugit: ſecutus eum ꝙppe fuerat accuſator agrippas: cui etiã Tetrarchiam illius
C. Cæſar adiecit. Atq; ita Herodes ꝗdem in hiſpania peregrinante ſecũ etiam uxore de
ceſſit. Caius uero cæſar in tantũ contumelioſe abuſus eſt fortuna ut etiã & deum ſe pu-
taret: & uellet uocari. Patriam quoq; ſuã multoꝝ nobilium cęde truncauit. Extendit au
tem impietatẽ ſuam etiã in iudęam: Petroniũ deniq; cum exercitu hieroſolymas direxit:
præcipiens ut in templo ſtatuas eius leuaret: quod niſi ſuſciperent iudęi contradicentes
quidem ex his īterficeret: reliquã uero multitudinẽ captiuaret: permouebat aũt hoc pro
fecto deum. Et Petronius quidẽ cum tribus cohortibꝰ multiſq; de Syria habitatoribus
properabat in iudęam de antiochia. Iudęoꝝ uero quidam non credebant famæ pręliũ
nuncianti. Qui uero credebant nihil de reſiſtentibꝰ poterant cõminiſci . celeriter aũt in
omnes peruadit metus: nam iam ptolomaidã peruenerat exercitꝰ. Eſt autẽ hęc ciuitas
Galylęę littore in magno compoſita: circundatur aũt montibus ab orientali plaga ꝑ ſe
xagita ſtadia diſſepatis: ſed ad Galylęã ꝑtinẽtibꝰ a Meridião ãt Carmelo qui abeſt ſtadi
is centũ uiginti: a ſeptẽtrionali quoq; mõte ꝗ eſt altiſſimus: quẽ uocãt ẽt incolę ſcalã ty-
rioꝝ: & hic ãt diſtat ſtadiis. c. ab ea ãt urbe quaſi ab duobus ſtadiis preter labit̃ fluuiolꝰ
quẽ uocãt beleũ exiguꝰ ꝓfluſus: cui prope eſt ſepulchrũ mennonis hñs iuxta ſe. c. fere cu-

bitorũ ſpatium continẽtẽ:ſed admiratiõe digniſſimũ: eſt aũt ſpecies uallis rotundę ui-
treã emittens harenã:quã cum exhauſerint multæ naues pariter accedentes:locus hiſdẽ
rurſus impletur. Venti ſiquidẽ quaſi dedita opera conuehũt de circũſtãtibus ſuperciliis
harenã iſtam utiq; cõem. Locus autẽ metalli ſtatim metalla in uitrũ quę ſuſceperit mu
tat. Mirabile quoq; mihi illud uidetur:quoniã cõuerſę iam harenæ in uitrũ quęcũq; ps
ſuper margines loci ipſius fuerit iacta in cõem harenã denuo cõuertitur. Igitur loci eius
natura talis eſt. Iudęi aũt cum mulieribus & filiis collecti in campũ in quo eſt ſita ptolo
mais Petronio ſupplicabant pricipio ob patrias leges:deinceps uero etiã pro ſuo ſtatu:
ille aũt ob multitudinẽ precantiũ & precum inflexus exercitũ quidẽ & ſtatuas in ptolo
maide reliquit:procedens autẽ in galyleã & conuocans in tyberiade tam populũ iudęo
rũ quã oẽs eorũ nobiles:& uim romani exercit9 cœpit expõere:& minas cęſaris. His ad
dens:quoniã & contumelioſa eſſet ſupplicatio iudeorũ:cum oẽs ſiquidẽ gentes quæ pa
rerẽt imperio ro. in ſuis urbibus inter reliquos deos:imagines quoq; Cæſaris locauiſſent
ſoli iudęi iſtud abnuerent. Siquidẽ quaſi ab imperio deficere eſſet etiã cum iniuria præſi
dentis. Illis uero contra legẽ moreſq; patrios allegantibus:& quia ne dei quidẽ ſimula-
chrũ nedũ hominis:neq; ſolũ in templo:ſed neq; in prophano aliquo totius regiõis loco
fas ſibi eſſet locare:arripiẽs dictũ Petronius reſpõdit. Sed & mihi domini mei lex ſeruan
da eſt. Si eam quippe trãſgrediar uobiſq; pcam iuſte animaduerſionẽ ſubito ĩpugnabit
ſane uos:non petronius:ſed ille a quo ſum directus:ſiquidẽ ita & ego uos cogã implere
quæ iuſſa ſunt. Ad hoc oĩs multitudo ſucclamauit ante legis temerationẽ oẽm ſe libẽter
ſubire perniciẽ. Sedato aũt eorum clamore petronius ait. Pugnare ergo inquit aduerſus
Cęſarem eſtis parati? Reſponderunt iudęi pro cęſare quidem & populo ro. nobis ſem-
per per dies ſingulos uſus eſt offerre ſacrificia:ſi autem in templo imagines æſtimet col
locandas debere cum totam iudæorũ gentẽ primitus innouare:præbere ſe quippe iugu
los cum mulieribus & paruulis ei qui interficere uoluiſſet. Ad hęc admiratio Petronium
miſeratioq; peruaſit intuentẽ & inſuperabilem religionẽ uirorum:& tantum uulgus ad
mortẽ conſtanter paratũ. Et tunc quidem infectis oĩbus receſſerunt. Poſtridie autem ac
deinceps ſummates eorũ priuatim uiritimq; cõpellans:populũ quoq; publice alloquẽs:
tunc quaſi conſulens admonebat. Interdũ etiam minabatur extollens & uirtutẽ roma-
nã & indignationẽ cęſaris inter hęc etiam ſuam neceſſitatem cui eſſent exequenda præ-
cepta:ſed illi ad nulla horũ experimẽta cedentibus:cũ uideret etiam ſemẽtẽ regionis in
tercipi ipſum quippe anni tẽpus erat:& quinquaginta poene diebus multitudo in urbe
otioſe morabatur ad ultimũ conuocatis omnibus ait ſe etiã piculoſam rem uelle aggre-
di. Aut enim deo cooperante placabo cæſarẽ:ac uobis cum ſaluabor libẽter: aut illũ in
ultionẽ irritabo:pro tanta multitudine impendo animam meam. Atq; ita dimiſſis tur-
bis multa pro eo uota facientibus Antiochiã ab Ptolomaida reuocauit exercitũ:atq; il-
linc confeſtim miſit ad cæſarẽ referens:& quo apparatu in iudęã irruiſſet:& ꝙ tota gens
ſupplicaſſet:quibus ſi abnuendũ putaret:noſſet cum uiris etiã prouinciã perdendã. Ser
uare ſiquidem ipſos legem patriam:& nouis pręceptis uehementer obſiſtere. His epiſto
lis reſpondit Caius immodice cõminans petronio mortẽ:quoniã iuſſionum ſuarũ ſegnis
executor fuiſſet. Sed ſcriptorũ taliũ uectores per tres continuos menſes contigit aduerſa
tempeſtate retineri. Alii aũt exitium. C. cæſaris nũtiantes proſpere nauigauerunt:deniq;
ante ſeptem & uiginti dies epiſtolas Petronius accepit finẽ cæſaris indicantes quam illi
peruenirent:qui cõminantia ſcripta portabant. Caio per dolũ interẽpto:qui regnauerat
annis tribus mẽſibus ſex rapit9 in regnũ ab eo exercitu qui romę erat claudius. Senatus
aũt referentibus cõſulibus iguatio Saturnillo & Põponio ſecundo mandat tribus legio

nibus ut eſſent pſidio ciuitati:& ipſe frequens in capitoliũ deuenit. Quia propter imani
tatẽ caii bellum agi cum Claudio decernebat:uolens imperiũ ad optimates reducere:ut
ſicut olym fuerat ad regendũ digniſſimi eligerentur. Accidit aũt ut agrippas adueniret:
quem cum ſenatus in conſiliũ & in caſtra Claudius euocaſſet: ut.ſ.eo ſtrenuo adiutore
uteretur in quibus res poſceret:uidens Agrippa Claudium iam eſſe opibus cęſarẽ ad eũ
perrexit:quẽ ille illico legatum ad ſenatũ miſit indicantẽ ſuũ propoſitum:quoniã primo
quidem inuitus ab exercitu raptus ſit iniquũ eſſe ſe militũ erga ſe ſtudiũ tam religioſum
deſerere iam tutã aliter ſuam nõ eſſe fortunam:iam enim ad inuidiã ſatis eſſe ꝙ in regnũ
uocatus ſit. Deinde adminiſtratũ ire paratum eſſe in rempub. nõ ut aliquis tyrannus ſed
ut pſul benignus ſufficere ſibi quippe honorẽ nominis. De ſingulis aũt negociis cõmu-
nem omnium ſtare ſententiam. Nam & ſi nõ natura eſſet modeſtus: & locuples tamen
moderandę poteſtatis exemplũ Caii morte eſſe propoſitũ. quę cum detuliſſet agrippas
reſpondit curia:quaſi quę exercitui & bonis conſiliis fideret nolle ſe ſubire uoluntariam
ſeruitutem:ſed accepto patrẽ reſponſo Claudius rurſus miſit Agrippã nunciare eis: quo
niam non poſſet adduci ut eos proderet:quoꝝ conceſſu in iperiũ eſſet accitus inuitũ ãt
ſe inituꝝ eſſe pugnã aduerſus eos cũ quibus confligere minime uellet:proinde eligendũ
eſſe locum extra ciuitatem in quo confligerent:neq; enim ſanctũ eſſe propter illoꝝ per
uerſitatem patriã ciuili cęde fœdari. Et Agrippa qdem iſta ſenatui nũciauit. Cap. iiii.

Inter hæc aũt unus de his militibus qui cum patribus erant educens gladium. Com
militones inquit quibus perturbati cauſis parricidia perpetrare cupimus:& concurrere
aduerſus propinquos noſtros Claudium ſecutos: maxime cum habeamus imperatorẽ
quem in nullo culpare poſſimus & ad quem cum iuſtis magis allegationibus: q̃ cum ar
mis egredi debeamus. Hæc dicens per mediam egreſſus eſt curiam:omnibus ſe militi-
bus conſecutis hoc exemplo optimates deſerti in magno metu eſſe cœperunt:ac dein-
ceps uidentes ſibi aduerſionem tutam non eſſe iter ſecuti militum ad Claudium tranſi
erunt:occurrebant autem eis pro muris nudatos gladios ferentes hi q fortunę regis am
bitioſius adulabantur:& pœne accidit:ut progreſſi quinq; interficerentur:ante.ſ. q̃ mili
tum impetum cęſar agnoſceret: niſi pręcurrens Agrippas imminentis ei facinoris peri
culum nunciaſſet:dicens quoniam niſi coercuiſſet exercitum iam in ſanguine ciuium fu
rentem confeſtim miſſurus eſſet omnes per quos conſpicuum eſſet imperium:fieretq; ſo
litudinis imperator. Hæc audiens Claudius continuit militum impetum. Suſcepit autẽ
in caſtris aduenientem ſenatum:& indulgenti honore cõplexus: egreſſus cum patribus
confeſtim obtulit deo uictimas:ut mos eſt pro imperio ſupplicari. Agrippam quoq; pro
tinus muneratur regio patrimonio:omnia adiiciens ei:etiam illa quę Auguſtus Herodi
dõauerat:traconitiden ſcilicet & araniriden. Præter hæc autem aliud quoq; regnũ quod
Lyſanie uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum uindicauit. Patri
bus autem pręcepit:ut inciſæ ęris tabulæ in capitolio collocarentur. Donat aũt ei etiam
fratrem ſuum Herodem qui genus eiuſdem erat berenici iunctis reginę Chalcidis. Opi
nione aũt Celerius Agrippę dati regni cenſus maximus affluebat:qua ſane pecũia nõ
ille in rebus exiguis abutebat:ſed talem murum hieroſolymis circũdare cœpit:qualem
ſi potuiſſet abſolui inefficacem prorſus obſidionem romanis oppugnantibus effeciſſet.
Sed anteq̃ impleret opus deceſſit in cęſaria. Regnauit aũt annis tribus. Ante quoq; cũ
Tetrarchiã regeret:aliis tribus annis tenuerat poteſtatẽ. Reliquit uero filias quidẽ tres
de cypro natas Berenicen. mariannem atq; druſilam: filiũ aũt ex eadẽ ipſa cõiuge noĩe
agrippam:qui non nimis paruulus erat. Tunc claudius regnum eius in prouinciã rede
git:in cuius procurationẽ miſſus eſt Ceſtius feſtus. Poſt hunc aũt Tyberiũ Alexãdriũt

qui nihil de conſuetudine patria ĩmutantes gentem in pace tenuerũt . Poſt hęc uero &
herodes qui regnabat in Chalcide deceſſit. Relinquẽs de ſorore ſua Berenice filios duos.
Bernocianũ & Hircanũ: de priore autem marianne Ariſtobolum: cuius frater mortuꝰ
fuerat ariſtobolus priuatus: relicta filia iotapata : hi quidem erant ſicut ſupra dixi liberi
ariſtoboli: qui fuerat herodis filius. Alexander autẽ & ariſtobolus nati fuerant herodi de
marianne: quos ipſe parẽs interfecit. Alexãdria autem poſteri in maiori Armenia regna
uerunt. Cap.v. Poſt obitum aũt herodis qui regnauit in Chalcide claudius agrip
pam filium agrippę in auunculi ſui regno conſtituit. Alterius autem prouinciæ ſuſcepit
curam poſt alexandrum cumanus: ſub quo oriri cœperũt tumultus: & denuo iudęos ca
lamitas cõpræhendit. Conueniẽte quippe multitudine ad diem feſtũ azimorum in hie-
roſolymam ſtante legione romana ſuper porticulum templi armati quippe milites ſem
per cuſtodiebant feſtos dies: ne quid cõuenientes populi nouare auderent. Vnus ergo e
militibus reductis turpiter ueſtimentis inclinãs poſteriora ſua obuertit ad faciem iudęo
rum: & ad hunc habitũ uocem emittens ſimilem ſucclamauit. Ob quod factũ tota cœ-
pit multitudo conqueri ita ut circunſtarent cumanũ ad ſupplicium militẽ depoſcẽtes.
Ex his autem inconſulti iuuenes: & quaſi natura apti ad ſeditiones mouẽdas in litẽ gra
uiſſimã proſiliebant: hi continuo quippe ſaxa rapientes percutiebant milites. Tunc ueri
tus cumanus ne totius in eum uulgi ĩpetus fieret plures euocauit armatos: qui cũ eſſent
porticibus ĩmiſſi metus grauis ĩcidit iudæis. Statimq; in fugam uerſi relicto templo re
fugere cœperunt. Tanta autem per egreſſus de conſtipatione obtritio facta eſt: ut con-
culcatione mutua ſuper. xxx. milia hominum conſumpta ſint. Facta eſt autem uniuer-
ſæ genti luctuoſa feſtiuitas & planctus per domos ſingulas perſonabat. Cap.vi.

Succeſſit autem huic calamitati latrocinantiũ tumultus. Iuxta bethoro quippe circa
aſſenſum publicum ſtephanus quidam ſeruus cęſaris ſuppellectilem quãdam uehebat:
quę ab irruentibus direpta latronibus eſt . Cumanus autem ad inquiſitionem mittens
eos qui in proximis uicis eſſent: uinctos ad ſe adduci iuſſit: denuntians: ut conquiſitos la
trones in uincula coniicerent. qua occaſione quidã militũ in uico aliquo libros ſacræ le-
gis offenſos diſcidit atq; cõbuſſit. Iudęi aũt quaſi totã religionẽ inflammatã uiderint un
diq; cõfluxerũt: & uelut machinamẽto aliquo: ita ui ſuperſtitionis attacti oẽs ad unam
euocationẽ ad cumanum cęſariã concurrunt precantes ut militẽ qui tantam cõtumeliã
deo legiq; eius intuliſſet: non relinqueret ĩpunitũ. Ad hæc enim ille uidebat multitudinẽ
nequaquã quieturã: niſi aliqua eſſet ſatisfactione ſedata, adiudicatũ militem per mediũ
populũ ad ſuppliciũ iuſſit adduci: ſicq; iudæi placatis animis receſſerunt. Cap.vii.

Denuo aũt galyleorum & ſamaritanoꝝ conflictus exoritur. In uico enim : quẽ gem
mam uocant qui eſt in magno Samariæ cõpoſitus: quidã galyleus de numero iudęoꝝ
ad feſtiuitatẽ aſcẽdens interficiť. Ad quod factũ multi ex galylea regione cõuenerũt ut
cum ſamaritis cõfligerent. Horũ autem nobiliores conuenerũt in cumanũ rogantes: ut
antequã grauis calamitas orireť tranſiret in galyleã: & in eos qui authores eſſent homi
cidii uindicaret. Cumanus his negotiis quæ habebat in manibus poſtponens illorũ pe-
titiones ſine affectu precatores emiſit. Nunciato igitur homicidio hieroſolyma omnis
multitudo cõmota eſt: & relicta diei ſolẽnitate in Samariam uulgus impetum fecit ſine
duce: nec cuiquã principũ ſuoꝝ retinenti acquieſcentes: latrocinio aũt eoꝝ & tumultu q
dã Dinei filius Eleazarus & alexander pręerat: qui in crabetene regiõis cõterminos irru
entes ꝑmiſcuã dedere cędẽ a nullius ætatis exitio tẽperãtes: uicos aũt ĩflamauerũt. Cu-
manus ãt hæc audiẽs adduxit ſecũ unã equitũ alam quę uocať ſebaſtiãoꝝ ut auxilio his
q̃ui uaſtabanť eſſet: ſicq; eoꝝ multos q Eleazaꝝ erãt ſecuti cõpręhẽdit: plures quoq; in

terfecit. Ad reliquã aũt multitudinẽ quæ in uaſtandos ſamaritanoꝝ fines irruerũt: prīci
pes gentis de hieroſolyma cõcurrerũt: optiq; ciliciis: & aſpſis cinere capitibus precaban
tur: ut ab īcępto deſinerẽt: nec pp exercendã in Samaritas ultionẽ ad hieroſolymæ pni-
ciẽ romanos cõmouerẽt: miſerentur aũt patrię ſuę atq; tẽpli filiorũq; & cõiugũ ppriaꝝ:
neq; oĩa pariter in diſcrimẽ adducerẽt. Neq; ob unius galylei uindictã cũcta diſpderent.
His acqeſcentes iudæi a negocio receſſerũt. Cap. viii. Multi aũt per idem tẽpus in
latrocinia cõſpirabant: ſicut uere ſolet īſolentia creſcere rebus quietis: per quę oẽm regio
nẽ agebantur rapinę: & audaces quiq; reliquis uim afferebant tũc ſamaritaꝝ primates
ad domitiũ quadratũ qui Syriã prouinciã pcurabat tyrũ uenerũt uindicari de his qui re
gionem eoꝝ deprędati fuerint poſtulantes. Præſto aũt fuerant ẽt iudęoꝝ nobiles: & io-
nathas filius ananiæ princeps ſacerdotũ abiecta diluens allegabat: initiũ quidem tumul
tus ſamaritas fuiſſe: qui primi homicidiũ ppetraſſent: cãm tamen calamitatũ poſtea ſe-
cutarũ prębuiſſe cumanũ: qui inter principia in authores cędis noluiſſet ulciſci: tũc qua
dratus utrãq; partẽ interim diſtulit dicẽs. Quoniã cũ ad ipſas regiones ueniſſet diligen
ter ſingula inqreret: deinceps uero pcedens cęſariã oẽs quos cuman9 uinctos reliquerat
in crucẽ ſuſtulit. Inde cũ Liddã ueniſſet denuo audiuit ſamaritanoꝝ querelas & iudęoꝝ
decem & octo uiros quos cognouit pugnę fuiſſe pticipes ſecuri percuſſit: duos aũt ex ſu
mantiũ pontificũ ſacerdotem Ionathã & ananiã eiuſq; filium ananũ: & nonullos alios
iudæos nobiles cæſariã deſtinauit: ſimiliter autem & ſamaritaꝝ nobiliſſimos quoſq;. Præ
cepit quoq; cumano & celeri tribuno romã nauigare redditurus claudio rationẽ pro his
quę in regno geſſerat. His ita compoſitis a lidda aſcendebat hieroſolymam & inueniẽs
multitudinem feſtiuitatem azimoꝝ celebrantem ſine ulla conturbatione Antiochiã re
diit. Romæ aũt cæſar auditis allegationibus cumani & ſamaritanoꝝ: aderat aũt Agrip
pas iudæoꝝ cãm magna intentione deffendẽs: ſiquidem & cumanũ multi potẽtiũ ede
rant pronuncians aduerſus ſamaritas tres eoꝝ nobiliſſimos iuſſit interfici. Cumanũ aũt
iuſſit urbe diſcedere. Celerẽ uero tribunũ uictum hieroſolymã mittens iudæis ad ſuppli
cium dedit: ut per urbem tractus capite cęderet. Poſt hęc Felicẽ Palantis fratrẽ deſtina
uit ad iudęos: q & eoꝝ puinciã cũ Samaria & Galyleã & pereã curaret. Agrippam uero
de Chalcide in regnũ maius trãſtulit: tradẽs ei illã quoq; puinciã quę Felicis fuiſſet. Erat
aũt iſta traconidis & Batanea & gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lyſaniæ &
tetrarchiã quã Varus rexerat. Cap. ix. Ipſe autem per ãnos tredecim: mẽſes octo:
dies triginta adminiſtratio īperio deceſſit ſucceſſorem regni Neronem relinquens: quẽ
ſuadelis agrippinæ uxoris ſuę in imperium cooptauerat: & quidem cum leg ptimum ha
beret filium britannicum ex Meſſalina natum priore ſcilicet coniuge: & Octauiam fili
am: quam ipſe priuigno collocarat Neroni Suſceperat autem ex agripina antoniam. Et
Nero quidem queadmodũ per magnitudinẽ fœlicitatis: & opus abuſus ſit fortuna: &
qualiter fratrem ſuũ atq; uxorem matrẽq; interfecerit. Poſt quos in omnes proxios ima
nitatem ſuam conuertit: atq; ut ad ultimum per amentiam ad hiſtrionum opera ſcenã-
q; peruenerit: quoniam ſcio eſſe & narrationem moleſtam tacitus præterire melius pu-
to. Conuertar autem ad narranda: quæ ab eo aduerſus iudæos geſta ſunt. Cap. x.
Minorem igitur armeniam regnãdã ariſtobolo dedit herodis filio. Regno aũt agrippę
quatuor urbes addit cum agris ad ſingulas pertinẽtibus imperia ſcilicet regione Abel
lam & Iuliadam: in Galylea autem Tancheam & Tyberiadam. Reliqua autem iudęæ
felici procurãda dedit. Hic principem latronũ Eleazarum: qui per uiginti annos regio
nẽ deprædat9: alioſq; multos cępit: uinctoſq; romã direxit: aliorũq; quos in crucẽ: ſuſtu
lit latronũ: uel in cõmunione ſceleris depręhenſoꝝ popularium, fuit pœne inumerabi-

lis multitudo . Sic enim regione purgata aliud genus latrocinantium in hieroſolymis
oriebatur. Hi autem ſicarii uocabantur. Die claro & in media ciuitate paſſim quoſq; in
terficientes. Potiſſimum uero diebus feſtiuis imiſcebantur uulgo: & ſicas ſub ueſte geſtā
tes. His diuerſos quoſq; interficiebāt ac deinceps collapſis hominibus illi inter reliquos
de ſcelere querebantur: qua fraude extra ſuſpitionem manebant: diuq; latuerunt. Primus
igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Poſt hunc autem quottidie plurimi cędebā
tur: atq; ipſis calamitatibus moleſtior timor ciuitatem præmebat : ſicut enim in medio
bello per ſingula momenta omnes mortem operiebantur. Circūſpiciebant autem emi-
nus quoſq; appropinquantes; & neq; amicis ſuis fidere poterant: dum tantum in mediis
ſuſpitionibus atq; cuſtodiis nihilominus interficiebātur. Tanta erat latrocinantiū teme
ritas & ars quædam latendi . Ad hæc aūt alia ēt maloꝝ collectio facta eſt cæde quidem
abſtinentium: ſed conſiliis magis impiorum: quæ pars non minus q̄ ſicariorum fęlicem
urbis ſtatum corrupit : ſeductores quoq; homines & circūuentores ſub ſpecie religionis
nouādis rebus ſtudentes uulgus inſanire fecerūt : nam in ſolitudines egrediebanť ꝓmit
tentes deū ſigna eis oſtenſuꝝ libertatis. Cōtra quos Felix (uidebanť ꝗppe ſemina defe
ctionis eſſe) mittēs eqtes atq; pedites armatos magnā multitudinē interfecit. Cap. xi.

Maiore autē plaga iudęos afflixit ęgyptius quidā pſeudo propheta: adueniens quip
pe in prouinciam magnus cum eſſet prophetę opinionē ſibi arrogans . xxx. ferme milia
hominū congregauit quos uana ſeductione deceperat: & circūducens eos de ſolitudine
in montē qui uocatur oliuarū: inde hieroſolymā nitebatur abſcendere: depulſoq; roma
norum præſidio in populares exercere dominationē utebatur ſane ſtipatoribus qui ad
facinus conuenerant: præuidit ſane eius impetū felix: & occurrens cum ipſis Romanis
armatis quos etiam iudęoꝝ reliqua multitudo iuuabat iniit conflictū. Et ęgyptius qui
dem cum paucis fugit. Plurimi autē qui cum ipſo fuerant cōpręhenſi: atq; uinculis tra-
diti ſunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias diſperſa eſt. Cōpreſſis porro his
etiam ſicut in ęgro corpore: rurſus pars altera tumeſcebat. Magi enim quidam & latro
nes collecti multis afflictionē inducebant: & quaſi ad libertatē uocabant: mortē aptiſſi
mam cōminantes his qui romanorum principatui obedire uoluiſſent: ut uel reluctantes
auerterent eos qui ſpontaneam ferrent ſeruitutem. Diſperſi ergo bipertitam regionē diri
piebant quorūq; potentium domos: eoſq; inſuper trucidabant: inflāmabant etiā agros:
ita ut deſperatione eoꝝ tota iudęa protinus impleretur. Et hęc quidem pugna indies gra
uius augebatur. Alter autē tumultus ortus circa cęſariam inter iudæos ſcilicet qui ibi ꝑ
mixti habitabant: & ſyros cōmotione facta. Hi ſiquidem poſcebant ut eorum fieret ci-
uitas iudęum eius fuiſſe conditorē dicentes: erat autē rex herodes. Aemuli uero condito
rem quidem cōfitentur iudæum: ipſam uero ciuitatē fuiſſe gentiliū uindicabant . Neq;
enim illic ſtatuas & fana potuiſſe conſtitui ſi ad iudæos eam cōditor pertinere uoluiſſet.
Ob has ergo cauſas inter ſe populus uterq; iurgabat. Procedebat autē uſq; ad arma cō
tentio: & quottidie ad confligendum audaces quiq; partis alterutrę proſiliebant . Neq;
enim iudęoꝝ ſeniores cohibere tumultus gentis ſuę poterant: & græcis turpiſſimū uide
batur a iudęis inferiores uideri. Præſtabant autem hi quidē diuitiis & corporū uiribus.
Græci uero auxilio militum: magna ſiquidē pars romanæ manus de Syria illo fuerat cō
gregata. Et quaſi cognati ad auxiliandū parati erant ſyris. Pręfecti aūt militū curabant
cōprimere tumultū: & pugnaces quoſq; cōpræhendētes taureis ulciſcebāt: ac uinculis.
Neq; tunc ſupplicia cōpręhēſorum īpedimentū aut timorē reliquis inferebant: īmo ma
gis hoc ipſo ſeditionis irritabantur argumētū: tūc demum felix minaci edicto præcepit
contumaces quoſq; urbe diſcedere: non parentiū autem īmiſſis militibus interfecit non

paucos quoꝝ etiam ſubſtantię direptę ſunt. Poſt hęc quoq; cum uideret ſeditionem ma
nere nobiles utriuſq; partis elegit: & ſuſcepta legatione miſit ad Neronē pro his quæ ſi
bi cōpetere arbitrarent̄ acturos. Succeſſit autem ei Ceſtius & hos qui maxime infeſta
bant prouinciā ſollicite perſecutus: latronū plurimos comprahendit atq; interfecit.

Cap̄. xii. Verum ſucceſſor huius Albinus nō eodem more negotiis pręfuit. Neq;
enim fuit aliqua malignitatis ſpeties quā ille pręterierit. Deniq; non ſolū ciuibus fura
batur: & diripiebat ſubſtantiam ſinguloꝝ: neq; ſolum tributoꝝ addita mentis in cōmu
ne gentē grauabat: ſed etiam quos ob latrocinia uel decuriones ciuitatū cōpręhende
runt: uel quia prioribus iudiciis in cuſtodiis erant relicti accepta a cognatis coꝝ pecūia
liberauit. Et is ſolum qui non dediſſet in carceribus quaſi nocentiſſimus remāebat. Per
idem tēpus coꝝ quoq; qui res nouare cupiebant: in hieroſolymis creſcit audacia. Ex qui
bus ſane qui erant opulenti Albinum largitiōe redimebant: ut eis tumultū mouentibus
non īdignaret̄. pars aūt popularis quę non ſatis gaudebat: quiete Albini participibus iū
gebatur. Vnuſquiſq; īproboꝝ cohorte ꝑpria circundatus ipſe quidē quaſi princeps la
tronū: & tyrannus eminebat. Stipatoribus uero ſuis ad direptionē mediocriū abuteba
tur. Ita fiebat: ut hi quidē quoꝝ uaſtabantur domus tacerent. Illi aūt qui extra incōmo
dum ſtetiſſent metu ne ſimilia paterentur querelis deterrebātur: imo & officiis ambie
bāt eos quos cōſtabat dignos eſſe ſuppliciis. In cōmune āt oium fuit ītercepta fiducia.
Et erat tūc multiplex dominatio: & ſemina captiuitatis futurę iam ab illo tēpore ſparge
bantur. Cum ſane eiuſmodi moꝝ fuiſſet albinus: tamē ſuccedēs ei Ceſtius Florus opti
mū cum per cōparationē ſui fecit uideri. Ille ſiquidē plura occulte & cū fraude nocuerat
Ceſtius uero iniquitates ſuas in uniuerſam gentē tam palam quā ſi gloriaret̄ exercuit.
ac uelut non ad regendā prouinciā: ſed ad damnatorum pœnas carnifex miſſus neq; ra
pinaꝝ ullū morē nec afflictionum prętermiſit. in miſeriis aūt crudeliſſim9 erat: in turpi
bus uero impudentiſſimus: neq; enim quis illo amplius offēdit fallacia ueritatē neq; cō
mentus eſt callidiores nocendi uias. Huic ſiquidē uiritim illatis diſpendiis lucra quære
re exiguū uiſum eſt: ſed totas ſimul deſpoliauit urbes & labes populis inferebat ſolū nō
uoce per totā regionē edicens liberum eſſe omnibus latrocinari dum ipſe prædarum ac
ciperet portionem. Deniq; ob illius auaritiam contigit totam pœne deſeri regionem ita
ut plurimi ſedes patrias relinquentes ad externas prouincias cōmigrarent donec autem
in Syria ceſtius gallus prouinciam regebat neq; auſus quiſpiam iudæoꝝ eſt aduerſum
florum ad eum mittere legatos. Cum uero inſtante azimorum ſolemnitate ipſe Hiero
ſolymam ueniſſet occurrens multitudo quę facile tricies centum milium fuit precaba
tur: ut gentis ſuę calamitatibus ſubueniret: & peſtem illam prouinciæ florum: ut eiice
ret clamitabat. Qui tātum cum ſub populi ore eſſet: & gallo aſſiſteret: non ſolum nihil
mouebatur ſed uoces illas etiam deridebat. Ceſtius tantū compeſcens impetum populi
& edicēs quod deinceps placatiorē eis florum redderet: regreſſus eſt antiochiā. Deduxit
autē eum uſq; ad Cæſaream florus illudens mendaciis: & iudęorum genti bellū ſedulo
commiſcens: quo ſcilicet ſolo iniquitates ſuas occultū iri poſſe credebat. Pace ſiquidem
permanente habitaturum ſe apud cęſarem accuſatores. Iudæis uero defectionem nego
ciatus fuiſſet maiore ut quę malo abducēdam a ſe eſſe inuidiam peccatorū minorū. Igit̄
ut gens ab romano abrūperet̄ imperio ſedulo indidē augebat calamitates. Cap. xiii.

Per idem tp̄s apud Neronē cęſarienſes uictores extitere. Decretūq; iſtud cōteſtantes
litteras attulerunt: per quæ hoc bello iudaico dabatur exordium. Duodecimo ſcilicet an
no regni Neronis: ſeptimo decimo autem regni Agrippæ menſe maio. Ad magnitudi
nem aūt excitatorum de eo maloꝝ: nequāq̄ idoneas cauſas habuiſſe deprahenditur. In

cæſaria ſiquidē habitantes iudæi habebãt ſynagogã: prope agrũ cuius erat dominus gē
tilis quidē cęſarienſis & frequenter quidã egerant: ut ad illoꝝ ius illa poſſeſſio iungeref:
multis partibus maius preciũ quam res meruerat offerētes. Dominus aũt loci non ſolũ
preces eoꝝ deſpexiſſe cōtentus. Sed ad maiorē dolorē ædificauit in loco tabernas ita ut
anguſtũ eis tranſitũ reliqueret. Primũ igitur feruētiores aliqui iuuentũ proſilientes ędi
ficationē uetabant. cum uero florus hos a prohibendo cohiberet: non habentes iudæoꝝ
nobiles quid agerent inter quos erat Ioannes telones inflectunt floꝝ oblatione octo ta
lentoꝝ: ut ędificationem uetaret. Ille aũt ob capiendã tantũmodo rem promittēs ſe cũ
cta facturũ accepta pecunia ſtatim de cæſaria egreſſus eſt: abiitq; in Sebaſte: ſeditiõi tri
buens facultatē quaſi qui pugnat ſpacium iudęoꝝ primatibus uendidiſſet. Sequēti autē
die quę apud iudęos ſabbatum eſt: cum plebs ad ſynagogã coiſſet ſeditioſus quidã cęſa
rienſis uaſſamiũ ante ingreſſum eoꝝ ponens alites imolabat. Hoc factũ iudęos incoer
cibiliter accendit & legem ſuam quippe contumeliã pertuliſſe locũ ipſum dicebant fu-
iſſe pollutũ. Pars autē iudæoꝝ quæ erat cōſtantior atq; moderatior denuo iudicibus eſſe
conquerēdũ querebatur. Seditioſi autem & iuuentute turgentes iudæi effundebantur in
litem. Scabant autem ad confligendũ parati etiam cæſarienſiũ tumultuoſiores. Ex conſi
lio quippe directus fuerat qui pro ſynagogæ foribus imolaret. Sicq; continuo ex pugna
cõmiſſa. Interueniens aũt iocundus: qui ad prohibendũ erat relictus præfectus equitũ.
uas illud quidem quod poſitum fuerat iuſſit auferri & tumultũ ſedare pergebat. cum ue
ro ſuperatus eſſet præ cæſarienſiũ uiolentia iudęi ſtatim libros legis rapientes ſeceſſerũt
in narbata. regio quędam eoꝝ hoc nomine appellatur: dirēpta a cæſaria ſtadiis. lx. Pri-
mates aũt eoꝝ duodecim cum Ioanne in ſebaſte ad florum uenerunt: de his quæ accide
rant conquerentes: & ut auxilio eſſet rogabant: q̄uis reuerentur tunc cũ & de octo talen
tis admonentes. Ille uero illico cōpręhenſos eos uinciri iuſſit: arguēs cur leges de cæſaria
auferre auſi fuiſſent. Pro hoc igitur apud hieroſolymas grauiſſima iurgia naſcebantur.
Verumtamen adhuc indignationē ſuam frenabãt. Florus uero quaſi ad hoc operã ſuam
locaſſet: ut bellũ inflammaret miſſit ad ſacrum theſauꝝ ut inde decem & ſeptem talēta
auferrentur: quaſi eam pecuniã impenſę cęſaris flagitaret. Tũc uero ſtatim inuaſit popu
lum multa confuſio: concurrentes ad templũ maximis uocibus nomen cæſaris appella
bant: ut a tyrannide flori liberarentur: orantes. Quidam aũt ſeditioſoꝝ in floꝝ maledi-
cta iacebant ultima & caniſtrũ circumferētes ſtipē eius nomine poſtulabant: quaſi inops
& miſerrimus talibus indigeret auxiliis. His autē omnibus nihil eſt a cupiditate deterri
tus: ſed multomagis ad depredandũ irritatus eſt. Deniq; cum debuerat cęſariã ueniens
ignē belli illic naſcentis extinguere: cauſaſq; tumultuũ ſubmouere: pro quo ēt pecuniam
acceperat pactus: tantũ cum exercitu equitũ atq; peditum hyeruſalē contendit ut roma
nis ad quæ uolebat utereť: ac timore & minis urbē nudaret. Tũc populus lenire eius im
petũ uolens obuiam militibus proceſſit: cum ſolitis utiq; fauoribus & floꝝ honorare of-
ficiis paratus. Ille uero pręmittens cũ equitibus. L. centurionē nomine capitonē diſcede
re eos iuſſit. Neq; cum in quē tam grauia maledicta iecíſſent: falſo denuo honore delude
rent. Opportere quippe eos ſi uiri ſunt fortes animiſq; cōſtantes etiam in pręſentē effun
dere contumelias: nec ſolũ eos in uerbis: ſed etiã in armis amorem libertatis oſtendere.
His dictis exterrita multitudo ſimul etiam equitibus: qui cum capitone uenerant: in me
dium uulgus irruentibus diffugerunt: anteq̄ floꝝ ſalutarent: aut militibus officia cōſueta
redderent. Diſcedentes igiť in domos cũ metu atq; humilitate peruigilē duxere noctē.
Florus ãt tũc qdē deguit in regia. Poſtridie ãt aduerſum eos extructo tribũali ſublimis re
ſedit: cōuĕiētesq; ſacerdotũ pricipes & ciuitatis uniuerſa nobilitas aſtiterũt tribũali. His

præcepit florus:ut oẽs qui maledicta in cũ ſucclamaſſent protinus dederent edicẽs in ip
los eſſe:niſi eos ꝓduxerint uindicandũ. Ad hæc reſpõdent iudęi:populũ quidẽ pacifica
queq; ſentire:illis uero qui errauiſſent in uerbis ueniam cõferendã poſtulabant. In tanta
ſiquidẽ multitudine nihil eſſe mirandũ offendi aliquos temerarios:& per ętatẽ inſipien
tes:eſſe autẽ ĩpoſſibile coꝝ qui deliquerint diſcrimẽ agitari: cũ & ſingulos nimirũ pęni
teat:& per timorẽ ad negandũ ſint parati. Debere tantũ illũ ſi conſuleret gentis quieti:
& uellet romano imperio ſeruare urbẽ. Magis propter multos innoxios dare ueniã etiã
paucis delinquentibus quapropter paucos delinquentes improbos ꝑturbare multitudi
nem tantũ bonoꝝ. Ad hæc uero ille magna indignatione inflammatus militibus excla
mauit:ut foꝝ uenaliũ quod erat in ſuperiori parte diriperent: ac paſſim obuios trucida
rent. Illi uero ad lucri ſui cupiditatẽ addita authoritate rectoris:non ſolum illum diripue
runt locũ in quẽ fuerant immiſſi:ſed in uniuerſas inſilentes domos interficiebant habita
tores. Fuga aũt erat per angiporta omnia & cędes coꝝ qui cõpręhendebantur: direptio
nis quoq; nulla ſpecies prętermittebat᷑. Multos autem etiam nobiliũ compræhendẽtes
adduxerunt ad floꝝ:quos ille uerberibus laniatos in cruce ſuſtulit. Deniq; omnis nume
rus illo interfectoꝝ die cum paruulis:& mulieribus neq; enim lactãtibus pepercerãt fuit
ducẽti &.xxx. grauiorẽ aũt faciebat calamitatẽ uideri nouitas romãę calamitatis: ꝙ enĩ
nemo unq̃ prius tũc florus auſus eſt:ut uiros. ſ. equeſtris ordinis ꝓ tribũali flagellis cęde
ret ac patibulis affigeret. Quoꝝ & ſi origo iudęa tñ romana dignitas erat. Cap. xiiii.

Peridem tempus rex quidẽ Agrippa alexãdriã erat profectus:ut alexandrũ qui ęgy
ptũ procurabat:miſſus a nerone iure hoſpitis cõueniret. Germanã aũt ſuam beronicem
hieroſolymis inuentam & iniquitatem militum uidentẽ grauis pro hac [illegible]ngor inuaſerat:
& frequenter quidem præfectos equitum ſuoꝝ:cuſtodes corporis m[illegible]es ad florum pre
cabatur:ut a ſede deſineret. Ille uero neq; in multitudinem interfectorum:neq; in nobili
tatem peccatricis: ſed tantum in lucra ſua:quę de rapinis congregarentur aſpiciens con
tempſit abnuere:impetus autem militum in reginam efferatus eſt. Non ſolum quippe
ſub oculis eius obuios quoq; multabant:ſed etiam ipſam niſi confugiſſet in aulam inter
ficerent. ibi aũt peruigilem nocte cum intenta cuſtodia egit uerens utiq; irruptionẽ mili
tum. Venerat autem hieroſolymam ut uota deo ſolueret. His enim qui morbo uel aliis
neceſſitatibus implicantur:mos eſt orare per triginta dies anteq̃ immolent hoſtias abſti
nere quoq; uino & capillos radere. Quem morem beronice Regina exercuit diebus:nu
dipes etiã ante tribunal ſtetit deprecans florum:& preter quod nihil honoris habita eſt
& etiam de uita ſua periclitata eſt. Cap. xv. Hæc autẽ facta ſunt ſextodecimo die
menſis maii. Poſtridie aũt conueniens multitudo in forum quod erat in ſuperiori parte
ciuitatis confluens magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant querebantur. Potiſ
ſimum aũt inuidioſę in floꝝ uoces erant ꝙ ueriti primates quiq; & pontifices diſruptis
ueſtibus & uiritim ſingulos compręhendentes poſtulabant:ut ab his uerbis quoꝝ cau
ſa mala tanta pertulerant deſinerent neq; in maiorem indignationẽ florum mouerent.
Sicq; ſedata eſt multitudo:tam reuerentia precantiũ quam ſpe ꝙ nequaq̃ florus ultra in
eos ſęuiret. Ille autem uidens multitudinẽ eſſe ſedatam angebatur:& denuo eam inflam
mare cupiẽs pontifex cum nobilibus aduocauit. itaq; unum ait argumentũ fore ꝙ nihil
ulterius de nouãdis rebus populus cogitaret:ſi obuiã procederet militibus de cęſaria ue
nientibus. ueniebant aũt duæ cohortes: qui cũ uocaſſet populũ ad occurrendũ mandat
centurionibus:ut nullã ſalutationẽ redderẽt obuiãtibus iudæis: Ad quod ſi offenſi petu
lãter qppiã eſſent locuti ſtatĩ in eos uterent᷑ armis. Põtifices ergo collectã multitudinẽ
in tẽplo precabant᷑ ut occurrerẽt romanis: & ante graue incõmodũ cohortes ſolẽniter

ſalutarent. His hortatiōibus ſeditioſi quiq; abnuebāt:& ob interfectorū dolorē reliqua
multitudo iungebat audacibus. Tunc uero & omnis ſacerdos omneſq; leuitę ſacra ua
ſa proferētes:ornatūq; tēpli:citharistę etiā & cantores cū muſicis organis procedebant
ante multitudinē:& obnixiſſime precabant ut illū tēpli honorē cuſtoditū eſſe uellēt:ne
q; ad direptionē uaſorū ſacrorū romanos cōtumeliis incitarēt. Erat autē uidere ipſos ſa
cerdotū principes ſparſis cinere capitibus:& pectora diruptis ueſtibus nuda mōſtrātes
nominatim ſingulos quoſq; nobiliū cōpellare:ac denuo in cōmune multitudinē precari:
ne ob modicū peccatū patriā ſuam proderent his qui direptioni eius inhiarent. Quam
enim utilitatē uel militibus eſſe de iudęorum ſalutatione tribuenda: uel illis quę acciderāt
correptionē ſi in pręſenti prodire ceſſaſſent: Ac cōtra ſi officioſe ſuſceperint ſolemniterq;
uenientes, auferri Floro occaſionē pugnę:ipſos uero ſaluare patriā ſuam & puidere, ne
quid ultra quā pertulerant experirentur. His addunt quoniam paucis ſeditioſis ſi tanta
multitudo iungatur quo magis ad pacificū conſiliū ſua debuerint authoritate transferre.
Tali hortatu multitudinē inflectentes:etiam ipſos ſeditionis authores quoſdā quidē mi
nis;quoſdam aūt ſui reuerentia mittigauerunt: ac deinceps pręcedentes cū quiete omni
populo ſequente militibus obuiā prodierunt. Iamq; cōminus factos ſalutauerunt. Illis
autem nihil reſpondentibus ſeditioſi iudęorum: aduerſum Florum cuius haec fierent conſilia
ſuclamauerunt. Confeſtimq; milites conprehendentes eos cędere fuſtibus adorti ſunt:
atq; in fugam uerſos perſequentes equites proculcabant. Corruebant aūt multi quidē
cum a romanis cęderentur;plures autē cum ſe mutuo propellerent. In ipſis autē portis
grauis facta eſt compreſſio:& unoquoq; alterū pręuenire cupiente, tardior fuga cūctis
fiebat. Collabentiū uero erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conflatu miſeri diſpe
ribant:& neq; ad ſepulturā quiſq; proximis ſuis cognoſcendus remanebāt. irruebant aūt
pariter milites immoderate eos quos comprehendiſſent cędentes:& per ingreſſum quæ
berethā uocatur detrudebant multitudinē tranſire cupientes:ut antoniā & templū obti
nerent, Quos etiam florus conſecutus eduxit de regia eos qui ſecū erant:& in arcem trā
ſire nitebatur. Fruſtratus tunc eſt eius impetus. Conuerſus quippe aduerſum eos popu
lus repugnauit:& per tecta euadentes obruebant ſaxis romanos. Qui cum ſuperne ſa
gittis uincerentur uenientibus: nec poſſent defendere multitudinem quę per anguſtos
arctabatur ingreſſus:ad reliquū ſe exercitum qui erat in regia receperunt. Seditioſi au
tem uerentes ne ſuperueniens denuo florus tēplum occuparet per antoniam ex templo
aſcendentes porticus ad templum per antoniam continentes interciderūt:quatenꝰ aua
ritiam flori deſperatione cōpeſcerent, Nam cū diuinis inhiaret theſauris proq; hoc in an
toniam tranſgredi niteretur:ubi interciſas porticus uidit:ab impetu cōquieuit. Et cōuo
cans ſacerdotū principes:atq; curiā ſe quidē ait urbe digredi:pręſidiū tūc apud eos re
linquere quantū ipſi uoluiſſent. Ad hęc illis reſpōdentibꝰ nihil nouandū fore ſi unā tm̄
relinqueret apud eos cohortē. Dum tantū non illam quæ cum ciuibus pauloante confli
xerat ob ea ſi quidem quæ pertulere populū illis militibus infenſum:cohorte ſicut preca
bantur mutata cum reliqua manu Cæſariam regreſſus eſt. Cap̄. xvi. Aliud autem
denuo pugnæ conſilium cōminiſcēs rettulit ad Ceſtium:& iudęos defectiōis criminatꝰ
impudenti mendacio illos perpetraſſe dicens quæcunq; eos pertuliſſe conſtabat. Nec
ſane principes hieroſolymorum tacuerunt;ſed & ipſi & beronice ad Ceſtium de his quæ
inique in urbe egerat retulerunt. Ille autem ſuſceptis litteris partis utriuſq; quid facto
opus eſſet cum principibus deliberabat. Et quibuſdam quidem uidebatur cū exercitu in
iudęam ceſtiū ire debere:& aut uindicare defectionem ſi fuiſſet admiſſa:aut magis fidos
reddere iudeos:eorūq; accolas. Ipſi tamen magis placuit aliquē de ſuis pręire: qui & ne

gocia & cõſilia iudæorũ poſſit ei fideliter nunciare. Direxit eo tribunũ Neapolitanum
q ab alexandria reuertẽti agrippæ circa iamniã occurrens:uel a quo fuiſſet directus uel
ob quas cauſas indicat. Quo loci iudæorũ etiam pontifices reliquiq; nobiles eorumq;
curia adeſſe curauerant:ut regẽ circa ſcilicet officia nouarent. Poſtea uero quã congrua
humanitate coluerũt cõqueſti ſunt quã potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis:
& inhumanitatẽ flori explicauerũt. Quã licet argueret Agrippas tamẽ ut ducis autho-
ritati cõpetebat inuectionem ſuã in iudęos tranſtulit:quorũ maxime miſerabatur uolẽs
ſcilicet frenare eorũ motus:ut p hoc ipſum quod uiderentur nihil paſſi iniurię ab ultiõis
deſinerent appetitu. Ad hęc ergo quicunq; egregii erant: & propter ſua prædia deſide
rabant quietem:intelligebant regis redargutionẽ eſſe plenã benignitatis. Populus au
tem hieroſolymorũ ſexaginta ſtadiis obuius progreſſus officioſe agrippã & neapolitanũ
ſuſcepit. Lamentabant tamen interfectos cõiuges mulieres:quarũ plangoribus reliqu9
quoq; populus ad lamẽta conuerſus precabatur agrippã ut genti conſuleret. Succlama
bãt etiã neapolitão:ut ĩgrederet urbẽ uideretq; quæ eſſent a floro geſta:& ita oſtẽdebãt
forũ quidẽ deſertum domoſq; uaſtatas. Deinceps uero per agrippã ſuaſere neapolitano
ut is cũ uno tãtum famulo uſq; ad ſiloa totã circuiret ciuitatẽ:quatenus ipſis cognoſce
ret oculis iudęos quidẽ omnibus aliis parere romãis: ſoli autẽ floro aduerſari ꝓpter ma
gnitudinẽ in eos crudelitatis. Ille igitur cũ circuiſſet urbẽ & manſuetudinis populi ſuffi
ciens documẽtum teneret:aſcendit in tẽplum quo etiã multitudinẽ cõuocauit: & pluri
mis uerbis fidẽ eorũ cum circa romanos collaudaſſet: multa etiã ad cõſeruationẽ pacis
hortatus adorauit deũ eiuſq; ſancta in eo tamẽ cõſiſtens loco in quo licebat per religio
nem:ſicq; regreſſus ad ceſtiũ eſt. Vlgus autẽ iudæorũ ad regẽ pontificeſq; cõuerſus pete
bat:ut legati aduerſum Florũ ad neronẽ mitterẽtur: neq; de tanta cæde tacẽtes ſuſpitio
nẽ ſuæ defectionis præberent: uiſum iri quippe eos principes capiẽdorũ armorũ fuiſſe ni
ſi præuenientes oſtendiſſent illũ eſſe qui dediſſet exordiũ. conſtabat autẽ multitudinem
nõ eſſe quieturã ſi legationẽ aliquis impediſſet. Ad hæc agrippa ordinari quidem lega
tos qui florũ accuſarẽt inuidioſum putabat: deſpicere aũt iudęos in bella cõmotos neq;
ſibi expedire cernebat. Cap. xvii. Aduocata igitur contione in xiſtũ: & in ſugge
ſtu cõſtituens germanã ſuã beronicẽ in Aſamœorum domo (ea ſiquidẽ xiſto imminebat
contra ſuperiorẽ partẽ urbis: Nam xiſto templũ erat ponte coniunctũ) eiuſmodi oratio
nem habuit. Siquidẽ non uiderẽ uos omnes ad pugnã cum romanis eſſe cõcitatos. neq;
populi puriorẽ ſinceriſſimãq; partẽ pacẽ uelle ſeruare, eq; proceſſiſſem ad uos: neq; cõſu
lere confiſus eſſem: ſuperuacua quippe de utilibus oratio quando omniũ habitatorũ cõ
ſpirat ad deteriora conſenſus. Quoniam uero aliquos quidẽ ætas malorũ belli neſcios
facit. Quoſdã uero inconſiderata ſpes libertatis: nonnullos uero auaritia ſuccendit & in
cõfuſione rerum capiendũ de minoribus lucrum quemadmodũ ipſi ab hoc errore corri
gantur: & non perpaucorũ improba cõſilia etiã boni diſpereant, exiſtimaui oportere: ut
omnibus uobis in unum coactis ea exponerẽ quæ arbitror expedire. Perſtrepet autẽ ne
mo ſi non ea audierit quę ipſius fert libido. His ſiquidem qui ſunt ad defectionẽ irreuo
cabiliter incitati: licebit etiã poſt meos monitus manere in priſtina uoluntate. Mea autẽ
etiã ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio: niſi ab omnibus uobis ſilentiũ præ-
beatur. Noui quidẽ quam multi & iniurias procurantiũ prouincias & præconia liberta
tis quaſi tragice proſequantur. Ego aũt anteq̃ diſcutiam qui ſitis & contra quos pugnã
ſuſcipere tentetis, primũ ſeparabo cauſas quas connexas putatis. Si enim uiolatores ue
ſtros cupitis ulciſci: cur libertatẽ magna laude ſuſtollitis? Si uero iſtud ipſum ſeruire in-
tolerabile ducitis ſuperflua eſt aduerſum rectores querela. Et illis ſiquidẽ uel moderatiſ

ſime agentibus: nihilominus turpe erit ſeruire. Conſiderate aũt ſigillatim & uidete quã
exigua ſit materia bellorũ. Et primũ quidẽ ipſa rectorũ conſideranda ſunt crimina. Co
lere ſiquidẽ officiis: non exaſperare oportet iurgiis poteſtatẽ. Cum uero modicorꝫ pecca
torũ exprobationes maximas facitis: aduerſum uos profecto eos: quibus infertis contu
melias irritatis. Relinquẽtes quippe & ꝗ ante clãculo: & cũ quadã uerecũdia nocebãt:
palam uos confidenterqꝫ populantur. Nihil ãt ita plagas coercet: ut patiẽtia: & uiolato
rũ quies quę uiolantibus indicit pudorẽ. Fac autẽ eos qui a romanis in prouincias diri
gant̃ eſſe grauiter moleſtos, non tamen etiã romãi omnes uiolant uos: neqꝫ ipſe cæſar
aduerſum quẽ pugnare uultis. Neqꝫ enĩ ex pręcepto illorũ improbus ad uos quiſqꝫ uẽit:
neqꝫ poſſunt illi quæ in oriente geruntur poſiti in occidẽte conſpicere. Sed neqꝫ facile ea
quæ hic fiunt: illic audiũtur. Eſt aũt importuniſſimũ & propter exiguas cauſas tãtis: &
ea de quibus querimur neſciẽtibus, uelle confligere. Et quidẽ noſtrorꝫ criminũ cito erit
futura correctio. Neqꝫ enim unus idem prouincię ſemper curã tenebit: & ſucceſſores eius
credibile eſt modeſtiores futuros. Motũ autẽ ſemel bellũ neqꝫ deponere facile eſt abſqꝫ
magnis calamitatibus: neqꝫ ſuſtinere. Libertatis uero dona ſitientibus prouidendũ atqꝫ
c ertãdum eſt: ut principio nõ ea careant. Moleſta enim eſt nouitas ſeruitutis: quã ne uti
qꝫ ſubeas, iuſtũ ſuſcipi certamen uidet̃. Qui uero ſemel ſubiectus eſt: & deiceps deficit,
contumax magis ſeruus quã amator libertatis oſtendit̃. Tunc igitur oportuit oĩa agere
ne ſuſciperent̃ romani cũ in ꝓuinciã Pompeius intraret. Maiores uero ueſtri eorũqꝫ re
ges pecũia: corporibus: animis multo uobis meliores exiguę parti uirtutis Romãę ob
ſiſtere nequiuerunt: Vos autẽ qui hæreditariã obedientiã ſuſcepiſtis: rebus autẽ omnibꝰ
ab illis qui primi paruere quã longiſſime inferiores eſtis, contra omne romanũ regnum
obſiſtere arbitramini? Et Atheniẽſes: quidẽ qui ob gręcorũ libertatẽ patriã ſuã quondã
ignibus tradidere: qui ſuperbiſſimũ illũ Xerxẽ per terrã nauigãtẽ: per mare uero ambu
lantẽ: & cuius claſſem nõ caperet amplitudo pelagi: latiorẽ autem Europa duceret exer
citum, hunc inqꝫ cum una naue fugientẽ glorioſiſſime perſecuti ſunt. Circa paruam aũt
ſalaminã: qui tantas opes aſię confregere, nunc tamẽ ſeruiunt romanis: & illã regiã grę
ciæ ciuitatẽ adminiſtrãt italię iuſſiones. Lacedemonii quoqꝫ poſt thermopylas: & plate
as: & Ageſilaũ aſiam perſcrutatũ eoſdem dominos uenerantur. Macedones uero qui ad
huc poene imaginantur philippum uidere cum alexandro promittentem ſibi orbis im-
periũ, ferunt tamẽ rerũ mutatiõem: & adorãt eos ad quos fortuna migrauit. Alię quoqꝫ
multę gentes ad libertatẽ fiducia ſubnixę: & multo maiores ceſſerunt tamẽ & obediũt,
uos autem ſoli ſeruire dedignamini his quibus uideatis uniuerſa eſſe ſubiecta. Cui mili
tię? quibus confiditis armis? Vbi claſſis ueſtra quę peruagetur romanorũ maria? Vbi
aũt qui expenſis poſſint ſufficere theſauri? Contra ægyptios forte aut arabas exiſtimatis
uos bellum mouere? Non circũſpicitis romanorũ imperiũ? Non metimini ueſtrã imbe
cillitatẽ? Nonne ſcitis ueſtrã ciuitatem a cõterminis gentibus frequẽter eſſe ſuperatam?
illorum autẽ uirtus ꝑ totum orbẽ inuicta percurrit: immo etiã hoc orbe plus aliquid quę
ſierũt. Neqꝫ enim ſufficit eis ad orientẽ quidem totus euphrates: ad ſeptentrionem uero
Iſter: neqꝫ meridie tẽus ſolitudine libya perſcrutata: neqꝫ in occidẽte gadira: ſed ultra ocea
num aliũ quęſierunt orbẽ. Vſqꝫ ad britannias inacceſſas prius arma & exercitũ tranſtule
runt. Quid ergo? Vos ne ditiores gallis: fortiores germanis: prudentiores gręcis? Poſtre
mo plures eſtis oĩbus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduerſum romanos eri
git? Sed dicit aliquis ſeruire moleſtiſſimũ eſt. At quãto magis id gręcis: qui uniuerſis ſub
ſole habitantibus uidebant̃ pręſtare nobilitate: & tã latam quondã prouinciã poſſiden
tes: tunc bis ternis faſcibus romanorũ obediunt. Paribus autẽ macedones obſequuntur:

quí certe multo uobis iuſtius deberent libertatẽ tueri. Quid autẽ quingentæ aſiæ ciuita-
tes? Nunquid nõ abſq; ullo prẹſidio uni tantummõ rectori parẽt: & faſcibus cõſulis obſe
quuntur. Quid autẽ pergam enumerare heniochos: & colchos: & taurorum gentem: boſ
phoranos quoq;: & habitãtes circa ponti littora natiões: meoticaſq; gentes? Apud quas
nimirũ olim neq; domeſticus aliquis dominus noſcebat. Nunc uero militũ ſubiiciuntur
tantũ tribus milibus: & quadraginta naues longẹ innauigabile prius mare in pace cuſto
diunt. Quanta Bithynia: & capadocia: & pamphyliorũ gens: lydi quoq; & cilices pro li
bertate dicere ualerent? Tamen nunc ſine armis tributa pendunt. Quid autem thraces?
quinq; quidẽ diebus in latũ: ſeptẽ autem in longũ cõmeabilem prouinciam poſſidẽtes:
aſperioreq; multo quã ueſtra eſt: ac multis partibus fortiorẽ: altiſſimoq; gelu eos qui ir-
ruerint retardantẽ duobus milibus romanorũ in prẹſidio manentibus obſequuntur. Poſt
hos illyrii uſq; ad dalmatiã: & iſtro tenus incolentes duabus tantũ legionibus obediũt:
cum quibus & ipſi impetus cõpeſcunt dacorũ. Ipſi quoq; dalmatæ: qui tam multa de li-
bertate conati ſunt: ſæpiuſq; capti: rurſum cũ maioribus opidus rebellarũt, nunc ſub una
romanorum legione agunt quietẽ. Verumtñ ſi aliquos magnẹ cauſẹ ad defectionẽ incita
re deberent: gallos potiſſimũ oporteret aſſurgere: quos uidelicet tantis munimentis natu
ra cinxiſſet. Ab oriẽtali quippe plaga alpiũ montibus: a ſeptentrionali rheno flumine: a
meridie pyreneis montibus: ab occidente uero oceano. Sed tali munitione gaudẽtes tre
centis & .xv. gentibus nũero ſi fontes autẽ: ut ita dixerim: fẹlicitatis domeſticæ habẽtes:
omnibuſq; bonis totũ poene orbẽ irrigantes: ferunt nihilominus uectigales eſſe romano
rum ac fœlicitatẽ ſuam in eoꝝ fœlicitate reponere. Idq; ſane ipſum: nõ per animorũ mol
litiem: nec propter ignobilitatẽ parentum: quippe octoginta annos pro libertate pugna
uerunt: ſed romanorũ admirati ſunt: horrueruntq; cũ uirtute fortunam: qua illi plura ſẹpe
obtinuere quã bellis. Deniq; ſub mille & .cc. militib⁹ ſeruiũt quib⁹ poene plures hẽrant
ciuitates. Neq; Iberis naſcẽs in agris aurũ ad gerẽda pro libertate bella ſufficit. Neq; tñ
terraꝝ mariſq; ſpacia Rõanis. dirẽptæ gẽtes Luſitani: ſcilicet & cãtaboꝝ armænia: Nec
uicinus occeanus: etiam accolis ſuis fragore terribilis ſatisfuit uincentibus romanis: ſed
ultra columnas herculis protulerunt arma: & ipſas nubes pyreneorum montium egreſſi
uertices ditioni ſuẹ ſubdiderunt romani: atq; ita pugnacibus gentibus: tantoq; ut prẹdi
xi: ſpatio diremptis legio in prẹſidio una ſatis eſt. Quis ueſtrum non audiuit multitudi-
nem Germãorum: uirtutem quoq; & magnitudines corporum ut arbitror ſẹpe uidiſtis.
Siquidem ubiq; romani earum gentium captiuos habent. Sed illi quidem ita ingentem
ſpatiis regionem incollentes: ſpiritus autem maiores corporibus gerentes: & animã qui
dem contẽptricem mortis: indignationes autem uehementiores feris, nũc autem limitẽ
rhenum habent: & octo romanorum legionibus domantur: & ſeruiunt quidem qui capti
ſunt: reliqua autem ueꝝ gens uniuerſa ſalutẽ in fuga nõ in armis reponit. Cõſiderate ẽt
Britãnorum muros qui Hieroſolymorum cõfiditis muris. Illos ſiquidem circũdatos oc
ceano: & poene nõ minorem quam noſter orbis eſt habitantes romani nauigantes rede
gerũt inditionem ſuã: quatuorq; legiones tãtæ magnitudinis inſulam tuentur. Et quid
opus eſt plura dicere? cum etiã Parthi bellicoſiſſimũ genus tantis prius populis imperã
tes: & tã magnis opibus cicundati, obſides tamen mittũt romanis: eſtq; cernere ſub ſpe
tie pacis ſeruientẽ in italia præcipuam orientis libertatẽ. Vniuerſis quippe qui ſub ſole
incolunt romanorũ arma uenerantibus uos ſoli bellũ geretis? Neq; carthaginenſiũ cõ
ſiderabitis finem: qui magno illo Hannibile gloriantes & ex nobili phoenicum ſtirpe
uenientes tamen ſub Scipionis dextera corruerunt. Sed neq; cirenẹi lacedemone oriun-
di: neq; marmaridarũ genus uſq; ad dipſadẽ protentũ: neq; terribiles etiam audiẽtibus

ſyrtes:Naſamones quoq;:& mauri:& innumerabilis multitudo nomadū uirtutes impe
dicre romanas.Sed tertiā partē orbis terrarum:cuius neq; numerare quidē natiões faci
le eſt:quę.ſ.atlantico mari & columnis Herculis uſq; ad rubrum mare infinitos nume
ro & locis ęthiopes continet:totā tamē ſuſceperunt armis:& pręter fruges annuas qui-
bus romanā multitudinē octo menſibus paſcūt, alia quoq; uectigalia pendunt. Expen
ſas quoq; deuotiſſimi imperio miniſtrant.Nihil de his quæ iubentur: ſicut uos cōtume
lioſum putantes.Equidē una cum illis tantū legio cōmoratur.Sed quid opus eſt longe
petitis exemplis potentiā explicare romanā? cum eam poſſitis de uicina uobis ægypto
diligēter inſpicere. Hæc enim cum uſq; ad æthiopas porrigatur:opulentāq; arabiam:
contigua quoq; ſit indię: quinquaginta & ſeptingenta centena millia incolarū habens
pręter alexandrinorum plebem, tū uectigalia quorum magnitudinē de cenſu ſingulorꝝ
capitum ęſtimari licet:deuotiſſime pendicans, romanū non dedignatur imperiū.Et cer
te quā magnū ſtimulū defectionis habēs:alexandriā ſcilicet multitudine & diuitiis abū
dantem: magnitudine quoque non imparem. Habet ſiquidem in longitudine ſtadia
xxx.in latitudine uero nō minus quam decem: tributorum uero multo amplius p̄ men
ſes ſingulos infert:quam uos toto anno penditis:& pręter pecuniam.iiii. menſiū roma
nę plębi annonam miniſtrat.Munitur autē undiq; aut incommeabili ſolitudine:aut im
portuoſo mari:aut fluminibus:aut ſiluoſis paludibus:quorū tamen omniū nihil roma-
na fortuna fortius fuit.Duæ etiā legiones ciuitati inſidentes profundā ægyptum cū illa
macedonum nobilitate frenant.Quos igit̄ in bella de ſolitudinibus aliquibus ſocios aſ
ſumetis? Siquidē omnes qui in orbe habitabili degūt romani ſunt.niſi forte quis ueſtrū
ſpes ſuas ultra Euphratē porriget:& Adiabenorū regionē gentiles ſuos ęſtimet adiuto
res.Porro nec illi propter irrationabilem cauſam tanto ſe bello implicabunt:nec ſi tam
probroſo operi aſſenſum dabunt, parthus tamē ſineret. Eſt ſiquidem ei cura tuendę cū
Romanis amicitiæ: & Arbitrabitur fœdus eſſe temeratum ſi quis de his qui ſubiecti
ſunt eiꝰ imperio aduerſum romanos in bello procedat. Supereſt ad diuinum confugiat̄
auxilium. Verum & hoc apud Romanos.Sine deo quippe impoſſibile eſſet imperium
tale conſiſtere.Conſiderate autem quemadmodū hæc ipſa erga ipſam religionē immo
deratio:etiam ſi cū longe inferioribus bellum geratis:tamen ad diſpenſandum ſit uobis
difficillima:atq; eadem trāſgrediendo offendatis deū:per quę eum auxiliaturū putatis.
Si enim ſeruetis ſabbatorū conſuetudinem:& ad nullū actū moueamini, facile p̄fecto
capiemini.Sic quippe etiā maiores ueſtri experti ſunt hos dies Pompeio ad bellū deſti
nante:in quibus ſcilicet hi qui oppugnabant̄ otia gerebant. Tranſgredientes autem in
bello legem patriā neſcio propter quid in reliquū dimicetis. Vna ſiquidem nunc uobis
intentio eſt:ne quid de patria inſtitutione ſoluatur.Quemadmodū autem aduocabitis
ad adiutorium deum, ſi cultū indebitum ſponte uioletis? Aſſumūt autem ſinguli quiq;
bellū uel diuinæ uirtuti:uel humanis opibus cōfidētes.Cum uero utraq; hęc quantū ad
ipſam pertinet cōſequentiam deſerunt̄, in manifeſtam utiq; captiuitatē uolētes pugna
re proſiliūt.Quid autē prohibet propriis manibus filios ueſtros coniugeſq; laniare: &
pulcherrimā inflammare patriā.Erumpētes ſiquidē i furorem lucrabimini uel ignomi
niam ſuperatorū.Bonum eſt o amice bonū eſt: cum adhuc ſtat nauis in portu pręcaue
re tempeſtatem futurā:& non eo tempore quo in medias irrueris procellas nequiq̄ tre
pidare.His ſiquidem qui in improuiſa mala inciderint ſupereſt:ut indigni uel miſeratio
ne uideantur: qui uero ſe in apertū diſcrimen iniecerit etiā exprobratiōibus onerentur.
Niſi forte aliquis ueſtrum ęſtimet ſecundū pacta:cōflictum ire:romanos autem poſtq̄
uicerint mediocriter uobiſcum acturos:& non in exemplo aliarū gentium ſacram hanc

urbem inflammaturos:interfecturos aũt uniuerſum ueſtrũ genus.Neq; enim qui ſuper
fueritis armis uſq̃ locum fugę habebitis:uniuerſis.ſ.gentibus: uel iam habentibus ro-
manos dominos:uel habere metuẽtibus.Periculũ aũt non ſolum in uos manebit: ſed ẽt
in reliquis ciuitatibus habitantes iudęos.Neq; enim eſt in toto orbe populus:in quo nõ
ueſtra portio ſit: quos certe omnes uobis rebellantibus cęde crudeliſſima diuerſi quiq;
conficient:& propter paucoꝝ uirorum praua conſilia: uniuerſæ urbes iudaico ſanguine
redundabunt.Manet aũt uenia eos qui talia patrauerunt:ꝙ ſint nimię ueſtro uitio con
gregati . Si uero eadẽ exequi ſupſederint, conſiderate quã impiũ ſit aduerſum tam beni
gnos arma mouiſſe.Subeat aũt uos miſeratio:& ſi non filioꝝ ueſtrorũ atq; coniugum,
ſaltem iſtius ciuitatis:quę mater urbiũ ueſtræ regionis uocat̃ . Parcite mœnibus ſacris:
parcite uenerabilibus adytis:templumq; uobis & ſancta ſanctoꝝ ſeruate.Neq; enim ul
tra uictores romani his abſtinebunt: quibus primo parcentes nullã receperunt gratiã.
Proteſtor autẽ ego quidẽ ſancta ueſtra:ſacroſq; angelos dei: patriamq; cõmunem quo
niam:nihil eorum conſiliorũ quæ uobis uiderim expedire ſubtraxerim:uos autem decer
nentes:quę oportet mecũ in pace degetis.Si uero ꝓtuleritis iras abſq; me periculis ſub
demini.His dictis aſtãte etiam ſorore lachrymauit: & multam partem de eorum impe
tu lachrymis infregit.Succlamabant autẽ non ſe aduerſum romanos:ſed aduerſum Flo
rum:ob ea quę pertuliſſent, pugnã gerere.Ad quos rex agrippa . Sed opera ueſtra inq̃t
talia ſunt:qualia aduerſum romanos pugnantiũ.Neq; enim Cęſari uectigal dediſtis:&
antonianas porticus incendiſtis.Sopietis autem cauſam defectionis: ſi & porticus de-
nuo cõſtruatis:& tributa reddere maturetis.Neq; enim Flori hoc pręſidium eſt:aut pe
cuniam floro dabitis.His conſultis populus acquieuit:& cum rege ac Berenice aſcen-
dentes in templũ porticus ædificare adorti ſunt.Per uicos & regiones principes decurio
neſq; diſperſi uectigal colligebant:celeriterq; quadraginta talenta(tantum enim erat
reliquum)redacta ſunt.Et belli quidẽ imminentes minas eo tunc tẽpore agrippas cõ-
peſcuit.Deinceps uero perſuadere populo tentabat:ut parerent floro:donec ſucceſſor ei
a Cęſare mitteretur . Ad quam orationẽ multitudo accẽſa nec a uerborũ in regẽ contu
meliis temperauit:ſed protinus eum urbe pepulerũt:auſiq; ſunt nonnulli ſeditioſorũ ẽt
ſaxa in eum iacere.Rex autẽ uidens tumultuantiũ irreuocabilem impetum: & conque
rentem ꝙ contumeliis cẽt affectus, principes quidem eorũ una cum aliis potẽtibus mi
ſit ad florum cęſariam:ut ipſe ex eis eligeret qui de tota regione uectigal exigerent.Ipſe
uero diſceſſit in regnum.Cap.xviii. Per idem tempus quidã eorum: qui bellũ maxi
me mouebant, congregati irruebãt in quoddã caſtellũ:quod uocabatur Maſada:& oc
culte eo peruaſo: romanos oẽs interfecerunt.Alios autẽ de ſuis poſuerunt cuſtodes . In
templo quoq; hieroſolymorũ Eleazarus quidã filius Ananię pontificis iuuenis audaciſ
ſimus dux illo tempore militũ perſuaſit his qui ſacrificiis miniſtrabant: ut nullius mu-
nus aut hoſtia qui non eſſet de iudęorũ gente ſuſciperetur . Id autem erat romani belli
ſemen atq; materia.Reiecit ſiquidẽ hoſtias Cęſaris:quę pro romano populo offerri ſoli
tę erant.plurimum autẽ ſuper hoc pontificibus:aliiſq; nobilibus deprecatis ut nõ pręte
rirent eum morem:quo ſupplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerũt : non parũ
q̃dem & ſuę multitudini confidentes. Robur ſiq̃dem omne res nouare cupientiũ eorũ
uolũtates iuuabat:maxime aũt aſpiciebant ad Eleazarũ : qui per idem tempus ut dixi:
princeps erat.Conuenientes igitur potentes quiq; cũ pontificibus:& phariſęoꝝ nobiliſ
ſimis:& uidentes q̃ grauibus malis pergerent ſubiicere ciuitatẽ, decreuerunt ſeditioſoꝝ
animos experiri:& ante portã quæ ærea uocat̃ , contionẽ aduocantes(erat autẽ in inte
riori parte templi poſita quę reſpicit ad ſolis exortum)ac primo q̃dem multa de temera

ria corũ defectione cõqueſti:& q̃ tam breuiter bellũ patrię cõmouerent: Deinceps irra
tionabilitatem cauſæ ipſius arguebant dicentes: maiores quidẽ eorum ornaſſe templũ
ex magna parte de muneribus gentiũ:ſemperq; eorum qui foris eſſent populorũ mune
ra ſuſcepiſſe:& nõ ſolum nõ prohibuiſſę aliquorũ hoſtias(id ſiquidem eſſe impiiſſimũ)
ſed etiã eas quę uiſerentur permanerentq; ad præſens uſq; tempus oblationes eorum in
templi cultibus collocaſſe. At nunc eos qui romana arma irritarent:& deſponderent eo
rum bella nouum ſtatuere morẽ religionis:atq; cũ periculis etiã ream facere ciuitatẽ im
pietatis uideri:ſiquidem ea ſit:in qua pręter ſolos iudęos nullus alter imolet externus:
neq; ad orandũ ſinatur accedere. Et ſiquidẽ circa unius alicuius priuati perſonã lex ferre
tur eiuſmodi, poſſit nimirũ iure nos inhumanitatis arguere. Nunc autẽ deſpiciuntur ro
mani:& iudicatur Cęſar prophanus. Vnde uerendũ eſt:ne qui immolandas pro illis ho
ſtias repellunt, ipſi in reliquũ etiam pro ſe ſacrificia prohibeantur offerre. Fiatq; uere ex
tra principatum ciuitas:niſi celerius reſipiſcentes reddiderint hoſtias: ac priuſq̃ ad eos:
in quorum contumelia idem tentatũ eſt, huius auſus fama perueniat. ſimul autem iſta
dicentes producebãt in medio ſcientiſſimos morũ paternoꝝ:ſacerdotes quoſq; narratu
ros quomodo omnes eorũ maiores exterarũ gentiũ ſemper ſacrificia ſuſcepiſſent. Atten
debat autẽ nemo res nouare cupientiũ his quę dicebantur: ſed procedebãt in medio al
taris miniſtri ut belli materiam prepararent. Videntes igitur nobiles quiq; ſeditionem
eo iam proceſſiſſe:ut eorum non poſſit authoritate compeſci:& romanorũ armorũ peri
culum ſe primos eſſe manſuros, inquantũ poterant cõſulentes amoliri cauſas parabãt:
& legatos quidẽ ad florum miſerunt quorũ erat princeps filius ethei Symon:alios aũt
ad agrippã: inter quos nobiliſſimi Scylus & Antippas & Coſtobarus erant qui etiam
regẽ propinquitate tangebant. Precabant̃ aũt utrũq; ut cum exercitu aſcenderent in ci
uitatem:& ſeditionem opprimerẽt priuſq̃ ea intolerabilis fieret. Et floro quidẽ malum
iſtud quaſi bonus nuntius fuit:uolẽſq; inflãmare bellum nihil reſpondit legatis. Agrip
pas aũt piter utriſq; parcens .ſ. deficiẽtibus uel iis:aduerſũ quos bellũ mouebat̃:uolẽſq;
& romanis cõſeruare iudęos:& iudęis templũ atq; patriam: ad hęc autẽ nec ſibi condu
cere talem conturbationẽ ſciẽs miſit in auxiliũ equites duo milia. Cũ his autẽ erat præ
fectus equitũ darius:dux uero agminis iachimus Philippi. His uero uenientibus opti-
mates quiq; cum pontificibus: & omni multitudine quę optabat quietẽ ſuperiorem oc
cupabant ciuitatẽ.inferiorem ſiquidẽ & tẽplum ſeditioſoꝝ manus tenebat. Miſſilibus
igitur & fundis indeſinentibus utebantur & cõtinua erat emiſſio ſagittarũ ex utraq; .ſ.
parte. Erat autẽ quando ex inſidiis procurrentes cõminus dimicabant. Præſtabant aũt
audacia quidẽ ſeditioſi:belli uero ſcientia regii pollebãt. Et his quidẽ erat propoſitũ ma
xime templũ obtinere:prophanatoreſq; eius expellere. Seditioſis uero qui cum Eleaza
ro agebant ut præter ea quę obtinebant etiã ſuperiorem inuaderent urbem. Per ſeptem
igitur dies grauis utriuſq; partis cędes fiebat:& neutri de eo loco quẽ tenuerant depella
bantur. Deinceps uero adueniente ea feſtiuitate quę Xillophorias dicit̃:in qua mos eſt
omnibus graudẽ lignorum materiam cõuehere ad templũ: quatenus nunq̃ ignis defi-
ciat eſca. ſemper enim inextinguibilis perſeuerat: quoſdam quidẽ cura religionis exclu
ſit. inter infirmiorem autẽ uulgũ multi irrumpentes ſicariorũ (ſic enim uocãt latrones
gladios in ſinibus gerentes)audaciſſime utebantur opere quod adorti erant. Regii aũt
audacia & multitudine uincebantur. Ita ſuperiore ciuitate ceſſerũt: cũ iſti protinus irru
entes Ananię pontificis domũ:& Agrippę ac Berenices palatiũ inflammauerũt. poſtq̃
ignem archiuo intulerũt uolentes omnia creditorũ documenta diſperdere:ne eſſet unde
ratio creditę pecunię pateret:atq; omnis ad eos debitorũ ſe iungeret multitudo: & ad-

uerſum locupletes quaſi metu libertatis haberent inſurgendi liberã facultatẽ. Fugientibus ergo chartaꝝ publicarum cuſtodibus ignem ędibus iniecerunt: atq; ita ſuccenſis ciuitatis neruis hoſtibus irruebant. Quo loco pontificum atq; nobilium quidam in cloacis quidem latuerunt: quidã uero cum regiis in ſuperiorẽ regiam confugerunt: portas celeriter obſtruentes. Inter quos Ananias pontifex: & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippã uſos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidẽ & inflammatione contenti ceſſauerunt. Cap. xix. Poſtridie autẽ. xv. ſcilicet die auguſti menſis fecerunt impetũ in antoniã: & oẽs in eo pręſidio agentes per biduũ obſeſſos cęperũt atq; interfecerunt: pręſidiũq; incenderet. Poſtea uero tranſierũt in regiam: ad quã confugere Agrippę milites: & in. iiii. partes agmen ſuũ diuidentes muros moliebant̃. Eoꝝ uero q intus erant erumpere nullus audebat propter multitudinẽ oppugnantiũ. Diſtribuunt autẽ propugnacula: & turres ſubeuntes interficiebant: & frequenter quidẽ latrones ſub muris cadebant. Nec die autẽ conflictus: nec nocte ceſſabat: ſeditioſis uidelicet ęſtimãtibus in deſperationẽ cogi eos qui in pręſidio erant propter inopiã uictus: regiis uero credentibus oppugnatores ſuos ceſſuros labori. In his autẽ erat Manaimus unus de filiis iudę galyleę callidiſſimus rhetor: qui etiam quondã ſub Cyrino exprobrauerat iudaeis: quoniam poſt deũ ſubiicerentur romanis. Is ergo aſſumptis quibuſdã nobiliũ perrexit in Maſada ubi armamẽtarium Herodis erat. Eoq; perrapto populares alioſq; latrones diligenter armauit. Hiſq; utens ſtipatoribus ueluti rex Hieroſolymã reuertitur: factuſq; princeps ſeditionis oppugnationẽ diſponebat. Machinamẽtoꝝ autẽ inopia erat: & nec poterat palam ſuffodere muros: ſuperne hoſtibus tela iacẽtibus. Funiculũ igitur longe ceptum ſub unã turrim agentes ſuſpenderunt cũ materię ſubiecta: ac poſtea in ſuſtinẽtia ligna ignem immittens agreſſi ſunt. Sicq; ſubiicibus exuſtis turris quidẽ ex templo emota eſt. Alter autẽ murus intus aedificatus apparuit. Regii quippe molitiones eorum praeſentientes fore etiã de concuſſione turris, alium ſibi murũ celerius ędificauerunt. Inter hoc autẽ hi quidem qui oppugnabant & ſtatim ſe uictores credebant cum uidiſſent alium murũ ſtupore defecti ſunt: regii tamen ad Manaimũ alioſq; ſeditionis principes mittebant: precantes ut eis deſcendere liceret: idem regiis eiuſq; reliquis. Quod cũ Manaimus annuiſſet protinus diſceſſerunt. Romanos autẽ qui ſoli relicti erant grandis animi: occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantã multitudinẽ pares erant: & precari ut exire liceret ignominiã iudicabant: quamq̃ & ſi tribueret̃ nequaquã tutum putabãt. Derelinquentes igitur inferiorẽ locũ qui Stratopedon uocabatur quippe quaſi capi faciles in turres regias cõfugerunt: quarũ una appellabatur Hippicos: alia phaſelus: tertia Mariannes. Hi uero qui cũ Manaimo erant protinus irruentes ea loca de quibus milites fugerant ſi quos eorum cõprę hẽderunt trucidantes omnẽ reliquũ apparatũ diripientes Stratopedũ incenderũt. Haec igit̃ acta ſunt ſexto die menſis ſeptembris. Cap. xx.

Sequenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regiae domui latẽs capitur: & a latronibus interficitur cũ Ezechia fratre. Circũſedentes autem turres ſeditioſi cuſtodiebant ne quis militũ poſſet effugere. Manaimũ autẽ & munitorũ locorum deſtructio: & pontificis Ananię mors in crudelitatẽ erexit: & neminẽ parem ſibi in negociis arbitrãs intolerabilis erat tyrannus. Inſurrexerunt autẽ duo de ſociis eleazari & mutuo collocuti: quia non deceret a romanis deſiderio libertatis recedentes eandẽ populari ſuo prodere: dominũq; ferre: & ſi non uiolentũ: tamen ſeipſis humiliorẽ. Nam ſi oporteat cunctis aliquem praeeſſe: quẽuis magis alium quã illum deceret. Atq; ita pacti adoriũtur eum in templo. Sobarus enim adoraturus acceſſerat regali habitu indutus: & ſtudioſos ſui in armis habebat, cum igitur hi qui circa Eleazarum erant in illũ proſiluiſſent: reliquus

uero populus rapiens ſaxa interfecit ſophiſtã:ęſtimantes quoniã:illo perempto tota ſeditio ſolueretur. Paululũ autẽ ſtipatores manaimi reſiſtentes poſtquã uiderunt totã aduerſum ſe multitudinẽ irruere quiq; quo potuit diffugere & cædes quidẽ eorum qui cõpręhenſi ſunt:pſcrutatio autem latentiũ ſequebatur : paucíq; ex eis latentes in Maſadã perfugerunt. cum quibus & Eleazarus filius Arri propinquus genere manaimo. Qui poſtea etiã in maſadã tyrannidem egit. Ipſum autem Manaimũ cum confugiſſet in locum qui atlans uocatur:atq; illic humiliter deliteſceret capientes extraxerunt in publicum:multiſq; ſuppliciis affligentes interfecerũt. Similiter autem ſub eo agentes principes pręcipuumq; tyrannidis adiutorem eius abſalomõ nomine. Et populus quidẽ ſicut dixi in his adiutor fuit:ſuſpicans aliquã totius ſeditionis correctionẽ futurã. Hi uero nõ ad cõprimendam pugnã: ſed ut cum maiori licẽtia bellum agerent interfecerũt manaimum. Deniq; cum populus multũ precaretur ut oppugnationẽ militum relaxarent, uehementius inſiſtebant donec ulterius reſiſtere nõ ualentes, Inutilius. ſ. (Hic enim erat romanorũ pręfect9) & reliqui mittunt ad Eleazarum dicẽtes:ut ſolas eorum paciſcerẽt animas:arma autẽ & reliqua quę haberent ipſis tradentibus ſumerent. Qui precationẽ illico rapientes remittũt ad eos Curionẽ nitodemi filium & Ananiam ſeduci:& iudam ionathę:ſed eis dextras & ſacramentũ daturos. Quibus actis deducebat milites Inutilius:ſed quãdiu rõani arma retiebãt, nẽo aduerſus eos ſeditioſoꝶ fraudis aliqd molit9 ẽ. Poſtea uero quã ſecundum pactiones omnes ſcuta gladioſq; poſuerunt:neq; quicquam ulterius ſuſpicantes deſcenderunt, facto in eos impetu ſtipatores Eleazari compręhenſos trucidabant:neq; reſiſtentes neq; ſupplicantes:ſolas autem pactiones & iuramenta quę dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti ſunt præter Inutilium. Hunc enim deprecantem & uſq; ad circũciſionẽ iudaizare ſe promittentẽ tantũmodo ſeruauerunt. Detrimentũ autẽ romanis quidem erat leue de potẽtia ſiquidẽ ampliſſima pauci fuerunt interempti:iudæorũ autem captiuitatis illud exitum probatˀ. Videntes aũt graues iam ſtare cauſas belloꝶ, urbem autẽ tali facinore fuiſſe reſperſam:ex quo nimirum diuina idignatio imminebat etiã ſi a romanis nulla ultio timeretur, lugebant publice:& iuſtitia ciuitatis pmebatur. unuſquiſq; autẽ mediocrium quaſi pro ſeditioſis cauſas redditurus turbabatur. Siquidẽ ſabbato illã cædem cõtigerat perpetrari in quo ſ. die propter religionẽ a ſanctis quoq; operibus agunt quietẽ. Eodem aũt die:eademq; hora quaſi ex aliqua cœleſti prouidentia cæſarienſes quoq; iudæos apud ſe habitantes trucidauerunt:ita ut uno tempore ſuper. xx. milia hominũ cęderẽtur:& cunctis iudæis uacuata cęſarea remaneret. nam & eos qui effugerant cõpræhendens florus uinctos in arenam deduxit. Cap. xxi. Poſt cęſarienſium uero plagam tota gens efferata eſt. Diuiſiq; iudęi ſyrorũ uicos eiſq; continentes rurales protinus uaſtauerunt: iidem Philadelphiam & Gebdeonitẽ & Geraſam & pellam & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt in Gadara & Ioppem & Gauamitidẽ. & alia quidẽ ſubruentes loca:alia uero inflãmantes etiã in Cadaſam tyriorũ & ptolomaidam : Gabam quoq; Cæſariamq; tendebant. Obſtitit autẽ eorum incurſui:neq; Sebaſte:neq; Aſcalon:ſed his quoq; inflammatis Anthedona & Gazaram euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur:uici ſcilicet & agri eorũ qui capiebantur. uirorũ immenſa cędes fiebat:neq; tamen ſyrii minorẽ numero multitudinem de iudęorũ uaſtabant:ſed etiã eos qui in ciuitatibus erant compręhenſos diſperdebãt:non ſolum ob uetus odium: ſed ut & diſcrimen imminens pręuenirent. Grauis ergo cõturbatio totã ſyriam peruaſerat:& omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus:unaq; alterutris ſalus erat: ſi anticipaſſent alteros cæde facienda. & dies quidẽ ducebãtur in ſanguine. noctes autẽ moleſtiores formi

do faciebat.nam licet uiderentur ãmoliri iudęos : tamen etiã de aliis gentibus iudaizan
tes cogebãtur habere ſuſpectos:& per hoc ipſum quod in eis uidebatur ambiguũ: neq;
temere eos placebat interfici & rurſus per ipſam religionis cõmixtionem quaſi penitus
externos timebant : prouocabant aũt ad cędes diuerſorum etiam illos qui prius fuerãt
manſueti auaritia ſi quidem ſubſtantias cæſorum paſſi diripiebant & quaſi uictores eo
rum prædam quos trucidauerant in domos alias transferebãt Glorioſior autẽ erat qui
plura collegiſſet:quaſi ſcilicet plures uirtute ſuperaſſet. Erat autem cernere ciuitates ple
nas cadaueribus inſepultis & inhũatos paſſim iacere cum paruulis ſenes. fœminas aũt
neq; uerecundia contectas: & omnis quidẽ prouincia plena erat inenarrabilium cala-
mitatũ.maior aũt his metus audendorũ maloꝝ ipſis quę acta erãt facinoribus immine
bat : & hactenus quidẽ iudæis aduerſum alienigenas cõflictus erat. Incurrentes aũt in
ſcythopoleos fines etiam iudæos:qui illic habitabant:experti ſunt hoſtes. Hi enim cũ
ſcythopolitis conſpiraſſent:& cõſanguinitatẽ utilitati propriæ poſtponentes aduerſum
iudęos cum gentilibus dimicabant:ſuſpecta tamẽ eorum ipſa belli fuit auiditas . Deni
q; ſcythopolitæ ueriti ne ciuitatẽ noctu adirent:& magna ſua calamitate ciuibus excuſa
rent defectionem, dixerunt eis:ut ſi uelint in eos firmare conſenſum & circa alienigenas
oſtendere fidem:tranſirent cum omnibus famulis ſuis in proximæ locum paludis. Qui
bus quę fuerant iuſſa ſine ſuſpitione facientibus diebus quidem ſecutis duobus quieue-
runt ſcythopolitę. Tertia uero nocte explorantes alios incautos alios uero dormientes
inuadunt:ſubitoq; omnes interfecerũt qui fuerunt.xiii.milia . Poſtq; eorum ſubſtantiã
cunctam diripuerunt . Cap.xxii. Dignum autẽ etiam uidetur Symonis interitum
enarrare. Hic enim ſauli cuiuſdã nõ ignobilis uiri filius erat . Fortitudine quoq; corpo
ris & audacia animi inſigniſſimus:q̃bus utriſq; ad incommoda ſuę gentis abuſus mul-
tos ſiquidem iudęorũ appropinquantes ſcythopolim cotidie obtruncabat:& frequen-
ter integros cuneos fudit:ita ut totius aciei mora & momentũ ſolus exiſteret. Compræ
hendit aũt eum digna ciuili interfectione pœna. Nam cum ſcythopolitę circumfuſi eẽnt
iudęis:& in paludem præcipites agerent educens Symon gladiũ in nullũ q̃dem hoſtiũ
impetum fecit. Nihil ſe q̃dem in tanta multitudine promoturũ uidebat. Exclamans au
tem miſerabiliter digna inq̃t ſcythopolitę his quæ geſſi patior: q̃ppe qui tam multa cę
de ciuium meorũ benignitati erga uos noſtrę fidei feci. Digne enim nobis extera gens
infida eſt:qui in noſtrum genus tanta impietate delinquimus. Morior ergo quaſi ꝓpha
nus propriis mãibus:neq; enim dignũ eſt hoſtibus ſubiacere. Iſte autẽ ipſe finis:& mihi
ſceleris digna pœna:& aut uirtutis idoneũ decus erit:ut nemo.ſ.hoſtium de meo ĩteritu
glorieẽ:neq; inſultet cadenti. Hęc dicens miſerãtibus ſimul ac furentibus oculis circun
ſpicit omnem familiam ſuã . Erant autẽ & uxor & filii & prouecti in ſenectutem paren
tes . Ille q̃dem patrem trahens cæſarie & eũ ſuperſtans enſe penetrauit:poſt quem non
ſane inuitã matrẽ interfecit. Super hos aũt coniugi & filiis intulit ferrũ ſingulis ſane ho
rum pene occurrentibus gladio & hoſtes ꝑuenire cupientibus. Cũ uero oẽm ſuam ne-
ceſſitudinem trucidaſſet cęſis ſuperſtans extendit dexterã:ut neminẽ poſſet latere:& to
tũ in uiſcera ſua enſem demerſit . Dignus q̃dem miſeratione iuuenis propter robur cor
poris atq; animi firmitatem. Cęterũ quantũ ad fidem quam alienigenis pręſtitit digno
ſine conſumptus . Ad cędẽ aũt quę in ſcythopoli facta eſt, reliquę quoq; urbes iudæis
apud ſe habitantibus irruebãt : & duo milia q̃ngentos aſcalonitę : ptolomais aũt duo
milia ĩterficit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrii:multos q̃dem trucidauerunt:plures
autem uinctos cuſtodibus tradidere. Hippinei quoq; & Gaddiri ſimiliter audaciſſimos
q̃dem amoliebantur:terribiles autem ſollicite obſeruabant. Reliquę quoq; urbes aduer

ſum iudæos ſingulę:& ꝓut habebant plus uel timoris uel odii mouebantur:ſoli aũt an
tiocheini & ſidonii & apamei ſuis cohitatoribus pepercerunt:& neq; interfecere quemꝗ
iudæorum neq; uinculis tradiderunt. Forte autẽ & propter multitudinẽ ſuam deſpexe-
runt:eorum ſi qui motus fuiſſent:mihi autem uidẽtur magis erga eos miſeratione moti
quos utiq; nihil moliri uidebant. Gerraſeni autẽ neq; in eos qui apud ſe remanere dele-
gerunt quicꝗ geſſerunt mali:& egredientes uſq; ad fines ſuos deduxerunt. Cap.xxiii.

Excitata eſt aũt etiam in regno agrippæ aduerſum iudæos pernicies. Ipſe ſiquidem
perrexerat ad ceſtiũ gallum antiochiã:relicto ſup negocia ſua quodã ex ſociis noĩe Va
ro iſſemo qui regi genere erat propinquus. Venerunt ad eũ de Batanea regione ſeptua
ginta numero uiri & nobilitate & prudentia ciuiũ ſuorũ p̄ſtantiſſimi poſcendi pręſidii
gratia:ut ſi q ſcilicet apud eos quoq; motus fierẽt, haberent idoneã cuſtodiam:per quã
poſſent inſurgẽtes quoſq; cõprimere. Hos uarus quoſdam armatos de regiis pręmittẽs
interfecit in itinere oẽs. Auſus autẽ eſt tale facinus propter conſiliũ Agrippę & propter
nimiam auaritiam impie in gentiles ſuos agere nõ recuſans regnũ omne corrupit:perſe
uerans.ſ.poſt talẽ principatum in totũ genus exercere iniquitatẽ. Dõec diſcuſſis Agrip
pa rebus aĩaduertere quidẽ in uarum ueritus eſt propter propinquitatem iſſemi. Procu
randa tamen eũ regione ſummouit. Seditioſi aũt comprehendentes pręſidiũ:quod ap
pellatur cyptus imminens finibus hiericunthæ cuſtodes uero quidem interfecerũt: mu
nimenta autem deſtruxerunt. Cap.xxiiii. Per eoſdem dies etiã in macherunte mul
titudo iudęorum perſuadebat in præſidio relictis romanis deſerere caſtellum eiſq; trade
re. Illi autẽ ꝙ rogabãtur cogi metuentes pacti ſunt cum eis diſceſſionem ſuã & accipiẽ-
tes fidem tradunt pręſidiũ quod diligenter cœperũt macheruntę cuſtodiis optinere. In
Alexandria autẽ ſemper quidẽ erat incolis aduerſum iudęos ſeditio. Iam ab illo tempo
re:ex quo ſtrennuus Alexander cõtra Aegyptios uſus iudęis pręmiũ ſocietatis tradidit
eis:& habitandi apud Alexandriam facultatẽ & ius urbis ęquale cũ gentibus. perma
nebat autẽ eis honor iſte apud ſucceſſores quoq; Alexandri. Deniq; & in parte ciuitatis
locum eis propriũ deputauerũt: quatenus haberent cõuerſationẽ per omnia mundiorẽ
a cõmunione.ſ.gentium ſequeſtratã pręſtiteruntq; eis ut etiã macedones appellarẽtur.
Deinceps uero cum in poſſeſſionẽ Romanoꝝ ægyptus ueniſſet:neq; Cęſar primus:ne
q; poſt eum quiſpiam honores quos Alexãder iudęis decreuerat minuit. conflictus aũt
eorum aduerſus gręcos poene continuus erat:& ducibus multis quotidie ab utraq; par
te lucrum reuehentibus ſeditio accendebatur. cap.xxv. Tunc uero cũ apud alios
turbata res eſſet:illic magis exarſit tumultus. Nam cũ Alexandrini in concionẽ ueniſ
ſent ut ordinarẽt pro certis negociis largitionẽ ad Neronem ferendam cõcurrere in am
phiteatrũ permixti græcis plurimi iudęoꝝ. Quos cum uidiſſent ęmuli extẽplo clama
re cœperunt:iudęos hoſtes:& exploratores eſſe ac deinceps inſilientes intulerunt eiſdẽ
manus:& reliqui quidẽ fugiẽtes diſſipati ſunt:tres ex his uiros compręhendentes trahe
bant quaſi uiuos incẽſuri. commota eſt aũt omnis terra iudęorum ad ultionẽ ferendã:
& primũ quidem in gręcos ſaxa iaciebant. poſtea etiã uero facibus raptis in amphitea
trum impetũ fecerunt:cõminantes ꝙ in ipſo loco tantũ ſimul populum cõcremarẽt &
pęne minas impleſſent rebus:niſi iras eorũ compreſſiſſet Tyberius alexander princeps
ciuitatis. Nec tamen ipſe coercendi principiũ ab armis ſumpſit:ſed nobiles eorum quoſ
q; ſummittens hortabatur ut deſinerẽt:neq; aduerſum ſe militiã romanam cõmouerẽt.
Seditioſi autẽ benignã deprecationẽ ridẽtes Tyberiũ cõtumeliis impetebant. Qui poſt
ꝗ uidit abſq; calamitate tumultuoſos nõ poſſe cõpeſci, immiſit in eos duas romanoꝝ le
giones:quę in ciuitate erant. Cum his alios quinq; milia equites caſu ad iudęorum inte

ritũ de libya uenientes:pręcepitq; ut non ſolũ interficerẽt:ſed etiã ſubſtantias eorũ diriperent domoſq; inflãmarent. Qui protinus cõcurrentes in locum qui uocatur delta:illo quippe erat iudæorũ multitudo collecta exequebantur ſtrennue iuſſiones:nec ſane ſine cruenta uictoria. Collecti quippe in unum iudæi & eos qui de ſuis optime armati erant ante reliquã multitudinem ſtatuẽtes aliquãdiu reſtiterunt. Poſtquã uero in fugã inclinati ſunt:paſſim trucidabantur:& erat eorũ grandis interitus. Tũ quę ſibi mãdata fuerãt exequũtur. Conglobati enim iudęi his quos melius armatos habebãt in fronte poſitis aliquãdiu quidem reſtiterunt. Semel in fugam uerſi mactabantur: nec unius exitii modus cum alii ſub diuo atq; in cãpo depręhenderentur:in ędes autẽ alii concluderentur:& eas quoq; incenderent romani una etiã diripiẽdo quæ in his reperiſſent:neq; illos aut infantium miſericordia aut reuerẽtia ſenectutis moueret:ſed in omnes ætates pari cęde ſęuirẽt. Vnde totus quidẽ ille locus ſanguine redũdabat. Quinq; uero cõgeſta ſunt milia mortuorũ:nec tamẽ ſaltem reliquiæ remãſiſſent:niſi ad preces ſe cõtuliſſent:eorũq; miſertus Alexãder romanos iuſſiſſet abſcedere. Sed illi quidẽ quibus erat conſuetum obedire pręceptis primo eius nutu diſcedũt:populares autẽ alexandrini propter odii magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur:uixq; a corporibus diſtrahebãtur. Apud Alexandriã quidem talis caſus euenit. Ceſtio uero iam quieſcendum eſſe non uidebatur infenſis ubiq; iudęis:ſed duodecimã legionem integrã ex antiochia ſecum ducens:& ex reliquis bina milia lecta peditum:& .iiii. alas equitũ inſuper regum auxilia:hoc eſt antiochi duo milia equitum & peditum tria milia ſagittarios omnes Agrippæ uero tantũdem peditũ & equitũ mille:cũ & ceſtius ſequeretur .iiii. milibus cõcitatus:quorũ tertia pars eqtũ erat:pluresq; ſagittarii:ptolomaida progreſſus eſt. plurimi autẽ ex ciuitatibus auxilio conuenere:peritia quidem militibus inferiores:q, uero ſcientię deerat in iudęos, odio iidemq; alacritate ſupplentes. Aderat autem ipſe quoq; agrippa ceſtio: & eorum quę conducerent ſimul & itineris principes:ibi tum adducta exercitus parte ceſtius inualidiſſimam galileę ciuitatem contendit zabulon:quæ appellatur uirorũ. & ab iudæorum finib9 ptolomaida diſcernit. Cunq; offendiſſet eam ciuibus deſtitutã (in montes enim multitudo refugerat) oĩgenum autẽ rerũ plenam, illas quidẽ militibus diripiendas cõceſſit:ipſum uero oppidũ quãuis admiratus eſſet eius pulchritudinẽ, quippe domus habebat ſimiliter ut apud Tyrum & Sydona & Beritũ ędificatas, incendit. Deinde curſu territorio peragrato, quicquid inueniſſet obuiam depopulatus inflãmatis etiam circum eam poſitis uicis in ptolomaidã regreſſus eſt. Syris aũt adhuc prædæ inhęrentibus: & pręcipue biritis, recepta iudęi fiducia:ceſtium enim receſſiſſe cognouerant, repente in eos qui remanſerant irruunt:& prope duo milia morte cõſumunt. Cap.xxvi. Ceſtius autem ex ptolomaide reuerſus ipſe quidem Cæſaream peruenit: in ioppam uero partem pręmiſit exercitus:cum pręceptis huiuſmodi ut oppidum cuſtodirent ſi eo potiri potuiſſent: aut ſi oppidani impetum pręſenſiſſent, tam ſuum quã cęterorum militum præſtolarentur aduentum. Illorum igitur alii mari alii terra profecti utrinque Ioppem facillime capiunt; ita ut ne fugę quidem habitatores copiam reperirent: nedum ad pugnam ſe pararent. Agreſſi autem cunctos interficiunt cum familiis: direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & finitimam ſamarię nabathitę. Nam Thoparchiam non paucos direxit equites: qui & partem finium uendicauerunt: magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptiſque patrimoniis etiam uicos igni dederunt.

CAPITV. XXVII.

In galylcã quoque miſit Ceſeniũ gallum ductorẽ duodecimę legionis:eique tantam militũ manum attribuit: quantam genti expugnandę ſufficere poſſe credebat:& cum

ualidiſſima galyleæ ciuitas ſephoris cum fauore ſuſcepit. Huiuſq; prudẽs conſiliũ ſecu
tę ciuitates alię quieſcebant. Qui uero ſeditionibus & latrociniis operam dabant, in ga
lyleę montem undiq; mediũ receſſere: qui eſt contra ſephori & uocat̃ aſamõ. Aduerſus
eos gallus ducebat exercitũ. Illi autẽ quãdiu ſuperiores erant, facile romanos ad ſe aſcẽ
dentes ulciſcebantur: & ex his plures quã ducentos interfecerũt. Vbi uero eos uiderunt
circũacto itinere ad celſiora progreſſos, mature uictoriã conceſſerunt: & neq; pugnam
cominus armato ferebant: Neq; ſi terga dediſſent, equitũ poterãt manus effugere: adeo
ut pauci locis aſperſis deliteſcerent: amplius uero quã duo milia trucidarentur. Gallus
quidem cum nihil iam tentari nouitatis apud galyleam uideret, cęſariã cum exercitu re
meabat. Ceſtius uero cũ omni multitudine reuerſus in antipatridẽ perrexit. Cognitoq;
non paruam multitudinẽ iudęorũ in turrim: quæ apheci uocabatur, eſſe collectam: qui
& his cõgrederẽtur præmiſit. Sed priuſquã in manus uenirẽt iudęi metu diſpſi ſunt: eorũ
q; caſtra iam deſolata milites adorti cum uicis circũpoſitis incenderũt. Ex Antipatride
autem ceſtius in liddã profectꝰ uacuam uiris ciuitatẽ offendit. Nam propter Scenophe
rioꝝ dies feſtos in Hieroſolymã populus oĩs aſcenderat. Quinquaginta uero quos ibi
cõprẹhendit occiſis exuſtoq; oppido ulterius procedebat perq; Bethiron profectus in
quodã loco cui nomẽ eſt Gabao caſtra ponit diſtante a Hieroſolymis ſtadiis quinqua
ginta: Iudæi uero cum iam ciuitati propinquare bellũ uiderent, omiſſis dierũ feſtorũ ſo
lemnibus ad arma ꝑperabant: ſatiſq; freti multitudine imcõpoſiti ad pugnam & cũ cla
more proſiliebãt: Ne dieꝝ quidẽ ſeptem habita ratione feriatoꝝ. erat enĩ ſabbatũ quod
apud eos religione maxima curabat̃. Idem aũt furor qui eos ab obſequio pietatis emo
uerat, in prælio quoq; ſuperiores effecit. Tanto nãque impetu romanos aggreſſi ſunt: ut
eoꝝ & aciem perrumperent: uiaq; aperta cędibus in medio ruerẽt: ac niſi ei militũ parti
quæ nec dum locũ amiſerat eqtes ex circuitu ſubueniſſent: quiq; non ſatis defecerũt pe
dites, in periculo totus ceſtii exercitus fuiſſet. Interfecti ſunt aũt quingẽti & quindecim
romani milites ex qbus quadringenti pedites: cęteri eqtes erant: iudęi uero uiginti duos
quorũ fortiſſimi uidebant̃ Monobari regis Adiabenæ ꝑpinqui: Monobazus & Cene
decus: & poſt hos Peraita Nigeret & ſyra babylonius: qui ad iudæos ab Agrippa rege
transfugerant: cui pridem militabant: A fronte qdem repulſi iudęi ad ciuitatẽ reuertebã
tur. Romanos autẽ ad Bethorõ aſcendẽtes Gioræ filius Symon inuadit: multoſq; po
ſtremi agminis coactores laniauit: ac multa carra cũ ſarcinis capta in ciuitatẽ reduxit.
Ceſtio uero in agris triduo cõmorãte iudęi locis ſuperioribus occupatis obſeruabãt eiꝰ
tranſitũ neq; ceſſaturos eos certũ erat: ſi romani proficiſci cœpiſſent. Cap. xxviii.

Itaq; dum Agrippa cũ infinita hoſtiũ multitudine montes amplexa ne romanos qui
dem a periculo tutos eſſe perſpiceret, uerbis iudęos experiri decreuit: uel omnes ſibi pa
rituros exiſtimans: ut bello deſiſterent: uel ſiqui aduerſarẽtur ſeuocandos eſſe: qui ab co
rum ſnĩa diſcreparent. Miſit igit̃ ex comitibus ſuis Porcatũ & Phebum quos illis ſcie
bat eſſe notiſſimos: & a ceſtio fœdus amicitię: certamq; a peccatis populo Ro. ueniam
pollicerentur: ſi proiectis armis ſecum ſentire uoluiſſent. Veꝝ ſeditioſi metu ne cuncta
multitudo ſpe ſecuritatis ad agrippam ſeſe cõferret, legatos obtrũcare ſtatuerũt: & phe
bum quidem priuſquã uerbum faceret, peremerũt. Nam porcatus uulneratus effugit:
populares autẽ id indigne ferentes factum cędendo fuſtibus atq; lapidibꝰ in oppidũ cõ
pulerũt. Ceſtius uero quia inteſtinam eorum diſcordiam opportunũ ad irruendũ tẽpus
inuenit, totũ in eos duxit exercitũ: inq; fugã uerſus uſq; Hieroſolymã profectus eſt. Ca
ſtris aũt in loco poſitis qui appellatur Scopos interuallo ſeptẽ ſtadiorum a ciuitate diſce
dens: nihil per triduũ aduerſus oppidum conabatur: ſperans fortaſſe intus degẽtes aliqd

remiſſuros. In uicos aũt circa ciuitatem nõ paruã militũ manũ ad rapienda frumenta di
miſit. Quarto aũt die qui triceſimus mẽſis erat octobris ordinatũ in oppidũ introduxit
exercitũ. Populus quidem a ſeditioſis cuſtodiebatur: ipſi aũt romanoꝝ diſciplina territi
exterioribus ceſſere partibus ciuitatis: & in partẽ interiorẽ templũq; refugerunt. Ceſti
us uero tranſgreſſus Pedeſtã: quę ſic uocatur: & cenopolim: & forum quod appellatur
Dacon incendit. Deinde cum ad ſuperiorẽ ciuitatem ueniſſet ꝓpe aulam regiã caſtra
poſuit. Et ſi tunc uoluiſſet intra muros uiolenter irrũpere, ciuitatẽ ilico poſſediſſet: bello
q; finem dediſſet. Sed Tyrãnus præpoſitus caſtris & priſcus & plures equitũ magiſtri a
floro pecunia corrupti conatũ eius auertere & iudęos intolerãdis malis repleri cladibuſ
q; contigit. Cap̃. xxix. Interea plurimi popularium notiſſimi Ananus Ionathę fi
lius ceſtium quaſi portas ei patefacturi uocabant. Ille autem & ira faſtidiẽs: & quod nõ
ſatis ei credendum putaret, tãdiu id neglexit donec proditione comperta ſeditioſi ananũ
quidem cum cęteris de muro deiectis lapidibus in domos ſuas fugere compulerunt. Ip
ſi uero per turres diſpoſiti murum tentantibus repugnabant: per dies quidem quinq; ro
manis undiq; conãtibus inexplicabilis erat impetus. ſexto aũt die Ceſtiꝰ cum plurimis
eiſdẽq; ſagittariis a ſeptentrionali tractu templum aggreditur iudęis ex porticu reſiſten
tibus. Qui repente quidem romanos ad murũ adeuntes auertere. Poſtremo autẽ repul
ſi tęlorum multitudine receſſerunt. Itaq; romanoꝝ qui anteibant ſcutis ſuis muro nixis:
& qui eos ſequebantur aliis ac per ordinẽ aliis ſimiliter adiunctis: quæ ſic appellatur: te
ſtudinem contexuerunt. Vnde ſagittę in eam delatæ irritæ delabebantur & ſine aliqua
noxa milites mœnia ſuffodiebant: templique portas incendere moliebant̃. Vehemens
aũt ſeditioſos ſtupor inuaſerat: iamq; multi ex ciuitate diffugiebant: ueluti cõtinuo cape
retur. His aũt populus alacrior efficiebat̃: & quãtũ nequiſſimi cędebãt: tãtũ ut ipſi por
tas aperirẽt: Ceſtiumq; tanq̃ de ſe optime meritũ reciperent appropinquabãt. Et profe
cto ſi paululũ in obſidione perſeueraſſet: ſtatim ciuitatẽ obtinuiſſet. Sed credo iam tunc
infeſtus deus peſſimis: eiuſq; ſancta illo die finẽ bello dare prohibuerunt. Deniq; ceſtius
neq; aĩs populi: neq; obſeſſoꝝ deſperatiõe perſpecta militẽ reuocat: & ſine ulla ſpei repul
ſa incõſulte nimis ac iniuſte diſceſſit. Inopinata uero eius fuga latronũ fiduciã recreauit:
inſecuti nouiſſimos aliquos eqtum peditũq; peremere. Et tunc qdẽ ceſtius in caſtris quę
apud Scopon muniꝰat tendit: altero aũt die ulterius recedendo magis hoſtes prouoca
uit: tanq̃ poſtremis appoſiti multos necabant: cum utraq; itineris parte uallata in tranſ
uerſos tęla iaciebant: & neq; in eos ſe retorquere: a qbus a tergo ſauciabant̃ nouiſſimi au
debant quandam infinitã multitudinẽ inſeq exiſtimantes. Et a lateribus inſtãtiũ uim re
pellere minime ſufficiebãt: cum ipſi qdem graues eſſent: ordinẽq; interrũpere formida
rent: uiderẽt aũt iudęos leues & ad excurrendũ faciles eſſe. Vnde eueniebat ut multa ma
la perpeterẽtur: cũ nihil etiã inimicis nocerent. Tota igit̃ uia perculſi deiectiq; agmine
ſternebantur: donec multis occiſis in qbus erat priſcus ſextę legionis dux: & Longinus
chilarchus: & Emilius iocũdus alæ ꝓfectus uix in gabao peruenerunt: ubi caſtra priꝰ po
ſuerãt: multis iſtrumẽtis amiſſis. Hic aũt ceſtius biduo cõmoratus inops cõſilii qd age
ret: cũ tertio die maiorẽ hoſtiũ uidiſſet numerũ & oĩa circũ loca plena iudęis, tarditatẽ
ſibi obfuiſſe cognouit: & ſi adhuc ibi maneret pluribus ſe inimicis uſurũ. Itaq; pro com
pendio fugę cuncta quę militibus ĩpedimẽto erant, amputari præcepit. Occiſiſq; tunc
mulis atq; aſinis aliiſq; iumentis: præter illa quæ ſagittas & machinas ferrẽt. Hęc. n. ue
lut uſui futura ſeruabat maxĩe qa tĩebat ne iudæis cõtra ſe capta ꝓdeſſent. Bethoron uer
ſus antecedebat exercitũ. At iudęi latioribꝰ qdẽ locis minus inſtabãt: cõtractos uero in
anguſtias atq; deſcẽſus: q diſceſſiſſẽt ab exitu ꝓhibebãt. Alii poſtremo ſuper agmen im

pingere:fuſaq; omnis multitudo per itineris iuga militem ſagittis operuit. Vbi ēt pedi
tibus quo pacto ſibi ſubuenirēt haſitātibus equum periculū promptius erat. Nec enim
ordinate uiam proſeq poterant obſtantibus iaculis:& ne contra hoſtes irent aſcēſus ar
dui prohibebant equitātibus inuii. Lateribus aūt rupes ac ualles:in quas deiecti:qui ab
erraſſent, conſumebant̄. Nulluſq; locus aut fugiendi:aut ulciſcēdi rationē habebat. Ita
q; incerti quid agerēt, ad ululatus quos deſperati ſolent:fletuſq; cōuerſi ſunt. Quibꝰ re-
ſonabat iudęorū cohortatio cū clamore lætantium pariter ac ſequentiū. Totuſq; pœne
qui cū ceſtio fuerat periſſet exercitus:niſi nox aduenīſſet. Qua romani quidem in becho
ron confugerūt:iudęi uero obſeſſis circū oībus locis eoꝝ tranſitus cuſtodiebant. Deniq;
ibi cum ceſtius aperto itinere deſperato iam de fuga cogitabat. Lectoſq; ad quadringen
tos oīm fortiſſimos milites tectoꝝ faſtigiis ipoſuit. Hiſq; pręcepit uigilum qui in caſtris
excubant ſigna clamare:ut eo modo iudęi oēm illic militum numeꝝ arbitrarent̄ rema
nere. Ipſe autē cum cæteris otioſe uſq; ad triginta ſtadia progredit̄. Vnde mane cū iudęi
locum in quo romani tetenderant deſolatū uidiſſent, in quadringētos a qbus decepti fu
erant concurrerunt:& illos quidē ſine mora iaculis cōfecerunt:mox aūt ceſtium perſeq
properabant. Sed ille cum nocte nō paruum ſpatium itineris peregiſſet, die uehementiꝰ
quoq; fugiebat:adeo ut metu perculſi milites machinas ſiue tormēta muralia : itemq;
balliſtas:multaq; alia inſtrūmenta relinquerent. Quibus tunc ablatis iudęi rurſus con-
tra illos qui ea reliquerant uſi ſunt. Inſequēdo aūt romāos antipatridam uſque uenerūt.
Deinde cum eos aſſequi non potuiſſent, inde redeuntes:& machinas ſecum aſportarūt:
mortuoſque ſpoliarunt:& prędam quę remanſerat collegerunt:& peana canētes in me
tropolim remearunt:ſuis quidē paucis amiſſis. Romanorum autē auxilioꝝ quinque mi
libus peditū ac trecentis:itēque noningētis & octuaginta eqtibus interemptis. Hæc q
dem nouēbris menſis octauo die geſta ſunt:anno duodecimo Neronis principatus.

Cap.xxx. Poſt ceſtii uero caſus aduerſos, nobiliū multi tanquā e naui peſſum itura
ex ciuitate enatabant. Denique caſtabarus & Saulus una cum Philippo iachanis filio
qui princeps erat exercitus regis Agrippę : inde dilapſi ad Ceſtium trāſfugerunt. Qui
uero cum his in aula regia fuerat obſeſſus antippas fuga deſpecta quemadmodū a ſedi-
tioſis peremptus ſit, alias iudicabimus. Ceſtius autem Saulum & cæteros in Achaiam
ad Neronem miſit:& propriam neceſſitatem indicaturos:& belli cauſas deriuaturos in
florum. Sperauit enim & iram in illum excitatum iri:& ſua pericula ſummouenda. Tūc
autē Damaſceni cæde romanorū cognita, iudæos apud ſe degētes perimere ſtuduerūt:
& cum eos in publicis termis collectos haberent : nanque id olim propter ſuſpitiones
meditabantur, facile quidem ſui conatus exitum fore putabant. Verebantur autem mu
lieres ſuas fere omnes pręter paucas iudaizātes:& eorum religione deceptas. Quare his
magna cura fuit eas celandi quid agerēt. Iudęorum autem decem milia quippe in angu
ſto loco atque omnes inermes aggreſſi:una hora ſine metu iugulauerunt. Qui uero ce-
ſtium fugauerant, in hieroſolymam reuerſi:quos adhuc romanorum ſtudioſos inueniſ-
ſent:partim ui partim blanditiis ſibi etiā ſociabāt. Et in templum congregati plures bel
li duces eligendos eſſe cenſebāt. Declaratus eſt igitur Ioſippus curionis filiꝰ & pontifex
ananus omnia quę in ciuitate gerēda eſſent imperaturis:maximeque ut ciuitatis muros
erigerent. Filium nāque Symonis Eleazarū romanoꝝ quāuis prędā & ereptas ceſtio pe
cunias:& inſuper his plurima ex theſauris publicis in poteſtate hērēt:tñ nullis neceſſita
tibꝰ prępoſuerunt:q, & ipſū tyrānidis ſupbia uiderēt ferri:eiuſque ſtudioſos ſiue imitato
res ſatellitū more uerſari. Veꝝ paulati Eleazarus ambitiōe pecūię:itēque aſtutia pſuaſit
populo:ut in oībus ſibi pareret. In iudęā uero quos mitterent alios militū duces optarūt

Hieſum filiũ aſapha unũ ex pontificibus:& Eleazarũ pontificis filium:Nigro aũt man
dauerũt:qui tũc iudumeã regebat:ex regiõe trans iordanẽ poſita genus ducẽs:unde pa
rartes cognominabãtur ducibus obtẽperare.Sed ne alias quidẽ regiones omittẽdas pu
tabãt.Nãq; in hiericũta Ioſippus filius Symonis:& Manaſes trãs flumẽ thapna: & Io
annes eſſeus Topchias adminiſtraturi directi ſunt. Huic ãt lidda & ioppe & ãmanum
erãt aditę.Cophinitię ãt & accabatinę regionibus ioãnes fili⁹ annę rector erat deſigna
tus:& utriuſq; galyleæ ioſeppus mathathiæ filius.Hui⁹ adminiſtratiõi iũcta erat & ga
mala munitiſſima ciuitatũ:quę ibi fuere alioꝝ quidẽ rectoꝝ pro alacritate ac prudentia
ſua quiſq; res ſibi creditas adminiſtrabat.Ioſippus aũt cum in galyleã uẽiſſet primũ cu
rę habuit idigẽaꝝ ſibi cõciliare beniuolẽtiã:multa ſciẽs ea cõfici poſſe licet in aliis pec
cauiſſet.Deinde cõſiderato ꝙ potẽtiſſimos quidẽ amicos habebit:ſi eos participes pote
ſtatis feciſſet:oẽm uero multitudinẽ ſi plæraq; per indigenas & cõſuetos fieri pręciperet.
Lxx.de ſenioribus eius gẽtis prudẽtiſſimos elegit:eoſq; rectores totius galylęę cõſtituit.
Septem uero per ſingulas ciuitates minoꝝ litium iudices ordinare maiora negocia cau
ſaſq; capitales ad ſe referre iuſſiſſet iam.lxx.diſpoſitos per ciuitates:quo iure inter ſe ute-
rentur: ẽt quẽadmodũ extrinſecus uſi eſſent aiaduertit:certuſq; in galyleã romanos eẽ
uenturos opportuna loca muro cingebat:hoc eſt iotapata & berſabeæ & ſeloim necnõ
& caphe recho & iaphac & ſirophoh:mõtẽ cui nomẽ eſt itabirio & tharice & tiberida:
ad hæc etiã circa generaſeth lacum ſpeluncas in ea quæ inferior galylea uocabatur mu
niuit.Superioris autẽ galylęę achabaron & petrã quæ ſic dicitur ninetimero in gaulani
tidem uero ſeleuciã:& ſogennã gamala munitiõe circundedit.Solis autẽ ſephontis per-
miſit ut muꝝ ſibimetipſis fabricarẽt:quia eos pecunioſos eſſe:& ad bellũ promptos ẽt
ſine pręcepto uideret.Similiter aũt etiã giſcalam ioſippi iuſſu per ſe muꝝ cinxit ioãnes:
cęteris autem caſtellis oĩbus ipſe ioſippus intererat iubendo:ſimul atq; opem ferendo.
Quin & exercitũ ex galylea ſupra centum milia uiroꝝ cõparauit:quos oẽs undiq; colle
ctis armis ueteribus inſtruebat.Deinde reputãs hoc maxime romanoꝝ inuictã eſſe uir-
tutẽ ꝙ edicto eſſent audiẽtes rectoribus ſuis:& exercitationi operam darent, doctrinã
qdem urgente neceſſitate deſpexit:parendi autẽ facultatẽ ratus regentium multitudine
poſſe contingere ita ut romani ſolẽt diuiſit exercitũ: plureſq; fecit agminũ principes.
Diuerſiſq; militũ generibus ordinatis, alios de cadarchis:alios chiliarchis ſubdidit:& in
ſup his rectores maioꝝ reꝝ adminiſtratores.Docebat aũt ſignoꝝ diſciplinas & prouo-
cationes reuocatiõeſq; buccinaꝝ.& principia cornuũ & circundationes: & quemadmo
dũ oporteret laborantibus ſuccurrere fortiores.& circũ defatigatis partiri pericula:quæ
q; ad fortitudinẽ animi corporiſq; tolerantiã pertinerent inſtituebat. Maxime uero eos
erudiebat ad bellũ:uſquequaq; Romanoꝝ referens diſciplinã:& ꝙ cũ uiris eſſent præ-
liaturi:qui & uiribus corporis & animi obſtinatione totũ pœne orbem ſuperaſſent.His
addidit quo pacto belli tẽpore ſuis eſſent parituri pręceptis:iam nunc periculũ fore niſi
conſuetis delictis hoc eſt furtis & latrociniis & rapinis abſtinuiſſent:ſed neq; aut genti
libus fraudem facerent:aut conſuetiſſimoꝝ damna propriũ quęſtũ putarent. Illa enim
bella optime adminiſtrari:quorum milites bonã conſcientiam gererent.Qui uero per ſe
praui fuiſſent, his non ſolũ inimicos:ſed etiam deũ hoſtem futurũ.Multa in hunc modũ
admonendo perſeuerabat:& iam qdem quantum prelio paratũ eſſet cõflatũ erat.Nam
ſeptuaginta peditũ milia &.cc.xl.equites ac pręter hos ẽt mercenarios qb⁹ maxime fre
tus erat habebat quattuor milia.d.necnõ & ſexcẽtos circa ſe electos cuſtodes corporis
atq; ſatellites.Exceptis aũt mercẽariis, facile cęteri milites a ciuitatib⁹ alebãt.Nãq; ſin
gulę quas enũerauim⁹ cũ mediã ſui multitudinẽ mitterẽt in militiam:reliquos ad eem-

parandum eis uictũ tenebant:ut pars armis pars faciẽdi opis dirimeretur:& armati ſecu
ritatem rependerent ſuggerẽtibus cõmeatũ. Ioſippo aũt hoc modo adminiſtranti galy
leam inſurrexit quidam inſidiator patriæ Giſcalon ortus Leſim filius nomine ioãnes cal
lidiſſimus:ac dolis plenus & nequitia quidẽ nobiliſſimus oĩum:antea uero parumper &
aliquantũ malitiç ſuæ ĩpedimentũ paſſus inopia:facile mentiri paratus:miruſq; ad fidẽ
adhibere mendacio:& qui fallaciam uirtutem putaret:eaq; aduerſus amiciſſimos utere
tur:ſimulator humanitatis:& ſpe lucri appetentiſſimus cædium:qui ſemper quidẽ ĩmo
derata concupiſſet:ſpem uero leuioribus maleficiis aluiſſet. Latro enim erat ſui moris ac
ſolitarius:deinde comitatũ inuenit audaciæ:primo quidẽ paruum ampliorẽ autẽ profi-
ciſcẽs. Curç autẽ habebat neminẽ ignarũ aſciſcere:ſed qui & habitudine corporis:& ani
mi magnitudine:bellorũq; peritia præſtaret hos eligebat:donec quadringentorꝝ uirorꝝ
cateruã cõgregauit:quorꝝ plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Iſq; oẽm galyleam
depopulabatur:& multos futuri belli metu ſuſpenſos lacerabat. Hunc igitur iamdudũ
regendi milites cupientẽ:& maiora deſiderantẽ diu pecuniæ retardabat inopia. Cũ autẽ
uideret Ioſippum ſua uiuacitate lçtari, perſuadet ei primũ fabricãdi muri patriç ſolicitu
dinem ſibi cõmitteret. In qua re queſtus magnos a locupletibus fecit. Deinde callidiſſi-
ma fraude compoſita uelut oleo quod non a gentilibus ſuis tractatũ eſſet uti cauerẽt oẽs
apud ſyriã iudæi:ut ad confinia oleũ mitteret depoſcit. Nũmoſq; tyrio qui .iiii. atticos fa
ceret emptis .iiii. amphoris eodẽ precio amphoræ dimidiũ ueniundabat. Cumq; galylea
ferax eſſet olei:maximeq; illo tẽpore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat pe
nuria ſolus multũq; mittendo, infinitam ſummã pecuniç cõgregauit. Qua mox in eum
uſus eſt:qui hoc ſibi beneficiũ prçſtitiſſet. Deniq; exiſtimãs ioſippũ diſpoſuiſſe rectorẽ
ſe eſſe galylçç futurũ, quibus prçerat latronibus imperauit:prædas uehementius exerce
re q; multis rebus nouis per regiones excitatis autẽ inſidiis alicubi rectorem perimeret
ſi cui ferret auxiliũ:aut ſi latrocinia negligeret. Ob hoc eum apud indigenas accuſaret.
Iamdudũ autem rumorẽ diſſipauerat:q; res galylçç Ioſippus prodere cogitaret: multa
q; in hunc modum ad eius perniciem comparabat. Cap. xxxi. Itaq; illo tempore
cum quidam ex uico damaritarũ in magno campo cuſtodias agentes ptolomæũ agrip
pç & berenicis procuratorem aggreſſi:omnes quas ferebat ſarcinas abſtuliſſent:in qb9
erant non paucç ueſtes precioſæ : plurimaq; argenti pocula:& ſexcenti aurei:neq; hanc
prçdam occulte adminiſtrare poſſent, omnia taricheas ad Ioſippum comportarunt. Ille
autem reprçhẽſa uiolentia quã regiis intuliſſent, reponi res ablatas apud aliquem eius ci
uitatis potentiſſimũ iubet:paratus eas dominis oportune remittere. Vnde maximũ ei9
periculum comparatum eſt. Nanq; raptores earum & quia prædæ nullam partem acce
piſſent:ægre ferẽtes & proſpicientes quod Ioſippus cogitauerat laborem ſuum regibus
condonare:per uicos nocte diſcurrunt:omnibuſq; indicant Ioſippum prodidiſſe:eodem
q; tumultu ciuitates proximas repleuerunt:adeo ut centum armatorũ milia contra Io-
ſippum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo in circo apud Taricheas congrega
ta plurima per iracundiam conclamabat:partim deponi partim concremari uociferans
proditorem. Plçroſq; incitabat ioannes:& cum eo filius taphnam & ieſus quidam. Tũc
magiſtratus tyberiadis ioſippi quidem amici & ſatellites tantæ multitudinis ĩcurſu per
territi omnes prçter paucos diffugerunt. Ipſe uero dormiens prope cum iam ignis ad-
moueretur exurgens:& monentibus eum .iiii. qui remanſerant:neq; ſolitudine ſua: neq;
illorum qui contra ſe uenerant copiis perturbatus:in conſpectu eorum proſiliit ueſte di
ſciſſa infuſoq; capite puluere:auerſiſq; poſt tergum mãib9 ſuoq; ceruici gladio annexo.
Hæc autem amiciores ei maxime taricheatas ad miſericordiã cõmouerant. Ruſtica ue

ro plebs & finitimorũ quibus moleſtior uidebatur:nõ ſine maledictis cum iubebant pu
blicas proferre pecunias:& facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur ni
hil eorum de quib9 nata fuerat ſuſpitio penitus negaturũ : & ĩpetrandç ueniç cauſa feciſ
ſe oĩa quç miſericordiam prouocarent. At illius iſta hũilitas conſilium perſtruebat:& cõ
tra ſe ĩdignantes arte circũueniens:ut ſuper his unde iraſcerẽtur inter ſe ipſi diſcordarẽt:
omnia cõfeſſus eſt. Deinde ſibi loquẽdi facultate cõceſſa : ego inquit has pecunias neq;
agrippç remittere cogitabã neq; in propria lucra cõuertere:abſit enĩ ut amicũ putem un
quã qui uobis ſit inimicus:aut quæſtũ ex re capiam quç uos cõmuniter lçderet. Sed qa
uidebã otaricheatç maximã ciuitatẽ ueſtrã mũitionis egere:& ad extruenda mœnia mi
nus habere pecũiç:timebamq; tyberienſem populũ & alias ciuitates raptas pecunias in
hiãtes:pedetentimq; eas retinere decreui ut uos muro circũdarẽ. Si hoc non uidetur ꝓ
fecto quç oblata ſunt & diripienda ꝓpono. Si recte conſului:bene de uobis meritũ coer
cetis: hçc taricheatç quidem ab eo dicta cum fauore receperunt. Tyberienſçs uero cum
aliis deprauãdo inſuper etiam minitabantur:utriq; autẽ relicto ioſippo ĩter ſe litigabãt.
Ille autẽ fretus iam ſecũ ſentiẽtibus:erant enĩ prope ad .xl. milia taricheatæ:cũ multitu-
dine liberius loquebatur:multũ in eorum temeritatẽ inuectus:ex prçſenti quidẽ pecũia
taricheam ait eſſe muniendã. Curç autem ſibi fore ſimiliter ut etiam cçterç tutç ſint ciui
tates. Nec enim pecunias defore ſi cõcordare uelint in eos unde parandç ſunt:& non in
eum moueãtur qui parat. itaq; cũ alia quidẽ multitudo quæ decepta fuerat quãuis irata
recederet duo uero armatoꝝ milia impetũ in eũ fecere. Cũq; ſe ille tecto ante recepiſſet
inſtabant ei minitãtes. Iterum aũt Ioſippus in hos altera fraude nitit̃. Cunq; ad faſtigi
um culminis euaſiſſet cõpreſſo dextra ſtrepitu : neſcire ait ſe quid peterent ſibi prçſtaris
uoces enĩ ſe nõ exaudire cõfuſas. Omnia uero quæ iuberent eſſe facturꝰ ſi aliquos intro
miſiſſent:qui ſecum otioſe colloquerent̃. His auditis illico nobiliores cum magiſtratib9
ad eum ingrediunt̃. Quos ille in ædiũ partes ĩductos clauſa ianua tãdiu uerberauit : do
nec eoꝝ inteſtina nudata ſunt. Circũſtabat ãt interim populus exiſtimans eos prolixis
allegationibus concertare. Cum ſubito Ioſippus foribus patefactis cruentos eos dimi-
ſit. Vnde tãto terrore qui minabãtur affecti ſunt:ut proiectis armis aufugerent. Ob hoc
ioannis etiam atq; etiã creſcebat inuidia:aliaſq; nihilominus ioſippo moliebatur inſidi
as:morboq; ſimulato per epiſtolam poſtulauit:ut ſibi medicinæ gratia tyberienſibus ei
aqs calidis uti permitteret. Ioſippus aũt nondum ei ſuſpectus erat ĩſidiator ad prçfectos
ciuitatis litteras fecit:ut hoſpitiũ & utẽſilia ioanni prçberent. Quibus ille potitur biduo
poſt cuius rei cauſa uenerat agebat. & his fraude circumuentis:aliis uero pecunia corru
ptis ut ioſippum deſererent perſuaſit. His cognitis ſylla quem ioſippus cuſtodiç prçpo
ſuerat:ꝓpere de inſidiis ei ſcripſit:atq; ille accepta epiſtola noctuq; itiere maturato ma
tutinus ad tyberiadã peruenit. Et cçtera qdem multitudo obuiam ei proceſſit. Ioannes
aũt quãuis eũ contra ſe ueniſſe ſuſpicaretur:tamen directo quodam ex notis infirmitate
ſimulata ꝙ lectulo detineretur obſequio ſe defuiſſe mandauit. Tyberienſibus autẽ a io
ſippo in amphitheatri ſtadium cõgregatis ut eos quç ſibi ſcripta fuerant alloqueret̃ miſ
ſis armatis ioannes iuſſit eũ interfici. Quos cũ iam nudare gladios perſpexiſſet populus
exclamauit:atq; ita conuerſus ad eius uocẽ Ioſippus ubi ferrum prope iugulo ſuo ĩmine
re proſpexit in litus diſiluit e tumulo excelſo cubitis ſex:in quo uerba faciens cum popu
lo ſteterat:aſcenſaq; nauicula cum duobus ſatellitibus ſuis quç illic applicuerat in medi
um lacũ refugit. Milites uero eius ilico raptis armis contra ĩſidiatores irruebãt. Mox au
tem ueritus ioſippus ne bello inteſtino ſuſcitato propter paucorum inuidiam ciuitas cõ
ſumaretur, nuncium ſuis miſit:qui eos moneret:ut propriæ tantũ ſaluti conſulerẽt. Neq;

uero quemq̄ occiderent uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes conquie
uerunt. Qui uero circum ciuitatẽ per agros habitabant auditis inſidiis & quis eaꝝ fabri
cator fuiſſet, cõtra ioannẽ ueniebant. Sed ille primus in Giſcala patriam ſuam fuga rece
ptus eſt. At galylei totis iam ciuitatibus ad ioſippũ confluebãt. Et cum multa eſſent ar
matoꝝ milia congregata: qui ſe aduerſus ioannẽ cõmunẽ inſidiatorẽ adeſſe clamabant:
unaq; cum eo ciuitatẽ quæ illum ſuſcepiſſet ignibus tradituros: ad ea ioſippus probare
quidẽ ſe eorum beniuolentiã impetũ autẽ cohibendũ eſſe dicebat prudentia magis ini-
micos uicere cupiẽs quã pimere. His uero qui de ſingulis ciuitatibus cũ ioanne rebellaſ
ſent nominatim exceptis quippe alacri aĩo ſuos quiſq; populus indicabat præconũ uoce
denunciabat intra quinq; dies eorũ qui Ioannẽ non reliquiſſent patrimonia diripienda:
domoſq; eorũ cum familiis exurẽdas. Et tria quidem milia ſtatim ab eo reuocauit: qui ꝑ
fugi ante pedes eius arma proiecerũt. Cum reliquis autem ioannes prope mille uiris ſy-
ris fugitiuis tranſtulit ſe iterum in occultas inſidias ex apertis ac per nuntios in hyeroſo
lymã clam directos Ioſippum accuſabat ꝙ magnũ exercitũ collegiſſet: iamq; niſi præue
niatur ui tyrãnus metropoleos uẽturus eſſet. Verũ ea populus quidẽ præſciens neglige
bat: liuore autẽ potẽtes nonnulliq; magiſtratuũ clam pecunias ad cõparãdos mercena
rios milites miſere ioanni; ut per eos bellum cum ioſippo gereret. Decretũq; inter ſe con
ceperunt: quo idem ioſippus militũ adminiſtratiõe decederet. non tamen id ſatis eſſe cre
debant: ideoq; duo milia & quingẽtos armatos & quatuor nobiles uiros iuriſperitos fi-
lium Ioſandrum & Ananiam ſadduci & Symonem & Iudam Ionati oẽs eloquẽtia uali
diſſimos: ut eorum ſcilicet monitu auerteretur ab ioſippo beniuolentia multitudinis. Et
ſiquidem ipſe ſponte ſua ueniret, paterent eum rationem reddere. Sin remanere conten-
deret: uelut hoſte uterentur. Amici autem ioſippi militem quidẽ ad eum uenturum eſſe
perſcripſerat: cauſam uero non iudicauerunt quoniam ſecretũ fuit inimicoꝝ eius cõſiliũ.
Vnde factũ eſt ut quod præcauere non potuit: quatuor ſtatim ciuitates ad inimicos poſt
quã uenere deficerẽt. Hoc eſt ſephores & gabra & giſcala & tyberias: quas tamen conti
nuo ſine armis recepit. Captos autẽ quatuor duces conſiliis armatorumq; fortiſſimos re
miſit ad hieroſolymã: contra quos populus haud mediocri indignatione cõmotus: ipſos
& a qbus permiſſi fuerant occidiſſet: niſi ante fugiſſent. Cap. xxxii. Ioãnem uero
iam intra muros Aſcalon Ioſippi timor cuſtodiebat. Et paucis diebus poſt iterum rebel
lauit tyberias: habitatoribus eius Agrippam regem ĩplorantibus. Et cum ille cõſtituto
die ad eos non ueniſſet: pauciq; romani equites ibi tum cõparuiſſent: a Ioſippo alienati
ſunt. Hiſq; apud taricheas cognitis ſtatim: defectio conſecuta eſt. Cum uero cunctos io
ſippus milites miſiſſet frumentatum: neq; ſolus egredi contra deſtitutores: neq; ſe conti
nere patiebatur: metuens nedum ipſe tardaret: ante in ciuitatem regii tranſgredirentur.
Nec enim poſtero die obſtante ſabbato qcq̄ facere poterat. Dolo autem qui ſe deſerue-
rant circumuenire cogitabat. Et portas quidem tarichearum claudi iuſſit: ne quis cõſiliũ
ſuum illis proderet contra quos ſuſcipiebat. Omnibus autem ſcaphis quas in lacu rep-
perit congregatis: ducentæ autem & triginta fuerunt: quaterniſque nautæ non amplius
ſingulis inerant: mature ad tyberiada nauigat. Cumq; tanto ab ea diſtaret ſpatio unde
facile uideri non poſſet: inanes ſcaphas in ſalo relictas ſeptem ipſe ſolus inermes ſatelli
tes ſecum habens propius ut cõſpiceretur acceſſit. Quem cum inimici adhuc maledicẽ
tes ei ex muro conſpexiſſent: metu perterriti: & ſcaphas armatorũ eſſe plenas exiſtiman
tes: arma proiiciunt: manuſque ſupplices agitantes ut ciuitati parceret precabantur. Io
ſippus autem poſtq̄ multis eos minis & caſtigationibus exprobrauit: primũ ꝙ bello cõ
tra populũ romanũ ſuſcepto: inteſtinis diſſenſionibus uires ſuas ante cõſumerẽt inimico

rum uota cōplerent. Deinde q̄ ſecuritatis ſuę curatorē de medio tollere properarēt ciui
tatemq; non erubeſcerēt ſibi claudere: q eam muro cinxiſſet non repudiaturū: ſe ait: ſi qui
ſibi ſatiſfacerent: quibuſq; interueniētibus amicitiā cū ciuitate firmaret. Itaq; ſtatim ad
eum decē tyberienſiū potētiſſimi deſcenderūt. His aūt in unam receptis nauiculā piſca
toriā: & ꝑcul abductis alios quinquaginta curiales uenire iuſſit maxime notiſſimos: uelut
illi quoq; fidē ſibi prębere deberēt. Deinde nouas cauſationes excogitās: alios inſup atq;
alios obtentu fœderis euocabat: ut mature taricheas recurrerent gubernatoribus nauiū
impletarū impabat: quoſq; auexiſſent in carcerē collocarēt. Donec oēm curiam quę ſex
centos haberet uiros: duoq; milia populariū cōpręhēſa in taricheas ſcaphis abduxit. Re
lictis aūt uociferātibus clitum quendā eſſe maxime defectiōis authorē: iramq; ipſius poe
na illius precantibus ſatiari: illū quidem ioſippus nolebat occidere. ſuoꝝ uero ſatellitum
quendā leuī egredi iuſſit: q cliti manus abſcinderet. Cū uero is prę timore ſolum ſe glo
bo inimicoꝝ cōmiſſurum negaſſet: eaq; cauſa indignari ioſippum ſtantem in ſcapha cli
tus cerneret: ipſumq; uelle deſcendere ac de ſe ſuppliciū ſumere: ut ſaltē unā manū ſibi cō
cederet orabat. Neq; hoc abnuēte ioſippo: dummodo alterā ſibimet clitus praſcideret:
educto ille dextera gladio leuā ſibi truncauit: tātus eum timor ioſippi inuaſerat. Ita tunc
ioſippus uacuis ſcaphis & ſatellitibus ſeptē populo capto rurſus tyberiadā ſibi ſociauit.
Pauciſq; diebus poſt cū ēt ſephorim deſeciſſe inter alias reperiſſet militibus eā deprędā
ri permiſit: omniaq; inde lecta popularibus dedit ēt ſephoritis. Nam & captos rapinaꝝ
dāno corrigere uoluit: & redibitione reꝝ rurſus eos ad beniuolētiā reuocare. Hactenus
apud galyleā motus: iamq; ab inteſtinis diſſenſionibus qeſcentes aduerſus romanos in
ſtruebanť: hieroſolymis aūt Ananias pontifex & potētiores q non cum Romanorum
parte ſentirēt muros inſtaurabant: multaq; bellica inſtrumēta perq; omne oppidū ſagit
tæ aliaq; arma fabricabāť. Exercitatiōibus aūt iuſſis man⁹ iuuenū operā dabat. Erātq;
uniuerſa plena tumultus: magnaq; triſtitia mediocres occupauerat. multiq; futuras cla
des proſpicientes fletū cohibere nō poterāt: infeſtaq; pacē cupiētibus omnia uidebanť.
Belli aūt incētoribus quæ illis placerēt ex tēplo refingebanť ſtatuſq; iam tūc quaſi peri
turæ ciuitatis erat: anteq̄ romani uenirēt. Anano aūt apparatū belli negligere cura fuit:
& ſtudioſoꝝ quos æmulatores uocabāt amentiam ad ulteriora cōuertere. Vi tamen ui
ct⁹ ē: & qs illi⁹ finis fuerit poſteriorib⁹ explanabim⁹ At in acrobatēa toparchia agioræ
filius ſymon: multis nouaꝝ reꝝ cupidis cōgregatis ad rapinas conuerſus non ſolum do
mos locupletum perturbabat: uerum etiam corpora uerberibus conficiebat. Iamq; tūc
certus erat incipiens tyrannidem. Ab Anano autem miſſis aduerſus eum militibus ma
giſtratuum ad latrones qui erant magade cum his quos habebat effugit: ibiq; manens
donec ananus & alii eius inimici perempti ſunt: idumeā cum cęteris populabatur: adeo
ut magiſtratus eius gentis propter cędium multitudinem & prędarum aſſiduitatem col
lecto milite uicos pręſidiis tuerentur: & idumeæ quidem res ita ſe habebant.

DE BELLO IVDAICO. LIBER. III. INCIPIT. CAP. I.

NEronē aūt ubi res apud iudæā nō proſpere geſtas accepit, latēs qdē
quod neceſſe fuit cū ſtupore timor iuadit: apte āt ſuperbiā ſimulās:
ultro ēt indignabať: magiſq; ducis negligētia: q̄ uirtute hoſtiū quę
cōtigerāt eſſe dicebat. Decere ſe putās pp pōdus iperii triſtiora cōtē
nere uideriq; malis oibus ſupiorē aīum gerere. Verūtamē curis ange
bať mētis eius pturbatio, cū deliberaret cui nā motū crederet oriē

tem qui una & iudęos rebellantes ulciſceretur proximaſq; his natiões ſimili morbo cor
reptas ante caperet. Inuenit igitur ſolum Veſpaſianũ his neceſſitatibus parem & qui tã
ti belli magnitudinẽ ſuſtinere poſſet uirum ab adoleſcentia uſq; ad ſenectutẽ bellis exer
citatum: & qui populo ro. iam pridem pacaſſet heſperiã germanoꝝ tumultu cõcuſſam:
armiſq; ante illud tẽpus incognitã britãniam uẽdicaſſet. Vnde patri quoq; ipſius clau
dio praſtiterat: ut ſine ꝓprio ſudore triumpharet. Itaq; his uelut oĩbus fretus uero: ętа
temq; illius cũ peritia ſtabilem cernẽs obſideſq; fidei liberos: eoꝝ q; florẽ munus eſſe pa
ternę prudentiae: iam tũ fortaſſe de tota republica deo aliquid ordinante. mittit cũ ad re
gendos exercitus in ſyria cõſtitutos: multis pro tẽpore blandimẽtis atq; obſequiis ani
matũ qualia neceſſitas imparare conſueuit. Ille autẽ protinus ex achaia ubi cum Nero
ne fuerat: Titũ quidẽ filiũ ſuũ dirigit alexandriã ut inde quintã item decimam legiones
moueret. Ipſe uero tranſmiſſus ad helleſpontũ terreno itinere ſic ſyriam peruenit ibiq; ro
manas uires multaq; a uicinis regibus auxilia cõgregauit. At iudaei poſt malam ceſtii
pugnam inſperata foelicitate ſublati: animoꝝ ĩpetus cohibere nõ poterant. Sed tanquã
fortuna eos exagitante perciti bellũ ulterius producebãt. Deniq; omni quanta fuit ma
nu pugnaciſſima cõgregata Aſcalonẽ petierũt. Ea ciuitas antiqua eſt ſeptingentoꝝ &
xx. ſtadiorũ ſpatio ab hieroſolyma diſtans: & iudaeis ſemper inuiſa: quę res fecit ut etiam
tunc primis eoꝝ incurſib⁹ proprior uideret̃. Tres aũt uiros aggreſſionis duces hẽbant:
& corporis uiribus & prudentia praeſtantiſſimos: Nigrũ peraſtã: & ſyllã babyloniũ: &
Ioannẽ Eſſeum. Aſcalon enim ualidiſſimo quidẽ muro cincta erat: ſed uacua poene prę
ſidiis. Vna enim cohors eam peditũ & una equitũ ala tuebatur: quibus prępectus erat
antonius. Illi quidẽ ira multa uelocius itinere peracto: quoniã ex propinquo uenirẽt pre
ſto erant. Antonius uero nec eni eoꝝ fore ĩpetum neſciebat equites iam de ciuitate duxe
rat & neq; multitudinẽ ueritus uel audaciam: primas hoſtiũ coitiones fortiter ſuſtinuit:
murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; iudaei ꝙ cũ petitioribus imperiti: & pe
dites cũ equitibus cũ ſtipatis: aut inordinati leuiterq; armati cũ inſtructis pluſq; ĩdigna
tioni quam conſilio tribuentes: cum morigeris & nutu rectoris oĩa facientibus dimica
turi: facilis erat aduerſariis labor. Nam ut ſemel eorũ primae ab equitibus turbatae ſunt
acies fugam petunt: & muꝝ uerſus ſe a tergo urgentib⁹ ĩcedẽtes ſuimetipſi hoſtes erãt:
donec omnes incurſibus equitũ uicti per totũ campũ diſperſi ſunt: qui fuit plurimus to
tuſq; habilis equitantib⁹: quod quidem romanos iuuit: ut magna quidẽ ſtrage iudęos
proſternerent. Nam & fugientes pręuertendo torquebant: & quos occupaſſent curricu
lo tranſfigendo infinitos peremere. Alii uero alios quocũq; ſe uertiſſent circũdatos exa
gitantes facile iaculis opprimebãt. Et iudęis quidem propria multitudo per deſperatio
nem ſalutis ſolitudo uidebatur. Romani uero licet in bello pauci eſſent: rebus tamẽ ſe
cundis animati etiam ſuperfluere ſibi uidebantur. Et illi quidem res aduerſas ſuperare
certabant dum cito pudet fugere: mutariq; fortunã ſperant. Romanis autem in his quę
proſp ere agerent minime laborãtibus: ad maiorẽ uſq; diei partem pugna protracta eſt:
donec iudęorum quidem perempta ſunt. x. milia: duoq; duces ioannes & Syla. Cęteri
uero & pleriq; ſautii cũ Nigro qui unus reſtabat ex ducibus: ĩ ciuitatẽ idumeę quę chal
lis dicitur confugere. Nonnulli tunc etiam romanoꝝ ĩ illo pręlio uulnerati ſunt. Sed nõ
iudęoꝝ ſpiritus clade tãta ſedatus eſt: multoq; magis eoꝝ dolor ĩcitauit audaciã & cõiici
entes quantum ante pedes mortuoꝝ iaceret: priſtinis rebus foeliciter geſtis ad plagam
alterã illiciebãtur. Deniq; paruo tpe ĩtermiſſo ꝙ ne curãdis quidẽ uulneribus ſatis eſſet:
cũctiſq; aggregatis uirib⁹ maiore cũ ĩdignatiõe: multoq; plures aſcalonẽ recurrebãt: ca
dẽ ſe preter imperitiã: aliaq; belli uitia comitante fortuna. Etenim cũ antonius qua trãſi

turri fuerant poſuiſſet inſidias ex improuiſo in eas dilapſi & ab equitibus circundati: pri
uſq̄ ſe ad pugnam cōponerent: iterum ſuper octo milia procubuerunt: cęteri uero oẽs
aufugerunt. Cūq; his niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonſtra-
tis: & quoniam hoſtes inſtarēt in turrim quandā tutiſſimā compelluntur alicuius uici:
cui nomen eſt baldezel. Antonius uero cū ſuis ne uel moras circum turrim quę inexpu
gnabilis eſſet diu tenerent: uel ducē hoſtiū fortiſſimū uiuū relinquerent: ignē muro ſup
ponunt: turriq; inflammata romani quidē exultantes recedunt: quaſi etiā nigro cōſum
pto. Ille autem in caſtelli ſpecus intimū ex turri ſaltu demiſſus euadit: triduoq; poſt ſo
ciis cum fletu eum ad ſepulturā inueſtigātibus: ſeſe oſtēdit: gaudioq; īſperato repleuit
omnes iudęos: tanq̄ dei ꝓuidētia dux eis in poſterū reſeruatus. Cap. ii. Et ueſpa-
ſianus antiochiam exercitū ducens quę ſyrię metropolis eſt: magnitudine ſimul aliaq;
fœlicitate ſine dubio tertium īter omnes quæ in romano orbe ſunt locū obtinens: ubi
etiam aduentu ſuo regē agrippam cū omni manu propria offenderat præſtolari ad pto
lomaidam properabat. In hac aūt ciuitate occurrerunt ei ſephori ciues oppidū galylęę
colentes: ſolū mēte pacata: qui tam ſuę ſalutis prouidentia quā romanorū uirium gnari
etiam priuſq̄ Veſpaſianus ueniret: Sextio gallo fidem dederāt: dextraſq; iunxerunt: &
prędidium militare ſuſceperant. Itaq; & benigniſſime a duce ſuſcepti alacri animo etiā
contra gentiles ſuos auxilia promiſerant. Quibus interim Veſpaſianus ultionis cauſa
poſcētibus equitum peditūq; tantum numerū tradidit: quantū obſtare poſſe arbitraba
tur incurſibus: ſiquid iudæi cōmouere tentaſſent. Non enim minimū eſſe uidebatur fu
turi belli periculū: auferri ciuitatem ſephorim Galylęę maximā & in loco tutiſſimo cō
ditam: totiuſq; gentis futurā præſidio. Cap. iii. Duæ ſunt aūt galylęę quæ ſuperior
& inferior appellātur: eaſq; phenice & ſyria cingunt. Diſcernit uero ab occidente ptolo
mais territorii ſui finibus quondā & galyleorum: Nūc autē mons tyriorū carmelus cui
coniuncta eſt gaba ciuitas hippeon hoc eſt equitū quę ſic appellatur ex eo ꝙ equites ab
herode rege dimiſſi coloni deducebant᷑ a meridię autem ſamaritis & ſcytopolis uſq; ad
flumen iordanē: ab oriente uero ioppa & gadaris: ſed & gaulanitide diffinitur quæ etiā
regi agrippæ fines ſunt. Septētrionales autē eius tractus tyro itemq; tyriorū finibus ter
minatur. Inferiores quoq; galylęę fines quā longi ſunt ex tyberiade ad zabulon cui uici
na eſt in locis maritimis ptolomaienſium ciuitas propagatur. Latitudine autē patet ex
uico ſalothi qui in magno campo ſitus eſt uſq; ab berſaben: unde etiā ſupioris galylęæ
latitudo īcipit uſq; ad Baca uicū qui terrā dirimit tyriorum. Lōgitudo uero eius a talla
uico iordaui proximo uſq; ad berothe tenditur. Sed cum tanta ſint utręq; magnitudie:
tantiſq; gentibus alienigenis cinctę: ſemper tñ omnibus belli periculis reſtiterunt. Nā
& pugnaces ſunt ab infantia galylei: & omni tempore plurimi: neq; aut formido unq̄
uires aut eorū penuria regiones illas occupauit: quoniā totę opimę & fertiles ſunt: om
niumq; generū arboribus conſitę: ut etiam minime agri colendi ſtudioſos ubertate ſui
prouocent. Deniq; excultę ſunt ab incolis totæ: nec pars ulla eſt otioſa: quin & ciuita
tes ibi crebræ ſunt: ubiq; multitudo uicorū propter opulentiam populoſa: ut qui ſit bre
uiſſimus ſupra. xv. milia colonoꝝ habeat prorſus: ut etiā ſi quis magnitudine minorem
galyleam dixexit quā trans fluuiū regionē uiribus tamen eam prętulerit. hæc enim om
nis eſt in opere aſſidueq; fructuū ferax: ut illa q̄ trans flumen eſt licet multo maior ſit:
plęraq; tamen aſpera atq; deſerta eſt: & nutriendis fructibus māſuetis inhabilis. Galy
lęę uero mollicies & ingenium fructuoſum cāpos hēt cū uariis arboribus conſitos: tū
maxime oliuetis ac uinetis & palmetis excultos. Irrigatur autem abunde mōtanis tor-
rentibus ac fontibus aquę perēnis: quotiens illi ſirio æſtuante defecerint. Et longitudo

quidem eius eſt a macherunta in Pellã. Latitudo uero a philadelphia uſq; ad iordanẽ.
Et pella quidẽ quam ſupradiximus ſeptentrionalis eius eſt tractus. Occiduus uero ior
danis: meridianus autẽ moabites regio terminat. Ab oriente autẽ arabia & ſalbonitide
necnon & philadelphia: itemq; geraſide clauditur. Samarienſis autem regio inter iu-
dæam quidẽ & galyleam ſita eſt: incipiẽs enim a uico in planicie poſito: cui nomen gẽ
nanię in Arabatenam definit toparchiã: ſed natura nihil ab iudęa diſcrepat. Nã utręq;
montuoſę ſunt & campeſtres agroq; colendo molles atq; opimę: necnon & arboribus
plenæ: pomiſq; tam ſilueſtribus quã manſuetis abundãt: eo q, nunq̃ natura ſiut aridæ
imbriumq; ſatis habent. Dulces autẽ per eas multimodis aquę ſunt: boniq; graminis
copia. pręter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximũ uirtutis atq; opulen
tiæ ſpecimẽ eſt utraq; uiris referta eſt. His autẽ finitimis Anunath uicus q etiã borceas
appellatur iudęę limes a ſeptenttione. Meridiana uero pars eius ſi in lõgitudine metia
re adiacenti uico arabũ finibus terminatur: cui nomen eſt iordano. At iudęę latitudo ex
iordane flumie uſq; ad ioppen explicatur: media uero ciuitas eius eſt hieroſolyma. Vn
de quidã non ſine ratione umbilicũ eius terrę id oppidum uocauerunt. Sed nec marinis
quidem delitiis caret a ptolomaida uſque locis extenta maritimis. in. xi. autem ſortes di
uiſa eſt. quarum prima eſt regnũ quod optinet hieroſolymorũ ciuitas præ cæteris inter
omnes accolas eminens uelut caput in corpore. Aliis uero poſt hæc toparchię ſunt di-
ſtributę. Coſna eſt ſecunda: & poſt eam atrabata eſt. Deinde theana: & lydda: itẽq; ami
neus: & pelle: & idumeæ: & angadra: & herodium & hiericus poſt quas iãnia & ioppe fi
nitimis præſunt: & præter hanc gamalitica & gaulanitis & bathania & traconidis: quæ
etiam regni agrippæ partes ſunt. Eadem uero terra incipiens ex monte libano & fonti-
bus iordanis: uſq; ad tyberiadis proximũ lacum latitudine pandit. Ex uico aũt qui appel
latur pharphaſus qui ad iuliadam oppidũ tendit latitudinẽ & habitatur ab incolis iudę
is una ſyriſq; permixtus. Cap. iiii. De iudæa qdem & quibus eſſet cincta regiõibus,
quã maxime potui breuiter expoſui. Quod aũt Veſpaſiauns miſerat auxiliũ ſephoritis:
hoc eſt equites mille: ſexq; milia peditum: placido eos regente chiliarcho caſtris in ma-
gno campo poſitis bifariã diuidũtur. Et pedites quidem in ciuitate ipſius tuendæ cauſa:
equitatus uero in caſtello degebant. Vtrinq; aũt aſſidue prodeundo & circum eas regio
nes loca omnia incurſando. magnis incommodis ioſippũ eiuſq; ſocios q̃uis quietos affi
ciebant. Et præterea ciuitates extrinſecus deprędabãtur: eorumq; conatus ſi quando ex
currendi habuiſſent fiduciam, repellebant. Sed ioſippus quidem aduerſus ciuitatem im
petum fecit: ſperans eam poſſe capere quam ipſe anteq̃ a galyleis diſiſteret ita muris cin
xerat: ut romanis quoq; eſſet inuicta. Vnde etiam de ſpe decidit: cum & ui & ſuaſu infir
mior ſephoritis fuiſſet iuuentus: magnũq; in iudæa bellum accendit romanis indigne fe
rentibus inſidias. Et propterea nec die nec nocte ab agroꝝ depopulatione ceſſantibus:
ſed paſſim diripientibus quicquid rerum in his reperiſſent. Qui tamen cum mortem pu
gnacibus ſemper inferrent, imbelles ad ſeruitiũ capiebant. Ignis uero & ſanguis galyle-
am totã repleuerat: nec qſq̃ expers eius acerbitatis aut cladis erat: unã ſalutis ſpem fugi
entes habebãt in ciuitatibus quas murorum ambitu Ioſippus communierat. Cap. V.

Titus autem alexandriã tranſmiſſus ex achaia citius quã per hyemen ſperabatur ma
num q̃dem militum cuius cauſa directus fuerat ſuſcepit: contemptoq; uſus itinere matu
re ad ptolomaidam peruenit. Cunq; ibi patrem ſuum reperiſſet duobus quæ ille ſecum
habebat agminibus erant autem nobiliſſimę qnta & decima legiones: iunxit etiã quas
ipſe adduxit qntam & decimam. Eas aũt ſequebant etiam decem & octo cohortes qui
bus acceſſere ex cęſaria cum unaquaq; ala equitum & alæ qnq; ſyriorum itidem equitũ

Decem autẽ cohortũ ſingulæ mille pedites habebãt: in cęteris uero treſdeci ſexcenti pe
dites: & cẽteni uiceni eqtes erãt. Satis autẽ auxiliorũ ẽt regibus congregatũ eſt. Antio
chus enim & Arippa & ſemus bina milia peditũ & ſagittarios equites mille prębuerũt:
cum Arabię quoq; rex malchus pręter quinq; milia peditũ equites mille miſiſſet: quoꝝ
pars maior erãt ſagittarii: ut tota manus cõputata cũ regiis. x. milia circiter peditũ equi
tumq; colligeret præter calones q plurimi ſequebantur: & meditationi bellicę aſſueti ni
hil a pugnaciſſimis aberant: q tempore quidẽ pacis dominorũ exercitationibus intereſ
ſent: belli autẽ pericula cũ ipſis experirẽtur: & neq; peritia neq; uiribus a quoquam niſi
a dominis uincerentur. Cap. vi. Qua quidem in re nimis admirandã quis exiſtima
uerit romanorũ prouidentiã ita ſeruos inſtituentiũ: ut nõ ſolũ uitæ miniſterio: ſed belli
etiam neceſſitatibus utiles ſint. Quod ſi quis eorum aliam quoq; reſpexerit militiæ diſ
ciplinam: profecto cognoſcet tantũ eos imperiũ non fortunę mũere: ſed propria uirtute
quęſiſſe. Armis enim uti non ex bello coeperũt: neq; ſolum ſi neceſſe ſit manus mouẽt:
cum in pacis ocio ceſſauerint: ſed armis ueluti natura cohęrentes nullas capiũt exercita
tionis indutias: nec tempora pręſtolantur. Meditationes eorũ nihil a uera contentione
diſcrepãt: ſed in dies ſingulos militũ quiſque oĩbus animis tanq̃ in procinctu poſitus exer
cetur: quo etiam facillie pręlia tolerant. Nec enim uel ordo neglectus eos a cõſueta diſ
poſitione diſpergit: neque metus ab aſſumptis dimouet aut laſſitudo. Vnde ſequitur ut
ſp ſuperent quos non itidẽ confirmatos inuenerint. Nec errauerit ſi quis eorũ meditatio
nes conflictus eſſe dixerit ſine ſanguine: contraq; prælia meditatiões eſſe cum ſanguie.
Nec enim curſu capi faciles ſunt hoſtibus: ſed quocunque in hoſtilem terram irruperint
ante caſtrorũ munitionẽ nunquam pręliũ ſumunt. Quę qdem non leui opere neque ini
quo loco erigunt nec omnes inordinate deſcribunt: ſed ſi quidẽ inęquale ſolum fuerit cõ
planatur. iiii. uero angulis eorũ dimenſio deſignatur. Nam & fabrorũ multitudo & fer
ramentoꝝ copia quę uſus extructionis poſcit: ſeqtur exercitum: & iterior qdem pars ca
ſtrorum tabernaculis diſtrubuitur: ambitus autẽ eorũ extrinſecus muri faciem præfert:
ordinatis etiam turribus pari ſpatio diſpoſitis: quaꝝ interualla tęlis atque balliſtis aliiſ
que machinis ſaxa iacientibus omnibus inſtrumentis miſſiliũ complent: ut cuncta ſcili
cet iaculorũ genera in promptu ſint. Ex omni autem muri parte. iiii. portas ædificant tã
iumentis aditu faciles quam ipſis ſiqd urgeat intro currentibus latas: intus autẽ caſtra
uici ſpatiis interpoſitis dirimunt mediaque rectoꝝ tabernacula collocant: & inter hęc
ducis maximi medium templo ſimillimum proſus ut quaſi repentina quędam ciuitas
exiſtat forumque & opificum ſtatiões & ſedes militum primatibus ordinũque principi
bus ubi ſi quę ſint inter alios ambiguitates iudicent. Ipſe uero ambitus & omnia quę in
eo ſunt multitudine ſimul & ſcientia fabricãtium opinione citius cõmunitur. Quaſi res
urgeat foſſa extrinſecus cingitur depreſſa cubitis. iiii. parique ſpatio lata. Armis autem
ſepti per contubernia cum decore atque otio in tentoriis agunt: oĩaque ab his ordinate
etiã alia caute quæ per cõtubernia expediunt: ueluti ſi ligno aquaue opus ſit aut frumẽ
to. Nec eni cœna uel prandiũ cum uoluerit in ptãte cuiuſque eſt. Simul aũt oĩbus ſom
nus & excubię & uigilandi tpa buccina ſignificant. Neque enim eſt omnino qcq̃ quod
ſine edicto geratur. Mane aũt milites quidẽ ad centuriões: illi uero ad chiliarchos conue
niunt ſalutatũ: cum qbus ad ſummũ oĩum ducem uniuerſi ordinum principes. Ille autẽ
his ſignũ aliaque dat ex more pcepta perferenda ſubiectis: quæ quidẽ etiam cum in acie
ſunt agentes citius parent: ut ſi res exigat incurſibus eius itemque reuocationibus uni
uerſi piter obſecundent. Cum aũt caſtris egrediendum eſt turba indiciũ facit: nemoque
ocioſus eſt. Sed uel ſolo nutu moniti tabernacula colligunt: oĩaque ad profectionem in

ſtruunt. Deinde iterũ turba ut ſint pati ſignificat. Illi aũt cum multos & iumēta ſarcinis
onerauerint uelut in curruli certamine ſignũ expectant. Caſtra uero incēdunt & q̄ ſibi
alia munire facile ſit: & ne quãdo hoſtibus eadē uſui ſunt. Et tamen tertio quoque tubę
ſigno indicant: ut exeatur: urgēdo aliq̄ ex cauſa morantes ne quis ordinem deſerat. Dex
traq̨ duci p̄co aſtans ter ſi ad bellũ parati ſunt: uoce patria percontatur. Illiq̨ totiēs ala
cri & magna uoce paratos eſſe ſe reſpondēt: interrogantēq̨ p̄ueniunt & martio quidē
ſpiritu repleti cũ clamore dexteras erigunt. Deinde ocioſe: & cũ omni decore ꝓgredien
tes ambulant ſuũ quiſq̨ ordinem uelut in bello cuſtodiens: pedites quidē thoracibus &
galeis ſepti: & ex utroq̨ latere ſicas ferentes. Leuus aũt gladius multo eſt longior: cum
dexter menſurã palmæ non excedat. Qui uero ducē ſtipant lecti pedites ſcuta & lance
as portant: cætera manus haſtas & clypeos longos ſeramq̨ & corbē & ſarculũ & ſecu
rim & habenam & falcē & catenam triduiq̨ uiaticũ ut parum interſit inter onuſta ani
malia & pedites. Equitibus autē ad dexterã gladius eſt longior: & cõtus in manu: trãſ
uerſuſq̨ ad equi latera clypeus ternaq̨ ſuper pharetrã uel amplius dependent lata cuſ
pide iacula nihil ab haſtis magnitudie differentia. Caſſides uero & thoracas peditibus
habent ſimiles: nulloq̨ armorũ genere diſcrepãt: & in his equitũ lecti qui circum ducē
morãtur. Agmen autē ſemper cui ſorte id obtigerit antecedit. Talia quidē ſunt romão
rum itinera & manſiones: itēq̨ armorum uarietas. Nihil uero nec in pręliis incõſultum
aut ſubitum agunt: ſed oĩa ſemper ſequuntur facta ſententia: opuſq̨ adhibetur ante de
cretis. Vnde aut minime peccant: aut ſi peccauerint facilis eſt errati correctio. Fortunę
autem ſucceſſibus meliores conſiliorũ etiam ſi aliter ceſſerit arbitrantur euentus: quaſi
bonum quidē fortuitũ illiciat: ut diuina prouidentia nõ eſſe credatur. Quę uero ante co
gitata fuerint etiam ſi aduerſus caſus exceperit, bene iam meditatos exhibeant ad ca
uendũ ne idem rurſus eueniat & bonorũ quidē fortuitorũ non is author ſit cui continge
rint: totum uero quæ innoxiis acciderint: ſaltē q̄ rectum conſiliũ ceperint, uideatur eē
ſolatio. Armorũ quidem exercitatione comparãt: ut non modo corpora: ſed animi quo
q̨ militum fortiores ſint. Maior tamen illis eſt ex timore diligentia. Namq̨ leges apud
eos non deſertionis ſolum: uerũ etiam minimę negligētiæ ſunt capitales: ducesq̨ magis
quã ipſe leges terribiles. Nãq̨ bonos honorãdo redimũt: ne in coercēdis noxiis ſint cru
deles. Tãto aũt obſeq̄o rectoribꝰ pent: ut & in pace ornamēto ſint: & in acie corpus unũ
totꝰ cõſpiciatꝰ exercitꝰ. Sic eorũ copulati ſunt ordies: ita circũduci ſunt mobiles: & acu
tis auribꝰ ad p̄cepta: oculiſq̨ ad ſigna: & ad opera manibꝰ unde facere q̄dē ſemper ſtrē
nui ſunt: pati uero tardiſſimi. Nec eſt ubi pręliantes aut multitudinem hoſtiũ ut cõſilia
ſenſere ducum: aut difficultatē regionum: ſed ne fortũę quidem ſuccubuere. Nã & eam
certiorem putant eſſe uictoriã. Quorũ igitur actus ex conſiliis incipiunt deliberãtibus:
adeo ſtrennuius paret exercitus: quid mirũ ſi euphrates ab oriente & oceanus ab occi
dente: itemq̨ a meridião tractu libyæ fertiliſſima regio: & ſeptētrione rhenus atq̨ iſter
ſunt imperii limites: cum minorē eſſe poſſidentibus poſſeſſionē recte quis dixerit. Hęc
ego proſecutus ſum nõ tam propoſito laudandi romanos: quam ſolatio deuictorum: &
ut nouarũ rerũ cupidos deterrerem: fortaſſe autem ad experientiã proderit bonarum ar
tium ſtudioſis romanę inſtituta militiæ neſcientibus: redeo tamen unde digreſſus ſum.

Cap. vii. Veſpaſianus quidem una cũ Tito filio ſuo in ptolomaide interim degens
ordinabat exercitũ. At uero q̄ galyleam p̄uaſerat placidus ubi maximã eorũ quos com
pręhēdiſſet multitudinē interemit: hæc aũt fuit galyleorũ imbecillior turba animiſq̨ de
ficiens: pugnaciſſimos autē uidit ſp̄ in ciuitates cõfugere: quas Ioſippus cõmunierat: in
iotapata quæ oĩum tutiſſima erat impetũ uertit: exiſtimans eam repentino aggreſſu fa

cillime captum iri:magnāq; & ſibi ex ea re alios apud rectores gloriā comparādam:&
illis cōmodum ad reliqua maturius explicanda : quaſi metu ceſſuris aliis ciuitatibus:ſi
quę ualidiſſima eſſet occupatā uidiſſent. Multū tunc opinione deceptus eſt : Iotapatæ
enim cū eius impetū preſenſiſſent prope ciuitatem aduenientē excipiunt:egreſſiq; cum
romanis ex improuiſo plurimi & ad pugnā parati:necnō & alacres quippe ut ꝓ ſalute
patrię:item coniugū liberorūq; dimicātes:in fugā eos uertunt multoſq; ſautiant:ſeptē
ſolum īterfectis:quia neq; ſolū inordinate pugna diſceſſere: ſeptiſq; undiq; corporibus
leuiter fuerant uulnerati:cū Iudęi magis quoq; eminus iaculari quā manus conſerere in
ermes cum armatis conſiderent. Ex ipſis autē iudæis tres ceciderūt:paucis pręterea ſau
tiatis. Placidus quidem ꝙ impetu ſuo languidior inuentus eſſet aufugit. Cap. viii.

Veſpaſianus uero ipſe galyleā cupiens inuadere: ex ptolomaide proficiſcitur ordi-
nato militū itinere:ſicut romani cōſueuerūt. Auxiliatores uero qui leuius armati eſſent:
itemq; ſagittarios præire iuſſit ad repentinos incurſus hoſtium cohibendos : & ut ſuſpe
ctas atq; oportunas ſiluas inſidiis ſcrutarentur:cum quibus etiā erat romanoꝝ armata
portio. Eos autē ſequebātur de ſingulis hecatontarchis. Deinde equites peditéſq; arma
turam ſuā ferentes mēſuraſq; caſtrorū. Poſt hos ſtratores uiarum ibant:qui aggeris ma
ligna corrigerent:ac deuia complanarent : ſiluaſq; obſtantes præciderent : ne perplexo
itinere fatigaretur exercitus. Deinde ſuas itemq; ſubiectorū ſibi rectorū ſarcinas : & tui
tionis cauſa multos cū his equites ordinauit. Poſt quos ipſe ueniebat: lectos pedites eq
teſq; necnon & lancearios ſecum duces. Equitumq; ꝑterea ſuoꝝ agmine comitatus. De
ſingulis enim turmis proprios centū & uiginti equites deputatos habebat. Hos ſeque-
bant qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent. Deinde re
ctores:itemq; pręfecti cohortibus : chiliarchi ſtipati lectis militibus . Et poſt hos circū
aquilam ſigna alia:quę oībus apud Romanos agminibus præeſt : quod & uniuerſarū
auium regnū habeat:& ſit ualidiſſima. Itaq; illā & principatus inſigne putant : omēq;
uictorię quodcunq; bello petierint. Sacras uero ſignoꝝ effigies : itidē ſequebantur cor
nicines:& poſt eos acies in latitudinē ſenis digeſta militibus. Hiſq; adhęrebat ex more
quidam hecatontarchus:diſciplinę atq; ordinis cuſtos. Serui autē ſingulorū agminum
cuncti cū peditibus erant:mulis aliiſq; iumentis aduehentes militū ſarcinas. Omnium
uero agminū poſtrema erat mercenaria multitudo: eamq; armoꝝ coactis ſequebantur
armati pedites equiteſq; non pauci. Itaq; pacto itinere Veſpaſianus cum omni exercitu
ad fines galyleę peruenit:ibiq; poſitis caſtris q̄uis promptos ad bellū milites contine-
bat:una & oſtendendo exercitū quo hoſtes metu percelleret : ſpatiumq; indulgēdo pę
nitudinis:ſi quis ante pręliū uoluntatē mutaret. Nihilominus aūt murorum īſtruebat
obſidium. Itaq; multos quidē rebelliones fugere uel ſolus fecit ducis aſpectus:metū ue
ro uniuerſis incuſſit. Ioſippus enim eiuſque ſocii qui nō longe a ſephori caſtra poſuerūt:
ubi bellū appropinquare cognouerunt:& iam iamq; romanos ꝑlio ſecum cōgreſſuros
non modo ante pugnā:ſed antequā hoſtes omnino conſpicerent fuga diſiecti ſunt. Cū
paucis aūt relictis ioſippus ubi ſe aīaduertit:neq; ad excipiendos hoſtes ſufficientē ma
num habere:iudæorūq; animos concidiſſe:ac ſi fides his haberetur : pleroſq; libēter ad
hoſtes defectum ire. iam tum qdem bello omni qeſcebat quam longiſſime autē pericu
lis abeſſe decreuit : abductiſq; qui ſecum remanſerant in tiberiada confugit. Cap. ix.

Veſpaſianus aūt gadarenſium ciuitatē aggreſſus primo impetu capit: ꝙ eā pugna
ci multitudine uacuā repperiſſet. Deinde hinc tranſgreſſus interius cunctos etiam pu
beres interfecit:cū romanos odio gētis & cladis memoria quam pertulerat ceſtius nul-
lius ętatis miſericordia cōmoueret. Incendit autē nō ſolū ciuitatē:ſed etiam oēs circum

uicos & municipia quedã penitus deſolata. Nonnulla uero quoꝝ habitatores ipſe cœ
piſſet. Ioſippus aũt quam tuitionis cã optauerat ciuitatẽ ipſe metu repleuit. Nã tyberi
enſes nuſq̃ cum niſi de cõi bello deſperaſſet in fugã uerſum iri credebãt: neq; in hoc eos
uoluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res iudæoꝝ quorſum euaderent: unamq;
illis uiam ſalutis eſſe ſi propoſitũ mutauiſſent. Ipſe uero quãuis adhuc ſperaret a roma
nis ueniã tribuendam mori cũ ſpe uoluiſſet quã prodita patria cũ dedecore adminiſtra
tionis ſibi creditę apud illos fœliciter ageret cõtra quos fuerat miſſus. Decreuit igitur
hieroſolymam primatibus quẽadmodũ ſeſe res haberẽt cũ fide perſcribere: ne uel nimis
extollendo uires hoſtiũ timiditatis poſtmodũ argueretur. Vel minus aliquid nũciando
fortaſſe cœpti etiã pœnitentes ad ferociã reuoca[re]t: atq; ſi fœdus eis placeret cito reſcri
berent: aut ſi bellandũ eſſet dignũ ei contra romanos exercitum mitterent. ille quidem
hac epiſtola ſcripta mature dirigit qui in Hieroſolymam litteras ferret. CAP. X.

Veſpaſianus aũt iotapata excindere cupiẽs: nam in eã plurimos hoſtiũ refugiſſe co
gnouerat: & prẹterea ualidiſſimũ hoc eorũ eſſe receptaculũ præmittit pedites cũ equiti
bus qui montanũ iter coæquarent ſaxis aſperũ ac peditibus quoq; difficile: omnino ue
ro equitibus inuiũ. Et hoc quidẽ quatriduo fecere quod iuſſum eſt: latãq; apuere exerci
tui uiã. Quinto aũt die Ioſippus qui menſis maii uigeſimus & primus erat: prior in iota
pata ex tiberiada uenit: abiectoſq; iudęorũ ſpiritus erigit. Cũ uero tranſitũ eius Veſpa
ſiano quidã tranſfuga nunciaſſet: utq; mox ciuitatẽ peteret incitaret: uel uti cum ea totã
iudęam capere poſſet: ſi ioſippũ ſubiugaſſet. Hoc ille nuncio proxima fœlicitateſ perce
pto dei prouidentia factum ratus: ut qui hoſtium prudentiſſimus uideretur: ultro ſe ẽt
in cuſtodiã traderet uoluntariã: ſtatim q̃dem cum eq̃tibus mille placidum præmittit:
unaq; ducẽ primũ Ebuciũ tam manu quã prudẽtia uiꝝ inſignẽ circũuallare ciuitatem
iuſſos: ne clam inde Ioſippus elaberet. Poſtero aũt die cuncta manu cõmitatus ipſe cõ
ſeq̃tur. & poſt meridiẽ uſque acto itinere ad iotapata peruenit. Abductoque in ſeptẽtrio
nalem eius partẽ exercitu in quodam tumulto caſtra ponit diſtante ab urbe ſtadiis. vii.
conſulto aũt quam maxime cõſpici ab hoſtibus affectabat: ut uiſu attoniti mirarentur.
Quod etiã factum eſt eoſq; tantus cõtinuo ſtupor inuaſit: ut muris egredi nullus aude
ret. At romanos quotidie ambulando fatigatos ciuitatẽ ſtatim aggredi piguit ob ean
dem cãm duplici acie circumdato oppido: tertiũ extrinſecus agmẽ equitum poſuere: oẽs
iudęis exitus obſtruentes: ſed ea res illos in ſalutis deſperatione audaciores effecit: quip
pe in bello nihil eſt neceſſitate pugnacius. Itaq; poſtridie impetu in muros facto iudæi
primo quidẽ locis ſuis manentes: romanis caſtra ante muros habentibus rẽſiſtebãt. Po
ſtea uero quã Veſpaſianus & ſagittarios & fundibulatores: omnẽq; iaculorũ multitu
dinem adhibitam: miſſilibus in eos permiſit uti: atq; ipſe cũ peditibus in aduerſum col
lem unde murus expugnabilis erat niti cępit, tunc ciuitati metuens ioſippus & cum eo
cuncta iudæorũ proſiluit multitudo: omneſq; in romanos pariter irruentes: procul a mu
ris eos deterruere multa manu ſimul & audacia patrando facinora: neq; minora patie
bantur tunc quã faciebant. Nam quantũ ipſos ſalutis deſperatio tantũ pudor incende
bat romanos. Et hos quidẽ pitia cum fortitudine: illos autẽ duce iracundia ferocitas ar
mabat. Deniq; cum toto die pugnatũ fuiſſet: prælium nox diremit: in quo romanorũ plu
rimis ſauciatis treſdecim interfecti ſunt: iudęorũ autẽ cum ſexcenti uẽnt uulnerati ſeptẽ
& decem ceciderunt. Nihil quoq; minus romanis poſtridie iterũ irruentibus occurrũt:
multoq; fortius reſtiterũt: ex eo ſcilicet fiduciam nacti: q eos pridie prẹter ſpem ſuſtinue
runt. Sed eos quoq; pugnatiores experti ſunt: q eorũ iracundiam pudor incenderat: uin
ci credentium niſi cito uiciſſent. Itaq; per dies quinq; romanis minime ab aggreſſione

ceſſantibus:iotapatenorum excurſus angebanť.muriq; fortius oppugnabantur. Et ne
q; iudęi uires hoſtiũ formidabant : neq; romanos difficultas oppidi capiendi laſſabat.
Etenim iotapata paulominus tota rupes eſt:ex aliis quidẽ partibus undiq; uallibus im
menſis pręceps:ut earũ altitudinẽ oculis depręhẽdere cupientiũ aſpectus ante deficiat.
Ab una uero tantũ boreę parte adiri poteſt.ubi per tranſuerſum latus deſinentis mon-
tis ędificata ẽ.Quod quidẽ ipſum muro ciuitatis Ioſippus fuerat amplexus:quo inacceſ
ſa eſſent hoſtibus ſuperiora cacumina . Aliis uero circũ montibus tecta priuſq̃ in eam p
ueniretur:a nullo poterat conſpici.Iotapata quidẽ ſic erat cõmunita.Veſpaſianus autẽ
& cũ natura loci ſimul certandũ putans:& cum audacia iudęorũ incipere obſidionem
acriter ſtatuit:aduocatiſq; ſibi ſubditis de aggreſſu deliberabat. Cunq; aggerẽ fieri pla
cuiſſet:qua parte murus facilis erat acceſſui:totum ad comparandã materiã miſit exer
citum:oppidoq; propinquis montibus excifis: magnaq; ui lignorum & lapidum cõgre
gata:ſcutiſq; minoribus ſiue ancilibus ad euitãda iacula deſuper miſſa per ualles diſpo
ſitis:ſub eoꝝ defenſione aggerem cõſtruebant . Nulla autẽ noxa uel minima telorum
erat quę de muro iacerent .His autẽ alii terrã ex propinquis tumulis eruentes ſine inter
miſſione ſuppeditabant:cunctis trifariã diſtributis, nullus erat ocioſus. At iudęi ſup eo
rum tegmina ſaxa ingentia & omne tęlorũ genus immittere:quę licet minime penetra
rent:magnos qdem crepitus dabant:& horribile impedimentũ erat operantibus. Tũc
igitur Veſpaſianus machinis miſſiliũ circumpoſitis:erãt autem oẽs . clx.in eos qui ſup
murũ aſtarent iuſſit tęla contendi:ſimulq; ex baliſtrs lanceę pcurrebant: ſaxaq; tormẽ
tis ingentia mittebanť:igniſq; & ſagittarũ frequentiſſima multitudo:quę non ſolũ mu
rum:ſed etiam tutũ intra iactũ earum ſpatiũ iudęis inacceſſum fecere.Arabũ uero ſagit
tariorum manus & iaculatores:itẽque fundibulatores & oẽs machinæ tęlis operaban
tur.Neque tñ his iudęi prohibiti ne deſuper ulciſcerentur quieti erant:ſed excurrendo p
cuneos more latronũ tegmina operantiũ diſſipabant:nudatoſque feriebant:uel ſi quã-
do illi ceſſiſſent aggerẽ diſſipabãt:uallorũque munimẽta cum ancilibus igni tradebãt:
donec Veſpaſianus cognito huius incõmodi cauſam ex diſtributione operũ contigiſſe:
q interiecta ſpatia iudęis locũ aggrediendi præberent, adunauit tegmina:cõiunctiſq;
pariter uiribus obreptiones hoſtiũ præpeditę ſunt.Erecto autẽ prope agere:pauloq; mi
nus ęquato propugnaculo:indignũ eſſe ratus Ioſippus nihil cõtra moliri quod oppido
ſaluti foret:conuocat fabros:murũque altius iubet extolli.Cum illa iam multis obſtan
tibus iaculis minime ędificare poſſe firmarent:hãc eis defenſionẽ excogitauit.Sudibus
fixis per eos boum coria extendi præcepit:quæ miſſos tormentis lapides ſinuata ſuſcipe
rent:quibuſque repulſa tæla cętera dilaberenť:& ignis humore lãgueſceret. hiſque ãte
fabros oppoſitis illi murũ die noctuque operãdo: ad uiginti cubitorũ altitudinẽ erexe
runt crebris etiã turribus in eo cõſtructis:miniſque ualidiſſimis aptatis:quę quidem res
romanis iam intra ciuitatem ſe eſſe credentibus magnum ſomnium cõparauit:tam io-
ſippi molitionẽ quam oppidanorum obſtinatione perterritis. CAPITV. XI.

At Veſpaſianus certãs & calliditate cõſilii:& hoſtiũ audacia magis irritabať: quo
niam recepta ex munitiõe fiducia romanos ultra incurſabãt:inque dies ſingulos ꝑlia ca
teruatim & cuiuſcũque modi latrocinales doli & eoꝝ q̃ caſus obtuliſſet rapinę aliorum
que incẽdia fiebant:donec Veſpaſianus retento milite a pugna ſtatuit obſidere ciuita-
tem:ut eã uſui neceſſarioꝝ penuria caperet . Aut.n. coaptos inopia ſibi ſupplicaturos:
aut ſi ad finẽ uſque in eadẽ ꝑtinacia durauiſſent fame cõſumendos eius habitatores pu
tabat:multoque faciliores pugnę fore:ſi poſt interuallũ rurſus anxiis īcubuiſſet.Itaque
oẽs exitus eoꝝ aſſeruari ꝓcepit:illi aũt frumẽti qdem aliarũque omniũ rerum intus ha-

habitatoribus rara eſt in illo tractu æſtiuis menſibus pluuia. Quo tẽpore obſeſſi etiam
hoc uehementius afficiebantur: quod arcendę ſiti fuerat excogitatũ quodq; fieri ac ue-
lut omnis aqua iam defeciſſet ęgre ferebant. Ioſippus enim & cũ ciuitatẽ uideret abũda
re aliis rebus fortesq; animo uiros eſſe quo longiorẽ romanis obſidionẽ faceret: quã ſpe
rabant, iam tunc potus menſurã ciuibus miniſtrabat. Illis autẽ conſeruari aquam penu
ria grauius eſſe uidebatur: amplioremq; cupiditatẽ mouebat ꝙ ius bibendi liberũ non
haberent: ac uelut ad extremã ſitim peruentũ eſſent, labori cedebant. Hoc autẽ modo
affectos romanos latere nõ poterant: qui eos ex aduerſo colle trans murũ in unum con
fluere locũ: & aquę menſurã accipere proſpectabant. Quo etiã baliſtarũ perueniẽtibus
telis plurimos occidebãt. Veſpaſianus quidẽ non multo poſt exhauſtis puteis ipſa ſibi
neceſſitate traditũ iri ciuitatẽ ſperabat. Ioſippus autẽ ut hanc eius ſpẽ frangeret, iuſſit
quãplurimos per murorũ minas demerſa undis atq; humida ueſtimenta ſuſpendere: ut
omnes repente aqua perfluerent. Ex quo mœror ſimul romanis ac timor erat: cum tan
tum aquæ uiderẽt eos ludibrio cõſumere quos potus indigere credebãt. Deniq; dux bel
li etiam ipſe quia penuria ciuitatẽ poſſe capere deſperaſſet: iterũ conſilium ad uim atq;
arma cõuertit: Iudęis id quoq; maxime cupientibus. Nãq; nec ſe nec ciuitatẽ ſaluam fo
re credebant priuſq̃ fame uel ſiti perirẽt mortem bello optabant. Ioſippus tamẽ pręter
hoc aliud conſiliũ quo ſibi copia pararetur per quandã uallẽ deuiã: proptereaq; minus
curioſe habitam a cuſtodibus excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes lit-
teras ad quos uellet iudæos extra ciuitatẽ degẽtes ab his omnia uſui neceſſaria: & quæ
in ciuitate defecerant accipiebat mandato cõmeatibus ut plærũq; ad excubias rep ara
rent terga uelleribus tecti: qui ſi eos nocte uidiſſent canũ ſimilitudinẽ mẽtirentur. Idq;
factitatum eſt donec eius fraudẽ uigiles perſenſerunt: uallemq; cinxerunt. Itaq; tunc Io
ſippus non diu ciuitatẽ ſuſtinere poſſe proſpiciens: ſuamq; pariter ſalutẽ ſi uellet rema-
nere deſperans cum optimatibus de fuga tractabat. Verũ id populus ſenſit: & circũfu
ſus ne ſeſe negligeret precabatur: in quo ſolo recũberent. Ipſum enĩ ſaluti eſſe ciuitatis
manentẽ: uelut oẽs eius cauſa alacri eẽnt animo certaturi. Quod ſi etiam capiãtur eun
dem ſolatio eſſe. Decere autẽ illũ nec inimicos fugere nec amicos deſerere: aut quaſi ex
naui tẽpeſtate oppreſſa deſilire qui ad eam tranquillo mari ueniſſet. Ipſum enim magis
demerſurũ eſſe ciuitatẽ cũ iam nemo audebit hoſtibus repugnare ſi diſceſſiſſet cui confi
derent. Ioſippus autẽ quod ſibi caueret occultans illorum cõmodo ſe exitũ parare dice-
bat. Nã intra ciuitatẽ manendo neq; ſeruatis grãde aliquid ſe eſſe profuturũ: & ſi cape
rentur una cũ his eſſe fruſtra periturũ. Obſidione uero liberatus extrinſecus maxĩo eius
emolumento fore. Mature.n. congregatis ex territorio galyleis alio bello romanos ab
eorum ciuitate reuocaturũ. tunc autẽ non uidere quod apud eos reſidens utilitatis affer
ret: niſi ꝙ romanos ad obſidionẽ magis incitaret: ut ſe caperent magnipendentes. Quẽ
ſi fugiſſe cognouiſſent, multũ eẽ de obſidionis impetu remiſſuros. Non flexit his popu
lum ioſippus: ſed hoc circũſiſtere ſe magis incendit. Deniq; pueri & ſenes itẽq; mulier-
culę cũ infantibus flentes ad pedes eius accedebãt: eumq; oẽs complexi tenebãt: & ut
fortunę ſocius ſibi remaneret cũ ululatibus ſupplicabant. Non inuidia ſalutis eius quã
tum ego arbitror: ſed propria ſpe. Nihil enim ſe mali remanente ioſippo exiſtimabant
eſſe paſſuros. Ille autẽ ſiquidem paruiſſet hæc preces eſſe ratus: cuſtodiam uero ſi per
uim cogeretur: multũ enim ex intentione diſceſſus etiã querelarũ miſericordia fregerat
remanere ſtatuit. Cõmuniq; diſperatione ciuitatis armatus: & nunc tempus eſt dicens
pugnam incipere: cum ſpes nulla ſalutis eſt: pulchrumq; uitam paciſci pro laude ac for
ti aliquo patrato facinore in memoriam poſteritatis occumbere: ad opera ſeſe cõuertit.

Cum pugnaciſſimis egreſſus diſiectis cuſtodibus uſq; ad romanorũ caſtra excurrebat:
& nũc pelles aggeribus impoſitas ſub quibus tendebant diſcerpere:nũc operibus ignẽ
immittere. Poſteroq; die ſimiliter ac tertio per aliquot dies ac noctes bellando nõ labo
rabat. Sed Veſpaſianus romanos his incurſibus male affectos aſpiciens. nam & ter-
ga dare iudęis pudebat:& fugientes inſequi armorũ pondere tardabãtur: cũ iudęi ſem
per aliquid agentes priuſq̃ paterentur in ciuitatẽ refugerent, armatis imperat ut eorum
impetum declinarent:neue cum hominibus mortis auidis manum conſererẽt. Nihil eẽ
fortius deſperatis. Reſtingui autẽ illorꝶ impetus ſi propoſito careãt quaſi flamma ſi ma
teriam non inueniat. Ad hoc oportere romanos cautius quærere uictoriam augẽdę poſ
ſeſſionis cauſa:non ex neceſſitate bellantes:per ſagittarios autẽ arabum & ſyriæ & fun
dibulatores:perq; ſaxa tormẽtis emiſſa plærũq; repellebat iudæos. Nulla enim talorũ
machina quieſcebat. Illi autẽ his quidem male acceptis cedebant:uerum eminus miſſa
inter iactũ ſubeuntes ſęuius rõanis iſtabant: cũ neq; corpori:neq; alæ pcerent:ſed per ui
cem utrinq; pugnarent:ſuorum quiſq; laboribus ſubuenientes. CAPITV. XII.

Igitur Veſpaſianus ultro ſe exiſtimans longitudine tẽporis hoſtiũq; ĩcurſibus obſi
deri:cum prope iam muris aggeres ęquarẽtur:arietẽ admoueri pręcepit. Eſt autẽ aries
immenſa materia malo nauis aſſimilis:cuius ſummũ graui ferro ſolidatum eſt in arietis
effigie fabricati:unde etiã nomen accepit. Dependet autẽ funibus medius ex trabe alia
uelut ex trutina palis utrinq; fultus bene fundatis. Retrorſum aũt magna uirorꝶ multi
tudine repulſus:hiſdemq; ſimul rurſus impellentibus miſſus in fronte prominente ferro
moenia percutit: nec eſt ulla tam ualida turris:aut murorꝶ ambitus adeo latus: ut etſi
priores ictus fortiter ſuſtinuerit:aſſiduos uincat. Ad huius periculũ rei duci romano trã
ſire placuit:ui capere oppidũ properanti:quoniã pernicioſa uidebatur obſidio iudęis mi
nime quieſcentibus. Itaq; romani quidẽ baliſtis cęteriſq; miſſiliũ machinis ut facilius
ferirentur:qui de muris obſtare tentaſſent, adhibitis utebãtur: neq; ſagittarii aut fundi
bulatores longius aberant. Cũ uero ea cauſa muros nemo auderet aſcendere ipſi arietẽ
applicabant gradibus deſuper:itemq; pellibus ſeptũ tam pro ſui defenſione quam ma
chinæ. Et primo qdem impetu moenia cõcuſſa ſunt:clamorq; oppidanorꝶ uelut iam ca
pti eſſent maximus factus eſt. Ioſippus aũt eundem locũ feriri: neq; multo poſt murũ
diſturbatum iri proſpiciens: quo cõmento uim machinę paulatim falleret excogitauit.
Saccos enim paleis refertos:qua ſemp impetũ arietis feriri uiderẽt, demitti iuſſit ex mu
ro:ut eo modo ſecundi ictus errarent:aut etiã excepta uulnera laxitas fruſtraretur. Quę
quidem res multũ romanis moræ attulit. Nam quocũq; hi machinã conuertiſſent: con
tra illi qui ſuper murũ ſtabãt paleaꝶ traducẽtes ſaccos ictibus ſupponebãt: nihilq; mu
rus percuſſione lædebatur:donec etiã romani aduerſus hæc aliud machinati ſunt. proce
ris enim contis exhibitis:in his ſummis falces quibus ſaccos inciderent alligarunt. Cũ
autẽ hoc modo efficax eſſet opus arietis ac murus quia recens ędificatus erat ictibus ce
deret:quod reliquũ erat Ioſippus:eiuſq; ſocii ad ignis auxiliũ ſe cõtulerunt accenſumq;
totũ quod aridę fuit materiæ:tribus ex locis pariter inflãmare:unaq; machinas & ꝓpu
gnacula romanorꝶ & aggeres cõcremarunt. Illi uero non ſine malo ſubueniebãt auda-
cia ſimul eorꝶ territi:& ne adiumento eſſent flammis præuertentibus impediti: quæ ari
dum nactę fomitẽ & præterea bitumen ac picem:necnon etiã ſulfur opinione citius uo
litabãt:operaq; romanorũ multo labore curata uni⁹ horę ſpatio poſſiderãt. Ca. xiii.

Hic etiam uir qdam iudæus predicatione ac memoria dignus inuentus eſt Addei
filius Eleazarus:cui Salab⁹ galyleæ patria fuit. Is enim ſaxum ingẽs alte ſublatũ tanta
ui ſuper arietẽ ex muro dimiſit:ut machinę caput obrumperet: idq; ex mediis hoſtibus

ſaltu ad eos delatus auferret:nulloq; metu reportaret ad muꝝ. Poſtremo tanq̃ ſignum quo tela mitterẽt hoſtibus poſitus nudo corpore quinq; ſagittaꝝ uulneribus fixus eſt: earũq; nulla reſpecta ubi murum aſcendit unde uideri ab oĩbus poterat eius audacia ibi cõſtitit:cõpunctuſq; dolore plagaꝝ cũ ariete decidit. Poſt hunc fortiſſimi extiterũt duo fratres Vethiras & Philippus de uico Roma galylei. Qui cum ſuper milites decimæ legionis proſiluiſſent tanto ĩpetu uiq; tranſgreſſi ſunt:ut & aciem romanoꝝ perrũperẽt: quoſq; aduerſum ierant oẽs in fugã uerterent. Præter hos Ioſippus quoq; & cętera multitudo raptis ignibus machinas & refugia cũ opibus qntę itẽq; decię & eius quę terga dederat legionis incendunt. Cęteri autẽ qui mox cõſecuti ſunt & inſtrumenta & omne genus materiæ obruere. Cap. xiiii. Rurſus autẽ romani poſt meridiẽ erectũ arietem ad eam muri partẽ quę pridẽ quaſſata fuerat appulere: ibiq; defenſorũ eius quidã Veſpaſiani plantam ſagitta percuſſam leuiter uulnerat: quia uis teli ſpatio defeciſſet. Maximam tũc id romanis perturbationẽ fecit. His enim qui prope aderant uiſo ſanguine pterritis p omnẽ fama ccuurrit exercitũ:relictaq; obſidione plæriq; cũ ſtupore atque formidine ad ducẽ belli concurrebant:& ante omnes titus aderat metuẽs patri. Vnde contigit ut & beniuolentia circa rectorem:& filii trepidatio cõfunderet multitudinẽ. Facile tunc pater & timore filiũ & perturbatione liberauit exercitũ. Superato enim dolore uulneris & ab oĩbus qui ſui cauſa pertimuerunt cõſpici ſtudẽs bellũ in iudæos ſæuiꝰ incitauit. Tam uelut ultor ducis quiſq; omne periculum adire cupiebat:& clamore alius alium adhortantes murũ petebant. Ioſippus autem cũ ſuis ſociis licet aſſiduis baliſtarum itemq; tormentorũ ictibus caderent, nequaquã tamen deterrebãtur a muro:ſed flammis & ferro & ſaxis eos oppetere q arietẽ protecti palmis impellerent. Nihil aũt aut parum proficiebant cũ ſine intermiſſione procũberent in conſpectu hoſtium poſiti: quos ipſi contra uidere nõ poſſent. Namq; & ſuis ignibus collucentes tamquam ſi dies eſſet & certũ erat hoſtibus ſignũ quo tęla dirigerẽt:machiniſq; procul nõ apparẽtibus miſſilia cauere nõ poterant. Ergo propterea non tam baliſtaꝝ quam iaculoꝝ ui ſimul multi trãſfigebãtur:miſſaq; machinis ſaxa & muroꝝ mĩas auferebãt & frãgebãt angulos turriũ. Viroꝝ aũt nulli tã fortiter conſtipati erãt:ut non uſq; ad extremã aciem ſaxi magnitudine ac uiolentia ſternerentur. Sciet autẽ aliquis huius machinæ uis quantum ualet ex his quæ illa nocte cõtigere in muro cuidã ex circũſtantibus ioſippo caput auulſum eſt:eiuſq; ad tertiũ ſtadiũ ueluti funda excuſa caluaria. interdiu quoq; prægnantis fœminæ ſecto utero ad dimidiũ ſtadiũ infans abactus eſt:tanta tormẽto uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & miſſiliũ ſtrepitus. Crebri aũt mortui cum per muros deiicerentur ſonabant & acerbiſſimus quidẽ intus excitabatur mulieꝝ tumultus:extrinſecus aũt occumbentiũ gemitus cõcrepabat:totuſq; ambitus muri: ad quẽ pugnabatur ſanguine cõfluebat:iamque aſcendi poterat congeſtione cadauerum. Montibus autem reſonantibus multo amplius horror is ex clamoribus accedebat: nec quicquam illi nocti defuit uel quod auribus uel oculis terrorẽ poſſet incutere. Plurimi quidẽ pro iotapata decertantes fortiter ceciderũt:plurimi etiã ſauciati:& tamen uis circa matutinas uigilias murus aſſiduis machinaꝝ ictibus ceſſit. Cũque illi quidẽ corporibus atque armis ſepti eã partẽ:quę deiecta fuerat priuſquã romãi põtes apponerẽt muiire. Cap. xv.

Mane aũt Veſpaſianus ad occupandã ciuitatẽ iam ducebat exercitũ ex nocturno labore paululũ recreatum. Idẽque cupiens de cõuulſa muri parte alio ꝓpugnatores adducere, eqtum qdem fortiſſimos equis diſpoſitis trifariã collocat ut tecti armis dirutum latus undique obſiderẽt:cũctoſque præ manibus ferrẽt:q; ſi põtes admoueri cœpiſſent: ipſi plures introirent. Poſt illos autẽ pedites ualidiſſimos ordinauit. Reliquam uero

equitum multitudinẽ ſecundũ muri ſpatium per montana loca diſtendit:ne quis fugiẽs
excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos ſequerentur conſtituit ſagittarios paratas ſa
gittas habere iuſſos. Fundibulatores quoque ſimiliter & appoſitos machinis. Alios au
tem integris muri partibus ſcalas applicare pręcepit:ut qui hos prohibere tentaſſent de
iectę partis defenſionem relinquerent:cæterique omnibus ſimul tęlis oppreſſi uiolentia
irrumpentium cederent. Ioſippus autem hoc conſilio cognito per murum quidem inte-
grũ labore fatigatos:itemq; ſenes poſuit quaſi ledi non poſſent. In parte uero colapſa ua
lidum & potentiſſimum quemq; ſeneſq; ante omnes uiros in quibus & ipſe fuit ad peri-
cula ſubeunda:ſortitus eſt:hiſq; pręcepit ut agminũ ululatibꝰ ne metu quaterẽtur aures
obſtruerentur:contra ſagittarum uero multitudinẽ cõmuniti protegerentur deſuper ſcu
tis paulatimq; recederent donec ſagittarii pharetras exinanirent. Si uero pontes a roma
nis apponerentur, ipſos præſilire mandauit:atq; hoſtibus per ſua & eorum inſtrumenta
reſiſtere:unumquẽq; uero ita certare debere non quaſi conſeruandam tueretur:ſed quaſi
perditam iam patriã uindicaret:atque oculis ſuis proponere mactari ſenes:ac liberos:cõ
iugeſq; ſuas propemodũ ab hoſtibus capi:iamq; futuræ cladi iram nunc collectam in au
thores eius effuderent:ita quidem in utroq; diſpoſuit. Ciuitatis autẽ uulgus otioſum mu
lieres ac pueri poſtq̃ oppidum triplici acie uidere circundatum: nullus enim ad pugnã
tranſlatus fuerat a cuſtodiis ſtrictiſq; gladiis ad partem muri deiectam hoſtes inſtare:ar
miſq; montana omnia deſuper collucere:atq; arabum quendam ſagittariis tæla ſuggere
re:tunc extremo ululatu quaſi capta urbe conſonuerunt:non ut impendere mala ſed ut
adeſſe iam crederes. Quare Ioſippꝰ mulieres ne miſericordia ſuorum animos effœmina
rent intra domos cũ interminatione concludit ſilere iuſſas:ipſe uero ad partẽ muri quæ
ſibi obtigerat tranſit:& pontes quidẽ applicantibus animũ non intendit:ſed tantũ ſpe-
culabat̃ impetũ ſagittaꝝ:ſimul aũt ac tubinices uniuerſoꝝ agminũ congregati ſunt pa
riter & grauiter ĩfremuit exercitus:ſignoq; dato miſſis undiq; ſagittis lux obſcurari cœ
pit. Ioſippi ſocii memores pręceptorum:& aduerſus clamorẽ obſtructis auribus: & con
tra ſagittarũ uulnera corporibꝰ cõmunitis cũ admouerentur pōtiũ machinæ, ipſi eas cur
ſu:& antequã hoſtes pedẽ in his ponerẽt, occupãt:eoſq; aſcendere nitentes pręlio deter
rebant uaria manu:itẽque animis facinora demõſtrantes:& ne uel in extremis calamita
tibus deteriores illis uiderentur:hi qui ſine periculo fortes contra illos ſe eſſe curabant.
Nec prius a romanis diuellebantur quã uel caderent uel occiderent. Qui romanis deſili
entibus conflictu iam liberi facillime tæla dirigebant. Cap. xvi. Itaq; iudęis perpe
tuo dimicantibus cum nec unde mutarẽt ꝓpugnatores haberẽt:defeſſis autẽ Romano
rũ aſſidue ſuſtituerẽtur:proq; his quos uiolentia repuliſſent, alii ſuccederẽt, inuicem ſe ad
hortati latera copulãt:ꝓtectique deſup longioribꝰ ſcutis inexpugnabilis globus effecti
ſunt:totaq; acie uelut uno corpore repellẽdo iudęos in muro iam pedẽ ponebãt:cum Io
ſippus his rerũ anguſtiis cõſilio neceſſitatis adhibito mira eſt eni machinis excogitãdis
cũ deſperatione ſtimulat̃. Feruẽti oleo ꝓfundi milites iubet ſcutoꝝ cõiunctiõe defen-
ſos. Id autẽ iudæi multi qui & paratũ hẽrent:& plurimũ, cito romanis infundũt:ipſis ẽt
in eos ahenis miſſis calore buliẽtibꝰ. hęc res romanorũ ardentiũ aciem diſſipauit: & cũ
dorole ſęquiſſimo deuoluebãtur a muro. Siquidẽ facile a uertice ad pedes uſq; ſub arma
tura oleum per totũ corpus fluebat:carnemq; nõ ſecus ac flãma depaſcebat̃: ꝙ natura
facile caleſceret:ſeroq; pro ſui pĩguedine refrigeſceret. Thoracibꝰ autẽ & galeis illigatis
incendii fuga non erat. Nunc aũt ſaliẽtes:nũc incuruati dolore de põtibꝰ decidebãt. Ad
ſuos aũt tuto recedere cõtra nitẽtes nõ poterãt:quoniã facile ab inſequẽtibus capieban
tur. Sed neq; romanis uirtus in rebus aduerſis:nec iudęis prudentia defuit:romani enim

licet oleo perfuſi mirabilia pati uiderent: tamen in eos qui perfuderant ferebantur præ-
cedentẽ quiſq; incurſando tanquã ipſe impetũ retardaret. Iudæi uero progreſſum eorum
dolo altero deceperũt cum fœno græco decocto pontiũ tabulata perfunderent: quibꝰ il
li dilabẽtes retrahebãtur: & neque fugientiũ quiſquã neq; aggredientiũ firmo poſſet eni
ti ueſtigio. Sed alii quidẽ reſupinati per ipſas pontiũ tabulas calcarentur: multi uero ſup
aggeres deiicerẽtur: & qui cecidiſſent a iudæis feriebãtur: qui romanis deſilientibꝰ conſli
ctu iam liberati facillime tela dirigebant. Cũ autẽ multa milites mala in hoc ꝑpeti præ
lio dux uideret: poſt meridianas eos horas a pugna reuocat: quorũ non paucis obtrunca
tis plures ſunt uulnerati. Et iotapata uero ſex uiris mortuis: plures quã trecenti ſautii trã
ſlati ſunt. Hoc aũt modo pugnatũ eſt iunii mẽſis die uigeſimo. Cap. xvii. Et Ve-
ſpaſianus eorum eã qui occiderant conſolatus exercitũ poſtquã ita uidet accenſum neq;
tam exhortationẽ quam opus depoſceret: aggeres quidẽ altius tollit. Tres uero turres
quinquagenũ pedum in excelſum iubet erigi ferro undiq; tectas: & ut pondere ſtabiles
eſſent: neq; ignibus expugnarentur: eaſque ſuper aggeres collocat iaculatoribꝰ & ſagit
tariis: itemq; leuiorũ miſſiliũ machinis plenas fundibulatorũ quoq; fortiſſimis. Qui cũ
non conſpicerẽtur propter altitudinẽ turriũ & loricas: ipſiq; eos qui ſuper murũ aſtarẽt
facillime cernerẽt: teliſq; appeterẽt: cum illi neq; a uertice uenientes ſagittas facile decli-
narent: neq; ulciſci poſſent quos non uiderent: altitudine quidẽ turrium librata manu ia
cula ſuperãte ferro aut quo erant ſæpe flammis obſtãte. Ob hoc igitur defenſionẽ muri
deſerũt: magiſque aggredi tentãtibus occurrebãt. Et iotapateni quidẽ ita reſiſtebant: ꝗ
uis multi in dies ſingulos occũberent: neq; contra mali quicquã hoſtibus facerẽt: ꝙ eos
ſine periculo lædere non poterant. Cap. xviii. Hiſdem autẽ diebus Veſpaſianꝰ ad
finitimã quãdam iotapatæ ciuitatem euocatus cui nomẽ eſt Aphaca nouas res affectan
tem: & propterea ꝙ iotapatenos præter ſpem reſtitiſſe audierat inſoleſcentem, mittit eo
Traianum decimæ legionis rectorem: dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille au
tem cum oppidum contra expugnationem nouiſſimum repperiſſet: nam præter naturã
qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur: habitatores uero eius uidiſſet paratos
ad pugnam ſibi obuios proceſſiſſe prelium cum his committit: eoſq; pauliſper relucta
tos in fugam uertit: quos ueſtigiis conſecuti romani exterioris muri ambitum quo con
fugerant cum ipſis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus ciues ſui clauſere ci
uitatem metu. ſ. ne cum his ruſus hoſtes intrarent: profecto autẽ deus galylæorum cla-
des romanis dabat: qui etiam tunc ciuitatis eius uniuerſum populum excluſum manibꝰ
propriis ad interitũ hoſtibus dedit auidiſſimis cædiũ. Multi enim ſimul ruẽtes ad portas
multũque nominatim præpoſitos inclamantes inter ipſas preces immorabãtur: quibus
hoſtes unum murum alterũ ciues clauſerant & iter medios coacti murorũ ambitus: mul
ti quidem ſociorum ſuis gladiis tranſfigebantur: infiniti uero a romanis interficiebãtur:
ne uel ad ulciſcendũ quidẽ recepta fiducia. Nam præter hoſtilem metũ etiam domeſtica
proditio eorum animos fregerat. Denique moriebãtur non romanos ſed iudæos execrã
tes: quoad omnes interiere numero hominũ. xii. milia. unde Traianus uacuam eſſe ciui
tatem pugnatoribus reputans: & ſi qui adhuc intus eſſent: nihil eos auſuros eſſe exiſti-
mans, præ timore imꝑatori excidiũ reſeruauit. Miſſiſq; nũtiis ad Veſpaſianum petit: ut
filium Titũ dirigeret finẽ uictoriæ impoſiturũ: ille aũt laboris aliqd ſupereſſe ratus cum
milite filiũ miſit: hoc eſt quĩgẽtis equitibꝰ & peditibꝰ mille. Qui mature ad ciuitatẽ pro
fectus ſic ordinauit exercitũ ut in læuo quidẽ latere Traianũ cõſtitueret: ipſe uero in dex
trũ obſidioni ꝑeſſet. Itaque militibꝰ ſcalas muris undiq; applicãtibꝰ: cũ pauliſꝑ deſuꝑ ga
lylæi obſtitiſſent cõtiuo mœnia reliquerũt. Titꝰ uero comiteſq; ſaltu demiſſi matuꝛ ciuita

tem obtinuere:tūcq; uehemēs cū his qui ſe intus cōgregauere pugna cōmiſſa eſt. Nūc
per anguſta uiarū irruētibus ualidiſſimis:nūc fœminis ex tectoꝝ culminibus quę forte
inueniſſent tęla iactantibus. Et hoc qdē modo uſq; ad ſextā horam ſuſtinuere cōflictū.
Aſſumptis aūt bellatoribꝰ cætera multitudo & ſub diuo & per domos ſenes pariter ac
iuuenes mactabant̄. Deniq; uirilis ſexus pręter īfantes nullus remāſit:qui cū mulieribꝰ
abducti ſunt ſeruitio. Interēptoꝝ quidem in ciuitate & in p̄rio cōgreſſu numerus fuit q̄n
decim miliū:captiuorū autē duo milia.c.xxx. Hęc galyleis clades cōtigit quinto & ui-
geſimo die iunii mēſis. Cap.xix. Sed ne ſamaritæ quidem alieni a calamitatibus
remanſere:hi nāq; in mōte garizin qui eſt illis ſanctiſſimus cōgregati locis ſuis expecta
bant:belli autem minas eorum cōuentus ac ſpem haberet uidebatur: nec ſaltem uicino
rum malis corrigebātur:ſed inconſulta ſuarū uirium infirmitate ſecūdis romanorū rebꝰ
exterriti:prona in tumultū uoluntate pendebāt. Veſpaſiano aūt placebat motus anteca
pere:eorumq; impetus præuenire:nam & ſi pręſidiis tota ſamaritica regio cincta erat:
tamē eorum multitudo qui coierant:& cōſpiratio timebatur. Eaq; cauſa cerealē quintæ
legionis rectorē cum ſexcentis equitibus tribuſq; peditū milibus mittit. Ille autē ad mō
tem quidem accedere prælioq; cōgredi nequaquā tutū eſſe duxit:quoniā hoſtes plurimi
deſuper eſſent:milites uero circūuallatis undiq; montis radicibus tota eos die cuſtodie-
bant. Euenit autem aquæ tunc indigētibus ſamaritis etiam graues accendi ęſtus:erat.n.
tempus æſtatis:neque ſe rebus neceſſariis uulgus inſtruxerat:adeo ut nōnulli quidē una
die ſiti morerētur:multi uero eiuſmodi morti ſeruitium præferentes ad romanos transfu
gere:ex quibus cognito cerealis illos etiam qui adhuc perſeuerarēt malis infractos mon
tem aſcendit:& circū hoſtes exercitu conſtituto primū eos a dextera parte hortabat̄:at
q; ut ſalui eſſe mallent rogabat ſi arma proieciſſent tutos fore promittens. Deniq; quia
perſuadere non poſſet aggreſſus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & ſex-
centi. Hęc iunii menſis uigeſimo & ſeptimo die geſta ſunt atq; his calamitatibus Sama
ritę uſi ſunt. Cap.xx. Iotapatenis aūt diu durantibus:& pręter ſpem aduerſa tole
rantibus quadrageſimo quidem ac ſeptimo die romanorum aggeres ſuper murorum al
titudinem ſunt elati. Quidam uero ad Veſpaſianum eodem die profugus uenit paucita
tem ciuium & infirmitatem enuncians:ſimul q̄q; diuturnis uigiliis:præliis aſſiduis con
ſumpti minime quidem ulterius uim ferre poſſent:uerum dolo etiam caperentur ſi quis
inſtaret. Circa extremam nāq; uigiliam quando & malorum requiem habere uideren-
tur:& maxime defatigatos cuſtodes matutinus ſomnus occupat dormire eos dicebat ea
demq; hora inuadendos eſſe ſuadebat. Veſpaſiano autem qui fidem noſcet iter ſe iudęo
rum quantaq; ſuperbia poenas contēnerent transfuga ſuſpectus erat:nam & antea qui
dam ex iotapata captus omne tormentorum genus fortiter pertulit:& cum ne flammis
quidem coactus quid intus ageretur hoſtibus exquirentibus prodidiſſet, mortē deridēs
cruci ſuffixus eſt. Fidere tunc proditori coniectura faciebat. Et fortaſſe quidem illum ue
ra dicere:ipſe autem nihil ex eius fallacia magnum ſibi exiſtimans eſſe metuēdum aſſer
uari hominē iuſſit:& ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quę fu
erat indicata ocioſe ibat ad muros:primuſq; incedebat Titus cū uno ex Chiliarchis Do
mitio ſabino paucis ex quītadecima legione comitatus:interfectis aūt uigiliis in ciuita-
tē ingrediuntur:& poſt eos ſextꝰ quidā Caluarus chiliarchus & placidus ſubiectos mili
tes introducendo. Arce uero occupata cū hoſtes in medio oppido uerſarētur:iāq; plane
dies eſſet:nec tunc quidē illi q̄ capti tenerētur adhuc excidiū ſentiebāt multo labore ſom
noque pariter diſſoluti Et ſiqs euigilaſſet:nebula uiſus eiꝰ hebetante:quę caſu tūc pluri
ma ſe circū oppidū funderet:donec totus irrupit exercitꝰ:ſoloq; maloꝝ periculo exſuſci

tati morie̅teſq; demu̅ ſe p̄iſſe crediderunt:romãos au̅t memores quę obſidionis tpe pertu
liſſent:neq; parce̅di cuiqua̅ neq; miſere̅di que̅qua̅ tangebat cura. Sed ex arce plebe̅ ad ꝓ
na co̅pulſam facillime trucidaba̅t:ubi loci difficultas pugnacibꝰ negaret copia̅ reſiſte̅di.
Circu̅uiarum na̅q; anguſtiis preſſi ac per decliua dilabe̅tes flue̅te deſuper bello obtege
bantur:id multos etia̅ qui circa ioſippu̅ lecti era̅t ut ma̅ibꝰ ꝓpriis liberare̅tur i mutauit:
na̅ cum ſe uiderent romanoꝝ nemine̅ poſſe occidere ne romanoꝝ manibꝰ oppeterent pręue
nerunt:& in extrema parte ciuitatis co̅gregati ſemet interfecerunt. Quicu̅q; tame̅ uigi
lum primi capta̅ ciuitate̅ ſenſerunt in quada̅ turri ſepte̅trionali fuga recepti aliqua̅diu qui
de̅ reſtiterunt. Deinde circu̅cluſi hoſtiu̅ multitudine ſero dextras dedere: hiſq; inſta̅tibus
morte̅ ſuam æquo aio præbuerunt. Potuiſſent au̅t incrue̅tę romani obſidionis fine gloria
ri:niſi unus ex ipſis occidiſſet Hecatontarchus Antoniꝰ peremptus inſidiis. Na̅ quidam
ex his qui ad ſpeluncas co̅fugera̅t (erant au̅t plurimi) rogaba̅t antoniu̅ dextra̅ ſibi por
rigere ad fidem ſalutis ac pręſidiu̅ quo tutus aſce̅deret. Cu̅q; his manu̅ porrexiſſet ſcau
te ſuper ille haſta præue̅tu̅ in inguine perculit:ſtatimq; co̅ſecit: Illo die quide̅ ma̅xima̅
multitudine̅ peremere romani. Poſtea uero ſecutis diebꝰ ſcruta̅do latebras per cu̅niculos
& ſpeluncas oe̅m ulciſcebantur ætate̅ præter infantes ac fœminas. Itaq; captiui quidem
mille duce̅ti co̅gregati erant:quadraginta uero milia co̅numerata ſunt excidii te̅pore pu
gnisq; ſuperioribꝰ mortuoꝝ. At ueſpaſianus ciuitate̅ ipſam excindi iubet:caſtellaq; eius
omnia adhuc exurit. Iotapata quide̅ ita deuicta eſt tertiodecimo imperii Neronis anno
calendarum iuliarum die. Cap.xxi. Romani uero ioſippu̅ requirentes & proprię in
dignationis ca̅:& quod imperatori operę precium uidebatur:captus enim maxima pars
belli eſſet:mortuos itemq; abditos rimaba̅tur:ille autem in exitio ciuitatis fortunę quo
dam uſus auxilio per medios ſe hoſtes ſurripuit:& in queda̅ profundum puteum ſaltu
demiſſus eſt:cui amplum ſpecus adiunctum erat:in latere quod ſupra ſcrutantes uidere
non poſſent. Vbi.xl.quide̅ inſignes uiros latitantes offendit:rerumque utilium appara
tum:qui non paucis diebus ſufficerent. Hoſtibus autem omnia complexis interdiu qui
dem ſe occultauit. Nocte uero aſcendens uigilias explorabat ut fugeret. Cu̅q; omnia
undiq; ipſius cauſa maxime cuſtodirentur:neq; fallendi ſpes eſſet, in ſpeluncam iterum
deſcendebat:biduumq; ibi delituit. Tertia uero die capta quadam muliere quæ cum ip
ſis fuerat, indicatus eſt. Tunq; Veſpaſianꝰ propere duos chiliarchos Paulinum: & Cal
licanum iuſſos pacem dare Ioſippo & bene hortari eum ut aſcenderet, mittit. Quibus
tamen ille rogantibus poſtqua̅ ad eum uenerunt:fidemq; pro ſalute dantibus minime
paruit. Ex his autem magis quæ pati ueritus eſſet qui plurima commiſiſſet:quam ex na
turali manſuetudine rogantium ſuſpitionem collige̅s uelut ad pœnam euocaretur time
bat:donec Veſpaſianus tertium quoq; chiliarchum Nicanorem ioſippi notu̅:atq; olim
conſuetum direxit: Is au̅t quam dulce in eos romanorum eſſet inge̅iu̅: quos ſemel ſub
iugaſſet referens:quodq; ipſe Ioſippus uirtutis cauſa magis admirabilis qua̅ inuiſus du
cibus haberetur:eſſetq; imperatori ſtudium non eum ad ſupplicium ducere:quod etiam
ſine deditione ſibi liceret exigere:ſed conſeruare potiꝰ uirum fortem. His addebat q̄ ne
Veſpaſianus ſi quid dolo moliretur amicu̅ ad id mitteret: ut in re optima peſſimam hoc
eſt perfidiam prætexeret amicitia:neq; ſemetipſum illi ut amicum falleret obtemperatu
rum fore. Verum Ioſippo etiam poſt Nicanoris dicta hæſita̅te, milites quide̅ irati ſpelu̅
cæ igne̅ ſubmittere ꝓperaba̅t. Sed retinebat eos belli ductor uiuu̅ ioſippu̅ capere pluri
mi pendens. Nicanore autem uehementer inſtante:ubi e̅t hoſtilis multitudinis mi̅as co̅
pit Ioſippꝰ, nocturna ſomnia reminiſcit̄:q̄bus ei deꝰ & futuras iudęoꝝ clades: & quę ro
manis eſſent co̅iectura pri̅cipibꝰ oſte̅dit. Erat au̅t i̅terpręta̅dis quoq; ſomniis idoneꝰ: & co̅

iectare quæ ambigue diuinitus dicerẽtur, ſciebat. Qui & ſacros prophetarũ libros neue
rat: ꝙ & ipſe ſacerdos eſſet: & parẽtibus ſacerdotibus ꝓcreat⁹. Illa igitur hora quaſi deo
plenus: & recentium ſomnioꝝ quę uiderat, horrenda ſimulachra mẽte cõplexus occul
tas preces deo offert. Et quia iudęorũ inquit labefactari tibi rem placuit: fortũa uero ad
romanos tota migrauit: animãq; meam: quę futura prædiceret, elegiſti, do quidẽ man⁹
ſponte romanis & uiuo. Teſtor aũt ꝙ non ꝓditor: ſed tuus miniſter ad eos ibo. Simul
his dictis Nicanori cõſentiebat. Verũ qui una cõfugerãt iudęorũ poſtquã intellexerunt
ioſippũ rogãtibus cędere, uniuerſi circũſtantes clamabãt. Certe plurimũ ĩgemiſcere le
ges patrię ubi ſunt quæ iudęis deus annuit: quibus mortẽ contẽnẽtes aĩas indidit. uita
ioſippe captus es: lucẽq; pateris intueri ſeruiẽtem. q̃ cito tui oblitus es? quã multos pro
libertate mori ꝑſuaſiſti? Falſam profecto opinionẽ ſortitudinis habebas: falſamq; pru-
dentiæ ſi ſalutẽ apud eos ſpęrat cum qbus ita dimicaſti: aut ſi hęc etiã certa ſunt ab illis
tamẽ te ſeruari cupis. Sed q̃uis te romanoꝝ fortuna tui obliuione ꝑfuderit: & nos tamẽ
patrię glorię conſulentes: & dexterã tibi & gladiũ cõmodabimus. Tu uero ſiqdem ſpõ
te moriare dux iudæorum: ſin uero, inuitus proditor morieris. Vix hęc elocuti ſunt: & in
tentatis ei gladiis occidendũ illum cõminabant̃ ſi romanis pareret. Timens igitur im-
petũ ioſippus: & ſe dei pręceptoꝝ proditorẽ eſſe ratus: ſi ea non enunciaſſet morte præ
uentus, argumentis eos philoſophię neceſſario tractare incipit. Et qd enim tantope inqt
o ſocii proprię cędis auidi ſumus? aut cur amiciſſimas inter ſe res corpus & aĩam in diſ-
ſenſionẽ uocamus? mutatũ me eſſe qſpiam dicet. Sed romani hoc ſciunt optimũ eſſe in
bello mori: ſed lege belli hoc eſt a uictoribus trucidari: proinde ſiquidem romanoꝝ fer
rum deprecor uere meo gladio meaq; manu ſim dignus. Sin illi hoſti parcendũ putãt:
quam iuſtius nosipſi nobis pepercimus? Quippe ſtolidũ eſt eadem circa nos admittere:
pro qbus ab illis diſſenſimus. Pulchrum enim eſſe pro libertate mori, & ipſe fateor: pu
gnãdo tamen & illoꝝ manibus qui eam ẽripuere: nũc aũt neq; pręlio nobis obſtãt: neq;
nos interficiũt. Itidem aũt timidus eſt habendus qui mori nõ uult cũ opus eſt: & q uult
cum non oportet. Pręterea qs nos metus ꝓhibet ad romanos aſcẽdere? nẽpe mortis. Er
go eam quæ ab hoſtibus dubię ſuſpecta formidini ẽ, eam certũ ipſi nobis irrogabimus.
Veꝝ ſeruitutẽ dicet aliqs? Valde qdem nunc liberi ſumus. At uiri fortis eſt ſemet occide
re: immo uero ignauiſſimi quãtũ opinor. Nam & gubernatorẽ timidiſſimũ puto: qui tẽ
peſtatẽ metuẽs ante uim turbinis nauẽ ſponte ſubmergit. Quin ẽt propria manu perire
a cõi omnium aĩalium natura diſcrepat: eoq; mõ in creatorẽ noſtrũ ſummũ ſcelus admit
titur. Nullũ eſt animal quod ex induſtria uel per ſe moriatur. Siquidẽ naturę lex ualidiſ
ſima ut uelint uiuere in oĩbus ſita eſt: iccirco & qui nobis adimendũ id putant hoſtes du
cimus & ĩſidiatores pœna ꝓſeqmur. Deũ uero ĩdigne ferre nõ arbitramur: cũ domũ eius
hõ deſpiciat? Ab illo enĩ accępimus ut eſſemus: rurſumq; ut eſſe deſineremus, illi redden
dũ eſt. Corpora quidẽ cunctis mortalia ſunt ex caduca materia fabricata. Anima uero
ſemp ĩmortalis eſt: deniq; pericula in corporibus collocata. Si quis ergo depoſitũ homi
nis ſurripuerit aut male tractauerit, peſſimus ſtatim ac ꝑfidioſus hẽtur. Sic dei depoſitũ
ex ꝓprio corpore qui eiecerit, cũ ſe latuiſſe quẽ læſerit æſtimabit? Et ſeruos q̃dẽ fugiẽtes
ulciſci iuſtũ creditur: q̃uis nequaquã dños fugerint: ipſi uero deũ fugiẽtes: & optimũ de
um ipie facere nõ uidebimur? An ignoratis ꝙ eorũ qui lege naturę uita exeũt acceptũq;
deo debitũ ſoluũt, cũ id qui dedit recuperare uoluerit ꝑpetua laus domuſq; ac familia ſta
biles ſunt? purę ãt & quæ ĩuocãtes exaudiãtur animæ remanẽt locũ in cęlo adeptę ſan
ctiſſimũ atq; ĩde rurſum uoluẽtib⁹ ſęculis caſta corpora iubẽtur ĩcolere: quęꝝ uero ma
nus in ſeipſos ĩſanierũt, eoꝝ aĩas tenebroſior orchus ſuſcipiet. Pater aũt illarũ de⁹ autho

tes iniuriæ per nepotes ulciſcitur. Hinc & deo iuiſum eſt: & a ſapiẽtiſſimo legis noſtræ cõditore coercetur. Deniq; ſi qui ſe occiderint, apud nos quidem uſq; ad ſolis occaſum in ſepultos abiici decretũ eſt: tum ẽt hoſtes ſepeliri fas eſſe ducamus apud alios etiã dextrę iubentur abſcindi eiuſmodi mortuoꝝ: quæ in ipſos armatę ſunt: quoniã ut corp9 ab ani ma: ita manũ eſſe a corpore alienã exiſtimarẽt. Pulchrũ eſt igitur o ſocii iuſta ſentire: ne q; humanis cladib9 adderent creatorẽ oium ipietate lędamus: ſi ſalui eſſe uolumus ſalui ſimus. Nec enim ſalus apud eos ignobilis eſt: quibus tantis uirtute opibus demonſtra uimus. Sin mori placet ab his occidi pulchrũ eſt qui nos cœperint. Non migrabo ego i hoſtium locũ: ut ipſe mei proditor fiam. Multo enĩ ſtolidior ſim: quã qui ad hoſtes ultro profugiũt. Siquidem illi ſalutis cã id faciunt: ego uero interitus & quidẽ mei romanoꝝ tamẽ inſidias uotis expeto. Nã ſi me poſt uinctas dexteras pimãt, magno aio paratoq; moriar mẽdacii perfidiã pro uictoriæ ſolatio mecũ auferẽs. Cap. xxii. Multa qui dẽ in hunc modũ Ioſippus ut a cæde ꝓpria ſocios dehortaretur, dicebat. Illi aũt obſtru ctis aurib9 deſperatione qua ſe iam dudũ morti deuouerant concitantur: & alius aliũde cũ gladiis accurrentes ignauiam exprobrabãt: & quaſi eũ mox percuſſurus quiſq; ado riebatur. Ille aũt cum alium noiatim uocaret: alium uultu ducis intueretur: alteri9 dexte rã prahẽderet: alium precibus exoraret uaria mẽtis affectione: ut in tali neceſſitate po tuit diſtractos, ferrum oium a cæde ſua prohibebat: non ſecus ut ferę beſtiæ circunclusæ ad eum ſemp: qui ſe contingeret ora cõuertens. Illoꝝ autẽ qui ducẽ i extrema quoq; cla dę reuerendũ putarent, debilitabãtur dextræ: gladiique de manib9 labebãtur: multi ſpõ te cũ manus ei afferrent, frameas dimittebãt: ioſippo autẽ non defuit in ea deſpatione cõ ſilium: ſed fretus dei prouidentia ſalutẽ in periculũ mittit. Et quoniã mori decretũ eſt in quit: agite: cędes mutuas ſortiamur & cui obtigerit: man9 ſequẽtis occũbat: atq; ita om nium fortuna perambulet: neq; ſua dextera qſq; ſubiaceat. Iniuſtũ eſt enim cęteris inte rẽptis ex aliis quẽquã ſi pœnituerit ſaluũ eſſe. Viſus ẽ uera dicere: & quod perſuaſit agi tur ſors cuiq; obtigit paratã ei: qui ſequeret necẽ ſuã prębeat quaſi mox etiã duce peri turo. Cum ioſippo enim pire uita dulcius æſtimabant. Remanſit ãt ipſe cum altero ſiue fortuna dici poterat ſiue dei ꝓuidentia. Conſultoq; pſpiciens ne uel ſorte grauaret: uel ſi nouiſſimus receſſiſſet gentilis cæde pollueretur, illi quidẽ fide iterpoſita ut uiueret per ſuaſit: ille qdem hoc modo & romanoꝝ & domeſtico bello liberatus ad Veſpaſianũ per nicanorẽ ducebatur. Oẽs aũt romani uiſendi eius gratia occurrebãt: & cum ſe circa du cẽ premeret multitudo, uarius tumultus erat. His exultãtibus ꝙ captus eſſet: aliis mi nitantibus: nonnullis aũt propius eum uidere certantibus. Et qui longius erant hoſtem interficiendũ eſſe clamabant. Qui uero propius erãt: facta eius reputantes mutatiõe ſtu peſcebãt. Rectoꝝ aũt nemo fuit: qui licet iraſceret nomini eius, uiri aſpectu non mitior factus ſit. Titum uero pręter alios & fortis ioſippi aius in calamitatibus: & ætatis eius miſericordia capiebat; qualiſq; pridẽ fuiſſet in pręliis reminiſcẽtẽ: & qualis nũc ſic in ho ſtiũ manibus intuentẽ. Libebat: intelligere quanta eſſet fortũę potentia: quamq; uelox belli momentũ: humanaq; aũt reꝝ nihil firmũ: atq; ꝑpetuũ; quã multos etiam tunc ita ut ſentiebat ipſe ut ioſippũ miſerarent, affecit: plurimaq; ſalutis eius pars Titus extitit apud patrẽ. Veſpaſianus tamen quaſi miſſurus cũ cęſari ut cautiſſime cuſtodiretur pce pit. Quo audito ioſippus aliqd ſoli ſe dicere uelle ait. Sũmotiſq; ab illo omnib9 aliis prę ter filiũ Titum: alioſq; duos amicos, Tu qdem inqt Veſpaſiane tãtũ hoc putas ioſippũ te habere captiuũ. Ego aũt maioꝝ ad te nuntius uenio pręmiſſus adeo ut iudcoꝝ legem uiderẽ: & quemadmodũ duces exercituũ mori deceret ad Nerõem me mittis. Quid ita? quaſi qui Neroni uſq; ad te ſucceſſuri ſint maneant. Tu & Cęſar & Veſpaſiane & impe

ratoꝛ:atq; hic filius tuus nũc:me aũt colligatũ arctius tibi aſſeruato: nam dominus qui
dē non mei ſolum es tu Cęſar:uerũ etiã terræ mariſq; ac totius hoſum generis. Me autē
ad maiorē pœnã cuſtodiri oportet, ſi ex tēpore aut ſubito in dominũ iſta confingo. His
dictis Veſpaſianus ſtatim quidē fidem non habere uidebatur:eaq; ioſippũ exiſtimabat
ſalutis gratia cõminiſci. Paulatim uero ad credendũ ĩpellebatur:iam pridem illum exci
tante ad imperiũ deo ſceptraq; multis præmõſtrante portētis:ſed & in aliis ueracē eſſe
ioſippũ depręhēderat. Altero nãq; amicorũ qui ſecretis intererãt admirati dicente quē-
admodũ niſi hęc deliramenta ſint:neq; iotapatenis de excidio: neq; ſibi de captiuitate
quicquã diuinaſſet ut a ſe iram depelleret. Ioſippus iotapatenis ait ſe pręd ixiſſe ꝙ poſt
diem ſeptimũ & quadrageſimũ eos maneret exitiũ:quodq; ipſum romani uiuum eſſent
in cuſtodia retēturi. Hęc in ſecreto quæſita Veſpaſian9 ubi uera eſſe cõperit a captiuis,
etiã quę de ſe dixiſſet credibilia cœperat exiſtimare: ſed neq; cuſtodiã ioſippo nec uincu
la remittebat:ueſtimētis aũt aliiſq; munerib9 cũ donare beniguiſſimeq; fouere non deſi
nebat:etiam Tito magnam honori eius operam cõmodante. Cap. xxiii. Quarto
autē die menſis iulii Veſpaſianus in ptolomaida reuerſus:inde in loca maritima cæſare
am peruenit:iudęæ maximam ciuitatē:& quę maiorē incolarũ partem gręcos haberet:
igitur & exercitũ & rectorē indigenę omni fauore ac benignitate ſuſcipiunt:affectu qui
dem quo romanos diligerent plus autē illoꝝ qui exciſi fuerant odio:unde etiam multi q
dem ſimul ut de ioſippo ſuppliciũ ſumeret cum clamore precabantur. Veſpaſianus aũt
de iſta qdem petitione uelut ab inconſulta multitudine oblata nihil reſpõdendo diſſol-
uit. Legionũ uero duas qdem hyematum apud Cęſaream poſuit:ꝙ oportunam uideret
eſſe ciuitatem. Decimã uero & quintã Scitopolim miſit:ne totius exercit9 moleſtia Cæ
ſaream premeret. Erat aũt illa quoq; aprica per hyemē quantũ æſtatis calorib9 ęſtuoſa
ut in planitie ſita atq; maritima. Cap. xxiiii. Dum hęc aũt aguntᷓ collecta non exi
gua multitudo quæ uel ab hoſtibus ſeditione defecerant:uel ex ciuitatib9 euerſis effuge
rant Ioppam ſibi receptaculo renouant ſeditioſi quam ante uaſtauerat Ceſtius. Et quia
terra quã uaſtauerat arcebantᷓ:migrandum in mare cenſuerunt ac piraticis nauib9 fabri
catis in Syriam & phœnicē:itēq; in ęgyptum cõmeantes plurimos latrociniis prædabã
tur:omnibuſq; nauigiis inuium faciebant illaꝝ partium pelagus. Sed ueſpaſian9 cogni
to quid cõſtituiſſent equites in Ioppam necnon & pedites mittit. hiq; nocte in ciuitatē
ꝙ incuſtodita erat ingreſſi ſunt. Eius autē habitatores poſtquã irruptio præſens erat ne
tunc romanos arcerēt metu deterriti naues fuga petierunt:& in his ultra contiguũ ſagit
tæ ſpatiũ pernoctauere. Cum uero ioppa natura eſſet importuoſa:nãque in aſperum:cæ
teraque arduũ litus deſinit:ac ſummis utrinque cornibus leuiter incuruũ quæ uaſte ſup
ſunt & ingentibus procellis pelagus turbant. ubi ēt nunc Andromede catenarũ ſignis
extãtibus fabulæ ueteris fides oſtenditᷓ. Aduerſus ãt aquilo feriēs littora ſummos in ob
iectas cautes fluctus affligit:eo ꝙ ſolitudinē in tutiorem efficit ſtationem:in eo ſalo flu
ctuãtibus ioppenis prima luce uiolentus:quē illac nauigãtes melãboriã uocant flatus
incumbit:& alias quidem naues inter ſe:alias uero colliſit in ſcopulos. Multę aũt cum
magna ui aduerſo æſtu niterentur ad pelagus. Nã & litus ſaxis infeſtũ:& hoſtes I eo cõ
ſtitutos timebãt ſublatę in ſublimi gurgite mergebantᷓ. Et neque fugæ uſpiã locus erat:
neque manētibus ſpes ſalutis:cũ & mari uentoꝝ:& ciuitate romanoꝝ uiolentia pelle-
rentur. Itaque multi ululatus colliſſis nauib9 audiebãtur:& multi crepit9 fractis: ioppe
noꝝ autē fluctibus pars obruti:pars naufragiis ĩplicati moriebantᷓ. Nõnulli ãt ferro ſe
Iterficientes ueluti ſatius eſſet mori præueniebãt:plurimi ãt euecti fluctib9 ſcopulis car
pebãtur:ut & pelag9 ſanguine redũdaret:oĩſque ora maritima cadauerib9 cõpleretᷓ:ꝗ

etiam ad litus apulſos in eo ſtātes romani milites trucidarēt, Eiectorū autē corpoꝝ qua
tuor milia ducēta fuerunt, Ita captā nullo prælio ciuitatē romani funditus eruūt. Ioppa
quidē hoc modo breui tēpore bis a romanis exciſa eſt. Veſpaſianus autē ne rurſus eo pi
ratę confluerēt caſtris in arce munitis ibi cū peditibus paucis equitatū reliquit: ut hi qui
dem locis ſuis manētes eadem caſtra defenderēt: equites uero omne circum territorium
peragrantes ad fines tyoppę uicos & municipia ſimul eximerent, Illi quidem pręceptis
obedientes in dies ſingulos incurſando excindebant totas regiones atq; uaſtabant.
Cap, xxv. Vbi uero Iotapatæ apud Hieroſolymā caſus nunciatus eſt: Primo quidē
plurimi & pro magnitudine calamitatis: & quod nemo qui ſe uidiſſe diceret quę iacta
bantur aduenerat, non credebant, Nec enim uel nuntius aliquis ſuperfuerat: ſed ipſa ꝑ
ſe fama excidiū prædicabat, Vnde per matura triſtium paulatim per finitimos ueritas
ambulabat & apud oēs ambiguitate certior habebatur. Quinetiā rebus geſtis pluraq̄
facta non erant effingebant: & excidio ciuitatis itereptus dicebatur eſſe ioſippus. Quę
res maximo luctu repleuit hieroſolymā. Et per ſingulas domos itēq; cognationes amiſ
ſorū quiſq; lugebatur a ſuis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi quidem hoſpites: alii
propinquos amicos: alii nonulli etiam fratres flebant, Ioſippum autem uniuerſi: adeo ut
per dies triginta nunquā lamenta in ciuitate ceſſarent: magnaq; mercede conducerētur
tibicines næniarū. Tempore autem ueritate releuata: ubi de iotapata quidem ut res ha-
bebat; fictum uero quod de ioſippi morte uulgabatur: eūq; uiuere & cum romanis eſſę
cōpertum comprobatū eſt: ac ſupra captiui fortunā a ducibus honorari, tantam in eum
uiuum iracundiam: quantā prius cum mortuū crederent beniuolentiā conceperunt. Et
ab aliis quidē ignauię: apud alios proditionis arguebatur: totaq; in eū ciuitas plēa erat
indignatione: atq; cōuitiis. Vltro aūt his uulneribus excitabant magiſq; accendebant
rebus aduerſis & offenſio quę prudētibus ne ſimilia perferant: cautiōis & cuſtodiæ cau
ſam ꝓbet ad alias calamitates tanq̄ ſtimulus icitabat: & maloꝝ quæ ſemper accipiebāt
ex fine principiū. Deniq; maiore in romanos īpetu ferebantur: uelut in ioſippū pariter ul
dicaturi Hieroſolymoꝝ qdem habitatores eiuſcemodi turbis agitabātur. Cap. xxvi.
Veſpaſianus aūt ſtudio uiſendi regnum Agrippę. Nam & ipſe rex inuitabat rectorē
cū exercitu ſimul paratus accipere dom. ſticis diuitiis ac per eos ęgras partes regni com
peſcere: motis ex cęſarea maritima caſtris in eam quę Philippi dicitur cæſareā demigra
uit: ibiq; per dies. xx. milite recreato: Ipſe quoq; reꝝ geſtarum gratias deo referens i epu
lis erat. Poſtq̄ uero Tyberiada quidē nouas res cupere ac rebellare Taricheas audiuit ad
regnum aūt Agrippæ utraq; ꝑtinebat decreto apud eos undiq; iudęos excidere, oppor
tunū eſſę credidit aduerſus eos exercitū ducere: ſimul ut Agrippę hoſpitio uicem repen
deret poteſtati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium ſuum Titum in Cęſaream ut inde
militem Scitopolim traduceret mittit. Hęc aūt ciuitas decē ciuitatū maxima & Tybe-
riadi uicina eſt. Quo cū ipſe ueniſſet: ibi filiū præſtolabatur, Deinde cū tribꝰ ultra legio
nibꝰ progreſſus ad prigeſimū a tyberiade ſtadiū in quadam manſione cōſpicua rebellan
tibꝰ cui nomen eſt Enabris caſtra ponit: atq; hinc Decatharcū Valerinum cū equitibꝰ
quinquaginta dirigit: qui pacifico ſermone oppidanos alloqueret & ad fidem inuitaret.
Audierat enim ꝙ pacem populus deſideraret nullis aūt ad bellum eum cogentibus ſe
ditionē pateretur. Itaque Valerinus ubi muro appropinquauit & ipſe de equo diſiluit:
& ſuos comites idem facere iuſſit: ne laceſſendi prelii cā potius ueniſſe uideretur. Sed pri
uſq̄ uerbum faceret armati excurrere in eū: ſeditioſi qui erāt ualidiores rectore quodā no
mine ieſu Tobye filio latrocinalis agminis principe. Valerinꝰ āt neq; preter mādata du
cis prælio congredi tutum ratꝰ ēt ſi de uictoria certꝰ pugnāq; ꝑiculoſam eſſe: ſi cū mul

tis pauci & inſtructis imparati confligerēt. Inopinata prꝑterea iudęoꝝ ſtupefecit⁹ auda
cia: & ipſe pedes refugit: & quinq; alus ſimiliter equis relictis: quos Ieſus eiuſq; ſocii de
lusi pugna nō īſidiis captos laeti in oppidū adduxerūt. Id aūt ueriti ſeniores & qui prę
ſtare populis uidebātur in romanoꝝ caſtra ꝑfugiūt: adhibitoq; ſibi rege ad Veſpaſia
ni genua ſuppliciter accedūt: ne ſe deſpiceret obſecrātes: neue quę paucoꝝ eſſet totius
ciuitatis inſaniā exiſtimaret: ſed populo parceret qui ſemꝑ amica romanis ſentiret: ma
giſq; ultū iret defectionis authores: a qbus ipſi olim ad foedus uēire ꝓperātes nūc uſq;
ne id facerent aſſeruati fuiſſent. His eoꝝ precibus quāquā toti ciuitati propter equoꝝ
rapinā infenſus eſſet idulſit. Nam & Agrippā uidebat ci⁹ oppidi cauſa trepidare. Fide
aūt per eos populo data ieſus eiuſq; ſocii tutū ſibi nō eſſe rati apud tyberiada cōſiſtere:
ad taricheas effugiunt. Cap. xxvii. Poſteroq; die Veſpaſianus in arcē pręmittit
cū equitibus Traianū: qui multitudinē an omnes pacem cuperent experiretur. Cognito
autē populū eadē ſentire quę ſupplices, ad ciuitatē ducebat exercitū. Illi aūt portis ci pa
tefactis cū laudationib⁹ obuiam prodeunt: ſalutis datorē ac benemeritū acclamantes.
Cū uero militem anguſti aditus remorarēt: muroꝝ partem dirui Veſpaſianus ex meri-
diano latere iuſſit: eoq; pacto dilatauit igreſſum: ut prędatamē & iniuriis abſtinerent in
gratiā regis edixit: eiuſdemq; cā muris pepercit: ſpondentibus habitatoribus eius. Poſt
hęc cum reliquis fore concordes: aliiſq; modis malis affectatā ciuitatē ex diſſenſione re
creauit. Deinde ab ipſa digreſſus: inter ipſam & taricheas caſtra poſuit: muroq; firma-
uit: belli ſibi moras illic fore proſpiciens: quod omnis turbatū copiens multitudo ad ta
richeas confluxerat: munitione confiſa ciuitatis: & lacu gēneſar qui ab īdigenis ſic appel
labatur. Etenim ciuitatem ita ut tyberias ſub monte poſitam qua lacu non alluebatur
undiq; muro ualidiſſimo: ſed minore quā tyberiada ioſippus cinxerat. Nam illam quidē
in principio defectionis pecuniarū: itemq; uirium copia cōmunierat. Tarichcis uero lar
gitatis eius reliquię profecerūt. Scaphas aūt plurimas in lacu paratas habebant: ut in
eas uidelicet ſi terreſtri prælio uincerent̄ refugerēt: ſimulq; ad nauale bellū ſi opus eſſet
inſtructas. Romanis autem caſtra muniētibus, ieſus eiuſq; ſocii neq; multitudinē hoſti-
um: neq; diſciplina militię perterriti: curſu in eos irruūt: primoq; impetu diſiectis muri
fabricatoribus ac parte aliqua ędificii diſſipata: ubi armatos cōgregari uiderūt: antequā
aliquid paterentur ad ſuos refugiūt: eoſq; inſecuti romani ad nauigia cōpulere. Et illi q
dem tantū ꝓuecti unde romanos contingere miſſilib⁹ poſſent anchoras iaciūt: & ſicut
acies aſſolēt denſatis inter ſe nauibus aduerſus hoſtes in terra cōſtitutos nauali ꝓlio de
certabāt. Cap. xxviii. Audito aūt Veſpaſianus magnā eoꝝ multitudinē in proxi
ma ciuitati planitie congregatā: filium ſuū cum ſexcentis equitib⁹ lectis eo mittit. Qui
cū infinitū hoſtium numerū repeꝛiſſet, patri quidē maioribus auxiliis opus eſſe manda
uit. Ipſe uero eqtum plęroſq; etiam priuſq̄ ſubſidia uenirēt alacres eſſe uidens: cum non
nulli eoꝝ multitudinē iudęoꝝ formidarent: unde exaudiri poſſet conſtitit: & o Romani
ait pulchrū eſt nāq; in principio ſermonis admonere uos generis ueſtri: ut qui cum qbus
pugnaturi ſumus ſciatis: noſtras enim manus nemo unq̄ toto orbe hoſtis ullus euaſit: iu
dęi uero ut ēt pro his dicamus aliquid ad hoc uſq; tempus uicti non defatigantur. Itaq;
oportet illis in aduerſis rebus conſtanter dimicantibus: ēt nos in ſecundis perſeuerātius
laborare. Aperta qdem fronte uobis plurimū alacritatis ineſſe conſpiciens gaudeo: Ve
reor aūt ne cui ueſtrum tanta timorē multitudo hoſtium latenter incutiat. Igitur quiſq;
iteꝝ cogitet qualis cum qbus decertabit: q.q; iudęi licet ſatis ſint audaces morteq; con
temnāt, incompoſiti tamē belloꝝūq; imperiti ſunt: & uulgus recte potius q̄ exercitus ap
pellādi. De nr̄a uero peritia atq; ordinatiōe referre qd opus ē? Nempe iccirco ſoli armis

exercemur pacis etiã tempore;ut ne in bello nos cũ hoſtibus nũero cõſeramus:nã quod
erat perpetuę militiæ cõmodũ ſi pares cũ rudibus cõgrediamur:quin reputate ꝙ armati
cũ inermibus & equites cũ peditibus & duces tuti cõſilio cũ uagis neq; rectorẽ habenti
bus decertabitis;quodq; nos hæ uirtutes multo plures efficiant.Multũ aũt uitia de ho-
ſtiũ numero detrahant;nec ſola hoīum multitudo quãuis pugnaciſſimi fuerint in bello
obtinet:ſed etiã ſi uel in paucis ſit fortitudo:hi enĩ & ordinati faciles ſunt & ſibimet ſub
uenire:numeroſę aũt copiæ plus incõmodi ex ſemetipſis quã ex hoſtibus capiũt:itaq; iu
dæos audacia & ferocitas ac deſpatio ſiue mẽtis ſęuitia ducũt.Quę rebus ſecũdis aliquã
tũ ualent minimis offenſionibus extinguũtur.Nos aũt uirtus regit & morigera uolũtas:
itẽq; fortitudo:quæ & in ꝓſpera fortũa uiget:nec ad finẽ uſq; inter aduerſa decipitur.Ad
hoc maiores nobis ſunt quã iudęis cauſę certãinis:nã ſi illi ꝓ libertate ac patria belli picu
la ſuſtinẽt:qd eſt nobis iclita fama pręſtantius:ʼ Et ne poſt orbis terrę imperiũ uideam⁹
hoſtiũ aduerſarioꝝ loco iudęos habere.Pręterea cõſiderate ꝙ ne patiẽdi quidẽ alicui⁹ ito
lerabilis mali metus eſt. Multos enĩ nos in ꝓximo adiutores hẽmus.Rapere ãt uictori
am poſſumus;& quos a patre mitti nobis ſperam⁹ auxilio cõuenit antecapere ut & ma
ior ſit;& ſociũ nõ habeat uirtutis effectus.Equidẽ puto nũc de me ac patre meo uobiſq;
pariter iudiciũ fieri.Siquidẽ ille rebus ante glorioſæ geſtis dignus fuit.Ego uero eius ſum
filius:uoſq; milites mei:nã illi uincere cõſuetũ ẽ.Ego uero reuerti ad eũ non ꝑpetiar ui-
ctus,Quo pacto aũt uos nõ puduerit:duce ueſtro piculis occurrente nõ ſupare :ʼ Appe-
tã enĩ pericula mihi credite;primuſq; in hoſtes irrũpã.Nemo aũt ueſtrũ a me diſceſſerit
perſuaſum habẽs ĩpetum meũ ſuſtẽtari opere diuino:& manifeſtiſſime ꝑſumite ꝙ mul-
to plus mixti hoſtibus efficiemus q̃ ſi extrinſecus pugnaremus.Poſtq̃ hęc locutus eſt Ti
tus diuina quędã alacritas militibus incidit.Et qa traianũ aduenire cũ trecentis eqtibus
ante pręliũ contigit ęgre ferebant tanq̃ ſi minuereť uictoria ſocietate. Miſit aũt Veſpa
ſianus Silonẽ & Antoniũ cũ duobus milibus ſagittarioꝝ:ut occupato mõte:qui ex ad-
uerſo erat oppido muroꝝ propugnatores repellerẽt. Et ab illis qdẽ ita ut ꝑceptũ fuerat
circũuẽti ſunt ex ea parte ſubuenire tentantes.Titus aũt primus perrexit citato equo in
hoſtes & poſt eũ cęteri cũ clamore pro tanto ſpatio fuſi quantũ aduerſa acies occupaue
rat.Vnde multo ẽt plures quã erant apparuerũt.Iudęi uero licet incurſu eoꝝ & diſcipli
na cõterriti pauliſper qdẽ prios ſuſtinuere cõgreſſus.Perculſi aũt cõtis equoꝝq; impetu
deturbati cõculcabanť:atq; ita multis paſſim perẽptis diſpergunť:& in ciuitatẽ ut qſq;
uelocitatis habebat effugiũt.Titus aũt aliquos tergo inſtãs alios per trãſitũ occidebat:
nõnullos curſu añcapiẽs ictu ora trãſuerberabat.Multos ãt aliũ ſup aliũ lapſos iuoluẽs
cõficiebat;omneſq; ad moenia cõfugiẽtes ꝑueniẽs detorquebat ad campum: donec ſuæ
multitudinis elapſu in oppidum cõfugerunt.Excepit aũt illos acerba diſſenſio.Nãq; in
digẽis & fortunaꝝ ſuarũ & ciuitatis gratia: & ab initio bellũ geſtũ maxime ꝙ male pu
gnatũ fuerat non placebat.Sed populus aduenarũ qui plurimis eſſet uim adhibebat:&
inter ſe diſcordantiũ clamor erat quaſi iam arma caperẽt. Quibus auditis nec procul a
muris aberat Titus exclamat:hoc tp̃s eſt.Quid moramur cõmilitones:ʼ Deo nobis de-
dente iudęos:ſuſcipite uictoriã.Nõ auditis clamores q manus nr̃as euadere diſcordãt:ha
bemus ciuitatẽ ſi modo ꝓperamus. Verũtamen cũ uelocitate animis opus ẽ. Nihil enĩ
magnũ effici ſine periculo cõſueuit:nõ ſolũ aũt hoſtiũ concordiã quos cito neceſſitas in
grãm reuocabit:ſed ẽt noſtroꝝ auxilia ꝑuenire debemus: ut præter uictoriã quantas co
pias pauci ſuperamus ẽt ciuitate ſoli potiamur.Simul his dictis incendit equũ atq; ad la
cum decurrit:& per eum propere ciuitatẽ ingrediť quem cęteri cõſecuti ſunt.Pauor aũt
eius audaciæ muroꝝ defenſores inuaſit : & pugnare quidem uel prohibere uenientem

nemo ſuſtinuit. Relictis aũt excubiis Ieſus quidẽ cũ ſociis in agros effugit: alii uero de
currentes ad lacum: in manus hoſtium cõtra uenientium incidebant. Mactabantur alii
cum ſcaphas ſcanderent: itẽque alii cũ iam prouectas aſſequi natando conarentur: plu
rimaq; per ciuitatẽ agebatur hominum cędes: aduenarũ quidem reſiſtentiũ qui non ef
fugiſſent: indigenarũ uero ſine pugna: quoniã ſpes eos fœderis & cõſcientia: quod belli
conſilium nõ habuerant prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis miſe
ratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum cõfugerant ac ciuitatẽ captã
uiderunt quã longiſſime ab hoſtibus receſſerunt. Cap. xxix. Titus uero miſſis
eqtibus res geſtas patri nuntiat. Quibus ille compertis q̄ neceſſe fuit & filii uirtute ad
modũ lętus & facinoris claritudine. Maxia.n. belli ps uidebaẽ excẽpta: tũ qdem ſtatĩ
circũdari ciuitatẽ cuſtodibus iuſſit: ne qs ex eadẽ ſubterfugeret: neq; a cędibus tẽpera
ret. poſtero aũt die cum deſcendiſſet ad lacũ rates aduerſus illos qui eo refugerant fabri
cari iuſſit. Quę tã materiarũ copia: q̃ artificũ multitudie mature cõtexte ſunt. cap. xxx.

Lacus ãt Geneſar qdẽ a terra cõtinẽte appellaẽ. Quadraginta uero ſtadiis in latitu
dine patens centumq; in longitudine aquæ dulcis eſt atq; potabilis. paluſtri enim craſ
ſitudine tenuiores habet latices & undiq; in littora & arenas deſinens purus eſt: ac præ
ter hoc temperatus ad hauriendũ & fluuio quidem ſiue fonte leuior. Semper enim frigi
dior quam lacus diffuſio patitur, manet: æſtiuiſq; noctibus eius aquæ ſub diuo perflatę
nequaquã æſtibus cędũt: id enim facere indigenis moris eſt. Variaq; ſunt in eo piſciũ
genera: ab alteri9 loci piſcibus tã ſapore quã ſpecie diſcreta: mediuſq; fons ẽ ĩ fluuio ior
dane panium nomine: qui terra conditus fertur ex ea quæ uocatur phiale. Hæc autem
eſt quæ in traconitidi aſcenditur ad centeſimũ uigeſimũ ſtadium cæſariæ: non longius
in dextro itineris latere & propriæ ex rotunditate phiala dicitur lacus rotæ ſpeciem prę
ferens. Semper autem inter eius labia cohibetur unda nunquã deficiens uel exuberans.
Cumq; interim hoc eſſe iordanis pricipiũ neſciretur a tetrarcha quodam tracõitidis phi
lippo depræhenſum. Is nanq; miſſis in phialem paleis inuẽit eas apud panium redditas
unde ante fluuius naſci credebatur. Naturalis quidẽ pulchritudo Panii regis opibus &
Agrippę diuitiis magnificentiis accurata eſt. Manifeſtum autẽ flumẽ iordanis ex hoc
antro incipiens ſemecunitidis quidẽ lacus paludes ſecat & margines: centum autẽ. xx.
aliis pręteritis ſtadiis poſt oppidũ iuliada Geneſara lacum mediũ trangemenſus. Dein
de multam per ſolitudinem in Aſphaltidẽ lacum exit. Ad Geneſara uero lacum eiuſdẽ
nominis terra prętenditur natura ſimul & pulchritudine admirabilis: nullum enim ipſa
pro ubertate ſui negat arbuſtum totaq; plantis conſeuere cultores. Cęli uero tẽperies
etiam diuerſis aptiſſima eſt. Nuces enim q̃ arborum maxime frigoribus gaudent infi
nitæ floreſcũt: ubi etiã palmę quas nutrit calor ęſtiuus: has iuxta ficus & oleę quibus
aura mollior deſtinata eſt ut naturę magnificentiam hanc eẽ qui dixerit uim adhiben
tis ut in unum cõueniant inter ſe repugnantia anniq; temporũ contentione bona uelut
ſingula peculiari ſtudio terræ fouerent. Non enim ſolũ nutrit pręter opinionem poma
uaria: ſed etiam ſeruat egregia: quidem & quodammodo regnãtia. Vuas & carices ſine
intermiſſinoe. x. mẽſibus ſuggerit: cæteros uero fructus anni ſpatio ſeneſcentes. Nã pter
aeris lenitatẽ & fonte quoque irrigatur uberrimo: qui caphamaũ ab indigenis appel
laẽ: Eum nõnulli uenã eſſe. Nihil fluminis opinãtur q̄ ſimiles coracino ſicut lacus ge
nerat piſces. Lõgitudo aũt regionis ęque ac littora cognominis lacus. xxx. ſtadiis extẽ
ditur & latitudo. xx. Horũ quidẽ natura eiuſmodi eſt. Cap. xxxi. Veſpaſianus
aũt perfectus ratibus ĩpoſita manu miliũ quanta in eos: qui lacu effugerant ſatis eſſet,
una pꝓuehitur. Illi aũt neque cõpulſi ad terram euadendi facultatẽ habebãt infeſtis om

nibus:neq; natali bello pari cõditiõe pugnãdi. Nã & ſcaphę paruę atq; piraticæ aduer
ſus rates infirmę erãt:& cũ pauci ſingulis ueherentur, cunctis aſtãtibus romãis appro
pinquare metuebãt. Verũtamen circũ rates nauigãdo: nõnunq̃ etiã prope accedẽdo la
pidibus romanos eminus appetębãt: aut cõminus ẽt irritando feriebant plus aũt ipſis
utroq; mõ nocebatur. Nec.n.ſaxis qcq̃ præter crebros ſonitus agebãt: quoniã cõtra ſe
ptos armis iaciebãtur cõtiguiq; ſagittis eoꝝ efficiebãtur. Etſi accedere ꝓpius auſi fuiſ
ſent priuſq̃ facerẽt aliqd patiebanť:cũq; his nauigiis mergebanť. Multos aũt uulnera
iferre tentantiũ q pilis cõtingi poſſent: alios deſiliẽdo in ſcaphas romani gladiis tranſfi
gebant: Nõnullos cõcurrentibus iter ſe ratibus ĩ medio dep̄henſos cum nauiculis capie
bant. Submerſoꝝ aũt q capita ſuſtuliſſent aut ſagittis p̄ueniebanť: aut ratibus occupa
banť: & ſi deſpatione cõpulſi inimicis adnare tẽtaſſent: eis uel manus uel capita trũca
banť: plurimuſq; paſſim ac uarius erat iteritus eoꝝ: donec in fugã uerſi cęteri terrę ap
pulſi ſunt: circũcluſis nauiculis ſuis. Effuſi aũt multi quidẽ in ipſo lacu telis cõfigeban
tur: multos uero in terrã egreſſos peremerũt romani. Mixtũ aũt ſanguine plenũq; cada
ueribus cerneres totũ lacũ. Nullus.n.ſaluus euaſit. Acerbus aũt ſecutis diebus odor il
lam regionẽ opp̄ſſit & facies. Nã littora quidẽ naufragiis ſimul plena erant & corpori
bus tumidis. Caleſcẽtes aũt ac tabefacti mortui cœli tractũ corrũpebant: ut non iudęis
ſolum ille caſus miſerabilis uidereť: uerũ etiã factoribus ipſis eẽt inuiſus. Iſte qdẽ illius
p̄lii naualis exitus fuit. perierunt cũ his q pridem in ciuitate cecidere ſex milia & qngen
ti. Cap.xxxii. Et Veſpaſianus pugna peracta pro tribunali apud Taricheas reſi
dens aduenam populũ ab ĩdigenis ſecernebat: qui author belli extitiſſe uidebať: & an
hi quoq; ſeruãdi eẽnt cũ rectoribus deliberabat. Tunc autẽ affirmãtibus eorum libera
tionem detrimento futurã. nec.n.dimiſſos quieſcere poſſe hoĩes: qui & patriis carerent
uimq; adhibere ac bellũ iferre poſſent ad quos cõfugiſſent, Veſpaſiãus ſalute qdẽ indi
guos eẽ eos: cõtraq; ſuatores ſuos nouerat euaſuros: ſed de eoꝝ mortis q̃litate cogitabat.
Nã ſi ibi occidereť nõ ꝑpeſſuros ſuſpicabať idigẽas tot apd ſe ſupplices obtrũcari: fide
q; iterpoſita deditis ui pigebat afferre. uerꝭ ab ãicis ſupabať: nihil ĩ iudęos cõmitti poſſe
dicẽtib9. quodq; utile eẽt hõeſto debere p̄põere: cũ utrũq; obtiere nõ poſſet. Indubitata
igiť cõceſſa licẽtia ſolo eos itiere qd tyberiada duceret exĩ p̄miſit. cũq; illi facile his quę
cuperẽt crediſſẽt: & qa iuſſũ fuerat cõitati: neq; pecũiis ſuis qcq̃ metuẽtes abirẽt totã
qdẽ a tyberiada uſq; uiã rõani ne qs euaderet occupauerũt: eoſq; ĩ ciuitatẽ cõcluſos mox
iſecutos Veſpaſian9 oẽs ĩ amphiteatri ſtadio cõſtituit. Et ſeniores qdẽ cũ ibellib9 q mil
le ducẽti erãt iuſſit occidi: iuuenũ aũt ualidiſſimos ſex milia lectos ad iſthmõ nerõi trãſ
miſit. Cæterã uero multitudinẽ. xxx. milia & q̃drigẽtos uẽdidit: p̄ter alios quos agrippę
dõauerat. Nã his q ex ei9 regno eẽnt facere qd uellet ipſe p̄miſit. Veꝝ & iſtos rex uẽdi
dit. Reliquũ tamẽ uulgus q erat tracõide & Gaulanite & coppeni: pluresq; & Cadarite
ſeditioſi: & fugitiui: & qbus ꝓbra pacis bellũ cõciliãt. Capti ſunt ãt ſexto id9 ſeptẽbris.

DE BELLO IVDAICO. LIBER. IIII. INCIPIT. CAP.I.

QVicũq; autem iudæi iotapatis excisis a romanis defecerant, hi ſe
ad eos poſtquã taricheate ſuperati ſunt, applicabant: oĩaq; romãi
caſtella & ciuitates cœperãt: præter iſcala: & qui montẽ itabirium
occuparãt. Cũ his autẽ rebellarat gamara ciuitas cõtra taricheas
poſita ſupra lacũ: quæ ad fines pertinebãt Agrippę: itẽq; Sotanin
& ſeleucia. Et hę quidẽ gaulanitidis regiones erant ambę. Sotanin

ſuperioris partis:cui nomẽ eſt Gaulana:& inferioris gamala.Seleucia uero ad lacum ſe
mecoli.xxx.latum & .lx ſtadiis lõgum.paludeſq; ſuas ad daphnẽ uſque tendentẽ.Quae
regio cũ alias ſit delitioſa praecipue tamen fontes habet qui minorẽ quem ſic appellant
iordanem halãtes ſub aureo iouis tẽplo in maiorẽ deducunt. Sotanin quidẽ ac ſeleuciã
colentes in principio defectiõis agrippa ſibi foedere ſociauerat : Gamala uero ei non ce
debat freta locorũ difficultate amplius quã iotapata.iugum nãq; aſperũ ex alto monte
deductum mediã ceruicẽ erigit:& ubi ſupereminet in longitudinẽ tenditur:tantũ cõtra
decliue quantũ a tergo ut cameli ſimilitudinẽ praeferat: unde nomen etiã duxit : niſi q,
expreſſam uocabuli ſignificationẽ indigenae ſeruare non poſſunt . Et a fronte quidẽ ac
lateribus in ualles inuias ſcinditur.Poſt uero quã de monte pendet paululũ difficultate
refugit.Verũ & hanc partẽ per obliquũ exciſa foſſa indigenę deuiam fecerant.Domus
autem crebrę:& uiciſſim p prona erant aedificatę:& nimio p̃cipitio caſuro ſimiles.Ciui
tas intra ſe decurrebat in meridiẽ uergens. Auſtralis uero collis immẽſa ędítus altitudĩ
ne uſum arcis ſine muro ciuitati prębebat:rupeſq; ſuperior ad profundã pertinens ual-
lem.Fons autẽ intra muros erat:in quẽ oppidum deſinebat.Quãuis autẽ natura nõ ex
pugnabilis eẽt ciuitas:tamẽ etiam Ioſippus cum muroꝝ eam ambitu cingeret, foſſis &
cuniculis reddidit fortiorem. Eius autẽ habitatores natura quidẽ loci cõfidentiores erãt
quã hiotapateni:ſed multo pauciores minuſq; pugnatores: ſituſq; freti difficultate plu
res eſſe hoſtibus putabant.Nã plena erat ciuitas:multiſq; in eam q, eſſet tutiſſima con
fugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; pręmiſſis ad obſidionẽ per menſes ſeptẽ reſtite-
re. Veſpaſianus autẽ profectus ex amathunte ubi pro tyberiade poſuerat caſtra:Ama-
thus autem ſi quis nomen interprętatur aquę calidę uocãtur:ibi enim eiuſmodi fons eſt
ſanandis corporũ uitiis idõeus:Gamala peruenit:& totã quidẽ ciuitatẽ ita:ut diximus:
poſitam cuſtodia circũuallare neqbat.Qua uero fieri poſſet excubias collocauit:mon-
temq; occupat ſuperiorẽ.In quo milites caſtris ita ut aſſolet muro circundatis opus ag
gerum poſtremo aggrediuntur.Et aperte quidẽ orientis ſummo ſupra ciuitatẽ loco tur
ris erat:ubi & quintadecima legio:necnõ & quinta cõtra mediã ciuitatẽ operabantur:
foſſas autẽ decima repleuit & ualles:& inter haec agrippã regẽ cũ acceſſiſſet ad muros
eorũq; defenſoribus de traditione loqui tentaret:fundibulorũ quidam ad dextrum cubi
tum lapide percutit.Et ille quidẽ propterea familiaribus ſuis circũſeptus eſt : romanos
aũt ira ſimul ob regẽ ſuiq; metus ad obſidionẽ protinus incitauit nullũ iudaeos crudeli
tatis modũ in alienigenas atq; hoſtes prętermiſſum ire credentes:qui circa gentilẽ ſuũ
& eoꝝ quę ipſis conducerẽt ſuaſorẽ tam imanes fuiſſent. Aggeribus aũt manus multi
tudine:operiſq; cõſuetudine cito pfectis machinas applicabãt. Cares autẽ & Ioſippus:
namq; ipſi erant oppidanoꝝ potẽtiſſimi:armatos quidẽ licet metu pculſos ordinauerq;
& quãq̃ non diu obſidionẽ poſſe ſuſtinere arbitrabãtur:quib9 aqua itemq; alia uſui ne
ceſſaria non ſufficerẽt, adhortati tamen eos ad moenia produxerũt.Et pauliſper qdem
machinis aduenientibus repugnarũt. Baliſtis aũt tormẽtiſq; perculſi in oppidũ receſſe
runt.Itaq; romani tribus ex locis aggreſſi muꝝ arietibus quatiunt:& qua deiectus fue
rat infuſi magno cũ armorũ ſtrepitu ac turbaꝝ ſonitu : ipſi quoq; inſuper ululantes cũ
oppidanis cõfligebãt.Illi aũt ad primos aditus interim ptinaces romanis: ne ultra pro
grederentur obſtabãt. Caeterũ ui multitudinis ſuperati undiq; ad excelſa ciuitatis loca
fugiunt.Deinde reuertẽtes inſtãtibus ſibi hoſtibus incũbunt : eoſque impingendo per
decliuia locoꝝ difficultate & anguſtia depreſſos interficiebant.Romani aũt cũ neq; a
uertice ĩminentibus repugnare:neq; in partẽ aliquã euadere poſſent pronos eos urgen
tibus ſociis in domos hoſtiũ plano contiguas refugiebant . Sed repletae labebantur q,

pondus ſuſtinere non poterāt. Vnaq; deiecta multas inferiores: item ille alias deturba-
bant. Ea res plurimos romanoꝝ morte conſumpſit. Incerti .n. quid facerēt quāuis ſubſi
dere tecta uiderent: tamen eo cōuolabant atq; ita multi quidē ruinis opprimebant̄. Nō
pauci uero ſubterfugientes parte corporis occupabant̄: Plurimi autē puluere ſuffocati
moriebātur. Sed ea gamalenſes ꝑ ſe fieri exiſtimabāt: propriaq; incōmoda negligētes
magis inſtabāt: hoſteſq; in tecta ſua labentes ſuſtētando cōpellebant. Qui uero per an
guſtos uiaꝝ cliuos cecidiſſent, eos tęlis deſuꝑ miſſis interficiebāt. Et ruinę quidē lapidū
copiam: ferrū uero mortui hoſtes eis dabant. Cęſoꝝ enim gladios auferentes his cōtra
femineces utebātur: multis iam procumbētibus tectis ſemet proiiciendo moriebantur:
tergaq; dantibus ne fuga quidē facilis erat. Viarū nāq; ignorantia & caligine pulueris
alius aliū non agnoſcentes pererrabāt: & circa ſe ſternebant̄. Sed illi quidē uix reperto
exitu ab oppido receſſerunt. Cap. ii. Veſpaſianus aūt qui laborātibus ſemꝑ inter
fuit: ſęquiſſimo dolore ꝑculſus cum ſuper militē ruere ciuitatē uideret: proprię tuitionis
oblitus clam paulatim ſuꝑiore oppido locū prendit: ibiq; inter media ꝑicula cū paucis
oīno relinquit̄. Nec enim aderat tunc ei filius Titus ad Mutianū pridem Syriā miſſus.
Et dare quidē terga neq; tutū neq; honeſtū ſibi putabat. Reꝝ aūt quas ab adoleſcentia
geſſerat: ac ꝓprię uirtutis memoria quaſi deo repletus corpa ſocioꝝ: atq; arma cōdens:
& cū his bellū una a uertice deuoluens ſuſtin bat. & qui neq; uiroꝝ: neq; tęloꝝ multitu
dinem formidans mānebat: donec eius animi obſtinationē hoſtes diuinā eſſe reputātes
impetū remiſerunt. Illis aūt iam infirmius oppugnātibus ipſe pedem referens nō prius
terga oſtendit quā extra muros egreſſus eſt. Plurimi q̄dem romani milites in ea pugna
ceciderūt & inter eos Ebutius decatharcus nō eo tamen prælio quo periit: ſed ubiq; an
tea fortiſſimus cōprobatus: q̄que plurimis malis iudæos affeciſſet. In ea pugna Gallus
quidā noīe Ecatōtharcus cū .x. militibus in quadā domo latuit. Eius aūt habitatores dū
cernerent quod in romanis fuiſſet conſiliū populis inter ſe fabulātibus. Hoc audito: nā
& ipſe Syrus erat: & hi quos ſecū habebat nocte illos aggreditur: oībuſq; mactatis ad
romāos ſaluus cū militibus euadit. Cap. iii. Veſpaſianus aūt mœrere exercitū ad
uerſis caſibus uidens: q̄que nullā interī tantā experti fuerāt cladem: huiuſque rei magis
eos pudere ꝙ ſolū ducē in periculis reliquiſſent cōſolandos putabat. De ſe q̄dem nihil
dicēs, nę quē uel initio culpaſſe uiderēt̄. Oportere aūt inquiens quę cōmunia eſſent for
titer ferre naturā belli cogitantes: q̄que nuſquā eueniat ſine cruore uictoria: iterūque ha
beat fortuna regreſſum. Multis tunc iudæoꝝ milibus interfectis exiguam pro his ſtipē
ſępe pendiſſe fortunę. Atque ut iactantiū eēt nimis ſecūdis rebus īſoleſcere: ita eſſe igna
uoꝝ in offenſionibus trepidare. uelox .n. eſſet in utrūque mutatio: & ille uir fortis. ſ. ma
neat cuius ſobrius erit & animus in rebus quoquę infęliciter geſtis ut idē habeat̄ rectis
cōſiliis peccata reſtituens: quāq̄ ea q̄ nunc acciderūt neque mollitia ueſtra: neque iudęo
rum uirtus effecit. Nā & illis pugnę melioris: & nobis deterioris cā fuit difficultas loco
rum. Qua in re nimiꝝ q̄s repħenderit alacritatis ueſtrę temeritatē. Nam cū hoſtes ī ex
celſiori loco refugiſſent, mānus cōtinere debuiſtis: neque ſummo uertice cōſtituta ſeq pi
cula: ſed capta inferiori ciuitate: paulatī eos q refugerāt ad tutiorē uobis & ſtabilem pu
gnam reuocare. Nunc aūt īmoderata feſtinatiōe uincēdi quā id incaute fieret non cura
ſtis. Incōſultus aūt & furibundus īpetus belli a romanis alienus eſt: q cūcta ordine peri
tiaque ꝑficimus: barbariſque cōueniens & quo iudæi maxīe poſſident̄. Oportet igitur
nos ad ꝓpriā uirtutē accurrere: atque indignitati offenſionis iraſci potiuſque mœrere.
Optimum aūt q̄ſque de ſua manu ſolacium quærat. Ita enim fiet ut & amiſſos ulciſca-
mur: & in eos a quibus perempti ſunt uindicemus. Ipſe autem ita ut nunc feci experiar

ſeque ac uos pugnandi prius ad bella pergere: & nouiſſimus inde diſcedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitũ. At gamalẽſes bene geſta re pauliſper aĩos erexere: quę nulla ratiõe magnificeq; pueuerat. Mox aũt reputãtes ablatã ſibi eſſe fœderis ſpẽ: quodq; minĩe poſſent effugere: iã.n. uictus eos defecerat: uehemẽter dolebãt aĩoſq; remiſerant. Nec tñ quaten9 ualebant ſalutẽ ſuam negligebãt: ſed tã diſturbatas ptes muri qui erãt fortiſſimi quã integras cęteri ãplexi cuſtodiebãt. Romãis aũt cõſtruẽtibus aggeres iterumque tentãtibus irruptionẽ multi ex ciuitate ꝑ ualles deuias qua nulli cuſtodes erant & ꝑ cloacas diffugiebãt. Eos q metu ne caperent̃ ibi remanerẽt inopia cõſumebat. Solum aũt undiq; alimenta qui pugnare poſſent congerebãt. Sed illi quidẽ in huiuſmodi cladibus ꝑdurabant. Cap. iiii. Veſpaſianus aũt inter curas obſidionis ſucciſiuum opus aggredit̃ aduerſus eos qui montẽ itabiriũ occupauerãt inter campum magnũ & Scitopolim ſitũ: cuius altitudo quidẽ .xxx. ſtadiis cõſurgens ſeptentrionali tractu inacceſſa eſt. In uertice aũt uiginti ſtadiorꝫ planities patet tota muro circũdata. Hunc aũt totum ambitũ q̃draginta diebus ædificauerat Ioſippus: & alias ei materias & aq̃s ſuggerentibus locis iferioribus. Solã.n. ĩcolæ pluuiã habebãt. Magna igit̃ in eo multitudine cõgregata Veſpaſianus Placidũ cum ſexcentis equitibus dirigit. Huic aũt ſubeundi quidẽ montis ratio nulla erat. Multos aũt fœderis ac uenię ſpe hortabat̃ ad pacem: & deſcendebãt ad eũ: ipſi quoq; inſidias molientes. Nã & placidus eo ſtudio mitiſſime cũ his loquebat̃ ut eos in planitie caperet: illique tanquã dictis obedientes ad eũ ueniebãt ut incautũ aggrederent̃. Vicit aũt aſtutia placidi. Cępto enim a iudæis prælio aſſimulat fugã: & poſtquã inſequentes ad magnã ptem cãpi bellum exiit: reflectit in eos equitum manus plurimiſq; in terga uerſis aliquos interfecit. Semotã uero multitudinẽ cæteram ab aſcẽſu coercet. Itaq; alii itabirio relicto in Hieroſolymã refugiebant. indigenæ aũt fide accepta q͛ eis aqua defecerat & ſe & montẽ placido tradiderunt. Cap. v.

Apud gamalã uero degentiũ audaciſſimi qq; diſperſi latebãt. Imbelles aũt fame corrumpebant̃. At uero pugnantiũ manus obſidionẽ ſuſtinebat donec euenit ſecundo & uigeſimo die mẽſis octobris: ut tres ex q̃nta legione milites circa matutinas uigilias ædituſſimã pręcęteris turrim q̃ in ſua parte fuerat ſubirẽt: eãq; occulte ſuffoderent cum appoſiti ei cuſtodes neq; adeũtes eos: nox.n. erat: nec poſtquã adiere ſenſiſſent: idẽ milites cauẽdo ne ſtrepitus fieret quinq; ſaxis duriſſimis euolutis reſiliũt. Subitoq; cũ magno ſonitu decidit: unaq; cuſtodes ꝓcipitantur. At uero qui ꝑ alias cuſtodias erant pturbati fugiebãt multos euadere auſos ꝑemere romani. Inter quos etiã ioſen ſuper dirutã muri ptem quidã iaculo percuſſum interfecit. Intus autem ciuitatẽ degentibus ſono cõcuſſis multus erat pauor atq; diſcurſus tanquã oẽs cẽnt hoſtes ingreſſi. Tuncq; Glares ægrotus & iacens defecit cũ timoris magnitudo morbũ eius plurimũ iuuiſſet ad mortem. romani autem tũc temporis peccati memores uſq; ad uigeſimã & tertiã diem ſupradicti menſis oppidũ non ſunt ingreſſi. Titus autẽ aderat indignatiõe uulneris quod romãos ſe abſente perculerat ducentis equitibus preter pedites lectis ocioſe ciuitatem introiuit. Eoq; prætergreſſo uigiles quidẽ ubi ſenſerũt ad arma properabant. Cognito autẽ intus conſtituto eius ingreſſu, alii raptis liberis trahentes etiã coniuges cum ululatu & exclamationibus in arcẽ refugiebant: alii Tito occurrentes ſine intermiſſione trucidabãtur. Qui uero prohibiti eſſent in arcẽ recurrere: neſcii quid facerent romanorum præſidiis incidebãt. Vbiq; autẽ ĩſinibus morientiũ gemitus: ꝑq; prona loca effuſus cruor totũ oppidũ diluebat. Cap. vi. In eos qui arcẽ occupauerãt oẽm Veſpaſianus ĩducit exercitum. Erat autẽ ſaxoſus & acceſſu difficilimus uertex in immẽſum ędictus: & undiq; circum hoſtiũ multitudine pręceps. Vnde romanos ad ſe adeuntes: alios tęlis & pręte

rea ſaxis deuolutis ulciſcebantur iudęi cum ipſos excelſo loco poſitos nullæ ſagittæ con
tingerent. Verum ad eorum interitū diuino munere quidam turbo exoritur romanoꝝ
quidem tęla ī eos ferens: ipſorum autē a romanis pellens & obliqua traducens ut neq;
in pręruptis cōſiſtere propter uiolentiam flatus poſſent cum nihil eſſet immobile: neq;
hoſtes ad ſe accedētes uidere. Itaq; ſupergreſſi romani eos circumueniunt: & alios qdem
repugnantes ante capiebant. In oēs autem uehementius ſęuiebant illorum memoria:
quos in primo congreſſu perdiderant. Multi autē undiq; circūcluſi deſperatione ſalu
tis filios & coniuges & ſemetipſos in uallē pręcipites dabant quæ ſub arce in profundū
patebat. Euenit autem ut ipſorū in ſe qui capti fuerant immanitate lenior exiſteret ira
cundia romanoꝝ. Ab his enim quatuor milia perempta ſunt. Qui uero ſe pręcipitaue
runt quinq; milia ſunt rēpti. Neq; quiſquā præter duas mulieres ſaluus euaſit: q̄ ſorores
erant philippi filiæ: qui philippus iacuno genitus eſſet inſigni uiro & qui ſub aggrippa
rege tetrarches fuerat. Seruatæ ſunt autē ꝙ excidii tēpore romanorum impetū latuere.
Nec enim uel īfantibus pepercere quoꝝ multos ſinguli raptos ex arce ꝓiiciebāt. gama
la qdem hoc mō excīſa eſt tertio & uigeſimo die menſis octobris: quæ xx. & primo die
menſis ſeptembris cœpat rebellare. Cap. vii. Iamq; ſolū giſcala mūicipium galy
leæ reſtabat indomitū: cuius multitudo pacis ſtudio tenebatur: ꝙ erāt plęriq; agricolę
ſpēq; ſuam ſemper in fructibus collocauerāt. Nō paruæ aūt manus latrocinali permix
tione corrupti erāt quo morbo etiā nōnulli ciuiū laborabāt. Hos aūt ad defectionem
īpellebat Leui cuiuſdā filius ioānes hō ueneficus & fallax: uariuſq; moribus & īmodera
ta ſperare prōptus: miroq; mō q̄ ſperaſſet efficiēs atq; oībus iā cognitus quod affectan
dæ ſibi potentię cā bellū amaret. Huic apud giſcala ſeditioſoꝝ turba parebat: quoꝝ cū
populus etiā legatos fortaſſe de traditiōe miſſurus rōanoꝝ tamē cōgreſſum in pte bel
li p̄ſtolabatur. Et ueſpaſianus cōtra hos qdem Titū cū eqtibus mille decimā uero legio
nem circa Scitopoli mittit: cū reliqs aūt duabus Cęſareā ipſe regreditur: dādam his ex
labore cōtinuo requem putans ex ciuitatī copiis eorūq; corpora: itēq; alos ad futura cer
tamina exiſtimās eſſe refouēdos. nec. n. exiguū ſibi laborē ſupereſſe de hieroſolymis p̄
uidebat q̄ & regalis eſſet ciuitas: & cūctę nationi p̄ſtaret. His autē q ex bello fugiſſent
in eā confluētibus etiā naturalis munitio: itēq; muroꝝ eius cōſtructio nō minimā ei ſol
licitudinē cōparabat: cum uiroꝝ ſpiritū & audaciā & ſine muris inexpugnabilē eſſe co
gitaret: ob eāq; rem milites uelut Athletas ante certamina oportere curari. Tito autem
giſcala: equitando. n. ad eā acceſſerat aggreſſione capi facilis uidebatur. ſciens tamen ꝙ
ea ui capta paſſim a militibus populus abſumeret. Nāq; ſatiatus erat ipſe iam cędibus
miſerans multitudinē etiā ſine ullo diſcrimine cum nocentibus intereuntem: pactione
magis ſubigere ciuitatē uolebat. Itaque plenis hoīum muris: quoꝝ plærique perditæ fa
ctionis erāt mirari ſe ait quonam freti cōſilio cūctis iam ciuitatibus captis illi ſoli Ro
manorum arma operirentur: cū uiderent multo quidē munitiora oppida uno īpetū fuiſ
ſe ſubmerſa: ſecuros autē fortunis ſuis potiri qui Romanorū dextris crediidiſſent. Quas
quidē etiā nunc illis ait ſe porrigere. neque ob inſolentiā ſuccenſere: quia ſpem liberta
tis ignoſcendā putaret. Nō tamen etiam ſi quis impoſſibilia uellet perſeueraret. Quod
ſi dictis humaniſſimis nō paruiſſent fidem dextris habuiſſent expertum iri arma crude
lia iam cognituros eſſe męnia ſua ludum fore machinis Rōanoꝝ: quib9 cōfidentes ſoli
ſeſe oſtentarēt arrogantes eſſe captiuos. His dictis popularium quidē neminem non
quidem reſpondere: ſed ne ad murū quidē licuit aſcendere: quia totū latrones præuene
rant & cuſtodes erant portis appoſiti ne quis uel ad fędus ꝓdiret: uel equitum quēq̄
in ciuitate reciperet. Ioannes aūt & ipſe cōplecti cōditiones ait ita aut perſuaſuꝝ: aut ne

ceſſitatem belli renitentibus adhibitur;. Illum tūc diem iudæorū legi oportere cōcedi:
quoniā ſicut arma mouere: ita etiā de pace cōuenire nephas eſſe putaretur. Nam & ro
manos ſcire q̄ ab omni ceſſarent opere dierū ſeptem circuitu. Quam ſi temeraſſent nō
minus coactos: quā qui cogerent piaculū cōmiſſuros: ipſumq; Titū nullum ſibi ex mo
ra diſpendiū formidandū. quod enim unius noctis ſpaciū præter fugę conſiliū cœperit
pręſertim cū id obſeruare circūſedenti nemo prohibeat. ſibi aūt magnū eſſe lucrū nul
la in re deſpicere patrios mores. Et illum decere qui pacem non ſperantibus indulget:
legem quoque ſeruare ſeruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur: non tantū pro
ſeptimi diei religione quātum pro ſua ſalute ſolicitus. Verebatur ne ſtatim capta ciui
tate ſolus deſtitueretur: qui totam ĩ nocte ac fuga uitæ ſpem collocaſſet. Verum profe
cto dei nutu in excidium Hieroſolymorū Ioānem ſaluum eſſe cupientis factum eſt: ut
nō ſolū īduciarum cauſationē Titus admitteret: uerū ēt in ſupiori parte ab oppido caſtra
pōeret ad ciſſam qui mediteraneꝰ eſt Tyriorū uicus ualidiſſimus galyleis ſemper exo
ſus. Nocte autem Ioānes cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, ar
repto tempore non ſolum his quos circa ſe habebat armatos: ſed etiam ſenioribus plu
rimis cum familiis abductis in Hieroſolymam fugiebat. Sed uſq; ad uigeſimū quidē
ſtadium fieri poſſe uidebatur: ut mulieres ac pueros aliamq; multitudinē ſecum duce
ret homo quem captiuitatis itemq; ſalutis metus urgeret. Vltra uero procedēte eo rę
linquebatur: & oriebatur atrox remanentiū fletus. Quanto enim quiſq; procul a ſuis
aberat: tāto propiorē ſe hoſtibus credebat. Iamq; adfore qui ſe caperent exiſtimātes ne
ceſſario pauitabāt: & ad crepitū quem ipſorū curſus faciebat aſſidue reſpectabant: ue
lut inſtantibus quos fugiſſent: multiq; ſimul ruebāt & circa uiam plurimos certamen
præcedentium cōterebat. Miſerabile autē fœminarū & infantium erat excidium: Aut
ſi quæ iactare uocem nōnullæ uiros aut propinquos ut ſe operirent orabant. Sed ioan
nis exhortatio ſupabat ut ſeipſos ſeruarent inclamantis eoque confugerent. unde rema
nentibus etiam ſi taperentur pœnas a romāis peterēt. Multitudo quidē eorum qui fu
gerant ut cuiq; uirium fuit cito diſperſa eſt. Luce uero Tytus ad muros aderat fœderis
cauſa. populus autē portis ei patefactis cum cōiugibus adeūtes tanquā benemerito: &
qui cuſtodia ciuitatē liberaſſet laudibus prædicabant. ſimulq; Ioannis fugā ſignifican
tes ut & ſibi parceret obſecrabāt: & eos qui nouarum rerū cupidi reliqui ſupereſſent ul
ciſceretur: ille autē precibus populi poſtulatus equitum partē ut ioannē perſequeretur
dirigit. ſed cum quidē occupare nequiuereq; antequā uenerant, in Hieroſolymā ſeſe re
ceperat. Vna uero fugientes prope ad duo milia perimūt: mulieres ac pueros paulomi
nus quam tria milia circūactos reducunt. Titus autē indigne ferebat non ſtatim a ioan
ne pęnas fraudis exactas. Irato uero animo ſatis eſſe quod ſpe deciderat ad ſolatium pu
tans captiuorū & qui trucidati fuerāt multitudinem in oppidū cum fauore ingreditur:
iuſſiſq; militibus minimā muri partem iure poſſeſſionis abrumpere minitando magiſq̄
puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis authores, multos enim propter odia dome
ſtica uel proprias inimicitias delatores innocentiæ fore credebat: ſi dignos pęna diſcer
neret: melius noxium relinqueret metu ſuſpenſum: quam immeritū quemq̄ cum eo per
dere gratius exiſtimabat. Illum enim fortaſſis modeſtiorē futurum: uel metu ſupplicii:
uel quod erubeſceret præteritorū criminū uenia: ſine cauſa uero morientiū pœna nullo
modo corrigi poſſe. Pręſidiis tamen ciuitatē circūdedit: quæ tam nouarū rerum ſtudio
ſos compeſcerēt quam pro pace ſentiētes quod ſibi relicturus erat maiore fiducia firma
rent. Galylea quidē tota poſt quā multo ſudore romanos exercuit hoc modo ſubacta
eſt. Cap. viii. Apud Hieroſolymam uero ad ioānis ītroitum omnis populus erat

Igitur eos occidi mittunt quendã de ſuo numero ioannẽ ad cędes promptiſſimũ: qui lin
gua patria Dorcadis filius dicebatur: eũq; alii decẽ armati gladiis ſecuti ad carcerẽ: ibi
quos reperiſſent interficiũt. Fingebant aũt huius imaniſſimi ſceleris cãm cum romanis
eos de traditione ciuitatis collocutos fuiſſe: cõiſq; libertatis ꝓditores interemiſſe dice-
bant: prorſus ut audacia ſua tanquã ſeruatores ciuitatis ac bene de ea meriti gloriaren
tur. Euenit aũt populũ qdem ad hęc hũilitatis ac formidinis illos uero inſolẽtię progre
di: ut in eoꝝ eſſet arbitrio etiã pontificũ deſignatio. Deniq; famiiliis abrogatis unde per
ſucceſſionem pontifices creabãtur, incognitos atq; ignobiles cõſtituebãt: ut impioꝝ fa
cinorũ ſocios haberent. Nã qui ſupra meritũ ſummos honores adepti, his obediebãt ne
ceſſario q ſibi eos pſtiterant quoniã & dignitate prędítos uariis machinis fictiſq; ſermo
nibus cõmittebant opportunitatẽ ex eoꝝ qui ſe ꝓhibere poterãt cõtentione captãtes:
donec hominũ perſecutiõe ſaciati in diuinitatẽ contumelias trãſtulerunt: peditusq; pol
lutis in ſanctũ locum introire cœperũt. Iamq; populo cõtra eos concitato: nãq; author
erat Ananus æuo maximus pontificũ itemq; ſapientiſſimus: & q fortaſſis ciuitatẽ con
ſeruaſſet ſi inſidiatoꝝ manus potuiſſet effugere, illi tẽplum dei aduerſus populi turbam
caſtellum ac profugiũ ſibi fecere: quod pro domicilio habeãt tyrãnidis. Acerbis autem
admiſcebatur etiã cauillatio: quę præ cęteris eoꝝ factis erat dolori. Tentando. n. quãto
metu populus teneret ſuaſq; uires explorando ſortę pontifices creare conati ſunt: cum
his: ut diximus: ex familiis ſucceſſio deberet. Huic aũt fraudi mos antiquitus obtende
batur. nam & ſolũ ſorte pontificatũ deferri ſolitum fuiſſe dicebant. re aũt uera legis id
erat ab rogatio firmioris atq; his ad potentiã qui ſibi deſignandoꝝ magiſtratuũ licen
tiam cõpararent. Itaq; una ſacrataꝝ tribuũ accita quæ Emathin appellat pontificem
ſortiebãtur: caſuq; locus exiit homini per quẽ maxime eoꝝ iniquitas demonſtrata eſt.
Fani cuidã filio Samuelis ex uico Apatha non ſolũ non ex pontificibus orto: ſed aper
te qd eſſet pontificatus pp ruſticitatẽ penitus neſciente. Deniq; inuitũ cum rure abſtra
ctum ut in ſcęna fieri ſolet: aliena ornauere pſona: indutumq; ſacra ueſte qd facere de
beret ſubito inſtituebãt: ludũq; & iocũ eſſe tantum nefas arbitrabant. Cæteri cuidẽ ſa
cerdotes procul ſpectantes ludibrio legẽ haberi lachrymas uix tenebant: honoreſque ſa
crorum ſolui grauiter ingemebãt. Populus tamẽ hanc eoꝝ audaciam non tulit: ſed oẽs
quaſi ad deponendã tyrannidẽ aíos intenderãt. Nã qui pręſtare cęteris uidebãtur Gor
gion Ioſippi filius & Symeõ gamalielis tam ſingulos circũeuntes quã ſimul uniuerſos
in cõtionibus hortabantur: quo tãdem aliquãdo libertatis corruptores ultum irent: ſan
ctũque locum hoíbus ſceleratis purgare ꝓperarent. Pontifices etiã probatiſſimi Gama
la qdem filius Ieſu: Anani aũt ananus populũ frequẽter in cętibus exprobando eius ſe
gnitiem contra zelotas excitauerũt. Ita. n. ſeipſi uocabant: uiri bonarũ ꝓfeſſionũ æmu
li: ac non qui peſſimã facinorum immanitatẽ ſuperaſſent. Itaque in contionem populo
congregato: cũctiſque indignãtibus occupationes ſanctoꝝ: itemque rapinas & cędes:
nondũ aũt promptis ad ulciſcendũ propterea ꝙ inexpugnabiles. id enim uerũ erat, ze
lotæ putabãtur: ſtans inter eos medius ananus: & ad legẽ crebro reſpectans cũ lachry
mis oppleſſet oculos. Magis ait mihi mori ſatis eſt antequã dei domiciliũ uideam tan-
tis refertũ doloribus atque in acceſſa & ſancta loca ſceleratorũ pedibus frequentari. ue
rum ſacerdotali ueſte amictus: & ſanctiſſimum uenerabilium noíum fretus ꝓuo: atque
aię amore teneor ne pro ſenectute quidẽ mea morte ſuſtinens. glorioſe igitur ſolus ibo:
& tanquã in ſolitudine aíam meam ſolã dabo pro deo. Nunquid opus eſt uiuere in po
pulo clades ſuas minime ſentiẽte: & apud quos maloꝝ pręſentium defenſio interiit. Si
quidem rapti patimini ac uerberati reticetis: & ne gemitu qdem aperto quiſquã proſeq

interuenit locoq; ſuperiore utuntur:& quidem cum apparatis his tēpus demus. Quod
ſi aduerſus eos ire cœperimus:humiliores erunt mihi credite:cōſcientiā celſioris loci be
neficium ratio perdet. Fortaſſe autē dei ſpreta maieſtas in ipſos tela retorſerit ſuiſq; miſ
ſilibus conſumentur impii. Videant nos tantūmodo & deiecti ſunt:q̄q̄ pulchrum eſt ut
etiam ſi quod periculū immineat pro ſacris ianuis moriamur:ac ſi non pro liberis & cōiu
gibus:pro deo tamen eiuſq; ſanctis animas ꝓfundamus Præbebo autē manum atque
ſnſam:& neq; conſilium uobis ullum deerit ad cautionē:neq; me corpori meo parce
re uideritis. His Ananus contra zelotas populum hortabatur:non quidem neſciēs iam
expugnari uix poſſe ꝑꝑ multitudinem ac iuuentutem animorumq; pertinaciā multoq;
magis ꝓpter conſcientiam cōmiſſorum. Nec enim conceſſuros extremam ueniam his
quæ perpetrauerant ſperabant. Verūtamen quid uis perpeti præſtabilius exiſtimans q̄
in tanta rerum ꝑturbatione tumultum cohibere. Populus autē duci ſe clamabat in eos
contra quos rogabatur:& ad ſubeunda quiſq; pericula promptus erat. Sed dum Ana
nus magis idoneos diſcerneret atq; ordinaret ad præliū zelotę cunctis conatibus eius
cognitis (certos enim qui oīa ſibi nūtiarent habebant) in pontificē cōmouentur:ac mo
do per cuneos ſimul uniuerſi proſiliunt neq; obuio cuiq̄ parcebatur. Cito autē & Ana
nus populum congregauit:multitudine quidem ſuperiorem. Armis uero conſtipatis
non erant zelotæ inferiores. Alacritas uero q̄d deerat in utriſq; cōplebat. Nam & ciues
armis iram conceperant fortiorem:& qui de templo exierant q̄uis multitudine maiorē
audaciam. Quippe illi quidem habitare ſe in ciuitate minime poſſe arbitrabantur niſi
zelotę exirent. hi uero niſi uiciſſent nullum ſe non ſubituros eſſe ſuppliciū. Manus au
tem conſeruere pro ducibus obediētes motibus animoꝶ. Et primo quidem in ciuitate
ac pro templo eminus miſſis lapidibus ſemet inuicem appetebant. Si uero aliqua pars
terga uertiſſet uictores gladiis utebantur. Cumq; plurimi ſauciarenť multæ cædes utro
biq; fiebant. Et populares quidem in domos referebantur a ſuis. Zelotarum autē qui
cumq; uulneratus fuiſſet in templum aſcendebat:ſacram humum cruore perfundēs:ut
ſolo eorum ſanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidē latrones ex
currendo ingreſſibus præualebāt. Irati uero populares proficiēte quottidie numero ſuo
cum deſides increparent quiq; a tergo ſequebantur non aperiēdo fugientibus uiam in
uitos eos repugnare compellerent:uniuerſos quidem ſuos in hoſtes conuertunt. Illis au
tem quia uim ferre non poterant paulatim ad templū recedentibus irrumpit una cū ſo
ciis Ananus. Vnde factū eſt ut eos ꝙ ambitu exteriori caruiſſent metus inuaderet. ideo
q; in murum interiorē fuga recepti mature ianuas occluderent. Verū Anano portis qui
dem ſacris manus afferre non placebat:hoſtibus quoq; deſuper tela torquētibus nefas
eſſe exiſtimans etiā ſi uiciſſet non luſtratū prius populū itroducere. Ex omni autem ſua
multitudine ſex fere armatorum milia ſortitus cuſtodes eos in porticibus collocat. His
aūt qui ſuccederent in excubiis alios per ordinem ponit. Multi autē honeſtoꝶ ab opti
matibus ad id electi mercede cōductos pauperes uice ſua præſidiis deſtinabant. Fit au
tem his omnibus exitii cā Ioānes:quem ex giſcalis effugiſſe prædiximus. Is enim dolis
plenus & acerbiſſimā dominationis cupiditatē mente circūferens iamdudum rebus cō
munibus moliebatur inſidias. Itaq; tunc eadem quæ populus ſentire ſe ſimulans aderat
Anano tam diebus cū proceribus capienti conſilium q̄ noctibus peragranti cuſtodias.
omniaq; ſecreta zelotis renuntiabat:nullumq; populi conſilium non priuſq̄ caperetur
inimici ſciebāt eius indicio. Immoderatis uero & Ananū & populi principes placabat
obſequiis ne in aliqua ſuſpitione ueniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in cōtra
rium uertebatur:Erat enim ex adulationum uarietate ſuſpectior eoq; ipſo ꝙ etiam non

acitus aſſiduus erat:arcanorum proditor habebatur. Etenim ꝓſpiciebat Ananus oẽs
qui ad ſe concurrerent intelligere quæ Ioannes faceret ſuſpitionem nũtiationis hẽbant.
Submouere aũt illum non erat facile neq; poſſibile ꝙ malitia prævaleret ac præter hoc
multorum non ignobiliũ qui ſũmis rebus adhibebãtur patrocinio ſuccinctus erat. Vi
ſum eſt igitur ab eo ſacramentũ beniuolentiæ cã peti:nihilq; dubitãs & fidem populo
ſe ſeruaturum iurauit:& neq; factum eius inimicis ullum neq; conſilium ꝓditurũ: una
q; deponendis rebellibus & manu & uoluntate operam collaturum:Itaq; Ananus eiuſ
q; ſotii q̃m iurato crediderunt nulla iam ſuſpitione ſuis eum conſiliis adhibebãt:moxq;
ab eis concordiæ cã legatus intromittitur ad zelotas. curæ nãq; habebant ne phanum
culpa ſua pollueretur:neue quiſq̃ in eo procũberet iudæorũ. Ille autem quaſi zelotis ac
non contra pro beniuolentia iurauiſſet egreſſus ad eos medius conſtitit:& ſæpe quidẽ
ſe illorum cã in magno periculo fuiſſe dixit:ne quid ſecretorum ignorarent:quæ in eos
Ananus cum ſotiis cogitaſſet. Nunc autem ingẽs cum ipſis oibus ſubiturum eſſe diſcri
men niſi diuinũ quoddã præſto fuerit adiumentum. Nihil enim iam morari Ananum:
ſed perſuaſiſſe quidẽ populo ad Veſpeſianũ legatos mittere:ut ad capiendam ciuitatẽ
ꝗprimũ uenire properaret. Indixiſſe autẽ luſtrationẽ poſtero die ut religione ſimulata
intromiſſi uel etiam in prælio manus confererent. Se autem non uidere ꝗdiu aut cuſto
dias ſubſtinebunt:aut cum tanta manu acie congrediantur:Ad hæc addebat ꝙ ipſe dei
prouidẽtia tranſactionis eſſet cã legatus. Hac enim ſpe Ananum his ꝓponere:ꝙ nihil
ſuſpicantes eos ſubito aggrederetur. Itaq; oportere ſi quis habendam uitæ rationem du
ceret aut cuſtodibus ſupplicare aut foris quidem præſidium petere. Quos autem ſi uicti
eſſent ueniæ ſpes foueret:immemores eſſe audaciæ ſuæ credere:aut ſimul ac factores pœni
tuerit admiſſorum:in gratiam ſtatim eos qui perpeſſi ſunt redituros. Sed nocẽtium qui
dem ſæpe inuiſam etiã pœnitudinem fieri. Læſis autem iram in licentiam ſęuiorẽ:imine
re autẽ illis ait interfectorũ amicos atq; cognatos tantumq; populum pro diſſolutis le
gibus ac iudiciis indignatione flagrantẽ. Vbi ẽt ſi qua pars miſericordię fuerit maior cã
iraſcentium turba celabit. Talia quidem uariabat Ioãnes terrorem incutiens multitudi
nis. Externum uero auxilium aperte quidem indicare qđ diceret non audebat idumæos
autem ſignificabat. Vtiq; pricipes zelotarum priuatim ẽt cõmoueret:crudelitatis Ana
num arguebat ipſis eum minitari cõfirmans. Cap. ix. Erat autem Eleazarus
Gionis filius:qui etiã præter alios idoneus eſſe uidebatur & recte conſulere:& quæ con
ſuluiſſet efficere:Itemq; Zacharias fili9 Amphetali uterq; a ſacerdotibus genus ducens
Hi præter cõmunes etiam priuatis i terminationibus cogniti:quodq; anani factio potẽ
tiæ ſibi cõparandæ cã romanos accerſeret. Nã & hoc Ioãnes affinxerat:diuq; qd agerẽt
dubitabãt anguſti tpis feſtinatiõe cõcluſi:Populũ.n.haud multo poſt eos aggredi patũ
eſſe cogitabãt. Externi uero ſubſidii facultatẽ iſidiaꝝ ſibi celeritate ꝓreptã prius fore ut
oĩa paterent:ꝗ ut auxiliatoꝝ qſq̃ iſta cognoſceret. Aduocari placuit idumeos:ſcriptaq;
breuiter ep̃la ꝙ circũuẽto pp̃lo ananus uellet rõanis metropolĩ ꝓdere. Ipſi ãt ꝓ liberta
te diſſidẽtes i tẽplo cuſtodirent :minimiq; tpis ſpẽ ſalutis ſibi ꝓmittere. Ac niſi mature
ſubuenirẽt, ipſos qdẽ anano atq; inimicis:at uero ciuitatẽ rõanis ilico ſubiugãdã. Et plę
raq; nũtiis ad rectores idũeorũ referẽda mãdabat. Ad hoc ẽt lecti ſũt uiri ſtrenui & dicẽ
di pitiſſimi;& ad pſuadẽdũ ſatis idonei:quodq; his reb9 ẽet utili9 ĩpetũ uelocitate pſtã
tes. Nã idumeos cõfeſti parituros certũ erat:ꝙ turbaꝝ cupiẽs & ĩcõdita ẽet natio:ſpq;
ad motus facilis atq; ſuſpẽſa:& reꝝ mutatiõib9 læta:minimiſq; petẽtiũ blãditiis ad bel
la ꝓmptiſſima:& uelut ad feſtoꝝ quãdã ſolẽnitatẽ ſic ad p̃lia ꝓperãs. Celeritatẽ ãt nũ
cius exigebat:ad quã iſtis nihil deerat alacritatis. Vterq; aũt ananias uocabant. Iãq; re

ctores aderāt idumeoꝝ.illi āt ſimul epl'a mādatiſq; attoniti q̄ſi furibūdi circūcurſare gē
tē militiāq; denūciare ceperūt.itaq; mox & dicto citius multitudo cōuenerat:oēſq; ꝑ
libertate metropoleos arma rapiebāt.Cōgregati aūt ꝓpe ad uigīti milia cū ducib⁹ q̄t
tuor hieroſolymā uenīūt:hoc eſt Ioāne & Iacobo, ſoſſę filio:& p̄terea Symone thacei &
phiea cuſoth filiis.Ananū āt ꝓfectio legatoꝝ: itēq; & uigiles ei⁹ n̄ latuit:necnō & ipſi⁹
idumeoꝝ.Hoc.n.añ cognito portas eis clauſit & muris cuſtodes appoſuit. Nō tn̄ uiſū
eſt bello cū his cōgredi:ſed uerbis eis añ ꝑſuadere cōcordiā.Stans ergo in aduerſa turri
poſt ananū Ieſus ęuo pōtificū lōgiſſimus. Cū multę inqt & uarię turbę tenuerit ciui-
tatē, ī nulla re ſic mirāda fortuna ē:ut in eo q̄ peſſimis ēt iopinata cōſpirant.Etenī ꝑdi
tiſſimis hoībus cōtra nos auxilio ueniſtis tāta cū alacritate:quāta nec ī barbaros aduo
cāte uos metropoli uenire decuiſſet.Et ſi qdē uiderē cōſenſionē ueſtrā ſimilē eſſe horū
hoīum q uos rogauerūt, nō exiſtimarē īpetū capere rōnē.Nihil.n.ęque ac moꝝ cogna
tio cōcordiā firmat.Nūc uero illi ſi qs eoꝝ ſingulos explorauerit, mille mortib⁹ digni
reperirent̄.Nā ludibria & purgamēta totius ruſticę plebis luxu abſumptis p̄imoniis
ſuis poſtq̄ ī uicis & ciuitatib⁹ ꝓximis audaciā exercuere, poſtremo ī ſacrā ciuitatē clam
īfluxere ut latrones:ſolūq; religioſum īmanitate polluerūt ſcelerū:eoſq; uideas ſine me-
tu iter ſcā ebrios:& auiditate uētris perēptoꝝ ſpolia cōſumētes. Veſtra uero multitu-
do armatorūq; talis apparatus eſt q̄lē deceret eſſe:ſi publico uos cōſilio metropolis īuita
ret ī alienigenas laturos auxilia.Quid igit̄ hoc ē qs dixerit:niſi fortunę iniuriā:cū pro
neq̄ſſimis couenīſſe integrę natiōis ueſtrę arma uideant̄ cōſpirare.iā dudū qdē repetire
nequeo qdnā fuerit qd uos tam cito cōmouerit.Nec.n.ſine magna cā fieri potuiſſet:ut
arma ꝓ latronib⁹ aduerſus cognatū populū caperetis q̄ romanos audiſtis & ꝓditionē.
His.n.qdā ueſtrū obſtrepebāt nūc liberādę metropoleos cā ueniſſe dicētes. Vn̄ mirati
ſumus p̄ter alia noxioꝝ tale cōmentū. Viros.n.naturalis libertatis amatores aliter cōi
tra nos efferare nō poterāt:eoq; cū externis hoſtibus pugnare patiſſimos, quāſi uaſta
tę libertatis ꝓditione mentita.Sed.n.uos conſiderare oportet q nos inſimulauerint: ſi
demq; īnos ueritatis ex rebus cōibus:nō ex ficto ſermone colligere. Quid enim paſſi
nūc demū nos dederem⁹ romanis cū ab initio licuerit aut ab his nō deficere: aut qa de
fecim⁹ cito uenire in gratiā: priuſq̄ circa nos oīa uaſtarent̄.Nāq; iam ne uolētib⁹ qdē
nobis trāſactio facilis ē:cū & ſupbos eos effecerit galylea ſub iugū miſſa: morteq; gra
uiorē afferat turpitudinē appropinquātes placare.& qdē qd in me ē:pacē morti ante-
pono.Semel aūt bello appetit⁹ poſtq̄ pugna cōmiſſa ē: glorioſam morrē uita captiui
exiſtio potiorē.Sed utrū nos populi principes aiūt clam miſiſſe aliquē ad romanos:an
ēt totū populū cōi ſuffragio:Siquidē nobis dicant quos amicos miſerim⁹:q ſerui fuerit
ꝓditiōis miſtri.Cū iret aliqs dep̄rchēſus eſt.Rediēs capt⁹ ē:lr̄as nacti ſunt.Quēadmo
dū aūt ciuiū multitudinē latuerim⁹:cū qbus oī hora uerſaremur? Paucis ēt atq; his in-
cluſis q de tēplo ne in ciuitatē qdē ꝓdire poſſent quo pacto ſunt cognita quę occulte
extra ciuitatē fierent? An uero nunc cognouere:qn̄ auſoꝝ poenę reddendę ſunt? Donec
aūt ſine metu fuere neminē noſtrū proditorē ſuſpicabant̄. Sin ad populū cauſam refe
runt, publicū habuit nempe conſiliū. Nemo aberat cōtioni: ideoq; manifeſtior ad uos
nūcia hui⁹ fama ꝓperaſſet.Quid aūt opus erat legatos mittere, cū certa nobis eſſet de
trāſactōe ſnīa? Et qs deſignat⁹ ſit dicant:Sed hę qdē male perituroꝝ & iſtātes poenas
euitare cupiētiū cauſatiōes ſunt. Quin ēt ſi ciuitatē manētē ꝓdi ſors afferret:id quoq; ip
ſos q nos criminant̄, auſuros:quoꝝ audacię unū malum uidet̄ deeſſe ꝓditio. Vos aūt
oportet:qa ſemel cū armis adeſtis, primū id qd ē iuſtiſſimū adiuuare metropoli:& una
nobiſcū tyrānos eximere p quos iudicia diſſoluta ſunt:q calcatis legib⁹ iura ſuis gladiis

permiſere: Deniq; nobiles uiros nõ incuſatos ex medio raptos foro primũ uinculis cruciarũt: Deinde nõ uoce neq; prece eoꝝ morati neci tradiderũt. Licet aũt uobis nõ belli lege igreſſis hoꝝ uidere argumentũ quę dixi. Deſolatas domos rapinis: coniuges in ueſte lugubri ac familias peréptoꝝ: & ꝑ totã ciuitatẽ ululatus & fletus. Nullus.n.nõ pſecutionẽ expertus eſt ipſoꝝ. Qui ad hoc íſanię ꝓrupere: ut latrocinalẽ audaciã nõ ſolũ ex agris atq; alienis ciuitatib⁹ in hãc quæ & caput & facies gẽtis ẽ: ſed in phanũ ẽt ex ciuitate trãſferrẽt. Deniq; hoc ſibi & ad excurſus & ad pfugiũ elegerũt: iſq; fiſcus illoꝝ eſt quæ in nos cõparant: & locus toti orbi terræ uenerabilis: quiq; ab uniuerſis alienigẽis ab extrẽo limite mũdi ueniẽtib⁹ honorat, per has quę apud nos ꝑternatę ſunt beſtię cõculcat. Exutis aũt reb⁹ deſpatis populos cõmitti populis & ciuitatib⁹ ciuitates gẽteſq; in ſua uiſcera delectũ habere: cũ debueritis qd factũ eſſet optimũ ac decerer nobiſcũ nocẽtes eximere: atq; hanc ipſam fallaciã ultrũ ire qd auxilio uos aduocarẽ auſi ſunt: quos metuere uidices debuiſſent. Quod ſi eiuſmodi hoium ꝑces reuerẽdas putatis: attñ licet uobis armis depoſitis cognatoꝝ habitu itroire ciuitatẽ: medioq; inter hoſtes atq; auxiliatores ſuſcepto noĩe de nr̃is diſcordiis iudicare: quãq̃ reputate qd habebũt cõmodi: cũ de maĩfeſtis ac tãtis criminib⁹ apud uos cãm dicturi ſunt: q hoĩb⁹ nõ accuſatis ne uerbũ quidẽ facere pmiſere. Ferãt igit̃ hanc ex ueſtro aduẽtu grãm. Si uero neq; nobiſcũ ſ dignari neq; iudicare uultis: tertiũ reſtat: ut relictis utriſq; ꝑtibus nec noſtris cladib⁹ inſulteris: nec cũ inſidiatorib⁹ metropoleos maneatis. Nã & ſi maxĩe quẽq̃ noſtrũ ſuſpicamini romanis collocutũ: obſeruare uobis itinera licet: tũq; demũ tueri metropoli cũ factũ aliqd huiuſmodi patuerit: quale delatũ eſt: & in auctores ei⁹ ſi cõuicti fuerint uindicare. Nõ.n. uos ꝑuenirẽt hoſtes iuxta ciuitatẽ ſedib⁹ poſitis. Siu hoꝝ nihil uobis gratũ aut mediocre uĩ, ne portaꝝ clauſtra miremini q̃tenus arma portabitis. Cap. X.

Hæc quidẽ ieſus loquebat. Idumeoꝝ aũt neq; multitudo aĩum appẽdebat ardẽs iracũdia: q nõ paratũ habuiſſet itroitũ proq; armis iter ſe duces idignabant captiuitatẽ eſſe exiſtimãtes ſi ea qbuſdã iubẽtibus depoſuiſſent. Vnus aũt Symõ fili⁹ cathla uix placato ſuoꝝ tumultu ſtans in eo loco unde exaudiri a põtificib⁹ poſſet nõ iam mirari ſe ait: ſi libertatis ꝓpugnatores in tẽplo cuſtodirent incluſi: cũ illi cũctę genti cõem clauſerit ciuitatẽ. Et romanos quidẽ ſortaſſe coronatis ẽt portis recipe ſint pati: Idumeos aũt ex turrib⁹ alloquant: captaq; iubeãt pro libertate arma proiicere: cognatiſq; nõ credẽtes cuſtodiã ciuitatis: iudices eos diſcordiaꝝ fieri uellẽt: & alios accuſarẽt q idẽnatos ciues occiderint: ipſi totã dãnant ignominia nationẽ. Deniq; urbẽ oĩbus alienigenis religióis cã patentẽ, nũc domeſticis præcluſiſtis. Valde.n. cõtra uos feſtinabam⁹: & ad gerẽdũ cũ gẽtilibus bellũ: qui ob hoc adeſſe ꝓperauim⁹ ut uos ſeruaremus liberos. Nẽpe talia uos ẽt hi quos obſidetis læſere tanq̃ uериſimiles puto ſuſpitiões in illos quoq; colligitis. Deinde q reip. defenſores itus in cuſtodia tenẽtes genere cõiunctiſſimis gentilib⁹ ſimul uniuerſis ciuitatẽ pclauſam tyrãnidẽ præferre dicitis: cũ tam cõtumelioſis nos iubeatis obtẽperare ꝑceptis: nomẽq; potẽtiæ aliis qui uos tyrãnos patiunt ãnectitis. Quis cauillationẽ ueſtri ſermonis tulerit cum reꝝ repugnantiã uideat? Etenim uobis etiam nunc idumeos excludentib⁹ ciuitate: nãq; ipſi nos patriis ſacris arcetis, recte qs eos incuſauerit qui cuſtodiunt in tẽplo? Quod cum auſi eſſent plectere ꝓditores quos uiros nobiles & inocentes pro ſocietate facinoris dictitatis: nõ a uobis inceperiut ſũmaq; proditionis mẽbra præciderint. Sed licet illi molliores quã res poſcebat iuenti ſunt: nos tñ domiciliũ dei ſeruabimus idumei: & pro cõmuni patria popugnabimus: tanq; foris iruentes quã intus inſidiãtes hoſtes pariter ulciſcemur. Hic aũt manebim⁹ pro muris armati donec aut uos rõani aſpiciẽdo laborẽt: aut ipſi recupata libertatis cura mutemi. Ca. xi.

His dictis idumeoꝝ qdẽ multitudo clamore cõſenſit. Ieſus ãt triſtis receſſit cũ nec idu-
meos qcq̃ ſentirꝭ moderatũ: & duplici bello oppugnari ciuitatẽ uideret. Quippe nec idu
meoꝝ tumor & ſpũs qeſcebat idigne ferentiũq; eſſent ciuitate ꝓhibiti: & q; zelotꝭ uj
res ẽe ĩfirmas crediderãt erubeſcẽtiu poſtq̃ nihil eos ſibi auxiliari poſſe uiderẽt iã ueniſſe
pœniteret. Pudor aũt nulla re pœnitus geſta redeundi pœnitudinẽ ſupabat. Itaq; ibidẽ
ꝓpe murũ temere tabernaculis poſitis manendum eſſe ſtatuere. Infinita uero hyems no
ĉte illa uenit uẽtiq; uiolẽtia cũ imbribus ortis & crebra fulgura horrẽdaq; tonitrua con
cuſſæq; terræ uaſti mugit⁹: certũq; erat apud oẽs hoium exitio mũdi ſtatũ eſſe turbatũ
neq; paruũ quid reꝝ hęc ſigna portẽdere. Vna uero idumeis & oppidanis erat opinio.
His quidẽ iraſci deũ militiæ cã exiſtimãtibus: neq; ſe poſſe euadere ſi aduerſus metropo
lim arma mouiſſent. Anano ãt eiuſq; ſociis ẽt ſine ꝓlio uiciſſe: deũq; ꝓ ſe bellũ admini-
ſtrare credẽtib⁹. Sed ꝑfecto falſi erãt interp̃tes futuroꝝ: & q̃ ſui paſſuri eſſent cõtra ho
ſtes fore diuinabãt. Veꝝ idumei qdẽ cateruatim dẽſatis corpibus iuicẽ ſe defendebant
ſcutis cõtextis ꝓtecti capita minus pluuia ledebanꝭ. Zelotę ãt magis illoꝝ q̃ ſuo ꝑicu
lo cruciabanꝭ. Collectiq; deliberabãt: ſi quã reꝑire ſubſidii machinã illis potuiſſẽt. Ho
rũ ãt ardẽtiorib⁹ uidebaꝭ ui armoꝝ cuſtodes iuadere: atq; ita ĩ ciuitatẽ ĩpetu facto palã
portas auxiliatorib⁹ apire. Nã & cuſtodes ex ĩprouiſo: & q; plures inermes ac belli exp
tes eſſent facile turbatũ iri & multitudinẽ ciuiũ difficulter colligi poſſe: qm̃ domi quiſq;
ꝑꝑ hyemẽ contineretꝭ. Quin & ſi periculũ aliqd ĩteruenerit qbus ſubire q̃ negligere tot
copias ſui cã turpiter pituras. At q prudẽtiores erãt: uim quidẽ adhiberi diſſuadebant.
Nõ. n. ſui tm̃ cã cuſtodes ampliari: ſed ẽt ciuitatis murũ uidebãt ꝑꝑ idumeos diligẽt⁹
cuſtodiri: & ubiq; adeſſe. ananũ oibus horis iuiſere cuſtodias exiſtimabãt: ſed hoc aliis
noctib⁹ ita hũerat. Illa uero nõ ſua deſidia reqeuerat: ſed ut & ipe & cuſtodũ man⁹ fato
ĩterirẽt. Nãq; iã nocte ꝓuecta & gliſcẽte hyeme cuſtodes ĩ porticũ diſpoſitos opprimit
ſõnus. Accedit zelotis cõſiliũ ſubito: ut ſeris tẽplo ſacratis portaꝝ uectes ſecarẽt. Affuit
ãt illis ne exaudiretꝭ crepit⁹ uẽtoꝝ ſon⁹ & crebra tonitrua: phanoq; egreſſi ad muꝝ clã
c'' - ueniũt ſecretãq; portã q̃ ad idumeos erat aperiũt. Illi ãt primũ ananũ conari aliqd
ſuſpicati unuſqſq; idumeoꝝ ad gladiũ q̃ſi rebellaturi ſe applicãt mature: deide his q ad
ſe uenerãt agnitis ĩtroibãt. Qui qdẽ ſi tũc manus uertere ĩ ciuitatẽ uoluiſſent nihil obſta
bat qn tot⁹ ppľs ĩteriret tãta ira ferebãtur. Veꝝ zelotæ prio eximere cuſtodias feſtina-
bãt: illis quoq; multũ ꝑcãtibus q eos reciperẽt ne deſpicerẽt malis obſeſſos: quoꝝ grã
uenerãt: neq; his acerbi⁹ piculũ ĩportarẽt. Captis. n. cuſtodib⁹ faciliorẽ illis ĩ ciuitatẽ ĩ-
petũ fore: ſed ſi ſemel eos cõcitaſſent iã illos cõtineri nõ poſſe: cũ ſi ſenſerint cõgregarẽtꝭ
& ꝑ aſcẽſus nitẽtib⁹ ſe opponerẽt. Idẽ igitꝭ idumeis uiſum ẽ: iãq; ĩ tẽplũ ꝑ ciuitatẽ ſubi-
bãt: cũ ſuſpẽſi zelotę aductũ eoꝝ ꝑſtolarentꝭ. Deniq; his ĩgreſſis ẽt ipſi ↄfidẽter ex ĩterio
ri phano ꝓgreſſi ſunt: mixtiq; idumeis ĩ cuſtodes irruerũt. Cęſis ãt nõnullis quos ſõnus
opp̃ſſerat: ois multitudo ad clamorẽ uigilãtiũ ſuſcitata ẽ: raptiſq; armis ad ulciſcẽdũ nõ
ſine ſtupore ꝓcedebãt. At primũ qdẽ zelotas ſolos conari aliqd ſuſpicãtes q̃ſi eos ſupa
turi numero cõfidebant. q̃bi uero foris alios circũfundi uidere idumeos irruere ſenſere.
Et maior qdẽ ps eoꝝ armis piter ſcutiſq; depoſitis ĩ q̃ſtib⁹ erãt. Pauci uero iuuenũ forti
ter cõmuniti occurrẽdo idumeis aliquãdiu ſegniorẽ multitudinẽ ꝓtegebãt: alii cladẽ ci
uitatis habitatoribus nunciabant. Illorũ autem auxilio uenire nullus audebat: cognito
idumeos irrupiſſe. Sed ipſi quoque irrita uociferãtes cũ fletibus reſpõdebant: plurimuſ
q; mulieꝝ ululatus ſuſcitabatꝭ: ſiqñ cuſtodũ quiſq̃ in periculũ aliquod incidiſſet. Quin
& zelotæ idumeoꝝ clamorẽ geminabant magiſq; horribiles tempeſtas faciebat oium
uoces. Nemini ãt idumei pcere q; natura crudeliſſimi ad cædes erãt & hyeme grauiter

afficiebant̃:ppterea q; his q ſe excluſerāt ut inimicis utebant̃ tanq; ſupplicātib9 q̃ reꝑu gnātibus īſenſi. Multos ēt cognationē referētes: utq; cōe phanū reuererent̃ orātes gla diis trāſſigebāt. Null9 āt fugiēdi loc9 neq; ſpes ſalutis erat. Cōpulſi āt circa ſe magiſq; ui oppſſi laniabant̃: cū recedēdi ſpaciū nō daret̃ nec īterfectores a cædib9 tēperarēt. In certi āt qd agerēt ī ciuitatē ſe p̃cipitabāt: miſeri ut mihi uī. eo q, fugiebāt uolūtariū ſub eūtes exitiū: donec tē plū exterius ſanguine redūdauit. Octo āt milia qngētos dies mor tuos īuenit. Nec tn̄ his idumeoꝝ ira ſaciata eſt: ſed uerſis ī ciuitatē manibus oēs domos diripiebāt: quēq; fortuitu īueniſſent morti dabāt. Et certe qdē multitudinis mortē ſup uacuā eſſe ducebāt. Pōtifices āt pueſtigabāt & ī illos plærīq; ferebant̃: ſtatimq; cōpre hēſos obtrūcāt: aſtātesq; ſup eoꝝ cadauera nūc anano ppl̄i beniuolētiā: nūc ieſu q̃ de muro dixerat exprobrabāt. In hoc āt īpietatis ꝑgreſſi ſunt: ut īſepultos eos abiecerint: cū p̃ſerti iudæis tāta ſepulturæ cura ſit: ut ēt iudicio cruci ſuffixos occaſu ſolis deponāt atq; ſepeliāt. Et qdē nō errauerī ſi anani mortē dixero excidii ciuitatis fuiſſe pricipiū: & ex illo die muros euerſos: rēq; publicā iudæoꝝ piſſe: quo pōtificē rectorēq; ſuū iugula tū ī media ciuitate uiderūt. Erat āt & aľs uir laudabilis atq; iuſtiſſimus: & p̃ter nobilita tis ac dignitatis & honoris quo erat p̃ditus amplitudinē īfimis amabat æquari. Liberta tis āt maxīe fautor erat & q ppl̄i affectaret īperiū. Cōmodis aūt ꝓpriis cōes ſemꝑ utili tates anteponebat: ſup oīa pacis ſtudēs. Sciebat. n. romanos nō expugnatū iri ac ꝓſpi ciebat ut ſi paciſci utiliter nequiſſent iudæi uel inimici ſupaſſent ut breuiter dicā cū Ana no ad tranſactionē ueuiſſent. Mirus. n. dicere: mirus p̃ſuadere q̃ uellet. Iā uero īpediētes bellātesq; ſubegerat. Plurimū. n. moræ ſub tali duce attuliſſent rōanis. Huic iūctus erat ab utraq; Ieſus illo qdē cōparatione īferior: ſed p̃ſtans cæteris utpote q tātam uiolatam ciuitatē perire flāmis purgariq; ſcā uellet: cōſulto defenſores eoꝝ & q ea cariſſima duce ret āputaſſet. Itaq; paulo an̄ ſacris īdumētis amictos ac toto orbe celeberrimæ religiōi auctores: qq; undiq; ciuitatē cōmeātibus uenerabiles hēbant̃ iacere nudos p̃dā canib9 ac feris uideres. Quos qdē uiros ipſā puto gēuiſſe uirtutē tm̄ licuiſſe uitiis flētē. Ca. i.

Flauii Ioſeppi De bello Iudaico Liber. y. incipit.

ANano qdē & Ieſu eiuſmodi finis uēit. Poſt illos tā zelotæ q̃ idumei paſſim plebē q̃ſi nefandoꝝ aīaliū gregē irruēdo mactabāt. Et uul gus qdē ī quolibet loco dep̄hēſum necabatur. correptos āt nobiles & adoleſcētes uinctos ī carcerē cōcludebant ſpe: nōnullos eoꝝ ſibi poſſe ſociari nece dilata. Veꝝ hæc nullū mouebāt: ſed cūcti mortē p̃optauerāt dūmō ne aduerſus p̃riam cōem negſſime cōſpirarent: ſæuiſſima tn̄ ante cædē uerbera ſuſtinebāt exulcerati plagis atq; tormētis. Cūq; iā cor pus nō ſufficeret cruciatib9 tandē gladiū merebātur. Quos aūt die cœpiſſent eos in cu ſtodiā nocte ducebāt: extractoſq; īde ſi quos mori cōtigiſſet abiiciebāt ut uinctis aliis lo cus eſſet. Tātus āt pauor occupauerat atq; formido ut ne flere qdē palā qſq; ſiue ſepeli re ꝓpriū funus auderet. Sed erāt occultæ clauſoꝝ ēt lachrymæ & ne qs inimicoꝝ audi ret circūſpectantes gemebant. Paria nāq; his q lugebātur ēt q̃ luxiſſent illico patieban tur. Exiguā uero nocte ſublatā terrā manibus corporibus iniiciebant: & nōnunq̃ die ſi quis fuiſſet audacior. Duodecim aūt milia hoc modo nobiliū periere. Illi aūt iam cædis exoſi nullo pudore iudicii uim & cognitiōis cauillādo imitabātur. Itaq; cū illuſtriū quē dam zachariā Baris filiū īterficere decreuiſſent (irritabātur. n. q, negſſimis inimicus ni mis erat & ꝓbis amicus: ſitēq; locuples) nō ſolū fortunaꝝ eius direptionē ſpe optarent:

ſed ēt remotũ iri uiꝝ ad ſe abiiciēdos potēte ſeptuagita plebeioꝝ honeſtiſſimos ex ꝑce-
pto cõuocant iudicũ ſpēm ꝑferētes & apud eos zachariam q̄ſi res ꝓderet romanis accu
ſant:q̄q; ad Veſpaſianũ ꝓditionis cã miſiſſet. Sed neq; argumentũ: neque ulla ꝓbatio
criminis erat. ipſi ãt miſiſſe dixerunt & hoc hēri ꝓ fide ueritatis uolebãt. Zacharias ãt
ubi nullã ſpem ſalutis ibi relictã eſſe uidit p inſidias nõ in iudiciũ ſed in carcerē ducto ui
tæ ſuæ deſperationē libertate nõ priuauit: ſed exorſus ueri quidē ſimilitudinē obiectorũ
deriſit: & illata ſibi crimina breuiter diluit. ĩ accuſatores aũt rõne cõuerſa oēs coꝝ iniq-
tates ꝓſecutus eſt: multaq; de ꝑturbatione reꝝ querebaẽ. zelotę uero obſtrepētes uix a
gladiis tēperabant: ſpēm cauillationēq; iudicii ſui uſq; ad finē ꝑmanere cupiētes & ꝑter
hoc uires experiri an periculi ſui tpe iuſtitiæ memores forent. igitur oēs. lxx. ꝓ eo ſnĩam
ferũt. & ꝓ eo mori quã ſibi aſcribi eius iteritum maluere. illo uero abſoluto zelotaꝝ cla
mor tollitur & uniuerſi q̄dē iudicibus iraſcebanẽ: q ſimulationē datæ ſibi poteſtatis nõ
ĩtellexerant. Duo uero ex audaciſſimis aggreſſi zachariã in medio tēplo ĩterficiũt: & il-
ludēdos habes inquiũt & a nobis de abſolutione ſnĩam certiorē: cũq; ſtatim in ſubiectã
uallē de tēplo ꝓiiciunt. Iudices uero cõtumeliæ cã uerſis gladiis feriētes templi ambitu
pepulere. Cædi. n. coꝝ pepercerant ut diſiecti p ciuitatē nũcii fierēt apud oēs ſeruitutis.
Idumeos iam ueniſſe pœnitebat: neq; his geſta placebãt. Quib⁹ collectis zelotaꝝ q̄dã
ſecreto ĩdicabat uniuerſa: & q̄cũq; hi q eos aduocauerãt ſcelerate feciſſent oïa demõſtra
bat arma q̄dē cœpiſſe eos quaſi romanis a põtificib⁹ metropolis ꝓderetur: reperiſſe ãt
nullũ ꝓditionis inditiũ. Illos uero q tutari eã ſimularēt: & belli facinora auſos & tyrãni
dis ab initio quidē ꝓhibēdos fuiſſe. Veꝝ q̄a ſemel in ſocietatē ĩteſtinæ cædis incidiſſent
finē delictis adhibēdũ neq; uires oïbus ſuggerēdas morē patrũ deſtruẽtibus. Nam & ſi
q portas grauiter ferrēt: ſibi atq; in oppidũ aditũ eſſe ꝑcluſum pœnas ab his q ꝓhibue
rant eſſe repetitas: & ananũ quidē perēptũ una uero nocte pp̄lm totũ pœne cõſumptũ.
Quaꝝ reꝝ multos quidē ſuoꝝ pœnitere ſentirēt: eoꝝ aũt uiderent a q̄bus rogati eſſent
crudelitatē ĩmenſam: ne ipſos quidē p quos ſalui erant erubeſcentiũ: in oculis. n. auxilia
toꝝ peſſima facinora cõmittere: illorũq; iniuria idumeis ĩputari q̄tenus ea nõ ꝓhibeant
neq; ab his ſeparētur. Debere igitur qm̄ ꝓ deditiõe q̄ dicta ſunt calũniã fuiſſe patuiſſēt:
nulluſq; romanoꝝ ĩpetus timeretur: aduerſus ciuitatē uero ĩexpugnabilis eſſet potētia
corroborata: illos domũ recedere: malorũq; ſocietatē uitãdo cũcta diluere flagitia: quo
rũ nõ ſpõte ſed decepti participes extitiſſent. ꝑſuaſum eſt idumeis. Et primũ eos q erant
in cuſtodiis ſoluũt ꝓpe ad duo milia populariũ: ſtatimq; relicta ciuitate ad Symonē ue
niũt: de quo paulopoſt cõmemorabim⁹. Deĩde domũ ex hieroſolymis abiere. Euenit ãt
coꝝ diſceſſum utriſq; pariter ĩopinatũ uidere. Nã & pp̄ls neſci⁹ pœnitudinis paulũ fidu
cia recreatus eſt uelut inimicis leuat⁹ & zelotaꝝ creuit ĩſolētia quaſi nõ auxiliis caruiſ-
ſent: ſed iis eſſent liberati: quoꝝ pudore ac reuerentia criminibus tēperabant. Deĩde nul
la iã erat facinoꝝ mora neq; cũctatio: ſed feſtinatis q̄dē cõſiliis ĩ reb⁹ ſingulis utebanẽ.
Quæ uero placuiſſent ipſa cogitatiõe citius peragebãt. Maxime ãt in uiros fortes atq; ĩ
ſignes cędibus ſeuiebãt: cũ ĩuidia nobilitatē aſſumerēt metu uirtutũ: unãq; cautionem
putarēt nullũ optimatũ ſupeſſe. Itaq; occiſus ē & cũ multis aliis girion dignitate ſimul
& genere ꝑſtans & plus poſſe pp̄lm gaudens: plenuſq; ſpũ libertatis amator ut nullus
alius iudęoꝝ: quē tñ libertas ꝑter alias uirtutes ꝑdidit. Sed ne p abdita q̄dē Niger coꝝ
manus effugit: bellis cũ romanis geſtis uir ſtrēuus cõprobatus q ēt ſępe uociferans &
cicatrices oſtēdēs p mediã ciuitatē trahebaẽ. Ductus uero extra portas deſperata iã ſa-
lute ne ſepultura careret ſupplicabat. Illi ãt prius ĩterminati q̄ humũ ei quã deſiderabat
cõceſſuri nõ eſſent: mox ēt mortē ĩtulere. Qui tñ cũ occidereẽ romanos eis ultores ipſe

catus eſt:faméq; ꝑter bellū a: peſtiletiā & ad hęc oīa ipſoꝝ mutuas manꝰ eaq; uniuerſa
cōfirmauit apud ipſos deus:& qd iuſtiſſimū eſſet effecit:ut audaciā ſuā quāprimū expe
rirentur iter ſe diſſidētes. Niger quidem occiſus quos hēbant de oppreſſiōe ſui metus le
uauit. Pars aūt plebis nulla erat:cui nō ad iteritū excogitabatur occaſio. Nāq; alii q iā
dudū aliis reſtitiſſent interficiebant̄:q uero nihil offenderant ſubitas pacis tpe excipie-
bant cās:& qui oīno libere eos nō adiſſent ꝓ conteptoribus:qui uero obſequētes ꝓ iſi
diatoribus hēbantur:unaq; maximoꝝ criminū & mediocriū poena mors erat. Neq; cura
ſit quiſq̄ niſi aut iguobilitate aut fortuna ꝑhumilis. Cap. ii. Romani aūt oēs qdē
alii duces ad ciuitatē aīos intēdebant hoſtiū diſſenſionē lucrū ſibi eſſe cenſentes: At ue-
ſpaſianū penes quē ſummę rei ptās erat, icitabant diuinæ ꝓuidētię firmātes auxilio iſe
met hoſtes eſſe cōuerſos. Verūtamē uelox eſſe momētum & iudęos cito in cōcordiā re
dituros aut iteſtinis malis defeſſos aut redactos i poenitudinē. Ad quos Veſpaſianꝰ ait.
Plurimū eos qd fieri cōueniat ignorare tanq̄ i theatro cupiētes quātū armis ac manibꝰ
poſſent oſtētare potius cū ꝑiculo quā ſecū ipſi qd eēt utile reputātes. Nā ſi ſtatī ciuita
tē aggrederet̄ ipſos cām hoſtibꝰ fore cōcordię ac uires coꝝ ēt nūc uigētes iſe ꝓuocatu
ros. Sin opirent̄ paucioribꝰ ac moderatioribꝰ his uſuros domeſtica ſeditiōe cōſumptis.
Deū nāq; meliꝰ q̄ ipſi diſponere q ſine labore iudęos Romanis traderet:nulloq; ꝑiculo
exercitui uictoriā cōdonaret. Proide manibꝰ ꝓpriis itereūtibꝰ inimicis maxioq; malo:
hoc ē ſeditiōe turbatis oportere ſe magis ꝑiculoꝝ ſpectatores eſſe debere quā cū hoibus
mortē appetētibꝰ atq; iteſtina rabiæ iſanietibꝰ manu cōfligere. Si qs āt putauerit uicto
riæ gloriā ſine ꝓlio fieri uiliorē, ſciat iugt armoꝝ icerto exitu cōmodius eē cōmode ꝑfice
re qd itēdit. Neq;.n.manu ꝓclaros eē minꝰ laudabiles q paria geſſerint moderatiōe atq;
prudētia. Simul āt dū hoſtes iminuētur ēt milites ex laboribꝰ aſſiduis recreatos ualētio
res ductū iri. Pręterea nō id eē tpſ ut mature occupāda uideat̄ uictoriæ claritudo. Nec
n.armis cōſtituēdis aut muris uel auxiliis cōgregādis iudęos operā dare:atq; iō moras
differētibꝰ nocituras:ſed bello domeſtico ac diſſenſiōe tūidos miſabiliora pati quotidie
q̄ ipſi eos captos afficerēt intromiſſi. Proide ſiue qui ſtudioſe cōſideret ſinēdos eſſe q ſe
met aſſumerēt ſiue facti ad gloriā clariotē nequaq̄ manus iteſtino morbo laborātibus
afferēdas. Siquidē rōne recta diceret̄ nō ipſoꝝ ſed diſcordiæ fuiſſe uictoriam. Cap. iii.
Hæc Veſpaſianus eiq; dicēti rectores militū cōſentiebāt:moxq; apparuit quā utile fue
rit eius cōſiliū. Nāq; i dies ſingulos multi ad eū ueniebāt fugiēdo zelotas. Erat aūt fuga
difficilis q oēs exitus cuſtodibꝰ obſidebant̄. Et ſi qs ibi q̄libet ex cā depꝑhenſus fuiſſet
uelut ad Romanos ire cuperet iterficiebat̄. Qui tñ eis dediſſet pecuniā ſaluus abibat:&
q nō dabat ſolus ꝓditor hēbatur. Reſtabat igit̄ pecunioſis fugā redimētibus, ſolos pau
peres iugulari. Mortui uero ꝑ oēs uias cōgregabant̄ inumeri:multiq; ēt trāſfugere cu
piētiū rurſus i ciuitate perire ꝓoptabāt. nā ſpe ſepulturę i pria mori tolerabiliꝰ uidebat̄.
Illi aūt ad hoc crudelitatis deuiauerāt:ut neq; itus:neq; ꝑ itinera occiſis humū cōcede-
rēt:ſed ueluti cū patriis legibus ēt naturę iura diſturbare pepegiſſent:ſuaq; in hoies iniu
ſtitia diuinitatē quoq; pollucrēt:ita ſub ſole putreſcere mortuos relinq̄bāt. Sepelietibus
āt ſuoꝝ funera idē qd trāſfugis iminebat ſuppliciū mortis:ſtatiq; ſepultura idigebat q
hanc alteri ꝓſtitiſſet. Et ut breuiter dicā nulla tam bona q̄ miſericordia perierat i illis cla
dibus mētis affectio:hiſq; irritabantur noxii q̄ miſeranda uidiſſent a uiuis in mortuos:a
mortuis i uiuos iracūdiam transferētes. Modū aūt excedēte metu ſuperſtitibus mortui
adepti requiem beatiores uidebant̄:& q erant i cuſtodiis cōpatiōe ſui cruciatus iſepultos
quoq; fortunatiſſimos demōſtrabāt. Omne qdē ab illis ius hoium calcabat̄. Ridebat̄
ēt diuinitas ꝓphetaꝝq; reſpōſis tanq̄ uulgaribus fabulis illudebāt. Cū uero multa cōtē

ꝑſiſſent de uirtute ac uitiis ſtatuta maioꝝ: ēt q̄ ī pr̄ia olim ꝓdicta fuerāt uero exitu ꝓba uere. Vetus.n.qdā ſermo ferebatᷣ tūc demū ciuitatē captū iri ſancta quoq; flammis exurēda eſſe cū lege belli ſeditio fuiſſet exorta: phanū dei ꝓpriȩ manus añ uiolaſſent. Quibus zelotȩ nihil de eoꝝ fide dubitātes miniſtros ſe ꝓbuerant. Cap. iiii. At Ioānes iādudū tyrānidē affectans parē cū ſimilibus honorē hēre dedecus exiſtimabat: paulatīq; ſibi neqores adiūgēs ab eoꝝ affectiōe ſeparatur. Semp āt alioꝝ decretis nō obediēdo: ſuaq; iubēdo īperioſius: q̄ ſolus dn̄ari cuperet nō latebat: eiq; ſociabātur nōnulli metu: alii grā. Mirus.n.erat orōne atque fallacia pſuadere q̄ uellet. Multi uero ꝓpterea q̄ ſibi tutū eſſe ducebāt prioꝝ delictoꝝ cās uni potius aſcribi q̄ oībus. Ad hȩc qa manu ſtrennuus erat & bonus cōſilio: ſatellites nō paucos hēbat: & ſi magna ps eū cōtrariȩ factionis reliq̄rat. Apud quos ēt liuor nōnihil ualebat graue putātes ut pauloante pari ſuccūberent. Plus āt metus eos ne ſub unius ptāte uiuerēt agitabat. nec.n.facile ſperabāt eū ſi ſemel obtinuiſſet deiici poſſe: occaſionēq; in ſe hituꝝ timebāt q̄ ī pricipio reſtitiſſent: Proinde qſq; bello qduis pati decreuerat: quā ſpōte ſeruiens mancipii loco perire. His qdē ſeditio diuiditur & Ioānes ī cōtraria diſſentiētibus parte regnabat. Sed īter ipſos munita oīa erāt cuſtodibus: nihil aut parū agebatur: ſi qn̄ armis ꝓliū laceſſebant. In ꝓplm uero uel maxime cōtentionē ſuſceperūt ecquis maiorē ꝓdā caperet utriq; certabāt. Cū tn̄ ciuitas triū maloꝝ ingentiū tēpeſtate laboraret: hoc eſt belli: dominationis: itēq; ſeditionis, eoꝝ cōparatiōe bellū popularibus mediocrius uidebatur. Deniq; relictis ſedibus patriis ad alienigenas ꝑfugiebant: & romanoꝝ beneficio ſalutē quā īter ſuos deſperauerant aſſeq̄bantur. Cap. v. Quartū ꝑterea bellū cōmotū eſt gētis exitio. Haud ꝓcul ab hieroſolymis caſtellū erat ualidiſſimū reponēdis opibus ad momēta belli tutandiſq; corporibus ab antiqs regibus ædificatū: qd̄ meſſadū dicebatur. Id occupauerāt q uocātur ſicarii q̄ a rapinis amplioribus timore cōtinebantᷣ. Hi cū romanoꝝ exercitum ocioſum eſſe uiderēt: apud hieroſolymā uero iudæos dn̄atione atq; diſcordia ſeceſſiſſe ī maiora faciora aggrediūtur. Die feſto azimoꝝ q apud hebrȩos ad memoriā ſalutis quo ex ȩgyptioꝝ ſeruitio liberati ī terrā pr̄iam deuenerūt ſolēniter celebratᷣ, nocte deceptis q ibi erāt oppoſiti municipiū quoddā galaad puaſere: ubi pugna qdē iudæos ante ꝓuētos atq; diſperſos quā arma caperēt ſiue cōcurrerēt ciuitate pepulere. Eos uero q ī fuga defecerūt: mulieres uidelicet ac pueros ſupra quā ſeptingētos īterfecerūt. Aedibuſq; deīde cōpilatis fructus quoq; iam maturos depopulati ī meſſada portauerūt. Et illi quidē oēs circū caſtellū uicos totamq; regionē populabantᷣ: nō paruo undiq; perditoꝝ ad eos numero in dies ſingulos cōfluēte. Simul aūt cōcitati ſunt ēt per ſingulos iudeȩ tractus in latrocinia: q interim qeſcebāt. Ac uelut in corpore ſi qn̄ pricipale mēbrū timor afficit oīa pariter ægrotare neceſſe eſt: ita ꝓpter ciuitatis tumultū atq; diſcordiā ēt q foris erant neqſſimi prȩdaꝝ iuenere licētiam. Singulis uero uicis ꝓpius dilaceratis deide ī ſolitudinē recedebāt. Cōgregati āt & per collegia cōiurantes exercitu qdē pauciores: plures uero q̄ latrocinalis cōſpiratio in tēpla & oppida ferebātur. Et ſeq̄batur qdē ut in bello fieri ſolet: ab his eos male affici quos petiiſſent. Veꝝ prȩueniebatᷣ ultio mox cū latrones a ꝓda refugerēt: nullaq; pars erat iudeȩ q̄ nō una cū hieroſolymis ꝓcellentiſſima ciuitate interiret. Cap. vi. Hȩc Veſpaſiano a trāſfugis indicabātur. Nam licet oēs exitus a ſeditioſis cuſtodirētur: & cum qs ad eos acceſſiſſet īterficeretur: tn̄ erant qui ad romanos clam ꝑfugerent: ducēq; romanoꝝ opem ferre ciuitati & reſeruare populi reliqas hortarētur: multos.n.q̄ bene romanis uellent periiſſe: multos adhuc ī periculo dicebāt eſſe ſuperſtites. Ille aūt iam tū miſerans eoꝝ calamitates ꝓpius ad eos uelut hieroſolymā obſeſſurus accedit: re aūt uera ut ciuitatē obſidione liberaret: ſpe aūt ante reliq̄ ſubi

gendi nullũq; ĩpedimentũ extrinſecus obſidioni relinquẽdi. Cũ igit̃ ueniſſet in gadara trãſmaricæ regiõis metropolim ualidiſſimã mẽſis martii qrta die ciuitarẽ ĩgredit̃. Iã.n. optimates ignorãtib⁹ ſeditioſis legatos ad cũ de traditiõe miſerant tã pacis deſiderio q̃ ſuis pñmoniis metuẽtes. Multi.n. apud Gadara locupletes habitabãt: quoꝝ legationẽ inimici neſciebãt niſi ꝗ Veſpaſiano appropiquãte id cognouerũt. Et ciuitarẽ qdẽ ſe retinere poſſe deſpabãt: ꝗ itẽſtinis inimicis numero ĩferiores erãt: neq; ꝓcul abeſſe uidebãt a ciuitate Rõanos. Si uero fugere decreuiſſent ſine ſanguĩe id facere nullaq; a noxiis pœna repetita nõ honeſtũ ſibi putabãt. Itaq; Doleſum cõphenſum: nãq; is nõ dignitate ſolũ ac nobilitate ciuitatis princeps hẽbatur: ſed ẽt legatiõis auctor erat iterficiunt: nimiaq; iracũdia mortuo uerberato extra ciuitatẽ dilapſi ſunt. iam uero ꝓpius accedẽte Romano exercitu gadarẽſiũ populus, Veſpaſiano cũ laudibus ĩ ciuitate recepto fidei dextras ab eo accepit: eqtũq; & peditũ ꝑſidia cõtra fugitiuoꝝ excurſus. Muros.n. priuſq̃ Romani peterẽt ipſi deſtruxerãt: ut eo ſibi fides eſſet ꝗ pacẽ diligerẽt ſi bellũ gerere ne uolentes quidẽ poſſe uiderẽtur. Cap.vii. Veſpaſianus ãt miſſo Placido cũ eqtibus ac tribus milibus peditũ aduerſus eos q ex Gadaris fugerãt ipſe cũ ceteris militũ copiis Cæſareã regredit̃. At fugitiui poſtq̃ eqtes repẽte a tergo inſequẽtes uidere priuſq̃ in manus uenirent in uicũ quẽdam cui nomẽ eſt Bechanabrin ſe recepere. Vbi reperta nõ paucorũ iuuenũ multitudine his quæ partim uolẽtibus partim ui armatis ſpecietenus contra placidũ eiuſq; milites ꝓſiliunt. illi aũt primo impetu paululũ receſſerũt ea ſimul arte ut eos a muro lõgius ꝓuocarent. Deinde loco opportuno circũdatos tælis agẽtes eminus ſauciabãt. itaq; fugiẽtes qdẽ ab eqtibus ꝑueniebant̃ iudæi. Qui uero manus cõſeruiſſẽt a peditibus corruebãt: nihil plus audaciæ demõſtrantes: cõdẽſos.n. aggrediẽdo rõanos armis nõ ſecus ac muro ſeptos: Qui ipſi qdẽ tælis aditũ nõ iueniebant neq; ſufficiebant aciẽ rũpe. illoꝝ ãt tranſfigebant̃ ſagittis & ĩmaniſſimis feris ſimiles ruebãt ultro ĩ ferrũ & decidebãt: alii gladiis ora ꝑcuſſi: alii ab eqtib⁹ diſſipati. qm̃ cura erat placido curſum eoꝝ a uico ĩtercludere aſſidueq; ꝑtercurrẽs ea parte: cedẽteſq; reflectẽs una ẽt libratis ſagittaꝝ ictibus utebatur: hiſq; ꝓximos ĩterficiebat. Metu uero lõge fugiẽtes reuocabat: donec uidelicet lapſi q fortiores erãt ad muros effugere. Eius aũt cuſtodes qd agerẽt neſciebãt. Nec.n. excludi gaderẽſes ſuoꝝ cã patiebãtur: & ſi eos recepiſſent una cũ his perituros eſſe uidebãt qd ẽt cõtigit. Illis.n. cõpulſis ad murũ pœne cũ his romanoꝝ eqtes irrupere. portis aũt ante ꝑcluſis admoto milite placid⁹ poſt meridiẽ uſq; acerrimo certamine muro pariter ac uico potitus eſt. ibiq; tũc uulgus qdẽ iners occidebat̃: fortiores uero fugã petebãt. Domus uero a militibus diripiebant̃ & uicus igni traditus. Qui uero ĩde euaſerãt totã ſecũ illã regionẽ ad fugã incitarũt & extollẽdo ꝓprias calamitates in maius totũq; romanoꝝ exercitũ aduẽtare dicẽdo metu oẽs undiq; cõmouerũt: plurimi aũt numero aucti in hiericũtha ſeceſſerũt. Hęc enim ẽt tũc eoꝝ ſpẽ ſalutis fouebat: ꝗ eẽt ualida & populoſa. Placidus uere eqtibus rebuſq; ante ꝓſpere geſtis fretus eos inſequebat̃ & uſq; ad iordanẽ quidẽ ſemp quos occupabat morti dabat. Oẽm uero ad flumen coactã multitudinẽ fluminis ĩpetu ꝓhibitã qd auctũ imbribus uadũ trãſire nõ poterat apto ꝓlio cõgreditur. itaq; neceſſitas eos ad pugnã cõpulit ꝗ fugæ locũ nõ hẽrẽt: ꝑtentiq; ad ripæ lõgitudinẽ tęla eqtũ & incurſus excipiebant. A qbus multi ꝑculſi ĩ flumine ceciderũt. Nã qui manibus eoꝝ īteriere treſdecim milia fuerũt. Alii cũ uim ſuſtinere nõ poſſent: in iordanem ſponte deſilierũt. Erat aũt numerus ĩfinitus. Et ꝑterea capta ſunt ꝓpe ad duo milia uiroꝝ: ducẽti cũ ꝑda maxima ouiũ & aſinoꝝ: itẽq; camelorũ & boum. Iudęis quidẽ hoc uulnus inflictũ q̃uis par ſuperioribus maius: tñ ſeipſo uiſum ẽ & nõ ſolũ ꝗ eam totã regionẽ quã fugerãt cędes repleuerãt: ſed ꝗ erat refertus mortuis

iordanis peruius nõ erat. Et aſphaltidis quoq; lacus repletus erat cadaueribus q̃ p multa
flumina deuoluta ſunt. Placidus aũt ſecũda fortuna uſus ĩ uicos ꝓximos & municipia
cõtēdit. Captiſq; Adila & Iuliade & Beſemoth oibuſq; ad lacũ aſphaltiden idoneos ex
trãſfugis ubiq; collocat. Deĩde milite ſcaphis ĩpoſito eos q in lacũ refugerãt ſubegit. Et
trãs fluuiũ qdē tota regio rõanis ceſſit: ubiq; oia uſq; ad mecherũta ꝺuicta ſũt. Ca. viii.
Dũ hęc aũt agũtur motus circa Galaciã nunciat̃: & q̃ Vindex una cũ optimatibus in
digenaꝝ a Nerone defeciſſet: de q̃bus alibi diligẽtius ſcriptũ eſt. Veſpaſianũ uero ad i-
petũ belli q̃ nũciata ſunt incitarunt: iam tunc futura bella ciuilia totiuſq; ĩperii ꝑicula
ꝓſpiciẽtē: cũ ſe partes oriẽtis ante pacaſſet minus italię metuendũ exiſtimaret. Obſtã
te ãt hyeme p ſubactos iterim uicos atq; oppida ꝑſidia collocabat & decatarchos ciuita
tibus opponẽs multa ẽt q̃ uaſtata fuerãt inſtaurabat. Prius tñ comitatus militũ copiis
q̃s cęſareã adduxerat ĩ antipatridē uenit: ibiq; p biduũ ciuitate cõpoſita tertia die uaſtã
do iflãmãdo: oẽſq; ſubuertẽdo circũ Tãnan toparchias ĩ Liddã & Iãniã ꝓcedebat. Et cũ
ſeſe utraq; tradidiſſet cõſtitutis illic hĩtatorib⁹ idõeis ĩ amathũta ꝑuenit: occupatiſq; ad
metropolim eoꝝ oibus uicis caſtra muro circũdat. Quintaq; ĩ his relicta legiõe cũ cęte
ra manu in Belephõ toparchiã ꝓficiſcitur: eaq; ex uicina regiõe itẽq; circũ idumeã igne
cõſumptis caſtella qdē locis opportunis muniuit. Captis ãt duob⁹ uicis in medio idu-
meę poſitis: hoc ẽ begabri & caphartophrã pluſq̃ decẽ milia hoĩum peremit: ꝑpe ãt ad
mille cœpit. Exactaq; ĩde cætera multitudine nõ paruã militũ ſuoꝝ partẽ ibi cõſtituit:
q oia montana loca ĩcurſando uaſtabãt. Ipſe aũt cũ reliquo exercitu in Iamniã rediit: uñ
p ſamaritidã ac p neapolim: q̃ dicebat̃ ab ĩdigenis marbota ſecũdo iunii mẽſis die ĩ Co
reã deſcẽdit: ibiq; poſitis caſtris peſtridie hiericũtha ꝑuenit. In qua un⁹ ei rectoꝝ Traia
nus quẽ locis ulteriorib⁹ ducebat militẽ iũgit cũctis ſub iordanẽ deuictis. Sed ex hiericũ
tha qdē multitudo ante rõanoꝝ aduentũ ĩ aduerſam hieroſolymis mõtanã regionẽ diſ-
fugerat: nõ pauci ãt q remãſere perimunt̃. Deſolatã uero offenderat ciuitatē: cui ĩ plani-
cie ſitę nud⁹ mons ac ſterilis ĩminet: idẽq; longiſſim⁹. A ſeptẽtrionali .n. regiõe uſq; ad
ſcitopolitanos agros. A meridiana uero uſq; ad terrã ſodomiticã & aſphaltidẽ lacũ ter-
minus extendit̃. Nõ totus aũt ineq̃lis ẽ: & q̃ nihil gignit nõ habitat̃. Huic adiacet cir-
ca iordanẽ mons alius ĩcipiẽs a iuliade a ſeptẽtrionali regiõe ꝓlix⁹ ãt ĩ meridie uſq; ad
bacca q̃ petrã diſtermĩat arabiæ ciuitatē. In hoc ẽ ẽt ferre⁹ mõs appellat⁹ ad moabitidẽ
uſq; lõgus. Inter duos ãt mõtes regio q̃ magn⁹ cãpus uocabat̃ a gẽnabra uico ad lacũ
aſphaltidẽ uſq; patẽs habet ducẽtoꝝ & trigĩta ſtadioꝝ lõgitudinẽ: latitudinẽ uero cen-
tũ & uigĩti: mediuſq; ab iordãe diuidit̃. Sunt ãt illic duo lac⁹ aſphaltides & tyberienſis
natura cõtraria. Nãq; alter ſalſus ac ſterilis ẽ. Tyberiẽſis uero dulcis & fœcũd⁹: æſtatiſ
q; tpe illa planicies ardore ſolis ĩcẽdit̃ & uitiis opprimit̃ aeris tractu oibus circũ aridis
ꝑter iordanẽ. Vñ euenit ut palmę q̃ ĩ ripis ſunt magis floreãt & fertiliores ſint. Min⁹ ãt
q̃ lõge remotæ ſunt. Ad ipſã uero hiericho largiſſim⁹ fons ẽ: rigãdiſq; aruis uberrim⁹:
iuxta ueterẽ ſcaturiẽs ciuitatē: q̃ Ieſus naue fili⁹ hebræoꝝ ductor primã ĩ cananeoꝝ ter-
ra bello poſſederat. Hũc fontẽ ferũt nõ ſolũ terrę atq; lignoꝝ fruct⁹: ſed ẽt fœmiaꝝ ꝑtũ
obtũdere ſolitũ: cũctaq; ꝑiter morbo ac peſte corrũpe. Poſtea mãſueuiſſe ↄtraq; ſaluber
rimũ ac feraciſſimũ cẽ fcm̃ ab Heliſeo quodã ꝓpheta: q heliæ not⁹ fuerat atq; ſucceſſor.
Recept⁹ .n. hoſpitio ab hiericũtis hĩtatorib⁹ q̃ hũaniores eos expt⁹ erat: ĩpos & oẽm il
lã regionẽ ꝑpetua gr̃a remũerat⁹ ẽ: ꝓgreſſuſq; ad fõtẽ lagenã futilẽ ſalſis plenã ĩ ꝓfluẽ
tẽ aq̃ miſit. Iuſtã deĩde ad cœlũ ꝺxterã tẽdẽs: fõtiq; ĩuergẽs blãda libamĩa ipm qdē ꝑca
bat̃ ut fluẽta lẽiret: ac dulciores aq̃ꝝ uẽas apiret. Deũ uero ut fœcũdiorib⁹ auris flumia
tẽparet orabat: tãq; ubertatẽ fructuũ q̃ ſucceſſionẽ ꝓlis daret ĩdigẽis. Nec coꝝ gẽitrix

filioꝝ aq̄ deficeret:quoad iuſti manerẽt. Ad has p̄ces ex diſciplina manib⁹ multa opat⁹
fontẽ ĩmutauit:& q antea cã erat his orbitatis ac famis:idẽ uict⁹ ac fœcũditatis auctor
ẽ effect⁹. Deniq; rigatiõis ei⁹ tãta potẽtia ẽ:ut ſi attigerit mõ terrã ſapidior ſit aqs diu p
ſeuerãtib⁹. Vnde eo q largius abutunt̃ exiguũ emolumentũ hñt: q uero pcius plurimũ.
Amplius tñ quã cæteri fontes ſpatiũ rigat. Et ſeptuagita quidẽ ſtadiis longã .xx. aũt la
tã planitiẽ pmeat. Optios aũt in ea padiſos ac denſiſſimos educat palmarũq; irriguarũ
genera tã ſapore quã nominib⁹ uaria. Quarũ pinguiſſimæ calcib⁹ preſſæ plurimũ mel
lis emittũt:nõ multũ alio melle deteri⁹:quãq̄ & mellis altrix ẽ illa regio & opobalſami
ferax:q̄ oium cariſſimus ẽ fructus:ibi naſcentiũ. Itẽq; Cyprũ mirobalſamũ gignit: ut q
diuinũ eſſe ſllũ tractũ dixerit nõ errabit:ubi & larga & opima generant̃ q̄ ſunt cariſſi
ma. Sed nec in aliis ei fructibus aliq̄ facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatũ
qᵈ ſatũ ẽ reddit. Cuius rei cauſa mihi ur̃ eſſe aquaꝝ uis lęta. Aeris calor : cũ hic puocet
quæ nata fuerint atq; diffundat, liquor aũt firmis ſingula radicib⁹ ſtringat uireſq; ſug
gerat:æſtiuo tpe quo peruſta ẽ illa regio:ut nihil facile pcedat ac pululet:aq̄ tñ ſi ante ſo
lis ortũ hauriat̃ :auræ ſpiritu refrigeſcit:naturãq; cõtrariã aeri ſumit. Hyeme uero cõte
peſcit:eaq; merſis mitiſſima efficit̃. Tãta eſt aũt cœli tẽperies : ut quo tpe in alia iudeæ
regiõe ningit:lino illic tñ ĩdigenæ ueſtiunt̃. Diſtat aũt ab hieroſolymis .cl. ſtadiis:& ab
iordanis ſtadiis ſexagita:totũq; habet ab hieroſolyma ſpatiũ deſertũ atq; ſaxoſũ: ad ior
danẽ uero & lacũ aſphaltidẽ licet humilius:atq̄ tñ incultũ ac ſterilẽ. Cap. .ix. Sed
de hierico quã ſit fortunatiſſima ſatis dictũ ẽ. Cõmemoratiõe aũt dignũ puto Aſphalti
dis quoq; naturã exponere lacus. Is .n. ſterilis ẽ:nimia uero leuitate ẽt quæ grauiſſima
ſunt in eũ iacta referũtur. Demergi aũt qs in pfundũ nec de ĩduſtria facile põt. Deniq;
Veſpaſianus q eius uiſendi cauſa illuc uenerat: iuſſit quoſdã natandi iſcios uinctos poſt
terga manibus in altũ piici:& euenit oibus tanq̄ ui ſpirit⁹ ſurſũ repulſos deſup fluitare.
Ad hęc mirabilis ẽ coloris atq; mutatio:ter q̄ in ſingulos dies ſuperficiẽ uertit & ſolis ra
diis uariata reſplẽdet. Multis aũt locis uomit nigras bituminis glebas: q̄ ſuper undã &
habitu & magnitudie tauris ſine capitibus aſſimiles natant. Ad eas aũt cũ lacus exerci
tatores acceſſerint : nacti qᵈ aggeſtũ eſt ad naues trahũt : & quia lentũ eſt repletas eas
abrũpere nequeũt:ſed quaſi replicata ſcapha pendet a cumulo:donec mẽſtruo mulieris
atq; urina ſoluat̃. Eſt aũt utile nõ modo ad cõpagines nauiũ: ſed ad corpoꝝ etiam cura
tionẽ multis remediis admiſcetur. Huius lacus longitudo ẽ quingentoꝝ & octoginta
ſtadioꝝ:qui a zoarauſq; ad Arabiam tẽditur. Latitudo aũt .cl. ſtadiis patet: q̄ ſodomitæ
terræ uicina ẽ. Olim quidẽ tam fructibus q̄ ſubſtãtia ciuitatũ fortunata. Nunc aũt oĩs
exuſta atq; habitatoꝝ ĩpietate fulminibus cõflagraſſe memorat̃. Deniq; adhuc in ea di
uini reliqas ignis & oppidoꝝ quinq; uidere licet imagies:& renaſcẽtes in fructibus cine
res:q colore quidẽ ſunt edulii ſimiles:carpentiũ uero manibus in fumũ diſſoluũtur & ci
nerẽ. Terræ qdẽ ſodomiticæ fabula eiuſmodi finẽ habet ex facie. Cap. .x. At Veſ
paſian⁹ hieroſolymoꝝ habitatores muniri undiq; cupien s apud Hyerico & Armulã ca
ſtellis erectis utrobiq; auxiliatoꝝ pariter ac Romanoꝝ p̄ſida collocat. Mittit aũt Ge
phaſion Luciũ Anniũ:equitatus ei parte multiſq; peditibus attributis. Qui primo ag
greſſu ciuitate capta mille iuuenes:q̄ ne fugerent præuenti erant ĩterficit: familias capti
uas ducit:bona militibus p̄dari pmittit. Incenſis deinde domibus pximos petiit:erat ãt
fuga potentiũ & interius infirmoꝝ:quodq; occupatũ fuiſſet flãmis dabat̃ : oĩbuſq; tam
montanis locis q̄ tota planicie bello oppreſſis apud Hieroſolymã degẽtes exeũdi co
piã nõ hñt cũ tranſfugere quidã cupientes a zelotis aſſeruarentur. Eos uero qui etiam
tunc a romanis diſſidebant undiq; ciuitate uallata cohiberet exercitus. Cap. xi.

Veſpaſiano aũt Cæſareã reuerſo & cũ oĩbus copiis ĩ ipſam Hieroſolymã ꝓficiſci parã
ti nunciatᷣ Nero perẽptus cũ p ãnos tredeci & octo dies ĩperaſſet. De quo referre quẽ-
admodũ dehoneſtarit ĩperiũ: neqſſimis hoĩbus Nimphidio & Tigillino & ĩdigniſſimis
libertoꝝ ꝑmiſſa repu: q̃ q̃ hoꝝ captus ĩſidiis ab oĩbus ſuis ſenatorib⁹ deſtitutus cũ qua
tuor libertis fidelibus in ſuburbanũ fugerit ibiq̃ ſemet occiderit: & q̃ multo poſt tpe q
cũ depoſuerãt pœnas dederint: bellũq̃ p Galaciã quo pacto deſierit: & q̃ galba creat⁹
ĩperator Romã redierit ab Hiſpania. & quẽadmodũ incuſatus a militib⁹ tanq̃ humilio
ris eſſet animi ĩ medio foro necatus ſit: & Otho declaratus ſit impator: ciuſq̃ militiam
in Vitellii duxiſſet exercitũ necnõ & Vitellii turbas & circũ capitoliũ pugnã: & quẽad
modũ uel Antonius primus & Mutian⁹ Vitelliũ interfecerint uel germanoꝝ agmina
bellũ ciuile ſedauerint, Hæc oĩa recuſaui narrare cũ fide: q̃ & a multis grecoꝝ: itẽq̃ ro-
manoꝝ & a cũctis copioſe ꝑſcripta ſunt. Ordines aũt cõtinuãdi gratia ac ne iterciſa pẽ-
deat hiſtoria ſũmatim ſingula deſignabo. Cap. xii. Igitᷣ Veſpaſianus prĩo quidẽ
in hieroſolymã militiã differebat expectans quo nã uergeret ĩperiũ poſt Neronẽ. Dein
de ubi Galbam impare cognouit nihil conari decreuerat priuſq̃ ille quoq̃ ad ſe de bello
aliq̃d aſcriberet. Mittit aũt ad cũ Titũ filiũ ſuũ & ſalutatũ ſimul: & ut de iudẹis manda
ta acciper. Ob eaſdẽ cãs & rex Agrippa nauigauit ad Galbã. Sed dũ Achaiã q̃ hyems
erat lõgis nauibus ꝑteruehuntᷣ interfici Galbã cõtigit ſeptẽ mẽſibus poſt & totidẽ die-
bus. Deinde Otho ſuſcepit imperiũ: ac tres mẽſes rempublicã gubernauit Agrippa ue
ro nihil mutatiõe deterrit⁹ Romã ꝑgere ſtatuit. Tit⁹ uero diuio quodã ĩpulſu ex Acha
ia ad Syriã nauigat: & mature inde Cæſareã uenit ad prẽm. Suſpẽſi aũt de oĩbus q̃ſi nu
tante rõano ĩperio iudæoꝝ militiã negligebant. Patriæ quoq̃ metuẽtes aggredi alieni-
genas ĩportunũ eſſe arbitrabantᷣ. Cap. xiii. Interea tñ bellũ aliud ĩ hieroſolyma ex
citatᷣ. Erat Symõ Dioræ filius patria geraſen⁹ ætate iuuenis: ſed calliditate poſterior Ioã
ne: a quo iampridẽ ciuitas poſſidebatᷣ: uirib⁹ aũt corporis audaciaq̃ ꝑſtantior. Ob quã
ex agrabactena quoq̃ Toparchia: cuius rector erat pulſus ab Anano põtifice ad latro
nes ꝑuenerat: q Maſladã occupauerant. Is aũt prĩo quidẽ ita ſuſpectus erat: ut cũ ad in
ferius caſtellũ cũ mulieribus q̃s ſecũ adduxerat tranſire ꝑmitterent ipſi excelſius icolen
tes. Rurſus aũt pp neceſſitudinẽ moꝝ fidelis eſſe uidebatᷣ. Nã & ductor erat ꝑdatũ excũ
tibus: & cũ ipſis territoriũ Meſſadæ populabatur: nec tamẽ eos ad maiora exhortanda
metuebat. Dominandi. n. cupidus magnorũq̃ appetens quia mortẽ Anani cõperit in
montana diſceſſit ac uoce præconũ ſeruis libertate ꝓmiſſa: itemq̃ liberis præmio cun-
ctoſq̃ qui ubiq̃ fuerant nequiſſimos congregauit. Iam ualido conflato collegio mon-
tanos uicos diripiebat. Semp aũt accedentibus pluribus eius ſociis: audebat ẽt in humi
liora loca deſcendere: & ciuitatibus quoq̃ iam terribilis erat: multoſq̃ potentiũ uis ei⁹
& ꝓſpera facta ſollicitabant. Nec iam ſeruoꝝ tantũ ſiue latronũ exercitus erat: ſed mul
toꝝ ẽt populariũ tanq̃ regi parebat obſequio. Excurſus aũt agebatur Agrabatenã To-
parchiã & in maiorẽ uſq̃ idumeã. Vicũ. n. cui nomẽ eſt Aiam muro amplexus ad tui-
tionẽ ſui pro caſtello habebat. In ualle. n. quæ appellatᷣ Pharagata occultas quidẽ dila
tauit ſpeluncas: multas uero patas ĩuenit: atq̃ is cõditoꝝ prædæ receptaculis utebatur.
Quin & direptos illic fructus reponebat: multaq̃ collegia diuerſabantᷣ: neq̃ dubitaba
tur q̃ in hieroſolymis copiis & apparatu ꝓluderet. Vnde ĩſidias ueriti zelotæ ac ꝓueni-
re cũ qui cõtra ſe creſceret cupiẽtes plæriq̃ cũ armis egrediuntᷣ. His aũt Symõ occurrit:
cõmiſſoq̃ ꝓlio multos occidit & reliquos cõpellit in oppidũ. Nondũ aũt uiribus fretus
ab obſidione deterretᷣ. Prius aũt idumeã ſubiugare conat⁹ ẽ. Itaq̃ cũ uiginti milib⁹ ar
matoꝝ ad fines ei⁹ ꝓperabat. Idumeoꝝ ãt prĩcipes mature ex[illegible] ꝗ fere milib⁹ pu

gnantiũ ciuiũ cõgregatis: pluribꝰ ãt q ſua ſeruarẽt domi dimiſſis ꝑ Sicarioꝝ q Meſſadẽ uerſabant̃ icurſus: Symonẽ in finibꝰ ꝑſtolabantur: ubi cõflictu habito ac ꝑ totũ diẽ tracto ꝓlio: neq; uictor neq; uictꝰ abſceſſit. Et ipſe qdẽ in Aiam uicũ: idũei uero domũ regreſſi ſunt. Nõ multo ãt poſt Symõ cũ maioribꝰ copiis coꝝ fines petebat: caſtriſq; in quodã uico cui nomẽ eſt Theris poſitis ad cuſtodes Herodii qd nõ longe aberat de ſociis ſuis Eleazaꝝ miſit: ut caſtellũ ſibi traderẽt ꝑſuaſuꝝ: quẽ qdẽ ſine mora ſuſcepe cuſtodes cauſæ neſcii cur ueniſſet. Mox ãt de traditiõe ꝓlocutũ ſtrictis gladiis ꝑſequebantur: donec fugæ locũ nõ reperiẽs de muro in ſubiectã uallẽ ſe ꝓiecit: & ille qdẽ hoc mõſtati moritur. Idumeis aũt uires Symonis formidãtibꝰ placuit priuſq̃ bello cõgrederentur explorare hoſtiũ copias. Huic ãt ſe i miniſtrũ obtulit ꝑato aĩo Iacobꝰ qdã e rectoribꝰ cogitãs ꝓditiõnẽ. Deniq; ꝓfectꝰ ab Aluro: i hoc .n. uico tũc idumeoꝝ collectꝰ erat exercitꝰ: ad Symonẽ uenit: primũq; ſe patriã ſuã tradituꝝ eẽ paciſcit̃ accepta fide ꝙ ſp ei cariſſimꝰ foret. Mox ẽt de tota idumea operã pollicet̃. Ob q̃s res hũaniſſime apd Symonẽ cœnatꝰ clariſſimiſq; ꝓmiſſionibꝰ aĩatus ubi ad ſuos rediit: ꝑio Symõis exercitũ multiplici numero mentiebat̃ eſſe maiorẽ. Deĩde rectoribꝰ ẽt paulatiq; multitudĩe uniuerſa ꝑterritis ut Symonẽ reciperẽt ſuadebat: eiq; ſine pugna reꝝ oĩum ꝑmitterẽt principatũ. Simul aũt & hoc agẽs & Symonẽ ꝑ nũcios euocabat diſiectuꝝ ſe pollicitꝰ idumeos qd & ꝑſtitit. Nã cũ iã appropinq̃ret exercitꝰ: equũ primꝰ inſcẽdit & cũ ſociis corruptiõis effugit. Pauor ãt occupat uniuerſam mltitudinẽ: ac priuſq̃ ad manꝰ ueniret̃ domũ qſq; ſuã ſoluti ordĩe receſſerũt. Symõ præter opinionẽ ſine ſanguĩe idumeã itroiuit: primũq; aggreſſus ex iprouiſo Cebrõ municipiũ capit: i quo maxĩa ꝑda potitꝰ eſt: multoſq; fructꝰ diripuit. Cebrõ aũt idigenæ ferũt nõ eiuſmodi terræ ciuitatũ: ueꝝ ẽt ægyptiã mẽphi antiqorẽ. Deniq; duo milia & trecẽti eius cõnumerant̃ anni: hæc aũt fabula eſt. Abraã quoq; parẽti iudæoꝝ fuiſſe domiciliũ: poſteaq̃ Meſopotamiæ ſedes reliqt eiuſq; poſteros hinc ad ægyptũ eſſe ꝓfectos. Quoꝝ ẽt nũc monumẽta extant in eadẽ ciuitate ꝓportio marmore liberaliter fabricata. Cernit̃ aũt ſexto ab oppido ſtadio arbor maxĩa Terebintꝰ: eamq; memorãt ab initio mũdi creati nũc uſq; durare. Hinc totã Symõ peruaſit idumeã: nõ modo uicos eius & ciuitates depopulando: ſed excidẽdo ẽt territoria. Nam ꝑter armatos q̃draginta eũ milia ſeq̃bant̃ ut his nec uictu qdẽ neceſſaria ſatis eſſent. Ad has aũt neceſſitates accedebat eius crudelitas iſup iracũdia quo magis uaſtari cõtingit idumeam & quẽadmodũ poſt locuſtas ſilua cerni ſolet frondibꝰ ſpoliata: ſic ẽt q̃ Symonis tranſiſſet exercitꝰ a tergo ſolitudinẽ relinq̃bat: & aliqua qdẽ cõburẽdo: alia diruẽdo: & qcqd in ciuitate uel in agris natũ eẽt cõterendo calcibus aut depaſcẽdo delebant ꝑq; quã terram cultã iter agẽdo faciebant eam ſteriliorẽ: prorſus ut ne ſignũ quidẽ uaſtitatis relinq̃ret̃ qd aliqñ fuiſſet. Hæc oĩa rurſus zelotas icitauerũt: & apto qdem bello cõfligere ꝑtimuere: iſidiis uero ꝑ itinera collocatis uxorẽ Symonis rapiunt: eorũq; ꝑterea quos habebat in obſeqo plurimos. Deĩde tanq̃ Symonẽ ipſum cœpiſſent: in ciuitatẽ exultantes recedũt. Cõtiuuo namq; ſperabant armis eũ depoſitis ꝓ uxore ſibi ſupplicatuꝝ. Illũ aũt nõ miſericordia ſed ira cõiugis raptæ peruaſerat. Cũq; ad muros Hieroſolymoꝝ ueniſſet ut fera ſautia q̃ ꝑcuſſores prẽdere neqſſet: ita i quos reperiſſet effundebat iſaniã. Deniq; oleꝝ ſarmẽtorũq; cauſa ꝓgreſſos ad murũ imberbes pariter ac ſeniores correptos uerberabat ad necẽ ut animi idignatiõe id ſolũ abeſſe uideret̃: ꝙ nõ ẽt ueſceret̃ corporibus mortuoꝝ. Multos aũt abſciſſis manibꝰ dimittebat in ciuitatẽ una perterrefaciens inimicos & populũ reuocare cupiens a nocẽtibus. Hiſq; mandabat ut dicerẽt ꝙ iuraret Simõ per deũ q cũcta regeret: niſi cito ſibi redderẽt coniugẽ ſuã muro prærupto oĩbu [illegible] ĩ atæ eſſent ſimiliter uteret̃: neq; cuiq̃ ætati ꝑceret: aut ab ĩnocẽ-

tibꝰ diſcerneret noxios: donec his eius mãdatis nõ modo populꝰ ſed ẽt Zelotæ metup culſi remiſerũt ei mulierẽ: atq; ita delinitꝰ paulisꝑ ab aſſidua cæde requeuit. Ca. xiiii. Nõ ſolũ aũt ꝑ iudæã erat ſeditio bellũq; ciuile: uerũ ẽt ꝑ italiã. In medio nãq; romanoꝝ foro Galba ꝑẽpto: creatꝰ Otho imꝑator cũ Vitellio iꝑante pugnabat: quẽ germanoꝝ tũc manꝰ elegerat. Habito aũt apud Bebriacũ galacię ꝓlio cũ Valente & Cinna Vitellii ducibus primo die Otho ſuperauit: altero Vitelii milites: multiſq; trucidatis & aduerſæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellũ ſemet occidit: poſtq̃ biduum treſq; menſes imperium tenuit. Acceſſerũt autem Vitellii ducibus Othonis milites & ipſe iã Vitelliꝰ romã cũ exercitu ueniebat. Cap. xv. Dũ interea Veſpaſianꝰ q̄nto die iunii mẽſis Cæſareã ꝓfectꝰ ẽ: eas q̃s nõdũ ſubuerterat idumeæ partes petiuit: & in mõtana regione quo primũ aſcẽdit Toparchias duas zophaniticã & Acrabatenã ſubegit. Deĩde poſt has Vithrega & Euphre municipia: ibiq; præſidiis collocatis uſq; hieroſolymã eq̄tabat. Multos uero tũc dep̄hẽſos necabat: multoſq; capiebat. Rectoꝝ ãt unꝰ cerealis cũ eq̄tũ parte ac peditũ ſuperiorẽ q̃ dr̃ uaſtabat idumeã: & Capherã q̄dẽ pſeudo municipiũ aggreſſiõe captũ incẽdit. Alterũ uero q̄d capharin dr̃ admoto milite obſidebat muro ſatis ualido cinctũ. Diutiꝰ aũt ibi ſe moratuꝝ ſperãti ſubito portas aperuere: & cũ pcibꝰ adorãtes ei ſe tradidere. Quibꝰ ſubiugatis cerealis in chebrõ alterã ciuitatẽ antiquiſſimã tẽdit: ſitã (ut dixi) in mõtanis locis haud ꝓcul ab hieroſolymis. Vi aũt intromiſſus in eã, reliq̃ multitudinẽ quã ibi offendit cũ puberibꝰ interemit: oppidũ uero ipſum exurit. Omnibuſq; iã captis ꝑter caſtella Herodiũ & Meſſada & Macherũtha q̃ a latronibꝰ tenebant̃, ſola iã hieroſolyma rõanis añ oculos erat: q̃ expugnãda reſtabat. Symõ aũt ubi uxorẽ ſuã a Zelotis recepit, ad reliq̃s iudeæ regredit̃ ꝑequẽdas: & undiq; circũacta natiõe hieroſolymã cõpulit plæroſq; fugere: cũ ipſe quoq; ad eã ſequeret̃. Deinde cũ muro eius obſeſſo opērioꝝ ex agris adeũtẽ multitudinẽ cœpiſſet, interficiebat. Eratq; populo foris Symõ rõanis terribilior: intꝰ zelotę utriſq; ſæuiores: quos ẽt galylei nouis inuẽtis & audacia factionũ corrũpebant. Nã & Ioãnẽ ad potẽtiã ipſi ꝓuexerãt. Et Ioãnes ex potẽtia quã ſibi cõparauerant: uicẽ referẽs oĩa quę deſiderarẽt ut ſacerent ꝑmittebat. Inſatiabilis autẽ rapinaꝝ cupiditas erat: domorũq; locupletũ ꝑſcrutatio. Cędes aũt uiroꝝ & fœminaꝝ & iniuriæ ꝓ ludo habebant̃: ꝑdamq; cũ ſanguine deuorãtes ſine aliquo metu: poſt ſatietatẽ muliebri libidĩe tabeſcebant: cõptiq; crines ac fœminaꝝ ueſte ĩduti lotiq; unguẽtis: & ut forma placeret oculos illiti nõ ſolũ ornatũ: ſed ĩpudentiã quoq; mulieꝝ ĩmitabant̃: & obſcenitate nimia nephar ios coitꝰ exigẽtes ut ĩ lupanari uerſabant̃: ciuitatẽq; totã ĩpuris facinoribꝰ ꝓphanabãt. Effœminãtes aũt uultũ dextras ad cędẽ prõptas habebant: delicatoq; ĩceſſu eneruati ſubita ĩcurſione bellatores fiebant. Et de paludamẽtis uerſicoloribus eductis gladiis: caſu obuios tranſuerberabant. Eos aũt q̄ Ioãnnẽ fugiſſent excipiebat ſæuior ĩ cędibꝰ Symõ: quiq; inteſtinũ euaſiſſet tyrãnũ: ab eo q̄ ꝓpe erat occidebat̃. Oĩs aũt fugę uia tranſire cupiẽtibꝰ ad rõanos abſciſſa ſpes erat. Inter Ioãnis aũt copias quantũ erat idumeoꝝ diſſidebãt: ſeparatiq; ab aliis aduerſum tyrannũ tã liuore potẽtię quã crudelitatis eius odio armant̃. Deĩde pugna cõgreſſi multos zelotaꝝ perimũt: cęteroſq; ĩ aulã regiã cõpellũt: quã Grapte ædificauerat. Hęc ãt fuerat cognata Sizæ regis adiabenoꝝ. Vna uero irrupẽ iudęi atq; ĩde zelotæ ĩ phanũ pulſi Ioãnis pecunias ꝑdabant̃. In aula .n. ſupradicta & ipſe degebat: tyrãnidis ſpolia depoſuerat. Inter hęc aũt zelotaꝝ q̄ ꝑ ciuitatẽ diſpſi ad illos q̄ in tẽplũ fugerãt aggregati ſunt: eoſq; Ioãnes aduerſus pplm & idumeos educere cogitabat. Iſtis aũt nõ tã ĩpetꝰ eoꝝ metuẽdꝰ erat: cũ pugna plus poſſent quã confidentia: ne de tẽplo nocte ſubreperẽt: ſeq; pariter occiderẽt: atq; oppidum cõcremarẽt. Cap. xvi.

Itaq; collecti cum pontificibus deliberabant:quonam pacto impetum p̄cauerent. Sed
profecto deus ſententias eorum in deterius uertit:& interitu acerbius excogitabant ſalu
tis remedium. Nam ut Ioannem deiicerent:Symonem recipere ſtatuerunt:& cum preci
bus alterū ſibi tyrānum imponere. Itaq; decreto obtēperatur:miſſoq; Mathia pontifice
rogant Symonē ut ad ſe introiret:quē ſaepe timuerant. Cū his aūt p̄catores erant:ēt qui
zelotas ex hieroſolymis fugerant: domus quiſq; ſuae deſiderio & fortunarū. Ille aūt ni
mis ſupbe ſe dn̄m fore pollicitus uelut ciuitatē liberaturus ingredit̄:cum ſalutis eum da
torē ac defenſorē ſui populi clamor deſignaret. Vbi uero cū ſuis copiis itroiit:mox de ꝓ
pria potētia deliberabat:nec minus eos a qbus rogatus erat quā eos cōtra quos fuerat
aduocatus inimicos putabat. Ioānes aūt cum multitudine zelotarum itemplo exire ꝓ
hibitus amiſſis ēt quae in ciuitate habebat. (Nam ſtatim res eorum Simō cum ſociis di
ripuerat(ſalutē iam deſperabat. Templū tn̄ adiuuāte populo Symon aggreditur. Illi
aūt in porticibus perq; ꝓpugnacula ſtantes impetum repellebant:multiq; a Symonis
parte oppetebant:multi ſautii referebātur:qm̄ zelotae ad dexterā ſuperiores erant:eoq;
ictus impenetrabiles habebāt. Et q̄uis loco plus poſſent:turres tn̄ quattuor maximas
fabricauerant:ut ex alto uidelicet miſſilia torquerēt. Vnam ad orientalē angulum:& ſe
ptētrionalem alteram:ſuper xiſtum tertiam:in angulo alio cōtra ciuitatem inferiorem.
Quarta uero turris ſupra uerticem paſtophoriorū condita erat;ubi moris eſt unum de
ſacerdotibꝰ aſtantē poſt meridiē qd̄ ſeptimus qſq; dies icipieret tuba ſignificare:rurſuſq;
ueſperi qd̄ deſineret nūc ferias populo:nūc ut opꝰ faciat denūciantē. Per turres āt diſpo
ſuerūt baliſtas ſaxorūq; tormēta & ſagittarios & fundaꝝ iciētes. itaq; tūc Symō pigriꝰ
ad ipetus mouebat̄:cū plariq; molleſcerēt:amplioribus tn̄ copiis fretus ꝓpius accede
bat. Machinarū enim miſſilia delata lōgius multos pugnātiū pimebāt. Cap. xvii.
Per idē tēpus romanos quoq; ſequiora mala circūuenerunt. Aderat.n. ex germania Vi
tellius cū exercitu aliā p̄terea ingentē multitudinē ſecū trahēs. Et cū eū deſtinata mili
ti ſpacia nō caperēt, totā urbē pro caſtris habebat:oēmq; domū repleuit armatis. Illi
aūt cōſpectis romanoꝝ diuitiis oculis inſuctis: & auri argētiq; ſtupore pfuſi uix cupidi
nē cōtinēbāt:adeo ut in rapinas ſe cōuerterēt:& eos q obſtare conarent, occiderent. &
in italia quidē ita res erāt. Veſpaſianꝰ aūt poſtq̄ Hieroſolymis proxia depopulatꝰ Cae
ſareā reuertebat̄, audiūt romanoꝝ tumultus & Vitelliū principē. Hoc aūt licet ipſe im
periū pati ſicut bene iperare noſſet ad indignationē pductus eſt: dn̄m dedignabat̄ eū
qui ueluti deſertū inuaſiſſet imperiū. Dolore aūt ſaucius cruciatū ferre nō poterat:neq;
aliis uacare bellis cū patria uaſtaret̄. Verumtn̄ quantū ira impellebat̄ ad ulciſcēdū:tan
tū longinqtatis cogitatio reprimebat. Multa.n. fortunā poſſe noua facere priuſq̄ ad ita
liam p̄ſertim hyemis tp̄e ipſe trāſiret:pluſq; creſcentē iracūdiam cohibebat. Rectores
aūt cū militibꝰ cōuenientes apte iam de mutatione tractabāt:& cū indignatione uoci
ferātes incuſabant Romae cōſtitutos milites & in delitiis agētes: q ne famā quidē belli
ſuſtineant:qbus libuerit decernere principatū:& ſpe quaeſtus imparores creare. Se aūt
laboribus tot exactis ſub galeis ſeneſcentes aliis cōdonare poteſtatē: cū apud ſe dignio
rem habeant iperio. Cui ſi hanc amiſerint, quā iuſtiorem uel qn̄ referrent erga ſe beni
uolentiae gratiā: Tanto aūt Veſpaſianū quā Vitellium dignius eſſe principē fieri:quan
tū illis qui eū declaraſſent ipſi praeſtarent. Non.n. ſe minora pertuliſſe bella:quā qui ex
germania ueniſſent:neq; illis qui tyrannū inde ducerent in armis deteriores eſſe. Nullū
aūt in creando Veſpaſiano fore certamē. Non enim ſenatū populumue romanū Vitel
lii libidines pro Veſpaſiani pudicitia perpeſſuros:nec pro bono imperatore crudeliſſi
mum tyrannū aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tuta

men uerã in ĩperatore p̃ſtantiã.Ergo ſiue peritiæ ſenectutis debeat̃ ĩperiũ:hẽre ſe ueſpa
ſianũ:ſiue adoleſcẽtiæ uiribus Titũ:ex amboꝝ ætate qd̃ erit cõmodũ temperabit̃.Nõ
ſolũ aũt ſe miniſtraturos declarati ĩperii uires:q tres legiones regũq; habẽtes auxilia cõ
ſeruaſſent oĩa ad orientẽ atq; ad Europã Vitellii timoribus ſepata:ſed ẽt qui eſſent ĩ Ita
lia propugnatores Veſpaſiani fratrẽ atq; aliũ filiũ:quoꝝ alteri multos dignitate p̃ditos
iuuenes ſociatũ iri ſpectarẽt:alteri uero ẽt urbis eẽt cõmiſſa cuſtodia.Quæ ꝑs ad ĩperii
principia nõ parũ ualeret.Poſtremo ſi ipſi ceſſarent ſenatũ fortaſſe declaratuꝝ cũ prin
cipẽ quẽ cõſeruatores milites dehoneſtarent.Hæc primo per cuneos milites loq̃bant̃.
Deĩde adhortati ſe inuicẽ Veſpaſianũ ĩperatorẽ appellãt:cũq; ut in periculo conſtitutũ
ĩperiũ conſeruaret:orabãt.Illi aũt olim qdẽ reꝝ oĩum cura fuit:nequaq̃ uero ĩperare uo
lebat.Dignũ quidẽ ſe factis exiſtimans:priuatæ aũt uitæ ſecuritatẽ clarioris fortunæ pe
riculis anteponẽs.Recuſanti aũt rectores magis inſtabant:& circũfuſi milites cum gla
diis mortẽ ei minitabant̃ niſi uiuere uellet ut dignus eẽt.Diu tñ reluctatus ꝙ renuebat
ĩperiũ.Poſtremo cum his q ſe deſignauerant minime diſſuadere poſſet:accepit. Mutia
no aũt cæteriſq; q eum ad ĩperium ĩuitauerant:& exercitu alio uociferante ut ſe ĩ hoſtes
oẽs duceret, prius res alexãdrinas ꝓcurandas putauit:ſciens ægyptũ plurimã eſſe par-
tem ĩperii ꝓpter frumẽtariam functionẽ:eaq; ſi potitus eſſet ui quoq; ſi perſtaret Vitel
lium deiiciendũ ſperabat.Nec enim perpeſſurũ eſſe populũ fame oppreſſum. Simul ẽt
duas legiones:quæ apud Alexandriã degerent ſibi cupiebat adiũgere.Cogitabat.n.ẽt
ꝓpugnaculo ſibi fore illã regionẽ aduerſus ĩcerta fortunę. Nã & terra difficilis acceſſu
mariq; ĩportuoſa eſt:& ab occidẽte qdẽ aridã libyam hẽt obiectã:a meridie uero limitẽ
qui Sienẽ ab æthiopia dirimit:nauibuſq; inuias Nili fluminis cataractas.Itẽq; ab oriẽ-
te mare rubrũ ad Copton ciuitatẽ uſque diffuſum.Septẽtrionale uero munimentũ hẽt
terrã uſque ad ſyriã:& qd̃ dr̃ ægyptium pelagus totum portibus carens.Hoc qdẽ mo-
do ægyptus ex oĩ parte tuta eſt.Inter peluſium uero & Sienẽ per duo milia ſtadioꝝ por
rigitur.Ex plinthine aũt ad Peluſium nauigio ſtadioꝝ trium milium & ſexcentoꝝ.Ni-
lus autẽ ad Elephantinẽ uſq; nauibus aſcenditur.Nãq; ulterius ꝓgredi ut ſupra dixius
cataractæ non ſinunt. Capit. xviii. Portus autẽ alexandrinus ẽt in pace nauibus
aditu difficilis eſt.Nã & hoſtium peranguſtũ habet:ſatiſq; latẽtibus a directo curſu de
flectitur:& lęua qdẽ pars manufactis brachiis cingitur.A dextera uero pharus obiecta
inſula turrim maximam ſuſtinet:ad trecenta uſq; ſtadia nauigantibus igne lucentẽ : ut
quã longiſſime difficultatẽ applicandarum nauium præcaueant.Circum hanc aũt ĩſu
lam opere ĩſtructo ingẽtes muri ſunt:qbus afflictũ pelagus & auerſis obiicibus fractũ
aſperiorẽ facit meatũ:eoq; periculoſum per anguſtiam aditum.Intus tñ portus ipſe tu
tiſſimus eſt:& triginta ſtadiis magnus.In quem tam quę deſunt illi terrę ad beatitudi-
nem deuehuntur:quã quę ſuperant ex bonis domeſticis & ĩdigenis in totum orbem di
uiſa exportãtur.Itaque non ſine ratione Veſpaſianus alexandrinarũ rerum cupidus:ad
totius imperii firmamẽtum.Proinde ſtatim ad Tyberium Alexandrum litteras dedit:
qui ęgyptum & alexandriam regebat:indicans militũ alacritatẽ:quodq; ipſe quod ne-
ceſſe fuit, ſuſcepto munere principatus operã atque adiumentũ eius aſſumeret.Alexan
der aũt ſimul ut Veſpaſiani legit epiſtolam prompto aĩo:& legiones eius ſacramẽto ro
gauit & populũ:utriq; aũt libentiſſime paruere uirtutẽ uiri ex ꝓxima adminiſtratione
ſciẽtes.Et ille quidẽ permiſſa ſibi poteſtate:oĩa quę imperii uſus exigeret aduẽtui quoq;
principis neceſſaria iam parabat.Opinione uero citius declaratũ in oriẽte Veſpaſianũ
ĩperatorẽ ubiq; fama nunciauit.Et uniuerſę qdem ciuitates feſtos dies hẽbant:nuntiiq;
lęti ꝓ eo ſimul & ſacrificia celebrabãt.Agmina uero apud Meſiã pãno[illegible]q; degẽtia:q̃

pp Vitellii audaciam paulo ante fuerāt cōcitata: iuſiurandū Veſpaſiano maiore gaudio
ꝓbuerunt. Veſpaſianus aūt cęſareā reuerſus iā Beritū uenerat: ubi multę qdem e Syria:
multę uero ab aliis ꝓuīciis legatōes aderāt obuiā ei corōas & gratulatoria decreta a ſin
gulis ciuitatibus offerentes. Affuit aūt rector ēt ꝓuincię Mutianus: populorū alacrita
tē iurataq; p ipſum principi ſacramēta renūcians. Vbique aūt Veſpaſiani uotis obſecū
dante fortuna: rebuſq; ad eū plurima ex pte īclinatis cogitare cœpit: q̄ nō ſine dei ꝓui
dentia ſumpſiſſet imperiū: ſed iuſta q̄dā fati rō ad eius ptātem circūduxiſſet rerū oium
principatū. Recordatus aūt ſigna: & alia. multa enim ſibi cōtigerant imperiū pręmon
ſtrātia: & Ioſippi dicta: qbus eū Nerone uiuo auſus fuerat appellare impatorē. Admira
batur autē uirū quē adhuc hēbat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cū amicis & rectori
bus aliis: primo quā ſtrēnuus fuiſſet Ioſippus: quantūq; iu Iotapatis expugnādis pp eū
laboraſſet exponit. Deīde uaticinatiōes eius q̄s ipſe qdē timoris cā ſuſpicaret̄ eſſe ſigmē
ta: tēpus autē diuinū fuiſſe ut rerū exitus ꝓbauiſſet. Tumq; īhoneſtū eſſe ait: ut qui ſibi
auguraſſet imperiū uociſq; dei miniſter ac nūcius extitiſſet, adhuc captiui loco hēretur:
fortunāq; ſuſtineret aduerſam. Vocatūq; ad ſe Ioſippū ſolui iubet. Hoc aūt facto alii q
dē rectores ex ea gratia quā alienigenę retuliſſet, ꝓclara ēt de ſe ſperāda eſſe arbitraban
tur. Titus uero q cū patre aderat: iuſtū eſt igt pater una cū ferro ēt ꝓbro Ioſippū ſolui.
Erit aūt tanq̄ nec initio uinctus ſit ſi nō diſſoluerimus: ſed īciderimus catęnas. Nāq; id
agi ſolet in his q nō recte fuerint uincti. Eadē Veſpaſiano placebant: & qdā interueniēs
ſecuri catęnas abrupit. Ioſippus quidē ꝓ his q̄ prędixerat ꝓmio famę donatus & de fu
turis iam dignus cui iam credendū eſſet hēbatur. Cap. xix. Veſpaſianus aūt
reſpōſo legatiōibus reddito: iuſteq; & ꝓ meritis adminiſtratōibus ordinatis Antiochiā
uenit. Et quo primū tēderet cogitans Alexādrino itinere ꝓſtabilius eſſe duxit quæ Ro
mæ agerent̄ curare. Alexandriā .n. ſtabilē eſſe: romanas āt res a Vitellio pturbari. Mit
tit igit̄ in italiā Mutianū cū multis eqtum peditumq; copiis. Qui tñ pp hyemis aſperi
tatē ueritus nauigare p cappadocias & Phrygias ducit exercitū. Inter hęc aūt Antoni9
primus aduocata legione tertia ex his quę apud Meſiā morabantur (illā enim regebat
ꝓuinciā) bellum gerere cum uitellio pperabat. Vitellius āt cū magna manu Cecinam
comū obuiā ei mittit. Is autē roma ꝓfectus quāprimū circa Cremonā Gallię Antoniū
conſeqtur: quę cōfinis Italię ciuitas eſt: ibiq; cōſpecta hoſtiū ordinatiōe ac multitudine
ꝓlio qdem cōgredi nō audebat. Diſceſſum āt piculoſum reputans de ꝓditione delibera
bat. Conuocatis aūt Ecatōtarchis & Chiliarchis ſibi ſubditis ut tranſirent ad Antoniū
ſuadebat. Vitellii qdē rebus detrahēs: Veſpaſiani aūt uires extollēs: & alterꝝ nomē īpe
rii tm̄: alterū uirtutē hēre cōmemorans: ipſis quoq; melius eſſet ſi id gratū faciāt: qd ne
ceſſe eſt. Cūq; ſe multitudine ſupatū iri ſciant uolūtate piculū ꝓuenire. Nā Veſpaſianū
qdē idoneū eſſe ēt ſine ipſis ad reliq̄ uindicāda: Vitelliū uero nec cū ipſis qdem ꝓſentia
poſſe ſeruare. Multa ī hūc modū qd uoluit pſuaſit: & cum milite trāffugit ad Antoniū.
Eadē uero nocte milites pœnitudo ſimul ac metus eius ſi uiciſſet a quo miſſi fuerant oc
cupauit: eductiſq; gladiis cecinā obtrūcare uoluerūt. Feciſſentq; niſi his aduoluti chiliar
chi ſupplicaſſent. Quāobrē cęde qdē ſe abſtinuerūt: uinctū aūt quaſi ꝓditorē Vitellio
trāſmittendū hēbant. His auditis primus cōtinuo Antonius ſuos monet: eoſq; armis ī
defectores ducit. Illi aūt īſtructi ad ꝓliū pauliſp qdē reſtiterūt. Mox āt loco pulſi roma
ni Cremonā fugerūt. Primus āt comitatus eqtib9 curſus eoꝝ ꝓuertit: & p ciuitatē circū
cluſam plerāq; multitudinē peremit. Aggreſſus āt reliquos oppidū militib9 ꝓdari pmi
ſit. In quo multi qdē hoſpites mercatores: multi uero īdigenę piere. Tot9 Vitellii exerci
tus uiroꝝ triginta milia & ducēti. Quin & Antoni9 eoꝝ quos ď Miſia adduxerat q̄tuor

milia & qngētos amittit.Solutū aūt uinculis Cecinā re☞ geſta☞ nūciū ad Veſpaſianū
dirigit.Qui ad eū itromiſſus & collaudat⁹ eſt:& ꝓditoris dedec⁹ iſperatis ꝓtexit hono
rib⁹.Roē āt Sabinus ubi Antoniū appropinq̄re cognouit fiducia recreat⁹ eſt:collectiſq;
uigiliū militū agminib⁹ nocte occupat capitoliū.Luce uero fcā multi nobiliū ſociati
ſunt ei:& Domitian⁹ fratris filius ps igens obtinēdæ uictoriꝫ.Sed Vitelli⁹ de prio qdē
minus curabat.His aūt iratus q cū Sabino defecerāt & nobiliū ſanguinē ꝓ igenita cru
delitate ſitiēs imittit capitolio quā ſecū adduxerat militū manū.Vbi multa ab his itēq;
aliis q tēplū tenebāt pugnātibus audacter admiſſa ſunt:Poſtremo āt germani q multi
tudine ſupabāt collē obtinuerūt.Et Domitian⁹ qdē cū multis Rōano☞ uiris iſignibus
diuina q̄dā rōne ſalu⁹ euaſit.Reliq̄ uero multitudo tota laniaꝫ.Et Sabinus qdē ad Vi
telliū duct⁹ occidit.Milites āt direptis donariis tēplū icēdūt.Tūq; poſtero die cū exer
citu uenit Antonius:eūq; Vitellii milites excipiūt:& trifario cōmiſſo itra urbē ꝑlio oēs
iteriere.Procedit aūt ebrius de palatio Vitelli⁹:& ut aſſolet i extremis lōgiore luxu ꝓdi
gꝫ mēſꝫ refertus.Tractus aūt p populū uarioq; uerbo☞ gn̄e dehoneſtatus i media urbe
iugulaꝫ:octo mēſes ac dies quq; potitus imperio:quē ſi uiuere diutius cōtigiſſet:ut opi
nor:eius luxuriꝫ minime ſufficere potuiſſet impium.Alio☞ uero mortuo☞ ſupra qnqua
ginta milia numerata ſunt.Hꝫc qdē geſta ſunt die tertio mēſis octobris. Cap.xx.
Poſtero aūt die Mutianus cū exercitu romā igrediꝫ:& Antonii militib⁹ a cꝫde repſſis
(adhuc.n.hoſpitia ꝑſcrutādo:& Vitellii milites & ex populo plurimos q cū illo ſenſe
rant,occidebāt:examinatiōis diligētiā iracūdia ꝑuenietes) Domitianū ꝓductū popu
lo rectorē iſinuat uſq; ad patris aduentū.Populus aūt iam timore liberatus imperatorē
ꝑdicat Veſpaſianū:ſimulq; & illū cōfirmatū:& Vitelliū eē deiectū feſta lꝫtitia celebra
bat.Cū aūt Veſpaſianus Alexandriā ueniſſet:geſta ei romꝫ nūciata ſunt:& legati ei ex
toto orbe cōgratulātes affuerūt.Cūq; maxima poſt romā ciuitas eſſet:anguſtior multi
tudini ꝓbabaꝫ.Firmato aūt iā totius orbis ipio rebuſq; populo ꝑter ſpē cōſeruatis,Ve
ſpaſianus i iudeæ reliqas intēdit aium.Et ipꝫ qdē exacta hyeme romā ꝓficiſci parabat:
reſque apud Alexādriā mature cōponere ꝓponebat.Filiū uero Titū cū externis copiis
ad liberādā hyeroſolimā dirigit.Qui terreno itinere Nicopolim uſq; ꝓgreſſus ab Ale
xādria ciuitate uiginti ſtadio☞ iteruallo diſtantē,ide militē lōgis nauib⁹ iponit:Illq; Ni
lo flumine poſt emēſum tractū Thymū uſque ueh iꝫ.Hic āt egreſſus i terrā apud Thā
nim ciuitatē diuertit.Vñ ſcđa ei māſio fuit ciuitas Heraclea.& Peluſiū tertia.Hinc āt
milite p biduū recreato tertio die peluſii fines trāſiit:unāq; māſionē ꝓfectus p ſolitudi
nes ad Caſſii iouis tēplū caſtra poſuit.Poſteroq; die apđ Oſtracinē:q̄ māſio aquꝫ iops
eſt ob quā cām aduētitia utunꝫ indigenæ.Hinc apud Rinocolurā requieſcit:& ide ꝓ
greſſus in quartā māſionē Raſiā uenit:q̄ prima occurrit,Tyriæ ciuitatē.Gaza uero qn
tæ manſionis caſtra ſuſcepit:& poſtea in Aſcalonē atque hic Iamniā:deinde Ioppā:&
ex ioppa Cæſareā ꝑuenit:decreto apud ſe alias militū copias cōgregare. Cap. i.

¶ Ioſeppi de bello Iudaico Liber.vi.incipit.

TItus quidem ad eum modum quem prædiximus emēſa ultra ægy
ptum Syria ad ſolitudinem Cꝫlateam uenerat.Ibi enim exercitum
decreuerat ordinare.Illo autem adhuc apud Alexādriam una cum
patre imperiū quod nuper eis deus permiſerat diſponēte,contigꝫ
etiā ſeditionē:quæ apud hieroſolymā erat aucta,trifariā diuidi:&
aliorum partem in alteram uerti.Quod i malis optimū quis dixe

rit factumq; iuſtitiæ.Nam zelotarũ quidẽ ĩ populũ dominatio quæ auctor erat excidii
ciuitatis:unde cœperit & ꝑ quos creuerit diligenter ſuperius declaratũ eſt. Hanc autẽ
non errauerit quiſq̃ dicens ſeditionẽ in ſeditione eſſe factam:ac ueluti rabida fera exter-
narum penuria in ſua uiſcera ſequire ſolet.Sic Eleazarus Symonis filius qui & ab initio
zelotas in templũ a populo ſeparauerat:uelut indignari ſimulans ob ea quæ in dies ſin-
gulos Ioannes auderet.Cum ne ipſe quidẽ a cædibus quieſceret. Re aũt uera ſeſe poſte
riori tyrãno ſubiectum eſſe minime ferens ſũmæ rei deſiderio ꝓpriæ potẽtiæ cupiditate
ab aliis defecit. Aſcitis ẽt iuda Chaliæ filio & Ezenonis Symonis potẽtiſſimis:præter
quos erat etiam Ezechias chobari filius nõ ignobilis.Horũ ſingulos zelotæ non exigui
ſequebant̃.Occupatoq; interiore tẽpli ambitu ſuꝑ eius portas ĩ ſacris foribus arma po
nunt:& abũdare qdem ſe ſuis neceſſariis confidebant:ſacrarũ enim reꝝ copia ſuppete-
bat nihil ipiũ exiſtimãtibus paucitati uero ſuoꝝ timẽtes plærũq; in locis ſuis ocioſi ma
nebant.Ioãnes aũt quãto ſuperior erat uirorum multitudine tanto loco ſuperabat̃:ho
ſteſq; habẽs a uertice:neq; ſine metu conabatur ĩcurſus:& prę iracũdia ceſſare nõ pote
rat.Plus aũt mali ꝑferens quã Eleazari ꝑtem afficiẽs tñ nõ remittebat. Crebri enim fie
bãt impetus & miſſiliũ iactus totumq; polluebatur cædibus templũ.Filius aũt Gioræ
Symon quẽ rebus deſperatis ĩuitatum ultro ſibi tyrãnum ſpe auxilii populus ĩtroduxe
rat:& ſuperiorẽ ciuitatis retinens ꝑtem & inferioris plurimã ꝑtem aĩoſus iam Ioannem
eiuſq; ſocios adoriebat̃:quaſi qui deſuper impugnaretur.Subiectus autẽ illoꝝ manib⁹
erat ſicut & illi ſuperioꝝ.Et Ioãnem eueniebat duplex ꝑlium perferentẽ lædi pariter ac
lædere:quãtoq; uincebatur:eo ꝙ Eleazaro eſſet humilior:tanto plus ledebat Symone
celſior conſtitutus:cum ĩferiores aggreſſus ẽt ſola manu ſine labore ꝓhiberet. Deſuper
uero ex phano iaculantes machinis deterrerẽt.Quippe baliſtis & nõ paucis lanceis ute
bantur ſaxorũq; tormẽtis:qbus nõ ſolum bellantes ulciſcebantur:ſed multos etiam ſa
cra celebrantiũ perimebant.Quanq̃ enim ad omne impietatis genus rabidi ferebant̃:
tñ eos qui ſacrificare cuperẽt recipiebant cũ ſuſpitione & cuſtodibus indigenas perſcru
tando.Hoſpites enim ẽt qui exoraſſent coꝝ crudelitatẽ poſt exituri ſubciſiua ſeditioĩs
opera conſumebãtur.Miſſilia nãq; ui ad aram uſq;:tẽplumq; ꝑuenientia in ſacerdotes
ſacra celebrãtes cadebant:ac multi qui ꝓperantes ab ultimis finibus terræ ad ſanctiſſi
mum locũ ueniſſent ante ipſas hoſtias ꝓcubuerũt:aramq; uniuerſis græcis & barbaris
adorãdam ſuo ſanguine imbuere.Indigenis aũt mortuis alienigenæ ac ſacerdotes cum
prophanis miſcebantur ꝑq; atria diuina ſtagnũ fecerat diuerſoꝝ cadauerũ ſanguis.
Quid tñ paſſa es miſerrima ciuitas a romanis:qui tua inteſtina ſcelera purgaturi flam
mis introiere.Iam enim dei locus nõ eras neq; manere poteras domeſticoꝝ facinoꝝ fa
cta ſepulchrũ:& q̃ phanum ciuili bello tumulũ conſtitueras poteris aũt denuo fieri:po
teris ſi unq̃ uaſtatorẽ tui deum placaueris.Sed enim reprimenda ſunt quæ dolent lege
ſcribendi:ꝙ non domeſtici luctus ſed exponẽdarum rerũ hoc tẽpus eſt.Proſequar autẽ
ſeditionis facinora cætera. Capit.ii. Ergo diuerſis trifarie inſidiatoribus Eleaza-
rus qdem eiuſq; ſocii qui ſacras primitias conſeruabant in Ioannẽ ebrii ferebãtur. Qui
uero huic parerent plebẽ diripientes in Symonẽ rebellabant cũ ipſi quoq; Symoni con
tra diuerſæ partis ſeditioſos adiumẽto eſſet ciuitas.Si quãdo igitur utraq; parte patieba
tur Ioãnes obuertebat ſocios & de ciuitate qdem ſubeũtes miſſis ex porticibus telis de
tẽplo uero iaculãtes machinis ulciſcebat̃.Quotiens aũt deſuper inſtantiũ moleſtia ca-
ruiſſet:frequẽter enim ebrietate & labore ceſſabant libentius in Symonẽ eiuſq; ſocios
quãpluribus irruebat.Semꝑ aũt quãtum in ciuitate pepuliſſet in fugã uerſos ædes fru
menti plenas oĩumq; utenſiliũ incendebat:idemq; hoc illo egrediẽte Symon inſecutus

agebat:ueluti pro rõanis oĩa conſilio corrũperent q̃ ad obſidionẽ ciuitatis erant præpa rata:ſuarũq; uiriũ neruos abſcinderent. Deniq; contigit una exuri oĩa circum templum & inter ꝓprias acies ſolitudinẽ atque aream pugnæ fieri ciuitatẽ concremari aũt paulo minus omne frumentũ quod nõ paucis annis ſufficere potuiſſet obſeſſis. Deniq; fame capti ſunt ꝙ minime quiuiſſent niſi eam ſibimet cõparauiſſent. Vndiq; aũt inſidiatori bus & cõſinibus oppugnãtibus ciuitatẽ medius populus quaſi aliquod magnũ corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculæ inteſtinis malis attonitæ pro romanis uota facie bant:externũq; bellum:quo domeſticis malis liberarent̃, expetebant. Grauis aũt me-tus ac terror fœdiſſimus occupauerat: & neq; conſilii capiendi tẽpus erat ut uoluntatẽ mutarent:neq; pactionis aut fugæ ſpes cupientibus. Etenim cuſtodiebant̃ oĩa:diſſiden teſq; latronũ principes quoſcũq; romanis pacatos eſſe:uel trãſfugere ad eos uelle ſenti-rent, quaſi cões hoſtes interficiebant:ſolũq; in occidendis uita dignis cõcordes erãt. Et pugnantiũ quidẽ nocte dieq; clamor ꝑpetuus oriebat̃:ſed metu acerbiores erãt lugen-tiũ queſtus. Et aſſiduas quidẽ lamentationis cãs calamitates p̄bebant: timor aũt inclu debat ululatus:atq; obmuteſcẽte dolore præ formidine tacito gemitu cruciabant̃:neq; iam aut reuerẽtia uiuis apud domeſticos erat: neq; mortuis cura ſepulturæ habebatur. Quoꝝ amboꝝ hæc cã erat:ꝙ quiſq; de ſe ſperabat. In omni.n.re aĩos remiſerãt: qui cũ ſeditioſis nõ erant:quaſi cõtinuo modis oĩbus morituri. At uero ſeditioſi cõgeſta in tu-mulũ cadauera cõcultantes dimittebãt:& ex mortuis haurientes audaciã quos ſub pe-dibus cernerẽt imanius ſęuiebant:ſemperq; aliqd in ſe ꝑnicioſum excogitãtes:& quod uiſum fuiſſet ſine miſeratione facientes:nullã cędis aut crudelitatis uiam prętermiſere: adeo ut ẽt ſacris materiis ad bellica conficienda inſtrumenta Ioãnes abuteretur. Nã cũ olim fulcire templum populo itemq; pontificibus placuiſſet: idq; uiginti cubitis altius ædificaret:rex qdem Agrippa ex monte libano aptas ei materias maximis ſumptibus & labore deuexit:hoc ẽ ligna & magnitudine ſimul & directa proceritate ſpectabilia. Interuentu aũt belli opere iterrupto Ioãnes his ſectis ꝙ ſufficere longitudinẽ credidit: turres ædificauit & aduerſus eos cõſtituit q deſuper a templo pugnarẽt. Poſt muri am bitum contra exedram occidentalẽ admotis qua ſolũ poterat ꝙ aliæ partes ratibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidẽ fabricatis ex impietate machinis ſubactum iri ſperauit hoſtes. Deus uero laborem eius inutilem demonſtrauit:& priuſq̃ in his qcq̃ poneret romanos adduxit. Etenim Titus poſtq̃ partẽ ad ſe collegit exercitus:aliis uero ut ad Hieroſolymam occurrerent ſcribit, Cæſaream profectus eſt. Erãt autẽ tres legio nes quæ pridẽ ſub eius patre iudæam uaſtauerãt:& duodecima quæ olym cum Ceſtio male pugnauerat:quęq; licet per id fortitudine eſſet inſignis: tunc tamen eorum ẽt me moria quæ pertulerat alacrius ad uindictam properabat. Harum qdẽ quintã legionẽ iuſſit ſibi per Emaus occurrere. Decimam uero aſcendere per iericuntha. Ipſe quidẽ cũ cæteris regreſſus eſt:quos regũ quoq; ſubſidia plurima quãdudum multiq; ſyri auxilia tores comitabantur:Suppletum eſt autem quatuor legionum quantum Veſpaſianus electum cum Mutiano miſerat i italiam:ex his qui cum Tito acceſſerãt: Duo nãq; mi lia de Alexandrino exercitu lecta:tria milia uero ex Euphrate eum ſequebantur:& ami corũ ſpectatiſſimus beniuolentia ſimulq; prudentia Tyberius alexander: q antea qdẽ ægyptum adminiſtrauerat:tunc autem dignus qui exercitum regeret:propterea iudica tus ꝙ primus incipienti fuit hoſpes imperio:& cum fide clariſſima incertæ fortunæ ſo-ciatus eſt:idẽq; cõſultor in uſus bellicos ętate ac peritia p̄cipuus aderat. Cap. iii.

Progredientem uero in hoſtilem terrã Titum antecedebãt regia o[illegible]ia poſt eos uiarum ſtratores caſtrorumq; metatores. Deinde rectoꝝ ſarcinęa[illegible]oſt hos

ipſe Titus & alios lectos habens & ſigniferos:quoꝝ agmẽ equites ſequebãtur. Hi uero ante machinas ibant: & ſm illos una cũ lectis Chiliarchi & p̃fecti cum cohortibus. Poſt aũt circum aquilã ſigna:& ante ſigna tubicines:deĩde acies ſenũ uiroꝝ ordinibus dilatata. Seruile aũt uulgus a tergo cuiuſq; agminis:& ante hos ſarcinæ. Omniũ uero nouiſſimi mercenarii eorũq; cuſtodes coactores armoꝝ. Procedẽs aũt decẽter exercit⁹: ita ut mos eſt romanis in Suſnã per Samaritidẽ uenit:quæ & prius ab eius patre fuerat occupata:& tunc p̃ſidiis tenebat̃. Ibi aũt unã moratus eſt ueſperã:mane inde ꝓficiſcit̃: peractaq; in die manſione:caſtra ponit in loco quẽ iudæi ſermone patrio Achantonulona uocitant:iuxta uicũ quẽdã Gabe Saul noĩe:quod ſignificat uallem Saul:diſtantẽ ab Hieroſolymis ſtadiis fere triginta. Hinc ſexcẽtis ꝓpe lectis eq̃tibus comitatus perrexit in ciuitatẽ q̃ tuta eſſet:iudæorũq; aĩos exploraturus:ſi forte ſe cõſpecto priuſq̃ ad man⁹ ueniret̃ metuerẽt. Audierat enim quod erat uerũ:a ſeditioſis & latronibus oppreſſum populũ deſiderare quidẽ pacẽ:ſed quod rebellãtibus infirmior eſſet nihil conari. Quãdiu quidẽ mane per uiã quæ ad murũ duceret equitabat, nemo aũt portas aperuit. Vbi uero itinere ad turrim ſaxeã decliuato trãſuerſum agmen equitũ duxit, infiniti ſubito ꝓſiliunt:qua muliebres turres uocãtur:& per eã q̃ cõtra monumentũ Helenæ porta eſt egreſſi equitatũ intercidũt:atq; alios ẽt tunc uia currẽtes:ne cum his qui diuerterẽt ſeſe iungerẽt, a frõte oppoſiti ꝓhibuerũt. Titũ uero cũ paucis ſepãt. Ille ãt ultra q̃dem minus progredi poterat:a muro.n.cuncta foſſis patebant.& tranſuerſi erãt hoſtes:multiſq; maceriis impedita. Ad ſuos aũt in aggere cõſtitutos recurſus intercidẽte hoſtili manu deſperabat̃. Quorũ plæriq; imperatoris periculũ neſciebãt:ſed exiſtimãtes eum ſecũ reuerti ipſi ẽt fugiebãt. Titus aũt in ſua tm̃ fortitudine ſit̃ eſſe ꝓſpiciens ſpem ſalutis flectit equũ:& ut ſequerẽtur cum clamore comites adhortatus i medios hoſtes irruit ui ad eos trãſire feſtinans. Quo quidẽ tẽpore maxime intelligi potuit & belli momẽta & imperatoꝝ pericula deũ curare. Tot.n.aduerſus Titũ miſſilibus quom neq; galea neq; torace ſeptus eſſet (nõ bellator.n.ſed explorator:ut dixi:ꝓceſſerat) nullũ in eius corpus delatũ eſt:ſed tanq̃ ne eum ferirent ex induſtria mitterẽtur oĩa p̃teruolabant. Gladio uero ſemper a lateribus inſtãtes dirimens multoſq; ante ora ſubuertẽs ſuper cadẽtes agebat equũ. Illorũ aũt clamor erat ꝓpter audaciã Cæſaris ut eum aggrederẽtur cohortatio. Fugaq; & diſceſſio repẽtina quocũq; diuerteret curſum. Huic aũt ſe periculo participes cũ a tergo & a lateribus foderẽtur adiũxerant. una enim erat cuique ſpes ſalutis uiã cito patefacere priuſq̃ circũuentus opprimeret̃. Denique duo ex minus pertinacib⁹ alter cũ equo percuſſus eſt:altero uero deiecto & occiſo equus eius abductus eſt. Titus uero iã cum cæteris in caſtra ſaluus euadit. Iudæis q̃dem ꝙ aggreſſiõe prima ſuperiores fuerãt incõſulta ſpes aĩos extollit:magnãque his in poſterũ fiduciam momentũ tẽporaneum cõparauit.

Ca. iiii.

Cęſar aũt poſtq̃ ex Emaus agmẽ ſibi ſociatũ ẽ nocte:luce ĩde digreſſus ad locũ qui Scopos appellat̃ accedit. Vnde iã & ciuitas & clara tẽpli magnitudo cõſpici poterat:qua parte ſeptẽtrionalẽ regionẽ cõtinens ciuitas humilior proprie Scopos noĩatus eſt:diſtans a ciuitate ſtadiis ſeptem:ibique duabus legionibus ſimul:quitæ uero retrorſum ſtadiis tribus caſtra muniri iubet:Labore nãque nocturni itineris attritos milites ꝓgredi uiſum ẽ ut ſine formidine muꝝ ſtruerẽt. Mox ãt cœpto ædificio decima quoque legio per hiericũtha aderat a Veſpaſiano pręoccupata:ubi quędã pars armatorum in præſidio fuerat collocata. His autem pręceptum erat ſexto ab Hieroſolymis ſtadio caſtra ponere qua in parte mons qui appellatur Elacon contra ciuitatẽ ab oriente ſitus [illegible] ue interiacẽte ualle diſcernit̃:cui nomen eſt Cedron. Intra ciuitatẽ uero ſin[illegible]gientiũ diſſenſionẽ tum primũ ingẽs ſubito bellũ foris interueniẽs

refrenauit:& cũ ſtupore ſeditioſi romanoꝝ caſtra iſpectãtes trifariã diſtributa malã in-
ter ſe inicere cõcordiã:rõnemq; inuicẽ reqrebãt qdnã expectarẽt:qd ue ꝑpeſſi tres muros
cõtra uitã ſuã paterent̃ opponi:bellaq; tanta ſe fundente licẽtia tanq̃ ſpectatores bono
rũ operũ ſibiq; utiliũ reſiderẽt mœnibus clauſis remiſſiſq; armis ac manibus in noſmet
ipſos ꝑfecto exclamat aliqs tantũmõ fortes ſumus:romanoꝝ aũt lucro ex noſtra ſedi-
tiõe ſine ſanguine oppidũ cedet. His alios atq; alios cõgregãtes exhortabãtur:raptiſq;
armis ſubito in legionẽ decimã ruunt:perq; uallẽ facto impetu cũ ingẽti clamore muꝝ
ædificãtes romanos aggrediunt̃. Illi aũt in opere diſtributi armis ob eã cãm plæriq; de
poſitis:nec.n.excurſum iudęos auſuros eſſe credebant:& ſi maxime uellent aĩos eoꝝ ſe
ditiõe diſtractũ iri arbitrabant̃, Pręter opinionẽ ꝑturbati ſunt atq; opere qſq; derelicto
cõfeſtim alii recedere. Multi aũt ad arma ꝑperãtes priuſq̃ ſe i hoſtes corrigerẽt feriebã
tur. Plures ãt iudęis ſꝑ adiiciebant̃ eoꝝ freti uictoria q̃ ꝓceſſerant:& q̃ cũ pauci eſſent
multiplex numerus & ſibi & hoſtibus uidebant̃:q̃ ſecũda fortuna uterentur. Romani
aũt maxime ordinari cõſueti cũ decore atq; ꝓceptis bellũ gerere ſciẽtes ex ꝑturbatione
trepidabãt. Vnde tunc quoq; ꝑuenti aggreſſiõe cedebant. Siqñ tñ ſeſe cõuerterent ab in
ſequẽtibus occupati & a curſu reprimebant iudęos & ob ipetũ minus cautos feriebãt.
Semꝑ uero excurſione gliſcẽte magiſq; turbati poſtremo caſtris pulſi ſunt:totaq; legio
in ꝑiculũ uẽtura fuiſſe uidebatur:niſi hoc mature ſibi nũciato Titus eis tuliſſet auxiliũ:
multiſq; increpans ignauiã & ſuos a fuga reuocaſſet:iudęoſq; a latere ipſe cũ his irruens
quos circa ſe habebat electos:multos q̃dem occidiſſet:plures uero ſauciaſſet. Oẽs autẽ
in fugã uertiſſet:atq; in uallẽ pręcipites cõpuliſſet. Illi aũt in prono loco multa mala ꝑ
peſſi poſtq̃ i aduerſam partẽ euaſere, flectunt ſe iterũ & ualle itercedẽte cum Romanis
dimicabant. Igitur ad mediũ diem bellatũ eſt. Paulo autẽ poſt meridiem Titus his qui
ſecum erant in ſubſidio collocatis:aliiſq; cohortibus aduerſus excurrẽtes oppoſitis:reli
quũ agmen ad murũ in ſummo mõtis ędificandũ remiſit. Iudęis aũt hęc fuga eſſe uide
batur. Cũq; ſpeculator quẽ in muro poſuerãt amictu agitato ſignũ dediſſet:frequẽtiſſi
ma multitudo tãto impetu ꝓſiliit:ut eoꝝ curſu imaniſſimis beſtiis eſſet aſſimilis. Deni-
q; in aduerſa acie ſtantiũ nemo impetũ ſuſtinuit:ſed tanq̃ machina ꝑcuſſum agmen cõ
tinuo diſſipatũ eſt:pulſiq; in mõtẽ refugiũt. In aſcẽſu ãt medio Titus cũ paucis relict⁹:
multũq; monẽtibus amicis q̃ ꝓ imꝑatoris reuerẽtia cõtẽpto ꝑiculo ꝑdurauerãt ut mor
tẽ appetẽtibus iudæis cederet. Neq; ꝓ his i diſcrimẽ ueniret:quos ante ipm ſaluos eẽ nõ
oporteret:ſed potius fortunã ſuã reputaret:q̃ nõ militis officio fungeret̃:ueꝝ & belli &
orbis terræ dominus eſſet:ne in fugã uerti uideret̃:in quo oĩa niterẽtur. Hæc aũt ne au-
diret ſimulãs & ad ſe recurrẽtibus obſtabat:eoſq; in ora feriẽs cũ ui obniterẽtur occide
bat:& in galeã repẽte incũbens multitudinẽ repellebat. Illi aũt & uiribus eius & obſti
natiõe ꝑterriti:ne tũ quidẽ in ciuitatẽ fugere:ſed i utrũq; latus ab eo declinãtes rurſum
fugiẽtes iſequebãtur. Quos tñ aggreſſus a latere ipſoꝝ quoq; ipetũ ꝓpediebat. Dũ hęc
aguntur ẽt illos q̃ ſuperiora caſtra muniebãt:ubi fugere iferiores uidere metus ac turba
occupat:totũq; agmen diſpergitur ſuſpicãtiũ:excurſum qdẽ iudæoꝝ ferre nõ poſſe. Ti
tũ uero in fugam uerſum. Nec.n.unq̃ illo manẽte alios fugituros fuiſſe:& tanq̃ laruali
terrore circũdati alius alio ferebãtur:donec qdam cũ i medio bello uerſari imꝑatorẽ ui
diſſent:plurimũ metuẽtes uniuerſo agmini ſuoꝝ eius periculũ cũ clamore nũciauerũt.
Itaq; pudore reuocati & fuga maius aliqd ſibi exprobrãtes q̃ Cæſarẽ deſeruiſſent:totis
uiribus in iudęos utebantur:& ſemel ad deſcenſum tranſuerſi urgebant eos in decliuia.
Illi autẽ in pedẽ recedẽtes pugnabant. Cũq; romani plus poſſent:eo q̃ ſuperiores erãt:
in uallẽ oẽs coacti ſunt. Titus autem cõtra ſe poſitis imminebat:& legionem quidem ad-

muri fabricã redire iubet:ipſe uero cũ his qb⁹ antea reſiſtẽdo hoſtes arcebat. Itaq; ſi me
nihil addẽtẽ obſeq̃o neq; iuidia detrahẽtẽ uerũ dicere oportet:ipſe Cæſar bis totã legio
nem periculo liberauit:atq; ipſe caſtra muniendi copiã militibus ꝑbuit. Cap. v.
Remiſſo aũt pauliſp bello externo:iterũ inteſtinũ ſeditio ſuſcitauit. Azimoꝝ q; inſtãte
die qui eſt aprilis menſis q̃rtuſdecimus. (Hoc.n.ſe primũ tpe opinãtur iudæi ab ægy-
ptiis eſſe liberatos) Eleazarus quidẽ cũ ſociis portã ſubaperiẽs introire cupiebat ex po
pulo qui tẽplũ adorare cuperẽt. Ioãnes aũt die feſto ad ꝑtegẽdas inſidias auſus eſt: &
ſuoꝝ quoſdã ignotiores armis ſub ueſte latẽtibus inſtructos. Quoꝝ plæriq; de iduſtria
aggreſſi erant occulte:inter alios pbani occupãdi gratia ſubmittit: Illi aũt poſtq̃ iurauę
re ueſtimẽtis abiectis:ſubito armati apparuerũt. Magna uero ſtatim turba circa tẽplũ
ac tumultus erat:cũ alienus quidẽ a ſeditiõe populus oĩbus diſcrimẽ imputaret. Zelo
tæ uero ſibimet ſolũ inſidias cõparatas. Verũ hi quidẽ relicta portaꝝ cuſtodia & alii ex
ꝓpugnaculis deſiliẽtes priuſq̃ manus cõſererẽt in tẽpli cloacas cõfugere. Populares au
tẽ ad arã delati & circũ tẽplũ appulſi cõculcabantur:cũ lignis paſſim ferroq; cæderen
tur. Multos ocioſoꝝ inimici priuato odio quaſi diuerſæ factiõis ſocios interficiebãt. Et
quicũq; ante hæc inſid iatorẽ aliquẽ offenderat tũc agnitus quaſi Zelotes ducebat̃ ad
mortẽ. Sed qui atrocitate magna inocentes afficeret indutias cõceſſere nocẽtibus:pro
greſſoſq; ex cloacis dimiſerunt. Ipſi aũt interius templũ & oẽs eius apparatus tenẽtes
cõfidentius oppugnabãt Symonẽ. Seditio quidẽ hoc modo quæ tripartita fuerat i duas
partes diuiſa ẽ. Titus ãt caſtra ꝓpius ciuitatẽ trãſferre cupiens de Scopo cõtra excurſus
quidẽ lectos eqtes ac pedites quos ſatis eſſe arbitrabat̃ aliũ uero exercitũ iuſſit totũ qd
erat uſq; ad muros ſpaciũ cõplanare. Cũctis igitur materiis ac ſepib⁹ diruptis qbus hor
tos ac lucos incolæ ꝑmunierant oĩq; oppoſita:q̃uis mãſueta ſilua:exciſa, repletũ ẽ qcqd
erat cauũ & uallibus ipeditũ. Saxoꝝ aũt eminentiſſimis ferro truncatis humiliorẽ totũ il
lum tractũ a Scopo uſq; ad Herodis monumẽta fecerũt:ſerpentiũ ſtagnũ cõtinentia q̃
Colibethara uocat̃. Cap. vi. His deniq; diebus iudęi romanis huiuſcemodi inſi-
dias parauere. Seditioſoꝝ audaciſſimi extra muliebres quæ ſic appellantur progreſſi tur
res ſimulato ꝙ pacis eos ſtudioſos pepuliſſent: eo ꝙ timerent impetum romanorũ: ibi-
dem uerſabantur & alter ſub altero uitabundi latebant. Alii uero per muros diſpoſiti po
pulumq; ſe eſſe ſimulantes clamore pacem implorabant:fœduſq; poſcebant portaſq; ſe
patefacturos eſſe pollicentes inuitabant romanos. Hoc autem uociferantes una etiam
contra ſuos ueluti portis eos abigerent lapides iaciebant. Illiq; ſe ui perrumpere aditus
uelle ſimulabant & ciuibus ſupplicare. Cumq; ad romanos ſepiſſime ire conarentur: re-
uerſiq; perturbatis ſimiles uidebantur. Verum hæc eorum calliditas apud milites qui-
dem fide non carebat: ſed tanq̃ hos quidem in manibus haberent paratos ad ſupplici-
um. Illos uero ciuitatem ſibi aperturos ſperabant:opuſq; aggredi feſtinabant. Tito au-
tem ſuſpecta erat inuitatio: quia rationem non haberet. Cap. vii. Pridie namq;
prouocatos eos ad pactionem per Ioſeppum:nihil mediocre ſentire cognouerat. Etiam
nunc milites manere loco ſuo præcepit. Iam uero quidã operibus oppoſiti raptis armis
ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulſi uidebantur: primo quidem cede-
bant: deinde ubi ad turres portę propinquabãt curſu eos circũueniũt & a tergo pſeque
bant̃. Qui uero i muro ſtabãt lapidũ his multitudinẽ oĩgenũq; teloꝝ ſimul ifundunt:
adeo ut multos qdẽ necarẽt:plurios qdẽ ſauciarẽt. Nec.n.facile erat a muro diffugere:
aliis retro uiolẽter iſtãtib⁹. Et ꝑter hoc pudor ꝙ rectores peccauerãt:iteq; metus i deli
cto pſeuerare ſuadebat. Quãobrẽ hoſtes diu decernẽtes multis uulnerib⁹ acceptis neq;
paucioribus redditis. Poſtrẽo eos a qb⁹ circũuẽti fuerãt repulere. Quos tñ recedẽtes uſq;

ad Helenæ monumẽtũ iudæi urgendo iaculis ſequebanť. Deinde inſolenter fortunæ
maledicẽtes & romanos uituperabant fraude pellectos: ſcutaq; alta ſublata criſpantes
tripudiabant:& cum lætitia uociferabanť. Milites ãt ĩterminatio principũ & Cæſar ira
tus huiuſmodi oratione corripuit. Iudęi quidẽ quos ſola regit deſperatio oĩa cũ delibera
tione faciũt atq; prudẽtia: fraudes & inſidias cõponẽdo: eorũq; dolos fortuna ꝓſequitʳ:
q; ſunt morigeri: ſibiq; ĩuicẽ beniuoli ac fideles. Romani uero q̃bus ob diſciplinã & cõ
ſuetudinẽ obediẽdi rectoribus fortuna famulatur, nunc cõtrario peccãt & intẽperantia
manuũ debellãtur: quia oĩum eſt peſſimũ p̃ſente cæſare ſine rectore dimicãtes. Certe in
q̃t plurimũ ĩgemiſcẽt militię leges: plurimũ pr̃ cũ hoc uulnus audierit. Ille q̃dẽ cũ bellã
do ſenuerit nunq̃ iſto modo peccauit. Leges aũt ſi cũ in eos q minimũ aliq̃d p̃ter ordinẽ
mouerint mortẽ uindicent, nũc totũ deſeruiſſe exercitũ uideant. Modo ãt ſcituros eſſe
q arrogãter egere: q; apud romanos ẽt uincere ſine p̃cepto ducis ĩfamię ẽ. Cap. viii.

Hęc Titus ad rectores locutus cũ ĩdignatiõe: certus erat qua lege in oẽs erat uſurus. Et
hi q̃dem abiecerũt aĩos quaſi iamiãq; iuſte morituri. Circũfuſa uero agmina Titum ꝓ
cõmilitonibus obſecrabant: paucorũq; temeritatẽ cõdonari cunctoꝝ obedientiæ pręca
bantur emẽdaturos peccatũ .n. p̃ſens futuræ cõpenſatiõe uirtutis. Placatus eſt cæſar uti
litate ſimul ac p̃cibus. Nãq; unius hoĩs aĩaduerſionẽ uſque ad factũ ꝓmouendũ puta-
bat: multitudinis uero ad ueniã. Militibus q̃dem recõciliatus eſt multũ monẽs: ut poſt
hęc prudẽtius agerent. Ipſe uero quẽadmodũ iudęoꝝ ulciſceretur ĩſidias cogitabat. In
teruallo quod uſq; ad muros ciuitatis erat ꝑ quadriduũ coęquato ſarcinas aliãq; multi
tudinẽ cupiẽs tuto traducere militũ ualidiſſimos a ſeptẽtrionali tractu in occiduũ ſepte
nos ꝑ ordinẽ cõtra muꝝ p̃tẽdit altius ualle deꝑſſa. Peditibus aũt ĩ frõte ac poſt eos eq̃ti
bus acie terna diſpoſitis: cũ ſinguli ordines ſeptenos haberẽt: ſemoti ſagittarii ſtabant.
Excurſibus ãt iudęoꝝ tãto agmine circũcluſis impedimẽta triũ legionũ: itẽq; alia mul
titudo ſine timore trãſiit. Ipſe q̃dem titus cum ꝓpe duobus ſtadiis adeſſet muro: ad an
guli eius partẽ cõtra turrim quæ appellatur pſophines caſtra ponit. Ad quã muri ambi
tus ex aq̃lone pertinẽs flectitur ad occidentẽ. Altera uero pars exercitus eam turrim uer
ſus: quę appellatur hippicus muro circũdatur. Dum ſtadioꝝ ſpacio ſimiliter a ciuitate
deſcendens. Decima tñ legio in Cleonos mõte ubi erat manebat. Ciuitas aũt trino mu
ro circũdata erat: niſi qua uallibus inuiis cingebatur. Ex ea nãq; parte unius muri habe
bat ambitũ: & ipſa quidẽ ſuper duos colles erat cõdita cõtrariis fontibus ſemet inſpiciẽ
tes interueniẽte ualle diſcretos: in quã domus creberrimę deſinebant. Colliũ uero alter
quo ſuperior ciuitas ſedet: multo eſt excelſior & in ꝓlixitate directior: adeo ut q̃m tutũ
erat caſtellũ quondã a Dauid rege uocaretur. Is pater Salomonis fuerat: qui primus tẽ
plũ ædificauerat. A nobis aũt foꝝ ſuperius ædificatũ eſt. Alter autẽ qui appellať Acra:
inferiorẽ ſuſtinet ciuitatẽ: & undiq; decliuis eſt. Contra hunc aũt tertius collis erat natu
rã humilior quã Acra: & alia lata ualle ante diuiſus. Verũ poſtea qua tẽpeſtate Samo-
nei regnabãt: & uallẽ aggeribus repleuerũt: ut tẽplo cõiungerent ciuitatẽ: & Acre alti-
tudinẽ cæſam humiliorẽ fecerant: ut ex ea quoq; phanũ ſupereminẽs cerneretur. Vallis
autẽ quæ Propoon appellatur qua parte diximus ſuperioris ciuitatis collẽ dirimi, ab ĩfe
riori uſq; ad Siloam ꝑtinet. Ita .n. fontẽ qui dulcis eſt ac plurimus uocabamus. Foris aũt
ciuitatis duo colles ꝓfundis uallibus cingebanť: & utrinq; obſtãtibus rupibꝰ nulla ex
parte adiri poterãt. Triũ uero muroꝝ uetuſtiſſimus quidẽ ꝓpter ualles ĩminentẽq; his
deſuper collem quo erat cõditus: facile capi nõ poterat. Ad hoc aũt quod loco p̃ſtabat
etiã firmiſſime ſtructus erat Dauid & Solomonis aliorũq; ĩterea regũ largiſſimis impẽ
ſis operi ſumptibus decore. Hac uero parte incipiẽs a turri cui nomẽ eſt [illegible] ppico: & ad

eam que dr̃ Xiſtus pertinens. Deinde curiæ cōiunctus in occiduā templi porticū deſine
bat. Parte aūt altera ad occidētē ex eodē loco ductus: per eū q uocatur Betiſo deſcēdēs
in Eſſenoꝝ portā. Deinde ſupra fontē Siloam i meridiē flexus: atq; inde rurſus in oriētē
uerſus qua ſtagnū Solomonis eſt & uſq; ad locū pertinēs quē Ophilan uocant: cū oriē
tali porticu tēpli cōiungit̃. Secūdus aūt murus ex porta qdē hēbat initiū quā Genethā
appellabant. Hæc aūt fuerant muri prioris. Septētrionalē uero tm̄modo tractum am-
biens uſq; antoniā aſcendebat. Tertio muro turris Hippicos pricipium dabat unde ab
Beroe tractū pertinēs. Deinde ad Sephinam turrim ueniens cōtra monumentū Hele-
nę q̄ Adiabenoꝝ regina fuerat Azitę regis filia: & per ſpelūcas regias in lōgū ductus: a
turri quidē in angulo poſita flectebatur cōtra phullonis quod dr̃ monumentū. Cū ue-
tere aūt ambitu iunctus in Cedronā uallē q̄ ſic dr̃ deſinebat. Hoc muro eā partē ciuita
tis quā ipſe addiderat Agrippa cinxerat: cū eſſet oīs ante nuda. Exuberans. n. multitudi
ne paulatim extra mœnia ſerpebat: tēpliq; ſeptētrionali regione colli proxima ciuitate
adiuncta nō paululū ꝓceſſerat: quin & quartus collis incolebat̃: cui nomē eſt Abiſade:
ſitus qdē ex aduerſum antonię: foſſis aūt altiſſimis ſepatus: q̄ de induſtria ductæ ſunt ne
antonię fundamentis colli adhęrētibus & acceſſu ̃ facilis ſit & minus ęditus: uñ ēt foſſæ
altitudo plurimū turrib9 celſitudinis adiiciebat. Nomīata ē ps addita ciuitati uoce indi
gena Zabathana: qđ græco ſermone dr̃ noua ciuitas. Eius aūt ptes incolis ꝓtegi deſide
rātibus pater huius regis eodē noīe Agrippa muꝝ qdē: ita ut p̄diximus: inchoarat. Veri
tus aūt Claudiū cæſarē ne magnificētiā cōſtructionis ad nouaꝝ reꝝ ac diſcordię ſuſpi-
tionē traheret, fundamētis tantūmō iactis ab ope deſtitit. Nec. n. expugnabilis eſſet ci
uitas ſi perfeciſſet muros ut cœperat. Saxa. n. uiginti cubitis longa. & decē lata cōtexe-
bātur: q̄ neque ferro facile ſuffodi poſſent: neq; machnis demoueri. Hiſq; murus dilata
bat̃: ꝑfecto aūt tm̄ altitudinis quoq; plus habuiſſet: ſi eius magnificētia q ędificium ag
greſſus erat minime fuiſſet ihibita. Rurſus āt idē murus ēt iudæoꝝ ſtudio fabricatus ad
uiginti cubitos creuit & murus quidē binis cubitis: ꝓpugnacula uero trinis hēbat: to-
taq; altitudo eius ad uigintiquinq; cubitos erigebatur. Muꝝ aūt ſupereminebāt turres:
uiginti qdē cubitis in altitudinē: uiginti uero in lōgitudinē q̄dratis angulis ſtructę ſicut
ipſe murus plene ac ſolide. Preterea ſtructura ac pulchritudo ſaxoꝝ nihil erat tēplo de-
terior. Poſt altitudinē uero turriū ſolidā uiginti cubitis elatā: cellę deſuper ac cœnacula
erāt: aquarūq; pluuialiū receptacula & tortuoſi latiq; ſinguloꝝ aſcenſus. Eiuſmodi qdē
turres nonaginta tertius murus hēbat. A turris aūt iterualla cubitos ducētos. Medius
uero murus in q̄tuordecim turres: & antiquus in ſexaginta diuiſi erāt. Omne aūt ciuita
tis i gyro ſpatiū trigītatribus ſtadiis finiebat̃. Cū aūt totus admirabilis eſſet tertius mu
rus admirabilior ſephinę turris ad ſeptētrionē occidētēq; ſurgebat i angulo: qua pte Ti
tus caſtra poſuerat. Ex ea nāq; per ſeptuagita cubitos ędita ſole orto Arabia ꝓſpici po
terat: & uſq; ad mare: itēq; ad ultima finiū hębreoꝝ. Erat āt octo angulis. Cōtra eā uero
turris Hippicos & iuxta duę: q̄s Herodes rex i antiquo muro ędificauerat. quęq; magni
tudine ſiue pulchritudie ac firmitate uniuerſis q̄ toto orbe eſſent p̄ſtabant. Nā p̄ter na
turalē animi liberalitatē rex ꝓ amore ciuitatis opeꝝ excellentiā ꝓpriis affectibus idul
gebat: pſoniſq; tribus cariſſimis: quaꝝ noībus turres appellauit fratri & amico & cōiu-
gi memoriā dedicādo. Illi qdē: ut dixi: amoris cā peremptę. His āt bello amiſſis cū forti
ter decertaſſent, Hippicos qdē turris amici uocabulo dicta q̄tuor angulis erat. Singulę
āt. xxv. cubitos in latitudine. itēq; lōgitudine hēbant & excelſę triginta cubitos erāt uſ-
q; inanes ſupra ſoliditatē ſaxis q̄ adunatā cōpaginē: puteus uigiti cubitis altus erat im-
bribus exc[illegible]dis. Super hūc āt duplici tecto domus uigintiquinq; cubitis alta: i q̄ uaria

mẽbra diuiſa:& deſuper eam minæ quidẽ binis ꝓpugnacula uero ternis cubitis ambie
bant:& oĩs altitudo ad octogintaquinq; cubitos numerat̃. Secũda uero turris quã fra
tris noĩe Phaſelon appellauerat:æque lata fuerat ac longa cubitis quadragenis. Per to-
tidem aũt cubitos in pilæ modũ facta & ſolida eius altitudo ſurgebat:& ſuper hanc de
cem cubitis ædita porticus erat iſtructa brachiis:ĩ ẽq; ꝓpugnaculis ſepta. In media ue
ro porticu ſupereminẽs alia turris ſtabat in mẽbra magnifica & balneas:neqd regalis
ei uſus uideret̃ deeſſe. In ſummo aũt ꝓpugnaculis minilq; erat ornata:cum oĩs eius cel
ſitudo prope ad nonaginta cubitos tolleret̃:& ſpecie qdem uidebat̃ aſſimilis Phari tur
ri:q̃ alexandriã nauigantibus ignẽ ꝓcul oſtẽdit:ambitu uero ampliore dilatabat̃. Tũc
aũt tyrãnicũ domiciliũ exiſtebat Symoni. Tertia uero turris mariãnes:ſic.n.regina uo
cabatur uſq; ad uiginti cubitos facta:p uiginti alios patebat in latitudinẽ tendebat &
magnificẽtiora cæterisq; ornatiora diuerſoria ſuſtinebat:cũ id ꝓpriũ ſeq; dignũ eſſe rex
putauiſſet ut uxoris noĩe appellata turris plus haberet pulchritudinis q̃ quæ uiroꝵ noĩ
bus uocitatæ ſunt:ſicut ille hac munitiores erant cui fœmina nomen dederat: & cuius
oĩs altitudo per.lv.cubitos erigebat̃. Sed quãq̃ tres turres tantæ magnitudinis erãt:ex
loco tñ quo erant ſitæ multo uidebant̃ eſſe maiores:nã ipſe antiquus murus ĩ quo erãt
excelſo loco fuerat cõditus:& ipſius collis uelut qdã uertex altius ꝓpe ad.xxx.cubitos
eminebat:ſupra quẽ turres poſitæ multũ ſublimitatis aſſumpſerant. Mirabilis ẽt fuit la
pidum magnitudo:nec.n.ex uulgaribus ſaxis:aut quæ hoĩes ferre poſſent:uerum ſecto
marmore cãdido & ſingulis p.xx.cubitos lõgis latiſq;.x.ac per qnq; altis erant ædifica
tæ:quæ ita inter ſe copulata erant:ut ſingulæ turres ſingula ſaxa uiderent̃. Sic aũt mani
bus artificũ in faciẽ anguloſq; formata ut nuſq̃ iunctura cõpaginis appareret. His autẽ
in ſeptẽtrionali pte poſitis intus aula regia cõiungebat̃ narratione oĩ pſtantior:nec enĩ
uel magnificẽtia uel ſtructura operis aliq̃ ex parte ſuperabat̃:ſed tota qdẽ muro per tri
gĩta cubitos ędita cincta erat. Aequalis aũt ambitu turribus ordinatiſſimis ambiebat̃:
itẽq; muroꝵ receptaculis ex cœnaculis lectoꝵ centũ capacibus. Inenarrabilis autẽ fuit
ſaxoꝵ uarietas:collectiſq; ibi plurimis q̃ ubiq; rara uidebant̃:& faſtigia ſimul ꝓceritate
trabiũ & ornamentoꝵ claritudine mirabilia. Mẽbroꝵ aũt multitudo & innumeræ ſpẽs
ædificii plenaq; oĩa ſuppellectilis cũ pleraq; ĩ ſingulis ex auro eſſent atque argẽto. Ad
hæc multæ porticus alia per aliã ĩ circulũ flexę colũnęq; in ſingulis:& q̃ iter eas ſub di-
uo patebant ſpatia cũ eſſent utiq; uiridia:ſiluiſq; uariata:cũ ꝓlixas ambulatiões hẽbat
altis euripis cinctas:& ciſternis ubiq; ſignoꝵ æneoꝵ plenis: qbus aqua effundebatur:
multęq; turres mãſuetaꝵ circũ latices colũbaꝵ. Sed.n.neq; ꝓ merito exponi regia q̃lis
fuerit põt. Habet memoria cruciatũ referẽs quãtas res latrocinalis flãma cõſumpſerit:
nec.n.hęc a romanis incẽſa ſunt:ſed ab inſidiatoribus iteſtinis:ut ſupra memorauimus
in principio diſſenſiõis. Et ab antonia quidẽ oĩa corripuit ignis:trãſiit ãt in regiã triũq;
turriũ tecta corripuit. Phanũ aũt cõditũ erat:ut dixi ſupra duriſſimũ collẽ. Et initio qui
dẽ uix tẽplo atque arcę ſufficiebat:iacens in ſũmo planicies:q undiq; ꝑceps erat atque
decliuis. Cũ aũt rex Salomon qui ẽt tẽplũ ędificauerat:muro eius partem ab oriẽte cin
xiſſet:una portic⁹ aggeri eſt ĩpoſita:& manebat ex aliis ptibus nudũ q a ſæculis poſte
rioribus ſemp aliqd aggeris accumulãte populo coęq̃tus collis effectus eſt. Perrupto ãt
ſeptẽtrionali quoq; muro tñ aſſumpſere ſpatiũ q̃tũ poſtea totius phani ambitus icluſe
rat. Triplici ãt muro colle circũdato ſępe maius opus extructũ:ĩ quo lõga ſęcula cõſum
pta ſunt oẽſq; theſauri ſacri quos toto orbe miſſa deo munera repleuerãt tã ĩ ſupiore ãbi
tu q̃ ĩferiore tẽplo ædificatis:cui⁹ qd hũillimũ fuit trecẽtenis cubitis muniuerãt. In qbuſ
dã uero locis plurib⁹ nõ tñ oĩs altitudo fundamẽtoꝵ uideri poterat multũ uallib⁹ obru

tis:ut anguſtas uias oppidi coæq̄rēt. Saxa uero q̄dragenū cubitoꝝ magnitudinis erant.
Nam & pecuniaꝝ copia & populi largitas maiora dictu conabaƭ:quodq; nunq̄ poſſe
ꝑfici ſperabaƭ:diuturnitate ac ꝑſeuerātia explicabile uidebaƭ. Tantis āt fundamētis di
gna erāt opa īpoſita duplices porticus. Omnes q̄s colūnę ſuſtinebāt q̄nis & uicenis cu
bitis altæ de ſingulis ſaxis marmore candido & laq̄aria cedrina ꝓtegebāt. Quoꝝ natu
ralis magnificētia quodq; ligno raſili erāt apteq; cohærebant operępretiū ſpectātibus
exhibebāt:nulloq; aut pictoris aut ſculptoris opere extrinſecus ornabanƭ. Latę aūt ꝑ
xxx. cubitos erāt:oīſq; gyrus eaꝝ ſex mēſura ſtadioꝝ cum antonia cōcludebaƭ. Totum
āt ſub diuo ſpatiū uariabaƭ oīum q̄dem generū lapidibus ſtratū:qua uero ad ſcm tēplū
ībatur cācellis ſeptē ſaxeis ad tres cubitos altis:nimiūq; grato opē factis:ubiq; ęq̄s de
poſitæ īteruallis colūnę ſtabāt:legē caſtimonię p̄monētes alię gręcis alię latinis litteris
in ſanctū locū tranſire alienigenas nō debere. Sanctū.n. uocabatur alteꝝ phanū & qua
tuordecim gradibus aſcēdebatur a primo:quadratūq; ſurſum erat & ꝓprio muro circū
datum. Cuius exterior celſitudo quāuis quadraginta cubitis ſurgeret tñ gradibus tege
batur. Interior uigintiquinq; cubitis erat:q̄m in altiori loco per gradus ædificata nō to
ta pars īterior cernebaƭ colle obtecta. Poſt quatuordecim aūt gradus ſpaciū erat uſque
ad murū.ccc. cubitis planū. Hinc rurſum alii q̄nq; gradus & ſcalæ ad portas ducebāt:
a ſeptētrione q̄dē ac meridie octo quaternæ utrinq; uidelicet: duæ uero ex oriēte. Neceſ
ſario nāq; ꝓprius locus religionis cū mulieribus deſtinatus muro diſcernebatur: altera
quoq; ꝑte opus eſſe uidebatur. Cōtra primā uero ſecreta erat ex aliis religiōib9 una por
ta meridiana & una ſeptentrionalis:q̄bus ad mulieres introiebaƭ:per alias enim trāſire
ad mulieres nō licebat. Sed nec ſuā portā interiecto muro trāſgredi licebat. Patebat.n.
locus ille ꝑiter īdigenis & hoſpitib9 fœmīs religiōis cā uenientib9. Occidua uero ꝑs nul
lam portā habebat;ſed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas aūt porticus a
muro intro prope ad theſauros aduerſę magnis ac pulcherrimis colūnis ſuſtinebantur.
Erant autem ſimplices ac præter magnitudinem nulla re ab inferiorbus aberant. Porta
rum autē aliæ q̄dem auro & argento undiq; tectæ erant itemq; poſtes ac frontes. Vna
uero extra templum ære corinthio quę multum argento incluſas & inauratas honore
ſuperabat. Et binę fores quidem ī ſingulis ianuis erant tricenis cubitis altę:q̄nīſdenis ēt
latę. Poſt introitum uero ubi latiores fiebant tricenis utrinq; cubitis exedras habebant
exemplo quidem turriū longas:& latas:ſupraq; uero quadragīta cubitis celſas. Singu
las autem binę colūnę duodenum cubitorum craſſitudine ſuſtinebant. Et aliarum qui
dem portarum magnitudo par fuit. Quę uero ſupra corinthia poſita erāt quo mulieres
cōueniebāt ab oriente aperiebatur. Porta tēpli ſine dubio maior erat:quinquaginta.n.
cubitis ſurgens quadraginta cubitorum fores habebat:ornatumq; magnificentiorem:
quoniā craſſiori argento atque auro ueſtiebatur:quod quidem nomen portis infuderat
Tyberii pater Alexander. Gradus autem quindecim a muro qui mulieres ſegregabant
ad maiorem portam ducebant. Nāq; illis qui ad alias portas iter dirigerent quinq; gra
dibus erant breuiores. Ipſum uero tēplum in medio poſitum hoc eſt phanum ſacroſan
ctum duodecim gradibus aſcēdebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo cē
tenos cubitos habebat:poſtīc autē quadraginta cubitis anguſtior erat. Aditus enim ue
luti quibuſdam humeris utrinq; uicenum cubitorū producebātur. Prima uero eius por
ta ſeptuaginta cubitis alta erat:& uigintiquinq; lata:neque fores habebat:cœli enim ſe
creta q̄ interclusa erat ſignificabat:Erantq; totę frontes inauratę:ac prima ędes oīs per
lucebat extrinſecus auro:circū phani portam ſplendida cuncta cernētibus occurrebāt.
Cum aūt īterior eius pars duplici tecto fulgeret:adiacēs ei prima porta patebat ī altitu

diné perpetuá perq; nonaginta cubitos tollebaẗ cũ longa quadraginta cubitis eſſet ac
uiginti tranſuerſa. Ipſius uero ædes tota inaurata erat: ut dixi: & circũ eas ſaxeus paries.
Deſup aũt habebat aureos pampinos unde racemi ſtatura hominis dependebant: & q,
duplex tectũ erat templi exteriori humilior uidebaẗ: & fores habebat aureas qnquagí
ta & quinq; cubitis altas: ſexdecim uero latas. Et ad hęc aulęũ longitudine pari: hoc eſt
uelũ Babyloniũ hiacyntho & byſſo & cocco & purpura uariatũ mirabili ope factũ: neq;
rationis inopia coloꝝ pmixtione: ſed uelut oĩum reꝝ imaginé præferens. Cocco.n. uide
batur igné imitari: & byſſo terrã: & hiacyntho aeré ac mare purpuræ. His quidé colori
bus: byſſo aũt ac purpura natiuitaté: qm̃ byſſum quidé terra: mare aũt purpurã gignit.
Erat q; in eo pſcripta oĩs coeli ratio pter ſigna. Introgreſſos aũt in templũ planities exci
piebat: cuius altitudo habet quidé ſexaginta cubitos & lõgitudo totidé: ac latitudo uigí
ti. Rurſus aũt quadraginta cubitis diuiſi erant. Et prima quidé pars ad quadraginta cu
bitos auulſa. Hæc tria mirabilia & pdicanda opera cũctis hoĩbus habebat. Cãdelabrũ
& méſam & thuribulũ. Septé uero lucernæ ſtellas errãtes ſignificabãt. tot.n. ab ipſo cã
delabro diuidebanẗ. Duodecim uero panes in menſa poſiti ſignoꝝ circulũ atq; ãnum.
Thuribulũ aũt per .xiii. odores quibus replebatur ex mari & in hoſpito & inhabitabili
deſignabant oĩa dei eſſe deoq; ſeruire. Intima uero templi pars uiginti cubitoꝝ erat. Diſ
cernebaẗ auté ſimiliter uelo ab exteriore nihilq; prorſus in ea erat poſitũ in acceſſa uero
& inuiolata & inuiſibilis oĩbus habebatur ſanctiq; ſanctũ uocabaẗ. Circa latera uero
inferioris templi multa erant membra peruia triplici tecto ſuſpenſa: & ad utrũq; latus
ad eam introitus a porta patebat. Deſup aũt pars eadé membra nõ habebat: quo minꝰ
erat anguſtior: celſior aũt .xl. cubitis nec ita ut iferior ambitioſa. Colligitur enim ad .xl.
cubitos oĩs celſitudo: cum in ſolo centũ cubitos habebat. Exterior aũt facies nihil quod
aĩus aut oculi mirarenẗ nõ habebat. Cruſtis.n. aureis grauiſſimis undiq; tecta ultra pri
mos ortus igneo ſplendore lucebat: ut cum intuerenẗ contendentiũ oculi quaſi ſolis ra
diis auerterenẗ. Hoſpitibus quidé adeũtibus procul monti niueo ſimilis uidebaẗ. Nam
ubi deauratũ nõ erat templũ candidiſſimũ erat. In ſummo aũt aureis ueruibus horrebat
acutiſſimis: ne ab inſidientibus auibus pollueret̃. Non nulloꝝ aũt ſaxoꝝ eius longitu
do .xlv. cubitis erat: altitudo quinq;: & latitudo ſex. Ara uero pro templo quindecí cubi
tis alta. lata uero & longa cubitis quadragenis quadrataq; ſtans ueluti cornutis angu
lis eminebat: & a meridie aſcenſus in eam cleméter arduus reſupinabaẗ. Sine ferro aũt
cõſtructa erat: nec unq̃ eam ferrũ tetigerat. Templũ aũt aramq; cingebat ex pulcherri
mo ſaxo lorica gratiſſima uſq; ad cubitũ ſurgens: q̃ populũ a ſacerdotibus ſegregabat
Canorutos hoc eſt ſemine fluentes itẽq; leproſos tota ciuitas arcebat: & fœminis men
ſtrua ſoluẽtibus clauſa erat. Prædictũ aũt limité ne puris quidé mulieribus tranſgredi p
mittebaẗ. Viri aũt q nõ per oĩa caſti fuiſſent: ab interiori aula & q puri eſſent a ſacerdo
tibus phibebanẗ. Qui uero ex origene ſacerdotũ genus ducẽtes cęcitatis cã munere nõ
fungebanẗ cũ incolumnibus intra limité aderant ptereq; generis conſequebanẗ: ueſti
bus tñ utebãtur plebeis: qm̃ ſacerdotali ſolus q ſacra celebrabat amiciebaẗ. Ad altare
uero templumq; accedebãt carentes omni uitio ſacerdotes ueſte quidé amicti byſſina:
maxime uero mero abſtinentes ac ſobrii religionis cauſa ne qd res diuinas faciendo pec
carent. Pontifex aũt cum ipſis nõ tamé ſemp aſcendebat: ſed diebus quibuſq; ſeptimis
& per ſingulos menſes calendis: uel ſi qñ prima feſtiuitas atque ãnua ab omni populo
agebatur. Et ſacrificabat uelamine præcinctus eoq; tectus femora uſq; ad genitalia: lin
theũ uero habens intriſecus demiſſum uſq; ad pedes: hiacynthinũ deſuper indumentũ
rotundũ: ex equo fimbriæ pendebant aurea tintinabula malaq; granata ſuſtinẽtes tinti

nabulis qdē tonitrua:malis uero ſulgura deſignātibus.Pectoris āt tegmentū uittę cin-
gebāt.v.uariatæ coloribus hoc ē auri & purpuræ cocci byſſi & hiacinthi:qbus etiā uela
templi dixim⁹ eſſe cōtexta.Habebat etiā chlamydē temperatā:i qua plus auri erat:ha
bitu quidē indumento thoraci ſimilis uidebat̄.Duabus aūt fibulis aureis aſpidū ſpecie
uinciebat̄:qbus incluſi erant optimi maximiq; ſardonices:ſcripta tribuū gētis iudeæ no
mina pſerentes.Ex altera uero parte.xii.pendebant alii lapides in q̄tuor partes terni di-
uiſi:hoc ē ſardiū:topaciō:ſmaragd⁹:antrax:iaſpis:ſaphirus:achatis:ameſtitus:ligurius:
onix:berillus:chryſolithus:quoꝝ ſingulis ſingula iterū cognomīa erant ſcripta. Caput
aūt byſſinus thiaras tegebat hiacynthis coronatis & circa eā alia corona erat aurea ſcri-
pta ferēs ſacras litteras:q̄ ſunt quatuor elemēta uocalia.Ea quidē ueſte poſt tēpus:mi-
nus āt ambitioſā utebat̄:ſi qn̄ adyta introibat.Solus autē atq; ſemel in āno itrabat quo
die cūctos ieiunare deo mos erat. Cap. ix. De ciuitate quidem ac templo iterū &
moribus & legibus diligētius referemus.Nō.n.pauca ſup his exponēda ſunt.Sed anto
nia quidē in angulo duaꝝ porticuū ſita erat prioris templi q̄ ad occidentē ſeptentrionē
q; ſpectarent.In ſaxo aūt fuerat extructa.l.cubitis alto & undiq; prupto:qd opus Hero
dis fuit:ubi maxie ingenii ſui magnificentiā demonſtrauit.Primū.n.a radicibus ſaxūq;
ipſum leuatis cruſtis obtergebat̄:quo & decus aderat operi & facile dilāberent̄ qui uel
aſcendere uel deſcendere tentauiſſent.Deinde ante priores turres ædificiū murus erat cu
bitis tribus.Intra hunc omne ſpatiū antoniæ in.xl.cubitis erigebat̄.Intus aūt regiæ la
titudinē ac deſcriptionē habebat diuiſam in omnē uſum habitationē & genera & ſpe-
cies:ideſt atria & balnea & aulas caſtris aptiſſimas ut quantū ad uſum neceſſariā perti
net ciuitas uideret̄ magnificentia uero palatium:inſtar uero turris toto habitu formata
quatuor aliis per angulos turribus cingebatur.Quaꝝ cæteræ.l.cubitis erant altæ:quæ
uero ad meridianū orientalemq; angulū ſita erat.lxx.cubitis eminebat:ut ex ea tantum
templū uideri potuiſſet.Qua uero porticibus iūngebat̄ in utrinq; deſcenſus habebat
unde cuſtodes cōmeabāt.Semp nāque in ea romani milites reſidebant:& cū armis cir
ca cuſtodes poſitis ne quid populus feſtis diebus noui cōmitteret obſeruabant.Caſtrū
enim erat impoſitū oppido & oppidum quidē templo:templū uero antoniæ.In hac āt
porticu cuſtodes erāt & ſupioris ciuitatis aliud caſtellū regia Herodis erat.Beſathe au-
tem collis:ita ut dixi:ab antonia ſeparabat̄:qui cum oīum eſſet altiſſimus etiā parti no
uæ ciuitatis cōiungebatur:temploq; ſeptentrionali ſolus obſtabat.De ciuitate quidē ac
muris eius iteꝝ ſcribere plenius cupiens i præſentia ſatis dixi. Cap.x. Pugnaciſſi
ma quidē maxieq; diſſentiens multitudo circa Symonē erat hominū decem milia præ-
ter idumeos.l.uero.x.milium duces qbus ipſe quaſi dn̄s oīum præerat.Idumæi aūt qui
erant eius partiū cum eſſent numero quinq; milia duces.x.habebāt.Horū autē princi-
pes uidebant̄ Soſiæ Iacobus & Catiæ filius Symō.Ioānes aūt qui templū occupaue-
rat:ſexq; armatoꝝ milia habebat:quos.xx.duces regebant.Tunc autē illi acceſſerant
etiam zelotaꝝ depoſitis diſcordiis duo milia trecenti qui eleazaro quem ante habuerāt
& Symone Ariminifilio utebantur ducibus.His aūt:ut diximus:bellū inter ſe gerenti
bus populus erat præmium & plebis pars quæ non eadem quæ ille cōmitteret ab utriſ
que diripiebatur.Tenebat autem Symon quidem ſuperiorem ciuitatem murumq; ma
iorem uſque ad cedrō:& antiquioris muri quātum a Siloa flectitur ad orientalē & uſq;
ad Monebazi aulam deſcendit.Is autem rex eſt Adiabane gentis ultra Euphraten ha-
bitantis.Tenebat autem etiam frontē Acrę:quę inferior eſt ciuitas uſque ad Helenæ
regiā:q̄ Monobazi fuerat mater.Ioānes aūt templo & circum tēplum aliquatenus icē
ſis oībus itemq; Ofla & ualle quę Cedron appellatur & aliis quę interiacebant mediū

bello quod inter ſe gerebant ſpaciũ aperuere. Nec.n.caſtris romanorũ ꝓpe murũ poſi
tis intra ciuitatẽ ſeditio quieſcebat:ſed ad primũ eorũ impetum pauliſper ſanitate rece-
pta mox ad morbũ priſtinum redire. Rurſumq; diſcreti pro ſua quiſq; parte pugnabat:
oĩa faciẽdo q̃ obſidentes optarent. Nihil.n.ĩpius a romanis paſſi ſunt:quã ipſi ſe tracta
runt:neq; poſt illos ciuitas aliqd nouæ calamitatis experta eſt. Sed illa qdem grauiores
caſus pertulit anteq̃ ſubuerteretur. Qui uero eam debellarãt maius aliqd perfecere. Di
co.n.ꝙ ſeditio ciuitatẽ romani uero ſeditionẽ cœpere:qa multo erat mœnib⁹ tutior. &
res qdem aduerſas ſuis:iuſtitiam uero recte qs romanis aſcribit. Intelligit aũt quod dies
cuique ſuggeſſerit. Verũtamen his intra ciuitatẽ ita ſe habẽtibus, Titus cũ lectis equiti
bus foris circuiens qua muros aggrederetur explorabat. Hæſitãti aũt qa nec ab ea pte
adiri poterat pedib⁹ qua ualles erant & ab alio latere prior murus inſtr̃is ſiue machinis
firmior uidebatur placuit ad Ioãnis pontificis monumentũ. Hæc.n.tñmodo & prius
humilior erat nec ſecũdo muro cõiũgebatur inuadere. Neglecta enim munitio ꝓpterea
qa nõ ſatis noua ciuitas frequẽtabatur. Sic in tertiũ murũ facilis aditus illac erat : perq;
ſuperiorem ciuitatem & per antoniã templũ capi poſſe cogitabat. Hoc eo colluſtrante
qdam ex amicis eius Nicanor nõie ad humerũ læuũ ſagitta percutitur:cũ propius una
cũ Ioſippo acceſſiſſet:pacẽq; in muro ſtantibus:dicẽdi enim peritus erat:ſuadere tenta
ret. Vnde cognitis eoꝝ conatibus Cæſar ex eo ꝙ nec ad ſalutẽ ſe hortantibus abſtinue
re excitatur ĩ obſidoinẽ ſimulq; ſuburbana militib⁹ uaſtare permittit. Collectaq; oĩ ma
teria iubet aggerẽ cõſtrui. Tripartito aũt exercitu ad opera medios in aggeribus iacula
tores & ſagittarios cõſtituebat:& ante eos baliſtas aliaſque machinas atque tormẽta:
qbus & excurſus hoſtiũ ĩ opera prohiberet:& qui ex muris obſtare tẽtarent. Cæſis aũt
arboribus momẽto ſuburbana ſpoliata ſunt. Collectis autẽ lignis in aggeres cũ totus
operi intẽtus eſſet exercitus nec iudæi ſegnes erant populũ qdem: in rapinis & cædibus
cõſtitutũ fiduciã tunc hẽbat ꝙ reſpiraturus eſſet. Illoꝝ aduerſus hoſtes diſtractis exiſti
mantẽ pœnas ſe ab noxiis repetiturũ ſi romani ſuperaſſent. Ioãnes aũt q̃uis ĩ externos
ſocii ſui ne uera ꝓperaſſent:metu tñ Symonis manebat. Veꝝ Symõ quieſcebat. ꝓxim⁹
enim erat obſidioni miſſilibus per murũ diſpoſitis:q̃ pridẽ romanis abſtulerat:cum p̃ſi
diũ quod apud Aniã fuerat:cœpit. Sed hoꝝ poſſeſſio ꝓpter iperitiam pleriſq; non erat
utilis. Pauci aũt a tranſfugis docti male utebantur inſtr̃is. Sed cum lapidib⁹ & ſagittis
aggerẽ iaciẽtibus militibus iminebant:per q̃ cũ eos excurrẽtes manus ẽt conferebant.
Operantes autẽ minora ſcuta ſuper uallum expoſita ꝓtegebant:oĩbuſque agminibus
excurſus cõtra erãt machinæ cõparatæ mirabiles. Præcipue uero decimæ legiõis baliſtę
uehemẽtiores & tormẽta ſaxoꝝ:quibus nõ ſolũ irruentes:ſed ẽt ſuper murũ ſtãtes euer
tebantur. Nam & ſingula ſaxa talẽti pondus æquabant & ultra ſtadii modũ torquebã
tur. Ictus aũt non ſolũ primis quos offendiſſet:ſed aliqñ poſterioribus quoque intolera
bilis erat. Iudæi primo qdem cauebãt a lapidibus ꝙ erant cãdidi:nec tñ ſono ac fremi-
tu noſcebanť:ſed ẽt claritudine ꝓſpiciebanť. Deniq; ſpeculatores in turribus p̃ſidẽtes
p̃dicebãt qñ impelleretť machina ſaxũq; ferretur:patria lingua clamãtes filius uenit:ita
que p̃ſciebant in quos ueniret atque ante uitabant:& hinc eueniebat ut illis declinãtib⁹
lapis irritus irerciderет. Proinde romani cogitabant atramẽto decolorare lapides. Tũc
enim miſſi nõ ſimiliter ĩcertos ictus hẽbant multoſq; ſimul unius impetu corrũpebãt.
Sed ne male qdem affecti iudæi aggeris inſtruẽdi copiam dabant. Omni uero molitiõe
atq; audacia die noctuq; ꝓhibebant. Perfectis aũt operibus plũbo & ligno ab aggeri-
bus iacto, fabri qd erat ad murũ ſpatiũ metiũtur. Nec iam aliqd fieri poterat qñ deſup
tęlis petebanť. Cunq; pares interuallo arietes iueniſſent eos applicant ꝓpriuſq; diſpoſi

tis machinis, Titus ne ex muro arietes ꝓhiberentur ex tribus partibus muroꝝ pulſari iu
bet. Sonitu aũt circũſtrepente ciuitatẽ clamor ingens ciuiũ ſublatus eſt: itẽq; ſeditioſos
pauor inuaſit. Et q̄a periculũ cõe utriſq; uidebatur, cõiter iam repugnare cogitabãt. Vo
ciferantibus inter ſe diſcordibus: quia oĩa ꝓ cõmoditate hoſtiũ facerent cũ non ſi perpe
tuam cõcordiam deus illis ꝑbeat ſaltẽ in p̄ſentia cõtra romanos oporteat cõſpirare. Sy
mon aũt p̄cone miſſo uolentibus ex tẽplo ad murũ aggrediẽdi copiã fecit: idẽq; & Ioã
nes ne minus crederet miſit. Illi aũt obliti odioꝝ ac diſcordiaꝝ ſuarũ in unũ corpus co
eunt: murũ amplexi faces inde quã plurimas iaciebant cõtra machinas romanoꝝ cõtra
q; impulſores arietũ: eoſq; ſine itermiſſiõe tel̨is petebant. Audaciſſimi uero cateruatim
ꝓſilientes machinaꝝ tegmina diſſipabant. Hiſque appoſitis irruentes peritia q̄dẽ pau
ca: plura uero audacia ꝑficiebant. Semper aũt erat adiumẽto laborãtibus ipſe Titus: &
iuxta eas machinas eq̄tibus ac ſagittariis ordinatis ignẽ q̄dẽ ferentes ꝓhibebat: iaculã
tes uero a turribus reprimebat nocẽdi tẽpus arietibus faciens & tñ murus ictibus nõ ce
debat: niſi ꝙ q̄ntæ legiõis aries cõmouit angulũ turris: murus aũt ſtabat icolumis. Nec
n. ſtatim cũ turri periculũ ſenſit ꝗ multo altius eminebat: nullamq; partẽ muri ſecũ tra
here poterat in ruinã. Cũ aũt ab excurſibus paulatim q̄uiſſent obſeruato romanos per
opera & caſtra diſperſos: q̄a labore & formidine iud̨eos diſceſſiſſe arbitrarẽtur excurrũt
oẽs qua turris erat hippicus porta latẽter: ignẽq; operibus iniiciunt. Vſque ad caſtrorũ
quoq; munimẽta in romanos aĩati ꝓcedebant. Hoꝝ aũt periculo mature & q̄ erant ꝓ
pius excitati ſunt: & q̄ ꝓcul aberant cõuenere. Romanoꝝ aũt diſciplina uincebat auda
ciã iud̨eoꝝ: & quos prius offenderant in fugam uerſis aliis q̄ colligerent̃ iſtabant. Gra
uis aũt circa machinas pugna cõmiſſa eſt illis incẽdere his icendiũ ꝓhibere certãtib9.
Incertuſq; clamor utrinq; tollebat̃: & multi q̄ in frõte ſteterant ceciderũt. Sed iud̨ei cõ
fidentia ſup̄iores erant: ignisq; opera tetigerat. Incẽſaq; oĩa cũ inſtr̃is penitus eſſent: niſi
lecti de Alexãdria reſtitiſſent pl̨eriq; p̄ter opinionẽ ſui utiliter dimicãtes. Nam glorio
ſiſſime in hoc bello ꝓliati ſunt: donec imꝑator equitũ potẽtiſſimis comitatus in hoſtes
irruit: & ipſe quidẽ. xii. repugnatores peremit. Metu aũt cladis coꝝ cetera multitudine i
fugam uerſa oẽs cõpulit in ciuitatẽ: eoq; modo aggeres liberauit incẽdio. In hac aũt pu
gna unũ ex iud̨eis uiuũ capi cõtigit: eũq; Titus crucifigi ꝓ muro iuſſit. Si forte reliq̄ uel
hoc ſpectaculo territi cõcederent. Poſt eius uero diſceſſum ẽt dux idumeoꝝ Ioãnes dũ
ante muros cũ noto milite loq̄tur a quodã arabe pectus ſagitta ꝑcuſſus cõtinuo periit:
magnũq; & iud̨eis luctũ & ſeditioſis mœrorẽ reliquit. Nam & manu ꝓmptus erat &
ſapientia nobilis. Cap. xi. Nocte uero q̄ ſecuta eſt icredibilis tumultus romanis i
cidit. Nam cũ tres turres iꝑator Titus q̄nquagenũ cubitorũ cõſtrui p̄cepiſſet: ut his ꝑ
aggeres ſingulos poſitis: hinc hoſtes in muro ſtantes facilius in fugam uerteret: una ea
rum ſpõte ſua nocte itẽpeſta lapſa eſt. Ingẽti uero ſonitu facto metus occupauit exerci
tum. Conari aũt aliq̄d iud̨eos ſuſpicati ad arma currebant: eaq; re turba in legionib9 ac
tumultus erat. Cũq; nemo q̄d accidiſſet referre poſſet: diu queruli alius aliud opinaban
tur: nulliſq; interuenientibus hoſtibus ſemetipſos timebant: ſignũq; diligenter ſinguli a
ꝓximis requirebant tanq̄ idumei caſtra iam poſſiderent: larualiq; terrore capti uideban
tur: donec Titus cognitis ꝗ res erant, uerꝝ cũctis indicari iuſſit: tandẽq; tumultus eo nũ
cio cõquieuit. Iudei q̄dẽ cetera fortiter ſuſtinentes male turribus affecti ſunt. Machinis
enim leuioribus & iaculatorib9 ac ſagittariis ſaxoꝝq; tormẽtis ĩde feriebãtur. Sed neq;
harũ equare ipſi poterãt celſitudinẽ: & turres excidẽdi ſpes non erat. Cũq; euerti ꝓpter
grauitatẽ: neque incẽdi ꝓpterea ꝙ ferro tegebãtur facile nõ poſſent, ultra iactũ tel̨i fu
gientes arietũ impetũ nõ uitabant: qui ſine itermiſſione ferientes paulatim aliq̄d ꝑficie

bant.Itaque muro iam cedēte magno arieti romanoꝝ:quē iudęi Niconā uocabant q̀
oīa uinceret:q̄uis & antea deſeſſi erant pugna & uigiliis cū lōge ab oppido pnoctarēt:
tā ēt negligētia uel q̀ male cōſulerent murū ſibi ſuperuacuū eſſe credētes:quibus alia
duo munimēta ſupeſſent laſſatiq; plurimi receſſere. Cap. xii. Cum autē romani q̄
primū muꝝ Niconas perruperat aſcēdiſſent,ad ſm omnes iudæi relictis cuſtodibus re
fugerunt.Portis aūt romani q tranſierūt patefactis exercitū recepere.Et hi qdē hoc mo
do potiti muro die.xv.menſis Maii & partē eius maximā diruūt:ad ſeptētrionalē ciui-
tatis regionē:quā ante Ceſtius uaſtauerat,Titus aūt notato qa aſſyrioꝝ caſtrū eſt,mili
tē trāſfert:occupato enim qd inter cedrona fuerat ſpatio:& ultra ſagittę iactū a ſecūdo
muro ſeparatus expugnationē ſtatim ingreſſus eſt.Tunc igitur partiti muꝝ iudæi forti
ter reſtiterunt.Et Ioānes qdem eiuſq; ſocii ex antonia & ſeptentrionali porticu tēpli ab
Alexādri monumēto pugnabant.Symonis aūt manus iuxta monumentū Ioannis adi
tum clauſerant uſque ad portā qua in Hippico turrim aqua inducebat̃.Sæpe āt proſi-
liētes e portis comin9 dimicabāt:fugatiq; a muris in cōflictu qdē rōanoꝝ diſciplina pp
imperitiā uincebat̃:in murali āt certamine ſupabant.Eos āt fortuna atque ſcīa:iudæos
uero ēt audacia quā timor aleret ſuſtētabat:q̀ natura erāt ī calamitatib9 duri. Ca.xiii.
Ad hæc autem & iſtis ſuberat ſpes ſalutis:& romanis citę uictorię.Neutros aūt laſſitu
do fatigabat:ſed aggreſſiōes murorūq; oppugnationes & excurſus crebri p cunctos die
bus totis agebant̃ nullaq; prelioꝝ ſpēs aberat cū a prima luce īcipiētia utriſque in ſom
nibus & die grauior nox dirimeret.His qdē occupatū iri murū cōtinuo metuētib9:illis
uero ne iudæi caſtra puaderent:itaque in armis pnoctātes prima luce utriq; pugnæ pa
rati erant.Et iudæi qdem certabant qs eſſet ꝓmptior ad periculū:eoq; modo gr̃a emine
ret a ducibus ſuis.Maxīe uero Symonis eos metus ac reuerētia cōmouebat:illū ſinguli
ſubiectoꝝ colebant:ut ad ſemet quoq; īterficiēdos parati eſſent:ſi hoc ille iuſſiſſet.Ro
manos āt ad uirtutē hortabat̃ cōſuetudo uincendi:& quia uinci nō aſſueuerāt crebraq;
militię:exercitatiōeſq; ppetuę:& impii magnitudo:Ante oīa uero Titus ſemp ubiq; p̄-
ſens.Nam & inertia ſpectāte atque opitulante Cæſare grauiſſimū facinus uidebat̃:&
ei q bñ decertaſſet teſtis aderat q repēderet p̄miū.Prætera fructus erat uel cognoſci ſo
lū pricipi uiꝝ fortē:iccirco multoꝝ maloꝝ reb9 alacritas demōſtrata eſt. Cap.xiiii.
Deniq; iſtis ipſis dieb9 ualidiſſima iudęoꝝ acie īſtructa ꝓ mœnibus tęliſq; utrinq; miſ
ſis qdam lōgius de numero eqtū ex acie romana ꝓgreſſus in mediā aciē iudęoꝝ irruit:
hiſque deiectis hoc īpetu duos fortiſſimos perimit unius obuiā tendētis ore pcuſſo:alte
rius eodē telo:qd priori extraxerat trāſfixo latere refugiētis:& ex mediis hoſtib9 ad ſu
os prios occurrit.Ille qdē ob uirtutē inſignis erat:æmuli āt eius fortitudinis multi extite
rūt.Et iudæi qdē negligētes qd paterent̃ tantūmō q̄liter afficerēt cōſiderabant:morſq;
his leuiſſima ducebat̃:ſi quo īterfecto hoſte cecidiſſent.Titus āt nō minus ſaluti militis
q̄ uictoriæ cōſulebat & temerarios īpetus deſpationē dicēs:ſolā uero eē uirtutē ſi qs pru
dēter & caute ſine ꝓprio icōmodo fortiter faceret ī ea re potius q̄ piculū nō hēret diros
eſſe p̄cipiebat. Cap. xv. Itaq; ſeptētrionali parte mediæ turri applicat arietē:in q̄
iudęus qdā uerſutus ac ſubdolus caſtor noīe cū.x.aliis militibus ſuis delituerat fugatis
cæteris formidīe ſagittaꝝ.Hi cū pauidi ſub toracibus aliquādiu qeuiſſent cōcuſſa turri
ſurgūt.Extētiſq; manibus caſtor ueluti ſupplex cæſarē īplorabat:& uoce miſerabili ut
ſibi pceret obteſtabat̃.Cui Titus ꝓ ſimplicitate ſua credulus iāq; iudæos exiſtimās bel
li pœniteret:arietes qdē īpulſione ceſſare iubet ac ſagittarios ſupplicibus ꝓhibet.Caſto
ri āt qd uellet eloqui pmittit.Cūq; ille reſpōdiſſet ad fœdus uelle deſcendere:Titus gra
tulari ſe ait ſi oēs eadē ſentire uoluiſſent:patoq; aio fidē pacis ēt ciuitati daturū.Sed cū

ex illis.x.caſtoris ſociis qnq; itidem ſupplices eſſe ſimularēt:cæteri nunq̄ ſe romanis ſer
uituros clamāt dum mori liberis liceat.Deniq; illis ſup hoc ambigētibus ceſſabat expu
gnatio.Caſtor autē interea Symonē per internūtios admonebat:ut dū uacuū eſſet tem
pus de rebus urgētibus conſiliū caperet:paulıſp enim ſe illudere impatori rōano.Simul
autē hoc agens ad pacē rogare cōtradicētes ſocios uidebat᷑.Illi aūt uelut hęc referētes
in thoracas nudos fixere gladios hiſq; pcuſſis uelut interfecti ceciderūt. Titus uero eiuſ
q; ſocii obſtupuere tāta eoꝝ ptinacia cū ex inferiori loco qd factū erat uere uidere nō po
tuiſſent:mirabāturq; ſimul audaciā & calamitati miſerebant᷑.Interea caſtorē ad natē
quidā ſagitta pcutit.Tūmq; ille tēlū extractū impatori oſtēdens iniq̄ ſe ppeti querebat᷑.
At Titus incuſato q hoc emiſerat aſtantē ioſippum dirigit ut caſtori dextrā porrigeret.
Verū is neq; ſe iteꝝ nihil enim ſanū ſupplices cogitare rn̄dit : & amicos qui uoluere ire
ꝓhibuit.Cum uero quidā ex ꝓfugis Aeneas iturū ſeſe dixiſſet ad cū & inuitāte Caſto-
re ut ēt q ſecū ferret argentū aliqd ſuſciperet.Ad hęc cū ille ſtudioſe apto ſinu cucurriſ-
ſet:ille ſup eum ſaxū demiſit.Et ipſum quidē quomō pcauerat ferire nō potuit:alterū ue
ro militē qui aderat uulnerauit.Cęſar uero fallaciā reputās intellexit miſericordiā in bel
lo nocere:minuſq; decipi calliditate ſeçuitiā:arietis impulſiōibus iracūdia fraudis uehe
mentius utebat᷑.Caſtor aūt eiuſq; ſocii turrim ictibus iam cedentē incendunt: perq; flā
mas in eiuſdē miſſi cuniculis iteꝝ magni animi opinionē apud rōanos habuere tanq̄ ſe
ignibus tradidiſſent.Capit autē hac pte murū titus die quinto poſtq̄ primū cœperat:fu
gatiſq; inde iudęis intro cū lectis mille tranſiit:quos circa ſe habebat armatis ubi noua
ciuitas & lanę uenditores erāt:fabriq; ęrarii:ueſtiūq; mercatus:& ad murū anguſtę uię
tranſuerſę tendebant.Enimuero ſi uel ſtatim muri diſturbaſſet maximā ptē uel q̄ cœpe
rat lege belli uaſtaſſet:nullū credo damnū uictorię fuiſſet admixtū.Nunc aūt iudęos
male tractando exoratū iri ſperans cū liceret capere facile diſceſſioni aditū nō dilatauit.
Nec enim qbus conſulebat inſidiatores ſibi putabat. Cap. xvi. Deniq; poſtq̄ in
greſſus eſt:neq; occidi quemq̄ pmiſit eoꝝ q cōprehēdebant᷑ neq; domus incendi ſed tā
ſeditioſis ſi pugnare uellent ſine populi detrimēto copiā dabat q̄ ipſi populo fortunas
ꝓprias ſe redditurꝝ pollicebat᷑.Plurimi nāq; petebāt ſibi ciuitatē ſeruari:templū uero ci
uitati.At.n.populū quidē ad ea q̄ hortabat᷑ & antea patū habebat bellicoſi aūt pro in
ertia ducebant humanitatē.Titūq; imbelli aīo q cæterā ciuitatē tenere nō poſſet has ꝓ
ponere cōditiones putabant:mortē populo denūciantes:& ſi uerbū quiſq̄ de traditione
feciſſet pacemue noīaſſet mox interficiēdū cū eſſe minitātes.Romanis q introiere alii p
uiaꝝ anguſtias obſtabant:alii ex ædibus alii muꝝ p ſupiores ptes egreſſi pugnare cœ-
perunt.Quibus rebus pturbati cuſtodes de muro ſeſe demiſerāt relictis turribus in ca-
ſtra receſſere.Clamor āt audiebat᷑ militū intra ciuitatē q ab hoſtibꝰ cingerent᷑:foris āt
degentiū clauſis cōtubernalibus metuentiū creſcēte numero iudęoꝝ:& pp locoꝝ peri-
tiā uiarūq; ſciam pualente multiq; rōanoꝝ trucidabant᷑:& ab incūbentibus pellebant᷑
cū magis neceſſitate reſiſterent.Nec.n.multi ſimul fugiendi copia p anguſtias muri pa
tebat:oēſq; pœne q trāſierāt perēpti fuiſſent niſi Titus eis opē tuliſſet.Diſpoſitis enim
per ſūma uiarū ſagittariis:& ubi plus erat multitudinis aſtans miſſilibus hoſtes abige-
bat:& cū eo Domitius Sabinus uir bonus ēt in illo plio cōprobatus : durauitq; tādiu ſa
gittis eos ꝓhibens irruere:donec oēs milites receſſere.Rōani quidē ita ſecūdo muro po
titi ad extremū pulſi ſunt.Oppidanis uero q pugnaces erant ſpiritus creuit & ſecūdis re
bus amētes erant:neq; rōanos auſuros eſſe ad ciuitatē accedere ſuſpicantes: neq; uinci ſe
poſſe ſi ad plium ꝓceſſiſſent.Nā qa iniq erant officiebat eoꝝ ſentētiis deus: & neq; rōa
noꝝ ui multo maiorē illa q̄ pulſa fuerat ſupeſſe cernebāt:neq; famē iamiāq; ſpentē.Ad

huc.n.malis publicis alebãt͛:& ſanguinẽ ciuitatis bibebant: pp bonos aũt contineba
tur exitiũ & penuria uictus iã multi defecerant: populi tñ interitũ ſeditioſi pro uelamine
ſui ducebãt:& ſolos eos q pacẽ nõ ꝓbarent ſaluos eſſe cupiebant quiq; uiuere cõtra rõa
nos optatẽt. Cõtrariã uero multitudinẽ uelut onus quoddã cõſumi gratulabãtur:& ita
quidẽ circa ſuos affecti erant. Rõanos aũt q ciuitatẽ iteꝝ ingredi conabãtur, armati ꝓ
hibuerũt diſiectis muri partibus obiectu corpoꝝ ꝑmunitis: ac per triduũ ſuſtinuere for
titer dimicantes. Quarto aũt die Titũ uehemẽtius aggreſſum neq̃q; ferre potuerũt: ſed
ui coacti rurſum quo antea refugerũt: ille aũt interim muro potitus totã eius ſeptentrio
nalẽ partẽ ſtatim depoſuit. In meridiana uero per turres ꝑſidia collocauit: iãq; tertiũ mu
rũ aggredi cogitabat. Videbatur aũt breuiſſimi tẽporis eius obſidio: ſpatiũq; conſilii ſe
ditioſis eſſe dandũ ſi quid diſturbatione ſecũdi muri aut famis metu dimitterent. nec.n.
diutius eis ꝑdas poſſe ſufficere:& ipſe otio cõmode utebatur: nã cũ dies aduenisſet quo
militibus oportebat alimẽta diſtribui in cõſpicuo hoſtib⁹ loco iuſſit duces ordĩato exer
citu pecunia ſingulis numerare. Illi aũt ꝑlatis armis: ex inuolucris & uaginis ſeptiq; ꝓce
dunt eq̃tibus ornatos equos ducentibus: locaq; ſuburbana p multũ ſpatiũ auro argẽto
q; lucebant: illo aũt ſpectaculo nihil aut iocũdius ſuis aut horribilius hoſtibus uidebat͛.
Spectantibus.n.& uetera plena erãt moenia & ſeptẽtrionalis regio. Quin & domos re
fertas intuentibus cerneres: nullãq; ciuitatis partẽ nõ infuſa multitudo regebat. Metus
aũt ꝗuis audaciſſimos coeperat oẽm ſimul exercitũ armorũq; pulchritudinẽ cõſpicien-
tes:& ordinationẽ uirorũ. Et fortaſſe ad illã ſpeciẽ ſeditioſi aĩos mutauiſſent: niſi maloꝝ
imanitate q̃ in ꝑplm cõmiſerãt dandã ſibi ueniã a rõanis deſperaſſent: iminente ãt ſi de
ſtitiſſent morte ſupplicii bello mori ꝑſtabilius eſſe ducebant. Praeualebat ẽt factũ qđ in
nocentes cum nocentibus:& ciuitatẽ cũ ſeditioſis perire decreuerat: quatriduo p ſingu-
las legiones alimẽta conſecuti ſunt. Quinto aũt die cũ oĩa faciẽs Titus nihil iudaeos pa
catũ cogitare ſenſiſſet, bifariã diuiſo exercitu Antoniã uerſus ad Ioãnis munimẽtũ ag
geres inchoauit: iſta pte ſuperiorẽ ciuitatẽ captũ irĩ cogitãs & per Antoniã templũ. Nã
q; hoc niſi coepiſſet: nec oppidũ quidẽ tutũ erat obtinere: in utraq; aũt parte duo agge-
res erigebant͛: a ſingulis agminibus ſinguli. Et iuxta munimẽtũ qdẽ opantes a iudeis
& Symonis ſociis infeſtantibus ꝓhibebantur: ad Antoniã uero ab Ioãnis ſociis cũ mul
titudine zelotarũ nõ ſolũ quia de ſuperiore loco pugnabant: uerũ ẽt quia machinis iam
uti didicerant. Paulatim enim uſus cotidianus aluit peritiam: hẽbant aũt baliſtas trecẽ
tas:& quadraginta tormẽta ſaxorũ: qbus difficiliorẽ aggerũ extructionẽ romanis effi-
ciebant. Titus aũt ſibi ſaluam fore fortunã ſciẽs & perituram eſſe ciuitatẽ, una & obſidio
ni uehemẽter inſtabat: nec poenitudinẽ iudeis ſuadere ceſſabat: conſiliũq; factis admi-
ſcens:& orationẽ ſepe armis efficatiorẽ cognoſcẽs tam ipſos ut ſaluari uellent rogabat:
tradita ſibi ciuitate q̃ iam capta uideretur: quã & Ioſippũ allegabat patria lingua uerba
facturũ: ſperans eos hoĩs gentilis monitu aliqd remiſſuros. Cap. xvii. Itaq; Ioſip-
pus murũ circuiens ſimulq; extra teli iactum ſtans unde exaudiri facilius poſſet multis
orabat: ut ſibi ac populo parceren: tẽplo ac patrie neue cõtra hec fierẽt alienigenis du
riores. Romanos.n. ſancta reuereri cum qbus nulla ſibi ſocietas eſſet: manuſq; ſuas ad
hoc uſq; cohibere. Ipſos uero ĩ his edoctos cũ ſeruare poſſent, ſpõte ad eoꝝ interitũ rue-
re. quin potius uidere muros cõcidiſſe firmiores: exciſis uero infirmiores ſupereſſe roma
norũq; uires cognoſcerẽt ſuſtinere nõ poſſe: hiſq; ſeruire nõ eſſe nouũ: neque inexpertũ
iudeis. Nam licet pulchrũ ſit pro libertate pugnare: tñ id in principio decere fieri. Semel
aũt ſubditũ qui multo tpe paruiſſet imperio, iugũ excuti: malae mortis cupidũ nõ libertatis
amatorẽ uideri. Debere aũt dedignari dños humiliores: nõ quoꝝ in poteſtate ſunt oĩa.

Nam q̄d romanos effugiſſe:niſi qđ ꝑꝑ æſtus aut frigora eēt ĩutile : Imo uero trãſiſſe ad
eos undiq; fortunã:deũq; ꝑ ſingulas nationes ducentẽ imperiũ tum eſſe in italia. Hanc
aũt ualidiſſimã legẽ tam feris beſtiis quã hoĩbus eſſe ꝓfinitã potẽtioribꝰ cędere: quoſq;
armis ingẽtes obedire uictoriæ. Iccirco ẽt maiores eoꝝ q̄q̄ multũ & aĩas & corporibꝰ &
aliis ſubſidiis meliores, ceciſſe rõanis:q niſi deũ ſciſſent illis fauere, nũq̄ perpeſſi fuiſſent
ipſos uero q̄d tunc referret reſiſtere:cũ ex magna parte capta ſit ciuitas:ciues aũt etiam
ſi muros integros haberẽt excidio pariter affecti ſunt. Nec.n.latere romanos quę fames
teneat ciuitatẽ:& modo q̄dẽ cõſumi populũ:cõtinuo uero ẽt bellatores interituros:nam
& ſi romani defecerint:& ab obſidione ceſſauerint:neq; ciuitatẽ ſtrictis gladiis irruerint:
iudæis tñ inexpugnabile bellũ intus aſſidere quod horis ſingulis aleret:niſi forte quoq;
contra famẽ arma caperent ac dimicarent:ſoliq; poſſent etiã clades ſuperare. His adde
bat optimũ eſſe ante intolerabilẽ calamitatẽ mutare ſñiam:dũq; liceret, ſalutare conſi
liũ ſequi:nec enim antea geſtorum cauſa ſuccenſere romanos: niſi ad finẽ uſq; inſolẽtes
fuiſſent:natura eos eſſe in impio manſuetos:atq; iracũdiæ ꝓferre:quod utile ẽ. Vtile aũt
putare neq; ciuitatẽ uacuam uiris:neq; deſertã habere prouinciã.iccirco uelle impatorẽ
cum his dexterã iungere:nec.n.cuiq̄ ſalutẽ daturꝫ ſi cœperit ciuitatẽ:ꝓſertim q nec inex
tremis ei cladibus rogati paruerũt. Breui ãt murꝫ quoq; tertiũ captũ iri: priores q capti
ſunt fidẽ facere. Et q̄uis perrũpi tutamina nõ poſſint:famẽ ꝓ rõanis pugnaturã. His mo
nẽtem Ioſippũ multi in muro ſtantes uituperabant:multi uero conuitiis: nonnulli ẽt ia
culis appetebant. Ille aũt cum manifeſtis eos calamitatibus minime flecteret, ad genti
les tranſit hiſtorias. Cap.xviii. O miſeri uociferans tuiorũq; auxiliatoꝝ: Imemores
armis & manibus cũ rõanis bellũ geritis:q̄li quẽ aliũ ſic uicerimus. Quãdo aũt non de
us oĩum conditor iudæoꝝ defenſor eſt:ſi lædantur nõ reſipicitis? Vnde progreſſi pugna
tis:quantũq; auxiliatorẽ uiolatis? Nõ recordamini opa diuina parentũ : atq; hunc ſan
ctũ locũ quãta bella nobis aliq̄ñ peremit. Ego aũt facta dei narrare auribus idignis hor
reſco:ſed tñ audite ut cognoſcatis nõ ſolũ uos rõanis:ſed ẽt deo reſiſtere. Nechias q tũc
erat rex ægyptioꝝ:idẽq; Pharao uocabatꝛ:cũ infinita manu deſcendit:reginãq; Sarã no
ſtri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraã proauus noſter? Armis credo ultus ẽ iniu
riã. Atqui.ccc.&.xviii.ꝓfectos habebat:quoꝝ ſingulis infinita multitudo parebat. An
ipſe q̄dẽ quieſcere maluit abſente deo. Puras aũt manus ad hunc locũ tendens: quẽ uos
polluiſtis inuictũ ſibi auxiliatorẽ ad militiã legit. Nõne ſecũda ueſpera icorrupta regina
remiſſa eſt ad maritũ? Adorans aũt quẽ uos gentili cæde cruentaſtis: ac tremẽs noctur
nis ſomniis ægyptius exagitatus aufugit : auroq; & argẽto amãtiſſimos deo donauit he
bræos. Dicã trãſlata in ægyptũ maioꝝ noſtroꝝ domicilia. Qui cũ ãnos.cccc.tyrãnis ac
regibus alienigenis ſubiacerẽt:armis ac manibus ulciſci poſſent, ſemetipſos deo potius
ꝑmiſere. Quis neſcit ægyptũ repletã omni genere ſerpentiũ : omniq; morbo corruptã?
Quis terrã infructuoſam? quis Nili defectionẽ:& cõtinuas decẽ plagas? & ob hoc parẽ
tes noſtros cũ pręſidio incruẽtos:& ſine periculo deduci: quos deus ſibi ſacerdotes duce
bat. Sed ab aſſyriis raptã nobis ſanctã arcã paleſtina & dagon ſimulachrũ gemuit: ẽt
tota gẽs q̄ rapuerat:corruptis uero occultis corpoꝝ:ac ꝑ ea cũ cibo uiſceribus exhauſtis
cymbaloꝝ ac tympanoꝝ ſono mãibꝰ noxiis reportarũt ſcũm placatiõibꝰ expiãtes deꝰ
erat q hæc parẽtibꝰ admĩſtrabat:propterea q, omiſſis armis ac manibꝰ eius ſe iudicio ꝑ
miſere. Rex aſſyrioꝝ ſẽnacherib cũ totã ducẽs aſiã ad hãc urbẽ caſtra poſuiſſet: mãibꝰ
nõ hũanis occidit:nã ab armis q̄ſcẽtes in uotis erãt: & angelus dei una uoce infinitũ de
leuit exercitũ. Poſteroq; die excitatꝰ aſſyrius.clxxxv.milia repit mortuoꝝ:atq; ita cũ re
liquis hebræos inermes:nec ꝓſequentes fugiebat. Scitis ẽt in babylone ſeruitium : ubi ꝑ

annos.lxx.populus exultans non ante libertatẽ reſpexit quam eam dominus donaret:
qui eos ẽt eſt pſecutus:iterũq; auxiliatori ſuo ſacerdotũ more ſeruiebant.Breuiter dicã:
nullũ eſt operaprecium quod armis parentes noſtri pfecere:aut nõ ſine armis deo pmiſ
ſa poteſtate imperauerit.Domi aũt manentes ut placebat iudici ſueprabant. Pugnãtes
uero ſemp de ſpe ceciderũt.Nam ubi rege babyloniorum oppidũ obſidẽte contra Hye
remiæ prædicationẽ Sedechias rex noſter cum eo congreſſus eſt:tam ipſe captus ẽ:quã
cum templo ciuitatẽ uidit excindi. At qui uidete quanto ille rex ueſtris ducibus:eiuſq;
populus uobis erat mediocrior.Deniq; Hyeremiã uociferãtẽ inuiſos eſſe deo propter de
licta quę in eum cõmiſerãt captũ iri aũt niſi traderẽt ciuitatẽ:neq; rex neq; populus in-
terfecit.Sed uos ut itus geſta prætermittã:neq; digne poſſum iniquitates ueſtras expo-
nere:me q uobis ſalutẽ ſuadeã q̃rimini: tęliſq; appetitis irati:q uos ueſtrorum cõmone
facio peccatorũ:nec dici ea toleratis:quoꝝ cotidie facta cõmittitis. Idẽ tũc fuit cũ antio
cho qui dictus ẽ Epiphanes:obſidẽte ciuitatẽ.multis modis offenſa diuinitate maiores
noſtri cum armis progreſſi:ipſi qdem in pugna perempti:oppidum uero ab hoſtibus di
reptum eſt:ſanctumq; p triennium ſexq; mẽſes pœnitus deſolatum eſt. Et qd pluribus
opus ẽ? Ipſos romanos quis contra iudęorum gentes ad militiã prouocauit? Nonne in-
digenarũ impietas? Vnde ſcatuire cœpimus? Nonne a ſeditione maiorum quando Ari-
ſtoboli & Hyrcani furor:& intereos contẽtio Pompeium ĩtulit ciuitati:& romanis deus
indignos libertate ſubiecit.Deniq; tres menſes obſeſſi quãq̃ nihil quale uos in ſanctum
legeſq; deliquerant:& maioribus ad bellum ſubſidiis utebantur, ſeſe tradiderunt.Anti-
goni aũt filii Ariſtoboli neſcimus exitũ.Quo regnũ obtinẽte: deus iteꝝ captiuitate pſe
quebat᷑ populũ delinquentẽ.Et Herodes quidẽ Antipatri filius Soſſiũ & romanũ addu
xit exercitũ.Circũdati uero p ſex mẽſes obſidebant᷑: douec capti peccatoꝝ ſuoꝝ ſuppli
cia pependerũt:direptaq; ẽ ab hoſtib9 ciuitas:ita nunq̃ gẽti arma data ſunt. Oppugna
tioni uero ſine dubio cohæret excidiũ. Oportet ergo ut opinor ſacri loci poſſeſſores iudi
cium deo de oibus pmittere:manuſq; tunc hũanas cõtẽnere:cũ a ſupno ſibi duce nõ rece
dant. Vos aũt qd ex his q̃ legis cõditor bene dixit, egiſtis? Quid qd is execratus eſt præ
termiſiſtis? Quantũ aũt illos:q cito periere ĩpietate ſupaſtis: nã occulta dedignãtes pec
cata:hoc ẽ furta:ĩſidias atq; adulteria:rapinis:cędib9 certatis: nouaſq; maleficioꝝ exco
gitaſtis uias.Sanctũ uero templũ factũ eſt oĩum receptaculũ:& indigenaꝝ mãibus pol
lutus ẽ locus:quẽ rõani ex tã longinquo adorabant:multa p legẽ noſtrã de ſuis morib9
derogantes.Deinde poſt hæc in quẽ fuiſtis impii hunc auxiliatorẽ ſpaſtis? Valde qdem
iuſti eſtis ſupplices puriſq; manibus adiutorẽ ueſtrũ rogatis? Talibus rex ueſter p̃cibus
aduerſum Aſſyriũ ſupplicauit:cũ magnũ illũ exercitũ deus una nocte pſtrauit? Similia
uero aſſyriis rõani cõmittũt:ut ẽt ſimilẽ ultionẽ ſperetis:nã ille qdẽ ab rege noſtro acce-
pta pecunia ut uaſtitati parceret ciuitatis neglecto iureiurãdo ad incẽdiũ tẽpli deſcẽdit:
Romani aũt ſolẽne poſcũt tributũ:qd parẽtes noſtri eoꝝ parẽtibus penſabãt. Et ſi hoc
impetrauerint neq; populantes ciuitatẽ:neq; ſancta oĩno tangũt. Concedũt aũt nobis
familias liberas:& poſſeſſiones tenere:ſacraſq; leges ſaluas manere patiunt᷑. Inſania eſt
pfecto ſperare deũ talẽ circa iuſtos fore:qualis iniuſtis appuit:pſertim q ſtati ulciſci no
uerit cũ oportet.Deniq; aſſyrios pria nocte qua caſtra ciuitati admouerãt, fregit. Quod
ſi ẽt ueſtrã pgeniẽ liberaret:rõanos uero dignos pœna iudicaret, cõfeſtim eis illo tpe ſi-
cut aſſyriis iraſceretur:quo genti man9 Pompeius attulit:quo poſt illũ Soſſius aſcendit:
quo Galileã Veſpaſian9 excidit.Poſtrẽo nõ nũc Titus ciuitati appropinq̃ret. Sed neq;
Magn9 neq; Soſſi9 paſſi ſunt:& ciuitatẽ uictoria cœperũt. Veſpaſian9 aũt ex bello qd
nobiſcũ geſſit ẽt ĩperiũ adeptus ẽ.Nã Tito qdẽ ẽt fontes uberiores pfluũt:q pri9 uobis

aruerāt. Deniq; ante huius aduentū ſcitis & ſiloā & oēs extra ciuitatē fontes adeo deſe-
ciſſe ut ad utrūq; aqua mercaret̃. Nunc aūt ita hoſtibus noſtris largi ſunt: ut nō modo
ipſis & iumētis eoꝝ: ſed ēt hortis ſufficiāt. Deniq; huius ꝓdigii: & ante periculū factū ē
in excidio ciuitatis: qn̄ ſupra memoratꝰ babylonius rex cū exercitu uenit: q & captā ciui
tatē incēdit & templū: q̄uis ut opinor nihil tūc illi: quantū uos impie nunc: cōmiſiſſent.
Itaq; ſanctis relictis deū fugiſſe putauerim: Hiſq; nunc adeſſe q̄bus cū bellū geritis. An
bonus qdē uir domū flagitioſam fugiet & domeſticos oderit, Deū uero malis ueſtris in-
hærere arbitramini: q ēt occulta cōſpicit & audit oīa q̄ tacent̃? Quid āt apud uos tacet̃?
qd celat̃? qd nō ēt planū inimicis factū eſt? Iniq̄tates .n. ueſtræ uelut in prōptu neminē
latent: inq; dies ſingulos, qs peior ſit, certamē habetis: atq; ita nequitiā ut uirtutē detnō
ſtrare cōtenditis. Verūtn̄ reliqua ſalutis uia eſt ſi uelitis & diuinitas cōfeſſis ac pœnitēti
bus ſolet ſeſe placabilis offerre. Arma proiicite. pudeat uos patriæ iam dirutæ. conuertite
oculos: & ꝓſpicite eius quā ꝓditis pulchritudinē: quale oppidū: quale templū: quā mul
taꝝ gentiū munera. Quis in hoc flāmas adducit? qs hæc iam nō eſſe deſiderat? Et qd ē
hoc qd ſaluū eſſe debeat dignius? o lapidibꝰ duriores. Si hæc nō ueris luminibꝰ cernitis
ſaltē familiaꝝ ueſtraꝝ miſeremini. Verſent̃ in cōſpectu cuiuſq; filii: cōiuges: & parētes:
quos paulopoſt aut bellum aut fames abſumpſerit. Scio qa una cū his periclitabit̃ mihi
mater & coniūx: & familia nō ignobilis: domuſq; olim clariſſima: & fortaſſe propterea
me quiſq̄ hæc ſuadere crediderit. Interficite illos: accipite mercedē ſalutis ueſtræ ſangui-
nē meū. Ipſe quoq; mori patus ſum ſi poſt me reſipiſcitis. Cap. xix. Hæc Ioſippo
uociferāte cū lachrymis, ſeditioſi qdē neq; aīos flexerūt: neq; tutā ſibi mutationē fore iu
dicauerūt. Populus uero ad ꝓfugiendū cōmotus ē: & alii qdē poſſeſſionibꝰ ſuis: aliiſq;
rebus cariſſimis exiguo p̄cio uenūdatis ſolidos qdē ne latrones eos deprehēderent trāſ-
glutiebāt. Qui uero ad rōanos elapſi fuiſſent exonerato uentre habebāt uſui neceſſaria.
Titus aūt plærosq; ꝑ agros quo uellet quiſq; ꝑgere dimittebat: idq; magis eos ad ꝓfugiū
hortabat̃: q̄ inteſtinis malis carebāt rōanis cōſeruire. Ioānes aūt & Symon cū ſociis ne
his magis pateret exitus quā ne rōanis aditus obſtruebāt: & q uel umbrā ſuſpitionis de
diſſet, cōtinuo necabat̃. Ditioribus qdē manere ēt ſicut ꝓfugere par cā erat pereūdi: nā
quaſi trāſfugere uoluiſſet ꝑꝑ patrimoniū quiſq; occidebat̃. Cū fame aūt creſcebat deſpe
ratio ſeditioſoꝝ: & in dies ſingulos utrūq; malū amplius accēdebat̃. Et palā qdē nulla
erant frumēta: irrūpentes aūt ſcrutabant̃ domos. Et ſiquidē iueniſſent aliq̄d eos q nega
uerūt uerberabāt: ſi uero nihil iueniſſent quaſi diligētius celauiſſent tormētis itidē affli-
ciebant. Habendi aūt argumēto erant corpa miſeroꝝ: cū ea quæ ſolidis uiribus ſtarent,
abundare cibo putarent̃. Tabidi aūt trāſfigebant̃: nec rōnis eſſe uidebat̃ ſtatim fame
morituros occidere: multi uero clā ſubſtātiā ſuā uno frumēti modio q̄ ditiores eſſent: itē
q; paupes ordei ꝑmutarūt. Incluſi deinde itimis ædiū tectis quidā ſūma penuria infectū
triticū comedebāt. Panē alii cōficiebant ut neceſſitas metuſq; monuiſſet. Et menſa qdē
nuſq̄ apponebat̃: ſed incoctū ſubtrahentes igni cibū diripiebant: miſerabilis aūt erat ui-
ctus dignūq; lachrymis ſpectaculū: cum potētiores quidem plus haberent: infirmiores
autem iniuriā deplorarēt: quippe fames ſuper omnes clades haberetur: nihil ſic ꝑdit ho-
minē ut pudor: nā qd reuerētia dignū eſt in fame negligit̃. Deniq; uxores uiris & filii pa
rentibus: & qd miſerrimū matres cibū infantibus ex ipſo ore rapiebāt: & marceſcētibus
inter manꝰ cariſſimis nemo parcebat qn uitæ guttas auferret. Edentes uero talia nō la-
tebant: ſed ubiq; aderāt qui iſta diriperēt: nā ſicubi clauſam domū uidiſſent: eos q intus
erant cibū capere hoc ſuſpicabant̃ indicio: ſtatimq; ruptis foribus irruebāt: uictūq; iam
cōtuſum dentibus ex gutture pœne reuocabāt ipſos faucibꝰ ſtrāgulantes. Pulſabant̃ āt

ſenes ne cibũ defenderẽt: lacerabant̃ mulieres ea quæ haberẽt ĩ manibus occulẽtes: nul
laq; miſeratio uel cani capitis uel iſantiæ ſed abſtractos pueros & ex bucella pendentes
humo allidebãt. Si qs aũt incurrẽtes anteueniſſet qdq; rapturi fuerãt deuoraſſet: tanq̃ le
ſi cruẽtiores erant. Acerbiſſimos aũt cruciatus excogitabãt dũmodo alimẽta reperirẽt:
nunc extruẽtes genitaliũ uias: nunc uirgis acutis podices trãſfigiendo. Horrẽdaq; ẽt au
ditu qs patiebat̃ in unius panis confeſſionẽ & ut unũ pugnũ farinæ abditum indicaret.
Tortores aũt nec eſuriebãt: minus enim crudele uideret̃ qd neceſſitas imparet. Exercẽ
tes aũt dementiã ſuã ſexq; ſibi dieꝝ uiatica pparãtes hiſq; occurrentes q rõanoꝝ cuſto
dias agreſtis oleris herbarũq; gratia colligẽdaꝝ nocte repperiſſent: cũ iã ſe hoſtes euaſiſ
ſe credebãt: q̃ attuliſſent eripiebãt: multũq; ſupplicãtibus & horribile dei nomẽ ĩplorãti
bus ut aliquã partẽ ſibi cõcederẽt: eorũ quę cũ piculo ſibi collegiſſent, nihil pœnit⁹ da
bãt: gratũq; uidebat̃ ſi ſpoliati nõ perirẽt. Hæc qdẽ humiliores a ſatellitib⁹ patiebant̃.
Honorati uero ac diuites ad tyrãnos pducebant̃: quoꝝ alii inſidiaꝝ falſo accuſati occi
debant̃: alii qa rõanis ꝓderẽt ciuitatẽ. Et plærũq; delator ſubornat⁹ agebat q ꝓfugere
uoluiſſent. Sic uero quẽ Symõ expoliaſſet eũ ad Ioãnẽ remittebat: & quẽ Ioãnes expo
liaſſet eũ Symõ excipiebat: ſibiq; inuicẽ ꝓpinabãt ſanguinẽ populariũ miſerorũq; cada
uera partiebant̃. Et dominãdi qdẽ erat cã in utrũq; diſſenſio: ſceleꝝ uero cõcordia. Nã q
ex alienis malis partẽ alteri ſibi totũ uendicans nõ dediſſet neqſſimus uidebat̃. Et q nõ
accepiſſet uelut boni alicui⁹ dãno dolebat: q crudelitatis ptedoluiſſet. Sigillatĩ qdẽ ini
qtates eoꝝ explanare nõ potero: ut aũt breuiter dicã neq; aliã ciuitatẽ unq̃ talia perpeſ
ſam puto: neq; ullã nationẽ poſt hominũ memoriã malitia ferociorẽ fuiſſe. Poſtremo ẽt
gentibus hebræoꝝ maledicebãt ut min⁹ impii uiderent̃ in alienos. Verũtñ q erant &
ſeruos ſe & degeneris gẽtis abortiões eſſe cõfeſſi ſunt. Deniq; ciuitatẽ ipſi euertere: & ro
manos iuitos hanc triſtẽ admittere uictoriã coegere: tardiuſq; uenientẽ in templũ ignẽ
pœne traxere. Deniq; cũ hi ardere ſuperiorẽ ciuitatẽ uidiſſent: neq; doluere neq; illachry
mauere: ſed apud rõanos q hæc paterent̃ iuenti ſunt. Verũ q̃ per territoriũ geſta ſunt po
ſtea cũ reꝝ documẽtis dicemus. Cap. xx. Tito aũt aggeres ꝓficiebãt: q̃uis a mu
ro milites male afficerent̃: parte uero eqtatus directa iuſſit per ualles ad alimenta cõpor
tanda exeũtibus inſidias tendi. Erant aũt in his nõnulli ẽt pugnatores: qbus iam mini
me pda ſufficeret: maior uero pars ex populo pauperes: quos ꝓfugere deterrebat p affe
ctibus ſuis metus: nec clã enim ſeditioſis fieri poſſe ſperabãt: ut cũ coniugibus ac liberis
diffugerent: eoſq; latronibus relinquere nõ patiebantur uice ſua iugulandos. Audacio
res aũt faciebat ad exeundum fames: reſtabatq; iam latitantes egredi & ab oĩbus capi.
Depræhẽſi aũt neceſſitate repugnabant: metu ſupplicii rerumq; uidebant̃ ſupplicare.
Poſt pugnam itaq; uerberati: & ante mortẽ modis oĩbus excruciati contra murum ex
cruciabantur. Tito quidem miſerabilis uidebatur iſta calamitas cum iudæi in dies ſin
gulos quingenti nõnunq̃ etiam plures caperent̃: ſed neq; captos dimittere tutũ erat tan
tamq; aſſeruare multitudinẽ cuſtodũ uidebãt eſſe cuſtodiã: maxime uero ppea non ꝓhi
buit citius eos exiſtimãs ea facie remiſſuros: tanq̃ ſimilia paſſuros niſi ſe dedidiſſent. Mi
lites ãt diuerſis modis ſuffigebãt: ira & odio & ludibrii cã. & pp multitudinẽ quã cœpiſ
ſent, iam ſpaciũ crucibus deerat: & corporibus cruces. Seditioſis uero tantũ defuit ut ea
clade mouerent̃: quod ẽt ĩ contrariũ eis ceſſit ad deterrẽdã reliquã multitudinẽ. Trãſfu
gaꝝ eni familiaribus ad muꝝ tractis: & ſiqui erant populariũ proniores ad pacẽ: & quę
paterent̃ qui ad romanos profugerent demõſtrabant: & q cõpræhẽſi tenebãtur eos ſup
plices non captiuos eẽ ducebãt. Ea res multos pfugere cupientiũ donec uerũ cognoſce
retur inhibuit. Fuerunt ãt qui ſtatim dilapſi ſunt quaſi ad ueꝝ ſuppliciũ ꝓperantes. Illa

tā enī ab hoſtibꝰ mortē cōpatiōe famis requiē eſſe ducebāt: multis āt captiuoꝝ Titꝰ ēt
manꝰ abſcīdi ꝑcepit: eoſq; ad Ioānē & Symonē ītromiſit: ut pp calamitatē nec uiderēt
ꝓfugi: nec crederent: ſaltē nūc deſinerēt admonēs: nec uere cōpellerēt ad excidiū ciuita
tis ſed lucrarētur ī extremis murata uolūtate: & ꝓprias aīas & patriā tātā & tēplū cuiꝰ
ꝑticipē nō hēbāt. Simul āt dictis aggeres circūeūdo operātes urgebat ueluti fcā uebis
nō multo poſt ſecutura. Ad hæc ī muros ſtātes & ipſi cæſari: & pr̄i eiꝰ maledicebāt: mor
tēq; ſe cōtēnere clamabāt: cāq; ſeruituti recte ꝑferre: multa uero mala ī romanos facere
dū ſperāt ſe nec patriā curare ut ipſe diceret pituros mūdūq; deo tēplū hoc meliꝰ eē q̄
uis & is ſecuturꝰ ſit q īcoleret: quē ipſi quoq; auxiliatorē hn̄tes oībꝰ īterminatōibus illu
ſuros qbꝰ fcā n̄ aderūt finē. n. dei eē. Talia cōuitiis admiſcētes uociferabant. Ca. xxi.
Et inter hæc antiochus quoq; aderat Epiphanes: multos alios armatos ducens: & præ
terea caterua ſtipatus q macedones appellabantur: oēs ætate pares & paulo magis ꝓ
ceres adoleſcentuli more macedonum inſtructi armis & eruditi unde etiā nomen habe
bant: plærīq; tamen famam gentis æquare non poterant. Oium. n. regum qui romanis
parebāt fœliciſſimū cōmagenū fieri cōtigit priuſq̄ fortuna mutaretur. Oſtēdit ille quo
q; in ſenecta ætate nullū ante mortē beatū dici oportere. Cæteꝝ filiꝰ eius adhuc eo uigē
te ꝑſens ſe mirari aiebat: qdnā eēt quod romanos adire pigebat muros. Erat. n. bellator
ipſe naturaq; ꝓmptiſſimus: tātuſq; uiribꝰ: ut multū peccaret audacia. Cū uero Titꝰ ad
hoc ſubriſiſſet: laborēq; cōem eſſe dixiſſet: ſicut erat antiochus cū macedonibus ī muꝝ
īpetū fecit: & ipē qdē ꝓ uiribus ſuis ac peritia cauebat tæla iudęoꝝ ſagittis eos appetēs
adoleſcētuli āt oēs ꝑter paucos attriti ſunt. Nā pudorē ꝓmiſſionis diutius pugna certa
uerat: & ad extremū multi ſautii receſſere: hoc reputātes q ēt uiris macedonibus uīcere
cupiētibus fortuna opus ſit alexādri. A romanis enim duodecimo die mēſis maii agge
res īchoati uix nono & uigeſimo ꝑfecti ſunt: cū totos dies ſeptē & decē laboraſſent. igē
tes. n. q̄tuor acti ſunt: & unus qdē q erat ad Antoniā & a qnta legione fuerat extructus
cōtra mediū ſtagnū qd ſtrūthiū uocat: alter uero a duodecima uigiti cubitis diſtās. De
cima uero legio q̄ ſupra memoratis ꝑſtabat in ſeptētrionali parte opus erexerat: ubi ſta
gnū eſt qd appellatur amigdalon. Adhuc aūt qntadecima legio. xxx. deſcēdentē cubi
tis aggerē fecit ad pōtificis munimētū. Iā uero admotis aggeribus Ioānes ſuffeſſa īrus
terra uſq; ad aggeres antoniā uerſus diſpoſitis p cuniculū ſudibꝰ opera ſuſpēdit: illataq;
ſilua pice ac bitumine illita ignē īmittit. Succēſis āt fulcimētis foſſa repēte ſubſedit: cū
q; magno ſonitu ī ea aggeres decidere: ac primo qdē cū puluere fumus ex alto excitatꝰ
eſt cū ignē ruina cōcluderet. Peraeſa uero materia: qua ꝑmebatur flāma iā clarior appa
rebat. Et rōanos repētini qdē facti ſtupor occupat molitionē iudęoꝝ ægre ferebāt: iāq;
ſe uiciſſe credētiū: & ſpes eo caſu refrixit: & ī poſteꝝ ſubuenire aduerſus ignē minus uti
le uidebatur ēt ſi eſſet extinctꝰ ſemel aggeribꝰ deuoratis. Biduo uero poſt alios ēt agge
res Symon cū ſociis aggredit. Illa. n. pte rōanis admotis arietibꝰ cōcutere muꝝ cœpe
rāt. Teſteꝰ aūt qdā ex Garſi ortꝰ ciuitate galileę & Magaſſariꝰ ex regalibꝰ familiīs ma
riānes: cūq; his Adiabenꝰ qdā filiꝰ Nabatæ nomē hn̄s ex fortuna Egiras: cuiꝰ ē iterꝑ
tatio claudꝰ: raptis facibꝰ ī machinas euolarūt: hiſq; uiris neq; audaciores ī illo bello ex
tra ciuitatē appuere: neq; magis horrēdi. Nā uelut ī amicos: nō ut ī agmē hoſtiū excur
rerēt nihil cuntati ſunt aut ſubſtitere: ſed p medios inimicos fcō īpetu machias īcēdere.
Acti āt miſſilibꝰ & gladiis detruſi nō priꝰ a ꝑiculo dimoti ſunt quā ignis īſtrumēta cor
riperet. Sublata uero iā flāma romani qdē cōcurrētes e caſtris auxilio ꝓperabāt: iudæi
uero ex muro eos ꝓhibebāt: manuſq; cū his cōſerebāt: q flāmas extinguere conarētur
ꝓpriis corporibꝰ nullo modō parcētes. Et illi qdē arietes igni ſubtrahēt cū eoꝝ tegmi

na cremarentur:iudæi ẽt ꝑ flãmas eos retinere certabãt:& q̃uis feruens nacti eſſent fer-
rum tñ arietes nõ amiſere. Hinc aũt auxiliãtes flãma trãſiit: & aggeres iã occupabat in
cẽdiũ. Itaq; romani flãma circũdati:qm̃ ſeruare poſſe opera deſperabãt in caſtra deſcẽ
dũt. Iudæi uero magis iſtabãt:cũ ſemꝑ eoꝝ numer⁹ creſceret ex ciuitate accedẽtib⁹ ad
iumẽtis miuſq; cautos hẽrent ĩpet⁹ freti uictoria. Progreſſi ãt uſq; ad munimẽta caſtro
rũ ꝑlio cũ eoꝝ cuſtodibus dimicabãt. Eſt ergo q̃dam pro caſtris ꝑ uices ſtantium arma
torũ & acerbiſſima ĩ eos ſanctio romanoꝝ:ut q loco de qualibet cã ceſſiſſet occideret̃:
hi pœnali exitio glorioſa morte ꝑlata ſteterũt fortiter:eorũq; neceſſitate ſimul ac pudo
re plurimi fugiẽtiũ redierũt:baliſtiſq; ĩ muro diſpoſitis ex ciuitate accedẽtem multitudi
nẽ ꝓhibebãt:nihil ꝓ cautiõe ſiue tutamĩe ſuoꝝ corporũ ꝓuidẽtẽ:nã quoſcũq; obuios
habuiſſent cũ his cõgrediebant̃ iudæi:& ĩ ſpicula irruẽtes ĩcaute ipſis corporib⁹ inimi
cos feriebãt. Sed neq; his actis magis quã fiducia ſupabãt: & rõani pl⁹ audaciæ quã ꝙ
male tractarent̃ cedebãt. Iã uero Tit⁹ aderat ab Antonia quo ſeceſſerat locũ aliis ag-
gerib⁹ ꝓſpiciẽs:multũq; ĩcrepatis militib⁹ ſi cũ hoſtiũ muros optinebãt ĩ ſuis piclita-
rẽtur:& uelut ex carcere cõtra ſe dimiſſis iudæis obſeſſoꝝ paterẽtur ipſi fortunã cũ ele
ctis militibus hoſtes a latere circũuenit:illi aũt cũ in ora ferirent̃:cõtra eũ cõuerſi dura
bãt:mixta uero acie puluis q̃dẽ lumĩa:clamor uero aures exuperabat. Neq; aũt amicũ
q̃ſq̃ ĩternoſcere poterat aut inimicũ. Iudæis aũt nõ tã uiriũ fiducia quãtũ ſalutis deſpera
tione pſeuerantibus:ẽt Romanos pudor armoꝝ & gloriæ & ꝑſentiæ piclitãtis Cęſaris
reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremũ nimia ferocitate aĩorũ uel totã mul
titudinẽ iudęorũ fuiſſe rapturos niſi ꝑuẽto pugnę momẽto ĩ ciuitatẽ ſe recepiſſent. Cor
ruptis aũt aggerib⁹ romani ſõno tenebãtur ꝙ tã lõgũ laborẽ una hora ꝑdidere:& mul
ti quidem ſolutis machinis captum iri ciuitatẽ iã deſperabant. Cap. xxii. Titus
autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat omni ad
moto milite ui muros expiri:adhuc enim iudæos cum exercitus parte dimicaſſe:uniuer
ſi uero militis impetum tolerare non poſſe:uerum ſagittis eſſe obruendos. Prudẽtiores
autem rurſus aggeres fieri ſuadebant:alii & ſine aggeribus aſſideri greſſus eoꝝ tãtum
modo obſeruantes:ac ne uictus intro ferretur monebant:& ciuitatem fami relinquere:
neq; cum hoſte manu confligere:nec enim expugnari eorum confidentiam poſſe:q̃bus
optatum eſt ferro procumbere:uel etiam ſine hoc interficere:quæ ſæuior eſt cupiditas:
ipſi autem Tito ceſſare quidem prorſus tanto cum exercitu honeſtum non uidebatur:
& pugnare cum his ſuperuacuum qui ſemetipſos perdituri eſſent. Aggeres autem fieri
impendiorum penuria operoſum iudicabat:egreſſus uero ciuitatis obſeruari operoſius.
Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorumq; difficultatem ab exerci
tu poſſe:& propterea ad excurſus ĩcautum:contra manifeſtam uero uiam obſeruatam
occultas uias excogitaturos iudæos tam neceſſitate q̃ locorum ſciẽtia. Siquid autẽ clã
eſſet illatum diutius obſidionem trahendam:uerendumq; ne uictoriæ gloriam diminu
at temporis longitudo. Hæc enim quidem effici poſſe:ſed celeritatẽ ante gloriã duci de
bere tamẽ ſi celeritate uti uelit & cautione totam muro cingere ciuitatem. Hoc eni mõ
omnes exitus poſſe percludi:& iudęos aut omnibus modis ſalute deſperata ciuitatem
tradituros aut fame uictos facillime capiendos:aliter enim ſe non poſſe quieſcere:uerũ
& aggeres curaturum eſſe:cum infirmiores habeat qui prohibeant: ꝙ ſi cuiq; magnũ
opus & ĩextricabile uideat̃ eũ cõſiderare debere ꝙ neq; paruũ opus romanos decebat
facere:& ſine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile ſit. Cap. xxiii.
His duces exhortatus iubet eos:exercitus in opera diſtribuere. Diuinus autem q̃dẽ im
petus militibus incidit: ambitumq; ꝑtiti non ſolum rectores inter ſe:uerum ipſi etiam

ordines certabāt. Et miles quidem decatarcho. Decatarchus autem Ecatontarcho: iſq;
Chiliarcho placere properabat. Chiliarchorum uero oſtentatio ad duces uſq; pertine-
bat. Ducũ uero certamia Cęſar ipe diiudicabat. In dies eni ſingulos circuiēs opꝰ ſępiſſi
me iſpiciebat. Cœptũ eni a caſtris aſſyriorũ: ubi ipſe tendebat ad inferiorē cenopoli mu
rũ duxit. Hinc ꝑ cedronē ad Elcona montē reuertēs a meridie montē complectitur uſ-
q; ad ſaxũ quod piſterconos uocatur: eiq; proximũ collem qui ſuper uallē iminet: Siloā
ac inde ad occidētē flexo ædificio ad uallē ſontis deſcēdit. Hinc ſubiens ad Anani pon
tificis monumētũ circũdato monte ubi Pōpeius caſtra poſuerat: ad ſeptētrionalē redit
regionē. eā cũ ꝓceſſiſſet ad uici partē cui nomen eſt crebitonicus. Poſt illũ Herodis mo
numentũ ab oriēte clauſum caſtris ſuis coniunxit unde cœperat murus qdē uno minꝰ
xl. ſtadiis erat. Adhuc autem foris caſtella. xiii. ædificata ſunt: eorum gyrꝰ denis ſtadiis
numerabatur. Totum autem opus triduo conſtructum eſt ut id quidem dignum men
ſibus uideretur: celeritas uero fide careret. Muro autem circũcluſa ciuitate ꝑ caſtella cu
ſtodibus collocatis: primam quidem uigiliam noctis ipſe circuiens explorabat. Secũdā
uero Alexandro permiſerat: Tertia uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem ui
giles inter ſe ſortiebantur: totaq; nocte per caſtellorũ ſpatia circuibāt. Cap. xxiiii.
Iudæis autem cum exeundi facultate omnis etiam ſpes ſalutis adēpta eſt: auctaq; iam
fames totas domus ac familias depaſcebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus
exanimatis atq; iſantibus: uiarum autem anguſta ſenibus mortuis. Adoleſcentes autē
ac iuuenes turgidi uelut umbræ mortuorum per oppidum uolutabant & ubi quem ca-
ſus occupauerat decidebāt. Sepelire aũt funera neq; poterāt prę labore: & eos qbꝰ ali
qua uis ſuperat pigebat & ꝑꝑ multitudinē mortuorũ: & qđ de ipſis erat icertũ. Deniq;
ſuꝑ eos quos ſepellierāt multi moriebanť. Multi āt ad ſepulchra priuſq̄ fati dies ueniret
& uiui ꝓperabāt: neq; luctꝰ in illis calamitatibꝰ neq; fletꝰ erat: ſed fame ſupabanť affe
ctus. Siccis āt oculis & corruptis oribus q tardius morerenť eos q añ ſe requieſcerēt tue-
bantur. Altũ uero ſilentiũ ciuitatē plenaq; mortuis nox cōpręhēderat. Et latrones his
acerbiores (domus. n. tm̃ ſepulchra erat) & cadauera ſpoliabāt uelamia corporibꝰ de-
trahētes cũ riſu egrediebanť. Hiſq; gladiorꝝ mucrones ꝓpinabāt: nōnulloſq; iacentiũ
adhuc ſpirātes ferro experiēdi cā trāſuerberabāt. Si qs aũt manũ rogaſſet aut ferrũ ſibi
cōmodari quo famē euaderat: ſuꝑbiſſime negligebať. Anias uero efflantiũ qſq; in mor
te tēplũ obtutibus intuebať cũ uiuos relinqueret ſeditioſos. Illi aũt primo qdē ſumptu
publico iubebant mortuos ſepeliri cũ dolorē ferre nō poſſent: Deinde ꝙ nō ſufficiebāt
in ualles eos ex muro ꝑcipitabant. Quas circuiēs Titus ubi plenas cadaueribus uidit:
altaq; ſanie tabefactis corꝑibus defluētes ingemuit & extentis manibꝰ deũ teſtabať
factũ illud ſuũ nō eſſe. Ciuitas qdē ita erat aſſecta. Cap. xxv. Romani uero cũ
nemo iam ſeditioſorꝝ auderet excurrere: nā etiam eos mœror fameſq; tangebat: dies læ-
tos agebant: frumenti aliarũq; rerꝝ neceſſariarꝝ habentes copiam de ſyria proximiſq;
prouinciis. Multi autem iuxta murum ſtantes magnāq; alimentorꝝ abundantiam de-
monſtrantes ſatietate ſui famē hoſtium incendebant. Seditioſis autē nihilomagis cala
mitate cedentibus Titus reliquias populi miſeratus: & properans ſaltē hoc liberare qđ
ſupereſt: iterũ aggeres inchoabat: quāq̄ difficulter materiā reperiret. Omnes enim ciui
tati ꝓximas ſiluas opera prima cōſumpſerant. Ex nonageſimo uero ſtadio milites alias
congerebāt: & ad antoniā ſolam ex quatuor partibus maiores prioribus aggeres ſtrue
banť. Cęſar aũt agmina circuiens atq; opus urgens demonſtrabat: ꝙ in manibus eorꝝ
latrōes haberet. Sed illis pœnitudo plane perierat: & animis & corꝑibus ſeparati utriſ-
q; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio manſueta uel corꝑa dolor tan

ēt mortuā plebē quaſi canes lacerabāt:replebātq; languētib⁹ carcerē. Cap. xxvi.
Denuq; Symon Emathiā quidem p quem obtinuerat ciuitatem excruciatum peremit.
Boechi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is cū a Zelotis ma
le populus tractaretur: quibus iam Ioannes acceſſerat ut adiutorem Symonem recipe
ret populo perſuaſit: nulla cum eo prius habita pactione: aut aliqd mali metuēs. Ingreſ
ſus autem ille poſtq̄ obtinuit ciuitatē: inimicum eum æque atq; alios eſſe dicebat: q pro
ſe conſilium dederat: uelut hoc ſimplicitate ſuaſiſſet productum eum & accuſatum q
cum romanis ſentiret morte dānauit: ne quidem purgationis ei facultate conceſſa cum
tribus filiis ſuis. Quartus enī ad Titum ante profugerat. Prius autem ſe occidi quā fili
os obſecrantem: atq; hanc pro illa q ciuitatē ei apuiſſent gratiam poſtulantem: ut auge
ret eius dolorem nouiſſimum iuſſit interfici. Ille quidem ſuper cæſos in conſpectu ſuo fi
lios iugulatur coram romanis productus: ita enim Symon Anano magadi filio pcepe
rat: qui erat eius ſatellitum crudeliſſimus: cauillatus ſi quid eum iuuarent ad quos exire
uoluiſſet. Corpora uero ſepeliri prohibuit: poſt hos Ananias quidam pōtifex filius Ma
ſabali nobilis & ſcriba curiæ uir fortis ex Amua genus ducens: & cum his. xv. ex popu
lo clariores necabanť. Ioſippi uero patrē cōcluſum aſſeruabāt: miſſoq; pcone denūciāt
ne qs i ciuitate degētiū uel colloqueret̃ cū eo: uel i unum ueniret proditionis metu pro
poſito: & eos qui hęc cum illo deflerent ante queſtionem perimebant. Cap. xxvii.
Iſta uidens quidam Iudas filius Dudi unus ex numero præfectorum Symonis: qui tur
rim ab eo ſibi creditam cuſtodiebat. Fortaſſe quidem non nihil etiam miſericordia cru
deliter pereuntiū: magis autem ſui prouidentia conuocatis. x. fidiſſimis contubernaliū
quouſq; tādem inquit hæc mala ſuſtinebimus? quamue ſalutis ſpē habemus ſeruantes
peſſimo fidē? Ecce iā fames oppugnat: romani uero pœne it⁹ ſunt. Symō aut bñ quoq;
meritis infidelis ē: metuſq; ſibi ēt apud eū pœne & apud rōanos certa fœderis dextera.
Ergo age tradito muro & noſmet ſuem⁹ & ciuitatē. Nihil aūt graue Symō patieť ſi cū
de ſe deſpauerit poenas citi⁹ pēdet. His ubi. x. aſſenſi ſunt mane cæteros quos ſubiectos
habebat p diuerſum dimittit: ne qd eoꝝ quę cogitauerat proderet̃. Ipſe uero de turri ho
ra tertia rōanos iuocabat: illoꝝ aūt alii ſuperbiā contēnebant: alii nō credebant: alios ēt
pigebat uelut mox capturos ciuitatē nullo piculo. Interea uero cū Tit⁹ ad muꝝ cū ar
matis accederet: añ rē Symō cognouit: turrimq; uelociter occupat. Romanis eos inſpe
ctātibus peremit: & p muꝝ piecit corpa mortuoꝝ. Ibiq; circuiēs Ioſippus: nec. n. roga
re ceſſabat: caput uulnerať lapide: ſtatim attonitus cadit. Excurſus āt ad eius caſum fa
ctus ē iudęoꝝ: abreptuſq; eſſet in ciuitatē niſi Cęſar miſiſſet: q eū ptegerēt. Illis āt pu
gnātib⁹ Ioſippus qdē tolliť nihil qᵈ agereť itelligēs. Seditioſi uero tāq̄ interfecto quē
maxīe cupiebāt cū lętitia cōclamauerūt. Diciť aūt hic nūci⁹ p ciuitatē ex quo reſiduā
multitudinē mœror tenuit uere piſſe credentē: cuius fiducia pfugere cogitabāt. Audito
aūt Ioſippi mater in carcere mortuū eſſe filium ſuū ad cuſtodes quidē ex iotapatis hæc
ait: certo ſe credere nec. n. uiuo potiri. Secreto aūt flens ad ancillas: hunc inquit fœcun
ditatis recepiſſe fructū q ne ſepelire quidem ſibi filium licuiſſet a quo ſepeliri ſperaſſet.
Verum ne illam quidem mendaciū diutius cruciauit: neq; latrones refecit. Cito. n. cura
to uulnere Ioſippus reſipuit: pgreſſuſq; clamabat illos quidē nō ſibi multo poſt uulne
ris poenas daturos: populū aūt rurſum ad fidem rogabat. Vnde populo quidē fiduciæ
ſeditioſis uero ſtupor incidit eius aſpectu. Profugoꝝ autem alii ſtatim de muro neceſſi
tate proſiliebant: alii uelut ad pugnā cum lampadibus progreſſi ſimulantes mox ad ro
manos profugiebant. Hos aūt ſæuior ea quā intus pertulerant fortuna cōſequebať &
fame quā domi reliquerant ulociorē apud romanos inueniebant ad exitium ſatietatē.

Aderãt aũt inflati ex inedia & uelut morbo ĩtercutis aq̃ turgidi. Deinde uacuatar eplẽ
tes corpa diſrũpebãtur: niſi ꝙ periti deſideria cohibuiſſent: paulatimq; cibũ deſucto cor
pore obtuliſſent. Verũ & eos q hoc mõ ſeruarent᷑ alia plaga ſuſcepit. Quidã. n. apud ſy
rios ex trãſfugis depȟenditur e ſimo uẽtris aureos colligẽs. Trãſglutiẽtes aũt: ut ſupra
diximus: eo ueniebãt ꝙ cũctos ſeditioſi ſcrutabãtur: & maxĩa uis auri fuerat in ciuitate.
Deniq; . xii. atticis cõparabant qᵈ antea . xxv. ualebat. Verũ hac arte ꝑ unũ detecta to
tis caſtris fama ꝑcrebuit ꝙ auro trãſfuge pleni uenirẽt. Arabũ ãt multitudo & Syri ſciſ
ſis uentrib⁹ ſuppliciũ minitabant᷑. Et hac ego clade nullã credo ſæuiorẽ cõtigiſſe iudę
is: una de ´ ꝗ; nocte duorũ miliũ patefacta ſunt uiſcera. Et hac Titus iniuſtitia coguita
poene iuſſiſſet auctores circũfuſo equitatu iaculis appeti: niſi magna fuiſſet multitudo
noxiorũ: multoq; plures puniẽdi q̃ qui fuerant interẽpti. Cõuocatis aũt auxiliatoꝝ du
cibus itẽq; militũ romanoꝝ: nam ẽt militũ quoſdã hęc tangebat inuidia, utriſq; iratus di
cebat: ſi qui militũ ſuoꝝ hæc cõmitterent lucri cã ĩcerti nec arma ꝓpria quiſq̃ erubeſce
ret auro argentoq; facta. Arabi aũt & Syri primo qdẽ in alieno bello iure ſuo calamita
tibus uterẽtur. Deinde q crudelitatẽ in cædibus & in iudęis odia romanis aſcriberent.
Hac enĩ quoſdã eoꝝ milites infamia participare. Et his qdẽ mortẽ ĩterminatus ẽ: ſi qs
in eadẽ poſtea repertus fuiſſet audacia. Ad legiones aũt litteras dedit ut ſuſpectos inueſti
garent atq; ad ſe referrent. Verũ ꝓfecto auaritia contẽnit oẽ ſuppliciũ: ſæuiſq; hoĩbus
lucrandi amor inatus eſt: nullaq; oĩno calamitas plus habẽdi cupidine cõparatur: imo
uero hęc alios & modũ habeutẽ metus ſubiũgitur. Deus aũt qui dãnauerat populũ om
nemq; uiã ſalutis ad interitũ uerterat. Deniq; id qᵈ cũ pena interdixerat Cæſar occulte
in ꝓfugos admittebatur. & ſi qs tranſfugiſſet circũſpectantes aũt ne qs romanoꝝ uide
ret: eos ſcindebãt: & ex uiſceribus q̃ſtũ nefariũ trahebant. In paucis aũt reperiebatur: &
plæroſq; ſola ſpes cõſumebat. Hic qdẽ caſus multos trãſfugaꝝ ſeduxit. Ca. xxviii.
Ioãnes autẽ ubi rapinæ ex templo defuere: ad ſacrilegium ſeſe conuertit: multaq; dona
ria templi retinens: multaq; uaſa diuinæ rei miſterio neceſſaria crateras & lances & mẽ
ſas: urceolis qdem abſtinuit quos Auguſtus eiuſq; uxor miſerat. Romanorũ quidẽ im
peratores honorauerunt ſemper templũ atque ornauerũt: tunc aũt iudęus etiã alienige
narum dona detrahebat: ad ſocios aũt dicebat ſine metu diuinis abuti debere: q ꝓ deo
qui pro tẽplo militarent. Et ipſo ali ꝓptereaq; ſacrum uinum & oleum quod ſacerdotes
ſacrificiis reſeruabant: tutum erat effudiſſe. Nãq; in templo & multitudini diſtribuiſſe
& illi ſine horrore ungebãtur & potabãt. Non quidẽ recuſabo dicere quæ dolor iubet.
Puto ſi romani cõtra noxios uenire tardaſſent: aut hiatu terræ deuorandã eſſe ciuitatẽ:
aut diluuio perituram: aut fulgura: aut ſodomitana incẽdia paſſurã. Multo enim magis
impiam progeniem tulit: q̃ quæ illa pertulerant. Deniq; cum eorum pertinacia deſpera
ta totus populus interiit. Et quid opus eſt ſigillatim narrare cædes ? Annius Eleaza
ri filius trangreſſus ad Titum per unam portã quæ ſibi credita fuerat: centum & quin
decim milia & . lxxx. dixit elata cadauera: ex quo die caſtra ꝓpe ciuitatẽ poſita ſunt. Et
die quartadecima menſis aprili ſuſque ad celẽdas iulii. Hæc aũt imẽſa eſt multitudo:
nec tñ uel ipſe fuit appoſitus portę: ſed publicã mercedem diuidens mortuos ex neceſſi
tate numerabat. Cæteros enim ꝓpinqui ſepeliebant. Sepultura autẽ fuit elatos ex oppi
do proiicere. Poſt hunc aũt nobiles profugi omnia mortuoꝝ ſexcẽta milia portis eiecta
nunciabant. Aliorum uero numerum minime poſſe comprę̃hendi. Cum ad pauperes
ferendos non ſufficerent: congeſta in maximis ędibus cadauera eſſent incluſa. Et frumẽ
ti quidem modium ueniſſe talento. Poſt ubi autem muro circundata ciuitate ne herbas
quidem legere iam liceret, ad hoc neceſſitas quoſdam fuiſſe compulſos ut cloacas rima

rent:boumq; ueterē fimū alimentū haberent. Stercus inde collectū & qd nec uſui qui
dem tolerabile fuerat cibus erat. Hoc rōani quidē audiētes miſerati ſunt: ſeditioſos aūt
ne uidentes qdem pœnitebant:ſed patiebant uſq; ad ea ꝓgredi:fatū.n.eos reddiderat
cæcos:quod iam & ipſis erat & ciuitati. Cap. i.

De bello Iudaico. Liber.vii.incipit.

CLades qdem hieroſolymoꝝ in peius cotidie ꝓcedebant: cū & ſedi
tioſi magis accenderent incluſi:poſtq̄ populū fames ipſoſq; iam
poſſederat. Quin & multitudo cōgeſtoꝝ in ciuitate cadauerꝝ & ui
ſu horrēda erat:odoremq; peſtiferꝝ emittebat:cum excurſus ēt pu
gnātiū moraretur. Nā ueluti per aciem ruerent plurima cæde exci
tata conculcare mortuos cogebātur:& qui ſuper eos pedem pone
rent:neq; ſuperabant neq; horrebant: nec ſaltē ſibi augurio fore putabāt cōtumeliam
mortuoꝝ. Gentili aūt cæde polluti dextras ad extremū bellum pręparabant:tanq̄ ex
probātes deo:ut mihi uidet:ſupplicii ſui tarditatē. Nō.n. ſpe uictorię maior pars eoꝝ:
ſed deſpatione ſalutis ferocius ferebātur. Romani aūt quāuis plurimū in aggreganda
materia laborarēt:tn̄ intra.xxi. dies aggeres erexerūt attonſis oībus ad nonaginta uſq;
ſtadia circū oppidū lucis. Erat aūt miſerabilis terrę facies. Nam quę antea arborib⁹ &
paradiſis ornata fuerat:ea tunc deſerta p̄ciſis undiq; arboribus cernebatur:nec ullus q
prius iudęam uiderat alienigena & ſuburbana pulcherrima ciuitatis:cū eius ſolitudinē
tunc uideret, cōtinere lachrymas poterat:uel nō gemere mutationē naturæ quantū pri
ſtinæ derogaſſet. Omnia nāq; iſignia pulchritudinis bellū deleuerat:ne ſi qs ſubito ad
ueniens q locū prius ſcierat eū cognoſceret:ſed p̄ſens q̄reret ciuitatē. Romanis autē ac
iudęis finitū opus aggerū par faciebat timoris initiū. Nāq; hi niſi eos quoq; exurerēt ca
ptum iri ciuitatē putabant. Romani aūt fortaſſe nec uolūtatē ſibi fore illis incēſis alios
parare.iam & materię defecerant:& labori qdem corpora militū crebris offenſionibus
ceſſarāt. Verū ciuitatis cladibus triſtius romani quā ciues ea habitātes afficiebant. Ad
mala enim q̄ hinc accedebant ēt pugnatoribus nihiloſegnius utebantur. Sed eoꝝ ſpes
frāgebatur cū aggeres inſidiis:machinæ ſoliditate muri:manus uero cōflictus audacia
repugnantiū ſuperaretur:& p̄cipue q̄ cū ſeditione fameq; ac bello:totq; malis pręſtan
tiores iudęoꝝ aīos inuenirent. Viroꝝ quidem īexpugnabiles eſſe impetus arbitrabant:
inuictam uero animoꝝ magnitudinē quę calamitatibus aleretur. Nam quis eos in reb⁹
ſecūdis ſuſtineat:qui malis ad uirtutē īcitarētur. Illi quidē ꝓpterea cautius cuſtodias p̄
parabant. Ioānis aūt factio apud Antoniā ſimul & futura timebant. Si diſiiceretur mu
rus cauebat & anteq̄ arietes admouebantur operibus inſtabat:niſi qa conatus eorū irri
tus fuerit. Aggreſſi.n.eum facibus aggerē ſpe decepti remeare. Nā primū ne concorda
re quidē eoꝝ uidebatur conſiliū paulatim & per interualla & cūctanter nō ſine metu ꝓ
ſilientiū neq; iudęoꝝ more:ut breuiter dicā. Deerant.n.q̄ ꝓpria gentis eſſent, audacia:
curſus:& oīum ſimul impetus:& ut non ſine offenſiōe recederent. Languidiores ꝓgreſ
ſi quā ſolebant ēt romanos ſolito prōptiores offendere:qui corporibus qdē atq; armis
ita undiq; aggeres ſepſere:ut nuſq̄ igni aditum relinquerēt. Animū uero ita cōfirmaue
runt, ne quis loco anteq̄ occūberet, moueretur. Nam pręter oīum rerū deſperationē ſi
etiam illud opus eſſet exuſtū, acerbiſſimus pudor milites occupauerat:ſi aut calliditati
uirtus cederet:aut arma temeritati:aut peritia multitudini:aut iudęis romani. Simul āt
miſſilia cū illis faciebant ī ꝓſilientes delata:& q cecidiſſet poſteriores īpediebat ac peri

culū antecedētis molliores efficiebat. Qui uero ītra teli iactū uenire ꝓperaſſent: alii di
ſciplina hoſtiū & denſitate pterriti alii cōfixi haſtis retrocedebāt: & ad extremū alius
aliū timiditatis arguēs re intecta reuertebātur. Calēdis aūt iulii tētata fuerat expugna
tio. Iudęis aūt inde digreſſis rōani machinas admouere: q̄uis ab antonia ſaxis atq; igni
ferroq; peterent: & quodcūq; hoſtibus tęlū neceſſitas attuliſſet. Nā licet multū mœni
bus iudęi cōfiderēt: machinaſq; cōtēnerēt. tñ eas applicare ꝓhibebāt rōanos. Illi aūt iu
dęis ſtudiū eſſe rati ne muroꝝ infirmitate antonia lęderet: & fragilibus eā fundamētis
ſuſpicantes cōtra certabant. Nec tñ q̄ feriebat ictibus obediebat: ſed ipſi quidē crebris
in ſe miſſilibus iactis cū nullis periculis deſup uenientibus laſſarent, arietū opus urge
bant. Cū uero inferiores eſſent ac lapidibus frangerētur: alii ſcutis ſup corpore cōcame
ratis: fundamēta manibꝰ & uectibꝰ ſuffodiebāt. Itaq; ſaxis quatit obſtinato labore cō
cuſſis. Quietē utriſq; nox attulit: & ī ea murus arietibus labefactatus ex qua pte priori
bus Ioānes aggeribꝰ inſidiādo muꝝ ſuffoderat ſubſidēte cuniculo repēte labit paꝝ p̄
ter ſpem utroꝝūq; animi affecti ſunt. Nā iudęi q̄dē q̄bus memoria eſſe oportebat q̄d rui
na p̄ter ſpem accederet & aduerſum eā p̄cauti nō fuerant tanq̄ manſura eſſet antonia
confidebant. Romanoꝝ aūt inopinatā laticiam ſub celeri ſubuerſione natam: conſpe
ctus alius murus quē intrinſecus Ioānes ędificauerat cito reſtrinxit. Verūtamen prior
facilior impetus uidebatur. Tunc. n. & aſcenſum per ruinas promptiorē & antoniā ſa
tis eſſe infirmiorē. Murus quoq; qui recens erat cito deſtrui poſſe arbitrabat. Nemo tñ
eū audebat aſcendere q̄ qui primus id tentauiſſet certiſſimū eſſet exitium. Cap. ii.

Titus uero ſpe atq; rōne putans alacritatē pugnantiū excitari: & adhortatione atq; ꝓ
miſſis ſæpe quidem periculoꝝ naſci obliuia: interdū aūt mortē ſolere contēni, in unum
cōgregatos fortiſſimos experiebat dicēs. O cōmilitones hortari q̄dē ad ea quę piculū
non afferunt, aperte & ipſis qui rogant: & qui eos rogant ignauię reprahēſionē parit.
Exhortatione aūt opus ē in ſolis rebus ambiguis: quippe illa p ſe quęq; gerere dignū ē.
Itaq; difficilē nobis ī muꝝ eſſe aſcenſum ipſe ꝓfiteor: q̄ aūt uel maxīe oporteat glorię
cupidos pugnare difficilimis rebus: pulchrūq; ſit cū laude mori. Nec erit īfructuoſum.
q̄ primi fortiter fecerit ꝓſequar. Primū q̄dē uos illud hortet: quod nōnullos fortaſſe de
terreat, iudęoꝝ patiēs aīus: & ī aduerſis rebus dura cōſtantia. Romanos. n. coſq; mili
tes q̄bus ī pace bella diſcere: in bello aūt uīcere cōſuetū ē, a iudęis manu uel aīo ſupera
ri turpiſſimū eſt: idq; ī fine uictorię: cū ēt dei nitamur auxilio. Nāq; offenſionis noſtrę
iudaicę deſperationes ſunt. Illoꝝ āt clades fauore dei ueſtriſq; uirtutibus creſcūt. Etenī
ſeditio: fames: obſidio: murorūq; ſine machinis caſus, q̄d ſit aliud q̄ ī illos ira dei: noſtrū
q; adiumentū. Igit non ſolū deterioribus īferiores uideri: ſed ēt diuinū p̄ſidiū ꝓdere uo
bis nō cōuenit. Quo pacto aūt nō turpe uideat: iudęos q̄dē q̄bus nō magni pudoris ē
uinci: q̄ ſeruire didicerint: quo minus in poſteꝝ patiātur mortē contēnere: atq; ī nos me
dios frequēter excurrere nō uictorię ſpe: ſed oſtētationis grā: Vos aūt totiꝰ pœnę terrę
mariſq; uictores: q̄bus ēt non uincere probro habetur ocioſos ſedētes: ne ſemel q̄dē ī ho
ſtes aliq̄d audaciter expertos: famā ac fortunā cū his armis operiri: maxīe cū paruo diſ
crimine totum poſſitis efficere. Deniq; iam in Antoniā ſi aſcenderimus, habebimus ci
uitatē. Nā & ſi pugnandū ſit aduerſum intus poſitos quod non arbitror: attamē capta
hac reſpiratiōe hoſtiū incedere uictoriā nobis pleniſſimā repromittit. Et ego p̄termiſſa
nūc eoꝝ laude: q̄ ī bello cecidere: & īmortalitate q̄ martio furore ꝓſtrati ſunt ex morbo
pacis tpe mortē aliter ſentiētibꝰ imprecabor: quoꝝ aīa cū corpore ſepultura damnat.
Quis. n. uiroꝝ fortiū neſcit: q̄ animas ī acie ferro corporibuſq; abſolutas puriſſimum
elemētū ęther hoſpitio receptas īter ſidera collocat: maneſq; ſe bonos ac ꝓpitios hero

as uidēdos offerre poſteris ſuis. Quas uero morbꝰ corpis tabeſq; cōſumpſerit: & ſi ma
xime ꝓbris ac piaculis purgatæ ſunt: ſubterraneæ tenebræ operiūt: altaq; obliuio ſuſci
pit: & corpis ſimul ac uitæ ac memoriæ fine circūſcriptas. Quod ſi neceſſario mors ho
mini fato decreta eſt: ad hoc omni morbo leuiꝰ ē ferri miniſteriū: cui nō uideat ignauū
negare uſui quod debito redditurus ſit: Et hęc quidē ueluti ſeruari neqͣnt: uel qui cona
ti fuerint ꝑſecutus ſum. Eſt aūt ſalutis ſpes in maximis quoq; periculis: qui uirilē aīum
gerūt: primū.n.qᵈ decidit patet īceſſu. Deīde totū qᵈ ædificatū eſt facillime diſſolui pt.
Voſq; plures hoc opus aggredičtes: aliꝰ alii ꝓ adhortatiōe ſiet atque ſubſidio: ueſtraq;
obſtinatio in breui aīos hoſtiū frāget: ac fortaſſe uobis ſi eā tm̄ cœperimus īcruēta res
efficietur. Etenim aſcēdētes quidē nos ꝓhibere ſcilicet conabūtur. Si uero clā uel ēt per
uim aliqd egerimus ſemel q̄uis paucos nō ſuſtinebūt. Me aūt ꝓfecto pudeat niſi q pri
mus hoc fecerit: īuidendū remuneratiōibus fecero: & q uixerit quidē ſimilibus ꝑſit: bea
tiſſima uero p̄mia ſequantur occiſos. Talia dicēte Tito: cætera quidē multitudo ꝑiculi
magnitudinē timuit. eoꝝ uero unus qui ī cohortibus militarent Sabinus quidē genere
ſyrus uir & manu ſimul & aīo fortis apparuit: licet ſi quis eū añ uidiſſet: quantū ex habi
tu corporis ne ſpecie quidē militem eſſe credidiſſet. Erat.n.colore nigro exilis habitudi
ne: ſed aīa quædā heroica ī macro corpore atque anguſtiore uiribus ſuis habitabat. Cū
primus ſurrexiſſet: itaque dedo me īquit tibi alacri aīo Cæſar: & ante oēs in murū aſcen
do: atque opto qdē ut uires ac uoluntatē meā ſeqͣtur fortuna tua. Quod ſi cœptū caſus
īuiderit: ſcito me nō p̄ter ſpem q̄ res aliter ceſſerit: ſed q̄ ſic decreuerim ꝓ te moriturū.
His dictis & ſcutū læua manu capiti p̄tendens: ſtrictoq; dextera gladio circa horā diei
ſextā muꝝ petebat. Sequebātur aūt ex aliis qui ſoli eius uirtuti ęmuli eſſe cupiebāt.xi.
uiri. Multo āt oēs antecedebat diuino quodā īpetu excitatus: cū de muro cuſtodes iacu
lis & ſagittis undiq; īfinitis appeterēt: atq; ingētia ſaxa deuoluerēt: q nōnullos de.xi.de
ceperunt. Sabinus aūt miſſilibus occurrēs: licet obſtrueretur ſagittis: nō tñ ante īpetum
cohibuit quā ſumma muri p̄henderet: hoſteſq; in fugā uerteret. Viribus aūt eius atq; ꝑ
tinacia territi pluresq; aſcēdiſſe rati nō ſteterūt. Qua in re fortunā qs ueluti uirtutibus
īuideat: ſempq; p̄claris facinoribus officiat, nō īcuſauit? Siqdem hic uir neque ab īnce
pto errauit: & offenſione lapidis cū maximo crepitu ꝓnus decidit. Vnde factū eſt ut iu
dęi reuerſi ubi ſolū & iacentē uidere ex oī eū parte iaculis peterēt. Ille genibus nixus &
ſcuto ꝓtectus primo qdē ulciſcebat̄ hoſtes multoſq; ad ſe appropīquātes ſauciauit: uul
neꝝ aūt multitudine remiſit dexterā: & ad extremū priuſq̄ redderet aīam ſagittis eſt ob
rutus uir dignus ꝓ fortitudine q meliori fortuna uteret̄. Pro mēſura uero cœpti facino
ris occidit. Cæteri aūt tres pœne iā ſūma tenētes obtriti lapidibꝰ ꝑierūt: & octo ſauciati
detracti & ī caſtra relati ſunt. Hæc qdem tertia die mēſis iulii geſta ſunt. Cap. iii.
Biduo āt poſt.xx.de numero excubantiū ꝑ aggeres militū cōgregati ſigniferū ordinis
ſui & duos quoſdā ex ala equitū & tubicinē unū ad ſe uocāt: nonaq; noctis hora per rui
nas ad antoniā ocioſe ꝓcedunt: occiſis aūt primis cuſtodibus ſōno oppſſis muꝝ obti
nent: ac buccina ſignū dari p̄cipiūt: quo cæteri qdē uigiles ſubito exſuſcitant̄ & fugiūt
priuſq̄ multitudinē q̄ murū aſcēderat cernerēt. Nam & timor illis & tuba imaginē quā
dā, ubi magnū hoſtiū numeꝝ aſcēdiſſe crederēt, oñdit. Cæſar aūt ſigno audito ꝓpere
armat exercitū: & cū ducibꝰ primis lectoꝝ caterua comitatꝰ aſcēdit. Cū āt iudęi ad tē
plū īteriꝰ cōfugiſſent: ipſi quoq; ꝑ cuniculū irruperūt: quē Ioānes aduerſum rōanoꝝ ag
geres apuerat. Diſpoſitiq; amboꝝ agminū ſeditioſi tā Ioānis q̄ Symōis arcebāt eos ſū
ma ui atq; alacritate repugnādi. Si qdē excidii finē putabāt locū ſcūꝫ penetraſſe rōanos
qᵈ & his uictorię pricipiū fuit. Ad ipm āt adytū ualidiſſia pugna cōmittit̄. His qdē tē

depellerent iam templo contiguum:deoq; uota redderent cõſueta. His dictis populus
triſtitia ſimul & ſilentio tegebatur. Multis aũt conuitiis tyrãnus Ioſippo cũ execratio-
nibus lacerato:poſtremo addidit nunq̃ ſibi excidium eſſe metuẽdũ : quoniã dei ciuitas
eſſet. Atq; cũ exclamatiõe ſane uero inquit Ioſippus eã purã deo conſeruaſti:iuiolataq;
ſancta manſere. Nec in eũ cuius ſperas auxiliũ quicq̃ impium deliquiſti:ſed ſolẽnitas ſa
cra cõſequit̃. Et ſi qdẽ tibi quiſq̃ quotidianũ auferat cibũ impiũ cũ hoſtẽ putabis? Deũ
uero quẽ ꝑpetua religiõe priuaueris belli auxilio ſperas futuꝝ? Et romanis peccata im-
putas:qui noſtras leges ẽt nunc tuent̃ :& quæ ipſe itercidiſti ſacra deo reddi cõpellunt.
Quis nõ inopinatæ mutationis cauſam gemat ac defleat ciuitatem : cũ alieni quidẽ ho
ſteſq; impietatẽ tuã corrigant? Tu uero iudæus & inter leges educatus illis quoq; ĩ has
ſcæuior iueniaris? At quin Ioannẽ ẽt qdẽ pœnitere maloꝝ nõ ẽ turpe in rebus extremis
honorũq; tibi exẽplo patriã ſeruare cupiẽti ꝓpoſitũ eſt. Iechonias rex iudæoꝝ q quon-
dã babylonis bellũ ſibi iſerẽtibus:ſpõte ciuitatẽ priuſq̃ caperet̃ exceſſit:& cũ cognatio
ne ſua uolũtariã captiuitatẽ ſuſtinuit:ne hæc ſancta hoſtibus ꝑderet:deiq; domũ uide-
ret exuri. Ob hæc facta iudæoꝝ cõmemoratione laudat̃ :cũq; memoria trãſmiſſa p ſęcu
la ſemper nouam immortalitatẽ poſteris tradit. Bonum o Ioannes exemplar: & ſi peri
culũ præſto ſit:ego autẽ ueniã quoq; tibi a romanis ſpõdeo:dũ memineris q̃ gẽtilis mo
neo:& iudęis iſta promittam ſpectarique oporteat qui ſit auctor & unde cõſilium. Ab
ſit.n.unq̃ me ita captiuũ uiuere:ut gen⁹ aut leges patrias obliuiſcar. Rurſum idignaris
& clamas mihiq; maledicis. Etiã acerbiora mereor : qui hęc aduerſus fata ſuadeo:deiq;
ſententia condẽnatos ſeruare cõtendo. Quis ignorat ſcripta ueteꝝ prophetaꝝ & reſpõ
ſum impendens miſerrimæ ciuitati. Iam tunc.n.eius excidiũ prędixere cũ qs homicidiũ
gentile cœpiſſet. Veſtroꝝ autem cadaueꝝ nõ ciuitas tantũ:ſed ẽt templũ omne reple-
tum. Deus plane deus ipſe cũ romanis ignẽ ſibi luſtrationis infert totq; ſceleꝝ plenam
exurit ciuitatem. Hæc Ioſippo cũ fletu & lachrymis ꝓſequẽte uox eius ſingultibus iter
rupta eſt. Et romani quidẽ miſerati dolorem admirati ſunt. Ioannes aũt eiuſq; ſocii ma
gis contra romanos irritabantur:illum quoq; capere cupiẽtes. Nobiliũ tñ plurimos cõ
mouit eius oratio:& nõnulli quidem ſeditioſoꝝ cuſtodias formidantes locis ſuis mane
bant:iã dudũ certi de ſuo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt aũt q capto diſceſſionis tẽ-
pore ad romanos cõfugere:i qb⁹ erãt põtifices Ioſipp⁹ & ieſſes. Filii uero põtificũ, tres
qdẽ Hiſmaeli:cui apud Cyrenẽ fuerat caput abſciſſum:& Mathiæ quatuor: alteri⁹ ue
ro Mathiæ unus:qui poſt interitũ patris aufugerat:quẽ Symon Gloriæ cũ tribus filiis:
ut ſupra dictũ ẽ:interemit. Multi aũt nobiles cũ põtificibus defecere : eoſq; impator cũ
ꝑ alia humane ſuſcepit:tũ ſciẽs alienigenis moribus illic uerſari moleſtũ eſſe:i Gnophã
dimiſit ut ibi manerẽt:interim monitos ẽt pollicitus poſſeſſiões cuiq; peracto bello red
dituꝝ eſſe. Illi qdẽ in deſtinatũ municipiũ lęti cum omni cautione diſcedunt. His autẽ
in ciuitate non uiſis rumor ſeditioſis iteꝝ diffamatus ẽ q̃ romani trãſfugas occidiſſent
ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos deterrerent. Et pauliſper quidẽ hæc caliditas coꝝ
ſicut autea ualuit:timor aũt profugere cupientes inhibuit. Rurſus aũt poſtq̃ eos Titus
reuocatos a Gnopha cũ ioſippo muꝝ circũire & populo cõſpici iuſſit, multi ad rõanos
fugiebant. In unum uero congregati & ante romanos ſtãtes cũ lachrymis atq; ululatu
ſeditioſos rogabãt. Primo quidẽ paucos in ciuitate rõanos ſuſciperẽt patriãq; ſeruarẽt.
Si hoc diſpliceret ſaltẽ de phano certi exirẽt templũq; ſibi liberarent. Nec.n.auſuros
ſine maxĩa neceſſitate rõanos ignẽ ſanctis imittere. His illi magis aduerſabant̃ mltaq;
in trãſfugas uociferari cõuitia ſupra ſacras portas iacula & baliſtas & ſaxoꝝ diſpoſuerẽ
tormẽta:ut oẽ qdẽ circũ phanum ſpacium multitudine mortuoꝝ ſepulchro:templum

uero ipſum caſtello ſimile uideret. In loca uero ſancta & iaceſſa cũ armis adhuc & ma
nibus gẽtili cęde calẽtibus inſilíebãt:& ad hãc ꝓceſſere legis iniuriã ut quã iudęos indi
gnationẽ oporteret exercere ſi hæc rõani admitterẽt: & tũc in iudæos ꝓpria ſacra teme
rantes uterent̃ rõani milites. Nemo tñ fuit eoꝝ qui nõ cũ honore templũ aſpiceret atq;
adoraret:latroneſq; optaret anteq̃ intollerandũ malũ cõtingeret pœnitere. Cap. vi.
Titus aũt dolens uicẽ eoꝝ iterũ Ioãnẽ eiuſq; ſocios increpabat dicens. Nõne uos o ſce
leratiſſimi cancello ſancta loca ꝓtexiſtis? Nõ litteris græcis ac noſtris iciſas tabulas co
ſtituiſtis? qbus ne ſepta cuiq̃ trãſgredi liceret edicit̃. Nõ eos q trãſiſſent quãuis rõanus
quis eſſet uobis necare ꝑmiſim⁹? Quid igit̃ i eo ẽt mortuos cõculcaſtis o nocẽtiſſimi.
Aut cur templũ & externi & gẽtilis ſanguinis cõfuſione polluiſtis? Teſtor ego patrios
deos:& ſi qs nunq̃ hũc locũ añ aſpexit:nũc.n.neminẽ credo:itẽq; teſtor & exercitũ meũ
& iudæos q apud me ſunt & uoſipſos qđ nõ ego uos uiolare hæc cõpellã: quin & ſi lo
cũ acies ueſtra mutauerit:neq; accederet ad ſancta quiſpiã rõanoꝝ: neq; quicq̃ in eius
contumeliã faciet. Seruabo aũt uobis ẽt templũ nolẽtibus. Cap. vii. Hæc Ioſip
po iternũciãte principis dicta:latrões ac tyrãni exiſtimãtes nõ beniuolẽtia: ſed timidita
te hos ſermões fieri i ſupbiã tollebant̃. Tit⁹ ãt q neq; ſeipſos miſerari eos:neq; tẽplo ꝑ
cere pſpiciebat, rurſus bellũ gerere decreuit iuit⁹. Sed uniuerſũ qdẽ his militẽ q loc⁹ eũ
nõ capet iferre nõ poterat. Tricẽis.n.de ſingulis cẽturiis uiris fortiſſimis lectis ẽt chiliar
chis ſingulis millẽos attribuit:hiſq; duce ꝑpoſito Cereali, hora noctis nona iubet i cuſto
dias ipetũ fieri. Cũ ãt ipſe quoq; i armis eſſet unaq; deſcẽdere ſtatuiſſet, amici eũ pp pi
culi magnitudinẽ ducũq; dicta cõtinuerũt. Pl⁹.n.opis ãtonia ſedẽtẽ:q̃ militũ certamia
factuꝝ eſſe dixerũt:q̃ ſi piculũ ſubiſſet. Oẽs.n.fore ſub oculis ipatoris optios bellato
res. his puit. Deide ob hoc ſolũ ſe mãere locut⁹ ad milites:ut de eoꝝ uirtute iudicaret:ne
aut fortis quiſq̃ indonat⁹ abiret:aut cõtra ipunit⁹ ignau⁹ lateret:ſed oĩum ſpectator ac
teſtis fieret ipſe:q & ulciſcẽdi & remunerãdi eſſet dominus:illos qdẽ ad aciẽ hora q̃ ſu
pra memoratũ ẽ dimiſit. Progreſſus ãt ad Speluncã de Antonia qđ fieret expectabat.
Veꝝ hi q miſſi fuerãt nõ ita ut ſperabãt ſomno oppreſſos iuenerĩ cuſtodes:ſed excitatis
cũ clamore cõfeſtim manus cõſeruere excubitoꝝ intus. Mane ãt cæteri cateruati excur
rere. Itaq; primoꝝ qdẽ ipetũ excipiebãt rõani. Qui ãt illos ſequerent̃:in agmen ꝓpriũ
incidebãt:multiſq; ſuoꝝ uelut hoſtibus utebant̃. Vocis nanq; agnitionẽ cõfuſus ptim
clamor oculoꝝ aũt ſingulis nox ademerat:cũ pterea quoſdã furor cecos:alios iracũdia:
alios timor efficeret:iccirco obuiũ quenq; ſine diſcretiõe feriebãt. Romanis qdẽ ſcutoꝝ
cõiunctione ſeptis & p globos ꝓſiliẽtibus ignoratio mi⁹ nocebat:ſigni.n.ſui qſq; me
minerat. Iudæi uero diſiecti tã ipetus q̃ receſſus temere facientes: ſæpe imaginẽ inter ſe
hoſtiũ alius alii demõſtrabãt:cũ reuertẽtẽ ſuũ qſq; p tenebras romanũ quaſi aggrediẽ
tẽ excipet. Deniq; plures a ſuis q̃ ab hoſtibus ſauciati ſunt:donec orto die uiſu iã pugna
diſcerneret̃:& in acie ſtãtes ordie ſagittis atq; lapidibus agerent̃. Neutri uero cedebãt
neq; labore fatigabant̃. Sed romani qdẽ & ſigillatim & multi ſimul in cõſpectu ipera
toris de uirtute certabant. Illũq; diẽ ſibi quiſq; promotionis initiũ fore putabat: ſi forti
ter dimicaſſet. Iudæis ãt & ꝓpriũ cuiuſq; piculum:& quod tẽplo metuerẽt miniſtrabat
audaciã:q tyrãnus ſtans hos rogaret:alios uerberaret:ad pugnãdũ interminationibus
icitaret. Cõminus ãt plærũq; pugnantiũ. Sed cito & breui momẽto pręlia mutabãtur.
Neutra.n.pars ꝓlixũ fugæ ſpatiũ uel pſecutionis habebat. Pro ſuoꝝ aũt euentu ex An
tonia tumult⁹ erat:& cõfidere ſuperãtibus:& ſtare ſi fugerẽt: acclamãtiũ. eratq; ueluti
quoddã belli theatrũ. Nec.n.uel Titũ uel alios q̃ una erant quicq̃ eoꝝ q̃ in pugna gere
bant̃ latebat. Poſtremo nona hora noctis cœpto ꝑlio:quita diei diſſoluti ſunt. Cũ neu

tri eo loco uñ pugnã inire certe fuga ceſſiſſent:ueꝝ mediã in ancipiti ꝓlio uictoriã reli-
quiſſent. Rõanoꝝ qdẽ plurimi nobiliter decertarũt. Iudæoꝝ ptis qde Symonis iudas
Mariõ filius: & Simõ Ioſaiæ. Idumeoꝝ uero Iacobꝰ & Symõ alter Carthæ filius: Iaco-
bus aũt ioſiæ. De ioãnis aũt ſociis Getheus & Alexander. De zelotis aũt Symon filius
Tagiræ. Cap. viii. At rõanoꝝ reliqua manꝰ die ſeptimo ſubmerſis antoniç fun-
damentis: latam uiam uſq; ad templũ compoſuit. Admotaq; muro agmina mox agge
res inchoabãt: unũ contra interioris templi angulũ qui ad ſeptentrionalẽ orientẽq; ſpe
ctabat: alterũ cõtra exedrã ad aqlonis partẽ inter duos muros ædificatũ. Alioꝝ duoꝝ
unũ cõtra portã occidẽtalẽ tẽpli exterioris: alteꝝ ab aqlone. Magno tñ opus cũ labore
ac miſeriis ꝑficiebat cũ materias ſexcẽteſimo uſq; ſtadio deportarẽt. Interdũ ãt inſidiis
lædebãtur: cũ ipſi qdẽ uincẽdi facultate minime cauerẽt: iudæis uero pp deſperationẽ ſa
lutis audacioribꝰ uterent̃. Nõnulli.n.eqtũ quotiẽs ad ligna ſiue fœnũ colligendũ exiſ
ſent interea dũ id facerẽt equos ſuos frænis exutos paſci, ſinebãt: quos iudęi per cuneos
erũpẽtes rapiebãt. Itaq; dũ id crebro fieret cæſar exiſtimãs quod erat ueꝝ, negligentia
ſuoꝝ magis quã iudęoꝝ uirtute rapinas contingere, triſti aĩaduerſiõe cęteros ad equoꝝ
cuſtodiã reuocare ſtatuit: unoq; milite q equũ perdiderat morte dãnato eo metu equos
ſuos cæteris cõſeruauit. Nunq̃.n.eos poſt hęc i paſcua dimittebant ſed tanq̃ natura his
connexi ad neceſſitatẽ egrediebant̃. Illi quidẽ tẽplũ oppugnabant aggereſq; erigebãt.
Altera uero die poſt eoꝝ aſcẽſum multi ſeditioſoꝝ quos rapinæ defecerãt & fames urge
bant: cõgregati in ꝓſidia romanoꝝ q̃ Elenoã montẽ uerſus collocata erant circa undeci
mã diei horã impetũ faciũt. Sperabat.n.primo qdẽ inopinatos: deīde curandi corporis
cã qeſcẽtes facile decipi poſſe. Veꝝ cognito illoꝝ conatu romani & de ꝓpriis cuſtodiis
celeriter collecti obſtabant eis murũ tranſcẽdere ac perrũpere uiolẽter conatis. Cõflato
aũt uehemẽti ꝓlio multa qdẽ & alia ab utraq; parte fortiter geſta ſunt cum romani ꝓter
fortitudinẽ ẽt bellandi peritia: iudęi uero ĩmoderato ĩpetu & effrenatis aĩs uterent̃. Dux
ãt his pudor erat: illis neceſſitas. Nam & amittere iudęos ueluti laq̃is irretitos romanis
turpiſſimũ uidebatur & illi unã ſpẽ ſalutis ſi muꝝ ui perrũpere potuiſſent hẽbãt. Ibi tũ
qdam ex ala eqtũ Pedanius noĩe iudæis ĩ fugam uerſis atq; in uallẽ coactis equo in ad-
uerſum mõtẽ a latere ĩcitato ꝓteruectus rapit unũ ex hoſtibꝰ fugã petentẽ iuuenẽ & gra
uẽ corpore & armis undiq; ſeptũ: talo cõpræhenſum tñ ſe ĩclinauit equo currẽte: tanq;
dexteræ uim itẽq; cæteri corporis & equeſtris peritię demõſtrauit. Iſte qdẽ tanq̃ munꝰ
aliquod rapuiſſet captiuũ ferens ad Cęſarẽ uenit. Titus aũt uires eius q cœperat admi-
ratus & captũ qa muꝝ aggredi tẽtauerat ſupplicio affici iuſſit. Et ipſe quidẽ tẽpli oppu
gnationẽ curabat: utq; aggeres mature fierẽt purgebat. Cap. ix. Interq; iudęos
aduerſis ꝓliis male tractatos tumeſcẽte paulati bello & ĩ ſerpẽte tẽpli pernicie ſicut ĩ pu
trefacto corpore ad ſola mẽbra peſte occupata ꝓueniẽtes ne ulterius ꝓcederet abſcinde
bat. Porticus.ii.parte q̃ ab aqlone in oriẽtẽ pertinẽs antoniæ iũgebatur incẽſa: Deinde
ad.xx.fere cubitos abrupere: imiſſo ſanctis ĩcẽdio manibꝰ ſuis. Biduo ãt poſt ꝓdicti mẽ
ſis uiceſimo & q̃rto die romani porticũ ĩflãmare: & uſq; ad quartũdecimũ cubitũ igne
ꝓgreſſo: iudęi ſimiliter culmẽ abiiciũt: neq; omo recedẽtes operibus & antoniæ cõtinẽ
tia diruẽtes: cũ liceret eis ac deberẽt ĩcẽdiũ ꝓhibere. Itaq; imiſſo igne curſum eius ocio-
ſe ꝓ ſua utilitate metiebant̃. Circa tẽplũ aũt nunq̃ ꝓlia ceſſauere: ſed freq̃ẽs paulatim
cõtra ſe excurrentiũ b[illegible]lũ. Hiſdẽ aũt diebus qdã ex iudęis uir & corpore breuis & uul-
tu deſpicabilis tanq; ge[illegible] quã rebus aliis uiliſſimus Ionathes noĩe ꝓgreſſus ad Ioan
nis põtificis monumentũ: cũ alia multa ſuperbe ad romanos ꝓlocutus eſt: tũ quẽ fortiſ
ſimũ hẽrent ad ſingulare ꝓliũ ꝓuocauit. At q cõtra ſtetere multi qdẽ dedignabãt̃: erãt

aũt īter eos ut aſſolet ẽt q timerent:quoſdã uero nõ īcõſulta moueret rõ cũ mortis cupi-
dine nõ debere cõfligere. Nam q de ſalute deſperaſſent eos neq; cautos īpetus neq; deũ
hẽre placabilẽ:& cũ his ī diſcrimẽ uenire quos neq; uincere magnũ ſit & uinci cũ dedeco
neſtamẽto periculoſũ nõ fortitudis ſed ferocitatis uideri. Cũ ãt diu nemo ꝓcederet mul
taq; iudæus corũ timiditati illuderet:erat arrogantiſſimus qdã ſuꝑbus e romanis ex ala
equitum nomine Pudes īſolẽtiam eius exoſus. Fortaſſe autem etiam corporis breuitate
ſublatꝰ īcõſulte ꝓſiliit:& cæteris cõmiſſa cũ eo pugna riſum ꝑbuit:ſed a fortuna ꝓditꝰ
ẽ. Lapſũ.n.ionathes īterfecit:deīde pede ſupra mortuũ poſito:læua ſcutũ dextraq; cruẽ
tũ gladiũ corruſcabat armiſq; cũ fremitu cõcuſſis exercitui & iacẽti īſultans ſpectantes
romanos īcrepabat:donec cũ tripudiantẽ & uana iactãtẽ quidã priſcus cẽturio ſagitta
tranſfixit eoq; facto & iudęoꝝ & romanoꝝ clamor excitatus eſt. ille aũt dolore ī uerti
ginẽ tortus ſupra corpus hoſtis īcubuit:belliq; fœlicitatẽ rõne carentẽ quã uelox ultio
ſequeretur oſtẽdit. Cap. x. Seditioſi uero tẽplũ tenẽtes aperte qdẽ & quottidie mi
litibus ī aggeribus poſitis repugnabant. Viceſimo aũt ſeptimo die ꝑdicti mẽſis huiuſ-
modi dolũ excogitant. Occidentalis porticus ſpatiũ quod īter culmen & trabes erat ua
cũ ſiluis aridis:itẽq; ſulfure ac bitumine repleuere. Deīde uelut oppreſſi cedebant. Qua
re multi qdẽ temerarii fugiẽtibus īſtabãt:& in porticũ aſcẽdere ꝑoſitis ſcalis nitebant.
Qui uero prudẽtiores erãt nullã fugę cãm iudęis fuiſſe cogitãtes locis ſuis manebant.
Veꝝ porticu repleta his q aſcenderãt ignẽ imittũt iudæi. Excitata undiq; ſubito flãmas
rõanos & q extra periculũ ſteterũt ingẽs ſtupor īuaſit: & deſpatio quos incẽdiũ cœpat
occupauit. Flãmis.n.cincti ſemetipſos in oppidũ:alii uero in hoſtes ꝑcipitabãt. Multi
ſpe ſalutis deſiliẽtes in puteos ilico debilitabant. Alios dũ conant ꝑueniebat incẽdiũs
alii ferro flãmã antecedebãt. Stati uero & alios fugiẽtes ignis cõprahẽdebat plurimũ
ꝑuagatꝰ. Cæſarẽ uero licet ꝑmoriẽtibꝰ īdignaret:q iniuſſi porticũ aſcẽderãt:miſericor
dia tñ eoꝝ tetigit. Cũq; nemo ꝓhibere poſſet īcẽdiũ:hoc erat tñ ſolatio percũtibus:q̃a
uidebãt eius dolorẽ ꝓ quo ipſi animã ꝑderẽt. Vociferãs.n.& ante alios ꝓſiliẽs:& comi
tes ſuos quã poſſent auxiliũ ferre obſecrãs cernebat. Eiuſq; uoces & affectiões qſq; ue
lut aliquã ꝑclariſſimã ſepulturã ſecũ afferẽs moriebat. Nonulli tñ recepti in partẽ por-
ticꝰ latiorẽ flãmaꝝ qdẽ periculũ euaſere. Obſeſſi aũt iudæis cũ diu ſautii reſtitiſſent:po
ſtremo uniuerſi cecidere. Cap. xi. Poſt oẽs aũt qdã iuuenis noĩe Lõgus toti huic
ornamẽto fuit calamitati:& quãuis ſigillati digni ſint memoria q periere: oĩum tñ for-
tiſſimꝰ demõſtratꝰ eſt. Quẽ iudęi qdẽ & q̃a fortis erat:& q̃a īterficere eũ cupiebãt: ad
ſe deſcẽdere ꝓmiſſa fide hortabant. Frater uero eius Cornelꝰ q ex altera parte ſtabat:
ne gloriã ſuã romanãq; militiã dehoneſtaret orabat:cui magis obtẽperauit: ſublatoq;
altius gladio ut ab utriſq; ptibus cerneret ſemetipſum occidit. Eoꝝ quos ignis obſede-
rat Argorꝰ qdã calliditate ſeruatꝰ eſt. Appellato.n.clara uoce Lucio quodã cõmilito
ne & cõtubernali ſuo:heredẽ te inqt relinquo totiꝰ patrimonii mei:ſi me excepis. Cũ ãt
ille ꝓmpto aĩo accurriſſet:ipſe qdem q ſe in eũ ꝓiecerat uixit. Lucius uero pondere op-
preſſus:cõſtratoq; lapidbꝰ ſolo alliſus cõtinuo morit. Ea calamitas pauliſp qdẽ roma
nis triſtitiã cõparauit. In poſteꝝ tñ cautiores effecit:& aduerſus iudęoꝝ īſidias iuuit:q
bꝰ plęrũq; loca moreſq; hoſum neſciẽtes lędebant. Exuſta ẽ uero porticꝰ ad turri uſq;
ioãnis:quã ille belli tp̃e quod cũ Symõe gerebat ſupra poſtes q̃ in Xiſtũ ducerẽt ædifi-
cauerat. Reliquũ uero iudęi qm̃ cõſumpti fuerant q aſcẽderant abſciderũt. Poſtero aũt
die Romani quoq; porticũ q̃ in boreæ parte fuit ad orientalẽ uſq; totã īcẽdunt:cõtinẽ-
tẽ angulos eius q appellatur cedronꝰ ſuper uallẽ ædificata:unde ẽt ꝓfunda erat & hor
ribilis eius altitudo. Cap. xii. Circa tẽplũ qdẽ ita res ſehẽbant. Eoꝝ uero qui per

ciuitatẽ fame corrũpebãtur ĩfinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles aũt clades eue
niebãt. In dies nãq; ſingulos ſi uel nunq̃ aliquid cibi apparuiſſet bellũ illico gerebatur:
& amiciſſimi iter ſe ad manus ueniebant miſeris diripiẽtes aĩs uiaticũ. Fides aũt penu-
riæ nec moriẽtibus hẽbatur: ſed etiã quos uiderẽt expirare ſcrutabanẽ latrones: ne quẽ
forte cibũ ſinu occultãs qſpiã moreret̃. Ipſos ãt ſpes egeſtate uictus hiãtes ueluti canes
rabidos decipiebat: & impingentes ĩ hoſtia tanq̃ ebrii ferebantur: eaſdẽq; domos bis ac
ter eodẽ momẽto deſperatiõe ingetabant: oĩaq; dẽtibus neceſſitas ſubigebat: & ea colli
gẽtes q̃ nullũ q̃uis ſordidiſſimũ mutoꝝ aĩaliũ nõ horreret comedere patiebãtur. Deniq;
nec cingulis nec calciamẽtis abſtinuere coriaq; ſcutis detracta mãdebãt. Quin ẽt fœni
ueteris laceramẽta uictui hẽbantur: cuius nõnulli exiguũ pondus q̃tuor atticis uenũda
bant. Et qd opus eſt famis ĩprobitatẽ ex rebus aĩa carẽtibus demõſtrare? Factũ. n. rela
turus ſum neque apud grȩcos neque apud barbaros cognitũ & dictu qdẽ horrendũ: au
ditu uero ĩcredibile. Itaq; libẽter hanc calamitatẽ ĩtermitterẽ ne mentiri me poſteri æſti
marent: niſi teſtes multos haberẽ & fortaſſe aliq̃ pr̃iȩ referrẽ gratiã partius ea diſſerens
quorũ facta ꝑpeſſa eſt. Cap. xiii. Mulier quædã ex plebe trans iordanẽ habitan
tiũ incolaꝝ Maria noĩe Eleazari filia de uico Vatezobra qd̃ ſignificat domos Eſopi: ge
nere ac diuitiis nobilis cũ alia multitudine fugiẽs ĩ hieroſolyma recepta cũ cæteris obſi-
debat̃. Huius alia quidẽ bona tyrãni diripuerũt: q̃ ex trãſamnanis locis ĩ oppidũ cõpor
tauerat. Reliquias uero cõditoꝝ & ſi alimẽta repperiſſent irrũpentes domũ eius ſatelli
tes quotidie auferebant. Grauiter aũt mulier ĩdignabatur: ꝓptereaq; ſæpiſſime raptori
bus maledicẽs: & ĩprecans eos cõtra ſe uehemẽtius irritabat cũ neque iratus neque mi
ſerans eã quiſq̃ uellet ĩterficere. Sed uictũ quidem patrãdo aliis parabat. Vniq; aũt adẽ
pta iam erat ei ẽt reperiẽdi facultas fameſq; uiſceribus & medullis irrepſerat. Plus uero
q̃ fames iracũdia ſuccẽdebat. Igit̃ ui aĩ ac neceſſitate ĩpulſa reb⁹ aduerſis ꝯtra naturã ex
citat̃: raptoq; filio quẽ latentẽ hẽbat miſerũ te ait ĩfans in bello & fame & ſeditiõe cui te
ſeruauero? Apud romanos ẽt ſi uixeris ſeruiturus es: fames aũt ꝑuenit ſeruitutẽ. His ue
ro ſeditioſi ſæuiores ſunt. Eſto igitur mihi cibus & ſeditioſis furia & humanȩ uitæ fabu
la quæ ſola deeſt calamitatibus iudȩoꝝ. Et hoc ſimul dicẽs occidit filiũ coctũq; mediũ
comedit. Adopertũ aũt reliquũ ſeruauit. Ecce aderant ſeditioſi & cõtaminatiſſimi nido
ris odore capti mortẽ ei ſtatim niſi qd̃ paraſſet oſtẽderet minabant̃. Illa uero bonã par
tẽ ſe reſeruaſſe reſpondens aperit filii religas. Illos aũt cõfeſtim horror cœpit atq; demẽ
tia uiſuq; ĩpo diriguerũt. At mulier & hic inqt ẽ uere filius & facin⁹ comedite: nã & ego
comedi. Nolo ut ſitis aut fœmina molliores: aut matre miſericordiores: q̆ ſi uos pietatẽ
colitis & mea ſacrificia repudiatis: ego qdẽ comedi: reliquũ eius me mãebit. Poſt hoc il
li qdẽ tremẽtes exierũt: ad hoc ſolũ timidi uixq; hoc cibi matri ceſſere. Mox aũt reple
ta eſt eo ſcelere tota ciuitas: & unuſquiſq; ante oculos ſibi cladẽ illã ꝓponẽs tãq̃ hoc ip
ſe admiſiſſet horrebat. Ab oĩbus aũt quos fames urgebat ꝓperabat̃ ad mortẽ & beati
appellabant̃ q priuſq̃ id paterent̃ ĩteriiſſent. Cito ãt rõanis nũciata ẽ illa calamitas: eo
rũq; alii nõ credebãt: alii miſerebant̃: multos ãt uehemẽti⁹ ei⁹ gẽtis odiũ cœpit. Cȩſar
aũt ſup hoc deũ placabat: ſiqdẽ iudȩis pacẽ obtuliſſet eiſq; liberã ꝓpoſuiſſet oĩum obli
uionẽ q̃ cõmiſerãt. Illos ãt ꝓ cõcordia ſeditionẽ: bellũ ꝓ pace: ꝓ ſacietate atq; opulẽtia
famẽ optaſſe: & q ꝓpriis manib⁹ tẽplũ qd̃ ipſe eis ſeruaſſet ĩcendere cœperãt: huiuſmo
di alimentis eos eſſe digniſſimos. Verũtñ ſcȩl⁹ hui⁹ nefandi uict⁹ nuia ſeſe patriȩ optu
rũ: neq; relictuꝝ ĩ orbe terrȩ: ut ſol ĩſpiciat ciuitatẽ in q̃ matres ſic uefcerent̃. Añ matres
aũt prĩb⁹ hmõi alimẽta deberi: q nec poſt eiuſmodi clades arma deponerẽt. Simul hȩc
dicẽs deſperationẽ hoſtiũ reputabat: nec eos ſanã mentẽ recepturos exiſtimabat: q̃ cũ

ꝯta iá pertuliſſent qbus anteq̄ ea paterenť mutare ſententiá ſperabanť. Cap. xiiii.
Octauo aũt die mẽſis auguſti:cũ duæ legiões aggeres pfeciſſent ad exedrã occidẽtalẽ
templi exterioris admoueri arietes iuſſit. Cum diebus aũt ſex q firmiſſimꝰ erat aries pa
rietem ſine intermiſſione pulſando nihil oíno profeciſſet. Verꝫ & huius & ceterorꝫ ma
gnitudíes ſtructura lapidũ ſupabat. Septẽtrionalis aũt portæ alii fundamẽta ſuffodie
bant:multũq; fatigati exteriores tantũ lapides euellere potuere. Ab iteriorib9 aũt por
tæ ſuſtinebanť:iãq; diu mãſere donec iſtrumentorꝫ & uectiũ conatibus deſperatis ro
mani ſcalas porticibus applicauere. Iudæi uero præuenti ne eos ſubire ꝓhiberẽt cũ his
cõgreſſi dimicabant. Et alios qdẽ retro depellẽtes ꝑcipitabãt:accedẽtes alios ſubſidio
trucidabãt. Multos de ſcalis egredientes priuſq̄ ſcutis obtegerent ferientes gladiis ꝑue
niebãt. Nõnullas aũt ſcalas armatorꝫ plenas in latus deiicientes declinabãt. Vnde ro
manorꝫ quoq; nõ pua cædes ſequebať. Alii ſignis ablatis pro his decertabãt:rapinam
eorꝫ grauiſſimç fore turpitudini ducentes. Poſtremo tamen iudęi & ſignis potiuntur:
& eos qui una aſcẽderẽt interficiunt. Cæteri uero clade intereuntiũ ꝑterriti deſcendunt.
Romanorꝫ qdẽ nemo nõ aliquo facto ope ꝓcubuit. Seditioſorꝫ aũt qui prioribus ꝓliis
etiam tunc fortiter pugnauerũt. Et præterea Eleazarus fratris Symonis tyranni filius.
Titus aũt cum uideret ſe alienis & templo cum damno & nece militum parcere, ignẽ
portis ſubiici iuſſit. Inter hæc aũt ad eum profugi ueniunt Ananus ex Maue Symonis
ſatelles crudeliſſimus: & Archelaus filius Magaditi:iccirco ſperantes ueniã q iudæos
uictores reliquerãt. Titꝰ aũt cũ hãc eorꝫ ĩ iudæos crudelitatẽ audiuit:utrũq; obtrũcare
decreuit. Dicebat.n.neceſſitate nõ uolũtate ueniſſe:nec ſalute dignos eẽ icẽſã ipsorꝫ cã pñas
deſerẽtes. Verũtñ cohibuit iracũdiã fides:eoſq; dimiſit:ſed non eo loco hñdos quo etiã
alios credidit. Iã uero portis milites ignẽ admouerãt:liqfactoq; argẽto cito lignũ flãmę
abſumpſerãt:cũ ſubito auctæ ꝓximas ide porticꝰ corripuere. Iudæis uero ignẽ circũ ſe
uidẽtibꝰ: corpa ſimul aíæq; ceciderũt:& ſtupore attoniti adiuuare qdẽ uel extinguere
nemo conatꝰ eſt. Stãtes uero aſpiciebãt:nec tñ his q̄ abſumerenť dolẽtes:ſaltẽ ut qd re
liquũ eſſet ſaluũ haberẽt aíum colligebãt. Illo qdẽ die & q̄ ſecuta ẽ nocte creſcebat incẽ
diũ:paulatí.n.nec ſimul undiq; inflãmare porticꝰ potuerũt. Poſtero ãt die Titꝰ partẽ
militũ iuſſit incẽdiũ reſtringere perq; ꝓxima portis loca uiã ſternere:ut facilior. agmini
bꝰ eſſet aſcẽſus:rectores ad ſe cõuocat:ſexq; collectis q erãt ꝓceres: Tiberio Alexãdro
totius militiæ ꝑfecto: & Sexto cereali qntæ legionis ꝑpoſito:& Largio lepido decimæ:
& Tito phrygio qntedecimæ:cũ qbꝰ erat ẽt frõto ac termꝰ magiſter duarꝫ alexãdrinarꝫ
legionũ &.M.Ant. Iulianus ꝓcurator iudeę. Cõgregatiſq; pręterea chiliarchis & ꝓcu
ratoribꝰ cõſiliũ de tẽplo ꝓpoſuit. Aliis qdẽ uidebať lege belli utendũ eſſe:nunq̄.n. iu
dęos a nouis rebꝰ poſſe deſinere tẽplo manẽte:quo oẽs ubicũq; eſſent colligerenť. Nõ
nulli monebãt:ut ſi templũ reliqſſent iudęi neq; armis ꝓ eo qſq̄ certaret:cõſeruãdũ eſſe
ſuadebãt. Si uero id pugna obtinuiſſent ignibꝰ cõſumendũ:qm̃ caſtellũ iã uidereť eſſe
nõ templũ:& piaculũ nõ ipſe id uerꝫ illi q fieri cogere cõmitterent. Tito aũt nec ſi ſtã
tes dimicarẽt iudęi ꝓ hoíbus animo carentibus:ulciſcendũ eſſe dicente: neq; ſe unq̄ tñ
opus incẽſurũ:iã.n.romanorũ fore hoc damnũ:ſicut ornamẽtũ quoq; foret iperii ſi ma
neret:iã certi qd uellet:ad eius accedũt ſniam frõto Alexãder & Cerealis tunc quidẽ cõ
ſiliũ dimiſit. Iuſſiſq; militibus requieſcere itẽq; ducibus ut his in ꝓcinctu ualidiorib9 ute
reť:uiã ſternere p ruinas lectis ex cohortibꝰ iperat ignẽq; reſtinguere. Illo qdẽ die iu
dęos labor itẽq; timor ab ipetu cõtinuit. Poſtrẽo ãt collectis uiribꝰ & recepta fiducia p
orientalẽ portã cõtra tẽpli exterioris cuſtodes ſecũda hora diei ꝓcurritur. Illi aũt primã
quidẽ concionẽ fortiter excepere:ſeptiq; ſcutis a frõte murꝫ cõdenſa acie inclinanť. Cer

tum tñ erat eos non diu duraturos q̧ & multitudine infeſtãtium & animis uincerent̃.
Cæſar aũt priuſq̃ uerterent̃ acies:na pugnã ex antonia proſpectabat:cũ eq̃tibus lectis
uenit auxilio.Impetũ uero eius non ſuſtinuere iudæi:ſed primis interfectis plærię; fugã
petunt.Et cedẽtibus qdẽ romanis reuertẽtes iſtabãt.Cũ ãt illi retorſiſſent iterų; refugie
bãt:donec circa horã qntã iudæi ui coacti tẽplo introire,cõcluſi ſunt.Titus ãt diſceſſit ĩ
antoniã decreto poſtridie mane cũ oĩ exercitu aggredi templũq; obſidere.Sed id plane
dei ſentẽtia iamdudũ igne dãnauerat:euolutiſq; tẽporibus aderat fatalis dies q erat de
cim⁹ mẽſis auguſti:quo ẽt pri⁹ a rege babyloniorų fuerat cõcrematũ.Ex ædib⁹ ãt cãm
principiũq; ſumpſit icendiũ.Nã cũ pauliſper Titi diſceſſu ſeditioſi qeuiſſent romanos
rurſus aggrediunt̃ cuſtodũq; tẽpli cũ ignẽ iterioris phani reſtinguẽtibus pugna cõmit
tit̃.Hicq; iudæis in fugã uerſis uſq; ad tẽplũ tranſierunt. Cap.xv. Hic itaq; tũc
militum unus nõ expectato cuiuſq̃ edicto neq; tñ facinus ueritus:ſed diuino quodam
motus ĩpetu a contubernali ſuo ſuſtollit̃:& ex ardẽte materia raptũ ignẽ ĩ feneſtrã inſe
rit aureã inde ad mẽbra circũ templũ ædificata de ſeptentrionali regiõe aditus erat.Flã
ma uero excitata iudæorų qdẽ calamitati dignus clamor exoritur:& ad ulciſcẽdũ ꝓpe
rabant:neq; iam uitæ pcẽdũ rati neq; uiribus temperandũ:amiſſo eo cuius gratia cau
tiſſimi uidebantur.Mature aũt hoc Tito quidam nunciat.Et ille namq; caſu ĩ taberna
culo qeſcebat ſicut a ꝓlio redierat,exiliit:templũq; curriculo petit ꝓhibiturus incẽdiũ:
omneſq; poſt eum duces & hos agmina pterrita ſequebant̃.Clamor aũt ac tumultus
erat tanto exercitu ſine ordine concitato.Cęſar autem uoce ſimul ac dextera pugnãti
bus ſigno dato ignẽ iubebat extigui.Sed neq; uox eius audiebatur q̧ aures eorų maior
clamor obſtrueret:nutũq; dexteræ nõ attẽdebant cũ alios bellũ alios ira diſtraheret.In
trocurrentiũ uero agminũ impetũ nõ p̃cepta neq; interminatio cõtinebant:ſed quo fu
ror ea duceret ſequebant̃.Ad ipſos aũt introitus obſtruſi multi quidẽ ſeſe inuicẽ concul
cabant:multi uero ardẽtibus adhuc & fumãtibus porticũ ĩcedẽtes ruinis liuore qdẽ ute
bantur.Cũ uero ad tẽplũ acceſſiſſent edicta qdẽ cæſaris nõ audire ſimulãtes:p̃cedentẽ
qſq; ut ignẽ ĩmitteret hortabat̃.Seditioſis aũt iã ſubeũdi quidẽ ſpes nulla erat:ſed fugã
& cædes oĩa poſſidebat.Magna uero populi multitudo ĩualida & ĩermis ubicũq; occu
pati fuerant ĩterficiebãtur:& circũ aram qdã ingẽs mortuorų numerus cõgerebat̃.Per
gradus uero tẽpli & ſanguis multus ꝓfluebat:& eorų corpora q ſupra ceciderãt delabẽ
bantur.Cæſar aũt ubi neq; impetũ inſaniẽtiũ militũ cõtinere poterat:& flãma domina
bat̃ ĩtro cũ rectorib⁹ ĩgreſſus & ſcũm tẽpli & qcqd illic erat aſpexit:ea qdẽ q̃ apud alie
nigenas erant fama maiora.Põpa uero & opinione domeſtica nõ minora.Cũ aũt flam
ma nõdum ex ulla parte ad ĩteriora penetraſſet:nec mẽbra quæ circũ erant tẽplũ depa
ſceret̃:qd erat uerų exiſtimans adhuc illud opus poſſe ſeruari:& ipſe ꝓſiluit militeſque
rogare ut ignẽ reſtinguerẽt conabat̃:& liberalẽ & hecatõtarchũ de ſtipatorib⁹ ſuis fu
ſte mulctatos:qui nõ obedirent iuſſit arcere.Illorų aũt furor belliq; ĩpetus qdã uehemẽ
tior iudęorũq; odia & cæſaris reuerentiã & ꝓhibẽtis metũ ſuperabãt.Plæroſq; aũt p̃da
rũ ſpes incitabat ſupicantes intus oĩa pecuniæ referta eſſe:qm̃ fores auro factas cõſpice
rent.Præterea qdam miles ex his qui ĩtrauerant:cũ cæſar ad inhibẽdũ incẽdium cucur
riſſet ignẽ iam cardinibus portę ſubiecerat.Tũq; ſubito poſtq̃ flãma intus apparuit:&
duces cum Cęſare diſcedebant:& ſtantes extra ſuccẽdere nemo ꝓhibebat.Templũ q
dem hoc modo ĩuito Tito exuritur. Cap.xvi. Sed hoc multũ qs deflẽdum pu
tet:ut opus oĩum q̃ audiuimus aut uidimus maxime admirabile tã extructionis genere
quã magnitudinis:itẽq; munificẽtiæ in ſingulis rebus & gloriæ q̃ de ſanctis habebant̃
maximũ tñ ex facto capiet ſolatiũ:quod ut aĩalibus ita opibus lociſq; fatũ ſit inelucta

bile. Mirabitur aũt in eo ẽt circũacti tpis fidẽ. Nã & menſem ut dictũ eſt cũq; diẽ ſerua
uit: quo primũ ab babylõiis tẽplum erat icẽſum. Et a prima ſtructione tẽpli quã Solo
mon rex inchoauerat: uſq; ad hoc excidiũ qͩ euenit ſecundo ãno principis ueſpaſiani:
mille.cxxx. colligunť ãni: & ſeptẽ menſes ac dies.xv. A poſteriore uero quã ſecũdo ãno
Cyri regis aggeus fecerat: uſq; ad excidiũ qͩ Veſpaſiano iperãte ſuſtinuit ciuitas ãni
dcxxxix. & dies.xly. Dum templũ aũt incenderet ẽt quicqd in manus forte uetiſſet ra
piebať: & cædes erat iſinita dep̃henſoꝝ. Nec actæ fuit ætatis miſeratio aut reuerẽtia ca
ſtitatis: ſed & pueri & ſenes & ſacri ac ꝓphani ſimiliter interficiebanť: atq; oẽ gen⁹ ho
minũ belli calamitas pſequebať: unaq; ſupplices cũ repugnãtibus necabanť: flãmaq;
ulterius ꝓgrediens cũ gemitu occũbentiũ concrepabat. Et pro altitudine qdẽ collis ar
dentiſq; opis magnitudine totã quis ardere crederet ciuitatẽ. Illo aũt clamore nihil ma
ius aut horribilius excogitari põt. Nam & rõanoꝝ agminũ fremitus erat & ſeditioſoꝝ:
ferro igniq; clauſoꝝ clamor ingens tollebať: & populi ſurſum dep̃henſi ad hoſtes fuga
cũ ſtupore ac calamitate cõqueſtio. In colle ãt cõſtitutis ẽt mltitudo oppidi cõſonabat.
Iam uero multi fame marcidi in mortẽ pœne luminib⁹ clauſis poſtq̃ ignẽ tẽpli uidere
in q̃ſtus interim clamorẽq; uireſq; receperũt. Reſonabat aũt & trãs fluuiũ regio: & mõ
tes circũpoſiti grauiorẽ impetũ faciebãt: & tñ erãt clades acerbiores tumultuũ. Nã col
lẽ qdẽ in quo templũ erat euelli radicit⁹ qs putaret: ita undiq; belli plenus uidebať &
ſanguis igne largior eſſe pluteſq; interfectorib⁹ interfecti oiſq; terra cadaueribus tege
bať: & ſupra corpa mortuoꝝ gradientes milites curſum fugientiũ ſequebãtur. Latroci
nalis qdẽ multitudo tandẽ pulſos a rõanis in exterius tẽplũ deide ciuitatẽ euadit. Popu
li aũt qͩ fuit reliquũ in exteriorẽ porticũ confugerũt. Sacerdotũ aũt iudæorũq; nõnulli
primũ qdem uiribus itẽq; ſedibus ſuis quæ ex plũbo factę erãt: auulſis in rõanos ꝓmiſ
ſilibus utebãtur. Deinde cũ nihil proficerent igniſq; i eos euomeretur: i parietẽ deſcẽdẽ
tes octo cubitis latũ ibi manebant. Duo tñ ex nobilibus cũ ad romanos trãſeundo ſer
uari poſſent aut cõem cum cæteris durare fortunã: ſemetipſos in ignẽ iniecere: & cũ tẽ
plo cõcremati ſunt Hynerius filius Velgæ: & Ioſippus Dareæ. Romani aũt q frustra
ſe circũ templũ ædificiis parcere iudicabant: cum ipm templũ arderet oĩa ſimul icẽdũt:
& qcqd ex porticibus reliquũ erat & portis: pter unã ex parte oriẽtali: alterã ex meridia
na q̃uis eas quoq; poſtea fundit⁹ euerterint: qn ẽt arculas quæ gazophilatia uocanť in
cendunt i qbus magna uis erat pecuniæ ac plurimũ ueſtiũ: aliaq; ſubſtãtia. Et ut breui
ter dicã oẽs iudęoꝝ congeſtę diuitię q opulentiſſimus qſq; illuc totas domos exhauſe
rãt. Venerũt ãt ẽt ſup eam quæ reſtabat unã porticũ extra tẽplũ quo cõfugerãt ex po
pulo mulierculę itẽq; pueri & promiſcuæ multitudinis prope ad ſex hoĩum milia. Sed
priuſq̃ de his Cęſar quicq̃ decerneret uel ducibus iperaret: ira flagrãtes milites icendũt
porticũ. Hincq; cõtigit ut alii cũ ſe ex flãma pręcipitarẽt morerẽtur: alios ipſa corrũpe
ret. Ex tãto aũt numero nemo ſeruatus. His cã interitus qdam pſeudo propheta fuerat:
qui eo die prædicauerat in ciuitate: q eos in tẽplum deus aſcẽdere ſigna ſalutis accepturos iuberet. Multi enĩ a Tyrãnis tunc ſubornati prophetæ populo deuũciabãt ut expe
ctarẽt dei auxiliũ: quo ꝓpterea minus profugerẽt: & eos q ſupra timorẽ & cuſtodiã fie
rẽt ſpes retineret: cito aũt i aduerſis pſuadeť. Quod ſi ẽt malorũ iſtantiũ liberationem
polliceatur qui fallit: neceſſario qui ea patiť ſpei totus efficiť. Cap. xvii. Deniq;
miſerabilis populis illis qdem fallacibus deũq; calũniãtibus credulas erat. Certis uero
ꝓdigiis & futurã ſolitudinẽ ꝓnunciãtibus neq; attẽdebant aĩo neq; credebãt: ſed uelut
attoniti nec aut oculos habẽtes aut aĩas edicta dei diſſimulauere: mõ cũ ſupra ciuitatẽ
ſidus ſtetit ſimile gladio & p annũ pſeuerauerit cometes: mõ cũ ante defectionẽ primi

q; belli motus ad diẽ feſtũ azymoꝝ populo cõuenĩẽte. Octauus ãt dies erat aprilis mẽ
ſis: nona hora nocturna circu arã itē q; tẽplũ tm̃ lumẽ effulſit ut clariſſim⁹ dies putare
tur. Et hoc uſq; ad mediã ꝑmanſit horã quod ĩpentis qdẽ bonũ augurũ eſſe uidebatur:
ſacroꝝ uero peritis priuſq̃ ueniret ſtatĩ diiudicatũ eſt. Eodẽq; feſto die ẽt bos cũ ad ho-
ſtiã duceretur agnũ in medio phani peperit. Orientalis autem porta interioris templi
cũ eſſet ęnea atq; grauiſſima: & poſt meridiẽ uix a .xx. uiris clauderetur: feriſq; ferro iun
ctis obſeruaret̃: peſſuloſq; altos haberet ĩ ſaxeũ limẽ dimiſſos uno ꝑpetuo lapide fabri
catũ uiſa ẽ noctis hora ſexta patere. His aũt curriculo p cuſtodes tẽpli magiſtratui nũ
ciatis aſcẽdit ille: uixq; eã potuit claudere. Verũ & hoc iterũ ignaris qdẽ ſignũ optimũ
uidebat̃. Deũ nãq; bonoꝝ portã ſibi aperuiſſe dicebãt. Prudẽtiores uero tẽpli tutamẽ
ſponte ſua diſſolutũ iri cogitabãt & hoſtiũ domũ eſſe. Portas aperiri ſolitudinẽ uero illo
oſtẽto ſignari inter ſe ꝓnunciabãt. Poſt dies ãt feſtos in dieb⁹ paucis uiceſimoprio die
mẽſis maii Laruialis quędã imago uiſa ẽ fidẽ ſuperãs. Mõſtrũ aũt fortaſſe qd dicturus
ſum ẽt his ẽ cognitũ q uiderũt & q̃ ſecutę ſunt clades dignæ ꝓſagiis extitere. Nãq; añ ſo
lis occaſum uiſi ſunt p ĩuane ferri currus totis regionib⁹ & armatæ acies tranãtes nubi
la & ciuitatib⁹ circũfuſæ. Feſto aũt die quã pẽthecoſten uocãt nocte ſacerdotes ĩtimũ
tẽplũ more ſuo ad diuinas res celebrãdas ĩgreſſi primũ qdẽ motũ quẽdãq; ſtrepitũ ſen
ſerũt. Poſtea uero ſubitã uocẽ audiere q̃ diceret migremus hinc. Quid aũt his horribili
us fuit? Ieſus qdã filius Anani plebeius & ruſtic⁹ quadrienniũ priuſq̃ bellũ gereret̃ in
ſũma ciuitatis pace atq; opulẽtia cũ ad feſtũ diẽ ueniſſet quo Attegias in honore dei cõ
poni in tẽplo ab hoĩbus mos eſt, repẽte exclamare cœpit. Vox ab oriẽte. Vox ab occi
dente. Vox a quattuor uẽtis. Vox in Hieroſolymã & templũ. Vox ĩ maritos nouos & no
uaſq; nuptas. Vox in oẽm hũc populũ: atq; hæc ĩterdiu noctuq; oẽs ciuitatis uicos cla
mitãs circuibat. Nõnulli aũt uiroꝝ inſigniũ aduerſum omẽ ĩdignæ ferentes corripiunt
hoĩem: multis uerberibus afficiũt. Ille aũt neq; pro ſe nec ad eos q ſe mulctabãt ſecreto
qcq̃ locutus eadẽ quæ pri⁹ uociferãs ꝑſeuerabat. Magiſtratus aũt rati quod erat uerũ:
magis diuinũ eẽ hoĩs motũ: ducũt eũ ad romanoꝝ ꝓfectũ ubi plagis uſq; ad oſſa lacera
tus: neq; ſupplex quicq̃ fuit neq; lachrymauit: ſed ut poterat incliuãs maxime flebiliter
uocẽ ad ſingulos ictus reſpõdebat. Veh ueh hieroſolymis. Albino ãt ĩterrogãti: is nãq;
iudex erat: qs eẽt uel uñ ortus: aut cur iſta diceret: nihil rettulit. Nõ prius ãt ceſſauit lu
ctus miſeræ ciuitatis donec eũ Albinus furere iudicatũ dimiſit. Ille aũt ad belli uſq; tp̃s
neq; adibat quẽq̃ ciuiũ nec quẽq̃ uidit: ſed quotidie uelut orationẽ quãdã meditat⁹ ueh
ueh hieroſolymis q̃rebat̃. Sed nec ĩpcat⁹ ẽ cuiq̃ cũ ĩ dies ſingulos mulctaret̃: nec uictũ
offerẽtibus benedicebat. Solã uero eius reſpõſio ad oẽs erat ĩ triſte ꝓſagiũ. Maxime ãt
diebus feſtis uociferabatur: idq; p annos ſeptẽ & qnq; mẽſes cõtinuos faciẽs neq; uoce
raucior fuit: neq; laborauit donec obſidionis tẽpore ꝓſpectis auguriis ipſe qeuit. Supra
murũ enĩ circuiẽs iterũ: ueh ueh ciuitati ac phano ac populo uoce maxima clamitabat.
Cũ aũt ad extremũ addidiſſet: ueh ẽt mihi: lapis tormẽto miſſus cũ ſtatim peremit anĩ
mãq; adhuc illa oĩa lugẽtẽ dimiſit. Ca. xviii. Hæc ſi qs reputet, ꝓfecto ĩueniet,
Deũ qdẽ hoĩbus cõſulere: modiſq; oĩbus præmonſtrare q̃ ſunt eoꝝ generi ſalutaria: ip-
ſos aũt ad demẽtiã ſuã malis uolũtariis ĩterire: qñ qdẽ & iudæi poſt antoniã captã qua
dratũ phanũ fecerãt: cũ in ſacris libris ſcriptũ haberent capiendã ciuitatẽ ac templũ: ſi
phanũ quatuor angulis eſſet effectũ. Sed qd maxĩe eos ad bellũ excitauerat rñſum erat
ambiguũ itidẽ in ſacris libris inuẽtũ q, eo tp̃e qdem eſſet ex eoꝝ finibus orbis terrę ha
biturus ĩperiũ. Id enĩ illi qdẽ quaſi ꝓpriũ acceperũt: multiq; ſapiẽtes ĩterp̃tatione dece
pti ſunt. Hoc aũt plane rñſo Veſpaſiani deſignabat̃ imperiũ qui apud iudęã creat⁹ eſt

& ex īteſtinis ueſtris diſſenſiōibus fiduciam p̄ſumpſiſtis:meq; ac patre meo digreſſis ad
ægyptū, ad ſtruēdū bello tp̄s illud utile putauiſtis. Neq; uos puduit pturbare principes
declaratos:quos ēt duces humaniſſimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos cōfugit im
periū & oībus in eo qeſcētibus p legatos aūt gratulātibus exteris natiōibus itez hoſtes
iudęi & legatiōes qdem a uobis trans euphraten uſq; nouaz rerū gratia miſſæ:murorū
aūt ambitus reparabant. Seditio uero tyrānorūq; cōtentio & bellū inteſtinū q̄ ſola hu
iuſcemodi neqſſimos decēt. Iuſſus ego abiuito patre cū mādatis triſtibus ad ciuitatē ue
nire lætabar:cognito populū de pace ſentire. Ante ellū rogabā uos deſiſtere : pugnāti
bus aliquādiu parcebā: ſpōte aduenietibus dexterā dedi: fidē ſeruaui cōfugiētibus:mul
tos captiuos miſeratus uerberibus urgētes bellū coercui:muris ueſtris machinas īuitus
admoui:ſemp cædis ueſtræ cupidos milites cōtinui. Quotiēs uici totiēs uos ad pacē tan
q̄ uictus puocaui. Cū ppe ad tēplū acceſſiſſem:cōſulto itez legis belli oblitus parcere
uos pprijs ſanctis orabā:tēplū ſeruare data uobis excūdi copia & fide ſalutis:uel ēt pu
gnare alio tpe ſi uelletis ī alio loco facultates p̄bui. iſta oīa ſpreuiſtis & tēplū manibus
ueſtris incēdiſtis. Deinde ſceleratiſſimi nūc me ad colloquiū puocatis:ut qd tale cōſer
uetis quale periit? Qua uoſmetipſos ſalute dignos eſſe poſt tēpli excidiū iudicatis? Qui
ēt nunc armati ſtatis & nec in extremis ſupplices aſſimilatis. O miſeri q̄ fiducia? Nōne
populus ueſter exanimatus? Tēplū uero perit:mihiq; ſubdita eſt ciuitas:in manibus āt
meis hētis aīas ueſtras. Et tm̄ fortitudinis eſſe gloriā mortē arbitramini? Non cōtēdā cū
pertinacia ueſtra. Proiectis autē armis traditiſq; corporibus uitā uobis idulgeo:& ſicut
in priuata domo dn̄s mitis ultus grauiora cætera mihi ſeruo. Ad hæc illi rn̄derunt:fidem
qdē ſe ab eo minime poſſe accipere. Nā iuraſſe nunq̄ id eē facturos:excūdi uero per mu
nitiones qua murū ſepſerat cū cōiugibus ac liberis facultatē petebant. Ituros enim ſe in
ſolitudinē ipſiſq; oppidū relicturos. Hoc Titus uehemēter iratus q in ſorte captoz cō
ſtituti uictorū cōditiones ſibi ponerēt. Declarari qdem his iuſſit uoce p̄conis ne ulterius
ad ſe pfugerent:neue fidē ſperarēt:nulli enim eſſe parcēdū:cūctis āt uiribus dimicarēt
quātū poſſent ſaluti ſue cōſulerent. Iam enim ſe oīa iure belli geſtuz:militibus aūt diri
pere ciuitatē atq; inflāmare permiſit. Illi aūt ipſo qdē die nihil egerūt. Poſtremo aūt die
archiū & aerā & curiā & qui uocat ephlam ſuccēdere:& pgrediebat ignis uſq; ad He
lenæ regiam:quæ in media erat acra : nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici ardebant
domuſque fumo conſumptis eodem die gaieza regis filia & fratres cum his multi nobi
les ex populo congregati ut fidem ſibi daret Cæſari ſupplicarunt. Ille autem q̄q̄ cæteris
omnibus iratus erat:mores tamen non mutauit:ſed eos ſuſcepit. Et tunc qdam omnes
in cuſtodia habebat:regis autem filios ac propinquos poſtea uinctos romam perduxit
fidē obſidū p̄ſtaturos.

Cap. xx.

Seditioſi aūt ad domū regiā pfecti ubi qa tuta
erat multi facultates ſuas depoſuerant & rōanos hinc pellūt:& oībus popularibus q co
cōuenerant ppe ad octo milia &. cccc. occiſis pecuniā ēt diripuere. Viuos aūt duos mi
lites romanos cœpere unū eqtem altez peditē:& peditē qdem interfectū per oēm tra
xere ciuitatē uelut uno corpe oēs rōanos ulciſcerent. Eques uero qdā his quod ſaluti fo
ret ſuadere pollicitus deducit ad Symonē. Cūq; qd diceret nihil haberet:Ardali cuidam
ex nūero ducū trahitur puniēdus. is āt eū reuinctis poſt terga manib9:ceruice atq; ocu
lis in cōſpectu rōanoz ueluti capite cæſurus pduxit. Verū ille dū gladiū iudæus educe
ret ad romanos refugit. Hunc Titus qm̄ ab hoſtibus eſſet lapſus nō eſt paſſus qdē oc
cidere. indignū uero eſſe romanoz militē iudicauit:qa uiuus fuerat captus:& armis ab
latis eū agmine pepulit. Quæ res prudēti uiro grauior eē morte uidebat.

Cap. xxi.

Poſtero autē die romani uerſis in fugā ex iteriori ciuitate latronibus oīa Siloā uſq; igni

& uaſa multa ſacrificio cōparata. Quin ēt cuſtos ſacræ pecuniæ comprehēſus phinees noīe ueſtes & cīgula ſacerdotū oñdit: multāq; purpurā & cocchū q̄ ad uſum repoſita ca tapitiſmatis ſeruabant̄. Cū qbus aliq̄tū cinami erat caſiæ pigmētorūq; alioꝝ multitudo: qbus cōmixta deo ī dies ſingulos adolebāt. Tradita ſunt āt ab eo & ex aliis opibus multa & ſacra ornamēta nō pauca: quoꝝ gratia licet ui capto trāſſugæ tamen data eſt uenia. Cap. xxiiii. Iā uero pfectis aggeribus ſeptēbris menſis die. vii.: qui erat cœpto ope octauus & decimus dies: romani quidē machinas admouebāt. Seditioſoꝝ qdē alii q ciuitatē deſperauerāt muris relictis in acrā recedebāt: alii aūt ſe in cloacas demittebant. Multi aūt diſpoſiti ulciſcebant̄ eos q arietes applicarēt: & hos aūt ſuperabāt multitudine ac uirtute romani: quodq; maximū eſt: læti mœſtos atq; iā debiles. Cū āt pars eſſet aliqua muri ſubruta: nōnullæq; turres arietibꝰ pulſatæ ceſſiſſent: ſtatim quidē ꝓpugnatores eaꝝ diffugiunt: timor aūt etiam tyrannos neceſſitate maior inuadit. Nam & priuſquā tranſgrederentur hoſtes torpore tenebantur: & ad fugiendum ſuſpenſi erant. Videres autem paulo ante ſuperbos & factis impiis arrogantes ita tunc humiles eſſe ac tremere ut miſeranda eſſet, quanq̄ in nequiſſimis, tanta mutatio. Conati ſunt quidem ambitu & muro: quo mœnia cingebantur, inuaſo atq; perrupto cuſtodes pellere atq; egredi. Cum uero quos antea fideles habuerant nuſquā uiderent, fugiebant quo quemq; neceſſitas impuliſſet. Adeuntes aūt alii totum ab occidente murū ſubuerſum eſſe nunciarent: alii ſubiiſſe romanos: ac etiam propinquare ſeſe querentes: alii ēt uidere hoſtes in turribus affirmarent metu fallente conſpectum in ora proſtrati pro ſua dementia querebant̄: ac ueluti ſucciſi neruos qua fugerent hæſitabant. Vnde & maxīe qs & uirtutē dei pſpexerit contra iniuſtos & fortunā romanoꝝ. Tyrāni qdē ſemetipſos tuitione priuauere: ac ſponte de turribus deſcēdere: unī ui nunq̄ ſola uero fame capi poterāt. Rōani uero q tm̄ in muris infirmioribus laborauerāt: eos quos inſtrumētis nō potuiſſent nunc fortuna cœpere. Omnibꝰ. n. machinis tres turres ualidiores erant de qbus ſupra memorauimus. Relictis itaq; his uel (quod eſt uerius) dei nutu in his dephenſi confeſtim qdē ad uallē ſiloā cōfugere. Rurſum aūt ibi a metu paululū reſpirauerunt munitionē q̄ murus erat accinctus ex ea pte partiere. Vſi aūt infirmiori audacia quā neceſſitate. iam. n. uires eoꝝ labor metꝰ: & calamitas fregerat, a cuſtodibus retrudunt̄: & per diuerſa diſiecti in cloacis deliteſcunt. Romani uero muris potiti ſigna in turribꝰ poſuere: & plauſu atq; lætitia uictoriā cātu celebrabāt: q principio finē belli multo ſenſerant leuiorē. Deniq; ſine ſanguine muꝝ nacti nouiſſimum non eſſe credebant: cūq; nullum reluctantē uiderent: pro in certo mirabant̄. In anguſtias aūt uiaꝝ ſtrictis gladiis fuſi & quos cœpiſſent interficiebant nullo diſcrimine: domoſq; totas cum oībus qui eo cōfugerant igni tradebant. Multas uero uaſtantes quas prædæ cā penetraſſent, integras mortuoꝝ familias & plena mortuis tecta quos fames confecerat offendebāt. Ipſum deinde horrētes aſpectum uacuis manibus egrediebātur. Nec tm̄ eodem modo peremptos miſerantes. Non idem aūt circa uiuos patiebantur: ſed unum quēq; obuium tranſfigēdū: & anguſta uiarum cadaueribus obſtruxere: totāq; ciuitatem ſanguine diluere: ut plęroſq; incenſoꝝ cædes extinguerent. Et occidētes quidem ueſpere ceſſabant: nocte uero creſcebat incendium. Ardentibus aūt Hieroſolymis illuxit dies ſeptēbris mēſis octauꝰ ciuitati tot clades cū obſideretur expertæ: quot bonis ſi uſa eſſet ex quo condita inuidenda manſiſſet. nulla tm̄ alia re tantis infœlicitatibus digna: niſi qm̄ talem progeniē qua ſubuerſa eſt edidit. Intro aūt Titꝰ ingreſſus & alia & ciuitatis munitiones ac turriū cāſ miratus eſt: quas tyranni per dementiā deſeruerāt. Conſpecta quidem earum ſolida altitudine: itēq; magnitudine ſubtiliq; lapidū compagine ſinguloꝝ quantūq; paterēt ue

quãtũ erigerent̃:deo inqt plãe adiuuãte pugnauimꝰ:& deꝰ erat q detraxit ab iſtis mu
nimẽtis iudęos.nã quæ hoim manus: aut quæ machinæ ad iſtas ualerẽt: Tũc qdẽ mul
ta eiuſmodi cũ amicis collocutus ẽ.Quos uero a tyrãnis uinctos in caſtellis reppit rela
xauit.Cũ aũt alia ciuitatis deleret muroſq; ſubuerteret, eas turres fortunę ſuę monumẽ
tũ reliqt:qa eo militãte his potitꝰ fuiſſet quæ capi nõ potuiſſent. Quia ergo milites iter
ficiẽdo laborabãt magna adhuc extabat ſupſtitũ multitudo: ſolos qdẽ armatos Cæſar
& q manũ opponerent iubet iterfici.reliquã uero multitudinẽ ſaluã eſſe. Illi aũt cũ his
quos occidi mandatum fuerat:ẽt ſenes ac debiles trucidabãt.uegetos aũt atq; utiliores
coactos in tẽplũ in deſtinatũ mulieribus ambitũ concluſerunt.Cuſtodes aũt his Cęſar
appoſuit unũ ex libertis & amicis ſuis Frontonẽ:q fortunã quã meritus eſſet qſq; decer
neret.Ille aũt latrones qdẽ oẽs atq; ſeditioſos cũ alius ab alio indicarent̃:occidit.iuue
nes aũt lectos q procero atq; formoſo eſſent corpe triũpho ſeruabat.Ex reſidua multi
tudine ſeptẽ & decẽ milia maiores annis uictos mittit ad ęgyptũ operibus deputãdos.
Plurimos aũt p ꝓuincias Titus diſtribuit ĩ ſpectaculis ferro & beſtiis cõſumẽdos. Qui
uero ĩfra.x.&.vi.annũ ætatis agerẽt uẽdidere.Hiſdẽ aũt diebꝰ qbꝰ ſecernebãtur a frõ
tõe mortui ſunt fame.xii.milia qbꝰ ptim odio cuſtodũ nõ ꝑbebat̃ cibꝰ:ptim qm̃ ipſi ui
ctus faſtidio tenebant̃. Erat aũt præ multitudie hoim frumẽti penuria. Cap. xxv.

Et captiuoꝝ quidem oĩum qui toto bello cõpræhenſi ſunt.xc.&.vii.milium compræhẽ
ſus eſt numerus.Mortuoꝝ uero p omne tp̃s obſidiõis decies cẽtena milia.Hoꝝ plęriq;
gentiles fuere:ſed non indigenæ.A totis.n.regiouibus ad azimoꝝ diem feſtum congre
gati bello ſubito circũfuſi ſunt:ubi primo quidem illis peſtifera lues ex loci anguſtia na
ſceret̃.deĩde citius fames. q̃ ãt caperet tãtã hoim multitudinẽ ciuitas certũ erat ex his
q ſub Ceſtio fuerãt. enumeratis.n.tũc uiris ciuitatis ac florꝰ Neroni ſignificare cupiẽs
cõtẽnenti nationẽ a põtificibus petiit ut ſi quo mõ poſſent multitudinẽ numerarẽt. Illi
aũt cũ dies feſtus adeſſet q paſcha uocat̃ qñ a nona qdẽ hora uſq; ad undecimã hoſtias
cędũt p ſingula qdẽ cõtubernia nõ paucioꝝ quã decẽ hoim fiũt:ſolũ.n.epulari nõ licet:
multi ẽt uicini cõueniunt.Hoſtiaꝝ qdẽ ducẽta & quinquagita ſex milia & qngẽtas nu
merauere.Fiunt aũt ut denos epulatores p ſingulas imputemꝰ uicies centena ac ſeptin
gẽtena milia ſancti oẽs & puri. nec enim leproſis ſiue uitiliginoſis & ſemine fluẽtibus:
quos gonotitos uocant:neq; mulieribus menſtruo cruore pollutis neq; aliis inquinatis
pticipare ſacrificia permittebant̃:ſed nec alienigenis qdẽ niſi q religionis cã ueniſſent.
Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabat̃. Tunc tñ tota gens fato cõclu
ſa ẽ & farta hoibus ciuitas bello obſidebat̃.Itaq; ſupat oẽm humanã & diuinitus emiſ
ſam peſtẽ numerus pemptoꝝ:quos partim palã occidere ptim capere romani. Rimã
tes.n.cloacas & ſepulchra ruẽtes quos offendiſſent iugulabãt.Inuenti ſunt aũt ibi quo
q; pluſq̃ duo milia quoꝝ alii manu ſua plures aũt mutuis ſe uulneribus interfecerãt: cũ
alios fames corrupiſſet.Sæuus aũt corpoꝝ odor introeuntibus excurrebat adeo ut ſta
tim multi recederent:alii pluris habendi cupidine cõgeſta cadauera calcantes ſe imerge
rent.Multæ nanq; opes in cuniculis inueniebantur:nephaſq; oẽm uiam lucri faciebat.
Subducebant̃ aũt multi quos tyrãni uinxerãt: nec enim in extremis a crudelitate ceſſa
uerãt. Vltꝰ ẽ aũt deꝰ utrũq; merito.Et ioãnes qdẽ oppreſſus fame cũ fratribꝰ ĩ cloacis:
quã ſæpe deſpexit a rõanis dextrã ſibi dari ꝑcatꝰ ẽ.Simõ uero multa ui cũ neceſſitate lu
ctatꝰ, ſicut deſignabimꝰ, ſemet tradidit.Seruatꝰ ẽ ãt alter triũpho.Ioãnes ãt uĩculis ſẽ
piternis.Rõani uero extremas oppidi ptes ĩcendũt:muroſq; ſubuertũt. Cap.xxvi.

Ita quidẽ hieroſolyma capta eſt ſecundo ãno principatus Veſpaſiani ſeptembris mẽſis
octauo die.Quinquies aũt prius capta tunc iteꝝ uaſtata eſt.Aegyptioꝝ quidẽ rex aſo

beus:& poſt cũ Antiochus:deĩde Põpeius:& poſt hos tũ herodes & Soſſius captũ op pidũ ſeruauere. Antea uero rex babyloniorũ eo potitus excidit. Poſt annos ex quo ædifi catũ eſt mille.cccIx.& menſes octo & dies ſex. Primus aũt cõditor eius fuerat chanã eo rũ potẽtiſſimus q patria lingua iuſtus appellatus eſt rex. Erat qppe talis:ideoq; ſacerdo tiũ deo primus exhibuit:& phano primũ ædificato hieroſolymã ciuitatẽ uocauit cũ an te ſolyma uocaret̃. Chananeorũ quidẽ populo rex iudeorũ Ieobius pulſo colẽdã ſuo tra didit:&.cccclxiiii.anno poſt ac mẽſibus trib9 a babyloniis euerſa eſt. A rege ãt Ieobio: qui primus iudeus ĩ ea regnauit uſq; ad id quod Titus fecit excidiũ anni mille.clxxiiii. Ex quo primũ aũt condita eſt uſq; ad excidiũ anni. Mclxxvii.ſed.n.neq; antiqtas:neq; ingẽtes diuitię neq; p totũ orbẽ terræ diffuſa notio:nec magna religionis gloria quicq̃ iuuit quo minus periret. Talis quidẽ finis hieroſolymorũ obſidiõis fuit:q uero quos oc cideret quidue raperet nõ hẽbat exercitus:q iratis aĩs oĩa deerant:nec enim parcẽdo ſi eſſet quod agerẽt abſtinuiſſent: iubet eos Cęſar totã funditus iã eruere ciuitatẽ ac tem plũ:relictis qdẽ turrib9 quæ pter alias eminebãt:Phaſello & Hyppico & Mariãne:mu riq; tanto quãto ciuitatẽ ab occidẽte cingebat. Id qdẽ ut eſſet caſtrũ illis cuſtodiæ cã re linq̃ndis:turres ãt ut poſteris indicarẽt:q̃lem ciuitatẽ q̃ue munitiſſimã romanorũ uirt9 obtinuiſſet. Aliũ uero totũ ambitum ciuitatis ita cõplanauere diruẽtes:ut q ad eã acceſ ſiſſent, habitatã aliquãdo uix eſſe crederẽt. Hic qdẽ finis eorũ demẽtiæ:q nouas res mo uere tentauerunt hieroſolymis fuit clariſſimæ ciuitati: & apud oẽs hoĩes pdicatiſſimæ. Cęſar aũt pſidio qdẽ illic ſtatuit relinquere decimã legionẽ: nonnullaſq; alas equitũ ac peditum cuneos. Oĩbus aũt belli ptibus adminiſtratis & laudare uniuerſum cupiebat exercitũ pro rebus fortiter geſtis:& debita uiris fortibus pmia pſoluere. Cõpoſito aũt ĩ medio ante caſtra magno tribunali ſtans in eo cũ procerũ eminẽtiſſimis unde ab oĩ mi lite poſſet audiri:magnã illis ait habere ſe gratiã q beniuolẽtia erga ſe utẽdo pſeueraſ ſent. Laudabat aũt q per oĩa bella morigeri fuiſſent:q q; pliando fortitudinẽ in multis magniſq; piculis monſtraſſent patrię p ſe amplificãtes imperiũ: oĩbuſq; planũ faciẽtes hoĩbus:qa neq; hoſtiũ multitudo neq; munitiones regionũ:neq; magnitudies ciuitatũ: uel audacia incõſulta & ĩmanitates efferę aduerſantiũ poſſint unq̃ romanorũ uires uel manus effugere:q̃uis in multis rebus aliqui fortunã opitulãtem habuerint. Bonũ qdẽ eẽt ait illos ẽt bello finẽ ponere:quod & multo tpe geſtũ ſit. Nec.n. optaſſe his qcq̃ me lius cũ id ĩgrederent̃. Hoc aũt pulchrius atq; pclari9 q duces romãi & pcuratores im perii ab his declaratos ac pmiſſos in imperiũ cuncti libẽter ſuſpiciũt. Et his quæ ipſi de creuere manẽdũ putant agentes his gratias q legiſſent:mirari aũt ſe eos ac diligere oẽs qa nemo uiribus alacritatẽ habuit tardiorem. Et illis tñ qui pro maiore ui clarius decer taſſent uitãq; ſuã condecoraſſent fortibus factis ẽt re bene geſta militiam ſuã nobiliorẽ feciſſent. Dixit ſe & honores & pmia redditurũ:nec ullum eorũ qui plus alio laborare uo luiſſent iuſta uiciſſitudine caritur:magnamq; ſibi huius rei fore diligentiã q magis uel let honorare uirtutes eorũ qui militię ſocii fuiſſent q̃ punire peccata. Confeſtim ergo iuſ ſit eos:quorũ ptes ſunt, indicare, quos nã ſcirent fortiter aliqd in bello feciſſe:& noĩatim ſingulos appellatos pſentes collaudabat:quaſi qui domeſticis recte geſtis nimium lę taretur:& coronas eis aureas imponebat & torques longaſq; haſtas:& ſigna ex argen to facta donabat:& uniuſcuiuſq; ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubiis au rum & argentũ itemq; ueſtes aliamq; prędam largiter diſtribuebat. Capit. xxvii.

Omnibus aũt ita donatis ut qſq; ſe meritũ pbuerat: uotiſq; cũ uniuerſo exercitu factis magno fauore deſcẽdit uertitq; ſe ad ſacra pro uictoria celebrãda: magnaq; aſtãte boũ multitudine circũ aras ĩmolatos oẽs exercitui dedit ad epulas. Ipſe cũ honoratis per tri

duũ lætatꝰ milites q̃dẽ alios quo quéq; cõueniret:dimittit. Hieroſolymoꝝ ãt cuſtodiã
decimæ legiõi credit. Neq; ad Euphratẽ q̃ pridẽ ibi fuerãt miſſit duodecimæ legiõis me
mor:qd Ceſtio duce iudęis cóceſſerat:totã q̃dẽ illã de Syria pepulit. Erat ãt olim apud
Taphaneos:ad meletẽ ãt quę ſic uocatˀ miſit. Hæc ad Euphratẽ in cõfinio Armenię &
Cappadociæ ſita ẽ. Duas uero ſibi obſq̃ ſatis eẽ duxit:donec ad Aegyptũ peueniret q̃nta
& decima legiões. Deĩde cũ ad maritimã Cæſareã cũ exercitu deſceĩdiſſet i eã mãubiaꝝ
multitudinẽ repoſuit:captiuoſq; ibi aſſeruari p̃cepit:q; ad Italiã nauigare tp̃s hyemis ꝓ
hibebat. Cap.xxviii. Per idẽ uero tp̃s quo Titus Cæſar obſidiõis cã apud hieroſo
lymã cõmorabatˀ aſcẽſa naui oneraria Veſpaſianꝰ Rhodũ trãſmittit. hic ãt uectus tri
remibus poſtq̃ oẽs q̃s p̃ternauigauit ciuitates iuaſit:& ab his cũ uotis exceptus i Græ
ciã ex Ionia trãſiit. egreſſus deĩde Cecia i Iapigiã delatus eſt:uñ iã terra iter agebat. Ti
tus aũt ex maritima Cæſarea reuerſus in Cęſareã q̃ Philippi uocatˀ aduenit:diuq; ibi cõ
morabatˀ:celebrans oĩa genera ſpectaculoꝝ:multiq; i ea captiui cõſumpti ſunt. Alii be
ſtiis obiecti. Alii aũt cateruatim more hoſtiũ inter ſe depugnare coacti. Cap.xxix.
Hic Symonẽ ẽt minorẽ Gorgiæ filiũ cõperit hoc mõ cõp̃ręhẽſum. iſte Symon cũ Hie
roſolyma obſiderẽˀ in ſupiore ciuitate cõſtitutus poſtq̃ muros ĩgreſſus fuit exercitus to
tã uaſtare ciuitatẽ cœperat:tunc fideliſſimis amicorũ aſcitis & lapidariis cũ ferramẽtis
eorũ neceſſitati cõgruis & alimẽtis quę multis diebꝰ ſufficere poſſent:una cũ illis oĩbus
in aliquã occultiorẽ cloacã ſeſe demittit:& quoad foſſa patebat illa ꝓgrediebãtur:ubi
uero ſoliditas obſtitiſſet:eã ſuffodiebant ſpãtes poſſe ulterius ꝓgreſſos tuto emergere
atq; ita ſeruari. Sed hanc expectationẽ uerã non eſſe rei periculũ repellebat. Vix.n.pau
lulũ foſſores ꝓceſſerant:iãq; alimẽta quãuis pce his uterentˀ eos deficiebãt. Et nũc igi
tur uelut ſtupore poſſet romanos fallere:albis tunicis innexaq; fibula ac chlamyde pur
purea indutus illum ipſum ex terra editus ubi templũ fuerat appuit. Ac prio q̃dẽ obſtu
puere qui eũ uiderunt lociſq; ſuis manebant. Deinde propius cũ acceſſiſſent q̃ eſſent ꝑ
cũctati ſunt. & id q̃dem Symon non dicebat. iubebat aũt ad ſe ducem uocari. ſtatimq;
accerſitus ab his q̃ ad eũ cucurrerãt, uenit Terentius rufus. nanq; is rector militiæ reli
ctus erat. oĩ aũt ab eo ueritate cõperta ipſum q̃dẽ uinctũ cuſtodiebat. cęſari uero quẽad
modũ eſſet cõp̄henſus ĩdicauit. Symonẽ q̃dẽ i ultionẽ crudelitatis qua ĩ ciues ſuos ama
re ac tyrãnice fuerat uſus ĩ ptãte hoſtiũ q̃bus maxĩe iuiſus erat (ita deꝰ poſuit) nõ ui ſub
ditũ eoꝝ manibus:ſed ſua ſpõte ad ſuppliciũ adductũ ꝓpterea q̧ plurimos ipſe crudeli
ter ĩteremerat falſis criminatõibꝰ ĩſimulatos defectiõis.ſ.ad rõanos. Nec.n.põt irã dei
effugere neq̃tia:nec ĩualida eſt res iuſtitia:ſed q̃ñq; ſui temeratores ulciſcitˀ:& grauiorẽ
pœnã ingerit criminoſis cũ iam ſe liberatos eſſe crediderint:eo q̧ nõ ſtatim luere cõmiſ
ſa. Id ẽt Symon didicit poſtq̃ in iras romanoꝝ incidit. illius aũt aſcẽſus e terra magnam
etiã alioꝝ ſeditioſoꝝ multitudinẽ hiſdẽ diebus fecit in cloacis depręhẽdi. Cęſari aũt ma
ritimã cæſareã reuerſo uinctus Symõ oblatus eſt:& illũ q̃dem triũpho:quẽ romæ actu
rus erat, ſuari iuſſit. Ibi ãt moratus fratris ſui natalẽ diẽ clariſſime celebrabat multã ptẽ
dãnatoꝝ eius honori attribuẽs. Numerus.n.eoꝝ q̃ cum beſtiis depugnarũt:quiq; igni
bus cremati ſunt & iter ſe digladiatores piere, duo milia q̃ngẽtos exceſſit. Oĩa tñ roma
nis uidebantˀ hæc, licet mille modis illi cõſumerentˀ, minꝰ eẽ ſupplicii. Poſtea cæſar beri
tũ uenit:hæc ãt eſt ciuitas phœnicis ꝓuĩciæ:Colonia romanoꝝ:& ĩ hac quoq; diutiꝰ de
moratus eſt maiore uſus claritudine circa natalẽ p̃ris dictã magnificẽtia ſpectaculoꝝ q̃
ſũptibꝰ aliis excogitatis cũ ẽt captiuoꝝ multitudo eodẽ quo antea mõ piret. Ca.xxx
Euenit aũt per idem tempus iudęos qui apud antiochiã reliqui erant acerba & exicioſa
pericula perpeti cõcitata in eos antiochenſiũ ciuitate tam ꝓpter criminationes illatas

eis in pſentia:q̄ propter ea q̄ fuerant nō multo ante cōmiſſa.De qbus neceſſariū mihi uí
deť pauca prædicere:ut etia quæ poſtea geſta ſunt cōſequenti narratione referamus.Iu
dæoꝝ nanq; gens multū quidē totius orbis indigenis aſſeminata eſt.Plurimū aūt ſyris
in ciuitate permixta p̄cipue apud antiochiā uerſabať ꝑpter magnitudinē ciuitatis.Ma
xime uero his liberā domicilii facultatē regis qui poſt antiochū fuerāt p̄buerūt . Nanq;
antiochus qdē qui epiphanes dictus eſt uaſtatis hieroſolymis templū ſpoliauit.Qui ue
ro poſt eū regnū aſſecuti ſunt : qcquid æneū in donariis fuit hoc iudęis apud antiochiā
degentibus reddidere:in eoꝝ ſynagoga dedicatū.Conceſſerūtq; ut pari cū græcis iure
ciuitatis uterenť . A ſecutis quoq; eodē poſtea regibus modo tractata & multitudine p̄
fecere & extructione:itēq; magnificētia munerū templū clarius reddidere: ſempq; reli
gione ſibi ſociantes magnā paganoꝝ multitudinē ēt illos quodāmodo ſui partē fece
runt. Quo tpe bellū aūt fuerat conclamatū & recens in ſyriā Veſpaſianus delatus ē na
uigio:iudęoꝝ uero odiū apud oēs pullulabat: tunc unus eoꝝ antiochus quidā plurimū
patris cauſa honorabilis:erat.n.princeps apud antiochiā iudæoꝝ cum antiochenſiū po
pulus cōcionaretur in theatro progreſſus in mediū patrem ſuū & cæteros deferebat: in
ſimulans eos ꝙ una nocte totā ciuitatē incendere ſtatuiſſent ; & ueluti geſtoꝝ ꝑticipes
quoſdā hoſpites iudęos tradidit.His aūt auditis populus irā cohibere nō poterat:ſed in
eos qdē q traditi fuerāt ignem iuſſit afferri:ſtatiq; oēs in theato cōcremati ſunt.In mul
titudine uero iudęoꝝ properabat irruere : ſi eos celeriter ulti eſſent patriā ſuā ſeruatū iri
exiſtimātes.Antiochus aūt iracundiā magis accendere mutato qdē uolūtatis argumē
to quodq; iudęoꝝ mores exhibere ſe credens ſi paganorū ritu ſacrificaret . itēq; iuſſit &
cæteros cōpelli facere:renuēdo.n.manifeſtos inſidiatores fore.huius itē rei ꝑiculo ab an
tiochenſibus facto pauci qdē conſenſerunt:alii uero q noluerūt perēpti ſunt.Antiochus
aūt acceptis a rōanoꝝ duce militibus ſæuꝯ inſtabat ſuis ciuibus nequaq̄ eos die ſeptīo
ab opere ceſſare ꝑmittens:ſed oīa cogēs facere q̄ diebus aliis agerēt. Tāq; ualidā neceſ
ſitatē impoſuit:ut nō mō apud ātiochiā ſeptimi diei feriæ ſoluerenť:ſed ab hoc exordio
in cęteris quoque ciuitatibus ad breue ſimiliter tempus fieret. Capit.xxxi. Iudęis
autem:apud antiochiam qui tunc erant, eiuſmodi mala perpeſſis, altera denuo calami
tas accidit:de qua narrare conati hæc quoq; proſecuti fuimus.Nāq; ꝙ quadratum foꝝ
exuri contigit & archiua monimentorumq; receptacula publicoꝝ:itemq; baſilicas uix
ꝙ ignis inhibitus eſt:ſuper oēm ciuitatē magnanimus uiuens . Huius facti Antiochus
iudæos accuſat:& antiochenſes quo.ſ.his infeſti antea non fuiſſent recenti ex incendio
tumultu facile calumnia perpuliſſet: multomagis ex anteactis fidem habere dictis ſuis
perſuaſit:ut pœne ſe uidiſſe ignem ab iudæis iniici arbitrarentur:& tanq̄ furore correpti
magno cum ardore cuncti aduerſus eos q accuſabantur:impetum facerēt. Vix aūt mo
tus eorum potuit reprimere Colligas adhuc iuuenis legatꝯ poſtulās ſibi ꝑmitti referre
ad cęſarem geſta Rectorē nanq; Syriæ ceſennium Priſcū.Iam quidē Veſpaſianus eum
miſerat:nondum aūt ille peruenerat.Habita uero diligenti quæſtione Colligas reperit
ueritatē.& eoꝝ iudæoꝝ qdē quos Antiochus accuſauerat nemo cōſcius fuit . Omne āt
facinus admiſere hoīes quidam nocentiſſimi neceſſitate debitorum: rati quod ſi forum
& ſcripta publica concremaſſent:exactione liberarentur.iudæi qdem pro ſuſpectis con
ſultatione criminationibus futura expectantes magna fluctuabant. Cap. xxxii.
Titus autem cęſar a patre ſibi allato nuncio ꝙ uniuerſis quidē italiæ ciuitatibus deſide
rabilis perueniſſet:maxime uero ꝙ urbs eum Roma ſumma cū alacritate & claritudīe
ſuſcepiſſet:in maximā lætitiam uolūtatēq; tranſlatus eſt.curis de eo ita ſibi erat ſuauiſſi
mum liberari.Veſpaſianum.n.etiam longe abſentem oēs hoīes Italiæ uoluptatibus ut

præſentem colebant expectatione ſua q; nimis eum uenire cupiebant pro eius aduentu
ducentes:& omni habentes neceſſitate liberã erga illum beniuolentiã.Nam & ſenatus
memor calamitatũ quę mutatione principũ contigiſſent: optatũ erat imperatorē ſuſci
pere ſenectutis honore bellicorũq; geſtoꝝ maturitate decoratũ: cuius pręſentiã ſciebãt
ſoli ſaluti ſubiectoꝝ cõmodaturã: quod & populus malis inteſtinis ſollicitus magis cũ
uenire cupiebat.tunc ſe calamitatibus quidē pro certo abſoluendũ eſſe confidens: anti
quã uero libertatē cum opulentia receptuꝝ : pręcipue pars militaris ad cũ reſpiciebat.
Hi.n.maxīe belloꝝ per illũ patratoꝝ nouerant magnitudinē:imperitiã uero alioꝝ du
cũ experti atq; ignauiam magna quidē ſe optabant turpidine liberari .Eum uero qui ſe
& ſeruare & honeſtare ſolus poſſet recipere pręcabant̃ . Cum uero hac beniuolentia di
ligeretur ab oībus honore quidē pręcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebat̃
ſed eũ longiſſime ab urbe Roma conuenire ante propabat:nec tñ quiſq̃ moras eius con
ueniendi ferebat:ſed ita ſimul oēs effundebant̃ & uniuerſis facilius & promptius ire q̃
manere uidebat̃ ut etiam ciuitas ipſa tunc primũ inter ſe iocundã ſentiret hoium rarita
tem.Erant aũt pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero eum appropinquare iudi
carunt:quãq; manſuete ſingulos ſuſcepiſſet qui præceſſerant nunciatũ eſt,oīs iam reli
qua multitudo per uias cũ cõiugibus & liberis præſtolabant̃ . & quo tranſiens aduenir
ſet : uidendi eius uoluntatē uultuſq; lenitatē oīum generꝝ uocibus proſequebant̃ bene
meritũ & ſalutis datorē ſolũq; dignum romanoꝝ principem appellãtes.tota uero ciui
tas ueluti templũ erat ſertis atq; odoribus plena.cũ aũt uix per circũſtantem multitudi
nem in palatium uenire potuiſſet:ipſe quidem penatibus diis aduẽtus ſui gratulatoria
ſacra celebrauit.uertunt ãt ſe ad epulas turbæ perq; tribus & genera & uicinias cõuiuia
exercẽtes deo delibabant & ab eo p̄cabant̃ ipſum Veſpaſianũ q̃plurimũ tpis in roma
no impio ꝑſeuerare & filiũ eius & qui ex his naſcerent̃ ſeruari īexpugnabilē principatũ.
Vrbs qdē rõana Veſpaſiano ita ſuſcepto ſtati maxīa fœlicitate creſcebat. Ca.xxxiii.
Ante hæc uero tēpora qbus Veſpaſianus qdem apud Alexãdriã erat Titus uero hiero
ſolymã obſidebat,magna ps germanoꝝ ad defectionē mota eſt:qbus ēt galataꝝ ꝓxi
mi cõſpirãtes magnã ſpē cõtulerant q; ēt romanoꝝ dominio liberarent̃ .Germanos ãt
deficere uelle:bellũq; inferre ſuſtulit primo natura bonis cõſiliis uacua:parua ſpe appe
tens periculoꝝ deinde odiũ principũ:qm̃ ſoli ſciunt pręꝫ cęteris gentē ſuam ui coactam
ſeruire romanis.necnon eqdem maximã tp̄s eius fiduciã dedit.nam cum uiderent roma
num imperiũ crebris imperatoꝝ īmutationibus inteſtina ſeditione turbari : oēmq; his
ſubditã orbis terræ partem pēdere ac nutare cognoſcerent, hoc ſibi optimũ tp̄s ex illo
rũ rebus aduerſis atq; diſcordiis oblatũ eſſe putauerunt.Id aũt conſiliũ dabant : & hac
eos ſpe decipiebant Claſſicus quidam & Ballis ex eorum potentiſſimis:qui olim quidē
res nouas cupiebaut:tpe aũt abducti ſuam ſnīam ꝓdidere.iamq; alacriter affectę multi
tudinis periculũ facturi erãt. Veꝝ maxīa parte germanoꝝ defectione pollicita:& cæte
ris fortaſſe nõ diſſentientibus:ueluti diuina ꝓuidentia Veſpaſianus ad Petiliũ cerealem
qui pridē germaniã rexerat litteras mittit:qbus eũ conſulē declarauit:iuſſitq; ad britan
nias adminiſtrãdas ꝓficiſci.igitur ille quod iuſſus erat abiiciēs audita rebellione germa
noꝝ in eos iam cõgregatos inuadit ordinata acie:magnũ in conflictu numeꝝ peremit:
depoſitaq; amentia ad ſobrietatē coegit.Sed q̃to cito illi ad loca nõ ꝑueniſſent:tũc aut
multo poſt erant ſupplicia luituri.Nã ut primũ defectionis coꝝ nũcius allatus ē romã,
Domitian9 cęſar hoc audito nõ ſicut alter ī illa etatę feciſſet(Nã oīno adoleſcēs erat)
tãtã rei magnitudinē ſuſcipe nõ detractauit:ſed a pr̄e habēs īgenitã fortitudinē & ſupra
ętatē exercitatus illico tēdebat in barbaros,illi aũt expeditionis fama perculſi ei ſe pmi

ſerunt:lucrũ hoc exiſtimare maximũ nacti:ut ſine ulla clade priſtino iugo ſubiicerenť.
Omnib9 ergo circa galitiã ut oportuit ordinatis:ne facile rurſus unq̃ turbarenť, Domi
tian9 clarus atq; inſignis ętatẽ ſuperãtibus factis & patriũ decus afferentibus romã in
greditur. Cap. xxxiiii. Cum ſupradicta uero germanorũ defectione hiſdẽ diebus
etiã ſcytharũ cõuenit audacia. Nã q appellanť ſarmatæ maxia multitudo clã tranſgreſ
ſi flumẽ iſtrũ uiolenti atq; ſęuiſſimi propter inopinatũ impetũ multos quidẽ rõanoꝝ
quos in p̃ſidiis offendere:interficiũt. Et conſularẽ uirũ ſeniorẽ pompeiũ agrippã qui for
titer his obuius pugnauerat, occidunt: ꝓximaſq; regiones totas ferendo atq; diruendo
oĩa quę incendiſſent peruagabanť. Veſpaſianus aũt hoc facto & uaſtitate meſię cogni
ta Rubriũ gallũ dirigit pœnas his impoſiturũ:a quo multi qdẽ in p̃liis trucidati ſunt.
Qui uero ſalui eſſe potuere cũ timore domũ refugere. Hoc aũt bello magiſter militũ
diffinito ẽt, futuri tp̃is cautioni conſulit. Pluribus.n. & maioribus p̃ſidiis loca circũde
dit:ut oĩno barbaris ẽt impoſſibilis tranſitus. In meſia quidẽ bellum ea celeritate diſcre
tum eſt. Cap. xxxv. Princeps uero Titus aliquãdiu quidẽ Beriti cõmorabať ita
ut diximus. Inde aũt reuerſus & per oẽs quas obiret ſyriæ ciuitates magnificẽtiſſima ce
lebrans ſpectacula iudęoꝝ captiuis ad oſtentationẽ cladis eorum abutebatur. Conſpi
cit aũt in itinere fluuium cognitione digniſſimũ. Is fluit medius inter arcas & rapha
neas agrippę regni ciuitates. Habet quoddam peculiare miraculum. Nam cũ ſit quan
do fluit plurimus neq; meatu ſegnis: tamen interpoſitis ſex diebus a fontibus deficiens
ſiccum exhibet locũ uidere. Deinde quaſi nulla mutatione facta ſeptimo die ſimilis exo
ritur:atq; hunc ordinẽ ſemper eum obſeruare pro certo compertũ eſt. Vnde etiam ſab
baticus appellatus eſt:a ſacro iudęorũ ſeptimo die ſic noĩatus. Ciuitatis aũt antiochen
ſium populus quoniam Titum aduentare cognouit:manere quidem intra mœnia præ
gaudio non patiebatur. Omnes autem obuiam ei pergere properabant uſq; ad triceſi
mum uel eo amplius ſtadium progreſſi nõ modo uiri ſed etiam fœminæ cum pueris ex
pectabant. Et cum appropinquantẽ uidiſſent ex utroq; uiæ latere ſtantes dextras cum
ſalutatione tendebant:multiſq; fauoribus exultantes cum ipſo reuertebanť. Crebro au
tem inter omnes alias laudes precabantur ut iudęos expelleret ciuitate. Titus quidem
nihil precibus iſtis indulſit:ſed ocioſe quæ dicebantur audiebat. incerti aũt quid ſentiret
quidue facturus eſſet iudęi magno & atroci metu tenebanť. Nec.n. cõmoratus eſt an
tiochię Titus:ſed continuo ad zeuma euphratẽ uerſus iter contendit. Quo miſſi etiam
ab rege parthorũ uenere aureã ei ferentes coronã ꝙ iudęos uiciſſet. Eaq; ſuſcepta etiam
cõuiuium exhibuit regiis atq; ita antiochiã remeauit. Curia uero & populo antiochenſi
multum petentibus ut in theatrũ ueniret ubi omnis eum multitudo prę̃ſtolabať, hu
maniſſime paruit. Rurſus aũt fortiter iiſdem inſtantibus & crebro poſtulantibus expel
li ciuitate iudęos ingenioſe reſpondit patriã eoꝝ dicens quo expellendi fuerãt interiiſſe
nullumq; iam eſſe locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionẽ ſeſe conuertunt an
tiochenſes ꝙ priorẽ impetrare nõ potuerunt. Aeneas.n. tabulas eum pręcabanť exime
re:qbus inciſa eſſent priuilegia iudęoꝝ. Sed ne id quidẽ Titus annuit. uerũ in eodẽ ſta
tu relictis omnibus q̃ habebant apud Antiochiã iudęi:ad Aegyptũ inde diſceſſit. Iter
aũt agendo cum ad Hieroſolymã ueniſſet triſtemq; ſolitudinẽ quã uidebat antiquę ci
uitatis claritudini compararet, diſiectoꝝ operum magnitudinẽ & ueterẽ pulchritudinẽ
recordatus miſerebať excidium ciuitatis nõ ſicut alius feciſſet exultans ꝙ talem & tam
funditus excidiſſet: Verũ multa imprecans ſeditionis auctoribus:& qui hãc pœnã ei in
ferri coegere:ita certus erat ꝙ nunq̃ uirturẽ ſuam uoluiſſet punitorũ calamitate clareſce
re. Ex magnis.n. diuitiis nõ minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quędam enim

erucbant romani. Plura uero captiuis īdicātibus auferebant aurū atq; argentū aliaq; in
ſtruméta p̄cioſiſſima: quæ dñi ꝓpter incertam belli fortunā terræ cōdidere. Titus autē
ꝓpoſitum iter ad Aegyptū tendés emenſa uelociter ſolitudiue peruenit Alexandriā: de
cretoq; ad italiā nauigare cū ſe duæ legiões comitarent̃, utrāq; unde uenerāt remiſit. qn
tā quidē in Myſiam: qntam uero decimā in Pānoniā. Captiuoꝝ aūt duces Symonē &
Ioānē & alios numero ſeptingētos uiros electos tā magnitudine corpoꝝ q̄ pulchritudi
ne p̄ſtātes ilico ad italiā portare p̄cepit: cupiēs eos triūpho p̄terducere. Cap. xxxvi.
Peracta uero nauigatione pro uoto ſimiliter qdem Roma in eo ſuſcipiēdo erat affecta:
& excurſus exhibuit ei quos patri. Claritudinē uiro Tito pater attulit: qui uenit obuiā:
eūq; ſuſcepit. Multitudini aūt ciuiū diuinā quandā letitiā ſuggerebat q, uidebat in unū
tres cōueniſſe. Non multis aūt diebus poſt unū cōem triūphum ob res geſtas agere ſta
tuere: quāuis utriſq; ſenatus ꝓpriū decreuiſſet. p̄dicto āt die quo futura erat pōpa uicto
riæ, nemo ex tā infinita ciuitatis multitudine domi remāſit. Oēs āt cū exiſſent loca ubi
tm̄ ſtare poſſent p̄uenerant: quātus ſpectādis īperatoribus modus ſufficeret cōceſſo ne
ceſſario trāſitu. Cūcta uero parte militari ante lucē per turmas atq; ordines ꝓgreſſa cū
rectoribus ſuis & circa hoſtia cōſtituta nō palatii ſupioris: ſed ꝓpe Iſidis tēplum (ibi. n.
principes nocte illa qeſcebant) prima iam aurora īcipiēte ꝓcedunt Veſpaſianus & Ti
tus lauro qdem coronati. amicti uero patria ueſte purpurea: & ad octauianas ambula-
tiones trāſeunt ibi. n. ſenatus & ducū ꝓceres & honorati equites eoꝝ p̄ſtolabātur aduē
tū. tribunal aūt ante porticus factū erat: ſellæq; eburneæ in eo p̄paratę. Quo cū aſcēdiſ
ſent cōſederūt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit: multis uirtutū teſtimoniis p̄
dicans. Illi aūt iermes erant in ueſte ſerica laureis coronati. Perceptis aūt laudibus eorū
Veſpaſianus cū dicere adhuc uellēt ſilentii ſignū dedit. Magnaq; oium quiete facta ſur
rexit: & amictu magnā parē capitis adoptus ſolēnia uota celebrauit: idēq; titus fecit.
Perfectis aūt uotis Veſpaſianus in cōe oēs breuiter allocutus ē. Milites quidē ad pran
diū quod his ex more ab īpatore parari ſolet dimittit. Ipſe uero ad portā recedit q̄ ab
eo q, per illā ſemp triūphoꝝ pōpa ducit̃ nomen accepit. ibi & cibum prius capiebāt &
triūphalibus ueſtibus amicti diis ad portā collocatis: cæſa hoſtia inter ſpectacula tran-
ſeūtes triūphū ducebāt ut multitudini facilior p̄beretur aſpectus. Pro merito aūt narra
ri multitudo illoꝝ ſpectaculoꝝ & magnificētia nō pōt in oibus quæ qui'q; cogitauerit
uel artiū factis uel diuitiaꝝ opibus uel naturę nouitate. Nā poene q̄cūq; hoibus qui uſq̄
ſunt fortunatis paulatim q̄ſita ſunt: aliis alia mirabilia atq; magnifica, hęc uniuerſa illa
die romani imperii magnitudinē ꝓbauere. Etenim argēti auriq;: necnō eboris in oī ge-
nere ſpecieꝝ ſiue opeꝝ multitudinē: nō ut ī p̄ōpa ferre cerneres: ſed ſi qs dixerit oia flue
re; & aīs qdē ueſtes ex rariſſimis gñerib9 purpura portari: aīs diligētiſſima pictura uaria
tas arte babylonia gēmæ āt clariſſimę & tā multæ aliæ coronis aureis alię ſpēbus alię
fortunę incluſę traductę ſunt: ut appareret fruſtra nos eoꝝ uſq̄ ueꝝ eſſe aliqd ſuſpicari.
Ferebātur ſimulachroꝝ ſigilla: q̄ illi deos hēbant & magnitudine mirabili & arte nō de
functorię facta. Horūq; nihil nō ex p̄cioſa materia. Quin & aīalium diuerſa genera pro
ducebātur ꝓpriis ornamētis induta. Erāt aūt q̄ ēt ſingula portaret magna holum mul
titudo purpureis ueſtibus atq; inauratis ornata. Ipſi etiam qui ad pompam fuerant ab
alia turba diſcreti: pręcipua & mirabili ornamētorum magnificētia culti erant. Inſuper
his ne captiuoꝝ quidem uulgus inornatū uideres: ſed uarietas & pulchritudo ueſtium
natam ex fatigatione corporū deformitatem oculis ſubtrahebat. Maxime autē ſtupor
erat machinaꝝ quæ portabātur ſiue pęgmatū fabricatio ꝓ cuius magnitudine timēdū
uiribus portātiū occurrētes putabāt. Multa. n. in tertiū uidū quartūq; ſurgebāt: & ma

gnificētia fabricæ cū admiratione delectabat:multiſq; aurata ueſte circūdatis cū aurū
ꝓterea factū atq; ebur oībus eſſet affixū. Multis aūt imitationibus bellū aliter in alia di
uiſum certā ſui faciē demonſtrabat. Erat.n.cernere uaſtari fortunatiſſimā terrā:totas ue
ro iterfici acies hoſtiū & alios fugere:alios captiuos duci:muroſq; excellētes magnitudi
ne machinis dirui:& caſtelloꝝ excindi munimina & populoſaꝝ ciuitatū mœnia diſtur
bari:exercitūq; intra muros infundi:cædiſq; oīa loca plena:& eoꝝ q manu reſiſtere nō
poterant ꝑces:ignemq; tēplis īmiſſum ædiūq; ſuper dominos:& poſt multā uaſtationē
euerſionis atq; oīs triſtitiæ defluētis:nō arua culta neq; ad hoīum uel pecorum potum:
ſed terram ex omni parte flagrātem. Hæc.n.iudæi bello paſſuros eſſe ipſi experti ſunt.
Ars aūt & confectoꝝ operū magnitudo neſcientibus adhuc fieri tanq̄ præſentibus oſtē
debāt. Erat aūt per ſingula pægmata captæ ciuitatis dux ita ut captus fuerat:ordinat9.
multæ aūt naues ſequebant̄ ſpolia uero alia:alia qdem paſſim ferebant̄. Eminebant āt
duces eoꝝ quæ apud hieroſolymā in tēplo reperta ſunt:menſa aurea ponderis talēti ma
gni & cādelabrum qdem ſimiliter auro factū:ſed opere cōmutato abuſus noſtra cōſue
tudine. Nā media qdē colūna baſi hærebat:tenues aūt ab eo cānulæ ꝓducebantur:for
matæ ad ſimilitudinē fuſcinæ & ſummū cuiuſq; in lichini ſpeciem fabricatæ. Erant aūt
numero ſeptem ſeptimi diei:qui apud iudæos eſt indicātes honorem. Poſt hæc autē por
tabatur lex iudæorum nouiſſima ſpoliorum. Deinde tranſibant plurimi uictoriæ ſimu
lachra portantes:omnia ex auro & ex ebore facta: Poſt quæ Veſpaſianus prior ibat:&
titus deinde ſequebatur. Domitianus autē adequitabat:ipſe quoq; ornatus pulchritudi
ne dignūq; ſpectari exhibens equū. Pōpe āt finis fuit capitolini iouis tēplū. Quo poſtq̄
uentum eſt cōſtitere. Erat aūt uetus mos patrius operiri donec ducis hoſtiū mortē quiſ
piam nunciaret. Is erat Symon gioræ tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo
uero circūdatus per publicum trahebatur:qui eū ſimul cæderent qui ducebant. Lex aūt
romanis eſt ibi necare criminū reos morte dānatos. Poſtq̄ igitur eum finē uitæ habere
nunciatū eſt oīumq; fauor ſecutus eſt tunc hoſtias inchoare. Hiſq; oīno peractis ſecun
do ꝑ uota ſolēnia in palatiū receſſere. Et alios qdē epulis ipſi excepe:aliis āt oībus domi
cōuiuioꝝ iſtructi erāt apparat9. Hūc.n.diē urbs romana celebrat uictoriæ qdē i hoſtes
gratulatoriū:finē uero maloꝝ ciuiliū & ſpei bonæ ꝓ fœlicitate pricipū. Cap.xxxvii.
Poſt triumphos uero & romani imperii firmiſſimū ſtatum: Veſpaſianus paci templum
ædificari decreuit. Itaq; mira celeritate & quæ hoīum cogitationē ſuperaret effectū eſt.
Magna.n.diuitiarum largitate uſus īſuper ſectis id picturæ ac pigmentoꝝ operibus de
corauit. Omnia nanq; in illud phanum collecta ſunt:quorum uiſendoꝝ ſtudio per totū
orbē qui ante nos fuerunt uagabātur quō aliud apud alios ſitum eſſet uidere cupiētes.
Hic aūt repoſuit etiam quæ iudæoꝝ fuerant inſtrumēta hiſq; ſe magnifice ferens. Legē
uero eoꝝ:& penetraliū uela purpurea in palatio cōdita ſeruari ꝓcepit. Cap.xxxviii.
In iudæā uero legatus miſſus Lucilius Baſſus ſuſcepto a Cereali Vitelliano militū ma
giſtro caſtellū qdem Herodiū ab icolētibus ſibi ſociauit. Poſt āt oī manu militari colle
cta:multi aūt i ptes diuiſi erāt:& legiōe decima bellū īferre macherūtiis ſtatuit. Valde
n.neceſſariū uidebat̄ id excidi caſtellū ne multos ſui munimine ad defectionē īuitaret.
Nā & ſalutis ſpem hītatoribus certā & aggrediētibus hæſitationē atq; formidinē natu
ra loci ꝓſtare maxime poterat. Nā ipſum qdem quod muro cinctū eſt ſaxoſus eſt collis
in ꝓceram altitudinē ſurgens:& ob hoc ēt capi difficilis uideretur:ſed ne uel accedi poſ
ſe eo natura excogitarat:q̄ uallibus eū ex oī pte uallauerat:quaꝝ altitudo oculis cōphē
di ñ poſſet:nec trāſire erat facile:nec aggeſtu ulla rōne cōpleri poſſibile.nā ea q̄ ab occi
dēte ſita erat uallis.lx.ſtadiis diſtendit̄:uſq; Aſphaltidis lacus ei limitē facit. Ex hoc uero

tractu ipſe macherus altiſſimo uertice ſupereminet.a ſeptẽtrione ãt & meridie ualles ma
gnitudine quidẽ ſupradicta uincunꝰ.ſimiliter uero ſunt inextricabiles.Ad conatũ uero
eius uallis q̃ ab oriente eſt altitudo nõ minor centũ cubitis iuenitꝰ . Mõte uero ex aduer
ſo macherũti poſito terminatꝰ.Ea loci natura ꝓſpecta rex Alexãder primitus ĩ eo caſtel
lũ cõmuniuit:qᵈ poſtea Gabinius bello cũ ariſtobolo geſto depoſuit.Herodi ãt regnã
ti oĩbus locis dignior cura uiſa eſt & cõſtructione tutiſſima pp arabũ p̃cipue uicinitatẽ.
Nãq; opportune ſitus eſt eoꝝ fines ꝓſpectans.Magno ergo locum muro amplexus ac
turribus ciuitatẽ illic fecit ĩcolis unde in arcẽ ipſam ferebant aſcẽſum.Quin & ipm̃ uer
ticẽ rurſus ædificauerat:turreſq; in angulis.clx.cubitis erexerat.In medio aũt ambitu re
giã ſtruxerat magnitudine ſimul habitationũ & pulchritudine locupletẽ.Multas uero
ciſternas recipiẽdis aquis abũdeq; ſuppeditãtibus locis maxĩe idoneis fecerat:ueluti cũ
natura certaret:ut quod illa ſitu loci ĩexpugnabile fecerat:ipſe manu inſtructis munitio
nibus ſuperaret.Inſuper.n.& ſagittaꝝ multitudinẽ machinarũq; repoſuit:& oẽm appa
ratũ excogitauit q habitatoribus poſſet magnę obſidionis p̃ſtare contemptũ.Erat aũt
in ipſa regia ruta mirabilis magnitudinis : nullo enim caryce uel celſitudine uel magni
tudine uincebatur.Ferebant ãt eam ex Herodis tp̃ibus perſeueraſſe:manſiſſetq; ulterius
ꝓfecto:ſed ab iudæis q locũ cœperãt exciſa eſt. Vallis aũt qua ciuitas a parte ſeptẽtrio
nali cingitur qdam locus Babras appellabatur:ubi radix eodẽ noĩe gignitur quæ flam
me qdem aſſimilis eſt colore.circa ueſperã uero ueluti iubare fulgurans accedẽtibus eã
q; euellere cupiẽtibus facilis nõ eſt:ſed tãdiu refugit nec prius manet quã ſiqs urinã mu
liebrẽ uel mẽſtruũ ſanguinẽ ſuper eã fuderit.Quinẽt tunc ſiquis eam tetigerit mors cer
ta eſt:niſi forte illã ipſam radicẽ ferat de manu pendẽtem.Capitur ãt alio quoq; modo
ſine p̃iculo q talis eſt.Totã eam circũfodiunt ita ut minimũ ex radice terra ſit conditũ.
Deinde ab ea religant canẽ illoq; ſeq eũ a quo religatus eſt cupiẽte radix qdẽ facile euel
litꝰ:canis uero cõtinuo moritꝰ:tanq̃ eius uice a quo herba tollẽda erat traditus. Nullus
n.poſtea accipiẽtibus metus eſt.tãtis aũt periculis pp unã uim capi eã operepreciũ eſt.
Nãq; uocãtur dęmonia peſſimoꝝ hoĩum ſpiritus uiuis ĩmerſa eoſq; necantia qbus ſub
uentũ nõ fuerit.Hæc cito ẽt ſi tm̃modo offeratꝰ ęgrotantibus abigit. Fluunt aũt ex eo
loco aquarũ fontes ẽt calidarũ multũ inter ſe ſapore diuerſi. Alii nanq; amari ſunt:aliis
nihil dulcedinis deeſt.Multi aũt frigidę aquę ortus nõ ſolũ in humilioribus locis fontes
alternos habent:ſed quod amplius qſs miretꝰ in proximo.Etenim quędã ſpelunca cer
nitur nõ quidem alte caua:ſaxo aũt imminente protecta . Super hoc ueluti duæ mam-
męinter ſe paululũ diſtantes . Ex altera quidem frigidiſſimũ fontem: altera calidiſſimũ
fundit.Qui mixti lauacrum ſuauiſſimũ prębent:multiſq; morbis ac uitiis ſalutare : ma
xime uero neruorũ curationi conueniens: habetq; idem locus metalla ſulfuris & alumi
nis:Baſſus aũt contemplatus undiq; regionem ualle orientali repletam expugnatione
aggredi ſtatuit:opuſq; inchoauit properans aggerem q̃plurimũ extollere facilemq; per
eum obſidionẽ facere.Qui uero intus fuerant deprehenſi ab externis ſegregati iudæi il
los quidem coegere inane uulgus eſſe exiſtimantes inferiorem obſeruare ciuitatem ac
pericula priores excipere:ſuperius uero caſtellum ipſi occupatum tenebãt & pp muni
tiõis firmitatẽ:& ut ſaluti ſuæ cõſulerẽt.Impetraturos.n.ſe ueniã opinabantꝰ ſi locũ tra
didiſſent romanis.Prius autem ſpem uolebant experiendo obſidionis declinandæ con-
uincere ideoq; alacri aĩo in dies ſingulos excurſus habebant & cũ his quos ſors obtuliſ-
ſet cõſertis manibus multi qdẽ moriebantꝰ multoſq; rõanos interficiebãt:ſemp aũt utri
uſq; plus ex tp̃e uictorię captabatꝰ:iudęis qdẽ ſi ĩcautiores aggrederentꝰ:ĩaggere ãt po
ſitis ſi ĩprouiſum excurſum eoꝝ bñ ſepti armis exciperẽt.Sed nõ erat finis obſidiõs futu

rus.Res ãt quędã fortuito geſta inopinatã caſtelli tradẽdi neceſſitatẽ iudęis ĩpoſuerat.
Inter obſeſſos iuuenis & audacia ferox ẽ : & manu ſtrẽnuus Eleazarus noĩe.is ãt fuerat
& incurſibus nobilis multos aggredi aggreſſumq; ꝓhibere obſeruans:ẽt in ꝓliis ſemp
grauiterq; romanos afficiens : audaciaq; ſua ſocios ꝓſequens:impetũ qdẽ facilem his:
piculo aũt uacuũ diſceſſum efficiebat nouiſſimus recedẽdo.Itaq; diſcreto quodã die pu
gna ꝓgreſſa ex utraq; parte ipſe tanq̃ deſpiciens oẽs exiſtimans neminẽ tunc hoſtiũ ꝓ
liũ excepturũ: extra portã remanſit: & ĩ muro ſtantes alloquebat᷑ tota tñ mente illos at
tendens.Hanc aũt oportunitatẽ uidit qdã ex caſtris romanoꝝ ægyptius noĩe rufus:&
quod nemo ſperaſſet impetu facto cũ ipſis eũ armis repente correptũ, cum hoc uiſo ſtã
tes in muro ſtupor teneret, in caſtra romanoꝝ traduxit.Poſtq̃ uero dux nudũ p̃cepit ex
tendi:& in apto conſtitutũ ut ex ciuitate cõſpiceretur, cædi uerberibus uehementer, iu
dæos confudit caſus adoleſcẽtis:uniuerſaq; ciuitas in fletu erat : & queſtibus unius uiri
clade perculſa.Id ubi Baſſus animaduertit cõſilioꝝ aduerſus hoſtes hoc principiũ ſum
pſit:eorũq; miſerationẽ augere cupiẽs q̃tenus coacti ꝓ eius ſalute caſtelli traditionẽ fa
cerẽt,quod ſperauit adeptus ẽ.Nã ipſe qdẽ uelut mox eleazaꝝ ſuſpẽſurus crucẽ defigi
iuſſit.Ea uero cõſpecta maior caſtellanos dolor inuaſit:& ululãdo querebant᷑ ĩtolerabi
lẽ eſſe calamitatẽ uociferãtes.Tunc igit᷑ eleazarus eos orabat ne uel ſe deſpicerẽt : mor
tẽ miſerrimã ſe ſubituꝝ ſibiq; ipſis ſalutẽ p̃berent: poſtq̃ iã ſubacti oẽs romanoꝝ uiri
bus ac fortunæ concederent.illi aũt & eius ſermõe fracti:& quod multi intus pro eo p̃
cabant᷑ (ex magna.n.& populoſa propinquitate genus ducebat)& cõtra ingeniũ ſuũ
miſericordia uicti ſunt : & qbuſdã celeriter miſſis colloquebant᷑ caſtelli traditionẽ face
re petẽtes:ac reddito ſibi eleazaro ſine metu dimitti.Cũ aũt his accẽſus eſſet dux roma
noꝝ multitudo ciuitatis ĩferioris inita ſepati cũ iudęis cognita pactiõe ipſi clã nocte au
fugere ſtatuere.Cũ uero portas apuiſſent ab his q deditionẽ ꝓmiſerãt ad baſſum nũci
us uenit:ſiue iuidia ſalutis eoꝝ:ſiue formidĩe ne eoꝝ fugę cãs ipſi p̃ſtarẽt.Sed fortiſſimi
qdẽ fugientiũ q p̃ceſſerãt euaſere.Reliquoꝝ ãt uiri qdem milleſeptingẽti pempti ſunt:
mulierculæ uero & pueri in ſeruitiũ ducti.ſpõſiones aũt cũ his q caſtellũ dedidere habi
tas:Baſſus cõſeruãdas eſſe ratus & ipſos dimiſit:& Eleazaꝝ reddidit. Cap. xxxix.
His aũt adminiſtratis in ſaltũ qui appellat᷑ Iarden ducere ꝓperabat exercitũ : multi.n.
illuc cõgregati eſſe nunciabant᷑:qui pridẽ tpe obſidionis ex Hieroſolymis & Macherũ
the ꝓfugerant.Ergo cũ ad locũ ueniſſet neq; falſum fuiſſe nunciũ repeiſſet, primo qdẽ
oẽm locũ cum eqtibus cingit:ut ſi quis iudęoꝝ conatus fuiſſet euadere:fugiendi per eq
tes copiã nõ haberet.Pedites aũt ſiluã iuſſit cædere ne inde cõfugerent. Hoc mõ ad ne
ceſſitatẽ adducti ſunt fortiter aliqd faciendi uelut ex audaci certamĩe fortaſſe fugã ẽt re
perirent.Itaq; ſimul uniuerſi & cũ clamore impetu facto in eos a qbus cincti fuerant ir
ruũt.Illi aũt fortiter excipiebãt:multaq; his audacia illis cõtentiõe uſis: diu qdẽ prælliũ
factũ eſt.Nõ aũt ſimilis euenit finis pugnæ certãtibus.Nã rõanoꝝ qdẽ.xii.tm̃ cõtigit
occũbere neq; multos ſauciari.Iudęoꝝ uero ex illo p̃lio nullus euaſit . Sed cũ nõ eſſent
pauciores tribus milibus ꝓſtrati ſunt oẽs:eorumq; dux Iudas Giari filius: de quo ſupra
meminimus ꝙ ordini cuidã præpoſitus cũ hieroſolyma obſideret᷑:qbus demerſus fue
rat cloacis latenter effugit. Cap. xl. Eodẽ uero tpe Cęſar ẽt ad Liberiũ maximũ
ſcripſit.erat aũt ꝓcurator:ut oẽm terrã uenderet iudęoꝝ. Nec enim ciuitatẽ in ea con
didit propria ſeruãs & patriã ſuã. Solis uero octingentis militibus illic relictis locũ de
dit quẽ ĩcolerẽt:q uocat᷑ Maſſada.diſtat ãt ab hieroſolymis.xxx.ſtadiis.Stipẽdiũ uero
ubicũq; degerent iudęis indixit: binas drachmas ſingulis annis deferre in capitoliũ iuſ
ſit:ita ut ante hæc hieroſolymoꝝ templo pendebãt:& res qdẽ iudęoꝝ illo tpe hunc ſta

tũ habebant. Cap. xli. Iam uero quarto anno Veſpaſiano adminiſtrãte imperiũ
contigit Cõmagenẽ regẽ Antiochũ in maximas clades cũ tota domo incurrere ex cã
hmõi. Ceſennius petus q̃ tũc Syriã adminiſtrabat: ſiue re uera: ſeu ꝑꝑ inimicitias antio
chi (certũ non ualde patefactũ ẽ) litteras ad Cęſarẽ miſit. Antiochũ dicens deficere ab
romanis cũ Epiphane filio decreuiſſe: pactis habitis cũ rege parthoꝵ: ꝓptereaq; debe-
re illos antecaꝑe: ne ſi priores nouas res adorti eſſent: totũ romãoꝵ imperiũ bello ꝑtur
barent. Non erat aũt Cęſar hmõi nunciũ ad ſe perlatũ neglecturus. nam uicinitas regũ
maiore negociũ ꝓuidẽtia dignũ eſſe faciebat. Samoſata. n. Cõmagene maxima ciuitas
iuxta Euphratẽ ſita eſt ut eſſet parthis (eo nãq; id cogitauere) facillimus trãſitus: tutũ
aũt receptaculũ. fide igit᷑ habita & ꝑtãte ſibi ꝑmiſſa ut ageret quod expedire uideret᷑,
negligendũ non putauit. Subito tñ Antiocho eiuſq; sociis nihil opinãtibus in cõmage
nã ingreſſus eſt ex legionibus qdẽ ſextã ducens: & iſup quoſdã cuneos alaſq; eqtũ. Ha
bebat ãt auxilio reges terræ qdem quæ chalchaica uocat᷑ Ariſtobolũ eius q; fratrẽ Ma
ſadamũ. Introitus aũt illis ſine certamine: q̃ nemo indigenaꝵ manus ualebat oppone-
re. Antiochus. n. inſꝑato ꝑculſus nuncio bellũ qdẽ contra romanos ne cogitatione con
cepit. Decreuit aũt toto regno in eo quo erat tractu relicto cũ cõiuge ac liberis egredi.
Hoc ſe romanis puꝵ ab ea ſuſpitione quę ſibi ingereretur probatuꝵ eſſe ratus. Progreſ
ſuſq; de ciuitate. cxxx. ꝓpe modũ ſtadiis in campo tabernaculũ ꝑonit. Petus aũt in Sa-
moſata qui eam capeſſerent mittit: & ꝑ eos ciuitatẽ tenebat. Ipſe uero cum alio milite i
Antiochũ ire tendebat. Non tñ rex uel ipſa neceſſitate adductus eſt aduerſum roma-
nos aliquid belli cõgerere. Sed fortunam quæſtus quiduis pati ſuſtinebat. Adoleſcen-
tibus autem belliq; peritis uiq; corporis præſtantibus filiis eius non erat facile in cala-
mitate ſine pugna durare. Itaq; ad uirtutem ſe conferunt Epiphanes & Callennicus.
Vehementi autem pugna per totã diem habita inſigni fortitudine demõſtrati ſunt: nul
laq; ꝑte ſuaꝵ uiriũ diminuta diſcedũt. Antiocho uero neq; pugna hoc modo pacta ma
nere domi tolerabile uidebat᷑: ſed abducta coniuge cũ filiabus in ciliciã fugit: atq; hoc
facto militũ ſuoꝵ aĩos fregit. Nam ueluti deſꝑato ab eo regno defecere: & ad rõanos ſe
tranſtulere: oĩumq; erat deſperatio. Ergo priuſq̃ poenitus deſtituerent᷑ auxiliis epiphani
cũ cæteris ſeruare ſe ex hoſtibus erat neceſſariũ. Fiuntq; oẽs eqtes decẽ: qui cum his una
trãſgreſſi ſunt flumẽ euphratẽ: hinc iam ſine metu ꝓfecti cũ ad bologeſſen ꝑthoꝵ regẽ
ueniſſent, nõ quaſi fugitiui deſpecti ſunt: ſed adhuc fortunã priſtinã retinẽtes omni ho-
nore dignati ſunt. Antiochũ uero ubi tharſum cilicię uenit, miſſo hecatontarcho Petus
uinctũ romã trãſmiſit. Veſpaſianus aũt ita regẽ ad ſe deduci nõ paſſus eſt: dignius eſſe
ratus ueteris amicitiæ habere rationẽ: quã belli occaſionẽ inexorabilẽ iracundiã obſer-
uare. Itaq; iubet ei iter agenti auferri uincula: intermiſſaq; interim profectione Romã
apud lacedemoniã degere: magnos uero ei pecuniæ redditus ꝓbet: ut nõ modo copioſe
ſed ẽt regie uictũ haberet. His epiphantes & cæteri cognitis q̃ patri ante metuebãt ma
gna cura & inextricabili aĩos relaxarũt: & ipſi quoq; ſpem reconciliandi cũ cæſare con
cepere. Cum aũt ẽt bologeſſus de his ſcripſiſſet ad cæſarẽ nec. n. quãuis fœliciter age-
rent: extra romanũ uiuere patiebant᷑ imperiũ: & cũ cæſar his manſuete facultatẽ dediſ-
ſet: romã uenerunt. Patrę aũt ad eos ex lacedemone ſtatim aducto cũ omni honore his
haberet᷑ ibi manſere. Cap. xlii. Alanorũ aũt natio quod qdẽ ſcythæ ſunt iuxta flu
men tanain & meotides paludes ſedes habentes iam quodã loco memorauimus. His
uero tẽporibus inito cõſilio ut terrã Mediã & ulterius ꝑ̃dandi cã peruaderent cũ rege
hyrcanoꝵ colloquunt᷑. Nanq; is eſt illius trãſitus dñs: quẽ rex Alexander ita fecerat ut
portis ferreis clauderet᷑. Aditu aũt ſibi ꝓ̃bito uniuerſi nihil ſuſpicantibus medis incum-

bunt:eorũq; fines populoſos omnigenũq; pecoꝝ plenos diripiebant:cũ reſiſtere nullus
auderet. Nam q regnũ eius terræ obtinebat Pacorus metu percuſſus in difficiliora loca
refugiens cæteris qdem bonis oĩbus ceſſerat:uix aũt ab illis coniugẽ ac concubinas ca
ptas datis centũ talentis redemerat. Sũma ergo facultate ſine pugna p̃dabundi & uſq;
ad armeniã uaſtantes oĩa ꝓceſſere. Eius aũt tyridatis erat. Qui cũ his obuius bello con
flixiſſet:non multũ abfuit quo uiuus in illa acie caperet̃. Procul.n.qdam miſſo laqueo
circundatũ tracturus fuerat niſi celeriter gladio rupiſſet laqueũ atq; ita fugiſſet:illi aũt
pugna multo magis efferati terrã qdem depopulati ſunt:magnã uero hoĩum multitu
dinẽ aliãque ducentes p̃dam ex utroq; regno ad ſua domicilia rediere. Cap. xliii.

¶ Apud iudęã uero mortuo baſſo flaui⁹ ſilui⁹ ĩ adminiſtratõe ſuccedit. Et aliã qdẽ ter
rã bello ſubactã uidẽs unũ aũt adhuc rebelle ſupeſſe caſtellũ, oĩ quæ ĩ illis locis habeba
tur manu collecta aduerſus id militẽ mouit. Nomen eſt aũt caſtello meſada. Princeps
uero ſicarioꝝ a qbus fuerat occupatũ erat uir p̃potens Eleazarus ex origine iudæ:q nõ
paucis iudæis pſuaſerat:ut ante diximus, ne ꝓfeſſionẽ facerent qñ cenſor cyrinus in iu
dęam directus eſt. Tunc.n.ſe ſicarios uocauere:q romanis dicto audientes eſſe nollẽt:
omniq; modo his quaſi hoſtibus utebant̃. deripiendo quidẽ & circũagendo eoꝝ bona:
ignẽ uero domibus iniiciendo. Nihil.n.illos ab alienigenis differre dicebãt:qui pugna
ẽt petendã iudęoꝝ libertatẽ tanta ignauia perdidiſſent:magiſq; ſe optare ſi romanis ſer
uitiũ ſpopõdiſſent. Erat aũt id plane cauſatio & crudelitas atq; auaritiæ dicebat̃ obten
tu:manifeſte ãt reb⁹ effectũ ẽ. Nã iidẽ illi & defectiõis ſocii fuerũt:& bellũ cũ romanis
cõiter ſuſcepere. Cã uero peior illoꝝ ĩ eos facta ẽ:& cũ mẽtita ꝑior eoꝝ refelleret̃ occa
ſio, peius tractabãt eos q neqtiæ ſuæ iuſtis aſſertiõibus exprobrarẽt. Fuit.n.quodãmõ
illud tp̃s apud iudęos oĩum generꝝ malitiæ fœcundiſſimũ:ut nullũ opus intermitteret̃
ĩfectũ:ne ſiquis excogitando fingere uoluiſſet haberet quo magis nouũ aliqd inueniret
ita & priuatim & cõiter oẽs unũ erant:& exuperare aliũ alius tam impietate q̃ iniquita
te in ꝓximos certabant. Potentes quidẽ multitudinẽ male tractando:multitudo uero
ad interitũ potentiũ properando:illis.n.erat dominandi cupiditas:his aũt uim faciendi
bonaq; locupletiũ diripiendi. Primo qdẽ Sicarii fuere iniqtatis in propinquos & crudeli
tatis auctores nullo neq; uerbo indicto ad iniuriã:neq; facto intentato ad exitiũ eoꝝ q
bus inſidiarent̃ pœnitus p̃termiſſo. Verꝝ & hos Ioãnes moderatiores eſſe demõſtrauit
Non ſolũ.n.oẽs interficiebat q necceſſaria & ꝓfutura ſuaderent tanq̃ inimiciſſimos eiuſ
q; modi maxĩe ciues tractans:ſed ẽt patriã malis plurimis cumulauit. Qualia facturus
fuerat q deũ quoq; iã eſſet auſus ĩpietate cõtemnere. Nã & menſa nefariaueſcebat̃:&
legitimã patriãq; exterminauerat caſtimoniã:ut iam ſit minĩe mirꝝ ſi mãſuetudinis cõio
nẽ minime ſeruabat hoĩbus:q dei pietatẽ furore contẽpſerat. Rurſus igitur Symõ Gio
ræ qd mali nõ cõmiſit:q̃ue liberoꝝ corpꝰ uiũ iniuria tẽperauit:qui eũ creauere tyrannũ.
Quæ uero eos amicitia:q̃ue cognatio ad quotidianas cędes nõ ferociores effecit. Nã q̃
alienos qdẽ male tractare inertis neqtiæ opus eſſe arbitrabant̃. Clariſſimã uero gloriã
parere crudelitatẽ in familiariſſimos exiſtimabant. Hoꝝ furoris æmuli ẽt idumei fuere:
illi.n.ſceleratiſſimi perẽptis põtificibus ne qua pars cõſeruaret̃ pietatis in deũ:totũ qđ
ex ciuitatis facie ſupererat abſcidere:ſummãq; per oĩa iniuſtitiã induxerunt:in qua illud
hoĩum genus qui zelotæ appellati ſunt uiguit:qui nomẽ factis uerꝝ ꝓbauerunt. Om
ne.n.maliciæ facinus peræmulati ſunt.nullo inæmulato:qđ ante cõmiſſum memorię tra
didit p̃termiſſo quãuis nomẽ ſibi ex bonoꝝ æmulatione ĩpoſuiſſent:q eos quos lędérẽt
ꝓpter efferã ſui naturã cauillando fallebãt:q maloꝝ q̃ maxĩa eſſent bona ducebãt. Ita
quę debitũ finẽ inuenere merita illis pœna dei uolũtate decreta. Cuncta.n. q̃ natura ho

minis poſſet ferre ſupplicia in eos uſq; ad extremũ uitę terminũ congeſta ſunt q̃ uariis
perempti cruciatibus pertulere. Verum fortaſſe dixerit aliquis minora eos quam cõmi
ſere perpeſſos: uerum his qui iuſte ea paterentur harebant. De illis autem qui in eorum
crudelitatem inciderunt non huius temporis pro merito conqueri. Rurſum igitur ad
eam narrationis partem redeam unde digreſſus ſum. Capit. xliiii. ¶ Venit
autem dux romanorum contra Eleazarum: & qui cũ eo Meſadam tenebant Sicarios
exercitum ducẽs: & fines qdẽ ſtatim omnes obtiuit: pſidiis ubiq; locis opportuniſſimis
collocatis: Caſtellum aũt muro circũdedit: ne quis obſeſſoꝝ fugiẽdi facultatẽ haberet:
ut quæ cuſtodes pſeueraſſent: ipſe uero caſtris locum occupat ad obſidionẽ qdẽ idoneũ
quem delegerat: qua parte caſtelli rupes monti proximo applicabant̃. Cęteꝝ difficilẽ
ad copias utenſiliũ: non ſolum enim commeatus ex longinquo & cum labore iudęoꝝ
maxime portabantur: qbus hęc fuerat cura mandata: ueꝝ ẽt potus aliunde ĩ caſtra du
cebatur: qm̃ in eo loco nullus fons proximus naſcebat̃. His aũt diſpoſitis Siluius obſi
dionẽ agreſſus eſt: maxime molis ac laboris egentem pp caſtelli munitionẽ cuius natu
ra hmõi eſt. Saxum gyro non exiguũ: & excelſum lõgitudine undiq; abruptis atq; altis
uallibus cingitur ex inuiſibili ſuper fundo hñs ſcopulos: ipęſq; oĩum ſunt animaliũ greſ
ſibus inacceſſæ: niſi q duobus modis idem ſaxum in difficilẽ explicatur aſcenſum. Eſt
aũt unũ iter ab lacu Aſphalthide ad ſolis ortũ: & alteꝝ ab occidẽte facili⁹ ãbulari. Vo
catur aũt unũ coluber ex anguſtia crebriſq; flexibus capta ſimilitudine. Quæ enĩ ꝓmi
net rupes frangit̃: ac ſæpe ĩ ſe reuertẽs paulatim rurſum producit̃: uixq; illo itinere gra
diẽs ꝓmouet pedẽ. Nãq; mutãti ueſtigiũ neceſſe ẽ pede altero niti. Eſt aũt certa perni
cies. Altitudo. n. rupiũ utriq; dehiſcit ut quæ horrore quẽuis terrere audaciſſimũ poſſit.
Per eiuſmodi uiã cũ. xxx. ſtadiis aſcẽderis qd reſtat uerticis ẽ nõ in acutũ finẽ coacti: ſed
ut habeat ĩ ſũmo planiciẽ. In hac primus qdẽ Ionathes põtifex caſtellũ ędificauit & ap
pellauit Meſadã. Poſt aũt Herodi magno ſtudio fuit loci illius ſtructio. Nã & murũ p
oẽm eius gyꝝ erexit ſtadioꝝ ſpatio. lx. & cãdido lapide factũ: & p. xii. altũ latũq; octo
cubitis: & uigintiſeptẽ turres quinquagenis cubitis in eo ſtabant: ex qbus aditus mẽ
bra p oẽm muꝝ intus ędificata. Rex. n. uerticẽ quo foecũdus oĩq; planicie mollior eſſet
culturæ deſtinauerat: ut ſi quãdo externoꝝ alimentoꝝ penuria contigiſſet: hanc qdem
laborarẽt qui ſalutẽ ſuã caſtello tradidiſſent. Quin & regiã ſibi ædificauerat ab occidẽ
talis partis aſcenſu ĩtra oĩa qdem arcis poſitã uergentẽ aũt ad ſeptẽtrionẽ. Regiæ uero
murus erat magnus ac firmiſſimus altitudine quattuor ſexagenũ cubitoꝝ: in angulis
turres habebat. Membroꝝ aũt intus & porticũ: itẽq; balneaꝝ uaria erat & ſumptuoſa
conſtructio: colũnis qdem & ſingularibus ſaxis undiq; ſubſtitutis. Parietibus aũt mẽ
briſq; ſolida cõpage lapidũ uariatis. Ad ſingula uero habitacula & ſurſum: & circa re
giam & ante turres multos magnoſq; puteos in ſcopulis exciderat: cuſtodes aquaꝝ tã
tã molitus abundantiã quãtam q fontibus uterentur haberent. Foſſæ uero iter ex regia
in arcem ſummã ducebant: quas foris nemo cernebat. Sed ne manifeſtæ qdẽ uiæ facilẽ
ſui uſum pbere hoſtibus poterãt. Nã oriẽtalis qdẽ uia natura ẽ iacceſſa: ut ſupra memo
rauim⁹. Occidẽtalẽ uero magna ĩ anguſtia poſita turri cõcluſit: quę nõ minore mille cu
bitoꝝ ſpacio ab arce diſtaret quã neq; trãſiri poſſe neq; capi facile uidebat̃. Inextricabi
lis aũt q̃uis licẽter ambulãtibus fuerat fabricata. Ita qdẽ aduerſus hoſtiles impetus na
tura ſimul & manu caſtellũ erat communitũ: intus aũt repoſiti apparat⁹ magis & diu
turnitatem & opulentiã inuarenã & frumentum multũ erat conditũ: & quod in longũ
tp̃s ſufficere poſſet: uinũq; multum & oleum: ſuperant cuiuſq; leguminis fruct⁹: & pal
mę coaceruatę. Cunctaque repperit Eleazarus caſtello p dolũ cũ ſicariis occupato ma

tura:nihilq; recens depoſitis deteriora quã̄q fere ex quo apparata ſunt ad excidium a ro
manis illatũ.c.annoꝝ tp̃s agebatur. Quin ẽt romãi fructuũ reliquias icorruptas oſten
dere. Si qs aũt cãm diuturnitatis aurã eſſe exiſtimet:nõ err..uerit q̃ arcis altitudĩe ab oĩ
terrena ac fœculenta materia ſit remota:Inuenta ẽ aũt omnigenũ quoq; armoꝝ multi
tudo ab rege condita:quæ decem milibus uiroꝝ ſufficerẽt:ferrumq; infectũ necnõ æris
& plumbi materia:quippe ut magnis de cauſis factum crederes apparatum. Aiunt.n.
Heroden idipſum caſtellũ ſibi ad refugium parauiſſe duplex periculũ ſuſpicãtẽ:unum
qdem ab iudęoꝝ populo ne ſe depoſito illos q antea reges fuerant ad principatũ redu
ceret. Alteꝝ uero maius atq; atrocius ab regia ęgypti Cleopatra. Hęc enim ſuã ſniam
non celabat:ſed cum Antonio ſępe uerba faciebat poſtulãs heroden interfici: ſibi autẽ
obſecrãs regnum iudæoꝝ donari. Et magis quis miraretur nondũ eius imperio Anto
nium paruiſſe male eius amore mãcipatũ:quã non dominaturã ſperaſſet. ꝓp eiuſmodi
metus Herodes condita meſada in extremũ belli cõtra iudæos romanis opus dimiſit.
Nam q̃ foris iã locum oẽm muro cinxerat dux romanoꝝ:ſicut ſupra diximꝰ:ac ne qs
effugeret diligẽtiſſime ꝓcurauerat: icipit obſidionẽ uno tñ loco reperto qui aggeꝝ ia
ctum poſſet excipere. Nam poſt eam turrim quæ iter ab occidente quod ad regiã ſum
mumq; montem duceret pręcludebat:erat quędam continentia ſaxi uaſtior latitudine
multumq; porrecta:celſitudine autem meſadæ trecentis cubitis inferior: quã Leucem
appellabãt:hinc igitur Siluius ut aſcẽdit ac tenuit aggerem apportare militibus iuſſit:
illis aũt alacri aĩo & magna manu operãtibus ſolidus ad ducentos cubitos erectus eſt
tumulus. Veꝝ neq; firma neq; ſufficiens machinis ferẽdis hæc mẽſura uidebatꝰ:ſed ſup
eũ tribunal conſtructis ſaxis ingẽtibus factũ eſt altũ iteq; latum cubitis quinquaginta
Erat aũt aliaꝝ machinaꝝ fabrica illis aſſimilis. Quas primo qdem Veſpaſianus ad ob
ſidiones poſtea uero Titus excogitauerat turriſq; qnquaginta cubitis effecta eſt: tota
ferro cõſepta. Vnde multis baliſtaꝝ tormentorũq; iaculis romani cito eos reppulere q
de muro pugnabant:& caput exerere ꝓhibuere. Simul aũt ingente ẽt ariete fabricato
Siluius crebro muꝝ pulſari iubet:ac uix qdẽ tñ aliquã eius deiicit partẽ interruptã. Cito
aũt ꝓuenere ſicarii muro ĩtus altero cõſtituto. Qui ne machinis qdẽ ſimile aliqd patere
tur:mollis.n.adhuc erat & ĩpetus laxare uiolentiã poterat: hoc mõ conſtructas trabes
ꝓceritate magnas:& q̃ ſectæ ſunt continentes cõpoſuere. Eaꝝ aũt ordines erant duo ſi
miles tñq; diſtantes quãtũ eſſet muri latitudo & ĩter eos ambos replebant aggeris ſpa
ciũ. Nec uero creſcẽte cumulo terra deflueret aliis trãſuerſis trabibus q̃s in longitudinẽ
poſuerãt colligabãt. Erat ergo illis qdẽ opus ædificio ſimile:ſed qᵈ cædendi inferebantꝰ
machinaꝝ ictꝰ euaneſcebãt lutoq; ſubſidẽte ſtructiorẽ fabricã faciebãt. Vbi hoc Siluꝰ
cõſiderauit igni magis muꝝ captum iri putans multas qdẽ ardẽtes faces militibus ĩtro
iaculari ꝑcepit:murus aũt qppe:ut maxĩa ex pte lignis cõſtructus ignẽ cito cõpręhẽdit
& uſq; ad imũ ſui laxitate calefactus ingẽti flãma colluxit. Incipiente qdẽ adhuc incen
dio ſpirans aqlo rõanis erat horribilis auertens deſup flãmas in eos abigebat:& pene
machinas quaſi iam conflagraturas deſperauerant. Deinde flatu mutato ueluti diuina
prouidentia excitatus auſter:multaq; ui contra obuios eas referens muro appulit: iãq;
totus ardebat ex alto. Rõani quidẽ cum dei uterentꝰ auxilio ad caſtra læti digredieban
tur decreto hoſtes luce aggredi:& nocte uigilias accuratiores facere ne qs eoꝝ clã ſub
terfugeret.

Cap. xlv.

Sed neq; ipſe Eleazarus de fuga cogitabat: neq; alii cuiq̃ ꝑ
miſſurus erat ut faceret. Videns aũt murum igne conſumptũ:alium uero nullum ſalu
tis modum neque uirtutis excogitans:ſed his quæ romani in ſe liberoſq; ſuos & coniu
ges facturi eſſent ſi uiciſſent ante oculos poſitis, de oĩum morte conſiliũ cœpit: idq; ex

præſcutibus fortiſſimũ ratus ualidioris animi ſociis ueſperi cõgregatis talibus eos uer-
bis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretũ ſit uiri fortes neq; romanis neq; cuiq̃
alii ſeruire niſi deo: is. n. ſolus eſt uerus & iuſtus deus hoiũ: ecce nũc tp̃s adeſt quod fa
ctis ueſtros ꝓbare aíos iubeat. Nec igitur ipſi nos dehoneſtemus ante qdẽ ſeruitutem
uel ſine piculo paſſi. Nunc aũt cum ſeruitute intolerabiles pœnas amplexi uiuem⁹ ſub
romãis futuri? Primi. n. oĩum ab his defecimus: & nouiſſimi cũ his bellũ gerimus. Puto
aũt & hanc nobis a deo gratiã datã: ut bene ac libere poſſimus mori quod aliis nõ eue
nit: p̃ter ſpem ſupatis: nobis aũt certum eſt orto die futuꝝ excidiũ. Libera eſt aũt ſtrẽua
mortis cõdictio cum affectibus: nec. n. prohibere id hoſtes poſſunt: q ꝑfecto nos optãt
uiuos abducere: neq; nos illos iã poſſum⁹ ſuperare pugnãdo. Nã fortaſſe qdẽ ab initio
ſtatim oportuit q̃n libertatem defendere cupiẽtibus oĩa & a nobiſipſis acerba peiora-
q; ab hoſtibus eueniebãt. De dei uoluntate coniicere & ſcire ꝙ amica ei quõdam natio
dãnata eſſet interitu: manens. n. propitius uel saltẽ nobis leuiter infenſus nunq̃ tantoꝝ
qdẽ hoium perniciẽ neglexiſſet: ſacratiſſimã uero urbem ſuã igni hoſtiũ excidioq; ꝑdi
diſſet. Nos aũt ſoli. ſ. ex oĩ genere iudęoꝝ ſperauimus ſeruata libertate ſuperare tãq̃ nil
in deũ deliq̃ſſemus: nulliuſq; culpæ participes fuiſſemus: qui alios quoq; docuimus. Ita
q; uidetis quẽadmodũ nos uana ſpectaſſe redarguit fortiore nobis inſperatis rebus ma
lorũ neceſſitate illata. Nec enim quicq̃ nobis caſtelli natura iexpugnabilis ꝓfuit ad ſa-
lutẽ. Sed & alimentoꝝ copiã: ſed armoꝝ multitudinẽ aliũq; habẽtes abũdatiſſimũ ap
paratũ ipſo manifeſtiſſime deo ſpem ſalutis auferẽte ꝑdidimus. Ignis. n. qui ferebatur in
hoſtes in ædificatũ a nobis murũ nõ ſponte reuerſus eſt. Sed hæc multoꝝ ira ſunt crimi
nũ: quæ furore capti contra gentiles auſi ſumus: pro q̃bus queſo ne rõanis inuictiſſimis
pœnas: ſed p nos ipſos deo p̃ſtemus. iſtæ aũt illis moderatiores ſunt: morient̃. n. coniu-
ges iniuria uacuæ: liberi ſeruitutis expertes. Poſt illos aũt ipſi nobis honeſtã inuicẽ gra
tiam p̃beamus libertate ſeruata optima ſepultura. Prius tñ & pecunias & caſtellũ igni
cõburamus. Merebunt̃. n. rõani certe ſcio ſi neq; corpora noſtra tenuerint: cõpendioq;
caruerint. Alimẽta ſola relinquemus: hæc. n. nobis erũt teſtimonio mortuis: ꝙ nõ penu
ria uicti ſumus: ſed ita ut ab initio ſtatueramus mortẽ ſeruituti ꝓtulimus. Hæc dicebat
Eleazarus: ſed nõ in eundẽ modũ p̃ſentiũ ſniæ congruebãt. Sed alii qdẽ ei obedire ꝓpe
rabant: quaſi uolũtate replebant̃ pulchrã eſſe mortẽ exiſtimantes. Qui uero molliores
erant coniugũ ac familiaꝝ ſuarũ miſericordia: uel ẽt propius queq; apertiſſimus deter-
rebat interitus alius aliũ intuens contrariũ uoluntatis ſuæ motũ lachrymis deſignabãt.
Quos cũ uidiſſet Eleazarus formidare ac magnitudinẽ conſilii aĩs frangi ptimuit: ne ẽt
qui fortiter dicta peperunt effœminarẽt flentes ipſi ac deplorãtes. Ergo exhortationẽ
nõ intermiſit: ſed erectior multoq; repletus ſpiritu clariorẽ de imortalitate aĩæ orationẽ
incipit magnaq; uſus exclamatione lachrymãtes attentius expectãs plurimum inquit
opiniõe deceptus ſum: q putarẽ uiros fortes pro libertate certãtes mori bene malle quã
uiuere. Vos aũt nec cuilibet qdẽ homini qcq̃ neq; audacia neq; uirtute p̃ſtatis: q ẽt ma
gna mala effugituri mortẽ timetis: cũ oporteret uos ſup hoc neq; cũctari neq; expecta
re monitorẽ. Olim. n. & a primo ſenſu nos eruditos patriæ orationis & ſacrę maiorũq;
noſtrorũ factis & aĩs confirmando pſeuerabant: quod uiuere hoĩs eſt: nõ mori calami-
tas. Nã mors quidẽ libertatẽ aĩs pręſtat ad proprium purũq; locũ eas dimittit ab omni
clade futuras intactas. Donec aũt mortali corpore iunctę ſunt: unaq; malis eius implẽ
tur: qͩ uériſimile dicit̃ mortuę ſunt. Diuina. n. cũ mortali ſocietas turpis eſt: multũ qui
dem poteſt aĩa iuncta cũ corpore: inſtrumentũ enim facit ſuũ latenter id mouens & ul
tra mortalẽ naturã geſtis producẽs. Verũtñ cũ pondere quo in terrã detrahit̃: quodq;

ab ea pendet abſoluta propriũ locum receperit: tunc beatã & undiq; liberã participat
fortitudinẽ:& humanis oculis:ut ipſe deus inuiſibilis manens:nec .n. cũ eſt in corpore
conſpicitur: nã & accedit occulte:neq; rurſus cũ recedit uidet᷑ unã qdem ipſa habẽs in
corruptã naturã:corpori ãt cãm pbens mutationis:nam qd aia attigerit hoc uiuit atq;
uiuet.uñ uero digreſſa fuerit hoc marcidũ moritur tñ imortalitas ei ſupabit.Huius ora
tionis argumentũ uobis ſit ſomnus:in quo collectę aię nunq̃ eas detrahente corpore io
cũdiſſimã quietẽ agunt.Cũ deo uero ꝓ cognatione degẽtes ubiq; adſunt:ac multa fu
tura pdicũt.Cur igitur mortẽ timere conueniat:qui ſomni diligimus quietẽ quẽadmodũ
aũt nõ ſit dementiſſimũ breuitatẽ uitę ſequẽtes ſibimet inuidere perpetuã.Oportebat q
dẽ nos domeſtica inſtrutione meditatos aliis eſſe exẽplũ ꝓpter uoluntatis ad mortẽ.
Nã ſi ab alienigenis etiã rei fides petẽda ſit:indoꝝ uideamus ſapiẽtes:qui ſapientiã pro
fitẽtur:illi enim cũ ſint boni uiri uitæ qdẽ tẽpus quaſi quoddã neceſſariũ naturæ mun9
inuiti ſuſtinẽt:ꝓperant aũt hoĩes corporibus ſoluere:nulloq; urgẽte neq; exagitãte ma
lo pp imortalis conuerſationis deſideriũ aliis qdem pdicunt ſe eſſe abituros.Nec eſt q ꝓ
hibeat quicq̃: ſed oẽs fortunatiſſimos appellantes eos ad familiares ſuos litteras mit
tunt.Ita certã ueramq; aĩs eſſe inter ſe conſuetudinẽ credidere.Alii aũt cum mandata p
ceperint:igni traditis corpibus ut imaculata puraq; aĩa ſecernatur paulatim moriunt᷑.
Facilius enim ad mortẽ illos amiciſſimi pſequũtur: quam exteroꝝ hoĩum quiſq; ſuos ci
ues in longinquã peregrinationẽ ituros.Et ſe quidem ipſos deflent: illos aũt beatos di
cunt ꝙ imortalitatis ordinem iam recipiant.Non ergo uos pudebit ſi deterius indis ſa
piamus?propriaq; ignauia leges patrias quæ oĩbus hoĩbus æmulandæ uiderentur, in
honeſte deſpiciamus:quãq̃ & ſi contraria nos a principio inſtituiſſet eruditio:qd ei ſum
mũ bonũ eſt hoĩbus uiuere:mors aũt calamitas attamẽ tp̃s nos adhortatur eam bono
aĩo & facile tolerare dei uoluntate:& neceſſario morituros.Olim quantũ enim apparet
cõtra oẽ iudęoꝝ genus hoc decretũ poſuit deus ut uita careremus q ea nõ eramus quẽ
admodũ oportebat uſuri.Nec auſim enim uobiſmetipſis aſcribere: neue Romanis gra
tificari ꝙ nos oẽs eoꝝ bellũ aſſumpſerit.Non.n.uiribus illoꝝ hęc accidere: ſed cã for
tior interueniẽs illis pſtitit ut uincere uiderent᷑. Quibus.n.armis romanoꝝ pempti ſunt
q Cęſarẽ incolebãt iudæi?Ac ne defecturos qdẽ ab illis dum diẽ ſeptimũ celebrarẽt ag
greſſa cæſarienſiũ multitudo:neq; manus referẽtes cũ cõiugibus ac liberis mactauerũt:
ne uel ipſos erubuere romanos:q nos tantũmodo hoſtes ꝙ defeceramus putabãt. Sed
dicet aliquis cęſarienſibus ſp cum ſuæ ciuitatis iudęis fuiſſe diſcordiã:tẽpuſq; nactos ue
tus odiũ expleſſe.Quid ergo de ſcytopolitanis dicemus?Nobiſcũ.n.illi pp gręcos bel
lũ gerere auſi ſunt:an nõ cũ ꝓpiquis noſtris romanos ulciſci.Multũ igit᷑ his fides illoꝝ
ac beniuolẽtia ꝓfuit:ac nõ ab ipſis cũ totis familiis acerbiſſime trucidati ſunt:ac ꝓ au
xiliis gratias eis reddidere?Nã quæ illos a nobis pati ꝓhibuere hęc paſſi ſunt: uelut ea
ipſi cõmittere uoluiſſent.Lõgũ ſit ſi uelim nũc ſepatim de ſingulis dicere. Noſtis enim
ꝙ Syriæ ciuitatũ nulla ẽ quę nõ iudęos apud ſe habitãtes occiderit nobis quã romanos
plus inimicos. Vbi ẽt damaſceni quem ne cãm qdẽ ꝓbabilẽ cõfingere potuiſſent ciui
tatẽ ſuã cęde nefaria repleuere.xviii.milibus iudæoꝝ cũ cõiugib9 ac familiis iugulatis.
Eoꝝ aũt multitudinẽ plagis ĩ Aegypto pemptoꝝ.lx.miliũ numeꝝ audiebam9 excede
re:illi qdẽ fortaſſe in aliena terra cũ nullũ inueniſſent hoſtibus aduerſarium ita ſunt mor
tui.Omnibus aũt qui domi cum romanis bellũ ſuſciperẽt:nihil deerat eoꝝ quę ſpẽ to
tam poſſent præbere uictoriæ.Arma enim & muri & caſtelloꝝ ĩexpugnabiles fabricę:
atq; interriti ſpiritus ad pericula pro libertate ſubeunda cunctos ad defectionẽ reddunt
fortiores:ſed hęc ad paucũ tempus cum ſuffeciſſent: ſeq; ſuſtuliſſent maiorum malorũ

extitere principiũ. Omnia .n. capta ſunt: oĩaq; hoſtibus ſuccubuerũt: uelut illoꝝ nobilio
ris cauſa uictoriæ: uõ ad eoꝝ ſalutẽ a quibus inſtructa fuerant, apparata ſunt. Et in ꝑlio
quidẽ mortuos beatos exiſtimari oportet: repugnantes .n. & libertate nõ perdita perie
re. Eorũ uero multitudinis qui a romanis ſubiugati ſunt, quis nõ miſereat̃? q̃ſue nõ an
teq̃ illa patiat̃ mori ꝓperet? Quorũ alii torti tãq; igne quã uerberibus excruciati perie
re: alii ferociſſime a beſtiis ad ſecundũ eoꝝ cibũ ſeruati uiui ſunt: illoꝝ qdẽ miſerrimi ha
bendi ſunt: qui adhuc uiuunt: qui ſępe mortẽ optãtes nõ accipiant. Vbi eſt aũt illa ma
gna ciuitas? Aut ubi eſt q̃ totius gentis iudeæ metropolis fuit? Tantis quidẽ murorũ ſe
ptis munitiſſima: tot uero ante muros caſtellis turriũq; obiectis mœnibus tuta belliq;
apparatũ uix capiens: tot aũt uiroꝝ pro ſe pugnantiũ multitudinẽ continens: qd nobis
facta eſt: q̃ deũ habere incolam credebat̃? radicitus ex fundamẽtis erepta eſt: ſolaq; eius
monumẽta reſtant eoꝝ a quibus exciſa eſt: impoſita religis caſtra. Senes uero infœlices
ad cineres templi aſſident: & paucæ mulieres ad turpiſſimã pudoris iniuriã ab hoſtibus
reſeruatę. Hæc ſecũ reputans quiſq̃ noſtroꝝ aſpicere ſolẽ durabit, ẽt ſi uiuere ſine peri
culo poſſit? Quis inimicus adeo patriæ? quis tã imbellis aut parcus aĩæ ut eum nõ pœ
niteat hucuſq; uixiſſe? Atq; utinã oẽs fuiſſemus mortui priuſq̃ illam ſacrã ciuitatẽ ho
ſtium manibus uideremus excindi: priuſq̃ templũ ſanctũ tanta impietate funditus erui:
ſed qm̃ ſpes nõ inſtrenua nos illexit: quaſi forte poterimus pro ea hoſtes ulciſci: nunc ãt
euanuit ac ſolos neceſſitate dereliqt. Mori bene properemus. noſtrimetipſi miſereamur
& coniugũ liberoꝝq; dũ nobis licet a nobiſipſis miſericordiã capere. ad mortẽ nãq; ip
ſi nati ſumus: & quos ex nobis genuimus: eamq; fugere ne fortiſſimi quidẽ poſſunt. In
iuria uero & ſeruitus & uidere cõiuges ad turpitudinẽ duci cum liberis, nõ eſt malũ hoĩ
bus ex naturę neceſſitate profectũ: ſed hæc ſua timiditate perferũt qui ante mori cũ li
cuit noluere. Nos aũt multũ freti fortitudine a rõanis defecimus: & poſtremo nunc illis
ad ſalutẽ hortantibus nõ paruimus. Cui igitur nõ eſt eoꝝ iracundia manifeſta: ſi nos ui
uos ſubiugare potuerint? miſerãdi quidẽ adoleſcẽtes erunt: quoꝝ uires corporis ad mul
tos ſufficient cruciatus: miſerandi aũt ꝓuectiores quoꝝ ętas clades ferre nõ poterit: ui
debit alius coniugẽ abduci: alius manibus reuinctus uocẽ filii patrẽ implorantis exau
diet. Sed dum liberi ſunt & gladios habent pulchrũ miniſteriũ nobis prębeant expertes
ſeruitutis hoſtiũ: moriamur liberi cũ filiis & cõiugibus uita decedamus nobis leges ꝓſcri
piũt: hęc nos cõiuges & filii deprecant̃: hoꝝ neceſſitatẽ deus miſit. his cõtraria rõani uo
lunt: & ne qs noſtrũ ante excidiũ pereat timẽt. Feſtinemus igit̃ eis ꝓ ſperata potiũdi no
ſtri uoluptate ſtuporẽ mortis admirationẽq; relinquere audacię. Cap. xlvi. Ad
huc eũ orare cupientẽ oẽs interpellabant: & effrenato quodã impetu pleni ad opus inci
tabãt: ac ueluti laruis exagitati alius aliũ antecapere cupiebat: hoc ſpecimẽ eſſe fortitu
dinis: rectiq; conſilii exiſtimãtes ne qs extremus remanere uideret̃ tantus eos & coniu
gũ & filioꝝ & ꝓprię cędis amor inuaſit. Sed nec id qđ aliqs putauerit cũ facinus accede
ret obtuſi ſunt: uerũ ẽt ſeruauere ſentẽtiã: quã cũ dicta ꝑciperent, habuerunt: ꝓpriũ qui
dem cariũq; affectũ retinentibus cunctis: rõni uero cedentibus qa iam optime filiis con
ſuluiſſent. Simul .n. ualere uxoribus cũ amplexu dicebant: ac liberos gremiis captos ex
tremũ lachrymantes oſculabant̃. Et ſimul qdem manibus alienis iuſſa peragẽtibus uo
lentes eos configebant: malorũq; ſubditi hoſtibus paſſuri fuerãt cogitationẽ habentes
pro ſolatio neceſſitatis ad cędẽ. Deniq; nemo hac audacia minor inuẽtus eſt. Cuncti ãt
coniunctiſſimos tranſfixere miſeri qbus id neceſſe fuit: qbuſq; filios atq; uxores occide
re maloꝝ oĩum uidebat̃ eſſe leuiſſimũ. Igitur neq; hoꝝ iam factoꝝ dolorẽ tolerãtes: &
interfectos lęſos exiſtimãtes ſi uel breuiſſimũ tꝑs eis ſuperuiueret: cito qdẽ uniuerſis bo

nis in unũ congeſtis ignẽ iniiciunt. Sorte uero ex numero ſuo decẽ lectis oĩum percuſ-
ſoribus uniuerſi ẽt propter liberos ac cõiuges ꝓſtratos cõpoſiti: colq; cõplexi manibus
cũ cõmunicauiſſent parato aĩo ſe mactandos ꝑbebant infœliciſſimũ illud exhibentib9
miniſteriũ: iſti aũt itrepide cũctis occiſis eãdẽ ſortis legẽ in ſua quoq; morte ſtatuerunt:
ut cui obtigiſſet nouẽ perẽptis ſemet ſup eos occideret. Ita oẽs ſibi cõſidebãt: qd neq; in
audiẽdo neq; i ſuſtinẽdo facinore ꝑſtaret alius alii. Et ad extremũ cęteri qdẽ ſe neci ſup
poſuere. Vnus uero atq; nouiſſimus circũſpecta multitudine mortuoꝝ: ne quis forte in
multa cæde ſupeſſet qui ſuę manus egeret: ubi cognouit oẽs perẽptos: ignẽ qdem imit
tit regiæ: uehemẽti uero manu toto ꝑ ſe tranſacto gladio iuxta ſuos affectus occubuit.
Et illi quidẽ perierant nullã credentes aĩam ex numero ſuo rõanis ſubditã reliqſſe: latuit
aũt una mulier ſenior: & alia quędã Eleazari cognata plurimũ doctrina ſapiẽtiaq; mu
lieribus ꝑſtans. Et quinq; pueri ꝑ cuniculos: qui aquã ſub terra potui ducebant abditi:
cũ alii cædibus occupatas mentes haberent: q erant noningenti numero: & ſexaginta
cũ mulieribus ſimul ac pueris. Hæc aũt calamitas acta eſt Aprilis mẽſis quintodecimo
die. Romani aũt adhuc pugnã expectantes mane deſiſtunt & aggeribus ſcalaꝝ ponti
bus iũctis muros aggrediebanẽ. Cum uero hoſtiũ neminẽ uiderent: ſed undiq; uerſum
acerbã ſolitudinẽ ignẽq; intus ſilentiũ quid factũ eſſet coniicere nõ poterant: ad extre-
mũ uelut impellentes ictum arietis ululatũ ſi quẽ forte ꝓuocarent dederant. Clamorẽ
aũt ſenſere mulieres & ex cloacis emerſæ factũ romanis ut erat indicarunt altera earũ
quẽadmodũ dicta uel geſta fuiſſent oĩa narrante manifeſte. Non tñ rõani facile his uer
bis adducebanẽ auſi magnitudinẽ uериſimilẽ nõ credentes. Ignẽ uero extinguere cona-
banẽ perq; hunc uiã ſectantes cito in regiã ꝑuenere: conſpectaq; multitudine mortuoꝝ:
nõ ut in hoſtibus gauiſi ſunt: ſed cõſilii fortitudinẽ & obſtinatũ in tanto numero rebus
ipſis cõtẽptũ mortis admirabanẽ. Cap. xlvii. Huiuſmodi aũt peracto excidio in
caſtello quidẽ ꝑſidium dux reliqt: ipſe uero cũ exercitu ad Cæſarẽ profectus eſt. Nec .n.
quiſq̃ ſupererat in illis regionibus hoſtiũ: ſed iam tota iudęa belli fuerat longinquitate
ſubuerſa: multiſq; ſuoꝝ ẽt procul incolentibus ſenſim ꝑturbationis periculũ exhibue-
rat. Nam & circũ Alexãdriã ægypti ciuitatẽ poſtea cõtigit multos iudęoꝝ perire. His
enim qui ex factione ſicariorũ illuc effugere potuerunt nõ ſatis erat ſaluos eſſe: uerũ &
illic nouas res conabanẽ ut libertatẽ defenderẽt: & romanos quidẽ nihil ſe meliores pu
tarent: deũ uero ſolũ dñm dicerent. Cum aũt quidã is iudęoꝝ nõ ignobiles aduerſarenẽ
illos quidẽ mactauere: aliis qdem inſtabant ad defectionẽ eos rogantes. Eoꝝ aũt uiden
tes cõfidentiã principes ſeniorũ iam cohibere tutũ ſibi nõ eſſe arbitrabanẽ: ſed congre-
gatis oĩbus in congregationẽ iudęis ſicarioꝝ temeritatẽ publicabant: illos oĩum malo
rum cãm eſſe demonſtrantes: & nunc aiebant eos ꝙ nec ſic fugiſſent certã ſpem ſalutis
habituri uiderenẽ: a rõanis enim cognitos ſtatim eſſe perituros ꝓprias calamitates ex-
plere. Ipſis aũt qui nullius fuiſſent eoꝝ delicti participes cauendũ eſſe ab eoꝝ exitio: &
multitudinẽ precabanẽ ut illoꝝ cauſa rõanis ipſoꝝ traditione ſatiſfacerent. His dictis
proſpecta periculi magnitudie pt ere: multoq; impetu ſicarios aggreſſi corripuere: quo
rum ſexcẽti qdẽ ſtatim capti ſunt. Qui uero in ęgyptũ ac Thebas q̃ in illo tractu erãt
elapſi ſunt nõ mult [illegible] cõpræhenſi reducti ſunt: quoꝝ nõ eſt qui duritia ſiue confiden
tia ſiue ꝑtinacia uol [illegible]us ſit dicenda nõ obſtupeſcat. Omni .n. genere tormentoꝝ &
uexatione corporũ [illegible]os excogitata ob hoc ſolũmodo ut Cęſarẽ dominũ faterẽtur: ne
mo ceſſit neq; dicere uelle uiſus eſt: ſed oẽs illę neceſſitates ualidiorẽ ſniam conſeruauere
tanq̃ brutis corporibus nõ aĩs ẽt cruciatus ignẽq; ſuſciperent: maxĩe uero pueroꝝ ætas
miraculo ſpectantiũ fuit. Nec .n. uel eoꝝ quiſq̃ cõmotus ut dñm Cæſarẽ noiaret: uſq;

adeo corpoꝝ infirmitaté uis audaciæ ſuperabat. Cap.xlviii. Lupus tunc Alexan
driá rector adminiſtrabat:& de hoc ad Cæſaré motu uelociter rettulit. Ille aűt inquietű
iudeoꝝ circa res nouas ſtudium cauendű eſſe exiſtimans ac ueritus ne rurſus in unű con
gregarétur:& quoſdá ſibi adiungant pcepit Lupo ut téplű iudæoꝝ qd eſſet apud Thá
nis quæ ſic appellatur ciuitaté deſtrueret:hæc aűt in Aegypto. Quæ ob hác cám & co
li cœpit:& nomé ſumpſit. Cap.xlix. Onias Symonis filius unus ex pótificibus
ex hieroſolymis fugatus Antiocho rege Syriæ cű iudæis bellű gerente Alexandriá ue-
nit:& a Ptolomæo ſuſcipitur humaniſſime ppterea q Antiocho erat inimicus:ait ſe gé
tem iudęoꝝ eius auxilio ſociaturű ſi dictis ſuis obtéperaſſet. Cum aűt rex ea quę poſ-
ſent fieri annuiſſet rogauit ut in aliqua parte ęgypti templű ſibi ędificare pmitteret:&
more patrio deű colere. Ita enim & Antiochű magis odioſum iudęis qui templű apud
hieroſolymá uaſtauiſſet:ipſiq; beniuolétiores fore eoſq; multos ad eos religionis dilige
tia colligédos. Paruit his Ptolomæus eiq; locum dedit centű & octuagita ſtadiis a Mé
phi diſtanté. Heliopolitanus aűt ille tractus dicit̃:ubi caſtello fabricato Onias templű
quidé diſſimile ab eo quod eſt in Hieroſolymis:turrim aűt ſimilé inſtruxit ingétibus ſa
xis ſexaginta cubitis erectá. Areæ aűt fabricá ſm patriam imitatus eſt:& donariis ſimi
liter exornauit pter candelabri cőfectioné:cádelebra enim nő fecit:ſed informatű aureű
lignű tanq̃ iubare in luce radiante de aurea catęna ſuſpédit. Totum uero circa templű
ſpaciű ſtructo latere circűdedit ſaxeas portas habéte:cőceſſit aűt rex ét multű agri mo
dum ac pecuniæ redditus:ut & ſacerdotibus eſſet copia ad multa quæ dei cultus deſide
raret:nő tñ hęc Onias ſana uoluntate faciebat ſed erat ei cőtentio cű iudęis apud Hie-
roſolymá degétibus ppter fugæ memoré iracundiá. Et hoc téplo ędificato arbitrabat̃
ad id oém ab hieroſolylimis multitudiné reuocatuꝝ. Fuerat aűt olim pdictio quędá an
nis noningétis ſeptuaginta. Eſaiaſq; pdixerat huius tépli futurá in ęgypto cőſtructioné
a quodá uiro iudęo:templű qdé ita fuerat ędificatum. Cap. l. Lupus aűt rector
Alexádrię ſuſceptus litteris imperatoris cű ad templű aduenuiſſet nőnullis ablatis dona
riis templű claudit. Poſtmodű Lupo mortuo Paulinus qui eius poteſtati ſucceſſit:neq;
donarioꝝ quicq̃ reliquit:ueheméter enim ſacerdotibus cőminatus é niſi oĩa ptuliſſent:
neq; ad templű religionis cá adire uolentes admiſit:ſed clauſis foribus ita inacceſſum fe
cit ut ne ueſtigiű quidé diuini cultus in eo reſideret. Tempus aűt fluxerat uſq; clauſum
templű ex quo fuerat cőditű anni.ccc.xxxiii. Cap.li. Audacia uero ſicarioꝝ uelu
ti morbus quędá ét ea quę circű Cyrené oppida erant cőtigerat. Elapſus.n.ad eos Io-
nathes homo nequiſſimus:& arte Geueciarius nő paucis imperitorű ut ſe attenderent
perſuaſit:perduxitq; in ſolitudines cű ſigna umbrarum imagines ſe polliceretur aſcéde
re:& alios qdem hęc agendo atq; fallendo latebat. Dignitate uero pſtátes Cyrené ſiue
iudęoꝝ apparatű eius & pfectioné pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo pnunciant.
Ille aűt equitibus ac peditibus miſſis inermes facile comphendit:& magna quidé pars
manibus interiit. Nőnulli aűt uiui capti ad Catullű pducti ſunt. Auctor aűt conſilii Io
nathes tunc quidé potuit effugere:multű uero ac diligenter per oés quęſitus regiones in
cidit:adductuſq; eſt ad Catullű ſibi qdem morá pœnę moliebatur Catullus aűt iniqta
tis prębuit occaſioné:nam ipſe quidé locupletiſſimos iudæoꝝ falſo inſimulans aucto-
res ſibi huius conſilii fuiſſe dicebat. Catullus aűt criminationes alacri aío ſuſcipiebat:
remq; delatá multimode incumulabat. Tragicis ét uerbis exaggerans:ut & ipſe quod
dam bellum iudęoꝝ patraſſe uideret̃:quodq; hoc atrocius eſt pter credendi facultaté
etiam doctor erat calűniandi Sicarios. Deniq; cű uidiſſet iudęoꝝ aliqué Alexandrű no
mine:cui iádudum infenſus odium publicauerat ét uxore eius Berenice criminationi-

bus ĩplicata.hos qdē priores occidit.Deinde oēs ſimul pecuniatum copiis eximios tria
ſimul milſa trucidauit.Et hęc ſecure facere arbitrabať:quod eorum patrimonia redditi
bus Cæſaris ſociabat.Ne uero uel alibi degentium quiſq̄ iudęoꝝ eius iniuſtitiā cōfuta-
ret,ēt longius mēdaciū ꝓpagauit:ac Ionathę nōnulliſq; aliis q cōpręhenſi fuerāt pſua-
det,nouarū reꝝ accuſationē uiris īferre ꝓbatiſſimis iudęorū apud Alexandriā Romāq;
degentiū.Horū aūt qui per īſidias accuſati ſunt:unus erat Ioſippus q hæc ſcripſit.Non
tñ Catullo factio:ita ut ſperauerat:ceſſit.Nā Romā quidē Ionathen: cęteroſq; uinctos
ducēs finē arbitrabatur eſſe quæſtionis apud ſe:ac per illā conflatā calūniam. Veſpaſia-
nus aūt rem ſuſpicatus ueritatē requirebat cognitione nō iure hoībus accuſationē illa-
tā:illos qdem Titi ſtudio criminibus ſoluit:merito uero pœnā ī Ionathen ſtatuit.Prius
enim uerberatus exuſtus ęſt.Catullo aūt tunc quidem ob lenitatē pricipum obtigit ne
quid amplius reprehenſibile experiretur.Non multo aūt poſt multiplici morbo & inſa
nabili correptus acerbiſſime liberatus eſt:nō corporis tātū cruciatum ſuſtinēs: ſed erat
ei maior animi morbus & grauior.Terroribus enī expaueſcebat: & crebro uidebat ſibi
inſtātes umbras eorū quos peremerat & clamitabat.Cūq; ſe tenere nō poſſet exiliebat
ſtratis tanq̄ tormētis ſibi & flāmis adhibitis.Hoc aūt ſemper multū profi[…]ente malo
extiſq; defluentibus ac inteſtinis exhauſtis:ita eſt mortuus:nulla re alia minus diuinæ
ꝓuidētiæ factus iudicio quam q̄ nequiſſimos ulciſcatur. FINIS.

¶Hic nobis eſt finis hiſtoriæ:quā ꝓmiſimus nos cū oī ueritate tradituros cognoſcere
cupiētibus quēadmodū hoc bellū romanis ita geſtū eſt cū iudæis: & qualiter ſit q̄-
dem expoſitum lecturis ut dicant relinquať.De ueritate aūt confidēter dicere nō pi-
gebit q̄ eam ſolam per oīa quæ ſcripſi habuerim coniecturam.

Flauij Ioſeppi de Bello Iudaico Liber Septimus & Vltimus explicitus eſt.

Ioſeppi Flauii Mathathiæ filii hebræi genere ſacerdotis ex hieroſolymis de antiqtate iu
dęoꝝ cōtra Appionem grāmaticum alexandrinū Liber Primus.

SVfficiēter ut arbitror:& per libros antiquitatū opulentiſſime uiro
rum Epaphrodite legentibus eos,aperui de noſtro genere iudęoꝝ:
quia & uetuſtiſſimum eſt:& primam conſciētiam propriā habuit.
Quinq; milia enim annorum numerum hiſtoriam continentem ex
noſtris ſacris libris gręco ſermone conſcripſi.Quoniā uero multos
uideo reſpicientes blaſphemiam quorūdam inſane prolat[…]:& ea
quæ a me de antiquitate cōſcripta ſunt non credentes:putantes mendacium n[…]rum
ſit genus:eo q̄ nulla memoria apud græ[…]orum nobiles Hiſtoriographos di[…]gn[…]ha
biti noſtri maiores,pro omnibus his arbitratus ſum oportere me breuiter hæc c[…]
ſcribere:& derogantiū quidem ue[…]ium ſpontaneumq; increpare mēdac[…]:alic
ignorātiam pariter emendare:uniuerſoſq; de noſtra antiqtate:q ſcilice[…]ritater[…]
plecturiť edocere.Vtar aūt ī meis dictis teſtibus eis:q de oī antiqtate apud gr[…]
digni ſunt iudicandi:eos aūt qui blaſpheme de nobis atq; fallaciter cōſcripſere [..]a.
ſemetipſos cōuicta indubitanter oſtendā.Conabor ēt cau[…] exponere:ꝓpter q[…]
multi in gręcis hiſtoriis gētis noſtræ fecere memoriā:necnō & eos qui de nobis ne
ſcribere uoluerunt neſcientibus aut neſcire ſimulantibus indicabo. Primitus itaq[…]
tis admiror eos:q exiſtimant oportere de rebus antiquis græcis tantummodo fidē

bere: & ab eis cõſulendã eſſe ueritatis integritatẽ. Nobis aũt & aliis hominibus nõ eſſe
credendum. Sed ego oia in his contraria uideo contigiſſe. Quapropter decet nõ uarias
opiniones inſpicere: ſed ex ipſis rebus iuſtitiam ponderare. Oia ſiqdẽ graecorũ noua: &
uerius ut ita dicam, nuper facta cognoui. Et haec eſt fabrica ciuitatũ: & ad inuentiones
artiũ conſcriptõeſq; legũ cunctarũq; rerũ iunior apud eos eſt hiſtorię diligentia conſcri
bẽda. Apud ęgyptios ãt: atq; Chaldeos & phoenicas (deſino eni nos illis cõnumerare
ſicut ipſi fatent) res geſtae antiquiſſimã & pmanentẽ habent memorię traditionẽ. Nã
& locis oẽs inhabitant quae uequaq̃ aeris corruptioni ſubiaceant: & multã puidentiam
habuere: ut nihil horũ q̃ apud eos agunt, ſine memoria linquerent: ſed in publicis cõſcri
ptionibus ſemper a uiris ſapientiſſimis dicerent. Graecorũ uero regionẽ innumerae cor
ruptiones inuaſere: rerũ memoriã delentes. Qui aũt nouas conſtituentes conuerſatiões
oium ſe praeeſſe credidere, ſciant quia ẽt ſero & uix naturã potuere agnoſcere litterarũ.
Nã antiquiſſimũ earũ uſum habuiſſe creduntur a phoenicibus: & a Cadmo ſe didiciſſe
gloriant. Sed neq; illo tpe poterit aliquis demonſtrare ſeruatã conſcriptionẽ: neq; in tẽ
plis: neq; in publicis anathematibus: quando ẽt de troianis rebus ubi tot annis milita
tũ eſt, poſ a multa q̃ſtio atq; contentio facta eſt: utrum litteris uſi ſunt. Et magis ueri
tas obtinuit eo q; uſus modernarum litterarum illis fuiſſet incognitus. Conſtat autem,
quoniam apud grecos nulla inuenit abſolute conſcriptio poemate Homeri uetuſtior:
& hunc etiam poſt bella troiana fuiſſe manifeſtum eſt. Et ante neq; hunc litteris ſuum
poema reliquiſſe: ſed cantibus memoria reſeruatum: poſtea fuiſſe compoſitum & pro
pterea multã in eo cõſpexi diſſonantiam. Qui autem hiſtorias apud eos conſcribere
tentauere. i. hi qui circa Cadmum mileſium & Acuſilaus argiuus: & poſt hunc quicunq;
alii fuiſſe referuntur, paululum tempus perſicam apud hellanicum militiam praeceſſe
re. Sed eos etiam qui de cęleſtibus & diuinis primitus apud gręcos philoſophati. i. Phe
recidem Syrum & Pythagoram & Thaletem omnes concorditer confitent, Aegyptio
rum & Chaldeorũ fuiſſe diſcipulos: & breuiter conſcripſiſſe q̃ a graecis omnium anti
quiſſima iudicantur: ita ut uix ea credant ab illis fuiſſe conſcripta. Quomodo ergo non
eſt irrationabile: ut tali facta uegetentur graeci tanq̃ ſoli ſciant uetera: & ueritatẽ eorum
ſub ſcrupuloſitate de antiquis n ab ipſis conſcriptoribus facillime diſcant: quia neq;
firmiter ſcientes aliquid conſcripſere: ſed q; unuſquiſq; opinatus eſt hoc ſtuduit explana
re. Vnde etiam libris ſuis alterutro arguunt: & ualde contraria ex rebus eiſdem non
piget edicere. Sed ego uidebor me potioribus eſſe ſuperfluum ſi explanare uoluero:
quantis qdẽ locis Hellanicus ab Ageſilao de genealogiis diſcrepat: & in quãtis Hero
dotũ corrigit Acuſilaus. Aut quomodo Ephorus qdem Hellanicũ in plurimis oſtẽdit
eſſe me. dacẽ. Ephorũ uero timeus: Timeũ q poſt illũ fuere. Herodotũ uero cuncti: ſed
neq; de ſingulis cũ Antiocho & Philiſto aut Callia timeus cõcordare dignatus ẽ. Neq;
ru ea ticis hi q Attidas cõſcripſerũt: aut de argolicis: q de argis hiſtoriam ptulere:
ps cõſecuti ſunt. Et qd oportet dicere de ciuitatibus breuibuſq; rebus: qñ de mi
ca: & his q̃ i ea ſunt geſta tantũ uiri pbati mi diſcordaſſe noſcũt? In multis ãt
cydide ngfallax accuſat: licet ſcrupuloſiſſim ã ſecũdũ ſe hiſtoriã conſcripſiſſe
. Ca uero huius diſſonãtię multae forſan & alię quaerere uolentibus appare
go uero duabus quas dicturus ſum maxim tam huius ſummam diuerſitatis aſcri
quidem primum dico eam quae mihi proprior eſſe uidetur. Id eſt eo quod ab ini
on fuerit ſtudiũ apud grecos publicas de his quę ſemper agunt pferre cõſcriptio
Hoc etenim pcipue & errorem & poteſtatem mentiendi poſteris uetus aliquid uo
bus ſcriptitare conceſſit. Non enim ſolummodo apud alios grecos publica cõſcri

ptio eſt neglecta. Sed neq; apud ipſos Athenienſes quos terrigenas eſſe dicunt: diſcipli-
n ꝛq; cultores aliquid, huiuſmodi reperiť. Sed publicarũ litterarũ antiquiſſimas eſſe di
cunt leges: quę a Dracone eis ex phoenicibus ſunt cõſcriptę ante modicũ tempus tyran
nidis Piſiſtrati. De arcadibus ãt in antiquitate gloriãtibus qd oportet dici? Vix.n. iſti &
poſtea litteris eruditi ſunt. Cũ ergo cõſcriptio nulla ꝓponereť quę & diſcere uolentibus
edoceret: & mentientes argueret, multa inter alterutros cõſcriptores diſcordia generata
eſt. Quoniã q ad ſcribendũ ſe ꝑparabant, non ſtudiũ ueritatis exhibuerũt. Licet hæc ꝑ-
miſſio ſemꝑ habeať in prõptu: ſed uerboꝝ magis habere ꝓlationẽ maximã. Et quẽad-
modũ laudari ſe in hoc ſuꝑ alios æſtimarent: ad hoc potius ſemetipſos aptabant. Aliq
uero ad fabulas ſunt conuerſi. Aliq autẽ ad gratiam aut ciuitates laudantes: aut reges.
Aliĩ ſemetipſos ad accuſandas cauſas aut cõſcriptores tradidere. In hoc ſe forte ꝓbabiles
æſtimantes & oĩno hoc agentes quod hiſtoriæ nimis aduerſum eſt. Verę ſiqdẽ hiſtoriæ
indiciũ eſt: ſi eiſdẽ rebus oẽs eadẽ dicant atq; cõſcribant. Hi uero cũ q̃dã aliter conſcri-
berent q̃ alii, tunc ſe putabant oĩum ueraciores oſtendi. Quapropter cãs qdẽ uerboꝝ &
caliditatis coꝝ credere nos græcis oportet. Nõ aũt de antiqua hiſtoriæ ueritate & maxi
me de rebus ꝓpriæ uniuſcuiuſq; ꝓuinciæ. Quoniã uero apud Aegyptios & Babylonios
ex longiſſimis olim temporibus circa cõſcriptiones diligentia fuit: quando ſacerdotibus
erat iniunctũ & circa eas ipſi philoſophabãť. Chaldei uero apud Babylonios: & qa ꝑ-
cipue grecis immixti uſi ſunt phoeniciis litteris circa diſpenſationes uitę: & coĩum ope-
rũ traditionẽ. Dũ coſentiant oẽs tacendũ hoc puto. De noſtris uero ꝓgenitoribus quia
eandẽ quã ꝑdicti habuerunt in conſcriptionibus ſolicitudinem deſino dicere: etiam po-
tiorẽ pontificibus & ꝓphetis hoc imperantes. Et qa uſq; ad noſtra tempora cũ multa
integritate ſeruatũ eſt: ſi oportet audentius etiam ſeruabitur, conabor breuiter edocere:
non enim ſolummodo ab initio ꝓbatiſſimos uiros & in deplacatione ꝑparatos ad hęc
exercenda coſtituerunt. Sed quatenus etiam genus ſacerdotum ſine permixtiõe puruq;
coiſiſteret prouiderunt. Oportet enim eum qui ſacerdotium habiturus eſt ex eiuſdẽ gẽ
tis naſci muliere: & neq; ad pecunias & neq; ad honores inſpicere. Et de hoc ꝑ antiquã
lineam & multis teſtibus approbare. Quod ſcilicet agimus nõ ſolum in ipſa iudæa: ſed
ubicunq; noſtri generis conſtitutio reperitur: etiam ibi integritas iſta ſeruatur circa nu
ptias ſacerdotum: hoc eſt in ægypto & Babylonia & quocunq; terrarum orbe qui libet
de ſacerdotum genere ſunt diſperſi. Mittunt enim in hieroſolymam conſcribentes a pa
tre nomen nuptę: & antiquorum progenitorum quicunq; huius rei teſtimonia prębue-
re. Si autem bella proueniant ſicut iam crebro factum eſt: dum Antiochus epiphanes
ad noſtram ueniſſet regionem & Pompeius magnus: & Quintilius uarus: & præcipue
noſtris geſta temporibus, tunc hi qui de ſacerdotibus ſuperſunt, ex antiquis litteris ite-
rum noua conficiunt & probant mulieres quę relinquũtur. Non enim ad captiuas acce
dunt alienigenarũ conſortia formidãtes. Iudicium uero integritatis hoc maximum eſt:
qa pontifices apud nos a duobus milibus annis denominati filii a patre conſcripti ſunt.
His aũt qui ꝑdicti ſunt ſi qd præuaricentur interdiciť: ne uel ad altare accedant: uel alia
ſanctificatione fungant. Recte ſiquidẽ potius aũt neceſſarie: cũ neq; conſcribendi pote
ſtas oĩbus data: neq; alia ſit in diſcretiõe diſcordia: Sed ſolũmõ ꝓphetis antiquiſſima q-
dẽ & ueterrima ſecundũ inſpirationẽ factã a deo cognoſcentibus: Alia uero ſecundum
ſe ſicuti ſunt fari palã cõſcribentibus infiniti libri non ſunt apud nos diſcordãtes & ſibi-
met repugnãtes: ſed ſolũmõ duo &. xx. libri habentes tẽporis totius cõſcriptionẽ: quo-
rũ iuſte fides admittitur. Horum ergo quinq; qdẽ ſunt Moiſeos q natiuitates cõtinent
& humanæ generationis traditionem habent uſq; ad eius mortẽ. Hoc tempus de tribus

milibus annis paululũ minus eſt. A morte uero Moiſeos uſq; ad Artaxerxẽ pſaꝝ regẽ q
fuit poſt Xerxé, ꝓphetæ poſt Moiſen:& q̃ ſecundũ eos ſunt geſta cõſcripſerunt in.xiii.
libris. Reliqui uero.iiii.hymnos in deũ:& uitæ humanæ noſcunẽ pignora cõtinere. Ab
artaxerxe uero uſq; ad noſtrũ tempus ſingula quidẽ conſcripta non tñ priori ſimili fide
ſunt habita eo quod non fuerit certa ſucceſſio ꝓphetarũ. Palã nãq; eſt ipſis opibus quẽ
admodũ nos propriis litteris credimus:tanto nãq; ſæculo iã pręterito neq; adiicere qcq̃
aliqs nec auferre nec transformare pręſumpſit. Omnibus enim inſertum eſt mox ex pri
ma generatione iudęis hec diuina dogmata nominare:& in his utiq; ꝑmanere. Et ꝓpte
rea ſi oporteat mori libenter. Iã itaq; multi captiuorũ frequenter tormentis affecti ſunt:
& mortes uarias in theatris ſuſtinuere:ne ullũ uerbũ contra leges admitterent aut con-
ſcriptiones habitas uiolarent. Qui gręcoꝝ aliquid tale ꝑpeſſus eſt? quando neq; fortui
tã ſuſtinere læſionẽ uolũt:licet omnia apud eos ſcripta deſtruanẽ. Verba enim hæc eſſe
putant ſecundũ conſcribentiũ uoluntates expoſita. Et hoc iuſte etiã de antiquis ſapiunt
quoniã aliquos nunc quoq; uident ꝑſumentes de his rebus conſcribere quibus neq; ipſi
interfuere: neq; credere ſcientibus aquieſcunt. Deniq; de bello quod apud nos contigit
nuper:qdã hiſtorias cõſcribentes ędiderunt. Dũ neq; ad ea loca uenerint: neq; in ꝓximo
rerum geſtarum fuerit. Sed ex auditu quędam pauca componentes impudenter ſemet-
ipſos uidenẽ hiſtorię nomine iactitare. Ego uero & ex oĩ bello:& quę ibi particulariter
geſta ſunt uerã deſcriptionẽ feci:dũ ipſe rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud
nos galileoꝝ eram: donec fuit defendendi facultas. Contigit aũt ut caperer a romanis:
& habentes me Veſpaſianus & Titus in cuſtodia uniuerſa ſemꝑ inſpicere faciebãt:pri-
mo qdẽ uinctus:poſtea uero ſolutus cũ Tito ab alexãdria ꝓpter obſeſſionẽ Hieroſoly
moꝝ directus ſum. Eo tempore nihil eſt geſtum quod meam potuiſſet latere noticiam.
Nam uidens romanoꝝ exercitũ uniuerſa ſub diligentia deſcribebã. Et ea q̃ nuntiabanẽ
ab his q ſemetipſos tradebant:ego ſolus integrius intelligens diſponebã. Deinde romę
tempus uacationis habẽs:oĩum iã negotio ꝑparato uſus aliquibus cooperantibus mihi
ꝓpter eloquentiã gręcã rerũ eruditionẽ exhibui. Tantaq; mihi ſecuritas affuit ueritatis
ut primos omnium imperatores belli Veſpaſianũ & Titũ teſtes non expaueſcerẽ. Pri-
mũ nãq; illis obtuli libros:& poſt illos multis qdem romanorum qui bellis interfuere.
plurimis uero noſtroꝝ eos ẽt uendidi:qui gręca ſapientia uidebanẽ imbuti:quorum
eſt Iulius Archelaus. Herodes honeſtiſſimus & ipſe admirabilis rex Agrippa. Iſti ſiqui
dem uniuerſi teſtimonium perhibuere, qa ueritatẽ diligens excolui:nõ reprimens forſi-
tan aut tacens:ſi quid geſtoꝝ p ignorantiã aut p gratiã cõmutaui: aut ꝑtermiſi. Qui-
dã uero praui hoĩes derogare meę hiſtorię ſunt conati tanq̃ in ſcholis adoleſcentiũ ꝓpo
ſitũ exercẽtes:& accuſatiõis iſpiratæ atq; detractiõis faciẽtes opus:cũ oporteat illud ſci
ri:qa quod cõuenit promittentẽ aliis rerũ ueraciũ traditionẽ, ipſum prius hæc noſſe cer
tiſſime:aut rebus geſtis adherẽdo:aut ab ſciẽtibus conſulendo. Quod ego ꝑcipue circa
utrũq; me credo feciſſe negociũ. Antiqtatis tanq; libros ſicuti dixi ex uoluminibus ſa-
cris iterpretatus ſum:cũ eſſem genere ſacerdos:& participarẽ illarũ ſapientiã litterarũ.
Hiſtoriam uero Belli conſcripſi multaꝝ quidẽ actionum ipſe operator:plurimorũ ue-
ro inſpector exiſtens:& omnino eorum quæ dicta uel geſta ſunt nihil ignorans. Quo-
modo ergo nõ procaces quilibet exiſtimabit eos:qui aduerſum me nitũtur de ueritate
cõtendere? Qui licet imperatorum cõmenta legiſſe dicũtur:non tamẽ noſtrorũ repu-
gnantium rebus interfuere. De rebus itaq; neceſſariã feci deſcriptionẽ ſignificare uolẽs
facultatem eorum qui hiſtoriam ſcribere compromittunt. Et ſufficienter ſicuti reor pa
lam faciunt:quia conſcriptio reꝝ apud Barbaros potius ſolẽnior q̃ apud gręcos ẽ. Vo-

ſo paululū primitus diſputare aduerſus eos q cōtendūt nouellā eſſe noſtrā cōuerſationē eo q̄ nihil de nobis: ut aiunt illi: dictū ſit a cōſcriptoribus gręcis. Deinde teſtimonia antiquitatis ex aliorū litteris exhibebo: & eos q noſtro blaſphemant generi: nulla ipſi ratione blaſphemare monſtrabo. Nos igiť neq; regionē maritimā habitamus: neq; mercimoniis cōgaudemus: neq; p hoc alterutris peregrinatiōibus fatigamur. Sed qdē noſtrę ciuitates procul a mari poſitæ regionēq; uberrimā poſſidētes. In ea aſſidue laboramus p̄cipue circa filiorū nutrimenta ſtudentes legūq; cuſtodiam & traditionē pietatis totius opus uitæ neceſſariū iudicamus. Cū adſit igiť his quæ p̄dicta ſunt conuerſationi noſtrę ēt uita remotior, nihil fuit ī antiquis tēporibus quod faceret nobis permixtionē græcorū ſicut Aegyptiis mercimonia quæ ab eis reiiciunť: & ad eos rurſus introducūť. Et iterū habitatoribus phoeniciæ maritimę ſtudentibus circa cōtractus atq; negocia amore pecunię requiſita: Sed neq; circa latrocinia ſicut qdā alii uacauere: aut amplius habere cōcupiſcentes patres noſtri ad bella cōuerſi ſunt licet regio noſtra multa milia uirorum fortiū poſſideret. Phoenices ergo ꝓpter negocia ad Græcoꝝ ꝓuinciā nauigantes repente ſunt agniti: & p illos ægyptii & oēs a qbus ad græcos honorē deuehebāt īmenſa maria ꝑſcindentes. Medi uero poſtea atq; perſę palā in aſia regnauerunt: & uſq; ad alterā epiroꝝ pſę militauerunt. Thraces aūt ꝓpter uicinitatē ī Scythiā ab his q pontū nauigant cogniti ſunt: & oīno uniuerſa iuxta mare: uel orientale uel heſperiū habitantes aliquid cōſcribere uolentibus cogniti facti ſunt. q uero ſupius habitabant: & ꝓcul a mari multis ſunt tēporibus ignorati. Et hoc apparet ēt circa Europā cōtigiſſe: quando de romanoꝝ ciuitate tam longo tpe adepta poteſtate tātaſq; cauſas belli cōficiente. Neq; herodotus neq; Thucydides: nec ullus q fuit cū iſtis fecit aliquam mentionē: Sed ſero tādē & uix ad græcos potuit eoꝝ. De galathis enim & hyberis ſic ignorauere hi q putantur ſubtiliſſimi conſcriptores: quorum eſt ephorus: ut unam ciuitatem eſſe arbitrarenť hyberas. Qui tantā partem heſperiæ terræ noſcunť inhabitare. Et neq; mores eoꝝ q fiunt apud eos uel q dicuntur tanq̄ ſic utentibus referre præſumunt. Cauſa uero ignorantiæ ueritatis eſt: eo q̄ procul abeſſent. Vt aūt falſa conſcriberent: eoq; uellent uideri aliquid amplius ab aliis retuliſſe. Quō ergo mirari decet ſi neq; noſtra gens plurimis erat certa: neq; ad ſcribendū de ſe aliquam dedit occaſionem: & ita conſtituta procul a mari & ita conuerſi deliberans. Pone igiť nos argumento uti uelle gręcorū: quia non eſt genus eorum antiquū, eo q̄ neq; in noſtris uoluminibus de eis ſit aliquid dictū. Nō ne omnino deridebūt cauſas huiuſmodi a me probatas: & teſtes uicinę regionis adducunt antiquitatis ſuę. Igiť ego hoc conabor efficere. Aegyptiis & phoenicibus pręcipue teſtibus utar: cū nullus eorū potuerit tanq̄ falſum accuſare teſtimoniū. Et uidenť maxime circa nos inimici in cōi qdē oēs ęgyptii & phoenicum uero Tyrii: De chaldeis aūt nequaquā hoc dicere potero: quoniā & generis noſtri principes cōſtituti ſunt: & ꝓpter cognatōem in cōſcriptionibus ſuis meminere iudæorū. Cū uero fidē de his ꝓbuero: & blaſphemias falſas oſtēdero: tunc etiam Gręcorum cōſcriptores memorabo: qui iudęorum fecere memoriam: ut neq; huiuſmodi occaſio relinquatur in iudęis nobis faciēdę cōtentionis. Inchoabo autem primitus a litteris Aegyptiorum quas non arbitrantur cōmendare quæ noſtra ſūt. Manethon itaq; genere uir Aegyptiorum gręca diſciplina participatus ſicuti palam eſt (ſcripſit enim uoce helladica) paternæ religionis hiſtoriam ex ſacris ſicut ait ipſe interpretatus libris frequenter arguit Herodotum in Aegyptiacis ignoratione mentitū. Ipſe quidē Manethon in ſecūdo Aegyptiacorū hęc de nobis ſcripſit. Ponam uero etiam ſermonē eius tanq̄ teſtimonii iure prolatum honorabile nomē ſub hoc: neſcio quomodo deus inſpirauit: & pręter ſpē ex partibus orientalibus homines genere

ignobiles adepta fiducia in ꝓuícia caſtrametati ſunt.Et facile ac ſine bello eã potẽterq;
cœperunt:& principes eius alligantes:de cætero ciuitates crudeliter incendere:& deo
rũ templa uertere.Circa oẽs uero ꝓuinciales inimiciſſime uſi ſunt alios qdẽ pimentes:
aliorũ uero & filios & coniuges ad ſeruitia redigentes:nouiſſime uero & unũ regẽ ex ſe
fecere: cui nomen erat ualitis:Hic in menfidẽ ueniens ſuperiorẽ inferioremq; prouinciã
diuidens caſtra in opportunis relinquens locis . Maxime ẽt partes muniuit orientales
proſpiciens:quoniã aſſyrii aliquanto plus ualẽtes erãt deſideraturi regnũ cũ inuadere.
Inuenies aũt in Nomoto ſuati ciuitatẽ opportuniſſimã poſitã qdẽ ad orientẽ Buliaſti
tis fluminis: appellabat᷑ a quadã antiqua theologia euaris.Hanc fabricatus eſt & mu
ris maximis cõmuniuit:collocans ibi multitudinẽ armatoꝝ uſq; ad ducenta quadragin
ta milia uiroꝝ: eã cuſtodientiũ.Hic autẽ meſſis tpe ueniebat tã ut frumenta meteret &
mercedes exolueret:quã ut armatos ꝓ terrore extraneoꝝ diligenter excitaret.Qui cum
regnaſſet decemnouẽ annis uita priuatus eſt.Poſt hunc autem regnauit alter quattuor
&.xl.annis Beon nomine.Poſt quẽ alter apachas ſex &.xxx.annis & menſibus ſeptẽ.
Deinde & apoſis unũ & ſexagita:& Samnas qnquaginta & mẽſe uno.Poſt aũt omnes
Aſes nouem &.xl.& menſibus duobus.Et iſti qdẽ ſex apud eos fuere primi reges debel
lantes ſemp & maxime Aegypti radicẽ amputare cupientes.Vocabat᷑ autẽ oẽ genus
eorũ Seſos:hoc ẽ reges paſtores.Se enim ſecũdũ ſermonẽ ſacratũ linguarũ regẽ ſignifi
cat.Sos uero paſtorẽ ſiue paſtores ſecundum ſermonẽ cõmunis eloquii:& tantum com
poſitum inuenitur.Hycſos quidam uero dicunt eos Arabas eſſe.In aliis autem exem
plaribus non reges ſignificari comperi per appellationem Hyc:ſed e diuerſo captiuos
declarari neq; paſtores.Hyc enim rurſus ęgyptiaca lingua:& hac quando pingui ſono
profertur captiuos apertos ſignificat:& hoc potius uerıſimile mihi uidetur : & hiſtoriæ
antiquæ conueniens.Hos ergo quos prędiximus reges:& eos qui paſtores uocabãtur:
& qui ex eis fuere obtinuiſſe Aegyptũ ait annis.xi.& quingentis.Poſt hęc aũt regũ the
baidis & alterius Aegypti factum dicit ſuper paſtores inuaſionẽ & bellũ maximum &
longæuũ eis illatũ.Sub rege uero cui nomẽ erat Aliis fragmutoſuictos dicit paſtores:
& alterã quidẽ uniuerſam Aegyptũ ꝑdidiſſe.Incluſos aũt in locũ habentem menſurã
terræ ulnarũ undecim miliũ.Cui loco nomen eſt Auarim:Hunc Manethon dicit oẽm
maximo muro atq; robuſtiſſimo circundediſſe paſtores:quatenus & oẽm poſſeſſionẽ
munitam haberẽt ſimul & ꝓdam ſuã.Filiũ uero aliis fragmathoſcos thumnoſim dicit.
Conatũ qdẽ eos ꝑ obſeſſionẽ capere & fortiter cũ quadringẽtis.lxxx.milibus armato
rũ in eorũ muris excubuiſſe.Cũ uero obſeſſionẽ deſperaſſet:pacta cũ eis feciſſe ut ægy
ptũ relinquentes quo uellent innoxii oẽs abirent.Illos uero his ꝓmiſſionibus ĩpetratis
cum oĩ domo & poſſeſſionibus non minus ducẽta.xl.milia numero ex ęgypto ꝑ deſer
tum in Syriã iter egiſſe & metuentes aſſyriorum potentiã:tunc enim illi Aſiam obtine
bant in terra quę nunc iudæa uocitatur ciuitatẽ ædificaſſe:quæ tantis millibus hominũ
ſufficere potuiſſet:eãq; hieroſolymã uocitaſſe.In alio uero quodã libro Aegyptiacorũ
Manethon hanc ipſam gentẽ.i.qui uocabantur paſtores in ſacris ſuoꝝ libris captiuos
aſcriptos rectiſſime dixit.Nã antiqs ꝓgenitoribus noſtris paſcere mos erat:& paſcua
lẽ habẽtes uitam uocabant᷑ ita paſtores.Sed & captiui nõ irrationabiliter ab ægyptiis
ſunt:quoniã ꝓgenitor noſter ioſeph dixit ad regem ægyptiorũ ſe eẽ captiuũ:& fratres
in ægyptũ poſterius euocauit rege præcipiente.Sed de his quidẽ in aliis examinationẽ
ſubtilius faciemus.Nunc aũt huius antiquitatis ꝓducã teſtes ęgyptios rurſumq; quo
modo ſe habeant uerba manethonis circa ordinem temporum aperte deſcribã ſic enim
ait.Poſtq̃ egreſſus eſt ex ęgypto populus paſtorũ ad hieroſolymã:expulſor eorum rex

themuſis reguauit poſt hęc annis.xxy.& mẽſibus.iiii.& defunctus ẽ.Aſſumpſit regnũ
ſilius Chrebron ãnis.xiii.huius aũt Amenoſis annis.xxi.& mẽſibus.ix.Miſris aũt.xii.
& menſibus nouẽ.Miſranthuſis.xxy.& menſibus.x.Et muſis aũt nouem & menſibus
octo.Amenoſis uero.xxx.& menſibus.x.Orus uero.xxx.ſex & mẽſibus quinq;.huius
aũt filia Acenchies.xii.& menſe uno.Rathotis uero frater nouẽ.Acencheridis aũt.xii.
menſes.iii.Armes uero.iiii.& menſe uno.Armeſis aũt unũ & menſes.iiii.Armeſiſmia-
nus uero ſexagintaſex & mẽſes.ii.Amenoſis.xix.& menſes ſex.Sedhoſſis aũt equęſtrẽ
& naualẽ uirtutẽ habens fratrẽ quidẽ Armen procurarorẽ ægypti conſtituit:& oẽm ei
aliã regalẽ contulit poteſtatẽ:tantũmõ aũt diademate uti ꝓhibuit:& ne reginã matrẽ
filiorũ opprimeret imperauit:& ut abſtineret ẽt ab aliis regalibus cõcubinis.Ipſe uero
ad cyprũ & phœnicẽ & rurſus contra Aſſyrios atq; medos caſtrametatus uniuerſos q-
dẽ alios ferro alios ſine bello terrore magno uirtutis ſibimet ſubiugauit.His uero felici
tatibus eleuatus confidentius incedebat:oriẽtales urbes ac ꝓuincias ſubuertendo: mul
toq; tpe ꝓcedente Armes qui in Aegypto fuerat derelictus omnia cõtraria quæ eũ fra
ter agere monuerat, ſine timore faciebat.Nã & reginã uiolenter abiecit: & aliis cõcubi
nis ſine parcitate iugiter miſcebaẽ:ſuaſuſq; ab amicis utebaẽ & diademate:& rebella-
bat fratri.Is uero q conſtitutus erat ſup ſacra Aegyptia ſcribens librũ Sedhoſſi direxit:
& cuncta ſignificans:& quia rebellaret ei ſuus frater Armes.Qui repente ad Peluſium
deſtinauit: & ꝓprium tenuit regnum.Prouincia uero uocata eſt ex eius noĩe Aegyptus
Dicit enim qa cethos Aegyptus uocabaẽ.Armes autem frater eius Danaus.Hęc equi
dem Manethon.Palã uero eſt ex predictis annis tempore computato: quia hi qui uoca
bantur paſtores ideſt noſtri progenitores ex ægypto liberati: ante tres: & nonaginta
atq; trecentos annos hanc ꝓuinciã inhabitauere quã Danaus ad argos accederet:licet
hũe antiquiſſimum Argiui eſſe cõfidant.Duas igiẽ res Manethon maximas pro nobis
Aegyptiis litteris proteſtatus eſt:primã qdẽ qa aliũde ad ægyptũ:Deinde greſſus eoꝝ
exinde ita temporibus antiquiſſimum:ut pene mille annis bellũ præcedat illiacum.In
his autem in quibus Manethon non ægypti litteris:ſed ſicut ipſe cõfeſſus eſt ex fabulis
quorundã ſine nomine quodam adiecto, poſtea particulariter hæc redarguã oſtendens
ea ſine ueriſimilitudine eſſe mendacia.Sed uolo ab iſtis rurſus migrare ad ea quæ apud
phœnicas de noſtro genere conſcripta:& eorum teſtimonio declarata ſunt.Itaq; apud
Tyrios multorum annorum publicæ litteræ:& conſcriptiones diligentiſſime cuſtoditę
ex his quæ apud eos facta & inuicem geſta noſcuntur:quę tamen memoria digna ſunt.
Inter hęc ergo conſcriptum eſt:quia in hieroſolymis ędificatum eſt templum a Solomo
ne rege ante annos pene.c.xliiii.& menſes octo quã Tyrii carthaginẽ charcedonã fabri
cauere.Deſcripta uero eſt apud illos conſtructio templi noſtri.Ironius eni Tyrioꝝ rex
amicus erat regis noſtri Solomonis paternis amicitiis ei deuinctus.Is ergo munificen
tiã ſuã exhibens ad claritatẽ fabricæ præbuit Solomoni auri qdem.xx.& centũ talẽta.
Incidenſq; pulcherrimã ſiluã in monte q Libanus nũcupaẽ ad cameram deſtinauit ei.
Quẽ redonauit quidẽ Solomõ aliis quidem multis rebus ſed etiã terra Galileę regiõis
que Zabulon uocaẽ.Pręcipue autem eos ad amicicias ſapientiæ concupiſcentia conuo
cauit.propoſitiones eni ſoluendas alterutris dirigebant:& melior in his ſolomõ erat:&
in aliis ſapientior apparebat.Hactenus uero ſeruãtur apud tyrios epiſtolæ multæ quas
illi ſcripſere adinuicem:pro qua re liber eſt a me compoſitus litterarũ a tyriis directarum
unde ẽt teſtẽ ꝓducam dionem:quia apud phœnicũ hiſtorias integerrime approbatus
eſt.Igiẽ in phœnicis hiſtoriis hoc modo ſcribit.Abibalo moriente filius eius ironius re
gnauit.Hic partis orientalis ciuitates ampliauit & urbem potiorem fecit & olympii io

uis templũ deſtruens terræ coæquans locũ medium mœnibus urbis adiunxit:& aureis
anathematibus exornauit.Aſcendens aũt in lybanũ ſiluas incidit ad templorum ędifi
cationem.Regem uero hieroſolymorũ ſolomonem miſiſſe dicunt ad ironium quædam
enygmata:& popoſciſſe ab eo ſolutionẽ adiiciens:ut qui non poſſet diſcernere pecuniã
ſoluenti ꝑſolueret.Confeſſuſq; ironius non ſe poſſe ꝑſoluere ꝓpoſitas q̃ſtiones multis
ꝓ expenſis faciendis pecuniis cõdemnatũ.Deinde Abdemonũ quendã uirũ tyriũ ꝓpo
ſitas ſoluiſſe q̃ſtiones:ipſumq; alias ꝓpoſuiſſe:quas ſi non solueret ſolomon multas rur
ſus pecunias ironio regi cõferret.Dyon igiť hoc modo dep̃dictis teſtimoniũ ꝓhibuit no
bis.Sed poſt hunc ꝓducã quoq; Menandrũ Epheſiũ.Is enĩ ſingulorũ regũ actus con-
ſcripſit apud gręcos & Barbaros ſtudẽs ex ꝓuincialibus uniuſcuiuſq; loci litteris hiſto
riæ ueritatem pandere.Scribens enim de his q in Tyro regnauere:& deinde ueniens ad
ironiũ Regẽ ſic ait.Moriente uero Abibalo ſucceſſit in eius regno filius eius Ironius q
uixit annis.xxxiiii.hic ſtatuit locũ ualde latiſſimũ aureãq; columnã iouis in tẽplo repo
ſuit:& ad ſiluã lignorũ ꝓficiſcens abſcidit de monte q Libanus appellať ligna cedrina
ad tegmina facienda tẽplorũ.Defouenſq; antiquiora templa fanũ ædificauit Herculis.
Fecit erectiorẽ menſe peritio:caſtraq; mouit aduerſus Tyticeos minime tributa redden
tes.Quos ẽt ſubdẽs ſibimet denuo remeauit.Sub hoc fuit Abdemonus puer iuuenis q
ſemꝑ parabolas ſuperabat:quas ſolomon Hieroſolymorũ rex deſtinabat:ſupputať ue-
ro tp̃s ab hoc rege uſq; ad cõſtructionẽ carchedõis hoc mõ.Moriente ironio ſucceſſit in
eius regno Balbazerus filius.Qui cũ uixiſſet annis quadraginta tribus ſeptẽ regnauit
annis.Poſt hũc Abdatratus filius cũ uixiſſet annis.xx.regnauit nouẽ:hũc filii nutricis
eius.iiii.ꝑemere.Quorũ ſenior Metuſaſtartus filius leaſtrati regnauit.Qui cum uixiſſet
annis.xliiii.regnauit annis.xii.Poſt hũc frater eius Aſtarimus:& hic uiuẽs annis.iiii.&
.l.regnauit annis nouẽ:& peremptus eſt a fratre pellethe:q ſuſcipiens regnũ menſibus
ĩꝑauit octo:cũ uixiſſet annis.l.Hunc peremit Tythobalus Aſtarte ſacerdos:q cũ ui-
xiſſet annis q̃draginta octo:regnauit annis.xxxii.huic ſucceſſit badezodus filius.Qui
cũ uixiſſet annis quadraginta quinq; regnauit ſex.Huic ſucceſſor factus eſt Mertinus
filius:q cũ uixiſſet triginta duobus nouẽ regnauit ãnis.Huic ſucceſſor fuit Pigmalion:
q annos egit in ſua uita quinquaginta ſex ex q̃bus.xl.tenuit principatum.Huius regni
anno ſeptimo ſoror Dido in Libya ciuitatẽ ędificauit Carchedonẽ.Colligiť ẽt tp̃s a re
gno ironii uſq; ad ędificationẽ carchedonis annorũ centũ quinquaginta quinq;:& mẽ
ſium octo.Quum uero duodecimo anno huius regni in Hieroſolymis ædificatum eſt
templum.Fit ab ædificatione templi uſq; ad conſtructionẽ carchedonis tp̃s annorum.
C.xliii.menſium octo.Teſtimonio ſiq̃dẽ phœnicũ q̃d amplius oportet apponi?Cerni
tur ipſa ueritas fortiter approbata & multo clarius apparet:quoniã ꝓcedit cõſtructionẽ
tẽpli progenitorũ noſtrorũ ad prouinciã hanc aduentus.Cũ enim eam uniuerſam bello
tenuiſſent,tũc autem templũ ędificare cœpere:& hęc aperte ex litteris ſacris ẽt a me in
antiquitate manifeſta ſunt.Nunc itaq; ſunt dicenda ea q̃ apud chaldeos noſcuntur eſſe
cõſcripta:& de nobis ad hiſtoriã ſunt delata.Quę multã habent concordiã cũ noſtris
uoluminibus ẽt de aliis rebus.Teſtis autẽ horũ eſt Beroſus uir genere q̃dem chaldeus:
notus autem eis q doctrinę eruditioniq; cõgaudent.Quoniã de aſtronomia & de chal
deorum philoſophia ipſe græcas conſcriptiones expoſuit.Igitur Beroſus antiquiſſimus
ſecutus hiſtorias de facto diluuii:& hominum in ea corruptione ſicuti mos eſt ita con
ſcripſit.Simul & de arca in qua generis noſtri princeps erutus eſt:deuecta ſcilicet ea in
ſummitatẽ montiũ Armeniorũ.Deinde ſcribens eos qui ex noe progeniti ſunt & tem-
pus eoꝝ adiiciens uſq; ad Nabulaſſaꝝ ꝑuenit Babylonioꝝ & chaldeoꝝ regẽ:& huius

actióes exponẽs ait. Quẽadmodũ miſit ĩ ęgyptũ ad nr̃am terrã filiũ ſuũ Nabuchodo-
noſor cũ mĩca potẽtia: q dũ rebellãtes eos ĩueniſſet oẽs ſuo ſubiecit ĩperio: & tẽplũ ĩ hiero
ſolymis cõcremauit: cũctũq; generis noſtri populũ auferẽs migrauit ĩ Babylonẽ. Vnde
ciuitatẽ cõtigit deſolari ãnis. lxx. uſq; ad cyrũ regẽ Perſaꝝ. Dicit ãt qa renuerit Babylo
nius Aegyptũ: Syriã: Phœniciã: Arabiã: uniuerſos priores chaldeoꝝ Babylonioꝝ reges
actiõibus ſuis excellẽs. Ipſa uero uerba q̃ Beroſus ꝓtulit hoc mõ dicta neceſſario ꝓferẽ
da ſunt. Audiẽs ãt pater eius Nobolaſſarus: qa ſatrapa cõſtitutus in Aegypto & Syria
ĩferiore & Phœnicia rebellaret: cũ nõ ualeret iã ipſe labores ferre tribuẽs filio ſuo Nabu
chodonoſor ętate ualenti partẽ quãdã exercitus ſup eũ miſit. Nabuchodonoſor ãt cum
Satrapa deſertore cõgreſſus ꝓuinciã q̃ ab initio eoꝝ fuerat ad ꝓpriũ reuocauit ĩperiũ.
Eodẽ uero tpe cõtigit patrẽ eius Nabolaſſaꝝ cũ ægrotaſſet ĩ Babylonia ciuitate defun
gi q regnauit ãnis. xxi. Nabuchodonoſor ãt non poſt multũ tp̃s mortẽ patris agnoſcẽs
& negocia ægyptiaca diſponẽs reliquã ꝓuinciã & captiuos iudæoꝝ & Phœnicum atq;
Syrioꝝ q ĩ ægypto fuerãt cõmẽdans qbuſdã amicis: ut cũ magna uirtute & reliqua uti
litate deueherent̃ ad Babyloniã: ipſe cũ paucis aggreſſus ꝑ deſertũ in Babyloniã uenit
reperiẽſq; cũcta a Chaldeis diſpẽſari: ſeruatũq; regnum ab optimatibus eoꝝ, dominus
factus totius paterni principatus: captiuis qdẽ aduenientibus p̃cepit habitacula ĩ oportu
niſſimis Babyloniæ locis ædificari. Ipſe uero de belli manubiis tẽplũ belli & reliqua lo-
ca mũficẽtiſſime nimis exornãs: & antiquã ciuitatẽ & alterã extrinſecus adiiciẽs cogi-
tans quatenus nequaq̃ poſſent obſidẽtes fluuiũ cõuertere: & ad ciuitatẽ accedere. Tres
qdẽ interiori ciuitate per circuitũ porticus: tres uero exteriori cõſtituit. Quoꝝ alias ex co
cto latere & bitumine: alias uero ex ipſo latere fecit: & largiſſime muniẽs ciuitatẽ: por-
taſq; diuina pulchritudine comẽs ſupędificauit paternis regalibus alia regalia celſitudi-
nẽ illoꝝ multo ualde p̃cedẽtia. Quoꝝ ornatũ expõere ualde lõgiſſimum eſt. Verumtñ
ſciendũ qm̃ hęc maxima atq; ſuperba ultra credulitatẽ rei ſunt. Perfecta diebus qnq; &
decẽ. In his ergo regalibus lapideas mũitiões celſas ædificauit: & aſpectũ mõtibus ſimi
lẽ reddẽs: ẽt ex arboribus uniuerſis plantatiões exhibuit. Fecit quoq; hortũ quod ſuſpẽ
ſibile uocabat̃: eo q, eius deſideraret hmõi q̃litatẽ nutrită in medię locis. Hęc itaq; retu
lit de p̃dicto rege: & multa ſup hæc in libro Chaldæorũ: ĩ quo culpat cõſcriptores græ
cos quaſi una arbitratos a Semiramide Aſſyriã Babylonẽ ędificatã: & mira opera ab
illa circa eã fuiſſe cõſtructa falſe cõſcripſiſſe dicẽs & ipſam qdẽ chaldeoꝝ cõſcriptionẽ
fidedignã pudori exiſtimãdũ eſt: qñ cũ archiuis phœnicũ cõcordare uident̃: q̃ ab Bero
ſo conſcripta ſunt de rege Babylonioꝝ. Quoniã & Syriã & uniuerſam fœnicẽ ille ſub-
uertit. In his quoq; cõſonat & Philoſtratus in hiſtoriis dũ Tyrię meminit obſeſſiõis: &
Magaſthenis in q̃rto indicorũ: ubi declarat: cõtẽdit p̃dictũ regẽ Babylonioꝝ Hercu-
lẽ fortitudine & actuũ magnitudine p̃ceſſiſſe. Dicit eni eũ & maximã Lybiæ partem &
Hiberiã ſubuertiſſe. Quę uero de tẽplo Hieroſolymoꝝ relata ſunt: qa & cõcrematum
eſt pugnãtibus Babiloniis: & cœpit rurſus ędificari Cyro tenẽte Aſyę principatũ, Ex di
ctis Beroſi declaramus. Sic eni in tertio libro dicit Nabuchodonoſor itaq; poſtea ĩchoa
uit p̃dictũ muꝝ incidẽs in languorẽ de uita migrauit: cũ regnaſſet annis tribus & q̃dra
ginta. Huius regni dominus eſt effectus filius eius Helmaradochus ꝓpter iniqtates &
luxurias paſſus ĩſidias a marito ſororis ſuæ Niriglĩſſori peremptus eſt: cũ duobus regnaſ
ſet ãnis. Quo defuncto ſumẽs regnũ q ei fecit inſidias Niriglĩſſoris ãnis regnauit qua-
tuor. Huius filius Laboroſardochus principatũ qdẽ tenuit puer exiſtẽs mẽſibus nouẽ.
Inſidias uero paſſus eo q, nimis appareret maloꝝ eẽ morũ ab amicis extinctus ẽ. Hoc
itaq; ꝑeunte cõuenientes hi q fecerãt inſidias illi cõiter regnũ ĩpoſuere Nabonido cuidã

qui erat ex babylone ex eadē gēte.Sub hoc muri circa fluuiū babylonię ciuitatis ex la-
tere cocto & bitumine ſunt ornati.Cūq; regnū eius eēt in anno ſeptimodecimo cōſtitu
tū: egreſſus Cyrus ex pſide cū multa uirtute uniuerſam aſiā ſubuertēs īpetū fecit ad Ba-
byloniā urbē.Sentiēs āt Nabonidus inuaſionē eius:& occurrēs cū exercitu ſuo: atq; cō
greſſus pugna uictus & cū paucis fugatus incluſus eſt in borſipenſiū ciuitate.Cyrus āt
Babyloniā cōpræhēdēs & deliberās exteriores muros deponere ciuitatis:eo q, nimis ui
deret munita:& eſſet ad capiendū ualde difficilis:reuerſus ē ad borſipū nabonidē inſtā
ter expugnaturus.Nabonide uero obſeſſionē nō ualēte pferre:ſed primitus ſupplicante
uſus clementia cyri:& dans ei habitaculū in Carcamōe:expulit eū a Babylone.Naboni
dus itaq; reliquū uitæ tps in illa puincia cōuerſatus eſt.Hæc cōcordāt cū noſtris.Scri-
ptū nāq; in eis ē qa Nabuchodonoſor octauodecimo regni ſui anno tēplū noſtrū ad de-
ſolatlonē uſq; pduxit:& fuit exterminatū annis ſeptē.Secūdo uero anno regni Cyri fun
damētis depoſitis rurſus ſecūdo regni darii anno pfectū eſt.His platis adiciā ēt phœ
nicū hiſtorias:nō enī pbationū abūdātia relinqnda eſt:eſt enim dinumeratio ī illis an-
nos: ſic enim habent ſub rege Thobalo:Nabuchodonoſor obſedit Tyrū ānis tribus &
decē.Poſt hūc regnauit Bahal annis decē.poſt hūc iudices cōſtituti ſunt : & iudicauere
idē.Hæc Nibalus nalbaſei mēſibus duobus.Chelbiſa ddei mēſibus decē: Abalus pon
tifex mēſibus tribus.Mittinus & Geraſtratus abdilimi iudices ānis ſex:iter quos regna
uit Balatorus āno uno:quo moriēte mittētes euocauere Metalū ex babylone:& quat-
tuor regnauit ānis.Eo quoq; moriēte euocauere fratrē eius Ironiū: q regnauit annis ui-
ginti.Sub hoc Cyrus pſarū habuit ptātē.Quaptopter oē tps eſt ānos qnquaginta qt
tuor & mēſiū triū.Septio ſiqdē āno regni ſui Nabuchodonoſor cœpit obſidere tyrum.
Quartodecimo autem anno regis Ironii Cyrus perſarum tenuit principatum. Cōſonāt
igit q de tēplo ſcripta ſunt a chaldeis:ac tyriis cū litteris noſtris.Manifeſtū uero & ſine
cōtētiōe teſtimoniū eſt de pdicta noſtri generis antiqtate & hi ſiqdē q nō ualde cōtēdūt
ſufficere iudico q pmiſſa ſunt. Oportet aūt nō credentibus barbaricis conſcriptioni-
bus:ſed ſolis græcis fidē habēdā eē dicentibus, adhuc multos exhibere teſtes ēt græcos
ſciētes noſtrū genus: & opportuno tpe eos habentiū mentionē . Pythagoras igit Sa-
mius cū ſit antiquus qdē ætate ſapiētia uero & diuina pietate philoſophos oēs excellēs
nō ſolū q noſtra ſunt agnouiſſe māifeſtū eſt:ſed ēt zelatus ea ex multis apparet. Et eius
qdē cōſcriptio nulla reperit .Multi tñ de eo retulere: quos inſignior eſt Hermippus uir
circa oēm hiſtoriā diligentiſſimus indagator.Refert itaq; in primo Pythagorę libro:qa
Pythagoras uno cōfabulatos ſuos defuncto nomine Calciphonte genere Crotonia-
te, illius animā dicebat ſecū degere die noctuq;:& qa pciperet ut nō tranſiret de loco ubi
aſinus onus portaret & ab aqua feculēta ſemetipm abſtineret: & ab oī blaſphemia re-
pythagora docu.meta cederet.Deinde ſeqtur:hæc aūt agebat atq; dicebat iudeos & tharſenſiū opiniones imi
tatus ac trāſferens.Dicitur enim qa uere ille uir multas iudęos leges in ſuā trāſtulit phi
loſophiā.Fuit aūt ēt per ciuitates nō ignotas olim gens noſtra: & multæ natiōes ad qs
tranſiit ēt zelū eius habuere.Quod māifeſtat Theophraſtus ī his q ſcripſit de legibus.
Ait enī qa phibēt tyrios leges peregrino ſacramēto iurare.Inter ſacramentu qbuſdam
aliis ēt iuſiurādū quod corbā appellat enumerat:& apud nullū hoc inuenit iuramētū:
niſi apud iudæos ſolos.Quod iterpretat ex hebraica lingua ſignificat enī donū . Verū
neq; Herodotus alicarnaſſeus noſtrā ignorauit gentē.Sed quodammō eius meminiſſe
cognoſcit .De colchis eni referens ī ſecundo libro ſic dicit.Soli aūt inter oēs cholchi &
ęgyptii & ęthyopes uerenda ab initio circūcidūt: phœnices uero & Syri in Paleſtina q
cōfitētur hoc ab ęgyptiis didiciſſe.Syri āt q circa Thermodoontē & Parthemiū fluuiū

cõmorant̃ & Aſtygitiões a Cholchis dicũt̃ nup didiciſſe. Hi nãq; ſunt ĩter hoĩes ſoli q
circũcidũt̃: & iſti ſicut ęgyptii facere uidẽt̃. De ægyptiis ãt & ęthiopib9 dicere nõ poſ-
ſum utrũ alteri ab alteris didicere. Dixit ergo Syros q in Paleſtina ſunt circũcidi. Oĩum
ãt q habitãt Paleſtinã ſoli iudęi circũcidũt̃. Quod de eis agnoſcẽs: & Cyrillus ãtiquus
poeta meminit hoc mõ de gẽte noſtra dicẽs. Quia caſtrametati ſunt noſtri maiores cũ
Xerxe pſa℞ regę apud Helladã: & dinumerãs uniuerſas gẽtes: nouiſſimã noſtrã poſuit
ita dicẽs. Poſtremũ uero trãſibũt genus mirabile uiſione: linguã qdẽ pleniſſimã ope p-
ferẽtes. Habitãtes ãt in ſolis montibus: ubi palus ampliſſima ẽ. Iuuenes capillis ſub ro-
tunditate detonſis ſup equos erectos habẽtes uultus: & q̃ſi fumo ſiccatos. Palã ergo ẽ
ſicut arbitror: qa noſtri meminerit: eo q & mõtes ĩ noſtra regione ſunt cõſtituti in qbus
habitamus. Et palus q dicit̃ Aſphaltis ideſt bituminalis. Hec enĩ ĩter oẽs palus ĩ Syria
latior atq; maior eſt. Et Cyrillus qdẽ cũ ita meminerit iudęos ſciſſe dignoſcit̃: quẽ gli-
bet cũ legerint admittant̃: nõ calũnioſi græco℞: ſed ſapiẽtia ſũma conſpicui. Clearchus
enim Ariſtotelis diſcipulus: & ex pipato philoſopho℞ nulli ſecũdus ĩ prio libro de ſom-
no dicit Ariſtotelẽ doctorẽ ſuũ de quodã uiro iudęo ita referre: & ipſi Ariſtoteli eundem
ſermonẽ aſcribit. Quod ita cõſcriptũ eſt. Sed alia qdẽ longũ eſt dicere. Quæ nõ hẽre
potuerãt illius admiratiõe quadã atq; philoſophiã occidi operepreciũ eſt referre. Et Hy
perochides uenerãter inqt audire deſideramus uniuerſi. Porro ſecũdũ pcepta Ariſtotelis
inqt rhethorica eius genus primitus trãſeamus ne reluctemur doctoribus pceptor℞. Dic
inqt Hyperochides ita ſi placet. Ille igit̃ genere qdẽ iudęus erat ex inferiori Syria. Qui
ſunt ex ppagine philoſopho℞ indo℞: uocant̃ ut aiunt philoſophi: Apud indos Calani:
apud Syros ãt iudæi nomẽ accipiẽtes a loco. Locus enĩ ubi habitãt appellat̃ Iuda. No
mẽ uero eo℞ ciuitatis ualde difficile eſt. Vocãt enĩ eã nomine Hieroſolymã. Is igit̃ hõ
multos hoſpicio recipiens & de ſupioribus ad marina deſcẽdẽs gratiſſimus erat nõ ſolũ
eloquio: ſed ẽt aĩo. Et tũc nobis degẽtibus apud Aſiam quũ diuinus hõ ueiſſet ad ea loca
cõfabulari cœpit nobiſcũ: & cũ aliis ſcholaſticis eo℞ ſapientiã tentans. Cũq; multi eru
dito℞ cõgregarent̃ tradebat potius aliqd. Habebat h[illegible]c ait Ariſtoteles apud Clearchũ
& ſup hæc multã ac mirabilẽ cõtinentiã. Iudæi uero [illegible]ibis & caſtitate narrãt. Licet ãt
uolẽtibus hæc ex ipſius lectiõe cognoſcere. Ego [illegible]fugio pluſquã decet iſerere. Clear
chus ſiqdẽ facta digreſſiõe cũ aliud ppoſitũ hab[illegible]et noſtri generis ita meminit. Heca-
teus ãt abderita uir philoſophus ſimul: & circa actiões iduſtrius cũ Alexãdro rege nutri
tus: & cũ Ptolomęo lago cõmoratus nõ trãſitorie: ſed de ipſis iudæis cõſcripſit librum.
Ex quo uolo capitulariter unũ eo℞ q̃ ab eo ſunt dicta p[illegible]urrere. Sed primitus tp̃s oſten-
dã. Meminit enĩ belli quod circa Gaiũ ab P[illegible]olomæo geſtũ eſt contra Demetriũ quod
utiq; cõtigit undecimo qdẽ ãno poſt mort[illegible] Alexãdri Oylmpiade uero ſeptima & deci
ma atq; cẽteſima ſicuti refert Caſtor: ad[illegible]ẽs [illegible]ac Olympiadem dicit: ſub hac Ptolo
męus Lagus uicit ĩ Gaza bello Demo[illegible]nu antigoni q uocabat̃ obſeſſor. Alexãdrũ uero
pfitent̃ uniuerſi cẽteſima & q̃rtade[illegible]na olympiade fuiſſe defunctũ. Palam ergo eſt: qa
& ſecũdũ illud tp̃s: & ſub Alexãd[illegible]genus florebat noſtrũ. dicit igit̃ Hecateus: qa poſt
Gaii bellũ Ptolomæus loco℞ q̃[illegible]ant circa Syriã dominus ẽ effectus: Et multi hoium co
gnoſcẽtes mãſuetudinẽ & [illegible]emẽtiã Ptolomæi cũ eo pficiſci ad Aegyptũ & rebus cõi-
care uoluere. Quo℞ unus inqt erat Ezechias pontifex iudęo℞: hõ ętate qdẽ q̃ſi ſexagin
ta & ſex ãno℞. Dignitate uero apud cõtribules maximus & aĩo ſapiẽtiſſimus: potẽtiſ-
ſimus ad dicẽdũ & circa cãs ſicut nullus alter expertus. Dicit ẽt oẽs ſacerdotes iudęo℞
q decatas accipiunt: & uniuerſa ĩ cõi gubernãt: circa mille & quingentos exiſtere. Rur
ſus aũt pdicti uiri faciens mentionẽ inquit homo hunc honorem gerens & aſſuetus eſſe

nobiſcū:aſſumēs aliquos ſuoꝶ differentiā cunctā expoſuit: & habitationē ſuā & couerſationē quā ſcriptā habebat pariter idicauit.deinde palā facit Hecateus quales circa leges exiſtimus: & qa oīa ſuſtinere: ne trāſcēdamus eas eligimus:& hoc eſſe optimū iudicamus.Dicit igiť hęc & mala ſępius ab Aſtygitonibus audiētes & oēs cōpulſionū uim paſſi:a Perſicis regibus & Satrapis nō pñt mente mutari.Sed cū magna exercitatiōe de his p̄cipue oībus ridere parati ſunt.Perhibet aūt ēt idicia fortis animi circa leges nō parua dicēs Alexādro quondā in Babylone cōſtituto:& uolēte belli tēplū quod corruerat renouare.cūctiſq; militib9 ſimiliter ſtercora portare p̄cipiēte ſolos iudęos hoc facere nō fuiſſe ppeſſos:ſed ēt multas ſuſtinuiſſe plagas:& detrimēta ptuliſſe nō modica:donec eis ignoſcēte rege ſecuritas p̄beret.Qui dū ad puinciā inqt ppriā reuerſi fuiſſent:tēpla & altaria fabricata oīa deſtruxere.Et p aliis qdē multa ſatrapæ exoluere.Pro aliis uero ueniā cōſecuti ſunt ad ciuitatem:qm̄ iuſtitia apud eos mirabilis eſt:& qa gens noſtra fuit multoꝶ hoīum nūero copioſa.Sed multa qdē millia noſtroꝶ migrātes in Babyloniā p ſe primitus collocarūt.Nō parua ēt morte Alexādri in ægyptū & phœnicē ſunt trāſlata:propter ſeditionē in Syriā factā:idē itaq; uit & magnitudinē puincię quā incolimus pulchritudineq; narrauit.Pene decies trecēta millia inqt integra terrarū optimarū uberrimæ ualde puincię poſſidere noſcūť.Iudea nanq; huius eſt āplitudinis & qa ēt ciuitatē ipſam hieroſolymoꝶ ſpacioſam:& maximā olim inhabitamus:& uiroꝶ multitudine copioſam:necnō & tēpli conſtructione idē ipſe ſic refert.Sunt autē iudæorū in aliis qdē multæ mūitiōes p puinciā atq; uici.Vna uero ciuitas mūitiſſima habēs p̄cipue circuitū quinquaginta ſtadiorū in qua cōmoranť hoīum circa cētū & quinquagintamillia nomine hieroſolyma.Eſt āt in ipſa medietate ciuitatis lapidea quadriporticus cētū per circuitū cubitorū habēs ēt duplices ianuas.Quo ara eſt quadrianguli figuratiōe cōpoſita ex lapidibus nō dolatis:ſed collectis atq; iacētibus unū quoq; latus uiginti cubitoꝶ latitudinē habēs:altitudinē uero decē.Et circa eā maxima fabrica ubi altare ē cōſtitutū & candelabra utraq; aurea duo talentorū pondus habētia:& inextinguibile lumen noctibus & diebus. Simulachꝶ uero aut aliquod anathema ibi nequaquā eſt nec ulla plantatio. Nullus ibi ueluti lucus aut aliqd hmōi.Habitāt āt in eo & noctibus & diebus ſacerdotes quaſdā purificationes agentes:& oīmode uinū nō bibētes in tēplo.Sup āt qa & cū Alexandri regis ſucceſſoribus poſtea caſtrametati ſunt,Teſtať hoc mō dicēs ea q̄ cognouerit a uiro iudęo in expeditione cōſtituto.Cuius uerba hęc habētia declaranť.Ait eni.Me ſiqdē eunte ad mare rubꝶ: una ſecutus eſt qdā cū aliis equeſtriū iudæorum nos deducentiū noīe Moſſolamus uir efficax aīo bellator ſup oēs arcarios:& indubitanter græcos & barbaros ualde precipuus.Is igiť homo pperātibus multis pariter & quodā uate ab ipſo auguriū capiente & petēte: ut cūcti ſtarēt,Interrogauit cur ſuſtinerēt oēs. Oſtendēte uero ei uate auē quā intuebať atq; dicente.Quaſi qdē expediret eis ut ſuſtinerent oēs ſtaret auis.Si ergo ſurgens anterius euolaret pcederent.Si uero poſt tergum iret:recedere cūctos oportet.Rurſum tacens arc[illegible]trahēs ſagittas emiſit:& auem pauciēs interemit.Indignantibus uero uate:& qbuſ[illegible] aliis & maledicētibus ei,Quid furitis inqt mali dęmonii auē ſumētes in manibus hæc eni ſuā ſalutē neſciēs de noſtro itinere nobis ſalubritatē potuit indicare.Si eni p̄ſcire futura ualuiſſet: in hunc locū nequaq̄ ueniſſet:metuens ne ſagitta a Moſſolamo iudęo periret:ſed & ad eius teſtimonia iā qdē qeſcāt.Facile nāq; eſt uolētibus librū ipm legere:& hęc apertius inuenire.Nō uero me pigebit Agatharchidē introducere.Licet homo minime malus: & ut ei uiſum eſt nobis detraxiſſe uideať.Is eni narrans de Stratonice quēadmodū uenit qdē ex Syria de Macedonia ad uirū ſuū Demetriū derelinquens Seleuco āt uxorē eā ducere non uolente quod

illa ſperabat. Exercitu eius ĩ Babylonia poſito circa Antiochiã bella mouit. Deĩde q̃uo
reuictus eſt rex Antiochia capta iu Seleucia Metilla fugiens: cũ poſſet ſeipſam uelocius
ĩterimere ſomno ꝓhibita ne faceret: capta atq; defuncta eſt. Hæc ergo ꝑdicẽs Agathar
chides & derogãs ſuperſtitiõi ſtratonicis utiť indicio generis noſtri ꝑſcribẽs. Qui uocẽ
tur iudæi habitãt oĩum műitiſſimã ciuitatẽ quã uocare Hieroſolymã ꝓuinciales ſolẽt.
Hi uacare cõſueti ſunt ſeptima die: & neq; arma portare in ꝑdictis diebus: neq; terrę cul
turã cõtingere: neq; alterius cuiuſpiã curã habere patiunť. Sed ĩ tẽplis extendẽres ma
nus adorare uſq; ad ueſperã ſoliti ſunt. Ingrediẽte uero ĩ ciuitatẽ Prolomęo lago cũ exer
citu & multis hoĩbus dũ cuſtodire debuerint ciuitatẽ eis ſtultitiã obſeruãtibus, ꝓuincia
qdẽ dominũ ſuſcepit amariſſimũ. Lex uero manifeſta eſt unã natura habere ſolẽnitatẽs
hmõi aũt caſus ꝑter ſolos illos alios docuit uniuerſos. Vt tũc ad ſomnia & opiniones q̃
tradebanť de lege hic confugiant, dũ circa res neceſſarias rõ nihil ualet humana. Hoc
qdẽ Agatharchidi uideť eſſe ridiculũ. Eis ãt q hęc examinãt ĩtegrius: apparet magnũ:
& ꝑcipua laude digniſſimũ: ſi & ſaluti & patrię qdẽ cuſtodiã legũ pietatẽq; diuinã ꝓpo
nere cõcupiſcant. Quia uero nõ ignorantes qdã cõſcriptorũ gentẽ noſtrã: ſed ꝓpter q̃ſ
dam alias cauſas nõ ſalubres memoriã noſtri nũc reliquere, hoc indiciũ me arbitror eẽ
ꝑdicturũ. Hieronymus enĩ q de ſucceſſoribus conſcripſit hiſtoriã: ipſe qdẽ tẽpe quo He
cateus fuit: & amicus exiſtens regis Antigoni, Syrię ꝑſidebat. Verũ & Hecateus qdem
ẽt librũ cõſcripſit de nobis. Hieronymus aũt nequaquã noſtri hiſtoriam meminit: licet
pene in ipſis locis nutritus eſſet in tñ uoluntates hoĩum differebãt. Alii namq; placuit
ſtudiũ habere memoria dignũ. Aliũ uero oĩno circa ueritatẽ q̃dã paſſio cernitur obſcu
raſſe. ſufficiunt tñ ad cõprobationẽ antiq̃tatis noſtrę Aegyptiorũ & Chaldeorum atq;
Phoenicũ hiſtorię: & ſup illas Gręcoꝝ pariter cõſcriptiones. Adhuc enĩ ſuper ea Theo
philus & Theodorus & Manaſeas & Ariſtophaes & Hermogenes & Eu: mer⁹ & Cy
nus & Zopirion & multi qdẽ alii ſimul. Nõ enĩ ego oĩbus libris incubui: nõ tranſitorie
noſtri facere mentionẽ. Plurimi nãq; ꝑdictoꝝ uirorũ ueritatẽ qdẽ antiquarũ cauſarũ fru
ſtrati ſunt. qa lectioni ſacræ noſtrorũ non incubuere librorum. Cõiter tñ de antiquitate
teſtati ſunt: ꝓ qua nũc referre ꝓpoſui, Phalereus ãt Demetrius & ſenior Philon & Eupo
lemus nõ multũ ueritate fruſtrati ſunt: quibus dari ueniã dignũ eſt. Nõ enĩ inerat eis ut
noſtras litteras poſſent oĩ ſcrupuloſitate ſequi. His ita dictis unũ ad huc mihi capitulũ
eſt relictũ ex his q̃ in principio libri poſui. Quatenus derogationes & male dicta: qbus
utunť qdã cõtra genus noſtrũ falſas oſtendã & cõſcriptoribus eorũ teſtibus utar quan
do cõſcribentes hæc cõtra ſemetipſos locuti ſunt talia. Quia uero multis aliis hoc euenit
ꝓpter quorundã ueſaniã arbitror intelligere meas q uoluerit hiſtorias ipſas ꝑcurrere.
Quidã igiť gentiũ & glorioſiſſimaꝝ ciuitatũ fœdare nobilitatẽ & conuerſationi detra
here tentauere. Theopompus qdẽ athenienſiũ lacedemoniorũ uero pylocratis. His aũt
Tripodẽ perdurabilẽ cõſcribens. Nõ enim Theopompus hoc fecit ſicuti qdã putant ẽt
Thebeorũ momordit urbẽ. Multi uero necnõ & timens ĩ hiſtoriis de ꝑdictis & de aliis
blaſphemauit. Et hoc ꝑcipue faciũt qñ glorioſiſſimi in aliqua parte calumnianť. Quidã
ꝓpter inuidiã atq; maliuolentiã: alii uero ꝓpter uerboſam nouitatẽ memoria ſe dignos
fieri iudicãtes: & apud ſtultos qdẽ nequaq̃ hac ſpe fraudanť. Qui nõ ſalubre noſcuntur
habere iudiciũ: multas uero eorũ miſerias condẽnabunt. Blaſphemiaꝝ uero in nos ſæpe
geſtarũ hmõi cã eſt. Volẽtes ægyptii ꝑſtare aliquibus ueritatẽ corrũpere tentauere. Et
neq; aduentũ in ægyptũ noſtroꝝ ꝓgenitorũ ſicut cõtigit ſunt cõfeſſi. Nec rurſus egreſ
ſum cũ ueritate dixere: multaſq; cauſas odii ac inuidiæ pariter habuere. Principio qdem
qa in eorum regione noſtri progenitores potentes effecti ſunt. Vnde regreſſi ad propria

denuo fuere felices.Deinde horũ aduerſitas multas inter eos fecit inimicicias.In tãdif
ferente noſtra pietate extra ſolẽnitates illorũ quantũ dei natura animalibus irrationabi
libus ſine dubitatõe diſtinguit̃.Cõis nãq; apud alios ritus eſt alios arbitrari deos:ſeor-
ſum ſinguli ſolẽt diuerſis ea muneribus honorare.Vani ac fatui omnes homines & ab
initio uti de his malis opinionibus cõſueti.Et propterea nequaq̃ imitari noſtrã honeſta-
tẽ de diuina ratione potuere.Videnteſq; multos noſtrã zelari cõuerſationẽ inuidiã ha-
buere:& ad tantã fatuitatẽ ac puſillanimitatẽ qdam eo ꝑducti ſunt:ut nõ eos pigeret:ẽt
cõtra antiquas ſuoꝝ ſcriptiones aliqua dicere.Quod cũ hoc faciunt ſibimetipſis aduer
ſus conſcribere paſſionẽ ca citatis ignorauere.In uno tñ & maximo uiro uerbũ meũ ſta
tuã:quo uſus ſum ante paululũ noſtræ antiqtatis teſte.Manethon itaq; qui ęgyptiacã
hiſtoriam ex litteris ſacris ſe interpretatum pollicitus eſt ꝓdicens noſtros progenitores
cũ multis millibus in ęgyptũ adueniſſe et illic incolas ſubiugaſſe.Deinde ipſe cõfeſſus
eſt:qa poſteriori tp̃e amittentes eã ꝓuinciã q̃ nunc iudęa uocat̃ obtinuiſſent:& ædificã
tes hieroſolymã conſtruxiſſent tẽplũ:Et uſq; ad hoc cõſcriptiones ſecutus eſt antiquo-
rũ.Deinde ꝓbẽs ſibimet poteſtatẽ cũ utiq; uideat̃ ſcribere ea q̃ in fabula ſunt atq; dicũ
tur:incredibilia uerba de iudæis inſeruit:uolens ꝑmittere nobis plebẽ ęgyptioꝝ leproſo
rũ aliorũq; languẽtiũ.Quod ſicut ait abhominatiõe ex ægypto fuga dilapſi ſunt.Ame
nophin ẽt regẽ adiecit quod eſt falſitatis nomẽ.Et ꝓpterea tp̃s regni eius nequaq̃ diffi-
nire ꝓſumpſit cũ aliorũ regũ oẽs annos perfecte protulerit.Hinc itaq; quaſdã annectit
fabulas pene oblitus:q egreſſum paſtoꝝ ab Hieroſolyma ante qngentos decẽ & octo
annos factum eſſe ꝓtulerat.Themuſis enim erat rex quãdo egreſſi ſunt.Et ab hoc tp̃e
regũ q poſtea fuere anni ſunt.ccclxxxxiii.uſq; ad fratres noĩe Sethonẽ & Hermetum:
quorũ Sethonẽ qdẽ ægyptiũ:Hermetũ uero Deneũ denominatũ:quẽ expellens inqt.
Sethon regnauit annis quinquaginta & nouẽ.Et poſt hunc ſenior ſcilicet Tapſis annis
ſexaginta ſex.Ante tãtos igit̃ annos egreſſos ex Aegypto patres noſtros cõfeſſus.Dein
de Amenophin adiiciens regẽ hunc cõfitet̃:& deorũ fuiſſe contemplatorẽ ſicut Oſorẽ
quendã prioꝝ regũ:& impleſſe deſideriũ enim nominis ſacerdotẽ.Idẽ Amenophin na
natũ ex patre Papio:qui uidebat̃ quaſi diuina participari natura.Et ſecũdũ hęc ſapien-
tiã hanc habere præſcientiã futuroꝝ.Et dixiſſe regi hunc uniuocũ eni:quia poſſet uidere
deos:ſi ꝓuinciã a leproſis & aliis maculatis hominibus purgare cõtenderet.In quo læta
tũ regẽ oẽs dicit corpore debiles ex Aegypto cõgregaſſe & feciſſe multitudinẽ numero
octuaginta.Eoſq; ad ſectiones lapidũ in partẽ nili orientalẽ miſiſſe:ad hoc eſſe efficien
dũ:ſimul & alios ægyptios qbus hoc erat iniunctũ fuiſſe ãt quoſdã inter eos ẽt rationa
biliũ ſacerdotũ lepra perfuſos ait.Amenophin uero illũ ſapientẽ diuinũq; uirũ refert ti-
muiſſe:& circa ſemetipſum:& apud regẽ deoꝝ Vulcanum:ut aperte ſuaderet eis uim
fieri:ſed ieciſſe quoniã auxiliarent̃ qdã maculatis hominibus & Aegyptum obtinerent
tredecim annis.Et hęc cũ non quidẽ præſumpſiſſe regi dicere:ſed ex his hominibus cõ
ſcriptũ reliqſſe libꝝ:& ꝑ ſemetipſum & apud regẽ:& ꝓpterea regẽ in anxietatẽ maxi-
mã perueniſſe ꝓ iudęis:his uerbis hæc refert.His itaq; rogatus rex ut ad requiẽ & tutamẽ
eoꝝ ſecerneret ciuitatẽ Deſertã urbẽ q̃ tũc fuerat paſtorũ noĩe Auarin ꝓbuit eis.Eſt aũt
hæc ciuitas ſecundũ theologiã antiquã ualde ꝓceſſa.Porro illi in hanc ingreſſi:& locum
hunc ad reſultandũ habẽtes.Opimũ ducẽ ſibimet quendã Heliopolitanoꝝ pontificũ
Oſaphipha conſtituere:& huic ſe obedire in oĩbus iurauerunt:ut ille primũ qdẽ eius le
gẽ poſuit:ut neq; deos adorarent:neq; ab ſacris aĩalibus q̃ ꝓcipue feſtiua apud Aegy-
ptios erant:ſe poenitus abſtinerent:nulliq; copularentur niſi cũ qbus iuſiurãdũ habere
uidebant̃.Hęc aũt ſentiens:& alia plura maxime ægyptiorum cõſuetudinibus inimica

ꝓcepit multo ope muros ędificari ciuitatis: & ad bella pręparari cōtra Amenophin re-
gē. Ipſe uero aſſumens ſecū ēt alios ſacerdotes & maculatorū quoſdā: miſit legatos ad
paſtores q uidebāť a Thethmuſe rege depulſi: ad Hieroſolymorū urbē cauſas ſuas &
alioꝝ q ſimul fuerāt exhonorari: ſignificās & poſcēs: ut pariter cōtra ægyptū caſtrame
tarenť: ꝓmiſitq; eos fore uēturos. Primū qdē in Auarin ꝓgenitoꝝ ſuoꝝ ꝓuiciam: &
neceſſaria populis abundātius exhibēda: pugnaturos āt opportuno tpe: & ꝓuinciā fa-
cillime ſubdituros. Illi uero lętitia cumulati oēs alacriter uſq; ad ducēta millia uiroꝝ pa
riter ſunt egreſſi: & non poſt multū ad Auarin uſq; uenere. Amenophis aūt ægyptiorū
rex: dū illoꝝ audiſſet īuaſionē: nō mediocriter uulneratus eſt. Dū recordareť quod ei ꝑ-
dixerat Amenophis papię. Et primū qdē congregās ęgyptiacā plebē, facto conſilio cū
pricipibus eoꝝ animalia ſacra: & q̄ ꝑcipue a ſacerdotibus honorabāť ante ꝑmiſit & ſa
cerdotibus particulariter iuſſit: ut ſimulachra eoꝝ caute cælarent. Filiū uero Sethonē q
ēt Rameſſi a rapſo patris noīe uocabať, cū qnq; eēt ānoꝝ: apud ſuū cōmēdauit amicū.
Ipſe uero trāſiens cū aliis ægyptiis uſq; ad trecēta milia uiroꝝ bellatoribus uiris occur-
rēs cōgreſſus nō eſt: putās eni ſemetipm cōtra deū pugnare. Poſt tergū reuerſus uēit ad
Memphin: & ſumēs Apin et alia ſacra mox ī ęthiopiā cū uniuerſis nauibus & multitu-
dine uēit ægyptiorū, Per gratiā nāq; erat ei ſubiectus ęgyptioꝝ rex pp quod ſuſcipiens
ēt populū uniuerſum ꝓbuit alimēta hoībus neceſſaria: q̄ ꝓuīcia miſtrabat. Et ciuitates
ac uicos .xiii. q̄tenus eis q fuerāt deducti ad fines ęgyptios: & in ęthiopia qdē hęc geſta
ſunt. Solymitę uero deſcēdētes cū uiris pollutis ęgyptioꝝ ſic peſſime hoībus uſi ſūt: ut
eoꝝ uictoria eēt nimis peſſima. Hi q tūc eoꝝ īpietates īſpiciebāt (nō ſolum eteni ciuita
tes & uicos cōcremauere ſacrilegia faciētes: & deoꝝ idola deuaſtantes: ſed ēt ipſa ſacra
aīalia q̄ colebāť crudeliſſime diſcerpſerūt) perēptores & occiſores hoꝝ ſacerdotes atq;
ꝓphetas eſſe cogētes quos ēt expellebāt nudos. Diciť itaq; qa cōuerſatiōes & leges eis
cōpoſuit Sacerdos qdā genere Heliopolitis noīe Orſaſiphas uocatus ex nomine Oſi-
reos heliopolitani dei q dū cōuerſus fuiſſet ad hoc genus mutauit nomen: & uocatus ē
Moiſes. Quę uero ęgyptii de iudęis ꝓferūt hęc ſunt. Sed & multa breuitatis cā ꝑtereo.
Dicit āt rurſus Manethō qa poſtea amenophis ex ęgypto digreſſus eſt: cū magna uirtu
te ſimul & filius eius Ranſis: & ipſe habēs magnū exercitū. Et cōgreſſi contra paſtores
atq; pollutos uicerūt eos uſq; ad ſyriæ fines. Hęc eqdē & hmōi Manethon cōſcripſit.
Quia uero Anilia loquiť deliramenta atq; mentiť: apta ratiōe monſtrabo illud primo
diſtinguēs quod poſtea alterna gratia referēdū eſt. Is eni cōceſſit nobis atq; ꝓfeſſus eſt
eo q ab initio nō fuerit ægyptii genere ſed extrinſecus illuc adueniſſent: & ęgyptū obti
nuiſſent: & ex ea rurſus egreſſi ſunt noſtri ꝓgenitores: qa uero nobis poſtea ꝑmixti nō
ſunt. Aegyptii corpore debilitati: & qa ex his nō fuit Moiſes q populū eduxit ex ægy-
pto: ſed ante multas generationes extitit ꝑ ea q̄ ipſe dixit conabor tendere. Prim... itaq;
cām poſuit figmēti nſibilē. Rex eni inqt Amenophis concupiuit uidere deos: quos pu-
tās ſiqdē qa apud eos ſolēnes erāt: Bouē & Hyrcū & Crocodillos & Canicapato; uo
lebat aſpicere. Cæleſtē āt quō poterat: & cur hoc habuit deſideriū. qa utiq; & prio eni
rex alter hos uiderat. Ab illo ergo audiens qualis eſſet & quēadmodū eos uidiſſet: noua
nequaq̄ agebat arte: ſed forte ſapiēs erat ille uates: ꝑ quē hęc rex poſſe egere cōfidebat:
quod ſi ita fuiſſet: quō impoſſibilitatis cōcupiſcentiā nō ꝑſciuit: non euenit quod uoluit.
Proinde qu... ...onē habere potuit: ut ꝓpter ſemimembrios aut leproſos ei inuiſibiles
eſſent. Dū iraſcunť eni ꝓpter impietates: nō pp corporū diminutiōes. Deinde tā multa
milia leproſoꝝ & male habētiū una pene hora quō fuit poſſibile cōgregari: aut quō rex
nō obediuit uati. Ille nāq; ꝑcepit debiles ægyptios exilio de... ...ri. Hiūt eos ad ſectiōes

lapidũ deſtinauit tãq̃ operariis indigẽs:& nõ purgare ꝓuinciã uolẽs.Ait ãt eo q̃ uates
q dũ ſemetipſum pimerit ꝓuidens eoꝝ irã & q̃ erant in ęgypto futura:& conſcriptum li
brũ regi reliq̃t.Proinde ab initio uates ẽt ſuum interitũ non praeſciuit: quomodo nunc
repente regi cõtradixit uolenti uidere deos quã q̃ ſe ipſe pimere feſtinabat.Quod uero
inter oĩa eſt ſtultius uideamus.Audiens enim hęc inq̃t:& de futuris iã metuẽs.Debiles
illos ex q̃bus ęgyptũ purgare debuerat:neq; tunc de ꝓuincia ꝓtulit:ſed rogantibus eis
ſicut ait:ciuitatẽ dedit dudũ a paſtoribus habitatã q̃ uocabatur auarin.Ad quam con-
gregati pricipẽ inq̃t degere ex ſacerdotibus Heliopolitanis q eis expoſuit:ut neq; deos
adorarent:Neq; ad ęgyptiacę feſtiuitatis animalibus abſtinerent:ſed oĩa pimerent atq;
conſumerent: nulli penitus miſcerent̃:niſi cũ q̃bus coniurati eſſe uidebant̃:& iureiuran
do multitudinẽ obligatam:quatenus in eis legibus perdurarẽt.Auarin ciuitatẽ munitã
contra regem dicit eos bella ſumpſiſſe.Adiecit autem quia miſit hieroſolymam rogans
illos ꝓ auxiliis exhibendis:& datuꝝ Auarin cõpromittens q̃ foret ex hieroſolymis egre
dientibus exire maioꝝ: & ex qua procedens oẽm ęgyptũ obtinerent.Deinde ſubiungit
illos q̃dẽ ueniſſe cũ ducentis milibus armatoꝝ.Regem uero Amenophin ęgyptiorum
cũ non ceſſaret repugnandũ deo:mox ad ęthiopiã refugiſſe & Apim cũ aliis ſacris ani
malibus deuexiſſe.Hieroſolymitis uero inuaſiõe facta & ciuitates depopulatas:& tẽpla
concremaſſe:& equeſtres peremiſſe refert.& nulla iniquitate aut opere iniquitatis abſti
nuiſſe.Quod uero cõuerſationẽ & leges eis exhibuit.Sacerdos inq̃t erat genere Hiero-
politis noĩe Arſiphas uocatus ab appellatiõe Oſireos heliopolitani dei:& mutato noĩe
dictus poſtea Moiſes.Tertiodecimo uero inq̃t anno Amenophin poſtq̃ regno pulſus ẽ
ex aethiopia ꝓfectũ cũ multis milibus dicit:& cõgreſſum cõtra paſtores atq; pollutos
habita cõflictione uiciſſe.Et multos interficiẽtẽ uſq; ad fines Syrię ꝓſecutũ.In his itaq;
nõ itellexit ſine uериſimilitudine ſe mẽtiri.leproſoꝝ nãq; & cũ eis ait multitudo collecta
debiliũ.Licet primitus iraſcerent̃ regi circa ſe utiq; talia facienti ſecũdũ ꝑmonitionẽ ua
tis.Tñ cũ a ſectione lapidũ ſunt egreſſi:& ꝓuinciã pceperе oẽs circa eũ mitiores effecti
credendi ſunt.Porro ſi adhuc & illũ odio habebant ſeorſum magis inſidiari potuiſſent
non circa oẽs bella cõmittere cũ ſcilicet plurimi exiſtentes multoꝝ illic cogitationes ha
berent.Proinde ẽt ſi cõtra hoĩes pugnare decreuere:non tñ contra deos ipietatẽ gerere
ꝑſumebant:nec cõtraria ſuis agere legibus in q̃bus inſcripti eſſe noſcũt̃.Oportet itaq;
nos Manethoni gratias agere:quoniã huius iniquitatis principes dicit:nõ eos q ex Hie
roſolyma ſunt egreſſi:ſed illos ipſos aegyptios eẽ ꝓbat & maxime ſacerdotes atq; iuſiu-
rãdi uinculũ illoꝝ multitudine cõueniſſe.Illud ãt quõ nõ irrationabile ẽ.Nec picula bel
li pticipatus eſt:ſed miſere maculatos ad Hieroſolymã: & ab eis ſolatia poſcerent:maxi
ma ſtultitia nõ illoꝝ:ſed hęc fingẽtis oſtẽdit̃.Iſte nãq; ẽt nomẽ poſitũ ciuitati.
ideſt: tẽplorum ſpoliatione praeſumpſit edicere.Et hoc poſtea fuiſſe mutatum.Miran
da res:quia poſteris quidem turpe fuit tale nomẽ & otioſum.Ipſi uero qui fundauere ur
bem ornare ſemetipſos etiam uocabulo credidere.Hic autem fortiſſimus uir multa de-
tractionis imperitia non intellexit quia Hieroſolymi non idem uoce iudaica quod grae
ca ſignificat.Quid ergo amplius quilibet diceret contra mendacium tam imprudenter
expoſitum.Sed quoniam congruam iam magnitudinem ſuſcepit hic liber:aliud faciẽs
principium:caetera pręſentis operis explanare tentabo.

FLAVII IOSEPPI DE ANTIQVITATE IVDAEORVM AD EPAPRODITVM. LIBER.II.

PRriori qdē uolumie chariſſime mihi Epaphrodite de antiquitate noſtra monſtraui Phoenicū & Chaldeoꝝ: Egyptiorūq; litteris ſatiſfaciēs ueritati: multoſq; græcoꝝ cōſcriptores adducēs: & meā e diuerſo diſputationē aduerſus Manethonē & Chermonem & alios quoſdā exhibui. Nūc aūt inchoabo reliquos arguere: q cōtra nos aliqua cōſcripſere. Impulſus eni ſum cōtra Appionē reſpōdere grāmaticū ſi tū aſſumi hoc oportet officium. Hoꝝ igit̃ q̃ ab eo cōſcripta ſunt: alia qdē ſimilia ſunt dictis aliorū: alia ualde frigida. Plurima uero quādā tantūmō detractionē habentia: & multā, ut ita dixerī, incruditi ꝓbationē tāq̄ ab hoie cōpoſita & moribus prauo & totius uitę ſuæ tēporibus iportuno. Quia uero multi hoīum ꝓpter ſtultitiā ſuā his potius ſermonibus capiunt̃: quā illis q̄ multo ſtudio cōſcribunt̃: & derogationibus qdē gaudēt: ꝑconiis uero mordent̃: nihil hoꝝ nouit idoctus. Illud quoq; quod ſeminari dicit: quo cū iudęi eſſent: Alexādrini uocati ſunt ſimilis inſcientię eſſe. Oēs eteni: q ad coloniā aliquā deuocāt̃: & plurimū alterutris genere differūt: ab ædificatoribus appellationē accipiūt. Et qd opus eſt de aliis dicere: noſtroꝝ eni ipſoꝝ hi: q Antiochiā inhabitāt Antiocheni nominant̃. Ius eni ciuiū eis dedit cōditor Seleucus. Similiter & q in Epheſo cōmorant̃ in Licaonia cū ciuibus exinde natis uniuoci ſunt. Hæc ꝑbentibus regni eis p tēpora ſucceſſoribus. Romanoꝝ uero clemētia cūctis nō paruulū donū appellatiōis ſuę cōceſſit. Nō ſolū uiris ſingulis: ſed ēt maximis gentibus in cōmuni. Hiberi deniq; antiq & Tyrreni & Sabini & Romani uocant̃. Si uero hūc modū aufert cōis ciuitatis Appiō qeſcat dicēs ſemetipſum alexādrinū. Natus eni in ꝓfundiſſima ægypto quō erat Alexādrinus iure ciuilitatis ſicut ipſe in nobis dicit ablato: cū ſolis ęgyptiis nūc orbis domini Romani participari cuiuſlibet ciuitatis interdixiſſe uideāt̃. Hic āt ita robuſtus eſt: ut dignitates quas ipſe ipetrare ꝓhibebat̃ adipiſci non ualēs calūniari conet̃ eis: q hęc iuſtiſſime pcepere. Nō enim ꝓpter inopiā habitatoꝝ ciuitatis quā ſtudioſe ædificabat Alexander noſtroꝝ aliquos ibi collegit: ſed oēs approbās diligenter ex uirtute ac fidedignos inueniēs hoc ꝑconiū noſtris exhibuit: cū gētē noſtrā ſtuderet nō mediocriter honorare. Ait eni Ecatheus. Quia ꝓpter manſuetudinē atq; fidē quā ei ꝓbuere iudęi ſamariā regionē adiecit: ut eā ſine tributis haberent. Similia quoq; ſa[illegible] poſt Alexandrū ēt Ptolomeus lagus de iudæis in alexandria cōmorantibus. Nā [illegible]iacia eis caſtra cōmiſit. arbitratus eā fide ſimul eoꝝ & fortitudine conſeruāda & [illegible]rene credēs ſe tutiſſime regnaturū: & nō in aliis libyę ciuitatibus ad ea loca partē i[illegible]eorū habitādi cā direxit. Poſt hūc aūt Ptolomęus: qui philadelphus eſt appellatus nō [illegible] ſi q fuere captiui apud eos noſtroꝝ oēs abſoluit: ſed & pecunias eis ſæpius condon[illegible]uit: & quod maximū eſt deſiderauit agnoſcere noſtras leges: & ſacrarū ſcripturarū uolumina cōcupiuit: miſitq; rogans deſtinari uiros: q ei interpretarentur legē: & ut hęc apprime cōſcriberent̃ diligētiā hanc cōmiſit nō qbuſcūq; uiris: ſed Demetriū Phalereū & Andreā & Ariſteū ad hęc iplenda cōſtituit: quoꝝ eruditionē ꝓpriarū litterarū Demetrius differebat. Alii uero habebāt cuſtodiā corporis eis iniunctā. His ergo hāc diligētiā iperauit. Nō eni leges & patrū noſtrorū philoſophiā diſcere cōcupiſceret: ſi his utētes deſpiceret & nō potius ualde miraretur. Quæ pene oēs in ordine [illegible] genitores eius macedonium reges ignorauere: habentes ergo uos ꝑcipuū familiaritatis affectū. Tertius nāq; Ptolomæus: q uocatus eſt benefactor fortiter obtines ſyriā uniuerſam nō diis ęgyptiacis ꝓ uictoria ſolēnitates gratificas imolauit. Sed ueniēs ad hieroſolymā multas hoſtias ſicut noſtri moris eſt: deo gratificauit: digniſſimaq; dicauit ornamenta uictoriæ Philometor aūt Ptolomæus: & eius uxor Cleopatra oē regnū cōmiſere iudęis: & duces totius fuere militiæ Onyas & Doſytheus

iudęi:quoꝝ nominibus derogat Appion:cũ debuiſſet opa eoꝝ ꝓtius mirari & gratias
agere:qm̃ liberauere alexandriã:quã ueluti defendere ſe qs cõfingit.Nã dũ rebellio fur
rexiſſet in Cleopatrę regno:& piculũ peſſime pditõis inſiſteret,iſtoꝝ labore ciuitas ite
ſtinis pliis eſt erepta.Sed poſtea inqt Onyas ad urbẽ deduxit exercitũ paruũ cũ eſſet il
lic Herinus pſes romanorũ legatus.Quod ut ita dicã.recte atq; iuſte factum eſt.Ptolo
męus enĩ q cognominatus ẽ Phyſcon moriẽte ſuo patre Ptolomæo philometore:egreſ
ſus eſt de cyrene uolens reginã Cleopatrã expellere:& filios regis:ut ipſe regnũ iniuſte
ſibimet applicaret:pp hęc ergo Onias aduerſus eũ bellũ ꝓ Cleopatra ſuſcepit.Et fidẽ
quã habuit circa reges nequaq̃ i neceſſitate deſeruit.Teſtis ãt deus iuſtitię eius manife
ſtus apparuit.Nã Phyſcõ Ptolomęus cũ aduerſum exercitũ qdẽ Onyę pugnare pſume
ret:oẽs uero iudęos i ciuitate poſitos cũ filiis & uxoribus capiẽs:nudos atq; uinctos ele
phãtis ſubieciſſet:ut ab eis cõculcati deficerẽt.Et ad hoc ẽt beſtias ipſas iebriaſſet:i cõ
trariũ q̃ pparauerat euenere.Elephãti enĩ relinquẽtes ſibi appoſitos iudæos ipetu facto
ſup amicos eius multos ex ipſis iteremere.Et poſt hęc Ptolomęus qdẽ aſpectũ terribilẽ
cõtẽplatus ẽ:ꝓhibẽtẽ ſe ut illis noceret hoibus.Cõcubina uero ſua chariſſima quã alii
qdẽ Hythacã:Alii uero Herenẽ denominãt:ſupplicãte ne tantã ĩpietatẽ pageret:& cõ
ceſſit:& ex his q̃ egerat:uel acturus erat pœnitẽtiã egit.Vnde recte hac diẽ iudęi Alexã
dria cõſtituti eo q apte a deo ſalutẽ ꝓmeruere celebrare noſcũt.Appiõ ãt oium calum
niator ẽt ꝓpter bellũ aduerſus Phyſconẽ geſtũ:iudęos accuſare pſumpſit:cũ eos lauda
re debuerit.Is ãt ẽt ultimæ Cleopatrę reginę Alexandrinoꝝ meminit.ueluti nobis ĩpro
perãs:quoniã circa nos fuit ignorata:& nõ potius illã redarguere ſtuduit:cui nihil oino
iniuſtitiæ & malorũ operũ defuit:uel circa generis neceſſarios uel circa maritos ſuos q
ẽt dilexerint eã.Vel in cõmuni cõtra romãos oẽs & benefactores ſuos ĩperatores.Quæ
ẽt ſororẽ Arſinoẽ occidit in tẽplo nihil ſibi nocẽtẽ.Peremit aũt & fratrẽ inſidiis:patrio
ſq; deos & ſepulchra ꝓgenitoꝝ depopulata eſt.Percipienſq; regnũ a primo Cæſare
eius filio & ſucceſſori rebellare pſumpſit.Antoniũq; corrũpẽs amatoriis rebus & patrię
inimicũ fecit:& infidelẽ circa ſuos amicos iſtituit.Alios qdẽ genere regali ſpoliãs:alios
ãt demẽs & ad mala gerẽda cõpellẽs.Sed qd oportet amplius dici cũ illũ ipſum in na
uali certamine relinquẽs ideſt maritũ & parẽtẽ cõium filioꝝ tradere cũ exercitu a prin
cipatu & aſſequi coegit.Nouiſſime uero Alexandria a Cęſare capta:ad hoc uſq; perdu
cta eſt:ut ſaltẽ hinc ſperare ſe iudicaret ſi poſſet ipſe manu ſua iudæos pimere:eo q cir
ca oẽs crudelis & infidelis extaret.Putas ne gloriandũ nobis nõ eſſe:ſi quẽadmodũ di
cit Appion:famis tẽpore iudæis ... icũ nõ eſt menſa.Sed illa qdẽ pœnã ſubiit cõpetẽtẽ
Nos ãt maximo Cęſare utimur teſte ſolatii atq; fidei:quã circa eũ cõtra Aegyptios geſ
ſimus:necnõ & ſenatu eiuſq; dogmatibus & epiſtolis Cęſaris Auguſti:qb9 noſtra me
rita cõprobant.Has litteras Appionẽ oportebat iſpicere:& ſecũdũ genera examinare
teſtimõia ſub alexãdro facta.Et oibus Ptolomæis & q̃ a Senatu cõſtituta ſunt.Necnõ
& maximis romanis iperatoribus.Si uero Germanicus frumẽta cũctis in Alexãdria cõ
morãtibus metiri nõ potuit:hoc iudiciũ eſt ſterilitatis ac neceſſitatis frumẽtoꝝ nõ accu
ſatio iudęoꝝ.Quid enĩ ſapiant oẽs iperatores de iudęis i Alexandria cõmorãtibus palã
eſt.Nã adminiſtratio tritici nihilominus ab eis q̃ ab aliis ... xãdrinis trãſlata eſt.Maxi
mã uero eis fidem olim regibus datã cõſeruauere:ideſt fluminis custodiã:totiuſq; cu
ſtodiæ nequaquã his rebus idignos eſſe iudicãtes.Sed ſup hoc quõ ergo inqt ſi ſunt ci
ues:eoſdẽ deos:quos alexãdrini nõ colũt:cui reſpõdeo.Quõ ẽt cũ uos ſitis ægyptii inter
alterutros plio magno & ſine fœdere de religiõe cõtẽditis.An certe ꝓpterea nõ uos oẽs
dicimus ęgyptios:& ... cõiter hoies qm̃ beſtias aduerſantes naturę colitis multa dili

gẽtia nutriẽtes.Cũ genus utiq; noſtroꝝ unũ atq; idẽ eẽ uideat̃.Si ãt in uobis ægyptiis
tantæ differentiæ opinionũ ſunt:qd miraris ſup his q aliũde in alexandriã aduenerunt̃
Sin legibus a principio cõſtitutis circa talia pmanſere.Is ãt ſeditiõis cauſas nobis ap po
nit:q ſi cũ ueritate ob hoc accuſat iudęos in alexãdria cõſtitutos.Cur oẽs nos culpariq;
poſitos eo quod noſcamur habere cõcordiã.Porro ẽt ſeditionis auctores qlibet inueniet
Appiões ſimiles alexãdrinoꝝ fuiſſe ciues.Donec eni græci fuere & macedões hãc ciuili
tatẽ habentes nullã ſeditionẽ aduerſus nos geſſere:ſed antiqs ceſſere ſolennitatibus.Cũ
uero multitudo ægyptioꝝ creuiſſet inter eos ꝓpter cõfuſiões tẽpoꝝ: ẽt hoc opus ſemp ẽ
additũ.Noſtrũ uero genus pmãſit purũ.Ipſi igit̃ moleſtię huius fuere principiũ:nequa
quã populo macedonicã habẽtes cõſtantiã:neq; prudentiã græcã:ſed cunctis ſcilicet utẽ
tibus malis moribus ęgyptiorũ & antiquas inimicitias aduerſum nos exercẽtibus.E di
uerſo nãq; factũ eſt quod nobis iproperare pſumunt.Nã cũ plurimi eoꝝ nõ opportune
ius eius ciuilitatis obtineant pegrinos uocantes eos q hoc priuilegiũ ad oẽs impaſſe no
ſcunt̃.Nã ægyptiis neq; regu qſq̃ uidet̃ ins ciuilitatis fuiſſe largitus:neq; nũc qlibet im
peratoꝝ.Nos ãt Alexander qde introduxit:reges aũt auxere.Romani uero ſemp cuſto
dire dignati ſunt.Itaq; derogare nobis Appion dignatus eſt qa impatoꝝ nõ ſtatuarrus
imagines tanq̃ illis hoc ignorãtibus aut defenſione appionis indigẽtibus:cũ potius de-
buerit admirari magnanimitatẽ mediocritatẽq; romanoꝝ.Quoniã ſubiectos nõ cogit
patria iura tranſcendere.Sed ſuſcipiũt honores ſicut dare offerẽtes piũ atq; legitimũ ẽ.
Nõ eni honoris gratiã habent:q ex neceſſitate & uiolẽtia cõferunt̃.Grecis itaq; & aliis
qbuſdã bonũ eſſe credit̃ imagines inſtituere.Deniq; & patrũ & uxoꝝ filiorũq; figuras
depingentes exultant.Quidã uero ẽt nihil ſibi cõpetentiũ ſumunt imagines.Aliis uero
& ſeruos diligentes hoc faciũt.Quod ergo mirũ eſt:ſi ẽt principibus ac dominis hunc
honorẽ pbere uideant̃?Porro aũt legiſlator nõ quaſi ꝓphetans romanoꝝ potentiã non
honorandã:ſed tanquã cãm neq; deo neq; hominibus utilẽ deſpiciẽs.Et quoniã totius
animati multo magis dei inanimati ꝓbat̃ inferius:interdixit imagines fabricari . Aliis
ãt honoribus poſt deũ colendos nõ ꝓhibuit uiros bonos qbus nos & iperatores & po
pulũ ro.dignitatibus ampliamus.Facimus aũt ꝓ eis cõtinua ſacrificia: & nõ ſolũ quoti
dianis diebus ex ipẽſa cõi oium iudæoꝝ talia celebramus:Verũ cũ nullas alias hoſtias
ex cõi neq; ꝓ filiis peragamus,Solis impatoribus hũc honorẽ præcipuũ pariter exhibe
mus:quẽ hoium nulli pſoluimus.Hæc itaq; cõiter ſatiſfactio poſita ſit aduerſus appio-
nẽ ꝓ his q̃ de alexandria dicta ſunt.Admiror aũt eſſe eos:q ei huiuſmodi fomitẽ pbue-
re idest Poſſidonium & Apollonium molonis:quoniã accuſant qdẽ nos q̃re nos eoſdẽ
deos cũ aliis nõ colimus.Mentiẽtes aũt pariter & de noſtro tẽplo blaſphemias cõponẽ
tes incongruas: nõ ſe putant ipie agere:dũ ſit ualde turpiſſimũ liberis qualibet ratione
mentiri.Multo magis de tẽplo apud cũctos hoies nominato tãta ſanctitate pollẽte.In
hoc eni ſacrario Appion pſumpſit edicere.Aſini caput collocaſſe iudęos:& eũ colere ac
dignũ facere tãta religiõe . & hoc affirmat fuiſſe depalatũ dũ Antiochus Epiphanes &
expoliaſſet tẽplũ: & illud caput inuentũ ex auro cõpoſitũ multis pecuniis dignum.Ad
hoc igit̃ prius qdẽ.Quoniã ęgyptii uel ſi aliqd tale apud nos fuiſſet nequaquã debue
rat increpare:cũ nõ ſit deterius furõibus & hircis & aliis q ſunt apud eos dii.De
inde quõ non intellexit opibus increpatus de incredibili ſuo mendacio.Legibus nanq;
ſemp utimur hiſdẽ:in qbus ſine fine cõſiſtimus.Et cũ uarii caſus noſtram ciuitatẽ ſicut
etiam alioꝝ uexauerint.Et diuus ac Põpeius magnus ac Licinius Craſſus: & ad nouiſſi-
mũ Titus cęſar: bello uincentes obtinuerint tẽplũ, nihil huiõi illic inuenere:ſed puriſ-
ſimã pietatẽ de qua nihil uobis eſt apud alios effabile.Quia uero Antiochus neq; iuſtã

fecit tēpli depdationē:ſed de egeſtate pecuniarū ad hoc acceſſit cū nō eſſet hoſtis:& ſup
nos auxiliatores ſuos & amicos aggreſſus ē.Nec aliqd dignū deriſiōe illic iuenit.Multi
& digni cōſcriptores ſup hoc quoq; teſtant̄ Polybius megalopolita: Strabō capadox:
Nicolaus damaſcenus: Tymagenes:& Caſtor tpoꝝ cōſcriptor:& Apollodorus.oēs di
cūt pecuniis indigētē Antiochū trāſgreſſum fœdera iudæoꝝ:.& ſpoliaſſe tēplū auro ar
gētoq; plenū.Hæc igit̄ Appion debuit reſpicere:niſi cor aſini ipſe potius habuiſſet:&
ipudētiam canis :q apud ipſos aſſolet coli.neq; eni extriſecus alia ratiocinatiōe mētitus
eſt.Nos itaq; aſinis neq; honorē neq; ptātē aliquā damus:ſicut Aegyptii crocodillis &
aſpidibus:qn̄ eos q ab iſtis mordēt̄ : & a crocodillis rapiūt̄ felices:& deo digni arbitrā
tur.Sed ſunt apud nos aſini:qd apud alios ſapiētes uiros onera ſibimet ipoſita ſuſtinen
tes.Et licet ad areas accedētes comedāt aut ppoſita nō adipleāt, multas ualde plagas
accipiūt qppe opibus & ad agriculturā rebus neceſſariis miniſtrātes:ſed aut oium gur
diſſinius fuit Appiō ad cōponēdū uerba fallacia.aut certe ex reb9 initia ſumēs hęc iple
re nō ualuit qn̄ nulla pōt cōtra nos blaſphemia puēire.Alterā uero fabulā derogatione
nr̄a plenā de grecis appoſuit: de quo hoc dicere ſat erit.qn̄ q de pietate loqui pſumunt:
oportet eos nō ignorare minus eſſe imūdū p tēpla trāſire quā ſacerdotibus ſceleſta uer
ba cōfingere.Iſti uero magis ſtudere defēdere ſacrilegū regem: quā iuſta & ueracia de
nr̄is & de tēplo cōſcribere.Volētes eni Antiocho pſtare: & ifidelitatē ac ſacrilegiū eius
tegere:quo circa gentē noſtrā eſt uſus pp egeſtatē pecūiaꝝ, detrahētes nobis ēt q̄ i fu-
turis eēnt mētiti ſunt.Propheta uero alioꝝ factus eſt Appion:& dixit Antiochū i tēplū
iueniſſe lectū & hoiem i eo iacētē:& ppoſitā ei mēſurā maritimis terrēiſq; uolatiliū da
pibus plenā:& obſtupuiſſet his hō, Illū uero mox adoraſſe regis igreſſum tāq̄ maximū
ei ſolatiū pbituꝝ: ac pcidētē ad eius genua extēſa dextera popoſciſſe libertatē:& iubē
te rege ut conſideret & diceret qs eſſet uel cur ibidē habitaret:uel q̄ eſſet cā ciboꝝ eius,
Tūc hoiem cū gemitu & lachrymis lamētabiliter ſuā narraſſe neceſſitatē ait.Inqt eſſe
ſe grēcū:& dū pageret puinciā ppter uitę cām direptū ſe ſubito ab alienigēis hoibus:
atq; deductū ad tēplū:& iclūſum illic:& a nullo cōſpici:ſed cūcta dapiū pparatiōe ſagi
nari.Et primū qdē hæc ſibi iopinabilia bn̄ficia pdidiſſe & detuliſſe letitiā. Deide ſuſpi-
tionē:poſtea ſtuporē:ac poſtremū cōſulentē a miniſtris ad ſe accedētibus audiſſe legē
ieffabilē iudæoꝝ p qua nutriebatur:& hoc illos facere ſingulis ānis quodā tpe cōſtitu-
to.Et cōprehēdere qdē grēcū peregrinū:cūq; ānali tpe ſaginare: & deductū ad quādā
ſiluā occidere qdē eū hoiem eius corpus ſacrificare ſecūdū ſuas ſolennitates: & guſtare
ex eius uiſceribus & iuſiurādū facere i imolatiōe grēci:ut inimicitias cōtra græcos habe
rēt.Et tūc in q̄ndā foueā reliqua hominis peūtis abiicere.deinde refert eū dixiſſe paucos
iā dies debita ſibi:et ſupereſſe atq; rogaſſe ut erubeſcētes grēcoꝝ deos & ſupantes i ſuo
ſanguine inſidias iudæoꝝ, de malis eū circūſtātib9 liberaret.Hmōi ergo fabula nō tm̄
oi tragœdia pleniſſima eſt:ſed ēt crudeli pudentia redundat.Nō tn̄ a ſacrilegio priuat
antiochū ſicut arbitrati ſunt:q hæc ad illius gratiā cōſcripſere.Nō eni pſumpſit aliquid
tale ut ad tēplū accederet:ſed ſic aūt inuēit nō ſp[illegible]rās.Fuit ergo uoluntatibus iniqs im-
pius:& nihilhominus ſine deo quāta iuſſit mēdacii [illegible] ſuperfluitas:quā ex ipſa re cognoſcere
ualde facillimū eſt.Non eni circa ſolos grecos diſcon[illegible]ū eſſe dignoſcitur:ſed maxie
aduerſus ægyptios & plurimos alios.Quē eni choꝝ nō cōtigit aliqn̄ circa nos peregri-
nari:ut aduerſus ſolos renouata cōiuratiōe p effuſionē ſanguinis egeretius:uel quō poſ
ſibile eſt ut ad has hoſtias oēs iudæi colligerēt̄ :& tātis millibus ad guſtāda uiſcera illa
ſufficerēt:ſicut ait appion:uel cur īuentū hominem quicūq; fuit:non enim ſuo nomine
cōſcripſit:aut quomodo eū i ſuam patriā rex nō cum pompa deduxit dum poſſet,Hoc

faciẽs ipſe q̄dẽ putari pius & grecoꝝ amator eximius:aſſumere uero cõtra iudẹoꝝ o diũ
ſolatia magna cũctoꝝ.Sed hẹc reliquo:inſenſatos enĩ nõ uerbis ſed opibus decet argue
re.Sciũt igit̃ oẽs:q uidere cõſtructionẽ tẽpli noſtri:qualis fuerit & intrãſgreſſibilẽ eius
purificatiõis integritatẽ.Quatuor enĩ porticus habuit ĩ circuitu:& haꝝ ſingulæ ꝓpriã
ſecũdũ legẽ habuere cuſtodiã.In exteriorẽ itaq; ingredi licẽtiã oĩbus ẽt alienigenis:mu
lieres tantũmõ mẽſtruatæ trãſire ꝓhibebant̃.In ſecũda uero porticu cũcti iudẹi ingre
diebant̃:eoꝝ cõiuges cũ eſſent ab oĩ pollutiõe mũdæ.In tertia maſculi iudæoꝝ mundi
exiſtẽtes atq; purificati.In q̃rta aũt ſacerdos ſtolis induti ſacerdotalibus. In adytũ uero
ſoli prĩcipes ſacerdotũ ꝓpria ſtola circũamicti.Tãta uero ẽ circa oĩa ꝓuidẽtia pietatis:
ut ſecũdũ quaſdã horas ſacerdotes ingredi cõſtitutũ ſit.Mane eteni apto tẽplo oporte
bat faciẽtes traditas hoſtias introire.Et meridie rurſus dũ clauderet templũ.Deniq; ne
uas aliquod portari licet ĩ tẽplũ:ſed erãt in eo ſolũmõ poſita altera mẽſa turibulũ:cãde
labrũ q̃ oĩa & ĩ lege cõſcripta ſunt.Eteni nihil amplius neq; miniſterioꝝ aliquoꝝ ineffa
biliũ agit̃:neq; intus illa epulatio miniſtrat̃.Hẹc enĩ q̃ p̄dicta ſunt habẽt totius populi
teſtimoniũ manifeſtũ rationẽq; geſtoꝝ.Licet eni ſint tribus q̃tuor ſacerdotũ & haꝝ tri
buũ ſingulæ habeãt hoĩum pluſq̃ qnq; milia:ſit tñ obſeruatio particulariter ꝑ dies cer
tos:& his trãſactis alii ſuccedẽtes ad ſacrificia ueniũt:& cõgregati in tẽplũ mediãte die
p̄cedẽtibus claues tẽpli & ad numeꝝ oĩa uaſa ꝑcipiũt nullaq̃ ad cibũ aut potũ attincãt
in tẽplo delata.Talia nãq; ẽt ad altaria offerre ꝓhibitũ ẽ:p̄ter illa q̃ ad ſacrificia p̄paran
tur.Quod ergo Appionẽ eſſe dicimus niſi nihil hoꝝ examinãtẽ uerba incredula ꝓtuliſ
ſe.Sed turpe eſt:hiſtorię enĩ uerũ notitiã ſe ꝓferre grammaticus nõ ꝓſit.Et ſciens tẽpli
noſtri pietatẽ hãc q̄dẽ p̄termiſit.Hoĩes aũt gręci cõprẹhẽſione finxit.& pabulũ ineffa
bile & ciborũ opulentiſſimã claritatẽ.Et peruios ingrediẽtes ubi nec nobiliſſimos iu
dæoꝝ licet intrare niſi fuerint ſacerdotes.Hẹc ergo peſſima eſt impietas atq; mendaciũ
ſpontaneũ ad eoꝝ ſeductiõnẽ:q noluerũt diſcutere ueritatẽ.Per ea ſiquidẽ mala ineffa
bilia q̃ p̄dicta ſunt nobis detrahere tentauere.Rurſumq; tãq̃ piiſſimus deridet adiiciẽs
fabulę inna facta.Ait enĩ illũ retuliſſe dũ bellũ iudẹi cõtra iudẹos haberẽt,lõgo quodã
tp̄e in aliqua ciuitate iudæoꝝ q̃ ĩ ea Apollinẽ colebãt ueniſſe ad iudæos:cuius hominis
nomen dicit̃ Zabidon Deinde q eis ꝓmiſiſſet traditurũ ſe eis Apollinẽ deũ doriẽſium
uenturũq; illũ ad noſtꝝ tẽplũ.Si oẽs aſcenderẽt & cred[illegible]diſſent oẽm multitudinẽ iudẹo
rũ Zabidon uero fuiſſe quoddã machinamẽtũ ligneũ Et circũpoſuiſſe ſibi:& ĩ eo tres
ordines infixiſſe lucernaꝝ:& ita ambulaſſe ut ꝓcul ſtãtibus appareret q̃ſi ſtella ꝑ terrã
iter agẽs.Porro iudẹos inopinabili uiſiõe obſtupuiſſe:& lõge cõſtitutos tenuiſſe ſilẽtiũ.
Zabidon uero multa q̄te ad tẽplũ ueniſſe & aureũ detraxiſſe aſini caput.Sic enĩ urba
ne cõſcribit:& rurſus Dorã ueclociter aduenīſſe.Igit̃ & nos dicere poſſumus:qa aſinũ
hoc eſt ſemetipſum Appion grauat & facit ſtultitia ſimul & mendaciis oneratũ.Loca
nãq; q̃ nõ ſunt cõſcribit:& ciuitates neſciens trãſfert.Idumea enĩ ꝓuinciæ noſtrę cõfinis
ẽ poſita iuxta Gazã & nulla ciuitas huius Dora nũcupat̃.In Phœnice uero iuxta mõtẽ
Carmelũ Dora ciuitas appellat̃ ĩ nullo cõcordãs Appiõis oblocutiõĩbus.Quatuor enĩ
dieꝝ itinere ꝓcul ẽ a iudẹa.Cur itaq; nos rurſus accuſat eo q̃ nõ habeamꝰ cões cũ aliis
deos:ſi ſic facile credidere patres noſtri ad ſe uẽturũ Apollinẽ & cũ ſtellis eũ ambulare
ſup terrã putauere?Lucernã enĩ primo nũq̃ uidere.Qui licet & tãta & talia cõcelebrãt
cãdelabra.Sed nec aliqs ei ambulãti ꝑ ꝓuinciã ex tãtis milibus obuiauit.Deſolatos ẽt
uiros cuſtodibus comperit:& hoc tp̄e p̄lii.Cætera iam relinquo.Ianuę uero templi alti
tudine q̄dẽ erant cubitoꝝ ſexaginta:latitudine uero uiginti.oẽs deauratę & pene auro
puro cõtectæ.has claudebãt nõ minus quã uiri ducẽti diebus ſingulis:& relinquere eas

aptas nefandiſſimum nimis erat. Facile eas lucemifer ille aperuiſſe creditur: qui ſolus ẽē
habuiſſe aſini caput ęſtimabatur: quapropter dubiũ ẽ utrũ hoc caput Zabidon denuo
reuocauit. An certe ſumẽs Appion introduxit in tẽplũ ut Antiochus iueniret. Vnde ut
ſecũdo Appioni aliquã mẽtiẽdi daret occaſionẽ & cõſcribẽdũ bauiratiũ ꝑ deũ factorẽ
cœli & terrę & maris nulli iudęos facturos alienigenæ & maxime gręcis. Oportebat ãt
mẽtiẽtẽ abſolute dicere nulli facturos alienigenę & magis ægyptiis. Sic eteñ ab initio
poterãt eius figmenta de iureiurãdo cõgruere ab ægyptiis utiq; nõ ꝓꝑ malignitatẽ ſuã:
ſed ꝓꝑ calamitates expulſi ſunt. A græcis autẽ plus locis ꝗ̃ ſtudiis ſumus abiũcti: ita ut
nullę inter nos & illos iuimicitię & zelotypiæ eẽ noſcũt. E diuerſo nãq; multos coꝝ ad
noſtras leges cõtigit acceſſiſſe: quoꝝ qdã ꝑmãſere: qdã uero ꝑdurare nõ ferẽtes denuo
receſſere. Hoc tñ iuſiurandũ nũꝗ̃ ſe qſꝗ̃ audiſſe meminit apud nos habitũ: ſed ſolus Ap
pion ut uidet audiuit. Ipſe utiq; cõpoſuit nimis. igit hæc maxima cõpoſitio ẽt in futuro
dicẽda Appiõis admiratiõe digniſſima eſt. Quaꝝ reꝝ hoc affirmat idiciũ: qa neq; legi-
bus iuſtis utamur: nec deũ colamus ut cõuenit: & diuerſis gẽtibus ſeruiamus: & calami
tates quaſdã circa ciuitatẽ ſuſtineamus cũ utiq; pricipalis ciuitas romanoꝝ ſit. cuius ci
ues ſoli ab initio regnare atq; nos ſeruire cõſueuerũt. Quis eteñ ab hoꝝ magnanimita
te ſe ualeat abſtinere? Nullus eteñ alioꝝ põt dicere ſermonẽ quẽ Appiõ locutus eſt: qñ
paucis cõtigit in pricipatũ cõtinue ꝑſidere: & nõ rurſus aliis facta mutatiõe ſeruire. Plu
rimę nãq; gẽtes aliis obedire coactæ ſunt. Soli ãt ægyptii eo ꝙ refugiãt ſicut aiũt i eoꝝ
ꝓuincia dii atq; ſaluẽtur migrãtes in effigies beſtiaꝝ. Honorẽ ꝓcipuũ inuenerũt ut nul
li fabularẽtur hoꝝ: q aſiã europãq; tenuere. Qui ſcilicet unã diẽ ex æuo totius ſæculi nõ
habuere libertatẽ: neq; apud indigenas dominos neq; apud externos. Nã quẽadmodũ
eis uſi ſint ꝑſe: nõ ſemel ſolũmõ ſed frequẽter uaſtãtes urbes: tẽpla uertẽtes amputatos
apud eos iterficiẽtes deos iproperare nõ ſtudeo. Nõ eñ cõuenit ſtultitiã nos idocti ap-
piõis imitari: q neq; caſus atheniẽſiũ neq; lacedemõioꝝ aio ſuo cõcepit. Quoꝝ alios q-
dem fortiſſimos: quoꝝ ſummi diuerſis uitę ſunt calamitatibus ſauciati. Dimitto dirurã
atheniẽſiũ arcẽ: tẽplũ epheſenũ & delphos: aliaq; multa ꝓ qbus itulit: ſed potius iferẽ
tibus iproperia. Nouus ãt accuſator noſtroꝝ appiõ iuẽtus: ẽ maloꝝ ſuoꝝ apud ęgyptũ
geſtoꝝ ꝓrſus oblitus. Sed Seſoſtris eũ quẽ refert fabula regẽ fuiſſe ægypti: ut creditur
excæcauit. Verũtñ poſſumus & nos dicere noſtros reges dauid & ſalomonẽ: q multas
ſubdidere gẽtes. Sed de his mõ ſuperſedẽdũ eſt: ꝗ̃ uero cũctis nota ſunt: appion modis
oĩbus ignorauit: qm̃ ꝑſis & poſt illos pricipibus aſyę macedonibus: ægyptii qdẽ ſeruie
re nihil differẽtes a famulis. Nos ãt liberi cõſiſtẽtes ẽt ciuitatũ in circuitu poſitaꝝ tenui
mus principatũ annis uiginti & cẽtũ uſq; ad Põpeiũ magnũ: & dũ uniuerſi ſunt expu-
gnati a romanis pricibus oĩum ſoli ꝓpter fidẽ ſuã maiores noſtri auxiliatores & amici
fuere. Sed queritur qa uiros mirabiles nõ ꝓbuimus uel ut quorũdã artiũ inuentores: &
iter hos enumerat ſocratẽ & zenonẽ & chleantẽ & aliquos hmõi. Deinde quod potius
eſt mirandũ ſemetipſum his adiecit & beatificat alexãdriã qa ciuem talẽ habere meruit
qd rite facit. Oportebat eñ ut ipſe ſui teſtis exiſteret: qui aliis oĩbus ſic iportunus & cal
lidus eſſe uidebat: & uita uerboq; corruptus. Quapp recte qlibet alexãdrię cõdolebit:
ſi ſup iſto aliqd magni ſapuerit. De uiris ãt q fuere apud nos titulo nullo laudis iferiores
ſciũt qui uoluerint noſtrę antiquitatis libris icũbere. Reliꝗ̃ uero ꝗ̃ in accuſatiõe cõſcri-
pta ſunt dignũ erat forte ſine ſatiſfactiõe relinquere: ut ipſe ſui potius & alioꝝ ęgyptio-
rũ accuſator extaret. Queritur enim eo ꝙ animalia cõſueta ſacrificemus: & nõ ueſcamur
carnibus ſuillis: ſed & circũciſionem genitaliũ uehementer irridet. De noſtroꝝ qdẽ aia-
liũ peremptione cõmunio nobis eſt cũ aliis hominibus uniuerſis. Appion autem ſacrifi

cantes nos redarguens increpat ſemetipſum: cum genere ſit ęgyptius. Non enim grę-
cis aut macedonibus aduerſatur. Iſti enim optant ſacrificare Ecatumben. ideſt centum
boum ſuis diis & ſacerdotibus utunť ad epulas. Quæ cũ ita ſint non propterea contigit
mũdũ aĩalibus deſolari: quod appion expauit. Qui tñ ſi ſolẽnitates ægyptioꝝ ſequereť
gdẽ mundus hominibus ferociſſimis aut beſtiis ĩpleret: quas iſti iudicantes deos diligẽ
ter enutriunt. Etenĩ ſi qs eũ cõſuleret: quos putaret oĩum ægyptioꝝ eſſe ſapientes atq;
deicolas ſacerdotes ſine dubio fatereť. Hæc enĩ duo dicunť ſibimet ab initio a regibus
eſſe p̄cepta: ut deos colant & ſapientiã diligant: quod illi facere p̄cipue indicanť: q tñ &
circuncidunť oẽs: & a porcinis abſtinẽt cibis. Sed neq; ullus alter ęgyptioꝝ cũ eis diis
ſacrificare dignoſciť. Cęcus igiť fuit appion: quando ꝑ ægyptiis noſtras detractiones
cõponens illos uideť potius accuſare: q nõ ſolũ utunť ſolennitatibus: quas in nobis cul
pat iſte: ſed ẽt alios circũcidi docẽt: ſicuti dixit herodotus. Vnde recte mihi uideť appiõ
ꝓpter patrię ſuæ leges mulctã ſoluiſſe blaſphemię. Etenĩ neceſſario circũciſus circa ge
nitalia uulnera ei facta nihil ei circũ profuerũt & putrefactus magnis doloribus expira
uit. Oportet enĩ bene ſapiẽtes in legibus ꝓpriis circa pietatẽ integre pmanere: & alioꝝ
minime pmanere. Iſte uero ſuas qdẽ leges effugit. De noſtris uero mẽtitus ẽ. Hic itaq;
terminus uitę fuit Appiõis. Sed & noſter hic iã finẽ liber accipiet. Qm̃ uero & Appollo
nius Molon & Lyſimachus: & alii qdã tã ꝑ ignorantiã quã ꝑ inſaniã de legiſlatore no
ſtro Moiſe de legibus uerba ꝓtulere: nec iuſta nec uera. Dũ illi qdẽ uelut mago atq; fal
laci derogãt. Leges ãt malitiæ apud nos nulliuſq; uirtutis affirmãt eſſe doctrices. Volo
breuiter & de oĩ cõuerſatiõe noſtra & de particulari ſicuti potero ꝓferre ſermonẽ. Reor
enĩ fore manifeſtũ: qa & ad pietatem alterutrꝝ uniuerſaleq; clemẽtiã: inſup ad iuſtitiã la
borũq; tolerãtiã: & ad cõtẽptũ mortis optimas leges poſitas habeamus. Rogo tñ lectu
ros ut nõ cũ inuidia exequãť huius operis lectionẽ. Nõ enĩ ꝓpoſui laudes cõſcribere no
ſtroꝝ: ſed aduerſus eos q nos plurimũ & fallaciter accuſarũt ſatiſfactionẽ hãc puto eſſe
iuſtiſſimã. Proinde accuſationẽ Apollonius nõ cõtinue ſicut Appiõ ĩſtituit: ſed diſperſim.
Quippe tñ aliquãdo qdẽ nos ſine deo & hominibus odioſos appellet. Aliqñ uero for-
midinẽ nobis ĩproperat. Et e diuerſo rurſus aliquãdo de p̄ſumptione faſtũ gẽtis noſtrę
ꝗriť. Dicit ãt ẽt ſtultiores barbaris: & ꝓpterea nullũ inuentũ nos ſolos uitæ utile cõpe-
riſſe. Hęc aũt oĩa manifeſte redarguũtur: dũ uniuerſa contrario q̃ ab eo ſunt dicta mon
ſtrãť. Et legibus ĩperata: & a nobis cũ oĩ integritate geſta. Si uero coactus fuero facere
mẽtionẽ legũ cõtrariaꝝ apud alios cõſtitutaꝝ: cuius rei culpabiles illi ſunt q noſtras ſo
lẽnitates tã q̃ malas dicere uoluere. Quibus neutrũ puto remanere qᵈ dicãt: neq; qa eas
habeamus leges: quaꝝ ego capitales & ſummas ad increpãdũ poſiturus ſum æq: qa p̄ci
pue ĩ legibus ꝓpriis pduramus. Paulũ ergo ſumẽs onus uolo prius edicere: q eoꝝ q ſine
lege & ordĩe uiuũt. Hi q ordĩnis & cõiũ legũ amatores extiterũt: & primi hoc inchoaue
rũt: recte manſuetudinẽ noſtrãq; uirtutẽ p̄ſtare dicẽdi ſunt. Deniq; conanť ſinguli eoꝝ
geſta ſua ad antiquitatẽ referre: ut imitatores alioꝝ uideanť exiſtere: & nõ ipſi potius
aliis: ut legittime uiuere debeãt expõere. His igiť hũc ĩ modũ habẽtibus uirt⁹ legiſlato
ris ẽ meliora cõſiderare: & his q uſuri ſunt legibus q̃s poſuerit ſatiſfacere qa recte ſunt.
Populi uero ẽ ut ĩ oĩbus q̃ cõſtituta ſũt pduret: & neq; foelicitate ꝓcedẽte neq; calamitati
bus aliquid hoꝝ ĩmutet. Dico igiť noſtrꝝ legiſlatorẽ quorũlibet q memorãť legiſlatoꝝ
antiqtate p̄cedere. Lygurgus enĩ & Solon & Zaleucus Locren⁹: & oẽs q apud gręcos
mirabiles ſunt nouelli atq; recẽtes quãtũ ad illũ cõparati eẽ noſcũtur. Quãdo nec ipm
nomẽ legis fuiſſe olĩ apud græcos agnoſcitur. Teſtis Homerus ẽ q nuſq̃ in ope ſuo hoc
uſus ẽ noĩe. Nõ enĩ ſecũdũ legẽ: ſed idiffinitis ſnĩis & regũ p̄ceptiõibus populus regeba

tur.Vnde ēt multo tpe pmanſere tantū moribus utentes:& non ſcripto.Et multa hoꝝ
ſemp ſecūdū euentū caſuū pmittētes.Noſter uero legiſlator antiquus exiſtēs hoc etenī
undiq; manifeſtū eſt:ēt apud eos clarū q ſemp cōtra nos loquunt̃:ſemetipſum præbuit
optimū principē populoꝝ:& cōſiliatorē magnū.Sed inſtructionē totius legis uitę con
ſtringēs eis ſuaſit hanc libēter excipere:& firmiſſime inclyta ſciētia cuſtodire.Primitus
āt eius magnitudinis opa uideamus.Ille nāq; ꝓgenitoꝝ noſtroꝝ relinquētiū Aegyptū
& ad terrā ꝓpriā remeantiū:multa milia ſumēs ex plurimis & ipoſſibilibus rebus cau-
tiſſime liberauit:& inaquoſam eos & multū arenoſam oportebat trāſire uiā:bellaq; de-
uicere:& filios ac uxores:p̄damq; bello ſeruare:i qbus dux egregius & cōſiliarius ſapiē-
tiſſimus:& tutor ueraciſſimus fuit uniuerſorū.Oēm ſiqdē multitudinē i ſemetipſum pē
dere facit:& cū oīa q̄ uellet pſuadere poſſet:i nullo hoꝝ uidicauit ſibimet poteſtatē:ſed
in quo maximo tpe poteſtatē ſibimet arrogāt & tyrannidē pſules reꝝ:& populū frequē
ter plurima iniqtate uiuere cōſueſcūt.In hac ille potētia cōſtitutus e diuerſo:magis iudi
cauit agēdū pie & plurimā exhibere aliis ęquitatē ipſe uirtutē p̄cipuā ſe credēs cunctos
oſtēdere:& ſalutē firmiſſimā p̄bere ſequacibus bōa uolūtate.Et maximis actibus in ſin
gulis caſibus uſus ē.Quapropter recte iudicabat ducē atq; cōſiliatorē ſe deū habere:&
primitus ſibimet ſatiſfaciēs:qa ſecūdū illius uolūtatem uniuerſa gereret atq; tractaret.
Credidit modis oībus oportere ut ēt apud plebē hęc opinio pmaneret.Nāq; dū reſpice
re ſuā uitā credūt delinquere nō pſumūt.Hmōi qdē noſter legiſlator fuit:nō magus:nō
fallax:ſicut derogatores iniuſte ꝓnunciāt:ſed q̄les apud gręcos gloriāt̃ fuiſſe Eimnū:&
poſt eū legiſlatores alii.Nāq; qdā eoꝝ leges poſitas aīo dicebāt.Alii uero eas i Apolli
nē & uaticiniū delphicū referebāt:ſiue ꝓ ueritate hoc credētes:ſeu facile ſuadēdū iudi-
cātes populo.Qui uero p̄cipuas leges inſtituerit:uel q iuſtiſſime de dei fide cognouerit:
licet hoc ex ipſis legibus facta cōparatiōe cōſpicere.Iā enī de ipſis tps eſt diſputādi.Igit̃
infinite qdē particulari gētiū atq; legū apud cūctos hoīes differētię ſunt.Alii ſiqdē mo
narchis:alii uero populo ptātē reipub.cōmiſere.Noſter uero legiſlator nihil horū intē
dēs:ueluti ſiqs hoc dicēdo mēſurā trāſcēdat uerbi diuinā rēpublicā declarauit:deo pri
cipaliter cōuerſationē noſtrā atq; ptātē excellēter aſſignās & ſatiſfaciēs eū cūctos inſpi
cere tāq̄ cām bonoꝝ oīum uniuerſis hominibus exiſtētē:& q̄cūq; cōtingit eos in angu
ſtiis ſupplicaſſe illius nō latuiſſe uolūtatē.Neq; qcq̄ eoꝝ q̄ geſſere uel ſiqd aliqs apud
ſemetipſum potuit cogitare:unū uero eū eſſe monſtrauit:& ingenitū īmutabilē:p tps
æternū:& oī ſpecie mortali pulchritudīe differētē.Et ipm nobis notū.q̄lis āt ſit ſecūdū
ſubſtātiā ꝓrſus ignotū.Hæc itaq; ut de deo ſaperēt prudētiſſimis græcoꝝ:qa qdē eru-
diti ſunt:illo utiq; ſciēdi p̄bēte principia nūc dicere p̄termitto:qa nō optia & cōgrua dei
naturæ atq; magnificētię ſunt ualde teſtant̃.Pythagoras enī & Anaxagoras & Plato
& poſt illos philoſophi ſtoici & pene cūcti uident̃ de diuina ſapuiſſe natura.Sed hi qdē
ad breue philoſophantes populo ſuperſtitionū opiniōibus iā cōſcriptā ueritatē dogma
tis ꝓferre timuere.Noſter uero legiſlator opa p̄bēs cōſonis uerbis ſuis nō ſolū his qui cū
eo erāt ſatiſfecit:ſed ēt q ex illis ſp erāt naſcituri:hoc īmutabiliter inſpirauit:& cā legiſla
tiōis ad utilitatis modū ſemp adduxit.Nō enī partē uirtutis dei culturā dixit:ſed huius
ptes alias eſſe pſpexit atq; cōſtituit.Idē fortitudinē iuſtitiā & in oībus ciuiū cōcordiā ad
alterutros.Cūctę nāq; actiōes & ſtudia uniuerſiq; ſermōes ad diuinā referunt̃ p oīa pie
tatē.Nō enī hoc iexaminatū aut idefinitū ulterius dereliqt.Duo ſiqdē ſunt totius diſci
plinę & moralis īſtitutiōis modi:quoꝝ unus qdē ſermōe doctor ē:alter uero exercitatiōe
moꝝ:q̄ cū ita ſint qdā legiſlatores ſentiendi ſunt diſcreti:& alteꝝ hoꝝ modū ſibi placi
tū aſſumētes alteꝝ reliquerūt.Sicuti Lacedemōii qdē & Cretes moribus erudiebāt nō

uerbis. Athenienſes uero & pene oẽs alii græci q̄ qdẽ oportet agi pcipiebãt ſuis legibus: Aſſueſcere uero ad hec opibus minime ualuere. Noſter aũt legiſlator hec ambo multa diligẽtia cooptauit. Nã nec exercitatões moꝝ dimiſit nõ traditas: neq; leges ſermõe reliqt icõptas. Sed mox a prĩo ĩchoãs cibo & unicuiq; dicto cõueniẽte nihil neq; minimaꝝ rerũ ſub ptãte uolũtatis utẽtiũ dereliqt. Sed & de cibis qbus cõuenit abſtineri: & q ſumẽdi ſunt: uel q̄ diæta cõis eſſe uideat̃. Necnõ & de opibus labore ſimul & reqe. Terminũ atq; regulã poſuit legẽ: quatenus ueluti ſub patre atq; dño uiuẽtes: neq; uolẽtes qcq̄ neq; p ignorãtiã delinq̄mus. Nõ eni ignorãtibus penã poſuit: ſed optimã & neceſſariã correptionẽ mõſtrauit legẽ. Quapropter nõ ſemel audire: nec ſecũdo uel ſæpius. Sed in unaquaq; ſeptimana alia opa relinquẽtes: ad legis auditionem cõgregari p̃cepit uniuerſos eãq; pfecte cõdiſcere: quod ſcilicet oẽs legiſlatores reliqſſe noſcũt̃. Et intm̃ plurimi hoĩum porro ſũt: ut ſecũdũ pprias uiuãt: qa pene eas ignorãt. Et cũ peccauerit tũc agnoſcũt ab aliis quã legẽ pbãt̃ eſſe puaricati. Sed ẽt uiri maxima cũ gloria & pricipalia gubernãtes pfitẽt̃ ignorationẽ. Scitos nãq; ſibi faciũt aſſidere ad diſpẽſationẽ reꝝ: & experimentũ legis habẽtiũ: Noſtroꝝ uero quẽlibet cũ leges iterrogat: facilius quã nomẽ ſuũ recitat. Vniuerſas qdẽ mox a prĩo ſenſu eas diſcẽtes in aĩo uelut inſcriptas: & rarius qdẽ qlibet trãſgredit̃. Impoſſibile ãt eſt ſuppliciũ deuitare peccantẽ. Hoc itaq; primũ oĩum mirabilẽ cõſonãtiã nobis iſtituit. Nã unã qdẽ hẽre & eãdẽ de deo ſectã: uita uero ac morib⁹ differre nihil ab iuicẽ optimã moribus hoĩum põt celebrare cõcordiã. Apud nos eteni ſolos neq; de deo quilibet ſermões audet alterutris aduerſarios: ſicut multa ſimilia apud alios fieri cõprobant̃. Cũ nõ ſolũ a fortuitis quod uiſum fuerit unicuiq; pferturi ſed ẽt apud quoſdã philoſophoꝝ hoc crebro p̃ſumitur. Qñ alii qdẽ totã dei naturã ſermõibus pimere tẽtauere. Alii uero eius puidẽtiã ab hoĩbus abſtulere. Neq; in ſtudiis uitæ a differẽtia ulla cõſpicitur: ſed cõia qdẽ opa oĩum apud nos exiſtunt. Vnus non de deo ſermo cõcors eſt aſſerẽs illũ cũcta reſpicere: ſed ẽt de ipſius uitæ ſtudiis. Et qm̃ oportet oĩa alia ad terminũ diuinę pietatis adduci: a mulieribus noſtris & a ſeruis qlibet auerti. Pro qua re illatas nobis calũnias a qbuſdã: cur nõ exhibeamus uiros iuentores nouorũ opum ſeu uerboꝝ cõtigit oriri. Alii ſiquidẽ in nulla re paterna pdurare optimũ cẽ putant: & p̃cipue trãſgreſſoribus ſapiẽtiæ robur aſſignant. Nos aũt e diuerſo unã eſſe prudẽtiã atq; uirtutes exiſtimamus: nihil pœnitus uel facer uel cogitare cõtrariũ his q̄ ãtiquitus ſancita noſcũtur: quod ſcilicet idiciũ legis e optimo fœdere cõſtitutæ. Nã ea q̄ nũc nõ habent modũ: expimento ſępe correpta redarguunt̃. Apud nos ãt qui credimus ab initio poſitã legẽ diuina uolũtate: nihil aliud piũ eſt quã hãc ſub integritate reſeruare. Quis eteni eius qcq̄ mouere põt: aut qd melius adinuenit: uel qui ab aliis tanq̄ p̃cellẽtius ad ſtatũ reipublicæ noſtrę migrauit: aut q̄ poterit cẽ melior atq; iuſtior: quã ea quæ deũ quidẽ principẽ oĩum eſſe cõfirmat. Sacerdotibus ãt in cõi quidẽ res p̃cipuas diſpẽſare pmittit. Sũmo uero pontifici alioꝝ ſacerdotũ principatũ cõpetẽter iniungit. Quos utiq; nõ diuitiis neq; aliis qbuſdã ſpõtaneis auiditatibus p̃cellẽtes. Legiſlator ad culmẽ huius honoribus inſtituit. Sed qcũq; ſapiẽtia uel tempantia aliis pſtare noſcunt̃: eis p̃cipue culturã diuine placatiõis cõiunxit. Apud hos igitur & legis & alioꝝ ſtudioꝝ itegra diligẽtia cuſtodit̃. Cõtemplatores etenim oĩum atq; iudices cõtemptionũ & punitores culpabiliũ ſacerdotum eſſe decreti ſunt. Quis ergo pricipatus quod regnũ erit hoc ſanctius: uel q honor deo potius cooptabit̃ cũ oĩs qdẽ populus ſit p̃paratus ad pietatem? Sũma uero diligentia ſacerdotibus ſit idicta & uelut q̄dã feſtiuitas gubernetur uniuerſa reſpu. Cũ enim miniſteria ſua numero paucoꝝ dieꝝ alienigenę cuſtodire nequiuerũt ea uidelicet ſacrificia nominãtes: nos cũ multa delectatõe & incõmutabili uolũtate ſo

lénitatis opus p oẽ ſeruamus æuũ.Quę igiť ſunt p̃cepta uel iterdicta ſimplicia ſiue nota
dicamus.Primũ quidẽ de deo eſt dicẽs.Deus habet oia pfectus beatiſſimus ipſe ſibi cũ-
ctiſq; ſufficiẽs pricipiũ & mediũ & terminus.Inter oia opibus qdẽ & mũeribus clar9 &
totius rei máifeſtus.Forma uero & magnitudine nobis ienarrabilis.Oĩs náq; materies
cõparata ad huius imaginẽ licet ſit p̃cioſa tñ ,pmẽ cũctaq; ars ad illius imitatiõis iuẽtũ
extra eſſe artẽ cognoſciť nihil ſimile neq; uidemus neq; poſſumus ſuſpicari neq; cõiice-
re.Sáctũ eſt:uidemus eius opa lumẽ:cœlũ:terrá:ſolẽ:luná:flumina: mare:aialũ natio-
nes: redditiõẽs fructuũ: hæc deus fecit:nõ máibus neq; laboribus neq; qbuſdã indiguit
ſibi cooperátibus:ſed ipſo uidẽte bõa repente facta ſunt.Bona nũc hoĩes cõuenit uniuer
ſos:ſi q cũ q̃ placere exercitatiõe uirtutis. Modus enĩ diuinę placatõis iſte ſanctiſſimus
eſt.Vnũ tẽplũ unius dei cõe oĩum cõis dei cũctoꝝ.Gratũ náq; ſemp eſt oẽ quod ſimile
eſt.Hũc placãt qdẽ ſacerdotes ſemp.Præcedit uero iſtos primus ſecũdũ genus:q ante
alios ſacerdotes ſacrificauit deo cuſtodiet leges de dubiis iudicabit: & pũiet lege conui-
ctos.Huic qſqs nõ obedit ſupplicio ſubiacebit tanq̃ qui i ipſo deo ipie geſſerit. Hoſtias
imolauit:nõ ad crapulã noſtrã uel ebrietatẽ attinẽtes.Hæc enĩ nõ placẽt deo:q̃ res oc-
caſio potius iniuriaꝝ ſimul & expẽſaꝝ eſt.Deus enĩ tẽperatos ordinatoſq; & boni gene
ris diligit:& ut p̃cipue ſacrificãtes caſte uiuam9.In ſacrificiis ãt ,p cõi ſalute primũ opor
tet orare.Deĩde ſinguli ,p ſemetipſis.Quõ oẽs ſocii ſumus: & q hoc cõſortiũ ſuę uitæ p̃
ponit maxime deo gratiſſimũ eſt:ſupplicatio uero fit ad deũ uotis ac p̃cibus nõ ut bona
p̃ſtet.Nec enĩ ipſe ſponte cõtulit uniuerſis & uno depoſuit.Sed ut hoc ſuſcipe ualeamus
ſuſcipiẽteſq; ſeruemus:purificatiões in ſacrificiis lex decreuit.Ex oĩ excubiis excõicatione
a muliere facta & alia multa cõſcriberet ualde lõgiſſimũ eſt.Hmõi ergo de deo & eius
placatiõe ſermõibus eſt.Ipſe ãt ſimul ẽt lex eſt:quoſdã aũt nouit lex pmixtionẽ per na-
turã ad cõiugẽ ſi tñ ,p filioꝝ cã procreandoꝝ agatur.Maſculorũ uero i maſculos ualde
iudicauit inimicas:& tẽtantes hoꝝ morte decreuit dignos.Nubere uero iubẽt nõ reſpi-
ciẽtes ad dotẽ:neq; uiolẽter arripere:ſed neq; dolo uel fallacia ſuadere. Diſpẽſationẽ ue
ro potius fieri p eũ cuius eẽ noſciť ptãtis & per cogitationẽ oportunã.Mulier ãt iferior
inqt eſt uiro p oĩa Obedit igiť nõ ad iniuriã:ſed ut ſit ſub regimine cõſtituta. Deus enĩ
uiro ptãtẽ dedit.Cũ hac ergo coire decet maritũ ſolũmõ.Alterius uero experientiã hẽre
nequiſſimũ.Si qs aũt hoc ege- declinatio nulla mortis:neq; uim fieri uirgini alteri de-
ſpõſatæ:neq; ſi ſuaſerit nuptæ filios , utrire p̃cepit.Vniuerſis aũt mulieribus interdixit:
uel celare qď ſtatũ eſt:uel ali i machinationẽ corrũpere filii.Náq; necatrix ẽ aĩa demo
liẽs & genus iminuẽs.Igiť ſi quis ad cõcubitũ corruptionẽq; tráſierit imũdus: oportet
aũt ẽt poſt legalẽ cõmixtionẽ uiri mulieres lauari.Hoc enĩ partẽ aię polluere iudicauit
inflata náq; corporibus uulnerať.Dũ ob hoc fit aliquã ,pter purificatiõis cãm talibus
iperauit.Sed neq; in filioꝝ natiuitatibus cõceſſit epulatiões.Aggregari & fieri occaſio-
nes ebrietatis:ſed tempatũ eẽ repẽte principiũ: iuſſitq; litteris erudiri ,pter leges & noſ
ſe ,pgenitoꝝ actiones ut a ſtus imitẽtur:& cũ legibus educati neq; tráſgrediant :neq; co
gitationẽ ignoratiõis hẽre iudicẽtur.Proſpexit ãt ẽt funeribus mortuoꝝ : beneq; p̃cioſe
ad ſepeliẽdũ celebrãtur exequię.Neq; inſignũ fabricæ ſepulchroꝝ:ſed neceſſaria quidẽ
circa ,plationẽ funeris iperauit domeſticos adiplere.Oĩbus aũt uiuẽtibus legitimũ eſſe
cõſtituit:ut aliquo moriẽte & cõcurrãt:& gemitus lamẽtatiõis effundãt . Purificari aũt
iubet ẽt domeſticos fauere celebratos:ut lõge ,pcul ſit q̃ ſit uideatur quis mũdus eſſe:cũ
fecerit homicidiũ:parẽtũ honorẽ poſt deũ eẽ cõſtituit:& qui nõ repẽſat eoꝝ gratię: ſed
in qualibet parte cõtriſtat:p̃cepit eſſe lapidãdũ.Iubet ẽt oĩbus ſenioribus honorẽ iuue
nes exhibere:quoniã cunctorũ ſenior deus eſt.Nihil permittit celebrãdũ apud amicos:

nõ enĩ amicicię ſunt apud eũ cui oĩa nõ credũẗ. Et licet aliq̃ inimicicię ꝓueniãt: prodita
mẽs a rara ꝓhibuit. Si qs arbiter munus accepit: morte mulctaẗ. Deſpiciẽs quod iuſtũ
eſt: & auxiliũ reis offerẽs. Quod qſq̃ nõ potuit nõ auferat: & aliena nõ tãgat: mutuans
nõ accipiat uſuras. Hæc & his multa ſimilia cõionẽ cõtinent noſtroꝝ inter alterutros.
Quõ ãt ẽt de domeſtica cura circa aliẽigenas habẽda habuerit legiſlator: referri dignũ
eſt. Videbitur enĩ oĩbus optime ꝓſpexiſſe deũ eo ita ſentiente: neq; ꝓpria corrũpimus:
neq; participari rebus noſtris uolẽtibus inuidemus. Quicũq; enĩ uolũt ſub noſtras con
uerſari leges accedẽtes ad ea cũ mũificẽtia ſuſcipit: nõ genere ſolũmõ: ſed ẽt uolũtate ui
tę putãs eſſe cõſortiũ. Eos ãt q trãſitorie miſceri ſolẽnitatibus: nõ alia tñ exhibẽda cõſti
tuit. Idẽ oĩbus p̄bendũ: ignẽ: aquã: cibũ iter oſtendere: nõ ſpernere aliquẽ inſepultũ: mi
tiſſime ẽt circa hoſtes q̃ ſunt agẽda ſanciuit: ut neq; terra eoꝝ exuratur: neq; arbores fer
tiles incidãtur: ſed ẽt ſpoliari eos q ĩ bello cecidere ĩterdixit: & captiuos ꝓſpexit q̃tenus
eoꝝ ãmoueatur iniuria: & maxime fœminarũ. Sic ãt alumnos mãſuetudinẽ atq; clemẽ
tiã ſtuduit edocere: ut ẽt de aĩalibus irratiõabilibus nõ taceret: ſed hoꝝ tñmõ utilitatẽ
legitimã cõcedens: ab oĩ nos alia cã ꝓhibuit. Quęcũq; enĩ ueluti ſupplicãtia oriuntur ĩ
domibus hoc ĩterdixit occidi ſed neq; parentes deniq; p̄cepit auferri. Et licet inimica ſint
aĩalia eis tñ parcendũ eſſe ſanciuit. Sic undiq; ea q̃ ad mãſuetudinẽ ptinent obſeruauit.
Doctrinalibus qdem ſicuti p̄dictũ eſt legis utens & alia rurſus cõtra trãſgreſſores cã pu
nitiõis ſine excuſatiõe defigẽs. Dãnũ nãq; in plurimis cauſis trãſgrediendũ mors eſt. Si
adulteriũ cõmiſerit aliqs ſuũ puellæ fecerit. Si maſculo turpe tentamentũ p̄ſumpſerit. l.
c. aut patiatur ſuſtinere tentatus Simil̃r aũt eſt lex ineuitabilis & in ſeruis: ſed ẽt de men
ſuris: uel ſiquis de põderibus dolũ fuerit opatus & de iniuſta ueditõe ac fraude uel fide
traxerit alienã rem: aut qđ nõ potuit abſtulerit oĩmodi ſunt uĩdicta nõ q̃lia apud alios:
ſed ne ualde maiora. De iniuria uero parentũ uel ĩpietate q̃ ſit ĩ deo: licet tentet hoc aliqs
mox pibit. His itaq; ſecũdũ legem uniuerſam honor tribuiẗ: nõ argẽti: nõ auri: neq; co
ronæ capitis: aut cuiuſdam p̄dicandę feſtiuitatis: ſed unuſquiſq; teſtem habens cõſcien
tiã ſuã ualde ꝓficit legiſlatore ꝓphetante: & deo fidẽ cõdonante firmiſſimam his q ſer
uauerũt leges: licet ꝓ eis mori cõtingat aliqbus cõcurrunt alacri ad occaſum. Dedit enĩ
deus rurſus fieri ut uita melior poſſit ex mutatõe cõferri. Piget itaq; nũc hoc me cõſcribe
re: niſi opa eſſent oĩbus manifeſta. Q̃m multi & plærũq; olim noſtroꝝ ꝓgẽitoꝝ: ne uel
ſermonem ſolũmõ extra legẽ ꝓferrent oĩa paſſi ſunt ſuſtinere uiriliter: uel ſi honorari cõ
tigit apud oẽs hoĩes nr̃am legem & uolũtariam legis cõſequentiam eſſe manifeſtam im
buebant. Græcos maiores nr̃i ẽt extra regionem ꝓpriam cõſtituti hmõi ſi qdem rectam
habent & tam glorioſam de deo: taleſq; leges multo ſeculo ſic firmiſſime cuſtodire oẽs
arbitror admirari ꝓpter frequẽtes apud nos factas mutatões. Deniq; eos qui cõſcribere
ꝓxime de repu. & legibus tentauere tanq̃ de icredibilibus cõpoſitõibus quidam frequẽ
ter accuſant dicentes: q̃m ĩ impoſſibilia ſumpſerint argumẽta. Et alios quidem relinquo
philoſophos: quicũq; hmõi negociũ ĩ ſuis cõſcriptõibus habuere. Plato mirabilis apud
grecos tanq̃ de honeſtate uitę p̄cedens & uirtute ſermonũ & pſuaſione philoſophię cũ
ctos excellens ab his qui dicebant peſſimũ eſſe de repu. cõſcribere illuſus & diuulgatus
pene pemptus eſt. Cũ utiq; q illius uerba cõſiderauerit frequenter & facile reperiet: q̃ ẽt
cõſuetudini plurimoꝝ ꝓxima eſſe noſcunẗ. Ipſe ſiqdẽ Plato cõfeſſus eſt: qa uerã de deo
opinionẽ ꝓpter ignorantiã plebis ꝓferre ſecurũ nõ eſt. Sed Platonis qdẽ uerba uana eẽ
putant & multa ptãte cõpoſita atq; cõſcripta & maxime de legiſlatiõe ꝓlata. Lygurgi
uero miranẗ & Spartaui cũcti cõcelebrant: q̃m illoꝝ legibus plurimo tpe pdurarũt. Er
go hoc manifeſtũ uirtutis indiciũ eſt ĩ legibus permanere. Si uero lacedemonioꝝ admi

ranẽ illoꝝ tp̃s aſſumãt: ſcientes amplius duobus milibus annis noſtrã cõſtitiſſe rempu
blicã:& ſuper hæc ſciant q̃m Lacedemoni q̃dẽ oĩ tp̃e quo apud ſe habuere libertatẽ pfe
ĉte uſi ſunt cuſtodiſſe leges.Cũ uero circa eos factę ſunt fortunę mutatiões, pene cũcta
rũ legũ obliti ſunt.Nos aũt multis caſibus euolutis ꝓpter regũ Aſię mutatiões neq; in
nouiſſimis malis uenientes a legibus ſumus alienati: nõ uacatiõis nec epulatiõis cã ſer-
uantes eas q̃ñ ſiq̃s cõſiderare uoluerit:multitudo ãpliori teſtimõio maiores excubias &
labores nobis q̃ Lacedemoniis uidebit ĩpoſitos.Illi ſiq̃dẽ operantes terrã : & neq; circa
artes exercitiũ habẽtes:ſed ab oĩ operatõe remiſſiores pingues & corpore pulchri in ciui
tate degebant.Aliis miniſtris in oĩbus uitę neceſſariis rebus utẽtes:& cibũ paratũ ab il
lis accipientes:ſolũ opus bonũ atq; clemens iudicantes ad faciẽdũ & patiẽdũ:quatenus
p̃ualerẽt aduerſus oẽs cõtra quos bella ſuſciperẽt:q̃a nõ neq; hoc adipiſci potuerũt dice
re ſuppono.Nõ eni ſingulis ſolũmõ:ſed multis frequẽter eoꝝ ſubito legis p̃cepta negli-
gẽtes ſemetipſos cũ armis hoſtibus tradere.Putas ne: & apud nos nõ dico tãtis ſed duo
uel tres agniti ſunt ꝓditores effecti legũ uel mortẽ non dico illã facile q̃ ſolet p̃liantibus
euenire ſed eã q̃ cũ multa corporũ afflictione & multa crudelitate uidet̃ accedere.Quã
ut ego puto q̃dam p̃ualentes nobis non per odiũ ſubiectis ĩpoſuere ſi q̃ ſunt hoĩes:q nõ
tm̃mõ eſſe credant peſſimũ ſi agere q̃cquã extra leges ſuas uel ſermonẽ apud eos dicere
cõpellant̃.Nõ tñ mirari decet ſi mortẽ fortiſſime toleramus p legibus & ultra alios uni
uerſos.Nõ enim q̃ leuia uidẽtur noſtris ſtudiis aliũ facile patimur: hoc eſt operationẽ ci
biq; ſimplicitatẽ: & ut nihil fruſtra neq; fortuito:quod quiſq; deſiderat ueſcatur:aut bi
bat:aut ad cõcubitũ quemlibet accedit:aut ſplẽdide ueſtiatur:aut ſine nobilitate uacet.
Sed illud attendendũ eſt:ſi gladiis utentes & hoſtes ab ĩuaſiõe fugãtes p̃cepta legis cir-
ca cibos nequaquã ĩfringimus.Nobis itaq; gratũ eſt ꝓpter hæc legibus obedire:& illis
fortitudinis cauſas oſtẽdere.Proĩde Lyſimachi & Molones & q̃dẽ hm̃õi aliĩ cõſcripto-
res ĩprobi ſophiſtæ adoleſcẽtiũ deceptores q̃ſi uehemẽter nobis prauiſſimis exiſtẽtibus
derogare cõtẽdũt.Ego nollẽ de legibus aliẽis examinationẽ efficere.Noſter eni mos eſt
ꝓpria cuſtodire:nõ aliena potius accuſare.Et ut neq; irridere neq; blaſphemare debea-
mus eis q apud alios putant̃ dii:apte nobis legiſlator ĩterdixit ꝓpter ipſam appellatio
nẽ.De accuſatoribus aũt ꝓiectiones ſuas nõ increpare uolentibus tacendũ non eſt.Cũ
utiq; nõ a nobis nũc ſermo cõpoſitus eos arguere uideatur:ſed a multis ꝓbabiliter iam
p̃miſſus.Quis igit̃ eorũ q apud græcos ſapientia ſunt mirabiles nõ redarguit nobiliſſi-
mos poetas & p̃cipue legiſlatores: Q̃m hm̃õi ſectas de deis ab initio populis ĩſeruere:
Dicẽtes eos aũt e numero q̃dẽ quãtos ipſi uoluere:ex alterutris uero & diuerſis natiuita
tibus ꝓcreatos.Hos ãt diuidẽtes locis habitaculis tanq̃ generatiões aĩaliũ:alios q̃dem
ſub terra:alios in mari:ſeniores aũt eoꝝ in tartaris uinctos eẽ dixere q̃buſcũq; diſtribue
re:cœlũ his ſermone q̃dẽ patrẽ:opibus aũt tyrãnũ atq; dominũ ſuperpoſuere.Propterea
aduerſus eũ cõſtituere inſidias per uxorẽ & fratrẽ & filiã:quẽ ex eius capite fingũt gene
ratã:ut alligatẽ ſe ſeũ appẽdere: ſicut ipſe ille ſuũ dicitur patrẽ.Hæc iuſte accuſatiõe di-
gna cõqueruntur:qui ſapiẽtię uirtute p̃cellũt.Hic ſuper hęc deridẽtes adiiciunt. Si deorũ
alios q̃dẽ ephebos & adoleſcẽtes:alios ãt ſeniores & barbaros eſſe credẽdũ eſt:alios cõ
ſtitutos ſuperantes:& quẽdã ſabrũ:aliã uero textricẽ:aliũ uero peregrinantẽ & cũ hoĩ-
bus cõtendentẽ.Alios aũt cytharizantes aut arcu gaudẽtes.Deinde ĩter alterutros ſedi
tiões effectas:& ꝓpter hoĩes cõtentiões cõſtitutas ut nõ ſolũ alterutris manus mitterẽt
ſed ẽt ab oĩbus uulnerari lugerẽt malaq; pferrent:& ſup oĩa eſt luxurioſius ſi intẽperan
tia pmixtiõis uterent̃.Quõ nõ erit incõgruũ amores & cõcupiſcẽtias ad uniuerſos attin
gere ſimul maſculos & ad fœmias.Deinde fortiſſimus & primus eorũ pater ſeductas a

ſemetipſo ĩpregnataſq; mulieres diruptas ſubmerſaſq; ſperneret:& eos q ex eo ſunt nati
neq; liberare pōt. Factos cōſcriptos neq; ſine lachrymis eoꝝ ꝑferre mortes. Bona ſunt
hęc & his alia cōſequētia:ideſt adulterio in coelo uiſo:& ſic ĩpudēter a diis celebrato: ut
iā alii zelare ſe ꝓfiterētur tali paſſiōe cōſcripti. Quid enī alii facturi nō eēnt: dū neq; ſe-
nior atq; rex ualuiſſet impetū ſuū a mulieribus permixtiōe retinere. Alii uero dū ſeruien
tes hoībus & nūc qdē ędificātes cā mercedis:nūc uero paſcētes. Alii āt malignoꝝ mō ĩ
ferro carcere colligati. Quē igitur ſapientiū talia nō accēdāt: ut hęc cōponētes redargu
ant: & multā ſtultitiā his credentiū reprahēdāt. Alii uero ad terrorē quēdā uel metum:
necnō & rabiē atq; ſeductionē oēſq; peſſimas paſſiōes:& formā ĩ dei natura fingere ꝑ-
ſumpſere. Et hoꝝ qdē nobilioribus ēt ciuitate ſacrificare ſuaſere. Si qdē ſimulata neceſ-
ſitate cōſiſtūt:ut quoſdā deoꝝ putēt bonoꝝ eſſe largitores. Alios āt uocēt aduerſarios:
qñ eos ueluti maligniſſimos hoīes muneribus atq; dōis placare cōtēdūt:magnū quod-
dā malū ſe ſuſcepturos ab eis exiſtimātes:niſi mercedē eis ſtudioſe ꝓbuerint. Quæ igiť
cā ſit tātę huius iniquitatis atq; delicti circa deū. Ego qdē arbitror eo ꝙ neq; uerā dei na
turā ab initio eoꝝ legiſlatores agnouerīt:neq; quantū ꝑcipere potuere:ꝑfectā ſniam diſ
ſuiētes reipub. tradidere:Sed uelut aliud qddā prauiſſimū reliquerūt:dātes ptātē poe
tis ſi qdē ut quos uellēt deos introducerēt. Hęc oīa patiētes rhetoribus:aut ut de repu-
blica ſcriberēt:& de pegrinis diis decreta ꝓferrēt: ſed ēt pictores & gypſoplaſtæ in hoc
apud græcos multā habuere ptātē: ut unuſquiſq; formā quā uellet ſecūdū modum ſuæ
opinionis exponeret. Alter qdē ex luto quod uellet fingens. Alius uero pingēs. opifices
itaq; q maxime putanť eſſe ꝑcipui ebur & aurū habēt ad hoc ſuæ ſemp nouitatis argu
mētū. Proide apud eos priores qdē dii florētes honoribus ſenuerūt. Sic enī ꝓferendū ē.
Alii uero noui clā introducti religione potiunť & tēploꝝ alia qdē deſolata: alia uero nu
per ſecūdū eoꝝ uolūtatē ędificāť:qua ꝓpter ut arbitror e diuerſo noſſe magis indigēt:
q̄lis facta ſit circa deū & quō ei honor ĩmobili religiōe ſeruetť. Apollonius ſi qdē Molō
unus fuit ſtultoꝝ atq; tumentiū. Eos āt q uere in gręco philoſophati ſunt:neq; ꝑdicto
rū aliqd latuit:neq; frigidæ allegoriæ cauſas ignorauere. Qua ꝓpter illos qdē iuſte ſpre
uere:& circa uerā decētēq; circa deū opinionē nobis fore cōcordes. Quod Plato reſpi-
ciens neq; illū quēquā poetarū dicit in repub. eſſe ſuſcipiēdū. & Homerū honorabiliter
admonet fanū ei cōſtituēs & unguēta ſupfundens:ne rectā opinionē de deo fabulis for
te deſtrueret. Præcipue nāq; Plato noſtrū legiſlatorem imitatus licet nullā eruditionem
hmōi ſuis ciuibus iperaſſet:ideſt ut oēs ꝑfecte diſcerent leges:ut ne fortuite aliqd extra-
neoꝝ ciuibus miſcerētť:ſed eſſet pura reſpu. & in legū cuſtodia ꝑduraret. Horū nihil co
gitans Appollonius Molon nos uoluit accuſare qm̄ nō recepimus eos q aliis ſunt opi-
nionibus ꝑoccupati:neq; de deo cōmunicari patimur eis:qa alia uitæ cōſuetudine dege
re:dū neq; hoc ꝓpriū noſtrū ſit ſed cōe cūctoꝝ:nō mō regū:ſed ēt q ĩter gręcos cautiſſi
mi fuiſſe noſcunť. Lacedemonii nāq; pegrinos ēt expellebant corruptionē extra leges
ex utroq; metuentes. Illoꝝ igiť citius ſcæuitiā poterit qlibet arguere q nulli neq; cōuer
ſatiōis neq; cohabitatiōis ſuę pticipiū exhibebāt. Nos āt alioꝝ qdē res zelare nō ſinit:
participari uero cupientes q̄ ſunt noſtra libenter ſuſcipimus:quod utiq; reor inditiū ma
gnanimitatis atq; clementię. Sed deſino iā de Lacedemoniis amplius diſputare. Athe-
niēſes uero q cōem eſſe ſuā gloriant̄ oībus ciuitatē quō de his rebus habuerint Apollo
nius ignorari. Hi nāq; uel uerbo ſolūmō ꝑter illoꝝ legē de diis loquentes ineuitabiliter
punierūt. Cuius etenim rei gratia Socrates eſt mortuus: nō enī hoſtibus tradidit ciuita
tē neq; tēpla uaſtauit:ſed qa noua iumenta iurauit & quoddā dæmoniū ſignificās ſe re
ferebat:ſcorſum ludens ſicuti qdā dicunt. Propter hoc ueneni poculo morte mulctatus

eſt.Inſup ēt corrūpere iuuenes cū accuſator aiebat:& cōuerſationē patrię legeſq; cōtēne
re.Et ſocrates qdē ciuis Atheniēſis hmōi tormēta ſuſtinuit.Anaxagoras aut Clazome
nicus fuit.Et qa exiſtimātibus Atheniēſibus ſolē eſſe deū: ille eū iſenſatū & ignotū aſſe
ruit:paucoꝝ ſnia morte dānatus eſt & aduerſus Diagoram ēliū talētū decreuerunt, Si
qs occideret eū:qm̄ eoꝝ myſteria deridere ferebat̄. Pythagoras aūt niſi cito fugiſſet cō
pręhēſus occideret̄:eo q dubiū de diis Atheniēſiū cōſcripſiſſe putabat̄.Quod oportet
mirari: ſi circa uiros fidedignos talia geſſiſſe noſcant̄:q neq; mulierib9 pepercere.Nūc
enī ſacerdotē quēdā: qm̄ eū qdā accuſauit peregrinos colere deos decretū aduerſus eos
qui peregrinū introducerēt deū ſuppliciū mortis inferebat̄.Igit̄ qui tali lege utebantur
palā eſt:eo q alioꝝ nō crederēt eſſe deos.Nō enī ſi crederēt aliqbus īuiderēt:quaſi qd-
dā maius habētibus.Sic his uero cędibus cōgaudētes humāis & paululū differentes a
beſtiis, arbitrātur tn̄ ſua myſteria oportere eſſe cuſtodiēda:& Anacharſim ſapiētia mi-
rabilē apud gręcos aduenientē interemerūt:qm̄ uidebatur græcorū deoꝝ ad eos ueniſſe
plēiſſimus.Multos āt apud Perſas quilibet iueniet ēt p eadē cā tormētis affectos. Sed
palā eſt:qm̄ Apollonius Perſarū legibus cōgaudebāt:illoſq; mirabātur. Quippe cum
gręci eoꝝ fortitudinē atq; cōcordiā unanimitatis quā habuere de diis:hāc ſcilicet forti-
tudinē quā in tēplis eoꝝ cōcrematis habuerūt.Is ēt ſtudioꝝ oīum imitator extitit.Per-
ſicoꝝ uxoribus alienis cōtumelias faciēs:filioſq; cōcidens.Apud nos aūt mors decreta
eſt:ſi qs uel irratiōabilia aīalia hoc mō noceat: & ab his legib9 nō abducere:neq; timor
potuit ꝑpotentiū poteſtatū: neq; zelus eoꝝ qui apud alios honorātur:ſed neq; fortitu-
dinē iō exercemus ut bella auaritię cā ſuſcipiamus:ſed ut legū iura ſeruemus: & dū alia
detrimēta litis ſuſtineamus.Si quos de legibus mouere tentauerint:tūc ēt ultra uirtutē
rebellare cōtendimus:& uſq; ad calamitates nouiſſimas pduramus.Cur itaq; nos zele
mus leges:cū eas neq; a legiſlatoribus ſuis ſeruatas eſſe uideamus.Vel quō Lacedemo
nii nō erant de impmixta ſui cōuerſatiōe repręhēdēdi:& de defectu pariter nuptiarum.
Iliaci uero & thebei coitū ipudentē & extra naturā olim in maſculos agebāt:& optime
atq; utiliter facere ſe putabāt.Ergo cū ipſi oīno rebus afficerēt ēt ſuis legibus miſcuere:
quod tm̄ aliqn̄ ualuit apud græcos:ut ēt diis ſuis maſculoꝝ cōcubitū applicarent. Itaq;
deniq; germanoꝝ nuptias rettulere.Huiuſmodi ſatiſfactionē rerū icongruarū & extra
naturā p libidine cōponētes.Deſino nūc de ſuppliciis dicere:& quātas ab initio ꝓbue-
rint plurimi legiſlatores abſolutiōes maliguis hoībus:ī adulterio qdē pecuniarū:in cor
ruptione aūt ēt nuptias ſanciētes.Quātas aūt occaſiones cōtineant de abnegatiōe pie
tatis examinare longiſſimū eſt.Iam enī apud plurimos olim meditatio facta eſt trāſgre
diēdi leges:quod nō agit̄ apud nos quādo ppter eas & diuitiis & ciuitatibus & bonis
aliis priuati ſumus.Lex aūt apud nos ſeruat̄ uſq; ad mortē.Nullius uero iudæorū neq;
ſi pcul abeat & puinciā ob regē quā acerbū ſic metuit: ultra illū legis uideat̄ timere p̄
ceptū.Igitur ſi ppter uirtutē legū taliter apud eos ſumus:cōcedant qm̄ potētiſſimas le
ges habemus.Si uero circa prauas nos leges iudicant pdurare, quid ipſis iuſtis me nō
patiātur meliores non cuſtodiētes opere ſanctiones? Quia igit̄ longingtas tpis ueriſſi-
ma creditur oīum eſſe pbatio, Hāc ego teſtē faciā uirtutē legiſlatoris noſtri:& opinio-
nis quā ille de deo cōtradidit.Nā cū ſit infinitū tps ſi quis eū cōparet aliorū legiſlatorū
ętatibus:hūc ultra oēs inueniet.A nobis itaq; declaratæ ſunt leges:& cūctis aliis ſem-
p hominibus zelum ſui potius ꝓbuerunt.Primi quippe græcorum ad faciem:qui de iura
patri cōſeruabant.Ipſis aūt rebus philoſophię:q̄ tractatu illa ſecuti ſunt.De deo ſimilia
ſapiētes:humilitateq; uitæ cōmunionem inter alterutros edocentes.Sed etiam populis
olim multus fuit zelus noſtrę maxīa pietatę culturę nomē eſt.Itaq; pietas græcorū nec

ullus qſquā barbarus: nec una gens ubi ſeptimāe ī q̄ uacam⁹ cōſuetudo minime diſcur
rit:atq; ieiūia & cādelabroꝝ īcēſa:ſed ēt ciboꝝ apud nos ſolemnia plurima apud mul
tos iugiter obſeruare conāť.Inſup imitari ēt cōcordiā:quā nos īter alterutros obtinem⁹
& reru participari ſuarū:& operū dilectionē ī artibus: & ꝑdurationē neceſſitatū hēre ꝑ
legibus.Illud enī mirabilius eſt:qa ꝑ̄ceripulſorē huius obſeruatōis ipſa ꝑ ſe lex hoīes ita
ualuit obligare:& quēadmodū deus ī uniuerſo mūdo cōſiſtit:ita lex ꝑ cūctos ambula-
uit.Vnuſqſq; enī ſi ſuā regionem domūq; conſpicit:his q̄ diſcūtur Homerus receſſauit.
Oportet igiť cūctoꝝ hoīum malitiā reꝑhēdere:aut enī uolūt nos iſti aliēa & praua iu-
ra aū ꝓpria & meliora celari:aut certe ſi hoc uolūt qeſcāt nobis ꝑ īuidiā accuſatiōes in-
gerere.Nō enī ꝓ cuiuſlibet maliuolētia defendimus hāc cāmːſed nr̄m honoramus legiſ
latorē:atq; credimus q̄ ab illo ꝓpheta de deo ſunt.Deniq; niſi ītelligeremus ipſi uirtutē
legū:nūq̄ magna ſapere ſup his tātus populus zelať.Sed de legibus qdē & de repu.nr̄a
certiſſima feci rōnē ī his q̄ de antiqtate cōſcripſi.Nunc āt coꝝ memini quātū neceſſariū
fuit:neq; aliorū uituparc iura:neq; noſtra laudare ꝓpouēs: ſed hoc agēs ut de nobis in-
iuſte coſcribētes:& cōtra ipſam ueritatē īpudētiſſime cōtendētes arguerē.Arbitror ita-
q; ꝑ hāc cōſcriptionē abūdanter me q̄ ꝓmiſi cōpleſſe.Deniq; ī principio demōſtraui ge
nus accuſatoꝝ eſſe certiſſimū atq; nouū & multos ueterū ī cōſcriptōibus ſuis memoriā
habētiū noſtri ex illis teſtes exhibui.Dixere itaq; Aegyptios fuiſſe ꝓgenitores noſtros
& oſtēſum eſt:qa in ægyptū uenerint aliūde.Deinde ſunt mētiti:qm̄ exinde ꝓpter cla-
dē corporis ſint expulſi:& apparuit quātū uolūtate & magnitudine fortitudinis ad ꝓ-
pria ſint reuerſi.Alii uero tanq̄ neq̄ſſimo uiro legiſlatori nr̄o derogare cōtendūt. Cuius
uirtuti dudū qd ipſe poſt illū:tꝑs uero lōgiſſimū ꝑhibet teſtimoniū.De legibus aūt loq
āpliori ſermōe:uō fuit opus.Ipē nāq; per ſemetipſas apparuere pię & ueriſſimā habētes
ītentionē:& nō ad humanū odiū:ſed ad rerū cōionē potius inuitantes iniqtatū inimicę
cultriceſq; iuſtitię. Et multas expenſas procul abiicientes ſufficientiam & amorem la-
boris erudiētes bellū cā auaritię neſciētes.Fortes āt ꝑ ſe eſſe populo ꝑ̄parantes ad ſup-
plicia retribuēda ſemper ineuitabiles uerbis nequaq̄ circūuēiri poſſibile ꝑ̄parationes ſem
per opibus exequētes.Hęc enī nos ſemꝑ opa maniſeſtiora litteris exhibemus.Quapro
pter ego confidens dico:qa multarū atq; melioꝝ re ... os potius quā alii ꝑ̄ceptores ſu-
mus.Quid enī ītranſcēſibili pietate melius eſt:qd ... ſtius q̄ legibus obedire:qd utilius
quā ī alterutros unanimes eſſe:Et neq; in calamita ... ibus ab inuicē recedere:neq; tꝑe fœ
licitatū ꝑ iniurias diſcrepare ſed ī bello quidem m ... tē cōtēnere:ī pace uero artibus aut
agriculturę uacare: & ſemꝑ & ubiq; credere deū ... picere & ſolum oīa gubernare. Hęc
igiť ſi qdē apud alios aut ſcripta ſunt primitus aut ſeruata firmiorē debemus nos gra-
tiā illis tanq̄ eoꝝ facti diſcipuli uero nequaquā primitus extitere.His ꝑ̄cipue nos utētes
cognoſcimur:& primā eoꝝ īuentionē noſtram fuiſſe declaramus.Appiōes igiť & Mo
lones & qcūq; mendacii derogatione cōgaudēt conuicti ꝓcul abſcedāt.Tibi aūt Epa-
phrodite ueritatem maxime diligēti & ꝑ te ſimilia noſſe de noſtro genere cogitātibus:
hic libellus cōſcriptus eſſe dignoſciť. FINIS.

¶ Ioſeppus ātiqtatē approbās iudaici populi duos libros ſcripſit cōtra Appionē alexā
drinū grāmaticū:& tāta ſæculariū ꝓfert teſtimonia:ut mihi miraculū ſubeat quō uir
hębreus ab īfantia ſacris litteris eruditus cūctā græcorū bibliothecā euoluerit.

MEDIOLANI APVD ALEXANDRVM MINV
TIANVM. MDXIII.

Egeſippi Inter Scriptores Nobiliſſimi: In Hiſtoriam De Euerſione Iudęorum: Quę in Vltionem Dominici Sanguinis a Tito & Veſpaſiano facta eſt:

Prologus.

QVATTVOR Libros regnorum quos ſcriptura complexa eſt ſacra: & iam ipſe ſtilo proſecutus uſq; ad captiuitatem Iudeorum: muriq; excidium: & Babylonis triumphos, hiſtorię in morem cōpoſui. Machabeorum quoq; res geſtas propheticus ſermo paucis abſoluit: reliqui quorum uſq; ad incendium templi: & manubias Titi Cęſaris relator egregius hiſtorico ſtilo Ioſippus, utinā tam religioni & ueritati attentus: q̄ rerum indagini & ſermonū ſobrietati. Conſortem ſe enim perfidię Iudęorum etiam in ipſo ſermone exhibuit: quem de eorum ſupplicio manifeſtauit: & quorum arma deſeruit: eorum tamen ſacrilegia non dereliquit. Deplorauit flebiliter erumnam: ſed ipſius cauſam erumnę non intellexit. Vnde nobis curę fuit: non ingenii ope fretis: ſed fidei intentione in hiſtoriam Iudęorum ultra ſcripturę ſeriem ſacrę pauliſper introrſum pergere: ut tanq̄ in ſpinis roſam quęrentes: inter ſęua impiorum facinora quę digno impietatis precio ſoluta ſunt, ruamus aliqua: uel de reuerentia ſacrę legis: uel de ſacrę religionis conſtitutioniſq; miraculo: q̄ magis: licet heredibus, uel in aduerſis obtentui fuerint: uel honori in proſperis. Simul (quod eſt indicium domeſticæ improbitatis) liqueat uniuerſis ꝙ ipſi ſibi propriæ cladis auctores fuere: Primum ꝙ alia curantes romanos in ſe conuerterint: & ad cognitionem regni ſui inuitauerint: quibus ignorari ſatius fuit. Rogauerunt amicitiam: fidem non ſeruaturi. Pacem uiolauerunt uirtute impares. Poſtremo bellū intulerunt: quibus ſpes in moenibus: non in uiribus erat: cum ſit maxime omnium miſerabile claudi obſidione. Quæ etiam ſi bene procedit: ſæpius augere q̄ minuere pericula ſolet. Ac ne quis uacuum fide & ſuperfluum putet nos ſuſcepiſſe negocium: Ideo per principes ductum hebræorum genus omne conſideremus: ut liquido clareat utrum a femoribus Iudæ nuſquam generationis eius ſucceſſio claudicauerit: an uero offenderit in principū ſerie: ſed manſerit in eo cui repoſita manebant omnia: & ipſe erat ſpes gentiū. Hinc ergo ſumam exordium.

De Excidio Hieroſolymitano. Liber Primus.

BEllo parthico: quod inter Machabeos duces: gentemq; Medorum diuturnū ac frequens uariaq; uictoria fuit, incentiuum principium dedit ſacrilegii dolor: quia rex Antiochus cui nomen Illuſtris: Antiochi regis filius: ubi Aegyptum quoq; ſuo imperio adiunxit, in ſuperbiam elatus: ꝙ ei incerta bellorum proſperauiſſent, ritus Hebręoꝝ negligi: miniſteriaq; prophanari iuſſerat: idq; poſtulantibus plæriſq; Iudęis ſtatuere auſus. Quod factū Mathathias ſacerdos perpeti nequiuit. Nec ſolum ipſe temperauit a ſacrilegio: regaliq; edicto non obtemperauit: uerum etiam immolantem ſimulachris hoſtias de popularibus ſuis nactus gladio tranſuerberauit. Et congregata manu: atq; Aſideis in ſocietatem adſcitis, ipſe cum filiis ſuis temerantes uſum patrium & iuſticias legis alios necauit: plęroſq; expulit: belliq; ſabbaro adoriendi author fuit: ne ſimili arte ipſi quoque deciperentur: ſicut iam plęrique eorum: dum ſabbato bellum ſuſcipere detrectant: irruentibus in ſeſe hoſtibus, occubuere. Potentiam proſperi actus dederunt: & perſeuerandi in [illegible]ro uſque ad exitum uitæ ſtudium

defenſionis & pietatis uigor. Sed cũ ſibi ſupremũ diẽ adeſſe intelligeret, uocatis ciuib9
atq; aſſiſtentibus liberis hortatus eſt ut tuerenť patriã templiq; religionẽ: ducemq; his
Iudã Machabeũ curæ ac ſolicitudinis ſuæ ſucceſſorẽ reliquit. Qui bello ſtrẽnuus: con-
ſilio bonus: ac præ cæteris fide promptus q̃ frequenter innumeras hoſtiũ copias parua
manu fuderit, proſequi nõ eſt præſentis negocii. Quod tñ breui colligere datur. ſępe ꝓ
ſperis uſus ſucceſſibus excitauit in ſe magnã hoſtium multitudinẽ: qua circunfuſus un-
diq; dum cedere pudoris exiſtimat, refugientibus ſociis in prœliũ ruit. Cęſiſq; quos ad
uerſus ierat a latere circũuentus: ſed tñ ultus propriã mortẽ, occiditur. Huic ſucceſſit Io
nathas nõ minus uirtutis ſimilitudine par q̃ naturę germanitate. Qui poſt multa in bel
licis rebus opera: in rebus ſacris officia: quæ circa templi purificationẽ ſpectata ac pro-
bata ſunt, prætenta per dolũ amicitiæ fide intra urbem hoſtiũ clauſus: nec longo poſt in
teruallo necatus eſt. Ioãnes etiã ſenior natu frater & Eleazar iunior cæteris pro religio-
ne mortem nõ recuſarunt. Poſt hos rei ſummã Symon recepit: ad quam non rudis ſed
iam probatus fraternæ ſocietatis triumphis appropinquauit. Vtinã & ipſe tam perſpi-
cax ad fraudes cauendas q̃ manu ualidus: bellandiq; artibus ſatis ſpectatus. Et enim cũ
uirtutis ope romanoꝶ ducibus regibuſq; gentium amicitiam fœderauiſſent, Ptolemæi
dolo generi ſui rogatus ad cõuiuium inter menſas & pocula cũ duobus filiis qui aderãt
circũuentus: atq; exutus armis impię neci traditur. Sane pręuenit inſidias Ioãnes ortus
ex ſymone cui nomen Hyrcanus: & properauit ad uicinę urbis mœnia: ubi a populo
propter egregia patris merita odio quoq; hoſtilis ſceleris expectabatur. Vix deniq; ur-
bem ingreſſus eſt & iam Ptolemęus aderat. Sed cum per aliam portã ingredi uellet re-
pulſus multitudini cedẽdũ exiſtimauit. Aſſumpſit illico Ionathas paternũ ſacerdotii mu
nus & ad cultũ rerum diuinarũ profectus ſtatim pietatis officia curamq; ſeruandæ ne
ceſſitudinis exequebať: matrẽ cupiens fratreſq; periculo auferre. Congreſſuq; ſupio fa-
ctus: iuſtæ paſſionis affectu ſuperabatur: quo minus caſtro potireť: in quo clauſi attine
bãtur. Nam Ptolemæus ubi ſe urgeri uidebat: matrẽ eius atq; germanos in muris loca
bat ꝓcipitandos illico niſi Ionathas bello qđ inferebat deſiſteret. Vincebať iuuenis pie
tatis metu: qui uincebat fortitudinis aſſumptionẽ: & iracundiã excitã iã in hoſtem reuo
cabat ſuoꝶ miſericordia. Mater tñ parata ad tormenta tendebat manus obſecrans nõ
ſalutis auxilium ſed ultionis ſolatium. Verebatur. n. ne filius plus matri metueret q̃ pa
ternæ uindictæ impenderet. Sibi mortem illam loco ĩmortalitatis futurã qua maritus
uindicareť: & gener ipſius pro ſcelere immani pœnã exolueret. Sed iuuenis plus ĩtra ſe
ipſum q̃ in hoſtẽ ꝓliabatur. Nam quotiẽs patrẽ cogitabat accendebať. Rurſum cum
matrẽ uerberari atq; ad necẽ aptari uideret molliebať. reuocabat impetum: referebat
gradum: qua retrahebat paſſio inter obſidionis moras feriatus ex lege ſupuenit annus
qui erat ſeptimus: Ceſſit pietas religioni: ſoluta obſidio eſt: ſed magis Ptolemæi excita
ta ĩmanitas ut quoꝶ obiectu pœnã curaſerat: eos iugulari iuberet qui cõtinuo ſe ultioni
exemit. ad Zenonẽ cui nomen cotylæ filadelfiæ regem confugiens ut eius ope ſe tuere
tur. Nec Antiochus quieuit qui Symoni patri Ionathę ludibrio ſuos fuiſſe exercitus indi
gnabatur. Cupienſq; adhuc aſſurgentes Ionathæ primitias extinguere: cum magna ue
niens manu Hieroſolymam hircanum obſedit: Reppulit hyrcanus auro quem ferro
nequibat: Reſeratoq; ut Ioſephus auctor eſt Dauid ſepulchro tria millia auri talenta
eruit. Ex quibus trecenta annumerauit Antiocho ut obſidionem relinqueret: & precio
emptus abiret: Atque ut facti inuidiam leuaret: fertur ea pecunia Hyrcanus inſtituiſ-
ſe primus xenodochia quibus aduentãm ſuſciperet pauperum peregrinorum. Aucupa
tus etiam Antiochi neceſſitatem a medis bellum inferebat: ultus diſpendium eſt:

Plurimaſq; Vrbes ſyrię ſibi adiunxit.ſamariam quoq; ubi poſtea Sebaſtea condita eſt:
circumdedit munitionibus cuius expugnationem Ariſtobolo & Antigono filiis ſuis mã
dauit.Quorum obſidio lenta uſq; ad diram famẽ & tetra alimenta humanorum cada-
uerum clauſos coegit.Qua impulſi neceſſitate opem ab Anthiocho cui nomen Aſpon
dius petendam arbitrati ferentem adiumenta erumnę ſocietati implicauere. Victus enĩ
a fratribus prœlio fuga ſeſe eripuit neci.Samaritani autem repetita obſidiõe captaq; &
euerſa urbe ſeruitio dati.Quo rerum ſecundarũ proceſſu excitati Ariſtobolus atq; An
tigonus impetũ non refrigerabant:ſed adiungere ſibi finitimos bello coactos haud qua
quã diſſimulandum arbitrabantur donec inuidia oborta bellum ĩmane exarſit : conſpi
rantibus locorum incolis & coacta ualida manu. Quæ tamen uicta profundam in reli
quum tranquillitatẽ Ioãni exhibuit:& ſibi ocium Hyrcanus trigeſimo & primo anno
lõgæ quietis gratia functus diem clauſit quinq; liberis ſuperſtitibus:quod plæriſq; bea
titudini ſequẽtibus dereliquerit in quo actus eius obfuſcaretur:uxori ſummę rei cõmiſit
negocia:ipſam conſultius ratus rebus publicis moderaturam:filios pręſcientia quadã
animi tenens non diuturnos fore :nec eum fefellit opinio.

Ariſtobolus matri regnũ eripuit. Cap. z.

SIquidem Ariſtobolus cui inter fratres ætas prouectior mens præruptior prin
cipatum ſacerdotii ad regni potentiam uertit : & diadema primus impone-
re ſibi uſurpauit poſt quadringẽtos & ſeptuagintaquinq; annos triũq; curri-
cula mentium poſtq̃ de Babylone remeans iſrael ſeruitio exutus:in ſuam terram ſeſe re
cepit.Superbe itaq; nec partem pouere cæteris contentus fratribus:ſolum Antigonum
honoris ſpecie quia uidebatur diligere mulcebat:Matrem quia poteſtatis exortem : &
iudicio uiri fraudatam ſe expoſtulauerat alligauit uinculis:& uſq; eo proceſſit immani-
tatis parricidali ſpiritu ferox : ut & ipſam & fratres ſimili modo uinctos arcta cuſtodia
detineret:quo prope uſq; ad mortem ſupremam famecompellerentur: ni maturius Ari
ſtobolus ſceleſti parricidii merita ſoluiſſet:ac primum in ipſum Antigonum ferus ani-
mus exaſperatur : & de amore in odia conuertitur:ut eum ante omnes necare quem ſo-
lum conſortem imperii pollicebatur : adeo apud improbos affectus uilis ut cito prauis
ſuggeſtionibus extorqueatur. Cap. 3. ℭDignum igitur ut crudelitatis eius ſe
riem non pretereamus : quo iudicium Ioannis etiam poſt mortem probetur : qui ſum-
mam publicæ rei ſeniori committendam filio:haud quaq̃ exiſtimauit:quem tanto decli
naturum furore a pietatis lege & norma iuſtitiæ præuidebat . Haud ſcio morũ ne eius
contuitu:an inſita gratia ſacerdotum principibus:ut his aliqua quæ futura erant:etiam
minus dignis infunderentur.Facinus miſerabile fuiſſe:qui fratribus inuiderent amorem
naturæ : inde mali prima oborta eſt labes:inuidiæ commenta conſecuta huiuſmodi
ſunt. Cap. 4. ℭCompoſuerat primo alia quibus fidem Ariſtobolus nõ detulit:
& obtrectationẽ molliuit charitatis gratia : inuidię tribuens dilationis amaritudinem:
Ideo falſa ueris admiſcuere ut ex his quę ad ſpeciem ueri aſſumpſerant: renitentem cir-
cumuenirent. Cap. 5. ℭScęnophegia iudęoꝝ terris ex lege celebrabant᷑ : dies ui
delicet feſtus & plenus reuerentię quo ſacrificium ſolẽne deferebatur:Eo die clarus mili
tię geſtis Antigonus domũ reuertit᷑ : & accidit ut fratrẽ aduenieus inęqualẽ offenderet
illico ad templũ.Quid.n.pręferret religioni ut erat ſuccinctus ornatu bellico & circũfu
ſus comitatu pari tendit:multus ibi ꝓ fratris ſalute dñi p̃cator componit᷑ :& inde ad fra
trẽ ſedulus ꝓperat. Hinc calũnia ex acerbo felle & acerbiore parat᷑ exitu. Cap. 6.

¶ Continuo .n.regem adeunt improbiſſimi hoîes & inuidiam excitant: q̧ pompã ar-
matorꝝ celebratiorem q̃ priuatis mos eſt direxerit oſtentui uulgo futurã ne quis conati
bus eius obuiare auderet. Tanto apparatu nõ aliud niſi necẽ regis ut uſurpandi imperii
potentiam affectatã . Haud difficile æger aîus in ualido feſſus corpe impulſus ẽ:ut cre
dibile duceret quod pro uero aſſerebat̃ : maxime cum dies ſacratus religioni mendacii
ſuſpitionem excluderet:pompa excitaret inuidiam:infirmitas metum adderet: armato
rumq̧ cohors fidem patrandi ſceleris impleret. Itaq̧ prius q̃ ſibi probaretur tentamen-
tum aliquod flagitii parricidialis ſtipatores ſuos cũ armis iubet in Hypogęo locari ob
ſcuro:qui ad uenientem Antigonũ dolo necarent : nec expectarent imperium regis ſed
ipſi extinguerent . Sane mandato per nuncios præmiſſo ut inermis ueniret:eius indicii
qualitatẽ nupta ariſtobolo in aduerſum mutauit : ut per illos coniuratos ſibi inſinuari
faceret:Antigono fratrem eius delectatum eſſe: armorũ decore quibus proxime accin-
ctus affuerat:ſed per ægritudinem intentitus nõ conſideraſſe . Nunc petere ut omnem
illum ornatum bellicum quem ſibi compoſuit ad fratrem deferat:gratum hoc regi futu
rum ſi armatus adeſſet:Antigonus dolũ nõ præuidit:dicto paruit eo ſtudioſius quo pla
cere regi pariter & fratri deſiderabat:decũbebat Ariſtobolus in caſtro cui nomẽ primo
Baris:poſtea Antonia fuit uidelicet ab antonio triumuiro donata appellatione cum ur
bis dignitate. Eo poſt q̃ Antigonus appropinquauit atq̧ acceſſit ad id obſcurũ tranſi-
tum conſpicientes armatum ueniſſe regii ſtipatores adorſi repente iuuenẽ pręcepto ſa
tiſfaciunt:atq̧ imprudentem opprimunt. Is locus Stratonis turris appellabat̃ quo de-
ceptũ uocabulo iudam qui erat eſſenus genere opinio eſt frequens quem ſiue probitate
uitę ſuæ:ſiue myſtica obſeruatione ſępe quę futura erant annũciaſſe hiſtoria uetus pro-
didit. Cap. 7. ¶ Is ut accepimus cum uidiſſet antigonum prætereuntem ut fra-
trem reuiſeret : dicit ad eos qui numero diſcipulorum eius aduectebantur : Papæ nunc
mihi bonũ eſt mori:qñ mihi mortua ueritas eſt:uiuit antigonus quem neceſſe eſt hodie
interfici .locus aũt eius neci decretus Stratonis turris qui ſexcentis hinc ſtadiis abeſt ho
ra iam diei quarta: Tpe itaq̧ excludit̃ p̃deſtinatæ mortis fides. hęc ubi dixit intentius
ipſe ſecum conferre cœpit qũo eum fefelliſſet opinio. Nec multo poſt indicium defer-
tur interfectum eſſe antigonum in hypogeo ad ſtratonis turrem q locus ſimili uocabu
lo æque ut ille qui erat in maritimis cæſariæ nuncupari ſolebat. Quo facinore patrato
ariſtobolus ſecum ipſe reputans quid ſceleris admiſerit:in morbum ipſe incidit. Erat in
oculis parricidium:perturbatio in animo:nec ullum interuallum diſſimulationi dabat.
Defigebatur in imis uiſceribus dolor:inuidia in miſerationem uerſa eſt: q̧ innocentem
peremiſſet contra ius germanitatis tanti ſceleris immanitas mentem exulcerabat: non
ſomnus oculis non quies animo dabat̃ .Serpebat cęco uulnus dolore:coquebant ęgra
præcordia ac duræ ſolicitudines ſauciabãt inualidos artus & crebro gemitu pulſabant
alta nimis ſuſpiria. Cap. 8. ¶ Itaq̧ imoderata mœſtitudine eo prorupit morbi
uis ut conuulſis uiſceribus ſanguinem uomitu oris reiiceret. Quem puer aulicus regiis
uſibus exhibens miniſterium foras extulit:atq̧ imprudens facti quod caſu potius q̃ in
duſtria gerebatur ad eum locum peruenit:in quo Antigonus fuerat extinctus: illic ſu-
pra rorantes fraterni ſanguinis maculas:percuſſoris ſanguinem effudit. Clamor ſubito
factus & gemitus intuentiũ eo q̧ profunda quadã diſpoſitione domini libatus perem-
pto ſceleſtiſſimi parricidæ ſanguine diſpoſitione uideretur. Somno excitus cãm quęſi-
uit cum ſileretur elicuit ſtudio quærendi & motu indignationis. Cuius accepto indicio
ſuffuſos oculos lachrymis & quãtũ erat in eo uirtutis ingemiſcens haud inquit repẽdit̃
meritis meis cõgrua uiciſſitudo. Neq̧ enim dei oculũ tam impii machinator ſceleris p̃

terire poterã:Matura flagitii ultio ſubeſt & digno iam cõuenior parricidii mei pcio: Va
le corpus quouſq; animã fratri matriq; condẽnatã retines. Quid per ptes eis libo meũ
ſanguinẽ: in me oĩs ſi qua eſt pietas contorqueat manus. ſpiculũ me oẽs filii germaniq;
ultore pietatis gladio tranſfigant. Mactet᷑ hoſtia parricidalis atq; ĩmolet᷑ uiolatæ neceſ
ſitudini: totũ ſimul cato noxia ſanguinẽ euomat. Non uiſcerũ meoꝝ cruciatibus & len
ta tabe dæmonium exaturetur: qd me in tam nefarios auſus ſequi facinoris impegit. His
dictis finẽ imperii ac uitæ ædidit. Vix ãno functus poteſtate regia propter quã parrici
dium nõ effugerat.

Alexander Ariſtobolo fratri ſuccedit. Cap. 9.

SOluit illico mulier atq; exuit uinculo fratris defuncti regem couſtituit Alexã
drum: cui & pecra ętas & moderatio ſuffragari æſtimabatur. Qui ut regnũ
adeptus eſt: fratrem quem aduerterat regni cupidiorem ſtatim interemit. Re
liquũ qui ſuperat ex fratribus uitæ ac ſaluti potius q̃ regno ĩtentũ reſeruauit uacuũ nego
cioꝝ: cõtinuoq; ut ſe hẽret ingetudo moꝝ bello pacẽ mutauit. Cõgreſſuq; hĩto aduerſ9
Lathirũ Ptolemęũ plurioſq; qdẽ hoſtiũ iterfecit ſed ad lathirũ uictoria defluxit. Qui tñ
uictorię fructũ ademit cleopatra mater coacto in ęgyptũ cõcedere ut mortẽ ſibi ĩminẽ
tem euaderet. Eius abſentiã aucupatus Alexãder dũ regni eius partes inuadere cupit ẽt
Theodorũ in ſe conuertit: qm̃ potiſſima queq; de eius poſſeſſionibus ſibi aſſociauerat.
Improuiſo itaq; impetu Theodorus regias opes occupauit. x. millia quoq; Iudæoꝝ plio
fudit: ſed ſup plagã fractus Alexãder plura adhuc de hoſtiũ ptibus ſuo impio adiunxit:
captarũq; urbiũ populos ſeruitio ſubegit. Hos bellãdi ſucceſſus domeſtica ſeditio inter
polauit: & orta de cõuiuiis uſq; ad bellũ cõtẽtio pceſſit. ¶ Familiari peſte hmõi Iudęo
rũ uiris ut de epulari ludo ſeſe i arma excitẽt: ac niſi pegrina auxilia regi pſto fuiſſent: ſe
ditio pualuerat: Sed aduẽtitia manus licet ægra cõpreſſa eſt tm̃ octo millibus ferme he
bręoꝝ intereptis: inde i arabiã iter direxit: ac nõ nullæ eius urbes ſubactę tributa quoq;
moabitis & Galaditis iure uictoriæ adſcripta. Vnde regreſſus i Amathũ Theodoro ci
tis eius ſucceſſibus ſtupefacto uacuũ defenſoribus caſtellũ iueniẽs ſine mora expugna
uit. Non uſquequaq; tñ ocioſus. Obedeas rex arabũ fuit nec inulta diu regni ſui paſſus
diſpendia. Nam inſidiis oportune locatis eius oẽm exercitũ deleuit cõcluſum uallis p
fundo & multo cameloꝝ agmine attritũ. Euaſit tñ Alexãder & fugiens de plio Hiero
ſolymitanæ urbis receptacula petit: inuiſus ſuis qm̃ recruduerant in odia erũnæ eius oc
caſione qui ante potẽtię metu pmebatur. Nec ſilentio tegebat᷑ animoꝝ diſcordia: aut
uerbis tm̃modo exercebatur: plio nõ uno ſed plurimis decertatũ. Quibus extincta fere
L. iudęoꝝ millia quos alexãder itteremit ſuis q̃ hoſtibus pniciosior: & maiore uictor de
trimẽto quo regni ſui uires uincẽdo attriuerat. Vnde ne ipſe qdẽ iã ſuis uictoriis delecta
batur: auerſuſq; a plio arte tractabat ſibi ſubditos ut iam nõ armis pmeret: ſed uerbis ur
geret: ac ſolis ſermonib9 offenſionũ genera diſſolueret. Nihil tñ pficiebat ad colligẽdã
ſibi gratiã: qm̃ fictis facinora ppõderabãt: atq; ipſa repẽtina cõuerſio ad pœnitẽtiã mo
rũq; inęqlitas ſeua paſſim ſuſpecta hẽbat᷑. Deniq; cũ ſimulata eius placiditate ſe circũ
ueniri arbitrarent᷑: Demetriũ regẽ ſibi auxilio futuꝝ aduerſus Alexãdrũ in bellũ excita
uerunt. Pugna in manibus nec cõperendinata q̃uis uni aduerſum duos exercitus nũero
iſeriore certãdũ foret. Ca. 10. ¶ Mille. n. comitatus eqtib ſex millibus peditũ
quos mercede ſibi aſſociauerat. x. mil. quoq; Iudeoꝝ ſibi cõſpira i in bellũ acceſſens
iuxta urbem Sicymam occurrit hoſtibus: quibus tria millia eq um erant & peditũ

xl.milia. Tentatoq; utrinq; agmine ubi neq; Demetrius pecunia conductos deſciſcere
a fide uidit:neq; Alexander de Iudęis aliquos quibus ſe demetrius adiũxerat depoſuiſſe
erga ſe odia cognouit:armis decertãdũ exiſtimauerũt. Superior bello demetrius factus
plurimo tñ ſuorum ſanguine. Nãq; ab his qui e diuerſo mercede cõducti uenerant egre
gie bellatum ita ut uſq; ad mortẽ uirtute ac fide certauerint. Deſtitutũ itaq; ſeſe Alexã
der uidens cęſis ſuorũ cateruis in montes cõceſſit. Sed pter utriuſq; ſpẽ ad alteꝝ eorum
ſpecies uictorię peruenit:fructus alteri ad alterũ partus:quia Demetrius nudatus eſt diſ
ceſſu hebręoꝝ qui eundẽ ad ſocietatẽ rogauerant:& Alexãdro ex ipſis .vi. millia ſeſe ad
iunxerant more quodam humani igenii ad ſtipulãtibus ad miſericordiã rebus aduerſis.
¶ Ceſſit itaq; Demetrius ei quẽ in bello uicerat uidens illum affluentibus paulatim he
bręis iam pugnę idoneũ ſeſeq; cum paucis relictũ. Cuius uictoria libertate aſſuetis dã-
nationis metũ mouebat. Redit alexandro ſęuitia cum ſecuritate:regnũq; i ſuos & uſus
belli teformatur. Quærẽti ab his quidnã faciens aíos plębis conciliaret:reſpõſum eſt:ſi
moreretur. Vix.n. forte cũ mortuo tam grauia perpeſſi:in gratiam reuerterẽtur:ut odia
aduerſus defunctũ deponerent. Quibus excitatus rebellandiq; aſſuetudine multis neca
tis reliquos coegit in urbem cui nomẽ Bemeſelel. Cuius expugnatio acerbiorem ſolito
peſtẽ inuexit tã ſæuo crudelitatis proceſſu ut ex eo numero octingẽtos i media ciuitate
crucifigeret. Quorum in conſpectu coniuges eorum filioſq; iugulari iuſſit. Cap.ıı.
Hęc ſpectabat accubãs in medio cõcubinarũ lętus inter eſcas & pocula:ſed magis ſan
guie q̃ uino iebriatus hoc ſolo facto amplius populũ q̃ bello deterruit:Ita ut ꝓxima no
cte iudęorum .viii. milia iudęam diſcederent quibus fugę finis mors Alexãdri foret. Tã
tiq; horror mali quietem regno attulit. Sed ubi a domeſticis feriatum pręliis exorta eſt
cauſa inquietudinis Antiochi aduerſum arabas expeditio quam ſibi terribilem & peri-
lo futuram arbitrabatur. Hic eſt Antiochus qui etiam Dionyſius appellatur Demetrii
frater a Seleuco ultimus:cui tranſitum negare cupiens Alexander inter urbem antipa-
tridem & Ioppes littora foueis ingentibus ductis muroq; altiſſimo turribus quoq; e li-
gno impoſitis cluſit:operam magno ſuorum labore nullo hoſtis impedimento. Siqui-
dem negocio facili repletæ foueæ turreſq; exuſtę:ipſe quoq; Alexander fuga ſibi conſu
luit eo tutior:quia nequaq̃ tanti ęſtimatus ut eum uictor principis loco perſequi debe-
ret. Nam ſecundis partibus reſeruatum:ut itineris obſtructi iniuriam acceptam ulciſce
retur. Rectum autem in arabas iter direxit:quorum rex in loca ꝓlio oportuna ſeſe cõtu
lerat. Deinde ſubito conuerſo equatu maxima ui ac multitudine effuſi ac ſine ordine ruẽ
tes hoſtium turmas inuaſere. Certatum acriter quoad Antiochus reſtitit. Renitebatur
enim q̃uis exercitus eius quaſi more pecorũ obtrũcaretur. Vbi uero & ipẽ cecidit (nam
pręcęteris ſeſe offerre ſolebat periculis) auerſi omnes quorum maxima pars incerto fu
gę diſperſa extinguitur:reliquis uicum cui annana nomen coactis:atque alimentorum
inopia conſumptis uix pauciſſimi ex his tantę cladi ſuperfuere. Cap. ız. Hoc
ſucceſſu aretha etiam a damaſcenis ad regnãdum expetitus coeloſyris imperitaret quo
Ptolemęum excluderet:quem maxime infeſtis odiis perſequebantur:nec iudęam imu
nem reliquit incurſionis:de qua uictor licet ſuperato Alexandro ſecundum utriuſq; par
tis conuentum diſceſſit in ſua. Alexander ante pellam euertit & Geroſam petiit iterum
de Theodori poſſeſſionibus aliquas ſibi adiungere parans:eamq; ſibi bello uendicauit.
Inde in ſyriam progreſſus Gaulanem & Seleuciam & Gamellam euertit ultus ſuperio
ris belli contumeliar ſas antiochi munitiones diruit:Quibus ex locis iter in iudęam
conuertit:ac praeter m cum gaudio totius gentis ſuſcipitur pro mirabili ſucceſſu re-
rum geſtarum ubi p a bellandi quies exordium tribuit ęgritudinis:atque aliquantu-

lum quartanis ſebrium uicibus affectus leuato paulíſper incõmodo dũ negocia repetit
militaria:nec modũ ſeruat aĩo ualidior q̃ corpore cõminuit oẽm ſuæ uigorem ſalutis:ui
reſq; abſumpſit:atq; ita mortuus eſt. Viginti itaq; & ſex annis uario rerũ euentu aduer-
ſum inumeros bellor tumultus regnum tenuit:& duobus liberis ſuperſtitib9 deceſſit.
Quos impares regni exiſtimans gubernaculo ſummã rem uxoris ꝓpriæ delegauit ſol-
licitudini : quoniã eam acceptiorẽ populo cognouit. atq; hoc apud uniuerſos inueniſſe
gratiam ꝗ etiã ipſa ab imanitate uiri ſemper alienam ſeſe faciendã exiſtimauerit:ut nõ
ſolum refugeret flagitiorũ conſortia:ſed etiam reſiſtendo eius iniquitatibus totius in ſe
plæbis beniuolentiã circũuerteret. Nec improuida uiri ſentẽtia fuit : nam regnandi ius
mulier inoffenſe exercuit ſine ullo fœminei ſexus impedimẽto:& acquiſiuit moderandi
gratiam ſacrę legis obſeruatiõe. Nã dum attentior circa templum cura exerceretur:&
dimiſſa miniſteria fraudis ſunt:creuit imperii uigor:nec tñ affectu infracta materno re-
gni cupido. Siquidẽ ex duobus liberis electus unus ad ſpeciem regnãdi non poteſtatẽ.
Hyrcanus uocabulo natu ſenior:ingenio remiſſior:ariſtobolũ uero acriorem aĩo:exper
tem poteſtatis emolliebat priuati humilitate. aſſuerunt ſe Phariſci mulieri genus homi
num ſm legis doctrinã exercitatum:ſm qualitatem affectus callidum:auidum negocio-
rum:pecunię appetens:qui captantes elatam mulierculam ſecundũ ſcientiam iuris di-
uini extollendo ſuã fecere:ut plęraq; ẽt regni negocia ipſis cõmitteret. adhiberent quos
uellẽt:quos uellẽt excluderẽt:atq; aulico exuerẽt miniſterio. Quid plura? ita ſeſe iſinua-
uere:ut cõmodorũ oĩum fructus ad eos peruenirẽt: ſumptus & moleſtiæ mulierẽ ſolam
afficiebãt. Nec mediocris mulieri ſpiritus:ut maxima quęq; auderet: ac ſupra fœminei
ſexus conditionem prœlia diſponeret. Siquidem & pręſtantiſſimam de ſuis manum pa
rauit:& peregrini exercitus copias coegit ingentes:ut non ſolum domi tuta ad omnem
regnandi ſecuritatem foret:uerumetiã exteris potentatibus eſſet formidabilis. Ea tamẽ
reliquis præſtabat omnibus:ſed Phariſcis quaſi inferior obtemperabat. ¶ Erat Dioge
nes in regno eius qui de potentiſſimis alexandri amicis familiaritati eius inhęſerat:cum
adorſi obtruncauere: memorantes ipſius conſilio octingentos illos in medio urbis ab
alexandro cruci ſuffixos:i cęteros facinoris auctores quoq; ut pergeret ultio mandatũ.
Necabantur itaq; quos phariſei pręcipiebant:nõ quos ſocietas ſceleris inuoluerat. Quo
metu perterriti plæriq; quibus huiuſmodi pericula intendebantur: & maxime pręſtan
tiores opibus & dignitatibus ab ariſtobolo itercęſſionẽ implorauere:ut matrẽ ab exe-
cutiõe præcepti ſeuerioris ad meliora inflecteret : Ille ſibi gratiã parare cupiens:nõ de-
tractauit. Mulier ægre licet:oranti tñ filio conceſſit:ut contuitu honorũ quos geſſerant
qui in huiuſmodi inuidiã arceſſebanẽ: ſupremæ necis ſententia mitigaret : atq; eos tñ
quos obnoxios ſuſpectaret:patrãdi flagitii incẽtores fuiſſe urbe egredi iuberet. Qui ac
cepta uitæ ſecuritate per agros dilapſi. Cap. 13. Eodem tempore cauſa accidit ut
Damaſcũ iuuentus dirigeretẽ:qm̃ Ptolemęus frequentibus incurſionibus incolas me-
moratæ urbis terrebat:cuius negocii neceſſitas occupauit de exercitu Alexandræ uali
dam manum:Cleopatrã quoq; Tygranes qui Armeniis imperitabat in urbe cui nomẽ
Ptolemais obſidione clauſerat : quem muneribus Alexandra mulcebat : ut a ſeauerte
retur. Quem Luculus facta interruptione in terras Armeniorum infectis rebus redi-
re coegit : conſultius ducentem ſua tutari quam aliena adiungere. Tantis itaq; nego-
ciis intenta Alexandra : in morbum incidit : Quam occaſionem rapuit Ariſtobolus
ad ſuas artes : & congregata manu conſpirantibus ſecum quos ſeruor naturæ ad præ-
rupta quęq; audendum cupienti adiunxerat : theſauros occupat : eorumq; copiis in-
uitat ad militiam uoluntarios ac precio componit : ut in omnia quę uellet fidem quę

ſtaret:inſulas regni iduit. Turbatis animi Hyrcanus matrẽ lachrymis cõueniebat. At
illa ſpirans fortia filios & uxorẽ Ariſtoboli in caſtrũ recluſit:cui nomẽ primo Baris:po
ſtea Antonia appellatũ:de quo ſupra memorauimus. Cœpta Alexãdræ celeri eius obi
tu deſtituũtur. In hæreditatẽ omnẽ Hyrcanus ſucceſſit:qui uiuente adhuc matre digni
tatem iduerat ſacerdotii:Ariſtobolus uirtute & ſapiẽtia pſtabat:resuſq; ad cõtentionẽ
atq; cõgreſſionẽ deducta urbi conſertũ plæriq; relicto Hyrcano illum alterũ bello me
liorem ſecuti. Hyrcanus comitãtibus ſecũ qui bello reliqui fuerant:cõfugit in Antoniã:
repertiſq; filiis & uxore ariſtoboli per obſides ſalutem inuenit:qa ne quid aſperũ in ſuos
fieret Ariſtobolus pacto cõſuluit. Conuentũ fratrũ huiuſmodi fuit:ut regno hyrcanus
cederet:atq; ad Ariſtobolũ ius omne imperii trãſiret:nec tñ Hyrcanum i honorum re
linqueret.ſed regni exortem honore alio fungi ſineret:quẽ ipſe impertiuiſſet. Trãſactio
huiuſmodi etiã religione tẽpli ſacratam aſſenſionẽ utriuſq; tenuit uoluntariam:inde cũ
gratia diſceſſum eſt:ac ſe inuicem ſalutantes:Ariſtobolus in aulam regiam ſeſe recepit:
Hyrcanus æquanimiter in domum Ariſtoboli conceſſit. Cap. 14. ¶Sed fuere
quos metus ac rerum mutatio inceſſerat: qui ſe ſtuduiſſe aduerſus Ariſtobolũ recorda
rentur:& præ ceteris Antipater:is erat Idumęus genere:moribus apud ſuos clarus:non
tenuis pecuniæ:& ideo pualidæ potẽtiæ:arte mira factus ad cõtẽnendam pecuniam pp
conciliandam gratiam. Qui Hyrcanũ conſiliis ſuis perterritũ q nullam ſalutis ſuę ſpẽ
tutam haberet:qui imperio deceſſiſſet:niſi tranſfugio conſuleret:ubi ad ſuas artes incli
nauit:inſinuat Arethę regis fouendũ auxilio uirum:qui circũuentus foret ut regno cede
ret:decorũ hoc fore regi ſi arbiter fieret imperii reſtituẽdi:multoq; pulchrius ſi circũſcri
pto cui primitiua regni cõpeterent dolo ſublata reformari iuberet:illum uerſutũ & cal
lidum:& ideo ſuſpectum uicinis:hunc mitẽ & quietũ qui pro ſũmo beneficio acciperet
quicqd ſibi ab externo tribueret̃:cui frater ẽt regnandi ius ademiſſet. Præparatã itaque
arethę regis gratiã Hyrcano annũcians fugiendi ſpem detulit:& uiam demonſtrauit:
ut ſecum peteret Petrã in finibus arabiæ ſitam:quo in loco regem adirent. Qui pcibus
antipatri doniſq; inflexus:plurimam bellatoꝝ manum Hyrcano adiunxit:ut regno re
ſtitueretur. Erant fere peditum equitũq; quinquaginta milia:a quibus prima pulſus cõ
greſſiõe ariſtobolus Hieroſolymã cõfugit:ibi quoq; intutus aduerſus tantã hoſtiũ mul
titudinem quę clauſum expugnauiſſet:niſi Scaurus ductor Romani exercitus alterius
belli occaſione quod aduerſus Tygranẽ gerebatur:ſoluiſſet obſidionẽ miſſus a Pẽpeio:
cui recepti Mithridatis ultio grauis belliq; in ſocerũ trãſferẽdi ꝓpoſitum exarſit:qua cã
Syriã infeſtari p Scaurũ pceperat:quũ ipſe Tygranẽ atq; Armeniã urgeret. Scauro ita
q; aduenieti Damaſcũ quẽ Metellus & Lolius funditus euerterãt:occurrere fratrũ lega
ti ſibi qbuſq; Romanæ opis auxiliũ implorantibus:& q̃uis iferioribus eſſet uiribus ari
ſtobolus:ꝓpõderauit tñ pecuniæ oblatiõe. Vẽdit̃ ſũma plialis certaminis talẽtis trecẽ
tis:& iuſtitia poſtulati pcio pẽſat̃. Qua pecũia ſibi annumerata:denũciat Scaurꝰ Hyr
cano regiq; arabiæ diſcedere ab obſidione:aut ſi pmanerẽt:ſcirẽt ſibi aduerſum Põpeiũ
& Romanos bello certãdũ. Eo terrore obſidio ſoluta:arethas Philadelphiã petiit:Scau
rus Damaſcũ reuertit:ariſtobolus aũt uix dudũ idoneus ꝓpulſando periculo manũ col
legit:hoſtẽ inſequit̃:& ad Papyronẽ (id uocabulũ loco) ſex milia hoſtiũ ſimul & fratrẽ
antipatri Pallionẽ prœlio fudit:Hyrcani atq; antipatri ſpes lapſa eſt: qbus fiducia oĩs
in arabiæ uiribus erat̃. ¶Sed ubi Magnus Pompeiꝰ abire Syriam cœpit:& Damaſcũ
aduenit:a Romanis quorum auxiliis infracti de manibus uictoriam amiſere opem po
ſtulant:Pompeiumq; adeunt tanq̃ iuſti arbitrum & minime auarum pecuniæ. allega
tionibus itaq; non muneribus ut ante uiti cœpere: quoniam integer animus aduerſus

corruptelā pecuniæ laqueis auaritiæ nō capiebatᷣ:& gratuito odiſſe poterat fraterno in ſidiaꝝ honori: & ideo his cū adorſi querelis qbus & ariſtobolo fieret inuidia: quū indignus aliena inuaſerit: & Hyrcano conciliaretᷣ gratia: cui uel merito uitę uel ætatis ſuffragio regnandi ius cōpeteret: aſtipulante pſertim matris auctoritate: q̄ & iudiciū eligendi habuit & ius cōferendi. Nec ariſtobolus diu abfuit: quis nihil in magno pectore qd̄ ſuis artibus cōduceret: intueretᷣ. Præſumebat tn̄ de Scauri redēptione: ſeſeq; eius ia ctabat ſocietate. Venit itaq; regio ornatu pditus: & ppe maiore q̄ ſolebat ſtipat⁹ ambi tu: ut q de iuſtitia diffideret: ad qſcēdi piudiciū excluderet: ſpē obediēdi negaret: ſed diu tius tolerare Ro. cōſulis ſublimitatē nequit: cui mos erat regni exorti regib⁹ iperitare. Itaq; ubi ad urbē uentū eſt cui nomē Diopolis, alio cōceſſit Rōanæ dignitatis ſupciliū dedignatus regni tumore. Qua ſeceſſione ariſtoboli eſt nō mediocris datus offenſionis locus: uſq; adeo cōmoto cōſule ut ſtatim arma Rōana in Iudęā cōuerterentᷣ. Cōiunctis Syriæ ēt plæriſq; auxiliaribus: quē ubi cōperit ariſtobolus ad urbē Scytopoli atq; Coreas appropinquare unde erat Iudeæ exordiū poſſeſſionis: cōfugit in alexandriū caſtrū munitū admodū: & in monte altiſſimo ſitū. Quo cognito iubet eū Pompeius deſcendere: at ille tanq̄ herili pcepto obedire indecoꝝ exiſtimās periculū potius ſubeundū: q̄ obtēperandū impio animi imodicus arbitrabatᷣ. Sed referta populis Rōana caſtra deſup ſpectans ſimul a ſuis monitus nō laceſſendos quoꝝ in nomē ac poteſtatē totus pro pe orbis terrarū conceſſerat, deſcendit: pluribuſq; uſus qbus regnum ſibi iure delatum aſtruere cōtenderat: uel generis debitum neceſſitudine: uel exercitus iudicio qui ſecutus ſit ualidiorem: deſeruerint ignauum: uel euentu prælii uel pacti cōuentione ad munitionem reuertit: rurſus cum Hyrcanus preſulem adiiſſet uocatus ad iudicium ariſtobolus ſeſe repreſentauit: Sed cum adhuc comperendinari cognitionem uideret: in caſtellum regreſſus eſt. Melius enim inter ſpem & timorem putabat: q; imperiis eius obediendo ad ſui gratiā Pompeium inflecteret. Sed ne ui adigeretur: iterū imperio cedere: in alexandriū ſeſe recipiebat. Nec præterit Magnum regis uerſutia: iubet eū diſcedere munitionibus: idq; facturum datis ad ſingulos cuſtodes munitionum litteris ſeſe aſtrigeret: iuſſis qdem paruit quæ non audebat refellere. Protinus tn̄ Hieroſolymitanis mœnibus ſe abdidit: & bellum aduerſum Romanos parare cœpit. Pōpeius quoq; fugientē inſeq: urgere clauſum: neq; parandis belli uſibus tempus ullum dare: direxit Magni intentionem de Mithridate nuntius q; morte bellū finiſſet: urbs Hierico in finitimis ſuis Pompeium tenebat: cum rei memoratæ indicia uenirent: locus prope urbē i quo balſamū gignitur: uirgultiſq; innaſcitur: quæ acutis lapidibus incidunt pueri agricolarū: perq; eas inciſiones diſtillat humor lachrymis pulcher rorantibus. Inde uir militiæ uetus compoſitis ordinibus ad ueſperum caſtra mouit: & primo diluculo Hieroſolymitanis mœnib⁹ aſtitit: atq; iprouiſus armatas acies ifundit. Cap. 16. ¶ Obſtupefactus Ariſtobol⁹ diſpoſitionis ſpecie: uirorum robore: militū alacritate ſponte occurrit: ueniā pcatᷣ: pecuniā: urbē: ſeq; offerens: Verbiſq; in mollius ſuppliciter inflexis mitigauerat idignationem conſulis: ſed irrita precatione: quia effectus deerat promiſſionis nō ſolum negatis pecuniis: ſed ēt urbe excluſo Gabinio qui oblatum petitum uenerat: bellū incubuit. Nāq; Magnus adhibitis cuſtodib⁹ Ariſtobolo: urbis mœnia ſpeculari cœpit: atq; explorare diligētius: qbus i locis tēraret irruptionē: ſed quū & ualida muroꝝ circūſpecta ret q; expugnari nequirēt: & tēplū in urbe haud inferioribus circūdatū munitionibus: ut geminū eſſet igreſſus periculū: & a defenſoribus tēpli: & ab his qui muroꝝ ppugnacula tuerentur: heſit animi dubius: ſententiæq; incertus per aliquātulum tēporis: cum ſubito intra urbem orta ſeditio uolentibus Hyrcani ſociis urbe recipere Pompeium re-

nitẽtibus Ariſtoboli ꝓpugnatoribus:illi portas aperire Magno:iſti obſerare:bellumq;
inferre:ne regẽ eriperẽt.Sed pluribus quos terror potẽtiæ Romanæ auxerat ceſſere in
feriores:atq; in tẽplũ ſeſe recepere ſoluto ponte:qui tranſitu peruio urbem ac templum
medius coniunxerat. ¶Receptus itaq; in urbem eſt exercitus Romanus:& ſuis mani
bus Iudęi aperuere portas:nõ multo poſt urbis ac templi expugnatorib⁹ futuris.Com
pletumq; eſt illud dauidicũ.Deus uenerunt gẽtes in hęreditatẽ tuã:polluerunt templũ
ſanctũ tuũ.Sponte itaq; tradidere regalia ſua:ceſſere aulicis:Piſoni claro iter ſuos uiro
& militię ſtipẽdiis exercitato id negocii cõmiſſum eſt ut manu ualida:aulam regiã:cę
teraq; urbis tuẽda exiſtimaret.Quod ab eo ſollicite curatum quaſi ad ea defendẽda po
tius ꝗ occupãda Romanũ exercitũ ductauerit.Ad tẽpli aũt irruptionẽ qm̃ pertinaciter
reſiſtebat Iudæos Magnus parauit ſocios uidelicet Hyrcani:ut ſi fieri poſſet aliena Ro
mani myſteria non prophanarent : ſimul ut ſuis manibus Iudei foſſas replerent:impio
miniſterio & turpi obſequio ſeruierunt manus eorum in cophino:mentes in ſacrilegio:
ſed nihil proficiebat congeſtio cum reniterentur e muris Ariſtoboli fautores:& deſuper
afferrent impedimentũ:irritaq; Pompeio fuiſſent exordia:niſi incurrẽtibus ſacris religio
nis quibus ab omni uacare opere Iudęos uetus obſeruatio foret, imminere ſuos aggerẽ
dis terrarum tumulis imperauiſſet:ſola enim conſerendæ manus uſurpatio in conſuetu
dinem uerſa:etiam ſabbato ſi tamen inferatur pręlium:& ſalute extremum petatur peri
culum, decernendum ſibi ferro iudæi exiſtimant:reliqua certamina religioni ducunt. Iã
uallum exereuerat:iam machinæ admotæ:repugnabant regii murorum altitudine fero
ciores:nec itermixti ꝓliis ꝓpriore Magni acceſſu iclinabant . Stupebat Põpeius acres
uirorũ aĩos:muri decorẽ ac magnitudinẽ:& nuſꝗ remiſſa officia ſacerdotũ i medio bel
li furore:tanꝗ ꝓfunda pax eſſet nihil deerat ſacrificioꝝ ſolẽnitati: inter bellatoꝝ iacula
morteſq; cęſoꝝ fundebat ſanguis hoſtiaꝝ. Victima altaribus iponebat :ante arã poſi
ti feriebant . Tertius iam mẽſis anceps adhuc certamẽ tenebat . Prius Sylla ortus Cor
nelio Fauſt⁹ : & duo centuriones quoꝝ uni nomẽ Furio:alteri Fabius erat:deiecta turre
muroꝝ:templũ irrupere ſingulis ſeſe cateruis:& circũdantes undiq; tẽpli iteriora:quoſ
cũq; reppererãt:gladiis trãſuerberabant:cædebant fugientes:repugnãtes alii obtrũca
bant.Nullus parcendi modus.nec tñ ea ſæuitia bellantiũ obſeqa uatũ impedita.Nuda
tis gladiis iminebat hoſtis:illi tñ ſine ulla ꝑturbatione ſoliti uicẽ muneris exequebant.
Nullũ intermiſſum eſt officii genus.Quicqd ad purificationis ſolẽnitatẽ:qcqd ad cul
tus ſacri obſeruantiã ſpectare poterat impletũ eſt. Tanta erat cura miniſterii:atq; utinã
pro ueritate deuotionis & fidei fuiſſet:maiora quoq; a ſuis orta pericula ꝗ ſibi ab He
bræis inuicem inferebant :atq; intus pugna uehementior: & ſeditioſis ꝓpius & anceps
periculũ:a frõte externus hoſtis:a tergo lateribuſq; domeſticus urgebat. Cap. 17.

¶Ita concluſi undiq; alii ſe præcipitabant:alii patriæ incendiis exurebantur.Sacerdo
tes tamen uſq; ad ultimum in ſuo munere perſeuerabant : hortantes ſe inuicem ne in
poſterioribus ponerent officium religionis ꝗ ſalutis:preſidium recte ſecum agi ſi pieta
ti impenderetur quod deberetur neceſſitati: pulcherrimumq; ſi in patriæ ſinu ſepeliri li
ceret . Quid autem iuuaret euadere & ſuperſtitem uiuere religioni ? pręclarum potius
op⁹ muneri cõmori pio. Qđ ſi quis periculi metu deſerat, ſacrilegiũ eſt:ſi quis impleat,
ſacrificium & pia paſſionis uictoria. Inſulati itaq; ſacerdotes iter ſuas hoſtias imolabã
tur:& amicti ſacerdotalibus ſtolis iter cadauera cæſorũ humi iacebãt.Fuſa illic Iudęoꝝ
XII.millia:Romanorũ pauci extincti:plures uulnerati ſunt.Nihil tñ grauius in illa mi
ſeria ingemuerunt Iudęi ꝗ ꝙ illa abſcõdita ante ſacrificationũ myſteria retecta gẽtibus
ac manifeſta ſunt:deniq; Pompeius curarũ iſtiuſmodi declinãs ſuperflua dum triũpho

potitus ambuſta obiret:ſequētibus ſe ſuorum plurimis:uidit tabernaculū ſcd̄m qd̄ ſoli
principi ſacerdotum ſolēni acceſſu patebat:atq; intus aſpexit lucernam : & menſam &
thimiamata:& tabulas teſtamēti :ſuperq; eas Cherubin : multitudinē aromatū diſper
ſam:& ſacræ pecuniæ talenta duo millia:i qbus quū plurimū auri eſſet:integer tn̄ ab oī
cupiditate uel ipſa:uel ſi qua ſacroꝝ uaſorū inuenta ſunt:intacta ſeruari p̄cepit:& ſequē
ti poſt excidium die neocoris iuſſit mundare templi interiora : & celebrare aſſueta ſacri
ficia:Hircano quoq; principatū ſacerdotii dedit : prompta eius opera uſus in obſidiōis
neceſſitate:nā & ſi īfid9 ſuis:Romāis tn̄ fidelis ut ſua pr̄ia expugnaret. Sed puto nemi
nē dici fidelē poſſe:q ſuis fuerit īfid9. Nō pfunctorie itaq; ī ipſo prœlio iuuit hoſtes ſuo
rū:uel ꝙ extramurāi ppl̄i multitudinē annitētē Ariſtobolo:retraxit ab ei9 ſocietate:ad
oīa tn̄ qb9 uel p̄ueniēdi Ariſtoboli:ducēdiq; ei9 auctoritate:uel cōficiēdo celeriter bello
Pōpei9 egregi9 ipator fuit. Præclarū hoc addidit ut ī uictoria modū teneret:deniq; beni
gnitate ſibi magis q̄ terrore quos uicerat aſſociauit:auctores tn̄mō belli ſecuri pcuſſit:
Tributū quoq; uictis ipoſuit:ſtatuit ducē:Iudeæ fines determinauit. Suis ergo finibus
circūſcripta Iudæa eſt:reformauit ēt Gadarā:quā Iudæi euerterāt:rogatus a Demetrio
qui patriæ ſuæ huiuſmodi gratiā a patrono popoſcerat:& in hac cā & in pluribus apud
Magnū ſuper libertorū modū uſq; ad inuidiā excellēs:Ariſtobolum autē cū filiis & ſo
cero ei9 captiuos ſtatuit ſecū Romā deducere:ſed unus ex ſobole regia ī itinere elapſus
cuſtodibus domū reuertit:ei nomen Alexādro:ætas fratre ꝑuectior & ſorores duę. An
tigonus itaq; æuo iunior cū fœminini ſexus germanitate ad urbē deducti:Pompeiuſq;
Ciliciā & inde Romā petiit. Cap. 18. ¶ At in Syria Scaurus cui ducis officio
p̄erat receptis urbibus quas Iudæi inuaſerant in mediterraneis Scitopoli:Ippone:Pella:
Samaria:Iannia:Mareſa:Azoto:Arethuſa:maritimis quoq; Gaza:Ioppe:& ea q̄ Stra
tonis turris olim uocabatur:poſtea Cæſarea nūcupata ſub iperio Herodis qui & orna
tum adidit:& nomē mutauit:aduerſum Arabas bellū moliebatur:Iudęam iter Euphra
tē & Aegyptū:Syriā quoq; ſuis reformatā finibus iudicio coercens p̄dandiq; cupidine:
quod potius reor:ac ꝑferēdi imperii gratia ſummā regni Arabiæ Petrā inuadere uolēs:
difficultate quidē locoꝝ impeditus irrumpere nequiuit:plura tn̄ uel ꝓpinqua urbi uel
lōge poſita deuaſtauit:qbus ī locis exercitū eius morantē fames iceſſerat:ac pene Icidiſ
ſet facinus miſerabile:niſi per Antipatrū laborātibus Romanis Hircanus alimoniā mi
niſtrauiſſet. Idemq; de conſilio Scauri Aretham monuiſſet ſoluere bellum pecunia:de
nique trecentis talentis Arabs hoſte ſe exuit : Scaurum redemit : hoc regreſſionis eius
p̄cium fuit:quę pacis ſecuritatē fouebat:ꝙ in locis hoſtilibus exercitui Romano opera
eius ex īdigentia graui frumēti ſacietas facta auxiliumq; pręſto fuit:Alexander bellum
aſſumpſit. Cap. 19. ¶ Sed ubi Alexander e uinculis Magni elapſus primum oc
culte & per aliquātum tēporis manū ſibi idoneā cōgregans:deinde palā percurſare cœ
pit Iudæam:exagitari Hircanus : & rebus ſuis diffidere romanos cura urgere ne bellū
gliſceret : qm̄ ēt murū reparare Hieroſolymis conſtituerat:quē Magnus deſtruxerat:
ac ꝓpe aggreſſus fuerat opus:niſi Gabinius qui Scauro ſucceſſit:curatis ſtrenue cæte
ris quibus terrorem ſui nois ſparſerat:occurrēdum Alexandri tentamētis ęſtimauiſſet.
Nec Alexāder refugiēdum arbitratus:ſed decernere p̄lio auſus cū decē milibus peditū:
mille & qngentis equitibus ēt caſtella reparauit:Alexādriū Hyrcanium Macherontā
receptaculo ſibi (ſi res popoſciſſet) futura:uel hoſtibus impedimēto:qm̄ & arabia non
ſatis fida Romanis ꝓxima erat:Gabini9 quo citius occurreret Marcū Antoniū cū par
te exercitus p̄miſit:ut iter hoſtiū impediretur:donec ipſe cum toto agmine aduentaret:
Antipater cum electis adueniēs & Malichus & Phitolaus diuerſis Iudęoꝝ ſubnixi ca

teruis:cum Antonio uires iũxere:quos ubi cõfertos Alexander uidit (nam iam & Ga
binius aderat) flexit cõſilium:ut retrorſum cederet. Sed quũ iam nõ longe eſſet ab Hie
roſolymis:coactus manũ cõſerere:uictus aufugit:necatis ferme tribus milibus ſuorꝫ:cę
teris captis & dilapſis:uix Alexãdro pauci ſuꝑfuere: potius ad fugę ſocietatẽ:q̃ ad rebel
landi audaciã. Deniq; pacẽ a Gabinio petens:ẽt caſtella ne qd ſuſpectũ haberent: Rõa
nis tradidit. Eo bello egregie antonũ uirtus emicuit: q̃uis ꝓclarũ ubiq; documentũ ſuæ
dederit fortitudinis. Gabini9 in quinq; cõuentus Iudęã diuiſit: ut ꝑtãtem minueret: ex
qua oriebatᷣ potior rerũ inſolentia. Hyrcano ꝓ mãſuetudine ingenii eius ſacerdotii ho
nor manſit: totius aũt regionis eius cõuentus nõ uni ſed in cõi Hieroſolymitanis a Ga
binio cura imꝑtita:itemq; cęteri cõuent9 ſimili modo attributi ꝑ Gadarã & amathuntẽ
& Hiericũta Sefforitanoſq;:urbes ſcilicet potiores diuiſi:quo & ſingulorũ potentiæ ni
hil relinqueretᷣ:& functio regionũ nõ uacillaret:quæ publicã expectaret ſollicitudinẽ.
Quod & Rõanis ad releuandũ rebellionis metũ:& Iudæis ad deponendã inuidiã cum
gratia ſuſceptũ: qm̃ nõ ſub rege:ſed ſub optimatibus degeret hebręorꝫ genus:ad reipu
blicę romanæ ſimilitudinẽ: in qua nõ unus imperitaret: ſed ꝑ uices optimi quiq; q̃bus
ſortio magiſtratus ceſſerat:adminiſtrabãt regni q̃dam exortes:ſed regũ arbitri: cõſultũ
prouide aduerſum inquietudinem gentis æſtimabatᷣ. Cap. 20. ❡Sed ariſtobo
li fuga rediturſq; in Iudæã plurimũ turbarum excitauerat: plæriſq; refluentibus ad eum
quos ueteris amicitiæ gratia ſollicitauerat:aut res ultimę: quibus remediũ ex diſcordia
publica quærebatᷣ:ima ſũmis miſcere cupientibus:atq; aliæ ſpes lapſæ forent. Regreſ
ſus igitᷣ ariſtobolus munitiões ędificare:alexandriã reparare cœperat: quo cõperto Ga
binius Siſinnio & antonio:Seruilioq; cũ parte exercitus: directis cœptũ opus ĩpediuit:
deſertis enim munitionibus ariſtobolus ſe bello parauit: & quia maiore numero q̃ uſu
agmẽ trahebat deonerauit inermis populi multitudinẽ: & ſola octo millia armatorum
coegit adiuncto quoq; Phytolao q uoluntarius ex Hieroſolymis cum uiris mille adue
nerat:deinde orto ꝓlio (imminebãt.n.romani eius ceruicib9) aliquãdiu quidẽ ſtrẽnue
pugnatũ:tñ ualuit uirtus romana:cæſa Iudæorũ quinq; millia. ariſtobolus cũ mille ui
ris irrupit aciem:& in caſtelli macheruntis munimẽtis ſeſe recepit: duo millia alio dela
pſa:adorſi tñ caſtellum romani per biduũ ferme dilati:qm̃ de ultimo periculo ariſtobo
lus totis uiribus decernebat. Sed nequaq̃ diutius ſuſtentare potuit:captus cum filio anti
gono quem pariter fugiẽs de uinculis ſecum abduxerat: ad Gabinium miſſi & ab eo ro
mam directi ſunt. Senatus ariſtobolo in cuſtodiã detruſo:filios eius ad bithiniã dimiſit.
quod gabinium ferunt epiſtolis inſinuaſſe:id ariſtoboli coniugi promiſſum remuneran
dæ ſedulitatis eius gratia ob traditas ſibi munitiões. Cap. 21. ❡His in Iudęa ge
ſtis Gabinius audẽdum aliquid ratus, in parthos expeditionẽ parauit: ſed ſuſpecta ꝑtiũ
Ptolemæi regis reuocauerunt profectum. Nam ab Eufrate in ægyptum gabinius iter cõ
uertit: Uſus neceſſariis ad omnia miniſteriis antipatri & hyrcãi. Sed hyrcani per antipa
trũ qui pecunia: frumẽto armis auxiliis quoq; exercitũ iuuare ac maxime cõgreſſos cir
ca Peluſium niſi gnaris locorũ & totius belli generis Iudęis oĩa ꝓcurantib9 Gabinium
facile deterruiſſent. Sed rurſus morante exercitu alexander ariſtoboli filius in Syriam ſe
ſe in alterã uelut in uacuam prouinciã ĩmergere moliebatᷣ: niſi rumoribus excitus Gabi
nius reditũ maturauiſſet: ꝓmiſſoq; antipatro reuocaſſet plurimos Iudęorꝫ ab alexandri
ſocietate: quorum multitudine fretus parabat omnes quos ĩ regione offenderat Roma
nos exitio dare. deniq; dilapſis licet Iudęorũ plęriſq; ꝑ antipatri conuentionẽ: audaciã
tñ non depoſuerat: prœliũq; adorſus in. XXX. milibus uirorũ circa Itabirium montem
fuſis: cũ decẽ milibus aufugit: reliquorũ diſperſione bellũ confectũ. Gabinius cõpoſitis

ad arbitriũ antipatri reipu. hieroſolymitanę negociis: inde ꝓfectus Nabathaeos ꝑlio ſu
begit: Mithridateq́ꝫ & Tygranem fugientes de Perſide occulte remiſit: palã tñ militi-
bus intimauit fuga lapſos. Succeſſit Gabinio Craſſus: & ꝓfecturus ad Parthicũ bellũ
omne qđ erat hieroſolymis aurũ in templo abſtulit. & praeterea duo milia talenta de-
trahi iuſſit: q̄ Pompeius intacta reliquerat: nec longũ lętatus ubi trãſmiſit Eufratẽ exer
citũ amiſit: & ipſe extinctus eſt. Eo ſucceſſu Parthi laetiores tranſeundũ in Syriã credi-
derũt: quos ſtrenue inſidiis excepit Caſſius: & cõmiſſae ſibi ꝓuinciae finibus repulit: nõ
ſine graui detrimento hoſtium: cũ effuſe uenientes q neminẽ ſibi obſiſtere auſurũ arbi-
trarent̃: locis praeuentos anguſtioribus occupauiſſet. Deniq; fuſis ſuoꝝ pluribus bellũ
deſeruere. Caſſius repulſo hoſte ſecurus ꝓuinciae: in iudaeã irruit: & Taricheis delectis
xxx. millia iudęoꝝ in ſeruitutẽ Phitolao quoq; ſuſpectũ dolo quo partes Ariſtoboli ful
ciret uendidit: iugulari iuſſit. Neq; expers conſilii eius Antipater fuit: ut ęmulũ poten-
tię q̄ maxime excluderet. Cap. xx. ℭSi Antipater cognouit uxorẽ cui nomẽ cy
pris ſplendidiſſimo inter arabię foeminas loco ortã: atq; ex ea ſuſcepit liberos quattuor
ſexus uirilis & unã foeminã. Viris huiuſmodi uocabula. Primus Phaſelus ſequens hero
des uocati: tertius Ioſephus: quartus Pheroras: & Salome filia. Eaq; cã uir egregie fa-
ctus ad emerendã muneribus: atq; amicitia ſocietatẽ potentiũ: gratiam ꝑcęteris ſibi re
gis Arabũ cõciliauerat: quia de locis Arabię uxoris acceptę ꝑtendebat neceſſitudinẽ.
Deniq; aduerſus Ariſtobolũ decernere ꝑlio parãs filios ſuos ꝑdicto Arabũ regi q̄ſi mu
tuę charitatis pignora direxit. Quos ille q̄ſi depoſitũ iuiolabile ſuſceptos eo cultu quo
liberos domi habuit: & poſtea repetitos pr̄i reddidit. Sed cũ Ariſtobolꝰ bello ſupatꝰ in
uinculis haberet̃: Alexãder filius eius cũ ſecundũ cõuẽtiones pacis q̄bus eũ caſſius ad
Euphratẽ rediturus deuinxerat ꝑlio uacaret: quũ confinia ꝑſidis haud ullo ſuſpecta par
thorum trãſitu īfeſtarentur: & blandae trãquillitatis ſpecies in oriẽtis ptibus humanas
leuaret ſolicitudines: Caeſar trãſalpinis regionibus galliarum italiae ſeſe infundẽs: Pom
peiũ ſenatũq; ultra Ionium mare expulit. Italia excluſus Aemathiã Magnꝰ petit: eoq;
diuerſis ex locis Rõana iuſſit agmina ſequi q; ibi bellum pararet. Quibus intentus gę
rendis Ariſtobolũ quẽ Romae uinctũ reliquerat cum caeſar qui inter urbẽ Romã atq;
põpeiũ medius erat: q; de flaminia in appiã compẽdiis tramitibꝰ Magnũ ſequebat̃: ut
uel ipſum exciperet: uel interciperet eius exercitũ, uinculis leuatũ tributis ẽt militaribus
numeris in ſyriã direxit: ut Iudaeã ſibi adiungeret; Põpeiũq; a tergo urgeret. Sed in exor
dio tẽramẽtorum ubi ad locum peruenit ueneno interemptus: imperfectũ negociũ reli
quit. Opinio mortis eius põpeii fautoribus adſcribebat̃: ita luſae ſunt diſpõnes cęſaris:
& deſtitutae Ariſtoboli cupiditates noua quadam mutatiõum uarietate: ut tutior fuerit
exul inter hoſtes in uinculis captiuus: q̄ iter ſuos ciues: dominus in cubiculo: rex in cõn
uiuio. Quo comperto põpeius q; Ariſtobolus ĩ iudaea recidiua ſibi bella reparare tenta
uerat etiam filium eius Alexandrũ iugulari iuſſit: ſuſpectum nimis ĩ partes caeſarianas.
Scipio Cnei mãdatis obediẽs pro tribunali ſtatuit reum: ut ſpecies iudicii ꝑtenderetur:
accuſatoribꝰ quoq; adhibitis: atq; in eum qui romanam rem publicã armis ĩquietaſſet
ſnĩa ꝓlata: ut pro iuris potius auctoritate q̄ pro executiõe ꝑcepti more quo duces hoſti
um cõuictus rebellionis: ſecuri percuſſus ęſtimaret̃. Cap. xx. ℭCognita utriuſq;
nece Ptolemęus q ſuſceperat Ariſtoboli germanos: & uxorẽ Alexandri Philippionã fi
lium ſuum ĩ urbem Aſcalonã direxit memoratos fratres acceſſituꝝ: ille adueniẽs ſuſce
pit Antigonũ atq; eius ſorores: ut ad patrẽ deduceret: uſu & cõſuetudine amoris ignicu
lus obrepſit adoleſcenti ignoſcendo ꝓfecto: ſi ſcirent tyrãni ignoſcere: atq; alteram de
ſororibus accepit ſibi in cõiugii ſocietatẽ. Non tulit hoc Ptolemaeus pater: ſed occiſo ſi

lio nurũ propriã ſibi iunxit:moꝝ egregius cenſor q inexoratã in filio dãnaret cõiunctio
nẽ ut ipſe ſe parricidio & inceſto cõtaminaret . Põpeio interfecto q̄ dum arma Cæſaris
fugit:ſpadoni ægyptio caput ſuũ amputandũ ꝑbuit, conuerſa res . Præbuit tñ ea patien
tia caput:qa tantoꝝ populorũ aliquotiens uictorẽ decebat : & ut in illa uicti ſorte exu
liſq; cõditione cõſpiciẽs rerũ humanarũ ludibriũ : & uarietatẽ, gladio ceruicẽ offerret:
ab eo cui regnũ dederat pro gratia mortẽ receptur9. Poſt cuius necẽ mutatio facta plæ
riſq; ex familiarib9 Magni amicitiã cæſaris expetẽtibus ꝑcipueq; Antipatro ĩcredibilẽ
in modũ ꝑdito ad oẽs quoꝝ affectarẽt amicitiã. Omnibus.n.neceſſarię opes:& maxie
in prœliorũ apparatib9:ubi ex inimicis atq; aduerſariis ſępenumero cariores efficimur.
Etenim qa Ptolemęus ęgypti rex fidem lęſit : ab ipſo cęſare bellis grauiſſimis pręme
batur. Cap. 24. Pergamen9 Mithridates cũ omni manu quã ſecũ deduxerat pe
luſiacis repulſus obſtaculis:in urbe Aſcalone reſederat. Deſperatoq; tranſitu & conatu
ĩrrito:nec iam ſe cõmittere bello audebat:locis iniquioribus:& impar uiribus. Cui An
tipater Arabes primo ĩ auxiliũ adſciuit:deinde tria milia Iudęoꝝ ualida manu & muni
ta armis ſecũ ꝑduxit. Cõmouit ẽt Syrię potentes in adiumentũ ipſius:Ptolemęũ q ha
bitabat in libano & Iamblicũ:& Ptolemęũ alterũ. Quorũ freti ſocietate:ẽt alii populi
accenſi ſunt. Quib9 adiunctis uiribus fretus Mithridates:Peluſiũ acceſſit:& cũ trãſitu
prohiberet̃:obſidionẽ adort9 eſt. Quo loci Antipater ꝑclarũ militię documentũ dedit.
Siquidẽ reſiſtentibus oppidanis:cũ ſũma ui belli utrinq; decerneret̃:prius cũ ſuis diru
pta murorũ parte ĩ qua ipſe prœliabat̃ urbẽ irrupit:eãq; cepit. Nec tñ finis laboris adiu
mentiq; : ſed etiam cum introrſum exercitus pergeret:& circa eam quę appellat̃ Onię
regio Iudææ Aegyptii uellent reſiſtere quo intercluderent iter , rurſus Antipater non
olum remouit prœlium : ſed etiam ad exercitum iuuandum quæ neceſſaria forent uſui
humanitatis ab ipſis qui arma contra parauerant miniſtrari effecit . Vnde memphitæ
quoq; animos a prœlio reuocauerunt:& ſe Mithridatis ſocietati uolentes dedidere.
Qui prætergreſſus ſuſpectiora cum reliquis ægyptiis conſerendum ratus: liberioribus
quidem locis:ſed ualidioribus uiris regionis ipſius cuius incolatus iudæorum exercitus
appellabat̃:ſtrẽnue decertauit:adeo ut prærupto ſeſe periculo daret: ac pene extinctus
foret:niſi Antipater uidens totum:in quo Mithridates erat dextrũ cornu a cohorte ur
geri:ex alia quoq; parte includi flumine:nec ullum effugium uiris irruiſſet a cornu ſini
ſtro ſuper eos:qui Mithridatẽ cedentem perſequebantur:quos eo uſq; inſectatus eſt:do
nec omnis hoſtium populus extingueretur. Eo prœlio octoginta ſolos Antipater uiros
de ſuis amiſit:ſupra octingẽtos Mithridates:ita ut ipſe pręter ſpẽ euaſerit:atq; hoc uno
momento clades ſecuta antipater multis uulneribus corpore exceptis egregiũ uirtutis
ſuæ teſtimoniũ apud cęſarẽ inuenit. Mithridate ꝑſertim non ſolum ſuæ abſolutionis in
terprete:ſed etiam fortitudinis ꝑdicatore:qbus rebus egregie cęſar delectatus: in hono
rẽ Antipatrum:ut oportebat iter amicos recepit . Deinde ubi ea quæ in ęgypto forent
conſtituenda diſpoſuit:atq; in ſyriam proceſſit:Romanæ eũ reipublicę honoribus affe
cit. Talentum quoq; contulit:cęteraq; ut probato ſibi uiro gratię ſuę pignora imperti
uit. Hyrcano ẽt ſummũ pontificiũ de ſententia Antipatri uolẽs firmauit. Cap. 25.
¶ Antigonus quoq; in ſyria Cęſari occurrit:& quem uel patris deflere erũnam conue
niebat ueneno per amicos Pompeii interfecti:uel ſupplicium germani quem Scipio ſũ
ma crudelitate:tanq̄ reum ſecuri percuſſerit: inuidię magis q̄ doloris partes exequebat̃:
ut Hyrcanum & Antipatrum incubare alienis:quæ ſibi:& fratribus ſuis per ſcelus ere
pta forent:quæſtu grauiſſimo coacerbaret extorrem ſe factum habitatiõis paternę: ter
ram in qua ſit natus negari ſibi:tñ ſuas iniurias tolerabiliores uideri:multo acerbiores

illas:qbus tota gens populi iudæoꝝ: ab Hyrcano: & Antipatro afficeret̃. Eoſq; de bñ
geſtis in ægypto rebus uendicare gratiã:cum illud Mithridatis iuuandi munus non ex
inſita in cæſarẽ beniuolẽtia ſedulitas ulla detulit:ſed ex pompeianæ conſcientia ſocieta
tis formido extorſerit:ut eſſent offenſionis obtẽtus. Aduerſus ea Antipater:non uerbo
rum referens uicẽ:ſed reꝝ aſſertorem ſcidit ueſtem:& nudus indumentoꝝ plenus uulne
rũ diloricato amictu:offerens oculis circunſtantiũ ſpectatæ indicia uirtutis: En inquit
maliuolentiæ meæ in cęſarẽ teſtimonia:defendant reũ quæ tanq̃ animi lumina micant.
Has ego cicatrices tibi cęſar uolnntatis internæ obſides tribuo. Hæc ego fidei depono
pignora:& inſcriptos cordis apices gero. Si ciuibus non creditur:hoſtes interrogentur
pro quo uulnera illa ſuſceperim? Quid in me aliud niſi fidem quã tibi deferrẽ perſeque
bant? At obiectat mihi Pompeii gratiã Fateor Cęſar me non homini: ſed nomini Ro
mano amicũ fuiſſe:idq; ſtuduiſſe egregie:ut ueſtrę reipublicæ mea officia impenderen
tur. Militaui itaq; nõ uni ſed omnibus:fuerit mihi carus Põpeius: ſed ante mihi ille cœ
pit amicus eſſe:q̃ Cæſari eſſet inimicus. Tuus ille gener erat:& tu ſocer illius. Cũ eſſet
in partibus Iudææ:iuui ut imperatorem Romanum:non tamen ea pro illo quæ pro te
excepi uulnera. Tibi impendi uades mortis:& ictus teloꝝ excepi hoſtilium. Quid mi-
rum autem ſi captiuus uulnerum decus neſcit? & fugitiu9 quid ſit fides ignorat? Quid
autem perpetuus hoſtis obiiciat mihi niſi ueſtram amiciciam? Mirum ſane uidetur ꝗ
accuſatum quenq̃ Romanos adeat Antigonus:quos bello ſoleat inceſſere: atq; apud
eos exutum ſe imperio queratur:cuius uſum ac negocium non ad ſui potentiam:nec ad
inſigne domeſticum:ſed ad laceſſenda arma Romana: & ulciſcenda patris germaniq;
exitia deſyderauerit. Ingratus ſalutis tribunal Romanum nõ timeat: ſed etiam audeat
ultro inceſſere:cum ſciat ictum rebellionis ſuę conſortem pœnas luiſſe. ¶ Vbi Anti-
pater finẽ dicendi fecit: Cæſar ꝓnunciat dignũ magis ſacerdotio Hyrcanũ uideri: Anti
patro aũt detulit poteſtatis electionẽ. Tum ille eundẽ arbitrũ honoris & moderatorẽ
expetens:atq; in eo q honorẽ daret ponẽs menſurã honoris: aſtute ſatis & uerecũde de
cus tulit:& incrementũ potentię. Totius.n. Iudęę ꝓcurator factus eſt Antipater. ſane
popoſcit ut muros Iudææ q bello dirupti fuerãt ędificaret. Tantũq; negociũ datæ fidei
ſecur9:& poſtulauit & impetrauit. Eaq; ut moris erat Rõanis impatoribus arbitrio Cę
ſaris in capitolio ſcripta ſunt:q̃ inſignia honoris Antipatro cõferenda Cæſar ęſtimauiſ-
ſet:ut & ſuę iuſtitię & meritoꝝ iuri poſteritatis quoq; cognitioni indicia extarent. Proſe
cut9 aũt Cęſareã Antipater:ex Syria i Iudęã flexit iter. Et prio quẽ Põpei9 deſtruxerat
murũ in ueterẽ ſtatũ reformauit. Deide tumult9 repſſit cõueniẽs ſingulos affectu parẽ
tis:nũc mollioib9 monitis:nũc minis:ut q̃ pacis eſſent potius q̃ belli ſeq̃nda arbitrarẽ
tur:neue exaſperarẽt animũ regis. Qui ſi offenſus maneret: ciuẽ p̃ſtaret. ſi cõmoueret̃:
tyrãnũ exhiberet:& ſi mitis eſſet natura Hyrcanus:cauerẽt tñ ne cũ cõtumelia exacer
barẽt:ſibi quoq; ſtudiũ eſſe ut in mediũ cõſuleret:pro ſollicitudine piatnõ ꝓ poteſtate.
Sed ſi nouare aliqua tentarẽt:uindicandi animũ ſibi nõ defuturũ: Romanorũq; amici
ciã potius q̃ dominationẽ experirentur. Cui enim dubium foret ex amicis in arma eru-
pturos:ſi eum cui regnum ipſi firmauerãt:cognouiſſent regno exutũ? Simul qa lenitu
dine ingenii tardiorẽ Hyrcanũ nouerat ad exequẽdas publicoꝝ munerũ neceſſitates:fi
liis ſuis diuidẽdam tuendæ regionis curam putauit: ꝗ ille impar tantę moli imperioq;
eſſet. Faſęlum itaq; ſeniorẽ ex liberis pręſulem Hieroſolymis & ducem militię conſti-
tuit:Herodẽ quoq; minorẽ natu atq; admodũ adoleſcentẽ pari honore Galilææ p̃fecit.
Qui ubi poteſtatẽ adeptus ẽ natura acrior ad obeũda negocia ſtatim ĩgenio ſuo mate
riã iuenit. Cap. 26 ¶ Laborabat eni Syria Ezechię latronis icurſionib9. Quib9

exitiũ adiuncto ſibi Antonio deſtinauiſſet: qa maximã belli partẽ miſſis auxiliis hero-
des iuuiſſe æſtimaret: totius Syriæ eidẽ regẽdæ cõmiſſa eſt ſollicitudo. Quę res antipa
tro cã letalis exitii fuit. Cap. 28. ¶ Timens enim Malichus Antipatri potẽtiã:
quę uirtute Herodis cumulabat: corrupto uno de regalibus miniſtris Antipatro uene
nũ parauit. Quo potato poſt cõuiuiũ ſtatim moritur Antipater: impigro in cæteris in
genio: & maxime quęrendo ſtabiliẽdoq; Hyrcani imperio uir ſtrenuus. Tulit grauiter
Herodes obitũ patris: cõmotoq; exercitu ultorẽ pollicebatur. ſed fraterno cõſilio reuo
catus: ne bello ĩteſtino Iudęa inter Herodẽ & Malichũ uexaretur, parato ad repugnan
dum & maxime diſſimulãte Malicho ꝙ necis Antipatri cõſcius foret: in aliud genus ul
tiõis facile traductus eſt: ut ſatiſfactiõe accepta ꝙ nulla fraude Malichi Antipater obiſ
ſet: Hyrcanũ ac Malichũ Herodes ad ſcænã uocaret: & de ſnĩa Caſſii qui ẽt ſuis id ne-
gociũ mandauerat ad obeundã ultionẽ directis, parati centuriones ꝑpoſitiq; Romani
exercitus uenientibus Hyrcano ſimul ac Malicho occurrere ĩ littore: atq; euaginatis gla
diis utrũq; eoꝝ circũſtetere. Solũ tñ Malichũ multis uulneribus cõfoſſum ac laniatũ:
ſupremo exitio trucidauerunt. Conſternatus eo terrore Hyrcanus: ſenſum amiſit: atq;
oĩ ſolutus uigore mentis & corporis corruit. Pauliſp tñ ubi ſeſe recepit: interrogato He
rode qs ꝑcepiſſet Malichũ occidi: ubi cognouit ex ꝑpoſitis Caſſii Romani imperatoris
iuſſu necatũ: illico reſpõdit: Caſſius ergo & mihi & patriæ meę ſaluti fuit: qui utriuſq; ĩ
ſidiatorẽ peremit. Sed hoc ſiue pro metu dixerit: ſiue ita ſenſerit hyrcanus: haud liquido
patet: neq; noſtro diffiniri põt iudicio. Inſurrexerat Elichus q fraterna neceſſitudine Ma
lichi mortẽ cuperet ulciſci: ſed quia Herodẽ laceſſere nõ audebat: fratrẽ ipſius Faſelum
pulſandũ arbitrabatur. Quo cognito: Herodes mouere ſe cupiens: retẽtus eſt corporis
ĩfirmitate. Elichus interea munitiones qſdã: & ꝑcipue Maſadã ĩpoſitis ꝑſidiis occupaue
rat. Sed ubi Herodi refuſus ſalutis uigor eſt: recepta oĩa ipſumq; Elichũ de munitione
Maſadæ Herodes obſecrantẽ dimiſit. Interpellauerat eius potentiã Antigonus Ariſto
boli amminiculãte ſibi Ptolemęo ſocero quas Herodes ꝑlio fudit: & eiecto Antigono
Hieroſolymã uictor reuertit. Magna gratia ẽt recẽtis triũphi: & ꝑcipue nouæ cõiũctio
nis. Nã primo Doſis ei coniunx adhæſerat: ex qua Antipatrũ ſuſcepit filiũ: poſtea Ma
riamnen Alexandro Ariſtoboli filio genitã ſecũdis ſibi nuptiis copulauerat: Hyrcano
ꝓximã: atq; ob ea regali prę ditã nobilitate. Nec tñ inuidiã euaſit: ꝙ regnũ pręreptum
ire Hyrcano affectauerat: Nam ubi bello Macedonico Cęſar atq; Antonius Caſſium
Brutũq; oppreſſere: uictoreſq; alter in Italiam regredi maturauit: alter in Syriã ꝓperan
dum credidit: legationibus plurimis affluẽtibus conuenere ad Antoniũ Iudæoꝝ quiq;
potiores: atq; in Bithyniã proceſſere: accuſantes Herodẽ fratrẽq; eius Faſelũ: eo ꝙ ipſi
uiolenter inuaſere rerũ oĩum poteſtatẽ: nomen ſolũ Hyrcano ad ſpeciẽ honoris dereli-
quiſſent. Sed pñtia Herodis ꝑualuit & gratia: qui nõ mediocri pecunia ſed muneribus
opimis Antonii aĩum ſibi deuinxerat. Vñ ne ſermone qdem ullo ꝑſtrictus ab Antonio
euacuauit inuidiã aduerſum ſe directæ legationis. ¶ Iterũ centũ fere uiri Iudęoꝝ Antio
chiã aduſq; nõ minore ſpiritu accuſatũ ꝓfecti apud Daphnen offendere Antoniũ iã tõ
tũ Cleopatræ amoribus deditũ atq; eius libidini deſeruientẽ: ibiq; arguere cœperunt in
tolerabilẽ fratrũ ptãtẽ. Meſala contra refellebat aſſiſtente Hyrcano: & inſolẽtiã gentis
redarguebat: q̃ factione paucoꝝ excitata ſuos detrectaret: alienos q̃reret: Hyrcaniq; in
iuriã ꝑtexerit: cũ Hyrcanus qd ciuibus eſſet accõmodũ ꝑoptauiſſet: Cognitis itaq; alle
gationibus ptiũ: interrogauit Hyrcanũ antonius: quos aptiores eſſe arbitraret. Cuius
affectu ſecundũ Herodẽ ac fratrẽ eius cõuenientẽ: quũ uolũtati ſuæ reſponſa congrue-
rent: delectatus admodũ ꝙ erat fratribus paternæ hoſpitalitatis copulatus neceſſitudi

ne:qñ cũ Gabinio aduenĩẽte in Iudæã gratiſſime ſatis antipater hoſpitio recepit:multiſ
q; percoluit officiis: Herodẽ & Faſelũ tetrarchas ordinauit: totiuſq; Iudeæ ꝓcurationẽ
agere pręcepit. Hinc quoq; multiplicatus eſt numerus conquerentiũ: nam & ſi alios le
gatoꝝ cuſtodia receperat:alios affecerat cõtumelia:illi tñ legati ad antoniũ ĩ urbe Thi
ro degentẽ:facta in Hieroſolymis ſeditione pergere ꝑcepti uoluntati ciuiũ non defue
runt. Et ꝗuis grauiter eſſet in reclamantes uindicatũ:rurſus tñ perſtrepere auſis: miſſus
eſt ab antonio Theriorũ pſes qui corriperet inſolentiæ reos : cũ tam ipſe ꝗ ẽt Herodes
atq; Hyrcanus quærerẽt ne ſibi grauiſſima ſupplicia:patriæ pturbatiões:& cauſas bel
loꝝ gignerẽt:ubi nihil ꝓfectũ:ſed irrõnabili cõtẽtiõe miſceri oĩa cœpere. Direxit anto
nius armatos a qbus alii cęſi:alii grauiter ſautii : ab Hyrcano tñ aut ſepulturæ mortui
aut medicinæ:qui potuerant euadere gratiã adepti geminæ humanitatis occaſionẽ de
dere qua eius ĩ ciues beniuolẽtia manifeſtaret. Cęteri quoq; q effugerãt ita urbẽ exagi
tando exaſperauerũt antoniũ:ut ẽt in eos quos uinctos tenebat: ſuprema ſupplicia mã
daret. Cap. 29 ❡ Ceſſerat acerbitati ĩſolẽtia:ſed decurſu fere biennii effuderat ſe
Syriæ Parthoꝝ exercitus Pacoro regis filio & Barzaphrane Perſaꝝ ſatrapa barbarum
agmen ductantibus. Quibus ſtimulator acceſſit Liſanias Ptolemæi filius defuncto pa
tre cui cognomentum Menneo fuit:exutus iam ptãte per memoratum ſatrapã ſollicita
uit acorũ ꝓmiſſis mille argenti talentis:& quingentis mulieribus:ut antigono regnũ
daret:Hyrcani ſolueret ſacerdotiũ. Pacorus miniſtro regio partẽ eqtatus dedit : & qm̃
ipſe rebellionibus intra Syriã detinebatur ut ĩ Iudæam tranſiret:atq; ãtigono rem gere
ret:& ſtudiũ eius iuuaret:ſed hoc quoq; parum ꝓceſſerat : niſi cõfligentibus aduerſum
ſe Iudæis Herode ac Faſelo & cõtra antigono ducibus de ſnĩa antigoni ꝓpoſitũ foret:
ut Pacoꝝ cõciliatorem pacis reciperent. Quod faſelus ĩgenii facilitate obnitente Hero
de ꝓbatum in tpe mos ſibi perniciosum expertus cognouit natura barbaros eſſe infide
les:nã miſſus ad Barzaphranẽ quaſi pacis exequutorẽ & cũ Hyrcão ꝓfectus occurrit
ſatrapæ aſtute ſatis uelanti inſidias ſpecie beniguitatis. Deniq; profecturis munera da
bat:& quẽadmodum circunduceret diſpoſitionibus ſuis conſtituebat. Proſequebãtur
eos cuſtodię magis cã ꝗ ſocii periculoꝝ. Deferebant nuntii ꝙ mille talentis Parthus re
demptus foret ad exitium memoratoꝝ: Ofellius quoq; fugã ſuadebat : ꝙ a Saramalla
Syroꝝ ditiſſimo factionem eis paratam cognouerat. Sed nec ſi qdẽ adductus eſt Faſe
lus:relicto Hyrcano ſibi conſulere. ❡ Verũ adorſus eſt ſatrapam grauioribus cõtume
liis ꝙ precio fidem proderet:pluriſq; pecuniã ꝗ ęquitatem duceret: amplius pro ſalute
ſeſe dare:ꝗ Antigonus pro regno ãnumeraret. Sed Perſa fidẽ quam ꝑdiderat piurio cõ
ciliare ſibi niſus:& ſuſpitionem oẽm depellere haud multo poſt dolũ patrauit. Nam eo
profecto ad Pachoꝝ quibus id negocii dederant:Faſelum & Hyrcanum corripiũt exe
crationibus:qñ aliud iam facere nequibãt:ultum iri cupiẽtes barbaroꝝ periuria:& per
fidiam proditionis. Nec minus Nini miniſter miſſus in Iudęam dolis ꝑtenderat ut ca
peret Herodem:ſed illum iam dudum ſuſpectantem inſidias barbaroꝝ: grauis ad cu
randũ cura exercebat:ſeſeq; ĩtra munitiones tenebat. Nec ſimulatis a Pachoro manda
tis:qbus de Faſelo eiuſq; inſolentia fratrum cõueniret muros egredi: & alloquiis hoſtiũ
ſeſe committendũ putauit: Cognitoq; fratrem & Hyrcanum teneri nocte in Idumeam
ſuos præmiſit:atq; ipſe cum ſeruulis inſequentes barbaros fudit. Multiſq; cęſis in Ma
ſadã ſeſe properato contulit:grauiores tñ Parthis expertus Iudęos qui fugienti ĩcubue
rant:& ſuos quidem intra munitiones cõpoſuit:ultus ſeſe de inſequentibus. Ipſe aũt re
lictis ꝑſidiis ꝗ matri & fratribus firmioribus ꝑſidio forent:in arabicã Petrã contendit.
Infudere ſe Perſæ Hieroſolymis:irruẽtes in fugientiũ domos:uerſa oĩa in rapinas bellũ:

tumultus:eoq; ꝓceſſit ut regnũ Antigono traderetur. Faſelus quoq; & Hyrcanus ĩ poteſtatẽ eius ad ſubeũda quæ libitũ foret cõſignarentur. Ille aũt tenere ſeſe diutius nequiuit:ſed cõtinuo in Hyrcanũ facto impetu:aures eius dẽtibus ſuis abſcidit:neqñ ulla rerũ cõuerſione recurſus ei pateret ad ſacerdotiũ: Sũmũ enim ſacerdotẽ ĩmutilatũ eſſe oportet:nec licere per legẽ liquet:ut mutilato corpore qſq̃ ſummo fungatur munere ſacerdotii. Faſelus adſcitę ſibi mortis celeritate:contumeliã ꝑuertit illiſo capite ſaxis:quę forte occurrerãt:dedignatus ſeruari ad ludibria:uel iuſſu alieno mori:qui poſſit inuictis manibus & ferro negato exitũ uitæ inuenire. Fuit tñ ẽt alius de eo ſermo hmõi:ꝙ ſaucio Antigon9 medicũ adhibuerit:quo uenena uulneri tanq̃ medicamenta infunderẽtur. Quilibet exit9 hoꝶ principiũ habuit:ſpiritus ferocioris addidiſſet. Allegatur ĩ ultimis ſuis cũ iã exhalaret ſpiritũ:cognito ꝙ Herodes uiueret:& fuga paratas inſidias euaſerit:cũ gratia ſeſe obire:quia ſuperſtitẽ relinqueret:qui ſibi ultionẽ inferret. ℭ Herodes aũt ꝓperauit in Arabiã:ſperans ſe accepturũ pecuniã qua ſola barbaricã inclinari poſſe crederet auariciã:ut fratris redimeret captiuitatẽ:ac ſi uel arabem paternæ ĩmemorẽ dilectionis uel referendis munerib9 tenaciorẽ offenderet:ęs mutuũ poſceret ꝑcium redẽptionis: ꝓ quo oppigneraret redimendũ filiũ quẽ ad hos uſus ſeptẽnẽ puerũ ſecũ adduxerat. Sed prępuentũ eſt pię ſtudiũ germanitatis morte Faſeli:& ĩ uacuũ Herodes tã ſedulo fraterni ſtudia muneris exequebatur. Prius tamẽ q̃ de morte fratris cognoſceret Bocchũ arabię regẽ alienũ repperit:quẽ amicũ credebat. nam is fidem cum tpe mutauit:& iam appropinquantẽ arabiæ finibus Herodẽ uetuit intrare: Cõpoſito ꝙ ſibi Parthorũ nunciis inſinuatũ foret:ne ꝓfugum ſuũ in regnũ Arabię recipiendũ putaret : belliq; grauiſſimi cãm ſibi gigneret. Quibus offenſus Herodes cõtinuo retulit quę iuſtę cõmotiones dolor prompſerat:atq; inde in Aegyptũ conuertit. Mox tñ Bocchũ pœnituit uiolatæ gratię miſſiſq; per quos reuocaret̃ Herodes ꝑuertit. Cui ingreſſo regionis quas Rinochorũi inhabitabãt:& de fratris interitu: & de Hyrcani captiuitate q ſub uinculis in Pathienen ductus eſt:ueris indiciis manifeſtatũ:tantumq; mœroris aſſumptũ:q̃tum depoſitũ ſollicitudinũ:ut pro bello fugã pararet. Deniq; Alexandriã ſummo ſtudio contendit:atq; ibi cum honore a Cleopatra ſuſceptus:ꝙ tanti nois uirum ducem militiæ ſuis expetendũ partibus arbitraret̃ : unde poſthabitis reginæ petitionibus Romã enauigauit: minores procellas hyemis ratus: perturbationeſq; Italiæ compertas: q̃ quos in Cleopatræ mobilitate grauiores oibus naufragiis fluctus perhorreſcebat : deniq; inexpectatis uentorũ flatibus profectus:circa Pamphiliã periculũ incidit:ſed euaſit tñ:& mutato nauigio Brũduſiũ prius:atq; inde Romã peruenit. Ibi paternę amicitiæ prærogatiua adiit Antoniũ:deploratiſq; ſuis & domeſticarũ ærũnis neceſſitudinũ:quibus in obſidione poſitis Romã precatũ uenerat:Antoniũ flexit:aſſumpta ex tanta rerum conuerſione miſericordia quia rex dudũ potentiſſimus:& qui Romanę reip. ſępius tulerat opẽ:repente ut naufragus : & rerũ oium egens:auxiliiq; inops:ſuis in periculo poſitis ſuppliciter imploraret auxiliũ:ſedem mutauerit : in quo & ſi Antonius hoſpitalitatis gratia quę ſibi cum patre eius Antipatro fuerat propenſe inclinaret̃ : maximeq; ꝙ Idumęa tetrarchen faciens regno prędeſtinatũ liquerat. Cap. 30. Cęſar tñ beniuolentia naturali effuſior:& toleratam in ęgypto Antipatri militiam omnibus patris ſui Cęſaris pręliis:& hoſpitalem coniunctionẽ tanq̃ renouatis gratię pignoribus cariora habebat : ſpectabat tamen uerſutũ ingenium regis:non ęquo & bono: ſed negocioꝝ ſuorũ utilitatibus praue intentum. Senatus adeundi data copia a[illegible]d quem Meſſala & Aratino aſtruentibus paterna bene geſta:ipſius quoq; Herodis officia erga romanam remp. patrum auctoritate decretũ eſt utile Romano imperio regno Herodis uideri:ꝙ aſtipulante an

touio:bello aduerſus Parthos gerẽdo adiungi romãis memorati regis ſocietatẽ cõduce
ret:dimiſſo ſenatu Cæſar atq; antonius & Herodes pariter egreſſi curia ꝓſequentibus
magiſtratuũ officiis deducunt̃.Primoq; die quo regnũ Herodi ſenatuſconſulto delatũ
foret:antonius adornat conuiuiũ:regẽq; inuitat.Eodẽ fere tꝑe Ioſephus frater Herodis
aquæ inopia fugã in nocte cõpoſuerat:ſed tãta ſubito uis pluuiarum terrã iſudit:ut oẽs
repleret ductus aquaꝝ.Itaq; reuocato trãſfugio qđ ad gentẽ arabũ parabat : obſidẽtis
antigoni copias partim inſidiis:partim cõgreſſiõe:atq; apto prçlio ludit:ſed & ipſe plæ
rũq; aduerſo exitu ſeſe in caſtrũ recepit.Et iam Herodes ex Italia in urbẽ Syriæ Ptole-
maidẽ improuiſus aderat:propereq; egreſſus nauigio cum ingenti manu ciuium & pe-
regrinoꝝ:antigonum petebat:occurrẽtibus ſibi Vẽtidio & Silone ducibus Romãç mi
litiæ quos antonius deducendo Herodi adeſſe ꝑceperat.Eos Dellius i hos uſus directos
ab antonio licet abhorrẽte ſtudio:q; utrunq; eoꝝ antigonus precio auerterat : ſpecie tñ
de proxino conuenirç ſuaſerat:ſi quidem in proximis urbibus reprimendi belli parthici
tumultus Ventidius immorabat̃ :Silon aũt intra Iudæã aperta cum antigono ſocieta-
te pecuniam cõficiebat:nec tñ herodes auxilio egebat : cui præter paucos galilçoꝝ uni
uerſi adhçſerant:& quia propoſitum erat ut de Maſada ſuos ꝗ primum cupet obſidiõi
Ioppẽ in medio poſitam pugnãdo cepit aduerſarioꝝ manu refertã : ne ad ulteriora pro
greſſus hoſtẽ a tergo relinqueret.& ꝗuis iter eius Antigonus impedire cuperet : tñ facili
negocio Maſadã recepit:ſuoſq; exemit periculo.ℭ Deinde profectus Hieroſolymã cũ
oĩa feciſſet ne pugnandi haberet neceſſitatẽ:aſſerens ſe pro ciuibus aduerſus rebellionẽ
nõ aduerſum ſuos prçliũ recepiſſe:laceſſitus ab Antigoni fautoribus: & leuioribus ſpi-
culis de muro ſibi obſtrepentes fugere coegit.Nec ulla fuiſſet uictoriç mora ni dux ro
mani agminis Silon ſubornaſſet milites:qui de inopia querelã expromerent:uaſtataq;
oĩa circa muros;difficultatemq; utẽſiliũ:& ãguſtias alimẽtoꝝ prætẽderent: & iam tꝑs
adeſſet:quo ad hiberna eos concedere oporteret:rupturos iperiũ minaret̃ :ni ſibi acquie
tũ foret.Iãq; ſeditio cõualuerat:niſi Herodes cẽturionibus pariter ac militibus Roma
nis mediũ ſe offerẽs orauiſſet ne dererẽt eum quẽ Cçſar & antoni9:ſenatus quoq; tuẽ
dũ cõmiſerant:quũ ꝑſertim nihil defuturũ uſibus polliceret̃ .Et cõpleta oratiõe in regio
nẽ egreſſus:ſubito rerũ oĩum abũdãtiam exercitui ſuppeditari fecit:ut nulla Siloni ſup
eſſet cauſatio:& ide erectis uniuerſoꝝ aĩs:cũ duobus milibus peditum & quingẽtis eq
tibus Idumeã recepit:quieto iam romãoꝝ agmine:atq; in hibernis locato:dux facti Io
ſeppus leuiori electus negocio:ne qd aduerſus antigonũ maiore periculo uſurpandũ ar
bitraret̃ :Ipſe aũt ſuos ex Maſada trãſlatos cũ in Samaria prouiſis quæ munimento &
uſui fore crederet cõſtituiſſet:glaciali hyeme & repletis niue locis oĩbus ꝑuenier:s aduẽ
⁊9 ſui nũciis Seffoꝝ priſco uocitatã noĩe:quã Diocæſareã poſtea nũcupauerũt:ſine ullo
ingreſſus prælio reficiẽdis quos hyemales brumæ atq; aſpiora gelu itinera fatigauerãt:
oportunã çſtimauit.Erat eni illic & alimentoꝝ multa copia . Vbi refectis cibo & ſtati
ua iterpoſitiõe militibus:aduerſum latrones prçliũ adoriũdũ putauit: q totã ꝑcurrẽtes
regionẽ:nõ minore ꝗ bellica incurſione locoꝝ incolas attriuere.Itaq; primo partẽ quã
dã equitũ & peditũ in uicum arbellã ꝑmiſit:& ipſe cũ reliqua manu poſt quadragita di
es affuit.Nec tñ exercitus ſpecie territi latrones:ſed cũ armis occurrẽdum rati:ꝑſciebãt
diſciplinã bellicã:& latronũ audaciã conflictu habito:ceſſit cornu Herodis ſiniſtrum:
ſed cito repauit herodes:& adhibitis adiumẽtis ſuos ſtatuit: iſequẽtes perculit: atq; ifre
git ipetus coꝝ.Qui cominus pugnã ẽ herodẽ pati nequere: declinanteſq; uſq; ad Ior
danẽ ſecutus neci tradidit.Reliqui oẽs ſupra fluuium diſperſi:ut omni incurſionũ metu
Galilça abſoluerent̃ :reſidẽtibus r ñ tũmodo q ſe latebris recõdẽtes ac uelut infodientes

ſpeluncis:uictoriā morabant̃.¶Erant aũt in p̄rupta montiũ cõcauis ſaxoꝝ latibulis in
horrentes ſpecus inter ſe ſcrupeas rupes:inuio undiq; & impoſſibili niſi locoꝝ incolis ac
ceſſu.Qui tranſuerſariis ſemitis & anguſtiis callibus quibus ſolis adiri ſolerent periculi
uſu aduerſus periculũ deprahēdendi tutiores forent.Cęci intus antrorũ receſſus:quorũ
in frõte petra:uſq; ad profundas cõgregationes aquarũ uelut quodam continenti iugo
ꝓminēs ſpem adeundi excluderet:lubrico undiq; ſitu:de ſupercilio mõtium cadētibus
aquis:& amniũ curſu fragoſo ut p̄cipitium fluentoꝝ ruina & ſaxum iminens charraris
plus terroris daret:Deniq; aliquãdiu rex i icerto hæſit:nõ reperiēs quēadmodũ naturã
uinceret.Poſtea uero huiuſmodi cõmento uſus:ut in modũ archarum machinato muni
mine ualidiſſimos quoſq; includeret in ipſa ſpelæoꝝ ora armatos:retinaculis quibuſdã
depoſuit:qui facile inermes cædere.& cũ omnibus neceſſitudinibus:& generatione iter
ficere cœperũt:ac ſi qui reſiſtere auderent:eos iniecto igni exurere. Nullus pietati locus:
quietiam uolens Herodes plæroſq; eripere neci:atq; ad ſe confugiēdi fiduciã dare auer
tit magis:ita ut nullus uoluntarius Herodi adiungeret̃:& ſi qui ui adigebant̃:mortem
p̄ferrēt captiuitati.Deniq; unus de ſenioribus cui ſeptem filii uxorq; adeſſent:quoꝝ ſalu
ti conſulere poſſet:oēs eos tali occidit modo. Singulos quoſq; progredi iubens:ipſe in
ingreſſu ſtetit:& ꝓcedentem de filiis interficiebat.Deſpiciens Herodes tã triſte facinus
ac miſerabile paterna perſtrictus neceſſitudine:arcebat manu:& uerbis rogabat ut par
ceret liberis.Impunitatē pollicens:at ille haud quã ullis inflexus uocibus:atq; inſuper
regi cõuiciatus ſupra filios etiam uxorē peremit:p̄cipitatis ex alto cadaueribus filiorũ:
ad ultimũ ſemetipſum in ꝓfundũ p̄cipitem dedit.Perterritus his Antigonus q̃ tam fa-
cile Herodes latronum multitudinē:locorumq; ſuperauiſſet difficultatē:ipſius quidem
pręſentiam declinauit:ſed conuertit ſe ad Ptolemęum quem Herodes parti exercitus p̄
fecerat:& uir ad furta belli peridoneus per eos quibus mos erat turbare Galilęã:impro
uiſo impetu Ptolemęũ iugulari coegit:Ioſephũ quoq; fratrē Herodis germano in aliis
occupato partibus impigre repugnantē cũ militibus romanis qui in adiumentũ eius te
mere collecti aduenerant deleuit.Nec tanto cõtentus triũpho:addidit etiã uictorię gra
uem in defunctum contumeliã:ut abſciſo capite relinqueret̃.Pro quo Ferora frater p-
empti:quinquaginta talēta obtulit.nec impetrauit.Qua uictoria rurſus in Antigonum
plurimoꝝ intra Galilęam ſtudia conuerſa:renouataq; belli negocia:Antiochiã Hero-
des contenderat:illic amœno ſatis loco quem Daphnen uocitant requieſcebat. Vbi ac
cepto germani necis nuncio:paulïſper ingemens paſſioni mœrorem diſtulit: uindictã
parauit.Non tulit Antigonus furentē dolore:ſed intra munitiones ſeſe recondit.¶Irru
pit Herodes ut pſequeret̃ tanti facinoris fautores:& facile occurrētia auertit agmina.
Erat multorum nex plurima:obſtructæ uiæ iacentium cadaueribus:ut itinera ipſa per-
emptoꝝ funeribus replerentur.Peractum eſſet pręlium omnibus fuga uerſis: ſi Hero-
des Hieroſolyma protinus dirigendum iter æſtimauiſſet. Abiecerat antigonus haſtas:
ultimum ſupplicium pertimeſcebat.Confuſi omnes metu adeo ut cum aſperitate hye-
mis reuocatus a perſequendo eſſet Herodes:& armis depoſitis balneum eēt ingreſſus:
uno comitatus ſeruulo:occurrerũt ei tres uiri diſtrictis mucronibus:deinde plures qui fu
giſſent de p̄lio latibula quærentes:hi uiſo rege turbati metu ptranſiere: atq; ad exitum
balnei feſtinauerunt:ut poſſent euadere q̃ potuerant necē regis patrare:bellumq; abſol
uere.Deniq; nemo fuit q̃ fugiētes corriperet:unde cõiiciēs Herodes.quãta hoſtibus for
mido ineſſet:incubuit prœlio:& Pappum ipſum ducē aduerſi agminis interfecit: atq;
eius abſcindi caput iuſſit:q̃ ab eo frater Ioſephus regius iteremptus foret. Ca.xxxi.
¶Antigonus interea qui fugam parauerat:diſtulit:quē morantem Herodes circũfuſo

exercitu obſedit. Incubuitq; ea parte quæ erat añ templũ: qua pte ẽt Pompeius murũ ir
ruperat. Tanta aũt iam uictoriæ regi p̄ſumptio: ut ẽt obſidione cœpta ad accipiendam
uxorẽ Alexandri filiã deflecteret: Hymenæis claſſicũ mutans: & nuptias bello intermi
ſcens: atq; ex occaſione prælii cõiunctionis oportunitatẽ adeptus: a feſtis ad bellũ reuer
tit̃. Occurrit & Soſſius miſſus ab Antonio in adiumentũ regiũ: ita cõiunctis uiribus: cũ
uſu belli & diſciplinæ militari Romani p̄ſtarẽt: & regi ſtudio placẽdi inniterent̃: uix qn
to menſe facta irruptio Herodianis murũ aſcendere auſis. Irruentibus aũt romanoꝝ cen
turionibus oppidum înumerę factę cædes: uaſtata circa templũ oĩa. Alii fugientes ad tẽ
plũ: alii cõgregati intra domos obtrũcabant̃: nulla miſeratio ſenectutis: nulla infantię:
aut muliebris infirmitatis. Obtulit ſe Antigonus & îmemor loci deiecit ſe ad pedes Soſ
ſii. At ille quẽ tanta rerũ cõuerſio admonere debuit miſericordię: cõuitiatus iacentẽ: An
tigonã uocauit: nec tñ quaſi mulieri pepercit: ſed uinctũ in cuſtodiã detruſit. Fluctuare
Herodes quomõ Romanoꝝ manibus eriperet patriã: quomõ templũ a gẽtilibus inco
inquinatũ reſeruaret. Feſtinabãt enim romani ſpectare myſteria interiora: ꝓbanare ſan
ctaſanctoꝝ. Rex uero nunc prece nũc minis remouere ſingulos: fuga deteriorẽ arbitra
tus uictoriam: ſiquid ſacramentorũ diuulgaret̃. Inſtare ad prędam Romani: Herodes
reſiſtere: ne uacuã ſibi urbẽ relinquerent: regnumq; ſibi ſupereſſet deſerti. Soſſius contra
captæ urbis p̄dam militibus deberi aſſerebat. Sed rex de ꝓprio ſpopõdit militi ſe pecu
niã daturũ: atq; ita reliquũ patriæ quod remãſerat pecunia redemit: ut ꝓmiſſum imple
ret. Humaniſſime milites ſuſcepit: rõnabiliter duces: ipſum quoq; regia liberalitate Soſ
ſium remuneratus eſt: nemo ingratus receſſit. Soſſius coronã deo obtulit: & ꝓfectus ſe
cum abduxit Antigonum ad Antonium: quem ille quaſi degeneris animi uirum ſecuri
percuſſit. Cap. xxxii. ❡Herodes aũt plurima ẽt ſuis largitus: plurima Antonio
amiciſq; eius dona dedit: nec tñ redimere ab Antonio potuit ſecuritatẽ ſui. Iã enim An
toni9 Cleopatræ amori defœneratus îſeruiebat: atq; addictus eius libidini famulabat̃:
ſed uincere nõ poterat fœmineas auiditates: & maxĩe exercitatę mulieris in cædibus ꝓ
pinquoꝝ: quibus extinctis poſſeſſionẽ coꝝ quaſi ſpoliũ ſuis iũxerat: eadẽ auaritia ſimul
& crudelitate: ſi quos de Syria locupletiores fama acceperat: interficiebat: atq; addicto
iã ad ſuas libidines Antonio: regnũ quoq; Iudææ & Arabiæ extinctis utriq; gentis îperi
tãtibus auaritię ſuę adiũgi poſſe arbitrabat̃. Sed q̄uis libidine ebrius: ſomno grauis: î hac
tñ pte reſpuit Antonius ut tales uiros: & potentiſſimos reges ꝓ imperio petulãtiſſimę
mulieris extinguere detrectaret. Tamẽ ne îmunes dimitteret: amicos coꝝ pepulit: poſſeſ
ſionis maximã partẽ ademit: eãq; p̄cipue q̄ balſamũ gigneret. Vrbes oẽs intra Eleuthe
rũ amnẽ ſitas: Tyro tñ & Sydone exceptis Cleopatrę cupiditati adiudicauit. Quę tali
mercede uiꝝ delinita uſq; ad Eufratẽ ꝓſecuta ꝓficiſcentẽ in Parthos Antoniũ p Iudęã
reuertit: ubi donis muneribuſq; maximis cõciliare ſibi reginę aĩum Herodes nõ p̄termi
ſit. Cui ſecũdæ res ſuperbiã augebãt: ut muliebris îpotentia ſupra modum ſe extolleret.
Siquidẽ nõ multo poſt ei Parthoꝝ rex Arthabazes Tigranis potẽtiſſimi regis filius do
no eſt datus. Quẽ antonius captiuũ tenens: cũ omni p̄da & ſpoliis Perſicis triũpho de
bitũ quaſi uile mancipiũ mulieri addixit: ut quo illuſtrior fuerat uictoria: eo turpior eẽt
largitio quę regem tãto ludibrio dehoneſtaret. Nec tamen diutius potitus ſecundis: qui
uti illis neſciebat: inſolentia muliebri Auguſtum in ſe excitauit. Itaq; bellum Actiacum
magnis utrinq; parabatur motibus. ❡Promptiſſime rex cũ Antonio geſtiebat bellum
ſubire: quia & Iudæa ab hoſtili tumultu uacabat: & Hyrcaniam a ſorore Antigoni diu
retentam receperat. Sed in hoc quoq; Herodes beatiſſiſſimus: cui inuiſum eſt periculis
alienis ſeſe miſcere. Volens itaq; Cleopatra alienare animum eius a regibus atq; auerte

ſe:ſuadet uiro ut bellũ aduerſus arabas gereret Herodes:quo ſi ſuperior eẽt arabia regi
nę cederet.Si iferior:dominatus Cleopatrę in Iudęã extẽderetur. Vter uiciſſet:alterꝫ tol
leret. Quod cõſiliũ nõ ex diſpoſitiõe:ſed ex uſu in Herodẽ iclinauit. Qui ſimul ut ꝑliũ
adorſus eſt:ualidior eqtatu auertit hoſtẽ: id exitu multitudine hoſtiũ ſuperat :& nume
ro circũuenitur.Cõgregatis i Canatha uiribus aduerſarioꝝ: aduerſum quos dẽſare aciẽ
uolens:elatis ſuorũ aĩs ſucceſſu prioꝝ:eaqꝫ cã in hoſtẽ irrũpentibus deſtituitur:& maxi
me fraude athemõis:quẽ Cleopatra ducẽ adiũxerat:nõ ut iuuaret Herodẽ:ſed ut i ipſa
deſereret neceſſitate.Deniqꝫ deſtitutũ exercitũ eius i locis ſaxoſis:atqꝫ inuiis:adorſi ara
bas graui cęde ſternunt funduntqꝫ:& fugatos uſqꝫ ad refugia ſecuti exitio dedere.affuit
Herodes ſerius quidẽ:q̃ neceſſitas poſtulabat:ſed tñ ultus erũnam poſterioribus prœ
liis ita arabas afflixit:ut unã illã uictoriã ſuã ſępius deplorarent. Accidit ẽt motu terrę
grauis animoꝝ defectio:quo pecoꝝ plurimũ:hominũ quoqꝫ.XXX.fere milia conſum
pta ſunt. Militaris tñ oĩs manus:eo ꝙ ſub dio habitabat incolumis perſeuerauit. Hinc
quoqꝫ erecti animi hoſtiũ:ut arbitrarẽtur ꝙ deſertam Iudæã facilius iuaderẽt:& percul
ſos talibus ꝓdigiis affligerẽt.Vnde eos Herodes ad defenſionẽ ſui erigẽdos putauit:&
maxime quia legatos quos i arabiã miſerat necatos dolo cõpertũ habebat. Hoc igitur
trepidantes ſermone adorſus eſt. ¶ Cum tot ſecũdis noſtrorũ ꝓliis fractæ res hoſtium
uſqꝫ ad ipoꝝ fuerint cõfeſſionẽ:q uęſano dolore perciti quaſi uicti legatos noſtros peme
runt:mirũ mihi uĩ ꝙ metus uos irrationabilis in tm̃ perculerit:ut fortuita clemẽtoꝝ no
tis iam uirtutũ ſucceſſibus ꝓferatis. Nulla cõgreſſio fuit qua nõ ſtatim arabes ceſſerit:
atqꝫ ifugã cõuerſi cedendũ exiſtimauerint.Et ut ſe habẽt furta belli fraude atqꝫ iſidiis re
media captauerint:nõ ut ipſi uincerẽt:ſed ut noſtrã deferrent uictoriã.Pro qbus cũ con
fidere oporteret:exagitatio ſucceſſit quaſi formidabilis belli:quia terra tremuit:cũ ſoli i
nocui fuerunt qui prœlia gererent.aut ſi cõſiderare uelimus quibus offecerit arabes po
tius ęſtimabimus:quoſ in bellum reduxit ne ſe fugiendo ſubtraherent fortioribus. Vn
de.n.illos non armis:& uiribus fretos:ſed pectoris noſtri diſpẽdio in aciem remeauiſſe.
Fragilis autem ſpes quę non ex propriæ uirtutis fiducia:ſed ex aliena pendet miſeria:cũ
in terris nihil tam mutabile:q̃ uel ſecundæ res uel aduerſæ. Exiguis enim momentis ſta
tus rerum humanarum nominatur.Nec proſperitas diuturna:nec erumna eſt pertinax.
Itaqꝫ nec miſerum eſſe:nec contra perpetuũ.ſed alternę frequenter:& in hiſdem uariæ
uices reꝝ. Deniqꝫ ex nobis exemplum capeſſere licet. Conflictu ſuperiore potiores fui
mus:ſed in proceſſu prœlii ſors mutata:ut uinceremur ab his quos uiceramus. Ergo &
nobis ſperare ſuppetit : ꝙ uincantur a nobis qui nos uicerant. Incauta enim ſemper ni
mia pręſumptio:& ſui negligens. Timor autem proſpicere futuris admonet:& diligen
tiam docet.In proſperis audacia obrepit:& inconſulta temeritas neſcit conſilium ducis
expectare . Deniqꝫ contra ſententiam meam progredientibus uobis athenonis nequi
tia nocendi locum repperit. Nunc mihi trepidatio ueſtra uadatur prærogatiuam uicto
riam.Erigite igitur animos:& ueterem iudæorum magnanimitatem attollite.Nec uos
inſenſibilium commotiones perterreant : nec terrarum motus alterius erumnæ indices
arbitremini.Habent ſuam noxam paſſiones elementorum : nec aliud timeatis q̃ quod
in ipſis offenſionis eſt. Non enim ſigna periculorum ſunt in terræmotu : atqꝫ animan
tium lue:ſed ipſa pericula.Nihil eſt ergo quod timeamus quaſi grauia paſſuri qui per
tulimus grauiſſima.Propitius iam poteſt eſſe qui uindicauit:& mitior:quã ſi non uindi
caſſet . Quid ſeruatur poſt terręmotum ac peſtilentiam : niſi miſericordia? Quia ſolui
mus duplicia peccata.Et tamen nos quod bello utile ſit:integrum habemus. Peſtilen
tia enim extra bellum poſitos abſtulit:noſtra autẽ uictoria id hoſtibus ademit:qd bel

lo idoneum legerant. Deinde nobis pecus mortuum: illis conſiliũ: qui legatos quos mi
ſimus contra ius: faſq; iugulandos putauerunt. Praeuaricati ſunt legem omnium hoim
ipſorum et barbarorum: quoniam apud ipſos quoq; qui neſciunt humanitatem inuiola
biles legati habentur. dum uindicta caeleſtis reformidatur: & tanti ſceleris ultor deus ti
met. Hoc ergo admiſerunt aduerſarii noſtri: quod nec humanae nec diuinae leges ĩultũ
relinquũt. Egrediamur ergo nõ ꝓ finibus aut ſpoliis: ſed diuina iniuria ꝑliaturi. Incitet
nos ad bellum non coniugii aut prolis charitas: ſed ꝓſumpta protectio dei. Nõ arbitria
noſtra: ſed diuini iuris eis praecepta exequimur ſacra: ut pro his uindictam repoſcamus
quos inuiolabiles eſſe oportere religio iubet. Inter arma hoſtilia legatio ſola pacis ſeque
ſtra eſt. exuit hoſtem qui legatione fungitur: quorum nunc ſanguis clamat ad deum: &
uindictã repoſcit. Feſtinemus igitur ad proelium dum ultorem habemus deum cęloꝝ
uindicem. Illi pro nobis melius proeliant. Et circũfuſi angelorum legationibus in acie
praetendunt. Talibus hortatus milites in hoſtem ruit: omnem occaſionem bellandi re-
quirens. ¶ Erant Arabes praeſtantiores numero: ſed animis infirmiores. unde congreſ-
ſione habita: ceciderunt fere eorum quinq; millia. Reliqui ſeſe in munitionem recipien
tes: aquę inopia fatigabantur: ut legatione miſſa pacem precio depoſcerẽt. Sed cum ſe
protrahi uiderent: Et ſitis amplius aquis deficientibus accenderetur: egredientes pleri-
q; ſeſe offerebant hoſtibus uoluntarii ferro q̄ ſiti ꝑoptantes perire. Quos uinctos ſerua
bat Herodes: ne quid eſſet inſidiaꝝ: Itaq; quattuor diebus quinq; ferme millia recepta
ſunt aliis ad bellum prodeuntibus iterum ad. vii. millia uiroꝝ caeſa. Qua plaga humilia
ti arabes a rege quantum uirtute inferiores tm̃ conſilio ꝓſtãtiores. Quẽ aduerſariũ ha-
bebãt: q̄ſi defenſorẽ: & auxiliatorẽ ſibi ipm expetiuerũt. Cap. xxxiii. ¶ Sed maior
uictorẽ ſollicitudo ꝑculit ut q ſibi alios ſubiecerat: nõ iã de finibus ſed de toto regno pi
culum imminens perhorreſceret uicto Antonio quem fida ſibi amicitia copularat. De
niq; Auguſtus cęſar acciaci triũphator certaminis necdum ſuperatũ Antoniũ arbitra
bat: cum Herodes ſupereſſet uictorię. Anxius itaq; rex cum rhodum acceſſiſſet: cęſos
uero indicio comperiſſet: nauigauit ad eum ne fama terrenum iter eius ꝑuerteret. Adue
niẽſq; depoſito diademate ſeſe obtulit priuato habitu ſed mente regia. Deniq; nihil ue
ritati ſubtrahens conſtantiã tenuit: auctoritatẽ reſeruauit. ¶ Ego (inquit) Auguſte fa
teor me fidelem fuiſſe Antonio ſocium: utpote qui ab eo regnũ acceperim: cui me debi
torem adhuc non abnuo: idq; armis ꝓbaſſem niſi Cleopatra nõ inuidiſſet: & arabes nõ
impediſſent. Ea neceſſitate arma aduerſum te nõ tuli. Non quaſi amici deſertor: aut proe
lii pauidus: ſed quaſi domi rebus gerendis occupatus. Ingratum me tamen ſibi non ſen
ſit antonius: cui & adiumenta exercitus: & frumenti innumerabiles copias abſens miſe
rim; Sed & tu caeſar me non ingratũ beneficiis iudicauiſſes: ſi actiaco bello ĩterfuiſſem.
Vide q̄ nihil ſubtrahã. Plus metuo apud te ingratus in hoſtẽ tuum q̄ in te hoſtis uideri.
Iudiciũ mihi tuum grauius q̄ bellũ eſt: apud quẽ non uirtutũ merita: ſed crimina pericli
tant. Vnde & ego malo apud te de fide q̄ de perfidia cauſas dicere. Vide caeſar q̄ itegrũ
antoniũ non deſeruerim: metum non refugi. Viciſti caeſar antoniũ legionibus tuis maxi
mis: uiciſti conſiliis tuis. uiciſti imperii romani uiribus quod dereliquit. Et quod nega-
uit: & uero uictus eſt uirtutibus tuis: ſed magis moribus ſuis. Vicit eũ Cleopatra uxor.
uicit eum aegyptius amor: uicit eum conopea luxuries. Victus ẽ quia maluit cum Cleo
patra uinci: quam ſine ea uincere: uicit eum mulier infeſtior ſuis: quam aduerſariis. Suaſe
ram mortem mulieris: ſi uellet ſibi conſulere: promiſeram auxilia quibus repararem af-
flictum: promiſeram uires quibus fugacem tuerer: meipſum belli conſortem obtule-
ram. Sed mentem eius obſtruxerant Cleopatrae cupiditates: uictus eſt: quia audire me

noluit:uictus ſum & ego cum Antonio:minore tamẽ flagitio:quia illum Cleopatra ui
cit:me Antonius. Ille barbaram:ego amicum non dereliqui. Cum illo poſui diadema:
ſed ad te uenire timens amici fidelis gratia ſequeſtraui regni inſignia: ſed non abieci uir
tutis cõſciẽtiã:ut uoles iudica. Ego tñ qua uis ſorte iudicii tui referã mecũ:ꝙ cuiuſmodi
fuerim amicus ęſtimabitur. Ca.xxxiiii. ¶ Reſpondit ad ea cęſar. Salue inquit &
nunc magis regno tuo utere:qa nõ inuidemus uirtutibus ſed delectamur. Dignus.n.es
pluribus imperare:qui ſic tueris amicitiam:ut in aduerſis poſitum non abneges:& ami
cum tibi confiteri non erubeſcas. Sed adorere: felicioribus adhęrere & ſeruare fidem in
proſperis: cum in aduerſis ſatis probaſti. Vicerit te Antonius: ſed non ego uictum
putabam: quem amicitia parem fecit uictoribus. Propterea expeteris a nobis: quia
nullus te belli euentus mutauit:quandoquidem non tu Antonium deſeruiſti:ſed te An
tonius:qui Cleopatrę magis q̃ tibi credidit. Inſipiẽtia illius te nobis adqſiuit:qa pnicio
ſiſſimam ſibi elegit:fidẽ repudiauit. Nec mirꝫ ſi Cleopatræ Antonius uictus adhęreat:
qa uictor captus ẽ. Quid miraris ſi a te deſiſtere fecit Cleopatra antoniũ:cũ a me diſſo
ciauerit:atqꝫ ex cõſorte ĩperii hoſtem fecerit? Ergo & qa tu nobiſcum repudiatus es: &
ideo nobiſcum regna. Nec hoc qdẽ beneficio uacat:ꝙ dũ nos bellis occupamur ciuili-
bus:tu indomitã arabũ gentẽ ſubiectam feciſti:qa iudęorꝫ hoſtes pro noſtris ducimus.
Nobis.n.arma inferunt q uos laceſſunt. Nobis ergo militaſti: cũ tibi uinceres:& ideo te
remunerabimus ut regnum tuũ cõfirmetur noſtro munere: Interim nihil iminuiſſe gra
tia eſt:adoriemur in reliquũ ut non requiras Antonium. Neqꝫ.n.dignũ ẽ: ut quem bel
lo uicimus non uincamus beniuolẽtia. ¶ Cum hęc dixiſſet cęſar: impoſuit diadema ca
piti eius:ſe utilitatẽ adiungens muneri. Qua dignatione cæſaris inuitatus Alexãder ex
amicis Antoniituisꝫ cui cæſar maxime indignaret̃:uolens ſubducere offenſioni: multa
deplorabat p̃ce:ſed indignatio nimia nullum ueniæ locum reliqt. Proficiſcẽtibus inde ĩ
ęgyptum:proſecutus cæſaris iter ſuppeditatis oĩbus quæ uel ipſi uel exercitui uſui forẽt
maxima ſui gratia imperatores ſibi ſtudia conciliauit herodes: p̃cipue qa in locis aridio
ribus uſqꝫ peluſium regali prouiſione aquarꝫ affluentia ſubminiſtrata:qbus officiis tñ
ſui amorẽ infudit oĩbus:ut plus uideretur meruiſſe:q̃ accepiſſe. Minorqꝫ regni poteſtas:
q̃ humanitatis largitas æſtimaretur. Vnde cęſar ex ſententia rebus intra ægyptum ge-
ſtis Antonio: & Cleopatra defunctis: non ſolum quæ adempta erant herodi reddidit:
uerumetiam præter illa quę Cleopatra auerterat Gadoren:Hypponem: Samariam ei
conceſſit. Maritimaſqꝫ urbes: Gazanam: Theodonam Ioppem Turrem ſtratonis. ſi-
mul donauit quadringentos quoqꝫ ſtipatores ex gallia quibus ſepta inceſſerat Cleopa-
tra:ad cuſtodiã corporis regi conceſſit:multaqꝫ alia. Sed his omnibus rex pluris hẽbat:
qa a cęſare ſup oẽs ĩfra agrippã tñ diligebat̃.ab Agrippa ĩfra cęſarem. Cap.xxxv.
¶ Quintodecimo itaqꝫ ſui regni anno ut beatitudini ſuę reſponderet & gratiæ tãto re-
rũ ſecundarũ ſucceſſu leuatus:ad pietatem intendit:& ut ſe gratum coeleſtibus in ſe ſu-
pramodũ fluentibus beneficiis demouſtraret:templũ ornauit:omnẽ illum circa tem-
plum loci ambitum circũuallauit muro:geminatiſqꝫ ſpaciis incluſit immenſo ędificãdi
ſumptu:& exquiſito decore: Indicio erãt magnæ circa ſacrarium porticꝰ quos extruxit
ex fundamẽtis:nec minor tuẽdi q̃ ornandi intentio. Siquidem caſtrum aquiloni cõmu-
niuit ſubiacens:qd appellauit Antoniã propter Antonii gratiam nullo ĩferius ſuperio-
rum palatiorꝫ. Addidit etiam in ipſa arce regiæ domus gemina habitacula:maximi ãbi
tus & mirabilis pulchritudinis:quorum gratiæ nihil conferendum arbitrareris. Vnum
eorum Cęſarium:alterũ Agrippiũ nũcupabatur ...is ędibus tantorũ amicorꝫ diutur
nã celebraret memoriam. Vrbem quoqꝫ ſebaſtem no ſolum ędificauit:ſed etiam reple-

uit inhabitantibus. Ac ut ſingula pſequar: haud ullũ facile pteriit locũ uetuſtarũ urbiũ
quẽ nõ renouaret labentẽ: aut additis quę deeſſe uidebant̃ ædificiis ornaret. Liberalita-
tes quoq; ſuas uſq; ad qnquagenaria diffundens certamina: uile illud hoíum genus ef-
fuſis diuitiis locupletauit. Templũ ẽt cęſari de marmore albo condidit ad fontes iorda-
nis: adeo imemor factus religionis ut homini templũ ſacraret: uſumq; gentiũ in Iudęã in
duceret: loco nomẽ Paniũ eſt. Vbi mons altitudinis excelſæ ſũmo i ſublime uertice por
rigit̃: cuius in latere umbroſum aperit̃ antrũ per qd graue olentis p̃cipitii pfundũ ſæuã
exhalat mephitim. Intus aquarũ congregatio: & ſine ullo motu multa uis inerat: ut nul
la æſtimatio pfundæ altitudinis cõpræhenderet̃: Foris aũt circa ipſius antri radices fon
tes ſcaturiũt. Vnde ortũ illic iordanis plærįq; æſtimauere: nobis tñ quid ueritas habeat
in poſterioribus aperiendũ uidet̃. ❡Erat in maritimis ciuitas quę Statonis turris appel
labat̃ iam feſſa bellis frequentibus: & uetuſtate ipſa inclinata in ruinã. Oportunitate tñ
& gratia loci p̃minens quã renouauit lapide albo & uariis ornauit ædificiis: atq; in ea
magnanimitatis ſuæ uirtutẽ: & elegantiã operis expreſſit. Inter duas .n. maritimas ur-
bes noíe Ioppen: & Ioppen ſita in medio: utraq; ex parte perſtringit̃: importuoſo litto-
re ut oẽs quicunq; ex ægypto phœnicẽ prætermeare deſiderant: in ſalo fluctuent: quia
frequenter illic mare uentis excitatur: & maxime libyis ſpiramine cuius ẽt moderatiore
flatu fluctus attollitur: idemq; illiſus pcurrentibus ſaxis: & fracto repercuſſus impetu
efferũ mare cadendo exaſperat. Itaq; rex nullũ impenſis ſtatuens modũ magnanimita
te uicit naturã: portumq; maiorem pirco conſtituit: atq; in eo penetrata rupium uaſtita
te ſtationes tutas compoſuit. Menſus quoq; ſpacium quod magnitudini portus conue
niret ſaxa ingentia in mare iecit: quibus ineſſet plęriſq; altitudo pedum quinquagin-
ta: aliis etiam excelſior. Diſtinxit ipſum maximis turribus portum: quarũ unam Dru-
ſion uocauit: ut Druſi nomen q de cęſaris maioribus fuit inſignibus ſui opis intexeret.
Gradus ẽt breuiores locis interpoſuit frequẽtioribus: p quos ſine graui labore nauigia
ſubducerent̃. Tribus ẽt coloſſis ingẽtibus totã portus illius gratiã uenuſtauit. Iteꝝ tẽ
plũ cęſaris editiori fundauit loco: & templi medio coloſſum cõſtituit Auguſti noíe: ue
lut ſimulachrũ ipſius. qd cũ nõ minoris magnitudinis foret ſimulachro olympii Iouis
aut Iunonis argiuæ. Neſcias pulchritudinẽ i tantis difficultatibus an ualiditatẽ operis
ac munimentũ in tanto decore p̃ſtare amplius putes: qñquidẽ inſolubile maneat opus:
& mari: & uetuſtati. Acceſſit itaq; in eo opere multiplex gratia. Nã urbs maxima adcre
uit prouinciæ: & portus nauigãtibus. & honor cęſari: cuius noíe cęſarea in hoc tempus
uocat̃. Ca. xxxvi. ❡Hãc regis potentiã proſperis affluẽtẽ ſucceſſibus unius mu
lieris expetita ſocietas Iclinauit mœſtiſq; infregit doloribus: ex quo aduerſum ius faſq;
coniugiũ: dignitate potius generis: q̃ caritate uſu quodã regio metiendum exiſtimauit.
❡Habebat aũt in cõſortẽ Doſidẽ noíe Hieroſolymitanã fœminã priuato ſibi ante ſo
ciatã: quę gratior eo eſſe debuerat: quo fuerat felix marito: cũ qua regale fuerat adeptus
faſtigiũ. Veꝝ imemor gratiæ proiicit Doſidẽ: ſociat mariamnen ariſtoboli neptẽ ẽt alexã
dri filiã: Itaq; dũ ſequit̃ nobilitatẽ i pturbationẽ incidit qua ſibi domus propria non cõ
ueniret: cui diuerſaꝝ puinciaꝝ multiplex obtẽperaret populus: ac ne oculi nouę nuptę
nouercali domi poſito eo quẽ Doſis generauerat offenderent eiectus non ſolũ paternis
ædibus: ſed tota quoq; urbe antipater (id .n. iuueni nomẽ) infauſtis nuptiis locũ fecit:
quas pater unici filii exilio celebrauit: uixq; feſtoꝝ dieꝝ ſolẽnitatibus arceſſebat̃: uidẽs
mulier morigerari ſibi maritũ ẽt pietatis cõuicio in ſuperbiã cõuerſa: addita ẽ ẽt cã qua
iure eius aſus inflammaretur: quia Hyrcanum auum ſuum uiri ſui inſidiis cõpererat ex
tinctum: falſo ſuſpectum propter regni cupiditatem. Ipſe ẽ de quo ſupra memorauim⁹

Barzafranes q perſis imperitabat:cũ occupaſſet ſyriã captiuũ abduxerat : atq; in par-
thia primo retentus : poſtea iudæis poſtulantibus q ſupra Eufratẽ inhabitabant miſera
tus ortẽ inclinatã permiſerat.atq; utinã ut conceſſus fuerat deprecantibus ita ẽt credi-
diſſet monentibus ne more ingenii humani propinquorũ cum potẽtia ſollicitaret:ut ad
herodẽ tranſitũ faceret . eã illi periculo futurã:ꝙ nullos magis regni cupido ſeruandi q̃
proximos exagitaret:atq; a ꝓpinquis caueret. Verũ ille tedio peregrinationis : & ſuoꝝ
deſyderio tranſiuit eufratẽ:in Iudæam reuertit. Quod altius in pectus Herodis:q̃ quiſq̃
ratus erat deſcendit:nõ ꝙ ille regnũ affectauerit:ſed qui a uiro regii generis:& diu exer-
citatæ priuilegio poteſtatis incertũ an ab eo abſtinere ſe poſſe æſtimabat̃ . ¶ Laqueus
igitur mortis Hyrcano coniugiũ neptis fuit:cuius gratia properauit ad herodẽ: neſcius
tutius apud hoſtem captiuos degere q̃ apud regẽ propinquos . Nulla itaq; uel leui re-
gnandi ſuſpitione hoc ſolo interemptus:ꝙ ei competere regnũ uidebat̃ . Diligebat inte
rea Mariamnem impenſo amore:nec offenſam uolebat:Cumulauerat mulieri gratiam
numeroſior partus. Nam quinq; ei generauerat filios:ſed ex tribus maribus iunior Ro
mę obierat dum litteris imbuitur liberalibus . Reliqui duo ultra priuatoꝝ modũ regio
cultu celebrabant̃ .Suffragio erat iuuenibus patris nobilitas:& ſuus ortus in regno: ꝙ
imperante iam patre geniti forent:ſed amor maxime mariãnes qua rex magis magiſq;
quotidie accendebat̃ :ut cũ illi nulla uiciſſitudo amoris a cõiuge rependeret :caueret tñ
ne in aliquo mulieris aĩum mœſtificaret. Aequa lance odium mulieris: & amor uiri ad-
uerſum ſe certabant. Iuſtius tñ mariamne amantẽ ſeuirũ oderat: q̃ Herodes mariamnẽ
nõ amabat amantẽ.Suppetebat mulieri odium de flagitio:fiducia de amore : quia alte
rum dolore neptis auerſabat ; altero per obſequium amãtis extollebatur . Et ideo ne a
conuitio quidem obiciendoꝝ criminum temperauit:ꝙ auum ſibi hyrcanum:& fratrem
ionathã ꝑ ſcelus eripuiſſet:cũ alius ꝓſocer:alius affinis:ille pp ſenectutis infimũ ſeruari
debuerit:hic ſaltẽ pp ætatẽ adoleſcẽtulũ:facinus indignũ cui ſeptẽ: & decẽ annoꝝ ado
leſcẽti ſummũ cõmiſerat ſacerdotiũ:huic cõtinuo honorẽ cõtulit:& mortẽ intulit:nulla
alia cã ut accepimus:niſi ꝙ ſacerdotali amictu indutus :ubi acceſſit primum ad altaria
ſacrato & celebri die:ſubito populus illachrymauit:quod ſuſpectũ adeo Herodi fuit ut
præ gaudio crederet populũ illachrymaſſe:atq; eo erga Ephæbũ ꝓdidiſſet affectũ ſuũ:
lachrymas illas uoti indices ſtudiũ populi ſui ꝑiculoſum:q intimis uiſceribus ſignifica-
uit:qđ ſtudiũ cõtra cultũ adoleſcẽtis haberet:& nobilẽ illũ regiũ nepotẽ impotẽtis mu
lieris filiũ fratrẽ reginæ ꝓteruioris: quæ regẽ uirꝝ dedignaret̃ proruptuꝝ ad imperãdũ:
niſi maturius ſublatus e medio foret:cui forma:cui decoris gratia ſuppeteret:ut iure p̃ſe
rendus oibus æſtimaret̃ .Propoſuit itaq; adoleſcẽtẽ occidere: exagitabat eũ mater ado
leſcentis:quæ & ad inueſtigandũ acrior:& adoleſcẽdũ uehemẽtior:nihil occultũ:nihil
q; inultũ patiebat̃ : eoq; reuocare ſeſe ac reprimere deliberabat . Rurſus exagitabat eũ
cumulatior indicis contra adoleſcentem amor uniuerſorum:& regni periculum . Vnde
prærupto furore excitus:ſtatuit quouis modo ſibi conſulere. Ca. xxxvii. ¶ Mit
titur adoleſcens nocturnis temporibus ad urbẽ hiericõ:atq; ibi ſolitus delectari ſtudio
natandi a plurimis quaſi in ludum cocũtibus:dum ſine modo mergit̃ in piſcina necat̃ .
Id tacitũ ſoror non tulit:ſed affectu germanitatis per conuicium prodidit: atq; obiecta
uit marito iuſſu eius ſibi fratrem ereptum. Deſtitutam ſe omnibus:funeſtam ſibi domũ
coniugis qui primo ſibi auum ademerit: poſtea germanum interemerit:miſeram ſe exi
tio ſuis fuiſſe:imprecari dira uiro:ſocrui & regis ſororri:commune omnium flagitium ul
torẽ deũ poſcere:ne tantũ facinus impunitũ relinqueretur. Ferebat iſta Herodes quaſi
amore captus : & nutib⁹ deditus:ſed furebat mulier.& ferre nõ poterat maledicta exe

erantis:& indignantis arrogantiã maxime:quia uictus miraculo eius Herodes inſurge
re:aduerſus dilectã nequibat:& ideo quo magis excitari quaſi amans poſſet ſcena adul
terii contexit̃ : atq; in mulierẽ iſtiuſmodi crimẽ componit̃:ꝙ imaginẽ ſuã Antonio in
ægyptũ deſtinauiſſet. Quãtæ illud intemperantiæ fuiſſe:ut abſenti & prompto in libi-
dines uiro tum p̄terea potenti qui poteſtate pro iure uteretur: formã ſuam uenalem of-
ferret:& pulchritudinem licitaretur:nouę actionis cõmercio ſe mulierem proſtituiſſe ui
ne amoris an odio mariti cuius periculum ꝓ mercede adulterii poſtulauiſſet. Hoc itaq;
cõmento mulierem apud Herodem Mariamne quo magis amabatur : eo grauius ap-
petebat̃ :nec tñ inſimulatio ipſa q̄uis indignantium fœminaꝝ aliena ueri penitus fuit:
matrẽ uero Alexãdriã furẽtem:ꝙ alius filio ſuo ariſtobolo in ſacerdotio p̄ferebat̃ .Hoc
.n.noie Ionatham filium ſuũ ꝙ auũ ſibi regẽ fuiſſe in memoriã reduceret appellari ma-
lebat : ab Antonio per muſurgã quẽdam litteraꝝ ſequeſtrẽ petiſſe filio ſuo ſacerdotiũ.
Fides uero propior erat. Deinde adueniente in iudæã Gellio Antonii amico cognitũ ado
leſcentẽ miraculo fuiſſe propter excellentiſſimi decoris gratiã. Non minus ẽt mariam-
nẽ cuius quo dignitas clarior eo fama illuſtrior:& forte cõpertã more quodã ingenii hu
mani quo uiri quoq; eo ſe interioribus amicis cariores cupiant declarare: ſi p̄ntibus quo
q; neceſſitudinibus ſuis mẽſæ hoſpitalitatis ſocietatẽ indulgeat:ibi quoq; Alexãdriæ da
ta cũ Soſſio colloquẽdi copia licet liberiori uiduę:alia quoq; cognoſcẽdi hoſpitis deeſſe
copia nõ potuerit:cum p̄ſertim huiuſmodi & cauſas & pſonas reqreret . Deinde collato
utrinq; conſilio id ſe dediſſe ſnīæ:ut utriuſq; imagines Antonio dirigerent̃ . Praſtrictũ il
lum ſplendore imaginũ:& Soſſii p̄cipue teſtimonio:qui nihil tale ſe unquã uidiſſe in ter
ris aſſeueraret:& gratiã illis nõ hoium:ſed diuinã ineſſe lenocinantẽ ut excitaret uiri mi
nime ſobrias cupiditates ſcripſiſſe Herodi ut ariſtobolũ ad ſe ſine mora mitteret. de Ma
riãne ꝙ ſibi coniuncta foret:p̄termiſiſſe. Nõ cooperire libidines ſuas uel in his quæ no-
ptę eſſent apud maritos ſoleret:cui ſine periculo uſus foret flagitiũ ſine pudore: ſed quo
Cleopatra caueret indignationẽ quæ utriuſq; quidẽ ſexus riuali offenderet̃ :ſed amplius
ſibi ſociatã uiro mulierẽ depręhẽdiſſet:quia ſe decore ſup oẽs excellere mulieres arbitra
bat̃ .¶ Perlectis itaq; lr̄is:Herodẽ excuſauiſſe ꝙ ſine ſeditione populi & ꝑturbatione to
tius gentis auellere a ſuis nobilẽ nõ poſſet adoleſcentẽ:atq; ut ſatiſfaceret alexandrę ſpo
pondiſſe ariſtobolo ſacerdotiũ:ſed cũ morã fieri promiſſis uidiſſet : & arte ſe ludi puta-
ret:alexandriũ parauiſſe nauigiũ:atq; in ipſo apparatu fugę cognito per Sabbionẽ con
ſilio reuocatã eſſe cũ filio. His motũ Herodem diſſimulaſſe ad tp̄s iniuriã & acceleraſſe
ariſtobolo ſacerdotii collationẽ:ut honoris ſpecie paratæ necis inuidiam uelaret : Qua
peracta ut diximus quaſi fulmine ictus exagitatus eſt : ſimul & affectati adulterii adſi-
cto a ſuis crimine:ꝙ ſciret Antoniũ promptũ ad libidines & inuelatas ex eo ꝙ plurimũ
poterat inflãmantẽ in omne genus amatoriũ cupiditates Cleopatræ quoq; inexpiabilẽ
riualitatis p̄cipue dolorẽ atq; imanitatẽ:quę plurimos uiroꝝ quos ſeniores cura mo-
ris reprimendã intemperantiã cõpeterat interemiſſet:iminere ſibi periculũ nõ ſolũ amit
tendæ coniugis ſed ẽt ſubeundæ mortis perhorreſcebat. Propoſuit itaq; ipſe contendere
in ægyptũ ut Antoniũ uel Cleopatrã quã maxime metuebat flecteret. Euocatũ alii fe-
runt. M. Antonii litteris eo tetendiſſe:ut necati adoleſcẽtis cauſas pręſtaret. Profecturus
tñ affini ſuo Ioſippo Salome germana regis in coniugiũ conuenerat: ſecreto aperit ſuſ-
pectã ſibi necẽ pp cõiugalis formæ appetẽtiã quã miſſa ſui decoris ſpecie ꝓdidiſſe mu
lier argueret̃ :id ſe q̄ſi affini negocii cõmittere ut ſi ipſe ab Antonio extinctꝰ foret mariã
nẽ necaret:ne merces flagitii ſupeeſſet. Ioſippus haud q̄q̄ ut arbitror ſtudio ꝓditiõis:ſed
quo mulieris erga uirũ ſopiret querelas:qbus ſe afflictã diceret ardere odiis uiri mãdatũ

exprimit:atq; ad affectū amantis interpretat᷑ : qᵈ ne mortuus quidē pateret᷑ Herodes
ſeiungi ſe ab uxoris ſocietate.Sed mulier longe aliter q̄ Ioſephus æſtimauerat ad argu-
mentū traxi : implicatæ adhuc in ſe crudelitatis cuius exercendæ poſt mortē quoq; ſuā
executionē affini proprio maudauiſſet:infeſtū illū ſibi iniuria qui ſuſpitiones ſuas nō ar
gumento aliquo ueritatis examinaret : ſed p̄ruptæ mortis exitio urgere nullū odiis finē
fore:quæ ſe ultra ipſum uitæ ac ſalutis defectū extenderent . ❡Sed Ioſippus domeſtici
mali īmemor dum alienam coniugē uiro reconciliari appetit:ſuæ coniugis aduerſum ſe
inflāmauit ſuſpitiones:quę colloquia uiri proprii cum Mariamne moraſq; in aula regia
haud pſunctorie ferēdas arbitrabat᷑.Deniq; ubi frater reuertit in ſimulationes nō diſtu
lit iniuriā addens ſuā regalibus contumeliis ꝙ ſibi quoq; Mariamne ademiſſet maritū:
ſed Herodes perſtrictus licet:tā haud quaq̄ grauius primo cōmotus eſt : nec inſenſum
ſe uxori prębuit:cum ēt ui amoris infractus quodā die mulieri iurare cœpit: ꝙ tanto eā
diligeret affectu:ut nunq̄ alterius mulieris flagrauerit cupiditate.Ita oēs ex aīo abiece-
rit ut uxori fidem ſeruaret.At illa.Statis inquit amorē erga metuū mandatis quę Ioſip
po dederas declaraſti:pcipiens ut me occiderer.Quomō poteſt amare qui occidere pōt᷑
Amens illico rex ubi audiuit ſecretū ſuū proditū cogitare cœpit nunq̄ proditurū fuiſſe
Ioſippū niſi captus amore mulieris mercedē proditionis ſtupro quęſiſſet:manifeſtū qᵈ
diu latebat in aperto crimen indubia corruptione. nō fruſtra excitatā ſororem quę do-
meſticam iniuriam prę cęteris deprehendiſſet. Itaq; indignatione nimia furens animiq;
impos exiliuit de lectulo fugiēs corruptelæ turpis cōtagia:nec furentē capiebat aula.au
diuit ſoror uociferantē:cōtinuoq; rapiens tēpus ad argumentū inſimulādi & occaſionē
nocēdi cōfirmauit indignātes ſuſpitiones:impulſus itaq; dolore iniuriæ īſimulatiōe ger
manæ iubet occidi utrūq;:nec multo poſt ſecuta eſt factoꝝ pœnitētia.& ubi ira cecidit
amor ſucceſſit:& paſſio reſuſcitata eſt tantuſq; incāduit feruor cupiditatis ut defunctā
nō crederet:atq; in exceſſu mentis poſitus quaſi uiuentē alloqueret᷑ . Et ſicut ad eā quæ
uiueret pueros dirigebat rogans ut depoſitis ſimultatibus ad ſeſe ueniret & redderet ſe
cōiugali gratiæ.Vix deniq; multo edoctus īteruallo tpis obiiſſe credidit quā pro amore
tanq̄ īmortalis fœminā decoris mori nō potuiſſe arbitrabat᷑.Tantus erat affectus erga
defunctā. Deniq; efferus poſtea atq; in multorū necē prę̄ſentiū odio fertur exaſperatus:
nec ſolū morbo animi laboraſſe:ſed ēt graui corporis ęgritudine:quā ex peſtilentia quo
q; aeris contractā aiebat.Nam tractus cœli corruptior plurimis peſtē creauit.Vnde cō
ſultis medicinę peritis ſiluarū ſecretis ſeſe abdidit : & refuſo paulatim uigore uenatibus
ſalubritatē corporis pariter ac mentis ſoſpitatē recepit. Cap. 58. ❡Hoc quoq;
addebat miraculis ſuis qbus defunctę ſuſpiciebat gratiā: luiſſe ſe iniuſti pœnas ſuppli-
cii:& elementoꝝ ęgritudine expiatū interitū tanti decoris: excidio mundi populorū lue
unius mortē:forte tā impari uindicatā:cum fructus terra abnueret: fames augeret peſti
lentiā . Hunc Mariamne exitū tulit: ſobria uiro pudica:ſed inſolens forme conſcientia.
Cuius magnanimitas ſupfluebat:ſedulitas deerat ut blanditias dedignaret᷑ mariti:ſecu
ra ꝙ nihil ab eo qui ſupra modū diligeret exitii perpeti poſſet : nec ſolū ad pręſens ultio
nem repperit:ſed ēt in reliquū hęreditaria odia tranſmiſit.Cui ſucceſſere filii materni do
loris executores.pio erga matrē quidē affectu:ſed erga patrē impio: cum utriq; parentū
pari munere ius naturę ſoluendū foret. Nec inexercitatos dolor repperit . Nam diu ro-
mę eruditi latinis iuxta & gręcis litteris aſtutiam nō mediocrem aſſumpſerant:& abſen
tes comparata nece matris:plæroſq; in odium patris impulſuros ſe arbitrabant᷑.Regreſ
ſi quoq; nec conſpectus quidem paterni reuerentiam ſedulitatemq; infuderant : creſce-
bat cum ætate malicia . Acceſſit ēt ex coniugii ſocietate pręſumptio : ꝙ alteri Salones

ſilia neptis Herodis:alteri Archelao genita:qui cappadocię regnum tenebat in ius co
pulę nuptialis cōuenerant:& nobilitas cōiunctionis odiorꝫ dederat auctoritatē. ℭOſ
fendebatur igitur Herodes:uel tacito filiorū ingenio excitatiore q̄ paterna pietas pati
poſſet:quę ēt uultu frequenter lædit̄ur. Addebātur & ſtimuli ab his qui ab inſidiis filio
rum cauendū q̄ſi ſolliciti crebro denūciabant:aſſerentes ꝙ ultrices materni exitii arma
rent manus:quibus perterritus antipatrū Herodes Doſidis filium p̄ferre fratribus:atq;
ad ſui gratiam uberiore affectu cœpit laceſſere:ardere maioribus odiis aula regia & cer
tamine fratrum concuti.dū illi indignantur ꝙ priuatę mulieris filius ſibi in regno ortis
p̄ferebatur:ille uerſutus aulādi quo ſe inferiorem materno latere cernebat:eo ſtudioſius
cōmendare ſeſe patri:appetere germanos compoſitis ſimulationibus non quieſcebat:
donec ipſe per ſe ac p alios quos ſibi adiūxerat excluderet ipſos ab affectu paterno. De
niq; regnandi his ſpem oēm ademit:ita ut publice condito teſtamēto ſolus imperii ſuc
ceſſor deſignaret̄:miſſuſq; ad cæſarē romā præter inſigne diadematis omni ornatu cul
tuq; regio fulciebat̄. Inde in Iudęā regreſſus aucta erga ſe cęſaris plurimorūq; illuſtriū
uirorū gratia exigui prope tp̄is interuallo tm̄ præualuit:ut ēt matrē coniugio patris red
deret geminiſq; armis adulandi arte & ſimulandi uerſutia ita germanos urgere apud pa
trem cœpit:ut pater filiis necem pararet. Deniq; furens animi Romam petit attracto
ſecum Alexandro:quem reum magici aduerſum ſe criminis ante cæſarem ſtatuit. ℭIlle
data ſibi copia deplorandæ calamitatis ærumnarumq; omnium cum uideret ſibi ſup
petere tanti iudicis auctoritatē: qui nec ab Herode tranſduci per gratiā poſſet: nec ab
antipatro circūueniri nihil prętereundū ratus: flagitia patris quadā perſtrinxit mode
ſtia:ut nec urgere tanq̄ accuſator uideret̄: nec occulta eſſe ſineret:cū plurimū cām iuua
ret ſi ſe ob necis maternę dolorē paternis peti odiis demonſtrauiſſet. In talibus.n. iudi
ciis nihil magis liberos grauat:q̄ naturę pietas & pietatis auctoritas. Quę ſi aliquo tra
ducūtur flagitio p̄iudicium minuit̄:p̄rogatiua excluditur. Vbi uero ad obiecta patris uē
tū ualidis refelleus aſſertionibus alienū ſceleris primo fratrē demonſtrauit:qui ſuorum
eſſet cenſor periculorꝫ:quē innoxium in crimen uocari ĩgemiſcebat: Aſtipulabat̄ puræ
cōſcientiæ agendi ius & dicēdi peritia nihil ſibi ac fratri relictū honoris:ſublata oīa per
ſcelus germani patriſq; facultatē. Amariſſime deplorabat necē ſibi irrogari: quā pater
euſq; expetat:ut crimen adiiciat:flagitiū adiungat. Quibus dictis coegit ĩ lachrymas
uniuerſos:atq; eo ſortem deduxit iudicii ut cæſari accuſatio non ꝓbaretur:pater recōci
liationem amplecteretur. Id gratum admodū & p̄cellentiſſimū romano principi non ſo
lum regi ĩclyto regnū donaſſe:ſed ēt liberos reddidiſſe. Itaq; iuſto defunctum examine
ut paterni iuris reuerētia inuiolata maneret:& tuta filiorū innocentia patri:ut decebat:
obtēperarent liberi. Ipſe inoffenſum naturę affectū exhiberet filiis cui uellet tm̄ regnum
relinqueret. Redit ex urbe roma cum patre Alexāder iudicio magis q̄ ſuſpitione abſolu
tus. Vacare enim mētē Herodis ab odio filiorꝫ antipater nō patiebatur. Ipſe enim erat
odiorū materia:premebat tm̄ ſtudium ſuū cōtuitu recōciliationis:ne appetitæ germani
tatis ſcænam ꝓderet:inſidias manifeſtaret. Vbi uentū eſt in ciliciā & nauigantes in Eu
leſiam applicauerunt:ſuſcepit eos archelaus optimo cōuiuio gratias agēs Antipatri ge
neris ſua cauſa ꝙ exemptum periculo reconciliatione etiam dignum æſtimaſſet. Ipſe ēt
litteris per ſuos directis amicos rogauerat ut generi defenſionis adiumento forent:& di
ſcedenti obtulit.xxx.talēta hoſpitalitatis munere:ac zephyrū aduſq; regē perduxit. Re
greſſus domū rex cōtinuo populū aduocat:apud quē hoc mō diſſeruit. Cap. 39.

ℭModo cā mihi Hebræi ciues & utilis & fructuoſa fuit Romā petendi:profecto ut de
filiis meis cæſar iudicaret:ne ſolus ego qui iraſcebar cognoſcerē:perrexi ad cæſarem:ut

qui mihi regnum reddiderat:de ſucceſſore meo pronunciaret. Adiecit beneficiis ſuis ut quod difficile erat prope amiſſos filios patri repreſentaret:fratribꝰ quod ſupra regnum eſt concordiam redderet. Redeo igitur ditior q̄ ꝓfectus ſum:didici eſſe melior pater:qa didicerunt filii mei eſſe meliores liberi ceſaris beneficio. Statuit.n.ut ex meo arbitrio pē deret filioꝝ ſucceſſio:ne ꝓrogatiua ſucceſſionis ſuperbiā gigneret. Ipſe mihi ſucceſſorē darē quē elegiſſem:cū ſcilicet qui meruiſſet:cū qui patrē amplius honorauiſſet. Imitabor ceſarē:ille enim abſoluendo iuniores filios meos ſeniori filio pares fecit. Ita q; ſimul tres liberos hodie reges conſtituo. Illi etas:iſtis nobilitas ad ſtipulatˀ: nec numerus moueat magnitudo regni & pluribus abundat. Arbiter primo ſnīe meę deus: deinde etiā uos accedite:quos ceſar coniunxit: cōſtituit pater, illos honore congruo proſequimini: ut neq; immoderatus neq; infirmus honor ſit. Aliud inflat.aliud exaſperat. Quod cuiq; portionis ſuę meritis ſuppetit impertiatˀ. Nō.n.tm̄ qs delectat eum quē ſupra menſurā honorat:q̄tū lędit cū cui debitū negat. Et plerūq; uterq; eoꝝ offenditur: ubi ꝑlationes adulatio eſt. Sū certe oībus pater. Honor filioꝝ haud dubie patris gratia eſt. Si tn̄ ſupra modum qs liberos meos excolat reus eſt:mihi ēt pro liberis meis qbus auctor ꝓlapſionis ē. Nimius.n.cultus audacię ſumptus ē. Nūqd inuideo liberis meis? Abſit:ſed malo eos minus cū gratia poſſe q̄ plurimū cū ſeditione. Quod.n.ſuperbię uel rapinę eſt cito labitur. Quod gratię diu tenetˀ. Vnde curę erit mihi ut ſpōſores concordię adiungā liberis meis parentes amicoſq;:quoꝝ hortatu mutuę dilectionis affectū induant. Nā cum oīs ſermo malus facile mentē audiētis inficiat:tum maxime aſſidua colloquia & diuturnus uſus peſtē aīs infundere ſoleāt:quę cōtagio quodāmodo in mores cohabitātiū cito tranſit:& ſi tranquillitas moꝝ ſit:tn̄ ut ſtagnum mite licet uentis exagitantibus aſſurgere moeſtus ualet:ita bona natura improbis monitoribus fluctuat. Arbitror itaq; ꝙ i me unuſquiſq; ſpem ſui potiſſimā debet recōdere:non enim qd accedit liberis meis mihi deperit. Plꝰ unuſquiſq; tribunoꝝ uel militū reuereri debet patrē imperatoꝝ: Ego ſum ego ſum q mercedē uniuerſis rependā:pro his ēt quę filiis meis detuleritis. Si recta aduertero ſtudia factis remunerabor:maliuolentia precium referet ſuum: ut apud eum quoq; quē putauerit adulādū fructu excidat. ¶Vos āt bōi filii cōſiderate primū naturę religionē: cuius gratia & beſtias ligat:quę ēt feras cogit in amorē neceſſitudinis: manet inter indomitas pecudes mutuus amor: & periculis propriis redimūt ſuos beluę. Reueremini etiam Ceſarē:qui nos ex inimicis amicos fecerit. Tertio me ipſum q rogare malo cum poſſim iubere:manete fratres:nolite exuere qd generati eſtis. Do uobis ueſtē: & cultū imperialem:ſed ꝑcioſius eſt quod ſuadeo ueſtri amoris intemeratū ſignaculū. Si pietas maneat:regnū delectat. Si deſit gratia:uile imperiū eſt:& plerunq; noxium. Ergo dum uos experiar habebitis interim nō regnū:ſed regni honorē. Si patrem dilexeritis:ius ſequetur.mei tn̄ amorē in uobis probate oībus quibus delectare regnū ſolet: ut principes potiemini. Onera imperii:& moles negociorū me ſolū:& ſi nolim manebunt. Et ideo uobis ꝓdeſt mea uelle:qa ego quę ueſtra ſunt:& uolo:& mea arbitror. His dictis oſculatus eſt filios:ut eos uno oſculo charitatis inuicē ſibi necteret. Quo facto conuentū dimiſit. Cap.40. ¶Diſceſſere plęriq; lęti:qbꝰ placebat cōcordia germāitatis:ſed cū fr̄ibus reuertit diſſenſio:eoq; grauior quo dignitas potior:cui amplius ſuideretˀ:& nocēdi ſuppeteret maior poteſtas. Dolebāt filii mariānes ęquatū ſibi priuatę filiū mulieris: quę regni neſciret proſapiā. Contra Antipater diſtinctā ſibi ac fratribus regni ſpem dedignabatur:& inuidebat germanis qbꝰ poſteriora pro primis uix reſeruarentˀ. Sed hic ſeſe tegebat:& uelabat odiū ꝑtendens gratiā:illis conſiliū oē in ſermone obuium ēt nō quęrētibꝰ. Promptior lingua:& ſecretoꝝ prodiga:quicqd locuti forēt apud Alexādrū

continuo apud Antipatrũ erat:multa ẽt quę non dixerant ſimulabant᷑. Plęraq; itemũ
eius cum icremento adiiciebat. Architectus omniũ q̃bus appeterent᷑ fratres Antipater
erat:cui⁹ uita nihil aliud erat:niſi quoddã uerſutiaꝝ conciliabulũ: ſcęna improbitatis:
argumentũ ſceleꝝ:flagitiorũ miniſteriũ. Subiiciebat iudices:ſubornabat teſtes:ſimula
bat defenſionẽ:quaſi in theatro pſonam patris circũſerẽs: ut leuiora excuteret obiecta:
grauioribus cederet:quo magis patrem falleret:& uehementius in fratres moueret:ma
ximeq; acerbabat arte inuidiam paternæ necis patratæ:ut regnũ eriperet᷑:quia regibus
metu periculi ſuſpectior:ſed ne ſine repulſore min⁹ ueriſimilia regi uiderent᷑:ipſe primo
tentabat refellere:dein conſtringi ſe maniſeſtis reꝝ indiciis uolebat uideri: ut perorata
utriuq; cã:quaſi nihil iudicio defuiſſet amplius:pater tanq̃ in conuictos filios excitaret᷑:
nulla .n. res maiorẽ fidẽ aſſertis dabat: q̃ ꝙ Antipater fratrũ defenſor æſtimabat᷑. Hac
fraude plurimoꝝ captabat gratiã:ipſius quoq; patris in ſe mentẽ inclinabat. Quicquid
quotidie fratribus minuebat᷑:de affectu paterno in ipſum transſfundebat᷑. Abducebat
amicos regios:parẽteſq;:& p̃cipue fratrem regis germanũ Ferorã:& Salomen eius ſoro
rẽ alienos a nepotibus fecerat:ut non modo eos non defenderent:ſed ẽt appeterẽt:atq;
odiſſent. Accedebat odioꝝ materia uxor Alexandri Glaphira: quæ muliebriter ſatis p̃
ſentium inſolens extollere ſeſe occeperat faſtu ſuperbo: eo ꝙ oĩbus p̃mineret proſapiæ
claritudine. Itaq; quaſi dominã ſe oĩbus qui in aula erant regia p̃ferebat: patrẽ auumq;
reges ſibi:& p̃cipue Darium Hydaſpem materni generis apicẽ ſolita iactare:contume
liiſq; ignobilitatis afficere Salomen regis ſororẽ:uel Doſidẽ coniugẽ:ꝙ illis dolori: ſibi
odio foret. Cæteras quoq; fœminas ſimiliter exaſperare:quæ regi pp decorẽ magis:q̃ p
pter nobilitatẽ generis copulabant᷑. Plurimis enim Herodes pręter regiũ morẽ: ẽt Iu-
dæoꝝ uſu quaſi quadã erroris licentia delectabatur:qui figuras maioꝝ uitiis ſuis obten
tui ducunt. ¶ Grauabatur ergo Alexãder mulieris inſolentia: Ariſtobolus quoq; hiſdẽ
quibus Glaphira ſermonibus uxorẽ inceſſebat:deiecti illã ſtatus nec cõferẽdã regiæ p-
li:imparẽ Glaphiræ ſibiq; eſſe opprobrio:ꝙ frater regalis generis cõiugio potiret᷑:ipſe
priuatæ uxoris cõtubernio degeneraſſet:demens qui cõturbaret cõuitio ꝓprias neceſſi
tudines. Quibus perſtricta cõtumeliis uxor Ariſtoboli:ad matrẽ oĩa cum lachrymis p
ferebat. Salome aũt cõperta per filiã regi Herodi annũciabat. at ille monere filios:q̃ p-
dere cõmodius ratus:uocatos partim imperatorie terruit:partim affectu paterno horta
tus eſt:ut fratrẽ amarẽt:neue ut hoſtes diſſiderent:ueniã tribuens ſuperioribus:denun-
cians correctionẽ futuris. at illi cõpoſiti ſeſe inſimulatiõibus peti pluribus deplorantes:
orare ſimul & polliceri operibus ipſis in reliquũ ꝓpriæ fidem defenſioni daturos:tantũ
modo factũ expectaret:nec temere auditis crederet:non enim defuturos delatores ipro
bos:q̃ diu auditor credulus ſuppeditaret. His & talibus emollito patre: q̃uis eo tpe imi
nentẽ depulerint metum: mœſtitiã tñ coacerbarunt: ꝙ urgeri ſeſe a Ferora & Salome
uidebant:quoꝝ alter patruus:altera ſoror patris:q̃bus defenſioni eſſe debuerant: iſidia
bant᷑. Accedebat enim formido grauis: ꝙ plurimũ poterant apud fratrẽ. Nã excepto
diademate ꝓpe uniuerſam regni potẽtiam cum fratre ſuo Herodes participauerat:nec
mediocres utriq; cõtulerat opes:& maxime Feroræ. Deniq; his annua talenta centũ re
cõdebat:pręter eam regionẽ quę ultra Eufratẽ ſita reddituũ copias multiplicabat. Te
trarches quoq; petitu Herodis a Cęſare fuerat cõſtitutus: donatus ẽt regalis coniugis
neceſſitudine:quia ſorore regię cõiugis i cõnubii ſui ſortẽ aſciuerat. Poſt cuius obitũ de
ſponſata ſibi ſeniore regis filia:in gratia ſucceſſerat generi: niſi amore captus ancillulæ
regalis puellę copulã declinauiſſet. Qua exaſperatus Herodes contumelia: ei filiã tra-
didit:q poſtea Parthico bello occidit. Inſimulatũ tñ apud ſe Ferorã:ꝙ ueneris appetiſ-

ſet fratris ſalutẽ. Qua ſuſpitione ne uiuẽte q̃dẽ caruerat uxore plurimoꝝ primo: & ad
poſtremũ amicoꝝ eius queſtione exercita: uacuũ eius cuius arguebat facinoris iuentũ
uolens abſoluit: dans ẽt fuge ueniã: ꝙ rapta quã diligebat ancilla: diſpoſitionis iuite: ut
ad Parthos cõfugeret: familiariũ ſuoꝝ cõfeſſionibus modũ detegebat. Reſpirauerat ali
quantulũ Alexãder: dũ Feroras inceſſit: & ipſe inceſſit Salomẽ: ꝙ ſpopõdiſſet nuptias
ſuas Obede Silleo: q erat regis Arabiæ ꝓcurator Herodi inimiciſſimus. Sed remiſſo
utriq; crimine: tempeſtas domus in Alexandrũ incubuit: atq; ipſum graui periculo ſuo
luit: furebat enim ſæua peſtis: & procella totius aule Antipater. Oibuſq; modis & con
centu ẽt propinquoꝝ ingrauans fratrem: ita ut turbato mentis ſobriẽ ſtatu: inſtare ſibi
alexandrũ cum gladio pater magnis uocibus proteſtaret. ❡ Venerat in medium ſcena
hmõi: ꝙ Eunuchos tres: quoꝝ unus pocula regi miniſtrare ſolitus foret: ali9 fercula cœ
ne inferre: tertius torũ obſeruare regium: nec uſq̃ diſcedere: cũ ſe Herodes lectulo cõpo
ſuiſſet: donis uberioribus illexiſſet Alexander: ad ſui gratiã: & turpis flagitii ſocietatẽ.
Quo prodito ſuppliciis adacti ſpadões: obſcene ludibria libidinis manifeſtarunt: pro-
miſſa ẽt amatoria tegere nequeuntes: quibus ſermonibus ſollicitati forẽt: & qua ſtupri
mercede retexuerunt: ut inuolutum dedecore parricidiũ crederet: ineſſe ſibi iuuente gra
tiã: forme decorẽ: robur etatis: contra inualidũ Herodem: & iam ſenecta grauẽ: q capil
lum inficeret: ne etatẽ proderet: a quo cum uellet regnandi ius in ſe transfunderet: ꝑmia
q; polliceri ingentia: & ideo eos in iuuene ſpem ſuam conſtituere oportere: non in decre
pito ſene: cui ipſa natura finem acceleraret. Que grauiter q̃dẽ Herodem mouebãt: ſed
illud pre ceteris ꝙ conſpirare ei militarem manum: ducéſq; exercitus: & cẽturiones ſpa
donum indicio cõpertũ haberet: deniq; ita exagitatus eſt: ut nullum ſeuitie genus pre
termittendũ putaret: nulli crederet: oẽs ſuſpectos haberet. Velociores erant poene: q̃ in
terrogationes flagitioꝝ: & iudiciũ ꝑueniebat reoꝝ exitus. Rapiebantur paſſim ad ſup
plicium: quos aliqua inceſſebat ſuſpitio. Feruebãt calũnie: multi uolẽtes regi placere:
deferebãt reos: ſed illico etiã ipſi qui alios detulerãt deferebant: & cum reis ſuis ducebã
tur ad locum poenæ. Ita efferauerat Herodes in uniuerſos: ut ſi aliquis ſupereſſet ſuſpe-
ctus foret. Aliter rex non putans ſe eſſe ſecurum niſi deficeret genus humanũ. Inſimula
tis irreconciliabilis: amicis icredulus: familiaribus ſuperbus: imitis reis: pauidus ad oĩa:
ut crebro ſedes mutaret: noctes ſine ſomno duceret. Quis oibus exaſperat9 repẽte Ale
xandrũ alligatũ uinculis ſepſit cuſtodiis: & amicos eius in queſtiones uocauit. Qui ne-
gabant: inter ſupplicia moriebant. Ruſus tacẽtes: quia nihil quod eſſet ſuſpitionibus
conſentaneũ confitebant: uſq; ad mortẽ ſupremã exulcerati: tñ aliqui ui tormentoꝝ: &
poenaꝝ uicti acerbitate: ꝓpoſitũ adoleſcẽtibus aſſerebant: ut uenationi intentũ occide
rent patrẽ: & ad urbẽ Romã ſine mora pergerent: ut effugii poena eluderet. Quod &
ſi nullo argumẽto fulciebat: tñ ad ſolatiũ ſtudii ferocis deriuabat pater: uolens uinculo
rũ filii cãs iuſtas habere. ❡ Conſiderans itaq; Alexander obſeratas aures patris ad oẽm
ſui defenſionẽ: nec ullo modo rem poſſe deduci: ut de innocentia ſua praſumeret: q tan
tis calumniaꝝ molibus appeteret: ſimili arte nequiſſimis delatoribus occurendum pu
tauit: ut fraudulentos & calumnie machinatores dolis circũuenirer: atq; in calumniam
reos uocaret: quoꝝ ſe calumniis urgeri credidit. Scripſit igit quattuor libellos: q̃bus cõ
mentũ ſceleris quo paternã ſalutẽ appetierit confiteret: & inſidiarũ hmõi conſcios ple
roſq; eoꝝ a q̃bus ipſe poſceret expoſuit: atq; hiſdem inſcripſit libris: ꝑcipue Feroram &
Salomen: ꝙ ea quoq; intempeſta nocte inrupto adoleſcentis in quo habitaret cubicu-
lo: illexerit inuitum: & reluctanti extorſerit: ut inceſtũ patraret. Transmiſit ad regẽ libel
los: uelut idices flagitioꝝ ſuoꝝ: quibus potẽtiſſimos quoſq; inuoluerat regis cõites atq;

amicos.❡ Eo tpe Archelaus in Iudęam properato aduenit:ut ſi quid poſſet genero æ
filiæ opis auxiliiq; ferret. Sed ꝓuidens iufeſtiſſimū apud patrē obſtructos ſibi aditus le-
gitimæ defenſiōis arte cōmotionē eius repreſſit. Nam ſimul ut aulā ingreſſus regiā eſt:
magna uoce cū iam audiretur:& uideretur ab Herode:uelut furens animi uociferari cœ
pit:uiuit ne adhuc ille ueneficus gener meus:& carpit hanc lucē:ubi quæſo eſt? Vbi par
ricidale illud repiā caput:ut manibus carpā meis. Parricidio perire debet:q parricidiū
uoluit implere. Quid facturus eſt ſocero qui nō pepercit patri? Quis demonſtrabit eū?
Euiſcerabo primū ſceleſtū:adiiciā filiam bono ſponſo:& ſi ſceleris nō fuit conſcia:nō eſt
tn̄ aliena contagii:quę parricidæ cōiugio potiebatur. Nō agnoſco filiā meā: quæ artes
nō dep̄hendit mariti:quæ ſe nō talē exhibuit ſocero nurū:ut ſubiectū filiū patri redde-
ret. Ego illā nō ad ſceleris miniſteriū iunxi:ſed ad cōſortiū matrimonii:ut cohęredē gra
tię p̄ſtarent:nō criminis adiutricē. Te miror Herodes ſi adhuc uiuit Alexander ille inſi
diator patris. Putabā iuſtas illū iam pœnas dediſſe:quē differri nō oportebat. Quid.n.
diutius ſeruat° cōfeſſor animi parricidalis? Sed fortaſſe hoc quoq; diuinę fuerit ꝓuiden
tiæ:ut amboꝝ parentū iudicio cōdēnaretur:qui in te lęſit utriuſq; pietatē. Nō me nega
bo ultorē:qui me ultionis exactę p̄dicatorē parabā. Sed nec filiā excipio:quā infauſtis
nuptiis ipſe deſpondi:te ſponſorē ſecutus:nō enim ego illā mariti moribus:ſed fidei tuæ
tradidi. Reddat cās q uadem ſuū diſſimulauit:maritū ſuū dilexit. De utroq; nūc uobis
iudiciū eſt:ſi firmus executor tanti doloris es:accingere pater:ſequeſtra pietatē:non op
tandū quidē officium patribus:ſed nō diſſimulandū. Si te pietas mollit:iflectit natura:
mutemus uices:ut ego in tuo filio:tu ī meo pignore miniſterii mutui ſimus executores.
Huiuſmodi orationē circūfremēs tranſduxit Herodē:atq; a furore animi paulatim itē
tionē eius emolliuit:ut quaſi cōpatienti:atq; unanimo ſeſe crederet:& daret ei libellos le
gendos:quos Alexander cōpoſuerat. At ille ſingula quæq; aduertens:ubi intellexit ma
gis dolore congeſta:q̄ fide nixa:ꝓfundo conſilio minuere paulatim inuidiā tentamen
ti parricidalis:atq; obiectorū cauſas in eos qui deſcripti fuerant:& maxime in Ferorā
cœpit tranſfundere. Itaq; ubi aduertit regē a ſua ſniā non abhorrere: cōſiderādū inquit
ne forte adoleſcens magis tantoꝝ improboꝝ inſidiis appetitus apud te ſit:q̄ tu ab ado
leſcēte. Quid enim cāæ erat ut tuā appeteret uitā cui regni honorē cōceſſeras:regnandi
ius reſeruabas:& ſpem ſucceſſionis? Quid expeteret quod hēbat? aut qnēadmodū tan
tis muneribus ingratus foret? Quid ue aliud ageret in tua nece niſi ut ſuū affectaret pe
riculū? quod te uiuo metuere nō poſſet:defuncto timeret? ab his utiq; a qbus ēt ſub pa
tre poſitus ꝓprię ſalutis excidium p̄horreſceret. Patet iſta ætas fallaciæ:facile decipitur.
& fraudulentoꝝ inſidiis circūuenitur:uix reſiſtit dolis ætas ſenilis:plerunq; tn̄ ſenū pru
dentia circūſcribentiū uerſutis inſidiis irretitur. Ergo ſi maturior uſus ſæpe labefactat°
eſt:quid mirū ſi ętas īmaturior adeſſe non potuit ſibi? cum inſidiantiū cateruis purgere
tur? Illos igitur ꝑturbatores regiæ domus eſſe:illos incitatores adoleſcētiū:ſeminatores
diſcordiarū:qui in deſperationē ſalutis deduxerunt adoleſcentē:ut ſtomacho magis in-
dulſerit:& ultioni potius q̄ abſolutioni intēdit. Quibus paulatim inflecti Herodes cœ
perat:& mollire indignationē circa Alexandrū. At uero in Ferorā cōmoueri uehemen-
tius:q illis quattuor libellis ipſe omniū flagitioꝝ miniſter:& totius ſcænę architectus
exponebatur. Qui uidens regē Archelao mentē īclinauiſſe ſuā:atq; in eum prę cęteris
ꝑponderare gratiā iterioris amicitię:ad ipſum ſe cōtulit:obſecrans ut aīum ſibi regis cō
ciliatū redderet. Verū ille innexū plurimis ſcelerū uinculis qbus euidēter regi paraſſe in
ſidias cōuinceret:atq; appetiſſe adoleſcentē:nullū habere ueniæ locū aiebat:niſi depoſi
ta inficiādi uerſutia:quę obiecta ſibi fuerant:cōfiteri germano ſui amanti:atq; ab eodē

poſcere ſibi indulgentiā nō dubitauiſſet:Huiuſmodi ſeſe actioni qbus poſſet ſtudiis nō
defuturū.Mutata itaq; ueſte:ſuffuſus lachrymis:ſpecie miſerabili fratris inhærens ueſti
giis:orare ueniā:improbitē fateri:oia de quibus argueretur nō abnuere:ſed recognoſce
re dementiā ſibi cām fuiſſe tantę ꝓlapſiōis:ꝗ nimius in eo furor amore ſibi dilectę mu
lieris exæſtuaſſet.Statuto itaq; Ferora ſuorū flagitioꝝ accerſitore pariter ac teſte: tanq̄
ꝓ mercede cōpoſiti quod in uſus ſuos caderet augumēti:Herodē Archelaus deprecaba
tur:ut naturę cōtēplatione molliret iram:fratriq; ignoſceret:ſupra uindictā cōſtituens
ius naturæ.Nec mirum ſi ī maximis regnis tanq̄ in magnis corporibus ſæpe aliqua ps
ferueat:quæ nō incidēda:ſed mollioribus ſit curanda medicamentis. Sibi quoq; multo
grauiores cōpoſitas a germano īſidias:ſed remiſiſſe ſe neceſſitudini quod debebať dolo
ri:ut quo magis pœnā leuaret ingrati:eo amplius cām grauaret. ¶Cū hæc atq; hmōi
alia ſubtexeret:mitigauit quidē Herodē:ut germano remitteret:ſed ipſe tanq̄ inexorabi
lis genero manebat.Deniq; minitabatur:ꝗ diuelleret ab eo filiam:tantiſq; infremebat
indignationis ſuæ motibus:ut ipſe Herodes ſatis expiatū filii aduerſum ſe facinus arbi
traretť:ultoreq; ſuaꝝ iniuriaꝝ rogaret:atq; ipē ꝓ reo ſuo apud ſocerū iteruenire:quo de
integro renouaret nuptias. Perſeuerabat Archelaus cui uellet Herodes alii nurum ſuā
iungeret:pter Alexandrū:cuius cā ēt uxor traduceretur:atq; ea arte multo amplius ipel
lebat Herodē:ut ille ſibi filiū redditū putaret:ſi cōiugiū eius nō ſolueretť.Quod ille uxo
rē impenſe diligeret:ex qua etiā filios ſuſcepiſſet:dulces auo:gratos parētibus:hoc mu
nus reſtituti ſibi filii fore:qa nō mediocri ex parte bona uxor uiri ſui reprimeret errores:
aut cōpenſaret officiis inuidiam flagitioꝝ.Quæ ſi ab eo diuelleretť:nullum remediū ui
ro futurū quin pceps in omne rueret nefas.Molliores enim fieri ſolere ſcelerū pſumptio
nes:quę domeſticis affectibus reuocarentur.Vix tandē Archelaus inflexus recōciliatur
ipſe genero:atq; eidē recōiciliat patrē. Hoc cōſilio eripuit generꝝ neci:ut pro mercede ac
ciperet eius abſolutionē:dum cōdēnare ſe potius ſimulat:q̄ interuenire.Pro quo ſi inter
cedendū putaſſet:haud dubie nihil impetrauiſſet.Addidit ēt oportere eū Romā perge
re:purgatū ab his quæ in eo pater ſuſpectauerat:quoniā oia ipſe ſcripſit Cæſari. Quod
æque cōpoſitum reor:ut hoc genere Alexander cū ſe purgaſſet:Cæſari cōmendaretur:
atq; Antipatri paratæ fratribus inſidię pateſcerent. Cap.xli. ¶Hoc cōſilio ſolu
ta factio & conuerſio facta in lętitiā:inſtaurať conuiuiū mite indiciū recōciliationis:cu
ius auctori Archelao ſeptuagita talenta:& ſedile aureū gēmis īſignitū:electi quoq; eu
nuchi regali cōferuntur magnificētia:& cōcubina(cui Pānuchis nomē erat)dono dať
atq; accipiť.Similiter & ꝓpinqui monitu regis clariſſimis donis Archelaū munerraban
tur: nec quiſq̄ familiariū eius exors muneris fuit:quibus omnibus Herodes pro uniuſcu
iuſq; meritis plurima impertiebat.Proſecutus eſt ēt eū potentibus ſuis uſq; ad urbē Sy
riæ ſplendidiſſimā Antiochiā noīe in regnū ſuū regredientē . Euaſerat alexander niſi ſe
īmerſiſſet in Iudęā uir archelai artibus longe exercitatior: Lacon genere:Euricles noīe:
nimis cupidus opū:ęrariiq; ꝓ negocio contēptor:ubi maiora potiundi ſpes refulgebat.
Deniq; nō contentus Laconicis facultatibus: in effuſiones regias aīum intenderat: ue-
nandiq; artifex Herodē opimis adortus muneribus:remunerationi ampliſſimę locū pa
rauit.lōgeq; uberiora q̄ obtulerat adeptus:tn̄ non ſatiabať niſi cruentis atq; ipiis factio
nibus gratiā ſibi regis emercaretť. Itaq; more quodā uſuq; Græcis familiari regē adulā
do pdicandiſq; oibus:eius nō ſolū quę laudis aliena:ſed ēt inuoluta uitiis forent: in inti-
mā eius amicitiam breui peruenit:ut inter primos ſecretoꝝ arbitros eligeretť : aſtipulante
ēt patrię progatiua:ꝗ Spartiatas Iudæi cognato ſibi genere copularos pro fratribus ha
bent.¶Is Vbi regiæ domus uitia cognouit:ſuſpectū aīum patris:fratrūq; inter ſe odia:

nouis artibus carũ ſe oĩbus ſimulans:quaſi fidus ſingulis habebat̃: ſed pro ingenio re-
gis aut munerũ merito ſua ſtudia formabat:ut adiunctior eſſet archelao: alexandrũ do
lis atq; inſidiis circũueniret:familiari ſpecie utrunq; exaſperans: illum praerogatiua ęta
tis regno debitũ:iſtum materni generis prędítũ nobilitate iure ſuperiorẽ: neq; cũ uiliſſi
mę corruptelę piguore ęquale illi conſortiũ.Quibus captus Alexãder:utpote adoleſcẽ
tior qui delectaretur his ꝗ dicerẽtur ſibi nõ perpẽderet illa quę rurſus de ſe apud Arche
laũ cõponerentur:effudit ſeſe mercenario Archelai & ꝓditori ſuo:aperuitq; mentẽ lubri
co ĩgenio:affectuq; incauto:patrẽ ſibi auctorẽ malorũ cõquerẽs qui matrẽ eripuerit:re
gnũ decolorauerit:ꝙ ſibi ab auo:ueteriſq; ꝓſapiae inſulis debitũ cupiat auertere:frauda
ti legitimos iure ſucceſſiõis ꝑferri ſpuriũ ſtupri mercede:ſed nõ quietura iudicia dei:ut q
uxorẽ ĩnocentẽ necauerat:nõ etiã ipſe ꝓpere parato per coniugẽ ĩperio defraudaretur.
Quę ſine mora Lacon ad Archelaũ deferebat:circũuento ẽt Ariſtobolo:ut eiuſdẽ que
rimonię laqueis ĩnecteret̃:& ꝑcio coaceruata regi ĩſinuabat:dicens ſilẽtio ſe premere ne
quiuiſſe tam ĩmane facinus:& ꝓ hoſpitii munere gratiã ſe lucis repſentare:quã ereptũ
ire filii pergerent:quos niſi ipſe ſimulatione cõſilii fidelioris reuocauiſſet:& iãdudũ Ale
xandri gladio interfectũ patrẽ:regnũq; ĩdignis hęredibus uacue factũq; Alexãdro reli
gioni eſſe patricidalem atrocitatẽ:qui maximi ſceleris loco duceret ꝙ adhuc aui matriſ
q; necẽ inultam haberet. Conueniri ſe ac perurgeri perẽptoꝝ querelis:ut tam atrox fla
gitium ulciſceretur.Deberi ſibi ĩferias interfectoꝝ exigi:ſucceſſionem eorum non opor
tere cõtaminari:ut ab eo qui maiores eorum occiderat:regnum adipiſceretur:renouatu
rũ ſe iudicia Cęſaris nõ ſimili ut ante reuerentia:ſed ut Cęſar ipſe cognoſceret omnia ſe
creta regis:quęſitas ſanguine opes:prouinciam labefactatam:repetiturum ſe ab inferis
auum:matriſq; acerbiſſimam necem demonſtraturum:ut ſucceſſor alienus in regnum
regium ſubrogaretur. ¶ Excitauerat regem Euricles:Archelaus tamen parui ęſtimans
unius ſuggeſtionem:alios quoq; accuſatores fratribus ſubornabat:qui dicerẽt cum du
cibus quondã equeſtris exercitus Iocundo & Tyrãno ſermonem initum compoſitas re
gi inſidias dolore deceſſiõis:in ceruicibus periculũ:niſi mature caueret. Deniq; nõ diſtu
lit Herodes:illicoq; raptos ſeuere interrogat:ſed nihil illi de qbus arguebant̃ confeſſi re
periunt̃. Et quia ĩpune tã grauia ſimulabant̃ apud eum qui criminũ ſe uindicẽ profite-
ret̃:& negligentẽ calumniaꝝ nõ deerãt qui hmõi inſidias machinarent̃: quas acceptio
res fore patri crederent.Nã & epiſtola prolata eſt quaſi ad caſtelli ꝑpoſitũ ab Alexan-
dro.& Ariſtobolo data:ut occiſo rege confugiendi ſibi poteſtatẽ faceret:donec ſe armis
aduerſum ſe inſectantes munirent:cęteriſq; ſubſidiis defenſionẽ pararent. Excruciat̃ ca
ſtelli ꝑpoſitus:& nihil fatet̃.Nihilominus tñ haud ullis affectati ſceleris indiciis extan-
tibus:quaſi rei Alexander:& Ariſtobolus dant̃ cuſtodię.Euricles qnquaginta donatus
talẽtis auctor ſalutis ac uitę habet̃.Dignũ ẽ nec eũ ſilere q Euricli tpe i Iudaęm traſmiſ
ſerat fidiſſimus amicoꝝ Alexandri:quẽ rex quaſi conſciũ tentamentoꝝ eius interrogan
dũ putauit:utrũ nã uero congruerẽt quae Spartiates de adoleſcentibus intimauiſſet.Ve
rũ ille nihil ſe de illis qcq̃ eiuſmodi cognouiſſe ſacramento interpoſito fidẽ fecit:ſed ado
leſcentibus nihil ꝓfuit.A ſe quęſtionẽ depulit:ne minueret delationis inuidiã:& euacua
ret Euricli fraudulentiã:ſi ſeuerus interrogatus negaret.Quaſi indignus igitur cui crede
ret̃ ab Herode excludit̃.Bonus enim pater accuſari filios libenter audiebat:nõ ſinebat
defendi.Delectabat̃ cum apperterent̃:offendebat̃ ſi purgarent̃. Deniq; Spartiates di-
tatus regalibus praemiis:ubi tñ Achaiam attigit:calũniarũ preciũ luit. ¶ Salome cum
purgare ſeſe negret ꝙ Sileo Arabi pepigiſſet nuptias:ubi generi ſecretũ prodidit; monẽ
tis ut conſuleret ſibi quo fratris cõmotionẽ euaderet:eo ꝙ ſpe futurae cõiunctionis conſi

ſia regis Arabis annũciare ſuſpecta arceſſeretur: delicti grãm meruit: & oẽm ſęuitiæ re-
galis in adoleſcẽtes ꝓcellã intorſit: quo ultimo atq; ineuitabili naufragio demerſi pœ-
nas dederũt. Vinciunť itaq;: & qđ illis erat durius uinculis: a ſe fratres ſeperanť: miſſiq;
Volũnio militiæ magiſtro: atq; Olympio ex amicis regis uiro ar guunť apud Cæſarẽ.
at ille offenſus: licet qa filiorꝫ ſupplicia pater poſceret: negandũ tñ patri nõ arbitratus
poteſtatẽ in liberos ſuos dedit licentia: ſed conſiliũ adiunxit: aſſerens melius conſulturꝫ:
ſi ꝓximorꝫ reges: eorũq; qui præeſſent ꝓuinciis conciliũ congregaret: & iudicio cõi pro-
cederet interrogatio: utrũ nã aliquę patri inſidię paratæ a filiis forent. Et ſi cõuincerẽtur
intentati parricidii ferirentur. Si uero fugę aut leuiorꝫ arguerẽtur: eſſet uindicta modera-
tior. Hac permiſſa ſibi Herodes parricidii poteſtate: & iudicii conditione: & iã modera-
tionis ãmonitus: ad urbẽ illico Beriton ꝓperat: quã iudicio celebrando Cæſar p̃ſcripſe-
rat. Cõueniunt præſules ꝓuinciarũ ſecundũ ſcripta ad ſe data a principe Romano Cæ-
ſare: Saturninus legatiq; cõſidunt: inter quos & ꝓcurator Volumnius. Deinde cognati
amiciq; regis. Salome ẽt & Ferora: & Syriæ primores. Archelaꝰ ſolus excipiť rex Cap-
padociæ ſuſpectæ in generꝫ: arceſſitus gratię cũ accuſatores adoleſcentiũ inſidiatoreſq;
iudicio rep̃ſentarent. Sed quæ iudicii ſpecies ubi rei adeſſe ſibi nõ permittebanť: & ab-
ſentes accuſabanť? Aduertebat.n. Herodes: qm̃ ſi tm̃modo uiderenť abſoluerenť: pro
na hoĩum conditione ad miſericordiã: maxime ubi naturalis eſſet gratię p̃rogatiua. De-
inde ſi ulla copia defenſionis Alexandro permitteretur: q obiecta facile diſſolueret.
¶ Itaq; relegatis illis in uicũ Sidoniorꝫ quaſi in p̃ſentes accuſatio dirigebať. Obiicebã-
tur a patre inſidiæ ſibi paratę: nulla ꝓbatio deferebatur: nulla indicia tentamentorꝫ: hæ-
rebat accuſator quẽ nullus redarguebat. Deſtitutus undiq; congregabat i inuidiã contu-
meliarꝫ: iniuriarꝫ genera quę grauiora morte ab his q conſiderant ęſtimarenť. Sed ne-
mo diſcutiebat: nemo examinare audebat: qđ a patre arguebatur: a rege imperabatur.
Pręiudicabat pietatis ſpecies: terrebat ius poteſtatis: interrogabat ſententias ſecurus ui-
ctoriæ: neſcius q in eiuſmodi iudicio ærũnoſior eſſet qui uinceret: q̃ illi q tam acerbe ad-
dicerẽtur. Saturninus condẽnat adoleſcentes: qa aliud nõ licebat. Sed moderatur ſenten-
tiam: cauendũ aſſerens ne perẽptis duobus ex tribus fratribus: tertio fratri aſcriberetur
mors duorꝫ. Timide qdem: ſed cãm locutus eſt q ille eſſet fratribus auctor periculi. Se-
cuti ſunt eũ pauci ex pluribus. Volũnius aũt murmurat: & poſt eũ oẽs uiolentiã regis
tali auctore penſantes mortis ſniam: diuerſo qdem affectu: ſed pari ſorte expromunt: q-
bus hoc aut adulatio extorſerat: aut odiũ infuderat: ut aut regis affectaretur gratia: aut
parricidæ crudelitatis grauiore pœna afficeretur: q in uictoria ſua tam amarũ de ſe triũ-
phum reportauiſſet. Nemo tñ quaſi factũ horruit: & quaſi cõmotus pronunciauit. Sæ-
uæ etenim ſpecies erat: nõ iudicii diſciplina condẽnare abſentes: condẽnare ſine teſte: ſi-
ne indice: ſolo naturæ priuilegio: qđ ad ſalutẽ magis q̃ ad piculũ deriuari ſoleret. Stupe-
bat oĩs Syria atq; oĩs iudæa: & attonitis mentibus tantę tragœdię finis expectabatur.
Quãuis enim nota eſſet herodis crudelitas: nemo tñ credere poterat q uſq; ad parricidiũ
p̃ſeueraret. At in illo efferã uis animi nec mari: nec terra cohibebať. Itaq; tanq̃ uſu triũ-
phantiũ: ut per diuerſa filios traheret: Tyrũ urbẽ inclytã petit: inde in Cæſareã tranſmi-
tit nauigio ſpectaculũ miſerũ parricidii circũferens: donec color ullus acerbiſſimæ necis
filiis inueniretur. Mouebatur oĩs exercitus: ſed metu indignationẽ premebant. ¶ Erat in
exercitu regio ueteris militiæ uir Tyro noĩe: filiũ habens coniunctũ Alexandro: indul-
gentiſſimus pater: atq; ob ea pignori charus: qm̃ popularis quędã pietatis eſt gratia: &
maxima in ſuos lex dilectionis. Circa adoleſcentes quoq; filios regis ſtudio ꝓpenſior: q
ab his ſuus filius diligereť. Qui ſupra modũ concepta indignatione: turbatus animi uo-

ciſerari cœpit:opprimi iuſtitiã:ueritatẽ excludi:aboleri religionẽ:cõfundi iura neceſſitu dinũ:naturæ gratia ſupfluere iniquitates. Ad poſtremũ in os ipſius regis progrediẽs in gerebat miſeꝝ eẽ illum:q aduerſum filios ſuos credẽdũ improbiſſimis arbitraret᷑:Fero rã & Salonien cõſilii arbitros legi. Quã fidẽ ab his referri poſſe: q ſe condẽnatos capi tis a rege frequẽtiſſime recognoſcebant:aut qd eos aliud agere:niſi conſulere uindictę: ut deſtitutus idoneis ſucceſſoribus ad unum inclinaret cęteris ĩfirmiorẽ᷑ Qui facile ſub duceretur ꝙ ipſe regius exercitus odio perſecuturus eſſet eum : cui mors ſoluta eſſet fra trum duoꝝ. Neminem eſſe quẽ non innoxię ętatis tãgeret miſericordia. Plęroſq; autẽ ducũ indignationẽ ſuã non iã ꝑmere ſed diuulgare. Quorum uocabula locutus : finem dicẽdi fecit. Quibus illico cũ Tyrone correptis Tryſon ex miniſteriis aulę regię cui ton dendi ars ęque ſuppeditaret:ſub quadã animi uanitate indiciũ ſui facit:compoſitũ a Ty rone afferẽs:ſibiq; ꝑſuaſum:ut cũ ex more barbã Herodi raderet:nouaculã gutturi eius imprimeret:quo ꝑageret necẽ:idq; ei maximo emolumẽto fore:qd de muneribus alexã dri polliceret᷑. Siſtit᷑ Tyro cũ filio:exercet᷑ deinde ſimul quæſtio. Negantibus illis:iſto nihil amplius deferẽte cũ deeſſet manifeſta rerũ fides:nullũ ſuppeteret argumentũ:nul lum indiciũ documentoꝝ:Tyro iubet᷑ uehemẽtioribus tormentis excruciari. Tunc mi ſeratus filius ſupplicia patris:ſpondet aperiturũ ſe oĩa:ſi patris ſalus ſibi condonaret᷑. at q; a rege ꝓmiſſa uenia, ſuggerit : ꝙ impulſus ab alexandro pater necẽ regi paraſſet. Id plęriq; ad tempus cõpoſitum rati ut tali pignoris indicio tyroni conſuleret᷑:alii pro uero editũ loquebant᷑. Sed Herodes dubia pro certis adiudicauit:tanq̃ metuens ne parricidii ſibi facultas periret. Conuocato itaq; populo:& cõgregatis ducibus:de inſidiis depre hẽſis motu grauiſſimo promit querelã : atq; in mortẽ eorum plæbem excitat. Ibiq; Tyro cum filio pariter atq; tonſore : ſaxis ac fuſtibus interficiuntur. Cap. xlii. ¶Ale xander quoq;:& Ariſtobolus miſſi ad urbem Sebaſtem quæ non longe aberat ab urbe Cęſarea:ſtrangulantur imperio patris. Hunc finem habuere filii Mariãnes: quoꝝ in teritu nõ longum lætatus: ſucceſſionẽ remotis illis Antipater haud dubie blandiebat᷑: ſed in eũ totius gẽtis mox graue odiũ exarſit:qa apud oẽs patebat eius factione fratres occubuiſſe. Succeſſit ẽt nõ mediocris timor conſideranti q̃ multiplex indies adoleſceret interfectoꝝ proſapia:cum Alexander ex Glaphira genitos ſibi Tigranem:& Alexãdrũ filios dereliquiſſet:Ariſtobolo ex Beronice Salomes filia:Herodes & Agrippa atq; ari ſtobolus ſuperſtites manerent:Herodias quoq; & Mariamne filia quas ſexus non im pediret:& regni cupido exagitarit. Quis rebus perterritus Antipater:in fraude ac uerſu tia ſpem conſtituens & donis:& muneribus ſingulos magis magiſq; oppignerare:etiã amicos & domeſticos Cęſaris allicere ad ſui gratiã ꝑcio tentabat. Sed contra illi ẽt quę domi erãt ĩ aduerſum cedebãt. Nam rex paulatim proceſſu tpis erga nepotes ſuos Ale xãdro:& ariſtobolo genitos molliebat᷑: & facti pœnitentiã ꝓtendebat:cum coꝝ quoꝝ parentes occiderat miſereret᷑. Deniq; cõgregatis amicis:& proximis ſuis:quadã die la chrymis ſuffuſus ora dicit ad eos. Video mihi ætatem procedere: & ſine lachrymis aſpi cere nõ poſſum paruulos hos infeliciũ germina patrũ:qbus ego ſum auctor doloris: ne peiore eos derelinquã cõditione:q̃ parentes abſtuli. Sed illos mihi quędã eripuit ærũna: hos mihi magis magiſq; cõmẽdat natura:& miſericordia. Altera qa nepotes: altera qa deſtituti parẽtibus ſunt. Errauerũt in patrẽ filii:qd fecerũt auo nepotes᷑ Satis infelix pr̃ fui:auus eẽ debeo ſollicitor. Tẽtabo poſt me cõſuler̃ nepotib⁹:utinã & ĩ filiis mihi cõſu luiſſem:ueꝝ in illis cõis hoſtis atq; inimici obrepſerit fraudulẽtia. Cauẽdũ eſt quoq; ne nos illoꝝ ĩuoluãt ꝑicula:atq; uno uulnere ſimul filios amiſerim:nepotes ꝑdiderim. Pro uideamus his:defenſores qbus ademimus:deſpõſabo itaq; ſeniori ex filiis Alexãdri tuã

m i Ferora filiā:& te ei conſtituā patrē. Tuo aūt Antipater filio Ariſtoboli filiā : ut hoc
mō fias pupillę pater. Germanā quoq; eius accipiet Herodes meus: ex Mariāne Hyr-
cani ſuſceptus filiā. Hęc inqt eſt mea ſnia:ut inuicē ſub coeunte copula iungant̄ poſteri
tatis meæ ſucceſſiones:quo nemo ſuſpectus alteri ſit:& ipſe trāquillioribus oculis uideā
nepotes meos:q uidi eoꝶ parentes. Quibus dictis iunxit memoratorū dexteras:& oſcu
latus ſingulos illachrymauit. ℂQuod Antipater lętātibus aliis ita grauiter accepit: ut
ſtatim dolorē ſuū ēt uultu ꝓderet:haud mediocri conſtrictus ſollicitudine : ꝙ Alexādri
filiis Archelai regis & Ferorę q tetrarchiā tenebat:ſuffragia petere cerneret cæteris uali
diora. Aduertebat odia ſui creſcere:nepotibus aūt aſtipulari miſericordiā . Nec poterat
Ariſtoboli filiā recipere domo:ne ſceleris indiciū diuturnis eius conſpectibus offenderet̄
Adire nō audebat patrē:ne ad oēs mobilē ſuſpitiones exagitaret: ſi cōplacitarū fœdera
nuptiarū ſoluenda exiſtimaret. Subtiliter tñ præſumpſit orare:ut conſuleret ei pater: ne
aduerſus duoꝶ potentium opes regis & tetrarche nudo regni noīe inualidus exponeret̄
Foueret certe honorē quē conferendū filio indicaret: ne ſpecies regni ad eum : uirtus ad
illos perueniret. Neq; uero ſolos Alexandri atq; Ariſtoboli filios ſuſpectos habebat:ſed
omnes obſtare ſibi arbitrabatur:quicunq; ex diuerſis Herodis coniugibus competere:
uel taciti uidebantur regni ſucceſſionem : quorum frequens numerus erat : Nouem et-
enim mulieres regali coniugio potiebantur:ex his duę tantum ſine liberis erant: cęteris
ſoboles ſuppeditabant. Antipater Doſidem attollebat parentem : Herodes Mariam-
nem . Antipas & Archelaus matchatis erant filii ſammaritanæ : & filia olympias quæ
Ioſippo iure cōnubii ſociebatur . Cleopatra quoq; Hieroſolymitana Herodem & Phi-
lippum genuerat Herodi . Pallas Faſellum . Erant quoq; etiam aliæ regi filiæ Roxa-
ne & Salome : quarum uni Fodra erat mater:Elpis alteri . Supererant etiam alexandri
& Ariſtoboli germanæ ſorores:quas Mariamne ex Herode ſuſceperat:ſicut ſupra me-
morauimus. Multiplicē itaq; generationē Herodis metuēs Archeſilaus ægre licet atq;
in primis tentamētis multum rege cōmoto ꝙ deſtitutis paterno auxilio nepotibus iui
deret diſpoſitas copularū ſocietates:ad poſtremū tñ effecit ut ſibi Ariſtoboli filia atq;
ex ipſo genitus ſorore pārentis ſui filiæ coniungeretur:tñ adulatione ꝓualuit: ut pactas
nuptias ſolueret. Cōtra aūt Salome cum uellet Silleo nubere ne ſuffragio qdē Iulię quę
uxor erat Cæſaris potuit de fratre impetrare:ſed inuita Alexandro cuidam ex amicis re
gis in nuptias cōuenit. ℂSubuerſis itaq; diſpoſitionibus regis Antipater quaſi is quo-
luerat ſibi conſuluiſſe exultabat animo:& ſuperabat oēs uerſutia. Odiū tñ nullo modo
cōprimere poterat:ſed accēdebat qm̄ affectabat terrore ſibi munimentum parare. Con
iunxerat ſibi cooperarium factionum ſuarum Feroram patris germanū : quē Herodes
nō multo poſt recuſantē ab uxore ꝓpria diuellit : cui ob iniurias quas ea mulier Doſidi
cōiugi eius intulerat infeſtior habebatur:domo expulit. Feroras aūt amplexatus iniuriā
in partes ſuas conceſſit:qbus ut tetrarcha p̄ſidebat ea ſane mentis intentiōe ut ad Hero
dem uiuentē nunq̄ reuerteret̄ . Deniq; nec tunc qdē cum eū ægritudine graui affectum
cōperiſſet:& frequēter orantē ut ad ſeſe ueniret:quod ei quædā quaſi moriturus cōmit-
tenda arbitraret̄ :uiſitandum exiſtimauerit. Qua ꝑculſus licet iniuria rex ubi p̄ter ſpem
incōmodum depulit:tñ fraterno affectu uenit ad eum ubi ægrum cōperit: & ſedulo cō-
patiebat̄ :& defunctū Hieroſolymā trāſtulit:& magno fletu celebriq; pōpa funus cu-
rauit. Nec tñ his indiciis ſedulæ caritatis cōceptam excluſit opinionē : ꝙ cū frater uene
no appetiſſet. Ita erat ēt in ſuos crudelis:nec difficilis fides rerum:ꝙ potuerit fratrē occi
dere qui filios interemiſſet. Cap. xliii. ℂHunc itaq; unus de iterfectoribus Ale-
xandri & Ariſtoboli improbitatis ſuæ finē inuenit:a quo exordiū ſumeus in Antipatrū

pœna tranſiuit ſceleris auctorē. Nāq; libertoꝝ querelis qui patronū ſuū ueneno interfe
ctū adſererent ſtimulatus Herodes: dū ſollicitius quærit cognito quia ab uxore de ſuc-
cis arabiæ accepiſſet Feroras poculū quod amatoriū putaret: idq; uenenū fuiſſe Syllei
ſtudio traditū: & illico in peſtē conuerſum in plurimorū quæſtionē tetendit. Vnde quæ
dam inter tormēta de ancillulis exclamauit: ut deus oīpotens in matrē antipatri oīa ſup
plicia transferret: uniuerſoꝝ arbitrā flagitioꝝ per ipſam occultos conuentus Antipatri
ac Feroræ die noctuq; exercitas potationes uſq; ad temulentiā: ut a conuiuio regis reci-
pientibus ſeſe totis noctibus biberet. Quod nō ocioſum nec coniurationis uacuū tenta
mentoꝝ remotis pſertim ſeruulis & miniſtris iure ſuſpectabat: magnūq; uinculum cō-
nexionis & cōſpirationis indiciū tam diuturnæ moræ quæ regibus ſuſpectior in ſolitudi
nis ſecreto & noctis ſilentio ibi compoſitū: ut Antipater romā peteret: Feroras in petrā
pergeret. Quod frequenter inter ſe conferre ſoliti prodebant: eo q; poſt Alexandrū &
Ariſtobolū in ipſoꝝ necē ſeſe Herodes cōuerſurus foret miſeros ſe qui putaſſent: q; He
rodes nullas parricidiales cogitationes odiſſet: quia regni hæredes pſequebat. Sublatos
eſſe nō poteſtatū æmulos: ſed conſortes miſeriarū in ſe periculū oīum & odia tranſiſſe
ne mulieꝝ quidē parcituꝝ ſexui dilectæ ſibi Mariamnæ: atq; ex ea genitę nō pepciſſet.
Nullum ſibi remediū niſi ut longius aliquo decederent quo tātę beſtię furore uel fuga
exiuerent. ℭ Adiiciebant crebrę apud matrē Antipatri conqueſtiones deplorantis ar
dere ſe inuidia regalis ſucceſſionis cū ſæuitia regni ſup ipſum pcipue incubuerit: ut iam
ſuſtinere nō queat ultimis deditū obſeqis: & poſtremis urgeri piculis. Nec ſolū regnan-
di ius ſibi periſſe: ſed uiuendi quoq; curricula uoluta temporꝝ. Aetatē ſibi maturiorē: in
canuiſſe iam uerticē: contra aūt iuueneſcere patrē: fruſtra ſperari eius hæreditatē qui for
taſſe ēt ſuperſtes hæredi tam diu reſeruaretur. Quod aūt ſibi emolumentū ſucceſſionis
futurū lōgæuo hæredi: cui tam multiplex Alexandri atq; Ariſtoboli ſoboles uelut quę
dam hydra renatis quæ amputata fuerant capitibus regerminaret. Ex teſtamēto patris
ēt iam ius cōmune ereptum: ut data regnandi cuius ad tēpus uicarius foret: non aliquē
ex ſuis filiis in ſuū imperium ſuſtineret: ſed Herodi Mariamnes filio neceſſe haberet re-
gnum refundere. Itaq; nō ad fructū ſibi regni ſpē datam: ſed ad piculum ut eēt deceſſo-
ri ſuſpectus: ſucceſſori grauis. Poſtremo ipſum regē longa ſenectute inuidum & itentū
cædibus ſuoꝝ ſui eē teſtamēti executorē: ut nemo ſupeſſet q poſſet ſuccedere: ferri odio
graui in filios: nec in fratrē minore q ſibi dederat centum talēta ne cum patruo ſuo ſer-
monē haberet: & reſpōdente Ferora: in quo .n. eum læſimus: Nū ēt ipſe ſucceſſor ſum: re
tuliſſe Antipatrū: nō nullas habere eum cauſas offēſionis. Vtinam amiſſis omnibus li
ceret res offenſionis ſe ipſum componere: Feram eē beſtiam quæ ne mortibus qdē ſatia
ret: nec poſſet perpeti ullam iter propinquos caritatē manere. Atq; utinā amiſſis oībus
liceret ut nudi eum tantūmodo uiuētes euaderemus. ſed ipoſſibile. Id eorū ſibi occulta
ad tps colloquia. Neceſſarium aūt fore tēpus quo uterent uirili mētis uigore: ut cōſilii
uiuacitate dexterę quoq; uindicis miniſterio: Hęc a mancipiis in ſupplicio poſitis reſpō
debat: & mancipio credebat Herodes: maxime qa de cētum talētis ſoli antipatro dixe
rat. nec ullus ſermonis eius affuerat interpres. Succenſus itaq; idignatione rapit ad ſup
plicium plæroſq; & innoxios ne qs de obnoxiis relinqueret. Arceſſitur ad ſupplicia An
tipater Samaritanus: eo q; eſſet antipatri pcurator: & diuerſis excruciat modis. ℭ Pro
dit quęſtio promiſſum ex ægypto uenenum p Antifilii quēdā cōtubernalē: idq; ab illo
datū Thēdioni amico Antipatri p ipſum Feroræ redditū: cui regis filius Antipater exe
cutionē cōmiſerat: ut dū ipſe in urbe Roma degeret: pr̄ eius Herodes extingueret. Quo
tpe nulla de abſēte patratæ necis ſuſpitio foret: ſed Ferora cum in tpe uenenū acceptum

uxori propriæ cõmẽdauiſſet: recurrit altera ĩ uxorẽ Ferorę ueneni inuidia. Iubet illico rex
Ferorę uxorẽ uenire: uenenũ deferre. Egredit᷑ mulier quaſi platura quod petebat᷑: & ſe
ſe de faſtigio ꝓcipitat ædificiorꝫ: quo gemini pondus criminis euitaret: atqꝫ obitu ꝓueni
ret idiciũ rei & queſtiõis acerbitatẽ. Sed qa maturabat᷑ Antipatro feralis ultio pricidii:
non ſupra uerticẽ capitis ruit: quo caſu facile extingueret᷑: ſed ĩ aliã ptẽ corpis decidit: ut
mors ꝓtelaret᷑: cõſopita erat tñ atqꝫ attonita mulier: qa ex alto deciderat loco. Iubet eã
pauliſper recreari Herodes: douec ad ſe rediret: ſpondet ueniã: ſi ſimpliciter apiret geſto
rũ ordinẽ. Nou de nihilo eſſe ꝙ ſeſe præcipitauerit: ſed magni criminis conſciã cõpẽdiũ
ſupplicii queſiſſe: Impunita ſibi oĩa flagitia cõfitẽti fore: aut ĩficiãti acerbãda ſupplicia:
ipſam quoqꝫ ſepulturã negandã. At illa ubi ſe reſumpſit paululũ: & cui inqt adhuc ego
ſecretorꝫ ſeruabo ſilẽtia Ferora mortuo: Illi.n. debui fidẽ tacẽdi pro quo ſupplicia nõ re
cuſarẽ ſi neceſſaria forẽt. Sed ille nũc liber a cruciatib⁹ & ſi ueniabilis erroris correptio
eſt liber a culpa. Quid igit᷑ inuoluere ueritatẽ mendaciis cogitẽ: ut Antipatro morẽ ge-
rã: Parcã ergo illi: nõ parcã mihi: Egregiã ergo mercedẽ debemus uiro q nos oẽs ſceleri
bus ſuis in hęc ſupplicia deduxit. Audi rex deo ꝓſule: q ſolus mihi ueritatis arbiter ẽ. Pro
poſui enĩ nihil fallere: audi inquã ſed prius repete quẽadmodũ adſederis lachrymãs ger
mano piclitãti ut impleueris oĩa circa Ferorã munia piæ germanitatis: qbus ille iflexus
ubi deceſſiſti cõtinuo ad ſeſe uocauit & ait. Nõ exiguum ego mulier a fratris affectu &
ſtudio deerraui: q oderã ſic amantẽ mei: & uolebã occidere tam impatiẽtẽ doloris in pe
riculis mors ferre ille non põt fortuitũ quod ego urgebã ĩdebitũ: circũuẽtus ſum fateor
Antipatri dolis cõtagiõis eius ego ꝓcium ferã. Tu quod habes ab eo uenenũ relictũ mi
hi cito profer: & ſub meis oculis effunde ut uel ad iferos non ferã aĩum pricidalẽ. Pœni-
tuiſſe correctionis ſit: quod criminoſum ẽ ꝑparauiſſe. Cito ĩquã mulier. ut uel mortẽ ꝑ-
ueniã: qm̃ culpã nequiui. Tũ ego uenenũ & ĩ conſpectu eius exinaniui parꝫ tñ & eo ſer
uaui mihi q te metuerẽ ut eſſet remediũ: ſi ꝓderet᷑ paratũ ad hos uſus uenenũ. his dictis
pyxidẽ cũ eo quod receperat ueneni ꝓtulit: ſubiicit᷑ queſtioni mater Antifilii & frater
ipſius: Cõfitent᷑ ex ægypto antifiliũ detuliſſe pyxidẽ plenã ueneno: quod ille accepiſſet
a fratre q Alexãdriæ comoraret᷑ ſub medicinę ꝓfeſſione. Cap. xliiii. ❡Depręhẽ
dit᷑ ẽt Mariãnes filia põtificis ĩſidiarũ cõſcia quæ pararẽtur marito: idqꝫ fratribus eius
iter ſupplicia cõfitẽtibus manifeſtat᷑. Vnde Herodes iunior maternę audacię ꝓciũ luit:
quẽ in regni ſucceſſionẽ Antipatro ſubſtitutum idem qui ſubrogauerat pater de teſta-
mento delendum putauit. Et hic quidem non mediocris error Herodis ſenioris ut alteri
us flagitio depręhenſo alter mulctaretur. ſed etiam Herodis iunioris nõ iniuſta mulcta
tio. Nam diuinitus pręcautum uidetur ut licet nondum facti ſui merito tamẽ ob preciũ
futuræ improbitatis regno abdicaretur. Nam quis eum regem perpeti potuiſſet qui te
trarcha tam inſolens fuit ut tolerari nequiret᷑: Adiicitur etiam aliud ueneficii genus qđ
Bacillus Antipatri libertus Ferorę & eius uxori detulit compoſitum ex ſuccis ſerpen-
tum & ueneno aſpidum: ut ſi primum non conualuiſſet ad mortem Herodis, ſecundo
uterentur. Reperiuntur etiam litterę aduerſus Archelaum & Philippum fratres com-
poſitę. Hi regis erant filii qui romę inſtituebantur: quos antipater ea uel maxime cau-
ſa appetebat. ꝙ uidebat non mediocri præditos ſapientia ſupra quos rex patrium ani-
mum reclinabat: Deniqꝫ educauerat eos litteris ut maturius domum regrederent᷑ r Ob
ſtare itaqꝫ eos ſuis utilitatibus Antipater arbitrabatur: atqꝫ incũbere ſuis artibus: ut ſpe
adoleſcentium ſimulata omnia factionis ſuæ ſtudia obumbrarentur. Componit itaqꝫ
epiſtolas nomine uirorum potentium: quos Romæ poſitos in ſuã amicitiam illexerat
Aliis quoqꝫ precio extortum ut ſcriberẽt ꝙ adoleſcẽtes infeſtis patrem odiis urgerẽt.

& nimio queſtu mortẽ Alexandri & Ariſtoboli deplorarent. Et cũ huiuſmodi epiſtolas
clandeſtinis artibus ꝑ aulicos ſceleris ſui miniſtros patri ingereret: eadẽ uerſutia qua ſu-
pra ſimulabat fratrũ intercesſorẽ: ut prætento pietatis patrocinio impietatis ſubtexeret
parricidiũ. Quibus oĩbus in medium deductis cũ q̃ſtionibus patris uita: epiſtolis mors
fratrũ appetita euidentiſſime panderet, conſiliũ diffinit ut de authore ſumendũ: qui po
ſteriore prodidiſſet calumnia ꝙ germanos ſuos non quaſi parricidas: ſed quaſi legitimę
ſucceſſionis æmulos pſequeret: nõ quo patrẽ defenderet: ſed ne conſortẽ regni haberet.
℄ Interea cũ ſeptẽ menſiũ curricula inter documẽta flagitioꝝ & reditũ Antipatri con
cluderent: nulla innotuere Antipatro indicia reꝝ geſtaꝝ: tãta circa eũ uniuerſoꝝ odia
feruebant. Incertus igit oĩm ſcribit ex urbe roma continuo ſe adfore: ſummoq; ſe hono
re dimiſſum a cęſare. Quibus litteris lectis: reſcribit Herodes maturato eũ contendere
oportere ſecuꝝ affectus paterni cui nõ ſolũ nihil iminutũ ꝑ abſentiã foret: uerũ ẽt tm̃ ac
cederet gratiæ: ut eius cõtuitu matris offenſa minueret. Nã iterũ domo eã deprehẽſam
marces filii cõſentire conſortio exutã regiæ liberalitatis cõpẽdiis eliminauerat: cui ſe re
miſſurũ indignationẽ ſcriptoꝝ ſpecie manifeſtaret metuens ne cõperta matris expulſio
ne ſuſpitiones ſuas antipater ad cauẽdũ exuſcitaret. Adueniens itaq; tarenti primũ de
Feroræ obitu cognouit: ibiq; luctũ magnũ exercuit. quod a qbuſdã pietatis affectui da
tũ eo ꝙ patrui mortẽ impatiẽter doleret. Ille aũt miniſtrũ auſi parricidalis ſibi ſublatũ
ingemiſcebat: nec ſolũ non proceſſiſſe ſceleris apparatũ: uerũ ẽt uenenũ ſe dediſſe terro
ri erat: ne quomõ ad cognitionẽ regis pueniret & ille ſcęnã criminis publicaret. Tranſ
mittit itaq; in portũ cęſareę: haud quaq̃ uacuus grauioris curę ac ſollicitudinis cum cie
cta mater non mediocre præiudiciũ cõdemnatæ ſobolis daret. Sed urgẽtibus amicis q
patriæ cupiditate poſt habenda omnia quæ Antipatro cõducerent arbitrarent: deinde
expectato eius ĩgenio: quo uel auerſum patrẽ a ſui gratia facile conſiliis ſuis flectere ſoli
tus erat hortãtibus ut ſeſe patri & prędeſtinato ſibi regno ocius repręſentaret: ꝙ nemo
auderet eo pręſente contra niti ſed occaſio abſentiæ eius ſola arſerit: ut auerti poſſe ab
eo regis animus ęſtimaret. Et ideo pręueniẽdũ mature ne demorãdo magis aut deſide
rãtẽ offenderet: aut ſuſpectũ exacerbaret cũ diffidẽtiã ſui ꝑderet. ℄ Credidit itaq; ma-
gis uolẽtia q̃ neceſſaria ſuadẽtibus. Verũ ubi portũ ĩgreſſus ẽ: neq; queq̃ ſibi obuiũ cir
cũſpectauit: & quaſi peſtẽ aliquã ſenſit ſuã pñtiã declinari: i ſũma locorũ frequẽtia ma
ximã ſolitudinẽ: cũ occurrere nemo auderet: metuẽtibus aliis: aliis auertẽtibus: etenim
id tpis & odia quo minus ſe tegerent auctoritatẽ acceperant, reputare ſecum ſcelera ſua
coepit: & cõſciẽtiæ ſtimulis exagitari nulũ fugę locũ neq; euadẽdi ſubſidiũ ſibi relictũ.
Circũuentũ ſe uelut qbuſdã retibus & captũ teneri fiduciã oẽm adſumpſit ex impudẽ
tia ut diſſimulatis omnibus improuiſum ſe patri offerret: in amplexum rueret: pietatis
officia pręte nderet: Verum ille extenſis manibus ingerentem ſeſe repellens & reclinãs
caput: ne parricidæ oſculo contingeretur: exclamauit & hoc eſſe amentiæ parricidalis:
ut amplexum petas cui inuiſum te recognoſcis: ut horrore tui afficias patrem. & conta
ctu noxii corporis uiuendi ſuauitatem extorqueas. Ne igitur contigeris: ne attaminat
ris quem ſcelere petiſti. Purga certe prius ſi potes: deprahenſa dilue: iudicium non refu
giã: nec audientiam tibi negari patiar: nec mihi ipſe aſſumam cognitionẽ: nec argumẽ
tandi tibi occaſionem relinquam. Opportune adeſt Varus: apud quem defenſionem
tui pręp.. a. Nec differendi locus craſtina die q̃uis dolis & fraudibus prędi tus: habes
purgandi tui copiam. At ille obſtupefactus tantæ cõmotionis pauore: nihil eſt auſus &
ferre nec potuit: ſed egreſſus foras fluctuabat animo: ꝙ nihil omnino ex his quę geſta
erant & prodita apud regem compererat. Aduenientes autem ad eum poſtea mater &

uxor aperuerunt omnia. Quibus cognitis colligere ſeſe ac ꝓparare animo cœpit quibus
modis criminationi occurreret: confeſſiones extenuaret. Sequẽti die congregantur oẽs
regis propinqui & amici Antipatri interſunt examini uniuerſi: qui diuerſa de Antipatro
prodiderant induci præcipiuntur. Leguntur ẽt epiſtolæ matris Antipatri: in quibus illa
ad filium ſcripſerat: ut cognoſceret proditã patri ſuorum ſcænã flagitiorum nequaꝗ cũ
debere adeſſe niſi a cęſare aliqua manus accerſat: cuius ſe ꝑſidio circumuallaret. neq; ſe
iudicio cõmitteret qui tantorum cõfeſſionibus appetebatur: ſed armis muniret. His ad
ſuperiora additis ingreſſus Antipater & ſeſe ad ueſtigia deiiciens patris obſecrat ne ſe
prædemnatum haberet: conſideret ſe ſi deferatur audientia uacuum criminis fore ſi pa-
ter uellet: iubet pater ſilere: atq; eum iſtiuſmodi ſermone præuenit. Qͩ nulli iuſto uenia
bilis nequitia Antipatri poſſit uideri ſatis certus ſum ſed eo magis grauari me apud te
Vare arbitror. Vereor.n. ne ẽt me oderis: qui parricidas generaui filios quibus non poſ
ſet ẽt parcere pater: licet hoc quoq; miſerãdus magis ſim ꝙ & tales amaui. Sed de illis
taceo quos ipſe exaſperaui: & iuſtas aduerſus hunc allegationes eorũ reſpui. Nullas enĩ
hi aduerſum me habuerunt cauſas doloris: niſi ꝙ his Antipater pręferebatur: & cõſortii
regalis ꝑrogatiuam acceperat: qui natus regno non erat. Putabã tñ ꝙ maiorẽ natu mi
noribus ad tutelam adſciſcerẽ. Sed hoſtem induxi qui inuideret nobilioribus: excitaret
puerulos infirmos: circũueniret incautos: proderet lapſos. Sed eos excuſari potius ꝗ ur-
geri oportuit. Antipater mihi & illos abſtulit: hic mihi & illos fieri inſidiatores cõpulit.
Dolui enim fateor ꝙ ii qbus regni ſpem dederã: quibus ſucceſſionẽ reſeruauerã aduer-
ſum me improba machinarent: ſed nunc non patrẽ ſed Antipatrum oderant. Perierunt
itaq; ad dolorẽ patri: Antipatro ad fructum. Quęris Vare qs eos occiderit. Cognoſce
cui mors eorũ ꝓfecerit. Vacuata ẽ domus nouercæ: filio patuit aula uni ad ſuccedendũ
quę multos ſucceſſores habebat. Nec expletus eſt morte fratrum cruẽtus aĩus & mens
impia: Poſtꝗ nõ habuit fratres quos odiſſet: patrẽ ꝑſequebať. Reputo mecum qui huic
munimẽtum hęreditatis parani: uiſus ſum & ipſi diu uiuere deceſſionẽ faſtidiẽti. Docui
quid uellet: cui ſucceſſionis cõpetitores ademerã, morantẽ nõ paſſus ẽ: nec expectauit
regnum niſi ut parricidio adipiſcereť. Reddidit mihi uicẽ: quia proiectum collegeram.
& prętulerã nobilioribus. Cui.n. tantum ex illis quantum huic contuli: cui ipſe uiuens
poteſtatem ceſſeram: teſtamento aperto hæredem deſignaueram: quod ſolet eſſe perni
cioſum regibus ut aliquem ſibi ſucceſſurum nouerit. Quinquaginta in fructibus talen
ta conceſſi: trecenta Romam proficiſcenti dedi. Cõmendaui cęſari quaſi ſolum filium:
nihil mihi reſeruaui ꝙ deberẽ parricidam timere. ſed hoc eum magis ad parricidium ar
mauit: ꝙ ſe meis beneficiis ſuperiorẽ uideret. Qui tantũ ſceleris cõmiſerunt fratres eius
quos ad mortem coegit? Aut quæ iſtiuſmodi aduerſum illos indicia detecta: qualia iſti
us depræhenduntť? Sed interrumpere atq; obſtrepere audet parricida: & dolis tentat ue
ritatem inuoluere. Caueas Vare ammoneo caueas ſimulatas eius lachrymas & gemi-
tus arte cõpoſitos: nec ullo exꝑſſos dolore. Hic eſt qui mihi pietatis affectũ abſtulit cũ
afflicto metu cauẽdum ammoneret alexandrum: cum illo mentes plurimoꝝ conuenire
aſſerens non temere cõmittendam uniuerſis præſentiã meã. Simulabat ſe circũſpecta-
re omnia uſq; ad lectũ deducere diſcutere: atq; examinare ſingulos. Hic erat ſomni di-
ſpenſator & miniſter ſecuritatis in quo ego ſolatiũ conſtituebã: atq; eius officiis leuabã
de interfectis dolorẽ. arbitrabar ꝙ & illos mihi redderet: mœrorẽ auferret: pietatẽ obten
deret. Hic erat protector meus cui credebam corporis ſenilis cuſtodiam. Quomodo ui
uam neſcio quõ tantum inſidiatorem euaſerim: quibus me circũuenerat delinimentis:
quibus fraudibus uinctum tenebat ut ſoli huic me crederem quẽ ſolum caueri oporte

Incredibile mihi eſt ꝙ euaſi nec uiuere mihi uideor ſed ſomnium puto. Quis.n.crederet
aut illū tam ingratum futurū cui ī me poteſtatē oēm cōmiſerā: aut me poſſe euadere ſi
Antipater nollet? Tutiorē tñ gratia me factū putabā. Sed quę (malum) infelicitas me
aut aduerſum me eos faciat inſurgere quos plus dilexerim? Deploro erumnam domus
meæ Vare: defleo ſolitudinē: ingemiſco uim tanti doloris. Sed tñ tāta eſt acerbitas ſcele
ris parricidalis: ut neminē mihi patiar euadere quicunq; ſitierit ſanguinē meū: ſi ēt ī oēs
filios meos affectati pricidii indicia ꝑmanē. Cū hoc diceret īdignatione piter ac dolore
intercepta uox eſt loquentis. Continuo Antipater eleuans caput, uelut ictus enim &
ſautius graui uulnere iacebat ante pedes patris: nec aſſurgere audebat, exclamans ait.
¶ Tu quidē pater ut iratus accuſas: ſed mihi nulla eſt maior defenſio q̄ teſtimoniū ac
cuſationis tuę: quia ſemp fui cuſtos tuę ſalutis. Defenſionē igit̄ pro me uoto accuſantis
adhibuiſti. Quomodo.n. parricida ego quē ipſe tuum ꝓtectorē fateris? Aut q̄uo circū
ſpectus atq; aſtutus: quē cōmentatorē arguis parricidii: cum extremæ inſipiētiæ ſit co
gitaſſe: q̄d & apud homines execrabile ſit: & apud deū inultum eſſe non poſſit? Vel fra
trum exemplo doceri potui: nullū tanti ſceleris effugiū fore: quod ſcelus iſtiuſmodi nec
latebrā minuat nec pœnam euadat: qñ quidē & pro tanta in te maliuolētia pœnas de
derunt. at illos inuidia quædā ut dicis impulerit ad parricidium ꝙ me ſibi præferri uide
bant: quibus materni generis nobilitas aīos dabat: ut regnū quaſi ex materna ſucceſſio
ne ſibi debitum uendicarent & quaſi a te ereptū repoſcerent, Quid tale ego qui neſciui
regnū niſi de te ſperare: tuū iudiciū quęrere: tibi ſoli placere? Quid āt erat q̄d me aduer
ſum tuā ſalutē audere aliquid īpelleret: An regni cupido? ſed regnabā. An odii ſuſpicio?
Sed diligebar? An iniuriæ dolor: ſed pręferebar. Si illos ſola formido prȩlationis meę ar
mauerit ad parricidium ego abſoluar: quia neſciunt prȩlati parricidiū cogitare: ſed odiſ
ſe: Niſi forte aliquis ex te metu compulit. Verum ego ut mihi uox tua teſtis eſt nihil ſcie
bam niſi pro te timere. Quid enim mihi timerem qui miniſter erā tuę ſecuritatis & di
ſpenſator quietis: An uero inopia pecuniæ & egeſtas coegit quæ ſolet indigentibus ſua
dere latrocinium? Sed dederas quod nō ſolum in præſens: ſed ēt in omne tempus abun
daret. & diuitē Romam miſeras: ut regum reges pronunciarent imperii apud ſe princi
patum eſſe non diuitiarum. Deniq; Fabatum illum Romanę rei moderatorem & inti
mum Cęſaris tibi cepi: & a Sylleo ingenti ambitus pecunia ut te impugnaret ita com
mutaui: ut fieret tuus defenſor. & ſollicitatoris ſui proditor. Per quem pater alium inſi
diatores tuę ſalutis detecti ſunt? Quomodo igitur parricida ego qui cuſtodē tui copis
corinthum latentem deprȩhēdi? inſidiantem remoui: ad confeſſiones negantē deduxi?
Potui parricidium non cogitare: & parricidii fructum habere ſi tacuiſſem. Sed mihi ſi
beſtiaꝝ immanitas: ſi atrocium ferarum ineſſet furor: tñ tantis bñficiis tuis manſueſce
re potui: ut nullam opem niſi in tuæ ſalutis ſubſidio conſtituerem: ut pro omnibus tibi
uel ſolam caritatem referrem te: meo corpore protegerem: te intimis ſi fieri poſſet uiſce
ribus recluderem. Prętuleras nobilioribus filiis materna ſtirpe minus nobilem: matrē
quoq; regni exulem in regnum uocaueras: nec iam ſucceſſorem me imperii: ſed quaſi
conſortem habebas. O miſer ego cui tantum liberalitas tua bonorum effuderat: ut in
uidia ſuccederet. O ſtultiſſimus ego: qui te pater reliqui. Sic datus eſt inuidiæ locus &
poteſtas inſidiantibus. Namq; dum ego pro tua ſalute diu demoror: meam prodidi: &
tamen nihil habeo quod mihi aſcribam. Tu me pater abire iuſſiſti: tibi ego perigrina
bar pater: ne tuam ſenectutem Sylleus circumueniret: ne te uiuentem regno exue
ret: nec apud cęſarem tuam ſalutem appeteret. Teſtis eſt mihi Roma: pietatis ceteræ
quoq; preſul orbis terrarum: & cēſor uniuerſorum atq; arbiter mei pectoris q me amā

tē prīs appellare ſolitus eras. Teſtificare cęſar qd ego depſē apud te loqbar:apud quē
ſolū nocere potuiſſem. Teſtificare mq̄ mihi q de aliis ꝓnūciaueras. Nec diſſimulandū
parricidiū:ſed ingrendū putaſti. O ſi mihi aſpiraret pſentia tua. Sed abſens es & longe
poſitus & ego ſine te a patre adiudicor. Ades tñ & in litteris tuis pñs es. tua ſcripta effe
ro quæ ſolent parricidæ timere. Tuā epiſtolā porto quam ſolent ꝓmere q cupiunt parri
cidium non latere. Suſcipe pater litteras cęſaris:ipſe te iſtruat q dudū uindicauit. Suſci-
pe cęſaris ſcripta argumētis oībus ualidiora. Quibus uſus es dudum ad ultionem utere
nunc ad ſalutē. Hos ego apices defero innocētię meę teſtes illa dextera nunq̄ te fefellit.
Illa dextera cęſaris diadema tibi impoſuit non ademit. Illa manus cæſaris regnum tibi
quod abieceras repreſentauit. Potuit me prius cęſar odiſſe:ſi fratrū ſimilē depręhēdiſſet:
ſed cognouit & ꝓnunciauit pietatis interpretē q niſi Romæ fuiſſet:Silleus uicerat. Illi
ergo hodie adiudicor. illi pœnas miſer pēdo. Memēto pater qa non uoluntarius nauiga
ui: Videbam mihi iam parari foueas inſidiatoꝝ:malui tñ me potius pater q̄ te piclitari.
Nec tñ exhorreſco ſalutis piculum: ſed apud te pater doleo me quaſi tuum hoſtē peri-
clitari. Pericliter tñ:ſi apud te & cæſaris teſtimonia piclitant̃. His ergo utor idiciis meę
defenſionis:cęſarē ego non appello quaſi audiēdus ſed imploro quaſi abſoluēdus: Q d
ſi iudiciū exercēdū ęſtimas, ecce me pater ad te ueni. poſt cęſarē ad te feſtinaui a cęſare.
Vtinā qdē nuſq̄ a te abiiſſem. Sed tu me pater neſciēs piculis obieciſti iubēs pgere. Prę
ſto ſum pater:nec perfunctorie de uilioribus teſtibus requirendā pro ſalute tua ueritatē
ęſtimo. Non pręiudicent q poſſunt timere tormēta nec q poſſunt contemnere. Omnis
homo mendax dixit ſcriptura. Ego defero incorruptibilia elementoꝝ teſtimonia. Ve-
nio ad te per maria & per terras nuſq̄ aliquid paſſus. Parricidia debui nō euadere ſi reus
eſſem. Abſoluit me pater:apud te cœlū quod non fulminauit:mare quod nō demerſit:
terra quæ non abſorbuit:per hęc ad te tutus uenio pater: quę non ſolent euadere etiam
qui non ſunt patrum genitalium parricidę. Dathan & Abiron hyatus uorauit terrę:nec
tñ genitalem appetierant patrē:Abſalon fugientē arboris ſuæ ramis terra ſuſpendit:ne
ad patrem perueniret:ad quem ſi perueniſſet euaſerat. Ego ad te ueni:& adhuc piclitor.
Dauid parricidam ſuum quia ſeruare non potuit uindicauit: ego de inimicis & calum-
niatoribus uindicari non expecto:ut eos ad tormenta uocem: lucrentur illi pœnam ca
lūniæ. Vnum rogo pater ne alienis credas tormētis:de meipſo aduerſum me reqre ſup
plicia. Suſpende reū tuū:in uiſcera mea pergat iterrogatio ueritatis:in corpus meū atq;
in interiora penetralia deſcendant fidiculæ quæſtionū: profluat ſanguis q ſolet parrici-
dium clamare:ferant̃ ignes in artus noxios. Quid dubitas pater: Si parcis innocētem
pronuncias. Si a cruciatu temperas: abſoluis crimine. Non ē parricida:q ſimplici mor
te dignus putat̃. Aut ſi ut filio parcis:& ex te genitis membris cōpateris:non ſunt mē-
bra tua quæ ſunt miniſteria crudelitatis. Hęc ubi locutus eſt magno fletu & gemitu la
mentabili finē dicēdi fecit:ululatuq; maximo Varum & oēs ad miſerationē iflexit. So
lus Herodes nullis mouebat̃ lachrymis:atq; ipſe a fletu temperabat itractabilis ad ue
niam:quæſtioni imminens: uindictam expetens. Cap.xlv. ¶ Succeſſit orationi
Antipater Nicolaus regis mandato quia aſtute eius reſponderet uerſutiis & inflexos a
miſeratione abduceret referendo i Antipatrū fraternę inuidiā necis: allegādo q, ſi quos
moueret miſericordia illoꝝ miſereri deceret qui eius perempti fraudibus ultionē require
rent. Si unum abſoluerent:omnis domus regia in periculum deduceretur:germani:affi
nes:parentes ipſe rex cuius ſaluti non pepercisset. Itaq; conuerſus ad oratorū uerſutias
uelut narratione miſerationis epilogo quodā excitabat ab inferis peremptoꝝ animas
qui miſerabili queſtu replerent ſubſellia: in ſontes ſe oppetiſſe. ſubornatis grauatis te-

ſtibus::compoſitis epiſtolis:fraudulentis ſermonibus circũuentum patrẽ:credidiſſe filio
quẽ non putaret de fratribus poſſe mentiri. Offert nunc ſupplicia q fratrũ tormẽtis nõ
credidiſſet quos onuſtos uinculis obligauerit:ne cognitioni intereſſent: ĩ abſentes latã
ſniam cum longe poſiti eſſent necatos ne eorum pater miſereretur. Nullũ itaq; reliquũ
futurũ ſi iſte euaderet doctus uenena parricidalia ſuorũ uiſceribus ĩfundere:mutare mẽ
tes hominũ:q ẽt Feroram ſemp amantiſſimũ fratris Herodis in necẽ eius parricidio fu
neſto exuſcitauerit. Ad hæc cum plurima alia excitandæ commotiõis gratia Nicolaus
addidiſſet:ubi ſermonẽ abſoluit:interrogatus a Varo eſt Antipater ſi rñdere uellet: Ni
hil aliud retulit niſi deus teſtis eſt qa nihil læſi. Tum Varus uenenũ proferri: atq; id da
ri iuſſit uni de his qui iam rei mortis adiudicati eſſent. Quo potato:ſtatim mortuus eſt.
De quo relatum ad cæſarẽ ẽ:& in uincula Antipater iperio patris ducit᷑. nec tñ ab inſi-
diis uacuus erat. Nam tum maxime Salomes periculum dolis tentabat directis epiſto-
lis quas Salomes noĩe Antipater compoſuerat plenis ĩ regẽ cõtumeliaꝝ::atq; ad Agnẽ
ancillã Iuliæ quæ uxor cęſaris erat ꝑ antifilii ſeruulũ ꝓferri iuſſerat: quas Agne ſibi red
ditas regi tranſmitteret. pœne in mulieris ꝑniciẽ fraus cõualuerat:ni reperta eſſet epiſto
la Agnes ad Antipatrũ:quę dolũ ꝓdidit ſcripta in hunc modũ. Sicut uoluiſti patri tuo
ſcripſi:& epiſtolas illas direxi. Nec dubito regẽ in ꝑiculum ſororis inſurrecturũ. Tu ui-
cẽ teſtitue optato effectu potitus. ¶His litteris depræhenſis rex ĩ ſuſpitionẽ deductus:
ꝙ ẽt Alexãder pari arte cõpoſitis a fratre eſſet appetitus epiſtolis: & nimia cõmotione
exaſperatus ęgritudinem grauẽ contraxit. Quo ſe uidẽs urgeri periculo Antipater unũ
ex filiis hęredẽ imperii teſtõ ſcripſit prælatum Archelao & philippo ſenioribus liberis
cũ ipſos quoq; Antipater dolis atq; fallaciis ſuſpectos patri fecerat. Cæſari legauit mil
le talenta donis muneribuſq; additis. In uxorẽ & filios libertos atq; amicos quingenta
contulit:nec Salomen ſororẽ munerũ ſuorũ expertẽ reliquit. Procedebat ĩ deterius ęgri
tudo atq; acceſſu tpis aſperabat᷑:quã ĩbecilla ſenectus ſuis incõmoditatibus acerbabat
quotidie. Siquidẽ non minus ſeptuagenario grauatũ annis corpus crebro quoq; mœro
re animi afflictum gerebat tot parricidiis cõuulneratus: quæ aut depręhendiſſe in filiis
extremæ miſerię erat:aut intuliſſe. Immedicabilis tñ ęgritudinis feruor ꝙ ſupſtes Anti
pater metuebatur: Contẽptus quoq; indies uilior ꝙ imagines cęſaris atq; animalium
ſimilitudines contra legẽ tẽplo appoſitę detrahebantur: auctoribus maxime Iuda atq;
mathia iuuẽtutis doctoribus:q cognitis & conſpirantibus ſibi ueniſſe tẽpus aiebãt quo
uiolatę legis iniuria uindicaretur. Dare pœnas ſacrilegiũ q putaret fas eẽ qcqd ꝑtãti li-
ceret: nec religiõe inclinatũ: ſed elatum ſuperbia in penetralibus templi faciendi quod
uellet:libidinẽ ꝓ iure exercuiſſet. Et q̄q̄ uis diuina ultionẽ acceleraret:tñ pulchrũ uideri
ſi ẽt tẽplo ſacrati libertatẽ in defendẽdis paterni ritus obſeruationibus approbarent:ꝑi
culi metu quẽq̄ reuocari oportere:cũ & iam mori ꝓ lege patria ĩſigne ĩmortalitatis ſit.
Primiq; adorſi aureã aquilam ſupra faſtigiũ portę affixam detrahere compręhenſi atq;
ad regẽ perducti cum interrogarẽtur cui obedire cupiẽtes tm̃ facinus adorſi forent: rñ-
derunt:legi paternę. Iterum quęrenti quo freti lętiores adeſſent cũ ad mortis uocarent᷑
ꝑiculum:reſponderunt. Pietatis & deuotionis p̃miis quorũ remuneratio ꝓ ritu patrio
mortẽ expetentibus pſolueretur. Nec diutius ferre potuit reſponſionis cõſtantiam: ſed
indignatione ſuper ęgritudinem facta ut infirmitatem uinceret in conuentum populi
proceſſit:ibique tanquam ſacrilegii reos ad plebem deferens accuſare cepit: ꝙ maiora
de factis talibus ſuſpectarentur. Quæ etiam ſi non probarentur tamen cuncta ſibi
quiſq; metuentes auctorum qui compræhenſi forent luenda ſupplicia depræcabantur.
Nec pergendum in cæteros nę quæſtio plures atq; alienos & innoxios perturbaret:

rogatus itaq; ī præſentes ſnīam tulit:ut uiui exurerent̄:unde icommoditas aucta & gra
uioris ægritudinis uis diuerſis totum corpus eius paſſiōibus depaſcebat̄. ¶ Febris erat
uehemes:prurigo itolerabilis:continui ac ſine ulla itermiſſione iterioꝝ dolores uiſcerū
colo medius uexabat̄:hidrope grauabātur ueſtigia:abſcondita corporis ſcatebant uer
mibus ſpatſim totius corpis hanelitus grauis & ſuſpiria pniciosa.res indicio erat q̄ iniu
ſti parricidii & ſacrilegæ damnationis pœnas repoſceret̄.Non cedebat tñ aio & uiuēdi
cupiditate paſſionibus reluctabat̄.Petit trans iordanē calores aquę calidę ſed nihil pro
fuerāt.Aſphaltis lacus plerisq; medicabilis ſine ullo pfectu ægru tenebat.Vbi dū oleo
plurimo foueret̄ laxato reſolutus corpore morietiū ſpecie oculos iuertit & uox defece-
rat:nec ſenſus manebāt:ſed excitatus ſtrepitu conclamantiū reſumpſit: & ad ſua regre
di cupiēs:ubi ad regionē loci q appellabat̄ Hierico aduenit:atro felle exagitat⁹ & ipſi
quodammodo morti minitans immane facinus excogitauit: quo uelut inferiæ ſibi po-
puli mitterent̄. Namq; ex oī iudęa cōgregari iamdudū pcipiens quoſuis nobiliores ut
ex ſingulis uicis ī unum cōuenirēt:ubi iperio obtēperatū ē:claudi eos itra hippodromū
iuſſit:& accerſita Salome atq; eius Alexa uiro legatum ſanguinis mandauit:aderēs lę
ticiæ populis gentis Iudeæ ſuam mortē futurā: & ideo cōmentū ſe quo pclariſſime ſuū
epitaphiū celebraret̄ depoſcere a ſuis:ut cū ultimū exhalaſſet ſpiritum eos ſtatim oēs q
clauſi tenebant̄ necari iuberēt:ita neminē futurum ī uniuerſa iudea atq; in oī domo cui
mors eſſet eius ī lachrymabilis:cum uniuerſis domeſtici luctus hęreditatē dereliqſſet:q
dum ſuorū deplorant necē iuſta regi uiderētur pſoluere:atq; ita publicorū lætícia uoto
rū domeſticis doloribus ipediretur:ac ne forte ſceleſta iperia mādata executio deſtitue
ret:qnquagenas dragmas iuſſit militibus dari:ut tali ſceleris ipoſita mercede ferale mi
niſteriū milites nō recuſent:compenſaturi executionis honorē remunerationis emolu-
mēto.Cedebat prope iam tantæ incōmoditatis ſupplicis ſed expectabat funeſtæ reſpō
ſura legatiōis quæ retulit de agnæ ſuppliciū ſumptū ad Herodis querelam: Antipatrū
quoq; cōuictū parricidii morti adiudicatū: tñ repulſo patria & regno pater fugæ ptātē
tribuere ſi uellet cęſar ei iuberet ſnīam ſceleri ferens:conſiliū pietati relinquēs.Soluerat
natura parricidii neceſſitatē.Nam recreatus pauliſper pmiſſa ſibi puniēdi ut uellet ptā
te dum de genere necis tractat: diſtētus doloribus propere diē mortis puenire deſidera
uerat.Popoſcit itaq; malū pariterq; gladiū ut eo pomū ſolitus icidere refectionis aliqd
aſſumeret:& pauliſper ſeſe attollens:cubitoq; adnixus leuauit dexteram cupiens ſeſe fe
rire:ſed occurrit Achiabus:& ipediuit ictum:luctuq; tota concrepuit domus:ut obiiſſe
Herodes foris æſtimaret̄.Exultauit Antipater ad ſonum planctus: & a cuſtodibus po
ſtulauit ut uiculis reſolueretur:ſed præpoſitus ei muneri nō ſolū abnuit quod rogabat̄:
ſed ēt regi annunciauit.Exclamans ille iſultare adhuc ſibi uiuēti:pcuſſores direxit q An
tipatrum iterſicerent.Cęſumq; ſepeliri iuſſit ī Hyrcania:atq; iterum mutauit teſtamen
tum: regemq; Archelaum iſtituit ſeniorem ex fratribus: Antipæ tetrarchiam reliquit.
Quinq; itaq; diebus Antipatro ſuperſtes defecit trigita & ſeptē annis ex quo a Roma
nis imperitare iuſſus:eſt regno potitus:ex quo aūt Antigonum ſuſtulit regni æmulum
annis.xxxiiii.in imperio exegit: utinam eā domeſtico uſu q̄ publicis utens ſucceſſibus.
Namq; ita foris ſecundæ res aſpirauerunt:ut priuatus in regnum aſciſceretur: eoq; per
multa uſus curricula q̄ difficile ſaluo poteſtatis uſu decederet: relinquens liberis impe
rii ſucceſſionem:quā ipſe a ſuis non acceperat. Sed intra domum infeliciſſimus quam
acerbo ſuorum ſanguine & luctu repleuit:nec tamen executionem inuenit ultimæ cru-
delitatis:hoc uno Salome oblitterante criminum ſuorū ludibria ſuperiora:q̄ eos quos
percuti rex iuſſerat:omnes dimiſit dicens regem precepti feralis poſtea pœnituiſſe: re-

uocatiſq; mãdatis ſupioribus pcepiſſe ut ad ſua oẽs dimitterent. Ca.xlvi. ¶De i poſtea facta i amphitheatro militum & reliq populi cõgregatiõe: de obitu regis idiciũ ſcrũ, pceſſit Ptolemęus q regis amicitię iter fidiſſimos quoſq; uſq; i extremũ adheſerat: & anulũ deferens quẽ defuncti digito detraxit: collaudat regem: & populum admonet tranqllitatis: aperitq; ei epiſtolam: qua precatus fideliſſimos ſibi milites hortabat: ut ſucceſſori ſuo beniuolentiam exhiberent. Et apertis ẽt tabulis teſtamenti recitatur Philippus Thraconitidis regionis & finitimoꝝ locoꝝ hęres nuncupatus: Tetrarches Antipas: rex Archelaus: ita tñ ut ad Cęſarem deferri anulũ ſuũ: atq; ei arbitriũ & firmamẽtum omnium diſpoſitionum ſuarum reſeruaretur. Ac tũ demum ratum eſſe teſtamentum ſuum: ſi Cęſar probaſſet: reliqua ſecundum priora ſua teſtamẽta cuſtodiri pcepit. Continuo acclamatio facta militum Archelao plaudẽtium: circunuallabatur illico ſtipatorum ambitu: promittunt beniuolentiam: ſpondent fidem. ¶Poſt hæc competẽter atq; magnifice funus curatum: omni ambitu regalium diuitiarum præmiſſo ad pompę funebris celebritatem: lectus erat auro totus & gemmis inſignitus: ſtratum refulgens murice: corpus adopertum purpurea diploide: quã internectebat fibula lapidibus precioſis coruſcans: diadema adhærebat uertici: ſupraq; corona aurea: ſceptrum i dextera: ut uiuentem putares. Præibat agmen thrachicum: Germaniq; & Galli ſtipatores regũ militarem ſeruabant ordinem: pari modo ſuccincti armis ac ſi in bellum prodirent: ſed ora mœſtitia plena: & dolẽtibus ſimiles proſequebantur: Reliqua manus proſequebatur ornatu ſolito: & cultu aſſueto comitantibus pariter ducibus & centurionibus. Quĩgenti etiam ſeruorum & libertoꝝ regiæ domus aſpergebant aromata: ut ſuaui odore tota fragraret uia: lectum filii regis & propiquoꝝ uis maxima circunfundebat. Sepultus eſt in Herodio ut ipſe mandauit: quod aberat ducentis ſtadiis ab eo loco in quo finem uitę inuenit: magno obſequio per totum ſpacii deductus uniuerſorum: ſed non omnium pari affectus. Metus enim officium: nõ uotum extorſerat: dolor intra ſe ſaltem liberam habebat ſententiam. Hunc finem habuit Herodes.

Hiſtoriæ Egeſippi de Excidio Hieroſolymitano Liber Secundus. Cap.i.

SEPVLTO Herode libera ut i defunctos ſolẽt iudicia populi depromebant: graue fuiſſe illũ & itolerabilẽ: iniuſta ipia in ciues exercuiſſe: tyrãnũ nõ regẽ ſuoꝝ: parricidã domeſticũ: expilatorẽ publicũ: nemini qcq̃ dereliqſſe: tributis exhauſta oia: locupletatos alienigenas: Iudęos exinanitos: q tẽplo hoſtẽ iduxerit: ſancta oia ſacrilegio contaminarit: beatos q defeciſſent cũ tormẽta uiuẽtibus nõ deeſſent: plura maloꝝ Iudęa poſt depulſam captiuitatẽ i paucis ãnis ſub Herodis ipio ptuliſſe q̃ i ipſa captiuitate ſub hoſte barbaro ſuſtinuerit: cũ ſibi Babyloniorũ reges ipetarẽt: ſub illis tolerabiliora exilia q̃ ſub Herode domeſticũ domiciliũ: ab illis ad ſua remiſſos: ab hoc fugatos: imitiorẽ Dario: Artaxerſe ſupbiorẽ: Medis rapaciorẽ. Sperаſſe finẽ malorũ: ut ſibi exire liceret exilio: ſi diẽ declauderet: ſed acceſſiſſe ad ſeruitutis miſeriã Archelaũ ſpõtaneũ ſucceſſorẽ: q & Herodẽ referret: & noua adderet: miſeꝝ hoc i regnis eẽ q dñs eligeret: miſeri9 q iuitis iponeret. Solatiũ ſeruitutis uideri: ſi ipſi ſibi dominũ eligãt: eo q fiat benignior ſi deferat ipeniũ: ſupbior ſi uſurpet. Lõge itaq; Archelaũ Herode itolerabiliorẽ futurũ: cũ iſte aſſumpſerit regnũ: ille acceperit. Ea nõ ſolum crebro in Iudęa cõferebant: Verũetiam Romę aſſiſtente Archelao: porantibus accuſatoribus obiecta apud Cęſarẽ ſenatũq; ubi de regno Archelai cõfirmãdo e i os abrogãdoq; diu decertatũ. Dẽiq; cũ i tẽplo Appollinis qd Cęſar cõdiderat: multiſq; ornatib9

uenuſtarat locus eſſet cognitioni datus Salomes filius Antipater: illa quæ ſupra dixius:
& multa alia dicẽdi ualidus proſequebatᷣ: mirari ſe q̧ Archelaus quaſi petẽdũ a Cęſare
regnum prætẽderet: cũ uſurpatione temeraria iamdudũ ĩtra Iudeam incõſulto Cæſare
regẽ exercuiſſet. Quid enim ſella aurea: allatumq̧ diadema: niſi regni forent inſignia:
Quo ſpiritu p̄ſumpſerit ſedere ſuper thronũ regiũ: de ſublimi ſolio ſalutare plæbẽ circũ
fuſam: ſtipantibus armis militantibus: more quodã & uſu imperatoꝝ ꝓmi diadema: qd
Cæſaris iudicio ſeruari oportuerat: nõ ſolũ pro poteſtate Romani ĩperii: ſed ẽt pro iure
teſtamẽti. Herodẽ enĩ nec p̄ripere potuiſſe Cęſari uel ſenatui: qd ipſe uel a ſenatu acce-
piſſet: uel a Cæſare recepiſſet: & ſuperiore teſtõ exp̄ſſiſſe ſatis propriæ indiciũ uolũtatis:
quo Antipã ſuccedere ſibi in regnũ ſenſu integro ac perpẽſo cõſilio declarauerat & po
ſtremo oĩa Cæſaris iudicio reſeruaſſe. q̄uis ſoluto iam corpe anxius ſupremo p̄iculo: nec
ullius iam ſenſus aut cõſilii capax dictauerit non quod arbitrabatᷣ: ſed quod ingerebatᷣ.
Pręceptorẽ igitᷣ imperii de ſe ipſo pronũciaſſe qd nõ meretᷣ tuo Cæſar iudicio in regnũ
ſubſtitui. Nã ſi meritoꝝ ſuoꝝ cõſcius foret: petere potius q̄ eripere maturauiſſet. Nõ pe
tẽdo aũt ſed uſurpando quæ in petitione conſiſterẽt ẽt in pecuniariis negociis nedũ diui
tiaꝝ. Deniq̧ Fabatũ illũ Romãæ rei moderatorẽ & ĩtimũ Cæſaris tibi cepi: & a Silleo
ingẽti ambitus pecunia: ut impugnaret: pręiudicare ſolere: ut p̄poſteri litigatoris cedat
cauſa: hic uero nõ pecuniaꝝ quęſtũ in crimẽ uocari: ſed impũ Romani uiolatũ ius reue
rẽtiã deſpectam: ſpretã poteſtatẽ: indignum ęſtimatũ Romanæ curiæ ſenatũ q ſoleret
regnũ dare atq̧ eripere: & cũ Cęſare ueruſtam cõferẽdi ipi ſeruaret p̄rogatiuã. Quid fa
ctuꝝ eẽ cũ regnare legitime cœpiſſet: q ante regnũ inſolẽtiſſimus necaſſet plurimos: q
opẽ feſſis rebus & tributorũ alleuamẽtum popoſcerant remedium poſtulantibus bel-
lum irrogatum: interfecta nouẽ milia Iudæoꝝ in ipſa uenerabili apud ſuos paſchæ ce-
lebritate pro pecudibus hoĩes ĩmolatos: ſacratoꝝ qui ad templi feſta cõuenerant ſangui
nẽ fuſum ſpectaculũ miſerabile ſi quis cęſoꝝ ſtragẽ recenſeat Babylonios reuertiſſe ar-
bitraretᷣ: q̄to crudelius a ciue cõmiſſa quæ in hoſte barbaro plena ĩmanis ſęuitię atq̧ im
pietatis æſtimarentᷣ? Hanc ſportulã ciuibus datã. hoc ſacrificio Archelaũ regni ſui pri-
mordio cõmendauiſſe. Debere miſereri Cęſarẽ: ſenatũq̧ reliquiaꝝ Iudeæ: quæ quondã
liberis fulta populis ſeruitutẽ optaret: ſi modo tolerabilẽ liceret perpeti ſub rege iniuſto
longe illũ abeſſe a iure imperitãdi. Si quidẽ apud Iudęos nulli regnũ cõpetere: niſi ei q
eẽt ex generatiõe Iudę: ſicut lex diceret. At uero iſtũ Idumeũ genere: quẽ nulla ꝓſapiæ
regalis origo cõtingeret irrep̄ſiſſe in honorẽ ĩdebitũ. Siqdẽ cũ Antipater ſibi atq̧ Arche
lao fuerit auus p̄ſtans diuitiis: cęteriſq̧ artibus potẽs: & maxime Romanoꝝ amicitia:
Cęſariq̧ ſeniori bello ꝓbatus: cum poſſet ſibi regnũ aſciſcere: nunq̄ tñ affectauerit. qn
ẽt defendere aliis maluerit q̄ ſibi parare: meritoq̧ illum habitũ ut parẽtẽ optimum: qui
Iudęam in libertatẽ uindicauerit uulneribus ſuis: nec in ſeruitutẽ deduxerit Herodẽ An
tonii teſtimonio: q paternus ſibi hoſpes fuiſſet in regnum aſpirauiſſe: ex illo Iudęorum
res imminutas: egiſſe ut hoſtẽ: non ut rectorẽ. Cum igitᷣ ipſe ẽt adulter regni fuerit: quo
mõ potuiſſe ab eo legitimum regem creari: nõ deprecari tñ quominus ſub regno ſint: ſe
potius ſub Romano agere: cuius ſibi gratiã iaminde a Machabeis partam tantum per
uſurpationẽ regni poſtea degenerauerunt: ut multo inferiores ſint aduerſum quos Ro
manã petierũt ſocietatẽ. Deniq̧ orare ſeſe ut eadẽ cõditiõe Iudęa qua Syria p̄ſidale iudi
ciũ a nobis adipiſcitur: quo deuotionis noſtrę detᷣ experimẽtũ utrũ q ſeditioſi ac rebel-
les uocamur: poſſimus moderatis iudicibus obtẽperare. Aduerſus ea Nicolauſ pro Ar
chelao reſpondens inquietiſſimam nationem inſolentię ſuę aſſeruit pœnas dediſſe: ne
hinc potiſſimum archelaus inuidia inexcuſabilis criminis accerſeretur: ſi per ſeditionẽ

pacem turbarent:atq; a romanoꝝ ſocietate als atq; armis diſcederent.de teſtaméti aūt
ꝑlatione quis dubitaret:cū & poſterius ꝑferri ſoleat ſuperioribus:& hoc multo ualidius
cæteris uideri debeat in quo Cęſari cōfirmandi regalis iudicii ſeruata ſit ꝑrogatiua:quo
cumulata potius ꝙ iminuta Romani noīs reuerētia ſit:ſi & a uobis Cęſar nō ꝑripiatur
regibus:qd priuatis licet:ut eoꝝ ualeant teſtaméta:& quē potiſſimū ſibi cupiant ſucce
dere ultimo ſcribant ſtilo:atq; ab illis iterū ea uobis honorificētia ſeruet̃:ut cōfirmatio
iudicii a uobis petatur:& ſuccedat:quē pater elegerit uos ꝓbaueritis.Quando igit̃ ma
gis ſapuit Herodes cum tibi Cæſar ſeruauerit ꝑrogatiuā.an qñ pręterit? Vbi antipas
ſubſtituit̃:Cęſar pręteritur:Vbi Archelaus ſubrogat̃:Cæſar aſciſcitur:ſine firmamēto
nulla res ſtabilis.Diuino itaq; iudicio ubi iuſtitia deerat:uel ſimulationi:uel uolūtati fir
mamentū defuit.Vbi aūt æquitas examini ſuppetebat:robur quęſitū in iudiciū confir
maretur.Conſidera igitur utrū fecerit iniuriā qui te elegit:aut ſi reſcindi debeat:quod te
arbitro ſanciendū reliqt rerū oīum dn̄o:cui iure ēt reges cedunt poteſtate.Qui enim ſci
uit quē elegerit ad cōfirmandū:ſciuit utiq; quē eligeret ad improbandū:nec in ſucceſſo
re falli potuit:qui nō eſt falſus in cōfirmatore.Nā q arbitrū conſtituit te cognouit utiq;
talem ſucceſſorē ſibi conſtituēdū q tibi quē cōſtitueres non diſpliceret. Auditis ꝑtibus
Cæſar ſn̄iam diſtulit.deinde collato cū ſenatu cōſilio:Archelaū genti præpoſuit:ut ſun
geret̃ rectoris munere:nō regni honore. Spopōdit tñ & regnum datuꝝ ſi ſe ita gereret:
ut probaret̃.Iam enim tentamenta diſſenſionis iſrahelitici populi nunciabant̃. Tetrar
chas duos conſtituit Herodis filios:Philippū & Antipā:q cū Archelao de regno certa
uerat.Herodis ſorori cui nomē Salome delegatū ſeruauit:ēt alia ipſe adiūxit. Duabus
quoq; filiabus Herodis mille talēta quæ ſibi relicta erāt diſpertiēda arbitratus:addidit
ēt alia ſexcenta milia:& ea Feroræ liberis ſociari cenſuit. Cap.ii. ¶Interea qdam
ex iuuenibus ſimulans ſe Alexandrū:& pp miſericordiā a qbus necandi munus ab He
rode patre mandatum foret:ſubrogatis aliis in locum ſuum cum fratre ſe ariſtobolo di
miſſum Miletum petiit:& inde Romam quo difficilius apud incognitos cognoſceret̃.
Vbi facile Iudæos ad rerum nouitatem promptiſſimos excitauerat:niſi comperto eo
Cæſar ad ſe eum perduci ocyus per Geladum quendam qui Alexandrum plene noue
rat ꝑcepiſſet.Geladus ubi iuuenem uidit:ſimilitudine deceptus hæſitauit. Sed reliqua
perſpiciens indicia nō cōuenire quęſiuit ubi erat Ariſtobolus:at ille in Cypro inſula de
gere aſſeruit:cauentē inſidias:coq; cōiuncti inter ſe fratres facillius extinguerent̃. Dein
de ad Cęſarē deductus aperuit illico impunitate ꝓmiſſa fretū ſe ſpecie ſimillitudinis qꝛ
eſſet Alexander ſimulauiſſe:ut inumerabilia munera quaſi regis filius a iudæis cōſeque
ret̃.Cęſar dolū riſit:ſed & ipſum imunē dimitti iubet:& eos q ultra priuatū modū qua
ſi regis filio detulerāt:ſatis multatos eſſe ꝓnunciauit:qꝛ ſupfluis ſumptibus infinita di
ſpendia tolerauiſſent.Archelaus aūt ꝓfectus in Iudęā ꝓpter obſcœnitatē morū & inſo
lentiā accuſatus apud Cæſarē:cognita inter ꝑtes cauſa:Viēnā relegat̃:opeſq; eius the
ſauris Cęſaris aſſociatę:hoc merito preciū luit:q nec a fratris ſui germani coniuge ſuas
cōpreſſerat cupiditates.Nā Vbi Alexāder obiit pr̄is īperio neci tradit⁹:Glaphira uxor
eius Archelao rege Cappadocū genita:quēadmodū ſupra memorauim⁹ Libyes regi
Tybæ ſecūdis ē copulata nuptiis.Quo defuncto reuertit ad patrem:illic cā cōtēplat⁹
Archela⁹ qꝛ fratrē mariti filioꝝ patruū haud quaq̄ pie refugiendū arbitraret̃ ita depire
cœpit:ut uxorē deiiceret Mariānē:& Glaphirā ī locū illi⁹ ſubſtitueret.Nō multo poſt
ubi mulier in Iudęā rediit:uidit in ſomnis Alexandrū:& cōplecti deſiderauit. At ille in
dignāti ſimilis a complexu refugus:uiſus eſt dicere.Hæc ē Glaphira promiſſi fides?Ita
amores erga te ſeruaſti meos:quoꝝ memorē te eſſe oportuit?Sed eſto adoleſcētula:ſecū

das nuptias nõ refugeras:ẽt ne tertias:ẽt ne fratrẽ mariti.Ita mea delectauit iniuria : ut
in meã domũ tertio nupta coniugi remeare nõ erubeſceres.Sed mihi curę ne diutius ma
neat contumelia mea: contagioq; tua:nec longũ lætabitur fratrũ inceſtus matrimonii.
Exurrexit mulier & familiaribus narrauit ſomnũ:atq; ipſa biduo poſt defuncta:fidem fe
cit:ꝙ huiuſmodi coniugia nec uirorũ legibus impunita ſunt: nec mortuorum uoluntati
bus. Cap.iii. ¶Ipſe quoq; Archelaus uidit in ſomnis ſpicas nouẽ plenas & ma-
gnas ab obus uorari.Cui quęrenti reſpondit interpres : Nouẽ ſpicis nouẽ ãnos ſignari
quibus poteſtate uſus ſit maxima & ampliſſima . Nono itaq; ãno impii ſui mutationẽ
eidem fore:eo ꝙ boues q arua aratro ſoleant interuertere:mutationẽ ſignẽt laborioſam
quę deuoret atq; abſorbeat merita ſupiora.His itaq; cognitis qnto die uenit a Cæſare q
eum ad iudiciũ Romã deduceret.In quo condẽnatus & actus in exiliũ ẽt morte ĩpleuit
ſomniũ ſuũ.Principatus gentis q ad Archelaũ ptinebat cõuerſus in nomẽ ꝓuincię:quo
noie romani cũ in ius ſuũ uincendi redigerẽt ꝓcul poſitas regiones ꝓuincias appellaue
runt.Manſerũt tñ tetrarchę ut erãt Philippus & Herodes mutato uocabulo: qa Anti-
pas prius nũcupabat̃ :Nam Salome moriens : loca q̃ tenuerat : ptãtẽ ſuæ gentis Liuiæ
uxori Cęſaris dereliq̃rat.Is ſtatus erat iudeę qñ Cęſar mortuus ẽ:relinquẽs tiberiũ priui
gnũ ſuũ Liuiæ uxoris filiũ ex ſupiore genitũ cõiuge ſucceſſorẽ Ro.impii: cuius in hono
re Tiberiadẽ Herodes condidit.Philippus quoq; Libyã urbẽ matris eius uocabulo nũ
cupandã putauit. Et qa ꝓpoſitũ nobis eſt apire cãs qbus populus Iudęoꝝ a rõano im-
perio deſciuerit:ſibiq; exitũ accelerauerit:Pilatũ ꝓuinciæ p̃ſidẽ initiũ ruinę dediſſe res in
dicat:qñ Cæſaris imagines Hieroſolymitanis ædibus inferri primus oĩum nõ dubitaue
rint.Quo motus populus cũ reſiſteret:atq; ille recipiẽdas imagines cẽſeret: plurimos in
mortẽ coegit.Dũ hæc in iudæa gerunt̃ :Agrippa ariſtoboli filius romã aduenit:cupiẽs
aduerſus Herodẽ tetrarchã apud Tiberiũ iudicio contendere : ſed deſpectus a Tiberio
cũ Romæ degeret : plurimos ſibi aſciuit ad amicitiã:& maxime Germanici filiũ Caiũ:
quẽ ſiue paterni nominis gratia amabilẽ populo:ſeu regii generis ꝓpinquitate ꝓximũ
imperio ratus:aut quodã p̃ſagio ſtudioſius excolebat:q̃ uel ętatis: uel honoris eius ratio
patiebat̃ , ita ut quodã die manus eleuans deprecaret̃ :ut maturius Tiberio mortuo Ca
ium uideret imparorẽ . Quo ꝓdito per Euthicũ libertũ ſuũ Aggrippa iuſſu Tiberii in
uincula ducit̃ :& grauibus modis excruciat̃ :nõ ante dimiſſus q̃ Tiberius diem claude-
ret.Cuius tempora fœda ludibriis:caprarũq; ſeceſſus:ignauia intolerabilis:nullũ tñ effi
cacis uirum operis in necẽ eius excitauerũt:recentis ut arbitror Romani imperii reue
rentia : ſiue terrore ſæuiſſimæ crudelitatis:quia plærumq; aſperitas quo grauior : eo tu
tior eſt. Cap.iiii. ¶Eo imperitãte:famoſum ludibriũ Paulinæ ſpectatiſſimi gñis
fœminę Romæ ꝑcelebratũ eſt.Quæ cũ egregiã caſtitatis famã apud oẽs haberet:eſſet
aũt ſpectatiſſimi decoris & eminẽtis gratię:tẽtata Mũdi equeſtris militię ducis ĩterpel
lationibus:nec inflexa uitio nimiæ ſuperſtitionis patuit errori.Nãq; ſubornatis Iſidis ſa
cerdotibus qui uelut Anubis ad eam mandata perferrẽt:ꝙ eam ad templũ ĩuitaret:de
lectatum ſe eius ſedulitate & pudicitia:noctem poſceret:hẽre ſe:qd eidem ſecreto uellet
cõmittere.Quod illa accipiens lęta ad maritũ detulit deũ ſuis adeſſe uotis:ab eo ſuam
poſci p̃ſentiam:negare ſe nõ poſſe obediẽtiã. Itaq; & ex ſua:& ex mariti ſnĩa pergit ad
templũ Iſidis:noctem exigit:remotiſq; ꝓcul arbitris:quaſi ſacri cognitionẽ myſterii ꝑ-
ceptura:ſeſe ſtratis cõpoſuit ſui æſtimans ꝙ ad eã deus ſuus in ſõnis ueniret:& per uiſio
nem ſeſe eidẽ demõſtraret. Verum ubi aliquid noctis ꝓceſſit:quo facilius mulier plena
ſõnii deciperet̃ , Mũdus aſſumptio uultu Anubis habituq; aduenit ueſtimenta alleuat:
in oſcula ruit.Expergefactę mulieri Anubẽ ſe eſſe dicit:uultũ Anubis p̃tendit : illa deũ

credidit:beatã ſe aſſerit:q̧ eã dignatus ſit uiſitare dñs deus ſuus. Amplexũ petenti nõ ne
gat:refert tñ utrũ deus poſſit homini miſceri. Ille ꝓmit exempla:q̧ & Iouẽ ſummũ deo
rũ Alcmena ſuſceperit. & Læda eiuſdem cõcubitu potita:& plurimæ aliæ q̃ ediderint
deos partu:de ſe quoq; & illa deũ eẽ generãdũ perſuadet:mulieri cõcubitu miſcetur:re
dit ad maritũ lętior:dicẽs q̧ mixta deo ſit mulier:& ciꝰ ꝓmiſſu deũ eẽt generatura. Fit
ingẽns in ſtupro mulieris mariti gaudiũ. Poſtea occurrit Mũdus. & ait mulieri. Beata
Paulina cõcubitu dei. Magnus deus Anubis cuius tu accepiſti myſteria. Sed diſce te ſi
cut diis:ita & hoibus non negare:quibus dii tribuant quod tu negaueras:quia nec for
mas ſuas dare nobis: nec noia dedignantur. Ecce ad ſacra ſua deus Anubis uocauit &
Mundũ:ut ibi iungeret. Quid tibi ꝓfuit duritia tua:niſi ut te. XX. miliũ quę obtulerã
defraudaret cõpendio? Imitare deos idulgentiores:q nobis ſine ꝑcio tribuunt qđ abs te
magno ꝑcio impetrari nequm eſt. Quod ſi te humana offendũt uocabula: Anubẽ me
uocari placuit:& nois huius gratia effectũ iuuit: Hoc perſtricta ſermõe mulier:illuſum
ſibi intellexit:& dolens iniuriã pudicitiæ:confeſſa eſt fraudẽ marito. Ille nihil habẽs qđ
uxori indignaret᷑: cui ipſe cubandi in templo poteſtatẽ ꝑmiſerat:& cõſcius coniugalis
caſtimonię:principi querelã detulit. Qui motus potentis uiri cõtumelia:atq; atrocis fla
gitii cõmento:ſacerdotes e tẽplo rapit:queſtioni ſubiicit:cõfeſſos necat:ſimulacrũ Iſidis
Tiberi demergit: Mundo fugiendi poteſtas conceſſa: eo q̧ ui amoris & formæ ſupatus
gratia:leuioribus cõmiſſoꝝ ſuorũ preciis multatus æſtimaret᷑. ¶ Quod igitur ludibriũ
imperitante Tiberio acciderit:nõ putaui prętereundũ: ut ex eo deformitas colligat᷑ im
peratoris. Sicut. n. boni principis uita: ꝓbitatis quędã ꝑſcriptio & per uniuerſos uiuendi
forma eſt:ita impatoris colluuio lex flagitioꝝ eſt. Ab eo miſſus Pilatus eſt in Iudęã uir
improbus & in modico ponẽs mendaciũ:circũuenit Samaritanos: ut montẽ cui nomẽ
Gadir peterẽt. Erat. n. illis ſacratus:eo q̧ uellet eoꝝ myſteria cognoſcere. Et aſcendens
populũ ꝑuenit:eqtatu pedeſtriq; exercitu ſtrauit afflicto crimie:q̧ a Romanis diſcedere
& conciliabulũ ſibi quęrere ꝑparaſſent. Quid. n. nõ auderet:qui ẽt Chriſtũ dñm ad ſalu
tẽ humani generis aduenientẽ multis & diuinis operibus ꝓfundentẽ in hoies misericor
diæ ſuæ gratiã:nihilq; aliud dicentẽ:niſi quo primũ deo: deinde imperatoribus faceret
pupulos obedientes cruci ſuffixerit. Demẽſq; qui miniſter eſſet ſacrilegi furoris: ut in
terficeret autorẽ ſalutis. Ex illo itaq; iudęoꝝ res ꝑditæ:ex illo exitiũ genti tẽploq; matu
ratũ excidiũ. Nã ſi Herodes qui Ioãnẽ neci tradidit:perfidiæ & crudelitatis ſuæ ꝑcium
luit: deiectus regno:atq; exilio datus:quãto magis ꝑcipitibus furiis actũ intelligi dat᷑ eũ
qui chriſtũ occiderit. Quę cã aũt fuerit mortis Ioãnis breuiter expediã. Philippũ & He
rodẽ q prius Antipas dictus eſt:germanos ſupra oſtendimus. Vxorẽ Philippi Herodia
dem Herodes illicito ac nefando ſibi ſociauit iure matrimonii. Non tulit hoc Ioannes:
& ait illi. Nõ tibi licet uxorẽ habere fratris tui. Tũ ille cõmotus in carcerẽ detruſit Ioan
nẽ. Nec multo poſt necauit uirũ iuſtũ & conſtantẽ diuinæ legis executorẽ. Non ſolũ. n.
quaſi ꝑdicator euangelii fratrũ cubilis inceſtũ reprahendebat:uerũ etiã quaſi legis execu
tor: ꝑuaricatorẽ legis condẽnauit:qui fratris uxorẽ uiuentis eripuerat: præſertim haben
tẽ ſemẽ de germão ipſius. Cap. v. ¶ Hinc excitata Iudęoꝝ fere oium in Hero
dẽ odia & pœna accelerata. Cuius auctor Herodias uidens Agrippã plurimũ ꝑualuiſſe
apud Cæſarẽ:cõpulit eũ Romã pergeret. Quo ſibi impatoris gratiã conciliaret: obie
ctans deſidię contumeliã:q̧ fugitans laboris dũ morat᷑ domi idignos ſibi pateretur an
teferri. Nã cũ Agrippa ex priuato rex factus ſit:q̃to magis ipſi iamdudũ tetrarchę quo
regnũ cõferat Cęſarẽ nõ dubitaturũ. Itaq; mulieris opprobria neq̃q̃ ſuſtinẽs: Romã ꝑ
fectus:dũ Caii amicitiã petit:ab Agrippa accuſatus ẽt tetrarchiã amiſit:quã a Iulio Au

guſto acceperat:& fugitãs in Hiſpaniã una cũ uxore Herodia de mœrore aĩ cõſumptus
eſt. ¶ Mortuo quoq; Tiberio Caius ſucceſſit: q dñm ſe & deũ uiderit:atq; appellari uo
lens:cauſas dedit Iudęis grauiſſimę ſeditionis:ac niſi ꝓperato fine imperiũ clauſiſſet:Iu
dęoꝝ genti finẽ fecerat maturiorẽ.Non ſolũ enim ab illicitis nõ reuocabat eos:uerũctiã
miſſis in Iudæã:ultima ſupplicia minitabat᷑:niſi oĩa aduerſum ius & fas religiõis armis
patrarẽt.Plurimũ eius potuit ĩperio Agrippa : ſed dum uellet muro ambire maxĩo Hie
roſolymã:ut Romãis fieret inexpugnabilis(ꝓuidebat enim ĩminentẽ ruinã)morte pręue
uentus opus ĩperfectũ reliqt.Nec minorẽ potẽtiã exercuit ĩperitãte Claudio:ipſius quo
q; primitiis interfuit cũ qa Caio perẽpto ipſe a militibus aſſumptus in ĩperiũ reſiſtente
ſibi ſenatu regni tædio Agrippã legatũ direxit: quo interprete ꝓmiſſa moderationis im-
perii definita gratia pax cõuenit.in locũ Agrippæ patris Agrippa filius eius a Claudio
Cæſare rex ſubrogatus eſt. Cap. vi. ¶ Ipſe quoq; Claudius exactis tribus & de-
cem ãnis:cũ deficeret Neronẽ Romano impio principẽ dedit:captatus uxoris Agrip-
pinę pſuaſionibus:quæ tñ fraudibus ualuit:ut filiũ impatoris Britãnicũ deſignatũ ſuc
ceſſorẽ ipſo iure naturæ principatus exortẽ redderet.Cuius artis mox pœnituit eam: qa
dum ex ſe genito cõſuluit principi,ſuũ negauit ignara:q; elatus impio : nec matrẽ agno
ſceret:atq; in exitiũ eius beneficii mercedẽ inuerteret:idẽ tñ Octauiani Claudii filiã cõiu
gio tenebat:ꝓpoſtero ordine gener filio ꝓlatus:qa mala reipu.ꝓpõderabãt cui debebat᷑
pricida ſacrilegus:iceſtus:ut i eo crimina nõ ulla bonę artis merita regnarẽt.Tali ĩpera
tore ſeu morũ intuitu atq; ignauiæ cõtemptu:ſiue qa Iudęis ob grauia ſacrilegia auerſo
ꝓſidio dei ſummi ultimũ excidiũ ꝓparabat᷑:erupit in ſeditiones graues:latrocinia: diſceſ
ſiones eoꝝ inſolẽtia:quos p.XX.ãnos Eleazarus princeps latronũ grauiſſime depopu
latus:aliqñ tñ captus a Felice qui Iudææ ꝓerat: Romam directus graues pœnas dedit.
Nec ſic quidem graui cæſorum numero infractus eſt populus Iudęam inhabitantium:
ſed in ipſis Hieroſolymis aliud latronũ pullulauit genus:q uocabant᷑ ſicarii:nõ iã ſecre
tis abditi:nec tenebris nocturnis inſidiãtes ſine aliquo ꝓſidio cõmeantibus:ſed luce diei
atq; in medio urbis & turbę ſtipamine percutiebant quoſcunq; ꝓpius acceſſerant bre-
ues manu gladios gerentes conferto populo pmixti:ubi andarentẽ fixerant cadebat im
prudens cæco uulnere:ut querelã mors ꝓueniret funus in promptu : ſed pcuſſor latebat
& ſiqs cõmotus fuiſſet alieno uulnere propior ſuo factus erat cęſoꝝ portio.Ita uel pĩculi
metu:uel diſſimulatione facinoris:ſicarius nõ deprębendebat᷑. Tanta erat ĩſidiantũ ue
locitas & celandi ars.Occidit᷑ ſacerdos Ionathas:addebant᷑ multi quotidie : grauiorq;
metus uiuentiũ q̃ crimina interfectoꝝ.Quaſi ad pugnã ſic quotidie unuſquiſq; ꝓgredie
bat᷑:grauiore tñ conditione:quia hoſtis ꝓuidet᷑:ſicarius delitelcebat: mors in oculis : in
aĩs timor.Nemo ſe regreſſurũ credebat:nec amicis fides deferebat᷑:dum ſicarius metue
retur. Quo plaeriq; pterriti inſontes quidẽ a flagitio latrocinãdi uel ſicariorũ contuber-
nio & ſi manu ĩnoxii conſilio tñ infirmiores deſertũ petiere.Sed dũ ſibi cõſulunt:terrore
fecerunt diſceſſiones:ex quo belli aduerſus Romãos ſuſpicio primo: deinde ĩuidia exar-
ſit:quo metu ꝓuincię rector miſſo eqtatu:& pedeſtri agmine maxiæ multitudinis ſtra-
gem edidit. Cap. vii. ¶ Aegyptius quoq; pſeudo ꝓpheta adueniens:& magicis
imbutus artibus dum iactat ſe ꝓphetico ſpiritu cœleſtia annũciare oracula:triginta fe-
re milia Iudæorũ aſſociauit ſibi:eoſq; ad montẽ Oliueti cõgregans frequẽti irruptione
penetrabat Hieroſolymã:ita ut ẽt Romanas incurſaret cuſtodias: quę ne qd a populo
moueret᷑:Hieroſolymis ꝓtendebant.Vbi ẽt hæc compreſſa eſt inſolentia quaſi in ęgro
corpore alia pars grauius inflãmabat᷑.Plurimi.n.palã diſcedendũ a Romanis libertatẽ
ſeruitio ꝓferendã uociferabãtur : progreſſiſq; in agros quibus alimonia deerat:ui expe-

tebatur. Cap. viii. ¶Poſtremo in urbe Cęſarea grauis inter Iudęos & gētiles ſe
ditio inceſſit:uendicantibus ſibi Iudęis urbis totius quaſi ab Herode Iudęo conditæ poſ
ſeſſionē reuitentibus gentilibus:q̄ conditor quidē Iudęus fuerit:ſed Cæſaris eā noīe de
clarauerit. Deniq; & templa intra eā inſtruxerit:& ſtatuas appoſuerit:ee q; uideri genti
libus uſibus magis eā mancipatā:harū contentionū ſeditio in manus uenit:qa neq; pri
mi iudæoꝝ ſuos ſeditioni deditos cōprimere poterāt:& gentiles opprobrio ducebant:ſi
iudæi ſibi cedendū arbitrarent̄ .itaq; excitauerunt Felicē:ut dum utriuſq; ptis geſtit cō
primere multitudinē nō acquieſcentē:p̄ſertim armis qn̄ aliter nequibat conſuleret̄ . Cui
ſucceſſit Feſtus qui latronibus plurimis cōpręhenſis:haud exiguos ultimo exitio dedit.
Albinus quoq; eadem a Romanis poteſtate ſibi credita:nullū nequitiæ genus p̄termi
ſit:rapinarū improbus p̄do:ut qui nō dediſſet pecuniā:in uincula raperet̄ : q̄uis inoxius
qui dediſſet ēt reus abſolueret̄ : auaritia gignebat ſuperbiā : ut pauperioribus ſe tyrannū
p̄beret mancipiū ditioribus.idem tn̄ ut ſupergreſſus neqtias ſuperioꝝ: ita ſucceſſore Flo
ro quaſi deſes ac lentus in flagitiis longo:ſed ꝓximus: interuallo p̄teritus ac derelictus:
ut cōparatione deterioris integer ęſtimaret̄ . Et qui primo queſti fuerunt ut afflicti : po
ſtea Feſtū quaſi bonū iudicē deſiderabant. Hic.n.ſingulos exuerat Florus:urbes diripie
bat:inquinatiſſimus in obſcenitatibus:in ſæuitia crudeliſſimus:armis oīa cōturbans:&
p̄lia de præliis ſerens:q nec obſecratus ignoſceret:nec exſaturatus parceret: in cōſpectu
Beronices:quę ſoror Agrippæ regis ad templū religionis cauſa uenerat: acerbiſſima cę
de in populū deſęuiebat:nec obſecranti deferendū arbitratus cū inſeruientē religioni nu
dis pedibus aſtantē cerneret:& orantē faſtidio haberet : unde ad Agrippā regē & ipſa
ſcripſit:& populos iudæorū direxit precatū auxilia libertati . Cui egredienti ex ęgypto
occurrerūt plęriq; ultra ſexaginta ſtadia Hieroſolymitane urbis obuiā progredientes:
& circūducto per urbē cum fidē querelarū ꝓbaret:inſiſtere cœperunt ut legatos ad Ne
ronē mitterēt. Verū ille dolorē ut ciuiū:& ipſe miſeratus:tentamenta tn̄ belli aduerſum
Romanos alta prudentia cernens moueri:ne & ſibi inuidia populoq; ultimū gigneret̄
excidiū:coacto in unū populo:& loco qui tēplo ꝓximus & ponte diuiſus Sixtus appel
labat̄ huiuſmodi orationē habuit. Cap. viiii. ¶Etſi in plæriſq; improuidus con
ſulendi moderandiq; impatiens:dolor grauibus aliquos faciat ięſtuare querimoniis : tn̄
ubi conſiliū ſumit̄ :ſequeſtrat̄ affectus doloris:nā ſi ꝓmptos ad ulciſcendas iniurias &
ad inferendū romano bellū imperio:uniuerſos ex hoc populo cōperiſſem : ac nō melio
ris partis & trāquillioris ſententię:quod pacis eſt peroptare:& quod qetis p̄ferre:nec ad
uos uenire auſus forē:nec conſiliū dare. Superfluū eſt enim ſuadere qd fieri oporteat:cū
audientiū aſſenſus in deteriora ſit. Sed quia aliis inexptus bellicoꝝ uſus maloꝝ: aliis per
functoria ſpes libertatis p̄dulcis ad expetendū : ſed plęrūq; irrationabilis ad adipiſcen
dū:multis.n.dum libertas petit̄ :ſeruitus accumulatur:& frequenter totū eripitur qbus
uel nomen libertatis remanſerat:alios qbus p̄ſentia uilitate ſui diſplicent:rerū nouitas in
uitat:ac ſi turbētur negocia lucrū putatur. Ideo uobiſcū conſiliū ferendū putaui:ne aut
prudentioꝝ ſobrietas p̄ripiatur inſolentioꝝ audacia:aut qui rite ſapere neſciunt: noſtro
ſaltē admoniti ſermone cognoſcant acquieſcendū eſſe conſultioribus. Silentiū igitur de
ferendū cenſeo:ut & nos q̄ conducere uobis arbitramur aperiamus : & ueſtrū nemo per
turbetur:ſi aliqua p̄ter ſuā uoluntatē audiat. Nemo.n.poterit ęſtimare quale ſit qd dici
tur:niſi audierit prius cuius ipſe futurus arbiter ſit. Probetur aut reſpuat fruſtra contur
bat:ne audiat.licet.n.& poſt conſultationē unicuiq; ſentire qd ſentit . Et ſi diſceſſio pla
cet ēt poſt ſobrios monitus ſeruare incōſultę uoluntatis ſententiā. Sed dicet aliqs . Cur
fruſtra audiri uelim ſi nō acquieſcant qui audiūt . Quia ſi nolint acqeſcere eū audierint:

portio mihi cõciõis:nõ oīs populus periclitabit̃.Si aũt audire nolint:ẽt cũ pars audiri
conturbat uniuerſo populo eripiat̃ audiendi profectus.Itaq; apud eos mihi oret̃ ſermo
qui audire uoluerint:ſi uel ex parte aliqua mihi ſilentiũ nõ deferat̃ : intercipit̃ enim ſer-
mo oĩs: & quaſi totus decidit:ſi concionalis fragoris & inquieti ſtrepitus examinet̃ im
pedimento.Duo ſunt itaq; qbus reſpondendũ arbitror:primo quæ in maximo ſunt quę
reliq; pondere.Quod plęrumq; uociferant̃ de iniuriis p̃ſidũ:& q̧ plęrumq; periſſe ſibi liberta
tem gemant.Quaꝝ propoſitionũ ſperanda mihi complexio uidet̃ . Si enim p̃ſides im-
probi:qd opus eſt libertatẽ attolere? ne uideamini nõ coꝝ merito : ſed ſeruitutis faſtidio
accuſare p̃ſides:quaſi dominationis miniſtros.Aut ſi intolerabilis ſeruitus:ſuꝑflua ergo
de p̃ſidibus querimonia.Nã etſi in illis moderatior ſit:nihilominus tñ turpis ſeruitus ẽ.
Conſideremus ergo ne in utroq; coꝝ nõ perfunctoria belloꝝ materia ſit. Quid enim in
eptius q̃ de iniuriis queri:& bellũ ſubtexere:ac periculis mutare contumelias? Dũ iudi-
cem refugias:hoſtẽ inducas:cũ iudex iniquus plęrũq; iuris interpres ſit : hoſtis aũt ẽt iu
ſtus ſemꝑ ſit appetitor ſalutis.Temperari ergo nõ exaſperari iudicẽ decet:hoſtẽ caueri:
ne alterũ acerbes:alteꝝ arceſſas:cũ & ille delinimẽto mitior fiat:& iſte declinari debeat
ne poſſit nocere.Cauendũ igit̃ de iudicibus:ne maior querela q̃ iniuria ſit. Grauier quo
q; obiectionũ inuidia q̃ cõmiſſoꝝ precia . Sæpe etenim q primo uerecũdius deliquerint:
accuſati inſolẽtiores ſunt:& qui occulte ante furati ſunt:poſtea palã latrocinant̃ . Nihil
itaq; tã exaſperat feruorẽ uulneris q̃ ferendi impatientia.Deniq; impenſius in ipſis agre
ſtibus feris artiſſima uincula ſi ſe excitent imprimunt̃ :ſi quieſcant relaxant̃ :grauis quo
q; febriũ uis tolerando minuit̃ :inquietudine augetur.Quod ſi norint ſibi cõſulere agre
ſtia:ut naturę obliuiſcant̃ quo dolorẽ alleuent : quanto magis in hoibus frequens do-
cuit uſus:q̧ eoꝝ qui læſi ſunt tolerantiã lędentibus fuerit uerecundiæ ut ſine accuſatore
correxerint qᵈ accuſati nõ emẽdaſſent.Sed eſto fuerit itolerabilis romãorũ iudiciũ inſo
lentia:qd igitur tolerabiliꝰ uniuerſos an unũ ꝑpeti? Quæ aũt iuſtitia cũ unus lęſerit:bel
lum inferre oibus?Nunqd oẽs romani iniuriæ auctores?Nunqd ipſe Cęſar aut ſtudioſe
electus eſt iprobus qui ad uos mitteret̃ ?Sed neq; ſpeculari poſſunt trans maria : oculoſ
q; ab oriẽte ad occidentẽ intẽdere ut illic uideãt q̃ hic gerũtur.neq; audire facile:qᵈ & ſi
ſollicitudo exigat lõginquitas negat ꝓbationũ difficultatẽ. Vnius igitur culpa diſſidiũ
pariet orbis romani cũ ẽt ſine querelis ueſtris ꝓpria correctio ſit nulla accuſationis inui
dia:itineris nullo labore.Annuis.n.uicibus romãi magiſtratus mutant̃ . Quo fit ut nec
inſolens diu maneat:& moderatior cito ſuccedat.Nihil igit̃ oberit qeuiſſe cum remediũ
deferat̃ ẽt qeſcentibus.Cauſas belli aũt intexere p̃iciolum:qa belli dura aduerſum oẽs
conditio aduerſum romanos ultima.Quos ſi fugere uelis cũ ſuperare nequeas: orbis ter
rarũ tibi derelinquẽdus eſt.Sed libertatis cupiditatẽ prætenditis ? Sera iſta deliberatio:
prius certãdũ fuit ne amitteretis libertatẽ q̃ ut amiſſam repoſceretis.Durus ſuitutis uſus
& ideo aut a principio nõ fuit ſubeunda:aut ſuſcepta ęquanimiter ferenda. Tunc decuit
reſtitiſſe cũ ad ſeruitiũ uocaremini . Illa iuſtior pugna.q aũt ſemel ſe dederit in ſeruitutẽ
& ſi poſtea ſubtrahere uelit:nõ ille tanq̃ amator libertatis aſſeritur : ſed tanq̃ ſeruus cõtu
max adiudicatur.Vbi erat iſta libertatis defenſio:cũ pompeius ueſtris ingrueret regioni
bus:urbẽ dñs intraret:ubi erãt arma ꝓ libertate? Cur depoſita ſunt a ptibus noſtris?Et
certe illi fortiores nobis fuere:uigebant aĩs:abundabãt ſubſidiis : cupiebant repugnare:
ſed exiguã romãi exercitus nõ ſuſtinuere portionẽ:uicti ſunt:ſed reſeruati agnouerunt iu
gũ ſeruitutis:nũc tolerãt pœnã captiuitatis.Quid recuſatis hæredes qᵈ debetis iure ſuc
ceſſionis?Aſtringũt uos negocia patrũ quomodo obedientiã refugitis : tanto inferiore.
obedientibus:aut qd uobis reliquerit erit qui in uos cęſarẽ & oẽm uirtutẽ romanã mo-

uetis? Quomõ poteſtis ſuſtinere eos qui de oĩbus triumpharũt:atq; ab oĩbus ſibi militã
tibus nunc adiuuantur? Et atheniẽſes qdẽ ꝓ libertate totius graeciæ incendio patriã tra
diderũt:exilio mutãtes domos:ne ſibi Xerxes dominaretur:quẽ in terris nauigantẽ : in
fluctibus gradientẽ cũ tñ nec maria caperent:terra ſuſtineret:nec q; Europę totius ſpa
cia trãſitus eius itinere includeret anguſtioribus terrarũ finibus q̃ exercitus cõmeatu:ita
pſecuti ſunt fugiẽtẽ ut uix una naue fugitans auxiliiq; indigens ſe ſubtraheret captiuita
ti:uerũ ipſi illi uiri qui totã fregerunt Aſiam : propter exiguã Salaminã & imperitantẽ
fluctibus Xerxẽ ſubigentẽ maria in eo ipſo qđ ſibi ſubiectũ putabat elemento glorioſiſ
ſime debellatũ fugarunt:nũc rõanis ſeruiunt:& principes totius gręcię italorũ imperiis
obtẽperant:atq; illę athenę que leges aliis dabant:nunc alienis legibus famulanť. La
cedęmonii quoq; poſt thermopylas & Leõidæ defuncti triũphos:poſt Ageſilaũ ſeruato
rẽ aſiæ nũc amant dños ſuos. Macedonia atq; africa quę per ſuos ualidiſſimos duces to
tius orbis ĩpiũ ĩ ſua iura & poſſeſſionẽ trãſfuderãt: trãſlatã a ſe potẽtiã nõ ĩdignãtur:tã
taq; reg mutatiõe cõtẽtę optãt ꝓprios quos ad ſeruitutẽ petebãt. Nec Philippi diuitiis
macedones:nec Alexãdri excitanť triũphis:quos duces oĩum prudẽtiſſimos non ĩmeri
to ĩuictos arbitranť:qa alter ſe ĩtra gręciã tenuit:alter fugiẽs arma rõana uſq; ad regna
caſpia & extrema ſubactę Perſidia: atq; Indorũ ſecreta uictor ꝑuenit, Magni nomẽ ob
tinuit qa maximos oĩum nõ laceſſiuit : Quẽ licet ĩmatura mors triũpho romanorũ ſub
traxerit : ſeruit tñ & ipſe in poſteris ſuis qbus oricutis ſpolia nõ ad fulcrũ dominationis
quęſita:ſed ad preciũ ſeruitutis:ut nobilitas famulantiũ ad uictoris opes ꝑueniret. Ma
gna uirtus in alexandro. Quid tñ mirũ. Ille uſq; ad occeanũ uictoriã extendit. Romani
ultra occeanũ. Teſtis ẽ Britannia extra orbẽ poſita : ſed romanoꝝ uirtute in orbẽ reda
cta. Quos ætas ſuperior ignorauit didicit romanorũ uictoria. Seruiunt & ipſi qui qđ eſ
ſet ſeruitus ignorabãt: ſoli ſibi nati & ſibi liberi ſemp quia ſuperiorũ potentia interfuſo
occeano ſecreti metuere nõ poterãt quos neſciebant. Plus itaq; fuit tranſiſſe ad Britan
nos q̃ triumphaſſe de Britãnis. Quid.n. facerent elementis iam Romanorũ impio ſubie
ctis? Docuit illos occeanus ſeruitutis patientiã poſtq̃ tranſfretãtibus & ipſi romanorũ
nauigiis inſuetã ſibi ſeruitutẽ agnouerant. Nã de Hãnibale qđ repetã: q tot regionũ ui
ctor romanis & ipſe militauit triũphis: qbus alpes apuit:uiã ſtrauit : urbes ſubegit quę
uictoribus acqrenť. Qui frequẽter ſuperior ſpẽ tñ uictorię uictis nunq̃ intercluſit:ſemel
uictus repare ſeſe nequit. Ceſſit ſponte uictoribus quos uictos nõ ſuſtinebat : abiectiſq;
armis uictricibus ad Pruſiã ſeſe cõtulit regẽ:ex duce mercenarius : ex triũphatore fugi
tiuus. Veniamus ad galliarũ incolas populos natura feroces & naturalibus muris fero
ciores:quos nõ cœmenta parietũ:ſed iuga alpiũ ab ortu ſolis tuenť :ab occaſu occeanus
incluſit:a meridie pręrupta pyrenei:a ſeptentrione Rheni fluẽta ĩmaneſq; germani inſu
pabiles & innaceſſibiles reddidiſſe ſe clauſtrorũ beneficiis æſtimabanť : Romanis tñ
ſupra nubes uiantibus & ultra colũnas herculis imperiũ ꝓpagantibus nihil inuiũ fuit:
tanta facilitate hoſtis & qui latebat reptus & qui reſiſtebat uictus eſt: quorũ improuiſo
aduentu cõſediſſe mõtes germania credidit rhenũ:exaruiſſe : qui magnitudinẽ corporũ
& contẽptu mortis cæteris ualidiores:quẽ retinaculũ ante ſuũ rhenũ putabãt: nunc ſa
lutis defenſionẽ. Itaq; iam nõ copiis germanoꝝ repletur ſed romanorũ liburnis q̃ pera
tes tot uſq; ad mare bicornis amnis quondã liberas gentes ſeruitio premunt:ut q̃ ſibi añ
totius orbis imperiũ præſumpſerant nunc ſeruitutis ꝓpriæ mercedẽ exoluãt. Quid illi
riis erutũ uenis terrarũ ſuarũ aurũ profuit? qbus nõ abundauit ad libertatis ꝑliũ. Quan
to p̃cioſius romanorũ ferrũ cui ſeruit aurũ Pãnoniorũ? Dat itaq; Pãnonius auri tributũ
& opes ſuas ad romanũ ærariũ uolens tranſfert : ut ſit tutior in ſeruitute : nec incolã ſuũ

auro turbida Pactoli unda extulit in ſuperbiā: ſeruit libenter: q̄bus ſeruire impia uidet᷑:
nec mirat᷑ Indus gēmā ſuā: aut ſeres lanā ſuā: ad uſum dominorū exercent᷑ illa nō ꝑcio
merciū ſed functionū munia: Perſarū audimus ſupba imperia: ſed eorū quoq; obſides ui
dimus: & cū ipſi imperitent plurimis nationibus: tñ offerunt liberos ſuos & nobilitatē
ſuā. Seruire romanis gaudēt ꝓ fide pacis: ſimul ut ſeruiendo diſcant ſuis imparare: offerūt
ueſtes: monilia: elephātos quoq; romanis: unū tributū reges imponere. Attexamus ęgy
ptū abundantē opibus ſuis. nec indigentē pluuię coeleſtis: q̄ ſibi imbres generat: & plu
rimarū ubertates creat: Deniq; cū ſit feruentior oībus ſola nō querit᷑ de ſiccitate. & q̄d
nulli alii loco ſuppetit: alit irriguo ſuas meſſes. Nauigat᷑ in arenis: nauigat᷑ per ſata ubi
pluuia neſcit᷑. Cuius tñ noua gratia & naturalis foecūditas romanis militat ut quattuor
menſibus dños alat. Quid ipſam urbē loquar cognomine regis fortiſſimi quę ſepta flu-
minis muro neſcit obſidionē: q̄ uniuerſorū amniū maximus diffuſo per ſpatia terraꝝ al
ueo: & obſidionis ſubmoueat impedimēta & in uehēdis quæ neceſſaria ſunt ad uſum re
rū miniſtret᷑ Quę magis poterat ad rebellandū q̄ ægyptus excitari: q̄ decies ſeptingen
ta & quinquaginta millia hominū ꝑter Alexandriæ incolas populos rōanis faſcibus nu
merat adſcriptos. Et cū habeat tantā multitudinē mauult tñ romani imperii tributis ſe
exercere: q̄ ſuis militare ſtipendiis. Non tranſiliā Cyrenēſes lacedęmonioꝝ q quondā cū
carthaginenſibus de finibus atq; impio certarūt: finē certaminis mortē offerētes. Qua
oblatione uicti: ſed ulti tñ iniuriā fratribus philenẽis uictoriā cōceſſere: nec Syrtes ꝑteri
bo terribiles ēt ſolo auditu q̄ oīa ad ſe trahant & appropinquantia uadoſo mari hęreāt
tertiā ptem orbis totius ab athlantico mari & colūnis herculis uſq; ad mare rubrū atq;
ęthiopas definiri reꝝ periti aſſeruere. Quis tot gētiū populos numero recēſeat: q̄bus ful
ta carthago ſcipionis dextrā nō tulit: maluitq; romā duabus anni ptibus aduerſum ſe pa
ſcere: q̄ alioꝝ opibus nixa aduerſum romanos rebellare᷑ Creta quoq; centū urbibus no
bilis uberrima ꝑferens regna circūfuſa undiq; mari ex fluctibus tanq̄ moenibus ſolita ho
ſtē repellere: unū cōſularē ueret᷑ & plurimi populi ſex faſciū uirgulis metu īclināt᷑ Aſia
pōthus Eniochys Scythęnomadæ: Tauroſcythæ męotiaq; regna Boſphoraniq; oēs ro
mano impio ſubiiciunt᷑: & illud añ inauigabile pelagus. xl. naues ad pacē exercent. Nā
de armenia q̄d dicā quæ nō ſolū limitis ſui ſeruat q̄etē: uerūetiā portaꝝ ſtenta cuſtodiæ
diligēter explorat: ne pacē turbaturus irrepat᷑ Oēs ergo romanis ſeruire geſtiūt. uos ſo
li dedignamini his eſſe ſubditi q̄bus ſubiicit᷑ uniuerſum. Quibus fretiꝰ armis quo ſupbi
milite᷑ ubi eſt ſtolus nauiū ueſtrarū: q obſideat freta: pcurrat maria romanoꝝ. In ipſoꝝ
enim nomē elementa ēt tranſierunt in quos ēt tranſiuit orbis terraꝝ: qui romano impio
claudit᷑: & definit᷑ deniq; a pleriſq; orbis romanus appellat᷑. Nā ſi ueꝝ quæramus ut ſu
pradiximus: terra ipſa infra romanū imperiū eſt: ſupra quā ꝓgreſſa romana uirtus ultra
occeanū ſibi orbē quæſiuit: & in Britānia ſibi remota a cōfinio terraꝝ nouā ſibi inuenit
poſſeſſionē. Deniq; quibuſuis nō ſolū ciuitatis romanæ: ſed ēt ipſius prope humanæ cō
uerſationis negat᷑: illo dirigunt᷑ ut illi habitent quaſi mūdi exules: ceſſit occeanus fini-
bus ſuis: nouit rōanus īteriora eius petere ſecreta: cū ipſis uobis erit bellū aduerſum quos
nec natura ſuū ius poſſidet. Eufrates ille inaceſſibilis añ niſi ſuis incolis ex utraq; iam ri
pa romanus eſt: & ſub imperio romāo totū eſſe ſignificat orientē hiſter in ſeptētrionali
bus ptibus inter ſæuas & īnumeras ꝓfluēs gētes: obſides ſuſcipit: hoſtes coheret: meri
diana plaga quouſq; habitabilis eſſe poteſt: arat romanis atq; ipſis meſſem ſuā colligit ī
occaſu quodā ultima terraꝝ Gaditana ora: nouos ſuſcipit hoſpites: q romano impio tri
buta ſua deferant. Habet & ipſa quo dirigat merces ſuas: ubi ante ſolū naufragiū puta
bat ibi nūc mutuat᷑ commerciū. Cū igit᷑ rōanoꝝ oīa ſint: unde uobis aduerſum Roma

nos pſidia quæritis? Ex qua uobis inhabitabili parte ſocios poſtulabitis? Quicūq; .n. in
orbe terrarū ſunt romani ſunt. An ultra Eufratē ad diabenos dirigetis legationē: ſed nec
ipſis uacat ſua relinqre: nec parthus ſinit petitā ſibi pacē interpolari ne ipſe in finitimis
reus ſit rebellioīs: ne illud bellū ſimile putetis ac ſi aduerſum Arabas & ęgyptios uobis
gerenda prœlia ſint: Alia romana arma: aliæ opes ex toto quęſitę orbe: nec Hieroſoly-
mitana uobis blandiunt̄ præſidia murorū: ualidiorē oceani murū ruperunt: ſed de reli-
gionis auxilio pſumitis cū orbē iam romanū Ieſu diſcipuli repleuerint? Aut ſiue nutu dei
putam9 illā creſcere religionē: urbēq; romā ſup oēs regiōes pferre ipiū ſuū. Hæc nr̄a nos
iādudū religio deſeruit quo nos deſeruim9 fidē: & freqnter interdicta mādatis cœleſtibus
repetiuimus. Vn̄ i nos uenit ęgyptius? Queadmodū captiui facti ſum9 aſſyriorum? Nōne
ſcriptura dixit hęc euētura? Nōne ſcriptū eſt pphanāda oīa tēpli ſacramēta q̄ iā ſępius
pphanata: uim ſuā atq; omen diuinorum miſteriorum gratiā nō reputant. Contaminatū eſt
templū: humano ſanguine repleta ſunt puluinaria cadaueribus: pfuſæ arę cruore. pugna
tū eſt ſabbato: puaricatio facta ē. Dū templū nō ſua obſeruatione & feriarū ſolēnitate:
ſed cruento defenditur plio utriq; iterum fiet. Ergo quomō poſſimus tanq̄ aduerſum hoſtes
& religioni aduerſarios diuinū auxiliū mereri: cū ipſi puaricationē inferamus noſtræ reli
gioni. Quod igit̄ remediū cū & humanæ opes nō ſuffragent̄: nec diuina nō opituletur
gratia? Alterum horum aliquos iuitare ſolet, ad bellū uobis utrūq; deeſſet. Quid ergo ſupeſt
niſi manifeſtū excidiū? qd ſi nō declinatis dū cauere licet: nihil aliud niſi uos ipſi ueſtrā
patriā concremabitis: templūq; exuretis. cōiuges quoq; & liberos dabitis neci qbus au
ctores eritis ſupremę amiſſionis. Cū malorum oium incrementū inconſolabile ſit noſtræ
culpę aſcribi debēt q̄ ſuſtinemus: accedit huc q aliarū urbiū bella ſuorum icolarū excidiis
determinant̄: ueſtra rebellio totius erit excidiū regionis: quę toto diffuſa orbe populos
ubiq; diſſeminabit. & ioibus urbibus noſtri portio eſt. Veſtro igit̄ plio iudæi oēs impli
cabunt̄: nec erit ulla regni noſtri expers ps cruoris: Aut ſi tales ſunt rōani ut iudęos nō
perſequātur: nec bello laceſſiti q̄ iniuſtū eſt bellū his inferri quorum humanitatē ſpretis. Bo
nū eſt chariſſimi bonū eſt. adhuc in portu nauis eſt, puidere tēpeſtatē futurā: nec iminē
tibus quēq̄ ſe obiectare periculis: ne cū in altū pceſſeris iam naufragiū nō poſſis cauere
Et plerūq; quidē repentina exurgit pcella & bellū excipit̄: ēt ſi nō inferat̄: ſed intereſt la
ceſſere hoſtē an excipere: magis parcit nō laceſſitus: & neceſſitas excuſat inſolentiā: ubi
uero in pruptū quiſq̄ ſe imergit periculū onerat̄ ēt opprobrio. Nō is hoſtis eſt quē fuga
poſſitis uitare. Quocūq; ibitis ſequetur periculum: imo ubiq; hoſtē reperietis. Oēs. n.
amici romanorū ſunt. & qcūq; pter romanorū amicitiā eſt: hoſtis uniuerſorum eſt. Subeat
uos patriæ amor. ſi nō pignorum ueſtrorum nō coniugiū uos cōtemplatio reuocat, reuocet
templi contuitus ſacratiſſimi: parcite ſaltē religioni: parcite ſaltē ſacratiſſimis ſacerdoti
bus: qbus iā nō parcent romani: neq; ipſi tēplo: quos pepciſſe pœnitet. qm̄ iamdudū uo
lunt oēs gentes noſtrā extinguere religionē: cui Pōpeius tn̄ cū extinguere poſſet pepcit.
Ego nihil ptermiſi. oīa monui. quæ ad ueſtrā ſpectant ſalutē: hoc uobis ſuadeo qd mihi
eligo: uos conſiderate qd uobis & mihi utile ſit: opto uobis & mihi pacē eſſe cū populo
ro. ſi recuſatis: ipſi meā uobis eripitis ſocietatē. aut cōmunis erit gſa: aut ſine me pericu-
lum. ¶ Hæc dicens illachrymauit: Beroniceq; ſoror eius. Nam & ipſa inſtitit ſuperiori-
bus & multū eos Agrippa ſuis lachrymis inflexerat: ita ut dicerent iudęi nō romanis re
bellamus: ſed Floro qui bello digna cōmiſit: bellū inferendū arbitramur. Rn̄dit Agrip
pa: ſed hoc eſt romanis bellū infrre. facta ueſtra romanorū iniuriā petūt. Nō Floro ſed
romanis. nō Floro: ſed Cæſari tributū negat̄. Nō Flori: ſed romanorū miles in caſtro ē:
qd appellat̄ Anthonia a quę dirutis diuiſiſq; porticibus templū ſeparaſtis: ut cuſtodia

ſequeſtraret. Reſtituite ſtatutũ ſupiorũ tributũ. qđ Cęſari debet: cęſari ſoluat: ne Flo-
rus hoc referat nõ ſe a uobis: ſed cæſaris imperiũ repudiatũ. Acquieuerat populus his di
ctis: ita ut cũ Agrippa in templũ aſcenderẽt: porticus ut fuerãt inciperent ædificare: tri-
butũ cogerent. Deniq; breui miſſis in huiuſmodi muniis induſtriis executoribus cõgre
gata ſunt talenta .xl. quæ deerãt tributarię ſolutioni. Cõpreſſus fuerat oĩs belli tumultꝰ
ſed adiungere his Agrippa uolens ut Floro obtẽperarent: donec ei a cæſare ſucceſſor ue
niret: ita plæbẽ exaſpauit ut ne ab eius qdẽ cõtumelia tẽparet: ſed extruſum urbe nõ nul
lis iactis lapidibus incertũ an pculſerint. Qua motus iniuria rex auctores eorũ cõpręhẽ
ſos ad Florũ direxit. Ipſe aũt in regnũ ſuũ conceſſit. Cap. x. ❡ Eo diſcedente con
citores belli cõpoſitis inſidiis Maſada caſtellũ occupauerũt: necatiſq; romanorũ cuſto-
dibus ſuos conſtituere. Eleazarus prĩceps ſacerdotũ ꝑruptę uir audacię: ſuaſit ne cuius
alienigenę donũ uel ſacrificiũ reciperetur. quæ tuba belli aduerſum rõanos fuit uniuerſoſq;
in tumultũ excitauit. Vidẽtes itaq; potiſſimi qq; qđ ea res ꝑruptę cauſa foret diſſenſiõis
agebãt cũ populo nõ ſolũ cęſari belli irrogari ſed uiolari ẽt inſtituta religiõis tẽpliq; im
minui reuerentiã: argui & condẽnari patrũ traditiones: qui ex muneribus alienigenarũ
templũ ornauerũt: cui multo ãplius acceſſerit diuitiarũ ex collatione gentiũ doniſq; di
uerſarũ & innumerabiliũ nationũ obliterari ſancta maiorũ: ſacros ritus negari. Quid fu
turũ de his quæ ãte collata ſunt ſi ſimili modo cõferri in poſterũ dona gentiũ prohibean
tur? Aut ſi ſolis romanis ſit ĩterdictũ qđ oĩbus liceat: qđ incẽtiuũ belli futurũ. Poſtremũ
impiũ: ſi apud Iudæos tñ nec ſacrificare nec ĩferre munera alienis ꝑmitteret: cõſiderare
eos oportere: qa cæſaris pax ſolueret: quẽ ĩ huiuſmodi motũ offenſiõis haud dubię futu
rũ ut eripet iudęis oẽm uſum ſacrificiorũ: ut nec ꝓ ſe ſacrificarẽt cui ſacrificiũ cæſaris de
putaſſet: ꝑueniendũ mature. Nã talia cõſulta ſi ad Floꝝ atq; inde haud dubie ad cæſarẽ
ꝑuenirent, iudęoꝝ gẽti peſtẽ futurã: ſimul hęc aſtruere ſacerdotẽ teſtimoniis deſiderãtes
interrogabãt ſi unq̃ a maioribus eſſet ſacrificiis gentiliũ renũciatũ: id cũ minus liqueret:
obſtrepebant ad ſeditonẽ parati. nec miniſtri qdẽ altaris audebãt ſeſe tantę diſcordãtiũ
inſerere cõtẽtioni: unũ remediũ ſupeſſe uiſum eſt: ut Floꝝ atq; Agrippa rex cũ militari
manu adeſſent: ut ſaltẽ metu deſiſterent q conſilio nequaq̃ reuocarent: ſed Florus q au-
geri uellet ſeditionẽ ne ullus iudęis eſſet uenię locus q niſi inuoluti bello forẽt urgẽdi ra
pinas eius & grauiora cõmiſſa facultas oĩs extingueret, paſſus eſt creſcere belli furorẽ:
nihilq; legatis reſpõſi reddidit. Agrippa uero quẽ maxime ambibat Scili & Antipa Ca
ſtobariq; ꝓpinquorũ ſuorũ legatio in cõmune onus, ut & iudæos rõanis ſeruaret: & iu
dæis religionẽ: patriæ templũ: urbẽ ciuibus: ſibiq; imperii decus: regni tranqllitatẽ, miſit
tria millia equitũ dario & philippo turmarũ ducibus ut auxilio freti bonarũ cõſultores
partiũ ꝓmptius aniterent. Hinc fiducia bonis orta: ĩprobis indignatio bellũ adoleuit.
Cum hos cã iuſtior nihil tñ armorũ cõflictus iuuaret: illos furor & multitudinis nume
rus aĩarent: accẽderunt diuerſæ acies ꝑliatores: principes ſacerdotũ & uulgi portio quæ
pacẽ optabant cũ regis eqtibus partẽ ciuitatis ſupiorẽ occupauere: illi alii in ĩferioribus
ſiti templũ & ꝓpinqua loca ſacris ſibi uendicabant. Primo lapidibus & ſaxis & iactu te
lorũ utrinq; bellũ laceſſunt. decernũt ſagittis: poſtea ut ſeſe forte obtulit prœliãdi neceſ
ſitas: conſertę manus, peritia uſuq; regii ꝑſtabãt: uolẽtes arcere acceſſu belli excitatores
ne templũ intaminarent. cõtra Eleazaro cũ ſuis ẽt ſupiorẽ urbẽ quæ uocabat Syon in-
uadere ſtudiũ erat: ſeptẽ diebus ſine intermiſſione aliqua bellatũ eſt. Octauus ſolẽnita-
tis dies quo ligna oẽs altaribus ſolebãt imponere: ne qñ ignis deficeret quẽ oportebat
ĩextinguibilẽ ꝑſeuerare: furorẽ addidit: ut oẽs a tẽplo miniſtri excluderent. Audacius ſo
lito ſicariis ſeſe proripiẽtibus ceſſere regii. nec in ſuperioribus ptibus cõſiſtere auſi: incen

ſę ædes Agrippę & Beronices:direptũ omne inſtrumentũ regiũ:ignis circũferebaẽ : ut
etiã chirographa debitoꝝ quæ recõdita in tabulariis erant publice exurerenẽ .quo ſcene
ratoribus uis iopes inſolentius inſurgerẽt:omni nexu ſeſe abſolutos arbitrati:incẽdebãt
urbẽ manibus ſuis:exurebanẽ nerui ciuitatis:expugnatũ eſt caſtrũ cui nomẽ Antonię:
cęſi oẽs cuſtodes repti:icẽſum poſtea . Maſadã quoq; ꝑripiens ſeſe Maguenius iudę ga
lilęi filius acer & pitus ſophiſta:& turbãdis rebus exercitatus:armorũ inuaſit efficinas:
& iduit armis inermes.Regreſſuſq; i Hieroſolymã ſtipatoribus tanq̃ regio more comi-
tantibus:imane tñ inſoluerat:ut ſupergrediens uſum priuatũ:nec ab illicitis qdẽ q̃ libe
ri populi ferre nõ poſſent:temperandũ arbitrareẽ :inſurgẽtibus in cũ plunbus qui iuliũ
regali indumẽto tyrannũ:& dñm incubuiſſe libertati ciuiũ increpitarẽt , gaues pœnas
dedit:ut afflictus prius cruciatibus mœreret .nec tñ diſſidiũ remotũ . Nã multo grauior
motus inſurrexit.Deniq; Metilius cũ romanis militibus orauit ut ſibi diſcedere liceret:
dataq; fide & interpoſitis ſacramẽtis:ubi iuxta pactũ arma depoſuere:cũ ſine metu abi
rent:ab Eleazaro & ſociis factionis multi obtrũcanẽ .Non reſiſtendũ aduerſus uim nec
precandũ rati:ſed tñmodo uiolatã fidẽ & piuriũ perfidorũ uociferantes . Oẽs itaq; iter
fecti:Metilius ipſe p̃fectus militũ rogando & obſecrãdo: ſimul pollicẽs uſq; ad circũci-
ſionẽ quoq; ſe iudæũ futurũ ſolus, reſeruaẽ . Cap. xi. ❡Ardebat oĩs Iudæa:Syria
quoq; ꝓuincia oĩs in bellũ excita.Deniq; cæſarienſes quoſcũq; habebãt Iudęos interfe-
cerũt:quo dolore excitati plurimas Syrię urbes Iudæi adorſi debellauerũt nuſq̃ ius nuſq̃
religio:nobilior erat q plura diripuerat quaſi p̃mia cõgerens fortitudinis. ❡Erat ſpecta
culũ miſerabile cũ inhumata corpora paſſim iacerẽt in urbibus:pueris p̃mixti ſenes:mu
lieres quoq; nec ꝓp uerecũdiã ſpectantiũ monumẽtis qbus pudenda tegerenẽ relictis:
oĩa fœda & plena ſpẽ miſerabili:quę cũ tetrũ horrorẽ excederẽt grauis ac nephariæ cru
delitatis grauiora tñ adhuc ſibi inuicẽ minitabanẽ . Erat imane latrociniũ inter iudæos
ac ſyrios cũ ſpes nulla ſalutis eſſet niſi ut inuicẽ ſe p̃ueuirẽt. Quæ.n.ciuitas quæ nõ iudę
os ſimul & Syrios p̃mixtos haberet?Dies in ſanguine:noctes in formidine trãſigebanẽ .
nec odiis:nec auariciæ modus ullus. Nã p̃ter ſectaꝝ & cultus diuerſitatẽ q̃ in malũ pu-
blicũ eruperat : ut e diuerſo ſe p̃ditos uellent auaritia habẽdi & rapiẽdi cupido animũ in
uaſerat ut nulli quẽ prędę ſtudio deputaſſent neci parcẽdũ exiſtimarent. Quid de mino
re numero cęſorũ loquar? Nã præter Antiochenos & Sydonios & Apamenos difficile
quiſq̃ populus inhabitans ſecũ iudęos nõ pſecutus eſt. Geraſſeni aũt & uolẽtes egredi:
uſq; ad fines proprios ꝓſecuti ſunt:ut ſine ulla fraude abirẽt. Alexandrię uero orta inter
gentiles & iudęos cõtentione:dũ Hebręi uindictã repoſcerẽt ac raptis facibus cõgrega
tũ in Amphitheatro populũ gẽtiliũ minitarenẽ exurere:alia curantẽ Alexãdrũ tyberiũ
p̃fectũ loci in ſe cõuertere : ac primo quidẽ cõcordiã publicã reformare pacificis tẽtabat
ſermonibus. Vbi uero uideri ab his quę ſedulo moueret aduertit : nec ullo alio mõ tolli
poſſe tantã ſeditionẽ inuadendi eos:militibus poteſtatẽ dedit: q circũfuſos adorſi maxi
mã per totã urbẽ ſtragẽ fecere:cũ alios reſiſtentes:fugientes alios:alios in domibus ſuis
latitãtes necarẽt:neq; ulla ſubiaceret:uel puulorũ miſericordia:uel reuerẽtia ſeniũ:uel mu
lierũ uerecũdia. Cęſa itaq; iudæoꝝ quinquaginta fere milia:natabãt plateæ ſanguine:re
pleta erant oĩa cadaueribus:crepitabãt flãmæ ſæuo per urbẽ incendio : quę iudęorũ do
mibus iniectę uicina ſimul depaſcebãt. Infœlix tñ Alexander tãdẽ milites abſtinere:&
receptui canere iubet:uulgi tamen ira ſemel ꝓgreſſa in poteſtatẽ necandi:nequaq̃ miti
gabatur. Cap. xii. ❡Luebãt.n.ſcelerũ ſuorũ ſupplicia q poſtq̃ dñm Ieſum cruci
fixerant diuinorũ arbitrũ, poſtea ẽt diſcipulos pſequebanẽ . Plæriq; tñ iudęoꝝ : gentiliũ
plurimi crediderunt in eũ:cũ p̃ceptis moralibus operibuſq; ultra humanã poſſibilitatẽ

ꝓfluẽtibus iuitarẽtur. Quibus ne mors qdẽ ei⁹ uel fidei:uel grẽ finẽ ĩpoſuit:imo eã ẽ
cumulauit deuotionẽ. Intulerũt itaq; pricidales manus:atq; auctorẽ iterficiẽdũ ad Pila
tũ deduxere:reluctantẽ cœperũt purgere iudicẽ in quo tñ nõ excuſabat̃ Pilatus :ſed iu
dęoꝝ amẽtia coaceruabat̃ :qa nec ille adiudicar̃ debuit:quẽ reũ minime dephẽderat:nec
iſti ſacrilegiũ parricido gemiare.ut ab his q ad redimẽdos & ſanãdos eos ſeſe obtulerat
obtrũcaret̃ :de quo ipſi iudęi quoq; teſtant̃ :dicẽte Ioſepho hiſtoriarũ ſcriptore ꝙ fuerit
illo in tpe uir ſapiẽs:ſi tñ oportet:inqt uirꝫ dici . Mirabiliũ creatorẽ operũ:q apparuerit
diſcipulis ſuis poſt triduũ mortis ſuę uiuẽs iterꝫ ſm ꝓphetaꝝ ſcripta:q& hæc & alia inu
merabilia de eo plena miraclis ꝓphetauerũt.ex quo cœpit cõgregatio xpianoꝝ:& in oẽ
hoium genus:nec ulla natio rõani orbis remãſerit q̃ cultus eius exps relinqueret̃ .Si no-
bis nõ credũt iudęi:uel ſuis credãt:hoc dixit Ioſephus:quẽ ipſi maximũ putãt . & tñ ita
in eo ipſo q^d uerũ locutus eſt ita mẽte deuius fuit:ut nec ſermonibus ſuis crederet:ſed lo
cutus ẽ pp hiſtorię ſuę fidẽ:qa fallere nephas putabat: nõ credidit pp duritiã cordis & p
fidię itentionẽ:nõ tñ ueritati p̃iudicat: ꝙ nõ credidit:ſed plus addidit teſtimonio ꝙ nec i
credul⁹:& iuitus negauit.i quo Chriſti Ieſu claruit potẽtia:ꝙ cũ ẽt principes ſynagogę
quẽ ad mortẽ cõphẽderant:deũ fatebant̃ .Et uere quaſi deus ſine exceptiõe pſonaꝝ ha-
ud ulla mortis formidine locutus:excidiũ quoq; tẽpli futurũ annũciauit:ſed nõ eos tem
pli iniuria cõmouit:ſed qa in flagitiis ab eo & ſacrilegiis corripiebant̃ :hinc ira exarſit ut
interficerẽt cũ quẽ nulla habuiſſent tpa. Nã cũ alii p̃cando meruerint facere quę fecerũt
Hic in ptãte hẽbat ut oĩa quę fieri uellet imperaret. Occiſus erat añ mortẽ Ieſu baptiſta
Ioãnes uir ſanctus q nuq̃ in ſęculis ſalutis ueritatẽ poſuerit. Deniq; ad oĩa q̃ plena iuſti-
tię docebat qbus ad cultũ dei inuitabat iudęos ẽt baptiſmũ ꝓpter purificationẽ aĩæ &
corporis iſtituerat. Cuius cã necis libertas ꝙ p̃peti nequit ab Herode fraterni uiolata cõ
nubii iura:germanoq; abductã cõiugẽ. Nã cũ idẽ Herodes romã p̃geret hoſpitii cã fra
tris ingreſſus domũ cui erat uxor Herodias: Ariſtoboli filia regis Agrippæ ſoror auſus
eſt eã naturę imemor ſollicitare:ut relicto fratre ſibi nuberet cũ de urbe roma reuertiſſet
ex cõſenſu mulieris inita inceſti pactio eſt. Cuius indiciũ p̃uenit ad Arhetę regis filiã in
cõiugio adhuc Herodis manentẽ. Ea riualẽ idignata redeũti marito iſinuauit ut ad Ma
cherũta oppidũ dirigeret̃ :q^d erat in cõfinio patrei regis & Herodis: ille q nihil ſuſpica
ret̃ ſimul qa oẽm circa eandẽ iminuerat affectũ: quo facilius herodi pactionis fidẽ p̃ſta
ret:ſi allegaret cõiugẽ:acqeuit eius ſuggeſtiõi. At illa ubi patrio regno appropinquauit:
cognita patri Arethæ ꝓdidit:q p inſidias oẽm exercitũ Herodis bello laceſſitũ deleuit:
proditione facta p eos q ex Philippi tetrarchæ populo Herodi ſeſe aſſociauerant. Vnde
Herodes cęſari querelã detulit:ſed uindictã impatã a cęſare indignatio dei ſuſtulit. Nã
in ipſo appatu belli cęſaris mors nũciata:idq; a iudęis ęſtimatũ cõperimus & creditũ au
ctore Ioſæpho aduerſum ſe idoneo:ꝙ nõ fraude hoĩum ſed dei cõmotione Herodes exer
citũ amiſerit:& iuſtę quidẽ ꝓpter uindictã Ioãnis baptiſtę uiri iuſti q dixerat ei:nõ tibi li
cet illã uxorẽ habere:ſed ita hęc cõteximus:quaſi uel in ſuis iudęi legitima cuſtodierũt:
apud quos interierat ſũmi ius ſacerdotii:aut auaricia interceptũ:aut potioꝝ inſolẽtia: q
licere q^d uellent ius putabãt. Nãq; a principio Aarõ ſũmus ſacerdos fuit:q ad filios ſuos
ex uolũtate dei unctiõe legitima tranſmiſit ſacerdotii p̃rogatiuã:a qbus per ordinẽ ſuc-
ceſſionis cõſtituti ſunt:principatũ ſacerdotii gerẽtes . Vnde patrio more cõualuit nemi
nẽ fieri principẽ ſacerdotũ:niſi q eſſet ex ſanguine Aarõ: cui primo ius iſtiuſmodi dela-
tũ eſt ſacerdotii. Alterius aũt generis uiro nec regi quidẽ liceret ſuccedere. Deniq; Ozi-
as qa uſurpauit ſacerdotii munus:pfuſus læpra tẽploq; eiectus:reliquã ætatẽ ſine iperio
exegit:& certe rex optimus fuit:ſed uſurpare ei nõ licuit officiũ religiõis. Cap .xiii.

℃Fuerũt itaq; ex quo egreſſi ſunt ex ęgypto p̄res uſq; ad ędificationẽ tẽpli: qđ Salomõ
cõdidit pricipes ſacerdotũ. xiii. q fiũt ãni ducẽti. xii. qm̃ prio q erat priceps ſacerdotũ uſ
q; ad mortẽ pſeuerabat: nec qſq̃ i locũ uiuẽtiũ ſuſtituebaẽ. Poſtea ẽt ea uiuẽtibus ſubro
gabanẽ. Ergo iſti tredeci p ſucceſſionẽ adepti ſunt ſacerdotiũ: qb9 tpibus & Ariſtocra-
tia fuit: & mõarchia Iudicũ: & regũ ptãs rurſus a Salomõe uſq; ad tpa captiuitatis: qua
in ſyriã populus demigrauit urbe capta tẽploq; exuſto: fuerũt ſacerdotũ pricipes. xyiii.
p ãnos quadringẽtos. lx. & mẽſes. yi. dies. x. lxx. aũt ãnis poſt i captiuitate fuit pplus. Po
ſtea Cyr9 cũ dimitteret populũ patrũ de regiõe aſſyrioꝝ & tẽpli ędificandi ptãtẽ daret
ẽt ſacerdotũ pricipẽ Ioſedech q ſimul abduct9 erat redire pmiſit: ut ritus ueteris ſolẽni-
tas p aſſueti ſacerdotis ſciẽtiã reformareẽ. Ipſe igiẽ & poſteri eius qndeci numero uiri a
reditu ppl̃i uſq; ad Antiochũ Eupatorẽ offõ functi ſunt p ordinẽ ſucceſſiõis: & pricipa-
tũ ſacerdotii repñtarũt ãnis. cccc. xiiii. Primus antiochus quẽ mẽorauim9 & dux ei9 Li
ſias occiſo Onia ſacerdotũ pricipe i locũ eius ſubſtituerũt Alchimũ i ſacerdotio. Qui li
cet fuerit de Aarõ gñe: nõ tñ fuit de ipſa domo. Vñ Ananias frater Oniæ pgẽs i ęgyptũ
petiit a Ptolemæo phylometore & Cleopatra cõiuge Phylometoris q rit9 obſeruatiõis
ab Hieroſolymitanæ ſolẽnitatis ſimilitudĩe i Alexãdrię urbis cultibus iſeruerat: ut illic
priceps ſacerdotũ ſubrogareẽ: eo q̧ Alchimus legitimã nõ hẽret ſacerdotii ſucceſſionẽ:
atq; idẽ tñ exacto triẽnio defunct9: nec ſucceſſorẽ hẽre meruit q abrogauerat legitimæ
ſucceſſiõis ſolẽnitatẽ. fuit itaq; ſeptẽ ãnis ciuitas ſine pricipe ſacerdotii. Vſq; ad hoc tp̃s
regreſſio patrũ de terris aſſyriorũ dẽocratiã tenuit: eo q̧ p regũ iniqtates i captiuitatem
ſe eſſe deductũ: Iudęoꝝ pplus recognoſceret: Aſamonei poſtea nacti ptãtẽ pplo p̃ſidẽdi
Ionathã ſacerdotũ pricipẽ cõſtituere: q p ſeptẽ ãnos funct9 ſuſcepto mũere: p iſidias Tri
phõis finẽ uitę iuenit i cui9 locũ Simõ frater German9 tãq̃ iure hęreditario p electionẽ
tñ ſucceſſit quẽ generi iſidiis iter epulas extictũ accepimus: a quo ad filiũ ei9 Hyrcanũ
quẽ fuga piculo exemerat p̃rogatiua ſacerdotii demigrauit. Hyrcão aũt Ariſtobolus q
ẽt regnũ mẽorato adiunxit muneri: ut utriuſq; eẽt priceps: & Ariſtobolo Alexãder ſub
ſtitutus ẽ: Penes Alexãdrũ & regnũ & ſacerdotiũ uſq; ad diẽ uitę eius mãſit: ſupremũ p
ſeptẽ ſcilicet & . xx. ãnos: ſed plerũq; dubio ſtatu. Nã & anceps iter ipſũ & Demetriũ ui
ctoria fuit: & odiũ imane a ciuibus. Idẽ moriẽs Alexãder q piculoſam filiis ſuis cerneret
odiorũ ſuorũ hęreditatẽ: Alexãdrã cõiugẽ ſuã exercitatã uſu ipii & cõmuniũ aſſuetudi-
ne cõſiliorũ gratiorẽ tñ populo q̧ & aduerſum uiri ſęuitiã piclitãtibus frequẽter p̃ſidio
fuerit & cõiugi tẽperamẽ: regali p̃eſſe uoluit gubernaculo: arbitrã ſimul ſtatuens: cuinã
potiſſimũ filiorũ ſummũ ſacerdotiũ cõmittereẽ. Illa Hyrcanũ patri ſubſtituit i ſacerdo
tiũ uel pp ſenioris ętatis p̃rogatiuã: uel q̧ leniore q̃ frater igenio nullas ſup regni nego-
ciis matri uidereẽ moleſtias excitaturus. Ariſtobolo nihil publicorũ cõmiſit officiorũ.
Sed ille ẽt uiuẽte matre ęgritudinis tñ eius occaſione i remotis & munitioribus locis re
gẽ agebat: quo offenſa mr̃ & Hyrcãi q̃relis anxia uim morbi aluit: nec ultra nouẽ ãnos
pgreſſa iperii oĩum hęredẽ Hyrcanũ reliqt: & quo fraturũ p̃ſumeret ſene idignũ iuua
ret ãt uſurpatoris inſolẽtiã iudicio pſperiore accẽderet: ueꝝ Alexãdræ mors ẽt Hyrca
no ſacerdotiũ regnũq; ademit. Nã bello uictus ad munitiora ſe cõtulit: retẽtiſq; cõiuge
& filiis Ariſtoboli quos i caſtro iuenerat: cõplexatus eſt mutare cõditionẽ: ut i Ariſtobo
lũ ptãs oĩs trãſiret: & ſacerdotiũ ipe priuatus in domũ Ariſtoboli cõcederet. Nec tñ diu
cõtentus fuit aulã regiã priuatis mutaſſe ædibus. Nã excitatus ab Antipatro primo in
Arabiam cõtendit uelut cõteſtatus pacti iniquitatẽ. Deinde ubi infirmũ ſibi aduerſum
romãos quos i ſui ſocietatẽ p Scaurũ Ariſtobolus illexerat: Arabi regis auxiliũ aduertit
põpeio ueniẽti q̃rimoniã detulit: q eludẽtẽ Ariſtobolũ anno iã tertio impitãtẽ bello pru

lit:anctoritate cœpit atq; añ uictoriã cuſtodiæ dedit:ſupatoq; eius populo:& capta ur-
be captiuũ ipm cũ filiis romã dirigi pcipiẽs Hyrcão ſacerdocii dignitatẽ refudit:atq; eũ
pſidẽ ciuib⁹ abſq; diademate tñ regniq; iſulis ſtatuit. Larg⁹ qdẽ honoris:ſed cõſulto ge
tis:ne fraternæ iſolẽtiæ ſpũ pax turbaret̃:ita Ariſtobol⁹ capt⁹licet Hyrcanũ tñ regno
exuit:q quattuor &.xx.ãnos poſtea maiore uſu q̃ noĩe i ptãte exegit:nec tñ is finis uitę
Hycano:q ptãtis fuit. Nã reliquũ tps dedecori ceſſit:ut ſupra mẽorauim⁹:Siqdẽ ſupe-
rat⁹ plio pthis Euphratẽ trãſgredietib⁹ capt⁹: & Antigono Ariſtoboli filio i ptãtẽ da
tus:trũcatiſq; aurib⁹:ne ſic qdẽ a crimine miſerabilis ipleuit acerbitatẽ. Nã poſt illã in
pthiã quoq; abductus exul:debilis:ſenex ludibriũ de ſe barbaris pbuit: & cognito po-
ſtea q; Herodes iperitaret:cui⁹ cõiugio Mariãne neptis ſua potiebat̃:& iudæã reuertit:
ubi primo ſũma honoris ſpecie ſuſceptus: quo iſidiarũ uelamẽ obtẽderet̃: haud multo
poſt afflicto crimine q; ptãtẽ uellet repetere iteremptus ẽ. ¶ Nactus igit̃ Herodes re-
gnũ qd a Romãis ,p oppugnatæ uel ,pditæ pãiæ mercede accepat:i locũ ãtigoni q triẽ
nio & trib⁹ mẽſibus tenuerat iperiũ ſubſtituit ſucceſſores i ſacerdociũ:nõ Aſamonei ge
neris quos clarioris fuiſſe pſapiæ accepim⁹:ſed ignobiles quoſq; quos aut libido aut ca
ſus dediſſet:tñ fatigatis Alexãdrę pcibus ſocr⁹ uel i ſimulatiõibus territ⁹ Ionathẽ cõiu
gis ſuæ fratrẽ ſeptẽ decẽq; ãnos agẽtẽ ſacerdotẽ creauit:quẽ mox ipſe exitio dedit:ſuſpe
ctũ iperii:q; circa eũ igẽtẽ populi totius gratiã idies uideret adoleſcere. Poſthabito itaq;
Anhelo quẽ iã ex ignobilib⁹ añ Ionathen i ſacerdociũ ſubrogauerat: reliquos p ordinẽ
hmõi elegit de qb⁹ nihil ſuſpectũ hẽret. Nã quod i affine ppeti nõ potuerat: quẽadmo
dũ nõ caueret i alienis. Similia in hmõi ordinationib⁹ Archela⁹ ſecutus paternæ ſpecie
cõſuetudinis anguſtioris aĩ tenuit ſniam:more quodã iſito mortalibus ut apud eos min⁹
ſuſpecta ſit ignauia hebetiorũ q̃ gratia bonorũ:cũ ifirmus aĩus iſolẽtior fit i rebus ſecun
dis:prudẽtior aũt nouerit uicẽ referre beneficiis. ¶ Igit̃ a regno Herodis uſq; ad Roma
nũ ipiũ qd Archelao deiecto Iudęã reliqs ,puinciis aſſociauerat:atq; ĩde uſq; ad tẽpli ex
cidiũ & triũphũ Titi fuerũt ſacerdotũ pricipes uigiti & octo:p ãnos centũ &. lxx. Sane
apud plæroſq; eorũ dignitatis ſola functio:penes paucos ẽt ius ptãtis fuit. Liquet igitur
in ſacerdotũ pricipibus nõ pſeueraſſe legitimi generis ſucceſſionẽ: qa nõ oĩs ex Aarõ ne
q; filiis eius q i ei⁹ ſubrogati locũ formã pſcriptæ ſucceſſiõis cęteris dereliquere. Itaq; cũ
auaritia aut pfidia ſuoꝶ corrupta eſſẽt maioꝶ iſtituta:uiolata iura religiõis: cõuulſa ad
iniqtatis pſidia:nõ imerito eos diuina deſeruit opitulatio:eoq; tanq̃ i uacuũ populũ oĩ in
iuriaꝶ gñe ,poeſſũ:ut ſeditiõib⁹ dõeſticis i ſeipſos man⁹ uerterẽt: latrociniis grauibus
afflictarẽtur:teterrimos ſortirent̃ iudices:ut iprobis neqores ſuccederẽt:deniq; Albin⁹
determim⁹ hẽbat̃ ſupioꝶ:ſed Floro ſucceſſore iter bonos relat⁹ q facẽ belli extulit. prœ
liũ iter Iudęos & romãos accẽdit:quę cã ſuprẽo tẽpli & urbis excidio fuit. Ca.xiiii.

¶ Nãq; Ceſti⁹ ubi ardere iudęos cõperit belli furore:q ſũmã militię regẽdã i ptib⁹ Sy
rię a Romãis ſuſcepat.xii.ãno ipii Nerõis mouit arma:ut militũ Romanoꝶ qbus erat
cuſtodia cõmiſſa coercẽdę iſolẽtię:& pacis tuẽdę necẽ ulciſceret̃. Cõgregatiſq; ẽt ſocio
rũ auxiliis:Iudęã igreſſus urbẽ cui nomẽ Zabulon dilapſis metu icolis plenã diuitiaꝶ
quas ad ſupiora montiũ cõfugiẽtes dñi ſecũ auferre nequerãt:diripi ab exercitu paſſus.
Admirat⁹ quoq; publicoꝶ operũ pulchritudinẽ:incendi iuſſit:& quaſi hoc parũ ad uin
dictã foret: Ioppen præmiſſo exercitu neqs fuga ſeſe exitio ſubduceret: terra mariq; irrũ
pẽtibus q deſtinati fuerãt occupauit: necatiſq; octo milibus uiroꝶ & quadringentis fer
me amplius ubi præda rapinæ ceſſit:exuſta ciuitas eſt. uicina quoq; Cæſareæ depopu-
latus diripuit inuenta: uicos incendit. Cuius fregit impetum ſeſſoris egredientibus cun
ctis obuiam Ceſtio:ciuium fauore & gratia delinitus:immunem cladis urbem reliquit.

Feruebat ĩ his locis cõgregatio latronũ:ſed aduenĩete exercitu ĩ mõtes cõceſſerãt. Qui
cõferẽtẽ ſigna Gallũ ꝓpoſitũ duodecimi ordinis adorſi fortiter exagitauerũt: ut ducen-
tos ferme Romanoꝝ occiderẽt. Veꝝ ubi ſuperiora locorũ occupauere: neq; peditẽ co-
minus potuerũt latrones pati: & fugiẽtes ab eqtibus facile circũuẽti necãtur. Cęſi itaq;
ſupra duo milia: pauci fugati: q in arduis mõtiũ potuerũt latere. Et oĩ a latrocinio regio
ne purgata, Gallus in Cęſareã reuertit̃: Ceſtius cũ oĩ manu Antipatridẽ ꝑrexit: qbus nõ
mediocrẽ Iudęi coacceruauerũt multitudinẽ. Sed priuſq̃ cõſererẽt manũ: per diuerſa dila
pſi: regionẽ & uicos direptiõi & igni dereliquerũt. Lidda quoq; uacua ĩcolaꝝ reperta:
& ĩcẽſa Gabaon quę ab Hieroſolymis qnquaginta ſtadiis aberat: ubi Romanũ exerci
tũ accepit ĩ cõſpectu poſita: armauit Iudæos. Qui poſt habita ſabbati celebritate q͂d ue
teri cultu & ſolẽni obſeruatione initiabãt: tãto ĩpetu ĩ Romãos ꝓſiluere: ut oẽm exerci
tũ auerterẽt: niſi eqtes ſubueniſſẽt peditib⁹ laborãtibus. Cęſi Romanoꝝ quĩgẽti & qn
decim uiri: ſed oẽs grauiter piclitati. de Iudæis aũt duo & uigĩti bello amiſſi. Quo loco
enituit uirt⁹ Monobaſi & Cedei: qbus cognito q̃ a Iudęis ĩ Romanas acies ĩſurgerẽt:
a frõte aggreſſi repulere plęroſq;: & coegerũt ĩ urbẽ redire. Ca.xv. ¶ Simõ quo-
q; aſcẽdẽtes Romãos ꝓpinqua urbis ĩpedimẽtis exuit. Vnde & Ceſtius ĩ regione ſeſe
triduo tenuit. Qua mora circũfuſi hoſtes & ĩ ſupioribus ſiti: ĩgreſſus ſpeculabant̃ uni-
uerſos: ne qs ĩpũe irrũperet. Q͂d cõſiderãs nõ ſine multa clade utriuſq; ptis tẽtari negre:
miſit ſuos rex Agrippa Lorcyũ & Phœbã q dicerẽt populo ueniabile qcqd ab eis eẽt
aduerſũ romãos flagitii cõmiſſũ: ſi mõ ĩ reliquũ poſitis armis ſibi cõſulerent: ęſtimãs q̃
uel uniuerſis ſuadẽdũ crederet: ut prœlio renũciarẽt: uel ptẽ cęteris auellẽdã. At cõtra ſe
ditioſi metu ne eorũ alterũ ꝑcederet: legatos adorſi Phœbã ĩterfecere. Lorcius aũt exce
pto uulnere uix euadere potuit. Vidẽs Ceſtius hmõi ĩ urbe cõtẽtiões. qbus alii ĩ legatos
ĩſurgerẽt: alii Romãos urbe recipiẽdos ſuaderẽt: irrũpere conat⁹: uſq; Hieroſolymã re-
ſiſtẽtes reppulit: & ipſe ad tertiũ ſtadiũ memoratæ urbis cũ exercitu appropĩquauit: at
q; illic exegit triduũ. Quarto die ĩpetu facto ĩgreſſus Bethesdã illico ĩcẽdit: & Cenopoli
Qui cõtẽdens ad ſupiora urbis refugiẽtib⁹ ĩ ĩteriora ſeditioſis: ſi irrũpẽdũ ĩ urbẽ putaſ-
ſet: haud dubie oẽ bellũ eẽt ſolutũ. Deniq; plęroſq; Ananus Ionathæ fili⁹ collocauerat
ut ĩuitarẽt Romanos uocibus ſuis: quaſi portas reſeraturi. Sed dũ Ceſtius uel reuocat̃
a Priſco uel plęriſq; cẽturionibus q corrupti a Floro bellũ adoleſcere cupiebãt: uel parũ
credit Ananus cũ ſuis muro deicit̃. Quibus ad ſua refugiẽtib⁹ locũ eoꝝ ſeditioſi occu-
pauere. Romãi qnq; diebus tẽtãtes diuerſos aditus: cũ ĩpoſſibilẽ ſibi cernerẽt irruptio-
nẽ, electi s ualidioribus qbuſq; & ſagittariis a ſeptẽtrionali latere tẽplũ petebãt: Iudæi
quoq; nõ feriebant̃ ꝓliãtes fortiter: & repulſis crebro hoſtib⁹ elatiores. Ad poſtremum
multitudine ſagittaꝝ uulnerati alii: alii ꝑcuſſi & territi: ceſſat Romanis muꝝ ſuffodere:
& portã ĩcẽdere tẽpli adorſis. Magna ſeditioſos formido ĩceſſerat: & quędã mẽtiũ con-
ſternatio: deniq; plurimi quaſi cõtinuo ꝑiturę urbis excidio ſe ſubtrahebãt fuga: nec cõ
ſiſtere auſi dederãt populo cõfidẽtiã: ut deſcẽdẽtibus eis quorũ circũuallat⁹ fuerat mul
titudĩe: tãq̃ iã liber: & quadã exut⁹ ĩproboꝝ obſidiõe: circa portas ſeſe ĩfũderet: qb⁹ ap
tis Ceſtiũ reciperet: quaſi nõ oppugnatũ urbẽ ſed defenſum ueniſſet: ſed ipſũ quoq; Ce
ſtiũ ſubito qdã ĩuaſit ſtupor: ut nec deſperationẽ ĩproboꝝ: nec ſtudiũ plębis intueretur.
Qui ſi pauliſper cœptis ĩcubuiſſet: bellũ depulerat: urbẽ ceperat. Sed aduerſa quãtũ ĩtel
ligi dat̃ Iudęis uolũtas dei: ĩminẽtẽ belli exitũ cõperẽdinauit: donec cõplures: ac pene
uniuerſos iudaicę gentis ruina ĩuolueret. ¶ Expectabat̃ (ut reor) ut oẽ nephas ſcelerũ
enormitaſq; creſceret: & ĩpietatis ĩcremẽto ſuprẽnoꝝ adæq̃ret mẽſurã flagitioꝝ. Quid
fuit illud q̃ cũ perurgere debuerit Ceſtius: ſubito exercitum reuocauit: ſolutiq; obſidio-

nē: Quia repētina cōtra expectatū cōmutatione rez fracti animi bonorū: & erecti latro
nū ſumpſere fiduciā: atq; a fuga ad inſequēdū regreſſi: iuadūt poſteriora agminis: mul-
toſq; illic confuſe ruētes eqtū & peditū obtrūcauere. Et iā īclinauerat dies: unde metuēs
Ceſtius noctis ꝓpinqtatē & tenebraꝝ caliginē qbus āplius uiderēt gnari locoꝝ: quo
īcertos regiōis undiq; urgerent: uallū ante urbē cōſtituit: ſequētiq; die cū hoſtē relique-
ret ī ſeſe armauit: ut diſceſſionis eius cām metū arbitrarent. Circūfuſi itaq; a lateribus:
a tergo: poſtrēos cedere: īcedētē iaculis exercitū īfeſtare: ī cōfertos miſſa teloꝝ uis haud
facile fruſtrari. Si qs referire audebat: patere uulneri: ſi qs cōuertere ſeſe ad īfeſtātē a ſuis
relinqui: ab hoſte claudi. Munitior. n. ſemp ē q ſequit q̄ q ꝑcedit: qa hic pectus tegit: ille
hoſti terga detegit. ℭ Vehemēter igit Romāi urgebant tanq̄ obſeſſi q obſeſſum uene
rāt: nec iā ſuſtinere aut ꝑpeti poterāt armorū pōdere ipſi graues: hoſtibus uelocioribus:
quos neq; cōſequi facile erat: & metus ſummus ne acies iterrumperet: iniqua ergo cer-
taminis cōditione nocere hoſti nequibāt: cū ipſi grauiter afficerent: hęrebat Ceſtius cō
ſilii īcertus: cū p totū iter ſuos cōteri uidebat. Etiā plæriſq; afflictis militię primoribus:
ſubſtitit biduo quaſi feſſos repatur⁹. Sed cū magis ac magis augeri numeꝝ hoſtiū cer-
neret: & oīa ī circuitu referta aduerſariis ſibiq; officere ꝙ moraret: eo ꝙ plures cōggre-
garent. iii. die cōpēdiū quęrēs trāſit⁹ facilioris īpedimēta agminis amoueri ꝑcepit: cęſa
iumēta plæraq; uehicula cōminuta: aliaq; hmōi quę oneri magis q̄ uſui ī ꝑiculis erāt cōſū
pta: aut ꝑcipitata ut obſidionū inſtrumēta: aut genera teloꝝ qbus rebus āplius terrebā
tur: ne aduerſum ſe hoſtē ſuis ſubſidiis armarēt. Q d ubi aīaduertere Iudęi: fugā potius a
Romanis q̄ bellū pari: occupauere itineris āguſtiora: diffuſioribus locis minus inſtare:
ꝓhiberē a frōte: a laterib⁹ coarctare: urgere tergo: cogere ī ꝑcipitiū. In q d undiq; cōcluſi:
aut lapſi deiiciebant: plęriq; obtexere cęlū iaculis: operire agmen ſagittis: nūq̄ remiſſo
officio ſed ſola aduerſarioꝝ ꝑnicie: iā nec ipſi pedites ſuſtētare poterāt. Eqtib⁹ uero ma
ius ꝑiculū: q p ꝑrupta ſaxoꝝ ac lubrica labētibus eqs deuoluebant: nec ordinē ſeruare
poterāt āguſto īpediti tramite. Ex altera pte rupes: ex altera pte ꝑcipitia & fugæ locū &
defenſiōis negabāt. Iudæi cōtra ſpe uictorię amplius accēdebant: īminebant feſſis: iſta
bāt hęrētibus: īſultabāt deſperātibus: & ꝓpe oēs Romāi exercitus deleſſent copias: niſi
nox ſubueniſſet cuius tenebris bellū īpeditū quā Romani ī ꝓximo loco cui Bethoro no
men egerūt: ita ut Iudęi circūfuſi undiq; ſpecularent locoꝝ exit⁹: ne Romani dilabarē
tur. Ceſtius apto itinere diffidens. dolo fugā tētauit. Quadragita itaq; elegit uiros: qb⁹
tradendi deſperatio coutēptū mortis infuderat: eos cōſtituit ī munitiōib⁹ ꝑcepto: ut to
ta nocte cū ſtrepitu maximo officia ꝑtendētiū uallo circūſonarēt: ne Iudæis ꝓficiſcētis
exercitus apparatus aliqbus ſolitis indiciis manifeſtaret: qbus ſeſe ipſi qcūq; turbātur
ꝓdere ſolēt: ſilētio aūt egrederent uniuerſi: nihil ſuſpectātibus Iudęis: q ſolēnes cuſto-
diaꝝ ſtrepitus audirēt: ex qbus oēs in loco manere Romanos arbitrarent: hac fraude
eduxit exercitū Ceſtius: & iā cōfecerat ſtadia triginta: uſus paucoꝝ in rebus dubiis fide
qui ꝑituri gratis ꝑſtare ſociis ꝑicula ſua q̄ ꝑdere malebant. Et qdē nox dolū texerat: ſed
dies prodidit. Nā ubi luce diffuſa res apertę ſunt: & oīs locus in quo habitauerant Ro-
mani uacuus apparuit: impetu facto iudæi in eos primū quoꝝ ſimulatis officiis decepti
fuerant: irruunt: leuiq; negocio deletis quadraginta uiris: exercitū ſequūtur: qui & nocte
plurimum ſpatii confecerat: & per diē properantius iter urgebat: ne noctis iam pericu-
lis inuolueretur. Plena erat uia impedimentorum: quæ fugientes Romani derelinque
bant: ne iniuſto quiſquam ſub faſce remoraretur paſſim uaſa utenſilia: uel etiam bello
neceſſaria: arcoballiſtę: arietes: cęteraq; īſtrumēta ī exciſionē urbis aduecta quę ſequen
tes Iudęi ꝑteribāt ne eſſent morę: reuertētes colligebāt: ut his aduerſū eos uterent quo

rũ ſocii dimiſiſſẽt. Secuti.n.uſq; ad urbẽ Antipatridẽ poſtea q̃ ꝑtergreſſũ oẽm offẽdere
exercitũ Romanũ: & cõphẽdẽdi ſpes lapſa: retorquẽt ueſtigiũ: captãteſq; ſpolia cæſoꝝ:
cũ triũpho & hymnis Hieroſolymã regrediunť. Quibus tm̃ lætitiæ ceſſerat: ut paucis
ſuoꝝ amiſſis: qnq; milia peditũ de exercitu Romão: & trecẽti eqtes extiguerẽť. Qd̃ ge
ſtũ ẽ.xii. ãno ipũ Neronis: ut ſupra mẽorauim9. Ca.xvi. ¶ Sed nõ oim Iudeoꝝ illa
exultatio. Nã fuere q ſe poſt illã nõ ꝑugnã Ceſtii ſed ęrũnã: quaſi de ſuꝑmo ꝑiculo naui
gii mergẽtis eripe geſtirẽt: atq; enatare de ciuitatis naufragio: ac ꝑ cęteris Chriſtobar9
& Saul9 frater cũ Philippo pricipe militiæ regis Agrippæ: hi fugiẽtes ad Ceſtiũ ſeſe cõ
tulerũt: petẽtes ut ad Neronẽ i Achaiã dirigerenť. Qd̃ Ceſti9 uolẽs accepit: nec poſtu
lata abnuit: u. ꝑ ipſos Cęſar edoceretť cãm belli Floꝝ fuiſſe ſibi ui maxie neceſſitatis bel
lo icubuiſſe: ut inopinata cõſpirãtiũ multitudine exercit9 circũueniretť. Quẽ magis cõ
ſilio ducis ereptũ ꝑiculo: q̃ iplicatũ liqueret. Tẽtaſſe Ceſtiũ excitata i Floꝝ odia ſedare:
ſed nequiſſe. Itaq; icidiſſe bellũ nõ itulíſſe. Hęc.n. mãdata erãt ut cõmotione oĩ Cęſaris
in Florũ excitata minui circa ſe ſpectaret Cęſaris offenſionẽ quã malæ geſtæ rei cõſcien
tia ꝑtimeſcebat. ¶ Ita aũt plærıq; ꝑterriti ſunt Romãi clade exercit9: ut Damaſceni me
tuẽtes ſuſpectæ ſocietatis cõtagia pp habitatiõis cõſortiũ iterficerẽt Iudæos i gymnaſio
cõgregatos: q ſecũ urbẽ incolebãt: q, illi uel ſuſpicione: uel dolo iãdudũ ꝓcurauerãt: ut
a gẽtilib9 cœtibus ſegregarenť: ne qd ꝑ noctẽ nouarẽt: uelut exitio ſoli paterẽt. Sũmo
ſane myſterio ſilentii ut ne ad uxores qdẽ ſuas conatus iſtiuſmodi tractat9 mearet. Qm̃
ipſæ quoq; ex ꝑte maxía iudęoꝝ cultib9 admiſcebanť. Ca.xvii. ¶ Anguſto itaq;
in loco oẽs adorſi ꝑemerunt iudæoꝝ x. milia. Qd̃ facile fuit: ut ꝑuẽti ab armatis iermes
ꝑirẽt. Et qdẽ eius imanitatis exẽplũ recẽs Scytopoli ẽt i maius ꝓceſſerat: quo incitatos
Damaſcenos reor. Nã cũ iudęi finitima quęq; popularenť: uenerũt Scytopolim: atq; il
lic inhabitãtes iudæos tẽtare adorſi aduerſarios exꝑti ſunt: quos ſibi fidos arbitrabanť:
qm̃ more igenii humãi ꝑponderãtib9 apud eos ſalutis cura neceſſitudini. in ſęculis igiť
cõſtituẽtes tribule collegiũ ꝑferũt ihabitãtiũ ſocietatẽ: tribulib9 cladẽ minanť. Qd̃ ſu
ſpectũ gẽtilib9 qa ꝓꝓtiorib9 ſtudiis odiorũ i ſuos executio ꝑtendebať: ne ſimulatiõis
ſpecie dolus adornareť: atq; urbẽ icautiorib9 accolis noctu adorirenť: ꝓſtratiſq; oibus
gẽtib9 apud Iudæos ſibi gratiã recõciliarẽt: ac per hoc ſi uellẽt fidẽ ſuã circa gẽtiles ꝓ
bare: cũ oĩ generatiõe ſua urbe excederẽt: uicinũq; peterẽt nem9. Quo facto ꝑ biduũ qe
uerũt Scytopolitæ: ut portio iudęoꝝ ſuſpitionẽ deponeret: idueret ſecuritatẽ. Tertia no
ctе cũ iã ꝓſumpta fides gẽtilibus remouiſſet ſollicitudinẽ: icautis & dormiẽtib9 uis illa
tædecẽq; & trib9 milib9 hoĩm necatis. Quęcũq; ẽt habuerũt direpta ſũt. Ca.xviii.
Expoſitionẽ exigit Simonis acerba paſſio uiſu & auditu miſerãda: ſed nouitate rei mẽo
rabilis. Is erat i populo iudęoꝝ Saule haud ignobili genitus pr̃e: animi audacia ꝑditus:
& corꝑis fortitudine. Quaꝝ utrãq; i exitiũ tribuliũ ſuoꝝ exercuit: q plurimos ex popu
lo aduẽtitio iudęoꝝ crebro icurſu ꝑemit: ac ſi forte cõſpirati adeſſent: ſol9 ſuſtẽtare aciẽ:
& conglobatos ſolitus auertere: totius erat nodus ac mora belli: & plerũq; deſperatis re
b9 cõuerſio. Exhibebãt hãc ciuib9 aduerſũ ſuos Scytopolitãi icolat9 militiã: ſed ñ diu
tius cognato debitam ſanguini defuit uindicta. Namq; ubi fracta fides & Scytopolitæ
circumuentis qui ex compoſito ſe ad nemus contulerant: inſtare bello: atq; ingruere cœ
perunt: Etiam filios ac parentes Simonis deleta multitudine cæterorum eminus licet
miſſilibus ac telis petebant. ¶ Videns Simon innumerabilem multitudinem facili nego
cio ſuperiorem: ut diutius tolerari nequiret: gladium extraxit: atq; in hoſtem conuerſus
clamabat dicens: digna Scytopolitę factis recipio meis: q cognatoꝝ nece quã uobis ipẽ
dere beniuolẽtiã teſtificat9 ſũ: & frm ſãguinẽ uobis obſidẽ dedi grẽ: qb9 iuſti9 ꝓſidia tri

buereť.Nűc dű alienigenis fidē deſero in domeſticos amiſi: ꝑdidi ēt liberos: parenteſq;
quos a uobis tñ necari nó oportebat:ſi mercedē ſceleris æſtimaretis.Moriar igiť:ſed ira
tus oibus:nulli amicus:q circűuenerim meos:& ꝓpriis manibus ultionē de me prius ex
petā:pemi ſocios religióis & fidei cóſortes:recognoſco ſceleris mei debita.Soluā tāto di
gnű ſacrilegio ꝑricidiű:ut ea ſit & pro flagitio pœna & ad uirtutē gloria:ne qs ſe iactet
alius meoꝝ uulnere:ī meipm cōuerteret dextera mea:ut uideať furoris eē q moriorːnō
ībecillitatis ne qs īſultet cadēti.ſit uindex parricidii clemētia ꝑricidiű ſacrilegii. Hęc lo
cutus cōuertit obtutű in liberos parēteſq;:& īdignātibus oculis cű iá miſericordia mix
ta iræ ſuccederet:abreptű e medio patrē gladio trāſuerberat:poſt cű mater attrahiť: ne
eēt q ꝓ nepotibus iteruenirct.Offert ſe ꝑ ordinem uolens uxor:ne tanto deiecta coniu-
ge ſupuiueret.Occurrűt filii ne degeneres tāto patre ī ipſa morte iudicarenť.Feſtinabat
ipſe ictu celeri hoſtē ꝑimere.Oī itaq; ꝑempta familia ſtetit ī medio funerű ſuoꝝ.Et tāq̄
triűphās domeſticis paſſionibus:q neminē ſuoꝝ alieno gladio uidit ꝑire: eleuauit dex-
terā ut oēs uiderēt:ac formidabilē ſibi cunctis ſubiiciēs mortē: ꝓprio uictor ſeſe tranſſi
xit mucrone.Memorabilis iuuenis ob egregiam fortitudinem corporis & animi magni
tudinē:ſed quo fidem alienigenis potius q̄ ſuis detulit:tali dignus exitu fuit.

Egeſippi Hiſtorici de Excidio Hieroſolymitano Liber Tertius. Ca.i.

EA poſtq̄ Neroni nűciata ſunt ī Achaiæ ꝑtibus ſito:q tragicorű cari
tuű meditatione cōtenderat ut de pluribus ſcęnicā coronā referret:
neſcias quo magis turpis utrű q ī ſcęnā īperator ꝓdiret:an q ſcę-
nā ſuis flagitiis impleret:q turparet Oreſtē canēdo:& ꝑricidio re-
preſentaret:grauis cű iuaſit metus. Nō illa ludoꝝ ſimilia ſed bello
rű ſuprema ꝑtimeſcētē: ut aliqñ a theatraliű uoluptatű obſcœnita
te:& ꝑricidalis amicitiæ fure reſipiſceret:atq; ad curas reipub. con
uerſus itra ſe fremeret & deſęuiret: q īcuria ducis potius q̄ uirtute aduerſariorű tātā cla
dē reſpub.Romana accepit.Tētabat qdē ſimulare audaciā: ſed redarguebat timor: &
quaſi ſpeciē magnanimitatis ꝑtexere:ut ſupra erűnā negociorű mentē haberet: Sed di
ſtringebať animi ſollicitudine:quē demēdę ignomiiæ belloq; cōficiēdo legeret ducē.
¶ Vrgebant iudęā ultimæ labis futura excidia:ut Nero regalē pſonā īdueret: & ꝓuidi
cōſultoris uoce ſalubrē exprimeret ſuam.Veſpaſianű ſolű eē cui ſűma militię oriētis ī
ꝑtibus iure cōmitteret:uirű ab adoleſcētia militię triűphalis inueteratű ſtipēdiis: q im
pacatas Gallias germanorű tumultu & ferocia geminę temeritatis ī bellű relapſas pa-
ce diuturna cōpoſuerat. Britāniā quoq; īter undas adhuc latentē Rōano iperio armis
acqſiuerat:cuius triűphatæ opibus Rōa ditior:Claudi⁹ cōſultior: Nero fortior æſtima
bať.Itaq; quaꝝ gētiű bella nō uiderāt:ſu[illegible]iugatoꝝ trophea celebrauerāt.Sub hoc du-
ce iterű dico Nero terribilis erat:Nero metuēdus:[illegible]otēs foris:tutus domi:ęquatis īter ſe
Veſpaſiani fide ac fortitudīe.Quātus iſte uir: cui⁹ armis uitia Neronis apud exteras gē
tes abſcondebanť: ut ludibriű rerű humanaꝝ [illegible]euiratæ ipuritatis opprobriű triűphis
quoq; illuſtrareť.Cű ꝑliādű itaq; ī ultimis Romāi orbis eēt cōfiniis: ueſpaſianus ex oī
bus eligebať.Cű bellű depoſitű [illegible]oret:Veſpaſianus ꝑ cęteris ſociabať: ne uel publicus
ſupeſſet hoſtis:uel domeſtic⁹ obreperet īſidiator.Dign⁹ q ſtipēdiis militis regnű ꝑueni
ret.Docebat fidē:ꝑferebat uirtutē.Inuitus miſit hűc Nero q ſibi auferebat ꝑſidiű:ſed ar
tabať futuris ſceleꝝ ſuoꝝ pœnis:ut ſe tāto diſſociatű cōitatu ducis ſermē reliqueret.Nű
q̄ profecto Galba aſpirandi ad imperiű ſtudia uſurpauiſſet: niſi Veſpaſianű abſentem
comperiſſet. Sed procurauit hoc deus:ut in Syriam dirigeretur uir qui & Iudęorum īſo
lentiam ſupmo gentis excidio captiuitatiſq; dedecc[illegible]labefactaret:& Neronem auxli-

ſteſtitueret: licet nullius uirtus ſtatutis afferre poſſit cęleſtibus īpedimētū. Demēs tñ cū
iudęoꝝ bello afflictā Romani exercitꝰ ualidā manū cognouiſſet: aduerſus Chriſtianos
īſurrexit: ut ei debitus finis appropinquaret. Cap. ii. ¶ Erāt tunc tpis Romę Pe
trꝰ & Paulus doctores chriſtianoꝝ ſublimes operibus: clari magiſterio: q uirtute ſuoꝝ
opeꝝ Neronē aduerſum fecerāt captū magi Simonis delinimētis: q ſibi aīum eius cōci
liauerat. Cui adiumētū uictorię: ſubiectiōes gētiū: uitę lōgæuitatē: ſalutis cuſtodiā fera
libus artibus pollicebať: atq; ille credebat q uim rerū neſciret examiare. Deniq; ſūmū
apud eū tenebat amicitię locū: qñquidē ēt ꝑſulē ſuæ ſalutis uitęq; cuſtodē arbitrabatur.
Sed ubi Petrus eius uanitates & flagitia detexit: & ſpēs illū rerū mētiri: nō ſolidū aliqd
aut uerū efficere demōſtrauit: ludibrio habitus: & digno ē cōſumptus mœrore. Et q̄uis
ī aliis terrarū ptibus Petri exptus potētiā: tñ ꝑueniēs Romā auſus ē iactare ꝙ mortuos
reſuſcitaret. Defūctus erat idē tpis Romę adoleſcēs nobilis ꝓpiquus Cęſaris: cū uniuer
ſoꝝ dolore. Admonuere plęriq; experiēdū utrū poſſet reſuſcitari. Celeberrimus ī his opi
bus habebať Petrus: ſed apud gētiles nulla facti hmōi deferebať fides. Dolor exegit re
mediū: perrectū ē ad Petrū. Fuere q ēt Simonē accerſendū putarēt: uterq; affuerūt. Ait
Petrus Simoni: q ſe de ſua iactaret potētia: priores ſeſe ptes daret: ut ſi poſſet mortuū re
ſuſcitaret. Si ille nō reſuſcitaret: ſe nō defuturū: ut Chriſtꝰ opē ferret defuncto quo poſſet
reſurgere. Simō q putaret apud urbē gētiliū plurimū ſuas ualituras artes: cōditionē pro
poſuit: ut ſi ipſe reſuſcitaſſet mortuū: Petrus occideret: q magnæ potētię (ſic eni appel
labať) laceſſendo iniurias irrogauiſſet. Sin uero ꝑualuiſſet Petrus ī Simonē: pari gene
re uindicareť. Acqeuit Petrꝰ: adorſus ē Simō: acceſſit ad lectulū defuncti. Incātare atq;
īmurmurare dira carmina ut cœpit uiſus ē caput agitare q mortuus erat. Clamor īgēs
gētiliū ꝙ iā uiueret: ꝙ loquereť cū Simone. Ira & īdignatio ī Petrū: ꝙ auſus eēt cōferre
ſe tātę ptāti. Sāctus apoſtolus popoſcit ſilētiū & dixit. Si uiuit defunctꝰ loquať: ſi reſu
ſcitatus ē: ſurgat: ambulet: fabuleť. Fātaſma illud eē nō ueritatē: ꝙ uideať caput mouiſ
ſe. Deniq; ſepareť inqt Simon a lectulo: & tūc ne id qdē oſtētui futuꝝ. Abduciť Simō
a lectulo: manet ſine ſpecie motus alicuius q mortuus erat. Aſtitit Petrus lōgius: & ītra
ſe pauliſper oratiōi ītentus cū magna uoce ait. Adoleſcēs ſurge: ſanet te dñs Ieſus. Et ſta
tim ſurrexit adoleſcēs: & locutus ē: & ambulauit: & cibū ſumpſit: & dedit eū Petrus ma
tri ſuæ. Qui cū rogareť ut ab eo nō diſcederet ait. Nō derelinqueť ab eo q eū fecit reſur
gere: cuius nos ſerui ſumus: nō uerearis: habet cuſtodē ſuū. Secura ergo mater de filio. Et
cū populus ī Simonē īſurgeret ut lapidareť: ait Petrus. Satis ē ad pœnā eius ꝙ cogno
ſcit ſuas artes nihil ualere. Viuat & Chriſti regnū creſcere uideat: uel īuitus. Torquebať
magus apoſtoli gloria. Collegit ſeſe: atq; oēm excitans carminū ſuorū potentiā: cōgre
gat populū: offenſūq; ſe dicit a Galilæis: reli[...]q; ſe urbē quā tueri ſoleret. Dicit: ſtatuit:
pollicetur uolatū: quo ſupnis ſedibus iueheretur: cui qñ uellet: cęlū pateret. Cōſcēdit ſta
tuto die montē capitoliniū: ac ſe de rupe deiiciēs uolare cœpit. Mirari populus & uenera
ri: plęriq; dicētes dei eſſe potētiā non [...]is: q cū corpe uolitaret. nihil tale feciſſe Chriſtū
Tunc Petrus in medio ſtans ait. Ieſu dñe oſtende ei uanas artes ſuas eſſe: ne hac ſpecie
populus iſte q crediturꝰ ē decipiať. Decidat dñe: ſic[...] ut nihil ſe potuiſſe uiuēs recogno
ſcat. Et ſtatī ī uoce Petri īplicatis remigiis alaꝝ quas ſumpſerat corruit: nec exanimatus
ē: ſed fracto debilitatoq; crure: Ariciā cōceſſit: atq; ibi mortuꝰ ē. Quo cōperto deceptū
ſe Nero & deſtitutū: dolēs tāti caſū amici: ſublatūq; ſibi uirū utilē & neceſſariū reipub.
īdignatꝰ quęrere cœpit cās qbus Petrū occideret. Et iā tps aderat quo ſancti uocarētur
aplī Petrꝰ & Paulꝰ. Dēiq; dato ut cōphēderētur ꝓcepto: rogabať Petrus ut ſeſe alio cō
ferret. Reſiſtebat ille dicēs neq̄q̄ ſe facturū: ut tāq̄ metu mortis territꝰ cederet: bonū eſ

ſe pro Chriſto pati: q pro oĩbus ſe morti obtuliſſet: nõ mortẽ illam: ſed ĩmortalitatẽ fu-
turã: tanq̃ indignũ ut ipſe fugeret paſſionẽ ſui corporis: q multos doctrina ſua cõpulerit
ſe hoſtias pro Chriſto offerre: deberi ſibi ſecundũ domini uocẽ: ut & ipſe in paſſione ſua
Chriſto gloriã atq; honorẽ daret: hæc & alia Petrus obtexere: ſed plebs lachrymis quę
reus ne ſe relinqueret: & fluctuantẽ inter procellas gentiliũ deſtitueret: uictus fletibus
Petrus ceſſit: pmiſit ſe urbẽ egreſſurũ. Proxĩa nocte ſalutatis fratribus: & celebrata ora
tione: proficiſci ſolus cœpit. Vbi uentũ eſt ad portã: uidet ſibi Chriſtũ occurrere: & ado
rans eum dixit. Domine quo uenis? Dicit ei Chriſtus. Iterũ uenio crucifigi. Intellexit Pe
trus de ſua dictũ paſſione: q; in eo Chriſtus paſſurus uideretur: q patitur in ſingulis: nõ
utiq; corporis dolore: ſed quadã miſericordię cõpaſſione: aut glorię celebritate. Et cõuer
ſus in urbẽ redit: captuſq; a pſecutoribus cruci adiudicatus popoſcit ut inuerſis ueſtigiis
cruci affigeret: q; indignus eſſet qui ſimili modo crucifigeretur ut paſſus eſt dei filius.
Quo impetrato: uel qa ita debebatur ut chriſtus p̃dixerat: uel qa pſecutor nõ inuitus in
dulget pœnaꝝ icremẽta & ipſe & Paulus alter cruce: alter gladio necatus ẽ. Cap. iii.

¶ Sed ut ad ppoſitũ redeamus: turbatꝰ graui nũcio Nero: rebus ĩ Iudęa minus pſpere
geſtis: Veſpaſianũ exptũ uirũ belli: omni militię quę in Syria erat p̃fecit. Ille pperere: neq;
differẽdi tp̃s dabatur: miſſo Alexãdriã filio Tito: ut inde militũ qui p̃tendebãt partẽ ali
quã deduceret: ipſe trãſmiſſo Helleſpõtiaco freto pedes in Syriã cõtendit. Interea Iudęi
rebus elati ſecũdis: principes militię bello legũt. Diſtribuũt loca qbus qſq; p̃eſſet: quæ
munia ſinguli: quos ordines: qd muneris exequerẽtur. Ioſephũ Gurione genitũ & Ana
nũ principẽ ſacerdotũ Hieroſolymitanę urbis negociis & p̃cipue inſtaurãdis muris p̃fi
ciũt. Ardebat Eleazarus Simonis aliqd ſibi publicoꝝ cõmitti munerũ. Et licet oẽm prę
dã quã de Romano exercitu ceperãt ſub poteſtatẽ ſuã redegiſſet: ditẽ p̃ſertim atq; opi
mã auaritia Ceſtii: atq; ĩmodicis rapinis coaceruatã: tñ parãdæ magis ſibi potẽtię inten
tũ: q̃ cõi uſui pmum arbitrati: declinãdũ ęſtimauere. Sed paulatim ãbiendo ſingulos: dã
do & largiendo effecit: ut reꝝ oium ſũma eius arbitrio cõmitteret. Idumeã quoq; Ieſus
unus de ſacerdotibus: & Eleazarus ſacerdotis filius militię p̃poſiti tuendam receperũt.
Principi tñ totius Idumeæ Nigro de ſũmis rebus p̃rogatiuã oẽm reſeruãtes. Ioſepho Sĩ
monis Hierico obuenit. Manaſſę Perea regio cõmiſſa trans Eufratẽ ſita. Cui ab eo in-
ditũ nomẽ: q; Eufrates ad eã partẽ pgentibus tranſmitteret. Ioãnes Eſſeus: alius quoq;
Ioãnes Ananię filius: ceteriq; aduerſis attributi ptibus: quaſi ſua tuerent ſollicitudine.
Itaq; ſinguli cõmiſſa ſibi munia nõ deſerere: inſtruere muros: manũ legere bellatoriam:
ex qbus Ioſephus in Galilęã deſcendens: munire caſtella: inſtaurare ppugnacula: uali-
diſſimos quoſq; & bello prõptiſſimos aſſciſcere ſibi impigre curabat: phibere latroci-
nia: p̃tendere quotidie in caſtris: militẽ romanæ militiæ more exercitare: diuidere ordi-
nes: diſtribuere cẽturiões: plurimos p̃ficere: quo facilius diſciplina ab oĩbus exigeret: ne
quiſq̃ lateret, qcũq; ppria munia dereliquiſſet: Inſtituebat ẽt ut agnoſcerẽt excitationes
tubaꝝ: & repſſiones: ſequerent ordinẽ: aciẽ ut dirigerẽt: clypeos intexerẽt: ut murali ui
ce ſi forte magna hoſtiũ uis ingrueret: ſeſe aduerſũ incurſantes defenſarẽt: ſubuenire la-
borantibus: feſſis cõpati: pericula alioꝝ in ſe trãſfundere: nec ſolũ belli artes ad inſtar ro
manę docere militię: ſed ẽt ante bellũ q amplius bellantes iuuarent denũciare: ut miles
cibũ ſibi & arma portaret: uallo & foſſa ſeſe muniret: caſtriſq; ponendis p̃ueniret hoſtẽ:
obtemperaret p̃ceptis: furto ac rapinis abſtinere aſſueſceret: lucrũ pprium putaret ſi ni-
hil diſpendii ruralibus cultoribus irrogaret. Quid enim diſtet ab hoſtibus ſi ipſe hoſtili
modo auferat? niſi q; grauius eſt ſua q̃ aliena incidere: & ſoci... aduerſarios diſpoliare?
Plurimũ ualere in bello bonam conſcientiã: eo q; amplius de diuino auxilio præſume-

ret:q ſe nulli affinẽ crimini recognoſceret. Sed his reb9 citius ſibi apud ĩprobos expꝰtus
eſt nocuiſſe inuidiã:q̃ apud bonos ꝓfuiſſe gratiã. Nã cum ad. LX. milia peditũ pauciſſi
mos equitũ cõgregauiſſet:eos uero q bella mercede tractarẽt:ad quattuor milia uiros
ſexcẽtos quoq; lectos cuſtodes ſui corporis:tãta a iudęis pertulit:ut plus ante bellum a
ſuis:q̃ in ipſo bello a Romanis phorreſceret. Omitto qd ſeditionis excitatũ:qa latroci-
nio erepta reddere his q amiſerant ſuſpectabat᷑:ac maxime Agrippę ac Beronicę:qb9
redhibẽda iuſte forent:ne regẽ faceret infeſtiorẽ. Et tñ ille quo populi molliret impetũ:
ad conſtructionẽ potius muroꝝ q̃ ad dñoꝝ indemnitatẽ ſeruatã pecuniã. Oĩa q illa age
bat:quæ erepta Ptolemæo forent:q regiũ auꝝ:ueſtes cæteraq; munera portauiſſet: aſſi
mare debere tharicheatas:apud eos enim res gerebat᷑:utrũ id iſtaurationi ſuoꝝ muroꝝ
reſeruandũ putarent:an diripiendũ latronibus depromeret᷑. Indignũ certe uideri ut eo
pœnã exciperet:qa melius cõſuluiſſet. Itaq; cõuerſis illis in ſui gratiã:inuidiã ſimul & pi
culũ euaſit. Iteꝝ cũ gratiã regis Agrippæ Tiberias ſocietatẽq; depoſceret: ꝓripiẽs ſe Io
ſephus de memorata urbe Thariceataꝝ clauſit portas:ne qs nũtius ad urbẽ Tiberiadẽ
ꝑgeret:& deeſſe Ioſepho auxilia militaria ſignificaret. Ipſe aũt cõgregauit de lacu naui
gia piſcatoria quę in tpe potuit lueſtigare:& Tiberiadẽ remigiis petiit. Sed ubi ad cũ lo
cũ uenit in quo cõſpicua qdem in urbe poſitis foret ſpecies nauigioꝝ: depꝛhendi tñ neq-
ret utrũ eſſent uacua ꝑliatoꝝ:iuſſit ea diſꝑgi ꝑ totũ ſpaciũ lacus: ut maior numerus ęſti
maret᷑:ne qſq̃ uacua potius q̃ referta bellatoribus ęſtimaret. Quo territi q, aduerſus tan
tã multitudinẽ infirmos ſeſe arbitrarent᷑: ꝓiecerũt arma:portiſq; reſeratis: effuderũt ſe
ſupplices Ioſepho q ueluti dux agminis militaris ꝓpius acceſſerat. Quæſitũ qua tandẽ
ueſania diſceſſionẽ aĩs induiſſent: qbus auctoribus ĩpulſi ſeſe aduerſariis tradituri forẽt:
& ſimul occurrẽtes ſibi iudebat ut Tariceas deducerẽt:atq; illic trecẽtos ferme curiales
plæroſq; in uincula de plębe rapit. Lytũ quoq; eius facinoris accerſitũ principalẽ mani
bus amputatis pœnas luere iubet:atq; illo rogante ut una ſaltẽ ſibi manus relinqueret᷑
ꝑcepit Ioſephus ut ipſe ſibi quã uellet demeret. Tũ ille arripiens dextera gladiũ: leuã ab
ſcidit. Ita recepta Tyberias eſt. Sed ẽt Sefforis tentata diſceſſione Ioſephi:tñ uiuacitate
inter Iudęoꝝ urbes ſocias attinebat᷑. Trãquillioribus enim conſiliis ſua defendere q̃ alie
na incurſare malebat. Cap. iiii. ❡At uero Perates Niger & Babylonius Sylas
& Ioãnes Eſſeus:omne ęs qd erat in iudęa publicũ ualide cõgregãtes: Aſcalonẽ petiũt:
amplã quidẽ & muris ſubnixã ualidis urbẽ:ſed opis ſubſidiiq; indigã:quę ſeptingentis
.XX. ſtadiis ab Hieroſolymitana urbe diſcernebat᷑:& odiis ingẽtibus. Propterea iudęi
inimicã ſibi urbẽ diruere cupientes:collecta manu ſuolauere. Pręerat urbi Antonius mi
nore numero Romani exercitus q̃ quo reſiſti poſſe iudęis ęſtimaret᷑. Sed uir acrioris ĩge
nii:& ex ęquo prudens bellator:diffuſos:& numero magis q̃ uirtute fidentes:edoctis eq
tibus tranſire ad urbẽ ſinit:deinde ĩcurſat ꝓgreſſos:fatigat ſequẽtes: confertos diſſipat:
turbatos fatigat:totoq; campo inſectat᷑ palãtes. alii uerſa uice urgẽtur ad muros ĩterclu
ſa fugę copia:alii diuerſa petũt:ſed circũuẽti ab eqtibus obtrũcant᷑. Multi ſupra ſe ruũt:
& ſe inuicẽ impetu ſuo ſternũt:itaq; uſq; ad ueſperũ cęſi amiſere ex ſuis decẽ milia uiro-
rũ:Ioãne & Syla ducibus pariter extinctis. Pauci aũt Romanoꝝ eo uulnerati ꝑlio: nec
tamen repreſſa eſt iudeoꝝ temeritas:ſed incãduit:nã dolor audaciã accendit:& labes ul
ciſcendi cupidinẽ. Armantur itaq; maiore longe furore:necdũ ſautiorum ſanatis uulne-
ribus: & congregatis pluribus q̃ uice priore: ſed eos diſpoſitis inſidiis exceptos prius
q̃ in manus uenirent: claudit circũfuſo eqtatu Antonius: & circũuentos precepit ſter-
ni:cæſa iterum nouẽ milia:reliqui fugati. Niger ipſe elapſus in munimentum ſe contu-
lit. Turris erat ſepta undiq; ualido ſaxo: quam Romani quia excidere non poterant,

appoſitis ígníbus círcũdedere.Ea íncenſa in ſpeleum quoddã de turre tranſgreſſus:ho-
ſtem latuit:ignẽ euaſit: Romaniſq; ſecuris ꝙ ipſe ſimul icendio cõſumptus foret: poſt
tertiũ diẽ quærentibus ſuis corpus eius ad ſepulturã:uiuus & uigens reddiť. atq; ita cũ
magno gaudio Iudæis ſeruatus ex hoſte repręſentať. Cap.v. ℭVeſpaſianus ite
rea ſuperato Helleſponto Bythiniã Ciliciãq; tranſmittẽs:ubi Syriã attigit:legiones:cę
teraſq; militares copias quas in ea reperit:Antiochiã deduxit. Vrbs ea Syriæ ſine retra-
ctatiõe prima:Ideoq; metropolis habeť:cõdita ab his q Alexãdro magno bellanti ad-
hæſere:cõditoris ſui nũcupata uocabulo.Situs urbis porrectus i imenſam longitudinẽ:
in lato anguſtior:qa ꝑrupto montis a leua arctať:ut extendi ulterius metãdæ urbis ſpa
tia negrent.Neceſſitas locũ ſignauit:qa ꝑ occulta & deuia irrũpentibus Parthis:mons
celſior latibulũ daret:ex quo ſe inopinato aduentu & prõptiore ĩpetu i imparatã Syriã
effunderẽt:niſi ciuitas mõti uelut clauſtrũ obiaceret: exituſq; obſtrueret aduenĩẽtibus:
ut ſi qs barbaroꝝ aſcẽderet:ſtatim e medio urbis ſinu proſpectareť. Deniq; cũ ludi ſcę
nici in ea celebrarenť urbe:ferũt quẽdã auctorẽ mimoꝝ eleuatis oculis ad mõtẽ:Perſas
uidiſſe aduenĩẽtes:& dixiſſe cõtinuo. Aut ſomnũ uideo aut magnũ ꝑiculũ. Ecce Perſæ.
Ita mons urbi ꝑeminet:ut nec theatri altitudo ad ꝓſpiciẽdũ impedimẽto ſit. Fluuius eã
medius ĩterſecat:q a ſolis ortu oriens non longe ab urbe in mare cõdiť: quẽ de originis
ſuæ tractu oriẽtẽ ueteres appellauere:ut uulgo puteť locis nomen dediſſe:cũ inde acce-
perit. Cuius fluentis ipſo impetu:frigidioribus & Zephyris aſſiduo ꝑ ea locoꝝ ſpiranti
bus tota ciuitas momẽtis ꝓpe oĩbus refrigerať:ut orientis in partibus oriẽtẽ abſcõdat.
Intus dulces quæ foris finitimũ nemus ĩtextũ cupreſſis crebris:fontes aqs uberes daph-
nẽ uocãt:q nũq̃ deponat uiriditatẽ:frequẽs & lætior popul⁹ ut plæraq; oriẽtis facetior
ꝙ ꝓpe oĩbus:ſed ꝓpitior laſciuiæ. Vrbis tertio loco añ ex oĩbus q̃ i orbe rõano ſunt ciuĩ
tatibus ęſtimata: nũc quarto poſt q̃ cõſtantinopolis excreuit ciuitas bizantiorũ: ꝑſarũ
quondã caput nũc repulſorũ. De ſitu urbis ſatis dictũ puto. Neq;.n.deſcribẽdis eius ędi
ficiis immorãdũ uidetur:cuius a tergo cũ orientẽ dixerim:ſatis liquet aliena ad meridiẽ
iacere:a fronte Europã occurrere:in dextra ſeptẽtrionales gẽtes degere: caſpiaq; regna
haberi quę ãte ꝓmptiſſima ad ĩcurſandã ſyriã erãt. Sed poſt q̃ Alexãder magnus caſpiã
portã tauri mõtis ꝑrupto ĩpoſuit:atq; omne ĩterioribus gẽtibus ĩtercluſit iter memora-
tã urbẽ q̃etam reddidit:niſi forte motus ꝑſicos ſuſpectantẽ. In ea urbe Agrippa rex cũ
oĩ uirtute ſua expectabat Veſpaſianũ aduenĩẽtẽ nec diutius eo morante comitatui ad-
hæſit coniuncto itinere Ptolemaidẽ petere cœperunt. Ad eã urbẽ occurrere ĩhabitantes
Seſſorim pacẽ cũ Ceſentio gallo iamdudũ initã firmari a Veſpaſiano petẽtes. Quorũ
laudata prudẽtia ꝙ ſaluti proprię cõſuluerint:nõ laceſſendo romanos:atq; accepta fide
& in amicitiã recepit eos:& additis peditũ equeſtribuſq; auxiliis fouit: ne forte deſtitu-
tiõis cõmoti dolore ĩſurgerent in eos belli excitatores:cũ uelut clauſtrũ quoddã iudææ
ſeſſoritãis ſeſe romano imperio offerẽtibus reſolueretur: ut in eã ꝑuiũ ĩter hoſti pateret:
quę ad cuſtodiã totius gẽtis opportuno quodã in hoſtẽ obiectu occurreret. Erat.n.prę
ter opinionẽ loci munitioris ẽt urbs galilęę maxima quę res admonuit ut cum duę ſint
galilęę una ſuperior altera ĩferior cõnexę & cõiũctę ſibi alterã ab altera diſtinguamus.
Sed prius de utraq; dicẽdũ. Cap.vi. ℭVtriq; Galilęę ſyria & Phœnice adhęrẽt:
diſterminãtq; eã a ſolis occaſu Ptolemais territorii ſui finibus & mõs Carmelus:q erat
ante galilęis nũc uero Tyriorum finibus adſociatus:cui cõnectitur Gabaa ciuitas: quę
quõdam iudęis cauſa grauis exitii fuit:ab oriẽte eã Hyppenę & Gadara ſuis finibus re
ſecãt. Eadẽ aũt & Gaulanitidi regioni & regno Agrippę cõfinia ꝑſcripta ueteri ęuo fue
re: a meridiano latere Scythopolis & Samaria ſuis utraq; excipiuntur regionibus:nec

ultra fluenta iordanis patiuntur extendi. Septētrionalia eius a dextro latere Tyrus clau
dit: omniſq; regio Tyrioꝝ: cuius obiectu galilee ſpatia definiunt̃. Ipſe aũt inter ſe hoc di
ſtinguntur mõ: ut quæ iferior galilea dicit̃ ab urbe Tyberiade uſq; ad urbē cui nomen
Zabulō ſupra maritima Ptolemaidis extēta lõgitudine diffundat̃. Latitudo aũt eius a
uico Zaloth q̄ eſt in cãpo maximo uſq; ad Belabē haud dubie deducit̃. Vñ ēt ſupiori
galileæ aperit̃ exordiũ: quo ad uici Batathæ fines attingat. Ipſo aũt uico ēt Tyriæ terrę
fines determinaut̃: longitudinis quoq; eius initiũ uicus eſt Thala: finis ē rothala Iorda
ni finitimus. Hinc intelligi dat̃: quãtũ ſe porrigãt ſpatia galileę ſupioris: cuius initium
Iordanis ē: uel eius cõfinia. Hac igit̃ ſuę magnitudinis æſtimatione utraq; galilea diſti
guitur. Terra aũt pinguis: herboſa: diuerſo culturę genere nitens diſtincta arboribus: ut
quēuis alliciat ad ſui gratiã & fugitantē laboris ad ſtudia culturę inuitet atq; excitet. De
niq; nulla illic uel exigua terrę portio uacat: frequētat̃ pleriſq; i habitantibus. crebrę ur
bes: uiri frequētes: multitudo hominũ inumerabilis: ut exiguus uicus i ſuo tractu hēat.
xv. milia inhabitãtiũ. Circũfuſis quoq; alienigenis utraq; galilæa circũdatur: & ideo ge
nus hominũ bellicoſum a prima ętate exercitũ ꝑlaribus tentamētis abũdans numero:
audacia ꝓmptũ atq; oĩs belli arte apparatũ. Pręſtat tñ magnitudine Perea regio: quæ
uñ uocabulum acceperit ſupradiximus. Minori hæc: ſed utilior galilæa: qa tota exerce
tur: nec ulla pars eius fructibus infœcunda eſt: ſed uniuerſa terra eius opima ac ferax: pe
rea aũt diffuſior: ſed ex maiore parte deſerta ac rigida: quę manſueſcere arando neſciat:
nec aſpiores facilis ſuccos domare. Sed ruſus portio eiꝰ mollis ad cultũ: fertilis ad uſũ:
grata ad aſpectũ: mitis ad exercitiũ: inſitiuis utilis pomis: oĩa ferens ut campos eius di
ſtincte in fronte ꝑtexant arbores in medio uenuſtent. & plerũq; a nimio ſole uel frigore
defenderant ſata: maximeq; olea ueſtitus ager aut uitibus intextus aut palmis inſigni
tus. Inenarrabile quãto decori ſit cũ uento impulſi palmarũ ordines concrepant: & ſua
uiores ſolito fundunt̃ dactilorũ odores. Nec mirũ ſi oĩs illic grã uiriditatis eſt: ubi amœ
nis fluuioꝝ meatibus ex ſuperiore decurrentiũ iugo montiũ ſupfuſus ager rigat̃: & niue
is fontibus ſcatens poſſideatur cũ inuidia: deſideretur cũ gratia. Longitudo eius a Ma
cherunthe uſq; ad Pellã. i. a latere meridiano in ſeptētrionē. Latitudo aũt a philadelphia
uſq; ad flumē iordanē: hoc eſt ab ortu ſolis urbe Arabiæ ꝓtexitur. In occaſu aũt uſq; ad
iordanē fluuiũ extenta manifeſtatur. Samaritana quoq; regio inter Iudęã atq; Galilęã
media iacet. Incipiens a uico cui nomē Eleas deficiens in terra Acrabatheuoꝝ: natura
conſimili: nec ullo differens a iudæa. Vtraq;. n. mõtuoſa atq; cãpeſtris eſt: pro locoꝝ di
uerſitate: neq; tota cãpis diffunditur: neq; in locis oĩbus montiũ rupibus ſcinditur: ſed
utriuſq; qualitatis habet gratiã: ad exercitiũ culturæ ſolubilis terra & mollior eoq; fru
mentis utilis: & ꝓpe circa fertilitatē ſoli nulli ſecũda: maturitate certe fructuũ prior om
nibus. Nã cũ adhuc alibi ſerantur frumenta: iſtic metũtur. Species quoq; atq; ipſa fru
mēti natura haud uſq̃ pręſtantior habet̃. Aqua dulcis: decora ad ſpeciē: ſuauis ad potũ:
ut ſecundũ elementoꝝ gratiã ęſtimauerint iudęi eã promiſſam pr̃ibus terrã fluentem
lac & mel cũ ſpoponderit illis reſurrectionis pręrogatiuã. Et utrunq; qdem diuina pie
tas cõtulerat: ſi fidē ſeruaſſent: ſed infidelibus aĩs utrũq; ereptũ. Hic iugo captiuitatis:
illic uinculo peccati. Nemoroſa regio. & ideo diues pecoris: & abundãs lactis. Deniq; nuſ
q̃ ſic lacte diſtenta pecus ubera gerit. Poma ſilueſtria uel inſitiua ſup oĩum regionũ co
pias. Referta aũt utraq; uel iudęa uel Samaria hoĩm multitudine: ut mihi uideãtur hinc
illud interpretari iudæi qđ ſcriptũ eſt: quia nullis erat locis ſterilis & infœcunda cũ lex
de meritoꝝ fœcunditate pręſcripſerit & uirtutũ fertilitate. Pricipiũ Samarię de Arabię
finibus a uico cui nomē iordani: finis ad aquilonē uico borceo. Latitudo aũt iudęa a flu

nio iordane uſq; Ioppen.Incipit enim a fontibus iordanis: & a mõte Lybano:& uſq; ad
Tyberiadis lacũ dilatat̃.A uico quoq; Artha initiũ longitudinis eius: quę uſq; ad uicũ
extendit̃ Iuliadẽ:in quo iudæorũ pariter & Tyriorũ cõis habitatio.In medio aũt iudeę ci
uitas Hieroſolyma quaſi umbilicus regionis totius ut prudentibus placuit nuncupat̃:
abundans regio mediterraneis copiis:nec fraudata maritimis:quia ꝑtendit uſq; ad Pto-
lemaidẽ:& totũ illud mare ꝑtexit littoribus ſuis.Multæ urbes : ſed inter oẽs Hieroſoly
ma eminet:ita ut quaſi caput in corpe nõ obumbret ſua mẽbra ſed regat: atq; eis tuitio
ni ſit:& pulchritudini.De iudęa Itaq; & finitimis regionibus oportuno licet cõpendio:
ea quæ ſignificanda fuarãt nõ prętermiſimus. Cap. vii. ❡Sephoritiani quoq; ob
tributa & ſubſidia militaria regiones finitimas icurſabant auctoritatẽ latrocinãdi libe-
ram ſibi belli ſpeciẽ uendicãtes:qđ imperio romano a iudęis inferebat̃. Vnde Ioſephus
acceptę acerbitatis iniuriã ulciſci geſtiens irruere in urbẽ Sephorim : ſociato ſibi pluri-
morũ numero cõtendit:ut eos aut reuocaret in ſocietatẽ iudeæ:aut reſiſtẽtes e ſupremo ſi
poſſet excidio lebefactaret.Sed utriuſq; cõatus effectus excidit:qa nec diſſuadere potuit
romanę coniunctionis electionẽ:nec urbẽ euertere: quã ipſe talibus munimentis firma
uerat:ut a romanis quoq; longe ꝑſtantioribus expugnari negret. Cecinit itaq; claſſicũ:
tentata irruptio ſine ullo ꝓfectu.atq; in tota regionẽ bellũ excitauit.Vaſtabant oĩa die
noctuq; exurẽtes ædificia:diripiẽtes patrimonia:perimentes quoſcunq; bello habiles cõ
pręhẽdiſſent:infirmos ſeruituti ſubiicientes.Repleta erat Galilæa oĩs incendio.ſangui-
ne.latrocinio. nullius imunis miſeriæ & deformis rerũ oĩum ſpecie cũ ſi qd igni aut neci
ſupfuiſſet captiuitati reſeruaret̃.Cuius mali illa quę paulo ante acerbiora ęſtimata ſunt
præferebant̃. Cap. viii. ❡Hęc pręluſio quędã belli facta anteq̃ Titus ueniret.q
ſimul ex Achaia Alexandriã tranſmiſit ꝓductis militibus ſecũdũ mandatũ patris ad ur
bem occurrit Ptolemaidẽ:ibiq; cõnexit ordinibus quintũ & decimũ addito ẽt qnto de-
cimo q erant ꝑcellentiſſimi:congregatoq; uel romano:uel ſociorũ exercitu atrox & me-
morabile bellũ ceptarũt.Nã ubi primis initiis placido duci ꝓſpere geſtis ſecũda in ad
uerſum ceſſere ꝓfectus infenſior Veſpaſianus cũ filio de Ptolemaidis finibus in Galileã
ſeſe imerſit:Cognitoq; ꝙ pacẽ abnuerẽt qbus obtulerat condẽnandę diſceſſionis copiã
ſi ſibi conſulendũ putarent:Gadarã funditus euertit: uacuã bellatoribus offendens : ꝙ
oẽs ualidiores diffidentes infirmis munimentis ad munitiora ſe cõtulerãt. Reptis itaq;
nõ pepercit:ſed oẽs necari iuſſit:nulla ętatis cõtemplatione: nulla infirmitatis miſericor
dia:qđ nõ tam iure belli q̃ ceſtianę pugnę dolore : & effuſis in iudęos odiis exequebat̃.
Deniq; non ſolũ urbẽ : ſed ẽt uicos & municipia exuri ꝑcepit.Nec iniuſta erat cõmotio:
qa poſt tantã inſolentiã emẽdandi erroris facultatẽ dederat:nec obtẽperatũ.Tranſierat
ex ea urbe Ioſephus in Tyberiadẽ priuſq̃ romanus exercitus appropinquaret : ſed plus
formidinis ex fuga q̃ fiduciæ dederat ex ꝑſentia : hoc ipſo enim territi ſunt ꝙ bello aduer
ſus romanos gerendo imparẽ ſe Ioſephus arbitrabatur.Neq; uero aliũde ꝑſumpſit: niſi
forte iudęi ſtudia belli deponerẽt.Ea erat illi potior ſententia.Si bellũ eligerẽt : malle ſe
ſubeundo periculo fidẽ ciuibus q̃ declinando ꝓditorẽ.Nihil.n.magis cauere q̃ ne cõmiſ
ſum ipſum ſibi honorẽ militię turparet. Itaq; ſcripſit ad urbẽ Hieroſolymã bellũ incu-
buiſſe:ꝓpereq; reſcriberẽt pacẽ an præliũ mallent:conſulendũ mature. Hæc ſtrictim ſi
gnificauit nihil ꝓpẽſe in alterã partẽ:ne aut bellator meticuloſus aut ꝑtinax rebellio iu
dicaretur. Cap. ix. ❡Rurſus de urbe Tyberiade Iotapatã petit: ſiue ꝙ munitior
cęteris eſſet:& ꝓpterea in eã plurimi ſe cõtuliſſent bello promptiores: ſiue ꝙ eo Veſpa-
ſianus platroſq; ex ſuis direxerat:q munirẽt iter qđ ꝑ montes difficile ſaxoſumq; aſperũ
peditibus:eqtibus aũt inuiũ atq; inſupabile foret.Deniq; diebus.iiii. ne anguſtiæ office

rent:reſerata ſunt uiaꝝ ſtrata: compoſitũ iter: quo facilius oĩs exercitus trauſmitteret.
Quito die trãſiuit eo Ioſaphus:deiectoſq; iudæoꝝ aĩos erexit. Veſpaſiano quoq; ubi fa
ctum indiciũ:eo Ioſephũ cõmeaſſe incẽtiuũ celerandi itineris acceſſit:q. cõficiendi belli
cõpendiũ putaret:ſi dux & populus bello promptior interciperetur. Aduenit itaq; cum
exercitu & prio die curandis cibo militibus:ne ex itinere fatigatos cura belli inceſſeret:
tp̃s dedit. Sequẽti die duplici acie uallauit urbẽ & tertio equeſtri ordine. Quod uidẽtes
iudæi incluſos ſe & obſeſſos undiq; nec ullũ refugii locũ, ipſa deſperatione audaciã ſum
pſere. Nulla.n.res promptiorẽ bello militẽ reddit:q̃ neceſſitas p̃liandi & ꝓp tũ piculũ
Vrgebat Veſpaſianus iaculis:urgebat ſagittis:miſſilibus quoq;: plurimi iudæoꝝ ultra
muros ꝓgreſſi deſtinata feriendi arte uulnerabant:manebãt tñ impauidi. Tẽtabat oĩa
uirtus romana & maxime ubi infirmiora aduerterat murorũ ſubſidia: illic maiore incũ
bebat manu. Pudor hos:illos armabat ſpes ultima:ferro aperire uiã ſalutis deſiderãtes.
Grauia tolerabant iudęi:nec minora referebãt tentamẽta audaciæ. Peritia a romanis cũ
uirtute:furor a iudæis cũ temeritate certabat. feſſis itaq; tota die illis ꝓ ſalute:iſtis ꝓ tri
umpho dimicãtibus nox p̃lium ſoluit. Sequẽti quoq; die & tertio quartoq; conſimiliter
& qnto p̃liatum acriter:ſed ut ſolet fieri in talibus p̃liis plura uulnera q̃ neces inferebã
tur. licet ſępe & excurſus a iudęis:& romanis tentarẽtur eruptiões:quos in iram accẽde
bat pudor:eo q. uictores Hãnibalis & Antiochi oĩumq; gentiũ iudaicis p̃liis irrorabã
tur. Tanta erat romanę uirtutis cõſcientia ut nõ cito uincere par uici ęſtimaretur:ſed ad
uerſus naturã magis erãt illis q̃ in hoſtẽ certamina. Nã ciuitas p̃ruptis undiq; ꝑpe erat
interclusa rupib⁹ nõ uallo & foſſa:ut aliæ urbes:ſed ꝓfundis erat circũuallata pcipitiis:
quæ nec uiſus hoĩum cõpręhẽderet:nec uſus iueſtigaret:& horror ſollicitius intuentem
magis magiſq; iuolueret tñ ab aqlone in montis defectu unus ad urbẽ acceſſus arduo
tñ aſcẽſſu ſuppetebat. Quẽ Ioſephus muro iterclusit:ꝓpugnatoribus ſepſit:ut iter mu
rũ iferiorẽ:& urbẽ ſuperiorẽ periculoſa eruptio fieret obſidẽtibus. & intuẽti eſſet inæſti
mabilis cognitio ſuperiorũ. Ciuitas.n.ipſa in mõtis ſupcilio ſita:circuitu finitimoꝝ mõ
tium uelut quodã naturali uallo circũdatur ſepto gentili abſcondita:ut nemo prius illic
urbem eſſe intelligat:q̃ in urbem ipſam fuerit ingreſſus. Capi. x. ¶ Veſpa
ſianus cum uincere naturam nequiret:eam ſibi ipſe in adiumentum acceſſiuit ut obſi
dione diuturna per inopiã cibi & potus cogeret obſeſſos ad deditionẽ:ſed frumenti co
pia multo ante cõgeſta:ꝓpulſat periculũ famis. Aquę erat difficultas maxima:qa neq;
ullus in urbe fons & ſolẽnis ſiccitas raris per ea locoꝝ imbribus bibendi ſubſidiũ atte
nuauerat. Ductus oĩs aquaꝝ obſtruxerat ne in urbẽ mearet. Augebat inopia auiditatẽ
repugnabat natura:Cõmentũ Ioſephus detulit:ut infuſę ueſtes muro ſuſpẽderentur: quo
paulatim rorantibus aquis crederent illis nõ deeſſe ad potũ quod abundaret ad lauacrũ
ueſtimentoꝝ. Cap. xi. ¶ Deiectus eo Veſpaſianus:ruſus ad expugnandã urbẽ
accenditur. atq; oẽm exercitũ circa congregat. Machinis murũ quatit:pulſat Aries. No
men hoc ſpecies dedit:eo q. ualidę ac nodoſæ arboris caput ferro ueſtitur: & q. ut frons
arietis p̃tenditur:quæ obductis laminis turgeſcit & ꝓminet. E medio eius quaſi cornu
procedit ferri ſolidioris magnitudo arboris in modũ mali naualis:quã nõ uentoꝝ ꝓcel
læ:nõ ueloꝝ ſinus flectant. Ea ſuſpẽſa funibus ad ſupiora atq; robuſta arboꝝ nexis mul
toꝝ manu ualide in murũ impellebatur. Deinde retrorſum ducta atq; in ſtaterę modũ
ſuſtentata retinaculis maiore impetu deſtinabatur:ut crebris ictibus fatigati muri lat⁹
cederet:cauatũq; ui rupturis feneſtrã daret qua romanis hoſtibus uia in interiora urbis
pateret. Primo igitur ictu murus cõcuſſus eſt:cõtremuitq; oĩs. Clamor illico uniuerſoꝝ
quaſi expugnata urbe trepidãtiũ ne repcuſſus murus fatiſceret. Sed Ioſephus ſaccos pa

leis repletos in eũ dimitti locũ pcepit:in quẽ aries a romanis intorquebat᷑: ut laxo ſacco rũ ſinu luſa plaga oĩs arietis emolliret᷑. Illiſa enim ſolidis ſolida nocent:ſolutionbus eua cuant᷑. Deniq; facilius ſolidiora mollioribus cedunt:q̃ molliora ſoliditioribus. Nam & aquæ alluuione ſcopuli ſoluunt᷑:nec ruina rupis ullũ eſt damnũ aquaꝝ:& iactis in freta molibus aqua ſuos uſus reſeruat.ſed petra inter undas ſeruare ſuos neſcit. Harenã quoq; marmoris ruina nõ frangit:& marmor arenę ruina cõminuit. Retulerunt tñ ẽt romani quo cõmenta refellerent iudęoꝝ:contis falces ligantes qbus dimiſſos inciderent ſaccos quo uacuati paleis euitare arietis ictum nequirent. Reparato itaq; impulſu machinę cum ſe iudæi urgeri uiderent:unus ex his Eleazarus ingentis magnitudinis ſaxũ eleuans de muro ſuper arietẽ eliſit tanta ui:ut cõminueret caput machinamenti. Exilicus quoq; in mediũ hoſtiũ rapuit illud:atq; in muꝝ ferebat intrepidus in conſpectu aduerſarioꝝ & patens uulneri. Deniq; iaculis qnq; figit᷑:ſed nequaq̃ cõuerſus ad uulnera qũo ipſe ſaxi ruina hoſtẽ inuolueret intendebat. Aſcendit itaq; muꝝ & uictor doloris ſtetit conſpicuus tantę pſumptionis ac ſup arietẽ ſe ſaxũq; deiecit:& cũ eo corruit. Victus quidem morte ſed uictor machinamenti cũ in ſe ſolus deceſſerit patriæ in machinamẽti aũt cõminutione totã urbem ab excidio ſeruauerit. Netyras quoq; & Philippus in mediũ ſe iecere agmen: ut auerterent quos petierant. Ioſephus autẽ ignibus iactis ut machinamenta oia exureret:breui conſumpſit plurima:ſed cõſumpta reparabant᷑. Cap. xii.

❡Inſtabat Veſpaſianus:urgebat ita ut in talo feriet᷑ iaculo ſagittę. Turbati ſunt romani cũ ſanguinẽ ducis fluere cernerent. Exagitatus filius cucurrit ad partẽ. Sed ille ſupra uim uulneris uirtutẽ gerens animi:prohibet trepidare filiũ: magiſq; in prœliũ accendit milites:ut iniuriã ducis ulciſcerent᷑. Ipſe ſignifer reuocabat exercitũ & ad muros cogebat. Ipſe in bellũ cæteros adhortabat᷑.alii ſagittis:alii telis:alii baliſtis hoſtẽ urgebant. Tanta aũt erat huius tormẽti uis quo ſaxa in hoſtẽ iaciebãtur:ut pcuſſus unus ex ſociis Ioſephi q ppter adſtaret cõminuto capite rueret:& occipitiũ eius uſq; ad tertiũ ſtadiũ excuteretur.mulier quoq; aluo grauis pcuſſa utero ſupra dimidiũ ſtadii de intima ſede ſecreti genitalis excuteret infantẽ:ad poſtremũ tñ uictoria muros romanus miles ſuccederet:& in ipſo aditu utrinq; ualida manu decertaretur:ſicut erãt conferti oleo feruenti Ioſephus pfundi romanos iubet: q facile a uertice ad ima defluebat ueſtigia. Nec minor incendio flãmæ cãdentis olei feruor oẽs artus depaſcebatur. Succedebant tñ alii. Plęriſq; ẽt ſudor pfluus olei uim refrigerabat. Et q̃uis huiuſmodi olei natura ſit: ut cito caleſcat:& ſerius conceptũ deponat calorẽ: tñ uictoriæ ſtudio abſcondebant iniuriã. Ardebant aĩs ut nullũ corporis ſentirent incendiũ:nec tanti ęſtimabant pœnę feruentis dolorem:quanti diſpendiũ glorię: ſi tanq̃ exortes triũphorũ deſiſterent bello qui duces fuerant periculoꝝ. Vel ſanguine itaq; ſuo reſtinguere incendiũ olei certabãt. Cap xiii.

❡Hac mora obſidionis ẽt Iaphę urbis quę uicina erat populus inſoleuerat:q tam diu cernebatur. Vnde motus Veſpaſianus Traianũ qui pręerat ordini quinto decimo ductoris officio direxit:cũ mille eqtibus & duobus millibus uiroꝝ militiæ pedeſtris. Qui ſine retractatione pfectus: uir acer & bellandi artibus pditus conuenientẽ ſtudiis ſuis euentũ belli reperit. Nam cũ eſſet ciuitas & natura loci ſepta & gemino muro circũuallata:nõ contentus tegere ſe populus eius munitionibus occurrendũ rõanis putauit: Sed pauliſp reſiſtere auſi muro exteriore recipe ſeſe uolẽtes:hoſtẽ pariter recepere: Nã cũ ipſis feſtinantibus ẽt romani ſubintrauerũt:cõfugientibus quoq; ad muꝝ interiorẽ clauſę portæ:ne rurſus romani piter irrũperent. Ita auerſo a ſe dei auxilio iudęi pliabant᷑: quo ante uincere ſolebant:ſed offenderãt ſceleſtis flagitiis & ideo ab his pœna debita repoſcebatur:ut donarẽtur eoꝝ ſupplicia nationibus. Deniq; plures prope ſuis inter ſe bellis.

q̄ ab hoſtibus obtercbant᷑.Exemplo eſt Iaphę populus q romanis portas aperuit:& ſi
bi clauſit. Nam ut primũ murũ romani irrũperent:ipſi patefecerũt:ut ſecundũ murũ iu
dęi nõ penetrarent:iudęi clauſerũt. Receptus itaq; hoſtis eſt ſocius excluſus.Receptus
ille ne percuſſor deeſſet:excluſus iſte ne peritus euaderet . intra duos itaq; muros cęde
bant᷑ iudæi:manu cominus:de muro eminus.Pleriq; enim romanę militię uiri conſtricti
anguſtiis murũ aſcendebãt:atq; inde in ſubiectos tela iaculabant᷑.Itaq; galilęi ſuis q̄ ho
ſtibus infeſtioribus:rogabant ut interiori muri ueſtibulo reciperent᷑:ſed reſiſtebant ſui.
Dimicabat᷑ in portæ limine iudæis inter ſe pugnantibus.Iſti irruentẽ cunctĩ gladiis ex
cipiebant:illi reſiſtẽtes moriebant᷑.Sęua īprecantes ſibi inuicẽ:& minora ſe meritis ſuis
ppeti ſupmis uocibus atteſtabãtur.Itaq; extincta ſunt duo millia uirorũ: oĩum ꝑliatorũ.
Ratus quoq; Traianus uel nullũ iam ſibi repugnaturũ : uel facilẽ urbis expugnationẽ
ueteris uir diſciplinę ſummã uictoriã Traianus Veſpaſiano reſeruauit: miſitq; ad eũ po
ſtulans:ut filiũ ſuũ dirigeret Titũ:q finẽ ꝑlio daret.Quo aduentante facta irruptio: cęſi
q; multi mortales:nec ſine labore ac periculo uictoria ceſſit romanis. Quibus ingreſſis
murũ interiorẽ obiecerant ſe qcũq; erant bello idonei & in anguſtiis poſiti:anceps bellũ
uictoribus effecere pugnantibus deſup uirili ac muliebri ſe ſexu:ac ſæpe ẽt in ſuos ſaxa:
atq; oĩa quæ forte reppererant telorũ genera iaculantibus . Deniq; ſex horis in ipſo fine
quaſi ab exordio pugnatũ.Ad poſtremũ cęſis q conſtiterãt pugnaturi tũ in cęteros ſine
ordine:ſine mõ:ſine miſericordia:Senes cũ adoleſcentibus iugulabant᷑:mulieres cũ par
uulis reſeruatæ:nõ adueniã ſed ad ſeruitutẽ.maſculi oẽs interfecti:niſi quos pueritia aut
infantia defendit:in p̄dã ducta ſunt duo millia.cccx.mãcipia. dñi cũ ſeruulis.ęqua iam
ſorte conditionis : quos captiuitas pares fecerat. Cap. xiiii. ℭNec Samaritæ im
munes miſeriarũ fuere. Nam cũ ſecundũ conſuetudinẽ ſuã montẽ Garizim q erat illis
ſanctus aſcendiſſent:ubi adorare ſolebant:unde & in euãgelio dicit ſamaritana. Patres
noſtri adorauerũt in hoc monte . Et reſponſum eſt ei:ueniet hora qñ neq; in hoc monte
neq; Hieroſolymis adorabitis patrẽ . Debebat᷑.n.ut ceſſaret ſuperſtitio:& uera religio
ſuccederet : euacuaretur umbra:ueniret ueritas. Vtinã nõ in monte ſicut ſamaritani: nõ
in Hieroſolymis ter in anno:ſicut iudęi:ſed in ſpiritu in omni loco eleuans puras manus
homo omnis adoraret deũ:& in noĩe Ieſu genu flecteret.Cũ igit᷑ ut ſupradiximus in mõ
te collecti ſecundũ ſuos ritus manerent : belli aũt minas p̄tenderet ipſa congregationis
ſpecies:uel ſenſus eorũ qui nec malis finitimis reſipiſcebant. Multo aũt amplius pro ſu
perioribus romanorũ ſucceſſibus per inuidiã cõmouerent᷑:ac prope tumultũ res eſſent:
conſultius ęſtimatũ eſt eos p̄ueniri:ne in maiorẽ peſtẽ erũperet . Vocatoq; p̄fecto ordi
nis quinti cũ tribus millibus utriuſq; militię uiris eũ Veſpaſianus direxit.At ille aſcende
re montẽ primo exordio piculoſum ratus, erat enim ſimul iuncta terrori multitudo po
puli,& p̄ruptũ naturę circũdedit exercitu mõtis cõfinia:& toto die deferri fecit cuſtodiã
ne qs aquatũ deſcenderet. ℭCũ igitur tantã hoĩum multitudinẽ uexaret ſitis:quæ ma
gis ac magis ęſtu exardeſcebat:& plęriq; ſeruituti ſe uel ẽt neci mallẽt offerre:ne uel fa
me uel ſiti perirent:Cerealis.(hoc.n.nomẽ p̄fecto)ex deſcendentibus uniuerſos eſſe de
fatigatos ęſtimãs cinxit montẽ:ac more militari pollicens ſalutẽ:ſi arma deponerent:re
cuſanteſq; iuſſit feriri.Itaq; extincta ſunt illic millia.xi.ſexcenti uiri: Iotapatẽ quoq; qua
drageſimo & octauo die facta irruptione primo diluculo:cũ adhuc multo ſuperioris diei
feſſi labore requieſcerent, primus oĩum Titus cũ Sabino ingreſſus cæteris uiã p̄buit.Com
prahenſiſq; ſupioribus locis in anguſtiis plateaꝝ: paſſim:& ignari adhuc factæ irruptio
nis feriebãtur.Alii in ſuis ſtratis:alii expergefacti:alii uigilantes:ſed inedia ac ſomno ſo
luti poenas dabant.Adhuc tñ totã urbẽ uis latebat malorũ.Sed ubi exercitus ingreſſus

militari infremuit ululatu:ad ſolũ fete ſubeũdę mortis affectũ inſurrexerũt. Et ſiq̃ ſupe
riora petere tentauerant repulſi cędebant̃. Et q̃bus ulciſcendi uis ſuppetere poterat:ipſa
coarctatio uindictã ademerat. Et ſiq̃ reſiſtere parabãt:irruentibus ſupra ſe aliis bello ab
ſcondebant. Alii multo feſſi certamine dimiſſis manibus ſeſe offerebant uulneri: ut uel
morte tam feralibus maloꝝ ſuoꝝ ſpectaculis eriperent̃. Hac deceptus ſecuritate pereũ
tiũ Centurio Antonius rogatus a quodã qui in ſpelea cõfugerat:ut ei dextrã daret:obſi
dẽ ueniȩ & ſalutis ſequeſtrã porrexit illico:doli negligẽs & ue miſer nimiũ ſecurus triũ-
phi:ſed ille incautũ ſpiculo ferit:& ſtatim tranſfigit: ne impleta eſſet incruẽta romanis
uictoria. Illo die interfecti oẽs q̃cũq; inuenti. ſequentibus aũt diebus ẽt de Hypogęis &
cęteris defoſſis ſpecubus ꝑducebant̃ uel ibidẽ extinguebãtur: exceptis paruulis ac mu
lieribus. Cęſa p oẽs dies. xl. millia q̃ numero cõprahenſa ſunt ĩ captiuitatẽ deducti. M.
ce. euerſa & igni exuſta eſt ciuitas:& caſtella eius oĩa ãno ĩperii Neronis. xiii. Ioſephus
interea inter fauillas urbis in quodã lacu deliteſcebat haud inſcius ꝙ quaſi dux aduerſi
agminis ſtudioſius requireret̃. Egreſſus die ſecũdo ubi ſepta aduertit oĩa reuertit in lacũ.
Tertio die mulier quędã reperta cognitas ſibi Ioſephi latebras quęrẽtibus demõſtrauit
ſed in lacu pariter. xl. duo uiri:q̃ eo confugerãt:ſeſe tegebant. Qui ubi aduertebãt Ioſe-
phũ primo per Paulinũ & Gallicanũ a Veſpaſiano ad ſpẽ ſalutis uocari:Poſtea p Nica
norẽ qui Ioſepho ueteris amicitię gr̃a copulabatur:& ideo miſſus ut dextrã daret:prom
ptius officiũ mãdati muneris exequebatur:circũfuſi Ioſephũ talibus adoriebãtur ſermo
nibus. Cap. xvi. ℭNũc maior iudęi noĩs tueatur ruina nũc fauilla tetrior quę ſe
peliat & abſcõdat ſplẽdidiſſimæ diſciplinã ꝓſapiæ atq; oẽ decus ſubruat: qñ Ioſephus
ad triũphũ captiuus reſeruari iubetur. Quid ſibi uolũt tã ſedula ſubito inuitamẽta ho-
ſtiũ? Quid dõa ſalutis ſpõtanea? Rogãtibus uitã aliis nõ ꝑpecerũt: Ioſephus accerſitur:
Ioſephus rogatur ut uiuat. Metuũt uidelicet ne pompã amittãt triũphi: ne deſit quẽ ſpe
ctet roma captiuũ:quẽ catenatũ Veſpaſianus ante currũ ſuũ dirigat. Ad hęc igitur ludi
bria uis reſeruari. Et unde triũphabũt:ſi dux eorũ defuerit de q̃bus triũphatur? Aut qui
triũphus ſi amicitia datur uictis? Ne credas Ioſephe:uita tibi ꝓmittitur:ſed parãtur gra
uiora morte. Vicerũt te romana arma:nõ capiat fraudulentia. Atrociora ſunt dona eoꝝ
q̃ uulnera. Illa captiuitatẽ minãtur. Hæc libertatẽ reſeruãt. Inflecteris Ioſephe: & ani-
mi quadã fractus mollicia uis eſſe patrię ſupſtes? Vbi eſt doctrina Moyſi:qui ſe de libro
coeleſti deleri petebat:ne plębi domini ſupuiueret? Vbi eſt Aron qui inter uiuos ac mor
tuos medius ſtetit:ne mors uiuentẽ populũ ſęuo contagio depaſceretur. Vbi eſt regis
Saulis & Ionathę deuotus pr̃iæ aĩus & mors illa pro ciuibus ſuſcepta:& fortiter glorioſe
q; expetita? filius patrẽ exẽplo inuitauit. pater filiũ mortis ꝓpoſito nõ dereliq̃t. Qui cũ
poſſet uiuere maluit ſe interfici q̃ ab hoſte triũphari. Hortabatur armigerũ ſuũ dicens.
Percute me ne ueniant incircũciſi iſti: & ꝑcutiant me & illudant me q̃a armiger timuit
ipſe ſe gladio trãſuerberauit. Dignus quẽ Dauid ſpiritu ꝓphetico uindicaret. q̃a ſe gene
re amalechita de eius morte falſo iactauerat. & gloriã uiri qui ſe ipſo hoſti exemerat ĩmi
nuendã putauit:ut a ſe interfectũ mentiret̃. Dignus ẽt quẽ tantus laudaret ꝓpheta di-
cẽs. Saul & ionatha ſpecioſi & cariſſimi ĩſeparabiles in uita ſua:& ĩ morte nõ ſunt ſepa
rati. Super aq̃las leuiores. ſuper leones potẽtiores. ipſe quoq; Dauid cũ populũ ꝑcuti ab
angelo uideret:in ſe uoluit coeleſtẽ deriuari uindictã ne ꝑcũte populo reſeruaret̃. Poſtre
mo ubi lex diuina cuius ĩterpres ſemꝑ fuiſti:quę ꝑ hac breui uita perpetuã iuſtis ꝓmiſit
ĩmortalitatẽ? Vbi deus Hebræorũ:qui docet iuſtos mortis contemptũ habere. Refuge
re ẽt debere terrenũ habitaculũ anhelare ad ſupna ad illã regionẽ paradiſi ubi deus pias
animas cõſecrauit. Nunc demũ cupis Ioſephe uiuere qñ nõ oportet imo nec licet:imo

quod maius eſt:nõ decet:& carpere deſideras lumẽ iſtud(auſim dicere)ſeruitutis quod
in aliena poteſtate:ut id qñ iuſſerit:romanus eripiat:qñ uelit carceris tenebris obducat:
ut optes hinc fugere nec liceat mori:& quo pudore ad eos ibis qbus ꝑſuaſiſti pro patria
mori?Quã excuſationẽ habebis ꝙ tã diu reſederis.Expectant qd agas:dicẽt iam profe
cto.Quid morat̃ Ioſephus qui ꝑuenire debuit?cur tam ſero ſeqtur.Cur diſcipulos ſuos
qbus pro libertate moriẽdũ ſuaſit:imitari recuſat?Perferemus certe nos ꝙ ſeruire elege
ris aſſertor libertatis:ꝙ mancipiũ te romanis addixeris:ꝙ captiuitatẽ libertati ꝑpolue
ris.Sed eſto uelis uiuere.qũo hoc ĩpetrabis ab his aduerſũ quos totiens ꝓliatus es?Qũo
te intuebũtur:qbus oculis:qbus animis?Qũo iratis dñis & ſi liceat uiuere uoles?Aut
quis ꝓditorẽ patrię nõ credet fuiſſe:cui mercedẽ ſaluã proditionis uidebit?Vtrũ malis
elige:hoꝝ alterũ ſit neceſſe eſt.Vita tua aut præmiũ proditionis erit aut ſeruitutis ſuppli
ciũ.His dictis intentarũt gladios addentes.Si acquieſcis mori:quaſi amici miniſteriũ
prębemus.Si recuſas quaſi proditi ultionẽ exigimus. Cap. xvii. ¶Ad hęc Ioſe
phus refert.Et quis uelit eſſe tantę morti ſupſtes?Quis eligat fieri hęres doloris?Quis
animã ſuã nolit ex ipſo corpore mortis ſi liceat abſolui?Si nõ licet ſoluere:niſi ei q liga
uerit.Naturæ uinculo cõiũcta eſt aĩa corpi?Quis auctor naturę niſi oṗs deꝰ?Quis hoc
aĩæ & corpis nr̃i deo placitũ cõtuberniũ ĩterrũpere ac diſſociare audeat?Si qs impoſita
manibus ſuis ꝑcepto herili uincula ſine arbitrio dñi ſui detrahat:nõne is graui pulſaſſe ĩ
iuria ſuũ dominũ condemnabitur?Dei poſſeſſio ſumus:deo ſeruitiũ debemus:quaſi ſer
ui expectemus ĩperia:q̃ſi uincti reſeruemus uincula:q̃ſi fideles bonũ depoſitũ cuſtodia
mus.Nõ recuſemus uitę iſtius munus qd dedit nobis:nõ refugiamus donũ cœleſte.Si
hoĩs data reiicias:contumelioſus es:quãto magis ſeruare debemus:qd a deo nr̃o accipi
mus?Ab ipſo itaq; accepimus:ꝙ ſumus:ipſius quoq; debet eẽ ut q̃diu uelit ſimꝰ.Vtrũ
q; enim ingratũ eſt & citius diſcedere q̃ uelit:& diutius uiuere q̃ uoluerit ipſe qui uitã do
nauit.Nunqd ante feſtiuitatẽ Abrahã?Nunqd ante aſcendit Abarim Moyſes q̃ dicere
tur ei aſcende in montẽ abarim?Sed dictũ eſt aſcende:& aſcẽdit:& mortuus eſt:quaſi
bonus ſeruulus expectauit domini ꝑceptũ.Ipſe Iob qui dixit:pereat dies illa in qua na
tus ſum:tñ in uulneribus & doloribus poſitus uitæ huius uincla nõ diſrumpebat:ſed ut
liberaretur rogabat dicens.Vt qd datũ eſt in amaritudine lumen uita aũt in doloribus
aĩę?Laudabat itaq; mortẽ cũ diceret.Mors uero reges:tñ nõ ꝑripiebat:ſed poſtulabat
ut ſcriptũ eſt.Cõcutior oĩbus membris:& qa ſum impius:quare nõ ſum mortuus?Cur
de uentre matris nõ in ſepulchrũ decidi?Aut nunqd breue tp̃s uitę meę?Dimitte me re
quieſcere paululũ.Alius quoq; ſanctus dicit.Educ de cuſtodia aĩam meã.Petit euadere:
petit ex hoc corpore quaſi de quodã euadere carcere:nullus tñ ſanctoꝝ ſibi ipſe uſurpat
nullus ꝑripit.Si lucrũ eſt mori:furtũ eſt uſurpare ante expectatũ.Si bonũ eſt uiuere:ſa
crilegiũ eſt repudiare anteq̃ repoſcatur.Sed glorioſum putatis in bello mori?Nec ego
abnuo bonũ eſſe pro patria:bonũ pro ciuibus in bello mori:Sed belli lege offero iugu
lũ ſi hoſtis petat:ſi mucronẽ demergant romani qbus de nobis deus uictoriã dedit:qui
bus propter peccata noſtra nos adiudicauit.Nec mihi blandior ꝙ parcendũ ſpondeant
Vtinã fallant.Vel hoc lucrũ ferã ꝙ me ſic timuerũt ut fallerent.uel hanc ultionẽ referã
quia frangũt fidem.Malo illoꝝ latrocinio perire q̃ meo.Latrociniũ meũ eſt ſi mihi ipſe
intulero manum:ſi hoſtes beneficium.Ergo iſtud cum beneficium dare poſſent interi
mendo:ſeruandum putauerunt ꝙ in poteſtate habebant ut captum occiderent latroci
nati ſunt.Sed pollicemini mihi manus ueſtrę miniſterium.Re uera percuſſor nobis de
fuit ut noſtro ſcelere pereamus.Nolo meo:nolo ueſtro ſcelere perire:qd plus eſt q̃ meo?
nolo mutuo.Hoc eſt.n.unũquẽq; noſtrũ ſibi manus inferre uicarię necis mercedẽ ſolue

re:ut iam nō ſolū ꝑ ſuo quiſq; ſed ēt pro alterius ſanguine ſcelus debeat. Verū regis Sa
ul exēplū ponit̃: eius certe q aduerſus uoluntatē diuinā rex poſtulatus eſt: & offenſam
meruit dei. Vnde ēt cum uiueret ſucceſſorē accepit. Egregiū exemplū uiri: cui defuit dei
gratia: & tñ uoluit mori: qa iam nō poterat uiuere. Voluit tñ & ipſe ut eū ſocius occide
ret. ſed ille ſcelus putauit: recuſauit miniſteriū. Non igit̃ uſus conſilio: ſed deſtitutus mi
niſterio fecit: ut ipſe gladiū in ſe cōuerteret. Si timēs fecit ne ſibi illuderet̃: qd laudas qd
timoris eſt? Si nō timuit: cur prio aliud elegit? Ego nec illudētes rōanos timeo nec metiē
tes. Saul tm̄ ſe ſolus peremit: nō Ionathas nō qlq̄ alius in noſtra ſcriptura. Quid mirū ſi
potuit ſe perimere qui potuit ēt filiū occidere? Aarō inter uiuos ac mortuos ſtetit: & hoc
uirtutis eſt nō temeritatis. Nō enim mortē ſibi intulit: ſed mortē nō timuit: q eam corpo
re ſuo reppulit. & ſerpenti in oīs obſtaculo fuit. Nō ego qdē Aaron: ſed tñ nō degener ab
eo: offero manus ferant. ut uolūt. Si poſſum eorū māus timere: dignus ſum q manibus
pereā meis. Si pcunt illi aduerſario: cur ego nō pereā mihi? Si quęritis cur parcere uelint
& in hoſte uirtutem mirantur. Tanta eſt enim uirtutis gratia: ut frequenter etiam ho
ſtem delectet. Noſtis etiam ipſi quanta intulerim exitia romanis: quo modo uictores
omnium gentium Iotapatę ignobilis urbis diuturna obſidione ab Hieroſolymitanæ
urbis excidio auerterim. Breui damno totius belli aleā luſi. Didicerūt cęteri meo piculo
pacē optare. fortaſſe ad hoc reſeruamur: ut nō deterreant̃ cęteri: ſed ꝓuocent̃. Sed ſuaue
aſſeritis mori ꝑ libertate. Quis negat & illud tñ dulce uiuere ꝑ libertate? Nā cū amici
tiā offert: libertatē ꝓmittit. Quod ſi ſeruitutē inferat tūc erit certe oportunior moriendi
uolūtas ſi oportuerit mori. Nunc aūt uitā offerūt: nolunt occidere. Timidus aūt eſt & q
uult qñ nō oportet. Quis. n. ignorat fœminee timiditatis eſſe & muliebris formidinis ne
moriare mori uelle? Deniq; pauidę mulieris ubi aliqd imminere ſibi piculū cognouerūt: ſo
lent ſe pcipitio dare. Anguſti enim animi molē formidinis metū & mortis ſuſtinere nō
queūt. Vir aūt patiens qui pſentia nō timet: & futura cogitat, neſcit trepidare: ubi nō eſt
timor. Deniq; ſcriptū eſt qa aīæ effœminatorꝝ eſurient: quę cibū utiq; uirtutis nō haben
tes eſuriūt: Ideoq; ad mortē ante tempus feſtinant. Neq; enim repletus cibo gratię ſpiri
talis ſibi ipſi manus irrogat: cū ſcriptū ſit: quia os imprudētis mortē iuocat. Et iterū di
cit ſcriptura. Et qui nō curat ſeipſum in operibus ſuis: frater eſt eius qui ſeipſum extermi
nat. Condēnatur ergo qui ſeipſum percuſſerit. Quid. n. tā contra legē naturæ? Quid ēt
tam contra naturā oīum aīantiū? Quibuſlibet feris licet atq; agreſtibus iſitū eſt ſe ama
re. Naturæ enim lex ualida eſt uiuere: nec ſibi mortē aſciſcere. Deniq; ferro in ſe armari:
oīa genera aīantiū nec ſi uelint poſſunt. Informē leti laqueū hoīes iuenerūt: feræ neſciūt.
Sed morſus ferarū arma ſunt: dētes eorū gladii. Quādo tñ quiſq̄ audiuit q ſibi aliqua fe
ra ꝓprio morſu mēbrū ademerit? aduerſum alios fauciū ſuarū armis utunt̃: aduerſum
ſe oſculis: Nobis quoq; qd tam dulce q̄ uita? Quid tam inimicū q̄ mors? Deniq; qui ui
tam protexerit: patronus eſt: q mortē appetere tentauerit. inſidiator eſt. Quod ergo in
aliis execramus ſi nos appetamus ipſi nobis uolumus inferre: & qd ab aliis ꝑ pœna exi
gimus: hoc ipſi nobis irrogamus pro gratia: & gubernatorē ſi cōmiſſam ſibi nauē ſaxo
illidat: perſequimur: nos cōmiſſum nobis noſtri corporis gubernaculū ferro extingui
mus: & uoluntario naufragio addicimus? Sed obiicitis mihi mortē maturā: cū in pote
ſtatē hoſtiū fuero deductus. Quid ergo lucrifaciā ſi quod ab hoſte metuo: hoc ipſe mihi
inferā? cū poſſit accidere ut qd ſuadetis mihi facere nō faciat inimicus? Huiuſmodi iſtud
eſt: acſi uidēs gubernator tempeſtatē futurā: tempeſtatis gratia declinandę nauē flucti
bus imergat. An qa grauiora ſupplicia exacturus eſt aduerſarius: ideo pueniendū puta
tis: uel quia ſtrenuū arbitramini ut in nos ipſi ferro utamur. Sed id imbecillitatis ſuffu

tis cőſtantia:aliű ſeuero obtutu cőueniebat:Huius reuocabat dexterá: illius inflectebat
irá:mulcebat cőſilii ſalubritate.Diuerſis modis unicuiq; irrationabilē extorquebat furo
rē.Etenim q̄uis ultima ſors uicti dignitatē extorſerat:nő penit9 tñ aboleuerat reuerētiá.
Paulatim itaq; deponebāť manus:recondebanť gladii:tñ intentio pſeuerabat.Cű uide
ret unű a pluribus ſe obſeſſum teneri:ſiue caſu quodá:ſiue conſilio cōmētatus eſt:ut mi
nueret numerű repugnātiű.Cōmittamus īquit ſorti moriēdi ordinē:ut ſe nemo ſubtra-
hat cű ſors cőueniat uniuerſos.Iſtiuſmodi conditio ſit ſortis:ut is qui ſorte exierit:ab eo
qui ſeqtur interimať.Itaq; fore:ut ſors unűquenq;:nő propria uolűtas morti adiudicet.
Stet igitur unuſquiſq; ſub ſorte iudice:& exors ſceleris:& liber captiuitatis: ut nő alieno
arbitrio ſceleret:nec declinet ſuo mortē futurá. Nemo excuſare poterit euētű quem uel
caſus intulerit:uel uolűtas dei ſignauerit.Fidē fecit oblatio: & uniuerſorum aſſenſus ſor
ti acqeuit.Quiſq; ſorte eſt deſignatus:paratá ſequēti necē præbuit.Itaq; accidit: ut inte
remptis reliquis:Ioſephus cű altero ſupereſſet neci.Manebat neceſſario:ut aut ſorte cō-
dēnaretur:aut certe ſi exitio ſupereſſet:ſanguine ſocii cōtaminādus foret.Suadet ut ſorti
renűciaret.Sic domeſticű euaſit prœliű:& p Nicanorē ad Veſpaſianű deduciť.Fit con
curſus ad eius aduenientis ſpectaculű.Romanis fere oībus cōfluētibus:alii uidere deie-
ctű deſiderabāt:quē paulo añ in āpliſſimo honore poſitű ſűmæ rei præeſſe intuebanť:
alii certabāt capto illudere:alii uices rerum humanaꝝ tam uarias atq; flexibiles mirabā
tur.Plęriq; cőſultius ingemiſcebāt:qui in alienis caſibus ſibi poſſe eadem accidere puta
bāt.Titus p̄ cæteris mouebatur:ingenita animi manſuetudine:illű bellatorē ſuperbum
dudű ſubito ptāti additű hoſtiű:alieni motus ſortē operiri uitæ naufragiű exulē ſpei: in
certű ſalutis.Tm̄ ualere momēta in p̄liis: ut breui caſu diſpares ſui reddāt:cű aut poten
tes deiiciunť:aut aflicti leuanť.Itaq; pars melior corű ſcilicet q honore potiebantur:mi
tiora conſilia dabant:maxima tamē portio ſalutis apud patrem Ioſepho Titus fuit.Ve
ſpaſianus eum adſeruari pręcepit ne forte elabereť. Cap.xix. ¶Inde paucis poſt
diebus Ptolemaidem Iudææ maximam: ſed magis gētilibus refertá inhabitātibus: uñ
cum plauſu & lætitia ſuſcepere exercitum Romanű:'non ſolű Romanę ſocietatis exo
ptata ſibi gratia:ſed īſito quoq; odio plębis Iudææ:cuius principē Ioſephű oportere pu
niri maximis clamoribus uociferabantur. Quam Veſpaſianus ut uulgi iram ſine iudi-
cio conceptam ſilentio diſſoluit.Et quia ad hyemādum & tp̄s oportunű: & ciuitas erat:
duos ordines in Cæſarea cōſtituit.Decimum quoq; & quintum ordinem ī urbe Scytho
poli:ne Cæſarea totius onere exercitus attereret.Ideoq; urbs memorata Dianæ Scythi
cæ cōſecrata:tanq̄ a Scythis condita: & appellata ciuitas Scytharű:ut Maſſilia Gręco
rű.Situs loci declarat ingenitam duritiam cōditoris patentia magis cāpoꝝ: q̄ conduci
bilia habitationis uſui delegiſſe.Nāq; aperto & aſpero hyemis:& feruenti tempore æſta
tis plus laboris habent q̄ delectationis:quoniá & hyeme plus frigori patent:& grauior
in his locis ęſtatis flagrantia eſt:in qbus ſolem totű recipiűt ſine ulla arui uirentis amœ
nitate.Itaq; cāpeſtris & maritima regio memoratæ urbis:ēt ęſtu maris amplis uapora
batur. Cap.xx. ¶Nec tñ negociis bellicis Veſpaſian9 uacuus erat.cognito eteñ
diuerſis ex locis ad urbem Ioppē ſeſe contuliſſe plurimos: eamq; ſibi opportuná ad ex
curſus pyraticos:repatis ædificiis quę a Ceſtio deſtructa īſtaurauiſſe: quoniá uaſtata re
gione ſubſidiű alimoniæ quęrebatur:diligenter explorauit oīa.At illi ſtatuētes hmōi na
uigia quæ uſui prędonum accōmoda forent:ſpeculati commeantium tranſitus uniuerſa
prope Phœnicis atq; Aegypti commercia populabanť: adeo ut crebrę prędationis ter
roribus omne illud mare clauderent: atq; in dubii periculi metu nauigandi uſus inter-
ciperetur. Quo comperto pedeſtris militiæ manum & equitum plaroſque perge-

re iubet:& nocte Ioppen ingredi.Quod facile factu fuit:cum cuſtodia nulla ciuitati prę
tenderet̃:qm̃ euerſæ urbis fama nullas excitatura Romani curas ducis ęſtimabat̃.Prę
ſentes tñ erant:ſed non auſi reſiſtere:atq; ingreſſum negare Romanis aduenie͂tibus:na
uigiis aſcenſis ultra iactum progreſſi ſagittę in mari pernoctauerunt. ¶Res poſtulare
uidet̃ ſitũ littoris eius:quo prętexit̃ Ioppe breuiter exponere:ut que͂admodũ ſine ullo
prœlio prędictæ urbi ſecunda clades fuerit liquido manifeſtet̃.In portu orta eſt natura
ciuitas:cuius ab ora maris littus aſperum directumq;:ſed cornibus utrinq; leuiter infle-
xum:in quibus profundę rupes:ſaxaq; ingentia quæ mari prominent. Et cũ de imo ma
ris ſurgãt in mare excurrunt tñ: unde ét Andromedã illic fuiſſe cum cæto obiectaretur
formæ locorũ:atq; ipſę rerũ ſpecies prodere uident̃:nõ mediocre͂ uetuſtis fabulis fidem
accõmodantes.Cædentibus itaq; littus aduerſis Boreæ flatibus imane quantum undę
attollunt̃:quæ ſcopulis illiſæ fragore͂ inge͂te͂ excitãt:atq; in fluctus relapſę inquietũ illũ
maris ſinũ reddunt:ut plus periculi in portu q̃ in deſerto ſit. In eo igit̃ fluctuantibus ſca
phis quas ex Ioppe urbe productas ſupra diximus:ad matutinũ flatus uęhemens irruit:
quem Melamboriũ per ea locorũ nauigantes uocant:ſtatimq; inter ſe undis impellenti
bus ſcaphas miſcuit:atq; inuoluit. Alias ruptis ãchoralibus egit in petram:aliis cum in
aduerſum mare uiolenter ſubrigerent̃:ſaxoſi littoris periculum ne a Romanis clades
occurrit:undaq; præcelſa mole ſupereminens oppreſſos demerſit. Confugiendi nullus
erat locus:nec mane͂di ſpes:cũ ue͂tus de mari expelleret:Romani urbe excludere͂t̃:Gra
uis erat nauigiorum ſonus:cum inter ſe colliderent̃. Intolerabilis hominũ gemitus cũ
frangerentur.Qui ubi uacillãtibus alueis uidebant mare irrũpere:alii ſe p̃cipitabant na
tãdi peritia:alii dũ appropiquãtes exiliunt ſcaphas in mare lapſi concurſu alueorũ pro
terebant̃.Plęriq; cũ ipſis in profundo ſidebant mioparonibus:quos enatãdi fiducia de
ſtituerat:minore tñ cruciatu quibus ars deerat:uel ſpes ulla te͂tamentorũ.Qui ſe circũ-
fuderant littori nautis fugientibus:idem & littoris periculũ:& a Romãis cladem mors
tranſfigebat.Cæterũ natare adorſis cõuulſa nauiũ fragmenta crebris quatiebant ictib9
lateribuſq; illiſa miſeros artus fœde mulctabant:aut ſcopulis impulſos inter ipſa ample
cte͂di littoris uota mors ſequebat̃:qualecũq; tñ hñtes ſolatiũ in terris periſſe. Miſerãda
itaq; facies erat cum excuſſo infeliciũ cerebro cautes aſpergerent̃:ſanguine madere͂t lit
tora.Cerneres infectũ cruoribus mare:repleta oĩa cadaueribus.Et ſi q forte euaſerãt:ap
propinquãtes littori interficiebantur:æſtimantibus Romanis q, non ex locorũ aſperita
te uſuq; ue͂torũ in illis locis deſęuiret procella:ſed diuina indignatione pręter ſolitũ cõſpi
rantibus uentis mare inuolueretur ne Iudæi euadere͂t:& ideo metuentibus eis p̃ere qui
bus deus nõ pepercſſet.Fuere qui ſe ferro iterficerent tolerabilius rati ferro q̃ naufragio
perire.Alii qui cõtis protrudere uolentes nauigia perforauerũt:nõnulli q lapſos in mare
ſi forte orare͂t ut a nauigãtibus eleuarentur:remis repellere͂t:aut telo ferire͂t. Quod ideo
nõ p̃termiſi:quo clareat ab ipſis ſibi Iudęorũ populis:q̃ ab hoſte periculũ maius fuiſſe:
qui ſeipſos interimebãt:quaſi exigua eſſent ad eorũ exitiũ infeſta ſimul oĩa:cœlũ:hoſtis:
mare:rupes.Quattuor itaq; milia quingentaq; defunctorũ numerata corpora:quæ de-
ſpuerat mare:ſine bello capta urbs:& exciſa a fundamentis. Sic in breui te͂pore ſecũdo
Ioppe͂ Romana manus diruit.Quod iure Veſpaſianus pręcipie͂dũ putauit:ne iterũ illic
piratica cõderent̃ habitacula.Vnde & eq̃tatũ eo loci illic cũ peditibus paucorib9 licet
p̃ficiſcens reliquit:ut pedites in loco manerent:ne quid accideret prędonũ manus aſſue
ta latrociniis:equites autem percurſarant finitima regionis:uicoſq; & oppidula:quo pe
nitus omnia ne conſpirarent in aliquos auſus diruerentur. Capi.xxi. ¶Dum
hęc in Ioppe geruntur:quamuis procul Hieroſolymam degere͂t: ne ſic quide͂ a cõſortio

cladis feriabãtur. Auditis enim quę geſta a Romanis fuerant in Iudæa: & maxime qa
Ioſephum interfectũ compererat: primo quia nemo de locis ad eos index aduenerat nõ
credebant: deinde ducem tantũ non temere in manus hoſtiũ incidiſſe arbitrabantur. Et
re uera nullus nũcius tantæ cladi ſupfuerat: & hoc ipm ſupremi excidii fama: qa nullus
idex ſupererat: aſtruebat periſſe omnia: nihilq; reſediſſe: uel ad idiciũ rerũ geſtarũ mane
bat opinio quouis maior relatu: q ipſa icertos dũ tenēt ſilētia: credebanť oia quæ time-
banť: tãtũq; aberat: quo uerius aliqd nũciareť: ut ēt quę geſta nõ fuerãt adiicerenť. Nã
Ioſephũ quoq; interfectũ fama adſeuerauerat. Idq; dolori maxĩo fuit uniuerſis. Sed ubi
eũ apud Romanos degere compertũ: tãto odio perſequebanť: ut cuius primo mortem
dolebãt: eiuſdē uitam uel ignauię: uel ꝓditionis indicē deteſtarenť. Hinc maior in Ro-
manos cõmotio ut ſe de Ioſepho ulciſcerenť. Et quo magis eoꝝ res inclinabať: eo am-
plius i bellũ accēdebanť. Vbi finis eſſe debuerat: inde exordiũ maloꝝ capeſſebať. Nã ſa
piētibus aduerſi reꝝ exitus: ad cauēdũ magis documēto ſunt: ne rurſus eadē accidãt q̃ iã
male ceſſerũt. Imprudētibus aũt incentiuũ miſeriaꝝ. Debuerat ergo Hieroſolymitanis
cã ſobrietatis eſſe ſociorum periculum. Sed qa noluerunt itelligere ut bñ agerēt: in exi-
tiũ uertit. Ca. xxii. ¶ Veſpaſianus tñ ut & ipſa mora in melius cõſulerēt ſibi: & a
labore exercitus pauliſper requieſceret: roganti ceſſit Agrippæ: ut in urbe regni eius Cę
ſarea Philippi uiginti fere interponeret dies: ſimul ut ęgra partium eius a cõmotionis &
diſcordię furore reſipiſcerent: q ſe iteruentu regis ſuſcipi poſſe ſi cõuerterenť cognoſcere
deberent: cum tam ſedula officiorum fœdera inter regē & Romanos interuenirent. De
niq; Tiberias proxima Cæſareæ remedium nõ abnuit: ſanitatem inuenit. Nam & ipſa
graui morbo diſſidentis inter ſe plębis exęſtuabat. Vnde Veſpaſianus tres ordines uali
diores acciri: & Scytopolim petere directo in negocium filio decernit. Ea erat decem ur
bium maxima uicina Tiberiadis. Inde appropinquare muris Valerianum cum quiqua
ginta equitibus iubet: qui pacifica ſuaderet: & ad fidē ſocietatis clauſos uocaret: ut con-
gregati exercitus terror aduerſos percelleret: nuncius pacis uolētes iuitaret. Valerianus
prope muros equo deſiliit: eadē fecere etiam qui ſimul propius acceſſerant. Quos ꝑ nu
mero ſpernendos arbitrati: Ieſus prędatorię manus princeps cum ſuis q pariter inceſſere
auſi: repentina eruptiōe deturbant loco: cedenteſq; ſimul quos deduxerant equos: inuo
lauere dementes qui non aduerterent conſultius Valerianum ceſſiſſe inſolentiæ: q̃ ſpolia
de his qui pacem offerebant uſurpauiſſe. Deniq; ſeniores offenſi facinoris acerbitate ur
bem relinquentes: ad Veſpaſianum precatum uenere: ne paucorum inſolentia uniuerſę
plębi aſcriberet. Veſpaſianus illico ad urbem Traianum direxit: ut exploraret ſi popu-
lus inſidiatorum temeritatem auerſaretur. At ille conuenientia populi ſtudia ſeniorũ ꝓ-
cibus annuncians fidem legationi accumulauit. Ita petentibus uenia data: maxime qa
ſollicitum regem pro totius urbis ſtatu Veſpaſianus intuebatur. Cuius fide iterpoſita:
nihil tale auſuros: poſtea delicti grãm uolēs ceſſit. Ca. xxiii. ¶ Inde Taricheas ſol
licito atq; inſtructo agmine petit: eo q plurimum ad ipſam urbem propter munitionē
loci confluxerat multitudinis: & quia muro eam uallauerat Ioſephus: niſi qua pedeſtri-
bus inuia Geneſarii lacus fluctibus alluebatur: ideo nauigiis cõgregatis: anceps bellum
fremebat. Si terrenum iclinaret aduerſum ſe prœlium: ad naues confugerent. Si nauali
certamine cederent: urbem reuiſerent: muriſq; ſeſe ambientibus defenſarent. Conſimilia
utrobiq; pręſidia: uel in urbe Tiberiade: uel Taricheis. Sed Taricheis peruiciora igenia:
murus ualidior Tiberiadis. Sed & Taricheorum furor prõptior: ut ſi neceſſe eſſet miſce
rent oia: naualia terrenis certamina: terrena claſſicis. Deniq; circũuallati aduerſa acie cũ
maiora auderent uiribus: nec aduerſus diſpoſitiōis Romanę moderamina: ueterani quo

ꝗ exercitus uirtutem quicq̄ temeritas ꝓmoueret:priuſq̄ aliquid exitii ſubirent:uerſi i fu
gam:ad naues conuolauere.Quibus cōfertis tanq̄ denſata acie prceliabantur:acſi in ter
ris manu res gereretur.In campo etiam multitudo innumerabilis hoſtem pręſtolabat̃.
Eo cognito filium cum electis equitibus Veſpaſianus direxit.Qui ubi ſe ingentibus cir
cūfuſū copiis uidit:ad patrē qdē retulit maiorē eē hoſtiū multitudinē q̄ opīo cōphēde
rat:ſʒ cōuocatis quos ſecū deduxerat bellādi icētiuū hmōi alloquiū ifudit. Ca.xxiiii.

℃ Viri inquit Romani:meminiſſe eni ueſtri uos nois & generis prceliaturos decet:quo
rum manus nemo effugit qui in orbe Romano eſt.Vnde enim hoc nomē uniuerſis ter
ris niſi uincendo dediſtis?Meminiſſe ēt loci oportet in quo nunc ſitis:& aduerſum quos
Romani bellum geratis.In extrema enim parte orbis terrarū conſiſtimus.Tanta ergo
terrarum ſpatia tranſeūtes:nihil alienum uidiſtis.Quid enim uobis alienum quorum in
poſſeſſione orbis terrarum eſt?Quicquid ubiq; eſt:ius noſtrum eſt.Quicquid icolatus
uniuerſorum tenet:poſſeſſio noſtra eſt.Currebat is bene q ſtatuit ueſtros orbe toto cur
rentes triūphos:quos nō Haſdrubal Pœn⁹:nō Pyrrhus Aeacides:nō Brennus capitoli
nis ueſtibulis incūbens:non Perſarum caterua:non Aegyptię phalanges ſtatuere po
tuerunt.Hos ſtatuit rebellis Iudęa ineruditam pręferens bellādi temeritatem rixę q̄ pu
gnæ aptior.Neq; enim eſt qᵈ uereor:ſed plenum uerecundię arbitror:ꝗ uos uincendo
defatigamini.Illi autem qui toties uincūtur audaciam ſumpſere:& laſſati uos rebus ſe
cūdis:cū illis aduerſis duriores ſint.Attollite igitur animos Romani uiri:& aduerſus ca
teruas hoſtiū freti patria uirtute exurgite.Neq; uos numerus moueat plębis Iudææ:cū
illos tot noſtræ uirtutis inſignia non deterreant:quę longe numero ualidiora ſunt.Neq;
enim ulla in Hebręis uel rei militaris ſcientia:uel prceliandi peritia:uel moderandi gra
tia:nullus diſciplinę uſus:nulla tolerandi patientia.Solum i prcelia deferunt mortis cō
potum:ſed nemo unq̄ moriēdo uicit hoſtē:ſed perimendo.Illi neſciunt arma niſi i bello:
nos in pace arma exercemus:ut in bello caſus belli dubios non ſentiamus.Inſuetis eni
euētus dubii:ueteranis ſolēnis triūphus.Quid enim aliud agimus quotidie:niſi ut uobis
uana nūq̄ ꝑlia ſint?Vnuſquiſq; domi quaſi in ꝑlio exercet:ut in ꝑlio meditatio quędā
certaminis ſit.Deniq; non errauerit quiſq̄ aſſerens ꝗ meditationes noſtrę bella ſine ſan
guine ſint:bella noſtra meditationes ſunt.Progrediamur in bellū muniti undiq;:tegitur
galea caput:lorica pectus:totumq; clypeo corpus.ubi feriat hoſtis Romanum militē
repire nō pōt:quē ferro ſeptū circūſpicit.Aliis talia arma oneri ſunt:nobis itegumento:
quia uſu leuantur.Aduerſum inermes igitur ac nudos pręlium nobis eſt.An uero metui
mus ne numero circūueniamur?Primum liber in prælíis equitatus eſt.Cedendo atq; in
ſequendo bellum proludit.Et q̄uis maximas acies circūcurſat quibus libitum fuerit ſpa
tiis excedit.Deinde in ipſo pedeſtri certamine non tam numerus plurium conficit pu
gnam q̄ uirtus paucorum.Multitudo enim diſciplinæ inſolens:ipſa ſibi eſt impedimen
to in proſperis ad uictoriam:in aduerſis ad fugam.Virtus uero patiens & ſecundis uale
ſcit:nec uſq; ad finem labitur in aduerſis.Accedit illud ꝗ aſſuetudo uictoriarum in
centiuum nobis ſit præliandi.Nam & ſi illi pro patria:pro liberis dimicant:non ideo
promptiores eos eſſe quam nos oportet.Neque enim minus eſt immo haud ſcio:an
etiam amplius nobis q̄ pro noſtris decernere.Pro nobis præliamur:& cum pręliamur
pro gloria:ne minores ſimus eo ꝗ ſumus.Quis ergo dubitet plus eſſe pro gloria de
cernere q̄ pro ſalute?Nobis autem bellum hoc pro exiſtimationis eſt periculo:ne ius
partum intercidat.Periclitamur etiam uictores gentium & principes orbis terrarum:
Iudęis pares uideri:quos ex ęquo nobis in aduerſarios conſtituimus:ſi non aliter niſi
pari numero congrediamur.Maiores noſtri magnas hoſtium copias parua manu

frequẽter fuderunt. Et quid nobis conferunt quotidiana exercitia? quid diuturnus labor
ſi pares ad proelium uenimus? Nunciauimus quidẽ de numero patri: quia nõ licebat aliud:
ſed aduertat nos non de periculo metuiſſe: ſed reuerentiam belli arbitrio reſeruauiſſe. Li
cet prælibare bellum: tenere hoſtẽ: rapere uictoriam: dum adiumenta ueniunt: ne non tã
ſup atos aduerſarios cõmuni robore: q̃ protectos nos uirtute ſua iactent q uenerit. Quo
igitur ore in conſpectum patris ueniemus: ſi bellum incipere timuerimus? Quo pudore
degener filius ſubibo oculos tanti uiri: q neſciat militẽ ſuũ niſi uictorẽ uidere? Quõo me
militẽ ꝓbabo & filiũ: cũ ille ſp triũfator: ego ẽt meo q̃d grauius ẽ uictus iudicio: q hoſti iu
dęo ceſſerim? qd uobis fiet condẽnato duce: quẽ uobis pater ſecurus cõmiſerit. Sed ma
lo de uirtute ducis uos q̃ de ignauia cauſas dicere. Proruamus igit̃ in aduerſarios: ꝓpere
mus ꝑueniamus hoſtẽ. Primus ĩ piculum excurrã: uos ſeq̃mini: ut depoſitũ patris cuſto
diatis: & cõmiſſũ patris reſeruetis. Ego aũt non periculi ſocios exigo: ſed conſortes uicto
riæ. Vos tñ cauete ne oblatam uobis palmam triumphi aliis reſeruaſſe uideamini: uo
bis eripuiſſe. Certe ſi ſecus ceſſerit: malo me filiũ pater ĩ uulneribus meis recognoſcat: ſi
in militibus ſuis nõ recognouerit. Ponamus tñ offendi patrẽ proelii aggreſſione. Quid
igit̃ tolerabilius præripuiſſe uictoriã: an deſeruiſſe? In præripiendo properatio fortitudis
eſt: in deſerendo culpa ignauię. Condẽnet certe uictores pater: reatũ hmõi non reformi
do: malo reus eſſe triũphante republica: q̃ læſa inoxius. Vtinã Manlii Torquati filiũ: uel
in ſolo mihi liceat imitari periculo: quẽ ſecuri pater iuſſit feriri: q̃ cõtra imperium patris
exercitũ in hoſtẽ produxerat. Stabat hoſtibus cæſis adoleſcẽs amictus adoreis triũpha
libus ſub carnifice mortis ſecurus: qm̃ beatiſſimum putabat in uictoria mori. Quid eñi
illuſtrius q̃ uitam triumpho claudere: nec ad ĩcerta rerum ſeruari poſt certam uictoriã?
O expetendum prudentibus crimẽ uictoriæ. Vtinã & nobis hoc obiiciat̃ q̃ uicerimus.
Certe illo exemplo ſolus ego piclitabor: uos triumphabitis. Et tñ non prohibuit nos pa
ter pugnare: ſed iuſſit: quod ad pugnam direxit. Vñ magis ĩdignaturũ arbitror ceſſiſſe
nos Iudæis cum poſſemus uincere q̃ pugnauiſſe. Cap. xxv. ¶ Hæc dicens: prius
quum in hoſtem egit: & clamore magno ſequuti cęteri: toto campo extendebant̃: quo
ẽt plures ęſtimabantur. Traianus quoq; cum trecentis eq̃tibus miſſus a Veſpaſiano: iã
progrediente Tito ſupuenit. Nec diutius reſiſtere potuerunt Iudæi cum uirorum contis
& fremitu equorum perturbarentur. Conuerſi itaq; ĩ diuerſa: alii plęriq; urbẽ petebant.
Emicat Titus: & alios a tergo fugientes opprimit: alios cędit: palãtes uniuerſos ꝑuerſo
itinere a muris repellit: & obuius recurrẽtibus fugam ĩtercludit. Rurſus tñ dum alii ſter
nuntur: elapſi alii quibus urbs refugio erat: ſed illis quoq; acrius proelium. Nam qui de
locis finitimis affluxerant: a principio pacẽ ꝑferebant: ſed populus ſuperueniens inuitis
bellãdi ſtudia extorſerat. Inde ĩtra urbẽ diſſenſio & tumultus grauis. Quo ſtrepitu exci
tus ſe cõuertit ad milites Titus. Hoc ĩquit eſt tempus ſanctiſſimi cõmilitones: quod ex
petebam. Inter ſe hoſtes intra urbem tumultus ferunt: foris ceduntur: intus degladiant̃.
Feſtiuemus itaq; dum adhuc diſſident: ne forte periculi metu in gratiam redeant. Itaq;
aſcendit equum quo deſilierat: muris proximus: & conuerſus ad lacum p fluctus aquaꝝ
urbem petebat: primuſq; in urbem irruit: & poſtea cęteri. Statimq; omnes qui interius
erant diſperſi in fugam: alii proſternebantur: alii aſcendentes nauigia ĩ lacũ demergebã
tur: cęſi intus multi mortales. Sane qui de agris erant: offerebant ſeſe Romanis alienos
culpę aſſerentes: q̃bus pio moderamine Titus parcendum putabat: ſolos urgens rebel
lionis auctores. Miſit itaq; ad patrem equitem q nunciaret euentum uictoriæ. Quo dele
ctatus Veſpaſianus: & maxime filii triumpho qui maximam portionem totius belli cõ
fecerat: q̃ aduerſus Iudæam gerebatur: eo contendit: & iuſſit obſeruari urbem diligẽtius:

ne quis elaberet̃:eo q̄ uniuerſi poenæ deberent̃.Alio tñ die propter eos q̄ in ſcaphas ſeſe
contulerãt rates fieri iuſſit:q̄ ſine mora factę:qm̃ & ſiluę finitimæ: & oparii plaeriq; acce
lerãdi muneris facultatẽ dedere. Ca.xxvi. Nãq; lacus ipſius uelut quodã maris am
bitu ſinus ãpliſſimus in longitudinẽ.cxl.extẽdit̃ ſtadia:latitudine.xl.diffundit̃ criſpãti
b⁹ aqs aurã de ſeipſo excitans. Vnde & Geneſar dr̃ gręco uocabulo quaſi generãs ſibi
aurã:aquę dulcis:& ad potandũ habilis.Siqdẽ & paluſtris uliginis craſſũ aliqd aut tur
bidũ recipit:qa ab arẽolo ũdiq; littore circũuenit̃:& tẽperatior eſt fluuialis aut fontis ri
gore.Frigidior tñ placidæ paludis ęquore:eo ipſo q̄ nõ in ſtagni morẽ ſternit̃ aqua:ſed
p̄ diffuſiora ſpatia lacus freq̃ẽtius auris ſpirãtibus agitat̃: unde & purior hauſt⁹ ei⁹ ac
mollior eſt ad uſũ bibendi:& ſi qs naturali gratiæ ſtudiũ adiũgere uelit: ut ęſtiuis ſuſpẽ
ſam:ad auras noctib⁹ more icolaꝝ: potui paret:haud quaq̃ a niuis ritu diſtare arbitret̃.
Genera quoq; piſciũ guſtu & ſpecie q̃ in alio lacu pręſtantiora.❡Res exigere uidet̃:ut
Iordãis ortũ quẽ alibi ꝓmiſimus:aperiãus:Nã ſuperioris ęui dubio utrũ de lacu cui Ge
neſar flumẽ cui nomẽ Iordanis exoriretur:Philipp⁹ tetrarches Tracõitidis regiõis falſã
opiõnẽ redarguit:errorẽq; abſoluit:mittẽs paleas in fialã quas ĩ panio fluuius ebulliuit.
Vnde liquet nõ exordiũ eſſe Iordanis in panio:ſed fluẽtũ. Nõ enim ibi fons eius eſt: ut
ab eo cæteroꝝ uſũ flũinũ ceperit:ſed de fiala eadẽ ſubterraneis deriuat⁹ meatib⁹:ibi itaq;
quaſi fons ſcaturit:atq; emergens ꝓditur.eſt aũt fiala in Trachonitide terra cẽtũ uigĩti
ĩteriacẽtibus ſtadiis uſq; ad urbẽ Cæſareã.Fialæ aũt nomẽ ſpẽs dedit:quaſi rotę qualita
tẽ exprimẽs:q̄ ita iugiter plena ẽ aquarũ:ut neq; ſupfluãt: nec rurſus aliqua deriuari mi
nutione ĩtelligant̃.Inferius itaq; mẽſura quadã labit̃ aqua:& ubi Paniũ eſt rurſus ebul
lit ut paleis reſurgẽtibus mãifeſtatũ eſt. Ita ibi Iordanis reſurrexiſſe ꝓditus ẽ:ubi naſci
a ſupioris tẽporis uiris exiſtimabatur.Nec tamẽ a principio eadẽ Panii niſi ſola natura-
lis gratia:ſed regali Agrippæ munificẽtia ornatus loco uberior:ſplẽdidiorq; aditus:quo
ſpeleũ decore admirabili p̄ quod ſeſe attollit Iordanis: extructũ uẽuſtatũq; accepimus.
Vnde nõ latẽti iam neq; abdito p̄ cauos terrę meatus:ſed uiſibili p̄ terras atq; apto flu-
mine incipiẽs ſuperfundere ſe Mechunicũ lacũ paludeſq; eius interſecat. Inde quoq; cur
ſus ſuos dirigens:centũuiginti ſtadia ſine ulla ĩterfuſione ꝓgredit̃ uſq; ad urbem cui Iu
lias nomẽ:poſtea lacum iſtum qui Geneſar dr̃ medio tranſit fluẽto: quibus ex locis plu
rima circumuagatus deſerta:a Phalcio ſuſcipit̃ lacu:atq; ĩ eum conditur.Itaq; duos lac⁹
uictor egreſſus:in tertio hęret.Pręteudit autem regio Geneſar eiuſdem nominis lacum:
de quo & ipſa uocabulũ aſſumpſit:mirabili naturę gratia:& ſpecie pulchritudinis. Nã
& ſpontaneos fructus ſoli ubertas miniſtrat: & nemoꝝ ferax in uniuerſa genera ſponte
ſe ſubrigit arborum pomiferarum & culturę ſolertia imitata naturã in quos uoluit uſus
opimę foecunditatis deflexit gratiam:ut nihil ſit illic quod natura negauerit:nihil quod
cultura prætererit:ita aptus omnibus nec ullis unq̃ alienus fructibus. Cuius tanta tem
peries:ut omnium naſcentium conueniat diuerſitati.Illic & quæ frigore alũtur ſeſe mul
tipliciter effundunt:& quę ęſtu fouẽtur.Illic ęſtiua hibernis mixta ſimul aſpicias:arcto
as nuces & dactilos:niſi locis feruentioribus generari neſcios. Quid ficus aut oleas lo-
quar quas cæli mollior alit tractus?Nec tñ ęquãtur illis ſuperioribus. Illi enĩ pricipales
Paleſtinę:& qdem domeſtici fructus eo q̄ uberiores hi ſuppares:& licet longo ĩteruallo
ſed tñ proximis dicas naturæ:& temporꝫ iocundam contentionem.Illa quaſi mater foe
cunda omnia creat:horũ temperies quaſi bona nutrix molli foetu uniuerſa educat.Itaq;
non ſolum affatim generãtur pomorum diuerſitates: ſed etiam conſeruantur ut aliqua
genera maxima parte anni non deficiant: reliqua omnia tota anni ætate uſq; ad finem
ſuperſint.Nam & uuę & ficus quę ſunt in inſitiuis regalis cuiuſdam gratię decem men

ſibus ſine ullo defectu redūdant: & reliqui fructus romanoꝝ quos uel uolentia rura ſpōte.
propria procreauerint:uel ingenerauerit induſtria humana miniſteriū ſuū niſi nouis ſuc.
cedentibus uſu quodā amminiſtrantiū deſerere nō norūt. Ad hāc naturæ fertilitatē & ae
ris temperiē accedit & fontis gratia:q memoratā regionē gēitali quadā irrigat īfuſiōe:
Capharnaū nomē ei quā Nili fluminis uenā haud ſupfluo qdā æſtimauerunt. Non ſolū
qa irriguis arua opimat:uerūēt qa hmōi creat piſcē ut coracinū putes q in Alexādrio la
cu ex Nili īfuſiōe repitur. Locus quoq; de noīe lacus dictus. Ptētēdit in lōgitudinē.xxx.
ſtadiis ī latitudinē.xx. Qm̄ de natura loci diximus ad cōſumationē pręlii regrediamur.
¶ Præparatis itaq; ratibus ſecundū pceptū ſuū manū militarē īpoſuit Veſpaſianus qui
inſectaret̄ eosq nauigioꝝ effugio peſtē euaſerant. Quid igit̄ facerēt nō repiebant. Nul
lus in terris ſalutis locus:circūfuſa hoſte oīa:nulla in aqs fugiendi ptās:utpote lacu clau
ſo & undiq; romāis circūdato. Nulla ēt ī exiguis miopaornibus reſiſtēdi fiducia. Quid
enim pauci aduerſus plurimos facerent? Ratibus appropinquantibus tardior qdē hanꝝ
appulſus & efficacior excurſus nauigiorū:ſed ſine ullo ſui uulnere ſoli clypeoꝝ repcuſſis
ſpiculis crepitus audiebantur. Appropīquare non audebāt iudęi: nec īpune qſq̄ ſcapha
propius acceſſerat cum de proximo facile uel telorum figeret̄ ictibus uel ratibus demer
geretur. Et ſi quis enare uel emergere tentauiſſet: ſagittæ iaculo inſertus miſerabilē ī flu
ctibus uitā depōebat. Nec diutius reſiſtere potuerūt cū diuerſo genere miuerent̄. Nāq;
paulatim cōcurrentibus plurimis ratibus ad littora cogebāt romāi maximū numeꝝ na
uigioꝝ. Illi uero coarctati aut in terrā reſiliebant. ibiq; a romanis iterficiebant̄: aut cæde
bant̄ ab iis q de ratibus urgebant: aut cōcurſu ratiū ꝓterebant̄: aut ipſi ſe ī lacū deiicie
bant: cū in ſcaphas eorum hoſtis inſiliret. Cerneres mixtas ſanguine aquas: plenū cada
uerū lacū. Nulli enī parcebatur qcūq; occurrerat. Grauis odor: teterrimus fœtor locoꝝ.
Sex milia iudeoꝝ cū ſupioribus tri & .Dcc. eo interēpti prœlio. Victor Veſpaſianus Ta
richeas reuertit̄: illic regiōis populū ab urbano diſcernere parabat: ut q nō fuerāt aucto
res ſeditionis reſeruarent̄. Sed plurimorū cōſilio q tantā ſupeſſe multitudinē quę poſſet
recidiua ꝑlia reſuſcitare paci aduerſā: & inutilē locis arbitrarentur (ubi enī cōſiſterent pa
tria excuſſi: qbus ſe alimoniis ſuſtētarēt exortes niſi rapto uiuerent) Sniam flexit: & ſpe
rata uenia mortis ꝑcipit ut egrederētur ea porta quæ eſſet regiōe Tyberiadis: atq; ad eā
urbē cōtenderēt. Facile crediderūt qd̄ exoptabant. Cœperūt egredi. Sed præoccupato
itinere cōmeantia oīa iudæorum clauſere agmina: atq; in urbis ſtadium introduxere. In
greſſus itaq; Veſpaſianus ſpectata ætate uel robore omniū quos ſibi ſtatui ꝑceperat: ele
git ſex millia iuuenum ualidiorum: quos Neroni in hiſteronum direxit. Senes autem &
inualidos mille ducentos iuſſit necari: reliquorum.xxx. millia quadrigētos uēdidit. Vni
uerſos aūt quicūq; de partibus regni Agrippę repti ſunt regi donauit: quos ęque rex ac
cepto precio in ſeruitutis obſequia tranſmiſit. Præterea populus alius Traconitidis re-
gionis & gaulāitidis & Ioppeni & Gadraditæ tanquam belli excitatores & perturbato
res cōcordiæ deſerentes propria: īcurſantes aliena: qui ſumptis armis pacem uiolaſſent:
iuſtas & debitas pro flagitiorum meritis pœnas dedere.

Egeſippi Hiſtorici De Bello Hieroſolymitano Liber Quartus. Cap.i.

EXtinctis Taricheis maxima pte: romani galileis urbibus & finibus
potiebantur: niſi q Gaulanitidis regionis urbs Gamala cōtumacis
ppli alebat ſpiritus locis nixa aſpioribus. Nāq; ea ī mōte ē ſita. Dex
tra leuaq; pręruptis circūcirca rupibus: ad ſūmū arctat̄: a fronte ab
ſcindit̄ ꝓfundo hiatu in poſteriora aliquantum diffunditur. Ab ea

quoq; parte anguſto difficiliq; acceſſu: ut caudę ſimile iter iudices ad urbē meātibus a
ſūmo uertice collū in īmenſum extendens: ut arcē tanq̄ caput p̄ferat: atq; in ſublimē eri
gat altitudinē exilis a principio: & tāq̄ ſinuato cliuoſiſq; anfractibus ſolo atq; ī ꝓfundū
demerſo. Dein quaſi montē quendā ceruicis medio attollens: cætera ꝑrupta atq; inuia.
Vnde plæriſq; a ſupioribus Camelā uocitatā putauit: q꜀ formam cameli p̄ferat: ſed cor-
rupto incolarū uſu Gamelæ nomen urbi inhęſiſſe. Iam ſi cōtexta ædificia ſpectes: ſuſpē
ſam urbem arbitrere & maxime ſeptentrionalē eius partē pēdere exiſtimes reflexa pau
liſper meridiana. Addiderat quoq; huic urbi munitiones Ioſephus q̄bus freti & cōfluen
tis eo multitudinis numero regis agrippæ per ſeptē mēſes obſidionē luſerant. Nā & ip
ſa & Sātanis & Seleucia regni eius portiones erant. Seleucia iuxta amœniſſimū illud &
celebre p Syriam daphnes nemus cypariſſis arboribus intextum: ſcatens fontibus: q̄bꝰ
ꝑermeanti fluuio loci: quem minorem iordanem uocant nutrimenta quædam lacteis
uberibus infundit. Ea tamē ciuitas & Santanis ſupior Gaulanitidis portio: inferior Ga
malis. Vnde & ſtudiis diſſonantibus illo ſocietatē romanā elegerant. Hęc rebellabat
adeo pertinaciter ut cum rex ꝓpior muris eos alloqui uellet: fundę iaculo ſauciaret̄. Cu
ius iniuria romani accenſi uęhementius incūbere obſidioni cœperunt. Conflictūq; prō
ptiſſime a parte utraq; q̄m a iudęis quoq; qui regem propriū uiolauiſſent: utilia ſuaden
tē ſine ulla uenia ſe futuros æſtimātibus: ſi uincerent̄, totis uiribꝰ decernebat̄. Agrippa
itaq; ſaxo dextrū percuſſus cubitū bello exceſſit: romani urbē irrupere. Ceſſit. n. hoſtis
miſſilibus: murus arietibus. Nā & illi qui machinamēta īpediebāt nequaq̄ diutius reſi-
ſtere potuerunt: Et murus trino ariete conuulſus ꝑuium obſidētibus in obſeſſos iter prę
buit. Sed ea res feſtinationis īpatientia non mediocrē uictoribus cladē inuexit: Nāq; ubi
ſeſe infudere domiciliis: dum perſcrutantur: uel prępeptū ire ſpolia cōtendunt: cedentia
domoꝝ anguſta ponderi nutantibus fundamētis ruinam traxere: & ꝓxima quęq; ꝓxi
mis illiſa excidio erant. Multi romanoꝝ illis inuoluti caſibus in uictoria peſtē incidere.
Plęriq; prætiacentes ſelapſis ędibus occupabant̄: alii lacero corpore uix ſemineces ſerua
bant̄. Plęroſq; puluis necabat: cędebantur anguſtiis arctati: de ſup quoq; mulieres & ī
ualidi ſenes & q de iunioribus refugerant ſaxa in ſubditos deiiciebāt: uel quęcūq; gene-
ra teloꝝ occurrerāt. Caligo infuderat omnia: proſpectū eripuerat: mētē cōfuderat: igno
rātia quoq; exitū nō repiebat. Vix itaq; ſubtrahētes ſe piculis urbis exceſſere. Veſpaſia-
nus interea dū urget hoſtē in īteriora urbis cōceſſerat: mediuſq; inter agmina circūfuſa
hoſtiū bellū accēdebat. Neq;. n. hoſti terga dare tantū cōueniebat uiꝛ: neq; tutū puta-
bat. In Syriā direxerat filiū ſuū Titū: excitauit notæ uirtutis cōſcientiā: & ſeſe ī arcta col
ligēs cōſertis clypeis cū paucis quos p̄ſentes habebat īperterritus ſtetit quaſi ī quos ſeſe
excuteret cōſiderās: cuius īpetū reformidātes Iudęi: miore ui īſiſtere cœperūt: & metuē
tes ſibi q̄ſq; laxare aciē. Ita Veſpaſianus hoſti aduerſus paulatim gradū retulit prœliāti
bꝰ magis ſimilis q̄ cedētibus. Illic cū decē primis cecidit Butius ī multis añ bellis ꝓba
tus: & aduerſū iudęos notę uir expientię & ualidę fortitudinis. Centurio quoq; cū decē
aliis Syris rē egregiā fecit ac memorabilē. Nā ī ipſo tumultu cū rōanos urgeri cerneret
abdita ī cuiuſdā domus ſeſe cōtulit: atq; ibi iter cœuādū cū iudæi colloquerent̄ quę rōa
nis machinati forēt nocte ītēpeſta oēs eos īterfecit: & cum militibus rōano ſeſe exercitui
reprę̄ſentauit. Cap. ii. ¶ Veſpaſianus aūt ubi mœſtū exercitū aduertit plurimoꝝ
amiſſiōe & maxime deſerti ducis pudore: q꜀ eū ſolū ītra urbē hoſtiū reliq̄ſſent: cum ſum
ma eos gratia conſolabatur dicens. Si mei ſors periculi uerecundię uobis eſt: nec ego
ſic ad bellū proceſſeram ut declinarem pericula ſed ſuperarem. Sin uero: quia & de no-
ſtris plæriq; interfecti nequaquam mirandum. Quando enim uictoria ulla ſine ſangui

ne eſt: Habent proelia ſuos cuẽtus. Etſi ſpectata uirtus p̄minere ſoleat in bello: ſolet tñ
aliqd licere caſibus. Sed prudẽtis eſt in aduerſis lapſum corrigere: in ꝓſperis moderatio
nẽ tenere. Contra aũt rudis cuiuſdã & ineruditi ingenii ſecũdos ſemper ſucceſſus p̄ſume
re quaſi non aduerſum uiros certamẽ ſit. infirmi aut lapſus aliquos ſũmæ rei diſcindere
cũ exiguis momẽtis ſubito inclinent̃ oĩa quę in bello gerunt̃. Itaq; ille præſtantiſſimus
qui iter aduerſa ſobriis colluctat̃ caſibus & ſupplãtat ſuperiorẽ: ſeq; repare: & corrigere
ꝓprias quęrit ꝓlapſiones. At uero icutioſior ſuis ſępe motibus cadit: & dũ irruit icaut⁹
ipetu ſuo fuſus procũbit. Qd̃ ſi hoc ſępe accidit ubi nuda uirtus quãto magis ĩ bello ubi
diuerſi generis cõſerta decernunt agmina: nec unũ conſiliũ nec cõſors ſnĩa eſt. Locus ad
uerſus: difficiles aſperitates: iniqua in anguſto decernẽdi cõditio: plurimis aduerſũ pau
cos: cũ & ipſa multitudo ſibi oneri ſit: & pauci in pluribus minus fruſtrent̃. Sed hęc ad
momẽtũ ſępe obrepũt: quę nõ ex uirtute ueniũt: ſed caſu accidũt. Vnde nihil eſt augere
quod uos debeat cõmilitões: qa nõ p̃ ĩfirmitatẽ aliquã manus ueſtræ: neq; p̃ fortitudinẽ
iudęorũ iſtę uerſę res: ſed difficultas locoꝝ nobis ad uictoriã ĩpedimẽto fuit illis ad diffe
rendũ moræ. Neq; qcq̃ eſt: qd̃ argui poſſit niſi incõſultus ĩpetus atq; incõditus. Etenim
dũ ad ſupiora urbis illos ſecuti fuiſtis atq; irruiſtis in domos eoꝝ ipſi uos p̃iculis ĩplica
uiſtis. Quoꝝ ſucceſſiſtis hoſpitia, ſuſcepiſtis p̃icula. Tenebatis urbẽ: qs uos coegit itror
ſus pergere? Deſcendere ad uos hoſtis debuit: nõ uos intẽperãter ad uictoriã: ĩmemores
uitæ ac ſalutis contendere. Reparate ergo animos: & de uirtutibus ueſtris uõ ſolũ conſo
lationẽ: ſed ẽt qd̃ eſt amplius uindictam presumite: me certe hẽbitis p̄uiũ pugnę. Eſtote
parati: armis: animis. Pericula uos fortiores fecerũt: non timidiores. facile eſt iniuriã ſol
uere: ſi uirtus ſe recognoſcat. Cap. iii. ❡ His dictis accẽdit militũ fortitudinẽ. Qui
bus reparãtibus uallũ plæriq; per pręrupta ſubtraxere ſe obſidioni. Nã iam & alimonię
ſopia inceſſebat: & in tractu muri ceſſuri machinis arbitrabant̃. Vnus deinde fons ĩtra
urbẽ: & ipſe muris proximus erat: quę res eos in ſummo timore poſuit: ut frequẽtiſſimi
dilaberentur. Qui uero p̃manẽdũ putarunt p̃tiaciter p̄liabantur. Interea romani turrem
altiſſimã ſuffodientes ui maxima ſubruerũt. Quo caſu cõcuſſa ciuitas: p̃turbati omnes
totius urbis pauẽtes ruinas. Vnde & Chares ęger corpore tãti terrore ſonitus exanima
tus mortẽ impleuit. Romani tamen patefacta urbe ingreſſu abſtinuere: donec Titus in
greſſus ẽ q dolore paterni p̃iculi excitus cũ paucis in urbẽ irruit: & maximã iudæis cla
dẽ ĩuexit. Tantũ q in ſupioribus erant ſaxa uoluẽtes acceſſu prohibebant romanos. Spi
cula torquebãt. Sagittas iaculabantur. A iudęis impulſa facile in pronũ ſaxa deuolue
bantur: miſſilia p̃ueniebant: deſcẽdebant ſagittæ nõ ſine eorũ periculo quos offenderãt.
Rõanis aduerſum editiora mõtis iactus ĩefficax: conatus irritus: atq; ipſis p̃iculoſus cũ
ſubito orta uẽti ꝓcella iudęorũ retorquebat ſagittas: repellebat ſpicula. Quę uero rõa
n⁹ exercitus iaculabat̃ in hoſtẽ ferebat: ita elemẽtorũ ipſorũ repagulis: & uentorũ tur
binib⁹ oppreſſi ſupremo excidio captæ urbis: uniuerſi qcũq; illic rep̃ti ſũt ĩteriere. Quat
tuor tãtũ millia a romanis interfecta: qnq; millia præcipitio p̃iiſſe accepim⁹: nulli æta
ti uenia data. Gliſcala adhuc ſola de partibus galileæ in ſe hoſtem non conuerterat quo
niam incolarum eius quietiora ingenia utpote plębis agreſtis contenta ſuis fructibus
nihil belli conferebant: ſed multorum coalitu qui latrocinio uitam exercerent ſuam a
etiam mitiorum ſtudia prauis moribus corrumpebantur. Cap. iiii. ❡ Erat
preterea uir leuis Ioannes nomine: indigena populi lues: dolis nulli uerſutorum ſe
cundus improbitate parem neſciens cui nũquam defuerit nocendi affectus: aliquã
diu tamen fuerit inopia exercendę iniquitatis impedimentum. Quod tamen definiam
haud liquido ſcio utrum eum ĩdigẽtia texerit an repreſſerit: doli callidus: fallẽdi artifex:

doctus mēdaciis fidē quęrere:& credulitatē compoſitis adſciſcere: q fallaciā uirtutē pu
taret:& elegantię duceret:& chariſſimos circūueniret: prōptus ad conſpirandū: uęhe-
mens ad audendū: acer ad efficiendū: cōturbator in ocio: deſertor in periculo: aſſuetus la
chrymis: bello inſolēs: qui cū perſeq nequiret ſereret tñ parandæ cauſas dñationis. Huic
igitur aius inquietus: prōpta audacia: quā proceſſus alebant: opeſq; ad conſociandā per
ditorū manū. Vnde cū eius factione memoratæ urbis populū excitari ad bellū Veſpa-
ſianus cōperiſſet: ne totū exercitū fatigaret: filiū Titū cū mille eqtibus direxit: Quibus
comitatus ad urbē appropinquauit. Sed ubi muros populo uidit refertos mirari ſe ait:
qd eorū exemplū ſequerent̄ ad rebellandū: quorū excidio reſipiſcere debuiſſent. Eſto tñ
ut primo tentamēta habuerint aliqd pſumptionis, qd uniuerſorū exitia ſpei ferrent? Ve
niabilis certe fuerit in principio ſpes libertatis. Inexorabilis eſt in ultimis & deſperatis
rebus pſeuerantia. Nā qui nō exemplo humanitatis nō ſedulo uerborū monitu flectunt̄
aduerſum eos nō uerba ſed arma neceſſaria ſunt. Muris fiditis quaſi aduerſum rōanorū
uirtutē ullos protexerint. Quid aliud poſſunt clauſi pferre: circūſeſſi ptendere: niſi q in
captiuitate audaces ſint? Nemini erat loquēdi poteſtas: occupauerat oēm murorū ambi
tum pdatoria manus: Cauebat Ioānes neqs colloqo familiari rōanos inuitaret. Itaq; ip
ſe pripuit ſermonis relationē dicēs: libenter ſe tractatū ſuſcipere de rebus cōibus: nec ex-
periendū uſum declinare ſi forte ipſe utilia ſuadeat: aut his quæ referunt̄ ad qeſcēdū ſit.
ſed phiberi ſe lege patria cū ſupſit hebdomadę ſacræ dies tractare de pacis conditioni-
bus. Si qdem ut mouere arma interdictū: ita ēt illicitū cōſulere de pace ueritatis. Diebus
etenim de negocio uerbis ſaltē decernere & illis ſacrilegū q cogerent̄: nec illis inultū q
cogerēt: ueniā ſe unius diei poſcere: dilationē tā exiguā nequaq̄ impedimēto futurā. Ne
q; enim circūfuſo hoſte effugiū cladis liberū: offerri ſibi arbitria pacis. tā ęquali optiōe
formidinē obeſſe: urgeri ſe interim nō oportere: ad pacis cōſulta qbus religioi eſſet cōtra
legē patriā puaricari: cōuenire aūt tā liberali pacis oblationi: ut q pter ſpē ſponte offerat
pacē: ne qs periclitet̄: euaſuris ēt leges ſuas reſeruet. Hęc ſine dolo Titus allegata arbi
tratus: receptui cecinit: & reuocauit a muris quos ſecū deduxerat. Ita Ioānes fugiēdi ade
ptus copiā: nocte in tēpeſta cū plęriſq; abſceſſit. Sequebant̄ aūt mulieres proficiſcentē
Sed quo ulterius pgrediebant̄ uiri: eo plures mulieres uel paruuli relinquabant̄: deſer-
tęq; a ſuis ſpectabant pauidæ uiā fœminę. Et cū iam uiros pprios e cōſpectu amitterēt:
hoſtē adeſſe arbitrabant̄: ad oēm tremētes ſonū. Si qs curreret miſeræ reuerebant̄ ſeſe
peti: ſibi cathenas iniici trepidātes quaſi iam pſentes eſſent: q timebant̄. Titus itaq; iux
ta conuentū iam ſolo infuſo ad urbē cū exercitu contēdit: aperiunt̄ portę: egredit̄ popu
lus cū exultatione: & romanos cū lęticia ſuſcepit & alacritate: abiſſe gaudēs peſtilentē
uirū fugiſſe per noctē ſibi liberā facultatē datā. Orare ſe ueniā ne fraudi ſibi eſſet eius fu
ga quē tenere ſine ſui exitio nō poſſent. Ille dilatione uindictę cōſolatus: cōſumati nego
cii celeritate ad cōpręhendendū Ioānē e ueſtigio plurimos miſit: ſi forte cū cōſequerent̄
ipſe urbē ingreſſus minis magis q̄ ſupplicio affeciſſe cōtentus pacis pturbatores: remi
ſit oibus neqs uel odio: uel domeſticis excitatus negociis inoxios in inuidiā duceret. &
grauiſſimi criminis pulſaret atrocitate cū multo tolerabilius ſit id q incertū eſt formidi
ni participis conſciētię derelinquere q̄ condēnare inoxiū. Sæpe enim rerū corrigit me-
tus: pœna āt inocētis ſine ullo remedio correctiōis ē. Ioānes itaq; nō ē rept9 ab his quos
direxerat Tit9: ſed repti q ſequebāt̄ eū paruuli uel mulieres ad duo millia fere iterfecti:
tria millia aūt infirmæ ętatis: & ſex ubi ſatietas necādi captiuitati adiudicata ſūt. Cuſto
diā militarē ciuitati imptiuit. Itaq; Galilęa oīs in ptātē rōanā deducta. Nā & Tabirius
mōs cui9 & altitudo trigīta ſtadiorū: uertex aūt ipſe cāpeſtris. xx. A trib9 ſtadiis iacet pe

nuria aq̄ ab aliis deſert9:ab aliis orata uēia rōanis tradit9:licet uirtute quoq; & īduſtria
Placidi:cui id negocii a Veſpaſiāo cōmiſſum fuerat oīs cōuenarū turba dū cedentē ſeq
tur:& arte reuocantē gradū perurgeret cāpi medio circūfuſa:refugiū amiſerit: peſtem
inuenerit. Cap.v. ℂHactenus circūuagari licuerit:dū tēpli ſancti a maioribus
cōditi & ſacræ legis cōtagia refugiētes:circa alias urbes ſtilū occupamus:ſed tp̄s eſt iā
ut quæ Hieroſolymis geſta ſunt adoriamur nō ingenio freti: ſed ne patrię legi ueteriq;
cultui nr̄i doloris uideamus negaſſe miniſteriū:fuerit in illis licet umbra nō ueritas:ſed
tn̄ umbra deſignat ueritatis ueſtigia.Habet.n.picturæ liniamēta umbra fulgorē nō ha
bet:nec ad ſūmā perfecta eſt ſummā:ſed diligēter īuētibus futura exprimit.& ideo mi
nus delectat figura plus illicit gratia.Vnde placuit rerū arbitro abolere uetera:noua cō
dere:ut ueritate ſeq̄rētur:qui p anguſtias īfidelitatis imagines nō ſeq̄bātur. Cap.vi.
ℂFugiens ut ſupra diximus de galileę partibus Ioānes:ad Hieroſolymitanā urbem ſe
cōtulit:& quaſi quædā peſtis īfecit aīos cōpluriū:qui ex diuerſis regionibus principes
flagitio℞ eo quaſi in ſentinā cōfluxerant.Hoc.n.illi urbi maioris cauſa excidii fuit:quia
qd ſceleribus ſuis deſerebant perditi ut eo cōuenirent plæriq; ubi uel tutiores ſe fore cre
derent:uel inſolētiores ad flagitia coacerbāda fidei deferre extimabātur. Recipiebātur
undiq; paſſim:quaſi pio tēpli amore defenſum uenirēt.Hęc prima labes malo℞:Hinc
oppreſſa eſt pauco℞ māſuetudo per plurimorū inſolentiā:Hinc itū in cædes:cū minus
parceret alicuius.Hinc cōſpiratū ut legis ſolēnia negligerētur:ſacerdotia a bonis ad im
probos deriuarētur:ꝙ hoibus nō ſolū a pio cultu ſed ab ipſa legis cognitiōe peregrinis
ꝙ ſanctū eſſet ignorabatur. Vincti ſunt primo regali genere uiri q reſiſtebant:quo cæ
teri metu cederet.deinde necati.& ut flagitiū uelaretur quos ſine iudicio peremerāt miſ
ſis in carcerē ſicariis eoſdē afflicto crimine ꝓditionis iterēptos emētiebāt̃.Pertracti ita
ꝙ uniuerſi metu ꝙ homines potētes atq; inoxii Antiphas:Lebias & Phoras tam facile
opp̄ſſi forēt:nec iā audebant reſiſtere.Hinc eo ꝓceſſum:ut ignobiles atq; indignos ſub
ſtituerent ſacerdotū principes:ut qbus nulla emerēdi honoris gratia ſuffragabat̃:Ii cō
tra meritū ſuum adepti ſacerdotia ad oē nephas cōferentiū arbitrio ſubiicerent̃:ſed cum
obuiarent ſacerdotales uiri & maxime Ananus cæteris ſenior ne per gratiā donaret̃ ſū
mi nois p̄rogatiua:ſortito creari principē ſacerdotū expetiuit:in quo nihil gratiæ ſed di
uino iudicio cōmitti ſortis euētus æſtimaret̃:& reuera p̄tēdebāt ueterem conſuetudinē:
qua ſubſtituēdos in ſacerdotii principatū mos erat ad ſortē uocari:Euidēter aūt ſolutio
nē legis operabātur.Cū.n.lex ſacerdotalis ſucceſſionis uiros ad ſortē legeret:illi ad ſpe
ciē de ſacerdotalibus tribubus unū Emachim noīe p̄ſentē ſtatuūt:& ſortē agi p̄cipiūt.
Tunc phanis quidā ſorte exiit filius Samuelis incanus uir:cui nō modo per pricipes ſa
cerdotū ducta ſucceſſio nulla ſuppeditaret:ſed ne ulla qdē ſciētia muneris ſacerdotalis
eo ꝙ ruri uacaret:& iō qd eſſet princeps ſacerdotū incognitum hēbat. Deniq; attracto
ex agris & reluctāti quaſi in ſcæna alia perſona imponitur induit̃ quoq; ſacratū ueteri
more amictū ueſtiū.Docet̃ in tp̄e qd eum facere oporteret.Ita ſortis euētu expoſita eſt
neq̄tia ſeditioſo℞:ut ad imperitū & agreſtē tanti ſacerdotii functio deduceret̃. Sed illis
ludibrio erat circūſcriptio ueteris ſolēnitatis ſacerdotibus dolori:q irridere legē a perdi
tis flentes ingemiſcebant.Ipſi tn̄ freti pietatis auctoritate & bono℞ indignatiōe cōgre
gant ſeſe:& ſup ꝑturbatores irruūt.At illi cū & cauſæ: & numero diffiderēt ad templū
quaſi in arcē cōfugientes uelut caſt℞ quoddā ſibi cōſtituerūt ad repellendā irruētis po
puli multitudinē:ac primo an̄ fores tēpli atq; ī ipſo ueſtibulo ſiti aduerſum populū p̄lia
bant̃.Si qs uulneratus fuerat interiora tēpli petebat.Illic ſanguinē ſuū infundēs īterno li
mini & cruēta pauimētis ſautioſiora detergēs ulcera:fibręq; patētis uulneris: ueſtibus

his quas nō liceret illis cōtingere fouebant᷑. Bellū erat intra urbē: bellū iter ciues: bellū
añ templū: ne hoc qdē reueriti latrones cū a populo inſtātius purgerent᷑ itra ipſum tem
plū ſeſe receperūt & clauſere illico fores: Quo obiectu reuocatus eſt Ananus ne uideret᷑
bellū templo inferre: & ſacratas religione maioꝝ prūpere fores tēpli. Reflexit īpetū ple
bis & ſex millia uiroꝝ in porticibus cōſtituit: q muniti armis ꝑtenderēt ſollicita adhibē
tis cuſtodiā. Paulatim tñ emolliuit aīum ut paci cōſulerēt: eo ſtudio maxie ne tēplū ſan
guine ciuiū cōtaminaret: ſuaderet quoq; mittendā legationē pacis ſequeſtrā ut bellū in
teſtinū deponeret᷑. Adſciſcit᷑ Ioānes ad exequendā legationē: ſuſpectæ fidei uir: & affe
ctandæ potētię ſuccēſus cupiditate ſacramētū petit᷑. Nō abnuit ne dānū piuri pateret᷑:
ſi negauiſſet. Simulabat ſe plæbi fauere ut circumſcriberet. Quid plura? ergit de pace
pauca ꝑmittit: plura ſubtexit: ad belli incētiuū: dicēs noīe pacis bellū inuolutū: latere in
ſidias: Ananū romanis urbē tradere: quo ſolēnitas ueterū diſſolueret᷑: leges abrogaren
tur: ꝑcepta cōponēs ediuerſo oīa: atq; inuidiā in principē ſacerdotū referēs coꝝ quę ipſe
meditaret᷑. Callide ēt quos ſciebat illoꝝ q cōcluſi erāt eſſe ꝑſules & factionis principes
īcitabat: parere mortis formidine aſſerēs ꝙ ipſis ſpecialiter Ananus exitiū cōpoſuiſſet
ueniſſe ſe: ut fraudē manifeſtaret. Mature ſubſidia quęrēda: priuſq̃ ab eis pœna repoſce
ret᷑. Quid plura? pacis medius bellū accēdit. Eligunt᷑ q Idumeos ad ꝑliū rogēt: genus
mobile ingētū inſolēs: prōptū ad diſcordias: reꝝ mutatoībus lętū: periculi īprouidū: ꝑ
ceps ad ꝑliū. Itaq; ſine mora flexi ueniūt: cōgregant᷑. xx. millia uiroꝝ utpote nullis intē
ta terraꝝ cultibus: ſed parata latrociniis Nec latere potuit Ananū aduentus idumęoꝝ.
Deniq; portā claudi iubet: ne cū tumultu īgrederent᷑: ſed ſi fieri poſſet ueritatē cognoſce
rent: bello renūciarēt. Cap. vii. ¶ Aſcendētes itaq; principes ſacerdotū muꝝ Idu
meos de turre alloquebant᷑: maxio eſſe miraculo ſibi ꝙ tā cito irretiti mēdaciis cās quas
nōdū cognouerāt: armis ꝑſequerent᷑: cū oportuerit eos prius diſceptatores eē negocioꝝ
q̃ belloꝝ & ꝓliatores: & ꝑcęteris merita cognoſcere: q̃ arma ſumere: & arma aduerſum
uiros ſui generis: ſui cultus: ſuę ſolēnitatis: nullis āplius irrogatū iniurię q̃ idumeis: q ad
ſocietatē flagitioꝝ tā grauiū cōcitarentur. Quid. n. aliud ab his niſi parricidiū aduerſum
ciues: ſacrilegiū aduerſus tēplū depoſceretur? Non ſolere diuerſa iter ſe ſtudia diuerſoſq;
mores cōuenire. Similitudo. n. morū facit uoluntatū ſocietatē: & cognata ſtudia ſibi ne
ctit. neq̃ſſimos hoīes qui latrocinio ſumptū exercerent ſuū: arrogaſſe ſibi ut Idumeos ſi
bi ſocios arceſſerent: tm̄ abhorrētes ab eoꝝ ꝓpoſito a q̃bus rogarētur: ut illi patriæ ſuę
bellū ītulerint. uos uero obſecrauerint quaſi alienā urbem defenſum uenire. Nihil uobis
cōe īnoxiis cū ꝑdonibus: nihil cōe ſobriis cū ſe inebriātibus. Vtināq; uini eſſet illa ebrię
tas: & nō furoris. Qui ubi ſe flagitiis ingurgitarūt diſſipādo proprias ſucceſſiones: ri
piunt aliena & male parta nequs diſſipant: deterius effundūt. Nullus rapiendi finis: q̃a
nullus abliguriēdi modus. ubi ſe uino infuderint & īpleuerint ebrietate: Publicorū eru
ctant crapulā negociorū: ut noſtro rurſus ſanguine inebrient᷑: & ſanctę illudāt religioni
quæ uobis ſemꝑ uenerationi atq; reuerētię affuit. Fugite ergo cœtus parricidales & au
ſus ſacrilegos deſtituite: deſerite latronū cōciliabula. Vocati eſtis ad conſortiū ſceleris:
uenitis ad remediū patriæ. Videmus ornatiſſimū populū quē uenire decuit publico ro
gatū cōſilio: ut urbi iudęoꝝ ꝑſtantiſſimę: quę totius gētis metropolis habeat᷑ aduerſū
hoſtes auxilio foret. Sed & ſi nos defuimus petitiōi dū pacē ſꝑauimus: & fatigare uos ꝑ
pere noluimus: q excitatoribus belli pacē offerebāus: tñ uos quaſi diuino arbitrio ueni
ritis cōſulite in mediū: & exhibete partis utriuſq; arbitros. Quęrite unde cœperūt exor
dia tumultus: q cecinerit quietę urbi claſſicū: q effuderint ꝑſtātiſſimoꝝ ciuiū ſanguinē
quibus auctoribus pœna exacta de indēnatis ſit: q nobis in rōanos exitio fuerint: aduer

ſum illos bellū parabamus:& hos iam hoſtes patiebamur:quorū igitur cū romanis ſuſ
pecta gratia eoꝝ q romanos uındicāt an eoꝝ q rōanos repellūt.Grauiora hęc certe no-
bis q̄ romanorū prœlia:ab illis enim pro libertate morimur : ab iſtis quaſi ꝓ ſcelere iu-
gulamur.Simulant̄ inoxii criminū ꝓditionis & poſt mortē calumnia cōponūt : cū co-
gnitio pœnā ꝑuenire ſoleat nō pœna cognitionē.Quid.n. ꝓdeſt defuncto abſolui:cū iu
dicio iā nihil debeat.Suſcepimus tñ ēt ſortē huiuſmodi ut poſt necē de inocētia quęrat̄:
& libēter apud uos quoq; cām agimus noſtrę defunctorūq; integritatis q ſtatis armati
pro aduerſariis ita nulla argumēta calūniantibus ſuppetūt:ut apud uos quoq; grauiorē
cām habeant q tā cito credidiſtis.bonus enim iudex circūſcriptū ſe eſſe mēdacıis dolet
in eo eſt fallenti infeſtior q̄ appetitor . Quod temere ſe ipulſum:ut falſis crederet ulciſcē
dū arbitrat̄.Igitur nobis itegrū examē reſeruate : & colligite ueritatē nō ex cōtextione
uerboꝝ ſed ex ſerie negocioꝝ. Primū oium cur romanis ꝓderemus patriā quos potui-
mus & nō laceſſere & forte oportuit fieri:ut nō excitaremus uniuerſarū uictores gentiū:
ſed hoc nō eſt iā ꝑſentiū partiū deliberare . Supioris fuit tēporis eligere qd ſequeremur:
nūc oportet ꝓ libertate occūbere.Pręſtat enim ꝓ patria mori:Cōmodius fuit ante tem
plū pacē morti ꝑferre:Sed qa bellū in ceruicibus: multi iā ex fratribus capti:alii necati:
dolor ex mortuis:gemit9 ex uictis:eligēda magis libera mors q̄ uita captiuitatis.Sup
petit tñ morituris falſi criminis abolere infamiā proditióis.Apud uos Idumæi cām agi
mus:ꝓdant̄ cōſcii:deducātur in mediū nūcioꝝ interpretes.Si tenēt:indices prodāt . Si
nō tenēt:qd accuſant & uanis inſimulāt ſuſpitióibus : quas ipſi ſibi cōpoſuerint̄ nō de-
bent arguere:qd nō poſſunt ꝓbare.Sed qa accuſare nō audent:diſſipare p uulgus deſi-
derant:& ideo ad bellū ꝓſiliunt ne in iudiciū uocent̄ . In bello enim cōtentus furoris ē:
in pace ueritatis examinatio. Adſumus en primi ſuppliciis nos ſpōtanei offerimus:ſi tñ
aliquis accuſator ꝓdeat.Aut ſi in populū inuidia torquet̄ : quęrite diligētius qd conſilii
fuerit in cœtu publico.Nōne ut bello inſtructa pararētur agmina : aut pro libertate unuſ
quiſq; patriā iuuaret̄ Aduerſum ipſos certe latrōes qd deliberatū fuerat niſi ut pax cōue
niret.Exaſperauerat publicā indignationē dolor ſinguloꝝ:inocētū ſanguis:multoꝝ ge
mitus:paternorū ſtatutoꝝ ꝑuaricatio.increpuit gemitus uniuerſoꝝ : qa unuſquiſq; ſibi
ſimilia ꝑtimeſcebat.Ad indigniſſimos ſacerdotia deferebātur:peti cœperūt uocibus.illi
lapidibus plębē cędere:telis necare.Exarſit publicus dolor.illi in tēplū latronū ſibi rece
ptacula cōſtituerūt.Itaq; pacis locus reuerēdus ēt gētibus & domiciliū ſanctitatis factū
eſt ꝑdonū cōciliabulū:& quo ex oibus terrarū partibus cōfluebatur ad cultū feſtæ cele
britatis:ibi nūc ſtabula quædā ferarū ſunt:humano cruore madētia:licet uobis hęc quę
rere uel armatis ſine lege belli. Tñ fuit plærūq; inter arma iudiciū : & iuſticia depoſuit
belli inſtrumēta:cōpeſcuit turbas ęquitatis ſentētia.Poteſtis hęc arma ad defenſionē ur
bis cōuertere quę ſumpſiſtis ad euerſionē:Licet ēt ītroire ſine armis.audire & ꝑcūctari
oīa. Si qd remiſſum aduerſū hoſtē repitis ꝓditionē putate. Qd ſi neq; iudices uos neq;
arbitros exhibere uultis:qd miramini ſi portæ armatis nō aperiunt̄ Nō iſtę aduerſū co
gnatos ſed aduerſus arma clauſę ſūt. Bellū deponite:& portę patebunt. Cap. viii.

¶ Hæc ubi ſacerdotes locuti ſunt & maxime Ioānes cæteris ſenior poſt Ananū, tñ qui
ſecūdo loco fungebatur:indignātibus Idumeis ꝙ nō cōtinuo urbe recepti forēt.Simon
unus de ducibus idumeoꝝ minime inqt miꝝ ſi aduerſi ciues ſequiūt:& clauſos tenēt qui
nationi ſocię portas clauſere:& nō patiūtur cōſortes & participes ſuos igredi: nobis de
muro loquūtur:& quaſi aduerſarios muris repellūt quos amicos habebāt̄ Quis dubi-
tet ꝙ parent ſuſcipere romanos & forte coronare portas qñ illi ingredientur̄ quę maior
iniuria:Patere nēpe oibus hoibus iſta ciuitas ſolet cā cultus & obſeruātię:nobis ſolis in

tercluditur quaſi hoſtibus ſoli abdicamur. ſoli repellimur. Simulāt ſe noſtrū petere iudi
cium: quos ne limine qdē dignos urbis putarūt. Lateāt quæ aduerſum eos geſſerūt: no
ſtrę iniurię teſtes & iudices ſumus. Aduertimus qd clauſi patiant̄: qn̄ nos arma iube
mur deponere. Et credibile eſſe pt: qd eo⁊ expectes ſn̄iam quo⁊ ſuſpecta eſt fides. Feſti
nemus itaq; eripere clauſos: qbus templū carcer eſt factū: ne ſeruent̄ uſq; ad aduentum
exercitus romani & captiui tradant̄ Veſpaſiano. auferamus a tēplo obſidionē. cuſtodes
deterrimos remoueamus q neminē uel ad purgandā aluū egredi ſinūt. Si qs introferre
cibū clauſis deſiderat ꝓhibetur: ſi quis exire ad mortē rapitur. crimē factū eſt cultus re
ligionis. Cap. ix. ❡Hæc audiēs ceſſit Ioānes cōſiderans auerſa dei uoluntate
fruſtra ſeſe obniti: qn̄quidē domi foriſq; hoſtilia ſtreperēt agmina: & gemina ex pte ciui
tas oppugnaret̄. Fremebāt Idumei ꝙ excluderētur. Machinabātur in tēplo ſiti: qūo iū
gerent̄ idumeis. Hos angebat metus: ne idumei an̄ effectū abirēt: illis extorquebat pu
dor ꝓpoſitū regrediendi. Etiā poene obreſ(prat diffidētia cū ſubito nocte oritur ꝓcella
intolerabilis: tēpeſtas atra: fremūt uenti: coelū inhorreſcit: uis imbriū multa iufunditur:
terribiles choruſcationes: tonitrua imania: terrarū mugitus ut ſolui mūdus æſtimaret̄.
Quis crederet plus nouaſſe iſtud intra urbē poſitis q̄ extra urbē degentibus: cū utiq; hi
tectis muniti forēt: illi obiecti ad imbres: ſed amplius terruit iniurię metus: q̄ ipſa iniuria
Deniq; illi q nulla habebāt refugia tecto⁊: clypeis ſeſe tegebāt manētes in officio: nec
dilabētes iſti circa domos ſuas: qſq; diſperſi locū dederūt: ut ab his q intra templū erāt
portæ aperirētur: Anceps tn̄ & diuerſa populi ſententia: Alii deū ſummū indignātē idu
meis tēpeſtates mouiſſe arbitrabātur: ꝙ aduerſum participes ſuos armati uenerūt. Ana
nus & ꝓfundiora ſenio⁊ ingenia coniectabāt idumeos iniuria ſui amplius excitari in ſo
cio⁊ pniciē. Deniq; ſollicitior cæteris noctibus Ananus illa nocte nō fatigatione corpo
ris: ſed animi magis deſpatione ac reſolutiōe ceſſit rebus aduerſum ſe fluctibus & mili
tantibus in excidiū ſuū mundi ꝓcellis. nec reuiſendas putauit cuſtodias: quaſi daret au
ctoritatē dilabendi quo cuiq; eſſet ſn̄ia. Quā occaſionē nacti q in tēplū refugerant: ſur
gentes ſecuerūt uectes porta⁊. Cooperatus eſt illis fragor coeli ut ſerarū ſonus nō audi
retur: & tumultus egredientiū. Deinde uenientes ad mu⁊, portā q̄ uicina erat idumeo⁊
coetib⁹ reſerauere. Vltimus ille dies uniuerſo ꝓpulo fuiſſet: ſi nō ad templū priuſq̄ in ur
bis ſignū dirigendū putaſſent. Sed qa metuētes ſibi q intra templū clauſi tenebātur: ne
cognito ingreſſu idumeo⁊ in ipſos circūfuſę plębis impetus fieret: ut uindictā morituri
expoſcerēt: rogauerūt ut ipſi primitus cladi eximerētur: tunc poſtea liberatis ipſis & cō
iunctis uiribus in populū effunderent̄. Deflere ad eos q legatos miſerant oratū auxilia
ſaluti ſimul ut inſperatę merces irruptōis auctoribus eius hoc munere potiſſimū repen
deret̄. Quod ubi ꝓceſſit ex ſnia ſimul oēs a tēplo quaſi quodā caſtro effuſi extēta acie
quoſcūq; repererāt dormientes: alios perterritos: alios totis cædebāt uiis. Nihil ꝓderāt
p̄ces nil lachrymę: nil inſigna honoris: nullo⁊ meritorū gratia: oēs paſſim iugulabant̄
Deniq; uidentes beſtialē in ꝓſequentibus imanitatē ꝙ nulli parceret̄: ipſi ſeſe illaquea
bant miſerabiliore ut mihi uidet̄ exitu: q̄ ſi ab hoſte perimerētur: qa uolūtaria mors ima
nitati aſcribit̄: informis laquei nodus ēt probo dat̄. Sed qs conſilio locus ubi tātus erat
metus ſuppliciorū: cū metueret unuſqſq; nō mortē: ſed cruciat⁹ ante mortē: qbus mors
remedio foret? Redundabat undiq; ſanguis & maxime circa templum: qa ibi cōgrega
ti erant q clauſos cuſtodiebāt. Reperta deniq; illo die cęſorū. viii. millia quingēti uiri. In
de cōuerſi ad urbē ſicut gregē quēdā pecorū: ita hoīes quoſcūq; obuios habuere interi
mebāt. Erat miſerabile ſpectaculū: intra urbē oībus ante reuerendā bellū geri: perniciē
iniuſtā pauperibus ac debilibus inferri. Sane iuuenes ac ualidiores in carcerē retrudebā

tur: quos ſactioni idoneos arbitrabātur. Sed magna uirtute plęriq; oīa ſupplicia male-
bant ſubire q̄ ut pditis ſociarent̄. Nec modus ullus: nec pudor. ita turebat rabies imani
tatis. Poſt ubi deſurere uiſi pceſſu tpis cās ſibi ſimulare cœperūt periimendoꝝ: quo ad
iudicia reos ducerēt nō ut regreretur iuſtitia: ſed ut crudelitas exciaretur. Cap. x.
¶ Erat in ciuitate Zacharias q odiſſet improbos: nec ſe miſceret flagitioſis: diues opū
quaꝝ illi abūdantiā uel ad diſſoluendā ſactionē ſuā efficacē opinabant̄: uel ad prędā ſi
bi uberē. hunc pditionis crimine accerſendū putarūt. At ille ab huiuſmodi integer con
ſcientia: adeſſe ſibi cœpit cū libertate: ut nō ſolū dilueret obiecta: uerūetiā reos ipſos ma
ximoꝝ aſtrueret flagitiorū: apud ſeptuaginta uiros dicebat̄ negociū. Abſoluūt oēs qa
nihil q^d^ affine eſſet ſceleri pferebat̄. Verū illi irruētes & ipſum p̄cipitant in pfundū: &
perturbāt iudices: nō ſolū cū iniuria: ſed ēt cū piculo: ut eoꝝ exēplo cęteri in reliquū ca-
uerent cōſtantiā in iudicādo aduerſa eoꝝ uolūtate aſſumere. Rurſus tn̄ nequis abſolue
retur: ipſi irarū ſuaꝝ exequutores quos libitū erat ſine iudicio necabāt. Cęſus Gorgō uir
gratus & amabilis. Niger quoq; Paragites qui inter ppugnatores Iudeæ adtuendā rei
ſummā fuerat electus bellator uir: ut ēt uulnerū cicatricibus uirtutis inſignia p̄ferret: ra
pitur ad mortē: & cū ſe extra urbē duci uideret: nō iam p uita: ſed p ſepultura cœpit ro
gare. Ac ne huius qdē tam miſerabilis petitionis reſpōſum accepit cōueniens miſericor-
diæ fingebātur calūnię. Si quis ſe redimebat inocēs erat: qui nō offerebat pecuniā: tanq̄
reus feriebatur. Cap. xi. ¶ Dum hæc Hieroſolymis agunt̄: Veſpaſianus interea
partes alias gentis iudęæ debellabat. Peruenit ad eū quæ ſeditio eſſet Hieroſolymis: q̄s
domeſticis p̄liis neces ſibi ipſi irrogauiſſet: quę ſupplicia ciuiū exacta a ciuibus: hortari
pleriq; ut eo pgeret: ne qd triūpho Romano & ſuæ gloriæ decerperet̄. At ille modera-
tus & puidus uir q nō id quod ex uſu uulgi ad cōmodū exiſtimaret: ſed quod altiore cō
ſilio rei ſūmę cōducere arbitraret̄: referre illa ſuadentibus cœpit. Nō ſemp p̄liis iuuari rē
pu. ſed plęrūq; ēt armis depoſitis laudē parari: & debitū patrię ſolui. Quid intereſt qūo
uincat̄ hoſtis: noſtrone an ſuo ferro? niſi q; ſuo ſine Romana iuidia pſternit̄. Non. n.
poſſunt de nobis queri: cū ſeipſi cōſautiauerint. Simul q̄ iuſta nobis bella mouerint ſigni
ficant: qn̄ nec ſibi parcūt. Vindictā hāc de cœlo uideri: ut furore inſaniant q Romanos
laceſſiuerint. Sed ſiqs derogari aliqd glorię nr̄æ aſſerit: cognoſcat p̄pōderare ſæpe reme
dium cū ſilentio: q̄ p̄liū cū piculo. Deniq; noſter Maximus cūctando magis fregit Hā
nibalē q̄ p̄liando. Etſi Scipiones ſubegerūt Aphricā: tn̄ cōis belloꝝ cū multis uictoria:
Maximo ſoli datū: q; cūctādo reſtituerit rēp. Plus itaq; eſt ſeruaſſe Romanū imperiū q̄
propagaſſe. Aequemus tn̄ merita uirtutū. Nō minora utiq; in ipſo bello ſapientię cōme
ta ſunt: q̄ inſignia fortitudinis. Pereāt ergo ſuis armis: nihil laudis diminuitur: & plurimū
uictoriæ nr̄ę adiūgit̄. Neſciūt ſuos ſeruare: qbus nos parcimus. Quid q; ſi iminere cœpi
mus: fortaſſe iter ſe reſipiſcāt: atq; in gratiā redeāt? Quod nō uereor: ſed aduerſus ueſtrā
ſniam pſero: aut ſi pmaneat ſeditio uideātur ipſi ſeſe expugnaſſe: nihil Romanū egiſſe
exercitū: manus noſtrę ocioſę fuiſſe: uictoriā nō uirtute noſtra: ſed hoſtili internitiōe in-
ter ſeparatā. Itaq; hoc prudentius cōſiliū ut abſentibus nobis ſeuiant in exitiū ſui: ne qs
putet eos noſtris magis ſuis q̄ exercitos ſactionibus. Tunc melius appropinquabimus:
ubi uictor ſupfuerit q nr̄o accedat triūpho. Certe ueniāt ad nos q fugiūt ſuos: inueniant
apud nos ſalutē ſibi: quos ſuoꝝ peſtis exagitauerit. Cap. xii. ¶ Nec ſefellit opi-
nio Veſpaſianū. Nā qui poterāt p̄cio ſe redimere ut dimitterent̄: ad Romanos cōfugie
bant. Repleta erant dilabentiū ſtrata uiaꝝ: oīa: oēs ſemitę. Relaxabant̄ diuites: paupe
res interficiebātur: qbus pecunia deerat ad redemptionē. Multi ēt extra urbē inſidias &
latrocinia primeſcebant: & maxīe inopes qbus comitatus deerat. Pari itaq; foris & do-

mi ꝓpoſito ſibi periculo utroq; pnicioſo. Plęriſq; tñ patrii ſpe ſepulchri: mors apud ſuos
tolerabilior ęſtimabatur. Cap. xiii. ℂVbi ſtrage maxia populoꝝ metus in oẽs
ſparſus: ſubditos factioni fecit uniuerſos nõ cõtentus cõem cum principibus exercere fa
ctionis Ioánes potentiã: tyrãnidẽ affectare occepit: & parẽ indignabatᷣ deſtruere. Itaq;
alioꝝ ſtatuta: nihil niſi qᵈ ſibi libitũ foret ratũ habere: paulatimq; ſibi aſciſcere ſtipato
res: artifex dolo quos uellet & fraude circũuenire: obligare pecunia: terrere potẽtia: qbus
artibus plurimos aſſociauerat. Rurſus nõ deerant q uel periculo ſtudio ſeruitiũ detracta
rent. cũ pſertim dñatione aſſueti tolerare ſeruitutẽ negrent. Decernebãt itaq; in una ur
be tria genera exitialiũ calamitatũ tyrãnides: bellũ: ſeditio: quaꝝ unaquæq; nõ unã: ſed
plurimas urbes deleret. Ex tribus tñ leuius bellũ erat: & iuſtus hoſtis tyrãno aut factio
ne tolerabilior uidebatᷣ. Acceſſit his quartũ genus ſicariorũ: q occupatã tyrãnicis moti
bus aut ſeditionis tumultibus urbẽ uidentes: uicina oĩa populabanť: & aſportabãt oĩa.
Mulieres & paruulos qui laborẽ itineris uel ſexus uel ętatis infirmitate: ꝑpeti nõ pote
rant neci dabant. Septingenti itaq; numero perẽpti: cõuectatũ in caſtella frumentũ. Ir
ruebãt agris: urbibus: templis: ꝑdas agebãt: necandorũ occaſio nõ ꝑtermittebatᷣ: agmi
nis ſpecie latrociniũ excitabant plures q̃ uſus habebat latrocinãdi. Latrocinii ſæuitia bel
lũ aceruabant ſine uenia deditionis: aut ſuſceptionis indulgẽtia. Cap. xiiii. ℂRo
gatur itaq; Veſpaſianus ut ad remediũ ueniat: a quo excidiũ metuebatᷣ. Cõtendit Gada
ram: ubi opulenti plurimi: q patrimonii ſui cã magis magiſq; latronũ inſidias & incurſus
ꝑtimeſcebant: & iõ ad Veſpaſianũ occulte miſerãt ut ad ſe appropinquaret: quo ciuitas
a latronibus erueretur. Affuit exercitus Romanus: quẽ uidẽtes Gadarenſes cõfugiendi
uotũ habebant: ſed qua uia inexitiabile ſibi afforet nõ reperiebãt: ne in diſcedẽtes inſur
geret factio: atq; uniuerſos deleret. Nõ ꝑteriit tñ legatiõe Gadarenſiũ inuitatũ Veſpaſia
nũ: eiuſq; legationis conſciũ: utpote urbis primorẽ noĩe Doloſum quẽ capientes intere
merũt: atq; ulti iniuriã: egreſſiq; urbẽ in abdita & munitiora ſeſe cõtulerũt. Gadara Ro
manis tradita cũ ingẽti plauſu ſuſceptus eſt Veſpaſianus. Is cõtinuo ad perſequẽdos q
refugerant Placidũ direxit: ipſe reuertit in Cęſareã. Cap. xv. ℂPlacidus ꝑmiſſis
quingẽtis equitibus fugiẽtes ſecutus: coegit eos in uicũ q ꝓximus erat cõcedere. in quo
electoꝝ pube iuuenũ reperta: audaciã ſumpſere ut inſurgerẽt in Romanos. Quæ res il
lis maximæ cladi fuit. Nã circũfuſis equitibus a uico excluſi: ſine ullo cędebanť impedi
mento. Et dũ alii referti ſeſe reciperẽt: ante limina portaꝝ trucidabãtur. Cęſorũ cadaue
ribus aggregata moles adęquauerat muroꝝ altitudinẽ. Romani alios ſagittis figebãt:
alios ſauciabãt diuerſis miſſilibus: ad poſtremũ caſtellũ expugnauere: ibiq; oẽs niſi qui
bus elabendi facultas fuit interfecti. Alii fugiẽtes ingentẽ famã Rõanæ uirtutis ſuis ſer
monibus exagerabãt: maiora ſibi q̃ hominũ uiſa corpora. nullã reſiſtendi cuiq̃ aduerſũ
inuictos fiduciã. Vnde ꝑterriti oẽs fugere illico: nec ſolũ uicina & finitima: ſed Hierico
urbs quę ꝓpter incolę multitudinis agmina: ſpẽ cæteroꝝ fouebat: relinquebãtur. Placi
dus rebus ex ſnĩa fluentibus: eos quoq; per eqtes inſectatus: alios palãtes ſternit uſq; ad
flumẽ Iordanẽ: maximũ quoq; numerũ ad ripã fluminis repperit ipeditũ trãſitu: q, tũc
forte ꝑdictus amnis imbribus auctus: aut reſolutis niuibus intumuerat. At illi ubi Ro
manos adeſſe uiderũt: parant ſeſe: & ad fluminis orã ſtipant. Neceſſitas interecluſo fugę
ſubſidio: remediũ in manus uertit: & impetu facto multi ſupra pauciores equites arietan
tur: illi arte nota & ueteri militię more inter equitãtes diſſecare hoſtiũ cuneũ: diſſoluere
globos: feſſos urgere: cędẽtes ſequi cœpere. hic alii ferro hoſtiũ alii ſuo: q, cõferti in unũ
atq; in ſe reliſi incurrerant, interficiebãtur. Alii in flumẽ ruebant: q ipſa ſui ruina: & alius
alio impliciti demergebãtur. Plęriq; ẽt æſtimãtes q, poſſent ꝑtergredi: ſeſe fluuio da

bant. Quos paululū ꝓgreſſos ſorbebat gurgitū uis: aut fluminis ictus abripiebat. Et ſi
qui narādi uſu ſup aquas ꝓceſſerāt: ac fluctıbus ſubter labentibus ſe ſuſpenderāt: aut ar-
borū ramis impediti q fluuio deducebātur: aut ipſi caudicibus oppſſi: aīam ponebāt in
flumine. Sæpe ēt uādi indoctus: ubi natantē apphēdiſſet: tenebat ut ipſe pariter euade
ret: & aſtrictū brachiis defatigabat: donec uterq; merſus alter alteri exitio foret. Ac ſi q
forte ſecūdo amne decurrēs euaſurus ęſtimaret: irruebat ſagittis: aut ſubito reſupinus
ceſſantibus brachiorum remigiis iteribat. Fuere ēt q natare neſciīt dū expertē dolons mor
tem requirūt: edito riparū thoro in fluuiū ſe excuterēt uolūtarii: alii arenoſo ingreſſi litto
re merſo ueſtigio deprimerētur. Plęriq; ēt ſaxorum teretiū lubrico ac uadoſis offenſi locis
inſtabili fluctuātes gradu fluētis ſequētibus obruebātur. Cęſa ferro tredecim milia. In-
numerabilis aūt multitudo fluuio cōſumpta: pda ingēs de ouiū gregibus: & camelorū
atq; aſinorum & boū parta: Quæ licet ſtrages hoīum maxīa fuerit: tū uero maior æſtima
batur: qa nō ſolū regio oīs repleta erat cadaueribus hūanis: cū diſperſi ac palantes qbuſ
cunq; in locis cōphenſi fuerāt interimerent: uerū etiā ut Iordanis ipſe defunctorum cor-
poribus obſtructus: curſus ꝓprios dirigere nō poſſet: Aſphaltius quoq; lacus cruore &
uiſceribus defunctorum mutaret naturæ ſuę ſpeciē: in quē oīa quæcūq; Iordanis extraxe-
rat inuehebant. Deniq; nonaginta duo milia & ducenti illa die Iudæorum periſſe æſtima
ti: a qngentis tm̄ modo eqtibus: & tribus milibus exercitus pedeſtris. Progreſſus quoq;
ad ulteriora Placidus: Abilā: & Iuliadē: & Beteſmō: & oēs uicos loci ipſius uſq; ad Aſ-
phaltiū lacū Romano impio reſtituit. Scaphis quoq; impoſuit milites: a qbus uniuerſi
qui in lacū memoratū confugerant: extinguerent. Cap. xvi. ¶ Itaq; & hæc oīa
uſq; Macherōtē recepta: Veſpaſianus tū tempus ꝑlii opperiebat: quo Metropolim to
tius Iudeę exercitu Romano adoriret: inter quæ occupato rebus ſibi creditis: motus no
ui ex Gallicanis partibus inſinuātur: ꝙ a Nerone potentes quidā Romanæ militiæ uiri
deſciuiſſent. Quo compto cupiens inteſtina bella ac ſūmæ rei: totiuſq; Romani imperii
periculū: cōfecto in oriente bellorum tumultu leuare: ut rerum ſecundarum nunciis motus oēs
Italiæ uel cōprimeret: uel ꝑueniret: ubi primū ſtatua hyems tempata ueris principio: cum
maiore parte exercitus de Cęſarea iter mouit. Excepit eum Antipatri nomine ciuitas ap
pellata. Inde ꝓcedens exurebat uicos: necabat eos quos reperiebat alienos: ac maxime
Idumęis quæcūq; offenderat depopulabat: ꝙ ingetū genus hoīum potius bellis q̄ ocio
uel quieti amicū foret. Duos quoq; Idumææ uicos Lygarū & Capartorē: eorūq; incolas
cōpręhendēs: maxima ſtrage labefactauit. Siquidē ſupra decē milia uirorum peremit: mil
le captiuos abduxit: reliquū uulgus expulit: ut ibi cōſtitueret manū ſuorum: qa montana
locorū regionis eius latrociniis iſeſtabant. Ipſe cū exercitu Amathū repetit: quę de aqs
calidis uocabulū ſumpſit: ꝙ aquarum uapor Syro ſermone amathus appellari fert. Ther
mæ ergo græce dicitur: eo ꝙ calidū fontē habeat intra muros. Deinde per Samariā iux
ta Neapolim Hierico cōtendit: ubi occurit ei Traianus multā manū agens: ex his qui ul-
tra Iordanē ſiti: per ea regionis populi in ditionē Romanā uicti reuerterāt. Nuncio ita-
q; aduenientis Rōani exercitus: plęriq; ex urbe Hierico: ꝙ eā intutā uiderant: in mōta-
na Hieroſolymitanæ regionis ſeſe contulerāt. Reſidentiū turba oīs cōſumitur. Neq; .n.
difficile fuit urbē properato capi: que nec naturali fulta eſſet munime: & a ſuis eſſet dila
bentibus deſerta ac deſtituta. Vrbs condita in campo: cui ſupereminet mons diffuſior:
& nudus gignentiū. Nāq; ſecundū ſeptētrionalē plagā uſq; ad Scythopolis urbis terrā
extenditur: ex parte meridiana uſq; ad regionē Sodomitanā. & Aſphaltios fines diffu-
ſus hētur. Aegrū aūt & ieiunum ſolū: & iō deſertū ab incolis: ꝙ ſine ullo uſu eſſet culto
ribus naturali ſterilitate. Aduerſus huic mons ſupra Iordanē cuius a Iuliade & plaga ſe

ptentrionali aſſurgit:ipſe aũt ꝑtendit in meridianũ uſq; ad Sobaros Arabię Petreæ con
terminos:ubi ẽt mons eſt uſu ueterũ ferreus nũcupatus. Inter hos duos montes cãpus
iacet:quẽ propter magnitudinẽ ꝙ in multa ſpatia porrigat᷑: ueteri uſu incolæ Magnũ
appellauerũt:cuius lõgitudo triginta & ducẽtoꝝ ſtadiorũ:latitudo centũ uiginti. Exor
dium a uico Genubari:finis uſq; ad Aſphaltiũ lacũ. Iordanis cũ medius interſecat cam
pum:nõ ſolũ inoffenſa: ſed ẽt adiũcta gratia uiridãtibus ripis fluminis alluuione:& ſuc
cedentibus Aſphaltio & Tiberiade unius fontis:& utroq; diuerſæ qualitatis lacu. Nãq;
alterius aquę ſapor ſalſus & ſterilis uſus: Tiberiadis aũt dulcis atq; genitalis. Sane in
diebus ęſtatis ĩmodicus per ſpatia cãpi exæſtuat uapor:unde coaleſcẽte uitio nimię ſic
citatis:atq; humi arido corrupto aer miſerandas accolis cõficit ægritudines. Arida ſunt
enim oĩa ꝑter oras fluminis. Deniq; in remotioribus ęgreſcit & fructus arborũ. Si quidẽ
& copia uberior:& fructus palmaꝝ opimior eſt:qui ſupra ripas Iordãis fluminis gigni
tur:alius longe exilior. Cap. xvii. ¶ Eſt ẽt iuxta Hierico urbẽ fons abũdãs: atq;
idem uberior ad potũ: pinguior ad irrigandũ:quẽ Ieſus Naue natione Hebręus manu
ualidus primũ genti eripuit chananeoꝝ. Is in principio corruptior habitus ac ſterilis ad
generandũ:potãtibus & uſui parũ ſalubris. Vnde rogatus ab incolis Heliſeus ꝓpheta:
idemq; Helię diſcipulus:& tanto ſucceſſor nequaꝗ̃ indignus magiſtro:ut hoſpitalitatis
ſuę mercedẽ relinqueret:quos uiſitauerat locis:& corruptelã aquaꝝ leuaret: remediũ de
dit:ſicut regnoꝝ uetus ſcriptura edocet:ꝑcipiens uas fictile cum ſale deferri ſibi. Quod
accipiens deiecit in fontẽ ſal:& dixit. Sanaui aquas & nõ erit in his moriẽs: neq; ſterilis
ab eis:& ſanatę ſunt aquæ ſecũdũ uerbũ inquit Heliſei ꝓphetæ. Ex illa itaq; benedicti
ſalis infuſione tẽperatę aquę:reſerataq; ora fontis. ſanctificati ſunt aquaꝝ meatus:ut dul
ciores potus uenarũ ſcaturigo effunderet:& oĩs illa dulceſceret aquarũ amaritudo: ube
riores fructus terra daret. Generandę quoq; ſobolis opima ſucceſſio largã poſteritatis
copiã ſubminiſtraret:nec deficeret genitalis aqua:cũ diuina gratia pro iuſtorũ fidelibus
ſtudiis tanti ꝓphetæ benedictionibus aſpirauiſſet. Cõuertit itaq; naturã aquarũ ad pre
ces ꝓphetæ cęleſtis oraculi reſultatio:cõtinuoq; ſterilitatẽ depulit: fœcũditatẽ infudit.
Cœpere illic crebeſcere generationes hoĩum:fructus terrarũ:ſucculq; aquaꝝ ante ieiu
nus & amarus internecare ſolitus ſata:triſtiaq; bibentiũ ora torquere:fertilitatẽ ſolo:po
tantibus ſuauitatẽ infundere:ut ſi breuiter culta cõtingat:plus ꝓſit ꝗ̃ ubi diutius irriga
uerit. Eſt enim noua gratia:ut ꝓfectus redũdantior ſit ubi uſus minor. & ubi amplius q̃ſ
ꝗ̃ uſus fuerit:ibi minor fructus ſit. eoq; plus ceteris fontibus rigat: quia uel exiguũ eius
abundat ad ubertatẽ. Deniq; campus eũ circũiacet ſeptuaginta ſtadiorũ in longitudinẽ
uiginti in latitudinẽ patens. In eo mirabilẽ hortoꝝ gratiã cernas:uaria palmarũ genera
tantãq; dactiloꝝ dulcedinẽ:ut mella defluere ſpectes haud ceteris inferiora. Sunt ẽt illic
ꝑſtantiſſimi apũ fœtus. Nec mirũ ubi tã diuerſis inhalantes floribus paradiſi ſuaues fun
dunt odores. Illic opobalſamũ gignitur. Quod ideo cum adiectione ſignificauimus: q̃a
agricolæ cortice tenus uirgulas incidũt:eas in quibus balſama gignant᷑:ut per illas ca
uernas paulatim diſtillãs humor ſe colligat. Cauerna aũt græco noĩe ope dicit᷑. Illic cy
preũ:illic mirobalanũ naſci ferũt. & alia iſtiuſmodi:quę aliis locis haud quaꝗ̃ reperiunt᷑
Aqua ut cætera fontiũ: illic tñ ꝑſtantius æſtate frigida:hyeme tepens. Aer mollior:ut
ſumma hyeme lineis incolæ exuuiis utant᷑ idumęneoꝝ. Cap. xviii. ¶ Nunc Aſ
phaltii lacus qualitatẽ ſpectemus. Melius eſt enim in locoꝝ ueteꝝ deſcriptionibus: uel
cęteroꝝ elementoꝝ miraculo:ꝗ̃ in Iudęoꝝ ſeditionibus:uel ſtilũ occupare. Siquidẽ iſta
flagitio mentẽ exaſperant:illa demulcent aĩum dum recenſent᷑: & ad ueteris hiſtorię re
uocant cognitionẽ. Nobis aũt quibus incultius ingeniũ eſt, cordi eſt patrũ ex Aegypto

regredientiũ:uſq; in terrã repromiſſionis repetere ueſtigia:ut ſi cui forte noſtra in manus ueniant:nõ noſtra legat:ſeu patrũ relegat. Dulce eſt enim maiorũ intercurſari habitacula:& ueterũ dicta factaq; recenſere memoria:atq; eo҄ inhærere gratię. Sed iam ſiue naturã:ſiue qualitatẽ aqua҄ exprimamus:ne noſter quoq; in eo lacu ꝓiciat̃ ſtilus ex quo oĩa quęcũq; mergenda putaueris:uiuentia tñ reſilire opinio eſt. Et q̃uis uehementer alliſa:ſtatim excuti:aqua ipſe amara & ſterilis:nihil recipiens generũ uiuentiũ. Deniq; neq; piſces:neq; aſſuetas aquis & lętas mergendi uſu patit̃ aues. Lucernã accenſam fert̃ aqs ſupernatare ſine ulla cõuerſione extincto demergi lumine. Et q̃uis demerſum arte q̃ uiuat difficile in ꝓfundo hærere. Deniq; Veſpaſianũ ferunt pcepiſſe nandi ignaros reuinctis manibus in ꝓfundũ deiici:eoſq; oẽs illico ſupnataſſe:quaſi ſpiritu quodã uenti leuatos:& ad ſuperiora ui magna repulſos reſiliiſſe. Multa fabuloſa de hoc lacu plęriq; ęſtimauerũt:quæ nobis inexpertis ueritatẽ rei promere nunq̃ cõſiliũ fuit. Mutare ẽt ter in die colorẽ aquę:& ad radios ſolis uarie refulgere nõ placuit pro uero locare:cũ ſit ipſius aqua lacus obſcurior cæteris aquis:& quaſi aduſtę pferens ſimilitudinẽ. Certe ſi ad radium ſolis & ipſa reſplẽdeat.nihil nouũ & quaſi pro miraculo promendũ:cũ hoc cõe ſit aqs oĩbus. Vagari ſup aquas bituminis glebas certũ eſt atro liquore:quas ſcaphis appropinquãtes colligunt:qbus id muneris eſt hærere ſibi fert̃ bitumẽ: ut ferro haud qua q̃ uel alia pacuta metalli ſpecie recidat̃. Sanguini ſane cedit mulierũ: quo menſtrua ſoluentes leuari ferunt̃. Cuius attactu uel ruina ut allegant quibus experiendi uſus fuit:in terrũpi prodit̃:utilis aũt ad cõpagem nauium fert̃:& corporibus hoĩum ſalubris admixta medicamentis. Lõgitudo lacus eius uſq; ad Zoaros Arabię dirigit̃: ſtadiis quingentis octoginta:latitudo in ſtadiis centũ quinquaginta:uſq; ad uicina Sodomo҄:qui quõdam uberrimã regionẽ inhabitant:abundantẽ fructibus:diſtinctã quoq; urbibus ſplendidiſſimis. Nunc aũt ea loco҄ deſerta:atq; exuſta ſunt incendio. Nã cũ oĩa illis deus ſuo cõtuliſſet munere:arua frugũ feracia:& uineis cæteriſq; fructuoſis arboribus rus cõſitũ: ingrati nec præ oculis habentes potentiã dei ſũmi:quaſi nõ oĩa cerneret: oĩa ꝓſpectaret flagitia. Nihilq; eſſet q̃d illum latere:aut pterire poſſet:ita intẽperantiæ ſuę ꝓbris miſcere uniuerſa:ac polluere cœpere : quibus diuinã traxere offenſam:& pro ſcele҄ precio:de cœlo deſcendit ignis q regionẽ illã exureret. Quinq; itaq; urbes incenſæ : qua҄ umbra quędã & ſpecies in fauillis uidet̃. At cere terræ ardent aquę in qbus cœleſtis ignis reliquię recognoſcunt̃:atq; adhuc manent. Spectes illic ad ſpeciẽ poma uiridantia: forma tos uua҄ racemos:ut edeudi generent ſpectantibus cupiditatẽ. Si carpas fathiſcũt ac reſoluunt̃ in cinerẽ:fumũq; excitant:quaſi adhuc ardeãt. Hæc propter ſupplicia impio҄ de Sodomitano territorio cõperta ſilentio obducere nõ oportuit. His enim decurſis remunerationẽ piis fore dubitari non poteſt. Cap. xviiii. ¶ Veſpaſianus itaq; pxima quęq; Hieroſolymitanæ urbis caſtella uel urbiũ munimẽta diſtributo exercitus Romani uel ſocio҄ ſubſidio replebat:ut aduerſa ſibi oĩa cognoſceret:q̃ã cõſpiratura ſecũ ad bellũ cõtra Romanos gerendũ arbitrabant̃. Nihilominus Lucio Annio Gereſam deſtinato:inſidiis urbẽ cepit:mille ẽt iuuenes interfecit: quibus puentis exempta eſt fuga. Captiui abducti plurimi : atq; uniuerſa eorũ patrimonia a militibus inuaſa. Præcepto ducis poſſeſſiones quę repertę fuerãt exurebãtur:rapinæ exercebãtur licẽtia. Vaſtabãt Romani mõtana atq; cãpeſtria : qbus Hieroſolymitana ciuitas circũfuſa bello undiq; ardebat. Nec feriati erãt Hieroſolymitani a ſuorũ ſenſu periculorũ: quibus oẽs intercluſi erant exitus:ne qs fuga periculo eximeret̃. Intus malũ inteſtinũ:foris clauſa oĩa:neq; manendi uolũtas:neq; fugiẽdi erat copia. Et ſi qui e Romanis ueniã tranſfugio ſperauerant:a ſuis egredi ꝓhibebantur. Cap. xx. ¶ Regreſſus erat Veſpaſianus in urbẽ

Cęſareã:ut inde collectis oĩbus uiribus adoriret̃ Hieroſolymitanę urbis obſidionẽ.Nũ
ciuſq; aduenit cæſũ Neronẽ tertiodecimo exacto impii ſui ãno:cũ iã de ãno ſequẽti octa
uũ diẽ degeret.Dign⁹ ea pœna q̄ nõ ſolũ fidẽ ſacrilegio:pietatẽ pricidio:pudicitiã ĩceſto
uiolauerat : ſed ipſam quoq; poteſtatẽ Romani ĩperii:cuius uel officia uel negocia ĩpro
biſſimis libertorũ cõmiſerat.Cũ enim ipſe nulli fidẽ ſeruaret:oẽs ſuſpectos habebat. Et
ideo neq̄ſſimis ſe Nimphidio & Gemellino ꝓcipuę credendũ putauit: quos uilis condi-
tio obnoxios fecerat.Sed & ipſi exẽplũ crudelitatis eius aliq̄ñ exhorruere. Et q̄a charıſſi
mos ſibi quoſq; interemerat:cauendũ in ſe rati ꝓuenire uoluerũt qͩ metuebãt. Itaq; fa-
cta cũ cęteris cõſpiratione:parricidã deſerũt. Cui enim parciturus æſtimabat̃ qui matri
nõ pepercıſſet? Deſertus ergo ab oĩbus ſuis fugit ex urbe cũ quattuor libertis ſuis. Et cũ
ſe urgeri iminẽtibus cõiuratis : atq; agmine aduerſo uideret : in ſuburbanũ rus clanculo
conceſſit:diſciſſus & dilaceratus ſentibus dũ formidat a quoq̃ uideri ne ꝑderetur: dein-
de cũ ſe circũſcriptũ intelligeret: ne graues pœnę exigerẽtur:mãganũ quoddã ſibi de li
gno parauit:& manibus cõpoſuit ſuis quo ſe necaret.Et ad libertos cõuerſus: qualis in-
quit artifex morit̃? Itaq; acerbiſſimus parricida dignũ meritis ſuis uitæ exitũ tulit : ut q̄
matrẽ ac ſuos occiderat:nec ſibi parceret.Vere bonus necis ſuæ artifex : q̄ cõmentus eſt
ut ſic periret : ne uel mors ſuo ſcelere uacaret. Cap. xxi. ¶ Fama itaq; interfecti
Neronis ꝓuenerat more ingenii humani:cui ſatis eſt ubi cupita accepit: cętera nõ regre
re:ſed ſtatim diſſipare : atq; inexploratũ in uulgus mittere qͩ delectauerit : Nec multo
poſt tñ Galbã Romano iperio ꝑeſſe inotuit.Vnde ſuiam noui principis de bello Iudęo
rũ ſciſcitari Veſpaſiano cõſiliũ fuit:miſitq; Titũ filiũ:& regẽ Agrippã Titus de Acha-
ia reuertit:cõperto ꝙ ẽt Galba ſeptimo mẽſe ac die aſſumptę poteſtatis exutus inſigni-
bus pœnas luiſſet in medio urbis ſinu . Idẽ Romano foro & Otho potiretur rebus ſecũ
dis: ac ſucceſſu impiali Agrippa Romã cõtendit:ut apud nouũ principẽ locaret gratiã.
Tito pluris uĩa ẽt paternę pietatis reuerentia q̃ principalis poteſtatis : ꝙ incõſulto pa
tre ſi ꝓtẽdere:ne ipſi q̄dẽ principi placiturũ putaret.Certe exitus docuit oportune cũ re
diſſe ad patrẽ:rebus nouis & incertũ quo uergerẽt.Deniq; ẽt Veſpaſianus anxius de to
tius impii Romani ac patrię ſtatu:bellũ ſuſpendit: atq; impetũ tenuit ſuũ : poſthabitis
q̃ in Iudęa gerebãtur:ꝓ totius ſũmę cura & pia erga patriã ſollicitudine. Cap. xxii.
¶ Sed Iudæa nõ feriebatur:quę grauius bellũ inter ſuos q̃ aduerſum externos gerebat.
Nã cum Ioãnis factio eſſet intolerabilis:inſurrexit ꝑterea Simõ inferior quidẽ morũ im
probitate:ſed forma corpis magis fretus ad omne audendũ nefas. Et latrociniis aſſuefa
ctus:ad uſum & tentamentũ flagitioꝝ.Ciuis erat Geraſenus robuſtus iuuenis:quẽ prin
ceps ſacerdotũ Ananus ꝑculerat ꝓpter neq̄tię cõmenta : pulſumq; eo quẽ inhabitabat
loco:in alias regiones cõcedere coegit.At ille cui nullus inter q̄etos & modeſtos locus:
cõtulit ſeſe ad cõſortia latronũ:ipſis quoq; in principio ſuſceptus: ne eos factiõe circũue
niret : facile poſtea morũ ſe infudit ſocietate. Poſtulabãtur cũ his ea que eſſent finitima
munitionibus:ꝙ illi ulteriora petere nõ ꝑſumebãt:ſed quaſi in foueis latitãtes inſidiabã
tur ꝑtermeantibus ſine ullo excurſu quaſi domeſtico latrocinio cõtenti . Id Simõ animi
immodicus tolerare diu nequit:breuiq; ſibi multoꝝ: quęſiuit manũ: pollicẽs ſeruis liber
tatẽ:liberis ꝑmia:ꝑdidis remunerationẽ.Ita cõfluẽtibus plurimis ad deꝑdãdi licẽtiã: ex
pugnare munitiones.occupare urbiũ populos auſus terribilis:oĩbus erat:receptaculũ ſi
bi in uico cui nomẽ Aiacus muris parauit.Iãq;.xx.milibus armatoꝝ ſtipatus incedebat
cũ ſubito metuẽtes Hieroſolymitani quotidianos eius ꝓceſſus & aduerſũ ſe futuros ra
ti ſi diutius adoleuiſſent:ſuccidendos putarũt repẽtino:q̄a excurſu armati Simonẽ ado
riunt̃.Nec ille incautus atq; impatus inſidiis patuit ſed excepit aduenıẽtes: & pleroſq;

fudit: alios coegit in urbē ſeſe recipere bello fugatos. Cap. xxiii. ¶ Idumæis quoq; cōgreſſus ęqualis receſſit: & quaſi uict⁹ q̄a nō uicerat angebaẽ. Rurſus cū cōgrediē dū foret cōmodi⁹ arbitrat⁹ dolo experiri: repperit ſpōtaneū fraudis miniſtrū. Nāq; ubi ītellectū ē q̄d iſte affectaret: Iacob⁹ un⁹ ex pricipib⁹ Idūæoꝝ uafer & callid⁹ ad hmōi negocia uenit ad Simonē clāculo: & obtulit patrię ſuæ ꝑditionē: ut fidē daret: ꝙ uniuerſos Idumæos circūueniret: poſtulataq; mercede futurę ſocietatis: ꝙ potiſſimus & apud eū fidiſſim⁹ foret: pollicẽ uniuerſoꝝ ꝑditionē cōuiuii fœderata gratia: ꝑmiſſiſq; in gētib⁹ Simonis firmata īter utrūq; eſt pactio. Vbi ad ſuos reuertit Iacobus: iactare primo paucioribus cœpit exploratū ꝓceſſis ſe uires aduerſarioꝝ: uidiſſe ualidā manū: expertos belli uiros: multitudinē maximā: & bello īſuperabilē: Inſerere paulatim ſermonē iſtiuſmodi pricipibus: poſtremo infundere ꝑ numeros ipſum Simonē admodū ſtrenuū: q̄ regio more exercitū īſtituiſſet: ordīes ſeruaret: numeros diſtributos haberet: ductores idoneos p̄feciſſet: cōſulere ſibi Idumęos oportere: ut talē uirū amicū potius q̄ hoſtē experirenẽ. Certe ſi in cōgreſſu ſuperiorē uiderēt: cederēt ſine piculo canerēt prœliū. Vbi plurimoꝝ īclinata ī ſniam ſuā ſtudia cognouit: edocto Simone ut ī aciē ꝓdiret: ſecurus futurę diſpſionis Idumęoꝝ: ille nō diſtulit: hic uelut anteſignanus cū ſuis: & quaſi ad prœliandū prōptior: ubi ferentariis tentatū ꝑliū uidit: priuſq̄ ī manus ueniret cōuerſo equo fugæ dedit ſe. Idē ſui fecere. ita cōuertit: diſpſitq; acies uniuerſas: & uictoriā Simoni ſine certamie belli tradidit. ¶ Simon uero potitus tātę gētis triūpho inſolētior ī cæteros fact⁹: Hebrō uetuſtā urbē celebrē populis: opū diuitē: ante expectatū cœpit: multāq; ī eo p̄dā reperit: diripuit fructus uberrimos. Fertur enim antiquiſſima nō ſolum Paleſtinę urbium ciuitas: ſed ēt oīm quę ſunt in Aegypto a uetuſtis condita: ut etiā Mēphim quæ uetuſtiſſima habeẽ: poſteriorē plęriq; exiſtimēt. Fuere etiam qui habitaſſe in ea patrem Abrahā dixerūt: poſtea q̄ de Meſopotamia Syriæ ꝓfectus Aegyptū petiit: filioſq; eius illic ſepulchrū habere pulcherrimo extructum marmore: & opere elegātiſſimo: ſeptimo a ciuitate ſtadio. Therebintus illic magna arbor a cōſtitutione mūdi fuiſſe aſſeueratur. Nūc tñ utrū adhuc maneat īcertū nobis ē. Inde ꝓgrediēs uaſtabat territoria: expugnabat urbes: cōgregabat populos. XL. milibus armatoꝝ ſtipatus: exinanibat oīa quocūq; uel quaſi amicus & ſocius acceſſerat. Quis enī locus tātoꝝ ſuppeteret alimētis: Solo pedū ueſtigio ī modū pauimēti ꝓterebanẽ uniuerſa: ī q̄bus tātus cōſtiterat nūerus prœliatoꝝ. Nec ſolū quicunq; erat fructus auferebaẽ quaſi q̄buſdā exeſus locuſtis: ſed ēt in poſteꝝ protrita humus fructus negabat. ¶ Terrebat Ioānē q̄ Simonis augebaẽ potētia: & totius factionis ſocii quatiebāẽ. Volebāt ꝑditū: ſed bello nō audebāt laceſſere. Iterū īſidias parāt: & obſidētes itinera: uxorē eius cū oī comitatu muliebri & paucis uiroꝝ proſecutoribus rapiūt: iactabāt ſe quaſi omnē cofeciſſet uictoriā. ac uelut ipſum Simonem captum tenerent: ſupplicaturū ſibi arbitrabanẽ. At ille durus immitis q̄ nullius affectu cōmoueretur: nihil ſanctum charūue haberet, inflammatur quaſi accepta iniuria potius q̄ erepta gratia: multoq; ſęuior grauiorq; grauibus excruciabat quos reperiebat tormentis. Plæriſq; manus īcidebat: quos ad hoſtē trūcato corpore remittebat: ut eius annūciarēt crudelitatē: īſinuarēt minari ꝙ muros ſubuerteret: urbem excideret; niſi ſibi ocyus uxor ꝓpria reſtitueret. Similiter manus & uiſcera truncaturum omnibus qui intra urbem degerent: niſi mature conſuluiſſent. Ita ꝑterrefacti: uxorē eius ad eū dirigūt. Quo mitigatus furor ei⁹: aliquātā requieſcēdi copiā clauſis dedit: ut nō urgeret obſidione ciuilē. Ca. xxiiii. ¶ Nęc ſolum Galba īterfecto: ſed etiam Othone extīcto Vitellii ducibus congredientibus quem Gallicanus exercitus creauerat imperatorem. Et primo quidem certamine ſuperior Otho uiſus eſt; repetito poſt diem prœlio cū compe

riſſet Otho Valẽti & Cecinæ Vitellii comitibus uictoriam ceſſiſſe:plurimos quoq; ſuo
rum interfectos:Brixiæ poſitus:uolũtaria nece eripuit ſe ludibrio:duobus diebus & tri
bus tantum mẽſibus rerum potitus. Victor itaq; Vitellius cum eo qui utrinq; ſuperfue
rat exercitu Romam tetendit. Capit.xxv. ¶ Veſpaſianus tunc temporis profe
ctus ex urbe Cęſarea uaſtabat Iudęam:montana omnia finitima & munitiones debel
labat. Interficiebat reſiſtentes:precantibus impertiebat ueniam ſalutis. Fugabat aduer
ſarios:conſtituebat ſuos:Cerealis quoq; dux Romani exercitus cum equitatu percurre
bat oĩa:extinguebat alios:alios ſubiiciebat. Captiuoꝝ cogebat agmina:oĩa circa Hie-
roſolymã exurebantur:ne ullum Iudæis eſſet perfugiũ. Sic interclusi ante obſidionẽ uni
uerſi iudæis exitus. At illi non ſolum nõ cõſulebant ſibi:ſed etiam domeſtico inter ſe de
cernebant certamine. Ioannes interior tyrãnus:Symon extramuranus hoſtis:qui rece-
pta uxore pauliſper excurrens idumeã depopulatus:ualidior redit:& Hieroſolymitanę
muros urbis armis circũſonabat. Ioãnes intus poſitus ſuos ad bellum uitiis exercebat
data criminũ auctoritate. Feruebant ſtudia rapinarũ:proborũ cupiditates:luxuriæ effu
ſiones:unguentoꝝ odores. calamiſtris criſpabant capillos. ſtibio oculos depingebant.
muliebrẽ amictum induebant. Nec ſolum ornatus fœminarũ:ſed ẽt muliebris mollitia
affectabatur:& illicitarum libidinũ paſſiões uiri muliebria exercere:effœminare uocẽ:
& fluxu corporis ſexum diſſoluere:paſcere comã:uultũ dealbare:pumicare genas:uelli
care barbulam:& in hac diſſolutione ſęuitiam crudelitatis exercere intolerabilẽ. Deniq;
fracto greſſu incedebant:& ſubito momentanei bellatores recõditos ſub conchyliatis
chlamidibus gladios occultantes:cum repẽte nudaſſent quæcunq; repererant dilorica
bant. Qui Simonẽ euaſerat:a Ioanne interficiebatᷣ. Si ſe intra urbẽ recepiſſet:qui Ioãnẽ
fugerat:captus a Simone ante muros imolabatᷣ. Erat defenſio grauis. Idumæi ꝗrebãt
tyrãnidem Ioãnis extinguere. Inuidebant eius potentiæ:& oderant eius crudelitatem.
Congrediũtur aduerſum ſatellites tyrãnidis. auertunt eos. inſectantur eos uſq; ad aulã
regiam quã condiderat genere ꝓxima regis adiabeni:irruunt excluſis ꝓpugnatoribus:
templumq; occupant:diripientes ſpolia tyrãnidis:quoniã illic ioãnes opum ſuarũ cõdi
derat receptaculũ. Grauis ioeſſerat metus ne per noctem idumęi de templo urbẽ intro
greſſi ferro plæbem interimerent:incendio urbem delerent. Quo metu territi de cõſilii
ſententia dum unũ tyrãnum ferre nequeũt:alteꝝ introduxere. Et ioãnes fraude irrepſe-
rat tyrãnidem. Hic Simon rogatus quaſi remedium ſalutis daret: dominatũ inuexit ci
uibus:urbi tyrãnum. Miſſus eſt Matthias princeps ſacerdotum:ut eius ingreſſum obſe
craret. At ille ſuperbe ſatis dominari abnuit:& quaſi grauaretur cõceſſit:ambitus ut ſe
in urbe cum oĩ ſua uirtute infunderet. Aperuere portas manibus ſuis:ut perniciosiorem
inducerent:cum inferiorem execrarentᷣ. Itaq; Simon ex ſnĩa ingreſſus: ęque ſe hoſtẽ ex
hibebat uniuerſis:ut & illos q uocauerant:& illos aduerſum quos eius auxilium poſtu
latum fuerat cõmuni oẽs odio perſequeretur. Vrgebatᷣ ioãnes fraudibꝰ ſuis. fluctuabat
ciuitas. Certamẽ erat inter ioannem & Simonẽ:qs amplius ſuis noceret. Ca.xxvi.
¶ Sub ea tempeſtate conualuit rumor ciuilium bellorũ in exercitu Romão de Galbæ
& Othonis nece manifeſtatus:& imperio Vitellii:qui nequior ſuperioribus quaſi fęx re
ſediſſet. Conferre ſecum ueteris militiæ uiri cœpere:& indigne ferre tantũ uſurpare prę
torianas Romę legiones:ut cum iam bellorum deſueuiſſent experiri pericula: nomina
ignorarẽt gentium quę bellũ mouerent:Ipſæ tamen ſtatuerent bellis imperatorem: &
in ſua manu rerum Romanarum legendum arbitrium conſtituerent. Deinde huiuſmõi
exemplo in gallia poſitos milites aſpirauiſſe ut Vitellio imperium darent:inconſulto ſe
natu & populo Romano:ſe interea quaſi mercẽnarios haberi: qui aliena arbitria ſeque

rentur:primos ad periculum:ad honorem ultimos:tanto tempore bellum gerere:trium
phis quotidie creſcentibus & ab īferioribus dominos accipere:& ne eos quidem utiles:
ſed uel ignauiſſimos quoſq; uel uentri deditos & turpitudini pergendum obuiam & re
mouēdā iniuriam. Eſſe ſibi uirum ſtrennuū Veſpaſianum quem legi decuerit ab oībus
imperatorem:qui maturum ad conſulendū:ualidiorem iunioribus ad prœliandū:prope
randum maturius ne prius ab aliis eligeretur:& his cum qbus in militia cōſenuerit triū
phando eēt deſpectui. Quando oportunius tp̄s:quo digna merces laboribus eius repē
deret? Vitellianam uoraginem priuatorum dedecus non dicam imperatorum non diu
tius hoc toleraturum ſenatum:non populum romanum ut opprobrium uinolētorū diu
tius ī culmine maneat īperii:cui res romana ad ſumptū non ſuppetat. Quis enim ferat
tyrānū regnare cum habeat in exercitu dignū romani īpii gubernatorē? Quæ uero gē
tes luxui ſe ſubiiciāt:& uiciis dedant:cū belli incentiuū ſit ignauia īperatoris & cōtra for
titudo pacis:in hoſte uirtus:ſobrietas in reipublicæ moderatore? Quis nō ſuſcipiat in
Veſpaſiano adhuc priuato regni decus: & romani imperii auctoritatē cui tot militares
numeri præſto ſunt:& oīs romani exercitus ualidior manus? Quid expectamus? An ut
noſtris fultus uirtutibus aliis debeat ꝙ imperator eſt & nos aliis cedamus quod in iure
noſtræ ptātis eſt? Certe ſi honorare nolumus non derogemus. Nec faciamus hanc iniu
riā ut noſtro iudicio repudietur quaſi indignus imperio quo dignus habet̄ Vitellius. Po
ſtremo cū in italia ſint frater eius & filius Domitianus uerēdum profecto eſt ne qui ſuis
ornamento eſſe iamdudum debuit & ſit periculo:aut ſi illi ut arbitramur tyrannum ur-
gere cœperint:huic fraudi ſit ꝙ & frater filius rebellauerint:& incipiamus reū expecta-
re quē uidere noluimus imperatorem. ℂ His ſecum milites uociferantes adoriunt̄ Ve
ſpaſianum:rogant ut romāi imperii ſuſcipiat gubernaculū. Ille aūt abnuere ac ſe idignū
dicere:eſſe iam conſtitutum imperatorem:refugiendum ciuile bellum. Illi inſtare prom
ptius:ille reſiſtere perſeuerantius. Poſtremo reluctātem armati circūſiſtunt gladiis mor
tē minantes qui aduerterēt ſibi crimē manere:& graue periculum ſi refugiſſet:ita ceſſit
potius imprimētibus:q̄ recepit uoluntarius quod ambire alii ſolent. Vrgebant milites:
ſuadebant duces: Curam priuſq̄ honorē induit:feſtinauit in ægyptū: Sciebat enī maxi-
mas uires illic eſſe romanæ reipublicæ:unde alimonia miniſtraret̄:ſubſidiū ſibi quęren
dū:ſi uinceret:aut refragiū Vitellio: ſi trahendū diutius bellum putaſſet. Eſſe ēt illic du
os ordines militarium uirorum quos ſibi adiungere properauit:ut urbs maxima & plu
rimis naturæ munimentis circundata in ſuo potius iure q̄ in alieno maneret ad utrunq;
belli euentum ſatis utilis. Ideoq; de locorum ſitu:ac potiſſimū de ipſa urbe metropolita
na uel paucis dicendum rati. Cap. xxvii. ℂ Vrbem Alexandriam condidit
Alexāder:cui ob uirtutem inditum magni ducis cognomentum. Ea inter ęgyptum &
mare quaſi clauſtrum interiacet ciuitas importuoſa ut fere pleraq; ęgypti: & ab ex-
terno diffi cilis acceſſu cum ſit in remotioribus aſię partibus iacens. In Europa qua ip-
ſa ægypti aridis Libye conterminat. Meridiana autem eius ſuperiora quæ diſtermi-
nant ab æthiopibus Sienen & innauigabiles nili fluminis catharactas. Ab oriente re-
funditur mare rubrum Clitro tenus qui locus extremis ultimus terris peruium ad iu-
dæos aperit iter nauigaturis. Septa igitur ex una parte feruentibus incendiis ſolis: in-
dico inde:hinc ægyptio mari uno tantum muro ſeptemtrionali innititur terrę quod du
cit in ſyriam. Cętera interclusa undiq; & naturę ſubſidio uallata diuiduum tamen ſe-
ptentrionalis plagę eidem munimentum & gemino quodam limine patens quo uel pe
regrinę ad eam per maria ęgyptū deuehūtur copię uel liberior ad terras uſus diffundit̄.
Terra iacet in infinitum modum. Nam inter Sienē & Peluſiū longitudo uniuerſa ſta-

diorũ duũ miliũ ſi fides aſſerentis adeſt & ab oliuithinę uſq; peluſium ſtadiorũ itẽ triũ milliũ ſexcentorũ. inaſſueta imbribus regio: nec tñ pluuiarũ indiga cui nili irrigua ſpontaneos imbres miniſtrant. Vtrunq; ei Nilus eſt Coeli ubertas terrę foecunditas: arua tẽperat: ſolũ opimat nautis & agricolis iuxta uſum: hii nauigãt: illi ſerunt illi circũuehunt ſua rura nauigiis: illi excolunt ſine aratro ſerẽtes. Viantes ſine carpento: diſtinctam cernas fluẽtis. & quaſi quibuſdã excelſam moenibus nauigiorum totis domicilia terris uagantur: quę Nilo circũfluunt. Eſt. n. nauigabilis uſq; ad urbem ut appellant elephãtoꝝ: ulterius nauem procedere catharactę quas diximus nõ ſinunt: non defectu gurgitis ſed totius fluminis praecipitiis & ob quãdam aquarum ruinã. Portus urbis ut plęriq; mari timorum locorũ aditus difficilis acceſſu & longe difficilior caeteris quaſi ad formã corporis humanam in capite ipſo & in ſtatione capacior: in faucibus anguſtior: qua meatum maris & nauium ſuſcipit quibus quędam ſperandi ſubſidia portui ſubminiſtrãtur: ubi quis anguſtias atq; ora portus euaſerit tanq̃ reliqua corporis forma: Ita diffuſio maris longe lateq; diſtẽdit. In dextra portus iſula ẽ breuis. In ea turris maxima quã pharũ in cõmune gręci ac latini in ipſius rei uſu appellauerunt: eo q; longe uideat a nauigantibus ut priuſq̃ ad portum appropinquẽt: nocturno maxime tpe, terram finitimã ſibi eẽ flãmaꝝ icendio coguoſcãt: ne decepti tenebris i ſcopulos icidant an ueſtibuli limitẽ nõ queant cõpręhẽdere. Sunt itaq; illic miniſtri per quos ſubiectis facibus: cęteriſq; lignoꝝ ſtruibus adolet ignis quaſi terrae praenuncius & index fauciũ portuẽſiũ: demonſtrãs ingrediẽdi anguſtias: undarũ ſinus ueſtibuli anfractus: ne pſtringat tenuis carina caute: & in ipſo ingreſſu offendat inter opertos fluctibus ſcopulos. Itaq; directũ curſum paulatim iflecti oportet: ne cęcis illiſa ſaxis ibi icurrat nauis piculũ ubi ſperat effugiũ piculoꝝ. Anguſtior enĩ aditus in portũ qa a dextra parte arctatura a leua rupibus qbus obſtructũ ẽ ſiniſtrũ latus portus. Circa iſulã quoq; iſtructę igẽtis magnitudis moles deiiciunt: ne aſſiduo aſſurgentis impetu maris cedant fundamẽta iſulae: atq; iniuria uetere ſoluant. Vnde fit ut illidentibus ſeſe in ptẽ inſulę fluctibus & recurrentibus i aduerſum inter ſcropeas rupes moleſq; cõſtructas canalis ille medius ſp ſit ingetus: atq; exaſperato trãſitu piculoſus fiat nauigiis ingreſſus: amplitudo portus ſtadiorũ. xxx. ſtatio tuta placiditas maxima quauis tẽpeſtate: qa mẽorat oris anguſtiis atq; obiectu iſulę repellit a ſe undas maris & fit intus tutiſſimus portus cõpẽſatione quadã igreſſus piculoſi qa p eaſdẽ portuẽſis oris anguſtias totius portus defendit ſummouet a tẽpeſtatibus: placidat a fragoribus p quos igreſſus exaſperat: Nec imerito: uel tutamen: uel magnitudo portus hmõi eſt: cum in eum quę ad uſum totius orbis pficiãt conuectari neceſſariũ ſit. Nã & populi inumerabiles eorundẽ locorũ ad uſum ſui expetũt totius urbis cõmercia & frugũ regio ferax: caeterorumq; terrę munerũ uel negociorũ abundans: totũ frumẽto alit atq; inſtruit neceſſariis mercibus orbẽ terrarũ. Cap. xxviii. ❡Cõpoſitis itaq; erga ſe rebus in Alexandria Veſpaſianus & ſtudiis omnium qui rem militarẽ gerebãt: circa ſuũ imperiũ conſpirãtibus ſecurus abſentię reditum in Syriam maturat: conuento mandatis tñ Tyberio Alexãdro qui tunc ęgypto pſidebat: ut eius exercitus qui in ſuperioribus ptibus erat: gratiam ſibi conſociaret: ipſe quoq; neceſſitate imperii romani quibus poſſet adiuuaret uiribus quae ſibi impoſita foret. Tiberius epiſtolam prouincialibus & militibus inſinuauit. Idq; ab omnibus cum lętitia ſuſceptum: fides promiſſa: effuſus fauor. ❡Veſpaſianum caeſarea ſuſcepit. Inde Beritos legationibus urbium cum ſummo gaudio confluentibus. Illic etiam Ioſephus ſolui pręceptus uinculis iuſſu imperatoris adiuuit Titus ut frangerentur potius quam ſoluerentur cathenę. Quod ſi frangerentur ita eſſet quaſi non fuiſſet ligatus. Placuit patri: ſecurim de-

ferri iuſſit:frangi cathenas:ut aduerterēt iudæi ſibi quoq; ueniā nō negandā:ſi conuerte
rētur & pacē rogarent:ſimul quia nō alieno eū arbitrio iā reſeruabat cū ad ſe rerū oīum
delata arbitri forent. Cap.xxix. ¶Ventum Antiochiam. ibi tractatu habito un
de oportet ad italiā tranſmittere:quia tuta in ægypto:uel Alexādria oīa cōſiderat:con-
ſultū celeritati:dimittit itaq; Mucianū cū parte multa equitū & exercitus pedeſtris:ut p̄
ueniret in italiā aduentū imperatoris.Ille ꝓlixę nauigationis reuocatus formidine:per
Capadociam & Phrygiā iter direxit.Antoniū quoq; p̄cepit præfectū tertio ordini mili
tari:qui erat in Miſia in imparatā ſe italiā effundere priuſq̄ Vitelliani ſeſe mouerēt.Nā
Vitellius quaſi crapulatus & ſomno demerſus cōuiuii rē geri exiſtimans nō imperii in
tantis poſitus negociis dormiebat.Deniq; uix tandē excitatus nūcio aduenītis Anto-
nii dirigit Cecinnā cū exercitus parte:& periculi ſui ſummā alieno arbitrio cōmittit:fre
tus Cecinnę uiribus q; Othonis manū fuderat:ille circa urbē cremonenſiū Antonio oc
currit:aduenīēti explorat oīa:cognoſcit prævalidā manū ediuerſo affore:ſtrenuā bellis:
exercitatā triūphis:ſe cōtra nec uiribus æquis nec numero pares poſſe decernere aduer
ſum ualidiores.Conuocatis centuriōibus ſuadet bello deſiſtere:q; eſſent numero inferio
res:& gloria imperatoris p̄ponderaret:ſatis in bello ualere famam ducis rem ſummam
gerentis.Veſpaſianum in gallicanis partibus & Britāniarum uictoriis emicuiſſe. Ve-
ſpaſianū oriētalibus ſuccinctū adoreis magno uti ſui nois p̄iudicio. Vitellium aūt nihil
aliud niſi uino ſolutū:& inter cōuiuia pridianas ſemp ructātē epulas:nihil aliud expecta
re niſi ut cū hoſtis adueniret ebrius pereat ſine ſenſu doloris.Ex illo augeri militum aīos
tāti gloria īperatoris:ex iſto deiici p opprobria eius & turpitudines.cōſulēdū ne prioris
belli famā omitterēt:licet uicerint Othonē Vitellio parē.aduerſus cū nūc eē negociū q
totū orbē triūphis ſuis cinxerit. Præueniēdā gr̄a neceſſitatē ut ciuē potius Veſpaſianū
eligāt q̄ hoſtē experiant̄.Miſeꝝ eē bello ciuili uincere:q̄to miſerius uinci:ut uidearis ho
ſtis tuoꝝ:Victori p̄ria manet:uicto perit:aut ſi manet ad ſceleris inuidiā manebit:ut ui
deamur ciuibus īuliſſe bellū ꝓ tyrāno. Qui.n.uincit̄ nō iā ciuis:ſed tyrān⁹ eſt.Quid
cōferimus noxias man⁹:Semel ſatis ſit ſceleri uiciſſe:ut pudeat cui uicerimus. Putam⁹
uel īperiū ſobriū fore uel reꝝ molib⁹ expgefactū ſōno ꝑpetuo renūciare.Quid expecta
mus diutius:Pericula nr̄a īgrata ſunt oībus cōmilitonibus:oībus pplis iudicia nr̄a rep
hēſa & cōdēnata pp electi flagitia.Qualis ſit cōſiderate q ēt uictor repudiat⁹ ē.Cōſul-
tādū certe prius de belli euētu:& ſic p̄liādū.Si picula p̄uenerint:fruſtra cōſules:ubi cōſi
liū placuerit:recte īcipies:qd ſollicitī ducis eēt exploratā ſibi uiā patuiſſe Veſpaſiani ex-
ercitū eſſe ualidiorē:fidē ſuā ꝓ Vitellio iādudū ꝓbatā:qn̄ p̄ſumpſit de belli euētu uicto
riā ſecutā qn̄ diffidit:in ꝓmptu eſſe qd ſit futurū.Neq; nō mortē ſuā ſibi eſſe formidini:
ſed exercitus Romani periculū:& quod plus dolet uiris partæ iam diſpendiū laudis:ut
uideant̄ uicti:q ſolēt uincere.Sibi certe cauendū ne iudicet̄:nō illud fortitudinis:ſed euē
tus fuiſſe q; uicerit bello ſuperiorē:& iſtud ignauiæ q; uictus poſtea ſit. Cap.xxx.
¶His itaq; huiuſmodi ſermonibus adduxit in ſententiā ſuam milites ut ſecum ad An
tonium pergerent uoluntarii:atq; ei ſe traderent:ſed ut ſe habet uulgi maxime militaris
mobilitas:compuncti ſunt plæriq; per noctem in cubilibus ſuis:deſerti Vitellii pœnitē
tia:ne ſi ſuperior fieret:nullus ſibi ueniæ locus ſupereſſet qui imperatorem ꝓprium dere
liquiſſent.Et ſurgentes primo cum obuiis quibuſq;:dehinc cum omnibus conferre cœ-
perunt:quomodo erratum emendarent.Euaginatiſq; gladiis inſiluerūt ſuper Cecinnā:
uolentes ultum ire iniuriam ſuæ prolationis.Sed interuenientibus centurionibus & chi
liarchis: a nece quidem eius temperandum rati uinctum Vitellio dirigere parabant.
Quo cognito Antonius mouit eos quos ſecum deduxerat: & armis ſuper defectores

irruit. At illi uiſo agmine partis diuerſæ parauerũt ſe ad p̄lium:ſed pauliſper auſi reſiſte
re:ubi ſe conuerterent ut Cremonã confugerent cum eq̄tibus Antonius occurrit:atq; om
nes pręuenit aditus:ne cõfugientes reciperẽtur:clauſoſq; ante urbem interfecit. Cęſa il
lic multitudo maxima:reliquos in ipſam urbẽ perſecutus peremit. Direpta oĩa:plurimi
negociatores ex aliis locis adueniẽtes:plurimi ĩcolæ prędæ cã necati dum ſua uendicãt.
Extincta.xxx.millia & ducenti uiri qui aderant de exercitu Vitellii. Primuſq;(id.n.An
tonio cognomentũ erat).iiii.millia quingentos de Miſiacis militibus amiſit:qm̃ deſpe
ratione ſalutis ulciſci ſe uolẽtes Vitelliani ubi circũuentos ſe uidere haud incruentã &
ipſis antonianis uictoriam ceſſere. Solutus uinculis Cecinna dirigitur ad Veſpaſianum
ab Antonio:ibiq; non ſolum ſalutis ſecuritate:ſed etiã pręmiorũ ſolutione cõſolatus eſt
maculã proditionis. Cap.xxxi. ¶ Cuius uictoriæ nuncio elatus Sabinus:uolens
& ipſe cõmendationẽ ſibi apud imperatorẽ parare:ſi p̄ueniret aduenientem Antoniũ Vi
tellii:uel exitio:uel expulſione:aut ſi reſiſteret Vitellius:ſuperueniret Antonius:qui iã
iamq; affuturus audiebatur:cõgregat ſibi militarẽ manum:ex his ordinibus qui romæ
poſiti curabant munia uigiliarũ:occupat nocte & capitoliũ:plurimi ad eũ nobiliũ per
diem cõfluxere:inter quos etiam Domitianus Veſpaſiani Germano editus:qui metuẽs
in ſe quaſi in Veſpaſiani nepotẽ:Vitelliana ultio deriuaretur:inter duos poſitus Vitel
lius ꝓpiorem adoritur:minus ſollicitus de remotiore. Plus enim propiora terrent pericu
la. Indignatuſq; imittit germanos in capitolium qui præferoces imanitate gentis ſimul
numero ualidiores circũuenerunt rebellatricem Sabini cateruam:interfecti prope om
nes. Domitianus tamen cum plęriſq; nobilium dum germani ad ſuperiora capitolii ni
tuntur:& a Sabino eiuſq; ſociis loci pelluntur:ſuffragio fugiendi locum repperit:aut for
te:quia & ipſe malo publico reſeruabatur tyrãnus futurus Sabinum Vitellius excrucia
tum necat. diripiũtur oĩa munera oblata capitolio:templũq; incendit. Cap.xxxii.
¶ Poſt dum Antonius adeſt e diuerſo occurritur:trino circa urbis mœnia cõgreſſu ha
bito fuſi cæſiq; omnes Vitelliani:interea Vitellius epulabatur:ne amitteret moriturus
prandium:& redũdantioribus ut in extremis ſolet menſę ſibi ultimę dapibus referciеba
tur. Obruebat ſe uini poculis frequẽtioribꝰ:ut ſenſum amitteret futuri uel opprobrii:uel
periculi. rapitur e conuiuio. trahitur per multitudinem. inſultatur. morituro inferuntur
iniurię quas ebrius nõ ſentiebat. In media perimitur urbe:uina ſimul & ſanguinem fun
dens & eructans crapulam:qui ſi diutius uixiſſet luxuriæ ſumptibus & precio menſarũ
romani imperii opes abliguriſſet. Deniq; octo menſibus & quinq; diebus imperitauit.
Etiam roma edacitate eius defecerat. Numerata ſunt alia cæſorum ſupra quinquagin
ta millia. Cap.xxxiii. ¶ Sequenti autem die Mutianus & Antonius cum exerci
tu pariter ingreſſi uix finem necandi furentibus militibus impoſuere:eo q̄ præſumpto
res conſtituendi imperii Vitellianos perſequebãtur:& explorabant priuatorum domos
tanta pereiti indignatione:ut cum de populo aliquos metu latentes inueſtigaſſent pri
us quaſi Vitellianos ferirent q̃ cognitio ueritatem manifeſtaret:ut ſæpius uincentiũ fu
ror interrogationẽ pręueniret. Et quia abſens erat Veſpaſianus quaſi ad interregni uicẽ
Domitianum publicis Mutianus pręfecit negociis:ne quid eius deeſſet rebus ſecũdis.
Nondum tamen Domitiano ſe penitus infuderat libido flagitiorum:rudis erat adhuc
uitiis:& Tyro criminibus ut potẽtatibus. ¶ Veſpaſianus hyeme retentus:atq; iterclu
ſo uentis mari cum filio Alexandriam redit:illic uictoriæ nuncio plębiſq; romanę com
perto in ſe fauore, profectionem maturandam conſtituit:ne quid abſente ſe nouaretur:
nec tamen incuratum iudeæ bellum reliquit:quod filio quaſi conſorti ſuorum operum
ac ſucceſſori cõmittendũ putauit:ut neq; romanis ipſe deeſſet:neq; iudæis Veſpaſianus

quē filius repreſentaret. Executor igitur paterni electus triumphi cū electa manu dirigitur. Titus pedes egreditur: nicopoli petit. Abeſt ea ciuitas ab Alexandria. xxiiii. ſtadiis inde militibus claſſi nauium maiorum īpoſitis nilo decurrit: uſq; ad urbem Thoni. Vnde progreſſus habitauit in ciuitate cui nomē thanys. Secunda manſio uiantibus ciuitas heraclea. tertia peluſiū: duobus ſtatiuorum gratia peluſii tranſactis diebus per deſertum agens iter peruenit uſq; ad caſii iouis tēplum. Succeſſit ei oſtracine manſio: aqua locus indigens tñ diligentia incolæ ſibi ſubſidium comparauerant: ut īſtituerēt ductus aquarum. Exceperunt etiam rinichori exercitū progredientē non ſine grata refectione. Occurrit urbs raphnil quæ ciuitas ſyriæ principium eſt ex ægypto cómeantibus. Vētum eſt gazam. ea erat quinta ciuitas aduenientibus. Inde i aſcalonia. deīde Ianiam ex qua trāſitū in ioppē: puentū in cæſariam ubi neceſſe erat pauliſper morari: congregare quoq; militum manū quæ adhuc in hibernis agebat: & iā hyemis aſperitas deficiebat.

Egeſippi Hiſtorici de bello Hieroſolymitano

Liber Quintus.

ANNO primo delati imperii Veſpaſiano bellis aſperis iudæa & ſeditionibus domeſticis lacerabat̃: nec per hyemē inducias malorꝝ egerat: qñ ſolent bellorꝝ requieſcere ſæua: quēt tertius ei tyrānus Eleazarus acceſſerat: quaſi emēdaturus uitia ſupiorꝝ: q coniurātibus ſecū Iuda & Ezerōis Simone & Ezechia nō ignobili iuuene: quos pluimi alii comitabant̃: & occupatis tēpli iterioribus & circuitu oi ſupra fores i ueſtibuli ipſius fronte arma cōſtituere. Ioānes tñ cōſpirantiū nūero p̄ſtabat: & factiōis multitudie ſed loco iſerior q̄uis neq̄q̄ feriaret̃ ſed repugnaret ſupioribus: grauabat̃ tñ q, ſupra uerticē hēret hoſtes. Simō uero quē ſibi tyrānu pplus īroduxerat ſuperiora urbis tenebat: iſeriora quoq; populo ipſius replebātur: trino p̄lio laborabat ītra ſe ciuitas nulla ītermiſſio: nulla reqes: nullæ induciæ: momētis oibus dimicabat̃. Multi ruebāt. īnumeri iugulabant̃. manabat ſāguis. foedabat uniuerſa. īpa replebat tēpli limina. paſſim ruebāt cadauera. ſagittis alii: alii miſſilib9 feriebant̃. ¶ Inter tres medi9 erat ioānes iſerior eleazaro: ſupior Symone: quo ſupabat̃ ab Eleazaro eo īpō ſupabat Simonē: medi9. n. īter utrūq; cū locū tenebat: ut quo pl9 grauaret̃ ab altero & īpe plus noceret alteri: īſtructior cęteris ſubſidiis machiarꝝ & gñe telorū bellū ęquabat: ita tñ ut p̄ter eos q bellū mouerēt: plęriq; ēt ſacerdotū īterficerent̃: atq; īter īpas q̄s mactauerāt hoſtias īmolarent̃: q̄uis. n. frequēs ſup uniuerſos rueret telorꝝ ſeges: & ubiq; feruerēt p̄lia: tñ ſacerdotes ſacrificādi miniſteriū ſolēniter obibāt: nec feriabant̃ cōmiſſo ſibi munere: & quo i iterioribus erāt tēpli: eo graui9 pimebāt̃: qa tormēto acta uęhemētiores ictus hēbāt. Plęriq; ēt q de ultio orbe p̄catū uenerāt: ſperātes remedia ſalutis quo magis tēplo īheſerāt eo maiorib9 piculis īuoluebant̃. Cerneres externos cū ciuib9: ſacerdotes ſil' & pphanos iacere: graues cū turpib9: luxurioſos cū abſtinētibus: cōfuſoq; oīm pmiſcue ſāguie: & q̄ſi pfluuio decurrēte īteriores ſtagnare receſſus tēpli i circuitu oīa cruore tumeſcere: ut plęriq; dū ſe īuicē ppugnatores ptiū lubrico offenſi q̄ſi ſe ſaciaturi furore in ſanguie demergerent̃: nec ſic uel piculis territi abſtinebāt tñ prœlio tyrānorꝝ ſatellites: & quo mai9 piculū eo āplius deſęuiebat tēpeſtas furoris. Si hs graui9 icubuerat exitiū: alii quaſi ad uictoriā uahemētius īuitabātur ut turbatos deſerrēt. Et Eleazaro qdē uel Simoni cedēdi ptās erat: ut q̄ſi qbuſdā horarū ſe reparēt īduciis: Ioānes uero ſp i pcictu momētis oīb9 i certamie. Si ſupiores qeuerāt urgebāt īſeriora ex pte Simōis: ſi hos perturbauerāt Eleazar9 īfeſtabat: nec īpe tñ illos qetos eſſe patiebat̃: ubi alios depulerat: ſ alios pſiliebat: puigil in certamine & ipſa impiger crudelitate ubi parcebāt telis: ignes

iaculant' qui apꝑhenſis rector faſtigiis depaſcebant' domos quæ refertæ frugibus cęte-
riſq; ſubſidiis alimentoꝝ ad belli tollerantiã ꝓlixioris.pariter urebant':maioraq; pabu-
la incẽdio dabantur.ruebant ambuſta materiarũ.deuoluebant' ſublimium ędificiorum
culmina.Ita ſanguine incẽdio.ruina:fame.totius urbis nerui ſuccidebant'.Nullus locus
periculo uacabat.nullũ conſilio tp̃s reperiebat'.nulla ſpes conuerſionis. nulla fugiendi
copia erat.Męſta omnia:plena horroris:plena ĩmanitatis.ubiq; luctus.ubiq; pauor.ubi
q; clamor mulierũ.eiulatus ſenum.morientium gemitus.uiuentiũ deſperatio:ut miſera
biles eos diceres q remanſerant:beatos qui obierant. Cap.ii. ¶Quomõ decepta
es ciuitas ppl'is tuis:qbus quondã uidebaris beata? Q̃uo expugnata es tuis armis: atq;
in te cõuerſæ manus tuę ſunt quę ſolebas ſine armis uincere:& ſine ullo ꝓlio hoſtẽ ferire?
cũ ꝓ te angeli dimicarent:& militarẽt tibi fluctus maris: terræ hyatus: cœli fragores?
Exurge nunc Moyſes & uide gentẽ tuã & hęreditatẽ populi tibi crediti:perire manibus
ſuis.Aſpice populũ illũ dei:cui puiũ gradiẽti mare patebat: cui eſurienti eſcas cœlũ ſub
miniſtrabat:ſine mari clauſum:ſine Pharaone obſeſſum:ſine terraꝝ ſterilitate ieiunum.
Exurge Aarõ: qui aliquãdo cũ ꝓpter offenſam dei oĩpotẽtis mors plurimos populi de
paſceret':ſtetiſti inter uiuentes ac mortuos:& mors ſtetit atq; obiectu corporis tui hæſit
lues:nec tranſire potuit ad cõtagionẽ uiuẽtiũ.Suſcitare & tu Ieſu naue q muros inexpu
gnabiles hierico ſacerdotibus tuba canẽtibus cõplanaſti:& uide populũ cui exteros ſub
ieciſti:nũc eũdẽ ſubiectũ opprimi.Suſcitare Dauid:exaſperantẽ ſpiritũ cytharæ ſuauita
te [illegible] excludere:& quẽadmodũ dominat' furor:atq; oẽm ſuauitatẽ pſalmoꝝ tuoꝝ ex
pdit[illegible] ſenſibus abſoluerit:& unuſq;ſq; de principibus populũ uniuerſum ad mortẽ offe
rat ut libertatẽ extorqueat ꝓ quo te ipſum morti offerebas.Suſcitare Heliſeę q hoſtẽ in
troduxiſti in Samariã:& amicũ feciſti:Per te in caſtris ſyrię q̃drigaꝝ ĩcrepuit fragor: &
uox eq̃tũ & uox uirtutis.Fugit hoſtis:euaſit obſidionẽ iudęus.Vbi nũc iſta merita? ubi
nũc iſtę operatiões ſanctoꝝ? Nec miꝝ: ſi amiſerũt ꝓphetaꝝ opa q negauerũt ꝓphetaꝝ
arbitꝝ::iõq; in te iudęa arma uertunt' tua:orones tuę nihil tibi ꝓſunt: qa fides tua nihil
opat':iõ aduerſum te factus eſt populus tuus:qa ĩ te cõuerſa eſt pfidia tua: Qđ remediũ
quęrit':ubi auctor remedii nõ recõciliat'? Quid putabas futuꝝ cũ tuis mãibus ſaluatorẽ
tuũ crucifigeres:cũ tuis manibus uitã tuã extingueres:cũ tuis uocibus aduocatũ tuũ ex
terminares:tuis ĩfeſtationibus auxiliatorẽ tuũ interficeres? Niſi ut ĩ te quoq; tuas iniice
res manus:habes qđ petiſti:eripuiſti tibi ꝓſulẽ pacis:petiſti necari uitę arbitrũ: concedi
tibi Barrabã:qui pp ſeditionẽ factã in ciuitate & homicidiũ miſſus fuerat in carcerẽ. Iõ
ſalus abs te receſſit:pax abiit:qes deſtitit:data eſt tibi ſeditio:datũ excidiũ. agnoſce tibi
hodie Barrabã uiuere: Ieſum mortuum.Ideo in te regnat ſeditio:pax ſepulta eſt:ut cru-
delius a tuis pereas:q̃ ſi ab alienis pires. Quid tñ tibi miſerabilis ciuitas Romanus ſuis
armis q̃tũ populus tuus maloꝝ inuexit? Vt cũ Romanis pugnares tui fecerũt. pacẽ uo
lebãt Romani.tu bellũ indixiſti.Quid cãę erat ut fortiores laceſſeres? Duꝝ ſane q; con
tra legẽ ſacrã templũ gẽtilis ĩtrauit:ſed iã nõ erat dei tẽplũ:nõ eras dei ciuitas nec eẽ po
teras:qa eras mortuoꝝ ſepulchrũ & ꝓſertim mortuoꝝ quos ipſa occideras:nõ quos ab
hoſte amiſeras.Q̃uo.n.uitæ eẽ domiciliũ poteras:quę eras mortis habitaculũ: diuerſo-
riũ ſceleꝝ: latronũ ſpelęũ? Iacuerunt in te Ananus & Ieſus inſepulti ſacerdotũ prĩcipes.
& illi dudũ ſacerdotalibus amicti ſtolis: q uenerationi ẽt exteris fuerãt deformi iacuerũt
cadauerẽ:eſcę uolatiliũ:& [illegible] atio canũ:mẽbra laceri tota diſpſi urbe:ut deplorare uete
ris ſcitatis ſpẽs uideret' tãtã ſacri noĩs cõtumeliã & ſpecioſi quõdã mũeris deformitatẽ.
ſed ipa tibi h9 ĩdignitatis exordiũ feciſti q̃ ĩ medio ſinu tuo occidebas ꝓphetas:q̃ lapida
bas ſcõs dñi.Añ tẽplũ iacuit Zacharias exaĩs,iacuit ĩhũat9,Hic ergo ſãguis illũ lauat,

Quę cā ār mortis anano niſi ꝙ icrepuit ppl'm tuū ꝙ nō iſurgeret ꝓ tēpli defenſione:qa expoſtulabat libertatē ꝑditā:uirtutē deſertā:calcatas ueterꝝ ſacroꝝ religas:cōmaculata altaria:relinquēdū adſerebat populū uſu ſimulacroꝝ inſenſibiliū & ſtatuaꝝ de marmore nihil iā ſentiētē.Multa.n.animalia referre ſolēt uel uindictæ uiciſſitudine ſentire iniuriā:incitari:aculeo declinare uerbera.q ergo nec excitatꝰ nec declinare nouit:ꝙ noceat ſimilis eſt non ſentientibus.Et re uera ubi eſt libertas illa tua: cuius ſtudio quōdā nō egyptiis:nō paleſtinis:nō aſſyriis:poſtea nō medis cedendū æſtimauiſti?Vbi eſt illa machabeoꝝ fides:quæ quondam in paucis fudit babylonios:pſas fugauit:demetriū ꝑculit: ad poſtremū i ꝑuulis & mulieribus Antiochi arma:gladios:icēdiaq; ſupauit: & pro obſeruatione patriæ mori maluit:ꝗ regis iperiis obtēperare?Vbi ē illa deuotio patrū pulcherrima paſſionū oium:qua ſe nō pro liberis:nō pro cōiugibus magis ꝗ pro tēplo dei morti offerebāt?Ante & uirga ſacerdotalis floruit:reciſa de ſilueſtri radice:nūc & fides aret & ſepulta eſt pietas:& abiit oīs uirtutis æmulatio.Nec mirꝝ ſi populus qui a deo receſſit:& iprobū contradictionis ſpiritū ſequitꝰ:in ſe ipſum diuiſus ē. Qūo eni pacē ſuā tenere poterat q dei repudiauit?Pax dei chriſtus eſt:q fecit utraq; unū . Merito ergo ex uno populo plures aduerſus ſe facti ſunt:qa noluerūt ſeq diuiſa ſociātē Ieſum:ſed ſecuti ſūt cōiuncta diuidētē furoris ſpiritū.Soluebas igitꝰ Hieruſalē mercedē ꝑfidiæ tuæ:cū ipſa tuis manibus deſtrueres munimina tua:cū tuis mucronibus foderes uiſcera tua ita ut hoſtis miſereretꝰ:ut ille ꝑceret & tu ſęuires. Videbat enim ꝙ deus aduerſum te pugnaret: & romanoꝝ ꝑtibus fungeretꝰ:ut ipſa tibi inferres uoluntariā proditionē. Et ideo ſpectatores malebant eſſe romani ꝗ ꝑcuſſores:ne feruentibus tuis iter ſe uiſceribus manū admouere cōtagionis magis ꝗ fortitudinis æſtimaretꝰ.Ad hæc nefandæ cædis ſupplicia accedebat impię imanitas crudelitatis:ut ſepulturā oībus q uel in tēplo necati fuerāt:uel circa urbis plateas necarentꝰ:nec humare cui uacabat:dum bello inter ſe occuparentꝰ: feriēdiq; magis ꝗ humādi cura uniuerſos tenebat.Ita quodā furore occiderāt pietatis officia:crudeſcebant impietatis miniſteria:nihilq; magis in tantis calamitatibus perierat ꝗ miſericordia:quę ſola ſolet alleuiare miſerias:ſolari ærumnas . Nā & hi q amiſerant ſuos nō audebant humare propter formidinem:cū grauis terror ĩgrueret:& a diuerſæ factionis pricipibus & hi qui necauerant alienos cauebant ne qs illos ꝑriperet ad ſepulturam . Itaq; neceſſe erat oēs timere:ne qd alteri donare uellent:id ſibi ſumerent:uel qd ꝑcius eſt quē parauerāt aliū uſum ſepulchri eum ipſi non impetrarēt.In templo igitꝰ ipſo pro unguentis bñ olētibus:pro timiamateriis bñ ſpirantibus:pro diuerſoꝝ florum odoribus:grauis erat inſepultoꝝ cadauerum fetor:quos pluuia diſſoluerat:quos flāma cōbuſſerat: quos ſol calefecerat:oēs artus cęſoꝝ ciuium diro odore fetebant:hinc reſolutorum ꝑutredo uiſceꝝ.Inde exuſtorū nidor ſenſus omnes atq; ora cōplebant uiuentiū : ut ipſi non multo poſt grauiore morbo conſumerentꝰ:ac ſe ſupſtites ingemiſcerent: quo duriore pœna perirent:eoq; ſeruatos ut uiderent cū patria ſimul ſolui et leges naturę:negari ius uiuentibus:pacē ciuibus:ſepulturā defunctis: humana pariter atq; diuina maculari : ac pollui permixta oīa:criminoſam eſſe miſericordiā religionis loco haberi crudelitatē.Caſtrorū iam templo bellū in limine: funus in altaribus:ea ſe ſpectare oculis : quę prophetis denūciantibus non credidiſſent futura.Nōne de ipſis dixerat Dauid polluerunt templum ſanctū tuū:poſuerūt mortalia ſeruoꝝ tuoꝝ eſcā uolatilibus cœli : effuderunt ſanguinē eoꝝ uelut aquam in circuitu Hieruſalē:& non erat q ſepeliret:Simul enim tūc & gētes uenerunt in hereditatē dei quę auferrent oīa:& templū pollutum eſt ſuoꝝ funeribus:& inſepulta iacuerunt cadauera interfectoꝝ ad eſcam auium beſtiarumq; uoracitatem: effuſus ſanguis ut ſtagnaret in templo:deerat qui ſepeliret : quia a uiuentibus in mor-

tuos:a mortuis in eos q adhuc uiuerēt furor trāſferebat᷑. Volebat aliqs extīctū humare
ipſe extinguebat᷑. Et q defunctū occiderat in ſepultorē tranſferebat iracūdiā ut illi ſepul
turam negaret:hūc extīguebat rurſus q ſepultorē occiderat maiorē crudelitatē circa de
functū exercebat:ut iā nihil debērē odio:nō ſentientē ſupplicia ſpoliaret ſupremo natu
ræ debito. Quid illis aliud accidere poterat qui diuina nō recipiebant oracula: Irridebāt
ꝓphetarū annūciationes:fas omne calcabāt:non credebāt futura quę ut fierent ipſi ac-
celerauerūt. Erat enim ſermo uetus & frequēs tūc periturā urbē Hieruſalē & ſancta eius
exurēda:cū ſeditio belli legē iceſſeret:& domeſticę manus tēplū dei cōtaminarent : ſed
ne hoc qdē intellexerunt. Quotiēs.n.excīſa domus dei:quotiēs ſeditio:quotiēs obſidio:
quotiēs bellū & nunq̄ illa urbs pēīt:niſi qn̄ ueꝫ templū dei domeſticis manibus crucifi
xerunt:Quod illud templū? Audiāt Soluite templum hoc:& ī triduo reſuſcitabo illud.
Quid enim aliud niſi ſacrilegiū fuit:cum impias manus extēderent in auctorem ſalutis:
cum lapidarent:cum uerberarēt:cū corriperēt:cum occiderēt? Tūc uere ſancta eoꝝ ab
ſumpſit ignis diuinus:Nā & exuſta a Babyloniis reparata:poſtea deſtructa a Pōpeio re
ſeruata iterū:ſed penitus exuſta:ubi Ieſus uenit & ſpiritus diuio calore ſoluta euanuerūt.
Oportuit uberiora quadā deploratione præire nos funus quoddā paternę ſolēnitatis:&
uelut exeqas quaſdā proſeq abſoluere iuxta maiorū īſtituta:ſed ueniamus ad exordium
obſidionis Hieruſalem. Cap.iii. ⁋Reuerterat in iudęā Titus: & paucis diebus
interpoſitis ut replerent᷑ ordines militarū numerorū:de qbus lecta manus miſſa fuerat
in italiā bellū adolebat:feſtināſ comitari patrē:ne ī picula ſolū dimitteret : aduerſus Vi
telliana arma cōflictuꝝ. Mouit itaq; iter magno decore exercitus.ſollicito ubiq; & parato
agmine ſuſpectans inſidias:quia uirtute ſe ſupiorē uidebat. Venit p Samarię loca: ſuſce
pit eum Goſna:quæ ad Romanos iamdudū cōceſſerat: uentum ī Aulanā uñ aberat ab
Hieroſolyma ſtadiis.xxx.nihil amplius. Inde aſſumptis equitibus numero ſexcētis per
rexit eqtatū ante urbē. Exploratū quoq; loci ſitū:munimētorū qualitatē:murorū altitu
dinē:ſtudia plæbis quæ ferebatur latronum armis premi:& factionū ſtipamine circum
ueniri:ut īuita adqeſceret obſidioni quo minus uolūtatē ſuā erga romanos ꝓderet : ſi li
bertas daret᷑. ⁋Perocioſe igit᷑ cū paucis eqtabat ī aggere publico:qui ad muros urbis
dirigebat᷑:nec quiſq̄ eſt uiſus ꝓgredi. Verū ubi ad obeūdū murorū circuitū flexit equū
in latus:cū cętera turba ducē ſequeret᷑:erupere ſubito plæriq; de loco q appellabat᷑ con
tra Helenæ ſepulchrū:& exiliētes occupauerūt iter ut intercluderēt maioꝝ eqtum ptē:
quę Titū ſequebat᷑:ipſe cum paucis pręterierat conſulto inſidiantium:ut deſtitutus a cę
teris facilius opprimeret᷑:qa neq; ad ſuos regredi facile erat:pp incertā hoſtiū multitudi
nē: neq; ꝓgredi ulterius foſſa aut uallū ſinebant cęteraq; locorum impedimenta qbus
anceps periculum īferebatur. Cap.iiii. ⁋Videnſq; itaq; Titus in uirtute ſua poſi
tum ſibi remedium ſalutis:nec aliter niſi ferro iter aperiēdum. Iam.n.alii reflexis equis
diſceſſerant:dum & ipſi imperatoris filium ſecuturum ſperarent, conuertit equum:hor-
tatuſq; clamore cęteros ut ſequerentur : & ſupra hoſtem irruit : impoſſibile hoc uidetur
quomodo potuerit euadere:niſi notum eſſet in bello plurimum audaciam poſſe quę uel
ſola ſibi murus eſt. Deinde quia aliis pone ſequentibus uile uulgus ſibi magis in peri-
culo conſulendum putabat q̄ hoſtem perſequendum : ac ſi quis manum extenderat ut
equum teneret feriebatur. Deniq; duo tantum ex Titi ſociis interfecti: cum reliquis im-
peratoris filius ad ſuos reuertit. Neq; ſane dubitandum uidetur: quod intecto capite.nu
dus cętera utpote qui in excurſu proceſſerat:non ad bellū paratus nec galeam: nec lori
cam induerat:eo nihil exceperit uulneris cum maxime in ipſum tela iacerentur:q; ad ex
cidium urbis illius uir tantus reſeruaretur. Eſt profecto cor Regis in manu dei. Itaq; ne

creſceret audacia iudęis euētu fraudis & doli ꝓfecto ad urbē cum exercitu poſt noctē re
dit:& de ſpecula quadã:unde ciuitas proſpectaret:& templi magnitudo ampliſſima, de
mōſtrat ſuis cũ qua urbe ſibi bellũ foret:impigros & cautiores eē oportere:ꝗ inumera-
bilis ſibi populus expugnandus foret:& fraudi paratus. Ordinat qui muris ordines ap-
propinquarent:& quos adhuc feſſos nocturno itinere cognouerat:quaſi ſuccentoria eos
eminus locat. Paulatim progredit̃. ❡Vbi uentũ ad montē Oliueti:uallis ſub ipſo me-
dia inter eum atq; urbē interiacebat:cui nomē Chedron: ubi conſtitutũ exercitũ de mu
ris aſpiciētibus:nã ſex ſtadiis aberat:ſeditiõis ad tp̃s ſtudia depoſuere:& externis hoſti-
bus aduenientibus domeſtico fœdere ſequeſtrata ciuiliũ bellorũ certamina. Plerũq; eni
ẽt acerba odia metus cõprimit. Deniq; cohortati ſeſe inuicē factionũ uiri:ut in unũ cõſpi
rantibus ſtudiis patriã defenſarent:ne eoꝝ diſcordia incruentã Romanis uictoriã daret,
freti numero hoſtē ſubito adoriēdũ putarũt: & improuiſa eruptione primos turbauere.
Sed ubi ſe Romani ipſo uſu ueteri: & diuerſoꝝ generũ p̃liis exercitati confirmauere, aĩs
ſuis obniti:cedere icurſantes cœperũt:ſcutis repellere: ꝑturbare iactu telorũ haud quaq̃
tñ ſine cõmuni exitio. Et ꝓpe iã icubuerant Iudęi:& nutabat acies Romana:niſi cogni
tis rebus adueniſſet Titus:& occurrēs aduerſariis cõfirmans ſuos reparaſſet p̃liũ:& cre-
xiſſet animos militũ:icrepãs Romanas acies cõfuſę multitudini nõ ſine maximę igna
uię ꝓbro uictoriam cedere. Repulſiſq; Iudęis qui etiã in ualle diuiſos inſectabant̃:ad ſu
os ſe uictor recepit, ſecuruſq; ſuffragii ꝗ loci ſuperioris aduerſum iferiores ſi tentarēt con
gredi ſubſidia dabat:ad aliã partē ſe romanus exercitus cõuertit, diſcedēte Cęſare infun
dunt ſe de muris Iudęi:& ingenti agmine ſuper hoſtē irruunt:ita ut inumerę cõcurſu mul
titudinis milites fugerent:ac ſeſe ad montiũ cõferrent ſuperiora:nudato latere: ẽt cęteri
qui p̃liũ mallent fugere. ❡Interea Cęſar in medio ſitus orantibus pleriſq; ne ſe piculis
daret:atq; exercitu diſperſo ſummã piculi ſolus ſubiret:cum dñs eſſet orbis terraꝝ (non
n. ut ante uice militis pugnaret:ſed imperatoris:in cuius piculo pnicies eſſet uniuſcuiuſq;)
Non acquieuit:ſed militię decus ꝓpõnēs ſaluti apud quē glorioſa mors uitę opprobrio
ꝓponderaret:aduerſum pectus hoſtibus refert:territiſq; quos aduerſum ierat:i alios ſeſe
retorquet. Sola eni ſpecie ſui:& nimis notę atq; alacris fortitudinis gloria: proturbat ho
ſtē. Cedebãt itaq; quos acceſſerat:ſed ex aliis ptibus Iudęi magis magiſq; iſundebant̃:
ac pene cõcluſerãt Titũ:niſi quia plęriq; militũ uidētes in medio belli uerſari Cęſarem
conclamauerũt cęteris ſignificãtes imperatoris filiũ piculis nõ relinquendũ. Sic uniuer
ſos reuocauit pudor:atq; armauit metus:ne deſerti Cęſaris ignominia inurerent̃. Cõuer
ſiq; in Iudęos:niſu omnium ac uirtute incõditã multitudinē i uallē urgebant:nec diffici
le fuit aſcendētes relabi. Sic Titus fugientē numerũ militarē bis reuocauit a fuga:picu-
loq; piter exuit & opprobrio:uirtute pi uſus:& ad poſtremũ pudore. Qui dũ ignauiã de
clinat:uirtutē inuexit. Primũ ne Cęſar reliqueret̃:poſt ẽt ut hoſtis repelleret̃. Ca.v.
❡Poſt hęc ubi forēſe p̃liũ pauliſper quieuit:internũ ſucceſſit. Nãq; paſchalis interuentu
celebritatis:ſubornatis pleriſq; Ioãnes quaſi obſeruationis gratia templũ adirent:& tã
q̃ ſociis data igrediēdi copia:dolũ patrauit. Ingreſſi eni ſpecie ciuili:ſed interius armaturę
iectis exuuiis gladios attollũt loricato pectore:& p̃liari accincti munimine. Quo terro-
re pculſi qui intra templũ inermes celebritati uacabãt exierũt:& tēplũ uacuũ dereliquerunt.
runt. Eos illis ſecutis:& quos potuerũt cõprehēdere iugulãtibus:alios circa tēpli circui
tũ pſequētibus:irrumpēdi Ioanni ſociiſq; eius occaſio data. Cęſi illic multi mortales:ita
ut ẽt qui nõ reſtiterãt afflictis cauſis aliquibus iugularent̃:nec trãquillitas gētis ꝓderat:
nec ſilentiũ tacitis: nec cedentibus patiētia. Cõphenſiſq; iterioribus templi ẽt Simonē
inquietabat Ioannes in ſecundariũ locũ:Eleazaro cęteriſq; principibus factionis tertię

ſibi ſubrogatis. Cap. vi. Tertio quoq; Titus progreditur in hoſtem: atq; exerci
tum ꝓducit. Aduenienſq; offendit ſtipatam Iudæoꝝ ante urbē multitudinē ſpecie uolē
tium ſe Romanis tradere: ſed quaſi reformidantiū. Suſpicatus dolū & maxime q̄m pro
xime cōſpiratos inter ſe: & ꝑtinaces uiderat: nō arbitratus credibile ſubito mutatos ad
monuit milites fraudē cauendā: nec temere niſi ſm̄ p̄ceptum ſuū cōferto agmine muris
appropinquandū: ne a tergo illi qui urbē egreſſi fuerant circūfunderentur. Subito de ci
uitate increpuit ſonus: & quædā ſeditio demēter reſultauit: alioꝝ egreſſionē uoluntariā
ſimulantiū: alioꝝ ēt reſiſtentiū: q̄ illi aperiri ſibi portas poſcerent: hi clauſas ſeruari iube
rent: alii bellū: alii pacē optarent. Militū uulgus ad ſubueniēdū his qui ſubueniri ſibi de
muris poſtulauiſſent ꝓripit ſeſe: egrediuntur plæriq; p̄ruptim ſine ordine: ſine ullo mo
do tanq̄ occurſuri aduenientibus: atq; auxiliū laturi: ut ꝓpiore remedio pluribus erūpē
di cōſidentia tribueretur: uel reſiſtentibus metus: aut iter reluctātes erūpendi ſibi copia.
Quibus ſe a tergo circūfundere cœperunt q̄ foris ſtabant: urgere circūuentos: illi quaſi
ad murū cōfugere: nihil ſuſpectātes ab his qui pacē p̄tenderent. Inde quoq; ſaxa & tela
iniici: & ſubito ficta pax in prælīū uerſa eſt. Vnde conciti in hoſtes recurrunt: qui & ſi cir
cūuenire tētauerant ꝓgreſſus militū Romanoꝝ: tñ metuebant & ipſi ne ab oī exercitu
circūuenirētur. Itaq; dū uniuerſos cauent: hos plurimis licet uulneribus im̄p̄ſſis: & ipſi
maiore parte ſaucii ꝓpe de manibus amiſere: quos iam captos putabant. Secuti tñ uſq;
ad Helenę ſepulchrū ſicut moris eſt iſultātibus clypeis cōcrepabāt: illudētes Romanis
q̄ eos iam ſecūdo inſidiis circūuenriſſent. Cap. vii. Cæſar cōmotior regredientes
miſceri cęteris uetat: & concionē aduocat dicēs. Magna cū ſit uirtus Romana: p̄ſtans
uniuerſarū gentiū populis: maxime tñ ea pręcellit diſpoſitiōis ordine: & p̄ceptoꝝ obe
dientia. Ea eſt enim diſciplinę militaris cuſtodia. Nec mirū ſi Iudęi dolos intexant: frau
des ſtruāt: qui ſe iudicent impares fortitudinis ſuæ. Sed ut inferioꝝ eſt niti inſidiis: ſic for
tiorū cauere ne uirtuti illudat dolus. Mirari itaq; ſe q̄ illi in deſperatione ſibi cōgruant:
Romanis nō cōueniat in melioꝝ ꝓceſſu: eoq; fieri ut illis effectus fraudis ī ualido ſit: no
bis uirtutis conatus in ambiguo. Quod ſi ualidior eſſet fortitudo hoſtiū q̄ fraus ſupera
ri minus flagitioſum. A paribus enim aut fortioribus uinci: opprobrio uacat. Cū uero
nihil in nobis offendat niſi ſola pugnādi īmoderatio: & ꝓpria quędā manuū intēperan
tia: quid nequius pōt eſſe q̄ p̄ſente Cęſare diſciplinā repudiari militię? Multum arbitror
ipſas īgemiſcere militiæ leges tātæ diſſolutionis flagitio: multū imperatorē cū hęc com
pererit: qui ſemper audiri ſe a milite ſuo q̄ timeri ab hoſte maluit cōtriſtari. Obedientia
enī militis effectū ꝓperat: metus hoſtiū differt uictoriā. Quid iudicaturū de filio patrē
putatis: cuius tam uile imperiū ſit apud exercitū? Pronūciatur enim de duce cuius p̄ce
ptū diſſoluit̄: nec dubiū q̄ ſępius uindicatū ſit in eos qui cōtra īperiū in hoſtē pugnaue
rint: q̄ in eos qui ſm̄ imperiū ꝓgreſſi: uirtuti ceſſerint. Nā legibus egredienti ordinē: pręſcripta mors eſt. Quid igitur futurū ubi nō unus ſed paſſim exercitꝰ relinq̄t ordinē ſuū:
& ſtatū ducis neglexit? Cognoſcite uos milites eſſe Romani īperii plębis ſenatus apud
quos ſine præcepti auctoritate & uiciſſe crimen eſt. ¶ Huiuſmodi oratione ꝑterruit nō
ſolū p̄poſitos militū: ſed ēt uniuerſum exercitū. Nā cū ipſos principes ordinū acrius pe
teret: uidebat̄ in oēs uindicaturus. Circūfuſi itaq; oēs rogabāt ut paucoꝝ culpa qui pri
mi deſtiterāt: uniuerſis cōcederet̄. Et ſi nō fuit ꝓperus ad delicti gratiā Cæſar: fuit tamē
exorabilis ad indulgentiā. Cōceſſit cū ſummo pōdere dicēs donare ſe oībus ſatiſq; ī uni
uerſos uindicatū inuectiōis auctoritate: eo q̄ aīaduerſio in ſingulos uſq; ad factū ꝓcedere
debeat: in multitudinē uerbotenus: illā uſq; ad pœnā: iſtā uſq; ad correptionē. Sæpe.n.
bonis exercitibꝰ p̄liares lapſus futuræ uirtutis cāſ dediſſe. Cap. viii. ¶ Poſt hęc

Titus in hoſtē irā cōuertit:& cōſiderans īter tot ꝑcipitia:tot ꝑrupta ꝑiculoſam obſidionē:cū repētinis eruptiōibus ꝑuenti nō haberent milites quo referrēt gradū:unde ſe ī hoſtem ꝓperēt:ubi machinas cōſtituerent, iubet repleri an urbē ꝑcipitia. Quæ cū fierēt: nec ſic qdem Iudæi exortes erāt præſentiū ꝑiculoꝝ. Afflictabātur domeſtico prælio: cū Romani in replēdis ꝑcipitiis occuparent: nec exigua manus partis utriuſq;. x. milia cū Simone erant:& gnquaginta eorum duces. Idumæi quoq; ad quinq; milia Simonis ptibus adſtipulabant: qbus ꝑerat Iacobus & Simon iunior. Ioānes aūt in īterioribus templi ea fraude qua ſupra diximus occupatis ſex milibus armatoꝝ ſtipatus bellū accendebat. Adiūcta ſunt ei ēt duo milia cum aliis quadrigētis uiris. poſteaq̄ coire cœpere ſtudiis cōcinētibus ad urbis defenſionē Eleazaro & Simone arim qbus & ante utebantur rectoribus. Quibus certātibus īter ſe præda erat ī medio populus eoꝝ: qui uicerāt & q̄ſi ꝑmiū certaminis huc atq; illuc ꝑuentu uario tranſferebatᷣ. Pauliſper inter ſe cōuenerant more induciarū ad primū Romanoꝝ impetū expergefacti in ueterē morbū febris īterne ægris uiſceribus recidebāt:ubi remiſſior erat exterioꝝ morboꝝ acceſſio. foris erat plerunq; bellū:intus ſeditio:eo iam grauior:quia & ipſa ſeditio bello alebatur:& bellū alebat. Duo de potētia certabāt:populus inter utrūq; nō de ſeruitute anxius erat:ſed ne ad dn̄m deteriorē perueniret. Cap. ix. ¶ Vrbē Hieroſolymā Cananeoꝝ quidā potens cōdidit:qui patrio ſermone uocaretᷣ rex iuſtus:quā primo Solymā nūcupauit:poſtea tēplū addidit:unde Hieroſolyma dicta ciuitas eſt. Ea principio ſuos accolas habuit de gēte Cananeoꝝ. Dauid primus uir Hebræus Cananeos expulit. Cōſtituit ſuos q in ea domū ſibi regiā fecit. Voluit & tēplū deo cōdere:ſed ꝓhibitus oraculo Salomonem hæredē reliquit:qui templū qd ipſe uoluerat ędificaret. Salomō itaq; templū fundauit: reliqui quoq; reges ad ornatū urbis addidere plurima. Inuidia ex magnificētia orta. īter oīa tn̄ opera templū ꝑcellebat ampliſſimo opere & fulgenti marmore in quo erat peripetaſma ꝑcioſum maximū cocco:& iacintho byſſoq; ītextū & p[illegible]rpura. Nō ociola materia tātæ diuerſitatis:ſed cuius ſpecies materiā rerū latentiū ſignifica[illegible]o q; eius eſſet tēplū qui cœlo & aeri:terrę & mari quaſi creator elementoꝝ dn̄a[illegible]etur:atq; oīa ſolus regeret & gubernaret. Cocco enim igneū cælū figuratᷣ. Iacintho aer:byſſo terra:q; ī ea naſcitur:purpura mare:quę cōchyliis maritimis inficitᷣ:ut duo ex colore:duo ex generatione colligas. Deniq; priceps ſacerdotū hæc quattuor īdumēto ſuo exprimere cōſueuerat: qn̄ maxima celebritas erat feſtoꝝ dierū quaſi totū mundū indueret:ut pro populo ſupplicaretur in eius figurā qui uēturus erat princeps ſacerdotū IESVS:qui tolleret peccatū mūdi. Fœmora princeps ſacerdotū linteo interius operimento tegebāt:eo q; præ cæteris in ſacerdote fides mētis quęritur:& corporis caſtimonia:quæ ſuccigere debeat carnis intēperantiā. ¶ Duo erāt tabernacula ſacra:unū īterius:& alterū exterius:ī hoc ſemper introibāt ſacerdotes:in illud īterius q[illegible]appellabatᷣ:ſemel īroibat tantūmō princeps ſacerdotū:nō ſine ſanguine quē off[illegible]pro ſe:& ꝓ populi de[illegible]to. Hoc ſignificāte ſpiritu ſancto uēturū IESVM qui uere ſolus intraret interiora [illegible]norū penetralia ſacramētoꝝ:& archana ſubſtātiæ cęleſtis quæ noſſet oīa. Solus quoq; patri ſanguine ſuo totū mūdum recōciliaret:ut cœleſtiū & terreſtiū miſer[illegible]ret. Deniq; poſteaq̄ uenit pacificauit oīa p ſanguinē crucis ſuæ:quæ uel in cœlo uel in terra ſunt. Intus thymiamatheriū:intus menſa:intus lucerna. Thymiamatheriū:q; ita ad deū patrē ſicut īcenſum dirigatur maximi ſacerdotis orō. Menſa q; ī ea paſſio Chriſti ſit:& myſteria ſacramentoꝝ: unde & Dauid dicit. Paraſti in cōſpectu meo mēſam. Cu[illegible]elut duodecim panes duodecim apoſtoli ſint teſtes paſſiōis eius ac reſurrectioni[illegible]erna quæ ſuper cādelabrum ponitur: ante ſub modio erat. i. ſub legis menſura [illegible]eſt in gratię plenitudine

heptamycho frequēs lumen effundens:eo ꝙ ſpiritus ſanctus ſeptē maximarū gratiarū
uirtutibus dei templū illuminet. Trinitatis igit̄ cognitio in īterioribus erat tēpli quæ dī
cebantur ſancta ſanctoꝝ:ubi repoſita quōdam uirga Aaron floruit:ꝙ ſacerdotalis gra
tia in Chriſto amplius eſſet operatura poſt mortē qua mūdum rēdemit. Ante templū
erant.xiiii.gradus per quos Ezechię regis umbra aſcēderat:ſignificans ei uitę finē futu
rū:ſed oraculo monitus orauit:& meruit mortis dilationē hoc indicio ꝙ hiſdē gradib9
ſol refunderet̄:qui ſignificaret tot numero annorū cōmeatū ei uitę refuſum. Cap.x.
¶ Cum igitur munita eēt undiq; ciuitas plurimorū regū opibus:& maxime Herodis:
q caſtꝝ cui nomē Antonię:ad ſummi operis magnificentiā cōiuit:& ampliſſimo orna
uit decore:circūibat Cæſar requirens qua ex pte ſe poſſet facilius urbi īfundere: inſpecto
q; per totū circuitū muri ambitu:ęſtimauit in finitimo tumuli quo ſepultus iacebat pri
ceps ſacerdotū Ioānes ad oriendā obſidionem. Cui diligētius explorāti adhęrens unus
ex amicis Nicanor ſtudioſius ītendēs muneri ſagitta pcuſſus cadit. Propius quippe ac
ceſſerat:dū putat aliquē ꝓfectū fore pacis futuræ ſi ſibi cōferēdi ſermonis daret̄ copia:
qui potēs ac̄ ualidus ad tentādos audientiū aīos ęſtimabat̄. ¶ Commotus Cęſar ꝙ ei
qui ſalutaria cōmoneret improuiſo uulnere mortē irrogauiſſent:in ꝓliū cogit agmina:
bellūq; accendit̄ iactu telorū diuerſo:miſſilibuſq; maximis.admouētur arietes:qs ſeriū
tur ualida muroꝝ. Quo pturbati oēs qui ante de dn̄ationis īter ſe ſtudio certabant:in cō
cordiam coeunt:dataq; impunitate ſuperioꝝ unum corpus ſeſe fecere:& cōſpirati cogē
te piculo urbem tuentur. Progreſſi quoq; tumulos:ignē ſuper machinas iaculabant̄:ut
deſtruerēt aggeres:exurerent uineas:arietes īcenderent:ac pene oīa machinaꝝ gn̄a exuſ
ſerant:niſi electi plęriq; militū & ſocioꝝ:maxime ex ptibus Alexandrinę urbis ſtrēnue
repugnauiſſent. Quibus tn̄ ualide reſiſtētibus addidit Cęſar adiumētū equitū potētio
rū. Ipſe quoq; acriter pugnans ſternit.xii.aduerſi agminis propugnatores. Ita uis multi
tudinis reliquę exitiū declinans in urbē reuertit: & ab īcendio Romana opera defenſa.
¶ Decidit eo ꝓlio Ioānes ductor Idumęoꝝ: dū ante muros cognito ſibi Romano mili
ti ſermonē conſerit:ictus terga ſagittę uulnere:cōtinuoq; labit̄. Arabē ferūt peritiſſimū
de iaculatoribus eius obitus auctorē:grauiq; mœrore affectos Idumæos: ꝙ uirū & ma
nu promptū amiſerāt:& bonū conſilio. Cap.xi. ¶ Sequenti nocte accidit ut tres
turres quas Titus attolli iuſſerat ſupra aggerem quo Iudęos uel ex ęquo:uel ex ſupiore
ſpiculis figeret:ſubito nulla ui hoſtiū ruerent. Quo ſonitu Romanoꝝ exercitus oīs tur
babat̄:ea opinione ꝙ ab hoſte deſtructos aggeres:ſucciſas turres arbitrarent̄:quę ruen
tes ingentē laſe ſtragē dediſſent:ac pene admiſſum erat facinus miſerabile: ut uictores
incertis p noctē hoſtibus fuga cederent: niſi ꝙ tenebrę ruinaq; ipſa excito puluere ꝓſpe
ctū ademerant:ut quo fugerent inçertū hērent. Quęrebat unuſquiſq; de proximo qd ac
cidiſſet:nec cognoſcere ueri poterat fidem:qa ſimiliter ab oibus eiuſmodi caſus ignora
batur:donec Cæſar rebus cōpertis inſinuare præciperet id quod acciderat, caſus repēti
ni:non ullius hoſtilis fuiſſe irruptionis. Sic ſedatus pauor:expugnādæ urbis ſubſidiū oē
in uiribus locatū. Nā cū altiſſima muroꝝ eſſent:& plęraq; ferro aut ęre operta:atq; ipa
altitudine hoſtes a iaculis defenderētur, Romāi admouere arietū machinas:quoꝝ ictu
frequēti muri ualide laxabant̄:inniti leuioribus ſpiculis cœpere: & ſagittis ut ꝓpugnā
tes auerterent: Impedimēta ꝓhibentiū detorquerēt. Sic paulatim quatientibus murus
cedebat:unde maiorē ipſum arietem exciſorē urbium appellauerunt. Soluta itaq; mu
rorum parte dereliquere Iudęi muri ipſius ꝓpugnacula ſecuri ꝙ duos alios muros inte
riores haberēt:& cōceſſere ad murū ſcm̄. Illis fugientibus Romani ingredientes p caua
muri portas aperuere. Sic intromiſſus oīs exercitus pene diruit murū exteriorē:ne bellā

tibus eſſet impedimento:aut ſi res aduerſę forent clauſtrū refugientibus. Cap. xii.
¶Diuiſerunt ſibi loca Ioānes & Simon cōiurati circa murū ſtm:Ioannes cū ſuis ī caſtro
cui nomē Antonia p̄liabaẜ.Ei ꝓpiqua erat porticus templi quæ uergebat ad ptē ſeptē
trionis.Nā & ipſe locus in quo caſtrum poſtea Antonii uocabulo conditū duas interia
cēs porticus ſeptētrionalis:hoc eſt Brios nūcupabatur. Simō uero ad Ioānis ſepulchrū
uicē tuēdæ urbis ſuſceperat:his ꝓ ſalute:Romanis ꝓ uictoria certamē erat. Quibus &
ſi uirtus potētior ad cōgrediēdū:locus tn̄ inferior ad obſidionē: cū eos de muro graua-
ret p̄liū. Temeritas iudęis inſolētior:fortitudo Romanis acrior erat. īminebant ptibus
duces:eoq; magis oriebaẜ contentio:dum quiſq; ſuis ductoribus pericula ſua geſtis pro
baret. ¶Simon ſuos urgebat terrore & formidine:romanos Titus pudore ſui:q maxīe
cōueniebat:q̄ morte grauius arbitrabanẜ nō exhibere pericula ſua Cæſari:cū ip̄e toties
pro exercitu periculis offerre ſe nō dubitauiſſet. Armabat eos uicēdi cōſuetudo & cedē
di ignorātia:p̄cipueq; p̄ſens uniuſcuiuſq; uirtutis arbiter Titus:a quo non remuneratio
fortitudinis expectabaẜ :ſed ſupra oia fructus ampliſſimi erat p̄mii:illo ſpectante quicq̄
ſtrenue geſſiſſe:qd ei nō diſpliceret.Eo incētiuo Lōginus equeſtris militiæ uir exercitus
aduerſas ꝓ muris uidēs iudæoꝝ cateruas tāq̄ indignatus q̄ Romanos bello laceſſerēt:
& ex ęquo ꝓdire auderēt:deſiliuit equo:atq; in medios ſe iniecit hoſtes: Et unū more ip
ſo parātē occurrere telo percuſſit:ſimulq; eius uocē & animā rapit.Alteri ereptū de cor
pore ꝓſtrato telū infigit:& ad ſuos uictor ſeſe recepit.De p̄eminētibus loqmur. cęterū
multi imitatores utraq; ex parte:ſed diuerſo genere Iudęis deſperatio audaciam dabat.
Romanis gloriæ cupiditas uirtutem addebat. Par tn̄ imparibus aīs.mortis contēptus
Iudæis ſolatium putabaẜ cum hoſte cōmori. Titus feſtinabat conficere bellū: ſed ſine
ſuorum diſpēdio:qui ēt ipſos hoſtes ſeruare ſi poſſet:q̄ pdere malebat. Nec aliud mone
bat militē niſi conſulto bellandum.eam ſolā eſſe uerā uirtutē:cui ſit comes ꝓuidētia:nā
ſine conſilio fortitudinē temeritatē uideri:nec uſq̄ magis cauendū q̄ ī uictoria .Perire enī
eſt inferiore ſuperiorē:uicti triūphus eſt. Conſulendū itaq; ne uideaẜ euentus fuiſſe q̄ ui
cerit:ignauiæ q̄ conſortiū periculi non euaſerit.Iubet itaq; arietē admoueri ad medium
muri ſeptētrionalis. Cap.xiii. ¶Erat ibi Caſtor callidus:& ad fraudem paratus:
qui fugatis cæteris p iacula ſagittarioꝝ cū aliis nouæ fraudis ſociis p̄tendebat.Is ut ap-
pulſu arietis turrim euerti:muꝝ labare:ac facile ruituꝝ ſi tormēti ictus repetereẜ ,aīad-
uertit:manus tendēs rogabat Cęſarē uoce miſerabili:ut periturę urbi iam parceret:nec
ſupremo excidio labefactandā putaret.Cæſar ęſtimauit q̄ ſedulo ueniā deprecareẜ ma
nus daturus ut deditio procederet:iubet tormentū ceſſare:iaculatores tēperare a p̄lio.
Caſtori dat loquendi copiam.Ille deſcenſum ſimulare:dein quaſi ſuadere ſuis:alii uelle:
alii reniti:ſubitoq; uelut indignantes q cogerenẜ ſupra loricā ſe pcutientes cecidere.Mi
raculū ingens cū fraus lateret ſic tp̄s ducere.Inter quæ unus e militibus Romanis iacu
lo ſagittæ narē caſtoris percuſſit.Ille deplorare & cōqueri apud Cæſarē:poſcere ut iube
ret aliquē ſibi dextrā dare:ita ſe perfugio uſurū.Cęſar Ioſepho mādat negociū:uerū ille
qui caueret Iudęoꝝ inſidias:nihil ſincerū in eo intelligere ſe reſpondit.Aeneas tn̄ ꝓpius
murū acceſſit:& ut aduenientē ſuſciperet occurrit.Cui Caſtor uociferans ut ſinum api
ret:aurum exciperet:ſaxū dimiſit.Ille oculis uigilātibus lapidē p̄uidit: celeriq; corporis
ſaltu lapſum euaſit:aliū tn̄ prope aſtantē ſaxi inuoluit imanis ruina.Hoc Cæſar intuēs
acrius incubuit ad murorū deiectionē pręcipiens maiore ui tormentū impelli.Cōtra ad
exurēdas machinas ignes iaciebanẜ .Sed ubi murus ſolutus eſt: Caſtor cū ſuis quaſi in
ignē ſe deiecit:dolo p̄texēs aī magnitudinē in contēptu mortis: cū dolo turpi uitę effu-
gia captaret. Ca.xiiii. ¶Vnꝰ iā murus:hoc eſt tertius ſuperat:ſubuerſis duobus:

adhuc tñ Cæſar reſeruabat patiētiā:q aduerteret iam ſibi pire qcqd periſſet. Dū parcit
& prouocat ad deditionē:nō expectato agmine cū paucis irruens ſupra murū ſm:con-
gregata manu iudæi in anguſtiis plurimos ſauciauerunt.plęriq; ēt utrinq; mortui. Tūc
Cæſar eminus ſagittis figebat reſiſtētes.inter confertos iacula nuſq̄ eludebant̄. nullus
ictus ſine uulnere. Sic remouere ſeſe iudęi cœpere:& Titus ſuos recepit. Et fames iam ur
bē grauiter icesſerat.iudæi tñ pro uictoribus qa ſe intra ſm murū receperāt quaſi expul
ſis Romanis gloriabant̄:ſed neq; lapſa reparare:nec lapſura defenſare poterāt. Reſtite
rūt aūt aliquātulū. Pugnatū triduo ad mur̄ ſm. Quarto die uirtutē Romanā nō ſuſti-
nētes:refugere intra tertiū mur̄. Cęſar ab irruptione interim tēperari iubet:ſubuerti tñ
pcepit ſm mur̄. Et qa ſupererat maxima belli portio: ſtatuit ut miles ſibi cōueheret ali
mēta:ne uictores inopia urgeret:afficeret īdigentia. Quattuor diebus ſibi miles frumē
ta conuexit. Simulq; idoneum uiſum eſt tp̄s:q; iudęi ſi ſibi cōſulerent conuerterent̄. Et
populus qdē malebat:ſed principes ſeditionis reputantes quę in plębem grauibus fla-
gitiis perpetrauerunt:dum nullum ueniæ locum ſperant: perire cum oibus leuius arbi-
trabant̄:q̄ ſi ſoli auctores pirēt. ¶ Quinto itaq; die qa nihil a Iudęis pacificū deferebat̄:
gemino agmine Cæſar mœnia aggredit̄:& duos aggeres attolli imperat: unum cōtra
Antoniā:alterū cōtra mur̄ q erat cōtra Ioānis ſepulchrū. Eo.n.ſuperioris urbis excidia
petebat. Illo aūt altero ſi caſtrū expugnauiſſet ēt tēplo facile potiret̄. Q̄d niſi in ſuā ptā
tem deduceret:ēt urbē tenere non poterat ſine piculo. Diuiſerat Titus exercitū in duos
ordines. E diuerſo quoq; diſtribuerāt ſibi Ioānes & Simon officia defenſionis. Antoniā
defenſabat Ioānes. Simon cū armatis ſuis:& populo Idumęor̄ ad ſepulchr̄ Ioānis ſpe
culabat̄ tatq; oēs obſidētiū conatus de ſupiori loco qbus poterat generibus eludebat.
Et iā exercitatiores erāt malis edocti occurrere machinis obſidiōis: pluraq; genera ſibi
tormētor̄ & ipſi aſciuerāt:qbus Romanor̄ opera deſtruerent:cœpta impedirēt. Quo
rū Cęſar aduertēs pcipitem ptinaciā:admiſcere operibus ſermonē uoluit:ne forte deſpe
ratione ueniæ pui cacius obniterent̄: ac ſpe pmiſſor̄ poſſent deſiſtere. Suadere itaq; cœ
pit ne ſe captæ urbis excidiis inuoluerēt: pmitterētq; eā ſuæ ptāti:quę armis iā teneret̄:
& circūuallata obſidione pmeretur ad excidium ſupremū cedentibus ſe ueniā daturūs
ſi mō uel ſibi uel patrię conſulerent: ne tota ciuitas dirueretur. Mandat quoq; Ioſepho
ut ipſe patrio ſermone ciues alloqueret̄:ut forte cōtribules ſuos uel ipſe inflecteret ut fu
rori proprio renūciarent. Qui licet effuſa Iudęorum in ſe odia nouiſſet: tñ quantū a ia-
ctu ſagittę longius poterat remotus a muris:ita uero ut poſſet audiri profutura ciuibus
noto ſibi alloquio proſequebat̄. Cap.xv. ¶ Fuerat Hebręi humani ingenii con-
tendere pertinaciter anteq̄ res ad ſupremū ueniret: dū putatis uos loco & notę regionis
ſubſidiis fore ſuperiores:licet conuenerit Romanos bello inſuperabiles armis non pro-
cari:a quibus ſępe uicti ſunt q uos uicerant:ſed tñ habet hunc lapſum improuida mens
hoīm in rebus ſecundis:ſimul qa plęrūq; belli dubius euentus:& ideo ſe unuſquiſq; for-
ti cōmittit uirtute inferior. Poſtremo de muris ſperatis. Nō putatis ēt uſq; ad tēpli pro-
grediendū euerſionē. Parcite aris:parcite altaribus:parcite domicilio quōdā cœleſti. Iā
.n.uos & deus ipſe deſeruit:qa uos pietatis cultum deſeruiſtis. In medio tēpli bellū pu-
limus. circūfuſi ignes tēplū oberrāt:ſed nō quales circūſiſtūt armati. Adhuc tñ puras a
ſacrilegio manus hñtes uolūt Romani pcere:nec ſacros cōtaminare poſtes: nec ueteres
abolere ritus ſi uos ſinatis. qd expectat̄ ulterius? duo muri euerſi tertius ſupeſt: & ipe in
firmior lapſis duobus. An pſidiū ſperat̄ diuinū atq; auxiliū de penetralibus? Sed q nos
defendebat ad hoſtē migrauit:qm̄ quē nos colebamus: Romani uenerant̄:nos offendi
mus. Quis aūt ignorat cū illis eē deū q ſibi oīa ſubiecerunt? niſi quę nimio eſtu aut gelu

inuia ſunt.Et iõ extra Romanũ imperiũ ga eadẽ extra uſum humanũ.Diuerſis populis
deũ p uices dediſſe potẽtiã.primo ægyptiis:poſt Iudęis:Aſſyriis quoq; & Perſis auxilia
torẽ fuiſſe nullus negat:poſtea cõuerſum ad Romanos cũ his pſeuerare.Deniq; ceſſiſſe
illis uniuerſa regna:oẽm terrã in poſſeſſionẽ datam.Quid uobis cũ uictoribus uniuer-
ſę terrę qbus ſecreta oceani & extrema Indię patent?Quid attexam Britãnias iterfuſo
mari toto orbe diuiſas & a Romanis in orbẽ terrarũ redactas.Tremit hos Scotia:quę
terris nihil debet:tremit Saxonia inacceſſa paludibus & inuiis ſepta regionibus.Quę
licet curã belli uideat augere:& ipſa frequẽter acceſſit Romanis triũphis captiua:uali
diſſimũ genus hoĩum phibetur:& pſtans cęteris pyraticis eſſe:Tamen myoparonibus
nõ uiribus nitit;fugę potius q̃ bello parata.Sed refertis mori pſtare:q̃ libertatẽ amitte
re:Quãdo uobis iſta Iudęi ſucceſſit ſnia?aut qñ apud Hebræos utilis ſit ſeruitus liberta
ti inutili nõ plata?Iacob ipſe patriarcha in ægyptũ deduxit Hebręos ne perirent fame.
Deſcẽderunt patriarchæ ſimul.xii.filii eius pclara illa generis nr̃i exordia.Ibi Iudas ille
nobilis Iudęorũ pſapia:qui nomen populo dedit.Ibi Ioſeph curru ſublimis:& eqs ſubii
cere ſe in ptãtẽ maluit ut aleret ſuos:q̃ ad originis ppriæ libertatẽ redire.Ibi Beniamin
pia fraude germani retẽtus cõſenſit dolo:ga nõ erat crimen ſeruire potẽtioribus.Ibi hæ
reditas eorũ cũ uocaret a Moyſe:tñ hęrere deſiderabat.Sic patribus ueſtris ẽt dura ſerui
tus nõ diſplicebat:ut periculis anteferret.Seruiſtis ergo Aegyptiis:atq; utinã ſemel.Sed
nõ ſolũ tũc ſeruiſtis qñ cœleſtis eſcę pluuiis alimoniã ſeruitutis extremę pferebatis:ſed
ẽt poſtea uicti atq; captiui deſcẽdiſtis in Aegyptũ cũ Aſſyrios refugeretis.Seruiſtis ẽt
Aegyptiis p multa annorũ curricula:& dulcis illa ſeruitus erat.Seruiſtis Macedonibus:
Perſis:Seleucẽſibus:paleſtinis.Solos Romanos uobis graues putatis:quibus & illi ſer
uiunt qbus uos ſeruiebatis?Verũ igitur odium his debetis an gratiã qui uos dñis ueſtris
pares fecerũt?ultionẽ ueſtri hanc nõ cõtumeliã puto:ga uos de his uindicauerunt qbus
ſubiecti eratis.Seruitio pmitur Aſſyrius qui Aſię toti imperitabat.Arat ęgyptius Ro-
manis:ſerit de ſuo qd ille metat.Macedonia quę uſq; ad Indos deuicta Perſide imperiũ
diffuderat:agnoſcit dños quos ignorabat:& fruſtra ſe regibus ſuis Aeacidarũ nomẽ im
poſuiſſe reminiſcit.Certe nõ alias ceſſiſſe niſi ad Romanorũ triũphũ:qbus & ipſe Pyr
rhus Achillæ ſobolis & pſapiam & uocabulũ pferens:uictus armis:ita ſe pmerendæ
pacis ſtudio ſubiecit:ut ueniã rogaret.Nã de Paleſtinis qd loquar?quos unius pſidis po
teſtas coherceret?Ingrati nunqd nõ ueſtra nobilitas eſt cũ Perſis ſeruire?hoc eſt.n.ſeruire
uobiſcũ reges:regnũq; maximũ habere ſociũ ſubiectionis.Sed quæro qñ fueritis liberi
qui nũc ſeruitutẽ recuſatis?Quãdo ergo liberi fuiſtis?uel cũ aliis dominaremini q ſub re
ge eratis?Habebatis regẽ deũ:repudiaſtis regnũ ipſius ſub quo ſolo eratis liberi:uolui
ſtis ſeruire hoĩbus.Cur patrũ reuellitis teſtamẽta?hęreditas & in patres cõtumax.Ele-
giſtis regẽ cui nomẽ Saul.Occiſo illo Paleſtinus uobis ppl̃s imperitauit:ſucceſſit poſt
tpa Dauid in totius populi regnũ:mitior qdem dño:ſed dñs tñ.Priuſq̃ regeſceret Dauid
genti & ipſe regẽ impoſuit.A Salomone rurſus ſciſſum in duo regnũ:& diuiſa p longã
ſeriẽ dominatiõis hæreditas.Vt trãſiliã captiuitates:Cyrus plęroſq; terris ſuis Iudæos:
& ſacris ſuis reddidit.Sed pr̃es ueſtri cũ Perſarũ pliis grauibus atterer ẽtur:q̃uis nobiles
Machabeorũ triũphis elegerunt ſibi Romanã ſocietatẽ.Tenet ſcriptura diuina multa
rũ pacta legationũ.Facti eſtis Romanorũ amici:qui Perſarũ ſerui fuiſtis.Sed rurſus ma
luiſtis regẽ habere:q̃ ſacerdotũ principẽ:cui populus obtẽperaret:cũ ſæuitia ueſtrorũ re
gum eſſet itolerabilis.Defuncto herode:pulſo Archelao:ſub Cæſare eſſe Romano po-
ſtulauiſtis.Tradidiſtis uos Cæſari:cui ſeruiſtis oẽs ad mutandũ in melius ſeruitium.In
cõi.n.conditione uniuerſorũ ſeruire quędã libertas eſt:qm̃ dignitate dominantiũ hone-

ſtantur obſequia ſeruitoꝝ. Quanq̃ Romani ſeruitutẽ nõ exigant auctores libertatis: q̃a
nõ ſolũ imitem regẽ necarunt: ſed ẽt ſuperbũ nõ paſſi ſunt: & iõ Auguſtũ apud eos no-
men eſt imperii: q̃ augeat ſuos: nõ q̃ alienos opprimat. Sed eſto. Sit utile uobis nõ obe
dire imperio Romano: uideamus liberũ ſi nõ exitiale. Vrgent Romanæ acies: urgẽt pa
triæ ruinę: urget tẽpli excidiũ: nõ q^d^ inutile ſit: ſed q^d^ utile ppendet. Non enim uotorũ
ſpecies: ſed poſſibilitatis ratio penſanda. Lex nãq; naturæ eadem oĩbus hoibus: uolatili
bus: feris: beſtiis infuſa: ut unuſq̃ſq; cedat potentiori. Taurus leoni: ceruus urſo: leopar-
do caprea: aquilæ accipiter: accipitri colũba. Ipſi tauro iuuenci inferiores: Arieti ouium
greges: hyrco caper: ne diuerſi generis eſſe uideatur aliqua diſtantia: uos potẽtioribus.
Romani tñ neminẽ expellunt: uos expuliſtis: imo illi augent: ne quis ẽt uictus de terris
ſuis exeat. Antiocho partẽ regni ſeruauerũt. Et nunc Cęſar q̃d aliud laborat niſi ut terra
ueſtra nõ deſerat̃: regio ueſtra nõ euacuet̃? ciuitas nõ euertatur: templũ nõ cõcremet̃?
Non oĩbus uictoria dat̃: paucis p̃eſſe natura dedit: Pluribus obtẽperare. Tauri armen
tis eminent: arietes gregibus. Penes paucos eminẽtia: penes plurimos manſuetudo. Et
uos induite manſuetudinẽ. Suſcipite ſubiectionẽ quã ẽt ferę induunt. ⁋ Hæc cum dice
ret Ioſephus: cõuiciabant̃ de muro. Maledicebãt utilia ſuadẽti. Plęriq; ẽt iaculabantur
ſagittas: ſi poſſent eũ morte affligere. At ille qui oratione nõ flectebat idomitos: ſcriptu
rarũ quoq; teſtimoniis conueniendos arbitrabatur: maxime quia dicebant deũ templi
ſui præſidio nõ defuturum. Cap. v. ⁋ Temerarii nũccine demũ uobis diuinum
auxiliũ affuturũ ſperatis: q̃ñ permiſcuiſtis oĩa bello: altaria uiolaſtis: diruiſtis totius ur
bis munimẽta. Temerarii iq̃t: & ueſtroꝝ imemores auxilioꝝ: ſcuta & gladios paraſtis
& hoc aduerſum Romanos. Nõ talibus armis uincere ſolebatis. Quãdo enim in haſta
& gladio fuit Hebræoꝝ uictoria? Recordamini unde orti: & a q̃bus ſitis pfecti: quomo
do patres ueſtri hoſtes ſuos uicerint. Temerarii quẽ uobis adiutorẽ eripuiſtis: dũ aliena
ſubſidia depoſcitis? Non in multitudine populi: ſed in timore Dei pater Abrahã pcue
trauit Aegyptũ: & cũ abductæ cõiugis captiuã uideret pudicitiã: bello tñ aſſumpſit pię
oĩonis arma: defenſorẽ adhibuit q̃ dormiẽte eo uinceret: & expugnato hoſte intamina
tam ſibi cõiugẽ repſentaret. Redit Sara ſine armis referẽs uiro triũphalẽ uictoriã. Tre
miebat Abrahã: & torquebat̃ Pharao. Metuebat Sara: & Pharao crimen negabat. Eſu
ciebat alienã: & dãnato crimine: honorabat caſtimoniã quã ſpoliare deſiderauerat. Ad
didit aurũ: argentũ ad Sarę pudorẽ: ut cõdẽnaret uolũtatẽ facinoris expertẽ. Rogat pa
trem Abrahã ut p ſua ad dñm familia dep̃caret̃. Erat. n. iſœcũda domus eius. Remeat
Sara ditior ſaluo pudore: reuertit Abrahã ſanctior: qui cõiugalis pudicitiæ remuneratio
nẽ ſterilitatis remedio cõpenſauiſſet. Quid de filio eius Iſaac loquar? Is quoq; patrio fre
tus munimine: aduerſus finitimi potẽtis inſolentiam: nõ armatas pduxit acies. Et certe
habebat. cccxviii. uernaculoꝝ ualidã manũ q̃ reges q̃nq; bello ſuperauerat: ſpoliis exue
rat. captiuũ Loth Abrahæ patruo reſtituerat. Non gladiũ uagina exuit: ſed ſolã aduer
ſum inuidẽtes patientiã induit: ſimplicitatẽ rettulit. Venerunt rogãtes qui exterminan
dum denũciarent: popoſcerant amicitiã qui finitimũ nõ ferebant. Cõtremiſco tanta pa
trũ recenſere mirabilia. Iacob ſanctus Eſau fratre parricidiũ minitante patriã reliq̃t pa-
rentes deſeruit: ſolius ſecũ oĩonis ferens uiaticũ: meritoq; in peregrinis locis cum fratris
metueret inſidias: & hoium comitatu: atq; auxilio egeret: inuenit angeloꝝ conſiliũ: pdu
ctus ut ait ad caſtra dei: colluctatus eſt dño: & ſicut dicit ſcriptura p̃ualuit deo q̃ imparẽ
ſe hoĩbus arbitrabat̃. Quid aliud Moyſes aduerſum regẽ ęgyptioꝝ exercitũq;: & dra-
cones eius niſi ſolam uirgam leuauit? potẽs uirga quę coelũ tenebris obduxerit: terram
imbribus inundauerit: ſiccauerit mare fluctibus: cinxerant hebręos ęgyptii: orabat

Moyſes & non dimicabat.Diuiſum eſt mare & populus intrauit : ſequebatur Pharao:
Moyſes inter fluctus poſitus orabat.Demerſus eſt cum ſuis Pharao:cantabat Moyſes.
Quis hæc & talia conſiderans non admiretur:& non intelligat in orõne nobis meliora
eſſe arma q̃ in uirtute:Illa enim ſibi diuinum auxiliũ adhibet:hęc corporis.Didicit hæc
arma quæ non carnalia ſunt:ſed fortia deo Moyſi diſcipulus : atq; idem ſucceſſor Ieſus
naue:qui imitator & ſuppar magiſtri iordanis aquas cõuertit retrorſum : idcq; cum in-
expugnabiles Hierico urbis muros uideret:ſacerdotes tuba canere iuſſit: iubilare po-
pulũ:quo facto repẽte cecidere muri:atq; exuſta ciuitas eſt:& oẽs necati ſunt : niſi quos
Raab bonę meretricis fides a memoratæ urbis excidio defendit.Gedeõ quoq; trecẽtos
uiros ad bellũ elegit:eoſdẽq; nõ arma ꝓferre ſed myſteria ꝓcepit . In manu leua hydrias
aquę plenas tenere.In dextra faces:qua ſpecie perculſi hoſtes fugere illico: atq; ad Hæ
bręos uictoria ꝓuenit.Intermiſſa erat ſacrę cura religionis Heli ſacerdotis negligẽtia:
diuina iperia deſerebant̃:irrogatũ ab allophilis ꝑliũ. Victi hebręi : capta ẽt arca dei eſt:
& ſine armis reddita illis:quo iudicio claruit:q; & ſine religiõe arma nõ uincãt:& reli-
gionẽ ſine armis uicere.Ezechias rex infuſo aſſyrioꝝ populo gẽti iudęę uotis Rauſacis
iperio Gennacheris regis quę i deũ iacerent̃ cõuicia:quę populo q̃ ſupꝑma exitia denũ
ciarent̃ :ſatis cõperiſſet iuſinuãtib9:nõ uerba uerbis:nec arma armis referẽda credidit:
ſed exurgẽs cilicio ſe ut ſcuto induit:ꝓ galea cinere caput texit:ꝓ iaculis orõnem intor
ſit. Aſcẽdit orõ:deſcẽdit angelus:cæla ꝑ noctẽ aſſyrioꝝ.clxxxv. millia cadauera nume
rauimus:pcuſſorẽ nõ uidim9.Pręteriẽã de qnq; regib9 quos incõſulto dño bellũ ador
ſos ꝑ deſertũ meãtes:aquę iopia uęhemẽter afflictare cœpat:ipſoſq; & equos eoꝝ ſitis
uexare.Neceſſitas ꝑtermiſſum offĩm reparari coegit.Erat.n. rex iſrahel negligẽs circa dei
cultũ.Admonit9 tñ ab aliis:ut dñi ꝓpherã requireret:cognouit Heliſeũ ab hiſdẽ i qb9de
gerent locis nõ longe abeſſe:miſere oratũ auxiliũ orationis:& remedia neceſſitati.Licet
offenſus erat regi iſrael qa ꝑfidus nõ credebat: ꝓmiſit tñ & ubertatẽ aquarũ:& uictorię
celeritatẽ.Manare cœpit aqua ꝑ deſertũ : & ſponte ſe ſine ullis imbribus iſundere terris
fluẽta.Surgẽtes aduerſarii quos ſecuros uictoriæ ſomnus uberior laxata ꝓſſerat ſollici-
tudie ſubito uidere ſole fuſo rutilare aquas:fuerũt q iter pplos bellatũ putarẽt quoꝝ ſan
guine terra maderet.Itaq; in ꝑdã feſtinantes paſſim ſine ordine ſine modo currere.alius
aliũ ꝓuenire:ſic ꝑcipites in mediũ ꝓgreſſi hoſtiũ uallati interfectiq; ingentẽ ſuis ſtragẽ
dedere:ita auctus propheta a patribus noſtris ſitim pariter:& metũ depulit:idẽq; aduer
ſus famẽ auxiliũ tulit.Nam cũ obſideret̃ Samaria: atq; in ea clauſus maneret rex iſrael
grauis eos urgebat fames:ut ne a nephãdis qdẽ alimẽtis abſtineret̃ : cõuentus ꝓpheta
tantæ miſeriæ deformitate : ſimulq; regis nũcio q putaret ꝓphetæ diſſimulatione famẽ
adoleuiſſe, rñdit:Sequẽti die:& ubertatẽ frumenti:& uilitatẽ uidebis. Non credenti nũ
cio dixit:ipſum qdẽ qa nõ crederet nõ uiſuꝝ promiſſoꝝ tñ fidẽ nõ defuturã.Subitoq; ꝑ
noctẽ i caſtris ſyrię hinitus:equoꝝ curruũ fragor:quadrigaꝝ currẽtiũ fremitus:armoꝝ
ſonitus audit9 metũ incuſſere uictoribus:q; in auxiliũ hebręis multę ac ualidę gẽtes cõ
meauiſſent:ac ſeſe imminẽti ut arbitrabant̃ periculo fuga eximere ꝓperauerũt.Nox cõ
ſiliũ maturauit:terrorẽ auxit fugiẽtibus : itaq; ſyris oẽs quas inuaſerãt copias in caſtris
die ſequẽti reptę.Abũdãtia uilitatẽ creauit:uilitas fidẽ ipleuit: mors icreduli ipſi qdem
fructũ eripuit:publicũ tñ remediũ nõ ipediuit. Liquet igit̃ plurimos patrũ duces cũ mi
nime ꝓliarent̃ :uictoriã adeptos. Alios quoq; bello ſupiores fuiſſe: qbus cõſulẽtibus bel
lãdi ius oraculo ꝑmiſſum foret.Deniq; uict9 Amalech: ſed cũ Moyſes manus eleuaret:
uicit Ieſus naue cũ ſolẽ ſtatueret. Vicit & Gedeõ cũ in aqua dimicaturos probaſſet. Sã
ſon ẽt cũ adhuc intaminatũ crinẽ ſeruaret:uicit & Samuel:ſed cũ adiutorẽ lapidẽ figere

ꝓpoſuiſſet. Triũphauit Dauid cũ Betſabeã hoc eſt filiã ſabbari ſuo cõiugio ꝓpheticis
miniſteriis copulauiſſet:uicit ẽt bello ciuili qd refugiebat illatũ nõ inferebat. Nil.n.bel
lo ciuili fœdius:niſi ſolus qui potuit ĩferre:uicit ab Aſaph ꝑlio:ſed poſteaq̃ deſperãtib9
ſuis:ꝙ numero eſſent ĩferiores dixit:nihil intereſſe pauci an plures ſint:cũ deus paucos
timẽtes ſe:pluribus faciat ualidiores. Bonus ꝓfecto fide ſi uſq; ad finẽ ꝑſeueraſſet:uicit
& mulier armis quæ fidẽ deo reſeruauit. At uero Saul uictus eſt:quia dei ꝑceptum non
cuſtodiuit. Vulnerat9 Ioſias quia cõtra imperiũ in hoſtẽ ꝓceſſit:Sanctus cæterũ & iõ
raptus ne captiuitatẽ noſtris debitam peccatis uideret. Clamauit Necao:nõ ſum ad te
miſſus ferẽs ei9 fidei teſtimoniũ:ſed ĩuoluit eũ ſicut añ amaſiã cõſortiũ de generis ſocie
tate. Deniq; & ab hoĩe dei monitus erat ut illos quos ad belli ſocietatẽ centũ argenti ta
lẽtis cõduxerat dimitteret:ſi uellet uincere. Cui dubitãti ꝙ tantũ precii amiſſurus foret
reſpõdit ꝓpheta ꝙ haberet dñs plura:unde etiã argẽtum eidẽ reſtitueret:quo fretũ con
ductis renũciaſſe auxiliis uiciſſe cũ paucioribus ne ipſum qdem deo tantæ uictorię mer
cedẽ ſoluiſſe:ſed illico ipſis ſimulachris quę uictor ceperat detuliſſe ſacrificia quaſi eorũ
beneficio uicerit quæ in ꝑdã captiuitatis redegerat. Sedechias ipſe incũbentibus iam pa
triæ ruinis ꝑ Hieremiã cõuentus ꝓphetam cũ hoſtili obſidione premeret:ut urbẽ egre
deretur nõ metueret uictorẽ futurũ ſi cœleſtibus imperiis obtẽperaret:aut captiuũ ſi de
fendẽdũ putaſſet. Infidelitate ſemetipſum & ſuos decepit. Abductus erat ab aſſyriis po
pulus iudęoꝝ in Babyloniã:reliqui ad ęgyptios transferre ſe qui reſederãt deliberabãt.
Mãdauit dñs per Hieremiã ꝓphetam & cęteros ut unius gẽtis eſſent imperio cõtenti:
ne geminata captiuitas ęrũnã augeret. Verum illi poſt hõtes oracula dei facti ſunt duaꝝ
captiui gẽtiũ:q unius gẽtis iugo exire impatiẽter deſiderauerant. Itaq; in ægypto exules
ꝑſeuerauerunt. At uero illi qui in aſſyrios ducti ſunt:expleto tpe captiuitatis qd ꝓ pecca
tis populi dominus cõſtituerat poſtea Cyro ĩperante remediãdi facultatẽ adepti reuer
terunt cũ gratia. Rẽouatũ dei templũ eſt: regũ opibus Cyri & Darii cæterorũq; ꝑſarũ
mũeribus. ipſi itaq; q euerterãt reparãdi ſumptũ dederũt:reſtituerũt ẽt i9 ſacerdotũ:cul
tũq; iuuerũt religionis. At uero noſtri dũ ſacerdotiũ ĩter ſe competunt:& apud parthos
ambiũt cõferri ſibi memoratũ honorẽ de religione mercaturã fecerũt. Quid de babylo
niis querimur? Noſtros expti ſumus deteriores. Illi nobis reddiderunt ius religionis:illi
ſacerdotũ creationẽ reſtituerũt:& noſtri eam perſis refudere. Illi ſacerdotales infulas ꝑ
miſerũt noſtrę ꝑtãti:noſtri eas babyloniis uectigales fecerũt. Quid adiiciã cruẽtatũ ſa
crariũ ſanguine:madere ſacra limina:ſemiruta adhuc ſtare tẽpli faſtigia? Minor eſt cir
ca nos ira dei q̃ noſtra cõtentio. Illa nos captiuos fecit:iſta ſacrilegos. Illa diſſeminauit
iudęos:hęc ſuſtulit. Cõferte ſi uidet̃ quid interſit ĩter captiuitatẽ noſtrã & ſeditionẽ no
ſtrã. Captiuitas noſtra gẽtibus ĩfudit noſtrę religionis cõſortiũ:Seditio noſtra ẽt iudęis
ademit religionis gratiã. Quis aũt romanos in iudęã introduxit niſi hyrcani & Ariſto
boli cõtẽtio? Quis Soſiũ niſi Herodes? Quis Antoniũ niſi Soſius? Quis cęſarẽ implo
rauit ſibi regẽ niſi uos? Quis ꝑter uos Antipatrũ regno expulit:& libertatẽ in Antipa
tro? Et tñ non reprehendo neq; abnuo Florum in uos ſceleſte cõſuluiſſe. Sed querela ro
manis deferẽda fuit:nõ arma inferẽda. Spreuiſtis Neronẽ:ſed Veſpaſianus ſucceſſerat:
q benignus natura:benignior tñ ẽt ſtudio eſſe potuĩt:qa in iudęa imperiũ aſſumpſerat:
aut ſi nõ mouebat pietas uirtus certe eius uos debuit adigere:ut uobis cõſuleretis. Sed
qũo uobis non parceret:q pepercit Ioſepho? Cui enim ĩfeſtior q̃ mihi eſſe debuit? Quis
maiora aduerſum rõanos munimẽta extruxit? Quis ſtudioſius ꝓ patria decernẽdũ pu
tauit? Poſt q̃ uobis bellãdi cõplacita cõditio eſt:bellorũ qdẽ initia non probabam: ſed
ſuſcepta nõ deſerebã. teſtant̃ hoc Iotapate urbis quę bella.atem adhuc me terreant fa

uillę bello nō deſtitiſſe:me poſt eius ciuitatis ruinas delituiſſe quo ad potui. In illo euer-
ſæ urbis ſepulchro ptuliſſe famē ne romāis me traderē. Quę ſiſſe ueniēdi ad uos effugia:
ſed deprehēſum nō ſpōte egreſſū maluiſſe perire cum meis: ſed peperciſſe cæſarē. optaſſe
uobiſcū potius periclitari: non q̧ ,pbarē conſiliū: ſed quo eligerē periculi uobiſcū cōſor-
tiū. Gratias tñ deo q̧ tanti ſceleris nō īcidi ſocietatē ne ſeditionū incētor exiſtimarer: aut
qa his miſceri neqbā parricidiūqͩ manu declinare poterā uel morte īplerē. Certe ne ſan
ctiſſimā matrē ,pme dilacerari cernerē: meorūq; diſpergi uiſcera: quæ miſerāda qdē: ſed
tñ tolerabilius eſt ea pati q̄ feciſſe. Quid igit̄ adhuc expectatis? An ſigna maiorū? Nō
ea nobis merita: nō ea circa dei cultū officia. Nō ea romanorū quæ aſſyriorū īfidelitas:
q acceptō precio diſceſſionis fidē fregere: nec recedēdū ſed acrius īgruēdū putarūt. Quī
etiā ut ex accidētibus colligamus diuinæ motū ſniæ: deū iudęis aduerſari certū eſt. Deni
q; Siloa quæ āte bellū ſicca fuerat: & omnes extra urbē fontiū uenę quæ diu fluere ceſſa
rūt: ut aqua noſtro deeſſet uſui: niſi p̄cio quęſita, nūc in uſus redeūt ſuos: & Tito ſe adue
niēti refundūt. Scaturiūt uberes uenę: atq; ita aquarū redūdātiū omnia replent̄: ut non
ſolū exercitui large ad potū exuberēt: ſed ēt equis bellatoribus ac iumentis pecoribuſq;
uniuerſis: hortorū quoq; irriguis nō deſit aquarū abundātia: ut tanq̄ aduitētibus clemē
tis uictorię romanę largiores credas fundi meatus. Recognoſcimus ,pdigia ſuperiora:
quæ ēt tūc noſtræ urbis p̄uenerunt captiuitatē: ceſſauit aqua iudęis: refudit ſe hoſtibus:
ne ſiti obſidio īpedireť. Nec mirū eſt ſi receſſit a iudęis diuina gratia: quos tanta flagitia
circūuallarūt. At uero bonus uir plenū horroris refugit diuerſoriū: & domū ſuā deſerit
ſi qd in ea cōmiſſum ſceleris agnouerit: declinat indignæ habitatiōis cōſortia: execratur
cōuerſantiū iniqtates: & dubitamus de ſūmo & īmaculato deo q̧ abhorreat tātoꝝ con
tagia flagitioꝝ: & funeſtoꝝ ſceleꝝ auerſeť atrocitatē: nec demoreť in p̄arricidaꝝ cōci-
liabulis: q dathā & Abirō: qa Moyſen & Aarō p̄ripiēdo ſacerdocii mūere laceſſiuerāt ſe
parari ab īnoxiis p̄cepit: ne pios aut macula cōtaminaret de cōſortio noxioꝝ: aut pœna
īuolueret. ſed qd ego diutius ſermōibus īmoror: cū plēa horroris: & gemitus oīa circūfū
dāť: tēpliq; excidiū ,ppereť: q iſtud oculi ſpectare: q ſenſus ppeti: qs tolerare pōt aīus?
O ſaxis duriores: ferro rigidiores: q in tātis reꝝ humanaꝝ ,pdigiis adhuc īter uos tāq̄ ad
uirtutis ęmulationē de ſcelere certatis: & qͩ ē grauius uos īpi p̄riā deſtruitis atq; ei⁹ au
getis ruinas. Cōuertimini aliqñ. reſpicite. iudicate: & uidete pulchritudinē patriæ quā ,p
didiſtis: quę urbs: qͩ tēplū: quę ſanctoꝝ domicilia: ſacroꝝq; penetralia: quę ,pphetaꝝ
opera ueſtris manibus euiſceraut̄? In hæc qſq̄ flāmas ducit: & ſpargit ignes: & incēdia
miniſtrat: nec ullo affectu moueť? Rupiū ſi ſentiret rigor reſolueretť. Certe & inſenſibi
lia plerūq; in maximis reꝝ acerbitatibus ſenſus ſpeciē mētiuntur: ut ſcopuli tremāt: &
madētes ſanguine guttæ fluant. Vos aūt īmobiles p̄ſeueratis: ut qd melius poſt hęc ſu
p̄ſit: qd dignius qͩ reſeruetis. Poſtrēo ſi iſta nō mouēt: qa apud pios p̄ſtātiora ſunt ue-
ſtraꝝ ſaltē miſeremini neceſſitudiuum: ponite ante oculos filioꝝ ueſtroꝝ neces: aut fer-
ro: aut fame quę ſunt acerbiores: uxoꝝ & filiaꝝ ſeruitutē qbus tuta libertas erit pacto
deditionis aut captiua ſeruitus urbis euerſiōe. Cōſulite dū licet: ne grauiora poſt mortē
relinquatis: q̄ ante mortē feciſtis. Nec ego liber ab hmōi piculo ſum. Noui & ipſe: qa
cum ueſtris ſimul piclitatur ſanctiſſima mihi mater & cara uxor haud ignobile genus:
& quōdā domus clara. Ac fortaſſe propter meos hęc me ſuadere arbitramini. Occidite
eos: & accipite inſup meū ſanguinē. mercedē libēter hāc ſoluā mercedē ueſtrę ſalutis ſi
poſt me ſapere poteſtis. Ca. xvii. ¶ Ea Ioſephus cū lachrymis uociferat⁹ plęroſq;
de pplo īflexit: ut ad romanos cōfugerēt uēditis quę poſſidebāt. Quos Titus quo qſq;
cupiebat direxit: ut ēt cęteri ,puocarētur romanis ſe ſine metu tradere. Cōfluebāt itaq;

repta egrediēdi copia: ſecuri ſalutis: ſi ad romanos conuenirēt: nec ſolliciti de ſeruitute: q
bus libertas reſeruaret. Hi uero q ſequebāt Ioānem ac Simonem arbitros & incētores
ſeditionis: magis ſcelerū pœnas q̄ aduerſa belli reformidabāt: ideoq; in tuta ſibi refugia
opinabant. Nec ſolū ipſi non audebāt egredi: ſed ēt inſidias ꝑtendebant: ne cui liceret e
populo urbem exire. Maiorq; cura erat egreſſionē ſuorū: q̄ romanorū ingreſſus cauere.
Tenebāt itaq; iuiti & ſi qs deprēhēſus foret: graues pœnas dabat. Suſpicio tenuis gra
uiſſimæ cauſa mortis. Nō argumētis ueritas: ſed ſuppliciis quęrebat. Si q pecūioſi erāt
afficto crimine ſeditionis rapiebant ad necē. Si qui inopes quia non habebant quo ſere
dimerent morti patebant. Cap. xviii. ¶ Etiā grauis fames ſęuire atq; amplius ſe
ditio graſſari cœperat furore ac ueſania. frumētū non reperiebat. nullus panis in publi
co uſu. Sicubi eſſe cōpertū fuerat, domus expugnabat. Iugulabat ædiū dn̄s: aut frumē
ti cōditor q occultauiſſet. Rurſus nō ꝛ̄ptis frugibus, quaſi diligētius abſcōditæ forēt,
tormēta exercebāt. Optabāt plęriq; mortis compēdiū cū eos aut fames afficeret: aut
crudelitas excruciaret. Deniq; q ſeniores erāt occidere dedignabant: inuidētes bn̄ficiū
mortis: qbus iam uehementior carnifex fames miſerabili macie uiſceribus exeſis nuda
oſſa tenuitate texerat. Spirabāt ſemineces ſolo adhuc ſpiritu: atq; ęgra trahebāt cadaue
ra. Sicubi purgamēta olerū: uel caſu lapſa: uel quaſi arida ꝓiecta aſpexerāt: reliquo ina
lidi corpore ore lambebāt iacētia humi. Aut ſicubi internata parietibus uiſa fuerat her
ba rapiētes ſucco infelici miſerā ſolabant famē. Qui ditiores erāt mēſurā tritici toto cēſu
emebāt. Quid enim ſeruarēt nō profuturū? Qui pauperiores: uel ordei: ita ut nemo uen
dētem: uel emētem uideret. Hoc enim oī grauius ſcelere puniebat. Neq; uero coquēdi
panis uſus expectabatur: ne mors ꝑueniret: aut mora ꝓditorē arceſſeret. In occultis ab
diti incoctum mādebāt triticū: qbus ulla uel exigua frumenti copia erat. Nulla mēſa:
nullū ſedile: nulla lux: ne qs interueniret: atq; improuiſos deprēhēderet. Si ſolus ullus
abſcondebant cibi: ſuſpectæ ſolitudines: frequētię parricidales: iter ſuos triſte certamē.
Oēm enim affectū excludit fames & maxime uerecūdiā. Eſurientibus enim pudor diſpē
dium uitę & detrimentum ſalutis eſt. Si quis uir cui mulier eſſet: aut filii aut nepotes ali
qd eſcæ haberet: uix fatebat. Similiter & mulieres: aut cui mitior animus ubi appoſuiſ
ſet: alimonia de manibus eius extorquebat. Miſerabilis erat cibus: eſca lachrymabilis:
rapiebāt parētibus filii: parētes filiis: & de ipſis faucibus cibus ꝓferebatur. Plęriſq; alio
rum uomitus eſca fuit. Nec marcētia ſumere ullus horror aut uerecūdia adimere ſuis ui
tę ultimę ſtillicidia. Et hęc tā infelicis ſpēs calamitatis metus erat: ne deprēhēderetur.
Clauſis itaq; foribus exercebatur: ne qs ſuperueniret q de ore alieno cibū q̄reret: & canū
more uomitus alienos lingua ſua lāberet. Sed ne hoc qdē impune: nā ubicūq; fores ob
ſeratę ſuſpecta fraꝰ alimēti aſcōditi. Proſiliebāt miniſtri ſeditionū: clauſa expugnabāt:
intolerabilia & nouę crudelitatis exigebāt ſupplicia. Nec ab ipis qdem pudēdis corpo
ris abſtiebatur. Per ipſa quoq; pœna trāſibat: q; in his grauior ſenſus pœnarū ſit. Mul
ti cū iā ꝑcuſſores irrūpētes uiderēt: paratos rapiebant cibos: ne uel ipſi defraudarentur
ſupremo uiatico: uel certe futurā mortē ulciſcerētur. & quo grauior uidebat crudelitas:
nō eſuriebāt ipſi q rapiebāt cibos eſurientibus. Rapinis enim ſibi aliorū opes coacerua
rant: & alienis cōditis paſcebātur: cū ipſi q cōgeſſerant eſurirēt: ieiunioq; cōtabeſcerent.
Si qua materno affectu percita miſerās uagitus īfantię ſuccū ciboꝝ ore ꝓprio uellet in
fundere pii operis pœnas luebat: ſuſpēſoq; ad ceruicē: uel hęrēte ad mamillas pignore ſi
mul tranſfigebātur. Plæriq; ēt beneficiū putātes mori egrediebātur urbē: ut herbas uel
lerent: uel radices depaſcerētur: aut cortices arboꝝ detraherent: ſi qd in his uiriditas ad
cibi ſolamina ſūminiſtraret: quos īuenientes romani necabāt. At q hoſtē euaſerat in ipſo

portæ ruebat limine fame tabidus:& ore inualidus:quē iā & ipſa mādēdi officia deſtituiſ
ſent. Regreſſos quoq; excipiebat feralior q̄ de gremiis miſerorū ſūmo quæſita ꝑiculo ꝑ
acerbiſſimū extorqueret nephas:nec partē reſeruare ꝓ mercede ſaltē ꝑiculi.Moriebant̄
itaq; maiore ſuoꝝ q̄ hoſtiū īpreſſione.Ea enī quę hoſtis indulſerat:ciuis eripiebat:nec
rapuiſſe tñ iſtiuſmodi cibū ꝓderat:quippe non multo poſt uirēti corpore turgeſcētibus
mediis ītimorū dolore uiſcerū quatiebant̄: aut aluo ſoluti deficiebāt exhauſtis uiribus:
ut uoti pœniteret:qđ ad tp̄us ſolatio erat:poſt ſupplicio:dein lacertis uiridibus cęteriſq;
ſerpētū generibus coctis exuuiis peſtē addebant.Nā equoꝝ cadauera ſi forte repperiſ
ſent inter ſe trahentes prœlio graui decernebant:nec ab hoſte quidē quę coacerbarent̄
exitia feriabant̄ .Nam cum ſe de urbe plurimi cū filiis ac mulieribus egredientes ī eam
ꝑtem:quæ præruptoꝝ ꝓfundo pręcipitioꝝ ſinuauerat cōtuliſſent: romāi uelut captiua
ducerēt mancipia minoris p̄ſertim ætatis uelut ualidiorē ferirent: ne q̄s forte bellātibus
obripere auderet ſpeculabant̄:ut ſi q̄s cibi quærēdi licentia dū rimat̄ radices agreſtium
ad ulteriora ſpacia ꝓdiret īterciperetur.Nec tñ circūfuſo licet hoſte cohibere ſe poterāt:
q̄bus fames audaciam dabat:cū paruos liberos macie conſumi:& apta fame ora fruſtra
extendi ferre non poſſet affectus parentum:quos ſocios ſibi adſciuerant ad ꝑiculū ne ꝓ
ſe quaſi fugæ ſuæ obſides a ſeditiōis auctoribus occiderent̄ . Cogebat fames egredi:qui
bus bñficium erat ferro perire ieiunii cōparatiōe.Cōtra romani:q̄a contēptores mortis
eos arbitrabant̄:augebāt gn̄a ſuppliciorum uerberātes prius:affigētes quoq; patibulo
crucis quēcūq; offenderāt:quo uel cęteroꝝ temeritas cruciatuū ſpecie a laceſſendi īſolē
tia reuocaret̄ .Miſeranda itaq; paſſio Tito uidebat̄ tātarūq; acerbitas calamitatū.Ca-
piebant̄ innumeri:q̄ngenti ferme ad diē cruciabant̄ : cāpoſq; añ urbē miſerabilis pom
pę ordine p̄texebāt:ut de muris aſpicerētur.Miſerabāt̄ romani:nō mouebant̄ iudęi.cō
patiebant̄ hoſtes:ſocii nō flectebant̄ :facilius apud aduerſarios pietas:q̄ apud ſocios re
periebat̄ . Tñ accēdebātur plęriq; īdignatiōe:q̄ ī tantis malis deteriores fiebāt:diuerſis
modis afflictos cerneres:uariaſq; pœnaꝝ ſpēs:formas ſuppliciоꝝ tā īnumerabili multi
tudine:ut iā locus patibulis deeſſet:patibula corporibus.Furebat ītus Simon.fremebat
Ioānes.īſidiabant̄ ſingulis ꝑ miniſtros ſuos.ſi q̄s fugere tētaret tractus ꝑ humū diſcer-
pebat̄ .Eoꝝ quoq; q̄ abierāt ꝓximi cruci dabantur: aut cruci affixa pleroꝝūq; cadauera
ſuis q̄ elapſi fuerāt oſtentabant̄ . Ediuerſo ēt ipſi muꝝ quadā patibuloꝝ ſegete p̄texue-
rāt quaſi de aduerſariis triūphantes ſi quos de ſuis ad romanos uelle cōfugere dep̄hēdiſ
ſent:ut cęteros trāſfugiēdi metus īceſſeret.Nullus locus īmunis acerbitatis: foris capti
uitas.ītus fames:formido utrobiq;:min⁹ tñ timebāt̄ arma q̄ tormēta: leuiuſq; erat cōſi
ci tumultu poti⁹ hoſtico:q̄ pricidio.nec ītermittebat tñ cæſar īuitare factionū pricipes
ad ſpē deditōis. Nāq; ſtructis aggerib⁹ denūciabat : nō longe abſuturū operis effectū:
īminere urbi excidia:cōſulerēt ſibi ut & ſalutē lucrarēt̄ :& tēplū īcēdiis eriperet̄ . Id quo
facilius crederēt amputatis plæriq; iudęoꝝ manibus dirigebātur:ne uolūtario trāſfugio
trāſiſſe ad rōanos æſtimarētur:& quaſi ꝑfidis nō deferrēt fidē iudęis ipſi necarēt. At ue
ro illi ꝓ ammonitione ſedula grauia retorquebāt cōuitia:funeſtiorē ſibi humanitatē cę
ſaris q̄ crudelitatē uideri:q̄ altera libertatē eriperet:altera uitā auferret:malle ſe liberos
mori q̄ ſeruos uiuere:deuouiſſe animā ſuā tēplo. Immortalitatē futurā ſi cū templo ex
oſtiariis ac focis paternis immorerent̄ .Nihil egiſſe Titū:eripuiſſe parua:dediſſe plura:
ꝓ tēplo ſibi paradiſum ſuccedere:illoq; ſe q̄ ꝓ tēplo dei pugnauerint trāſferēdos tñ ne
oculis ſuis triūphos romanos uiderēt:& captiua iugo colla ſubiicerēt . Cōſecrari paruu
los ſuos nō īterfici:quoꝝ parētes cœleſtiū ꝓpugnatores fuerint ſacramētorū:Quo cō-
motior Titus ut eos ſaltem eriperet:qui inuiti attinebantur: admoueri iuſſit machinas.

¶Erat in exercitu Antiochi cõmageni filius q uenerat ad belli ſocietatẽ impiger ſane iu
uenis & manu ꝓmptus:ſed cõſilio parũ ꝓuidus:qui moderationẽ romani exercitus len
tiorẽ ratus:nec cõſiderans muneris difficultatẽ iſinuauit cæſari mirari ſe ꝙ cũctarentur
romani murũ ſuccidere. Riſit Titus & ait. Cõmune eſt opus. Eo ſermone iuuenis ſeſe ꝓ
ripuit cũ his quos armatos macedonicũ in morẽ ꝓmptiores habebat ad bellandũ. Nã
ꝙ & aliis ſubnixus aduenerat. Cohors tñ quæ appellabat̃ macedonũ:& uiribus corpo
ris & ꝓceritate ipſa p̃ſtare cæteris æſtimabat̃. Quibus appropinquãtibus bellũ adole
uit. Cõtra de muro prõptius decernẽtibus quos extrema urgebãt pericula:& ſucceſſus
p̃ntis certaminis aĩabat:cum inferiores a ſupioribus frequẽtius tranſfigerẽtur:ad ſupe-
riores non oĩa peruenirẽt ſpicula:filius tñ regis iuuenta alacris:armis munitior:comita
tu ſuccinctior alios eludebat ictus:repellebat alios quos ẽt ut caueret ſuggerentibus ſo
ciis inſtruebat̃:& ideo ĩteger a uulneribus pſeuerauit:ſed de macedonũ cohorte plęriq;
qm̃ pudori putabant ẽt naturę aut munimẽtis cedere ptinacius p̃liantes uulnerãtur. Ita
ꝙ conatu irrito ceſſere ſupioribus:docti ẽt uiris macedonibus:ſi uellẽt uincere:& alacri
tatẽ Alexãdri ad p̃liandum eſſe neceſſariã:& uincendi euentũ. Nãq; ille cum obſideret
urbẽ morãtibus cæteris:& circa ſolẽnes machinas ĩmorante exercitu appoſitis: ĩpiger
ſcalis murũ aſcẽdit:fugatiſq; p̃ntibus:q de muro repugnabant:ſolus ſe in urbẽ deiecit.
Nec erat tpis ut ipſe ſibi ſine comite portas aperiret:cũ urgerent pericula:ſed ĩmodicus
animus:ac uictoriæ auidus in hoſtẽ ꝓſiliuit. Ceſſere agmina:ſed quãtos poterat ſolus
ꝓſternere. Deinde per diuerſas urbis plateas circũfundebantur hoſtes:ſi in unam par-
tem Alexander incũberet:aliis poſt ſe circũuallãdi copiã daret. Retorq̃bat itaq; uictor
greſſum ſuũ ne a populo circũdaretur. At illi cõferti inter ſe urgere cœperũt inhorreſce
re ſuper eum teloꝝ plurima:reſultabat galea tinnitu:clypeus fragore ſaxoꝝ. Ac ni me
tuẽtes duci irrupiſſent macedones uictor ĩnumerabiliũ gentiũ intra urbẽ exiguã fuerat
oppreſſus. Fuit igitur alacritatis ꝙ murũ inſiluit:hoſtẽ deiecit:in urbem ſolus triũphali
ſaltu ſeſe ꝓripuit:impetu ſuo fugauit populos:fuit tñ ẽt euentus qui maxime duci neceſ
ſarius ẽ:ꝙ tãtis ĩgruẽtibus populis tot ſagittaꝝ iaculis tot ruẽtibus ſpiculis nullus fuit
lætali uulneri locꝰ. periculũ itaq; uirtus attulerat:mortẽ quoq; alacritas iuexerat:ſi euẽ
tus bellãtẽ deſeruiſſet ĩgreſſi ſunt macedones ꝓrupta porta:ſic temeritas uictoriã inue
nit:& euẽtus piculũ in gloriã uertit. Noſter quoq; cum pugnaret aduerſum gigãtes iue
ctus in hoſtẽ a tergo pcuſſorẽ habebat:ſed librantẽ ictus ſuos comes regis Abeſſa p̃ue
nit. Verũ Alexandrũ euẽtus ſeruauit ꝓphetã gratia. Cap. xx. ¶Cedente itaq; an
tiochi regis cõmageni filio:& cognoſcẽte nõ ꝙ formidinis ſed cautõis eſſet romani exer
citus ppenſa moderatio:ut aggeribus & uineis arietibus quoq; & cęteris machinamen
tis muꝝ adorirent̃:extruebãtur aggeres p numeros ope diuiſo:p̃cipui quattuor inſurre
xerãt:ex qbus unꝰ e regiõe munitiõis:cui nomẽ Antonia:p mediã ductus erat piſcinã
quã ſtructiã uocabãt. Hũc aggerẽ qntus nũerus .xxx. cubitoꝝ ĩ altitudinẽ fecerat iuxta
Ioãnis ſepulchrũ. Quibus e diuerſo Ioãnes princeps ſeditionũ cuniculũ ſuffodit:& rõa
noꝝ opa ſuſpẽdit:ignorãtibus his qd latẽti cuniculo iudęi machinati forẽt:qa fulturis
tabulaꝝ materia æque ſubiecta ſupiora cuniculoꝝ ſuſpenderat fraus oĩs latebat. Itaq;
ubi opportũitas uiſa ignẽ appoſuere:q adultꝰ ſulphure & pice qbꝰ illita erat materies:
quę fulturã cuniculo dabat ligna oĩa facile cõſũpſit:incẽdiũ ſubiectoꝝ ruina ſecuta ẽ. Ita
ꝙ romãoꝝ opa ſubito lapſa ſonitũ igẽtẽ dedere. Pul[illegible]ere itaq; & fumo repleta oĩa pluri
mũ tenebraꝝ obduxerãt:maioreq; terrorẽ ĩduxera[illegible]tẽs cõ[illegible] cõſũptis alimẽ
tis cęteris:qbꝰ prĩo opertus erat liber:poſtea ignis erupit:[illegible]ꝓdidit:& rõanis ad p̃ns
qdẽ formido piculi minuta:ſed euacuati laboris graue ſucceſ[illegible] tediũ:ſimul ꝙ ĩſultabãt

iudęi:mediocris augebat pudor.I reliquũ parandæ expugnationis ſpes refrixit.At i par
te alia biduo poſt cũ iã murus ariete quateref Teptheus de galilæa Magaſſarus:& la-
benus & Ag.ras direptis facibus i machinaměta muralia ꝓſiluerunt.Nihil his uiris au
dacius:nihil terribilius eo bello ex urbe i hoſtem ꝓceſſit.In mediũ nãq; hoſtiũ ꝓruẽtes
nõ trepidauerũt:nõ retractauerũt:ſed tanq̃ familiariũ ſuoꝝ conſortiis imorati non añ re
meandũ putarunt:cũ undiq; i eos pila:ſagittæ:ſpicula iacerenf:q̃ ſubiectis ignibus ado
lerẽt obſidialiũ iſtruměta machinarũ.Cõcurſus igens romani exercitus ut incẽdiũ reſti
guereť:iudęorũ quoq; clamor & ſtudiũ quo ſubtexerãt ipediměta romanis ne ſubueni
rẽt.Illi arietes ꝓperabãt flãmis ſubducere:iſti adhuc ſpargebãt incẽdia.Vñ cõpręhẽſis
oĩbus quæ uri poterãt,Romãos flãmæ circũuallauerãt:niſi mature conſuluiſſent.Inſta
bãt.n.acriter iudęi:atq; hoc ipſo q, i ea p̃te conatus irritos non habuerat ſucceſſus:auda
ciã alebat.Deniq; nõ cõtẽti iã munimẽtis muralibus ultra ꝓgrediebãf:atq; ipſas roma
norũ iceſſebãt cuſtodias:& caſtellũ i quo p̄tẽdebãt romani ultro euerſum prexerant:&
niſi rõani nois gloria & militiæ uetus diſciplina:quę munia hmõi deſerere grauioris pœ
næ arceret formidine furẽtibus repugnauiſſet:expugnatores urbiũ ipſi ꝓpriis ceſſerãt
munitionibus.Verſa itaq; ſpẽs belli & uſus obſidiõis catapultis:& uelocioris gñis iacu
lis ſeſe defenſabãt Romani:ut iudæos repellerẽt:quo ipſis añ gñe reſiſtebaf.Inter quæ
Titus aduenit:clamore excitus & acceſitus ad remediũ.Romanis cõtinuo uires addi-
tæ p̄ſente cęſare:& pudor aluit audaciã:clamãte Tito graue Rõani nois ob ꝓbriũ:ſi
uerſa uice ſuos amitterẽt:q̄bus iã hoſtiũ muri q̄ diruẽf defecerãt:diffidẽtes iudęos mu-
nitionibus:ſola niti temeritate:ſtarẽt tãtũmodo Rõani uictoriã nõ defuturã.Itaq; hor
tãdo pariter ac prœliãdo Titus ſtatuit ſuos:auertit iudæos:q nõ ſolũ aĩs ad mortẽ para
ti:ſed ipſo niſu corporis igruebãt:ut Rõanos gradu mouerẽt.Nec mediocre fuit pericu
lũ cæſaris iter cõfuſa oĩa:cũ ab hoſte ſocius non diſcerneref:iter quę Titus i medio uer-
ſabaf:audax iuuẽta:& glorię cupiditate ad prœliãdũ acrior:quo celerius uictoria cõſũ
maref:in ſecũdis triũphi ponẽs curã ſalutis.Depulſis tñ hoſtib9 anceps cõſiliũ.Alii re
formãdos aggeres reparãda machinamẽta muralia opinabãtur.Alii abſiſtẽdũ obſidio
nis piculis ſuggerebãt:deeſſe reparãdi materiẽ:cõe cũ multis piculũ:muro claudẽdã ur
bẽ cõſultius arbitrabanf:ut cõficeret fames d̄fectis ſubſidiis alimentoꝝ.Prępõderauit
hmõi ſnĩa ut clauderẽtur:ne liberos excurſus hẽrent:quo ãplius & deſpatiõe fugiẽdi:&
idigẽtia cibi cõficerẽtur.¶Diuiſis itaq; p nũeros portiõibus ꝓpere murus ſurrexit:quo
p circuitũ oẽm icluſa ẽ ciuitas.Diſtribuit officia ſuis cæſar:ut noctib9 quoq; cuſtodiẽdi
uices nõ omitterẽt.Pria uigilia ip̃e obeũdi ſingulos cuſtodiaꝝ ordines munia curabat:
ſecũdã uigiliã Alexãdro deputauit.Deniq; p ordinẽ tribunis ꝓut cuiuſq; erat ſolertia cõ
perta uices mãdatæ.Caſtellis erat murus p iterualla itextus.in his manus militũ p̄tẽde
bat.uigiles ex æquo ſibi ſortes:& tpa uigiliaꝝ ſortiebãtur.Circũibat memẽtis oĩb9 mu
rum p ſpacia q̄ſq; p̄ſcripta ſuo muneri:de caſtello in caſtellũ p ordinẽ:& munerũ uiceſ
nox frequẽtabaf.Pręciſa undiq; ſpes iudęoꝝ:clauſiſq; ſe infuderat fames:atq; in ipſas
populi medullas deſcẽderat.Perſonabãt oĩa gemitibus deplorantiũ miſerabilis mortis
ſupplicia.Repleta erant uniuerſa ſeminecũ cadauerũ:& ſi paululũ expectares intra mo
mentũ deficiebant:quos uiuent s repereras.Ipſi quoq; qui adhuc ſpirabant macie cõfe
cti imaginẽ mortis gerebant exhauſti fame:& tabe luridi:nec oculos q̄dẽ faciles attolle
re:q̄a nullũ uigorẽ nãlis motus cõſũpta ieiunio ſubſtãtia dabat.Figura ſola hoĩs remãſe
ra uſus itereiderat.Simulacra cerneres:officia deſiderares.Arida cutis ſiccis hærebat oſ
ſib9.Si leuis mot9 uiuẽrẽ pd..ę ſed concili.. uebat:exilis art9 & color ita niger ut umi
bra putares.Nec hi gram quo crudelior q̄ n..pãt exhauſtis prio oĩb9 & cõtiuo mo

rituris. Et ſi cui uires aliquas recētior cibus dabat: cōgeſtio cadauerū ſpem ademerat: im
poſſibilitatē icuſſerat. Plerīq; ēt condendis ſuorū funeribus imoriebant̄: & icxpleta ſu
premi muneris officia ſuo quoq; obitu derelinquebant. Ruebant ſuper defunctos quos
ſuſceperāt muniendos: ut ipſe quoq; oneri accederet: cui leuādo aduenerat idigens eius
miniſterio qđ alii deferebat. Nec erat ullus dolori locus ī cōi oīum calamitate niſi q̄ au
ctores tantę miſeriæ ſuperuiuerēt: nec tēpus querelæ liberis qdē iam uocibus ſi loq poſ
ſent. Quid enī ſibi iā morientes timerēt. ſed tñ mutis iam ſenſibus aſpicientes tēplū quaſi
inde ultio tā diri exitus depoſceret̄. Aruerāt ſupremorū munerū lachrymę: qa oēm affe
ctū uis mali clauſerat. Obriguerat aīus: oīs ſenſus hęrebat: pluſq̄ lachrymāda toleranti
bus. deerat iā terra tumulis defoſſis oībus intra urbē locis: quę potuerunt dare uſum ſe
pulchri. Tētabant aliq inter duos muros nouū hoſtiū ueterēq; urbis ꝓcedere nocturno
ſilētio. piculoſa licet: pia tñ furta pſuaſerant. Itaq; ꝓ uno plures inſepulti iacebāt: & qđ
uni deferre geſtierāt ꝓ bonorū munere defraudabāt̄: ſed ēt ubi hoſtis deerat fames ope
rabat̄. Sepultor plerūq; ꝑueniebat ſepeliēdū: & tumulo eo quē alii parauerat icludebat̄
ſubito exaīs: & lapſus cū defodit: uelut quodā ſtudio operis ſui ius uindicabat. & ubi ter
ra deerat tabulata īnectebant̄: ut defunctorū cadauera loculis includerent̄. Plęriq; eos
ſibi ipſi parabāt manibus ſuis: ne deficeret huiuſmodi miniſteriū: atq; ī his ſeſe ſæpe ſpō
te cōdebant: ſuſpecti ne mors ꝑueniret: & ſepultor deeēt. Silebant oīa metu. inedia uocē
ademerat: ciuitas plena mortis: & nullus eiulatus in exeqis totius urbis: & cū ſenſus qui
dē doloris icerierat: iniuria non deſiſtebat. Non deerant ēt in tantis malis deteriores oī
bus uiolatores ēt ſepultorū. Quid dicam non horruiſſe cum illuderent mortuis: & gla
diorū ſuorū aciē ī defunctorū cadaueribus ꝑtentarent̄. Nōnulli ēt uiuētium adhuc urgē
dis corporibus experirent̄ ſi tela ſibi acuta forent: & hic tñ uſus plęriſq; rogātibus dene
gabat̄: ut miſeros ad grauiora ſupplicia fames depaſceret̄. Nequaq̄ tñ ultio morituris
deerat. Nā qđ uiui non potuerāt: uindicabant ſe mortui ultorē ſui fetorē creantes quo ſe
de latronibus ulciſcerent̄. Qui grauiter ſęuientes quęrēteſq; remediū ſpeciē quādā pie
tatis īduerant: ēt ipſi q latrocinabant̄: ut eos de publico ęrario ſepeliri iuberēt. Sed ubi
nequum occurrere de muro defunctorū reliqas in ꝓfunda ꝑcipitia deiiciebāt. Itaq; aſpi
ciēs Titus ꝑruptos ſpecus plenos cadauerū: ſaniē de laceratis uiſceribus inatātē alte ige
muit: & manus ad coelū eleuās teſtabat̄ haud quaq̄ illud ſibi adſcribēdū q uoluiſſet ue
niā dare: ſi deditio ꝓcederet: expectaſſe ſe ut pacē rogarēt: paratū ſe ut icolumes ſerua
ret: ſi bellū depoſuiſſent. Iubet itaq; aggeres rurſus iacere ēt nō ꝓpiquantibus ſiluis: qa
ſucciſa erāt oīa ſuburbana nemora ſiluarū. Vehebāt materiē milites ſpe uictoriæ ſolātes
laborē: nec tñ frangebant̄ aīs. Priceps ſeditiouum furebat Simō: nec tantorū mortibus
exaturatus cedebat: & qa inimici deeſſe coeperāt: ī ſocios conuertebatur. Cap. xxii.

¶ Deīq; nec Mathiā qdē quo auctore ī urbē recept⁹ ē īexcruciatū necauit nulli⁹ apud
ſe cōuictū flagitii: ſed īſimulatū ꝓditiōis: & ſuſpectū cōſilii q̄ ī uſū plębis ſedulo: & ſine
ulla fraude tāq̄ familiari crediderat īſinuādū. Id alte ipſū aliq̄diu tēuit: nec iā ſe ut āico
credidit: ſed aluit īdignationē īdicio diſſimulato: ergo īſimulatū apđ ſe q̄ cū romāis ſtu
dio congrueret: & conueniret, rapi cū filiis iubet. Arcēſſitur: nec defenſionis ulla copia
dat̄. ante examē adiudicat̄ ſupplicio: nec eius ſoboles excipit̄: ſed poenę adiūgit̄. Ora
bat nō uitæ uſuram: ſed mortis celeritatē naturę ordinē: ut prior occideret̄: ne filiorū ne
ces ſpectaret: nec ſuperſtes eſſet funeribus liberorū ſuorum ipſe continuo funus futurus:
non impetrauit qđ ipa pietas exigebat ēt ſi non rogaret: hoc rogabat ſibi reddi pro mu
nere qđ ei urbem apuiſſet: reus quidem ꝑiret: foetor redargt Simonis. debuerit ille hāc
poenam ciuibus. debebat tñ ei Simoni miſeris officia ſuppedita   ſico pepercit nec pa

trono receptióis ſuæ pœnã relaxauit.ducitˀ ad ſuppliciũ cũ tribus liberis:nã quartus fu-
ga ſe exemerat.Statuitˀ in cõſpectu Romãi exercitus iſultatióis ſpecie:ut ſuppliciũ eius
uideréť:ad quos egredi deſideraſſet.Liberẽt te itaq; ſi poſſunt amici tui.Deducunť & fi
lii:nec ſuprema liberis oſcula dare:nec ultimo cõplexu filios ſuſcipere pmiſſus:nõ frau-
datus tñ uocis paternæ libertate:miſerabili filios allogo pſequebať.Ego filii uobis ho-
ſté induxi:ego carnifices adhibui:qñ Simoné ingredi i urbé rogaui. Ille dies nobis mor
tis huius:ille parricidalis cã ſpectaculi.Merui fateor:nec culpã excuſo:dũ unũ reprime-
re geſtio:accerſiui deterioré.Ad auxiliũ Simõ petitus:& ad parricidiũ patriæ cõuerſus.
Sedula conſilia in crimen deduxi.Rei fuimus patriæ q defenſoré quęſiuimus.Et recte q
dé ſoluimus pœnam iprudétiæ:nõ tñ pfidię.Abſoluit nos Simõ ipſe dũ perimit:q pnũ
ciat nõ ſibi a me donatũ:ſed patriæ contuitu petitũ:ut cõtra Ioãnis ſæuitiã auxilio futu
rus:q̃primũ adeſſet:& Idumęos induceret. Putabamus duobus iter ſe cõſerentibus libe
rã plæbẽ futurã.Quis mihi crederet nõ tibi id meo ſtudio detuliſſe:ſed de malis hoc to-
lerabilius ęſtimauiſſe niſi tu occideres?Sed qd ego ſic loquor quaſi crimé excuſem?Ni
hil ſane mea ſnia grauius facere potui:q̃ q te in ceruicibus noſtris locaui.Sed in eo přię
reus nõ tibi fuerim.Debuerim ego ciuibus morté:ſed tu mihi gratiã. Debuerim patriæ
pœnã pditióis:q te induxerim:Tibi qñ eé proditor cœpi? Si fugiendũ putaſſem cõſu
luerã mihi:ñ uiolauerã patriæ neceſſitudiné.Quis.n.hoſté nõ defugit:& hoſté iternũ?
At te ciué putauimus:ſed hoſté inuenimus.Ad auxiliũ petitus qd rependiſti? Quid añ
pollicitus?& quo poſtea cõuerſus?ingreſſus eras ut hoſté expelleres:nõ ut hoſté exerce
res:ut phiberes ciuium neces:nõ ut ipſe adiungeres?ut latrociniũ repelleres:non ut la-
trocinareris:ſed ut ſubuenires innocẽti populo.Cur in ipſum tua arma uertiſti?Ante la
trocinio appetebanť:tu bellũ itulisti.Añ pauciores ad morté rapiebanť: tu ſtragé po-
puloꝝ feciſti.Quis pditor patrię:qs Romana arma plus iuuit?niſi q extinxit patrię p
pugnatores?Niſi q eripuit tantoꝝ ciuiũ defenſioné?Niſi q ab hoſte i ſocios detorſit mu
croné?Hoſtis extra muros pacé offerebat:tu itra muros pliabare. Ille obſidioné uole-
bat ſoluere:tu expugnationé approperabas.Ille phibebat incẽdia nřę urbis:tu flãmas
in ipſa tẽpli iaciebas faſtigia.Ille nřoꝝ cõtuitu ſacramẽtoꝝ inducias dabat:tu p ipſos ſa
croꝝ dies altaria dei ſupmo urbis excidio ſacerdotũ quoq; ſanguine reſtinguebas. Ille
muros:tu tẽplũ obſederas.Coacerbabo crimina mea.Ego přię manus itulí:ego tuũ fu
roré armaui.Ego hęc uniuerſa delyramento quodã ſenectutis exitia ipreſſi.Agnoſco de
mẽtis ętatis iprudẽtiã.Cõfeſſióe leuemus pudoré:qñ negãdo peccatũ exuere nõ poſſu
mus.Duo p̃ cęteris excidiũ patriæ accelerauimus.Ego errore conſilii:tu pposito parri-
cidii.Pendo igiť Patria tibi debitas pœnas:& hoc ipſo Simoni gratias ago:q cineribꝰ
tuis ſuperſtes nõ ero.Atq; utinã nec liberis eſſem ſupſtes.Sed ad ſceleris tui Simon acer
bitaté filioꝝ necis ſpectator adſiſto.Merui fateor:qa Ioãné pictũ uidere nõ potui:& te
armatũ elegi.O pręcipité ſenectuté:imaginé timuimus:tyrãnum expetiuimus.Ego fi-
deiuſſor tuus:ego deprecator tuus legationé pertuli.Ego te dñm rogaui:percuſſoré in-
troduxi.Spectemus ergo quæ fecimus.Ioãnis nos cæra terruit:Simonis latrocinia dele
ctauerunt.Acceleretˀ itaq; põpa funebris:ueniat carnifex:filios ante ora patris:patréq;
obtrũcet ſuper filioꝝ cadauera.Hauriã miſerabilis ſenex ictũ carnificis ſup colla pigno
rum ſæuã uibrãtis ſecurim. Quo ſpectaculo nihil funeſtius:niſi ille qui iubet. Crudelis
ſceleſte:facio qd pręcipis:facio:ſed iuitus.Habeo tñ cõſolationé tantę calamitatis.Pa-
tior quicqd miſerrimũ eſt:dum tu iuſſeris.Quicquid eſt imaniſſimũ ſubeo libẽter te ar
bitro.Impleſti menſurã ſcelerum ſęuiſſimoꝝ:liceat ſaltem affari liberos:extremum pi-
guoribus uale dicere.Sit ullus ultimis locus oculis:quæ nobis etiam cum feris cõmunia

ſút. Nó ꝓhibeat᷑ miſerabilis amplex⁹ naturæ: quẽ ẽt defũctis pót caſus donare. Quod
igit᷑ ad pœná ꝑcepiſti: proficiet ad pietaté mihi. Cadam ſup funera mea: & íſepulta ad
huc uelut quodam corporis mei ceſpite tegam: ne diſcerpãt uolucres: aut feræ deuorẽt.
lambam lingua patria ſanguiné meoꝝ pignorũ: & meũ deluam: ne lambãt beſtiæ. Et
fortaſſe addet hoc pietas: & miſeratio naturę ipſius: ut arctiſſimo amplexu moriẽs: libe
ros meos ſtringá: ne tu ſeparare poſſis quũ uelis. Certe ſi ſeparabis corpora: aïas tñ nó
ſeparabis. Sed ſatis iá lachrymarũ uiaticũ ſumpſimus. Præite filii: & ſecuturo pṝi uiá pa
rate. Si potuero cóſequi comitabor ſimul: & erit illic impediméto ſenectus: quo uiuẽtes
iuuenes minus cóſequar. Ad máſioné ꝑcedite: ut feſſum patré ſuſcipiatis diuturno ho
ſpitio. Volui qdé pręcedere ipſe: & rogaui: ſed non impetraui. Tñ ꝙ inoxii eſtis: eo me
liora uobis hoſpitia deferent᷑: q̄ ſi ipſe accerſitor Simonis ꝑueniré. Grauat me illa lega
tio: licet a ciuibus mádata: petéte populo ſuſcepta. Pręcedite ergo filii mũdiores ſupnũ
iter carpẽtes ueſtigio. Et Machabei matré ꝑuenerunt. Sed illi ad præmiũ: uos ad ſuppli
ciũ. Spectauit tñ pia mater moriẽtes filios: & ſupra ſuoꝝ ſe uolutás ſanguiné uidit com
plectẽtes ſe inuicẽ fratres: naturæ neceſſitudię: & ſuo lętabat᷑ triũpho quẽ de tyráno có
ſequebat᷑. Diuerſa qdé patiẽtũ merita: ſed eadẽ ſęuitia utriuſq; ꝑcipiẽtis. Inuenit hoc An
tiochus Perſica imanitate. Apud ipſos. n. nouoꝝ ſunt cóměta ſuppliciorꝝ. Tu executus
es: ille tñ ſeruauit ultimá matré ad pſuaſioné regiæ uolũtatis: tu ſeruari iuſſiſti patré ad
cruciatũ paterni doloris. Cóſolamini uos filii chariſſimi: patimur nos qᵈ paſſi ſunt mar
tyres. Simon ſtatuit quod pſecutor barbarus inuenit: tyránus præcepit. Proficiſcamur
igit᷑ uolẽtes: & fugiamus cóuẽtus latronũ. Sane cũ in illá ꝑpetuá domũ diſceſſerimus:
ſi qui ad nos uenerit q reqrát qd agit ille quoudá dei populus: qd illis reſpondebimus?
Maxime ſi uobis utpote iunioribus integer cui Ionathas: mihi Saul utpote peccatori oc
curreritt. Quid inquá dicemus niſi populũ illũ Iuda nouellũ dilectũ: quẽ mare fugit: cui
ſol ſtetit: ceſſit: Iordanis Populũ inquá illũ cui puius fluctus fuit: aer fertilis: terra coele
ſtis: quæ non ut noſtra hęc terra ſpeciẽ corruptionis íduerit: ſed reſurrectióis gratiá aſſũ
pſerit ſeruire nũc Idumeis: & ſubiectũ eſſe Simói latronũ pricipi: nec ſeruituté ipſam ha
bere ſecurá: nec periculũ cũ libertate. Quid ad hæc reſpóſuros putamus: q elegerũt bel
lo perire q̄ libertati patrię ſupuiuere? Quid ẽt Matathiã reſpóſurũ Machabeorũ aucto
rem: qui maluit obſeruando legem ſabbato feriatus mori: q̄ pręliatus uiuere? Si audierit
quomodo Simon non ſolum ſabbato cædes ciuium innumeras agitauerit: ſed ipſos ſacer
dotes domini neomeniis & omnibus ſanctis feſtę celebratis diebus iugulare coegerit?
Quantum igemuiſſet Heconias cum audierit Simoné q ſeditionibus primo urbẽ euer
terit: cęde ciuium uiolauerit: tẽpli uetuſtaté religione cóuentũ toties: ut ſui deditione ur
bẽ exueret: incẽdio male perire omnia excidio urbẽ: templũ exuri: plæbẽ totá interfici:
ne occupatę inclinet dominationis faſtigiũ? Quantũ inquá dolebit Hieconias licet tẽ
pore maloꝝ urgentium minus felix imperio: melior tñ filio? Pater enim ſibi minus felix
eſſe q̄ patriæ: licet miſerabiliter: pie tamen maluit. Itaq; ſe cum ſua proſapia egreſſus ur
bem Babyloniis obſidentibus in ſeruitium dedit: ne euerſam patriam: ne populum dei
captiuum uideret. Filius autem erumna pari: ſed affectu impari: dum ſibi metuit: & ſe i
exilium: & urbem in excidium deduxit. Hic itaq; infelix patrię: nec ſibi felix: qui & libe
ros ſuos & oculos amiſit. Ille aũt prudentior q captiuitatem ciuium ſua redemit capti
uitate. Deniq; exitus docuit. Iſte in regno ſenior: ille iunior in ſeruitio defecit: q̄uis ei po
ſtea thronũ regium Babylonius rex iuxta ſe cóſtituerit: & conſilii detulerit prærogati
uam miſerę calamitatis ſolatia. Deniq; tolerabilior iam mea ſors eſt poſt liberam mor
tem mori: q̄ uiuere: ut ſcias q̄ crudelis ſit qui filios ante ora patris iugulet. cuius etiam

regalia munera deteriora ſunt:q̄ pietatis uulnera.Aut enim tā impia inferre primo non
debuit:aut tam honorata poſtea ſubſtituere:quaſi quęuis dignitas redimi poſſit filiorū
amiſſione:aut cōpenſari cędes ſobolis quouis uſu honoris.Nulla ꝑfecto nulla dignitas
tm̄ dolorē alleuat.Nullus honor curat hoc uulnus : niſi ſola mors quæ ſenſum adimat:
recordationē auferat.Feſtina ergo ꝑcuſſor:remorare tn̄ dū liberos uideo:dū prius q̄ mo
riant̄ aſpicio:ne qs ętatis forſitan imaturitate turbatus mortē timeat:cū ſęuiorē euadat
tyrānū.Beneficiū eſt filii mori:ne patrię uideamus captiuitatē: tolerabiliora corporis q̄
mentis uulnera.Iam tolerabilius & ueſtras neces ſpecto quas refugiebā:ne ſpectē neces
in cōmune oium:ne uideā patriæ buſtū:& totā urbē ſepulchꝝ ſuorū . Beatior tn̄ q mor
tuus fuerit:q̄ q reſeruatus.Sūme deus ne iter innoxioꝝ greges ſternat̄ Simon cum libe
ris ſuis:ſpectet captiuus quæ intulit:imo minime inquit.Nam quæ pōt cogitare pōt fer
re:nec tn̄ ea iprecor.Conſideret q̄ graue nefas ſit qd non pōt uel uoto retorquere q pati
tur:q̄ acerba ultio q̄ ſęua cōmiſſi ſceleris imanitas:qd optat patrię captiuus ſupſtes: qa
peiora ſunt uitæ ludibria:q̄ mortis ſupplicia.Sed iā finis uerboꝝ ſit.Feſtina carnifex dū
cruētū ſanguinē filioꝝ geris.ꝑcute patrē:ut nullus refrigeret . Hoc ſolū morituro medi
camētū ē:hoc ſolo nō ſentit̄ ictus mucronis:dolor uulneris.Percute ſub conſpectu Ro
mani exercitus ſicut imperatū ē:ut ſpectent̄ uindicaturi.Miſereat̄ hoſtis : qa ſocius nō
miſeret̄ .Iudicēt Romani:qa Simō occidit ſine iudicio:teſtes ſunt ipſi me nō ꝓditorem
patriæ ſed defenſorē fuiſſe:q pugnantē uiderūt nō deſerētē. Liberis ego meis ſi potuiſſē
hoſtē auertiſſem:nō hoſtē accerſiſſem.Atq; utinam nec Simonē accerſiſſem : nec finis
ullus adhibitus tantæ crudelitati.Iacebant adhuc cum patre ſepulti liberi : adiungit̄ &
ſacrilegiū ſpectaculo parricidali.¶Ceditur Ananias ſacerdos claro genere ortus : licet
nemo clarior ſit ſplēdore generis q̄ munere religionis.Illo enim affectat̄ nobilitas: hoc
nō deſiderat̄ .Habebat ſibi uetus ꝓſapia diuerſorū faſces honorū:habēt & ſacerdotia
ſuos faſces:q eleuantur:non humeris ſed moribus:& attollunt̄ :non uirgarū ꝓceritate:
ſed laborū ꝑſeuerantia:& fidei altitudine:pietatis faſtigio.Percuſſus eſt ēt ſcriba Ariſte
us:claræ & ipſe originis:& cū ipſis alii de plæbe qndecim p̄eminentes cæteris: licet iniu
ſtā necē non nobilitas faciat ſed inocentia. Pręoccupantur ēt uiri undecim q pariter cō
ſpirauerant:cōmoti ſcelerū eius atrocitate: & ſibi quiſq; metuentes quæ in alios exerce
ri uidebant:q, infidelis ēt amicis foret:& ſpes ademptę populante uniuerſos fame : Ro
manis iamiamq; irrupturis:turbato Simone ad opē defenſionis:bacchante ad officinā
crudelitatis: faciliq; illecebra ꝓditionis: q, Iudas unus ex ipſis turrim tuēdā ſuſceperat.
Is igitur cum Romanos uocaret traditurū ſe pollicens turrim faſtidiētibus aliis:q, tam
ſero ꝓditio ꝓcederet:aliis dubitantibus qa frequēter ꝓmiſſa deditione dolū parauerāt:
p̄uenit Simon:& de uniuerſis conſpirationis ſociis pœnā exegit:corpora quoq; eorū de
muro p̄cipitata. Cap.xxiii. ¶Clauſus tenebatur Ioſephi pater:nec ullus ad eum
acceſſus patebat . Eo ſtudioſius Ioſephus ad deditionē inuitabat Iudæos:& incōſultius
murū ſucceſſerat:ut liberaret patriā cū patre.Quo loci caput ꝑcuſſus concidit: ac pene
iactatis deſuper telis oppreſſus fuerat: niſi præcepto Cęſaris miſſi forēt q cū ꝓtectū cly
peis eriperent neci.¶Comperto mater filii ſui uulnere:& inſultantium latronum con-
ſternata uocibus mortis eius formidinē ſimul & fidem induit:miſerabiliter quoq; deplo
rare occepit : ad hos fructus fœcunditatis ſe reſeruatam : ut nec officio uiuentis filii po
tiretur : nec ſepeliret defunctum . Voti quidem ſui fuiſſe : ut ipſe potius matri ſepul-
turam daret . Inter eius manus ſupremum exhalaret ſpiritum . Ille frigidos artus de-
ficientis foueret : ille ultimos ore anhelitus legeret : ille oculos morientis clauderet : il-
le ſpirantia adhuc ora componeret.Sed quia uoto exciderat : ſolatium fuiſſe : ſi uel ipſa

intereſſe potuiſſet filii morientis ſupremis. Miſerabili qdem ſorte ſed tolerabili tñ ut quẽ
ſuperſtitẽ optauerat: eius uel funus teneret. Verũtñ uel de muro inqt ſpectare mihi mea
funera liceat: & ſi contingere non licet: utinam qdem nemo arceret. Sed quẽ metuã tan
to deſtituta filio? Quid ptimeſcã cui beneficium eſt mori. Vtinam in me tela ſua oẽs cõ
torqueant: oẽs gladio me transfigant: qd uiuens non potui ſaltem filii mei corpus ueſte
mea protegam. Abundat unius ueſtimentum ad ſepulturã duorũ: & fortaſſe quiſq̃ ho-
ſtium miſerebit: ut amictu filii matris oculos tegat: & oculos oculis: manus manibus:
ori ora connectat. Proripiens itaq; ſe ad muros: coelum ipm miſerabili queſtu replebat.
Inſultabant ſui: flebãt Romani. Apud ſocios crudelitas: apud hoſtes miſericordia. Figi
te inquit me ſi qua eſt pietas: ego genui quem pſequendum putatis. Ego infelicia ubera
dedi: me extinguite ſi de illis uindictam quęritis. Cap. xxiiii. ¶ Dũ illa deplorat:
ecce ad uocẽ matris proceſſit Ioſephus: & deflere coepit q euaſerit: cui dulce fuerat ante
patriam mori: & pro patria dum ſalutaria ſuadet procumbere. Sed iam non pro parẽtũ
contendere ſalute: qui depoſiti ęuo cum in carcere uitæ finem ſupremum exigant: libe-
rent ſi moriant: ſed p ara: p tẽplo: p ſemirutis adhuc urbis moenibus trepidare. Obtu
liſſe ſe uulneri: ne patriã euerti uideret. Qua excitati querela plęriq; ad Romanos trãſe
undũ rati: qua potuerũt uia ſubtraxerũt ſeſe inſidiis latrocinãtiũ; & cuſtodiis pręſidentiũ.
Quibus qdẽ Titus miſeridordiã pmiſſam ſeruauit: ſed alia grauior erũna accidit. Nã
q ubi data alimẽti copia: coepit oneri eẽ cibus q prius uſui erat: deſuetiſq; edẽdi officiis
miniſteriũ feriebat: nulla uis dẽtiũ ut cibũ mãderẽt: nulla arteriarũ ſubſiſtẽtia: panẽ ar
rodere nullo poterãt modo. Si quid ſane ſorbuiſſent mollioris alimoniæ: interclusis iã
fauciũ meatibus ſtrãgulabãt. Obriguerant interiora uiſcerum: obſtructi erãt ductus ci
boꝝ. Aruerãt iecoris uenæ quæ cibos attrahũt. Perierat uſus: auiditas cumulabat: ut9
defecerat: appetẽtia manebat. Ruebãt ſupra cibos miſeri: & inualidos morſus more in
fantiũ meditabãt. Plęriq; uiſis alimẽtis ipſo gaudio deficiebãt: atq; inter exoptatos ſibi
cibos moriebãt ſolati miſeriã q uotũ impleuerãt. Sed erat põpa lachrymabilis: cũ plu
res a cibo ad periculũ ſurgerẽt q̃ ad ſalutẽ: ut & uictus noceret. Inflabãt .n. inſolito cibo
potius q̃ reficiebant: & quaſi quodã hydropiſis morbo diſtẽta cute poenas dabãt. Et ſi
qbus nulla adhuc uirtus edẽdi: auiditas modũ neſcia qd ferre nõ poterãt: ſupra mẽſurã
ingerebat: repẽtino cibo farti dirũpebant. Quid enim graue nõ erat qbus erat grauis &
ſolus affectus ut obeſſet uidiſſe quod deſideraueãt? Incapaces eni affectuũ p longã fa-
mẽ oppreſſit ẽt ſenſus naturæ: & ipſe gaudii motus grauauit. Nihil .n. mirũ ſi exhauſtis
periculo eſt. Deniq; poſt biduanũ ieiuniũ ſi qd auidius ſumpſeris: ſtatim crudeſcit. Vñ
plęriſq; moris eſt: ut ſuccũ lactis infirmis uiſceribus infundãt: eoq; cũ melle pmixto tẽpe
rẽt humoꝝ exaſperatã ieiuniis intẽperantiã: & defectionẽ corporis uelut infantiã quãdã
molliore cibo nutriãt. Sic ergo nonnulli Iudęoꝝ q ad Rõanos cõfugerãt: poterant eua
dere quadã arte pẽſantes moderamia cibi: donec deſueta cedẽdi caro i ſuos rediret uſus.
Nec hoc tñ pfuit miſeris: ſed cã maioris exitii fuit. Nã cũ ex his plęriq; accepto cibo al
uũ purgarẽt: egeſſerant aliq numones aureos quos abſorbuerãt: cũ adornarẽt fugã: ne
dephẽſi q infidiatores oia pſcrutabant: nõ ſolũ diſpẽdio: ſed ẽt periculo forẽt. Scelus .n.
ducebat auꝝ quẽq̃ pter latrones habere. Hoc itaq; poſtea Iudęi ſpecie miſerabili iter in
quamẽta alui auꝝ legebant. Cõperit id qdam Aſſyrius: & ab uno in oẽs opinio mana-
uit. Qd genus hõium pceps ad auaritiã: & paratũ ad uerſutiã: nihil tã atrox ſit qd refu
giat: nihil tã turpe qd erubeſcat ſtudio pecuniæ. A Syris in arabas diffuſa fama ẽ: qbus
& nõ minor auaritia: & feritas barbaricæ propior inmanitati: eo q farti auro Iudęi forẽt:
diripiunt quoſcũq; offenderãt aduenientes: cõtra fas: cõtra leges deditiõis: contra pmiſ-

ſum Cęſaris:q̄ occidi nō licebat:incidūt adhuc uiuētes: cruētiſq; manibus uiſcerāt uē
tris ſecreta. Aluū ſcrutanť:& inter eius manātia purgamēta auꝝ requirūt:non minus tur
piter q̄ illi quos adigebat fames:iſup ēt ſęua crudelitate. Multa acerba eo cōmiſſa ꝑlio:
nihil hoc uno acerbius. Deniq; una nocte duo milia fere uiroꝝ diſciſſa ſunt tali flagitio.
Diuiſiſq; uiſceribus q̄ſtus ſuos Syria numerabat:arabia negociationis recēſebat emolu
menta quæ ſine trāſfretati maris periculis nouo crudelitatis cōmento in uſum lucri uer
terant:& mercē putabant. Quod ēt nunc in huiuſmodi hoīum genere reperias:& non
nullis ægyptioꝝ:ut curādis funeribus negocienť:& officia humanitatis uendāt merca
turę cōpendiis. Miſera fames auri nihil ſequēdū putat:niſi qđ ad pñs lucroſum:nihil ho
neſtū quod pecuniæ uacuū. Grauis iādudū grauis inoleuit humanis affectibus q̄rendi
cupido:A mercatura facta eſt uita hoīum. ueno & empto uiuiť. Serpſit itaq; uitiū in nu
meros:ut iam tolerabilior cōmutatio merciū ſit:q̄ moꝝ aīorumq;. Infecit Syroꝝ auari-
tia ēt Romanū exercitū. Nihil .n. facilius in alterū tranſit:q̄ amor pecuniæ:& deſideriū
hñdi:ꝑſertim finitimas opes qbus uicinus abundauerat. Nec eſt ulla paſſio quæ magis
uirtutē aī effœminet:q̄ cupiditas diuitiaꝝ. Deniq; uerſutia laudi datur:paupertas probro
habeť. Impediuit hoc uindictæ ſeueritatē:qa īnumeri reperti tanto furori obnoxii:iōq;
Titus qui uallare circūfuſo exercitu Syros & arabes ꝓpoſuerat:cōtēplatione multitu-
dinis reuocauit ſñiam:ut ſuperioris delicti gratiā faceret:& ne poſtea cōmitterenť:pœnā
denūciaret:uerborūq; auſteritate grauior ſuos argueret:q̄ auro ſuccincti & argēto:prę
cioſiſq; telis nitentes:nec arma ſua erubeſcerēt:ut tāto ſe dedecore dehoneſtarēt. At ue
ro Syros & Arabes icrepare:q̄ īmemores romani noīs:dictu quoq; horrēda excogitaſ-
ſent ueniſſe eos ad belli ſocietatē:nō ad exercitiū flagitioꝝ. In exercitu Romano nō ſo-
lum uirtutē corpis:ſed ēt mentis requiri:nec tantūmodo fortitudinē in hoſtē:ſed ēt diſci-
plinę normā ſpectari:ne crudelis:ne impius:ne inſolēs miles ſit:ſed nec ꝑdæ potius q̄ ui
ctoriæ intētus. Ea grauia uideri militię flagitia:& uindicari atrociter. Inter arma quoq;
leges ualere:fide melius bella geri:quæ ſeruet́ ēt hoſtibus. Si ergo & armatis debeť:q̄to
magis ꝑcantibus? Proiñ cauerēt ab huiuſmōi flagitiis:ne & uictoriæ exortes:& ſalutis
fierēt:neq; ſe diutius paſſuꝝ:ut eoꝝ ſcelesta flagitia Rōanis aſcriberenť q̄ plus oneri:q̄
uſui. Itaq; repſſit aliq̄tū nō excuſſit auaritiā Syroꝝ ut arbitrū fugerēt:nō ut ꝑceptū foue
rēt. Deniq; explorato prius ſi forte Romani militis deeſſet pñtia de miſeroꝝ uiſcerib⁹
execrabile lucrū proferebatur:nec tñ in oībus ſequebať ēt ꝑdę euentus:ſed in paucis.
Quo crudelior feritas:qa nō ſolū pp opes:ſed ēt pp ſpem lucri plurimi extinguebanť:
cū latrones ipſi & ſeniores piratæ latronibus a latrocinio temperēt:ubi ꝑdam non ſenſe
rint. Solius .n. barbaricę īmanitatis eſt gratis nocere. Nam & ipſę ferę ut interficiāt prę
dā ſequunť:foris itaq; pœnę acerbę:intus īmanior Ioānes. Cap. xxv. ¶ Deniq;
cū talia gererētur a Syris:ēt ſi aliqui reuocarenť indicio cōperto:tranſfugere tñ alii non
deſinebant. Inter quos Mānеus Lazari qui aſſerebat ꝑ unā portā ſibi creditā centūquī
decim milia mortuoꝝ elata:additis adhuc octingentis octoginta funeribus ex quo ipſe
tuēdi uicem huiuſmodi recepiſſet [illegible]muneris:idq; ſolo eoꝝ numero collectū:qui mercede
publica ſepulti forent:ꝑter eos q[illegible]s ſepelierāt ſui. Quæ aūt ſepultura niſi ut de muro ca
dauera deiicerenť. Poſt ipſum [illegible]ęriq; nō ignobiles uiri cōfugientes ad Titū:ſexcēta mi
lia defunctoꝝ fuiſſe q̄ per portas elata numerata ſunt cōmemorabant. Eoꝝ uero cada-
uerū quę pp infinitā pauperū multitudinē efferri nequeruntꝫ:atq; in maximis domibus
diuerſorūq; operū ſpaciis cōſtipata ſint:numerū fuiſſe ineſtimabilē. Et adhuc erat pro-
ceſſus maloꝝ quę iam ſuperiorū oīum finē uicerant. Adhuc ſęua obſidio:bellū graue:
maioribus iam tñ Iudæoꝝ aīs q̄uiribus. Super oīa uero fames tetrior quæ inſidiaretur

ſumētis aluū purgātib⁹ & uetuſta rimaret̃ boum ſtercora aut q̄d uiſu erat horribile:hoc
fieret eſca eſurientibus. Miſerabilis cōgeries īſepultoꝝ corpoꝝ:& circuitu lōgo terra ipſa
tecta cadauerib⁹ repleta ante muros oīa:terribilis ſpecies:horror grauis:odor peſtilēs:
qui nec uictores:nec uictos diſcerneret:utriſq; ſimul noxius:& maiore Romanoꝝ īpedi
mento qbus neceſſe erat iacētes reliquias cruētato ꝓterere ueſtigio:terrę ipſius inculta
ſuccīſis oībus:quæ ad uſum militis & machinaꝝ neceſſario cōueherētur. Per tredeci ſer
me in circuitu urbis milia longe lateq; uaſta humus:& nudum gignētiū ſolum. Omne
illud pomerium in quo ante nemora uiridātia horti inhalātes floribus:diuerſa pomaria
ſuburbana ꝑdia gratā ſui ſpēm dabant, ſi quis poſtea uidit hoſpes ingemuit:icola non
recognouit:& ad genitalē regreſſus locū:cū prius adeſſet patriā q̄rebat. Cap.xxvi.

¶ Reparatis itaq; aggeribus & uineis cęteriſq; machinis obſidionis renouatus eſt belli
furor:& quaſi ad extremā operis manū utrinq; ſtudiis cōſpiratū. Totius enim periculo
certaminis delectabat̃:quia & Romanis ſoluēda obſidio foret:ſi aggeres & arietes icē
derētur:qbus per inopiā ſyluaꝝ reparationis ſubſidia nō ſuppetebat:& Iudęis excidiū
patrię icūberet ſi manu cederent:cū quaſſata muroꝝ repetitis arietū ictibus reſoluerē
tur. Proceſſere itaq; Iudæi cū facibus adeo feroces:ut tanq̄ ceſſuro ſibi Romano exerci
tu incēdia in machinas ſpargerēt obſidionē ſoluerent. Sed exhauſtę iam uires fame:&
res fractę priores ſucceſſus negarunt:ſubſtātia defecerat:audacia manebat. Cōtra Ro
manis maior pudor:ſi ab his qui extremū fame ſpiritū traherēt:uictoria de manibus di
riperetur. Cōſerto itaq; ꝓlio:repulſi principes ſeditionis ad muroꝝ ſubſidia bello īpares
recurrerūt. Sed ubi dubia muroꝝ cęſura repetitis ictibus Ioānes haud icurioſus extremi
ſubſidii circūſpexit interiorē murū quaſi in .C. litterā duxit. Poſtera itaq; die cōuulſa par
te murali fragor labētis ędificii:& clamor Romani exercitus ſimul increpuit:quaſi pa
trato excidio muri prolapſione. Sed ubi cōclamatę urbis reſultauit ſonus uerſa uice reꝝ
noui muri ſpēs improuiſa Romanoꝝ gaudia reſtrinxit:Iudęoꝝ audacia ſucceſſit:quia
periculū differebat̃. Tunc Cęſar exercitū adhortari cœpit:ut nouū illum muꝝ ſine ulla
cūctatione adoriēdum putarent:quē cōſtructio recens īfirmū & facile ſolubilē ꝓderet.
Auderent modo aīs ꝓcedere fragmenta muralia:aſcēdendi facilitatē datura:ut ꝑliātes
Romani Iudęis de ſupiori loco decernētibus adæq̄rent̃. Et qa cūctātes uidebat rei diffi
cultate ualiſſimos quoſq; iuxta ſe cōgregās ī bellū accēdebat tali orōne. Cap.xxvii.

¶ Omniū reꝝ exitus plus negocii:q̄ principia hēre nulli incognitū eſt fortiſſimi cōmili
tones:quia cōſumatio ſuſcepti muneris maiorē quærit laborē:ſiquidem toto libera mari
currit nauis:& ſi non ſemper a puppe uentoꝝ aſpirent flamina:gubernator tñ obliquat
ueloꝝ ſinus:& ſine refragio ſcinditur fretū. Sed ubi ad portū uenit̃:oportuna aurarū tē
peries neceſſaria eſt:& auguſto ingreſſus nauiū coercetur limite. Maior itaq; piculi cu
ra:ubi ſpes ꝓpinqua. ædificātibus quoq; plana exordia fundamentoꝝ:ſed ardua celſoꝝ
opera faſtigioꝝ. Et plerūq; in ipſo operis claudēdi fine mercedis ſuę munere defraudat̃.
miſerandus faber aut culminis lapſu obrutus:aut inſtabili deceptus ueſtigio:ut ad infe
riora decidat. De agricola quid dicam cui ꝓcinctus laborioſior meſſis:q̄ ſegetis:uinde
mię q̄ putatiōis:& adultis fructibus grauiora ſemper metuēda pericula? Nihil ergo no
uum ſi adhuc nos in ipſo portu cōſumandi curſus pericu'ū manet:igitur per anguſtiora
uiaꝝ ſcādendū eſt ad Antoniā:quo deiectis inde aduerſariis ſuperiorē occupātes locū:
ac ſupra uerticē locati hoſtiū ipſos quodāmodo anhelitus eoꝝ intercludamus. Sed diffi
cile hoc nobis uidet̃ cōmilitones:quaſi uero ad ludum non ad bellū cōuenimus:in quo
aut uincendum:aut moriēdum ſit uiris. Tunc ergo debueratis excuſare qñ ad ꝓlium ue
niebatis ut uidicaretis cladē Romani exercitus:& maculatæ militię ꝓbrum dilueretis.

Si Neronis tpe ulciſcēdam iniuriā Romāi nolś aſtimaſtis:quid uos decet uelle Veſpa
ſiano impatore? Lauemus ſuperioris imperii notā:ne noſtro adhęreat:quā Nero gdem
remoturus per Veſpaſianū ęſtimabat. Veſpaſianus per Titum in ſe tranſfuderit. Niſi
uicerimus:exequēda nobis tm̄modo ſupplemēta uictorię pater reliquit:quo fuſis incaſ
ſum tātis laboribus dedecores inultiq; referemus gradum uictoriā derelinquētes:quaſi
nō leuius crimē ſit de militia decedere:q̄ uictoriā deſerere. Illud enim formidinis:hoc ꝓ
ditionis eſt. Sed periculoſum putatis in hoſtē deſcēdere:& murū armis circūſonare:q̄ſi
uero mulicbria de nobis:& nō uirilia opera ipſa natura expetat:quę nobis ideo uitalem
infudit ſpiritū:ut eū pro gloria libēter refundamus. Ad quę igit̄ niſi ad maxima quęq;
a duce ſuo bellator adhortādus eſt? Nam uſitati operis adhortatio nō ſolū cōuentis:ſed
ēt conuenīētibus affert pudorē:ut exigas quod ſpōte debetur. Id.n. de ſe militē præſtare
oportet. Et tn̄ quid imoderatū a uobis exigo? Nonne præſtat mori per uirtutē:q̄ uiuere
ad ignominiā? In medias romanoꝝ acies frequēter iudęus excurrit:ac ſeſe hoſtilibus cu
neis impauidus īfundit:nō ad ſpē uictorię:ſed ad indiciū fortitudinis & oſtētationē glo
rię. Vos qbus terra & mari nemo impune adhuc reſtitit:qbus non eſt nouū uincere:&
crimen nō uiciſſe:cum tāta de cœlo habeatis uincēdi ſuffragia:nec ſemel qdem ꝓripuiſ
ſe in hoſtē gradū nō pudet:ſed armatos ociū tenere:& in ꝓcinctu poſitos feriatis aīs ex
pectare:ut fames ꝓ nobis dimicet:atq; inedia potius ſua:q̄ noſtris fuſi gladiis in oppro
brium nobis erubeſcēdos uertant triūphos. Non pudet inquā ſtrēnui cōmilitones uni
uerſarum uictores gentiū:nihil de armis ſperare:nihil de uiribus:ſed de ſola obſidiōe:&
opperiri qn̄ hoſtis morbo cōſeneſcat:atq; in ſuo moriatur lectulo? Et quæ pōt eſſe ſine
bello uictoria? Omnia ſunt repleta cadaueribus:& deformes exuuię iacent exangues re
liquiæ defunctoꝝ:nō quos ipſi iter ſe ſuis manibus trucidarūt. Quid timemus eos quos
iam fames:ignis:latrociniū:ſeditio extinxit? Quid deſtituimus diuina beneficia? Cuius
enim niſi dei nutu in ſua colliſi arma ſunt? Deſtituti quoq; ſubſidiis alimentoꝝ nec ull9
domeſtici finis furoris. Vercor ne iam & religionū uideamur rebelles:qui & noſtris:&
ſuis religiōibus infidos tam diu reſeruamus. Verū eſto ſit atrox bellū:& formidoloſum.
Quid enim uos belli demulceo facilitate? Sit uictoria incerta:certum periculum, Nōne
apud eos mihi ſermo eſt:qui humana prudētia nouerint in periculis ꝓmptiorē eſſe om
nium aīantium fortitudinē:q̄ in remiſſioribus contētionibus? Feræ ipſę cum ſe circūual
latas armis uiderint:maiore in eos impetu ruunt:ut ui ſibi aperiant iter. Et atrociora ſer
pens latibulis excuſſus īfundit uenena. Sunt ēt qui natura īnoxia:in periculis tn̄ ſuis ad
nocendū fortiora ſunt. Habent cerui ſua arma:ſi quis ſe obuiū ferat:& mortē cornibus
repellunt. Habēt & læſę apiculę ſuos morſus. Quid aūt de uiris bellatoribus apud Ro
manos loquar? cū Leonides ille Lacedęmone genitus:ꝑliaturus aduerſus īnumerabilē
perſarum exercitū dixerit:prandeamus in terris:apud inferos cœnaturi. Tantum ualuit
apud gręcos hic ſermo:ut nō ſolum de trecētis illis Lacedęmoniis uiris qbus ipſe ꝑerat
ſe nemo ſubtraxerit ꝑter unū tn̄ quem ſuperſtitē poſtea nullus recepit:ſed ēt de cæteris
qui ſimul ad bellandū ꝓceſſerant:niſi quos Leonides tāto degeneres bello repudiauit.
Quid de Romanoꝝ integris legiōibus loquar:quas Cato Romanę aſſertor facundię:
& ueritatis ſincerus interpres aſſeruit:cū exultatione ad bellū ꝓceſſiſſe:de quo ſe reditu
ros nō arbitrarent:uniuerſoſq; libenter ꝓcubuiſſe:ne mutarent ſniam? Beati quoꝝ ne
mo ſuis hoſtiū fuga uictoriā annūciauit. De trecētis tn̄ Lacedæmoniis uir unus ſubter
fugit:& illi in anguſtiis ꝑliabant:ne circūuenirētur. De romanis legiōibus nullus uitæ
elegit:ſed oēs mortis hereditatē:quaꝝ uos poſteri eſtis:ſed contemptu periculoꝝ quaſi
glorioſa indoles uirtutis ꝓſapiam nō abnuatis. Quis.n. fortiū uiroꝝ eſſe ſe mortalē nō

nouerit:oībuſq; poſitum finē uiuendi? Quāto igitur melius patriæ impēdere qd patriæ
debeas:& neceſſitatē cōmutare gloria? Nec anhelę ſenectutis ſuſpiriis obnoxiā uitā deū
cere:nec feruētis ęgritudinis caſus reformidare:cū depoſitis ęuo quotidiana faſtidia ſint
Illoꝝ aūt qui languore marceſcunt:deficiētibus uiribus pariter ac ſenſibus:ut multorū
opinio habet:aię ſimul cum corpore ſepulchro adiudicētur. At uero bellatoꝝ:& ſtren
nuiſſimoꝝ uiroꝝ qui ſe pro patria:pro liberis:ꝑ religione morti deuouerint aīas:de uin
culis corporis huius ferro abſolutas:nulli dubiū quin puꝝ illud æthereū elementū ſtella
rum lumine refulgens:in cæleſtib9 ſuſcipiat habitaculis:hoſpitio quodā ſupernæ gētis:
in terris quoq; remanere inſigne aliquod eſt gratiæ uel iniurię:ut lāguore cōmaceratos
obliuio abſcōdat:& aduerſum pectus in hoſtē ferentes:ſi mors cōuenerit:ſequatur glo
ria. Ad hęc uos inuito ꝑmia cōmilitones:ut in hoſtem pgamus:quē clauſum tenemus:
& aſcēdamus in murū per ruinam mori ualidioris:quæ nobis uelut quēdam aggerē ꝑ
ſtat:& ęquatur muro inferiori. Quiſqs uirtutis uexillū ꝑferens primus in murū aſcende
rit uel ſecūdus uel tertius:uel pluribus comes:haud quaq̄ mihi nō donatus opimo abi
bit munere:& ſi nulla maior remuneratio:q̄ fortitudinis gloria:quę plæruną; eſt tutior.
Nam ubi primū animis:& uiribus confidentiſſimus quis aſcendit:fugient q reſiſtebāt
aut ad inferiora ſe cōferent:aut latibulis abſcōdent:ita qd maxio nūc piculo ſit ſi iſerio
ribus q̄rimus:ſine labore magno ſequeť:ut deiectis hoſtib9 bellū cōficiať. Ca.xxviii.

❡ Vix ſermonē Titus clauſerat:& Sabinus ſe obtulit ex Syrię uiris egregius bellator:
ante Cæſarē conſiſtēs ait obedire ſe imperiis:aſcēſioni paratū:ſi euentus ſibi adeſſet:ut
Cæſari placeret:ſi deſtitueret ſecūdis:nihil ꝑter ſpem ſibi accidere:qui iudicio ꝓprio de
legiſſet pro Cęſare mori. His dictis lęuā extendens:clypeū ſupra caput extulit:& dexte
ra uibrans gladiū:imane quātum in arma inſurrexerit:ut quiuis eum nō recognoſceret:
quē pauloante exilis corporis ſpē deſpicabilē putauerat:ſubito cum uideret pergere in
aduerſum:& hoſtibus pariter & muris minantē ſeſe extēdere:quaſi iam celſior in ſubie
ctos ꝑliaretur:& murū quateret manu. Sequebātur eum undecim uiri ſtudioſi ad imitā
dum:ſed impares ad cōſequēdum. Repugnabāt de muro Iudęi:ſpiculis:ſaxis:ſagittis:
& qd cuiuſq; manus inuenerat:telū in Sabinū deiiciebať. At ille interritus curſu cōcito
iſiluit fragmētoꝝ aggerem:& in ſūmo locatus hoſtem auertit:dum ꝓximus quiſq; for
midat periculū. Sed dū ſe librat in murū attollens:& ſecurus uictorię in hoſtē intendit:
lapſus in faciē cum maximo ſonitu ruit. Quo reuocati Iudęi cœperūt iacentē miſſilib9
urgere. Ille genu nixus:& ſe ꝓtegens ſcuto:q̄diu potuit a uulnere defendit:nec imunem
reliquit quē ꝓximū repperit. Ad poſtremū tñ conſertus uulneribus:ſpiritū priuſq̄ bellū
depoſuit:nec deiectus gradu:nec muro excuſſus eſt:niſi mortuus:tribus quoq; aliis ne
catis:octo ſemineces:licet a cęteris tñ exitio ſubtracti. Cap.xxix. ❡ Nec tantum
terrori reliqs mors Sabini:ſed incentiuo fuit. Nā Romani uiri q ꝑtenderent uigiliarum
munere cōtinere cōpenſare cupientes operis effectuq; Sabini ſtudio ꝑuenti forent.xx.
numero ineūt conſiliū magnū & memorabile:ut aduocato quinti ordinis ſignifero:&
duobus equeſtris militiæ uiris:quos ꝓmptiores arbitrabanť:atq; uno tubicine:quinta
hora noctis ſilētio p aggeres ſeſe fragmentoꝝ muraliū in ſuperiora attollerēt:cęſiſq; cu
ſtodibus Antonię murū occuparēt. Quo pacto terribilior ſolito ſonitus increpuit tubæ:
ut feſſi labore iudęi:& ſomno ſoluti deimprouiſo pturbareť:q; oīa repleta hoſtib9 cre
derent. Ante itaq; fugere cœperūt:q̄ ueri fides pateret. Neq; .n. periculi ſors tenebroſęq;
noctis caligo patiebať:ut quāti eſſent cognoſcereť. Et cęſar audito fragore tubæ arma
ri exercitū iubet:ipſe cū electis primus in murū aſcēdit:ſuis auxilio:hoſtibus impedimē
to. Illuxit dies:& iam cęſar cōſpicuus e muro ſuos adhortabať. alii manibus ſuorum in

emurũ eleuabãtur:alii per cuniculũ quẽ Ioãnes ad ſubuertẽdos Romanoꝶ aggeres de-
ſoderat:in urbẽ ſe deferebant. Verſa in perniciẽ perfidis ſubſidia ſua:excluſi undiq; in tẽ
plum ſe conferunt. Eo quoq; uolẽtes Romani irruere cohibẽtur anguſtiis:armiſq; repel
luntur. fit in ueſtibulo graue ꝓlium:nec iam ſpiculis aut ſagittis:ſed gladiis res cominus
geritur:manus ad uulnera:gladius ſuper gladium:ictus ſuper ictum:ꝑcuſſor caſoꝶ ſan
guine ꝑfundebatur:ut ipſe potius percuſſus ęſtimaret̃. In ipſo templo furor bellicus do
minabatur. Natabant pauimẽta ſanguine:morientiũ gemitus:uincentiũ clamores ſine
ordine & modo perſonabãt:Romanos perficiẽdi certaminis ſpes accẽderat:Iudæis ſu
prema patriæ excidia ademerant mortis formidinẽ. Hi ſumptu glorię uirtutẽ alebãt:il
li deſperatione ſalutis omne effundebãt uirtutis uiaticũ:nec reſeruabant. Cap. xxx.

¶ Pulcherrimũ quoq; facinus adorſus eſt Iulianus centurio uir armis maximus ex Bi
thinia ꝓfectus ꝓuincia:ſed Romanis aſſuefactus diſciplinis belliſq; exercitus:& hono
ratæ militię clarus ſtipẽdiis. Qui cũ cæſarem ꝓp adſtaret:ubi aduerſos uidit Romanos:
qa iudæi erãt numero ꝑſtantiores:& adhuc Romani pauciores aderant:ſubito de Anto
nia ſe ꝓripuit:& inſequẽtes auertit:nec ſunt auſi reſiſtere:ipſa ſpecie ꝓpollentiſſimi uiri:&
ſuperba quadã ultra humanã formã uirtutis auctoritate:ita ut ipſe cęſar miraretur. Oĩa
uaria atq; incerta uelut quędã belloꝶ alea:quę ſicut iactu quodã:ita caſu quodã potius:
q̃ uirtute plerũq; inopinatis ludit euẽtibus ſufficiens nouos exitus. Nãq; & hic iactus
ſunt:non theſſeraꝶ quidẽ:ſed ſagittaꝶ telorũq; pluriũ lapidum quoq; qbus ſępe uictor
ſternit̃ alieno uulnere. Et cũ aliena ſpolia rapit:ipſe diſpoliat̃. uelut hic Iulianus q tergo
ĩminebat hoſtiũ:dũ alios ꝑimit:& clauſtro coercet:ipſa alacritate ĩcautior confixum
clauis calciamentũ gerens uſu militariũ uiroꝶ:nõ cõſiderauit polito lapide ſolum ſtra
tum qᵈ cauendũ foret:ſed quaſi in campo prœliaret̃ ſecurus: labitur & ingentẽ ſtrage
ſua ſonitũ dedit. Nec potuit aſſurgere lubrico ſoli fuſus:genu tñ ſe ſuſtinẽs regreſſũ ho
ſtem repellebat:ut appropinquãtes cæderet. Iaculãtes quãtum poſſet caueret. Sed ipſa
fatigatus atq; oppꝛ̃ſſus multitudine ſolus licet:qa nullus tanto ſe inſerere periculo aude-
ret:nõ deſpicabilis tñ neq; inultus impigre occubuit. Haud eqdẽ ut arbitror:tali dign⁹
exitu fuit:ut tãta uirtus uiri ſic deciperet̃. Sed plurimũ in bello prudẽtia ualet:quæ cau
ta ſemper & ꝑſpicax incertoꝶ ꝓuidet caſus. Solus ſe de Antonia ꝓripuit:ſolus in hoſti
lia arma ruit. ſolus ſe armis miſcuit:ſolus in tẽplũ Iudęos redire cõpulit. Vereor ne iſtud
obfuerit magis:quia de tẽplo fuerunt exterminãdi deo infideles:ideo lapſus nõ inuenit
remediũ. Spectebat Titus uincentẽ cum gaudio:periclitantẽ cũ ingẽti dolore:uolebat
ſubuenire:ſed lõge aberat. Reuocabat̃ a ſuis:quia in milite unius ſors eſt:in imperatore
uniuerſoꝶ periculũ:docebat exemplũ quid cauendũ potius q̃ ſequẽdũ cęſari foret. De-
niq; ſic cõſternati fuerũt ſocii:ſic elati aduerſarii ut & corpus Iuliani in ꝑtãtem uenire
hoſtiũ quaſi adhuc & defunctũ timerent:ſi Romanis reſtitueret̃. Cęteri Iuliano ceſo fa
cili negocio ceſſere. Nõdum. n. aſcẽderant numeroſi:& iudæis occaſio necis eius uirtutẽ
auxerat ꝓmptiſſimis eo prœlio ad repellẽdos Romanos Alexa & Gitteo Ioãnis cõiu-
ratis qui factionis eius ꝓpugnatores forẽt:ex Simonis quoq; parte Melchio & Iacobo
Idumeoꝶ duce egregiis bellatorib⁹:Ariſimone quoq; & iuda tertiæ factiõis uiris pari
ter adnitẽtibus:q cõiũcta manu pulſos Rõanos itra Antoniã clauſere. Cap. xxxi.

¶ Contra Titus nõ m nimẽto ſibi:ſed impedimẽto anguſtias Antoniæ ratus:iubet di
rui munitionẽ eius funditus:ut congreſſuris iter in hoſtẽ arriperet̃. Compertoq; ꝙ ſolẽ
nitas iudęis feſtoꝶ dierũ appropinquaſſet:ꝓcepit interꝑtari Ioſephũ hebræo ſermone:
quę ipſe alloqueret̃. Quę malũ ratio Ioãni ſuaderet ut Romanos laceſſeret. Si uirtutis
fiduciã gereret:eligeret aliũ pugnæ locũ:eo ꝓgrederetur: dũmodo urbi parceret:tẽplũ

nō cōtaminaret: ſacrificia feſtoꝝ dierū nō impediret. Relinqueret quos idoneos ſacrifi-
cioꝝ miniſteriis æſtimauiſſet: fortitudinis ſuæ documentū ubi uellet ꝑter urbem & tem
plum ederet: cōgreſſioni milites cæſaris nō defuturos: inuitū ſe cogi ad totius urbis euer
ſionē: cuius reliquias ſeruare uellet: ſi pateret̃ Ioānes: iminere tēplo faces: nō quo tēplū
Romani feſtinarēt exuere: ſed e tēplo educere belli īcitatores. Si uictos ſe crederent ma
nus darent: at ſi uictores futuros ſperarēt: nō intra clauſtra ſe reciperēt: ſed in cāpis deſē
derent: quo templū lābentibus iam incēdiis eriperet̃: uacaret purificationibus. Ea inter
pretante iudęis Ioſepho cum ſilētio audita: tacitū uulgus ꝓbabat: ſed metuebat ſnīam
ſuā pandere: qbus reſpōdet Ioānes: nullū ꝓſtabilius deo eē ſacrificiū q̄ pro aris: pro fo
cis: ꝓ tēplo ponere aīam uiros deo ſacratos: & iō ſi neceſſe ſit libēter ꝓcūbere pro liber
tate: tamen ſperare ſe ꝙ excidium perpeti nō poſſit ciuitas dei. Titus ad hæc. Merito igi
tur purā deo ſeruatis urbē: & ſanctū imaculatū: necando ciues: īterficiēdo īnoxios: peri
mēdo ciues? Talib⁹ flagitiis nō placāt̃ diuina: ſed offendunt̃. Abdicaſtis deū ueſtrū ſa
crificioꝝ ſuoꝝ cultibus. Si tibi aliqs negaret cibū Ioānes q̄reres eum: deo ueſtro ſuę ho
ſtię nō imolantur: nō reddunt̃ ſua munera: iugulant̃ hoīes & adhuc putas deū auxilia
ri. Reuera ſic egeſta edocēt: ſic teſtificātur cęloꝝ cōgeries: & cumuli ueſtraꝝ calamita
tum. qs hęc uidens nō īgemiſcat? Nec reꝑhenderē ꝙ pugnares pro patria. ſi nollē parce
re: ſi nollē patriā ueſtrā aut templū reſeruare. Neq; .n. digna carthago: aut metuēdus he
breus Hannibali: qui partē mediā orbis Romani ſubegerat: & tñ ipſa quoq; reparata
Carthago: quæ uſq; ad excidiū ſui rebelles ciuiū aīos tulit fide mea ſalua. Hæc oīa tibi
futura ſpōdeo: ueniam tibi ſalutis polliceor: nō ꝓ mercede ſceleris: ſed pro redēptione ur
bis ut a te redimā perituroꝝ culminū ſtatū. Deſinas moneo latrociniis tuis cōturbare ꝓ
poſitū pietatis Romanę. Nō formidabit̃ Hieroſolyma: ut diruatur: qñ potior uiribus
reſeruata eſt antiochia. Certe Hieconias ueſter & perſis credidit: & urbē egreſſus cōmi
ſit ſe cū ſuis ꝓximis barbarico furori ne pp ſe ciuitas euerteretur. Celebratur a uobis ci⁹
memoria ſicut ueſtri aſſerūt: adeſt Ioſephus aſſertor eius celebritatiſq; teſtis: qua bono
ratis uirū qui ꝓ patria ſe captiuitati obtulit. Seruauit eum & barbarus perſa: & ego tibi
ſpōdeo impunitatē. Certe & Ioſephus arma Romanis aduerſa intulit crede ꝓmiſſo: cu
ius & exemplū pręmiſimus. Vadem tibi ſpōſionis noſtrę Ioſephū damus: imo iam de
dimus: quē reſeruauimus. Loquatur uobis ſermone patrio: obliget ſeritu quo ſoletis: nō
pudet nec uadē q̄rere: nec fideiuſſorē dare: ne euerſionē exhibeā qui uolo ꝑcere. ¶ Flere
ad hęc Ioſephus: rogare Ioānem: deplorare patrię ſtatū: obſeruare ſermōe flebili: appel
lare ut ciuē: ſed cęteris ꝑtinaciorē teſtari dei oīpotentis gratiā ſaluū fore cum ſuis ſi in mō
deſiſteret excitare militē Romanū ad urbis euerſionē. Quem ubi flectere nequit: nō mi
rum (inquit) Ioānes ſi perſeueras uſq; ad excidiū patriæ: cū iam reliquerint eam ꝑſidia
diuina. Sed mirū ꝙ perituram nō credis cū legeris ꝓpheticos libros qbus excidia patriæ
nobis annūciata ſunt: & reparata culmina rurſus a Romano diruenda exercitu. Quid
enim aliud clamat Daniel? Non enim qᵈ iam factū erat: ſed qᵈ poſt futuꝝ ꝓphetabat:
quę eſt abominatio deſolationis quā uociferatus eſt uenientibus Romanis fore: niſi iſta
quę nunc iminet? quod eſt illud oraculū: quod a noſtris ſępe cōmemoratum eſt a ſūmo
denūciatū deo: Tunc ſcilicet perituram urbē funditus: cum ciuiū manibus cōtribulis ſuus
fuerit extinctus: niſi quod nunc impleri uidemus? & fortaſſe: quia iam defendi templū
non placet: interdicto maculatum ſanguine purgari incendio placet. Cap. xxxii.
¶ Cōpleuit ſermonē Ioſephus: ſed nullis Ioānes mouetur fletibus: nec ꝓmiſſis flectit̃.
Vrgebat deus iamdudū perfidas mentes: ex quo impio ſe parricidio cōmacularūt xp̄m
Ieſum crucifigētes. Hic eſt ille cuius mors iudęoꝝ excidium eſt natus ex Maria: qui ad

ſuos uenit:& ſui eum nõ receperũt.Quãdo enim ſuos nõ occiderunt iudęi?Nõne filium
Saul ſui occiderunt?Nabuth ꝓpheta a ſuis utiq; lapidatus eſt.Iudęa fuit Gezabel:quę
iuſſit iudęis:ſenioreſq; ꝑceptum executi ſunt.Iudęus Achab:q cauſa mortis eius factus
eſt.Quanti alii a ciuibus ciues perempti:& tñ diu itegra ciuitas mãſit:& ſi diruta a Baby
loniis:poſt annos inumerabiles:ſed reparata poſtea:hoc ẽ ſupremum excidium:poſt qd
irrepabile tẽplũ:qa auerterũt ſcelerib9 ſuis ꝑſulẽ tẽpli reparatõis arbitrũ. Ca.xxxiii.
℄ Tali affatu Cęſaris:& repetita oratione inflexa eſt aliquoꝝ ſñia:qui ſe ſubtrahere po
tuerunt:ut ad Romanos cõuenirẽt.Cęteros reuocauit periculi metus:q a latronibus in
tendebatur:& forte quędã inclinatio mentiũ erat ne plures eriperentur futurę euerſiõi.
Qᵈ cęſar cõfugientes ad ſe quia erant iter eos & uiri ſacerdotales cũ filiis:& aliis ſplẽdi
dioris familię uiris ſuſcepit bona gratia pollicens ſecuritatẽ ius ſalutis poſſeſſionum ſua
rũ:atq; ad urbem cui nomen Goſna direxit:ne qd offenſiõis oriretur ritu diſpari cultus
diuerſitate.Qᵈ ab his q in urbe poſiti repugnabãt (ſeu qa huiuſmodi ſuſpicio icesſerat:
ſiue ullus compoſuerat dolo:ne plures dilaberentur) in argumẽtum ẽ deriuatũ necis ut
extĩcti obiicerẽtur.Eo cõperto reuocatos Titus iuſſit cũ Ioſepho propius muros obire:
ut a ſuis agnoſcerẽtur.Illi cum lachrymis gemituq; magno nõ ſua deflere:ſed patrię tẽ
pliq; excidia:Rogare ciues ut ſequerẽtur cęſaris fidẽ:eriperẽt templũ parato incẽdio:ni
hil ſibi aduerſus legẽ ꝑceptum:nihil de libertate iminutum.Acquieſcerent & ipſi expe
rirentur Romanoꝝ clemẽtiam:quorũ iſuperabilẽ uirtutẽ experti ſunt. Cap.xxxiiii.
℄ Cum talia miſerabiliter deplorarẽt:proturbant̃ a ſuis:belliũq; accẽdit̃.inſiliũt iudęi:
atq; in ipſa irrũpunt temeritate penetralia.Omnes receſſus oĩa ſecreta occupãt:quę in
acceſſa uiris erãt ſacrorũ exortibus.Romani quoq; ſe prœlio parant.Temerant̃ interdi
cta patrũ belli neceſſitate:maiore tñ romanorũ q̃ ſuorũ reuerẽtia.Gentiles eni cum for
midine tẽplum ſpectabant.Iudęi cũ furore ac temeritate adibãt:& madidas manus hu
mano gerẽtes ſanguine ipſa tractabant altaria. ℄ Titus adhuc ĩ propoſito manẽs allo
quebat̃ Ioannẽ:& iuitũ ſe deduci ad excidiũ urbis & tẽpli conteſtabat̃:dicens ad eum.
Quid ſibi uolũt Ioãnes impreſſi illi ante fores tẽpli apices elemẽtorũ?Nõne ſignificãt
neminẽ niſi ſacratũ debere templo appropiquare?Quid illa ſepta pro tẽplo?Nõne ut
cõſpectus arceãt uniuerſorũ liberos.ſoliſq; myſticis pateat ſecretorũ cognitio:atq; his
ſit liber aſpectus:qbus eſt legitimus igreſſus?Proſpectus excluditis pegrinorũ & acceſ
ſus cogitis.Scribitis:ut nullus ingrediatur aduena:nullus peregrinus introeat.& pegri
nũ ſanguinẽ intra templũ funditis:aduenarũq; ſimul & ciuium cruore ueſtra altaria cu
mulatis.Teſtificor ego nõ impreſſionis noſtrę eſſe:ſed ueſtrę pręuaricatiõis q uiolatis
quę ueſtra ſunt.Ego alienus non exigo immo obteſtor:ſi uelitis diſcedere incolume tẽ
plũ futuꝝ:neminẽ Romanorũ hoſtiles irrogaturũ manus:nihil de ueſtris temerãdũ oẽ
ſacrificiis.Seruabo templũ uobis & ꝓſelytis.cultus enim ſacrorum diuerſus:ſed operis
cõis uſus.Qᵈ cultus fuit a uobis receſſit:quod opis ẽ uictoribus remãſit. Ca.xxxv.
℄ Vbi ne his quidẽ p Ioſephũ inſinuatis reuocari cęſar aduertit (factionis eni pricipes
putabãt:diffidentię potius q̃ pietatis eſſe) tam frequẽtẽ deſiſtẽdi cõuẽtionẽ ad prœliũ
neceſſitate:inuitus reuertit:iubet adeſſe Romanos.Sed quia tantę multitudini ãguſtia
impedimẽto erat.xxx.electis uiris ſingula deputat bellatorũ millia.Non.n.totũ exerci
tũ reciperẽt tam dẽſa ędificiorũ obſtacula.Ipſe quoq; ſimul deſcẽdere uolẽs reuocaba
tur a ſuis ne in anguſto nocturnis etiam plærũq; tẽporibus qbus neceſſe erat iſidiantiũ
fraudi occurrere periculi aliqd in ſe excitaret:cũ amplius proficeret:ſi ſpectator belli ad
eſſet:quo unuſqſq; prõptius ſibi decernẽdũ arbitraret̃:ſub oculis cęſaris ꝓliaturo.Oĩa
enim quę circa templum gererentur uelut in theatro quodã ex loco Antonię deſuper

uiſebantur. Inflexus ad eam ſniam cæſar: Cerealí mandat negociũ ut ꝑtendẽtibus circa
templũ iudęis hora noctis nona ſuperueniret: cęteroſq; hortat̃ ſtudioſe igruere certami
ni: ſe quoq; dimicantũ meritis nõ defuturũ cum deſuper aut ignauiæ cuiuſq; teſtis: aut
uirtutis arbiter pugnã examinaret. Cerealis ꝑſcripto tpe impigre adeſt: ſed cuſtodes ui
gilantes repperit: ꝓlium cõſeritur. Siquidẽ & intra templũ ſiti nõ dormiebãt: & congre
dientibus q excubias obibãt: facile ſe cęteri ad bellũ pararãt. Conferto agmine iſtabat
Romanus: iudęi dũ clauſtris atq; anguſtiis niumẽ: ne circũuenirẽtur pcurſabant diuer
ſa: ut frequẽtius ſibi a ſuis eſſet periculũ: dum in tenebris nõ cognoſcerẽtur: & plærũq;
tranſfigerẽtur a ſociis dum hoſtes putãtur. Quis enim nocte diſcerneret ſocio an hoſti
occurreret: cum interrogare ſerum eſſet: cauere utile: cõſultũ ꝑuenire: & tolerabilior cul
pę exitus errare in alieno uulnere: ꝓprium negligere periculũ ubi hoſtis timet̃. Ancipiti
itaq; per noctem periculo laborabãt iudęi: uel qd inferret hoſtis: uel iu quo ſocius erra
ret. Nec minore p diem pernicie aſſlictabãtur: nocte plus erat periculi a ſuis. per diẽ Ro
manus uęhemẽtior aderat: quẽ totius ſpectator certaminis Titus uel tacitus urgebat.
horam quintã pugnatũ eſt acriter. Iudęis quoq; ſtrẽnue rebellãtib9 ut neutra pars loco
cederet. Cap. xxxvi. ¶ Dum hęc inter ſe ꝓlia gerunt: ſeptẽ dierũ ſpacio depoſitis
oĩbus uſq; ad fundamẽta terræ: quæ caſtro cui Antonię nomẽ: Herodes ĩmuniuerat la
tior facta eſt uia: quę ad templũ ducebat: ut nõ ſolũ pcurſandi militibus eſſet facultas:
ſed ẽt in munimentis cõſtituendis & coaceruãdis aggeribus quãtum eſſet neceſſarium
locoꝝ pateret: quo pulſarẽtur ẽt templi faſtigioꝝ ſumma p quę Romanis intẽtius ĩmo
rantibus cum ĩtolerabilius fame urgerẽtur. Iudęi cœperũt inſidiari Romanoꝝ iumẽtis:
ſi quis bellatorẽ equũ pabulo laxauerat: aut mulũ leuãdo oneri neceſſariũ rapto auerte
bant: nec ſolũ oĩbus eis diſpẽdio Romanoꝝ: ſed ẽt militię flagitio patiebat̃. Cuius ĩcu
rię ꝓbrum in exordio ſtatim ꝑſcriptio necis ſupplicio cæſar remouit: fraudẽ tñ pertica
ciũ non cõpeſcuit. Excluſi enim ab huiuſmodi rapinę neceſſario eſuriẽtibus alimento:
herbaꝝ ſubſidia captãtes: deſtruẽdũ murũ quẽ circa pomeriũ Titus duxerat excogita
uerunt: ut uagandi & quærẽdi radices arboꝝ: pabuloꝝq; liberior fieret excurſus: quos
ad cuiuſdã carceris uicẽ circuitus muri clauſerat: nec erat iam quo famẽ leuarent. Obre
punt itaq;: & excurſu repẽtino ad montẽ oliueti ingruũt ꝑtendẽtibus: nec illi cõmiſſo de
fuere muneri & tubę claſſico de cęteris caſtroꝝ: aut turriũ munimẽtis alios accurrerunt
ad prœlii ſocietatẽ. Conſeritur pugna acrior in principio: dũ pudor hos: illos fames ur
get ſquo imperio ac neceſſario: ſed cõfluẽtibus Romanis repellũtur iudęi: atq; ad urbis
ſuæ muros reflectũtur. Cap. xxxvii. ¶ Tunc unus e turba (Pedanius nomẽ) cõ
cito equo dextrã extendit: & ſe paululũ inclinans unũ de iudæis fugiẽtem ſuſpẽdit: capti
uũ cęſari ferens: glorioſæq; uictorię uictor rapinę uelut lepuſculũ aqla: aut accipiter fu
licam ante pedes cæſaris uiuentẽ deiecit. Quo delectatus admodũ Titus laudatũ & ho
noratũ eum dimiſit. Cap. xxxviii. ¶ Iam circũfuſę tẽpli ardebant porticus: ubiq;
luctus: ubiq; mors foris bellũ intus ſupra bellũ & incẽdiũ. Nec frãgebantur aĩs iudæi.
putabant uindictę perire. qcqd ſine fraude gererent uel inſolẽtia. Quãdo aliter iam neq
bant ꝓuocabant Romanos ad excidii celeritatẽ. Ionathes qdẽ exiguus corpore deſpe
ctu dignior iuxta Ioãnis ſepulchrũ laceſſebat Romanos: ut ſecũ qui uellet manu decer
neret. Aliis deſpiciẽtibus puſillitatẽ hoĩs: aliis faſtidiẽtibus cũ eo decertare quẽ cõtinuo
captiuũ habituri forent: alii cõſiderãtibus periculoſe certamine rem geri cum uiris qui ĩ
extremis ſalutis nõ aliqua fortitudine: ſed ſola temeritate uindictã quęrerẽt: nihil laudis
futurũ ſi uinceretur excidio finitimus: & plurimũ dedecoris: ſiquis lapſu aliquo cõem ui
ctoriã turparet. Iactabat ſe inſolẽtiſſimus & merũ obiiciebat uictoribus cõuitia ferẽs q;

nõ ſuis uiribus ſed alienis auxiliis romani initerẽtur:nec iudęos bello hoſtium:ſed dome
ſticis afflictos ſeditiõibus. ¶ Erat in numero militũ Romanoꝝ Pudẽs noĩe:qui pręſtri
ctus inanibus cõtumeliis:dũ incõſulte pudori cõſuluit:ſalutẽ neglexit:atq; ipſa indigna
tione incautior uulneri patuit:fuſaſq; in terrã incuſſit ſociis uerecũdiã:inſultationis quo
q; cãm Ionathę ſimul & mortis reliq̃t. Nãq; is ſucceſſu lætus certaminis:& põpam at
tollens triũphi:dum tripudiat atq; exultat:cõcuſſo clypeo ſimul & gladio ꝓludit:exci
tauit in ſua uulnera cẽturionẽ Priſcũ:qui ſupba & tumida iactantẽ nõ tulit:atq; ĩcautũ
uictoria penetrauit ictu ſagittę. Quo ſtrat⁹ Ionathes docuit ĩ ꝓlio neminẽ irrationabilr ĩſ
ſultare oportere:ubi uictoris & uicti cõditio ĩcerta:donec bellũ claudat᷑. Ca.xxxix.

¶ At in urbe interiore:cum hoſtẽ intra muros cernerent altiſſimis eminẽtẽ aggeribus:
uniuerſiſq; iminentẽ mœnibus:& tanq̃ uulnus in corpore ita periculũ ĩtrorſum pergere
reformidarẽt:intercidunt porticũ ſeptẽtrionalẽ ex ea parte qua adhærebat Antonię:ne
ꝑ ipſam hoſtis in tẽpli ſuperiora aſcẽderet:uel in ĩferioribus ſitos ſuperior urgeret:& ꝓ
xima queq; demetunt:ne populãtibus incẽdiis tẽplo finitima ẽt templũ ipſum ignis de
paſceret᷑:atq; interciſa igni exurunt:ita q̃d ab hoſte metuebãt priores cœperunt. Salo-
monis quoq; porticũ ad fraudẽ pararunt:ut culminũ interiora replerent pice ac bitumi
ne quę infra fornicẽ ſummi laterẽt faſtigii:ſimulatoq; q̃ eam uellẽt defendere:& frequẽ
tes hoſtẽ inceſſerent:ſollicitãt Romanos:atq; in ſeſe excitant. Illi admotis ſcalis ſumma
porticus petunt:iudæi loco paulatim cedere quo plures Rõani aſcẽderent. Hi certatim
irrepere tñ prudẽtiores ſuſpecti dolũ cauere:ſed uulgus itẽtũ uictorię ꝓfeſtinare:ubi res
fraude carere uiſa plurimis quaſi inter retia locatis admouetur ignis fornicibus ĩteriori
bus atq; adultis pice & bitumine atq; cæteris incẽdii nutrimentis in totã diffundit᷑ por
ticum. Circũuallabant flãmę uictores Romanos:ut nec reſiſtẽdi facultas ſuppeteret:
nec fugiẽdi copia:quod facerẽt nõ repericbant. Spectabat Titus ſuos periclitantes indi
gnans quidem q̃ iniuſſi aſcẽderant:ſed miſerans q̃ uictores perirent. Plæriq; ſe ꝑcipitio
dabant. ubi incẽdium euaſerant:fractis cruribus moriebãtur:colliſi corpe miſerius erat:
ſi debiles ſuperuiuerẽt. Volebat ſubuenire cæſar nec poterat:hortabatur tñ ꝓximos:cla
mabat ut auxilio ſuis eſſent. Has uoces:hunc dolorẽ cęſaris ꝓ ſupremo illi hẽbant ſola
tio. Hoc erat morituris uiaticũ:hoc ſe uelut ſublimi ſolãtes ſepulchro ad mortẽ feſtina
bãt:q̃ ĩ uiſceribus cæſaris recõderẽt᷑. Nec uita eoꝝ periret quoꝝ uiueret gloria:q̃ more
rẽtur ꝓ cæſare reliquẽtes ſui hæreditatẽ triũphũ. Itaq; alii circũueniebãtur ignib⁹:alii ꝑ
ueniebãt᷑:nec lõge hoſtis:q̃ flãmas fugiẽtẽ feriret. Ca.xl. Lõginus tñ egregiæ uir
tutis uir:cum ꝓuocaretur a iudæis ut ſeſe his cõmitteret ꝓmiſſa ſalutis ſecuritate maluit
ſe transfigere gladio q̃ maculare ꝓbro Romanæ indolis fortitudinẽ. Artorius autẽ ſatis
aſtute uoce magna clamauit luciũ dicens. Hęres mihi eris:ſi me decidẽtẽ exceperis. At
ille miſerãdus occurrit ruenti:atq; in ſe morituri necẽ transfudit. Vere bellicũ teſtm̃ nõ
atramento ſcriptũ:ſed ſanguine:nec in charta:ſed in mucrone. Quod hęredem ꝓmiſit
magnũ plane ingeniũ ut inueniret uolũtariũ mortis uicariũ. Incẽſa eſt itaq; portic⁹ uſq;
ad turrẽ quã Ioãnes cum bellũ aduerſus Simonẽ gereret:ædificauerat ſup portas regiæ
domus quã Ezechias ſibi rex ad habitandũ condidit:reliquã eius partẽ ipſi diruerãt iu
dæi. Sequenti quoq; die a Romanis quoq; exuſta eſt oĩs porticus ſeptẽtrionalis uſq; ad
porticũ orientalẽ. Nam cũ ſuis ipſi manu iniicerent ędificiis:docuerunt Romanos illis
nõ parcere. Nuda erat iam tẽpli facies:& ſęua hoĩum fames:inſidiabant᷑ ſibi inuicẽ:q̃s
cui raperet cibũ:& ubi alimẽti ſuſpicio:ibi bellũ:inter domeſticos pugnabatur ꝓ cibo.
Necabãtur cariſſimi:diſcutiebantur defuncti:ne q̃s intra amictus eoꝝ cibus lateret. Si
mulare aliq̃ mortuos æſtimabãtur:ne uiuẽtes aliq̃d habere alimẽti ſuſpectarentur. Sed

me:tu munus ſupmũ ſenectę: tu pcuſſorũ repſſor. Venerũt necaturi: cõuiuæ facti ſunt: habebũt ipſi qd' tibi debeãt: cũ epulas meas ſumpſerit. Sed qd refertis gradũ: qd horre ſcitis aio: cur nõ epulamini qd' mater feci? Poſſunt & uos delectare: quę matrẽ exaturarunt. Nõ eſurio: iam poſtq̃ me filius meus pauit: abũde exatiata ſum: famẽ neſcio. Guſtate & uidete: qa ſuauis filius me9. Nolite fieri molliores matre: īfirmiores muliere. Aut ſi uos in meo uulnere miſericordes: & nõ ſuſcipitis hoſtiã meã: atq; auerſamini holocauſtũ meũ: ego conſũmabo ſacrificiũ meũ: mãducabo qd' reliquũ eſt. Videte ne uobis obpbrio ſit q fortior uobis mulier reperta ſit: quę abſumeret epulas uirorũ. Ego qdẽ tales paraui epulas: ſed uos ſic epulari matrem feciſtis: & me tenebat paſſio: ſed uicit neceſſitas.

Cap. xlii. ❡Repleuit cõtinuo totã urbẽ tãti ſceleris nephas: & unuſqſq; tãq̃ añ oculos poſitũ parricidalis cõuiuii miniſteriũ phorreſcebat. Cœperũt & ipſi incentores ſeditionis examinare poſt hæc quos raperẽt cibos: ne ſimiles eſcas īuenirẽt: & uelut īprudẽtes ſumerẽt. Cœperũt uniuerſi timere: ne diu uiuerẽt & mori uellẽt. Peruenit etiã ad Romãos huius facti imanitas. Nam plærīq; hoc horrore pterriti: ad hoſtẽ fugerunt. Quo compto Cæſar execratus īfelicis terræ cõtagiũ manus ad cœlũ eleuãs: talia ptеſtabat'. Ad bellũ qdẽ uenimus: ſed nõ cũ hõibus dimicamus: aduerſus omnẽ rabiẽ beluarũ ac ferarũ: qd ſenſibilia loquor: aduerſus oẽm rupiũ imanitatẽ decernimus. Diligũt feræ fœtus ſuos: quos etiã in fame nutriunt: & quę alienis corporibus paſcũtur: a cõſimiliũ ferarũ abſtinẽt cadaueribus. Hoc ultra oẽm acerbitatẽ eſt: ut mẽbra quę gẽuit mater uoraret. Mundus ego ab hoc cõtagio tibi me abſoluo quæcũq; in cœlo ptãs es: Scis ſcis pfecto: qa ītimo affectu pacẽ frequẽter obtuli: & qd nõ pudet dicere uictor rogaui: qa parcere ẽt ipſis tãtorũ flagitiorũ pdigiorũq; auctoribus uolui: parcere populo: urbẽ ſeruare: ſed qd facerẽ repugnãtib9: qd facerẽ aduerſus furẽtibus? poſitis plerũq; armis: qa illi a ſuorũ cędibus nõ deſinebãt in bellũ reuerti: ut liberarẽ obſeſſos non pderẽ: ipſi nos de muris hortati ſępe ſunt dimicare: ne grauius a ſuis perirẽt. Quales ſunt ciues qbus hoſtis remedio eſt? Audieram equidem intolerabilem huius eſſe populi ferocitatẽ: q īcredibilibus ſe opiniõibus in omnẽ excitat īſolẽtiam: De cœlo ſe genus ducere: ibi primũ īduiſſe corporis formã: cœli ſe fuiſſe īcolas deſcẽdiſſe ad cultus terrarũ: de terris ad cœlũ redire: trãſiſſe per maria ſicco pede: fugiſſe ante ſe fluctus maris: cõuerſa Iordanis fluẽta in ſuũ fontẽ recucurriſſe: ſtetiſſe ſolẽ ut hi hoſtes ſuos uincerẽt: ne nox impediret: raptos in cœlũ igneis curribus ſuos: prœliatas p ſe cœli poteſtates: & abñtibus his uniuerſas hoſtiũ fuſas copias: dormiẽtibus partã uictoriã. Hęc cõpererã: ſed putabã q diuina circa ſe iactarẽt beneficia: nõ uſq;quaq; audaciã extẽderẽt: ut ſe nec a Rõanis uici poſſe arbitrarent'. Agnoſco itaq; cũ his nobis eſſe prœliũ: q ſe inſuperabiles credant: cũ ſe iactitẽt diluuii ſuperſtites: hęredes fluminũ: terrarũ hoſpites: uiatores æquoreos: aſcẽſores ęthereos: qbus unda murus eſt: aer uia: cœlũ habitatio: cedũt flãmę: nec uincula tenẽt. Sitiẽtibus petra ſoluit': ac ſeſe fundit in potus. Eſuriẽtibus cœlũ apit': cibus mittit': carne uolatiliũ caſtra implent': & panem angelorũ mãducat homo. Strigunt' liquẽtia: amara dulceſcũt: ſol ſtatuitur: tenebrę illuminant'. Poſtremo qd amplius poteſt eſſe: qñ hic audacia deeſſe poteſt? Qui ut aiũt mortui uiuũt: & ſepulti reſuſcitant'. Aduerſus diuina quoq; cõſpiraſſe hoies opinio frequẽs: & pœna īdicio eſt. Ardẽt hodie quoq; terræ pp īcolaꝝ īpietatẽ: plęroſq; ẽt ex iſtis hyatus ſoli abſorbuit. Quãdiu igitur in his locis morabimur: ubi & terraꝝ ruina ẽ: uidimus & mare mortuũ: uidimus ẽt mortua terrarũ naſcentia: humũ aridam: uirentium fructuũ umbras inanes: foris grãm: intus fauillam. Quis dubitare põt qn apud inferos uerſemur: apud quos etiam elementa moriunt'. Ipſa quẽt quę poſt mortem uiuere ſolet: apud hos naturę pietas mortua & ſuperſtes defun

ctis religio. Quis.n.parētes nō ēt mortuos diligat? Quis ēt amiſſos filios non amet: & loco pignoꝝ teneat? Manet affectus: & ſi pignus obierit: pſeuerat nomē naturę: grã nō intercidit. Apud hos uero nec uiuētē mater recognoſcit filiū: nec appellantē audit: nec uagiētis miſeret: & pp unius horę execrabilē cibū: parricidales iniecit pignori manus. Sed qd quaſi nouū arguo cū parricidio fraterno generis ſui numerēt exordia: cū ipſius Abrahæ: quē appellāt patrē: & diſciplinæ auctorē: ac ſui principē cultus in eo maxime fidē pdicēt: q nec filio parcēdū putauerit: eūq; ſicut hoſtiā aris adn.ouerit: atq; holocauſtū offerre nō dubitauerit. Nō cōdemno deuotionē: ſed quęro pietatē: aliū quoq; e ſuis uouiſſe aiūt uictorē: ut qcqd ſibi primū occurriſſet domū reuertēti imolaret deo ſuo: & cū rediret occurriſſe filiā: atq; illū iniecisse filię māus: multaq; alia huiuſmodi exempla Qualis iſta gēs: quæ religiōi tribuat hoīs necē: & ſacrificiū putet eē parricidiū: m? Quis deus poſſit hoc exigere: aut qualis ſacerdos q hoc poſſit deferre? Deniq; ueterē illū quaſi prudentiorē nō feciſſe aiūt: ſed uoluiſſe iſtū quaſi cōſultiorem pſeueraſſe. Habeant ſuos ritus duritatū hoīes apud quos diſciplina ē filios occidere. Infelix ciuitas in qua talis efficina tale miſteriū eſt. Operiāt eā ruinę ſuę: atq; abſcōdāt luidi ipſius cōtagiōem ne ſol uideat: ne ſtellaꝝ globus ſpectet: ne maculent auraꝝ ſpiramina: purgatorius quoq; ille exuret ignis. Thieſteas dapes fabulā putabamus: flagitiū uidem9: ueritatem cernimus atrociorem tragœdiis. Ibi.n.firmior ſexus & part9 alien9: hic mulier cui part9 propri9 fuerit cibus. Ibi aliena fra9: hic propria uoluntas. Ille doluit: hęc inſultauit digna talib9 uiris eſca: q pertinaciter bellando mulieres ſuas ad tale pduxerunt conuiuiū. Equidem eos tantis maloꝝ afflictos acerbitatibus iam furere arbitror: amētesq; factos q hęc non ſentiant. Quare maturius bellum conficiamus: quia emendari non queunt: ingruamus inſtantius ut fugiamus regionum iſtaꝝ morientes aquas: terras ruentes. Cap.xliii.

¶His dictis admoueri templo arietes iubet: ſed nihil ualidi ictus pficiebant. Plęriq; tū territi de ipſis ſeditionū principibus cōfugere ad cęſarē: quos Titus tanq̄ neceſſitate cōpulſos: non quaſi pmiſſum ſecutos dubitauit ſuſcipere. ſed fides tēperauit iracundiam. Non eo loci tū habuit quo perfugas ſuperiores: intētiuſq; urgere ſuos cœpit: ut uniuerſum hoſtiū diſcederēt perculſi metu: Sed ubi parietes īoffēſos ab ictu arietū mole ſua uiderūt manere: aluerūt audaciā: ingēio tamē cæſar pueniens ianuas argēto optas ſuccēdi iuſſit: qbus igne admoto argētū defluere cœpit. Deinde paulatim ēt lignū ardere: ſic ī porticū īteriorē aditus pateſcere. Sed miſeratus cęſar ne finitimis īterioris ueſtibuli porticib9 cōpręhēſis tēplū exureret: ad cōſiliū uocauit duces exercitus dicēs nō cū īſenſibilibus ſibi certamē eſſe: nec bellū cū ædificiis: q̄ uictoribus pficerēt ſi ī exuſta reſeruarent. duces tū aſſerebāt ualitudinē parietū & mūitionē tēpli iudęis in reliquū quoq; icētiuo futura: qbus eſſet grata īſolētia radices rebellionis eruēdas funditus: ne iterū temeritas recrudeſceret. Diſtulit tū cęſar cōſilii tractatū ī poſteꝝ diē: uerū iudæi ſe īfundēdos putarūt: ſed rōani cōſertis clypeis: q̄uis pauciores primū impetū ſuſtinuere. Nutabat tū acies cōcurſu īnumerabilis multitudinis. Vnde cæſar cū eqtibus ppe affuit: protrēs facile quos repperiſſet: atq; hoſtile agmen reflexit eo fretus: qa iā pateret ueſtibuloꝝ portio. Maiore ſuorū manu ſequēti die diſpoſuit in hoſtē irrūpere: tēplū ſuccēdere. Qd factū eripuiſſet urbē incēdio: niſi leua mēs populi flāmas in ſe hoſtiū puocaſſet. Iubet.n. Cæſar reſtingui igniū globos: ne irrupturis ipedimēto forēt. Qd uidētes Iudęi: dū inſidiant uolētibus icēdia tēpli reſtinguere: cęſis aliqbus hoſtē accēderūt: unus de Rōanis ſemiuſtam nactus materiem quę de faſtigio deciderat: adulto igne portæ admouit: quæ aurea nūcupabatur: q auro ueſtitas haberet fores. Liquefactus illico flāmis auri rigor lignū nudauit: qd uelut intecto latere patuit incendio. Exuſtis itaq; ualuis: in interiora

ſe tẽpli penetralia íſeruit ignis. Iãq; portę eius ueſtibula lucebãt. Turbati oẽs q ſe tẽpli numine defenſabãt: trepidare illico: & quædã iã inclinatio mẽtiũ erat illũ diẽ eſſe tẽplo excidialẽ: qa ipſo die quõdã Babyloniis ingruẽtibus fuerat incenſum: qa erat decimus dies Ioma mẽſis: quẽ iãdudũ íter funeſtos ãnumerabãt. In ſupiora quoq; ſe auraꝝ ſpiramine ignis attollẽs uictoribus lætitiã: uictis tanta labe dolorẽ dignum infudit: clamor quoq; uniuerſorũ exortus: nec multo poſt nũtius hoſtilis excidiũ Cæſari mãifeſtũ reddidit. Qui ſe ꝓripiẽs quãta poterat uoce reſtingui ignes iubebat. Sed neq; p tumultũ audiẽdi facultas erat: neq; parcẽdi uolũtas: cũ Romani milites uindictę ſtudio ferue rẽt: notaq; pietas Cæſaris ínobediẽtię metũ ſuis demeret: nulli fraudi ſuis futurũ: cũ ẽt hoſtibus ignoſcereť. Nutu tñ & mãu Titus reuocabat quos poterat: mãdabat aliqbus inhiberẽt ĩpetus militũ. Sed ira duce adolebãt incẽdiũ: hoſtẽ urgebãt deſperatione ſalutis: iã ſui prodigum: & totũ ſe expendentẽ periculis. Vulgus maxime ignobile feriebať ubicũq; occurrerat: qa nulli s munitũ armis: nec repellendo uulneri: nec retorquẽdo idoneũ erat. Ca. xliiii. ¶ Fatigatus itaq; clamoribus Cæſar: gradũ retulit flãma adhuc cõclauia tẽpli depaſcebať. Quibus deuſtis ĩ ipſam ædẽ ſe ferẽs intulit. Qua ſpecie plęriq; exanimati: alii ſe ĩ ipſos merſere ignes: quoꝝ oculi ferre nõ poterant: ut ſupſtites tẽplo reſeruarenť. Rurſus cucurrit Titus cupiẽs cuiuſmodi ędes eſſet circũſpectare. Cuius gr̃a motus ꝓcellentiorẽ oĩum tẽplorũ fuiſſe operibus fatebať. Mirabať ſaxorũ magnitudinẽ: metalli nitorẽ: uẽuſtatẽ opis: gratiã pulchritudinis. Nec ĩmerito tantã fuiſſe loci celebritatẽ ꝓnũciabat: ut eo ex locis oĩbus cõuẽireť: qa tñ nõ niſi ſũmi dei credere tur eſſe domiciliũ. Adiũgebat honos fidẽ religiõis: quo ẽt barbaroꝝ gentes tẽplũ illud uenerabanť: & íferebãt mũera. Prædones religiõis: q̃ tñ tũc diripiebãt ſui: & diſpdebãt latrões irruẽtes in oĩa q̃ depoſita uiduarũ fuerãt uel pupilloꝝ: tãq̃ de uictoribus uindicarenť: ſi qd ex p̃da romanis minuereť. Templũ quoq; ardere cõſpiciẽtes: ipſi ĩcẽdebant cætera: ne quod excidio tẽpli ſuperſtes eſſet ædificiũ: religiõi deputãtes: ſi oĩa cũ tẽplo perirẽt. Nec adhuc tñ Iudæi perfidiã deponebãt: q̃ cauſa maioris excidii fuit. Nã cũ animi multorũ inflecterenť: ut ſe facto agmine romãis traderẽt: pſeudo ꝓpheta qdã iactare cœpit in exceſſu mẽtis ſuæ tẽplo diuina p̃ſidia nõ defutura: uocare populũ ad ſe uelut quodã oraculo: adhuc ſe in tẽplo ſuo manere. Illico repulſurũ hoſtiũ cuncos: flãmarum ĩcendia. Sic miſeri dũ infeliciter falſis circũuentiõibus credũt: dedecores atq; inulti ſicut pecora trucidabanť. Qui ſi uoluiſſent credere euidẽtia ĩminẽtis ſigna excidii habebãt. Quibus uelut claris uocibus ãmonebanť finẽ ſibi affore. Ca. xlv. ¶ Nã p annũ ferme ſupra tẽplũ ipm cometes: paſſim ignis gladii quãdã p̃ferẽs ſimilitudinẽ: denũtiabat quoq; ferro & igni gẽtis & regni urbiſq; ipſius uaſtitatẽ futurã. Quid. n. ſimilitudo gladii niſi bellũ? Quid ignis niſi incẽdiũ denũtiaret? Viſus eſt aũt priuſq̃ populus a romanis ſeſe diſſociaret: ipſis aũt paſchæ diebus Xãdici mẽſis. viii. die: & per ſingulas noctes hora circiter nona tẽplũ & ara eius ita lumine refulgebat: quaſi dies eſſet p dimidiũ ferme horę quotidie manẽs: qď uulgo interp̃tabať cumulẽdæ gẽtis ĩdiciũ uideri: eoq; ĩpulſi ſunt tãq̃ tẽpus afforet libertatis recipiẽdæ. Prudẽtiores cõtra opinabanť: q; id genus ſtellę bellũ ſoleat denũtiare: nec qſq̃ arbitreť aliẽa nos a cultu noſtro: & diſciplina locutos. Primũ qa nõ qd nobis uideatur aſtruimus: ſed qd acciderit: q̃ue opiniones tũc tpis fuerint: qd prudẽtes ſenſerint: qd ĩprudẽtes. Neq; cũ de ſecta Iudæorũ aliqd dictũ eſt: ita ſcriptũ uideatur a nobis quaſi ĩ ueritate cultus eorũ: nõ quaſi in umbra: & figura p̃miſſos cõtexeremus: ut ſequerẽtur pfectiora. Nã de ſignis ſtellarũ ẽt in euangelio docemur: qa erũt ſigna in ſole & luna: & ſtellis. Vitulę quoq; partu aſſeruerũt quũ imolãda adſtaret altaribus in medio templi agnũ editũ: in ipſis ſacrorũ quæ ſupra mẽmora-

uimus celebritatibus. Orie͂talē quoq; portā interiorē ſolido ære grauē: q̄ ſoleret ad ueſperā uiginti uiroꝝ multo claudi labore obſeratā uectibus ferreis: p aliquot noctes ſpōte reſeratā: & uix poſtea a cuſtodibus clauſam. Id quoq; arbitrabant̄ pleriq; futurorū ſignū bonorū: quibus igreſſuris porta aperiret̄. Cōſultiores aūt aiebāt cuſtodiā tēpli reſolutā uideri: ut q̄cūq; intus forēt: ab hoſtibus diriperent̄: exiret cultus: itroiret uaſtitas: euacuaret̄ celebritas: ſacrificiū deſtrueret̄. Qd' ēt anteq̄ crucifixiſſent CHRISTVM IESVM liq̄do ſignificatū lectio docet. Poſt multos quoq; dies figura quadā apparuit ineſtimabilis magnitudinis: quā plurimi circūſpexere. ſicut libri Iudeoꝝ māifeſtarūt: & ante ſolis occaſum ſubito uiſi i nubibus currus: & acies armatę: quibus totius Iudææ regiōiſq; eius urbes icurſarēt. In ipa aūt pētecoſtes ſolēnitate igrediētes ſacerdotes i tēpli iteriora nocturno tpe: ut ſacrificia aſſueta celebrarēt: prio motū quēdā ſenſiſſe ſe pdiderūt: & ſonū editū: poſtea ēt audiſſe repentina uoce clamatū: Tranſeamus hinc. ❡ Ieſus quoq; Ananię filius ruricola uir: ante ānos quattuor q̄ bellū Iudæorū populus adoriret̄ in ſūma pace urbis & abūdantia: cū ſcænophegia ſacrificiis ſolēnibus celebrarent̄: templū aſcēdens cœpit clamare. Vox ab oriēte: uox ab occidēte: uox a quattuor uētis: uox ſuper Hieroſolymā: & ſuper tēplū: uox ſup ſpōſos & ſpōſas: uox ſup omnē populū. hoc noctibus & diebus uociferabat̄. Quo moti primores loci corripuerūt eū: terribile uocis eius indiciū phorreſcentes: & plurimis eū ſuppliciis affecere: quo ſaltem afflictus dolore deſineret terribilia & plena pdigiis denūtiare. At ille nec metu ullo: nec uerberibus aut grauioribus interminatiōibus territus ulum: aut uocē mutauit eadē denūtiatiōis & pſeuerātia cōtextione ſermonū: nulla obſecratiōis interpolatiōe in iiſdē mācbat iniuriæ negligēs affectu imobilis. Quod nequaq̄ pfunctoriū rati: ſed in exceſſu mentis ut erat exprimi detulerūt ad loci iudicē: q tunc tpis a Rōanis per id locorū publica agitabat negocia. Is rimādæ ueritatis gratia ſæuiſſimis eū pœnis exulcerauit: quo magis perſeuераret: eo uehemētius corripi flagellis hominē iubēs: ut ſi qua ſecretiora futuri tumultus cōperiſſet: idicia māifeſtaret. At ille neq; fleuit neq; rogauit: ſed ad ſingula uerbera nō ſuū ſed patriæ excidiū flebiliter plorabat dicēs. Veh Hieroſolymis. Neq; interrogatus qs eſſet uel unde: uel cur eadē diceret: rñſum reddidit: ſed tantūmō lamentationem illā patrię queſtu miſerabili pſequebat̄. defeſſus itaq; Albinus hoc uno enim nomine dimiſit eū tāq̄ demēti furore qd diceret nō ſentientē. At ille neq; ſermonē ullū cum quoq̄ habebat: nec aliud loq p reliquū tēpus auditus eſt. ſed hoc tanq̄ lugubre atq; funereū cāticū canēs diebus ac noctibus iugiter reſultabat: Ve Hieroſolymis. Neq; uerberāti cōuitiabat̄: neq; cibū impertiēti gratias agebat. Vna erat ad oēs eadēq; plena funebris ullulatus reſpōſio: & maxime ſacrificiorū celebritatibus. per ſeptē itaq; ānos & quinq; menſes eadē uerboꝝ ſeries: idē uocis ſonus māſit. Itaq; indefeſſus tanto tpe: ubi obſidio cœpit: eadē illa uociferari deſtitit: quaſi ceſſare oporteret denūtiari cū adeſſent q̄ fuerāt denuntiata. Sed ubi flāma cœpit pariter urbē & tēplū inuoluere: circuiēs murū clamare itē; cœpit. Ve ciuitati: populo: & tēplo. Et ad poſtremū addidit. Ve etiā mihi. Et fundibulo ictus in eadē uoce amiſit ſpiritū. Vrbē quoq; ipſā cū tēplo uetuſtis litteris ſcriptū erat: tūc perituā cum tetragonū tēplum factum fuiſſet. Itaq; ſiue obliti: ſiue obſtupefacti ingruētiū malorū neceſſitate: ubi occupata eſt Antonia tetragonū circuitū tēpli fecerūt. Inter quę illud pcellētiſſimū quod in litteris ęque uetuſtis quas ſacras uocabāt mācbat ipreſſum: q ſecūdū illud tēpus futurus eſſet uir: q de regione eorū imperiū adſumeret in orbem terrarum. Quæ res eos in tanto furore poſuit: ut ſibi non ſolū libertatē: ſed etiam regnum pollicerentur. Id alii ad Veſpaſianū referendum putarunt: prudentiores ad dominū IESVM: qui eorū in terris ſecundum carnem genitus ex MARIA regnū ſuum

per uniuerſa terrarũ ſpatia diffudit. Tantis itaq; rebus aduenientibus non potuerũt ca
uere quod diuinitus decernebatur. Ca.xlvi. ❡ Fugientibus itaq; auctoribus ſedi
tionũ: quũ templũ exureretur: Romani poſuerũt ſigna intra circuitũ tẽpli ipſius: & con
tra portã orientalẽ ſacrificauerũt: Imperatorẽ Titum ſũmis ꝑdicantes uocibus. Interea
puer qdã eo loci ubi ẽt ſacerdotes erãt quos & inopia aquæ: & æſtus finitimi incẽdii cõ
macerabat ſiti: rogauit unũ de cuſtodibus Rõanis dexterã ſibi dare: potum offerre. Por
rexit illico: ętatẽ pariter miſeratus ac neceſſitatẽ: bibit puerulus. Et qa ſedulo inoxię cre
ditũ fuerat ætati: rapuit aquæ uas: & curſu ſeſe proripuit: ut ẽt ſacerdotibus bibendi co
piã miniſtraret. Voluit ſeq miles: ſed nõ potuit cõpręhẽdere. Ille piculo ſuo ſacerdotum
ſitim leuauit. Bona fraus quę neminẽ læderet: ſubueniret neceſſitati. Deniq; miles ipſe
miratus eſt magis affectũ pueriq̃ dolũ: deteſtatus ꝙ in illa ętate atq; excidio totius ur-
bis & cõi piculo qd deberet reuerẽtiæ ſacerdotibus qđ potuit miniſteriũ nõ inexpſſum
reliqt. Nec multo poſt ſacerdotes cõfecti fame: & ſiti uitã rogarunt. Quos Titus iuſſit
occidi: degeneris animi eẽ rñdẽs: ut tẽplo & mũeri cuperẽt ſupuiuere. Ca.xlvii.
❡ Ioãni aũt: & Simõi: & cæteris pricipibus ſeditionũ rogãtibus: ut pauliſp ceſſare iacu
la teloꝝ: & ſtrepitũ iuberet: dicẽdiq; ſibi ptãtẽ daret: ab ĩdulgẽtia nõ abhorreret. Facto
ſilẽtio ita rñſũ edidit. Serũ neqſſimi tps ad miſericordiã: quũ iã qd reſeruet nihil relictũ
ſit. Offerebã uobis: & deſpexiſtis: & diffidẽtiã putaſtis nõ ĩdulgẽtiã. At ego ĩnoxia ædi
ficia ueſtro ſcelere pire ĩgemiſcebã: uulgus ignobile cogi ad mortẽ dolebã: parcere uole
bã: uos nõ ſinebatis. Suſpẽdebã ꝑlia: uos irruebatis. Pacẽ offerebã: uos non recepiſtis.
Alloquebar frequẽter: crebro cõueniebã. Nõ pudet dicere. ĩſolẽtiores uos feci rogãdo.
Quid putabatis ꝙ Rõanę acies uobis cederẽt: & mltitudĩe circũuẽiretis uictorẽ oĩum
exercituũ? Quota portio urbis pugnauit: qa uniuerſum: nec regio ueſtra ſuſtinere pote
rat: nec ſinebat neceſſitas. Maior .n. cura tuẽdi nobis orbis: q̃ ꝓpugnãdi. Quocũq; ea-
mus nihil eſt nouũ: nihil eſt alienũ qbus oĩs terra poſſeſſio eſt. Latrociniũ. hoc q̃ſi neuũ
in corpore diu diſſimulãdũ putauimus: aliqñ cõmoti auferendũ credidimus: ne fulgorẽ
ĩperii Romani ueſtra ĩobediẽtia & quædã interpolaret caligo. Senſiſtis Romanã uirtu
tẽ nõ bellãdo: ſed moriẽdo. Neq; enim in cãpo ueſtra uidimus agmina: ſed ĩ muro: quũ
uobis nec clauſtra ꝓdeſſent ad tutamentũ ſalutis. Quis .n. murus reſiſteret qbus ocea-
nus nõ reſtitit? Aut quę ciuitas noſtrę obſidiõi ĩexpugnabilis foret ſepta ꝑſidio muroꝝ:
cũ Britãnias quoq; Rõana arma penetrauerint: muro fremẽtis circũuallatas elemẽti?
Subſtratus eſt nobis ille ꝑrupt⁹ aquæ mõs. Patres ueſtros: ut iudaicæ fabulæ ferũt: rubri
maris unda muri ſpecie trãſeũtes circũuallauerint. Rõana fortitudo mũrũ oceani ꝑfre-
git. Nõ ĩuideo uobis aliena bñficia. Vidit uos mare & fugerit: ut clauſi ab hoſte fugeri
tis: qa prũpere hoſtẽ nõ poteratis: nec ſuſtinere. Nobis fugã oceani dãno fuiſſet: ſi fugiſ
ſet. Geſſimus ante bellũ cũ fluctibus: ĩſanũ mare añ ſupauimus q̃ ad hoſtẽ pueñremus.
Excepit nos Britãnia iã uictores elemẽtoꝝ. Quibus illi fidebant nos ſubegimus: ut ad
triũphi cumulũ ipſe oceanus accederet. Sed forte de uirtute corporis ꝑſumebatis. Nuñ
qd uos Germanis fortiores quos ſeptos Alpiũ muro fortitudo Romana ĩ ſeruitutẽ de-
duxit? Nec illa ſimilia Tauri mõtis accliuis collibus: aut Canopeis agminibus Aegy-
ptiorũ cũ qbus uobis bellãdi uſus eſt. Supra nubes aſcẽdimus: & de nube deſcẽdentes
populos uici [illegible] hiũ cũctis aperuimus iter æquoreũ: uobis non inuidemus: dũmodo
illud tri[illegible] hoc fugiẽtiũ. Romanę itaq; uirtuti cõcedent montes: amnes
exarue[illegible] natura direxerat: & ĩflexo quo uictores iubebãt. Cõuerſus
ſit Iordan[illegible] atq; ĩ fontẽ reuerter̃t: ut uobis iter pãderet: nõ eo Chlœlia
Rõana uirgo [illegible] tis uinculis hoſtẽ euaſit: & fluuio decurrẽs Rõanis ſe ĩtulit

caſtris. Nec icẽdia ueſtra miramur: de quibus Hebreos pueros euaſiſſe: maximos edere
cãtus ſoletis. Mutius noſter nullo cogẽte manũ admouit ignibus: nec remouit docec ui
ctor icẽdii miraculũ hoſtibus ſuę iſunderet fortitudinis: quę flãmas nõ ſenſerit. Deniq;
pacẽ rogaruntq; triũphũ ſperabant. An uero coeleſtia illa uos extulere pabula: & eſca
pluuiarũ aduerſus uirtutẽ Romanã? Sed cõſiderare decuit altricẽ ipſam orbis terrarũ
Aphricã eſſe ſubiectã Romanę fortitudini. Nobis ſeruit q̃ oẽs alit: i noſtra ptãte eſt fa
mes oium: & uictus uniuerſorũ. Qđ natura oĩbus dedit: uirtus Romana ius ſuũ fecit.
Ipſum Hãnibalẽ pulit in exiliũq; coegit: quẽ nõ capiebat orbis terraꝝ: anguſtior ciui
bus Aphrica fuit. Nõ idoneę ad demorandũ uiſę Hiſpaniæ: arcta uiãti Gallia: indigna
Italia amicitię foedere: & ſocietatis cõſortio. Iactetis liceatq; flumia militauerint uobis
coeleſtes ptãtes pugnauerint: nos Hãnibalẽ inequitãtẽ fluminibus uicimus: atq; itonã
tẽ undis. Ipſius tẽpeſtatibus quatiebaẗ mũdus. Et ille muros noſtros armis pulſabat.
Neq; uero neceſſariũ fuit: ut hoſtes noſtri ſicut Aſſyrii ueſtri dormientes extinguerenẗ:
ſed p̃liantes. Nõ.n. in ſõnis uictoria q̃riẗ: ſed in p̃lio. Nõ uirtutis adorea eſt: ubi fortuita
gr̃a. Hoſtes nr̃i nõ aquarũ rutilo decepti renitentiũ ad ſolis exortũ in manus noſtras i-
conſultius iciderũt: dũ fuſi ſanguinis ſpecie nos extinctos putauerũt: ſed ſciẽtes & ad bel
lũ parati: cãpos terrarũ corporibus ſuis texere: ac ꝓprio ſanguine repleuerũt. Quę uos
fortitudo in tãta poſuit inſolẽtia? Non uidebatis eos ſeruire nobis q uobis iperitarunt?
Aegyptus quę uos affligere ſolebat: nobis annuũ pẽdit tributũ: & uiam prębet uſq; ad
indicos tractus: extra orbẽ terrarũ egredi: atq; alterũ orbem quærere: maris ſecreta: ſolis
oceaniq; ultima: & alterius orbis incolas noſtro iperio adiũgere. Quid Antiochi regnũ
qui uos grauibus ſuppliciis affecit? Ius quoq; ipm ereptũ religionis: nos ipſi uobis reſu
dimus glorioſius arbitrãtes iperare regibꝰ: q̃ regnũ tollere. Ipſa auferre Antiochia ſedes
dominorũ ueſtrorũ non ſtudioſe ſuos repudiauit: & nos dominos elegit. Vos ipſi nõne
ad nos cõfugiſtis: ut illos dominos fugeretis? Nõne ipſi uos ſuſcepimus: & aduerſum il
los defendimus? Seruiuimus uobis ut ueſtris legibus uiueretis. dedimus poteſtatẽ ue-
ſtris inſeruire cultibus. Sacra ueſtra ſcire noluimus: ſed honorauimus. Poſtea rebellãdũ
putatis. Põpeius tẽplum cepit: ſed nõ diruit: urbẽ occupauit: ſed integra oĩa reſeruauit
donaria. Pro quibus o grati ſocii hanc uicẽ nobis rependiſtis: ut tertio rebellaretis. Fue-
rit Nero deſpiciendus: ſed non in uno Romana uirtus expendebaẗ: ſed habebat militẽ
Veſpaſianũ: qui iam ad pacẽ reuocauerat Gallias: tã fortis in prælio: ut p illũ & Nero
uinceret. per illũ Nero eſſet hoſtibus formidabilis: tam fidelis domino principi ut ſolus
imperiũ nõ quæreret: quod ſolus merebaẗ. Sed Ceſtius læſerat. Querelã deferri decuit:
nõ arma irrogari. Miſſus pater Veſpaſianus q iprouiſus potuit in iparatos ſe effũdere.
Galilæam circuibat: lõginqua excurebat: ut uos deponeretis inſolentiã: ueniã poſtulare
tis. Oſtẽdit uirtutẽ: & cũ uniuerſos clauſos teneret: Aegyptũ petiit: ut idutias reſipiſcẽ-
di daret. Inſolẽtiores uos nr̃a abſentia fecit: qa uos occupatos putaſtis. Sed nũq̃ ita oc-
cupati ſumus: ut abſentes ſimus orbi terraꝝ. Nã & abſentes aſſumus: & lõge poſitis p-
pius adſiſtimus. Nãq; ut aĩa in corpore oĩa mẽbra uiuificat ſua: ſic Romana ꝓuidẽtia
oĩbus iperii ſui partibus adeſt: & totũ orbẽ Romanũ tãq̃ pñs gubernat. Nã ſi ſingulis
animis illa uis diuina regẽdi corporis uirtutẽ dedit: quãto magis Romano uigore quo
quaſi unũ totius iperii noſtri corpus animaẗ: tuẽdi eius uitalẽ quãd[illegible] ntiã ſubmi-
niſtrauit? Suſpenſum itaq; bellũ uos reparaſtis. Profecturus itaq[illegible] Romã
a tyrãnis recipiendã me a ſua diuiſit ſocietate: ne uobis ſuęp[illegible] ſſet. Ve
ni ad bellũ ſpecie terrentis: affectu rogantis. Quoties a mo[illegible] ſui exer-
citum? Quoties poſtea a penetralibus templi retraxi? Quo[illegible] cẽdia? Quo-

ties monui? Sed nũq̃ audiſtis. Nunccine demũ rogaſtis quaſi iã q̃cq̃ ſuperſit quale iam
cõſumptũ eſt:& tñ a cæde:incẽdio:direptiõe exemi militẽ. Quid deſideratis? q̃d adhuc
ſtatis armati? quaſi daturi leges nõ accepturi? Si deditionẽ petitis:deponite arma iã nõ
metuẽda uictoribus:& ſupba uictis:& plena iſolẽtiæ:ut armati rogetis quaſi de fide no
ſtra dubitandũ uobis ſit. Aut adhuc uirtutẽ laceſſitis bellum minantes? Populus extin
ctus eſt: tẽplum ardet:urbẽ tenemus. Quid reliqui ſperatis niſi ut uita uobis donetur?
Proinde ponite arma quaſi uicti: uiuere uobis donabo:& ſi nõ meremini:quia noluiſtis
quę ueſtra ſunt uobis conſeruare. Tũc illi petere cœperunt:ut ſibi obſtrictis ſacramẽto
ne unq̃ ſe Romãis traderent:egrediẽdi per murũ poteſtatẽ daret:quo cũ ſuis familiis in
deſertũ pergerent:urbẽ Romanis cedentes. Eo cõmotior Titus:ẽt ne inquit conditiões
nobis iperatis? Quin potius defenſate patriã? Adeſtote tẽplo:oĩ uirtute iſurgite:ſeruate
ſacramẽtũ mortis:qñ uitæ repudiaſtis. Et ſimul iubet iſurgere Romanos ĩ necẽ hoſtiũ.
Plurimi cœpere grauiore uictorũ indignatiõe labefactari:tradiderunt ſe tñ Zaræ regis
filii:& fratres eius:& plurimi cũ ipſis de plæbe. Nec Titus q̃uis excitatus ad iracũdiã:
propoſitũ ſuũ ſoluit cõtuitu regalis faſtigii:ſed recepit cõfugiẽtes. ſolius tamẽ pietatis:
(quod maximũ eſt) lucrũ fecit. Nam prædã omnem domus regię ſeditionis auctores
diripuere:ut nihil ex ea ad Romanos pueniret. · Ca.xlviii. ¶ Simul autẽ ut facto
ĩpetu in aulam irruere duos de Romanis militibus inuadentes:unũ pedeſtris militiæ ui
rũ trucidauerunt. Eques uero popoſcit ſe ad Simonẽ duci:allegãs ſe habere quę memo
rato inſinuaret principi ſeditionũ. Sed perductus ad eum quũ uana quędam attexeret:
perimi iuſſus:dũ percuſſor moratur clauſa iam faſciola oculis:ſeſe pripuit ad Roma-
nos. Qui cominus pręliantes ſuſcepere fugientem:perductũq; ad ſeſe Titus quaſi indi
gnũ uideri morte:q ab hoſte uiuus potuerit capi:exutum armis iuſſit dimitti: reſeruans
ei quod p hoſtis ignauia non amiſerat:& auferens militiæ ſacramentũ quod captus pdi
dit:fugitiuus dehoneſtauit:id illi maiori ſupplicio fuit. Apud uiros enim grauiora mili-
tię pbra:q̃ mortis uulnera ſunt. Repulſi tamen illico iudęi:ad ſupiora urbis ſe cõtulere:
relicta tẽpli:& urbis defenſione. Strages magna in eos qui reſederunt exercebatur:ſe-
minecibus aut cadaueribus repletæ uię. Iuſſit Cæſar etiã ad ſuperiora admoueri machi
nas. Quod uidentes idumęi elegerũt uiros quos ad Titum mitterent:qui deditionẽ ro-
garent. Eo cognito Simon pũenit:& electos q̃dem petendæ deditionis uiros intercepit.
Sed Idumæi nõ multo poſt q̃uis deſtituti adiumento principũ:cũ ſuſtinere diutius uim
nequirẽt:tradiderũt ſe exercitui Romano. Ita primũ fames:& ad poſtremũ deſperatio
reſiſtendi deditionẽ patrauit. Nec Romani multa cęde iam feſſi abnuebant uitæ indul
gentiã:& ſtudio captiua mancipia uendẽdi prõptiores erãt ad reſeruandã ſalutẽ. Pluri
mi uenales:ſed pauci emptores:quia Romani habere ĩ ſeruitutẽ Iudęos dediguabant.
nec Iudęi ſupererant qui redimerẽt ſuos:cũ ſe euaſiſſe unuſquiſq; uel inopẽ gratularet.
Paſſim itaq; ſe tradebant remoto metu : quoniam latrones aberant:Romani ignoſce-
bãt. Ca.xlix. ¶ Deniq; & Ieſus unus ex ſacerdotibus Thebuti filius ſe dedidit:&
uaſa ſacerdotaliũ miſterioꝝ:lucernas duas:mẽſas:cratheras:phialas: & oĩa uaſa aurea:
ſed & pipetaſmata:& indumẽta pricipũ ſacerdotii:cũ lapidib9 accepta fide ſalutis uolẽs
tradidit. Dõpręhẽſus ẽt Finees cuſtos gazophilatii demõſtrauit ſacerdotũ purpurã mul
tã & coccũ:& alia cõplura: q̃ ad uſũ reſeruabãt. Cũ qb9 cinamomũ & caſſiã & aroma
ta plurima:& thimiamata:uaſa quoq; ſacramẽtoꝝ multa:ẽt ipſe tradidit & ueſtẽ ſacratã:
ſed coact9 metu:uñ & uẽiabile apud ſuos flagitium fuit. Tñ & ſi uolũtas defuit: deeſſe
uirt9 nõ debuit:licet pl'rũq; ſeuerius iudicem9:q̃ pcauere poſſimus ſi ipſi ĩ tali uerſemur
neceſſitate. Refugere:ñ debemus furti miniſteriũ:& indicium pditionis. Ca.l.

¶ Iamq; inſurrexerāt aggeres:ſed & ferire cœperāt arietes murū ſuperiorē ſeptima die
menſis quē gorpieū nuncupāt. uentū ad ſupremū. Cōturbati & perterriti ipſi factionū
principes qui in extremis inſultabant periculis:genibus ſingulorū aduoluebantur opē
orātes. Cernere erat q̄ miſerabilis illa mutatio foret ex illo terribili ac ſuperbo faſtigio:
in hanc humilē:& plæbeiā deiectionē:in lachrymas: fletus:pauorē. Necdū ceſſerat mu
rus urbis ſuperioris:iā illi percurſabant ſingulos nihil ſupereſſe præſidii: ingemiſcentes
hoſtem ingreſſum arbitrabant̄. Plęriq; tanq̄ iam de ſuperioribus pugnantes romanos
uidere ſibi uidebant̄. quod metuebāt animo oculis pręfigurabāt:& mētis pauor fiebat
imago uiſus. Deniq; pro certo iam hoſtē ceruicibus ſuis incūbere credētes:q̄bus adhuc
tres turres Mariamne:& faſelus:& equeſtris ſupererant:cæteris ualidiores deſeruerunt
ſuperiora cōfugientes ad hypogæa:uel retruſos ſpecus. Ioānes tamen nō multo poſt fa
me tabidus:& cōfectus ieiunio: tradidit ſe Cęſari. Qui reſeruatus ad triumphū:ſed ppe
tuis uinculis innodatus:uſq; ad mortē trahens magis ſpiritū uitę:q̄ ullā uoluptatē uiuē
di expertus:ſecurim euaſit. Simon aūt latuit etiā intra exuſtæ urbis ruinas in hypogęis
ſecum paucis recondens fidelioribus. ¶ Iam Cæſar diſceſſerat cremata urbe:ęſtimans
etiā Simonē aut igni exuſtū:aut ruina oppreſſum:aut a quocūq; hoīe interemptū. Ve-
rum ille q̄diu cibus ſuppeditauit in defoſſis ſpecubus defodiebat itrorſum. Sed ubi & ci
bus defecit:& nullus euadēdi exitus patuit:ſubito ad ſuperiora erepſit:idutus ueſte can
dida & purpureo deſuper ueſtimēto:ut terrorē quendā incuteret aſpicientibus. Qui pri
mo ſtupentibus militibus romanis mandat ut ad ducem ſuum deducerent. Erat in eo
loco Rufus: Terēti⁹ quē Titus loco p̄fectū militię dereliquerat. Quo aduēiēte interroga
tus qs eſſet:primo alia poſt Simonē confeſſus eſt. Inde tranſmiſſus ad Cęſarem:& ipſe
ad triūphū reſeruatus. Sed q̄a crudelia exercuerat in ciues:nec ſe Cæſari tradiderat:poſt
triūphi pompā neci adiudicatus. Octaua die gorpici mēſis concremata eſt ciuitas: cæ-
ſa per omne tēpus obſidiōis īnumera milia:decies cētena milia. cx. myriades ut plęriq;
aſſerūt. Iudęorū tamen oīum:ſed nō eiuſdē regionis omniū & loci:quia eo undiq; cōue
nerūt tēpore paſchalis feſtiuitatis:captiui abducti ad nouagintaſeptem milia:latrones
prope oēs perempti ſtatim. q ualidiores erant per triūphū ducti:poſtea beſtiis obiecti:
cęteriſq; ſuppliciis dati p ſingulas ferme urbes qua iter agebat Titus: ut per uniuerſos
rebellionū ſupplicio metū ſpargeret. Ca. li. ¶ Per idem tempus Alani gēs fera &
diu ignota noſtriſq; interiorū locorū difficultate & clauſtro portę ferrēę: quā magnus
Alexāder p̄rupti montis īpoſuit iugo cū cęteris feris:& indomitis introrſum gentibus
cohibebant̄: Incolebāt ſcythicum Tanaim finitimaq; eius & Meotidos paludes uelut
quodā clauſi carcere memorati ingēio regis:ut ſuas terras exercerēt: alienas nō incurſa
rent. Sed ſiue ob ſterilitatē locorū q͛ auari uotis agricolę ſperata culturę non rn̄deret
fœcūditas:ſiue p̄dādi cupiditate regē hyrcanorū q locis pręerat:ſollicitarūt p̄cio ne an
diſſenſione incertū:ut reſerata porta eruptiōis ſibi copiam daret:quo īpetrato infundere
ſe genti Medoꝝ:& īpetratis breui uelocibus eq̄s:& aliis pariter ad dexterā nexis ī quos
per uices cū foret libitū deſilirent:totā prope regionē pcurſauere:ut primo pturbarent
oīa: maioriſq; multitudinis ſpeciē darent:aduerſus quā nullus fugę locus uacaret. Dein
de circūuentis omnibus q̄ta[illegible] uellēt ſtrage edita p̄dam abducerēt. Erat. n. regio popu-
lis frequēs:& pecoris abūdās:q̄ nullo reſiſtēte facile patuit direptiōi. Siq̄dē ipſe Pacho
rus Medorū rex ī abſtruſa loca ſe cōtulit ſaluti potius:q̄ regno cōſulens:ita ut uxor eius
ac liberi ac cōcubinę captæ ab Alanis. c. talētis poſtea red[illegible]erent̄. Nec Tyridates ar-
meniæ rex im[illegible]nis fuit periculi:ſed aliēo malo cautior peſtē [illegible]t: & uiriliter uoluit oc
currere:ut a [illegible]nibus ſuis hoſtē auerteret. dū p̄liat̄ tn̄ iaculo incertus in poteſtatem hoſti-

tm uiu⁹ cõceſſerat ni ꝑacuto gladio nódũ íſormẽ uelociter ítercidiſſet. Nã íſolẽtia q̃dã
ꝓpriæ fortitudis:& in cæteros deſpectu ſupbo ſimul ut familiarẽ ſibi eminus decernẽd
cõſuetudinẽ refugiẽdiq; facultatẽ fraude tali ꝑtexerẽt:laqos iacere:atq; hoſtẽ inectere
ars Alanis bellãdiq; mos ẽ. Ca.lii. ¶Fugit itaq; Tyridates:cui euaſiſſe ſatis fuit:
regnũ ãt ſuũ depopulãdũ reliqt. Nã q̃ſi accepta iniuria q̃ cõgredi auſus fores uehemẽ
ti⁹ armeniã:q̃ Mediæ regnũ deuaſtauerũt. Opimis itaq; utriuſq; regni ſpoliis ad ꝓpria
recurſũ fecere. Quoꝝ cõpta icurſione: Titus Antiochiã cõtẽdit. Sẽſim tñ:ut triũphato
rẽ decebat eãmq; diſſimulãs ꝑ ſingulas urbes põpã celebrat uictoriæ. Perimebant̃ í are
na iudæi q̃cũq; pgebãt:ac dilacerati a beſtiis pẽdebãt merita rebelliõis. Antiochiæ quo
q; eos ueteſtis odiis gẽtilis ppl's íſectabat̃:eo q̃ reges perſarũ quæ de Hieroſolymitana
urbe donarãt:iure uictoriæ uindicauerãt:ſynagogis cõtulerãt. Antiochẽis de ſuo quoq;
alia largiti. Itaq; cõgeſtæ opes iuidiã facile mouere. Nã ut illa nũc omittamus quæ ad-
uerſũ machabeos geſſerint ſacerdotii cõpetitores:& quãtæ cladi ciuiũ fuerit ambitio ſi-
cut ſupra memorauimus: Antiochus poſtea nõ ignobili genere ortus:ſed moribus ꝑdi
tus affiĉto crimine q̃ iudei urbẽ Antiochiã icẽdio exurere cõſpirauiſſẽt: patrẽ ꝓpriũ q
eẽt de iudeorũ primoribus:& pleroſq; alios íſimulatos gentilis impetu multitudinis ad
mortẽ coegit. Nec eo parricidio multorũq; cæde exaturatus q̃euit. ſed poſtea quoq; na-
ctus facultatẽ q̃ fortuitu icẽdio acciderat eiuſdẽ urbis porticus:& tetragonũ plateã ma
ximãq; ꝑtẽ ædificiorũ cremari:fraude ꝑdictæ cõiuratiõis:iteꝝ iudæos urgere cœpit:atq;
íceſſere:ac ꝓpe uniuerſoꝝ ſtragẽ feciſſet:niſi aduenięti Tito reſeruata coguitio foret me
tu:ne cæſar uſurpato plurimoꝝ ſupplicio cõmoueret̃. Ea res iudæis ſaluti fuit. Ca.liii.
¶Maſſadæ quoq; plurimi ſe iudæoꝝ freti loci mũimie cõgregauere:cuius expugnãdi
negociũ Titus idignũ arbitratus q̃ íperatorẽ tenere Syllæ mãdauit:qui ſũmã í iiſdẽ lo-
cis militiæ Rõanæ cauẽdiq; ne qd iteꝝ rebellionis oriret̃ cõmiſerat. Ipſe Alexãdriã cõtẽ
dit:& íde nauigio Romã trãſmiſit. Sylla grauiter íſiſtẽs iniuncto ſibi muneri: maſſadæ
muꝝ ariete diſſoluit. Illi íteriorẽ ligno cõpoſuere:eo q̃ ad huiuſmõi ictus machinamen-
torũ muralis materies facile nõ cederet. Sed Rõani mutato bellãdi genere ignẽ íecere:
q & facile ligno íheſit:& ſine ulla adoleuit mora. Magnus itaq; adultus icẽdio flãmæ ſe
rebat̃ fragor:q primũ Boreæ ſpiramine a mũitiõis partibus repellebat̃:& rõanorũ ma
gis uineas exurebat. Deinde exorto Noti ſpiramie í caſtellũ ſeſe retorſit:ita ut cõflagra
ret ois ille ligneus muralis obiectus materiæ cõſumptæ. Rõani q̃m nox íteruenerat ſecu
ri uictoriæ í caſtra ſeſe receperãt:ut ſequẽti die nudatos iã atq; oĩ exutos ꝑſidio debella-
rẽt. Sed ne qs laberet̃ in tectis caſtellũ cuſtodiis circũuallauerũt. Ca.liiii. ¶De-
ſperatis itaq; rebus Eleazarus auctor turbarũ uidẽs nil ꝑſidii ſupeſſe hũc exorſus eſt ſer
monẽ:quẽ nos quaſi epilogũ quẽdã claudẽdo opi deplorabilẽ more rhetorico nõ ꝑter-
miſimus. Quid agimus Abrahamitæ uiri genus regale ſacerdotalis grãæ uirtute íſupabi
les. Nõ.n.ex euẽtu uictoriæ q̃ frequẽter ícerta eſt:ſed ex ꝓpoſiti cõſtãtia uirtus expecta-
tur. Vnde cõiicere liquet qa hoſtẽ ſubiicere fortis eſt:nõ mutare mẽtem uirtutis eẽ. Iure
igit̃ íſupabiles uos dixerim:ſi nullus adhuc uos mortis uicerit metus. Sed nõ ita uos pẽ
íſtituit Abrahã: ſed q í filio unico docuit:nõ mortẽ eius:ſed ímortalitatẽ futurã ſi ꝑ reli
giõe ímolaret̃. Quid Ioſiã ꝑdicẽ:quo nemo fuit melior íterpres religiõis: cõtẽptor mor
tis:aſſertor libertatis? Nãq; is in illo ſuggeſtu regali locatus:cui liceret differre mortẽ:
tñ qa uidebat pp peccata grauia captiuitatẽ plebis Iſrael futurã bello ſe alieno miſcuit:
uitã refugit. Clamabat Nechao. Non aduerſus te miſſus ſũ:ſed aduerſus regẽ iſrael. Ille
tamẽ nõ prius receſſit:q̃ letalẽ ſagittæ ictũ ſubiret. Quo fuſus uulnere indicio nobis eſt:
utrũ in bello meritũ an caſus ꝑpõderet. Victus ẽ Ioſias priorũ inſtaurator ſacrorũ:uicit

Nechao oium ſceleratiſſim⁹:ſed ille uictus nũc cũ angelis ẽ:hic uictor ĩ ſuppliciis. Quia n.neſcit nõ ĩ hac uita repoſitã eẽ mercedem hoĩbus:ſed poſt huius abſolutionẽ certaminis? Hic.n.currimus:ut illic ad palmã puẽiamus:hic certamẽ:illic pmiũ eſt. Nõ ergo illa hic lõgęuæ ętatis gratia eſt. Deniq; Abel cito occidiť. Cain ſupuixit:ita mors ĩnocẽtiæ fuit:& uitę ærũna. Ex illo in eãdẽ ſortẽ ſucceſſimus:ut uiuere miſerrimũ fieret:mori beatũ. qd eſt.n.uita niſi carcer aĩæ q̃ ĩtra hoc ergaſtulũ clauditur & carnali adhęret cõſortio? Cuius ĩfirmitatibus q̃titur:labore affligiť:ira cõteriť:accenditur cupiditatibus:uexatť furore nec ſe facile attollere pt humi nexa cõcreta puluere:ſtricta uinculo:neruis irretita. Nõ mediocris tñ ptãs ut corpus uiuificet:atq; ĩfundat:ĩſenſibilis materię ſenſus uigorẽ:& ĩ hoc iuiſibiliter ſingulis aĩa ſua conferat:totũq; hoĩem regat:atq; ultra mortalẽ puehat fragilitatẽ:ut cognitionẽ capiat cœleſtiũ ſecretorũ mentẽ:intẽdat futuris. ita q; ad imaginẽ ſimilitudinẽq; ſui principis non uř:cũ ſit in corpe:ſed nec corpalibus oculis cerniť. nec ĩgreſſus eius:aut exitus eius ullo aſpectu dephendiť:iuſtar quoddã diuini mũeris repñtãs. Cũ ĩgrediť uitã ĩfundit:cũ excedit corpe mortẽ opať. Vbi aĩa:ibi uita:ubi ea defuerit:ibi mors ẽ. Quicqd iuiſerit:exuſcitat. qcqd reliquerit:ſtatim ſoluiť:& cõtinuo marceſcit. ĩfuſione aĩę mortuus reſurgit:diſceſſiõe uiuus exaiatur. Quis ergo dubitet q̃ ei ineſſe uideať ĩmortalitatis opatio:cui uirtus ſit mortẽ auertere? Ea tñ ſibi oneri eſt:q̃uis aliis ad uſum redũdet. Et qđ corpi donat ſibi detrahit. Grauatur.n.& q̃ſi in terrã inclinať cũ iſto mortali corpe. Itaq; uita corporis mors eſt aĩę:& rurſus corpis mors aĩæ libertas uř. dũ.n.ſumus ĩ iſto corpe ſeruit aĩa nřa ac miſerã qdẽ ſeruitutẽ : q̃ de paradiſo exulat:& a ſuo pricipe peregrinať. Vbi ãt fuerit iſtius carnis abſoluta uinculis ĩ illũ purũ:& ſplẽdidũ ſupiorẽq; reuolat locũ:atq; adeſt dño deo ſuo:ſanctorũq; hitaculis fruitur:& beatorũ gaudet cõſortiis:q̃ nullã iã hẽat cũ mortuo ſocietatẽ:& cõtuberniũ cadaueribus dereliquerit:aſpiret ei cœleſtis gřa:nec ulla eã curarũ humanarũ ſolicitet exagitatio. Indicio nobis eſt quies:q̃tam aĩa p obitũ corporis reſumat gřam. Sopito.n.corpore & q̃ſi mortuis ei⁹ cupiditatibus:atq; uniuerſis motib⁹ cũ ſanctis ſępius cõuerſamur:recipimus quos amiſimus:ut nobis & abñtes adſint:& mortui uiuant:& oĩs quieſcat dolor. Appropiquemus & cõfabulemur deo:cognoſcam⁹ futura. Affectus reges:ſeruis libertas ſit. Qđ igiť dormiẽtes ſõniamus:hoc defuncti adipiſcimur. Et q̃ in ſõno imago in morte ueritatis paſſio ẽ:& libertatis gřa. Vñ nõ nullis gẽtibus mos eſt ut ort⁹ hoĩum fletibus occaſus gaudiis pſequãtur:q̃ illos ad ærũnã generatos doleãt. Hos ad beatitudinẽ rediſſe gratulẽtur. Illorũ aĩas ad ſeruitutẽ ueniſſe ingemiſcãt. Iſtorũ ad libertatẽ remiſſas gaudeant. Indorum quoq; ſapiẽtes feruntur cum moriẽdi affectum ĩduerint proteſtari q̃ diſcedere uelint:neq; ullũ obſtrepere. Deĩde ubi appatus mortis pceſſit:ĩſilire lætos ardentẽ pyram:& adſtantibus uale dicere:dolere mulieres quaſi ſubſidio deſtitutas:uel liberos paruulos q̃ derelinquãtur? bñdicere alios nec ĩuidere q̃ meliores ad ſplẽdidiora loca:puriora feſtinent cõſortia. Quid igitur de uobis aliud opinari poſſum : cũ ẽt barbaris gẽtibus libertatẽ ſequẽdi mos ſit? Iãdudũ itaq; uos optime mihi cognitos:& inſtitutis priis rñdere paratos:q̃ neq; Romanis:neq; cuiq̃ gẽti niſi ſoli deo ſeruiendũ putetis:qui ſolus iuſtus:& uerus oĩum dñs ſit. dies aduenit:qui pbare operib⁹ uolũtatẽ exigat:nec dehoneſtare ueteris indolis claritudinem:ut in libertate geniti dñationi uos hoĩum ſubiiciatis:pſertim cũ licuerit uobis ante ſeruire ſine piculo:nunc aũt neceſſe ſit dura ſupplicia ſuſcipere cũ ſeruitute:ſi Romanorũ ĩperio ſeruituros nos offeram⁹:quos primi oĩum bello laceſſiuim⁹:& ultimi adhuc armis tenem⁹:ĩperatori nõ dedimus manus pacẽ offerẽti:Syllæ dabim⁹ acerbitatẽ minãti? O miſeri ad quã ſpẽ iſti⁹ uitę nos reſeruauim⁹? Eſto hoſtis ignoſcat, qđ pderit cũ offenſa dei clara ſit? ignes ab hoſte ĩ nos

uerſi:mutata uentoꝝ flāma:flāmę retortę:ut nr̄a ſubſidia decurrerētur. Quis poterit ad-
uerſante deo uiuere? nullus ueniæ locus:ſed manifeſtū imperiū mortis uolūtariæ. Quid
n. nox īteruenit:niſi ut nos hoſtis nō ꝑueniret:aut deuſto murali ſubſidio cōtinuo irrūpe
ret:ſed ut nobis exercēdę mutuæ necis tp̄s reſeruaret. Liceretq; cū liberis noſtris:& ne
ceſſitudinibus mori:ne uideremus anhelos ſenes anuſq; a romanis ꝑtrahi: chariſſimas
cōiuges ad uictoris libidinē rapi? Cōmoriamur prīę ne ſimus ſuperſtites tāti dedecoris
opprobrio. Quo igit̄ fugiemus a facie dei:aut quo ıbimus īfenſo nobis cœli dn̄o? Si ca
dant ſuper nos mōtes:& cōcauis ſpecubus abſcōdant:qūo tn̄ poterimus declinare indi
gnationē tātæ poteſtatis? Quo. n. ꝑgrediemur ubi nō ſit deus cū ubiq; ipſe ſit? An me
diocria exēpla ſunt qbus doceamur ꝙ iādudum genti noſtrę pro peccatis noſtris infe-
ſtus ſit qui ante ꝓſidebat? Quis hoc dubitet cū uideat:ꝙ ī nos cōuerſæ manus nr̄ę ſint:
pluresq; ſeditio domeſtica:q̄ bellū extinxerit. Nō donabo Romanis ꝙ uicerint:nec ipſi
ſibi hoc uēdicant:q ſciunt ꝙ oēs fere nr̄is potius armis:q̄ alienis perierimus:quæq; Ro
mana arma uiderūt cæſareā inhabitātes iudęi:quoꝝ feriato die ſabbati inter ſolēnes no
ſtroꝝ ſacroꝝ cultus multitudo gentiliū cęſarieſium repētino quodā īpetu:& miſſo de-
ſuper furore ſuccēſa. xx. milia deleuit:oēs fugauit:ut totam urbem exinaniret. Nōne Sy
riam totā qdem impleuit demētia:ut iudęi atq; gentiles in hiſdē urbibus ſibi. & incola-
tus gratia ſibi prius nexi:poſtea inter ſe armis colliderent:quo Romanis uadū futuræ
uictoriæ cōſtitueret? Nam quid de Scithopoli loquar quo iudæi primo cōtenderant:ut
gentilē populū præuenirēt:ne qd aduerſus noſtros exēplo cæteraꝝ urbium machinare
tur? Itaq; quos par fuit cōiūctis aduerſum alienigenas uiribus bello decernere:Hęc ecō
trario aduerſum ſe iudæi decertauerunt:ut pars eoꝝ aduerſus cognatos:& ꝓximos ſuos
prœliaret. Deinde ipſi pro precio laboris:& impenſi ſanguinis a gentilibus perimeren
tur:qd ꝓhibuerunt fieri ipſi gentibus:damaſceni nulla exiſtēte cā octo millia iudæorū
ſtrauerunt:Aſcalonitę duo millia qngentos. In urbe quoq; cui Ptolemais nomen cęſa
duo millia. Alexandriæ uero uetus erat odium inter Iudæos:& gētium populos ex quo
magnus Alexander uſus eſt ſtudio iudęoꝝ ad ęgyptios ſubiiciēdos:unde condita urbe
ex æquo iudæis:& ægyptiis attributa priuilęgia:& habitationes diuerſę:ne eoꝝ cultus
permiſceret:qui purificationes ſuas ſine ulla uolebāt contagione ſeruare. Hinc frequen
tes inter eos cōflictus fuere:exorta iurgia:iudiciū petitum. Nihil tn̄ ex tanti regis teme
ratum liquet fuiſſe beneficiis:ſed poſtea a gētilibus exorto tumultu:cū iudæoꝝ necati
aliqui alii ad pœnā detinerētur iniuria motū iudęoꝝ populū aduerſum auctores iniurię
inſurrexiſſe:& cū ꝑtinacius ſe de ciuibus ultū iri uellēt:inductū exercitū Romanū q ſe-
xaginta iudæoꝝ millia intra urbē fuderit. Verū qd in leuioribus moror cū excidiū toti9
urbis in unius ciuitatis ruina deplorandū nobis ſit? Vbi eſt maxima ciuitas Hieruſalē:
ubi decora Sion:ubi tēplum mirabile:ubi ſm̄ illud tabernaculū:ſanctitatis ſacrarium:
quo ſemel in anno ſolus princeps ſacerdotū ſolebat intrare nō ſine ſanguine quē pro ſe
offerret:& populi delicto. Prophanatū gētibus habitant ī reliqiis urbis qui eam deſtru
xerunt: Vbi inq̄ es ciuitas referta populis:uenerabilis regibus:acceptabilis deo:gr̄a ſe-
des? Pauimēta tua de marmore:parietes tui fulgētes marmore:Culmina tua ꝓcioſo ſplē
debāt marmore. Portę tuę micātes auro:alię argēto renitētes. Oēs īterfecti & q te iugi
ter īhabitabāt:& q ad te ex toti9 orbis terraꝝ ꝑtibus cōueniebāt:ut nō dubiū ſit totū ī
te mūdi piiſſe. Nudata oia:a culminib9 cremata:a fundamētis diruta:ſcā ē hitatio tua
deſerta:nec ē q ī tabernaculis īhabitet:& adhuc quēq̄ uiuere libet:& nō uixiſſe pœnitet?
Dur oculi q hæc uidere pn̄t:īmites aī qui uel poſſunt ꝙ tātis ſuperſint doloribus:nō ꝙ
defecerint clades:ſed ꝙ iam nulla reges. Quo. n. circūferamus oculos:aut qd decerne-

re delectet:urbs tota ſepulchrũ mortuorũ ẽ:ſola ſpectãtibus occurrũt fauillæ:uiç uacuę
uiuẽtiũ replerę cadaueribus. Miſeri ſeniores cineruléta canicie & ſciſſo amictu ſupra re
liqas mortuorũ ſedẽt:nuda tegẽtes oſſa quo defendãt a uolatilibus ac beſtiis:Mulieres
paucę icolũes:quas miles ipſius ad turpitudinẽ nõ ad uitam ſeruauerit. Quis hæc uidẽs
& de cõperẽdinatione uiuẽdi cogitans audeat ad cœlũ leuare oculos? Quis ſic imemor
patrię: hoſtis ſuorũ:pietatis alienus:expers dulcedinis: cuius tã ſemiuir ſit mollis ſpiri-
tus? Quis ita meticuloſus quẽ nõ pudeat his reſeruatũ? Vtinã qdem olim defuncti eſſe-
mus:aut ſi uita ſupereſſet oculorũ lumẽ periiſſet priuſq̃ ſanctã urbẽ dirutã hoſtiũ mani
bus ĩtueremur: templũq; hoc a maioribus noſtris ſacratũ deo tã impie flãmis cremari:
aut ſacerdotes in tẽplo cõſpiceremus iacere interfectos.Emẽdemus ergo : q; his ſuperui
ximus malis:ut uideamur nõ uitæ ſtudio diſtuliſſe mortẽ:ſed uirtutis ĩtẽtione.Circũual
lauit hoſtis oẽ munimentũ:nil ſupeſt niſi aut nos:aut cõiuges noſtrę. Iã ſibi filios nr̃os
in auctione cõſtituũt: certãtq; inter ſe qs cuius abducat uxorẽ:utrũ ꝓ dignitatũ meritis
ꝑſonarũue ordinibus diſtribuẽdæ ſint:an ſortitus ſubire cogẽdi miſerabiles:nobis quo-
q; parant̃ ꝓdigia:pœnarũ tormẽta exqſitiſſima:non ſolũ ardẽtes flãmę aut diuerſę ne
ces uictricis ictu ſecuris.Duro qdẽ poſt uicula:poſt carcerẽ:poſt iugũ ſupplicio:ſed tole
rabiliore uiris ſi ludibrio uacet : ſed ẽt auulſi artus uiuẽtibus & ꝑcipue trũcatæ manus.
Nec imerito:qa defuerũt ſuo muneri cũ poſſent ſibi ſubuenire . Subeũdi quoq; morſus
ferarũ ad uictorum ſpectaculũ qd̃ diuerſis iã celebrat̃ arenis urbiũ uel exẽplo nobis de
bet eẽ pudẽdũ:uel uiſu miſerabile: ut reſeruemur aut beſtiis: aut fratrib⁹ ꝓliaturi.Quid
ergo moramur: iã nõ ẽ liberũ nobis qd̃ metuimus euadere.Si liberos iterficere uolumus
ꝑ miſericordiã:aut noſmetipſos per uirtutẽ neceſſe erit ut ꝑ germanos:aut ꝓpinquos no
ſtros iterficiamur.Exigũt ſi nolumus exeq miniſterium pietatis:cogimur ſubuenire põ
pę ꝑricidalis ludibriũ ꝑ flagitiũ:hoc ſuadet affectus: illud uictores.Adoriamur ergo qd̃
ꝓſit liberis cõiugibuſq; ne.p noſtris:ſi ifirmiores ſumus auferamus eos cruciatibus fu-
turis.Si fortiores ſumus:uincamus cõpaſſiões parentũ:affectus neceſſitudinũ:& in hoc
uicamus hoſtẽ cui ꝑdam tollimus.Hoc uirtus exigit:hoc ſuadet pudor.Nõ timere mor
tẽ uirtus ẽ.Et.n.ad mortẽ oẽs naſcimur:& ad mortẽ gñamus liberos: quoꝝ mors natu
rę aſſignat̃ :captiuitas ꝓbro dat̃ .Ergo quos nõ potuimus ꝑiculo eripe : eripiamus ludi
brio.Miſeremini igit̃ pr̃es liberoꝝ:mariti cõiugum:oẽs puuloꝝ.Miſereamur: qd̃ ẽ ꝑci
puũ nr̃i: dũ eſt miſerãdi ptãs : ut de nr̃o miſereamur ne ad dedecus uideamur & nati &
reſeruati.qs.n.poſſit ꝑpeti pr̃es añ ora filioꝝ:filios ĩ cõſpectu parẽtũ iterfici? Trahi cani
cie feſſos ſenes:uel ad necẽ:uel qd̃ pei⁹ ẽ ad ſeruitutẽ:mulieres ſpſis crinib⁹ duci ſub cõ
ſpectu cõiugũ:& uiolẽter ad opprobriũ trahi.Audiſ uocẽ puuli uagiẽtis uocãtis patrẽ:
ut auxilio ſit perẽti cũ iã fruſtra audias reuictas man⁹: & captiuę ceruicis iugo ſ bditos.
Ergo dũ adhuc liberę man⁹ ſũt:dũ ferrũ ſtrigim⁹: aggrediãur op⁹ qd̃ uictor hoſtis mi
re̅t.Mulieres nr̃ę ſupmũ cõiugalis mun⁹ dilectiõis q̃ſi dotale recipiãt ꝑmiũ.Has illi
claues refundimus nouo ſanguinis teſtõ:ut ſint nr̃æ hr̃edes libertatis.Hoc ipſę hortant̃ .
certe merẽtur quę uolunt:cogẽdę q̃ refugiũt:nec paruuli ferrum pauebũt:q ꝓ ętatẽ ne
ſciunt:qd̃ ſuſcipere a parẽtibus piis debent:ut uere fiant liberi. Nobis quoq; quid erit ꝓ
ſtantius? S[illegible] auram⁹ prius caſtellũ:frumẽta tñ reſeruemus:ne putẽt nos fame poti⁹ co
actos:q̃ ſtudio uirtutis iuitatos mutuę necis arripuiſſe miniſteriũ. Donemus illas eſcas
refertas ſanguine:& ſi eas flãmas exuſſerit nidor ipſe frugũ incẽſaꝝ: indicio erit ꝑiiſſe
obſidẽtib⁹ qd̃ obſeſſis abũdauerit.Poſt hęc unuſqſq; offerat ſe uulneri:& moriturus pa
triã tegat:ſupremoq; amplexu obeat.Fiat nobis patria libertatis ſepulchrũ quæ fuit di
gnitatis domiciliũ:hic tumulus funera noſtra decet:ut ſepto uirtutis tegamur. T:li ac-

cenſi oſone cęteri gladios ſtrictos tenebāt:oſcula dabaut cōiugibus:amplexu ſuſcipie-
bant liberos illachrymantes & ſimul feſtinantes:& hoſtis ꝑueniretur. Hęc uobis īquit
amoris pignoradamus ſupremę ꝑmia neceſſitatis.ut cōpreſſo uiriliter affectu paſſionē
excluſerunt:cędē implebant impauidę mulieres ſe offerebāt uulneri ꝓ cōſeruatione pu
dicitię:mentēq; ſuoꝝ ipſe induerāt uiroꝝ. Cęſis itaq; neceſſitudinib⁹ pignoribus quoq;
delegere ſtrenuos q ſupplemēta cędis exequerētur.Ita fuſi oēs nōgenti ſexagita cū par
uulis ac mulieribus una mulier ſola ſuperfuit:q̄ filios.v.in aquę ductu abſcōdit:dū cęte
ri ſupremis intēdunt neceſſitatibus:ea Romanis diluculo aduenīētibus ad uocē excita
index negocii fuit.Opes aūt eorum appoſitus ab ipſis prius ignis conſumpſit.

Quinti Libri Finis.

Anacephaleoſis deſolationis Hieroſolymitanę ſecundū Egeſippū chri
ſtianiſſimū apoſtoloꝝ tēpibus uicinū ad honorē reſurrectionis dn̄icę.

ANNO quadrageſimo ſecūdo poſt paſſionē dn̄i:imperii uero Ve-
ſpaſiani primo bellis aſperis Iudęa & ſeditiōibus domeſticis lace-
rabatur.Ipſa quoq; eoꝝ ciuitas Hieruſalē īteſtino ꝑlio laborabat.
Nulla intermiſſio:nulla reges:nullę induciæ:momētis oībus dimi
cabatur.Multi ruebāt:inumeri iugulabātur:Sanguis fœdabat uni
uerſa:ipſaq; replebat tēpli limina:paſſim ruebāt cadauera.ſagittis
alii:alii miſſilibus feriebātur.Nullus locus periculo uacabat:nullū tp̄s cōſilii repeneba-
tur.Nulla ſpes cōuerſionis:nulla fugiēdi copia erat:mœſta oīa & plena horroris:& im
manitatis:ubiq; luctus pauor ubiq; clamor mulieꝝ:eiulatus ſenū:moriētiū gemitus:ui
uentiū deſperatio:ut miſerabiles eos diceres q remāſerant:beatos qui obibant.Qūo de
cepta es populis tuis:qbus uidebaris beata?Qūo expugnata es tuis armis:atq; in te cō
uerſę ſunt manus tuæ q̄ ſolebas ſine armis uincere:& ſine ullo ꝑlio hoſtē ferire:cū pro te
angeli dimicarēt:& militarēt tibi fluct⁹ maris:terræ hiatus:cœli fragores?Exurge nūc
Moyſes:& uide gentē tuā:& hr̄ditatē populi tibi crediti perire manibus ſuis.Aſpice po
pulū illum dei cui gradiēti puiū mare patebat:cui eſuriēti eſcas cœlū ſubminiſtrabat:ſi
ne mari clauſum:ſine Pharaone obſeſſum:ſine terrarū ſterilitate ieiunū.Exurge Aaron:
qui aliqn̄ pp offenſam dei cum mors plurimos depaſceret populi ſtetiſti iter uiuētes ac
mortuos:& mors ſtetit:atq; obiectu corpis tui hęſit lues.nec trāſire potuit ad contagio
nē uiuentiū.Suſcitare & tu Ieſu naue:q muros īexpugnabiles Hierico tubis canētibus
cōplanaſti:& uide pplm̄ cui exteros ſubieciſti:nunc eūdem ſubiectū opprimi.Suſcitare
Dauid exaſperantē ſpiritū cytharæ ſuauitate ſolitus excludere:& uide quēadmodū dn̄a
batur furor:atq; oēm ſuauitatē pſalmoꝝ tuoꝝ ex pditorum ſenſibus aboleuerit:& unuſ
qſq; de pricipib⁹ pplm̄ uniuerſū ad mortē afferat:ut libratē extorq̄at ꝓ quo teipſū mor
ti offerebas.Suſcitare Heliſęe:qui hoſtē introduxiſti in Samariā & amicū feciſti. Per te
caſtris ſyriæ quadrigarū increpuit fragor:& uox eq̄tū & uirtutis.Fugit hoſtis:euaſit ob
ſidionē iudęus.Vbi nunc iſta merita:& ubi nūc iſtæ opationes ſanctoꝝ?Nec mirum ſi
amiſerūt ꝓphetarū opera:qui negauerūt ꝓphetarū arbitrū.Ideo in te Iudęa arma con
uertūtur:oīones tuę nihil tibi ꝓſunt:qa fides tua nihil operatur.Iō aduerſum te factus ē
ppl̄s tuus qa in te cōuerſa eſt perfidia tua. Qd̄ remediū q̄ritur: ubi auctor remedii non
cōciliatur?Quid putabas futuꝝ:cū tuis manibus uitā tuā extingueres:cū tuis uocibus
aduocatū tuū exterminares:niſi ut in te quoq; iniiceres manus?Hēc qd̄ petiſti.Eripui-
ſti tibi ꝓſulē pacis:petiſti necari uitæ tuæ arbitrū:concedi tibi Barrabā: q pp ſeditionē
factā in ciuitate:& homicidiū miſſus fuerat in carcerē.Iō ſalus abs te receſſit:pax abiit:
ge deſtitit:data ē tibi ſeditio:datū excidiū:agnoſce tibi hodie Barrabā uiuere:& Ieſum

mortuꝝ.Iō in te regnat ſeditio:pax ſepulta ē:ut crudelius a tuis ꝑeas:& priuſq̄ ſi ab alie
nis perires.Quid tm̄ miſerabilis ciuitas:Romanus ſuis armis q̄tum populus tuus ma
loꝝ inuexit:ut Rōani pugnarēt tui fecerūt:pacē uolebāt Rōani:tu bellū īdixiſti.Quid
cāe erat ut fortiores laceſſeres?Duꝝ ſane ꝙ cōtra legē ſacrā tēplū gētilis intrauit:ſed iā
nō erat dei tēplū.Nō eras dei ciuitas:nec eē poteras:quę eras morti.oꝝ ſepulchrū:ꝑſer
tim tuoꝝ quos ipſa occideras:non quos ab hoſte amiſeras.Qūo.n.poteras uitæ eſſe do
miciliū:quę eras mortis habitaculū:diuerſoriū ſceleꝝ:latronū ſpelęū?Iacuerūt ī te Ana
nus & Ioannes inſepulti:ſacerdotū pricipes:& illi dudū ſacerdotalibus īduti ſtolis que
nerationi ēt exteris fuerāt:deformes iacuerūt.Cadauera eoꝝ eſca uolatiliū:& deuoratio
canū facta ſunt:mēbris lacerati:& tota diſpſi urbe:ut deplorare ueteris ſanctitatis ſpēs
uideret̄ tantā ſacri nois cōtumeliā:& ſpecioſi quōdā muneris deformitatē.Sed ipa tibi
huius īdignitatis exordiū feciſti:q̄ in medio ſinu tuo occidebas prophetas:q̄ lapidabas
ſctōs dn̄i.Añ tēplū Zacharias iacuit exanimis:iacuit inhumatus.Ergo ſanguis tuus il
lū lauat.Quæ cā āt mortis fuit Anano:niſi ꝙ īcrepuit pplm̄ tuū qa uō inſurgeret ꝓ tē
pli defenſiōe:qa expoſtulabat libertatē ꝑditā:uirtutē deſertā:calcatas ueteꝝ ſacroꝝ reli
gas:cōmaculata altaria:Relinquēdū aſſerebat pplm̄ uſu ſimulacroꝝ īſenſibiliū:& ſta
tuaꝝ more:nihil iā ſentiētē cōmaculatū.Muta iā aīalia referre ſolēt:uel uiciſſitudinē ul
dictę ſentire iniuriā:īcitari aculeo:declinare uerbera.Qui ergo nec excitat̄:nec declina
re nouit qd̄ noceat:ſilis eſt non ſentiētibus.Et re uera ubi ē illa libertas tua cuius ſtudio
quōdā non ægyptiis:nō Paleſtinis:nō Aſſyriis poſtea:nō Medis cedēdū exiſtimauiſti?
ubi ē illa Machabeoꝝ fides:q̄ quōdā in paucis fudit Babylonios?Perſas fugauit?De
metriū ꝑculit?Ad poſtremū in puulis ac mulieribus Antiochi arma:gladios:incēdiaq;
ſupauit:& ꝓ obſeruatione patrię mori maluit:q̄ regiis īperiis obtēperare.Vbi ē illa de
uotio patrū:pulcherrima paſſionū oīm q̄ ſe nō ꝓ liberis:nō ꝓ cōiugibus magis:q̄ ꝓ tē
plo dei morti offerebāt?Antea & uirga ſacerdotalis floruit recīſa de ſilueſtri radice:nūc
& fides aret:& ſepulta ē pietas:& abiit oīs uirtutis æmulatio.Nec miꝝ ſi populus q a
deo receſſit:& improbū cōtradictionis ſpiritū ſequit̄:in ſeipm̄ diuiſus ē.Qūo.n.pacem
ſuā tenere poterat q pacē dei repudiauit?Pax dei CHRISTVS eſt q fecit utraq; unū.
Merito ergo ex uno populo plures aduerſum ſe facti ſunt:qa noluerunt ſeq diuiſa ſociā
tē IESVM:ſed ſecuti ſunt cōiuncta diuidētē furoris ſpiritū.Soluebas igit̄ Hieruſalem
mercedē perfidiæ tuę:cū ipſa tuis manibus deſtrueres monumēta tua:cū tuis mucroni
bus foderes uiſcera tua:ita ut hoſtis miſereret̄:ut ille parceret:& tu ſęuires.Videbat.n.
ꝙ deus aduerſum te pugnaret:& Rōanoꝝ fugeret̄ partibus:ut ipſa tibi inferres uolūta
riā ꝑditionē:ideo ſpectatores malebāt eſſe Rōani q̄ ꝑcuſſores:ne furētibus tuis inter ſe
uiſceribus manū admouere cōtagionis magis q̄ fortitudinis ęſtimaret̄.Ad hęc nefandę
cędis ſupplicia accedebat ipſa īmanitas crudelitatis:ut ſepulturā oībus:q uel in tēplo
necati fuerāt:uel circa urbis plateas negarēt.nec humare cuiq̄ uacabat dū bellis inter ſe
occuparent̄:q̄ feriēdiq; magis ſi humādi cura uniuerſos tenebat.Ita quodā furore occi
derat pietatis officia:crudeſcebāt impietatis miniſteria:nihilq; magis in tātis calamita
tibus pierat q̄ miſericordia:quę ſola ſolet alleuare miſerias:ſolari erūnas.Nāq; & hi q
amiſerāt ſuos nō audebāt humare ꝓpter formidinē cū grauis terror ingrueret a diuerſę
factionis principibus:& hi q necauerāt alienos cauebāt ne qs illos pręriperet ad ſepul
turam.Itaq; neceſſe erat omnes timere:ne qd̄ alteri donare uellēt id ſibi ſumerent:uel
quod peius ē:quē parauerā uſum ſepulchri:eū ipſi nō impetrarēt.In tēplo igit̄ ipſi pro
unguētis bene olētibus:prothimiamateriis bn̄ ſpirātibus:ꝓ diuerſorū florū odoribus
grauis erat inſepultorū cadauerū fetor:quę pluuia diſſoluerat:quæ flāma ambuſſerat:

quæ ſol calefecerat. Oẽs artus cæſorũ ciuiũ diro odore fetebãt. Hic reſolutorũ putredo uiſcerũ: inde exuſtorũ nidor ſenſus oẽs atq; ora cõplebãt uiuẽtiũ: ut ipſi non multo poſt grauiore morbo cõſumerent: ac ſe ſupſtites ingemiſcerẽt: q, duriore poena perirẽt: eoq; ſeruatos: ut uiderẽt cũ patria ſolũ ẽt negari: ius naturæ a uiuẽtibus: pacẽ ciuibus: ſepulturã defunctis humana pariter atq; diuina maculari ac pollui: pmixta oĩa. Criminoſam eẽ miſericordiã: religionis loco haberi crudelitatẽ: caſtrũ in tẽplo: bellũ in limine: funus in altaribus ea ſpectare oculis quę ,pphetis denũciantibus nõ crediddiſſent futura. Nam de his dixerat Dauid Polluerunt tẽplum ſanctum: poſuerũt mortalia ſeruoꝝ tuoꝝ eſcas uolatilibus coeli: effuderũt ſanguinẽ eoꝝ ſicut aquã in circuitu Hieruſalẽ: & non erat q ſepeliret. Simul .n. tũc & gẽtes uenerũt in hẽditatẽ dei: quę auferrẽt oĩa: & templũ pollutũ ẽ ſuoꝝ funeribus: & inſepulta iacuerũt cadauera interfectoꝝ ad eſcam auium: beſtiarũq; uoracitatẽ effuſus ſanguis: ut ſignaret deeſſe qui ſepeliret: qa uiuẽtiũ in mortuos a mortuis in eos q adhuc uiuerẽt furor trãſferebaẽ. Volebat aliqs defunctũ humare: ipſe extinguebaẽ. Et qui defunctũ occiderat: in ſepultorẽ trãſferebat iracundiã: ut illi ſepulturã negaret: hũc extinguebat rurſus q ſepultorẽ occiderat: maiorẽ crudelitatẽ circa defunctũ exercebat: ut iã nihil debẽtẽ odio: nõ ſentientẽ ſupplicia: ſpoliaret ſupremo naturæ debito. Quid illis accidere aliud poterat qui diuina nõ recipiebant oracula? irridebãt prophetaꝝ annũciationes: fas oẽ calcabãt: futuraq; ut fierẽt ipſi accelerauerũt? Erat .n. ſermo uetus & frequẽs tunc pituram Hieruſalem: & ſancta eius exurenda: cum ſeditio belli legem inceſſeret: & domeſticæ manus templum dei cõtaminarent. Nec hoc qdem intellexerunt. Quoties .n. exciſa domus dei? quoties ſeditio? quoties bellum? & nũq̃ illa urbs periit: niſi cum dominũ uere templũ dei domeſticis manibus crucifixerũt. Propter q illud templũ audiant: ſoluite tẽplũ hoc: & in tribus diebus ſuſcitabo illud. Quid .n. aliud niſi ſacrilegiũ fuit? cũ impias manus extẽderent ĩ auctorẽ ſalutis: cũ lapidarẽt eũ: cũ uerberarent: cũ occiderẽt? Tunc uere ſancta eorũ abſumpſit ignis diuinus. Nã exuſta a Babyloniis reparata eſt. Poſtea deſtructa eſt a Põpeio: reformata iterũ. Sed penitus exuſta ubi IESVS uenit & ſpiritus diuinus ſoluta uanuerunt. Oportuit uberiore quadã deploratione præire nos funus quoddã paternę ſolẽnitatis: & uelut quaſdã exequas proſeq: ac ſoluere iuxta maiorũ inſtituta: Sed ueniamus ad ſũmam euerſionis Hieruſalẽ: & ad deiectionẽ Iudæoꝝ. Merito ſiquidẽ deiiciẽdi & uiles habẽdi fuerant: q uniuerſis pretiis chariorẽ IESVM triginta denarioꝝ pretio a diſcipulo comparauerat: non ut eum haberẽt tanq̃ dñm: ſed ut de terra uiuentiũ tollerẽt uelut iniquũ. Quare iure de hęreditate ſua uiliores paleis in oẽm terrã uentilati ſunt a gẽtibus quas formidauerant: ne ſibi locũ & gentẽ tollerent. Et q triginta denariis IESVM cõparauerãt ad pdendũ: iuſte poſtea .xxx. capita ſuoꝝ uiderũt uẽdi uno denario ad illudendũ. Quia igitur pene oẽs iudęi in necem dñi nři IESV CHRiſti unanimiter cõſenſerunt: iminente uindicta pene oẽs a totis regionib⁹ ad azimoꝝ diẽ feſtum cõgregati: bello ſubito circũfuſi ſunt: ut primo quidẽ illis peſtifera lues ex loci anguſtia naſcereẽ: deinde citius fames. Q dãt caperet multitudinẽ hoĩum tantã ciuitas: certũ erat ex his qui ſub Ceſtio fuerãt. Enumeratis .n. tunc uiris ciuitatis a Floro Neroni ſignificare cupiẽte cõtẽnenti nationẽ a põtificibus petierãt: ut ſi quomodo poſſent multitudinẽ numerarẽt. Illi aũt cũ dies feſtus ad eſſet q paſcha uocaẽ: qñ a nona qdẽ hora uſq; ad undecimã hoſtias cędũt: p ſingula aũt quaſi cõtubernia: nõ paucioꝝ q̃ decem hoĩum fiunt: ſolum enim epulari nõ licet: multi enim uicini conueniũt: hoſtiarũ qdem ducẽta: & qnquaginta [illegible] millia: & qngẽtas numerauer[illegible]t. Fiunt aũt ut denos epulatores per ſingulas ĩputemus uicies centena: aut ſeptinge[illegible]t[illegible]na millia: ſancti oẽs & puri. Nec eni lepro[illegible]aut uitiliginoſis: aut ſemine fluẽ

tibus quos geneticos uocãt neci mulieribus menſtruo cruore pollutis: neq; aliis īquina
tis participari ſacrificia pmittebantur. Sed nec alienigenis qdē: niſi q religiōis cãuenil
ſent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabat̃. Tunc tñ ueluti in carcerē
tota gēs fato cõcluſa eſt: & farta hominibus ciuitas bello obſidebat̃. Itaq; oēm ſuperat
humanã: & diuinitus emiſſam peſtē numerus perēptoꝝ: quos partim palã occiderunt:
partim ceperunt Romani. Rimãtes enim cloacas: & ſepulchra eruentes quos offendiſ
ſent occidebant. Inuenti ſunt aũt ibi plus q̃ duo millia: quoꝝ alii manu ſua: plures autē
mutuis ſe uulneribus īterfecerunt: cũ fames alios corripuiſſet. Luebant. n. ſceleꝝ ſuorũ
ſupplicia: q poſtq̃ IESũ crucifixerũt diuinoꝝ arbitꝝ: poſtea ēt diſcipulos eius perſeque
bant̃: plæriq; tñ iudęoꝝ: gentiliũ plurimi crediderunt ī eum: cum pręceptis moralibus
operibuſq; ultra humanã poſſibilitatē profluentibus inuitarent̃: quibus nec mors qdē
eius uel fidei: uel gratię finem impoſuit: Imo ēt cumulauit deuotionem. Intulerunt itaq;
parricidales manus: atq; auctorē uitæ īterficiendũ ad Pylatum deduxere: reluctantēq;
cœperũt perurgere iudicē: in quo tñ non excuſatur Pylatus: ſed iudęoꝝ amentia coacer
bat̃. Quia nec ille adiudicare debuit: quē reũ minime deprębenderat: nec iſti ſacrilegiũ
parricidio geminare: ut ab his q ad redimēdos: & ſanãdos eos ſeſe obtulerat damnaret̃.
Quãuis enim idem Pylatus manus lauerit dicens mundus ego ſum a ſanguine iuſti hu
ius uos uideritis: nequaq̃ tñ minus extitit reus: q gloriã dominicæ agnoſcēs reſurrectio
nis pdicare inuitus ſtuduit: ſed credere pfidus contempſit: ſicut teſtat̃ eiuſdem epiſtola
Cęſari in hunc modũ directa. ¶ Pontius Pilatus Claudio Salutē. Nuper accidit: & qd
ipſe ꝓbaui iudęos p inuidiã ſe ſuoſq; poſteros crudeli cõdēnatione puniſſe. Deniq; cum
ꝓmiſſum haberēt patres eoꝝ: q illis deꝰ eorũ mitteret de cœlo ſanctũ ſuũ q eorum rex
merito diceret̃: & hũc ſe promiſerit per uirginē miſſurũ ad terras. iſtũ itaq; me pſide in
iudæã deus hebræorũ cũ miſiſſet: & uidiſſent eũ cęcos illuminaſſe: leproſos mundaſſe:
paraliticos curaſſe: dæmones ab hominibus fugaſſe: mortuos ēt ſuſcitaſſe: īperaſſe uen
tis: ambulaſſe ſiccis pedibus ſuper undas maris: & multa alia feciſſe: cũ omnis populus
iudæorũ: cum dei filiũ eſſe diceret: inuidiã contra eum paſſi ſunt pricipes iudęorũ: & te
nuerunt eũ: mihiq; tradiderũt: & alia ꝓ aliis mihi de eo mētientes dixerũt: aſſerētes iſtũ
magũ eſſe: & cõtra legem eorũ agere. Ego aũt credidi ita eē: & flagellatũ tradidi illum
arbitrio eorũ. Illi autē crucifixerũt eum: & ſepulto cuſtodes adhibuerũt. Ille autē militi
bus meis cuſtodiētibus: die tertio reſurrexit. intantũ autē exarſit neqtia iudęorũ: ut da
rēt pecuniã cuſtodibus: & dicerēt dicite: qa diſcipuli eius corpus ipſius rapuerũt. Sed cũ
accepiſſent pecuniã: qd factũ fuerat tacere nõ potuerũt. Nã & illũ ſurrexiſſe teſtati ſũt
ſe uidiſſe: & ſe a iudęis pecuniã accepiſſe. Hęc iō ingeſſi: ne qs aliter mentiat̃. & ęſtimet
credēdũ mēdaciis iudęoꝝ. De quo ipſi pfidi teſtant̃ dicēte Ioſepho hiſtoriaꝝ ſcriptore:
qꝫ fuerit illo tpe uir ſapiēs: ſi tñ oportet iqt uiꝝ dici mirabiliũ creatorē operũ: q appa
ruerit diſcipulis ſuis poſt triduo mortis ſuę uiuens ſm ꝓphetarũ ſcripta: qui & hæc & alia
Innumerabilia de eo plena miraculis ꝓphetauerũt. Ex quo cœpit cõgregatio chriſtiano
rũ. & ī oē hōium penetrauit genus. Nec ulla natio Romani orbis remanſit: quę cultus
eius expers relinqueret̃: ſi nobis nõ credũt iudęi uel ſuis credãt. hoc dixit Ioſephus: quē
ipſi & maximũ putant. Et tamē ita in eo qd uerũ loquutus ē ꝓpter hiſtoriæ fidē: qa fa
uere nephas putabat: & nõ credidit pp duriciã cordis: & pfidiæ intētionē. Non tñ ueri
tati pīudicat: qa nõ credidit: ſed plus addidit teſtimonio: qa nec incredulus: & inuitus
negauit: In quo CH[illegible]ti IESu clarait æterna potētia: qd eũ ēt principes ſynagogæ
quæ ad mortē cõphēderant: deũ fatebantur. Et uere quaſi deus ſine exceptione ploparũ
aut ulla mortis formidine loq[illegible] xcidiũ quoq; tēpli futuꝝ annunciauit: ſed non eos

tēpli iniuria cōmouit. Sed qa ab eo in flagitiis:& ſacrilegiis corripiebant:hinc ira exar
ſit: ut interficerent eū quē nulla habuiſſent tempora. Nā cū alii pcaudo meruerint face
re quæ fecerūt:hic in poteſtate habebat:ut oia quę fieri uellet impetraret. Octauo igit
die ſeptēbris menſis cōcremata ē ciuitas. cęſa per omne tempus numero decies cētena
millia. cx. miriades:ut plerię aſſerunt. iudęorum tn̄ omnium:ſed nō omnium eiuſdē re
gionis aut loci:quia eo undiq; conuenerant tēpore paſchalis ſolēnitatis. captiui abdu-
cti nonaginta ſeptem millia. Deniq; tāta captiuorū præ multitudie uilitas fuit:ut. xxx.
a Romanis uno numiſmate ſub corona uenderent. Peracta igit obſidione iuſſit Cęſar
Titus funditus euertere ciuitatē ac templū:ut adimpleret uerbū domini IESV pdicen
tis. Amen dico uobis:non relinquet lapis ſuper lapidem qn deſtruat: talis qdem finis
Hieroſolymorū obſidionis fuit. Eādem uero urbē Hieroſolymā chananeorū qdam po
tēs condidit:q patrio ſermone uocaret rex iuſtus. quā primo ſolymā nūcupauit:poſtea
tēplum addidit. Vnde Hieroſolyma dicta ciuitas eſt. A pricipio ſuos icolas habuit de
gente chananeorū. Dauid primus uir hebręus chananeos expulit: cōſtituit ſuos:q in ea
ſibi domū regiā fecit. Voluit & tēplū deo cōdere:ſed phibitus oraculo Salomonē hęre
dē reliqt:qui templū qd ipſe uouerat ędificaret: Salomō itaq; templum fundauit. Reli
qui quoq; reges ad ornatū urbis addidere plurima. inuidia ex magnificētia orta eſt In-
ter omnia tamē opera templū præcellebat ampliſſimo opere & fulgēti marmore:peri-
petaſma precioſum & maximū:cocco & Hiacynto biſſoq; ītextū & purpura nō ocioſa
materia tātæ diuerſitatis:ſed cuius ſpecies rerū latentiū myſteria ſignaret: eoq; eius eēt
templum q coelo & aeri:terrę & mari:quaſi creator elemētorū dominaret: atq; omnia
ſolus regeret & gubernaret. Cocco.n. igneū coelum figurat. Hiacynto aer:biſſo terra:
[illegible] mare purpura quæ cōchiliis maritimis inficit:ut duo ex colore:duo ex generatōe colli-
gas. deniq; princeps ſacerdotum hæc quattuor indumēto ſuo exprimere cōſueuerat:qn̄
maxīa celebritas erat feſtorū dierū [illegible] aſi totū mūdū indueret p populo ſupplicaturus:
in eius figura qui uēturus erat priceps ſacerdotū IESVS:ut tolleret peccatū mūdi. Fœ
mora princeps ſacerdotū linteo interius operimento tegebat:eo q præ ceteris in ſacer-
dote fides mētis quęrit:& corporis caſtimonia: quæ ſuccingere debeat carnis intēperā
tiā. Duo erāt tabernacula ſacra:unū interius:aliud exterius:in hoc ſemper introibant ſa
cerdotes:in illud interius qd ſanctū appellabat: ſemel introibat princeps ſacerdotū nō
ſine ſanguine:quem offerret p ſe & pro populi ignorātia atq; delicto. Hoc ſignificante
ſpiritu ſancto uēturū IESVM q uere ſolus intraret in interiora diuinorū penetralia ſa-
cramētorū & archana ſubſtātiæ coeleſtis:q noſſet oia ſolus: patrē quoq; ſanguie ſuo to
to mundo recōciliaret:ut & coeleſtiū & terreſtriū miſereret. Deniq; poſteaq̄ uenit paci
ficauit oia p ſanguinem crucis ſuæ:quæ in coelo uel in terra ſunt. Intus thymiamateriū:
intus mēſa:intus lucerna. Thymian[illegible] aterium:q ita ad deū patrē ſicut incenſum dirigat
ma[illegible]ie ſacerdotalis oratio:mēſa q in[illegible] ea paſſio chriſti ſit:& myſteria ſacramentorū: Vn̄
Dauid dicit P[illegible]raſti in cōſpectu meo [illegible] menſam:cuius ueluti duodecim panes. xii. apoſtoli
teſtes ſunt paſſionis eius ac reſurrec[illegible]tionis. Lucerna quæ ſuper caudelabrū ponit: ante
ſub modio erat[illegible] legis mēſura:nūc eſt in gratię plēitudine heptamithū frequēs lumen
effundēs:[illegible] ſctūs ſeptē maximaq; grā[illegible] [illegible]bus dei tēplū illuminet. Tri[illegible]
tis igit [illegible] [illegible]itio in iterioribus erat tēpli:quæ dicebant ſācta ſanct[illegible]
repa[illegible] [illegible]on floruit: q gratia ſacerdotalis in chriſto amplius [illegible] ope
ratura [illegible]mit. Iudæi [illegible] Fuolu[illegible] [illegible]ūidēria iminē
tis ex [illegible]laris uo[illegible] arum[illegible] [illegible]nem ſibi affore.
Nar [illegible] [illegible]pendētis ſimili-

tudine denũcians quoq; ferro & igni gẽtis & regni urbiſq; ipſius uaſtitatẽ futuram. qd
enim ſimilitudo gladii niſi bellũ: qd ignis niſi incẽdiũ denũciaret? Viſus aũt eſt priuſq̃
[illegible]pulus a Romanis ſeſe diſſociaret ipſis paſchę diebus undecimi menſis octaua die: &
per ſingulas noctes hora circiter nona templũ & ara eius ita lumine refulgebat: quaſi
dies eſſet per mediã ferme horã quotidie manẽs: quod uulgus interp̃tabatur cumulãdæ
gentis indicium uideri. Eoq; impulſi ſunt tanq̃ tp̃s afforet libertatis recipiendę. pruden
tiores cõtra opinabantur: q; hoc genus ſtellæ bellũ ſoleat denũciare. Ne qſq̃ arbitraret̃
nos aliena a cultu nr̃o & diſciplina locutos: primũ nõ qa qd nobis uideatur aſtruimus:
ſed qd acciderit: quę ue opiniones tunc tp̃is fuerint: quid prudẽtes ſenſerint: qd imprudẽ
tes: neq; cum de ſecta iudęorũ qd dictum eſt: ita ſcriptũ uideatur a nobis quaſi in uerita
te cultus eoꝝ: non quaſi in umbra & figura p̃miſſum cõtexuerimus: ut ſequeremur pſe
ctoria. Nã de ſignis ſtellatũ etiã in euangelio docemur: qa erunt ſigna in ſole & luna &
in ſtellis. Vitulę quoq; aſſeruerũt partu: cũ imolanda aſtaret altaribus in medio templi
agnã editã in ipſis ſacrorũ quę ſupra memorauimus celebritatib9. Oriẽtalẽ quoq; por
tam interiorẽ ſolido ęre grauẽ: quę ſoleret ad ueſperã uiginti uirorũ claudi labore: obſe
ratis uectibus ferreis per aliquot noctes ſponte reſeratã: & uix poſtea a cuſtodibus clau
ſam. Id quoq; arbitrabantur plæriq; futurorũ ſignũ bonorũ: qbus ingreſſuris porta api
retur. Cõſultiores autẽ aiebãt cuſtodiã templi reſolutã uideri: ut quę cũq; intus forẽt ab
hoſtibus diriperentur: exiret cultus iterior: & uaſtitate euacuaretur: celebritas ſacrificio
rum deſtrueretur: qd' ẽt & ante q̃ crucifigerent CHRISTVM IESVM liqdo ſigni
ficatum lectio docet. Poſt multos quoq; dies figura quędam apparuit ineſtimabilis ma
gnitudinis quã plurimi circũſpexere: ſicut libri iudæoꝝ manifeſtarunt: & añ ſolis occa
ſum ſubito uiſi ĩ nubibus currus & acies armatę: qbus totius iudęę regioniſq; eius urbes
ĩcurſarent̃: ipſa ãt pẽtecoſtes ſolẽnitate ĩgrediẽtes ſacerdotes in tẽpli iteriora nocturno
tp̃e ut ſacrificia aſſueta celebrarẽt: & motũ prima quẽdã ſenſiſſe ſe p̃diderunt: & ſonitũ
editũ: poſtea ẽt audiſſe repentina uoce clamatũ trãſeamus hinc. IESVS quoq; Ananię
filius ruricola uir añ quattuor annos q̃ bellũ iudæorũ populus adoriret̃: in ſumma pace
urbis & abũdandãtia cum ſcęnophegia ſacrificiis ſolẽnibus celebrarent̃: tẽplum aſcen
dẽs coepit clamare. Vox ab oriẽte: uox ab occidẽte: uox a quattuor uẽtis: uox ſup Hie
roſolymã: ſuper tẽplum: uox ſuper ſponſos & ſponſas: uox ſuper oẽm populũ. Hoc no
ctibus & diebus uociferabat̃. Cõmoti primores loci corripuerũt eũ terribile uocis eius
iudiciũ p̃horrẽtes: & plurimis eum ſuppliciis affecere: quo ſaltẽ afflictus dolore deſine
ret terribilia: & plena p̃digiis denũciare. At ille nec metu ullo nec uerberibus: aut gra
uioribus ĩterminationibus territus uſum aut uocẽ mutauit: ſed in eadẽ denũciatiõis pſe
uerantia: in eodẽ cõtextu ſermonũ: ſine ulla uociſeratiõis interpollatione manebat: iniu
riæ negligẽs: affectu immobilis. Quod nequaq̃ p functoriũ rati: ſed in exceſſu mẽtis ut
erat exprimi: detulerũt ad loci iudicẽ: q tũc tẽporis a Romanis per id loci publica agita
bat negocia. Is rimãdæ ueritatis gratia: ſęuiſſimis eũ pœnis exulcerauit. Cũ magis pſe
ueraret: eo uehemẽtius corripi flagellis hoĩem iubet: ut ſi qua ſecretiora ſuturi tumult9
indicia cõperiſſet: manifeſtaret. At ille neq; fleuit: neq; rogauit: ſed ad ſingula uerbera
[illegible] ſuũ ſed patriæ excidiũ flebili[illegible] d[illegible]lorabat dicens: ue Hieroſoly [illegible] q; interroga
[illegible]uis eſſet: uel unde: uel cur eadẽq; diceret: reſpõſum reddi [illegible]o lamen
ta[illegible]llam patrię queſtu miſerabili proſequebat̃. Deſeſſus [illegible] en[illegible] no
men uiro: dimiſ[illegible]ũ dementi furore quid di[illegible] [illegible] q; ſer
monem ullum co[illegible]ebat. [illegible] aliud loq[illegible] [illegible]ſt: ſed
hoc tanq̃ lugubre [illegible]ãti [illegible] neq;

cibū ſpertiētī gratias agebat:una erat ad omnes eadēq; plena funebris ululatus rūſio: & maxime ſacrificiorū celebritatibus. Per ſeptē itaq; annos & qnq; mēſes eadē uerborū ſeries idē uocis ſonus. Manſit itaq; indefeſſus tanto tēpore ubi obſidio cœpit: eadē ille uociferari deſtitit quaſi ceſſari oporteret denūciationē cū adeſſent quę fuerāt denunciata. Sed ubi cœpit flāma urbē pariter & tēplū inuoluere circumiēs murū clamare cœpit iterū ue ciuitati & populo & tēplo. Ea ad poſtremū addidit ue ēt mihi: & fundibulari ictu in eadē uoce emiſit ſpiritū. Vrbē ēt cū tēplo uetuſtis ēt litteris ſcriptū erat tūc piturā: cū tetragonū templū factū fuiſſet. Itaq; ſiue oblīti: ſiue obſtupefacti ingruētiū malorū neceſſitate: ubi occupata eſt Antonia: tetragonū in circuitu tēpli fecerunt. Inter illud ꝑcellētiſſimū quod in litteris aeque uetuſtis (quas ſacras uocabāt) manebat impreſſum: q; ſecūdū illud tēpus futurus eſſet uir: qui de regione eorū imperiū aſſumeret in orbē terrarū. Quę res eos in tāto furore poſuit: ut ſibi nō ſolū libertatē: ſed ēt regnū polliceret. Id alii ad Veſpaſianū referēdū putarūt: prudētiores ad dominū IESVM: q ſecūdū carnē genitus ex Maria: regnū ſuū p uniuerſum mundū diffudit. Tantis itaq; rebus manētibus nō potuerunt cauere: qd' diuinitus decernebat. Manifeſtā enim dei in ſe cognoſcentes iram ad cōſolationis alicuius remediū pertingere renuerūt: tanta ſceleris obnubilatio mētiū oculos obduxerat. Deſperatis ſiquidē & eorū rebus: auctor turbarum Eleazarus inter cetera diffidētiae uerba abiectionis ſuę a deo ſic cōqueſtus eſt. O miſeri ad quā ſpē iſtius uitae nos reſeruamus: Eſto hoſtis ignoſcat: qd ꝓderit cū dei offenſa clara ſit? ignes ab hoſte in nos uerſi: mutata uētorū flāma: flāmę retortae: ut noſtra ſubſidia demerent? Quis poterit aduerſante deo uiuere? nullus uenię locus: ſed manifeſtum uolūtariae mortis īperium. Quid. n. nox interuenit: niſi ut nos hoſtis nō praeueniret? nec deuſto murali pręſidio cōtinuo irrūperet: ſed ut nobis exercēdę mutuae necis tēpus reſeruaret: liceretq; cum liberis noſtris & neceſſitudinibus mori: ne uiderem⁹ anhelos ſenes anuſq; a Romanis pertrahi: chariſſimas cōiuges ad uictoris libidinē rapi. Cōmoriamur patriae ne ſimus ſuperſtites tanti dedecoris opprobrio. Quo igit' fugiemus a facie dei: aut quo ibimus infenſo nobis cœli domino? Si cadant ſup nos montes & cōcauis ſpecubus abſcondant: quomodo tamē poterimus declinare indignationē tantae poteſtatis? quo. n. progrediemur ubi nō ſit deus: cum ipſe ubiq; ſit? An mediocria exempla ſunt quibus doceamur q; iandudū gēti noſtrę ꝓ peccatis noſtris īfeſtus ſit qui ante pręſidebat? Quis hoc dubitet cum uideat q; in nos cōuerſae manus noſtrę ſint: pluresq; ſeditio domeſtica q̄ bellū extinxerit. Nō donabo Romanis q; uicerint: nec ipſi ſibi hoc uendicāt: q ſciunt q; omnes fere noſtris potius armis q̄ alienis perierimus: quiq; Romana arma uiderūt caeſareā inhabitantes iudęi: quorū feriato die ſabbati iter ſolēnes noſtrorū ſacrorū cultus multitudo gētiliū cęſarieſiū repētino quodā impetu: & miſſo deſuper furore ſuccēſa. xx. milia deleuit: omnes fugauit: ut totā urbe exinaniret. Nōne ſyriā totā qdē impleuit demen[illegible]ia: ut iudęi atq; gētiles in hiſdē urbibus ſiti & icolatus gratia ſibi pri⁹ nexi: poſtea inter ſe armis colliderēt quo Rōanis uadū futurae uictorię cōſtitueret? Nā qd de Scithopoli loquar quo iudęi primo contenderāt: ut gentilē populū ꝑuenirent: ne qd aduerſus noſtre[illegible] ubiq[illegible] cęterarū urbiū machinaret. Itaq; quos par fuit cōiunctos aduerſum alien[illegible] [illegible] [illegible]ello decernere, Hec econtrario aduerſum ſe iudęi decertauerunt: ut pare[illegible] aduerſus cognatos & ꝓxim[illegible] [illegible]os ꝓliaret. Deinde ipſi pro ꝑcio laboris: & imp[illegible] [illegible] a gentilibus pimere [illegible]d' ꝓhibuerunt fieri ipſi gētibus.

Damaſ[illegible] [illegible] millia iudeor[illegible] [illegible] ſaeri [illegible] [illegible]illia qui

gente[illegible] [illegible] nomē ca[illegible] [illegible] [illegible]us erat

odiū [illegible] [illegible]io iudeorū

ad ægyptios ſubiiciendos unde cōdita urbe ex æquo iudęis & ęgyptiis attributa priuile
gia & habitationes diuerſę:ne eorū cultus permiſceret :q purificationes ſuas ſine ulla uo
lebant cōtagione ſeruare.Hinc frequētes inter eos cōflictus fuere:exorta iurgia:iudiciū
petitū.Nihil tamē ex tāti regis temeratū liquet fuiſſe beneficiis : ſed poſtea gentilibus
exorto tumultu:cū iudęorū necati aliqui:alii ad poenā detinerentur iniuria:motu iudęo
rū populū aduerſum auctores iniurię inſurrexiſſe.& cū pertinacius ſe de ciuibus ultum
iri uellent inductum exercitū Rōanū q ſexaginta iudęorū millia intra urbē fuderit. Ve
rū qd in leuioribus moror cū excidiū totius urbis in unius ciuitatis ruina deplorādū no
bis ſit? Vbi eſt maxima ciuitas Hieruſalē:ubi decora Sion:ubi tēplū mirabile:ubi ſecū
dū illud tabernaculū: ſanctitatis ſacrariū:quo ſemel in anno ſolus prīceps ſacerdotū ſo
lebat itrare nō ſine ſanguine quē pro ſe offerret & populi delicto.Prophanatū gentibus
habitāt i reliqis urbis q eā deſtruxerūt. Vbi ingēs ciuitas referta populis:uenerabilis re
gibus:acceptabilis deo grę ſedes: Pauimēta tua de marmore: parietes tui fulgētes mar
more:Culmina tua præcioſo ſpendebāt marmore.Portæ tuę micātes auro: alię argēto
renitētes.Omnes interfecti & q te iugiter inhabitabant: & qui ad te ex totius orbis ter
rarū partibus conueniebāt:ut nō dubiū ſit totū in te mūdū periiſſe Nudata omnia: cul
minibus cremata: a fundamētis diruta.facta eſt habitatio tua deſerta.nec eſt q in taber
naculis inhabitet:& adhuc queq̄ uiuere libet:& nō uixiſſe poenitet? Duri oculi q hæc ui
dere poſſunt:imites ai qui uel poſſunt q tantis ſuperſint doloribus: nō q defecerint da
des:ſed q iam nulla reges.Quo enim circūferamus oculos aut quid decernere delectet
urbs tota ſepulchrū mortuorum eſt:ſolæ ſpectantibus occurrunt fauillę:uię uacuę uiuē
tium:replerę cadaueribus:Miſeri ſeniores cineruleta canicie & ſciſſo amictu ſupra reli-
quias mortuorū ſedēt nuda tegētes oſſa:quo defendant a uolatilibus ac beſtiis.Mulie-
res paucę incolumes quas miles impius ad turpitudinē nō ad uitā ſeruauerit.Quis hęc
uidēs & de cōperēdinatione uiuēdi cogitās audeat ad coelū leuare oculos? Quis ſic ime
mor patrię:hoſtis ſuorum pietatis alienus:expers dulcedinis:cuius tā ſemiuiri ſit mollis
ſpiritus? Quis ita meticuloſus quē nō pudeat his reſeruatū? Vtinā quidē olim defuncti
eſſemus : aut ſi uita ſupeſſet oculorū lumē piiſſet priuſq̄ ſanctā urbē dirutā hoſtiū mani
bus intueremur : tēplūq; hoc a maioribus noſtris ſacratū deo tā impie flāmis cremari:
aut ſacerdotes in tēplo cōſpiceremus iacere interfectos . Emēdemus ergo q his ſuperui
ximus malis:ut uideamur non uitę ſtudio detuliſſe mortē ſed uirtutis itētione. Circūual
lauit hoſtis omne munimētū:nil ſupereſt niſi aut nos: aut coniuges noſtræ. Iā ſibi filios
noſtros in auctione cōſtituūt:certantq; inter ſe qs cuius abducat uxorē:utrū ꝓ dignita
tū meritis pſonarūue ordinibus diſtribuēdę ſint:an ſortitus ſubire cogēdi miſerabiles:
nobis quoq; parantur prodigia poenarum : tormenta exqſitiſſima:non ſolū ardētes flā
mę:aut diuerſę neces uictricis ictu ſecuris.Duro quidē poſt uincula:poſt carcerem:poſt
iugum ſupplicio: ſed tolerabiliore uiris ſi ludibrio uacet: ſed etiam auulſi artus uiuenti-
bus & pręcipue truncatæ manus.Nec immerito:quia defuerunt ſuo muneri cū poſſent
ſibi ſubuenire.Subeundi quoq; morſus ferarum ad uictorum ſpectaculum: qd' diuerſis
iam celebratur arenis urbium uel exemplo nobis debet eſſe pudendum:uel uiſu miſera-
bile:ut reſeruemur:aut beſtiis aut fratribus piaturi.Et id genus pl diffidentiæ & de
ſperationis:alia multa ex quibus nibus cum iudęi ſibi maniſe iratum ex rerū cuē
tibus deum cognouiſſent:non ſic um glorificauerunt erunt:ſed eua
nuerunt is:& uratū eſt iſipie ad oues
tantum ſerunt:od i reſur
rectionis eu Vnde

ipſe de eis dñs: ſi nõ ueniſſem: & locutus eis fuiſſem: peccatum non haberent. Nunc aũt & uiderunt & oderunt & me & patrem meum. Cognouerunt ſiquidem ex parte quõ & dæmones dicentes ſcimus ꝙ ſis filius dei: uidentes mirabilia: & audientes mirabiliora: ſed non cognouerunt rei ueritatem: quia duricordes detrectauerunt credere. Si enim credentes uere cognouiſſent: nunq̃ dominum gloriæ (ut ait Paulus) crucifixiſſent. Hinc propheta Cognouit bos poſſeſſorem ſuum: & aſinus pręſepe domini ſui: Iſrael autem me non cognouit. Quid per bouem niſi prędicator ſanctus quiſq; intelligitur in ſemine uerbi dei illaborans? quid per aſinum niſi brutus gentium populus deſignatur: q audiẽs paſtoris cuiuſlibet ꝓdicationem mox ad pſepe domini currit: ut pabulo uerbi dei adhæreret. Bene autem poſt quadraginta & duos uiſitationis ſuę annos: Iſrael a terra repromiſſionis exterminatur: quia poſt quadraginta egreſſionis ab ęgypto annos in eam introductus perhibetur: in quibus duas decalogi lapideas ſecundo ſuſcepit tabulas per quas pfiguratur biennium ad euerſionis numerum deſtinatum: in quibus etiã maxime notanda eſt ęnei ſerpentis exaltatio: cuius reſpectu quiſq; moribundus uitæ reſtituebatur. Sicut.n. illo temporis ſpacio: & manna paſti ſunt: & per mediatorem Moyſen legẽ tabulis deſcriptam lapideis acceperunt: & qui in articulo mortis ſerpentem non reſpexerunt: exaltatum perierunt: ſic intra hoc euerſionis tempus uerum mãna unde dictum fuerat. Ego ſum panis uiuus qui deſcendi de coelo. &c. haurire ſalubriter renuentes: uerumq; mediatorem CHRISTVM IESVM: de quo pręcinnebatur propheta: m uobis ſuſcitabit dominus deus ueſter de fratribus ueſtris tanq̃ me ipſum audietis: quem ſiquis nõ audierit: exterminabitur de populo ſuo: Eiuſq; legalia in ſe ipſo uera petra deſcripta ſequi diſſimulantes: exaltatum in cruce: & a mortuis ſurrexiſſe ſub articulo miſerrimæ euerſionis credere reſpuentes a terra repromiſſionis exterminati perierunt: ut populus ille qui ſedebat in tenebris: & habitabat in regione umbræ mortis lucem ęternã uidens reſurrectionis in eam cum plenitudine ſua introeat: & ſic reliquię iſrael ſaluę fiãt quatenus ex duobus parietibus una conferatur in reſurrectione eccleſia per illum lapidem angularem qui faciet utraq; unũ: dominum noſtrum CHRISTVM IESVM: qui uiuit & regnat in ſęcula ſęculorum: Amen. Finis.

Tabula pria Cōcordātiarū.

Egeſippi de euerſione iudaica.

Lib.	Cap.
1	1
1	2
1	3
1	4
1	5
1	6
1	7
1	8
1	9
1	10
1	11
1	12
1	13
1	14
1	15
1	16
1	17
1	18
1	19
1	20
1	21
1	22
1	23
1	24
1	25
1	26
1	27
1	28
1	29
1	30
1	31
1	32
1	33
1	34
1	35
1	36
1	37
1	38
1	39
1	40
1	41
1	42
1	43
1	44
1	45
1	46

Ioſephi de bello iudaico.

Lib.	Cap.
1	1
1	1 2
1	3
1	4
1	4
1	5
	6 7
	8

1	11
1	11
1	12
1	13
1	14 15
1	16
1	16 17
1	17
1	18
1	19 20
1	20
1	20
1	20
1	21
1	22
1	23 24
1	24
1	25
1	26
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27

Ioſephi de antiquitatibus.

Lib.	Cap.
12	6 7
12	8
13	1
13	13
13	14
13	15
13	17
13	18
13	19
13	20
13	21
13	22
14	1
14	2 3 4
14	4 5 6 7
14	8
14	8 9
14	10
14	11 15
14	13
14	14
1	16
	16

14	20
14	20 21
14	23
14	24 25
14	26 27
15	4 5
15	6
15	7
15	8
15	9 10 11
15	3
15	2 3
16	1 8 9
16	9
16	13
16	17 19 20
17	1 2 3 4
17	5
17	5 6 7
17	8 9 10
17	11 12

Tabula ſecūda Cōcordātiarū.

Egeſippi de euerſione iud.

Lib.	Cap.
2	1
2	2
2	3
2	4
2	5
2	9
2	6
2	7
2	8
2	9
2	10
2	11
2	12
2	13
2	14
2	15
2	16
2	17
2	18

Ioſephi de bello iudaico.

Lib.	Cap.
2	
2	2
2	3
2	0
2	3 4
3	4 5
	9 10
	12
2	11 13 14 16
2	17
2	18 19 20
2	21 24 25
2	[illegible]
2	[illegible]
2	26 29
2	28 29
2	30
2	31
2	32

Ioſephi de antiquitatibus.

Lib.	Cap.
17	16
17	17 18
18	7 8 9
18	10 14
18	15 16
19	22
20	15 16
20	17
20	18 19 20
0	0
20	12
0	0
0	C
20	

Hucuſq dis h

Tabula tertia.

Egeſippi de euerſione iud.

Lib.	Cap.
3	1
3	2
3	3
3	4
3	5
3	6
3	7
3	8
3	9
3	10
3	11
3	12
3	13
3	14
3	15
3	16
3	17
3	18
3	19
3	20
3	21
3	22
3	23
3	24
3	25
3	26
3	27
3	28

Ioſephi be bello iud.

Lib.	Ca
3	1
0	0
3	1
3	1
3	2
3	3
3	4
3	5 7 8 9
3	10
3	11
3	12 13
3	14 16
3	18
3	19
3	20 21
3	21
3	21
3	22
3	
3	24
3	25
3	26 27
	3
3	
	28 29
	30
	30
	32

Tabula quarta Cõcordātiarū.

Egeſippi de euerſione iud. Lib.	Cap.	Ioſephi de bello iudaico Lib.	Cap.		
4	1	4	1	2	
4	2	4	3		
4	3	4	5	6	
4	4	4	7	4	
4	5	0	0		
4	6	4	8	5	
4	7	4	9		
4	8	4	10		
4	9	4	11		
4	10	5	2		
4	11	5	2		
4	12	5	3		
4	13	5	4	5	
4	14	5	6		
4	15	5	7		
4	16	5	8		
4	17	5	8		
4	18	5	9		
4	19	5	10		
4	20	5	11		
4	21	5			
4	22				
4	23				
4	24	5			
4	25	5		16	
4	26	5			
4	27	5	1		
4	28	5			
4	29	5			
4	30	5	19		
4	31	5	19		
4	32	5	19		
4	33	5	20		

Tabula quinta Cõcordātiarū.

Egeſippi de euerſione iud. Lib.	Cap.	Ioſephi be bello iud. Lib.	Cap.		
5	1	6	1	2	
5	2	0	0		
5	3	6	3		
5	4	6	4		
5	5	6	5		
5	6	6	6	5	
5	7	6	7		
5	8	6	8	10	
5	9	6	8	9	
5	10	6	10		
5	11	6	11	12	
5	12	6	12	13	14
5	13	6	15		
5	14	6	16		
5	15	6	17		
5	16	6	18		
5	17	6	19		
5	18	6	20		
5	19	6	21		
5	20	6	21		
5	21	6	22	23	24
5	22	6	25		26
5	23	0	0		
5	24	6	27		
5	25	6	27		
5	26	6	28		
	27	7	1		
	28	7	2		
	29	7	2		
	30	7	3		
	31	7	4		
5	32	7	5		
5	33	0	0		
5	34	7	5		
5	35	7	6		
5	36	7	7		
5	37	7	8		
5	38	7	9		
5	39	7	10		
5	40	7	11	12	
5	41	7	13		
5	42	0	0		
5	43	7	14	15	
5	44	7	16		
5	45	7	17		
5	46	7	29		
5	47	7	19		
5	48	7	20	22	
5	49	7	23		
5	50	7	24		
5	51	7	42		
5	52	7	39		
5	53	7	43		
5	5	7	4		
5	8	5			

[illegible]

10.8.F.18